БІБЛІЯ

Ovienko

БІБЛІЯ

АБО

КНИГИ СВЯТОГО ПИСЬМА СТАРОГО І НОВОГО ЗАПОВІТУ

ІЗ МОВИ ДАВНЬОЄВРЕЙСЬКОЇ Й ГРЕЦЬКОЇ
НА УКРАЇНСЬКУ НАНОВО ПЕРЕКЛАДЕНА

988 - 1988

ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ
з нагоди

ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТИЯНСТВА
В УКРАЇНІ

КНИГИ СТАРОГО ЗАПОВІТУ

I. П'ЯТИКНИЖЖЯ МОЙСЕЄВЕ

II. КНИГИ ІСТОРИЧНІ

III. КНИГИ НАВЧАЛЬНІ ПОЕТИЧНІ

IV. КНИГИ ПРОРОЦЬКІ

а. *Книги великих пророків*

б. *Книги малих пророків*

КНИГИ НОВОГО ЗАПОВІТУ

Скор. *Стор.*

I. ЧОТИРИЄВАНГЕЛІЯ

II. КНИГА ІСТОРИЧНА

III. ПОСЛАННЯ АПОСТОЛА ПАВЛА

IV. СОБОРНІ ПОСЛАННЯ

V. КНИГА ПРОРОЦЬКА

КНИГИ СТАРОГО ЗАПОВІТУ

ІЗ МОВИ ДАВНЬОЄВРЕЙСЬКОЇ

НА УКРАЇНСЬКУ НАНОВО ПЕРЕКЛАДЕНІ

988 - 1988

ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ

з нагоди

ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТИЯНСТВА
В УКРАЇНІ

ПЕРША КНИГА МОЙСЕЄВА:

БУТТЯ

Створення світу

1 На поча́тку Бог створив небо[1] та землю.

2 А земля́ була пуста та порожня, і те́мрява *була* над безоднею,[2] і Дух Божий ширяв над поверхнею води.[3] [4]

3 І сказав Бог: „Хай станеться світло!“ І сталося світло.

4 І побачив Бог світло, що добре *воно*, — і Бог відділив світло від те́мряви.

5 І Бог назвав світло: „День“, а темряву назвав: „Ніч“. І був вечір, і був ранок, — день[5] перший.

6 І сказав Бог: „Нехай станеться твердь[6] посеред води, і нехай відділяє вона між водою й водою.“

7 І Бог твердь учинив, і відділив воду, що під твердю вона, і воду, що над твердю вона. І сталося так.

8 І назвав Бог твердь: „Небо“. І був вечір, і був ранок — день другий.

9 І сказав Бог: „Нехай збереться вода з-попід неба до місця одного, і нехай суходіл стане видний“. І сталося так.

10 І назвав Бог суходіл: „Земля“, а місце збі́рання води назвав: „Море“. І Бог побачив, що добре *воно*.

11 І сказав Бог: „Нехай земля вродить траву, ярину, що насіння вона розсіває, дерево овочеве, що за родом своїм плід приносить, що в ньому насіння його на землі“. І сталося так.

12 І земля траву видала, ярину, що насіння розсіває за родом її, і дерево, що приносить плід, що насіння його в нім за родом його. І Бог побачив, що добре *воно*.

13 І був вечір, і був ранок, — день третій.

14 І сказав Бог: „Нехай бу́дуть світила на тверді небесній для відділення дня від ночі, і нехай вони стануть знаками, і часами умовленими, і днями, і роками.

15 І нехай вони стануть на тверді небесній світилами, щоб світити над землею“. І сталося так.

16 І вчинив Бог оби́два світила великі, — світило велике, щоб воно керувало днем, і світило мале, щоб керувало ніччю, також зорі.

17 І Бог умістив їх на тверді небесній, щоб світили вони над землею,

18 і щоб керували днем та ніччю, і щоб відділювали світло від те́мряви. І Бог побачив, що *це* добре.

19 І був вечір, і був ранок, — день четвертий.

20 І сказав Бог: „Нехай вода вироїть дрібні істоти, душу живу,

[1] По-гебрейському завжди šamajim небеса́ вживається тільки в множині; по-українському небо або небеса́.

[2] В ориґіналі al pnej tehom — над обличчям праокеану; tehom — це безодня, праокеан.

[3] Al pnei — на обличчі, на поверхні води. Часте в біблійній мові „обличчя землі“ — це поверхня землі.

[4] По-гебрейському вода majim, слово завжди множинне.

[5] Гебрейське jom „день“ визначає також і час.

[6] Rakia — твердь, щось твердо уставлене, фірмамент, звід небесний, небозвід, пор. Пс. 19. 2.

і птаство, що літає над землею під небесною твердю“.

21 І створив Бог риби великі, і всяку душу живу плазуючу, що її вода вироїла за їх родом, і всяку пташину крилату за родом її. І Бог побачив, що добре *воно*.

22 І поблагословив їх Бог, кажучи: „Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте воду в морях, а птаство нехай розмножується на землі!“

23 І був вечір, і був ранок, — день п'ятий.

24 І сказав Бог: „Нехай видасть земля живу душу за родом її, худобу й плазуюче, і зе́мну звірину́ за родом її“. І сталося так.

25 І вчинив Бог зе́мну звірину́ за родом її, і худобу за родом її, і все земне плазуюче за родом його. І бачив Бог, що добре *воно*.

Створення люди́ни

26 І сказав Бог: „Створімо люди́ну[1] за образом Нашим, за подобою Нашою, і хай панують над мо́рською рибою, і над птаством небесним,[2] і над худобою, і над усею землею, і над усім плазуючим, що плазує по землі“.

27 І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх.

28 І поблагословив їх Бог, і сказав Бог до них: „Плодіться й розмножуйтеся, і наповнюйте землю, оволодійте нею, і пануйте над мо́рськими рибами, і над птаством небесним, і над кожним плазуючим живим на землі!“

29 І сказав Бог: „Оце дав Я вам усю ярину, що розсіває насіння, що на всій землі, і кожне дерево, що на ньому плід деревни́й, що воно розсіває насіння, — нехай буде на їжу *це* вам!

30 І зе́мній усій звірині і всьому птаству небесному, і кожному, що плазує по землі, що душа в ньому жива, — уся зелень яринна на їжу *для них*.“ І сталося так.

31 І побачив Бог усе, що вчинив. І ото, — вельми добре *воно*! І був вечір, і був ранок, — день шостий.

Бог освячує сьомий день. Друге оповіда́ння про створення світу

2 І були скінчені небо й земля, і все во́їнство[1] їхнє.

2 І скінчив Бог дня сьомого працю Свою, яку Він чинив. І Він відпочив[2] у дні сьомім від усієї праці Своєї, яку був чинив.

3 І поблагословив Бог день сьомий, і його освятив, бо в нім відпочив Він від усієї праці Своєї, яку, чинячи, Бог був створив.

4 Це ось походження неба й землі, коли створено їх, у дні, як Господь Бог створив небо і землю.

5 І не було на землі жодної польової рослини, і жодна ярина польова не росла, бо на землю дощу Госпо́дь Бог не давав, і не було людини, щоб порати землю.

6 І пара з землі підіймалась, і напувала всю землю.

Ще оповіда́ння про створення люди́ни. Рай

7 І створив[3] Господь Бог люди́ну з пороху зе́много. І дихання[4] життя вдихнув у ніздрі її, — і стала люди́на живою душею.

8 І насадив Господь Бог рай[5]

[1] Людина — по-гебрейськи adam, церковнослов. человік, adamah — земля.
[2] Птаство небесне, of haššamajim — птаство повітряне; пор. 1 М. 1. 20.

[1] Воїнство, cevaam — це світила небесні; звідси Саваот — війська, сили небесні. Пор. Іс. 13. 4.
[2] По-гебрейському vajjišbot—і перервав (працю).
[3] По-гебрейському vajjicer — і уформував, створив, пор. 2 М. 32. 4.
[4] По-гебрейському nišmat — віддих:
[5] По-гебрейському gan, садок.

ув Едені[1] на сході, і там осадив
людину, що її Він створив.
9 І зростив Господь Бог із землі
кожне дерево, принадне на ви-
гляд і на їжу смачне, і дерево
життя посеред раю, і дерево пі-
зна́ння добра і зла.
10 І річка з Едену виходить,
щоб поїти рай. І звідти розді-
люється і стає чотирма́ початками.
11 Імення одному Пішон, —
оточує він усю землю Хавіла, де є
золото.
12 А золото тієї землі добре;
там бделій і камінь онікс.
13 Ім'я́ ж другої річки Ґіхон, —
вона оточує ввесь край Етіопії.[2]
14 А ім'я річки третьої — Тигр,
— вона протікає на сході Аш-
шуру.[3] А річка четверта — вона
Ефрат.
15 І взяв Господь Бог людину,
і в еденському ра́ї вмістив був її,
щоб порала його та його догля-
дала.
16 І наказав Господь Бог Ада-
мові,[4] кажучи: „Із кожного дере-
ва в раю́ ти можеш їсти.
17 Але з дерева знання́ добра
й зла — не їж від нього, бо в день
їди́ твоєї від нього ти напевно по-
мреш!“
18 І сказав Господь Бог: „Не
добре, щоб бути чоловіку самот-
нім. Створю йому поміч, подібну
до нього“.
19 І вчинив Господь Бог із землі
всю польову звірину́, і все птас-
тво небесне, і до Адама привів,
щоб побачити,[5] як він їх клика-
тиме. А все, як покличе Адам до
них, до живої душі — воно йме́ння
йому.

[1] Еден — приємний, ніжний, делікатний.
[2] В оригіналі Kuš.
[3] Ашшур — Асирія.
[4] В оригіналі adam — людина, чоловік, так і далі.
[5] У біблійній мові, особливо в книгах пророків, часто маємо „побачити“ замість „почути“ і навпаки.

20 І назвав Ада́м імена всій
худобі, і птаству небесному, і всій
польовій звірині. Але Адамові
помочі Він не знайшов, щоб поді́б-
на до нього була.
21 І вчинив Господь Бог, що на
Адама спав міцний сон, — і заснув
він. І Він узяв одне з ребер його,
і тілом закрив його місце.
22 І перетворив Господь Бог те
ребро, що взяв із Адама, на жінку,
і привів її до Адама.
23 І промовив Адам: „Оце́ тепе́р
вона — кість від костей моїх, і тіло
від тіла мого. Вона жінкою[1]
буде зватися, бо взята вона з чоло-
віка.
24 Покине тому чоловік свого
батька та матір свою, та й при-
стане до жінки своєї, — і стануть
вони одним тілом“.
25 І були вони на́гі обоє, Адам
та жінка його, і вони не сором́и-
лись.

Прабатьківський гріх

3 Але змій був хитріший над
усю польову звірину, яку Гос-
подь Бог учинив. І сказав він до
жінки: „Чи Бог наказав: Не їжте
з усякого дерева ра́ю?“
2 І відповіла жінка змієві: „З
плодів дерева раю ми можемо їсти,
3 але з плодів дерева, що в
сере́дині ра́ю, — Бог сказав: „Не
їжте із нього, і не доторкайтесь до
нього, — щоб вам не померти“.
4 І сказав змій до жінки:
„Умерти — не вмрете!
5 Бо відає Бог, що дня того,
коли будете з нього ви їсти, ваші
очі розкриються, і станете ви,
немов Боги, знаючи добро й зло“.
6 І побачила жінка, що дерево
добре на їжу, і принадне для очей,
і пожадане дерево, щоб набути

[1] Чоловікова, чоловічиця — жінка, гебрейське iššah (iš — чоловік, муж).

знання. І взяла з його плоду, та
й з'їла, і разом дала теж чоло-
вікові своєму, — і він з'їв.
7 І розкрилися очі в обох них,
і пізнали, що нáгі вони. І зшили
вони фіґові листя, і зробили опаски
собі.

Божий присуд і обітниця Спасителя

8 І почули вони голос Господа
Бога, що по рáю ходив, як повіяв
денний холодок. І сховався Адам
і його жінка від Господа Бога
серед дерев раю.
9 І закликав Господь Бог до
Адама, і до нього сказав: „Де
ти?"
10 А той відповів: „Почув я
Твій голос у раю — і злякався, бо
нагий я, — і сховався".
11 І промовив *Господь*: „Хто
сказав тобі, що ти нагий? Чи ти
не їв з того дерева, що Я звелів
був тобі, щоб ти з нього не їв?"
12 А Адам відказав: „Жінка,
що дав Ти її, *щоб* зо мною *була*,
вона подала мені з того дерева, —
і я їв".
13 Тоді Господь Бог промовив
до жінки: „Щó це ти наробила?"
А жінка сказала: „Змій спокусив
мене, — і я їла".
14 І до змія сказав Господь Бог:
„За те, що зробив ти оце, то ти
проклятіший над усю худобу, і
над усю звірину польову! На
своїм череві будеш плазувати, і
порох ти їстимеш у всі дні свойóго
життя.
15 І Я покладу ворожнечу між
тобою й між жінкою, між насін-
ням твоїм і насінням її. Воно
зітре тобі голову, а ти будеш жа-
лúти його в п'яту".
16 До жінки промовив: „По-
множуючи, помножу терпіння твої
та болі вагітности твоєї. Ти в
муках родитимеш діти, і до мужа
твого пожадáння твоє, — а він
буде панувати над тобою".
17 І до Адама сказав Він: „За
те, що ти послýхав голосу жінки
своєї та їв з того дерева, що Я
наказав був тобі, говорячи: „Від
нього не їж", — проклятá через
тебе земля! Ти в скорботі будеш
їсти від неї всі дні свойóго життя.
18 Тернину й осóт вона буде
родити тобі, і ти будеш їсти траву
польову.
19 У поті свойóго лиця[1] ти їсти-
меш хліб, аж поки не вернешся в
землю, бо з неї ти взятий. Бо ти
порох, — і до пороху вернешся".

Вигнання з еденського раю

20 І назвав Адáм ім'я своїй жін-
ці: Єва,[2] бо вона була мати всього
живого.
21 І зробив Господь Бог Адамо-
ві та жінці його одежу шкурянý —
і зодягнув їх.
22 І сказав Господь Бог: „Ось
став чоловік, немов один із Нас,
щоб знати добро й зло. А тепер
коли б не простяг він своєї руки, і
не взяв з дерева життя, і щоб він
не з'їв, — і не жив повік віку".
23 І вислав його Господь Бог із
еденського раю, щоб порати зем-
лю, з якої узятий він був.
24 І вигнав *Господь Бог* Адама.
А на схід від еденського раю
поставив Херувима і меча полу-
м'я́ного,[3] який обертáвся навколо,
щоб стерегти дорогу до дерева
життя.

Каїн і Áвель

4 І пізнав Адам Єву, жінку свою,
і вона завагітніла, і породила
Каїна,[4] і сказала: „Набула чоло-
віка *від* Господа".

[1] Гебрейське ар визначае найперше „ніс", а також „лице". Від тяжкої праці капае піт і з кінчика носа.
[2] Хава, Chavvah цебто життя, жива.
[3] Lanat — полум'я, лезо; гостре, як полум'я, взагалі дуже гостре.
[4] Каїн — набутий.

2 А далі вона породила брата
йому Авеля.[1] І був Авель пастух
отари, а Каїн був рільник.
3 І сталось по деякім часі, і
приніс Каїн Богові жертву від
плоду землі.
4 А Авель, — він також приніс
від своїх перворідних з отари та
від їхнього лою. І зглянувся Гос-
подь на Авеля й на жертву його,
5 а на Каїна й на жертву його
не зглянувся. І сильно розгні-
вався Каїн, і обличчя його похи-
лилось.[2]
6 І сказав Господь Каїнові:
,,Чого ти розгнівався, і чого похи-
лилось[2] обличчя твоє?
7 Отож, коли ти добре роби-
тимеш, то підіймеш *обличчя своє*,[2]
а коли недобре, то в дверях гріх
підстерігає. І до тебе його пожа-
да́ння, а ти мусиш над ним пану-
вати''.
8 І говорив Каїн до Авеля, бра-
та свого. І сталось, як були вони
в полі, повстав Каїн на Авеля,
брата свого, — і вбив його.
9 І сказав Господь Каїнові: ,,Де
Авель, твій брат?'' А той відка-
зав: ,,Не знаю. Чи я сторож бра-
та свого́?''
10 І сказав *Господь:*'' Що́ ти
зробив? Голос крови брата твого
взиває до Мене з землі.
11 А тепер ти прокля́тий від
землі, що розкрила уста свої, щоб
прийняти кров твого брата з твоєї
руки.
12 Коли бу́деш ти порати зем-
лю, вона більше не дасть тобі
сили своєї. Мандрівником та за-
волокою будеш ти на землі''.
13 І сказав Каїн до Господа:
,,Більший мій гріх, аніж можна
знести.[3]

[1] Авель — смутний.
[2] Похилити обличчя — не бути прощеним, посумніти; підняти обличчя — бути прощеним. Пор. далі 32. 21, 40. 13.
[3] ,,Знести гріх''(avon minneso)—це пробачити.

14 Ось Ти виганяєш сьогодні ме-
не з цієї землі, і я буду ховатись
від лиця Твого. І я стану ман-
дрівником та заволокою на землі,
і буде, — кожен, хто стріне мене,
той уб'є мене''.
15 І промовив до нього Гос-
подь: ,,Через те кожен, хто вб'є
Каїна, семикратно буде пім-
щений''. І вмістив Господь знака
на Каїні, щоб не вбив його кожен,
хто стріне його.
16 І вийшов Каїн з-перед лиця
Господнього, й осів у країні Нод,[1]
на схід від Едену.

Каїнові нащадки

17 І Каїн пізнав свою жінку, і
стала вона вагітна, і вродила
Еноха. І збудував він місто, і
назвав ім'я́ тому містові, як ім'я́
свого сина: Енох.
18 І народився в Еноха Ірад, а
Ірад породив Мегуяїла, а Мегуяїл
породив Метушаїла, а Метушаїл
породив Ламеха.
19 І взяв собі Ламех дві жінки,
— ім'я одній Ада, а ймення другій
Цілла.
20 І породила Ада Явала, —
він був батьком тих, що сидять
по наметах і мають череду.
21 А ймення брата його Ювал, —
він був батьком усім, хто держить
у рука́х гусла й сопілку.
22 А Цілла також породила Ту-
валкаїна, що кував всіляку мідь
та залізо. А сестра Тувалкаїнова
Ноема́.
23 І промовив Ламех до жінок
своїх:

,,Адо й Цілло, послухайте
ви мого голосу,
жони Ламехові, почуйте ви
сло́ва мого!
Бо якби я мужа забив за
уразу свою,
а дитину — за рану свою,

[1] Нод — туляння.

24 і як буде усемеро пімщений
Каїн,
то Ламех — у сімдесятеро й
семеро!“

Нащадки Ада́мові

25 І пізнав Адам ще свою жінку,
— і сина вона породила. І на-
звала ймення йому: Сиф,[1] бо,, Бог
дав мені інше насіння за Авеля,
що забив його Каїн“.
26 А Сифові теж народився був
син, і він назвав імення йому:
Енош. Тоді зачали були призи-
вати Ймення Господнє.

5 Оце книга нащадків Адамо-
вих. Того дня, як створив
Бог людину, Він її вчинив на
подобу Божу.
2 Чоловіком і жінкою Він їх
створив, і поблагословив їх. І
того дня, як були вони створені,
назвав Він їхнє ймення: Люди́на.
3 І жив Адам сто літ і трид-
цять, та й сина породив за по-
добою своєю та за образом своїм,
і назвав ім'я йому: Сиф.[1]
4 І було́ Адамових днів по тому,
як він Сифа породив, вісім сотень
літ. І породив він синів і дочок.
5 А всіх Адамових днів було́,
які жив, дев'ять сотень літ і три-
дцять літ. Та й помер він.
6 І жив Сиф сто літ і п'ять літ,
та й породив він Еноша.
7 І жив Сиф по тому, як Еноша
породив, вісім сотень літ і сім літ.
І породив він синів і дочок.
8 А були всі дні Сифові дев'ять
сотень літ і дванадцять літ.
9 І жив Енош дев'ятдесят літ,
та й породив він Кенана.
10 І жив Енош по тому, як
Кенана породив, вісім сотень літ і
п'ятнадцять літ. І породив він
синів та дочок.
11 А були всі Еношеві дні
дев'ять сотень літ і п'ять літ. Та
й помер він.
12 І жив Кенан сімдесят літ, та
й породив він Магалал'їла.
13 І жив Кенан по тому, як
породив Магалал'їла, вісім сотень
літ і сорок літ. І породив він
синів та дочок.
14 А всіх Кенанових днів було́
дев'ять сотень літ і дев'ять літ.
Та й помер він.
15 І жив Магалал'їл шістдесят
літ і п'ять літ, та й породив він
Яреда.
16 І жив Магалал'їл по тому,
як Яреда породив, вісім сотень
літ і тридцять літ. І породив він
синів та дочок.
17 А були всі дні Магалал'їлові
вісім сотень літ і дев'ятдесят і
п'ять літ. Та й помер він.
18 І жив Яред сто літ і шіст-
десят і два роки, та й породив він
Еноха.
19 І жив Яред по тому, як по-
родив він Еноха, вісім сотень літ.
І породив він синів та дочок.
20 А були всі Яредові дні де-
в'ять сотень літ і шістдесят і два
роки. Та й помер він.
21 І жив Енох шістдесят і п'ять
літ, та й породив Метушалаха.
22 І ходив Енох з Богом по
тому, як породив він Метуша-
лаха, три сотні літ. І породив
він синів та дочок.
23 А всіх Енохових днів було́
три сотні літ і шістдесят і п'ять
літ.
24 І ходив із Богом Енох, і
не стало його, — бо забрав його
Бог.
25 І жив Метушалах сто літ і
сімдесят і сім літ, та й Ламеха
породив.
26 І жив Метушалах по тому,
як породив він Ламеха, сім сотень
літ і вісімдесят і два роки. І по-
родив він синів та дочок.

[1] Šet, Шет — нагорода.

27 А всіх Метушалахових днів
булó дев'ять сотень літ і шістдесят
і дев'ять літ. Та й помер він.
28 І жив Ламех сто літ і вісім-
десят і два роки, та й сина поро-
див,
29 ім'я́ йому назвав: Ной,[1] го-
ворячи: „Цей нас потішить у на-
ших ділах та в труді рук наших
коло землі, що Господь її викляв".
30 І жив Ламех по тому, як Ноя
породив, п'ять сотень літ і дев'ят-
десят і п'ять літ. І породив він
синів та дочок.
31 А всіх Ламехових днів булó
сім сотень літ і сімдесят і сім літ.
Та й помер він.
32 І був Ной віку п'ять сотень
літ, та й породив Ной Сима, Хама
та Яфета.

Люди розмножились і зіпсулись

6 І сталося, що розпочала люди́-
на розмножуватись на поверх-
ні землі, і їм народилися дочки.
2 І побачили Божі сини людсь-
ких дочóк, що вродливі вони, і
взяли собі жінок із усіх, яких
вибрали.
3 І промовив Господь: „Не буде
Мій Дух перемагатися в люди́ні
навіки, — бо блудить вона. Вона
тіло, і дні її будуть сто і двадцять
літ".
4 За тих днів на землі були
вéлетні, а також по тому, як стали
прихóдити Божі сини до людських
дочок. І вони їм народжували,
— то *були* силачі, що славні від
віку.
5 І бачив Господь, що велике
розбéщення людини на землі, і
ввесь нахил думки серця[2] її —
тільки зло повсякде́нно.
6 І пожалкував був Господь, що
людину створив на землі. І за-
смутився Він у серці Своїм.

[1] Noach, Ной — потішення.
[2] В біблійній мові серце, lev, часто визначає
розум. Пор. 2. М. 28. 3.

Кара Божа. Ной

7 І промовив Господь: „Зітру
Я людину, яку Я створив, з по-
верхні землі, — від людини аж до
скотини, аж до плазунів, і аж до
птаства небесного. Бо жалкую,
що їх Я вчини́в".
8 Але Ной знайшов милість у
Господніх очах.
9 Це ось óповість про Ноя.
Ной був чоловік праведний і не-
винний у своїх поколіннях. Ной
з Богом ходив.
10 І Ной породив трьох синів:
Сима, Хама й Яфета.
11 І зіпсулась земля перед Бо-
жим лицем, і напóвнилась земля
насильством.
12 І бачив Бог землю, — і ось
зіпсулась вона, кожне бо тіло зі-
псуло дорогу[1] свою на землі.

Ноїв ковчег і врятування по парі всього живого

13 І промовив Господь до Ноя:
„Прийшов кінець кожному тілу
перед лицем Моїм, бо напóвнилась
земля насильством від них. І ось
Я винищу[2] їх із землі.
14 Зроби собі ковчега з дерева
ґофер. З перегородками зробиш
ковчега, і смолою осмолиш його
ізсерéдини та ізнадвору.
15 І отак його зробиш: три сотні
ліктів довжина ковчега, п'ятдесят
ліктів ширина йому, а тридцять
ліктів височина йому.
16 Отвір учиниш в ковчезі, і
звузиш на лікоть його від гори, а
вхід *до* ковчегу влашту́єш на боці
його. Зробиш його *на поверхи*
долішні, другорядні й третьоряд-
ні.
17 А Я ось наведу́ потóп, воду
на землю, щоб з-під неба вини-
щити кожне тіло, що в ньому дух
життя. Помре все, що на землі!

[1] Дорóга—життя.
[2] В ориґіналі „зіпсую", бо й земля зіпсулась.

18 І складу Я заповіта Сво-
його з тобою, і ввійдеш до ковчегу
ти, і сини твої, і жінка твоя, і
жінки́ твоїх синів із тобою.
19 І впровадиш до ковчегу по
двоє з усього, — з усього живого,
із кожного тіла, щоб *їх* заховати
живими з тобою. Вони будуть
самець і самиця.
20 Із птаства за родом його, і з
худоби за родом її, і з усіх плазу-
нів на землі за родом їх, — по
двоє з усього увійдуть до тебе,
щоб *їх* зберегти живими.
21 А ти набери собі з кожної
їжі, що вона на спожива́ння, —
і буде для тебе й для них на
поживу."
22 І зробив Ной усе, — як зве-
лів йому Бог, так зробив він.

Пото́п на землі

7 І сказав Господь Ноєві: „Уві-
йди ти й увесь дім твій до
ковчегу, бо Я бачив тебе правед-
ним перед лицем Своїм в оцім
роді.
2 Із усякої чистої худоби візь-
меш собі по семеро, самця та сами-
цю її, а з худоби нечистої — двоє:
самця та самицю її.
3 Також із птаства небесного по
семеро, самця та самицю, щоб на-
сіння сховати живим на поверхні
всієї землі.
4 Ось бо по семи днях Я лити-
му на землю дощ сорок день і
сорок ночей, — і всяку істоту, яку
Я вчинив, зітру з-над поверхні
землі!"
5 І зробив Ной усе, як звелів
був Господь.
6 А Ной *був* віку шостисот літ,
і стався пото́п, — вода на землі.
7 І ввійшов Ной, і сини його, і
жінка його, і невістки його з ним
до ковчегу перед водою потопу.
8 Із чистої худоби та з худоби,
що нечиста вона, і з птаства, і
всього, що плазує на землі,
9 по двоє ввійшли до Ноя до
ковчегу, самець і самиця, як Бог
Ноєві був ізвелів.
10 І сталося по семи днях, — і
во́ди потопу лину́ли на землю.
11 Року шостої сотні літ життя
Ноєвого, місяця другого, сімна-
дцятого дня місяця, — цього дня
відкрилися всі джере́ла великої
безодні, і розчинилися небесні роз-
твори.
12 І був дощ на землі сорок
день і сорок ночей.
13 Того саме дня до ковчегу
ввійшов Ной, і Сим, і Хам та
Яфет, сини Ноєві, і жінка Ноєва, і
три невістки його з ними,
14 вони та всяка звірина за
родом її, і всяка худоба за родом
її, і всяке плазуюче, що плазу́є по
землі, за родом його, і всяке пта-
ство за родом його, усяка пташка
крилата.
15 І ввійшли до Ноя, до ков-
чегу по двоє із кожного тіла, що в
нім дух життя.
16 А те, що ввійшло, — самець
і самиця з кожного тіла ввійшли,
як звелів йому Бог. І замкнув
Господь за ним *ковчега*.
17 І був пото́п сорок день на
землі, і збільши́лась вода, і по-
не́сла ковчега. І він ви́соко став
над землею.
18 І прибула вода, і сильно
збільши́лась вона на землі, — і
пливав ковчег на поверхні води.
19 І дуже-дуже вода на землі
прибула́, і покрились усі гори ви-
сокі, що під небом усім.
20 На п'ятнадцять ліктів угбо́ру
вода прибула, — і покрилися гори.
21 І вимерло всяке тіло, що
рухається на землі: серед птаства,
і серед скотини, і серед звірини, і
серед усіх плазунів, що плазують
по землі, і кожна люди́на.

22 Усе, що в ніздрях його дух
життя, з усього, що на суходолі —
вимерло було.
23 І винищив *Бог* усяку істоту
на поверхні землі, від людини аж
до скотини, аж до плазуна́, і аж
до птаства небесного, — вони стер-
лись з землі. І зостався тільки
Ной та те, що з ним у ковчезі *було*.
24 І прибувала вода на землі
сто і п'ятдесят день.

Закінчення потопу

8 І згадав Бог про Ноя, і про
кожну звірину́ та про всяку
худобу, що *були* з ним у ковчезі.
І Бог навів вітра на землю, — і
вода заспоко́їлась.
2 І закрились джере́ла безодні
та небесні розтвори, — і дощ з
неба спини́вся.
3 І верталась вода з-над землі,
верталась постійно. І стала вода
спада́ти по ста й п'ятидесяти днях.
4 А сьомого місяця, на сімнад-
цятий день місяця ковчег спи-
нився на горах Араратських.
5 І постійно вода спадала аж до
десятого місяця. А першого *дня*
десятого місяця завиднілися гірсь-
кі вершки.
6 І сталося по сорока днях, Ной
відчинив вікно ковчегу, що його
він зробив.
7 І вислав він крука. І літав
той туди та назад, аж поки не ви-
сохла вода з-над землі.
8 І послав він від себе голубку,
щоб побачити, чи не спа́ла вода
з-над землі.
9 Та не знайшла та голубка міс-
ця спочинку для стопи своєї ноги,
і вернулась до нього до ковчегу,
бо *стояла* вода на поверхні всієї
землі. І вистромив руку, і взяв
він її, та й до себе в ковчег
упустив її.
10 І він зачекав іще других сім
день, і знову з ковчегу голубку
послав.
11 І голубка вернулась до нього
вечірнього ча́су, — і ось у неї в
дзюбку́ лист оливковий зірваний.
І довідався Ной, що спала вода
з-над землі.
12 І він зачекав іще других сім
день, і голубку послав. І вже
більше до нього вона не вернулась.
13 І сталося, року шістсотого
й першого, місяця першого, пер-
шого дня місяця — висохла вода
з-над землі. І Ной зняв даха ков-
чегу й побачив: аж ось висохла
поверхня землі!
14 А місяця другого, двадцято-
го й сьомого дня місяця — ви-
сохла земля.
15 І промовив Ноєві Господь,
кажучи:
16 „Вийди з ковчегу ти, а з то-
бою жінка твоя, і сини твої, і не-
вістки твої.
17 Кожну звірину, що з тобою
вона, від кожного тіла з-посеред
птаства, і з-посеред скотини, і
з-посеред усіх плазунів, що плазу-
ють по землі, повиводь із собою.
І хай роя́ться вони на землі, і не-
хай на землі вони плодяться та
розмножуються".
18 І вийшов Ной, а з ним сини
його, і жінка його, і невістки
його.
19 Кожна звірина, кожен пла-
зун, усе птаство, усе, що рухаєть-
ся на землі, за родами їхніми —
вийшли з ковчегу вони.
20 І збудував Ной жертівника
Господе́ві. І взяв він із кожної
чистої худоби й з кожного чистого
птаства, і приніс на жертівнику
цілопа́лення.
21 І почув Господь пахощі лю-
бі, і в серці Своєму промовив: „Я
вже більше не буду землі прокли-
нати за людину, бо нахил людсь-
кого серця лихий від віку його

молодого. І вже більше не вби-
ватиму всього живого, як то Я
вчинив був.
22 Надалі, по всі дні землі, сів-
ба та жнива, і холоднеча та спека,
і літо й зима, і день та ніч — не
припиняться!“

Благослове́ння Боже Ноєві й синам його

9 І поблагословив Бог Ноя й
синів його, та й промовив:
„Плодіться й розмножуйтеся, та
наповнюйте землю!
2 І ляк перед вами, і страх
перед вами буде між усією звіри-
ною землі, і між усім птаством
небесним, між усім, чим роїться
земля, і між усіма рибами моря.
У ваші руки віддані вони.
3 Усе, що плазує, що живе во-
но, — буде вам на їжу. Як зеле́ну
ярину́ — Я віддав вам усе.
4 Тільки м’яса з душею його,
цебто з кров’ю його, не будете ви
споживати.
5 А тільки Я буду жадати вашу
кров із душ ваших, з руки кож-
ної звірини буду жада́ти її, і з
руки чоловіка, з руки ко́жного
брата його Я буду жадати душу
лю́дську.
6 Хто виллє кров людську з
люди́ни, то виллята бу́де його
кров, бо Він учинив люди́ну за
о́бразом Божим.
7 Ви ж плодіться й розмножуй-
теся, роїться на землі та розмно-
жуйтесь на ній!“

Заповіт Бога з землею

8 І сказав Бог до Ноя та до
синів його з ним, кажучи:
9 „А Я, — ось Свого заповіта
укладаю Я з вами та з вашим по-
то́мством по вас.
10 І з кожною живою душею,
що з вами: серед птаства, серед ху-
доби, і серед усієї зе́мної звірини́ з
вами, від усіх, що виходять з ков-
чегу, до всієї земної звірини.
11 І Я укладу заповіта Свого з
вами, і жодне тіло не бу́де вже
знищене водою пото́пу, і більш не
буде пото́пу, щоб землю нищити“.
12 І Бог промовляв: „О́це знак
заповіту, що даю Я його поміж
Мною та вами, і поміж кожною
живою душею, що з вами, на вічні
покоління:
13 Я веселку Свою дав у хмарі,
і стане вона за знака заповіту між
Мною та між землею.
14 І станеться, коли над землею
Я хмару захмарю, то буде вид-
нітися в хмарі веселка.
15 І згадаю про Свого заповіта,
що між Мною й між вами, і між
кожною живою душею в кожному
тілі. І більш не буде вода для
пото́пу, щоб вигубляти кожне тіло.
16 І буде веселка у хмарі, і по-
бачу її, щоб пам’ятати про вічний
заповіт між Богом і між кожною
живою душею в кожному тілі, що
воно на землі“.
17 І сказав Бог до Ноя: „Це
знак заповіту, що Я встановив
поміж Мною й поміж кожним
тілом, що воно на землі“.

Хамів гріх проти батька

18 І були сини Ноєві, що вийш-
ли з ковчегу: Сим, і Хам, і Яфе́т.
А Хам — він *був* батько Ханаанів.
19 Оці троє *були* сини Ноєві, і
від них залю́днилася вся земля.
20 І зачав був Ной, муж землі,
садити виноград.
21 І пив він вино та й упився, й
обнажився в сере́дині свого на-
мету.
22 І побачив Хам, батько Ха-
наанів, наготу батька свого, та й
розказав обом браттям своїм на-
дво́рі.
23 Узяли тоді Сим та Яфет оде-
жину, і поклали обидва на плечі

свої, і позадкува́ли, та й прикрили
наготу батька свого. *Вони від-
вернули* дозаду обличчя свої, і не
бачили наготи батька свого.
24 А Ной ви́тверезився від свого
вина, і довідався, що́ йому був
учинив його син наймолодший.
25 І сказав він:
,,Про́клятий будь Ханаан, —
він буде рабом рабів своїм
браттям!“
26 І сказав він:
,,Благословенний Господь,
Симів Бог, —
і хай Ханаан рабом буде
йому!
27 Нехай Бог розпросто́рить
Яфета,
і нехай пробуває в наметах
він Симових,
— і нехай Ханаан рабом
буде йому́!“
28 А Ной жив по пото́пі триста
літ і п'ятдесят літ.
29 А всіх Ноєвих днів було́
дев'ятсот літ і п'ятдесят літ. Та
й помер.

Нащадки синів Ноєвих

10 Оце нащадки синів Ноєвих:
Сима, Хама та Яфета. А їм
народились сини по потопі:
2 Сини Яфетові: Ґомер, і Маґоґ,
і Мадай, і Яван, і Тувал, і Мешех,
і Тирас.
3 А сини Ґомерові: Ашкеназ, і
Рифат, і Тоґарма.
4 А сини Явана: Еліша, і Тар-
шіш, і китти, і додани.
5 Від них відділилися острови́
народів у їхніх краях, кожний за
мовою своєю, за своїми родами, у
наро́дах своїх.
6 А сини Хамові: Куш,[1] і Міц-
раїм,[2] і Фут, і Ханаан.
7 А сини Кушові: Сева, і Хавіла,
і Савта, і Раама, і Савтеха. А
сини Раами: Шева та Дедан.
8 Куш же породив Німрода, —
він розпочав на землі ве́лет-
нів.
9 Він був дужий мисли́вець пе-
ред Господнім лицем. Тому то
говориться: ,,Як Німрод, дужий
мисливець перед Господнім ли-
цем“.
10 А початком царства його бу-
ли: Вавилон, і Ерех, і Аккад, і
Калне в землі Шінеар.
11 З того краю вийшов Ашшур,[1]
та й збудував Ніневію, і Реховот-
Ір, і Калах,
12 і Ресен поміж Ніневією та
поміж Калахом, — він оте місто
велике.
13 А Міцра́їм породив лудів, і
анамів, і легавів, і нафтухів,
14 і патрусів, і каслухів, що
звідси пішли филистимляни, і
кафторів.
15 А Ханаан породив Сидона,
свого перворідного, та Хета,
16 і Евусеянина, і Амореянина,
і Ґірґашеянина,
17 і Хіввеянина, і Аркеянина, і
Синеянина,
18 і Арвадеянина, і Цемареяни-
на, і Хаматеянина. А потім роз-
порошилися роди Ханаанеянина.
19 І була границя Ханаанеяни-
на від Сидону в напрямі аж до
Ґерару, аж до Ґази, у напрямі аж
до Содому, і до Гомори, і до Адми,
і до Цевоїму, аж до Лашу.
20 Оце сини Хамові, за їхніми
родами, за мовами їхніми, у їхніх
країнах, у їхніх наро́дах.
21 А Симові — теж народились
йому, *він* батько всіх синів Еве-
рових, брат старший Яфетів.
22 Сини Симові: Елам, і Аш-
шур, і Арпахшад, і Луд, і Арам.
23 А Арамові сини: Уц, і Хул, і
Ґетер, і Маш.

[1] Куш — родоначальник етіопів.
[2] Міцра́їм — родоначальник єгиптян. У Біблії завжди Міцраїм замість грецького Єгипет.

[1] Ашшу́р—від нього Асирія.

24 А Арпахшад породив Ше-
лаха, а Шелах породив Евера.
25 А Еверові народилося двоє
синів: ім'я першому Пелеґ,[1] бо за
днів його поділилась земля, а
ймення його брата — Йоктан.
26 А Йоктан породив Алмода-
да, і Шелефа, і Хасар-Мавета, і
Єраха,
27 і Гадорама, і Узала, і Диклу,
28 і Увала, і Авімаїла, і Шеву,
29 і Офіра, і Хавілу, і Йовава.
Усі вони — сини Йоктанові.
30 А оселя їхня була від Меші в
напрямі аж до Сефару, гори схід-
ньої.
31 Оце сини Симові, за їхніми
родами, за мовами їхніми, у їхніх
країнах, у їхніх народах.
32 Оце роди синів Ноєвих, за
нащадками їхніми, у їхніх наро-
дах. І народи від них поділились
на землі по пото́пі.

Вавилонська башта. Помішання мов

11 І була́ вся земля — одна
мова та слова́ одні.
2 І сталось, як руша́ли зо Схо-
ду вони, то в Шинеарському краї
рівнину знайшли, і оселилися там.
3 І сказали вони один о́дному:
„Ану, наробімо цегли, і добре її
випалімо!" І сталася цегла для
них замість каменя, а смола зем-
ляна́ була їм за вапно.
4 І сказали вони: „Тож місто
збудуймо собі, та башту, а верши-
на її аж до неба. І вчинімо для
себе ймення, щоб ми не розпоро́ши-
лися по поверхні всієї землі".
5 І зійшов Господь, щоб по-
бачити місто та башту, що людські
сини будували її.
6 І промовив Господь: „Один
це наро́д, і мова одна для всіх них,
а це ось початок їх праці. Не
буде тепер нічого для них немож-
ливого, що вони замишляли чи-
нити.
7 Тож зійдімо, і змішаймо там
їхні мови, щоб не розуміли вони
мови один о́дного".
8 І розпоро́шив їх звідти Гос-
подь по поверхні всієї землі, — і
вони перестали будувати те місто.
9 І тому то на́звано ймення
йому: Вавилон,[1] бо там помішав
Господь мову всієї землі. І роз-
порошив їх звідти Господь по
поверхні всієї землі.

Нащадки Си́мові

10 Оце нащадки Симові: Сим
був віку ста літ, та й породив
Арпахшада, два роки по потопі.
11 І жив Сим по тому, як поро-
див Арпахшада, п'ять сотень літ.
І породив він синів і дочок.
12 А Арпахшад жив тридцять і
п'ять літ, та й породив він Ше-
лаха.
13 І жив Арпахшад по тому,
як породив він Шелаха, чотири
сотні літ та три роки. І породив
він синів та дочок.
14 Шелах же жив тридцять літ,
та й породив він Евера.
15 І жив Шелах по тому, як
породив він Евера, чотири сотні
літ і три роки. І породив він
синів та дочок.
16 Евер же жив тридцять літ і
чотири, та й породив він Пелеґа.
17 І жив Евер по тому, як по-
родив він Пелеґа, чотири сотні літ
і тридцять літ. І породив він
синів та дочок.
18 Пелеґ же жив тридцять літ,
та й породив Реу.
19 І жив Пелеґ по тому, як
породив Реу, дві сотні літ і де-
в'ять літ. І породив він синів та
дочок.
20 А Реу жив тридцять і два
роки, та й породив Серуґа.

[1] Пелеґ — поділ, розділ.

[1] Вавилон — помішання.

21 І жив Реу по тому, як по-
родив Серуґа, дві сотні літ і сім
літ. І породив він синів та дочок.
22 А Серуґ жив тридцять літ, та
й породив Нахора.
23 І жив Серуґ по тому, як
породив Нахора, дві сотні літ. І
породив він синів та дочок.
24 А Нахор жив двадцять літ і
дев'ять, та й породив він Тераха.
25 І жив Нахор по тому, як
породив він Тераха, сотню літ і
дев'ятнадцять літ. І породив він
синів та дочок.
26 Терах же жив сімдесят літ,
та й породив Аврама, і Нахора, і
Гарана.
27 А оце нащадки Терахові: Те-
рах породив Аврама, і Нахора, і
Гарана. А Гаран породив Лота.
28 Гаран же помер за життя
свого батька, у краї свого наро-
дження, в Урі халдейському.
29 І побрали Аврам та Нахор
для себе жінок. Ім'я Аврамовій
жінці Сара, а йме́ння Нахоровій
жінці Мілка, дочка Гарана, Міл-
чиного батька і батька Їски.
30 А Сара неплідна була, — не
мала нащадка вона.
31 І взяв Терах Аврама, сина
свого, і Лота, сина Гаранового,
сина свого сина, і Сару, невістку
свою, жінку Аврама, свого сина,
та й ви́йшов з ними з Уру хал-
дейського, щоб піти до краю ха-
наанського. І прийшли вони аж
до Харану, та й там оселилися.
32 І було́ днів Терахових дві
сотні літ та п'ять літ. І Терах
помер у Харані.

Покликання Авра́ма

12 І промовив Господь до Авра-
ма: „Вийди зо своєї землі, і
від роди́ни своєї, і з дому батька
свого до Краю,[1] який Я тобі по-
кажу́.

[1] Пишемо Край, бо це Обіцяний Край, Палестина.

2 І наро́дом великим тебе Я
вчиню, і поблагословлю Я тебе, і
звеличу йме́ння твоє, — і будеш
ти благослове́нням.
3 І поблагословлю́, хто тебе бла-
гословить, хто ж тебе проклинає,
того прокляну. І благословлять-
ся в тобі всі племена землі!"
4 І відправивсь Аврам, як ска-
зав був до нього Господь, і з ним
пішов Лот. Аврам же *мав* віку
сімдесят літ і п'ять літ, як ви-
ходив з Харану.
5 І Аврам узяв Сару, свою жін-
ку, та Лота, сина брата свого, і
ввесь маєток, який набули́, і лю-
дей, що їх набули у Харані, та й
вийшли, щоб піти до Краю ха-
наанського. І до Краю ханаансь-
кого вони прибули.
6 І пройшов Аврам по Кра́ю[1]
аж до місця Сихему, аж до дуба
Мамре́. А ханаанеянин тоді
проживав у цім Кра́ї.
7 І Господь явився Авраму й
сказав: „Я дам оцей Край по-
томству твоєму". І він збудував
там жертівника Господе́ві, що
явився йому.
8 А звідти він рушив на го́ру
від сходу від Бет-Елу,[2] і намета
свого розіп'яв, — Бет-Ел від за-
ходу, а Гай від сходу. І він збу-
дував там Господу жертівника, і
прикли́кав Господнє Йме́ння.
9 І подавався Аврам усе далі на
південь.

Аврам в Єгипті

10 І стався був голод у Кра́ї. І
зійшов Аврам до Єгипту,[3] щоб там
перебути, бо голод у Краї тяжкий
став.
11 І сталося, як він близько
прийшов до Єгипту, то сказав був
до жінки своєї Сари: „Отож то я

[1] Край — Палестина.
[2] Бет-Ел — дім Божий, по-церк. сл. Веѳиль, Вефіл.
[3] Міцраїм — Єгипет.

знаю, що ти жінка вродлива з обличчя.
12 І станеться, як побачать тебе єги́птяни й скажуть: Це жінка його, — то вони мене вб'ють, а тебе позоставлять живою.
13 Скажи ж, *що* сестра моя ти, — щоб добре було через тебе мені, і щоб я позостався живий через тебе."
14 І сталось, як прийшов був Аврам до Єгипту, то єги́птяни побачили жінку, що дуже вродлива вона.
15 І побачили її вельможі фараонові, і хвалили її перед фараоном. І взята була та жінка до дому фараонового.
16 І він для Аврама добро вчинив через неї. І одержав він дрібну та велику худобу, і осли, і раби, і невільниці, і ослиці, і верблюди.
17 І вдарив Господь фараона та дім його великими пора́зами через Сару, Аврамову жінку.
18 І прикликав фараон Аврама й сказав: „Що́ ж то мені ти вчинив? Чому не сказав мені, що вона — твоя жінка?
19 Для чого сказав ти: Вона моя сестра? І я собі взяв був за жінку її. А тепер ось жінка твоя, — візьми та й іди!"
20 І фараон наказав людям про нього. І вислали його, і жінку його, і все, що в нього *було*.

Розлучення Аврама з Лотом

13 І піднявся Аврам із Єгипту, — сам, і жінка його, і все, що в нього *було*, і Лот разом із ним, до Неґеву.[1]
2 А Аврам *був* вельми багатий на худобу, на срібло й на золото.
3 І пішов він в мандрівки свої від Неґеву аж до Бет-Елу, аж до місця, де напочатку намет його був поміж Бет-Елом і поміж Гаєм,

[1] Неґев — південь, пізніш Ідумея.

4 до місця жертівника, що його́ він зробив там напочатку. І Аврам там прикли́кав Господнє Йме́ння.
5 Так само й у Лота, що з Аврамом ходив, дрібна та велика худоба була та намети.
6 І не вміщала їх та земля, щоб їм разом пробува́ти, бо великий був їхній маєток, і не могли вони разом пробува́ти.
7 І сталася сварка поміж пастухами худоби Аврамової та поміж пастухами худоби Лотової. А ханаанеянин та періззеянин сиділи тоді в Краю́.
8 І промовив до Лота Аврам: „Нехай сварки не буде між мною та між тобою, і поміж пастухами моїми та поміж пастухами твоїми, бо близька́ ми рідня.
9 Хіба не ввесь Край перед обличчям твоїм? Відділися від мене! Коли підеш ліво́руч, — то я піду право́руч, а як ти праворуч, — то піду́ я ліворуч".
10 І звів Лот свої очі, і побачив усю околицю Йорданську, що наводнена вся вона аж до Цоару, — перед тим, як Содом та Гомору був знищив Господь, — як Господній садок, як єгипетський край!
11 І Лот вибрав собі всю околицю йорданську. І Лот рушив на схід, і вони розлучилися один від о́дного.
12 Аврам оселився в землі ханаанській, а Лот оселився в рівнинних містах околиці, і наметував аж до Содому.
13 А люди содомські *були* дуже злі та грішні перед Господом.

Обітниця Божа Аврамові

14 І промовив Господь до Аврама, коли Лот розлучився із ним: „Зведи очі свої, та поглянь із місця, де ти, на північ, і на південь, і на схід, і на захід,
15 бо всю цю землю, яку бачиш,

Я її дам навіки тобі та потомству твоєму.

16 І вчиню Я потомство твоє, як той порох землі, так, що коли хто потрапить злічити порох зéмний, то теж і потомство твоє перелічене буде.

17 Устань,[1] пройдись по Кра́ю вздовж його та вши́ршки його, — бо тобі його дам!"

18 І Аврам став наметувати, і прибув, і осів між дубами Мамре, що в Хевроні вони. І він збудував там жертівника Господéві.

Аврам звоював сусідніх царів

14 І сталось за днів Амрафела, царя Шинеару, Арйоха, царя Елласару, Кедор-Лаомера, царя Еламу, і Тидала, царя Ґоїму, —

2 вони вчинили війну з Бераєм, царем Содому, і з Біршаєм, царем Гомори, з Шин'авом, царем Адми, і Шемевером, царем Цевоїму, і з царем Белаю, що Цоар *тепер*.

3 Усі ці зібрались були до долини Сіддім, — вона *тепер* море Солоне.

4 Дванадцять літ служили вони Кедор-Лаомерові, а року тринадцятого повстали.

5 А року чотирнадцятого прибув Кедор-Лаомер та царі, що були з ним, і побили Рефаїв в Аштерот-Карнаїмі, і Зузів у Гамі, і Емів у Шаве-Кір'ятаїмі,

6 і Хорянина в горах Сеїру[2] аж до Ел-Парану, що він при пустині.

7 І вернулись вони, і прибули до Ен-Мішпату,[3] — воно *тепер* Кадеш, — і звоювали всю землю Амали́ка, а також Аморея, що сидів у Хаццон-Тамарі.[4]

[1] У біблійній мові устань, kum, визначає не вставання, а початок дальшої дії, пор. Пс. 78. 6. У нашій мові таке „вставати" може й опускатися, або перекладатися спонуканням: ану.

[2] Сеїр — волохатий, дика країна.

[3] Ен-Мішпат — джерело справедливости або суду.

[4] Тамар — пальма.

8 І вийшов цар Содому, і цар Гомори, і цар Адми, і цар Цевоїму, і цар Белаю, — *тепер* він Цоар, — і вишикувалися з ними на бій у долині Сіддім, —

9 із Кедор-Лаомером, царем Еламу, і Тидалом, царем Ґоїму, і Амрафелом, царем Шинеару, і Арйохом, царем Елласару, — чотири царі проти п'ятьо́х.

10 А долина Сіддім була повна смоляних ям; і втекли цар Содому й *цар* Гомори, та й попадали туди, а позосталі повтікали на гóру.

11 І взяли вони ввесь маєток Содому й Гомори, і всю їхню поживу, — і пішли.

12 І взяли вони Лота, сина брата Аврамового, — бо пробува́в у Содомі, — і добро його та й пішли.

13 І прийшов був недóбиток, та й розповів єврею Аврамові, — а він жив між дубами амореянина Мамре, брата Ешколового й брата Анерового, Аврамових спільників.

14 І почув Аврам, що нéбіж[1] його взятий у неволю, та й узброїв своїх вправних слуг, що в домі його народились, три сотні й вісімнадцять, і погнався до Дану.

15 І він поділився на *гурти́* вночі, він та раби його, і розбив їх, і гнався за ними аж до Хови, що ліворуч Дамаску.

16 І вернув він усе добро, а також Лота, небожа[1] свого, і добро його повернув, а також жінок та людей.

17 Тоді цар Содому вийшов назустріч йому, як він повертався, розбивши Кедор-Лаомера та царів, що були з ним, до долини Шаве, — вона *тепер* долина Царська.

18 А Мелхиседек,[2] цар Салиму,

[1] В ориґіналі брат, син брата, пор. 1 М. 12. 5.

[2] Малки-Цедек, Мелхиседек — цар справедливости, цар правди.

виніс хліб та вино. А він був
священик Бога Всевишнього.
19 І поблагословив він його та
й промовив: ,,Благословенний Ав-
рам від Бога Всевишнього, що
створив небо й землю.
20 І благословенний Бог Все-
вишній, що видав у руки твої
ворогів твоїх". І *Аврам* дав йому
десятину зо всього.
21 І сказав цар содомський Ав-
рамові: ,,Дай мені людей, а має-
ток візьми собі".
22 Аврам же сказав цареві со-
домському: ,,Я звів свою руку до
Господа, Бога Всевишнього, Твор-
ця неба й землі, —
23 що від нитки аж до ремінця
сандалів я не візьму з того всього,
що твоє, щоб ти не сказав: Збага-
тив я Аврама.
24 Я не хóчу нічóго, — *даси*
тільки те, що слуги поїли, та час-
тину людям, що зо мною ходили:
Анер, Ешкол і Мамре, — частину
свою вони візьмуть".

Заповіт Господа з Аврамом

15 По цих-о подіях було слово
Господнє Аврамові в видінні
таке: ,,Не бійся, Авраме, — Я тобі
щит, нагорода твоя вельми вели-
ка".
2 А Аврам відізвався: ,,Господи,
Господи, — щó даси Ти мені, коли
я бездітний ходжý, а керівник мого
господарства — він Елі-Езер[1] *із*
Дамаску".
3 І сказав Аврам: ,,Отож, Ти не
дав нащадка мені, і ото мій керів-
ник — спадкоéмець мені".
4 І ось слово Господнє до нього
таке: ,,Він не бýде спадкоéмець то-
бі, але той, хто вийде з твойого ну-
тра, — він буде спадкоéмець тобі".
5 І *Господь* його вивів надвір та
й сказав: ,,Подивися на небо, та

[1] Елі-Езер, Еліезер — Бог поміч.

зорі злічи, коли тільки потрапиш
ти їх полічити". І до нього
прорік: ,,Таким буде потомство
твоє!"
6 І ввірував *Аврам* Господéві, а
Він залічив йому те в праведність.
7 І промовив до нього: ,,Я Гос-
подь, що вивів тебе з Уру халдей-
ського, щоб дати тобі землю оцю,
щоб став ти спадкоéмець її".
8 І промовив *Аврам*: ,,Господи,
Господи, — з чого я довідаюся, що
буду спадкоéмець її?"
9 Він же промовив до нього:
,,Візьми трилітнє теля, і трилітню
козу, і трилітнього барана, і гор-
лицю, і пташеня голубине".
10 І взяв він для Нього все те, і
розсік його пополовині, і дав кож-
ну частину його відповідно до дру-
гої, але птаства не розсік.
11 І зліталося хиже птаство на
трупи, та Аврам відганяв його.
12 Коли ж сонце схилялось на
захід, то спав сон на Аврама. І
ось спадає на нього жах темний,
великий.
13 І промовив *Господь* до Авра-
ма: ,,Добре знай, що потомство
твоє буде прихóдьком в землі не
своїй. І будуть служити вони, і
будуть їх мучити чотири сотні літ.
14 Але нарóд, якому служити
вони будуть, Я засуджý; та вони
потім вийдуть з великим маєтком.
15 А ти до своєї рідні прийдеш у
мирі, у старості добрій похований
будеш.
16 А покоління четверте повер-
неться сюди, бо досі не повний ще
гріх амореянина".
17 І сталось, коли зайшло сонце
й була тéмрява, то ось *появилась*
мов димуюча піч, та смолоскип ог-
няни́й перейшов поміж тими кус-
ками *жертви*.
18 І того дня склав Господь
заповіта з Аврамом, говорячи:
,,Насінню твоєму Я дав оцю

землю від річки Єгипту аж до річки
великої, до річки Ефрата:
19 хенеянина, і кенізеянина, і
кадмонеянина,
20 і хіттеянина, і періззеяни-
на, і рефаеянина,
21 і амореянина, і ханаанея-
нина, і ґірґашеянина, і евусея-
нина".

Історія Аґа́ри

16 А Сара, Аврамова жінка, не
родила йому. І в неї була́
єги́птянка невільниця, а ймення їй
Аґар.
2 І сказала Сара Аврамові:
,,Ось Господь затримав мене від
породу. Прийди ж до моєї невіль-
ниці, — може від неї одержу я
сина". І послухався Аврам го-
лосу Сари.
3 І взяла Сара, Аврамова жін-
ка, єгиптянку Аґар, свою невіль-
ницю, по десяти літах перебува́ння
Аврамового в землі ханаанській,
і дала її Аврамові, чоловікові своє-
му, за жінку.
4 І він увійшов до Аґари, — і
вона зачала́. Як вона ж поба-
чила, що зачала, то стала легкова-
жити господиню свою.
5 І сказала Сара Аврамові:
,,Моя кривда на тобі! Я дала
була свою невільницю до лоня
твого, а як вона побачила, що
зачала, то стала легковажити ме-
не. Нехай розсудить Господь по-
між мною та поміж тобою!"
6 І промовив Аврам до Сари:
,,Таж невільниця твоя в руці
твоїй! Зроби їй те, що вгодне в
очах твоїх". І Сара гноби́ла її.
І втекла Аґар від обличчя її.
7 І знайшов її Ангол Господній
біля джерела води на пустині,
біля джерела на дорозі до Шур,
8 і сказав: ,,Аґаро, Сарина не-
вільнице, звідки ж то прийшла ти,
і куди ти йдеш?" Та відказала:
,,Я втікаю від обличчя Сари, пані
моєї".
9 А Ангол Господній промовив
до неї: ,,Вернися до пані своєї, —
і терпи під руками її!"
10 І Ангол Господній промовив
до неї: ,,Сильно розмножу потом-
ство твоє, і через бе́зліч буде воно
незліче́нне".
11 І Ангол Господній до неї ска-
зав: ,,Ось ти зачала, і сина по-
родиш, і назвеш ім'я́ йому Із-
маїл,[1] бо прислу́хавсь Господь до
твоєї недолі.
12 А він буде *як* дикий осел *між*
людьми, — рука його на всіх, а
рука всіх — на нього. І буде він
жити при всіх своїх браттях".
13 І назвала вона Ймення Гос-
пода, що мовив до неї: ,,Ти Бог
видіння!" Бо сказала вона: ,,Чи
й тут я дивилась на Того, Хто
бачить мене?"
14 Тому джерело́ було назване
,,Джерело Живого, Хто бачить
мене", — воно поміж Кадешем та
поміж Баредом.
15 І вродила Аґар Аврамові си-
на, а Аврам назвав ім'я свого
сина, що вродила Аґар: Ізмаїл.
16 А Аврам був віку восьми-
десяти літ і шести літ, коли Аґар
вродила була Аврамові Ізмаїла.

Заповіт Бога з Аврамом і його нащадками

17 І був Аврам віку дев'яти-
десяти літ і дев'яти літ, коли
явився Господь Аврамові та й про-
мовив до нього: ,,Я Бог Всемогут-
ній! Ходи перед лицем Моїм, і
будь непорочний!
2 І дам Я Свого заповіта поміж
Мною та поміж тобою, і дуже-
дуже розмножу тебе".
3 І впав Аврам на обличчя своє,
а Бог до нього промовляв, говоря-
чи:

[1] Ішмаел, Ізмаїл — Бог почує.

4 „Я, — ось Мій заповіт із тобою, і станеш ти батьком багатьох нарóдів.

5 І не буде вже кли́катись ім'я́ твоє: Аврам, але буде ім'я твоє: Авраáм,[1] бо вчинив Я тебе батьком багатьох народів.

6 І вчиню Я тебе дуже-дуже плідним, і вчиню, щоб вийшли з тебе народи, і царі з тебе вийдуть.

7 І Я складу заповіта Свого поміж Мною та поміж тобою, і поміж твоїм потомством по тобі на їхні покоління на вічний заповіт, що буду Я Богом для тебе й для нащáдків твоїх по тобі.

8 І дам Я тобі та потомству твоєму по тобі землю скитання твого, увесь Край ханаанський, на вічне володіння, — і Я буду їм Богом".

9 І сказав Авраамові Бог: „А ти заповіта Мого стерегтимеш, ти й потомство твоє по тобі в їхніх поколіннях.

10 То Мій заповіт, що його ви виконувать будете, поміж Мною й поміж вами, і поміж потомством твоїм по тобі: нехай кожен чоловічої статі бу́де обрізаний у вас.

11 І бу́дете ви обрізані на тілі крайньої плоті вашої, і стане *це* знаком заповіту поміж Мною й поміж вами.

12 А кожен чоловічої стáті восьмиденний у вас буде обрізаний у всіх ваших поколіннях, *як* народжений дому, так і куплений за срібло з-поміж чужоплемінних, що він не з потóмства твого.

13 Щодо обрізання, — нехай буде обрізаний уроджений дому твого й куплений за срібло твоє, — і буде Мій заповіт на вашім тілі заповітом вічним.

14 А необрізаний чоловічої статі, що не буде обрізаний на тілі своєї крайньої плоті, то стята буде душа та з нарóду свого, — він зірвав заповіта Мого!"

15 І сказав Авраамові Бог: „Сара, жінка твоя, нехай свого йменням не кличе *вже*: Сара, бо ім'я́ їй: Сарра.[1]

16 І поблагословлю́ Я її, і теж з неї дам сина тобі. І поблагословлю Я її, і стануться з неї нарóди, і царі народів бу́дуть із неї".

17 І впав Авраам на обличчя своє, і засміявся. І подумав він у серці своїм: „Чи в столітнього буде народжений, і чи Сарра в віці дев'ятидесяти літ уродить?"

18 А до Бога сказав Авраам: „Хоча б Ізмаїл жив перед лицем Твоїм!"

19 Бог же сказав: „Але Сарра, твоя жінка, сина породить тобі, а ти назвеш ім'я́ йому Ісак.[2] І Свого заповіта з ним Я складу, щоб був вічний заповіт для нащáдків його по нім.

20 А щодо Ізмаїла, Я послухав тебе: Ось Я поблагословлю його, і вчиню його плідним, і дуже-дуже розмножу його. Він породить дванадцять князів, і великим нарóдом учиню Я його.

21 А Свого заповіта Я складу з Ісаком, що його Сарра вродить тобі на цей час другого року".

22 І Він перестав говорити з ним. І Бог вознісся від Авраама.

23 І взяв Авраам Ізмаїла, сина свого, і всіх уроджених у домі його, і всіх, хто куплений за срібло його, кожного чоловічої стáті з-поміж людей Авраамового дому, і обрізав тіло крайньої плоті їх того самого дня, як Бог говорив з ним.

24 А Авраам був віку дев'ятидесяти й дев'яти літ, як обрізано було тіло крайньої плоті його.

[1] Аврам — високий чи сильний батько, Авраам — батько багатьох.

[1] Сарра — вельможа, княжна.

[2] Їцхак — Ісак, — „він буде сміятися", пор. 21. 6, 7.

25 А Ізмаїл був віку тринадцяти літ, як обрізано було тіло крайньої плоті його.

26 Того самого дня був обрізаний Авраам та Ізмаїл, син його.

27 І всі мужі дому його, — нарóджені дому й куплені за срібло з-поміж чужоплемінних, — булú обрізані з ним.

Небесні Гості в Авраама

18 І явився до нього Господь між дубами Мамрé, а він сидів при вході в намет під час денної спеки.

2 І він ізвів очі свої та й побачив: ось три Мужі стоять біля нього. І побачив, і вибіг із входу намету назустріч Їм, — і вклонився до землі,

3 та й промовив: ,,Господи, коли тільки знайшов я милість в очах Твоїх, — не проходь повз Свойóго раба!

4 Принесуть трохи води, — і ноги Свої помийте, і спочиньте[1] під деревом.

5 І хай хліба шматок принесу я, а Ви підкріпіть серце Ваше. Потому підете, бо на те Ви йдете повз свойóго раба''. І сказали вони: ''Зроби так, як сказав''.

6 І Авраам поспішив до намету до Сарри й сказав: ,,Візьми швидко три міри пшеничної муки, замісú, і зроби коржі''.

7 І побіг Авраам до товару, і взяв молоде та добре теля, і дав слузі, а той швидко його приготóвив.

8 І взяв масла й молока, та теля приготовлене, та й поклав перед Ними, а сам став біля Них під деревом. І їли Вони.

9 І сказали до нього: ,,Де Сарра, жінка твоя?'' А він відказав: ,,Ось у наметі''.

[1] В оригіналі: hiššaanu, обіпріться.

10 І сказав *один з Них*: ,,Я напевно вернуся до тебе за рік цього самого чáсу. І ось буде син у Сарри, жінки твоєї . . .'' А Сарра *це* чула при вході намету, що був за Ним.

11 Авраам же та Сарра старі були, віку похилого. У Сарри перестало бувати звичайне жіноче.

12 І засміялася Сарра в нутрі своїм, говорячи: ,,Коли я зів'яла, то *як* станеться розкіш мені? Таж пан мій старий!''

13 І сказав Господь до Авраама: ,,Чого то сміялася Сарра отак: Чи ж справді вроджу, коли я зостáрілась?

14 Чи для Господа є річ занадто трудна? На означений час Я вернуся до тебе за рік цього самого часу, — Сарра ж *тоді* матиме сина''.

15 А Сарра відріклася, говорячи: ,,Не сміялася я'', бо боялась. Але Він відказав: ,,Ні, — таки сміялася ти!''

Доля Содóму й Гомóри

16 І повставали звідти ті Мужі, і поглянули на Содом, а Авраам пішов з Ними, щоб Їх відпровадити.

17 А Господь сказав: ,,Чи Я від Авраама втаю, що Я маю зробити?

18 Бож Авраам справді стане народом великим та дужим, і в ньому поблагословляться всі народи землі!

19 Бо вúбрав Я його, щоб він наказав синам своїм і домові своєму по собі. І будуть вони дотримуватися дороги Господньої, щоб чинити справедливість та право, а то для того, щоб Господь здійснив на Авраамові, що сказав був про нього''.

20 І промовив Господь: ,,Через те, що крик Содому й Гомори

великий, і що гріх їхній став
дуже тяжкий,
21 зійду́ ж Я та й побачу, чи не
вчинили вони *так*, як крик про
них, що доходить до Мене, — *тоді*
їм загибіль, а як ні — то побачу".
22 І повернулися звідти ті Му-
жі, і пішли до Содому, а Авраам —
усе ще стоя́в перед Господнім
лицем.

Заступництво Авраама за Содо́м та Гомо́ру

23 І Авраам підійшов та й про-
мовив: ,,Чи погубиш також пра-
ведного з нечестивим?
24 Може є п'ятдесят праведних
у цьому місті, — чи також вигу-
биш і не пробачиш *цій* місцевості
ради п'ятидесяти тих праведних,
що в ньому є?
25 Не можна Тобі чинити так,
щоб убити праведного з нечести-
вим, бо стане праведний як нече-
стивий, — *цього ж* не можна Тобі!
Чи ж Той, Хто всю землю судить,
не вчинить правди?"
26 І промовив Господь: ,,Коли
Я в Содомі, у цьому місті, знайду́
п'ятдесят праведних, то вибачу
цілій місцевості ради них".
27 І відповів Авраам та й про-
мовив: ,,Оце я осмілився був го-
ворити до Господа свого, а я порох
та попіл.
28 Може п'ятдесят тих правед-
них не матиме п'яти, чи Ти зни-
щиш ціле місто через п'ятьох?"
І промовив *Господь*: ,,Не знищу,
коли там знайду сорок і п'ять!"
29 І промовив до Нього він ще,
та й сказав: ,,Може сорок там
зна́йдеться?" А *Господь* відка-
зав: ,,Не зроблю́ *й* ради соро-
ка́!"
30 І сказав *Авраам*: ,,Хай не
гніває *це* мого Го́спода, і нехай я
скажу́: ,,Може тридцять там зна́-
йдеться?" А *Господь* відказав:
,,Не зроблю́, коли *й* тридцять
знайду́ там!"
31 І сказав *Авраам*: ,,Оце я
осмілився був говорити до Господа
мого: Може двадцять там зна-
йдеться?" А *Господь* відказав:
,,Не зроблю й ради двадцяти!"
32 І сказав *Авраам*: ,,Хай не
гніває це мого Го́спода, і нехай я
скажу́ тільки ра́зу цього: Може
хоч десять там зна́йдеться?" А
Господь відказав: ,,Не знищу *й*
ради десятьох!"
33 І пішов Господь, як скінчив
говорити до Авраама. А Авраам
вернувся до свого місця.

Знищення Содому й Гомори та врятування Лота

19 І прибули́ оби́два Анголи́ до
Содому надвечір, а Лот си-
дів у брамі содомській. І поба-
чив Лот, і встав їм назустріч, і
вклонився обличчям до землі,
2 та й промовив: ,,Ось, панове
мої, зайдіть до дому вашого раба,
і переночуйте, і помийте ноги свої,
а рано встанете й підете на дорогу
свою". А вони відказали: ,,Ні,
бо будемо ми ночувати на вули-
ці".
3 А він сильно на них налягав,
і вони до нього з дороги зійшли,
і ввійшли до дому його. І вчинив
він для них прийняття, і напік
прісного — і їли вони.
4 Ще вони не полягали, а люди
того міста, люди Содому — від
малого аж до старого, увесь наро́д
звідусюди оточили той дім.
5 І вони закричали до Лота, і
сказали йому: ,,Де ті мужі, що
ночі цієї до тебе прийшли? Ви-
веди їх до нас, —щоб нам їх пі-
знати!"
6 І Лот вийшов до входу до них,
а двері замкнув за собою,
7 і сказав: ,,Браття мої, — не
чиніть лихого!

8 Ось у мене дві доньки, що
мужа не пізнали. Нехай я їх до
вас виведу, а ви їм робіть, що вам
до вподоби. Тільки мужам
оцім не робіть нічого, бо на те
вони прийшли під тінь даху мо-
го“.
9 А вони закричали: ,,Іди *собі*
геть!“ І сказали: ,,Цей один був
прийшов, щоб пожити чужинцем,
а він став *тут* суддею! Тепер ми
зло гірше тобі заподієм, ніж їм!“
І сильно вони налягали на мужа,
на Лота, і підійшли, щоб висадити
двері.
10 Тоді вистромили свою руку
ті мужі, і впровадили Лота до
себе до дому, а двері замкнули.
11 А людей, що при вході до
дому *зібрались*, вони вдарили слі-
потою, — від малого аж до вели-
кого. І ті попомучилися, шукаю-
чи входу.
12 І сказали ті мужі до Лота:
,,Ще хто в тебе тут? Зятів і синів
своїх, і дочок своїх, і все, що
в місті твоє, — виведи з цього
місця,
13 бо ми знищимо це місце, бо
збільшився їхній крик перед Гос-
подом, і Господь послав нас, щоб
знищити його“.
14 І вийшов Лот, і промовив до
зятів своїх, що мали взяти дочок
його, і сказав: ,,Уставайте, ви-
йдіть із цього місця, бо Господь
знищить місто“. Але в очах зя-
тів він здавався як жартун.
15 А коли зійшла світова зір-
ниця, то Анголи принагляли Лота,
говорячи: ,,Уставай, візьми жінку
свою та обох дочок своїх, що
знаходяться *тут*, щоб тобі не
загинути через гріх цього
міста“.
16 А що він вагався, то ті мужі
— через Господню до нього любов
— схопили за руку його, і за
руку жінки його, і за руку обох
дочок його, і вивели його, і поста-
вили поза містом.
17 І сталося, коли *один з них*
виводив їх поза *місто*, то про-
мовив: ,,Рятуй свою душу, — не
оглядайся позад себе, і не затри-
муйся ніде в околиці. Ховайся
на гóру, щоб тобі не загинути“.
18 А Лот їм відказав: ,,Ні ж
бо, Господи!
19 Ось Твій раб знайшов ми-
лість в очах Твоїх, і Ти побільшив
Свою милість, що зробив її зо
мною, щоб зберегти при житті
мою душу; але я не встигну схо-
ватись на гóру, щоб бува не спіт-
кало мене зло, і я помру.
20 Ось місто це близьке, щоб
утекти туди, а воно — маленьке.
Нехай сховаюсь я туди, — чи ж
воно не маленьке? — і буде жити
душа моя“.
21 І відказав Він до нього: ,,Ось
Я прихиливсь до твого прохáн-
ня,[1] щоб не зруйнувати міста, про
яке ти казав.
22 Швидко сховайся туди, бо Я
не зможу нічого зробити, аж поки
не прийдеш туди“. Тому й на-
звав ім'я́ тому місту: Цоар.[2]
23 Сонце зійшло над землею, а
Лот прибув до Цоару.
24 І Господь послав на Содом та
Гомору дощ із сірки й огню́, від
Господа з неба.
25 І поруйнував ті міста, і всю
околицю, і всіх мешканців міст, і
рослинність землі.
26 А жінка його, *Лóтова*, озир-
нулася позад нього, — і стала
стовпом соляним!
27 І встав Авраам рано вранці,
і *подався* до місця, де стояв був
він перед лицем Господнім.
28 І він подивився на Содом
та Гомору, і на всю поверхню зем-

[1] В оригіналі: Ось Я підніс твоє обличчя, пор. далі 32. 21.
[2] Цоар — дрібʼязок, малий, дрібний.

лі тієї околиці. І побачив: ось
здіймається дим від землі, немов
дим із вапнярки . . .
29 І сталося, як нищив Бог міс-
та тієї околиці, то згадав Бог Ав-
раама, і вислав Лота з серéдини
руїни, коли руйнував ті міста, що
сидів у них Лот.
30 І піднявся Лот із Цоару, і
осів на горі, й обидві дочки́ його з
ним, бо боявся пробува́ти в Цоарі.
І осів у печері, він та обидві
дочки його.

Гріх Ло́тових дочо́к

31 І промовила старша молод-
шій: „Наш ба́тько старий, а чоло-
віка немає в цім краї, щоб при-
йшов до нас, як звичайно на цілій
землі.
32 Ходи, — напиймо свого ба́ть-
ка вином, і покладімося з ним. І
оживимо наща́дків від нашого
батька".
33 І ночі тієї вони напоїли ви-
ном свого батька. І прийшла
старша та й поклалася з батьком
своїм. А він не знав, коли вона
лягла й коли встала . . .
34 І сталося другого дня, і стар-
ша сказала молодшій: „Ось я ми-
нулої ночі поклалась була з своїм
батьком. Напиймо його вином та-
кож ночі цієї, і прийди ти, покла-
дися з ним, — і оживимо наща́дків
від нашого батька".
35 І також ночі тієї вони на-
поїли вином свого батька. І вста-
ла молодша та й поклалася з ним.
А він не знав, коли вона лягла й
коли встала . . .
36 І завагітніли обидві Лотові
дочки від батька свого.
37 І вродила старша сина, і
назвала ім'я́ йому: Моав.[1] Він
батько моавів аж до цього дня.
38 А молодша — вона вродила
також, і назвала йме́ння йому: Бен-
Аммі.[1] Він батько синів Аммону
аж до цього дня.

[1] Моав — від батька.

Пригода з Авімеле́хом

20 І вирушив звідти Авраам до
краю Неґев[2] поміж Каде-
шем[3] і поміж Шуром, і оселився
часово в Ґерарі.
2 І сказав Авраам на Сарру,
жінку свою: „Вона сестра моя".
І послав Авімеле́х,[4] цар Ґерару, і
взяв Сарру.
3 І прийшов Бог до Авімелеха у
сні нічнім, і сказав до нього: „Ось
ти вмираєш через жінку, яку взяв,
бо вона має чоловіка".
4 А Авімелех не зближався до
неї, і сказав: „Господи, чи Ти
вб'єш також люд праведний?
5 Чи ж не він був сказав мені:
Вона моя сестра, а вона — також
вона сказала: Він мій брат. Я те
зробив у невинності серця свого й
у чистоті рук[5] своїх".
6 І промовив до нього Бог у
сні: „І Я знаю, що в чистоті свого
серця вчинив ти оце, і Я теж
удержав тебе, щоб не згрішив про-
ти Мене. Тому то не дав Я тобі
доторкнутись до неї.
7 А тепер верни жінку цього
мужа, бо він пророк, і буде моли-
тися за тебе, і живи. А коли ти
не вернеш, то знай, що справді
помреш ти й усе, що твоє".
8 І встав Авімелех рано вранці,
і покликав усіх рабів своїх, та й
сказав усі ці слова до їхніх ушей.
А люди ті сильно злякалися.
9 І закликав Авімелех Авраа-
ма, і промовив до нього: „Що́ ти
нам учинив? І чим згрішив я
проти тебе, що ти приніс на мене й

[1] Бен Аммі — син народу мого.
[2] Неґев — суша, південь.
[3] Кадеш — святий.
[4] Авімелех — батько цар.
[5] У біблійній мові долоні звичайно замість руки.

на царство моє великий гріх?
Учинки, яких не роблять, ти зо
мною вчинив!“
10 І сказав Авімелех Авраамо-
ві: ,,Щó ти мав на увазі, що вчинив
таку річ?“
11 І сказав Авраам: ,,Бо поду-
мав я: Нема ж стрáху Божого в
місцевості цій, тому вб'ють мене за
жінку мою.
12 І притім вона справді сестра
моя, — вона дочка батька мого,
тільки не дочка матері моєї, — і
стала за жінку мені.
13 І сталося, коли Бог учинив
мене мандрівником з дому батька
мого, то сказав я до неї: То буде
твоя ласка, яку вчиниш зо мною:
у кожній місцевості, куди при-
йдем, — говори ти на мене: він мій
брат“.
14 І взяв Авімелех дрібну та
велику худобу, і рабів та невіль-
ниць, та й дав Авраамові. І вер-
нув йому Сарру, жінку його.
15 І сказав Авімелех: ,,Ось
край мій перед обличчям твоїм, —
осядь там, де тобі до вподоби“.
16 А Саррі сказав: ,,Ось тисячу
сéклів срібла я дав братові твоєму.
Оце тобі накриття на очі перед
усіма, хто з тобою. І перед усіма
ти оправдана“.
17 І помолився Авраам Богові,
— і вздорóвив Бог Авімелеха, і
жінку його, і невільниць його, — і
почали вони знову роджати.
18 Бо справді стримав був Гос-
подь кожну утрóбу Авімелехового
дому через Сарру, Авраамову жін-
ку.

Ісáк

21 А Господь згадав Сарру, як
сказав був, і вчинив Гос-
подь Саррі, як Він говорив.
2 І Сарра зачалá, і породила
сина Авраамові в старості його на
означений час, що про нього сказав
йому Бог.
3 І назвав Авраам ім'я синові
своєму, що вродився йому, що
Сарра йому породила: Ісак.
4 І обрізав Авраам Ісака, сина
свого, коли мав він вісім день, як
Бог наказав був йому.
5 А Авраам був віку ста літ, як
уродився йому Ісак, син його.
6 І промовила Сарра: ,,Сміх
учинив мені Бог, — кожен, хто
почує, буде сміятися з мене“.
7 І промовила: ,,Хто б сказав
Авраамові: Сарра годує синів? Бо
вродила я сина в старості його“.
8 І дитина росла, і була від-
лучена. І справив Авраам вели-
ку гостину в день відлучення Іса-
ка.

Недоля Аґáри та Ізмаїла

9 І побачила Сарра сина Аґари
єгиптянки, що вродила була Ав-
раамові, що він насміхається.
10 І сказала вона Авраамові:
,,Прожени ту невільницю та сина
її, бо не буде наслідувати син
тієї невільниці разом із сином
моїм, із Ісаком“.
11 Але ця справа була дуже
не до вподоби Авраамові через си-
на його.
12 І промовив Господь Авраа-
мові: ,,Нехай не буде не до вподо-
би тобі *це* через хлопця та через
невільницю твою. Усе, що скаже
тобі Сарра, послухай голосу її, бо
Ісаком буде покликане тобі по-
томство.
13 І також сина невільниці тієї
— учиню його нарóдом, бо він —
твоє насіння“.
14 І встав рано Авраам, і взяв
хліба й бурдюкá води, і дав до
Аґари на плече її, також дитину,
та й послав її. І пішла вона, та й
заблудила в пустині Беер-Шева.[1]

[1] Беер-Шева — криниця присяги або криниця семи (овечок).

15 І скінчилась вода в бурдюці, і покинула вона дитину під одним із кущів.

16 І пішла вона, і сіла собі навпроти, на віддалі — як стрілити луком, бо сказала: „Нехай я не бачу смерти цієї дитини!“ І сіла навпроти, і піднесла свій голос та й заплакала.

17 І почув Бог голос того хлопця. І кликнув до Аґари Божий Ангол із неба, і сказав їй: „Що тобі, Аґаро? Не бійся, бо почув Бог голос хлопця, де він там.

18 Устань, підійми хлопця, і рукою своєю держи його, бо великим наро́дом зроблю Я його“.

19 І відкрив Бог очі її, і вона побачила криницю води. І пішла вона, і наповнила бурдюка водою, та й напоїла хлопця.

20 І з хлопцем був Бог, — і він виріс. І осів у пустині, і став він стрілець-лучник.

21 І осів він у пустині Паран, а мати його взяла йому жінку з єгипетського кра́ю.

Умова між Авраамом та Авіме́лехом

22 І сталося ча́су того, і сказав Авімеле́х і Піхол, головний провідник його війська, до Авраама, говорячи: „Бог із тобою в усьому, що́ ти робиш!

23 А тепер присягни ж мені Богом отут, що ти не обманиш мене, і нащадка мого, і онука мого. І яка була ласка, яку я до тебе чинив, ти вчиниш зо мною та з краєм, що ти в нім чужинцем пробува́єш“.

24 І сказав Авраам: „Я присягаю!“

25 І Авраам дорікав Авімелехові за криницю води, що її відняли були Авімелехові раби.

26 І сказав Авімелех: „Я не знаю, хто вчинив оту річ, — ані ти не розповів мені, й ані я не чув, хібащо сьогодні“.

27 І взяв Авраам дрібну та велику худобу, та й дав Авімелехові, і обидва вони склали умову.

28 І поставив Авраам сім овечок з дрібного товару осібно.

29 І сказав Авімелех до Авраама: „Що́ вони, сім овечок отих, що ти їх поставив осібно?“

30 А *той* відказав: „Бо з моєї руки сім овечок ти візьмеш, щоб для мене були на свідоцтво, що я́ викопав цю криницю“.

31 Тому то назвав він це місце Беер-Шева, бо там поклялися вони.

32 І склали умову вони в Беер-Шеві. І встав Авімелех та Піхол, головний провідник його війська, і вернулись вони до краю филистимського.

33 А *Авраам* посадив тамариска в Беер-Шеві, і кликав там Ім'я́ Господа, Бога Вічного.

34 І Авраам пробува́в у филистимській землі багато днів.

Бог випробовує Авраама

22 І сталось після цих випадків, що Бог випробо́вував[1] Авраама. І сказав Він до нього: „Аврааме!“ А *той* відказав: „Ось я!“

2 І промовив Господь: „Візьми свого сина, свого одинака́, що його полюбив ти, Ісака, та й піди собі до краю Морія, і принеси там його в цілопа́лення на одній із тих гір, що про неї скажу́ тобі“.

3 І встав Авраам рано вранці, і свого осла осідлав; і взяв із собою двох слуг та Ісака, сина свого, і для цілопалення дров нарубав. І встав, і пішов він до місця, що про нього сказав йому Бог.

4 А третього дня Авраам звів

[1] Гебрейське nissah — випробо́вував; церковнослов'янське искушаше, спокушав.

очі свої, та й побачив те місце
здалека.
5 І сказав Авраам своїм слу-
гам: „Сідайте собі тут з ослом, а я
й хлопець підем аж туди, і по-
клóнимося, і повернемося до вас“.
6 І взяв Авраам дрóва для цілo-
пáлення, і поклав на Ісака, сина
свого, і взяв в свою руку огонь та
ножа, і пішли вони рáзом обоє.
7 І сказав Ісак до Авраама,
свого батька, говорячи: „Батьку
мій!“ А *той* відказав: „Ось я,
сину мій!“ І промовив *Ісак*:
„Ось огонь та дрóва, а де ж
ягня на цілопáлення?“
8 І відказав Авраам: „Бог на-
глeдить ягня Собі на цілопалення,
сину мій!“ І пішли вони рáзом
обоє.
9 І вони прийшли до місця, що
про нього сказав йому Бог. І
збудував там Авраам жертівника,
і дрова розклав, і зв'язав Ісака,
сина свого, і поклав його на жер-
тівника над дровами.
10 І простяг Авраам свою руку,
і взяв ножа, щоб зарізати сина
свого . . .
11 Та озвався до нього Ангол
Господній із неба й сказав: „Ав-
рааме, Аврааме!“ А той віді-
звався: „Ось я!“
12 І *Ангол* промовив: „Не ви-
тягай своєї руки до хлопця, і нічо-
го йому не чини, бо тепер Я дові-
дався, що ти богобійний, і не
пожалів для Мене сина свого, оди-
накá свого“.
13 А Авраам звів очі свої та й
побачив, — аж ось один баран
зав'яз у гущáвині своїми рогами.
І пішов Авраам, і взяв баранá,
і приніс його на цілопáлення за-
містъ сина свого.
14 І назвав Авраам ім'я́ місця
того: „Господь наглeдить“, що *й*
сьогодні говориться: „На горі
Господь з'я́виться“.
15 А Ангол Господній із неба
озвався до Авраама подруге,
16 і сказав: „Клянуся Собою, —
це слово Господнє, — тому, що
вчинив ти цю річ, і не пожалів
був сина свого, одинака свого,
17 то благословляючи, Я побла-
гословлю тебе, і розмножуючи,
розмножу потомство твоє, немов
зорі на небі, і немов той пісок, що
на березі моря. І потомство твоє
внаслідує брами[1] твоїх ворогів.
18 І всі народи землі будуть
Насінням твоїм благословляти
себе через те, що послухався ти
Мого голосу“.
19 І вернувсь Авраам до слуг
своїх. І встали вони, та й пішли
разом до Беер-Шеви. І осів Ав-
раам у Беер-Шеві.
20 І сталося по тих випадках, і
сказано Авраамові так: „Ось та-
кож Мілка вродила синів Нахо-
рові, братові твоєму:
21 Уца, первородного його, і
Буза, брата його, і Кемуїла, бать-
ка Арамового,
22 І Кеседа, і Хазо, і Пілдаша,
і Їдлафа, і Бетуїла.
23 А Бетуїл породив Ревеку.
Цих восьмерóх породила Мілка
Нахорові, братові Авраамовому.
24 А наложниця його — а їй на
ймення Реума — вродила й вона
Тevaха й Ґахама, і Тахаша й Маа-
ху.

Похорон Сарри

23 І було життя Сарриного сто
літ і двадцять літ і сім літ, —
літа життя Сарриного.
2 І вмерла Сарра в Кіріят-Арбі,
— це Хеврон у крáї ханаансь-
кому. І прибув Авраам голосити
над Саррою та плакати за нею.
3 І встав Авраам від обличчя
небіжки своєї, та й сказав синам
Хетовим, говорячи:

[1] Брами — це міста.

4 „Я прихо́дько й захо́жий
між вами. Дайте в себе мені влас-
ність *для* гробу, і нехай я поховаю
свою небіжку з-перед обличчя
свого“.
5 І відповіли сини Хетові Ав-
раамові, та й сказали йому:
6 „Послухай нас, пане мій, —
ти Божий князь серед нас! У
добірнім із наших гробів поховай
небіжку свою. Ніхто з нас не
затримає гробу свого від тебе, щоб
поховати небіжку твою“.
7 І встав Авраам, і вклонився
наро́ду тієї землі, синам Хетовим,
8 та й промовив до них і сказав:
„Коли ви згідні поховати небіжку
мою з-перед обличчя мого, то по-
слухайте мене, і настирливо про-
сіть для мене Ефрона, сина Цоха-
рового,
9 і нехай мені дасть він печеру
Махпелу, що його, що в кінці його
поля, за гроші повної ваги, — хай
мені її дасть поміж вами на влас-
ність *для* гробу“.
10 А Ефрон пробува́в серед Хе-
тових синів. І відповів хіттеянин
Ефрон Авраамові, так що чули
сини Хетові й усі, хто входив у
браму його міста, говорячи:
11 „Ні, пане мій, послухай ме-
не! Поле віддав я тобі, і печеру,
що на нім, віддав я тобі, — на
очах синів народу мого я віддав її
тобі. Поховай небіжку свою“.
12 І вклонивсь Авраам перед
народом тієї землі,
13 та й сказав до Ефрона, так
що чув був наро́д тієї землі, гово-
рячи: „Коли б тільки мене ти
послухав! Я дам срібло за поле,
— візьми ти від мене, і хай похо-
ваю небіжку свою“.
14 А Ефрон відповів Авраамо-
ві, говорячи йому:
15 „Пане мій, послухай мене!
Земля чотирьох сотень шеклів
срібла, — що вона поміж мною та
поміж тобою? А небіжку свою
поховай!“
16 І послухав Авраам Ефрона.
І відважив Авраам Ефронові сріб-
ло, про яке той був сказав, так
що чули сини Хетові, — чотири
сотні шеклів срібла купецької
ваги.
17 І стало поле Ефронове, що в
Махпелі воно, що перед Мамре,
поле й печера, що на ньому, і
кожне дерево, що в полі, що в
усій границі його навколо,
18 купном Авраамові в присут-
ності синів Хетових, — усіх, хто
входив до брами міста його.
19 І по цьому Авраам поховав
Сарру, жінку свою, в печері поля
Махпели, перед Мамре, — це Хев-
рон у землі ханаанській.
20 І стало поле й печера, що на
нім, Авраамові на власність *для*
гробу від синів Хетових.

Одруження Ісака

24 А Авраам був старий, у літа
ввійшов. І Господь Авраа-
ма поблагословив був усім.
2 І сказав Авраам до свого ра-
ба, найстаршого дому свого, що
рядив над усім, що він мав: „По-
клади свою руку під стегно́ моє,
3 і я заприсягну тебе Господом,
Богом неба й Богом землі, що ти
не візьмеш жінки для сина мого
з-посеред дочок ханаанеянина, се-
ред якого я пробуваю.
4 Бо ти підеш до краю мого, і до
місця мого наро́дження, і візьмеш
жінку для сина мого, для Ісака“.
5 І сказав раб до нього: „Може
та жінка не схоче за мною піти до
цієї землі, то чи справді поверну я
твого сина до краю, звідки ти
вийшов?“
6 І промовив до нього Авраам:
„Стережися, — щоб ти не вернув
мого сина туди!
7 Господь, що взяв мене з дому

батька мого й з краю мого народ-
ження, і що промовляв був до
мене, і що присягнув мені, кажу-
чи: ,,Твоїм нащáдкам Я дам оцю
землю", Він пошле Свого Ангола
перед обличчям твоїм, і ти візь-
меш звідти жінку для сина мого!
8 А коли ота жінка не схоче
піти за тобою, то ти бýдеш очи-
щений з цієї присяги своєї. Тіль-
ки сина мого ти туди не вертай".
9 І раб поклав свою руку під
стегнó Авраама, пана свого, і йо-
му присягнув на цю спрáву.
10 І взяв той раб десять верблю-
дів із верблюдів пана свого, та й
пішов. І *взяв* різне добро свого
пана в руку свою. І він устав, і
пішов в Месопотамію[1] до міста
Нахора.
11 І поставив верблюди навко-
лішки за містом при водній кри-
ниці надвечір, на час, як вихо-
дять жінки воду брати,
12 та й промовив: ,,Господи,
Боже пана мого Авраама, — по-
дай же сьогодні мені *це*, і милість
вчини з паном моїм Авраамом!
13 Ось я стою над водним дже-
релом, а дóчки мешканців міста
виходять воду брати.
14 І станеться, що дівчина, до
якої скажу: Нахили но глека сво-
го, я нап'юся, — а вона відповість:
Пий, і так само верблюди твої я
понапуваю, — її Ти призначив
для раба Свого, для Ісака. І з
цього пізнаю, що Ти милість учи-
нив з моїм паном".
15 І сталося, поки він закінчив
говорити, аж ось виходить Реве-
ка, що була народжена Бетуїлові,
синові Мілки, жінки Нахора, Ав-
раамового брата. А її глек — на
плечі в неї.
16 А дівчина та — вельми врод-
лива з обличчя; *була* дівиця, і
чоловік не пізнав *ще* її. І зійшла
вона до джерела, і напóвнила гле-
ка свого, та й вийшла.
17 І вибіг той раб назустріч їй,
та й сказав: ,,Дай но напитись
води з твого глека!"
18 А та відказала: ,,Напийся,
мій пане!" І вона поспішила, і
зняла свого глека на руку свою,
— і напоїла його.
19 А коли закінчила поїти його,
то сказала: ,,Також для верблю-
дів твоїх наберý я води, аж поки
вони не нап'ються".
20 І метнулась вона, і глека
свого спорожнила до пійла. І ще
до криниці побігла набрати, і на-
брала води всім верблюдам його.
21 А чоловік той дивувався їй
та мовчав, щоб пізнати, чи Гос-
подь пощастив дорогу йому, чи
ні?
22 І сталося, як перестали вер-
блюди пити, то взяв той чоловік
золоту сережку, — пів шекля вага
їй, — і два нáручні на руки її, —
на десять *шеклів* золота вага їм, —
23 та й сказав: ,,Чия ти дочка?
Скажи ж мені, чи в домі батька
твойóго є місце для нас ночувати?"
24 Вона відказала йому: ,,Я
дочка Бетуїла, сина Мілки, що
його породила вона для Нахора".
25 І сказала до нього: ,,І соло-
ми, і паші багато є в нас, також
місце ночувати".
26 І той чоловік нахилився, і
вклонився Богові аж до землі,
27 та й сказав: ,,Благословен-
ний Господь, Бог пана мого Ав-
раама, що не опустив милости
Своєї й вірности Своєї від пана
мого! Я *був* у дорозі, Господь
припровадив мене до дому братів
мого пана".
28 І побігла дівчина, і розпові-
лá в домі своєї матері про цю
пригоду.
29 А в Ревеки був брат, на

[1] Aram naharajim, Арам двох рік, по-грецькому Месопотамія.

йменння йому Лава́н.[1] І побіг Лаван до того чоловіка надвір, до джерела.

30 І сталося, як він побачив сережку та на́ручні на руках сестри своєї, і коли почув слова Ревеки, сестри своєї, що говорила: „Отак говорив мені той чоловік“, то прибув він до того чоловіка, — а той ось стоїть при верблюдах біля джерела, —

31 і сказав: „Увійди, благословенний Господа! Чого стоятимеш надворі? А я опорожнив дім і місце для верблюдів“.

32 І ввійшов той чоловік до дому. А *Лаван* порозсідлував верблюди, і дав соломи й паші для верблюдів, і води, щоб умити ноги йому й ноги людям, що *були* з ним.

33 І поставлено перед ним, щоб він їв. А той відказав: „Не бу́ду їсти, аж поки не розкажу́ своєї справи“. А *Лаван* відказав: „Говори!“

34 І той став говорити: „Я раб Авраамів.

35 А Господь ще́дро поблагословив мого пана, і він став великий. І дав Він йому худобу дрібну та велику, і срібло, і золото, і рабів, і невільниць, і верблюди, й осли.

36 А Сарра, жінка пана мого, бувши старо́ю, уродила панові моєму сина. А він йому все дав, що мав.

37 І заприсяг мене пан мій, говорячи: „Не візьмеш жінки для сина мого з-посеред дочок ханаанеянина, що я пробува́ю в його краю.

38 Але підеш до дому батька мого, і до мого роду, і візьмеш жінку для сина мого“.

39 І сказав я до пана свого: „Може та жінка не піде за мною?“

[1] Лаван — білий.

40 І сказав він до мене: „Господь, що ходив перед обличчям моїм, пошле Свого Ангола з тобою, і дорогу твою пощастить, і ти візьмеш жінку для сина мого з роду мого й з дому батька мого.

41 Тоді будеш очищений ти від закля́ття мого́, як прийдеш до роду мого, а коли вони не дадуть тобі, то будеш ти чистий від закля́ття мого́.

42 І прибув я сьогодні до джерела, та й сказав: „Господи, Боже пана мого Авраама, коли б же Ти вчинив щасливою дорогу мою, що нею ходжу́ я!

43 Ось я стою над джерелом води, і станеться, що дівчина, яка вийде води брати, а я їй скажу́: Дай но мені напитися трохи води з свого глека,

44 вона ж відкаже мені: Пий і ти, і для верблюдів твоїх наберу́ я води, то вона та жінка, яку призна́чив Госпо́дь для сина пана мого.“

45 І поки скінчи́в я говорити в своїм серці, аж ось виходить Ревека, а її глек на плечі в неї. І зійшла вона до джерела, та й набрала води. І сказав я до неї: Напій же мене!

46 І метнулась вона, і свого глека з себе зняла та й сказала: Пий, а я понапуваю й верблюди твої. І я пив, а вона понапувала й ті верблюди.

47 А я запитався її та й сказав: Чия ти дочка? А вона відказала: Я дочка Бетуїла, сина Нахорового, якого породила йому Мілка. І сережку надів я до носа її, і наручні на руки її.

48 І я нахилився, і вклонився до землі Господе́ві, і поблагословив Господа, Бога пана мого Авраама, що Він провадив мене дорогою ви́значеною, щоб узяти дочку брата пана мого для сина його.

49 А тепер, якщо милосердя та
правду ви чините з паном моїм, то
скажіть мені; коли ж ні, — то
скажіть мені, і я звернуся пра-
вóруч або лівóруч“.
50 І відповіли Лаван і Бетуїл та
й сказали: „Від Господа вийшла
та річ, — ми не можем сказати
тобі *нічого* злого чи доброго.
51 Ось перед тобою Ревека, —
візьми та й іди, і нехай вона стане
за жінку синові пана твого, як
Господь говорив був“.
52 І сталося, коли їхні слова
почув раб Авраамів, то вклонивсь
до землі Господéві.
53 І вийняв той раб срібний
пóсуд, і пóсуд золотий та шати, і
дав Ревеці, і дав цінні речі бра-
тові її та матері її.
54 І їли й пили він та люди, що
з ним, і ночували. А коли рано
встали, то він сказав: „Відішліть
мене до пана мого“.
55 І сказав її брат та мати її:
„Нехай посидить дівчина з нами
хоч днів з десять, — потім
підеш“.
56 І сказав він до них: „Не
спізняйте мене, бо Господь по-
щастив мою путь. Відішліть ме-
не, і нехай я піду́ до пана свого“.
57 А вони відказали: „Покличмо
мо дівчину, і запитаймо її саму.“
58 І покликали Ревеку, і ска-
зали до неї: „Чи ти підеш з оцим
чоловіком?“ А вона відказала:
„Піду́“.
59 І послали вони Ревеку, се-
стру свою, і няньку її, і раба
Авраамового, і людей його.
60 І вони поблагословили Ре-
веку й сказали до неї: „Ти наша
сестра, — будь *матір'ю* для тисячі
десятків тисяч, і нехай наща́дки
твої внаслідують брами твоїх во-
рогів“.
61 І встала Ревека й служниці
її, і посідали на верблюдів, і поїхали за тим чоловіком. І взяв
раб Ревеку й відійшóв.
62 А Ісак був вернувся з пóдо-
рожі до криниці Лахай-Рої, і
сидів у краї південному.
63 І вийшов Ісак на прогулянку
в поле, як вечір наставав. І він
звів свої очі, і побачив, — ось
верблюди йдуть.
64 І Ревека звела́ свої очі, та й
Ісака побачила, — і злізла з вер-
блюда.
65 І сказала вона до раба: „Хто
отой чоловік, що полем іде нам
назустріч?“ А раб відповів: „То
мій пан“. І вона покрива́ло взя-
ла, та й накрилась.
66 І раб розповів Ісакові про
всі речі, які він учинив.
67 І впровадив її Ісак до намету
Сарри, матері своєї. І взяв він
Ревеку, і за жінку йому вона ста-
ла, і він її покохав. І Ісак був
утішений по *смерті* матері своєї.

Нащадки Авраамові від Кетури́

25 А Авраам іще взяв жінку, а
ймення їй Кетура́.
2 А вона породила йому Зім-
рана, і Йокшана, і Мадана, і Мі-
діяна, і Їшбака, і Шуаха.
3 А Йокшан породив був Шеву
та Дедана. А сини Деданові бу-
ли: ашшури, і летуші, і леуми.
4 А сини Мідіянові: Ефа, і
Ефер, і Ханох, і Авіда, і Елдаа, —
усі вони сини Кетури.

Смерть Авраама

5 І віддав Авраам усе, що мав,
Ісакові.
6 А синам наложниць, що *були* в
Авраама, дав Авраам подарунки, і
відіслав їх від Ісака, сина свого,
коли сам ще живий був, на схід, до
краю східнього.
7 А оце дні літ Авраамового
життя, які він прожив: сто літ, і
сімдесят літ, і п'ять літ.

8 І спочи́в та й умер Авраам у
старощах добрих, старий і на-
жившись. І він прилучився до
своєї рідні.
9 І поховали його Ісак та Із-
маїл, сини його, у печері Махпелі,
на полі Ефрона, сина Цохара хіт-
те́янина, що навпроти Мамре́, —
10 поле, що його Авраам був
купив від синів Хетових, — там
був похований Авраам і Сарра,
жінка його.
11 І сталося по Авраамовій
смерті, — і поблагословив Бог
Ісака, сина його. І осів Ісак при
криниці Лахай-Рої.

Нащадки Ізмаїла

12 А оце нащадки Ізмаїла, Ав-
раамового сина, що його породила
Авраамові єгиптянка Аґар, не-
вільниця Саррина.
13 І оце імена синів Ізмаїла, за
їхніми імена̀ми й за нащадками їх:
перворідний Ізмаїлів Невайот, і
Кедар, і Адбеїл, і Мівсам,
14 І Мішма, і Дума, і Масса,
15 Хадад, і Тема, Єтур, Нафіш,
і Кедма.
16 Оце вони, сини Ізмаїлові, і
їхні ймення за дворами їх і за їх
кочови́щами, — дванадцять на-
чальників для їхніх племен.
17 А оце літа життя Ізмаїло-
вого: сто літ, і тридцять літ, і сім
літ. І спочи́в та й умер він, і був
узятий до своєї рідні.
18 І розложилися вони від Ха-
віли аж до Шуру, що навпроти
Єгипту, як іти до Ашшуру.[1] І
він оселився перед усіма своїми
братами.

Історія Ісака

19 А оце о́повість про Ісака,
Авраамового сина. Авраам по-
родив Ісака.
20 І був Ісак віку сорока літ, як
він узяв собі за жінку Ревеку,
дочку Бетуїла арамеянина, з Па-
дану арамейського, сестру ара-
меянина Лавана.
21 І молився Ісак до Господа
про жінку свою, бо неплідна *була*.
І Господь був ублаганий ним, —
і завагітніла Ревека, жінка його.
22 І кидалися діти в утробі її.
І сказала вона: „Коли так, то для
чого я це *переношу*?“ І пішла
запитатися Господа.
23 І промовив до неї Господь:
„Два племе́на в утробі твоїй,
і два наро́ди з твого нутра́
будуть виділені,
і стане сильніший наро́д від
наро́ду,
і старший молодшому бу́де
служити“.
24 І сповнились дні її, щоб ро-
дити, — і ось близнюки в утробі
її.
25 І вийшов перший червону-
ватий, увесь він — немов плащ
волосяний. І назвали ймення йо-
му: Ісав.
26 А потім вийшов його брат, а
рука його трималася п'яти Ісава.
І назвав ім'я йому: Яків. А Ісак
був віку шостидесяти літ, коли
народились вони.
27 І виросли хлопці. І став
Ісав чоловіком, що знався на вло-
вах, чоловіком поля, а Яків —
чоловіком мирним, що в наметах
сидів.
28 І полюбив Ісак Ісава, бо
здобич мисливська його йому сма-
кувала, а Ревека любила Якова.

Ісав продав своє перворідство

29 І зварив був Яків ї́жу, а
з поля прибув Ісав, і змучений
був.
30 І сказав Ісав до Якова: „На-
годуй мене отим червоним, чер-
воним отим, бо змучений я“. То-
му то назвали ймення йому: Едом.[1]

[1] Ашшур — пізніша Асирія.

[1] Едом — червоний, друга назва Ісава.

31 А Яків сказав: „Продай же
нині мені своє первородство“.
32 І промовив Ісав: „Ось я
умираю, — то нащо ж мені оте
первородство?“
33 А Яків сказав: „Присягни ж
мені нині“. І той присягнув йо-
му, і продав первородство своє
Якову.
34 І Яків дав Ісавові хліба й
сочевичного варива. А той з'їв, і
випив, і встав та й пішов. І знех-
тував Ісав первородство *своє*.

Оселення Ісака в Ґерáрі

26 І настав був голод у Краю́,
окрім голоду першого, що
був за днів Авраамових. І пішов
Ісак до Авімелеха, царя филистим-
ського, до Ґерару.
2 І явився йому Господь і ска-
зав: „Не ходи до Єгипту, — осели-
ся в землі, про яку Я скажу́ тобі.
3 Оселися хвилево в землі тій, і
Я буду з тобою, і тебе поблаго-
словлю, бо тобі та нащáдкам твоїм
дам усі оці землі. І Я виконаю
присягу, що нею поклявся був
Авраамові, батьку твоєму.
4 І розмножу нащáдків твоїх,
немов зорі на небі, і потомству
твоєму Я дам усі оці землі. І
поблагословляться в потомстві
твоїм усі наро́ди землі,
5 через те, що Авраам послухав
Мого голосу, і виконував те, що
виконувати Я звелів: заповіді Мої,
постанови й закони Мої“.
6 І осів Ісак у Ґерарі.

Пригода з Ревекою в Ґерáрі

7 І питалися люди тієї місце-
вости про жінку його. А він відка-
зав: „Вона сестра моя“, бо боявся
сказати: „Вона жінка моя“, щоб
не вбили мене люди тієї місцевости
через Ревеку, бо вродлива з об-
личчя вона“.
8 І сталося, коли він там довго
жив, і дивився Авімелех, цар фи-
листимський, через вікно, та й по-
бачив, — ось Ісак забавляється з
Ревекою, жінкою своєю.
9 І покликав Авімелех Ісака та
й сказав: „Тож оце вона жінка
твоя! А як ти сказав був: „Вона
сестра моя?“ Ісак же йому від-
повів: „Бо сказав, щоб не вмерти
мені через неї!“
10 І сказав Авімелех: „Що́ ж то
нам учинив ти? Один із народу
був мало не ліг із твоєю жінкою,
— і ти гріх би спровадив на нас!“
11 І наказав Авімелех усьому
народові, говорячи: „Хто доторк-
неться цього чоловіка та жінки
його, той певно буде забитий“.

Сварка за криницю

12 І посіяв Ісак у землі тій, і
зібрав того року стократно, і Гос-
подь поблагословив був його.
13 І забагатів оцей чоловік, і
багатів усе більше, аж поки не
став сильно багатий.
14 І була в нього отара овець
та кіз, і череда товару, і багато
рабів. І заздрили йому филистим-
ляни.
15 І всі криниці, що їх повико-
пували раби батька його, за днів
батька його Авраама, филистим-
ляни позатикали, — і понаповню-
вали їх землею.
16 І сказав Авімелех Ісакові:
„Іди ти від нас, бо зробився ти
значно сильніший за нас!“
17 І пішов Ісак звідти, і в доли-
ні Ґерару розтáборився, та й осів
там.
18 І знову Ісак повикопував
криниці на воду, що їх повикопу-
вали були за днів батька його
Авраама, а позатикали були їх
филистимляни по Авраамовій
смерті. І він назвав їм імення,
як імення, що батько його був їм
назвав.

19 І копали Ісакові раби в до-
лині, і знайшли там криницю жи-
вої води.[1]
20 І сварилися пастухи ґерар-
ські з пастухами Ісаковими, ка-
жучи: „Це наша вода!“ І він
назвав ім'я́ для тієї криниці:
Есек,[2] бо сварилися з ним.
21 І викопали вони іншу кри-
ницю, і сварилися також за неї.
І він назвав для неї ім'я́: Ситна.[3]
22 І він пересунувся звідти, і
викопав іншу криницю, — і не
сварились за неї. І він назвав
для неї ім'я́: Реховот,[4] і сказав:
„Тепер нам поширив Господь,[5] —
і в Краю ми розмножимось“.

Ісак у Беер-Ше́ві. Умова з Авімеле́хом

23 А звідти піднявся він до Беер-
Шеви.
24 І явився йому Господь тієї
ночі й сказав: „Я Бог Авраама,
батька твого; не бійся, бо Я з
тобою! І поблагословлю Я тебе, і
розмножу нащадків твоїх ради
Авраама, Мойого раба“.
25 І він збудував там жертів-
ника, і покликав Господнє Ймення.
І поставив він там намета свого, а
раби Ісакові криницю там вико-
пали.
26 І прийшов до нього з Ґерару
Авімелех, і Ахуззат, товариш йо-
го, і Піхол, головний начальник
війська його.
27 І сказав їм Ісак: „Чого ви
до мене прийшли? Ви ж зненáви-
діли мене, і вислали мене від
себе“.
28 А ті відказали: „Ми бачимо
справді, що з тобою Господь. І
ми сказали: Нехай буде клятва
поміж нами, — поміж нами й
поміж тобою, і складімо умову з
тобою,
29 що не вчиниш нам злого, як
і ми не торкнулись до тебе, і як ми
робили з тобою тільки добро, і
тебе відіслали з миром. Ти тепер
благословенний від Господа!“
30 І він учинив для них гости-
ну, — і вони їли й пили.
31 А рано вони повставали, і
присягли один óдному. І відіслав
їх Ісак, і вони пішли від нього з
миром.
32 І сталося того дня, і прийш-
ли Ісакові раби, і розказали йому
про криницю, яку вони викопали.
І сказали йому: „Ми воду знайш-
ли!“
33 І він назвав її: Шів'а,[1] чому
йменння міста того Беер-Шева аж до
сьогоднішнього дня.
34 І був Ісав віку сорока літ, і
взяв жінку Єгудиту, дочку хітте-
янина Беері, і Босмату, дочку
хіттеянина Елона.
35 І вони стали гіркотою духа
для Ісака й Ревеки.

Ісак благословляє Якова замість Іса́ва

27 І сталося, що зостарівсь Ісак,
і затéмнились очі йому, і він
не бачив. І покликав він стар-
шого сина свого Ісава, і промовив
до нього: „Мій сину!“ А той
відказав йому: „Ось я!“
2 І промовив до нього Ісак:
„Оце я зостарівся, не знаю дня
смерти своєї . . .
3 А тепер візьми знаряддя своє,
— сагайдака свого й лука свого,
та й вийди на поле, і злови мені
здóбич мисливську.
4 І зготуй мені наїдок смачний,
як я люблю́, і принеси мені, і
нехай я з'їм, щоб поблагословила
тебе душа моя, поки помру“.

[1] Жива вода — джерельна вода.
[2] Есек — сварка.
[3] Ситна — ворожнеча.
[4] Реховот — поширення, щастя.
[5] Поширив — дав добру долю, пощастив, пор. Пс. 18.20

[1] Шів'а — присяга.

5 А Ревека чула, як говорив
Ісак до Ісава, сина свого. І пі-
шов Ісав на поле, щоб зловити й
принести здобич мисливську.
6 А Ревека сказала Якову, си-
нові своєму, говорячи: ,,Ось я
чула, як твій ба́тько казав до
Ісава, брата твого, говорячи:
7 ,,Принеси но здобич мислив-
ську мені, і зроби мені наїдок
смачний, — нехай з'їм, і поблаго-
словлю тебе перед лицем Господ-
нім перед смертю своєю''.
8 А тепер, сину мій, послухай
мого голосу, те, що я розкажу́ тобі.
9 Іди до отари, і візьми мені
звідти двоє добрих козлят, а я їх
приготую, як наїдок смачний для
батька твого, як він любить.
10 І принесеш батькові своєму,
і бу́де він їсти, щоб поблагослови-
ти тебе перед смертю своєю''.
11 І промовив Яків до Ревеки,
матері своєї: ,,Таж брат мій Ісав —
чоловік волохатий, а я — чоловік
гладенький!
12 Може обмацає мене батько
мій, і я стану в очах його як
обманець, і спроваджу на себе про-
кля́ття, а не благослове́ння''.
13 І сказала йому його мати:
,,На мені прокляття твоє, сину
мій! Тільки послухай слів моїх,
та йди принеси мені''.
14 І пішов він, і взяв, і приніс
своїй матері. І зробила мати йо-
го наїдок смачни́й, як любив його
ба́тько.
15 І взяла Ревека гарні вбрання́
свого старшого сина Ісава, що
були в домі з нею, і вбрала молод-
шого сина свого Якова.
16 А шкури козлят наділа на
руки йому, і на гладеньку шию
його.
17 І дала смачний наїдок та
хліб, що вона спорядила, у руку
Якова, сина свого.
18 І прибув він до ба́тька свого
та й сказав: ,,Батьку мій!'' А
той відказав: ,,Ось я. Хто ти,
мій сину?''
19 А Яків промовив до батька
свого: ,,Я Ісав перворідний. Я
зробив, як сказав ти мені. Уста-
вай, сядь і попоїж із здо́бичі ми-
сливської, щоб душа́ твоя по-
благословила мене''.
20 І сказав Ісак до сина свого:
,,Як це ти так швидко знайшов,
сину мій?'' А той відказав: ,,Бо
мені допоміг Господь, Бог твій''.
21 І промовив Ісак до Якова:
,,Підійди но, і нехай я обмацаю
тебе, сину мій, чи ти — це син мій
Ісав, чи ні''.
22 І підійшов Яків до Ісака,
батька свого. А той обмацав йо-
го та й сказав: ,,Голос — голос
Яковів, а руки — руки Ісавові''.
23 І не впізнав він його, бо булі́
його руки — як руки Ісава, брата
його, волохаті, і поблагословив
він його.
24 І сказав він: ,,То ти син мій
Ісав?'' А той відказав: ,,Я''.
25 І промовив Ісак: ,,Подай же
мені, і нехай з'їм з мисливської
здо́бичі сина мого, щоб побла-
гословила тебе душа моя''. І по-
дав він йому, і він їв, і приніс
йому вина, і він пив.
26 І промовив до нього Ісак,
його батько: ,,Підійди ж, і поці-
луй мене, сину мій!''
27 І він підійшов, і поцілував
його. А той понюхав запах
вбрання́ його, і поблагословив йо-
го, та й сказав:

,,Дивись, запах сина мого —
немов запах поля,
що його Господь благосло-
вив!
28 І хай Бог тобі дасть з роси
Неба,
і з ситости землі,
і збіжжя багато й вина мо-
лодого!

29 Нехай тобі служать нарóди,
і народи нехай тобі кланяються!
Будь паном для бра́ттів своїх,
і нехай тобі кланяються сини матері твоєї.
Хто тебе проклинає — проклáтий,
а хто поблагослóвить тебе — благословéнний!"

30 І сталося, як закінчив був
Ісак благословляти Якова, і ста-
лося, тільки но вийшов був Яків
від обличчя Ісака, батька свого,
аж Ісав, його брат, прийшов з
полювáння свого.

31 І також він приготовив наї-
док смачний, і батьку своєму при-
ніс. І сказав він до батька свого:
„Нехай встане мій батько, і хай
їсть із здобичі мисливської сина
свого, щоб душа твоя благосло-
вила мене!"

32 І озвався до нього Ісак, його
батько: „Хто ти?" А той відка-
зав: „Я син твій, — твій перворід-
ний Ісав".

33 І Ісак затремтів тремтінням
аж надто великим, та й сказав:
„Хто ж тоді той, що мисливську
здобич зловив, і до мене приніс, а
я попоїв від усього, поки прийшов
ти, і я поблагословив його? І
він буде благословéнний!"

34 Як Ісав почув слова́ батька
свого, то закричав криком силь-
ним та вельми гірким. І сказав
він до батька свого: „Поблаго-
слови мене, — також мене, батьку
мій!"

35 А той відказав: „Обманом
прийшов був твій брат, та й забрав
благословéння твоє!"

36 І промовив *Ісав*: „Тому зва-
лось ім'я́ його: Яків,[1] і він об-
манив два рази мене: забрав пер-
ворíдство моє, а це тепер забрав
благословéння моє". І сказав
він: „Чи ти не заховав для мене
благословéння?"

37 А Ісак відповів і промовив
до Ісава: „Тож я вчинив його
паном для тебе, та дав йому всіх
братів його за рабів. І я забез-
печив його хлібом і молодим ви-
ном. А що ж тоді тобі я зроблю́,
сину мій?"

38 І сказав Ісав до батька сво-
го: „Чи в тебе одне те благосло-
вéння, батьку мій? Поблагослови
мене, — також мене, батьку мій!"
І підніс Ісав голос свій, та й
заплакав . . .

39 І відповів Ісак, батько його,
та й промовив до нього:
„Ото буде сади́ба твоя без ситости землі,
і без роси небесної згори.

40 І зо свого меча будеш жити,
і будеш служити ти брату своєму.
Та однако коли постараєшся,
то зламаєш ярмо його з шиї своєї . . ."

Погрози Ісава

41 І зненáвидів Ісав Якова че-
рез благословéння, що поблаго-
словив його батько його. І сказав
Ісав у серці своєму: „Нехай на-
ближаться дні жалóби по батьку
моєму, — і я вб'ю Якова, брата
свого".

42 І розказано Ревеці слова Іса-
ва, її старшого сина. І послала, і
покликала Якова, молодшого си-
на свого, та й сказала до нього:
„Ось Ісав, брат твій, тішиться
тим, що уб'є тебе.

43 А тепер, сину мій, послухай
мого голосу, — і встань, і втечи
собі до Лавана, брата мого, до
Харану.

44 І посидиш у нього кілька
ча́су, аж поки відвéрнеться лютість
твого брата,

[1] Яків — обманець, хитрий.

45 аж поки відвернеться гнів
твого брата від тебе, і він забуде,
щó ти зробив був йому. Тоді я
пошлю й заберу́ тебе звідти. Чого
маю я стратити вас обох одного
дня?"
46 І сказала Ревека Ісакові:
„Життя мені обридло через дочок
Хетових. Коли Яків візьме жінку з дочок Хетових, як ці, з
дочок цього Краю, то нащо *й* жити
мені?"

Відіслання Якова до Лава́на

28 І покликав Ісак Якова, і
поблагословив його, і наказав йому та й промовив: „Не бери
жінки з дочок ханаанських.
2 Устань, піди до Падану арамейського, до дому Бетуїла, батька твоєї матері, і візьми собі звідти жінку з дочок Лавана, брата
матері твоєї.
3 А Бог Всемогутній поблагословить тебе, і розплодить тебе, і
розмножить тебе, — і ти станеш
громадою народів.
4 І дасть тобі благослове́ння Авраамове, тобі та потомству твоєму
з тобою, щоб віддати тобі землю
твого́ тимчасового замешкання, що
Бог дав був її Авраамові".
5 І послав Ісак Якова, і пішов
він до Падану арамейського, до
Лавана, сина Бетуїлового, арамеянина, брата Ревеки, матері
Якова й Ісава.

Ісав бере за жінку дочку Ізмаїла

6 І побачив Ісав, що Ісак поблагословив Якова, і послав його
до Падану арамейського, щоб узяв
собі звідти жінку, і поблагословив його, кажучи: „Не бери жінки
з дочок ханаанських",
7 і що послухався Яків батька
свого й матері своєї, та й пішов до
Падану арамейського.
8 І побачив Ісав, що до́чки ханаанські недобрі в очах Ісака,
батька його,
9 і пішов Ісав до Ізмаїла, і
взяв Махалату, дочку Ізмаїла, сина Авраамового, сестру Невайотову, до жінок своїх за жінку.

З'явлення Бога Якову в Бет-Елі

10 І вийшов Яків із Беер-Шеви,
і пішов до Харану.
11 І натрапив він був на *одне*
місце, і ночував там, бо сонце зайшло було. І взяв він з каміння
того місця, і поклав собі в голови.
І він ліг на тім місці.
12 І снилось йому, — ось драбина поставлена на землю, а верх
її сягав аж неба. І ось Анголи́
Божі виходили й сходили по ній.
13 І ото Господь став на ній і
промовив: „Я Господь, Бог Авраама, батька твого, і Бог Ісака.
Земля, на якій ти лежиш, — Я дам
її тобі та наща́дкам твої́м.
14 І буде потомство твоє, немов
порох землі. І поши́ришся ти на
захід, і на схід, і на північ, і на
південь. І благословля́ться в тобі та в наща́дках твої́х всі племе́на землі.
15 І ось Я з тобою, і буду тебе
пильнувати скрізь, куди пі́деш, і
верну́ тебе до цієї землі, бо Я не
покину тебе, аж поки не вчиню́, що
Я сказав був тобі".
16 І прокинувся Яків зо свого
сну, та й сказав: „Дійсно, Господь пробува́є на цьому місці, *а
того* я й не знав!"
17 І злякався він і сказав: „Яке
страшне́ оце місце! Це ніщо інше,
як дім Божий, і це брама небесна".
18 І встав Яків рано вранці, і
взяв каменя, що поклав був собі в
голови, і поставив його за пам'ятника, і вилив оливу на його верх.
19 І назвав він ім'я́ тому місцю:

Бет-Ел,[1] а йменння того міста напочатку було Луз.

20 І склав Яків обітницю, говорячи: „Коли Бог буде зо мною, і буде мене пильнувати на цій дорозі, якою ходжу́, і дасть мені хліба їсти та одежу вдягнутись,

21 і я з миром вернуся до дому батька свого, то Госпо́дь буде мені Богом,

22 і цей камінь, що я поставив за пам'ятника, буде домом Божим. І зо всього, що даси Ти мені, я, — щодо десятини, — дам десятину Тобі!"

Яків працює Лава́нові за жінок

29 І зібрався Яків, і пішов до кра́ю синів Кедему.[2]

2 І побачив, — аж ось криниця в полі, і ото там три отарі лежали біля неї, бо з тієї криниці напувають стада́. А на отворі криниці лежав великий камінь.

3 І збирались туди всі стада, і скочували каменя з отвору криниці, і напоювали отару, і привалювали каменя на отвір криниці *знов* на його місце.

4 І сказав до *пастухів* Яків: „Браття мої, звідкіля ви?" А ті відказали: „Ми з Харану".

5 І сказав їм: „Чи ви знаєте Лавана, сина[3] Нахорового?" І відказали: „Знаємо".

6 І сказав їм: „Чи гаразд із ним?" І відказали: „Гаразд. А ось Рахі́ль,[4] дочка його, приходить з отарою".

7 І сказав: „Тож іще багато дня, не час зганяти худобу. Напійте отару, та йдіть пасіть".

8 А вони відказали: „Не можемо, аж поки не будуть зігнані всі стада, і не відкотять каменя з отвору криниці, — тоді понапуваємо отару".

9 Іще він говорив із ними, аж ось приходить Рахіль з отарою батька свого, бо була вона пастушка.

10 І сталося, коли Яків побачив Рахіль, дочку Лавана, брата матері своєї, та отару Лавана, брата своєї матері, то підійшов Яків і відкотив каменя з отво́ру криниці, і напоїв отару Лавана, брата матері своєї.

11 І поцілував Яків Рахіль, і підніс свій голос, і заплакав . . .

12 І Яків оповів Рахілі, що він брат батька її, і що він син Ревеки. А та побігла, і розповіла батькові своєму . . .

13 І сталося, коли Лаван почув вістку про Якова, сина сестри своєї, то побіг йому назустріч, і обняв його, і поцілував його, і привів його до свого дому. А він розповів Лаванові про всі ті пригоди.

14 І промовив до нього Лаван: „Поправді, ти кість моя й тіло моє!" І сидів він із ним місяць ча́су.[1]

15 І сказав Лаван до Якова: „Чи тому, що ти брат мій, то ти будеш служити мені даре́мно? Скажи ж мені, яка плата тобі?"

16 А в Лавана *було* дві дочки́: ім'я́ старшій Лія, а ім'я́ молодшій Рахіль.

17 Очі ж Ліїні *були* хворі, а Рахіль була гарного стану та вродливого вигляду.

18 І покохав Яків Рахіль, та й сказав: „Я буду сім літ служити тобі за Рахіль, молодшу дочку́ твою".

19 І промовив Лаван: „Краще мені віддати її тобі, аніж віддати мені її іншому чоловікові. Сиди ж зо мною!"

[1] Бет-Ел — дім Божий.
[2] Кедем — схід.
[3] Тут „сина" — онука.
[4] Рахіль — овечка.

[1] Chodeš jamim — місяць днів, пор. 41. 1, 4М. 11. 20.

20 І служив Яків за Рахіль сім
літ, а вони через любов його до
неї були в його очах, як кілька
днів.
21 І сказав Яків Лаванові:
,,Дай мені жінку мою, бо випов-
нилися мої дні, і нехай я до неї
ввійду́!"
22 І зібрав Лаван усіх людей
тієї місцевости, і справив гостину.
23 І сталося ввечері, — і взяв
він дочку свою Лію, і до нього
впровадив її. І *Яків* із нею зі-
йшовся.
24 А Лаван дав їй Зілпу, не-
вільницю свою, *дав* Лії, дочці
своїй, за невільницю.
25 А вранці виявилося, що то
була Лія! І промовив *Яків* до
Лавана: ,,Щó це ти вчинив мені?
Хіба не за Рахіль працював
я в тебе? Нáщо ж обманив ти
мене?
26 А Лаван відказав: ,,У на-
шій місцевості не робиться так,
щоб віддавати молодшу перед
старшою.
27 Виповни тиждень для цієї, і
буде дáна тобі також тá, за працю,
що бýдеш працювати в мене ще сім
літ других".
28 І зробив Яків так, і випов-
нив тиждень для цієї. І він дав
йому Рахіль, дочку свою, *дав* йому
за жінку.
29 І дав Лаван Рахілі, дочці
своїй, Білгу, невільницю свою,
дав їй за невільницю.
30 І прийшов він також до Ра-
хілі, і покохав також Рахіль,
більше, як Лію. І працював у
нього ще сім літ других.

Діти Яковові

31 І побачив Господь, що зне-
нáвиджена Лія, і відкрив її
утрóбу, а Рахіль *була* неплідна.
32 І завагітніла Лія, і сина по-
родила, і назвала ім'я́ йому:
Руви́м,[1] бо сказала була: ,,Гос-
подь споглянув на недолю мою, бо
тепер покохає мене чоловік мій!"
33 І завагітніла вона ще, і си-
на породила, і сказала: ,,Господь
почув, що я зненáвиджена, і дав
мені також цього. І назвала імен-
ня йому: Симеон.[2]
34 І завагітніла вона ще, і си-
на породила, і сказала: ,,Тепер
оцим разом буде до мене прилу-
чений мій чоловік, бо я трьох
синів породила йому". Тому й
назвала ім'я йому: Леві́й.*
35 І завагітніла вона ще, і сина
породила, і сказала: ,,Тим разом
я буду хвалити Господа!" Тому
назвала ім'я йому: Юда.[3] Та й
перестала роджати.

30 І побачила Рахіль, що вона
не вродила Якову. І за-
здрила Рахіль сестрі своїй, і ска-
зала до Якова: ,,Дай мені синів!
А коли ні, то я вмираю!"
2 І запалився гнів Яковів на
Рахіль, і він сказав: ,,Чи я замість
Бога, що затримав від тебе плід
утроби?"
3 І сказала вона: ,,Ось невіль-
ниця моя Білга. Прийди до неї, і
нехай вона вродить на коліна мої,
і я також буду мати від неї дітей".
4 І вона дала йому Білгу, не-
вільницю свою, за жінку. І вві-
йшов до неї Яків.
5 І завагітніла Білга, і вродила
Якову сина.
6 І сказала Рахіль: ,,Розсудив
Бог мене, а також вислухав голос
мій, і дав мені сина." Томý на-
звала йменням йому: Дан.[4]
7 І завагітніла вона ще, і вро-
дила Білга, невільниця Рахілина,
другого сина Якову.

[1] Рувен, Реу-вен — ,,побачте сина".
[2] Симеон — почув (Господь).
* Левій — прилучений.
[3] Юда чи Єгуда — ,,хвалити Господа".
[4] Дан — ,,розсудив".

8 І сказала Рахіль: „Великою[1] боротьбою боролась я з сестрою своєю, — і перемогла. І назвала ймення йому: Нефтали́м.[2]

9 І побачила Лія, що вона перестала родити, і взяла Зілпу, свою невільницю, і дала́ її Якову за жінку.

10 І вродила Зілпа, неві́льниця Леїна, Якову сина.

11 І сказала Лія: „Прийшло щастя“, і назвала ймення йому Ґад.[3]

12 І вродила Зілпа, невільниця Ліїна, другого сина Якову.

13 І промовила Лія: „*То* на блаже́нство моє, бо будуть уважати мене за жінку блаженну“. І назвала ймення йому: Аси́р.[4]

14 І пішов Рувим за тих днів, коли жато пшеницю, і знайшов на полі мандрагорові яблучка, і приніс їх до Лії, матері своєї. І сказала Рахіль до Лії: „Дай мені з мандрагорових яблучок сина твого!“

15 А та відказала їй: „Чи мало тобі, що забрала мого чоловіка? І забереш також мандрагорові яблучка сина мого?“ І сказала Рахіль: „Тому то він ляже з тобою цієї ночі за мандрагорові яблучка сина твого!“

16 І прийшов Яків з поля ввечері, а Лія вийшла назустріч і сказала: „Увійдеш до мене, бо справді найняла я тебе за мандрагорові яблучка сина мого“. І лежав він із нею ночі тієї.

17 І вислухав Бог Лію, і завагітніла вона, і вродила Якову п'ятого сина.

18 І промовила Лія: „Дав Бог заплату мені, що дала я невільницю свою своєму чоловікові“. І назвала ймення йому: Іссаха́р.[1]

19 І завагітніла Лія ще, і вродила Якову шостого сина.

20 І промовила Лія: „Обдарував мене Бог добрим подарунком, — цим разом замешкає в мене мій чоловік, бо я породила йому шестеро синів“. І назвала ймення йому: Завуло́н.[2]

21 А потому вродила дочку, і назвала ймення їй: Діна.

22 І згадав Бог про Рахіль, і вислухав її Бог, і відчинив їй утробу.

23 І завагітніла вона, і сина вродила, і сказала: „Бог забрав мою ганьбу!“

24 І назвала ймення йому: Йо́сип,[3] кажучи: „Додасть Господь мені іншого сина!“

Заплата Якову за службу в Лава́на

25 І сталося, коли Рахіль породила Йо́сипа, то сказав Яків до Лавана: „Відпусти мене, і нехай я піду́ до свого місця й до Кра́ю свого.

26 Дай же жінок моїх і дітей моїх, що служив тобі за них, і нехай я піду́, бо ти знаєш службу мою, яку я служив був тобі“.

27 І промовив до нього Лаван: „Коли я знайшов милість в очах твоїх,[4] побудь з нами, бо я зрозумів, що поблагословив мене Господь через тебе“.

28 І *далі* казав: „Признач собі заплату від мене, — і я дам“.

29 А той відказав: „Ти знаєш, як я служив тобі, і якою стала худоба твоя зо мною.

[1] В оригіналі: „Божа боротьба“ — дуже велика боротьба; пор. Пс. 36. 7: „гори Божі“ — надзвичайно високі гори; Пс. 80. 11: кедри Божі — кедри надзвичайно високі. Пор. ще 1 М. 3. 1, 4. 5, 18. 15, Суд. 4. 6, 12, 14.
[2] Нафталі — боротьба.
[3] Ґад — щастя, слово фінікійське.
[4] Асир — блаженство, Ašer.

[1] Іссахар — заплата.
[2] Завулон — від слова „мешкати“.
[3] Йосип — додасть.
[4] Macati chen beenecha — знайшов милість в очах твоїх, знайшов милість у тебе. Частий гебраїзм.

30 Бо те мале, що було в тебе до
мене, розмножилося на велике, і
Господь поблагословив тебе, від-
ко́ли нога моя в тебе. А тепер,
коли ж я буду працювати для
власного дому?"
31 І сказав *Лаван*: ,,Що́ ж я
тобі дам?" А Яків промовив:
,,Не давай мені нічого. Коли
зробиш мені оцю річ, то вернуся,
буду пасти отару твою, буду пиль-
нувати.
32 Я сьогодні перейду́ через усю
отару твою, щоб вилучити звідти
кожну овечку крапчасту й пере-
пола́су, і кожну овечку чорну —
з-поміж овець, і переполасе й
крапчасте з-поміж кіз, — і *це*
буде заплата мені.
33 І справедливість моя посвід-
чить за мене в завтрішнім дні,
коли прийдеш гля́нути на заплату
мою від тебе. Усе, що воно не
крапчасте й не переполасе з-поміж
кіз і не чорне з-поміж овець, —
крадене воно в мене".
34 А Лаван відказав: ,,Так, —
нехай буде за словом твоїм!"
35 І того дня вилучив він козлів
пасастих і покрапованих, і всі
кози крапчасті й переполасі, усе,
що біле *було́* в ньому, і все чорне
серед овець, і дав до рук своїх
синів.
36 І визначив дорогу триденну
поміж собою й поміж Яковом. А
Яків пас позосталу Лаванову
отару.
37 І взяв собі Яків сирого кия
тополевого, і мігдалового, і каш-
танового, і налупив з них білих
лушпин, відкриваючи білість, що
на киях була.
38 І поставив кийки, що їх об-
лупив, перед отарою при жолобах
при коритах води, куди отара при-
ходить пити. І вони злучувалися,
як прихо́дили пити.
39 І злучувалася отара при
киях, і котилася овечками та ко-
зами пасастими, крапчастими й
переполасими.
40 І відділя́в Яків тих овечок, і
ставив отару обличчям до пасас-
того й до всього чорного серед
отари Лавана. І клав свої стада
окремо, і не клав їх до отари
Лаванової.
41 І бувало, що кожного разу,
коли злучувалася отара міцна, то
Яків клав при жолобах киї перед
очі отари, щоб вона злучувалася
при тих киях.
42 А як отара слаба була, то
не клав. І ставалось, що слабе
припадало Лаванові, а міцніше —
Якову.
43 І дуже-дуже зможнів той чо-
ловік. І було в нього багато отар,
і невільниці, і раби, і верблюди, і
осли.

Яків вертається на ба́тьківщину

31 І почув був *Яків* слова Лава-
нових синів, що казали:
,,Яків забрав усе, що було в на-
шого батька. І з того, що було в
батька нашого, зробив *собі* всю
оцю честь".
2 І побачив Яків Лаванове об-
личчя, а ото — він *тепер* інший до
нього, як *був* учора, позавчора.
3 І промовив Господь до Якова:
,,Вернися до кра́ю батьків своїх,
і до місця твого наро́дження. А
Я бу́ду з тобою".
4 І послав Яків, і покликав
Рахіль і Лію на поле до отари
своєї,
5 та й промовив до них: ,,Я
бачив обличчя вашого батька, що
він *тепер* інший до мене, як *був*
учора й позавчора. Та Бог батька
мого був зо мною.
6 А ви знаєте, що всією силою
своєю я служив вашому ба́тькові.
7 І ба́тько ваш сміявся з мене, і

десять раз міняв заплату мені, але
Бог не дав йому чинити зо мною
зле.
8 Коли він говорив був отак:
,,Крапчасте буде заплата твоя'',
то й котяться всі овечки та кози
крапчасті. А коли скаже так:
,,Пасасте буде заплата твоя'', то й
котяться всі овечки та кози пасас-
ті.
9 І відняв Бог худобу вашого
батька, та й дав мені.
10 І сталося в час, коли отара
злучувалася, звів був я очі свої та
й побачив у сні: аж ось козли, що
спиналисъ на овечок та на кіз,
були пасасті, крапчасті й рябі.
11 І сказав мені Ангол у сні:
,,Якове!'' А я відказав: ,,Ось я!''
12 Він промовив: ,,Зведи свої
очі й побач: усі козли, що спи-
наються на овечок та на кіз, —
пасасті, крапчасті й рябі, бо Я ба-
чив усе, що Лаван виробляє тобі.
13 Я Бог Бет-Елу, що ти намас-
тив був там пам'ятника, і Мені
склав там обітницю. Тепер уста-
вай, вийди з цієї землі, і вертайся
до землі твого наро́дження''.
14 І відповіла Рахіль та Лія, та
й сказали йому: ,,Чи ми маємо
частку та спадщину в домі нашого
батька?
15 Таж він нас полічив за
чужинців, бо продав нас, і справді
поже́р наше срібло.
16 Бож усе багатство, що Бог
вирвав від нашого батька, — воно
наше та наших синів. А тепер
зроби все, що Бог наказав був
тобі''.
17 І встав Яків, і посадив синів
своїх і жінок своїх на верблюди.
18 І він забрав усю худобу
свою, і все майно своє, що набув,
здобуту худобу свою, що набув у
Падані арамейськім, щоб прийти
до Ісака, батька свого, до землі
ханаанської.
19 А Лаван пішов стригти отару
свою, а Рахіль покрала домових
божків, яких батько мав.
20 І Яків обманив Лавана ара-
мейського, бо не сказав йому, що
втікає.
21 І втік він, і все, що його. І
встав, і перейшов річку, і пряму-
вав[1] до Ґілеядської гори.

Погодження з Лава́ном

22 А третього дня розказано
Лаванові, що Яків утік.
23 І взяв він з собою братів[2]
своїх, і гнався за ним дорогою
семи день, та й догнав його на
горі Ґілеядській.
24 І прийшов Бог до Лавана
арамеянина в нічнім сні, та й до
нього сказав: ,,Стережися, щоб ти
не говорив з Яковом ані доброго,
ані зло́го''.
25 І догнав Лаван Якова. А
Яків поставив намета свого на
горі, і Лаван поставив з братами[2]
своїми на горі Ґілеядській.
26 І промовив Лаван до Якова:
,,Що́ ти зробив? Ти обманив ме-
не, і забрав моїх дочок, немов
бранок меча!
27 Чого втік ти таємно, і обі-
крав мене, і не сказав мені? А я
був би відіслав тебе з радістю, із
співами, з бубном, і з гуслами.
28 І ти не дозволив мені *навіть*
поцілувати онуків моїх і дочок
моїх. Тож ти нерозумно вчинив!
29 Я маю в руці своїй силу,
щоб учинити з вами зле. Але́ Бог
вашого батька вчора вночі сказав
був до мене, говорячи: ,,Стере-
жися, щоб ти не говорив з Яковом
ані доброго, ані зло́го''.
30 А тепер справді підеш, бо ти
сильно затужив за домом батька
свого. *Але* на́що ти покрав моїх
богів?''

[1] Vajjasem et-panav — поклав лице своє, пряму-
вав. Частий гебраїзм.
[2] Брат — тут: рідня, родич.

31 А Яков відповів і сказав до
Лавана: ,,Тому, що боявся, бо я
ду́мав: Аби но він не забрав від
мене своїх дочок!
32 При кому-ж ти зна́йдеш своїх
богів, не буде він жити. Перед
нашими братами пізнай собі, що́
твоґо́ в мене, і візьми собі". А
Яків не знав, що Рахіль їх покрала.
33 І ввійшов Лаван до намету
Якового, і до намету Ліїного, і до
намету обох невільниць, та *нічого*
не знайшов. І вийшов він із намету
Ліїного і ввійшов до намету
Рахілиного.
34 А Рахіль узяла божки, і
вложила їх до сідла верблюда, та
й сіла на них. І обмацав Лаван
усього намета, — і *нічого* не знайшов.
35 А вона сказала до батька
свого: ,,Нехай не палає гнів в очах
батька мого, бо я не можу встати
перед обличчям твоїм, бо в мене
тепер звичайне жіноче". І перешукав
він, — та божків не
знайшов.
36 І запалав Яків гнівом, і сварився
з Лаваном. І відповів Яків,
і сказав до Лавана: ,,Яка провина
моя, який мій гріх, що ти гнався
за мною,
37 що ти обмацав усі мої речі?
Що́ ти знайшов зо всіх речей свого
дому, положи тут перед моїми
братами і братами своїми, — і
нехай вони розсудять поміж нами
двома.
38 Я вже двадцять літ із тобою.
Вівці твої та кози твої не
мертвили свого плоду, а баранів
отари твоєї я не їв.
39 Розшарпаного диким звірем
я не прино́сив до тебе, — я сам ніс
ту шкоду. Від мене домагався ти
того, що́ було вкрадене вдень, і що́
було вкрадене вночі.
40 Бувало, що вдень з'їдала мене
спекота, а вночі па́морозь, а мій
сон мандрував від моїх очей.
41 Таке мені двадцять літ у
твоїм домі . . . Служив я тобі
чотирнадцять літ за двох дочок
твоїх, і шість літ за отару твою, а
ти десять раз зміняв мені свою
заплату!
42 Коли б не був при мені Бог
батька мого, Бог Авраамів, і не
Той, Кого боїться Ісак, то тепер ти
відіслав би мене впорожні! . . .
Біду мою й труд рук моїх Бог
бачив, — і виказав *це* вчора вночі".
43 І відповів Лаван і сказав до
Якова: ,,До́чки — дочки мої, а
діти — мої діти, а отара — моя
отара, і все, що́ ти бачиш — то моє.
А дочкам моїм, що́ зроблю їм сьогодні,
або їхнім дітям, що вони
породили їх?
44 А тепер ходи, — я й ти
вчинімо умову, і *оце* буде свідком
поміж мною й поміж тобою".
45 І взяв Яків каменя, і поставив
його за пам'ятника.
46 І сказав Яків браттям своїм:
,,Назбирайте каміння". І назбирали
каміння вони, та й зробили
могилу, і їли там на тій могилі.
47 І назвав її Лаван: Еґар-Сагадута,[1]
а Яків її назвав: Ґал-Ед.[2]
48 І промовив Лаван: ,,Ця могила
— свідок між мною й між
тобою сьогодні", тому то й названо
ймення її: Ґал-Ед
49 і Міцпа,[3] бо сказав: ,,Нехай
дивиться Господь між мною й між
тобою, коли ми розійдемося один
від о́дного.
50 Коли ти будеш кри́вдити дочо́к
моїх, і коли візьмеш за жінок
понад дочок моїх, то не люди́на з
нами, *а* дивися — Бог свідок між
мною й між тобою!"

[1] Еґар-Сагадута — по-арамейському ,,могила свідчення".
[2] Ґал-Ед — могила свідок.
[3] Міцпа — вартівня.

51 А Яків сказав до Лавана: ,,Ось ця могила, й ось той пам'ятник, якого поставив я між собою й між тобою.

52 Свідок ця могила, і свідок цей пам'ятник, що я не перейду́ цієї могили до тебе, і ти не пере́йдеш до мене цієї могили та цього пам'ятника на зле.

53 Розсудить між нами Бог Авраамів і Бог Нахорів, Бог їхнього батька''. І Яків присягнув Тим, Кого боїться його батько Ісак.

54 І приніс Яків жертву на горі, і покликав братів своїх їсти хліб. І вони їли хліб і ночували на горі.

Пригото́влення до зустрічі з Іса́вом

32 І встав Лаван рано вранці, і поцілував онуків своїх, і дочок своїх, — і поблагословив їх. І пішов, та й вернувся Лаван до місця свого.

2 А Яків пішов на дорогу свою. І спіткали його Божі Анголи́.

3 І Яків сказав, коли їх побачив: ,,Це Божий табір!'' І він назвав ім'я́ тому місцю: Маханаїм.[1]

4 І послав Яків послів перед собою до Ісава, брата свого, до землі Сеїр, до краю едомського.

5 І наказав їм, говорячи: ,,Скажіть так моєму панові Ісавові: Так сказав раб твій Яків: Я мешкав з Лаваном, і заде́ржався аж дотепер.

6 І маю я вола та осла, і отару, і раба, і невільницю. І я послав розказати панові моєму, щоб знайти милість в очах твоїх''.

7 І вернулися посли до Якова, та й сказали: ,,Ми прийшли були до брата твого до Ісава, а він також іде назустріч тобі, і чотири сотні людей з ним.''

[1] Маханаїм — два табори.

8 І Яків сильно злякався, і був затурбований.[1] І він поділив наро́д, що був з ним, і дрібну та велику худобу, і верблюди на два табори.

9 І сказав: ,,Коли при́йде Ісав до табору одного, і розі́б'є його, то вцілів позосталий табір''.

10 І Яків промовив: ,,Боже батька мого Авраама, і Боже батька мого Ісака, Господи, що сказав Ти мені: ,,Вернися до Краю свого, і до місця свого народження, — і Я зроблю́ тобі добре''.

11 Я не вартий усіх отих милостей, і всієї вірности, яку Ти чинив був Своєму рабові, бо з *самою* своєю палицею перейшов я був цей Йорда́н, а тепер я стався на два табори.

12 Збережи ж мене від руки мого брата, від руки Ісава, бо боюсь я його, щоб він не прийшов та не побив мене *і* матері з дітьми.

13 А Ти ж був сказав: ,,Учинити добро — учиню я з тобою добро; а наща́дки твої́ покладу, як той мо́рський пісок, що його не злічити через безліч''.

14 І він переночував там тієї ночі, і взяв із того, що́ під руку прийшло, дар для Ісава, брата свого:

15 кіз двісті, і козлів двадцятеро, овець двісті, і баранів двадцятеро,

16 верблюдиць дійних та їх жереб'ят тридцятеро, корів сорок, а биків десятеро, ослиць двадцятеро, а ослят десятеро.

17 І дав до рук рабів своїх кожне стадо окремо. І сказав він до рабів своїх: ,,Ідіть передо мною, і позоставте відстань поміж стадом і стадом''.

[1] Vajjecer lo — і стало тісно йому, частий гебраїзм, — упав на дусі, злякався, опинився в біді, пор. Пс. 4. 2.

18 І він наказав першому, ка-
жучи: „Коли спіткає тебе Ісав,
брат мій, і запитає тебе так: Чий
ти, і куди ти йдеш, і чиє те, що
перед тобою?
19 то скажеш: Раба твого Яко-
ва це подарунок, посланий панові
моєму Ісавові. А ото й він сам
за нами“.
20 І наказав він і другому, і
третьому, також усім, що йшли за
стадами, говорячи: „Таким сло-
вом будете говорити до Ісава, ко-
ли ви знáйдете його,
21 і скажете: Ось і раб твій
Яків за нами, бо він сказав: Нехай
я вблагаю його оцим дарунком, що
йде передо мною, а потім побачу
обличчя його, — може він підійме
обличчя моє.“[1]
22 І йшов подарунок перед ним,
а він ночував тієї ночі в таборі.
23 І встав він тієї ночі, і взяв
обидві жінки свої, і обидві не-
вільниці свої та одинадцятеро ді-
тей своїх, і перейшов брід Яббок.
24 І він узяв їх, і перепровадив
через потік, і перепровадив те, що
в нього було.

Яковова боротьба в Пенуїлі

25 І зостався Яків сам. І бо-
ровся з ним *якийсь* Муж, аж поки
не зійшла досвітня зоря.
26 І Він побачив, що не подужає
його, і доторкнувся до суглóбу
стегнá його. І звихнувся суглóб
стегнá Якова, як він боровся з
Ним.
27 І промовив: „Пусти Мене, бо
зійшла досвітня зоря“. А той
відказав: „Не пущý Тебе, коли не
поблагословиш мене“.
28 І промовив до нього: „Як
твоє ймення?“ Той відказав:
„Яків“.
29 І сказав „Не Яків буде на-
зиватися вже ймення твоє, але
Ізраїль,[1] бо ти боровся з Богом та
з людьми, — і подужав“.
30 І запитав Яків і сказав:
„Скажи ж Ім'я Своє“. А Той
відказав: „Пощо питаєш про
Ймення Моє?“ І Він поблаго-
словив його там.
31 І назвав Яків ім'я́ того міс-
ця: Пенуїл,[2] бо „бачив був Бога
лицем у лице, та збереглася душа[3]
моя“.
32 І засвітило йому сонце, коли
він перейшов Пенуїл. І він куль-
гав на своє стегнó.
33 Тому не їдять Ізраїлеві сини
жили стегна, що на суглóбі стегнá,
аж до сьогодні, бо Він доторкнув-
ся був до стегнá Якового, жили
стегна.

Зустріч Якова з Ісавом

33 І звів Яків очі свої, та й
побачив, аж ось іде Ісав, а
з ним чотири сотні людей. І він
поділив своїх дітей на Лію, і на
Рахіль, і на обóх невільниць
своїх.
2 І поставив він тих невільниць
і дітей їх напереді, а Лію й дітей
її *перед*останніми, а Рахіль та Йó-
сипа останніми.
3 А сам пішов перед ними, і
вклонився до землі сім раз, аж
поки підійшов до брата свого.
4 І побіг Ісав назустріч йому, і
обняв його, і впав на шию йому, і
цілував його. І вони заплакали.
5 І звів свої очі *Ісав*, і побачив
жінок та дітей. І сказав: „Хто
то такі?“ А той відказав: „Діти,
якими обдарував Бог твого раба“.
6 І підійшли сюди невільниці, і
їхні діти, та й вклонилися.

[1] Винуватий вклонявся обличчям до землі й чекав; коли ображений піднімав його, то це був знак, що він пробачив йому. Пор. Пс. 82. 2. Кн. Буття 4. 6-7, 40. 13. Єр. 52. 31. „Підійме обличчя моє“ — змилується, простить мені.

[1] Ізраїль, Ісраель — боров Бога, богоборець.
[2] Пенуїл — лице Бога.
[3] Душа — життя.

7 І підійшла також Лія та діти
її, і вклонилися, а потім підійшов
Йосип і Рахіль, та й вклонилися.
8 І сказав *Ісав*: „А що це за
цілий табір той, що я спіткав?"
А той відказав: „Щоб знайти милість в очах мого пана".
9 А Ісав сказав: „Я маю багато,
мій брате, — твоє нехай бу́де
тобі".
10 А Яків сказав: „Ні ж бо!
Коли я знайшов милість в очах
твоїх, то візьми дарунка мого з
моєї руки. Бож я побачив обличчя твоє, ніби побачив Боже
лице, і ти собі уподобав мене.
11 Візьми ж благослове́ння моє,
що припроваджене тобі, бо Бог
був милостивий до мене, та й
маю я все". І благав він його, —
і той узяв.
12 І промовив *Ісав*: „Рушаймо
й ходім, а я піду́ обік те́бе".
13 А той відказав: „Пан мій
знає, що діти молоді, а дрібна
та велика худоба в мене дійні.
Коли погнати їх один день, то
вигине вся отара.
14 Нехай же піде пан мій перед
очима свого раба, а я піду́ поволі
за ногою скотини, що передо мною,
і за ногою дітей, аж поки не
прийду́ до пана свого до Сеїру".
15 І промовив Ісав: „Позоставлю ж з тобою *трохи* з людей, що
зо мною". А той відказав: „Пощо знаходжу я *таку* милість в
очах свого пана?"
16 І вернувся того дня Ісав на
дорогу свою до Сеїру.

Пригода в Сихе́мі

17 А Яків подався до Суккоту, і
збудував собі хату, а для худоби
своєї поробив курені, тому назвав
ім'я́ тому місцю: Сукко́т.[1]
18 І Яків, коли він прийшов із
Падану арамейського, прибув спокійно до міста Сихем у Кра́ї ханаанському, і роззта́борився перед
містом.
19 І купив він кусок поля, де
розклав намета свого, з руки синів Гамора,[1] батька Сихема, за сто
срібняків.
20 І поставив там жертівника, і
назвав його: Ел-Елогей-Ізраїль.[2]

34 І вийшла була Діна, дочка
Лії, яка вродила *її* Якову,
щоб подивитися на дочок того
кра́ю.
2 І побачив її Сихем, син Гамора хіве́янина, начальника того
краю, і взяв її, і лежав із нею, і
збезчестив її.
3 І пригорнулася душа його до
Діни, дочки Якової, і покохав він
дівчину, і говорив до серця дівочого.
4 І сказав Сихем до Гамора,
батька свого, говорячи: „Візьми
те дівча за жінку для мене!"
5 А Яків почув, що той збезчестив Діну, дочку його, а сини
його були з худобою його на полі.
І мовчав Яків, аж поки прибули́
вони.
6 І вийшов Гамор, Сихемів батько, до Якова, щоб поговорити з
ним.
7 І прийшли сини Яковові з
поля, коли почули, і засмутились
ці люди, і сильно запалав їхній
гнів, бо той ганьбу зробив в Ізраїлі тим, що лежав із дочкою
Якова, а так не робиться.
8 А Гамор говорив з ними, кажучи: „Син мій Сихем, — запрагла душа його вашої дочки.
Дайте ж її йому за жінку!
9 І посвоячтеся з нами, — дайте
нам ваші дочки, а наші дочки
візьміть собі.

[1] Суккот — курені.

[1] Гамор — осел.
[2] Ел-Елогей-Їсраел — Бог, Бог Ізраїля.

10 І осядьтеся з нами, а цей
край буде перед вами. Сидіть і
перемандруйте його, і набувайте
на власність у нім".
11 І промовив Сихем до батька
її та до братів її: „Нехай я знайду́
милість у ваших очах, і що ви
скажете мені — я дам.
12 Сильно побільшіть на мене
віно та дарунок, а я дам, як мені
скажете, — та *тільки* дайте мені
дівчину за жінку!"
13 І відповіли́ сини Якова Си-
хемові та Гаморові, батькові його,
підступом, сказали, бо він збез-
честив Діну, сестру їх.
14 І сказали до них: „Ми не
можемо зробити тієї речі, видати
сестру нашу чоловікові, що має
крайню плоть, бо то ганьба для нас.
15 Ми тільки за те прихилимось
до вас, коли ви станете, як ми, —
щоб у вас був обрізаний кожний
чоловічої статі.
16 І дамо вам своїх дочок, а
ваших дочок візьмемо собі, й ося-
демось із вами, і станемо одним
наро́дом.
17 А коли ви не послухаєте нас,
щоб обрізатися, то ми ві́зьмемо
свої дочки, та й підемо".
18 І їхні слова були добрі в
очах Гамора та в очах Сихема,
сина Гаморового.
19 І не загаявся юнак той учи-
нити ту річ, бо полюбив дочку
Якова. А він був найповажніший
у всім домі батька свого.
20 І прибув Гамор та Сихем,
син його, до брами міста, і про-
мовили до людей свого міста, го-
ворячи:
21 „Ці люди — вони приязні
до нас, і нехай осядуть у краю, і
нехай перемандрують його, а цей
край ось — розлогий[1] перед ними.
Дочок їхніх візьмі́мо собі за жі-
нок, а наших дочок даймо їм.

[1] Rachavat jadajim: Широкорукий — розлогий.

22 Тільки за це прихиляться до
нас ці люди, щоб сидіти з нами, і
щоб стати одним народом, — коли
в нас бу́де обріза́ний кожен
чоловічої статі, як *і* вони обрі-
зані.
23 Отара їхня, і майно їхнє, і
вся їхня худоба — хіба не наші
вони? Тільки прихилімося до
них, і нехай вони осядуть із
нами.
24 І послухали Гамора та Си-
хема, сина його, усі, хто вихо-
див з брами його міста. І були
обрізані всі чоловічої статі,
усі, хто виходив з брами міста
його.
25 І сталося третього дня, коли
вони хворі були, то два сини Яко-
вові, Симеон і Левій, брати Діни-
ні, взяли кожен меча свого, і
безпечно напали на місто, і повби-
вали всіх чоловіків.
26 Також Гамора й Сихема, си-
на його, забили мечем, і забрали
Діну з дому Сихемового, та й
вийшли.
27 Сини Якова напали на тру-
пи, і пограбували місто за те, що
вони збезчестили їхню сестру.
28 Забрали дрібну й велику ху-
добу їх, і осли їх, і що *було* в
місці, і що на полі,
29 і ввесь маєток їхній, і всіх
їхніх дітей, і їхніх жінок забрали
в неволю, і пограбували все, що́
де в домі було.
30 І сказав Яків до Симеона й
до Левія: „Ви зробили мене не-
щасливим, бо зробили мене зне-
навидженим у мешканців цього
краю, у ханаане́янина й периззея-
нина. Ми люди нечисленні, а
вони зберуться на мене, та й по-
б'ють мене, і буду знище́ний я та
мій дім".
31 А вони відказали: „Чи він
мав би зробити нашу сестру блуд-
ницею?"

Переселення Якова до Бет-Е́лу

35 І сказав Бог до Якова: ,,Уставай, вийди до Бет-Елу, і там осядься, і зроби там жертівника Богові, що явився тобі, як ти втікав був перед Ісавом, братом своїм".

2 І сказав Яків до дому свого, до всіх, хто *був* із ним: ,,Усуньте чужинних богів, які є серед вас, і очистьтеся, і змініть свою одіж.

3 І встаньмо, і підім до Бет-Елу, і зроблю́ я там жертівника Богові, що відповів мені в день мого утиску,[1] і був зо мною в дорозі, якою ходив я".

4 І вони віддали Якову всіх чужинних богів, що були в їх руках, і сережки, що в їхніх ушах, а Яків сховав їх під дубом, що перед Сихемом.

5 І вирушили вони. І великий[2] жах обгорнув ті міста, що навколо них, і вони не гналися за синами Якова.

6 І прибув Яків до Лузу, що в землі ханаанській, цебто до Бет-Елу, він і ввесь наро́д, що був з ним.

7 І збудував він там жертівника, та й назвав те місце: Ел Бет-Ел,[3] бо там явився йому Бог,[4] коли він утікав перед своїм братом.

8 І вмерла Девора, мамка Ревеки, і була похована нижче Бет-Елу під дубом, а він назвав ім'я йому: Аллон-Бахут.[5]

9 І ще явився Бог до Якова, коли він прийшов був із Падану арамейського, і поблагословив його.

10 І сказав йому Бог: ,,Ім'я твоє Яків. Не буде вже кликатися ім'я твоє Яків, але Ізра́їль буде ім'я́ твоє". І назвав ім'я йому: Ізра́їль.

11 І сказав йому Бог: ,,Я Бог Всемогутній! Плодися й розмножуйся, — наро́д і громада народів буде з тебе, і царі вийдуть із сте́гон твоїх.

12 А той Край, що я дав його Авраамові та Ісакові, — дам його тобі, і нащадку твоєму по тобі дам Я той Край".

13 І вознісся Бог з-понад нього в місці, де з ним говорив.

14 І поставив Яків пам'ятника на тому місці, де Він говорив з ним, пам'ятника кам'яного, і вилив на нього винне ліття, і полив його оливою.

15 І назвав Яків ім'я місцю, що там говорив із ним Бог: Бет-Ел.

Смерть Рахілі

16 І він рушив із Бет-Елу. І була ще ківра[1] землі до Ефрати, а Рахіль породила, і були важкі її пологи.

17 І сталося, коли важкі були її пологи, то сказала їй бабасповитуха: ,,Не бійся, бо й це тобі син".

18 І сталося, коли виходила душа її, бо вмирала вона, то назвала ім'я йому: Бен-Оні,[2] а його батько назвав його: Веніями́н.[3]

19 І вмерла Рахіль, і була похована на дорозі до Ефрати, це є Віфлеєм.[4]

20 І поставив Яків пам'ятника на гробі її, — це надгро́бний пам'ятник Рахілі аж до сьогодні.

21 І рушив Ізраїль, і розтягнув намета свого далі до Міґдал-Едеру.[5]

---

[1] Be jom carat — в день мого утиску, — у день недолі, скрути.
[2] В ориґіналі ,,жах Божий" — це великий жах, пор. 1 М. 30. 8, Пс. 36. 7.
[3] Ел Бет-Ел — Бог Бет-Елу.
[4] В ориґіналі: явилися йому Боги.
[5] Аллон-Бахут — дуб плачу.

[1] Ківра — міра, з версту.
[2] Бен-Оні — син болю мого.
[3] Веніямин, Бен-Ямін — син правиці.
[4] Бет-Лехем, Віфлеєм — дім хліба.
[5] Міґдал-Едер — башта стада.

22 І сталося, коли Ізраїль пере-
бував у тім краї, то Рувим пішов і
ліг із Білгою, наложницею батька
свого. І почув Ізраїль, і було
це злим йому.

Нащадки Якова

А в Якова було дванадцятеро
синів.
23 Сини Ліїні: перворідний
Якова Руви́м, і Симео́н, і Леві́й, і
Юда, і Іссаха́р, і Завуло́н.
24 Сини Рахілини: Йо́сип і Ве-
нія́ми́н.
25 А сини Білги, невільниці Ра-
хілиної: Дан і Нефтали́м.
26 А сини Зілпи, невільниці
Ліїної: Ґад і Аси́р. Оце сини
Якова, що йому народжено в Па-
дані арамейському.
27 І прибув Яків до Ісака, сво-
го батька, до Мамре́, до Кир'ят-
Арби, цебто Хеврону, що там жив
Авраам та Ісак.
28 І були Ісакові дні сто літ і
вісімдесят літ.
29 І впоко́ївся Ісак та й помер,
і прилучився до сво́єї рідні, старий
та наживши́сь. І поховали його
Ісав та Яків, сини його.

Нащадки Іса́ва

36 А оце нащадки Ісава, цебто
Едома.
2 Ісав узяв жінок своїх з дочок
ханаанських, — Аду, дочку Ело-
на хіттеянина, та Оголіваму, доч-
ку Ани, дочку Ців'она хівеянина,
3 та Босмат, дочку Ізмаїлову,
сестру Невайотову.
4 І породила Ада Ісавові Елі-
фаза, а Босмат породила Реуїла,
5 а Оголівама породила Суша, і
Ялама, і Кораха. Оце сини Іса-
вові, що були йому народжені в
ханаанській землі.
6 І взяв Ісав жінок своїх, і
синів своїх, і дочок своїх, і всі
душі[1] дому свого, і худобу свою, і
все стадо своє, і все своє майно, що
набув у ханаанській землі, та й
пішов до Краю від обличчя Якова,
брата свого,
7 бо маєток їх був більший, щоб
пробува́ти їм разом, і край їх
часового замешкання не міг вмі-
стити їх через їхню худобу.
8 І осівся Ісав на горі Сеїр,
Ісав — він Едом.
9 А оце нащадки Ісава, батька
Едому на горі Сеїр.
10 Оце йменння синів Ісавових:
Еліфаз, син Ади, жінки Ісавової,
Реуїл, син Босмати, Ісавової жін-
ки.
11 А сини Еліфазові були: Те-
ман, Омар, Цефо́, і Ґатам, і Кеназ.
12 А Тимна була наложниця
Еліфаза, Ісавового сина, і поро-
дила вона Еліфазові Амали́ка.
Оце сини́ Ади, Ісавової жінки.
13 А оце сини Реуїлові: Нагат
і Зера, Шамма й Мізза. Оце сини
Босмати, Ісавової жінки.
14 А оці були сини Оголівами,
дочки Ани, дочки Ців'она, Ісаво-
вої жінки, — і вродила вона Ісаву
Єуша, і Ялама, і Корея.
15 А оце провідники Ісавових
синів. Сини Еліфаза, Ісавового
перворідного: провідник Теман,
провідник Омар, провідник Цефо,
провідник Кеназ,
16 провідник Корей, провідник
Ґатам, провідник Амалик. Оце
провідники Еліфаза в краю Едо-
ма, оце сини Ади.
17 А оце сини Реуїла, Ісавового
сина: провідник Нагат, провідник
Зерах, провідник Шамма, провід-
ник Мізза. Оце провідники Реуї-
лові в краю едомському, оце сини
Босмати, Ісавової жінки.
18 А оце сини Оголівами, жінки
Ісава: провідник Еуш, провідник
Ялам, провідник Корей, — оце

[1] Тут душі — невільників.

провідники Оголівами, дочки Ани,
Ісавової жінки.
19 Оце сини Ісава, цебто Едома,
і оце їхні провідники.
20 Оце сини Сеїра, хореянина,
мешканці цієї землі: Лотан і Шо-
вал, і Цив'он, і Ана,
21 і Дішон, і Ецев, і Дішан, —
оце провідники хореянина, сини
Сеїру, краю едомського.
22 А сини Лотана були: Хорі й
Гемам, а Лотанова сестра — Тим-
на.
23 А оце сини Шовалові: Алван
і Манахат, і Евал, Шефо, і Онам.
24 А ото сини Ців'онові: і Айя,
і Ана, той Ана, що знайшов був в
пустині гарячі джерела, коли пас
осли Цив'она, свого батька.
25 А оце діти Ани: Дішон, і
Оголівама, дочка Ани.
26 А оце сини Дішо́нові: Хем-
дан, і Ешбан, і Ітран, і Керан.
27 Ото сини Ецера: Білган, і
Зааван, і Акан.
28 Оце сини Дішана: Уц і Аран.
29 Оце провідники хореянина:
провідник Лотан, провідник Шо-
вал, провідник Цив'он, провідник
Ана,
30 провідник Дішон, провідник
Ецер, провідник Дішан, — оце
провідники хореянина за їхніми
провідниками в краї Сеїр.
31 А оце царі, що царювали в
краю Едома перед царюва́нням
царя в синів Ізраїлевих.
32 І царював в Едомі Бела, син
Беора, а йменняйогоміста Дінгава.
33 І вмер Бела, і зацарював
замість нього Йовав, син Зераха з
Боцри.
34 І вмер Йовав, і зацарював
замість нього Хушам із землі те-
маніянина.
35 І вмер Хушам, і зацарював
замість нього Гадад, син Бедада,
що побив мідіян на полі Моава, а
йменння його міста Авіт.
36 І вмер Гадад, і зацарював
замість нього Самла з Машеку.
37 І вмер Самла, і зацарював
замість нього Саул з Реховоту
надрічного.
38 І вмер Саул, і зацарював
замість нього Баал-Ханан, син
Ахборів.
39 І вмер Баал-Ханан, син Ах-
борів, і зацарював замість нього
Гадад, а ім'я́ його міста Пау, а
ім'я його жінки Мегетав'іл, дочка
Матреди, дочки Ме-Загава.
40 А оце імена провідників Іса-
вових за їхніми родами, за місця-
ми їх, їхніми іменами: провідник
Тимна,провідник Алва, провідник
Етет,
41 провідник Оголівама, про-
відник Ела, провідник Пінон,
42 провідник Кеназ, провідник
Теман, провідник Мівцар,
43 провідник Маґдіїл, провід-
ник Ірам. Оце провідники Едома
— він же Ісав, батько Едому за
їхніми осе́лями в кра́ї їхнього
володіння.

Брати продали Йо́сипа до Єгипту

37 І осівся Яків у Краї меш-
кання батька свого, в Краї
ханаанському.
2 Оце о́повість про Якова. Йо́-
сип, віку сімнадцяти літ, пас, як
юнак, отару з братами своїми, з
синами Білги та з синами Зілпи,
жінок батька свого. І Йо́сип до-
носив недобрі звістки про них до
їхнього батька.
3 А Ізра́їль любив Йо́сипа над
усіх синів своїх, бо він був у нього
сином старости. І він справив
йому квітчасте вбрання́.
4 І бачили його браття, що їх
батько полюбив його над усіх бра-
тів його, — і зненáвиділи його, і
не могли говорити з ним спокійно.
5 І снився був Йо́сипові сон, і

він розповів своїм браттям, а вони ще збільшили нена́висть до нього.

6 І сказав він до них: „Послухайте но про той сон, що снився мені.

7 А ото ми в'яжемо снопи серед поля, і ось мій сніп зачав уставати, та й став. І ось оточують ваші снопи, — та й вклоняються снопові моєму".

8 І сказали йому його браття: „Чи справді ти будеш царювати над нами, чи теж справді ти будеш панувати над нами?" І вони збільшили ненависть до нього через сни його та через слова його.

9 І снився йому ще сон інший, і він оповів його братам своїм, та й сказав: „Оце снився мені ще сон, — і ось сонце та місяць та одинадцять зір вклоняються мені".

10 І він розповів *це* батькові своєму та браттям своїм. І докорив йому ба́тько його, та й промовив до нього: „Що́ то за сон, що снився тобі? Чи справді при́йдемо ми, я та мати твоя та брати твої, щоб уклонитися тобі до землі?"

11 І заздрили йому брати його, а батько його запам'ята́в ці слова.

12 І пішли брати його пасти отару свого батька в Сихем.

13 І сказав Ізра́їль до Йо́сипа: „Таж брати твої пасуть у Сихемі! Іди ж, і я пошлю тебе до них!" А той відказав йому: „Ось я!"

14 І сказав він до нього: „Піди но, побач стан братів твоїх і стан отари, та й дай мені відповідь". І він послав його з долини Хеврону, і той прибув до Сихему.

15 І знайшов його *один* чоловік, — а він ось блукає по полю. І запитав його той чоловік, кажучи: „Чого ти шукаєш?"

16 А той відказав: „Я шукаю братів своїх. Скажи ж мені, де вони випасають?"

17 І сказав той чоловік: „Вони пішли звідси, бо я чув, як казали вони: Ходімо до Дотаїну". І пішов Йо́сип за своїми братами, і знайшов їх у Дотаїні.

18 А вони побачили його зда́лека, і поки він набли́зився до них, то змовлялися на нього, щоб убити його.

19 І сказали вони один о́дному: „Ось іде той сновидець![1]

20 А тепер давайте вбиймо його, і вкиньмо його до однієї з ям, та й скажемо: Дикий звір з'їв його! І побачимо, що буде з його снами".

21 І почув *це* Руви́м, і визволив його з руки їхньої, і сказав: „Не губімо душі його!"

22 І сказав до них Рувим: „Не проливайте крови, — киньте його до ями тієї, що в пустині, а руки́ не кладіть на нього", щоб визволити його з їхньої руки, щоб вернути його до батька його.

23 І сталося, коли прийшов Йо́сип до братів своїх, то вони стягнули з Йосипа вбрання його, вбрання квітчасте, що на ньому *було*.

24 І взяли його, та й кинули його до ями, а яма та порожня *була*, — не було в ній води.

25 І сіли вони попоїсти хліба. І звели вони очі свої та й побачили, — ось караван ізмаїлітів іде з Ґілеаду, а верблюди їхні несуть пахощі, і бальзам, і ладан, — іде він спровадити *це* до Єгипту.

26 І сказав Юда до своїх братів: „Яка ко́ристь, що вб'ємо нашого брата, і затаїмо́ його кров?

27 Давайте продамо його ізма́їльтянам, — і рука наша нехай не буде на ньому, бо він брат нам, він наше тіло". І послухалися брати його.

28 І коли прохо́дили мідіяніти, купці, то витягли й підняли Йо́сипа з ями. І продали Йосипа

[1] Baal hachalomot, господар снів — сновидець.

ізмаїльтянам за двадцять срібняків, а ті повели Йосипа до Єгипту.

29 А Рувим вернувся до ями, — аж нема Йосипа в ямі! І розірвав він одежу свою . . .

30 І вернувся він до братів своїх, та й сказав: ,,Немає хлóпця! А я, -- куди я піду́?"

31 А вони взяли Йóсипове вбранняׅ, і зарізали козла, і вмочили вбрання в кров.

32 І послали вони квітчасте вбрання, і принесли до свого батька, та й сказали: ,,Оце ми знайшли. Пізнай но, чи це вбрання — твого сина воно, чи ні?"

33 А він пізнав його та й сказав: ,,Вбрання мого сина... Дикий звір його з'їв... Справді розшарпаний Йóсип!"

34 І роздер Яків одіж свою, і зодягнув верéтище на стéгна свої, і багато днів справляв жалóбу по синові своє́му . . .

35 І зачали всі сини його та всі дочки його потіша́ти його. Але він не міг утішитися, та й сказав: ,,У жалóбі зійду я до сина мого до шеолу".[1] І плакав за ним його ба́тько.

36 А мідіяніти продали Йóсипа до Єгипту, до Потіфара, царедворця фараонового, начальника царськóї сторожі.

Пригода Юди з Тамáрою

38 Сталося того ча́су, і відійшов Юда від братів своїх, і розташувався аж до одного адулламітянина, а ймення йому Хіра.

2 І побачив там Юда дочку одного ханаанеянина, а ім'я йому Шуа, і взяв її, і з нею зійшовся.

3 І завагітніла вона, і породила сина, а він назвав ім'я йому: Ер.

4 І завагітніла вона ще, і породила сина, і назвала ім'я йому: Она́н.

[1] Шеóл — місце, де — за вірою євреїв — перебувають люди по смерті, ад той світ.

5 І ще знову, і породила сина, і назвала ім'я йому: Шела. А *батько* був у Кезиві, як вона породила його.

6 І взяв Юда жінку для Ера, свого первородного, а ім'я їй: Тамара.[1]

7 І був Ер, Юдин первородний, злий в очах Господа, — і Господь його вбив.

8 І сказав Юда до Онана: ,,Увійди до жінки брата свого, і одружися з нею, — і встанови насіння для брата свого".

9 А Онан знав, що не його буде насіння те. І сталося, коли він сходився з жінкою брата свого, то марнував насіння на землю, аби не дати *його* своєму братові.

10 І було зле в очах Господа те, що він чинив, і вбив Він також його.

11 І сказав Юда до Тамари, невістки своєї: ,,Сиди вдовою в домі батька свого, аж поки не виросте Шела, син мій". Бо він був подумав: ,,Аби не вмер також він, як брати його". І пішла Тамара, та й осілася в домі батька свого.

12 І минуло багато днів, і вмерла Шуїна дочка, Юдина жінка. А коли Юда був утішений, то пішов до Тімни, до стрижіїв отари своєї, він і Хіра, товариш його адулламітянин.

13 А Тамарі розповіли, кажучи: ,,Ось тесть твій іде до Тімни стригти отару свою".

14 І зняла вона з себе одежу вдівства свого, і покрилася покривáлом, і закрилася. І сіла вона при брамі Енаїм, що по дорозі до Тімни. Бо знала вона, що виріс Шела, а вона не віддана йому за жінку.

15 І побачив її Юда, і прийняв

[1] Тамара — пальма.

її за блудни́цю, бо закрила вона
обличчя своє.
16 І він збочив до неї на дорогу
й сказав: „А ну но я ввійду до
тебе!“ Бо він не знав, що вона
невістка його. А вона відказала:
„Що́ даси мені, коли прийдеш до
мене?“
17 А він відказав: „Я пошлю
козлятко з отари“. І сказала во-
на: „Якщо даси заста́ву, аж по-
ки пришлеш“.
18 А він відказав: „Яка та за-
става, що дам я тобі?“ Та сказа-
ла: „Печатка твоя, і шнурок твій,
і палиця твоя, що в руці твоїй“.
І він дав їй, і зійшовся з нею, а
вона завагітніла від нього.
19 І встала вона та й пішла, і
зняла покрива́ло своє з себе, і
зодягнула одежу вдівства свого.
20 А Юда послав козлятко че-
рез при́ятеля свого адулламітяни-
на, щоб узяти заставу з руки тієї
жінки. Та він не знайшов її.
21 І запитав він людей її місця,
говорячи: „Де та блудни́ця, що
була в Енаїм при дорозі?“ Вони
відказали: „Не була тут блуд-
ни́ця“.
22 І вернувся він до Юди й
сказав: „Не знайшов я її, а також
люди місця того говорили: Не
була тут блудни́ця“.
23 І сказав Юда: „Нехай візьме
собі *ту заставу*, щоб ми не стали на
ганьбу. Ось я послав був те коз-
лятко, та її не знайшов ти“.
24 І сталося так десь по трьох
місяцях, і розповіджено Юді, го-
ворячи: „Упала в блуд Тамара,
твоя невістка, і ось завагітніла
вона через блуд“. А Юда сказав:
„Виведіть її, — і нехай буде спа́-
лена“.
25 *Коли* її вивели, то послала
вона до тестя свого, говорячи:
„Я завагітніла від чоловіка, що
це *належить* йому“. І сказала:
„Пізнай но, чия то печатка, і
шнури, і ця палиця?“
26 І пізнав Юда й сказав: „Во-
на стала справедливіша від мене,
бо я не дав її Шелі, синові своє-
му“. І вже більше не знав він її.
27 І сталося в часі, як родила
вона, — а ось близнята в утробі її.
28 І сталося, як родила вона,
показалася рука *одного*; і взяла
баба-сповитуха, і пов'язала на ру-
ку йому нитку червону, говорячи:
„Цей вийшов найперше“.
29 І сталося, що він втягнув
свою руку, а ось вийшов його
брат. І сказала вона: „На́що ти
роздер для себе перепо́ну?“ І на-
звала ім'я йому Перец.[1]
30 А потім вийшов брат його,
що на руці його *була* нитка чер-
вона. І вона назвала ім'я йому:
Зе́рах.[2]

Йосип у домі Потіфа́ра

39 А Йо́сип був відведений до
Єгипту. І купив його По-
тіфа́р, царедворець фараонів, на-
чальник царсько́ї сторожі, муж
єги́птянин, з руки ізмаїльтян, що
звели його туди.
2 І був Господь з Йо́сипом, а він
став чоловіком, що мав щастя. І
пробува́в він у домі свого пана
єги́птянина.
3 І побачив його пан, що Гос-
подь з ним, і що в усьому, що він
робить, Госпо́дь щастить у руці
його.
4 І Йо́сип знайшов милість в
очах його, і служив йому. А той
призна́чив його над домом своїм, і
все, що мав, віддав в його руку.
5 І сталося, — відко́ли він при-
зна́чив його в домі своїм, і над
усім, що він мав, то поблагосло-
вив Господь дім єгиптянина через
Йосипа. І було благослове́ння

[1] Перец — роздертя.
[2] Зерах — схід, сяйво.

Господнє в усьому, що він мав, — у домі й на полі.
6 І він позоставив усе, що мав, у руці Йóсиповій. І не знав він при ньому нічого, окрім хліба, що їв. А Йóсип був гарного стану та вродливого вигляду.

Йóсип і жінка Потіфáрова

7 І сталося по тих пригодах, і звелá свої очі на Йосипа жінка пана його. І сказала вона: „Ляж зо мною!“
8 А він відмовився, і сказав до жінки пана свого: „Тож пан мій не знає при мені нічого у домі, а все, що його, він дав у мою руку.
9 Нема більшого в цім домі від мене, і він не стримав від мене нічого, хібащо тебе, — бо ти жінка його. Як же я вчиню це велике зло, і згрішу перед Богом?“
10 І сталося, що вона день-у-день говорила Йóсипові, а він не слухав її, щоб лягти при ній і бути з нею.
11 І сталося одного дня, і прийшов він додому робити діло своє, а там у домі не булó нікого з людей дому.
12 І схопúла вона його за одежу його, кажучи: „Лягай же зо мною!“ А він позоставив свою одежу в її руці, та й утік, і вибіг надвір.
13 І сталося, як побачила вона, що він позоставив свою одежу в її руці та й утік надвір,
14 то покликала людей свого дому, та й сказала їм, говорячи: „Дивіться, — він[1] припровадив нам якогось єврея, щоб той забавлявся нами! Він прийшов був до мене, щоб покластись зо мною, та я закричала сильним голосом.
15 І сталося, як почув він, що я підняла свій голос і закричала, то позоставив одежу свою в мене, та й утік, і вибіг надвір.
16 І я поклала його одежу при собі аж до прихóду пана його до свого дому“.
17 І вона переказала йому цими словами, говорячи: „До мене прийшов був оцей раб єврей, що ти його привів до нас, щоб забавлятися мною.
18 І сталося, як підняла я свій голос і закричала, то він позоставив свою одежу при мені, та й утік надвір“.
19 І сталося, як почув пан його слова своєї жінки, що оповідала йому, кажучи: „Отакі то речі вчинив мені твій раб“, то запалився гнів його.

Йосип у в'язниці відгадує сни

20 І взяв його Йóсипів пан, та й віддав його до дому в'язнúчного, до місця, де були ув'я́знені царські в'язні. І пробувáв він там у тім домі в'язничнім.
21 А Господь був із Йосипом, і прихилив до нього милосердя, та дав йому милість в очах начальника в'язничного дому.
22 І начальник в'язничного дому дав у руку Йосипа всіх в'язнів, що *були* в домі в'язничнім, і все, щó там робили, робив він.
23 Начальник в'язничного дому не бачив нічого в руці його, бо Бог був із ним, і щó він робив, щастив йому Господь.

40 І сталося по тих пригодах, чашник єгипетського царя та пекар провинилися були панові своєму, цареві єгипетському.
2 І розгнівався фараон на двох своїх éвнухів, — на начальника чашників і на начальника пекарів.
3 І віддав їх під варту до дому начальника царської сторожі до в'язничного дому, до місця, де Йосип був ув'я́знений.

[1] Цебто Потіфар.

4 А начальник царської сторожі
приставив Йосипа до них, і він їм
услуговував. І були вони деякий
час під вартою.
5 І снився їм обом сон, кожному
свій сон, однієї ночі, кожному за
знáченням його сна, чашникові й
пекареві царя єгипетського, що
були ув'язнені у в'язничному
домі.
6 І прибув до них Йосип уранці,
і побачив їх, а вони ось сумні.
7 І запитав він фараонових евнухів,
що були з ним під вартою в
домі пана його, говорячи: „Чого
ваші обличчя сьогодні сумні?"
8 А вони сказали йому: „Снився
нам сон, а відгадати його немає
кому". І сказав до них Йосип:
„Чи ж не в Бога відгадки? Розповіджте
но мені".
9 І оповів начальник чашників
Йóсипові свій сон, і сказав йому:
„*Бачив я* в сні своїм, — ось виноградний
кущ передо мною.
10 А в виноградному кущі три
виноградні галýзки, а він сам ніби
розцвів, пустив цвіт, *і* дозріли
грона його ягід.
11 А в моїй руці фараонова чаша.
І взяв я ті ягоди, і вичавив
їх до фараонової чаші, і дав ту
чашу в руку фараона".
12 І сказав йому Йóсип: „Оце
відгадка його: три виноградні
галузки — це три дні.
13 Ще за три дні підійме[1] фараон
твою голову, і верне тебе на
твоє становище, і ти даси́ чашу
фараона до руки його за першим
звичáєм, як був ти чашником його.
14 Коли ти згадаєш собі про
мене, як бýде тобі добре, — то
вчиниш милість мені, коли згадаєш
про мене перед фараоном, і
випровадиш мене з цього дому.
15 Бо я був справді вкрадений
із Краю єврейського, а також тут
я не вчинив нічого, щоб мене
вкинути до цієї ями".
16 І побачив начальник пекарів,
що він добре відгадав, і промовив
до Йосипа: „І я в сні своїм
бачив, — ось три коші пéчива на
голові моїй.
17 А в коші горíшньому — зо
всякого пекарського виробу фараонове
їдження, а птах їв його з
коша з-над моєї голови".
18 І відповів Йосип і сказав:
„Оце відгадка його: три коші — то
три дні.
19 Ще за три дні підíйме фараон
голову твою з тебе, і повісить
тебе на дереві, — і птах поїсть
тіло твоє з тебе."
20 І сталося третього дня, у
день народження фараона, і вчинив
він гостину для всіх своїх рабів.
І підняв[1] він голову начальника
чашників і голову начальника
пекарів серед своїх рабів.
21 І вернув він начальника чашників
на його місце, і він подав
чашу в руку фараонову.
22 А начальника пекарів повісив,
як відгадав був їм Йóсип.
23 Та начальник чашників не
пам'ятав про Йосипа, та й забув
за нього.

Йосип відгадує сни фараонові

41 І сталося по закінченні двох
літ чáсу, і сниться фараонові,
— ось він стоїть над Річкою.[2]
2 І ось виходять із Річки семеро
корів гарного вигляду й ситого
тіла, — і пáслися на лузі.
3 А ось виходять із Річки за
ними семеро корів інших, бридкі
виглядом і худі тілом. І вони
стали при тих коровах на березі
Річки.
4 І корови бридкí виглядом і
худі тілом поз'їдáли сім корів

[1] Див. вище 32. 21, 4. 6, 7, цебто простить тобі.

[1] Див. вище 32. 21.
[2] Річка — Ніл.

гарних виглядом і ситих. І про-
кинувся фараон.
5 І *знову* заснув він. І снилося
йому вдруге, — аж ось сходять на
однім стеблі семеро колосків здо-
рових та добрих.
6 А ось виростає за ними семеро
колосків тонких та спалених схід-
нім вітром.
7 І проковтнули ті тонкі ко-
лоски сім колосків здорових та
повних. І прокинувся фараон,
— а то *був* сон.
8 І сталося рано, — і занепо-
кóївся дух його. І послав він, і
поскликав усіх ворожбитів Єгип-
ту та всіх мудреців його. І фа-
раон розповів їм свій сон, — та
ніхто не міг відгадати їх фараонові.
9 І говорив начальник чашни-
ків з фараоном, кажучи: ,,Я сьо-
годні згадую гріхи свої.
10 Розгнівався був фараон на
рабів своїх, і вмістив мене під
варту дому начальника царської
сторожі, мене й начальника пека-
рів.
11 І однієї ночі снився нам сон,
мені та йому, кожному снився сон
за своїм знáченням.
12 А там з нами *був* єврейський
юнак, раб начальника царської
сторожі. І ми розповілú йому, а
він відгадав нам наші сни, кож-
ному за сном його відгадав.
13 І сталося, — як він відгадав
нам, так і трапилося: мене ти вер-
нув на становище моє, а того по-
вісив".
14 І послáв фараон, і покликав
Йóсипа, — і його скавпно вивели
з в'я́зниці. І оголився, і змінив
одежу свою, — і він прибув до
фараона.
15 І промовив фараон до Йоси-
па: ,,Снився мені сон, та нема, хто
б відгадав його. А я чув про
тебе таке: ти вислухуєш сон, щоб
відгадати його".
16 А Йосип сказав до фараона,
говорячи: ,,Не я, — Бог дасть у
відповідь мир фараонові".
17 І сказав фараон до Йосипа:
,,*Бачив я* в сні своїм — ось я стою
на березі Річки.
18 І ось виходять із Річки се-
меро корів ситих тілом і гарних
виглядом. І вони пáслися на лу-
зі.
19 А ось виходять за ними се-
меро корів інші, бідні та дуже
бридкі виглядом і худі тілом. Та-
ких бридкúх, як вони, я не бачив
у всьому краї єгипетському.
20 І корови худі та бридкі поз'ї-
дáли сім корів перших ситих.
21 І ввійшли вони до черева
їхнього, та не було знати, що
ввійшли вони до черева їхнього, —
і вигляд їх був лихий, як на по-
чатку. І я прокинувся.
22 І побачив я в сні своїм *знов*,
аж ось сходять на однім стеблі
семеро колосків повних та добрих.
23 А ось виростає за ними се-
меро колосків худих, тонких, спа-
лених сходнім вітром.
24 І проковтнули ті тонкі ко-
лоски сім колосків добрих. І роз-
повів я *те* ворожбитам, та не
було, хто б мені роз'яснив".
25 І сказав Йóсип до фараона:
,,Сон фараонів — один він. Щó
Бог робить, те Він звістив фарао-
нові.
26 Семеро корів добрих — то
сім літ, і семеро колосків добрих
— сім літ вони. А сон — один
він.
27 А сім корів худих і бридкúх,
що вийшли за ними, — сім літ
вони, і сім колосків порожніх і
спалених східнім вітром — то бý-
дуть сім літ голодних.
28 Оце та річ, що я сказав був
фараонові: Щó Бог робить, те Він
показав фараонові.
29 Ось приходять сім літ, —

великий достаток у всім краї єгипетськім.

30 А по них настануть сім літ голодних, — і буде забутий увесь той достаток в єгипетській землі, і голод винищить край.

31 І не буде видно того достатку в краї через той голод, *що настане* пóтім, бо він буде дуже тяжкий.

32 А що сон повторився фараонові двічі, це *значить*, що справа ця постановлена від Бога, і Бог незабаром виконає її.

33 А тепер нехай фараон나 наздрить чоловіка розумного й мудрого, і нехай поставить його над єгипетською землею.

34 Нехай учинить фараон, і нехай признáчить урядників над краєм, і нехай за сім літ достатку збирає п'ятину *врожаю* єгипетської землі.

35 І нехай вони позбирають усю їжу тих добрих років, що приходять, і нехай вони позбирають збіжжя під руку фараонову, *на* їжу по містах, і нехай бережуть.

36 І буде та їжа на запáс для краю на сім літ голодних, що настануть в єгипетській землі, — і край не буде знищений голодом".

37 І була ця річ добра в очáх фараона та в очах усіх його рабів.

Боротьба Йосипа з голодом

38 І сказав фараон своїм рабам: „Чи знáйдеться чоловік, як оцей, що Дух Божий у нім?"

39 І сказав фараон Йосипові: „Що Бог відкрив тобі це все, то немає такого розумного й мудрого, як ти.

40 Ти бýдеш над домом моїм, а *слів* твоїх уст буде слухатися ввесь нарóд мій. Тільки троном я буду вищий від тебе".

41 І сказав фараон Йóсипові: „Дивись, — я поставив тебе над усім краєм єгипетським".

42 І зняв фараон персня свого з своєї руки, та й дав його на руку Йóсипову, і зодягнув його в одежу віссóнну, а на шию йому повісив золотого ланцюга.

43 І зробив, що він їздив його другим пóвозом, і кричали перед обличчям його: „Кланяйтеся!" І поставив його над усім єгипетським краєм.

44 І сказав фараон Йосипові: „Я фараон, а без тебе ніхто не підійме своєї руки та своєї ноги в усім краї єгипетськім".

45 І назвав фараон ім'я Йосипові: Цофнат-Панеах,[1] і дав йому за жінку Оснату, дочку Поті-Фера, жерця Ону. І Йосип піднявся над єгипетським краєм.

46 А Йосип був віку тридцяти літ, коли він став перед лицем фараона, царя єгипетського. І пішов Йосип від лиця фараонового, і перейшов через увесь єгипетський край.

47 А земля в сім літ достатку родила на *повні* жмені.

48 І зібрав він усю їжу семи літ, що була в єгипетськім крáї, і вмістив їжу по містах: їжу поля міста, що навколо нього, вмістив у ньóму.

49 І зібрав Йóсип збіжжя дуже багато, як мóрський пісок, аж перестав рахувати, бо не було *вже* числа.

50 А Йосипові, поки прийшов рік голодний, уродилися два сини, що вродила йому Осната, дочка Поті-Фера, жерця Ону.

51 І назвав Йóсип ім'я́ перворідному: Манасія,[2] бо „Бог зробив мені, що я забув усе своє терпіння та ввесь дім мого батька".

52 А йменння другому назвав:

[1] Цофнат-Панеах — відгадник таємниць.
[2] Меннашше, Манасія — той, хто дає забуття.

Єфре́м,[1] бо „розмножив мене Бог
у краї недолі моєї“.
53 І скінчи́лися сім літ достат-
ку, що були в єгипетськім краї.
54 І зачали наступати сім літ
голодні, як сказав був Йосип. І
був голод по всіх краях, а в усім
єгипетськім краї був хліб.
55 Але виголоднів увесь єги-
петський край, а наро́д став кри-
чати до фараона про хліб. І ска-
зав фараон усьому Єгиптові:
„Ідіть до Йосипа. Що́ він вам
скаже, *те* робіть“.
56 І був той голод на всій по-
верхні землі. І відчинив Йосип
усе, що *було́* в них, і продавав
поживу Єгиптові. А голод зміц-
нявся в єгипетськім краї.
57 І прибували зо всієї землі до
Йосипа купити поживи, бо голод
зміцнявся по всій землі.

Йосипові брати приходять до нього по хліб

42 А Яків побачив, що в Єгипті
є хліб. І сказав Яків до
синів своїх: „Пощо ви споглядаєте
один на о́дного?“
2 І сказав він: „Ось чув я, що в
Єгипті є хліб; зійдіть туди, і ку-
піть нам хліба ізвідти, — і будемо
жити, і не помремо“.
3 І зійшли десятеро Йосипових
братів купити збіжжя з Єгипту.
4 А Веніями́на, Йо́сипового
брата, Яків не послав із братами
його, бо сказав: „Щоб не спіткало
його *яке* нещастя!“
5 І прибули́ Ізра́їлеві сини ку-
пити хліба разом *з іншими*, що
прихо́дили, бо був голод у Краї
ханаанськім.
6 А Йосип — він володар над
тим краєм, він продавав хліб усьо-
му народові тієї землі. І прибули́
Йо́сипові брати, та й уклонилися
йому обличчям до землі.
7 І побачив Йо́сип братів своїх,
і пізнав їх, та не дав пізнати себе.
І говорив із ними суворо, і про-
мовив до них: „Звідкіля прибули́
ви?“ А вони відказали: „З ха-
наанського Кра́ю купити їжі“.
8 І пізнав Йосип братів своїх,
а вони не впізнали його.
9 І згадав Йосип сни, що про
них йому снились були́. І сказав
він до них: „Ви шпигуни́! Ви́
прибули́ підглянути слабі місця
цієї землі“.
10 А вони відказали йому: „Ні,
пане мій, а раби твої прибули́
купити їжі.
11 Ми всі — сини одного чоло-
віка, ми правдиві. Раби твої не
були́ шпигунами!“
12 Він же промовив до них:
„Ні, — бо ви прийшли підглянути
слабі місця цієї землі!“
13 А вони відказали: „Двана-
дцятеро твоїх рабів — брати ми,
сини одного чоловіка в ханаан-
ському Краї. А наймолодший те-
пер із батьком нашим, а одного
нема“.
14 І промовив їм Йо́сип: „Оце
те, що я сказав був до вас, го-
ворячи: Ви шпигуни.
15 Оцим ви будете ви́пробувані:
Клянуся життям фараоновим, що
ви не вийдете звідси, якщо не
при́йде сюди наймолодший ваш
брат!
16 Пошліть з-поміж себе одно́-
го, і нехай ві́зьме вашого брата, а
ви бу́дете ув'язнені. І слова ваші
будуть піддані пробі, чи правда
з вами; а коли ні, — клянуся
життям фараоновим, що ви шпи-
гуни!“
17 І він забрав їх під варту на
три дні.
18 А третього дня Йо́сип про-
мовив до них: „Зробіть це — і
живіть. Я Бога боюся,
19 якщо ви правдиві. Один

[1] Ефраїм, Єфрем — від слова плід, „розмноження“.

брат ваш буде ув'язнений в домі
вашої варти, а ви йдіть, принесіть
хліба *для заспокоєння* голоду ва-
ших домів.
20 А свого наймолодшого брата
приведіть до мене, — і бу́дуть
потверджені ваші слова, а ви не
повмираєте". І вони зробили так.
21 І говорили вони один о́д-
ному: ,,Справді, винні ми за на-
шого брата, бо ми бачили недолю
душі його, коли він благав нас, а
ми не послухали. Тому то при-
йшло це нещастя на нас!"
22 І відповів їм Руви́м, гово-
рячи: ,,Чи не говорив я вам, ка-
жучи: Не грішіть проти хло́пця,
та ви не послухали. А оце й
кров його жадається"
23 А вони не знали, що Йо́сип
їх розуміє, бо був поміж ними пере-
кладач.
24 А він відвернувся від них та
й заплакав... І вернувся до
них, і говорив із ними. І взяв
від них Симео́на, та й зв'язав його
на їхніх очах.
25 А Йосип наказав, щоб на-
по́внили їхні мішки збіжжям, а
срібло їхнє вернули кожному до
його мішка, і дали їм поживи на
дорогу. І їм зроблено так.
26 І поне́сли вони хліб свій на
ослах своїх, і пішли звідти.
27 І відкрив один мішка свого,
щоб ослові своєму дати паші на
нічлігу, та й побачив срібло своє,
— а воно ось в отворі мішка
його!
28 І сказав він братам своїм:
,,Повернене срібло моє, — і ось
воно в мішку моїм!" І завмерло
їм серце, і вони затремтіли, го-
ворячи один до о́дного: ,,Що́ це
Бог нам зробив?"

Повернення в Ханаа́н

29 І прибули вони до Якова,
батька свого, до Кра́ю ханаансь-
кого, і розповіли́ йому все, що́ їх
спіткало було, говорячи:
30 ,,Той муж, пан того краю,
говорив із нами суворо, і при-
йняв був нас як шпигунів того
краю.
31 А ми сказали йому: ,,Ми
правдиві, — не були ми шпигу-
нами!
32 Ми дванадцятеро братів,
сини нашого ба́тька. Одного
нема, а наймолодший тепер з
нашим батьком у ханаанському
Краї".
33 І сказав до нас муж той, пан
того кра́ю: ,,З того пізна́ю, що
правдиві ви, — зоста́вте зо мною
одно́го вашого брата, а *на* голод
домів ваших візьміть *хліб* та й
ідіть.
34 І приведіть до мене брата ва-
шого найменшого, і бу́ду я знати,
що ви не шпигуни, що ви прав-
диві. *Тоді* віддам вам вашого
брата, і ви можете перехо́дити цей
край *для купівлі*."
35 І сталося, — вони випоро́ж-
нювали мішки свої, а ось у кож-
ного вузлик срібла його в його
мішку! І побачили вузлики сріб-
ла свого, вони та їх батько, — і
полякались.
36 І сказав до них Яків, їх
батько: ,,Ви позбавили мене дітей,
— Йосипа нема, і Симеона нема, а
тепер Веніямина заберете? Усе
те на мене!"
37 І промовив Руви́м до батька
свого, кажучи: ,,Двох синів моїх
уб'єш, коли не приведу́ його до
тебе! Дай же його на руку мою,
а я поверну його до тебе".
38 А той відказав: ,,Не зійде з
вами мій син, бо брат його вмер, а
він сам позостався . . . А трапиться
йому нещастя в дорозі, якою пі-
дете, то в смутку зведете мою
сивину до шео́лу!"

Йосипові брати знову вибираються до Єгипту

43 А голод став тяжкий у тім
краї.
2 І сталося, як вони скінчили
їсти хліб, що привезли були з
Єгипту, то сказав до них батько
їх: „Верніться, купіть нам трохи
їжі!“
3 І сказав йому Юда, говорячи:
„Рішуче освідчив нам той муж,
кажучи: Не побачите лиця мого
без вашого брата з вами!“
4 Як ти пошлеш брата нашого
з нами, то ми зійдемо, і купимо
тобі їжі.
5 А коли не пошлеш, не зійдемо,
бо муж той сказав нам: Не
побачите лиця мого без вашого
брата з вами“.
6 І промовив Ізраїль: „Нащо
зло ви вчинили мені, що сказали
тому мужеві, що ще маєте брата?“
7 А вони відказали: „Розпитуючи,
випитував той муж про
нас та про місце нашого народження,
говорячи: Чи батько ваш іще
живий? Чи є в вас брат? І ми
розповіли йому відповідно до цих
слів. Чи могли ми знати, що
скаже: Приведіть вашого брата?“
8 І сказав Юда до Ізраїля, батька
свого: „Пошли ж цього юнака
зо мною, і встаньмо, та й ходім, і
будемо жити, і не повмираємо і ми,
і ти, і наші діти.
9 Я поручуся за нього, — з
моєї руки будеш його ти жадати!
Коли я не приведу його до тебе, і
не поставлю перед лицем твоїм, то
буду винним перед тобою по всі дні!
10 А коли б ми були не відтягалися,
то тепер уже б вернулися
були два рази“.
11 І сказав їм Ізраїль, їх батько:
„Коли так, то зробіть ви оце.
Візьміть із плодів цього Краю, і
віднесіть дарунка мужеві тому:
трохи бальзаму, і трохи меду,
пахощів, і ладану, дактилів, і
мигдалів.
12 А срібла візьміть удвоє в
руку свою. А срібло, повернене
в отвір ваших мішків, верніть
своєю рукою, — може то помилка.
13 А брата вашого заберіть, —
і встаньте, ідіть до того мужа.
14 А Бог Всемогутній нехай
дасть вам милосердя перед лицем
того мужа, і нехай він відпустить
вам другого вашого брата й Веніямина.
А я, — певно стратив сина
свого!“

Яковові сини вдруге в Єгипті

15 І взяли ті люди того дарунка,
і взяли вдвоє срібла в руку
свою, і Веніямина, і встали, та й
зійшли до Єгипту. І стали вони
перед лицем Йосиповим.
16 І побачив Йосип Веніямина
з ними, і сказав до того, що *був*
над його домом: „Упровадь цих
людей до дому, і нехай заріжуть
худобину, і приготуй, бо зо мною
будуть їсти ці люди опівдні“.
17 І той чоловік зробив, як Йосип
сказав був. І впровадив той
чоловік тих людей до Йосипового
дому.
18 І полякалися ті люди, що
були впроваджені до Йосипового
дому. І сказали вони: „Через
срібло, повернене напочатку в наших
мішках, ми впроваджені, щоб
причепитись до нас, і напасти на
нас, і забрати за рабів нас та
наші осли“.
19 І приступили вони до чоловіка,
що над домом Йосиповим, та
й говорили до нього при вході в
дім.
20 І сказали вони: „Послухай,
о пане мій, ми зійшли були напочатку
купити їжі.
21 І сталося, коли ми прийшли
на нічліг, і відкрили мішки свої,

— а ось срібло кожного в отворі
мішка його, наше срібло за вагою
його! І ми вертаємо його нашою
рукою!
22 А на купівлю їжі ми знесли
нашою рукою інше срібло. Ми
не знаємо, хто поклав був наше
срібло до наших мішків".
23 А той відказав: „Мир вам!
Не бійтеся! Бог ваш і Бог вашо-
го батька дав вам скарб до ваших
мішків. Срібло ваше прийшло до
мене". І вивів до них Симеона.
24 І впровадив той чоловік тих
людей до Йо́сипового дому, і дав
води, а вони вмили ноги свої, і дав
паші їхнім ослам.
25 І вони приготóвили дарунки
до приходу Йосипа опівдні, бо по-
чули, що там вони їстимуть хліб.[1]
26 І ввійшов Йо́сип до дому, а
вони принéсли йому до дому да-
рунка, що в їхній руці. І вони
поклонилися йому до землі.
27 А він запитав їх про мир[2] і
сказав: „Чи гарáзд вашому бать-
кові старому, про якого ви роз-
повідали? Чи він ще живий?"
28 А вони відказали: „Гаразд
рабові твоєму, батькові нашому.
Ще він живий". І вони схили-
лися, і вклонилися до землі.
29 І звів він очі свої, та й
побачив Веніямина, свого брата,
сина матері своєї, і промовив: „Чи
то ваш наймолодший брат, що
ви мені розповідали?" І сказав:
„Нехай Бог буде милости́вий до
тебе, мій сину!"
30 І Йо́сип поспішив, бо пору-
шилася його любов до брата його,
і хотів він заплакати. І ввійшов
він до *іншої* кімнати, і заплакав
там . . .
31 І вмив він лице своє, і ви-
йшов, і стримався, та й сказав:
„Покладіть хліба!"

[1] Хліб у біблійній мові — це взагалі їжа.
[2] Запитати про мир — привітати.

3—U.B.

32 І поклали йому окремо, а
їм окремо, й єгиптянам, що їли
з ним, окремо, бо єгиптяни не
можуть їсти хліб з євреями, бо це
огида для Єгипту.
33 І вони посідали перед ним,
— перворідний за перворідством
своїм, а молодший за молодістю
своєю. І здивувалися ці люди
один перед óдним.
34 І він посилав дари *страви*
від себе до них. А дар Веніями-
нів був більший від дару всіх їх
уп'ятеро. І пили вони, і повпивá-
лися з ним.

Пригода з чашею

44 І наказав він тому, що над
домом його, говорячи: „По-
наповнюй мішки цих людей їжею,
скільки зможуть вони нести. І
поклади срібло кожного до отвору
мішка його.
2 А чашу мою, чашу срібну,
поклади до отвору мішка наймо-
лодшого, та срібло за хліб його".
І зробив той за словом Йо́сиповим,
яке він сказав був.
3 Розвиднилось рано врáнці, і
люди ці були́ відпущені, вони та
їхні осли.
4 Вони вийшли з міста, *ще* не
віддалилися, а Йо́сип сказав до
того, що над домом його: „Устань,
побіжи за тими людьми, і дожени
їх, та й скажи їм: „Нáщо ви
заплатили злом за добро?
5 Хіба це не та *чаша*, що з неї
п'є пан мій, і він, ворожачи, во-
рожить нею? І зле ви зробили,
що вчинили *таке*".
6 І той їх догнав, і сказав їм ті
слова.
7 А вони відказали йому: „На-
що пан мій говорить *отакі то*
слова? Далеке рабам твоїм, щоб
зробити таку річ.
8 Таж срібло́, що знайшли ми

в отворах наших мішків, ми вер-
нули тобі з Краю ханаанського.
А як би ми вкрали з дому пана
твого срібло чи золото?
9 У кого із рабів твоїх вона,
чаша, буде знайдена, то помре він,
а також ми станемо рабами моєму
панові".
10 А той відказав: ,,Тож тепер,
як ви сказали, так *нехай буде* во-
но! У кого вона знайдена буде,
той стане мені за раба, а ви бу-
дете чисті".
11 І поспішно поспускали вони
кожен свого мішка на землю. І по-
розв'язували кожен мішка свого.
12 І став він шукати. Розпо-
чав від найстаршого, а скінчив
наймолодшим. І знайдена чаша
в мішку Веніяминовім!
13 І пороздирали вони свою
одіж! І кожен нав'ючив осла
свого, і вернулись до міста.
14 І ввійшли Юда й брати його
до дому Йосипа, — а він ще був
там. І попáдали вони перед ли-
цем його на землю.
15 І сказав до них Йóсип: ,,Щó
це за вчинок, що ви зробили?
Хіба ви не знали, що справді
відгадає такий муж, як я?"
16 А Юда промовив: ,,Щó ми
скажемо панові моєму? Щó бу-
демо говорити? Чим виправдає-
мось? Бог знайшов провину
твоїх рабів! Ось ми раби панові
моєму, і ми, і той, що в руці його
була знайдена чаша".
17 А *Йóсип* відказав: ,,Далéке
мені, щоб зробити оце. Чоловік,
що в руці його була знайдена чаша,
— він буде мені за раба! А ви
йдіть із миром до вашого батька".
18 І приступив до нього Юда та
й промовив: ,,О мій пане, нехай
скаже раб твій слово до ушей пана
свого, і нехай не палає гнів твій
на раба твого, бо ти такий, як
фараон.
19 Пан мій запитав був рабів
своїх, говорячи: ,,Чи є в вас батько
або брат?"
20 І сказали ми до пана могo:
,,Є в нас батько старий та мале
дитя *його* старости, а брат його
вмер. І позостався він сам у своєї
матері, а батько його любить.
21 А ти був сказав своїм рабам:
,,Зведіть до мене його, і нехай я
кину своїм оком на нього".
22 І сказали ми до пана могo:
,,Не може той хлопець покинути
батька свого. А покине він бать-
ка свого, то помре *той*".
23 А ти сказав своїм рабам:
,,Коли не зійде з вами наймолод-
ший ваш брат, не побачите більше
лиця могo".
24 І сталося, коли ми зійшли
були до раба твого, до нашого
батька, то ми розповіли йому сло-
ва могo пана.
25 А батько наш сказав: ,,Вер-
ніться, купіть нам трохи їжі".
26 А ми відказали: ,,Не можемо
зійти. Коли найменший наш брат
буде з нами, то зійдемо ми, бо не
можемо бачити лиця того мужа,
якщо брат наш наймолодший не
буде з нами".
27 І сказав до нас раб твій, наш
батько: ,,Ви знаєте, що двох булá
породила мені жінка моя.
28 Та пішов від мене один, і я
сказав: справді, дійсно розшар-
паний він. І я не бачив його аж
дотепéр.
29 А заберете ви також цього
від мене, і спіткає його нещастя,
то зведете ви сивину мою *цим*
злом до шеолу".
30 А тепер, коли я прийдý до
раба твого, могo батька, а юнака
не буде з нами, — а душа його
зв'язана з душею тією, —
31 То станеться, коли він по-
бачить, що юнака нема, то помре.
І зведуть твої раби сивину раба

твого, нашого батька, у смутку до
шеолу .
32 Бо раб твій поручився за
юнака батькові своєму, кажучи:
Коли я не приведу́ його до тебе, то
згрішу перед батьком своїм на всі
дні!
33 А тепер нехай же сяде твій
раб замість того юнака за раба
панові моєму. А юнак нехай іде з
своїми братами!
34 Бо як я прийду́ до батька
свого, а юнака зо мною нема?
Щоб не побачити мені того не-
щастя, що спіткає мого батька".

Йосип відкривається братам

45 І не міг Йосип здержатися
при всіх, що стояли біля ньо-
го, та й закричав: „Виведіть усіх
людей від мене!" І не було з
ним нікого, коли Йо́сип відкрився
браттям своїм.
2 І він го́лосно запла́кав, і
почули єгиптяни, і почув дім
фараонів.
3 І Йо́сип промовив до браттів
своїх: „Я Йо́сип... Чи живий ще
мій батько?" І не могли його
браття йому відповісти, бо вони
налякались його.
4 А Йосип промовив до братів
своїх: „Підійдіть же до мене!" І
вони підійшли, а він проказав:
„Я Йо́сип, ваш брат, якого ви
продали́ були до Єгипту.

То Бог послав Йо́сипа до Єгипту

5 А тепер не сумуйте, і нехай не
буде жа́лю в ваших очах, що ви
продали мене сюди, бо то Бог
послав мене перед вами для ви-
жи́влення.
6 Бо ось два роки голод на
землі, і ще *буде* п'ять літ, що не
буде орки та жнив.
7 І послав мене Бог перед вами
зробити для вас, щоб ви позоста-
лись на землі, і щоб утримати
для вас при житті велике число
спасених.
8 І *виходить* тепер, — не ви
послали мене сюди, але Бог. І
Він зробив мене батьком фарао-
новим і паном усього дому його, і
володарем усього краю єгипет-
ського.

Йо́сип запрошує ба́тька до Єгипту

9 Поспішіть, і йдіть до батька
мого, та й скажіть йому: Отак
сказав син твій Йо́сип: Бог зробив
мене володарем усього Єгипту.
Зійди ж до мене, не гайся.
10 І осядь у землі Ґошен, і бу-
деш близьки́й до мене ти, і сини
твої, і сини синів твоїх, і дрібна
та велика худоба твоя, і все, що
твоє.
11 І прогодую тебе там, бо го-
лод *буде* ще п'ять років, щоб не
збіднів ти, і дім твій, і все, що
твоє.
12 І ось очі ваші й очі брата
мого Веніямина бачать, що це мої
уста говорять до вас.
13 І оповісте́ батькові моєму
про всю славу мою в Єгипті, та про
все, що́ ви бачили. І поспішіть,
і приведіть вашого батька сюди".
14 І впав він на шию Веніями-
ну, братові своєму, та й заплакав,
і Веніями́н плакав на шиї його...
15 І цілував він усіх братів
своїх, і плакав над ними... А
пото́му говорили брати його з ним.

Фараонові подарунки для Ізраїля

16 І розголо́шено в домі фарао-
новім чу́тку, говорячи: „Прийшли
Йосипові брати!" І було *це* добре
в очах фараонових та в очах його
рабів.
17 І промовив фараон до Йоси-
па: „Скажи своїм братам: Зробіть
оце: Понав'ючуйте худобу свою,
та й ідіть, прибудьте до Краю
ханаанського.
18 І заберіть вашого батька й

доми ваші, та й прийдіть до мене,
а я дам вам дóбра єгипетського
краю. І споживайте ситість землі.
19 А ти одержав наказа *сказáти*:
Зробіть це: Візьміть собі з єги-
петського краю вози́ для ваших
дітей та для ваших жінок, і приве-
зіть свого батька й прибудьте.
20 А око ваше нехай не жалує
ваших речей, бо добро всього
єгипетського краю — ваше воно".
21 І зробили так Ізрáїлеві сини.
А Йóсип дав їм вози на приказ
фараонів, і дав їм поживи на до-
рогу.
22 І дав усім їм кожному пере-
міни одежі, а Веніяминові дав три
сотні срібла та п'ять перемін одежі.
23 А бáтькові своєму послав він
оце: десять ослів, нав'ючених з
добра Єгипту, і десять ослиць,
нав'ючених збіжжям, і хліб, і
поживу для батька його на дорогу.
24 І відпустив він своїх братів,
і вони пішли. І сказав він до
них: ,,Не сваріться в дорозі!"
25 І вийшли вони з Єгипту, та й
прибули до ханаанського Краю, до
Якова, батька свого.
26 І розповіли йому, кажучи:
,,Ще Йóсип живий", і що він
панує над усім єгипетським краєм.
І зомліло серце його, бо він не
повірив був їм . . .
27 І переказували йому всі сло-
ва Йосипові, щó говорив він до
них. І як побачив він вози́, що
послав Йосип, щоб везти його, то
ожив дух Якова, їхнього батька.
28 І промовив Ізрáїль: ,,Дó-
сить! Ще живий Йосип, мій син!
Піду ж та побачу його, поки по-
мру!"

Пересéлення Якова до Єгипту

46 І вирушив Ізраїль, і все, що
його, і прибув до Беер-Шеви,
і приніс жертви Богові батька
свого Ісака.
2 І промовив Бог до Ізраїля в
нічному видінні, і сказав: ,,Якове,
Якове!" А той відказав: ,,Ось я!"
3 І сказав Він: ,,Я Той Бог, —
Бог батька твого. Не бійся зійти
до Єгипту, бо Я вчиню тебе там
великим народом.
4 Я зійдý з тобою до Єгипту, і
Я також, виводячи, виведу тебе, а
Йосип закри́є рукою своéю очі
твої".
5 І встав Яків з Беер-Шеви. І
повéзли Ізраїлеві сини свого бать-
ка Якова, і дітей своїх, і жінок
своїх возами, що послав фараон,
щоб привезти його.
6 І взяли́ вони стадá свої, і
маєток свій, що набули́ в землі
ханаанській, і прибули́ до Єгипту
Яків та ввесь рід його з ним.
7 Він привів із собою до Єгипту
синів своїх, і синів своїх синів з
собою, дочок своїх, і дочок синів
своїх, і ввесь рід свій.
8 А оце йменння синів Ізраїлевих,
що прибули до Єгипту: Яків та
сини його: перворідний Яковів Ру-
ви́м.
9 І сини Рувимові: Ханох, і
Паллу, і Хецрон, і Кармі.
10 І сини Симеонові: Єму́їл, і
Ямін, і Огад, і Яхін, і Цохар, і
Саул, син ханаанеянки.
11 І сини Левієві: Ґершон, Ке-
гат і Мерарі.
12 І сини Юдині: Ер, і Онан, і
Шела, і Перец, і Зерах. І вмер
Ер і Онан у ханаанській землі.
А сини Перецеві були: Хецрон і
Хамул.
13 І сини Іссахáрові: Тола, і
Цувва, і Йов, і Шимрон.
14 І сини Завулóнові: Серед, і
Елон, і Яхлеїл.
15 Оце сини Ліїні, що вродила
вона Якову в Падані арамейськім,
та дочку його Діну. Усіх душ
синів його й дочок його тридцять
три.

16 І сини Ґадові: Ціфйон, і Хаґ-
ґі, Шуні, і Ецбон, Ері, і Ароді, і
Ар'їлі.
17 І сини Асирові: Їмна, і Їшва,
і Їшві, і Верія, і Сірах, сестра їх.
І сини Верії: Хевер і Малкіїл.
18 Оце сини Зілпи, що Лаван
був дав її своїй дочці Лії, а вона
вродила їх Якову, шіснадцять
душ.
19 Сини Рахілі, жінки Якова:
Йо́сип і Веніями́н.
20 І вродилися Йосипові в єги-
петськім краї Манасія та Єфре́м,
що їх уродила йому Оснат, дочка
Поті-Фера, жерця Ону.
21 І сини Веніяминові: Бела, і
Бехер, і Ашбел, Ґера, і Нааман,
Ехі, і Рош, Муппім, і Хуппім, і
Ард.
22 Оце сини Рахілині, що вро-
дилися Якову, усіх душ чотир-
надцять.
23 І сини Данові: Хушім.
24 І сини Нефтали́мові: Яхсеїл,
і Ґуні, і Єцер, і Шіллем.
25 Оце сини Білги, що її Лаван
дав був своїй дочці Рахілі. І
вона породила їх Якову, усіх душ
сім.
26 Усіх душ, що прийшли з
Яковом в Єгипет, що походять із
сте́гон його, окрім жінок синів
Якова, усіх душ шістдесят і шість.
27 А сини Йосипа, що народи-
лися йому в Єгипті, дві душі.
Усіх душ дому Якова, що прийш-
ли були до Єгипту, сімдесят.
28 І послав він перед собою
Юду до Йосипа, щоб показував
перед ним *доро́гу* до Ґошену. І
прибули́ вони до краю Ґошен.
29 І запріг Йосип свою колес-
ницю, і вирушив назустріч батько-
ві своє́му Ізраїлеві до Ґошену. І
він показався йому, і впав йому на
шию, та й плакав довго на шиї
його.
30 І промовив Ізраїль до Йоси-
па: „Нехай тепер помру я, поба-
чивши обли́ччя твоє, що ти ще
живий!“
31 А Йосип промовив до своїх
братів і до дому батька свого:
„Піду́ й розкажу́ фараонові, та й
повім йому: Брати мої й дім батька
мого, що *були* в Кра́ї ханаанськім,
прибули до мене.
32 А люди ці — пастухи отари,
бо були скотарі. І вони припро-
вадили дрібну та велику худобу
свою, і все, що їхнє *було́*.
33 І станеться, коли покличе
вас фараон і скаже: Яке ваше
зайняття?
34 то ви відкажете: „Скотарями
були твої раби від молодости своєї
аж дотепе́р, і ми, і батьки наші“,
щоб ви осіли в країні Ґошен, бо
для Єгипту кожен пастух отари —
огида“.

Осе́лення Якова й синів його в країні Ґо́шен

47 І прийшов Йосип, і розповів
фараонові та й сказав: „Мій
батько, і брати мої, і їхні отари, і
худоба їх, і все їхнє прибули́ з
ханаанського Кра́ю. І ось вони
в країні Ґошен“.
2 І взяв він із своїх братів
п'ятеро чоловіка, та й поставив їх
перед лицем фараоновим.
3 І сказав фараон до братів
його: „Яке ваше зайняття?“ А
вони відказали фараонові: „Пас-
тухи отари раби твої, — і ми, і
наші батьки“.
4 І сказали вони фараонові:
„Ми прибули́, щоб ме́шкати в кра́ї
цім, нема бо паші для отари, що
є в рабів твоїх, бо в ханаанському
Краї тяжкий голод. А тепер не-
хай же осядуть раби твої в країні
Ґошен“.
5 І промовив фараон до Йоси-
па, говорячи: „Батько твій та
брати твої прибули́ до тебе.

6 Єгипетський край — він перед лицем твоїм. У найліпшім *місці* цього краю осади батька свого та братів своїх, — нехай осядуть у країні Ґошен. А коли знаєш, і між ними є здатні люди, то зроби їх зверхниками моєї череди".

7 І привів Йосип батька свого Якова, та й поставив його перед лицем фараоновим. І Яків поблагословив фараона.

8 І промовив фараон до Якова: „Скільки днів ча́су життя твого?"

9 А Яків сказав до фараона: „Днів ча́су мандрівки моєї — сто й тридцять літ. Короткі та лихі були дні ча́су життя мого, і не досягли вони днів ча́су життя батьків моїх у днях ча́су мандрівки їхньої".

10 І Яків поблагословив фараона, та й вийшов від обличчя фараонового.

11 І осадив Йо́сип батька свого та братів своїх, і дав їм володіння в єгипетській країні, у найкращім *місці* цієї землі — у країні Рамесес, як наказав був фараон.

12 І постачав Йосип хліб для батька свого й братів своїх, та для всього дому свого батька відповідно до *числа* дітей.

Йосип набуває всю єгипетську землю для фараона

13 А хліба не було в усім тім краї, бо голод став дуже тяжкий. І виснажився єгипетський край та Край ханаанський через той голод.

14 І зібрав Йосип усе срібло, що знаходилося в єгипетськім краї та в Краї ханаанськім, за поживу, що вони купували. І Йосип вніс те срібло до фараонового дому.

15 І вичерпалося срібло в краї єгипетськім та в Краї ханаанськім. І прибув увесь Єгипет до Йосипа, говорячи: „Дай же нам хліба! Нащо нам умирати перед тобою, тому́ що вичерпалося срібло?"

16 А Йосип сказав: „Дайте свою худобу, а я дам вам за худобу вашу, коли вичерпалося срібло".

17 І вони припровадили худобу свою до Йосипа. І дав їм Йо́сип хліба за коні, і за отари, і за череди худоби, і за осли. І він того року постачав їм хліб за всю їхню худобу.

18 І скінчи́вся той рік, і вони прибули до нього другого року, та й сказали йому: „Не скажемо неправди перед паном своїм,— що вичерпалося срібло, а че́реди здобутку в нашого пана. Нічого не зосталося перед нашим паном, — хібащо наше тіло та наша земля!

19 На́що ми маємо вмирати на очах твоїх, і ми, і наша земля? Купи нас та нашу землю за хліб, і бу́демо ми та наша земля рабами фараонові. А ти дай насіння, — і будемо жити, і не помремо́, а земля не опустіє".

20 І Йосип купив усю землю єгипетську для фараона, бо єгиптяни спро́дували кожен поле своє, посилився бо був голод між ними. І стала земля фараоновою.

21 А народ — він перепроваджував його до міст від кінця границі Єгипту й аж до кінця її.

22 Тільки землі жерців не купив він, бо для жерців *була* устава *жити на прибутки* від фараона. І вони їли свій пай, що давав їм фараон, тому не продали́ своєї землі.

23 І сказав Йосип до наро́ду: „Оце купив я сьогодні для фараона вас і землю вашу. Ось вам насіння, — і засійте землю.

24 А настануть жнива́, то дасте п'яту частину фараонові, а чотири частині бу́дуть вам на насіння для поля й на їжу вам та тим, хто в

домах ваших, та на їжу для ва-
ших дітей".
25 А вони відказали: ,,Ти нас
удéржав при житті. Нехай же
знáйдемо милість в очах свого
пана, — і станемо рабами фарао-
нові".
26 А Йóсип поклав це за поста-
нову на єгипетську землю аж до
сьогоднішнього дня: на п'яту час-
тину для фараона. Сама тільки
земля жерців не стала фараоно-
вою.

Останні дні Якова

27 І осів Ізраїль в єгипетськім
краї в країні Ґошен, і набули в
нім володіння. І вони розроди-
лися й сильно розмнóжилися.
28 І жив Яків в єгипетськім
краї сімнадцять літ. І булú дні
Якова, літа життя його, сто літ і
сорок і сім літ.
29 І наблúзилися дні Ізраїля до
смерти. І кликнув він до сина
свого до Йосипа, та й промовив
йому: ,,Коли знайшов я милість в
очах твоїх, поклади руку свою під
стегнó моє, і вчини зо мною ми-
лість та правду: Не поховай мене
в Єгипті!
30 І ляжу я з батьками своїми,
— і ти винесеш мене з Єгипту, і
поховаєш мене в їхньому гробі".
А той відказав: ,,Я вчиню за сло-
вом твоїм".
31 *А Яків* сказав: ,,Присягни ж
мені!" І він присягнув йому. І
вклонився Ізраїль на зголов'я по-
стелі.

Яків благословляє Йóсипових синів

48 І сталося по тих випадках, і
сказано було Йосипові: ,,Ось
батько твій хворіє". І він узяв із
собою обох своїх синів, Манасію
та Єфрéма.
2 І промовив він до Якова й
сказав: ,,Ось до тебе прийшов твій
син Йосип!" І зміцнився Ізраїль,
та й сів на постелі.
3 І сказав Яків до Йосипа: ,,Бог
Всемогутній явився був мені в Лу-
зі в землі ханаанській, і побла-
despite
гословив мене.
4 І сказав Він до мене: ,,Ось Я
розплоджý тебе й розмнóжу тебе, і
вчиню тебе громадою народів.
А цю землю Я дам нащáдкам твоїм
по тобі володінням навіки".
5 А тепер два сини твої, уро-
джені тобі в єгипетськім краї до
прибуття мого до тебе до Єгипту,
— вони мої! Єфрем і Манасія, як
Рувúм і Симеóн, бýдуть мої.
6 А нащадки твої, що породиш
по них, — вони будуть твої. Вони
будуть зватися на йменння своїх
братів у наслідді своїм.
7 А я, коли я прийшов був з
Падану, померла мені Рахіль у
Краї ханаанськім на дорозі, коли
була ще ківра[1] землі, щоб прийти
до Ефрати. І я поховав був її
там, на дорозі до Ефрати, — це
Віфлеєм".
8 А Ізраїль побачив синів Йóси-
пових та й сказав: ,,Хто вони?"
9 І сказав Йосип до батька сво-
го: ,,Вони мої сини, що Бог дав
мені тут". А той відказав: "Візь-
ми ж їх до мене, — і я їх побла-
гословлю".
10 А очі Ізраїлеві стали тяжкі
від старости, — він не міг диви-
тися. І *Йосип* підвів їх до нього,
а той поцілував їх і пригорнув їх.
11 І сказав Ізраїль до Йосипа:
,,Не сподівався я побачити обличчя
твого, а ось Бог дав мені побачити
й насіння твоє".
12 І Йосип відвів їх від колін
його, та й упав на обличчя своє до
землі.
13 І Йосип узяв їх обох, —
Єфрема своєю правицею від лівиці

[1] Кíврá — міра землі, біля однієї версти. Пор. 1 М. 35. 16.

Ізраїля, а Манасію своєю лівицею
від правиці Ізраїля, та й до нього
підвів.
14 І простяг Ізраїль правицю
свою та й поклав на голову Єфре-
ма, — а він молодший, а лівицю
свою на голову Манасії. Він
схрестив свої руки, хоч Манасія —
перворідний.
15 І він поблагословив Йосипа,
та й промовив: ,,Бог, що перед
обличчям Його ходили батьки мої
Авраам та Ісак, що пасе мене,
відколи існую аж до цього дня,
16 Ангол, що рятує мене від
усього лихого, — нехай побла-
гословить цих юнаків, і нехай
буде зване в них ім'я моє й ім'я
батьків моїх Авраама та Ісака, і
нехай вони множаться, як та риба,
посеред землі".
17 А Йосип побачив, що батько
його кладе правицю свою на го-
лову Єфремову, — і було це не до
вподоби йому. І він підпер руку
батька свого, щоб зняти її з-над
голови Єфрема на голову Манасії-
ну.
18 І сказав Йосип до батька
свого: ,,Не так, батьку мій, бо
оцей перворідний, — поклади пра-
вицю свою на його голову!"
19 А батько його не хотів, і
сказав: ,,Знаю, мій сину, знаю!
І він буде народом, і він буде
великий, але його менший брат
буде більший від нього, а потом-
ство його стане повнею народів".
20 І він поблагословив їх того
дня, кажучи: ,,Тобою буде бла-
гословляти Ізраїль, говорячи:
,,Нехай Бог учинить тебе як
Єфрема і як Манасію!" І по-
ставив Єфрема перед Манасією.
21 І сказав Ізраїль до Йосипа:
,,Ось я вмираю . . . А Бог буде з
вами, і поверне вас до Краю ваших
батьків!
22 А я тобі дав понад братів
твоїх одну частку, яку я взяв був з
руки амореянина своїм мечем та
луком своїм".

Заповіт Якова синам своїм

49 І покликав Яків *усіх* синів
своїх та й промовив: Збе-
ріться, а я сповіщу вам, що вас
спіткає наприкінці днів.
2 Зійдіться та слухайте ви,
сини Якова,
і прислухайтеся до Ізраїля,
вашого батька!
3 Рувиме, — ти мій перворід-
ний,
моя міць і початок ти сили
моєї,
верх величности й верх ти
могутности!
4 Ти пінився був, як вода, —
та не втримаєшся,
бо ти увійшов був на ложе
свойого отця,
і збезчестив *його*, на по-
стелю мою ти піднявся!
5 Симеон і Левій — то
брати,
їхня зброя — знаряддя на-
сильства.
6 Хай до їхньої змови не вхо-
дить душа моя,
і нехай не прилучиться сла-
ва моя до їх зборів,
бо вони в своїм гніві люди-
ну забили,
а в своїй самоволі вола ко-
пит позбавили . . .
7 Проклятий гнів їхній, бо
сильний,
та їхня лютість, тяжка бо
вона!
Поділю їх я в Якові,
і їх розпорошу в Ізраїлі!
8 О Юдо, — похвалять тебе
твої браття!
Рука твоя — на шиї твоїх
ворогів,
сини батька твого тобі вкло-
няться.

9 Юда — лев молодий!
Ти, мій сину, вертаєшся з здо́бичі:
прихуливсь він, поклався як лев
й як левиця, — зведе хто його?
10 Не відійметься бе́рло від Юди,
ані в його сте́гон законодавець,
аж прийде Примири́тель,
що Йому буде по́слух наро́дів.
11 Він прив'язує до винограду свого молодого осла,
а до вибраної виноградини — сина ослиці своєї.
Він одежу свою буде прати в вині,
а шату свою — в виноградній крові!
12 Від вина він *зробивсь* мутноокий,
а від молока — білозубий.
13 Завуло́н буде мешкать над берегом мо́рським,
над берегом тим, *де стають* кораблі,
а границя його — до Сидону.
14 Іссаха́р — то костистий осел,
що лежить між кошарами.
15 І побачив він спо́кій, що добрий,
та землю, що стала приємна,
і він нахилив свої плечі, щоб не́сти,
і став працювать на податок.
16 Дан буде судить свій наро́д,
як один із Ізра́їльських родів.
17 Дан буде вуже́м при дорозі,
змією отру́йливою при шляху́,
що п'я́ти коневі кусає,
і його верхіве́ць позад себе впаде.
18 Спасіння від Тебе чекаю, о Господи!
19 Ґад — на нього юрба нападатиме,
та він нападе на їх п'я́ти.
20 Аси́р — його хліб *буде* ситий,
і він буде давати присма́ки царські.
21 Нефтали́м — вільна ланя,
він прекрасні слова́ видає.
22 Йо́сип — вітка родюча,
вітка родючая над джерело́м, її віття по муру спина́ється.
23 І огірчи́ли його та з луку стріляли,
і зненá́виділи були стрільці його.
24 Та зостався міцним його лук,
і стали пружні рамена́ його рук, —
від рук Сильного Якового,
звідти Па́стир, Тверди́ня синів Ізраїлевих.
25 *Проси ти* від Бога, свойого Отця, — і Він допоможе тобі,
і *проси* Всемогутнього — і Він благосло́вить тебе
благослове́нням небе́с, що на висоті,
благослове́нням безодні, що долі лежить,
благослове́ннями перс та утро́би.
26 Благослове́ння батька твого стали сильніші
від благослове́ння батьків моїх, —
аж до пожада́них висот віковічних.
Нехай вони бу́дуть на голову Йо́сипову,
на ма́ківку вибраного з-поміж братів своїх!

27 Веніями́н — хижий вовк:
вранці їсть він лови́тву,
а на вечір розділює здо́бич".

28 Оце всі дванадцять племен Ізраїлевих, і те, що́ говорив їм батько їх. І він поблагословив їх, — кожного за благослове́нням його поблагословив їх.

29 І він наказав їм, і промовив до них: „Я прилучаюся до своєї рідні . . . Поховайте мене при батьках моїх у печері, що на полі Ефрона хіттеянина,

30 у тій печері, що на полі Махпели, що навпроти Мамре́ в ханаанській землі, яке поле купив був Авраам від Ефрона хіттеянина на володіння *для* гробу.

31 Там поховано Авраама й жінку його Сарру, там поховали Ісака та його жінку Ревеку, і там поховав я Лію.

32 Поле й печера, що на нім, *то* добуток від синів Хета".

33 І закінчив Яків заповіта синам своїм, і втягнув свої ноги до ліжка, та й спочи́в. І він прилучився до своєї рідні.

По́хорон Якова

50 І впав Йосип на лице батька свого, та й плакав над ним, і цілував його.

2 І звелів Йо́сип рабам своїм лікарям забальзамува́ти батька його. І забальзамува́ли ці лікарі Ізраїля.

3 І спо́внилося йому сорок день, бо так сповняються дні бальзамува́ння. І оплакував його Єгипет сімдеся́т день.

4 А як минули дні опла́кування його, то сказав Йосип до дому фараонового, говорячи: „Коли знайшов я ласку в очах ваших, то говоріть до ушей фараонових так:

5 „Батько мій заприсяг був мене, говорячи: „Ось я вмираю. У гробі моїм, що я собі викопав у Країні ханаанській, — там похова́єш мене". А тепер нехай я піду́, і похова́ю батька свого, та й верну́ся".

6 І сказав фараон: „Піди, і поховай свого батька, як заприсяг він тебе".

7 І пішов Йо́сип поховати ба́тька свого, а з ним пішли всі раби фараонові, старші дому його, і всі старші єгипетського кра́ю,

8 і ввесь дім Йо́сипів, і браття його, і дім батька його. Тільки дітей своїх та дрібну й велику худобу свою вони позоста́вили в кра́їні Ґошен.

9 І вирушили з ним також колесни́ці та комо́нники. І був табір їх дуже великий.

10 І прийшли вони до Ґорен-Атаду, що по другім боці Йорда́ну, і плакали там великим та дуже ревним плаче́м. . . І він учинив ба́тькові своєму семиденну жало́бу.

11 І побачили мешканці того Кра́ю, ханаанеяни, жало́бу в Ґорен-Атаді, та й сказали: „То сильна жало́ба для Єгипту!" Тому то кликнули ім'я́ його Авел-Міцраїм,[1] що на тім боці Йордану.

12 І вчинили йому сини його так, як він їм заповів був.

13 І поне́сли його сини його до ханаанського Кра́ю, та й поховали його в печері поля Махпели, яке поле купив був Авраа́м на володіння *для* гробу від хіттеянина Ефрона, навпроти Мамре́.

14 А Йосип, як поховав він батька свого, вернувся до Єгипту, він і брати його, та всі, хто ходив з ним ховати батька його.

Чому Йо́сип був про́даний до Єгипту

15 І побачили Йо́сипові брати, що вмер їхній батько, та й ска-

[1] Авел-Міцраїм — жалоба Єгипту.

зали: „А щó як зненáвидить нас
Йосип, і справді верне нам усе
зло, що ми йому булй заподія-
ли?“
16 І переказали вони Йосипові,
говорячи: „Батько твій заповів
був перед своєю смертю, кажучи:
17 Отак скажіть Йосипові:
Прошý, вибач гріх братів твоїх та
їхню провину, бо вони тобі зло
булй заподіяли! А тепер вибач
гріх рабам Бога батька твого!“
І заплакав Йóсип, як вони говори-
ли до нього . . .
18 І пішли також брáття його, і
впали перед лицем його, та й ска-
зали: „Ось ми тобі за рабів!“
19 А Йóсип промовив до них:
„Не бійтеся, бо хіба ж я замість
Бога?
20 Ви задýмували булй на мене
зло, *та* Бог задýмав те на добре,
щоб зробити, як *вийшло* сьогодні,
— щоб заховати при житті вели-
кий нарóд!
21 А тепер не лякайтеся, — я
бýду утримувати вас та дітей ва-
ших!“ І він потішав їх, і про-
мовляв до їхнього серця.

Йóсипова смерть

22 І осівся Йóсип в Єгипті, він
та дім батька його. І жив Йосип
сто і десять літ.
23 І побачив Йóсип в Єфрема
дітей третього покоління. Також
сини Махіра, сина Манасіїного,
були народилися на Йосипові ко-
ліна.
24 І сказав Йóсип до братів
своїх: „Я вмираю, а Бог конче
згадає вас, і виведе вас із цієї
землі до Крáю, якого присягнув
був Авраамові, Ісакові та Якову“.
25 І Йóсип заприсяг Ізрáїлевих
синів, говóрячи: „Конче згадає
Бог вас, а ви вйнесете звідси кості
мої!“
26 І впокóївся Йóсип у віці ста
й десяти літ. І забальзамувáли
його, і він був поклáдений у труну
в Єгипті.

ДРУГА КНИГА МОЙСЕЄВА:

ВИХІД

Яковів рід

1 А оце йменння Ізраїлевих синів,
що прийшли з Яковом до Єгип-
ту.[1] Кожен із домом своїм при-
були:
2 Рувим, Симеóн, Левій і Юда,
3 Іссахáр, Завулóн і Веніямин,
4 Дан і Нефталим, Ґад і Асир.
5 І було всіх душ, що вийшли з
стегнá Якового, сімдесят душ. А
Йóсип був ув Єгипті.
6 І вмер Йóсип і всі браття
його, та ввесь той рід.

[1] В оригіналі завжди Micraim, перекладаємо
Єгипет.

7 А Ізрáїлеві сини плодилися
сильно, і розмножувались, та й
стали вони надзвичáйно сильні. І
напóвнився ними той край.

Переслідування синів Ізраїлевих

8 І став над Єгиптом новйй цар,
що не знав Йосипа.
9 І сказав він до народу свого:
„Ось нарóд Ізрáїлевих синів чис-
ленніший і сильніший від нас!
10 Станьмо ж мудріші за нього,
щоб він не мнóжився! Бо буде,
коли нам трапиться війна, то при-
лучиться й він до ворогів наших,

— і буде воювати проти нас, і вийде з цього краю".

11 І настановили над ним начальників податків, щоб його гнобити своїми тягарами. І він будував міста на запаси фараонові: Пітом і Рамесес.

12 Але що більше його гнобили, то більше він множився та більше ширився. І жахалися єгиптяни через Ізраїлевих синів.

13 І Єгипет змушував синів Ізраїля тяжко працювати.

14 І вони огірчували їхнє життя тяжкою працею коло глини та коло цегли, і коло всякої праці на полі, кожну їхню працю, яку змушували тяжко робити.

Наказ бабам-сповитухам убивати єврейських синів

15 І звелів був єгипетський цар єврейським бабам-сповитухам, що одній ім'я Шіфра, а ім'я другій — Пуа,

16 і говорив: „Як будете бабувати єврейок, то дивіться на порід: коли буде син, то вбийте його, а коли це дочка, —то нехай живе".

17 Але баби-сповитухи боялися Бога, і не робили *того*, як казав їм єгипетський цар. І вони лишали хлопчиків при житті.

18 І покликав єгипетський цар баб-сповитух, та й сказав їм: „Нащо ви робите цю річ, та лишаєте дітей при житті?"

19 І сказали баби-сповитухи до фараона: „Бо єврейки не *такі*, як єгипетські жінки, — бо вони самі баби-сповитухи: поки прийде до них баба-сповитуха, то вони *вже* й народять".

20 І Бог чинив добро бабам-сповитухам, а народ розмножувався, і сильно міцнів.

21 І сталося, *тому*, що ті баби-сповитухи боялися Бога, то Він будував їм доми.

22 І наказав фараон усьому народові своєму, говорячи: „Кожного народженого *єврейського* сина — кидайте його до Річки,[1] а кожну дочку — зоставляйте при житті!"

Народження Мойсея

2 І пішов один муж з дому Левія, і взяв *собі за жінку* дочку Левієву.

2 І завагітніла та жінка, та й сина вродила. І побачила його, що він гарний, та й ховала його три місяці.

3 Та не могла його більше ховати. І взяла йому папірусову скриньку, і виасфальтувала її асфальтом та смолою, і положила до неї дитину, та й поклала в очереті на березі Річки.[1]

4 А сестра його стояла здалека, щоб довідатися, що йому станеться.

5 І зійшла фараонова дочка купатися на Річку, а служниці її ходили понад Річкою. І побачила вона ту скриньку серед очерету, — і послала невільницю свою, щоб узяла її.

6 І відчинила, та й побачила дитину, — ось хлопчик плаче. І вона змилосердилася над ним, та й сказала: „Це з єврейських дітей!"

7 І сказала сестра його до фараонової дочки: „Чи не піти й не покликати тобі жінку-мамку з єврейок, і вона годуватиме тобі дитину?"

8 І сказала їй дочка фараонова: „Іди". І пішла та дівчина, і покликала матір дитини.

9 А дочка фараонова сказала до неї: „На тобі цю дитину, та й годуй її для мене. А я дам тобі заплату". І взяла та жінка дитину, і годувала її.

[1] Річка, Jeor — це річка Ніл.

10 І підросло те дитя, і вона привела його до фараонової дочки, — і він став їй за сина. І вона назвала йому ймення Мойсей,[1] і сказала: „бо з води я витягла його“.

Утеча Мойсея до мідіянського краю

11 І сталося за тих днів, і підріс Мойсей. І вийшов він до братів своїх, та й приглядався до їхніх терпінь. І побачив він єгиптянина, що бив еврея з братів його.

12 І озирнувся він туди та сюди, і побачив, що нікого нема, — та й убив єгиптянина, і заховав його в пісок.

13 І вийшов він другого дня, — аж ось сва́ряться двоє евреїв. І сказав він несправедливому: „Нащо ти б'єш свого ближнього?“

14 А той відказав: „Хто тебе настановив за начальника та за суддю над нами? Чи ти думаєш убити мене, як ти вбив був єгиптянина?“ І злякався Мойсей та й сказав собі: „Справді, та справа стала відо́ма!“

15 І почув фараон про цю справу, та й шукав, щоб убити Мойсея. І втік Мойсей від фараонового лиця, й оселився в країні Мідіян.

16 А в мідіянського жерця було сім дочок. І прийшли вони, і витягали *воду*, і напо́внили корита, щоб напоїти ота́ру свого батька.

17 І прийшли пастухи й відігнали їх. І встав Мойсей, та й оборонив їх, і напоїв їхню отару.

18 І прибули́ вони до Реуїла,[2] свого́ батька, а той поспитав: „Чого ви сьогодні так скоро прийшли?“

19 А ті відказали: „Якийсь єгиптянин оборонив нас від руки пастухів, а також навіть натягав нам *води* й напоїв отару“.

[1] Мойсей — витягнений, витягуючий.
[2] Реуїл — дружба Божа.

20 І сказав він до своїх дочок: „А де він? Чому ви покинули того чоловіка? Покличте його, і нехай він з'їсть хліба“.

21 І погодився Мойсей сидіти з тим чоловіком, а той видав за Мойсея дочку свою Ціппору.

22 І породила вона сина, а він назвав ім'я йому: Ґершом,[1] бо сказав: „Я став приходьком у чужому краї“.

23 І сталося по довгих днях, — і вмер цар Єгипту. А Ізраїлеві сини стогнали від тієї роботи та кричали. І їхній зойк через ту роботу донісся до Бога.

24 І почув Бог їхній стогін. І згадав Бог Свого заповіта з Авраамом, Ісаком та Яковом.

25 І Бог бачив синів Ізраїлевих, і Бог зглянувся *над ними*.

Явлення Бога Мойсеєві на Хори́ві

3 А Мойсей пас отару тестя свого Їтра́, жерця Мідіянського. І провадив він цю отару за пустиню, і прийшов був до Божої гори, до Хори́ву.

2 І явився йому Ангол Господній у по́лум'ї огняному з-посеред терно́вого куща. І побачив він, що та терни́на горить огнем, але не згоря́є кущ.

3 І сказав Мойсей: „Зійду но, і побачу це велике видіння, — чому не згоряє та терни́на?“

4 І побачив Господь, що він зійшов подивитися. І кликнув до нього Бог з-посеред тієї терни́ни і сказав: „Мойсею, Мойсею!“ А той відказав: „Ось я!“

5 І сказав Він: „Не зближайся сюди! Здійми взуття́ своє з ніг своїх, бо те місце, на якому стоїш ти, — земля це свята!“

6 І сказав: „Я Бог батька твого,

[1] Ґершом — „чужий там“, приходько.

Бог Авраама, Бог Ісака й Бог
Якова!“ І сховав Мойсей обличчя своє, бо боявся споглянуть на
Бога!
7 І промовив Господь: „Я спрáвді бачив біду Свого народу, що в Єгипті, і почув його зойк перед його гнобителями, бо пізнав Я болі його.
8 І Я зійшов, щоб визволити його з єгипетської руки, та щоб вивести його з цього краю до Краю доброго й широкого, до Краю, що тече молоком та медом до місця ханаанеянина, і хіттеянина, і амореянина, і періззеянина, і хіввеянина, і євусеянина.
9 А тепер — ось зойк Ізраїлевих синів дійшов до Мене, і Я також побачив той утиск, що ним египтяни їх тиснуть.
10 А тепер іди ж, і Я пошлю тебе до фараона, і виведи з Єгипту нарóд Мій, синів Ізраїлевих!“
11 І сказав Мойсей до Бога: „Хто я, що піду до фараона, і що виведу з Єгипту синів Ізрáїлевих?“
12 А Він відказав: „Та Я бýду з тобою! А це тобі знак, що Я послав тебе: коли ти виведеш народ із Єгипту, то ви бýдете служити Богові на оцій горі“.
13 І сказав Мойсей до Бога: „Ото я прийдý до Ізраїлевих синів та й скажу їм: „Бог ваших батьків послав мене до вас“, то вони запитають мене: „Яке Ім'я Його?“ Що я скажу їм?“
14 І сказав Бог Мойсеєві: „Я Той, що є“. І сказав: „Отак скажеш Ізраїлевим синам: Сýщий[1] послав мене до вас“.
15 І сказав іще Бог до Мойсея: „Отак скажи Ізрáїлевим синам: Госпóдь, Бог батьків ваших, Бог Авраама, Бог Ісака й Бог Якова послав мене до вас. А оце Ім'я Моє навіки, і це пам'ять про Мене з роду в рід.
16 Іди, збери старшúх Ізраїлевих та й скажи їм: Господь, Бог батьків ваших, явився мені, Бог Авраама, Ісака та Якова, говорячи: Згадуючи, згадав Я про вас, та про заподіяне вам ув Єгипті“.
17 І сказав Я: „Я виведу вас з єгипетської біди до Краю ханаанеянина, і хіттеянина, й амореянина, і періззеянина, і хіввеянина, і євусеянина, до Краю, що тече молоком та медом.
18 І вони послухають слóва твого, і прийдеш ти та старші Ізраїлеві до єгипетського царя, та й скажете йому: Господь, Бог євреїв, стрівся був нам. А тепер ми підемо в триденну дорогу в пустиню, і складемо жертви Господéві, Богові нашому!
19 І Я знаю, що єгипетський цар не дасть вам піти, як не *буде змушений* рукою сильною.
20 І Я витягну Свою руку, та й поб'ю Єгипет усіма чудами Моїми, що вчиню серед нього, а потому він відпустить вас.
21 І Я дам милість цьому нарóдові в очах Єгипту, — і станеться, коли підете, не підете ви порожні!
22 Бо позичить жінка від сусідки своєї і від мéшканки дому свого пóсуд срібний і пóсуд золотий та одежу, і покладете *це* на синів ваших та на дочок ваших, — і заберете здобич від Єгипту“.

Божі ознаки для Мойсея

4 І відповів Мойсей та й сказав: „Таж вони не повірять мені, і не послухають голосу мого, бо скажуть: Господь не явився тобі!“
2 І промовив до нього Господь:

[1] Ehejeh — Господь, або: Я Той що є, буде, Сущий.

,,Що то в руці твоїй?" Той від-
казав: ,,Палиця".
3 І сказав Він: ,,Кинь її на
землю!" І той кинув її на зем-
лю, — і вона стала вужем. І втік
Мойсей від нього.
4 І сказав Господь до Мойсея:
,,Простягни свою руку, і візьми
його за хвоста!" І він простяг
свою руку й узяв його, — і той
став палицею в долоні його.
5 ,,Щоб повірили, що явився
тобі Господь, Бог їхніх батьків, —
Бог Авраама, Бог Ісака й Бог
Якова".
6 І сказав Господь йому ще:
,,Засунь свою руку за пахвину
свою!" І засунув він руку свою
за пахвину свою, і витягнув її, —
аж ось рука його *побіліла* від
прокази, як сніг!
7 А Він сказав: ,,Поклади знов
свою руку за пахвину свою!" І
він поклав знову руку свою до
своєї пахвини, і витягнув її з
пахвини своєї, — і ось вона стала
знову, як тіло його.
8 ,,І станеться, коли не пові-
рять тобі, і не послухають голосу
першої ознаки, то повірять голосу
ознаки наступної.
9 І станеться, коли вони не по-
вірять також обом тим ознакам,
і не послухають твого голосу, то ти
візьмеш води з Річки, і виллєш
на суходіл. І переміниться та
вода, що ти візьмеш із Річки, і
станеться кров'ю на суходолі".
10 Та Мойсей сказав до Гос-
пода: ,,О Господи — я не промовець
ні від учора, ні від позавчора, ані
відтоді, коли Ти говорив був до
Свойого раба, бо я тяжкоустий
та тяжкоязикий".
11 І сказав йому Господь: ,,Хто
дав уста людині? Або Хто ро-
бить німим, чи глухим, чи ви-
дючим, чи темним, — чи ж не Я,
Господь?
12 А тепер іди, а Я буду з
устами твоїми, і буду навчати те-
бе, що ти маєш говорити".
13 А він відказав: ,,Молю Тебе,
Господи, — пошли *іншого*, кого
маєш послати".
14 І запалав гнів Господній на
Мойсея, і Він сказав: ,,Чи ж не
Аарон твій брат, Левит? Я знаю,
що він добре буде говорити. Та
ось він вийде навпроти тебе, —
і побачить тебе, і зрадіє він у
серці своїм.
15 І ти будеш говорити до ньо-
го, і вкладеш слова ці в уста його,
а Я буду з устами твоїми й з
устами його, і буду навчати вас,
що маєте робити.
16 І він буде говорити за тебе
до народу. І станеться, — він
буде тобі устами, а ти будеш йому
замість Бога.
17 І ти візьмеш у руку свою
оцю палицю, якою ознаки чини-
тимеш".

Повернення Мойсея до Єгипту

18 І пішов Мойсей, і вернувся
до тестя свого Їтра, і сказав йому:
,,Піду я, і вернуся до братів своїх,
що в Єгипті, і побачу, чи ще живі
вони". А Їтро сказав до Мойсея:
,,Іди в мирі!"
19 І сказав Господь до Мойсея
в Мідіяні: ,,Іди, вернися до Єгип-
ту, бо вимерли всі люди, що шу-
кали твоєї душі".[1]
20 І взяв Мойсей жінку свою та
синів своїх, і посадив їх на осла,
та й вернувся до єгипетського
краю. І взяв Мойсей палицю Бо-
жу в руку свою.
21 І сказав Господь до Мойсея:
,,Коли ти підеш, щоб вернутися до
Єгипту, гляди, щоб усі чуда, які Я
вклав у твою руку, ти вчинив
їх перед лицем фараона, а Я

[1] Шукати душі — гебраїзм: чигати на життя, прагнути чиєї смерти.

ожорсто́чу серце його, — і він
не відпустить наро́ду.
22 І ти скажеш фараонові: „Так
сказав Господь: Син Мій, Мій пер-
ворідний — то Ізраїль.
23 І кажу́ Я тобі: Відпусти
Мого сина, — і нехай Мені слу-
жить. А коли ти відмовиш пусти-
ти його, то ось Я вб'ю твого сина,
твого первірідного".
24 І сталося в дорозі на нічлігу,
— стрів був його Господь і шу-
кав,[1] щоб убити його.
25 Та Ціппора взяла кременя,
і обрізала крайню плоть свого
сина, і доторкнулася нею до ніг
його та й сказала: „Бо ти мені
наречений крови!"
26 І пустив Він його. Тоді во-
на сказала: „Наречений крови че-
рез обрі́зання".
27 І сказав Господь до Аарона:
„Іди назустріч Мойсею в пусти-
ню!" І він пішов, і стрів його на
горі Божій, і поцілував його.
28 І розповів Мойсей Ааронові
всі слова Господа, що послав його,
і всі ті ознаки, що Він наказав був
йому.
29 І пішов Мойсей та Аарон, і
зібрали вони всіх старши́х Ізраї-
левих синів.
30 І переказав Аарон усі слова,
що Господь говорив був Мойсеєві.
А той ті ознаки чинив на очах
народу.
31 І повірив наро́д той. І по-
чули вони, що згадав Господь Із-
раїлевих синів, і що побачив біду
їх, — і вони схилилися, і покло-
нилися до землі.

Утиск ізраїльського наро́ду збільшується

5 А потім прийшли Мойсей й
Аарон, та й сказали до фарао-
на: „Так сказав Господь, Бог Із-
раїлів: Відпусти наро́д Мій, — і
нехай вони святкують Мені на пу-
стині!"
2 А фараон відказав: „Хто Гос-
подь, що послухаюсь сло́ва Його,
щоб відпу́стити Ізраїля? Не знаю
Господа, і також Ізраїля не від-
пущу́!"
3 І сказали вони: „Бог євреїв
стрівся з нами. Нехай же ми
підемо триденною дорогою на пу-
стиню, і принесемо жертви Гос-
поде́ві, Богові нашому, щоб не
доторкнувся Він до нас мором
або мечем".
4 І сказав до них цар Єгипту:
„Чому ви, Мойсею та Аароне,
відриваєте народ від його робіт?
Ідіть до своїх діл!"
5 І сказав фараон: „Таж ба-
гато тепер *цього* простолюду, а ви
здержуєте їх від їхніх робіт".
6 І того дня фараон наказав
погоничам народу та писарям, го-
ворячи:
7 „Не давайте більше наро́дові
соломи, щоб робити цеглу, як
учо́ра *й* позавчо́ра.[1] Нехай ідуть
самі, та збирають собі соломи.
8 А призна́чене число цегли, що
вони робили вчо́ра *й* позавчо́ра,
накладете на них, — не зменшуйте
з нього. Вони нероби, тому кри-
чать: „Ходім, принесімо жертву
нашому Богові!"
9 Нехай буде тяжка́ праця на
цих людей, і нехай працюють на
ній, і нехай покинуть облудні
слова́".
10 І вийшли погоничі народу й
писарі його, та й сказали до того
народу, говорячи: „Так сказав
фараон: Я не буду давати вам
соломи.
11 Самі йдіть, наберіть собі со-
ломи, де́ знайдете, бо нічого не
зменшене з вашої роботи!"
12 І розпоро́шився народ той

[1] Шукав, jevakkeš — хотів, шукав нагоди.

[1] „Учо́ра й позавчо́ра" — це гебраїзм, наше : до́сі.

по всій єгипетській землі, щоб збирати стерню́ на солому.

13 А погоничі наставали, говорячи: ,,Скінчі́ть вашу щоденну працю в час так, як коли б була́ солома''.

14 І були биті писарі синів Ізраїлевих, що їх настановили над ними фараонові погоничі, говорячи: ,,Чому ви не скінчи́ли свого при́ділу для виробу цегли й учора й сьогодні, як *було* дотепер?''

15 І прибули́ писарі Ізраїлевих синів, та й кричали до фараона, говорячи: ,,Для чого ти так робиш рабам своїм?

16 Соломи не дають твоїм рабам, а цеглу — кажуть нам — робіть! І ось раби твої биті, — і грішиш ти перед народом своїм!''

17 А він відказав: ,,Неро́би ви, неро́би! Тому ви говорите: Ходім, принесімо жертву Господе́ві.

18 А тепер ідіть, працюйте, а соломи не дадуть вам! Але призна́чене число цегли ви дасте!''

19 І бачили Ізраїлеві писарі себе в біді, коли говорено: ,,Не зменшуйте з цегли вашої щоденного в його часі!''

20 І стріли вони Мойсея та Аарона, що стояли насупроти них, як вони виходили від фараона,

21 та й сказали до них: ,,Нехай побачить вас Господь — і нехай вас осудить, бо ви вчинили нена́висним дух наш в очах фараона й в очах його рабів, — щоб дати меча в їхню руку повбивати нас!''

22 І вернувся Мойсей до Господа та й сказав: ,,Господи, чому Ти кривду вчинив цьому наро́дові? Чому Ти послав мені це?

23 Бо відко́ли прийшов я до фараона, щоб говорити Твоїм Ім'я́м, він *ще більшу* кривду чинить цьому народові, а насправді Ти не визволив народу Свого!''

Госпо́дь посилає Мойсея до фараона

6 І сказав Господь до Мойсея: ,,Тепер побачиш, що вчиню́ Я фараонові, бо він, *змушений* рукою сильною, їх відпу́стить, і, *змушений* рукою сильною, вижене їх із кра́ю свого''.

2 І говорив Бог до Мойсея, та й сказав йому: ,,Я — Господь![1]

3 І являвся Я Авраамові, Ісакові та Яковові Богом Всемогутнім, але Йменням Своїм ,,Господь''[1] Я не дався їм пізнати.

4 А також Я склав був із ними Свого заповіта, що дам їм землю ханаанську, землю їх мандрування, в якій вони мандрували.

5 І почув Я теж стогін синів Ізраїлевих, що єгиптяни роблять їх *своїми* рабами, — і згадав заповіта Свого.

6 Тому скажи синам Ізраїлевим: ,,Я — Господь! І Я виведу вас з-під тягарів Єгипту, і визволю вас від їхньої роботи, і звільню́ вас витягненим раме́ном та великими при́судами.

7 І візьму́ вас Собі за народа, і буду вам Богом, і ви познаєте, що Я — Господь, Бог ваш, що виводить вас із-під тягарів Єгипту!

8 І введу́ вас до того Кра́ю, що про нього Я підняв був Свою руку[2], щоб дати його Авраамові, Ісакові та Якову. І Я дам його вам на спа́дщину. Я — Госпо́дь!''

9 І так говорив Мойсей до синів Ізраїлевих, та вони не слухали Мойсея через легкодухість та тяжку́ роботу.

10 І казав Господь до Мойсея, говорячи:

11 ,,Увійди, говори до фараона, царя єгипетського, і нехай він відпустить Ізраїлевих синів із свого кра́ю''.

[1] В оригіналі IHVH, цебто Jehovah — Господь.
[2] Присягнув, бо при присязі підіймають руку.

12 І казав Мойсей перед лицем Господнім, говорячи: ,,Таж Ізраїлеві сини не слухали мене, — як же послухає мене фарао́н? А я — необрізановустий![1]

13 І казав Господь до Мойсея та до Ааро́на, і дав їм накази до Ізраїлевих синів та до фарао́на, царя єгипетського, щоб вивести Ізраїлевих синів з єгипетського кра́ю.

Роди Рувима, Симеона, Левія та Аарона

14 Оце го́лови ба́тьківських домів[2] їхніх. Сини Руви́ма, первородного Ізраїлевого: Ханох і Паллу, Хецрон і Кармі, — це роди́ни Руви́мові.

15 А сини Симеонові: Єму́їл, і Ямін, і Огад, і Яхін, і Цохар, і Шаул, син ханаанеянки, — це роди́ни Симеонові.

16 А оце імена́ синів Левієвих за їхніми роди́нами: Ґершон, і Кегат, і Мерарі. А літа́ життя Левієвого — сто і тридцять і сім літ.

17 Сини Ґершонові: Лівні, і Шім'ї за їхніми роди́нами.

18 А сини Кега́тові: Амрам, і Їцгар, і Хеврон, і Уззіїл. А літа життя Кегатового — сто і тридцять і три роки.

19 А сини Мерарі: Махлі та Муші. Оце роди́ни Левієві за їхніми ро́дами.

20 І взяв Амрам свою тітку Йохевед собі за жінку, і вона породила йому Ааро́на та Мойсея. А літа життя Амрамового — сто і тридцять і сім літ.

21 А сини Їцга́рові: Корах, і Нефеґ, і Зіхрі.

22 А сини Уззіїлові: Мішаїл, і Елцафан, і Сітрі.

23 І взяв Ааро́н Елішеву, дочку Амінадавову, сестру Нахшонову, собі за жінку, і вона породила йому Надава, і Авігу, і Елеазара, і Ітамара.

24 А сини Корахові: Ассир, і Елкана, і Аваасаф, — це роди́ни Корахові.

25 А Елеаза́р, син Ааронів, узяв собі з дочок Путіїлових за жінку, і вона породила йому Пінхаса. Оце го́лови ба́тьківських *домів* Левітів за їхніми роди́нами.

26 Оце Ааро́н і Мойсей, що Господь говорив їм: ,,Виведіть Ізраїлевих синів з єгипетського кра́ю за їхніми військовими відділами".

27 Вони ті, що говорили до фараона, царя єгипетського, щоб вивести Ізраїлевих синів з Єгипту, — це Мойсей та Ааро́н.

Божі ознаки перед фараоном

28 І сталося в дні, коли Госпо́дь говорив до Мойсея в єгипетськім краї,

29 то казав Господь до Мойсея, говорячи: ,,Я — Госпо́дь! Говори фараонові, цареві єгипетському, усе, що Я говорю́ тобі".

30 І сказав Мойсей перед обличчям Господнім: ,,Таж я необрізановустий! Як же слухати буде мене фарао́н?"

7 І сказав Господь до Мойсея: ,,Диви́сь, — Я поставив тебе *замість* Бога для фараона, а твій брат Аарон буде пророк твій.

2 Ти бу́деш говорити все, що Я накажу́ тобі, а брат твій Аарон буде говорити фараонові, — і нехай він відпустить Ізраїлевих синів з свого кра́ю.

3 А Я вчиню́ запеклим фараонове серце, і помно́жу ознаки мої та чуда мої в єгипетськім краї.

4 І не послухає вас фараон, а Я

[1] Необрізановустий — aral sefatajim — неречистий, непромовець, тупий мовою.
[2] Батьківських домів — родів, поколінь; пор. 12. 3.

покладу́ Свою руку на Єгипет, і
ви́веду війська Свої,[1] наро́д Мій,
синів Ізраїлевих, з єгипетського
кра́ю великими при́судами.
5 І пізнають эгиптяни, що Я
Госпо́дь, коли простягну Свою ру́-
ку на Єгипет — і виведу від них
Ізраїлевих синів".
6 І вчинив Мойсей та Аарон, —
як звелів їм Господь, так учинили
вони.
7 А Мойсей був віку восьми-
десяти літ, аАаро́н восьмидесяти і
трьох літ, коли вони говорили до
фараона.

Палиця змінюється на вужа

8 І промовив Господь до Мойсея
й до Аарона, говорячи:
9 „Коли бу́де до вас говорити
фараон, кажучи: Покажіть своє
чудо, то скажеш Ааронові: Візьми
свою палицю, та й кинь перед
лицем фараоновим, — нехай ста-
неться вужем!
10 І ввійшов Мойсей та Аарон
до фараона, та й вчинили так, як
наказав був Господь. І кинув
Аарон палицю свою перед лицем
фараона й перед його рабами, —
і вона стала вужем!
11 І покликав фараон також
мудреців та ворожбитів, — і вчи-
нили так само й вони, чарівники́
єгипетські, своїми ча́рами.
12 І кинули кожен палицю
свою, — і вони постава́ли вужа́ми.
Та Ааронова па́лиця проковтнула
палиці їхні.
13 Та затверділо фараонове
серце, — і він не послухався їх, як
говорив був Госпо́дь.

Перша кара: вода перемінена на кров

14 І сказав Господь до Мойсея:
„Запекле фараонове серце, — він
відмовив відпустити наро́д!

[1] Civotaj — війська Свої, звідси Саваот.

15 Піди до фараона рано вранці.
Ось він вийде до води, а ти стань
навпро́ти нього на бе́резі Річки.
А палицю, що була змінена на
вужа, ві́зьмеш у свою ру́ку.
16 І скажеш йому: „Господь,
Бог євреїв, послав мене до те́бе,
кажучи: Відпусти Мій наро́д, і
нехай вони служать Мені на пу-
стині! Та не послухався ти до-
тепе́р".
17 Так сказав Господь: „По
цьому пізнаєш, що Я Господь: Ось
я вда́рю па́лицею, що в руці моїй,
по воді, що в Річці, — і вона
змі́ниться на кров!
18 А риба, що в Річці, погине.
І засмердиться Річка, і попому́-
чаться єги́птяни, щоб пити во́ду з
Річки!"
19 І сказав Господь до Мойсея:
„Скажи Ааронові: Візьми свою
па́лицю, і простягни́ свою руку
над водою єги́птян, над їхніми
річка́ми, над їхніми потоками, і
над става́ми їхніми, і над кожним
водозбором їхнім, — і вони ста-
нуть кров'ю. І буде кров по всій
єгипетській землі, і в *по́суді* дере-
в'янім, і в камінним."
20 І Мойсей та Аарон зробили
так, як наказав був Господь. І
підняв він палицю, та й ударив
во́ду, що в Річці, на очах фараона
й на очах його рабів. І змінилася
вся вода, що в Річці, на кров!
21 А риби, що в Річці, поги-
нули. І засмерділася Річка, і не
могли єги́птяни пити воду з Річки.
І була кров у всім єгипетськім
кра́ї.
22 І так само зробили єгипет-
ські чарівники́ своїми ча́рами. І
стало запеклим фараонове серце,
— і він не послухався їх, як
говорив був Господь.
23 І повернувся фараон, і вві-
йшов до до́му сво́го, і не приклав
він свого серця також до цього.

24 І всі єги́птяни копáли біля річки, *щоб дістати* води до питтé, бо не могли пити води з річки.

Друга кара: жаби

25 І минуло сім день по тóму, як Господь ударив річку.

26 І промовив Господь до Мойсея: „Іди до фараона, та й скажи йому: Так сказав Господь: Відпусти Мій нарóд, — і нехай вони служать Мені.

27 А коли ти відмóвишся відпустити, то ось Я вдáрю ввесь край твій жабами.

28 І стане річка роїти жаби, і вони повиходять, і ввійдуть до твого дому, і до спальної кімнáти твоєї, і на ліжко твоє, і до домів рабів твоїх, і до народу твого, і до печей твоїх, і до діжóк твоїх.

29 І на тебе, і на народ твій, і на всіх рабів твоїх повилазять ці жаби“.

8 І сказав Господь до Мойсея: „Скажи Ааронові: Простягни свою руку з палицею своєю на річки́, на потоки, і на ставки́, і повивóдь жаб на єгипетський край“.

2 І простяг Аарон рýку свою на єгипетські вóди, — і вийшла жабня́, та й покрила єгипетську землю.

3 Та так само зробили *й* єгипетські чарівники своїми чарами, — і вивели жаб на єгипетську зéмлю.

4 І покликав фараон Мойсея й Аарона, та й сказав: „Благайте Господа, і нехай виведе ці жаби від мене й від народу мого, а я відпущý нарóд той, — і нехай прино́сять жертви для Господа!“

5 І сказав Мойсей фараонові: „Накажи мені, коли маю молитися за тебе, і за слуг твоїх, і за народ твій, щоб понищити жаби від тебе й від домів твоїх, — тільки в річці вони позостáнуться“.

6 А той відказав: „На завтра“. І сказав *Мойсей*: „За словом твоїм! Щоб ти знав, що нема *Такого*, як Госпóдь, Бог наш!

7 І відійдуть жаби від тебе, і від домів твоїх, і від рабів твоїх, і від народу твого, — тільки в річці вони позостáнуться“.

8 І вийшов Мойсей та Аарон від фараона. І кли́кав Мойсей до Господа про ті жáби, що навів був на фараона.

9 І зробив Господь за словом Мойсея, — і погинули жаби з домів, і з подвір'їв, і з піль.

10 І збирали їх цілими кýпами, — і засмерділась земля!

11 І побачив фараон, що сталась полегша, і *знову* стало запеклим серце його, — і не послухався їх, як говорив був Господь.

Третя кара: воші

12 І сказав Господь до Мойсея: „Скажи Ааронові: Простягни́ свою пáлицю, та й удар зéмний порох, — і нехай він стане вóшами в усьому єгипетському краї!“

13 І зробили вони так. І простяг Аарон руку свою з палицею своєю, та й ударив зéмний порох, — і він стався вóшами на люди́ні й на скоти́ні. Увесь зéмний порох стався вóшами в усьому єгипетському краї!

14 І так само робили чарівники своїми чарами, щоб навести воші, — та не змогли. І була вошá на люди́ні й на скоти́ні.

15 І сказали чарівники фараонові: „Це палець Божий!“ Та серце фараонове було запеклим, — і він не послухався їх, як говорив був Господь.

Четверта кара: рої мух

16 І сказав Господь до Мойсея: „Устань рано вранці, та й стань перед лицем фараоновим. Ось він

піде до води, а ти скажи йому: Так сказав Господь: Відпусти Мій наро́д, і нехай вони служать Мені!

17 Бо коли ти не відпу́стиш народу Мого, то ось Я пошлю на тебе, і на слуг твоїх, і на наро́д твій, і на домі́ твої рої́ мух.[1] І єгипетські доми будуть повні мушні́, а також земля, на якій вони *живуть*.

18 І відділю́ того дня землю Ґошен, що Мій народ живе на ній, щоб не було́ там роїв мух, щоб ти знав, що Я — Господь посеред землі!

19 І зроблю́ Я різницю між народом Моїм та народом твоїм. Узавтра буде це знаме́но!"

20 І зробив Господь так. І найшла численна мушня́ на дім фараона, і на дім рабів його, і на всю єгипетську землю. І нищилась земля через ті рої мух!

21 І кликнув фараон до Мойсея та до Аарона, говорячи: „Підіть, принесіть жертви вашому Богові в цьому кра́ї!"

22 А Мойсей відказав: „Не годи́ться чинити так, бо то огиду для Єгипту ми прино́сили б у жертву Господу, Богові нашому. Тож бу́демо прино́сити в жертву огиду для єги́птян на їхніх очах, і вони не вкамену́ють нас?

23 Триденною дорогою ми підемо на пустиню, і принесе́мо жертву Господе́ві, Богові нашому, як скаже Він нам".

24 І сказав фарао́н: „Я відпущу́ вас, і ви принесете жертву Господе́ві, Богові вашому на пустині: Тільки дале́ко не віддаляйтесь, ідучи́. Моліться за мене!"

25 І сказав Мойсей: „Ось я вихо́джу від тебе, і буду благати Господа, — і відступить той рій мух від фараона, і від рабів його, і від народу його взавтра. Тільки нехай більше не обманює фараон, щоб не відпустити народу принести жертву Господеві".

26 І вийшов Мойсей від фараона, і став просити Господа.

27 І зробив Господь за словом Мойсея, — і відвернув рої мух від фараона, від рабів його, і від народу його. І не зосталося ані однієї.

28 А фараон зробив запеклим своє серце також *і* цим разом, — і не відпустив він народу того!

П'ята кара: морови́ця на худобу

9 І сказав Господь до Мойсея: „Увійди до фараона, і говори до нього: Так сказав Господь, Бог євреїв: Відпусти Мій наро́д, і нехай вони служать Мені!

2 Бо коли ти відмо́вишся відпустити, і бу́деш держати їх ще,

3 то ось Господня рука буде на худобі твоїй, що на полі, — на ко́нях, на ослах, на верблю́дах, на худобі великій і дрібній, — морови́ця дуже тяжка́.

4 І відділить Господь між худобою Ізраїля й між худобою Єгипту, і не загине нічого зо всього, що *належить* Ізраїлевим синам".

5 І призна́чив Господь уста́лений час, кажучи: „Узавтра Господь зробить цю річ у цім кра́ї".

6 І зробив Господь ту річ назавтра, — і вигинула вся єгипетська худоба, а з худоби Ізраїлевих синів не згинуло ані одне.

7 І послав фараон *довідатись*, — а ось не згинуло з худоби Ізраїлевої ані одне! І стало фараонове серце запеклим, — і не відпустив він народу того!

[1] Arov — мішанина звірів чи мух. Староєврейська традиція говорить про череди різних звірят.

Шоста кара: гноякú

8 І сказав Господь до Мойсея й до Аарона: „Візьміть собі повні ваші жмені сажі з пéчі, і нехай Мойсей кине її до неба на очах фараонових.

9 І стане вона кýрявою над усією єгипетською землею, а на людúні й скотині стане гноякáми, що кинуться прищáми в усьóму єгипетському краї“.

10 І набрали вони сажі з пéчі, та й стали перед фараоновим лицем. І кинув її Мойсей до неба, і стали прищувáті гноякú, що кинулися на людúні й на скотині.

11 А чарівники не могли стати перед Мойсеєм через гноякú, бо гнояк той був на чарівниках і на всіх єгúптянах.

12 І вчинив запеклим Господь фараонове серце, — і він не послухався їх, як говорив був Господь до Мойсея.

Сьома кара: град

13 І сказав Господь до Мойсея: „Устань рано врáнці, і стань перед лицем фараоновим та й скажи йому: Отак сказав Господь, Бог євреїв: Відпусти Мій нарóд, і нехай вони служать Мені!

14 Бо цим рáзом Я пошлю́ всі урáзи Мої на серце твоє, і на рабів твоїх, і на нарóд твій, щоб ти знав, що немає на всій землі *Такого*, як Я!

15 Бо тепер, коли б Я простягнув Свою руку, то побив би тебе та народ твій мором, і ти був би вúгублений із землі.

16 Але Я для тóго залишúв тебе, щоб показати тобі Мою силу, і щоб оповідáли про Ймéння Моє по всій землі.

17 Ти ще опираєшся проти нарóду Мого, щоб їх не відпустити.

18 Ось Я взавтра, цього сáме чáсу, зішлю дощем тяжéнний град, що *такого*, як він, не бувало в Єгипті від дня його заложення аж до сьогодні.

19 А тепер пошли, позаганяй худобу свою та все, що твоє в полі. Кожна людúна й худоба, що буде застукана в полі, і не бýде зáбрана додому, — то зійде на них град, і вони повмирають!“

20 Хто з фараонових рабів боявся Господнього слóва, той зігнав своїх рабів та свою худобу до домів.

21 А хто не звернув свого серця до слова Господнього, той позалишáв рабів своїх та худобу свою на полі.

22 І сказав Господь до Мойсея: „Простягнú свою руку до неба, — і нехай буде град у всьому єгипетському краї на людúну, і на худобу, і на всю польовý траву в єгипетській землі!“

23 І простяг Мойсей пáлицю свою до неба, — і Господь дав грóми та град. І зійшов на землю огонь, і Господь дощúв градом на єгипетську землю.

24 І був град, і огонь горів посеред тяжéнного граду, що не бувало такого, як він, у всім єгипетськім краї, відкóли він став був нарóдом.

25 І повибивав той град у всім єгипетськім краї все, що на полі, — від людúни аж до худоби! І всю польовý рослúнність побив той град, а кожне польовé дерево поламав!

26 Тільки в землі Ґошен, де *жили* Ізраїлеві сини, не було грáду.

27 І послав фараон, і покликав Мойсея та Аарона, та й сказав до них: „Згрішив я тим рáзом! Господь — справедливий, а я та народ мій — несправедливі!

28 Благайте Господа, і дóсить бути Божим громáм та грáдові!

А я відпущу́ вас, і ви більше не
зали́шитеся".
29 І сказав до нього Мойсей:
,,Як вийду я з міста, то простягну
руки свої до Господа, — гро́ми
перестануть, а гра́ду вже не буде,
— щоб ти знав, що Господня ця
земля!
30 А ти й раби твої, — знаю я,
що ви ще не боїте́ся перед лицем
Господа Бога!"
31 А льон та ячмінь був поби-
тий, бо ячмінь дозрівав, а льон
цвів.
32 А пшениця та жито не були
ви́биті, бо пізні вони.
33 І вийшов Мойсей від фараона
з міста, і простяг руки свої до
Господа, — і перестали гро́ми та
град, а дощ не лив на землю.
34 І побачив фараон, що пере-
став дощ, і град та гро́ми, — та й
далі грішив. І чинив він запе-
клим своє серце, він та раби́ його.
35 І стало запеклим фараонове
серце, — і він не відпустив Із-
раїлевих синів, як говорив був
Господь через Мойсея.

Восьма кара: сарана́

10 І сказав Господь до Мойсея:
,,Увійди до фараона, бо Я
зробив запеклим серце його та
серце рабів його, щоб показати
ці ознаки Мої серед нього,
2 і щоб ти розповідав в уші
сина свого та онука свого, що́
зробив Я в Єгипті, та про озна́ки
Мої, що вчинив я серед них. І ви
бу́дете знати, що Я — Господь!"
3 І ввійшли Мойсей та Аарон
до фараона, та й сказали йому:
,,Так сказав Господь, Бог євреїв:
Аж доки ти бу́деш відмовля́тися
впокори́тися передо Мною? Від-
пусти Мій наро́д, — і нехай вони
служать Мені!
4 Бо коли ти відмо́вишся від-
пустити народ Мій, то ось Я
взавтра спроваджу сарану́ на твій
край.
5 І покриє вона поверхню зем-
лі, і не можна буде бачити землі. І
поїсть вона решту вцілілого, позо-
сталого вам від граду, і поїсть вона
кожне дерево, що росте вам з землі.
6 І перепо́вняться *нею* доми́ ва-
ші, і доми́ всіх рабів ваших, і
доми́ всього Єгипту, чого не бачи-
ли батьки́ ваші та батьки батькі́в
твоїх від дня існува́ння їх на землі
аж до сьогодні!" І він відвер-
нувся, і вийшов від фараона.
7 І сказали раби фараона до
нього: ,,Аж доки цей буде нам
па́сткою? Відпусти цих людей, —
і нехай вони служать Господе́ві,
Богові своєму. Чи ти ще не
знаєш, що знищений Єгипет?"
8 І пове́рнено Мойсея та Аарона
до фараона,а він їм сказав: ,,Ідіть,
служіть Господе́ві,Богові вашому.
Хто та хто піде?"
9 І відповів Мойсей: ,,Ми пі-
демо з мо́лоддю нашою та з стари-
ми нашими, з синами нашими та з
дочками нашими, з дрібною на-
шою худобою та з великою нашою
худобою підемо, — бо в нас свято
Господнє".
10 А він відказав: ,,Нехай буде
так Господь із вами, як я відпущу́
вас і дітей ваших! Та глядіть,
бо щось лихе перед вами.
11 Тож нехай ідуть *самі* чоло-
віки, та й служіть Господе́ві, бо
того ви бажаєте". І вигнано їх
від лиця фараонового.
12 І сказав Господь до Мойсея:
,,Простягни свою руку на єгипет-
ську землю сарано́ю, і нехай вона
на́йде на єгипетський край, і не-
хай поїсть усю зе́мну траву, усе,
що град позалиша́в".
13 І простяг Мойсей свою па́ли-
цю на єгипетську землю, — і Гос-
подь навів східній вітер на землю,
цілий день той і цілу ніч. Настав

ранок, — і східній вітер наніс сарани́!

14 І найшла сарана́ на всю єгипетську землю, і залягла́ в усім єгипетськім краї, дуже багато! Перед нею не було́ такої сарани́, як вона, і по ній не бу́де такої!

15 І покрила вона поверхню всієї землі, і поте́мніла земля! І поїла вона всю зе́мну траву та ввесь плід де́рева, що град позоста́вив. І не зоста́лось ніякої зелені ані на дереві, ані на польовій росли́нності в усім єгипетськім краї!

16 І поспішив фараон покликати Мойсея та Ааро́на, та й сказав: „Згрішив я Господе́ві, Богові вашому, та вам!

17 А тепер пробач же мій гріх тільки цього ра́зу, і помолі́ться до Господа, вашого Бога, — і нехай тільки відве́рне від мене цю смерть!“

18 І він вийшов від фарао́на й молився до Господа.

19 І поверну́в Господь за́хідній дуже сильний вітер *назад*, і він поніс сарану́, та й укинув її до Червоного[1] моря. Не позоста́лась жодна сарана́ в усім єгипетськім краї.

20 Та Господь учинив запеклим фараонове серце, — і він *знов* не відпустив Ізраїлевих синів.

Дев'ята кара: те́мрява

21 І сказав Господь до Мойсея: „Простягни свою руку до неба, — і станеться те́мрява на єгипетській землі, і нехай бу́де те́мрява, щоб відчули її.“

22 І простяг Мойсей свою руку до неба, — і ста́лася густа те́мрява по всій єгипетській землі три дні.

23 Не бачили один о́дного, і ніхто не вставав з свого *місця* три дні! А Ізраїлевим синам було́ світло в їхніх сади́бах.

24 І покликав фараон Мойсея, та й сказав: „Ідіть, служіть Господе́ві! Тільки дрібна ваша худоба та ваша худоба велика нехай позоста́неться. Також дітвора́ ваша нехай іде з вами!“

25 Та Мойсей відказав: „Дай в наші руки також жертви та цілопа́лення, і ми спорядимо́ жертву Господе́ві, Богові нашому.

26 І також худоба наша піде з нами, — не зоста́неться ані копи́та, бо з нього ми ві́зьмемо на слу́ження Господе́ві, Богові нашому. Бо ми не знаємо, поки прибудемо туди, чим будемо служити Господе́ві“.

27 І вчинив запеклим Господь фараонове серце, і він не хотів відпустити їх.

28 І сказав йому фараон: „Іди від мене! Стережися, щоб ти не бачив більше лиця мого, бо того дня, коли побачиш лице моє, ти помреш!“

29 А Мойсей відказав: „Так сказав ти... Я більш уже не побачу лиця твого́!“

Заповідження знищити перворідне в Єгипті

11 І сказав Господь до Мойсея: „Ще одну пора́зу наведу́ Я на фараона й на Єгипет. Потому він відпустить вас ізвідси. А коли він бу́де відпускати вас, то зовсім вас вижене звідси!

2 Скажи ж у ву́ха народу, і нехай пози́чить кожен від свого ближнього, а кожна від своєї ближньої по́суд срібний та по́суд золотий“,

3 І дав Господь милість тому наро́дові в очах Єгипту. Також і цей муж, Мойсей, *був* дуже великий в єгипетськім краї в очах фараонових рабів та в очах того наро́ду.

[1] В ориґіналі Jam Suf — Очеретяне море, і так всюди; Червоне море — це грецька назва.

4 І промовив Мойсей: „Так сказав Госпо́дь! Коло півночі Я вийду посеред Єгипту.
5 І помре кожен перворідний єгипетської землі від перворідного фараона, що сидить на своїм престолі, до перворідного невільниці, що за жо́рнами, і все перворідне з худо́би.
6 І здійметься великий зойк по всій єгипетській землі, що *такого*, як він, не бувало, і *такого*, як він, більш не *буде*.
7 А в усіх синів Ізраїлевих — від люди́ни й аж до худоби — *навіть* пес не висуне язика́ свого́, щоб ви знали, що відділює Господь між Єгиптом і між Ізраїлем.
8 І зійдуть усі оці раби твої до мене, і покло́няться мені, кажучи: Вийди ти та ввесь наро́д, що слухає тебе. По цьому я вийду". І він вийшов від фараона, розпа́лений гнівом.
9 І сказав Господь до Мойсея: „Не послухав вас фараон, — щоб могли помно́житись чу́да Мої в єгипетськім краї".
10 А Мойсей та Аарон учинили всі оці чу́да перед лицем фараоновим. Та зробив запеклим Господь фараонове серце, — і він не відпустив Ізраїлевих синів із своєї землі.

Божий нака́з про Пасху

12 І сказав Господь до Мойсея й до Аарона в єгипетськім краї, говорячи:
2 „Оцей місяць для вас — поча́ток місяців. Він вам перший між місяцями року.
3 Скажіть усій ізра́їльській громаді, говорячи: „У десятий *день* цього місяця нехай візьмуть собі кожен ягня́ за домом батьків, ягня на дім.
4 А коли буде той дім замали́й, щоб *з'їсти* ягня, то нехай візьме він і найближчий до його дому сусід його за числом душ. Кожен згідно з їдо́ю своєю полічиться на те ягня.
5 Ягня у вас нехай бу́де без вади, самець, однорічне. Візьміть *його* з овечок та з кіз.
6 І нехай буде воно для вас пильноване аж до чотирнадцятого дня цього місяця. І заколе його цілий збір Ізраїлевої громади на смерка́нні.
7 І нехай візьмуть тієї крови, і нехай покроплять на обидва бокові одвірки, і на одвірок верхній у тих дома́х, що бу́дуть їсти його в них.
8 І нехай їдять тієї ночі те м'ясо, спе́чене на огні, та опрі́сноки. Нехай їдять його на гірких *травах*.
9 Не їжте з нього сирово́го та варе́ного, зва́реного в воді, бо *до їди* тільки спе́чене на огні, голова його з голі́нками його та з нутро́м його.
10 І не лишайте з нього *нічого* до ра́нку, а полишене з нього до ра́нку спаліть на огні.
11 А їсти його бу́дете так: сте́гна ваші підпере́зані, взуття́ ваше на ногах ваших, а па́лиця ваша в руці вашій, і бу́дете ви їсти його в поспіху. Па́сха[1] це для Господа!
12 І перейду Я тієї ночі в єгипетськім краї, і повбиваю в єгипетській землі кожного перворідного від люди́ни аж до скотини. А над усіма єгипетськими бога́ми вчиню Я суд. Я — Господь!
13 І буде та кров вам знаком на тих домах, що там ви, — і побачу ту кров, і обмину[2] вас. І не буде

[1] Пасха, гебрейське Pesach—„перескочення", бо Бог „перескакував", цебто обминав той дім, де двері були обмазані кров'ю.
[2] В оригіналі pasachti, pasach — я перескочив, він перескочив.

між вами згу́бної пора́зи, коли Я
вбиватиму в єгипетськім краї.
14 І стане той день для вас
па́м'яткою, і бу́дете святкувати
його, *як* свято для Господа на
всі роди ваші! *Як* постанову
вічну бу́дете святкувати його!
15 Сім днів бу́дете їсти опрі́с-
ноки.[1] Але́ першого дня зро́бите,
щоб не було́ ква́шеного в ваших
домах, бо кожен, хто їстиме
ква́шене, — від дня першого аж до
дня сьомого, — то буде ви́тята
душа та з Ізраїля.
16 А першого дня бу́дуть у вас
священні збори, і сьомого дня
священні збори. Жодна праця не
буде робитися в них, тільки що́
їсти кожній душі, те єдине роби́-
тимете ви.
17 І ви будете доде́ржувати оп-
рі́снoків, бо саме того дня Я вивів
війська ваші з єгипетського краю.
І бу́дете доде́ржувати того дня
в ваших родах, *як* постанови
вічної.
18 Першого *місяця*, чотирна́-
дцятого дня місяця бу́дете їсти
опрісноки аж до вечора дня два-
дцять першого того ж місяця.
19 Сім день ква́шене не буде
знахо́дитися в ваших дома́х, бо
кожен, хто їстиме квашене, то
буде ви́тята душа та з Ізраїль-
ської громади, чи то серед при-
хо́дьків, чи то тих, хто народився
у краї.
20 Жодного ква́шеного не бу́-
дете їсти в усіх ваших оселях, —
будете їсти опрі́сноки!"

Мойсеїв нака́з про Пасху

21 І покликав Мойсей усіх стар-
ши́х Ізраїлевих, та й промовив до
них: „Спровадьте й візьміть собі
дрібну худо́бину за роди́нами ва-
шими, і заколіть па́сху.
22 І візьміть в'язку ісо́пу й
умочіть у кров, що в посу́дині, і
доторкніться горі́шнього одві́рка
й двох одвірків бічни́х кров'ю, що
в посудині. А ви, — ніхто не
вийдете з дверей дому свого аж до
ра́нку!
23 І пере́йде Господь ударити
Єгипет, і побачить ту кров на
одвірку горі́шнім і на двох одвір-
ках бічни́х, — і обмине́ Господь ті
двері, і не дасть згубникові ввійти
до ваших домів, щоб ударити.
24 А ви бу́дете дотримувати цю
річ, як постанови для себе й для
синів своїх аж навіки.
25 І станеться, коли ви вві́-
йдете до того Кра́ю, що дасть вам
Господь, як Він обіцяв був, то ви
бу́дете доде́ржувати цієї служби.
26 І станеться, коли запитають
вас ваші сини: „Що́ то за служба
ваша?"
27 то відкажете: „Це жертва —
Пасха для Господа, що обминув
був доми Ізраїлевих синів в Єгипті,
коли побивав Єгипет, а доми наші
зберіг". І схилився наро́д, — і
вклонивсь до землі.
28 І пішли й учинили сини Із-
раїля, — як наказав був Господь
Мойсеєві та Ааронові, так учи-
нили вони.

Десята кара: ви́гублення первоpідних

29 І сталося в половині но́чі, і
вдарив Господь в єгипетськім краї
кожного первоpідного, від пер-
воpідного фараона, що сидить на
своїм престолі, аж до первоpід-
ного полоне́ного, що у в'язни́чно-
му домі, і кожного первоpідного
худоби.
30 І встав фараон уночі, він та
всі раби його, та ввесь Єгипет. І
зня́вся великий зойк в Єгипті, бо
не було́ дому, щоб не було там
померлого! . . .
31 І покликав *фараон* Мойсея

[1] Опрісноки, maccot, маца, неква́шене.

та Аарона вночі, та й сказав:
,,Устаньте, вийдіть з-посеред на-
роду мого, — і ви, і сини Ізраїлеві.
І йдіть, служіть Господе́ві, як ви
казали!
32 І дрібну вашу худобу, і ху-
добу вашу велику візьміть, як ви
казали, та й ідіть. І поблаго-
словіть і мене!"
33 І квапили єги́птяни наро́д
той, щоб спішно відпустити їх із
кра́ю, бо казали: ,,Усі ми помре-
мо́!"
34 І поніс той наро́д тісто своє,
поки воно вкисло, діжки́ свої, за-
в'язані в їхні одежі, на плечах
своїх.
35 І Ізраїлеві сини вчинили за
словом Мойсеєвим, і пози́чили від
єги́птян посуд срібний і по́суд зо-
лотий та шати.
36 А Господь дав милість тому
народові в очах Єгипту, — і вони
позичили — і забрали здобич від
Єгипту.

Вихід Ізра́їля з Єгипту

37 І вирушили Ізраїлеві сини з
Рамесесу до Суккоту, близько
шости сот тисяч чоловіка піхоти,
крім дітей,
38 а також багато різного[1] *люду*
піднялися з ними, і дрібна худоба
й велика худоба, маєток дуже ве-
ликий.
39 І пекли вони те тісто, що
винесли з Єгипту, *на* прісні коржі,
бо не вкисло воно, бо вони були
вигнані з Єгипту, і не могли бари́-
тися, а поживи на дорогу не при-
гото́вили собі.
40 А перебува́ння Ізраїлевих
синів, що сиділи в Єгипті, —
чотириста років і тридцять років.
41 І сталося в кінці чотирьохсот
років і тридцяти років, і сталося
саме того дня, — вийшли всі Гос-

[1] Erev rav — мішанина велика.

подні війська[1] з єгипетського
кра́ю.
42 Це ніч сторо́жі для Господа,
бо Він вивів їх з єгипетського
кра́ю. Ця сама ніч — сторо́жа
для Господа всім синам Ізраїля
на їхні поколі́ння.

Постанова про Пасху

43 І сказав Господь до Мойсея
й до Аарона: ,,Це постанова про
Пасху: жоден чужи́нець не бу́де
їсти її.
44 А кожен раб лю́дський, ку́п-
лений за срібло, коли обріжеш
його, тоді він буде їсти її.
45 Прихо́дько та на́ймит не бу́де
їсти її.
46 В само́му домі буде вона їс-
тися, не винесеш із дому назо́вні
того м'яса, а костей його не зла-
маєте.
47 Уся громада Ізраїлева буде
справляти її.
48 А коли буде ме́шкати з тобою
прихо́дько, і *схоче* справляти Пас-
ху Господе́ві, то нехай буде об-
різаний в нього кожен чоловічої
статі, а тоді він приступить справ-
ляти її, і він буде, як наро́джений
в краї. А кожен необрі́заний не
буде їсти її.
49 Один зако́н буде для тубіль-
ця й для прихо́дька, що мешкає
серед вас".
50 І вчинили всі Ізраїлеві си-
ни, — як наказав був Господь
Мойсеєві та Ааронові, так учи-
нили вони.
51 І сталося того саме дня, —
вивів Господь Ізраїлевих синів
з єгипетського кра́ю за їхніми від-
ділами.

13 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
2 ,,Посвяти Мені кожного пер-
ворідного, що розкриває всяку

[1] Civ'ot Jehova — війська Господа, цебто
Ізраїль.

утро́бу серед Ізраїлевих синів, серед люди́ни й серед худоби, — для Мене воно!“

3 І сказав Мойсей до народу: „Пам'ятайте той день, коли ви вийшли з Єгипту, із дому ра́бства! Бо силою руки Господь вивів вас ізвідти; і не будете їсти ква́шеного.

4 Ви виходите сьогодні, у місяці авіві.[1]

5 І станеться, коли Господь уведе тебе до краю ханаанеянина, і хіттеянина, й амореянина, і хівеянина, й євусеянина, що про нього присягнув був батькам твоїм, щоб дати тобі край, який тече молоком та медом, то ти бу́деш служити ту службу того місяця.

6 Сім день бу́деш їсти опрісноки, а дня сьомого — свято для Господа!

7 Опрі́сноки будуть їстися сім тих день, і не побачиться в тебе квашене, і не побачиться в тебе квашене в усім кра́ї твоїм!

8 І оповіси́ синові своєму того дня, говорячи: *Це* для того, *що* вчинив мені Господь, коли я виходив із Єгипту“.

9 І буде тобі *це* за знака на руці твоїй, і за па́м'ятку між очима твоїми, щоб Господній Зако́н був в устах твоїх, бо сильною рукою Господь вивів тебе із Єгипту.

10 І будеш доде́ржуватися цієї постано́ви в означенім ча́сі її з року в рік.

Усе перворідне — для Господа

11 І станеться, коли введе тебе Господь до землі ханаанеянина, як присяг був тобі та батькам твоїм, і дасть її тобі,

12 то відділиш усе, що розкриває утро́бу, для Господа, і все

[1] Авів — дозріваюче колосся, пор. 9. 31.

перворідне худоби, що буде в тебе, — самці для Господа!

13 А кожного віслюка́, що розкриває *утробу*, викупиш овечкою; а коли не викупиш, то зламай йому шию. І кожного перворідного лю́дського серед синів твоїх викупиш.

14 І станеться, коли взавтра запитає тебе син твій, говорячи: Що́ то? то відповіси йому: Силою *Своєї* руки вивів нас Господь із Єгипту, із дому рабства.

15 І сталося, коли фараон учинив запеклим *своє серце*, щоб не відпустити нас, то Господь повбивав усіх перворідних в єгипетськім краї, від перворідного лю́дського й аж до перворідного худоби. Тому то я прино́шу в жертву Господе́ві все чоловічої статі, що розкриває утро́бу, а кожного перворідного синів своїх викупляю.

16 І станеться *це* за знака на руці твоїй, і за пов'я́зку між очима твоїми, бо силою *Своєї* руки вивів нас Господь із Єгипту“.

Господь провадить євреїв пустинею

17 І сталося, коли фараон відпустив був той народ, то Бог не повів їх дорогою землі филистимської, хоч була близька́ вона. Бо Бог сказав: „Щоб не пожалкував той наро́д, коли він побачить війну, і не вернувся до Єгипту“.

18 І повів Бог той народ окружно́ю дорогою пустині аж до Червоного моря. І вийшли Ізраїлеві сини з єгипетського краю узбро́єні.

19 А Мойсей забрав із собою кості Йо́сипа, бо присягою той закляв був Ізраїлевих синів, кажучи: „Напевно згадає Бог вас, і ви винесете з собою кості мої звідси“.

20 І вони ру́шили з Суккоту, і

розта́борилися в Етам, на границі пустині.

21 А Господь ішов перед ними вдень у стовпі хмари, щоб провадити їх дорогою, а вночі в стовпі огню, щоб світити їм, щоб ішли вдень та вночі.

22 Не відступав удень стовп хмари тієї, а вночі стовп огню з-перед обличчя народу!

Єгиптяни женуться за синами Ізраїлевими

14 І говорив Господь до Мойсея, кажучи:

2 „Скажи Ізраїлевим синам, і нехай вони повернуть, і нехай ота́боряться перед Пі-Гахіротом, між Міґдолом і між морем, перед Баал-Цефоном. Навпроти нього ота́боритесь над морем.

3 І скаже фараон про Ізраїлевих синів: заблудились вони в землі *цій*, за́мкнено пустиню для них.

4 І вчиню запеклим фараонове серце, і він буде гнатися за вами, а Я прославлюся через фараона та через військо його. І пізнають єги́птяни, що Я — Господь!“ І вони вчинили так.

5 І повідомлено царя єгипетського, що втік той наро́д. І змінилося серце фараона та рабів його до того народу, і сказали вони: Що́ це ми зробили, що відпустили Ізраїля від роботи нам?“

6 І запріг він свою колесни́цю,[1] і забрав наро́д свій з собою.

7 І взяв він шість сотень добірних колесни́ць, і всі колесни́ці Єгипту, і трійкових над усіма́ ними.

8 І Господь учинив запеклим серце фараона, єгипетського царя, — і він погнався за Ізраїлевими синами. Але Ізраїлеві сини виходили сильною рукою!

9 І гналися єги́птяни за ними, уся кіннота, колесни́ці фараонові, і комо́нники його та військо його, — і догнали їх, як вони ота́борилися були над морем, під Пі-Гахіротом, перед Баал-Цефоном.

10 А фараон наближа́вся. І звели Ізраїлеві сини свої очі, аж ось єги́птяни жену́ться за ними! І дуже злякались вони . . . І кликали Ізраїлеві сини до Господа,

11 а Мойсеєві дорікали: „Чи через те, що не було гробів в Єгипті, ти забрав нас умирати в пустині? Що́ це вчинив ти нам, щоб вивести нас із Єгипту?

12 Чи це не те саме ми говорили до тебе в Єгипті, кажучи: Позостав нас, і нехай ми робимо Єгиптові! Бо ліпше нам ра́бство Єгиптові, аніж помирати нам у пустині!“

13 І сказав Мойсей до народу: „Не бійтеся! Стійте, і побачите спасі́ння Господа, що вчинить вам сьогодні. Бо єги́птян, яких бачите сьогодні, більше не побачите їх уже повіки!

14 Господь буде воювати за вас, а ви мовчіть!“

15 І промовив Господь до Мойсея: „Що́ ти до Мене кли́чеш? Говори до синів Ізраїлевих, нехай руша́ють!

16 А ти підійми свою палицю, і простягни руку свою на море, і розітни його, — і нехай увійдуть Ізраїлеві сини в сере́дину моря, на суходіл.

17 А Я, — ось Я вчиню запеклим серце єги́птянам, і вони вві́йдуть за ними. І буду Я просла́влений через фараона, і через усе його військо, і через колесниці, його, і через комо́нників його.

18 І пізнають єги́птяни, що Я — Господь, коли буду Я прославлений через фараона, і через колесниці його, і через комо́нників його!“

[1] Колесниця — військовий віз.

Загибіль єгиптян у морі

19 І рушив Ангол Божий, що
йшов перед Ізраїльським табóром,
і пішов за ними; і рушив стовп
хмари перед ними, і став за ними,
20 і ввійшов він *у серéдину* між
тáбір Єгипту й між тáбір Ізраїлів.
І була та хмара й темрява *для
Єгипту*, а ніч розсвітлив він *для
Ізраїля*. І не зближався один
до óдного цілу ніч.
21 І простяг Мойсей руку свою
на море, — і Господь гнав море
сильним східнім вітром цілу ніч, і
зробив море суходолом, — і роз-
ступилася вода.
22 І ввійшли Ізраїлеві сини в
серéдину моря, *як* на суходіл, а
море *було* для них муром із правú-
ці їхньої та з лівúці їхньої.
23 А єгúптяни гналися, і ввійш-
ли за ними всі фараонові коні й
колеснúці його, та його комóн-
ники до серéдини моря.
24 І сталося за ранньої сторожі,
і поглянув Господь на єгипетський
тáбір у стовпі огня й хмари, та й
привів у замíшання єгипетський
тáбір.
25 І поскидáв колеса з колес-
нúць його, і вчинив, що йому булó
тяжко ходити. І єгúптяни сказа-
ли: „Утікаймо від ізраїльтя́н, бо
Господь воює за них з Єгиптом!"
26 І промовив Госпóдь до Мой-
сея: „Простягни свою руку на
море, і нехай вéрнеться вода на
єгúптян, на їхні колеснúці й на
комóнників їхніх".
27 І простяг Мойсей руку свою
на море, — і море вернулося,
коли настав ранок, до сили своєї, а
єгúптяни втікали навпроти нього.
І кинув Господь єгúптян у серéди-
ну моря!
28 І вернулась вода, і позакри-
вала колеснúці та комóнників
усьому фараоновому військові, що
ввійшло за ними в море. Ані
жоден із них не зостався!
29 А Ізраїлеві сини йшли сухо-
дóлом у серéдині моря, а море
було для них муром із правиці
їхньої та з лівиці їхньої.
30 І визволив Господь того дня
Ізраїля з єгипетської руки. І ба-
чив Ізрáїль мертвих єгúптян на
березі моря.
31 І побачив Ізрáїль сильну ру-
ку, яку вúявив Господь у Єгипті,
— і став боятися той народ Гос-
пода! І ввірував він у Господа,
та в Мойсея, раба Його.

Вдячна Мойсеєва пісня

15 Тоді заспівав Мойсей та Із-
раїлеві сини оцю пісню Гос-
подéві, та й проказали, говорячи:
„Я буду співать Господéві,
бо дійсно звелúчився Він,
— коня й верхівця́ його
кинув до моря!
2 Моя сила та пісня — Гос-
пóдь,
і Він став на спасíння мені!
Це мій Бог, — і прослáвлю
Його,
Він Бог батька мого, — і
звеличу Його!
3 Госпóдь — Муж війни,
Єговá — Йому Йме́ння!
4 Колеснúці фараонові й вій-
сько його
вкинув у море,
а вибір його трійковúх
у Червоному морі затóп-
лений.
5 Безодні їх позакривали,
зійшли до глибин, як той
камінь!
6 Права рука Твоя, Господи,
вслáвлена силою,
правúця Твоя трóщить во-
рога, Господи!
7 А Своєю безмірною вéличчю
Ти розбиваєш Своїх за-
колóтників,

посилаєш палю́чий Свій
гнів, — він їх поїдає,
немов ту солому!
8 А по́дувом ніздер Твоїх вода
скупчилась,
вир спинився, немов та сті-
на,
потоки загу́сли були в сер-
ці[1] моря!
9 Нахваля́вся був ворог:
,,Поженусь — дожену́!
Попаюю здобичу, — душа
моя спо́вниться ними!
Меча свого ви́хоплю я, — і
понищить рука моя їх!"
10 *Та* дмухну́в Ти був духом
Своїм — *і* закрило їх мо-
ре:
вони потопи́лись в бурхли-
вій воді, немов о́ливо!
11 Хто подібний Тобі серед бо́-
гів, о Господи?
Хто подібний Тобі, Пре-
прославлений святістю?
Ти в славі грізни́й, Чудо-
творче!
12 Простягнув Ти правицю
Свою — *і* земля їх по-
гли́нула!
13 Милосердям Своїм вів на-
ро́д, якого Ти визволив,
Своєю Ти силою ввів у меш-
ка́ння Своєї святині!
14 Почули наро́ди — *і* трем-
тіли,
обгорнула тривога мешка́н-
ців землі филисти́мської!
15 Старши́ни едо́мські тоді по-
бенте́жились,
моа́вських вельмож обгор-
нуло тремті́ння,
розпливлися усі ханаа́нці!
16 Напали на них страх та
жах,
через ве́лич раме́на Твойо́го
замовкли, як камінь,
аж поки пере́йде наро́д Твій,
о Господи,

[1] Серце моря — середина.

аж поки перейде народ, що
його Ти набув!
17 Ти їх уведеш, і їх посадиш
на го́ру спа́дку Твого,
на місці, яке вчинив, Гос-
поди, жи́тлом Своїм,
до Святині Господньої, що
поставили руки Твої,
18 *і* Господь зацарює навіки
віків!"
19 Бо *коли* ввійшов був до моря
кінь фараона з колесни́цею його та
з його комо́нниками, то Господь
повернув на них води мо́рські, а
Ізраїлеві сини пішли суходолом у
сере́дині моря.
20 І взяла́ бубна пророчиця Ма-
рія́м, сестра Ааронова, а за нею
повихо́дили всі жінки́ з бубнами
та з танцями.
21 І відповіла їм Марія́м:
Співайте для Господа,
бо дійсно звели́чився Він, —
коня й верхівця його кинув
до моря!"

Обернення гіркої води
в солодку

22 І повів Мойсей Ізраїля від
Червоного моря, і вийшли вони до
пустині Шур. І йшли вони три дні
в пустині, — і не знахо́дили води.
23 І прийшли вони до Мари, і
не могли пити води з Мари́, бо
гірка́ вона. Тому названо йменння
їй: Мара́.[1]
24 І став наро́д ре́мствувати на
Мойсея, говорячи: ,,Що́ ми бу́демо
пити?"
25 І він кли́кав до Господа! І
показав йому Господь дерево, і
він кинув *його* до води, — і стала
вода та солодка! Там Він дав
йому постанову та право, і там його
ви́пробував.
26 І сказав Він: ,,Коли дійсно
будеш ти слухати голосу Господа,
Бога твого, і будеш робити слушне

[1] Мара — гірка.

в очах Його, і будеш слухатися
зáповідей Його, і будеш виконувати всі постанови Його, то всю хворобу, що Я поклав був на Єгипет, не покладу на тебе, бо Я — Господь, Лікар твій!"
27 І прийшли вони до Єліму, а там дванадцять вóдних джерéл та сімдесят пальм. І вони отáборилися там над водою.

Перепелиці та манна

16 І рушили вони з Єліму, і вся громада Ізраїлевих синів прибулá до пустині Сін, що між Єлімом та між Сінáєм, п'ятнадцятого дня другого місяця по вúході їх з єгипетського крáю.
2 І стала рéмствувати вся громада Ізраїлевих синів на Мойсея та на Аарона в пустині.
3 І говорили їм Ізраїлеві сини: „Коли б ми були повмирали від Господньої руки в єгипетськім крáї, як ми сиділи над горшком м'яса, як ми їли хліба дóсить! Бо ви вивели нас до цієї пустині, щоб поморити голодом увесь цей збір".
4 І промовив Господь до Мойсея: „Ось Я спускатиму вам дощем хліб із неба, а нарóд вихóдитиме й щоденно збиратиме, скільки треба на день, щоб вúпробувати його, чи буде він ходити в Моєму Закóні, чи ні.
5 А настане шостий день, то приготують, що принесýть, і буде подвійне супроти того, що збирають день-у-день".
6 І сказали Мойсей та Аарон до всіх Ізраїлевих синів: "*Настане* вечір — і ви довідаєтеся, що Господь вивів вас із єгипетського крáю.
7 А *настане* рáнок, то побачите славу Господню, бо Він почув ваші рéмствування на Господа. А ми щó, що ви рéмствуєте на нас?"
8 І сказав Мойсей: „Довідаєтесь, як *увечорі* Господь дасть вам м'яса на їжу, а рано хліба на насúчення, бо почув Господь рéмствування ваші, що ви рéмствуєте на Нього. А мú що? Не на нас рéмствування ваше, а на Господа!"
9 І сказав Мойсей до Аарона: „Скажи всій громаді Ізраїлевих синів: Наблизьтеся перед лице Господа, бо Він почув ваші рéмствування!"
10 І сталося, коли говорив Аарон до всієї громади Ізраїлевих синів, то обернулися вони до пустині, — аж ось слава Господня показалася в хмарі!
11 І промовив Господь до Мойсея, говорячи:
12 „Я почув рéмствування Ізраїлевих синів. Промовляй до них, кажучи: Під вечір бýдете їсти м'ясо, а рано насúтитесь хлібом, — і познаєте, що Я — Господь, Бог ваш!"
13 І сталося ввечорі, і знялúся перепелúці, і покрили тáбір. А рано була верствá роси навколо табóру.
14 І піднялáся верствá тієї роси, — аж ось на повéрхні пустині *щось* дрібнé, вузькувате, дрібне, немов пáморозь на землі.
15 І побачили Ізраїлеві сини, та й казали один до одного: „Ман гу?",[1] бо не знали, щó то. А Мойсей відказав їм: „Це той хліб, що дав вам Господь на їжу.
16 Це те, що про нього Господь наказав: Збирайте з нього кожен у міру їдú своєї, гóмер[2] на голову, за числом ваших душ: візьміть кожен для того, хто в намéті його".
17 І зробили так Ізраїлеві сини,

[1] Man hu — що то? Звідси слово манна, гебр. man.
[2] Омер чи гомер — міра ваги, приблизно 1. 8 кіло.

і назбирали хто більше, а хто
менше.
18 І зміряли вони гомером, — і
не мав зайвого той, хто зібрав
більше, а хто зібрав менше, не
мав нестачі, — зібрали кожен у
міру своєї їди!
19 І сказав до них Мойсей: ,,Не-
хай ніхто не лишає з ньо́го до
ра́нку!"
20 Та не послухали вони Мой-
сея, і дехто позоставля́ли з нього
до ранку, а воно зачерви́віло, і
стало смердюче. І розгнівався на
них Мойсей!
21 І збирали його щора́нку, ко-
жен у міру своєї їди. А роз-
грівалося сонце — і воно розта-
вало.
22 І сталося шостого дня, —
поназби́рували вони хліба по-
двійно, два гомери на одного. І
посхо́дилися всі начальники гро-
мади, і розповіли Мойсеєві.
23 А він сказав до них: ,,Це те,
що говорив Господь: Повний спо-
кій, субота свята для Господа
взавтра. Що бу́дете пекти — пе-
чіть, а що бу́дете варити — варіть,
а все позостале покладіть собі на
схо́вок до ра́нку".
24 І поклали його аж до ранку,
як Мойсей наказав, і не засмерді-
лось воно, і черви́ не було в нім.
25 І сказав Мойсей: ,,Їжте його
сьогодні, бо сьогодні субота для
Господа. Сьогодні не зна́йдете
його на полі.
26 Шість день будете збирати
його, а дня сьомого — субота: не
бу́де в ній *того*".
27 І сталося сьо́мого дня, пови-
хо́дили були з наро́ду збирати, та
не знайшли.
28 І сказав Господь до Мойсея:
,,Аж доки ви будете відмовлятися
виконувати заповіді Мої та за-
ко́ни Мої?
29 Побачте, — Господь дав вам
суботу, тому Він дає вам шостого
дня хліба двох днів. Сидіть кожен
у себе, — нехай сьомого дня не
виходить ніхто з свого місця!"
30 І сьомого дня наро́д від-
почивав.
31 І назвав Ізраїлів дім ім'я́
тому: ма́нна. Вона була́, як ко-
ріяндрове насі́ння, біла, а смак її,
— як тісто в меду.
32 І сказав Мойсей: ,,Оце те, що
наказав Господь: Напо́вни нею
го́мер на схо́вок для ваших поко-
лінь, щоб бачили той хліб, яким Я
годував вас на пустині, коли
Я виводив вас із єгипетського
кра́ю".
33 І сказав Мойсей до Аарона:
,,Візьми одну посу́дину, і поклади
туди повний го́мер ма́нни, і постав
її перед Господнім лицем на схо́-
вок для ваших поколінь".
34 І як наказав Бог Мойсею,
так поставив її Аарон перед *ков-
чегом* свідоцтва на сховок.
35 А Ізраїлеві сини їли ту ман-
ну сорок літ, аж до прибуття́ їх до
краю заселеного, їли манну аж до
прихо́ду їх до границі ханаансько-
го кра́ю.
36 А го́мер — він десята час-
тина ефи.[1]

Мойсей випроваджує воду зо скелі

17 І рушила вся громада Із-
раїлевих синів із пустині Сін
на похо́ди свої з нака́зу Господ-
нього, і ота́борилася в Рефідімі.
І не було води пити наро́дові.
2 І сварився наро́д із Мойсеєм, і
казали вони: ,,Дайте нам води, і
ми бу́демо пити!" А Мойсей їм
сказав: ,,Чого ви сваритеся зо
мною? На́що випробо́вуєте Гос-
пода?"
3 І наро́д був там спраглий во-
ди. І ре́мствував наро́д на Мойсея

[1] Ефа — міра ваги, приблизно 18 кіло.

й говорив: „На́що це ти ви́про-
вадив нас із Єгипту? Щоб повби-
вати спраглого мене та синів моїх,
та ота́ри мої?“
4 І кли́кав Мойсей до Господа,
кажучи: „Що я вчиню́ цьому на-
ро́дові? Ще трохи, — і вони вка-
мену́ють мене!“
5 І сказав Господь до Мойсея:
„Перейдися перед наро́дом, і візь-
ми з собою *декого* з старши́х Із-
раїлевих, а па́лицю, що нею ти
вдарив був Річку, візьми в свою
руку, та й іди!
6 Ось Я стану перед лицем твоїм
там, на скелі в Хориві, а ти вда-
риш у скелю, — і вийде із неї
вода, і буде пити наро́д!“ І зро-
бив Мойсей так на оча́х старши́х
Ізраїлевих.
7 І назвав він ім'я́ того місця:
Масса́[1] та Мери́ва[2] через колот-
нечу Ізраїлевих синів і через ви́-
пробування ними Господа, коли
казали: „Чи є Господь серед нас,
чи нема?“

Перемога над Амали́ком

8 І прибув Амали́к, і воював з
Ізра́їлем у Рефідімі.
9 І сказав Мойсей до Ісуса:[3]
„Вибери нам людей, і вийди, воюй
з Амали́ком. Узавтра я стану на
верхів'ї гори, а Божа па́лиця *буде*
в моїй руці“.
10 І зробив Ісус, як сказав йо-
му́ Мойсей, щоб воювати з Ама-
ли́ком. А Мойсей, Аарон та Хур
вийшли на верхів'я гори.
11 І сталося, коли Мойсей піді-
ймав свої руки, то перемага́в Із-
ра́їль, а коли руки його опуска-
лись, то перемагав Амали́к.
12 А ру́ки Мойсеєві *стали* тяж-
кі. І взяли́ вони ка́меня, і по-
клали під ним. І сів він на ньому,
а Аарон та Хур підтримували ру́ки

[1] Масса — проба, випробування, 1 М. 22. 1.
[2] Мерива — колотнеча, сварка.
[3] Jehošua — Єгошуа, Ісус.

йому, один із цього *боку*, а один із
того. І були його руки ста́лі аж
до за́ходу сонця.
13 І переміг Ісус Амали́ка й
народ його вістрям меча́.
14 І сказав Господь до Мойсея:
„Напиши це на пам'ятку в книзі,
і поклади до вух Ісусових, що
докра́ю зітру Я па́м'ять Амали́-
кову з-під неба.“
15 І збудував Мойсей же́ртів-
ника, і назвав ім'я́ йому: Єгова-
Ніссі.[1]
16 І проказав він:
„Бо рука на Господньому
пра́порі:
Господе́ві війна з Амали́ком
із роду в рід!“

Ї́тро́ в Мойсея

18 І почув Ї́тро́, жрець мідіян-
ський, Мойсеїв тесть, усе,
щ́о зробив був Бог для Мойсея та
для Свого наро́ду Ізра́їлевого, що
вивів Господь Ізраїля з Єгипту.
2 І взяв Ї́тро, Мойсеїв тесть,
жінку Мойсеєву Ціппору, по віді-
сла́нні її,
3 та обох синів її, що ймення
одному Ґершом, бо сказав був:
„Я став *прихо́дьком* у чужому
краї“,
4 а ймення другому Еліезер,[2]
бо „*Бог* мого батька був мені
по́міччю, і визволив мене від
фараонового меча“.
5 І прибув Ї́тро, тесть Мойсеїв, і
сини його та жінка його до Мойсея
в пустиню, де він ота́борився там
біля Божої гори.
6 І сказав він до Мойсея: „Я,
тесть твій Ї́тро, прихо́джу до тебе,
і жінка твоя, і обидва сини її з
нею“.
7 І вийшов Мойсей навпроти
свого тестя, та й уклонився до
землі, і поцілував його. І пи-

[1] Єгова-Ніссі — Господь прапор мій.
[2] Еліезер — Бог-поміч. Ґершо́м, ger — чужий.

тали вони один о́дного про мир,[1]
і ввійшли до намету.
8 І оповів Мойсей своєму те́стеві про все, що́ зробив був Господь фараонові та Єгиптові через Ізраїля, про всі ті труднощі, які він спіткав був по дорозі, та Господь визволив їх.
9 І тішився Їтро всім тим добром, що вчинив Господь для Ізраїля, що визволив його з єгипетської руки.[2]
10 І промовив Їтро: „Благослове́нний Господь, що ви́зволив вас з єгипетської руки та з руки фараонової, що визволив народ з-під руки[2] єгипетської.
11 Тепер я знаю, що Господь більший за всіх богі́в, бо *зробив це* за те, що *єги́птяни* вихваля́лись над ними“.
12 І взяв Їтро, Мойсеїв тесть, цілопа́лення та жертви для Бога. І прийшов Аарон та всі старші́ Ізраїлеві їсти хліб з Мойсеєвим тестем перед Божим обличчям.

Упорядкування суду в Ізраїлі

13 І сталося назавтра, і сів Мойсей судити народ, а народ стояв навколо Мойсея від ра́нку аж до ве́чора.
14 І побачив тесть Мойсеїв усе, що́ він робить наро́дові, та й сказав: „Що́ це за річ, що ти робиш народові? Для чо́го ти сидиш сам один, а ввесь народ стоїть навколо від ранку аж до вечора?“
15 А Мойсей відказав своєму те́стеві: „Бо народ приходить до мене питатися *су́ду* Бога.[3]
16 Бо як мають вони справу, то приходять до мене, і я суджу́ поміж тим і тим, та оголошую постанови Божі та зако́ни Його“.

[1] У біблійній мові „питати про мир“ — вітати, питати про поводження.
[2] Рука — часто влада.
[3] Цебто — просити Божого суду.

17 І сказав тесть Мойсеїв до нього: „Недобра ця річ, що ти чиниш.
18 Справді сто́мишся і ти, і народ той, що з тобою, бо ця справа тяжча за тебе. Не потра́пиш ти чинити її сам один!
19 Тепер послухай мого слова, пораджу тобі, — і буде Бог із тобою! Стій за народ перед Богом, і принось справи до Бога.
20 І ти остереже́ш їх за постанови та за зако́ни, і об'я́виш їм ту путь, якою вони підуть, і те діло, яке вони зроблять.
21 А ти на́здриш зо всього народу мужів здібних, богобоязли́вих, мужів справедливих, що нена́видять зиск, і настано́виш *їх* над ними тисяцькими, сотниками, п'ятдесятниками та десятниками.
22 І будуть вони судити народ кожного ча́су. І станеться, — кожну велику справу вони принесуть до тебе, а кожну малу справу — розсудять самі. Полегши́ собі, і нехай вони несуть *тягар* із тобою.
23 Коли ти зробиш цю річ, а Бог тобі накаже, то ти втримаєшся, а також увесь народ цей прийде на своє місце в мирі“.
24 І послухався Мойсей голосу тестя свого, і зробив усе, що́ той був сказав.
25 І вибрав Мойсей здібних мужів зо всього Ізраїля, і настанови́в їх начальниками над народом, — тисяцькими, сотниками, п'ятдесятниками та десятниками.
26 І судили вони народ кожного ча́су. Справу трудну приносили Мойсеєві, а кожну малу справу — судили самі.
27 І відпустив Мойсей тестя свого, і він пішов собі до кра́ю свого́.

Біля Сінайської гори

19 Третього місяця по ви́ході
Ізраїлевих синів із єгипет-
ського краю, того дня прибули́
вони на Сіна́йську пустиню.
2 І рушили вони з Рефідіму, і
ввійшли до Сінайської пустині, та
й ота́борилися в пустині. І ота́-
борився там Ізраїль навпроти
гори.
3 А Мойсей увійшов до Бога. І
кликнув до нього Господь із гори,
говорячи: „Скажеш отак дому
Якова, і звістиш синам Ізраїля:
4 Ви бачили, що́ Я зробив був
Єгиптові, і носив вас на кри́лах
орли́них, і привів вас до Себе.
5 А тепер, коли справді по-
слухаєте Мого голосу, і будете
дотримувати заповіту Мого, то
станете Мені власністю більше всіх
народів, бо вся земля — то Моя!
6 А ви станете Мені ца́рством
священиків та народом святим.
Оце ті речі,[1] що про них будеш
казати Ізраїлевим синам".
7 І прибув Мойсей, і покликав
старши́х наро́дніх, та й виложив
перед ними всі ті слова́[1], що Гос-
подь наказав був йому.
8 І відповів увесь народ ра́зом,
та й сказав: „Усе, що Господь
говорив, зро́бимо!" А Мойсей до-
ніс слова́ народу до Господа.

Приготовлення до Сінайського законодавства

9 І промовив Господь до Мой-
сея: „Ось Я до те́бе прийду́ в
густій хмарі, щоб чув народ, коли
Я говоритиму з тобою, і щоб пові-
рив і тобі навіки!" І пере-
повів Мойсей слова народу до
Господа.
10 І промовив Господь до Мой-
сея: „Іди до люде́й, і освяти їх
сьогодні та взавтра, і нехай вони
ви́перуть одіж свою.
11 І нехай вони будуть готові
на третій день, бо третього дня
зі́йде Господь на го́ру Сіна́й на
оча́х усього народу.
12 І обведеш границею народ
довко́ла, говорячи: Стережіться
схо́дити на го́ру й доторкуватися
до кра́ю її. Кожен, хто доторк-
не́ться до гори́, буде ко́нче заби-
тий!
13 Нехай не доторкне́ться до
неї рука, бо буде ко́нче вкаме-
но́ваний, або буде справді за-
стрілений, чи то худо́бина, чи то
люди́на, — не буде жити вона.
Як сурма засурмить протяжливо,
вони вийдуть на го́ру".
14 І зійшов Мойсей з гори до
народу, і освятив народ, а вони
ви́прали одежу свою.
15 І він сказав до народу:
„Будьте готові на третій день; не
входьте до жіно́к".

Господь на Сінаї

16 І сталося третього дня, коли
ра́нок настав, — і знялися гро́ми
та бли́скавки, і густа хмара над
горою та сильний голос сурми! І
затремтів увесь народ, що *був* у
табо́рі . . .
17 І вивів Мойсей наро́д із та-
бо́ру назустріч Богові, і вони ста-
ли під горою.
18 А гора Сіна́й — уся вона
димува́ла через те, що Господь
зійшов на неї в огні! І піднявся
дим її, немов дим вапня́рки, і силь-
но затремтіла вся гора.
19 І розлігся голос сурми́, і він
сильно все могутнів: Мойсей го-
ворить, а Бог відповідає йому
голосно.
20 І зійшов Господь на го́ру
Сіна́й, на верхів'я гори. І покли-
кав Господь Мойсея на верхів'я
гори. І вийшов Мойсей.

[1] Гебрейське devar — слово, але дуже часто це справа, діло.

21 І промовив Господь до Мой-
сея: ,,Зійди, остережи народ, щоб
не рвався до Господа, щоб побачи-
ти, бо багато з нього загине.
22 А також священики, що бу-
дуть підходити до Господа, нехай
перше освятяться, щоб Господь їх
не повбивáв".
23 І сказав Мойсей до Господа:
,,Не зможе народ вийти на гóру
Сінай, бо Ти засвідчив між нами,
говорячи: Обведи границею цю
гóру, і освяти її".
24 І промовив до нього Господь:
,,Іди, зійди, а *потім* вийди ти
й Аарон з тобою, а священики
й народ нехай не рвуться до
Господа, щоб Я не повбивáв
їх".
25 І зійшов Мойсей до народу, і
сказав їм *це все*.

Десять Божих Заповідей

20 І Бог промовляв всі слова
оці, кажучи:
2 ,,Я — Господь, Бог твій, що
вивів тебе з єгипетського крáю з
дому рáбства.
3 Хай не буде тобі інших богів
передо Мною!
4 Не роби собі різьби́ і всякої
подóби *з того*, що на небі вгорі, і
що на землі дóлі, і що в воді під
землею.
5 Не вклоняйся їм і не служи
їм, бо Я — Господь, Бог твій, Бог
ревнивий, що карає за прови́ну
батьків на синах, на третіх і на
четвертих поколіннях тих, хто не-
нáвидить Мене,
6 і що чинить милість тисячам
поколінь тих, хто любить Мене, і
хто держиться Моїх зáповідей.
7 Не призивай Імéння Господа,
Бога твого, надарéмно, бо не поми-
лує Господь того, хто призива-
тиме Його Імéння надарéмно.
8 Пам'ятай день суботній, щоб
святити його!
9 Шість день працюй і роби
всю працю свою,
10 а день сьомий — субóта для
Господа, Бога твого: не роби жод-
ної праці ти й син твій, та дочкá
твоя, раб твій та невільниця твоя,
і худоба твоя, і прихóдько твій,
що в брамах[1] твоїх.
11 Бо шість день творив Гос-
подь небо та землю, море та все,
що в них, а дня сьомого спочив,
томý поблагослови́в Господь день
суботній і освятив його.
12 Шануй свого батька та матір
свою, щоб довгі були твої дні на
землі, яку Господь, Бог твій, дає
тобі!
13 Не вбивай!
14 Не чини перéлюбу!
15 Не кради́!
16 Не свідкýй неправдиво на
свого бли́жнього!
17 Не жадай дому ближнього
свогó, не жадай жони ближнього
свогó, ані раба його, ані невіль-
ниці його, ані вола його, ані осла
його, ані всього, що ближнього
твого!"
18 І ввесь народ бачив *та чув*
грóми та пóлум'я, і голос сурми́, і
гóру димля́чу. І побачив народ,
— і *всі* тремтіли та й поставали
здалéка.
19 І сказали вони до Мойсея:
,,Говори з нами ти, і ми послу-
хаємо, а нехай не говорить із
нами Бог, щоб ми не повмирали".
20 І промовив Мойсей до наро-
ду: ,,Не бійтеся, бо Бог прибув
для ви́пробування вас, і щоб страх
Його був на ваших обли́ччях, щоб
ви не грішили".
21 І став народ здалéка, а Мой-
сей підійшов до мóроку, де *був*
Бог.
22 І промовив Господь до Мой-
сея: ,,Отак скажеш до Ізраїлевих

[1] ,,Брама" часто визначає ,,місто".

синів: Ви бачили, що Я говорив з
вами з небе́с.
23 Не будете робити при Мені
богів із срібла, і богів із золота не
будете робити собі.
24 Ти зробиш для Мене же́ртів-
ника з землі, і будеш прино́сити на
ньому свої цілопа́лення й свої
мирні жертви, і дрібну худобу
свою, і велику худобу свою. На
кожному місці, де Я згадаю Імен-
ня Своє, Я до тебе прийду́ й по-
благословлю́ тебе.
25 А коли зробиш Мені же́ртів-
ника з каменів, то не будеш
будувати його з обте́саних, бо ти
підно́сив би над ним знаряддя своє,
і занечи́стив би його́.
26 І не будеш вхо́дити до Мого
же́ртівника ступе́нями, щоб не бу-
ла відкрита при ньому твоя на-
гота́“.

Про рабів

21 А оце зако́ни, що ти ви-
кладеш перед ними:
2 Коли купиш єврейського ра-
ба, нехай він працює шість років,
а сьомого нехай вийде да́рмо на
волю.
3 Якщо при́йде він сам один,
нехай сам один *і* вийде; коли він
має жінку, то з ним вийде *й* жінка
його.
4 Якщо пан його дасть йому
жінку, і вона породить йому си-
нів або дочо́к, — та жінка та
діти її нехай будуть для пана її, а
він нехай вийде сам один.
5 А якщо раб той щиро скаже:
„Полюбив я пана свого, жінку
свою та дітей своїх, — не вийду на
волю“,
6 то нехай його пан приведе́ його
до суддів, і підведе його до дверей
або до бічни́х одвірків, та й про-
коле пан його вухо йому шилом, —
і він буде робити йому повіки!
7 А коли хто продасть дочку́
свою на невільницю, — не вийде
вона, як виходять раби.
8 Якщо вона невгодна в оча́х
свого пана, який призна́чив був її
собі, то нехай позволить її вику-
пити. Не вільно йому продати її
до народу чужого, коли зрадить її.
9 А якщо призна́чить її для
сина свого, то зробить їй за пра-
вом дочо́к.
10 Якщо ві́зьме собі іншу, то
не зменшить поживи їй, одежі їй і
подру́жнього пожиття́ їй.
11 А коли він цих трьох *речей*
не робитиме їй, то вона вийде да́р-
мо, без о́купу.

Про тяжкі пере́ступи

12 Хто вдарить люди́ну, і вона
вмре, той конче буде забитий.
13 А хто не чатува́в, а Бог
підвів *кого* в його руку, то дам
тобі місце, куди той утече.
14 А коли хто буде замишляти
на ближнього свого, щоб забити
його з хитрістю, — ві́зьмеш його
від же́ртівника Мого на смерть.
15 А хто вдарить батька свого
чи матір свою, той конче буде
забитий.
16 А хто вкраде люди́ну і про-
дасть її, *або* буде вона зна́йдена в
руках його, той конче буде заби-
тий.
17 І хто проклинає батька сво-
го чи свою матір, той конче буде
забитий.
18 А коли будуть свари́тися лю-
ди, і вдарить один о́дного ка́менем
або кулаком, і той не вмре, а
зляже на посте́лю,
19 якщо встане й буде прохо-
джуватися надворі з опертям своїм,
то буде оправданий той, хто вда-
рив, тільки нехай дасть за про-
гаяння *ча́су* його та справді вилі-
кує.
20 А коли хто вдарить раба
свого або невільницю свою києм,

а той помре під рукою його, то конче буде покараний той.

21 Тільки якщо той переживе день або два дні, то не буде покараний, бо він — його гроші.

22 А коли будуть битися люди, і вдарять вагітну жінку, і скине вона дитину, а *іншого* нещастя не станеться, то конче буде покараний, як покладе на нього чоловік тієї жінки, і він дасть за *присудом* суддів.

23 А якщо станеться нещастя, то даси ду́шу за ду́шу,

24 око за око, зуба за зуба, руку за руку, ногу за ногу,

25 опа́рення за опарення, рану за рану, синяка за синяка.

26 А коли хто вдарить в око раба свого, або в око невільниці своєї, і знищить його, той на волю відпустить його за око його.

27 А якщо виб'є зуба раба свого, або зуба невільниці своєї, той на волю відпустить того за зуба його.

Про битли́вого вола

28 А коли віл ударить чоловіка або жінку, а той умре, конче буде вкамено́ваний той віл, і м'ясо його не буде їджене, а власник того вола невинний.

29 А якщо віл був битли́вим і вчора, і третього дня, і було *те* засвідчене у власника його, а той його не пильнував, і заб'є той віл чоловіка або жінку, — буде він укамено́ваний, а також власник буде забитий.

30 Якщо на нього буде накладений ви́куп, то дасть викупа за душу свою, скільки буде на нього накла́дене.

31 Або вдарить *віл* сина, або вдарить дочку́, — буде зро́блено йому за цим зако́ном.

32. Коли вдарить той віл раба або невільницю, то власник дасть панові того тридцять шеклів срібла, а віл той буде вкамено́ваний.

33 А коли хто розкриє яму, або викопає яму й не закриє її, і впаде́ туди віл або осел,

34 власник ями відшкодує, — верне гроші власникові його, а загинуле буде йому.

35 А коли чийсь віл ударить вола його ближнього, і згине той, то продадуть вола живого, а гроші за нього поділять пополови́ні, і також загинулого поділять пополови́ні.

36 А коли буде відо́ме, що віл був битли́вим і вчо́ра й третього дня, а власник його не пильнував його, то конче нехай відшкоду́є вола за того вола, а забитий буде йому.

37 Коли хто вкраде вола або овечку, і заріже його або продасть його, то відшкодує п'ять *штук* великої худоби за вола того, а чотири дрібної худоби за ту овечку.

Шкода ближньому

22 Коли зло́дій буде зло́влений в підко́пі, і буде побитий *так*, що помре, то нема *прови́ни* крови на тому, *хто побив*.

2 Але як засвітило сонце над ним, то є на ньо́му *прови́на* крови. *Злодій* конче відшкодує, *а* якщо він нічого не має, то буде про́даний за свою краді́жку.

3 Якщо та краді́жка справді буде зна́йдена в руці його живою, від вола аж до осла, до ягняти, то нехай відшкодує удвоє.

4 Коли хто ви́пасе поле або виноградника, і пустить свою худобу й буде випаса́ти на чужому полі, відшкодує найліпшим із поля свого й найліпшим із свого виноградника.

5 Коли вийде огонь і попаде на тернину, і буде спалена скирта, або *збі́жжя* стояче, або поле, —

конче відшкодує той, хто запалив пожежу.

6 Коли хто дасть своє́му ближньому срібло або по́суд на збере́ження, а воно буде вкра́дене з дому того чоловіка, — якщо буде зна́йдений злодій, нехай відшкодує вдвоє.

7 Якщо ж злодій не буде зна́йдений, то власник дому буде приведений до суддів, *на присягу*, що не простягав своєї руки на працю свого ближнього.

8 У кожній справі провини, — про вола, про осла, про овечку, про одіж, про все згублене, про яке *хто* скаже, що це його, нехай справа обох прийде до судді. Кого суддя визнає за винного, той відшкодує вдвоє своєму ближньому.

9 Коли хто дасть своєму ближньому на збере́ження осла, або вола, або овечку, чи яку іншу худобину, а вона згине, або буде скалічена, або буде заграбована, *і* ніхто *того* не бачив, —

10 прися́га Господня нехай буде між обома, що він не простяг своєї руки на власність свого ближнього, а власник її нехай забере, а *позваний* не буде відшкодо́вувати.

11 А якщо справді буде вкрадена від нього, то нехай відшкодує власнико́ві її.

12 Якщо дійсно буде розша́рпана вона, нехай принесе її як свідо́цтво, *а* за розша́рпане він не відшкодує.

13 А коли хто позичить від свого ближнього *худобину*, а вона буде скалічена або згине, *а* власник її не *був* із нею, то конче відшкодує;

14 якщо ж її власник *був* із нею, не відшкодує. *А* якщо худобина була найнята, то піде *та шкода* в заплату її.

15 А коли хто підмо́вить дівчину, яка не зару́чена, і ляже з нею, то нехай дасть їй ві́но, і візьме її собі за жінку.

16 Якщо батько її справді відмовить віддати її йому, — нехай відважить срібла згідно з віном дівочим.

17 Чарівни́ці не зоставиш при житті.

18 Кожен, хто зляжеться з худобиною, конче буде забитий.

19 Кожен, хто прино́сить жертву богам, крім Бога Одного, підпадає закляттю.[1]

20 А прихо́дька не будеш утискати та гноби́ти його, бо *й* ви були прихо́дьками в єгипетськім краї.

21 Жодної вдови та сироти не будеш гноби́ти;

22 якщо ж ти справді гноби́тимеш їх, то коли вони, кли́чучи, кли́катимуть до Мене, *то* конче почую їхній зойк,

23 і розпалиться гнів Мій, і повбиваю вас мечем, і стануть жінки́ ваші вдо́вами, а діти ваші си́ротами.

24 Якщо позичиш гроші народові Моєму, бідному, що з тобою, то не будь йому, як *суворий* позича́льник, — не покладеш на нього лихви.

25 Якщо дійсно ві́зьмеш у заста́ву одежу ближнього свого, *то* вернеш її йому до за́ходу сонця,

26 бо вона — єдине накриття́ його, вона одіж на тіло його; на чому він буде лежати? І станеться, коли буде він кликати до Мене, то почую, бо Я милосердний.

27 Бога не будеш лихосло́вити, а начальника в народі твоїм не будеш проклинати.

28 Не будеш спізнюватися, *щодо жертов*, із щедрістю збіжжя та

[1] Буде забитий, Лев. 27. 29, Повт. 13. 5, 6, 9, 10, 15.

з пли́нами твоїми. Первороднoго з синів своїх даси́ Мені.

29 Так зробиш волові своєму, *і* дрібній худобі своїй: сім день буде вона з своєю матір'ю, а восьмого дня даси її Мені.

30 І ви будете Мені святими людьми, і не бу́дете їсти м'яса, розша́рпаного в полі, — псові кинете його!

Не кривдь свого ближнього

23 Не будеш розносити неправдивих поголосок. Не покладеш руки своєї[1] з несправедливим, щоб бути свідком неправди.

2 Не будеш з більшістю, щоб чинити зло. І не будеш висловлюватися про по́зов, прихиляючись до більшости, щоб перегнути правду.

3 І не будеш потура́ти вбогому в його по́зові.

4 Коли стрінеш вола свого ворога або осла його, що заблудив, *то* конче повернеш його йому.

5 Коли побачиш осла свого ворога, що лежить під тягаре́м своїм, то *не* зага́їшся помогти йому, — конче поможеш ра́зом із ним.

6 Не перегинай суду *на бік* вбогого свого́ в його по́зові.

7 Від неправдивої справи відда́лишся, а чистого й справедливого не забий, бо Я не всправедливлю несправедливого.

8 А хабара́ не візьмеш, бо хаба́р осліплює зрячих і викривляє слова справедливих.

9 А прихо́дька не будеш тиснути, бож ви познали душу[2] прихо́дька, бо *самі* були прихо́дьками в єгипетськім краї.

Про свята

10 І шість літ будеш сіяти землю свою, і будеш збирати її врожай,

11 а сьомого — опустиш її та полишиш її, і будуть їсти вбогі народу твого, а позостале по них буде їсти польова́ звірина́. Так *само* зробиш для виноградника твого, і для оливки твоєї.

12 Шість день будеш робити ді́ла́ свої, а сьомого дня спочи́неш, щоб відпочив віл твій, і осел твій, і щоб відідхнув син невільниці твоєї й прихо́дько.

13 І все, що Я сказав вам, будете вико́нувати. А йме́ння інших богів не згадаєте, — не буде почуте воно на устах твоїх.

14 Три ра́зи на рік будеш святкува́ти Мені.

15 Будеш дотримувати свято Опрі́снoків; сім день будеш їсти опрісноки, як наказав тобі, окресленого часу місяця авіва, бо в нім ти був вийшов з Єгипту. І не будете являтися перед лицем Моїм з порожніми *руками*.

16 І свято жнив первопло́ду праці твоєї, що сієш на полі. І свято збира́ння при закі́нченні року, коли ти збираєш з поля працю свою.

17 Три рази на рік буде являтися ввесь чоловічий рід твій перед лицем Владики Господа.

18 Не будеш прино́сити крови жертви Моєї на квашенім, а лій Моєї святкової жертви не буде ночува́ти аж до ра́нку.

19 Поча́тки первопло́ду твоєї землі принесеш до дому Господа, Бога твого. Не будеш варити ягняти в молоці його матері.

Бог запровадить Ізраїля до Краю Обіцяного

20 Ось Я посилаю Ангола перед лицем твоїм, щоб він охороня́в у дорозі тебе, і щоб провадив тебе до того місця, яке Я пригото́вив.

21 Стережися перед лицем Його,

[1] Цебто, — не єднайся з несправедливим.
[2] "Душа" в біблійній мові часто визначає "життя".

і слухайся Його голосу! Не протився Йому, бо Він не пробачить вашого гріха, — бо Ім'я Моє в Ньому

22 Коли ж справді послухаєш ти Його голосу, і вчиниш усе, що говорю, то Я буду ворогувати проти ворогів твоїх, і буду гнобити твоїх гнобителів.

23 Бо Мій Ангол ходитиме перед лицем твоїм, і запровадить тебе до амореянина, і хіттеянина, і періззеянина, і ханаанеянина, хіввеянина, і євусеянина, — а Я знищу його.

24 Не будеш вклонятися їхнім богам, і служити їм не будеш, і не будеш чинити за вчинками їх, бо конче порозбиваєш і конче поламаєш їхні стовпи *для богів*.

25 І будеш служити ти Господеві, Богові своєму, і Він поблагословить твій хліб та воду твою, і з-посеред тебе усуне хворобу.

26 У твоїм краї не буде такої, що скидає плода, ані неплідної. Число твоїх днів Я доповню.

27 Свій страх пошлю перед лицем твоїм, і приведу в замішання ввесь цей народ, що ти ввійдеш між нього. І всіх ворогів твоїх оберну до тебе потилицею.[1]

28 І пошлю шершня перед тобою, і він вижене перед тобою хіввеянина, ханаанеянина та хіттеянина.

29 Не вижену їх перед тобою в однім році, щоб не став той край спустошеним, і не розмножилася на тебе польова звірина.

30 Помалу Я буду їх виганяти перед тобою, аж поки ти розродишся, і посядеш цей край.

31 І покладу границю твою від моря Червоного й аж до моря Филистимського, і від пустині аж до річки, бо дам в вашу руку мешканців цього краю, — і ти виженеш їх перед собою.

32 Не складай умови з ними та з їхніми богами.

33 Не будуть сидіти вони в твоїм краї, щоб не ввести тебе в гріх супроти Мене, коли будеш служити їхнім богам, бо це буде пастка тобі!"

Бог дає Мойсеєві Закона

24 А до Мойсея сказав Він: ,,Вийди до Господа ти й Аарон, Надав та Авігу, та сімдесят із Ізраїлевих старших, і вклонітьcя здалека.

2 А Мойсей нехай підійде до Господа сам, а вони не підійдуть. А народ з ним не вийде".

3 І прибув Мойсей, та й оповів народові всі Господні слова та всі закони. І ввесь народ відповів одноголосно, та й сказали: ,,Усе, про що говорив Господь, зробимо!"

4 І написав Мойсей всі Господні слова. І встав він рано вранці, та й збудував жертівника під горою, та дванадцять кам'яних стовпів для дванадцяти Ізраїлевих племен.

5 І послав він юнаків, синів Ізраїлевих, і вони зложили цілопалення, і принесли жертви, мирні жертви для Господа, бички.

6 І взяв Мойсей половину крови, і влив до мідниць, а *другу* половину тієї крови вилив на жертівника.

7 І взяв він книгу заповіту, та й відчитав вголос народові. А вони сказали: ,,Усе, що говорив Господь, зробимо й послухаємо!"

8 І взяв Мойсей тієї крови, і покропив на народ, та й сказав: ,,Оце кров заповіту, що Господь уклав із вами про всі оці речі!"

[1] ,,Оберну до тебе потилицею", — вони повтікають від тебе.

9 І вийшов Мойсей й Аарóн, Надав та Авігу, та сімдеся́т Ізраїлевих старши́х,

10 і вони спогляда́ли на Ізраїлевого Бога, а під ногами Його ніби зрóблене з сапфірової плити́, і немов саме небо, щодо ясности.

11 І він не простяг Своєї руки на достойних із синів Ізраїля. І вони споглядали на Бога, — і їли й пили.

12 І промовив Господь до Мойсея: „Вийди до Мене на гóру, і будь там. І дам тобі кам'яні табли́ці, і закóна та за́повідь, що Я написав для навча́ння їх".

13 І встав Мойсей та Ісус, слуга його, і вийшов Мойсей на Божу гóру.

14 А до старши́х сказав він: „Сидіть нам на цім *місці*, аж поки ми ве́рнемось до вас! А ось Аарон та Хур *будуть* із вами. Хто матиме справу, нехай прийде до них".

15 І вийшов Мойсей на гóру, а хма́ра закрила гóру.

16 І слава Господня спочива́ла на горі Сіна́й, а хма́ра закривала її шість день. А сьомого дня Він кликнув до Мойсея з сере́дини хмари.

17 А вид Господньої слави — як огонь, що пожирає на верхів'ї гори, на оча́х Ізраїлевих синів.

18 І ввійшов Мойсей у сере́дину хмари, і вийшов на гóру. І Мойсей пробува́в на горі сóрок день та сóрок ноче́й.

Принóшення Богові

25 А Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

2 „Промовляй до Ізраїлевих синів, і нехай вони візьмуть для Мене принóшення. Від кожного мужа, щó дасть добровільно його серце, візьмете принóшення для Ме́не.

3 А оце те принóшення, що візьмете від них: золото, і срібло, і мідь,

4 і блаки́ть, і пу́рпур, і че́рвень, і віссóн, і кози́на вовна,

5 і шкурки́ бара́нячі, начервоно пофарбóвані, і шкурки тахаше́ві,[1] і дерево ака́цій,[2]

6 олива на освітлення, пахощі до оливи нама́щення, і пахощі для кади́ла,

7 і камі́ння оніксове, і каміння на опра́ву до ефóду й до нагру́дника.

Ковче́г свідоцтва

8 І нехай збудують Мені святиню, — і перебува́тиму серед них.

9 Як усе, що Я покажу́ тобі — будóву скинії[3] та будову рече́й її, — і так зрóбите.

10 І зроблять вони ковче́га[4] з акацíйного дерева, — два лікті й пів довжина́ його, і лікоть і пів ширина́ його, і лікоть і пів вишина його.

11 І пообкладаєш його щирим золотом зсере́дини та іззóвні. І зробиш вінця́ золотого навкóло над ним.

12 І виллєш для нього чотири золоті каблу́чки, і даси на чотирьох кутах його, — дві каблу́чки на одному боці його, і дві каблучки на другому боці його.

13 І поробиш держаки́ з акацíйного дерева, і пообкладаєш їх золотом.

14 І повсóвуєш ці держаки́ в каблу́чки на боках ковче́гу, щоб ними носити ковче́га.

15 В ковче́гових каблу́чках будуть ці держаки́; не відступлять вони від нього.

[1] Тахашеві, — тюленеві чи дельфінові або барсучі.

[2] Дерево šittim — дерево акацій.

[3] Miškan — місце проживання, намет, гр. σκηνή, звідси й наше стародавнє скинія, сильно поширене в українській традиції; часом це ohel.

[4] Aron, скриня, церковнослов'янське ковчег, гр. κιβωτός, кивот.

16 І покладеш до ковчéгу те
свідóцтво, що Я тобі дам.
17 І зробиш віко зо щирого зо-
лота, — два лікті й пів довжинá
його, і лікоть і пів ширинá його.
18 І зробиш два золоті херу-
вúми, — роботою кутою зробиш їх
з обох кінців віка.
19 І зроби одного херувима з
кінця́ звідси, а одного херувима з
кінця́ звідти. Від того віка поро-
бите тих херувимів на обох кінцях
його.
20 І будуть ті херувими про-
стягати крúла догорú, і затінювати
своїми крúльми над віком, а їхні
обличчя — одне до óдного; до
віка будуть обличчя тих херуви-
мів.
21 І покладеш те віко згорú на
ковчéга, а до цього ковчега по-
кладеш свідóцтво, яке Я тобі дам.
22 І Я буду тобі відкриватися
там, і буду говорити з тобою з-над
віка з-посеред обох херувимів,
що над ковчéгом свідóцтва, про
все, що розповім тобі для синів
Ізраїлевих.

Стіл з хлібом показнúм

23 І зробиш стола з акаційного
дерева, — два лікті довжинá його,
і лікоть ширинá його, і лікоть і
пів вишинá його.
24 І пообкладаєш його щирим
золотом, і зробиш вінця́ золотого
для нього навкóло.
25 І лúштву зробиш для нього
в долоню навкóло, і зробиш вінця́
золотого навкóло, — для лúштви
його.
26 І зробиш для нього чотири
каблу́чки із золота, та й даси ці
каблучки на чотирьох кінцях, що
при його чотирьох ніжках.
27 Навпроти лиштви будуть ці
каблучки, на вкладáння для дер-
жаків, щоб носити стола.
28 І поробиш ті держакú з ака-
ційного дерева, і пообкладаєш їх
золотом, і на них бу́дуть носити
стола.
29 І порóбиш мискú його, і ка-
дúльниці його, і чаші його та
кухлі його, щоб ними лити, — зо
щирого золота їх ти порóбиш.
30 А на столі покладеш хліб
показнúй,[1] що зáвжди перед Моїм
лицем.

Свічнúк

31 І зробиш свічникá зо щирого
золота, — роботою кутою нехай
буде зрóблено цього свічника.
Стовп його, і рамéна його, кéлихи
його, ґудзі його й квіткú його —
будуть із нього.
32 І шість рамéн вихóдитимуть
із боків його, — три рамені свіч-
ника з однóго боку його, і три ра-
мені свічника з другого боку його.
33 Три кéлихи мигдалоподібні
в однім рамені, ґудзь і квітка, і
три мигдалоподібні келихи в ра-
мені другім, ґудзь і квітка. Так
на шости рамéнах, що виходять із
свічника.
34 А на *стовпі* свічника чотири
келихи мигдалоподібні, ґудзі його
та квіткú його.
35 І ґудзь під двома рамéнами з
нього, і ґудзь під *іншими* двома
рамéнами з нього, і ґудзь під
третіми двома раменами з нього,
— у шости рамен, що виходять із
свічника.
36 Їхні ґудзі та їхні рамéна
нехай будуть із нього. Увесь він
— одне куття́ щирого золота.
37 І зробиш сім лямпáдок до
нього, і нехай засвітять його лям-
падки, і нехай він світить на пе-
редню сторону його.
38 А його щúпчики та його ло-
пáтки на ву́гіль — щире золото.

[1] Lechem panim, дослівно ,,хліб (Божого) обличчя“, гр. ἄρτος ἐνόπιος, хліб виставлений; церк. слов. хлѣбъ предложенія з гр. ἄρτος τῆς προθέσεως.

39 З тала́нту щирого золота
зробиш його *та* ввесь цей по́суд.
40 І диви́сь, і зроби за тим
зразко́м, що тобі показувано на
горі.

Ски́нія збо́рів

26 А ски́нію зробиш із десяти
покривал із суканого віс-
со́ну, і блаки́ті, і пу́рпуру та з
червені. Херувими — мистець-
кою роботою зробиш ти їх.
2 Довжина́ одного покривала —
двадцять і вісім ліктів, а ширина́
одного покрива́ла — чотири лік-
ті. Усім покрива́лам міра одна.
3 П'ять покрива́л буде поспи́-
наних одне до о́дного, і п'ять
покрива́л *інших* буде поспи́наних
одне до о́дного.
4 І поробиш блаки́тні пете́льки
на краю́ одного покрива́ла з кінця
в спина́нні. І так само зробиш на
краю кінцевого покрива́ла в спи-
на́нні другім.
5 П'ятдесят пете́льок поробиш
у покрива́лі однім, і п'ятдесят
петельок поробиш на кінці покри-
ва́ла, що в другім спина́нні. Ті
пете́льки протилеглі одна до од-
нієї.
6 І зробиш п'ятдеся́т золотих
гачків, і поспина́єш ті покривала
одне до одного тими гачка́ми, — і
буде одна ски́нія.
7 І поробиш покривала з вовни
кози́ної на наме́та над *внутріш-
ньою* скинією, — зробиш їх одина́-
дцять покривал.
8 Довжина одного покривала —
тридцять ліктів, а ширина одного
покривала — чотири лікті. Оди-
надцятьо́м покрива́лам міра одна.
9 І поспина́єш п'ять покривал
осібно, і шість покривал осібно, а
шосте покрива́ло складеш удвоє
напереді наме́ту.
10 І поробиш п'ятдесят пе-
тельок на краю одно́го покрива́ла,
кінцевого в спина́нні, і п'ятдесят
петельок на краю́ покривала дру-
гого спина́ння.
11 І зробиш п'ятдесят мідяни́х
гачків, і повсо́вуєш ті гачки́ в
пете́льки і поспинаєш намета, — і
буде він один.
12 А те, що звисає, лишок в
наметових покривалах, половина
залишку покривала, — буде зви-
сати ззаду скинії.
13 І лікоть із цього, і лікоть із
того *боку* в залишку в довжині
наме́тового покрива́ла буде зві-
шений на боки скинії з цього й з
того *боку* на покриття́ її.
14 І зробиш накриття́ для ски-
нії, — бара́нячі начерво́но пофар-
бовані шкурки, і накриття зверху
з тахаше́вих шкурок.
15 І поробиш для скинії стоячі
дошки́ з акаці́йного дерева.
16 Десять ліктів довжина́ дош-
ки, і лікоть і півліктя ширина́ од-
нієї до́шки.
17 В одній дошці дві ручки,
сполучені одна до однієї. Так
зробиш усім дошкам скинійним.
18 І поробиш дошки для скинії,
— двадцять дощо́к на бік пів-
денний, на по́лудень.
19 І сорок срібних підста́в по-
робиш під тими двадцятьма́ дош-
ками, — дві підставі під однією
до́шкою для двох ручок її, і дві
підставі під до́шкою другою для
двох ру́чок її.
20 А для другого боку скинії, в
сторону півночі — двадцять до-
що́к.
21 І для них сорок срібних під-
став, — дві підставі під одну до́ш-
ку, і дві підставі під до́шку другу.
22 А для *заднього* боку скинії на
захід зробиш шість дощо́к.
23 І дві до́шки зробиш для ку-
тів скинії на *заднього* бока.
24 І нехай вони будуть поєдна-
ні здолу, і нехай ра́зом будуть

поєднані на верху її до однієї каблучки. Так нехай буде для обо́х них; нехай вони будуть для обо́х куті́в.
25 І буде вісім дощо́к, а їхні підстави зо срібла, — шістнадцять підстав: дві підставі під одну дошку, і дві під дошку другу.
26 І зробиш за́суви з акаційного дерева, — п'ять для дощо́к одного боку скинії,
27 і п'ять за́сувів для дощо́к другого боку скинії, і п'ять за́сувів для дощо́к *заднього* боку на за́хід.
28 А середній за́сув посере́дині дощо́к буде засувати від кінця́ до кінця́.
29 А ці дошки пообкладаєш золотом, а каблу́чки їхні, на вклада́ння для за́сувів, поробиш із золота; і ці за́суви пообкладаєш золотом.
30 І поставиш скинію згідно з при́писами, як тобі показано на горі.
31 І зробиш завісу з блаки́ті, і пу́рпуру, і черве́ні та з суканого віссо́ну. Мистецькою роботою зробити її *з* херувимами.
32 І повісь її на чотирьох акаційних стовпа́х, пообкладаних золотом, — гаки́ їх золоті, — на чотирьох срібних підставах.
33 І повісь ту завісу під гачка́ми, і внесеш туди за завісу ковче́га свідо́цтва. І ця завіса буде відділяти вам між святинею й між Святеє Святи́х![1]
34 І покладеш те віко на ковче́га свідо́цтва в Святому Святих.[1]
35 І поставиш стола назовні завіси, а свічника́ — навпроти столу на боці скинії на південь, а стола поставиш на боці півночі.
36 І зробиш засло́ну входу скинії з блакиті, і пу́рпуру, і червені та з су́каного віссону, — робота гаптівника́.
37 І зробиш для засло́ни п'ять акаційних стовпів, і пообкладаєш їх золотом; гаки́ їх — золото; і виллєш для них п'ять мідяних підста́в.

Же́ртівник

27 І зробиш же́ртівника з акаційного дерева, — п'ять ліктів довжина́, і п'ять ліктів ширина́; квадрато́вий нехай буде той же́ртівник, а вишина́ його — три лікті.
2 І поробиш ро́ги його на чотирьох кута́х його, — із нього нехай будуть роги його. І пообкладаєш його міддю.
3 І поробиш горшки́ на зсипування по́пелу з нього, і лопа́тки його, і кропи́льниці його, і виде́льця його, і його лопатки на вугіль. Для всього по́суду його будеш уживати міді.
4 І зробиш для нього мідяну́ мере́жу роботою сітки, а над мережею зробиш чотири мідяні каблучки на чотирьох кінцях його.
5 І покладеш її здо́лу під ли́штву же́ртівника, і буде та мере́жа аж до половини жертівника.
6 І поробиш держаки́ для же́ртівника, держаки з акаційного дерева, і пообкладаєш їх міддю.
7 І буде всунено держаки його в каблучки; і будуть ті держаки́ на двох боках жертівника при но́шенні його.
8 Порожня́вим усере́дині зробиш його з дощо́к. Як показано було тобі на горі, так нехай зроблять.

Скинійне подвір'я

9 І зробиш скинійне подвір'я. На південну сторону, на по́лудень запо́ни для подвір'я, — суканий

[1] Гебрейське Kodeš Kodašim — церк. слов. Святая Святих, — це: Святе над Святим, Святе з Святого, Найсвятіше, найсвятіша Святиня. Пор. Пісня 1. 1.

віссон; довжина першій стороні сто ліктів.

10 А стовпів для нього — двадцять, а їхніх підстав із міді — двадцять. Гаки́ тих стовпів та обручі́ їхні — срібло.

11 І так само на сторону півночі вдовжину́ запо́ни: довжина́ — сто *ліктів*; а стовпів для нього — двадцять, а підстав для них — двадцять, із міді. Гаки́ тих стовпів та обручі їхні — срібло.

12 А ширина́ подвір'я в сторону за́ходу: запони — п'ятдесят ліктів, а для них стовпів — десять, а їхніх підстав — десять.

13 А ширина подвір'я в сторону переду, сходу, — п'ятдесят ліктів.

14 І на п'ятнадцять ліктів запони для боку; стовпів для них — три, і підстав для них — три.

15 А для боку другого — п'ятнадцять *ліктів* запони; стовпів для них три, і підстав для них — три.

16 А для брами подвір'я — заслона на двадцять ліктів із блаки́ті, і пу́рпуру, і червені та з суканого віссону, — робота гаптівника́. Для них стовпів — чотири, і підстав їхніх — чотири.

17 Усі стовпи подвір'я посписнані навколо сріблом; їхні гаки́ — срібло, а підстави їхні — мідь.

18 Довжина подвір'я — сто ліктів, а ширина — скрізь п'ятдесят, а вишина — п'ять ліктів. *Запони* з су́каного віссону, а підстави *стовпів* — мідь.

19 Усі речі скинії — для всякої служби в ній, усі кілки́ її й усі кілки подвір'я — мідь.

Вічна лямпа́да

20 І ти накажеш Ізраїлевим синам, і нехай вони приносять тобі оливу з оливок, чисту, то́вчену, для освітлення, щоб за́вжди горіла лямпа́да.

21 У ски́нії заповіту[1] назо́вні завіси, що на свідоцтві, приготує її *на запалення* Аарон та сини його від вечора аж до ранку перед лицем Господнім. *Це* вічна постанова їхнім родам від Ізраїлевих синів!

Свяще́нні ша́ти

28 А ти візьми до себе брата свого Аарона та синів його з ним, з-поміж Ізраїлевих синів, щоб він був священиком для Мене, Аарона, Надава, і Авігу, Елеазара та Ітамара, синів Ааронових.

2 І зробиш свяще́нні ша́ти для брата свого Аарона на славу й красу́.

3 І ти скажеш усім мудросердим,[2] що Я напо́внив їх духом мудрости, і вони зроблять Ааронові ша́ти для посвя́чення його, щоб був священиком для Мене.

4 А оце ті ша́ти, що вони зроблять: нагру́дник, і ефо́д, і верхню ша́ту, і хіто́н пле́тенний, завій[3] і пояс. І зробиш свяще́нні ша́ти для брата свого Аарона та для синів його, щоб він був священиком для Мене.

5 І ві́зьмуть вони золота, і блакиті, і пурпуру, і червені та віссо́ну, —

6 і зроблять ефо́да з золота, блакиті, і пурпуру, і червені та з віссону су́каного, — робота мистця́.

7 Два злучені нараме́нники будуть у нього при обох кінцях його, і буде він сполучений.

8 А пояс мистецький його ефо́ду, що на нім, тієї ж роботи, нехай буде з нього, — з золота, блакиті, і пурпуру, і червені та з су́каного віссону.

[1] Miškan (ohel) moed — скинія умовлення, заповіту; miškan haedut — скинія свідоцтва, пор. 38. 21.

[2] Chacham lev, мудрий серця, мудросердий; у гебрейській мові серце, lev, частіш визначає розум, пор. 1 М. 6. 5, 2 М. 31. 6.

[3] Завій — шапка на голову, рід митри.

9 І ві́зьмеш два о́ніксові ка́мені,
та й вирізьбиш на них імена́ Із-
раїлевих синів, —
10 шість із їхніх імен на камені
однім, а йменння шости позосталих
на камені дру́гім, за їхнім на-
ро́дженням.
11 Роботою різьбаря́ каменя,
різьбою печатки вирізьбиш на тих
обох каменях імена Ізраїлевих си-
нів; оточені золотими гніздами
зробиш їх.
12 І положиш оби́два камені на
нараме́нниках ефо́ду, — камені
пам'яти для Ізраїлевих синів. І
буде носити Аарон їхні йменння пе-
ред Божим лицем на обох плеча́х
своїх на пам'ять.
13 А гнізда поробиш із золота.
14 І два ланцюги́ зо щирого зо-
лота, — плетеними поробиш їх,
роботою шнурів. І даси ті пле-
тені ланцюги́ на гнізда.
15 І зробиш нагрудника су́д-
ного, роботою мистця́, як робота
ефоду зробиш його, — із золота,
блакиті, і пурпуру, і червені та з
віссону су́каного зробиш його.
16 Квадрато́вий нехай буде він,
зложений удвоє, — п'ядь довжина
його, і п'ядь ширина його.
17 І понасаджуєш на ньому ка-
меневе наса́дження, — чотири ря-
ди каменя. Ряд: рубін, топа́з і
смара́гд — ряд перший.
18 А ряд другий: карбу́нкул,
сапфі́р і я́спіс.
19 А ряд третій: опа́ль, ага́т і
амети́ст.
20 А четвертий ряд: хризолі́т, і
о́нікс, і бери́л, — вони будуть
вставлені в золото в своїх гніз-
дах.
21 А камені нехай будуть на
йменння дванадцяти Ізраїлевих си-
нів, на йменння їх; різьбою печатки
кожен на йменння його нехай будуть
для дванадцяти́ родів.
22 І поробиш на нагруднику
сукані ланцюги́ плетеною роботою
зо щирого золота.
23 І зробиш на нагруднику дві
золоті каблучки, і даси ці дві
каблучки на двох кінцях нагруд-
ника.
24 І даси два золоті шнури на
дві ті каблучки до кінців нагруд-
ника.
25 А два кінці двох шнурів даси
до двох гнізд, і даси на нарамен-
ники ефо́ду спереду його.
26 І зробиш дві золоті каблу́ч-
ки, і покладеш їх на двох кінцях
нагрудника на краї його, що до
сторони ефо́ду, всере́дину.
27 І зробиш дві золоті каблуч-
ки, та й даси їх на обидва нара-
менники ефоду здо́лу, спе́реду йо-
го, при сполу́ченні його, над мис-
тецьким поясом ефоду.
28 І прив'яжуть нагрудника від
каблучок його до каблучок ефоду
блаки́тною ниткою, щоб був на
мистецькім поясі ефоду, — і не
буде рухатись нагру́дник із-над
ефоду.
29 І буде носити Аарон імена́
Ізраїлевих синів в су́днім на-
груднику на серці своїм, як буде
входити до святині, — на по-
всякчасну пам'ять перед Господнім
лицем.
30 І даси до судного нагрудника
урі́м та туммі́м,[1] — і будуть вони
на Аароновім серці при вході його
перед Господнє лице. І буде за́в-
жди носити Аарон суд Ізраїлевих
синів на своїм серці перед Гос-
поднім обличчям.
31 І зробиш ве́рхню ша́ту для
ефоду, усю блаки́тну.
32 І нехай буде в сере́дині її
о́твір для голови його; край отвору
нехай буде навколо роботою тка-
ча, як панцерний отві́р буде їй, —
щоб їй не дертися.

[1] Urim — світло (множина), tummim — доскона-
лість (мн.).

33 І поробиш на подолку її гранатові яблука з блакиті, і пурпуру та з червені, на подолку її навколо, і золоті дзвінки поміж ними навколо, —

34 золотий дзвінок і гранатове яблуко, золотий дзвінок і гранатове яблуко на подолку тієї шати навколо.

35 І нехай вона буде на Ааронові для служення, і нехай буде чутий голос його при вході його до святині перед Господнє обличчя, і при виході його, — щоб йому не померти.

36 І зробиш квітку зо щирого золота, і вирізьбиш на ній, *як* різьба печатки: „Святиня для Господа“.

37 І покладеш її на нитці з блакиті, і нехай вона буде на завої, — на переді завою нехай буде вона.

38 І нехай буде вона на Аароновім чолі, і нехай носить Аарон гріх тієї святощі, що Ізраїлеві сини посвятять її для всіх своїх святих дарунків. І нехай вона буде завжди на його чолі на благовоління для них перед Господнім лицем.

39 І витчеш хітона з віссону, і зробиш завоя з віссону, і зробиш пояса роботою гаптяра.

40 І для синів Ааронових поробиш хітони, і поробиш їм пояси, і поробиш їм покриття голови на славу й красу.

41 І понадягаєш їх на брата свого Аарона та на синів його з ним. І помажеш їх, і рукоположиш[1] їх, і посвятиш їх, — і будуть вони священиками Мені.

42 І пороби їм льняну спідню одіж, щоб закрити тілесну наготу, — від стегон аж до голінок нехай будуть вони.

43 І нехай будуть вони на Ааронові та на синах його при вході їх до скинії заповіту, або при приході їх до жертівника на служення в святині, — і не понесуть вони гріха, і не помруть. *Це* вічна постанова йому та нащадкам його по ньому!

Висвячення на священика

29 А оце та річ, яку ти зробиш їм для посвячення їх, щоб вони були священиками Мені. Візьми одного бичка молодого та два безвадні барани,

2 і прісний хліб, і прісні калачі, змішані з оливою, і прісні коржі, помазані оливою, — із ліпшої пшеничної муки поробиш їх.

3 І покладеш їх до одного коша, і принесеш їх у коші, і того бичка та два ті барани.

4 А Аарона та синів його приведи до входу скинії умовлення, і обмиєш їх водою.

5 І візьмеш шати та й убереш Аарона в хітона, і в ефодну шату, і в ефода, і в нагрудника, і оперéжеш його мистецьким поясом ефоду.

6 І наложиш завоя на його голову, а на завій даси вінця святости.

7 І візьмеш оливу помазання, і виллєш йому на голову, — та й помажеш його.

8 І приведеш синів його, та й повбираєш їх у хітони.

9 І попідперізуєш їх поясом, Аарона та синів його, і наложиш їм покриття голови, — і буде для них священство на вічну постанову. І рукоположиш Аарона та синів його.

10 І приведеш бичка до скинії заповіту, і покладе Аарон та сини

[1] По-гебрейському milleta et-jadam — наповниш руку їхню, цебто уповноважиш на священство, освятиш, хіротонізуєш.

його руки свої на голову того
бичка.
11 І заріжеш того бичка перед
Господнім обличчям при вході до
скинії заповіту.
12 І візьмеш крови бичка, і помажеш
на рогах жертівника пальцем
своїм, а всю кров виллєш до
основи жéртівника.
13 І візьмеш увесь лій, що покриває
нутрó, і сальникá на печінці,
і обúдві нúрки та лій, що на
них, та й спалиш[1] на жéртівнику.
14 А м'ясо бичка, і шкуру його
та нечистóти його спалиш в огні
поза табóром, — це жертва за
гріх.
15 І візьмеш одного барана, і
нехай покладýть Аарон та сини
його свої руки на голову того
баранá.
16 І заріжеш того барана, і візьмеш
кров його, та й покрóпиш
жертівника навкóло.
17 А того барана порозтинáєш
на куски його, і вúполощеш нýтрощі
його та голінки його, і
покладеш на куски його та на
голову його.
18 І спалиш усього баранá на
жéртівнику, — це цілопáлення
для Господа, пахощі любі, огняні
жертва, — для Господа вона.
19 І візьмеш другого барана, —
і покладé Аарон та сини його
руки свої на голову того барана.
20 І заріжеш того барана, і візьмеш
крови його, та й даси на
пúпку Ааронового вуха, і на пиппку
правого вуха синів його, і на
великий палець правої руки їхньої,
і на великий палець їхньої
правої ноги. І покропиш ту кров
на жéртівника навкóло.
21 І візьмеш із крови, що на
жертівнику, і з оливи помáзання,
та й покрóпиш на Аарона й на
шати його, та на синів його й на
шати синів його з ним. І освятиться
він, і шати його та сини й
шати синів його з ним!
22 І візьмеш із того барана лій
та курдюкá, і лій, що покриває
нýтроші, і сальникá на печінці, й
обúдві нирки, і лій, що на них, і
праве стегнó, бо це баран посвя́чення.
23 І один буханéць хліба, і один
хлібний оливний калáч, і один
коржик із кошá з прісним, що
перед лицем Господнім.
24 І покладеш усе те на руку
Аарона й на руки синів його, і
поколихáєш його, *як* колихáння
перед Господнім лицем.
25 І візьмеш його з їхньої руки,
та й спалиш на жертівнику на
цілопáлення, на пахощі любі
перед Господнім лицем, — це
огнянá жертва для Господа.
26 І візьмеш грудúну з барана
посвя́чення, що Ааронів, і поколихаєш
її, *як* колихáння перед
Господнім лицем, — і *це* буде
твоя частина.
27 І посвятиш грудúну колихáння
та стегнó принóшення, що
булú колúхані, і що було принесене
з барана рукоположення, з
того, що Ааронове, і з *того*, що
синів його.
28 І буде *це* Ааронові та синам
його на вічну постанову від Ізраїлевих
синів, бо це принóшення.
І буде воно принóшенням від Ізраїлевих
синів і мирних їхніх жертов,
— їхнє принóшення для Господа.
29 А свящéнні шати, що Ааронові,
будуть по ньому синам його на
помáзання в них і на рукоположення
їх.
30 Сім деньноситиме їх той із
синів його, що буде священиком
замість нього, що ввíйде до скинії
заповіту на слýження в святині.

[1] В оригіналі таке „палити" завжди — пускати з димом.

31 І візьмеш барана посвя́-
чення, і звариш м'ясо його в
святім місці.
32 І буде їсти Аарон та сини
його м'ясо того барана, та той
хліб, що в коші, при вході до
скинії заповіту.
33 І поїдять вони те, чим окуп-
лено їх на рукополо́ження їх, на
посвя́чення їх. А чужий не буде
їсти, — бо святість воно!
34 А якщо позоста́неться з м'яса
посвя́чення та з того хліба до
ранку, то спалиш позостале в ог-
ні, — не буде *те* їджене, бо свя-
тість воно!
35 І зробиш Ааронові та синам
його так, як усе, що Я наказав був
тобі. Сім день будеш посвячу-
вати їх.
36 А бичка, жертву за гріх,
будеш споряджа́ти щоденно для
оку́плення. І будеш очищати жер-
тівника, коли будеш чинити оку́п-
лення його. І помажеш його на
його посвя́чення.
37 Сім день будеш складати
окупа на жертівнику — й освятиш
його, і стане той жертівник най-
святішим. Усе, що доторкнеться
до жертівника, освятиться.

Постійні жертви

38 А оце те, що будеш спорядити
джати на жертівнику: ягнята, од-
норічного віку, двоє на день —
за́вжди.
39 Одне ягня споряди́ш уранці,
а друге ягня спорядиш під вечір.
40 І десятину *ефи* пшеничної
муки, мішаної в товченій оливі,
чверть гіну,[1] і на лиття чверть
гіну вина на одне ягня.
41 А ягня друге споряди́ш під
вечір; як хлібну жертву ранку й
як жертву плинну її споряди́ш
йому, — на па́хощі любі, огняна́
жертва для Господа, —

[1] Гін — міра рідини, біля 3.3 літри.

42 стале цілопа́лення для ва-
ших поколінь при вході до скинії
заповіту перед Господнім лицем,
що буду там відкриватися вам, щоб
говорити по тебе там.
43 І буду відкриватися там Із-
раїлевим синам, і *це місце* буде
освячене Моєю славою.
44 І освячу скинію заповіту, і
жертівника, і Аарона та синів
його освячу, щоб вони були свя-
щениками Мені.
45 І буду Я спочивати серед
Ізраїлевих синів, — і буду їм
Богом.
46 І пізнають вони, що Я Гос-
подь, їхній Бог, що вивів їх із
єгипетського кра́ю, щоб перебувати
Мені серед них. Я — Господь,
їхній Бог!

Же́ртівник на каді́ння

30 І зробиш жертівника на ка-
діння кади́ла, — з акацій-
ного дерева зробиш його.
2 Лікоть довжина́ його, і лікоть
ширина́ його, — квадрато́вий не-
хай буде він, а два лікті вишина́
його. З нього *виходитимуть* ро́ги
його.
3 І пообкладаєш його щирим
золотом, — дах його та стіни його
навко́ло, та ро́ги його. І зробиш
йому вінця́ золотого навко́ло.
4 І дві золоті каблучки зробиш
йому під вінця його, — на двох
боках його зробиш, на двох сто-
ронах, — і буде *це* на вклада́ння
для держаків, щоб ними носити
його.
5 І поробиш держаки́ з акацій-
ного дерева, і пообкладаєш їх зо-
лотом.
6 І поставиш його перед заві-
сою, що над ковчегом свідо́цтва,
перед віком, що на свідо́цтві, яким
Я буду тобі об'являтися там.
7 І бу́де Аарон кадити на ньому
кадило па́хощів щора́нку, — коли

він поправлятиме лямпадки, то
буде кадити його.
8 І при запа́ленні лямпадок під
вечір він буде кадити його. *Це*
постійне кадило перед Господнім
лицем на ваші покоління!
9 Не запалите на ньому чужого
кадила, ані цілопа́лення, ані
жертви хлібної, і жертви рідинної
не бу́дете лити на ньому.
10 І складе́ Аарон о́купа на
роги його, раз у році, — з крови
жертви за гріх раз у році *дня*
Оку́плення складе́ він окупа на
нього на ваші покоління. Це
найсвятіше для Господа!"

Пере́лік Ізраїлевих синів для збору Божого прино́шення

11 І промовив Господь до Мойсея, говорячи:
12 ,,Коли будеш робити пере́лік
Ізра́їлевих синів за тими, кого повинно
лічити, то дадуть вони кожен
викупа за душу свою Господе́ві
при переліку їх, — і не
буде між ними моровиці при переліку
їх.
13 Оце дасть кожен, що переходить
на переліку: половину ше́кля,
на міру шеклем святи́ні, —
двадцять ґер[1] той шекель;[2] половина
цього шекля — прино́шення
для Господа.
14 Кожен, хто переходить на
переліку, від віку двадцяти літ і
вище, дасть прино́шення для Господа.
15 Багатий не побільши́ть, а
вбогий не зме́ншить від половини
шекля, даючи прино́шення Господе́ві
для склада́ння окупу за ваші
душі.
16 І ві́зьмеш гроші окупу від
Ізраїлевих синів, та й даси їх на
роботу скинії заповіту. І буде
воно Ізраїлевим синам на пам'ять
перед Господнім обличчям для
оку́плення за ваші душі".

Умива́льниця

17 І Господь промовляв до Мойсея, гово́рячи:
18 ,,І зробиш умивальницю з
міді, і підстава її — мідь, на вмива́ння.
І поставиш її між скинією
заповіту й між же́ртівником, і
наллєш туди води.
19 І бу́дуть Аарон та сини його
мити з неї свої руки та ноги свої.
20 Коли вони вхо́дитимуть до
скинії заповіту, то будуть мити в
воді, — щоб їм не вмерти, або
коли будуть відходити до же́ртівника
на слу́ження, щоб спалити
огняну́ жертву для Господа.
21 І будуть вони вмивати руки
свої та ноги свої, — щоб їм не
вмерти. І бу́де *це* для них вічна
постанова, — для нього й для
нащ́адків його на їхні покоління!"

Святе помáзання (ми́ро)

22 І Госпо́дь промовляв до Мойсея, гово́рячи:
23 ,,А ти візьми собі найкращих
пахощів: самотечної мірри п'ять
сотень *шеклів*, і запашно́го цинамону
половину його: двісті й п'ятдеся́т,
і запашної очере́тини —
двісті й п'ятдеся́т,
24 і касії п'ять сотень *шеклів на
міру* шеклем святині, та гін олі́вкової
оливи.
25 І зробиш її миром святого
пома́зання, масть скла́дену, робота
робітника масти. *Це* буде миро
святого пома́зання.
26 І намасти́ш ним ски́нію заповіту,
і ковче́га свідо́цтва,
27 і стола та всі речі його, і
свічника та речі його, і жертівника
кадила,
28 і жертівника цілопа́лення та
всі речі його, і вмивальницю та
підставу її.

[1] Шекель-монета вартости біля 3 центів; Гер — $\frac{1}{20}$ шекля.

29 І освятиш їх, і стануть вони найсвятішим, — усе, що доторкнеться до них, освятиться!
30 І помажеш Аарона та синів його, та посвятиш їх на священнослу́ження Мені.
31 А до синів Ізраїлевих будеш говорити, ка́жучи: Це буде Мені миро святого пома́зання на ваші покоління.
32 На лю́дське тіло не буде воно лите, і за постановою про нього не буде робитися, як воно, — святиня воно, воно буде святиня для вас!
33 Кожен, хто *сам* робитиме масть, як воно, і хто дасть із нього на чужого, той буде витятий із наро́ду свого́".

Кадило

34 І промовив Господь до Мойсея: „Візьми собі пахощів: бальза́му, і ониху, і хелбану, пахощів, та чистого ла́дану, — кожне буде в рівній частині.
35 І зробиш з цього кадило, масть, робота робітника масти, посолене, чисте, святе.
36 І зітреш із неї надрібно, і даси з неї перед обличчям свідо́цтва в скинії заповіту, що Я буду являтися тобі там, — *це* буде найсвятіше для вас!
37 А кадило, що зробите, за постановою про нього це зробите собі, — воно буде тобі святість для Господа!
38 Кожен, хто зробить, як воно, щоб нюхати з нього, той буде витятий із наро́ду свого́!"

Мистці для виробу святих речей

31 І промовив Господь до Мойсея, говорячи:
2 „Дивися, — Я покликав на ім'я́ Бецал'їла, сина Урієвого, сина Хура, Юдиного племени,
3 і напо́внив його Духом Божим, мудрістю, і розумуванням, і знанням, і *здібністю* до всякої роботи,
4 на обми́слення мистецьке, на роботу в золоті, і в сріблі, і в міді,
5 і в обро́бленні каменя, щоб всаджувати, і в обробленні дерева, щоб робити в усякій роботі.
6 І Я ото дав із ним Оголіява, Ахісамахового сина, Данового племени. А в серце кожного мудросердого Я дав мудрість, — і зроблять вони все, що Я наказав був тобі:
7 ски́нію заповіту, і ковчега для свідоцтва, і віко, що на ньому, і всі скинійні речі,
8 і стола та речі його, і чистого свічника та всі речі його, і жертівника кадила,
9 і жертівника цілопа́лення та всі речі його, і вмивальницю та підставу її,
10 і ша́ти служебні, і ша́ти свяще́нні для священика Аарона, і ша́ти синів його на священнослу́ження,
11 і оливу пома́зання, і запашне́ кадило для святині, — як усе, що Я наказав був тобі, вони зроблять".

Субота

12 І промовив Господь до Мойсея, гово́рячи:
13 „А ти промовляй Ізраїлевим синам, говорячи: Тільки суботи Мої бу́дете пильнувати, бо це знак поміж Мною та поміж вами для ваших поколінь, щоб ви пізнали, що Я — Господь, що освячує вас!
14 І будете пильнувати суботу, бо вона святість для вас. Хто опога́нить її, той конче буде забитий, бо кожен, хто робить у ній роботу, то буде стята душа та з-посеред наро́дів її!
15 Шість день буде робитися

праця, а дня сьомого — субота
відпочинку від праці, святість для
Господа. Кожен, хто робить ро-
боту за субо́тнього дня, той конче
буде забитий!
16 І будуть Ізраїлеві сини до-
де́ржувати суботу, щоб зробити
суботу вічним заповітом для своїх
поколінь.
17 Це знак навіки поміж Мною
та поміж Ізра́їлевими синами, бо
шість день творив Господь небо
та землю, а дня сьомого — пере-
рвав працю та спочив".
18 І дав Він Мойсе́єві, коли
закінчив говорити з ним на Сі-
найській горі, дві табли́ці свідо́цт-
ва, табли́ці кам'яні, писані Божим
пальцем.

Зі́псуття́ Ізраїля й кара на нього

32 І побачив наро́д, що загаяв-
ся Мойсей зійти з гори. І
зібрався наро́д проти Аарона, та й
сказали до нього: „Устань, зроби
нам богів, що бу́дуть ходити пе-
ред нами, бо той Мойсей, муж, що
вивів був нас із єгипетського кра́ю,
— ми не знаємо, що сталось
йому".
2 І сказав їм Аарон „Позді-
ймайте золоті сере́жки, що в ушах
ваших жінок, ваших синів та до-
чо́к ваших, і поприносьте до ме-
не".
3 І ввесь наро́д поздіймав з
себе золоті сережки, що в їхніх
ушах, та й позно́сили до Аарона.
4 І взяв він *це* з їхньої руки, і
вформував його в глині, і зробив
із нього лите теля. А вони ска-
зали: „Оце твої боги, Ізраїлю, що
вивели тебе з єгипетського кра́ю!"
5 І побачив *це* Аарон, і збуду-
вав жертівника перед ним. І клик-
нув Аарон та й сказав: „Завтра
свято для Господа!"
6 І повставали вони взавтра ра́-
но вранці, і принесли цілопа́лення,
і привели́ мирну жертву. І засів
наро́д до їди́ та до пиття́, і встали
ба́витися.
7 А Господь промовляв до Мой-
сея: „Іди, зійди, бо зіпсувся на-
ро́д твій, якого ти вивів із єгипет-
ського краю.
8 Зійшли вони скоро з дороги,
що наказав був Я їм, — зробили
собі лите теля, і поклонились йо-
му, і склали йому́ жертви, та й
сказали: Оце твої боги, Ізраїлю,
що вивели тебе з єгипетського
краю!"
9 І промовив Господь до Мой-
сея: „Я бачив наро́д той, і ось
наро́д — твердошиїй він!
10 А тепер залиши Мене, — і
розпа́литься гнів Мій на них, і Я
ви́нищу їх, а тебе зроблю́ великим
наро́дом".
11 І Мойсей став благати лице
Господа, Бога свого, та й сказав:
„На́що, Господи, розпа́люється
гнів Твій на народ Твій, якого Ти
випровадив з єгипетського кра́ю
силою великою та міцно́ю рукою?
12 На́що будуть казати єги́п-
тяни, говорячи: На зле ти їх ви-
вів, щоб їх повбивати в гора́х, та
щоб винищити їх з пове́рхні зем-
лі? . . Вернися з ро́зпалу гніву
Свого, та й відверни́ зло *від* Сво́го
наро́ду!
13 Згадай про Авраама, Ісака
та Ізраїля, рабів Своїх, що Ти їм
присягався був Собою, та говорив
їм: „Помно́жу ваших наща́дків,
немов зорі небесні, і всю оту зем-
лю, що про неї казав, дам вашим
наща́дкам, — і вони пося́дуть на-
віки".
14 І відверну́в Господь зло, про
яке говорив, щоб зробити Своєму
наро́дові.
15 І повернувся, і зійшов Мой-
сей із гори, — а в руці його дві
табли́ці свідо́цтва, писані з обох

їхніх сторін, — звідси й звідти
вони були́ писані.
16 А табли́ці — Божа робота
вони, а письмо — Боже письмо
воно, ви́різьблене на табли́цях.
17 І почув Ісус голос наро́ду,
як кричав він, та й сказав до
Мойсея: „Крик бо́ю в табо́рі!“
18 А той відказав: „Це не крик
сили перемо́жців і не крик слабо-
сти перемо́жених, — я чую голос
співу!“
19 І сталося, коли він набли́зив-
ся до табо́ру, то побачив теля те
та та́нці... І розпали́вся гнів
Мойсеїв, і він кинув табли́ці із
рук своїх, — та й розторо́щив
їх під горою! . .
20 І схопи́в він теля, що зро-
били вони, та й спалив на огні, та
змолов, аж став порох І роз-
си́пав на поверхні води, і напоїв
тим синів Ізра́їлевих.
21 І сказав Мойсей Ааронові:
„Що́ вчинив тобі наро́д цей, що ти
гріх великий навів на нього?“
22 А Аарон відказав: „Нехай
не запа́литься гнів мого пана! Ти
знаєш наро́д цей, що він у злому.
23 І вони сказали мені: Зроби
нам богів, що будуть ходити пе-
ред нами, бо той Мойсей, муж,
що вивів нас із єгипетського кра́ю,
— ми не знаємо, що сталось йому.
24 І сказав я до них: Хто має
золото, — поздіймайте з себе. І
дали вони мені, а я кинув його в
огонь, — і вийшло те теля“.
25 І побачив Мойсей народ, що
незагну́зданий він, бо Аарон роз-
гнузда́в його на га́ньбу поміж їх-
німи ворогами.
26 І став Мойсей у брамі та-
бо́ру й сказав: „Хто за Господа —
до мене!“ І зібралися до нього
всі Левіїні сини.
27 І сказав він до них: „Так
сказав Господь, Бог Ізраїлів: При-
пашіть кожен меча свого́ на стегно́
своє, перейдіть, і верніться від
брами до брами в табо́рі, — і
повбивайте кожен брата свого, і
кожен приятеля свого, і кожен
бли́жнього свого́“.
28 І зробили Левіїні сини за
словом Мойсеєвим. І впало з на-
ро́ду того дня близько трьох ти-
сяч чоловіка.
29 І сказав Мойсей: „Освятіть
сьогодні себе для Господа, бо ко-
жен *мстився* на сині своїм та на
браті своїм, і щоб сьогодні Він
дав вам благослове́ння“.

Мойсей зно́ву йде до Господа

30 І сталося назавтра, і сказав
Мойсей до народу: „Ви згрішили
великим гріхом, а тепер зійду́ я до
Господа, — може складу́ оку́п-
лення за ваш гріх“.
31 І вернувся Мойсей до Гос-
пода та й сказав: „О, згрішив цей
наро́д великим гріхом, — вони
зробили собі золотих богі́в!
32 А тепер, коли б Ти пробачив
їм їхній гріх! А як ні, — витри
мене з книги Своєї, яку Ти напи-
сав“.
33 І промовив Господь до Мой-
сея: „Хто згрішив Мені, того ви-
тру із книги Своєї.
34 А тепер іди, провадь цей на-
род туди, куди казав Я тобі. Ось
Мій Ангол піде перед лицем твоїм.
А в день кари Моєї — покараю їх
за їхній гріх!
35 І Господь ударив той народ
за те, що вони зробили теля, яке
Аарон учинив був.

Каяття люду й Боже
змилування

33 І говорив Господь до Мой-
сея: „Іди, вийди звідси ти та
той народ, що ти вивів його з
єгипетського кра́ю до того Краю,
що Я присяг був його Авраамові,
Ісакові та Якову, говорячи: На-
ща́дкам твоїм дам його,

2 і пошлю перед лицем твоїм
Ангола, і попроганяю ханаанеянина,
амореянина, і хіттеянина,
і періззеянина, хіввеянина, і євусеянина, —
3 до кра́ю, що тече молоком та
медом, бо Я не піду́ серед тебе, —
бо ти народ твердошиїй, — щоб Я
не вигубив тебе в дорозі".
4 І почув народ ту лиху вістку,
та й засмутився, і ніхто не поклав
на себе своєї оздо́би.
5 Бо промовив Господь до Мойсея:
„Скажи Ізраїлевим синам:
Ви народ твердошиїй, — якщо
одну хвилину піду́ серед тебе, то
ви́гублю тебе! Тож тепер здійми
оздобу свою з себе, — Я знатиму,
що вчиню́ тобі".
6 І поздіймали Ізраїлеві сини
свої оздоби під горою Хори́в.
7 А Мойсей узяв наме́та, та й
нап'я́в його поза табо́ром, далеко
від табо́ру, і назвав його: скинія
заповіту. І бувало, — кожен, хто
шукав Господа, входив до скинії
заповіту, що поза табо́ром.
8 І бувало, коли вихо́див Мойсей
до скинії, то підво́дився ввесь
народ, і ставали кожен при вході
свого намету, і дивилися за Мойсеєм,
аж поки він не входив до
скинії.
9 І бувало, коли входив Мойсей
до скинії, то сходив стовп
хмари, і ставав при вході скинії,
та й говорив *Бог* із Мойсеєм.
10 І ввесь наро́д бачив стовпа
хмари, що стояв при вході скинії.
І ввесь народ підво́дився, та й
вклонялися, кожен при вході намету
свого.
11 І говорив Господь до Мойсея
лице в лице, як говорить хто до
друга сво́го. І вертався він до
табо́ру, а слуга його, юнак Ісус,
син Нави́нів, не вихо́див із сере́дини
скинії.
12 І сказав Мойсей до Господа:
„Дивися, — Ти гово́риш мені: Випровади
цей наро́д, а Ти не дав
мені знати, кого зо мною пошлеш.
А Ти сказав був: Я знаю тебе на
ім'я́, а також знайшов ти милість в
оча́х Моїх.
13 Тож тепер, коли знайшов я
милість в оча́х Твоїх, об'яви ж
мені доро́гу Свою, і я пізнаю, я́к
знайти милість в очах Твоїх. І
побач, бо цей люд — то народ
Твій".
14 А Він відказав: „Сам Я піду́,
— і введу́ тебе до відпочинку".
15 І сказав він до Нього: „Коли
Сам Ти не пі́деш, то не виводь нас
ізвідси.
16 Бож чим тоді пізна́ється, що
знайшов милість в очах Твоїх я та
наро́д Твій? Чи ж не тим, що Ти
підеш із нами? І бу́демо ви́різнені
я та народ Твій від кожного народу,
що на поверхні землі".
17 І промовив Госпо́дь до Мойсея:
„Також цю річ, про яку говорив
ти, зроблю́, бо ти знайшов
милість в оча́х Моїх, і Я знаю на
ім'я́ тебе".
18 А він відказав: „Покажи мені
славу Свою!"
19 І Він промовив: „Я переведу́
все добро Своє перед тобою,
і покличу Господнім Ім'я́м перед
тобою. І Я помилую, до кого
милости́вий, і змилосе́рджуся, до
кого милосе́рдний".
20 І Він промовив: „Ти не зможеш
побачити лиця Мого́, — бо
люди́на не може побачити Мене —
і жити".
21 І промовив Господь: „Ось
місце при Мені, — і ти станеш на
скелі.
22 І станеться, коли буде переходити
слава Моя, то Я вміщу́
Тебе в щілині скелі, і закрию тебе
рукою Своєю, аж поки Я перейду́.
23 А здійму руку Свою, — і ти

побачиш Мене ззаду, а обличчя
Моє не буде види́ме".

Нові табли́ці заповіту

34 І промовив Господь до Мойсея: „Витеши собі дві кам'яні табли́ці, як перші, і Я напишу на цих табли́цях слова, що були на перших табли́цях, які ти розбив.
2 І приготовся на рано. І вийдеш рано вра́нці на го́ру Сіна́й, і станеш Мені там на верхі́в'ї гори́.
3 А з тобою ніхто не вийде, і на всій горі нехай нікого не бу́де видно. І також дрібна худоба й худоба велика нехай не пасеться навпроти тієї гори".
4 І витесав він дві кам'яні таблі́ці, як перші. І встав Мойсей рано вранці, та й вийшов на го́ру Сіна́й, як Господь звелів був йому. І взяв він у руку свою дві табли́ці кам'яні.
5 А Господь зійшов у хмарі, і став там із ним, та й покликав Ім'я́м Господа.
6 І перейшов Господь перед лицем його, та й викликнув: „Господь, Господь, — Бог милосердний, і милости́вий, довготерпели́вий, і многомилости́вий та правдивий,
7 що дотри́мує милість для тисяч, що вибачає провину й переступ та гріх, та певне не вважає чистим *винуватого*, бо карає провину батьків на дітях, і на дітях діте́й, і на третіх, і на четвертих поколіннях".
8 І Мойсей поквапно вклонився до землі, і впав,
9 та й сказав: „Якщо я знайшов милість в очах Твоїх, Владико, то нехай же Владика йде серед нас, бо наро́д цей твердоши́їй. І Ти пробачиш нашу провину та наш гріх, і зробиш нас спа́дком Своїм".
10 А Він відказав: „Ось Я складаю заповіта перед усім наро́дом твоїм. Я чинитиму чу́да, які не були́ тво́рені на всій землі і в жодного наро́ду. І побачить увесь народ, серед якого ти *знаходишся*, чин Господній, що Я чиню́ його з тобою, — який він страшни́й!

Божі нака́зи

11 Виконуй те, що Я наказую тобі сьогодні. Ось Я виганяю перед тобою амореянина, і хананеянина, і хіттеянина, і періззеянина, і хіввеянина, і євусеянина.
12 Стережися, щоб не склав ти умо́ви з мешканцем тієї землі, що ти входиш на неї, — щоб він не став па́сткою серед тебе.
13 Бо ви їхні жертівники поруйнуєте, а їхні камінні стовпи́ *для богів* потороще́те, а їхні дерева святі повиру́буєте.
14 Бо не будеш ти кла́нятись богові іншому, бо Господь — ревнивий ім'я Його, Бог ревнивий Він!
15 Щоб не склав ти умови з мешканцем ра́ю, як будуть вони любоділяти вслід за богами своїми, і будуть богам своїм жертви прино́сити, то якщо він покличе тебе, то ти не будеш їсти із жертви його.
16 І не ві́зьмеш із дочо́к його для синів своїх, бо будуть вони любоділяти вслід за бога́ми своїми, і вчинять розпу́сниками синів твоїх вслід за богами своїми.
17 Литих богів не зробиш собі.
18 Будеш вико́нувати свято Опрі́сноків. Сім день будеш їсти опрі́сноки, що Я наказав був тобі на умо́влений час місяця аві́ва, бо в місяці авіві ти вийшов з Єгипту.
19 Усе, що відкриває утро́бу — то Моє, як і всяка твоя худоба, *що є* самець, відкриття *утроби* вола та вівці.

20 А відкриття *утроби* осла викупиш ягня́м. А якщо його не викупиш, то заб'єш його, *злама́вши* шию. Кожного перворі́дного з синів твоїх ви́купиш. І не будуть являтися перед обличчя Моє з порожньою *рукою*.

21 Шість день будеш працювати, а дня сьомого спочи́неш від праці; в о́рці й у жнива́ спочинеш від праці.

22 І свято тижнів зробиш собі, *і* первоплóду жнив пшениці, і свято збору *врожаю* під кінець року.

23 Тричі в році вся чоловіча стать буде являтися перед лице Владики Господа, Бога Ізраїлевого.

24 Бо Я ви́жену людей перед лицем твоїм, і розширю границю твою, і ніхто не запрагне твоєї землі, коли ти ходитимеш являтися перед лице Господа, Бога твого, тричі в році.

25 Не будеш прино́сити на ква́шенім крови жертви твоєї, і не переночує до рана святко́ва жертва Пасхи.

26 Поча́ток первоплóдів твоєї землі принесе́ш у дім Господа, Бога твого. Не будеш варити ягняти в молоці його матері".

27 І промовив Господь до Мойсея: „Напиши собі слова́, бо згідно з цими словами склав Я заповіта з тобою та з Ізраїлем".

28 І був він там з Господом сорок день і сорок ночей, хліба не їв і води не пив. І написав на табли́цях слова Заповіту, — Десять Заповідей.

Лице Мойсеєве променіє

29 І сталося, коли схо́див Мойсей з гори Сіна́й, — а обидві табли́ці свідоцтва в Мойсеєвій руці при сході його з гори, — що Мойсей не знав, що лице його стало промені́ти, бо *Бог* говорив з ним.

30 І побачив Аарон та всі Ізраїлеві сини Мойсея, — аж ось лице його променіло, і вони боялися підійти до нього!

31 І кликнув до них Мойсей, і зверну́лися до нього Аарон та всі начальники в громаді. І Мойсей говорив до них.

32 А потім попідхо́дили всі Ізраїлеві сини, і він наказав їм усе, що Господь говорив з ним на горі Сіна́й.

33 І скінчи́в Мойсей говорити з ними, і дав на лице своє покрива́ло.

34 А коли Мойсей вхо́див перед Господнє лице на розмову з Ним, то здіймав покрива́ло аж до свого ви́ходу. І він вихо́див, і говорив до Ізраїлевих синів, що́ було наказано йому.

35 І бачили Ізраїлеві сини лице Мойсеєве, — що променіло лице Мойсеєве. І Мойсей знов накладав покривало на лице своє аж до відходу свого, щоб говорити з Ним.

Мойсей передає Ізраїлеві Божі нака́зи

35 І зібрав Мойсей усю громаду Ізраїлевих синів, та й промовив до них: „Ось ті речі, що Господь наказав їх чинити.

2 Шість день буде робитися праця, а дня сьомого буде вам свято, — субота спочинку від праці для Господа. Кожен, хто робитиме працю в нім, буде забитий!

3 Не розпалите огню за суботнього дня по всіх ваших оса́дах".

4 І сказав Мойсей до всієї громади Ізраїлевих синів, ка́жучи: „Оце та річ, що Господь наказав, говорячи:

5 Візьміть від себе прино́шення для Господа. Кожен за щедрим серцем своїм принесе його, прино́шення Господе́ві: золото, і срібло, і мідь,

6 і блаки́ть, і пу́рпур, і че́рвень,
і віссо́н, і вовну кози́ну,
7 і начервоно пофарбовані ба-
ранячі шкурки, і шкурки таха-
шеві, і акаційні дере́ва,
8 і оливу на освітлення, і па-
хощі на оливу пома́зання, та па-
хощів на кадило,
9 і камі́ння оніксове, і каміння
на оправу до ефо́ду й до нагрудни-
ка.
10 А кожен із вас мудросердий
при́йде та зробить, що́ наказав був
Господь:
11 скинію *внутрішню* та її на-
мета *зовнішнього*, і покриття́ її, і
гачки її, і дошки її, засуви її,
стовпи її та підстави її;
12 ковчега, і держаки його, ві-
ко й завісу заслони;
13 стола, і держаки його, і всі
речі його, і хліб показни́й;
14 і свічника освітлення, і речі
його, і лямпадки його, і оливу ос-
вітлення;
15 і жертівника кадила, і дер-
жаки його, і оливу пома́зання, і
кадило пахощів та заслону входу
при вході;
16 же́ртівника цілопа́лення, і
мідяну його сітку, держаки його, і
всі речі його, умивальницю й під-
ставу її;
17 запони подвір'я, стовпи йо-
го, і підстави його та заслону
брами подвір'я;
18 кілки скинії, і кілки по-
двір'я та шнури їхні;
19 і ша́ти служебні на слу́ження
в святині, свяще́нні шати для
священика Аарона, та шати синів
його на священнослу́ження".
20 І вийшла вся громада Ізраї-
левих синів від Мойсея.

Ізраїльтя́ни зносять потрібне для збудува́ння скі́нії

21 І прихо́дили кожен чоловік,
кого вело́ серце його, і кожен, ко-
го дух його чинив щедрим, *і* при-
но́сили прино́шення Господе́ві для
роботи скинії заповіту, і на кожну
працю його, і на свяще́нні шати.
22 І прихо́дили ті чоловіки з
жінками, кожен щедросердий, *і*
прино́сили гачка, і носову сереж-
ку, і пе́рсня, і сережку, всякі зо-
лоті речі, та все, що люди́на при-
но́сила, *як* золото прино́шення
для Господа.
23 І кожна люди́на прине́сла,
що́ хто мав: блакить, і пурпур, і
червень, і віссон, і вовна козина, і
баранячі начервоно пофарбовані
шкурки, і шкурки тахашеві.
24 Кожен, хто жертвував сріб-
не та мідяне прино́шення, прино́сив
Господнє прино́шення, і кожен,
хто мав, поприно́сили акаційне
дерево, на всяке зайня́ття коло тієї
роботи.
25 І кожна мудросерда жінка
пря́ла руками своїми, і прино́сила
пряжу: блакить, і пурпур, і чер-
вень, і віссон.
26 І всі жінки́, кого вело їхнє
серце, пряли козину вовну.
27 А начальники поприно́сили
каміння оніксу, і каміння вста́в-
лення для ефо́ду та для нагрудни-
ка,
28 і пахощі, і оливу на освіт-
лення, і для оливи пома́зання, і
для запашно́го кадила.
29 Кожен чоловік та жінка, ко-
го їхнє серце схиляло прино́сити
для кожної праці, яку Господь на-
казав робити рукою Мойсея, —
Ізраїлеві сини прино́сили добро-
вільний дар для Господа.

Майстер скинії Бецал'ї́л та його помічники

30 І сказав Мойсей до Ізраї-
левих синів: „Дивіться, — Гос-
подь назвав на ім'я́ Бецал'їла,
сина Урієвого, сина Хура, Юди-
ного роду.

31 І напо́внив його Духом Божим, мудрістю, розумуванням, і знанням, і *здібністю* до всякої роботи

32 на обми́слення мистецьке, на роботу в золоті, і в сріблі, і в міді,

33 і в обро́бленні каменя, щоб всаджувати, і в обробленні де́рева, щоб робити в усякій мистецькій роботі.

34 І вклав в його серце, щоб навчав, він і Оголіяв, син Ахісамаха, Да́нового племени.

35 Він напо́внив їх мудрістю се́рця, щоб робили вони всяку роботу обрібника, і мистця, і гаптівника в блакиті, і в пурпурі, і в червені, і в віссоні, і ткача, що роблять усяку роботу й заду́мують мистецькі речі.

36 І зробить Бецал'їл та Оголіяв, та кожен мудросердий чоловік, кому Господь дав мудрости та розсудку, щоб уміти зробити кожну працю роботи в святині на все, що Господь наказав був.

2 І покликав Мойсей Бецал'їла та Оголіява, та кожного мудросердого чоловіка, кому Господь подав мудрість у серце, кожного, кого вело серце зблизи́тися до тієї праці, щоб зробити її.

3 І взялú вони від Мойсея все прино́шення, що позно́сили Ізраїлеві сини для праці служби святині, щоб зробити її. А вони ще прино́сили до нього щоранку добровільного дара.

4 І прибули всі мудреці, що роблять усю роботу святині, кожен із праці своєї, яку вони роблять,

5 і сказали до Мойсея, говорячи: „Народ приносить більше, ніж потрібно було́ для праці, яку Господь звелів був зробити“.

6 І Мойсей наказав проголоси́ти в табо́рі, говорячи: „Ні чоловік, ні жінка нехай не роблять уже нічого на прино́шення *для* святині“. І був стриманий народ від прино́сів.

7 А наго́товленого було до́сить для кожної праці, щоб зробити її, і ще зоставалось.

Бецал'їл будує скинію

8 І зробили кожен мудросердий із тих, що робили скинійну працю: десять покрива́л із суканого віссону, і блакиті, і пурпуру та з червені. Херувими — мистецькою роботою він поробив їх.

9 Довжина́ одного покрива́ла — двадцять і вісім ліктів, а ширина́ одного покрива́ла — чотири лікті. Усім покрива́лам міра одна.

10 І поспина́в він п'ять покрива́л одне до о́дного, і п'ять *інших* покривал поспинав одне до о́дного.

11 І поробив він блакитні петельки на краю́ одно́го покрива́ла з кінця в спина́нні. Так само зробив на краю́ кінцевого покрива́ла в спина́нні другім.

12 П'ятдеся́т петельок зробив він у покривалі однім, і п'ятдесят петельок зробив він на кінці покривала, що в другім спина́нні. Ті петельки протилеглі одна до однієї.

13 І зробив він п'ятдеся́т золотих гачків, і поспина́в ті покрива́ла одне до о́дного тими гачками, — і стала одна скинія.

14 І зробив він покрива́ла з вовни козиної до намета над *внутрішньою* скинією, — одина́дцять покрива́л зробив таких.

15 Довжина́ одного покрива́ла — тридцять ліктів, а ширина́ одного покривала — чотири лікті. Одинадцятьо́м покрива́лам міра одна.

16 І поспина́в він п'ять покривал осібно, а шість тих покривал осібно.

17 І поробив він п'ятдеся́т петельок на краю́ кінцевого покривала в спинанні, і п'ятдесят петельок поробив на краю покривала другого спинання.
18 І зробив він п'ятдесят мідяних гачків на спина́ння скинії, щоб стала вона одна.
19 І зробив він накриття для скинії, — баранячі начервоно пофарбовані шкурки, і накриття зверху з тахашевих шкурок.
20 І поробив він для скинії стоячі дошки з акаційного дерева.
21 Десять ліктів довжина́ до́шки, і лікоть і півліктя ширина́ однієї до́шки.
22 В одній до́шці дві ручки, сполучені одна до однієї. Так він поробив усі дошки скинії.
23 І поробив він дошки для скинії, — двадцять дошо́к на бік південний, на по́лудень.
24 І сорок срібних підстав поробив він під тими двадцятьма́ дошками, — дві підставі під однією дошкою для ручок її, і дві підставі під дошкою другою для двох ручок її.
25 А для другого боку скинії, у бік півночі — зробив він двадцять дошо́к.
26 І для них сорок срібних підстав, — дві підставі під одну до́шку, і дві підставі під до́шку другу.
27 А для *заднього* боку скинії на за́хід зробив він шість дошо́к.
28 І дві до́шки зробив він для скинійних кутів на *заднього* бока.
29 І були вони поє́днані здолу, і ра́зом були вони поєднані на верху́ її до однієї каблучки. Так зробив він для них обох, для обох кутів.
30 І було вісім дошо́к, а їхні підстави зо срібла, — шіснадцять підстав: по дві підставі під одну до́шку.
31 І зробив він засуви з акаційного дерева, — п'ять для дощок одного боку скинії,
32 і п'ять засувів для дощок другого боку скинії, і п'ять засувів для дощок *заднього* боку на за́хід.
33 І зробив він середнього засува, щоб засувати по сере́дині дощок від кінця до кінця.
34 А ці дошки він пообкладав золотом, а каблучки їхні, на вклада́ння для засувів, поробив із золота; і ці засуви він пообкладав золотом.
35 І зробив він завісу з блакиті, і пурпуру, і червені та з суканого віссону. Мистецькою роботою зробив її *з* херувимами.
36 І він зробив для неї чотири акаційні стовпи, і пообкладав їх золотом, — гаки їх золоті, — і вилив для них чотири срібних підставі.
37 І зробив він заслону для входу скинії з блакиті, і пурпуру, і червені та з суканого віссону, — робота гаптівника.
38 А стовпи́ її — п'ять, а гаки їх *золоті*; і він пообкладав їх верхи́ та їх обручі золотом; а підстави їхні — п'ять із міді.

Бецал'їл робить свяще́нні речі скинії та подвір'я

37 І зробив Бецал'їл ковче́га з акаційного дерева, — два лікті й пів довжина його, і лікоть і пів ширина його, і лікоть і пів вишина його.
2 І пообкладав він його щирим золотом зсере́дини та іззо́вні. І вінця золотого зробив навколо над ним.
3 І він вилив для нього чотири золоті каблучки на чотирьох кута́х його, — дві каблучки на одному боці його, і дві каблучки на другому боці його.

4 І він поробив держаки з акаційного дерева, і пообкладав їх золотом.
5 І він повсо́вував *ці* держаки в каблучки на боках ковче́гу, щоб носити ковчега.
6 І віко зробив зо щирого золота, — два лікті й пів довжина його, і лікоть і пів ширина його.
7 І зробив два золоті херуви́ми, — роботою кутою зробив їх з обох кінців віка.
8 І зробив одного херувима з кінця звідти, а одного херувима з кінця звідси. З того віка поробив тих херувимів на обох кінцях його.
9 І були ті херувими з простя́гненими догори́ крилами, і затінювали своїми крилами над віком, а їхні лиця — одне до о́дного; до віка були *схи́лені* лиця тих херувимів.
10 І зробив він стола з акаційного дерева, — два лікті довжина його, і лікоть ширина його, і лікоть і пів вишина його.
11 І пообкладав його щирим золотом, і зробив вінця золотого для нього навколо.
12 І ли́штву зробив він для нього в доло́ню навколо, і зробив вінця золотого навколо для ли́штви його.
13 І він вилив для нього чотири каблучки із золота, та й дав ті каблучки на чотирьох кінцях, що при його чотирьох ніжках.
14 При лиштві були ті каблучки, вклада́ння для держаків, щоб носити стола.
15 І поробив він ті держаки з акаційного дерева, і пообкладав їх золотом, щоб носити стола.
16 І поробив він ті речі, що на столі: миски його, і кадильниці його, і кухлі його та чаші його, що ними лито, — золото щире.
17 І зробив він свічника зо щирого золота, — роботою кутою зробив він того свічника. Стовп його, і раме́на його, келихи його, ґудзі його й квіти його — *виходили* з нього.
18 І шість рамен вихо́дило з боків його, — три рамені свічника з одно́го боку його, і три рамені свічника з другого боку його.
19 Три келихи мигдалоподібні в однім рамені, ґудзь і квітка, і три мигдалоподібні келихи в рамені другім, ґудзь і квітка. Так на шости раме́нах, що виходять із свічника.
20 А на *стовпі* свічника чотири келихи мигдалоподібні, ґудзі його та квітки його.
21 І ґудзь під двома́ раме́нами з нього, і ґудзь під *другими* двома раменами з нього, і ґудзь під *третіми* двома раменами з нього, — у шости рамен, що виходять із свічника.
22 Їхні ґудзі та їхні раме́на вихо́дили з нього. Увесь він — одне куття щирого золота.
23 І зробив він сім лямпадок до нього; а його щи́пчики та його лопатки на вугіль —зо щирого золота.
24 З таланту щирого золота зробив він його та всі його речі.
25 І зробив він кадильного же́ртівника з акаційного дерева, — лікоть довжина його, і лікоть ширина його, квадратовий, а два лікті вишина його. З нього були його роги.
26 І пообкладав він його щирим золотом, — верх його та стіни його навколо, та роги його. І вінця золотого навколо зробив.
27 І дві золоті каблучки зробив йому під вінця його, — зробив на обох боках його, на вклада́ння для держаків, щоб ними носити його.
28 І держаки поробив із акаційного дерева, і золотом пообкладав їх.

29 І зробив він миро святого
пома́зання, і чисте кадило пахо-
щів, — робота робітника́ масти.

38 І зробив він же́ртівника з
акаційного дерева, — п'ять
ліктів довжина його, і п'ять лік-
тів ширина його, квадрато́вий, а
вишина його — три лікті.
2 І поробив він роги його на
чотирьох кутах його, — з нього
були його роги. І пообкладав йо-
го міддю.
3 І він поробив усі речі жертів-
ника: горшки, і шуфлі, і кро-
пильниці, видельця, і лопатки на
вугілля. Усі речі його поробив
він із міді.
4 І мере́жу зробив він із міді
для жертівника роботою сітки, під
лиштву його здолу до половини
його.
5 І вилив він чотири каблучки
на чотирьох кінцях *його* для мідя-
ної мережі, на вклада́ння для дер-
жаків.
6 І поробив він держаки з ака-
ційного дерева, і пообкладав їх
міддю.
7 І повсовував він ті держаки в
каблучки на боках жертівника,
щоб ними носити його. Порож-
нявим усере́дині зробив його з
дошо́к.
8 І зробив він умивальницю з
міді та підставу її з міді, з дзерка-
ла́ми жінок, що сповняли службу
при вході скинії заповіту.
9 І зробив він подвір'я. На
півде́нну сто́рону, на по́лудень за-
пони того подвір'я, — суканий
віссон, сто ліктів.
10 А стовпів для нього — два-
дцять, а їхніх підстав із міді —
двадцять. Гаки тих стовпів та
обручі їхні — срібло.
11 А в сторону півночі — сто
ліктів; стовпів для них — два-
дцять і підстав для них — два-
дцять, із міді. Гаки тих стовпів та
обручі їхні — срібло.
12 А в сторону за́ходу, — за-
пони, п'ятдеся́т ліктів; стовпів для
них — десять, і підстав для них
десять. Гаки тих стовпів та об-
ручі їхні — срібло.
13 А в сторону пе́реду, сходу, —
п'ятдесят ліктів.
14 Запони до бо́ку — п'ятна-
дцять ліктів; стовпів для них —
три, і підстав для них — три.
15 А для другого боку з цієї й з
тієї *сторони* брами подвір'я —
запони *на* п'ятнадцять ліктів;
стовпів для них — три, і підстав
для них — три.
16 Всі запони подвір'я навколо
— віссо́н су́каний.
17 А підстави для стовпів —
мідь, гаки стовпів та обручів їх-
ніх — срібло. А обклад верхів
їх — срібло, і вони — всі стов-
пи подвір'я — поспи́нані сріб-
лом.
18 А заслона брами подвір'я —
робота гаптівника: блакить, і пур-
пур, і червень та суканий віссон;
і двадцять ліктів довжина, а ви-
шина в ширині — п'ять ліктів,
відповідно запонам подвір'я.
19 А стовпів для них — чотири,
і підстав для них — чотири, із
міді. Гаки їх — срібло, і обклад
верхів їх та їхніх обручів — сріб-
ло.
20 А всі кілки для скинії й для
подвір'я навколо — мідь.
21 Оце перелік скинії, скинії
свідоцтва,[1] що був обрахований
на при́каз Мойсея, — за допомо-
гою Левитів під рукою Ітамара,
сина Аарона, священика.
22 А Бецал'їл, син Урія, сина
Хура, Юдиного племени, поробив
усе, що Господь наказав був Мой-
сеєві.

[1] Тут miškan haedut, скинія свідоцтва, пор. 27. 21.

23 А з ним Оголіяв, син Ахі-
самахів, Данового племени, об-
ро́блювач, і мисте́ць, і гаптівник
блакиттю, і пурпуром, і червенню, і
віссоном.
24 Усе золото, вжите для праці
в усій роботі святині, то було зо-
лото колихання,[1] — двадцять і
дев'ять тала́нтів та сім сотень і
тридцять шеклів *на міру* шеклем
святині.
25 А срібло полічених у гро-
маді *мужів* — сто талантів та ти-
сяча, і сімсот і сімдесят і п'ять
шеклів *на міру* шеклем святині,
26 на голову бека, *цебто* по-
ловина шекля *на міру* шеклем
святині для кожного, хто перехо-
див при переліку від віку два-
дцяти літ і вище, — для шостисот
тисяч і трьох тисяч і п'ятисот і
п'ятидесяти.
27 І було сто тала́нтів срібла
на відлиття́ підстав святині та під-
став завіси, — сотня підстав на
сотню талантів, талант на під-
ставу.
28 А з тисячі й семисот і семи-
десяти й п'яти *шеклів* поробив він
гаки для стовпів, і пообкладав
їхні верхи́ та поспина́в їх.
29 А міді колихання *було* сім-
десят талантів та дві тисячі й
чотириста шеклів.
30 І поробив він із неї підстави
входу скинії заповіту, і жертів-
ника мідяного, і його мідяну ме-
режу, та всі речі жертівника,
31 і підстави подвір'я навколо,
і підстави брами подвір'я, і ски-
нійні кілки, і всі кілки подвір'я
навколо.

Ви́готовлення службо́вих шат

39 А з блакиті й пурпуру та
червені поробили вони служ-
бові шати для слу́ження в святи-
ні. І поробили священні шати, що
вони для Аарона, як Господь нака-
зав був Мойсеєві.
2 І зробив він ефо́да з золота,
блакиті, і пурпуру, і червені та з
суканого віссону.
3 І повибивали вони золоті бля-
хи, та й настригли нито́к на ро-
боту серед блакиті, і серед пур-
пуру, і серед червені, і серед віс-
сону, — робота мистця́.
4 Вони зробили для нього злу-
чені нараменники, на обох кінцях
його він був сполу́чений.
5 А пояс мистецький *для* на-
клада́ння ефо́ду, що з ним з'є́дна-
ний і *одна́кового* з ним виробу,
— золото, блакить, і пурпур, і
червень, і суканий віссон, як Гос-
подь наказав був Мойсеєві.
6 І поробили вони камені онік-
сові, оточені золотими гні́здами,
ви́різьблені різьбою печатки, з іме-
на́ми Ізраїлевих синів.
7 І він їх поклав на ефодові
нараменники, — камені на па-
м'ять для Ізраїлевих синів, як
Господь наказав був Мойсеєві.
8 І зробив він нагрудника, ро-
ботою мистця, як робота ефоду, —
золото, блакить, і пурпур, і чер-
вень, і суканий віссон.
9 Квадрато́вий він був, скла́де-
ним удвоє зробили нагру́дника, —
п'ядь довжина його, і п'ядь шири-
на його, складений удвоє.
10 І понаса́джували на ньому
чотири ряди каменя. Ряд: рубі́н,
топа́з і смара́гд — ряд перший.
11 А ряд другий: карбу́нкул,
сапфі́р і я́спіс.
12 А ряд третій: опа́ль, ага́т і
амети́ст.
13 А четвертий ряд: хризолі́т,
о́нікс і бері́л, — вони вставлені
золотими наса́дами в своїх гні́з-
дах.
14 А камені ті — на йменння два-
надцятьо́х Ізраїлевих синів вони,

[1] Хитання чи колихання перед Господом при жертві, пор. 29. 24, 26.

на йменння їх; різьбою печатки кожен на ім'я його для дванадцяти́ племен.
15 І поробили вони на нагруднику сукані ланцюги плетеною роботою зо щирого золота.
16 І зробили вони два золоті гнізда та дві золоті каблучки, і дали ці каблучки на двох кінцях нагрудника.
17 І дали два золоті шнури на дві ті каблучки до кінців нагрудника.
18 А два кінці обох шнурів дали до двох гнізд, і дали на нараменники ефоду спереду його.
19 І зробили дві золоті каблучки, та й поклали на обох кінцях нагрудника на краї його, що до сторони ефоду, всере́дину.
20 І зробили вони дві золоті каблучки, та й дали їх на обидва нараменники ефоду здолу, спе́реду його, при сполученні його, над мистецьким поясом ефоду.
21 І прив'язали нагрудника від каблучок його до каблучок ефоду блакитною ниткою, щоб був на мистецькім поясі ефоду, — і не буде ру́хатись нагрудник ізнад ефоду, як Господь наказав був Мойсеєві.
22 І зробив він ша́ту для ефоду, ткацькою роботою, всю блакитну.
23 А о́твір ша́ти в сере́дині її, як отвір па́нцера; край отво́ру її *обрамований* навколо, — щоб не де́ртися їй.
24 І поробили вони на подо́лку шати гранатові яблука з блакиті, і пурпуру та з суканої червені.
25 І поробили дзвінки́ зо щирого золота, і дали ті дзвінки поміж гранатові яблука на подолку ша́ти навколо, поміж ті гранатові яблука, —
26 дзвінок і гранатове яблуко, дзвінок і гранатове яблуко на подолку шати тієї навколо, на слу́ження, як Господь наказав був Мойсеєві.
27 І поробили вони хіто́ни з віссону, робота ткача, для Аарона та для синів його,
28 і заво́я з віссону, і шапки́ накриття з віссону, і льняна́ спідня о́діж із суканого віссону,
29 і пояса з суканого віссону, і блакиті, і пурпура та з червені, робота гаптяря, як Господь наказав був Мойсеєві.
30 І зробили *квітку*, вінця святости, зо щирого золота, і написали на нім письмом різьби печатки: „Святість для Господа".
31 І дали́ на нім блакитну нитку, щоб була́ на заво́ї згори, як Господь наказав був Мойсеєві.

Мойсей благословляє роботу

32 І скінчи́лася вся робота скинії, скинії заповіту. І зробили Ізраїлеві сини все, — як Господь наказав був Мойсеєві, так зробили вони.
33 І позно́сили вони до Мойсея скинію *внутрішню*, намета *зовнішнього* та всі речі її: гачки її, дошки її, засуви її, і стовпи її та підстави її,
34 і накриття з баранячих начервоно пофарбованих шкурок, і накриття з тахашевих шкурок, і завісу заслони,
35 ковчега свідоцтва, і держаки його, і віко,
36 стола, усі речі його, і хліб показни́й,
37 чистого свічника та лямпадки його, лямпадки розста́влені, та всі речі його й оливу освітлення,
38 і золотого жертівника, миро пома́зання, і запашне́ кадило, і завісу при вході скинії,
39 мідяного жертівника, і його мідяну мережку, держаки його, і всі речі його, умивальницю та підставу її,

40 запони подвір'я, стовпи його, і підстави його, і заслону для брами подвір'я, шнури його, і кілки його, і всі речі для служби в скинії, у скинії заповіту,
41 службо́ві шати для слу́ження в святині, священні шати священика Аарона, і шати синів його для священнослу́ження.
42 Усе так, як Господь наказав був Мойсеєві, так зробили Ізраїлеві сини всю ту роботу.
43 І побачив Мойсей усю ту роботу, і ось — вони зробили її! Як Господь наказав був, так зробили вони. І поблагословив їх Мойсей!

Божий нака́з поставити скинію заповіту

40 А Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 ,,Першого місяця, першого дня місяця поставиш намета для скинії заповіту.
3 І поставиш там ковчега свідоцтва, і закриєш ковчега завісою.
4 І внесеш стола, і порозкладаєш належне йому; і внесеш свічника, і запалиш його лямпадки.
5 І поставиш золотого жертівника для кадила перед ковчегом свідоцтва; і повісиш заслону входу скинії.
6 І поставиш жертівника цілопа́лення перед входом скинії, скинії заповіту.
7 І поставиш умивальницю між скинією заповіту та між жертівником, і даси туди води.
8 І поставиш подвір'я навколо, і даси заслону брами подвір'я.
9 І візьмеш миро помáзання, та й помáжеш скинію та все, що в ній, і освя́тиш її та всі речі її, — і стане вона святістю.
10 І помажеш жертівника цілопа́лення та всі речі його, і освя́тиш жертівника, — і стане жертівник Найсвятíшим.
11 І помажеш умивальницю та підставу її, — і освя́тиш її.
12 І приведе́ш Аарона та синів його до входу скинії заповіту, та й обмиєш їх водою.
13 І зодягнеш Аарона в священні шати, і помажеш його, і освя́тиш його, — і він буде священнослужити Мені.
14 І приведе́ш синів його, і позодягаєш їх у хітони.
15 І помажеш їх, як помазав їхнього батька, — і будуть вони священнослужити Мені. І станеться, що помáзання їх буде на них на вічне свяще́нство, на їхні покоління!"
16 І зробив Мойсей усе, — як Господь наказав був йому, так він зробив.

Мойсей ставить скинію заповіту

17 І сталося першого місяця другого року, першого *дня* місяця, — була поставлена скинія!
18 І поставив Мойсей скинію, і дав підстави її, і поклав дошки її, і дав засови її, і поставив стовпи її.
19 І розтягнув намета над *внутрішньою* скинією, і поклав скинійне накриття́ на неї згори́, як Господь наказав був Мойсеєві.
20 І взяв він і поклав свідоцтво до ковчега, а на ковчега поклав держаки́, і дав на ковчега віко згори.
21 І вніс він ковчега до скинії, і повісив завісу заслони, і закрив ковчег свідоцтва, як Господь наказав був Мойсеєві.
22 І дав він стола в скинію заповіту, на стороні скинії на північ, поза завісою.
23 І порозкладáв на ньому розклад хліба перед Господнім лицем, як Господь наказав був Мойсеєві.

24 І поставив свічника в скинії заповіту навпроти стола, на стороні скинії на південь.

25 І позасвічував лямпадки перед Господнім лицем, як Господь наказав був Мойсеєві.

26 І поставив золотого жертівника в скинії заповіту перед завісою.

27 І кадив він на ньому запашні кадила, як Господь наказав був Мойсеєві.

28 І повісив входо́ву заслону до скинії.

29 А жертівника цілопа́лення поставив при вході скинії, скинії заповіту, і приніс на ньому цілопа́лення та жертву хлібну, як Господь наказав був Мойсеєві.

30 І поставив умивальницю між скинією заповіту та між жертівником, і туди дав води на миття.

31 І вмивали з нього Мойсей й Аарон та сини його руки свої та ноги свої.

32 Коли вони вхо́дили до скинії заповіту, і коли зближа́лися до же́ртівника, вони обмивалися, як Господь наказав був Мойсеєві.

33 І поставив подвір'я навколо скинії та жертівника, і повісив заслону брами подвір'я.

34 А хмара закрила скинію заповіту, і слава Господня напо́внила скинію.

35 І не міг Мойсей увійти до скинії заповіту, бо хмара спочивала над нею, а слава Господня напо́внила скинію.

36 А коли підіймалася хмара з-над скинії, то Ізраїлеві сини руша́ли в усі свої по́дорожі.

37 А якщо хмара не підіймалася, то не руша́ли вони аж до дня, коли вона підійма́лася,

38 бо над скинією вдень була хмара Господня, а вночі був огонь у ній, — на оча́х усього Ізраїлевого дому в усіх його по́дорожах!

ТРЕТЯ КНИГА МОЙСЕЄВА:

ЛЕВИТ

Жертва цілопа́лення

1 І кликнув Господь до Мойсея, і промовляв до нього з скинії заповіту, говорячи:

2 „Промовляй до Ізраїлевих синів та й скажеш до них: Коли хто з вас принесе́ жертву для Господа зо скотини, то з худоби великої й худоби дрібної принесете вашу жертву.

3 Якщо жертва його — цілопа́лення з худоби великої, то нехай принесе його, самця́ безва́дного; нехай приведе його до скинії заповіту, щоб він був уподобаний перед лицем Господнім.

4 І покладе він руку свою на го́лову цілопа́лення, — і буде йому да́но вподо́бання на очищення від гріхів його.

5 І заріже він ягня перед Господнім лицем. А Ааронові сини, священики, принесуть кров, і покро́плять тією кров'ю на же́ртівника навко́ло, що при вході до скинії заповіту.

6 І здере він шкуру з жертви цілопа́лення, і розі́тне його на куски його.

7 І дадуть сини священика Аарона огню на жертівника, і покладуть дров на тім огні.

8 І порозклада́ють Ааронові сини, священики, ті куски, голову та

товщ, на дро́вах, що на огні, який на жертівнику.

9 А його ну́трощі та голінки його обмиє водою. І священик усе те спалить на жертівнику, — *це* цілопа́лення, огняна́ жертва, пахощі любі для Господа.

10 А якщо його жертва з дрібної худо́бини, — з овець або з кіз на цілопалення, то нехай приведе його, безвадного самця́,

11 і заріже його на боці жертівника на північ, перед Господнім лицем. І покроплять сини Ааронові, священики, кров'ю його на жертівника навколо.

12 І розі́тне його на куски його, і голову його, і товщ його, а священик порозкладає їх на дро́вах, що на огні, який на жертівнику.

13 А нутрощі та голінки обмиє водою. І священик принесе все це, та й спалить на жертівнику, — це цілопалення, огняна жертва, пахощі любі для Господа.

14 А якщо цілопа́лення його — жертва для Господа з пта́ства, то нехай з го́рлиць або з голубенят принесе жертву свою.

15 І принесе її священик до жертівника, і проб'є йому нігтем великим голову, та й спалить на жертівнику, а кров його буде вилита при стіні жертівника.

16 І здійме його воло в пір'ї його, і кине його при жертівнику на схід на місце по́пелу.

17 І роздере його між кри́льми його, *але* не відділить *їх*. А священик спалить його на жертівнику на дро́вах, що на огні, — воно цілопа́лення, огняна́ жертва, пахощі любі для Господа.

Жертва хлібна

2 А коли хто принесе́ жертву, жертву хлі́бну для Господа, то нехай пшенична мука буде жертва його, а він поллє на неї оливи, і дасть на неї ладану.

2 І принесе її до Ааронових синів, священиків, і візьме звідти повну свою жменю пшеничної муки її, і оливи її зо всім її ладаном, та й спалить священик на жертівнику за прига́дувальну частину, — *це* огняна́ жертва, пахощі любі для Господа.

3 А позостале з цієї хлібної жертви — для Аарона та для синів його, *це* Найсвятіше з Господніх же́ртов!

4 А коли принесеш жертву, жертву хлібну випеченого *в* печі, то *нехай це буде* пшенична мука, — прісні калачі, мішані в оливі, та прісні коржики, помазані оливою.

5 А якщо твоя жертва — жертва хлібна на лопатці, то нехай це буде пшенична мука, мішана в оливі, прісна.

6 Поламати її на шматочки, і поллєш на неї оливи, — це хлібна жертва.

7 А якщо твоя жертва — жертва хлібна сма́ження, то нехай буде зроблена в оливі з пшеничної муки.

8 І принесеш хлібну жертву, що зроблена з тих *речей*, для Господа, і подаси її до священика, а він принесе її до жертівника.

9 І принесе священик із хлі́бної жертви за прига́дувальну частину її, та й спалить на жертівнику, — *це* огняна́ жертва, любі пахощі для Господа.

10 А позостале з цієї хлібної же́ртви — для Ааро́на та для синів його́: *це* Найсвятіше з Господніх же́ртов!

11 Кожна хлі́бна жертва, яку принесете Господе́ві, не буде зро́блена квашена, бо все квашене й усякий мед — не спалите з нього огняної жертви для Господа.

12 Як жертву первоплоду принесіть її для Господа, а на жертівника вона не приноситься на любі пахощі.
13 І кожну жертву, жертву хлібну, посолиш сіллю. І хлібної жертви твоєї не позбавиш соли заповіту Бога твого, — на кожній жертві твоїй принесеш соли.
14 А якщо принесеш хлібну жертву первоплóдів для Господа, то колосся, пряжене в огні, *як* потовчене зéрно принесеш хлібну жертву своїх первоплодів.
15 І полий на неї оливи, і поклади на неї ладану, — це жертва хлібна.
16 І спалить священик за пригáдувальну частину її з потовченого зéрна, із оливи її на всім ладані її, — *це* огнянá жертва для Господа.

Жертва мирна

3 А якщо його жертва — ми́рна, якщо з великої худоби він приносить чи самця́, чи сами́цю, — він принесе її безвáдну перед Господнє лице,
2 і покладе свою руку на голову жертви своєї, та й заріже її при вході до скинії заповіту. А Ааронові сини, священики, покроплять тією кров'ю на жертівника навколо.
3 І принесе він із мирної жертви огняну́ жертву для Господа, — лій, що закриває ну́трощі, та ввесь лій, що на ну́трощах,
4 і оби́два ни́рки, і лій, що на них, що на стéгнах, а сальникá на печінці — зді́йме його з ни́рками.
5 І спалять те сини Ааронові на жертівнику на цілопáлення, що на дрóвах, яке на огні, — *це* огнянá жертва, пахощі любі для Господа.
6 А якщо з дрібної худоби його жертва на мирну жертву для Господа, самéць чи сами́ця, то безвáдну принесе її.
7 Якщо приносить він на жертву вівцю́, то принесе її перед Господнє лице,
8 і покладе свою руку на голову жертви своєї, та й заріже її перед скинією заповіту. А Ааронові сини покрóплять кров'ю її на жертівника навколо.
9 І він принесе з мирної жертви огняну́ жертву для Господа, — цілого курдюкá, якого зді́йме при хребті, і лій, що закриває ну́трощі, і ввесь лій, що на ну́трощах,
10 і обидві нирки та лій, що на них, що на стéгнах, а сальника на печінці — зді́йме його з нирками.
11 І священик спалить те на жертівнику, — хліб огнянóї жертви для Господа.
12 А якщо жертва його коза, то піднесе її перед лице Господнє,
13 і покладе свою руку на голову її, та й заріже її перед скинією заповіту. А Ааронові сини́ покрóплять кров'ю її на жертівника навколо.
14 І він принесе з неї жертву свою, жертву для Господа, — лій, що закриває ну́трощі, та ввесь лій, що на ну́трощах,
15 і оби́дві нирки, і лій, що на них, що на стегнах, а сальника на печінці — зді́йме його з нирками.
16 І священик спалить їх на жертівнику, — *це* пожива, огнянá жертва на любі пахощі; увесь лій — для Господа.
17 *Оце* постанова вічна для ваших родів у всіх осáдах ваших: жодного лою й жодної крови не будете їсти''.

Жертва за гріх

4 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 ''Промовляй до Ізраїлевих синів, говорячи: Коли хто невмисне

згрішить проти *якої* зо всіх за́-
повідей Господніх, — чого не треба
чинити, а він учинить проти од-
нієї з них, —
3 якщо пома́заний священик
згрішить на провину наро́ду, то
він принесе за гріх свій, що згрі-
шив *ним*, бичка́, — молоде з
худоби великої, — безвадного для
Господа на жертву за гріх.
4 І приведе́ він того бичка до
входу скинії заповіту перед Гос-
поднє лице, і покладе́ свою́ руку
на голову того бичка, та й заріже
бичка перед Господнім лицем.
5 А помазаний священик візьме
кро́ви того бичка, та й внесе її до
скинії заповіту.
6 І вмочить священик пальця
свого в ту кров, та й покро́пить
тією кров'ю сім раз перед Гос-
поднім лицем пе́ред завіси свя-
тині.
7 І дасть священик з тієї крови
на ро́ги жертівника кадила пахо-
щів, перед Господнім лицем, що
він у скинії заповіту, а всю кров
бичка виллє до підстави жертів-
ника цілопа́лення, що при вході
скинії заповіту.
8 А ввесь лій бичка́ жертви за
гріх — принесе з нього лій, що
закриває нутрощі, і ввесь лій, що
на нутрощах,
9 і оби́дві нирки та лій, що на
них, що на стегнах, а сальника на
печінці — здійме його з нирками,
10 як приноситься з вола мир-
ної жертви, — і священик спалить
те на жертівнику цілопалення.
11 А шкуру бичка та все м'ясо
його з головою його та голінками
його, і нутрощі його, і нечистість
їх, —
12 і всьо́го бичка винесе поза
та́бір до чистого місця, до *місця*
висипа́ння по́пелу, і спалить його
на дро́вах в огні, — на висипа́нні
попелу буде спа́лений він.

13 А коли вся Ізраїлева гро-
мада помилково згрішить, і діло
буде зата́єне з очей зборів, і зроб-
лять що *проти* якої зо всіх Гос-
подніх за́повідей, чого не можна
робити, і завиня́ть,
14 а гріх буде пізнаний, що
вони згрішили ним, — то збори
принесуть бичка, молоде з худоби
великої, на жертву за гріх. І
вони приведу́ть його перед скинію
заповіту.
15 А старші громади покладуть
свої руки на голову бичка перед
Господнім лицем, та й заріже *один
з них* бичка перед лицем Господ-
нім.
16 А помазаний священик внесе
крови бичка до скинії заповіту.
17 І вмочить священик пальця
свого в ту кров, та й покро́пить
сім раз перед Господнім лицем
пе́ред завіси.
18 І дасть він із тієї крови на
роги жертівника, що перед Гос-
поднім лицем, що він у скинії
заповіту, а всю ту кров виллє до
підстави жертівника цілопа́лення,
що при вході скинії заповіту.
19 А ввесь його лій принесе з
нього та й спалить на жертівнику.
20 І зробить з тим бичком те
саме, що робив бичкові жертви за
гріх, так само зробить із ним. І
так священик дасть очи́щення за
них, — і буде про́щено їм.
21 І винесе бичка поза та́бір, та
й спалить його, як палив бичка
першого, — він жертва за гріх
зборів.
22 Коли згрішить начальник, і
зробить що невмисне *проти* якої
зо всіх за́повідей Господа, Бога
його, чого робити не можна, та й
завини́ть,
23 і буде пізнаний ним гріх
його, що згрішив ним, то приведе
він жертву свою — безвадного
козла,

24 і покладе свою руку на голову того козла, та й заріже його в місці, де ріжеться цілопалення перед Господнім лицем, — він жертва за гріх.
25 А священик візьме з крови жертви за гріх своїм пальцем, та й дасть на роги жертівника цілопáлення, а кров його виллє до підстави жертівника цілопалення.
26 А ввесь лій його спалить на жертівнику, як лій мирної жертви, та й так очистить священик його з гріха його, — і буде прóщений йому.
27 А коли яка душа з народу землі невмисне згрішить, коли зробить що *проти* якої з заповідей Господніх, чого робити не можна, та й завини́ть,
28 і буде пізнаний ним гріх його, що згрішив, то він приведе жертву свою — безвадну козу, самицю, за гріх свій, що він згрішив був,
29 і покладе свою руку на голову жертви за гріх, та й заріже цю жертву за гріх у місці цілопалення.
30 А священик візьме своїм пальцем із крови її, та й дасть на роги жертівника цілопáлення, а всю її кров виллє до підстави жертівника.
31 А ввесь її лій він здійме, як знятий був лій із мирної жертви, і священик спалить на жертівнику на пахощі любі для Господа. І так священик очистить його, — і буде прóщено йому.
32 А якщо він приведе вівцю в жертву свою за гріх, то приведе безвадну сами́цю,
33 і покладе свою руку на голову жертви за гріх, та й заріже її на жертву за гріх у місці, де ріже він *жертву* цілопáлення.
34 І візьме священик із крови жертви за гріх своїм пальцем, та й дасть на роги жертівника цілопáлення, а всю кров її виллє до підстави жертівника.
35 А ввесь лій її здійме, як здиймáється лій вівці з мирної жертви, та й спалить священик його на жертівнику на огняні жертви Господні. І так очистить його священик за гріх його, що згрішив був, — і буде прóщено йому.

Жертва за провину

5 А коли хто згрішить: почує голос прокляття, і був свідком, або бачив, або знав, але не виявив, то понесе свою провину;
2 або особа, що доторкнеться якої нечистої речі, або пáдла звірини нечистої, або падла худоби нечистої, або падла нечистого плазуючого, і буде *це* незнáне їй, то вона — нечиста й завини́ть;
3 або коли доторкнеться нечистости людини, всякої нечистости її, що нею стане нечиста, і буде *це* незнáне їй, а вона довідається, то завини́ть;
4 або коли хто присягнé, вимовляючи нерозважно устами своїми, чинити зло або чинити добро, на все, що нерозважно вимовляє людина в прися́зі, і буде *це* незнáне йому́, а він довідається, що завини́в одним із цих, —
5 то станеться, що завинить одним із цих, і ви́знає, чим він згрішив у тому.
6 І приведе він Господéві жертву за провину, за гріх свій, що згрішив, самицю з дрібної худоби, — вівцю́ або козу́ — на жертву за гріх, а священик очистить його від гріхá його.
7 А якщо рука його не спроможна на ягня, то принесе в жертву за провину свою, що згрішив він, дві гóрлиці або двоє голубенят Господéві, — одне на жертву за гріх, а одне на цілопáлення.

8 І принесе їх до священика, а
він перше принесе *те*, що на жерт-
ву за гріх, і натне великим нігтем
голову його від шиї її, але не
відділить.
9 І покрóпить із крови жертви
за гріх на стінý жертівника, а
позостала кров буде вилита до
підстави жертівника, — це жертва
за гріх.
10 А другого зробить цілопá-
ленням за уставом. І очистить
його священик від гріхá його, що
згрішив той, — і буде прóщено
йому.
11 А якщо він не спроможний
на дві горлиці або на двоє голубе-
нят, то принесе в жертву свою *за
те*, чим згрішив, десяту частину
ефи[1] пшеничної муки на жертву за
гріх, не докладе до неї оливи й не
дасть на неї ладану, — бо вона
жертва за гріх.
12 І принесе її до священика, а
священик візьме з неї повну свою
жменю, за пригадувальну частину
її, та й спалить на жертівнику на
огняні жертви Господéві, — вона
жертва за гріх.
13 І очистить його священик від
гріха його, що згрішив він одним
із них, і буде йому прóщений; і
буде вона для священика, як жерт-
ва хлíбна“.
14 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
15 „Коли хто перéступом спро-
невіриться, і невмисне згрішить
проти Господніх святощів, то він
приведе жертву за провину свою
до Господа, — безвадного баранá
з дрібної худоби, за твоєю оцін-
кою срібла шеклів, *на міру* шек-
лем святині на жертву за прови-
ну.
16 А *те*, що згрішив проти свя-
тощів, повéрне, і додасть до нього
п'яту частину його священикові, а
священик очистить його баранóм
жертви за гріх, — і буде прóщено
йому.
17 А якщо згрішить коли хто, і
зробить що *проти* якої зо всіх
Господніх зáповідей, чого не мож-
на робити, і не знатиме, і зави-
нить, і понесе свій гріх,
18 то він приведе до священика
безвадного барана з дрібної худо-
би в оцінці твоїй на жертву за
провину. І очистить його свя-
щеник за пóмилку його, що *нею*
помилився, бо він не знав, — і
буде прóщена йому.
19 Це жертва за провину: він
справді завинив Господéві“.
20 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
21 „Коли хто згрішить і пере-
ступом спроневіриться проти Гос-
пода, і скаже неправду на ближ-
нього свого щодо дáного на схó-
вок, щодо даного в зáклад, або
щодо грабунку, або вимусить утис-
ком у ближнього свого,
22 або знáйде *якýсь* згубу та й
скаже неправду про неї, і при-
сягнé неправдиво на одне зо всьо-
го, щó робить людúна, і згрішить
тим,
23 то станеться, коли він згрі-
шить і завинúть, — нехай повéрне
грабýнок, що заграбував, або вú-
мушення, що був вимусив, або
дане на сховок, що було зложене
в нього, або згубу, що знайшов,
24 або все, що присяг про нього
неправдиво, — і поверне його на-
самперед, і додасть до нього п'яту
частину томý, чиє воно, дасть його
в день, коли *виявиться* провина
його.
25 І він приведе Господéві до
священика жертву за провину
свою, — безвадного барана з дріб-
ної худоби за твоєю оцінкою на
жертву за провину.
26 І священик очистить його

[1] Ефа — біля 18 кіло.

перед Господнім лицем, і буде
йому прóщено все до одного, щó
він зробив на провину".

Закони про жертви

6 І Господь промовляв до Мой-
сея, кáжучи:
2 „Накажи Ааронові та си-
нам його, повідáючи: Оце закóн
цілопáлення: Воно приноситься
на óгнищі своїм на жертівнику
цілу ніч аж до рáнку, а огонь
жертівника горітиме на ньому.
3 І надіне священик льнянý
свою шату, і льняне спіднє зо-
дягне на тіло своє, і збере пóпіл,
що *на нього* огонь спалить ціло-
палення на жертівнику, та й по-
кладе його при жертівнику.
4 І здійме він шати свої, і зо-
дя́гне одіж іншу, та й винесе по-
піл поза тáбір до чистого місця.
5 А огонь на жертівнику горі-
тиме на ньому, не погасне, а свя-
щеник палúтиме на ньому дрóва
щорáнку, і кластиме на нього ці-
лопалення, і палитиме на ньому
лій мирних жертов.
6 Огонь зáвжди горітиме на
жертівнику, не погасне.
7 А оце закóн про хлібну
жертву: Ааронові сини принесуть
її перед лице Господнє до пéреду
жертівника.
8 І візьме він із неї жменею
своєю з пшеничної мукú хлібної
жертви, та з оливи її, та ввесь ла-
дан, що на хлібній жертві, та й
спалить на жертівнику, — любі
пахощі, *це* частина її, як пригаду-
вальна для Господа.
9 А позостале з неї їстимуть
Аарон та сини його, — прісне
буде їджене воно в святім місці, на
подвір'ї скинії заповіту бýдуть
їсти її.
10 Не буде пéчена вона кваше-
ною. Їхню частину — Я дав це з
огнянúх Моїх жертов; вона — Най-
святіше, як жертва за гріх та
жертва за провину.
11 Кожен нащадок чоловічої
статі поміж Ааронових дітей буде
її їсти, — вічна постанова для
ваших поколінь, — з огнянúх жер-
тов Господніх. Усе, що доторк-
неться до них, освя́титься".
12 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
13 „Оце жертва Аарона та синів
його, що принесуть Господéві в
дні помáзання його: десята части-
на ефú пшенúчної муки, *це* постійна
хлібна жертва: половина її — рано,
а половина її — ввечорі.
14 На лопáтці в оливі буде вона
зрóблена; принесеш її вимішану,
випечену жертву хлібну *в* кусках
принесеш, — любі пахощі для
Господа.
15 А помáзаний священик *зро-
бить її* — замість нього зробить
її *котрийсь* із синів його, — *це*
вічна Господня постанова. Уся
вона буде спалена.
16 А кожна священикова хлібна
жертва буде ціла, — не буде їд-
жена".
17 І Господь промовляв до Мой-
сея, говóрячи:
18 „Промовляй до Аарона та до
синів його, говорячи: Оце закóн
про жертву за гріх: На місці,
де зарізується цілопáлення, буде
зарізувана жертва за гріх перед
лицем Господнім, — Найсвятіше
вона!
19 Священик, що складає її як
жертву за гріх, буде їсти її, — на
місці святому буде вона їджена, на
подвір'ї скинії заповіту.
20 Усе, що доторкнеться до
м'яса її, стане святе; а що з її
крови покрóпить на одéжу, — що
покрóпиться нею, те випереш на
місці святому.
21 А глúняний пóсуд, що в нього-
му вона вáрена, буде розбитий. А

якщо в мідянім пóсуді була вона
вáрена, то буде вичищений до
блиску й виполосканий водою.
22 Кожен чоловічої статі із
священиків буде їсти її, — Найсвятіше вона.
23 А кожна жертва за гріх, що
з крови її буде внесено до скинії
заповіту на окýплення в святині,
не буде їджена, — в огні буде
спалена.

7 А оце закóн жертви за провину, — Найсвятіше вона.
2 На місці, де ріжуть цілопалення, заріжуть жертву за провину, а кров її священик покропить на жертівника навколо.
3 А ввесь її лій із неї він принесé, — курдюкá, і лій, що покриває нýтрощі,
4 і обидві нирки, і лій, що на
них, що на стегнах, а сальника на
печінці здійме з нирками,
5 та й спалить те священик на
жертівнику, — *це* огнянá жертва
для Господа, жертва за провину
вона.
6 Кожен чоловічої статі серед
священиків буде їсти її, — на місці
святому буде вона їджена, Найсвятіше вона.
7 Як про жертву за гріх, так
само про жертву за провини —
закóн їм один: священикові, що
очистить нею, йому вона буде.
8 А священик, що приносить
чиєсь цілопалення, — шкура цілопалення, яке приніс він, священикові, йому вона бýде.
9 І кожна жертва хлібна, що
в печі буде печена, і кожна приготóвлена в горшку та на лопатці,
— священикові, що приносить її,
йому вона бýде.
10 А кожна хлібна жертва, мішана в оливі й суха, — буде вона
всім синам Аароновим, як одному, так і другому.
11 А оце закóн про мирну
жертву, що *хтось* принесе її Господéві.
12 Якщо принесе її на подяку,
то він принесе на жертву подяки
прісні калачі, мішані в оливі, і
прісні коржі, помазані оливою,
і вимішана пшенична мука, калачі, мішані в оливі.
13 Разом із калачами квáшеного хліба принесе він жертву
свою, при мирній жертві подяки
його.
14 І принесе він *щось* одне з
кожної жертви, — принóшення
для Господа; *це буде* священикові,
що крóпить кров мирної жертви,
— буде йому.
15 А м'ясо мирної жертви подяки його буде їджене в дні його
жертви, — не позоставить із нього
нічóго до рáнку.
16 А якщо жертва його принóшення — обітниця, або добровільний дар, то вона буде їджена
в день принéсення ним його жертви, а позостале з неї й назавтра
буде їджене.
17 А позостале з м'яса кривавої
жертви в третім дні буде спалене.
18 А якщо справді буде їджене
з м'яса мирної жертви його в
третім дні, то не буде вподóбаний
той, хто принóсить її, — *це* не
буде залічене йому, буде нéчисть;
а хто їстиме з неї, понесе свій
гріх.
19 А те м'ясо, що доторкнеться
до чогось нечистого, не бýде їджене, — на огні буде спáлене. А
м'ясо *чисте* — кожен чистий буде
їсти м'ясо.
20 А душа[1], що буде їсти м'ясо
з мирної жертви, що вона Господня, а нéчисть його на ньому, то
буде вона винищена з нарóду свогó.
21 А коли хто доторкнеться до

[1] Тут душа — людина, кожен.

чогось нечистого, до нечистоти людської, або до нечистої худоби, або до всього нечистого плазу́ючого, та *проте* буде їсти з м'яса мирної жертви, що Господня вона, то буде той ви́нищений із наро́ду свого''.
22 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
23 ,,Кажи до Ізраїлевих синів, говорячи: жодного лою волового, ані овечого, ані козиного не бу́дете їсти.
24 А лій із па́дла й лій пошмато́ваного буде вживаний для всякої потреби, але їсти — не будете їсти його́.
25 Бо кожен, хто їсть лій із худоби, що з неї приносить огняну́ жертву для Господа, то душа та, що їсть, буде ви́нищена з наро́ду свого́.
26 І жодної крови пта́ства та худоби не будете їсти по всіх ваших осе́лях.
27 Кожна душа, що їстиме якубудь кров, — то буде винищена душа та з-посеред наро́ду свого́''.
28 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
29 ,,Промовляй до Ізраїлевих синів, говорячи: Хто приносить свою мирну жертву до Господа, *той* принесе своє прино́шення Господе́ві з своєї мирної жертви.
30 Руки його принесу́ть огняні жертви Господні, — лій із грудиною, принесе груди́ну, щоб колиха́ти її, *як* колиха́ння перед Господнім лицем.
31 І священик спалить той лій на же́ртівнику. А та грудина буде Ааронові та синам його.
32 А праве стегно з мирних же́ртов ваших дасте священикові, *як* прино́шення.
33 Хто з Ааро́нових синів приносить кров мирних жертов та лій, — йому буде на па́йку праве стегно́.
34 Бо Я взяв від Ізраїлевих синів грудину колиха́ння й стегно прино́шення з мирних жертов їхніх, та й дав їх священикові Ааро́нові й синам його на вічну постанову від Ізраїлевих синів.
35 Оце *ча́стка з* пома́зання Ааро́на та *частка з* пома́зання синів його з огняни́х же́ртов Господніх у день прино́шення їх на священнослу́ження Господе́ві,
36 що наказав Госпо́дь давати їм у день їхнього пома́зання від Ізра́їлевих синів, — вічна постанова на їхні покоління!
37 Оце зако́н про цілопа́лення, про хлібну жертву, і про жертву за гріх, і про жертву за прови́ну, і про посвя́чення, та про жертву мирну,
38 що Госпо́дь наказав був Мойсеєві на Сіна́йській горі в день нака́зу Його Ізра́їлевим синам прино́сити жертви свої Господе́ві в Сіна́йській пусти́ні''.

Ви́свячення Аарона та синів його

8 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 ,,Візьми Ааро́на та синів його з ним, і шати, і оливу пома́зання, і бичка жертви за гріх, і два бара́ни, і коша́ з опрісноками.
3 І збери всю громаду до входу скинії заповіту''.
4 І зробив Мойсей, як Госпо́дь наказав був йому. І зібралась громада до входу скинії заповіту.
5 І промовив Мойсей до громади: ,,Оце та річ, що Господь наказав зробити''.
6 І привів Мойсей Ааро́на й синів його, та й умив їх водою.
7 І дав він на нього хіто́на, й оперез́ав його поясом, і зодягнув його ша́тою, і дав на нього ефо́да,

і оперезав його поясом ефоду, і
прикріпив ним *ефода* на ньо́му.
8 І поклав на нього нагру́дника,
і дав до нагрудника урі́м та тум-
мі́м.
9 І поклав зав́оя на голову йо-
го, і поклав на завоя спереду його
золоту квітку, вінця святости, як
Господь наказав був Мойсе́єві.
10 І взяв Мойсей оливу пома́-
зання, і намастив скинію, і все,
що в ній, та й освятив їх.
11 І покропи́в він із неї сім раз
на же́ртівника, і намастив жертів-
ника та ввесь по́суд його, і вми-
вальницю та підставу її, щоб їх
освятити.
12 І вилив з оливи пома́зання
на Ааро́нову голову, та й пома́зав
його, щоб його посвятити.
13 І привів Мойсей Ааро́нових
синів, і зодягнув їх у хітони, й
оперезав їх поясом, і поклав на
них накриття́ *голови*, як Господь
наказав був Мойсеєві.
14 І підвів він бичка жертви за
гріх, — і поклав Ааро́н та сини
його свої ру́ки на голову того
бичка жертви за гріх.
15 І зарізав, і взяв Мойсей
кро́ви і дав своїм пальцем на ро́ги
навколо же́ртівника, — і очистив
жертівника. А кров вилив до під-
стави жертівника, і освятив його
для очища́ння на ньому.
16 І взяв він увесь лій, що на
ну́трощах, і сальника́ на печінці,
і обидві ни́рки та їхній лій, — і
Мойсей спалив на жертівнику.
17 А бичка́, і шкуру його, і
м'ясо його, і нечистість його спа-
лив в огні поза табо́ром, як Гос-
подь наказав був Мойсеєві.
18 І привів він барана́ цілопа́-
лення, — і поклали Ааро́н та
сини його руки свої на голову
барана.
19 І зарізав, і покропив Мойсей
кров'ю навколо жертівника.
20 А барана розсік на куски
його, — і Мойсей спалив голову,
і куски, і товщ.
21 А ну́трощі та голінки по-
обмивав водою. І Мойсей спалив
цілого барана на жертівнику, —
це цілопа́лення на па́хощі любі,
це огняна́ жертва для Господа, як
Господь наказав був Мойсеєві.
22 І привів барана другого, ба-
рана посвя́чення. І поклали Аа-
рон та сини його руки свої на
голову того барана.
23 І зарізав, і взяв Мойсей із
кро́ви його та й дав на пи́пку пра-
вого вуха Ааро́нового й на вели-
кого пальця правої руки його, і
на великого пальця правої ноги
його.
24 І привів Ааро́нових синів, і
дав Мойсей із кро́ви тієї на пи́пку
правого їхнього вуха, і на вели-
кого пальця правої руки їх, і на
великого пальця правої ноги їх.
І покропив Мойсей тією кров'ю
жертівника навко́ло.
25 І взяв він лій, і курдюка́, і
ввесь лій, що на ну́трощах, і саль-
ника на печінці, і обидві ни́рки й
їх лій, і стегно́ правиці.
26 А з коша́ з опрі́сноками, що
перед лицем Господнім, узяв од-
ного прі́сного калача та калача
хлібного, одну оливу та одного
коржика, і поклав на лої й на
правім стегні.
27 І дав він усе на руки Ааро́на,
і на руки синів його, і заколиха́в
це, *як* колиха́ння перед Господнім
лицем.
28 І взяв це Мойсей із їхніх
рук, та й спалив на жертівнику на
цілопалення, — воно жертва по-
свячення, на пахощі любі, воно
огняна жертва для Господа.
29 І взяв Мойсей груди́ну та й
заколиха́в її, *як* колиха́ння перед
Господнім лицем, із барана́ по-
свя́чення. Вона була́ для Мойсея

на пáйку, як Господь наказав був Мойсеєві.

30 І взяв Мойсей оливи помáзання та крóви, що на жертівнику, і покропи́в на Аарóна, на шáти його, і на синів його, і на шáти синів його з ним. І посвятив Аарона, шáти його, і синів його, і шáти синів його з ним.

31 І сказав Мойсей до Аарóна й до синів його: „Варіть м'ясо при вході скинії заповіту, і там бýдете їсти його, і хліб, що в коші посвя́чення, як я наказав був, говорячи: Аарон та сини його будуть їсти його.

32 А позостале з м'яса та з хліба спалите в огні.

33 А із входу скинії заповіту не вийдете сім день, аж до дня ви́повнення днів вашого посвя́чення, бо Він буде сім день посвя́чувати вас.

34 Як учинив я сьогодні, *так* наказав Госпóдь робити, щоб очистити вас.

35 А при вході скинії заповіту бýдете сидіти день і ніч сім день, і будете викóнувати варту Господню, — щоб вам не померти, бо так мені наказано".

36 І зробив Аарон та сини його все те, як наказав був Господь через Мойсея.

Перша жертва Ааронова за себе та за народ

9 І сталося восьмого дня, закликав Мойсей Аарóна та синів його, та старши́х Ізраїлевих,

2 та й сказав до Аарóна: „Візьми собі теля з худоби великої, на жертву за гріх, і баранá на цілопáлення, безвадних, і принеси перед Господнє лице.

3 А до синів Ізраїлевих будеш казати, говорячи: Візьміть козла на жертву за гріх, і теля й ягня однорічних, без вад, на цілопáлення,

4 і вола, і барана на жертву мирну, на заріз перед Господнім лицем, і хлíбну жертву, мішану в оливі, бо сьогодні об'я́виться вам Госпóдь".

5 І вони взяли, що наказав був Мойсей, перед скинію заповіту. І прийшла вся громада, та й стала перед Господнім лицем.

6 І сказав Мойсей: „Оце та річ, що Господь наказав був, — зрóбите, і об'я́виться вам слава Господня".

7 І сказав Мойсей до Аарóна: „Підійди до жертівника, і вчини свою жертву за гріх та своє цілопáлення, і очисти себе та нарóд, і вчини жертву за нарóд, і очисти їх, як наказав був Господь".

8 І підійшов Аарóн до жертівника, та й зарізав теля жертви за свій гріх.

9 А сини Аарóнові принéсли до нього кров, — і вмочив він свого пальця в кров, та й дав на роги жéртівника, а кров вилив до підстави жертівника.

10 А лій і нирки та сальникá на печінці з жертви за гріх спалив на жертівнику, як Господь наказав був Мойсеєві,

11 а м'ясо та шкуру спалив в огні поза табóром.

12 І зарізав він *жертву* цілопáлення, а Аарóнові сини подали йому кров, і він покропив на жертівника навкóло.

13 А цілопáлення — достачали йому його части́нами, і голову, а він палив на жертівнику.

14 І обмив він нýтрощі та голінки, і спалив на цілопáленні на жертівнику.

15 І приніс він жертву за нарóд, і взяв козлá жертви за гріх нарóду, та й зарізав його, — і склав його в жертві за гріх, як *і* першого.

16 І він приніс цілопáлення, і
вчинив його за постановою.
17 І він приніс хлі́бну жертву, і
наповнив із неї руку свою, та й
спалив на жертівнику, крім ціло-
пáлення ранкóвого.
18 І зарізав він вола й барана —
жертву мирну, що *належить* на-
рóдові, а сини Аарóнові принéсли
йому кров, і він покропив нею
жертівника навкóло,
19 і *принéсли* лій з вола та з
барана, курдюкá, і *лій*, що покри-
ває нýтрощі, і нирки, і сальника на
печінці.
20 І поклали вони лій на гру-
ди́ну, а він спалив лій на жертів-
нику.
21 А груди́ну та праве стегнó
Аарóн колихáв, *як* колихáння пе-
ред Господнім лицем, як наказав
був Мойсей.
22 І підняв Аарóн свої руки до
нарóду, та й поблагословив його, і
зійшов від принóшення жертви за
гріх і цілопáлення та мирної жерт-
ви.
23 І ввійшов Мойсей та Аарóн
до скинії заповіту; і вийшли вони, і
поблагословили нарóд, — і слава
Господня показалася всьому на-
рóдові.
24 І вийшов огонь від лиця Гос-
поднього, і спалив на жéртівнику
цілопáлення та товщ. А ввесь
нарóд бачив *це*, — і закричали
вони з радости, та й попáдали на
обличчя свої.

Смерть двох Ааронових синів.
Пайка Ааронова та синів його

10 І взяли́ Аарóнові сини, На-
дáв та Авігу, кожен кадиль-
ницю свою, і дали́ в них огню, і
поклали на ньому кадило, і при-
нéсли перед Господнє лице чужий
огонь, якого Він не наказав був
принóсити їм.
2 І вийшов огонь від лиця Гос-
поднього, та й спалив їх, — і вони
повмирали перед Господнім ли-
цем.
3 І сказав Мойсей до Аарóна:
,,Це *те*, про що говорив був Гос-
подь, кажучи: Серед близьки́х
Моїх Я буду освя́чений, і перед
усім нарóдом буду прослáвлений''.
І замовк Аарóн.
4 І покликав Мойсей Мисаїла
та Елцафана, синів Уззіїла, Ааро́-
нового дя́дька, та й промовив до
них: ,,Підійдіть, винесіть братів
своїх із святині поза тáбір''.
5 І вони підійшли, та й ви-
несли *їх* в їхніх хітонах поза
тáбір, як наказав був Мойсей.
6 І сказав Мойсей до Аарона, та
до Елеазара й до Ітамара, синів
його: ,,Голів ваших не відкри-
вайте, і одеж ваших не розди-
райте, — щоб вам не померти,
і щоб на всю громаду не роз-
гнівався Він. А брати ваші, —
увесь дім Ізраїлів будуть опла-
кувати те спáлення, що спалив
Господь.
7 А зо входу скинії заповіту не
ви́йдете ви, щоб не померти, бо на
вас олива Господнього помáзан-
ня''. І зробили вони за Мойсеє-
вим словом.
8 А Господь промовляв до Ааро́-
на, говорячи:
9 ,,Вина та п'янкóго напою не
пий ані ти, ані сини твої з тобою
при вході вашім до скинії заповіту,
— щоб вам не померти. *Це* вічна
постанова для ваших поколінь,
10 і щоб розрізняти між свя-
тістю й між несвятістю, і між
нечистим та між чистим,
11 і щоб навчати Ізрáїлевих си-
нів усіх постанов, про щó говорив
до них Господь через Мойсея''.
12 І Мойсей промовляв до Ааро́-
на та до Елеазара й до Ітамара,
позосталих синів його: ,,Візьміть

хлібну жертву, полишену з огняни́х Господніх же́ртов, та й їжте її прісну при жертівнику, бо це — Найсвятіше.

13 І будете їсти її в місці святому, бо вона — уставова пайка твоя й уставова пайка синів твоїх з огняни́х же́ртов Господніх, бо так мені наказано.

14 А грудину колиха́ння та стегно́ прино́шення будете їсти в місці чистому, ти й сини твої, та твої до́чки з тобою, бо уставова пайка твоя й уставова пайка синів твоїх дані з мирних жертов Ізраїлевих синів.

15 Стегно́ прино́шення й груди́ну колиха́ння на огняни́х жертвах лою принесуть вони, щоб колихати *як* колихання перед Господнім лицем. І буде *це* для тебе та для синів твоїх з тобою на вічну постанову, як наказав Господь".

16 А козла жертви за гріх пильно шукав Мойсей, і ось він був спа́лений. І розгнівався на Елеазара й на Ітамара, позосталих Ааронових синів, кажучи:

17 „Чому ви не з'їли жертви за гріх у місці святому? Бо вона — Найсвятіше, і її я дав вам, щоб унева́жнити провину громади, щоб очистити їх перед Господнім лицем.

18 Тож не внесено крови її до святині всере́дину. Будете конче їсти її в святині, як я наказав".

19 І промовляв Ааро́н до Мойсея: „От сьогодні прине́сли вони свою жертву за гріх і цілопа́лення своє перед Господнє лице, — і трапилося мені оце. А буду я їсти жертву за гріх сьогодні, — чи буде *це* добре в Господніх оча́х?"

20 І почув Мойсей, — і було́ *це* добре в його оча́х.

Зако́н про чисте й нечисте

11 І Господь промовляв до Мойсея та до Аарона, гово́рячи їм:

2 „Промовляйте до Ізраїлевих синів, ка́жучи: Оце та звірина́, що будете їсти зо всієї худоби, що на землі:

3 Кожну з худоби, що має розділені копи́та, і що має копита роздво́єні розривом, що жує жу́йку, — її будете їсти.

4 Тільки цього не будете їсти з тих, що жують жуйку, і з тих, що мають розділені копи́та: верблю́да, бо він жує жуйку, та розділених копит не має, — нечистий він для вас.

5 І тушка́нчика, бо він жує жуйку, та не має розділених копит, — нечистий він для вас.

6 І зайця, бо він жує жуйку, та не має розділених копит, — нечистий він для вас.

7 І свині́, бо вона має розділені ра́тиці, і має ра́тиці роздво́єні розривом, та жуйки не жує, — нечиста вона для вас.

8 Їхнього м'яса не будете їсти, а до їхнього па́дла не будете доторкатися, — нечисте воно для вас.

9 Оце будете їсти зо всього, що в воді: усе, що має плавці та луску́ в воді, у морях та в річка́х, — їх будете їсти.

10 А все, що не має плавців та луски́ в морях і в річках, зо всього, що роїться в воді, і зо всього, що пливає в воді, — гидо́та вони для вас!

11 І вони будуть гидо́та для вас, — їхнього м'яса не будете їсти, а їхнього па́дла будете бри́дитися.

12 Усе, що не має плавців та луски́ в воді, — гидота воно для вас.

13 А з пта́ства будете бри́дитися
оцього, — не будете їх їсти, ги-
дота вони: орла, грифа й морсь-
кого орла,
14 і коршака, і сокола за родом
його,
15 усякого крука за родом його,
16 і струся, і сови, і яструба за
родом його,
17 і пугача, і рибалки, та ібіса,
18 і лебедя, і пелікана, і сича,
19 і бусла, чаплі за родом її, і
одуда, і нетопира.
20 Уся комашня́, що ходить на
чотирьох, — гидота вона для вас.
21 Тільки те будете їсти зо всієї
комашні, що ходить на чотирьох,
що має голінки вище своїх ніг,
щоб ними скакати на землі.
22 Оці серед них будете їсти:
сарану́ за родом її, і сол'ам за
родом його, і харґол за родом
його, і хаґав за родом його.
23 А вся га́дина летюча, що має
чотири ноги, — гидота вона для
вас.
24 І через них ви будете ставати
нечисті: кожен, хто доторкнеться
до їхнього па́дла, буде нечистий
аж до вечора.
25 А кожен, хто понесе *що* з
їхнього падла, випере одежу свою,
і буде нечистий аж до вечора.
26 Щодо всякої худоби, що має
розділене копи́то, і що не має
роздвоєного розривом копита, і
жуйки не жує, — нечисті вони для
вас. Кожен, хто доторкнеться до
них, буде нечистий.
27 А кожне серед усякої звіри-
ни́, що ходить на лапах своїх, що
ходить на чотирьох, — нечисті
вони для вас. Кожен, хто доторк-
неться до їхнього па́дла, буде не-
чистий аж до вечора.
28 А хто носить їхнє па́дло,
випере одежу свою, і буде нечи-
стий аж до вечора. Нечисті вони
для вас.
29 А оце вам нечисте серед пла-
зунів, що плазу́ють по землі: кріт,
і миша, і ящірка за родом її,
30 і ховрах, і щур, і слимак, і
їжак, і тхір.
31 Оці нечисті для вас серед
усього плазуючого. Кожен, хто
доторкнеться до них, коли вони
мертві, буде нечистий аж до вечо-
ра.
32 І все, що впаде на нього,
коли вони мертві, буде нечисте,
кожна річ, — з дерева, або з одежі,
або зо шкури, або з грубої ткани́ни,
кожна річ, що вживається до праці,
— в воду треба покласти їх, і
будуть нечисті аж до вечора, а
пото́му стануть чистими.
33 А всякий гли́няний по́суд,
що з них упаде *що* до його сере́ди-
ни, — усе, що в сере́дині його,
стане нечисте, а його розі́б'єте.
34 Кожна ї́жа, що їсться, на
якій була вода *з такого посуду*,
буде нечиста; а кожен напі́й, що
п'ється, у кожнім *такім* по́суді
стане нечистим.
35 І все, що на нього впаде з
їхнього па́дла, стане нечисте: піч
та огнище буде розва́лене, — вони
нечисті, і нечисті будуть для вас.
36 Тільки джерело́ та яма, збір
води, бу́дуть чисті. А хто доторк-
неться до їхнього падла, буде
нечистий.
37 А коли що впаде з їхнього
падла на всяке насіння сівби́, що
сіється, — чисте воно.
38 А коли буде налита вода на
насіння, і впаде на нього з їх-
нього падла, нечисте воно для
вас.
39 А коли помре *що* з худоби,
що вона на ї́жу для вас, то хто
доторкнеться па́дла її, той буде
нечистий аж до вечора.
40 А хто їсть із па́дла її, той
випере одежу свою, і буде нечи-
стий аж до вечора. І хто носить

па́дло її, той випере одежу свою, і
буде нечистий аж до вечора.
41 А все плазу́юче, що плазу́є
по землі, гидота воно, — не буде
їстися.
42 Усе, що по́взає на животі, і
все, що по́взає на чотирьох, аж до
всього, що багатоножне, усе пла-
зуюче, що плазує по землі, — не
будете їх їсти, бо гидота вони.
43 Не занечищуйте душ своїх
усім плазуючим, що плазує, — і не
зро́битеся нечисті ними, і не ста-
нете нечисті ними.
44 Бо Я — Господь, Бог ваш, і
ви освя́титеся, і будьте святі, бо
святий Я, і не занечищуйте душ
своїх усяким плазуючим, що пла-
зує по землі.
45 Бо Я — Госпо́дь, що вивів
вас із єгипетського кра́ю, щоб
бути для вас Богом. І будьте
святі, бо святий Я.
46 Оце зако́н про худобу, і про
пта́ство, і про всяку живу звірину́,
що рухається в воді, і про всяку
душу,[1] що плазує по землі,
47 щоб відділювати між нечи-
стим та між чистим, і між звіри-
ною, що їсться, та між звіриною,
що не їсться''.

Зако́н про породіллю

12 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
2 ,,Промовляй до Ізра́їлевих си-
нів, говорячи: Коли жінка зачне́,
і породить *дитя* чоловічої статі, то
буде нечиста сім день; як за днів
нечистоти місячного її, буде не-
чиста вона.
3 А во́сьмого дня буде обрізане
тіло крайньої плоті його.
4 І буде вона сидіти в кро́ві
очи́щення тридцять день і три дні.
До всякої святощі не буде вона до-
торкатися, а до святині не ввійде аж
до ви́повнення днів очи́щення її.

[1]Тут ,,душа'' — живе, тварина.

5 А якщо породить *дитя* жіно-
чої статі, то буде нечиста вона два
тижні, як за нечистости її *місячної*,
і буде сидіти вона на крові очи́щен-
ня шістдеся́т день і шість день.
6 А по ви́повненні днів очи-
щення її за сина або за дочку,
принесе вона однорічне ягня на
цілопа́лення, та голубеня́ або го́р-
лицю на жертву за гріх, до входу
скинії заповіту до священика.
7 І він принесе це перед Гос-
поднє лице, і очистить її, і вона
очи́ститься від джерела́ своєї кро́-
ви. Це зако́н про породіллю *ди-
тини* чоловічої або жіночої статі.
8 А коли рука її не спромо́жеть-
ся на ягня, то візьме вона дві
го́рлиці або двоє голубеня́т, —
одне на цілопа́лення й одне на
жертву за гріх, й очи́стить її свя-
щеник, — і вона стане чиста''.

Закон про проказу. Проказа на людині

13 І Господь промовляв до
Мойсея й Аарона, говорячи:
2 ,,Чолові́к, коли буде на шкурі
тіла його́ напу́хлина, або лиша́й,
або біла пляма, і буде на шкурі
тіла його *ніби* боля́чка прока́зи, то
буде спрова́джений він до свя-
щеника Ааро́на або одного з синів
його, священиків.
3 І огляне священик ту боля́чку
на шкурі тіла, а воло́сся на боляч-
ці перемінилося на біле, і вигляд
болячки глибший від шкури тіла
його, — болячка прокази воно. І
огляне її священик, і ви́знає його
за нечистого.
4 А якщо болячка — біла вона
на шкурі тіла його, а вигляд її не
глибший від шкури, і волосся її не
перемінилося на біле, то замкне
священик хворого на сім день.
5 І огляне її священик сьомого
дня, а ось — болячка, на погляд
його, спинилася, не пошири́лася

та болячка по шкурі, то замкне
його священик удруге на сім
день.
6 І огляне його священик сьо́-
мого дня вдруге, а ось — боля́чка
поблідла, не поши́рилася та болячка
ка по шкурі, то священик ви́знає
його за чистого, — лишай вона.
І випере він одежу свою та й стане
чистий.
7 А якщо справді поши́риться
лишай той по шкурі по я́вленні
священику на очищення його, то
я́виться він удруге до священика.
8 І огляне священик, а ось —
лишай той поши́рився по шкурі,
то священик визнає його за нечи-
стого, — прока́за воно.
9 Коли буде на люди́ні болячка
прокази, то буде приведена до
священика.
10 І огляне священик, а ось на
шкурі біла напу́хлина, і вона пе-
ремінила волосся на біле, і на
напухлині ріст живого м'яса,
11 то це стара прока́за на шкурі
тіла його. І священик визнає йо-
го за нечистого, але не замкне[1]
його, бо справді *давно* він нечи-
стий.
12 А якщо справді кинеться та
прока́за по шкурі, і покриє та
проказа всю шкуру хворого від
голови його аж до ніг його, куди
лиш глянуть очі священикові,
13 і огляне священик, а ось —
проказа та покрила все тіло його,
то він визнає за чисту ту болячку:
вся вона перемінилася на білу, —
чиста вона.
14 А того дня, коли в ній по-
бачиться живе м'ясо, він стане
нечистий.
15 І огляне священик живе м'я-
со, і визнає його за нечистого; те
живе м'ясо — нечисте воно, про-
ка́за воно.

[1] В гебрейськім ориґіналі ,, не замкне його,"
а в грецькому ,,відлучить його".

16 Або коли живе м'ясо зно́ву
пере́міниться на біле, то він
при́йде до священика.
17 І огляне його священик, а
ось — перемінилася болячка на
білу, то священик визнає ту боляч-
ку за чисту, — чиста вона.
18 А тіло, коли буде на ньому
на шкурі його гноя́к, і він ви́ліку-
ваний,
19 а на місці гнояка́ буде біла
напу́хлина, або біла, червоня́ва
пляма, то покажеться священи-
кові.
20 І огляне священик, а ось —
вигляд її нижчий від шкури, а
волосся її перемінилося на біле, то
священик визнає її за нечисту, —
болячка прокази вона, вона кину-
лась на гнояку́.
21 А якщо огляне її священик,
а ось — нема в ній білого волосся,
і вона не нижча від шкури, і вона
бліда, то замкне його священик на
сім день.
22 А якщо справді пошириться
по шкурі, то священик ви́знає його
за нечистого, — болячка *прока́зи*
вона.
23 А якщо біла пляма спини-
лася на своєму місці, не поши́ри-
лася, — вона струп чиряка́, і
священик ви́знає його за чистого.
24 Або тіло, коли буде на шкурі
його опа́лення *від* огню, і буде за-
ріст того опа́лення плямкою білою
червонявою або білою,
25 то огляне її священик, а ось
— перемінилось волосся в плямі
на біле, а вид її глибший від
шкури, — проказа вона, в опа́-
ленні кинулась. І визнає свя-
щеник його за нечистого, — боляч-
ка прокази вона.
26 А якщо священик огляне її,
а ось у плямі нема білого волосу,
і вона не нижча від шкури, і вона
бліда́, то священик замкне його на
сім день.

27 І огляне його священик во́сьмого дня. Якщо справді пошириться по шкурі, то священик визнає його за нечистого, — болячка прокази вона.
28 А якщо пляма спи́ниться на своїм місці, не поши́рилася по шкурі, і вона бліда́, — вона напухлина опа́лення. І священик визнає його за чистого, бо струп опа́лення вона.
29 А чоловік або жінка, коли буде на кому болячка на голові або на бороді,
30 то священик огляне ту болячку, а ось — вид її глибший від шкури, а в ній жовтий, тонки́й волос, то священик ви́знає його за нечисту, — па́рші вона, вона прока́за голови або бороди.
31 А коли священик огляне болячку па́ршів, а ось — вид її не глибший від шкури, і в ній нема чорного во́лосу, то священик замкне хворого на парші на сім день.
32 І огляне священик ту болячку сьо́мого дня, а ось — не поши́рилися парші, і волосся в них не стали жовті, а вид паршів не глибший від шкури,
33 то він пого́литься, а паршів не поголить. І замкне священик хворого на парші вдруге на сім день.
34 І огляне священик па́рші сьомого дня, а ось — парші не поши́рилися по шкурі, і їхній вид не глибший від шкури, то священик визнає його за чистого, — і він випере одежу свою, і стане чистий.
35 А якщо справді поши́ряться па́рші по шкурі по його очи́щенні,
36 то священик огляне його, а ось — поши́рились парші по шкурі, то священик не буде досліджувати щодо жовтого волосся, — нечистий він.
37 А якщо, на його погляд, парші спини́лися, і в них виросло чорне волосся, то парші ви́ліковані, — він чистий. І священик визнає його за чистого.
38 А чоловік або жінка, коли на шкурі їхнього тіла буде багато білих плям,
39 то огляне священик, а ось — на шкурі їхнього тіла бліді́ білі плями, — лишай воно, кинувся на шкурі, чистий він.
40 А коли в кого облізе голова його, лисий він, — він чистий.
41 А якщо голова його облізла спереду його, лисий він спе́реду, — він чистий.
42 А коли на ли́сині ззаду або на лисині спе́реду буде біла червонява болячка, — *це* проказа, кинулась вона в лисині за́дній його або в лисині пере́дній його.
43 І огляне його священик, а ось напухлина болячки біла червонява в лисині задній його або в лисині передній його, як вигляд прокази на шкурі тіла,
44 то це чоловік прокаже́ний, — нечистий він. Конче визнає священик його за нечистого, — на голові його болячка його.
45 А прокаже́ний, що проказа на ньому, — одежа його буде розде́рта, а голова його буде відкрита, і по у́ста закриє, і буде кричати: „Нечистий, нечистий!“
46 По всі дні, коли болячка на ньому, буде нечистий, — він нечистий. Самітний буде пробува́ти він, — поза табо́ром оселя його.

Проказа на одежі

47 А одежа, коли буде на ній зараза прокази, на одежі вовняні́й або на одежі льняні́й,
48 або на нитці прямовісній, або на нитці позе́мій із льону та вовни, або на шкурі, або на всякім шкурянім ви́робі,

49 і буде та зараза зеленя́ва або червоня́ва на одежі, або на шкурі, або на нитці прямовісній, або на нитці поземій, або на всякій шкуряній речі, — зараза прокази воно. І буде воно показане священикові.
50 І огляне священик ту зара́зу, та й замкне заразливе на сім день.
51 А дня сьомого огляне він ту заразу; коли зараза та поши́рилася на одежі, або на нитці прямовісній, або на нитці позе́мій, або на шкурі, на всьому, що зро́блене зо шкури, — та зараза злосли́ва проказа, нечиста вона.
52 І він спалить ту одежу, або нитку прямовісну, або нитку позему в вовні або в льоні, або всяку річ шкуряну́, що буде на ній зараза, — бо злослива проказа *це*, огнем буде спа́лена.
53 А якщо священик побачить, а ось — не поши́рилася зараза на одежі, або на нитці прямовісній, або на нитці поземій, або на всякій речі шкуряній,
54 то священик накаже, і виперуть те, що на ньому зараза. І він замкне́ те вдруге на сім день.
55 І огляне священик заразу по ви́періні, і ось, — зараза не перемінила свого вигляду, і зараза не поши́рилася, — нечиста вона, огнем її спалите; вона загли́блення на стороні його передній або на стороні його задній.
56 А якщо священик побачив, а ось — зараза та зблідла по ви́пранні її, то він відірве її від одежі або від шкури, або від нитки прямовісної, або від нитки поземої.
57 А якщо вона покажеться ще на одежі, або на нитці прямовісній, або на нитці поземій, або на якій шкуряній речі, — то це ши́риться вона, огнем спалиш те, що на ньому та зараза.
58 А одежа, або нитка прямовісна, або нитка позе́ма, або яка шкуряна́ річ, що випереш і зійде від них та зараза, то буде випрана вдруге, — і буде чиста.
59 Оце зако́н про хворобу прокази на одежі вовняній або на льняній, або на нитці прямовісній, або на нитці позе́мій, або на шкурі, — на очи́щення її або на призна́ння її за нечисту".

Зако́н про очищуваного від прокази

14 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 „Оце буде зако́н про прокаже́ного в дні очи́щення його: І буде він приве́дений до священика.
3 І ви́йде священик поза та́бір, і огляне священик, а ось — ви́лікувана хвороба прокази в прокаже́ного,
4 то священик накаже, і візьме для очищуваного двох живих чистих птахів, і ке́дрового дерева, і червону нитку, та ісо́пу.
5 І накаже священик, і заріже одно́го пта́ха до гли́няного по́суду над живою водою.[1]
6 Птаха живого — він візьме його, і ке́дрового дерева, і червону нитку, та ісопу, і вмочить їх та живого птаха в крові птаха, зарізаного над живою водою.
7 І покро́пить на очи́щуваного від прокази сім раз, та й очистить його, а живого птаха пустить у поле.
8 А очи́щуваний випере одежу свою й поголить усе волосся своє, і обмиється в воді, — стане чистий. А потому ввійде до табо́ру, і буде жити поза наме́том своїм сім день.
9 І станеться сьомого дня, поголить він усе волосся своє, свою голову, і бороду свою, і брови

[1] Жива вода — чиста джерельна вода.

очей своїх, і все волосся своє
оголить, і випере одежу свою, і
вимиє тіло своє в воді, — і стане
він чистий.
10 А во́сьмого дня візьме він
двоє баранців безва́дних, і одну
однорічну безвадну вівцю́ і три
десятих пшеничної муки, — жерт-
ва хлі́бна, мішана в оливі, і од-
ного ло́ґа[1] оливи.
11 І поставить священик, що
очищує, чоловіка очищуваного з
ними перед Господнім лицем при
вході скинії заповіту.
12 І візьме священик одного ба-
ранця, і принесе його на жертву
за гріх, та ло́ґа[1] оливи, та й буде
колихати їх, *як* колиха́ння перед
Господнім лицем.
13 І він заріже того баранця в
місці, де ріже жертву за гріх і
цілопа́лення, у місці святині, бо
як жертва за гріх та жертва за
провину, — вона для священика,
найсвятіше вона.
14 І візьме священик крови
жертви за провину, та й дасть
священик на пи́пку правого вуха
очищуваного, і на великого пальця
правої руки його та на великого
пальця правої ноги його.
15 І візьме священик з ло́ґу
оливи, та й виллє на ліву долоню
свою.[1]
16 І вмочить священик правого
пальця свого в оливу, що на лівій
долоні його, і покропить з оливи
пальцем своїм сім раз перед Гос-
поднім лицем.
17 А з решти оливи, що на
долоні його, священик дасть на
пипку правого вуха очищуваного,
і на великого пальця правої руки
його та на великого пальця правої
ноги його на кров жертви за про-
вину.
18 А позостале з оливи, що на
долоні священиковій, дасть на го-
лову очищуваного. І священик
очистить його перед Господнім
лицем.
19 І вчинить священик жертву
за гріх, і очистить очищуваного з
нечистоти́ його, а по́тім заріже
цілопа́лення.
20 І зложить священик те ціло-
палення та ту хлібну жертву на
жертівнику, і священик очистить
його, — і стане він чистий.
21 А якщо він бідний, і рука
його неспромо́жна, то візьме од-
ного баранця на жертву за прови-
ну на колиха́ння, щоб очистити
його, і одну десяту *ефи́* пшеничної
муки, мішану в оливі, і ло́ґа
оливи,
22 та дві го́рлиці або двоє голу-
беня́т, на що спроможна рука йо-
го, і буде одне — жертва за гріх, а
одне — цілопа́лення.
23 І він принесе їх восьмого
дня на своє очи́щення до свяще-
ника, до входу скинії заповіту
перед Господнє лице.
24 І візьме священик ягня жерт-
ви за провину й ло́ґа оливи, та
й буде колихати їх священик, *як*
колиха́ння перед Господнім ли-
цем.
25 І заріже ягня жертви за про-
вину, і візьме священик кро́ви
жертви за провину, та й дасть на
пипку правого вуха очищуваного,
і на великого пальця правої руки
його та на великого пальця правої
ноги його.
26 А з оливи виллє священик на
ліву доло́ню свою.[1]
27 І покро́пить священик своїм
правим пальцем з оливи, що на
лівій доло́ні його, сім раз перед
Господнім лицем.
28 І дасть священик із оливи,
що на долоні його, на пи́пку пра-
вого вуха очищуваного, і на вели-
кого пальця правої руки його та
на великого пальця правої ноги

[1] Ло́ґ — міра плину, біля 0.28 літри, $\frac{1}{12}$ гіна.

його, на місце крови жертви за
провину.
29 А позостале з оливи, що на
священиковій долоні, дасть на голову очищуваного на очищення
його перед Господнім лицем.
30 І він спорядить одну з горлиць або з голубенят із того, на
що спроможна рука його,
31 на що спроможна рука його,
одне — жертва за гріх, а одне —
цілопалення понад жертву хлібну.
І очистить священик очищуваного
перед Господнім лицем.
32 Оце закон *про того*, що в
ньому хвороба прокази, що рука
його неспроможна при очищенні
його".

Проказа на домі

33 І Господь промовляв до Мойсея й до Аарона, говорячи:
34 „Коли ви ввійдете до ханаанського Краю, що Я даю вам на
володіння, і наведу хворобу прокази на доми Краю вашого володіння,
35 то прийде той, що його той
дім, та й скаже священикові, говорячи: „Ніби зараза показалася
мені в домі".
36 І накаже священик, і опорожнять той дім, поки прийде священик, щоб оглянути заразу, — щоб
не стало нечистим усе, що в домі.
А потому ввійде священик, щоб
оглянути той дім.
37 І він огляне заразу, і ось —
у стінах дому заглиблення зеленяві або червоняві, а їхній вид
нижчий від стіни.
38 І вийде священик із того дому
до виходу дому того, і замкне той
дім на сім день.
39 І вернеться священик сьомого дня та й огляне, а ось —
поширилася та зараза на стінах
того дому.
40 І накаже священик, і витягнуть каміння, що на них та зараза, та й кинуть їх поза місто, до
місця нечистого.
41 А дім той він вишкребе
зсередини кругом, а глину, що вишкребли, висиплють поза містом,
до нечистого місця.
42 І візьмуть інше каміння, і
покладуть замість того каміння, і
візьме інший тинк і обтинкує той
дім.
43 А якщо вернеться та зараза,
і кинеться в домі по витягненні
того каміння й по вишкребанні
того дому й по обтинкуванні,
44 то ввійде священик і огляне,
а ось — поширилася та зараза в
тім домі, — проказа злослива вона
в тім домі, нечистий він.
45 І розвалить той дім, і каміння його, і дерево його, і ввесь тинк
дому, і винесе поза місто, до нечистого місця.
46 А хто входить до того дому
всі дні, коли він замикав його, той
буде нечистий аж до вечора.
47 А хто лежить у тім домі, той
випере одежу свою, і хто їсть у
тім домі, той випере одежу свою.
48 А якщо знову ввійде священик і побачить, а ось — не поширилася зараза в домі по обтинкуванні дому, то священик визнає
той дім за чистий, бо зараза вилікувана.
49 І візьме він на очищення
того дому два птахи, і кедрового
дерева, і червені, та ісопу.
50 І заріже одного птаха до
глиняного посуду над живою[1] водою.
51 І візьме він кедрового дерева, та ісопу, і червені, і живого
птаха, та й умочить їх у крові
зарізаного птаха та в живій[1] воді,
— і сім раз покропить на той
дім.
52 І очистить він той дім

[1] **Жива вода** — джерельна вода.

пташи́ною кров'ю, і живою водою,
і птахом живим, і ке́дровим дере-
вом, і ісопом, і че́рвенню.
53 І пустить він живого птаха
поза місто на поле, і очистить
дім той, — і він стане чистий.
54 Оце зако́н для всякої хворо-
би прокази та для па́ршів,
55 і для прокази одежі, і для
дому,
56 і для напу́хлини, і для ли-
шаю, і для білої плями, —
57 для навча́ння на день за-
нечи́щення й на день відчи́щення.
Оце зако́н про проказу".

Нечистий чоловік та жінка

15 І Господь промовляв до Мой-
сея й до Ааро́на, говорячи:
2 „Промовляйте до Ізра́їлевих
синів і скажіть їм: Кожен чоловік,
коли з його тіла текти́ме те́ча його,
— нечистий він.
3 А це буде про нечистість його в
течі його: коли тіло його випускає
течу свою, або коли в тілі його
заде́ржалась те́ча його́, — воно
нечистість його.
4 Кожне ло́же, що течи́вий
ляже на ньому, буде нечисте, і
кожна річ, що він сяде на ній,
буде нечиста.
5 І кожен, хто доторкнеться ло-
жа його, випере свою одежу й
обмиється в воді, і буде нечистий
аж до вечора.
6 А хто сяде на річ, що на ній
сидів течи́вий, той випере одежу
свою й обмиється в воді, і буде
нечистий аж до вечора.
7 А хто доторкнеться до тіла
течивого, той випере одежу свою
й обмиється в воді, і буде нечистий
аж до вечора.
8 А коли течи́вий плюне на чи-
стого, то випере той одежу свою й
обмиється в воді, і буде нечистий
аж до вечора.
9 І кожен по́віз, що на нім
конно їде течивий, буде нечистий.
10 І кожен, хто доторкнеться
до всього, що буде під ним, буде
нечистий аж до вечора. А хто їх
носить, той випере одежу свою й
обмиється в воді, і буде нечистий
аж до вечора.
11 І кожен, кого доторкнеться
течивий, — а рук своїх він не
обілля́в водою, — то випере він
одежу свою й обмиється в воді, і
буде нечистий аж до вечора.
12 А гли́няний по́суд, що його
доторкнеться течи́вий, буде роз-
битий, а кожен по́суд дерев'яний
буде обмитий водою.
13 А коли течивий стане чистий
від течі своєї, то він відлічить сім
день на своє очищення, — і випере
одежу свою, і обмиє тіло своє в
живій воді, — і стане чистий.
14 А восьмого дня він візьме
собі дві горлиці або двоє голу-
бенят, та й прийде перед лице
Господнє до входу скинії заповіту,
і дасть їх священикові.
15 І спорядить їх священик: од-
не — жертвою за гріх, а одне —
цілопа́ленням, та й очистить свя-
щеник його перед Господнім ли-
цем від те́чі його.
16 А чоловік, коли вийде з ньо-
го насіння парува́ння, то обмиє в
воді все тіло своє, і буде нечистий
аж до вечора.
17 А всяка одежа й всяка шку-
ра, що на ній буде насіння па-
рува́ння, то вона буде ви́прана в
воді, і буде нечиста аж до вечора.
18 І жінка, що чоловік лежа-
тиме з нею *на* парува́ння, то обми-
ються вони в воді, і будуть нечисті
аж до вечора.
19 А жінка, коли буде течи́ва,
— кров буде те́чею її в тілі її — то
сім день буде в своїй нечистості, а
кожен, хто доторкнеться її, буде
нечистий аж до вечора.
20 І все, на чо́му вона лежатиме

в нечи́стості своїй, буде нечисте; і все, на чому вона сяде, буде нечисте.

21 А кожен, хто доторкнеться до місця лежа́ння її, той випере одежу свою й обмиється в воді, і буде нечистий аж до вечора.

22 А кожен, хто доторкнеться до всякої речі, на якій вона сидить, той випере одежу свою й обмиється в воді, і буде нечистий аж до вечора.

23 А якщо *було́ б щось* на ложі або на тій речі, що вона сиділа на ній, і він доторкнеться того, то буде нечистий аж до вечора.

24 А якщо буде лежати чоловік із нею, то нечистість її буде на ньому, і буде він нечистий сім день.

25 А жінка, коли буде текти теча крови її багато днів не в часі нечистости її, або коли буде текти понад нечистості її, то всі дні течі нечистости її буде вона, як за днів нечистости її, — нечиста вона.

26 Кожне ложе, на якому вона лежатиме всі дні течі її, буде для неї, як ложе її нечистости. І кожна річ, на яку вона сяде, буде нечиста, як нечистість місячного очищення її.

27 І кожен, хто доторкнеться до них, буде нечистий, — і випере одежу свою, і обмиється в воді, і буде нечистий аж до вечора.

28 А якщо вона очиститься від течі своєї, то відлічить собі сім день, а пото́му стане чиста.

29 А во́сьмого дня візьме собі дві горлиці, або двоє голубенят, та й принесе їх до священика до входу скинії заповіту.

30 І спорядить священик одне — жертвою за гріх, а одне — цілопаленням, та й очистить священик її перед Господнім лицем від течі нечистости її.

31 І відділите Ізра́їлевих синів від їхньої нечистости, — щоб не повмирали вони в своїй нечистості через занечи́щення їхнє Моєї скинії, яка серед них.

32 Оце зако́н про течи́вого та про того, що з нього виходить насіння лежа́ння, що ним занечищується,

33 і про хвору в місячнім очищенні її, і про течи́вого на те́чу свою, для чоловіка й для жінки, та для чоловіка, що буде лежати з нечистою".

Очищення народу. Козел Азазеля

16 І Госпо́дь промовляв до Мойсея по смерті обох Ааро́нових синів, коли вони були набли́зилися перед Господнє лице — і померли.

2 І сказав Господь до Мойсея: „Промовляй до Ааро́на, брата свого, і нехай він не входить кожного ча́су до святині за завісу, перед віко, що на ковче́зі, — щоб не вмер він, бо Я в хмарі являюся над тим віком.

3 З оцим уві́йде Ааро́н до святині, — з теля́м на жертву за гріх та з барано́м на цілопа́лення.

4 Він зодя́гне свяще́нного льняно́го хіто́на, і льняна́ спідня одіж буде на тілі його, і підпере́жеться льняним поясом, і обви́неться льняним завоєм, — вони свяще́нні ша́ти. І обмиє в воді своє тіло, та й зодягне він їх.

5 А від громади Ізра́їлевих синів візьме він два козли на жертву за гріх та одного барана́ на цілопалення.

6 І принесе Ааро́н теля жертви за гріх, що *належить* йому, та й очистить себе та свій дім.

7 І візьме він обох тих козлів, та й поставить їх перед Господнім лицем при вході скинії заповіту.

8 І кине Аарон на обох тих козлів жеребки́, — один жереб́ок для Господа, і один жеребок для Азазеля.

9 І принесе Аарон козла, що на нього вийшов жереб́ок для Господа, і вчинить його жертвою за гріх.

10 А козел, що на нього випав жереб́ок для Азазеля, буде поставлений живим перед Господнє лице, щоб очистити його, *і* щоб послати його до Азазеля на пустиню.

11 І принесе Аарон бичка жертви за гріх, що *належить* йому, та й очистить себе та свій дім; і заріже бичка́ жертви за гріх, що *належить* йому.

12 І візьме повну кадильницю горючого вугілля з-над жертівника перед Господнім лицем, і повні жмені свої тонко то́вченого запашно́го кадила, та й внесе за завісу.

13 І покладе він те кадило на огонь перед Господнім лицем, а хмара кадила закриє віко, що над свідоцтвом, — щоб він не помер.

14 І візьме він крови бичка, та й покропить пальцем своїм на пе́реді віка на схід, а перед віком покро́пить з кро́ви сім раз своїм пальцем.

15 І заріже козла жертви за гріх, що *належить* наро́дові, і внесе його кров за завісу, та й зробить із кров'ю його, як зробив був із кров'ю теляти, — і покропить її на віко та перед віком.

16 І очистить він святиню з нечистости Ізраїлевих синів та з їхніх пере́ступів через усі гріхи їхні. І так він зробить для скинії заповіту, що знаходиться з ними серед їхньої нечистости.

17 І жоден чоловік не буде в скинії заповіту, коли він входить на очищення до святині, аж до ви́ходу його. І очистить він себе та дім свій, та всю громаду Ізра́їлеву.

18 І ви́йде він до жертівника, що перед Господнім лицем, та й очистить його; і візьме крови теляти й крови козла, та й дасть на ро́ги жертівника навколо.

19 І покропить на нього з крови пальцем своїм сім раз, та й очистить його, та освятить його від нечистости Ізраїлевих синів.

20 А коли він скінчи́ть очищення святині й скинії заповіту та жертівника, то приведе живого козла.

21 І покладе Аарон оби́два руки свої на голову живого козла, і ви́знає над ним усі гріхи Ізра́їлевих синів та всі їхні провини через усі їхні гріхи, і складе їх на голову козла, та й пошле через призначеного чоловіка на пустиню.

22 І понесе той козел на собі всі їхні гріхи до кра́ю невро́жайного, і пустить того козла в пустиню.

23 І ввійде Ааро́н до скинії заповіту, і здійме льняні шати, що зодягнув був при вході його до святині, і покладе їх там.

24 І обмиє він тіло своє в воді в місці святім, і зодя́гне шати свої та й вийде, і вчинить цілопа́лення своє та цілопалення за наро́д, і очистить себе та наро́д.

25 А лій жертви за гріх спалить на жертівнику.

26 А той, хто відводив козла до Азазеля, випере одежу свою й обмиє тіло своє в воді, а потому ввійде до табо́ру.

27 А теля жертви за гріх та козла жертви за гріх, що їхню кров вне́сено на очищення в святині, ви́провадять поза та́бір, та й спалять в огні їхні шкури, і їхнє м'ясо та їхні нечи́стости.

28 А той, хто їх палить, випере

одежу свою й обмиє своє тіло в
воді, а потóму ввійде до табóру.
29 І *це* стане для вас на вічну
постанову, — сьóмого місяця, де-
сятого *дня* місяця бýдете впоко-
ряти[1] ваші душі, і жодної праці не
робитимете ви, ані тубілець, ані
прихóдько, що мешкає серед вас,
30 бо того дня буде окуп ваш на
очищення ваше, — зо всіх гріхів
ваших станете чисті перед Гос-
подом.
31 Субота[2] повного відпочинку
від праці вона для вас, і ви будете
впокоряти душі свої, — *це* вічна
постанова.
32 А очистить той священик, що
помáзали його, і що посвятили
його бути священиком замість
батька свого. І зодя́гне він льня-
ні шати, шати священні,
33 та й очистить Святеє Святих,
і скинію заповіту, і жертівника
очистить, і очистить священиків та
ввесь нарóд громади.
34 І буде це для вас на вічну
постанову на очищення Ізраїлевих
синів зо всіх їхніх гріхів раз у
році". І він учинив, як Господь
наказав був Мойсеєві.

Приносьте жертву до скинії заповіту

17 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
2 „Промовляй до Аарона й до
синів його, та до всіх Ізрáїлевих
синів, та й скажеш їм: Оце та річ,
що Господь наказав був, говорячи:
3 Кожен чоловік з Ізрáїлевого
дому, що заріже вола, або ягня,
або козу в табóрі, або щось заріже
поза табóром,
4 а до входу скинії заповіту не
приведе того на принéсення жерт-
ви для Господа перед скинію Гос-
подню, то кров буде полічена тому
чоловікові, — він пролив кров. І
буде ви́нищений чоловік той
з-посерéд нарóду свогó,
5 щоб привóдили Ізраїлеві сини
свої жертви, які вони ріжуть на
чистому[1] полі, і спроваджали для
Господа до входу скинії заповіту
до священика, і різали їх, *як*
мирні жертви для Господа.
6 І покропить священик тією
кров'ю на Господнього жертівни-
ка при вході скинії заповіту, та й
спалить лій на любі пахощі для
Господа.
7 І щоб вони вже не різали своїх
жертов козлам-демонам, за якими
вони блýдять. Це буде для них
вічна постанова на їхні покоління.
8 А їм скажеш: Кожен чоловік
із Ізрáїлевого дому та з прихóдь-
ка, що буде мéшкати серед вас,
який принесе цілопáлення або
жертву,
9 а до входу скинії заповіту не
принесе того, щоб учинити його
для Господа, — то буде знищений
чоловік той з-посеред нарóду сво-
го!

Не їжте крови

10 А кожен чоловік із Ізраїле-
вого дому та з прихóдька, що меш-
кає серед них, який буде їсти кров,
то Я зверну лице Своє проти тієї
душі, що їсть вона ту кров, — і
винищу її з-посеред народу її,
11 бо життя тіла — в крові вона,
а Я дав її для вас на жертівника
для очищення за душі ваші, бо
кров та — вона очищує душу.
12 Томý сказав Я Ізрáїлевим
синам: Кожна душа з вас не буде
їсти крови, і прихóдько, що меш-
кає серед вас, не буде їсти крови.
13 А кожен чоловік із Ізраїле-
вих синів та з прихóдька, що

[1] Taanu — будете мучити (напр. постом, повздержливістю й ін.)
[2] Šabbat šabbaton, дослівно: перерва перерви від праці, субота субіт.

[1] В оригіналі: на обличчі поля, цебто на поверхні поля, або: на чистому, на широкому полі.

мешкає серед них, що вполює здо́бич звірини́ або пта́ства, що їджене, то він виллє кров того й закриє її піском.

14 Бо життя кожного тіла — кров його, життя його вона. І сказав Я Ізраїлевим синам: Крови кожного тіла ви не бу́дете їсти, бо життя кожного тіла — кров його вона. Усі, що їдять її, будуть понищені.

15 А всяка душа, що їстиме па́дло та розша́рпане серед тубільця і серед прихо́дька, нехай випере одежу свою й обмиється в воді, і буде нечистий аж до вечора, а *потім* стане чистий.

16 А якщо він не випере, а тіла свого не обмиє, то понесе свою провину.

Не робіть огидного, як погани

18 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

2 „Промовляй до Ізраїлевих синів, і скажеш їм: Я — Госпо́дь, Бог ваш!

3 За чином єгипетського кра́ю, що сиділи ви в нім, не робіть, і за чином Кра́ю ханаанського, що Я впроваджую вас туди, не зробите, і звичаями їхніми не підете.

4 Ви вико́нуватимете уста́ви Мої, і будете додержувати постанови Мої, щоб ними ходити. Я — Господь, Бог ваш!

5 І будете додержувати постанов Моїх та уста́вів Моїх, що людина їх вико́нує й ними живе. Я — Госпо́дь!

6 Жоден чоловік не набли́зиться до жодної однокровної своєї, щоб відкрити наготу́.[1] Я — Господь!

7 Наготи́ батька свого й наготи́ матері своєї не відкриєш, — вона мати твоя, не відкриєш наготи́ її!

8 Наготи́ жінки батька твого не відкриєш, вона нагота батька твого!

9 Наготи́ сестри своєї, дочки батька свого або дочки́ матері своєї, що народи́лися в домі або народилися назо́вні, — не відкриєш їхньої наготи!

10 Наготу́ дочки сина свого або дочки́ дочки своєї, — не відкриєш наготи́ їхньої, бо вони — нагота твоя!

11 Наготи́ дочки жінки батька свого, наро́дженої від батька твого, — вона сестра твоя, не відкриєш наготи її!

12 Наготи́ сестри батька свого не відкриєш, — вона однокровна ба́тька твого!

13 Наготи́ сестри матері своєї не відкриєш, бо вона однокровна матері твоєї.

14 Наготи брата ба́тька свого не відкриєш, до жінки його не набли́зишся, — вона тітка твоя!

15 Наготи́ невістки своєї не відкриєш, — вона жінка сина твого, не відкриєш наготи її!

16 Наготи жінки брата свого не відкриєш, — вона нагота брата твого!

17 Наготи жінки й дочки́ її не відкриєш; дочки сина її й дочки́ дочки її не візьмеш, щоб відкрити її наготу, — вони однокровні її, це кровозмі́шання!

18 І жінки з сестрою її не візьмеш на супе́рництво, щоб відкрити наготу її при ній за життя її.

19 А до жінки в час відді́лення нечистости її не набли́зишся, щоб відкрити наготу її.

20 А з жінкою свого ближнього не будеш лежати на насіння, щоб нею не стати нечистим.

21 А з насіння свого не даси на жертву Молохові, — і не знева́жиш Імени Бога свого. Я — Господь!

[1] В оригіналі erevah — сором.

22 А з чоловіком не будеш лежати як з жінкою, — гидота воно!
23 І з жодною худобиною не зляжешся, щоб не стати нею нечистим. І жінка не стане перед худо́биною на злягання, — це паску́дство!
24 Не занечи́щуйтеся тим усім, бо всім тим занечи́щені ті люди, яких Я виганяю перед вами.
25 І стала нечиста та земля, і Я полічив на ній її гріх, — і та земля ви́ригнула мешканців своїх!
26 І ви будете доде́ржувати постанов Моїх та уста́вів Моїх, і не зробите жодної зо всіх тих гидот, *як і* тубілець чи прихо́дько, що мешкає серед вас.
27 Бо всі ті гидо́ти робили люди тієї землі, які перед вами, — і стала нечиста та земля.
28 І щоб та земля не ви́ригнула вас через ваше занечищення її, як вона виригнула наро́д, який перед вами.
29 Бо кожен, хто зробить *одну* зо всіх тих гидот, то ду́ші, що роблять, будуть винищені з-посеред їхнього наро́ду.
30 І ви будете додержувати нака́зів Моїх, щоб не чинити чого з тих гидотних постано́в, що ро́блені перед вами, — і не спога́нитеся ними. Я — Госпо́дь, Бог ваш!"

Зако́ни праведного життя

19 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 „Промовляй до всієї громади Ізраїлевих синів, та й скажеш їм: Будьте святі, бо святий Я, — Госпо́дь, Бог ваш!
3 Кожен буде боятися матері своєї та батька свого, а субіт Моїх будете доде́ржувати. Я — Господь, Бог ваш!
4 Не зверта́йтеся до ідолів, і не робіть собі литих божків. Я — Господь Бог ваш!
5 А коли ви принесете мирну жертву для Господа, — на вподо́бання вас принесете її.
6 Ви будете їсти її в день прине́сення вашого та взавтра, а позостале до дня третього — огнем буде спа́лене.
7 А якщо справді буде їджене воно третього дня, — нечистість воно, не буде вподо́бане.
8 А хто те їсть, понесе він свій гріх, бо спога́нив він святиню Господню, — і буде винищена душа та з-посеред народу свого!
9 А коли ти будеш жати жни́во своєї землі, не докінчуй жати до кра́ю свого поля, а попадалих колосків твого жни́ва не бу́деш збирати;
10 а виноградника свого не збереш дорешти, а попадалих ягід виноградника свого не будеш збирати, — для вбогого та для прихо́дька позостав їх. Я — Господь, Бог ваш!
11 Не будете красти, і не будете неправдиво заперечувати, і не будете говорити неправди один на о́дного!
12 І не будете присягати Моїм Іменем на неправду, бо зневажиш Ім'я́ Бога свого. Я — Господь!
13 Не будеш гноби́ти ближнього свого, і не будеш грабувати, і не задержиш в себе через ніч аж до ранку заробітку наймита.
14 Не будеш проклинати глухого, а перед сліпим не роби перешкоди, — і будеш боятися Бога свого. Я — Господь!
15 Не зробите кривди в суді: не будеш потура́ти особі вбогого, і не будеш підлещуватися до особи вельможного, — за правдою суди свого ближнього!
16 Не будеш ходити пліткаре́м серед наро́ду свого. Не будеш

наставáти на життя свого ближ-
нього. Я — Господь!
17 Не будеш ненáвидіти брата
свого в серці своє́му. Конче вия-
ви *неправду* свого ближнього, —
і не понесеш гріха за нього.
18 Не будеш мститися, і не бу-
деш ненáвидіти синів свого нарó-
ду. І будеш любити ближнього
свого, як *самого* себе! Я — Гос-
подь!
19 Постанов Моїх будете дотри-
мувати. Не зробиш, щоб худоба
твоя злучувалася двоїсто.[1] Поля
свого не будеш обсівати двоїсто.[2]
А одежа двоїста, мішанúна нитóк,
не ввíйде на тебе.
20 А чоловік, коли буде злягa-
тися з жінкою, а вона — невіль-
ниця, заручена чоловікові, а
справді не була вона вúкуплена,
або вúзволення не було дане їй, —
то нехай буде кара, але не будуть
вони забиті, бо не увільнена вона.
21 І спровадить він жертву за
провину свою Господéві до входу
скинії заповіту, — барана жертви
за провину.
22 І очистить його священик
бараном жертви за провину перед
Господнім лицем за гріх його, що
він був згрішив. І прóститься
йому гріх його, що він був
згрішив.
23 А коли ви ввíйдете до крáю
цього, і понасáджуєте всяке їстив-
нé дерево, то плід його вважати-
мете за необрізаний, — три роки
буде воно для вас необрізане, не
буде їджене.
24 А року четвертого ввесь плід
його присвятиться для Господа.
25 А року п'ятого бýдете їсти
плід його, щоб помнóживсл для
вас урожай його. Я — Господь,
Бог ваш.
26 Не будете їсти з кров'ю.
Не будете ворожúти, і не будете
чарувáти!
27 Не будете стригти волосся
довкóла голови вашої, і не будеш
нúщити крáю бороди своєї.
28 І не зробите на тілі своїм
нарізу за душу *померлого*, і не
зробите на собі накóленого нáпису.
Я — Господь!
29 Не безчесть своєї дочки, і не
роби її блудлúвою, щоб не стала
блудлúвою ця земля, і не напóв-
нилась земля розпустою.
30 Субіт Моїх будете додéржу-
вати, а святиню Мою будете ша-
нувати. Я — Господь!
31 Не звертайтесь до дýхів по-
мерлих та до ворожбитів, і не
доводьте себе до оогáнення ними.
Я — Господь, Бог ваш!
32 Перед лицем сивизнú встань,
і вшануй лице старóго, і будеш
боятися Бога свого. Я — Гос-
подь!
33 А коли мешкатиме з тобою
прихóдько в вашім краї, то не
будете гнобúти його.
34 Як тубілець із вас буде для
вас прихóдько, що мешкає з вами,
— і ти будеш любити його, як
самого себе, бо прихóдьки були ви
в єгипетськім крáї. Я — Гос-
подь, Бог ваш!
35 Не будете чинити кривди в
судí, у мірі, у вазí та в мірі
рідинú.
36 Вага вірна, тягарцí вірні,
ефа вірна, гін вірний буде в вас.
Я — Господь, Бог ваш, що вивів
вас із єгипетського крáю!
37 І ви будете держати всі по-
станови Мої та всі устáви Мої, і
викóнуватимете їх. Я—Господь!"

Кари за гидотне життя

20 І Госпóдь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
2 „І скажеш до Ізраїлевих си-
нів: Кожен чоловік із Ізраїлевих

[1] З породою іншою.
[2] Двома родами насіння.

синів та з прихо́дька, що мешкає в
Ізраїлі, який дасть із насіння сво-
го Молохові, буде конче забитий,
— наро́д кра́ю заки́дає його ка-
мінням.
3 А Я зверну лице Своє проти
того чоловіка, і ви́нищу його
з-поміж наро́ду його, бо з насіння
свого дав він Моло́хові, щоб за-
нечи́стити святиню Мою, збезче́с-
тити Моє святе Ймення.
4 А якщо справді люди того
краю сховають свої очі від того
чоловіка, коли він дасть із насіння
свого Молохові, щоб не забити
його,
5 то Я зверну́ Своє лице проти
того чоловіка та проти роди́ни
його, — і ви́нищу його й усіх, що
блу́дять за ним, блу́дячи за Моло-
хом, з-посеред наро́ду його.
6 А душа, що звертається до
померлих ду́хів та до чарівників,
щоб блуди́ти за ними, — то Я
зверну Своє лице проти тієї душі,
— і винищу того з-посеред наро́ду
його.
7 І ви будете освячуватися, і
будьте святі, бо Я — Господь, Бог
ваш!
8 І ви будете держати постанови
Мої, і будете виконувати їх. Я —
Господь, що освячує вас!
9 Бо кожен чоловік, що про-
кляне́ свого батька чи матір свою,
буде конче забитий, — батька сво-
го чи матір свою він прокляв,
кров його на ньому!
10 А кожен, хто буде чинити
пере́люб із чиєю жінкою, хто буде
чинити перелюб із жінкою свого
ближнього, — буде конче забитий
перелю́бник та перелю́бниця.
11 А хто буде лежати із жінкою
ба́тька свого, він відкрив наготу
свого батька, — будуть конче за-
биті обо́є вони, кров їхня на них!
12 А хто буде лежати з невіст-
кою своєю, — будуть конче забиті
обо́є вони, гидо́ту вчинили вони,
кров їхня на них!
13 А хто лежа́тиме з чоловіком
як із жінкою, — гидоту вчинили
обоє вони, — будуть конче забиті,
кров їхня на них!
14 А хто візьме жінку й матір її,
— гидо́та це, в огні спалять його
та її, і не буде кровозмішання
серед вас!
15 А хто парува́тиметься з ско-
ти́ною, — буде ко́нче забитий, і
скоти́ну ту заб'єте.
16 А жінка, що набли́зиться до
якої скотини, щоб лежати з нею,
то заб'єш ту жінку та скотину ту,
— будуть конче забиті вони, кров
їхня на них!
17 А хто візьме сестру свою,
дочку батька свого або дочку ма-
тері своєї, і побачить наготу її, а
вона побачить наготу його, —
га́ньба це! І будуть вони зни-
щені на оча́х синів їхнього наро́ду,
— він наготу сестри своєї відкрив,
він понесе провину свою!
18 А хто буде лежати із жін-
кою, ча́су хвороби *місячним*, і
відкриє її наготу, — він джерело́
її обнажи́в, а вона відкрила дже-
рело́ своєї крови, — то будуть
вони обоє знищені з-посеред на-
роду свого!
19 І не відкриєш наготи́ сестри
матері своєї й сестри батька свого,
бо однокровну свою обнажив *би*
ти, — вони понесу́ть провину
свою.
20 А хто буде лежати з тіткою
своєю, — він відкрив наготу́ дядь-
ка свого, гріх свій вони понесуть,
— бездітні помруть!
21 А хто візьме жінку брата
свого, — це нечисть, він відкрив
наготу брата свого, — бездітні
будуть.
22 І ви будете додержувати всі
постанови Мої й усі уста́ви Мої, і
будете виконувати їх, — і не

ви́ригне вас земля та, куди Я впроваджаю вас, щоб сиділи ви в ній.

23 І не бу́дете ви ходити за звичаями люду, що Я виганяю перед вами, бо все те робили вони, — і Я їх обри́див.

24 І сказав Я до вас: ви вспадкуєте їхню зе́млю, а Я дам її вам на спа́дщину її, землю, що плине молоком та медом. Я — Господь, Бог ваш, що відділив вас від тих наро́дів!

25 І ви відділяйте між худобою чистою та нечистою, і між пта́ством нечистим та чистим, і не занечищуйте душ своїх худобою й птаством, і всім, що роїться на землі, що Я відділив для вас, як нечисте.

26 І будьте для мене святі, бо святий Я, Господь. І Я відділю вас від тих наро́дів, щоб ви були Мої.

27 А чоловік або жінка, коли будуть вони виклика́ти духа мерців або ворожити, — будуть конче забиті, камінням заки́дають їх, кров їхня на них!"

Закони про життя священиків

21 І сказав Господь до Мойсея: ,,Говори до священиків, Ааро́нових синів, і скажеш їм: *Ніхто з вас* нехай не занечи́ститься через *доторкнення до померлого* серед свого наро́ду.

2 Бо тільки через *доторкнення до* близьки́х однокровних своїх, — через матір свою, і через батька свого, і через сина свого, і через дочку свою, і через брата свого,

3 і через сестру свою, дівчину близьку́ йому, що не була́ замужем, — через тих він *може* занечиститися *доторкненням*.

4 Бувши одру́жений,[1] нехай не занечи́ститься серед рідні[1] своєї, щоб не збезче́стити себе.

5 Не зроблять вони ли́сини на голові своїй, і кра́ю бороди своєї не підстрижуть, а на тілі своїм не наріжуть надрізів.

6 Святі вони будуть для Бога свого, і не збезчестять вони Йменння Бога свого, бо вони приносять огняні Божі жертви, хліб свого Бога. І будуть вони святі.

7 Жінки блудли́вої та збезчещеної вони не ві́зьмуть, і не візьмуть жінки, вигнаної від чоловіка свого, бо святий він для Бога свого.

8 І освятиш його, бо він приносить хліб Бога твого, — святий він буде для вас, бо святий Я, Господь, що освячує вас!

9 А священикова дочка́, коли зачне́ робити блуд, вона безчестить батька свого, — ув огні буде спа́лена.

10 А священик, найбільший від братів своїх, що на голову його буде виллята олива пома́зання, і буде посвячений на одяга́ння шат, він голови своєї не запустить і шат своїх не роздере,

11 і до жодного вмерлого не ввійде, — *навіть* через батька свого та через матір свою не *сміє* занечи́ститься.

12 І він не віді́йде від святині, і не занечи́стить святині Бога свого, бо на ньому посвя́чення оливи пома́зання його Бога. Я — Господь!

13 І він ві́зьме жінку в дівоцтві її.

14 Удови́, і розве́деної, і збезчещеної, блудливої, — тих він не ві́зьме, а тільки діви́цю з-поміж рідні своєї він ві́зьме за жінку.

15 І не збезче́стить він насіння свого в рідні своїй, бо Я — Господь, що освячує його".

[1] Гебрейське ,,baal" ,,пан", ,,пан жінки", одружений.

[1] Гебрейське am — народ, але в множині — рідня.

16 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
17 „Промовляй до Ааро́на, говорячи: Чоловік із насіння твого на їх покоління, що буде в нім вада, не приступить, щоб прино́сити хліб свого Бога.
18 Бо жоден чоловік, що в нім вада, не приступить: чоловік сліпий, або кульга́вий, або кирпа́тий або довготеле́сий,
19 або чоловік, що матиме зламану ногу або зламану руку,
20 або горбатий, або ви́сохлий, або більмо́ на оці його, або коро́стявий, або парши́вий, або з розчавленими я́драми, —
21 кожен чоловік із насіння священика Ааро́на, що на нім *ця* вада, не приступить, щоб прино́сити Господні огняні жертви, — вада в нім, не приступить він, щоб прино́сити хліб свого Бога.
22 Він буде їсти хліб свого Бога з Найсвятішого та зо святощів.
23 Та до завіси не підійде він, і до жертівника не присту́пить, бо вада в нім, — і не збезче́стить святині Моєї, бо Я — Госпо́дь, що освячує їх“.
24 І Мойсей промовляв до Аарона й до синів його, та до всіх синів Ізра́їлевих.

Священики нехай обере́жно пово́дяться зо святощами

22 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 „Промовляй до Аарона й до синів його, і нехай вони обере́жно поводяться зо святощами Ізраїлевих синів, які вони посвячують Мені, і нехай не безчестять Мого святого Ймення. Я — Господь!
3 Скажи їм: На ваші покоління кожен чоловік, що набли́зиться зо всякого вашого насіння до святощів, які Ізраїлеві сини посвятять Господе́ві, а нечистість його на нім, то буде винищена душа та з-перед лиця Мого. Я — Господь!
4 Кожен чоловік з Ааро́нового насіння, коли він прокаже́ний або течи́вий, не буде їсти зо святощів, аж поки очиститься. А хто доторкнеться всякого нечистого від *мертвого* тіла, або чоловік, що з нього вийде насіння лежа́ння,
5 або хто доторкнеться до всякого плазуна́, через якого він стане нечистий, або до люди́ни, через яку стане нечистий, через усяку нечистість її, —
6 особа, що доторкнеться до того, то стане нечиста аж до вечора, і не буде їсти зо святощів, поки не обмиє свого тіла в воді.
7 А коли за́йде сонце, то стане він чистий, а потім буде їсти зо святощів, бо це хліб його.
8 Па́дла та розша́рпаного не буде він їсти, щоб не занечиститись ним. Я — Господь!
9 І будуть вони стерегти́ Мої при́кази, — щоб не понести через те гріха́ на собі, і щоб не померти через нього, коли б збезче́стили їх. Я — Господь, що освячує їх!
10 А кожен чужий не буде їсти святощів; осілий у священика й на́ймит не будуть їсти святощів.
11 А коли священик купить чоловіка, — купівля срібла його це, — той буде їсти їх, також уро́джений дому його, — вони будуть їсти його хліб.
12 А священикова дочка́, коли буде *видана* чужому чоловікові, вона не буде їсти принесених святощів.
13 А священикова дочка́, коли буде вдова, або розве́дена, а дітей не має, і ве́рнеться до дому свого батька, — як за мо́лодости своєї, буде їсти з хліба ба́тька свого. А кожен чужий не буде їсти його.

14 А чоловік, коли з'їсть святощі через пóмилку, то докладе до неї п'яту частину її, і віддасть священикові ті святощі,
15 і *священики* не збезчестять святощів Ізраїлевих синів, що вони приносять Господéві,
16 і не стягнуть на себе вини за провину їдження своїх святощів. Бо Я — Господь, що освячує їх".

Про вгодні для Господа жертви

17 І промовляв Господь до Мойсея, говорячи:
18 „Промовляй до Аарóна й до синів його, та до всіх Ізраїлевих синів, і скажеш їм: Кожен чоловік з Ізраїлевого дому та з прихóдька між Ізраїлем, що принесе свою жертву за всякими своїми обітницями та за всякими дарувáннями своїми, що принесе Господéві на цілопáлення,
19 *то нехай принесе* на вподобання ваше безвадного самця́ з худоби великої, з овець і з кіз.
20 Жодного, що в нім вада, не принесете, бо не буде воно на вподóбання вас.
21 А чоловік, коли принесе Господéві мирну жертву на виразно вúсловлену обітницю або на дарунок, із худоби великої чи з худоби дрібної, — безвадна буде на вподóбання, жодна вада не буде в ній:
22 сліпа, або злáмана, або скалічена, або шолудúва, або корóстява, або паршива, — не принесете тих Господеві, і жертви огнянóї не дасте з них на жертівника для Господа.
23 А вола та вівцю з занадто довгим чи занадто коротким яким членом добровільно принесеш у жертву, а на обітницю вони не вгодні *Богові*.
24 А того, що має *ядра* розчавлені, чи збиті, чи відірвані, чи відрізані, — не піднесете Господéві, і в вашому Крáї не зробите *того*.
25 І з руки чужúнця не принесете хліба нашого Бога зо всіх таких, бо в них зіпсуття їх, вада в них, — вони не будуть вгодні для вас".
26 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
27 „Віл, або вівця, або коза, коли вродиться, то буде сім день під своєю матір'ю, а від дня вóсьмого й далі буде вгодне на жертву огняну́ для Господа.
28 А корови та вівці, — її й маля́ її не заріжете однóго дня.
29 А коли будете принóсити вдячну жертву для Господа, то приносьте так, щоб вона була вгодна.
30 Того дня буде вона з'їджена, — не зоставите з неї аж до рáнку. Я — Господь!
31 І заповіді Мої будете додержувати, і будете виконувати їх. Я — Господь!
32 І не будете безчестити Мого святого Йменння, і Я буду освячений серед Ізраїлевих синів. Я — Господь, що освячує вас,
33 що вивів вас із єгипетського крáю, щоб бути вашим Богом. Я — Господь!"

Про свята Господні

23 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 „Промовляй до Ізраїлевих синів і скажеш їм: Свята Господні, що в них скликáтимете святі збори, оце вони, свята Мої:
3 Шість день буде робитись робота, а дня сьомого — субота повного відпочинку, святі збори, жодної роботи не будете робити. Це субота відпочинку для Господа по всіх оселях ваших!

4 Оце свята Господні, святі збори, що скличете їх у їхнім означенім часі:
5 У місяці першім, чотирнáдцятого *дня* місяця під вечір — Пáсха для Господа.
6 А п'ятнáдцятого дня того місяця — свято Опрíсноків для Господа, сім день будете їсти опрíсноки.
7 Першого дня будуть святі збори для вас, — жодного робочого зайнятття не будете робити.
8 І будете прино́сити для Господа жертву сім день; сьомого дня — збори святі, жодного робочого зайнятття не будете робити".
9 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
10 „Промов до Ізраїлевих синів і скажеш їм: Коли ви ввійдете до того Крáю, що Я даю вам, і будете жати жни́во його, то снопа первопло́ду ваших жнив принесете до священика,
11 а він буде колихáти снопа того перед лицем Господнім, щоб набути вподо́бання вам; першого дня по святі священик буде колихати його.
12 І ви приря́дите в дні вашого колихáння снопа однорічне безвадне ягня на цілопáлення для Господа.
13 А хлíбна його жертва — дві десяті *ефи* пшеничної муки, мішаної в оливі, огнянá жертва для Господа, пахощі любі; а жертва лита його — вино, чверть гіна.
14 А хліба, і пря́женого зе́рна, і свіжих зе́рен ви не будете їсти аж до самого того дня, аж до вашого прине́сення жертви для вашого Бога. *Це* вічна постанова для ваших поколінь по всіх ваших оселях.
15 І відлічите ви собі першого дня по святі, від дня вашого
прине́сення снопа колихáння, сім тижнів, повні будуть вони.
16 А до першого дня по сьомім тижні відлічите п'ятдеся́т днів, та й принесете хлíбну нову́ жертву для Господа.
17 З ваших осель принесете два хліби колихáння, — дві десяті *ефи́* пшеничної муки будуть вони, будуть спечені квáшені, первопло́ди для Господа.
18 І принесете понад той хліб сім ягнят безвадних у віці року, й одного бичка та два барани, — вони будуть цілопáлення для Господа, і жертва хлíбна, і жертви литі для них, огнянá жертва, пахощі любі для Господа.
19 І споряди́те одно́го козла на жертву за гріх, та двоє ягнят у віці року на жертву мирну.
20 І священик буде колихати їх рáзом із хлібом первопло́дів, *як* колихáння перед Господнім лицем, над двомá ягнятами. Вони будуть святощі для Господа, для священика.
21 І скличете того самого дня, — і будуть святі збори для вас, жодного робочого зайня́ття не будете робити. *Це* вічна постанова для ваших поколінь по всіх ваших оселях!
22 А коли ви будете жати жни́во вашої землі, не дожинай крáю поля твого́, а попадалих колосків жни́ва твого не будеш збирати, — для вбогого та для прихо́дька позоставиш їх. Я — Господь, Бог ваш!"
23 І промовив Господь до Мойсея, говорячи:
24 „Промовляй до Ізраїлевих синів, говорячи: Сьомого місяця, першого *дня* місяця буде вам *повний* спочинок, — пам'ять су́рмлення, святі збори.
25 Жодного робочого зайняття

не будете робити, і принесете огняну́ жертву для Господа“.
26 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
27 „А десятого *дня* того самого місяця — день Очи́щення він, збори святі бу́дуть для вас, і бу́дете впокоряти душі ваші, і принесете огняну́ жертву для Господа.
28 І жодного зайняття не будете робити того самого дня, бо він — день Очищення, щоб очистити за вас перед лицем Господа, Бога вашого.
29 Бо кожна душа, що не буде впоко́рюватись того самого дня, то буде вона ви́нищена з своєї рідні.
30 А кожна душа, що буде робити яке зайняття того самого дня, — то Я ви́гублю ту душу з-посеред наро́ду її.
31 Жодного зайняття не будете робити. *Це* постанова вічна для ваших поколінь по всіх ваших оселях!
32 Він субота повного спочинку для вас, — і ви будете впокоряти душі свої, ввечері дев'ятого *дня* місяця від вечора аж до вечора будете святкувати вашу суботу“.
33 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
34 „Промовляй до Ізраїлевих синів, ка́жучи: П'ятна́дцятого дня того сьомого місяця, — свято Ку́чок, сім день для Господа.
35 Першого дня святі збори, жодного робочого зайняття не будете робити.
36 Сім день будете прино́сити огняну́ жертву для Господа; во́сьмого дня — святі збори будуть для вас, і принесете огняну́ жертву для Господа; це відда́ння свята, — жодного робочого зайняття не будете робити.
37 Оце свята Господні, що скликуватимете на них святі збори, щоб прино́сити огняну́ жертву для Господа, цілопа́лення, хлі́бну жертву й зако́лену жертву, і жертви литі, — належне дневі в його дні,
38 окрім Господніх субі́т, і окрім да́рів ваших, і окрім усіх ваших обі́тниць, і окрім усіх ваших дарува́нь, що дасте́ Господе́ві.
39 А п'ятнадцятого дня сьомого місяця, коли ви збираєте врожай землі, будете святкува́ти свято Господнє сім день; першого дня *повний* спочинок, і восьмого *повний* спочинок.
40 І ві́зьмете собі першого дня пло́ду гарного дерева, па́льмові віття, і галу́зку многолистого дерева та припото́чних топо́ль, — і будете весели́тися перед лицем Господа, Бога вашого, сім день.
41 І будете святкувати його, *як* свято для Господа, сім день у році. Постанова вічна для ваших поколінь, — сьомого місяця будете святкува́ти його.
42 У ку́чках будете сидіти сім день, — кожен тубі́лець в Ізраїлі сиді́тиме в ку́чках,
43 щоб ваші покоління пізнали, що Я в ку́чках посадив був Ізраїлевих синів, коли виводив їх з єгипетського кра́ю. Я — Господь, Бог ваш!“
44 І Мойсей промовляв до Ізраїлевих синів про свята Господні.

Вічна лямпада

24 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 „Накажи Ізраїлевим синам, і вони принесуть тобі чистої, ви́чавленої оливи з олі́вкового дерева на освітлення, щоб запалювати вічну лямпа́ду.
3 Поза завісою свідо́цтва в скинії заповіту приряди́ть її Аро́н від вечора аж до ра́нку перед Господнім лицем наза́вжди. *Це* вічна постанова для ваших поколінь!

4 На чистім свічнику́ приря-
дить він ті лямпади перед Гос-
подній лицем наза́вжди.

Хлібú перед Господнім лицем

5 І візьмеш пшеничної муки, і
випечеш із неї дванадцять калачів,
— по дві десяті *ефи́* буде один
кала́ч.
6 І покладеш їх у два ряди́,
шість у ряд, на чистому столі
перед Господнім лицем,
7 і поклади на ряд чистого ла-
дану, і він стане для хліба за
прига́дувальну частину, — огняна́
жертва для Господа.
8 Щосуботи він покладе його
перед Господнім лицем за́вжди,
від Ізраїлевих синів, вічний за-
повіт.
9 І він буде для Аарона та для
синів його, і вони будуть їсти його
в святому місці, бо він найсвятіше
з огнянúх жертов Господніх. *Це*
вічна постанова".

Смерть за богозневагу

10 І вийшов син ізраїльтя́нки,
— а він *був* син єги́птянина, —
між Ізраїлевих синів. І сварився
в табо́рі син тієї ізраїльтя́нки з од-
ним ізраїльтя́нином.
11 І син тієї ізраїльтя́нки бого-
зневажив Ім'я́ *Господнє*, і прокли-
нав. І привели́ його до Мойсея.
А йменння матері його — Шело-
міт, дочка́ Діври, з Данового пле-
мени.
12 І посадили його під сторожу
аж до вияснення через уста Гос-
подні.
13 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
14 „Виведи того, що прокли-
нав, поза табір, і покладуть усі,
хто чув, свої руки на голову його, і
закидає його камінням уся гро-
мада.
15 А до Ізраїлевих синів будеш
промовляти, говорячи: Кожен чо-
ловік, коли прокляне́ Бога свого,
то понесе він свій гріх.
16 А той, хто богознева́жив Гос-
поднє Ймення, — буде конче за-
битий, конче укаменує його́ вся
громада; чи прихо́дько, чи тубі-
лець, коли богозневажа́тиме Ймен-
ня *Господнє*, буде забитий.
17 І кожен, хто заб'є люди́ну,
— буде конче забитий.
18 А хто заб'є яку скоти́ну, той
відшкодує її, — життя за життя.
19 І кожен, коли зробить ваду
своєму ближньому, — як хто зро-
бив, так буде зро́блено йому:
20 злама́ння за зламання, око
за око, зуб за зуба, — яку ваду
зробить хто кому, така буде зро́б-
лена йому.
21 А хто заб'є скотину, той від-
шкодує її, а хто заб'є люди́ну, той
буде забитий.
22 Суд один буде для вас, —
прихо́дько буде як тубілець. Бо
Я — Господь Бог ваш!"
23 І Мойсей промовляв до Із-
раїлевих синів. І вони вивели
того́, хто проклинав, поза та́бір,
та й заки́дали його камі́нням. І
зробили Ізраїлеві сини, як Гос-
подь наказав був Мойсеєві.

Рік суботній та рік ювілейний

25 І Господь промовляв до Мой-
сея на Сіна́йській горі, го-
ворячи:
2 „Промовляй до Ізраїлевих си-
нів, та й скажеш їм: Коли ви
ввійдете до землі, що Я даю вам,
то святкува́тиме земля та суботу
для Господа.
3 Шість літ будеш засівати своє
поле, і шість літ обтина́тимеш сво-
го виноградника, і збиратимеш
урожай його,
4 а сьомого року — субота пов-
ного відпочинку буде для землі,
повний відпочинок, субота для

Господа: поля свого не будеш обсіювати, а виноградника свого не будеш обтинáти.
5 Саморóслого колосу жнив твоїх не будеш жати, а ґрон з необрізаних виногрáдин твоїх не збиратимеш, — рік *повного* відпочинку буде для землі.
6 І те, що *самé* вродиться в цім відпочинку землі, буде для вас на їжу, — для тебе, і для раба твого, і для невільниці твоєї, і для наємника твого, і для осілого твого, що мешкають з тобою,
7 і для скотини твоєї, і для звірини, що в крáї твоїм, — буде ввесь урожай йогó на їжу.
8 І відлічиш собі сім субóтніх років, по сім років сім раз, і будуть для тебе дні семи суботніх років сорок літ і дев'ять.
9 І засýрмите у сýрми сьомого місяця, десятого *дня* місяця, — в день Очи́щення засýрмите в сýрми по цілому крáю.
10 І освятите рік п'ятдесятріччя, і оголосите волю в краю для всіх мéшканців йогó, — ювілéй він буде для вас: і вéрнеться кожен до своєї посілости, і кожен до родини своєї вéрнеться.
11 Ювілéй цей рік п'ятдесятріччя буде для вас: не будете сіяти, і не будете жати саморóслі колóсся її, і не будете збирати грон з необрізаних виногрáдин їх,
12 бо це ювілей, святощі будуть для вас, — з поля бýдете їсти врожай йогó.
13 У році того ювілею вéрнетесь кожен до своєї посілости.
14 А коли продастé що своєму ближньому, або купите з руки свого бли́жнього, не обманюйте один óдного.
15 За числом років по ювілеї купиш від ближнього свого, за числом років урожаю він продасть тобі.
16 За многістю літ побільшиш цінý тієї купівлі, а за малістю літ змéншиш цінý тієї купівлі, бо він продає тобі число *літ* урожаю.
17 І не обманите один óдного, і будеш боятися Бога свогó, бо Я — Господь, Бог ваш!
18 І ви ви́конаєте постанови Мої, а устáви Мої будете держати, і будете виконувати їх, — і безпéчно сидітимете на землі.
19 І земля дасть плід свій, а ви будете їсти доси́та, і безпечно сидітимете на ній.
20 А коли ви скажете: Щó бýдемо їсти сьóмого року, тож не бýдемо сіяти, не бýдемо збирати врожаї свої?
21 І зошлю Я благословéння Своє на вас шóстого року, — і зродить врожай на три роки.
22 І будете сіяти вóсьмий той рік, і будете їсти з старих урожаїв аж до року дев'ятого, — аж до ви́росту врожаю його будете їсти старе.
23 А земля не буде продаватися назáвжди, бо Моя та земля, бо ви прихóдьки та осілі в Мене.
24 А ви в усій землі вашої посілости дозволяйте ви́куп землі.
25 Коли збідніє твій брат, і продасть із своєї посілости, то при́йде викýпник його, близьки́й йому, — і викупить прóдаж брата свого.
26 А чоловік, коли не буде йому викупника, а рука його стане спроможна, і знáйде потрібне на викуп його,
27 то облічить він літá прóдажу свого, і вéрне позостале чоловікові, що продав йому, та й вéрнеться до своєї посілости.
28 А якщо рука його не знáйде потрібного на заплату йому, то буде прóдаж його в руці покупця́ його аж до ювілейного року, — і ви́йде він в ювілеї, та й вéрнеться до посілости своєї.

29 А коли хто продасть мешкальний дім в обмурóваному місті, то викуп його буде до кінця року від часу прóдажу його, — рік буде *на* викуп його.

30 А якщо він не буде вúкуплений аж до кінця року, то стане той дім, що в місті, яке має мур, назáвжди для покупцú його на покоління його, — не вийде він в ювілеї.

31 А домú в оселях, що не мають муру навколо, до поля землі буде те прирахóване, — і буде йому викуп, і в ювілеї він вийде.

32 А містá Левитів, домú в містах їх посілости — викуп для Левúтів зáвжди буде можливий.

33 А хто викупить від Левитів, то прóдаж дому й міста посілости його вийде в ювілеї, бо то доми міст Левитів, їхня посілість серед Ізраїлевих синів.

34 А пасовúсько навкóло їхніх міст не буде прóдане, бо це вічна посілість для них.

35 А коли збідніє твій брат, а його рука неспромóжною стане, то підтрúмаєш його, прихóдько він чи осілий, — і житиме він із тобою.

36 Не вíзьмеш від нього лúхви та прибýтку, і будеш боятися Бога свого, — і житиме брат твій з тобою.

37 Срíбла свого не даси йому на лúхву, і на прибуток не даси їжі своєї.

38 Я Господь, Бог ваш, що вивів вас із єгипетського крáю, щоб дати вам ханаанську зéмлю, щоб бути вашим Богом.

39 А коли збідніє брат твій при тобі, і буде прóданий тобі, то не будеш робити ним праці раба, —

40 як нáймит, як осілий він при тобі, аж до ювілейного року буде він працювати тобі.

41 І вийде від тебе він та сини його з ним, і вéрнеться він до родúни своєї, і до посілости батьків своїх вéрнеться він:

42 бо вони — Мої раби, що Я вивів їх з єгипетського крáю, не будуть вони прóдані прóдажем раба.

43 Не будеш володіти ним жорстоко, і будеш боятися Бога свого.

44 А раб твій та невільниця твоя, що будуть твої, *будуть* із нарóдів, що навкóло вас, — із них купите раба й невільницю.

45 А також із синів осілих, що мешкають з вами, з них купите та з племені їхнього, що з вами, що породили в Крáї вашім, — і будуть вони вам на посілість.

46 І передастé їх, як спáдщину, вашим синам по вас на спáдок посілости навіки, ними бýдете робити, а братáми вашими, синами Ізраїлевими, один óдним, не будете володіти жорстоко.

47 А коли рука прихóдька чи осілого при тобі спромóжна, а брат твій збідніє при ньому, і буде прóданий прихóдькові *чи* осілому в тебе, або нащáдкові племени прихóдька,

48 то пóтім, як буде прóданий, викуп буде йому, — один із братів його викупить його,

49 або дя́дько його, або син дядька його викупить його, або з однокровних його, із роду його викупить його, або спроможна рука його, — і буде вúкуплений.

50 І облічить він із тим, хто набув його, від року прóдажу йогó аж до ювілейного року, — і буде ціна прóдажу його за числом літ; як за дні наймита буде полічено йому.

51 Якщо ще багато літ, то згідно з ними він верне свій викуп із сріблá його купівлі.

52 А якщо позостало мало літ до ювілейного року, то облічить

йому, — згідно з роками його верне свого ви́купа.
53 Як щорічний наймит він буде при ньому, — він не буде жорсто́ко панувати над ним на твоїх оча́х.
54 А якщо він не буде ви́куплений у тих *роках*, то вийде ювілейного року він та сини його з ним,
55 бо Ізраїлеві сини — Мої раби, Мої раби вони, що Я вивів їх із єгипетського кра́ю. Я — Господь, Бог ваш!

Благослове́ння Боже за послух Йому

26 Не зробите собі божків та ідола, і кам'яно́го стовпа́ не поставите собі, і ка́меня з фіґурами не покладете в вашім кра́ї, щоб кла́нятися перед ними. Бо Я — Господь, Бог ваш!
2 Субі́т Моїх будете доде́ржувати, а святиню Мою будете шанувати. Я — Господь!
3 Якщо будете ходити згідно з постановами Моїми, а за́повідей Моїх будете додержувати й будете виконувати їх,
4 то дам ваші дощі в їхнім часі, і земля дасть свій урожай, а польове́ дерево дасть плід свій.
5 І моло́чення досягне вам виноградобра́ння, а виноградобра́ння досягне сіяння, і ви будете їсти хліб свій доси́та, і будете сидіти безпечно в вашому кра́ї.
6 І дам мир у краю́, і ви будете лежати, і ніхто не вчинить, щоб ви тремтіли, — бо злу звірину́ вигублю з землі, а меч не перейде через край ваш.
7 І ви будете гнати ворогів своїх, а вони попа́дають перед вами від меча.
8 І п'ятеро з вас поженуть сотню, а сотня з вас пожене десять тисяч, — і попадають вороги ваші перед вами від меча.
9 І оберну́сь Я до вас, і розплоджу́ вас, і розмно́жу вас, і виконаю Свого заповіта з вами.
10 І ви будете їсти старе-перестаріле, і повикидаєте старе перед нови́м.
11 І поставлю місце перебува́ння Свого серед вас, — і душа Моя не обри́дить вами.
12 І Я буду ходити серед вас, і буду вам Богом, а ви будете Мені наро́дом.
13 Я — Господь, Бог ваш, що вивів вас з єгипетського кра́ю, щоб ви не були їм рабами. І Я поламав зано́зи вашого ярма́, — і вивів вас із підне́сеною головою.

Божа кара за непослух Йому

14 А коли ви не будете слухня́ні Мені, і не вико́нуватиме всіх тих за́повідей,
15 і якщо постановами Моїми будете пого́рджувати, і якщо душа ваша бри́дитиметься зако́нами Моїми, щоб не виконувати всіх за́повідей Моїх, щоб ламати вам заповіта Мого, —
16 то й Я зроблю́ вам оце: поставлю над вами пере́страх, сухоти й пропасницю, що винищують очі й обезсилюють душу. І ви надаремно сіятимете насіння своє, — бо поїдять його вороги ваші.
17 І зверну Я лице Своє на вас, — і ви будете вдарені перед своїми ворогами. І будуть панувати над вами нена́висники ваші, — і ви будете втікати, хоч ніхто вас не гнатиме.
18 А якщо й при тому не будете слухняні Мені, то Я семикра́тно побільшу́ кару на вас за ваші гріхи́.
19 І зломлю́ пиху́ вашої сили, і зроблю́ ваше небо як залізо, а землю вашу як мідь!

20 І надаремно буде вичéрпува-
тися ваша сила: земля ваша не
дасть свого врожаю, а дерево на
землі не дасть свого плóду.
21 А якщо *й тоді* підете проти
Мене, і не схочете бути слухня́ни-
ми Мені, то Я семикратно збільшу́
над вами удара Свого згідно з
вашими гріхами.
22 І пошлю́ на вас пільну звіри-
ну, а вона винищить вам дітей,
і вигубить вашу худобу, і змен-
шить *кількість* вашу, і попусто-
шить ваші дороги.
23 А якщо цими *карами* не бу́-
дете на́вчені, і будете ходити про-
ти Ме́не,
24 то й Я піду́ проти вас, і
вда́рю вас і Я семикра́тно за ваші
гріхи.
25 І приведу́ на вас меча, що
помстить пімсту за заповіта, — і
ви будете зі́брані до ваших міст, і
Я пошлю моровúцю на вас, і ви
будете ві́ддані в руку ворога.
26 Коли Я знищу вам хліб,
підпору вашу, то десять жінóк
будуть пекти хліб вам в одній печі,
і вернуть хліб ваш вагою, а ви
будете їсти — і не насúтитеся.
27 А якщо *й* тим не станете
слухня́ні Мені, і будете ходити
проти Ме́не,
28 то й Я з лютістю піду́ проти
вас, і також Я семикра́тно пока-
раю вас за ваші гріхи, —
29 і ви тіло своїх синів бу́дете
їсти, і тіло дочок своїх бу́дете
поїда́ти . . .
30 І поруйную ваші висóти, і
повитинаю ваші стовпú сонця, і
поскладаю трупи ваші на трупах
божків ваших, — і обрúдить душа
Моя вас!
31 І вчиню́ міста ваші руїною, і
поспустóшую ваші святині, — і
не прийму́ ваших пахощів лю-
бих.
32 І спустóшу Я край той, —
і будуть дивуватися з тóго ваші
вороги, що мешкають у ньому.
33 А вас порозпорóшую по-
між нарóдів, і вийму за вами
меча, — і стане край ваш спустó-
шенням, а мі́ста ваші будуть руї-
ною . . .
34 Тоді земля та надолу́жить
собі за суботні роки по всі дні
спустóшення її. Коли *будете* в
краї ваших ворогів, тоді ваша
земля святкуватиме відпочинок, і
надолу́жить собі за свої суботні
роки.
35 По всі дні спустóшення свят-
кува́тиме вона відпочинок, чого
не святкувала в суботні роки, коли
ви сиділи на ній.
36 А щодо позосталих серед вас,
то впрова́джу в їхні серця полох-
лúвість в края́х їхніх ворогів, —
і буде їх гнати *навіть* шелест
подму́хненого *вітром* листу, і бу-
дуть вони втікати, як утікають
перед мечéм, та й попа́дають, хоч
ніхто не женеться . . .
37 І будуть вони спотика́тися
один об óдного, ніби від меча́, хоч
ніхто не женеться за ними. І ви
не зможете стати проти ваших
ворогів.
38 І погинете серед поганів, і
пожере́ вас земля ваших ворогів.
39 А позостали серед вас по-
марніють у края́х ворогів ваших
за гріх свій, а також за гріхи
батьків своїх помарні́ють із
ними.
40 І вúзнають вони гріх свій та
гріх батьків своїх, що ними спро-
неві́рилися були Мені, а також,
що ходили проти Ме́не.
41 Також і Я піду́ проти них, і
впрова́джу їх до кра́ю їхніх
ворогів. Якщо тоді впокóриться
їхне необрізане серце, то тоді
понесу́ть кару за свої гріхи.
42 І Я згадаю заповіта Свого з
Яковом, а також заповіта Свого з

Ісаком, і також заповіта Свого з
Авраамом згадаю, і згадаю той
край.
43 А край той буде позбавлений
їх, і надолу́жить собі свої суботні
роки, опустілий від них, а вони
понесуть кару за свої гріхи, а то
для то́го, що зако́нами Моїми по-
го́рджували, а постанови Мої огй-
дила була їхня душа.
44 А проте, коли вони пробу-
ва́ли в краю́ своїх ворогів, то Я не
пого́рджував ними, і не збри́див
їх, щоб винищити їх, щоб зламати
заповіта Свого з ними. Бо Я —
Господь, Бог їх!
45 І Я пам'ятатиму їм заповіта
з предками, що Я вивів їх з єги-
петського кра́ю на оча́х поган,
щоб бути їм Богом. Я — Гос-
подь!"
46 Оце постанови, і уста́ви та
зако́ни, що дав Госпо́дь між
Собою та між Ізраїлевими синами
на Сіна́йській горі через Мойсея.

Обітниці для Господа

27 І Госпо́дь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
2 „Промовляй до Ізраїлевих си-
нів та й скажеш їм: Коли хто
складає обітницю Богові за твоєю
оцінкою душ для Господа,
3 то буде твоя оцінка: чоловіка
від віку двадцяти́ літ і аж до віку
шости́десяти літ, — і буде твоя
оцінка п'ятдеся́т ше́клів срібла *на
міру* ше́клем святині;
4 а якщо жінка вона, то буде
твоя оцінка тридцять шеклів.
5 А якщо від віку п'яти літ і до
віку двадцяти літ, то буде твоя
оцінка: чоловіка — двадцять шек-
лів, а для жінки — десять шеклів.
6 А якщо від віку місяця й аж
до віку п'яти літ, то буде твоя
оцінка: чоловіка — п'ять шеклів
срібла, а для жінки твоя оцінка —
три шеклі срібла.
7 А якщо від віку шостидесяти
літ і вище: якщо чоловік, то буде
твоя оцінка п'ятна́дцять шеклів, а
для жінки — десять шеклів.
8 А якщо він обіднілий проти
твоєї оцінки, то поставить його
перед священиком, і священик оці-
ню́є його, — за тим, що спромож-
на рука того, хто обіцяв, оціню́є
його священик.
9 А якщо *буде* худоба, що з неї
прино́сять жертву для Господа, —
усе, що дається із неї для Гос-
пода, буде святощами.
10 Не вільно обміняти її, ані
заступити її, добру — злою, або
злу — доброю; а якщо справді
заступить худобу худобою, то буде
вона та засту́пство її — буде свято-
щами.
11 А якщо та всяка худоба нечи-
ста, що з неї не приносять жертов
для Господа, то він поставить ту
худобу перед священиком,
12 і священик оціню́є її чи то
добре, чи недобре. Як оціню́є
священик, так нехай буде.
13 А якщо він справді вику-
пить її, то додасть п'яту частину її
над оці́нку твою́.
14 А коли хто посвятить дім
свій на святість для Господа, то
священик оціню́є його чи то добре,
чи недобре. Як оціню́є його свя-
щеник, так стане.
15 А якщо той, хто посвячує,
викупить свого дома, то додасть
п'яту частину срібла твоєї оцінки
над нього, — і буде його.
16 А якщо хтось посвятить Гос-
поде́ві з поля своєї посілости, то
буде оцінка твоя посівом його, —
по́сів хомера ячме́ню за п'ятдеся́т
шеклів срібла.
17 Якщо він посвятить своє по-
ле від ювілейного року, то воно
стане за оцінкою твоєю.
18 А якщо посвятить поле своє
по ювілеї, то священик облічить

йому те срібло за роками, позосталими до ювілейного року, і *те* буде відняте від оці́нки твоєї.

19 А якщо справді викупить те поле той, хто посвячує його, то додасть п'яту частину срібла оцінки над нього, — і стане воно його.

20 А якщо він не викупить поля того, і якщо він продасть те поле кому іншому, то вже не буде воно ви́куплене.

21 І буде те поле, коли воно вийде в ювілеї, святість для Господа, як поле закля́ття, — для священика буде посілість ним.

22 А якщо він посвятить Господе́ві поле купівлі своєї, що не з поля посілости його,

23 то священик облічить йому суму твоєї оцінки аж до ювілейного року, і дасть твою оцінку того дня, *як* святість для Господа.

24 В ювілейному році ве́рнеться те поле до того, від кого купив його, що його посілість тієї землі.

25 А вся оці́нка твоя буде ше́клем святині, — двадцять ґер буде ше́кель.

26 Тільки первorі́дного в худобі, що визнане, як перворі́дне для Господа, ніхто не посвятить його, — чи то віл, чи то овечка, — Господе́ві воно!

27 А якщо в худобі нечистій, то викупить за твоєю оцінкою, і додасть п'яту частину над нього. А якщо не буде ви́куплене, то буде про́дане за оцінкою твоєю.

Закля́ття (хе́рем)

28 Тільки ко́жне закля́ття, що люди́на заклене́ Господе́ві зо всього, що його, — від люди́ни, і худоби, і від поля його посілости, не буде про́дане й не буде ви́куплене, — воно найсвятіше для Господа.

29 Ко́жне закля́ття, що буде оголошене за закляття з-посеред людей, не буде ви́куплене, — буде конче забите.

Десятина для Господа

30 А всяка десятина з землі, з насіння землі, з пло́ду дерева, — Господе́ві воно, святощі для Господа!

31 А якщо дійсно викупить хтось свою десятину, — той додасть п'яту частину її над неї.

32 А всяка десятина худоби великої та худоби дрібної, усе, що пере́йде під палицею, — десяте буде святість для Господа.

33 Не буде перебирати між добрим та злим, і не замінить його. А якщо справді заступить його, то буде воно та засту́пство його, — буде святість, не буде ви́куплене".

34. Оце за́повіді, що Господь наказав Мойсеєві для Ізраїлевих синів на Сіна́йській горі.

ЧЕТВЕРТА КНИГА МОЙСЕЄВА:

ЧИСЛА

Перелік здатних до війська ізраїльтян

1 І Господь промовляв до Мойсея в Сінайській пустині в скинії заповіту першого *дня* другого місяця, другого року від ви́ходу їх з єгипетського кра́ю, говоря́чи:

2 ,,Перелічіть усю громаду Ізраїлевих синів за родами їхніми, за дома́ми їхніх батьків числом усіх чоловічої статі за їх го́ловами,

3 від віку двадцяти́ літ і вище, кожного, хто здатний до війська в Ізраїлі, — за військовими відділами їхніми перелічіть їх ти та Аарóн.
4 А з вами бýдуть по одному мужеві для племени; той муж — голова дому батьків своїх він.
5 А оце ймення тих мужів, що стануть із вами: для Руви́ма — Еліцур, син Шедеурів;
6 для Симеóна — Шелуміїл, син Цурішаддаїв;
7 для Юди — Нахшон, син Аммінадавів;
8 для Іссаха́ра — Натанаїл, син Цуарів;
9 для Завулóна — Елів, син Хелонів;
10 для Йóсипових синів, від Єфрема — Елішама, син Аммігудів; від Манасії — Гамаліїл, син Педацурів;
11 для Веніями́на — Авідан, син Ґід'оніїв;
12 для Да́на — Ахіезер, син Аммішаддаїв;
13 для Аси́ра — Паґ'іїл, син Охранів;
14 для Ґа́да — Ел'ясаф, син Деуїлів;
15 для Нефтали́ма — Ахіра, син Енанів.
16 Оце покли́кані громади, начальники племен їхніх батьків. Вони голови тисяч Ізраїлевих.
17 І взяв Мойсей та Аарóн тих мужів, що були́ названі поіменно,
18 і вони зібрали всю ту громаду першого *дня* другого місяця. І вони виявили родоводи свої за домами їхніх батьків числом імен від віку двадцяти́ літ і вище, за гóловами їх,
19 як Госпóдь наказав був Мойсеєві. І він перелічив їх у Сінайській пустині.
20 І було синів Руви́ма, первородного Ізраїлевого, їхніх нащáдків за їхніми рóдами, за домáми їхніх батьків числом імен за гóловами їх, усіх чоловічої статі від віку двадцяти́ літ і вище, кожен, хто здатний до ві́йська,
21 перелі́чені їхні від Рувимового племені — сорок і шість тисяч і п'ятсот.
22 У Симеонових синів їхніх нащáдків за їхніми родами, за домами їхніх батьків перéлік їх числом імен за головами їхніми, усі чоловічої статі від віку двадцяти літ і вище, кожен, хто здатний до війська,
23 перелі́чені їхні від Симеонового племени — п'ятдеся́т і дев'ять тисяч і триста.
24 У Ґадових синів їхніх нащадків за їхніми родами, за домами їхніх батьків числом імен від віку двадцяти літ і вище, кожен, хто здатний до ві́йська,
25 перелі́чені їхні від Ґадового племени — сорок і п'ять тисяч і шістсот і п'ятдесят.
26 У Юдових синів їхніх нащадків за їхніми родами, за домами їхніх батьків числом імен від віку двадцяти літ і вище, кожен, хто здатний до ві́йська,
27 перелі́чені їхні від Юдового племени — сімдеся́т і чотири тисячі й шістсот.
28 У Іссаха́рових синів їхніх нащадків за їхніми родами, за домами їхніх батьків числом імен від віку двадцяти літ і вище, кожен, хто здатний до ві́йська,
29 перелі́чені їхні від Іссаха́рового племени — п'ятдеся́т і чотири тисячі й чотириста.
30 У Завулóнових синів їхніх нащáдків за їхніми родами, за домами їхніх батьків числом імен від віку двадцяти́ літ і вище, кожен, хто здатний до ві́йська,
31 перелі́чені їхні від Завулонового племени — п'ятдеся́т і сім тисяч і чотириста.

32 У Йо́сипових синів: у Єфре-
мових синів їхніх нащадків за
їхніми родами, за домами їхніх
батьків числом імен від віку два-
дцяти літ і вище, кожен, хто здат-
ний до війська,
33 перелічені їхні від Єфремо-
вого племени — сорок тисяч і
п'ятсот.
34 У синів Манасії їхніх на-
ща́дків за їхніми ро́дами, за до-
ма́ми їхніх батьків числом імен
від віку двадцяти літ і вище, ко-
жен, хто здатний до війська,
35 перелічені їхні від племени
Манасіїного — тридцять і дві ти-
сячі й двісті.
36 У Веніями́нових синів їхніх
нащ́адків за їхніми родами, за
домами їхніх батьків числом імен
від віку двадцяти літ і вище, ко-
жен, хто здатний до війська,
37 перелічені їхні від Веніями-
нового племени — тридцять і п'ять
тисяч і чоти́риста.
38 У Да́нових синів їхніх на-
щадків за їхніми родами, за до-
мами їхніх батьків числом імен від
віку двадцяти літ і вище, кожен,
хто здатний до війська,
39 перелічені їхні від Данового
племени — шістдеся́т і дві тисячі
й сімсо́т.
40 У Аси́рових синів їхніх на-
щадків за їхніми родами, за до-
мами їхніх батьків числом імен
від віку двадцяти літ і вище, ко-
жен, хто здатний до війська,
41 перелічені їхні від Асирово-
го племени, — сорок і одна тисяча
й п'ятсо́т.
42 У синів Нефтали́мових їхніх
нащадків за їхніми родами, за
домами їхніх батьків числом імен
від віку двадцяти літ і вище, ко-
жен, хто здатний до війська,
43 перелічені їхні від племени
Нефтали́мового — п'ятдеся́т і три
тисячі й чотириста.

44 Оце ті перелі́чені, кого пере-
лічив Мойсей й Ааро́н та Ізраїлеві
начальники, дванадцятеро мужа,
— вони були по одно́му мужеві
для дому батьків своїх.
45 І були всі перелічені *з* Із-
раїлевих синів за домами батьків
своїх від віку двадцяти́ літ і вище,
кожен, хто здатний до війська, в
Ізраїлі,
46 і були всі перелічені — шіст-
со́т тисяч і три тисячі й п'ятсот і
п'ятдеся́т.
47 А Левити не були перелічені
серед них за племенем батьків
своїх.
48 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
49 „Тільки Леві́євого племени
не переглянеш і не перелічиш їх
серед Ізраїлевих синів.
50 А ти постав Леви́тів нагля́да-
чами над скинією свідоцтва,[1] і
над усіма речами її та над усім,
що її. Вони будуть носити скинію
та всі її речі, і вони будуть об-
слуго́вувати її, і ота́боряться нав-
ко́ло скинії.
51 А коли скинія буде руша́ти,
Левити розберуть її, а коли буде
спиня́тися скинія, Левити постав-
лять її. А якщо набли́зиться чу-
жий, — він нехай буде забитий.
52 І ота́боряться Ізраїлеві сини
кожен у табо́рі своїм, і кожен при
своїм пра́порі за своїми військо́ви-
ми відділами.
53 А Левити ота́боряться нав-
ко́ло скинії свідо́цтва, — щоб не
було гніву на громаду Ізраїлевих
синів. І будуть Левити викону-
вати сторо́жу скинії свідо́цтва".
54 І зробили Ізраїлеві сини, —
згідно зо всім, як наказав був
Господь Мойсеєві, так зробили во-
ни.

[1] Miškan haedut — скинія свідоцтва, церк.-слов. скинія свидѣнія; miškan (ohel) moed — скинія умовлення, чи заповіту.

Військове отáборення Ізраїля

2 І Господь промовляв до Мойсея та до Аарона, говорячи:
2 „Отáборяться Ізраїлеві сини кожен при прáпорі своїм за ознаками домів своїх батьків, — навпроти скинії заповіту навколо отáборяться.
3 Напереді на схід отáборяться: прáпор Юдиного табóру за своїми військóвими відділами, а начальник Юдиних синів — Нахшон, син Аммінадавів;
4 а його військо та його перéлік — сімдесят і чотири тисячі й шістсóт.
5 А при ньому отáбориться Іссахáрове плéм'я, а начальник Іссахарових синів — Натанаїл, син Цуарів;
6 а його військо та його перéлік — п'ятдесят і чотири тисячі й чотúриста.
7 Плéм'я Завулóнове, а начальник Завулонових синів — Еліяв, син Хелонів;
8 а його військо та його перéлік — п'ятдесят і сім тисяч і чотúриста.
9 Усіх перелічених Юдиного табóру — сто тисяч і вісімдесят тисяч і шість тисяч і чотириста за своїми військóвими відділами. Вони рушать найперше.
10 Прáпор Рувимового табóру — на південь, за військóвими відділами своїми, а начальник Рувимових синів — Еліцур, син Шедеурів;
11 а його військо та його перелік — сорок і шість тисяч і п'ятсóт.
12 А при ньому отáбориться Симеонове плéм'я, а начальник Симеонових синів — Шелуміїл, син Цурішаддаїв;
13 а його військо та його перелік — п'ятдесят і дев'ять тисяч і трúста.
14 І Ґадове плéм'я, а начальник Ґадових синів — Ел'ясаф, син Реуїлів;
15 а його військо та його перелік — сорок і п'ять тисяч і шістсóт і п'ятдесят.
16 Усіх перелічених Рувимового табóру — сто тисяч і п'ятдесят і одна тисяча й чотириста й п'ятдесят за своїми військовими відділами. Вони рушать другі.
17 І *як* рушить скинія заповіту, то тáбір Левúтів *буде* серед табóрів. Як вони отáборяться, так вирушать, — кожен на своїм місці за своїми прапорáми.
18 Прáпор Єфрéмового табóру за військóвими відділами своїми — на зáхід, а начальник Єфремових синів — Елішама, син Аммігудів;
19 а його військо та їхній перéлік — сорок тисяч і п'ятсóт.
20 А при ньому плéм'я Манасіїне, а начальник синів Манасіїних — Гамаліїл, син Педацурів;
21 а його військо та їхній перéлік — тридцять і дві тисячі й двісті.
22 І Веніяминове плéм'я, а начальник Веніяминових синів — Авідан, син Ґід'оніїв;
23 а його військо та їхній перéлік — тридцять і п'ять тисяч і чотúриста.
24 Усіх перелічених Єфремового табóру — сто тисяч і вісім тисяч і сто за своїми військóвими відділами. Вони рушать треті.
25 Прáпор Дáнового табóру — північ, за своїми військóвими відділами, а начальник Данових синів — Ахіезер, син Аммішаддаїв;
26 а його військо та їхній перелік — шістдесят і дві тисячі й сімсóт.
27 А при ньому отáбориться Асирове плéм'я, а начальник Асирових синів — Паґ'іїл, син Охранів;

28 а його вíйсько та їхній перелік — сорок і одна тисяча й п'ятсóт.
29 І плéм'я Нефталúмове, а начальник синів Нефталúмових — Ахіра, син Енанів;
30 а його вíйсько та їхній перелік — п'ятдесят і три тисячі й чотириста.
31 Усіх перелічених Дáнового табóру — сто тисяч і п'ятдесят і сім тисяч і шістсóт. Вони рушать настáнку за прапорáми своїми".
32 Оце перелічені Ізраїлевих синів за домами батьків своїх, усіх перелічених тих табóрів за своїми військóвими відділами — шістсот тисяч і три тисячі й п'ятсот і п'ятдесят.
33 А Левити не перелічені серед Ізраїлевих синів, як Господь наказав був Мойсеєві.
34 І Ізрáїлеві сини зробили все, що Господь наказав був Мойсеєві, — так вони таборувáли за прапорáми своїми, і так рушáли кожен за своїми родами при домі своїх батьків.

Перелік Левитів та їхня служба для Господа

3 А оце нащáдки Аарóнові та Мойсеєві в дні, коли Господь промовляв до Мойсея на Сінайській горі.
2 І оце іменá Ааронових синів: перворідний Надав, і Авігу, Елеазар та Ітамар.
3 Оце іменá Ааронових синів, помáзаних священиків, що він посвятив їх бути священиками.
4 Та помер Надав та Авігу перед Господнім лицем, коли вони принéсли були чужий огонь перед Господнім лицем у Сінайській пустині, а синів у них не було. І були священиками Елеазар та Ітамар за життя батька свого Аарóна.
5 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
6 „Приведи Левієве плéм'я, і постав його перед священиком Аароном, — і вони будуть услугóвувати йому.
7 І будуть вони викóнувати сторóжу його та всієї громади перед скинією заповіту, щоб виконувати службу скинíйну.
8 І будуть вони стерегтú всі речі скинії заповíту та сторóжу Ізраїлевих синів, щоб виконувати службу скинíйну.
9 І даси Левитів Аарóнові та синам його, — власне йому вони дані від Ізраїлевих синів.
10 А Аарона та синів його постав, щоб вони пильнували свого свящéнства, а чужий, хто наблúзиться, — буде забитий".
11 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
12 „А Я оце взяв Левитів з-посеред Ізраїлевих синів замість кожного перворідного, що розкривають утрóбу, з Ізраїлевих синів. І будуть Левúти Мої,
13 бо Мій кожен перворідний. Того дня, коли Я був ударив кожного перворідного в єгипетськім крáї, Я посвятив Собі кожного перворідного в Ізраїлі від людúни аж до скотини, — Мої вони будуть. Я — Господь!"
14 І Господь промовляв до Мойсея в Сінайській пустині, говорячи:
15 „Перелічи Левієвих синів за домáми їхніх батьків, за рóдами їхніми, кожного чоловічої статі від місячного віку й вище перелічиш їх".
16 І Мойсей перелічив їх за Господнім словом, як йому наказано.
17 І були за йменнями своїми оці Левієві сини: Ґершон, і Кегат, і Мерарі.

18 А оце іменá Ґершóнових си-
нів за їхніми родами: Лівні та
Шім'ї.
19 А сини Кегáтові за їхніми
родами: Амрам і Їцгар, Хеврон і
Уззіїл.
20 А сини Мерарі за їхніми рода-
ми: Махлі та Муші. Оце вони, ро-
ди Левієві, за домами своїх батьків.
21 Від Ґершóна: рід Лівнієвих
та рід Шім'їєвих. Оце вони, ро-
ди Ґершонових.
22 Перелічені їхні числом кож-
ного чоловічої статі від місяч-
ного віку й вище, перелічені їхні
— сім тисяч і п'ятсóт.
23 Роди Ґершонових будуть
таборувáти за намéтом на зáхід.
24 А начальник бáтьківського
дому Ґершонових — Ел'ясаф,
син Лаїлів.
25 А дóгляд Ґершонових синів
у скинії заповіту: скинія *внут-
рішня* і намéт *зовнішній*, і покрит-
тя́ його, і завíса входу скинії за-
повіту,
26 і запони подвір'я, і заслóна
входу подвíр'я, що на скинії та на
жéртівнику навкóло, і шнури її —
до всієї служби його.
27 А від Кегата: рід Амрамо-
вих, і рід Іцхарових, і рід Хевро-
нових, і рід Оззіїлових, — оце
вони, роди Кегатових.
28 Числом кожного чоловічої
статі від місячного віку й вище,
— вісім тисяч і шістсóт, що пиль-
нували сторóжу святині.
29 Роди Кегатових синів отáбо-
ряться на подовжньому боці ски-
нії на південь.
30 А начальник бáтькового до-
му родів Кегатових Еліцафан,
син Уззіїлів.
31 А їхній догляд: ковчéг, і стіл,
і свічник, і жертівники, і святі
речі, що служать ними, і завіса,
— і вся служба при тому.[1]

[1] В оригіналі avodato — служба його.

32 А начальник Левієвих на-
чальників — Елеазар, син свя-
щеника Аарóна, *що мав* догляд
над тими, хто пильнує сторóжу
святині.
33 Від Мерарі: рід Махлієвих,
і рід Мушієвих, — оце вони, роди
Мераріеві.
34 А перелічені їхні числом
кожного чоловічої статі від місяч-
ного віку й вище, — шість тисяч і
двісті.
35 А начальник бáтьківського
дому Мерарієвих родів — Цуріїл,
син Авіхаїлів. Вони отáборяться
на подовжнім боці скинії на пів-
ніч.
36 А догляд сторóжі Мерарiє-
вих синів: дошки скинії, і засóви
її, і стовпи́ її, і підстáви її, і всі
речі її, — і вся служба її,
37 і стовпи́ подвір'я навкóло, і
їхні підстави, і кілки́ їхні, і їхні
шнýри.
38 А ті, що таборують спéреду
перед скинією, перед скинією за-
повіту на схід, Мойсей й Аарóн та
сини його, — вони виконують сто-
рóжу святині, сторожу за Ізраї-
левих синів. А чужий, хто на-
блúзиться, — буде забитий.
39 Усі перелічені Леви́тів, що
перелічив Мойсей та Аарóн на
Господній накáз за їхніми родами,
кожен чоловічої статі від місяч-
ного віку й вище, — двадцять і
дві тисячі.
40 І сказав Господь до Мойсея:
„Перелічи всіх перворідних чо-
ловічої статі Ізраїлевих синів від
місячного віку й вище, і перелічи
число імен їх.
41 І візьми для Мене Левитів —
Я — Госпóдь! — замість кожного
перворідного Ізраїлевих синів, а
худобу Левитів — замість кож-
ного перворідного серед худоби
Ізраїлевих синів".
42 І перелічив Мойсей, як

Господь наказав був йому, усіх перворідних серед Ізраїлевих синів.

43 І було всіх перворідних чоловічої статі числом імен від місячного віку й вище, за їхніми переліченими — двадцять і дві тисячі двісті і сімдесят і три.

44 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

45 ,,Візьми Леви́тів замість кожного перворідного серед Ізраїлевих синів, а худобу Левитів — замість їхньої худоби, і будуть Левити Мої. Я — Господь!

46 А на о́куп тих двохсо́т і семидесяти́ і трьох, що позостали понад Левитами з перворідного Ізраїлевих синів,

47 то візьми по п'яти шеклів на го́лову, *на міру* шеклем святині візьмеш, — двадцять ґер шекель,

48 і даси ті гроші Ааронові та синам його, *як* о́куп за позосталих серед них''.

49 І взяв Мойсей гроші окупу від позосталих понад ви́куплених Левитами,

50 від перворідного Ізраїлевих синів узяв він ті гроші, — тисячу і триста і шістдеся́т і п'ять *на міру* ше́клем святині.

51 І дав Мойсей гроші о́купу Ааро́нові та синам його за Господнім нака́зом, як Господь наказав був Мойсе́єві.

4

І Господь промовляв до Мойсея й до Аарона, говорячи:

2 ,,Перелічи Кегатових синів серед синів Левієвих за їхніми родами, за домами їхніх батьків

3 від віку тридцяти́ літ і вище й аж до віку п'ятидесяти літ, кожного, хто здатний до війська, щоб виконувати працю в наметі скинії заповіту.

4 Оце служба Кегатових синів у скинії заповіту: *носи́ти* Святеє Святих.

5 Коли табір руша́тиме, то ввійде Ааро́н та сини його, та й здіймуть завісу засло́ни, і покриють нею ковче́га свідо́цтва.

6 І дадуть на нього шкуряне́ тахашеве[1] накриття, і розкладуть згори покрива́ло, усе з блакиті, і накладуть держаки́ його.

7 А на столі показних *хлібів* розкладуть блакитну шату, і дадуть на нього миски́, і ложки, і чаші, і кухлі на лиття, і хліб повсякча́сний буде на ньому.

8 І розкладуть на них шату з че́рвені, і покриють її шкуряни́м тахашевим покриття́м, і накладуть держаки його.

9 І візьмуть блакитну шату, і покриють свічника осві́тлення, і лямпадки його, і щипці його, і його лопатки на вугіль, і всі посудини для оливи його, якими служать при ньому,

10 і покриють його і ввесь по́суд його шкуряни́м тахашевим покриттям, і покладуть на держаки.

11 А на золотий жертівник розкладуть блакитну шату, і покриють його шкуряним тахашевим покриттям, і вкладуть його держаки.

12 І візьмуть увесь по́суд слу́ження, що ним служать у святині, і дадуть до блакитної шати, і покриють їх шкуряним тахашевим покриттям, і покладуть на держаки.

13 І заберуть по́піл із жертівника, і розкладу́ть на ньому шату пурпуро́ву,

14 і покладуть на нього ввесь по́суд його, що ним служать на ньому: лопатки на вугіль, видельця, і шуфлі, і кропильниці, — ввесь по́суд жертівника; і розкладуть на ньому шкуряне тахашеве

[1] Тахашеве — зо шкури морського звіря.

покриття, і вкладуть держаки його.
15 І скінчить Аарóн та сини покривати святиню та ввесь святий пóсуд, коли тáбір рушає, а потім увійдуть Кегатові сини, щоб нести, але не доторкнуться *до святого*, щоб не повмирати.
16 А догляд Елеазара, сина священика Аарона, — олива освітлення, і кадило пахощів, і повсякчáсна хлібна жертва, і олива помазання, догляд усієї скинії та всього, що в ній, у святині та в речах її".
17 І Господь промовляв до Мойсея й до Аарóна, говорячи:
18 „Не винищуйте плéмени Кегатових родів з-посеред Левитів.
19 І оце зробіть їм, і будуть жити й не повмирають, коли вони підходять до Святого Святих: увійдуть Аарóн та сини його, і розмістять їх одного по óдному на службі його та на нóшенні його.
20 А самі вони не ввійдуть, щоб ані на хвилю не бачити святині, — і щоб не повмирати".
21 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
22 „Перелічи також Ґершонових синів, — вони за домами своїх батьків, за родами своїми,
23 від віку тридцяти́ літ і вище аж до віку п'ятидесяти літ перелічиш їх усіх, хто здатний для праці, щоб служити в скинії заповіту.
24 Оце служба Ґершонових родів, — на службу й на нóшення:
25 вони будуть носити покривáла скинії, і скинію заповіту, покриття її й покриття тахашеве, що на ній згори, і завісу входу скинії заповіту,
26 і запóни подвір'я, і заслону входу брами подвір'я, що при скинії та при жéртівнику навкóло, і шнýри їхні, і ввесь пóсуд служби їх, і все, що буде зроблене для них, — і будуть служити вони.
27 На наказ Аарона та синів його буде вся служба Ґершонових синів щодо всього нóшення їхнього та щодо всієї служби їхньої. І доручите їм пильнувати про все, що вони будуть носити.
28 Оце служба родів Ґершонових синів у скинії заповіту, а їхня сторóжа — у руці Ітамара, сина священика Ааронового.
29 Синів Мерарієвих за родами їхніми, за домами їхніх батьків перелічиш їх
30 від віку тридцяти́ літ і вище, й аж до віку п'ятидесяти літ, перелічиш їх кожного, хто здатний для праці, щоб служити в скинії заповіту.
31 А оце те, що вони повинні носити під час їхньої служби в скинії заповіту: дошки скинії, і засуви її, і стовпи її, і підстави її,
32 і стовпи подвір'я навколо, і їхні підстави, і їхні кілки, і їхні шнýри, — зо всімá їхніми речами, і зо всією службою їхньою, — і поіменно перелічиш речі, що вони дбають про їхнє нóшення.
33 Оце служба родин синів Мерарієвих щодо всієї їхньої служби в скинії заповіту під рукою Ітамара, сина священика Аарона".
34 І перелічив Мойсей та Аарóн, та начальники громади Кегатових синів за їхніми родами й за домами їхніх батьків
35 від віку тридцяти літ і вище, і аж до віку п'ятидесяти літ, кожного, хто входить до відділу на службу в скинії заповіту.
36 І булó їхніх перелічених за їхніми родами — дві тисячі сімсóт і п'ятдеся́т.
37 Оце перелічені Кегатових родів, кожен, хто працює в скинії заповіту, що перелічив Мойсей та

Аарон за Господнім наказом через Мойсея.
38 А перелічені Ґершонових синів за своїми родами та за домами своїх батьків
39 від віку тридцяти літ і вище, і аж до віку п'ятидесяти літ, кожен, хто входить до відділу на службу в скинії заповіту, —
40 і було їхніх перелічених за родами їхніми, за домами своїх батьків — дві тисячі й шістсот і тридцять.
41 Оце перелічені родів Ґершонових синів, кожен, хто працює в скинії заповіту, що перелічив Мойсей та Аарóн за Господнім наказом.
42 А перелічені родів синів Мерарієвих за їхніми родами, за домами своїх батьків
43 від віку тридцяти літ і вище, і аж до віку п'ятидесяти літ, кожен, хто входить до відділу на службу в скинії заповіту, —
44 і булó їхніх перелічених за родами їхніми — три тисячі й двісті.
45 Оце перелічені родів синів Мерарієвих, що перелічив Мойсей та Аарóн за Господнім наказом через Мойсея.
46 Усі перелічені Левити, кого перелічив Мойсей й Аарон та Ізраїлеві начальники, за родами своїми, за домами своїх батьків
47 від віку тридцяти літ і вище, і аж до віку п'ятидесяти літ, кожен, хто входить, щоб виконувати працю служби й працю нóшення в скинії заповіту, —
48 і булó їхніх перелічених — вісім тисяч і п'ятсот і вісімдесят.
49 За Господнім наказом перелічено їх через Мойсея кожного на службі його та на нóшенні його. І булú перелічені, як Господь наказав був Мойсеєві.

Очищення Ізраїлевого табору

5 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 „Накажи Ізраїлевим синам, і нехай повисилають з табóру кожного прокажéного, і кожного течúвого, і кожного нечистого через дотóркнення до *мертвого* тіла.
3 І чоловіка й жінку бýдете висилати, поза тáбір будете висилати їх, і вони не занечистять табóрів своїх, що Я серед них пробувáю".
4 І зробили так Ізраїлеві сини, і повисилáли їх поза тáбір, — як Господь промовляв був Мойсеєві, так зробили Ізраїлеві сини.

Визнання своєї провини

5 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
6 „Промовляй до Ізраїлевих синів: Чоловік або жінка, коли зробить *який* людський гріх, чинячи *тим* спроневíрення проти Господа, і завинить душа та,
7 то вони визнають свій гріх, що зробили, і кожен зверне найперше ціну провини своєї, і додасть до неї п'ятину її, та й дасть тому, кому завинив він.
8 А якщо в того чоловіка нема викупникá, щоб йому звернути ту ціну провини, то провина та *буде* звéрнена Господéві, *і буде це* священикові, опріч барана очищення, що ним очистить його.
9 А кожне принóшення зо всяких святощів Ізрáїлевих синів, що принесýть священикові, буде йому.
10 І щó хто посвятúть, буде йому. Щó хто дасть священикові, буде йомý".

Закóн про ревнощі

11 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
12 „Промовляй до Ізраїлевих

синів і скажи їм: Кожен чоловік,
коли жінка його зрадить і спроневірить його́,
13 і буде хто злягатися з нею
і буде затаєне від очей її чоловіка,
і буде захо́ване, і вона занечиститься, а свідка проти неї нема, і
вона не буде схо́плена,
14 та на ньому пере́йде дух ревнощів, і він буде ревни́вий за
свою жінку, що вона занечи́щена;
або перейде на ньому дух ревнощів, і він буде ревнивий за
свою жінку, а вона не була занечищена,
15 то приведе́ той чоловік свою
жінку до священика, і принесе за
неї жертву її, — десяту частину
ефи́ я́чної муки, оливи на неї
виллє, і не дасть на неї ладану, бо
це хлібна жертва ревнощів, жертва прига́дувальна, що прига́дує
провину.
16 І священик приведе її, і поставить перед Господнім лицем.
17 І ві́зьме священик святої води в гли́няну посудину, і пороху,
що буде на долівці скинії, ві́зьме
священик, та й дасть до води.
18 І поставить священик ту жінку перед лицем Господнім, і відкриє го́лову тієї жінки, і дасть на
руки її хлібну жертву прига́дувальну, — це хлібна жертва ре́вношів. А в руці священика буде
гірка вода, що наводить проклятття.
19 І закляне її священик та й
скаже до жінки: „Якщо ніхто не
лежав із тобою, і якщо ти не
зрадила нечистим гріхом, живши
з чоловіком своїм, — очисться від
гіркої води, що наводить прокляття!
20 А коли ж ти зрадила, живши з чоловіком своїм, і коли ти
занечи́стилась, і хтось злігся з
тобою, крім твого чоловіка“, —
21 і закляне священик ту жінку
клятвою прокляття, і скаже священик тій жінці: „Нехай дасть
тебе Господь на прокляття та
клятву серед наро́ду твого тим,
що Господь зробить стегно́ твоє
опалим, а живіт твій напухлим,
22 і ввійде ця вода, що наводить прокляття, до нутра́ твого,
щоб зробити живіт напухлим, і
щоб зробити стегно́ опалим“. А
жінка та скаже: „Амінь, амінь![1]
23 І напише священик ті прокляття на звої, й обмиє гірко́ю
водою,
24 і напо́їть ту жінку гіркою
водою, що наводить прокляття; і
ввійде в неї та вода, що наводить
прокляття, і дає гіркий біль.
25 І візьме священик із руки
тієї жінки ту хлібну жертву ревнощів, і буде колиха́ти ту хлібну
жертву перед Господнім лицем, та
й принесе її до жертівника.
26 І візьме священик жменю з
хлібної жертви, *як* прига́дувальну
частину, та й спалить на жертівнику. А по́тім напоїть ту жінку
водою.
27 І напоїть водою, і станеться,
— якщо була вона занечищена й
спроневірила своє́му чоловікові,
то ввійде в неї та вода, що наводить прокляття, і дасть гірки́й
біль, — і опухне живіт її, і западе стегно́ її, і стане та жінка
прокляттям серед народу свого.
28 А якщо та жінка не була
занечищена, і чиста вона, то буде
очищена, і буде здатна родити
дітей.
29 Оце зако́н про ревнощі, коли
зрадить жінка чоловікові своєму, і
занечиститься,
30 або коли на чоловіка на́йде
дух ревнощів, і він буде ревнивий
за жінку свою, то поставить ту

[1] Amen — правдиво, правда, поправді, церк.-слов. аминь (стародавнє аминъ); гебр. emunah — правда.

жінку перед Господнім лицем, а священик виконає над нею ввесь цей закóн.
31 І буде очищений той чоловік від гріхá, а жінка та понесе свій гріх".

Закóн про назíра (назорéя)

6 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 „Промовляй до Ізраїлевих синів, і скажи їм: Чоловік або жінка, коли вирішиться скласти обітницю назíра,[1] щоб посвятити себе Господéві,
3 то він стримається від вина та п'янкóго напóю, не буде пити óцту винного та оцту з п'янкóго напою, і жодного виноградного соку не питиме, і не їстиме ані свіжого, ані сухого винограду.
4 Усі дні посвя́чення свого не буде він їсти нічого, що зрóблене з винограду, від зéрнят аж до лушпи́ння.
5 Усі дні його посвячення на назíра бритва не торкнеться голови його; аж до ви́повнення днів, що посвятить Господéві, він буде святий, — мусить запустити волóсся голови своєї!
6 Усі дні посвячення його Господéві не підíйде він до мертвого тіла,[2]
7 *навіть* через батька свого та через матір свою, через брата свого та через сестру свою не занечи́ститься ними, коли б вони померли, бо на голові його посвячення Богу його.
8 Усі дні посвячення його — святий він для Господа.
9 А коли хто помре при ньому несподівано нагло, і він занечи́стить цим голову свого посвя́чення, то оголить голову свою в день очищення свого, — сьомого дня оголить її.
10 А вóсьмого дня він принесе дві горлиці або двоє голубенят до священика до входу скинії заповіту.
11 І священик принесе одне на жертву за гріх, а одне на цілопáлення, і очистить його з того, що занечистився він мертвим тілом, і посвятить його гóлову того дня.
12 І почне він знóву дні посвячення свого Господéві, і принесе однорічне ягня на жертву за провину. А перші дні *його будуть* надаремні, бо занечистилося його посвячення.
13 І оце закóн про назíра: того дня, коли випóвнюються дні його посвячення, *священик* приведé його до входу скинії заповіту.
14 І принесе він Господéві жертву свою, — одне безвадне однорічне ягня — на цілопáлення, і одну безвадну однорічну вівцю — на жертву за гріх, і одного безвадного барана — на жертву мирну,
15 і кіш опрісноків із пшеничної муки, калачі, мішані в оливі, і прісні коржі, помáзані оливою, і хлібну їхню жертву, і їхні литі жертви.
16 І принесе священик перед Господнє лице, і принесе його жертву за гріх та його цілопáлення.
17 А барана принесе мирною жертвою для Господа на коші опрісноків, і священик принесе його хлібну жертву та його жертву литу.
18 І оголить той назíр голову свого посвя́чення у входа скинії заповіту, і візьме волосся голови свого посвячення та й покладе на огонь, що під мирною жертвою.
19 І візьме священик варену лопатку з барана, і одного прісного калача з коша, і одного прісного коржика, та й дасть на

[1] Nazir — відділений, посвячений, той, хто стримується; церк.-слов. назорей.
[2] Al nefeš met — до душі померлого.

долоні назі́ра, як він оголить
голову свого посвячення.
20 І священик буде колихати
їх, *як* колиха́ння перед Господнім
лицем. Це святощ для священика,
понад груди́ну колихання й
понад стегно прино́шення. А по
цьому той назір може пити вино.
21 Оце зако́н про назіра, що
обіцяє свою жертву Господе́ві за
своє посвячення, крім того, на що
спроможна рука його. За обітницею
своєю, що обіцює, так він зробить
за зако́ном про посвячення
його''.

Як благословляти

22 І Господь промовляв до Мойсея,
говорячи:
23 ,,Промовляй до Аарона та до
синів його, говорячи: Так благословляйте
Ізраїлевих синів, говорячи
їм:
24 Нехай Господь поблагосло́вить
тебе, і нехай Він тебе стереже!
25 Нехай Господь засяє на тебе
лице́м Своїм, і нехай буде милости́вий
до тебе!
26 Нехай Господь зверне на тебе
лице Своє, і хай дасть тобі мир!
27 Вони будуть кликати Ймення
Моє на Ізраїлевих синів, а Я благословлятиму
їх!''

Жертви Ізраїлевих начальників при посвяченні жертівника

7 І сталося того дня, коли Мойсей
закінчи́в ставити скинію,
і пома́зав її, і посвятив її та всі
речі її, і же́ртівника та всі речі
його, і помазав їх та посвятив їх,
2 то поприно́сили Ізраїлеві
начальники, го́лови домів своїх
батьків, — вони начальники
племе́н, вони ті, що стояли над
переліком, —
3 і принесли свою жертву перед
Господнє лице: шість критих
возів, і дванадцять волів, — віз на
двох начальників, а віл на одно́го,
і поставили їх перед скинію.
4 І промовив Господь до Мойсея,
говорячи:
5 ,,Візьми від них, — і будуть
вони, щоб виконувати службу скинії
заповіту, і даси їх Левитам,
кожному за службою його''.
6 І взяв Мойсей вози́ та воли, та
й дав їх Левитам:
7 два вози та чотири воли дав
Ґершоновим синам, за їхньою
службою,
8 а чотири вози та вісім волів
дав синам Мерарієвим за їхньою
службою під рукою Ітамара, сина
священика Аарона.
9 А Кегатовим синам не дав, бо
на них *лежить* служба святині, —
на пле́чах повинні носити.
10 І поприно́сили начальники
жертву на поно́ву же́ртівника в
день його пома́зання, і поприно́сили
начальники свою жертву перед
жертівника.
11 А Господь промовляв до
Мойсея: ,,По одному начальнику
на день нехай приносять своє прино́шення
на поно́ву же́ртівника''.
12 І був той, хто першого дня
приніс своє прино́шення, Нахшон,
син Аммінадавів, Юдиного пле́мени.
13 А жертва його: одна срібна
миска, — сто й тридцять *шеклів*
вага її, одна срібна кропи́льниця,
— сімдеся́т шеклів *на міру* шеклем
святині, обидві повні пшеничної
муки, мішаної в оливі, на хлібну
жертву,
14 одна кади́льниця, — десять
шеклів золота, повна кадила,
15 одне теля, один баран, одне
однорічне ягня на цілопа́лення,
16 один козел на жертву за
гріх,
17 а на мирну жертву — два
воли́, п'ять баранів, п'ять козлів,

п'ять ягнят однорічних, — оце
принóшення Нахшона, Аммінада-
вого сина.
18 Другого дня приніс На-
танаїл, син Цуарів, начальник Іс-
сахáрів.
19 Приніс він своє принóшення:
одна срібна миска, — сто й три-
дцять *шеклів* вага її, одна срібна
кропи́льниця, — сімдесят шеклів
на міру шеклем святині, обидві
повні пшеничної муки, мішаної в
оливі, на хлібну жертву.
20 одна кадильниця, — десять
шеклів золота, повна кадила,
21 одне теля, один баран, одне
однорічне ягня на цілопáлення,
22 один козел на жертву за гріх,
23 а на мирну жертву — два
воли, п'ять баранів, п'ять козлів,
п'ять ягнят однорічних, — оце
жертва Натанаїла, Цуарового
сина.
24 Третього дня — начальник
Завулонових синів Еліяв, син Хе-
лонів.
25 Його жертва: одна срібна
миска, — сто й тридцять *шеклів*
вага її, одна срібна кропи́льниця,
— сімдеся́т шеклів *на міру* шеклем
святині, оби́две повні пшеничної
муки, мішаної в оливі, на хлібну
жертву,
26 одна кадильниця, — десять
шеклів золота, повна кадила,
27 одне теля, один баран, одне
однорічне ягня на цілопáлення,
28 один козел на жертву за гріх,
29 а на мирну жертву — два
воли, п'ять баранів, п'ять козлів,
п'ять ягнят однорічних, — оце
жертва Еліява, Хелонового сина.
30 Четвертого дня — началь-
ник Рувимових синів Еліцур, син
Шедеурів.
31 Його жертва: одна срібна мис-
ка, — сто й тридцять *шеклів* вага
її, одна срібна кропи́льниця, —
сімдеся́т шеклів *на міру* шеклем
святині, оби́две повні пшеничної
муки, мішаної в оливі, на хлібну
жертву,
32 одна кади́льниця, — десять
шеклів золота, повна кадила,
33 одне теля, один баран, одне
однорічне ягня на цілопáлення,
34 один козел на жертву за
гріх,
35 а на мирну жертву — два
воли, п'ять баранів, п'ять козлів,
п'ять ягнят однорічних, — оце
жертва Еліцура, Шедеурового си-
на.
36 П'ятого дня — начальник
Симеонових синів Шелуміїл, син
Цурішаддаїв.
37 Його жертва: одна срібна
миска, — сто й тридцять *шеклів*
вага її, одна срібна кропи́льниця,
— сімдеся́т шеклів *на міру* шеклем
святині, оби́две повні пшеничної
муки, мішаної в оливі, на хлібну
жертву,
38 одна кади́льниця, — десять
шеклів золота, повна кадила,
39 одне теля, один баран, одне
однорічне ягня на цілопáлення,
40 один козел на жертву за гріх,
41 а на мирну жертву — два
воли, п'ять баранів, п'ять козлів,
п'ять ягнят однорічних, — оце
жертва Шелуміїла, Цурішаддає-
вого сина.
42 Шóстого дня — начальник
Ґадових синів Ел'ясаф, син Деуї-
лів.
43 Його жертва: одна срібна мис-
ка, — сто й тридцять *шеклів* вага
її, одна срібна кропи́льниця, —
сімдеся́т шéклів *на міру* шеклем
святині, оби́две повні пшеничної
муки, мішаної в оливі, на хлібну
жертву,
44 одна кадильниця, — десять
шеклів золота, повна кадила,
45 одне теля, один баран, одне
однорічне ягня на цілопалення,
46 один козел на жертву за гріх,

47 а на мирну жертву — два воли, п'ять баранів, п'ять козлів, п'ять ягнят однорічних, — оце жертва Ел'ясафа, Деуїлового сина.
48 Сьомого дня — начальник Єфремових синів Елішама, син Аммігудів.
49 Його жертва: одна срібна миска, — сто й тридцять *шеклів* вага її, одна срібна кропильниця, — сімдесят шеклів *на міру* шеклем святині, обидві повні пшеничної муки, мішаної в оливі, на хлібну жертву,
50 одна кадильниця, — десять *шеклів* золота, повна кадила,
51 одне теля, один баран, одне однорічне ягня на цілопа́лення,
52 один козел на жертву за гріх,
53 а на ми́рну жертву — два воли, п'ять баранів, п'ять козлів, п'ять ягнят однорічних, — оце жертва Елішами, Аммігудового сина.
54 Во́сьмого дня — начальник синів Манасії, Гамаліїл, син Педоцурів.
55 Його жертва: одна срібна миска, — сто й тридцять *шеклів* вага її, одна срібна кропи́льниця, — сімдеся́т шеклів *на міру* шеклем святині, оби́дві повні пшеничної муки, мішаної в оливі, на хлібну жертву,
56 одна кадильниця, — десять *шеклів* золота, повна кадила,
57 одне теля, один баран, одне однорічне ягня на цілопа́лення,
58 один козел на жертву за гріх,
59 а на мирну жертву — два воли, п'ять баранів, п'ять козлів, п'ять ягнят однорічних, — оце жертва Гамаліїла, Педоцурового сина.
60 Дев'ятого дня — начальник Веніяминових синів Авідан, син Ґід'оніїв.
61 Його жертва: одна срібна миска, — сто й тридцять *шеклів* вага її, одна срібна кропи́льниця, — сімдеся́т шеклів *на міру* шеклем святині, оби́дві повні пшеничної муки, мішаної в оливі, на хлібну жертву,
62 одна кадильниця, — десять *шеклів* золота, повна кадила,
63 одне теля, один баран, одне однорічне ягня на цілопалення,
64 один козел на жертву за гріх,
65 а на мирну жертву — два воли, п'ять баранів, п'ять козлів, п'ять ягнят однорічних, — оце жертва Авідана, Ґід'онієвого сина.
66 Десятого дня — начальник Данових синів Ахіезер, син Аммішаддаїв.
67 Його жертва: одна срібна миска, — сто й тридцять *шеклів* вага її, одна срібна кропи́льниця, — сімдеся́т ше́клів *на міру* шеклем святині, оби́дві повні пшеничної муки, мішаної в оливі, на хлібну жертву,
68 одна кадильниця, — десять *шеклів* золота, повна кадила,
69 одне теля, один баран, одне однорічне ягня на цілопа́лення,
70 один козел на жертву за гріх,
71 а на мирну жертву — два воли, п'ять баранів, п'ять козлів, п'ять ягнят однорічних, — оце жертва Ахіезера, Аммішаддаєвого сина.
72 Одина́дцятого дня — начальник Асирових синів Паґ'іїл, син Охранів.
73 Його жертва: одна срібна миска, — сто й тридцять *шеклів* вага її, одна срібна кропи́льниця, — сімдеся́т шеклів *на міру* шеклем святині, оби́дві повні пшеничної муки, мішаної в оливі, на мучну жертву,
74 одна кадильниця, — десять *шеклів* золота, повна кадила,

75 одне теля, один баран, одне
однорічне ягня на цілопа́лення,
76 один козел на жертву за гріх,
77 а на мирну жертву — два
воли, п'ять баранів, п'ять козлів,
п'ять ягнят однорічних, — оце
жертва Паґ'іїла, Охранового сина.
78 Дванадцятого дня — началь-
ник Нефталимових синів Ахіра,
син Енанів.
79 Його жертва: одна срібна мис-
ка, — сто й тридцять *шеклів* вага
її, одна срібна кропильниця, —
сімдесят шеклів *на міру* шеклем
святині, оби́две повні пшеничної
муки, мішаної в оливі, на мучну
жертву,
80 одна кадильниця, — десять
шеклів золота, повна кадила,
81 одне теля, один баран, одне
однорічне ягня на цілопалення,
82 один козел на жертву за гріх,
83 а на мирну жертву — два
воли, п'ять баранів, п'ять козлів,
п'ять ягнят однорічних, — оце
жертва Ахіри, Енанового сина.
84 Оце обря́д освя́чення же́р-
тівника в дні його пома́зання, від
Ізраїлевих начальників: срібних
мисок дванадцять, срібних кро-
пильниць дванадцять, золотих ка-
дильниць дванадцять,
85 сто й тридцять *шеклів* одна
срібна миска, і сімдеся́т одна кро-
пильниця. Усе срібло посу́дин —
дві тисячі й чотириста *ше́клів на
міру* шеклем святині.
86 Кадильниць золотих двана-
дцять, повні кадила, по десяти *шек-
лів* кадильниця *на міру* шеклем
святині; усе золото кадильниць —
сто й двадцять *шеклів*.
87 Уся велика худоба на цілопа́-
лення: дванадцять телят, баранів
дванадцять, ягнят однорічних два-
надцять, та жертва хлі́бна їх, і
козлів дванадцять на жертву за
гріх.
88 А вся худоба мирної жертви:
двадцять і чотири теляті, баранів
шістдесят, козлів шістдесят, ягнят
однорічних шістдесят. Оце обря́д
освя́чення жертівника по пома́зан-
ні його.
89 А коли Мойсей входив до
скинії заповіту, щоб говорити з
Ним, то він чув голос, що говорив
до нього з-понад віка, яке на
ковчезі свідо́цтва, — з-поміж обо́х
херувимів говорив Він до нього.

Як світити свічника

8 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
2 „Промовляй до Ааро́на та й
скажи йому: Коли ти світитимеш
лямпа́дки, то з пе́реду свічника
будуть світити сім лямпа́док".
3 І Аарон зробив так, — з пе́-
реду свічника засвітив його лям-
па́дки, як Господь наказав був
Мойсеєві.
4 А оце робота свічника: він
куття́ золоте аж до підстави його,
аж до квіток його куття він. За
взірце́м, що Господь показав був
Мойсеєві, так він зробив свічника.

Очищення Левитів на службу

5 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
6 „Візьми Левитів з-посеред
Ізраїлевих синів, та й очисть їх.
7 І так зробиш їм, щоб очистити
їх: покропи́ на них водою жертви
за гріх, і нехай обголять бритвою
все тіло своє, і нехай ви́перуть
одежу свою, — і стануть чисті.
8 І вони ві́зьмуть теля, а його
хлібна жертва — пшѐнична мука,
мішана в оливі, і друге теля віз-
меш на жертву за гріх.
9 І приведеш Левитів до скинії
заповіту, і збереш усю громаду Із-
ра́їлевих синів.
10 І приведеш Левитів перед
Господнє лице, а Ізраїлеві сини
покладуть свої руки на Левитів.

11 І буде Аарон посвячувати[1] Левитів, *як* посвячення[2] перед Господнім лицем від Ізраїлевих синів, — і будуть вони на роботу Господньої служби.

12 А Левити покладуть свої руки на голову телят, — і зроби одного жертвою за гріх, а одного — цілопаленням для Господа, щоб очистити Левитів.

13 І поставиш Левитів перед Аароном та перед синами його, — і будеш посвячувати[1] їх, *як* посвячення[2] для Господа.

14 І відділиш Левитів з-поміж Ізраїлевих синів, і будуть Левити Мої.

15 А по цьому Левити ввійдуть, щоб служити в скинії заповіту, — і ти їх очистиш, і віддаси їх, як жертву посвячення,

16 бо вони дані, — Мені вони дані з-поміж Ізраїлевих синів; замість перворідного кожного з Ізраїлевих синів, що розкриває кожну утробу, узяв Я їх Собі,

17 бо Мій кожен перворідний серед Ізраїлевих синів, — серед людини й серед худоби; того дня, коли Я побивав кожного перворідного в єгипетськім краї, Я посвятив їх Собі.

18 І взяв Я Левитів замість кожного перворідного серед Ізраїлевих синів.

19 І дав Я Левитів, *як* дар Ааронові та синам його з-поміж Ізраїлевих синів, щоб вони чинили службу Ізраїлевих синів в скинії заповіту, щоб очищали Ізраїлевих синів, — щоб не було поразки серед Ізраїлевих синів, щоб Ізраїлеві сини підходили до святині''.

20 І зробив Мойсей й Аарон та вся громада Ізраїлевих синів для Левитів усе, — як Господь наказав був Мойсеєві про Левитів, так зробили їм Ізраїлеві сини.

21 І очистилися Левити, і випрали одяг свій, а Аарон посвятив їх перед Господнім лицем, — і очистив їх Аарон, щоб стали чистими.

22 А по тому ввійшли Левити, щоб виконувати свою службу в скинії заповіту перед Аароном та перед синами його. Як Господь наказав був Мойсеєві про Левитів, так їм зробили вони.

23 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

24 ,,Оце щодо Левитів: від віку двадцяти й п'яти літ і вище ввійдуть вони до праці на службу скинії заповіту.

25 А від віку п'ятидесяти літ відійдуть від служби, — і не будуть уже служити.

26 І будуть вони обслуговувати братів своїх у скинії заповіту, щоб виконувати сторожу, а служби не будуть робити. Так зробиш Левитам у їхній службі''.

Закон про Пасху

9 І Господь промовляв до Мойсея в Сінайській пустині другого року по виході з єгипетського краю, першого місяця, говорячи:

2 ,,І нехай справлять Ізраїлеві сини Пасху в означений час.

3 Чотирнадцятого дня цього місяця надвечір справите її означеного часу його, — за всіма постановами її та за всіма уставами її спорядите її''.

4 І Мойсей промовляв до Ізраїлевих синів, щоб справили Пасху.

5 І справили вони Пасху першого *місяця*, чотирнадцятого дня місяця надвечір у Сінайській пустині, — усе, як Господь наказав був Мойсеєві, так зробили Ізраїлеві сини.

[1] В оригіналі ve henif — ,,і буде хитати''.
[2] В оригіналі tenufah — хитання. 2 М. 38, 24.

6 Та були люди, що були нечисті від дотику до тіла *померлої* людúни, і не могли справити Пасху того дня. І прийшли вони того дня до Мойсея й до Аарона,

7 та й сказали ті люди до нього: „Ми нечисті через *дотик до* тіла *померлої* людúни. Чому ми бýдемо позбавлені *ласки* принéсти жертву Господню означеного чáсу серед Ізраїлевих синів?“

8 І сказав до них Мойсей: „Постійте, а я послухаю, що Господь накаже про вас“.

9 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

10 „Промовляй до Ізраїлевих синів, говорячи: Кожен чоловік із вас, або з ваших нащáдків, коли буде нечистий через *дотик до мертвого* тіла, або буде в далекій дорозі, то й він справить Пáсху для Господа.

11 Місяця другого, чотирнáдцятого дня надвечір спорядять вони її, — з опрісноками та з гіркúм зіллям будуть їсти її.

12 Не позоставлять із неї до рáнку, а костей не зламають у ній, — за повною постановою Пасхи справлять її.

13 А чоловік, який чистий, а в дорозі не є, і стримається споряджáти Пасху, то буде винищена душа та з нарóду її, бо Господньої жертви він не приніс означеного чáсу її. Гріх свій понесе той чоловік!

14 А коли перебуватиме з вами прихóдько, то справить він Пасху для Господа, — за постановою про Пасху та за устáвом про неї, так зробить. Постанова одна буде для вас, — і для прихóдька, і для тубільця землі.

Госпóдь у хмáрі — провідник Ізраїлів

15 А того дня, коли поставлено скинію, хмара покрила скинію над ковчéгом свідóцтва. А ввечорі булó над скинією, як подоба огню, аж до ранку.

16 Так зáвжди бувало: *удень* покривала його та хмара, а вночі — подóба огню.

17 І коли підіймалася хмара з-над скинії, то потому рушáли Ізраїлеві сини, а на томý місці, на якому хмара ставала, там таборувáли Ізраїлеві сини.

18 На Господній наказ рушали Ізраїлеві сини, і на Господній накáз таборувáли. Усі ті дні, коли хмара перебувала над скинією, вони таборувáли.

19 А коли хмара багато днів позоставалася над скинією, то Ізраїлеві сини виконували Господню сторóжу, — і не рушáли.

20 І бувало, що хмара булá над скинією полічені[1] дні, то вони на Господній накáз таборувáли, і на Господній наказ рушáли.

21 І бувало, що хмара була від вечора аж до рáнку, а підіймалася хмара вранці, то рушали вони. Або день і ніч *була*, і підіймалася хмара, то рушали вони.

22 Або два дні, або місяць, або рік хмара булá над нею, над скинією, — Ізраїлеві сини таборувáли, і не рушали, а коли вона підіймалась, — рушали вони.

23 На Господній наказ таборувáли вони, і на Господній наказ рушали вони. Вони виконували Господню сторожу на Господній наказ через Мойсея.

Срібні сýрми

10 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

2 „Зроби собі дві срібні сурмí, — куттям зробиш їх; і будуть вони тобі на склúкання громади та на рушáння табóрів.

[1] Цебто, певне, мале число днів.

3 І засурмля́ть[1] у них, — і збе-
реться до тебе громада при вході
скинії зборів.
4 А якщо засурмлять в одну, то
зберуться до тебе начальники, го́-
лови Ізраїлевих тисяч.
5 А засурмлять на споло́х, то
ру́шать табо́ри, що табору́ють на
сході.
6 А засурмите́ на споло́х удру́ге,
то ру́шать табо́ри, що табору́ють
на півдні, — будуть сурмити на
споло́х, щоб руша́ли вони.
7 А на скли́кання зборів засур-
мите, але без сполоху.
8 А сурми́ти в су́рми бу́дуть
Ааронові сини, священики. І *ці
су́рмлення* будуть для вас на вічну
постанову для ваших поколінь.
9 А коли підете війною в вашо-
му Кра́ю на ворога, що гно́бить
вас, і засурмите́ на сполох, то ви
бу́дете згадані перед лицем Гос-
пода, Бога вашого, — і будете
спасені від ваших ворогів.
10 А в день вашої радости, і в
ваші свята та першого дня ваших
місяців засурмите́ в ті су́рми на
ваших цілопа́леннях та на мирних
жертвах ваших, — і вони будуть
вам на при́гад перед лицем вашого
Бога. Я — Господь, Бог ваш!"

Порядок похо́ду табо́рів

11 І сталося, другого року, дру-
гого місяця, дванадцятого *дня*
місяця піднялáся хмара з-над
скинії свідо́цтва.
12 І рушили Ізраїлеві сини з Сі-
найської пустині на похо́ди свої, і
хмара спинилася в пустині Паран.
13 І рушили вони вперше за
Господнім нака́зом через Мойсея.
14 І найперш рушив пра́пор
табо́ру синів Юдиних за своїми
військо́вими відділами, а над
військом його — Нахшон, син
Аммінадавів.

[1] В оригіналі „дути, задмуть" — це трубити, сурмити; гебр. tak'u.

15 А над ві́йськом пле́мени синів
Іссахара — Натанаїл, син Цуарів.
16 А над військом племени За-
вулонових синів — Еліяв, син
Хелонів.
17 І була розібрана скинія, і
рушили Ґершонові сини та сини
Мераріеві, носії скинії.
18 І рушив пра́пор табо́ру Ру-
вима за своїми військо́вими відді-
лами, а над військом його — Елі-
цур, син Шедеурів.
19 А над військом племени Си-
меонових синів — Шелуміїл, син
Цурішаддаїв.
20 А над військом племени Ґадо-
вих синів — Ел'ясаф, син Деуїлів.
21 І рушили сини Кегатові, но-
сії святині, та й поставили скинію
до прихо́ду їх, *усіх інших*.
22 І рушив пра́пор табо́ру си-
нів Єфремових за своїми військо́-
вими відділами, а над військом
його — Елішама, син Аммігудів.
23 А над військом племени си-
нів Манасіїних — Гамаліїл, син
Педацурів.
24 А над військом племени Ве-
ніяминових синів — Авідан, син
Ґідеонів.
25 І рушив пра́пор табо́ру синів
Данових — як задня сторожа для
всіх табо́рів — за своїми війсь-
ко́вими відділами, а над військом
його — Ахіезер, син Аммішаддаїв.
26 А над військом племени
Асирових синів — Паґ'іїл, син
Охрана.
27 А над військом племени си-
нів Нефталимових — Ахіра, син
Енанів.
28 Оце похо́ди Ізраїлевих синів
за їхніми військо́вими відділами.
І рушили вони.

Хова́в

29 І сказав Мойсей до Ховава,
сина мідіяні́тянина Реуїла, Мой-
сеєвого тестя: „Ми руша́ємо до

того місця, що *про нього* Господь
був сказав: Його дам вам. Ходи
ж із нами, — і ми зробимо тобі
добро́, бо Господь промовляв був
добро про Ізраїля".
30 Та той відказав йому: „Не
піду́, але піду́ до кра́ю свого та
до місця своєї ба́тьківщини".
31 А *Мойсей* відказав: „Не покидай нас, бо через те, що ти
знаєш наше таборува́ння в пустині, то будеш нам очима.
32 І станеться, коли підеш із
нами, то те добро, що Господь
учинить нам, ми його вчи́нимо
тобі".

Мойсеєва пісня — молитва при ковчезі

33 І рушили вони від Господньої гори триденною доро́гою. А
ковче́г заповіту Господнього рушав перед ними триденною дорогою, щоб ви́відати для них місце
спини́тися.
34 А хмара Господня *була* над
ними вдень, коли вони рушали з
табо́ру.
35 І бувало, коли ковчег вирушав, то Мойсей промовляв:

„Устань же, о Господи, і
хай розпоро́шаться Твої
вороги́,
і хай повтікають Твої нена́висники з-перед Твойо́го
лиця".

36 А коли він ставав, то говорив:

„Вернися, о Господи,
до десятьтисячок тисяч Ізраїля!"

Бог посилає перепели́ці ізра́їльтянам

11 І став народ голосно нарікати до Господніх ушей. І
почув Господь, і запалав Його
гнів, — і загорівся між ними
Господній огонь, та й пожер їх
у кінці табо́ру.
2 І наро́д став кричати до Мойсея. А Мойсей помолився до Господа, — і погас той огонь.
3 І він назвав ім'я́ того місця:
Тав'ера,[1] бо між ними горів був
Господній огонь.
4 А збирани́на, що *була* серед
нього, стала вередувати, і також
Ізраїлеві сини стали плакати з ними та говорити: „Хто нагодує нас
м'ясом?
5 Ми згадуємо рибу, що їли в
Єгипті даремно, огірки й дині, і
пір, і цибулю, і часник.
6 А тепер душа наша в'яне,
немає нічого, — тільки ма́нна нам
перед очима".
7 А манна — як корія́ндрове
насіння вона, а вигляд її, — як
вигляд кришталу.[2]
8 Люди розхо́дилися, і збирали
її та мололи жо́рнами або товкли
в ступі, і варили в горшку та й
робили з неї калачі. А смак її
був, як смак олійного коржа́.
9 А коли роса спада́ла на та́бір,
спада́ла *й* та манна на нього.
10 І почув Мойсей, що наро́д
плаче в родинах своїх, кожен при
вході наме́ту свого́. І сильно запалав гнів Господній, і в оча́х
Мойсеєвих *то було* зле.
11 І сказав Мойсей до Господа:
„На́що вчинив Ти зло своєму рабові, і чому́ я не знайшов милости
в оча́х Твоїх, що Ти поклав тягара́
всього наро́ду на мене?
12 Чи я був вагітни́й усім тим
наро́дом, чи я його породив, що Ти
кажеш мені: Неси його на лоні
своїм, як мамка носить ссунця́,
до землі, яку Ти присягну́в батька́м його?
13 Звідки мені *взяти* м'яса, щоб

[1] Тав'ера — згарище, погорілище.
[2] В оригіналі bedolach — може бделій. Септуаґінта дає криштал. Пор. 1 М. 2. 12.

дати всьому цьому наро́дові? Бо вони плачуть передо мною, говорячи: Дай же нам м'яса, і ми бу́демо їсти!

14 Не подола́ю я сам носити всього цього народа, — бо він тяжчий за мене!

15 А якщо Ти таке мені робиш, то краще забий мене, якщо я знайшов милість в очах Твоїх, щоб я не побачив нещастя свого!"

16 І сказав Господь до Мойсея: ,,Збери ж мені сімдесятеро люда зо старши́х Ізраїлевих, яких знаєш, що вони старші народу та його наглядачі, і візьми їх до скинії заповіту, і стануть вони там із тобою.

17 І Я зійду́, і буду розмовляти там із тобою, і візьму́ від Духа, що на тобі, і покладу на них, — і вониноситимуть із тобою тягара́ того народу, і не бу́деш носити ти сам.

18 А до наро́ду скажи: Освятіться наза́втра, і будете їсти м'ясо, бо ви плакали до Господніх ушей, говорячи: Хто дасть нам їсти м'яса, бо добре *було* нам в Єгипті? І дасть Господь вам м'яса, і ви будете їсти.

19 Не один день будете ви їсти, і не два дні, і не п'ять день, і не десять день, і не двадцять день,

20 *але* цілий місяць, аж поки не ви́йде воно з ваших ні́здрів, і стане вам на огиду, бо ви зне́хтували собі Господа, що серед вас, і плакали перед лицем Його, говорячи: Чого це ми вийшли з Єгипту?"

21 І сказав Мойсей: ,,Шістсот тисяч піхоти той наро́д, що я серед нього, а Ти сказав: Я дам їм м'яса, і вони будуть їсти місяць ча́су.

22 Чи худоба дрібна та худоба велика заріжеться для них, — і ви́стачить їм? Чи також збереться для них уся морська риба, — і вистачить їм?"

23 А Господь сказав до Мойсея: ,,Чи Господня рука буває коротка? Тепер ти побачиш, чи спо́вниться тобі Моє слово, чи ні".

24 І вийшов Мойсей, і промовляв до того народу Господні слова. І зібрав він сімдесятеро чоловіка зо старши́х народу, і поставив їх навколо скинії.

25 І зійшов Господь у хмарі, та й промовляв до нього, і взяв від Духа, що на ньому, і дав на сімдеся́т чоловіка старши́х. І сталося, як спочив на них Дух той, то вони стали пророкувати, та потім перестали.

26 І зоста́лося двоє людей в табо́рі, ім'я́ одному Елдад, а ймення дру́гому Медад. І спочив на них Дух; а вони *були* серед записаних, та не вийшли до скинії, і пророкували в табо́рі.

27 І побіг юнак, і промовив до Мойсея й сказав: ,,Елдад і Медад пророкують у табо́рі!"

28 І відповів Ісус, син Навинів, Мойсеїв слуга від своєї мо́лодости, та й сказав: ,,Пане мій Мойсею, — заборони їм!"

29 І сказав йому Мойсей: ,,Чи ти за́здрісний за мене? О, якби то ввесь Господній наро́д *став* пророками, коли б дав Господь Духа Свого *і* на них!"

30 І вернувся Мойсей до табо́ру, він та старші Ізра́їлеві.

31 І знявся вітер від Господа, і навіяв перепелиці від моря, і опустив *їх* над табо́ром, — як денна дорога туди й як денна дорога сюди навко́ло табо́ру, і коло двох ліктів на поверхні землі.

32 І встав наро́д, *і* цілий той день і цілу ту ніч, і цілий день назавтра збирали перепели́цю. Хто збирав мало, той зібрав десять

хомерів, і порозкладали їх собі скрізь навколо табо́ру.
33 Те м'ясо *було* ще між їхніми зубами, поки було пожуване, а гнів Господній запалився на народ! І вдарив Господь дуже великою пора́зкою в народ . . .
34 І названо йменння того місця: Ківрот-Гаттаава,[1] бо там поховали народ пожадли́вий.
35 З Ківрот-Гаттаави рушили люди до Гацероту, і були в Гацероті.

Кара на Марія́м

12 І нарікали Марія́м та Ааро́н на Мойсея за жінку куши́тянку[2], що взяв, бо він узяв був жінку кушитянку.
2 І казали вони: ,,Чи тільки з Мойсеєм Господь говорив? Чи ж не говорив Він також із нами?" І почув *це* Господь.
3 А той муж, Мо̀йсей, був найлагідніший за всяку люди́ну, що на поверхні землі.
4 І нагло сказав Господь до Мойсе́я й до Аарона та до Марія́м: ,,Вийдіть ви троє до скинії заповіту". І вони троє вийшли.
5 І зійшов Господь у стовпі хмари, і став при вході скинії, та й покликав Аарона й Марія́м. І вийшли обо́є вони.
6 І сказав Він: ,,Послухайте ж ви Моїх слів:

Якщо бу́де між вами пророк, *то Я*, Господь,
дамся пізнати в виді́нні йому,
у сні говорити з ним бу́ду.
7 Не так раб мій Мойсей:
у всім домі Моїм він дові́рений!
8 Говорю́ Я з ним у́ста до уст,
а не виді́нням і не зага́дками,
і Образ Господа він оглядає.
І чому́ не боялися ви
нарікать на Мойсея, Мойого раба?"

9 І запалав гнів Господній на них, — і Він пішов,
10 а хмара відступила з-над скинії. А ось Маріям — прокаже́на, збілівши, як сніг! І обернувся Аарон до Маріям, аж ось вона прокажена!
11 І сказав Ааро́н до Мойсея: ,,Будь ла́скав, мій пане, — не поклади ж на нас гріха́, що були ми нерозумні та що прогріши́лись!
12 Нехай же не буде вона, як та мертва *дитина*, що, як виходить з утро́би матері своєї, то зітліла половина тіла її".
13 І Мойсей кли́кав до Господа, говорячи: ,,Боже, вилікуй же її!"
14 І сказав Господь до Мойсея: ,,А коли б її ба́тько справді плюнув на обличчя її, чи не буде вона сім день засоро́млена? Вона буде за́мкнена сім день поза табо́ром, а потім пове́рнеться".
15 І була за́мкнена Марія́м поза табо́ром сім день, а наро́д не ру́шив аж до повернення Маріям.
16 А потім рушив народ із Гацероту, і таборува́в у пустині Пара́н.

Розвідка Обіцяного Кра́ю

13 І промовляв Господь до Мойсея, говорячи:
2 ,,Пошли людей, і вони розвідають ханаа́нський край, що Я даю Ізраїлевим синам; пошлете по одно́му чоловікові від пле́мени своїх батьків, кожного начальника в них".
3 І послав їх Мойсей з пустині Пара́н за Господнім нака́зом. Усі вони мужі *достойні*, — вони го́лови Ізраїлевих синів.

[1] Ківрот-Гаттаава — гроби пожадання.
[2] Куши́тянка—етіо́плянка, чо́рна, мури́нка.

4 А оце ймення їх: для Рувимового племени — Шаммуа, син Заккурів;
5 для Симеонового племени — Шафат, син Хоріїв;
6 для Юдиного племени — Калев, син Єфуннеїв;
7 для Іссахáрового племени — Їґ'ал, син Йосипів;
8 для Єфрéмового племени — Осія, син Навинів;
9 для Веніями́нового племени — Палті, син Рафуїв;
10 для Завулóнового племени — Ґаддіїл, син Содіїв;
11 для Йóсипового племени, для племени Манасіїного — Ґадді, син Сусіїв;
12 для Дáнового племени — Амміїл, син Ґемалліїв;
13 для Аси́рового племени — Сетур, син Михаїлів;
14 для Нефтали́мового племени — Нахбі, син Вофсіїв;
15 для Ґáдового племени — Ґеуїл, син Махіїв.
16 Оце ймення тих людей, що Мойсей послав був розвíдати той край. І назвав Мойсей Осію, Навинового сина: Ісýс.[1]
17 І послав їх Мойсей розвíдати край ханаанський, та й промовив до них: „Підіть тут на південь,[2] і ввíйдете на гóру,
18 та й побачите той край — який він, і нарóд, що сидить у ньому, — чи си́льний він, чи слаби́й, чи мали́й він, чи числéнний?
19 І який той край, що він сидить у ньому, — чи він добрий чи злий? І які ті міста, що він сидить у них, — чи в табóрах, чи в тверди́нях?
20 І яка та земля, — чи маснá вона, чи піснá? Чи є на ній дерево, чи ні? І будьте відвáжні, і візьміть з плóду землі; а дні ці — дні виноградного первоплóду".
21 І знялúся вони, і розвідали той Край від пустині Цін аж до Рехова, у напрямі до Хамоту.
22 І пішли вони на південь, і прибули́ аж до Хеврóну, а там *були* Ахіман, Шешай та Талмай, нащáдки вéлетня. А Хеврон був збудований за сім літ перед Цоаном єгипетським.
23 І прибули́ вони аж до долини Ешколу,[1] і витяли там галузку з одним гроном винограду, і вдвох понéсли його на жерди́ні; також узяли́ із гранатів та з фіґ.
24 Те місце назвали: Нахал-Ешкол,[1] через те гроно, що Ізраїлеві сини витяли були там.
25 І вернулися вони з рóзвідки того крáю по сорокá днях.
26 І пішли, і прийшли вони до Мойсея й до Аарóна та до всієї громади Ізраїлевих синів, до пустині Паран, до Кадешу, і здали́ справу їм та всій тій громаді, і показали плід того крáю.
27 І вони розповіли́ йому та й сказали: „Прибули́ ми до крáю, куди ти послав був нас, — а він тече молоком та медом, а оце плід його!
28 Та нарóд той, що сидить у тім крáї, міцни́й, а міста укріплені, дуже великі. А також бачили ми там нащадків вéлетня . . .
29 Амали́к сидить у краї південнім, а хіттéянин, і євусéянин, і аморéянин сидять на горі, а ханаанéянин сидить над морем та при Йордáні".
30 А Калев утихомирював нарóд перед Мойсеєм та й сказав: „Конче ввíйдемо ми й заволодíємо ним, бо ми справді переможем його!"
31 Та люди, що ходили з ним, сказали: „Ми не зможемо ввійти

[1] Гебрейське Jehošua, Егошуя.
[2] Неґев — південний край . . .

[1] Ешкол — гроно.

до того нарóду, бо він сильніший
за нас".
32 І пустили вони між Ізраї-
левими синами злу вістку про той
край, що розвідали його, говоря-
чи: „Той край, що ми перейшлú
по ньому, щоб розвідати його, *це*
край, який поїдає своїх мéшкан-
ців. А ввесь той народ, що ми
бачили в ньому, люди високі на
зріст.
33 І там ми бачили вéлетнів,
синів Енáка, з роду велетнів, і
булú ми в своїх очáх немов та
саранá, і такими були ми *і в* їхніх
очáх".

Кара на Ізраїля за його бунти проти Господа

14 І знялá *зойк* уся та гро-
мада, та й заголосила. І
плакав народ той тієї ночі.
2 І нарікали на Мойсея та на
Аарона всі Ізраїлеві сини. І ска-
зала до них вся громада: „О,
якби ми померли булú в єгипет-
ськім кра́ї, або щоб ми померли
були в цій пустині!
3 І нащо Господь провадить нас
до того кра́ю, щоб нам попáдати
від меча? Жінкú наші та діти
наші стануть здóбиччю . . . Чи не
краще нам вернýтися до Єгипту?"
4 І сказали вони один до óдного:
„Оберімо *собі* гóлову, та й вертай-
мось до Єгипту!"
5 І впали Мойсей та Аарон на
обличчя свої перед усім збором
громади Ізраїлевих синів.
6 А Ісýс, син Навúнів, та Ка-
лев, син Єфуннеїв, із тих, що роз-
відували той Край, пороздирали
одежу свою,
7 та й сказали до всієї громади
Ізраїлевих синів, говорячи: „Той
край, що перейшлú ми по ньому,
щоб розвідати його, край той дуже-
дуже хороший!
8 Якщо Господь уподóбає Собі
нас, то впровадить нас до того
Кра́ю, і дасть його нам, край,
який тече молоком та медом.
9 Тільки не бунтуйтесь проти
Господа, — і не бійтеся нарóду
того кра́ю, бо вони — хліб для
нас! Їхня тінь відійшлá від них,[1]
а з нами Господь, — не бійтеся
їх!"
10 І сказала була вся громада,
щоб камінням закидати їх, та сла-
ва Господня появилася в скинії
заповіту всім Ізрáїлевим синам . . .
11 І промовив Господь до Мой-
сея: „Аж доки буде цей нарóд
зневажáти Мене, і аж доки не
будуть вони вірувати в Мене, у
всі ті ознáки, що Я учинив був
серед нього?
12 Ударю його поразою, і по-
збáвлю його насліддя, а тебе зроб-
лю́ народом більшим і сильнішим
від нього".
13 І сказав Мойсей до Господа:
„І почує Єгипет, що Ти з-посеред
нього вивів Своєю силою нарóд
цей,
14 та й скаже до мéшканців
цього кра́ю, які чули, що Ти Гос-
подь серед цього нарóду, що око-
в-око являєшся Ти, Господи, а
хмара Твоя стоїть над ними, і що
Ти ходиш перед ними в стовпі
хмари вдень, а в стовпі огню
вночі, —
15 якщо заб'єш Ти цей нарóд,
як одну людúну, то скажуть ті
люди, що чули слух про Тебе,
говорячи:
16 Через неспромóжність Гос-
пода впровáдити той народ до
кра́ю, якого Він заприся́г був їм,
вигубив їх у пустині.
17 А тепер нехай же звеличить-
ся сила Господня, як Ти наказав
був, говорячи:
18 „Господь довготерпелúвий, і

[1] „Їхня тінь відійшла від них", — гебраїзм: вони незабаром погинуть.

багатомилости́вий, Він прощає
провину та пере́ступ, і не очистить
винного, а карає провину батьків
на третіх і на четвертих поколі́н-
нях“.
19 Прости ж провину цього на-
роду через велику милість Свою,
як проща́в Ти цьому наро́дові від
Єгипту й аж сюди!“
20 А Господь сказав: „Я про-
стив за словом твоїм.
21 Але, *як* Я живий, — слава
Господня напо́внить увесь оцей
край.
22 Тому́ всі ті люди, що бачили
славу Мою та озна́ки Мої, що
чинив Я в Єгипті та в пустині, але
випробо́вували Мене оце десять
раз та не слухалися голосу Мого,
23 *поправді кажу,* — не поба-
чать вони того кра́ю, що Я запри-
сяг був їхнім батькам. І всі, хто
зневажає Мене, не побачать його́!
24 Але раб Мій Калев за те, що
з ним був дух інший, і він вико́ну-
вав *накази* Мої, то Я введу́ його до
того кра́ю, куди він увійшов був, і
пото́мство його оволодіє ним.
25 А амалики́тянин та ханаане́-
янин сидить у долині. Узавтра
оберніться, та й руша́йте на пу-
стиню дорогою Червоного моря!“[1]
26 І Господь промовляв до Мой-
сея й до Ааро́на, говорячи:
27 „Аж доки цій злій громаді
нарікати на Мене? Наріка́ння
Ізраїлевих синів, що вони на-
рікають на Мене, Я чув.
28 Скажи їм: Живий Я! Мова
Господня: *Поправді кажу,* — як
ви говорили до ушей Моїх, так Я
зроблю́ вам.
29 У цій пустині попа́дають ваші
трупи, та всі перелічені ваші всім
вашим числом від віку двадцяти́
літ і вище, що нарікали на Мене.
30 *Поправді кажу,* — ви не
ввійдете до того кра́ю, що Я під-
носив був *на присягу* руку Свою,
що будете перебувати в нім, —
окрім Калева, сина Єфуннеєвого,
та Ісуса, сина Нави́нового.
31 А діти ваші, що *про них*
казали ви: станете здо́биччю
ворогові, то впрова́джу Я їх, і
пізнають вони цей край, яким
ви обри́дили.
32 І ваші власні трупи попа́-
дають у цій пустині!
33 А ваші сини будуть блукати
на пустині со́рок літ, і відповіда-
тимуть за зраду вашу, аж поки
ви́гинуть ваші трупи на пустині.
34 Числом тих днів, що роз-
відували ви той край, сорок день,
будете ви нести ваші гріхи по року
за день — сорок літ, і пізнаєте,
що значить бути покинутими
Мною!
35 Я, Господь, говорив: *По-
правді кажу,* — оце зроблю́ всій
цій злій громаді, що змовляється
проти Мене: у цій пустині виги-
нуть, і тут повмирають“.
36 А ті люди, яких Мойсей по-
слав був розвідати той край, коли
вернулися, то зробили, що вся
громада нарікала на нього, і пу-
стили злу вістку на той край,
37 то ті люди, що пустили були
злу вістку на той край, повми-
рали від пора́зи перед Господнім
лицем.
38 А Ісус, син Нави́нів, та Ка-
лев, син Єфуннеїв, жили́ з тих
людей, що ходили розвідати той
край.
39 І говорив Мойсей ці слова́ до
всіх Ізраїлевих синів, — і наро́д
був у тяжкій жало́бі!
40 І повставали вони рано вран-
ці, та й повихо́дили на верхів'я
гори, говорячи: „Ось ми, — і ми
підемо до місця, що Господь був
сказав, бо ми прогрішили“.
41 А Мойсей сказав: „Чому́ ж

[1] В оригіналі jam Suf — Очеретяного моря, і так завжди зветься це море; по-грецькому: Червоне.

ви переступаєте нака́з Господній? Таж це не вдасться!

42 Не виходьте, бо Господь не серед вас, а то бу́дете побиті своїми ворогами.

43 Бо там перед вами амалики́тянин і ханаане́янин, і ви попа́даєте від меча, бо ви відвернулися від Господа, і не буде Господь із вами‘‘.

44 Але вони осмі́лилися вийти на верхів'я гори, а ковче́г свідоцтва Господнього та Мойсей не ру́шилися з-посеред табо́ру.

45 І зійшов амаликитянин та ханаанеянин, що сидить на тій горі, та й побили їх, і били їх аж до Хорми.

Зако́н про жертви

15 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

2 ,,Промовляй до Ізраїлевих синів і скажеш їм: Коли ви ввійдете до кра́ю ваших осель, що Я даю вам,

3 і принесете огняну́ жертву для Господа, цілопа́лення, або криваву жертву на спо́внення обітниці, або в да́рі, або в озна́чених часа́х при споря́дженні любих пахощів для Господа з худоби великої або з худоби дрібно́ї,

4 то той, хто приносить, принесе свою жертву для Господа, хлібну жертву, — десяту частину *ефи* пшеничної муки, мішаної в чверті гіна оливи,

5 і вина для литої жертви принесеш чверть гіна на цілопа́лення або для жертви для кожного ягняти.

6 Або для барана принесеш хлібну жертву, — дві десятих частини *ефи* пшеничної муки, мішаної в оливі третьої частини гіна.

7 І вина для литої жертви третю частину гіна, — принесеш пахощі любі для Господа.

8 А коли принесеш молодого бичка *як* цілопалення, або *як* жертву на спо́внення обітниці, або *як* мирну жертву для Господа,

9 то принесе́ш молодого бичка і хлібну жертву, — три десяті частини *ефи* пшеничної муки, мішаної в оливі половини гіна.

10 І принесеш на литу жертву пів гіна вина, — жертва огняна, пахощі любі для Господа.

11 Так буде робитися для одно́го вола, або для одного барана, або для ягняти з-поміж овець, або з-поміж кіз.

12 За числом жертов, що принесете, так зробите для кожної, за числом їх.

13 Кожен тубілець так принесе це, щоб принести огняну́ жертву, пахощі любі для Господа.

14 А коли з вами буде тимчасо́во ме́шкати прихо́дько, або *той*, що серед вас, — постанова для ваших поколінь, — то він принесе огняну́ жертву, пахощі любі для Господа, — як принесете ви, так принесе й він.

15 Збори, — постанова одна для вас та для прихо́дька, що ме́шкає тимчасово, — постанова вічна для ваших поколінь: як ви, так і прихо́дько буде перед Господнім лицем!

16 Один зако́н і одна постанова буде вам і прихо́дькові, що мешкає тимчасово з вами‘‘.

Прино́шення для Господа.

17 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

18 ,,Промовляй до синів Ізраїлевих, та й скажи їм: Як ви ввійдете до кра́ю, що Я впроваджую вас туди,

19 то станеться, коли ви їстимете хліб того кра́ю, — ви принесете прино́шення для Господа.

20 *Як* початок діж ваших, калача́ принесете *на* прино́шення, — як прино́шення то́ку, принесете його.
21 Від поча́тку діж ваших дасте Господе́ві прино́шення, — *постанова* для ваших поколінь!

Жертва за помилко́вий гріх.

22 А коли ви помилитеся, і не виконаєте всіх тих за́повідей, що Господь говорив до Мойсея,
23 усього, що наказав вам Господь через Мойсея, від дня, коли Господь наказав був і далі для ваших поколінь,
24 то станеться, коли зро́блено по́милку через недо́гляд громади, нехай вся громада принесе одного бичка́, молоде з великої худоби, на цілопа́лення, на пахощі любі для Господа, а хлібна його жертва та лита жертва його за постановою, і козла на жертву за гріх.
25 І очистить священик всю громаду синів Ізраїлевих, і буде про́щено їм, бо то по́милка, а вони принесли жертву свою, жертву огняну́ для Господа та жертву свою за гріх перед лице Господнє за свою по́милку.
26 І буде про́щено всій громаді Ізраїлевих синів та прихо́динькові, що мешкає тимчасово серед них, бо то помилко́вий *гріх* усього наро́ду.
27 А якщо згрішить помилко́во одна душа, то вона принесе однорічну козу на жертву за гріх.
28 І очистить священик ту душу, що помили́лась, що згрішила помилково перед Господнім лицем, на очищення її, — і буде про́щено їй.
29 Тубільцеві серед Ізраїлевих синів та прихо́динькові, що мешкає тимчасово серед них, — зако́н один буде вам для того, хто зробить *гріх* помилково.
30 А та душа, що зробить зухва́лою рукою, — чи з тубільця, чи з прихо́дька, — він Господа зневажає, і буде винищена душа та з-посеред наро́ду її.
31 Бо він зне́хтував слово Господа, і зламав Його за́повідь, — конче буде винищена душа та, гріх її на ній".

Смертна кара за порушення суботи

32 І були́ Ізраїлеві сини в пустині, та й знайшли чоловіка, що збирає дро́ва суботнього дня.
33 І привели́ його ті, хто знайшов його, як збирав дро́ва, до Мойсея й до Аарона та до всієї громади.
34 І взяли́ його під сторо́жу, бо не було вирішене, що́ зробити йому.
35 І сказав Господь до Мойсея: „Конче буде забитий цей чоловік, — заки́дати його камінням усій громаді поза табо́ром!"
36 І ви́провадила його вся громада поза та́бір, та й закидала його камінням, — і він помер, як Господь наказав був Мойсеєві.

Кута́си на краях одеж

37 І сказав Господь до Мойсея, говорячи:
38 „Промовляй до Ізраїлевих синів, та й скажи їм: Нехай вони зроблять собі кута́си на края́х своїх одеж, вони й їхні покоління, і дадуть на кута́са полі́ блакитну нитку.
39 І буде вона вам за кута́са, — і будете бачити його, і пам'ятатимете всі Господні за́повіді, і виконаєте їх, і не бу́дете оглядатися за серцем своїм та за очима своїми, за якими *йдучи́*, ви зраджуєте,
40 щоб згадували ви та виконували всі Мої заповіді, — і будьте святі для вашого Бога!

41 Я — Господь, Бог ваш, що
вивів вас з єгипетського кра́ю,
щоб бути вашим Богом. Я —
Господь, Бог ваш!

Бунт Корея проти Мойсея

16 І взяли Коре́й, син Їцгара,
сина Кегата, сина Левієвого,
і Дата́н, і Авіро́н, сини Еліявові,
та Он, син Пелета, сини Руви́мові,
2 та й повстали проти Мойсея,
а з ними двісті й п'ятдеся́т мужа
Ізраїлевих синів, начальники гро-
мади, закли́кувані на збори, люди
вельможні.
3 І зібра́лися вони на Мойсея та
на Ааро́на, та й сказали до них:
,,До́сить вам, бо вся громада —
усі вони святі, а серед них Гос-
по́дь! І чому́ ви несе́теся понад
зборами Господніми?“
4 І почув *це* Мойсей, та й упав
на обличчя своє.
5 І промовив він до Коре́я та
до всієї громади його, говорячи:
,,Уранці Господь дасть знати,
хто́ Його та хто́ святий, щоб набли́-
зити його до Себе; а кого вибере,
того Він *і* набли́зить до Се́бе.
6 Зробіть ви оце: візьміть собі
кадильниці, Коре́ю та вся громадо
твоя́,
7 і дайте в них огню та покла-
діть на них кадила перед Господнє
лице взавтра. І станеться, — той
чоловік, що Господь *його* вибере,
— він святий. До́сить вам, Левіє-
ві сини!“
8 І сказав Мойсей до Корея:
,,Слухайте ж, Левієві сини, —
9 чи вам мало, що Бог Ізраїлів
відділив вас від Ізраїлевої гро-
мади, щоб набли́зити вас до Се́бе, і
щоб ви виконували службу Гос-
подньої скинії, і стояли перед гро-
мадою, щоб служити їй?
10 І Він набли́зив тебе та всіх
братів твоїх, Левієвих синів, із
тобою; а ти будеш домагатися ще й
свяще́нства?
11 Тому ти та вся громада твоя
змовилися проти Господа. А
Ааро́н, — що́ він, що ви ремствуєте
проти нього?“
12 І послав Мойсей та Ааро́н за-
кли́кати Дата́на й Авіро́на, синів
Еліявових, та сказали вони: ,,Не
ви́йдемо!
13 Чи мало *того*, що ти вивів
нас із кра́ю, який тече́ молоком та
медом, щоб повбивати нас у пусти-
ні? *Хочеш ще* панувати над нами,
щоб бути також вельмо́жею?
14 Ти не впровадив нас ані до
кра́ю, що тече молоком та медом,
ані не дав нам *на* власність поля́ та
виноградники. Чи ти ви́береш
очі цим людям? Не вийдемо!“
15 А Мойсей сильно запалився,
та й сказав до Господа: ,,Не обер-
нися до їхнього прино́шення! Я
не взяв від них жодного осла, і
зла не вчинив жодному з них!“
16 І сказав Мойсей до Коре́я:
,,Ти та вся громада твоя будьте
перед Господнім лицем, ти й вони
та Ааро́н узавтра.
17 І візьміть кожен свою ка-
ди́льницю, і покладіть на неї кади-
ла та й принесе́те перед Господнє
лице кожен кади́льницю свою,
двісті й п'ятдеся́т кадильниць, і
ти та Ааро́н, кожен кадильницю
свою“.
18 І взяли кожен кадильницю
свою, і поклали на них огню, і
поклали на неї кадила, та й стали
при вході скинії заповіту, а також
Мойсей та Аарон.
19 І Коре́й зібрав на них усю
громаду до входу скинії заповіту.
І показалася слава Господня всій
громаді!
20 І промовив Господь до Мой-
сея та до Аарона, говорячи:
21 ,,Відділіться від цієї гро-
мади, — Я винищу їх умить!“

22 А вони попáдали на обличчя свої та й сказали: „Боже, Боже духів *і* кожного тіла! Як згрішить один чоловік, чи Ти будеш гніватися на всю громаду?“

23 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

24 „Скажи до громади, говорячи: Відступіться зо всіх боків від місця мéшкання Корéя, Датáна й Авірóна!“

25 І встав Мойсей, і пішов до Датана та Авірона, і пішли за ним стáрші Ізраїлеві.

26 І він промовляв до громади, говорячи: „Відступіть від наметів тих несправедливих людей, і не доторкніться до всьóго, що їхнє, щоб *і* ви не загинули за всі їхні гріхи!“

27 І вони відступúлися від місця мéшкання Корея, Датана й Авірона зо всіх боків; а Датáн та Авірóн вийшли, і стояли при вході наметів своїх, і жінкú їх, і сини їх, та діти їхні.

28 І сказав Мойсей: „Оцим пізнаєте, що Господь послав мене зробити всі ділá ці, що вони не з моєї вúгадки.[1]

29 Якщо вони повмирають, як умирає кожна людúна, і їх спіткає доля кожної людúни, то не Господь послав мене!

30 А коли Господь створить щось новé, і земля відкриє уста свої та й поглине їх та все, що їхнє, і вони зійдуть живі до шеóлу,[2] то пізнаєте, що люди обрáзили Господа“.

31 І сталося, як скінчúв він говорити всі ці словá, то розступилася та земля, що під ними!

32 А земля відкрила свої уста, та й поглинула їх, і домú їхні, і кожну людúну, що Кореєва, та ввесь *їх* маéток.

33 І зійшли вони та все, що їхнє, живі до шеóлу, і накрила їх земля, і вони погинули з-посеред збору!

34 А ввесь Ізрáїль, що *був* навкóло них, повтікав на їхній крик, бо казали: „Щоб земля не поглинула *й* нас!“

35 І вийшов огонь від Господа, та й поїв тих двісті й п'ятдесят чоловіка, що принóсили кадило!

17 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

2 „Скажи до Елеазáра, сина священика Аарóна, і нехай він позбирає ті кадильниці з-посеред допогорілища, а огонь повикидає геть, бо вони освятилися,

3 кадильниці тих грішників, їхньою смертю. І нехай і вони зроблять із них биті бляхи на покриття для жертівника, бо принóсили їх перед Господнє лице, і вони освятилися. І будуть вони знаком для Ізраїлевих синів“.

4 І взяв священик Елеазáр мідяні кадильниці, що принóсили *їх ті, що* спалені, і перекувáли їх на покриття для жертівника,

5 пам'ятка для Ізраїлевих синів, щоб чужий чоловік, хто не з Ааронового насіння, не наближáвся кадити кадило перед Господнім лицем, щоб не сталося з ними, як із Кореєм та з громадою його, як Господь говорив йому через Мойсея.

Новий бунт проти Мойсея та Аарона

6 А назавтра вся громада Ізраїлевих синів нарікали на Мойсея та на Аарона, говорячи: „Ви повбивали Господній нарóд!“

7 І сталося, коли громада збиралася на Мойсея та на Аарона, то обернулися вони до скинії заповіту, — аж ось покрила її хмара, і показáлася слава Господня!

[1] Millibbi — з мого серця; гебрейське lev серце — це також розум, думка. Див. 1 М. 6. 5.
[2] Шеол, šeolah — до áду див. 1 М. 37. 35.

8 І ввійшли Мойсей та Аарон до пе́реду ски́нії заповіту.

9 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

10 ,,Вийдіть з-посеред цієї громади, а я ви́нищу їх умить!" І вони попа́дали на обличчя свої.

11 І сказав Мойсей до Аарона: ,,Візьми кадильницю, і поклади на неї огню від же́ртівника, і поклади кадила, та й понеси швидко до громади, та й очисть її, бо вийшов гнів від Господнього лиця, і розпочалася пора́зка".

12 І взяв Аарон, як говорив Мойсей, і побіг до сере́дини зборів, аж ось — розпочалася пора́зка наро́ду! І він поклав кадила, і очистив наро́д.

13 І став він поміж уме́рлими та поміж живими, — і затрималась та пора́зка.

14 І було́ померлих поразкою чотирна́дцять тисяч і сімсо́т, окрім померлих у справі Корея.

15 І вернувся Аарон до Мойсея до входу скинії заповіту, а пора́зка припинилася.

Чудо з Аароновою па́лицею

16 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

17 ,,Промовляй до Ізраїлевих синів, і візьми від них по одній па́лиці для ба́тьківського дому, від усіх їхніх начальників для дому їхніх батьків, дванадцять палиць; і напиши ймення кожного на палиці його.

18 А Ааронове ймення напишеш на Левієвій па́лиці, бо одна па́лиця для голови дому батьків їх.

19 І покладеш їх у скинії заповіту перед *ковчегом* свідоцтва, де Я, за умовою, *буду являтися* вам.

20 І станеться, — той чоловік, що Я виберу його, його палиця зацвіте. І Я відхилю́ від Себе наріка́ння Ізраїлевих синів, що вони наріка́ють на вас".

21 І Мойсей промовляв до Ізраїлевих синів, і дали́ йому всі їхні начальники по палиці від кожного начальника для дому їхніх батьків, дванадцять па́лиць. А па́лиця Ааронова — серед їхніх палиць.

22 І поклав Мойсей ті палиці перед Господнім лицем у скинії заповіту.

23 І сталося наза́втра, — і ввійшов Мойсей до скинії заповіту, аж ось зацвіла́ Ааро́нова палиця для Левієвого дому, — і пустила пу́п'янки, і зацвіла́ квіткою, і випустила дозрілі мигда́лі!

24 І виніс Мойсей усі ті палиці з-перед Господнього лиця до всіх Ізраїлевих синів, і вони побачили, і взяли́ кожен свою палицю.

25 І сказав Господь до Мойсея: ,,Верни Ааро́нову палицю до *ковче́гу* свідо́цтва, щоб берегти́ на ознаку для неслухня́них синів, і спиниш їхні наріка́ння проти Мене, щоб не повмирали вони".

26 І зробив так Мойсей, — як Господь наказав був йому, так він і зробив.

27 І сказали Ізра́їлеві сини до Мойсея, говорячи: ,,Тож ми повмираємо, погинемо, усі ми погинемо!

28 Кожен, хто наблй́зиться до Господньої скинії, помре. Чи ж ми дорешти ви́мремо?"

Зако́н про Ааронових синів та про Левитів

18 І сказав Господь до Аарона: ,,Ти й сини твої та дім батька твого з тобою понесете *на собі* гріх *щодо* святині; і ти, і сини твої з тобою понесете *на собі* гріх *щодо* вашого свяще́нства.

2 А також ти наблй́зиш до себе братів своїх, пле́м'я Левіїне,

пле́м'я батька свого, і вони злу́чаться з тобою, і будуть прислужувати тобі, а ти й сини твої з тобою будете перед скинією свідоцтва.

3 І бу́дуть вони виконувати твою сторо́жу та сторо́жу всієї скинії, — тільки до речей святині та до же́ртівника не приступлять, щоб не повмирали як вони, так і ви.

4 І злу́чаться вони з тобою, і будуть виконувати сторожу скинії заповіту, для всякої служби в скинії, а чужий не присту́пить до вас.

5 І будете ви виконувати сторожу святині та сторожу жертівника, щоб не було́ вже гніву на Ізраїлевих синів.

6 А Я оце взяв ваших братів Левитів з-посеред Ізраїлевих синів для вас, *як* дар вони дані Господе́ві, щоб виконувати службу скинії заповіту.

7 А ти та сини твої з тобою бу́дете допильно́вувати ваше свяще́нство для всякої речі жертівника та для того, що поза заві́сою, і будете робити. *Як* службу да́ру даю Я свяще́нство вам, а чужий, хто приступить, буде забитий".

8 І Господь промовляв до Аарона: „Я оце доручив тобі пильнувати за прино́шеннями Моїми. Від усього посвяченого синами Ізраїлевими Я дав частку тобі та для синів твоїх на вічну постано́ву.

9 Оце буде тобі з найсвятіших *жертов*, без огню: кожна їхня хлі́бна жертва, і кожна їхня жертва за гріх, і кожна їхня жертва за провину, що звернуть Мені *як* найсвятіше, — тобі це та для твоїх синів!

10 На найсвятішому місці бу́деш ти їсти оце. Кожен чоловічої статі буде їсти, — це буде святість для тебе.

11 А це тобі прино́шення їхнього да́ру всіх колиха́нь Ізраїлевих синів, — Я дав їх тобі, і синам твоїм та дочка́м твоїм з тобою на вічну постанову, — кожен чистий у твоїм домі буде це їсти.

12 Усе найкраще зо свіжої оливи, і все найкраще з молодого вина та збіжжя, їхні первопло́ди, що вони дадуть Господе́ві, — Я віддав їх тобі.

13 Первопло́ди усього, що в їхньому краю́, що вони принесуть Господе́ві, будуть для тебе, — кожен чистий у твоїм домі буде те їсти.

14 Усе закляте між Ізраїлем буде тобі.

15 Усе, що розкриває утро́бу кожного тіла, що принесуть Господе́ві з-поміж людей та з-поміж скотини, буде для тебе. Тільки конче викупиш перворідного люди́ни, і перворідне з нечистої худобини викупиш.

16 А ви́куп його: від місячного віку викупиш за твоєю оці́нкою, — п'ять ше́клів срібла *на міру* шеклем святині, двадцять ґер він.

17 Тільки перворідного з волів, або перворідного з овечок, або перворідного з кіз не викупиш, — вони святість: їхньою кров'ю окро́пиш же́ртівника, а їхній лій спалиш, *як* огняну́ жертву на любі пахощі для Господа.

18 А їхнє м'ясо буде для тебе, — як грудина колиха́ння, і як стегно́ правиці буде для тебе.

19 Усі свя́тощі прино́шення, що Ізраїлеві сини принесуть для Господа, Я віддав тобі, і синам твоїм та дочкам твоїм із тобою, вічною постановою. *Це* міцни́й заповіт, — він вічний перед Господнім лицем для тебе та для насіння твого з тобою".

20 І сказав Господь до Аарона:
,,У їхньому краю ти не будеш
мати власности, і не буде тобі
частки між ними, — Я ча́стка
твоя та власність твоя поміж Із-
раїлевими синами!
21 А Левієвим синам Я дав ось
кожну десятину в Ізраїлі на
спа́дщину, взамін за їхню службу,
бо вони виконують службу скинії
заповіту.
22 І Ізраїлеві сини не присту-
плять уже до скинії заповіту, щоб
не поне́сти гріха, і не вмерти.
23 І буде Леви́т сам виконувати
службу скинії заповіту, і сам
понесе́ вину свою. *Це* вічна
постанова для ваших поколінь, а
між Ізра́їлевими синами не бу-
дуть вони діди́чити спа́дщину,
24 бо десятину Ізраїлевих си-
нів, що вони принесуть *як* при-
но́шення для Господа, Я дав Леви-
там за спа́дщину. Тому Я сказав
до них: Між Ізраїлевими синами
не будуть вони діди́чити спа́дщи-
ну''.
25 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
26 ,,А до Левитів будеш ти про-
мовляти та й скажеш їм: Коли
візьмете від Ізраїлевих синів ту
десятину, що Я дав вам від них на
ваше спа́дщину, то ви принесе́те з
неї Господнє прино́шення, — деся-
тину з десятини.
27 І буде пораховане ваше при-
но́шення як збіжжя з то́ку, і як
по́вня з кадки чави́ла.
28 Так принесете й ви Господнє
прино́шення зо всіх ваших деся-
тин, що візьмете від Ізраїлевих
синів, і дасте з того Господнє
прино́шення священикові Ааро-
нові.
29 Зо всіх ваших да́рів принесе
кожен Господнє прино́шення, зо
всього найкращого посвя́чення з
нього.
30 І скажи їм: коли ви бу́дете
прино́сити найкраще з нього, то це
порахується Леви́там, як урожай
то́ку, і як урожай кадки чави́ла.
31 І будете їсти це на кожному
місці ви та дім ваш, бо це наго-
ро́да для вас взамін за вашу служ-
бу в скинії заповіту.
32 І ви не понесете через це
гріха́, коли будете приносити най-
краще з нього, а святощів Ізраї-
левих синів не збезче́стите, і не
повмираєте''.

Попіл рудої я́лівки й очища́льна вода

19 І Господь промовляв до Мой-
сея та до Аарона, говорячи:
2 ,,Промовляй до Ізраїлевих си-
нів, і нехай вони візьмуть для
тебе безвадну руду ялівку, — що
в ній нема вади, що на неї не
накладали ярма́.
3 І дасте її до священика Елеа-
за́ра, а він виведе її поза та́бір. І
заріжуть її перед ним.
4 І візьме Елеаза́р пальцем
своїм її кро́ви, та й покро́пить
кров'ю її пе́ред скинії заповіту сім
раз.
5 І спа́литься та я́лівка на його
оча́х, — шкура її, і м'ясо її, і кров
її з її нечистостями спа́литься.
6 І візьме священик ке́дрове де-
рево, і ісо́п та че́рвень, та й кине
до сере́дини погорілища тієї ялів-
ки.
7 І випере той священик шати
свої та обмиє тіло своє в воді, а
потім увійде до табо́ру. І буде
той священик нечистий аж до ве́-
чора.
8 А той, хто палить її, випере
одежу свою в воді й обмиє тіло
своє в воді, та й буде нечистий аж
до вечора.
9 І збере чистий чоловік по́пі́л
тієї я́лівки, і покладе поза табо́ром
в чистому місці, — і буде це для

громади Ізраїлевих синів на схо-
вок для очища́льної води, — це
жертва за гріх.
10 А той, хто збирає попіл тієї
ялівки, випере одежу свою, і буде
нечистий аж до вечора. І *це* буде
на вічну постанову для Ізраїлевих
синів та для прихо́дька, що меш-
кає серед них тимчасо́во.
11 А той, хто доторкається до
всякого мертвого тіла люди́ни, то
буде нечистий сім день.
12 Він очи́ститься тим *попелом*
дня третього та дня сьомого, —
і буде чистий. А якщо він не
очиститься дня третього та дня
сьомого, — не буде чистий.
13 Кожен, хто дото́ркується до
померлого, до тіла люди́ни, що
померла, і не очиститься, — він
занечи́стив Господню скинію, і
буде винищена душа та з Ізраїля,
бо очища́льна вода не була покро́п-
лена на нього, — нечистий він
буде, нечистість його в ньому.
14 Оце той зако́н: коли в на-
меті помре люди́на, то кожен, хто
входить до того намету, та все, що
в наметі, — буде нечисте сім день.
15 І кожна відкрита посу́дина,
що на ній нема міцно прив'яза-
ного накриття́, нечиста вона.
16 А кожен, хто доторкне́ться
на поверхні поля до трупа від
меча́, або до померлого, або до
костей люди́ни, або до гро́бу, —
буде нечистий сім день.
17 І ві́зьмуть для того нечи-
стого—по́роху з погорілища жер-
тви за гріх, і наллю́ть на нього
живої води до по́суду.
18 А чистий чоловік ві́зьме ісо́-
пу, і вмочить у *ту* воду, та й
покро́пить на того намета, і на всі
посудини, і на душі ті, що були
там, та на того, хто дото́ркується
до тієї кістки, або до трупа, або до
померлого, або до гро́бу.
19 І покро́пить той чистий на
нечистого дня третього та дня сьо-
мого, та й очистить його сьомого
дня. І випере він одежу свою й
обмиє в воді, — і стане чистий
увечері.
20 А чоловік, що стане нечи-
стим і не очиститься, то буде зни-
щена душа та з-посеред збору, бо
він занечи́стив Господню святиню,
— очища́льна вода не була кро́п-
лена на нього, нечистий він.
21 І буде *це* для них на вічну
постанову, а той, хто кропить очи-
ща́льну воду, випере одежу свою,
а хто доторка́ється до очища́льної
води, буде нечистий аж до вечора.
22 А кожен, до кого доторк-
не́ться нечистий, буде нечистий, а
особа, що дото́ркується, буде не-
чиста аж до вечора".

Вода зо скелі

20 І ввійшли Ізраїлеві сини,
уся громада, до пустині Цін
першого місяця, та й засів наро́д
у Кадеші. І померла там Марія́м,
і була́ там похо́вана.
2 І не було́ води для громади, і
вони зібра́лися проти Мойсея та
проти Аарона.
3 І сварився той наро́д із Мой-
сеєм, та й сказали, говорячи: „О,
якби ми повмирали були́, коли
наші брати вмирали перед Гос-
поднім лицем!
4 І на́що ви привели́ Господню
громаду на цю пустиню, щоб по-
вмирали тут ми та худо́ба наша?
5 І на́що ви ви́вели нас із Єгип-
ту, щоб приве́сти нас на це зле
місце? Тут не родить збіжжя, ані
фіґи, ані виноград, ані грана́тове
яблуко, і навіть немає напитись
води!"
6 І ввійшли Мойсей та Аарон
від громади до входу скинії за-
повіту, та й попа́дали на обличчя
свої. І слава Господня появи-
лася їм!

7 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

8 ,,Візьми же́зло,[1] та збери громаду ти та брат твій Ааро́н, і скажете до тієї скелі на їхніх оча́х, — і вона дасть свою воду. І виведеш для них во́ду з тієї ске́лі, та й напо́їш ту громаду та їхню худо́бу‘‘.

9 І взяв Мойсей те же́зло з-перед Господнього лиця, як Він наказав був йому.

10 І зібрали Мойсей та Аарон громаду перед тією скелею. І сказав він до них: ,,Послухайте ж, неслухня́ні, чи з цієї скелі ми виведемо для вас воду?‘‘

11 І підніс Мойсей руку свою, та й ударив ту скелю своїм жезлом два ра́зи, — і вийшло багато води! І пила́ громада та їхня худоба!

12 І сказав Господь до Мойсея та до Аарона: ,,За те, що ви не ввірували в Мене, щоб явилася святість Моя на оча́х Ізраїлевих синів, ви не введе́те цієї громади до кра́ю, що Я дав їм.‘‘

13 Це вода Меріви,[2] де сварилися Ізраїлеві сини з Господом, і святість Його явилася їм.

Пригода з едомським царем

14 І послав Мойсей послів із Каде́шу до царя едо́мського *сказати*: ,,Так каже брат твій Ізра́їль: Ти знаєш усю тяготу́, що впала на нас.

15 І зійшли були наші батьки́ до Єгипту, і сиділи ми в Єгипті багато ча́су,[3] а Єгипет чинив зло нам та батька́м нашим.

16 І голосили ми до Господа, і Він почув наш голос, та й послав Ангола, і вивів нас із Єгипту, а оце ми в Каде́ші, що при самім кінці твоєї границі.

17 Нехай же ми пере́йдемо через твій край! Ми не підемо полем та виноградником, і не бу́демо пити води з криниці, — ми підемо дорогою царсько́ю, не збо́чимо ні право́руч, ні ліво́руч, аж поки не пере́йдемо границі твоєї‘‘.

18 І сказав до нього Едо́м: ,,Ти не пере́йдеш у мене, бо інакше я з мечем вийду проти те́бе!‘‘

19 І сказали йому Ізраїлеві сини: ,,Ми підемо битою дорогою, а якщо бу́демо пити воду твою я та худоба моя, то я дам заплату за неї. Нічого *більше*, — тільки нехай перейду́ я своїми ногами!‘‘

20 А той відказав: ,,Не пере́йдеш!‘‘ І вийшов Едом навпроти нього з числе́нним наро́дом та з сильною рукою.

21 І відмовив Едом дати Ізраїлеві перейти його границі, і Ізра́їль збо́чив від нього.

22 І ру́шили з Каде́шу, і вийшли Ізраїлеві сини, уся громада, до Гор-гори.

Ааронова смерть

23 І сказав Господь до Мойсея та до Аарона на Гор-горі, на границі едо́мського кра́ю, говорячи:

24 ,,Нехай прилучиться Аарон до своєї рідні,[1] бо він не ввійде до того Краю, що Я дав Ізраїлевим синам, через те, що ви були неслухня́ні наказу Моєму при воді Меріви.

25 Візьми Аарона та сина його Елеаза́ра, та й виведи їх на Гор-го́ру.

26 І нехай Ааро́н здійме шати свої, і зодягне в них сина свого Елеазара, — і Ааро́н буде за́браний, та й помре там‘‘.

27 І зробив Мойсей, як Господь наказав був, і вийшли вони на Гор-го́ру на оча́х усієї громади.

[1] Matteh — палиця, церк.-слов. жезл або жезло.
[2] Меріва — сварка.
[3] ,,багато днів‘‘ — багато часу.

[1] Jeasef el ammav — нехай прилучиться до своєї рідні (або народу), цебто: нехай помре; пор. 1 М. 15. 15. 25. 8. 35. 29, 49. 33. 4 М. 27. 13, 5 М. 32. 50.

28 І зняв Мойсей з Аарона шати
його, і зодягнув у них сина його
Елеазáра, — і Аарóн помер там на
верхів'ї гори. І зійшов Мойсей
та Елеазáр із гори.
29 І бачила вся громада, що
помер Аарон, і оплакував Аарóна
ввесь Ізраїлів дім тридцять день.

Мідяний змій

21 І почув ханаанéянин, цар
Арáду, що сидів на полýдні,
що Ізраїль увійшов дорогою Ата-
рім, — і він став воювати з Із-
раїлем, і взяв у нього до неволі
полонéних.
2 І склав Ізраїль обітницю Гос-
подéві й сказав: ,,Якщо справді
даси Ти нарóд той у мою руку, то
я вчиню́ їхні міста закля́ттям".
3 І вислухав Господь голос Із-
раїлів, — і дав *йому* ханаанéяни-
на, і він учинив закля́ттям їх та
їхні міста, і назвав ім'я́ тому міс-
тові: Хорма.[1]
4 І рушили вони з Гор-гори
дорогою Червоного моря, щоб
обійти едóмський край. І піду-
пала душа того нарóду в тій до-
розі.
5 І промовляв той народ проти
Бога та проти Мойсея: ,,Нáщо ви
вивели нас із Єгипту, щоб ми
повмирали в пустині? Бож нема
тут хліба й нема води, а душі
нашій обри́дла ця непридатна
ї́жа".
6 І послав Господь на той на-
рóд зміїв сарáфів,[2] і вони кусали
нарóд. І померло багато народу з
Ізраїля.
7 І прийшов народ до Мойсея
та й сказав: ,,Згрішили ми, бо
говорили проти Господа та проти
тебе. Молися до Господа, і нехай
Він забере від нас цих зміїв". І
молився Мойсей за народ.

[1] Хорма — закляте, херем.
[2] Гебрейське saraf — палючий, огнистий, звідси отруйний.

8 І сказав Господь до Мойсея:
,,Зроби собі сарáфа, і вистав його
на жерди́ні. І станеться, — кожен
покýсаний, як погляне на нього, то
буде жити".
9 І зробив Мойсей мідянóго
змія, і виставив його на жерди́ні.
І сталося, якщо змій покусав ко-
го, то той дивився на мідянóго
змія — і жив!

Великі війни в пустині

10 І рушили Ізраїлеві сини, і
таборувáли в Оводі.
11 І рушили вони з Овоту, і
таборувáли в Ійє-Гааварімі, на
пустині, що перед Моавом, від
схóду сонця.
12 Звідти вони рушили, і табо-
рувáли в долині Зереду.
13 Звідти рушили й таборували
на тім боці Арнону в пустині, що
виходить із аморейської границі,
бо Арнон — границя Моаву між
Моавом та аморéянином.
14 Тому розповідається в
,,Книжці воєн Господніх":
,,Вагев у Суфі,
і потоки Арнону,
15 і спад потоків,
що збóчив на місце Ару,
і на моавську границю опер-
тий".
16 А звідти до Беєру[1]. Це той
Беер, що *про нього* сказав Господь
до Мойсея: ,,Збери нарóд, і нехай
Я дам їм воду".
17 Тоді заспівав був Ізраїль цю
пісню:
,,Піднесися, кринице, спі-
вайте про неї!
18 Криниця, — вельмóжі ко-
пали її,
її викопали нарóдні до-
стойники
бéрлом, жезлáми своїми".
А з Мідбару до Маттани,

[1] Беер — криниця.

19 а з Маттани до Нахаліїлу, а
з Нахаліїлу до Бамоту,
20 а з Бамоту до долини, що на
моавському полі, *у* верхівки Пісґі,
що зве́рнена до пустині.
21 І послав Ізраїль послів до
Сигона амоле́йського царя́, говорячи:
22 „Нехай я переїду́ в твоїм
кра́ї! Ми не збочимо ні на поле,
ні на виноградник, не будемо
пити води з криниці, — ми підемо
царсько́ю дорогою, аж поки пере́йдемо землю твою“.
23 І не дав Сиго́н Ізраїлеві перейти в границі його. І зібрав
Сигон увесь свій народ, та й вийшов навпроти Ізраїля на пустині,
і прибув до Йогці, і воював з
Ізраїлем.
24 І вдарив його Ізраїль вістрям меча, і посів край його від
Арнону аж до Яббоку, аж до синів Аммону, бо Аз — границя синів Аммону.
25 І позабирав Ізраїль усі ті
міста́. І осів Ізраїль у всіх аморейських містах: у Хешбоні й по
всіх залежних містах його.
26 Бо Хешбо́н — місто Сигона,
царя аморейського він; і він воював з першим моавським царем, і
забрав увесь його край з його руки
аж до Арнону.
27 Тому й розповідають кобзарі:

„Підіть до Хешбо́ну, — нехай він збуду́ється,
і хай міцно поставиться місто Сиго́нове.
28 Бо вийшов огонь із Хешбо́ну,
а по́лум'я з міста Сигонового, —
він місто моавське пожер,
волода́рів арнонських висот.
29 Горе тобі, о Моаве,
ти згинув, наро́де Кемо́шів!
Він зробив був синів своїх утікача́ми,
а дочок своїх *дав* у неволю Сигону, царю аморейському.
30 І розбили ми їх, —
згинув Хешбон до Дівону,
і ми попусто́шили аж до Нофаху,
що аж до Медви́“.

31 І Ізраїль осів в аморейському краї.
32 І послав Мойсей розвідати
про Язера, — і вони здобули́ його
залежні міста, і заволоділи амоле́янином, що *жив* там.
33 І повернулись вони, і пішли
доро́гою Башану. І вийшов Оґ,
цар баша́нський, насупроти них,
він та ввесь його народ, на війну
до Едреї.
34 І сказав Господь до Мойсея:
„Не бійся його, бо в руку твою
дав Я його й увесь народ його та
край його, і зробиш йому, як зробив ти Сигону, цареві аморейському, що сидів у Хешбоні.
35 І вони побили його й синів
його та ввесь народ його, так що
нікого не зосталося. І вони заволоділи краєм його.

Балак і Валаам[1]

22 І рушили Ізраїлеві сини, та
й таборува́ли в моавських
степах по тім боці приєрихонського Йорда́ну.
2 І побачив Бала́к, син Ціппо́рів, усе, що зробив Ізра́їль аморе́янинові.
3 І дуже злякався Моав того
наро́ду, бо він *був* великий. І
настра́шився Моав Ізра́їлевих синів.
4 І сказав Моав до мідія́нських
старших: Тепер повиску́бує оця
громада всі наші околиці, як

[1] Гебрейське Balak, Bil'am, грецьке Βαλακ, Βαλααμ, церковно-слов'янське Валакъ, Валаамъ.

вискубує віл польову зеленину". А Балак, син Ціппорів, *був* того часу моавським царем.
5 І послав він послів до Валаама, Беорового сина, до Петору, що над Річкою,[1] до краю синів народу його, щоб покликати його, говорячи: „Ось вийшов народ із Єгипту, ось покрив він поверхню землі, і сидить навпроти мене.
6 А тепер ходи ж, прокляни мені цей народ, бо він міцніший за мене. Може я потраплю вдарити його, і вижену його з краю, бо знаю, що кого ти поблагословиш, той благословенний, а кого проклянеш, — проклятий".
7 І пішли моавські старші та старші Мідіяну, — а *дарунки* за чари в руці їх, — і прийшли до Валаама, та й промовляли до нього Балакові слова.
8 А він їм сказав: „Ночуйте тут цієї ночі, і я перекажу вам слово, як Господь промовлятиме до мене". І зостались моавські вельможі в Валаама.
9 І прийшов Бог до Валаама та й сказав: „Хто ці люди з тобою?"
10 І сказав Валаам до Бога: „Балак, син Ціппорів, цар моавський, послав до мене сказати:
11 Ось народ виходить з Єгипту, і закрив поверхню землі; тепер іди ж, прокляни мені його, — може я потраплю воювати з ним, і вижену його".
12 І сказав Бог до Валаама: „Не підеш ти з ними, не проклянеш того народу, бо благословенний він!"
13 І встав Валаам уранці та й сказав до Балакових вельмож: „Вертайтесь до свого краю, бо відмовив Господь позволити мені піти з вами".

[1] Тут Річка — це Ефрат.

14 І встали моавські вельможі, і прийшли до Балака та й сказали: „Відмовив Валаам піти з нами".
15 А Балак знову послав вельмож, більше й поважніших від тих.
16 І прибули вони до Валаама та й сказали йому: „Так сказав Балак, син Ціппорів: Не стримуйся прийти до мене,
17 бо справді дуже вшаную тебе, і все, що скажеш мені, зроблю. І ходи ж, — прокляни мені народ той!"
18 І відповів Валаам, і сказав Балаковим рабам: „Якщо Балак дасть мені повний свій дім срібла та золота, то *й тоді* я не зможу переступити наказу Господа, Бога мого, щоб зробити річ малу чи річ велику.
19 А тепер посидьте й ви тут цієї ночі, а я пізнаю, що ще Господь буде говорити мені".
20 І прийшов Бог уночі до Валаама та й сказав йому: „Якщо ці люди прийшли покликати тебе, — устань, іди з ними. Але тільки те, що Я промовлятиму до тебе, — те ти зробиш".
21 І встав Валаам уранці, і осідлав свою ослицю, та й пішов із моавськими вельможами.
22 І запалився гнів Божий, що він іде. І став Ангол Господній на дорозі за перешкоду йому, а він їде на своїй ослиці, і двоє слуг його з ним.
23 І побачила та ослиця Господнього Ангола, що стоїть на дорозі, а витягнений меч його в руці його. І збочила ослиця з дороги, і пішла полем, а Валаам ударив ослицю, щоб збочила на дорогу.
24 І став Ангол Господній на стежці виноградників, — стіна з цієї *сторони*, і стіна з тієї.

25 І побачила та ослиця Господнього Ангола, і притиснулася до стіни, та й притиснула до стіни Валаамову ногу. І він далі її бив.
26 І Ангол Господній знов перейшов, і став у тісному місці, де нема дороги збочити ні праворуч, ні ліворуч.
27 І побачила та ослиця Господнього Ангола — і лягла під Валаамом. І запалився гнів Валаамів, і він ударив ослицю києм.
28 І відкрив Господь уста ослиці, і сказала вона до Валаама: „Що я зробила тобі, що ти оце тричі вдарив мене?"
29 І сказав Валаам до ослиці: „Бо ти виставила мене на сміх. Коли б меч був у руці моїй, то тепер я забив би тебе!"
30 І сказала ослиця до Валаама: „Чи ж я не ослиця твоя, що ти їздив на мені, скільки живеш, аж до цього дня? Чи ж справді звикла я робити тобі так?" І він відказав: „Ні!"
31 І відкрив Господь очі Валаамові, і побачив він Господнього Ангола, що стоїть на дорозі, а його витягнений меч у руці його. І схилився він, і впав на обличчя своє.
32 І сказав до нього Ангол Господній: „Нащо ти вдарив ослицю свою оце тричі? Ось я вийшов за перешкоду, бо ця дорога погибельна передо мною.
33 І побачила мене ця ослиця, і збочила перед лицем моїм ось власне тричі. І коли б вона не збочила була перед лицем моїм, то тепер я й забив би тебе, а її позоставив би живою".
34 І сказав Валаам до Господнього Ангола: „Я згрішив, бо не знав, що ти стоїш да дорозі навпроти мене. А тепер, якщо *це* зле в очах твоїх, то я вернуся собі".
35 І сказав Ангол Господній до Валаама: „Іди з цими людьми, і те слово, що скажу тобі, — його *тільки* будеш говорити". І пішов Валаам з Балаковими вельможами.
36 І почув Балак, що прийшов Валаам, і вийшов навпроти нього до Їр-Моаву, що на границі Арнону, що на краю границі.
37 І сказав Балак до Валаама: „Чи ж справді не послав я до тебе, щоб поклйкати тебе, — чому ж не пішов ти до мене? Чи справді я не потраплю вшанувати тебе?"
38 І сказав Валаам до Балака: „Ось я прибув до тебе тепер. Чи потраплю я сказати щось? Те слово, що Бог вкладе в уста мої, його *тільки* я буду промовляти".
39 І пішов Валаам із Балаком, і прибули вони до Кір'ят-Хуцоту.
40 І приніс Балак на жертву худобу велику та худобу дрібну, і послав Валаамові та вельможам, що з ним.
41 І сталося вранці, і взяв Балак Валаама, та й вивів його на Бамот-Баал, щоб побачив ізвідти тільки частину того народу.

Благословення й пророцтва Валаамові

23 І сказав Валаам до Балака: „Збудуй мені тут сім жертівників, і приготуй мені тут сім бичків та сім баранів".
2 І зробив Балак, як Валаам говорив. І приніс Балак та Валаам бичка та барана на *кожному* жертівнику.
3 І сказав Валаам до Балака: „Стань над своїм цілопаленням, а я піду, — може стріну Господа навпроти себе, і що Він об'явить мені, я перекажу тобі". І він пішов на лису гору.
4 І стрівся Валаамові Бог, і сказав він Йому: „Сім жертівників

склав я, і приніс бичка та барана
на *кожному* жертівнику".
5 І вклав Господь слово до Ва-
лаамових уст та й сказав: „Вер-
нись до Балака, і будеш так про-
мовляти".
6 І вернувсь він до нього, аж
ось він стоїть над своїм цілопа́-
ленням, він та всі вельможі моав-
ські.
7 І він виголосив свою припо-
вістку проро́чу й сказав:

„Із Араму мене припро-
ва́див Балак,
цар моавський, з гір сходу:
Іди ж, прокляни мені Яко-
ва,
а йди ж, скажи зло на Із-
раїля!
8 Що ж я буду того прокли-
нати,
що Бог не прокляв був
його?
І що ж буду казать зло на
то́го,
що гніву на нього не має
Господь?
9 Бо я бачу його з вершка
скель,
і з пагірків його оглядаю, —
тож наро́д пробуває саміт-
но,
а серед людей не рахується.
10 Хто ж перелічив порох
Яковів,
і хто зрахував пил Ізраїлів?
Хай душа моя вмре смертю
праведних,
і кінець мій хай буде
такий, як його!"

11 І сказав Балак до Валаама:
„Що́ ти зробив мені? Я взяв те-
бе, щоб ти прокляв моїх ворогів,
а оце ти справді поблагослови́в їх!"
12 А той відповів та й сказав:
„Чи ж не те, що́ Господь вкладе в
мої уста, я буду пильнувати, щоб
те́ говорити?"
13 І сказав до нього Балак:
„Ходи ж зо мною до іншого місця,
звідки побачиш його. Тільки час-
тину його будеш бачити, а всього
його не побачиш. І прокляни ме-
ні його, *мого ворога*, звідти!"
14 І він узяв його на Седе-
Цофім,[1] на верхів'я Пісґі,[2] і збу-
дував сім жертівників, і приніс
бичка та барана на *кожнім* жер-
тівнику.
15 І сказав він до Балака:
„Стань тут над своїм цілопа́лен-
ням, а я стріну там *Господа*".
16 І стрів Господь Валаама, і
вклав слово до уст його та й ска-
зав: „Вернися до Балака, і будеш
так промовляти".
17 І прийшов він до нього, аж
ось він стоїть над своїм цілопа́-
ленням, а з ним вельможі моав-
ські. І сказав йому Балак: "Що́
ж говорив Господь?"
18 І він виголосив свою при-
повістку пророчу й сказав:

„Устань же, Балаку, та й
слухай,
нахили *своє* ухо до мене, о
сину Ціппо́рів!
19 Бог не чоловік, щоб неправ-
ду казати,
і Він не син лю́дський, щоб
Йому жалкува́ти.
Чи ж Він був сказав — і не
зробить,
чи ж Він говорив — та й не
виконає?
20 Оце — я оде́ржав наказа —
поблагослови́ти,
і поблагослови́в Він, і я
того не відверну́!
21 Не видно стражда́ння між
Яковом,
і не запримі́тно нещастя в
Ізраїлі, —
з ним Господь, його Бог,
а між ним — голосни́й крик
на славу Царя!

[1] Седе-Цофім — поле вартівників.
[2] Пісґа — верхів'я.

22 Бог, що вивів був їх із Єгипту,
Він для нього, — як міць одноро́жця!
23 Бо нема ворожби́ поміж Яковом,
і ча́рів нема між Ізраїлем, —
тепер буде сказане Якову та Ізраїлеві,
що́ Бог учинив.
24 Тож устане наро́д, як левиця,
і підійметься він, немов лев!
Він не ляже, аж поки не буде він жерти здобичу,
і *аж поки* не буде він пить кров забитих!"

25 І сказав Балак до Валаама:
„Ні проклинати — не проклинай
його, ні благословити — не бла-
гословляй його!"
26 І сказав Валаам, і відповів
до Балака: „Чи ж не казав я тобі,
говорячи: Усе, що́ буде промов-
ляти Господь, те зроблю́?"
27 І сказав Балак до Валаама:
„Ходи ж, візьму́ тебе *ще* до іншого
місця, — може сподо́бається в
Божих очах, і ти звідти проклянеш мені його".
28 І взяв Балак Валаама на вер-
хів'я Пеору, що зве́рнений до пу-
стині.
29 І сказав Валаам до Балака:
„Збудуй мені тут сім жертівників,
і приготуй мені тут сім бичків та
сім баранів".
30 І зробив Балак, як сказав
був Валаам, і приніс бичка та ба-
рана на *кожному* жертівнику.

24 І побачив Валаам, що Гос-
подеві вгодно поблагосло-
вити Ізраїля, і не пішов, як
кожного ра́зу, на ворожбу́, і
звернув лице́ своє́ до пустині.
2 І звів Валаам очі свої, та й
побачив Ізраїля, що пробува́в за
своїми племена́ми. І на ньому
був Дух Божий!
3 І він виголосив свою припо-
вістку пророчу й сказав:
„Мова Валаама, сина Беорового,
і мова мужа з очима відкритими,
4 це мова того, хто слухається Божих слів,
хто бачить видіння Всемогу́тнього,
що падає він, але очі відкриті *йому*.
5 Які, Якове, гарні намети твої,
місця перебува́ння твойого, Ізраїлю!
6 Вони розтягли́ся, немов ті долини,
немов ті садки́ понад річкою,
вони як дере́ва ало́йні, що Господь насадив,
як ке́дри над во́дами!
7 Вода потече з його відер,
а насіння його — над великими во́дами.
Його цар стане вищий за Аґаґа,
і царство його піднесе́ться.
8 Із Єгипту Бог вивів його,
Він для нього — як міць одноро́жця!
Поїсть він людей, що ворожі йому,
і їхні кості потро́щить,
а стріли його поламає.
9 Нахилився він, ліг, немов лев,
і як леви́ця, — хто підійме його?
Хто благословляє тебе — той благослове́нний,
а хто проклинає тебе — той проклятий!"

10 І запалав гнів Балаків на
Валаама, і сплеснув він у долоні
свої! І сказав Бала́к до Валаама:

,,Я покликав тебе проклясти во-
рогів моїх, а ти ось, благослов-
ляючи, поблагословив їх оце тричі!
11 А тепер утікай собі до свого
місця! Я сказав був: конче по-
шаную тебе, та ось стримав тебе
Господь від пошани''.
12 І сказав Валаа́м до Балака:
,,Чи ж не казав я також до послан-
ців твоїх, яких послав ти до мене,
говорячи:
13 Якщо Балак дасть мені пов-
ний свій дім срібла та золота, то
й тоді я не змо́жу переступити
наказу Господнього, щоб зробити
добре чи зле з власної волі, — що́
казатиме Господь, те́ я буду гово-
рити!
14 А тепер я оце йду до народу
свого́. Ходи ж, я звіщу́ тобі, що
зро́бить той народ твоєму народові
на кінці днів''.
15 І він виголосив свою при-
повістку пророчу й сказав:

,,Мова Валаама, сина Беорового,
і мова мужа з очима відкритими,
16 мова того, хто слухається Божих слів,
і знає думку Всевишнього,
хто бачить видіння Всемогутнього,
що падає він, але очі відкриті йому.
17 Я бачу його, та не тепер,
дивлюся на нього, та він не близьки́й!
Сходить зоря́ *он* від Якова,
і підіймається бе́рло з Ізраїля, —
ламає він скроні Моава
та че́репа всіх синів Сифа!
18 І стане Едом за спа́дщину,
і стане Сеїр за посілість своїх ворогів,
а Ізраїль робитиме справи великі!
19 І той запанує, хто з Якова,
і вигубить рештки із міста''.

20 І побачив він Амали́ка, і ви-
голосив свою приповістку пророчу
й сказав:

,,Початок наро́дів — Амали́к,
та загине напри́кінці й він!''

21 І побачив він кенеянина, і
виголосив свою приповістку про-
рочу й сказав:

,,Міцна́ *ця* оселя твоя,
і поклав ти на скелі гніздо́ своє!
22 Але ви́гублений буде Каїн,
незаба́ром Ашшу́р поневолить тебе!''

23 І він виголосив свою при-
повістку пророчу й сказав:

,,О, хто ж буде жити,
як зачне Бог робити оце?
24 І кораблі *припливуть* від кіттеїв,
і Ашшура впоко́рять, і Евера впокорять.
Та загине напри́кінці й він!''

25 І встав Валаам і пішов, та й
вернувся до місця свого́. А Ба-
лак також пішов на дорогу свою.

Розпуста Ізраїля

25 І осівся Ізра́їль у Шіттімі, і
наро́д зачав ходити на роз-
пусту до моавських дочо́к,
2 а вони заклика́ли народ до
жертов їхнім богам, — і народ їв
та вклонявся богам їхнім.
3 І Ізраїль приліпився був до
пеорського Ваала. І запалав
гнів Господній на Ізраїля.
4 І сказав Господь до Мойсея:
,,Візьми всіх голів наро́ду, та й
повішай їх для Господа навпроти
сонця. І відве́рнеться палючий
Господній гнів від Ізраїля''.
5 І сказав Мойсей до Ізраїле-
вих су́ддів: ,,Позабивайте кожен

мужів своїх, приліплених до пеорського Ваала".
6 Аж ось прийшов один із Ізраїлевих синів, та й привів до братів своїх мідіяні́тянку на оча́х Мойсея й на очах усієї громади Ізраїлевих синів, а вони плакали при вході скинії заповіту.
7 І побачив це Пінхас, син Елеазара, сина священика Аарона. І встав він з-посе́ред громади, і взяв списа́ в свою руку.
8 І ввійшов він за Ізраїлевим мужем до сере́дини ме́шкання, та й пробив їх обох — ізра́їльтянина та ту жінку, — аж через її черево. І була́ стримана поразка Ізраїлевих синів.
9 І померло в поразці двадцять і чотири тисячі.
10 І промовив Господь до Мойсея, говорячи:
11 „Пінхас, син Елеазара, сина священика Аарона, відвернув Мою лють від Ізраїлевих синів, коли він запалився горливістю Моєю серед них. І Я не вигубив Ізраїлевих синів у Своїй горли́вості.
12 Тому́ скажи: ось Я даю йому свого заповіта: мир.
13 І буде йому та насінню його по нім заповіт вічного свяще́нства за те, що він запалився для Бога свого, і очистив Ізраїлевих синів".
14 А ймення забитого Ізраїлевого мужа, що був забитий з тією мідіяні́тянкою, — Зімрі, син Салу, начальник ба́тькового дому Симеона.
15 І ім'я́ тієї забитої мідіянітської жінки — Козбі, дочка Цура, що був головою племен батькового дому в Мідіяні.
16 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
17 „Нена́видіти мідіянітів, і бу́дете їх забивати!
18 Бож вони нена́видять вас у своїх підступах, що зво́дили вас через Пеора, і через Козбі, дочку мідіяні́тського начальника, сестру їх, за́биту дня поразки за Пеора.
19 І сталося по пора́зці,

Нові́й перепис військо́вих

26 і сказав Господь до Мойсея й до Елеазара, сина священика Аарона, говорячи:
2 „Перелічіть усю громаду Ізраїлевих синів від віку двадцяти літ і вище за домами їхніх батьків, кожного, хто здатний до війська в Ізраїлі.
3 І говорив до них Мойсей та священик Елеазар у моавських степа́х над приєрихонським Йорда́ном, говорячи:
4 „*Перелічіть* від віку двадцяти літ і вище, як наказав був Господь Мойсеєві і Ізраїлевим синам, що виходили з єгипетського кра́ю".
5 Руви́м, перворідний Ізраїлів. Рувимові сини: Ханох — рід Ханохів, від Паллу — рід Паллуїв,
6 від Хецрона — рід Хецронів, від Кармі — рід Карміїв.
7 Оце Руви́мові ро́ди. І були їхні перелічені: сорок і три тисячі й сімсот і тридцять.
8 А сини Паллуєві: Еліяв.
9 А сини Еліявові: Немуїл, і Датан, і Авірон. Це той Datáн та Авіро́н, покликані громади, що підбу́рювали проти Мойсея та проти Аарона в Кореєвій громаді, коли вони підбурювали на Господа.
10 І відкрила земля свої уста, та й поглинула їх та Корея при смерті тієї громади, коли огонь пожер був двісті і п'ятдеся́т люда, і стали вони за ознаку.
11 А Кореєві сини не померли.
12 Сини Симео́нові за їхніми ро́дами: від Немуїла — рід Немуїлів, від Яміна — рід Ямінів, в Яхіна — рід Яхінів,

13 від Зераха — рід Зерахів,
від Саула — рід Саулів.
14 Оце Симеонові ро́ди, — двадцять і дві тисячі й двісті.
15 Сини Ґа́дові за їхніми ро́дами: від Цефона — рід Цефонів,
від Хаґґі — рід Хаґґіїв, від Шуні — рід Шуніїв,
16 від Озні — рід Озніїв, від
Ері — рід Еріїв,
17 від Арода — рідАродів, від
Ар'елі — рід Ар'еліїв.
18 Оце ро́ди Ґадових синів, за їхнім переліченням: сорок тисяч і п'ятсо́т.
19 Сини Юдині: Ер та Онан; і помер Ер та Онан у ханаанськім кра́ї.
20 І були Юдині сини за їхніми ро́дами: від Шели — рід Шелин, від Переца — рід Переців, від Зераха — рід Зерахів.
21 А Пе́рецеві сини були́: від Хецрона — рід Хецронів, від Хамула — рід Хамулів.
22 Оце Юдини ро́ди за їхнім переліченням: сімдеся́т і шість тисяч і п'ятсо́т.
23 Сини Іссаха́рові за їхніми ро́дами: Тола — рід Толин, від Цувви — рід Цуввин,
24 від Яшува — рід Яшувів,
від Шімрона — рід Шімронів.
25 Оце Іссаха́рові ро́ди за їхнім переліченням: шістдеся́т і чотири тисячі й триста.
26 Сини Завуло́нові за їхніми ро́дами: від Середа — рід Середів, від Елона — рід Елонів, від Яхлеїла — рід Яхлеїлів.
27 Оце Завулонові роди за їхнім переліченням: шістдеся́т тисяч і п'ятсо́т.
28 Сини Йо́сипа за їхніми ро́дами: Манасія та Єфре́м.
29 Сини Манасіїні: від Махіра — рід Махірів, а Махір породив Ґілеада, від Ґілеада — рід Ґілеадів.
30 Оце Ґілеадові сини́: Єзер — рід Єзерів, від Хелека — рід Хелеків,
31 і Асріїл — рід Асріїлів, і
Шехем — рід Шехемів,
32 і Шеміда — рід Шемідин, і
Хефер — рід Хеферів.
33 А Целофхад, син Хеферів, не мав синів, а тільки доч́ок. А ймення доч́ок: Махла й Ноа, Хоґла, Мілка й Тірца.
34 Оце ро́ди Манасіїні, а їхні перелічені: п'ятдеся́т і дві тисячі й сімсот.
35 Оце Єфре́мові сини́ за їхніми ро́дами: від Шутелаха — рід Шутелахів, від Бехера — рід Бехерів, від Тахана — рід Таханів.
36 А оце Шутелахові сини́: від Ерана — рід Еранів.
37 Оце ро́ди Єфремових синів за їхнім переліченням: тридцять і дві тисячі і п'ятсот. Оце Йо́сипові сини́ за їхніми ро́дами.
38 Сини́ Веніями́нові за їхніми ро́дами: від Бели — рід Белин, від Ашбела — рід Ашбелів, від Ахірама — рід Ахірамів,
39 від Шефуфама — рід Шефуфамів, від Хуфама — рід Хуфамів.
40 А сини́ Белині були: Ард, і Нааман, *від Арда* — рід Ардів, від Наамана — рід Нааманів.
41 Оце Веніями́нові сини́ за їхніми ро́дами, а перелічені їхні: сорок і п'ять тисяч і шістсо́т.
42 Оце Да́нові сини за їхніми ро́дами: від Шухама — рід Шухамів. Оце Данові ро́ди за їхніми родами.
43 Всі Шухамові ро́ди за їхнім переліченням: шістдеся́т і чотири тисячі і чоти́риста.
44 Аси́рові сини́ за їхніми ро́дами: від Їмни — рід Їмнин, від Їшві рід Їшвіїв, від Берії — рід Беріїв.
45 Сини Берії: від Хевера —

рід Хеверів, від Малкіїла — рід
Малкіїлів,
46 а йменння Асирової дочки
Сарах.
47 Оце роди Асирових синів за
їхнім переліченням: п'ятдесят і
три тисячі й чотириста.
48 Сини Нефталимові за їхніми
родами: від Яхцеїла — рід Ях-
цеїлів, від Ґуні — рід Ґуніїв,
49 від Єцера — рід Єцерів, від
Шіллема — рід Шіллемів.
50 Оце роди Нефталимові за їх-
німи родами й за їхнім пере-
ліченням: сорок і п'ять тисяч і
чотириста.
51 Оце перелічені Ізраїлевих
синів: шістсот тисяч і тисяча й
сімсот і тридцять.
52 І промовив Господь до Мой-
сея, говорячи:
53 Для цих буде поділений
край у спадок за числом імен.
54 Численному примножиш
спадщину його, — а малому змен-
шиш спадок його, кожному за
переліченням його буде дана спад-
щина його.
55 Тільки жеребком поділиться
землю, — вони будуть володіти за
іменами племен їхніх батьків.
56 За жеребком буде поділена
спадщина його поміж численним
та малим.
57 А оце перелічені Левити за
їхніми родами: від Ґершона —
рід Ґершонів, від Кегата — рід
Кегатів, від Мерарі — рід Мераріїв.
58 Оце роди Левієві: рід Левіїв,
рід Хевроніїв, рід Махліїв, рід
Мушіїв, рід Кореїв, а Кегат по-
родив Амрама.
59 А йменння Амрамової жінки —
Йохевед, дочка Левієва, що вро-
дила її Левієві *жінка його* в Єгип-
ті, а вона вродила Амрамові Ааро-
на, і Мойсея, і сестру їх Маріям.
60 І вродилися Ааронові На-
дав, й Авігу, й Елеазар, й Ітамар.
61 А Надав та Авігу померли,
коли вони приносили чужий огонь
перед Господнє лице.
62 І були їхні перелічені —
двадцять і три тисячі, кожен чоло-
вічої статі від місячного віку й
вище; бо вони не були перелічені
серед Ізраїлевих синів, — не дана
бо їм спадщина серед Ізраїлевих
синів.
63 Оце перелічені Мойсея та
священика Елеазара, що пере лі-
чували Ізраїлевих синів у моав-
ських степах над приєрихонським
Йорданом.
64 А серед тих не було *вже* ні-
кого з перелічених Мойсея та свя-
щеника Аарона, що перелічували
Ізраїлевих синів на Сінайській
пустині,
65 бо Господь був сказав їм:
„Конче повмираєте ви на пусти-
ні". І не позостався з них ніхто,
крім Калева, сина Єфуннеєвого,
та Ісуса, сина Навинового.

Постанова про спадщину

27 І прийшли дочки Целофха-
да, сина Хеферового, сина
Ґілеадового, сина Махірового, си-
на Манасіїного, з родів Манасії,
сина Йосипового, а оце йменння
дочок його: Махла, Ноа, і Хоґла,
і Мілка, і Тірца.
2 І стали вони перед Мойсеєм і
перед священиком Елеазаром та
перед начальниками, і всією гро-
мадою при вході скинії заповіту,
говорячи:
3 „Наш батько помер у пусти-
ні, і він не був серед громади
змовників на Господа в Кореєвій
громаді, бо він помер за свій гріх,
а синів він не мав.
4 Чому йменння нашого батька
буде відняте з-посеред його роду,
що немає в нього сина? Дай же
нам володіння серед братів нашого
батька!"

5 І приніс Мойсей їхню справу перед Господнє лице.

6 І сказав Господь до Мойсея, говорячи:

7 ,,Целофхадові дочки слушно говорять. Конче даси їм володіння спадкове серед братів їхнього батька, і зробиш, щоб перейшла їм спадщина їхнього батька.

8 А до Ізраїлевих синів будеш промовляти, говорячи: Коли хто помре, а сина в нього нема, то зробите, щоб спадок його перейшов дочці його.

9 А якщо в нього немає дочки, то дасте спадщину його братам його.

10 А якщо в нього немає братів, то дасте спадок його братам батька його.

11 А якщо в його батька немає братів, то дасте спадщину його родичеві, близькому йому з його роду, і він посяде його. А *це* стане для Ізраїлевих синів на правну постанову, як Господь наказав був Мойсеєві''.

Наступник Мойсеїв

12 І сказав Господь до Мойсея: ,,Вийди на цю гору Аварім, і побач той край, що Я дав Ізраїлевим синам

13 І побачиш його, і будеш прилучений до своєї рідні і ти, як був прилучений твій брат Аарон,

14 бо ви були неслухняні наказам Моїм у пустині Цін при сварці громади, щоб явилася святість Моя через воду на їхніх очах''. Це вода Меріви Кадеської в пустині Цін.

15 І промовив Господь до Мойсея, говорячи:

16 ,,Нехай призначить Господь, Бог духів *і* кожного тіла, чоловіка над громадою,

17 що вийде перед ними, і що ввійде перед ними, і що випровадить їх, і що впровадить їх, і не буде Господня громада, як отара, що не має пастуха''.

18 І сказав Господь до Мойсея: ,,Візьми собі Ісуса, Навинового сина, мужа, що в ньому Дух, і покладеш свою руку на нього.

19 І поставиш його перед священиком Елеазаром та перед усією громадою, і накажеш йому на їхніх очах.

20 І даси на нього з влади своєї, щоб чула вся громада Ізраїлевих синів.

21 І стане він перед священиком Елеазаром, і він запитає для нього вироку урім перед Господнім лицем. І за наказом його вийдуть, і за наказом його ввійдуть він та всі Ізраїлеві сини з ним і вся громада''.

22 І зробив Мойсей, як Господь наказав був йому. І взяв він Ісуса, і поставив його перед Елеазаром та перед усією громадою.

23 І поклав він руки свої на нього, і заповів йому, як Господь промовляв через Мойсея.

Постанови про різні жертви

28 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:

2 ,,Накажи Ізраїлевим синам, і скажи їм: Ви будете пильнувати жертву Мою, хліб Мій для огняних Моїх жертов, пахощі любі Мої, щоб приносити Мені означеного часу.

3 І скажи їм: Оце огняна жертва, що принесете Господеві: безвадні однорічні ягнята, — двоє на день, цілопалення завжди.

4 Одне ягня принесеш уранці, а ягня друге принесеш надвечір.

5 І десяту частину ефи пшеничної муки на хлібну жертву, мішану в товченій оливі чверть гіна.

6 *Це* стале цілопа́лення, принесене на Сінайській горі на пахощі любі, огняна́ жертва для Господа.

7 А лита жертва його — чверть гіна для одного ягняти. У святині принесеш литу жертву вина для Господа.

8 А друге ягня принесеш на́двечір, принесеш як хлібну жертву ра́нку й як жертву литу його, — *це* огняна́ жертва, любі пахощі для Господа.

9 А суботнього дня — двоє однорічних безвадних ягнят, і дві десяті пшеничної муки, жертва хлібна, мішана в оливі, і жертва лита його.

10 *Це* суботнє цілопа́лення щосуботи його, — окрім цілопа́лення ста́лого та його литої жертви.

11 А першого дня ваших місяців принесе́те цілопа́лення для Господа: бички, молоде з великої худоби — два, і одного барана, однорічні ягнята — сім безвадних,

12 і три десяті *ефи* пшеничної муки, жертву хлібну, мішану в оливі, для одно́го бичка, і дві десяті пшеничної муки, жертву хлібну, мішанув оливі, для одно́го барана,

13 і по десятій частині *ефи* пшеничної муки, жертву хлібну, мішану в оливі, для одно́го ягняти. *Це* цілопа́лення, пахощі любі, огняна́ жертва для Господа.

14 А їхні литі жертви: пів гіна вина буде для бика, а третина гіна для барана, а четвертина гіна для ягняти. Це новомісячне цілопа́лення кожного молодика, для всіх молодиків року.

15 І буде принесений один козел на жертву за гріх для Господа, крім сталого цілопа́лення, і лита жертва його.

16 А першого місяця, чотирна́дцятого дня місяця — Па́сха для Господа.

17 А п'ятна́дцятого дня того місяця — свято, сім день опрі́сноки їсти.

18 Першого дня — святі збори, жодного робочого зайня́ття не будете робити.

19 І принесе́те огняну́ жертву, цілопа́лення для Господа: бички, молоде з великої худоби — два, і одного барана, і сім однорічних ягнят, — безвадні вони будуть у вас.

20 А їхня хлібна жертва — пшенична мука, мішана в оливі, принесете три десяті *ефи* для бичка й дві десяті для барана.

21 По десятій частині ефи́ принесеш для одно́го ягняти, *так* для семи ягнят.

22 І одного козла жертви за гріх на очищення вас,

23 окрім цілопа́лення ранку, що *належить* до сталого цілопа́лення, принесе́те оце.

24 Як оце, бу́дете прино́сити щоденно сім день хліб огняно́ї жертви, любі пахощі для Господа; окрім сталого цілопа́лення буде *це* принесене, і лита жертва його́.

25 А сьо́мого дня будуть для вас святі збори, — жодного робочого зайняття не будете робити.

26 А дня первоплóдів, коли приносите нову́ хлібну жертву для Господа в ваших тижнях, будуть для вас святі збори, — жодного робочого зайня́ття не будете робити.

27 І принесе́те цілопа́лення на любі пахощі для Господа: бички, молоде з великої худоби — два, барана одного, сім ягнят однорічних.

28 А їхня хлібна жертва: пшенична мука, мішана в оливі, три десяті *ефи* для одного бичка, дві десяті для одного барана,

29 по десятій частині *ефи* для
одного ягняти, *так* для семи ягнят.
30 Козел один, — на очищення
вас,
31 окрім сталого цілопалення
та хлібної його жертви *це* принесете, — вони будуть безвадні у
вас, — і їхні литі жертви.

Жертви в свята

29 А сьомого місяця, першого *дня* місяця — святі збори
будуть для вас, жодного робочого
зайняття не будете робити, *це* буде
для вас день су́рмлення.
2 І спорядите́ цілопа́лення на
пахощі любі для Господа: бичка,
молоде з великої худоби, одного,
барана одного, однорічні ягнята,
— семеро безвадних.
3 А їхня хлібна жертва: пшенична мука, мішана в оливі, три
десяті *ефи* для бичка, дві десяті
для барана,
4 і одна десята для одного ягняти, *так* для семи ягнят,
5 і один козел, жертва за гріх,
на очищення вас,
6 окрім новомі́сячного цілопа́лення й хлібної його жертви та
цілопалення сталого, і хлібної його жертви та їхніх литих же́ртов
за їхньою постановою, на любі
пахощі, огняна́ жертва для Господа.
7 А десятого *дня* того сьомого
місяця будуть для вас святі збори,
— і будете впокоря́ти свої душі,
жодного зайняття не будете робити.
8 І принесете цілопа́лення для
Господа, любі пахощі: бичка, молоде з великої худоби, одного,
барана одного, однорічних ягнят
— семеро, безвадні будуть у вас.
9 А їхня хлібна жертва: пшенична мука, мішана в оливі, три
десяті *ефи* для бичка, дві десяті
для одного барана,
10 по десятій для одного ягняти, *так* для семи ягнят.
11 Козел один, жертва за гріх,
окрім жертви за гріх очищення й
сталого цілопа́лення, і його жертви хлібної та їхніх литих жертов.
12 А п'ятнадцятого дня сьомого
місяця будуть для вас святі збори, — жодного робочого заняття
не будете робити, і будете святкува́ти сім день для Господа.
13 І принесете цілопа́лення, огняну́ жертву, пахощі любі для
Господа: бички, молоде з великої
худоби, — трина́дцятеро, барани
— два, однорічних ягнят — чотирна́дцятеро, безвадні будуть вони.
14 А хлібна їхня жертва: пшенична мука, мішана в оливі, три
десяті *ефи* для кожного з тринадцяти́ бичків, дві десяті для одного
барана́, для двох бара́нів,
15 і по десятій для кожного з
чотирнадцяти́ ягнят,
16 і один козел, жертва за гріх,
окрім сталого цілопа́лення, його
хлібної жертви та його жертви
литої.
17 А другого дня: бички́, молоде з великої худоби, — двана́дцятеро, барани́ — два, однорічні ягнята — чотирна́дцятеро,
безвадні.
18 А хлібна їхня жертва та їхні
литі жертви для бичкі́в, для бара́нів і для ягнят — за числом їх,
за постановою.
19 І козел один, жертва за гріх,
окрім сталого цілопа́лення й хлібної його жертви та їхніх литих
же́ртов.
20 А третього дня: бички —
одина́дцятеро, барани́ — два, однорічні ягнята — чотирна́дцятеро,
безвадні.
21 А хлібна їхня жертва та їхні
литі жертви для бичків, для

баранів і для ягнят — за числом їх, за постановою.

22 І козел жертви за гріх один, окрім сталого цілопа́лення й його хлібної жертви та його литої жертви.

23 А четвертого дня: бички́ — десятеро, барани́ — два, однорічні ягнята — чотирна́дцятеро, безвадні.

24 Хлібна їхня жертва та їхні литі жертви для бичків, для баранів і для ягнят — за числом їх, за постановою.

25 І козел один, жертва за гріх, окрім сталого цілопа́лення їхньої хлібної жертви та їхньої литої жертви.

26 А п'ятого дня: бички — дев'ятеро, барани — два, однорічні ягнята — чотирнадцятеро, безвадні.

27 А хлібна їхня жертва та їхні литі жертви для бичків, для баранів і для ягнят — за числом їх, за постановою.

28 І козел жертви за гріх один, окрім сталого цілопа́лення та його хлібної жертви та його литої жертви.

29 А шостого дня: бички — восьмеро, барани — двоє, однорічні ягнята — чотирна́дцятеро, безвадні.

30 А хлібна їхня жертва та їхні литі жертви для бичків, для баранів і для ягнят — за числом їх за постановою.

31 І козел жертви за гріх один, окрім сталого цілопа́лення його хлібної жертви та його литих жертов.

32 А сьомого дня: бички́ — семеро, барани — двоє, однорічні ягнята — чотирнадцятеро, безвадні.

33 А хлібна їхня жертва та їхні литі жертви для бичків, для баранів і для ягнят — за числом їх, за постановою.

34 І козел жертви за гріх один, окрім сталого цілопа́лення його хлібної жертви та його литої жертви.

35 А восьмого дня буде для вас відданння́ свята, — жодного робочого зайняття не будете робити.

36 І принесете цілопа́лення, огняну́ жертву, пахощі любі для Господа: бичка́ — одно́го, барана́ — одного, однорічних ягнят — семеро, безвадні.

37 Хлібна їхня жертва та їхні литі жертви для бичка, для барана й для ягнят — за числом їх, за постановою.

38 І козел жертви за гріх один, окрім сталого цілопалення та його хлібної жертви та його литої жертви.

39 Оце принесете для Господа в ваші свята, окрім ваших обітниць та ваших да́рів, для ваших цілопа́лень, і для ваших хлібних же́ртов, і для ваших литих жертов, і для ваших жертов мирних".

Про обітниці й зароки

30 І Мойсей сказав Ізраїлевим синам усе так, як Господь наказав Мойсеєві.

2 І Промовляв Мойсей до голів племе́н Ізраїлевих синів, говорячи: „Оце та річ, що Господь наказав:

3 Коли хто складає обітницю для Господа або присягне́ прися́гу заректи́ заро́ка на душу свою, хай той не порушить свого слова, — нехай зробить усе, як вийшло було з його уст.

4 А жінка, коли складає обітницю для Господа, і заре́че заро́ка в домі свого батька в своїй мо́лодості,

5 і почує її батько обітницю її та заро́ка, що зарекла́ на свою душу, та буде мовчати їй ба́тько її, то будуть важні всі обітниці її, і

буде важний кожен зарік її, що
вона зареклá на дýшу свою.
6 А якщо батько її заборонить
їй того дня, коли був почув, усі
обітниці її та зарóки її, що зарек-
лá на свою душу, то не будуть во-
ни важні, а Госпóдь пробачить їй,
бо її бáтько заборонив їй.
7 А якщо буде вона заміжня, а
обітниці її на ній або мова уст її,
що зареклá на душу свою,
8 і почує її чоловік, і буде мов-
чати їй того дня, коли почує, то
будуть важні обітниці її, і зарóки
її, що зареклá на свою душу, бу-
дуть важні.
9 А якщо того дня, коли чоло-
вік її почув, він заборонить їй і
уневáжнить обітниці її, що на
ній, і мову уст її, що зареклá на
свою душу, то Господь пробачить
їй.
10 А обітниця вдови та роз-
вéденої, усе, що зареклá на свою
душу, буде важнé на ній.
11 А якщо вона обітувала в
домі свого чоловіка, або зареклá
зарóка на свою душу присягою,
12 а чоловік її чув та змóвчав
їй, не заборонив їй, то будуть
важні всі обітниці її, і кожен за-
рік, що зареклá на свою душу,
буде важний.
13 А якщо справді уневáжнить
їх чоловік її того дня, коли він
почує, то все, що вийшло з її уст
для її обітниць та для зарóків
душі її, не буде важнé, — її чоловік
уневáжнив їх, і Господь прóстить
їй.
14 Кожна обітниця й кожна
присяга зарóку впокоряти *свою*
душу, — чоловік її зробить важ-
нóю, абó чоловік її уневáжнить
її.
15 А якщо чоловік її, замóвчую-
чи, буде мовчáти їй з дня на день,
то зробить важними всі її обітни-
ці, або всі її зарóки, що на ній;
зробив їх важними, бо він мовчав
їй того дня, коли був почув.
16 А якщо справді уневáжнить
він їх по тóму, як був почув, то
понесе він гріх її.
17 Оце постанови, що Господь
наказав був Мойсеєві, *у цій справі*
між чоловіком та його жінкою,
між бáтьком та його дочкою в її
мóлодості в домі батька свого".

Вúгублення мідіянітів і поділ здóбичі

31 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
2 „Пімсти́ мідіянітам *за кривду*
Ізрáїлевих синів, пóтім бýдеш при-
лýчений до своєї рідні".
3 І промовив Мойсей до нарóду,
говóрячи: „Озбройте з-поміж себе
людей для війська, і будуть вони
на мідіян, щоб дати Господню пі-
мсту на мідіян.
4 По тисячі з плéмені зо всіх
Ізраїлевих племéн пошлéте до вій-
ська".
5 І були признáчені з Ізраїле-
вих тисяч — тисяча з племені —
дванадцять тисяч узброєних для
війська.
6 І послав їх Мойсей — тисячу
з *кожного* племени — до їх вій-
ська, і Пінхаса, сина священика
Елеазара, на війну, і святий пó-
суд, і сýрми для сýрмлення в його
руці.
7 І рýшили війною на Мідіяна,
як наказав був Господь Мойсеєві,
і позабивáли кожного чоловічої
статі.
8 І крім тих забитих, позаби-
вали мідіянських царів: Евія, і
Рекема, і Цура, і Хура, і Реву, —
п'ять мідіянських царів, і Валаама,
Беорового сина, забили мечем.
9 І полонúли Ізраїлеві сини мі-
діянських жінок і їхніх дітéй, і
всю їхню худобу, і всі їхні стадá
та ввесь їх маєток пограбувáли.

10 А всі їхні міста по їхніх
оса́дах та всі їхні оселі попали́ли
огнем.
11 І позабирали вони все за-
хо́плене й усю здо́бич, людей та
худобу.
12 І вони привели́ до Мойсея й
до священика Елеаза́ра та до гро-
мади Ізраїлевих синів полоне́них і
здо́бич, і захо́плене до табо́ру, до
моавських степів, що над при-
єрихо́нським Йорда́ном.
13 І вийшли Мойсей і священик
Елеаза́р та всі начальники грома-
ди назустріч їм поза та́бір.
14 І розгнівався Мойсей на вій-
сько́вих провідників, тисячників
та сотників, що верталися з вій-
ська тієї війни.
15 І сказав до них Мойсей: „Чи
ви позоставили живими всіх жі-
но́к?
16 Тож вони були́ для Ізраї-
левих синів — за радою Валаама —
причиною на відсту́плення від Гос-
пода через Пеора! І була пора́зка
в Господній громаді.
17 А тепер позабивайте кож-
ного хлопця між дітьми, і кожну
жінку, що познала чоловіка на
мужеськім ло́жі, повбивайте.
18 А всіх молодих жінок, що не
познали мужеського ло́жа, зо-
ставте живими для себе.
19 А ви пробудьте поза табо́ром
сім день. Кожен, хто забив кого́,
і кожен, хто доторкався тру́па,
очистьтеся дня третього й дня
сьомого ви та ваші бра́нці.
20 І ви очистите кожну одежу,
і кожну шкуряну́ річ, і все зроб-
лене з кози́ної вовни, і кожну
дерев'я́ну річ''.
21 І сказав священик Елеаза́р
во́їнам, що ходили на війну: „Оце
постанова зако́ну, що Господь на-
казав був Мойсеєві:
22 Тільки золото й срібло, мідь,
залізо, ци́ну та олово,
23 кожну річ, що видержить в
огні, перепрова́дите через огонь,
— і стане чиста, тільки *перше* очи-
ща́льною водою очиститься; а все,
що не виде́ржує огню, перепро-
ва́дите через воду.
24 І виперете одежу свою сьо-
мого дня, і станете чисті, а потому
ввійдете до табо́ру''.
25 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
26 „Перелічи здо́бич бра́нців
між людьми́ й між худобою ти й
священик Елеаза́р та голови ба́ть-
ківських *домів* громади.
27 І поділиш ту здо́бич пополо-
вині між учасниками війни, що
входять до війська, і між усією
громадою.
28 І принесеш дани́ну для Гос-
пода від військо́вих, що входять
до війська, одну душу від п'яти
сотень від люди́ни й від великої
худоби, і від ослів, і від худоби
дрібно́ї.
29 З їхньої половини візьми, і
даси священикові Елеазарові *як*
Господнє прино́шення.
30 А з половини Ізраїлевих си-
нів візьмеш одного вийнятого з
п'ятидесяти — з люди́ни, з худоби
великої, з ослів та з худоби дріб-
но́ї, з кожної скотини, та й даси їх
Левитам, що виконують сторожу
Господньої скинії''.
31 І зробив Мойсе́й та священик
Елеаза́р, як Господь наказав був
Мойсе́єві.
32 І була здо́бич, позостале гра-
бунку, що захопи́ли були́ військо́-
ві: дрібної худоби — шістсо́т ти-
сяч і сімдеся́т тисяч і п'ять тисяч.
33 А худоба велика — сімдесят
і дві тисячі.
34 І осли — шістдеся́т і одна
тисяча.
35 А душ людських із жінок,
що не пізнали мужеського ло́жа,
усіх душ — тридцять і дві тисячі.

36 І була половина, ча́стка тих,
що вхо́дили до війська, число
худоби дрібно́ї — триста тисяч і
тридцять тисяч і сім тисяч і п'ять
сотень.
37 І була дани́на для Господа з
худоби дрібної, — шість сотень
сімдесят і п'ять.
38 А худоба велика: тридцять і
шість тисяч, а їхня дани́на для
Господа — сімдесят і двоє.
39 А осли: тридцять тисяч і
п'ять сотень, а їхня дани́на для
Господа — шістдеся́т і один.
40 А душ лю́дських: шістна-
дцять тисяч, а їхня данина для
Господа — тридцять і дві душі.
41 І дав Мойсей дани́ну Гос-
поднього прино́шення священико-
ві Елеазарові, як Господь наказав
був Мойсеєві.
42 І з половини Ізраїлевих си-
нів, що Мойсей відділив, від людей,
що вирушали на війну, —
43 і була грома́дська половина
з дрібної худоби — триста тисяч і
тридцять тисяч *і* сім тисяч і п'ять
сотень.
44 А худоба велика — тридцять
і шість тисяч.
45 А осли — тридцять тисяч і
п'ять сотень.
46 А лю́дських душ — шістна-
дцять тисяч, —
47 і взяв Мойсей з половини
Ізраїлевих синів вийнятого одно́-
го з п'ятидесяти з люди́ни та зо ско-
тини, та й дав їх Левитам, що
виконують сторо́жу Господньої
скинії, як Господь наказав був
Мойсеєві.
48 І прийшли до Мойсея стар-
ши́ни над тисячами війська, тисяч-
ники та сотники,
49 та й сказали Мойсеєві: ,,Твої
раби перелічили військо́вих, що
під нашою рукою, і нікого з нас не
бракува́ло.
50 І ми прине́сли Господню
жертву, кожен, хто знайшов що з
золота, ланцюжо́к на ноги, і на-
раме́нник, пе́рстень, сере́жки та
нашийника на очищення наших
душ перед Господнім лицем''.
51 І взяв Мойсей та священик
Елеазар від них те золото, кожну
зро́блену річ.
52 І було́ всього золота прино́-
шення, що прине́сли для Господа,
— шістнадцять тисяч сімсот і
п'ятдесят шеклів від тисячників
і від сотників.
53 Військо́ві грабува́ли кожен
для себе.
54 І взяв Мойсей та священик
Елеазар те золото від тисячників
та сотників, і вне́сли його до ски-
нії заповіту, — па́м'ятка для Із-
раїлевих синів перед Господнім
лицем.

Поділ зайорданської землі

32 А в Руви́мових синів та в
синів Ґадових булú великі
стада́, дуже числе́нні. І побачили
вони край Язерський та край Ґі-
леадський, а ото це місце — місце
добре для худоби.
2 І прийшли Ґадові сини та сини
Рувимові, та й сказали до Мойсея
й до священика Елеазара та до
громадських начальників, говоря-
чи:
3 ,,Аторот, і Дівон, і Язер, і
Німра, і Хешбон, і Ел'але і Севам,
і Нево, і Беон, —
4 та земля, що Господь побив
був перед Ізра́їлевою громадою, —
вона земля *добра для* худоби, а в
твоїх рабів є худо́ба''.
5 І сказали вони: ,,Якщо ми
знайшли ласку в очах твоїх, то
нехай да́но буде ту землю твоїм
рабам на володіння. Не перепро-
ваджуй нас через Йорда́н!''
6 І сказав Мойсей до Ґадових
синів та до синів Рувимових: ,,Чи

брати ваші підуть на війну́, а ви
будете тут сидіти?
7 І для чого ви стримуєте серце
Ізраїлевих синів від перехо́ду до
того кра́ю, що дав їм Господь?
8 Так зробили булú ваші бать-
кú, коли я посилав їх із Кадеш-
Барнеа побачити той край.
9 І ввійшли вони в Ешкольську
долину, і побачили були той край,
— і стримали серце Ізраїлевих
синів, щоб не вхо́дити до того
кра́ю, що дав їм Господь.
10 І запалився Господній гнів
того дня, і присягнув Він, го-
ворячи:
11 „*Поправді кажу́*, — не поба-
чать ці люди, що виходять з
Єгипту, від віку двадцятú літ і
вище, тієї землі, що Я присягнув
був Авраамові, Ісакові та Якову,
бо вони не виконували *наказів*
Моїх,
12 окрім Калева, Єфуннеєвого
сина, кеніззеянина, та Ісуса, сина
Навúнового, бо вони вико́нували
накази за Господом.
13 І запалився був гнів Гос-
подній на Ізраїля, і Він зробив,
що вони ходили по пустині сорок
літ, аж поки не скінчúлося все те
покоління, що робило зло в Гос-
подніх оча́х".
14 А оце стали ви замість ваших
батьків, *як* наща́дки грішних лю-
дей, щоб збільшúти ще палю́чий
гнів Господній на Ізраїля.
15 Бо як ви відве́рнетесь від
Нього, то Він ще далі триматиме
його в пустині, і ви спричúните
згубу всьому наро́дові".
16 А вони підійшли до нього та
й сказали: "Ми побудуємо тут ко-
ша́ри для нашої худоби та містá
для наших дітей,
17 а ми самі узбро́їмося, готові
до бо́ю перед Ізраїлевими синами,
аж поки не введе́мо їх до їхнього
місця. А діти наші осядуть по
тверди́нних містах, *охороняючи се-
бе* перед ме́шканцями цієї землі.
18 Ми не ве́рнемось до наших
домів, аж поки Ізраїлеві сини не
заволодіють кожен спа́дком сво-
їм.
19 Бо ми не бу́демо володіти з
ними по той бік Йорда́ну й далі,
бо прийшла нам наша спа́дщина з
цього боку Йорда́ну на схід".
20 І сказав їм Мойсей: „Якщо
ви зробите цю річ, якщо ви узбро́-
їтесь на війну перед Господнім
лицем,
21 і пере́йде кожен ваш узбро́є-
ний Йорда́н перед Господнім ли-
цем, аж поки Він не вижене воро-
гів Своїх перед Собою,
22 то буде здобутий той край
перед Господнім лицем, і ви по-
тому ве́рнетеся, і будете невинні
перед Господом та перед Ізраїлем.
І буде вам цей край на володіння
перед Господнім лицем.
23 А якщо не зробите так, то ви
згрішили Господе́ві, і знайте, що
ваш гріх зна́йде вас!
24 Побудуйте собі міста для ва-
ших дітей, та коша́ри для ваших
ота́р. А що вийшло з ваших уст,
те зробі́ть".
25 І сказали Ґадові сини та си-
ни Рувúмові до Мойсея, говорячи:
„Раби твої зро́блять, як пан наш
приказує.
26 Діти наші, жінкú наші, ста́до
наше та вся наша худоба бу́дуть
там, у ґілеадських міста́х.
27 А раби твої пере́йдуть, кожен
військо́вий озбро́єний, перед Гос-
поднім лицем на війну, як пан
наш наказує".
28 І Мойсей наказав про них
священикові Елеазарові й Ісусові,
синові Навúновому, та го́ловам
ба́тьківських *домів* племен Ізраї-
левих синів.
29 І сказав Мойсей до них:
„Якщо Ґадові сини та сини

Рувимові перéйдуть із вами
Йордáн, кожен озбрóєний на
війну перед лицем Господнім, і
буде здобýтий край перед вами,
то дасте їм ґілеадський край на
володіння.
30 А якщо вони не перéйдуть з
вами озбрóєні, то отримають воло-
діння серед вас в ханаанському
крáї".
31 І відповіли Ґадові сини та
сини Рувимові, говорячи: „Що
говорив Господь до твоїх рабів,
так зрóбимо.
32 Ми перéйдемо озбрóєні перед
Господнім лицем до ханаанського
крáю, а з нами буде наше воло-
діння по цей бік Йордáну".
33 І Мойсей дав їм, Ґадовим
синам і синам Рувимовим та по-
ловині плéмені Манасії, Йóсипо-
вого сина, царство Сігона, царя
аморейського, і царство Оґа, царя
башаньского, той край по містах
його, у границях міст того крáю
навкóло.
34 І збудували Ґадові сини Ді-
вон, і Атарот, і Ароер,
35 і Атарот Шофан, і Язер, і
Йоґбегу,
36 і Бет-Німру, і Бет-Гаран,
твердúнні міста та кошáри для
отáри.
37 А Рувимові сини збудували:
Хешбон, і Ел'але, і Кір'ятаїм,
38 і Нево, і Баал-Меон, зміне-
ноіменні, і Сивму, і назвали
йменнями містá, що вони збуду-
вали.
39 І пішли сини Махіра, сина
Манасії, до Ґілеаду, та й здобулú
його, і позбавили спáдщини амо-
реянина, що в ньому.
40 І дав Мойсей Ґілеад Махі-
рові, синові Манасії, і той осів у
ньому.
41 А Яір, син Манасіїн, пішов і
здобув їхні сéла, та й назвав їх:
Яірові села.
42 А Новах пішов та й здобув
Кенат та залежні від нього міста,
і назвав його своїм ім'ям: Новах.

Похóди Ізраїлевих синів по пустині

33 Оце походи Ізраїлевих си-
нів, що вийшли з єгипетсько-
го крáю за своїми військóвими
відділами під рукою Мойсея та
Аарона.
2 А Мойсей написав їхні вúходи
з їхніми похóдами за Господнім
наказом, і оце їхні похóди за
їхніми вúходами.
3 І рушили вони з Рамесесу
першого місяця, п'ятнадцятого
дня першого місяця, другого дня
по Пасці вийшли Ізраїлеві сини
сильною рукою на очáх усього
Єгипту.
4 А Єгипет ховав, кого побив
Господь серед них, — кожного
перворідного, а над їхніми богами
зробив Господь судú.
5 І рушили Ізраїлеві сини з
Рамесесу, і таборувáли в Суккоті.
6 І рушили з Суккоту й табо-
рувáли в Етамі, що на краю пусти-
ні.
7 І рушили з Етаму, а верну-
лися до Пі-Хіроту, що перед Баал-
Цефоном, і таборувáли перед Міґ-
долом.
8 І рушили з-перед Хіроту, і
перейшлú серед моря до пустині, і
йшли тридéнною дорогою в Етам-
ській пустині, і таборувáли в Ма-
рі.
9 І рушили з Мари й увійшли
до Еліму, — а в Елімі — двана-
дцять джерéл води та сімдесят
пальм, — і таборувáли там.
10 І рушили з Еліму й табору-
вáли над Червоним морем.
11 І рушили з-над Червоного
моря й таборувáли в пустині Сін.
12 І рушили з пустині Сін і
таборувáли в Дофці.

13 І рушили з Дофки й таборували в Алуші.
14 І рушили з Алушу й таборували в Ріфідімі, — і не було там води на пиття для народу.
15 І рушили з Ріфідіму й таборували в пустині Сіна́й.
16 І рушили з пустині Сінай і таборували в Ківрот-Гаттааві.
17 І рушили з Ківрот-Гаттаави й таборували в Хацероті.
18 І рушили з Хацероту й таборували в Рітмі.
19 І рушили з Рітми й таборували вРіммоні Переца.
20 І рушили з Ріммону Переца й таборували в Лівні.
21 І рушили з Лівни й таборували в Ріссі.
22 І рушили з Ріссі й таборували в Кегелаті.
23 І рушили з Кегелати й таборували на горі Шефер.
24 І рушили з гори Шефер і таборували в Хараді.
25 І рушили з Харади й таборували в Макгелоті.
26 І рушили з Макгелоту й таборували в Тахаті.
27 І рушили з Тахату й таборували в Тераху.
28 І рушили з Тераху й таборували в Мітці.
29 І рушили з Мітки й таборували в Хашмоні.
30 І рушили з Хашмони й таборували в Мосероті.
31 І рушили з Мосероту й таборували в Бене-Яакані.
32 І рушили з Бене-Яакану й таборували в Хорі Ґідґаду.
33 І рушили з Хору Ґідґаду й таборували в Йотваті.
34 І рушили з Йотвати й таборували в Авроні.
35 І рушили з Аврони й таборували в Еціон-Ґевері.
36 І рушили з Еціон-Ґеверу й таборува́ли в пустині Цін, це — Кадеш.
37 І рушили з Кадешу й таборува́ли на Гор-горі, на краю едомської землі.
38 І зійшов священик Аарóн на Гор-гóру з Господнього наказу, та й помер там сорокового року ви́ходу Ізраїлевих синів з єгипетського кра́ю, п'ятого місяця, першого *дня* місяця.
39 А Аарóн *був* віку ста й двадцяти й трьох літ, коли помер він на Гор-горі.
40 І почув ханаанеянин, цар Араду, — а він сидів на півдні в краї ханаанськім, — що йдуть Ізраїлеві сини.
41 І рушили від Гор-гори й таборува́ли в Цалмоні.
42 І рушили з Цалмони й таборували в Пуноні.
43 І рушили з Пунону й таборували в Овоті.
44 І рушили з Овоту й таборували в Ійє-Гааварімі, на моавській границі.
45 І рушили з Ійїму й таборували в Дівоні Ґаду.
46 І рушили з Дівону Ґаду й таборува́ли в Алмон-Дівлатаймі.
47 І рушили з Алмон-Дівлатайми й таборува́ли в гора́х Аварім перед Нево.
48 І рушили з гір Аварім, і таборували в моавських степа́х.
49 І таборува́ли вони над Йорда́ном від Бет-Єшмоту аж до Авел-Шіттіму в Моавських степа́х.

Божий нака́з про ме́шканців Ханаану

50 І Господь промовляв до Мойсея в моавських степах над пририхóнським Йорда́ном, говорячи:
51 „Промовляй до Ізраїлевих синів та й скажеш до них: Коли ви пере́йдете Йорда́н до ханаа́нського кра́ю,

52 то прожeнете всіх ме́шканців
того Кра́ю перед собою, і понищите всі їхні зобра́ження, і всіх литих ідолів їхніх понищите, і всі їхні висо́ти поруйнуєте.
53 І ви заволодієте тим Кра́єм,
і осядете в ньому, бо Я дав вам той Край на власність.
54 І ви заволодієте тим Краєм
жеребко́м за вашими родами: числе́нному збільшите власність його, а малому зме́ншите власність його, — де вийде йому жеребо́к, туди йому буде, за племенами ваших батьків бу́дете володіти собі.
55 А якщо ви не виженете ме́шканців
того Кра́ю від себе, то будуть *ті*, кого позоставите з них, колючка́ми в ваших оча́х та те́рнями в ваших бока́х. І будуть вас утискати на тій землі, що на ній ви сидітимете.
56 І станеться, — як Я ду́мав
був учинити їм, учиню́ *те* вам''.

Розпо́діл Обіцяного Краю

34 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
2 ,,Накажи Ізраїлевим синам та
й скажи їм: Коли ви ввійдете до ханаанського кра́ю, — це *буде* той край, що припаде́ вам у спа́дщині, ханаанський край по границях його.
3 І буде вам півде́нна сторона́
від пустині Цін при Едомі, і буде вам південна границя від кінця Солоного моря на схід.
4 І скерується вам та границя
з полу́дня до Маале-Акраббіму, і пере́йде до Ціну, і будуть ви́ходи її з полу́дня до Кадеш-Барнеа. І
ви́йде вона до Хацар-Аддару й пере́йде до Ацмону.
5 І скерується границя з Ацмо-
ну до єгипетського пото́ку, і будуть її ви́ходи до моря.
6 А границя за́хідня, — буде
для вас море Велике,[1] це буде для вас за́хідня границя.
7 А оце буде для вас півні́чна
границя: від Великого моря ви́значите собі *за границю* Горго́ру.
8 Від Гор-гори визначите в на́-
прямі до Гамату, і будуть ви́ходи границі до Цедаду.
9 І вийде границя до Зіфрону, і
будуть її ви́ходи до Гацар-Енану. Це буде вам північна границя.
10 І визначите собі за границю
на схід — від Гацар-Енану до Шефаму.
11 І зійде границя від Шефаму
до Рівли, на схід Аіну. І зійде границя, і ді́йде на беріг Кінеретського[2] моря на схід.
12 І зійде границя до Йорда́ну,
і будуть її ви́ходи — море Солоне. Це буде для вас край по його границях навко́ло''.
13 І Мойсей наказав Ізраїлевим
синам, говорячи: ,,Оце та земля, що ви поділите собі її жеребко́м, що Господь наказав дати дев'яти племена́м і половині племені.
14 Бо взяли́ пле́м'я Рувимових
синів за дома́ми батьків своїх, і пле́м'я Ґадових синів за домами батьків своїх, і половина пле́мени Манасіїного взяли́ спа́дщину свою,
15 два пле́мені й половина пле-
мени взяли *вже* свою спа́дщину з того боку приєрихо́нського Йорда́ну на схід *та* на південь.''
16 І Господь промовляв до Мой-
сея, говорячи:
17 ,,Оце імена́ тих мужів, що
поділять для вас той край на спа́док: священик Елеазар та Ісус, син Навинів,
18 та візьмете по одно́му кня-
зеві з племени, щоб поділити той край на власність.
19 А оце йменння тих мужів: для

[1] Море Велике — море Середземне.
[2] Море Кінерет — море Генісаретське.

Юдиного племени — Калев, син Єфуннеїв;
20 а для племени Симеóнових синів — Шемуїл, син Аммігудів;
21 а для племени Веніями́нового — Елідад, син Кіслонів;
22 для племени Дáнових синів — князь Буккі, син Йоґліїв.
23 для Йóсипових синів, для племени синів Манасіїних — князь Ханніїл, син Ефодів;
24 а для племени Єфре́мових синів — князь Кемуїл, син Шіфтанів;
25 а для племени Завулóнових синів — князь Еліцафан, син Парнахів;
26 а для племени Іссахáрових синів — князь Палтіїл, син Аззана;
27 а для племени Аси́рових синів — князь Ахігуд, син Шеломіїв;
28 а для племени синів Нефтали́мових — князь Педаїл, син Аммігудів.
29 Оце ті, кому наказав Господь поділити ханаанський Край на спáдщину для Ізраїлевих синів.

Міста для Левитів і на сховища

35 І Господь промовляв до Мойсея на моавських степах над приєрихóнським Йордáном, говорячи:
2 „Накажи Ізраїлевим синам, і нехай вони дадуть Левитам зо спáдку свого володіння містá на сидіння; і пасови́сько для міст навколо них дасте ви Левитам.
3 І будуть ті міста їм на сидіння, а їхні пасови́ська будуть для їхньої скотини, і для їхньої худоби та для всієї їхньої звірини.
4 А пасови́ська тих міст, що дасте Левитам, *будуть тягнутись* від міської стіни й назóвні — тисяча ліктів навкóло.
5 І відміряєте поза містом *на* схíдню сторону — дві тисячі ліктів, і *на* півдéнну сторону — дві тисячі ліктів, і *на* зáхідню сторону — дві тисячі ліктів, і *на* півні́чну сторону — дві тисячі ліктів, а місто — усерéдині. Це будуть для вас міські пасови́ська.
6 А з міст, що дасте́ Левитам, буде шість міст на схóвища, що дасте, щоб утікати туди убійникові. А окрім них дасте́ сорок і два міста.
7 Усі ті міста, що дасте Левитам, — сорок і вісім їхніх міст та їхні пасови́ська.
8 А ті міста, що дасте з володіння Ізраїлевих синів, — від більшого *дасте* більше, а від меншого — менше, кожен за спáдком своїм, яким володітиме, дасть із своїх міст Левитам“.
9 І Господь промовляв до Мойсея, говорячи:
10 „Промовляй до Ізраїлевих синів та й скажи їм: Коли ви перéйдете Йордáн до ханаанського крáю,
11 то виберіть собі міста, — вони будуть на схóвища для вас, і втече туди убійник, що заб'є душу невмисне.
12 І будуть для вас ті міста на схóвища перед месником, і не помре убійник, поки не стане на суд перед громадою.
13 А ті міста, що дасте, — шість міст на схóвища буде для вас.
14 Три місті дасте по той бік Йордáну, а три місті дасте в ханаанському крáї, — вони будуть міста на схóвища.
15 Ці шість міст будуть на схóвища для Ізраїлевих синів, і для прихóдька та для осілого серед них, щоб утік туди кожен, хто заб'є кого невми́сне.

Закóни про убійника

16 А коли б *хто* вдарив кого залізним знаря́ддям, а той помер,

— він убійник, буде конче забитий
той убійник.
17 А якщо вдарив його ка́ме-
нем, що був у руці, що від нього
можна померти, і той помер, —
він убійник, буде конче забитий
той убійник.
18 Або вдарив його дерев'я́ним
знаряддям, що було в руці, що
від нього можна померти, і той
помер, — він убійник, буде конче
забитий той убійник.
19 Месник за кров — він заб'є
убійника; як спіткає його, він
заб'є його.
20 А якщо пхне його з не́нави-
сти, або кине на нього *чим* на-
вмисне, а той помре,
21 або з ворогува́ння вдарив
його своєю рукою, а той помер, —
буде конче забитий той, хто
вдарив, він убійник; ме́сник за
кров заб'є убійника, як спіткає
його.
22 А як *хто* випадко́во, без не́-
нависти пхнув кого або кинув на
нього невмисне якимбудь знаря́д-
дям,
23 або якимбудь ка́менем, що
від нього можна померти, кинув
на нього не бачачи, і той помер, а
він не був ворог йому й не шукав
йому зла,
24 то розсудить громада між
убійником та між ме́сником за
кров за цими постановами.
25 І громада ви́зволить убійни-
ка з руки месника за кров, і гро-
мада верне його до міста схо́вища
його, що втік був туди. І ося́де
він у ньому аж до смерти найви-
щого священика, пома́заного свя-
тою оливою.
26 А якщо убійник, виходячи,
вийде з границі міста схо́вища
його, куди втік був,
27 і зна́йде його месник за кров
поза границями міста схо́вища
його, і замордує месник за кров
убійника, — нема йому *вини* кро́-
ви!
28 Бо він пови́нен сиді́ти в місті
схо́вища свого аж до смерти найви-
щого священика. А по смерті най-
вищого священика ве́рнеться убій-
ник до землі володіння свого.
29 І буде це для вас на правну
постанову для ваших поколінь по
всіх ваших оселях.
30 Коли хто заб'є кого, то *мес-
ник* за словами свідків заб'є убій-
ника. А одного свідка не до́сить
проти кого, щоб *осудити* на
смерть.
31 І не ві́зьмете окупу для душі́
убійника, що він повинен умерти,
бо буде він конче забитий.
32 І не ві́зьмете о́купу *від зму-
шеного* втікати до міста схо́вища
його, щоб вернувся сидіти в краю́
до смерти священика.
33 І не збезче́стите того кра́ю,
що ви в ньому, бо та кров — вона
безче́стить край, а краєві не про-
ща́ється за кров, що проли́та в
ньому, як тільки кров'ю того, хто
її пролив.
34 І не занечи́стиш того кра́ю,
що ви сидите в ньому, що Я про-
буваю серед нього. Бо Я — Гос-
подь, що пробуваю посеред синів
Ізраїлевих!"

Нака́з про Целофхадових дочок

36 І поприхо́дили го́лови ба́ть-
ківських *домів* родів синів
Ґілеада, сина Махіра, сина Ма-
насіїного з родів Йо́сипових си-
нів, і промовили перед Мойсеєм та
перед князя́ми, го́ловами ба́тьків-
ських *домів* Ізраїлевих синів,
2 і сказали: „Господь наказав
моєму панові дати жеребком цей
край Ізраїлевим синам, і пан мій
отримав Господнього нака́за дати
спа́док нашого брата Целофхада
його до́чкам.
3 І якщо вони будуть за жінок

комý з синів *інших* племен Ізраїлевих синів, то буде віднята їхня спáдщина зо спáдку наших батьків, і буде дóдане над спáдок тому плéмені, що вони стануть їм *за жінок*, а з жеребкá нашого спáдку буде відняте.

4 А якщо Ізраїлевим синам буде ювілей, то буде їхня спáдщина дóдана до спáдку племени, що стануть їм за *жінок*, і їхня спадщина буде віднята від спáдку племени наших батьків".

5 І наказав Мойсей Ізраїлевим синам за Господнім накáзом, говорячи: ,,Слушно говорить плéм'я Йóсипових синів.

6 Оце та річ, що Господь заповів про Целофхадових дочóк, говорячи: Вони стануть за жінок тим, хто їм подóбається, тільки родові племени їхнього батька вони стануть за жінóк.

7 І не буде перехóдити спáдщина Ізраїлевих синів від племени до племени, бо кожен із Ізраїлевих синів буде держатися спáдщини племени своїх батьків.

8 А кожна дочкá, що посяде спáдщину від племени Ізраїлевих синів, стане за жінку одномý з роду племени батька свого, щоб Ізраїлеві сини володіли кожен спáдком батьків своїх.

9 І не буде перехóдити спáдок від племени до іншого племени, бо кожен із племен Ізраїлевих синів буде держатися спáдку свого".

10 Як Господь наказав був Мойсеєві, так учинили Целофхадові дóчки.

11 І стали Целофхадові дóчки: Махла, Тірца, і Хоґла, і Мілка, і Ноа за жінóк для синів дядьків своїх.

12 *Тим*, що з родів синів Манасіїних, сина Йóсипового, сталив они за жінóк, а їхня спáдщина залишилася за плéменем роду їхнього батька.

13 Оце зáповіді та постанови, що Господь наказав був через Мойсея Ізраїлевим синам у моавських степáх над приєрихóнським Йордáном.

П'ЯТА КНИГА МОЙСЕЄВА:

ПОВТОРЕННЯ ЗАКОНУ

Упорядкування влади в Ізраїлі

1 Оце ті слова, що Мойсей говорив був до всьóго Ізраїля по тім боці Йордáну в пустині, на степý, навпроти Червоного *моря*, між Параном, і між Тофелем, і Лаваном, і Гецеротом, і Ді-Загавом,

2 одинáдцять день *дороги* від Хориву, дорога до гори Сеїру, аж до Кадеш-Барнеа.

3 І сталося сорокового року, одинáдцятого місяця, першого *дня* місяця говорив Мойсей до Ізраїлевих синів усе, що Господь наказав був йому про них,

4 по тому, як забив він Сигона, царя аморейського, що сидів у Хешбоні, і Оґа, царя башáнського, що сидів в Аштароті в Едреї.

5 На тім боці Йордáну в моавському краї став Мойсей виясняти Закóна, говорячи:

6 ,,Господь, Бог наш, промовляв до нас на Хорúві, говорячи: Дóсить вам сидіти на цій горі!

7 Оберніться[1] й рушайте, і
йдіть на го́ру амореянина, та до
всіх сусідів його на степу́, на горі,
і в долині, і на півдні, і на побережжі моря, — до кра́ю ханаанського та до Ливану, аж до Великої Річки, — річки Ефра́ту.
8 Ось Я дав вам цей край!
Увійдіть, і заволодійте цим кра́єм,
що за нього Господь був присяг
вашим батькам, — Авраамові, Ісакові та Якову, що дасть *його* їм
та їхньому насінню по них".
9 І сказав я того ча́су до вас, говорячи: ,,Не мо́жу я сам носити
вас.
10 Господь, Бог ваш, розмножив вас, і ось ви сьогодні, щодо
численности, як зо́рі небесні!
11 Господь, Бог ваших батьків,
нехай додасть вам у тисячу раз, і
нехай поблагосло́вить вас, як Він
говорив вам.
12 Як я сам понесу тяготу́ вашу,
і тяга́р ваш, і ваші супере́чки?
13 Візьміть собі му́жів мудрих,
і випробуваних, і знаних вашим
племенам, і я поставлю їх на
чолі вас".
14 І ви відповіли́ мені та й сказали: ,,Добра та річ, що ти кажеш зробити".
15 І взяв я голів ваших племе́н,
мужів мудрих та знаних, і поставив їх го́ловами над вами, — тисячниками, і сотниками, і п'ятдесятниками, і десятниками, та
урядниками для ваших племе́н.
16 І наказав я того ча́су вашим
су́ддям, говорячи: ,,Вислухо́вуйте
суперечки між вашими братами, і
розсуджуйте справедливо між чоловіком та між братом його, та
між прихо́дьком його.
17 Не будете звертати уваги на
обличчя в суді, — як мало́го, так
і великого ви́слухаєте, не будете

[1] ,,Оберніться" — це гебраїзм, зазначення початку ходи, цебто: ідіть.

боятися обличчя люди́ни,[1] бо суд
— Божий він! А ту справу, що
буде занадто тяжка́ для вас, принесете мені, і я вислухаю її".
18 І наказав я вам того ча́су про
всі ті речі, що ви зробите.
19 І ми рушили з Хори́ву, та й
перейшли цю велику й страшну́
пустиню, що бачили ви, дорогою
до гори амореянина, як наказав
нам Господь, Бог наш, і ми
прийшли аж до Кадеш-Барнеа.

Оглядини Обіцяного Краю й непослух Ізраїлів

20 І сказав я до вас: ,,Прийшли
ви до Аморейської гори, що Господь, Бог наш, дає нам.
21 Ось, Господь, Бог твій, віддає тобі цей край. Увійди, заволодій, як говорив був тобі Господь, Бог батьків твоїх. Не бійся
й не лякайся!"
22 А ви всі підійшли до мене та
й сказали: ,,Пошлімо мужів перед
собою, і нехай вони ви́слідять нам
той край, та нехай принесуть нам
відо́мість про дорогу, що нею підемо, та про міста́, куди ввійдемо".
23 І була́ та річ добра в моїх
оча́х, і взяв я у вас дванадцять
му́жа, — муж один для пле́мени.
24 І вони відійшли, і зійшли на
го́ру, і прийшли аж до долини
Ешкол, та й вислідили його, *Край*.
25 І взяли вони в свою ру́ку з
пло́ду того кра́ю, і прине́сли до
нас, і здали́ нам справу, і сказали:
,,Добрий той край, що Господь,
Бог наш, дає нам!"
26 Та ви не хотіли йти, і були
неслухня́ні наказам Господа, Бога
вашого.
27 І нарікали ви по ваших наметах і говорили: ,,З не́нависти до
нас Господь вивів нас з єгипетського кра́ю, щоб дати нас у руку
аморе́янина на ви́гублення нас.

[1] ,,Обличчя людини" — цебто: стану її.

28 Куди ми підемо? Брати́ наші розслабили наше серце, говорячи: Наро́д *той* більший та вищий від нас, міста великі й уміцнені аж до неба, і навіть ве́летнів[1] ми бачили там".

29 І сказав я до вас: „Не лякайтеся й не бійтеся їх!

30 Господь, Бог наш, що йде перед вами, Він буде воювати для вас, як зробив був з вами в Єгипті на ваших оча́х,

31 і в пустині, де ти бачив, що Господь, Бог твій, носив тебе, як носить чоловік сина свого, у всій дорозі, якою ви йшли, аж до вашого прихо́ду до цього місця.

32 Та все таки ви не віруєте в Господа, вашого Бога,

33 що йде перед вами в дорозі, щоб вишукати для вас місце на ваше табору́вання, — вночі огнем, щоб ви бачили в дорозі, що бу́дете нею ходити, а хмарою вдень".

34 І Господь вислухав голос ваших слів, та й розгнівався, і заприсягнув, говорячи:

35 *Поправді кажу́*, — ніхто серед цих людей, цього злого покоління, не побачить того доброго кра́ю, що присяг Я дати вашим батькам,

36 окрім Калева, Єфуннеєвого сина, — він побачить його, і йому Я дам той край, по якому ступав він, та синам його, через те, що він виповняв *наказа* Господнього".

37 Також на мене розгнівався був Господь через вас, говорячи: „І ти не ввійдеш туди!

38 Ісус, син Нави́нів, що стоїть перед тобою, він увійде туди; зміцни його, бо він зробить, що Ізраїль заволодіє ним.

39 А діти ваші, про яких ви сказали: „На здо́бич будуть вони", та сини ваші, що сьогодні не знають ні добра, ані зла, — вони ввійдуть туди, і їм дам Я його, і вони заволодіють ним.

40 А ви йдіть, та й рушайте в пустиню дорогою Червоного моря".

41 А ви відповіли та й сказали мені: „Згрішили ми Господе́ві! Ми вийдемо, і будемо воювати, цілком так, як наказав нам Господь, Бог наш". І припереза́ли ви кожен військо́ву збро́ю свою, і відважилися вийти на го́ру.

42 Але Господь до мене сказав: „Скажи їм: Не вийдете, і не будете ви воювати, — бо Я не серед вас, щоб не були ви побиті вашими ворогами".

43 І промовляв я до вас, та ви не послухали, і були неслухня́ні наказам Господнім. І ви свавільно переступили *наказа*, і зійшли на го́ру.

44 І вийшов навпере́йми вас амо́реянин, що сидить на тій горі, і гнали вас, як роблять *то* бджоли, і товкли́ вас в Сеїрі аж до Горми.

45 І вернулися ви, і плакали перед Господнім лицем, — та не слухав Господь вашого голосу, і не нахилив *Свого* вуха до вас.

46 І сиділи ви в Кадешу багато днів, — стільки днів, скільки *там* ви сиділи.

Перехід через землю ісавську та моавську

2 І обернулися ми та й рушили в пустиню дорогою до Червоного моря, як Господь промовляв був до мене. І кружля́ли ми навколо гори́ Сеїр багато днів.

2 І сказав Господь до мене, говорячи:

3 „До́сить вам кружля́ти навколо цієї гори́, — оберніться на північ!

4 А наро́дові наказуй, говорячи: Ви перехо́дите границі ваших

[1] У тексті: Анакові сини — велетні.

братів, Ісавових синів, що меш-
кають у Сеїрі. І будуть вони
боятися вас, та й ви пильно стере-
жіться!
5 Не дражніть їх, бо Я не дам
вам з їхнього кра́ю місця ані на
стопу́ ноги, бо го́ру Сеїр Я дав
Ісавові, *як* спа́дщину.
6 Їжу купите від них за срібло
— і будете їсти, а також воду бу-
дете купувати в них за срібло — і
будете пити.
7 Бо Господь, Бог твій, побла-
гослови́в тебе в кожному чині твоєї
руки, знає Він ходу́ твою в
цій великій пустині. Оце сорок
літ Господь, Бог твій, з тобою,
— не відчув ти недостачі ні в
чо́му".
8 І перейшли ми від наших бра-
тів, Ісавових синів, що сидять у
Сеїрі, від дороги сте́пу, від Елату,
і від Еціон-Ґеверу. І обернули-
ся ми, та й перейшли дорогою
моавської пустині.
9 І сказав Господь мені: ,,Не
ворогу́й з Моавом, і не драту́й їх
війною, бо Я не дам тобі з його
кра́ю спа́дщини, — бо Лотовим
синам дав Я Ар на спа́док".
10 Перед тим сиділи в ньому
еми, народ великий, і числе́нний, і
високий, як ве́летні.
11 Рефаями вважалися й вони,
як ве́летні, а моавітяни кличуть
їх: еми.
12 А в Сеїрі перед тим сиділи
були гореї, а Ісавові сини за-
володіли ними та вигубили їх пе-
ред собою, та й осіли замість них,
як зробив Ізраїль кра́єві спа́дку
свого, що дав їм Господь.
13 ,,Тепер устаньте, і пере-
йдіть поток Зеред". І перейшли
ми потік Зеред.
14 А час, що ходили ми від
Кадеш-Барнеа, аж перейшли потік
Зеред, — тридцять і вісім літ, аж
вимерло все те покоління військо́-
вих із табо́ру, як Господь присяг-
нув був їм.
15 Також і Господня рука була
на них, щоб вигубити їх із табо́ру
аж до решти.
16 І сталося, коли вигинули всі
військо́ві і вимерли з-посеред на-
ро́ду,
17 то Господь промовляв до ме-
не, говорячи:
18 ,,Ти сьогодні прохо́диш мо-
авську границю — Ар.
19 І прийдеш близько до Ам-
монових синів, — не нена́видь їх і
не драту́й їх, бо не дам тобі
спа́дку з кра́ю Аммонових синів,
бо Лотовим синам Я дав його
на спа́дщину".
20 За край рефаїв вважався та-
кож він, — рефаї сиділи в ньому
перед тим, а аммоні́тяни кликали
їх: замзуми,
21 наро́д великий, і числе́нний,
і високий, як ве́летні. І вигубив
їх Господь перед ними, і вигнали
їх, і осіли замість них,
22 як зробив Він Ісавовим си-
нам, що сидять у Сеїрі, що заволо-
діли хореянами перед ними, — і
вигнали їх, і осіли замість них, *і
сидя́ть* аж до сьогодні.
23 А авве́їв, що сидять по оселях
аж доАзи, вигубили їх кафтори,
що вийшли з Кафтору, та й осіли
замість них.

Перемога над царем Сигоном

24 ,,Уставайте, рушайте, та й
перейдіть потік Арнон! Ось —
Я дав у твою руку Сигона, царя
Хешбону, амореянина, а край йо-
го зачни забирати, та й воюй з
ним.
25 Того дня Я зачну́ наво́дити
страх та жах перед тобою на на-
ро́ди під усім небом, які, коли
почують чутку про тебе, то затрем-
тя́ть, і жахнуться перед тобою".
26 І послав я послів з пустині

Кедемот до Сигона, царя хешбонського, з мирними словами, говорячи:

27 ,,Нехай же я перейду́ в твоїм кра́ї в дорозі, — я піду́ дорогою, не збочу ні право́руч, ні ліво́руч.

28 Їжу за срібло продаси мені, — і я їстиму, і воду даси мені за срібло, — і я питиму. Нехай тільки перейду́ я ногами,

29 як зробили мені Ісавові сини, що сидять у Сеїрі, і моави, що сидять ув Арі, аж перейду́ я Йорда́н до того кра́ю, що його́ нам дає Господь, Бог наш".

30 Та не хотів Сигон, цар хешбонський, дати нам перейти через свою *землю*, бо Господь, Бог твій, зробив запеклим дух його, та ожорсто́чив його серце, щоб дати його в руку твою, як сьогодні *це ви́дко*.

31 І сказав Господь мені: ,,Ось, Я зачав давати перед тобою Сигона та його край; зачни заволодіва́ти, щоб успадкува́ти його край."

32 І вийшов Сигон навпроти нас, він та ввесь народ його, на війну до Ягацу.

33 І дав його нам Господь, Бог наш, і ми побили його й синів його та ввесь його народ.

34 І того ча́су ми здобули́ всі його міста, і зробили закляттям[1] кожне місто, чоловіків і жінок та дітей, нікого не позоставили ми.

35 Тільки худобу забрали ми собі на здо́бич, та захо́плене в містах, що ми їх здобули́.

36 Від Ароеру, що на березі арнонського пото́ку, і від міста, що в долині, і аж до Ґілеаду не було міста, яке було б сильніше від нас, — усе віддав нам Господь, Бог наш.

37 Тільки до кра́ю Аммонових синів не набли́зився ти, до всього побережжя потоку Яббоку, і до міст гори, та до всього, про що наказав був Господь, Бог наш.

Перемога над царем Оґом

3 І обернулися ми, та й пішли дорогою до Башану. І вийшов навпере́йми нас Оґ, цар башанський, він та ввесь його наро́д, на війну до Едреї.

2 І сказав Господь до мене: ,,Не бійся його, бо в твою руку Я дав його, і ввесь наро́д його та край його, і зробиш йому, як зробив ти Сигонові, цареві амореян, що сидів у Хешбоні".

3 І дав Господь, Бог наш, у нашу руку також Оґа, царя башанського, та ввесь його народ, — і побили ми його, так що нікого не позоста́лося в нього.

4 І здобули́ ми всі міста́ його, і того ча́су не було мі́ста, що не взяли б ми від них, — шістдеся́т міст, усю арґовську околицю, ца́рство Оґа в Башані.

5 Усі ці міста́ укріплені, — мур високий, воро́та й за́сув, окрім дуже багатьох відкритих міст.

6 І вчинили ми їх закля́ттям, як зробили були Сигонові, цареві хешбонському, — учинили закляттям усе місто, чоловіків, жінок та дітей.

7 А всю худобу й захоплене з міст забрали ми собі на здо́бич.

8 І взяли ми того ча́су той край з руки обох царів амореянина, що по другому боці Йорда́ну, від Арнонського пото́ку аж до гори Гермо́н, —

9 сидо́няни кличуть на Гермо́н Сірйо́н, а амореяни кличуть на нього Сені́р, —

10 усі міста́ на рівни́ні, і ввесь Ґілеад, і ввесь Баша́н аж до Салхи й Едреї, міст царства Оґа в Башані.

[1] Зробити закляттям — винищити до останку.

11 Бо тільки Оґ, цар башанський, позостав із решти рефаїв. Оце його лóже, ложе залізне; чи ж не воно в Раббі Аммонових синів, — дев'ять ліктів довжинá його, і чотири лікті ширинá його, *на міру* ліктем чоловіка.

Розподіл Зайорданання

12 А край тоїі того чáсу посіли ми. Від Ароеру, що над Арнонським потóком, і половину гори Ґілеад, і містá його я дав Рувимовим та Ґадовим.
13 А решту Ґілеаду та ввесь Башан, царство Оґа, віддав я половині плéмени Манасіїного, усю околицю арґовську, — на ввесь той Башан кличеться: край рефаїв.
14 Яір, син Манасіїн, узяв всю Арґову околицю аж до границі ґешурів та маахатів, і він назвав їх своїм іменем: Башáн, сéла Яіра, *і так їх клúчуть* аж до цього дня.
15 А Махірові дав я Ґілеад.
16 А Рувимовим та Ґадовим дав я від Ґілеаду й аж до Арнонського потóку, серéдину потоку та границю, і аж до потоку Яббоку, границі Аммонових синів,
17 і степ, і Йордáн, і границю *його* від Кіннерету аж до моря стéпу, моря Солоного, у узбіччя Пісґі на схід.

Наказ перехóдити Йордан

18 І чáсу тогó наказав я вам, говорячи: „Господь, Бог ваш, дав вам цей край, щоб ви посіли його; узброєні перéйдете перед вашими братами, Ізраїлевими синами, усі військóві.
19 Тільки ваші жінки, і ваші діти та ваша худоба, — я знаю, що худоба ваша велика! — будуть сидіти по ваших містáх, що я дав вам,
20 аж Господь дасть спочúнок братам вашим, як вам, і посядуть також вони той край, що Господь, Бог ваш, дає вам по той бік Йордáну, — і вéрнетесь кожен до спáдку свого, що я дав вам".
21 А Ісусові наказав я того чáсу, говорячи: „Ото твої очі бачили все, що зробив був Господь, Бог ваш, обом тим царям, — так зробить Господь усім цáрствам, куди ти переходиш.
22 Не будеш боятися їх, бо Господь, Бог ваш, Він Той, що воює для вас".

Мойсей не ввійде до Обіцяного Краю

23 І благав я того чáсу Господа, говорячи:
24 „Владико Господи, — Ти зачав показувати рабові Своєму вéлич Свою та міцнý Свою руку! Бо хто *інший* Бог на небі та на землі, що зробить, як чúни Твої, як великі ділá Твої?
25 Нехай перейдý ж я та побачу той хороший край, що по тім боці Йордáну, ту гарну гірськý землю та Ливáн!"
26 Та Господь розгнівався на мене через вас, і не послухав мене. І сказав Господь до мене: „Дóсить тобі, — не говори більше до Мене в цій справі!
27 Вийди на верхів'я Пісґі, і зведи свої очі на зáхід, і на північ, і на південь, і на схід, і побач своїми очима, — бо ти не перéйдеш цього Йордáну!
28 І напоумú Ісуса, і зміцни його, й укріпи його, бо він перéйде перед цим нарóдом, і він зробить, що вони посядуть той край, який ти побачиш".
29 І осіли ми в долині навпроти Бет-Пеору.

Ізраїль мусить виконувати всі постанови

4 А тепер, Ізра́їлю, послухай постанов та зако́нів, що я навчаю вас чинити, щоб жили́ ви, і ввійшли, й посіли цей край, що Господь, Бог батьків ваших, дає вам.
2 Не додава́йте до того, що я вам наказую, і не зменша́йте з того, щоб виконувати заповіді Господа, Бога вашого, що я наказав вам.
3 Очі ваші бачили те, що Господь зробив був з Ваалом пеорським, бо кожного чоловіка, що пішов за пеорським Ваалом, вигубив його Господь, Бог твій, з-посеред тебе.
4 А ви, що ли́нули до Господа, Бога вашого, усі ви живі сьогодні.
5 Дивіться, — навчив я вас постанов та зако́нів, як наказав мені Господь, Бог мій, чинити так серед того Кра́ю, куди ви входите, щоб посісти його.
6 Бережіть, і виконуйте *їх*, бо це мудрість ваша та ваш розум на оча́х наро́дів, що ви́слухають усіх постанов тих та й скажуть: Тільки *він* мудрий та розумний наро́д, цей великий люд!
7 Бо хто *інший* такий великий народ, що мав би богів, *таких* йому близьки́х, як Господь, Бог наш, кожного ра́зу, як ми кличемо до Нього?
8 І хто *інший* такий великий народ, що має постанови й зако́ни *такі* справедливі, як увесь той Зако́н, що я даю перед вами сьогодні?
9 Тільки стережися, і дуже пильнуй свою душу, щоб не забув ти тих речей, що бачили очі твої, і щоб вони не повихо́дили з серця твого по всі дні життя твого, а ти подаси *їх* до ві́дома синам твоїм та синам твоїх синів,
10 про день, коли стояв ти перед лицем Господа, Бога твого, на Хори́ві, як Господь говорив був до мене: „Збери Мені той народ, і вони слухатимуть слів Моїх, із яких навчаться боятися Мене по всі дні, скільки вони житимуть на землі, та й синів своїх понавча́ють“.
11 І поприхо́дили ви, та й поставали під горою, а гора та горіла огнем аж до самих небес, *а при тому була* темрява, хмара та мряка.
12 І промовляв Господь до вас із сере́дини огню, — голос слів ви чули, та виду ви не бачили, окрім голосу.
13 І Він оголосив перед вами заповіта Свого, що наказав вам чинити, — Десять Заповідей, і написав їх на двох камі́нних таблицях.
14 А мені Господь наказав того ча́су навчати вас постанов та зако́нів, щоб виконували ви їх у краю́, куди ви перехо́дите володіти ним.
15 І бу́дете ви сильно стерегти свої душі, бо не бачили ви того дня жодної постаті, коли говорив Господь до вас на Хориві з сере́дини огню,
16 щоб ви не зіпсулися, і не зробили собі ідола на подобу якогось бовва́на, зобра́ження самця́ чи самиці,
17 зобра́ження всякої худобини, що на землі, зобра́ження всякого крилатого пта́ха, що літає під небом,
18 зобра́ження всякого плазу́ючого по землі, зобра́ження всякої риби, що в воді під землею,
19 і щоб ти, звівши очі свої до неба, і побачивши сонце, і місяць, і зорі, — усе військо небесне, щоб не був ти зве́дений і не вклонявся їм, і не служив їм; бо Господь, Бог твій, приділив їх усім наро́дам під усім небом.
20 А вас Господь узяв та й

вивів вас із залізної гутни́чої пе́чі, — з Єгипту, щоб ви стали для Нього наро́дом наділу, як сьогодні *це ви́дко*.

21 А Господь був розгнівався на мене за ваші діла́, і поклявся, що не перейду́ я Йорда́ну, і не ввійду́ до того хорошого кра́ю, що Господь, Бог твій, дає тобі на спа́дщину.

22 Бо я умру в цьому краї, я не перейду́ Йорда́ну, а ви пере́йдете й посядете той хороший край.

23 Стережіться, щоб не забули ви заповіту Господа, вашого Бога, якого склав з вами, щоб не зробили ви собі бовва́на на подобу всього, як наказав тобі Господь, Бог твій.

24 Бо Господь, Бог твій, — Він палю́чий огонь, Бог за́здрісний.

25 Коли ти породиш синів, і синів *твоїх* синів, і постарієте ви в краю́, і зіпсуєтеся, і зробите бовва́на на подобу чогось, і зробите зло в оча́х Господа, Бога свого, та Його розгніви́те,

26 *то* беру Я сьогодні за свідків проти вас небо й землю, що незаба́ром конче погинете в краю́, на вспадкува́ння якого ви перехо́дите туди Йорда́н. Не будуть довгі ваші дні в ньому, бо конче ви будете ви́гублені.

27 І розпоро́шить вас Господь посеред народів, і будете ви нечисле́нні поміж людами, куди попрова́дить вас Господь.

28 І будете служити там богам, ділу рук лю́дських, дереву та каменеві, які не бачать, і не чують, і не їдять, і не нюхають.

29 Та коли ви будете шукати звідти Господа, Бога свого, то зна́йдете, якщо будете шукати Його всім серцем своїм та всією душею своєю.

30 *Як будеш* у біді своїй, і коли спіткають тебе в кінці днів усі оці речі, то ве́рнешся ти до Господа, Бога свого, і послухаєш Його голосу.

31 Бо Господь, Бог твій — Бог милости́вий: Він не залишить тебе й не знищить тебе, і не забуде заповіту батьків твоїх, яким їм присягнув був.

32 Бо питай но про перші дні, що були перше тебе, від того дня, коли Бог створив люди́ну на землі, і від кінця неба й аж до кінця неба, — чи бувало *щось таке*, як ця велика річ, або чи чуте було *щось таке*, як вона:

33 чи чув народ голос Бога, що говорив із сере́дини огню, як чув ти і жив?

34 Або чи намагався *який* бог піти взяти собі народ з-посеред *іншого* народу пробами, ознаками, і чудами, і війною, і сильною рукою, і раме́ном ви́тягненим, і стра́хами великими, як усе те, що зробив був вам Господь, Бог ваш, в Єгипті на оча́х твоїх?

35 Тобі було показане *це*, щоб ти пізнав, що Господь — Він Бог, *і* нема іншого, окрім Нього.

36 Він дав тобі з неба почути Його голос, щоб навчити тебе, а на землі показав тобі Свій великий огонь, і слова́ Його чув ти з сере́дини огню.

37 І тому, що кохав Він батьків твоїх, то вибрав їхнє насіння по них, і Сам Він вивів тебе Своєю великою силою з Єгипту,

38 щоб прогнати перед тобою народи, більші й сильніші за тебе, щоб ввести тебе, *та* дати тобі їхній край на спа́док, як сьогодні *це ви́дко*.

39 І пізнаєш сьогодні, і ві́зьмеш до серця свого, що Господь — Він Бог на небі вгорі й на землі долі, — іншого нема.

40 І будеш пильнувати постанов Його та заповідей Його, що я

наказую тобі сьогодні, щоб було добре тобі та синам твоїм по тобі, і щоб ти продовжив дні на землі, що Господь, Бог твій, дає тобі на всі дні".

41 Тоді виділив Мойсей три місті по той бік Йордáну на схід сонця,

42 щоб утікав туди убійник, що замордує свого ближнього ненароком, а він не був йому ворогом ні вчора, ані позавчора.[1] І втече він до однóго з цих міст, і буде жити:

43 Бецер у пустині, у краї рівниннім, Рувимовому, і Рамот у Ґілеаді Ґадовому, і Ґолан у Башані Манасіїному.

44 І оце Закóн, що Мойсей поклав перед Ізраїлевими синами,

45 оце свідóцтва, і постанови, і закóни, що Мойсей говорив їх до Ізраїлевих синів при виході їх із Єгипту,

46 по той бік Йордáну в долині навпроти Бет-Пеору в краю Сигона, царя аморейського, що сидів у Хешбоні, якого побив Мойсей та Ізраїлеві сини при виході їх із Єгипту.

47 І вони оволоділи краєм його та краєм Оґа, башанського царя, обох аморейських царів, що по той бік Йордáну на схід сонця,

48 від Ароеру, що над берегом арнонського потоку, і аж до гори Сіон, цебто Гермон,

49 і ввесь степ по тім боці Йордáну на схід і аж до моря стéпу під узбіччям Пісґі.

Десять Божих Заповідей

5 І скликав Мойсей усього Ізраїля, та й сказав до нього: ,,Слухай, Ізраїлю, постанови й закóни, які я говорю сьогодні в ваші уші, і навчіться їх, і будете пильнувати виконувати їх.

2 Господь, Бог наш, склав з нами заповіта на Хориві.

3 Не з батьками нашими склав Господь заповіта того, але з нами самими, що ми тут сьогодні всі живі.

4 Обличчям в обличчя говорив Господь із вами на горі з серéдини огню.

5 Я того чáсу стояв між Господом та між вами, щоб передавати вам Господні слова, бо ви боялися огню, і ви не зійшли на гóру, коли Він говорив:

6 ,,Я Господь, Бог твій, що вивів тебе з єгипетського крáю, з дому рáбства.

7 Хай не буде тобі інших богів при Мені!

8 Не роби собі різьби *й* усякої подóби *з того*, що на небі вгорі, і що на землі дóлі, і що в воді під землею.

9 Не вклоняйся їм, і не служи їм, бо Я — Господь, Бог твій, Бог ревнивий, що карає провину батьків на синах, на третіх і на четвертих поколіннях тих, що ненáвидять Мене,

10 і що чинить милість тисячам *поколінь* тих, хто любить Мене, і хто виконує Мої заповіді.

11 Не присягай Іменем Господа, Бога твого, надарéмно, бо не помилує Господь того, хто присягає Його Ім'ям надарéмно.

12 Пильнуй дня суботнього, щоб святити його, як наказав тобі Господь, Бог твій.

13 Шість день працюй, і роби всю працю свою,

14 а день сьóмий — субота для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій та дочкá твоя, і раб твій та невільниця твоя, і віл твій, і осел твій, і всяка худоба твоя, і прихóдько твій, що в брамах твоїх, — щоб відпочив раб твій і невільниця твоя, як і ти.

[1] ,,Ні вчора, ані позавчора" — гебраїзм: перед тим.

15 І будеш пам'ятати, що був ти рабом в єгипетському краї, і вивів тебе Господь, Бог твій, звідти сильною рукою та витягненим раменом, тому наказав тобі Господь, Бог твій, святкувати суботній день.

16 Шануй свого батька та матір свою, як наказав був тобі Господь, Бог твій, щоб довгі були твої дні, і щоб було тобі добре на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі.

17 Не вбивай!

18 Не чини перелюбу!

19 Не кради!

20 Не свідчи неправдиво проти ближнього свого!

21 І не бажай жони ближнього свого, і не бажай дому ближнього свого, ані поля його, ані раба його, ані невільниці його, ані вола його, ані осла його, ані всього, що є в ближнього твого!

22 Слова ці Господь промовляв до всього вашого зібрання, на горі з середини огню, хмари та мряки, сильним голосом. І більш не говорив, і написав їх на двох камінних таблицях, і дав їх мені.

23 І сталося, коли ви слухали той голос з-посеред темряви, а гора горіла огнем, то прийшли до мене всі голови ваших племен та ваші старші,

24 та й сказали: „Тож Господь, Бог наш, показав нам славу Свою та велич Свою, і голос Його чули ми з середини огню. Цього дня ми бачили, що говорить Бог з людиною, — і вона жива!

25 А тепер нащо маємо вмирати? Бо спалить нас той великий огонь! Якщо ми будемо ще далі слухати голосу Господа Бога нашого, то помремо.

26 Бо чи є таке тіло, щоб чуло, як ми, голос Бога Живого, що промовляє з середини огню, і жило б?

27 Приступи сам, і слухай усе, що скаже Господь, Бог наш, і ти будеш говорити нам усе, що промовлятиме Господь, Бог наш, до тебе, а ми будемо слухати й виконаємо".

28 І почув Господь голос ваших слів, коли ви промовляли до мене. І сказав до мене Господь: „Чув Я голос цього народу, що промовляли до тебе. Добре все, що вони промовляли.

29 О, коли б їхнє серце було їм на те, щоб боялись Мене й пильнували всіх Моїх заповідей по всі дні, щоб було добре їм та синам їхнім навіки!

30 Іди, скажи їм: Вертайтесь собі до наметів своїх!

31 А ти стій тут зо Мною, і Я буду промовляти до тебе кожну заповідь, і постанови, і закони, що будеш навчати їх, щоб вони виконували їх у краї, що Я даю їм на спадщину його".

32 І будеш пильнувати виконувати їх, як наказав вам Господь, Бог ваш, — не збочите ні праворуч, ні ліворуч.

33 Усією тією дорогою, що наказав вам Господь, Бог ваш, будете ходити, щоб жили ви й *було* вам добре, і щоб довгі були ваші дні в краї, що ви оволодієте *ним*.

Люби Господа й не забувай про Нього

6 А оце заповідь, постанови та закони, що наказав Господь, Бог ваш, щоб навчити вас виконувати *їх* у краї, що ви переходите туди посісти його,

2 щоб ти боявся Господа, Бога свого, щоб пильнувати всіх постанов Його та заповідей Його, що я наказую тобі, ти й син твій, та син твого сина по всі дні життя твого, і щоб були довгі твої дні.

3 І слухай, Ізраїлю, і пильнуй виконувати *це*, щоб було добре тобі, і щоб ви си́льно розмно́жились, як прирік був Господь, Бог батьків твоїх, *дати* край, що тече молоком та медом.

4 Слухай, Ізраїлю: Господь, Бог наш — Господь один!

5 І люби Господа, Бога твого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю![1]

6 І будуть ці слова, що Я сьогодні наказую, на серці твоїм.

7 І пильно навчиш цього синів своїх, і будеш говорити про них, як сиді́тимеш удома, і як ході́тимеш дорогою, і коли ти лежатимеш, і коли ти вставатимеш.

8 І прив'яжеш їх на ознаку на руку свою, і будуть вони пов'язкою між очима твоїми.

9 І напишеш їх на бічни́х одвірках дому свого та на брамах своїх.

10 І станеться, коли Господь, Бог твій, уведе тебе до того кра́ю, якого присягнув був батькам твоїм, Авраамові, Ісакові та Якову, щоб дати тобі великі та гарні міста́, яких ти не будував,

11 та доми, повні всякого добра, яких ти не напо́внював, і те́сані колодязі, яких ти не теса́в, і виноградники та оливки, яких ти не садив, і ти будеш їсти й наси́тишся, —

12 стережися *тоді*, щоб ти не забув Господа, що вивів тебе з єгипетського кра́ю, з дому ра́бства!

13 Бійся Господа, Бога свого, і Йому будеш служити, і Йменням Його будеш присягати.

14 Не будеш ходити за іншими богами з богів тих наро́дів, що в околицях ваших,

15 бо Господь, Бог твій — Бог ревнивий посеред тебе; щоб не запалився на тебе гнів Господа, Бога твого, і щоб Він не вигубив тебе з поверхні землі.

16 Не будете спокуша́ти Господа, Бога вашого, як спокушали ви в Массі.

17 Будете конче пильнувати заповідей Господа, Бога вашого, і свідо́цтва Його, і постанови Його, що наказав Він тобі.

18 І будеш робити справедливе та добре в Господніх очах, щоб було тобі добре, і щоб увійшов ти та посів той хороший Край, що Господь присягнув був батькам твоїм,

19 щоб вигнати всіх ворогів твоїх перед тобою, як говорив був Господь.

20 Коли запитає тебе син твій колись,[1] говорячи: „Що *це за* свідо́цтва й постанови та зако́ни, що вам наказав Господь, Бог наш?"

21 то скажеш синові своєму: „Ми були раби фараонові в Єгипті, а Господь вивів нас із Єгипту сильною рукою.

22 І дав Господь ознаки та чуда великі та страшні на Єгипет, і на фараона та ввесь дім його на наших оча́х.

23 А нас вивів звідти, щоб увести нас та дати той край, що присягнув був Він нашим батькам.

24 І наказав нам Господь чинити всі ті постанови, щоб боятися Господа, Бога нашого, щоб було́ добре нам усі дні, щоб утри́мати нас при житті, як дня цього.

25 І буде нам праведність *у тому*, коли будемо пильнувати виконувати всі ці заповіді перед лицем Господа, Бога нашого, як Він наказав нам".

[1] Meod — маєток, сила, lev серце — розум, nefeš душа — життя.

[1] Тут „узавтра" — гебраїзм, цебто: коли, в будучому.

Як поводитись із поганами

7 Коли Господь, Бог твій, уведе
тебе до того кра́ю, куди ти
входиш, щоб заволодіти ним, то
Він вижене числе́нні *поганські* на-
роди перед тобою: хітте́янина, і
ґірґаше́янина, і аморе́янина, і ха-
наане́янина, і періззе́янина, і хів-
ве́янина, і євусе́янина, — сім на-
родів, численніших та міцніших за
тебе.
2 І коли дасть їх Господь, Бог
твій, тобі, то ти їх понищиш: конче
учиниш їх закляттям, — не скла-
деш із ними заповіту, і не будеш
до них милосердний.
3 І не споріднюйся з ними: доч-
ки́ своєї не даси його синові, а
його дочки́ не візьмеш для сина
свого,
4 бо він відверне сина твого від
Мене, і вони служитимуть іншим
богам, — і запалиться Господній
гнів на вас, і Він скоро тебе
вигубить.
5 Але тільки так будете їм ро-
бити: жертівники їхні порозбиває-
те, а їхні стовпи поламаєте, святі
їхні дере́ва постинаєте, а бовванів
їхніх попалите в огні,
6 бо ти святий наро́д для Гос-
пода, Бога свого, — тебе вибрав
Господь, Бог твій, щоб ти був
Йому ви́браним народом зо всіх
народів, що на поверхні землі.
7 Не через числе́нність вашу
понад усі народи Господь уподо́бав
вас та вибрав вас, бож ви найменші
зо всіх народів,
8 але з Господньої любови до
вас, і через доде́ржання Його при-
ся́ги, що присягнув був вашим
батькам, — Господь вивів вас
сильною рукою, і викупив тебе з
дому ра́бства, з руки фараона,
царя єгипетського.
9 І ти пізна́єш, що Господь, Бог
твій, — Він той Бог, той Бог
вірний, що стереже заповіта та
милість для тих, хто любить Його,
та хто доде́ржує Його заповіді на
тисячу поколінь,
10 і що надолу́жить нена́висни-
кам Своїм, їм самим, щоб вигу-
бити їх; не загаїться Він щодо Свого
нена́висника, — відплатить йому
самому.
11 А ти будеш виконувати за-
повіді й постанови та зако́ни, що
Я сьогодні наказую виконувати
їх.
12 І станеться, — за те, що ви
будете слухатися цих зако́нів, і
будете додержувати, і будете ви-
конувати їх, то й Господь, Бог
твій, буде додержувати для тебе
заповіт та милість, що був при-
сягнув батькам твоїм.
13 І буде Він любити тебе, і
поблагосло́вить тебе, і розмно́жить
тебе, і поблагосло́вить плід твоєї
утро́би та плід твоєї землі, —
збіжжя твоє, і сік твій виногра́д-
ний, і сік твоїх оли́вок, по́рід
биків твоїх і котіння ота́ри твоєї
на тій землі, яку присягнув бать-
кам твоїм дати тобі.
14 Ти будеш благослове́нний по-
між усіма наро́дами, — не буде
серед тебе безплідного та безплід-
ної, *також* і між худобою твоєю.
15 І Господь відхилить від тебе
всяку хворобу, і жодних лютих
єгипетських неду́г, які ти знаєш,
не наведе́ їх на тебе, а дасть їх на
всіх твоїх ворогів.
16 І ти винищиш всі ті народи,
що Господь, Бог твій, дає тобі, —
не змилосе́рдиться око твоє над
ними, і не будеш служити їхнім
богам, бо то па́стка для тебе.
17 Коли скажеш у серці своїм:
„Ті люди численніші від мене, —
як я зможу вигнати їх?“ —
18 не бійся їх! Пильно пам'я-
тай, що́ зробив був Господь, Бог
твій, фарао́нові та всьому Єгип-
тові, —

19 ті великі випробо́вування, що бачили твої очі, і ознаки та чу́да, і сильну руку та ви́тягнене раме́но, що ними вивів тебе Господь, Бог твій, — так Господь, Бог твій, учинить усім тим наро́дам, що ти їх боїшся.

20 Також і ше́ршнів пошле Господь, Бог твій, на нього, аж поки не вигинуть позосталі та ті, що поховалися перед тобою.

21 Не бійся їх, бо серед тебе Господь, Бог твій, Бог великий та страшни́й.

22 І викидатиме Господь, Бог твій, тих людей помалу з-перед тебе; не зможеш вигубити їх скоро, щоб не розмно́жилася над тобою польова́ звірина́.

23 І дасть їх Господь, Бог твій, перед тобою, і побенте́жить їх великим бентеженням, аж поки не будуть ви́гублені.

24 І віддасть їхніх царів у руку твою, а ти вигубиш їхнє ім'я́ з-під неба, — не встоїть ніхто перед тобою, аж поки ти не ви́губиш їх.

25 Бовва́нів їхніх богів попа́лите в огні, — не будеш жадати срібла та золота, *що* на них, і не візьмеш *його* собі, щоб тим не впасти до па́стки, бо то оги́да для Господа, Бога твого.

26 І не внесеш *цієї* оги́ди до дому свого, і не станеш закляттям, як вона. Конче зоги́диш її, і конче будеш бри́дитися нею, бо закля́ття вона.

За́вжди пам'ятайте про Господа

8 Усі заповіді, що я сьогодні наказав тобі, будете пильнувати виконувати, щоб ви жили́, і мно́жилися, і ввійшли й посіли той край, що Господь присягнув вашим батькам.

2 І будеш пам'ятати всю ту доро́гу, що Господь, Бог твій, вів тебе нею по пустині ось уже сорок літ, щоб упокори́ти тебе, щоб ви́пробувати тебе, щоб пізнати те, що в серці твоїм, чи будеш ти держати заповіді Його, чи ні.

3 І впоко́рював Він тебе, і мори́в тебе голодом, і годував тебе ма́нною, якої не знав ти й не знали батьки твої, щоб дати тобі знати, що не хлібом самим[1] живе люди́на, але всім тим, що виходить із уст Господніх, живе люди́на.

4 Оде́жа твоя не витиралася на тобі, а нога твоя не спухла от уже сорок літ.

5 І пізнаєш ти в серці своїм, що, як навчає чоловік сина свого, так навчає тебе Господь, Бог твій.

6 І будеш вико́нувати заповіді Господа, Бога свого, щоб ходити Його дорогами, та щоб боятися Його,

7 бо Господь, Бог твій, уводить тебе до кра́ю хорошого, до краю водних пото́ків, джере́л та безо́день, що виходять у долині й на горі,

8 до кра́ю пшениці, й ячме́ню, і винограду, і фіґи, і грана́ту, до краю оли́вкового де́рева та меду,

9 до кра́ю, де подостатком будеш їсти хліб, де не забракне нічого, до кра́ю, що каміння його — залізо, а з його гір добуватимеш мідь.

10 І будеш ти їсти й наси́тишся, і поблагосло́виш Господа, Бога свого, у тім добрім краї, що дав Він тобі.

11 Стережися, щоб не забув ти Господа, Бога свого, щоб не пильнувати Його заповідей, і зако́нів Його, і постанов Його, що я сьогодні наказую тобі,

12 щоб, *коли* ти будеш їсти й

[1] Гебрейське: lo al hallechem levaddo— „не на хлібі самім“; грецький текст: „не о хлібі самім“, цебто: не хлібом самим.

насититишся, і добрі доми будуватимеш, і осядеш *у них,*
13 а худоба твоя велика та худоба твоя мала розмнóжиться, і срібло та золото розмнóжаться тобі, і все, що твоє, розмнóжиться,
14 то щоб не загордилося серце твоє, і щоб не забув ти Господа, Бога свого, що вивів тебе з єгипетського крáю, з дому рáбства,
15 що веде тебе цією великою пустинею, яка збуджує страх, *де* вуж, сарáф, і скорпіóн, і висохла земля, де немає води; що Він випроваджує тобі воду з крем'янóї скелі,
16 що в пустині годує тебе манною, якої не знали батьки твої, щоб упокоряти тебе, і щоб випробóвувати тебе, щоб чинити тобі добро наостáнку,
17 щоб ти не сказав у серці своїм: „Сила моя та міць моєї руки здобули́ мені цей добрóбут".
18 І будеш ти пам'ятати Господа, Бога свого, бо Він Той, що дає тобі силу набути потýгу, щоб виконати Свого заповіта, якого присягнув Він батькам твоїм, як дня цього.
19 І станеться, якщо справді забудеш ти Господа, Бога свого, і підеш за іншими богами, і будеш їм служити, і будеш вклонятися їм, то врочисто свідчу вам сьогодні, — ви конче погинете!
20 Як ті люди, що Господь вигубляє з-перед вас, так ви погинете за те, що не будете слухатися голосу Господа, Бога вашого!

Ізраїлеві гріхи проти Господа

9 Слухай, Ізраїлю: ти сьогодні перехóдиш Йордáн, щоб увійти й заволодіти народами, більшими й міцнішими від тебе, містами великими й укріпленими аж до неба,
2 народом великим та високим, вéлетнями, яких ти знаєш, і *про яких* ти чув: „Хто стане перед вéлетнями?"
3 І пізнаєш сьогодні, що Господь, Бог твій, Він Той, що переходить перед тобою, *як* огонь поїдаючий, — Він вигубить їх і Він поніжуватиме їх перед тобою. І ти виженеш їх і вигубиш їх незабáром, як Господь говорив був тобі.
4 Не скажи в серці своїм, коли Господь, Бог твій, буде їх виганяти з-перед тебе, говорячи: „Через прáведність мою ввів мене Господь посісти цей Край, і через непрáведність цих людей Господь виганяє їх з-перед мене".
5 Не через прáведність твою, і не через простотý твого серця ти входиш володіти їхнім Краєм, але через неправедність цих людей Господь, Бог твій, виганяє їх з-перед тебе, і щоб виконати те слово, що присягнув був Господь батькам твоїм, Авраамові, Ісакові та Якову.
6 І пізнаєш, що не через прáведність твою Господь, Бог твій, дає тобі посісти цей хороший Край, бо ти народ твердоши́їй.[1]
7 Пам'ятай, не забудь, що ти гніви́в Господа, Бога свого, — у пустині від дня, коли вийшов ти з єгипетського крáю аж до прихóду вашого до цього місця, неслухня́ні були ви проти Господа.
8 І на Хори́ві розгніви́ли були ви Господа, — і Господь був розгнівався на вас, щоб вигубити вас.
9 Коли я схóдив на гóру взяти кам'яні табли́ці заповіту, що Господь склав був із вами, то сидів я на горі сорок день і сорок ночей, хліба не їв, і води не пив.
10 І Господь дав мені обі́дві кам'яні табли́ці, писані Божим пальцем, а на них усі ті словá, що

[1] Твердоши́їй — упертий, неслухняний.

Господь говорив був із вами на
горі з сере́дини огню в дні зборів.
11 І сталося, на кінці сорока́
день і сорока́ ночей дав мені Господь дві кам'яні табли́ці, табли́ці
запові́ту.
12 І сказав мені Господь: ,,Устань, швидко зійди звідси, бо зіпсувся наро́д твій, що ти вивів з
Єгипту. Вони скоро збо́чили з
дороги, яку Я наказав їм, — зробили собі литого бовва́на".
13 І сказав Господь до мене,
говорячи: ,,Бачив Я той наро́д, —
і ось він наро́д твердоши́їй.
14 Позостав Мене, і Я ви́гублю
їх, і зітру́ їхнє ймення з-під неба,
тебе зроблю́ народом міцнішим та
численнішим від нього".
15 І я обернувся, і зійшов із
гори, а гора палає в огні, і оби́дві таблиці заповіту в обох руках
моїх.
16 І побачив я, а ось ви згрішили проти Господа, Бога вашого, —
зробили собі теля, литого бовва́на,
зійшли скоро з дороги, яку Господь наказав був вам!
17 І схопи́в я за оби́дві табли́ці,
та й кинув їх з обох своїх рук, — і
розторо́щив їх на ваших оча́х! . . .
18 І впав я перед Господнім
лицем, як перше, сорок день і
сорок ночей хліба не їв і води не
пив, за ввесь ваш гріх, що згрішили ви, як чинили зло в оча́х Господа, щоб Його розгніви́ти,
19 бо боявся я гніву та люті,
якими розгнівався був на вас Господь, щоб ви́губити вас, — та
вислухав Господь мене й цього
ра́зу.
20 А на Аарона Господь дуже
розгнівався був, щоб погубити його. І молився я того ча́су також
за Ааро́на.
21 А гріх ваш, що вчинили ви,
теля́ те я взяв та й спалив його в
огні, і розторо́щив його, добре
змолов, аж стало воно дрібни́м, немов порох. І кинув я порох його
до пото́ку, що сходить з гори.
22 І в Тав'єрі, і в Массі, і в
Ківрот-Гаттааві гніви́ли ви Господа.
23 А коли Господь посилав вас
з Кадеш-Барнеа, говорячи: ,,Увійдіть, та й посядьте той край, що Я
дав вам", то були ви неслухня́ні
нака́зу Господа, Бога вашого, і не
повірили Йому, і не послухалися
Його голосу.
24 Неслухня́ні були ви Господе́ві від дня, як я вас пізнав.
25 І впав я перед Господнім
лицем *на* ті сорок день і сорок
ночей, що я був упав, бо Господь
сказав, що ви́губить вас.
26 І молився я до Господа й говорив: ,,Владико Господи, не губи
народу Свого та насліддя Свого,
що Ти викупив Своєю вели́чністю,
що Ти вивів його́ з Єгипту сильною
рукою!
27 Згадай Своїх рабів — Авраама, Ісака та Якова, не вважай
на запеклість цього наро́ду й на
несправедливість та гріх його,
28 щоб не сказав той край, звідки вивів ти нас: Не міг Господь
увести їх до того кра́ю, що Ти говорив їм, та з Своєї не́нависти до
них Ти вивів їх, щоб побити їх у
пустині.
29 А вони народ Твій та насліддя Твоє, що Ти вивів Своєю
великою силою та Своїм ви́тягненим раме́ном".

Другі табли́ці. Ааронова смерть. Леви́ти

10 Того ча́су сказав був до мене
Господь: ,,Ви́теши собі дві
камінні табли́ці, як перші, та й
вийди до Мене на го́ру, і зроби
собі дерев'яного ковче́га.
2 А Я напишу́ на тих табли́цях

слова́, що були на перших табли́цях, які ти побив, і покладеш їх у ковче́зі.“

3 І зробив я ковче́га з акаці́йного дерева, і витесав я дві камінні табли́ці, як перші, та й зійшов на го́ру, а обидві табли́ці в руці моїй.

4 І Він написав на тих табли́цях, як перше письмо́, Десять Заповідей, що Господь говорив був до вас на горі з сере́дини огню в день зборів. І Господь дав їх мені.

5 І обернувся я, та й зійшов із гори, і поклав ті табли́ці, що зробив, до ковче́гу. І були вони там, як наказав був Господь.

6 А Ізраїлеві сини рушили з Беероту Яканових синів до Мосери. Там помер Ааро́н, і був там похо́ваний, а священиком став замість нього його син Елеаза́р.

7 А звідти рушили до Ґудґоди, а з Ґудґоди до Йотвати, до кра́ю водних потоків.

8 Того ча́су Господь відділив був Левієве пле́м'я, щоб носило ковчега Господнього заповіту, щоб стояло перед Господнім лицем, щоб служило Йому, і щоб благословля́ло Його Йменням аж до цього дня.

9 Тому́ не було Левієві частки та спа́дку з братами. Господь — Він спа́дщина його, як промовляв був Господь, Бог твій, йому.

10 А я стояв на горі, як за тих перших днів, сорок день і сорок ноче́й. І вислухав Господь мене також цього ра́зу, — не захотів Господь погубити тебе.

11 І сказав був до мене Господь: „Устань, іди в по́хід перед народом. І ввійдуть вони, і посядуть той край, що Я присягнув був їхнім батькам дати їм“

Чого жадає Господь

12 А тепер, Ізра́їлю, чого жадає від тебе Господь, Бог твій? Тільки того, щоб боятися Господа, Бога твого, ходити всіма́ Його доро́гами, і любити Його, і служити Господе́ві, Богу твоєму, усім серцем своїм і всією душею своєю,

13 виконувати заповіді Господа та постанови Його, що я наказую тобі сьогодні, щоб було тобі добре.

14 Тож *належить* Господе́ві, Богу твоєму, небо, і небо небе́с, земля й усе, що на ній.

15 Тільки батьків твоїх уподо́бав Господь, щоб любити їх, і вибрав вас, їхнє насіння по них, зо всіх наро́дів, як *ба́чиш* цього дня.

16 І ви обріжете кра́йню плоть свого серця, а шиї своєї не зробите більше твердо́ю,[1]

17 бо Господь, Бог ваш — Він Бог богів і Пан панів, Бог великий, сильний та страшни́й, що не подивиться на обличчя, і підкупу не візьме.

18 Він чинить суд сироті та вдові, і любить прихо́дька, щоб дати йому хліба й одежу.

19 І будете ви любити прихо́дька, бо прихо́дьками були ви *самі* в єгипетськім краї.

20 Господа, Бога свого, будеш любити, Йому будеш служити, і до Нього будеш горну́тись, а Йменням Його будеш присягати.

21 Він хвала́ твоя, і Він Бог твій, що з тобою зробив був великі та страшні діла́, які бачили очі твої.

22 Сімдесятьма́ душами зійшли були твої батьки до Єгипту, а тепер, щодо численности, Господь, Бог твій, зробив тебе, як зо́рі на небі!

[1] Гебраїзм, — не будете твердошийні, немилосердні.

Якщо будете виконувати Господні накази, то посядете Обіцяний Край

11 І будеш ти любити Господа, Бога свого, і будеш доде́ржувати постанови Його, і звича́ї Його, і зако́ни Його, і заповіді Його по всі дні.

2 І ви пізнаєте сьогодні, — бо я *навчаю* не синів ваших, які не пізнали й не бачили кара́ння Господа, Бога вашого, — величність Його, руку Його сильну й раме́но Його ви́тягнене,

3 і ознаки Його, і чини Його, що зробив був серед Єгипту фараонові, єгипетському царе́ві та всьому́ його кра́єві,

4 і що́ Він зробив був війську Єгипта, ко́ням його та колесни́цям його, що пустив над ними воду Червоного моря, коли вони гнались за вами, і вигубив їх Господь, *і так є* аж до дня цього,

5 і що́ Він зробив був для вас у пустині аж до вашого прихо́ду до цього місця,

6 і що́ Він зробив був Дата́нові й Авіро́нові, синам Еліява, Рувимового сина, що земля відкрила була свої уста й погли́нула їх, і їхні доми́, і їхні намети, і всю власність, що була з ними, посеред усього Ізраїля.

7 Бо очі ваші — то ті, що бачили всякий великий чин Господа, що Він зробив.

8 І будете ви вико́нувати всі заповіді *Його́*, що я сьогодні наказую, щоб стали ви сильні, і ввійшли, і заволоділи тим кра́єм, куди перехо́дите ви, щоб посісти його,

9 і щоб довго жили ви на тій землі, що Господь присягну́в був вашим батька́м дати їм та їхньому насінню край, що тече молоком та медом.

10 Бо цей край, куди входиш ти заволодіти *ним*, він не *такий*, як єгипетський край, звідки вийшли ви, де ти засієш було насіння своє й полива́єш працею ніг своїх, як горо́д варивни́й.

11 А цей край, куди ви перехо́дите посісти його, *то* край гір та долин, — із небесного дощу́ він напо́юється.

12 край, що про нього дбає Господь, Бог твій, за́вжди на ньому очі Господа, Бога твого, від поча́тку року аж до кінця року.

13 І станеться, якщо справді ви будете слухати Моїх заповідей, що Я вам сьогодні наказую, — любити Господа, Бога вашого, і служити Йому всім вашим серцем і всією вашою душею,

14 то Я дам вам дощ вашого кра́ю своєча́сно, дощ ра́нній і дощ пізній, і збереш ти своє збі́жжя, і свій сік виноградний, і оливу свою.

15 І дам Я траву на твоїм полі для твоєї худоби, і будеш ти їсти й наси́тишся.

16 Стережіться, щоб не було зве́дене ваше серце, і щоб ви не відступили, і не служили іншим бога́м, і не вклонялися їм.

17 А то запалиться гнів Господній на вас, і замкне́ небо, і не буде дощу́, а земля не дасть свого урожаю, і ви скоро погинете з тієї доброї землі, що Господь дає вам.

18 І покладете ви ці слова́ Мої на свої серця́ та на свої ду́ші, і прив'яжете їх на зна́ка на руці своїй, і вони будуть пов'я́зкою між вашими очима.

19 І будете навчати про них синів своїх, говорячи про них, коли ти сидітимеш у домі своїм, і коли ходитимеш дорогою, і коли лежатимеш, і коли вставатимеш.

20 І ти понапи́суєш їх на бічни́х

одвірках дому свого і на брамах своїх,

21 щоб дні ваші та дні синів ваших на землі, яку́ Господь присягнув був батькам вашим дати їм, були *такі* довгі, як дні неба над землею.

22 Бо якщо будете ви конче виконувати всі ті заповіді, що я наказав вам чинити їх, — щоб любити Господа, Бога свого, щоб ходити всімá дорóгами Його, і щоб горну́тись до Нього, —

23 то Господь вижене всі ті народи перед вами, і ви посядете народи більші й міцніші від вас.

24 Кожне місце, що на нього ступить ваша нога, буде ваше. Від пустині й Ливану, від Річки, річки Ефрáту й аж до моря Остáннього[1] буде ваша границя.

25 Не встóїть ніхто перед вами, — ляк перед вами й страх перед вами дасть Господь, Бог ваш, на кожен той край, що ви ступите на нього, як Він говорив вам.

26 Ось, сьогодні я даю перед вами благословéння й прокля́ття:

27 благословéння, коли будете слухатися заповідей Господа, Бога вашого, які я наказую вам сьогодні,

28 і прокля́ття, якщо не будете слухатися заповідей Господа, Бога свого, і збóчите з дороги, яку я наказую вам сьогодні, щоб ходити за іншими богáми, яких ви не знали.

29 І станеться, коли Господь, Бог твій, уведé тебе до кра́ю, куди ти входиш посісти його, то даси благословéння на горі Ґарізім, а проклят́тя на горі Евáл.

30 От вони на тóму боці Йордáну за дорогою зáходу сонця, у краю́ ханаанеянина, що сидить у степу́ навпроти Ґілґалу при діброві Морé.

[1] Море Останнє — Середземне.

31 Бо ви переходите Йордáн, щоб увійти посісти той край, що дає вам Господь, Бог ваш. І посядете його, й осядете в ньому,

32 і будете додéржувати, щоб виконувати всі постанови й закóни *Його́*, які я сьогодні даю вам.

Приносьте жертви тільки на означеному місці

12 Оце постанови та закóни, які ви пильнувáтимете виконувати в кра́ї, що дав Господь, Бог батьків твоїх, на наслідля його всі дні, які жи́тимете на цій землі.

2 Конче ви́нищите всі ті місця, що служили там люди, яких ви виганяєте, своїм богам на високих горáх і на пагірках, та під кожним зеленим дéревом.

3 І розвалите їхні жертівники, і поламаєте камінні стовпи *для богів*, і їхні святі дерéва попáлите в огні, а бовва́нів їхніх богів порубаєте, і ви́губите їхнє йменння з того місця.

4 Не робитимете так Господéві, вашому Богові,

5 бо тільки на місці, яке вибере Господь, Бог ваш, зо всіх ваших племéн, щоб покласти там Ім'я́ Своє, на місці перебувáння Його будете шукати, і ти при́йдеш туди.

6 І принесéте туди свої цілопáлення, і свої жертви, і свої десятини та принóшення рук своїх, і обітниці свої, і дáри свої, і первородних худоби своєї великої та худоби своєї дрібнóї.

7 І будете їсти там перед лицем Господа, Бога вашого, і будете тішитися всім, до чого доторкнéться ваша рука, ви та доми́ ваші, якими поблагослови́в тебе Господь, Бог твій.

8 *Там* ви не зробите так, як ми робимо сьогодні тут, — кожен усе,

що́ йому здається справедливим в
оча́х *тільки* його,
9 бо ви дотепе́р не ввійшли до
місця відпочи́нку й до спа́дщини,
що Господь, Бог твій, дає тобі.
10 А *коли* ви пере́йдете Йорда́н
і осядете в кра́ї, що Господь, Бог
ваш, дає вам на спа́дщину, і Він
заспоко́їть вас від усіх ворогів
ваших навколо, і ви сидітимете
безпечно,
11 то станеться, на те місце, що
його ви́бере Господь, Бог ваш,
щоб Ім'я́ Його перебува́ло там,
туди принесете все, що я вам наказую:
свої цілопа́лення, і свої жертви,
десятини свої та прино́шення
рук своїх, і всі добірні жертви
обітниць своїх, що обіцяєте Господе́ві.
12 І будете тішитися перед лицем
Господа, Бога вашого, ви й
сини ваші, і до́чки ваші, і раби
ваші, і невільниці ваші, і Левит,
що в ваших брамах,[1] бо нема
йому частки й спа́дку з вами.
13 Стережися, щоб не прино́сив
ти своїх цілопа́лень на кожному
місці, яке побачиш,
14 бо тільки на тому місці, яке
вибере Господь в одно́му з племе́н
твоїх, там принесеш свої цілопа́лення,
і там зробиш усе, що я
наказую тобі.
15 Але скільки запра́гне душа
твоя, будеш різати й будеш їсти
м'ясо, за благослове́нням Господа,
Бога твого, що його́ дав тобі в усіх
брамах твоїх; нечистий і чистий
буде їсти його, як са́рну й як
о́леня.
16 Тільки кро́ви не їстимеш, —
на землю ви́ллєш її, як во́ду.
17 Не зможеш ти їсти в брамах
своїх десятини збіжжя свого, і
соку виноградного свого, і оливи
своєї, і перворідних худоби своєї
великої й худоби своєї дрібно́ї, і
всіх обітниць своїх, що будеш
обіцяти, і добровільних да́рів
своїх, і прино́шення своєї руки,
18 бо тільки перед лицем Господа,
Бога свого, будеш їсти його
в місці, яке вибере Господь, Бог
твій, ти, і син твій, і дочка́ твоя, і
раб твій, і невільниця твоя, і
Леви́т, що в брамах твоїх. І будеш
ти радіти перед лицем Господа,
Бога свого, усім, до чого
доторкнеться рука твоя.
19 Стережися, щоб не залишив
ти Левита по всі дні на землі
своїй.
20 Коли Господь, Бог твій, поширить
границю твою, як Він
говорив тобі, і ти скажеш: „Нехай
я їм м'ясо", бо бу́де жадати душа
твоя їсти м'ясо, то за всім жада́нням
душі своєї будеш ти їсти м'ясо.
21 Коли буде далеке від тебе
те місце, що вибере Господь, Бог
твій, щоб перебувало там Ім'я́
Його́, то заріжеш із худоби своєї
великої та з худоби своєї дрібної,
що дав Господь тобі, як наказав я
тобі, і будеш їсти в брамах своїх
усім жада́нням своєї душі.
22 Тільки як їсться са́рну й
о́леня, так будеш їсти його, —
нечистий та чистий однаково можуть
їсти його.
23 Тільки будь обере́жним, щоб
не їсти кро́ви, бо кров — вона
душа, і ти не будеш їсти душі
ра́зом з м'ясом.
24 Не будеш їсти її, — на землю
виллєш її, як во́ду.
25 Не будеш їсти її, щоб було́
добре тобі та синам твоїм по тобі,
коли робитимеш справедливе в
Господніх оча́х.
26 Тільки святощі свої, що будуть
у тебе, та обітниці свої понесеш,
і прийдеш до місця, яке
вибере Господь.
27 І принесеш своє цілопа́лення,
м'ясо та кров, на же́ртівнику

[1] Брама — часто визначає „місто".

Господа, Бога свого, а кров твоїх *інших* жéртов буде вилита на жéртівнику Господа, Бога твого, а м'ясо будеш їсти.

28 Виконуй і слухай усі ті словá, що я наказую тобі, щоб було добре тобі та синам твоїм по тобі навіки, коли будеш робити добре та справедливе в очáх Господа, Бога свого.

29 Коли Господь, Бог твій, вигубить народи, куди ти входиш, *щоб* посісти їх перед собою, і посядеш їх, і осядеш у їхньому краї,

30 то стережися, щоб не впасти до пастки за ними, коли вони будуть ви́гублені перед тобою, і щоб не шукав ти їхніх богів, говорячи: Як служать ті люди богáм своїм, то зроблю́ так і я.

31 Не зробиш так Господéві, Богу своєму; бо всяку гидóту, яку Господь зненáвидів, робили вони богáм своїм, бо навіть синів своїх та дочóк своїх вони палять в огні для богів своїх.

Не піддавайся намовленням служити іншим богам

13 Кожне слово, що я наказую його вам, будете додержувати виконувати, — не додаси до нього, і не відіймеш від нього.

2 Якщо повстане серед тебе пророк або снови́дець, і дасть тобі ознаку або чудо,

3 і збу́деться та ознака й те чудо, що сказав він тобі, *до того* говорячи: ,,Ходімо ж за іншими богáми, яких ти не знав, і бу́демо їм служити",

4 то не слухайся слів того пророка або того снови́дця, бо *цим* Господь, Бог ваш, випробóвує вас, щоб пізнати, чи ви любите Господа, Бога вашого, усім своїм серцем і всією своєю душею.

5 За Господом, Богом вашим, будете ходити, і Його будете боятися, і заповіді його будете виконувати, і голосу Його будете слухатися, і Йому будете служити, і до Нього будете ли́нути.

6 А пророк той або той снови́дець нехай буде забитий, бо намовляв на відсту́пство від Господа, Бога вашого, — що вивів вас із єгипетського крáю й викупив вас з дому рáбства, — щоб звести тебе з дороги, що наказав тобі Господь, Бог твій, ходити нею; і вигубиш зло з-посеред себе.

7 Коли намовить тебе брат твій, син твоєї матері, або син твій, або дочкá твоя, або жінка твого лоня, або твій приятель, який *тобі* як душа твоя, таємно говорячи: ,,Ходімо ж і служім іншим богáм", яких не знав ти та батьки твої,

8 з богів тих народів, що навколо вас, близьки́х тобі або далеких від тебе, від кінця землі й аж до кінця землі,

9 то не будеш згóджуватися з ним і не будеш слухатися його, і не буде милосéрдитися око твоє над ним, і не змилосéрдишся й не сховаєш його,

10 бо конче заб'єш ти його, рука твоя буде на ньому найперше, щоб забити його, рука всього народу — наостáнку.

11 І заки́даєш його камінням, і він помре, бо жадав відвернути тебе від Господа, Бога твого, що вивів тебе з єгипетського крáю, з дому рáбства.

12 А ввесь Ізраїль буде слухати і буде боятись, і більше не буде робити такої злої речі серед тебе.

13 Коли почуєш про одне з своїх міст, яке Господь, Бог твій, дає тобі, щоб сидіти там, що *про нього* кажуть:

14 вийшли люди, сини велійяá-
лові,[1] з-поміж тебе, і звели́ *з прав-
дивої дороги* ме́шканців свого мі-
ста, кажучи: „Ходімо ж, і служім
іншим бога́м", яких ви не знали,
15 то будеш допитуватися, і бу-
деш досліджувати, і будеш добре
питати, а ось — *воно* правда, дійс-
на та річ, була зроблена та гидо́та
посеред тебе,
16 то конче ви́бий ме́шканців
того міста вістрям меча, — віддай
на закляття його й усе, що в
ньому, та худобу його *вибий* віс-
трям меча.
17 А всю здо́бич його збереш
до сере́дини майда́ну його, і спа-
лиш огнем те місто та всю здо́бич
його цілковито для Господа, Бога
твого. І стане воно купою руїн
навіки, не буде вже воно відбу-
до́ване.
18 І нічого з закляття нехай не
прилипне до руки твоєї, щоб від-
вернувся Господь від палючого
гніву Свого й дав тобі милосердя, і
змилосе́рдився над тобою, і роз-
мно́жив тебе, як присягнув був
батькам твоїм,
19 коли будеш слухатися го-
лосу Господа, Бога свого, щоб
виконувати всі заповіді Його, що
я сьогодні наказую тобі, щоб вико-
нувати те, що справедливе в оча́х
Господа, Бога твого.

Не їжте нечистого

14 Ви сини Господа, Бога вашо-
го, — не будете робити на-
різів, і не вистрига́йте волосся
над вашими очима за поме́рлого,
2 бо ти святий наро́д для Гос-
пода, Бога твого, і Господь тебе
вибрав, щоб був ти Йому ви́браним
наро́дом зо всіх народів, що на
поверхні землі.
3 Не будеш їсти жодної ги-
до́ти.
4 Оце та худоба, що ви будете
їсти: віл, кожне з овець і кожне
з кіз,
5 о́лень, і са́рна, і бу́йвіл, і ла́-
ня, і зубр, і антило́па, і жира́фа.
6 Кожну з худоби, що має роз-
ділені копи́та та що має копи́та,
роздвоєні розри́вом, що жує жу́й-
ку між худобою, — те будете
їсти.
7 Тільки цього не будете їсти з
тих, що жують жуйку й що мають
розділені копи́та, розщіплені: вер-
блю́да, і зайця, і тушка́нчика, бо
вони жують жуйку, та копит не
розділили, — нечисті вони для вас.
8 І свині, бо має розділені ра́-
тиці, а жуйки не *жує*, — нечиста
вона для вас: їхнього м'яса не
будете їсти, а до їхнього па́дла не
доторкне́теся.
9 Оце будете їсти зо всього, що
в воді, — усе, що має плавці та
луску́, будете їсти.
10 А все, що не має плавців та
луски, не будете їсти, — нечисте
воно для вас.
11 Кожного чистого птаха бу-
дете їсти.
12 А оце, чого з них ви не будете
їсти: орла́, і ґри́фа, і морського
орла,
13 і ко́ршака, і со́кола за родом
його,
14 і всякого кру́ка за родом йо-
го,
15 і стру́ся, і сови, і я́струба за
родом його,
16 пу́гача, й і́біса, і ле́бедя,
17 і пеліка́на, і сича́, і риба́лки,
18 і бу́сла, і ча́плі за родом її, і
о́дуда, і кажана́.
19 І кожне плазуюче з пта́ства
— нечисте воно для вас, не будете
їсти.
20 Кожного чистого птаха бу-
дете їсти.

[1] Велійаал — хто не визнає установленої по-
ваги світської чи духовної, нечестивий, нікчемний,
пор. Пс. 101. 3.

21 Не будете їсти жодного па́дла, — даси його прихо́дькові, що в брамах твоїх, і він їстиме його, або продаси чужи́нцеві, бо ти народ святий для Господа, Бога свого. Не будеш варити ягняти в молоці матері його.

Десятина

22 Конче даси десятину з усього врожа́ю насіння твого, що рік-річно на полі зросте́.
23 І будеш ти їсти перед лицем Господа, Бога свого, у місці, яке Він вибере, щоб Ім'я́ Його перебува́ло там, десятину збіжжя свого, виноградного соку свого, і оливки своєї, і перворідних худоби своєї великої й худоби своєї дрібної, щоб навчився ти боятися Господа, Бога свого, по всі дні.
24 А коли дорога буде занадто довга для тебе, так що не зможеш поне́сти того́, бо буде занадто далеке від тебе місце, яке вибере Господь, Бог твій, щоб покласти Ім'я́ Своє там, коли поблагосло́вить тебе Господь, Бог твій,
25 то даси в сріблі, і зав'яжеш те срібло в руці своїй, і підеш до місця, яке вибере Господь, Бог твій.
26 І витратиш те срібло на все, чого буде жадати душа твоя, — на худобу велику й худобу дрібну, і на вино, і на п'янкий напій, і на все, чого зажадає від тебе душа твоя, і будеш ти їсти там перед лицем Господа, Бога свого, і будеш тішитися ти та дім твій.
27 А Левит, що *живе́* по брамах твоїх, — не кидай його, бо нема йому частки й спа́дку з тобою.
28 На кінці трьох років відділиш усю десятину свого врожаю в тім році, і покладеш у брамах своїх.
29 І при́йде Левит, бо нема йому частки й спа́дку з тобою, і прихо́дько, і сирота, і вдова, що в брамах твоїх, і будуть їсти й наси́тяться, щоб поблагослови́в тебе Господь, Бог твій, у кожному чині твоєї руки, що будеш робити.

Рік відпущення

15 У кінці семи літ зробиш відпу́щення.
2 А оце те відпу́щення: кожен позикодавець, що позичає своєму ближньому, не буде натиска́ти на свого ближнього та на брата свого, бо оголошено відпу́щення ради Господа.
3 На чужи́нця будеш натискати, а що буде твоє в брата твого, те відпустить *йому* рука твоя,
4 та тільки не буде серед тебе вбогого, бо конче поблагосло́вить тебе Господь у кра́ї, якого Господь, Бог твій, дає тобі на спа́док, щоб ти посів його,
5 якщо тільки конче будеш ти слухатися голосу Господа, Бога свого, щоб додержувати виконувати кожну ту заповідь, що я наказую тобі сьогодні.
6 Бо Господь, Бог твій, поблагослови́в тебе, як говорив був тобі, і ти зробиш, що багато людей даватимуть *тобі* по́зичку, а ти не даватимеш по́зички. І будеш ти панувати над багатьма́ народами, а над тобою не будуть панувати.
7 Коли буде серед тебе вбогий, один із братів твоїх ув одній із брам твоїх у кра́ї твоїм, що Господь, Бог твій, дає тобі, то не зробиш запе́клим свого серця, і не замкне́ш своєї руки від убогого брата свого,
8 бо конче відкриєш свою руку йому, і конче позичиш йому за його потребою, що буде бракувати йому.
9 Стережися, щоб у серці твоїм не зродилася зла думка, щоб ти не

сказав: „Набли́зився сьомий рік,
рік відпу́щення“, і буде зле твоє
око на вбогого брата твого, і не
даси ти йому, то він буде кли́кати
на тебе до Господа, і буде на тобі
гріх.
10 Конче даси йому, і нехай не
жаліє твоє серце, коли ти даватимеш
йому, бо за ту річ поблагосло́вить
тебе Господь, Бог твій у
кожнім чині твоїм, і в усьому, до
чого доторкнеться рука твоя.
11 Бо не переведеться убогий
з-посеред кра́ю, тому́ я наказую
тобі, говорячи: „Конче відкривай
руку свою для брата свого, і вбогого
свого, і для незаможного свого́
в кра́ї своїм“.
12 Коли буде про́даний тобі
брат твій єврей або єврейка, то
буде служити тобі шість літ, а
сьо́мого року відпустиш його вільним
від себе.
13 А коли відпустиш його вільним
від себе, не відпустиш його
по́рожньо, —
14 конче наділи́ його з худоби
своєї дрібно́ї, і з то́ку свого, і з
кадки чави́ла свого, — чим поблагослови́в
тебе Господь, Бог твій,
те даси йому.
15 І будеш пам'ятати, що рабом
був ти *сам* у єгипетськім кра́ї,
та викупив тебе Господь, Бог твій,
тому я наказую тобі про цю річ
сьогодні.
16 І станеться, коли він скаже
тобі: „Не вийду від тебе, бо полюбив
я тебе та дім твій“, бо
добре йому з тобою,
17 то ві́зьмеш шило та й проко́леш
його вухо до двере́й, — і
стане він тобі вічним рабо́м; і
невільниці своїй зробиш так само.
18 Нехай не буде тобі тяжки́м в
оча́х твоїх *те*, що ти відпускаєш
його вільним від себе, бо нає́мницьку
платню́ він відробив тобі вдвоє
за шість літ, і поблагосло́вить тебе
Господь, Бог твій, у всім, що́ ти
робитимеш.

Первері́дне

19 Кожного первері́дного самця́,
що народиться в худобі твоїй
великій та в худобі твоїй дрібній,
посвятиш Господе́ві, Богові своє́му.
Не будеш працювати первері́дним
вола свого, і не будеш
стригти первері́дного ота́ри своєї.
20 Перед лицем Господа, Бога
свого, рік-річно будеш його їсти
ти та дім твій у місці, яке вибере
Господь.
21 А коли буде в нім вада, —
кульга́ве або сліпе, усяка зла вада,
то не принесе́ш його в жертву
для Господа, Бога свого, —
22 у брамах своїх будеш його
їсти, нечистий і чистий ра́зом, як
са́рну й як о́леня.
23 Тільки крови його не будеш
їсти, — на землю виллєш її, як
воду.

Додержуй свят

16 Додержуй місяця авіва,[1] і
спра́виш Па́сху для Господа,
Бога свого, бо в місяці авіві вивів
тебе Господь, Бог твій, з Єгипту
вночі.
2 І заколи пасху для Господа,
Бога свого, з худоби дрібної та з
худоби великої в місці, яке вибере
Господь, щоб там перебувало Ім'я́
Його.
3 Не будеш їсти при тому ква́шеного,
сім день будеш їсти при
тому опрі́сноки, хліб біду́вання,
— бо в по́спіху вийшов ти з єгипетського
кра́ю, — щоб усі дні
життя свого пам'ятати день свого
ви́ходу з єгипетського кра́ю.
4 І не буде бачене в тебе ква́шене
сім день у всім кра́ї твоїм.
А з м'яса, що заколеш у жертву

[1] Авів — дозрілий колос.

ввечері першого дня, *ніщó* не буде
ночувати до рáнку.
5 Не будеш закóлювати пасху
в однóму з тих твоїх міст, які Гос-
подь, Бог твій, дає тобі.
6 Алé тільки на тому місці, яке
вибере Господь, Бог твій, щоб там
перебувало Ім'я́ Його, заколеш
пасху ввечері, при зáході сонця,
у час твого вúходу з Єгипту.
7 І будеш варити, і будеш їсти
на тому місці, яке вибере Господь,
Бог твій. А рано обéрнешся, і
підеш до наметів своїх.
8 Шість день будеш їсти опріс-
ноки, а сьомого дня — віддання́
свята для Господа, Бога твого, не
будеш робити зайняття.
9 Сім тижнів відлічиш собі, —
від початку *праці* серпá на дозрі-
лому збіжжі зачнеш лічити сім
тижнів.
10 І справиш свято Тижнів для
Господа, Бога свого, у міру добро-
вільного дáру своєї руки, що *нею*
даси, як поблагослóвить тебе Гос-
подь, Бог твій.
11 І будеш радіти перед лицем
Господа, Бога свого, ти, і син
твій, і дочкá твоя, і раб твій, і
невільниця твоя, і Левит, що в
брамах твоїх, і прихóдько, і сиро-
та, і вдова, що серед тебе в місці,
яке вибере Господь, Бог твій, щоб
там перебувало Ім'я́ Його.
12 І будеш пам'ятати, що ти
сам був рабом в Єгипті, і будеш
додержувати *це*, і будеш викону-
вати ці постанови.
13 Свято Кýчок будеш справля-
ти собі сім день, коли збереш з
тóку свого та з кáдки чавúла сво-
го.
14 І будеш радіти в святі своїм
ти, і син твій, і дочкá твоя, і раб
твій, і невільниця твоя, і Левит, і
прихóдько, і сирота, і вдова, що в
брамах твоїх.
15 Сім день будеш святкувати
Господéві, Богові своєму, у місці,
яке вибере Господь, бо поблаго-
слóвить тебе Господь, Бог твій, у
всім урожаї твоїм, і в усякім чині
рук твоїх, і ти будеш тільки ра-
дісний.
16 Три рази в році вся чоловіча
стать буде з'являтися перед лице
Господа, Бога твого, у місці, яке
Він вибере: у свято Опрісноків, і
в свято Тижнів, і в свято Кучок, і
ніхто не буде бачений перед ли-
цем Господнім упорожні, —
17 кожен *принесе* дар руки своєї,
за благословéнням Господа, Бога
свого, що дав Він тобі.

Про суддів

18 Суддів та урядників наста-
нóвиш собі в усіх містах своїх, які
Господь, Бог твій, дає тобі по
племенáх твоїх, і вони будуть су-
дити народ справедливим судом.
19 Не викривиш закóну, — не
будеш дивитися на осóбу, і не
візьмеш підкупу, бо підкуп ос-
ліплює очі мудрих і викрúвлює
словá справедливих.
20 За справедливістю, *лише* за
справедливістю будеш гнатися,
щоб жити й заволодіти краєм, що
Господь, Бог твій, дає тобі.

Кара за шанувáння чужих богів

21 Не посадиш собі святого дé-
рева, усякого дéрева при жертів-
нику Господа, Бога твого, що зро-
биш собі,
22 і не поставиш собі стовпа,
що ненавидить Господь, Бог твій.

17 Не будеш принóсити в жерт-
ву Господéві, Богові своєму
вола або однé з дрібної худоби,
що буде на ньому вада, усяка зла
річ, бо це гидота для Господа,
Бога твогó.
2 Коли буде знáйдений серед

тебе в одному з міст твоїх, які Господь, Бог твій, дає тобі, чоловік або жінка, що зробить зле в очáх Господа, Бога твого, щоб недотримати заповіту,
3 що пішов би й служив би іншим богам, і вклонявся б їм та сонцеві або місяцеві, або всім зóрям небесним, чого я не наказав,
4 і буде розказано тобі, і ти почуєш, і будеш добре допитуватися, а ото — *воно* правда, дійсна та річ, була зрóблена ота гидóта серед Ізраїля,
5 то вúпровадиш того чоловіка або ту жінку, що зробили ту злу річ, до брам своїх, того чоловіка або ту жінку, і вкаменýєш їх камінням, і вони погинуть.
6 На словá двох свідків або трьох свідків буде забитий *обвинувачений*, що має померти; на слова однóго свідка не буде забитий.
7 Рука свідків буде на ньому найперше, щоб забити його, а рука всього народу — наостáнку. І вигубиш зло з-посеред себе.

Неясні судові справи

8 Коли б у суді була тобі неяснá справа між кров'ю та кров'ю, між суперечкою та суперечкою, і між раною та раною справи суперечки в брамах твоїх, то встанеш, і підеш до місця, яке вибере його Господь, Бог твій.
9 І прийдеш до священиків-Левитів і до судді, що буде в тих днях, і допитаєшся, і вони дадуть тобі слово прúсуду.
10 І ти поступиш за тим словом, що подадуть тобі з того місця, яке вибере Господь, і будеш пильнувати робити все так, як нáвчать тебе.
11 Ти поступиш за закóном, що навчать тебе, і за вúроком, що скажуть тобі, — не відступиш ні правóруч ні ліворуч від слóва, що подадуть тобі.
12 А коли хто через зухвáлість не послухається священика, що стоїть там на слýженні Господéві, Богові твоєму, або судді, то помре той, і вигубиш те зло з Ізраїля.
13 А ввесь народ буде слухати та буде боятися, — і вже не буде поступати зухвáло.

Про царя

14 Коли ти ввійдеш до того крáю, що Господь, Бог твій, дає тобі, і посядеш його, і осядеш у ньому, та й скажеш: „Нехай я поставлю над собою царя, як усі народи, що в моїх окóлицях",
15 то, ставлячи над собою царя, якого вибере Господь, Бог твій, — конче з-посеред братів своїх поставиш над собою царя, не зможеш поставити над собою чоловіка чужúнця, що він не брат твій.
16 Тільки щоб він не примнóжував собі кóней, і не вертав народу до Єгипту, щоб примнóжити кóней, бож Господь сказав вам: „Не вертайтеся вже більше тією дорогою".
17 І хай не примнóжить він собі жінóк, щоб не відступило його серце, і сріблá та золота хай він не примнóжить собі дуже.
18 І станеться, як буде він сидіти на троні цáрства свого, то напише собі відписа цього Закóну з книги, що перед лицем священиків-Левитів.
19 І буде вона з ним, і буде він читати в ній усі дні свого життя, щоб учився боятися Господа, Бога свого, щоб додéржувати всіх слів цього Закóну та тих постанов, щоб викóнувати їх,
20 щоб не гóрдувало серце його своїми братами, і щоб не збóчував він ні правóруч, ні ліворуч від

цієї заповіді, щоб продо́вжив дні
на своїм царстві він та сини його
серед Ізраїля.

Частка Леви́там

18 Священикам-Левитам, усьому Левієвому пле́мені не буде
частки та спа́дку разом з Ізраїлем, — огняні жертви Господа
та ча́стки Його будуть їм.
2 А спа́дку не буде йому серед
братів його: Господь — Він спа́док його, як Він говорив був
йому.
3 А оце буде належати священикам від народу, від тих, хто приносить жертву: коли це віл, коли *це*
одне з дрібної худоби, то даси
священикові плече́, і що́ки, і шлу́нок.
4 Початок від збіжжя свого, від
виноградного соку свого, і від
оливки своєї, і початок стри́ження
отари своєї даси ти йому.
5 Бо його вибрав Господь, Бог
твій, зо всіх племен твоїх, щоб
ставав він служити в Господнє
Ім'я́, він та сини його по всі дні.
6 А коли при́йде Левит з одної з
брам твоїх з усього Ізраїля, де він
мешкає там, і прибуде за всім
жада́нням своєї душі до місця,
яке вибере Господь,
7 і буде він служити в Ім'я́ Господа, Бога свого, як усі його
браття Левити, що стоять там перед Господнім лицем,
8 то по рівній частці будуть
вони їсти, опріч *маєтку*, про́даного
по батьках.

Не робіть гидотного

9 Коли будеш вхо́дити до кра́ю,
що дає тобі Господь, Бог твій, то
не навчися чинити *такого*, як гидо́та цих народів.
10 Нехай не знайдеться між тобою такий, хто переводить свого
сина чи дочку́ свою через огонь,
хто ворожить ворожбу́, хто ворожить по хмарах, і хто ворожить по
птахах, і хто чарівни́к,
11 і хто чорнокни́жник, і хто
викликає духа померлого та духа
віщого, і хто питає померлих.
12 Бо гидо́та для Господа кожен, хто чинить таке, і через ті
гидо́ти Господь, Бог твій, виганяє
їх перед тобою.
13 Бездоганний будеш ти перед
Господом, Богом своїм,
14 бо ці народи, що ти посядеш
їх, слухають тих, хто ворожить
по хмарах та ворожби́тів, а ти —
не таке дав тобі Господь, Бог твій.

Проро́цтво про Месію

15 Пророка з-посеред тебе, з
братів твоїх, *Такого*, як я, поставить тобі Господь, Бог твій, —
Його будете слухати,
16 згідно з усім, чого жадав ти
від Господа, Бога свого, на Хори́ві в дні зборів, говорячи: „Щоб
більше не чути мені голосу Господа, Бога свого, а цього великого
огню вже не побачити й не померти".
17 І сказав до мене Господь:
„Добре сказали вони.
18 Поставлю Пророка для них
з-поміж їхніх братів, *Такого*, як
ти, і дам Я слова Свої в у́ста Його,
і Він їм говоритиме все, що Я накажу.
19 І станеться, кожен, хто не
слухатиме слів Моїх, що Той
Пророк говоритиме Моїм Ім'я́м,
— Я покара́ю того.
20 А той пророк, що зухвало
відважиться промовляти Моїм
Ім'я́м слова́, яких Я не наказав
був йому говорити, і що буде говорити ім'я́м інших богів, хай
помре той пророк".
21 А коли ти скажеш у серці
своєму: Як ми пізнаємо те слово,
якого Господь не говорив?

22 Щó буде говорити той пророк Ім'ям Господа, і не станеться та річ, і не прийде, то це те слово, якого не сказав Господь. У зухвáлості говорив його той пророк, і ти не будеш боятися його.

Міста сховищ від пімсти

19 Коли Господь, Бог твій, повигублює народи, що Господь, Бог твій, дає тобі їхній край, і ти повиганяєш їх, і осядеш по їхніх містах та по їхніх домах,

2 то три місті відділиш собі в серéдині свого крáю, що Господь, Бог твій, дає його тобі на володіння.

3 Приготуєш собі дорогу, і поділиш натроє землю твого крáю, що Господь, Бог твій, дає тобі на спáдок, і це буде на втікання туди кожного убійника.

4 А оце справа убійника, що втече туди й буде жити: хто вб'є свого ближнього ненарóком, а він не був ворогом його від учора й позавчора;

5 або хто ввійде з своїм ближнім до лісу рубати дерéва, і розмахнеться рука його з сокирою, щоб зрубати дéрево, а залізо спаде з топорúща й попаде в його ближнього, і той помре, то він утече до одного з тих міст, і буде жити,

6 щоб не гнався месник за кров за убійником, коли розпалиться серце його, і щоб не догнав його, якщо буде довга та дорога, і не вбив його, хоч він не підлягає смерті, бо не був він ворогом його від учора й позавчора.

7 Тому то я наказую тобі, говорячи: „Три міста відділиш собі".

8 А якщо Господь, Бог твій, розшúрить границю твою, як присягнув був батькам твоїм, і дасть тобі всю оцю землю, що говорив був дати батькам твоїм,

9 коли ти будеш додéржувати всі ці заповіді, щоб виконувати їх, що я наказую тобі сьогодні, — щоб любити Господа, Бога свого, і щоб ходити дорогами Його всі дні, — то додаси собі ще три міста понад ті три,

10 щоб не булá пролита неповúнна кров серед твого крáю, що Господь, Бог твій, дає тобі на спáдок, і не буде на тобі кров.

11 А коли хто бýде ненáвидіти свого ближнього, і буде чатувáти на нього, і повстане на нього та й уб'є його, і той помре, і втече він до одного з тих міст,

12 то пошлють старші його міста, і вíзьмуть його звідти, і дадуть його в руку месника крови, і він помре.

13 Не змилосéрдиться око твоє над ним, і ти усýнеш кров неповинного з Ізраїля, і буде добре тобі.

Межá. Несправедливий свідок

14 Не пересунеш межі свого ближнього, яку розмежувáли предки в наділі твоїм, яке посядеш ти в краю, що Господь, Бог твій, дає його тобі на володіння.

15 Не стане один свідок на кого для всякої провини і для всякого гріхá, — у кожнім гріхý, що згрішить, на словá двох свідків або на слова трьох свідків відбýдеться справа.

16 Коли стане на кого неправдивий свідок, щоб свідчити проти нього підступно,

17 то стануть двоє цих людей, що мають суперечку, перед лицем Господнім, перед священиками та суддями, що будуть у тих днях.

18 І судді добре дослідять, а ось свідок — неправдивий той свідок, неправду говорив на брата свого,

19 то зробите йому так, як він

замишляв був зробити своєму бра́тові, — і вигубиш зло з-посеред себе.

20 А позосталі будуть слу́хати, і будуть боятися, і більш вже не будуть робити серед себе *такого*, як та річ зла.

21 І не змилосе́рдиться око твоє: життя за життя, око за око, зуб за зуба, рука за ру́ку, нога за но́гу.

Нака́зи про війну

20 Коли ти вийдеш на війну проти свого ворога, та побачиш коні й вози, та народ, численніший від тебе, то не будеш боятися їх, бо з тобою Господь, Бог твій, що вивів тебе з єгипетського кра́ю.

2 І станеться, коли ви приступите до бо́ю, то підійде священик і буде промовляти до народу,

3 та й скаже до них: „Слухай, Ізраїлю, ви приступаєте сьогодні до бо́ю проти ваших ворогів. Нехай не зм'якне серце ваше, — не бійтеся, і не страшіться, і не лякайтеся їх,

4 бо Господь, Бог ваш, Він Той, що йде з вами воювати для вас з вашими ворогами, щоб спасти вас!"

5 А урядники будуть промовляти до народу, говорячи: „Хто є *тут* такий, що збудував нови́й дім, та не справив обряду поно́вин? Нехай він іде й вертається до свого дому, щоб не померти на війні, і щоб інший хто не справив на ньому обряду поно́вин.

6 І хто є *тут* такий, що засадив виноградника та не користався ним?[1] Нехай він іде й вертається до свого дому, щоб не померти на війні, і щоб інший хто не скористався ним.

7 А хто є *тут* такий, що засватав жінку, та не взяв її? Нехай він іде й вертається до свого дому, щоб не померти на війні, і щоб інший хто не взяв її".

8 І далі промовлятимуть урядники до народу та й скажуть: „Хто є *тут* такий, що лякли́вий та м'якосе́рдий? Нехай він іде й вертається до свого дому, щоб не розсла́бив він серця́ братів своїх, як є серце його".

9 І станеться, коли урядники закінча́ть промовляти до народу, то призначать зверхників для військо́вих відділів на чоло́ народу.

10 Коли ти приступиш до міста, щоб воювати з ним, то запропонуй йому *перше* мир.

11 І станеться, якщо воно відповість тобі: „Мир", і відчинить *браму* тобі, то ввесь той народ, що знаходиться в ньому, буде тобі на данину, і буде служити тобі.

12 А якщо воно не зами́рить з тобою, і буде прова́дити з тобою війну, то обло́жиш його.

13 І Господь, Бог твій, дасть його в руку твою, а ти повбиваєш усю чоловічу стать його вістрям меча.

14 Тільки жіно́к, і дітей, і худобу, і все, що буде в тім місті, всю здо́бич його забере́ш собі, і будеш ти їсти здо́бич ворогів своїх, що дав тобі Господь, Бог твій.

15 Так ти зробиш усім містам, дуже далеким від тебе, що вони не з міст цих народів.

16 Тільки з міст тих народів, які Господь, Бог твій, дає тобі на володі́ння, не позоставиш при житті жодної душі,

17 бо конче вчиниш їх закляттям: Хіттеянина, і Амореянина, і Ханаанеянина, і Періззеянина, і Хіввеянина, і Євусеянина, як наказав був тобі Господь, Бог твій,

18 щоб вони не навчили вас

[1] Гебрейське lo chillelo „не зробив його світським"; згідно з 3 М. 19. 23–25 новопосаджене рахується Божим, і тільки, п'ятого року, по узаконенні, господар може їсти плоди його.

робити *такого*, як усі їхні гидо́ти, що робили вони богам своїм, бо *тоді* згрішите́ ви перед Господом, Богом своїм.

19 Коли будеш облягáти місто багато днів, щоб воювати з ним *та* щоб здобути його, то не знищиш його де́рева, і не піднесеш сокири на нього, бо з нього ти їстимеш, і його не будеш стинати, бо чи ж пільне де́рево — то чоловік, щоб увійти перед тобою до обложеного *міста*?

20 Тільки дерево, що *про нього* ти знаєш, що воно не дерево на їжу, його знищиш та зітне́ш, і будеш будувати з *нього́* речі облягáння проти того міста, яке провадить з тобою війну, аж до упадку його.

Труп на полі

21 Коли на землі, яку дає тобі Господь, Бог твій на володіння, буде знáйдений забитий, що впав на полі, *і* не буде відо́мим, хто́ вбив його,

2 то повиходять старші твої та судді твої, та й виміряють до тих міст, що навколо забитого.

3 І станеться, *коли довідаються про* місто, найближче до забитого, то візьмуть старші того міста телицю з худоби великої, що нею не працьовано, що вона не тягана в ярмі.

4 І старші того міста зведуть ту телицю до долини висихáючого потоку, що на ньому не о́рано, і що він не засіюваний, і там у долині висихáючого потоку переріжуть шию тій телиці.

5 І підійдуть священики, Левієві сини, — бо їх вибрав Господь, Бог твій, щоб служили Йому, і щоб благословляли Господнім Ім'я́м, і за їхніми словами буде *рішатися* всяка супере́чка та всяка пораза.

6 І всі старші того міста, найближчі до забитого, умиють свої руки над телицею, що в долині висихáючого потоку їй перерізана шия.

7 І освідчать вони та й скажуть: „Руки наші не пролили цієї крови, а очі наші не бачили.

8 Прости наро́дові своє́му, Ізрáїлеві, якого Ти, Господи, викупив, і не дай неповинної крови посеред народу Свого, Ізраїля", І буде про́щена їм та кров.

9 А ти усунеш неповинну кров з-посеред себе, коли робитимеш справедливе в Господніх очáх.

Про жінку бранку

10 Коли ти ви́йдеш на війну на ворогів своїх, і Господь, Бог твій, дасть їх у твою руку, і ти пополо́ниш із них полоне́них,

11 і побачиш серед полоне́них гарновиду жінку, і вподобаєш її собі, і ві́зьмеш собі за жінку,

12 то впровадиш її до сере́дини свого дому, а вона ого́лить свою голову й обітне свої нігті.

13 І здійме вона з себе одіж полону́ свого, і осяде в твоєму домі, та й буде оплакувати батька свого та матір свою місяць чáсу, а по тому ти ввійдеш до неї й станеш їй чоловіком, і вона стане тобі за жінку.

14 І станеться, коли ти *потім* не полюбиш її, то відпустиш її за її волею, а продати — не продаси її за срібло, і не будеш пово́дитися з нею як з невільницею, бо ти жив із нею.

Перворідний двох жінок

15 Коли хто матиме дві жінки, одна кохана, а одна зненáвиджена, і вони вродять йому синів, та кохана й та зненáвиджена, і буде перворідний син від зненáвидженої,

16 то станеться того дня, коли
він робитиме синів своїх спадкоємцями того, що́ буде його, то не зможе він зробити первородним сина тієї коханої за життя того первородного сина зненáвидженої,
17 але за первородного визнає сина зненáвидженої, щоб дати йому подвійно з усього, що в нього знáйдеться, бо він початок сили його, — його право первоpíдства.

Про неслухняного сина

18 Коли хто матиме неслухняного й непокірного сина, що не слухається голосу батька свого та голосу своєї матері, і докоря́тимуть йому, а він не буде їх слухатися,
19 то бáтько його та мати його схóплять його, і приведуть його до старши́х його міста та до брами того місця.
20 І скажуть вони до старших міста його: „Оцей наш син неслухня́ний та непокíрний, — він не слухає голосу нашого, ласýн та п'яни́ця".
21 І всі люди його міста заки́дають його камінням, — і він помре. І вигубиш те зло з-посеред себе, а ввесь Ізраїль буде слухатися й буде боятися.

Про повішеного

22 А коли буде на кому гріх смертного при́суду, і буде він убитий, і ти повісиш його на дéреві,
23 то труп його не буде ночувати на дереві, але конче поховаєш його того дня, бо повішений — Боже прокляття, і ти не занечи́стиш своєї землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі на спáдок.

Про заблудле й про згубу

22 Коли побачиш вола свого брата або щось із отáри, що заблуди́ли, то ти не сховаєшся від них, *а* конче вернеш їх своєму братові.
2 А якщо брат твій не близьки́й
до тебе, чи ти не знаєш його, то забереш те до дому свого, і воно буде з тобою, аж поки брат твій не буде шукати його, — і повéрнеш його йому.
3 І так зробиш ослові його, і так зробиш одежі його, і так зробиш усякій згýбі брата свого, що згýблена в нього, а ти знáйдеш її, — не зможеш ховати її.
4 Коли побачиш осла свого брата або вола його, що впали на дорозі, то ти не сховаєшся від них, — конче підíймеш *їх* рáзом із ним.

Різні накáзи

5 Не буде чоловіча річ на жінці,
а мужчи́на не зодягнé жіночої одежі, бо кожен, хто чинить це, — огида він для Господа, Бога свого.
6 Коли спіткається на дорозі
пташи́не кубло перед тобою на якомубудь дереві чи на землі з пташеня́тами або з яйцями, а мати сидить на пташенятах або на яйцях, то не вíзьмеш тієї матері з дітьми, —
7 конче відпустиш ту матір, а
дітей вíзьмеш собі, щоб було добре тобі, і щоб ти продовжив *свої* дні.
8 Коли збудуєш нови́й дім, то
зробиш порýччя для дáху свого, і не напровадиш крови на дім свій, коли спаде з нього хтось.
9 Не будеш засівати свого виноградника подвійним насінням, щоб не зробити заклятим усе насіння: *і* що засієш, і врожай виноградника.
10 Не будеш орати волом і ослом рáзом.
11 Не одягнеш одежі з двійнóго
матеріялу, — з вовни й льóну рáзом.
12 Порóбиш собі кутáси на чотирьох края́х свого покриття, що ним покриваєшся.

Дівоцтво жінки

13 Коли хто візьме жінку, і ввійде до неї, але *потім* зненáвидить її,

14 і зводитиме на неї ганьбли́ві словá, і пустить про неї неславу та й скаже: „Жінку цю взяв я, і збли́зився з нею, та не знайшов у неї дівóцтва",

15 то візьме батько тієї дівчини та мати її, і віднесуть *доказа* дівóцтва тієї дівчини до старши́х міста, до брами.

16 І скаже батько тієї дівчини до старши́х: „Я дав тому чоловікові дочку́ свою за жінку, та він зненáвидів її.

17 І ось він зводить на неї ганьбли́ві слова, говорячи: „Я не знайшов у твоєї дочки́ дівóцтва", а оце *знаки* дівоцтва моєї дочки". І розтягнуть одежу перед старши́ми міста.

18 А старші того міста візьмуть того чоловіка, та й покарають його,

19 і накладуть на нього пеню́, сто *шеклів* срібла, — і дадуть батькові тієї дівчини, — бо він пустив неславу на Ізраїлеву дівчину, а вона буде йому за жінку, — він не зможе відпустити її по всі свої дні.

20 А якщо правдою булó це слово, — не зна́йдене було дівóцтво в тієї дівчини, —

21 то приведуть ту дівчину до дверей дому батька її, і вкаменують її люди її міста камінням, — і вона помре, бо зробила негідність між Ізраїлем на спроневірення дому батька свого, — і вигубиш зло з-посеред себе.

Перéлюб

22 Коли буде зна́йдений хто, що лежить із заміжньою жінкою, то помруть вони обóє, — той чоловік, що лежав із жінкою, і та жінка, і вигубиш зло з Ізраїля.

23 Коли дівчина буде зару́чена чоловікові, і спіткає її хто в місті, і ляже з нею,

24 то виведете їх обох до брами того міста, і вкаменуєте їх камінням, і вони помруть, — ту дівчину за те, що не кричала в місті, а того чоловіка за те, що збезчестив жінку свого ближнього, і вигубиш зло серед себе.

25 А як хто на полі спітка́є зару́чену дівчину, і схóпить її та й ляже з нею, то помре той чоловік, що ліг із нею, він сам,

26 а тій дівчині не зробиш нічóго, — нема тій дівчині смертéльного гріха́, бо *це таке*, як повстане хто на свого ближнього й уб'є його, така це річ.

27 Бо в полі він спіткав її, — кричала та зару́чена дівчина, та не було кому врятува́ти її.

28 Коли хто спіткає дівчину, що не була зару́чена, і схóпить її, і ляже з нею, і застануть їх,

29 то той чоловік, що лежав із нею, дасть батькові тієї дівчини п'ятдеся́т *шеклів* срібла, і вона стане йому за жінку, за те, що збезчестив її, — не зможе він відпустити її по всі свої дні.

23 Ніхто не візьме жінки свого батька, і не відкриє подóлка одежі бáтька свогó.

Хто не входить на збори Господні

2 Не ввійде на збори Господні ранéний розча́вленням *ятер* та з відрізаним членом.

3 Неправоложний не ввійде на збори Господні, також десяте покоління *його* не ввійде на збори Господні.

4 Не ввійде на збори Господні аммонíтянин та моавíтянин, також десяте *їхнє* покоління не ввійде на збори Господні, аж навіки,

5 за те, що вони не вийшли
назустріч вас із хлібом та водою в
дорозі, коли ви вихо́дили з Єгипту,
і що найняли́ були на тебе Валаа-
ма, Беорового сина з Петору Ара-
му двох річо́к,[1] щоб проклясти
тебе.
6 Та не хотів Господь, Бог твій,
слухати Валаама, і перемінив тобі
Господь, Бог твій, те прокляття на
благослове́ння, бо любить тебе Гос-
подь, Бог твій.
7 Не будеш бажати для них
миру й добра по всі свої дні на-
віки.
8 Не обри́диш собі Ідуме́янина,
бо він твій брат; не обри́диш собі
Єги́птянина, бо був ти прихо́дьком
у краї його.
9 Сини, що народяться їм, поко-
ління третє ввійде з них на збори
Господні.

Чистість табо́ру

10 Коли та́бір вийде на ворогів
твоїх, то будеш стерегтися всякої
злої речі.
11 Коли поміж тебе буде хто,
що буде нечистий з нічної приго́-
ди, то він ви́йде поза та́бір, — до
сере́дини табо́ру не ввійде.
12 А коли наступатиме вечір,
обмиється в воді, а по за́ході сонця
ввійде до сере́дини табо́ру.
13 А місце *на потребу* буде тобі
поза табо́ром, щоб виходити тобі
туди назо́вні.
14 А лопатка буде в тебе на
поясі твоїм; і станеться, коли ти
сидітимеш назо́вні, то будеш ко-
пати нею, і знову закриєш свою
нечи́стість,
15 бо Господь, Бог твій, ходить
у сере́дині табо́ру твого, щоб тебе
спасати, і видавати ворогів твоїх
тобі. І буде та́бір твій святий, і
Він не побачить у тебе соромі́тної
речі, і не відве́рнеться.

Різні нака́зи

16 Не видавай панові раба його,
який сховається до тебе від пана
свого.
17 З тобою він сидітиме серед
вас у місці, яке він вибере за
добре собі в одній з твоїх брам, *і*
ти не будеш гноби́ти його.
18 Блудни́ця не буде з Із-
раїлевих дочо́к, і блудодій не буде
з Ізраїлевих синів.
19 Не принесеш дару розпу́сни-
ці й ціни пса[1] до дому Господа,
Бога твого, ні за яку обітницю, бо
тож вони обоє — гидо́та перед
Господом, Богом твоїм.
20 Не будеш позичати братові
своєму на відсо́ток срібла, на від-
соток їжі *та* всякої речі, що пози-
чається на відсо́ток.
21 Чужому пози́чиш на відсо́-
ток, а братові своєму не позичиш
на відсоток, щоб поблагословив
тебе Господь, Бог твій у всьому,
до чо́го доторкнеться рука твоя на
тій землі, куди ти входиш на во-
лодіння її.
22 Коли ти складеш обітницю
Господе́ві, Богові твоєму, не за-
гаюйся виконати її, бо конче буде
жадати Господь, Бог твій, від тебе,
і буде на тобі гріх.
23 А коли ти не складав обіт-
ниці, не буде на тобі гріха.
24 Що вийшло з уст твоїх, бу-
деш додержувати й будеш викону-
вати, як обіцяв ти Господе́ві, Бо-
гові своєму, добровільну жертву,
що промовляв ти своїми устами.
25 Коли ввійдеш до виноград-
ника свого ближнього, то будеш
їсти виноград, скільки *схоче* душа
твоя, до свого наси́чення, а до
по́суду свого не візьмеш.
26 Коли ти ввійдеш на дозріле

[1] Арам двох річок — Арам Месопотамії, край між горішнім Тіґром та Ефратом.

[1] Пес—тут розпусник.

збіжжя свого ближнього, то будеш рвати колоски рукою своєю, а серпом не будеш жати на дозрілім збіжжі свого ближнього.

Про ро́звід

24 Як хто візьме жінку, і стане їй чоловіком, і коли вона не зна́йде ласки в оча́х його, бо знайшо́в у ній *яку* ганебну річ, то напише їй листа розводо́вого, і дасть в її руку, та й відпустить її з свого дому.

2 І ви́йде вона з його дому, і піде, і вийде за іншого чоловіка,

3 і коли знена́видить її той останній чоловік, то напише їй листа розводо́вого, і дасть в її руку, та й відпустить її з свого дому. Або коли помре той останній чоловік, що взяв був її собі за жінку,

4 не може перший її муж, що відпустив її, вернути *й* узяти її, щоб стала йому за жінку по тому, як була занечи́щена, бо це огида перед Господнім лицем, і ти не зробиш грішною тієї землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі на спа́док.

5 Коли хто недавно одружився, не піде він до війська, і ніяка справа не покладеться на нього, — вільний він буде один рік для свого дому, і пора́дує свою жінку, що взяв.

Про вбогих

6 *Ніхто* не візьме в заста́ву долішнього каменя жо́рен або горішнього каменя жорен, бо він душу взяв би в заста́ву.

7 Коли буде хто зна́йдений, що вкрав кого з братів своїх, з Ізраїлевих синів, і буде пово́дитися з ним як із невільником, або й продасть його, то нехай помре той злодій, і ти вигубиш зло з-посеред себе.

8 Стережися в хворобі прока́зи, щоб дуже пильнувати, і робити все те, як навчать вас священики-Левити; як наказав я їм, будете додержувати, щоб виконати *те*.

9 Пам’ятайте те, що зробив був Господь, Бог твій, Марі́ямі в дорозі, коли ви вихо́дили з Єгипту.

10 Коли ти позичиш своєму ближньому по́зичку з чогось, не ввійдеш до дому його, щоб узяти заста́ву його, —

11 назовні будеш стояти, а той чоловік, що ти позичив йому, винесе до тебе заста́ву назо́вні.

12 А якщо він чоловік убогий, не ляжеш спати, маючи заста́ву його, —

13 конче ве́рнеш йому ту заста́ву при за́ході сонця, і буде він спати на одежі своїй, і буде благословляти тебе, а тобі буде *це* за праведність перед лицем Господа, Бога твого.

14 Не бу́деш утискати на́ймита, убогого й незаможного з братів своїх та з прихо́дька свого, що в кра́ї твоїм у брамах твоїх.

15 Того ж дня даси йому заплату, і не за́йде над нею *незапла́ченою* сонце, бо вбогий він, і до неї лине душа його. І не буде він кликати на тебе до Господа, і не буде гріха́ на тобі.

16 Не будуть забиті батьки за синів, а сини не будуть забиті за батьків, — кожен за гріх свій смертю пока́раний буде.

17 Не скривиш суду на прихо́дька, на сироту, і не будеш брати в заста́ву вдови́ної одежі.

18 І будеш пам’ятати, що рабом був ти *сам* у Єгипті, і викупив тебе Господь, Бог твій, звідти, тому я наказую тобі робити цю річ.

19 Коли будеш жати жниво своє на своїм полі, і забудеш на полі снопа, не ве́рнешся взяти його, — він буде прихо́дькові, сироті та

вдові, щоб поблагословив тебе Господь, Бог твій, у всім чині твоїх рук.
20 Коли будеш оббивати оливку свою, не будеш переоббивати в галу́зках за собою: воно буде прихо́динькові, сироті та вдові.
21 Коли будеш збирати виноград свого виноградника, не будеш збирати *полишеного* за собою, — воно буде прихо́динькові, сироті та вдові.
22 І будеш пам'ятати, що рабом був ти в єгипетськім кра́ї, тому́ я наказую тобі робити цю річ.

Кара на тілі

25 Коли буде супере́чка між людьми́, і вони прийдуть до су́ду, то розсудять їх, — і оправдають справедливого, а несправедливого осудять.
2 І станеться, якщо вартий биття́ той несправедливий, то покладе його суддя, і буде його бити перед собою, — число *ударів* згідно з його несправедливістю.
3 Сорока́ *ударами* буде його бити, не більше; щоб не бити його більше над те великим биття́м, і щоб не був злегкова́жений брат твій на оча́х твоїх.
4 Не зав'яжеш ро́та волові, коли він молотить.

Наказ про діверство

5 Коли браття сидітимуть ра́зом, і один із них помре, а сина в нього нема, то жінка померлого не вийде за́між назовні за чужого, — дівер її прийде до неї та й візьме її собі за жінку, і подіверу́є її.
6 І буде перворідний, що вона породить, — стане він ім'я́м його брата, що помер, і не буде стерте ім'я́ його з Ізраїля.
7 А якщо той чоловік не схоче взяти своєї братово́ї, то братова́ його вийде до брами до старши́х та й скаже: „Дівер мій відмовився відновити своєму братові ім'я́ в Ізраїлі, не хотів подіверува́ти мене".
8 І покличуть його старші його міста, і промовлятимуть до нього, а він устане та й скаже: „Не хочу взяти її",
9 то підійде його братова́ до нього на оча́х старши́х, і здійме йому чобота з ноги його, і плюне в обличчя його, і заговорить, і скаже: „Так робиться чоловікові, що не будує дому свого брата".
10 І буде зване ім'я́ його в Ізраїлі: Дім роззутого.

Сварка. Правдива міра.

11 Коли чоловіки будуть сваритися ра́зом один з о́дним, і підійде жінка одно́го, щоб оберегти свого чоловіка від руки того, що б'є його, і простягне свою руку, і схо́пить за сором його,
12 то відрубаєш руку її, — нехай не змилосе́рдиться око твоє!
13 Не буде в тебе в торбі твоїй подвійного ка́меня до ваги́, великого й мало́го,
14 не буде тобі в твоїм домі подвійної ефи́, великої й мало́ї.
15 Камінь до ваги буде в тебе повний і справедливий, ефа́ буде в тебе повна й справедлива, щоб продо́вжилися дні твої на землі, яку Господь, Бог твій, дає тобі.
16 Бо огида перед Господом, Богом твоїм, кожен, хто чинить таке, хто чинить несправедливість.

Амали́к

17 Пам'ятайте, що́ зробив був тобі Амали́к у дорозі, коли ви вихо́дили з Єгипту,
18 що спіткав тебе в дорозі, і повбивав між тобою всіх задніх осла́блених, коли ти був зму́чений та стру́джений, а він не боявся Бога.

19 І станеться, коли Господь, Бог твій, дасть тобі мир від усіх ворогів твоїх навколо в кра́ї, що Господь, Бог твій, дає тобі *як* спа́док, щоб посісти його, то зітреш пам'ять Амали́ка з-під неба. Не забудь!

Жертва по вході до Обіцяного Краю

26 І станеться, коли ти ввійдеш до того кра́ю, що Господь, Бог твій, дає тобі *як* спа́док, і посядеш його, і осядеш у ньому,

2 то ві́зьмеш із почáтків усякого пло́ду землі, що збереш із Кра́ю свого, що Господь, Бог твій, дає тобі, і покладеш *їх* у кіш, та й підеш до місця, яке вибере Господь, Бог твій, щоб там пробува́ло Ім'я́ Його.

3 І при́йдеш ти до священика, що буде тими днями, та й скажеш йому́: ,,Засвідчую *це* сьогодні Господе́ві, Богові твоєму, що я ввійшов до краю, що Господь заприсягнув був батькам нашим, щоб дати нам''.

4 І візьме священик того коша́ з твоєї руки, і покладе його перед же́ртівником Господа, Бога твого.

5 А ти відповіси та й скажеш перед лицем Господа, Бога свого: ,,Мандрівни́й араме́янин *був* мій батько, і він зійшов до Єгипту, і часово замешкав там із небагатьма́ людьми́, та й став там народом великим, сильним та числе́нним.

6 І чинили нам зло єги́птяни, і гноби́ли нас, і давали нас на роботу тяжку́.

7 І голосили ми до Господа, Бога батьків наших. І почув Господь голос наш, і побачив нашу біду́, і труд наш, і у́тиск наш.

8 І вивів нас Господь із Єгипту рукою сильною та раме́ном ви́тягненим, і стра́хом великим, і ознаками та чудами.

9 І привів нас до цього місця, і дав нам цей край, край, що тече молоком та медом.

10 А тепер оце приніс я почáток пло́ду тієї землі, яку Ти дав мені, Господи''. І покладеш його перед лицем Господа, Бога свого́, і покло́нишся перед лицем Господа, Бога свого́.

11 І будеш раді́ти всім добром, що дав тобі Господь, Бог твій, тобі та до́мові твоєму, ти, і Левит, і прихо́дько, що посеред те́бе.

12 А коли ти скінчи́ш десяти́нити всю десятину врожаю свого року третього, року десятини, і даси Левиту, прихо́дькові, сироті та вдові, і будуть вони їсти в брамах твоїх і наси́тяться,

13 то скажеш перед лицем Господа, Бога свого: ,,Забрав я присвячене з дому, та й дав його Левиту та прихо́дькові, сироті та вдові, за всіма́ Твоїми заповідями, що Ти наказав був мені, — я не переступив *котроїсь* із заповідей Твоїх і не забув.

14 Не їв я з нього в жало́бі своїй, і не брав з нього в нечистості, і не дав з нього для померлого, — я слухався голосу Господа, Бога свого, чинив усе, як наказав Ти мені.

15 Споглянь же з святого ме́шкання Свого, із небе́с, і поблагослови наро́д Свій, Ізраїля, та землю, яку Ти дав нам, як присягнув був нашим батькам, Край, що тече молоком та медом''.

16 Цього дня Господь, Бог твій, наказує тобі виконувати ці постанови та зако́ни, а ти будеш додержувати, та будеш виконувати їх усім серцем своїм та всією душею своєю.

17 Ти сьогодні засві́дчив Господе́ві, що Він буде тобі Богом, і що ти будеш ходити доро́гами Його, і що будеш виконувати

постанови Його, і заповіді Його, і зако́ни Його, і що будеш слу́хатися голосу Його.

18 А Господь сьогодні засвідчив тобі, що ти будеш Йому наро́дом ви́браним, як Він наказав був тобі, і що ти вико́нуватимеш усі заповіді Його,

19 і що Він ставить тебе найвищим понад усі наро́ди, яких Господь учинив, на хвалу́, і на ім'я́, і на славу, і що будеш ти для Господа, Бога свого, народом святим, як Він говорив вам.

Зако́н в Обіцянім Краї

27 І наказав Мойсей та Ізраї́леві старші народові, говорячи: „Додержуйте всіх за́повідей, що я сьогодні наказую вам!

2 І станеться того дня, коли ви пере́йдете Йорда́н до того кра́ю, що дає тобі Господь, Бог твій, то поставиш собі велике каміння, і пова́пниш їх вапно́м.

3 І понапи́суєш на них усі слова́ цього Зако́ну, коли пере́йдеш, щоб увійшов ти до того кра́ю, що Господь, Бог твій, дає тобі, край, що тече молоком та медом, як промовляв був Господь, Бог батьків твоїх, до тебе.

4 І станеться, коли ви пере́йдете Йорда́н, поставите те каміння, що я наказую вам сьогодні, на горі Ева́л, і пова́пните їх вапно́м.

5 І збудуєш там же́ртівника для Господа, Бога свого, жертівника з каміння, — не піднесеш над ними заліза.

6 З нетесаного каміння збудуєш же́ртівника Господа, Бога свого, і принесеш на ньому цілопа́лення Господе́ві, Богові своєму.

7 І принесеш на жертву мирні жертви, і будеш там їсти, і будеш тішитися перед лицем Господа, Бога свого.

8 І напишеш на тих камі́ннях усі слова цього Зако́ну дуже вира́зно".

9 І промовляв Мойсей та всі священики-Левити, до всього Ізраїля, говорячи: „Уважай та слухай, Ізраїлю, — ти цього дня став народом Господа, Бога свого.

10 І будеш ти слу́хатися Господа, Бога свого, і будеш виконувати заповіді Його та постанови Його, що я наказую тобі сьогодні".

Прокля́ття з гори Ева́л

11 І наказав Мойсей того дня наро́дові, говорячи:

12 „Оці станут на горі Ґарізі́м, щоб благословляти народ, коли ви пере́йдете Йорда́н: Симео́н, і Леві́й, і Юда, і Іссаха́р, і Йо́сип, і Веніями́н.

13 А оці станут для клятви на горі Ева́л: Руви́м, Ґад, і Аси́р, і Завуло́н, Дан і Нефтали́м.

14 І відповідять Левити, і скажуть до всіх Ізраїлевих мужів сильним голосом:

15 „Прокля́та люди́на, що зробить бовва́на різаного або литого, гидо́ту для Господа, чин різьба́рських рук, і поставить таємно! І відповість увесь наро́д, та й скаже: амі́нь![1]

16 Прокля́тий той, хто легкова́жить свого батька та свою матір! А ввесь народ скаже: амі́нь!

17 Прокля́тий, хто пересуває межу́ свого бли́жнього! А ввесь народ скаже: амі́нь!

18 Прокля́тий, хто робить блудя́чим сліпого в дорозі! А ввесь народ скаже: амі́нь!

19 Прокля́тий, хто перекручує право прихо́дька, сироти та вдови! А ввесь народ скаже: амі́нь!

20 Прокля́тий, хто лягає з жінкою батька свого, бо відкрив він

[1] Амі́нь, гебрейське amen, — правда, певне, згоджуємось, нехай так буде!

подолка *одежі* свого батька! А
ввесь народ скаже: амінь!
21 Прокля́тий, хто лягає з уся-
ким скотом! А ввесь народ скаже:
амінь!
22 Прокля́тий, хто лягає з се-
строю своєю, дочко́ю свого батька
або з дочкою своєї матері! А
ввесь народ скаже: амінь!
23 Прокля́тий, хто лягає з те-
щею своєю! А ввесь народ скаже:
амінь!
24 Прокля́тий, хто вбиває свого
ближнього потаємно! А ввесь на-
род скаже: амінь!
25 Прокля́тий, хто бере підку-
па, щоб забити кого, *пролляти*
кров неповинну! А ввесь народ
скаже: амінь!
26 Прокля́тий, хто не дотримає
слів цього Зако́ну, щоб викону-
вати їх! А ввесь народ скаже:
амінь!"

Благослове́ння тим, хто слухається Господа

28 „І станеться, якщо дійсно бу-
деш ти слухатися голосу Гос-
пода, Бога свого, щоб додержу-
вати ви́конання всіх Його запові-
дей, що я наказую тобі сьогодні, то
поставить тебе Господь, Бог твій,
найвищим над усі народи землі.
2 І при́йдуть на тебе всі оці
благослове́ння, і досягнуть тебе,
коли ти слухатимешся голосу Гос-
пода, Бога свого.
3 Благослове́нний ти в місті, і
благослове́нний ти на полі!
4 Благослове́нний плід утроби
твоєї, і плід твоєї землі, і плід ху-
доби твоєї, по́рід биків твоїх і
котіння ота́ри твоєї!
5 Благослове́нний твій кіш та
ді́жа́ твоя!
6 Благослове́нний ти у вході
своїм, і благослове́нний ти в ви́хо-
ді своїм!
7 Господь учинить, що ворогі́
твої, які повстають на тебе, будуть
побиті перед тобою, — вони од-
нією доро́гою вийдуть навпере́йми
тебе, а сімома́ дорогами втікати-
муть перед тобою.
8 Господь накаже Своєму бла-
гослове́нню *бути* з тобою в ко-
мо́рах твоїх, та в усьому, чого
доторкнеться рука твоя, і благо-
словлятиме тебе в краю́, що Гос-
подь, Бог твій, дає тобі.
9 Господь поставить тебе Собі за
святий народ, як присягнув був
тобі, коли ти будеш доде́ржуватися
за́повідей Господа, Бога твого, і
підеш дорогами Його.
10 І побачать усі народи землі,
що Господнє Ім'я́ кличеться на
тобі, — і будуть боятися тебе.
11 І Господь дасть тобі добрий
при́ріст у пло́ді утроби твоєї, і в
пло́ді худоби твоєї, і в пло́ді поля
твого на тій землі, що Господь
заприсягнув був батькам твоїм,
щоб дати тобі.
12 Господь відчинить для тебе
Свою добру скарбни́цю, небеса́,
щоб дати дощ для кра́ю твого в
ча́сі його, і щоб поблагослови́ти
всякий чин твоєї руки. І ти пози-
чатимеш багатьом народам, а сам
не позичатимеш *ні в кого*.
13 І вчинить тебе Господь голо-
вою, а не хвостом, і ти будеш
тільки ве́рхом, а не будеш до́лом,
коли будеш слухатися заповідей
Господа, Бога свого, що я сьогодні
наказую тобі, щоб додержувати
й виконувати,
14 і не відступиш від усіх тих
слів, що я сьогодні наказую вам,
ані право́руч, ані ліво́руч, щоб
ходити за іншими бога́ми *й* слу-
жити їм.

Прокля́ття на тих, хто не слухається Господа

15 Та станеться, коли ти не
будеш слухатися голосу Господа,

Бога свого, щоб додержувати виконáння всіх Його заповідей та постанов Його, що я сьогодні наказую тобі, то прийдуть на тебе всі оці прокля́ття, і досягнуть тебе:

16 Прокля́тий ти в місті, і прокля́тий ти в полі!

17 Проклятий кіш твій та діжá твоя!

18 Проклятий плід утрóби твоєї та плід твоєї землі, пóрід биків твоїх та котіння отари твоєї!

19 Прокля́тий ти у вході своїм, і проклятий ти в виході своїм!

20 Пошле Господь на тебе прокля́ття, і замі́шання, і нещастя на всякий пóчин твоєї руки, що ти зробиш, аж поки ти не будеш вигублений, і аж поки ти скоро не загинеш через зло твоїх чи́нів, що опустив ти Мене.

21 Приліпить Господь до тебе морови́цю, аж поки вона не вигубить тебе з-над землі, куди ти входиш посісти її.

22 Ударить Господь тебе сухóтами, і пропáсницею, і запáленням, і гаря́чкою, і мечéм, і посу́хою, і іржéю, — і вони будуть гнати тебе, аж поки ти не загинеш.

23 І стане небо твоє, що над твоєю головою, міддю, а земля, що під тобою, залізом.

24 Дасть Господь замість дощу Краєві твоєму ку́ряву, а порох із неба буде схóдити на тебе, аж поки не будеш ти вигублений.

25 Віддасть тебе Господь на порáзку твоїм ворогам. Однією дорогою ти ви́йдеш навперейми його, а сімомá дорогами втікатимеш перед ним, і будеш розпорошений по всіх цáрствах землі.

26 І буде твій труп на їжу для всякого птáства небесного та для худоби зéмної, і не буде *нікого*, хто б їх пополóшив.

27 Ударить тебе Господь єгипетським гнойкóм, ґу́дзами, лишая́ми, стру́пами такими, що не зможеш їх ви́лікувати.

28 Ударить тебе Господь божевіллям, і сліпотóю, і туподу́мством.

29 І будеш ти мáцати в південь, як мáцає сліпий у тéмряві, і не матимеш повóдження в дорогах своїх, і будеш ти по всі дні тільки ути́скуваний та грабóваний, та не буде кому боронити.

30 Одру́жишся з жінкою, та хто інший лежатиме з нею. Хату збудуєш, та в ній не сидітимеш. Засадиш виноградника, та не будеш користатися ним.

31 Заколений буде віл твій на очáх твоїх, та їсти не будеш із нього. Твій осел буде заграбóваний перед тобою, і не вернеться до тебе. Отáра твоя віддана буде ворогам твоїм, і не буде кому боронити тебе.

32 Сини твої та дóчки твої будуть віддані іншому нарóдові, а очі твої будуть бачити й гинути за ними цілий день, а твоя рука не матиме сили.

33 Плід твоєї землі та ввесь труд твій поїсть народ, якого ти не знав, а ти будеш тільки ути́скуваний та гнóблений по всі дні.

34 І ти збожевóлієш від того, що бачитимуть очі твої.

35 Ударить тебе Господь злим гнойкóм на колінах і на стéгнах, від якого не зможеш ви́лікуватися, від стопи ніг твоїх і аж до чéрепа твого.

36 Відведé Господь тебе та царя твого, якого поставиш над собою, до народу, якого не знав ти та батьки́ твої, і ти будеш служити там іншим богáм, — дéреву та кáменеві.

37 І станеш ти страхіттям, поговóром та посміхóвищем серед усіх нарóдів, куди відведé тебе Господь.

38 Багато насіння ви́несеш на поле, та мало збереш, — бо пожере́ його сарана́.
39 Позасаджуєш виноградники й будеш обробляти, та не будеш пити вина й не будеш збирати, — бо пожере його черва́.
40 Будуть у тебе оливки по всім кра́ї твоїм, та оливою не будеш маститися, — бо поспада́є оливка твоя.
41 Ти поро́диш синів і дочо́к, та не будуть для тебе вони, — бо підуть у неволю.
42 Усяке твоє де́рево та плід твоєї землі обсяде черва́.
43 Прихо́дько, що серед тебе, піднесеться понад тебе ви́соко-ви́соко, а ти зійдеш низько-низько.
44 Він тобі позичатиме, а ти йому не позичатимеш, він стане головою, а ти станеш хвостом.
45 І при́йдуть на тебе всі оці прокля́ття, і будуть гнати тебе, і доженуть тебе, аж поки ти будеш ви́гублений, бо не слухав ти голосу Господа, Бога свого, щоб виконувати заповіді Його та постанови Його, що Він наказав був тобі.
46 І будуть вони на тобі на озна́ку та на до́каз, та на насінні твоєму аж навіки.
47 За те, що не служив ти Господе́ві, Богові своєму, у радості та в добрі серця, із рясно́ти всього,
48 то будеш служити во́рогові своєму, якого Господь пошле на тебе, у голоді, і в пра́гненні, і в наготі, і в недостатку всього, а він дасть залізне ярмо́ на твою шию, аж поки вигубить тебе.
49 Господь нанесе на тебе народ іздале́ка, з кінця землі, *так*, як летить орел, народ, що мови його ти не розумієш,
50 народ жорсто́кий, що не зважатиме на staро́го, а для юнака́ не буде милости́вий.
51 І він буде жерти плід твоєї худоби та плід твоєї землі, аж поки вигубить тебе, і він не позоставить тобі збіжжя, *ані* виноградного со́ку, ані оливи, *ані* по́роду биків твоїх, ані коті́ння ота́ри твоєї, аж поки вигубить тебе.
52 І він буде облягати тебе в усіх твоїх бра́мах, аж поки порозвалює по всім твоїм кра́ї твої міцні і укріплені му́ри, на які ти надіявся, і буде гноби́ти тебе в усіх твоїх брамах по всім твоїм кра́ї, що дав тобі Господь, Бог твій.
53 І будеш ти їсти плід утро́би своєї, тіло синів своїх та дочо́к своїх, що дав тобі Господь, Бог твій, в обло́зі та в у́тиску, яким буде гноби́ти тебе твій ворог.
54 Кожен найлагідні́ший серед тебе й найбільше ви́пещений, — буде око його лихе на брата свого, і на жінку ло́ня свого, і на решту синів своїх, що позоставить *їх ворог*,
55 щоб не дати ані о́дному з них тіла синів своїх, що буде він їсти, бо йому не позоста́неться нічого в обло́зі та в у́тискові, яким буде утиска́ти тебе твій ворог по всіх твоїх брамах.
56 Найлагідні́ша між тобою й найбільше ви́пещена, що через пе́щення та ніжність не про́бувала ставити на землю стопи́ своєї ноги, — зле буде око її на мужа ло́ня свого, і на сина свого, і на дочку́ свою,
57 і на по́слід, що виходить з-поміж ніг її *при породі*, і на дітей своїх, що поро́дить, — бо поїсть їх таємно через недостаток усього в обло́зі та в у́тиску, яким буде гноби́ти тебе твій ворог у брамах твоїх.
58 Якщо ти не будеш доде́ржувати, щоб виконувати всі слова́

цього Закóну, написані в цій книзі, щоб боятися того славного й страшнóго Йменння Господа, Бога твого,
59 то Господь наведé надзвичайні порази на тебе, та порази на насіння твоє, порази великі та певні, і хвороби злі та постійні.
60 І наведé Він на тебе всякий єгипетський біль, якого боявся ти, а він пристане до тебе.
61 Також усяку хворобу та всяку поразу, що не написана в книзі цього Закóну, — наведé їх Господь на тебе, аж поки бýдеш ти вигублений.
62 І позостане вас мало, — зáмість того, що були ви, щодо числéнности, як зóрі небесні, — бо ти не слухався голосу Господа, Бога свого.
63 І станеться, як Господь радів був вами, коли робив вам добро, і коли розмнóжував вас, так буде радіти Господь вами, коли вигублятиме вас та коли винищуватиме вас, — і ви будете вирвані з-над цієї землі, куди ти входиш посісти її.
64 І розпорóшить тебе Господь серед усіх народів від кінця землі й аж до кінця землі, і ти служитимеш там іншим богáм, яких не знав ані ти, ані батьки твої, — дéреву та кáменеві.
65 І поміж цими народами не будеш ти спокійний, і не буде місця спочинку для стопи твоїх ніг. І Господь дасть тобі там серце тремтяче, і ослáблення очей, і омлівáння душі.
66 І буде життя твоє висіти *на волоску* перед тобою і ти боятимешся вдень та вночі, і не будеш певний свого життя.
67 Уранці ти скажеш: „О, якби вечір!“, а ввечері скажеш: „О, якби рáнок!“ зо стрáху серця свого, що будеш боятися, та з видіння очей своїх, що будеш бачити.
68 І верне тебе Господь до Єгипту на кораблях тією дорогою, про яку я казав тобі, що вже більше не побачиш її, і там ви продаватиметеся ворогам своїм за рабів та за невільниць, — та не буде покупця“.
69 Оце слова заповіту, що наказав був Господь Мойсеєві скласти з Ізраїлевими синами в моавському краї, окрім того заповіту, що склав був із ними на Хориві.

Виконуйте заповіта Господнього

29 І скликав Мойсей усього Ізраїля та й сказав їм: „Ви бачили все, щó зробив був Господь на ваших очáх в єгипетськім крáї фараонові, і всім рабам його та всьому його крáєві, —
2 ті великі випробування, що бачили очі твої, ті великі ознаки та чýда,
3 та не дав вам Господь серця,[1] щоб пізнати, і очей, щоб бачити, і ушей, щоб слухати, аж до дня цього.
4 І провадив я вас сорок літ пустинею, — не зужилися одежі ваші на вас, а чóбіт твій не зужився на твоїй нозі.
5 Не їли ви хліба, і вина та п'янкóго напóю не пили ви, щоб пізнати, що Я — Господь, Бог ваш.
6 А коли ви прийшли до цього місця, то вийшов був навперéйми вас на війну Сигóн, цар хешбóнський, та Оґ, цар башáнський, — і побили ми їх,
7 і забрали ми їхній край, та й дали його на спáдок Рувимовим та Ґадовим та половині племени Манасіїного.

[1] Слово "серце" в Біблії частіше визначає "розум."

8 Додержуй же слів цьогó запо-
віту, і виконуй їх, щоб мали ви
повóдження в усьому, щó будете
робити.
9 Ви стоїтé сьогодні всі перед
лицем Господа, Бога вашого: гó-
лови ваші, племéна ваші, старші
ваші та урядники ваші, усякий
Ізраїлів муж,
10 діти ваші, ваші жінки́ та твій
прихóдько, що посеред табóрів
твоїх від колія́ дров твоїх аж до
черпачá твоєї води,
11 щоб ти ввійшов у заповіт
Господа, Бога свого, та в клятву
Його, що Господь, Бог твій, сьо-
годні складає з тобою,
12 щоб поставити сьогодні тебе
народом для Себе, а Він буде
тобі Богом, як Він говорив був
тобі, і як присягнув був бать-
кáм твоїм, Авраамові, Ісакові та
Якову.
13 І не з вами самими я складаю
цього заповіта та цю клятву,
14 але теж і з тим, хто тут з нами
сьогодні стоїть перед лицем Гос-
пода, Бога нашого, *так* і з тим,
хто сьогодні не з нами тут.
15 Бо ви знаєте, що ми сиділи
були в єгипетськім краї, і що ми
прохóдили серед тих народів, які
ви перейшли́,
16 І ви бачили їхні огиди та
їхніх боввáнів, дерево та камінь,
срібло та золото, що з ними.
17 *Стережіться*, щоб не був
серед вас чоловік або жінка, або
рід, або плéм'я, що серце його
сьогодні відвертáється від Госпо-
да, Бога нашого, щоб піти служи-
ти богам цих народів, щоб не був
серед вас корінь, що вирóщує їдь
та поли́н,
18 щоб не було, що коли він
почує словá цього прокля́ття, то
поблагословиться в серці своїм,
говорячи: Мир буде мені, хоч і
ходитиму в сваволі свого серця.
Тоді загине і напóєний, і спрáгне-
ний.
19 Не захоче Господь простити
йомý, бо тоді запáлиться Господ-
ній гнів та лютість Його на цього
чоловіка, і буде лежати на ньому
все прокляття, написане в цій
книзі, і Господь витре ім'я́ його
з-під неба.
20 І відділить його Господь на
зло від усіх Ізраїлевих племéн,
згідно з усімá прокляттями запо-
віту, написаного в цій книзі За-
кóну.
21 І скаже останнє покоління,
ваші сини, що постануть за ва-
ми, і чужий, що при́йде з дале-
кої країни, і побачить порази цьо-
го Крáю та його хвороби, які
пошлé Господь на нього:
22 сірка та сіль, погорілище —
уся земля його, не буде вона засі-
ювана, і не пустить росли́н, і не
зі́йде на ній жодна трава, як по
знищенні Содóму та Гомóри, Адми
та Цевоїму, що поруйнував був
Господь у гніві Своїм та в люті
Своїй.
23 І скажуть усі ті нарóди:
„Для чого Господь зробив так
цьому крáєві? Що *то за* горіння
цього великого гніву?"
24 І скажуть: „За те, що вони
покинули заповіта Господа, Бога
свóїх батьків, якого Він склав був
із ними, коли вивóдив їх з єги-
петсього крáю.
25 І вони пішли, і служили ін-
шим богам, і вклонялися їм, бо-
гам, що не знали їх, і що Він не
приділив їм.
26 І запалився Господній гнів
на цей край, щоб навести на нього
все прокляття, написане в цій
книзі.
27 І вирвав їх Господь з-над
цієї землі в гніві, і в люті, і в
великім обýренні, та й кинув їх до
іншого крáю, як цього дня.

28 Закрите те, що є Господа, Бога нашого, а відкрите — наше та наших синів аж навіки, щоб вико́нувати всі слова́ цього Зако́ну“.

Нагорода за виконання Господнього заповіту

30 І станеться, коли прийдуть на тебе всі ці слова́, благослове́ння та прокля́ття, що я дав перед тобою, і ти візьмеш їх до свого серця серед усіх цих народів, куди закинув тебе Господь, Бог твій,

2 і ти наве́рнешся до Господа, Бога свого, і будеш слухатися Його голосу в усьому, що я сьогодні тобі наказую, ти та сини твої, усім своїм серцем та всією своєю душею,

3 то пове́рне з неволі Господь, Бог твій, тебе, і змилосе́рдиться над тобою, і зно́ву позбирає тебе зо всіх народів, куди розпоро́шив тебе Господь, Бог твій.

4 Якщо буде твій вигна́нець на кінці неба, *то й* звідти позбирає тебе Господь, Бог твій, і звідти Він візьме тебе.

5 І введе́ тебе Господь, Бог твій, до кра́ю, що посіли батьки твої, і ти посядеш його, і Він учинить добро тобі, і розмно́жить тебе більше за батьків твоїх.

6 І обріже Господь, Бог твій, серце твоє та серце насіння твого, щоб ти любив Господа, Бога свого, усім своїм серцем та всією душею своєю, щоб жити тобі.

7 І дасть Господь, Бог твій, усі ці прокля́ття на ворогів твоїх, та на тих, хто нена́видить тебе, хто гнав тебе.

8 А ти ве́рнешся, і бу́деш слу́хатися Господнього голосу, і будеш вико́нувати всі Його заповіді, які я сьогодні наказую тобі.

9 І зробить Господь, Бог твій, що будеш ти мати на́дмір у кожному чині своєї руки, у пло́ді утро́би своєї, і в пло́ді худоби своєї, і в плоді своєї землі на до́бре, бо Господь зно́ву буде радіти тобою на добро, як радів був твоїми батька́ми,

10 коли будеш слухатися голосу Господа, Бога свого, щоб дотримувати заповіді Його та постанови Його, написані в цій книзі Зако́ну, коли наве́рнешся до Господа, Бога свого, усім серцем своїм та всією душею своєю,

11 бо ця заповідь, що я сьогодні наказую тобі, не тяжка́ вона для тебе, і не дале́ка вона.

12 Не на небі вона, щоб сказати: Хто зійде на небо для нас, та нам її візьме і нам оголо́сить, а ми будемо виконувати її?

13 І не по тім боці моря вона, щоб сказати: Хто піде для нас на той бік моря, і візьме її нам, і оголо́сить її нам, а ми будемо виконувати її?

14 Бож дуже близька́ до тебе та річ, — вона в устах твоїх та в серці твоїм, щоб виконувати її.

15 Дивися: я сьогодні дав перед тобою життя та добро, і смерть та зло.

16 Бо я сьогодні наказую тобі любити Господа, Бога свого, ходити Його дорогами, та додержувати заповіді Його, і постанови Його, і зако́на Його, щоб ти жив, і розмножився, і поблагосло́вить тебе Господь, Бог твій, у краї, куди ти входиш на насліддя.

17 А якщо серце твоє відве́рнеться, і не будеш ти слухатися, і даси себе зве́сти, і станеш вклонятися іншим бога́м, і будеш їм служити,

18 я сьогодні представив вам, що конче погинете ви, недовго житимете на цій землі, до якої ти перехо́диш Йорда́н, щоб увійти туди на оволоді́ння її.

19 Сьогодні взяв я за свідків
проти вас небо й землю, — життя
та смерть дав я перед вами, бла-
гословення та прокляття. І ти
вибери життя, щоб жив ти та
насіння твоє,
20 щоб любити Господа, Бога
свого, щоб слухатися голосу Його
та щоб линути до Нього, бож Він
життя твоє, і довгота днів твоїх,
щоб сидіти на цій землі, яку за-
присягнув Господь батькам твоїм
Авраамові, Ісакові та Якову, дати
їм".

Настановлення Ісуса

31 І пішов Мойсей, і промовляв
до всього Ізраїля оці слова,
2 та й сказав їм: „Я сьогодні
віку ста й двадцяти літ. Не можу
вже виходити та входити, і Гос-
подь сказав мені: Не перейдеш ти
цього Йордану.
3 Господь, Бог твій, — Він піде
перед тобою, Він вигубить ці на-
роди перед тобою, і ти заволодієш
ними. Ісус перейде перед тобою,
як говорив був Господь.
4 І зробить їм Господь, як зро-
бив був Сигонові та Оґові, аморей-
ським царям та їхньому краєві,
яких вигубив Він.
5 І дасть їх Господь перед вас,
а ви зробите їм згідно з усією
заповіддю, що я вам наказав був.
6 Будьте сильні та відважні, не
бійтеся, не лякайтеся перед ними,
бо Господь, Бог твій, Він Той, хто
ходить з тобою, — не опустить Він
тебе й не покине тебе".
7 І покликав Мойсей Ісуса, та й
до нього сказав на очах усього
Ізраїля: „Будь сильний та від-
важний, бо ти ввійдеш з цим на-
родом до того краю, якого Гос-
подь заприсягнув їхнім батькам,
щоб їм дати, і ти даси їм його на
спадок.
8 А Господь, Він Той, що піде
перед тобою, — не опустить тебе й
не покине тебе, — не бійся й не
лякайся".
9 І написав Мойсей цього За-
кона, та й дав його до священиків,
Левієвих синів, що носять ков-
чега Господнього заповіту, та до
всіх Ізраїлевих старших.

Читати Закона перед усім Ізраїлем!

10 І наказав їм Мойсей, гово-
рячи: „У кінці семи літ, окресле-
ного часу року відпущення, у свя-
то Кучок,
11 коли прийде ввесь Ізраїль
з'явитися перед лицем Господа,
Бога свого, у місці, яке вибере
Він, будеш читати цього Закона
перед усім Ізраїлем до їхніх ушей.
12 Збери той народ, — чоло-
віків, і жінок, і дітей, і приходька
свого, що в твоїх брамах, щоб
вони чули й щоб навчалися, і
боялися Господа, Бога вашого,
і додержували виконувати всі сло-
ва цього Закону.
13 А їхні сини, що не знали, бу-
дуть чути та навчатися боятися
Господа, Бога вашого, по всі дні,
що ви житимете на цій землі,
куди ви переходите Йордан, щоб
посісти її".

Ізраїль відхилиться від Господа

14 І сказав Господь до Мойсея:
„Оце наблизилися дні твої до смер-
ти. Поклич Ісуса, і станьте в
скинії заповіту, а Я йому нака-
жу". І пішов Мойсей та Ісус, і
стали в скинії заповіту.
15 І появився Господь у скинії
в стовпі хмари, і став той стовп
хмари біля скинійного входу.
16 І сказав Господь до Мойсея:
„Ось ти спочинеш[1] з батьками
своїми, а цей народ устане та й

[1] В оригіналі: ляжеш, šocheв : лежачий.

буде блудодіяти з богами того чужого Кра́ю, куди він увіхо́дить, щоб бути в сере́дині його, і покине Мене, і зламає заповіта Мого, що склав був Я з ним.
17 І того дня запа́литься Мій гнів на нього, і Я покину їх, і схова́ю Своє лице від них, а він буде знищений, і зна́йдуть його числе́нні нещастя та у́тиски. І скаже він того дня: „Хіба не через те, що нема в мене мого Бога, знайшли мене ці нещастя?“
18 А Я того дня конче схова́ю лице Своє через усе те зло, що зробив він, бо зверну́вся до інших богів.

Пісня

19 А тепер запишіть собі оцю пісню, і навчи її Ізраїлевих синів. Вклади її в їхні уста, щоб була мені ця пісня за свідка на Ізраїлевих синів.
20 Коли Я введу́ його до тієї землі, яку присягнув його батька́м, що тече молоком та медом, і він буде їсти й наси́титься, і потовстіє, і звернеться до інших богів, і будуть служити їм, а Мене кинуть з обра́зою, і зламає він заповіта Мого,
21 то станеться, коли зна́йдуть його численні нещастя та утиски, що пісня ця стане проти нього за свідка, бо вона не забу́деться з уст насіння його. Бо Я знаю наставлення *серця* його, що він чинить сьогодні, перше ніж введу його до того кра́ю, що Я присягнув“.
22 І написав Мойсей ту пісню того дня, і навчив її Ізраїлевих синів.
23 І наказав він Ісусові, Нави́новому синові, та й сказав: „Будь сильний та відважний, бо ти впрова́диш Ізраїлевих синів до того кра́ю, що Я присягнув їм, а Я буду з тобою“.
24 І сталося, як Мойсей скінчи́в писати слова цього Зако́ну до книги аж до кінця їх,
25 то Мойсей наказав Леви́там, що носять ковче́га Господнього заповіту, говорячи:
26 „Візьміть книгу цього Зако́ну, і покладіть її збоку ковче́га заповіту Господа, Бога вашого, і вона буде там на тебе за свідка.
27 Бо я знаю неслухня́ність твою та тверду́ твою шию. Бо ще сьогодні, коли я живу з вами, ви були́ неслухня́ні Господе́ві, а тим більш *будете* по смерті моїй!
28 Зберіть до мене всіх старши́х ваших племе́н та урядників ваших, а я буду промовляти до їхніх ушей ці слова́, і покличу небо й землю на свідчення проти них.
29 Бо я знаю, що по смерті моїй, псуючися, зіпсуєтеся ви, і відхилитесь з тієї дороги, яку я наказав вам, і в кінці днів спітка́є вас нещастя, коли будете робити зло в Господніх оча́х, щоб гніви́ти Його чином своїх рук“.
30 І промовляв Мойсей до ушей всієї Ізраїлевої громади слова́ оцієї пісні аж до закінчення їх:

Передсмертна Мойсеєва пісня

32 „Слухай, небо, а я говори́тиму,
і хай почує земля мову уст моїх!
2 Нехай ллється наука моя, мов той дощ,
хай тече, як роса́, моя мова,
як кра́плі дощу на траву,
та як зли́ва на зелень.
3 Як буду я кли́кати Йме́ння Господнє,
то славу віддайте ви нашому Богові!
4 *Він* Скеля, *а* діло Його доскона́ле,

всі бо дороги Його справедливі, —
Бог вірний, і кривди немає *в Ньому*,
справедливий і праведний Він.
5 Зіпсулись вони, — не Його то сини,
покоління невірне й покручене.
6 Чи тим віддасте Господеві,
народе нікчемний й немудрий?
Чи ж не Він — Батько твій, твій Творець?
Він тебе вчинив, і Він міцно поставив тебе.
7 Пам'ятай про дні давні,
розважайте про роки усіх поколінь, —
запитай свого батька, і покаже тобі
твоїх *тих* старших, а вони тобі скажуть.
8 Як Всевишній народам спадок давав,
коли Він розділяв синів людських,
Він поставив границі народам
за числом Ізраїлевих синів.
9 Бо частка Господня — народ Його,
Яків — відміряний уділ спадщини Його.
10 Знайшов Він його на пустинній землі
та в степу завивання пустельних *гієн*,
та й його оточив, уважав Він за ним,
зберігав Він його, як зіницю *оту* свого ока.
11 Як гніздо своє будить орел,
як ширяє він понад своїми малятами,
крила свої простягає,
бере їх, *та* носить їх він на рамені крилатім своїм, —
12 *так* Господь Сам провадив його,
а бога чужого при нім не було.
13 Він його садовив на висотах землі,
і він їв польові врожаї,
Він медом із скелі його годував,
і оливою з скельного кременя,
14 маслом з худоби великої та молоком від худоби дрібної,
разом із лоєм ягнят та баранів
з Башану й козлів, разом з *такою* пшеницею,
як лій на нирках,
і кров виноградної ягоди пив ти вином.
15 І потовстів Єшурун[1]
та й брикатися став.
І ти потовстів, погрубів, став гладкий.
І покинув він Бога, що його створив,
і Скелю спасіння свого злегковажив.
16 Чужими *богами* Його роздражнили,
Його розгнівили *своїми* гидотами.
17 Вони демонам жертви складали, не Богу,
складали богам, що не відали їх,
новим, що недавно прийшли, —
не лякалися їх батьки ваші!
18 Забуваєш ти Скелю,[1] Яка породила тебе,
і забуваєш ти Бога, що тебе народив.
19 І побачив Господь, та й зненавидів *їх*,

[1] Єшурун — праведний, улюблений, друга назва Ізраїля.
[2] Скеля — це Господь Бог.

через гнів на синів Своїх і
на дочóк Своїх,
20 та й сказав: „Лице Я Своє
заховаю від них,
побачу, який їх кінéць,
бо вони покоління розбéще-
не,
діти, що в них нема віри.
21 Роздражни́ли Мене вони
тим, хто не Бог,
Мене розгніви́ли своїми
марнóтами,
тому роздражню́ Я їх тим,
хто не нарóд, —
нерозумним нарóдом роз-
гніваю їх.
22 Бо був загорівся огонь Мого
гніву,
і нали́вся він аж до шеóлу
найглибшого,
і він землю поїв та її вро-
жай,
і спалив був підвáлини гір.
23 Я на них нагромáджу не-
щастя,
зуживу́ Свої стріли на них.
24 Будуть ви́снажені вони го-
лодом,
і поїджені будуть огнем та
зарáзою лютою,
і зу́ба звіри́ни нашлю Я на
них,
з отрутою плазунів по землі.
25 Надворі забивáтиме меч,
а в кімнáтах — страхіття,
як юнакá, так і дівчину,
грудне́ немовля́ з чоловіком
поси́вілим.
26 Я сказав: Повигу́блюю їх,
відірву́ від людей їхню па-
м'ять,
27 та це Я відклав з-за воро-
жого гніву,
щоб проти́вники їх не згор-
ди́лися,
щоб вони не сказали: Під-
нéслася наша рука,
і не Господь учинив усе
це.
28 Бо вони — люд безрадний,
і нема в них розумувáння.
29 Коли б були мудрі вони,
зрозуміли б оце,
розсудили б були́ про кі-
нець свій.
30 Як може один гнати тисячу,
а два — проганять десять
тисяч,
коли то не те, що їх про-
далá їхня Скеля,
і Господь видав їх?
31 Не така бо їх скеля, як на-
ша та Скéля,
хай су́дять самі вороги.
32 Бо їх виноград — з вино-
граду содóмського
та з піль тих гомóрських,
винні ягоди їхні — отру́йні
то я́годи,
вони грóна гіркóти для
них.
33 вино їхнє — зміїна отру́та
і гадю́ча погибельна їдь!
34 Чи зáмкнене в Мене не це,
у скарбни́цях Моїх запечá-
тане?
35 Моя пімста й відплáта на
час,
коли їхня ногá посковз-
нéться,
бо близьки́й день поги́белі
їх,
поспішає майбутнє для них.
36 Бо розсудить Господь Свій
нарóд,
і змилосéрдиться Він над
Своїми рабами,
як побачить, що *їхня* рука
ослабіла,
і нема ні невільного, ані
вільного.
37 І Він скаже *тоді*: Де їх
бóги,
де скеля, що в ній похо-
вались вони,
38 що їли вони лій кривавих їх
жéртов,
пили вино жéртов їх литих?

Нехай встануть і вам допоможуть,
і хай будуть покровом для вас.
39 Побачте тепер, що Я — Я є Той,
і Бога немає крім Мене.
Побиваю й ожи́влюю Я,
і не врятує ніхто від Моєї руки.
40 Бо до неба підно́шу Я руку Свою
та й кажу́: Я навіки Живий!
41 *Поправді кажу вам*: Я вістря Свого меча нагострю́,
і рука Моя схо́питься суду,
тоді відімщу́ Я Своїм ворогам,
і Своїм ненави́сникам Я відплачу́.
42 Я стріли Свої понапо́юю кров'ю, —
а Мій меч поїда́тиме м'ясо,
кров'ю забитого й бра́нця,
головами кучма́тими ворога.
43 Радійте, погани, з наро́дом Його,
бо Він відімсти́ться за кров Своїх *всіх* рабів,
і пімсту поверне Своїм ворогам,
і ви́купить землю Свою, Свій наро́д".

44 І прийшов Мойсей, і промовляв всі слова́ цієї пісні до ушей наро́ду, він та Ісус, син Нави́нів.

45 А коли Мойсей скінчи́в промовляти всі ці слова до всього Ізраїля,

46 то сказав він до них: „Приложіть свої серця́ до всіх тих слів, які я сьогодні чинив свідками проти вас, що ви накажете їх своїм синам, щоб додержували виконувати всі слова́ цього Зако́ну.

47 Бо це для вас не слово порожнє, — воно життя ваше, і цим словом ви продо́вжите дні на цій землі, куди ви перехо́дите Йордан, щоб посісти її".

Мойсей побачить Обіцяний Край

48 І Господь промовляв до Мойсея того самого дня, говорячи:

49 „Вийди на ту го́ру Аварі́м, на гору Нево́, що в моавському кра́ї, що навпроти Єрихону, і побач ханаанський край, що Я даю Ізраїлевим синам на володіння.

50 І вмри на горі, куди ти вийдеш, і долучися до своєї рідні, як помер був твій брат Ааро́н на Гор-горі, і долучився до своєї рідні,

51 за те, що ви спроневірилися були Мені серед Ізраїлевих синів при воді Меріви в Кадешу на пустині Цін, за те, що ви не освятили Мене серед Ізра́їлевих синів.

52 Бо знавпроти побачиш ти той край, та не ввійдеш туди, до того кра́ю, що Я даю Ізраїлевим синам".

Мойсеєве благослове́ння Ізраїлевим племенам

33 А оце благослове́ння, яким поблагословив Ізраїлевих синів Мойсей, чоловік Божий, перед своєю смертю,

2 та й сказав:
„Госпо́дь від Сіна́ю прибув,
і зійшов від Сеїру до них,
появився у світлі з Пара́ну гори,
і прийшов із Меріви Каде́шу.[1]
По прави́ці Його — огонь Зако́ну для них.
3 Теж наро́ди Він любить.
Всі святії його́ — у руці Твоїй,

[1] Або: із тьмами святих.

і вони припадають до ніг
Твоїх,
слухають мови Твоєї.
4 Дав Мойсей нам Закона,
спадщину зборові Якова.
5 І був Він царем в Єшуруні,
як народнії голови разом
збирались,
племена Ізраїлеві.
6 Рувим хай живе, і нехай не
помре,
і число люду його нехай
буде велике".
7 А це про Юду. І він сказав:
„Почуй, Господи, голосу
Юди,
і до народу його Ти впро-
вадиш його.
Йому воюватимуть руки йо-
го,
а Ти будеш поміч *йому* на
його ворогів".
8 А про Левія сказав:
„Твій туммім
і твій урім — для чоловіка
святого Твого,
що його Ти був випробував
у Массі,
що суперечку з ним мав над
водою Меріви,
9 що каже про батька свого та
про матір свою: „Не бачив
тебе",
що братів своїх не пізнає,
і не знає синів своїх, —
бо додержують слова Твого,
і вони заповіту Твого стере-
жуть.
10 Навчають вони про права
Твої Якова,
а про Закона Твойого —
Ізраїля,
приносять кадило Тобі
та на жертівник Твій цілo-
палення.
11 Поблагослови його силу, о
Господи,
а чин його рук уподобай
Собі.
Поламай стегна тим, що ста-
ють проти нього,
та ненависть мають на ньо-
го, —
щоб *більш* не повстали во-
ни!"
12 Про Веніямина сказав:
„Він Господній улюбленець,
перебуває безпечно при
Ньому,
а Він окриває його цілий
день
і в раменах Його спочиває".
13 А про Йосипа він сказав:
„Благословенний від Гос-
пода край
Його дарами з неба,
з роси та з безодні, що
долі лежить,
14 і з дару врожаїв від сонця,
і з дару рослини від міся-
ців,
15 і з верхів'я гір сходу,
і з дару відвічних пагірків,
16 і з дару землі та її повноти.
А милість Того, що в тер-
новім кущі пробував,
нехай прийде на голову Йо-
сипа
та на тім'я вирізненого між
братами своїми.
17 Величність його — як вола
його перворідного,
а роги його — роги буйво-
ла, —
ними буде колоти народи
всі разом,
аж до кінців землі,
а вони — міріяди Єфремові,
а вони — Манасіїні тисячі".
18 А про Завулона сказав:
„Радій, Завулоне, як бу-
деш виходити,
і ти, Іссахаре, у наметах
своїх!
19 Вони кличуть народи на го-
ри,
приносять там праведні
жертви,

бо будуть вони споживати достáток морськúй
та скарби, зариті в піскý".
20 А про Ґада сказав:
,,Благословенний, хто Ґáда розшúрює!
Він ліг, як левúця,
і жере рам'я́ й чéреп.
21 Забезпечив він чáстку для себе,
бо там чáстка прихóвана від Праводавця,
і прийшов *із* головами нарóду,
виконав правду Господню
і Його постанови з Ізраїлем".
22 А на Дáна сказав:
,,Дан левів левчýк,
що з Башáну вискакує".
23 А на Нефталúма сказав:
,,Нефталúм ситий мúлістю,
і повен Господнього благословéння, —
захід та південь посядь!"
24 А про Асира сказав:
,,Асúр благословенний найбільше з синів,
уподóбаний серед братів своїх,
і в оливу вмочає він нóгу свою.
25 Залізо та мідь — то запóра твоя,
а сила твоя — як *усі* твої дні.
26 Немає *такого*, як Бог, Єшурýне,
що їде по небу на поміч тобі,
а Своєю велúчністю *їде* на хмарах.
27 Покрóва твоя — Бог Предвічний
і ти в вічних рамéнах *Його*.
І вигнав Він ворога перед тобою,
і сказав: Повинищуй *його*!
28 І перебуває Ізраїль безпечно, самотно,
він Яковове джерелó в краї збіжжя й вина,
а небо його сипле крáплями рóсу.
29 Ти блаженний, Ізраїлю!
Який *інший* нарóд, якого спасає Господь, як тебе?
Він Щит допомоги твоєї,
і Меч Він твоєї велúчности.
І будуть твої вороги при тобі упокóрюватись,
а ти по висóтах їх будеш ступати".

Смерть Мойсея

34 І вийшов Мойсей із моáвських степів на гóру Невó,
на верхів'я Пісґí, що навпроти
Єрихóну, а Госпóдь дав йому побачити
ввесь край: Ґілеáд аж до
Дáну,
2 і ввесь Нефталúм, і край Єфрема
та Манасії, і ввесь край Юди
аж до Остáннього моря,
3 і південь, і рівнину долини
Єрихóну, пальмового міста аж до
Цоару.
4 І сказав Господь до нього:
,,Оце той край, що Я присягнув
Авраамові, Ісакові та Якову, говорячи:
Насінню твоєму Я дам
його. Я вчинив, що ти бачиш
його власними очима, та туди не
перéйдеш".
5 І впокóївся там Мойсей, Господній
раб, у моавському крáї на
прúказ Господа.
6 І похований він у долині в
моавському крáї навпроти Бет-Пеору,
і ніхто не знає ґрóбу його
аж до цього дня.
7 А Мойсей був віку ста й двадцятú
літ, коли він помер, *та* не
затéмнилось око його, і волóгість[1]
його не зменшилась.
8 І оплакували Мойсея Ізраїлеві
сини в моавських степáх

[1] Волóгість — живна сила людини, живні соки його, міць.

тридцять день, та й покінчи́лися
дні опла́кування жало́би за Мой-
сеєм.
9 А Ісус, син Нави́нів, був пов-
ний духа мудрости, бо Мойсей
поклав свої руки на нього. І
слухали його Ізраїлеві сини, і
робили, як Господь наказав був
Мойсеєві.
10 І не появився вже в Ізраїлі
пророк, як Мойсей, що знав його
Господь обличчя-в-обличчя,
11 щодо всіх ознак та чуд, що
Господь послав його чинити в єги-
петськім краї фараонові й усім
рабам його та всьому його краєві,
12 і щодо всієї тієї сильної
руки, і щодо всього того стра́ху
великого, що Мойсей чинив на оча́х
усього Ізраїля.

КНИГА

ІСУСА НАВИНА

(Книга Єго́шуї)

Нака́з Божий перейти Йордан

1 І сталося по смерті Мойсея,
раба Божого, і сказав Господь
до Ісуса, сина Нави́нового[1], Мой-
сеєвого слуги, говорячи:
2 „Мойсей, раб Мій, помер. А
тепер уставай, перейди цей Йор-
да́н ти та ввесь народ цей до того
кра́ю, що Я даю їм, Ізраїлевим
синам.
3 Кожне місце, що стопа́ ноги
вашої сту́пить на ньому, Я дав
вам, як Я говорив був Мойсеєві.
4 Від пустині й цього Лива́ну й
аж до Великої Річки, річки Ефра́-
ту, увесь край хітте́ян, і аж до
Великого моря на за́хід буде ваша
границя.
5 Не встоїть ніхто перед тобою
по всі дні життя твого. Як був
Я з Мойсеєм, *так* буду з тобою, —
не за́лишу́ тебе й не покину тебе.
6 Будь сильний та відва́жний,
бо ти зробиш, що народ цей по-
сяде той край, що Я присягнув
був їхнім батька́м дати їм.

[1] В гебрейськім тексті Jehošua bin-Nun, — Єго-
шуя син Нунів.

7 Тільки будь дуже сильний та
відважний, щоб доде́ржувати чи-
нити за всім тим Зако́ном, що
наказав був тобі Мойсей, Мій раб,
— не відхи́лишся від нього ні
право́руч, ні ліво́руч, щоб щастило
тобі в усьому, де ти будеш ходити.
8 Нехай книга цього Зако́ну
не відійде від твоїх уст, але будеш
розду́мувати про неї вдень та вно-
чі, щоб доде́ржувати чинити все,
що написано в ній, бо тоді зробиш
щасливими доро́ги свої, і тоді буде
щастити тобі.
9 Чи ж не наказав Я тобі: будь
сильний та відва́жний? Не бійся
й не лякайся, бо з тобою Госпо́дь,
Бог твій, у всьому, де́ ти будеш
ходити“.
10 І наказав Ісус урядникам
наро́ду, говорячи:
11 „Перейдіть посеред табо́ру, і
накажіть наро́дові, говорячи: При-
готуйте собі пожи́ву на дорогу, бо
по трьох днях ви перехо́дите цей
Йорда́н, щоб увійти посісти той
край, що Господь, Бог ваш, дає
вам його на спадщину“.

12 А Руви́мовому й Ґадовому та
половині пле́мени Манасіїного Ісус
сказав, говорячи:
13 „Пам'ятайте те слово, що
вам наказав був Мойсей, раб Господній, говорячи: Господь, Бог
ваш, що відпочи́нок дає вам, дав
вам цей край.
14 Ваші жінки́, діти ваші та
ваша худоба зоста́нуться в кра́ї,
що дав вам Мойсей по той бік Йорда́ну, а ви пере́йдете озбро́єні перед вашими братами, усі сильні
військо́ві, і допоможете їм,
15 аж поки Господь не дасть відпочи́нку вашим братам, як вам, і
посядуть і вони той край, що Господь, Бог ваш, дає їм. І ви ве́рнетеся до краю вашого спа́дку, і
посядете його, що дав вам Мойсей,
раб Господній, по той бік Йорда́ну на схід сонця“.
16 А вони відповіли́ Ісусові, говорячи: „Усе, що накажеш нам,
ми зро́бимо, і до всього, куди
пошлеш нас, підемо.
17 Усе так, як слухалися ми
Мойсея, так будемо слу́хатися тебе́, тільки нехай буде Господь,
Бог твій, з тобою, як був Він із
Мойсеєм.
18 Кожен, хто буде неслухня́ний нака́зам твоїм, і не буде слухатися слів твоїх щодо всього, що
накажеш йому, нехай буде вбитий.
Тільки будь сильний та відважний!“

Вивідувачі розвідують про Єрихо́н

2 І послав Ісус, син Нави́нів, із
Ситті́му двох таємних вивідувачів, говорячи: „Ідіть, розгляньте цей край та Єрихо́н“. І вони
пішли, і ввійшли до дому однієї
блудни́ці, а ім'я́ їй Раха́в. І
переночува́ли вони там.
2 І було донесено єрихо́нському
царе́ві, говорячи: „Ось цієї ночі прийшли сюди *якісь* люди з
Ізраїлевих синів, щоб ви́відати
цей край“.
3 І послав єрихо́нський цар до
Раха́ви, говорячи: „Виведи тих
людей, що до тебе прийшли, що
ввійшли до твого дому, бо вони
прийшли, щоб ви́відати ввесь цей
край“.
4 А та жінка взяла́ двох тих
людей, та й сховала їх. І сказала:
„Так, прихо́дили були до мене ті
люди, та я не знала, звідки вони.
5 А коли замика́лася брама зо
сме́рком, то ті люди вийшли. Не
знаю, куди ті люди пішли. Швидко женіться за ними, то ви дожене́те їх“.
6 А вона відвела́ їх на дах, та й
сховала їх у жмута́х льо́ну, що
були зложені в неї на даху́.
7 А ті люди погналися за ними
йорда́нською дорогою аж до бро́дів; а браму замкнули, як тільки
вийшла погоня за ними.
8 І поки вони лягли спати, то
вона ввійшла до них на дах,
9 і сказала до тих людей: „Я
знаю, що Господь дав вам цей
край, і що жах перед вами напав
на нас, і що всі ме́шканці цього
кра́ю умлівають *зо страху* перед
вами.
10 Бо ми чули те, що Господь
висушив воду Червоного моря перед вами, коли ви вихо́дили з
Єгипту, і що́ зробили ви обом
аморейським царям, що по той бік
Йорда́ну, Сигонові та Оґові, яких
ви вчинили закля́ттям.
11 І чули ми *це*, і зомліло наше
серце, і не стало вже духу в люди́ни *зо стра́ху* перед вами, бо
Господь, Бог ваш, — Він Бог на
небеса́х угорі й на землі долі!
12 А тепер присягніть мені Го́сподом, що *як* я вчинила з вами
ми́лість, так зробите й ви ми́лість

з домом батька мого, і дасте мені правдивого знака.
13 І зоставите при житті ба́тька
мого, і матір мою, і братів моїх, і сесте́р моїх, і все, що їхнє, і врятуєте наше життя від смерти''.
14 І сказали їй ті люди: ,,Душа
наша за вас *нехай віддана буде* на смерть, якщо ви не відкриєте цієї нашої справи. І буде, коли Господь передава́тиме нам оцей край, то ми вчинимо тобі милість та правду''.
15 І вона спустила їх шну́ром
через вікно, бо дім її *був* у стіні́ *місько́го* му́ру, і в мурі вона жила́.
16 І сказала вона їм: ,,Ідіть на
го́ру, щоб не спіткала вас погоня. І ховайтеся там три дні, аж поки не ве́рнеться пого́ня, а пото́му підете своєю дорогою''.
17 І сказали до неї ті люди:
,,Ми *будемо* чисті від цієї прися́ги тобі, що ти заприсягла́ нас, *якщо ти не вчиниш так*.
18 Оце, як ми будемо вхо́дити
до краю, *то* ти прив'яжеш шнурка́ з цієї нитки че́рвені в вікні, що ти ним нас спустила. А батька свого, і матір свою, і братів своїх, і ввесь дім свого батька збереш до себе до до́му.
19 І буде, — усі, хто вийде з
дверей твого дому назо́вні, кров його на голові його, а ми чисті. А всі, хто буде в домі з тобою, кров його на голові нашій, якщо *наша* рука буде на ньому.
20 А коли ти відкриєш цю нашу
справу, то ми будемо чисті від прися́ги тобі, якою ти заприсягла нас''.
21 А вона сказала: ,,Як ви сказали,
нехай буде воно так''. І відпустила їх, а вони пішли. І вона прив'язала в вікні червоного су́каного шнурка́.
22 І вони пішли, і вийшли на
го́ру, та й сиділи там три дні, аж поки вернулася пого́ня. І шукала погоня по всій дорозі, та не знайшла *їх*.
23 І повернулися ті два му́жі, і
зійшли з гори, і перейшли *Йорда́н*, і прийшли до Ісуса, сина Нави́нового, та й розповілй йому все, що їх спітка́ло.
24 І сказали вони до Ісуса:
,,Справді Госпо́дь дав у нашу руку всю цю землю, а всі ме́шканці цього кра́ю омліли *зо стра́ху* перед нами''.

Перехід Йорда́ну

3 І встав Ісус рано вранці, і
вони рушили з Ситтіму, та й прийшли аж до Йорда́ну він та всі Ізраїлеві сини́. І переночува́ли вони там перше, ніж перейшли.
2 І сталося по трьох днях, і
перейшли́ урядники між табо́ром,
3 і наказали наро́дові, говорячи:
,,Коли ви побачите ковче́га заповіту Господа, Бога вашого, та священиків-Левитів, що несуть його, то ви рушите з вашого місця, і підете за ним.
4 Тільки віддаль між вами та
між ним буде мірою коло двох тисяч ліктів. Не наближа́йтеся до нього, щоб ви знали ту доро́гу, якою підете, бо ви не ходили цією дорогою ані вчора, ані позавчора''.[1]
5 І сказав Ісус до наро́ду: ,,Освя-
тіться, бо Господь узавтра чинитиме чу́да поміж вами''.
6 І сказав Ісус до священиків,
говорячи: ,,Понесіть ковчега заповіту, і перейдіть *Йордан* перед народом''. І поне́сли вони ковчега заповіту, і пішли перед народом.
7 І сказав Господь до Ісуса:
,,Цього дня розпічну́ Я звели́чувати тебе на оча́х усього Ізраїля,

[1] Цебто, — перед тим, пор. 5 М. 4. 42.

який буде бачити, що як був Я з Мойсеєм, *так* буду з тобою.

8 А ти накажеш священикам, що носять ковчега заповіту, говорячи: Коли ви ввійдете до краю води Йордану, станете в Йордані".

9 І сказав Ісус до Ізраїлевих синів: „Підійдіть сюди, і послухайте слів Господа, Бога вашого".

10 І Ісус сказав: „По цьому пізнаєте, що Бог Живий поміж вами, і конче Він вижене перед вами ханаанеянина, і хіттеянина, і хіввеянина, і періззеянина, і ґірґашеянина, і євусеянина.

11 Оце ковчег заповіту Владики всієї землі переходить перед вами через Йордан.

12 А тепер візьміть собі дванадцять мужів з Ізраїлевих племен, по одному мужеві на плем'я.

13 І станеться, коли спиняться стопи ніг священиків, що носять ковчега Господа, Владики всієї землі, у воді Йордану, буде спинена вода, що тече зверху, і стане одним валом".

14 І сталося, коли рушив народ зо своїх наметів, щоб перейти Йордан, а священики, що несли ковчега заповіту перед народом,

15 і коли носії ковчегу прийшли до Йордану, а ноги священиків, що несли ковчега, занурилися в воду скраю, а Йордан *був* повний по всі береги свої всі дні жнив,

16 то спинилась вода, що зверху текла, стала одним валом, дуже далеко від міста Адама, що збоку Цортану, а та, що текла до степу, *до* Солоного моря, стекла зовсім, і була відділена, а народ перейшов навпроти Єрихону.

17 А священики, що несли ковчега заповіту Господнього, стали міцно на сухому посередині Йордану, і ввесь Ізраїль переходив по сухому, аж поки не скінчив переходити Йордан увесь народ.

4 І сталося, як увесь народ закінчив переходити Йордан, то сказав Господь до Ісуса, говорячи:

2 „Візьміть собі з народу дванадцять мужів, по одному мужеві з племени.

3 І накажете їм, говорячи: Винесіть звідси, із середини Йордану, із місця, де міцно стояли ноги священиків, дванадцять каменів, і перенесете їх із собою, і покладете їх на нічліґу, що в ньому будете ночувати цієї ночі".

4 І покликав Ісус тих дванадцятьох мужів, що настановив з Ізраїлевих синів, по одному мужеві з племени,

5 та й сказав їм Ісус: „Підіть перед ковчегом Господа, Бога вашого, до середини Йордану, і підійміть собі кожен на плече своє одного каменя за числом племен Ізраїлевих синів,

6 щоб то було знаком між вами, коли взавтра запитають ваші сини, говорячи: Що це в вас за каміння?

7 то скажете їм, що була відділена йорданська вода перед ковчегом Господнього заповіту, — коли він переходив в Йордані, була відділена йорданська вода. І будуть ті каміння за пам'ятку для Ізраїлевих синів аж навіки".

8 І зробили Ізраїлеві сини так, як наказав Ісус, — і понесли вони дванадцять каменів із середини Йордану, як говорив Господь до Ісуса, за числом племен Ізраїлевих синів. І перенесли їх із собою до нічліґу, та й поклали їх там.

9 А *інших* дванадцять каменів поставив Ісус в середині Йордану на місці, де стояли ноги священиків, що несли ковчега заповіту, — і вони там аж до дня цього.

10 А священики, що не́сли ков-
чега, стояли в сере́дині Йорда́ну
аж до закі́нчення всього, що Гос-
подь наказав був Ісусові сказати
наро́дові, згідно з усім тим, що
наказав був Мойсей Ісусові. А
народ ква́пився і перехо́див.
11 І сталося, як увесь народ
скінчи́в перехо́дити, то перейшов
Господній ковчег та священики
перед наро́дом.
12 І перейшли́ Руви́мові сини й
сини Ґадові та половина пле́мени
Манасіїного, озбро́єні до бо́ю, пе-
ред Ізраїлевими синами, як Мой-
сей говорив був до них.
13 Коло сорока тисяч озбро́є-
них вояків перейшли перед Гос-
поднім лицем на війну до єрихо́н-
ських степів.
14 Того дня звели́чив Господь
Ісуса на оча́х усього Ізраїля, і
стали боятися його, як боялися
Мойсея по всі дні його життя.
15 І сказав Господь до Ісуса,
говорячи:
16 „Накажи священикам, що
носять ковче́га заповіту, і нехай
вони вийдуть з Йорда́ну“.
17 І наказав Ісус священикам,
говорячи: „Вийдіть з Йорда́ну!“
18 І сталося, коли священики,
що не́сли ковчега Господнього за-
повіту, вийшли з сере́дини Йор-
да́ну, а сто́пи ніг священиків
відірвалися *від нього*, *щоб стати*
на сухо́му, то вода Йорда́ну верну́-
лася на своє місце, і пішла, як
учора-позавчора, по всіх його бе-
рега́х.
19 А народ вийшов із Йорда́ну
десятого *дня* першого місяця, та й
таборува́в у Ґілґа́лі, на східньому
боці Єрихо́ну.
20 А дванадцять тих ка́менів,
що взяли́ з Йорда́ну, Ісус по-
ставив у Ґілґалі.
21 І сказав він до Ізра́їлевих
синів, говорячи: „Коли взавтра
запитають вас ваші сини своїх
батьків, говорячи: Що це за ка-
мі́ння?
22 то познайо́мте ваших синів,
говорячи: По сухому перейшов
був Ізраїль цей Йорда́н,
23 бо Господь, Бог ваш, ви-
сушив воду Йорда́ну перед вами,
аж поки ви не перейшли́, як зро-
бив був Господь, Бог ваш, морю
Червоному, яке Він висушив пе-
ред нами, аж поки ми не пере-
йшли́,
24 щоб усі наро́ди землі пізнали
ру́ку Господню, що сильна́ вона,
щоб боялися ви Го́спода, Бога
вашого, по всі дні“.

Перед здобуттям Єрихо́ну

5 І сталося, як усі аморе́йські
царі, що по то́й бік Йорда́ну на
за́хід, і всі ханаа́нські царі, що
над морем, почули, що Госпо́дь
висушив був воду Йорда́ну перед
Ізраїлевими синами, аж поки вони
перейшли, то зомліло їхнє серце, і
не було вже в них духу *зо стра́ху*
перед Ізраїлевими синами.
2 Того ча́су сказав Господь до
Ісуса: „Нароби собі камі́нних но-
жів, і пообрізуй Ізраїлевих синів
зно́ву, другий раз“.
3 І наробив собі Ісус камінних
ножі́в, та й пообрізував Ізраї-
левих синів при Ґів'ат-Гааралоті.[1]
4 А оце та причина, чому́ Ісус
пообрізував: увесь народ, що ви-
йшов був із Єгипту, чоловічої статі,
усі вояки́, повмирали в пустині
в дорозі, коли вийшли з Єгипту.
5 Бо був обрізаний увесь народ,
що вихо́див, а всьо́го народу, що
народився в пустині в дорозі по
ви́ході з Єгипту, не обрізували.
6 Бо сорок літ ходили Ізраїлеві
сини в пустині, аж поки не виги-
нув увесь той народ, ті вояки́, що
вийшли були з Єгипту, що не

[1] Ґів'ат-Гааралот — верх крайньої плоті.

слухалися Господнього голосу, що Господь заприсягнув був їм не показати їм того кра́ю, що Господь заприсягнув був їхнім батька́м дати їм край, який тече молоком та медом.

7 А їхніх синів поставив замість них. Їх пообрізував Ісус, бо вони були необрізані, бо їх не обрізували в дорозі.

8 І сталося, як увесь наро́д закінчи́в обрізуватися, то вони осіли в таборі на своїх місцях аж до ви́дужання.

9 І сказав Господь до Ісуса: „Сьогодні Я зняв з вас єгипетську га́ньбу". І назвав те місце ім'я́м: Ґілґал,[1] *і так є* аж до цього дня.

10 І таборува́ли Ізраїлеві сини в Ґілґалі, і спра́вили Пасху ввечорі чотирнадцятого дня місяця на єрихо́нських степа́х.

11 А назавтра по Па́сці їли вони того самого дня з урожа́ю того кра́ю, опрісноки та пра́жене.

12 І перестала *падати* ма́нна з другого дня, як вони їли з урожаю того кра́ю, і вже більш не було Ізраїлевим синам манни, — і їли вони того року з урожаю ханаанського кра́ю.

Вождь війська Господнього

13 І сталося, коли Ісус був при Єрихо́ні, то звів очі свої та й побачив, аж ось стоїть навпроти нього чоловік, а ви́тягнений його меч у руці його. І підійшов Ісус до нього, та й сказав йому́: „Чи Ти наш, чи наших ворогів?"

14 А Той відказав: „Ні, бо Я Вождь Господнього війська, тепер Я прийшов". І впав Ісус на обличчя своє до землі, і вклонився, та й сказав Йому: „Що говорить мій Пан своєму рабові?"

15 І сказав Вождь Господнього війська до Ісуса: „Скинь взуття́ своє з своїх ніг, бо це місце, на якому стоїш ти, святе воно!" І зробив Ісус так.

Здобуття Єрихону

6 А Єрихо́н замкнувся, і був за́мкнений *зо страху* перед Ізраїлевими синами, — *ніхто* не вихо́див і не вхо́див.

2 І сказав Господь до Ісуса: „Ось, Я дав у твою ру́ку Єрихо́н та царя його, сильних вояків.

3 І обійдете навколо це місто, всі вояки́, — о́бхід навко́ло міста один раз. Так зробиш шість день.

4 А сім священиків будуть нести сім *сурем із* баранячих ро́гів перед ковчегом. А сьомого дня обійдете навколо те місто сім раз, а священики засурмлять у ро́ги.

5 І станеться, коли засурми́ть бара́нячий ріг, коли ви почуєте голос тієї сурми́, *а* ввесь народ крикне гучни́м криком, *то* мур цього міста впаде́ на своєму місці, а народ увійде кожен перед себе".

6 І покликав Ісус, син Навинів, священиків, та й сказав до них: „Несіть ковчега заповіту, а сім священиків будуть нести сім *су́рем із* баранячих ро́гів перед Господнім ковчегом".

7 А до народу сказав: „Підіть, обійдіть навколо це місто, а озбро́єний піде перед Господнім ковчегом".

8 І сталося, як Ісус сказав *це* наро́дові, то сім священиків, що не́сли сім *су́рем із* баранячих рогів, ішли та сурми́ли в ці су́рми, а ковчег Господнього заповіту йшов за ними.

9 А озбро́єні йшли перед священиками, що сурми́ли в роги, а військо заднє йшло за ковчегом. *І* все сурми́ли в су́рми.

10 А народові Ісус наказав, говорячи: „Не будете кричати, і не дасте почути вашого голосу, і не

[1] Ґілґал — зняття, відвалення.

вийде слово з ваших уст аж до
дня, коли я скажу́ вам: Закри-
чіть! І ви закричите́".
11 І Господній ковчег пішов
навколо міста, — обійшов один
раз. І ввійшли до табо́ру, та й
ночували в табо́рі.
12 І встав Ісус рано вранці, і
поне́сли священики Господнього
ковчега.
13 А сім священиків, що не́сли
сім *су́рем із* баранячих рогів перед
Господнім ковчегом, ішли та все
сурми́ли в сурми, а озбро́єні йшли
перед ними, а військо заднє йшло
за Господнім ковчегом. І все сур-
ми́ли в су́рми.
14 І обійшли навколо міста дру-
гого дня один раз, та й вернулися
до табо́ру. Так зробили шість
день.
15 І сталося сьомого дня, і пов-
ставали вони рано вранці, як схо́-
дила ра́ння зоря́, і обійшли нав-
коло міста за тим при́писом сім
раз. Тільки того дня обійшли
місто навколо сім раз.
16 І сталося, коли сьо́мого ра́зу
засурми́ли священики в су́рми, то
Ісус сказав до народу: ,,Закри-
чіть, бо Господь віддав вам це
місто!
17 І станеться це місто закля́т-
тям, — воно та все, що в ньому,
для Господа. Тільки блудни́ця
Раха́в буде жити, вона та всі, хто з
нею в домі, бо вона сховала була
послів, яких ми посилали.
18 Та тільки стережіться за-
кля́того, щоб ви самі не стали за-
кляттям, і не взялѝ з заклятого, і
щоб *тим* не завели́ Ізраїлевого
табо́ру під закляття, і не довели́
його до нещастя.
19 А все срібло та золото, і
речі мідяні та залізні, — це свя-
тість для Господа, *воно* ввійде до
Господньої скарбни́ці".
20 І закричав народ, і засур-
ми́ли в су́рми. І сталося, як на-
род почув голос сурми́, і закричав
народ гучни́м криком, то впав мур
на своє́му місці, а народ увійшов
до міста, кожен перед се́бе. І
здобули́ вони те місто.
21 І зробили вони закляттям
усе, що в місті, — від чоловіка й
аж до жінки, від юнака́ й аж до
старого, і аж до вола, і штуки
дрібно́ї худоби, і осла, — *усе зни́-
щили* вістрям меча́.
22 А до двох тих людей, що
виві́дували край, Ісус сказав:
,,Увійдіть до дому тієї жінки
блудни́ці, і ви́ведіть звідти ту жінку
та все, що її, як ви заприсягли
булѝ їй".
23 І ввійшли юнаки́, виві́дува-
чі, і вивели Раха́в, і ба́тька її,
і матір її, і братів її, і все, що її, і
всі ро́ди її вивели й умістили поза
Ізраїлевим табо́ром.
24 А місто та все, що в ньому,
спалили огнем. Тільки срібло та
золото, і речі мідяні та залізні дали
до скарбни́ці Господнього дому.
25 А блудни́цю Раха́в, і дім її
батька, і все, що її, Ісус позоста-
вив при житті. І осіла вона серед
Ізраїля, *і так є* аж до цього дня, бо
сховала була послів, яких послав
був Ісус ви́відати Єрихо́н.
26 І того ча́су заприсягнув Ісус,
говорячи: ,,Проклятий перед Гос-
поднім лицем кожен, хто встане й
відбуду́є це місто Єрихо́н, — на
первоpі́днім своїм він заложить
його, і на наймолодшім своїм по-
ставить брами його́".
27 І був Господь з Ісусом, а сла-
ва його розійшла́ся по всім кра́ї.

Кара за спроневірення в заклятому

7 І спроневірилися Ізраїлеві си-
ни в заклятому, — Ахан, син
Кармія, сина Завдієвого, сина Зе-
рахового, Юдиного племени, узяв

із заклятого. І запали́вся Господній гнів на Ізраїлевих синів.
2 І послав Ісус мужів з Єрихону в Ай, що при Бет-Евені, на схід від Бет-Елу, і сказав до них, говорячи: „Підіть, і ви́відайте цей Край". І пішли ті му́жі, і вивідали той Ай.
3 І вернулися вони до Ісуса та й сказали до нього: „Нехай не йде ввесь наро́д, — коло двох тисяч лю́да або коло трьох тисяч люда нехай вийдуть, і поб'ють Ай. Не труди всього народу туди, бо ті *вороги* нечисле́нні".
4 І пішли туди з народу коло трьох тисяч люда, — та вони повтікали перед айськими людьми́.
5 І айські люди повибива́ли з них коло тридцяти й шости чоловіка, та й гнали їх з-перед брами аж до Шеварім,[1] і розбили їх на узбіччі гори. І охля́ло серце народу, та й стало як вода.
6 І роздер Ісус одежу свою, та й упав на обличчя своє на землю перед Господнім ковчегом, і *лежав* аж до вечора він та Ізраїлеві старші, і посипа́ли порохом свою го́лову.
7 І сказав Ісус: „Ах, Владико Господи, для чого Ти конче перепровадив цей наро́д через Йорда́н, щоб дати нас у руку аморе́янина, щоб вигубити нас? О, коли б ми були позоста́лися, і осіли по той бік Йорда́ну!
8 О, Господи! Що я скажу́ по тому, як Ізра́їль обернув потилицю[2] перед своїми ворога́ми?
9 І почують ханаанеянин та всі ме́шканці цього краю, і зберуться навколо на нас, і знищать ім'я́ наше з землі. І що́ Ти зробиш Своєму великому Йменню?"
10 І сказав Господь до Ісуса: „Устань, — по́що то ти падаєш на обличчя своє?
11 Ізраїль згрішив, і вони переступили Мого заповіта, що Я наказав їм, і взяли з заклятого, а також крали, і обманювали, і клали поміж свої речі.
12 І не зможуть Ізраїлеві сини всто́яти перед своїми ворогами, — вони обернуть спину[2] перед ворогами своїми, бо стали закляттям. Не буду більше з вами, якщо не ви́губите заклятого з-поміж себе!
13 Устань, освяти народ та й скажеш: Освятіться на завтра, бо так сказав Господь, Бог Ізраїлів: Закляте серед тебе, Ізраїлю! Ти не зможеш усто́яти перед своїми ворогами, аж доки ви не викинете з-поміж себе того заклятого.
14 І підходьте ра́но вранці за вашими племена́ми. І станеться, те пле́м'я, що його виявить Господь, нехай підходить за ро́дами; а рід, що його виявить Господь, підходитиме за дома́ми, а дім, що його виявить Господь, підходитиме за мужчи́нами.
15 І станеться, хто буде ви́явлений у заклятім, той буде спалений в огні, — він та все, що його, бо переступив він заповіта Господнього, і вчинив безсоромне між Ізраїлем".
16 І встав Ісус рано вранці, і привів Ізраїля за його племена́ми, — і було́ виявлене Юдине пле́м'я.
17 І привів він Юдині ро́ди, і був виявлений рід Зархіїв. І привів він Зархіїв рід за роди́нами, і був виявлений Завдій.
18 І привів він його дім за мужчи́нами, і був виявлений Ахан, син Кармія, сина Завдія, сина Зераха з Юдиного племени.
19 І сказав Ісус до Ахана: „Сину мій, воздай же славу для Господа, Бога Ізраїля, і признайся Йому, і подай мені, що́ ти

[1] Шеварім — зламання.
[2] Обернути потилицю чи шию — утекти, побігти.

зробив? Не скажи неправди
передо мною!"
20 І відповів Ахан до Ісуса та й
сказав: „Дійсно, згрішив я Гос-
подéві, Богові Ізраїля, і зробив
так та так.
21 І побачив я в здóбичі одного
доброго шін'арського плаща, і дві
сотні шеклів срібла, і одного золо-
того злúвка, п'ятдесят шеклів вага
його, — і забажав я їх, і взяв їх.
І ось вони сховані в землі в серéдині
намету мого, а срібло під ним".
22 І послав Ісус посланців, і
побігли вони до намету, аж ось
сховане *воно* в наметі, а срібло під
ним.
23 І забрали йогó з серéдини на-
мету, і принéсли йогó до Ісуса та
до всіх Ізраїлевих синів, і по-
клали йогó перед Господнім лицем.
24 І взяв Ісус Ахана, Зерахово-
го сина, і те срібло, і того плаща, і
того золотого злúвка, і синів його,
і дочóк його, і вола його, і осла
його, і отару його, і намета його, і
все, що його, а ввесь Ізраїль із
ним, та й повивóдили їх до долини
Ахор.
25 І сказав Ісус: „Нáщо ти навів
нещастя на нас? Нехай на тебе
наведé це нещастя Господь цього
дня!" І вкаменувáли його, увесь
Ізраїль, камінням. І попалили їх
в огні, і вкаменували їх камінням.
26 І поставили над ним велику
камінну могилу, *що стоїть* аж до
цього дня. І спинив Господь лю-
тість гніву Свого, тому назвав
ім'я́ того місця: Ахор,[1] аж до
цього дня.

Здобуття міста Ай

8 І сказав Господь до Ісуса: „Не
бійся й не лякайся, — візьми з
собою ввесь військóвий люд, та й
устань, піди на Ай. Подивися: ось
дав Я в руку твою айського царя,
і нарóд його, і місто його, і край
його.
2 І зробиш Аєві, і цареві його,
як ти зробив Єрихонові та цареві
його, — тільки здóбич його та
худобу його заберете собі. По-
став собі зáсідку на місто позад
нього".
3 І встав Ісус та ввесь військ-
кóвий люд, щоб іти на Ай. І ви-
брав Ісус тридцять тисяч чоловіка
сильних вояків, та й послав їх
уночі.
4 І він наказав їм, говорячи:
„Глядіть, чатуйте на Ай з-позад
міста, — не віддаляйтеся дуже від
міста, і будьте всі готові.
5 А я та ввесь народ, що зо
мною, прийдемо до міста. І ста-
неться, коли вийдуть навперéйми
нам, як перше, то ми втечемо перед
ними.
6 І вийдуть вони за нами, а ми
відтя́гнемо їх від міста, бо ска-
жуть: Вони втікають перед нами,
як перше. І ми втечемо перед
ними.
7 А ви встанете з зáсідки, і
здобудете те місто, і Господь, Бог
ваш, дасть його вам у вашу руку.
8 І станеться, як ви вíзьмете
місто, то підпáлите місто огнем, —
зробите за Господнім словом.
Глядіть, — я вам наказав".
9 І послав їх Ісус, і пішли вони
на зáсідку, та й засіли між Бет-
Елом та між Аєм, із зáходу від Аю.
А Ісус ночував тієї ночі серед
нарóду.
10 І встав Ісус рано вранці, і
переглянув нарóд, і пішов він та
Ізраїлеві старші перед нарóдом до
Аю.
11 А всі воякú, що *були* з ним,
пішли під гóру, і підійшли, і
прийшли навпроти того міста, і
таборувáли з півночі Аю, а між
ним та між Аєм *була* долина.
12 І взяв він коло п'яти тисяч

[1] Ахор — знещасливлений, лиходійний.

чоловіка, і поставив їх *як* зáсідку
між Бет-Елом та між Аєм з зáходу
міста.
13 І розклав народ, увесь тáбір,
що з півночі міста, а задню частину
його з зáходу міста. І прийшов
Ісус тієї ночі на серéдину долини.
14 І сталося, як побачив *це*
айський цар, то люди того міста
поспішили, і встали рано, і вийшли
навперéйми Ізраїля на бій, він
та ввесь його нарóд, на означений
час перед степ. А він не знав,
що є зáсідка на нього з-позад
міста.
15 А Ісус та ввесь Ізраїль *удавали,
ніби* побиті перед ними, і
втікали дорогою на пустиню.
16 А ті скликали ввесь народ,
що в місті, щоб гнатися за ними.
І гналися вони за Ісусом, і віддали́лися
від міста.
17 І не полишився ніхто в Аї та
в Бет-Елі, хто не погнався б за
Ізраїлем. І позостáвили вони місто
відчи́неним, та й гналися за
Ізраїлем.
18 І сказав Господь до Ісуса:
„Простягни́ списа, що в руці
твоїй, до Аю, бо в руку твою його
віддам". І простягну́в Ісус списá,
що в руці його, до міста.
19 А зáсідка швидко встала зо
свого місця, та й побігли, як він
простягну́в свою руку. І ввійшли
вони до міста, і здобули́ його, і
поквáпилися та й підпалили те
місто огнем.
20 І оберну́лися айські люди
позад себе, та й побачили, аж ось
знявся дим міста до неба! І не
було в них сили, щоб утікати ані
сюди, ані туди... А народ, що
втікав до пустині, обернувся на
тих, хто гнався *за ним*.
21 А Ісус та ввесь Ізраїль, *як*
побачили, що зáсідка здобулá те
місто, і що знявся дим із міста,
то вернулися, та й повбивали
айських людей.
22 А ті повихóдили з міста навперéйми
них, і опинилися серед
Ізраїля: ті з цього *боку*, а ті з того.
І повбивали їх, так що не позостáлося
з них нікого, хто врятувався
б чи втік.
23 А айського царя вони схопи́ли
живого, і привели́ його до
Ісуса.
24 І сталося, як покінчи́в Ізраїль
забивати всіх айських мéшканців
на полі, у пустині, що
гнали їх по ній, і попáдали вони
від вістря меча аж до останнього,
то вернувся ввесь Ізраїль до Аю, і
перебили його вістрям меча.
25 І було всіх, що впали того
дня, від чоловіка й аж до жінки,
дванадцять тисяч, усі айські мéшканці.
26 А Ісус не опускáв своєї руки,
що витягнув зо списом, аж поки
не вчинив закля́ттям усіх айських
мéшканців.
27 Тільки худобу та здобич
того міста позабирав собі Ізрáїль
за словом Господа, що наказав був
Ісусові.
28 І спалив Ісус Ай, і поклав
його вічною руїною, пусткою, *і так
є* аж до цього дня.
29 А айського царя повісив на
дереві аж до вечірнього чáсу. А
коли сонце захóдило, Ісус наказав,
і зняли його трупа з того
дерева та й кинули його до входу
брами міста. І наки́дали над ним
велику камінну могилу, *що стоїть*
аж до цього дня.
30 Тоді Ісус збудував жертівника
для Господа, Бога Ізраїлевого,
на горі Евáл,
31 як наказав був Мойсей, раб
Господній, Ізраїлевим синам, як
написано в книзі Мойсеєвого Закóну,
— жéртівника з цілого каміння,
що над ними не підіймали

заліза. І принéсли на ньому цілопáлення для Господа, і принóсили мирні жертви.
32 І він написав там на тих камінннях віідписа Мойсеєвого Закóну, що той написав перед Ізраїлевими синами.
33 А ввесь Ізраїль, і старші його, і урядники, і сýдді його, стояли з цього й з того *боку* ковчегу навпроти священиків-Левитів, що носять ковчега Господнього заповіту, як прихóдько, так і тубілець, — половина його навпроти гори Ґарізíм, а половина його навпроти гори Евáл, як наказав був Мойсей, раб Господній, благословляти Ізраїлів народ найперше.
34 А пóтім він читав усі словá того Закóну, благословéння та проклáття, усе так, як написано в Закóні.
35 Не було слóва зо всього, що наказав був Мойсей, чого не читав би Ісус перед усімá зборами Ізраїля, і жінóк, і дітей, і прихóдька, що ходить серед них.

Хитрість мéшканців Ґів'ону

9 І сталося, коли *це* почули всі царі, що по той бік Йордáну, на горі та на поділлі, та на всім бéрезі Великого моря навпроти Ливáну: хіттéянин, і аморéянин, ханаанéянин, періззéянин, хіввéянин і євусéянин,
2 то вони зібралися рáзом, щоб однодушно воювати проти Ісуса та проти Ізраїля.
3 А мéшканці Ґів'ону почули, щó Ісус зробив Єрихóнові та Аєві,
4 то зробили й вони хитрість. І пішли вони, і забезпéчились живністю на дорогу, — і взялú повитúрані мішки для ослів своїх, і бурдюкú для вина повитúрані, і потріскані, і пов'язані,
5 і взуттá повитиране та полáтане на їхніх ногах, і одежа на них поношена, а ввесь хліб їхньої поживи на дорогу був сухий, заплісніілий.
6 І пішли вони до Ісуса, до табóру в Ґілґалі, та й сказали до нього та до мужів Ізраїлевих: ,,Ми прийшли з далекого крáю, а ви тепер складіть з нами умову''.
7 І сказали Ізраїлеві мужі до хіввéян: ,,Може ви сидитé поблúзу нас, то як ми складемо з вами умову?''
8 І сказали вони до Ісуса: ,,Ми твої раби''. А Ісус сказав до них: ,,Хтó ви та звідки прихóдите?''
9 І вони сказали йому: ,,З дуже далекого крáю прийшли твої раби до Íмéння Господа, Бога твого, бо ми чули чутку про Нього, і все, щó Він зробив був в Єгипті,
10 і все, щó Він зробив двом аморейським царям, що по той бік Йордáну, — Сигонові, цареві хешбонському, та Оґові, цареві башанському, що в Аштароті.
11 І сказали до нас наші старші та всі мéшканці нашого крáю, говорячи: Візьміть у свою руку поживу на дорогу, і йдіть навпроти них та й скажете їм: Ми ваші раби, а тепер складіть із нами умову.
12 Оце наш хліб: теплим ми забезпечилися ним у поживу на дорогу з наших домів у день нашого вúходу, щоб іти до вас, а тепер ось він висох і став заплісніілий.
13 А ці бурдюкú вина, що понапóвнювали ми нові, ось подéрлися! А ось одежа наша та взуттá наше повитирáлося від цієї дуже далекої дороги''.
14 І взялú люди з їхньої поживи на дорогу, а Господніх уст не питали.
15 І вчинив їм Ісус мир, і склав з ними умову, щоб зоставити їх при житті, і присягнули їм начальники громади.

16 І сталося по трьох днях по
тому, як склали з ними умову, то
почули, що близькі вони до нього,
і сидять вони поміж ними.
17 І рушили Ізраїлеві сини, і
третього дня прибули́ до їхніх
міст. А їхні міста: Ґів'он, і Кефі-
ра, і Беерот, і Кір'ят-Єарім.
18 І не повбивали їх Ізраїлеві
сини, бо начальники громади при-
сяглú були їм Господом, Богом
Ізраїля. І нарікала вся громада
на начальників.
19 І сказали всі начальники до
всієї громади: „Ми присягнули їм
Господом, Богом Ізраїля, а тепер
ми не можемо доторкнутися до
них.
20 Оце зробімо їм, — позостави-
мо їх при житті, і не буде на нас
гніву за прися́гу, що ми присягну-
ли їм".
21 І сказали до них начальники:
„Нехай вони живуть". І стали
вони рубати дрóва та носи́ти воду
для всієї громади, як говорили їм
начальники.
22 І покликав їх Ісус, і про-
мовляв до них, говорячи: „Чому́
ви обмани́ли нас, говорячи: Ми
дуже далекі від вас, а ви *ось*
сидите́ серед нас?
23 А тепер ви прокля́ті, і не
переведеться з-посеред вас раб, і
рубачі́ дров, і носії́ води для дому
Бога мого".
24 А вони відповіли Ісусові та
й сказали: „Бо справді ви́явлено
рабам твоїм, що Господь, Бог твій,
наказав Мойсеєві, Своєму рабові,
дати вам увесь цей край, і ви́гу-
бити всіх ме́шканців цієї землі
перед вами. І ми дуже наляка-
лися за своє життя *зо страху*
перед вами, і зробили оцю річ.
25 А тепер ми оце в руці твоїй:
я́к добре, і я́к справедливо в оча́х
твоїх учинити нам, учини".
26 І він зробив їм так, — і
врятував їх від руки Ізраїлевих
синів, і не повбивали їх.
27 І дав їх Ісус того дня за
рубачі́в дров та за носії́в води для
громади й для Господнього же́ртів-
ника, *і так є* аж до цього дня, до
місця, яке він вибере.

Ісус побиває п'ятьох аморей-ських царів

10 І сталося, як почув єруса-
лимський цар Адоні-Цедек,
що Ісус здобув Ай та вчинив його
закля́ттям, *і що* як зробив Єрихо-
нові й цареві його, так зробив
Аєві та цареві його, і що ме́шканці
Ґів'ону склали мир з Ізраїлем та
були серед них,
2 то дуже налякалися, бо Ґів'он
місто велике, як одне з міст царсь-
ки́х, і що він більший за Ай, а всі
люди його лицарі.
3 І послав єрусалимський цар
Адоні-Цедек до хевронського ца-
ря Гогама, і до ярмутського царя
Пір'ама, і до лахіського царя Яфії,
і до еґлонського царя Девіра, го-
ворячи:
4 „Прийдіть до мене, і допо-
можіть мені, і ми поб'ємо Ґів'она,
бо він зами́ри́в з Ісусом та з
Ізраїлевими синами".
5 І вони зібралися, і пішли
п'ять аморейських царів: цар єру-
салимський, цар хевронський, цар
ярмутський, цар лахіський, цар
еґлонський, вони та всі табóри
їхні, і розтаборува́лися при Ґів'о-
ні, і воювали проти них.
6 І послали ґів'онські люди до
Ісуса та до табóру в Ґілґал, гово-
рячи: „Не стримуй своєї руки від
своїх рабів! Прийди до нас ско-
ро, і спаси нас та допоможи нам,
бо зібралися на нас усі аморейські
царі, що замешкують гóри".
7 І рушив Ісус із Ґілґалу, він та
з ним усі вояки́ й військóві лицарі.

8 І сказав Господь до Ісуса: ,,Не
бійся їх, бо Я віддав їх у твою
руку, — ніхто з них не встоїть
перед тобою".
9 І прибув до них Ісус зненáцька, — цілу ніч ішов із Ґілґалу.
10 І Господь навів на них замішання перед Ізраїлем, і побив їх великою порáзкою в Ґів'оні. І він гнав їх дорогою входу до Бет-Хорону, і бив їх аж до Азеки та аж до Маккеди.
11 І сталося, коли вони втікали перед Ізраїлем і *були* на сході від Бет-Хорону, то Господь кидав на них із неба велике каміння аж до Азеки, і вони вмирали. Тих, що повмирали від градовóго каміння, *було* більше від тих, що Ізраїлеві сини повбивали мечéм.
12 Тоді Ісус говорив Господéві того дня, коли Господь дав аморéянина перед Ізраїлевих синів, та й сказав на очáх Ізраїля:

,,Стань, сонце, в Ґів'оні,
а ти, місяцю, ув айялонській долині!
13 І сонце затри́малося, а місяць спинився,
аж поки народ відімстився своїм ворогам".

Чи це не написане в книзі Праведного?[1] І сонце стало на половині неба, і не поспішалося заходити майже цілий день.
14 І не було *такого*, як день той, ані перед ним, ані по ньому, щоб Господь *так* слухав людського голосу, — бо Господь воював для Ізраїля.
15 І вернувся Ісус, а з ним увесь Ізраїль до табóру в Ґілґал.
16 А ті п'ять царів повтікали, та й сховáлися в печері в Маккеді.
17 І було донéсено Ісусові й сказано: ,,Знáйдені ті п'ять царів, схóвані в печері в Маккеді".

[1] ,,Книга Праведного"— збірник народніх і воєнних пісень, 2 Сам. 1. 18.

18 А Ісус відказав: ,,Приваліть велике каміння на óтвір печери, і призначте до неї людей, щоб їх стерегти.
19 А ви не стійте, — женіться за своїми ворогами, і понищте їхні зáдні стéжі, і не давайте їм вхóдити до їхніх міст, бо Господь, Бог ваш, віддав їх у вашу руку".
20 І сталося, як завдав їм Ісус та Ізраїлеві сини дуже велику порáзку, так, що прийшов їм кінець, а врятóвані повтікали від них, і повхóдили до тверди́нних міст,
21 то ввесь народ у спокóї вернувся до табóру до Ісуса в Маккеді, і ніхто не поворушив язика свого проти кого з Ізраїлевих синів!
22 І сказав Ісус: ,,Відчиніть óтвір печери, і приведіть до мене з печери тих п'ятьóх царів".
23 І вони зробили так, і вивели до нього з печери тих п'ятьох царів: царя єрусалимського, царя хевронського, царя ярмутського, царя лахіського, царя еґлонського.
24 І сталося, як привели́ тих царів до Ісуса, то Ісус закли́кав усіх Ізраїлевих людей, і сказав військóвим начальникам, що йшли з ним: ,,Підійдіть, — постáвте свої ноги на шиї цих царів". І вони попідхóдили, і постáвили свої ноги на їхні шиї.
25 І сказав до них Ісус: ,,Не бійтеся й не лякайтеся, будьте сильні та відважні, бо Господь зробить так усім вашим ворогам, із якими ви воюєте".
26 А по цьому Ісус бив їх, і повбивав їх, і повісив їх на п'ятьох дерéвах. І висіли вони на тих дерéвах аж до вечора.
27 І сталося на час зáходу сонця, Ісус наказав, і поздіймали їх із дерéв, і повкидáли їх до печери,

де вони були поховалися, і понакладали велике каміння на о́твір печери, *де воно* аж до цього дня.
28 А Маккеду Ісус здобув того дня, і побив вістрям меча її та царя її, учинив закляттям їх та кожну особу, хто *був* у ній, — не позоставив *жодного* врятованого в ній. І зробив він її цареві *те саме*, що зробив був цареві єрихонському.
29 А Ісус та ввесь Ізра́їль із ним перейшов з Маккеди до Лівни, та й воював проти Лівни.
30 І дав Господь в Ізра́їлеву ру́ку також її та царя її, і він побив вістрям меча її та кожну особу, що в ній, — не позоставив *жодного* врятованого в ній. І зробив він цареві її, як зробив був цареві єрихонському.
31 І перейшов Ісус та ввесь Ізраїль із ним із Лівни до Лахішу, і таборува́в при ньому та воював проти нього́.
32 І дав Господь в Ізраїлеву руку Лахіш, — і здобув він його другого дня, і побив вістрям меча його та кожну особу, що в ньому, — усе так, як зробив був Лівні.
33 Тоді прийшов ґезерський цар Горам допомогти Лахішу, та Ісус побив його й народ його, так що не позоставив *жодного* в ньому.
34 І перейшов Ісус та ввесь Ізра́їль із ним з Лахішу до Еґлону, і таборува́ли при ньому та воювали з ним.
35 І здобули́ його того дня, і побили його вістрям меча, а кожну особу, що в ньому, того дня зробили закляттям, — усе так, як зробив був Лахішу.
36 І пішов Ісус та ввесь Ізраїль із ним з Еґлону до Хеврону, і воював із ним.
37 І здобув його, і побив вістрям меча його та царя його, і всі міста його, і кожну особу, що в ньому, — не позоставив *жодного* врято́ваного, усе так, як зробив був Еґлонові. І зробив закляттям його та кожну особу, що в ньому *була́*.
38 І вернувся Ісус та ввесь Ізраїль із ним до Девіру, і воював із ним.
39 І він здобув його, і царя його, і всі міста його, і повбивали їх вістрям меча, та й зробив закляттям кожну душу, що в ньому, не позоставив *жодного* врято́ваного, — як зробив був Хевронові, так зробив Девірові та цареві його, і як зробив був Лівні та цареві її.
40 І побив Ісус увесь край: гору, і Неґев[1] і Шефелу,[2] і узбіччя, і всіх їхніх царів, — не зоставив *жодного* врятованого, а кожну особу зробив закляттям, як наказав був Господь, Бог Ізраїлів.
41 І бив їх Ісус від Кадеш-Барнеа та аж до Аззи, і ввесь ґошенський край, і аж до Ґів'ону.
42 А всіх тих царів та їхній край Ісус здобув одним ра́зом, бо Господь, Бог Ізраїлів, воював для Ізраїля.
43 І вернувся Ісус та ввесь Ізраїль із ним до табо́ру в Ґілґал.

Ісус побиває решту царів

11 І сталося, як почув *це* хацорський цар Явін, то послав до мадонського царя Йовава, і до царя шімронського, і до царя ахшафського,
2 і до царів, що з півночі на горі та в степу́ на південь Кінроту, і в Шефелі, і на верхах Дори з за́ходу, —
3 ханаане́янин зо сходу та з за́ходу, а аморе́янин, і хітте́янин, і періззе́янин, і євусе́янин, а хів-

[1] Неґев — край степу, південь.
[2] Шефела — низина, низина надморська.

ве́янин під Гермоном, у краї Міц-
пи́.
4 І вийшли вони та всі їхні
табо́ри з ними, народ, числе́нний
кількістю, як пісок, що на березі
моря, і ко́ней та колесни́ць —
дуже багато.
5 І змо́вилися всі ці царі, і
прийшли й таборува́ли ра́зом при
озері Мером, щоб воювати з Із-
раїлем.
6 І сказав Господь до Ісуса:
,,Не бійся їх, бо взавтра коло
цього ча́су Я покладу їх усіх
тру́пами перед Ізраїлем; їхнім ко́-
ням попідрізуєш жили ніг, а їхні
колесниці попалиш в огні".
7 І вийшов на них знена́цька
Ісус та всі вояки́ з ним при озері
Мером, та й напали на них.
8 І дав їх Господь в Ізраїлеву
руку, і вони повбивали їх, і гнали
їх аж до Великого Сидону, і аж до
Місрефот-Маїму, і аж до долини
Міцпи на схід, і повбива́ли їх, так
що не зоставили їм *жодного* врято́-
ваного.
9 І зробив їм Ісус, як сказав
йому Господь: їхнім ко́ням попід-
різував жили, а їхні колесни́ці
попалив ув огні.
10 І вернувся Ісус того ча́су, і
здобув Хацор, а його царя вбив
мечем, бо Хацор перед тим *був*
головою всіх тих царств.
11 І вони повбивали вістрям ме-
ча кожну особу, що в ньому, зро-
били *їх* закляттям, — не позоста-
лася жодна душа, а Хацора спалив
огнем.
12 А всі царські міста́ та всіх
їхніх царів Ісус здобув, та й по-
вбивав їх вістрям меча, зробив їх
закляттям, як наказав був Мойсей,
раб Господній.
13 Тільки всі міста́, що стоять
на згір'ях своїх, не спалив їх Із-
раїль, крім Хацору, — одно́го
його́ спалив Ісус.
14 А всю здо́бич тих міст та
худобу Ізраїлеві сини забрали со-
бі; тільки кожну люди́ну побили
вістрям меча, аж поки вони не
вигубили їх, — не позоставили
жодної душі.
15 Як Господь наказав був Мой-
сеєві, Своє́му рабові, так Мойсей
наказав Ісусові, і так зробив Ісус,
— не занеха́в ані сло́ва зо всього,
що Господь наказав був Мой-
сеєві.
16 І взяв Ісус ввесь той край:
го́ри *Юди* і ввесь Неґев, і ввесь
ґошенський край, і Шефелу, і Ара-
ву, і гори Ізра́їлеві, і їхню над-
мо́рську низину́,
17 від гори Халак,[1] що тягнеть-
ся до Сеїру, і аж до Баал-Ґаду в
ліва́нській долині під горою Гер-
мо́н. А всіх їхніх царів він за-
брав, і би́в їх, і повбивав їх.
18 Довгий час провадив Ісус
війну зо всіма́ тими царями.
19 Не було міста, що склало б
мир з Ізраїлевими синами, окрім
хівве́янина, ґів'онських ме́шкан-
ців, — усе взяли́ війною.
20 Бо від Господа було́, щоб
зробити запеклим їхнє серце на
війну проти Ізраїля, щоб учинити
їх закляттям, щоб не було для них
милости, але щоб вигубити їх, як
Господь наказав був Мойсеєві.
21 І прийшов Ісус того ча́су, і
вигубив ве́летнів[2] із гори, з Хевро-
ну, з Девіру, з Анаву, і з усіх
Юдських гір, і з усіх Ізраїлевих
гір, — ра́зом з їхніми містами
Ісус зробив їх закляттям.
22 Не позоставив ве́летня[2] в
кра́ї Ізраїлевих синів, — вони
позостали тільки в Аззі, в Ґаті та
в Ашдоді.
23 І взяв Ісус увесь край, усе
так, як говорив був Господь до
Мойсея. І Ісус дав його Ізра́їлеві

[1] Халак — лисий, гладенький.
[2] Гебреїське анак — велетень.

на спа́док, за їхнім поділом на
їхні племе́на. А край заспоко́ївся від війни.

Яких царів побив Ізраїль

12 А оце царі того кра́ю, яких
побили Ізра́їлеві сини́, і по-
сіли їхній край по тім боці Йор-
да́ну на схід сонця, від арнон-
ського пото́ку аж до гори Гермо́н,
та ввесь степ на схід:
2 Сиго́н, цар аморейський, що
сидів у Хешбо́ні, що панував від
Ароеру, що над берегом арнон-
ського пото́ку, і сере́дина потоку, і
половина Ґілеаду, і аж до потоку
Яббоку, границі синів Аммонових,
3 і степ аж до о́зера Кінроту на
схід, і аж до степово́го моря, моря
Солоного на схід, дорогою на Бет-
Гаєшімот, і від Теману під узбіч-
чями Пісґі.
4 І границя Оґа, царя башан-
ського, із оста́тку рефа́їв, що сидів
в Аштароті, і в Едреї,
5 і що панував на горі Гермо́н, і
на Салха, і на всім Башані аж до
границі ґешурейської та мааха-
тейської, і половина Ґілеаду, —
границя Сигона, царя хешбонсько-
го.
6 Мойсей, раб Господній, та Із-
раїлеві сини повбивали їх. І дав
його Мойсей раб Господній, на
спа́док Руви́мовому та Ґадовому
та половині пле́мени Манасіїного.
7 А оце царі того кра́ю, що по-
вбивав Ісус та Ізраїлеві сини по
той бік Йорда́ну на за́хід від Баал-
Ґаду в ливанській долині аж до
гори Халак, що підіймається до
Сеїру, і Ісус віддав її Ізраїлевим
племе́нам на спа́док за їхнім
поділом,
8 на горі, і в Шефілі, і в Араві,
і на узбіччі, і в пустині, і на
півдні, — хіттеянина, амореянина,
і ханаанеянина, перізеянина, хів-
веянина й євусеянина:
9 цар єрихонський один, цар
гайський, що з боку Бет-Елу, один,
10 цар єрусалимський один, цар
хевронський один,
11 цар ярмутський один, цар
лахіський один,
12 цар еґлонський один, цар ґе-
зерський один,
13 цар девірський один, цар ґе-
дерський один,
14 цар хоремський один, цар
арадський один,
15 цар лівенський один, цар
адулламський один,
16 цар маккедський один, цар
бет-елський один,
17 цар таппуахський один, цар
хеферський один,
18 цар афекський один, цар ша-
ронський один,
19 цар мадонський один, цар
хацорський один,
20 цар шімронський один, цар
ахшафський один,
21 цар таанахський один, цар
меґіддівський один,
22 цар кедеський один, цар йок-
неамський при Кармелі один,
23 цар дорський при Нафат-До-
рі один, цар ґоїмський при Ґілґалі
один,
24 цар тірцький один. Усіх ца-
рів тридцять і один.

Незавойований Край

13 А Ісус поста́рівся й увійшов
у дні.[1] І сказав Господь до
нього: „Ти поста́рівся та ввійшов
у дні, а кра́ю позостається *ще*
дуже багато, щоб посісти його.
2 Оце позосталий край: усі
округи филисти́мські, і ввесь
Ґешурей,
3 від Шіхору, що навпроти
Єгипту, і аж до границі Екрону
на північ, що до ханаанеянина
залічений, п'ять филистимських

[1] „Увійшов у дні“ — увійшов у час, у літа, став похилого віку.

князів: аззатський, ашдодський, ашкелонський, ґаттійський і екронський, та аввеї.
4 Від півдня вся ханаанська земля та Меара, що сидонська, аж до Афеки, аж до аморейської границі,
5 і ґівлейська земля, і ввесь Ливан на схід сонця від Баал-Ґаду під горою Гермон аж до входу до Хамату.
6 Усіх ме́шканців гір від Ливану аж до Місрефот-Маїму, усіх сидо́нян, — Я повиганяю їх перед Ізраїлевими синами. Тільки поділи́ її жеребком на спа́док Ізра́їлеві, як Я наказав був тобі.

Поділ спа́дку в моавських степах

7 А тепер поділи цей край на спа́док дев'яти́ племе́нам та половині пле́мени Манасіїному".
8 Ра́зом із ним Руви́мові та Ґа́дові взяли свій спа́док що дав їм Мойсей по той бік Йорда́ну на схід, як дав їм Мойсей, раб Господній,
9 від Ароеру, що на березі арнонського потоку, і місто, що серед тієї долини, і вся медевська рівнина аж до Дівону,
10 і всі міста Сигона, царя аморейського, що царював у Хешбоні, аж до границі Аммонових синів,
11 і Ґілеад, і границя ґешурейська та маахейська, і вся гора Гермон, і ввесь Башан аж до Салхи,
12 усе царство Оґа в Башані, що царював в Аштароті та в Едреї, — він позостався з останку рефаїв, а Мойсей повбивав їх та повиганяв їх.
13 І не вигнали Ізраїлеві сини ґешуре́янина, і маахате́янина, — і сидів Ґешур та Маахат серед Ізраїля, *і так є* аж до цього дня.
14 Тільки Левієвому племені не дав він спа́дку, — огняні́ жертви Господа, Бога Ізраїля, то спа́док його, „як Я говорив був йому."
15 І дав Мойсей племені Рувимових синів *спа́док* за їхніми ро́дами.
16 І була їм границя від Ароеру, що на березі арнонського потоку, і місто, що серед тієї долини, і вся рівни́на при Медеві,
17 Хешбон і всі міста його, що на рівнині, Дівон, і Бамот-Баал, і Бет-Баал-Меон,
18 і Ягца, і Кедемот, і Мефаат,
19 і Кір'ятаїм, і Сівма, і Церет-Гашшахар на горі Емеку,
20 і Бет-Пеор, і узбіччя Пісґі, і Бет-Гаєшімот,
21 і всі міста рівни́ни, і все царство Сигона, царя аморейського, що царював у Хешбоні, що Мойсей убив його та мідіянських начальників: Евія, і Рекема, і Цура, і Хура, і Реву, сигонових князів, мешканців того кра́ю.
22 А Валаама, Беорового сина, чарівника́, Ізраїлеві сини забили мечем серед інших, яких вони побили.
23 І була́ границя Рувимових синів: Йорда́н і границя. Це спа́док Рувимових синів за їхніми родами, їхні міста та їхні оселі.
24 І дав Мойсей Ґадовому племені, синам Ґада за їхніми родами,
25 і була їм границя: Язер, і всі ґілеадські міста, і половина краю аммонових синів аж до Ароеру, що навпроти Рабби,
26 А з Хешбону аж до Рамат Гамміцпі й Бетоніму, а від Маханаїму аж до границі Девіру,
27 і в долині Бет-Гараму, і Бет-Німра, і Суккот, і Цафон, останок царства Сигона, царя хешбонського, Йорда́н і границя аж до

кінця озера Кіннерет по тім боці
Йордáну на схід.
28 Це спáдок Ґадових синів за
їхніми рóдами, міста та їхні оселі.
29 І дав Мойсей половині пле-
мени Манасіїного, і воно було по-
ловині племени Манасіїних синів
за їхніми рóдами.
30 І була їхня границя від Ма-
нахаїму, увесь Башан, усе цар-
ство Оґа, царя башанського, і всі
села Яіру, що в Башані, шіст-
десят́ міст.
31 А половина Ґілеаду, і Ашта-
рот, і Едрея, міста Оґового цар-
ства в Башані, — синам Махіра,
Манасіїного сина, половині синів
Махіра за їхніми рóдами.
32 Оце *те*, що Мойсей дав на
спáдок в моавських степáх по
тім боці Йордáну на схід.
33 А Левієвому племені Мойсей
не дав спáдку, — Господь, Бог
Ізраїлів, Він їхній спáдок, як
говорив їм.

Поділ спáдку ханаáнському Краї

14 А оце *те*, що посіли Ізраїле-
ві сини в ханаанському краї,
що дали їм на спáдок священик
Елеазáр, і Ісус, син Навинів, та
гóлови батьків племен Ізраїлевих
синів.
2 Жеребкóм *приділили* їхній
спáдок, як наказав був Господь
через Мойсея, дев'яти племéнам
і половині плéмени.
3 Бо дав Мойсей насліддя двох
племéн,та половини плéмени по
той бік Йордáну, а Левитам спáд-
ку не дав серед них.
4 Бо Йóсипових синів було двоє
поколінь, Манасія та Єфрéм, а
Левитам не дали спáдку в краю́,
а тільки міста на осéлення та
їхні пасови́ська для їхньої худоби
та для їхнього маєтку.
5 Як наказав був Господь Мой-
сеєві, так зробили Ізраїлеві сини,
та й поділили край.

Спáдок Калéва

6 І підійшли Юдині сини до
Ісуса в Ґілґалі, та й сказав до
нього Калéв, син Єфуннеїв, кеназ-
зéянин: „Ти знаєш те слово, що
Господь говорив до Мойсея, Божо-
го чоловіка, про мене та про тебе в
Кадеш-Барнеа.
7 Я *був* віку сорокá літ, коли
Мойсей, раб Господній, посилав
мене з Кадеш-Барнеа ви́відати той
край. І я доклав йому справу,
як було в серці моїм.
8 А мої браття, що ходили зо
мною, знеси́лили були́ серце на-
роду, а я обставáв за Господом,
Богом моїм.
9 І присягнув Мойсей того дня,
говорячи: „*Поправді* кажу́, — той
край, що нога твоя ходила в ньо-
му, буде на спáдок тобі та синам
твоїм аж навіки, бо ти обставáв за
Господом, Богом моїм.
10 А тепер оце Господь позо-
ставив мене при житті, як говорив.
Оце сорок і п'ять літ відтоді, *як*
Господь говорив був це слово Мой-
сеєві, коли Ізраїль ходив у пусти-
ні. А тепер ось я віку восьмиде-
сяти й п'яти літ.
11 Сьогодні я ще сильний, як
того дня, коли Мойсей посилав
мене, — яка сила моя тоді, така
сила моя й тепер, щоб воювати, і
вихóдити, і прихóдити.
12 А тепер дай же мені цей го-
ристий край, про який Господь
говорив того дня, бо ти чув того
дня, що там вéлетні та великі
укріплені містá. Може Господь
буде зо мною, і я повиганяю їх,
як говорив був Господь".
13 І поблагословив його Ісус,
і дав Калевові, синові Єфунне-
євому, Хеврóн за спáдок.

14 Тому став Хеврóн Калевові, синові Єфуннеєвому, кеназзéянинові, за спáдок, *і так є* аж до цього дня, за те, що він обставáв за Господом, Богом Ізраїля.
15 А ім'я́ Хеврону давніше *було* Кір'ят-Арба,[1] що між вéлетнів був найбільший чоловік. А Край заспокóївся від війни.

Спáдок Юдин

15 І був жеребóк для плéмени Юдиних синів за їхніми рóдами: до едомської границі пустиня Цін, на південь від теманського крáю.
2 І була їм південна границя від кінця Солоного моря, від затоки, звéрненої на південь.
3 І йде вона на південь від Маале-Акраббіму, і перехóдить до Ціну, і підіймається з півдня, від Кадеш-Барнеа й перехóдить до Хецрону, і підіймається до Аддару й обертається до Кар до Каркаї.
4 І перехóдить вона до Адмону, і йде до єгипетського потоку, і границя закінчується на зáхід. Це буде для вас південна границя.
5 А границя на схід — Солоне море аж до кінця Йордáну. А границя у бік півночі: від морської затоки з кінця Йордáну,
6 і підіймається границя до Бет-Хоґли й перехóдить на північ від Бет-Гаарови; і підіймається та границя до Евен-Боган-Бен-Рувена.
7 І підіймається та границя від ахорської долини, а на півночі звертáється до Ґілґалу, що навпроти Маале-Адумміму, що на південь від потоку. І переходить та границя до Ме-Ен-Шемешу, і закінчується при Ен-Роґелі.
8 І підіймається та границя до Ґе-Бен-Гінному побіч євусеянина з півдня, — це Єрусали́м. І підіймається та границя до верхів'я гори, що навпроти Ґе-Гінному на зáхід, що в кінці Емек-Рефаїму на північ.
9 І біжить та границя від верхів'я гори до джерелá Ме-Нефтоаху, і йде до міст гори Ефрóну; і біжить та границя до Баали, — це Кір'ят-Єарім.
10 І обертáється та границя з Баали на зáхід до гори Сеїр, і переходить до плечá гори Єарім з півночі, — це Кесалон; і сходить до Бет-Шемешу й переходить до Тімни.
11 І йде та границя по край Екрону на північ, і біжить та границя до Шіккарону, і перехóдить до гори Баали, і йде до Явнеїлу. І границя закінчується при зáході.
12 А зáхідня границя — до Великого моря. А границя ця — границя Юдиних синів навколо за їхніми рóдами.
13 А Калеву, синові Єфуннеєвому, він дав частку серед Юдиних синів, за Господнім накáзом до Ісуса, Кір'ят-Арби, батька вéлетнів, воно — Хеврон.
14 І Калéв повиганяв звідти трьох вéлетнів: Шешая, і Ахімана, і Талмая, урóджених вéлетнів.
15 І пішов він звідти до девірських мéшканців, а ім'я́ Девіра давніше — Кір'ят-Сефер.
16 І сказав Калев: „Хто поб'є Кір'ят-Сефер та здобýде його, то дам йому дочкý мою Ахсу за жінку".
17 І здобув його Отніїл, син Кеназів, брат Калевів. І він дав йому свою дочкý Ахсу за жінку.
18 І сталося, коли вона відхóдила, то намовила його жадати пóля від її батька. І зійшла вона з осла, а Калéв сказав їй: „Щó тобі?"
19 І вона сказала: „Дай мені

[1] Кір'ят-Арба — місто Арби.

дар благословéння! Бо ти дав ме-
ні землю суху, то даси мені *це й*
водні джерéла". І він дав їй Ґул-
лот[1] горішній та Ґуллот дóлішній.
20 Оце спáдок племени Юди-
них синів за їхніми рóдами.
21 І були ті міста від краю
племени Юдиних синів до едом-
ської границі на півдні: Кавцеїл,
і Едер, і Яґур,
22 і Кіна, і Дімона, і Ад'ада,
23 і Кедеш, і Хацор, і Їтнан,
24 Зіф, і Телем, і Беалот,
25 і Хацор-Хадатта, і Керійот-
Хецрон, це Хацор,
26 Амам, і Шема, і Молада,
27 і Хацор-Ґадда, і Хешмон, і
Бет-Пелет,
28 і Хацар-Шуал, і Беер-Шева,
і Бізйотея,
29 Баала, і Іїїм, і Ецем,
30 і Елтолад, і Хесіл, і Хорма,
31 і Ціклаґ, і Мадманна, і Сан-
санна,
32 і Леваот, і Шілхім, і Аїн, і
Ріммон. Усіх міст двадцять і де-
в'ять та їхні оселі.
33 На Шефалі: Ештаол, і Цор'а,
і Ашна,
34 і Заноах, і Ен-Ґаннім, Тап-
пуах і Гаенам,
35 Ярмут, і Адуллам, Сохо й
Азека,
36 і Шааraїм, і Адітаїм, і Ґе-
дера, і Ґедеротаїм, — чотирнá-
дцять місто та їхні оселі.
37 Ценан, і Хадаша, і Міґдал-
Ґад,
38 і Діл'ан, і Міцпе, і Йоктеїл,
39 Лахіш, і Боцкат, і Еґлон,
40 і Каббон, і Лахмас, і Кітліш,
41 і Ґедерот, Бет-Даґон, і Наа-
ма, і Маккеда, — шістнадцять
міст та їхні оселі.
42 Лівна, і Етер, і Ашан,
43 і Їфтах, і Ашна, і Неців,
44 і Кеїла, і Ахзів, і Мареша, —
дев'ять міст та їхні оселі.

[1] Ґуллот — джерела, сажавка.

45 Екрон і підлеглі міста його
та оселі його.
46 Від Екрону й до моря усе, що
при Ашдоді та їхні оселі.
47 Ашдод, підлеглі міста його
та оселі його; Азза, підлеглі міста
її та оселі її до єгипетського
потоку, і море Велике, і границя.
48 І на горах: Шамір, і Яттір, і
Сохо,
49 і Данна, і Кір'ят-Санна, він
Девір,
50 і Анав, і Ештемо, і Анім,
51 і Ґошен, і Холон, і Ґіло, —
одинáдцять міст та їхні оселі.
52 Арав, і Дума, і Еш'ан,
53 і Янім, і Бет-Таппуах, і Афе-
ка,
54 і Хумта, і Кір'ят-Арба, це
Хеврон, і Ціор, — дев'ять міст
та їхні оселі.
55 Маон, Кармел, і Зіф, і Юта,
56 Їзреїл, і Йокдеам, і Заноах,
57 Каїн, Ґів'а, і Тімна, — де-
сять міст та їхні оселі.
58 Халхул, Бет-Цур, і Ґедор,
59 і Маарат, і Бет-Анот, і Елте-
кон, — шість міст та їхні оселі.
60 Кір'ят-Баал, він Кір'ят-
Єарім, і Рабба, — двоє міст та
їхні оселі.
61 На пустині: Бет-Гаарава,
Міддін, і Сехаха,
62 і Нівшан, і Ір-Гаммелах, і
Ен-Ґеді, — шість міст та їхні
оселі.
63 А євусéян, мéшканців Єруса-
лиму, Юдини сини не могли їх
вигнати, — і осів Євусéянин із
Юдиними синами в Єрусалимі, *і
так є* аж до цього дня,

Спáдок Йóсипів, Єфрéмів

16 І вийшов жеребок для Йóси-
пових синів: від єрихонсь-
кого Йордáну до єрихонської води
на схід пустиня, що тягнеться від
Єрихону по горі до Бет-Елу.

2 І виходить вона з Бет-Елу до
Луз, і перехóдить до границі Арки
до Атароту,
3 і сходить на захід до границі
яфлетської, аж до границі Бет-
Хорону дóлішнього, і аж до Ґезе-
ру, і закінчується при морі.
4 І посіли *це* Йóсипові сини,
Манасія та Єфрем.
5 І була границя Єфремових си-
нів за їхніми рóдами, а границя
їхнього спáдку на схід була:
Атрот-Аддар аж до горішнього
Бет-Хорону.
6 І виходить та границя до Міх-
метату з півночі, і повéртається
границя на схід до Таанат-Шіло,
та й переходить його зо сходу до
Яноаху.
7 І сходить вона з Яноаху до
Атароту та до Наари, і дотикає
Єрихону, і виходить до Йордáну.
8 А з Таппуаху границя йде на
зáхід до потоку Кана, та й закін-
чується при морі. Це спáдок
племени Єфремових синів за їх-
німи рóдами.
9 І міcтá, відділені для Єфре-
мових синів, *були* серед спáдку
Манасіїних синів, усі ті міста та
їхні оселі.
10 Та не вигнали вони ханаа-
нéянина, що сидів у Ґезері. І си-
дів ханаанéянин посеред Єфрема
і так є аж до цього дня, і давав
данину працею.

Спáдок Манасіїн

17 І вийшов жеребóк для Мана-
сіїного племени, бо він пéр-
венець Йóсипів, Махірові, Мана-
сіїному пéрвенцеві, Ґілеадовому
батькові, бо він був воя́к, то був
йому Ґілеад та Башан.
2 І було для позосталих Мана-
сіїних синів за їхніми рóдами:
синам Авіезера, і синам Хелека, і
синам Азріїла, і синам Шехема, і
синам Хефера, і синам Шеміда.
Оце сини Манасії, Йóсипового си-
на, мýжі, за їхніми рóдами.
3 А в Целофхада, сина Хефера,
сина Ґілеада, сина Махіра, сина
Манасіїного, не було в нього си-
нів, а тільки дóчки. А оце іменá
його дочóк: Махла, і Ноа, і Хоґла,
Мілка та Тірца.
4 І прийшли́ вони до священика
Елеазара, і до Ісуса, Навинового
сина, та перед начальників, гово-
рячи: „Господь наказав був Мой-
сеєві дати нам спáдок серед на-
ших братів". І дав їм на Господ-
ній наказ спáдок серед братів
їхнього батька.
5 І випало для Манасії десять
наділів, окрім землі Ґілеаду та Ба-
шану, що по той бік Йордáну,
6 бо Манасіїні дóчки посіли спá-
док серед синів його, а ґілеад-
ський край був для позосталих
Манасіїних синів.
7 І була Манасіїна границя від
Ашер-Гамміхметату, що навпроти
Сигему, і йде та границя на пів-
день до мешканців Ен-Таппуаху.
8 Для Манасії був край Тап-
пуах, а *місто* Таппуах при Мана-
сіїній границі — для Єфремових
синів.
9 І сходить та границя до по-
току Кана, на південь від потоку.
Ці містá Єфрéмові серед Мана-
сіїних міст. А границя Манасії
від півночі до потоку, а кінчáлася
при морі.
10 На південь — Єфремове, а
на північ — Манасіїне, а грани-
цею того було море. А в Аси́рі
вони стикалися з півночі, а в
Іссахáрі зо сходу.
11 І було для Манасії в Іссахарі
та в Асирі: Бет-Шеан та його
залежні міста, і Ївлеам та його
залежні міста, і мéшканці Доару
та його залежні міста, і мешканці
Таанаху та його залежні міста, і

мешканці Меґіддо та його залежні міста, три верховини.

12 Та Манасіїні сини не могли повиганяти *мéшканців* цих міст, і ханаанéянин продовжував сидіти в тому краї.

13 І сталося, коли Ізраїлеві сини стали сильні, то дали ханаанеянина на данúну, а вигнати — не вигнали його.

14 І говорили Йóсипові сини з Ісусом, кажучи: ,,Чому ти дав мені на спáдок один жеребóк та наділ один, а я ж народ числéнний, бо до цього чáсу благословúв мене Господь".

15 І сказав до них Ісус: ,,Якщо ти народ числéнний, *то* піди до лісу, та й повикорчóвуєш собі там у краї періззéянина та рефаїв, бо Єфремова гора стала тіснá для тебе".

16 І сказали Йóсипові сини: ,,Не вúстачить нам тієї гори, та й залізна колеснúця в кожного ханаанéянина, що сидить у долині, *як* у того, що в Бет-Шеані та в його залежних містах, *так* і в того, що в долині Ізреéльській".

17 І сказав Ісус до Йóсипового дому, до Єфрема та до Манасії, говорячи: ,,Ти числéнний народ, і в тебе сила велика, — не буде тобі один жеребóк,

18 але буде тобі гористий край; а що там ліс, то вúкорчуй його, і будуть тобі *й* його кінці. Бо ти виженеш ханаанéянина, хоч у нього колеснúці залізні, хоч він сильний".

Вивід землі для позосталих семи племен

18 І була зібрана вся громада Ізраїлевих синів до Шілó, і вони помістили там скинію заповіту, а перед ними був здобутий край.

2 І позоставалося серед Ізраїлевих синів сім племéн, що не поділили ще спáдку свого.

3 І сказав Ісус до Ізраїлевих синів: ,,Аж доки ви будете лінувáтися піти посісти той край, що дав вам Госпóдь, Бог ваших батьків?

4 Дайте від себе по три мýжі на плéм'я, і я пошлю їх. І вони встануть, і будуть ходити по крáю, і опишуть його за їхнім спáдком, та й прийдуть до мене.

5 І вони поділять його собі на сім частин. Юда стане на своїй границі з півдня, а Йóсипів дім стане на своїй границі з півночі.

6 А ви опишете той край, сім частин, і принесéте óписа мені сюди, а я кину вам жеребкá тут перед лицем Господа, Бога нашого.

7 А Левитам нема частки поміж вами, бо священнодіяння Господнє — спáдщина його. А Ґад, і Рувúм, та половина Манасіїного плéмени взялú свій спáдок по той бік Йордáну на схід, що дав їм Мойсей, раб Господній".

8 І встали ті мýжі й пішли. А Ісус наказав тим, що пішли опúсувати край, говорячи: ,,Ідіть і походіть по крáю, і опишіть його, та й вертайтеся до мéне. А я кину вам жеребкá тут перед Господнім лицем у Шілó".

9 І пішли ті мýжі, і перейшли по крáю, та й описали його за містáми на сім частин у книжці. І прийшли вони до Ісуса до табóру в Шілó.

10 І кинув їм Ісус жеребкá в Шілó перед Господнім лицем. І поділив там Ісус край для Ізраїлевих синів за їхніми пóділами.

Спáдок Веніяминів

11 І вийшов жеребóк для плéмени Веніямúнових синів за їхніми рóдами, і вийшла границя їхнього

жеребка між синами Юдиними та між синами Йосиповими.
12 І була́ їм границя на північну сто́рону від Йорда́ну. І підіймається та границя до кра́ю Єрихо́ну з півночі, і підіймається на го́ру на за́хід, і закінчується при пустині Бет-Евен.
13 А звідти перехо́дить та границя до Лузу, до кра́ю Лузу на південь, це — Бет-Ел. І схо́дить та границя до Атрот-Аддару на го́ру, що з півдня до до́лішнього Бет-Хорону.
14 І тягнеться та границя, і поверта́ється на за́хідній бік, на південь від гори, що навпроти Бет-Хорону на південь, і закінчується при Кір'ят-Баалі, це — Кір'ят-Єарім, місті Юдиних синів. Це за́хідня сторона́.
15 А півде́нна сторона́ — від кінця Кір'ят-Єаріму. І виходить та границя на за́хід, і виходить до джерела́ Ме-Нефтоаху.
16 І сходить та границя до кінця́ гори, що навпроти Ґе-Бен-Гіннома,[1] що в долині Рефаїм на північ. І сходить Ґе-Гінном побіч євусе́янина на південь, і сходить до Ен-Роґелу,
17 і тягнеться вона з півночі, і виходить до Ен-Шемешу, і виходить до Ґелілоту, що навпроти Маале-Адуммім. І схо́дить вона до Евен-Боган-Бен-Реувену.[2]
18 І переходить побіч навпроти Арави на північ, та й схо́дить до Арави.
19 І перехо́дить та границя побіч Бет-Хоґли на північ, і закінчується границя при зато́ці Солоного моря на північ, до кінця Йорда́ну з півдня. Це границя півде́нна.
20 А Йорда́н грани́чить його зо східньої сторони. Це спа́док Веніями́нових синів за границями його навко́ло, за ро́дами його.
21 І були міста для пле́мени Веніями́нових синів за їхніми ро́дами: Єрихон, і Бет-Хоґла, і Емек-Кеціц,
22 і Бет-Гаарава, і Цемараїм, і Бет-Ел,
23 і Аввім, і Пара, і Офра,
24 і Кефар-Гааммоні, і Офні, і Ґева, — дванадцять міст та їхні оселі.
25 Ґів'он, і Рама, і Беерот,
26 і Міцпе, і Кефіра, і Моца,
27 і Рекем, і Ірпеїл, і Пар'ала,
28 і Цела, Елеф, і Євусі, воно Єрусалим, Ґів'ат, Кір'ят-*Єарім*, — чотирна́дцять міст та їхні оселі. Це спа́док Веніями́нових синів за їхніми ро́дами.

Спа́док позосталих шости племен

19 А другий жеребо́к вийшов Симеонові, племені Симеонових синів за їхніми ро́дами. І був їхній спа́док серед спа́дку Юдиних синів.
2 І був їм у спа́дку: Беер-Шева, і Молада,
3 і Хацар-Шуал, і Бала, і Ецем,
4 і Елтолад, і Бетул, і Хорма,
5 і Ціклаґ, і Бет-Гаммаркавот, і Хацар-Суса,
6 і Бет-Леваот, і Шарухен, — тринадцять міст та їхні оселі.
7 Аїн, Ріммон, і Етер, і Ашан, — чотири місті та їхні оселі.
8 А всі оселі, що навколо тих міст аж до Баалат-Беер-Рамат-Неґеву, це спа́док племени Симеонових синів за їхніми ро́дами.
9 З наділу Юдиних синів — спадок синів Симеонових, бо наділ Юдиних синів був численні́ший від них. І посіли Симеонові сини в сере́дині їхнього спа́дку.
10 А третій жеребо́к вийшов

[1] Ґе-Бен-Гінном — долина сина Гіннома.
[2] Евен-Боган-Бен-Рувен — камінь Богана, сина Рувима.

Завуло́новим синам за їхніми ро́-
дами, і була́ границя їхнього
спа́дку аж до Саріду.
11 І підіймається їхня границя
до Яму та Мар'али, і стикається з
Даббешетом, і стикається з пото-
ком, що навпроти Йокнеаму,
12 і вертається з Саріду на схід,
до сходу сонця, на границю Кіс-
лот-Фавору, і виходить до Дов-
рату, і підіймається до Яфія.
13 А звідти переходить на схід,
на схід до Ґат-Хеферу, Ет-Каціну,
до Ріммон-Гамметоару, до Неї.
14 І поверта́ється його границя
з півночі Ханнатону, і закінчу-
ється при Ґе-Їфтах-Елі.
15 І Каттат, і Нагалал, і Шім-
рон, і Їд'ала, і Віфлеєм, двана-
дцять міст та їхні оселі.
16 Це спа́док Завуло́нових си-
нів за їхніми ро́дами, оці міста́ та
їхні оселі.
17 Четвертий жеребо́к вийшов
Іссаха́рові, — Іссаха́ровим синам
за їхніми ро́дами.
18 І була́ їхня границя: Їзреел,
і Кесуллот, і Шунем,
19 і Хафараїм, і Шіон, і Анаха-
рат,
20 і Раббіт, і Кішйон, і Евес,
21 і Ремет, і Ен-Ґаннім, і Ен-
Хадда, і Бет-Пацецц.
22 І дотикається та границя до
Фаво́ру, і Шахаціми, і Бет-Шеме-
ту, і їхня границя закінчується
при Йорда́ні, — шістнадцять міст
та їхні оселі.
23 Оце спа́док пле́мени Іссаха́-
рових синів за їхніми ро́дами, —
міста́ та їхні оселі.
24 А п'ятий жеребо́к вийшов
племені Асирових синів за їхніми
ро́дами.
25 І була́ їхня границя: Хелкат,
і Халі, і Бетен, і Ахшат,
26 і Алламмелех, і Ам'ад, і Мі-
ш'ал, і дотикається Карме́лю на
за́хід та Шіхор-Лівнату,
27 і вертається на схід сонця до
Бет-Даґону, і дотикається Заву-
ло́на та Ґе-Їфтах-Елу, на північ
Бет-Гаемеку та Ніелу, і виходить
до Кавулу зліва.
28 І Еврон, і Рехов, і Хаммон, і
Кана аж до Сидону Великого.
29 І вертається та границя до
Рами́ та аж до міста Мівцар-Цору,
і вертається границя до Хоси, і
закінчується при за́ході від око-
лиці Ахзіву,
30 і Умма, і Афек, і Рехов, —
двадцять і двоє міст та їхні оселі.
31 Оце са́ддок пле́мени Аси́-
рових синів за їхніми ро́дами, ті
міста та їхні оселі.
32 Синам Нефталимовим ви-
йшов шостий жеребо́к, — для синів
Нефталимових за їхніми ро́дами.
33 І була їхня границя: від Хе-
лефу, від Елону при Цаананнімі,
і Адамі — Ганнекев, і Явнеїл аж
до Лаккуму, і кінча́лася вона при
Йорда́ні.
34 І повертається та границя на
за́хід до Ашнот-Фавору, і вихо-
дить звідти до Хуккоку та доти-
кається Завуло́на з полу́дня, а
Асира дотикається з за́ходу, а
Юди при Йорда́ні на схід сонця.
35 А міста тверди́нні: Ціддім,
Цер, і Хаммат, Раккат і Кіннерет,
36 і Адама, і Рама, і Хацор,
37 і Кедеш, і Едреї, і Ен-Хасор,
38 і Їр'он, іМіґдал-Ел, Хорем,
і Бет-Анат, і Бет-Шамеш, — де-
в'ятнадцять міст та їхні оселі.
39 Оце спа́док племени синів
Нефтали́мових за їхніми ро́дами,
міста́ та їхні оселі.
40 А пле́мені Да́нових синів за
їхніми ро́дами вийшов сьомий же-
ребок.
41 І була границя їхнього на-
сліддя: Цор'а, і Ештаол, і Ір-Ше-
меш,
42 і Шаалаббін, і Айялон, і
Їтла,

43 і Елон, і Тімната, і Екрон,
44 і Елтеке, і Ґіббетон, і Баа-
лат,
45 і Єгуд, і Бене-Берак, і Ґат-
Ріммон,
46 і Ме-Яркон, і Раккон із гра-
ницею навпроти Яфи.
47 І вийшла границя Данових
синів від них. А Да́нові сини пі-
шли й воювали з Лешемом, і здо-
були його, і побили вістрям меча,
і посіли його, та й осілися в ньому.
І вони назвали Лешему *ім'я́*: Дан,
як ім'я́ їхнього батька Дана.
48 Оце спа́док племени Да́но-
вих синів за їхніми ро́дами, ті
міста́ та їхні оселі.
49 І скінчи́ли вони посідати
край згідно з його границями.
І дали Ізраїлеві сини спа́док
Ісусові, синові Навиновому, посе-
ред себе.
50 На Господній нака́з дали йому
те місто, яке він жадав: Тімнат-
Серах на Єфремовій горі. І збуду-
вав він місто, та й осівся в ньому.
51 Оце той спа́док, що свяще-
ник Елеазар і Ісус, син Навинів,
та голови *домів* батьків давали
племе́нам Ізраїлевих синів жереб-
ком у Шіло́ перед Господнім ли-
цем при вході до скинії заповіту.
І покінчи́ли вони ділити край.

Міста на схо́вища

20 І Госпо́дь промовляв до Ісу-
са, говорячи:
2 „Промовляй до Ізраїлевих си-
нів, говорячи: Дайте собі міста на
схо́вища, про які Я говорив вам
через Мойсея,
3 щоб утікав туди убі́йник, що
заб'є кого ненаро́ком невмисне, і
вони будуть для вас на місце схо́-
вища від ме́сника за кров.
4 І втече він до одно́го з тих
міст, і стане при вході місько́ї
брами, та й буде голосно говорити
старши́м того міста про свою спра-
ву. І вони візьмуть його до міста
до се́бе, і дадуть йому місце, і він
осяде з ними.
5 А коли буде гнатися за ним
ме́сник, то не видадуть убійника
в руку його, бо він невмисне забив
свого ближнього, і не *був* йому
ворогом ані вчора, ані позавчора.
6 І буде він сидіти в тому місті,
аж поки не стане перед громадою
на суд, аж до смерти найвищого
священика, що буде в тих днях.
Тоді пове́рнеться убійник, та й
увійде до свого міста та до свого
дому, до того міста, звідки він
утік".
7 І посвятили вони Кедеш в
Ґалілі на Нефталимовій горі, і
Сихем на Єфремовій горі та Кір'ят-
Арбу, воно Ефрон, на горі Юди-
ній.
8 А по той бік єрихонського
Йорда́ну на схід вони дали: Бецер
на пустині, на рівнині, із Рувимо-
вого племени, і Рамот у Ґілеаді з
Ґадового племени, і Ґалан у Ба-
шані з Манасіїного племени.
9 Оце були міста призна́чення
для всіх Ізраїлевих синів та для
прихо́дька, що мешкає чужи́нцем
серед них, на схо́вище туди кож-
ному, хто вб'є кого ненаро́ком. І
не помре він від руки ме́сника за
кров, аж поки не стане перед
громадою.

Міста та пасови́ська для Левитів

21 І підійшли голови *домів* бать-
ків Левієвих до священика
Елеазара й до Ісуса, сина Нави-
нового, та до голів *домів* батьків
племен Ізраїлевих синів,
2 та й говорили до них у Шіло́ в
ханаанському краї, кажучи: „Гос-
по́дь наказав був через Мойсея
дати нам міста на сидіння, а їхні
пасови́ська для нашої худоби".

3 І дали́ Ізраїлеві сини Левитам зо свого наділу на нака́з Господній ті міста та їхні пасови́ська.
4 І вийшов жеребо́к для родів кегате́янина. І були синам священика Аарона з Левитів від племени Юдиного, і від племени Симеонового, і від племени Веніяминового тринадцять міст.
5 А Кега́товим синам, що позосталися з ро́дів племени Єфремового й з племени Данового та з половини племени Манасіїного жеребко́м *дісталося* десять міст.
6 А для Ґершонових синів від родів Іссаха́рового племени, і від Аси́рового племени, і від Нефталі́мового племени, і від половини Манасіїного племени в Башані жеребком *дісталося* тринадцять міст.
7 Мераріє́вим синам за їхніми ро́дами *дісталося* від племени Руви́мового, і від племени Ґа́дового, і від племени Завуло́нового — дванадцять міст.
8 І дали Ізраїлеві сини Левитам ті міста та їхні пасови́ська, як наказав був Господь через Мойсея, жеребко́м.
9 І дали вони з племени синів Юдиних та з племени синів Симеонових ті міста, що будуть *нижче* на́звані йме́нням своїм.
10 І було для Ааронових синів із родів кегатеянина, з Левієвих синів, бо їм був жеребок найперше.
11 І дали їм *місто* Кір'ят, батька ве́летнів Арби,[1] воно Хевро́н, на Юдиних горах, та його пасови́ська навколо нього.
12 А мійське поле та оселі його дали Калеву, синові Єфуннеєвому, на власність його.
13 А синам священика Ааро́на дали місто схо́вища вбійника: Хевро́н та його пасови́ська, і Лівну та її пасови́ська,
14 і Яттір та його пасови́ська, і Ештемоа та її пасовиська,
15 і Холон та його пасовиська, і Девір та його пасовиська,
16 і Аїн та його пасовиська, і Ютту та її пасовиська, Бет-Шемеш та його пасовиська, — дев'ять міст від двох тих племе́н.
17 А від Веніями́нового племени: Ґів'он та його пасовиська, Ґеву та її пасовиська,
18 Анатоль та його пасовиська, і Алмон та його пасовиська, — міст четверо.
19 Усіх міст Ааронових синів, священиків, — тринадцять міст та їхні пасови́ська.
20 А ро́дам Кегатових синів, Левитам, що позостали від Кегатових синів, міста́ їхнього жеребка́ булú від Єфремового пле́мени.
21 І дали їм місто схо́вища вбійника: Сихем та його пасови́ська, на Єфремовій горі, і Ґезер та його пасовиська.
22 І Ківцаїм та його пасовиська, і Бет-Хорон та його пасовиська, міст четверо.
23 А від Данового племени: Елтеке та його пасовиська, Ґіббетон та його пасовиська,
24 Айялон та його пасовиська, Ґат-Ріммон та його пасовиська, — міст четверо.
25 А від половини Манасіїного племени: Таанах та його пасовиська, і Ґат-Ріммон та його пасовиська, — міст двоє.
26 Усіх міст — десять та їхні пасовиська для родів позосталих Кегатових синів.
27 А для Ґершонових синів з Левієвих ро́дів від половини Манасіїного племени місто схо́вища вбійника: Ґолан у Башані та його пасовиська, і Беештера та її пасовиська, — міст двоє.

[1] Кір'ят-Арба — місто Арби.

28 А від Іссаха́рового племени: Кіш'йон та його пасовиська, Доврат та його пасовиська,
29 Ярмут та його пасовиська, Ен-Ґаннім та його пасовиська, міст четверо.
30 А від Асирового племени: Міш'ал та його пасовиська, Ардон та його пасовиська,
31 Хелкат та його пасовиська, Рехов та його пасовиська, — міст четверо.
32 А від Нефтали́мового племени місто схо́вища вбійника: Кедеш у Ґаліл та його пасовиська, і Хаммот-Дор та його пасовиська, і Картан та його пасовиська, — міст троє.
33 Усіх міст Ґершо́нових за їхніми родами — тринадцять міст та їхні пасови́ська.
34 А для родів Мерарієвих синів, Левитів, позосталих від племени Завуло́нового: Йокнеам та його пасовиська, Карта та її пасовиська.
35 Дімна та її пасовиська, Нагалал та його пасовиська, — міст четверо.
36 А від Рувимового племени: Бецар та його пасовиська, і Ягца та її пасови́ська,
37 Кедемот та його пасови́ська, і Мефаат та його пасовиська, — міст четверо.
38 А від Ґадового племени місто схо́вища вбійника: Рамот у Ґілеаді та його пасовиська, і Маханаїм та його пасовиська,
39 Хешбон та його пасовиська, Язер та його пасовиська, — усіх міст четверо.
40 Усіх міст для Мерарієвих синів за їхніми ро́дами, що позосталися з Левієвих ро́дів, було *за* їхнім жеребко́м дванадцять міст.
41 Усіх Левієвих міст серед вла́сности Ізраїлевих синів — сорок і вісім міст та їхні пасовиська.
42 Будуть ті міста *такі*: кожне місто з пасовиськом його навколо нього, — так для всіх тих міст.
43 І дав Господь Ізраїлеві ввесь той край, що присягну́в був дати *його́* їхнім батька́м, і вони посіли його та й осілися в ньому.
44 І Господь дав їм мир навко́ло, усе так, як присягнув був їхнім батька́м. І ніхто зо всіх їхніх ворогів не встояв перед ними, — усіх їхніх ворогів Господь дав у їхню руку.
45 Нічо́го не було неви́конаного з усього того доброго слова, що Господь говорив до Ізраїлевого дому, — усе збуло́ся.

Же́ртівник у ґілеадському краї

22 Тоді покликав Ісус *племе́но* Рувимове та Ґадове, та половину Манасіїного племени,
2 та й сказав їм: „Ви виконували все, що вам наказав був раб Господній Мойсей, і ви слухалися голосу мого про все, що я вам наказував.
3 Ви оце не лишали братів своїх довгі дні аж до цього дня, і ви додержували ви́конання за́повідей Господа, Бога вашого.
4 А тепер Господь, Бог ваш, дав мир вашим братам, як вам говорив був. І тепер поверні́ться, та й ідіть собі до наметів своїх, до кра́ю вашої власности, що вам дав Мойсей, раб Господній, на тім боці Йорда́ну.
5 Тільки дуже пильнуйте виконувати заповідь та Зако́на, що наказав був вам Мойсей, раб Господній: любити Господа, Бога вашого, і ходити всіма́ Його дорогами, і додержувати Його заповіді, і линути до Нього, і служити Йому всім вашим серцем та всією вашою душею".
6 І поблагословив їх Ісус, та й

послав їх, а вони пішли до на-
мéтів своїх.
7 А половині Манасіїного пле-
мени Мойсей дав у Башані, а
половині його дав Ісус з їхніми
братами на цім боці Йордáну на
зáхід. І також, коли Ісус відпус-
кав їх до їхніх намéтів, то побла-
гословив їх,
8 та й сказав до них, говорячи:
,,Верніться до своїх наметів із ве-
ликими маєтками та з дуже чис-
лéнною худобою, зо сріблом, і з
золотом, і з міддю, і з залізом, і з
дуже багатьомá одежами. Поді-
літь здóбич *від* ваших ворогів із
вашими братами''.
9 І вернулися, і пішли сини
Рувимові й сини Ґадові та полови-
на Манасіїного племени від Із-
раїлевих синів, із Шілó, що в ха-
наанському краї, щоб піти до крáю
Ґілеад, до крáю своєї власности,
що посіли його на наказ Господ-
ній через Мойсея.
10 І прийшли до йордáнських
могил, що в ханаанському крáї, і
збудували там сини Рувимові й
сини Ґадові та половина Манасії-
ного племени жéртівника над Йор-
дáном, жертівника великого на
вид.
11 І почули Ізраїлеві сини таке:
,,Оце збудували сини Руви́мові й
сини Ґадові та половина Манасії-
ного племени жéртівника навпро-
ти ханаанського крáю, при йор-
данських моги́лах, на боці Ізраї-
левих синів.
12 І почули *це* Ізраїлеві сини, і
булá зібрана вся громада Ізраї-
левих синів до Шілó, щоб піти на
них війною.
13 І послали Ізраїлеві сини до
синів Руви́мових і до синів Ґадо-
вих та до половини Манасіїного
племени ґілеадського крáю Пін-
хаса, сина священика Елеазара,
14 та з ним десять начальників,
по одному начальникові для бать-
кового дому з усіх Ізраїлевих
племен; а кожен *із них* — голова
дому їхніх батьків, вони для ти-
сяч Ізраїлевих.
15 І прийшли вони до синів
Руви́мових й до синів Ґадових та
до половини Манасіїного племени
до ґілеадського крáю, та й говори-
ли з ними, кажучи:
16 ,,Так сказала вся Господня
громада: Щó це за перéступ, що
ви спроневíрилися ним проти
Ізраїлевого Бога, щоб відверну-
тись сьогодні від Господа? Бо ви
збудували собі жéртівника, щоб
сьогодні збунтуватися проти Гос-
пода.
17 Чи нам мало Пеорового грі-
хá, з якого ми не очистилися аж
до цього дня, і була порáза в
Господній громаді?
18 А ви відвертáєтеся сьогодні
від Господа. І станеться, — ви
збунтуєтеся сьогодні проти Гос-
пода, а Він узавтра розгнівається-
ся на всю Ізраїлеву громаду.
19 І справді, — якщо край ва-
шої посілости нечистий, пере-
йдіть собі до крáю Господньої посі-
лости, що там пробуває Господня
скинія, і візьміть посілість серед
нас, а на Господа не бунтуйтеся, і
не бунтуйтеся проти нас вашим збу-
дувáнням собі жéртівника, окрім
жертівника Господа, Бога нашого.
20 Чи ж не Ахан, син Зерахів,
спроневíрився був перéступом у
заклятому, а гнів був на всю Із-
раїлеву громаду? І він *був* єди́-
ний чоловік, що не помер *своєю
смертю* через свій гріх''.
21 І відповіли сини Руви́мові,
сини Ґадові та половина Манасії-
ного племени, і говорили з голо-
вами тисяч Ізраїлевих:
22 ,,Бог богів Господь, Бог бо-
гів Господь, — Він знає, і Ізрá-
їль — він буде знати. Не пощади́

нас цього дня, якщо бунтом і якщо пере́ступом проти Господа *ми це зробили*,

23 якщо ми збудували собі же́ртівника на відве́рнення від Господа; а якщо *ми будували* на прине́сення цілопа́лення та жертви хлібної, і якщо на споря́дження на ньому мирних жертов, *то* Господь — Він відплатить,

24 і якщо ми не зробили цього з оба́вою про таку річ, гово́рячи: Завтра скажуть ваші сини до наших синів, говорячи: Що вам до Господа, Бога Ізраїлевого?

25 Бо Господь дав границю поміж нами та поміж вами, сини Рувимові та сини Ґадові, Йорда́н, — нема вам наділу в Господі! І ваші сини відірвуть наших синів від бо́язні Господа.

26 Тож сказали ми: Зробім собі, збудуймо жертівника не на цілопа́лення й не на жертву,

27 але щоб він був свідком між нами та між вами, і між поколіннями нашими по нас, що ми служили служби Господні перед Його лицем нашими цілопа́леннями, і нашими жертвами, і нашими жертвами мирними. І не скажуть ваші сини взавтра до наших синів: нема вам наділу в Господі!

28 І сказали ми: І станеться, коли *так* скажуть до нас та до наших поколінь узавтра, то ми скажемо: Подивіться на вигляд жертівника, що зробили були наші батьки не на цілопа́лення й не на жертву, але щоб *був* він свідком між нами та між вами.

29 Борони нас, Боже, бунтуватися нам проти Господа, і відверта́тися сьогодні від Господа, щоб будувати жертівника на цілопа́лення, і на жертву хлібну, і на жертву, окрім жертівника Господа, Бога нашого, що перед скинією Його“.

30 І почув священик Пінхас та начальники громади й го́лови тисяч Ізраїлевих, що *були* з ним, ті слова́, що казали сини Рувимові й сини Ґадові та сини Манасіїні, і було *це* добре в їхніх оча́х.

31 І сказав Пінхас, син священика Елеазара, до синів Рувимових, і до синів Ґадових та до синів Манасіїних: ,,Сьогодні ми пізнали, що Господь серед вас, що ви не спроневірилися Господе́ві тим пере́ступом, — тепе́р ви ви́зволили Ізраїлевих синів від Господньої руки“.

32 І вернувся Пінхас, син священика Елеазара, та начальники від синів Рувимових, і від синів Ґадових з ґілеадського кра́ю до Кра́ю ханаанського до Ізраїлевих синів, і здали́ їм звіт.

33 І була́ добра та річ в оча́х синів Ізраїлевих. І поблагословили Бога Ізраїлеві сини, і не сказали йти на них війною, щоб знищити край, що сини Рувимові та сини Ґадові сидять у ньому.

34 І назвали сини Рувимові та сини Ґадові *ім'я́* жертівникові: Ед,[1] бо він свідок між нами, що Господь — Він Бог.

Остереження Ісуса для Ізраїльського народу

23 І сталося по багатьох днях по то́му, як Господь дав мир Ізраїлеві від усіх їхніх ворогів навко́ло, а Ісус поста́рів, увійшов у літа́,

2 то покликав Ісус усього Ізраїля, його старши́х, і голів його, і суддів його, і урядників його, та й сказав до них: ,,Я поста́рів, увійшов у літа́.

3 А ви бачили все, що́ зробив був Господь, Бог ваш, усім цим лю́дям для вас, бо Господь, Бог ваш, — Він Той воюючий для вас!

4 Дивіться, — ось я поділи́в вам

[1] Ед — свідок.

жеребком цих позосталих людей
на спа́док для ваших племен від
Йорда́ну, і всі народи, що ви-
губив я, *аж по* море Велике, місце
за́ходу сонця.
5 А Господь, Бог ваш, — Він
поже́не їх перед вами, і вижене їх
перед вами, і ви посядете їхній
край, як говорив був Господь,
Бог ваш, до вас.
6 І ви будете дуже сильні, щоб
вико́нувати й чинити все, напи-
сане в книзі Зако́ну Мойсеєвого,
щоб не відхилятися від нього ані
право́руч, ані ліво́руч,
7 щоб ви не змішувалися з цими
людьми́, цими позосталими з ва-
ми, а ім'я́ їхніх богів ви не зга-
даєте, і не будете заприсягати
ними, і не будете служити їм, і не
будете вклонятися їм,
8 бо ви бу́дете горнутися тільки
до Господа, Бога вашого, як роби-
ли ви аж до цього дня.
9 І вигнав Господь перед вами
народи великі та сильні, а ви — не
встояв ніхто перед вами аж до
цього дня.
10 Один чоловік із вас сам жене
тисячу, бо Господь, Бог ваш —
Він той Воя́к для вас, як говорив
був Він вам.
11 І бу́дете ви дуже пильнувати
про свої ду́ші, щоб любити Гос-
пода, Бога вашого.
12 Бо якщо справді будете ви
відверта́тися й приліпитеся до реш-
ти цих народів, цих позосталих із
вами, і будете сва́татися з ними, і
будете змішуватися з ними, а вони
з вами,
13 *то* дійсно будете ви знати,
що Господь, Бог ваш, більш не
гнатиме ці наро́ди перед вами, і
вони стануть для вас сіткою й
па́ásткою, та батого́м на ваші бо́ки,
та те́рням на ваші очі, аж поки ви
не ви́гинете з-над цієї доброї землі,
яку дав вам Господь, Бог ваш.
14 А я оце сьогодні відхо́джу
доро́гою всієї землі. А ви будете
знати всім своїм серцем та всією
своєю душею, що не відпало ані
одне слово зо всіх тих добрих
слів, що про вас говорив був Гос-
подь, Бог ваш, — усе збуло́ся вам,
не відпало з нього ані одне слово.
15 І станеться, ота́к, як збуло́ся
вам усе те добре слово, що про вас
говорив був Господь, Бог ваш, так
наведе́ Господь на вас усе те слово
зле, аж поки Він вигубить вас
з-над цієї доброї землі, яку вам
дав Господь, Бог ваш.
16 Коли ви пересту́пите запо-
віта Господа, Бога вашого, що
Він наказав вам, і підете й будете
служити іншим богам, і будете
вклонятися їм, то запа́литься
гнів Господній на вас, і ви скоро
погинете з того хорошого кра́ю,
що його́ Він вам дав".

Передсмертна промова Ісуса Навина та його смерть

24 І зібрав Ісус усі Ізраїлеві
племе́на до Сихе́му, і покли-
кав Ізраїлевих старши́х, і голів
його, і суддів його, і урядників
його, і поставали вони перед Бо-
жим лицем.
2 І сказав Ісус до всього наро́-
ду: „Так сказав Господь, Бог Із-
раїлів: По тім боці Річки сиділи
були ваші батьки від віків: Терах,
батько Авраамів та батько Нахо-
рів, і служили іншим бога́м.
3 І взяв Я вашого ба́тька Ав-
раама з того бо́ку Річки, і водив
його по всьо́му ханаанському краї,
і розмно́жив насіння його, і дав
йому Ісака.
4 І дав Я Іса́кові Якова та Іса́ва,
і дав Ісавові го́ру Сеїр, щоб її
посів, а Яків та сини його зійшли
до Єгипту.
5 І послав Я Мойсея та Ааро́на,

та й уда́рив Єгипет, як зробив Я
серед нього, а потому Я вивів вас.
6 І вивів Я ваших батьків із
Єгипту, і ввійшли ви до моря, а
Єгипет гнався за вашими батька́ми
колесни́цями та верхівця́ми до
Червоного моря.
7 І кли́кали вони до Господа, і
Він поклав те́мряву між вами та
між Єги́птянином, і навів на нього
море, і воно покрило його, — і
ваші очі бачили те, що́ зробив Я в
Єгипті. І сиділи ви в пустині
багато днів.
8 І ввів я вас до кра́ю аморе́ян,
що сидять по тім боці Йорда́ну,
і вони воювали з вами, а Я дав їх у
вашу руку. І ви посіли їхній
край, і Я вигубив їх перед вами.
9 І встав був Бала́к, син Ціп-
порів, цар моавський, і воював
з Ізраїлем. І він послав і покли-
кав Валаа́ма, Беорового сина, щоб
проклясти́ вас.
10 Та не хотів Я слухати Валаа-
ма, і він, благословляючи, побла-
гословив вас, і Я врятував вас від
його руки.
11 І перейшли ви Йорда́н, і
прийшли до Єрихо́ну. І воювали
з вами господарі Єрихону: періз-
зеянин, і ханаанеянин, і хіттея-
нин, і ґірґашеянин, і хіввеянин, і
євусеянин, а Я дав їх у вашу руку.
12 І послав Я перед вами ше́рши-
ня, і він вигнав їх перед вами,
двох царів аморейських, — не
мече́м твоїм і не лу́ком твоїм.
13 І дав Я вам край, що над
ним ти не трудився, і міста́, що
їх ви не будували, і ви осілися в
них; виноградники та оливки,
яких ви не садили, ви їли.
14 А тепер бійтеся Господа й
служіть Йому в неви́нності та в
правді, і повідкидайте богів, яким
служили ваші батьки́ на тому бо́ці
Річки та в Єгипті, та й служіть
Господе́ві.
15 А якщо зле в оча́х ваших
служити Господе́ві, виберіть собі
сьогодні, кому будете служити,
— чи бога́м, яким служили ваші
батьки́, що по то́му боці Річки,
та чи богам аморейським, що ви
сидите́ в їхньому кра́ї. А я та
дім мій будемо служити Госпо-
де́ві".
16 І відповів народ та й сказав:
„Борони, нас Боже, покинути Гос-
пода, щоб служити іншим бога́м!
17 Бо Господь, Бог наш, — Він
Той, що вивів нас та наших бать-
ків з єгипетського кра́ю, з дому
ра́бства, і що зробив на наших
оча́х ті великі знаме́на, і стеріг нас
на всій дорозі, що нею ми ходили,
і по всіх народах, що ми перейшли
серед них.
18 І повиганяв Господь усі на-
роди та амореянина, ме́шканця
цього кра́ю, перед нами. І ми
бу́демо служити Господе́ві, бо Він
— Бог наш".
19 І сказав Ісус до народу: „Ви
не здолієте служити Господе́ві, бо
Він — Бог святий, Бог ревнивий
Він. Не про́стить Він вашу про-
вину та ваших гріхів.
20 Коли ви покинете Господа, і
бу́дете служити чужим богам, то
Він ве́рнеться, і зробить вам зло, і
ви́губить вас по то́му, як робив був
добро вам".
21 І сказав наро́д до Ісуса: „Ні,
таки Господе́ві бу́демо служити!"
22 І сказав Ісус до наро́ду: „Ви
свідки на себе, що ви вибрали Гос-
пода служити Йому". І сказали
вони: „Свідки!"
23 „А тепер покиньте чужих бо-
гів, що серед вас, і прихиліть своє
серце до Господа, Бога Ізраїле-
вого".
24 І сказав народ до Ісуса:
„Господе́ві, Богові нашому, ми бу́-
демо служити, а голосу Його бу-
демо слухатися!"

25 І склав Ісус заповіта з нарóдом того дня, і дав йому постанови та закóни в Сихéмі.

26 І написав Ісус ті слова в книзі Божого Закóну, і взяв великого кáменя, та й поставив його там під тим дубом, що в Господній святині.

27 І сказав Ісус до всього нарóду: „Ось оцей кáмінь буде на нас на свíдчення, бо він чув усі Господні слова́, що Він говорив з нами. І він буде на вас за свідка, щоб ви не ви́реклися вашого Бога“.

28 І відпустив Ісус народ, кожного до спáдку його́.

29 І сталося по тих випáдках, і вмер Ісус, син Нави́нів, раб Господній, віку ста й десяти літ.

30 І поховáли його́ в границі спáдку його, у Тімнат-Серахові, що в Єфремових горáх, на північ від гори Ґааш.

31 І служив Ізраїль Господéві по всі дні Ісуса та по всі дні старших, що продóвжили дні *свої* по Ісусі, і що знали всякий чин Господній, що зробив Він Ізраїлеві.

32 А Йóсипові кості, які Ізраїлеві сини ви́несли були з Єгипту, поховали в Сихемі, на ділянці поля, що купив був Яків від синів Гамора, Сихемового батька, за сто кеситів.

33 І Елеазар, син Ааронів, умер, і поховали його на верхів'ї Пінхаса, його сина, яке булó йому дáне на Єфремовій горі.

КНИГА

СУДДІВ

Війни з ханаанеянами

1 І сталося по смерті Ісуса, і питалися Ізрáїлеві сини Господа, говорячи: „Хто з нас ви́йде спéреду на ханаанéянина, щоб воювати з ним?“

2 І сказав Господь: „Юда піде. Оце Я дав Край у його руку“.

3 І сказав Юда до Симеона, свого брата: „Іди зо мною на мій жеребóк, і бýдемо воювати з ханаанеянином, то підý й я з тобою на твій жеребóк“. І пішов із ним Симеóн.

4 І піднявся Юда, а Господь дав ханаанеянина та періззеянина в їхню руку. І вони побили їх у Безеку, — десять тисяч чоловіка.

5 І знайшли вони в Безеку Адоні-Безека, і воювали з ним, і побили ханаанéянина та періззéянина.

6 І втікав Адоні-Безек, а вони гналися за ним, і злови́ли його, і повідрýбували великі пальці його рук та його ніг.

7 І сказав Адоні-Безек: „Сімдеся́т царів з відрýбаними великими пальцями їхніх рук та їхніх ніг часто збирали *поживу* під столом моїм. Як робив я, так відплатив мені Бог!“

8 І воювали Юдині сини з Єрусалимом, і здобули́ його, і побили його вістрям меча́, а місто пустили з огнем.

9 А потому Юдині сини зійшли воювати з ханаанéянином, мéшканцем гори, і Неґеву, і Шефелі.

10 І пішов Юда до ханаанеянина,

що сидить у Хевроні, — а ім'я́ Хеврону *було* колись: Кір'ят-Арба, — і побили Шешая, й Ахімана та Талмая.
11 А звідти пішов він до мешканців Девіру, а ім'я́ Девіру колись: Кір'ят-Сефер.
12 І сказав Калев: „Хто поб'є Кір'ят-Сефер та здобуде його, то дам йому Ахсу, дочку мою, за жінку".
13 І здобув його Отніїл, син Кенезів, брат Калевів, молодший від нього. І він дав йому свою дочку́ Ахсу за жінку.
14 І сталося, коли вона прийшла, то намовила його жадати по́ля від її батька. І зійшла вона з осла, а Калев сказав їй: „Що тобі?"
15 І вона сказала йому: „Дай мені *дара* благословення! Бо ти дав мені землю суху, то дай мені водні джере́ла". І Калев дав їй Ґуллот-горі́шній та Ґуллот-до́лішній.
16 А сини Кенея, Мойсеєвого тестя, пішли з міста Пальм[1] з Юдиними синами до Юдиної пустині, що на півдні Араду. І пішов він, і осівся з народом.
17 І пішов Юда з Симеоном, своїм братом, та й побили хананеянина, ме́шканця Цефату, і вчинили його закляттям. І назвав ім'я́ того міста: Хорма.
18 І здобув Юда Аззу та границю[2] її, й Ашкелон та границю його, і Екрон та границю його.
19 І був Господь з Юдою, і він повиганяв *мешканців* гори. Та не міг він повиганяти ме́шканців долини, бо вони мали залізні колесни́ці.
20 І дали Калевові Хевро́н, як говорив був Мойсей, і він вигнав звідти трьох ве́летнів.

[1] Місто Пальм — Єрихон.
[2] Тут „границя" — округа, область, район.

21 А євусеянина, ме́шканця Єрусалиму, не вигнали Веніяминові сини, — і осів євусеянин із Веніяминовими синами в Єрусалимі, і *сидя́ть тут* аж до цього дня.
22 І пішов також дім Йо́сипів до Бет-Елу, а Господь *був* з ними.
23 І ви́відав Йо́сипів дім у Бет-Елі, а ім'я́ того міста колись *було* Луз.
24 І побачили сторожі́ чоловіка, що виходив із того міста, та й сказали до нього: „Покажи нам вхід до міста, а ми вчинимо тобі ми́лість!"
25 І він показав їм вхід до міста, і вони побили те місто ві́стрям меча, а того чоловіка та ввесь його рід відпустили.
26 І пішов той чоловік до кра́ю хітте́ян, і збудував місто, та й назвав ім'я́ йому: Луз, — воно ім'я́ його аж до цього дня.
27 А Манасія не повиганяв *мешканців* Бет-Шеану та його залежних міст, і Таанаху та його залежних міст, і ме́шканців Дору та його залежних міст, і ме́шканців Ївлеаму та його залежних міст, і мешканців Міґіддо та його залежних міст, — і ханаане́янин волів сидіти в тому краї́.
28 І сталося, коли Ізраїль зміцни́вся, то він наклав на хананеянина дани́ну, але вигнати — не вигнав його.
29 І Єфрем не вигнав ханаане́янина, що мешкає в Ґезері, — і осівся хананеянин серед нього в Ґезері.
30 Завуло́н не повиганяв ме́шканців Кітрону та мешканців Нагалолу, — і осівся ханаане́янин серед нього, і став за дани́ну.
31 Аси́р не повиганяв ме́шканців Акко, і ме́шканців Сидону, і Ахлаву, і Ахзіву, і Хелби, і Афіку, і Рехову.

32 І осівся аси́рець серед ха-
наане́янина, мешканця того кра́ю,
бо він не вигнав його.
33 Нефтали́м не повиганяв ме́ш-
канців Бет-Шемешу, і мешканців
Бет-Анату, — і він осівся серед
ханаанеянина, мешканця того
краю, а мешканці Бет-Шемешу та
Бет-Анату стали їм за данину.
34 І тиснув аморе́янин Данових
синів на го́ру, бо не давав йому
схо́дити на долину.
35 І волів амореянин сидіти на
горі Херес в Айялоні та в Шаале-
вімі, та стала сильною рука Йо́си-
пового дому, — він став за данину.
36 А границя аморейська — від
Маале-Акраббім, і від Сели та
вище.

Кара Господня за відступлення Ізраїля від Нього

2 І прийшов Ангол Господній з
Ґілґалу до Бохіму, та й ска-
зав: „Я вивів вас із Єгипту до того
кра́ю, що присягнув був вашим
батька́м. І сказав Я: не зламаю
Свого заповіту з вами повіки!
2 А ви не складете заповіту
з ме́шканцями цього краю, їхні
же́ртівники порозбиваєте, — та не
слухали ви Мого голосу. Що́ це
ви зробили?
3 І Я теж сказав: Не проженý
їх від вас, і вони стануть вам
те́рням у боки, а їхні боги ста-
нуть вам па́косткою“.
4 І сталося, як Ангол Господ-
ній говорив ці слова́ до всіх Із-
раїлевих синів, то народ підніс
свій голос, та й заплакав.
5 І назвали ім'я́ того місця:
Бохім,[1] і прино́сили там жертви
Господе́ві.
6 А Ісус відпустив наро́д, і Із-
раїлеві сини розійшлися кожен до
свого спа́дку, щоб посісти той
край.

[1] Бохім — плачучі.

7 І служив народ Господе́ві по
всі дні Ісуса та по всі дні ста́р-
ших, які продовжили дні свої по
Ісусі, що бачили всякий великий
чин Господа, якого зробив Він
Ізра́їлеві.
8 І вмер Ісус, син Навинів, раб
Господній, віку ста й десяти літ.
9 І поховали його в ме́жах спа́д-
щини його, у Тімнат-Хересі, в
Єфремових гора́х, на північ від
гори Ґааш.
10 І також усе це покоління
було прилучене до батьків своїх,[1]
а по них настало інше покоління,
що не знало Господа, а також тих
діл, які чинив Він Ізраїлеві.
11 І Ізраїлеві сини чинили зло
в Господніх оча́х, і служили Ва-
алам.
12 І вони покинули Господа,
Бога батьків своїх, що вивів їх із
єгипетського кра́ю, та й пішли за
іншими бога́ми, за бога́ми тих на-
родів, що *були* в їхніх око́лицях, і
вклонялися їм, і гніви́ли Господа.
13 І покинули вони Господа, та
й служили Ваа́лові та Аста́ртам.
14 І запала́в Господній гнів на
Ізраїля, і Він дав їх у руку гра-
біжників, — і вони їх грабува́ли.
І Він передав їх у руку навко́лиш-
ніх їхніх ворогів, і вони не могли
вже встояти перед своїми воро-
гами.
15 У всьому, де вони ходили,
Господня рука була проти них на
зло, як говорив був Господь, і *як*
заприсягнув їм Господь. І Він
дуже їх тиснув.
16 І поставив Господь су́ддів, і
вони рятували їх від руки їхніх
грабіжників.
17 Та вони не слухалися також
своїх суддів, бо блудили за інши-
ми богами, і вклонялися їм. Во-
ни скоро відхиля́лися з тієї до-
ро́ги, якою йшли їхні батьки, щоб

[1] Цебто, — повимирало.

слухатися Господніх наказів. Вони так не робили!

18 А коли Господь ставив їм суддів, то Господь був із суддею, і рятував їх із руки їхніх ворогів по всі дні того судді, бо Господь жалував *їх* через їхній стóгін через тих, що їх переслідували та гнобили їх.

19 І бувало, як умирав той суддя́, вони знóву псувалися більше від своїх батьків, щоб іти за іншими богами, щоб їм служити та щоб їм вклонятися, і вони не кидали чи́нів своїх та своєї неслухня́ної дороги.

20 І запалився Господній гнів на Ізраїля, і Він сказав: „За те, що люд цей переступив Мого заповіта, що Я наказав був їхнім батькам, і не слухалися Мого голосу,

21 тож Я більше не виганятиму перед ними нікого з тих народів, що Ісус позоставив, умира́ючи,

22 щоб ви́пробувати ними Ізраїля, — чи держатимуться вони Господньої дороги, щоб нею ходити, як держалися їхні батьки, чи ні.

23 І Господь позоставив тих людей, щоб їх скоро не виганяти, і не дав їх у руку Ісусову.

Суддя Отніїл та Егуд

3 А оце ті народи, що Господь позоставив на ви́пробування ними Ізраїля, — усі ті, що не знали всіх війн ханаанських,

2 тільки щоб пізнали покоління Ізраїлевих синів, щоб навчити їх війни́, тільки *таких*, що перед тим не знали їх:

3 п'ять волóдарів филистимських, і всі ханаане́яни, і сидóняни, і хівве́яни, ме́шканці гори Ливану, від гори Баал-Гермон аж до ви́ходу до Гамату.

4 І були вони залишені на ви́пробування ними Ізраїля, щоб пізнати, чи будуть вони слухатися за́повідей Господа, які Він наказав був їхнім батькам через Мойсея.

5 А Ізраїлеві сини сиділи серед ханаанеянина, хіттеянина, і амореянина, і періззеянина, і хіввеянина, і євусеянина.

6 І вони брали їхніх дочóк собі за жінóк, а своїх дочóк давали їхнім синам, та служили їхнім богам.

7 І Ізраїлеві сини робили зло в Господніх очáх, і забули Господа, Бога свого, та й служили Ваа́лам та Астáртам.

8 І запалився Господній гнів на Ізраїля, і Він передав їх у руку Кушан-Ріш'атаїма, царя Араму двох річóк. І служили Ізраїлеві сини Кушан-Ріш'атаїмові вісім літ.

9 І кликали Ізраїлеві сини до Господа, і Господь поставив для Ізраїлевих синів рятівника́, і він врятував їх, — Отніїла, сина Кеназа, брата Калева, молодшого від нього.

10 І був на ньому Дух Господній, і судив він Ізраїля. І вийшов він на війну́, і Господь дав у його руку Кушан-Ріш'атаїма, царя арамського. І була сильна рука його над Кушан-Ріш'атаїмом.

11 І мав край мир сорок літ, і помер Отніїл, син Кеназа.

12 А Ізраїлеві сини й далі чинили зло в Господніх очáх, і Господь зміцнив Еґлона, царя моавського, над Ізраїлем через те, що вони робили зло в Господніх очáх.

13 І зібрав він до себе синів Аммонових та Амали́кових, та й пішов і підбив Ізраїля. І вони посіли Місто Пальм.[1]

14 І служили Ізраїлеві сини Еґлонові, цареві моавському, вісімнадцять літ.

[1] Місто Пальм — це Єрихóн.

15 І кликали Ізраїлеві сини до
Гóспода, і Госпóдь поставив їм
рятівникá, — Егуда, сина Ґерово-
го, сина ємінеянина, чоловіка *лів-
шý*, з безвладною правою рукою.
І послали Ізраїлеві сини через
нього дарýнка Еґлонові, цареві
моавському.
16 І зробив собі Егуд меча, а в
нього два вістря, ґошед довжина
його, — він прип'яв його під
своїм убрáнням на стегні своєї пра-
виці.
17 І приніс він того дарýнка
Еґлонові, цареві моавському. А
Еґлон — чоловік дуже товстúй.
18 І сталося, коли він скінчúв
піднóсити того дарýнка, то від-
пустив тих, що нéсли того дарýн-
ка.
19 А він вернувся від боввáнів,
що при Ґілґалі, та й сказав: „У
мене таємна справа до тебе, о
цáрю!" А той сказав: „Тихо!"
І вийшли від нього всі, хто стояв
при ньóму.
20 І Егуд увійшов до нього, а
він сидить у прохолóдній гóрниці,
що *була* для нього самого. І ска-
зав Егуд: „Я маю Боже слово для
тебе". І той устав із стільцú.
21 І простяг Егуд свою лівицю,
і витяг меча з-над стегнá своєї
правиці, — та й загнáв його йому
в живіт.
22 І ввійшла також рýчка за
вістрям, а сало закрило за віс-
трям, бо він не витягнув меча з
його живота. І ввійшло вістря
до міжкрóччя.
23 І вийшов Егуд до сінéй, і
зачинив за собою двері тієї гóр-
ниці, та й замкнув.
24 І він вийшов. А *царські* ра-
би ввійшли та й побачили, аж ось
двері горниці зáмкнені. І вони
сказали: „Певне він для потреби
своєї в прохолóдному покої".
25 І чекали вони аж допізна, а
ото він не відчиняє дверей гóрниці.
І взяли вони ключа, і відчинили,
— аж ось їхній пан лежить мерт-
вий на землі!
26 А Егуд утік, поки вони зво-
лікáлись. І він перейшов ті бов-
вани, і сховався втечею до Сеїру.
27 І сталося, коли він прийшов,
то засурмúв у сурмý на Єфремо-
вих горáх. І Ізраїлеві сини зійш-
ли з ним з горú, а він перед ними.
28 І сказав він до них: „Біжіть
за мною, бо Господь дав у вашу
руку ваших моавських ворогів!"
І зійшли вони за ним, і захопúли
йордáнські перехóди до Моаву, і
не дали нікóму перейти.
29 І побили вони Моава того
чáсу, — блúзько десяти тисяч чо-
ловіка, — кожного кремéзного й
кожного сильного чоловіка, і ні-
хто не втік.
30 І був того дня прибóрканий
Моав під Ізраїлеву руку, а Край
мав мир вісімдесят літ.
31 А по ньому був Шамґар, син
Аната. І побив він филистúмлян
шістсот чоловіка києм на худобу.
І він теж урятувáв Ізрáїля.

Девора

4 А Ізраїлеві сини ще більше
чинили зло в Господніх очáх,
а Егуд умер.
2 І передав їх Господь у руку
Явіна, царя ханаанського, що ца-
рював у Гацорі. А зверхником
його війська *був* Сісéра, і він си-
дів у Харошет-Ґаґґоїмі.
3 І клúкали Ізраїлеві сини до
Господа, бо той мав дев'ятсóт за-
лізних колеснúць, і він сильно
утискав Ізраїлевих синів двадцять
літ.
4 А Девóра пророчиця, жінка
Лаппідота, — вона судила Ізраїля
того чáсу.
5 І сиділа вона під Девóриною

Па́льмою, між Рамою та між Бет-
Елом в Єфре́мових гора́х, а Ізраї-
леві сини прихо́дили до неї на суд.
6 І вона послала й покликала
Бара́ка, Авіноамового сина, з Ке-
дешу Нефтали́мового. І сказала
до нього: ,,Ось наказав Господь,
Бог Ізраїлів: Іди, зійдеш на го́ру
Фаво́р,[1] і візьмеш з собою десять
тисяч чоловіка з синів Нефтали́-
мових та з синів Завуло́нових.
7 А я приведу́ до тебе, до Кі-
шонської долини, Сісе́ру, началь-
ника Явінового війська, і колес-
ни́ці його, і натовп його, та й дам
його в твою руку".
8 І сказав до неї Бара́к: ,,Якщо
ти підеш зо мною, то піду́, а якщо
не підеш зо мною, — не піду́".
9 А вона відказала: ,,Піти —
піду́ з тобою, тільки не буде твоя
слава на тій дорозі, якою ти підеш,
бо в руку жінки Господь пере-
дасть Сісе́ру". І встала Дево́ра, і
пішла з Бара́ком до Кеде́шу.
10 І скликав Бара́к Завуло́на та
Нефтали́ма до Кеде́шу, і пішло
за ним десять тисяч чоловіка. І
пішла з ним Дево́ра.
11 А кенеянин Хевер відділив-
ся від Каїна, з Ховавових синів,
Мойсеєвого те́стя, і розклав на-
мета свого аж до Елону в Цаана-
німі, що при Кедеші.
12 І доне́сли Сісері, що Бара́к,
син Авіноамів, зійшов на го́ру
Фаво́р.[1]
13 І скликав Сісе́ра всі свої
колесни́ці, дев'ятсо́т залізних ко-
лесни́ць, та ввесь народ, що з
ним, з Харошет-Ґаґґоїму до кі-
шонської долини.
14 І сказала Дево́ра до Барака:
,,Уставай, бо це той день, коли
Господь дав Сісе́ру в твою руку.
Ось Господь вийшов перед то-
бою". І зійшов Барак з гори
Фаво́р, а за ним десять тисяч
чоловіка.
15 І Господь привів у замі́шання
Сісе́ру, і всі колесни́ці та ввесь
той та́бір вістрям меча перед Бара-
ком. І зійшов Сісера з колесниці,
і побіг пішки.
16 А Бара́к гнався за колес-
ни́цями та за табо́ром аж до Харо-
шет-Ґаґґоїму. І впав увесь та́бір
Сісерин від вістря меча, — не
позосталось ані одно́го.
17 А Сісе́ра втік пішки до намету
Яїли, жінки кенеянина Хевера,
бо *був* мир між Явіном, царем
Гацору, та між домом кенеянина
Хевера.
18 І вийшла Яїл навпроти Сі-
се́ри, і сказала до нього: ,,Зайди,
пане мій, зайди до ме́не, — не
бійся!" І він зайшов до неї до
наме́ту, і вона накрила його кили-
мом.
19 І сказав він до неї: ,,Напій
мене трохи водою, бо я спра́г-
нений". І відкрила вона молоч-
ного бурдюка́, і напоїла його, та й
накрила його.
20 І сказав він до неї: ,,Стань
при вході наме́ту. І якщо хто
ввійде й запитає тебе та скаже:
Чи є тут хто? то ти відповіси:
Нема".
21 І взяла́ Яїл, жінка Хеверова,
наме́тового кілка́, і взяла́ в свою
руку молотка́, і підійшла тихо до
нього, та й всадила того кілка́ в
його скро́ню, *аж* у землю. А він
спав, зму́чений, — і він помер.
22 А ось Барак женеться за
Сісерою. І вийшла Яїл навпроти
нього й сказала йому: ,,Іди, і я
покажу́ тобі того чоловіка, що ти
шукаєш". І ввійшов він до неї, а
ось Сісе́ра лежить мертвий, а кі-
ло́к у скро́ні його!
23 Так приборкав Бог того дня
Явіна, царя ханаанського, перед
Ізраїлевими синами.

[1] Грецьке — Θαβωρ, українське — Табір, ц. слов'янське — Ѳаворъ.

24 А рука Ізраїлевих синів бу-
ла все тяжча над Явіном, царем
ханаанським, аж поки вони вигу-
били Явіна, царя ханаанського.

Тріюмфальна пісня Девори

5 І співала Девóра й Барáк, син Авіноамів, того дня, говорячи:

2 ,,Що в Ізраїлі закнязювáли князі,
що нарóд себе жéртвувати став, —
поблагословіте ви Господа!
3 Почуйте, царі, уші наставте, князі:
я — Господéві я буду співати,
виспівувати буду Господа, Бога Ізраїля!
4 Господи, — як Ти йшов із Сеїру,
як виходив із поля едóмського,
то тремтіла земля, також капало небо,
і хмари дощили водою.
5 Перед Господнім лицем розпливалися гори, —
цей Сінáй перед Господом, Богом Ізраїля.
6 За днів Шамґара, сина Анатового,
спорожніли дорóги,
подорóжні ж ходили крутими дорóгами.
7 Не стало селя́нства в Ізраїлі,
не стало, аж поки я не повстала, Девóра,
аж поки я не повстала, мати в Ізраїлі.
8 Коли вибрав новúх він богів,
тоді в брамах війна *зачалáсь*.
Поправді кажу́ вам, — небачений щит був
і спис в сорок тисяч Ізраїля!
9 Серце моє до Ізраїлевих тих начальників,
що жертвуються для нарóду, —
поблагословіте ви Господа!
10 Ті, хто їздить на білих ослúцях,
хто сидить на килимáх та дорогою ходить, — оповідайте!
11 Через крик при ділінні здобичі
між місця́ми, де воду беру́ть,
— там виспівують правди Господні,
правди селя́нства Його у Ізраїлі.
Тоді то зійшов був до брам Господній нарóд.
12 Збудися, збудися, Девóро!
Збудися, збудися, — *і* пісню співай!
Устань, Барáку, і візьми до неволі
своїх полонéних, сину Авіноáмів!
13 Тоді позосталий зійшов до поту́жних нарóду,
проти хоробрих Господь був до мене зійшов.
14 Від Єфрема *прийшли були ті, що* в Амалúку їх корень;
Веніямин за тобою, серед нарóдів твоїх;
від Махіра зійшли були провідникú;
а від Завулóна оті, хто веде пером пúсаря.
15 І князі Іссахарові рáзом з Девóрою,
і Іссахáр, як Барáк,
був відпу́щений пішки в долину.
Великі вивíдування у Рувимових відділах!
16 Чого ти усівсь між кошáрами,
щоб слухати мéкання стад?
Великі вивíдування у Рувимових відділах!

17 Пробуває Ґілеад на тім боці Йордáну,
а Дан — чому на кораблях буде мéшкати він?
На березі моря осівся Асир,
і при потоках своїх пробувáє.
18 Завулóн — це народ, що прирік свою душу на смерть,
а Нефталим — на польових висотáх.
19 Царі прибулú, воювали,
тоді воювали царі ханаанські
в Таанах при воді Меґідда,
та здобичі срібла не взялú.
20 Із неба войовано, —
зóрі з доріг своїх битих воювали з Сісерою.
21 Кішонський потік позмітав їх,
потік стародавній, Кішонський потік.
З силою будеш ступати, о душé моя!
22 Тоді стукотіли копúта коня від бігу швидкóго,
від бігу його скакунів!
23 „Проклянíте Мероза“, каже Ангол Господній,
„проклястú — проклянíть його мéшканців,
бо вони не прийшли Господéві на поміч,
Господéві на поміч з хоробрими!“
24 Нехай буде благословенна між жінкáми Яїл,
жінка кенанеянина Хевера, —
нехай буде благословенна вона між жінкáми в наметі.
25 Водú він просив — подалá молока,
у царській чаші принéсла п'янкé молоко.
26 *Ліву* руку свою до кілкá простягає,
а правúцю свою — до молоткá робітнúчого.
І вгатила Сісеру, і розбила вона йому гóлову,
і скрóню розбила й пробила йомý.
27 Між нóги її він схилився, упав і лежав,
між нóги її він схилився, упав, —
де схививсь, там забитий упав.
28 Через вікно виглядала та голосила
Сісéрина мати крізь ґрати:
„Чому колéсниця його припізнúлась вернутись?
Чому припізнились колéса запря́жок його?“
29 Мудрі княгúні її дають відповідь їй,
та й вона сама відповідає собі:
30 „Ось здóбич знахóдять *та* ділять вони, —
брáнка, дві брáнці на кожного мýжа!
А здóбич із шат кольорóвих —
Сісері, здобич із шат кольорóвих,
різнобáрвна тканúна, на два боки гаптóвана, —
жінці на шию“.
31 Нехай отак згинуть усі вороги Твої, Господи!
А хто любить Його, *той* як сонце,
що сходить у силі своїй!“
І Край мав мир сорок літ.

Переслідування від мідіянітян

6 А Ізраїлеві сини чинили зло в очáх Господніх, і Господь дав їх у руку мідіянітян на сім літ.
2 І зміцніла Мідіянова рука над

Ізраїлем. Ізраїлеві сини поробили собі *зо страху* перед мідіянітянами прохо́ди, що в гора́х, і печери, і тверди́ні.
3 І бувало, якщо посіяв Ізраїль, то підіймався Мідія́н і Амали́к та сини Кедему,[1] і йшли на нього.
4 І вони таборува́ли в них, і нищили врожа́й землі аж до підходу до Га́зи[2]. І не лишали вони в Ізраїлі ані поживи, ані штуки дрібно́ї худоби, ані вола, ані осла,
5 бо вони й їхня худоба та їхні намети ходили, і прихо́дили в такій кількості, як сарана́, а їм та їхнім верблюдам не було числа. І вони прихо́дили до кра́ю, щоб пусто́шити його.
6 І через Мідія́на Ізраїль дуже зубо́жів, і Ізраїлеві сини кли́кали до Господа.
7 І сталося, коли Ізраїлеві сини кликали до Господа через Мідіяна,
8 то Господь послав до Ізраїлевих синів му́жа пророка, а він сказав їм: „Так сказав Господь, Бог Ізраїлів: Я вивів вас із Єгипту, і випровадив вас із дому ра́бства.
9 І Я спас вас з руки Єгипту, і з руки всіх, хто вас ти́снув. І Я повиганяв їх перед вами, а їхній край віддав вам.
10 І сказав Я до вас: Я Господь, Бог ваш! Не будете боятися аморейських богів, що в їхньому краї сидите́ ви. Та ви не послухалися Мого голосу!“

Ангол Господній у Гедеона

11 І прийшов Ангол Господній, і всівся під дубом, що в Офрі, який *належить* аві-езріянину Йоашеві. А син його Гедео́н молотив пшеницю в виноградному чави́лі, щоб заховатися перед мідіянітянами.

[1] Кедем — схід.
[2] Гебрейське Азза, а грецький текст дає Га́за.

12 І явився до нього Ангол Господній, і промовив йому: „Господь з тобою, хоробрий му́жу!“
13 А Гедеон сказав до нього: „О, Пане мій, — якщо Господь з нами, то на́що прийшло на нас усе це? І де всі Його чу́да, про які оповідали нам наші батьки́, говорячи: Ось з Єгипту вивів нас Господь? А тепер Господь покинув нас, і віддав нас у руку Мідія́на“.
14 І обернувся до нього Господь і сказав: „Іди з цією своєю силою, і ти спасеш Ізраїля з мідія́нської руки. Оце Я послав тебе“.
15 І відказав Йому *Гедеон*: „О, Господи мій, — чим я спасу́ Ізраїля? Ось моя тисяча найнужденні́ша в Манасії, а я наймолодший у домі ба́тька свого́“.
16 І сказав йому Госпо́дь: „Але Я бу́ду з тобою, і ти поб'єш мідіянітян, як одно́го чоловіка“.
17 А той до Нього сказав: „Якщо знайшов я милість в оча́х Твоїх, то зроби мені ozна́ку, що Ти гово́риш зо мною.
18 Не відходь же звідси, аж поки я не прийду́ до Тебе, і не принесу́ дарунка мого́, і не покладу́ перед лицем Твоїм“. А Той відказав: „Я буду сидіти аж до твого пове́рнення“.
19 І Гедеон увійшов *до хати*, і спорядив козеня́, і опрі́сноків з ефи́ муки, м'ясо поклав до коша́, а юшку влив до го́рщика. І приніс він до Нього під дуб, та й поставив перед Ним.
20 І сказав до нього Ангол Божий: „Візьми це м'ясо й ці опрі́сноки, та й поклади на оцю скéлю, а юшку вилий“. І той так зробив.
21 І витягнув Ангол Господній кінець па́лиці, що в руці Його, і доторкнувся до м'яса та до опрі́сноків, — і знявся зо скелі огонь,

та й поїв те м'ясо та опрíсноки, а
Ангол Господній зник з його очей.
22 І побачив Гедеóн, що це Ан-
гол Господній. І сказав Гедеóн:
,,Ах, Владико, Господи, бож я
бачив Господнього Ангола об-
личчя в обличчя''.
23 І сказав йому Господь: ,,Мир
тобі, — не бійся, не помреш!''
24 І Гедеóн збудував там жéр-
тівника для Господа, і назвав *ім'я́*
йому: Єгова-Шалом[1]. Він іще є
аж до цього дня в Офрі Авіезеро-
вій.

Гедеон руйнує Ваалового жертівника

25 І сталося тієї ночі, і сказав
йому Господь: ,,Візьми бичка з
волів батька свогó, і другого бич-
ка семилітнього, і розбий Ваало-
вого жéртівника батька свого, а
святе дерево, що при ньому, зру-
бай.
26 І збудуєш жертівника Гос-
подéві, Богові своєму, на верхý
цієї тверди́ні, у порядку. І візь-
меш другого бичка, і принесеш
цілопáлення дровáми з святого де-
рева, яке зрубаєш''.
27 І взяв Гедеóн десять людей
зо своїх рабів, і зробив, як го-
ворив до нього Господь. І ста-
лося, через те, що боявся дому
батька свого та людей того міста,
щоб робити вдень, то зробив уночі.
28 І встали люди того міста
рано вранці, аж ось жертівник
Ваáлів розбитий, а святе дерево,
що при ньому, порýбане, а дру-
гого бичка принéсено в жертву на
збудованому жéртівнику.
29 І говорили вони один óд-
ному: ,,Хтó зробив оцю річ?'' І
вони вивідували й шукали, та й
сказали: ,,Гедеóн, син Йоáшів,
зробив оцю річ''.
30 І сказали люди того міста до
Йоáша: ,,Виведи сина свого, і не-
хай він помре, бо розбив Ваáло-
вого жертівника та порубав святе
дерево, що при ньому''.
31 І сказав Йоáш до всіх, що
стояли при ньому: ,,Чи ви будете
обставати за Ваáлом? Чи ви до-
поможете йому? Хто буде обста-
вати за ним, той буде забитий до
рáнку. Якщо він Бог, то нехай
сам заступається за себе, коли той
розбив його жéртівника''.
32 І він назвав ім'я́ йому того
дня: Єруббаал,[1] говорячи: ,,Не-
хай змагається з ним Ваáл, бо він
розбив його жéртівника''.
33 А всі мідіяніти й амалики́тя-
ни та сини Кедему були зíбрані
рáзом, і перейшли *Йордáн*, і та-
борувáли в долині Ізреел.

Божі ознаки, що Гедеон переможе

34 А Дух Господній зійшов на
Гедеóна, і він засурми́в у сурмý, і
був скликаний Авієзер за ним.
35 І він послав послів по всьо-
му Манасíї, і був скликаний за
ним і він. І послав він послів до
Асúра, і до Завулóна, і до Нефта-
ли́ма, — і вони вийшли навперéй-
ми них.
36 І сказав Гедеóн до Бога:
,,Якщо Ти спасеш Ізраїля моєю
рукою, як говорив, —
37 *то* ось я розстелю́ на тóці
вóвняне рунó; якщо росá буде на
самім руні, а на всій землі сухо,
то я буду знати, що Ти спасеш
Ізраїля моєю рукою, як говорив!''
38 І сталося так. І встав він
рано взавтра, і розстели́в рунó, і
вичавив росý з рунá, — повне
горня́ води.
39 І сказав Гедеон до Бога:
,,Нехай не запáлиться гнів Твій
на мене, нехай я скажý тільки

[1] Єгова-Шалом — Господь-мир (спокій).

[1] Єруббаал — нехай заступиться Ваал.

цей раз, нехай но я спро́бую ру-
но́м тільки цей раз: нехай буде
сухо на самім руні, а на всій землі
нехай буде роса́“.
40 І Бог зробив так тієї ночі, —
і було́ сухо на самім руні, а на
всій землі була роса́.

Обра́ння трьохсот мужа

7 І встав рано вра́нці Єруббаа́л,
— це Гедео́н, — та ввесь народ,
що з ним, і табору́вали над Ен-
Хародом. А мідіянітянський та́-
бір був із півночі від Ґів'ат-Гам-
морев долині.
2 І сказав Господь до Гедеона:
„Числе́нний той народ, що з то-
бою, щоб Я дав мідіянітян в його
руку, — щоб не запиша́вся надо
Мною Ізраїль, говорячи: Рука моя
спасла мене.
3 А тепер поклич до ушей[1] лю-
ду, говорячи: Хто боїться й трем-
тить, нехай ве́рнеться й відійде
від гори Ґілеа́д“. І верну́лося з
народу двадцять і дві тисячі, а
десять тисяч позоста́лось.
4 І сказав Господь до Гедеона:
„Ще числе́нний цей народ. Зведи
їх до води, і Я там переберу́ його
тобі. І буде, як Я скажу́ тобі:
Цей піде з тобою, — той піде з
тобою, а кожен, що скажу́ тобі:
Цей не піде з тобою, той не піде“.
5 І привів він народ до води.
І сказав Господь до Гедеона:
„Кожен, хто буде хле́птати воду
язиком своїм, як хле́пче пес, поста-
виш його окремо. А кожен, хто
припаде́ на коліна свої, щоб пити,
— *поставиш його окремо*“.
6 І було число тих, що хле́пта-
ли, *носячи* рукою своєю до уст
своїх, три сотні чоловіка, а вся
решта народу припали на коліна
свої, щоб пити во́ду.
7 І сказав Господь до Гедеона:

[1] Цебто: скажи голосно людям.

„Трьома́ сотнями мужів, що хле́п-
тали, спасу тебе, і дам мідія-
нітян у твою руку, а ввесь наро́д
піде кожен на своє місце“.
8 І взяли́ вони в свою руку
поживу народу та свої су́рми, а
всіх *інших* ізраїльтян він відпу-
стив, кожного до наме́ту свого́, а
три сотні мужа затримав. А
мідіянітянський та́бір був під
ним у долині.

Гедеон побиває мідіянітян

9 І сталося тієї ночі, і сказав до
нього Господь: „Устань, зійди́ до
табо́ру, бо Я дав його в руку
твою.
10 А якщо ти боїшся зійти, —
зійди ти та Пура, твій слуга, до
табо́ру.
11 І почуєш, що́ вони говорять,
а потім зміцняться твої ру́ки, і
ти зійдеш до табо́ру“. І зійшов
він та Пура, слуга його, до кра́ю
озброєних у таборі.
12 А мідіянітяни й амалики́тяни
та всі сини Кедему лежали в доли-
ні, як сарана́, щодо числе́нности.
А верблюдам їх нема числа, — як
пісок на бе́резі моря, щодо чис-
ле́нности.
13 І прийшов Гедео́н, аж ось
один оповідає другові своєму сон.
І він казав: „Оце снився мені сон,
а ото бухане́ць ячмінного хліба
ко́титься в мідіянітянському та-
бо́рі. І докоти́вся він аж до на-
ме́ту, та й ударив його, а той упав,
і переверну́в його догори́, і намет
той бу́хнув“.
14 І відповів його друг та й
сказав: „Це ніщо інше, як меч
Гедеона, Йоашового сина, мужа
Ізраїльського, — Бог дав у його
руку мідіянітян та ввесь та́бір“.
15 І сталося, як Гедеон почув
оповіда́ння про той сон та роз-
га́дку його, то вклонився, і вер-
нувся до Ізраїлевого табо́ру та й

сказав: ,,Уставайте, бо Господь
дав у вашу руку мідіянітянський
та́бір!"
16 І поділив він три сотні тих
мужів на три відділи, і дав у
руку їх усіх су́рми, і порожні
гле́ки, та смолоски́пи до сере́дини
тих гле́ків.
17 І сказав він до них: ,,*Що́*
будете бачити від мене, то *й ви* так
зробите. А ось я піду́ до кра́ю та-
бо́ру, і буде, — я́к я зроблю́, так
зробите *й* ви.
18 І засурмлю́ в сурму́ я та всі,
що зо мною, то засурмите́ в су́рми
й ви навколо всього табо́ру, та й
скажете: *меч* за Господа та за
Гедеона!"
19 І прийшов Гедеон та сотня
мужів, що з ним, до кра́ю табо́ру,
на початку середньої сторо́жі, *коли*
тільки но поставили сторо́жу. І
засурми́ли вони в су́рми, і побили
гле́ки, що в їхніх руках.
20 І засурми́ли три відділи
в су́рми, і поторо́щили гле́ки, і
тримали рукою своєї ліви́ці смо-
лоски́па, а рукою своєї правиці —
су́рми, щоб сурми́ти. І кричали
вони: ,,Меч за Господа та за
Гедеона!"
21 І стояли кожен на своїм міс-
ці навко́ло табо́ру, а ввесь та́бір
бігав, і вони кричали й утікали.
22 І засурми́ли три сотні су́рем,
а Господь обернув меча одного
на о́дного та на ввесь та́бір. І
та́бір побіг аж до Бет-Гашшітта до
Церери, аж до Сефат-Авел-Мехоли
при Таббаті.
23 І були склинкані ізра́їльтяни
з Нефтали́му, і з Асиру, і з усього
Манасії, — і вони гналися за
мідіяні́тянами.
24 А по всіх Єфремових гора́х
Гедеон послав послів, говорячи:
,,Зійдіть навпере́йми мідіяні́тян, і
заступіть їм воду аж до Бет-Бари
та Йорда́н". І скликали всіх
Єфремових людей, та й заступили
воду аж до Бет-Бари та Йорда́н.
25 І вони захопили двох мідія-
нітянських князі́в: Орева та Зеева,
і вбили Орева в Цур-Ореві, а
Зеева вбили в Екев-Зееві. І гна-
лися за мідіянітянами, а го́лови
Орева та Зеева перене́сли до Ге-
деона на той бік Йорда́ну.

*Гедеон побиває двох мідіяні-
тянських царів*

8 І сказали йому му́жі Єфре-
мові: ,,Що́ це за річ зробив ти
нам, що не покликав нас, коли
йшов воювати з Мідія́ном?" І
вони сильно спереча́лися з ним.
2 І сказав він до них: ,,Що я
зробив тепер *таке*, як ви? Чи не
ліпше пізні виноградини Єфремо-
ві від авіезерового винобра́ння?
3 У вашу руку Бог дав мідія-
нітянських князі́в, — Орева та
Зеева, — і що́ міг я зробити, як
ви?" Тоді заспоко́ївся їхній дух
проти нього, як він сказав оце
сло́во.
4 І прийшов Гедеон до Йорда́ну,
і перейшов він та три сотні мужів,
що з ним, змучені в пого́ні.
5 І сказав він до людей Сук-
ко́ту: ,,Дайте но буханців хліба
наро́дові, що за мною, бо вони
змучені, а я женуся за Зевахом та
Цалмунною, царями мідіянітян-
ськими".
6 І сказали суккотські князі́:
,,Чи рука Зеваха та Цалмунна
вже в твоїй руці, щоб давати хліб
твоєму війську?"
7 І сказав Гедео́н: ,,Тому́ то,
коли Господь дасть у мою руку
Зеваха та Цалмунну, то я буду
молотити ваше тіло пустинними
те́рнями та колючка́ми!"
8 І пішов він звідти до Пенуїлу,
і говорив до них те саме. А люди
Пенуїлу відповіли йому, як від-
повіли люди Суккоту.

9 І він сказав також до людей
Пенуїлу, говорячи: ,,Коли я вер-
та́тимусь у ми́рі, — розіб'ю оцю
ве́жу".
10 А Зевах та Цалмунна *були* в
Каркорі, і з ними їхні табо́ри,
близько п'ятнадцяти тисяч, — усі
позосталі з усього табо́ру синів
Кедему. А тих, що впали, —
було сто й двадцять тисяч чоло-
віка, що витяга́ли меча.
11 А Гедеон пішов дорогою
Шехуне-Боголіму зо сходу до Ко-
ваху й Йоґбеги. І розбив він
табо́ра, коли та́бір був безпечний.
12 І втікали Зевах та Цалмун-
на, а він гнався за ними. І він
схопи́в обох мідіянітянських ца-
рів, Зеваха та Цалмунну, а на
ввесь та́бір нагнав жаху.
13 І вернувся Гедео́н, син Йоа-
шів, із війни з Маале-Гахересу.
14 І захопи́в він юнака́ з людей
Суккоту, та й запита́вся його. І
той написав йому *ймення* князів
Суккоту та старши́х його, — сім-
деся́т і сім чоловіка.
15 І прийшов він до людей Сук-
ко́ту та й сказав їм: ,,Ось Зе́вах та
Цалму́нна, що ви ображали мене,
говорячи: Чи рука Зеваха та Цал-
мунни тепер у твоїй руці, що дамо́
хліба твоїм змученим лю́дям?"
16 І схопи́в він старши́х того
міста, і пустинне те́рня та колючки́,
і побив ними суккотських людей.
17 А пенуїльську ве́жу розбив,
і позабивав людей того міста.
18 І сказав він до Зе́ваха та до
Цалму́нни: ,,Які ті люди, що ви
повбивали на Фаво́рі?" А ті ска-
зали: ,,Як ти, так вони — одне,
мають вигляд царськи́х синів".
19 А він сказав: ,,То брати мої,
сини моєї матері. *Як* живий Гос-
подь, — коли б ви були позоста́ви-
ли їх при житті, не повбивав би я
вас!"
20 І сказав він до Єтера, свого
пе́рвенця: ,,Устань, — забий їх!"
Та той юна́к не витяг свого меча,
бо боявся, — бо він *був* ще мали́й.
21 І сказав Зевах та Цалмунна:
,,Устань ти, і кинься на нас, бо
по чоловікові сила його". І встав
Гедеон, і вбив Зеваха та Цал-
мунну, і забрав оздо́бні мі́сяці, що
були на шиях їхніх верблю́дів.

Пастка для Гедеона

22 І сказали Ізраїлеві мужі до
Гедеона: ,,Пануй над нами і ти, і
син твій, і син твого сина, бо ти
спас нас від руки Мідія́на".
23 І сказав до них Гедеон: ,,Не
буду панувати над вами я, і не
буде панувати над вами син мій, —
Господь панува́тиме над вами".
24 І сказав до них Гедеон: ,,По-
прошу́ від вас проха́ння, — і
дайте мені кожен носову́ сере́жку
зо своєї здо́бичі", — бо в них,
мідіянітян, *були* золоті носові се-
ре́жки, бо ізмаїльтя́ни вони.
25 І сказали вони: ,,Дати —
дамо́". І розтягнули одежу, і ки-
дали туди кожен носову сере́жку
зо своєї здо́бичі.
26 І була вага золотих носових
сере́жок, що він просив, тисяча
й сімсо́т *шеклів* золота, крім оз-
добних місяців, і сере́жок, і пу́р-
пурових шат, що *були* на мідія-
нітянських царях, і окрім наши́й-
ників, що на шиях їхніх верблю́-
дів.
27 А Гедеон зробив із того ефо́-
да, і поставив його́ у своєму місті,
в Офрі. І за ним чинив там пере́-
люб увесь Ізра́їль, і *це* стало па́ст-
кою для Гедеона та для дому його.
28 І був упоко́рений Мідіян пе-
ред Ізраїлевими синами, і він
більш не підіймав своєї голови́.
І Край мав мир сорок літ за
Гедеонових днів.
29 І пішов Єруббаа́л, син Йоа-
шів, та й осівся в своїм домі.

30 А в Гедеона було сімдеся́т синів, що походили зо сте́гон його, бо він мав багато жіно́к.
31 А нало́жниця його, що в Сихемі, — породила йому сина й вона, а він назвав ім'я́ йому: Авімелех.
32 І помер Ґедео́н, син Йоашів, у добрій сивизні, і був похо́ваний у гробі Йоаша, батька свого, в Офрі авіезеровій.
33 І сталося, як помер Ґедео́н, то Ізра́їлеві сини́ зно́ву чинили пере́люб із Ваа́лами, і поставили собі Ваал-Берита за бога.
34 І Ізраїлеві сини не пам'ятали Господа, Бога свого, що спасав їх від руки всіх їхніх навко́лишніх ворогів.
35 І не зроби́ли вони ми́лости з домом Єруббаала-Гедеона *такої*, як усе те добро, яке він зробив для Ізраїля.

Авімеле́х

9 І пішов Авімелех, син Єруббаалів, до Сихему, до братів своєї матері, і говорив до них та до всього роду ба́тьківського дому своєї матері, кажучи:
2 „Говоріть го́лосно до всіх сихемських госпо́дарів: Що́ ліпше для вас: чи панува́ння над вами семидесяти́ мужів, усіх Єрубба́алових сині́в, чи панува́ння над вами му́жа одно́го? І пам'ятайте, що я кість ваша та тіло ваше“.
3 І говорили брати його матері про нього го́лосно до сихемських госпо́дарів усі ті слова́, — і їхнє серце схилилося до Авімелеха, бо вони сказали: „Він наш брат“.
4 І дали́ йому сімдеся́т *шеклів* срібла з дому Баал-Беріта, а Авімелех найняв за них пустих та легкова́жних людей, — і вони пішли за ним.
5 А він прийшов до дому свого батька в Офру, і повбивав своїх братів, синів Єрубба́алових, сімдеся́т чоловіка на однім камені. І позостався *тільки* Йотам, син Єрубба́алів, наймолодший, бо сховався.
6 І були́ зібрані всі сихемські госпо́дарі та ввесь Бет-Мілло, і вони пішли та й настановили Авімелеха за царя при Елон-Муццаві, що в Сихемі.

Притча про вибір царя

7 І повідомили *про це* Йотама, і він пішов, і став на верхів'ї гори Ґаріззі́м, і підвищив свій голос, і закликав та й сказав їм:
„Почуйте мене, сихемські госпо́дарі,
і хай почує вас Бог!
8 Пішли були *раз* дерева́,
щоб пома́зати царя над собою,
і сказали вони до оли́вки:
Царюй ти над нами!
9 А оли́вка сказала до них:
Чи я загубила[1] свій товщ,
що Бога й людей ним шанують,
і сторожити[2] піду́ над дере́вами?
10 І сказали дере́ва до фіґи:
Іди ти, *та й* над нами царю́й!
11 І сказала їм фіґа:
Чи я загубила свої соло́дощі
та свій добрий врожа́й,
і сторожи́ти піду́ над дере́вами?
12 І дере́ва промовили до винограду:
Іди ти, *та й* над нами царюй!
13 І промовив до них виноград:
Чи я загубив свого со́ка,
що Бога й людей весели́ти,
і сторожи́ти піду́ над дере́вами?

[1] Hehadaleti — перестала давати.
[2] La nua — на хитання, сторожити, панувати.

14 Тоді всі дере́ва сказали терни́ні:
Іди ти, *та й* над нами царюй!
15 А терни́на сказала дере́вам: якщо справді мене на царя над собою пома́зуєте, — підійдіть, схова́йтеся в тіні моїй!
А як ні, — то ось вийде огонь із терни́ни,
та кедри лива́нські поїсть!

Авімеле́хове царюва́ння над Ізраїлем

16 А тепер, — якщо направду й
у невинності зробили ви, що на-
станови́ли Авімелеха царем, і як-
що ви добре зробили з Єруббаалом
та з домом його, і якщо ви зробили
йому за заслугою рук його,
17 бо мій ба́тько воював за вас,
і кинув був життя своє на небезпе́-
ку, і врятував вас із руки Мі-
дія́на,
18 а ви сьогодні повстали на
дім ба́тька мого, та й повбивали
синів його, сімдеся́т люда, на од-
но́му камені, і настановили царем
Авімелеха, сина його невільниці,
над сихемськими госпо́дарями, бо
він брат ваш,
19 і якщо в правді й невинності
зробили ви з Єруббаалом та з до-
мом його цього дня, — то радійте
Авімелехом, і нехай і він радіє
вами!
20 А як ні, — ви́йде огонь з
Авімелеха, та й поїсть госпо́дарів
Сихему й Бет-Мілло, і ви́йде огонь
із госпо́дарів Сихему й з Бет-
Мілло, та й з'їсть Авімелеха".
21 І втік Йотам і збіг, і пішов до
Беєру, і сидів там перед братом
своїм.
22 І володів Авімеле́х над Із-
раїлем три роки.
23 І послав Господь злого духа
між Авімелехом та між сихемськи-
ми госпо́дарями, — і зрадили си-
хемські госпо́дарі Авімелеха,
24 щоб прийшла кривда семи-
десяти Єруббаалових синів, а їхня
кров спала на Авімелеха, їхнього
брата, що їх повбивав, та на си-
хемських господарів, що зміцнили
його руки забити братів своїх.
25 І сихемські господарі по-
ставили на верхів'ях гір чатівни-
ків на нього, і вони грабува́ли все,
що прихо́дило до них на дорозі. І
сказано *про це* Авімелеху.
26 І прийшов Ґаал, Еведів син,
та брати його, і вони прийшли
до Сихему, — і довірилися йому
сихемські господарі.
27 І вихо́дили вони в поле, і
збирали виноград свій, і вича́влю-
вали, і робили празник. І входи-
ли вони до дому свого бога, і їли й
пили та проклинали Авімелеха.
28 І говорив Ґаал, син Еведів:
„Хто Авімелех і хто Сихе́м, що
бу́демо служити йому? Чи ж він
не син Єруббаа́лів, а Зевул началь-
ник його? Служіть людям Гемо-
ра, батька Сихема, а чому ми
бу́демо служити йому?
29 А хто дав би цього народа
в мою руку, то я прогнав би
Авімелеха. І він скаже до Аві-
мелеха: Помнож своє військо, та й
вийди!"
30 І почув Зевул, голова міста,
слова Ґаала, сина Еведового, —
і запалився його гнів.
31 І послав він послів до Аві-
мелеха з хитрістю, говорячи: „Ось
Ґаал, син Еведів, та брати його
прихо́дять до Сихему, і ось вони
підбу́рюють місто проти тебе.
32 А тепер устань уночі ти та
той наро́д, що з тобою, і чату́й на
полі.
33 І буде, — встанеш рано вран-
ці, як схо́дитиме сонце, і нападеш
на місто. І ось, — він та народ

той, що з ним, вийдуть до тебе, а ти зробиш йому, як знайде *потрібним* рука твоя".
34 І встав уночі Авімелех та ввесь народ, що з ним, та й чатували над Сихемом чотири відділи.
35 І вийшов Ґаал, син Еведів, і став при вході міської брами. І встав Авімелех та народ, що з ним, із засідки.
36 А Ґаал побачив той народ, та й сказав до Зевула: ,,Ось народ сходить із верхів гір". І сказав до нього Зевул: ,,Ти бачиш гірську тінь, немов людей!"
37 А Ґаал далі говорив та казав: ,,Ось народ сходить з верхів'я, а один відділ приходить із дороги Елон-Меоненіму".
38 І сказав до нього Зевул: ,,Де тоді уста твої, що говорили: Хто Авімелех, що ми будем служити йому? А оце той народ, що ти погорджував ним. Виходь же тепер, та й воюй з ним!"
39 І вийшов Ґаал перед сихемськими господарями, та й воював з Авімелехом.
40 І Авімелех погнав його, і він побіг перед ним. І нападало багато трупів аж до входу до брами.
41 І осівся Авімелех в Арумі, а Зевул вигнав Ґаала та братів його, щоб не сиділи в Сихемі.
42 І сталося другого дня, і вийшов народ на поле, а Авімелеху донесли *про це*.
43 І взяв він людей, і поділив їх на три відділи, та й чатував на полі. І побачив він, аж ось народ виходить із міста, — і встав він на них, та й побив їх.
44 А Авімелех та відділи, що з ним, напали й стали при вході міської брами, а два відділи напали на все, що в полі, та й повбивали їх.
45 І Авімелех воював із містом цілий той день, та й здобув місто, а народ, що був у ньому, позабивав. І зруйнував він те місто, та й обсіяв його сіллю.
46 І почули *про це* всі, хто був у сихемській башті, і ввійшли до твердині, до дому бога Беріта.
47 І було донесено Авімелехові, що зібралися всі господарі сихемської башти.
48 І вийшов Авімелех на гору Цалмон, він та ввесь народ, що з ним. І взяв Авімелех сокири в свою руку, та й настинав галуззя з дерева, і позносив його, і поклав на своє плече. І сказав він до народу, що з ним: ,,Що ви бачили, що зробив я, — поспішно зробіть, як я".
49 І настинав також увесь народ кожен галуззя собі, і пішли за Авімелехом, і поскладали над печерою, та й підпалили над ними ту печеру огнем. І повмирали всі люди сихемської вежі, близько тисячі чоловіків та жінок.
50 І пішов Авімелех до Тевецу, і таборував при Тевеці, та й здобув його.
51 А в середині міста була міцна башта, і повтікали туди всі чоловіки й жінки та всі господарі міста, і замкнули за собою, та й вийшли на дах тієї башти.
52 І прийшов Авімелех аж до башти, та й воював із нею. І підійшов він аж до входу башти, щоб спалити її огнем.
53 Тоді одна жінка кинула горішнього каменя від жорен на Авімелехову голову, — та й розторощила йому черепа.
54 І він зараз кликнув до юнака, свого зброєноші, та й сказав йому: ,,Витягни свого меча, та й забий мене, щоб не сказали про мене: Його жінка забила!" І його юнак проколов його, — і він помер.

55 І побачили ізра́їльтяни, що
Авімелех помер, та й порозхо́ди-
лися кожен на своє місце.
56 І Бог віддав Авімелехові зло,
яке він зробив був своєму бать-
кові, що повбивав сімдеся́т братів
своїх.
57 А все зло сихемських людей
Бог повернув на їхню го́лову, — і
прийшло на них прокля́ття Йота-
ма, Єруббаа́лового сина.

Вороги знову тиснуть Ізраїля

10 І став по Авімелехові на
спасіння Ізраїля Тола, син
Пуї, сина Додового, муж Іссаха-
рів. І він сидів у Шамірі в Єфре-
мових гора́х.
2 І судив він Ізраїля двадцять і
три роки, та й помер, і був похо́-
ваний в Шамірі.
3 І став по ньому Яір ґілеадея-
нин, і судив Ізраїля двадцять і
два роки.
4 І було в нього тридцять синів,
що їздили на тридцяти молодих
ослах, а в них тридцять міст, — їх
кличуть аж до цього дня: Яірові
се́ла, що в ґілеадському кра́ї.
5 І помер Яір, і *був* похований
в Камоні.
6 А Ізраїлеві сини й далі чинили
зло в Господніх оча́х, і служили
Ваа́лам та Аста́ртам, і богам арам-
ським, і богам сидонським, і бо-
гам моавським, і богам аммонсь-
ких синів, і богам филисти́мським.
І покинули вони Господа, і не
служили Йому.
7 І запалився Господній гнів на
Ізраїля, і Він передав їх в ру́ку
филисти́млян та в руку синів Ам-
монових.
8 І вони били й мучили Ізраїле-
вих синів від того ро́ку, і *гнобили*
вісімнадцять років усіх Ізраїле-
вих синів, що по той бік Йорда́ну
в аморейському кра́ї, що в Ґілеаді.

9 І перейшли Аммонові сини
Йорда́н, щоб воювати також з
Юдою й з Веніями́ном та з
Єфремовим домом. І Ізраїлеві
було́ дуже тісно!
10 І кли́кали Ізраїлеві сини до
Господа, говорячи: „Згрішили ми
Тобі, бо ми покинули свого Бога, і
служили Ваа́лам“.
11 І сказав Господь до Ізраїле-
вих синів: „Чи ж не *спас Я* вас
від Єгипту, і від аморе́янина, і від
Аммо́нових синів, і від филисти́м-
лян?
12 А сидо́няни, і Амали́к, і Ма-
он гноби́ли вас, і ви кли́кали до
Мене, — і Я спас вас від їхньої
руки.
13 А ви полишили Мене, і слу-
жили іншим бога́м, тому більше не
спаса́тиму вас.
14 Ідіть, і кличте до тих бо-
гів, що ви вибрали їх, — вони
спасуть вас у ча́сі вашого у́тиску“.
15 І сказали Ізраїлеві сини до
Господа: „Згрішили ми! Зроби
Ти нам усе, як добре в оча́х Твоїх.
Тільки спаси нас цього дня!“
16 І повикидали вони з-поміж
себе чужих богів, та й служили
Господе́ві. І знетерплива́лась ду-
ша Його через Ізраїлеве страж-
да́ння.
17 А Аммонові сини були скли́-
кані, та й таборува́ли в Ґілеаді. І
були зі́брані Ізраїлеві сини, та й
таборува́ли в Міцпі.
18 І сказали той наро́д *та* ґі-
леадські князі, один до о́дного:
„Хто той чоловік, що зачне вою-
вати з Аммоновими сина́ми? Він
стане головою для всіх ґілеадсь-
ких ме́шканців“.

Суддя Їфтах

11 А ґілеадянин Їфта́х був хо-
робрий воя́к. А він *був* син
блудли́вої жінки, і *з нею* Ґілеа́д
породив Їфта́ха.

2 І породила Ґілеадова жінка йому синів. І повиро́стали сини тієї жінки, та й вигнали Їфтаха, і сказали йому: „Не будеш володіти в домі нашого батька, бо ти син іншої жінки!“

3 І втік Їфта́х перед своїми братами, і осівся в кра́ї Тов. І зібралися до Їфтаха гуля́щі люди, та й виходили з ним.

4 І сталося по часі, і воювали Аммонові сини з Ізраїлем.

5 І сталося, як воювали Аммонові сини з Ізраїлем, то пішли ґілеадські старші́, щоб забрати Їфтаха з кра́ю Тов.

6 І сказали вони до Їфтаха: „Іди ж, і будеш нам провідником, і будемо воювати з Аммоновими сина́ми“.

7 І сказав Їфтах до ґілеадських старши́х: „Чи ж не ви зненáвидили мене, і вигнали мене з дому мого батька? І чого ви прийшли до мене тепер, коли ви в біді?“

8 І сказали ґілеадські старші до Їфтаха: „Зате ми тепер вернулися до тебе! І ти піди з нами, і бу́демо воювати з Аммоновими синами, і станеш нам головою для всіх ме́шканців ґілеадських“.

9 І сказав Їфтах до ґілеадських старших: „Якщо ви мене вернете воювати з Аммоновими синами, і Господь дасть їх, *щоб були побиті* передо мною, то чи я стану вам головою?“.

10 І сказали ґілеадські старші до Їфтаха: „Нехай Господь буде свідком поміж нами, що так, як слово твоє, так зро́бимо“.

11 І пішов Їфтах з ґілеадськими старшими, і народ настанови́в його собі за го́лову та провідника́, а Їфтах промовляв усі свої слова́ перед Господнім лицем у Міцпі.

12 І послав Їфтах послів до царів Аммонових синів, говорячи: „Що тобі до мене,[1] що ти прийшов до мене воювати з моїм кра́єм?“

13 І сказав цар Аммонових синів до Їфтахових послів: „Бо Ізраїль забрав мій край, коли він вихо́див з Єгипту, від Арнону й аж до Яббоку та аж до Йорда́ну. А тепер верни ж їх у мирі“.

14 А Їфтах ще послав послів до царя Аммонових синів,

15 і сказав йому: „Так сказав Їфта́х: Не взяв Ізра́їль кра́ю Моавого та краю Аммонових синів,

16 бо коли йшли вони з Єгипту, то Ізраїль ішов по пустині аж до Червоного моря, і прийшов до Каде́шу.

17 І послав Ізраїль послів до едо́мського царя, говорячи: Нехай я перейду́ твоїм кра́єм, — та не послухав едомський цар. І послав він також до царя моа́вського, — та й той не хотів. І осівся Ізраїль у Каде́шу.

18 І пішов він пустинею, і обійшов край едо́мський та край моа́вський, і прийшов зо схо́ду сонця до моавського кра́ю, та й таборува́ли по тім боці Арно́ну, а в моавські границі не входили, бо Арнон — границя Моава.

19 І послав Ізра́їль послів до Сихо́на, царя аморе́йського, царя хешбо́нського, і сказав йому Ізраїль: „Нехай ми пере́йдемо твоїм краєм аж до місця свого“.

20 І не вірив Сихо́н Ізраїлеві, щоб він *ми́рно* перейшов його границями. І зібрав Сихон увесь народ свій, та й таборува́ли в Йохці, і воювали з Ізраїлем.

21 І дав Господь, Бог Ізраїля, Сихона та ввесь народ його в Ізраїлеву руку, — вони побили їх. І посів Ізраїль увесь край аморе́янина, ме́шканця того кра́ю.

[1] В оригіналі гебраїзм: „Що мені й тобі“, по-нашому: що тобі до мене, або: що я маю з тобою. Пор. Ів. 2. 4.

22 І вони посіли всю аморе́й-
ську країну від Арно́ну й аж до
Яббо́ку, і від пустині та аж до
Йорда́ну.
23 А тепер Госпо́дь, Бог Із-
раїлів, вигнав Аморе́янина перед
народом Своїм, Ізраїлем, а ти по-
сядеш його?
24 Отож, що дасть тобі на на-
слiддя Кемош, бог твій, те ти пося-
деш, а все, де вигнав Господь,
Бог наш, перед нами, те ми посяде-
демо.
25 А тепер чи справді ти ліпший
від Бала́ка, Ціппорового сина, ца-
ря моа́вського? Чи сваритися —
сварився він з Ізраїлем? Чи вою-
вати — воював із ними?
26 Коли Ізраїль сидів у Хеш-
боні та в підлеглих містах його, і
в Ар'орі та в підлеглих містах
його, і по всіх містах, що над Ар-
ноном, три сотні літ, то чому́ не
відібрали ви *їх* за той час?
27 А тобі я не згрішив, а ти
робиш зо мною зло, щоб воювати
зо мною. Нехай розсудить Гос-
подь, що судить сьогодні між Із-
раїлевими синами та між синами
Аммоновими".
28 Та цар Аммонових синів не
послухався слів Ї́фтаха, що до
нього посилав.
29 І Дух Господній перебував
на Ї́фта́хові, і він перейшов Ґілеа́д
та Манасію, і перейшов ґілеа́дську
Міцпе́,[1] а з ґілеадської Міцпе пе-
рейшов до Аммонових синів.
30 І обіцяв Ї́фтах обітницю Гос-
поде́ві й сказав: „Якщо справді
даси Ти Аммонових синів у мою
ру́ку,
31 то станеться, — виходя́чий,
що ви́йде з дверей мого дому нав-
проти мене, коли я верта́тимусь з
ми́ром від Аммонових синів, то
буде він для Господа, і я принесу́
його *в* цілопа́лення".

[1] Міцпе — вартівня, сторожа.

32 І прийшов Ї́фтах до Аммо-
нових синів воювати з ними, а
Господь дав їх у його руку.
33 І він побив їх дуже великою
пора́зкою від Ароеру й аж *туди, де*
йти до Мінніту, двадцять міст, і
аж до Авел-Кераміму. І впоко-
ри́лися Аммонові сини перед си-
нами Ізраїлевими.
34 І прийшов Ї́фтах до Міцпи́
до свого дому, аж ось виходить
навпроти нього дочка́ його з бу́б-
нами та з та́нцями! А вона *була в*
нього тільки одна, — не було в
нього, окрім неї, ані сина, ані
дочки́.
35 І сталося, як він побачив її,
то розде́р одежу свою та й сказав:
„Ах, до́чко моя! Ти справді по-
валила мене, і ти стала *однією* з
тих, що нещасли́влять мене. Бо я
дав Господе́ві обіта, і не мо́жу
відмовитися від нього".
36 А вона відказала йому:
„Ба́тьку мій, ти дав обітницю Гос-
поде́ві, — зроби мені, як вийшло
з твоїх уст, коли Господь зробив
тобі пімсту на твоїх ворогів, на
Аммонових синів".
37 І сказала вона до свого бать-
ка: „Нехай буде мені зро́блена
оця річ: відпусти мене на два міся-
ці, і нехай я піду́ й зійду́ на го́ру, і
нехай опла́чу дівува́ння своє я та
при́ятельки мої".
38 А він сказав: „Іди!" І по-
слав її на два місяці. І пішла
вона та її при́ятельки, і оплакува-
ла дівува́ння своє.
39 І сталося в кінці двох міся-
ців, і верну́лася вона до ба́тька
свого, а він учинив над нею свою
обітницю, яку обіцяв був, і вона
не пізнала мужа. І сталося це
звичаєм в Ізраїлі:
40 рік-річно ходять Ізраїлеві
до́чки плакати за дочко́ю ґілеа-
дянина Ї́фтаха, чотири дні в
році.

Війна Їфтаха з Єфремом

12 І були скликані Єфре́мові
люди, і перейшли на північ
та й сказали до Їфта́ха: „Чому́
перейшов ти *Йордан*, щоб вою-
вати з Аммоновими синами, а нас
не покликав піти з собою? Ми
спа́лимо огнем твій дім із тобою.
2 І сказав їм Їфта́х: „Велику
боротьбу́ мав я та народ мій з
Аммоновими синами. І кликав я
вас, та ви не спасли мене з його
руки.
3 І *коли* я побачив, що ви не
спасе́те, то поклав я ду́шу свою[1] на
небезпе́ку, і перейшов *Йордан* до
Аммонових синів, а Господь дав
їх у мою руку. І чого́ прийшли
ви до мене цього дня, щоб вою-
вати зо мною?“
4 І зібрав Їфта́х усіх ґілеа́д-
ських людей, та й воював з Єфре-
мом. І побили ґілеадські люди
Єфрема, бо ті сказали: „Ви Єфре-
мові втікачі, — Ґілеад поміж Єфре-
мом та поміж Манасією“.
5 І зайняв Ґілеад йорда́нські
перехо́ди до Єфрема. І сталося,
коли говорили Єфремові втікачі:
„Нехай я перейду́“, то ґілеадські
люди йому говорили: „Чи ти єф-
ремівець?“ Той казав: „Ні“.
6 І казали йому: „Скажи но
шіббо́лет“.[2] А той казав: „Сіб-
бо́лет“, бо не міг ви́мовити так. І
хапа́ли його, і різали при йор-
данськім перехо́ді. І впало того
часу в Єфрема сорок і дві тисячі.
7 І судив Їфта́х Ізраїля шість
років. І помер ґілеадянин Їф-
тах, і був похований у місті Ґілеаді.

Судді: Івцан, Елон та Авдон

8 А по ньому Ізраїля судив Ів-
цан з Віфлеє́му.
9 І було в нього тридцять синів,

[1] Душу свою — життя своє.
[2] Шібболет — річна течія, або колос. Пс. 60. 16.

а тридцять дочо́к він відпустив
заміж назо́вні, і тридцять дочо́к
впровадив для синів своїх з-на-
зо́вні. І судив він Ізраїля сім
літ.
10 І помер Івцан і був похова-
ний в Віфлеємі.
11 А по ньому Ізраїля судив
завуло́нівець Елон, і судив Із-
раїля десять літ.
12 І помер завуло́нівець Елон,
і був похований в Айялоні, у За-
вулоновім краї.
13 А по ньому Ізраїля судив
Авдо́н, син Гіллела, пір'атонянин.
14 І було в нього сорок синів та
тридцять ону́ків, що їздили на
семидесяти молодих ослах. І су-
див він Ізраїля вісім літ.
15 І помер Авдон, син Гіллела,
пір'атонянин, і був похований в
Єфремовім краї, на горі амалике́я-
нина.

Народження Самсона

13 А Ізраїлеві сини й далі роби-
ли зло в Господніх оча́х. І
Господь віддав їх у руку филис-
ти́млян на сорок літ.
2 І був один чоловік з Цар'ї,
да́нівець з роду, а ім'я́ йому —
Мано́ах. А жінка його *була* не-
плідна, і не родила.
3 І явився Ангол Господній до
тієї жінки, та й промовив до неї:
„Ось ти неплі́дна, і не роджала,
але ти зачнеш і породиш сина.
4 А тепер стережись, і не пий
вина та п'янко́го напо́ю, і не їж
нічого нечистого,
5 бо ось ти зачнеш, і сина поро-
диш, і бри́тва не торкнеться його
голови, бо дитя те буде Божим
назоре́єм від утро́би, — і він зачне
спаса́ти Ізраїля з руки филисти́м-
лян“.
6 І прийшла та жінка, та й
сказала до чоловіка свого, гово-
рячи: „Божий чоловік прихо́див

до мене, а вигляд його — як
вигляд Божого Ангола, дуже грізний.
I я не питала його, звідки
він, а йме́ння свого він мені не
сказав.
7 I сказав він мені: Ось ти
зачне́ш, і поро́диш сина, а тепер
не пий вина та п'янко́го напо́ю, і
не їж жодної нечистости, бо дитя те
буде Божим назоре́єм від утро́би
аж до дня смерти своєї''.
8 I благав Мано́ах Господа, та
й сказав: ,,О Господи, — Божий
чоловік, що його́ посилав Ти, нехай
при́йде ще до нас, і нехай нас
навчи́ть, що́ ми зробимо для дитини,
що народиться''.
9 I вислухав Бог цей Маноахів
голос, і прийшов Божий Ангол
ще до тієї жінки. А вона сиділа
на полі, і Мано́аха, чоловіка її, не
було́ з нею.
10 I поспішила та жінка, і
побігла та й оповіла́ чоловікові
своєму, і сказала до нього: ,,Ось
з'явився мені той чоловік, що прихо́див
був того дня до ме́не''.
11 I встав, і пішов Маноах за
своєю жінкою, і прийшов до того
чоловіка, та й сказав йому: ,,Чи
ти той чоловік, що говорив до
цієї жінки?'' А той сказав: ,,Я''.
12 I сказав Маноах: ,,Тепер нехай
спо́вниться слово твоє. Та
як нам вихо́вувати ту дитину, і
що чинити з нею?
13 I сказав Ангол Господній до
Маноаха: ,,Усього, що́ сказав я
жінці, нехай вона стереже́ться.
14 Усього, що́ виходить із виноградного
куща́, не буде вона
їсти, а вина та напо́ю п'янко́го
нехай не п'є, і нічого нечистого
нехай не їсть. Нехай додержує
всього, що я наказав''.
15 I сказав Маноах до Ангола
Господнього: ,,Нехай ми заде́ржимо
тебе, і пригото́вимо для тебе
козля́''.
16 I сказав Ангол Господній до
Маноаха: ,,Якщо ти заде́ржиш мене,
я не бу́ду їсти твого хліба. А
якщо приготу́єш цілопа́лення —
для Господа принесеш його''. Бо
Маноах не знав, що це Ангол
Господній.
17 I сказав Маноах до Господнього
Ангола: ,,Яке ім'я́ твоє?
Коли спо́вниться твоє слово, то ми
вшануємо тебе''.
18 I сказав йому Ангол Господній:
,,Чому ти питаєшся про
моє ім'я́? Воно дивне''.
19 I взяв Маноах козля́ та
жертву хлі́бну, і на скелі приніс
Господе́ві. I Він учинив чудо,
а Маноах та його жінка бачили
те.
20 I сталося, коли по́лум'я підіймалося
з-над жертівника до неба,
то Ангол Господній вознісся в
по́лум'ї жертівника. А Маноах
та жінка його бачили *це*, та й
попа́дали обличчям своїм на землю.
21 I Ангол Господній більш уже
не появлявся до Маноаха та до
жінки його. Тоді Маноах пізнав,
що це Ангол Господній.
22 I сказав Маноах до своєї
жінки: ,,Ми справді помремо́, бо
ми бачили Бога''.
23 I сказала йому жінка його:
,,Коли б Господь хотів був повбивати
нас, не взяв би з нашої руки
цілопа́лення та хлібної жертви,
і не дав би нам побачити всього
цього́, і не об'явив би нам цього
ча́су *речі*, як це''.
24 I породила та жінка сина, і
назвала ім'я́ йому: Самсо́н.[1] I
виро́став той хло́пець, і Господь
благословля́в його́.
25 A Дух Господній почав ді́яти
в ньому в Дановім табо́рі
між Цор'а та між Ештаолом.

[1] Самсон, гебрейське Шімшон — сонечко.

Пригода з левом і зáгадка про мед

14 І зійшов Самсóн до Тімни́, і
побачив у Тімні жінку з
филистимських дочóк.
2 І пішов він, і розповів своєму
бáтькові та своїй матері, та й
сказав: „Я нагледів у Тімні жінку
з филистимських дочóк, а тепер
візьміть її мені за жінку“.
3 І сказав йому батько його та
мати його: „Чи ж нема жінки
серед дочóк братів твоїх та серед
усього мого народу, що ти йдеш
узяти жінку з необрізаних фили-
сти́млян?“ І сказав Самсон до
свого батька: „Візьми її мені, бо
вона люба очáм моїм“.
4 А батько його та мати його не
знали, що це від Господа, бо він
шукав зáчіпки з филисти́млянами.
А того чáсу филисти́мляни пану-
вали над Ізраїлем.
5 І зійшов Самсóн і батько його
та мати його до Тімни́, і прийшли
аж до тімненських виноградників,
— аж ось навпроти нього ричи́ть
левчýк.
6 І зійшов на нього Дух Господ-
ній, і він розірвав того *левчука*,
як розривають ягня, а в руці його
не *було* нічого. І він не сказав
своєму батькові та своїй матері,
щó зробив.
7 І він зійшов, і говорив до
тієї жінки, і вона стала улю́блена
в Самсонових очáх.
8 А по чáсі він вертався забрати
її, *і* звернув із *дороги* побачити
пáдло лева, — аж ось рій бджіл у
тілі того лева та мед.
9 І він ви́шкріб його на свою
долóню, і пішов, і їв та й їв. І він
пішов до батька свого й до матері
своєї, та й дав їм, і вони їли. І
він не сказав їм, що той мед він
зішкріб із тіла лева.
10 І зійшов його батько до тієї
жінки, а Самсóн справив там
прийняття́, бо так роблять юнаки́.
11 І сталося, коли вони поба-
чили його, то взяли тридцятеро
дружкíв, і були з ним.
12 І сказав їм Самсон: „Нехай
но я загадаю вам зáгадку. Якщо
справді розгадаєте її мені за сім
день прийняття́, і відгадаєте, то
я дам вам тридцять лляни́х соро-
чóк та тридцять змін одежі.
13 А якщо не зможете розга-
дати мені, то ви мені дасте три-
дцять лляни́х сорочóк та тридцять
змін одежі“. І вони сказали йо-
му: „Загáдуй зáгадку свою, а ми
послухаємо її“.
14 І він сказав їм:

„З їдячого вийшло їсти́вне,
а з сильного вийшло со-
лодке“.

І не могли вони розгадати за три
дні.
15 І сталося сьомого дня, і ска-
зали вони до Самсонової жінки:
„Намов свого чоловіка, і нехай він
розгадає нам ту зáгадку, щоб ми
не спалили огнем тебе та дім твого
бáтька. Чи ви нас покликали,
щоб посісти *маéток* наш, чи ні?“
16 І плакала Самсонова жінка
при ньому сім день і казала: „Ти
певне ненáвидиш мене й не любиш
мене. Ти загадав зáгадку синам
мого народу, а мені не розгадав“.
А він їй сказав: „Таж батькові
своєму та матері своїй не розгадав
я, а розгадаю тобі?“
17 А вона плакала при ньому
сім день, коли в них булó при-
йняття. І сталося сьомого дня, і
він розгадав їй, бо вона докучáла
йому. А вона розгадала ту зáгад-
ку синам свого народу.
18 І сказали йому люди того
міста сьомого дня, поки зайшло
сонце:

„Що солодше від меду,
і що сильніше від лева?“

А він їм відказав:
,,Якби ви не орали моєю
телицею,
то ви зáгадки не відгадали
б моєї''.
19 І зійшов на нього Дух Гос-
подній, і він пішов до Ашкелону,
та й побив з них тридцятеро чо-
ловіка, і пороздягав їх, і віддав ті
зміни *одежі* тим, що розгадали
зáгадку. І запалúвся гнів його, і
він пішов до дому батька свого.
20 А Самсонова жінка доста-
лася дружкóві його, що прияте-
любáв із ним.

Самсон нищить филистимлян

15 А по часі сталося в днях
жнив пшениці, і відвідав
Самсон з козля́м свою жінку та й
сказав: ,,Нехай увійду́ я до моєї
жінки, до кімнáти''. Та батько її
не дав йому ввійти.
2 І сказав її батько: ,,Я дійсно
поду́мав був, що ти справді зне-
нáвидів її, а *тому* я дав її твоєму
дружкóві. Чи молодша сестра її
не ліпша від неї? Нехай же вона
буде тобі замість неї''.
3 І сказав їм Самсóн: ,,Цього
рáзу я не буду винний перед фи-
листúмлянами, коли я зроблю́ їм
зло''.
4 І пішов Самсон, та й зловив
три сотні лисиць. І взяв він
смолоскúпи, і обернув хвоста до
хвоста, і прив'язав одного смоло-
скипа всерéдині поміж два хвости.
5 І запалив він огонь у тих
смолоскúпах, і пустив *лисиць* в
филистимські житá. І попалúв він
стúрти та житá, і олúвкові садú.
6 І сказали филистимляни:
,,Хтó це зробив?'' А *їм* відка-
зали: ,,Самсон, зять тімнеянина,
бо він забрав його жінку й віддав
її дружкóві його''. І пішли фи-
листимляни, та й спалили огнем її
та батька її.
7 І сказав їм Самсон: ,,Хоч
ви й зробили *так*, як це, та проте
я конче пімщу́ся на вас, і *аж* тоді
перестáну''.
8 І він сильно побив їх до-
школьною порáзкою. І пішов він,
і осівся в щілині скелі Етам.
9 І посхóдили филистимляни, і
таборувáли в Юди, і розтяглúся
до Лехі.
10 І сказали Юдині люди: ,,Чого
ви посхóдили проти нас?'' А ті
відказали: ,,Ми прийшли зв'язати
Самсона, щоб зробити йому, як
нам він зробив''.
11 І пішли три тисячі люда від
Юди до щілини скелі Етам. І
сказали вони Самсонові: ,,Чи ти
не знав, що над нами панують
филистúмляни? І щó це ти нам
учинив? А він їм сказав: ,,Як во-
ни зробили мені, так я зробив їм''.
12 І сказали йому: ,,Ми зійшли
зв'язати тебе, щоб віддати тебе в
руку филистúмлян''. І сказав їм
Самсон: ,,Присягніть мені, що ви
не заб'єте мене''.
13 А вони сказали йому, гово-
рячи: ,,Ні, а тільки зв'я́жемо тебе
та дамó тебе в їхню руку, а забити
— не заб'ємо тебе''. І зв'язали
його двомá новúми шну́рами, і
звели його зо скелі.
14 Він прийшов аж до Лехі, а
филистúмляни знялú крик проти
нього. І зійшóв на нього Дух
Господній, і стали ті су́кані шну́-
ри, що на рамéнах його, як льняні,
що перегоріли в огні, — і поспа-
дáли з його рук пу́та його.
15 І знайшов він свіжу ос-
ля́чу щéлепу, і простяг свою
руку й узяв його, та й побив ним
тисячу чоловіка.
16 І сказав Самсон:
,,Ося́чою цією щéлепою
дійсно поклав їх на ку́пу,
— ося́чою цією щéлепою
тисячу люда побив я''.

17 І сталося, як скінчи́в він *це*
говорити, то кинув ту ще́лепу зо
своєї руки, і назвав ім'я́ тому
місцю: Рамат-Лехі.[1]
18 І сильно він спрагнув, і кли́к-
нув до Господа та й сказав: „Ти
дав у руку Свого раба це велике
спасі́ння, а тепер я помру́ від
пра́гнення, і впаду́ в руку необ-
різаних“.
19 І пробив Бог джере́ло,[2] що
в Лехі, і вийшла з нього вода, — і
він напився, і вернувся його дух,
і він ожив. Тому назвав він ім'я́
йому́: Ен-Гаккоре,[3] що в Лехі, *і
так воно зветься* аж до цього дня.
20 І судив він Ізраїля за днів
филистимлян двадцять літ.

Самсон і Деліла

16 І пішов Самсо́н до Га́зи, і
побачив там жінку блудни́-
цю, і ввійшов до неї.
2 *А* аззеянам *донесли*, говоря-
чи: „Самсон прийшов сюди!“ І
очочи́ли вони, і чатували на нього
всю ніч у міській брамі. І вони
тихо поводилися всю ніч, гово-
рячи: „*Будемо чатувати* аж до
ранішнього світу, — і заб'ємо йо-
го“.
3 І лежав Самсон аж до півночі.
А опівночі встав, і схопи́в за *двері
міської брами та* за оби́два бічні́
одвірки, та й вирвав їх ра́зом із
за́сувом, і поклав на свої плечі, і
виніс їх на верхів'я гори, що нав-
проти Хевро́ну.
4 І сталося потому, і покохав
він жінку в долині Сорек, а ім'я́
їй Деліла.[4]
5 І прийшли до неї филистим-
ські воло́дарі, та й сказали їй:
„Намов його та й побач, — у
чо́му його велика сила, і чим пере-
можемо його та зв'яжемо його,
щоб упокори́ти його? А ми кожен
дамо́ тобі тисячу й сто *шеклів*
срібла“.
6 І сказала Деліла до Самсона:
„Розкажи мені, у чо́му твоя ве-
лика сила, і чим можна зв'язати,
щоб упокори́ти тебе?“
7 І сказав їй Самсон: „Якщо
зв'яжуть мене сімома́ мокрими
шну́рами, що ще не ви́сушені, то
осла́бну та й стану, як кожен із
людей“.
8 І прине́сли їй филистимські
володарі сім мокрих шну́рів, що
ще не були ви́сушені, а вона зв'я-
зала його ними.
9 А за́сідка сиділа в неї *в іншій*
кімна́ті. І вона сказала до нього:
„Филисти́мляни на тебе, Сам-
соне!“ І він розірва́в ті шну́ри,
як розривається нитка з кло́ччя,
коли понюхає огню. І не пізнана
була його сила.
10 І сказала Делі́ла до Самсона:
„Оце ти обмани́в мене, і говорив
мені лжу. Розкажи ж мені тепер,
чим можна зв'язати тебе?“
11 А він їй сказав: „Якщо
справді зв'яжуть мене нови́ми су́-
каними шну́рами, якими не роби-
лася робота, то ослабну й стану,
як кожен із людей“.
12 І взяла Деліла нові́ шну́ри,
та й зв'язала його ними, і сказала
до нього: „Филисти́мляни на тебе,
Самсоне!“ А за́сідка сиділа в
іншій кімна́ті. І він зірвав їх зо
своїх плече́й, немов нитку.
13 І сказала Деліла Самсонові:
„Досі ти обма́нював мене, і го-
ворив мені лжу. Розкажи ж
мені, чим можна зв'язати тебе?“
А він їй сказав: „Якщо утчеш сім
ку́черів моєї голови з основою“.
14 І вона прибила *їх* ткацьким
клинко́м, та й сказала до нього:

[1] Рамат-Лехі — пагірок щелепи.
[2] Mach'teš перекладають: ступка, ямка, стінка, углиблення, скеля.
[3] Ен-Гаккоре — джерело кличучого.
[4] Гебр. Delilah передають Деліла й Даліла, грецьке Dalida. Слово не гебрейське, визначає може „місяць“.

,,Филистимляни на тебе, Самсоне!" А він обудився зо сну́ свого, та й вирвав ткацького клинка́ ткани́ни та осно́ву.
15 І сказала вона до нього: ,,Як ти говориш: кохаю тебе, а серце твоє не зо мною? Оце тричі обмани́в ти мене, і не розповів мені, у чо́му твоя велика сила".
16 І сталося, коли вона докуча́ла йому своїми словами по всі дні, та напирала на нього, то знетерпеливилася душа його на смерть.
17 І виложив він їй усе серце своє, та й сказав їй: ,,Бритва не торкалась моєї голови, бо я Божий назоре́й від утро́би своєї матері. Якщо я буду ого́лений, то відступить від мене сила моя, і я ослабну, та й стану, як кожна люди́на".
18 І побачила Деліла, що він розповів їй усе своє серце, і послала й покликала филистимських воло́дарів, говорячи: ,,Прийдіть *і* цим ра́зом, бо він розповів мені все своє серце". І прийшли до неї филистимські воло́дарі, і зне́сли срібло в своїй руці.
19 А вона приспала його на колінах своїх, і покликала чоловіка та й *наказала* оголи́ти сім ку́черів його голови. І став він сла́бнути, і відступила від нього сила його.
20 І сказала вона: ,,Филисти́мляни на тебе, Самсоне!" І збудився він зо сну́ свого та й сказав: ,,Вийду я, як раз-у-раз, і стрясуся". А він не знав, що Господь відступився від нього.
21 І взяли́ його филисти́мляни, та й ви́брали очі йому́. І вони звели́ його до Га́зи, і зв'язали його мідяними ланцюга́ми, і він молов у домі ув'я́знених.
22 А волос голови його зачав рости *по тому*, як був він ого́лений.

Самсонова смерть

23 А филистимські воло́дарі зібра́лися, щоб прине́сти велику жертву Даґо́нові, своєму бо́гові, та повесели́тися. І сказали вони:

> ,,Наш бог передав у нашу ру́ку
> Самсо́на, ворога нашого".

24 І бачив його народ, і хвалили своїх богів, і говорили:

> ,,Наш бог передав у нашу руку нашого ворога
> та спустоши́теля нашого кра́ю,
> який наші тру́пи намно́жив".

25 І сталося, коли їхнє серце звеселилося, то сказали вони: ,,Покличте Самсона, і нехай він посміши́ть нас". І покликали Самсона з дому ув'я́знених, і він витіва́в жарти перед ними, а вони поставили його поміж стовпа́ми.
26 І сказав Самсо́н юнако́ві, що держав його за руку: ,,Пусти мене, і дай доторкнутися мені до тих стовпів, що на них цей дім стоїть міцно, і нехай я обіпру́ся на них".
27 А той дім був повен чоловіків та жіно́к, і туди *зібралися* всі филистимські воло́дарі, а на даху́ *було* близько трьох тисяч чоловіків та жіно́к, що приглядалися до жартів Самсона.
28 І кли́кнув Самсон до Господа, та й сказав: ,,Владико Господи, згадай же про мене, та зміцни мене тільки цього ра́зу, Боже, і нехай я пімщу́ филисти́млянам одну пімсту за двоє оче́й своїх!"
29 І обняв Самсон обі́два серединні стовпи́, що на них міцно стояв той дім, і обпе́рся на них, — на одно́го прави́цею своєю, а на одно́го ліви́цею своєю.
30 І сказав Самсон: ,,Нехай помру́ я ра́зом із филисти́млянами!" І він з *великою* силою сперся *на стовпи*, — і впав той дім на

володарів та на ввесь той нарóд,
що в ньому. І були ті померлі,
що він повбивав їх при своїй смер-
ті, численніші за тих, що повби-
вав їх за свого життя.
31 І зійшли його брати́ та ввесь
дім його батька, і понéсли його, і
ви́несли та й поховали його між
Цор'а та між Ештаолом у грóбі
Манóаха, батька його. А він су-
див Ізраїля двадцять літ.

Михин дім божків

17 І був чоловік з Єфремових
гір, а ім'я́ йому Михá.
2 І сказав він до своєї матері:
,,Тисяча й сто *шеклів* срібла, що
в тебе взяті, а ти прокляла́ *за них*,
і також сказала *це*, щоб і я чув, —
ось те срібло зо мною, *це* я його
взяв". І сказала мати його:
,,Благословéнний син мій у Гос-
пода!"
3 І він вернув ту тисячу й сто
шеклів срібла своїй матері. І ска-
зала його мати: ,,Я справді по-
святила те срібло Господéві з своєї
руки за сина свого, щоб зробити
боввáна різьбленого та боввана
ли́того. А тепер звертаю його то-
бі".
4 Та він вернув те срібло своїй
матері. І взяла́ його мати дві
сотні *шеклів* срібла та й дала його
золотарéві, а він зробив із нього
боввáна різьбленого та боввана
ли́того; і було *це* в домі Михи́.
5 А цей чоловік Михá мав удома
божни́цю. І зробив він ефóда та
терáфи, і ви́святив одногó з синів
своїх, і він був йому за священи-
ка.
6 Того чáсу не було царя в
Ізраїлі, — кожен робив, що прав-
диве було в його очáх.
7 І був юнáк із Віфлеєму Юди-
ного, з Юдиного рóду, а він Левит,
і він був там прихóдько.
8 І пішов той чоловік з того
міста, із Віфлеєму Юдиного, щоб
часóво пожити, де знáйде. І при-
йшов він до Єфремових гір до
дому Михи́, щоб *далі* йти своєю
дорогою.
9 І сказав йому Михá: ,,Звід-
кіля ти прихóдиш?" А той йому
відказав: ,,Я Левит із Віфлеєму
Юдейського, а я йду, щоб часóво
пожити, де знайду́".
10 І сказав йому Миха: ,,Зоста-
вайся ж зо мною, і будь мені за
отця́ та за священика, а я дам
тобі десять *шеклів* срібла на рік і
потрібну одежу та поживу твою".
І пішов той Левит *до нього*,
11 і погодився Левит сидіти з
тим чоловіком. І був той юнáк
йому, як один із синів його.
12 І Миха ви́святив того Левита,
і був йому той юнáк за священика,
і був у Михиному домі.
13 І сказав Михá: ,,Тепер я
знаю, що Господь зробить добро
мені, бо цей Левит став мені за свя-
щеника".

Дáнів наділ

18 Того чáсу не було царя в
Ізраїлі, і того чáсу Данове
плéм'я шукало собі наділу на
оселю, бо до того дня не випало
йому *жеребкá* на наділ серед
Ізраїлевих племéн.
2 І Данові сини послали зо сво-
го рóду п'ятеро люда з загалу́
людей військóвих, щоб вони виві-
дали Край та дослідили його. І
сказали до них: ,,Ідіть, дослідіть
цей Край". І вони зійшли на
Єфремові гори аж до Михиного
дому, і переночували там.
3 Коли вони *були* біля Михи-
ного дому, то вони пізнали голос
того юнака Левита, та й зайшли
туди й сказали йому: ,,Хто тебе
привів сюди, і щó ти тут робиш?
І щó ти тут маєш?"
4 І сказав він до них: ,,Так і так

зробив мені Миха, — і він найняв
мене, і я став йому за священика".
5 А вони сказали йому: „Запи-
тай же Бога, і нехай ми пізнаємо,
чи пощаститься наша дорога,
якою ми йдемо́".
6 І сказав їм священик: „Ідіть
із ми́ром, — перед Господом ваша
дорога, якою ви підете".
7 І пішли ті п'ятеро людей, і
прийшли в Лаїш та й побачили
той народ, що в ньому, — він си-
дить безпечно, за звичаєм сидо́нян,
спокійний та безпечний. І не було
ніко́го, хто робив би *їм* щось зле в
Краю, посів би вла́ду *над ними*, і
вони дале́ко від сидо́нян, і нема їм
діла ні до кого.
8 І прийшли вони до братів
своїх у Цор'у та в Ештаол. І
сказали їм брати їх: „Що́ ви
прине́сли?"
9 А вони відказали: „Устаньте,
і пі́демо на них, бо ми бачили той
Край, і ось — дуже він добрий. А
ви мовчите́? Не лініться, щоб пі-
ти, щоб прийти та посісти той
Край.
10 Як ви підете, то ввійдете до
народу безпечного, а Край той
широкий, — бо Бог дав його в
вашу ру́ку, — *це* місце, що там
нема недостачі жодної речі, що на
землі".
11 І рушили звідти з Данового
роду з Цор'и та з Ештаолу шістсот
чоловіка, опере́заних збро́єю.
12 І пішли вони й таборува́ли в
Кір'ят-Єарімі в Юді. Тому вони
назвали *ім'я* тому місцю: Махане-
Дан,[1] *і так воно зветься* аж до
цього дня, — оце за Кір'ят-
Єарімом.
13 І перейшли вони звідти на
Єфремові го́ри, і прийшли аж до
Михиного дому.
14 І відповіли п'ятеро тих му-
жів, що ходили ви́відати той Край

[1] Махане-Дан — табір Дана.

до Лаїшу, і сказали своїм бра́т-
тям: „Чи ви знаєте, що в цих до-
мах є ефо́д та тера́фи, і бовва́н
різьблений та бовван литий? А
тепер знайте, що́ зробите".
15 І вони зайшли туди до дому
того юнака Левита, до Михиного
дому, і запитали його про мир.[1]
16 А шість сотень мужа, що з
Данових синів, опере́заних своєю
зброєю, стояли при вході до брами.
17 І пішли п'ятеро тих мужів,
що ходили ви́відати той Край, уві-
йшли туди, узяли різьбленого бов-
вана, і ефо́да та тера́фи, і боввана
литого. А при вході до брами
стояв священик та шістсот мужа,
опере́заних зброєю.
18 І ті ввійшли до Михиного
дому, і взяли різьбленого боввана,
ефода й терафи та боввана литого.
І сказав до них той священик:
„Що́ ви робите?"
19 А вони відказали йому:
„Мовчи! Поклади свою руку на
уста свої та й іди з нами, і стань
нам за отця та за священика. Чи
тобі ліпше бути священиком дому
одно́го чоловіка, чи бути тобі свя-
щеником для пле́мени та для роду
Ізра́їлевого?"
20 І стало добре на серці того
священика, і він узяв ефо́да та
тера́фи й різьбленого боввана, і
ввійшов поміж народ.
21 І повернулися вони та й пі-
шли, а дітей, і худобу, і тяга́р
пустили перед себе.
22 *Коли* вони віддали́лися від
Михиного дому, то люди, що в до-
ма́х, які разом із домом Михиним,
були скликані, та й догнали Да-
нових синів.
23 І кричали вони до Данових
синів, а ті обернули обличчя свої
та й сказали до Михи: „Що́ тобі,
що ти кричиш?"
24 І він сказав: „Ви забрали

[1] „Запитати про мир" — привітати.

бога мого, що я зробив, та священика, та й пішли. І що мені ще? І що то ви говорите мені: що тобі?‘‘
25 І сказали до нього Данові сини: ,,Мовчи, щоб не чути нам твого голосу, а то наші люди із злости нападуть на вас, і ти долучиш душу свою до своєї рідні.[1]
26 І Данові сини пішли на свою дорогу. І побачив Миха, що вони сильніші від нього, і обернувся, та й пішов до свого дому.
27 А вони взяли́, що́ зробив був Миха, та священика, що був у нього, та й пішли на Лаїш, на народ спокійний та безпечний. І вони побили їх вістрям меча, а місто спалили огнем.
28 А рятівника́ не було, бо далеке воно від Сидону, і не було в них діла ні з ким, і воно *було* в долині, що при Бет-Рехові. А вони збудували місто, та й осілися в ньому.
29 І вони назвали ім'я́ тому містові: Дан, іменем Дана, їхнього батька, що був уроджений Ізраїлеві, але напочатку ім'я́ того міста було Лаїш.
30 І поставили Данові сини того різьбленого боввана в себе, а Йоната́н, син Ґершома, Манасіїного сина, він та сини його були священиками для Данового племени аж до дня ви́ходу на вигна́ння того кра́ю.
31 І поклали вони в себе Михиного різьбленого боввана, що зробив він, *і він був у них* по всі дні буття Божого дому в Шіло́.

Огидний учинок Веніяминових синів

19 І сталося тими днями, — а царя в Ізраїлі не було — і був один Левит прихо́дько на узбіччях Єфремових гір. І взяв він собі жінку нало́жницю з Юдиного Віфлеєму.
2 А нало́жниця його чинила пере́любпри ньому, та й пішла від нього до дому свого батька, до Віфлеєму Юдиного, і була там чотири місяці ча́су.
3 І встав її муж та й пішов за нею, щоб поговорити до серця її, щоб вернути її, а з ним *був* слуга його та пара ослів. І вона ввела́ його до дому батька свого. І побачив його ба́тько тієї молодої жінки, та й радісно *вийшов* назу́стріч йому.
4 І тримав його тесть його, батько тієї молодої жінки, і сидів із ним три дні, — і їли й пили вони та ночували там.
5 І сталося четвертого дня, і повставали вони рано вранці, та й встали, щоб іти. І сказав батько тієї молодої жінки до зятя свого: ,,Підкріпи своє серце кавалком хліба, а потім підете‘‘.
6 І сіли вони, і обоє ра́зом їли та пили. А батько тієї молодої жінки сказав до того чоловіка: ,,Зволь же й переночуй, і нехай буде добре тобі на серці!‘‘
7 Але встав той чоловік, щоб іти, а тесть його сильно просив його. І вернувся він, і переночував там.
8 І встав він рано вранці п'ятого дня, щоб іти, а батько тієї молодої жінки сказав: ,,Підкріпи ж своє серце!‘‘ І зволіка́ли вони аж до схилку дня, і їли обоє вони.
9 І встав той чоловік, щоб іти, він та наложниця його та слуга його. І сказав йому тесть його, батько тієї молодої жінки: ,,Ось день схилився на вечір, — переночуй же! Ось день кладеться, — ночуй тут, і нехай буде добре тобі на серці! І встанете взавтра рано, у доро́гу свою́, та й підеш до намету свого‘‘.

[1] ,,Долучити душу свою до дому свого (до своєї рідні)" — померти, бути похованим.

10 Та той чоловік не хотів но-
чувати. І встав він та й пішов, і
прийшов навпроти Євусу, — це
Єрусалим. А з ним пара нав'ю-
чених ослів, і його наложниця з
ним.
11 Вони *булú* при Євусі, а день
дуже схилився. І сказав слуга
до пана свого: „Ходім, і зайдімо
до цього євусейського міста, та й
переночуємо в ньому".
12 І сказав до нього пан його:
„Не заходьмо до міста чужи́нців,
бо вони не з Ізраїлевих синів, а
перейдімо до Ґів'и".
13 І сказав він до слуги свого:
„Ходім, і прийдемо до одного з
тих міст, і переночуємо в Ґів'ї або
в Рамі".
14 І перейшли вони та й пішли.
А сонце зайшло їм при Ґів'ї, що
булá Веніяминова.
15 І зійшли вони туди, щоб
увійти переночувати в Ґів'ї. І
він увійшов та й сів на майда́ні
того міста, та ніхто не брав їх до
дому переночувати.
16 Аж ось стари́й чоловік іде
вве́чорі з поля з своєї роботи. А
цей чоловік *був* з Єфремових гір, і
він був прихо́дько в Ґів'ї. А лю-
ди того місця — сини́ Веніяминові.
17 І звів він очі свої та й поба-
чив того чоловіка мандрівника́ на
місько́му майда́ні. І сказав той
старий чоловік: „Куди ти йдеш
та звідки прихо́диш?"
18 А той до нього сказав: „Ми
перехо́димо з Юдиного Віфлеєму
аж до узбіччя єфремових гір, —
звідти я. І ходив я аж до Юди-
ного Віфлеєму, і йду до Господ-
нього дому, та нема нікого, хто
взяв би мене до дому.
19 Є й солома, і паша для на-
ших ослів, є хліб та вино мені й
невільниці твоїй та слузі з твоїми
рабами, — не бракує жодної ре-
чі".
20 І сказав той старий чоловік:
„Мир тобі, — нехай уся недо-
ста́ча твоя на мені, тільки на май-
да́ні не ночуй!"
21 І він увів його́ до свого до-
му, і дав ослам ко́рму, а *самі* вони
пообмивали ноги свої та й їли й
пили.
22 *Коли* вони звеселили серце
своє, аж ось люди того міста,
люди розпусні, оточили той дім
та сту́кали в двері. І каза́ли
вони тому старо́му чоловікові,
власникові того дому, говорячи:
„Виведи чоловіка, що ввійшов до
дому твого, — і ми пізнаєм його!"
23 І вийшов до них той чоловік,
власник того дому, та й сказав
їм: „Ні, мої браття, не робіть же
ви зла! По то́му, як увійшов цей
чоловік до мого дому, не зробіть
такої гидо́ти!
24 Ось дочка́ моя дівчина, та
його наложниця, — я їх ви́веду,
а ви візьміть їх, і зробіть їм, що
вам до вподоби, а тому чоловікові
ви не зробите цієї огидної речі!"
25 Та ті люди не хотіли слу́-
хати його. І схопи́в той чоловік
свою наложницю, і вивів до них
назо́вні. І вони познали її, і без-
честили її цілу ніч аж до ранку, і
відпустили її, як зійшла ра́ння
зоря́.
26 І прийшла та жінка, як ра-
нок вертався, та й упала, і лежала
при вході дому того чоловіка, що
пан її *був* там, аж до світу.
27 А пан її встав рано, і від-
чинив двері дому та й вийшов,
щоб іти своєю дорогою, — аж ось
та жінка, його нало́жниця, ле-
жить при вході до дому, а руки її
на порозі.
28 І сказав він до неї: „Уставай
і підемо!" Та вона не відповіла́,
бо вмерла. І взяв він її на осла.
І встав той чоловік, і пішов до
свого місця.

29 І ввійшов він до дому свого, і взяв ножа, і схопи́в свою нало́жницю та й порізав її за костями її на дванадцять кусків, і порозсилав по всій Ізраїлевій країні.

30 І сталося, кожен, хто *це* бачив, то говорив: „Не бувало й не ба́чено *такого*, як це, від дня ви́ходу Ізраїлевих синів з єгипетського кра́ю аж до цього дня! Зверніть увагу на це, — радьте та говоріть!“

Кара на Веніяминових синів

20 І повихо́дили всі Ізраїлеві сини, і була́ зібрана громада, як один чоловік, від Дану аж до Беер-Шеви, а ґілеадський край до Господа в Міцпу.

2 І стали проводирі всього того народу, усі Ізраїлеві племе́на, на зборах Божого народу, — чотириста тисяч пішого люду, хто витягує меча.

3 І почули Веніяминові сини, що Ізраїлеві сини ввійшли до Міцпи. І сказали Ізраїлеві сини: „Скажіть, я́к сталося таке́ зло?“

4 І відповів той чоловік Левит, чоловік тієї замордо́ваної жінки, та й сказав: „До Ґів'и, що Веніяминова, увійшов я та наложниця моя, щоб ночувати.

5 І встали на мене господарі Ґів'и, і вночі оточили через мене той дім. Мене замишляли забити, а наложницю мою збезче́стили, — і померла вона.

6 І схопи́в я наложницю, і порізав її, та й послав її по всьому полі Ізраїлевого володіння, бо вони вчинили розпу́сту та гидо́ту серед Ізраїля.

7 Ось ви всі Ізраїлеві сини, — дайте собі тут слово та раду!“

8 І встав увесь народ, як оди́н муж, говорячи: „Не підемо ніхто до намету свого, і не за́йдемо ніхто до дому свого!

9 А тепер оце та річ, що зро́бимо Ґів'ї: *підемо* на неї за жеребко́м!

10 І ві́зьмемо десятеро людей на сотню, щодо всіх Ізраїлевих племен, і сотню на тисячу, і тисячу на десять тисяч, щоб узяли поживи для народу, щоб вони прийшли зробити Ґів'ї Веніямина, згідно з усією гидо́тою, що він зробив Ізраїлеві“.

11 І був зі́браний кожен ізра́їльтянин до того міста ра́зом, як один чоловік.

12 І послали Ізраїлеві племе́на людей по всіх Веніями́нових ро́дах, говорячи: „Що́ це за зло, що сталось між вами?

13 А тепер давайте тих людей, розпусних синів, що в Ґів'ї, — і ми повбиваємо їх, та й ви́губимо зло з Ізраїля“. Та не хотіли Веніяминові сини слухати голосу своїх братів, Ізраїлевих синів.

14 І Веніяминові сини були зі́брані з міст до Ґів'ї, щоб піти на війну з Ізраїлевими синами.

15 І Веніяминові сини з міст були перелі́чені того дня, — двадцять і шість тисяч чоловіка, що витягують меча, окрім ме́шканців Ґів'и, — *із них* були перелічені сім сотень вибраного чоловіка.

16 З усього того наро́ду *було* сім сотень вибраного чоловіка, із нечинною рукою прави́ці своєї, *лівші*, — кожен той кидав каменем *із пращі* на волос, і не схи́бував.

17 І були перелічені ізра́їльтяни, окрім Веніямина, — чотириста тисяч чоловіка, що витягують меча, кожен військо́вий.

18 І встали вони, і ввійшли до Бет-Елу, і питалися Бога, та й сказали Ізраїлеві сини: „Хто піде нам спе́реду на бій з Веніяминовими синами?“ І сказав Господь: „Юда спе́реду“.

19 І встали Ізраїлеві сини рано
вра́нці, і таборува́ли при Ґів'ї.
20 І вийшов Ізра́їльтянин на
війну з Веніямином, і сточи́ли
ізра́їльтяни з ними бій при Ґів'ї.
21 І вийшли Веніяминові сини з
Ґів'и, та й повалили між Ізраїлем
того дня двадцять і дві тисячі
чоловіка на землю.
22 І зміцнився наро́д, Ізраїлеві
мужі, і точили бій далі в тому
місці, де точили *бій* першого дня.
23 І ввійшли Ізраїлеві сини *до
Бет-Елу*, та й плакали перед Господнім
лицем аж до вечора. І
питалися вони Господа, говорячи:
,,Чи далі піду́ я на бій з синами
Веніямина, мого брата?" І сказав
Господь: ,,Ідіть на нього!"
24 І прийшли Ізраїлеві сини до
Веніяминових синів дня другого.
25 А Веніямин вийшов із Ґів'ї
другого дня навпроти них, та й
повалив між Ізраїлевими синами
на землю ще вісімнадцять тисяч
чоловіка, — усі ті, що витягають
меча.
26 І прийшли всі Ізраїлеві сини
та ввесь народ, і ввійшли до Бет-
Елу, та й плакали, і сиділи там
перед Господнім лицем, і по́стили
того дня аж до вечора. І при-
не́сли вони цілопа́лення та мирні
жертви перед Господнім лицем.
27 І питалися Ізраїлеві сини
Господа (а за тих днів ковче́г
Божого заповіту *був* там.
28 А Пінхас, син Елеазара, Аа-
ронового сина, стояв тими днями
перед Його лицем), говорячи: ,,Чи
далі піду́ ще на бій з синами
Веніямина, мого брата, чи спинюся?"
А Господь сказав: ,,Ідіть,
бо взавтра Я дам його в твою
руку".
29 І поставив Ізраїль за́сідку
навколо Ґів'ї.
30 І пішли Ізраїлеві сини на
синів Веніяминових третього дня,
і сточили *бій* проти Ґів'ї, як
і раніш.
31 І вийшли Веніяминові сини
навпроти народу, одірвалися від
міста, і зачали класти трупи з
народу, як раз-у-раз, на битих
дорогах, що одна йде до Бет-Елу,
а одна до Ґів'ї, у полі, — коло
тридцяти чоловіка між Ізраїлем.
32 І сказали Веніяминові сини:
,,Биті вони перед нами, як пер-
ше!" А Ізраїлеві сини сказали:
,,Утікаймо, — і відірвемо їх від
міста на дороги".
33 І кожен муж Ізра́їля повстав
із свого місця, і сточили *бій* у
Баал-Тамарі, а Ізраїлева за́сідка
рушила з свого місця, з Мааре-
Ґева.
34 І прийшли перед Ґів'у десять
тисяч чоловіка, ви́браного
з усього Ізраїля, і бій став тяжкий.
А вони не знали, що суне на
них те зло.
35 І вдарив Господь Веніямина
перед Ізраїлем, і Ізраїлеві сини
повалили того дня між Веніями-
ном двадцять і п'ять тисяч і сто
чоловіка, — усі ті, що витягають
меча.
36 І побачили Веніяминові си-
ни, що побиті вони, а ізра́їльтяни
уступили місце Веніяминові, бо
вірили за́сідці, яку поставили на
Ґів'у.
37 А за́сідка поспішилася, і на-
пала на Ґів'у. І за́сідка вступи-
лася, і побила все місто ві́стрям
меча.
38 А Ізра́їльтянин мав із за́сід-
кою умовленого знака, — щоб із
міста підняла великий дим.
39 І відступили ізраїльтяни в
бою, а Веніямин зачав класти тру-
пи в Ізраїлі, близько тридцятеро
люда, бо казали вони: ,,Дійсно,
справді побитий він перед нами,
як за першого бою!"
40 А з міста став підійматися

стовп диму. І обернувся Веніямин позад себе, — аж ось усе місто піднялося *димом* до неба!

41 І обернувся Ізра́їльтянин, а Веніями́нівець перестра́шився, бо побачив, що досягло його те зло.

42 І обернулися вони перед Ізра́їльтянином до дороги на пустиню, та бій досягав його, а ті, що з міст, валили його в сере́дині його́.

43 Вони оточили Веніямина, гнали його до Менухи, топтали його аж до Ґів'ї зо сходу сонця.

44 Полягло тоді з Веніямина вісімнадцять тисяч чоловіка, — усе це люди хоробрі.

45 І поверну́лися вони, і втікли в пустиню до Села-Ріммону. А ті побили поодиноких утікачів по дорогах, як дозби́рюється останній виноград, п'ять тисяч люда. І гналися за ними аж до Ґід'ому, і побили з нього дві тисячі люда.

46 І було всіх, що впали того дня з Веніямина, двадцять і п'ять тисяч чоловіка, що витягають меча, — усе це люди хоробрі.

47 І обернулися вони, і повтікали в пустиню до Села-Ріммону, — шістсот чоловіка. І сиділи вони в Села-Ріммоні чотири місяці.

48 А ізра́їльтяни вернулися до Веніяминових синів, та й повбивали їх вістрям меча, — мужчини із міста, і худобу, і все знайдене. А всі міста, що знаходились *по дорозі*, пустили з огнем.

Про́щення Веніяминові

21 І присягнув Ізра́їльтянин в Міцпі, говорячи: „Жоден із нас не дасть своєї дочки Веніяминові за жінку!“

2 І посхо́дився народ до Бет-Елу, та й сидів там аж до вечора перед Божим лицем. І підне́сли вони го́лос свій, та й плакали плаче́м великим.

3 І сказали вони: „Чому, Господи, Боже Ізраїлів, сталося це між Ізраїлем, щоб сьогодні бракувало з Ізраїля одне пле́м'я?“

4 І сталося назавтра, і встав рано наро́д, та й збудували же́ртівника, і прине́сли цілопа́лення та мирні жертви.

5 І сказали Ізраїлеві сини: „Хто зо всіх Ізраїлевих племен не ввійшов до зборів до Господа? Бо та прися́га була велика на того, хто не прийшов до Господа, до Міцпи, говорячи: „*Такий* буде конче забитий“.

6 І жалували Ізраїлеві сини за Веніямином, своїм братом, та й сказали: „Сьогодні відру́бане з Ізраїля одне пле́м'я!

7 Що́ ми зробимо їм, позосталим, щодо жіно́к? А ми присягнули Господом, що не дамо їм із дочо́к наших за жіно́к“.

8 І сказали вони: „Яке́ одне́ з Ізраїлевих племен не прийшло́ до Господа до Міцпи?“ Аж ось *вияви́лось, що* з Явешу ґілеадського ніхто не прихо́див до табо́ру на збори.

9 І був переглянений народ, аж ось — не було там нікого з ме́шканців Явешу ґілеадського!

10 І послала громада туди дванадцять тисяч чоловіка хоробрих людей, і наказали їм, говорячи: „Ідіть, і повбиваєте ме́шканців ґілеадського Явешу вістрям меча, — і жінок і дітей.

11 А це та річ, що ви зробите: Кожного чоловіка та кожну жінку, що пізна́ла чолові́ка, зробите закляттям“.

12 І знайшли вони з ме́шканців ґілеадського Явешу чотири сотні дівчат панни, що не пізна́ли чолові́ка, і спровадили їх до табо́ру в Шіло́, що в ханаанському Краї.

13 І послала вся та громада, а

ті говорили до Веніяминових синів, що в Села-Ріммоні, та й кликнули їм: „Мир!“

14 І вернувся Веніямин того ча́су, і дали́ їм тих жінок, яких позоставили при житті, із жінок ґілеадського Явешу. Та не знайшли їм до́сить.

15 А народ той жалував за Веніямином, бо Господь зробив проло́ма в Ізраїлевих племенах.

16 І сказали старші громади: „Що́ ми зробимо позосталим щодо жінок? Бо вигублена жінка з Веніямина“.

17 І сказали вони: „Останки насліддя — для Веніямина, і не буде витерте пле́м'я з Ізраїля.

18 А ми не можемо дати їм жінок із наших дочо́к, бо Ізраїлеві сини присягли́, говорячи: „Проклятий, хто дає жінку Веніяминові!“

19 І сказали вони: „Ось *буває* рік-у-рік свято Господнє в Шіло́, що на північ від Бет-Елу, на схід сонця від дороги, що провадить з Бет-Елу до Сихему, і з півдня від Левони“.

20 І наказали вони Веніяминовим синам, говорячи: „Ідіть, і будете чатува́ти в виноградниках.

21 І побачите, аж ось до́чки Шіла́ вийдуть танцювати та́нці, то ви вийдете з виноградників, та й схо́пите собі кожен свою жінку з дочо́к Шіла́, і підете в Веніяминів край.

22 І буде, коли їхні батьки або їхні брати прийдуть до нас сваритися, то ми скажемо їм: Змилуйтеся над ними, бо не взяли́ ми для кожного з них жінку на війні, і ви не дали́ їм, тому цього ча́су ви винні“.

23 І зробили так Веніяминові сини, і взяли жінок за числом своїм із тих, що танцювали, що *їх* вони викрали. І пішли вони, і вернулися до наділу свого, і побудували міста́, та й осілися в них.

24 І порозхо́дилися звідти Ізраїлеві сини того ча́су кожен до племени свого та до роду свого, і пішли звідти кожен до спа́дку свого.

25 Того ча́су не було царя в Ізраїлі, — кожен робив, що здавалося правдивим в його оча́х!

КНИГА
РУТ

Ноомі та Рут

1 І сталось за ча́су, коли судді судили, то був голод у Краю. І пішов був чоловік з Юдиного Віфлеєму мешкати в моавських поля́х, він і жінка та двоє синів його.

2 А ім'я́ тому чоловікові Елімеле́х, а ім'я́ жінці його Ноомі́; і ім'я́ двох синів його — Махлон і Кілйон, ефратяни з Віфлеєму Юдиного. І прийшли вони на моавські поля́, та й залишилися.

3 І помер Елімелех, муж Ноомі́, і зоста́лася вона та два їхні си́ни.

4 І взяли вони собі за жіно́к моаві́тянок, — ім'я́ одній Орпа́, а ім'я другій Рут. І сиділи вони там близько десяти літ.

5 І повмирали й вони обоє, Махлон та Кілйон. І позосталася та жінка по двох ді́тях своїх та по чоловікові своєму.

6 І встала вона та невістки її, і вернулися з моавських піль, бо

почула на моавському полі, що Госпо́дь згадав про наро́д Свій, даючи їм хліба.

7 І вийшла вона з того місця, де була́ там, та оби́дві невістки з нею, та й пішли дорогою, щоб вернутися до Юдиного кра́ю.

8 І сказала Ноомі до двох своїх невісток: „Ідіть, верніться кожна до дому своєї матері. І нехай Господь зробить із вами милість, як ви зробили з померлими та зо мною.

9 Нехай Господь дасть вам, — і ви зна́йдете відпочинок кожна в домі свого мужа!“ І вона поцілувала їх, а вони підняли́ свій голос та плакали.

10 І вони сказали до неї: „*Ні*, — з тобою ми ве́рнемось до народу твого!“

11 А Ноомі сказала: „Вертайтеся, до́чки мої, — чого ви підете зо мною? Чи я маю ще в утро́бі своїй синів, а вони станують вам за чоловіків?

12 Верніться, до́чки мої, ідіть, бо я занадто стара́, щоб бути для мужа. А коли б я *й* сказала: Маю надію, і коли б цієї ночі була з мужем, і також породила синів, —

13 чи ж ви чекали б їх, аж поки повироста́ють? Чи ж ви зв'язалися б з ними, щоб не бути заміжжем? Ні, до́чки мої, бо мені значно гірше, як вам, — бо Господня рука знайшла мене“.

14 І підняли́ вони голос свій, і заплакали ще. І поцілувала Орпа свою свекру́ху, а Рут пригорну́лася до неї.

15 І сказала Ноомі: „Ось зови́ця твоя вернулася до наро́ду свого та до богів своїх, — вернися *й* ти за зови́цею своєю!“

16 А Рут відказала: „Не силуй мене, щоб я покинула тебе, щоб я вернулася від тебе, бо куди підеш ти, туди піду́ *й* я, а де житимеш ти, *там* житиму *й* я. Наро́д твій буде мій народ, а Бог твій — мій Бог.

17 Де помреш ти, *там* помру *й* я, і там буду похована. Нехай Господь зробить мені так, і так нехай додасть, і *тільки* смерть розлучить мене з тобою“.

18 І побачила Ноомі, що вона настоює йти за нею, і перестала вговорювати її.

19 І пішли вони вдвох, аж прийшли до Віфлеєму. І сталося, коли вони вхо́дили до Віфлеєму, то зашуміло все місто про них, і говорили: „Чи це Ноомі?“

20 А вона сказала їм: „Не кличте мене: Ноомі́, — кличте мене: Мара́,[1] бо велику гірко́ту зробив мені Всемогу́тній.

21 Я замо́жною пішла була, та порожньою вернув мене Господь. Чого кличете мене: Ноомі́, коли Господь свідчив проти мене, а Всемогутній послав мені горе?“

22 І вернулася Ноомі́ та з нею моавітянка Рут, невістка її, що верталася з моавських піль. І прийшли вони до Віфлеєму на початку жнив ячме́ню.

Бо́аз та Рут

2 А Ноомі мала родича свого чоловіка, мужа багатого, з Елімелехового ро́ду, а ім'я́ йому Бо́аз.

2 І сказала моавітянка Рут до Ноомі: „Піду́ но я на поле, і назбираю колосся за тим, у кого в оча́х знайду́ милість“. А та їй сказала: „Іди, моя до́чко!“

3 І пішла вона, і прийшла та й збирала за женця́ми. А припа́док навів її на ділянку поля Бо́аза, що з Елімеле́хового ро́ду.

4 Аж ось прийшов із Віфлеєму Бо́аз, та й сказав до женців: „Господь з вами!“ А вони відказали йому: „Нехай поблагосло́вить тебе Господь!“

[1] Ноомі (грецьке Νωεμίν, церк.-слов. Ноємміна) — приємна, Мара — гірка.

5 І сказав Бо́аз до слуги свого,
поставленого над женця́ми: „Чия
це дівчина?“
6 І відповів той слуга, поставлений над женця́ми, і сказав:
„Дівчина — моаві́тянка вона, що
вернулася з Ноомі́ з моавських
піль.
7 А вона сказала: Нехай я збиратиму, та назбираю між снопа́ми
за женця́ми! І прийшла вона, і
стала від самого ра́нку й аж дотепе́р; а вдома вона була мало“.
8 І сказав Бо́аз до Рут: „Ото
чуєш, до́чко моя, — не ходи збирати на іншому полі, і не йди
звідси, і так пристань до моїх
дівча́т.
9 Доглядай цього поля, де будуть жати, і ти підеш за ними.
Ось я наказав слу́гам не займати
тебе. А як спрагнеш, то підеш
до на́чинь, та й нап'єшся з того,
що поначе́рпують слу́ги!“
10 І впала вона на обличчя своє,
та й вклонилася до землі, і сказала йому: „Чому знайшла я ми́лість в оча́х твоїх, що ти прихилився до мене, хоч я чужа́?“
11 І відповів Бо́аз і сказав їй:
„Докладно розповіджено мені
все, що зробила ти з своєю свекру́хою по смерті твого чоловіка, —
і ти кинула батька свого й матір
свою та край свого народження, і
пішла до народу, якого не знала
вчора-позавчора.[1]
12 Нехай Господь заплатить за
чин твій, і нехай буде нагоро́да
твоя повна від Господа, Бога Ізраїлевого, що ти прийшла сховатися під крильми́ Його!“
13 А вона сказала: „Нехай я
знайду́ милість в оча́х твоїх, пане
мій, бо ти потішив мене, і говорив
до серця своєї невільниці. А я не
є *навіть* як одна з твоїх невільниць!“

[1] „Вчо́ра — позавчо́ра“ — давніше.

14 І сказав їй Бо́аз у час їди́:
„Підійди сюди, та з'їж хліба й
замочи у квасі шматок свій“. І
сіла вона збоку женців, а він
подав їй пра́женого зе́рна. І їла
вона й наситилася, і *ще й* позоста́вила.
15 І встала вона збирати. А
Бо́аз наказав слу́гам своїм, говорячи: „І між снопа́ми нехай
збирає, і не кри́вдьте її.
16 І також конче киньте їй зо
снопів, і позоставте, і буде вона
збирати, а ви не лайте її“.
17 І збирала вона на полі аж до
вечора, і ви́молотила те, що назбирала, і було близько ефи́ ячме́ню.
18 І понесла вона, і ввійшла до
міста, і її свекру́ха побачила, що
вона назбирала. А вона вийняла, і дала́ їй, що позоставила по
своїй ї́жі.
19 І сказала їй свекру́ха її: „Де́
ти збирала сьогодні, і де́ ти робила? Нехай буде благослове́нний,
хто прийняв тебе!“ І вона розповіла́ своїй свекрусі, у кого працювала, та й сказала: „Ім'я́ того
чоловіка, що я сьогодні робила
в нього, Бо́аз“.
20 І сказала Ноомі́ до невістки
своєї: „Благословенний він у Господа, що не позбавив милости
своєї ані живих, ані померлих“.
І сказала їй Ноомі: „Близьки́й
нам той чоловік, — він із наших
ро́дичів“.
21 І сказала моаві́тянка Рут:
„Він також сказав мені: Пристань
до моїх слуг, аж поки не скінча́ть
моїх жнив“.
22 І сказала Ноомі до своєї невістки Рут: „Добре, до́чко моя,
що ти ви́йдеш з його служни́цями,
щоб не чіпали тебе на іншому
полі“.
23 І вона пристала до Боазових
служниць, щоб збирати аж до закінчення жнив ячме́ню та жнив

пшениці. І вона жила з своєю свекрухою.

Боаз опікується долею Рут

3 І сказала їй свекруха її Ноомі: ,,До́чко моя, ось я пошукаю для тебе місця спочи́нку, що буде добре тобі.

2 А тепер ось Бо́аз, наш ро́дич, що була ти з його служницями, ось він цієї ночі буде віяти ячмінь на току́.

3 А ти вмийся, і намасти́ся, і надягни на себе *кращу* одежу свою, та й зійди на тік. Але не показуйся на очі тому чоловікові, аж поки він не скінчить їсти та пити.

4 І станеться, коли він ляже, то ти зауваж те місце, де він лежить. І ти прийдеш, і відкриєш приніжжя його та й ляжеш, а він скаже тобі, що маєш робити".

5 А та відказала до неї: ,,Усе, що ти кажеш мені, я зроблю́".

6 І зійшла вона на тік, і зробила все, як наказала їй свекруха її.

7 А Бо́аз з'їв та випив, та її стало ве́село йому на серці, і прийшов він покластися біля копи́ці. А вона тихо прийшла, і відкрила його приніжжя та й лягла.

8 І сталося опівночі, і затремтів той чоловік, та й звівся, — аж ось жінка лежить у приніжжі його!

9 І він сказав: ,,Хто ти?" А вона відказала: ,,Я невільниця твоя Рут. Простягни ж крило над своєю невільницею, бо ти *мій* родич".

10 А він сказав: ,,Благословенна ти в Господа, до́чко моя! Твоя остання ласка *до мене* ліпша від першої, — що не пішла ти за юнака́ми, чи вони бідні, чи вони багаті.

11 А тепер, до́чко моя, не бійся! Усе, що скажеш, я зроблю́ тобі, — бо все місто народу мого знає, що ти жінка чесно́тна!

12 А тепер справді, що я родич, — та є родич ще, ближчий від мене.

13 Ночуй цю ніч, а ра́нком, — якщо він викупить тебе — добре, нехай викупить. А якщо він не схоче викупити тебе, то викуплю тебе я, — *як* живий Господь! Лежи *тут* аж до ра́нку".

14 І лежала вона у приніжжі його аж до ранку, і встала, перше ніж можна розпізнати один о́дного. А він сказав: ,,Нехай не пізнають, що жінка прихо́дила на тік".

15 І він сказав: ,,Дай хустку, що на тобі, і подерж її". І держала вона її, а він відміряв шість *мір* ячме́ню, і поклав на неї, та й пішов до міста.

16 А вона прийшла до своєї свекрухи. А та сказала: ,,Як спра́ва, до́чко моя?" А вона розповіла́ їй усе, що зробив їй той чоловік.

17 І сказала: ,,Ці шість *мір* ячме́ню він дав мені, бо сказав: Не приходь по́рожньо до своєї свекрухи".

18 А та сказала: ,,Почекай, моя до́чко, аж поки довідаєшся, як ви́паде справа, бо той чоловік не заспоко́їться, доки не викінчить цієї справи сьогодні".

Рут стає жінкою Боазові

4 А Бо́аз прийшов до брами, та й сів там. Аж ось проходить родич, про якого говорив був Боаз. І він сказав *йому́*: ,,Зайди сюди, послухай, і сядь отут!" І той зайшов і сів.

2 А *Боаз* узяв десять мужа зо старши́х того міста та й сказав:

,,Сідайте тут!‘‘ І вони посідали.

3 І сказав він до родича: ,,Ділянку поля, що нашого брата Елімеле́ха, продала́ Ноомі́, яка вернулася з моавського поля.

4 А я постановив: Подам тобі до ушей твоїх, говорячи: Купи при тих, що сидять *тут*, та при старши́х мого народу. Якщо викупиш — викупи, а якщо не викупиш — скажи мені, і нехай я знаю, бо окрім тебе нема кому викупити, а я за тобою‘‘. А той сказав: ,,Я викуплю‘‘.

5 І сказав Бо́аз: ,,Того дня, коли набу́деш поле з руки Ноомі, то набудеш також моавитянку Рут, жінку померлого, — щоб поставити ім'я́ померлому на наділі його‘‘.

6 А родич сказав: ,,Не можу я викупити собі, щоб не понищити свого наділу. Викупи собі мого викупа, бо я не можу викупити‘‘.

7 А оце *було* колись серед Ізраїля на викуп, і на заміну, і на ствердження кожної справи: чоловік здіймав санда́лю свою, і давав своєму ближньому, і це *було* свідо́цтвом серед Ізраїля.

8 І сказав родич до Боаза: ,,Купи собі!‘‘ І зняв свою́ санда́лю.

9 І сказав Боаз до старши́х та до всього народу: ,,Ви свідки сьогодні, що я набув усе, що Елімеле́хове, і все, що Кілйонове та Махлонове з руки Ноомі́.

10 А також моавітянку Рут, Махлонову жінку, набув я собі за жінку, щоб поставити ім'я́ померлому на спа́дкові його, — і не буде знищене ім'я померлого між братами його та з брами його місця. Ви сьогодні свідки *на це!*‘‘

11 І сказав увесь народ, що *були* в брамі, та старші, свідки: ,,Нехай дасть Господь цю жінку, що входить до дому твого, як Рахіль та як Лію, що вони оби́дві збудували Ізраїлів дім. І розбагатій в Ефраті, і здобуть *собі славне* ім'я́ в Віфлеємі.

12 А з насіння, що Господь дасть тобі від цієї молодої жінки, нехай стане дім твій, як дім Переца, що Тамар породила була Юді‘‘.

13 І взяв Бо́аз Рут, і вона стала йому за жінку. І він увійшов до неї, а Господь дав їй вагітність, — і вона породила сина.

14 І сказали жінки́ до Ноомі́: ,,Благословенний Господь, що не позбавив тебе сьогодні родича! І буде славним ім'я́ його серед Ізраїля.

15 І він буде тобі потішителем душі та на вижи́влення твоєї сивини́, бо породила його твоя невістка, що любить тебе, що ліпша тобі за сімо́х синів‘‘.

16 І взяла́ Ноомі ту дитину, і поклала її на коліна свої, і була їй за няньку.

17 А сусідки назвали ім'я́ йому, говорячи: ,,Народився син для Ноомі!‘‘ І назвали ім'я йому: Ове́д.[1] А він — батько Єссе́я,[2] Дави́дового батька.

Родовід Дави́да

18 А оце Перецові нащадки: Перец породив Гецрона,

19 а Гецрон породив Рама, а Рам породив Аммінадава,

20 а Аммінадав породив Нахшона, а Нахшон породив Салмона;

21 а Салмон породив Бо́аза, а Бо́аз породив Ове́да;

22 а Ове́д породив Єссе́я, а Єссе́й породив Дави́да.

[1] Овед — працівник.
[2] Гебр. Jiššaj, гр. Ἰεσσαί, церк-слов. Ієссей.

ПЕРША КНИГА САМУЇЛОВА[1]

Народження Самуїла

1 І був один чоловік із Рама-
таїм-Цофіму, з Єфремових гір,
а ім'я́ йому Елкана, син Єрохама,
сина Ілія, сина Тоху, сина Цуфа,
єфре́млянин.
2 А він мав дві жінки, — ім'я́
одній Анна, а ім'я другій Пеніна.
І були в Пеніни діти, а в Анни
дітей не було́.
3 А той чоловік рік-у-рік ходив
із свого міста до Шіло́, щоб вкло-
нятися та прино́сити жертви Гос-
поду Савао́ту. А там два Ілієві
сини, — Гофні та Пінхас, *були*
священиками для Господа.
4 І як бував той день, і Елкана
приносив жертви, то він давав
своїй жінці Пеніні й усім синам її
та до́чкам її частини,
5 а Анні давав частину подвій-
ну, бо любив її. Та Господь
замкнув її утро́бу.
6 А її супе́рниця розпалювала
їй гнів, щоб докучати їй, бо Гос-
подь замкнув її утро́бу.
7 І так робив він рік-у-рік,
коли вона вхо́дила до Господнього
дому, *а та* так гніви́ла її. І вона
плакала й не їла.
8 І сказав їй чоловік її Елкана:
"Анно, чого ти плачеш і чому́ не
їси? І чого сумне́ твоє серце? Чи
ж я не ліпший тобі за десятьох
синів?"
9 І встала Анна по їді та по
питті в Шіло́, а священик Ілій си-
дів на стільці при бічно́му одвірку
Господнього храму.
10 А вона *була* ско́рбна духом, і
молилася до Господа та плакала
гірко.
11 І склала вона обітницю, та
й сказала: „Господи Савао́те, як-
що дійсно спогля́неш на біду Твоєї
невільниці, і згадаєш мене, і не
забудеш Своєї невільниці, і даси
Своїй невільниці наща́дка чолові-
чої статі, то я дам його Господе́ві
на всі дні життя його, а бритва не
торкнеться його голови".
12 І сталося, коли вона довго
молилася перед Господнім лицем,
то Ілій пильнував за її устами.
13 А Анна — вона говорила в
серці своїм: тільки гу́би її пору-
шувалися, а голос її не *був* чутий.
І вважав її Ілій за п'я́ну.
14 І сказав до неї Ілій: „Аж
доки ти будеш п'я́ною? Ви́тве-
резись зо свого вина!"
15 А Анна відповіла та й ска-
зала: „Ні, пане мій, — я жінка
скорбна духом, а вина та п'ян-
ко́го напо́ю не пила́ я. І я вили-
ла душу свою перед Господнім
лицем.
16 Не вважай своєї невільниці
за негідницю,[1] бо я говорила аж
доти з великої своєї скорботи та з
туги́ своєї".
17 І відповів Ілій та й сказав:
„Іди з миром! А Бог Ізраїлів
дасть тобі бажа́ння твоє, яке ти
від Нього жадала".
18 А вона сказала: „Нехай не-
вільниця твоя зна́йде милість в
оча́х твоїх!" І пішла та жінка
своєю дорогою, та й їла, а обличчя
її не було вже *сумне*.

[1] По-грецькому ця книга зветься Перша книга царів.

[1] Гебрейське bat belijjaal — дочка белійяалова.

19 І встала вона рано вранці, і
вклонилася перед Господнім лицем. І вернулися вони, і ввійшли
до свого дому до Рами. І Елкана
пізнав свою жінку Анну, а Господь згадав про неї.
20 І сталося по році, і завагітніла Анна, та й сина породила.
І назвала вона ім'я йому: Самуїл,[1]
бо від Господа жадала його.
21 І пішов той чоловік Елкана
та ввесь дім його вчинити для Господа річну́ жертву та обітниці
свої.
22 А Анна не пішла, бо сказала
до чоловіка свого: „Аж коли буде
відлу́чений цей хлопчик, то відведу́ його, — і він з'явиться перед
Господнім лицем, і наза́вжди позоста́неться там!"
23 І сказав їй чоловік її Елкана: „Роби те, *що* добре в оча́х
твоїх! Залишайся, аж поки відлу́чиш його, тільки нехай виконає Господь Своє слово". І залишалась та жінка, і годувала
свого сина, аж поки вона відлучила його.
24 А коли відлучила, то повела
його з собою *та* з трьома́ бичками
й одною ефо́ю муки, і бурдюко́м
вина, і привела́ його до Господнього дому до Шіло́. А той хлопчик *був ще* мали́й.
25 І зарізали бичка, і привели́
того хлопчика до Ілі́я.
26 І вона сказала: „О, пане
мій, *як* жива душа твоя, мій пане,
— я та жінка, що стояла з тобою
отут, щоб молитися Господе́ві.
27 Я молилася за дитину цю, —
і Господь дав мені жада́ння моє,
що я просила від Нього.
28 А тепер я віддаю[2] його Господе́ві на всі дні, скільки він
жада́ний для Господа". І вклонилася там Господе́ві.

[1] Самуїл — жадання від Бога.
[2] Hiš'il'tihu — позичила його.

Аннина пісня-молитва

2 І молилася Анна та й проказала:
„Звесели́лося Господом серце моє,
мій ріг[1] став високим у Го́споді!
Розкри́лися у́ста мої на моїх ворогів,
бо радію з спасі́ння Твого́!
2 Немає святого, подібного Господу,
немає ніко́го, крім Те́бе,
і скелі немає, як Бог наш!
3 Більше не говоріть зарозуміло,
нехай з ваших уст не виходить зухва́льство,
бо Господь — Бог знання́,
і Він упляно́вує вчинки!
4 Лук сильних пола́маний,
а немічні опереза́лися силою!
5 Наймаються ситі за хліб,
а голодні відпочивають,
аж неплідна сімо́х породила,
а многодітна — знеси́ліла.
6 Госпо́дь побиває й оживлює,
до шеолу знижає й підно́сить *до неба.*
7 Господь зубо́жує та збагачує,
понижує Він та звели́чує.
8 Підіймає нужде́нного з по́роху,
підно́сить убогого зо смітників,
щоб посадити з вельмо́жами
й престол слави їм дать на спа́дщину,
бо Госпо́дні основи землі,
і на них Він поставив всесе́ленну.
9 Він ноги святих Своїх стереже,
нечестиві ж погинуть у те́мряві,

[1] Ріг — сила.

бо сильним не з сили стає
чоловік.
10 Господь — хай поламані
будуть Його супротивники!
У небі Господь загримить,
і розсудить Він кінці землі!
І Він подасть силу Своєму
цареві,
і рога повищить Свого помазанця!"

Провини Ілієвих синів

11 І пішов Елкана до Рами, до
дому свого. А той отрок служив
Господеві при священикові Ілії.
12 А сини Ілія *були* люди негідні, — вони не знали Господа,
13 ані звичаю священичого з
народом. Коли хто приносив
жертву, то, як варилося м'ясо,
приходив священиків слуга, а в
його руці — тризубе виделье.
14 І він із грюкотом стромляв до
мідниці, або до кітла, або до горшка, або до горняти, — *і* все, що
витягне виделье, священик собі
брав. Так вони робили всьому
Ізраїлеві, що приходив туди до
Шіло.
15 Також поки палили лій, то
приходив священиків слуга, та й
говорив до чоловіка, що приносив
жертву: „Дай м'яса на печеню
для священика, бо він не візьме
від тебе м'яса вареного, а тільки
сире!"
16 А як той чоловік відповідав
йому: „Нехай перше спалять *і* той
лій, а ти *потім* візьми собі, скільки буде жадати душа твоя!" А
той говорив: „Ні, таки зараз давай! А коли ні, візьму силою!"
17 І був гріх тих юнаків дуже
великий перед Господнім лицем,
бо ті люди безчестили Господню
жертву
18 А Самуїл служив перед Господнім лицем. Отрок *був* оперезаний лляним ефодом.
19 А малу верхню одежину робила йому його мати, і приносила
йому з року на рік, коли приходила з своїм мужем приносити річну
жертву.
20 А Ілій поблагословив Елкану
й його жінку та й сказав: „Нехай
Господь дасть тобі нащадків від
цієї жінки, за відданого,[1] що Господь узяв". І пішли вони на
місце своє.
21 І Господь згадав про Анну,
і вона завагітніла, та й породила
трьох синів та дві дочки. А отрок
Самуїл ріс із Господом.
22 А Ілій *був* дуже старий. І
почув він усе, що сини його роблять усьому Ізраїлеві, і що вони
злягаються з жінками, які відбувають службу при вході скинії
заповіту.
23 І він сказав їм: „Нащо ви
робите *такі* речі, про які я чую?
Про ваші злі вчинки *я чую* від
усього цього народу.
24 Ні, сини мої, — недобра та
чутка, що я чую, — ви відхиляєте
Господній нарід *від Закону*!
25 Якщо хто згрішить супроти
людини, то помоляться за неї перед Богом. А якщо людина згрішить супроти Господа, — хто заступиться за неї?" Та вони не
слухали голосу батька свого, бо
Господь постановив погубити їх.
26 А отрок Самуїл усе ріс, та
здобував ласку як у Господа, так
і в людей.
27 І прийшов Божий чоловік
до Ілія, та й сказав йому: „Так
сказав Господь: Чи ж Я справді
не об'явився домові твого батька,
як були вони в Єгипті, у фараоновім домі?

[1] Haššeela, ašer šaal la Jehovah — позичку, яку позичив Господь.

28 Я вибрав його Собі зо всіх Ізраїлевих племен за священика, щоб він входив до Мого жертівника, щоб кадив кадило, щоб носив ефóда перед Моїм лицем. І дав Я дóмові твого батька всі жертви Ізраїлевих синів.

29 Чого ж ви берéте під ноги Мою жертву та Мою жертву хлібну, що Я заповів для скинії? І ти вшанував синів своїх більш, як Мене, щоб ви потовстіли від найкращих частин усякого Ізраїлевого дáру перед лицем Моїм.

30 Тому́ то слово Господа, Бога Ізраїлевого, таке: Говорячи, сказав Я: Дім твій та дім батька твого будуть ходити перед Моїм лицем аж навіки. А тепер слово Господнє: Не буде в Мене такого, бо Я шаную тих, хто шанує Мене, а ті, хто зневажає Мене, будуть зневáжені!

31 Ось приходять дні, і Я відітну́ рамéно твоє та рамéно дому батька твого, щоб не було старóго в домі твоєму.

32 І побачиш біду *Мого* мéшкання, хоч у всьому Я добре чинив Ізрáїлеві, і не буде старого в домі твоїм по всі дні.

33 Я не витну в тебе всіх від Мого жертівника, щоб вибрати очі твої, і щоб зробити біль душі твоїй, — та ввесь дóріст твого дому повмирає в силі віку.

34 А оце тобі ознáка, що при́йде на обох синів твоїх, на Хофні та Пінхаса, — оби́два вони помруть однóго дня.

35 А Я поставлю Собі священика вірного, — він буде робити згідно з серцем Моїм та з Моєю душею. І Я збудую йому тривалий дім, і він буде ходити перед Моїм помáзанцем по всі дні.

36 І станеться, — кожен, хто полишиться в домі твоїм, прийде вклонятися йому за аґору[1] срібла та за буханéць хліба, і скаже: Долучи мене до одного з священицтв, щоб їсти кавалок хліба“.

Господнє слово Самуїлові

3 А óтрок Самуїл служив Господéві при Ілії. А Господнє слово було рідкé за тих днів, видіння не *було* частé.

2 І сталося того дня, коли Ілі́й лежав на своєму місці, а очі його стали затемня́тися, він не міг бачити,

3 і поки Божий світильник ще не погас, а Самуїл лежав у Господньому храмі, там, де Божий ковчéг,

4 то покли́кав Господь до Самуїла: „Самуїле, Самуїле!“ А він відказав: „Ось я!“

5 І побіг він до Ілія та й сказав: „Ось я, бо ти кликав мене“. А той відказав: „Я не кликав. Вернися, лягай“. І він пішов і ліг.

6 А Господь далі покликав: „Самуїле, Самуїле!“ І встав Самуїл, і пішов до Ілія та й сказав: „Ось я, бо ти кликав мене“. А той відказав: „Не кликав я, сину мій. Вернися, лягай“.

7 А Самуїл ще не пізнав *голосу* Господа, і ще не відкрилося йому Господнє слово.

8 А Господь далі покли́кав Самуїла третій раз. І він устав, і пішов до Ілі́я та й сказав: „Ось я, бо ти кликав мене“. І зрозумів Ілій, що то Господь кличе óтрока.

9 І сказав Ілій до Самуїла: „Іди, лягай. І якщо *знову* покличе тебе, то скажеш: „Говори, Господи, бо раб Твій слухає Тебе!“ І пішов Самуїл, та й ліг на своє місце.

10 І ввійшов Господь, і став, і покли́кав, як перед тим: „Самуїле, Самуїле!“ А Самуїл відказав:

[1] Аґора — дрібна срібна монета.

,,Говори, *Господи,* бо раб Твій
слухає!“
11 І сказав Господь до Самуїла:
,,Ось Я зроблю́ *таку* річ серед
Ізраїля, що в кожного, хто почує
про неї, задзвени́ть в обох ву́хах
його.
12 Того дня Я виконаю над
Ілієм все, що Я говорив про дім
його, від поча́тку й до кінця.
13 І розповім йому, що Я су-
джу́ дім його навіки за гріх, про
який він знав, що сини його бого-
зневажають, та не спиняв їх.
14 Тому́ присягнув Я домом
Ілі́я, що не очиститься гріх Ілі-
євого дому жертвою та жертвою
хлібною навіки“.
15 І лежав Самуїл аж до ра́нку,
і відчинив двері Господнього до-
му. А Самуїл боявся розповісти
Ілієві про те видіння.
16 І покликав Ілі́й Самуїла, та
й сказав: ,,Самуїле, сину мій!“
А той сказав: ,,Ось я!“
17 І сказав він: ,,Що́ то за річ,
про яку Він говорив до тебе? Не
крий правди передо мною. Нехай
Господь зробить тобі так, і нехай
додасть, якщо ти скажеш не-
правду передо мною про щось зо
всього того, що говорив Він до
тебе!“
18 І розповів йому Самуїл усе
те, і не сказав неправди перед ним.
А той сказав: ,,Він — Господь,
нехай зробить те, *що́* добре в оча́х
Його!“
19 І вироста́в Самуїл, а Гос-
подь був із ним, і не опустив[1] *ані
жодного* зо всіх Його слів.
20 І ввесь Ізра́їль, від Дана аж
до Беер-Шеви, пізнав, що Самуїл
вірний, як пророк Господній.
21 А Господь далі показувався
в Шіло́, бо Господь явився був у
Шіло́ Самуїлові в слові Господ-
ньому.

[1] Ve lo hippil arecah — не кинув на землю.

*Филистимляни заволоділи
ковчегом заповіту. Кара на
Іліїв дім*

4 І було Самуїлове слово для
всього Ізраїля. І вийшов Із-
раїль на війну проти филистим-
лян, та й таборува́в при Евен-
Гаезері, а филисти́мляни табору-
ва́ли в Афеку.
2 І ви́шикувались филисти́м-
ляни навпроти Ізраїля, а коли бій
став тяжки́й, то Ізраїль був поби-
тий перед филисти́млянами. І во-
ни побили в боєво́му ши́кові на
полі близько чотирьох тисяч чо-
ловіка.
3 І прийшов наро́д до табо́ру, а
Ізраїлеві старші́ сказали: ,,Чому́
вдарив нас Господь сьогодні пе-
ред филисти́млянами? Візьмі́мо
собі з Шіло́ ковчега Господнього
заповіту, і нехай вві́йде поміж нас,
і нехай спасе нас із рук наших во-
рогів“.
4 І послав народ до Шіло́, і
поне́сли звідти ковчега запові́ту
Господа Саваота, що сидить на
херувимах. А там *були* двоє Ілі-
євих синів, Хофні та Пінхас, із
ковчегом Божого заповіту.
5 І сталося, як ковчег заповіту
Господнього прибув до табо́ру, то
ввесь Ізраїль скрикнув великим
окриком, — аж застогнала зем-
ля!
6 А филисти́мляни почули го-
лос окрику, та й сказали: ,,Що́ *це
за* голос цього великого окрику в
єврейському табо́рі?“ І довіда-
лися вони, що Господній ковчег
прибув до табо́ру.
7 І полякалися филисти́мляни, і
говорили: ,,Бог прибув до та-
бо́ру!“ І сказали вони: ,,Біда
нам, бо *такого,* як це, не було́ ще
ніко́ли!
8 Біда нам! Хто нас урятує
від руки цих потужних богів?
Оце вони, ті боги, що вдарили

були Єгипет усякою пора́зою у
пустині!
9 Зміцні́ться та будьте му́жні,
филисти́мляни, щоб ви не служили
євреям, як вони служили вам. І
будьте мужні, — і воюйте!"
10 І воювали филисти́мляни. І
був побитий Ізраїль, і кожен уті-
кав до свого наме́ту. І та поразка
була дуже велика. І впало з Із-
раїля тридцять тисяч піхоти.
11 А Божий ковче́г був узятий,
і два Ілієві сини, Хофні та Пінхас,
полягли́.
12 І побіг *один* веніями́нівець
із бо́ю, і прибув того дня до Шіло́;
а одежа його *була* подерта, і порох
на голові його.
13 І прибув він, — аж ось Ілі́й
сидить на стільці при дорозі *й*
виглядає, бо серце йому тремтіло
за Божого ковчега. А той чоло-
вік прийшов, і розповів у місті, —
і закричало все місто!
14 А Ілі́й почув голос того кри-
ку та й сказав: „Що́ це за голос
того на́товпу?" А той чоловік
поспішив і прийшов, та й розповів
Ілієві.
15 А Ілі́й *був* віку дев'ятидесяти
й восьми літ, а очі його поме́ркли,
і він не міг бачити.
16 І сказав той чоловік до Ілія:
„Я той, що прибіг із бо́ю, і я втік
сьогодні з бойови́х лав". І ска-
зав *Ілі́й*: „Що́ то сталося, мій си-
ну?"
17 І відповів вісник і сказав:
„Ізраїль побіг перед филисти́мля-
нами, і сталась велика пора́зка в
наро́ді. І оби́два сини твої, Хоф-
ні та Пінхас, полягли́. А ковче́г
Божий узятий!"
18 І сталося, як згадав він про
Божого ковче́га, то впав *Ілі́й* зо
стільця на́взнак при брамі, —
зламався карк йому, і він помер,
бо той муж *був* стари́й та тяжки́й.
А він судив Ізраїля сорок літ.
19 А невістка його, Пінхасова
жінка, була важка́, близька́ до
ро́дів. І як зачула вона ту звіст-
ку, що взятий Божий ковчег і
помер тесть її та чоловік її, то
впала на коліна, та й породи́ла, бо
прийшли на неї породільні болі її.
20 А як *настав* час смерти її, то
казали ті, що стояли при ній: „Не
бійся, бо ти породила сина!" Та
вона не відповіла́, і не взяла *цього*
до серця свого́.
21 І вона назвала *ім'я́* тому
хлопцеві: Іхавод,[1] кажучи: „Ві-
дійшла[2] Ізраїлева слава!" *Бо
почула* про взяття́ Божого ковче́гу,
і про тестя свого та про мужа
свого́,
22 та й сказала: „Відійшла сла-
ва від Ізраїля, бо взятий Божий
ковче́г".

Кара за поло́нення Божого ковчегу

5 А филисти́мляни взялй́ Божо-
го ковчега, і принéсли його з
Евен-Гаезеру до Ашдо́ду.
2 І взяли́ филисти́мляни Божо-
го ковче́га, і прине́сли його до
Даґонового дому, і поставили йо-
го біля Даґо́на.
3 А другого дня вранці повста-
вали ашдодяни, аж ось Даґо́н ле-
жить ницьма́ на землі перед Гос-
поднім ковче́гом! І взяли́ вони Да-
ґо́на, і поставили його на його
місце.
4 А наступного дня повставали
вони рано, — аж ось Даґон лежить
ницьма́ на землі перед Господнім
ковчегом! А Даґонова голова та
обидві долоні рук його *лежать*
відтяті на порозі, — тільки *тулуб*
Даґо́нів позостав при ньому.
5 Тому то жерці та всі, хто
входить до Даґо́нового дому, не
ступають на Даґо́нів поріг у Аш-
до́ді аж до цього дня.

[1] І-Кавод, Іхавод — неслава, безчестя.
[2] Galach — пішла на вигнання.

6 І стала тяжка́ Господня рука
на ашдо́дян, — і Він їх пусто́шив
та бив їх боля́чками, Ашдо́д та
довкілля його.
7 І побачили ашдо́дяни, що так,
та й сказали: „Нехай не зостаєть-
ся з нами ковчег Ізраїлевого Бога,
бо стала тяжко́ю Його рука на нас
та на Даґо́на, бога нашого!“
8 І послали вони, і зібрали до
себе всіх филисти́мських волода-
рів, та й сказали: „Що́ ми зробимо
з ковчегом Ізраїлевого Бога?“ А
ті відказали: „Нехай ковчег Із-
раїлевого Бога пере́йде до Ґату“.
І вони перенесли ковчега Ізраїле-
вого Бога.
9 І сталося по то́му, як вони
перене́сли його, то Господня рука
була проти міста, — *сталося* дуже
велике замішання. І вдарив Він
людей того міста від мало́го й аж
до великого, — і появилися на
них боля́чки.
10 І вони вислали Божого ков-
чега до Екро́ну. І сталося, як
Божий ковчег прибув до Екро́ну,
то екро́няни стали кричати, гово-
рячи: „Перене́сли до нас ковче́га
Ізраїлевого Бога, щоб вигубив нас
та наро́д наш!“
11 І послали вони, і зібрали
всіх филисти́мських володарів, та
й говорили: „Відішліть ковчега
Ізраїлевого Бога, нехай вернеться
на місце своє, і нехай не поб'є нас
та наро́да нашого“, бо було́ смер-
тельне замішання в усьо́му місті.
І Божа рука стала там дуже тяжка́.
12 А ті люди, хто не повмира́в,
були вдарені боля́чками, — і зойк
міста піднявся до неба!

Филистимляни вертають ковчега

6 І був Божий ковче́г у филис-
ти́мській землі сім місяців.
2 І покликали филисти́мляни
жерців та ворожби́тів, говорячи:
„Що́ робити з Господнім ковче-
гом? Скажіть нам, як відіслати
його на його місце?“
3 А ті сказали: „Якщо ви відси-
лаєте ковчега Ізраїлевого Бога, то
не відсилайте його по́рожньо, але
конче принесіть Йому жертву за
провину, — тоді будете ви́ліку-
вані, і ви пізнаєте, чому́ не відсту-
пає Його рука від вас“.
4 І *ті* спитали: „Яка ж та
жертва за провину, що ми при-
несемо́ Йому?“ А ті відказали:
„За числом филисти́мських воло́-
дарів — п'ять золотих боля́чок та
п'ять золотих мишей. Бо одна
пора́за для всіх вас та для ваших
володарів.
5 І зробі́ть подоби ваших боля́-
чок та подоби ваших мише́й, що
вигу́блюють землю, і воздайте сла-
ву Ізраїлевому Богові, — може
Він поле́гчить Свою руку[1] з-над
вас і з-над ваших богів та з-над
вашого кра́ю.
6 І чого́ ви бу́дете робити запек-
лими свої серця́, як робили запек-
лим серце своє Єгипет та фарао́н?
Чи ж не тоді, як Він чинив дивні
речі з ними, не відпустили їх, і
вони пішли?
7 А тепер візьміть, і зробіть од-
но́го ново́го воза, і *візьміть* дві
дійні коро́ві, що на них не накла-
далося ярма́, і запряжіть ті ко-
рови до воза, а їхні телята відве-
дете від них додому.
8 І візьмете Господнього ков-
че́га, та й поставите його на воза, а
золоті речі, що ви принесе́те Йому
жертвою за провину, покладете в
скри́ні збо́ку її. І відпустите йо-
го, і він піде.
9 І побачите: Якщо він уві-
йде до Бет-Шемешу дорогою до
своєї границі, — він зробив нам
це велике зло. А якщо ні, то
пізнаємо, що не його рука

[1] Божа рука — кара.

доторкнулася нас, — випа́док то
був нам".
10 І зробили ті люди так. І
взяли́ вони дві дійні коро́ві, і
запрягли́ їх до воза, а їхніх телят
замкнули вдома.
11 І поставили вони Господнього
ковчега на воза, і скри́ню, і зо-
лоті миші, і подоби їхніх боля́-
чок.
12 І коро́ви пішли просто до-
рогою до Бет-Шемешу. Ішли во-
ни однією би́тою доро́гою та все
ревли́, і не відхиля́лися ні пра-
во́руч, ні ліво́руч. А филисти́м-
ські володарі йшли за ними аж до
границі Бет-Шемешу.
13 А *люди* Бет-Шемешу жали
пшеницю в долині. І звели́ вони
очі свої та й побачили ковчега, —
і зраділи, що побачили!
14 А віз увійшов на поле бет-
шемеша́нина Ісуса, та й став там,
а там *був* великий камінь. І вони
накололи дров із воза, а корів
прине́сли цілопа́ленням для Гос-
пода.
15 А Левити зняли Господнього
ковчега та скриню, що *була́* з ним,
що в нім *були* золоті речі, та й по-
ставили при великому ка́мені. А
люди Бет-Шемешу прине́сли ціло-
па́лення, і прино́сили того дня
жертви для Господа.
16 А п'ять филистимських во-
лодарів бачили *це*, і вернулися
того дня до Екрону.
17 А оце ті золоті болячки, що
филистимляни звернули Госпо-
де́ві жертвою за провину: одна за
Ашдо́д, одна за Га́зу, одна за
Ашкело́н, одна за Ґат, одна за
Екро́н.
18 А золоті миші *булú* за числом
усіх филистимських міст п'ятьох
володарів, від міста тверди́нного
й аж до безмурного села́, і аж до
великого ка́меня, що на ньому
поставили Господнього ковчега, *і*
він знахо́диться аж до цього дня
на полі бет-шемешанина Ісуса.
19 І вдарив Господь людей Бет-
Шемешу, бо вони заглядали в Гос-
подній ковчег. І вибив Він між
наро́дом п'ятдесят тисяч чоловіка
та сімдесят чоловіка. І був на-
род у жало́бі, бо Господь ударив
народ великою пора́зкою.
20 І сказали люди Бет-Шеме-
шу: „Хто зможе стати перед лицем
Господа, Того Бога Святого? І до
кого Він піде від нас?"
21 І вони послали послів до
мешканців Кір'ят-Єаріму, гово-
рячи: „Филисти́мляни вернули
Господнього ковчега. Зійдіть,
знесіть його до се́бе".

Ізраїльтяни побили филистимлян

7 І поприхо́дили люди Кір'ят-
Єаріму, та й підняли́ Господ-
нього ковчега, і вне́сли його до
Авінадавого дому на узгір'ї в Ґів'ї,
а сина його Елеазара посвятили
стерегти́ Господнього ковчега.
2 І сталося, від дня, коли ков-
чег полишився у Кір'ят-Єарімі,
минуло багато ча́су, а було *його*
двадцять літ. А ввесь Ізраїлів
дім плакав за Господом.
3 І сказав Самуїл до всього Із-
раїлевого дому, говорячи: „Якщо
ви цілим вашим серцем верта́єтеся
до Господа, повикидайте з-поміж
себе чужих богів та Аста́рт, і міцно
прихиліть свої серця до Господа, і
служіть Самому Йому, — і Він
спасе́ вас із руки филисти́млян".
4 І повикидали Ізраїлеві сини
Ваа́лів та Аста́рт, та й служили
Господе́ві, Самому Йому.
5 І сказав Самуїл: „Зберіть
усього Ізраїля до Міцпи́, а я буду
молитися за вас до Господа!"
6 І зібралися до Міцпи́, і че́р-
пали воду та лили перед Господ-
нім лицем, і по́стили того дня, та

й казали там: „Ми згрішили перед
Господом!“ І судив Самуїл Із-
раїлевих синів у Міцпі.
7 І почули филистимляни, що
Ізраїлеві сини зібралися до Міц-
пи́, — і піднялися филистимські
володарі на Ізраїля. І почули *про
це* Ізраїлеві сини, та й злякалися
филисти́млян.
8 І сказали Ізраїлеві сини до
Самуїла: „Не переставай клі́кати
за нас до Господа, нашого Бога, і
нехай Він спасе́ нас від руки фи-
листи́млян“.
9 І взяв Самуїл одне моло́чне
ягня́, і приніс його повним ціло-
па́ленням для Господа. І клі́кав
Самуїл до Господа за Ізраїля, а
Господь відповів йому.
10 І прино́сив Самуїл цілопа́-
лення, а филисти́мляни присту-
пили до бо́ю проти Ізраїля. І за-
гримів Госпо́дь того дня сильним
громом на филисти́млян, та й при-
вів їх у замі́шання, — і були́ вони
побиті перед Ізраїлем.
11 І повихо́дили Ізраїлеві люди
з Міцпи́, та й гнали филисти́млян,
і били їх аж під Бет-Кар.
12 І взяв Самуїл одного ка́-
меня, і поклав між Міцпою та між
Шенам, та й назвав ім'я́ йому:
Евен-Єзер.[1] І він сказав: „Аж
доти допоміг нам Господь“.
13 І були *филистимляни* пере-
мо́жені, і далі вже не вхо́дили в
Ізраїлеві границі. І була Гос-
подня рука на филисти́млянах за
всі дні Самуїлові.
14 І вернулися до Ізраїля ті
міста́, що филисти́мляни забрали
були́ від Ізраїля, від Екро́ну й аж
до Ґату, а їхню границю Ізраїль
урятував від руки филисти́млян.
І був мир між Ізраїлем та між
Аморе́янином.
15 І судив Самуїл Ізраїля всі
дні життя свого.

[1] Евен-Єзер — камінь помочі.

16 І ходив він рік-річно, і об-
ходив Бет-Ел, і Ґілґал, і Міцпу́, —
і судив Ізраїля по всіх тих місця́х.
17 І вертався до Рами́, бо там
був дім його, і там судив Ізраїля.
І він збудував там же́ртівника
для Господа.

Ізра́їльтяни домагаються царя

8 І сталося, як Самуїл поста́рів-
ся, то поставив синів своїх за
су́ддів для Ізраїля.
2 І було ім'я́ перворі́дного сина
його Йоїл, а ім'я́ другого його —
Авійя, судді в Беер-Шеві.
3 А сини його не йшли його до-
рогою, — і вхиля́лись до зи́ску, і
брали підкупа, і ламали Зако́на.
4 І зібралися всі Ізраїлеві стар-
ші, і прийшли до Самуїла до Рами́,
5 та й сказали до нього: „Ось ти
поста́рівся, а сини твої не йдуть
доро́гами твоїми. Тепер настано-
ви́ нам царя́, щоб судив нас, як *у*
всіх наро́дів“.
6 І була та річ зла в Самуїлових
оча́х, як вони сказали: „Наста-
нови́ нам царя́, щоб судив нас“.
І молився Самуїл до Господа.
7 І сказав Господь до Самуїла:
„Послухай голосу того наро́ду що-
до всього, про що́ він сказав тобі,
бо не тобою вони пого́рдували, але
Мною пого́рдували, щоб Я не ца-
рюва́в над ними.
8 Як усі ті ділá, що вони чини-
ли від дня, коли Я вивів їх з Єгип-
ту, і аж до цього дня, і як вони
ки́дали Мене й служили іншим
бога́м, так вони чинять і тобі.
9 А тепер послухай їхнього го-
лосу, тільки конче остереже́ш їх, і
розповіси їм пра́во того царя, що
буде царюва́ти над ними“.
10 І переказав Самуїл всі Гос-
подні слова́ до наро́ду, що жадав
від нього царя,
11 і сказав: „Оце буде пра́во

царя, що царюва́тиме над вами:
він візьме синів ваших і поста-
вить собі в колесни́ці свої та
серед їздців своїх, і вони бу́дуть
бігати перед колесни́цею його́;
12 і щоб поставити собі тисяч-
ників та п'ятдесятників, і щоб
орати о́рку його, і щоб жати жни́-
во його, і щоб робити збро́ю вій-
сько́ву його та колеснични прила́д-
дя його.
13 А дочо́к ваших забере за
мирова́рниць, і за куха́рок, і за
пе́карок.
14 І він позабирає поля ваші, і
виноградники ваші, та кращі ваші
олі́вки, — і порозда́є своїм слу́-
гам.
15 А з вашого по́сіву та з ваших
виноградників братиме десятину,
і даватиме своїм е́внухам та своїм
слу́гам.
16 І він забере рабів ваших, і
ваших невільниць, і найліпших ва-
ших юнаків, і ваших ослів, — і
буде вживати *їх* на роботу свою.
17 Він братиме десятину з ва-
шої ота́ри, а ви станете йому за
рабів.
18 І ви будете кли́кати того дня
проти вашого царя́, якого собі
ви́брали, — та не відповість вам
Господь того дня!"
19 Та наро́д відмо́вився слухати
Самуїлового голосу, та й сказав:
„Ні, — нехай тільки цар буде над
нами!
20 І бу́демо ми, як усі люди, і
буде нас судити наш цар. І він
ходи́тиме перед нами, і прова́ди-
тиме наші ві́йни".
21 І вислухав Самуїл усі слова́
наро́ду, і переказав їх го́лосно
Господе́ві.
22 А Господь сказав до Самуїла:
„Послу́хайся їхнього голосу, і по-
став їм царя́!" І сказав Самуїл
до Ізраїлевих людей: „Ідіть кожен
до міста свого!"

Саул у Самуїла

9 І був чоловік із Веніями́нового
племени, а ім'я́ йому Кіш, син
Авіїла, сина Церорового, сина
Бехоратового, сина Афіяхового,
веніями́нівець, люди́на замо́жна.
2 І був у нього син, а ім'я́ йому
Сау́л, молодий та гарний. І з
Ізраїлевих синів не було ніко́го
вродливішого за нього, — *цілою*
головою він *був* вищий від *кожно-
го з* усього наро́ду.
3 І пропа́ли булі́ Кішові, Сау́-
ловому ба́тькові, ослі́ці. І ска-
зав Кіш до свого сина Саула:
„Візьми з собою одно́го із слуг, і
встань, — іди, пошукай ослиці!"
4 І він перейшов Єфре́мові го́ри,
і перейшов край Шаліша, — та не
знайшли. І перейшли вони край
Шеаліму, — та нема. І перейшов
він край Веніяминів, та не зна-
йшли.
5 Увійшли вони до кра́ю Цуф,
і Саул сказав до свого слуги, що з
ним: „Давай верні́мося, щоб не
занеха́в ба́тько ослі́ць, та не став
жури́тися за нами!"
6 А той відказав йому: „Ось у
цьому місті *є* чоловік Божий, а
той чоловік шанований. Усе, що
він говорить, конче спра́вджуєть-
ся. Тепер сході́мо туди, — може
він покаже нам нашу дорогу, що
нею ми пішли б".
7 І сказав Саул до свого слуги:
„Ось ми пі́демо, — та що́ ми при-
несе́мо цьому чоловікові? Бо
хліб вийшов із наших торб, а
подару́нка нема, щоб прине́сти Бо-
жому чоловікові. Що́ ми маємо?"
8 А той слуга далі відповідав
Саулові та й сказав: „Ось у руці
моїй знахо́диться чверть ше́кля
срібла, і я дам Божому чоловікові,
а він розповість нам про нашу
дорогу".
9 Колись в Ізраїлі, коли хто

ходив питáтися Бога, то так говорив: „Давайте пíдемо до прови́дця“. Бо *що* сьогодні „порóк“, колись звалося „прови́дець“.

10 І сказав Саул до свого слуги: „Добре твоє слово. Давай пíдемо!“ І пішли вони до того міста, де *був* чоловік Божий.

11 Коли вони підіймалися по узбіччях до міста, то знайшли дівчат, що вийшли булú набрати води. І сказали вони до них: „Чи є тут прови́дець?“

12 А ті відповілú їм та й сказали: „Є, — ось перед тобою! Поспіши тепер, бо сьогодні він прийшов до міста, — бо сьогодні в нарóда жертва на пáгірку.

13 Як увíйдете до міста, так знáйдете його, поки він не вийде на пáгірок їсти, — бо народ не їсть аж до його прихóду, бо він благословляє жертву, потім їдять поклúкані. А тепер увійдіть, бо зараз ви знáйдете його“.

14 І піднялúся вони до міста. Як вони вхóдили до серéдини того міста, аж ось Самуїл виходить навпрóти них, щоб іти на пáгірок.

15 А Господь, за день перед Сауловим прихóдом, виявив[1] був Самуїлові, говорячи:

16 „Цього чáсу взавтра пошлю до тебе чоловіка з Веніямúнового крáю, і ти помáжеш його на володаря над Моїм Ізраїлевим народом, і він спасе нарóд Мій від руки филистúмлян. Я бо зглянувся на народ Мій, бо голосíння його дійшлó до Мене!“

17 А *коли* Самуїл побачив Саýла, то Господь сказав йому: „Оце той чоловік, що Я казав тобі, — він володíтиме нарóдом Моїм“.

18 І підійшов Саýл до Самуїла в серéдині брами та й сказав: „Скажи мені, дé тут дім прови́дця?“

19 І відповів Самуїл Саулові та й сказав: „Я той прови́дець. Вийди перед мене на пáгірок, і ви бýдете їсти зо мною сьогодні. А рано я відпущý тебе, і про все, що в серці твоїм, я розповíм тобі.

20 А щодо ослúць, що пропáли тобі, — сьогодні *вже* три дні, — не журися за них, бо знайшлися вони. Та для кого все пожадáне в Ізраїлі? Хіба ж не для тéбе та для всього дому батька твого?“

21 І відповів Саул та й сказав: „Чи ж я не веніямúнівець, із найменших Ізраїлевих племен? А рід мій найменший з усіх родів Веніямúнового плéмени. І чого ти говориш мені отаке слово?“

22 І взяв Самуїл Саула та слугу його, і ввів їх до кімнáти, і дав їм місце на чолí поклúканих, а тих *було* близько тридцятú чоловіка.

23 І сказав Самуїл до кýхаря: „Дай же ту чáстку, що дав я тобі, що *про неї* я сказав тобі: Відклади її в себе!“

24 І подав кýхар стегнó та те, що на ньому, і поклав перед Саулом. А *Самуїл* сказав: „Оце позостáвлене! Поклади перед собою *та* їж, бо воно схóване для тебе на умóвлений час, коли я сказав: Покликав я нарóд“. І Саул їв із Самуїлом того дня.

25 І зійшли вони з пáгірка до міста, і він розмовляв із Саулом на дахý *свого дому*.

26 І повставали вони рано вранці. І сталося, як зійшлá рáння зорý, то Самуїл кликнув до Саула на дах, говорячи: „Уставай же, і я відпущý тебе!“ І встав Саул, і вони вийшли обóє, він та Саул, на вулицю.

27 Коли вони підхóдили на край міста, то Самуїл сказав до Саула: „Скажи тому слузі, і нехай

[1] Galah et ozen — відкрив ухо.

він іде перед нами". І той пішов. „А ти зараз спини́ся, — я оголошу́ тобі Боже слово!"

Пома́зання Саула на царя

10 І взяв Самуїл посу́динку оливи, та й вилляв на його го́лову, і поцілував його та й сказав: „Чи це не пома́зав тебе Господь над спа́дком Своїм на володаря?[1] (І будеш ти царюва́ти над народом Господнім, і ти ви́зволиш його від руки ворогів його навко́ло. І ось тобі озна́ка, що Господь пома́зав тебе над спа́дком Своїм на володаря.)

2 Як пі́деш ти сьогодні від мене, то при Рахи́линім гро́бі, у Веніями́новій країні в Целцаху, зна́йдеш двох людей, і вони скажуть тобі: Зна́йдені ті ослиці, яких ти шукати ходив. А оце ба́тько твій занеха́яв справи тих ослиць, та й зажури́вся за вас, говорячи: Що́ я зроблю для свого сина?

3 І пере́йдеш ти звідти й далі, і пі́деш аж до дібро́ви Фаво́рської, а там зна́йдуть тебе три чоловіки, що йдуть до Бога до Бет-Елу, — один несе трьох ягнят, а один несе три буханці хліба, а один несе бурдюка́ вина.

4 І запитають вони тебе про мир,[2] та дадуть тобі два хліби, і ти візьмеш із їхньої руки.

5 Потому вві́йдеш ти на Божий[3] горбок, де намісники филистимські. І станеться, як ти вві́йдеш там до міста, то стрі́неш громаду пророків, що сходять з па́гірка, а перед ними а́рфа, та бу́бон, та сопілка, та ці́тра, і вони проро́кують.

6 І злине на тебе Дух Господній, і ти будеш з ними пророкува́ти, і станеш іншою люди́ною.

7 І станеться, коли збу́дуться тобі ці озна́ки, — роби собі, що зна́йде рука твоя, бо Бог з тобою.

8 І зі́йдеш ти передо мною до Ґілґалу, а я зійду́ до тебе, щоб прине́сти цілопа́лення, щоб прино́сити мирні жертви. Сім день будеш чекати, аж поки прийду́ я до тебе, і завідо́млю тебе, що́ будеш робити".

9 І сталося, як повернувся він, щоб іти від Самуїла, то Бог змінив йому серце на інше, а всі ті ознаки прийшли того дня.

10 І прийшли вони туди до Ґів'ї, аж ось громада пророків назустріч йому́. І злинув на нього Дух Божий, — і він пророкував серед них.

11 І сталося, — кожен, хто знав його відда́вна, а *тепер* побачили, — ось він пророкує ра́зом із пророками, то казали один до о́дного: „Що́ то сталося Кішовому синові? Чи й Саул між пророками?"

12 І відповів чоловік звідти й сказав: „А хто їхній ба́тько?" Тому́ то стало за приказку: „Чи й Саул між пророками?"

13 І перестав він пророкувати, і прийшов на па́гірок.

14 І сказав Саулів дя́дько до нього та до слуги його: „Куди ви ходили?" А той відказав: „Шукати ослиць. І побачили ми, що нема, і прийшли до Самуїла".

15 А дя́дько Саулів сказав: „Скажи ж мені, що́ сказав вам Самуїл?"

16 І сказав Саул до дядька свого: „Справді розповів нам, що зна́йдені ті ослиці". А про справу ца́рства, що говорив Самуїл, не розповів йому.

[1] Звичайно в гебрейській Біблії цей вірш на цьому кінчається, а в Біблії грецькій є ще продовження його.

[2] Запитати кого про мир — привітати, поздоровити.

[3] Божий горбок — високий горбок; пор. 1 М. 30. 8.

17 І скликав Самуїл наро́д до
Господа, до Міцпи́,
18 та й сказав до Ізраїлевих си-
нів: ,,Так сказав Господь, Бог Із-
раїлів: Я вивів Ізраїля з Єгипту,
і спас вас із руки Єгипту та з руки
всіх царств, що гноби́ли вас.
19 А ви сьогодні пого́рдували
своїм Богом, що Він спасає вас з
усіх нещасть ваших та у́тисків
ваших. І ви сказали йому: ,,*Ні*,
таки царя постав над нами. А те-
пер ставайте перед Господнім ли-
цем за вашими племе́нами та за
вашими тисячами''.
20 І привів Самуїл усі Ізраїлеві
племе́на, і було́ виявлене Веніям-
и́нове пле́м'я.
21 І привів він Веніяминове
пле́м'я за ро́дами його, і був виявл-
ений рід Матріїв. *І привів він
рід Матріїв за їхніми мужчи́нами*,
і був ви́явлений Сау́л, син Кішів.
І шукали його, та не знахо́дили.
22 І питалися Господа ще: ,,Чи
прийде він ще сюди?'' А Гос-
подь відповів: ,,Он він схова́вся
між речами!''
23 І вони побігли, і взяли́ його
звідти. І він став серед народу,
— і був вищий від усього народу
на цілу го́лову.
24 І сказав Самуїл до всьо́го
наро́ду: ,,Чи бачите, кого вибрав
Господь? Бо нема *такого*, як він,
серед усього наро́ду''. І ввесь на-
род ізняв крик та й сказав: ,,Хай
живе цар!''
25 А Самуїл промовляв до на-
ро́ду про права́ царства, і записав
те до книги, та й поклав перед
Господнім лицем. І відпустив Са-
муїл увесь народ, кожного до до-
му сво́го.
26 І також Саул пішов до дому
свого до Ґів'ї, а з ним пішли ті
вояки́, що Господь діткнувся їх-
ніх серде́ць.
27 А негідні сини говорили:
,,Що, нас спасе отакий?'' І гор-
дували ним, і не прине́сли йому
дара. Та він мовчав.

Саулова перемога над Явешем

11 І вийшов аммонітянин На-
хаш, і таборува́в при ґілеад-
ському Явешу. І сказали всі яве-
ські люди до Нахаша: ,,Склади з
нами умову, — і ми бу́демо слу-
жити тобі!''
2 І сказав до них аммонітянин
Нахаш: ,,Про це складу́ з вами
умову, — щоб кожному з вас ви́-
брати праве око, і я вчиню́ це на
га́ньбу для всього Ізраїля''.
3 І сказали до нього явеські
старші: ,,Зачекай нам сім день, і
нехай ми пошлемо́ послів у всі
Ізраїлеві краї. І якщо нема нам
порятунку, то вийдемо до тебе''.
4 І прийшли ті посли до Сауло-
вої Ґів'ї, і говорили ті слова́ до
ушей народу. І ввесь народ під-
ніс свій голос, та й заплакав.
5 Аж ось Саул іде за худобою з
поля. І сказав Саул: ,,Що́ наро-
дові, що плачуть?'' І розповіли́
йому слова явеських людей.
6 І злинув Божий Дух на Сау-
ла, як слухав він ті слова́, і дуже
запалав його гнів!
7 І взяв він пару худобин, і
порізав її, і порозсилав по всім
Ізраїлевім Краї через послів, гово-
рячи: ,,Хто не ви́йде за Саулом та
за Самуїлом, — отак буде зро́б-
лено худобі його!'' І великий
страх спав на людей, і вони пови-
хо́дили, як один чоловік.
8 І він перелічи́в їх у Безеку, —
і було Ізраїлевих синів триста ти-
сяч, а Юдиних людей — тридцять
тисяч.
9 І сказали вони до послів, що
прийшли: ,,Так скажете ме́шкан-
цям ґілеадського Явешу: Узавтра,
як пригріє сонце, буде вам поря-
ту́нок''. І прийшли ті посли, і

розповіли́ явеським людям, — і
вони зраділи.
10 І сказали явеські люди:
,,Узавтра ми вийдемо до вас, а ви
зробите нам усе, що добре в оча́х
ваших".
11 І сталося назавтра, і склав
Саул із наро́ду три відділи, і вони
пройшли в сере́дину табо́ру за
ранньої сторо́жі, та й били Аммо-
на аж до спеко́ти дня. І ста-
лося, — позостали розбіглися, і не
позоста́лося між ними двох ра́зом.
12 І сказав народ до Самуїла:
,,Хто́ той, що запитував: Саул
буде царювати над нами? Дайте
тих людей, а ми їх повбиваємо!"
13 Та Саул сказав: ,,Ніхто не
буде забитий цього дня, бо Гос-
по́дь сьогодні зробив спасі́ння се-
ред Ізраїля".
14 А Самуїл сказав до народу:
,,Ході́ть, і пі́демо в Ґілґа́л, та й
відновимо там ца́рство!"
15 І пішов увесь народ до Ґіл-
ґалу, і настановили царем там
Саула перед Господнім лицем у
Ґілґалі, і прино́сили мирні жертви
перед Господнім лицем. І дуже
радів там Саул та всі Ізраїлеві
му́жі!

Самуїл остерігає Ізраїля

12 І сказав Самуїл до всього
Ізраїля: ,,Ось я послухався
вашого голосу в усьому, що ви
говорили мені, — і поставив над
вами царя́.
2 А тепер той цар ось ходить
перед вами. А я поста́рів та поси-
вів, а сини мої — ось вони з вами.
І я ходив перед вами від своєї
мо́лодости аж до цього дня.
3 Ось я! Свідку́йте проти мене
перед Господом та перед Його по-
ма́занцем: чийо́го вола я взяв, чи
осла чийо́го взяв я? А кого я
гнобив, кому чинив наси́льство?
І з чиєї руки взяв я підкупа, і від-
вернув свої очі від нього? І *все це*
я поверну́ вам".
4 А вони сказали: ,,Не гноби́в
ти нас, і не чинив нам наси́льства,
і ні від ко́го нічо́го не брав".
5 І він сказав: ,,Госпо́дь свідок
на вас, і свідок Його пома́занець
цього дня, що ви нічого не зна-
йшли в моїй руці". А *народ* ска-
зав: ,,Свідок!"
6 І сказав Самуїл до народу:
,,*Свідок* Господь, що поставив
Мойсея та Ааро́на, і що вивів
наших батьків із єгипетського
кра́ю.
7 А тепер станьте, і я буду
суди́тися з вами перед Господнім
лицем про всі доброді́йства Гос-
подні, які Він учинив із вами та
з вашими батька́ми.
8 Як Яків прийшов був до Єгип-
ту, і батьки́ ваші кли́кали до Гос-
пода, то Господь послав Мойсея та
Аарона, і вони вивели ваших бать-
ків із Єгипту, і осади́ли їх у
цьому місці.
9 Та вони забу́ли Господа, Бога
свого, і Він передав їх у руку
Сісе́ри, начальника хацорського
війська, і в руку филисти́млян та
в руку моавського царя, — і вони
воювали проти них.
10 І кли́кали вони до Господа та
говорили: ,,Згрішили ми, бо поки-
нули Господа та й служили Ваа́-
лам та Аста́ртам. А тепер уря-
туй нас із руки наших ворогів, і
ми бу́демо служити Тобі.
11 І послав Господь Єруббаа́ла,
і Беда́на, і Їфта́ха, і Самуїла, —
і врятував вас із руки довко́лишніх
ваших ворогів, і ви сиділи без-
печно.
12 А коли ви побачили, що На-
хаш, цар аммонських синів, при-
йшов на вас, то сказали мені: Ні,
— нехай царює над нами цар! А
Цар ваш — Госпо́дь, Бог ваш.

13 А тепер ось той цар, якого
ви вибрали, якого жадали, і ось
дав Господь над вами царя.
14 Якщо ви бу́дете боятися Гос-
пода, і бу́дете служити Йому, і
бу́дете слухатися Його голосу, і не
бу́дете непокі́рні до Господніх за-
повідей, то будете й ви, і цар, що
царює над вами, *ходити* за Гос-
подом, Богом вашим.
15 А якщо ви не будете слуха-
тися Господнього голосу, і будете
непокі́рні до Господніх за́повідей,
то Господня рука буде проти вас
та проти ваших батьків!
16 І ось тепер станьте, і побачте
ту велику річ, що Господь зробить
на ваших оча́х.
17 Чи ж сьогодні не жнива́ на
пшеницю? Я покличу до Госпо-
да, і Він пошле грім та дощ, а ви
пізнаєте й побачите, що велике
ваше зло, яке ви зробили в Гос-
подніх оча́х жада́нням для себе
царя".
18 І кли́кнув Самуїл до Госпо-
да, а Господь послав того дня грім
та дощ. І ввесь народ сильно
злякався Господа та Самуїла!
19 І сказав увесь народ до Са-
муїла: „Помолися за своїх рабів
до Господа, Бога твого, щоб нам
не померти, бо понад усі наші
гріхи́ додали́ ми *ще й оце* зло, що
жадали для себе царя".
20 І сказав Самуїл до народу:
„Не бійтеся! Ви зробили все те
зло, тільки не відступіть від Гос-
пода, і служі́ть Господе́ві всім
серцем своїм!
21 І не відступайте, *і не йдіть*
за марно́тами, які не допоможуть і
які не врятують, бо марно́та вони.
22 Бо Господь не полишить на-
роду Свого ради Свого великого
Іме́ння, бо зволив Господь зроби-
ти вас народом Своїм.
23 Також я, — не дай мені,
Боже, грішити проти Господа, щоб
перестав я молитися за вас! І я
буду наставля́ти вас на дорогу
добру та про́сту.
24 Тільки бійтеся Господа, і
служі́ть Йому правдиво всім ва-
шим серцем, бо ви бачили, які
великі *діла* вчинив Він із вами!
25 А якщо справді бу́дете чини-
ти зло, — погинете й ви, і цар
ваш!"

Саулів непослух

13 Рік був, як Саул зацарю-
ва́в,[1] і два роки царював над
Ізраїлем.
2 І вибрав собі Саул три тисячі
з Ізраїля, — дві тисячі були з
Саулом у Міхмаші та на горі Бет-
Елу, а тисяча були з Йоната́ном у
Веніяминовій Ґів'ї. А решту на-
роду відпустив він кожного до
наметів своїх.
3 І побив Йоната́н филистим-
ського намісника, що в Ґеві. І
почули *це* фили́стимляни, а Саул
засурми́в у сурму́ по всьому Кра́ю,
говорячи: „Нехай почують євреї!"
4 А ввесь Ізраїль чув, говорячи:
„Саул побив филистимського на-
місника, і *тим* Ізраїль став нена́-
висним серед фили́стимлян". І
скликаний був народ за Саулом
до Ґілґалу.
5 А фили́стимляни були зібрані
воювати з Ізраїлем, — тридцять
тисяч возів і шість тисяч верхів-
ців, а народу, щодо численности,
як піску на морському березі. І
вийшли вони, і таборува́ли в Міх-
маші, на схід Бет-Авену.
6 А Ізра́їльтянин побачив, що
скру́тно йому, що наро́д був при-
гно́блений, — і народ ховався по
пече́рах, і по щілинах, і по ске́лях,
і по льоха́х та по яма́х.
7 А *інші* євреї перейшли Йор-
да́н до кра́ю Ґада та до Ґілеаду. А
Саул був ще у Ґілґалі, а ввесь

[1] Цей вірш дійшов до нас неповний.

народ із тривогою поспішав за ним.
8 І чекав він сім день умо́вленого ча́су, що *призначив* Самуїл, та Самуїл не прийшов до Ґілґалу, — і народ став розбігатися від нього.
9 І сказав Саул: „Приведіть до мене *призначене на* цілопалення та мирні жертви". І він приніс цілопа́лення.
10 І сталося, як скінчи́в він прино́сити цілопа́лення, то ось прихо́дить Самуїл. І вийшов Саул, щоб зустріти його, щоб привітати його.
11 І сказав Самуїл: „Що́ ти зробив?" А Саул відказав: „Бо я бачив, що народ розбігається від мене, а ти не прийшов на умо́влений час тих днів. А фили́стимляни зібралися в Міхмаші.
12 І я сказав: Тепер фили́стимляни зійдуть до мене до Ґілґалу, а Господнього лиця я ще не вблагав. І я вирішив, і приніс цілопа́лення!"
13 І сказав Самуїл до Саула: „Ти зробив нерозумне! Не послухав ти наказів Господа, Бога свого, що наказав був тобі, бо тепер Господь міцно поставив би аж навіки твоє царство над Ізраїлем.
14 А тепер царство твоє не буде стояти, — Господь пошукав Собі мужа за серцем Своїм, і Господь наказав йому *бути* володарем над народом Своїм, бо ти не ви́конав, що́ наказав був тобі Господь".
15 І встав Самуїл, і зійшов із Ґілґалу до Веніяминової Ґів'ї. А Саул перелічив народ, що знахо́дився з ним, — близько шости сотень чоловіка.
16 І Саул і син його Йоната́н та народ, що знахо́дився з ним, сиділи в Веніяминовій Ґеві, фили́стимляни ж таборува́ли в Міхмаші.
17 І вийшли руїнники з филистимського табо́ру трьома́ відділами: один відділ звертається на офрійську дорогу до кра́ю Шуал,
18 і один відділ звертається на дорогу до Бет-Хорону, а один відділ звертається на дорогу до границі, що провадить від Ґе-Цевоїму до пустині.
19 А коваля́ не було по всім Ізраїлевім Краї, бо фили́стимляни сказали: „Щоб не робили євреї меча́ чи списа!"
20 І схо́див увесь Ізраїль до фили́стимлян гострити кожен свого плуга, і за́ступа свого, і сокиру свою, і серпа́ свого,
21 коли тупи́лися вістря плугів, і заступів, і вил, і сокир, і *мусіли схо́дити*, щоб направити вістря рожна́.
22 І сталося за днів війни, — і не знайшлося ані меча, ані списа́ в руці всього народу, що *був* з Саулом та з Йоната́ном, та був зна́йдений *тільки* для Саула та для сина його Йоната́на.
23 І вийшла филистимська зало́га до перехо́ду Міхмашу.

Йонатан розбиває филистимську залогу

14 Одно́го дня сказав Йоната́н, син Саулів, до слуги, свого зброєно́ші: „Ходім, і перейдімо до филистимської зало́ги, що з того бо́ку". А батькові своєму він *цього* не розповів.
2 А Саул сидів на кінці згір'я під грана́товим де́ревом, що в Міґроні. А народу, що з ним, *було* близько шости сотень чоловіка.
3 А Ахійя, син Ахітува, брата Іхавода, сина Пінхаса, сина Ілія́, священика в Шіло́, носив ефо́да. А народ не знав, що пішов Йоната́н.
4 А між тими переходами, що

Йонатáн хотів перейти до филистимської залоги, *була* зубчáста скеля з цього боку перехóду й зубчаста скеля з того боку переходу. А ім'я́ одній Боцец, а ім'я другій Сенне.
5 Один зуб — *скеля* — стовп із півночі, навпроти Міхмашу, а один із півдня, навпроти Ґеви.
6 І сказав Йонатан до слуги, свого зброєнóші: „Ходім, і перейдімо до сторóжі тих необрізаних, може Господь зробить *поміч* для нас, — бо Господéві нема перешкоди спасати через багатьох чи через небагатьох".
7 І сказав йому його зброєнóша: „Роби все, що на серці твоїм! Звертай собі, — ось я з тобою, куди *хоче* серце твоє".
8 І сказав Йонатан: „Ось ми приходимо до тих людей, і покажемось їм.
9 Якщо вони скажуть до нас так: Стійте тихо, аж ми прийдемо до вас, — то ми станемо на своєму місці, і не підіймемося до них.
10 А якщо вони скажуть так: Підійміться до нас, — то підіймемося, бо Господь дав їх у нашу руку. Це для нас *буде* знáком".
11 І вони обидва показалися филистимській сторóжі. І сказали филисти́мляни: „Ось виходять із щілин євреї, що поховалися там".
12 І люди залóги відповіли́ Йонатáнові та його зброєноші та й сказали: „Підіймися до нас, — і ми вам щось скажемо!" І сказав Йонатан зброєноші своєму: „Підіймайся за мною, бо Господь дав їх у Ізраїлеву руку!"
13 І піднявся Йонатан на руках своїх та на ногах своїх, а за ним його зброєнóша. І падали *филистимляни* перед Йонатаном, а його зброєноша добивав за ним.
14 І булá перша порáзка, що вдарив Йонатан та його зброєноша, близько двадцяти чоловіка, на половині скиби *оброблюваного* парою *волів* поля *на день*.
15 І стався сполóх у табóрі, на полі, та в усьому народі. Залóга та нищи́телі — затремтіли й вони. І задрижала земля, і знявся великий сполóх!
16 І побачили Саулові вартівники́ в Веніяминовій Ґів'ї, аж ось нáтовп розпливається, і біжить сюди та туди.
17 І сказав Саул до народу, що *був* з ним: „Перегляньте й побачте, хтó пішов від нас?" І переглянули, аж ось нема Йонатана та його зброєноші.
18 І сказав Саул до Ахійї: „Принеси Божого ковчега!" Бо Божий ковчег був того дня з Ізраїлевими синами.
19 І сталося, коли Саул говорив до священика, то замíшання в филистимському табóрі все більшало та ширилось. І сказав Саул до священика: „Спини свою руку!"
20 І зібралися Саул та ввесь народ, що був із ним, і вони пішли аж до місця бóю, — аж ось меч кожного на його ближнього, замíшання дуже велике!
21 А між филистимлянами, як і давніш, були євреї, що поприхóдили з ними з табóром, — і вони теж перейшли, щоб бути з Ізраїлем, що *був* із Саулом та Йонатáном.
22 А всі ізрáїльтяни, що ховалися в Єфремових горáх, почули, що филисти́мляни втікають, і погналися за ними й вони до бóю.
23 І спас Господь Ізраїля того дня. А бій перейшов *аж за* Бет-Евен.

Йонатанів гріх

24 Та ізрáїльтянин був пригнóблений того дня. А Саул наклав

клятву на наро́д, говорячи: „Про-
кля́тий той чоловік, що буде їсти
хліб до вечора, поки я пімщу́ся
на своїх ворогах.“ І ввесь той
народ не їв хліба
25 І ввесь народ пішов до лісу,
а *там* був мед на га́лявині.
26 І ввійшов народ до то́го лісу,
аж ось струмо́к меду! Та ніхто
не простяг своєї руки до уст своїх,
бо народ боявся прися́ги.
27 А Йоната́н не чув, коли бать-
ко його заприсягну́в був наро́д. І
простягнув він кінець кия, що *був*
у руці його, і вмочив його в стіль-
ни́к меду, та й підніс руку свою до
уст своїх. І роз'ясни́лися очі
йому!
28 А *на це* один із народу про-
мовив і сказав: „Заприсягаючи,
заприсяг твій батько наро́д, гово-
рячи: Прокля́тий той чоловік, що
буде їсти хліб сьогодні! І зму-
чився від цього народ“.
29 І сказав Йоната́н: „Знещас-
ливив мій батько цю землю! По-
дивіться но, як роз'ясни́лися очі
мої, коли я скуштува́в трохи цього
меду.
30 А що, коли б народ сьогодні
справді був їв зо здо́бичі своїх
ворогів, що знайшов? Чи тепер
не збільши́лася б пора́зка филис-
ти́млян?“
31 І били вони того дня між
филистимлянами від Міхмашу аж
до Айялону. А народ дуже зму-
чився.
32 І кинувся народ на здо́бич, і
позабирали худобу дрібну́ й ху-
добу велику та телят, та й різали
на землю. І їв народ із кров'ю!
33 І розповіли́ Саулові, кажу-
чи: „Ось народ грішить проти Гос-
пода, — їсть із кров'ю!“ А той
відказав: „Зрадили ви! Прико-
тіть до мене сьогодні великого
ка́меня“.
34 І сказав Саул: „Розійді́ться
між людьми, та й скажіть їм:
Приведіть до нас кожен вола сво-
го, і кожен штуку дрібно́ї худоби-
ни, і заріжте тут. І будете їсти, і
не згрішите́ проти Господа, якщо́
не будете їсти з кров'ю. І поприв-
о́див увесь народ тієї ночі кожен
вола свого своєю рукою, і порізали
там.
35 І збудував Саул же́ртівника
для Господа; його *першого* зачав
він будувати, як жертівника для
Господа.
36 І сказав Саул: „Зійді́мо вно-
чі за филистимлянами, та й вини-
щуймо їх аж до ранко́вого світла,
— і не полишімо між ними ніко́-
го“. А вони сказали: „Роби все,
що добре в оча́х твоїх“. А свя-
щеник сказав: „Приступімо тут
до Бога!“
37 І запитався Саул Бога: „Чи
зійти за филисти́млянами? Чи
даси їх в Ізраїлеву руку?“ Та
Він не відповів йому того дня.
38 І сказав Саул: „Зійдіться
сюди всі видатні[1] народу, і пі-
знайте та побачте, у чо́му стався
той гріх сьогодні.
39 Бо *як* живий Господь, що
допоміг Ізраїлеві, — якщо він
був хоча б на сині моїм Йонатані,
то конче помре він!“ Та ніхто
не відповів йому з усьо́го наро́ду.
40 І сказав він до всього Із-
раїля: „Ви станете на один бік,
а я та син мій Йоната́н на дру́гий
бік“. І сказав той народ до Сау-
ла: „Зроби, що добре в оча́х
твоїх!“
41 І сказав Саул до Господа,
Бога Ізраїля: „Дай же тумі́м!“ І
був ви́явлений *жеребком* Йона-
тан та Саул, а народ повихо́див
оправданим.
42 І сказав Саул: „Киньте по-
між мною та поміж сином моїм

[1] В ориґіналі pinnot — кути́, наріжники, цебто начальники, провідники.

Йонатаном“. І був ви́явлений
Йонатáн.
43 І сказав Саул до Йонатана:
,,Розкажи мені, щó ти зробив?“
І розповів йому Йонатан і сказав:
,,Я справді скуштувáв кінцем кия,
що *був* у руці моїй, трохи меду.
Ось я помру *за* це!“
44 І сказав Саул: ,,Так нехай
зробить Бог, і так нехай додасть,
що конче помреш, Йонатáне!“
45 А народ сказав до Саула:
,,Чи помирати Йонатáнові, що
зробив оце велике спасíння в Із-
раїлі? Борони Боже! *Як* живий
Господь, — не спадé волоси́на з
голови його на землю, бо з Богом
робив він цього дня!“ І визво-
лив нарóд Йонатана, і він не по-
мер.
46 І відійшов Саул від филис-
ти́млян, а филисти́мляни пішли на
своє місце.

Саулове царювáння

47 І здобув Саул царювáння над
Ізраїлем, і воював навколо зо
всімá своїми ворогами: з Моавом,
і з синами Аммона, і з Едомом, і з
царями Цови, і з филистимлянами.
І скрізь, проти кого він обертáвся,
мав ýспіх.
48 І склав він військо, та й
побив Амали́ка, і врятував Із-
раїля з руки грабіжника.
49 І були в Саула сини: Йона-
тан, і Їшві, і Малкішуя; а ім'я́
двох дочóк його: ім'я́ стáршій Ме-
рáв, а ім'я молодшій Мелхóла.
50 А ім'я́ Саулової жінки: Ахі-
ноам, дочка Ахімáаца. А ім'я́
провідникá його війська: Авнéр,
син Нера, Саулового дя́дька.
51 А Кіш — батько Саулів, а
Нер — батько Авнера, син Авіїл-
лів.
52 І була сильна війна на фи-
листи́млян за всіх Саулових днів.
І коли Саул бачив якого чоловіка
хороброго та якого сильного, то
брав його до сéбе.

За Саулів гріх Бог відвертається від нього

15 І сказав Самуїл до Саула:
,,Господь послав був мене
помáзати тебе на царя над наро-
дом Його, над Ізраїлем. А тепер
послухайся голосу Господніх слів.
2 Так сказав Господь Саваот:
Я згадаю, щó зробив був Ама-
лик Ізраїлеві, що клав йому
перешкоду на дорозі, коли він
вихóдив із Єгипту.
3 Тепер іди, і поб'єш Амали́ка, і
вчиниш закляттям усе, що його,
і не змилосéрдишся над ним. І
позабиваєш *усе*, від чоловіка аж до
жінки, від дитини й аж до немов-
ляти, від вола й аж до штуки
дрібнóї худóбини, від верблю́да й
аж до осла“.
4 І Саул оповістив народ, і пе-
релічив їх у Телаїмі, — двісті
тисяч піхоти та десять тисяч мужа
Юди.
5 І прийшов Саул аж до Амали́-
кового міста, та й засів у долині.
6 І сказав Саул кенéянам:
,,Ідіть, відокремтесь, вийдіть з-по-
між Амалики́тянина, щоб я не
долучив вас до них, бо ви зробили
були милість усім ізрáїльтянам,
коли вони виходили з Єгипту“. І
відокремився Кенеянин з-поміж
Амали́ка.
7 А Саул побив Амалика від
Хавіли аж до *місця*, де йдеш до
Шуру, що навпроти Єгипту.
8 І зловив він Аґаґа, амалик-
ського царя, живого, а ввесь на-
род зробив закляттям, *та й побив*
вістрям меча.
9 Та змилосéрдився Саул і на-
род над Аґаґом, і над найліпшим
з його худоби дрібнóї й з худоби
його великої та з товару вгодóва-
ного, і над вівцями, та над усім

добром, і не хотіли зробити їх
закляттям. А все маловарте й
худе — його зробили закляттям.
10 І було Господнє слово до
Самуїла й казало:
11 „Жалкую, що Я настанови́в
Саула за царя, бо він відвернувся
від Мене, а слів Моїх не ви́конав“.
І запалився *гнів* Самуїлів, і він
кли́кав до Господа цілу ніч.
12 А рано вранці Самуїл устав,
і *пішов* назу́стріч Саулові. І Са-
муїлові доне́сли, говорячи: „Саул
прийшов до Карме́лу, і ось ста-
вить собі па́м'ятника, а *потому*
поверну́вся й пішов, і зійшов до
Ґілґалу“.
13 І прийшов Самуїл до Саула,
а Саул сказав йому: „Благосло-
ве́нний ти в Господа! Я виконав
слово Господнє“.
14 А Самуїл сказав: „А що́ це за
ме́кання цієї отари в ушах моїх, та
рик великої худоби, що я чую?“
15 І сказав Саул: „Від Амали-
китянина привели́ їх, бо народ
змилосе́рдився над найліпшим із
худоби дрібно́ї та з худоби вели-
кої, щоб зарізати в жертву для
Господа, Бога твого, а позостале
вчинили закляттям“.
16 А Самуїл сказав до Саула:
„Поки́нь, а я розповім тобі, що́
Господь говорив мені цієї ночі“.
А той сказав йому: „Говори“.
17 І сказав Самуїл: „Хоч ти
мали́й був в оча́х своїх, — чи ж ти
не голова Ізраїлевих племе́н? *Чи
ж не* пома́зав тебе Господь на
царя над Ізраїлем?
18 І послав тебе Господь доро-
гою, і сказав: Іди, і вчини за-
кляттям нечестивих амалики́тян, і
будеш воювати з ними, аж поки ти
не ви́губиш їх.
19 І чому́ ти не послухався Гос-
поднього голосу, але кинувся на
здо́бич, і зробив оце зло в Господ-
ніх оча́х?“
20 І сказав Саул до Самуїла:
„Та я послухався Господнього го-
лосу, і пішов дорогою, якою по-
слав був мене Господь, — і привів
я Аґаґа, царя амаликського, а
Амалика зробив закляттям.
21 А народ узяв зо здо́бичі ху-
добу дрібну́ та худобу велику, *як*
поча́ток закляття, щоб прино́сити
в жертву Господе́ві, Богові твоє-
му, в Ґілґалі“.
22 І сказав Самуїл: „Чи жа-
да́ння Господа цілопа́лень та жер-
тов *таке*, як по́слух Господньому
голосу? Таж по́слух ліпший від
жертви, покірливість — *краща* від
баранячого ло́ю!
23 Бо непокі́рливість — як гріх
ворожби́тства, а сваві́льство — як
провина та *служба* бовва́нам.
Через те, що ти відкинув Господні
слова, то Він відкинув тебе, щоб
не був ти царем“.
24 І сказав Саул до Самуїла:
„Прогріши́вся я, бо переступив
накази Господні та слова́ твої, —
бо я боявся народу, та послухався
його голосу.
25 А тепер прости ж мій гріх, і
вернися зо мною, — і я поклонюсь
Господе́ві“.
26 Та Самуїл сказав до Саула:
„Не вернуся з тобою, бо ти по-
горди́в Господнім словом, а Гос-
подь погорди́в тобою, щоб не був ти
царем над Ізраїлем“.
27 І повернувся Самуїл, щоб
піти, а *Саул* схопи́в по́лу плаща
його, та й відірвав.
28 І сказав до нього Самуїл:
„Господь відірвав сьогодні від те-
бе Ізраїлеве царство, та й передав
його твоєму ближньому, ліпшому
від тебе!
29 І також Ізраїлева Слава не
скаже неправди та не буде каяти-
ся, бо Він не люди́на, щоб ка́я-
тись“.
30 А *Саул* сказав: „Прогрішився

я! *Але* вшануй мене перед старши́-
ми мого народу та перед Ізраїлем,
і вернися зо мною, а я поклонюся
Господе́ві, Богові твоєму".
31 І вернувся Самуїл за Саулом,
і Саул поклонився Господе́ві.
32 І сказав Самуїл: „Підведіть
до мене Аґаґа, царя амаликсько-
го". І пішов до нього Аґаґ ве-
село. І сказав Аґаґ: „Справді, —
відступилася гірко́та смерти!"
33 А Самуїл сказав: „Як твій
меч позбавляв жінок дітей, так
позба́виться дітей твоя мати між
жінка́ми". І посік Самуїл Аґаґа
перед Господнім лицем у Ґілґалі.
34 І пішов Самуїл до Рами́, а
Саул зійшов до дому свого, до
Саулової Ґів'ї.
35 І більше не бачив Самуїл Сау-
ла аж до дня його смерти, та Са-
муїл сумува́в за Саулом. А Гос-
подь жалкував, що настановив був
Саула царем над Ізраїлем.

Пома́зання Давида на царство

16 І сказав Господь до Самуїла:
„Аж доки ти сумува́тимеш
за Саулом? Таж Я відкинув
його, щоб не царював над Ізраї-
лем. Напо́вни рога свого оли-
вою, та й іди, — пошлю тебе до
віфлее́млянина Єссея, бо Я нагля-
нув Собі царя між синами його".
2 І сказав Самуїл: „Як я піду́?
А почує Саул, то вб'є мене". А
Господь сказав: „Візьми в свою
руку теля з великої худоби, та й
скажеш: Я прийшов, щоб прине́сти
жертву для Господа.
3 І закличеш Єссе́я на жертву,
а Я тобі дам знати, що́ маєш роби-
ти, і пома́жеш Мені того, кого
скажу́ тобі".
4 І зробив Самуїл, що́ Господь
говорив. І прийшов він до Віф-
леєму,[1] а старші́ міста вийшли
йому назустріч із тремтінням. І
сказали вони: „Чи твій при́хід —
то мир?"
5 А він відказав: „Мир! Я
прийшов, щоб прине́сти жертву
Господе́ві. Освятіться, і прийдете
зо мною до жертви". І освятив
він Єссе́я та синів його, і покликав
їх на жертву.
6 І сталося, як вони поприхо́ди-
ли, то побачив він Еліява, та й
сказав: „Справді — перед Гос-
подом пома́занець Його!"
7 Та Господь сказав Самуїлові:
„Не дивись на обличчя його та на
високість зросту його, бо Я відки-
нув його Собі! Бо *Бог бачить* не
те, що бачить люди́на: чоловік бо
дивиться на лице, а Господь ди-
виться на серце".
8 І покликав Єссе́й Авінадава, і
привів його перед Самуїла, та той
сказав: „Також цього не вибрав
Господь!"
9 І привів Єссе́й Шамму, та *Са-
муїл* сказав: „Також цього не ви-
брав Господь".
10 І привів Єссей сімох своїх
синів перед Самуїла. І сказав Са-
муїл до Єссея: „Цих не вибрав
Господь".
11 І сказав Самуїл до Єссея:
„Чи то всі *твої* діти?" А той
відказав: „Ще позоставсь наймен-
ший, — він пасе отару". І ска-
зав Самуїл до Єссея: „Пошли ж
приве́сти його, бо не сядемо за
стіл, аж поки він не прийде
сюди".
12 І послав він, і привів його, а
він — рум'яний, із гарними очима
та хорошого стану. А Господь
сказав *Самуїлові*: „Устань, пома́ж
його, — бо це він!"
13 І взяв Самуїл рога оливи, та
й пома́зав його серед братів його.
І Дух Господній злинув на Давида,
і був на ньо́му від того дня й далі.
А Самуїл устав, і пішов до Рами́.

[1] Віфлеєм — гебр. Бет-Лехем, дім хліба.

Давид розважає Саула

14 І Дух Господній відступився
від Саула, а напав його дух злий,
пóсланий від Господа.
15 І сказали раби Саула до нього: ,,Оце злий дух *від* Бога нападає на тебе.
16 Нехай скаже пан наш, —
раби твої пошукають тобі кого,
хто вміє грати на гýслах. І станеться, коли буде на тебе злий дух
від Бога, то заграє той рукою
своєю, — і буде тобі добре''.
17 І сказав Саул до рабів своїх:
,,Нагляньте мені кого, хто добре
грає, і приведіть до мéне''.
18 І відповів один із слуг, і сказав: ,,Ось бачив я сина віфлеємлянина Єссéя, що вміє грати, —
ли́цар та вояка, і розуміється на
речах, і чоловік *хорошої* постáви.
І Господь із ним''.
19 І послав Саул послів до Єссéя й сказав: ,,Пошли до мене
Давида, сина свого, що при отарі''.
20 І взяв Єссéй осла, *наладованого* хлібом, та бурдюкá вина, та
одне козля, і послав через сина
свого Давида до Саула.
21 І прийшов Давид до Саула,
та й став перед ним. І той сильно
полюбив його, і він став йому
зброєнóшею.
22 І послав Саул до Єссея, говорячи: ,,Нехай остається Давид
при мені, бо він знайшов ласку в
очáх моїх''.
23 І бувало, коли *злий* дух *від*
Бога нападав на Саула, то Дави́д
брав гýсла, та й грав своєю рукою.
І легшало Саулові, і ставало йому
добре, і відступáв від нього той
злий дух.

Давид побиває Ґоліята

17 І зібрали филисти́мляни свої
війська на війну. І зібралися вони до Сохо, що Юдине, і
таборувáли між Сохо та між Азекою в Ефес-Даммімі.
2 І зібралися Саул та ізраїльтяни, і таборувáли в долині Елі, і
вставилися до бóю проти филисти́млян.
3 І стояли филисти́мляни на горі з того *боку*, а Ізраїль стояв на
горі з цього *боку*, а поміж ними
долина.
4 І вийшов із филистимських таборів однобóрець, ім'я́ йому Ґоліят із Ґату. Високий був —
шість ліктів і п'ядь.
5 А на голові його — мідяний
шолóм, і він одя́гнений був у пáнцера *з* луски́; а вага того пáнцера
— п'ять тисяч шеклів міді.
6 А на ногáх його — мідяні наголінники, а за плечи́ма його —
мідяний спис.
7 А держáк списа його — *як*
ткацький вал, а вістря спи́су його
— шістсот шеклів заліза. А перед ним ходив щитонóша.
8 І став він, і кликнув до Ізраїлевих полків, та й сказав до
них: ,,Чого ви вийшли ставати до
бóю? Чи ж я не филисти́млянин,
а ви не раби Саулові? Оберіть
собі кого, і нехай він зійде до
мене.
9 Якщо він зможе воювати зо
мною, і вб'є мене, то ми стáнемо
вам за рабів. А якщо я перемóжу
його, і вб'ю його, то ви станете
нам за рабів, і будете служити
нам''.
10 І сказав филисти́млянин: ,,Я
цього дня зневажив Ізраїлеві полки́. Дайте мені чоловіка, і бýдемо битися вдвох''.
11 І чув Саул та ввесь Ізраїль ці
слова филисти́млянина, — і вони
перестрáшилися та сильно налякáлися.
12 А Давид — син того мужа
ефрáтянина, з Юдиного Віфлеєму,
а ім'я́ йому Єссéй, що мав вóсьмеро

синів. І цей чоловік за Саулових днів *був* стари́й, увійшов у літа.
13 І пішли троє найстарших Єссеєвих синів, пішли за Саулом на війну́. А імена́ трьох синів його, що пішли на війну: перворідний Еліяв, а другий його — Авінадав, а третій — Шамма.
14 А Давид — він найменший, а три найстарші пішли за Саулом.
15 А Давид ходив до Саула, та вертався па́сти отару свого батька в Віфлеємі.
16 А той филисти́млянин підхо́див ранком та ввечорі, і виступав сорок день.
17 І сказав Єссей до сина свого Давида: „Візьми но для братів своїх ефу́ цього пра́женого зе́рна, і десять цих хлібів, та й віднеси́ скоренько до табо́ру до своїх братів.
18 А цих десять кусків сиру віднесеш для тисячника, і розізнаєш про пово́дження братів своїх, і вивідай про їхні потреби.“
19 А Саул і вони, та всі ізра́їльтяни *були* в долині Елі, — воювали з филисти́млянами.
20 І встав Давид рано вранці, і полиши́в ота́ру свою на сто́рожа; і взяв та й пішов, як наказав йому Єссей. І ввійшов він до обо́зу, а військо вихо́дило до бойово́го стро́ю, і підняли́ вони окрик у бою́.
21 І ви́шикувалися Ізраїль та Филисти́млянин ла́ва проти ла́ви.
22 І Давид позоставив свою но́шу в сто́рожа речей, та й побіг до по́лку. І ввійшов він, і запитав своїх братів про пово́дження.
23 А коли він розмовляв із ними, аж ось виходить із филисти́мських полків одноборець, филисти́млянин Ґолія́т ім'я́ йому, із Ґату. І промовляв він ті самі слова́, а Давид почув.
24 А всі ізра́їльтяни, коли бачили того чоловіка, то втікали перед ним та дуже лякалися.
25 І говорив Ізра́їльтянин: „Чи бачите ви цього чоловіка, що виходить? А виходить він, щоб зневажа́ти Ізраїля. І буде, — того чоловіка, що вб'є його, збагати́ть його цар великим багатством, і дочку́ свою віддасть йому, а дім його батька зробить вільним в Ізраїлі“.
26 І спитався Давид тих людей, хто стояв з ним, говорячи: „Що́ буде зро́блене тому, хто вб'є цього филисти́млянина й здійме обра́зу з Ізраїля? Бо хто цей необрізаний филисти́млянин, що так зневажає полки́ Живого Бога?“
27 А народ сказав йому те саме слово, говорячи: „Отак буде зро́блено чоловікові, хто вб'є його“.
28 І почув Еліяв, його найстарший брат, як він говорив до людей. І запалився Еліявів гнів на Давида, і він сказав: „Чого то зійшов ти? І на ко́го ти позоставив трохи тієї отари в пустині? Я знаю зарозумілість твою та порожнечу твого серця, бо ти зійшов, щоб подивитися на війну́!“
29 А Давид відказав: „Та що́ я зробив тепер? Чи не на нака́з *батька*?“
30 І він відвернувся від нього до іншого, і запитував про те саме. А народ відповів йому те саме, як перше.
31 І були почуті слова ті, що говорив Давид, і донесли *їх* Саулові, і він покликав його.
32 І сказав Давид до Саула: „Хай не лякається нічиє серце через нього. Раб твій піде, і буде битися з отим филистимлянином“.
33 І сказав Саул до Давида: „Ти не можеш піти на того филистимлянина битися з ним, бо ти мали́й, а він вояк від своєї мо́лодости“.

34 І сказав Давид до Саула: ,,Твій раб був пастухо́м свого батька при отарі, і прихо́див лев, а також — ведмідь, та й тягнув штуку дрібно́ї худоби зо стада,
35 а я вихо́див за ним, і побивав його, і виривав *те* з па́щі його. А як він ставав на мене, то я хапав його за його гри́ву, та й побивав його.
36 І лева, і ведмедя побива́в твій раб. І цей необрізаний филисти́млянин буде, як один із них, бо він зневажив полки́ Живого Бога!"
37 І сказав Давид: ,,Господь, що врятува́в мене з лапи лева та з лапи ведмедя, Він урятує мене з руки цього филисти́млянина". І сказав Саул: ,,Іди, і нехай Господь буде з тобою!"
38 І зодягнув Саул Давида в свою о́діж, і дав мідяно́го шоло́ма на його голову, і надів на нього па́нцера.
39 І припн'я́в Давид меча його на одежу свою, та й силкува́вся йти, бо він не звик був *до того*. І сказав Давид до Саула: ,,Не мо́жу в цьому ходити, бо я не звик!" І поскида́в Давид їх із себе.
40 І взяв він кия свого в свою руку, і вибрав собі п'ять ви́гладжених камінців із потоку, і поклав їх у пастушу то́рбу, яку мав, та в торби́ну, а його пра́ща — у руці його. І він пішов до филисти́млянина.
41 А филисти́млянин підхо́див усе ближче до Давида, і чоловік ніс щита́ перед ним.
42 І подивився филисти́млянин, та й побачив Давида, — і злегкова́жив його, бо той був *ще* хлопець, рум'яний юна́к стрункої постави.
43 І сказав филисти́млянин до Давида: ,,Чи я пес, що ти вийшов на мене з ки́єм?" І филисти́млянин прокляв Давида своїми богами.
44 І сказав филисти́млянин до Давида: ,,Ходи як до мене, а я твоє тіло віддам пта́ству небесному та звірині польовій".
45 І сказав Давид до филисти́млянина: ,,Ти йдеш на мене з мечем і списом та ра́тищем, а я йду на тебе в Ім'я́ Господа Савао́та, Бога військ Ізраїлевих, які ти знева́жив.
46 Сьогодні віддасть тебе Господь у мою ру́ку, — і я поб'ю тебе́, і відітну́ голову твою з тебе, і дня цього я дам па́дло филистимського табо́ру птаству небесному та земній звірині. І пізнає вся земля, що є Бог Ізраїлів!
47 І пізнає вся громада те, що Господь спасає не мече́м та списом, — бо це війна Господа, і Він віддасть вас у нашу руку".
48 І сталося, коли филисти́млянин устав і пішов, і зблизився до Давида, то Давид поспішив і побіг до ла́ви навпроти филисти́млянина.
49 І простя́г Давид руку свою до то́рби, і взяв звідти ка́меня, та й кинув *із пращі*, — і вдарив филисти́млянина в чоло́ його. І той камінь втявся йому в чоло́, — і він упав на обличчя своє на землю.
50 І *отак* переміг Давид филисти́млянина пра́щею та ка́менем, — і вдарив він филисти́млянина, та й убив його, а меча́ не було в Давидовій руці.
51 І підбіг Давид, і став на филисти́млянина, і ви́хопив його меча́, і витяг його з його піхви, — та й убив його, і відтяв ним йому го́лову! І побачили филисти́мляни, що помер їх сила́ч, — і стали втікати!
52 А люди Ізраїлеві та Юдині схопи́лися, і зняли́ крик, та й погнали филисти́млян аж доти, де йдеться до Ґаю, і аж до брами Екро́ну. І падали трупи филисти́млян

по дорозі аж до Шааараїму, і аж
до Ґату, і аж до Екрону.
53 І вернулися Ізраїлеві сини з
погоні за филистимлянами, та й
розграбували їхні табори.
54 А Давид узяв голову того
филистимлянина, і приніс її до
Єрусалиму, а зброю його склав у
своєму наметі.
55 А як Саул побачив Давида,
що виходив навпроти филистимля-
нина, то сказав до Авнера, провід-
ника війська: „Чий син оцей хло-
пець, Авнере?“ А Авнер відка-
зав: „Присягаю життям твоїм, о
царю, що не знаю!“
56 І сказав цар: „Запитай, чий
син цей юнак?“
57 А коли Давид вертався, по-
бивши филистимлянина, то Авнер
узяв його й привів його перед
Саула, а голова филистимлянина
— у руці його.
58 І сказав до нього Саул: „Чий
ти син, хлопче?“ А Давид відка-
зав: „Я син раба твого віфлеємля-
нина Єссея“.

Давид посвоячується з Саулом

18 І сталося, як скінчив він
говорити до Саула, то Йона-
танова[1] душа зв'язалася з душею
Давидовою, — і полюбив його
Йонатан, як душу свою.
2 І того дня взяв його Саул, і не
пустив його вернутися до дому
його батька.
3 І склав Йонатан із Давидом
умову, бо полюбив його, як душу
свою.
4 І зняв Йонатан із себе плаща,
що *був* на ньому, та й дав його
Давидові, і вбрання своє, і *все* аж
до меча свого, і аж до лука свого,
і аж до пояса свого.
5 І ходив Давид скрізь, куди
посилав його Саул, *і* робив мудро.
І настановив його Саул над воя-
ками, і він подобався усьому на-
родові, а також Сауловим рабам.
6 І сталося, як вони йшли, коли
Давид вертався, побивши филис-
тимлянина, то повиходили жінки
зо всіх Ізраїлевих міст, — щоб
співати та танцювати назустріч
царя Саула, із бубнами, із радістю,
та з цимбалами.
7 І викрикували ті жінки, що
грали, та й казали:
„Саул повбивав свої тисячі,
а Давид — десятки тисяч
свої!“
8 І дуже запалився Саулів *гнів*,
і та річ була неприємна йому, і він
сказав: „Давидові дали десятки
тисяч, а мені дали тисячі, — йому
бракує ще тільки царювання!“
9 І від того дня й далі Саул ди-
вився заздрісним оком на Давида.
10 І сталося другого дня, і на-
пав злий дух *від* Бога на Саула, і
він став несамовитий[1] в себе вдома,
а Давид грав своєю рукою, як
щоденно, а в Сауловій руці *був*
спис.
11 І кинув Саул списа, кажучи
про себе: „Ударю в Давида, і
приб'ю його до стіни! Та Давид
два рази ухилився від нього.
12 І боявся Саул Давида, бо з
ним був Господь, а від Саула Він
відступив.
13 І віддалив його Саул від себе,
і настановив його собі тисячни-
ком, і він виходив *на війни*, і вер-
тався перед народом.
14 І мав Давид поводження в
усіх дорогах своїх, і з ним був
Господь.
15 І побачив Саул, що той має
велике поводження, і налякався
його.
16 А ввесь Ізраїль та Юда люби-
ли Давида, бо він виходив *на
війни*, і вертався перед ними.

[1] Починаючи звідси, гебрейський текст дає Jehonatan, раніше було Jonatan.

[1] Vajjit'nabbe — і він пророкував.

17 І сказав Саул до Давида: ,,Ось моя найстарша дочка́ Мерав, — її я дам тобі за жінку. Тільки будь мені хоробрим та воюй Господні[1] війни!" А *про себе* Саул сказав: ,,Нехай не буде на ньому моя рука, — а нехай буде на ньому рука филисти́млян!"

18 А Давид сказав до Саула: ,,Хто я, і яке життя моє *та* рід мого батька в Ізраїлі, що я стану зя́тем цареві?"

19 І сталося, коли *настав* час дати Давидові Мерав, Саулову дочку́, то вона була ви́дана за жінку мехолатитянинові Адріїлові,

20 а Давида покохала Мелхо́ла,[2] *друга* Саулова дочка́. І розповіли *про це* Саулові, і ця річ була слу́шна в оча́х його.

21 І сказав Саул *про себе*: Дам я її йому, і нехай вона стане йому за па́стку, — і нехай буде на ньому рука филисти́млян!" А до Давида Саул сказав удруге: ,,Посвоя́чишся сьогодні зо мною".

22 І наказав Саул своїм рабам: ,,Промовляйте до Давида потиху, говорячи: Ось цар уподо́бав тебе собі, а всі його раби полюбили тебе, а тепер ти посвоя́чишся з царем".

23 І Саулові раби говорили ці слова до Давидових ушей. А Давид сказав: ,,Чи то легко в ваших оча́х посвоя́читися з царем? Таж я люди́на вбога та маловажна!"

24 І розповіли це раби Саула йому, говорячи: ,,Отак говорив Давид".

25 І сказав Саул: ,,Так скажете Давидові: Не бажає цар заплати за молоду́, а *бажає тільки* сто крайніх плотів филистимських, щоб пімститися на не́приятелях царя". А Саул ду́мав *тим* зробити, щоб Давид попав до руки филисти́млян.

26 І його раби переказали ці слова Давидові, і ця річ була мила в Давидових очах, щоб посвоя́читися з царем. І в недовгому ча́сі

27 встав Давид, та й пішов він та його люди, і забив серед филисти́млян двісті чоловіка. І Давид приніс їхні крайні плоті, і дав їх у повному числі цареві, щоб посвоя́читися з царем. І Саул дав йому за жінку дочку́ свою Мелхо́лу.

28 І побачив Саул, і пізнав, що Господь із Давидом, а Мелхо́ла, Саулова дочка́, полюбила його.

29 А Саул ще й далі боявся Давида. І Саул нена́видів Давида по всі дні.

30 І вихо́дили *воювати* филистимські провідники́, і бувало — скільки вони вихо́дили, *то* Давид мав найбільше пово́дження від усіх Саулових рабів. І стало ім'я́ його дуже шановане.

Давид утікає від Саула до Рами

19 І говорив Саул до свого сина Йоната́на та до всіх своїх рабів, щоб убити Давида. Та Йонатан, син Саулів, дуже кохав Давида.

2 І розповів Йонатан Давидові, говорячи: ,,Батько мій Саул хоче вбити тебе. А тепер уранці стережися, — сиди в укритті, і схова́йся.

3 А я вийду, і стану при своєму ба́тькові на полі, де ти *будеш*, і я буду говорити про тебе до свого батька. І що́ побачу, те розповім тобі".

4 І говорив Йонатан своєму батькові Саулові добре про Давида, і сказав йому: ,,Нехай не згрішить цар проти раба свого,

[1] Господня війна — велика, жорстока війна; пор. 1 М. 30. 8.
[2] В гебрейськім ориґіналі Міхал, у грецькім — Мелхола.

проти Давида, бо не згрішив він
проти тебе, а вчинки його дуже
добрі для тебе.
5 І наражав він на небезпе́ку
життя своє, і вбив филисти́млянина, — і Господь учинив велике
спасі́ння для всього Ізраїля. Ти
це бачив та радів. І для чого
згрішиш ти проти невинної кро́ви,
бажаючи вбити Давида безпричи́нно?"
6 І послу́хався Саул Йонатанового голосу. І Саул присягнув:
„*Як* живий Господь, — не буде
той убитий!"
7 І покли́кав Йонатан Давида, і
переказав йому Йонатан усі ті
слова́. І привів Йонатан Давида
до Саула, і він був перед ним, як
давніше.
8 А війна була далі. І вийшов
Давид, і воював з филисти́млянами, та й завдав їм велику пора́зку,
— і вони повтікали перед ним.
9 А злий дух *від* Господа був на
Саулі, і він сидів у своїм домі, і
спис його — в руці його, а Давид
грав рукою.
10 А Саул хотів ударити списом у Давида, *прибити його* до
стіни, та відхили́вся той перед
Саулом, і він увігнав списа в
стіну́, а Давид утік, і був урято́ваний тієї ночі.
11 І послав Саул посланців до
Давидового дому, щоб стерегли
його й щоб убили його вранці. І
розповіла́ Давидові його жінка
Мелхола, говорячи: „Якщо ти не
врятуєш свого життя цієї ночі, *то*
взавтра ти *будеш* забитий".
12 І Мелхола спустила Давида
через вікно, і він пішов і втік, і
врятувався.
13 І взяла Мелхола домашнього
божка́, і поклала до ліжка, а поду́шку з ко́зячого во́лосу поклала
в голова́х його, та й прикрила
плащем.
14 І послав Саул посланців, щоб
узяти Давида, а вона сказала:
„Він хворий!"
15 І послав Саул тих посланців
побачити Давида, говорячи: „Принесіть його в ліжку до мене, щоб
забити його!"
16 І ввійшли ті посланці, аж ось
у ліжку домашній божо́к, а в голова́х його — поду́шка з ко́зячого
во́лосу!
17 І сказав Саул до Мелхоли:
„На́що ти так обмани́ла мене, і
відпустила мого ворога, і він
урятувався?" А Мелхола відказала Саулові: „Він сказав мені:
Відпусти мене, бо інакше вб'ю
тебе!"
18 А Давид утік і врятувався.
І прийшов він до Самуїла до Рами́,
і розповів йому все, що́ зробив
йому Саул. І пішов він та Самуїл,
та й осілися в Найоті.
19 І розповіджено Саулові, говорячи: „Ось Давид у Найоті в
Рамі".
20 І послав Саул посланців, щоб
узяли́ Давида. І вони побачили
громаду пророків, що пророкувала, а Самуїл стояв над ними. І
на Саулових посланців злинув
Дух Божий, і пророкували й вони.
21 І розповіли́ *про це* Саулові.
І послав він інших посланців, та
пророкували також і вони. А
Саул послав посланців ще третіх,
та пророкували й вони.
22 І пішов і він до Рами́, і прийшов аж до великої ями, що в Сеху,
і запитав, і сказав: „Де Самуїл та
Давид?" А *запитаний* відказав:
„Ось у Найоті в Рамі".
23 І пішов він туди до Найоту в
Рамі. І зли́нув Божий Дух також на нього, — і він усе пророкував, аж поки не прийшов у Найот
у Рамі.
24 І зняв і він одежу свою, і
пророкував і він перед Самуїлом,

і лежав нагий цілий той день та цілу ніч. Тому то й говорять: „Чи й Саул між пророками?“

Йонатан допомагає Давидові втікати

20 І втік Давид з Найоту в Рамі, і прийшов та й сказав перед Йонатаном: „Що́ я зробив, яка провина моя й який мій гріх перед батьком твоїм, що він шукає моєї душі?“[1]
2 А той відказав: „Борони Боже, — ти не помреш! Таж ба́тько мій не робить *жодної* справи, великої чи справи малої, коли не відкриває на вухо мені, то чому мій батько заховає від мене цю справу? Цього не бу́де!“
3 А Давид іще присягнув та й сказав: „Добре пізнав твій батько, що я знайшов милість в оча́х твоїх. І сказав він: Нехай не довідається про те Йонатан, щоб не був він засму́чений. Але *як* живий Господь і *як* жива душа твоя, — між мною та смертю не більше кро́ку!“
4 І сказав Йонатан до Давида: „Що́ підкаже душа твоя, те зроблю́ тобі!“
5 І сказав Давид до Йонатана: „Ось узавтра новомі́сяччя, коли звичайно сиджу́ я з царем, щоб їсти *з ним*. Але ти відпусти мене, а я сховаюся в полі аж до третього вечора.
6 Якщо дійсно згадає про мене твій батько, то скажеш, що конче жадав від мене Давид, щоб *йому* забігти до свого міста Віфлеєму, бо там річна́ жертва для всього роду його.
7 Якщо він скаже так: „Добре!“ *то* мир твоєму рабові. А якщо дійсно запалає йому *гнів*, *то* знай, що постано́влене те зло від нього.
8 І зробиш милість своє́му рабові, бо ти ввів свого раба в Господній заповіт із собою. А якщо є на мені прови́на, — убий мене ти, а до батька твого по́що мене ве́сти?“
9 І відказав Йонатан: „Борони тебе, Боже! Бо якщо справді пізна́ю, що в мого батька постановлене зло, щоб прийшло на тебе, чи ж того я не розкажу́ тобі?“
10 І сказав Давид до Йонатана: „Хто повідо́мить мене, якщо батько твій відповість тобі жорсто́ке?“
11 А Йонатан сказав до Давида: „Ходи ж, і ви́йдемо на поле“. І вийшли вони обидва на поле.
12 І сказав Йоната́н до Давида: „*Свідок* Господь, Бог Ізраїлів, що післязавтра цього ча́су ви́відаю я батька свого. *Нехай скарає мене Бог*, якщо тоді не пошлю́ до тебе, і не сповіщу́ тебе, —
13 так нехай зробить Госпо́дь Йонатану, і так нехай додасть! А якщо моєму ба́тькові вгодно *зробити* зло тобі, то сповіщу́ тебе, і відішлю́ тебе, і ти підеш у мирі, а Господь буде з тобою, як Він був із моїм ба́тьком.
14 І ти, якщо я бу́ду ще живий, хіба не зро́биш зо мною Господньої ми́лости? Коли ж я помру́,
15 то не відбирай своєї ми́лости від дому мого навіки, а навіть тоді, як Господь понищить усіх Давидових ворогів із поверхні землі.
16 І нехай пошукає Господь *душі* від Давидових ворогів!“ І склав Йонатан *умову* з Давидовим домом.
17 І Йонатан далі присягався Давидові в своїй любові до нього, бо він покохав його, як свою душу.
18 І сказав йому Йонатан: „Узавтра новомісяччя, і ти будеш зга́даний, бо буде порожнє твоє місце.
19 А третього дня скоро зійдеш, і прийдеш до місця, де ти ховався

[1] Шукати душі — намагатися забити. Пор. 2 М. 4. 10. Мт. 2. 20.

у день *твого* чину, і сядеш при
камені Азе́л.
20 А я пущу́ три стрілі́ набік,
ніби стріляючи собі до мети.
21 І ось пошлю́ я слугу: „Іди,
знайди ті стріли!“ Якщо, гово-
рячи, скажу́ я до хлопця: „Он ті
стріли тут перед тобою, візьми
їх“, то прихо́дь, бо мир тобі, і нема
нічого *злого, як* живий Господь!“
22 А якщо я скажу́ до того юна-
ка́ так: „Он ті стріли за тобою
далі“, *то* втікай, бо Господь від-
пускає тебе.
23 А та річ, що *про неї* говорили
ми, я та ти, — ось Господь *буде
свідком* між мною та між тобою аж
навіки!“
24 І сховався Давид у полі. І
було новомісяччя, а цар засів до
ї́жі.
25 І сів цар на стільці своїм, як
раз-у-раз, на стільці при стіні. І
встав Йонатан, а Авне́р сів збо́ку
Саула, а Давидове місце було по-
рожнє.
26 Та Саул нічого не говорив то-
го дня, бо сказав *собі*: „Це випа́-
док, *Давид* не чистий, бо не очи-
стився“.
27 І сталося другого дня, на
другий *день* новомісяччя, — було́
порожнє Давидове місце. І ска-
зав Саул до сина свого Йонатана:
„Чому́ не прийшов на хліб Єссеїв
син і вчора, і сьогодні?“
28 І відповів Йонатан Саулові:
„Дійсно просився Давид у мене
до Віфлеєму.
29 І він говорив: Пусти мене,
бо в тому місті для нас родова́
жертва, і запросив мене брат мій.
А тепер, якщо знайшов я милість в
оча́х твоїх, нехай я побіжу́ та
побачу братів моїх. Тому́ не
прийшов він до царсько́го столу“.
30 І запалав Саулів гнів на Йо-
натана, і він сказав йому: „Не-
гідний і неслухня́ний си́ну! Чи ж
не знаю я, що ти вибрав Єссеєвого
сина на свій сором та на сором і
неславу своєї матері?
31 Бо всі дні, поки Єссеїв син
живий на землі, не будеш міцно
стояти ані ти, ані царство твоє. А
тепер пошли, і приведи́ його до
мене, бо він призначений на
смерть“.[1]
32 І відповів Йонатан своєму
батькові Саулові та й сказав йому:
„Чому́ він буде забитий? Що́ він
зробив?“
33 Тоді Саул кинув списа на
нього, щоб убити його. І пізнав
Йонатан, що то постановлене від
батька, щоб убити Давида.
34 І встав Йонатан від сто́лу,
розпалений гнівом, і не їв хліба
і дру́гого *дня* новомісяччя, бо був
засмучений за Давида, бо його
обра́зив його батько.
35 І сталося вранці, і вийшов
Йонатан на поле, на умо́влений з
Давидом час, а з ним *був* мали́й
хлопець.
36 І сказав він до хлопця свого:
„Побіжи, знайди ті стріли, що я
ви́стріляю“. Хлопець побіг, а
він пустив стрілу́ поза нього.
37 І прийшов хлопець до місця
стріли́, що пустив Йонатан, а Йо-
натан кликнув за хлопцем і ска-
зав: „Он та стріла за тобою
далі!“
38 І кликнув Йонатан за хлоп-
цем: „Скоро, поспіши, не ставай!“
І зібрав Йонатанів хлопець стріли,
та й прийшов до свого пана.
39 А той хлопець нічого не знав,
— тільки Йонатан та Давид знали
ту справу.
40 І віддав Йона́тан свою зброю
юнако́ві, якого мав, та й сказав
йому: „Іди, занеси *це* до міста!“
41 Той юна́к пішов, а Давид
устав із південного бо́ку, і впав на

[1] В оригіналі „син смерти“, — призначений на смерть.

обличчя своє на землю, та й по-
клонився три рази. І поцілували
вони один о́дного, і оплакували
один о́дного, а Давид гірко плакав.
42 І сказав Йонатан до Давида:
,,Іди з миром! *А* що присягнули
ми двоє в Господнє Ім'я́, говорячи:
Господь нехай буде *свідком* між
мною та між тобою, і між насін-
ням моїм та насінням твоїм, —
нехай буде аж навіки!"

Давид у священика Ахімеле́ха

21 І встав *Давид* і пішов, а
Йонатан пішов до міста.
2 І прийшов Давид до Но́ва, до
священика Ахімеле́ха. А Ахіме́лех
із тремтінням стрів Давида й ска-
зав йому: ,,Чому́ ти сам, і ніко́го
немає з тобою?"
3 І сказав Давид до священика
Ахімелеха: ,,Цар наказав мені
справу, і до мене сказав: Нехай
ніхто не знає цього, тієї справи, за
якою я посилаю тебе, і яку нака-
зав тобі. А слуг я умовив на
озна́чене місце.
4 А тепер, що́ є в тебе під ру-
кою? П'ять хлібів дай у мою
руку, або що́ зна́йдеться".
5 А священик відповів Дави-
дові та й сказав: ,,Нема в мене
звича́йного хліба під рукою, а є
тільки хліб святий, якщо *твої́*
слуги зде́ржалися від жінки".
6 І відповів Давид священикові,
та й сказав йому: ,,Так, бо жіно́к
не було при нас як учора, *так і*
позавчора, відко́ли я вийшов, і
тіла слуг були чисті. А то хліб
звичайний, особливо коли сьогод-
ні *замість цього інший хліб* у по-
су́дині стане святим".
7 І дав йому священик святе, бо
не було там *іншого* хліба, крім
хлібів показних, що були зняті
з-перед Господнього лиця, щоб по-
кла́сти теплий хліб того дня, коли
його забирають.
8 А там того дня знахо́дився
один із Саулових рабів перед Гос-
подні́м лицем, а ім'я́ йому Доеґ,
ідуме́янин, провідник пастухів,
яких мав Саул.
9 І сказав Давид до Ахімеле́ха:
,,Чи нема тут у тебе під рукою
списа або меча́? Бо я не взяв
до своєї руки ані меча свого, ані
іншої збро́ї своєї, бо царська́
справа була на́гла".
10 А священик сказав: ,,Є меч
филисти́млянина Ґолія́та, що ти
вбив його в долині Ела, — ось він
за ефо́дом, заго́рнений одежею.
Якщо ві́зьмеш його собі, — візь-
ми, бо тут нема іншого, окрім
нього". І сказав Давид: ,,Нема
іншого такого, як він, — дай його
мені!"

Давид у царя Ахіша

11 І встав Давид, і втікав того
дня перед Саулом, і прибув до
Ахі́ша, царя ґатського.
12 І сказали до нього Ахі́шеві
раби: ,,Чи ж не цей Давид цар
Кра́ю? Хіба ж не про нього спі-
вають у та́нцях, говорячи:
,,Саул повбивав свої тисячі,
а Давид — десятки тисяч
свої".
13 І заховав Давид ті слова́ в
своєму серці, і сильно боявся Ахі-
ша, царя ґатського.
14 І змінив він свій ро́зум на
їхніх оча́х, і шалів при них, і бив
по две́рях брами, і пускав сли́ну
свою на свою бо́роду.
15 І сказав Ахі́ш до своїх рабів:
,,Ось бачите чоловіка, що схо́дить
із розуму. На́що привели́ його до
мене?
16 Чи мені бракує безумних,
що ви привели́ його, щоб схо́див
із розуму передо мною? Чи
такий може вхо́дити до мого
дому?"

Біля Давида збираються незадово́лені

22 І пішов Давид звідти, і втік до печери Адулла́м. А брати його та ввесь дім батька його почули *про це*, та й посхо́дилися до нього туди.

2 І позбиралися до нього кожен пригно́блений, і кожен, хто був задо́вжений, і кожен огірчений в душі, — і він став над ними провіднико́м. І було їх із ним близько чотирьох сотень люда.

3 І пішов Давид ізвідти до Моавської Міцпи́, та й сказав до моавського царя: ,,Нехай прийде батько мій та мати моя, *і будуть* із вами, аж поки я бу́ду знати, що́ зро́бить мені Бог''.

4 І він привів їх до моавського царя, і вони осілися з ним на всі дні Давидового перебува́ння в тверди́ні.

5 А пророк Ґад сказав до Давида: ,,Ти не бу́деш сидіти в тверди́ні, — іди, і пере́йдеш собі до Юдиного кра́ю!'' І пішов Давид, і прийшов до лісу Херет.

6 І почув Саул, що пізнаний Давид та люди, хто з ним. А Саул сидів у Ґів'ї під тамариском на узгір'ї, а спис його *був* у руці його, і всі його раби стояли при ньому.

Саул убиває новських священиків

7 І сказав Саул до слуг своїх, що стояли при ньому: ,,Послухайте, веніями́нівці! Чи вже ж Єссе́їв син дасть усім вам поля́ та виноградники? Чи вже ж настано́вить усіх вас тисячниками та сотниками,

8 що всі ви змовилися на мене, і не доне́сли до вуха мого, що син мій склав умову з Єссе́євим сином, і ніхто з вас не змилосе́рдився надо мною, і не відкрив мені, що син мій поставив мого раба чатува́ти на мене, *і те діється і* цього дня?''

9 І відповів ідуме́янин Доеґ, — а він стояв при Саулових слу́гах, — і сказав: ,,Я бачив Єссе́євого сина, що прихо́див до Но́ва, до Ахімеле́ха, Ахітувового сина,

10 і він питав для нього Господа, і дав йому поживи на дорогу, і дав йому меча́ филисти́млянина Ґоля́та''.

11 І послав цар покликати священика Ахімеле́ха, сина Ахітувового, та ввесь дім його батька, священиків, що в Нові. І всі вони прибули́ до царя.

12 А Саул сказав: ,,Слухай но, сину Ахітувів!'' А той відказав: ,,Ось я, мій пане!''

13 І сказав до нього Саул: ,,На́що ви змо́вилися на мене, ти та Єссеїв син, коли ти дав йому хліба та меча, і питав для нього Бога, щоб повстав він на мене *й* чига́в, як цього дня?''

14 І відповів Ахімеле́х цареві та й сказав: ,,А хто серед усіх рабів твоїх вірний, як Давид, царів зять, і має при́ступ до тайної ради, і шанований у твоєму домі?

15 Хіба сьогодні зачав я питати для нього Бога? Борони мене Боже! Нехай цар не кладе закиду на раба свого *та* на ввесь дім батька мого, бо в усьому тому твій раб не знає нічого, — ані мало́го, ані великого''.

16 А цар сказав: ,,Конче помреш, Ахімелеху, ти та ввесь дім батька твого!''

17 І сказав цар слу́гам, що стояли при ньому: ,,Підійдіть, і повбивайте Господніх священиків, бо й їхня рука ра́зом із Давидом, бо вони знали, що втікає він, та не доне́сли до вуха мого''. Та не хотіли цареві раби простягнути своєї руки, щоб діткнутися до Господніх священиків.

18 Тоді цар сказав до Доеґа:

,,Підійди ти, і вдар священиків!"
І підійшов ідуме́янин Дое́ґ, та й
ударив священиків, — і вбив того
дня вісімдеся́т і п'ять чоловіка, що
носять лляно́го ефо́да.

19 А Нов, священиче місто, *цар*
побив вістрям меча *все*, — від
чоловіка й аж до жінки, від дити-
ни й аж до немовляти, і вола, і
осла, і дрібну́ худо́бину, — *усе*
побив вістрям меча.

20 Та втік один син Ахімелеха,
Ахітувового сина, а ім'я́ йому:
Евіята́р. І втік він до Давида.

21 І Евіята́р доніс Давидові, що
Саул повбивав Господніх свяще-
ників.

22 А Давид сказав до Евіята́ра:
,,Я знав того дня, що там ідуме-
янин Доеґ, який конче розпо-
вість Саулові. Я став причиною
загибелі всіх душ дому твого́ бать-
ка!

23 Зостанься ж зо мною, не
бійся, бо той, хто шукатиме моєї
душі, шукатиме *й* душі твоєї, та ти
бу́деш стере́жений у мене".

Саулова погоня за Давидом

23 І доне́сли Давидові, говоря-
чи: ,,Ось филисти́мляни об-
ляглѝ Кеїлу, і грабують клу́ні".

2 І запитав Давид Господа, го-
ворячи: ,,Чи піду́ й перемо́жу тих
филисти́млян?" А Госпо́дь ска-
зав до Давида: ,,Іди, — і поб'єш
филисти́млян та спасеш Кеїлу".

3 А Давидові люди сказали до
нього: ,,Ось ми боїмо́ся тут у Юді,
а що ж буде, коли підемо в Кеїлу,
проти филистимських лав?"

4 А Давид ще далі питався Гос-
пода, і Господь відповів та сказав
йому: ,,Устань, зійди́ до Кеїли, бо
Я даю филисти́млян у твою руку".

5 І пішов Давид та люди його
до Кеїли, та й воював із филис-
ти́млянами, і зайняв їхню худобу,
і наніс їм велику пора́зку. І спас
Давид ме́шканців Кеїли.

6 І сталося, коли втікав Евія-
та́р, син Ахімелеха, до Давида в
Кеїлу, то ефо́д був у його руці.

7 А Саулові доне́сено, що Давид
увійшов у Кеїлу. І сказав Саул:
,,Бог віддав його в мою руку, бо
він замкнув себе, коли ввійшов до
міста з воро́тами та за́сувом".

8 І скликав Саул увесь народ
на війну, щоб зійти до Кеїли об-
лягти Давида та людей його.

9 І дізнався Давид, що Саул
задумує лихо на нього, і сказав до
священика Евіята́ра: ,,Принеси
ефо́да!"

10 І Давид сказав: ,,Господи,
Боже Ізраїлів! Дослухуючися,
чув Твій раб, що Саул хоче ввійти
до Кеїли, щоб вигубити місто через
мене.

11 Чи ви́дадуть мене громадя́ни
Кеїли в його руку? Чи зійде
Саул, як чув твій раб? Господи,
Боже Ізраїлів, розповіж же Своє-
му рабо́ві!" І сказав Господь:
,,Зійде".

12 І запитався Давид: ,,Чи ви-
дадуть громадя́ни Кеїли мене та
людей моїх у Саулову руку?" А
Господь сказав: ,,Видадуть".

13 І встав Давид та його люди,
бли́зько шости сотень чоловіка, та
й вийшли з Кеїли, і ходили, де
можна було ходити. А Саулові
доне́сено, що Давид утік із Кеїли,
і він занеха́яв по́хід.

14 І осівся Давид у пустині в
тверди́нях, і осівся на горі в пу-
стині Зіф. А Саул шукав його по-
всякденно, та Бог не дав його в
руку йому.

15 І побачив Давид, що Саул
вийшов шукати душі його, а Да-
вид *пробува́в* у пустині Зіф у
Хореші.[1]

16 І встав Йонатан, Саулів син,

[1] Хореш — лісок.

і пішов до Давида до Хорешу, і
зміцнив його на дусі в Бозі,
17 та й сказав до нього: „Не
бійся, бо не зна́йде тебе рука мого
батька Саула! І ти бу́деш царю-
вати над Ізраїлем, а я буду тобі
засту́пником. І це знає й батько
мій Саул“.
18 І вони оби́два склали умову
перед Господнім лицем. І осівся
Давид у Хорешу, а Йонатан пішов
до свого дому.
19 А зіфе́яни прийшли до Саула
до Ґів'ї, говорячи: „Ось Давид
ховається в нас у тверди́нях у
Хорешу, на взгір'ї Хахіла, що з
півдня від Єшішону.
20 А тепер, за всім жада́нням
своєї душі, о ца́рю, конче зійди, а
нам — *хіба́* видати його в цареву
руку“.
21 І сказав Саул: „Благосло-
ве́нні ви в Господа, бо змилосе́рди-
лися надо мною!
22 Ідіть же, приготу́йте ще, і
розпізна́йте, і побачте місце його,
де буде нога його, хто його там
бачив, бо казали мені: сильно хит-
ру́є він!
23 І подивіться, і розізнайте всі
схо́ванки, де́ він ховається, і ве́р-
нетесь до мене з певною звісткою,
— і я піду́ з вами. І буде, якщо
він є в Краю, то пошукаю його по
всіх Юдиних тисячах“.
24 І встали вони, і пішли в Зіф
перед Саулом. А Давид та його
люди *були* в Маонській пустині в
Араві, на південь від Єшімону.
25 А Саул та його люди пішли
шукати. І доне́сли *про це* Дави-
дові, і він зійшов до Сели, і спи-
нився в Маонській пустині. А
Саул прочув, та й гнався за Дави-
дом до Маонської пустині.
26 І пішов Саул з цього боку
гори, а Давид та його люди — з
того боку гори. І поспішав Да-
вид відійти перед Саулом, а Саул
та люди його оточували Давида та
людей його, щоб схопи́ти їх.
27 І прийшов послане́ць до Сау-
ла, говорячи: „Іди поспішно, бо
филисти́мляни кинулися на Край!“
28 І вернувся Саул з погоні за
Давидом, і пішов навпере́йми фи-
листи́млян. Тому то назвали *ім'я́*
тому місцю: Села-Гаммахлекот.[1]

Саул у Давидових руках

24 А Давид вийшов звідти, і
осівся в тверди́нях Ен-Ґеді.
2 І сталося, як вернувся Саул *із
погоні* за филисти́млянами, то до-
не́сли йому, говорячи: „Ось Да-
вид у пустині Ен-Ґеді“.
3 І взяв Саул три тисячі ві́й-
ська, ви́браних з усього Ізраїля, і
пішов шукати Давида та людей
його на поверхні газельських
скель.
4 І прийшов він до коша́р на
отари при дорозі, а там пече́ра. І
Саул увійшов *туди* для потреби, а
по бока́х печери сиділи Давид та
люди його.
5 І сказали люди Давида до
нього: „Оце той день, що Господь
говорив до тебе: Ось Я даю ворога
твого в твою руку, і ти зробиш
йому, як буде добре в твоїх оча́х“.
А Давид устав, і тихо відтяв по́лу
Саулового плаща́.
6 І сталося по́тім, і серце Дави-
дове все докоряло йому, що він
відтяв полу Саулового *плаща*.
7 І сказав він до своїх людей:
„Борони мене, Господи, щоб зро-
бити ту річ моєму панові, Гос-
подньому пома́занцеві, щоб про-
стягнути руку свою на нього, бо
він — пома́занець Господній!“
8 І Давид стримав цими словами
людей своїх, і не дав їм повстати
на Саула. А Саул устав із печери,
і пішов дорогою.

[1] Села-Гаммахлекот — скеля поділення.

9 А потóму Давид устав, і ви-
йшов із печери, та й закричав за
Саулом, говорячи: ,,Пане мій, о
цáрю!" А Саул озирнýвся на-
зад, а Давид схилився обличчям
до землі та й поклонився.
10 І сказав Давид до Саула:
,,Нáщо ти слухаєш слів того, хто
каже: Давид хоче тобі зла?
11 Ось цього дня очі твої ба-
чать те, що Господь дав був тебе
сьогодні в мою руку в печері. І
радили мені забити тебе, та я
змилосéрдився над тобою й сказав:
Не простягну своєї руки на свого
пана, бо він — помáзанець Гос-
подній!
12 І подивися, бáтьку мій, і
поглянь на пóлу плаща свого в
моїй руці, бо коли я відрізував цю
пóлу плаща твого, то я не забив
тебе. Пізнай та побач, що в моїй
руці нема зла та гріха, і не згрі-
шив я проти тебе, а ти чигáєш на
душу мою, щоб забрáти її!
13 Нехай розсудить Господь
між мною та між тобою, і нехай
пімстúться Господь тобі за мене, а
моя рука не буде на тобі!
14 Як говорить стародавня прú-
казка: Від безбожних виходить
безбожність, а моя рука не буде на
тобі!
15 За ким вийшов Ізраїлів цар?
За ким ти ганяєшся? За мертвим
псом, за однією блохою?
16 І нехай буде Господь за
суддю, і нехай Він розсудить
між мною та між тобою. І по-
бачить Він, і заступиться за мою
справу, і висудить мене з твоєї ру-
ки".
17 І сталося, як Давид скінчив
говорити ці словá до Саула, то
Саул сказав: ,,Чи це твій голос,
сину мій Давиде?" І підняв Саул
голос свій, та й заплакав.
18 І сказав він до Давида:
,,Справедливіший ти від мене, бо
ти робив мені добро, а я робив
тобі лихо.
19 Бо ти сьогодні засвідчив, що
зробив зо мною добро тим, що
Господь видав мене в твою руку, а
ти не вбив.
20 Як чоловік знáйде свого во-
рога, то хіба відпускає його до-
брою дорогою? І Господь від-
плáтить тобі добром за те, що ти
зробив мені цього дня.
21 А тепер я ось пізнав, що
дійсно будеш ти царювáти, і стане
в руці твоїй Ізраїлеве царство.
22 А тепер присягни мені Гос-
подом, що не вигубиш насіння мо-
го по мені, і що не вигубиш імени
мого з дому батька мого".
23 І Давид заприсягнýв Сауло-
ві. І пішов Саул до дому свогó, а
Давид та люди його ввійшли до
твердúні.

Давид та Авіґаїл

25 І вмер Самуїл, і зібрався
ввесь Ізраїль, та й оплаку-
вав його, і поховали його в його
домі в Рамі. А Давид устав, і
пішов у пустиню Парáн.
2 І *був* чоловік у Маóні, а оселя
його на Кармéлі, і цей чоловік *був*
дуже багатий, і мав три тисячі
дрібнóї худоби та тисячу кіз. І
був він на Кармéлі, коли стригли
отару його́.
3 А ім'я́ тому чоловікові На-
вáл, а ім'я жінці його Авіґáїл. А
жінка та була доброго розуму та
вродлúва, чоловік же той *був* жор-
стóкий та злочинний, із роду Ка-
лева.
4 А Давид почув у пустині, що
Навал стриже свою отару.
5 І послав Давид десять хлоп-
ців. І сказав Давид до тих хлоп-
ців: ,,Вийдіть на Кармéл, і прú-
йдете до Навала й запитаєте його в
моєму йменні про мир,

6 та й скажете так братові моєму: І тобі мир, і дому твоєму мир, і всьому, що твоє, мир!
7 А тепер почув я, що в тебе стрижуть. Пастухи твої були з нами, — ми не кри́вдили їх, і нічого не пропало їм по всі дні перебува́ння їх на Кармелі.
8 Запитай своїх слуг, і вони розповідять тобі. І нехай зна́йдуть в оча́х твоїх милість *мої* хлопці, бо доброго дня ми прийшли. Дай же рабам своїм та синові своєму Давидові, що зна́йде рука твоя!"
9 І прийшли Давидові хлопці, і промовили до Навала, в імені Давида, усі ці слова́. І спини́лися.
10 І відповів Навал Давидовим рабам, і сказав: ,,Хто *такий* Давид та хто Єссеїв син? Сьогодні намно́жилося рабів, що вириваються кожен від пана свого!
11 І я візьму́ хліб свій і воду свою та зарізане, що нарізав я для своїх стрижіїв, та й дам лю́дям, яких не знаю, звідки то вони?"
12 І Давидові хлопці пішли назад на свою дорогу, і вернулися, і прийшли, і розповіли́ йому всі ці слова́.
13 А Давид сказав до людей своїх: ,,Припережіть кожен меча свого!" І припереза́ли кожен меча свого, і припереза́в і Давид свого меча. І вийшло за Давидом близько чотирьох сотень чоловіка, а дві сотні остались при реча́х.
14 А один хлопець із *Наваловиx* слуг доніс Авіґаїл, Наваловій жінці, говорячи: ,,Ось Давид послав був із пустині посланців, щоб привітати нашого пана, а він кинувся на них.
15 А ті люди дуже добрі для нас, і не були ми покривджені, і нічого нам не пропало за всі дні, коли ми ходили з ними, як були́ ми на полі.
16 Муром були вони над нами і вночі, і вдень повся́кчас, коли ми були з ними, *як* ми пасли отари.
17 А тепер пізнай та побач, що́ зробиш, бо дозріло зло на нашого пана та на ввесь дім його. А він негідний, із ним не можна говорити".
18 Тоді Авіґаїл поспішно взяла́ двісті хлібів, і два бурдюки́ вина, і п'ятеро приготовлених з отари, і п'ять сеїв пряженого зе́рна, а сто — родзи́нок, та двісті — су́шених фіґ. І склала *це* на ослів.
19 І сказала вона до своїх слуг: ,,Ідіть передо мною, *а* я ось піду́ за вами".
20 І сталося, як вона їхала на ослі й спускалася в гірсько́му укритті, аж ось Давид та люди його сходять навпере́йми їй. І вона стрінула їх.
21 А Давид сказав: ,,Надармо ж пильнував я все, що належить тому *чоловікові* в пустині, і зо всього його нічого не пропало. Та він вернув мені злом за добро!
22 Так нехай зробить Бог Давидовим ворогам, і так нехай додасть, якщо я позоставлю до ра́нку зо всього належного йому *бодай* те, що мочиться до стіни!"[1]
23 А Авіґаїл побачила Давида, і поспішно зійшла з осла, і впала перед Давидом на обличчя своє, та й вклонилася до землі.
24 І впала вона до ніг йому та й сказала: ,,На мені самій, пане мій, ця провина! І дозволь говорити твоїй невільниці до ушей твоїх, а ти послухай слів своєї невільниці.
25 Нехай же пан мій не кладе свого серця на цього негідного чоловіка, на Навала, бо яке ім'я́ його, такий він: Нава́л[2] ім'я́ йому́, і глупо́та з ним! А я, невільниця твоя, не бачила хлопців мого пана, що ти посилав.

[1] Цебто пса.
[2] Навал — нерозумний, злий.

26 А тепер, мій пане, — *як*
живий Господь і *як* жива душа
твоя! — Господь стримає тебе,
щоб ти не ввійшов до *пролиття́*
крови, і щоб рука твоя не допо-
могла *в цьому* тобі! А тепер нехай
стануть, як Навал, вороги твої та
ті, що шукають зла на пана мого!
27 А оце дару́нок, якого при-
не́сла твоя невільниця своєму па-
нові, буде да́ний хлопцям, що слу-
жать моє́му панові.
28 Прости ж провину невільни-
ці своєї, бо конче зробить Господь
моєму панові вірний дім, бо пан
мій прова́дить ві́йни Господні, і
зло не буде зна́йдене в тобі за твоїх
днів.
29 І хоч повстане хто гнати те-
бе, і шукати твоєї душі, то буде
душа мого пана зв'я́зана у в'язці
живих із Господом, Богом твоїм, а
душу ворогів твоїх — нехай Він її
кине, *як* із пра́щі!
30 І станеться, коли Господь
зробить моєму панові все добре,
що говорив про тебе, і настано́вить
тебе володарем над Ізраїлем,
31 то це не буде тобі на споти-
ка́ння та на споку́су серця мого
пана, як коли б пролив ти надар-
мо кров, і пан мій пімстився сам.
А коли Господь зробить добро
моєму панові, то ти згадаєш про
свою невільницю!"
32 І сказав Давид до Авіґаїл:
,,Благослове́нний Господь, Бог Із-
раїлів, що послав тебе на це нав-
проти мене!
33 І благословенний розум твій,
і благословенна ти, що стримала
мене цього дня, щоб я не пішов на
пролиття́ крови, і щоб рука моя
не відімстила за мене.
34 Але — живий Господь, Бог Із-
раїлів, що стримав мене зробити
тобі зло, бо коли б ти була не по-
спішила, і не прийшла назустріч
мені, то до світла ра́нку Навалові
не зоставлено б *навіть* те, що
мочиться до стіни!"
35 І взяв Давид із руки її те, що
вона прине́сла йому, а їй сказав:
,,Іди з миром до свого дому! Ба-
чиш, — я послу́хався голосу твого,
і простив тобі!"
36 І прийшла Авіґаїл до На-
вала, аж ось у нього прийняття́ в
його домі, немов прийняття́ цар-
ське́! А Навалове серце було ве-
селе в ньому, і він був дуже
п'я́ний. І вона не розповіла́ йо-
му нічого, — ані малого, ані вели-
кого аж до світла ра́нку.
37 І сталося, вранці, коли На-
вал ви́тверезився, то жінка його
розповіла́ йому про цю справу. І
завмерло йому серце в його сере́-
дині, і він став, *як* камінь.
38 І сталося днів через десять, і
вра́зив Господь Навала, і той по-
мер.
39 І почув Давид, що Навал по-
мер, і сказав: ,,Благословенний
Господь, що розсудив справу об-
ра́зи моєї від Навала, а раба Свого
стримав від зла, — зло Навала
звернув Господь на його го́лову!"
І Давид послав, і говорив про
Авіґаїл, щоб узяти її собі за жінку.
40 І прийшли Давидові раби до
Авіґаїл на Карме́л, і промовляли
до неї, говорячи: ,,Давид послав
нас до тебе, щоб узяти тебе йому за
жінку".
41 А вона встала, і вклонилася
лицем до землі, та й сказала: ,,Ось
твоя служни́ця *готова стати* не-
вільницею, щоб мити но́ги рабів
пана мого!"
42 І Авіґаїл поспішно встала, і
сіла на осла, а п'ятеро служанок
її йшли при нога́х її. І пішла
вона за Давидовими посланця́ми,
та й стала йому за жінку.
43 А Ахіноам узяв Давид з Їз-
реелу, і вони обидві стали йому
за жінок

44 А Саул віддав дочкý свою Мелхóлу, Давидову жінку, Палтієві, Лаїшевому синові, що з Ґалліму.

Давид викрадає списа в Саула

26 І прийшли зіфéяни до Саула до Ґів'ї, говорячи: „Он Давид ховається на взгір'ях Гахіли навпроти Єшімону!"

2 І встав Саул, і зійшов у пустиню Зіф, а з ним три тисячі чоловіка, вибраних *із* Ізраїля, щоб шукати Давида в пустині Зіф.

3 І таборував Саул на згір'ї Гахіли, що навпроти Єшімону, на дорозі. А Давид пробувáв у пустині, і побачив, що Саул вийшов за ним до пустині.

4 І послав Давид підглядачів, і довідався, що Саул дійсно прийшов.

5 А Давид устав, і прийшов до місця, де таборувáв Саул. І Давид побачив те місце, де лежав Саул та Авнéр, син Нерів, керівни́к його вíйська. А Саул лежав у табóрі, а нарóд таборувáв навколо нього.

6 І звернувся Давид, і сказав до хіттéянина Ахімелеха та до Авішая, Церуєвого сина, Йоавого брата, говорячи: „Хто зійде зо мною до Саула до табóру?" І сказав Авішай: „Я зійдý з тобою!"

7 І прийшов Давид та Авішай до *Саýлового* народу вночі, аж ось Саул лежить, — спить у табóрі, а спис його встромлений у землю в приголíв'ї його, а Авнéр та народ лежать навколо нього.

8 І сказав Авішáй до Давида: „Сьогодні Бог видав твого ворога в руку твою, а тепер проколю́ я його списом *аж до* землі одним ударом, і не повторю́ йому!"

9 І сказав Давид до Авішáя: „Не губи його, бо хто простягав руку свою на Господнього помáзанця, і був невинний?"

10 І сказав Давид: „*Як* живий Господь, — тільки Господь урáзить його: або прийде день його — і він помре, або він піде на війнý і загине.

11 Борони мене, Господи, простягнути свою руку на Господнього помáзанця! А тепер візьми цього списа, що в приголíв'ї його, та горня́ води, і ходімо собі!"

12 І взяв Давид списа та горня́ води з Саулового приголів'я, та й пішли собі. І ніхто не бачив, і не знав, і не збудився, бо всі вони спали, бо на них упав сон *від* Господа.[1]

13 І перейшов Давид на той бік, і став здáлека на верхови́ні гори, *а* між ними — велика прóсторінь.

14 І крикнув Давид до народу та до Авнéра, Нерового сина, говорячи: „Чи ж не відповіси́, Авнéре?" А Авнéр відповів та сказав: „Хто ти, що кликав до царя?"

15 І сказав Давид до Авнера: „Чи ти не муж? І хто рівний тобі в Ізраїлі? І чому не пильнував ти свого пана, царя? Бо прихóдив один *із* народу, щоб погубити царя, твого пана.

16 Не добра це річ, що ти зробив! *Як* живий Господь, — ви повинні померти,[2] бо не пильнували ви пана свого, Господнього помáзанця! А тепер побач, де царів спис, та де горня́ води, що *були* в приголíв'ї його?"

17 І пізнав Саул Давидів голос, та й сказав: „Чи це твій голос, сину мій Дави́де?" А Давид сказав: „Мій голос, пане мій, цáрю!"

18 І *далі* сказав: „Нáщо то пан мій ганя́ється за своїм рабом? Бо щó я зробив, і яке зло в моїй руці?

[1] Господній сон — дуже міцний сон; пор. 1 М. 30. 8.
[2] В оригіналі „сини смерти" — гідні смерти.

19 А тепер нехай пан мій, цар,
послухає слів свого раба. Якщо
Господь намовив тебе проти мене,
то нехай це станеться запашною
жертвою, а якщо людські сини, —
прокля́ті вони перед Господнім
лицем, бо вони відігнали мене
сьогодні, щоб я не належав до
Господнього спа́дку, говорячи:
,,Іди, служи іншим богам!"
20 А тепер нехай не проллється
моя кров на землю перед Господ-
нім лицем, бо вийшов Ізраїлів
цар шукати однієї блохи, як же-
нуть куропа́тву в гора́х!"
21 І сказав Саул: ,,Прогрішив
я! Вернися, сину мій, Давиде, бо
не вчиню́ вже тобі зла за те, що
дороге́ було моє життя в оча́х
твоїх цього дня. Оце був я неро-
зумний, і дуже багато помиля́вся".
22 А Давид відповів та й ска-
зав: ,,Ось царів спис, — і нехай
при́йде один із слуг, і нехай його
візьме.
23 А Господь відпла́тить кож-
ному за його справедливість та
правду його, — що Господь дав
тебе сьогодні в руку *мою*, та я не
хотів підіймати своєї руки на
Господнього пома́занця.
24 І ось, — яке велике було
життя твоє цього дня в оча́х моїх,
таке велике нехай буде моє життя
в оча́х Господа, і нехай Він урятує
мене від усякого у́тиску!"
25 І сказав Саул до Давида:
,,Благослове́нний ти, сину мій Да-
виде! І ти дійсно зро́биш, і дійсно
зможеш ти!" І пішов Давид на
свою доро́гу, а Саул вернувся на
своє місце.

Давид у царя Ахіша

27 І сказав Давид у серці своїм:
,,Колись я попадуся в Сау-
лову руку. Нема мені ліпшого,
як, утікаючи, утечу́ до филис-
тимського кра́ю, — і відмовиться
від мене Саул, щоб шукати мене
вже по всій Ізраїлевій країні, і я
втечу́ від руки його".
2 І встав Давид, і перейшов він
та шість сотень чоловіка, що з
ним, до Ахіша, Маохового сина,
ґатського царя.
3 І осівся Давид з Ахішем у
Ґаті, він та люди його, кожен із
домом своїм, Давид та дві жінки
його: ізреелі́тка Ахіно́ан та Аві-
ґаїл, *колишня* жінка Нава́лова,
кармелі́тка.
4 І донесено Саулові, що Давид
утік до Ґату, і він більш уже не
шукав його.
5 А Давид сказав до Ахіша:
,,Якщо я знайшов милість в оча́х
твоїх, нехай дадуть мені місце в
одному з міст цієї землі, і нехай я
осяду там. І чого сидітиме раб
твій у місті твого царства ра́зом із
тобою?"
6 І дав йому Ахіш того дня
Ціклаґ, чому належить Ціклаґ
Юдиним царя́м аж до цього дня.
7 А число днів, що Давид сидів
на филистимській землі, було рік
та чотири місяці.
8 І схо́див Давид та люди його,
і напада́ли на Ґешуреянина, і на
Ґірзеянина, і на Амаликитянина,
бо вони ме́шканці цього кра́ю від-
віку, аж доти, як іти до Шуру, і аж
до єгипетського краю.
9 І побивав Давид той край, і не
лишав при житті ані чоловіка, ані
жінки, і забирав худобу дрібну́ та
худобу велику, і осли, і верблю́ди,
і одежу, — і вертався, і прихо́див
до Ахіша.
10 І питався Ахіш: ,,На ко́го
нападали ви сьогодні?" А Давид
казав: ,,На південь Юдин, і на
південь Єрахмеелеянина, і на пів-
день Кенеянина".
11 А Давид не лишав при житті
ані чоловіка, ані жінки, щоб при-
ве́сти до Ґату, говорячи: ,,Щоб не

донéсли на нас, кажучи: Так зробив Давид, і такий його звичай по всі дні, коли сидів на филистимській землі".

12 І вірив Ахіш Давидові, говорячи: „Справді обри́днув він своєму народові в Ізраїлі, і буде мені за вічного раба!"

Саул та дух Самуїлів

28 І сталося тими днями, і зібрали филистимляни свої військóві табóри, щоб воювати з Ізраїлем. І сказав Ахіш до Давида: „Щоб ти певно знав, що ви́йдеш зо мною в таборі, ти та люди твої".

2 І сказав Давид до Ахіша: „Томý *тепер* ти пізнáєш, щó зробить твій раб". А Ахіш сказав до Давида: „Тому то зроблю́ тебе сторожем моєї голови по всі дні".

3 А Самуїл *тоді* помер, і оплакував його ввесь Ізраїль, і поховали його в Рамі, у його місті. А Саул повиганя́в із Крáю ворожби́тів та віщунів.

4 І зібрáлися филисти́мляни, і прийшли, і таборувáли в Шунемі. А Саул зібрав усього Ізраїля, і таборувáли в Ґілбоа.

5 І побачив Саул филистимський тáбір та й злякався, і сильно затремтіло йому серце.

6 І питався Саул Господа, та не відповів йому Господь ані в снах, ані урíмом, ані пророками.

7 І сказав Саул до своїх рабів: „Пошукайте мені жінку ворожку, і я піду́ до неї, і запитаю її". І відповіли йому раби його: „Ось жінка ворожка, в Ен-Дорі".

8 І перебрався Саул, і надів іншу одежу, і пішов він та двоє людей з ним, і прийшли до тієї жінки вночі. А він сказав: „Поворожи́ мені, і виклич мені того́, кого скажу́ тобі".

9 А та жінка відповіла йому: „Ти ж знаєш, що зробив Саул, — що в Краю́ він вигубив ворожбитів та віщунів. І нáщо ти важиш на мою душу, щоб забити її?"

10 І Саул присягнув їй Господом, говорячи: „*Як* живий Господь, — не спіткає тебе вина за цю річ!"

11 І сказала та жінка: „Кого я ви́кличу тобі?" А він відказав: „Самуїла виклич мені".

12 І побачила та жінка Самуїла, та й крикнула сильним голосом! І сказала та жінка до Саула, говорячи: „Нащо ти обманив мене, — таж ти Саул!"

13 І сказав їй цар; „Не бійся! Але щó ти бачиш?" А та жінка відказала Саулові: „Я бачу *ніби* богів, що виходять із землі!"

14 І він їй сказав: „Який його вид?" А та відказала: „Виходить старий чоловік, зодя́гнений у довгу одежу". І Саул пізнав, що то Самуїл, і схилив *своє* обличчя до землі, та й уклонився.

15 І сказав Самуїл до Саула: „Нáщо ти непокóїш мене, мене викликаючи?" А Саул сказав: „Дуже тяжко мені, — филисти́мляни воюють зо мною, а Бог відступився від мене, і не відповідає мені вже ані через пророків, ані в снах. І покликав я тебе, щоб ти навчив мене, щó я маю робити".

16 І сказав Самуїл: „І нáщо ти питаєш мене, коли Господь відступився від тебе, і став із твоїм ворогом?

17 І Госпóдь зробив йому, як говорив був через мене, — Господь узяв царство з твоєї руки, і дав його твоєму ближньому, — Давидові.

18 Як ти не слухався Господнього голосу, і не виконав полум'яного гніву Його на Амалика, тому Господь зробив тобі цю річ цього дня.

19 І Госпо́дь віддав із тобою
також Ізраїля до руки филисти́м-
лян. А взавтра ти та сини твої
бу́дете ра́зом зо мною; також Ізра-
їлевого табо́ра віддасть Господь до
руки филисти́млян".
20 І Саул відразу повалився
на землю всім своїм зростом, —
сильно він злякався Самуїлових
слів, та й сили не було в ньому, бо
не їв він хліба цілий той день та
цілу ту ніч.
21 І підійшла́ та жінка до Саула
й побачила, що він дуже пригні-
чений. І сказала до нього: ,,Ось
невільниця твоя послухалася тво-
го голосу, — і наражи́ла життя
своє на небезпеку, бо я послуха-
лася слів твоїх, що ти говорив
мені.
22 А тепер ти послухай також
голосу своєї невільниці, — я по-
кладу́ перед тобою шматок хліба, а
ти з'їж і буде в тобі сила, коли
підеш дорогою".
23 А він відмовився й сказав:
,,Не буду їсти!" Та сильно про-
сили його слуги його та тая жінка,
— і він послухався їхнього голосу.
І звівся він із землі, і всівся на
ліжку.
24 А та жінка мала в домі го-
до́ване теля, — і поспішно зарі-
зала його. І взяла́ вона муки й
замісила, і спекла́ з того прісне́.
25 І прине́сла *те* перед Саула та
перед слуг його, — і вони їли.
Потім устали й пішли тієї ночі.

Филистимляни не взяли Давида на війну

29 І зібрали филисти́мляни всі
свої військá до Афеку, а Із-
раїль таборував в Аїні, що в Із-
реелі.
2 А филистимські князі перехо́-
дили за сотнями та за тисячами,
Давид же та люди його ішли на-
кінці ра́зом з Ахішем.
3 І казали филисти́мські князі:
,,Що́ це за евреї?" А Ахіш відка-
зав филистимським князя́м: ,,Таж
це Давид, раб Саула, Ізраїлевого
царя, що був зо мною певний час,
чи то роки, а я не знайшов у
ньому нічого *злого* від дня його
прихо́ду аж до дня цього."
4 І гнівалися на нього филис-
тимські князі. І сказали йому
филистимські князі: ,,Заверни то-
го́ чоловіка, і нехай він ве́рнеться
до свого місця, де ти призна́чив
йому, і нехай він не йде з нами на
війну, і не стане нам противником
на війні. І чим він може подо́ба-
тися своєму панові? Хіба голова-
ми цих людей?
5 Чи ж це не той Давид, що про
нього співали в танцях, говорячи:
,,Саул повбивав свої тисячі,
а Давид — десятки тисяч
свої!"
6 І покликав Ахіш Давида, і
сказав до нього: ,,*Як* живий Гос-
подь, — ти правдивий, і в моїх
оча́х добрий твій вихід та вхід
твій зо мною в табо́рі, бо я не зна-
йшов у тобі зла від дня прихо́ду
твого до мене аж до цього дня. Та
в оча́х князів ти не добрий.
7 А тепер вернися та йди в мирі,
і не зробиш зла в оча́х филистим-
ських князів".
8 А Давид сказав до Ахіша:
,,Що́ ж зробив я? І що́ ти зна-
йшов у своєму рабові від дня, коли
став я перед твоїм обли́ччям, аж до
цього дня, що я не ви́йду й не
буду воювати з ворогами мого па-
на, царя?"
9 І відповів Ахіш і сказав до
Давида: ,,Знаю я, що ти добрий в
оча́х моїх, немов Ангол Божий.
Та филистимські князі сказали:
Нехай не йде він із нами на війну́!
10 А тепер устань рано вранці
ти та раби пана твого, що при-
йшли з тобою. І повставайте рано

вранці, і як вам розсвіне́, ідіть!“
11 І встав рано вранці Давид та
люди його, щоб піти ра́нком *і*
вернутися до филистимського
кра́ю. А филисти́мляни пішли до
Ізраїля.

Напад амаликитян на Давидову осе́лю

30 І сталося, коли Давид та
люди його йшли до Ціклаґу,
третього дня, то амалики́тяни
вдерлися до півдня та до Ціклаґу,
— і побили Ціклаґ та спалили
його огнем.
2 І позабирали вони до неволі
жіно́к, що *були* в ньому, від ма-
ло́го аж до великого, нікого не
забили, але забрали, та й пішли
своєю дорогою.
3 І прийшов Давид та його лю-
ди до того міста, а воно спа́лене
огнем! А їхні жінки, та сини
їхні, та їхні до́чки — забрані в
неволю.
4 І підніс Давид та народ, що з
ним, свій голос, та й плакали, аж
поки не стало їм сили плакати.
5 І були взяті до неволі обидві
Давидові жінки́: їзреелі́тка Ахі-
ноам та Авіґаїл, *колишня* жінка
кармелітянина Навала.
6 І було Давидові дуже гірко,
бо народ говорив, щоб його вка-
менувати, бо засмутилася душа
всього народу, — кожен *обурився*
за синів своїх та за дочо́к своїх.
Та Давид зміцни́вся Господом,
Богом, своїм.
7 І сказав Давид до священика
Евіятара, Ахімеле́хового сина:
„Принеси до мене ефо́да!“ І
Евіята́р приніс ефода до Давида.
8 І запитав Давид Господа, го-
ворячи: „Чи мені гнатися за тією
ордою, чи дожену́ її?“ А Він від-
казав йому́: „Женися, бо конче
дожене́ш, і конче ви́зволиш“.
9 І пішов Давид, він та шість
сотень люда, що з ним, і вони
прийшли аж до потоку Бесор; а
відсталі спинилися.
10 І гнався Давид, він та чотири
сотні чоловіка. А двісті люда
спини́лися, бо були слабі, щоб
перейти потока Бесор.
11 І знайшли вони в полі єги́п-
тянина, і привели́ його до Давида,
і дали йому хліба, а він їв, і на-
поїли його водою.
12 І дали́ йому половину груд-
ки сушених фіґ та дві *в'язки* род-
зи́нок. І він з'їв, і вернувся
дух його до нього, бо він не їв
хліба та не пив води три дні та три
ночі.
13 І запитав його Давид: „Чий
ти та звідкіля́ ти?“ А той відка-
зав: „Я єгипетський юна́к, раб
амаликитянина. Та покинув мене
пан мій, бо я захворів три дні
тому.
14 Ми були вдерлися на пів-
день керетеїв, і на той, що Юдин,
та на південь Калева. А Ціклаґ
ми спалили огнем“.
15 І сказав йому Давид: „Чи не
заведеш мене до тієї орди?“ А
той відповів: „Присягни мені Бо-
гом, що не вб'єш мене, і що не
ви́даси мене в руку мого пана, то
спрова́джу тебе до тієї орди“.
16 І він спрова́див його, аж ось
— вони розпоро́шені по пове́рхні
всієї тієї землі, їдять та п'ють та
святкують з при́воду всієї тієї
великої здо́бичі, що вони набрали
з филистимського кра́ю та з Кра́ю
Юдиного.
17 І бив їх Давид від ранку аж
до вечора насту́пного дня, і не
втік із них ніхто, крім чотирьох-
сот чоловіка хлопців, що повсі-
да́ли на верблю́дів, і повтіка́ли.
18 І врятував Давид усе, що
позабирав був Амалик. І оби́дві
свої жінки Давид урятував.

19 І не пропало їм нічого: *усе*,
від малóго й аж до великого, і аж
до синів та дочóк, і від здóбичі, і
аж до всьóго, що ті взяли були
собі, — усе вернув Давид!
20 І взяв Давид усю худобу
дрібнý та худобу велику, а *ті, що*
йшли перед тією чередою, говори-
ли: „Це Давидова здóбич!"
21 Потóму прийшов Давид до
тих двохсот людей, що були слабі,
щоб іти за Давидом, і що їх він
лишив був при потоці Бесóр, а
вони повихóдили назýстріч Дави-
дові та назустріч народові, що з
ним. І підійшов Давид до наро-
ду, і запитався їх про мир.[1]
22 І стали говорити всі люди
злі та негідні з тих людей, що
ходи́ли з Давидом, та й сказали:
„Вони не ходили з нами, тому не
дамо їм зо здóбичі, що ми відняли,
бо кожному *дамо* тільки жінок
його та синів його, нехай відве-
дуть, і нехай ідуть!"
23 А Давид сказав: „Не робіть
так, браття мої, з тим, що дав нам
Господь, і пильнував нас, і дав
ордý, що йшла на нас, у нашу
руку.
24 А хто послухає вас у такій
речі? Бо яка частина того, хто
ходив до бóю, то така частина й
того, хто сидів при рéчах, — рівно
поділять".
25 І сталося від цього дня й
далі, і зробив він це за постанову
та за зви́чай для Ізраїля, *і він*
існýє аж до цього дня.
26 І прийшов Давид до Ціклá-
ґу, і послав зо здóбичі Юдиним
старши́м, при́ятелям своїм, гово-
рячи: „Оце вам подарок зо здóби-
чі Господніх ворогів", —
27 тим, що в Бет-Елі, і тим, що
в Рамóті півдéннім, і тим, що в
Яттері,

[1] Запитатися про мир — привітати, поздоровити.

28 і тим, що в Ароері, і тим,
що в Сіфмоті, і тим, що в Ештемоа,
29 і тим, що в Рахалі, і тим, що
в містáх Єрахмелеянина, і тим,
що в містах Кенéянина,
30 і тим, що в Хормі, і тим,
що в Бор-Ашані, і тим, що в
Атаху,
31 і тим, що в Хеврóні, і до
всіх тих місць, куди ходив Давид,
він та люди його.

Саулова смерть

31 А филисти́мляни воювали з
Ізраїлем. І побігли Ізраї-
леві мýжі перед филисти́мля-
нами, і падали трупами на горі
Ґілбоа.
2 І догнали филисти́мляни Сау-
ла та його синів. І повбивали
филисти́мляни Йонатана й Авіна-
дава та Малкі-Шуя, Саулових си-
нів.
3 І став бій тяжкий для Саула,
і його знайшли лýчники, — він
був дуже порáнений тими лýчни-
ками.
4 І сказав Саул до свого зброє-
нóші: „Витягни меча свого, і про-
бий мене ним, щоб не прийшли ці
необрізані, і не пробили мене, і не
знущáлися надо мною!" Та не
хотів зброєнóша, бо дуже боявся.
Тоді взяв Саул меча, — та й упав
на нього!
5 І побачив зброєноша, що по-
мер Саул, і впав і він на свого
меча, та й помер із ним.
6 І помер того дня Саул і троє
синів його та зброєноша, також
усі люди рáзом.
7 А ізрáїльтяни, що *мешкали* на
тім боці долини й на тім боці
Йордáну, коли побачили, що пов-
тікали ізрáїльтяни, і що померли
Саул та сини його, поки́дали
ті міста й повтікали, а филисти́-

мляни поприхо́дили й осілися в
них.
8 І сталося другого дня, і при-
йшли филисти́мляни, щоб пообди-
рати трупи, — та й знайшли Саула
та трьох синів його, що лежали
на горі Ґілбоа.
9 І вони стяли йому го́лову, і
поздира́ли збро́ю його, і послали в
филистимські краї навко́ло, щоб
сповістити в дома́х їхніх божків
та наро́дові.
10 І вони поклали зброю його в
домі Аста́рти, а тіло його прибили
на мурі Бет-Шану.
11 І почули ме́шканці ґілеад-
ського Явешу про те, що́ филис-
ти́мляни зробили Саулові,
12 і встали всі хоробрі, і йшли
всю ніч, і взяли́ Саулове тіло та
тіла синів його з муру Бет-Шану, і
прийшли до Явешу, та й спалили
їх там.
13 І взяли́ вони їхні кості, і
поховали під тамари́ском в Яве-
шу, та й по́стили сім день.

ДРУГА КНИГА
САМУЇЛОВА[1]

Давид оплакує Саулову смерть

1 І сталося по Сауловій смерті,
коли Давид вернувся, розбив-
ши Амали́ка, то він сидів у
Ціклáґу два дні.
2 І сталося третього дня, аж ось
прийшов чоловік із табо́ру від
Саула, — а одежа його роздерта, і
по́рох на його голові. І сталося,
як прийшов він до Давида, то
впав на зе́млю й поклони́вся.
3 І сказав йому Давид: „Звідки
це ти прихо́диш?“ А той відка-
зав: „Я втік з Ізра́їлевого та-
бо́ру“.
4 І сказав до нього Давид: „Що́
це сталося, — розкажи́ но мені!“
А той відказав: „Наро́д утік із
бо́ю, а також багато з народу
попа́дало й повмирало, і теж Саул
та син його Йонатáн померли“.
5 А Давид сказав юнако́ві, що
розповідав йому: „Як ти пізна́в,
що помер Саул та син його Йона-
та́н?“
6 І сказав той юна́к, що роз-
повідав йому: „Припа́дком натра-
пив я на горі Ґілбоа, — аж ось
Саул, настро́млений на списа сво-
го, а колесни́ці та їздці́ доганяють
його́.
7 І він оберну́вся до мене, і
побачив мене, та й покликав мене.
А я відповів: Ось я!
8 І сказав він до ме́не: Хто ти?
А я відказав йому́: Я амалики́тя-
нин.
9 І сказав він до мене: Стань
надо мною, та й убий мене, бо
схопи́в мене корч, а вся душа ще в
мені!
10 І став я при ньому, та й убив
його, бо я знав, що він не бу́де
живи́й по упадку сво́їм. І взяв
я вінця́, що на голові його, та
наплéчника, що на плечі його, і
приніс сюди до пана свого́“.
11 І схопи́вся Давид за одежі
свої, та й розде́р їх, і теж усі
люди, що *були* з ним.
12 І голоси́ли вони й плакали,
та по́стили аж до ве́чора за Саулом

[1] По-грецькому ця книга зветься Друга книга царів.

та за сином його Йонатаном, і за нарóдом Господнім та за Ізраїлевим домом, що попáдали від мечá.
13 І сказав Давид юнакóві, що розповідав йому: „Звідки ти?“ А той відказав: „Я син одного прихóдька, амаликитянина“.
14 І сказав йому Давид: „Як ти не побоявся простягти руку свою, щоб убити Господнього помáзанця?“
15 І покликав Давид одного з слуг *своїх* і сказав: „Підійди, — убий його!“ І той ударив його, і він помер.
16 І сказав до нього Давид: „Кров твоя на голові твоїй, бо уста твої посвідчили проти тебе, говóрячи: Я вбив Господнього помáзанця“.

Плач Давида над Саулом та Йонатаном (Пісня про лука)

17 І Давид заголосив за Саулом та за його сином Йонатáном такою жалóбною піснею,
18 та й сказав навчити Юдиних синів *пісні* про лука. Ось вона написана в книзі Праведного:
19 „О пишнóто Ізраїлева, побита *із лука* на згір'ях своїх,
ой попáдали лицарі!
20 Не розказуйте в Ґаті *про це*, не сповіщайте на вýлицях Ашкалóну,
щоб не тішилися филистимлянські дóчки,
щоб не раділи дóчки необрізаних!
21 Ґілбоáвські гори, — щоб на вас не булó ні роси, ні дощý,
ані пóля *для жертви* принéсення!
Бо сплямлений там щит хоробрих,
щит Саулів, як ніби оливою він не помáзаний!
22 Від крови забитих, від лóю хоробрих
не відривáвся був лук Йонатанів,
і не вертáвся меч Саулів напóрожньо!
23 Саул та Йонатáн, ці улюблені й милі
за свойóго життя, — і в смерті своїй нерозлýчні,
прудкіші були від орлів та сильніші від лéвів!
24 Дóчки Ізрáїлеві, — за Саулом заплáчте,
що вас зодягав у багряницю з прикрáсами,
що оздóблював золотом вашу одéжу!
25 Ой, попáдали лицарі посеред бóю!
Йонатáн на пагірках твоїх *ось* забитий!
26 Скорблю[1] по тобі, Йонатáне, мій брате!
Ти для мене був вéльми улюблений, —
кохáння твоє розкішніше для мене було
від кохáння жінóчого!
27 Ой, попáдали лицарі,
і загинула зброя військóва!“

Поразка Саулових прихильників

2 І сталося потóму, і запитáвся Давид Господа, говорячи: „Чи йти мені в одне з Юдиних міст?“ А Господь відказав йому: „Іди!“ І сказав Давид: „Куди я піду?“ А Він відказав: „У Хеврóн!“
2 І ввійшов туди Давид, а також дві жінки його: їзреелітка Ахінóам та Авіґаїл, *колишня* жінка кармелянина Навáла.
3 І людей своїх, що *були* з ним, привів Давид кожного та дім його, і вони осілися по хеврóнських містáх.

[1] В ориґіналі car li — тісно мені, звичайний гебраїзм: сумно, скорботно мені.

4 І посхóдилися Юдині мýжі, і
помáзали там Давида царем над
Юдиним домом. А Давидові роз-
повілú, кажучи: „Люди ґілеáд-
ського Явéшу поховáли Саула“.
5 І послав Давид людей до ґі-
леáдського Явéшу, і сказав до них:
„Благословéнні ви для Господа,
що зробили цю милість із своїм
паном, із Саулом, та поховáли йо-
гó!
6 А тепер нехай Господь зрó-
бить вам милість та правду, і я
теж зроблю́ вам те добро за те, що
ви зробúли цю річ.
7 А тепер нехай зміцняться ва-
ші руки, і бýдьте мужні, бо помер
пан ваш Саул, а також Юдин дім
помáзав мене царем над собою“.
8 А Авнéр,[1] Нéрів син, провід-
нúк Саулового війська, узяв Іш-
Бóшета, Саулового сина, та й при-
вів його до Маханаїму.
9 І він настановúв його царем
над Ґілеадом, і над Ашурéянином,
і над Їзреéлем, і над Єфремом, і
над Веніямином, і над усім Із-
раїлем.
10 Іш-Бóшет, Саулів син, *був*
віку сорокá літ, коли зацарювáв
над Ізраїлем, і царювáв два роки,
— тільки дім Юди був за Давидом.
11 А число днів,[2] що Давид був
царем у Хеврóні над Юдиним до-
мом, — сім літ і шість місяців.
12 І вийшов Авнéр, Нерів син,
та слýги Іш-Бóшета, Саулового
сина, з Маханаїму до Ґів'ону.
13 А Йоáв, син Церуї, та Дави-
дові слýги вийшли й зустріли їх
рáзом при ґів'онському стáві. І
засіли вони — ті з того бóку ставу,
а ті з цього боку стáву.
14 І сказав Авнéр до Йоава:
„Нехай встануть ці юнакú, і по-
бáвляться перед нами!“ І сказав
Йоáв: „Нехай встануть“.

15 І встали, і перейшлú в числі
дванадцятú для Веніямина та для
Іш-Бошета, Саулового сина, та
дванадцять із Давидових слуг.
16 І схопúли один óдного за
гóлову, та й *всадили* свого мечá до
бóку один óдного, — і попадали
рáзом. І назвали *ім'я* тому міс-
цю: Хелкат-Гаццурім,[1] що в Ґі-
в'óні.
17 І знявся того дня дуже жор-
стóкий бій, і був побитий Авнéр та
Ізраїлеві люди Давидовими слý-
гами.
18 І були там три сини Церуї:
Йоав, і Авішай, і Асаїл. А Асаїл
був легкúй в ногáх своїх, як польо-
вá та газéля.
19 І гнався Асаїл за Авнером, і
не збочував, ані правóруч, ані лі-
вóруч із *погоні* за Авнером.
20 І обернýвся Авнéр позад себе
й сказав: „Чи це ти, Асаїле?“ А
той відказав: „Я“.
21 І сказав йому Авнéр: „Збоч
собі на правицю свою чи на лівицю
свою, і схопú собі одного із слуг, і
візьмú собі зброю його“. Та не
хотів Асаїл спинúти погóні за ним.
22 А Авнер знов говорив до
Асаїла: „Спинися в *гонитві* за
мною! Нáщо я вб'ю тебé? І як
зведý я обличчя своє до брата тво-
гó Йоáва?“
23 А той відмóвився спинúтися.
І вдарив його Авнер заднім кінцéм
списа в живіт, — і спис вийшов
іззáду його! І впав він там, і
помер на місці. І сталося, —
кожен, хто прихóдив до того міс-
ця, де впав Асаїл та помер, то
спинявся.
24 І гналися Йоав та Авішай за
Авнером. І сонце зайшло, а вони
прийшли до згір'я Амма, що нав-
проти Ґіаху, на дорозі до Ґів'óн-
ської пустині.

[1] Гебр. Av'ner, гр. 'Αβεννήρ, церк. слов. Авенір.
[2] Днів — це часу.

[1] Хелкат-Гаццурім (Гаццарім) — ділянка ворогів.

25 І зібралися Веніями́нові сини при Авнері, і склали один відділ, та й спини́лися на верхів'ї одно́го взгір'я.

26 І кликнув Авнер до Йоава й сказав: „Чи за́вжди меч буде жерти? Чи ти не знаєш, що гірко́та бу́де наоста́нку? І аж доки ти не скажеш наро́дові спини́тися в *гонитві* за своїми брата́ми?"

27 А Йоав відказав: „*Як* живий Бог,[1] — коли б ти не сказав був *іншого*, то ще від ра́нку наро́д був би перестав гнатися за братом своїм".

28 І засурми́в Йоав у сурму́, і спини́вся ввесь наро́д, і не гналися вже за Ізраїлем, і більше вже не воюва́ли.

29 А Авне́р та люди його йшли сте́пом усю ту ніч, і перейшли Йорда́н, і пройшли ввесь Бітро́н, і прийшли до Махана́їму.

30 І Йоав вернувся з *погоні* за Авнером, і зібрав увесь наро́д, і забра́кло з Давидових слуг дев'ятнадцяти́ чоловіка та Асаїла.

31 А Давидові слу́ги побили з Веніямина та з людей Авнера, — три сотні й шістдеся́т чоловіка, що померли.

32 І ви́несли Асаїла, і поховали його в гро́бі батька його́, що в Віфлеємі. І йшли цілу ніч Йоав та люди його, а розсвіло́ їм у Хевро́ні.

Смерть Авнера

3 І була́ довга та війна́ між домом Сауловим та між домом Давидовим. А Давид усе зміцнювався, а Саулів дім усе сла́бнув.

2 І в Хевро́ні народи́лися Давидові сини, — і був його пе́рвісток Амно́н, від їзреелі́тки Ахіно́ам;

3 а другий *син* його — Кіл'а́в від Авіґа́їл, *колишньої* жінки кармеля́нина Навала; а третій Авесало́м, син Маахи, дочки Талмая, царя ґешурського;

4 а четвертий — Адо́нійя, син Хаґґіт, а п'ятий — Шефатія, син Авітал,

5 а шостий — Їтреам, від Еґли, Давидової жінки, — оці народи́лися Давидові в Хевро́ні.

6 І сталося, коли була́ війна між домом Сауловим та домом Давидовим, то Авне́р тримався Саулового до́му.

7 І мав Саул нало́жницю, а ім'я́ їй Ріцпа, дочка Айї. І сказав *Іш-Бошет* до Авнера: „Чого ти прийшов до нало́жниці батька мого?"

8 І дуже запалився Авне́рові *гнів* на слова Іш-Бошетові, і він сказав: „Чи я псяча юдська голова́? Сьогодні я роблю́ ласку домові твого батька Саула, його брата́м та його прия́телям, і не відда́в тебе в Дави́дову руку, а ти сього́дні згадав на мені гріх цієї жінки?

9 Нехай так зро́бить Бог Авне́рові, і нехай ще дода́сть йому, якщо я не зроблю́ Давидові так, як Господь присягну́в був йому,

10 щоб перене́сти ца́рство від Саулового дому, і щоб поставити Давидів трон над Ізраїлем та над Юдою від Дану й аж до Беер-Шеви".

11 І той не міг уже відповіда́ти Авнерові *ані* сло́ва, бо боявся його.

12 І послав Авне́р замість себе послів до Давида сказати: „Чия *це* земля?" *І ще* сказати: „Склади́ ж свою умову зо мною, і ось рука моя *буде* з тобою, щоб приверну́ти до тебе всього Ізраїля".

13 А *Давид* відказав: „Добре, я складу́ з тобою умову! Тільки одніє речі я жада́ю від тебе, а саме: ти не побачиш обли́ччя мого, якщо

[1] „Як живий Бог" чи „як живий Господь" — частий гебраїзм присяги, замість: клянуся, що . . .

ти не приведе́ш Мелхи́, Сау́лової
дочки́, коли ти при́йдеш побачити
мене''.
14 І послав Давид послів до Іш-
Бо́шета, Саулового сина, говоря-
чи: ,,Віддай жінку мою Мелху́,
яку я заручи́в був собі за сотню
крайніх плотів филисти́мських''.
15 І послав Іш-Бошет, і взяв її
від *її* чоловіка, від Палтіїла, сина
Лаїша.
16 І пішов з нею чоловік її, і все
плакав за нею аж до Бахуріму. І
сказав до нього Авнер: ,,Іди, вер-
ни́ся!'' І той вернувся.
17 А Авне́рове слово з Ізраїле-
вими старши́ми було таке: ,,Ви
вже давно бажаєте *мати* Давида
царем над собою.
18 А тепер зробіть *це*, бо Гос-
подь сказав був до Давида, гово-
рячи: ,,Рукою Мого раба Давида
Я спасу́ наро́д Мій, Ізраїля, від
руки филисти́млян та від руки
всіх ворогів його''.
19 І говорив Авне́р також до
ушей Веніями́нових. І також пі-
шов Авнер говорити до ушей Да-
видових у Хевро́ні, — усе, що
добре в оча́х Ізраїля та в оча́х
усього дому Веніяминового.
20 І прийшов Авнер до Давида
до Хевро́ну, а з ним двадцятеро
люда. І Давид зробив прийняття́
Авне́рові та лю́дям, що з ним.
21 І сказав Авнер до Давида:
,,Нехай я встану й піду́, і приведу́
до пана, царя мого, усього Із-
раїля, а вони складу́ть із тобою
умову, і ти будеш царюва́ти над
усім, чого бу́де жадати душа
твоя''. І відпустив Давид Авне́-
ра, і він пішов із ми́ром.
22 Аж ось прийшли слу́ги Да-
видові та Йоав із похо́ду, і при-
не́сли з собою велику здо́бич. А
Авнера не було з Давидом у Хевро-
ні, бо він відпустив його, і той
пішов із миром.
23 А Йоав та все ві́йсько, що
було з ним, прийшли. І розпові-
ли́ Йоаву, говорячи: ,,Прихо́див
Авнер, син Нерів, до царя, а він
відпустив його, — і той пішов із
миром''.
24 І прийшов Йоав до царя та й
сказав: ,,Що́ ти зробив? Ось при-
хо́див до тебе Авнер, — на́що ти
відпустив його, і він відійшов?
25 Ти знаєш Авнера, Нерового
сина, — він прихо́див, щоб на-
мовити тебе та щоб ви́відати твій
вихід та вхід твій, і щоб ви́відати
все, що́ ти робиш''.
26 І вийшов Йоав від Давида, і
послав посланців за Авнером, і
вони заверну́ли його з Бор-Гас-
сіри,[1] а Давид *про те* не знав.
27 І вернувся Авнер до Хевро́-
ну, а Йоав відвів його в сере́дину
брами, щоб поговорити з ним таєм-
но, та й ударив його там у живіт,
— і той помер за кров брата його
Асаїла.
28 А по́тім почув про *це* Давид
і сказав: ,,Невинний я та ца́рство
моє перед Го́сподом аж навіки в
крові Авнера, Нерового сина.
29 Нехай вона спаде́ на го́лову
Йоава та на ввесь дім його батька!
І нехай не перестає[2] в Йоавовому
домі течи́вий, і прокаже́ний,
і той, хто опирається на кия, і
хто падає від меча, і хто не має
хліба!''
30 А Йоав та брат його Авішай
убили Авне́ра за те, що він забив
їхнього брата Асаїла в Ґів'оні в
бою.
31 І сказав Давид до Йоава та
до всього наро́ду, що *був* з ним:
,,Роздеріть вашу оде́жу, і опере-
жіться вере́тищем, та й голосіть за
Авнером!'' А цар Давид ішов за
ма́рами.

[1] Бор — яма, цистерна на воду.
[2] В ориґіналі: ve al jikkaret — і нехай не буде витятий з Йоавового дому.

32 І поховáли Авнера в Хевро́ні, а цар підніс свій голос та й плакав над Авне́ровим гробом, і плакав увесь наро́д.

33 І заспівав цар жало́бну пісню над Авнером та й сказав:

„Чи Авне́р мав загинути смертю негідного?

34 Твої ру́ки *були* не пов'язані,

не забиті булú твої но́ги в кайдáни, —

ти впав, як від непрáведних пáдають!"

І ввесь народ ще більше плакав над ним.

35 І прийшов увесь народ, щоб намо́вити Давида покріпúтися хлібом ще того дня, та присягну́в Давид, говорячи: „Нехай так зробить мені Бог, і нехай ще додасть, якщо я перед зáходом сонця скушту́ю хліба або чогобу́дь!"

36 А ввесь наро́д довідався *про це*, і *це* було добре в їхніх очáх, як *і* все, що́ робив цар, *було* добре в очáх усього наро́ду.

37 І того дня довідалися ввесь народ та ввесь Ізраїль, що *то* не було́ від царя, щоб забити Авнера, сина Нерового.

38 І сказав цар своїм слу́гам: „Ото ж знайте, що вождь та великий муж упав цього дня!

39 А я сьогодні слабúй, хоч помáзаний цар, а ті люди, сини Церуї, сильніші від мене. Нехай відплатить Господь злочúнцеві за його зло!"

Убивство Саулового сина Іш-Бошета

4 І почув Саулів син, що помер Авне́р у Хевро́ні, — і опустилися ру́ки його, а ввесь Ізраїль збенте́жився.

2 А Саулів син мав двох му́жів, керівників відділів, — ім'я́ одно́му Баана, а ім'я́ дру́гому Рехав, сини беєротянина Ріммона, з Веніяминових синів, бо й Беєрот залíчений був на Веніямина.

3 Та повтікали беєротяни до Ґіттаїму, і ме́шкали там прихо́дьками, *і так є* аж до цього дня.

4 А Йонатан, Саулів син, мав кульгáвого сина; він був віку п'яти літ, коли прийшла звістка про Саула та Йонатана з Їзреелу. А нянька його не́сла його й утікала; і сталося, коли вона поспішно втікала, то він упав й окривів. А ім'я́ його Мефіво́шет.

5 І пішли сини беєротянина Ріммона, Рехав та Баана, і ввійшли, як *була* денна спеко́та, до Іш-Бошетового дому, — а він лежав у півде́нному спочúнку.[1]

6 І ото ввійшли вони аж до сере́дини дому, *ніби* взяти пшениці, та й удáрили його в живіт. І Рехав та брат його Баана втеклú.

7 Отож, увійшли вони до дому, а він лежить на ліжку своїм у своїй спáльні, — і вони вдáрили його, і вбили його, і знялú йому го́лову. І взялú вони його голову, і йшли степово́ю дорогою всю ніч.

8 І принéсли вони Іш-Бошетову голову до Давида в Хевро́н, та й сказали царе́ві: „Оце головá Іш-Бошета, Саулового сина, твого ворога, що шукав був твоєї душі.[2] І дав Господь цього дня панові моє́му, цареві, пімсту над Саулом та над насінням його".

9 І відповів Давид Рехáвові та братові його Баані, синам беєротянина Ріммона, і сказав їм: „*Як* живий Господь, що визволив душу мою від усякого утиску,

10 коли того, хто розповів мені, кажучи: Ось помер Саул, — а він був в очáх своїх, *як приємний* вісник, — я схопúв його, і вбив

[1] В оригіналі: а він лежав полудневе лежання.
[2] Шукати душі — чигати на життя.

його в Ціклаґу, замість дати йому
нагоро́ду за звістку,
11 тим більше, коли люди не-
справедли́ві вбили справедли́вого
чоловіка в домі його́ на посте́лі
його! А тепер чи я не пошука́ю
його кро́ви з вашої руки, і не
ви́гублю вас із Кра́ю?“
12 І Давид наказав слу́гам, —
і вони вбили їх, і відрубали їх-
ні ру́ки та їхні но́ги, та й повісили
над ста́вом у Хевро́ні. А Їш-Бо-
шетову го́лову взяли й поховали в
Авнеровім гробі в Хевроні.

Давид осідає в Єрусалимі на Сіоні

5 І посхо́дилися всі Ізраїлеві
племе́на до Давида в Хевро́н
та й сказали йому: „Оце ми кість
твоя́ та тіло твоє́ ми!
2 І давніш, коли Саул був царем
над нами, ти водив Ізраїля на війну
і приво́див назад. І Господь тобі
сказав: Ти будеш пасти́ наро́да
Мого́, Ізра́їля, і ти бу́деш волода-
рем над Ізраїлем“.
3 І прийшли всі Ізра́їлеві стар-
ші́ в Хевро́н, а цар Давид склав
із ними умову в Хевро́ні перед
Господнім лицем. І пома́зали во-
ни Давида царем над Ізра́їлем.
4 Давид був віку тридцяти́ літ,
коли став царюва́ти, *і* сорок літ
царюва́в він.
5 У Хевро́ні царював він над
Юдою сім літ і шість місяців, а в
Єрусалимі царював тридцять і три
роки над усім Ізраїлем та Юдою.
6 І пішов цар та люди його до
Єрусалиму на Євусе́янина, ме́ш-
канця того Кра́ю. А той сказав
Давидові, говорячи: „Ти не вві́-
йдеш сюди, хіба́ повиганя́єш слі-
пих та кривих!“ А це значить:
Давид *ніко́ли* не ввійде сюди!
7 Та Давид здобу́в тверди́ню
Сіон, — він *став* Дави́довим Мі-
стом.
8 І сказав Давид того дня: „Ко-
жен, хто заб'є євусе́янина, нехай
скине до кана́лу, *а з ним* і кривих
та сліпих“, зненави́джених для
Давидової душі. Тому говорять:
„Сліпий та кривий не ввійде до
дому!“
9 І осівся Давид у тверди́ні, і
назвав *ім'я* їй: Давидове Місто. І
будува́в Давид навко́ло від Мілло
й усере́дині.
10 І Давид ставав усе більшим,
а Госпо́дь, Бог Саваот, *був* із ним.
11 І послав Хіра́м, цар ти́р-
ський, послів до Давида, та ке́дро-
вого де́рева, і теслів, і каменярів
для стін, і вони збудували дім для
Давида.
12 І пересві́дчився Давид, що
Господь поставив його міцно ца-
рем над Ізраїлем, і що Він підніс
царство його ради наро́ду Свого
Ізраїля.
13 А Давид узяв ще нало́жниць
та жіно́к з Єрусалиму по ви́ході
його з Хеврону, — і народи́лися
Давидові ще сини та до́чки.
14 А оце імена́ народжених йо-
му в Єрусалимі: Шаммуа, і Шовав,
і Натан, і Соломон,
15 і Ївхар, і Елішуа, і Нафеґ, і
Яфіа,
16 і Елішама, і Еліяда, і Елі-
фалет.

Давид побиває филистимлян

17 І почули филисти́мляни, що
Давида пома́зали царем над Із-
раїлем, і вийшли всі филисти́м-
ляни, щоб шукати Давида. І Да-
вид почув *про це*, і зійшов до
тверди́ні.
18 А филисти́мляни прийшли та
розташува́лися в долині Рефаїм.
19 А Давид запитався Господа,
говорячи: „Чи вихо́дити мені про-
ти филисти́млян? Чи даси́ їх у
мою руку?“ І Господь відказав

до Давида: ,,Виходь, бо справді
дам филисти́млян у руку твою!“
20 І прийшов Давид до Баал-
Пераціму. І побив їх там Давид та
й сказав: ,,Господь розірва́в воро-
гів моїх передо мною, як розри-
ва́ють во́ди“. Тому́ він назвав
ім'я́ тому місцю: Баал-Перацім.[1]
21 І вони полиши́ли там своїх
божків, а їх забрав Давид та люди
його.
22 А филисти́мляни зно́ву при-
йшли та розташува́лися в долині
Рефаїм.
23 І запита́вся Давид Господа,
а Він сказав: ,,Не виходь, —
оточи́ *їх* з-поза́ду, і прийди́ до них
від бальза́мового ліска́.
24 І станеться, коли ти почуєш
ше́лест кро́ку на верховіттях баль-
за́мового ліска́, тоді поспішися,
бо то тоді вийшов Господь перед
тобою, щоб побити филистимський
та́бір“.
25 І Давид зробив так, як на-
казав йому Господь, — і він побив
филисти́млян від Ґеви аж туди,
кудою йти до Ґезера.

Перенесення Божого ковчега на Сіон

6 А Давид зно́ву зібрав ви́бране
військо в Ізраїлі, тридцять ти-
сяч.
2 І встав та й пішов Давид та
ввесь наро́д, що *був* з ним з Юди-
ного Баалу, щоб ви́нести звідти
Божого ковче́га, що над ним кли́-
четься Ім'я́, — Ім'я́ Господа Са-
ваóта, що замешкує *на* херуви́мах.
3 І вони поста́вили Божого ков-
чега на ново́го во́за, і винесли його
з Авінадавового дому, що в Ґів'ї.
А Узза та Ахйо, сини Авінадавові,
прова́дили того ново́го во́за.
4 І не́сли його з Авінадавового
дому, що в Ґів'ї, *і йшли* з ковчегом

[1] Баал-Перацім — господар проривів.

Божим, а Ахйо йшов перед ков-
чегом.
5 А Давид та ввесь Ізраїлів дім
грали перед Божим лицем усією
силою та пісня́ми, і на ци́трах, і на
а́рфах, і на бу́бнах, на гу́слах, і на
цимба́лах.
6 І прийшли вони аж до Ґорен-
Нахону, а Узза простяг *руку* до
Божого ковчегу, і схопи́в його́, бо
зноровилась була́ худо́ба.
7 І запали́вся Господній гнів на
Уззу, — і Бог ура́зив його там за
цю провину. І він помер там при
Божому ковчезі.
8 І запалився Давидів *гнів* за
те, що Господь покарав[1] Уззу, і він
назвав *ім'я* тому місцю: Перец-
Узза,[2] *і так воно зветься* аж до
цього дня.
9 І Давид злякався Господа то-
го дня та й сказав: ,,Як увійде до
ме́не Господній ковчег?“
10 І не хотів Давид перено́сити
Господнього ковчега до себе, до
Давидового Міста, а скерува́в йо-
го Давид до дому ґатянина Овед-
Едома.
11 І пробува́в Господній ков-
чег у домі ґатянина Овед-Едома
три місяці, і Господь поблаго-
слови́в Овед-Едома та ввесь його
дім.
12 І доне́сено цареві Давидові,
говорячи: ,,Господь поблагосло-
ви́в дім Овед-Едома та все, що
його, ради ковчегу Божого“. І
пішов Давид, і виніс Божого ков-
чега з дому Овед-Едома до Дави-
дового Міста з радістю.
13 І сталося, коли ті, хто ніс
Господнього ковчега, ступали
шість кроків, то він прино́сив у
жертву вола та відгодо́вану штуку
худоби.
14 А Давид танцював перед Гос-
поднім лицем зо всієї сили. І

[1] В оригіналі: ,,зробив вилім в Уззі“.
[2] Перец-Узза — дірка, вилім Уззи.

Давид був оперéзаний лляни́м ефó-
дом.
15 І Давид та ввесь Ізраїлів
дім нéсли Господнього ковчега з
óкриком та з сурмленням сурми́.
16 І сталося, коли Господній
ковчег увійшов до Давидового Мі-
ста, то Мелхóла, Саулова дочка,
виглядала через вікно, і побачила
царя Давида, що танцювáв та
скакав перед Господнім лицем. І
вона погорди́ла ним у серці своє-
му.
17 І принéсли Господнього ков-
чега, і поставили його на місці
його серед намéту, що для нього
постáвив Давид. І приніс Давид
цілопáлення перед Господнім ли-
цем та жертву мирну.
18 А коли Давид скінчи́в при-
нóсити цілопáлення та мирні жерт-
ви, то він поблагослови́в народ
Іменем Господа Саваота.
19 І він роздав для всього на-
рóду, для всього Ізраїлевого нá-
товпу, від чоловіка й аж до жінки,
для кожного по однóму буханцéві
хліба, по одному кавáлкові печé-
ного м'яса та по одному виноград-
ному калачéві. І пішов увесь на-
рóд кожен до дому свогó.
20 І вернувся Давид, щоб по-
благословити свій дім. І вийшла
Мелхóла, Саулова дочка, навпроти
Давида й сказала: ,,Який славний
був сьогодні Ізраїлів цар, що об-
нажáвся сьогодні на очáх невіль-
ниць своїх рабів, як обнажується
який з пустунів!"
21 І сказав Давид до Мелхоли:
,,Перед лицем Господа, що вибрав
мене над твого батька та над увесь
дім його, і наказав мені бути воло-
дарем над Господнім нарóдом, над
Ізраїлем, — буду весели́тися пе-
ред Господнім лицем!
22 І коли я бýду погóрджений
ще більш від того, і буду низьки́й
у своїх очáх, то при невільницях,
що ти говорила, — *і* при них я
буду шанований!"
23 І в Мелхоли, Саулової доч-
ки́, — *по цьóму* не було їй дитини
аж до дня смерти її.

Божа обітниця Давидові

7 І сталося, коли цар осів у
своєму домі, а Госпóдь дав
йому відпочи́нути від усіх ворогів
його навколо,
2 то цар сказав до пророка На-
тáна: ,,Подивися, — я сиджý в
кéдровому домі, а Божий ковчег
знахóдиться під завíсою!"
3 І сказав Натáн до царя: ,,Усе,
що в серці твоїм, іди *й* зроби, бо
Госпóдь з тобою".
4 І сталося тієї ночі, і було Гос-
поднє слово до Натáна, кажучи:
5 ,,Іди й скажеш до раба Мого,
до Давида: Так сказав Господь:
Чи ти збудуєш Мені дім на Моє
пробувáння?
6 Бо Я не пробувáв у домі від
дня ви́ведення Мого Ізраїлевих
синів з Єгипту й аж до цього дня,
але ходив у наметі та в шатрі.
7 Скрізь, де ходив Я поміж Із-
раїлевими синáми, чи промовив Я
хоч слово з яким із Ізраїлевих
племéн, якому наказав Я пасти́
нарóда Мого, Ізраїля, говорячи:
Чому не збудувáли ви Мені кéдро-
вого дому?
8 А тепер так скажеш Моєму
рабові Давидові: Так сказав Гос-
подь Саваот: Я взяв тебе з пасо-
ви́ська, як ходив ти за отарою,
щоб ти став володарем над наро-
дом Моїм, над Ізраїлем.
9 І був Я з тобою в усьому, де
ти ходив, і ви́губив Я всіх ворогів
твоїх з-перед тебе, і зробив тобі
велике ім'я́, як ім'я́ великих на
землі.
10 І встановив Я місце для на-
рóду Мого, для Ізраїля, і він про-
бувáтиме на своєму місці, і не

буде вже непоко́єний, і кривдники
не будуть більше гноби́ти його, як
перед тим.
11 А від того дня, як Я настано-
ви́в суддів над народом Моїм,
Ізраїлем, то Я дав тобі мир від
усіх ворогів твоїх. І Господь об'я-
вляє тобі, що Господь побуду́є
тобі дім.
12 Коли ви́повняться твої дні, і
ти ляжеш із своїми батьками, то
Я поста́влю по тобі насіння твоє,
що вийде з утро́би твоєї, і зміцню́
його царство.
13 Він збуду́є дім для Іме́ння
Мого́, а Я зміцню́ престо́ла його
царства навіки.
14 Я буду йому за Батька, а
він буде Мені за сина. Коли він
скри́вить *дорогу свою*, то Я пока-
раю його лю́дською па́лицею та
пора́зами лю́дських синів.
15 Та ми́лість Моя не відхи-
литься від нього, як відхилив Я *її*
від Саула, якого Я відкинув перед
Тобою.
16 І буде певним твій дім та
царство твоє аж навіки перед то-
бою. Престол твій бу́де міцно
стояти аж навіки!"
17 Як усі ці слова́, як усе це
видіння, — так говорив Ната́н до
Давида.

Давидова молитва

18 Тоді прийшов цар Давид, і
сів перед Господнім лицем та й
сказав: „Хто я, Господи Боже, і
що́ мій дім, що Ти привів мене аж
сюди?
19 Та й це ще було мале́ в
оча́х Твоїх, Господи Боже, і Ти
говорив також про Свого раба
в будуччині. А це за зако́ном
лю́дським, Господи Боже!
20 І що́ ще більше говори́тиме
Давид Тобі? Та Ти знаєш Свого
раба́, Господи Боже!
21 Ради сло́ва Свого та за сер-
цем Своїм Ти зробив усю цю
вели́чність, звіща́ючи *це* Своєму
рабо́ві.
22 Тому Ти великий, Господи
Боже, бо немає *такого*, як Ти, і
немає Бога, окрім Тебе, згідно з
усім, що ми чули своїми уши́ма.
23 А який є *ще* один люд на
землі, як Твій народ, Ізраїль,
щоб Бог приходив ви́купити його
Собі за наро́д, і щоб установити
йому *Своє́* Іме́ння, — і щоб учинити
вам цю вели́чність, — та страшні
речі для Свого Кра́ю ради наро́ду
Свого, якого ви́купив Собі з
Єгипту, *від* людей та *від* богів його?
24 І Ти зміцни́в Собі народ
Свій, Ізраїля, — Собі за наро́д
аж навіки, і Ти, Господи, став для
них за Бога.
25 А тепер, Господи Боже, за-
тверди аж навіки те слово, що
Ти говорив про Свого раба та
про дім його, і вчини, як Ти гово-
ри́в!
26 Нехай буде великим Ім'я́
Твоє аж навіки, щоб говорити:
Госпо́дь Савао́т — Бог над Із-
раїлем! А дім Твого раба Давида
буде міцно стояти перед лицем
Твоїм!
27 Бо Ти, Го́споди Савао́те,
Боже Ізра́їлів, об'яви́в Своєму ра-
бові, говорячи: Збуду́ю тобі дім,
тому́ раб Твій здобу́вся на від-
ва́гу помолитися до Тебе цією мо-
литвою!
28 А тепер, Господи Боже, Ти
— Той Бог, а слова́ Твої будуть
правдою, і Ти говорив Своєму ра-
бові це добро.
29 А тепер зволь поблагосло-
ви́ти дім Свого раба, щоб був на-
віки перед лицем Твоїм, бо Ти,
Господи Боже, говорив *це*, і від
Твого благослове́ння буде побла-
госло́влений навіки дім раба
Твого!"

Давид перемагає всіх своїх ворогів

8 І сталося по то́му, і побив Давид филисти́млян, і поконав їх. І взяв Давид ке́рму вла́ди з руки́ филисти́млян.

2 І побив він Моава, і переміряв їх шну́ром, поклав їх на зе́млю, — і відміряв два шну́ри на побиття́, а повен шнур — на позоста́влення при житті. І стали моавитяни Давидовими рабами, які прино́сили *йому* дани́ну.

3 І побив Давид Ґадад'езера, сина Рехова, царя Цови, коли той ішов був віднови́ти вла́ду свою при річці Ефра́ті.

4 І здобу́в Давид від нього тисячу й сім сотень їздців та двадцять тисяч чоловіка пішого. А *коням* усіх тих колесни́ць Давид попідрізував жили, і позоста́вив із того сто колесни́ць.

5 І прийшов Ара́м дама́ський, щоб допомогти Гадад'езерові, цареві Цови, та Давид побив в Арамі двадцять і дві тисячі чоловіка.

6 І настанови́в Давид зало́ги в дама́ському Арамі, — і став Арам для Давида за рабів, що прино́сили данину *йому*, а Господь допомагав Давидові в усьому, де́ він ходив.

7 І забрав Давид золоті щити, що були в рабів Ґадад'езера, і приніс їх до Єрусалиму.

8 А з Бетаху та з Беротаю, міст Гадад'езерових, цар Давид узяв дуже багато міді.

9 А коли почув Тоі, цар Хамоту, що Давид побив усе ві́йсько Гадад'езера,

10 то Тоі послав свого сина Йора́ма до царя Давида, щоб повіта́ти його, та щоб поблагослови́ти його за те, що він за́вжди воював з Гадад'езером та побив його, бо Тоі воював проти Гадад'езера. А в руці його були́ речі золоті, і речі срібні, і речі мідяні.

11 Також їх присвятив цар Давид Господе́ві ра́зом зо сріблом та золотом, що він присвятив був із за́браного в усіх наро́дів, яких він здобув:

12 з Араму, і з Моаву, і з синів Аммона, і з филисти́млян, і з Амали́ка, і зо здо́бичі Гадад'езера, сина Рехова, царя Цови.

13 І здобу́в Давид *собі* ім'я́, коли він вернувся з побиття́ вісімнадцяти тисяч Араму в Беґе-Мелах.[1]

14 І він поста́вив зало́ги в Едо́мі,[2] — в усьому Едомі поставив зало́ги. І став увесь Едом за рабів для Давида. І допомагав Господь Давидові в усьому, де́ він ходив.

15 І царював Давид над усім Ізраїлем, і чинив Давид суд та справедливість для всього наро́ду свого.

16 А Йоав, син Церуї, *був* над ві́йськом, а Йосафа́т, син Ахілудів, *був* канцлером.

17 А Садо́к, син Ахітува, та Ахімелех, син Евіятара, були священики, Серая *був* писарем.

18 А Беная, син Єгояди, *був* над Керетянином та над Пелетянином. А Давидові сини були нача́льниками царсько́го дво́ру.[3]

Давид чинить ласку Йонатановому синові

9 І сказав Давид: ,,Чи є ще *хто*, хто позостався з Саулового дому? Я зроблю́ йому ласку ради Йоната́на''.

2 А при Сауловім домі *був* раб, а ім'я́ йому — Ціва. І покликали його до Давида, а цар сказав

[1] Беґе-Мелах — долина соли, долина Соляна.
[2] Едом — Ідумея.
[3] В гебрейському ориґіналі kohanim—священиками.

йому: „Чи ти Ціва?“ А той відказав: „Раб твій!“

3 І сказав цар: „Чи нема вже кого з Саулового дому, щоб я зробив йому Божу ласку?“. І сказав Ціва до царя: „Є ще син Йонатанів, кривий на но́ги“.

4 І сказав йому цар: „Де він?“ А Ціва відказав цареві: „Ось він у домі Махіра, Амміїлового сина, в Ло-Деварі.“

5 І цар Давид послав, і взяв його з дому Махіра, Амміїлового сина, із Ло-Девару.

6 І прийшов Мефівошет, син Йонатана, Саулового сина, до Давида, і впав на обличчя своє й поклонився. І Давид сказав: „Мефіво́шете!“ А той відказав: „Ось твій раб!“

7 І сказав йому Давид: „Не бійся, бо справді зроблю́ тобі ласку ради батька твого Йоната́на, і зверну́ тобі все поле твого батька Саула. А ти будеш за́вжди їсти хліб при моєму столі́“.

8 А той уклонився й сказав: „Що́ твій раб, що ти звернувся до такого мертвого пса, як я?“

9 А цар кликнув до Ціви, Саулового слуги́, і до нього сказав: „Усе, що було́ Саулове та всього його дому, я дав синові твого пана.

10 І бу́деш працювати йому на землі ти й сини твої та раби твої. І будеш прино́сити *з урожаю*, і буде хліб для сина твого пана, і він буде його їсти. А Мефіво́шет, син пана твого, буде за́вжди їсти хліб при моєму столі́“. А Ціва мав п'ятнадцять синів та двадцять рабів.

11 І сказав Ціва до царя: „Усе, як накаже мій пан цар своєму рабові, так зробить твій раб“. „А Мефіво́шет — *сказав цар* — буде їсти при моєму столі, як один із царськи́х синів“.

12 А Мефівошет мав малого сина, а ім'я́ *йому* — Міха. І всі, хто ме́шкав у домі Ціви, *були* раби для Мефівошета.

13 А Мефіво́шет сидів в Єрусалимі, бо він за́вжди їв при царсько́му столі́. І він був криви́й на обидві свої ноги́.

Давид побиває аммонітян

10 І сталося по то́му, і помер цар аммонітський, а замість нього зацарював син його Гану́н.

2 І сказав Давид: „Зроблю́ я ласку Ганунові, Нахашевому синові, як батько його зробив був ласку мені“. І послав Давид, щоб його пора́дувати, щодо батька його, через своїх рабів. І прибули́ Давидові раби до аммонітського[1] краю.

3 А аммонітські князі сказали до пана свого Гануна: „Чи Давид шанує батька твого́ в оча́х твоїх *тим*, що послав тобі потіши́телів? Чи ж Давид послав до тебе своїх слуг не на те, щоб оглянули місто та щоб його ви́відати, а *потім* знищити його?“

4 І взяв Гану́н Давидових слуг, та й оголив половину їхньої бороди́, та обрізав їхню одежу на полови́ну, аж до сидіння їх, та й відпусти́в їх.

5 І доне́сли *про це* Давидові, а він послав назу́стріч їм, бо ті му́жі були дуже осоро́млені. І цар *їм* сказав: „Сидіть в Єрихоні, аж поки відросте́ вам борода́, потім пове́рнетесь“.

6 І побачили аммо́нітяни, що вони зненави́джені в Давида. І аммонітяни послали й найняли́ Арам[2]-Бет-Рехову й Арам-Цови, двадцять тисяч піхоти́нців, та царя Маахи, тисячу чоловіка, і тов'ян дванадцять тисяч чоловіка.

[1] Bene Ammon — синів Аммона, аммонітян.
[2] Ара́м—Сирія.

7 А коли Давид прочу́в *про це*,
то послав Йоава та все лица́рське
військо.
8 І повихо́дили аммонітяни, і
встанови́лися до бо́ю при вході до
брами. А Арам-Цова, і Рехов, і
Тов'янин, і Мааха, — вони самі
були на полі.
9 І побачив Йоа́в, що бойови́й
фронт *звернений* на нього спе́реду
та поза́ду, то вибрав Ізраїлевих
ви́браних, та й установи́в їх нав-
про́ти Ара́ма.
10 А решту наро́ду дав під руку
свого брата Авшая, і встановив
навпроти аммонітян,
11 і сказав: „Якщо Ара́м бу́де
сильніший від мене, то будеш мені
на поміч, а якщо аммонітяни бу́-
дуть сильніші від те́бе, то я піду́
допомага́ти тобі.
12 Будь му́жній, і станьмо міц-
но за наро́д наш та за міста на-
шого Бога, а Госпо́дь нехай зро́-
бить, що добре в оча́х Його!"
13 А коли Йоав та народ, що
був із ним, підійшли́ на бій з
Арамом, то ті повтіка́ли перед
ним.
14 А аммонітяни побачили, що
втік Арам, то й вони повтікали
перед Авішаєм, і ввійшли до міста.
І верну́вся Йоав від аммонітян і
ввійшов до Єрусалиму.
15 А коли побачив Арам, що
він побитий Ізраїлем, то вони по-
збиралися ра́зом.
16 І послав Гадад'езер, і вивів
Арама, що з другого боку Річки,
і ввійшли вони до Гела́му. А
Шовах, провідни́к Гадад'езерово-
го війська, *був* перед ними.
17 І було́ доне́сено Давидові, і
він зібрав усього Ізраїля, і пере-
йшов Йордан, та прийшов до Ге-
ламу. А Арам установився нав-
проти Давида, і воював із ним.
18 І побіг Арам перед Ізраїлем,
а Давид повбивав з Араму сім
сотень колесни́ць та сорок тисяч
верхівців. І вбив він Шоваха,
зверхника війська його, і той там
помер.
19 А коли всі царі, підле́глі Га-
дад'езера, побачили, що вони по-
биті Ізраїлем, то замири́лися з
Ізраїлем, і служили йому. І
Арам уже боявся допомагати ам-
монітянам.

Давидів гріх

11 І сталося по ро́ку, у час
ви́ходу царів *на війну*, то
послав Давид Йоава й своїх слуг
із ним, та всього Ізраїля, і вони
ви́губили аммонітян й облягли
Раббу́. А Давид сидів в Єрусалимі.
2 І сталося надвечір, і встав
Давид із ло́жа свого, і прохо́джу-
вався на даху́ царсько́го дому. І
побачив він із да́ху жінку, що
купалася. А та жінка була дуже
вродли́ва.
3 І послав Давид, і запитався
про ту жінку. А *посланий* ска-
зав: „Таж то Вірсавія, Еліямова
дочка, жінка хітте́янина Урії!"
4 І послав Давид посланців, і
взяв її. І вона прийшла до нього,
і він поклався з нею. А вона
очистилася з нечи́стости своєї, і
вернулася до свого дому.
5 І завагітніла та жінка. І
послала вона, і доне́сла Давидові
й сказала: „Я завагітніла!"
6 А Давид послав до Йоава:
„Пошли мені хітте́янина Урі́ю".
І Йоав послав Урі́ю до Давида.
7 І прийшов Урія до нього, а
Давид запитався про стан Йоава,
і про стан народу, і про стан війни́.
8 І сказав Давид до Урії: „Іди
до свого дому та обмий свої но́-
ги". І вийшов Урія з царсько́го
дому, а за ним поне́сли гости́нця
царсько́го.
9 Та Урія спав при вході до
царсько́го дому з усіма́ слу́гами

пана свого́, а до свого дому не
пішов.
10 І доне́сли Давидові, говорячи: ,,Урія не пішов до дому свого́''.
І сказав Давид до Урії: ,,Чи ж не
з дороги ти прихо́диш? Чому́ ти
не пішов до свого дому?''
11 І сказав Урія до Давида:
,,Ковчег і Ізраїль та Юда сидять
у шатра́х, а пан мій Йоав та раби
мого пана табору́ють на голому
полі. А я піду́ до свого дому,
щоб їсти й пити та лежати зо своєю
жінкою? *Клянуся* життям твоїм
та життям душі твоєї, що не зроблю я такої речі!''
12 І сказав Давид до Урії: ,,Позоста́нься тут і сьогодні, а взавтра
я відпущу́ тебе''. І позостава́вся
Урія в Єрусалимі того дня та дня
другого.
13 І покликав його Давид, і той
їв та пив перед ним, а він підпоїв
його. І вийшов він увечорі, щоб
покла́стися на ло́жі своїм ра́зом
зо слу́гами пана свого, а до дому
свого не пішов.
14 І сталося ра́нком, і написав
Давид листа до Йоава, і послав
через Урію.
15 А в листі тому́ він написав
так: ,,Поставте Урію напе́реді
найтяжчого бо́ю, і відступіте від
нього, щоб він був уда́рений, і
помер''.
16 І сталося, коли Йоав обло́жував місто, то поставив Урію на
те місце, про яке знав, що там
хоробрі мужі.
17 І вийшли люди того міста, і
воювали з Йоавом, — і впали
дехто з наро́ду, із Давидових слуг,
і повмирали, також хітте́янин
Урія.
18 І послав Йоав, і доніс Давидові про всі справи того бо́ю.
19 І наказав він послові, говорячи: ,,Як покінчи́ш ти оповіда́ти
цареві про всі справи того бо́ю,
20 і буде, якщо ти розгніваєш
царя, і він скаже тобі: ,,Чого ви
так близько підійшли до міста
воювати? Чи ви не знали, що
бу́дуть кидати *на вас* з-над муру?
21 Хто забив був Авімелеха,
Єруббешетового сина? Чи не жінка ки́нула на нього горішнього
ка́меня від жо́рен з муру, і він
помер у Тевеці? Чого ви *близько*
підійшли́ до муру?'' То ти скажеш: Помер також хітте́янин
Урія''.
22 І пішов посол і прийшов, і
доніс Давидові все, що послав був
Йоав.
23 І сказав посол Давидові:
,,Вони стали сильніші за нас, і
вийшли проти нас на поле, та ми
були *переможцями* над ними аж
до входу в бра́му.
24 А стрільці стріляли на твоїх
рабів з муру, і померли *дехто* з
царе́вих рабів, а також помер твій
раб хітте́янин Урія''.
25 І сказав Давид до посла́:
,,Так скажеш до Йоава: Нехай не
буде злою в оча́х твоїх ця річ, бо
меч пожирає то цьо́го, то то́го.
Підсиль війну свою проти міста,
та й розвали його! І підбадьо́р
його, *Йоава!*''
26 І прочула Урієва жінка, що
помер її чоловік Урія, і голоси́ла
за своїм чоловіком.
27 А як минула жало́ба, то Давид послав, і забрав її до свого дому, і вона стала йому за жінку, і
породи́ла йому сина. Та в Господніх оча́х була злою та річ, що
оце зробив був Давид.

Божа кара за Давидів гріх

12 І послав Господь Ната́на до
Давида, а він прийшов до
нього та й сказав йому: ,,Два
чоловіки булú в одно́му місті, —
один замо́жний, а один убогий.

2 У замо́жного було дуже багато худоби дрібно́ї та худоби великої.

3 А вбогий нічого не мав, окрім однієї мало́ї овечки, яку він набув та утри́мував при житті. І росла вона з ним та з синами його ра́зом, — із кавалка хліба його їла й з келіха його пила́, та на лоні його лежала, і була́ йому як дочка́.

4 І прийшов до багатого чоловіка подоро́жній, та той жалував узяти з худоби своєї дрібно́ї чи з худоби своєї великої, щоб споряди́ти *їжу* для подоро́жнього, що до нього прийшов, — і він узяв овечку того вбогого чоловіка, і споряди́в її для чоловіка, що до нього прийшов".

5 І сильно запала́в Давидів гнів на того чоловіка, і він сказав до Ната́на: „*Як* живий Господь, — вартий смерти[1] той чоловік, що чинить таке́.

6 А овечку він опла́тить чотирикро́тно, за те, що зробив таку річ, і за те, що не змилосе́рдився".

7 І сказав Ната́н до Давида: „Ти́ той чоловік! Так сказав Господь, Бог Ізраїлів: Я помáзав тебе над Ізраїлем, і Я спас тебе з Сау́лової руки́.

8 І дав тобі дім твого пана, та жіно́к пана твого на лоно твоє, і дав тобі дім Ізраїля та Юди, а якщо *цього* мало, то додам тобі *ще* цього та того.

9 І чому ти знева́жив Господнє слово, і вчинив *це* зло в оча́х Його? Хіттеянина Урію вбив ти мече́м, а його дружи́ну взяв собі за жінку. А його вбив мечем Аммонових синів.

10 А тепер не відсту́пить меч від твого дому аж навіки за те, що знева́жив ти Мене́, і взяв дружи́ну хіттеяника Урії, щоб була тобі за жінку.

11 Так сказав Господь: Ось Я наведу́ на тебе зло з твого дому, і заберу́ жінок твоїх на оча́х твоїх, і дам ближньому твоєму, а він покладе́ться з жінка́ми твоїми при світлі цього сонця.

12 Хоч ти вчинив потає́мно, а Я зроблю́ цю річ перед усім Ізраїлем та перед сонцем".

13 І сказав Давид до Ната́на: „Згрішив я перед Господом!" А Ната́н сказав до Давида: „І Господь зняв твій гріх, — не помреш!

14 Та що ти спонука́в знева́ження Господа цією річчю, то син твій, наро́джений тобі, конче помре".

15 І пішов Ната́н до свого дому, а Господь ура́зив дитя, що Давидові породи́ла Урієва жінка, і воно захво́ріло.

16 А Давид молив Бога за дитинку, і по́стив Давид, і вхо́див *до кімна́ти*, і ночував, поклавшись на землю.

17 І прийшли старші його дому до нього, щоб підня́ти його з землі, та він не хотів, і не підкріпи́вся з ними хлібом.

18 І сталося сьо́мого дня, — і поме́рло те дитя, а Давидові слу́ги боялися доне́сти йому, що померло те дитя, бо казали: „Ось як була́ та дити́на живою, говорили ми до нього, та не слухав він нашого голосу; а як ми скажемо до нього: „Померло це дитя", то *ще* вчинить щось лихе".

19 А Давид побачив, що слу́ги його шепо́чуться поміж собою, — і зрозумів Давид, що поме́рло те дитя. І сказав Давид до своїх слуг: „Чи не поме́рло те дитя?" А ті відказали: „Поме́рло".

20 І звівся Давид із землі, і помився, і намасти́вся, і змінив свою оде́жу, і ввійшов до Господнього до́му та й поклони́вся.

[1] Ben mavet — син смерти, дитя смерти, — вартий смерти.

Потому ввійшов до свого до́му, і
захотів їсти, — і поклали йому
хліба, і він їв.
21 І сказали йому слу́ги його:
,,Що́ це за річ, яку ти вчинив?
Коли те дитя жило́, ти по́стив та
плакав; а як поме́рло те дитя, ти
встав та й їв хліб?"
22 А він відказав: ,,Коли те
дитя ще жило́, я по́стив та плакав,
бо казав: Хто знає, *може* Господь
учинить мені милість, і буде жити
дитя те?
23 А тепер, — поме́рло воно.
На́що то я б по́стив? Чи змо́жу
ще повернути його? Я піду́ до
нього, а воно не ве́рнеться до
мене".
24 І потішив Давид жінку свою
Вірсаві́ю, і прийшов до неї, і ліг
із нею. І вона вроди́ла сина, а він
назвав ім'я́ йому: Соломо́н. І Гос-
по́дь полюбив його,
25 і послав пророка Ната́на, і
той назвав ім'я́ йому: Єдід'я,[1] ра-
ди Господа.

Здобуття́ Рабби

26 А Йоа́в воював з Раббо́ю
аммоні́тян, і здобув царське́ місто.
27 І послав Йоав послів до Да-
вида, і сказав: ,,Воював я з Раб-
бою, і здобув я місто води.
28 А тепер збери́ решту наро́ду,
і табору́й біля міста, та здобудь
його, щоб не здобу́в те місто я, і
щоб не було воно на́зване моїм
ім'я́м".
29 І зібрав Давид увесь наро́д,
і пішов до Рабби, і воював із нею,
та й здобув її.
30 І взяв він коро́ну з голови
їхнього царя, а вага її — тала́нт
золота, та дорогий ка́мінь, і Давид
поклав її на свою го́лову. І він
виніс дуже багато здо́бичі з того
міста.
31 А наро́д, що *був* у ньому, він
повиво́див, і поклав їх під пи́лку,
і під залізні доло́та та під залізні
сокири, і позаганя́в їх до цегель-
ня́ної пе́чі. І так робив він усім
аммонітським міста́м. І вернувся
Давид та ввесь наро́д до Єрусали-
му.

Амнон знеславив свою сестру

13 І сталося по тому, — мав
Авесало́м, син Дави́дів, урод-
ли́ву сестру́, а ім'я́ їй Тама́ра. І
покохав її Амно́н, син Дави́дів.
2 І вболівав Амнон так, що він
аж захво́рів через свою́ сестру́ Та-
мару, бо вона *була* дівчина, і
Амнонові здавалося трудно щось
їй зроби́ти.
3 А Амно́н мав това́риша, а ім'я́
йому́ Йонада́в, син Шім'ї, Давидо-
вого брата. І Йонада́в *був* чоло-
вік дуже хитрий.
4 І він сказав йому: ,,Чого ти,
царе́вичу, такий марний щора́нку?
Чи ж не розповіси́ мені?" І ска-
зав йому Амнон: ,,Я кохаю Та-
мару, сестру́ брата свого Авеса-
ло́ма".
5 І сказав йому Йонадав: ,,Ляж
на ложі своєму, і вдавай хворого.
А коли прийде твій батько, щоб
побачити тебе, то скажи йому:
Нехай при́йде сестра моя Тама́ра,
і нехай підкріпи́ть мене хлібом, і
нехай зробить на моїх оча́х ту ї́жу,
щоб я бачив та їв із руки́ її".
6 І поклався Амнон, і вдавав
хворого, а цар прийшов побачити
його. І сказав Амнон до царя:
,,Нехай при́йде сестра моя Тама-
ра, і нехай спече́ на моїх оча́х два
млинці́, і я попої́м з її руки".
7 І послав Давид до Тамари, до
дому, говорячи: ,,Іди до дому тво-
го брата Амнона, і приго́тов йому
ї́жу".
8 І прийшла Тамара до дому
свого брата Амнона, а він лежить.
І взяла́ вона тіста, і замісила, і

[1] Єдід'я — улюбленець Господа.

приготóвила на очáх його, та й
спекла млинці.
9 І взялá вона сковорі́дку, і
виложила перед ним, та він відмо-
вився їсти. І сказав Амнон: „Ви-
провадь від мене всіх людей“. І
повихóдили від нього всі люди.
10 І сказав Амнон: „Принеси
їжу до кімнáти, і я з'їм із твоєї
руки“. І взялá Тамара млинці,
що приготóвила, та й принéсла
своєму братові Амнонові до кім-
нáти.
11 І вона принéсла до нього,
щоб їв, а він схопи́в її, та й сказав
до неї: „Ходи, ляж зо мною, моя
сéстро!“
12 А вона йому відказала: „Ні,
брате мій, не безчéсть мене, бо не
рóбиться так в Ізраїлі! Не роби
цієї гидóти
13 І куди я понесý свою гáньбу?
А ти станеш, як один із мерзóтни-
ків в Ізраїлі. Ти переговори́ з
царем, — і він не відмовить відда-
ти мене тобі“.
14 Та він не хотів слýхати її
голосу. І був він сильніший від
неї, — і збезчéстив її, і лежав із
нею...
15 І *по цьому* дуже зненáвидів
її Амнон великою нéнавистю, бо
ця нéнависть, якóю він зненавидів
її, *була* більша від любови, якою
любив її. І сказав до неї Амнон:
„Уставай, — іди *собі*!“
16 А вона відказав йому: „Че-
рез це велике зло, по тóму, що зро-
бив ти зо мною, *хочеш ще* ви́гнати
мене?“ Та він не хотів її слýхати.
17 І покликав він юнакá свого,
слугу свого, та й сказав: „Ви́-
женіть оцю від мене геть, і замкни́
за нею двері“.
18 А на ній *була* квітчáста тý-
ніка, бо так зáвжди вбирáлися
царські дóчки, панни́. І його слу-
га ви́провадив її назóвні, і замкнув
за нею двері.
19 А Тамáра посипала пóпелом
свою гóлову, а квітчáсту тýніку,
що *була* на ній, роздéрла, і по-
клала руку свою на гóлову свою,
і все ходила та голоси́ла...
20 І сказав до неї брат її Авеса-
лóм: „Чи брат твій Амнон був із
тобою? А тепер, сéстро моя, мов-
чи, — брат же твій він! Не бери
цієї речі до серця своґó“... І осіла
Тамара, знівечена, у домі брата
свого Авесалóма.
21 А цар Давид почув про це
все, — і сильно розгнівався!

Кара на Амнона

22 І не говорив Авесалóм з Ам-
ноном ні про добре, ні про зле, бо
Авесалóм зненáвидів Амнона за
те, що той збезчéстив сестрý його
Тамáру.
23 І сталося по двох рóках, і
мав Авесалом стри́ження овéць у
Баал-Хацорі, що при Єфремі, — і
Авесалóм закли́кав усіх царськи́х
синів.
24 І прийшов Авесалóм до царя́
та й сказав: „Ось у раба твого
стри́ження, — нехай піде цар та
рабú його з твоїм рабом“.
25 І сказав цар до Авесалóма:
„Ні, сину мій, не пíдемо ж ми всі,
щоб не бути тобі на тяготý“. І
той сильно просив його, та він
не хотів піти, але поблагослови́в
його.
26 І сказав Авесалóм: „А *як* ні,
нехай піде з нами брат мій Ам-
нóн!“ І сказав йому цар: „Чого
він піде з тобою?“
27 Та Авесалóм сильно просив
його, і він послав з ним Амнóна та
всіх царськи́х синів.
28 А Авесалóм загадáв юнакáм
своїм, говорячи: „Дивіться, як
Амнон звеселіє на серці від вина,
то скажу вам: Ударте Амнона! — і
ви вб'єте його. Не бійтеся, — чи

ж не я загадав вам? Будьте міцні
та відважні!"
29 І зробили Авесаломові юнаки́ Амнонові, як загадав був Авесалом. А царські сини повставали, і сіли ве́рхи кожен на мула свого, та й повтіка́ли.
30 І сталося, *були* вони *ще* в дорозі, а вістка прийшла́ до Давида така: „Авесалом повбивав усіх царськи́х синів, і не позосталося з них ні одно́го".
31 І цар устав, і роздер шати свої, та й упав на землю, і всі слу́ги його стояли *при ньому* з розде́ртими ша́тами.
32 І відповів Йонадав, син Шім'ї, Давидового брата, та й сказав: „Нехай не каже мій пан: Усіх юнаків, царськи́х синів, повбивали, бо помер тільки сам Амно́н. Бо на нака́з Авесалома це було ви́рішене від дня, як той збезче́стив сестру́ його Тамару.
33 А тепер нехай мій пан цар не кладе на своє серце такого, говорячи: Усі царські сини повмирали, — бо помер тільки сам Амнон".
34 І Авесалом утік. А юна́к вартівни́к звів свої очі й побачив, аж ось числе́нний народ іде дорогою, що *була́* за ним, від боку гори.
35 І сказав Йонадав до царя: „Ось прийшли царські сини, — як слово раба твого, так сталося".
36 І сталося, як скінчи́в він говорити, аж ось поприхо́дили царські сини, і підне́сли свій голос та й плакали. А також цар та всі слу́ги його плакали ве́льми ре́вним плаче́м...
37 А Авесалом утік, і пішов до Талмая, Амміхурового сина, царя ґешурського. А *Давид* був у жало́бі за сином своїм усі ті дні.
38 А Авесалом утік, і пішов до Ґешу́ру, і пробув там три ро́ки.
39 І перестав цар Давид гніватися на Авесало́ма, бо він був *зча́сом* потішений за Амнона, що помер.

Повернення Авесалома до Єрусалиму

14 А Йоав, син Церуї, пізнав, що царе́ве серце *прихили́лося* до Авесалома.
2 І послав Йоав до Теко́ї, і взяв звідти мудру жінку, та й сказав до неї: „Удавай жало́бу, і вберись у жало́бні шати, і не намащуйся оливою, і будеш, як та жінка, що багато днів у жало́бі за померлим.
3 І прийдеш ти до царя, та й скажеш до нього таке то слово". І Йоав поклав ці слова в її уста.
4 І говорила та текоїтянка до царя, і впала на обличчя своє на землю, і вклонилася та й сказала: „Поможи, ца́рю!"
5 І сказав до неї цар: „Що́ тобі?" А та відказала: „Та я жінка вдова, а чоловік мій помер.
6 А в невільниці твоєї двоє синів. І посвари́лися вони обидва в полі, а рятівника́ між ними не було, — і вдарив один одно́го, та й убив його.
7 А ось увесь рід устав на невільницю твою та й кажуть: Видай убійника свого брата, і ми вб'ємо його за душу його брата, якого він убив, і вигубимо також спадкоє́мця. І пога́сять вони останню іскру мою, яка позоста́лася, щоб не лишити моє́му чоловікові ані іме́ння, ані наща́дків на поверхні землі".
8 І сказав цар до тієї жінки: „Іди до свого дому, а я накажу́ про тебе".
9 І сказала та текоїтянка до царя: „На мене, пане мій ца́рю, той гріх, та на дім мого батька, а цар та трон його невинні".
10 І сказав цар: „Того, хто буде говорити на тебе, приведе́ш його до мене, і він більш уже не за́йме тебе".

11 Та вона відказала: „Нехай згадає цар Господа, Бога свого, щоб не помно́жити на згубу ме́сника за кров та щоб вони не погубили мого сина“. А він відказав: „*Як* живий Господь, — не впаде́ на землю *й* волоси́на сина твого́!“

12 І сказала та жінка: „Нехай но невільниця твоя скаже слово до свого пана царя!“ А він відказав: „Говори!“

13 І сказала та жінка: „А чому ти так думаєш проти Божого народу? Бо цар, коли сказав таке слово, сам себе обвинува́тив, бо цар не верта́є свого вигна́нця.

14 Бо ми конче помремо, і *ми* як та вода, вилита на землю, що її не зібрати. Та Бог не знищить душі, і Він заду́мав не відвернути від Се́бе відігнаного.

15 І оце тепер прийшла я сказати панові моєму цареві оцю справу, бо той наро́д настра́шив мене. І сказала твоя невільниця: Нехай скажу́ я цареві, — може виконає цар слово своєї невільниці.

16 Бо цар вислухає, щоб урятува́ти свою невільницю з руки того чоловіка, що *хоче* ви́губити мене та мого сина ра́зом із Божого спа́дку.

17 І сказала твоя невільниця: Нехай станеться слово мого пана царя на втіху мені, бо мій пан цар як Ангол Божий, і розуміє добре та зле. А Господь, Бог твій, буде з тобою!“

18 А цар відповів та й сказав до тієї жінки: „Не заховай передо мною нічого, про що́ я спитаю тебе“. І сказала та жінка: „Нехай же говорить пан мій цар!“

19 І цар сказав: „Чи не Йоавова рука з тобою в усьому цьому?“ І відповіла та жінка та й сказала: „*Як* жива душа моя, пане мій царю, — не можна відхилитися ані право́руч, ані ліво́руч від усього, що́ говорив мій пан цар, бо твій раб Йоа́в — він наказав мені *це*, і він уклав в уста твоєї невільниці всі ці слова́.

20 Щоб змінити вигляд тієї справи, раб твій Йоав зробив оцю річ. А пан мій мудрий, як мудрий Божий Ангол, щоб знати про все, що на землі“.

21 І сказав цар до Йоава: „Ось зробив ти цю річ, тож піди, верни́ того юнака́, Авесало́ма!“

22 І впав Йоав на обличчя своє на землю, і поклонився, та й поблагослови́в царя. І сказав Йоав: „Сьогодні раб твій пізнав, що знайшов ласку в оча́х твоїх, пане мій ца́рю, бо цар виконав проха́ння свого́ раба“.

23 І встав Йоав і пішов до Ґешуру, і привів Авесало́ма до Єрусалиму.

24 А цар сказав: „Нехай він ве́рнеться до свого дому, але́ обличчя мого не побачить“. І вернувся Авесалом до дому свого, та царсько́го обличчя не бачив.

25 А такого вродли́вого мужа, як Авесалом, не було в усьому Ізраїлі, щоб був так дуже хва́лений, — від стопи ноги його й аж до ве́рху голови́ його не було в ньо́му ва́ди.

26 А коли він голив свою голову, — а голив він щороку, бо тяжке́ *було волосся* на ньому, тому голив його — то ва́жив воло́сся голови своєї на двісті шеклів царсько́ї ваги.

27 І народи́лися Авесаломові троє синів та одна дочка́, а ім'я́ їй Тама́ра. Вона була жінка вродли́ва з ви́гляду.

Прими́рення Давида з Авесаломом

28 І сидів Авесало́м в Єрусалимі два роки ча́су, а царсько́го обличчя не бачив.

29 І послав Авесало́м до Йоа́ва, щоб послати його до царя, та він не хотів прийти до нього. І послав він іще другий раз, та той не хотів прийти.
30 І сказав він до своїх слуг: ,,Погляньте на Йоавову ділянку поля, що поруч мого, а в нього там ячмінь, — ідіть і підпаліть його огнем". І Авесаломові слу́ги підпалили ту ділянку поля огнем.
31 Тоді Йоав устав і прийшов до Авесалома до дому, та й сказав йому: ,,Нащо слу́ги твої підпалили огнем ту мою ділянку поля?"
32 І сказав Авесалом до Йоава: ,,Я ж посилав до тебе, говорячи: Прийди сюди, і нехай я пошлю тебе до царя сказати: Чого я прийшо́в із Ґешу́ру? Добре *було б* мені ще *лишатися* там. А тепер нехай я побачу царське́ обличчя, а якщо є на мені гріх, то нехай уб'є мене".
33 І прийшов Йоав до царя, і розповів йому *те*. І покликав він Авесало́ма, а той прийшов до царя та й поклонився йому обличчям своїм до землі. А цар поцілував Авесалома...

Бунт Авесалома

15 І сталося по то́му, і завів собі Авесалом по́воза та коні, та п'ятдесят чоловіка, що бігали перед ним.
2 І вставав Авесалом рано, та й ставав при дорозі до брами. І, бувало, кожного чоловіка, що мав супере́чку та йшов до царя на суд, то Авесалом кликав його та й питав: ,,З якого ти міста?" І той говорив: ,,З одно́го з Ізраїлевих племен твій раб".
3 І говорив до нього Авесалом: ,,Дивися, слова́ твої добрі та слушні, та в царя нема кому тебе вислухати".
4 І говорив Авесалом: ,,Коли б мене настановлено суддею в Краю́, то до мене прихо́див би кожен чоловік, що мав би супере́чку чи судо́ву справу, а я випра́вдував би його".
5 І, бувало, коли хто підхо́див поклонитися йому, то він простягав свою руку, і хапав його́ та цілував його́.
6 І робив Авесало́м, як ось це, усьому Ізраїлеві, хто прихо́див на суд до царя. І крав Авесалом серця́ Ізраїлевих людей!
7 І сталося в кінці сорока літ, і сказав Авесало́м до царя: ,,Піду́ я та ви́повню обітницю мою, що я обіцяв був Господе́ві в Хевро́ні.
8 Бо раб твій, коли осів був у Ґешу́рі в Арамі, склав обітницю, говорячи: Якщо Господь справді поверне мене до Єрусалиму, то я бу́ду служити Господе́ві".
9 І сказав йому цар: ,,Іди з миром!" І той устав та й пішов до Хеврону.
10 І порозсилав Авесалом вивідувачів по всіх Ізраїлевих племе́нах, говорячи: ,,Коли ви почуєте су́рмлення сурми́, то скажете: Зацарював Авесало́м у Хевроні!"
11 А з Авесаломом пішли двісті чоловіка з Єрусалиму, що були покликані; а йшли вони в простоті своїй, і нічо́го не знали.
12 І послав Авесалом *покликати* ґілонянина Ахіто́фела, Давидового дора́дника, з його міста з Ґіло, як він мав прино́сити жертви. І був то сильний бунт, і народ все змножувався з Авесало́мом.
13 І прийшов вісник до Давида, говорячи: ,,Серце ізраїльтян стало за Авесаломом".
14 І сказав Давид до всіх своїх слуг, що *були* з ним в Єрусалимі: ,,Уставайте і втікаймо, а то не зможемо втекти перед Авесаломом.

Поспішіть відійти, щоб він не поспішив і не догнав нас, і щоб не було нам від нього лиха, і не побив цього міста вістрям меча".
15 І сказали цареві царські раби: „Усе, що вибере *наш* пан цар, то *при то́му* твої раби!"
16 І вийшов цар та ввесь його дім пішки, а цар позоставив десять жіно́к наложниць, щоб стерегли дім.
17 І вийшов цар та ввесь народ пішки, і стали вони в Бет-Гамерхаку.
18 А всі його слу́ги йшли перед ним, а *також* усі керетяни й усі пелетяни та всі ґатяни, — шість сотень чоловіка, що прийшли були пішки з Ґату, ішли перед царем.
19 А цар сказав до ґатянина Іття́я: „Чого пі́деш і ти з нами? Вернися, і сиди з *тим* царем, бо ти чужий та й вигна́нець зо свого місця.
20 Учора прийшов ти, а сьогодні я мав би турбувати тебе йти з нами? А я йду, куди піду́, — куди доведе́ться. Вернися, і забери братів своїх із собою. *А Господь учинить тобі* милість та правду!"
21 І відповів Іттай до царя та й сказав: „*Як* живий Господь і живий мій пан цар, — тільки в то́му місці, в якому бу́де мій пан цар, — чи то на смерть, чи то на життя, — то там буде твій раб!"
22 І сказав Давид до Іттая: „Іди й перейди!" І перейшов ґатянин Іттай та всі його люди, та всі діти, що *були* з ним.
23 А ввесь той Край плакав ревним голосом, і ввесь народ перехо́див. А цар перехо́див потік Кедро́н, і ввесь народ перехо́див доро́гою до пустині.
24 А ось *ішли* й Садо́к та всі Левити з ним, що не́сли ковчега Божого заповіту. І вони поставили Божого ковчега, а Евіята́р прино́сив *цілопалення*, аж поки ввесь наро́д не вийшов із міста.
25 І сказав цар до Садока: „Поверни Божого ковчега до міста. Якщо я знайду́ милість у Господніх оча́х, і Він поверне мене, то я побачу Його та ме́шкання Його.
26 А якщо Він скаже так: Не бажаю тебе, — ось я: нехай зробить мені, як добре в оча́х Його́".
27 І сказав цар до священика Садо́ка: „Чи ти бачиш *це все*? Вернися з миром до міста, а син твій Ахіма́ац та син Евіятарів Йоната́н, обидва ваші сини *будуть* із вами.
28 Глядіть, я буду проволікати в степа́х цієї пусти́ні, аж поки не при́йде від вас слово, щоб повідо́мити мене".
29 І повернув Садо́к та Евіята́р Божого ковчега до Єрусалиму, та й осілися там.
30 А Давид схо́див узбіччям на *го́ру* Оливну, та все плакав. А голова його *була* покрита, і він ішов бо́сий. А ввесь народ, що був із ним, усі позакривали го́лову свою, і все йшли та плакали...
31 А Давидові доне́сли, говорячи: „Ахіто́фел серед зрадників з Авесало́мом". І Давид сказав: „Господи, учини ж нерозумною Ахітофелову раду!"
32 І сталося, коли вийшов Давид на верхів'я, де вклоняються Богові, аж ось навпроти нього аркеянин Хуша́й у роздертій ту́ніці, а порох на його голові.
33 І сказав йому Давид: „Якщо ти підеш зо мною, то будеш мені тягаре́м.
34 А якщо ве́рнешся до міста й скажеш Авесаломові: „Я буду раб твій, о ца́рю! Я *був* віддавна рабом батька твого, а тепер я твій раб", то зламаєш мені Ахіто́фелеву раду.
35 І чи ж не *будуть* там із тобою

священики Садóк та Евіятáр? І
станеться, — усяку річ, яку ти
почуєш із царéвого дому, розпо-
віси́ священикам Садóкові та Евія-
тáрові.
36 Ось там із ними двоє їхніх
синів: Ахімáац у Садока та Йо-
натан у Евіятáра — і ви пошлете
через них до мене кожне слово,
яке почуєте".
37 І ввійшов Хушáй, Давидів
друг, до міста. А Авесалóм
також увійшов до Єрусалиму.

Давидова втеча

16 А коли Давид пройшов тро-
хи з верхів'я, аж ось Цівá,
Мефівошетів слуга назу́стріч йо-
му, та пара в'ючених ослів, а на
них двісті хлібів, і сто *в'язок* род-
зи́нок, і сто літніх плодів, та бур-
дюк вина.
2 І сказав цар до Ціви: „Що це
тобі?" А Цівá відказав: „Ці осли
для царськóго дому на їзду, а
хліб та літні плоди́ — на їду
юнакáм, а вино — на питтЯ змýче-
ному в пустині".
3 І сказав цар: „А де син твого
пана?" А Ціва відказав царéві:
„Он він сидить в Єрусалимі, бо
сказав: Сьогодні Ізраїлів дім по-
верне мені царство мого батька".
4 І сказав цар до Ціви: „Ось
тобі все, що в Мефівошета". А
Ціва відказав, уклонившись: „Не-
хай я знайду́ ласку в очáх твоїх,
пане мій цáрю".
5 І прийшов цар Давид до Баху-
ріму, аж ось виходить ізвідти чо-
ловік з роду Саулового дому, а
ім'я́ йому Шім'ї́, син Ґерин. Він
ішов і все проклинав.
6 І він кидав камі́нням на Да-
вида та на всіх рабів царя Давида,
хоч увесь народ та всі ли́царі *були*
на прави́ці його та на ліви́ці його.
7 І отак говорив Шім'ї в про-
кльóні своїм: „Іди, іди геть,
кривавий престу́пнику та чоло-
віче негідний!
8 Госпóдь обернув на тебе всю
кров Саулового дому, що зацарю-
вáв ти замість нього. І віддав
Госпóдь царство в руку сина твого
Авесалома, а ти ось у своєму злі,
бо ти кривавий престу́пник!"
9 І сказав до царя Авішай, син
Церуї: „Нащо проклинає цей
мертвий пес мого пана царя? Пі-
ду́ я, і зітну́ йому голову!"
10 А цар відказав: „Щó *обхо-
дить це* мене та вас, сини Церуї-
ні? Що він проклинає, то *це* Гос-
подь йому сказав: Прокляни Да-
вида! А хто скаже: На́що ти так
зробив?"
11 І сказав Давид до Авішая та
до всіх своїх слуг: „Ось син мій,
що вийшов з утрóби моєї, шукає
моєї душі, а щó вже *говорити* про
цього веніями́нівця! Дайте йому
спóкій, і нехай проклинає, бо *так*
наказав йому *зробити* Господь!
12 Може зглянеться Господь
над моєю бідою, і повéрне мені
цього дня добром замість його
прокляття".
13 І йшов Давид та люди його
дорогою, а Шім'ї́ йшов узбіччям
гори навпроти нього. І він ішов
та все проклинав, і кидав камін-
ням на нього, та порóшив пóрохом.
14 І прийшов цар та ввесь на-
род, що *був* із ним, змýчені, і ві-
дідхну́ли там.

Бунтівники в Єрусалимі

15 А Авесалóм та ввесь ізрáїль-
ський народ увійшли до Єрусали-
му, а з ними Ахітóфел.
16 І сталося, як прийшов аркея-
нин Хушáй, Давидів товариш, до
Авесалома, то сказав Хушай до
Авесалома: „Нехай живе цар, не-
хай живе цар!"
17 І сказав Авесалóм до Хушáя:
„Це така ласка твоя з при́ятелем

твоїм? Чому не пішов ти з своїм
при́ятелем?"
18 І сказав Хуша́й до Авеса-
лома: „Ні, бо кого вибрав Господь
та цей народ, та кожен Ізраїлів
муж, то я буду його, і з ним позо-
ста́нуся.
19 А подруге, кому я буду слу-
жити? Чи ж не синові його? Як
служив я ба́тькові твоєму, так
буду й тобі".
20 І сказав Авесало́м до Ахіто́-
фела: „Дайте пораду, що маємо
робити".
21 І сказав Ахіто́фел до Авеса-
лома: „Прийди до наложниць сво-
го батька, яких він позоставив
стерегти дім. І коли почує ввесь
Ізраїль, що став ти зненави́джений
у свого батька, то зміцняться руки
всім, хто з тобою".
22 І розтяглѝ Авесаломові на-
мета на даху́, і Авесалом прийшов
до наложниць батька свого на
оча́х усього Ізраїля.
23 А Ахіто́фелова порада, яку
він радив тими днями, *була така
певна*, як питати про Боже слово,
— така *була* Ахіто́фелова порада і
для Давида, і для Авесалома!

Підготова до вирішального бою

17 І сказав Ахіто́фел до Авеса-
лома: „Виберу я дванадцять
тисяч чоловіка, і встану, і поже-
нуся цієї ночі за Давидом.
2 І нападу́ я на нього, а він
зму́чений та слабоси́лий, і він за-
тремтить, — і повтікає ввесь на-
род, що з ним, а я вб'ю й самого
царя.
3 І наверну́ я ввесь народ до
те́бе; як не буде чоловіка, якого
душі ти шукаєш, то ввесь наро́д
буде мати мир".
4 І була люба ця річ в оча́х
Авесалома та в оча́х усіх Ізраїле-
вих старши́х.
5 І сказав Авесалом: „Поклич
теж аркеянина Хуша́я, та нехай
послухаємо, що в устах його, —
нехай скаже також він".
6 І прийшов Хушай до Авесало-
ма, а Авесалом сказав до нього,
говорячи: „Отак говорив Ахіто-
фел. Чи виконаємо слова́ його?
Якщо ні, говори ти".
7 І сказав Хушай до Авесалома:
„Не добра та рада, яку цього ра́зу
радив Ахітофел".
8 І сказав Хушай: „Ти знаєш
батька свого та людей його, що
вони ли́царі, та розлю́чені вони, як
медве́диця, позба́влена на полі ді-
тей. А батько твій воя́к, і не
буде ночувати з народом.
9 Ось тепер він ховається в од-
ній з ям, або в іншому місці. І
коли б сталося, що *хтось* упаде́
серед них, *нападаючих*, напоча́тку,
а хтобудь почує та скаже: Сталася
пора́зка в народі, який за Авесало-
мом,
10 а хоча б він *і* хоробрий, яко-
го серце — як серце ле́в'яче, *то*
справді ослабне, бо ввесь Ізраїль
знає, що батько твій ли́цар і хороб-
рі ті, що з ним.
11 Тому ра́джу я: нехай конче
збереться до тебе ввесь Ізра́їль від
Дана й аж до Беер-Шеви, много-
то́ю як пісок, що над морем, і ти
сам пі́деш до бо́ю.
12 І прийдемо ми проти нього в
одне з місць, та й нападемо на
нього, як падає роса́ на землю, і не
позоставимо ані при нім, ані між
усіма людьми́, що з ним, ані од-
но́го.
13 А якщо він збереться до яко-
го міста, то ввесь Ізраїль занесе́
на те місто шну́ри, та й потя́гнемо
його аж до потоку, так, що не
зали́шиться там ані камінчика".
14 І сказав Авесалом та всі Із-
раїлеві мужі: „Ліпша рада арке-
янина Хушая від ради Ахітофело-
вої!" Бо *це* Господь наказав

зламати добру Ахітофелову раду, щоб Господь приніс зло на Авесалома.

15 І сказав Хушаї до священиків Садо́ка та Евіятара: „Так і так радив Ахітофел Авесаломові та Ізраїлевим старши́м, а я радив так і так.

16 А тепер швидко пошліть і донесіть Давидові, говорячи: Не ночуй цієї ночі в степа́х пустині, але конче перейди *на той бік*, щоб не був погли́нутий цар та ввесь народ, що з ним".

17 А Йонатан та Ахіма́ац стояли в Ен-Роґелі. І пішла невільниця й розповіла́ їм, а вони пішли й доне́сли цареві Давидові, бо не могли ані показатися, ані ввійти до міста.

18 Та їх побачив *один* юна́к та й доніс Авесаломові. І вони обидвоє швидко пішли, та й увійшли до дому чоловіка в Бахурімі, що мав колодязя на своїм подвір'ї, і спусти́лися туди.

19 А жінка тая взяла́ й розтягла́ заслону на верху́ колодязя, і розложила на ньому зе́рна, — і нічого не було пізнано.

20 І прийшли Авесаломові раби до тієї жінки до дому та й сказали: „Де Ахіма́ац та Йонатан?" А жінка та їм сказала: „Перейшли́ через во́ду". І ті шукали й не знайшли, та й вернулися до Єрусалиму.

21 І сталося по їхньому відхо́ді, вони вийшли з колодязя, і пішли та доне́сли Давидові. І сказали вони до Давида: „Уставайте, і перехо́дьте швидко во́ду, бо отак радив на вас Ахітофел".

22 І повставали Давид та ввесь народ, що з ним, та до ра́нішнього світла перейшли Йордан, і не позоста́лося ані одно́го, що не перейшов би Йорда́ну.

23 А *коли* Ахітофел побачив, що порада його не виконана, то осідлав осла, і встав та й пішов до свого дому, до свого міста. І він зарядив про дім свій, та й повісився, і помер, і був похований у гро́бі свого батька...

24 А Давид прийшов до Маханаїму, а Авесалом перейшов Йордан, він та всі Ізраїлеві мужі із ним.

25 І Авесалом настанови́в над військом Амасу замість Йоава. А Амаса був син чоловіка, що ім'я́ йому Їтра, їзреелїт, який увійшов був до Авіґаїл, дочки́ Нахашової, сестри Церуї, Йоавиної матері.

26 І таборува́в Ізраїль та Авесалом у ґілеадському краї́.

27 І сталося, коли Давид прийшов до Маханаїму, то Шові, Нахашів син з аммонітської Рабби, і Махір, Аммієлів син з Ло-Девару, і ґілеадянин Барзіллай з Роґеліму

28 поприно́сили посте́лі, і чаші, і ганча́рський по́суд, і пшениці, і ячменю, і муки, і пра́женого зе́рна,

29 і меду, і масла, і худобу дрібну́, і товщу з худоби великої, — для Давида та для народу, що з ним, щоб їли, бо сказали: „Цей народ голодний і зму́чений та спра́гнений у пустині".

Вирішальний бій. Авесаломова смерть

18 А Давид переглянув наро́д, що з ним, і настанови́в над ними ти́сячників та со́тників.

2 І послав Давид народ, — третину під рукою Йоа́ва, і третину під рукою Авіша́я, сина Церуї, Йоавового брата, а третину під рукою ґатянина Итта́я. І сказав цар до народу: „Конче піду́ також і я з вами!"

3 Та народ сказав: „Ти не підеш! Бо якщо ми справді втече́мо, вони не звернуть на нас уваги.

І якщо половина нас повмирає,
вони не звернуть на нас уваги, бо
ти — як нас десять тисяч. А
тепер *буде* ліпше, як бу́деш допо-
мага́ти нам із міста".
4 І сказав до них цар: „Що́
буде добре в оча́х ваших, зроблю".
І став цар при брамі, а ввесь на-
ро́д повихо́див за сотнями та за
тисячами.
5 А цар наказав Йоавові й Аві-
шаєві та Іттаєві, говорячи: „Обе-
ре́жно *будьте* мені з *моїм* юнако́м
Авесаломом!" А ввесь народ чув,
як цар наказав усім провідника́м
про Авесало́ма.
6 І вийшов народ на поле нав-
пере́йми Ізраїля, і був бій в Єфре-
мовому лісі.
7 І був побитий там Ізраїлів
народ Давидовими раба́ми. І бу-
ла там того дня велика пора́зка, —
полягло двадцять тисяч!
8 І поши́рився там бій по всій
тій землі, і того дня більш народу
пожер ліс, ніж поїв меч.
9 І спітка́вся Авесало́м із Дави-
довими рабами, а Авесалом їхав
на мулі. І підбіг мул під гуща́ви-
ну великого дуба, а його воло́сся
заплу́талося в ду́бі, і він опинився
між небом та між землею, а мул,
що під ним, перебіг.
10 І побачив *це* один чоловік, і
доніс Йоаву та й сказав: „Ось я
бачив Авесалома, що ви́сить на
дубі".
11 І сказав Йоав до чоловіка,
що доно́сив йому: „Ось ти бачив,
а чому́ ти не вра́зив його там на
землі, а я дав би був тобі десять
шеклів срібла та одно́го пояса".
12 І сказав той чоловік до Йоа-
ва: „А коли б я важив на руці
своїй *навіть* тисячу *шеклів* срібла,
— не простягну́ своєї руки на
царсько́го сина, бо ми *чули* на
власні вуха, що цар наказав тобі й
Авішаєві та Іттаєві, говорячи:
Збережіть мені *мого* юнака́ Авеса-
лома!
13 Або коли б я допусти́вся в
душі своїй неправди, — а всяка річ
не зата́їться перед царем! — то й
ти став би проти мене".
14 І сказав Йоав: „Не буду
отак зволіка́ти з тобою!" І він
узяв три стрілі в ру́ку свою, і
вбив їх у серце Авесалома, що ще
живий ви́сів на сере́дині дуба.
15 І оточили *його* десять юнаків,
Йоавові зброєноші, і вда́рили
Авесало́ма, та й убили його.
16 І засурми́в Йоав у сурму́, а
народ повернувся з погоні за Із-
раїлем, бо Йоав стримав наро́д.
17 І взяли вони Авесалома, та й
кинули його в лісі до великої ями,
і накидали над ним дуже велику
могилу з каміння, а ввесь Ізраїль
повтіка́в кожен до намету свого.
18 А Авесалом узяв був і по-
ставив собі ще за життя свого
пам'ятника, що в царській долині,
бо він казав: „Нема в мене сина,
щоб згадувати про ймéння моє".
І він назвав пам'ятникові *ім'я* на
своє ім'я́. І звалось його: Яд-
Авесалом[1], *і так зветься* він аж до
цього дня.

Вісники про Авесаломову смерть

19 А Ахіма́ац, Садоків син, ска-
зав: „Побіжу́ я й сповіщу́ цареві,
що Господь ви́зволив його від руки
його ворогів".
20 І сказав йому Йоав: „Не ти
вісник цього дня, а сповісти́ш ін-
шого дня. А цього дня не спо-
вісти́ш тому́, що *це ж* царський син
помер".
21 І сказав Йоав до кушита[2]:
„Іди, донеси цареві, що́ ти бачив".
А кушит уклонився Йоавові, та й
побіг.

[1] Яд-Авесалом — рука Авесалома.
[2] Кушит — етіоплянин.

22 А Ахіма́ац, син Садока, знову сказав до Йоава: „А нехай бу́де, що *буде*! Побіжу́ й я за кушитом!“ Йоав же відказав: „Пощо ти побіжи́ш, мій сину, коли нема *доброї* вістки?“
23 „А нехай буде, що *буде*, — побіжу́!“ І той сказав йому: „Біжи!“ І побіг Ахіма́ац дорогою рівнини, і ви́передив кушита.
24 А Давид сидів між двома брамами. А вартівни́к пішов на дах брами на мур, і звів свої очі та й побачив, — аж ось біжить самітний чоловік.
25 І кликнув вартівни́к, і доніс цареві. А цар сказав: „Якщо він сам, — вістка в устах його!“ А *чоловік* усе йшов та зближа́вся.
26 І побачив вартівни́к іншого чоловіка, що біг. І кликнув вартівник до сторожа брами й сказав: „Ось біжить самітний чоловік“. А цар сказав: „І цей зо звісткою!“
27 І сказав вартівник: „Я бачу біг першого, як біг Ахіма́аца, Садокового сина“. А цар сказав: „То чоловік добрий, і прихо́дить з доброю звісткою“.
28 І кликнув Ахіма́ац, і сказав до царя: „Мир!“ І вклонився він цареві своїм обличчям до землі та й сказав: „Благословенний Господь, Бог твій, що видав людей, які підне́сли були руку свою проти мого пана царя!“
29 А цар сказав: „Чи гаразд із *моїм* юнаком Авесаломом?“ І сказав Ахіма́ац: „Я бачив велике замішання, коли Йоав посилав царсько́го раба та *мене*, твойого раба, та я не знаю, що́ то“.
30 І сказав цар: „Відійди на́бік, стань отут“. І той відійшов на́бік та й став.
31 Аж ось прихо́дить кушит. І сказав кушит: „Нехай при́йме звістку мій пан цар, бо сьогодні ви́зволив тебе Господь від руки всіх повстаючих на тебе“.
32 І сказав цар до кушита: „Чи гаразд із *моїм* юнако́м Авесаломом?“ І сказав кушит: „Нехай станеться, як тому юнако́ві, ворогам мого пана царя та всім, що повста́ли на тебе на зло!“

Жало́ба Дави́дова

19 І затремтів цар, і вийшов на горі́шній по́верх брами, та й заплакав. А коли йшов, то так говорив: „Сину мій, Авесало́ме, сину мій! Сину мій, Авесаломе! О, якби я був помер замість тебе, Авесаломе! Сину мій, сину мій!“
2 А Йоаву донесено: „Ось цар плаче, і зачав жало́бу по Авесаломові“.
3 І того дня ця перемо́га обернулася на жало́бу для всього народу, бо того дня народ почув, що казали: „Засмутився цар за своїм сином!“
4 І прокрада́вся народ того дня, щоб увійти до міста, як прокрадається народ, засоро́млений своєю втечею з бо́ю.
5 А цар закрив своє обличчя. І голосив цар сильним голосом: „Сину мій, Авесаломе! Авесаломе, сину мій! Сину мій!“

Пове́рнення Давида

6 І прийшов Йоав до дому царя, та й сказав: „Сьогодні ти засоро́мив обличчя всіх своїх рабів, які сьогодні врятували життя твоє, і життя синів твоїх та дочо́к твоїх, і життя жінок твоїх, і життя наложниць твоїх,
7 через те, що ти любиш тих, хто тебе нена́видить, і нена́видиш тих, хто тебе любить, бож сьогодні ти виявив, що нема в тебе вождів ані слуг. Бо сьогодні я знаю, що коли б Авесало́м *був* живий, а ми

всі сьогодні *були* мертві, то тоді *це*
було б любе в оча́х твоїх . . .
8 А тепер устань, і говори до
серця своїх рабів. Бо присяга́ю
Господом, якщо ти не ви́йдеш, то
цієї ночі ніхто не буде ночува́ти з
тобою, і це *буде* тобі гірше за
всяке зло, що прихо́дило на тебе
від молодости твоєї аж дотепер!"
9 І цар устав та й засів у брамі,
а всьому наро́дові доне́сли, гово-
рячи: „Ось цар сидить у брамі!"
І посхо́дився ввесь народ перед
царське́ обличчя, а Ізраїль повті-
кав кожен до своїх наметів.
10 І спереча́вся ввесь народ по
всіх Ізраїлевих племе́нах, говоря-
чи: „Цар урятував нас від руки
всіх наших ворогів, він же вря-
тував нас із руки филисти́млян, а
тепер утік із кра́ю перед Авеса-
ломом.
11 А Авесало́м, якого ми помá-
зали були́ над собою, помер на
війні. А тепер чого ви зволікаєте
щоб вернути царя?"
12 І цар Давид послав до свя-
щеників, до Садока та до Евіята-
ра, говорячи: „Говоріть так до
Юдиних старши́х: Чого ви бу́дете
останніми, щоб вернути царя до
його дому? А слово всього Із-
раїля прийшло *вже* до царя, до
його дому.
13 Ви бра́ття мої, ви кість моя
та тіло моє! І чого ви бу́дете
останніми, щоб вернути царя?
14 А Амасі скажете: Чи ж ти не
кість моя та не тіло моє? Нехай
так зробить мені Бог, і нехай ще
додасть, якщо ти не бу́деш у мене
вожде́м війська по всі дні замість
Йоава".
15 І прихилив він серце всіх
Юдиних мужів, як одно́го чоло-
віка. І послали вони до царя:
„Вернися ти та всі твої слу́ги!"
16 І вернувся цар, і прийшов
аж до Йорда́ну, а Юда прийшов до
Ґілґалу назу́стріч царе́ві, щоб
перепрова́дити царя через Йордан.
17 А Шім'ї, Ґерин син, Веніями-
нівець, що з Бахуріму, поспішив
і зійшов з Юдиними мужами на
зу́стріч царя Давида.
18 І з ним *було* тисяча чоловіка
з Веніямина, та Ціва, слуга Сауло-
вого дому, і п'ятнадцятеро синів
його та двадцятеро його рабів із
ним. І вони перейшли Йордан
перед царем.
19 І перейшов поро́н, щоб пере-
прова́дити царський дім та зро-
бити, що *було* добре в оча́х його.
А Шім'ї, Ґерин син, упав перед
царем, як той перехо́див Йордан,
20 та й цареві сказав: „Нехай
пан не порахує мені пере́ступу, і не
пам'ятай, що раб твій провинився
був того дня, коли мій пан цар
вийшов був з Єрусалиму, — щоб
цар не поклав *це* до серця свого!
21 Бо раб твій знає, що згрішив
він, і ось я прийшов сьогодні з
усього Йо́сипового дому перший,
щоб вийти зустріти мого пана
царя".
22 А Авіша́й, син Церуїн, від-
повів та й сказав: „Чи ж не буде
забитий Шім'ї за те, що проклинав
Господнього пома́занця?"
23 А Давид відказав: „Що́ вам
до мене, сини Церуїні, що ви
сьогодні стаєте мені за сатану́?
Чи сьогодні буде забитий хто в Із-
раїлі? Хіба ж я не знаю, що
сьогодні я цар над Ізраїлем?"
24 А до Шім'ї цар сказав: „Не
помреш!" І заприсягну́в йому
цар.
25 І зійшов спітка́ти царя *й*
Мефіво́шет, онук Саулів. А він
не оправля́в ніг своїх і не оправ-
ляв вуса свого, і не оправляв
своєї одежі від дня, як цар вийшов,
аж до дня, коли він вернувся з
миром.
26 І сталося, коли прийшов він

до Єрусалиму зустріти царя, то
сказав йому цар: ,,Чому́ ти не
пішов зо мною, Мефівóшете?“
27 А той відказав: ,,Пане мій
ца́рю, — раб мій обмани́в мене!
Бо я, раб твій, сказав: осідлаю
собі осла, і сяду на нього, та й
поїду з царем, бо раб твій куль-
га́вий.
28 Та він очерни́в раба твого
перед паном моїм царем. А мій
пан цар, — немов Божий Ангол,
тому зроби, щó добре в очáх твоїх!
29 Бож хіба ввесь дім батька
мого не був вартий смерти перед
моїм паном царем? Та ти вмістив
раба свого серед їдців свого стóлу.
І яке ж я маю право ска́ржитися
перед царем?“
30 І сказав йому цар: ,,Пóщо ти
говориш іще *оці* свої слова? Я
сказав: ти та Ціва поділите поле“.
31 І сказав Мефівóшет до царя:
,,Нехай він візьме навіть усе по
тому, коли мій пан, цар прийшов
із миром до дому свогó!“
32 А ґілеáдянин Барзіллай зі-
йшов з Роґеліму, і перейшов з
царем Йордан, щоб провéсти його
за Йордан.
33 А Барзілла́й був дуже ста-
ри́й, віку восьмидесяти́ літ. І він
годував царя, як той сидів був у
Маханаїмі, бо він був дуже за-
можна люди́на.
34 І сказав цар до Барзіллая:
,,Перейди зо мною, і я буду году-
вати тебе при собі в Єрусалимі“.
35 І сказав Барзіллай до царя:
,,Скільки *ще* ча́су життя мого, що
я піду́ з царем до Єрусалиму?
36 Я сьогодні віку восьмидеся-
ти́ літ. Чи можу я розпізнавати
між добрим та злим? Чи роз-
куштує твій раб, щó буду їсти та
щó буду пити? Чи послухаю я
ще голосу співаків та співа́чок? І
пóщо буде ще раб твій тягарем
для свого пана царя?
37 Трохи перéйде твій раб із
царем за Йордан. І чогó цар ви-
свідчує мені оце?
38 Нехай раб твій вéрнеться, і
нехай помре у своєму місті при
гробі батька свого та своєї матері.
А ось раб твій, *син мій* Кімган перé-
йде з паном моїм, із царем, а ти зро-
би йому, щó добре в очáх твоїх“.
39 І сказав цар: ,,Кімга́н пе-
рéйде зо мною, а я зроблю́ йому,
щó миле в очáх твоїх. І все, щó
вибереш у мене, я зроблю́ тобі!“
40 І ввесь народ перейшов Йор-
дан, перейшов і цар. І цар поці-
лував Барзілла́я, та й поблаго-
словив його, і той вернувся на своє
місце.
41 І перейшов цар до Ґілґалу, а
з ним перейшов Кімган та ввесь
Юдин народ, і вони перепрова́дили
царя, а також *перейшла́* половина
Ізраїлевого нарóду.
42 Аж ось усі ізра́їльтяни при-
йшли до царя. І сказали вони ца-
реві: ,,Чому вкрали тебе наші
браття, люди Юдині, і перепрова́-
дили царя та його дім через Йор-
дан, та всіх Давидових людей з
ним?
43 І відповіли́ всі Юдині люди
Ізраїлеві: ,,Бо близький цар до
нас! І чого то запали́вся тобі
гнів на цю річ? Чи справді з'їли
ми *що* в царя? Чи теж справді
він роздав нам які дару́нки?“
44 І відповіли́ ізра́їльтяни юде-
ям та й сказали: ,,Нас десять
частин у царя, а також і в Давида
ми ліпші від вас. Чому ж ви
злегковажили нас? Хіба ж не
нам було перше слово, щоб вер-
нути царя?“ Але слово юдеїв було
гостріше від слова ізра́їльтян.

Повста́ння Шéви

20 І трапився там негідний чо-
ловік, а ім'я́ йому Шéва, син
Біхрі, веніяминівець. І засурми́в

він у сурму́ та й сказав:
,,Немає нам ча́стки в Давиді,
і нема нам спа́дщини у сина Єссе́євого!
Ізраїлю, — усі до наме́тів своїх!"
2 І пішов кожен ізра́їльтянин
від Давида за Ше́вою, сином Біхрі,
а юде́янин позостався при своєму
цареві від Йорда́ну й аж до Єру-
салиму.
3 І прийшов Давид до свого
дому в Єрусалим. І взяв цар де-
сять жіно́к наложниць, яких на-
становив був пильнувати дім, та й
віддав їх до до́му сторо́жі; і він їх
годував, але до них не прихо́див.
І були вони ув'я́знені аж до дня
своєї смерти, — удівство *за* життя
чоловіка.
4 І сказав цар до Амаси: ,,Склич
мені юде́ян у три дні, а ти стань
отут!"
5 І пішов Амаса́, щоб скликати
Юду, та спізни́вся від озна́ченого
ча́су, про який він умовився.
6 І сказав Давид до Авішая:
,,Тепер Ше́ва, син Біхрі, зробить
нам зло *більше* від Авесалома.
Візьми́ ти слуг свого пана, та й
поженися за ним, щоб він не зна-
йшов собі тверди́нних міст, і не
щез із наших очей".
7 І вийшли за ним Йоавові лю-
ди, і керетянин, і пелетянин та всі
ли́царі, і повихо́дили вони з Єру-
салиму, щоб гнатися за Шевою,
сином Біхрі.
8 Вони *були* при великому ка-
мені, що в Ґів'оні, а Амаса вийшов
проти них. А Йоав був зодя́гне-
ний в ша́ту свою, а на ній пояс із
мечем, прип'ятим на стегні його в
піхві, *з якої ле́гко* вихо́див і вхо́-
див.
9 І сказав Йоав до Амаси: ,,Чи
гаразд тобі, брате мій?" І Йоав
узяв правою рукою Амасу за
бороду, щоб поцілувати його.
10 А Амаса́ не остерігся меча,
що був у Йоавовій руці. І той
ударив його ним у живіт, і ви́лив
нутро́ його на землю, і не повто-
рив йому, а той помер... І Йоав та
брат його Авішай гналися за Ше-
вою, сином Біхрі.
11 А один з Йоавових слуг став
над ним та й говорив: ,,Хто жадає
Йоава, і хто за Давида, — за
Йоавом!"
12 А Амасу валявся в крові на
сере́дині битої дороги. І побачив
той чоловік, що ввесь народ став,
то стягнув Амасу́ з битої дороги на
поле, і накинув на нього оде́жину,
бо бачив, що кожен прихо́див до
нього та ставав.
13 Як був він стя́гнений з битої
дороги, пішов кожен чоловік за
Йоавом, щоб гнатися за Ше́вою,
сином Біхрі.
14 А той перейшов серед усіх
Ізраїлевих племе́н до Авелу та до
Бет-Маахи, і *серед* усіх береян, —
і були вони зібрані, і теж пішли
за ним.
15 А *Йоавові люди* прийшли й
облягли його в Авелі Бет-Маахи, і
насипали при місті ва́ла, що стояв
на передму́р'ї. А ввесь наро́д,
що *був* з Йоавом, захо́дився зава-
ли́ти му́ра.
16 І покликала мудра жінка з
міста: ,,Слухайте, слухайте, —
скажіть но Йоавові: Підійди сюди,
й я бу́ду говорити до тебе!"
17 І він підійшов до неї, а та
жінка сказала: ,,Чи ти Йоав?" А
він відказав: ,,Я". І вона ска-
зала йому: ,,Послухай слів своєї
невільниці!" А він відказав: ,,Я
слу́хаю".
18 І сказала вона, говорячи:
,,Колись треба було перегово́рю-
вати, а саме, — конче запитатися в
Аве́лі, і так закінчи́ли б *справу*.

19 Я із спокійних та вірних
міст Ізраїля, ти *ж* шукаєш погу-
бити місто та матерів серед Із-
раїля. Пóщо ти нищиш спáдщину
Господню?"
20 А Йоав відповів та й сказав:
,,Борони Боже, борони мене,
Боже! *Присягаю*, що не знúщу й
не вúгублю!
21 Це не так, бо чоловік з Єфре-
мових гір, Шéва, син Біхрі, ім'я́
йому, підніс свою руку на царя на
Давида. Дайте його самóго, й я
піду від міста". І сказала та
жінка до Йоава: ,,Ось гóлову його
кинуть тобі через мур!"
22 І пішла та жінка до всього
народу в своїй мудрості, — і від-
рубáли голову Шéви, сина Біхрі,
та й кинули до Йоава. А той за-
сурмúв у сурмý, — і розійшлися
від міста кожен до наметів своїх.
А Йоáв вернувся в Єрусалим до
царя.
23 І *став* Йоав над усім Із-
раїлевим вíйськом, а Бенáя, син
Єгоядин, над керетянином та над
пелетянином;
24 а Адорам — над даниною, а
Йосафат, син Ахілудів, *був* канц-
лером;
25 а Сева — писарем, а Садок
та Евіятар — священиками.
26 А також яірянин Іра був
священиком у Давида.

Кара на Саулів рід

21 І був голод за днів Давида
три роки, рік за роком. І
шукав Давид Господнього лиця, а
Господь сказав: ,,Кров на Саула
та на *його* дім за те, що повбивáв
він ґів'онітян".
2 І покликав цар ґів'онітян та
й сказав їм *про це*. А ґів'онітяни,
— вони не з Ізрáїлевих синів, а
з останку аморéянина, а Ізраїлеві
сини були присягнýли їм. Та
Саул шукав, щоб повбивати їх
через свою горливість для синів
Ізраїля та Юди.
3 І сказав Давид до ґів'онітян:
,,Щó я зроблю́ вам і чим надо-
лýжу, щоб ви поблагословúли Гос-
подню спáдщину?"
4 І сказали йому ґів'онітяни:
,,Не *треба* нам ані срібла, ані
золота від Саула та від дому його, і
не *треба* нам забивати чоловіка в
Ізраїлі". А він сказав: ,,Щó ви
скажете, зроблю́ вам".
5 І сказали вони до царя: ,,Чо-
ловік той, що вигубив нас, і що
замишляв на нас, щоб нас вúни-
щити, щоб ми не стали в усій
Ізраїлевій границі, —
6 нехай буде нам дáно семеро
мужа з синів його, і ми повішаємо
їх для Господа в Ґів'аті Саула,
Господнього вибрáнця". А цар
сказав: ,,Я дам".
7 Та змилосéрдився цар над Ме-
фівошетом, сином Йонатáна, Сау-
лового сина, через Господню при-
сягу, що *була* поміж ними, — між
Давидом та між Йонатаном,
Сауловим сином.
8 І взяв цар двох синів Ріцпи,
дочкú Айї, яких вона породила
Саулові, Армонія та Мефівошета,
і п'ятьох синів Мелхоли, Саулової
дочкú, що вона породила Адріі-
лові, синові мехолатянина Барзіл-
лая,
9 та й дав їх у руку ґів'онітян,
— і вони повішали їх на горі пе-
ред Господнім лицем. І впали
семеро рáзом, а були вони побиті
в перших днях жнив, *коли* почáток
жнив ячмéню.
10 А Ріцпа, дочка Айїна, взялá
верéтище, і простяглá його собі на
скелі, *і була там* від почáтку
жнив аж поки не зійшлú на них
вóди з неба, і не далá вона спочити
на них птáству небесному вдень, а
польовій звірині вночі.
11 І було донéсено Давидові,

що́ зробила Ріцпа, Айїна дочка́, Саулова нало́жниця.
12 А Давид пішов, і взяв кості
Саула та кості сина його Йона-
та́на від госпо́дарів ґілеадського
Явешу, що ви́крали були їх із
майда́ну Бет-Шану що їх повісили
там филисти́мляни того дня, коли
филисти́мляни побили Саула в Ґіл-
боа.
13 І виніс він звідти кості Саула
та кості сина його Йонатана, і зі-
брали кості повішаних.
14 І поховали кості Саула та
сина його Йонатана в Веніями-
новому краї, в Целі, в гробі батька
його Кіша. І зробили все, що
наказав був цар, — і пото́му Бог
був убла́ганий Кра́єм.

Перемога над филисти́млянами

15 І була ще війна филисти́млян
з Ізраїлем. І зійшов Давид та з
ним слуги його, і воювали з фи-
листи́млянами. І змучився Да-
вид.
16 І *був* Ішбі в Нові, що з на-
ща́дків Рафи, а вага його списа́ три
сотні *шеклів* міді, і опере́заний він
був ново́ю *зброєю*. І він сказав,
щоб забити Давида.
17 Та поміг йому Авіша́й, син
Церуїн, — і він ударив филисти́м-
лянина, та й забив його. Тоді
Давидові люди присягли́ йому,
говорячи: ,,Ти не ви́йдеш уже з
нами на війну, — і не пога́сиш
Ізраїлевого світильника!‘‘
18 І сталося по́тім, і була́ ще
війна в Нові з филисти́млянами.
Тоді хушанин Сіббехай побив Са-
фа, що з наща́дків Рафи.
19 І була́ ще війна в Нові з
филисти́млянами, і віфлеємець
Елханан, син Яаре, побив ґатяни-
на Ґоліята, — а держа́к списа́
його *був*, як тка́цький вал.
20 І була ще війна в Ґаті. А
там чоловік великого зросту, що
мав на руках та на ногáх по шість
пальців, числом двадцять і чотири.
Також і він був наро́джений тому
Рафі.
21 І зневажав він Ізраїля, — та
вбив його Йонатан, син Шім'ї,
Давидового брата!
22 Четверо тих були наро́джені
тому Рафі в Ґаті, — і попа́дали
вони від руки Давида та від руки
його слуг.

Вдячна Давидова пісня про перемогу над ворогами

22 І промовив Давид до Гос-
пода слова́ оцієї пісні[1] того
дня, як Господь урятува́в був його
з руки́ всіх його ворогів та з
доло́ні Саулової,
2 та й сказав:
,,Госпо́дь моя ске́ля й твер-
ди́ня моя,
і для мене Спаси́тель Він
мій!
3 Мій Бог — моя ске́ля, схо-
ваюсь я в ній,
Він щит мій і ріг[2] Він спа-
сіння моє́,
Він ба́шта моя та моє при-
стано́вище!
Спаси́телю мій, — Ти вря-
туєш мене від наси́лля!
4 Я кли́чу: Преславний Гос-
по́дь,
і я ви́зволений від своїх
ворогів!
5 Бо хви́лі смерте́льні мене
оточи́ли,
потоки велійяа́ла[3] лякають
мене.
6 Тене́та шео́лу[4] мене оточи́-
ли,
а па́стки смерте́льні мене
попере́дили!

[1] Це 17 (18)-ий Псалом, зо старшим текстом.
[2] Ріг — гебраїзм: сила.
[3] Велійяал — хто не визнає установленої поваги світської чи духовної, нечестивий, нікчемний, негідник.
[4] Шеол — ад, той світ.

7 В тісноті своїй кличу до Господа,
і до Бога свогó я волáю, —
І Він почує мій голос із храму Свогó,
і в ушах Його — зойк мій.
8 Захитáлась земля й затремтіла,
затряслúся й хитались небесні підвáлини, —
бо Він запалився від гніву!
9 Із ніздер Його бýхнув дим,
з Його ж уст — пожирýщий огонь,
запаливсь жар від Нього!
10 Він небо простяг — і спустився,
а хмара густá під ногáми Його.
11 Усівся Він на херувúма — й летів,
і явився на вітряних крúлах.
12 А навколо Себе поклав тéмряву, *мов* курíні,
збір води, густі хмари висóкі.
13 Від блúску, *що був* перед Ним,
запалúлось вугілля горюче.
14 Госпóдь загримів у небесáх,
і Свій голос Всевишній подав.
15 Він послав Свої стріли та їх розпорóшив,
послав блúскавку й їх побентéжив.
16 І показáлися річища вóдні,
і відкрились основи вселéнної, —
від свáру Твойóго, о Господи,
від пóдиху вітру із ніздер Його.
17 Він послав із високóсти, узяв Він мене,
витяг мене з вод великих.
18 Він мене врятував від мойого потýжного ворога,
від моїх ненавúсників, — бо сильніші від мéне вони.
19 Напали на мене вони в день нещастя могó, —
та Господь був моїм опертя́м.
20 І на місце широке[1] Він вивів мене,
Він мене врятувáв, — бо вподóбав мене!
21 Нехай Господь зробить мені по моїй справедлúвості,
хай заплатить мені згідно з чúстістю рук моїх!
22 Бо беріг я дорóги Господні,
і від Бога свойóго я не відступúв,
23 бо всі Його прúсуди передо мною,
постанóви ж Йогó, — не вступлюся від них!
24 І був я Йому непорóчним,
і стерігся своєї провини.
25 І Госпóдь заплатив був мені по моїй справедлúвості,
за чистотóю моєю перед очима Йогó.
26 З справедлúвим Ти справедлúво повóдишся,
із чесним — по-чéсному,
27 із чистим — повóдишся чисто,
а з лукавим — за лукáвством йогó!
28 І народ із біди Ти спасаєш,
а очі Твої — на зухвáлих, *яких* Ти принижуєш.
29 Бо світильник Ти, Господи, мій,
і освітить Господь мою тéмряву!
30 Бо з Тобою поб'ю я ворожого відділа,
із Богом своїм проберýсь через мур!
31 Бог — непорочна дорóга Його,

[1] Широкість чи широке місце — гебраїзм: спасіння, визволення.

слово Господнє очищене,
щит Він для всіх, хто вдається до Нього!
32 Бо хто Бог, окрім Господа?
І хто скеля, крім нашого Бога?
33 Бог — сильне моє пристанóвище,
і дорогу мою Непорóчний вивідував.
34 Він чинить ноги мої, як олéнячі,
і ставить мене на висóтах моїх,
35 Мої руки навчає до бóю,
і *на* рамéна мої лука мідяного напинáє.
36 І дав Ти мені щит спасіння Свогó,
і чинить великим мене Твоя поміч!
37 Ти чиниш широким мій крок підо мною, —
і стóпи мої не спіткнýться.
38 Женý я своїх ворогів, і повигýблюю їх,
і не вернýся, аж поки не вúнищу їх!
39 Я їх повигýблюю й їх потрощý, — і не встануть вони,
і повпадають під ноги мої.
40 Ти ж для бóю мене підперізуєш силою,
вáлиш під мене моїх ворохóбників.
41 Повернýв Ти плечима до мене[1] моїх ворогів,
моїх ненавúсників, — й я їх понúщу!
42 Озирались вони — та немає спасúтеля,
клúкали до Господа — і не відповів їм!
43 І я їх зітрý, як той пóрох землі,
як болото на вýлицях — їх розітрý й розтопчý їх!

[1] Гебраїзм: вони стали втікати.

44 Ти ж від бунту нарóду мойóго мене бережеш,
на гóлову люду мене стережéш,
мені бýдуть служити нарóди, яких я *й* не знав!
45 Передо мною чужúнці підлéщуються,
на вістку про мене — слухняні мені.
46 В'януть чужúнці,
і тремтять у твердúнях своїх.
47 Живий Господь, — і благословенна будь, Скеле моя,
і нехай піднесéться Бог скелі спасіння могó!
48 Бог, що пóмсти за мéне дає,
і що народи під мене понúжував,
49 що рятує мене від моїх ворогів, —
Ти звелúчив мене над повстáнців на мене,
спасаєш мене від насильника!
50 Томý то хвалю Тебе, Господи, серед народів,
Імéнню Твоєму співаю!
51 Ти башта спасіння Свойóго царя,
і милість вчиняєш Своєму помáзанцеві, —
Давиду й насінню його аж навіки!"

Останнє Давидове слово

23 А оце останні Давидові слова:
„Слóво Давида, сина Єссéєвого,
і слово мýжа високопостáвленого,
помáзаного Богом Яковóвим,
і солодкого піснотвóрця Ізраїлевого.

2 Дух Господній говóрить в мені,
а слово Його — на моїм язикý!
3 Сказав Бог Ізраїлів,
Скеля Ізраїлева говорила мені:
панýючий серед людей, —
справедливий панує у Божім страхý!
4 І він *буде*, як світло порáнку безхмáрного,
коли сонце вихóдить уранці,
як з блíску трава *виростáє* з землі по дощі!
5 Чи мій дім не такий перед Богом?
Вічного бо заповіта в усьому мені
там уклáдено — і він стережéться,
бо він усе спасíння моє й усе жадáння!
Хіба Він не дасть, щоб він виріс?
6 А нечестивий, як тéрен, відкúнений,
і вони всі, бо рукою *його* не беруть.
7 А хто *хоче* до них доторкнýтись,
нехай запасéться залізом чи дéржаком списа, —
і на місці своїм огнем будуть попáлені!"

Список Давидових лицарів

8 А оце імена Давидових лúцарів: Йошев-Башшевет, тахкемонець, голова ґвардії, — він вимахував своїм держакóм одним рáзом на вісім сотень побитих.
9 По ньому Елеазáр, син Додо, сина Ахохі, *був* серед трьох лицарів з Давидом. Коли филистúмляни зневажáли *ізраїльтян*, що зібралися там на війну, і повтікали всі ізрáїльтяни,
10 він устав, та й ударив на филистúмлян, аж змучилася рука його, і приліпилася рука його до меча. І зробив Господь велике спасíння того дня, а нарóд вертався за ним тільки на грабувáння.
11 А по ньому Шамма, син Аґе, гарарянин. І зібралися филистúмляни до Лехи, а там була ділянка поля, повна сочевúці, а нарóд повтікав перед филистúмлянами.
12 І став він посерéдині тієї ділянки та й врятував її, а филистúмлян побив. І зробив Господь велике спасíння.
13 І зійшли троє з тридцяти напочáтку, і прийшли в жнивá до Давида, до твердині Адуллам. А громада филистúмлян таборувáла в долині Рефаїм.
14 Давид же тоді *був* у твердині, а залога филистимська *була* тоді в Віфлеємі.
15 І спрáгнув Давид та й сказав: „Хто напóїть мене водою з криниці, що в брамі?"
16 І продéрлися ці три лúцарі до филистимського табóру, і зачерпнýли води з віфлеємської криниці, що в брамі. І вони вúнесли, і принéсли до Давида, та він не схотів її пити, — і вилив її для Господа,
17 та й сказав: „Борони мене, Господи, чинити таке! *Чи я буду пити* кров тих мýжів, що ходили, *наражáючи* життям своїм? І не хотів він пити її... Оце зробúли три ці лúцарі.
18 А Авішáй, брат Йоава, Церуїного сина, — він голова цих тридцяти. І він вимахував своїм списóм над трьомá сотнями, що побив. І він мав славу серед *тих* трьох.
19 Із тих тридцятьóх він *був* найбільше поважáний, і став він

їм за провідника́. А до тих трьох
не належав.
20 А Бена́я, син Єгоядин, син
хороброго мужа, багаточи́нний, з
Кавцеїлу, побив двох *синів* Аріїла
моавського. І він зійшов, і забив
лева в сере́дині ями сніжного
дня.
21 Також побив він одного єгип-
тянина, мужа поставно́го, а в
руці цього єгиптянина *був* спис.
І зійшов він до нього з києм,
і видер спи́са з руки того єгиптя-
нина, — та й убив його списо́м
його.
22 Оце зробив Беная, син
Єгоядин, і його слава *була* серед
тих трьох лицарів.
23 З тих тридцяти він *був* по-
важніший, а до тих трьох не нале-
жав. І Давид призна́чив його до
своєї таємної ради.
24 Асаїл, Йоавів брат, серед тих
тридцяти; Елханан, син Додів, із
Віфлеєму;
25 Шамма хародянин, Еліка ха-
родянин,
26 Хелец палтянин; Іра, син
Іквешів, текоїтянин;
27 Авіезер аннетотянин, Мевун-
най хушатянин,
28 Цалмон ахохянин, Магарай
нетофатянин,
29 Хелев, син Баанин, нетофа-
тянин; Іттай, син Ріваїв, міґґів'а-
тянин, сини Веніяминові;
30 Беная пір'ятонянин, Гіддай
з Нахале-Ґаашу,
31 Аві-Алвон арватянин, Азма-
вет бархум'янин,
32 Ел'яхба шаалвонянин, сини
Яшемові, Йонатан,
33 Шамма гарарянин; Ахіам,
син Шарарів, арарянин;
34 Еліфелет, син Ахасбаїв, си-
на маахатянина; Еліям, син Ахіто-
фелів, ґіллонянин;
35 Хецрав кармелянин, Паарай
арб'янин,
36 Їґ'ал, син Натанів, з Цови;
Бані ґадянин,
37 Целек аммонеянин; Нахарай
беротянин, зброєноша Йоава,
сина Церуїного;
38 Іра їтрянин, Ґарев їтря-
нин,
39 Урі́я хіттянин, — усіх три-
дцять і сім.

Гріх Давидів і кара за нього

24 І зно́ву запалився Господній
гнів на Ізраїля, і намовив
сатана́ Давида проти них, гово-
рячи: „Іди, перелічи Ізраїля та
Юду!“
2 І сказав цар до Йоава, вождя́
війська, що з ним: „Перемандру́й
серед усіх Ізраїлевих племе́н від
Дану аж до Беер-Шеви, і перелі-
чіть народ, — і я пізна́ю число
цього наро́ду“.
3 І сказав Йоа́в до царя: „Не-
хай же Господь, Бог твій, додасть
до народу в сто раз стільки, скіль-
ки є, а очі мого пана, царя, бачать.
Та на́що пан мій, цар, уподо́бав
собі таку річ?“
4 Та цареве слово до Йоава та
на військо́вих провідників пере-
могло́. І вийшов Йоав та військо́-
ві провідники́ від царя, щоб пере-
лічити Ізраїлів народ.
5 І перейшли вони Йордан, і
таборува́ли в Ароері, з правого
бо́ку міста, що *лежить* в сере́дині
долини Ґаду та при Язері.
6 І прийшли вони до Ґілеаду та
до кра́ю Тахтім-Ходші. І при-
йшли́ до Дан-Яану, і навко́ло до
Сидо́ну.
7 І прийшли вони до твердині
Цор й до всіх міст хіввеянина та
ханаанеянина, і вийшли до Юди-
ного Неґеву, до Беер-Шеви.
8 І мандрували вони по ці́лому
кра́ю, і прийшли в кінці дев'яти

місяців та двадцяти днів до Єрусалиму.
9 І дав Йоав цареві число переліку народу. І було Ізраїля вісімсот тисяч сильних мужів, що витягають меча, а Юдиного мужа — п'ятьсот тисяч чоловіка.
10 І збентежилося Давидове серце, як перелічив він народ. І сказав Давид до Господа: „Я дуже згрішив, що зробив *це*! А тепер, Господи, відсунь же провину Свого раба, бо я дуже немудро вчинив!"
11 І встав Давид рано вранці, а Господнє слово було до пророка Ґада, Давидового прозорливця, говорячи:
12 „Іди, та й скажеш Давидові: Так сказав Господь: Три *карі* кладу Я на тебе, — вибери собі одну з них, і Я зроблю *її* тобі".
13 І прийшов Ґад до Давида, і розповів йому та й до нього сказав: „Чи прийдуть тобі сім літ голоду в твоїм краї, чи теж три місяці твого втікання перед ворогами твоїми, а вони тебе гнатимуть, чи теж буде три дні моровиця в твоїм Краї? Подумай тепер та й ріши, яке слово верну я Тому, Хто послав мене".
14 І сказав Давид до Ґада: „Сильно скорблю я! Нехай же впадемо ми до Господньої руки,

„бо велике Його милосердя",
а в руку людську нехай я не
впаду!"

15 І дав Господь моровицю в Ізраїлі від ранку й аж до часу умовлення, — і померло з народу від Дану й аж до Беер-Шеви сімдесят тисяч чоловіка...
16 І простяг той Ангол свою руку на Єрусалима, щоб вигубити його, та Господь пожалував *щодо* того зла. І сказав Він до Ангола, що вигубляв серед народу: Забагато тепер, попусти свою руку!" А Ангол Господній був при тоці євусеянина Аравни.
17 І сказав Давид до Господа, коли побачив того Ангола, що побивав серед народу, і проказав: „Я ось згрішив, і пішов проти Закону. А ці вівці, — що зробили вони? Нехай же рука Твоя буде на мені та на домі батька мого!"
18 І прийшов того дня Ґад до Давида, та й сказав йому: „Устань, постав Господеві жертівника на току євусеянина Аравни".
19 І пішов Давид за словами Ґадовими, як наказав був Господь.
20 І виглянув Аравна, і побачив царя та його слуг, що йдуть до нього. І вийшов Аравна, і вклонився цареві обличчям своїм до землі.
21 І сказав Аравна: „Чого прийшов пан мій, цар, до свого раба?" А Давид відказав: „Купити від тебе цього тока, щоб збудувати жертівника для Господа, — і буде стримана зараза від народу".
22 І сказав Аравна до Давида: „Нехай пан мій, цар, візьме, і нехай принесе жертву, що добре в очах його. Дивися, — *ось* худоба на цілопалення, а молотілки та ярма — на дрова.
23 Усе віддає Аравна, о царю, цареві". І сказав Аравна до царя: „Господь, Бог твій, нехай уподобає Собі тебе!"
24 І сказав цар до Аравни: „Ні, — бо тільки куплю від тебе за ціну, і не принесу дармо цілопалень Господеві, Богові моєму". І купив Давид тока й худобу за срібло п'ятидесяти шеклів.
25 І Давид збудував там жертівника для Господа, і приніс цілопалення та мирні жертви. І Господь був ублаганий для Краю, — і була стримана зараза від Ізраїля.

ПЕРША КНИГА
ЦАРІВ[1]

Давидова старість

1 А Давид постáрів, увійшов у
літа. І покривали його оде-
жами, та не було йому тéпло.
2 І сказали йому його раби:
,,Нехай пошукають для пана царя
молоду дівчину, — і стане вона пе-
ред царем, і буде йому за догля́-
дачку. І буде вона лежати при
лоні твоїм, — і буде тéпло панові
цареві!‘‘
3 І шукали дівчину вродли́ву
по всій Ізраїлевій границі, та й
знайшли шунаммітку Авішаґ, і
привели́ її до царя.
4 А та дівчина *була* дуже врод-
ли́ва. І булá вона цареві догля́-
дачкою, і прислуго́вувала йому,
та цар не пізнав її.

Помáзання Соломона на царство

5 А Адо́нія, син Хаґґітин, бун-
дючився та говорив: ,,Я буду ца-
рювати!‘‘ І справив він собі по́-
воза та верхівців, та п’ятдесят
чоловіка бігунів перед собою.
6 А батько його ніко́ли його не
засмучував, щоб сказати: ,,Чому́
ти так робиш?‘‘ А він також *був*
дуже вродли́вий, і *мати* народила
його по Авесаломі.
7 І мав він змову з Йоавом,
сином Церуї, та зо священиком
Евіятаром, — і вони помагали
Адонії.
8 А священик Садок, і Беная,
син Єгоядин, і пророк Натáн, і
Шім’ї, і Реї та Давидові лицарі не
були з Адонією.
9 І приніс Адо́нія в жертву
худоби дрібно́ї та худоби великої,
та худоби ситої при Евен-Газзохе-
леті, що при Ен-Роґелі, і закли́кав
усіх братів своїх, царськи́х синів,
та всіх Юдиних мужів, царськи́х
слуг.
10 А пророка Натана, і Бенаю,
і лицарів та брата свого Соломона
він не покли́кав.
11 І сказав Натáн до Вірсавії,
Соломонової матері, говорячи:
,,Чи ти не чула, що зацарювáв
Адо́нія, син Хаґґітин, а пан наш
Давид не знає *про те*?
12 А тепер іди, я тобі порáджу,
— і рятуй життя своє та життя
сина свого Соломо́на!
13 Іди, і ввійдеш до царя Дави-
да та й скажеш до нього: Чи ж не
ти, пане мій цáрю, присягнув був
своїй невільниці, говорячи: Син
твій Соломо́н буде царювáти по
мені, і він буде сидіти на троні
моїм. Чому́ ж зацарювáв Адо́-
нія?
14 Ото, ти ще будеш говорити
там із царем, а я ввійду́ за тобою,
і потверджу́ слова твої‘‘.
15 І ввійшла Вірсавія до царя
в кімнáту, — а цар *був* дуже стари́й,
і шунаммітка Авішаґ послуго́вува-
ла цареві.
16 І похилилася Вірсавія, і
вклонилася цареві до землі. А
цар сказав: ,,Що́ тобі?‘‘
17 І вона сказала йому: ,,Пане
мій, ти присягнув був своїй не-
вільниці Господом, Богом своїм:
Соломо́н, син твій, буде царювати
по мені, і він сидітиме на троні
моїм.
18 А тепер ось зацарювáв Адо́-
нія, а ти, пане мій цáрю, не знаєш
про те.

[1] По-грецькому ця Книга зветься Третя Книга Царів.

19 І приніс він у жертву багато
волів і худоби ситої та худоби
дрібно́ї, і покликав усіх царськи́х
синів, і священика Евіятара та
Йоава, вождя́ війська, а раба тво-
го Соломо́на не покликав.
20 А ти, пане мій ца́рю, — очі
всього Ізраїля на тобі, щоб ти
сказав їм, хто́ буде сидіти на тро-
ні пана мого царя по ньому.
21 *Іна́кше* станеться, як спочи́-
не[1] пан мій цар з батьками своїми,
то буду я та син мій Соломо́н вин-
ними".
22 І ось, ще вона говорила з
царем, а прийшов пророк Ната́н.
23 І доне́сли цареві, говорячи:
,,Ось пророк Ната́н!" І ввійшов
він перед цареве обличчя, і впав
перед царем обличчям своїм до
землі.
24 І сказав Ната́н: ,,Пане мій
ца́рю! Чи ти сказав: Адонія буде
царювати по мені, і він буде си-
діти на троні моїм?
25 Бо зійшов він сьогодні, і
приніс у жертву багато волів і
худоби ситої та худоби дрібно́ї. І
він покли́кав усіх царськи́х синів,
і провідників ві́йська, і священика
Евіятара, і ось вони їдять та п'ють
перед ним, і говорять: Нехай живе
цар Адо́нія!
26 А мене — я раб твій! — і
священика Садо́ка, і Бена́ю, си-
на Єгояди́ного, та раба твого Соло-
мона не покли́кав.
27 Чи ця річ була від пана мого
царя, а ти не повідо́мив раба сво-
го, хто́ буде сидіти на троні мого
пана царя по ньому?"
28 А цар Давид відповів та й
сказав: ,,Покличте мені Вірсаві́ю!"
І прийшла́ вона перед царське́
обличчя, і стала перед царем.
29 І присягну́в цар та й сказав:
,,*Як* живий Господь, що визволив
душу мою від усякого лиха, —

[1] У гебрейському оригіналі ляже, цебто помре.

30 як присягнув я тобі Госпо-
дом, Богом Ізраїля, говорячи: Син
твій Соломо́н буде царюва́ти по
мені, і він буде сидіти на моєму
троні замість мене, — так я й
зроблю́ цього дня!"
31 І вклонилася Вірсаві́я об-
личчям своїм до землі, і впала
перед царем та й сказала: ,,Нехай
живе пан мій, цар Давид, наві-
ки!"
32 І сказав цар Давид: ,,По-
кличте мені священика Садо́ка, і
пророка Ната́на та Бена́ю, сина
Єгоя́диного". І поприхо́дили во-
ни перед царе́ве обличчя.
33 І сказав цар до них: Візь-
міть із собою слуг вашого пана, і
посадіть мого сина Соломона на
мою му́лицю, і зведіть його до
Ґіхону.
34 А там помаже його священик
Садок та пророк Натан на царя
над Ізраїлем. І засурміть у сур-
му́ та й скрикнете: Нехай живе
цар Соломон!
35 Потім пі́дете за ним, а він
уві́йде та й сяде на моєму троні, і
він буде царюва́ти замість мене, і
йому наказав я бути володарем над
Ізраїлем та над Юдою".
36 І відповів Беная, син Єгоя-
дин, та й сказав: ,,Амінь. Так
нехай скаже Господь, Бог пана
мого царя!
37 Як був Госпо́дь із паном моїм
царем, так нехай буде з Соломо-
ном, і нехай Він звели́чить трон
його над трона пана мого царя
Давида!"
38 І пішов священик Садок та
пророк Натан, і Беная, син
Єгоядин, і керетянин, і пелетянин,
і посадили Соломона на мулицю
царя Давида, та й повели́ його до
Ґіхону.
39 І взяв священик Садок рога
оливи із скинії, та й помазав Соло-
мона. І засурми́ли в сурму́, та й

кричав увесь народ: ,,Нехай живе цар Соломон!"

40 І піднявся за ним ввесь народ. А народ грав на сопілках та радів великою радістю, аж земля розпада́лася від їхнього голосу!

Замішання прихильників Адо́нії

41 І почув *це* Адонія та всі покли́кані, що *були* з ним, а вони *тількищо* скінчи́ли їсти. І почув Йоав голос сурми́ та й сказав: ,,Що це за крик та гамір у місті?"

42 Ще він говорив, аж ось прихо́дить Йоанатан, син священика Евіятара. А Адонія сказав: ,,Увійди, бо ти муж гідний, і звісти *нам щось* добре!"

43 І відповів Йонатан та й сказав до Адонії: ,,Таж пан наш цар Давид настанови́в на царя Соломона!

44 І послав із ним цар священика Садока та пророка Натана, і Бенаю, Єгояди́ного сина, і керетянина, і пелетянина, і вони посадили його на царську́ му́лицю.

45 І пома́зали його в Гіхоні священик Садок та пророк Натан на царя. І повихо́дили вони звідти веселі, і зашуміло місто. Це той голос, що ви чули.

46 І Соломон уже засів на троні царства.

47 І також посхо́дилися царські слу́ги, щоб поблагословити нашого пана царя Давида, говорячи: Нехай Бог твій учинить Соломонове ім'я́ славнішим від твого імени, і нехай звеличить його трон над трона твого́! І вклонився цар на ло́жі *своїм*.

48 І сказав цар так: Благословенний Господь, Бог Ізраїлів, що сьогодні дав сидя́чого на моїм троні, а мої очі *те* бачать!"

49 І затремтіли, і повставали всі покли́кані, що *були* з Адонією, і пішли кожен на доро́гу свою...

50 А Адонія боявся Соломона. І встав він, і пішов, і схопи́вся за роги жертівника.

51 І донесено Соломонові, кажучи: ,,Ось Адо́нія злякався царя Соломона, й ось він схопи́вся за роги же́ртівника, кажучи: Нехай цар Соломон зараз присягне́ мені, що не вб'є свого раба мече́м!"

52 І сказав Соломон: ,,Якщо він буде му́жем че́сним, ані волоси́на його не впаде на землю! А якщо зна́йдеться в ньому зло, то помре".

53 І послав цар Соломон, і відвели́ його від же́ртівника. І прийшов він, і впав перед царем Соломоном, а Соломон йому сказав: ,,Іди до свого дому!"

Давидів заповіт для Соломона

2 І набли́зилися Давидові дні до смерти, і він наказав своєму синові Соломонові, говорячи:

2 ,,*Ось* я йду дорогою всієї землі, а ти будеш міцни́й та станеш мужем.

3 І будеш ти стерегти́ нака́зи Господа, Бога свого, щоб ходити Його дорогами, щоб стерегти́ постанови Його, заповіді Його, та устави Його й свідчення Його, як писано в Мойсеєвім Зако́ні, щоб тобі щастило в усьому, що будеш робити, і скрізь, куди зве́рнешся,

4 щоб ви́повнив Господь слово Своє, яке говорив мені, кажучи: Якщо сини твої будуть стерегти дороги свої, щоб ходити перед лицем Моїм у правді всім своїм серцем та всією душею своєю, то, сказав: Не буде переводу ніко́му від тебе на троні Ізраїлевім!

5 А також ти знаєш, що́ зробив мені Йоа́в, син Церуїн, що́ зробив він двом провідника́м Ізраїлевих військ, — Авнерові, Нерову синові, та Амасі, синові Єтеровому. Він повбивав їх, і пролив воєнну

кров у час миру, і поплямив воєнною кров'ю свого пояса, що на стéгнах його, та сандáлі свої, що на ногáх його.
6 І ти зрóбиш за своєю мудрістю, і не даси знúзитися сивині його мирно до шеóлу.
7 А синам ґілеадянина Барзіллая зробиш ласку, і нехай вони будуть серед тих, що їдять за твоїм столом, бо вони отак прийшли до мéне, коли я втікав перед Авесаломом, твоїм братом.
8 А ось з тобою Шім'ї, Ґерин син, веніяминівець із Бахуріму. А він проклúв був мене гострим прокляттям того дня, коли я йшов до Маханаїму. Та він прийшов до Йордáну стрíнути мене, і я присягнув йому Господом, говорячи: Не заб'ю тебе мечем!
9 А тепер не прощай йомý, бо ти муж мудрий, і знатимеш, щó зробити йому, — і ти сивинý його зведéш у крові до шеóлу".
10 І спочив Давид з батьками своїми, і був похóваний у Давидовім Місті.
11 А дні, що Давид царював над Ізраїлем, сорок літ: у Хевроні царював він сім літ, а в Єрусалимі царював тридцять і три роки.
12 І сів Соломон на троні Давида, батька свого, і його царювáння було дуже міцнé.

Вúгублення Соломонових ворогів

13 І прийшов Адóнія, син Гаґґітин, до Вірсавії, Соломонової матері, а вона сказала: „Чи прúхід твій — з миром?" І він відказав: „З миром".
14 І сказав: „Справа в мене до тéбе". А вона відказала: „Говори!"
15 І він сказав: „Ти знаєш, що моє було це царство, і на мене звернув увесь Ізраїль своє обличчя, щоб мені царювати. Та відійшло царство, і достáлось моєму братові, бо від Господа це сталось йому.
16 А тепер одне бажáння жадаю я від тебе: Не відмовляй мені!" А вона сказала йому: „Говори!"
17 І він сказав: „Скажи цареві Соломонові, — бо він не відмовить тобі, — щоб він дав мені шунаммітку Авішаґ за жінку".
18 І сказала Вірсавія: „Добре, — я скажý про тебе царéві".
19 І прийшла Вірсавія до царя Соломона, щоб сказати йому про Адонія. А цар устав назустріч їй, і вклонився їй, та й сів на своєму троні. І поставив він трона *й* для царевої матері, і вона сіла по правúці його.
20 І сказала вона: „Одне мале жадáння бажаю я від тебе, — не відмов мені". І сказав їй цар: „Жадай, мати моя, бо я не відмóвлю тобі".
21 І сказала вона: „Нехай шунаммітка Авішаґ буде дáна братові твоєму Адонії за жінку".
22 І відповів цар Соломон та й сказав своїй матері: „І нáщо ти прóсиш шунаммітку Авішаґ для Адонії? Та попроси для нього *й* царства, бо він брат мій, стáрший від мене, і для нього, і для священика Евіятара, і для Йоава, Церуїного сина"!
23 І присягнув цар Соломон Господом, говорячи: „Так нехай зробить мені Бог, і так нехай додасть, коли не на душу свою говорив Адонія це слово...
24 А тепер, — *як* живий Господь, що міцно поставив мене й посадовив мене на троні мого батька Давида, і що зробив мені дім, як говорив був, — сьогодні буде вбитий Адóнія!"
25 І послав цар Соломон через Бенаю, Єгоядиного сина, — і *він* урáзив його, і той помер...

26 А священикові Евіятарові
цар сказав: „Іди до Анатоту на
поля́ свої, бо ти чоловік смерти,[1] а
цього дня не вб'ю тебе, бо носив ти
ковчега Владики Господа перед
обличчям батька мого Давида, і
що терпів ти в усьому, в чому
терпів мій батько".
27 І вигнав Соломон Евіятара,
щоб не був священиком для Господа,
щоб ви́повнилося слово Господнє,
яке говорив у Шіло́ на дім
Іліїв.
28 А звістка *про це* прийшла аж
до Йоава, бо Йоав схилявся до
Адонії, а до Авесалома не схилявся.
І втік Йоав до Господньої
скинії, і схопи́вся за роги жертівника...
29 І доне́сено цареві Соломонові,
що Йоав утік до скинії Господньої,
і ось він при жертівнику. І
послав Соломон Бенаю, Єгоядиного
сина, говорячи: „Іди, —
урази́ його!"
30 І ввійшов Беная до Господньої
скинії, та й сказав до
нього: „Так сказав цар: Вийди!"
А той відказав: „Ні, я тут помру!"
І передав Беная цареві *це* слово,
говорячи: „Так сказав Йоав, і так
відповів мені".
31 І сказав йому цар: „Зроби,
як я говорив, і врази́ його. І
поховаєш його, і здіймеш невинну
кров, що Йоав пролив був, з мене
та з дому мого батька.
32 І нехай оберне Господь його
кров на його голову, що він
ура́зив був двох мужів справедливих
та ліпших від нього, і повбивав
їх мече́м, а батько мій Давид *того*
не знав: Авнера, Нериного сина,
провідника́ Ізраїлевого війська,
та Амасу, сина Єтеревого, провідника́
Юдиного війська.
33 І нехай зве́рнеться їхня кров
на голову Йоава та на голову
насіння його навіки. А Давидові
й насінню його та дому його й
трону його нехай буде мир від
Господа аж навіки".
34 І пішов Беная, Єгоядин
син, і вра́зив його, та й убив його.
І був він похо́ваний у своїм домі в
пустині.
35 А цар, замість нього, настанови́в
над ві́йськом Бенаю, Єгоядиного
сина, а священика Садока
цар настановив замість Евіятара.
36 І послав цар, і покликав
Шім'ї та й сказав йому: „Збудуй
собі дім в Єрусалимі, й осядеш там,
і не ви́йдеш звідти ані сюди, ані
туди.
37 І буде того дня, як ти ви́йдеш
і пере́йдеш потоκ Кедро́н, то щоб
ти добре знав, що конче помреш.
Кров твоя буде на голові твоїй!"
38 І сказав Шім'ї до царя:
„Добра це річ. Як наказав пан
мій цар, так зробить раб твій'."
І сидів Шім'ї в Єрусалимі багато
днів.
39 І сталося в кінці трьох років,
і втеклѝ двоє рабів Шім'ї до Ахіша,
Маахіного сина, ґатського царя.
І доне́сли Шім'ї, говорячи: „Ось
раби́ твої в Ґаті!"
40 І встав Шім'ї, й осідлав осла
свого та й подався до Ахіша, щоб
пошукати своїх рабів. І пішов
Шім'ї, і привів своїх рабів з Ґату.
41 А Соломонові доне́сено, що
Шім'ї пішов з Єрусалиму в Ґат і
вернувся.
42 І послав цар, і покликав
Шім'ї та й сказав до нього: „Чи ж
я не заприсяг тебе Господом, і не
взяв свідка проти тебе, говорячи:
Того дня, коли ти ви́йдеш і пі́деш
туди чи сюди, щоб ти добре знав,
що конче помреш? І ти сказав мені:
Добра це річ, *що* я чув.
43 І чому́ ти не додержувався
Господньої прися́ги та нака́за, що
я наказав був тобі?"

[1] Гебраїзм: вартий смерти.

44 І сказав цар до Шім'ї: „Ти знаєш усе те зло, і знало твоє серце, що зробив ти Давидові, батькові моєму. І поверне Господь твоє зло на твою голову.

45 А цар Соломон — благословенний, а Давидів трон буде стояти міцно перед Господнім лицем аж навіки“.

46 І цар наказав Бенаї, Єгоядиному синові, і той вийшов і вра́зив його, — і він помер. І царство зміцніло в Соломоновій руці.

Соломон просить у Бога мудрости

3 І посвоя́чився Соломон із фараоном, єгипетським царем, і взяв фараонову дочку́, і ввів її до Давидового Міста, ще доки він не закінчи́в будувати свого дому й храму Господнього, та муру навколо Єрусалиму.

2 Та народ прино́сив жертви на па́гірках, бо не був *ще* збудований дім для Господнього Імени аж до тих днів.

3 І полюбив Соломон Господа, щоб ходити постановами свого батька Давида, тільки *й* він прино́сив жертви та кадив на па́гірках.

4 І пішов був цар до Ґів'ону, щоб прино́сити там жертви, бо то найбільший па́гірок. Тисячу цілопа́лень приніс Соломон на тому же́ртівникові.

5 У Ґів'оні з'явився Господь до Соломона в нічно́му сні. І Бог сказав: „Проси, що Я маю дати тобі!“

6 А Соломон відказав: „Ти зробив був велику милість із рабом Своїм Давидом, батьком моїм, як він ходив перед лицем Твоїм правдою та праведністю, та простото́ю серця з Тобою. І зберіг Ти йому ту велику милість, і дав йому сина, що сидить на його троні, як є й цього дня.

7 А тепер, Господи, Боже, Ти вчинив Свого раба царем замість батька мого Давида, — а я недо́росток, не знаю ви́ходу та входу.

8 А раб Твій серед народу Твого, якого Ти вибрав, — він народ числе́нний, що його не можна ані злічити, ані зрахувати через многоту́.

9 Дай же Своєму рабові серце[1] розумне, щоб судити народ Твій, щоб розрізня́ти добре від злого, бо хто потрапить керувати цим великим народом Твоїм?“

10 І була́ та річ приємна в Господніх оча́х, що Соломон попросив оцю річ.

11 І сказав Бог до нього: „За те, що просив ти цю річ, а не просив для себе днів довгих та багатства, і не просив душ ворогів своїх, а просив собі розуму, щоб уміти судити,

12 то ось зроблю́ Я за словом твоїм, — ось Я даю тобі серце мудре та розумне, так що такого, як ти, не було́ перед тобою й не встане такий, як ти, по тобі.

13 А також те, чого не просив ти, Я даю тобі: і бага́тство, і славу таку, що такого, як ти, не було перед тобою *й не буде* нікого серед царів усе життя твоє.

14 А якщо ти ходи́тимеш Моїми дорогами, щоб дотримувати постанови Мої та заповіді Мої, як ходив був батько твій Давид, то продо́вжу дні твої!“

15 І прокинувся Соломон, аж ось — *це* був сон. І ввійшов він до Єрусалиму, та й став перед ковчегом Господнього заповіту, і приніс цілопа́лення та вчинив жертви мирні. І зробив він гостину для всіх своїх слуг.

[1] У біблійній мові „серце“ часто—центр розуму.

Соломонів суд

16 І прийшли до царя дві жінки блудни́ці, та й стали перед обличчям його.

17 І сказала одна жінка: „Прошу́, пане мій, — я та ця жінка сидимо́ в одно́му домі. І породила я при ній у цьому домі.

18 І сталося третього дня по по́роді моїм, і породила теж оця жінка. А ми *були́* ра́зом, ніко́го чужого в домі з нами *не було́*, тільки двоє нас *було* в домі.

19 А вночі помер син цієї жінки, бо вона налягла на нього.

20 І встала вона серед ночі, і взяла́ мого сина від мене, — а невільниця твоя спала, — і поклала його при своєму лоні, а свого померлого сина поклала при лоні моїм.

21 І встала я рано, щоб погодува́ти сина свого, аж ось — помер він! І придивилася я до нього рано, а ото — не був це син мій, що я породила“...

22 А інша жінка відказала: „Ні, то мій син — живий, а твій син — мертвий!“ А та говорила: „Ні, то твій син — мертвий, а мій син — живий!“ І *так* сперечáлись вони перед царем.

23 І сказав цар: „Ця говорить: Це мій син живий, а син твій — мертвий, а та говорить: Ні, то син твій — мертвий, а мій син — живий“.

24 І сказав цар: „Подайте мені мечá!“ І прине́сли меча перед цареве обличчя.

25 І сказав цар: „Розітніть це живе дитя надвóє, і дайте половину одній, а половину дру́гій!“

26 І сказала до царя жінка, що син її — той живий, бо запалилася любов її до сина свого, — і сказала вона: „Прошу́, пане мій, дайте їй немовлятко живим, а забити — не забивайте його́!“ А та каже: „Хай не буде ні мені, ні тобі, — розтинайте!“

27 А цар відповів та й сказав: „Дайте їй це живе немовлятко, а вбивати — не вбивайте його. Вона його мати!“

28 І почув увесь Єрусалим про той суд, що цар розсудив, і стали боятися царя, бо бачили, що в ньому Божа мудрість, щоб чинити суд.

Соломонові помічники́

4 І був цар Соломон царем над усім Ізраїлем.

2 А оце його провідники́: Азарія, Садоків син, священик.

3 Еліхореф та Ахійя, сини Шіші, писарі. Йосафáт, син Ахілудів, канцлер.

4 А Бенáя, Єгоядин син, — над військом, а Садóк та Евіятар — священики.

5 А Азарія, Натанів син, — над намісниками, а Завуд, син Натанів — священик, товариш царів.

6 А Ахішар — над домом, а Адонірам, Авдин син — над даниною.

7 А в Соломона було дванадцять намісників над усім Ізраїлем, і вони годували царя та дім його, — місяць на рік був на однóго на годувáння.

8 А оце їхні імена: Бен-Гур — в Єфремових горáх,

9 Бен-Декер — у Макаці, і в Шаалевімі, і в Бет-Шемеші, і в Елоні Бет-Ганану.

10 Бен-Гесед — в Арубботі, йому *належали*: Сохо та ввесь край Хеферу.

11 Бен-Авінадав — уся околиця Дору; Тафат, Соломонова дочкá, була йому за жінку.

12 Баана, Ахілудів син — Таанах і Меґіддо та ввесь Бет-Шеан, що при Цартані, нижче Їзреелу,

від Бет-Шеану аж до Авел-Мехола,
аж до того боку Йокмеаму.
13 Бен-Ґевер — у ґілеадському
Рамоті, йому *належали*: оселі Яї-
ра, сина Манасії, що в Ґілеаді,
йому околиця Арґову, що в Баша-
ні, — шістдеся́т міст великих, із
муром та з мідя́ним засу́вом.
14 Ахінадав, син Іддо — в Ма-
ханаїмі.
15 Ахіма́ац — в Нефталимі; та-
кож він узяв Босмат, Соломонову
дочку́, за жінку.
16 Баана, Хушаїв син, в Асирі
та в Бе-Алоті.
17 Йосафа́т, Паруахів син, в
Іссахарі.
18 Шім'ї, Елин син, — у Венія-
мині.
19 Ґевер, — син Уріїв, — у
ґілеадському кра́ї, у кра́ї Сигона,
царя аморейського, та Оґа, царя
башанського. А один намісник,
що в усьому Кра́ї.
20 Юда та Ізраїль були численні,
як пісок, що над морем, щодо
многоти́. Вони їли й пили та ті-
шилися!

Спокійне царюва́ння Соломона

5 А Соломон панував над усіма́
царствами від Річки[1] аж до
филистимського кра́ю та аж до
границі Єгипту. Вони прино́сили
дари та служили Соломонові по
всі дні його життя.
2 І була́ Соломонова пожива на
один день: тридцять ко́рів[2] пше-
ничної муки, а шістдесят ко́рів
іншої муки.
3 Десятеро з великої ситої ху-
доби, і двадцятеро з худоби вели-
кої з паші та сотня худоби дріб-
ної, окрім о́леня, і са́рни, і анти-
ло́пи та ситих гусо́к.
4 Бо він панував по всій цій
стороні Річки від Тіфсаху та аж
до Аззі́ над усіма́ царями по цей
бік Річки. І був у ньо́го мир зо
всіх сторін його навко́ло.
5 І безпечно сидів Юда та Із-
раїль, кожен під своїм виноградни-
ком та під своєю фіґою від Дану й
аж до Беер-Шеви всі дні Соломона.
6 І було в Соломона сорок тисяч
стійлів для ко́ней колесни́ць його
та дванадцять тисяч верхівців.
7 І годували ці намісники царя
Соломона та кожного, хто прихо́-
див до сто́лу царя Соломона, ко-
жен свій місяць, і не було недо-
стачі ні в чо́му.
8 А ячме́ню та соломи для ко́ней
та для румаків спроваджували до
місця, де хто був, кожен за поста-
новою для нього.
9 І дав Бог Соломонові дуже
багато мудрости та розуму, а ши-
рокість серця[1] — як пісок, що на
березі моря.
10 І збільши́лася Соломонова
мудрість над мудрість усіх синів
сходу та над усю мудрість Єгипту.
11 І був він мудрі́ший від уся-
кого чоловіка, — від Етана езра-
хітського, і Гемана, і Калкола та
Дарди, Махолових синів. А ім'я́
його було *славне* серед усіх людей
навко́ло.
12 І він проказав три тисячі
при́казок, а пісень його було —
тисяча й п'ять.
13 І говорив він про дере́ва, від
кедру, що на Лива́ні, й аж до
ісо́пу, що росте на стіні. І гово-
рив про худобу, і про пта́ства, і
про плазу́юче та про риб.
14 І прихо́дили від усіх наро-
дів, щоб послу́хати Соломонову
мудрість, від усіх царів кра́ю, що
чули про мудрість його.
15 І послав Хіра́м, цар Тиру,
своїх слуг до Соломона, бо почув,
що його пома́зали на царя на

[1] Річка — це річка Ефрат.
[2] Кор — 364 літри.

[1] Серце в біблійній мові — центр розуму.

місце батька його, бо Хіра́м був
при́ятелем Давидовим по всі дні.

Умова Соломона з Хіра́мом про будову Господнього дому

16 І послав Соломон до Хірама,
говорячи:
17 ,,Ти знаєш мого батька Давида,
що не міг він збудувати дому
для Імени Господа, Бога свого,
через війни, що ото́чували його,
аж поки Господь не віддав їх,
ворсгів, під сто́пи ніг його.
18 А тепер Госпо́дь, Бог мій,
дав мені відпочи́нок навко́ло, —
нема противника, і нема злого
випа́дку.
19 І ото я маю на думці збудувати
дім Імени Господа, Бога мого,
як Господь говорив був моєму
ба́тькові Давидові, кажучи: Син
твій, якого дам замість тебе на
трон твій, він збудує той дім для
Йме́ння Мого́.
20 А тепер накажи, і нехай зітнуть
мені кедри з Лива́ну, а раби
мої будуть із рабами твоїми, а в
нагороду за твоїх рабів я дам тобі
все, що скажеш, бо ти знаєш, що
серед нас немає ніко́го, хто вмів
би стинати дерева, як сидо́няни''.
21 І сталося, як почув Хіра́м
Соломонові слова́, то дуже зрадів
та й сказав: ,,Благослове́нний Господь
сьогодні, що дав Давидові
мудрого сина над цим великим
наро́дом!''
22 І послав Хірам до Соломона,
говорячи: ,,Почув я *про те*, про
що посилав ти до мене. Я ви́конаю
все бажа́ння твоє, щодо де́рева
ке́дрового та дерева кипари́сового.
23 Мої раби спу́стять із Ливану
до моря, а я їх поскладаю в плоти́,
і відпра́влю морем аж до місця, про
яке пошлеш мені *звістку*, і порозбиваю
їх там, і ти забере́ш. А
ти ви́конаєш моє бажа́ння, — дати
хліба для мого дому''.
24 І давав Хірам Соломонові
дере́ва ке́дрові та дерева кипари́сові,
— усе за бажа́нням його.
25 А Соломон давав Хірамові
двадцять тисяч ко́рів пшениці, —
живність для дому його, та двадцять
тисяч ко́рів то́вченої оливи.
Так давав Соломон Хірамові рік-у-рік.
26 А Господь дав Соломонові
мудрість, як обіцяв був йому́. І
був мир між Хірамом та між Соломоном,
і обидва вони склали умову.
27 А Соломон зібрав дани́ну робітникі́в
зо всього Ізраїля, і була
та данина — тридцять тисяч чолові́ка.
28 І він посилав їх до Ливану,
по десять тисяч на місяць, напереміну:
місяць були вони на Лива́ні,
два місяці — у домі своїм; а Адонірам
дсглядав над робітника́ми.
29 І було в Соломона сімдеся́т
тисяч тягаро́вих носіїв та вісімдеся́т
тисяч ламачів у гора́х,
30 окрім трьох тисяч і трьох
сотень керівників, що настанови́в
Соломон над працею, — вони правили
над наро́дом, що робили працю.
31 І цар наказав, і вони лама́ли
велике каміння, каміння дороге,
щоб закла́сти дім *із* те́саного каміння.
32 І *їх* оте́сували будівни́чі Соломонові
й будівни́чі Хірамові та
ґівляни, і нагото́вили де́рева та
камі́ння на збудува́ння храму.

Соломонів храм Господе́ві

6 І сталося, року чотириста
й вісімдесятого по ви́ході Ізраїлевих
синів з єгипетського
кра́ю, четвертого року Соломонового
царюва́ння над Ізраїлем,
місяця зіва, почав він будувати
той храм для Господа.
2 А той храм, що цар Соломон

збудував для Господа, — шістдесят ліктів довжина́ його, а двадцять — ширина́ його, а тридцять ліктів — вишина́ його.

3 А притво́р перед храмом цього дому — двадцять ліктів довжина його, відповідно широ́кости храму, десять ліктів ширина його перед храмом.

4 І зробив він для храму прозо́рі вікна, широкі знадво́ру й вузькі всере́дині.

5 А до стіни храму збудував він прибуді́вку навко́ло, зо стінами дому навколо храму та найсвяті́шого, і поробив бічні кімна́ти навко́ло.

6 До́лішня прибудівка — ширина її п'ять ліктів, а середня — шість ліктів ширина її, а третя — сім ліктів ширина її, бо він дав навко́ло храму знадво́ру ви́ступи, щоб не тримати *їх* у стінах храму.

7 А храм, коли був будо́ваний, будувався з ви́кінченого ка́меня з каменоло́мні, а молотки́ та сокира, всяке залізне знаря́ддя не було чуте в храмі, коли його будували.

8 Вхід до сере́дньої бічно́ї кімна́ти *був* з правого боку храму, а кру́ченими схо́дами вхо́дили до середньої, а з середньої — до третьої.

9 І збудував він той храм та й покінчи́в його. І покрив він храм дошка́ми та бруска́ми ке́дрових дере́в.

10 І збудував він прибудівку на ввесь храм, — п'ять ліктів вишина її, і вона трималася храму ке́дровими дереви́нами.

11 І було́ Господнє слово до Соломона, говорячи:

12 ,,Цей храм, що ти будуєш, — якщо ти ходи́тимеш Моїми уставами й постано́ви Мої бу́деш вико́нувати, і будеш дотри́мувати всі Мої за́повіді, щоб ними ходити, то Я ви́повню на тобі Своє слово, яке Я говорив був ба́тькові твоєму Давидові.

13 І пробува́тиму посеред Ізраїлевих синів, і не покину Свого Ізра́їлевого наро́ду''.

14 І збудував Соломон той храм та й скінчи́в його.

15 І побудував він стіни храму зсере́дини з ке́дрових дошо́к, від підлоги храму аж до стін стро́пу покрив усере́дині де́ревом, а підло́гу храму покрив кипари́совими до́шками.

16 І збудував тих двадцять ліктів *стіни́* з-заду храму з ке́дрових дошо́к, від підлоги аж до стін *стропу*, і *це* збудував йому зсере́дини за девіра, за Святеє Святих.

17 А той храм був на сорок ліктів, він — той, що перед *девіром*.

18 А на кедри́ні всере́дині храму була різьба́ огірків та відкритих квітів. Усе — кедри́на, камінь був невидний.

19 А найсвятіше він приготовив усере́дині храму, щоб дати туди ковче́га Господнього заповіту.

20 А сере́дина найсвятішого — двадцять ліктів довжина́, і двадцять ліктів ширина́, і двадцять ліктів вишина́ його, і він покрив його щирим золотом, і також покрив ке́дрового же́ртівника.

21 І Соломон покрив той храм зсере́дини щирим золотом, а перед найсвятішим перетягнув золотими ланцюга́ми, та покрив його золотом.

22 І ввесь храм він покрив золотом аж до кінця всього храму і всього же́ртівника, що при найсвятішому, покрив золотом.

23 І зробив у найсвятішому двох херуви́мів з оливкового дерева, — десять ліктів вишина́ його.

24 І п'ять ліктів одне крило́ херуви́ма, і п'ять ліктів дру́ге крило херувима; десять ліктів від

кінця́ одно́го його крила і аж до
кінця другого його крила.
25 І десять ліктів *був і* другий
херувим, — одна міра й один вид
обом херуви́мам.
26 Височина́ одно́го херувима
— десять ліктів, і так *і* другого
херувима.
27 І дав він тих херувимів усе-
ре́дині внутрішнього храму. І хе-
рувими простяга́ли *свої* кри́ла, і
торкалося криле́ одно́го *однієї* сті-
ни, а криле́ другого херувима тор-
калося другої стіни. А їхні вну-
трішні кри́ла дотикалися криле́ до
крила́.
28 І він покрив херувимів золо-
том.
29 А всі стіни храму навколо
приоздо́бив ритими різьбами херу-
вимів і пальм та розкритих квітів,
зсере́дини та від зо́внішньої *час-
тини*.
30 А підлогу храму він покрив
золотом для внутрішньої та для
зо́внішньої *частини*.
31 А на вхід до найсвятішого
зробив двері з оли́вкового де́рева;
стовп, бічні одвірки — п'ятику́т-
ні.
32 І двоє двере́й *були* з оли́вко-
вого де́рева, і на них були поро́б-
лені різьби херувимів і пальм та
розкритих квітів, і покрив золо-
том; і обклав золотом тих херуви-
мів та ті па́льми.
33 І так поробив *і* одвірки для
входу до храму, з оливкового де-
рева, одвірки чотирику́тні.
34 А двоє двере́й *були* з кипари́-
сового де́рева. Дві частині одних
дверей та дві частині других две-
рей були рухомі.
35 І повирізував *на них* херуви-
мів і пальми та розкриті квіти, і
покрив золотом, ви́кутим по різь-
бі.
36 І збудував він уну́трішній
двір, — три ряди те́саного *каменя*
та ряд стя́того ке́дрового бру́с-
ся.
37 Року четвертого був зало́же-
ний храм Господній, у місяці зів,
38 а року одина́дцятого, у місяці
бул, — він місяць во́сьмий — був
закінчений той храм зо всіма́ ре-
чами його та за всіма́ планами
його. І він будував його сім ро-
ків.

Дім царя Соломона

7 А свій дім Соломон будував
тринадцять років, та й скінчи́в
увесь свій дім.
2 І збудував він дім Ливан-
ського Лісу, — сто ліктів довжина
його, і п'ятдесят ліктів ширина
його, і тридцять ліктів вишина
його, на чотирьох ряда́х ке́дрових
стовпів, а ке́дрові бру́сся — на
стовпа́х.
3 І покритий він був кедри́ною
зве́рху на бічни́х кімна́тах, що на
сорока й п'яти стовпа́х, *по* п'ятна-
дцять *на* ряд.
4 А лу́тків було три ряди, вікно
до вікна три рази.
5 А всі двері та бічні одвірки —
чотирику́тні, з поро́гами, а нав-
про́ти — вікно до вікна три ра́зи.
6 І зробив він сіни зо стовпів, —
п'ятдеся́т ліктів довжина́ їх та
тридцять ліктів ширина їх, і *інші*
сіни перед ними, і стовпи, і причі́-
лок да́ху.
7 І зробив він троно́ву залю, де
судив, залю судову́, і покрив ке-
дри́ною від підлоги до сте́лі.
8 А його дім, де жив, на іншому
дворі, зсере́дини сіне́й, був *такий*,
як та робота. І зробив він дім
для фарао́нової дочки́, яку взяв
Соломо́н, — як ті сіни.
9 Усе це *з* дорогого камі́ння,
те́саного за мірою, обрі́заного пи́л-
кою зсере́дини та іззо́вні, і від
осно́ви аж до сте́лі, а іззо́вні аж
до великого двора́.

10 А засно́ваний він був на дорогих камі́ннях, камі́ннях великих, — камі́ння десяти ліктів та камі́ння восьми ліктів.

11 А згори — дорогі камі́ння, те́сані за мірою, та кедри́на.

12 А навколо — великий двір, три ряди́ тесаного камі́ння та ряд стя́того ке́дрового бру́сся; *те саме* й для внутрішнього дво́ру Господнього храму та для сіней храму.

Прикраси Господнього храму

13 І послав цар Соломон, і взяв із Тиру Хірама, —

14 це син однієї вдови, з пле́мени Нефталимового, а ба́тько його — тирянин, що робив на міді. І був він напо́внений мудрістю й розумом, та вмі́нням робити всяку роботу на міді. І прийшов він до царя Соломона, і зробив усю його роботу.

15 І він відлив два мідяні стовпи́, — вісімнадцять ліктів височина́ одного стовпа́, а шнур дванадцяти ліктів оточи́в би його; *такий і* стовп другий.

16 І зробив він дві ма́ковиці, щоб дати на верхи́ тих стовпів, відлив *їх* із міді; п'ять ліктів височина однієї ма́ковиці, і п'ять ліктів височина маковиці другої.

17 А на тих ма́ковицях, що *були* на верха́х стовпів, *було* мере́живо плé́теної роботи *та* шнурки́ роботою ланцюжкі́в, — сім на ма́ковиці одній і сім на маковиці другій.

18 І поробив він ті стовпи́ *так*, що два ряди́ грана́тових яблук *були* навколо на одному мере́живі, щоб покрити ма́ковиці, що на верху́; і так зробив *і* маковиці другій.

19 А ма́ковиці, що на верху́ тих стовпів, *були* зро́блені *як* лілеї́, *на* чотири лікті, у притво́рі.

20 І ма́ковиці на обох стовпах також зве́рху, навпроти ви́пуклини, що з боку мере́жива. А тих грана́тових яблук — двісті, ряда́ми навколо на маковиці другій.

21 І поставив він ті стовпи до притво́ру храму. І поставив він правого стовпа́, і назвав ім'я́ йому: Яхін; і поставив стовпа лівого, і назвав ім'я́ йому: Боаз.[1]

22 А на верху́ стовпів — зро́блено *як* ліле́ї. І була́ скінчена робота стовпів.

23 І зробив він ли́те море, десять ліктів від кра́ю його аж до кра́ю його, навколо кругля́сте, і п'ять ліктів височина́ його. А шнур на тридцять ліктів оточи́в би його навколо.

24 А здолу на края́х його ото́чували його *подоби* огірків, *по* десять у лікті, — вони оточували море навколо. *Було* два ряди тих огірків, вилитих при литті його.

25 Воно стояло на дванадцятьо́х вола́х, — три обе́рнені на північ, і три обе́рнені на за́хід, і три обе́рнені на південь, і три обе́рнені на схід. А море на них зве́рху, а ввесь зад їх — до нутра́.

26 А грубина́ його — долоня, а краї його подібні до краю ке́лиха, як квітки ліле́ї. Містило воно дві тисячі батів.[2]

27 І зробив він десять мідяни́х підстав, — чотири лікті довжина однієї підстави, і чотири лікті ширина її, а три лікті вишина її.

28 А оце робота підста́ви: у них ли́штви, а ті ли́штви поміж прута́ми.

29 А на ли́штвах, що між прута́ми, леви́, воли та херувими. А на прута́х — зве́рху підні́жки, а під лева́ми та волами — ки́тиці, зро́блені розло́жистими.

30 І чотири мідяні ко́ла для

[1] Яхін — нехай поставить міцно, Боаз — в ньому сила.
[2] Бат — 36.4 літри.

однієї підстави та мідяні о́сі. А на чотирьох ро́гах — їхні раме́на, під мідни́цею — раме́на литі, з кожного боку ки́тиці.
31 А ги́рло його — з нутра́ ма́ковиці й вище лікоть; а ги́рло кругля́сте, роботи підніжка, лікоть і півліктя; і також на гирлі його різьби́, а раме́но їх квадрато́ве, не кругля́сте.
32 І чотири ті ко́ла *були* під ли́штвами, а о́сі коле́с — у підставі. А вишина одного ко́ла — лікоть і півліктя.
33 А робота тих кіл — як робота ко́ла возо́вого; їхні о́сі, і їхні обі́ддя, і їхні шпи́ці, і їхні ма́точини — усе лите.
34 І чотири раме́на на чотирьох ро́гах однієї підстави; з підстави *вихо́дили* раме́на її.
35 А на верху́ підстави *було* округле навкілля, півліктя вишини; а на верху підстави ру́чки її та ли́штви її з неї.
36 І він повирізував на табли́цях ру́чок її та на ли́штвах її херувимів левів та пальми, на кожнім вільнім місці, та китиці навколо.
37 Як це, він зробив десять підстав, — лиття́ одне, міра одна, одна робота для них усіх.
38 І зробив він десять мідяних умива́льниць, — сорок ба́тів ма́ла кожна вмива́льниця; чотири лікті кожна вмивальниця; одна вмивальниця на одній підставі, *так* для десяти підстав.
39 І дав ті підстави — п'ять на боці храму з правиці, і п'ять на боці храму з лівиці його, а море дав на правому боці храму, напере́д, навпроти полу́дня.
40 І поробив Хірам умивальниці й лопатки та кропильниці. І покінчи́в Хірам робити всю ту роботу, що зробив цареві Соломонові *для* храму Господнього:
41 два стовпи та дві голівки ма́ковиць, що на верху́ стовпів, і два мере́жива на покриття́ двох голівок ма́ковиць, що на верху́ стовпів;
42 і чотири сотні грана́тових яблук для двох мере́жив, — два ряди́ грана́тових яблук для одного мере́жива, на покриття́ обох голівок ма́ковиць, що на верху́ стовпів;
43 і підстави — десять, і вмивальниці — десять;
44 і одне море, і воли — дванадцять під морем;
45 і го́рнята, і лопа́тки, і кропи́льниці та всі ті речі, що Хірам поробив цареві Соломонові в Господньому домі, — *усе* ви́полірувана мідь.
46 На Йорда́нській рівни́ні повідлива́в їх цар у глибокій землі між Суккотом та між Царетаном.
47 І порозставля́в Соломон усі ці речі; через дуже велику многоту́ *їх* не була спра́вджена вага міді.
48 І поробив Соломон усі речі, що в Господньому храмі: золотого же́ртівника, і золотого стола́, що на ньому хліб показни́й,
49 і свічники́, — п'ять з правиці та п'ять з лівиці, перед найсвятішим, *зо* щирого золота; і квітки, і лямпа́ди, і щи́пчики, — *з* золота;
50 і миски́, і но́жиці, і кропи́льниці, і ложки, і лопа́тки, — золото щире; і чопи́ для дверей внутрішнього храму, для Святого Святих, для дверей дому для храму — золото.
51 І була покінчена вся ця праця, яку цар Соломон зробив в Господньому храмі. І Соломон повно́сив освячені речі свого батька Давида; срібло й золото та речі дав у скарбниці Господнього храму.

Перенéсення ковчега

8 Тоді Соломон зібрав усіх Із-
раїлевих старших та голів пле-
мéн, керівників *бáтьківських* до-
мів Ізраїлевих синів, до царя Со-
ломона до Єрусалиму, щоб пере-
нéсти ковчега Господнього запо-
віту з Давидового Міста, воно —
Сіон.
2 І були зібрані до царя Соло-
мона всі ізрáїльтяни в свято в
місяці етанім, він — місяць сьо-
мий.
3 І поприхóдили всі Ізраїлеві
старші, а священики понéсли ков-
чега.
4 І понéсли вони Господнього
ковчега, і скинію заповіту та всі
святі речі, що в ковчезі; і понéсли
їх священики та Левити.
5 А цар Соломон та вся Ізраїле-
ва громада, що зібралися при ньо-
му, *були* з ним перед ковчегом, *і*
принóсили в жертву худобу дріб-
нý та худобу велику, що через
мнóгість не була вона ані запису-
вана, ані лічена.
6 І внéсли священики ковчега
Господнього заповіту до девіру
храму, до Святого Святих, під
крúла херувимів.
7 Бо херувими простягáли крú-
ла над місцем ковчегу, і затíнювали
херувими над ковчегом та над
його держакáми звéрху.
8 А ті держакú були довгі, і
голóвки тих держакíв були видні
з святині перед найсвятішим, а
знадвóрні не булú видні. І вони
там аж до цього дня.
9 У ковчезі не було *нíчóго*, тіль-
ки дві камінні таблúці, що поклав
туди Мойсей на Хорúві, коли Гос-
подь склав був *заповíта* з Ізра-
їлевими синами при виході їх з
єгипетського крáю.
10 І сталося, як священики ви-
хóдили з святині, то хмара на-
пóвнила Господній храм.
11 І не могли священики стояти
й служити через ту хмару, бо
слава Господня напóвнила Гос-
подній храм!

Соломонове благословéння

12 Тоді Соломон проказав:
„Промовив Господь, що *Він*
пробувáтиме в мряці.
13 Будýючи, я збудувáв оцей
храм, на осéлю Тобі,
місце Твого пробувáння на-
віки“!
14 І повернув цар обличчя своє,
та й поблагословив Ізраїлів збір,
увесь же Ізраїлів збір стояв.
15 І він сказав: „Благословéн-
ний Господь, Бог Ізраїлів, що Своï-
ми устами говорив був із моїм
батьком Давидом, і рукою Своєю
тепер вúконав, говорячи:
16 Від того дня, коли Я вивів
Свій нарóд, Ізраїля, з Єгипту, Я
не вибрав *Собі* міста зо всіх Із-
раїлевих племéн, щоб збудувати
храм на пробувáння Мого Йméння
там. І вибрав Я Давида, щоб був
над Моїм Ізраїлевим нарóдом.
17 І було на серці мого батька
Давида збудувати храм для Йméн-
ня Господа, Бога Ізраїля.
18 Та сказав Господь до мого
батька Давида: За те, що на твоє-
му серці було збудувати храм для
Йméння Мого, ти зробив добре, що
було тобі *це* на серці.
19 Тільки ти не збудýєш цього
храму, але син твій, що вúйде із
стéгон твоїх, — він збудує цей дім
для Йméння Мого!
20 І вúконав Господь Своє сло-
во, що Він говорив. І став я
на місце батька мого Давида, та й
сів на Ізраїлевому троні, як гово-
рив був Господь, і я збудував
оцей храм для Йméння Господа,
Бога Ізраїлевого.
21 І встановив я там місце для

ковчеґа, де Господній заповіт, якого Він склав із нашими батьками, коли виводив їх з єгипетського кра́ю.“

Соломонова молитва

22 І став Соломон перед Господнім же́ртівником навпроти всього Ізра́їлевого збо́ру, і простяг ру́ки свої до неба та й сказав:
23 „Господи, Боже Ізраїлів! Нема подібного Тобі Бога на небеса́х угорі та на землі до́лі. Ти стережеш заповіта та милість для Своїх рабів, що ходять перед Твоїм лицем усім своїм серцем.
24 Ти доде́ржав Своє́му рабові, Давидові, ба́тькові моєму, те, що говорив йому. І говорив Ти *йому* Своїми устами, а рукою Своєю виконав, як цього дня.
25 А тепер, Господи, Боже Ізраїлів, додерж для Свого раба Давида, мого́ ба́тька, те, що говорив був йому, кажучи: Не буде в тебе перево́ду з-перед лиця Мого ніко́му з тих, що сидітимуть на Ізраїлевім троні, якщо тільки сини твої бу́дуть держа́тися своїх доріг, щоб ходити перед Моїм лицем, як ти ходив перед лицем Моїм.
26 А тепер, Боже Ізраїлів, нехай буде запе́внене слово Твоє, яке Ти говорив рабові Своєму Давидові, моєму батькові.
27 Бо чи ж справді Бог сидить на землі? Ось небо та небо небе́с не обійма́ють Тебе, — що́ ж тоді храм той, що я збудува́в?
28 Та Ти згля́нешся на молитву Свого раба та на його блага́ння, Господи, Боже мій, щоб почути спів та молитву, якою раб твій мо́литься перед лицем Твоїм сьогодні,
29 щоб очі Твої були відкриті на цей храм уночі та вдень, на те місце, про яке Ти сказав: Нехай буде Йме́ння Моє там, щоб почути молитву, якою буде молитися Твій раб на цьому місці!
30 І Ти будеш прислуха́тися до блага́ння Свого́ раба, та Свого народу, Ізраїля, що будуть молитися на цьому місці. А Ти почуєш на місці Свого пробува́ння, на небесах, — і почуєш, і про́стиш.
31 Як згрішить людина проти свого ближнього, і вимага́тимуть від нього клятви, щоб він поклявся, і для клятви прийдуть перед Твій же́ртівник у цьому храмі,
32 то Ти почуєш із небе́с, і зробиш, і розсу́диш Своїх рабів, — осу́диш несправедливого, щоб дати його дорогу на його голову, і вспраедли́виш праведного, щоб віддати йому за його справедливістю.
33 Коли Твій народ, Ізраїль, буде вдарений ворогом за те, що прогрішив Тобі, і коли вони звернуться до Те́бе, і будуть сла́вити Ім'я́ Твоє, і будуть моли́тися, і будуть благати Тебе в цьому храмі,
34 то Ти почуєш із небес, і про́стиш гріх наро́ду Свого, Ізраїля, і ве́рнеш їх до́ землі, яку дав Ти їхнім батькам.
35 Коли замкне́ться небо й не буде дощу́, бо прогріша́ться Тобі, то коли *знову* вони помо́ляться на цьому місці, і будуть сла́вити Ім'я́ Твоє, — і від гріха́ свого відве́рнуться, бо Ти будеш їх впоко́ря́ти, —
36 то Ти почуєш на небеса́х, і про́стиш гріх Своїх рабів та народу Свого, Ізраїля, бо покажеш їм ту добру дорогу, якою вони пі́дуть, і Ти даси́ дощ на край Свій, якого Ти дав Своєму наро́дові на спа́дщину.
37 Голод коли бу́де в краю́, морови́ця коли буде, посу́ха, жовта́чка, сарана́, черва́ коли бу́де,

коли його ворог стане тісни́ти його́ в краю́ міст його, *коли буде* яка пора́за, яка хвороба, —
38 усяка молитва, усяке блага́ння, що буде від якої люди́ни *чи* від усього наро́ду Твого, Ізраїля, коли кожен почує рану свого серця, і простя́гне руки свої до цього храму,
39 то Ти почуєш із небе́с, із місця постійного пробува́ння Свого, — і прости́ш, і зробиш, і даси кожному за всіма́ його дорогами, бо Ти Сам знаєш серце всіх лю́дських синів,
40 щоб вони боялися Тебе по всі дні, доки вони житимуть на пове́рхні землі, яку Ти дав батькам нашим.
41 Також і чужи́нця, що він не з наро́ду Твого́, Ізраїля, і він прийде з далекого кра́ю ради Йме́ння Твого́, —
42 бо почують *і* вони про велике Ім'я́ Твоє, і про сильну руку Твою та про ви́тягнене раме́но Твоє, — і прийде він і помолиться в цьому храмі,
43 Ти почуєш *це* з небе́с, місця постійного пробува́ння Свого́, і зробиш усе, про що буде кли́кати до Тебе той чужи́нець, щоб усі народи землі пізнали Ім'я́ Твоє, щоб боялися Тебе, як народ Твій, Ізраїль, і щоб пізнали вони, що Ім'ям Твоїм на́звано цей храм, що я збудува́в.
44 Коли народ Твій ви́йде на війну́ на свого ворога, дорогою, якою Ти пошлеш їх, і помо́ляться вони до Господа в напрямі до міста, що Ти вибрав його, та храму, що я збудував для Йме́ння Твого́,
45 то почуєш Ти з неба їхню молитву та їхнє блага́ння, — і вчиниш їм суд!
46 Коли вони згріша́ть Тобі, — бо немає люди́ни, щоб вона не згрішила, — і Ти розгніваєшся на них, і віддаси́ їх во́рогові, а їхні полони́телі відведу́ть їх у неволю до ворожого кра́ю далекого чи близько́го,
47 і коли вони прийдуть до розуму в краю́, куди взяті в неволю, і наве́рнуться, і будуть благати Тебе в краю́ полони́телів своїх, говорячи: Ми згрішили, і безбожне чинили, були́ ми винні;
48 і коли вони наве́рнуться до Тебе всім своїм серцем і всією душею своєю в краю́ ворогів своїх, що їх понево́лили, і помо́ляться до Те́бе в напрямі до свого кра́ю, що Ти дав їхнім батькам, *у напрямі* міста, яке Ти вибрав, та храму, що я збудував для Імени Твого́,
49 то Ти почуєш на небеса́х, постійному місті пробува́ння Свого́, їхню молитву та їхнє блага́ння, і зробиш їм суд,
50 і пробачиш Своєму наро́дові, що́ вони згрішили Тобі, і всі їхні провини, що завини́ли проти Тебе, і нахи́лиш до любови полони́телів їхніх, і вони змилосе́рдяться над ними,
51 бо вони — наро́д Твій та наді́л Твій, яке Ти вивів з Єгипту, з сере́дини залізної гутни́чої пе́чі, —
52 щоб очі Твої були́ відкриті на блага́ння Твого́ раба та на блага́ння народу Твого, Ізраїля, щоб прислу́хуватися до них, коли вони кли́катимуть до Тебе.
53 Бо Ти виділив їх зо всіх народів Собі на наді́л, як говорив був через Мойсея, Свого раба, коли Ти householdиво́див наших батьків із Єгипту, Владико мій, Господи!"
54 І сталося, як Соломон скінчи́в цю молитву й блага́ння до Господа, то він устав від Господнього же́ртівника, де він стояв на колінах своїх, а руки його були простя́гнені до неба.

55 І встав він, і поблагослови́в усі Ізраїлеві збори, говорячи сильним голосом:

56 „Благословенний Госпо́дь, що дав мир Своєму наро́дові, Ізраїлеві, усе, як обіцяв був, — не відпало ані одне слово зо всіх Його добрих слів, які Він говорив був через раба Свого Мойсея.

57 Нехай буде Госпо́дь, Бог наш, з нами, як був Він із нашими батьками, нехай Він не опустить нас, нехай Він не покине нас,

58 щоб прихиля́ти наше серце до Себе, щоб ми ходили всіма́ Його дорогами, щоб ми дотримувалися нака́зів Його, і уставів Його та постанов Його, як і Він наказав був нашим батькам.

59 І нехай бу́дуть оці слова мої, якими я благав перед Господнім лицем, близькі до Господа вдень та вночі, щоб чинити суд для раба Сво́го та суд для Свого наро́ду, Ізраїля, день-у-день,

60 щоб знали всі народи землі, що Господь — Він Бог, і нема вже *іншого*!

61 І нехай буде все серце ваше з Господом, Богом нашим, щоб ходити постановами Його та щоб перестеріга́ти заповіді Його, як цього дня!“

62 А цар та ввесь Ізраїль з ним прине́сли жертву перед Господнім лицем.

63 І приніс Соломон жертву *для* мирних жертов, що прино́сив для Господа: двадцять і дві тисячі худоби великої, а худоби дрібної — сто й двадцять тисяч. І ви́конали освячення Господнього храму цар та всі Ізраїлеві сини.

64 Того дня цар освятив сере́дину дво́ру, що перед храмом Господнім, бо пригото́вив там цілопа́лення й хлібну жертву та лій мирних жертов, бо мідяни́й же́ртівник, що перед Господнім лицем, *був* мали́й для прийняття́ цілопа́лення й хлібної жертви та лою мирних жертов.

65 І вчинив Соломон того ча́су свято, і з ним увесь Ізраїль, збір великий, *що зійшовся* звідти, де йдеться до Гамату аж до єгипетського потоку, перед лицем Господа, нашого Бога, сім день і сім день, — чотирна́дцять день.

66 Во́сьмого дня він відпусти́в народ, а вони поблагослови́ли царя та й пішли до наметів своїх, радісні та веселосерді через усе те добро, що Господь учинив Своє́му рабові Давидові та Своєму наро́дові Ізраїлеві.

Друге з'явлення Господа Соломонові

9 І сталося, як Соломо́н покінчи́в будувати храм Господній та дім царськи́й, та все, що було бажа́нням Соломона, що пра́гнув він зробити,

2 то Госпо́дь явився Соломонові другий раз, як явився йому в Гів'оні.

3 І сказав Господь до нього: „Вислухав Я молитви твої та блага́ння твої, якими благав ти перед лицем Моїм, — Я освятив той храм, що ти збудував, щоб покласти Ім'я́ Моє там аж навіки. І бу́дуть там Мої очі та серце Моє по всі дні.

4 А ти, якщо будеш ходити перед лицем Моїм, як ходив був батько твій Давид, у чистості серця та в правоті, щоб зроби́ти все, що наказав Я тобі, якщо бу́деш дотримуватися уставів Моїх та постанов Моїх,

5 то трона царства твого над Ізраїлем Я поста́влю навіки, як Я говорив був батькові твоєму Давидові, кажучи: Не бу́де перево́ду

нікому з нащадків твоїх на Ізраїлевім троні.
6 Якщо ж справді відвернетеся ви та ваші сини від Мене, і не будете дотримувати заповідей Моїх *та* уставів Моїх, що Я дав вам, і підете, і будете служити іншим богам, і будете вклонятися їм,
7 то Я вигублю Ізраїля з поверхні землі, яку дав їм, а цей храм, що Я освятив для Ймення Свого, відкину від лиця Свого. І стане Ізраїль за приповістку та за посміховище серед усіх народів!
8 І храм цей найвищий, — кожен, хто проходитиме біля нього, скам'яніє та свисне *від здивування*. І скажуть: За що Господь зробив так цьому Краєві та храмові цьому?..
9 І відкажуть: За те, що вони покинули Господа, Бога свого, Який вивів їхніх батьків з єгипетського краю, і держалися міцно інших богів, і вклонялися їм, і служили їм, — тому Господь навів на них усе оце лихо!"

Ще про Соломонові будування

10 І сталося по двадцяти роках, коли Соломон збудував ті два доми, храм Господній та дім царський,
11 *а* Хірам, цар тирський, достачав Соломонові кедрові дерева й дерева кипарисові, та золото на кожне бажання його, тоді цар Соломон дав Хірамові двадцять міст у краї Ґаліл.
12 І вийшов Хірам із Тиру, щоб побачити ті міста, які дав йому Соломон, — і не вподобались йому вони.
13 І він сказав: „Що це за міста, які ти дав мені, мій брате?" І він назвав *ім'я* їм: Край Кавулу,[1]
і так вони звуться аж до цього дня.
14 І послав Хірам цареві сто й двадцять талантів золота.
15 А оце наказ тих поборів, які брав цар Соломон на збудування храму Господнього та дому свого, і Мілло, і муру єрусалимського, і Хацору, і Меґіддо, і Ґезеру.
16 Фараон, єгипетський цар, прийшов і здобув Ґезер, та й спалив його огнем, а ханаанеянина, що сидів у місті, убив, і віддав його *як* віно для своєї дочки, Соломонової жінки.
17 І вибудував Соломон Ґезера, і Бет-Горона Долішнього,
18 і Баалата, і Тамара[1] в пустині того краю,
19 і всі міста на запаси, що *були* Соломонові, і міста на колесниці, і міста на верхівців, і *інші* бажання Соломонові, що бажав збудувати в Єрусалимі та на Ливані, та в усьому Краї панування його.
20 Увесь народ, що позостався з амореян, хіттеян та періззеян, хіввеян та євусеян, що вони не з Ізраїлевих синів,
21 їхні сини, що були позоставлені по них у Краю, яких Ізраїлеві сини не могли вигубити, — то взяв їх Соломон за поборових працівників, *і так є* аж до цього дня.
22 А з Ізраїлевих синів Соломон не дав раба, бо вони — вояки, і його раби, і провідники його, і старші над трьома, і провідники над його колесницями та його верхівці.
23 Оце приставлені провідники, що *були* над Соломоновою роботою, п'ятдесят і п'ять сотень, що правили народом, який робив на праці.
24 Тільки фараонова дочка вийшла з Давидового Міста до

[1] Кавул — в'язниця.

[1] Читаний текст (крі) дає Тадмор, а писаний (ктів) — Тамар. Пор. 2 Хр.8.4.

свого дому, якого збудував їй;
тоді збудував він Мілло́.
25 І прино́сив Соломон три ра́зи
річно цілопа́лення та мирні жерт-
ви на же́ртівнику, що збудував
Господе́ві, і кадив на тому, що
перед Господнім лицем. І ви́кін-
чив він той дім.
26 І цар Соломон наробив ко-
раблів в Еціон-Ґевері, що при
Елоті на бе́резі Червоного моря в
едо́мському краї.
27 І послав Хіра́м корабля́ми
своїх рабів, моряків, що знають
море, з рабами Соломоновими.
28 І прийшли вони до Офіру, і
взяли звідти чотири сотні й два-
дцять тала́нтів золота, та й при-
ве́зли до царя Соломона.

Цариця Ше́ви в Соломона

10 А цариця Ше́ви, коли по-
чула була про славу Соло-
мона, щодо Господнього Імени, то
прийшла ви́пробувати його за́гад-
ками.
2 І прийшла́ вона до Єрусалиму
з дуже великим багатством, — з
верблю́дами, що не́сли па́хощі, і з
дуже числе́нним золотом, і з до-
рогим камі́нням. І прийшла́ вона
до Соломона, і говорила йому все,
що було на серці її.
3 І Соломон ви́яснив їй усі її
слова́, — не було речі, незна́ної
цареві, якої не порішив би він їй.
4 І побачила цариця Шеви всю
Соломонову мудрість, та дім, що
він збудував,
5 і їжу сто́лу його, і ме́шкання
рабів його, і поста́ву слуг його та
їхні одежі, і напо́ї його, і цілопа́-
лення, що він прино́сить у Гос-
подньому домі, — і не могла вона
з дива вийти!
6 І сказала вона до царя:
,,Правдою було те, що я чула в
своїм краї про твої діла та про
твою мудрість.
7 І не повірила я тим словам,
аж поки не прийшла та не поба-
чили мої очі, — і ось не була́
предста́влена мені *й* половина: ти
переви́щив мудрість та добро тієї
слави, про яку я чула!
8 Щасливі люди твої, щасливі
оці твої слуги, що за́вжди стоять
перед обличчям твоїм, що слуха-
ють твою мудрість!
9 Нехай буде благословенний
Господь, Бог твій, що вподо́бав
тебе, щоб посадити тебе́ на Із-
раїлів трон, через Господню лю-
бов до Ізраїля навіки. І Він на-
станови́в тебе царем, щоб чинити
право та справедливість.''
10 І дала́ вона цареві сто й два-
дцять тала́нтів золота, і дуже ба-
гато па́хощів та дорогого камі́ння.
Більш уже *ніко́ли* не прихо́дило
так багато, як оці па́хощі, що
цариця Шеви дала цареві Соломо-
нові!
11 І також Хірамові кораблі,
що дово́зили золото з Офіру, спро-
ва́джували з Офіру багато алму́ґо-
вого дерева та дороге камі́ння.
12 І поробив цар з алмуґового
дерева пору́ччя для Господнього
храму та для дому царсько́го, і
гу́сла, і а́рфи для співаків. *Ніко́-
ли* не прихо́дило так *багато* алму-
ґового де́рева, і не ба́чено аж до
цього дня!
13 А цар Соломон дав цариці
Шеви *на* жада́ння її все, чого вона
бажала, окрім того, що дав їй як
царськи́й дару́нок Соломонів. І
обернулася вона, та й пішла до
свого кра́ю, вона та слуги її.

Соломонове багатство

14 І була́ вага того золота, що
прихо́дило для Соломона в одно́му
році, шість сотень шістдеся́т і
шість талантів золота,
15 окрім того, *що прихо́дило* від
купців та з торгівлі ходячих, та

від усіх царів Арабії та краєви́х
наміснпків.
16 І зробив цар Соломон дві
сотні великих щитів із ку́того зо-
лота, — шість сотень *шеклів* золота
йшло на одно́го щита́,
17 та три сотні щитів менших із
кутого золота, — три міні золота
йшло на одного щита. І цар від-
дав їх до дому Ливанського Лісу.
18 І зробив цар великого тро́на
зо слоно́вої ко́сти, і покрив його
щирим золотом.
19 У трона *було* шість ступе́нів;
а голова в трона кругля́ста позад
його та пору́ччя з того й з того
боку при місці сидіння, та два
леви, що стояли при пору́ччях.
20 І дванадцять левів стояли
там на шости ступе́нях із того й з
того *боку*. По всіх царствах не
було так зро́бленого!
21 І ввесь по́суд на пиття царя
Соломона — золото, і всі речі дому
Ливанського Лісу — щире золото,
нічо́го із срібла, — воно за Соломо-
нових днів не рахувалося за щось.
22 Бо цар мав на морі таршіські
кораблі ра́зом із кораблями Хіра-
мовими. Раз на три роки прихо́-
дили таршіські кораблі, що до-
во́зили золото, і срібло, і слоно́ву
кість, і мавп, і пав.
23 І став цар Соломон найбіль-
шим від усіх зе́мних царів, щодо
багатства та щодо мудрости.
24 І вся земля хотіла бачити
Соломона, щоб послухати його́ му-
дрости, що Бог дав у його серце.
25 І вони прино́сили кожен сво-
го да́ра, — речі срібні та речі зо-
лоті, й одежу, і збро́ю, і па́хощі,
коні та мули, — із року в рік.
26 Іназбирав Соломон колес-
ни́ць та верхівців, і було в нього
тисяча й чотири сотні колесни́ць
та дванадцять тисяч верхівців, і
він порозміщував їх по колесни́ч-
них міста́х та з царем в Єрусалимі.
27 І Соломон наскладав в Єру-
салимі срібла, як каміння, а ке́д-
рів наскладав, щодо числе́нности,
як сикомо́ри, що в Шефелі!
28 А ко́ней, що *були* в Соломо-
на, приво́дили з Єгипту та з Кеве;
царські купці брали *їх* із Кеве за
встано́влені гро́ші.
29 І вхо́дила й вихо́дила колес-
ни́ця з Єгипту за шість сотень
шеклів срібла, а кінь — за сто й
п'ятдеся́т. І так вони виво́зили
все це своєю рукою для всіх царів
хіттийських та царям сирійським.

Соломонів гріх та кара за нього

11 А цар Соломон покохав ба-
гато чужи́нних жінок: і доч-
ку́ фараонову, моавітянок, аммо-
нітянок, едомітянок, сидонянок,
хіттіянок,
2 із тих народів, що *про них*
Господь сказав був Ізраїлевим си-
нам: „Не ввійдете між них, і вони
не ввійдуть між вас, *бо* вони справ-
ді нахилять ваші серця до своїх
богів". До них прихили́вся Со-
ломон коха́нням.
3 І було в нього жінок-княгинь
сім сотень, а наложниць — три
сотні. І жінки́ його прихили́ли
його серце.
4 І сталося на час Соломонової
старости, жінки́ його прихили́ли
його серце до інших богів; і серце
його не було все з Господом, Бо-
гом, як серце його батька Давида.
5 І пішов Соломон за Астартою,
богинею сидонською, та за Мілко-
мом, гидо́тою аммонітською.
6 І робив Соломон зле в оча́х
Господніх, і не *йшов* певно за
Господом, як його батько Давид.
7 Тоді Соломон збудував же́р-
тівника для Кемоша, моавської
гидо́ти, на горі, що навпроти
Єрусалиму, та для Молоха, ги-
до́ти аммонських синів.
8 І так він зробив для всіх своїх

чужинних жінок, що кадили та
приносили жертви для своїх богів.
9 І розгнівався Господь на Со-
ломона, бо його серце відхилилося
від Господа, Бога Ізраїлевого, що
два рази йому являвся,
10 і наказував йому про цю річ,
— щоб не ходити за іншими бога-
ми. Та не виконував він *того*, що
наказав був Господь.
11 І сказав Господь до Соло-
мона: „Тому, що було це з тобою, і
не виконував ти Мого заповіту та
постанов Моїх, що Я наказав був
тобі, Я конче відберу царство твоє,
та й дам його твоєму рабові.
12 Тільки за твоїх днів не зро-
блю того ради батька твого Дави-
да, — з руки сина твого відберу
його!
13 Та всього царства Я не від-
беру, — одне племено Я дам си-
нові твоєму ради раба Мого Дави-
да та ради Єрусалиму, якого Я
вибрав".

Заколотники проти Соломона

14 І поставив Господь Соломо-
нові за противника едомлянина
Гадада, — він із царського насін-
ня в Едомі.
15 І сталося, коли Давид був з
Едомом, коли Йоав, начальник
війська, пішов поховати трупи, то
він повбивав кожного чоловічої
статі в Едомі.
16 Бо шість місяців сидів там
Йоав та ввесь Ізраїль, аж поки він
не вигубив кожного чоловічої ста-
ті в Едомі.
17 І втік Гадад, він та з ним
мужі едомські, зо слуг його бать-
ка, щоб піти до Єгипту; а Гадад
був тоді малим хлопцем.
18 І встали вони з Мідіяну й
пішли до Парану; і набрали вони
з собою людей з Парану, та й
прийшли до Єгипту, до фараона,
царя єгипетського, а той дав йому
дім та призначив йому утриман-
ня, і дав йому землю.
19 І знайшов Гадад велику ми-
лість у фараонових очах, і він дав
йому за жінку сестру своєї жінки,
сестру цариці Тахпенеси.
20 І породила йому сестра Тах-
пенеси сина його Ґенувата, а Тах-
пенеса виховала його в фараоно-
вому домі. І був Ґенуват у фарао-
новому домі серед фараонових си-
нів.
21 І почув Гадад в Єгипті, що
Давид спочив із своїми батьками,
та що помер Йоав, начальник вій-
ська. І сказав Гадад до фараона:
„Відпусти мене, й я піду до свого
краю!"
22 А фараон йому відказав:
„Чого тобі бракує при мені, що ти
оце хочеш іти до свого краю?" Та
той сказав: „Ні, таки конче від-
пусти мене!"
23 І поставив Бог йому, *Соло-
монові*, за противника *ще й* Резо-
на, сина Ел'яди, що втік від Га-
дад'езера, царя Цови, свого пана.
24 І зібрав він при собі людей,
та й став провідником банди, коли
Давид розбивав їх. І пішли вони
до Дамаску, й осілися в ньому, і
панували в Дамаску.
25 І був він противником для
Ізраїля за всіх Соломонових днів,
а це окрім того лиха, що *чинив* Га-
дад. І бридив він Ізраїлем, і за-
панував над Сирією.[1]

Новий цар — Єровоам

26 А Єровоам, син Неватів, єф-
ремівець, із Цереди, а ім'я його
матері — Церуа, жінка вдова, —
був раб Соломонів. І підняв він
руку на царя.
27 А оце та причина, що він
підняв руку на царя: Соломон
будував Мілло, і поправив пролім
у Місті Давида, свого батька.

[1] Арам — Сирія.

28 А той муж Єровоам *був* відважний. І побачив Соломон цього юнака́, що він роботя́щий, і призна́чив його над усіма́ носія́ми Йо́сипового дому.

29 І сталося того ча́су, і вийшов Єровоам з Єрусалиму. І знайшов його на дорозі шілонянин Ахі́йя, пророк. Він був одя́гнений в нову́ одіж, й оби́два вони *були* самі на полі.

30 І схопи́в Ахі́йя за ту нову́ одежу, що *була* на ньому, та й подер її на дванадцять кусків.

31 І сказав він до Єровоа́ма ,,Візьми собі десять кусків, бо так сказав Господь, Бог Ізраїля: Оце Я віддира́ю царство з Соломонової руки, і дам тобі десять племе́н.

32 А одне племе́но буде йому ради Мого раба Давида та ради Єрусалиму, міста, що Я вибрав його зо всіх Ізраїлевих племе́н.

33 *Це* тому́, що вони покинули Мене і вклоня́лися Аста́рті, сидонській богині, і Кемошеві, богові моавському, та Мілкомові, богові аммонітському, і не пішли Моїми дорогами, щоб вико́нувати добре в Моїх оча́х, і постанови Мої та заповіді Мої, як батько його Давид.

34 Та не візьму́ Я всього царства з руки його, бо оставлю його володарем по всі дні життя його ради раба Мого Давида, що Я вибрав його, який доде́ржував заповідів Моїх та постанов Моїх.

35 І візьму́ Я царство з руки його сина, та й дам його тобі, оті десять племе́н.

36 А синові його дам одне племе́но, щоб позоставався світильник рабові Моєму Давидові, по всі дні перед лицем Моїм в Єрусалимі, місці, що Я вибрав Собі, щоб там перебувало Моє Йме́ння.

37 А тебе Я візьму́, і ти будеш царюва́ти над усім, чого пожадає душа твоя, і ти будеш царем над Ізраїлем.

38 І станеться, коли ти слу́хатимешся всього, що Я накажу́ тобі, і підеш Моїми дорогами, і робитимеш добре в оча́х Моїх, щоб виконувати постанови Мої та заповіді Мої, як робив раб Мій Давид, то Я бу́ду з тобою, і побудую тобі міцни́й дім, як Я збудував був Давидові, і дам тобі Ізра́їля.

39 І буду впокоря́ти Давидове насіння ради того, тільки не по всі дні''.

40 І шукав Соломон, щоб забити Єровоа́ма. І встав Єровоа́м, і втік до Єгипту, до Шішака, єгипетського царя. І пробува́в він в Єгипті аж до Соломонової смерти.

41 А решта Соломо́нових діл, і все, що він зробив був, та мудрість його, — ото вони написані в книзі ,,Соломонові діла''.

42 А днів, коли Соломон царював в Єрусалимі над усім Ізраїлем, *було́* сорок літ.

43 І спочив Соломон зо своїми батьками, і був похо́ваний у Місті *Давида*, батька свого, а замість нього зацарював син його Рехав'а́м.[1]

Зацарювання Рехав'ама

12 І пішов Рехав'а́м до Сихе́му, бо до Сихему зійшовся ввесь Ізраїль, щоб настанови́ти його царем.

2 І сталося, що *це* почув Єровоа́м, Неватів син, коли *був* іще в Єгипті, куди втік від царя Соломона. І осівся Єровоам ув Єгипті.

3 І послали й покликали його. І прийшов Єровоа́м та всі Ізраїлеві збори, і вони говорили до Рехав'ама, кажучи:

[1] Гербейське Рехав'ам (широкий народ), а грецьке й церковно-слов'янське Ровоам.

4 „Твій батько вчинив був тяжки́м наше ярмо́, а ти тепер полегши́ жорсто́ку роботу батька свого та тяжке́ його ярмо, що наклав він був на нас, і ми бу́демо служити тобі“.

5 А він відказав їм: „Ідіть ще *на* три дні, і верніться до мене“. І пішов той народ.

6 І радився цар Рехав'а́м зо старши́ми, що стояли перед обличчям його батька Соломона, коли був він живий, говорячи: „Як ви радите відповісти цьому наро́дові?“

7 І вони говорили йому, кажучи: „Якщо ти сьогодні будеш рабом цьому наро́дові, і будеш служити їм, і відповіси́ їм, і говоритимеш їм добрі слова, то вони будуть тобі рабами по всі дні“.

8 Та він відкинув пораду старши́х, що радили йому, і радився з молодика́ми, що виросли ра́зом із ним, що стояли перед ним.

9 І сказав він до них: „Що́ ви радите, і *що́* відповімо́ цьому́ наро́дові, який говорив мені, кажучи: Полегши́ ярмо́, що твій батько наклав був на нас“.

10 І говорили до нього ті молодики́, що виросли з ним, кажучи: „Так скажеш тому наро́дові, що промовляв до тебе, говорячи: Твій батько вчинив був тяжки́м наше ярмо́, а ти дай полегшу нам. Отак скажеш до них: Мій мізи́нець грубший за сте́гна мого батька!

11 А тепер: мій батько наклав був на вас тяжке́ ярмо́, а я дода́м до вашого ярма! Батько мій карав вас бича́ми, а я каратиму вас скорпіо́нами!“

12 І прийшов Єровоа́м та ввесь народ до Рехав'ама третього дня, як цар говорив, кажучи: „Верніться до мене третього дня“.

13 І цар жорсто́ко відповів народові, і відкинув пораду старши́х, що радили йому.

14 І він говорив до них за порадою тих молодиків, кажучи: „Мій батько вчинив був тяжки́м ваше ярмо, а я дода́м до вашого ярма. Батько мій карав вас бича́ми, а я каратиму вас скорпіонами!“

15 І не послухався цар народу, бо причина була від Господа, — щоб спра́вдилося слово Його, яке говорив був Господь через шілонянина Ахійю до Єровоама, Неватового сина.

16 І побачив увесь Ізраїль, що цар не послухався їх, і народ відповів цареві, кажучи:

„Яка нам части́на в Давиді?
І спа́дщини нема нам у сині Єссе́я!
До наметів своїх, о Ізраїлю!
Позна́й тепер дім свій, Давиде!“

І пішов Ізраїль до наметів своїх.

17 А Ізраїлеві сини, що сиділи в Юдиних містах, — *тільки* над ними зацарюва́в Рехав'а́м.

18 І послав цар Рехав'ам Адоніра́ма, що *був* над даниною, та ввесь Ізраїль заки́дав його́ камі́нням, і він помер. А цар Рехав'ам поспіши́в сісти на колесницю та втекти́ до Єрусалиму.

19 І збунтува́вся Ізраїль проти Давидового дому, *і від нього відпав, і так є* аж до цього дня.

20 І сталося, як увесь Ізраїль почув, що вернувся Єровоа́м, то послали й покликали його на збори, та й настановили його царем над усім Ізраїлем. За домом Давида не було *ніко́го*, окрім одного Юдиного пле́мени.

Рехав'амове царюва́ння

21 І прийшов Рехав'а́м до Єрусалиму, і зібрав увесь Юдин дім та

Веніяминове племе́но, сто й вісім-
деся́т тисяч ви́браних військо́вих,
щоб воювати з Ізраїлевим домом,
щоб вернути царство Рехав'амо́ві,
Соломоновому синові.
22 І було Боже слово до Шема́ї,
чоловіка Божого, говорячи:
23 „Скажи Рехав'амові, Соло-
моновому синові, цареві Юдиному,
та всьому домові Юдиному й Ве-
ніяминовому, і решті народу, го-
ворячи:
24 Так говорить Господь: Не
йдіть і не воюйте з своїми брата́ми,
Ізраїлевими синами! Верніться
кожен до дому свого, бо ця річ ста-
лася від Мене!" І вони послуха-
лися Господнього слова, і верну-
лися, щоб піти за Господнім сло-
вом.

Єровоам відпадає від Господа

25 І збудував Єровоам Сихема в
Єфремових гора́х, та й осівся в
ньому. І вийшов він звідти, і
збудував Пенуїла.
26 І сказав Єровоам у своєму
серці: „Тепер ве́рнеться царство
до Давидового дому!
27 Якщо наро́д цей буде ходити
до Єрусалиму, щоб прино́сити
жертви в Господньому домі, то
ве́рнеться серце цього народу до
їхнього пана, до Рехав'ама, царя
Юдиного. І вони заб'ють мене,
та й ве́рнуться до Рехав'ама, царя
Юдиного".
28 І порадився цар, і зробив
два золоті тельці, і сказав до
народу: „До́сить вам ходити до
Єрусалиму! Оце, Ізраїлю, бо́ги
твої, що вивели тебе з єгипетсько-
го кра́ю".
29 І поставив він одного в Бет-
Елі, а одного в Дані.
30 І була́ та річ на гріх, бо на-
род ходив до одно́го *з них* аж до
Дану.
31 І зробив він жертівне́ місце на
па́гірку, і настановив священиків
з усього народу, що не були з
Левієвих синів.
32 І встановив Єровоам свято в
восьмому місяці, п'ятнадцятого
дня місяця, подібне до свята, що в
Юді, — і прино́сив жертву на
жертівнику. Так зробив він у
Бет-Елі, щоб прино́сити в жертву
тельцям, які він зробив. І наста-
новив він у Бет-Елі священиків
па́гірків, що поробив.
33 І прино́сив він жертви на
жертівнику, що зробив у Бет-Елі,
п'ятнадцятого дня восьмого міся-
ця, якого ви́мислив з свого серця.
І вчинив він свято для Ізраїлевих
синів, і підійшов до же́ртівника,
щоб покадити.

Божий чоловік із Юди

13 А ось чоловік Божий при-
йшов за Господнім словом із
Юди до Бет-Елу. А Єровоам сто-
яв при же́ртівнику, щоб кадити.
2 І кликнув *чоловік Божий* при
жертівнику за словом Господнім і
сказав: „Же́ртівнику, же́ртівнику,
— так сказав Господь: Ось у Дави-
довому домі наро́диться син, Йо-
сія ім'я́ йому, і він на тобі принесе
в жертву священиків па́гірків, що
на тобі ка́дять, і кості лю́дські
спа́ляться на тобі.
3 І дасть він того дня чудо,
гово́рячи: Оце те чудо, про яке
говорив Господь: Ось цей же́ртів-
ник розпаде́ться, і ви́сиплеться
попіл, що на ньому!"
4 І сталося, як цар почув слова
цього Божого чоловіка, що кли-
кав до же́ртівника в Бет-Елі, то
Єровоам простяг руку свою від
же́ртівника, говорячи: „Схопі́ть
його!" І всохла рука йому, яку
він простяг до нього, і він не міг
вернути її до себе.
5 А же́ртівник розпався, і по-
піл висипався з жертівника, за тим

чудом, що дав Божий чоловік за
словом Господнім...
6 А цар відповів і сказав до
Божого чоловіка: ,,Умилостив лице Господа, Бога твого, і помолися
за мене, і нехай вернеться рука
моя до мене!" І чоловік Божий
умилостивив Господнє лице, і царська рука вернулася до нього, і
була, як перед тим...
7 І сказав цар до Божого чоловіка: ,,Увійди зо мною до дому й
попоїж, і я дам тобі дара!"
8 А чоловік Божий сказав до
царя: ,,Якщо ти даси мені пів
дому свого, — не ввійду я з тобою,
і не їстиму хліба, і не питиму води
в цьому місці!..
9 Бо так наказано мені за словом Господнім, говорячи: Ти не
їстимеш хліба, і не питимеш води,
і не вернешся дорогою, якою пішов!"
10 І пішов він іншою дорогою,
і не вернувся тією дорогою, що
нею прийшов був до Бет-Елу.
11 А один старий пророк сидів
у Бет-Елі. І прийшли його сини,
і розповіли йому про ввесь чин, що
зробив Божий чоловік сьогодні в
Бет-Елі, про ті слова, що він говорив до царя, — і оповіли їх
своєму батькові.
12 І промовив до них їхній батько: ,,Де ж та дорога, якою він
пішов?" А його сини бачили ту
дорогу, якою пішов Божий чоловік, що прийшов був з Юди.
13 І сказав він до синів своїх:
,,Осідлайте мені осла!" І вони
осідлали йому осла, і він сів на
нього.
14 І поїхав він за Божим чоловіком, і знайшов його, як сидів під
дубом. І сказав він до нього:
,,Чи ти той Божий чоловік, що
прийшов із Юди?" А той відказав: ,,Я".
15 І сказав він до нього: ,,Іди
зо мною до дому та з'їж хліба!"
16 А той відказав: ,,Не можу
вернутися з тобою та ввійти з тобою, і не їстиму хліба, і не питиму води з тобою в цьому місці!
17 Бо *було* мені сказано за словом Господнім: Не їстимеш хліба й
не питимеш там води, *і* не вернешся
тією дорогою, якою ти йшов!"
18 А той відказав йому: ,,І я
пророк, як ти! А Ангол говорив
мені за Господнім словом, кажучи: Заверни його з собою до дому
свого, і нехай він їсть хліб і нехай
п'є воду". Він же говорив йому
неправду!
19 І він вернувся з ним, і їв
хліб у його домі та пив воду.
20 І сталося, як сиділи вони при
столі, то було Господнє слово до
пророка, що вернув його.
21 І він кликнув до Божого
чоловіка, що прийшов із Юди,
говорячи: ,,Так сказав Господь:
Тому, що був ти неслухняний
Господнім наказам, і не додержував тієї заповіді, що наказав тобі
Господь, Бог твій,
22 і ти вернувся, і їв хліб та пив
воду в місці, про яке Він говорив
тобі: Не їж хліба й не пий води, — *то*
не ввійде твій труп до гробу батьків твоїх!"
23 І сталося, як той поїв хліба
та напився, то він осідлав йому
осла, тому пророкові, що він вернув його.
24 І той подався, та спіткав його
на дорозі лев, та й забив його. І
був кинений труп його на дорозі, а
осел стояв при ньому, а той лев
стояв при трупі.
25 Аж ось приходять люди, і
побачили того трупа, киненого на
дорозі, та лева, що стояв при трупі. І вони прийшли й говорили в
тім місті, де сидів старий пророк.
26 І почув *про це* той пророк,

що вернув його з дороги, та й сказав: ,,Це той Божий чоловік, що був неслухня́ний Господнім наказам, і Господь дав його левові, і він роздер його та вбив його за Господнім словом, що говорив йому".
27 І сказав він до синів своїх, говорячи: ,,Осідлайте мені осла!" І осідлали.
28 І поїхав він, і знайшов його трупа, ки́неного на дорозі, й осла та лева, що стояли при трупі, — не з'їв той лев трупа й не роздер осла.
29 І підняв той пророк трупа Божого чоловіка, і поклав його на осла, та й вернув його. І ввійшов стари́й пророк до міста, щоб оплакати та поховати того.
30 І поклав він його в своїм гробі, і плакали над ним: ,,Ой, брате мій!"
31 І сталося по його по́хороні, і сказав він до синів своїх, говорячи: ,,Коли я помру́, то поховаєте мене в гро́бі, що в ньому похований цей Божий чоловік. При костя́х його покладіть мої кості!
32 Бо конче збудеться те слово, що він кликнув був за Господнім словом над тим же́ртівником, що в Бет-Елі, та над усіма жертівнико́вими місцями на па́гірках, що в містах самарійских."
33 По цій приго́ді Єровоа́м не зійшов зо своєї злої дороги, і настановля́в священиків па́гірків з усього народу, — хто хотів, той призначався, і ставав священиком па́гірків.
34 І стала та річ гріхом для Єровоамового дому, і на ви́гублення, і на ви́нищення з-над поверхні землі.

Кара за Єровоамів гріх

14 Того ча́су заслаб Авійя, Єровоамів син
2 І сказав Єровоам до своєї жінки: ,,Устань та перебериcя, і не пізнають, що ти Єровоамова жінка. І підеш до Шіло́, — ото там пророк Ахі́йя, який говорив про мене, що я *буду* царем над цим народом.
3 І візьми в свою руку десять хлібів і калачі та дзба́нок меду, і ввійдеш до нього. Він скаже тобі, що́ буде хлопцеві".
4 І зробила так Єровоамова жінка. І встала вона, та й пішла до Шіло́, і ввійшла до Ахійєвого дому. А Ахійя не міг бачити, бо очі йому стемні́ли через його старість.
5 І Господь сказав до Ахійї: ,,Ось приходить Єровоамова жінка, щоб запитати від тебе слово про сина свого, бо він слаби́й. Отак і так бу́деш їй говорити. І станеться, коли вона ввійде, то вдаватиме чужу́".
6 І сталося, як Ахійя почув шаруді́ння ніг її, як вона вхо́дила до входу, то сказав: ,,Увійди, Єровоамова жінко! Чому́ то ти вдаєш чужу́? А я по́сланий до тебе з твердо́ю *звісткою*.
7 Іди, скажи Єровоамові: Так сказав Господь, Бог Ізраїлів: Тому́, що Я підніс тебе з-посеред народу, і дав тебе за кня́зя над Моїм наро́дом, Ізраїлем,
8 і відірвав царство від Давидового дому й дав його тобі, та ти не був, як Мій раб Давид, що додержував за́повідей Моїх, і що ходив за Мною всім серцем своїм, щоб робити тільки добре в оча́х Моїх,
9 і робив ти гірше за всіх, хто був перед тобою, і ти пішов і наробив собі інших богів та литих бовва́нів, щоб гніви́ти Мене, а Мене ти відкинув геть,
10 тому́ ось Я наво́джу лихо на Єровоамів дім, і ви́гублю в Єровоама *навіть* те, що мочить на стіну, невільника й вільного в

Ізраїлі, і ви́мету позостале по Єровоамовім домі, як вимітається сміття́, аж не зоста́неться нічо́го.

11 Померлого в Єровоама в місті поїдять пси, а померлого на полі поїсть птаство небесне. Так сказав Господь.

12 А ти встань, іди до свого дому. Як но́ги твої входитимуть до міста, то помре той хлопець.

13 І буде його оплакувати ввесь Ізраїль, і поховають його, бо він — один в Єровоама ввійде до гро́бу, бо *тільки* в ньому в Єровоамовім домі була́ знайдена добра річ для Господа, Бога Ізраїлевого.

14 А Господь поставить Собі царя над Ізраїлем, який ви́губить Єровоамів дім того дня. Та що станеться тепер?

15 І поб'є Господь Ізраїля, *і він захитається*, як хитається очерет на воді! І вирве Він Ізраїля з-над цієї хорошої землі, яку дав їхнім батькам, і порозкида́є їх по той бік Річки за те, що вони пороби́ли собі Астарти, що гніваюють Господа.

16 І Він видасть Ізраїля через гріх Єровоа́ма, що грішив *сам*, і що ввів у гріх Ізраїля".

17 І встала Єровоамова жінка, і пішла, і прийшла до Тірци́. Як вона вхо́дила до порога дому, то той хлопець помер.

18 І поховали його, й оплакував його ввесь Ізраїль за словом Господа, що говорив через раба Свого пророка Ахійю.

19 А решта Єровоамових діл, як він воював та як він царював, ось вони написані в Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.

20 А час, який царював Єровоа́м, — двадцять і два роки. І спочив він із батька́ми своїми, а замість нього зацарював син його Нада́в.

Кара за Рехав'амів гріх

21 А Рехав'ам, син Соломонів, царював у Юді. Рехав'а́м *був* віку сорока й одного року, коли зацарюва́в, а царював він сімнадцять літ в Єрусалимі, у тому́ місті, яке вибрав Господь зо всіх Ізраїлевих племе́н, щоб покласти там Своє Йме́ння. А ім'я́ його матері: аммонітка Наама.

22 А Юда робив зло в Господніх оча́х, і вони гніви́ли Його більш від усього того, що чинили їхні батьки своїм гріхо́м, яким гріши́ли.

23 І також вони будували собі *же́ртівники* на па́гірках, і стовпи́, і Астарти на кожному високому взгір'ї та під кожним зеленим деревом.

24 І також були блудодії в тому́ кра́ї, — вони чинили всю гидо́ту тих людей, що Господь прогнав їх від Ізраїлевого обличчя.

25 І сталося п'ятого року царя Рехав'ама, пішов Шуша́к, єгипетський цар, на Єрусалим.

26 І позабирав він скарби́ Господнього дому та скарби дому царе́вого, — і все забрав. І забрав він усі золоті щити́, що Соломон поробив був.

27 А цар Рехав'а́м поробив замість них мідяні́ щити, і віддав їх на руки провідників бігуні́в, що стерегли́ вхід до царсько́го дому.

28 І бувало, як тільки цар ішов до Господнього дому, бігуни́ носили їх, а потім вертали їх до комори бігунів.

29 А решта Рехав'амових діл та все, що́ він зробив, ось вони написані в Книзі Хроніки Юдиних царів.

30 А війна між Рехав'амом та між Єровоамом точи́лася по всі дні.

31 І спочив Рехав'ам зо своїми батька́ми, і був він похо́ваний зо своїми батька́ми в Давидовому

Місті. А ім'я його матері — аммонітянка Наама. А замість нього
зацарював його син Авійям.

Царі: Авійям, Аса, Йосафат, Баша та Надав

15 А вісімнадцятого року царя
Єровоама, Неватового сина,
над Юдою зацарював Авійям.
2 Три роки царював він в Єрусалимі. А ім'я його матері —
Мааха, Авесаломова дочка́.
3 І він ходив в усіх гріхах свого
батька, які той робив перед ним,
і серце його не було́ все з Господом, Богом своїм, як серце його
батька Давида.
4 Бо Господь, Бог його, ради
Давида дав йому світи́льника в
Єрусалимі, щоб поста́вити сина
його по ньому та укріпити Єрусалим.
5 Бо Давид робив добре в Господніх оча́х, і не відступав від усього що Він наказав був йому, по всі
дні життя свого, окрім справи
хіття́нина Урії.
6 А війна між Рехав'а́мом та
між Єровоа́мом точи́лася по всі
дні життя його.
7 А решта Авійямових діл та
все, що́ він зробив, ось вони написані в Книзі Хроніки Юдиних
царів. І війна точи́лася між
Авійямом та між Єровоамом.
8 І спочив Авійям зо своїми
батька́ми, і поховали його в Давидовому Місті, а за́місць нього зацарюва́в син його Аса́.
9 А року двадцятого Єровоама,
Ізраїлевого царя, зацарював Аса́,
цар Юдин.
10 І він царював в Єрусалимі
сорок і один рік. А ім'я його
матері — Мааха, Авесаломова дочка́.
11 І робив Аса́ добре в Господніх оча́х, як батько його Давид.
12 І вигнав він блудодіїв із
кра́ю, і повикидав усіх божків,
яких поробили були їхні батьки́.
13 І на́віть матір свою Мааху, —
і її він позбавив *пра́ва* бути царицею, бо вона зробила була́ ідола
для Астарти. І Аса порубав ідола
її, та й спалив у долині Кедро́н.
14 А пагірки не минулися; тільки Асине серце було все з Господом по всі його дні.
15 І вніс він до Господнього
дому присвячені речі свого батька
та присвячені речі свої, — срібло, і
золото, і по́суд.
16 А війна точи́лася між Асою
та між Башою по всі їхні дні.
17 І пішов Баша́, цар Ізраїлів,
на Юду, і будував Раму́, щоб не
дати *нікому* від Аси, царя Юдиного, вихо́дити та вхо́дити.
18 І взяв Аса́ все срібло та золото, позостале в скарбни́цях храму Господнього та дому царе́вого,
та й дав його до руки́ своїх слуг.
І послав їх цар Аса до Бен-Гадада, сина Тавримонна, сина Хезйонового, сирійського царя, що сидів у Дама́ску, говорячи:
19 „Є умова між мною та між
тобою, між ба́тьком моїм та між
батьком твоїм. Ось послав я тобі
да́ра, срібла та золота, — іди,
зламай умову свою з Башею, царем Ізраїлевим, і нехай він відійде
від ме́не".
20 І послухався Бен-Гаддад царя Аси, і послав провідників
свойого війська на Ізра́їлеві міста,
та й побив Іййона, і Дана, і Авела,
Бат-Мааху, і всього Кінерота та
всю землю Нефтали́мову.
21 І сталося, як Баша *це* почув, то перестав будувати Раму, й
осівся в Тірці.
22 А цар Аса́ закликав до по́слуху всього Юду, ніко́го не виключа́ючи, і вони повино́сили каміння Рами та її дерево, що *з них*
будував був Баша. І цар Аса

збудував з того Веніяминову Ґеву.

23 А решта діл Аси та вся лицáрськість його, і все, щó він зробив був, і міста, які побудував, — ось вони напúсані в Книзі Хроніки Юдиних царів; тільки на час стáрости своєї він заслаб був на свої нóги.

24 І спочив Аса з батькáми своїми, і був похований з батькáми своїми в Місті Давида, свого батька. А замість нього зацарював його син Йосафáт.

25 А над Ізраїлем зацарював Надав, Єровоамів син, у другому році Асú, царя Юдиного, та й царювáв над Ізраїлем два роки.

26 І робив він зле в Господніх очáх, і ходив дорóгою батька свого та в гріхý його, що вводив *теж* у гріх Ізраїля.

27 І змóвився на нього Баша, син Ахійї, з Іссахáрового дóму, та й побив його Баша в Ґіббетоні филистимському. А Надáв та ввесь Ізраїль облягáли Ґіббетóн.

28 І вбив його Башá в третьому році Асú, царя Юдиного, та й зацарював замість нього.

29 І сталося, як зацарював він, *то* побив увесь Єровоамів дім, — не позоставив Єровоáмові жодної душі, аж поки не вúгубив його, за словом Господа, що говорив через Свого раба шілонянина Ахійю,

30 за гріх Єровоáма, що грішив *сам* і що вводив у гріх Ізраїля, через свій гнів, яким гнівúв Господа, Бога Ізраїлевого.

31 А решта діл Надава та все, щó він був зробив, — ось вони написані в Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.

32 А війна точилася між Асóю та між Башéю, Ізраїлевим царем, по всі дні їх.

33 Третього року Асú, царя Юдиного, зацарював Башá, син Ахійїн, над усім Ізраїлем у Тірці, *на* двадцять і чотири роки.

34 І робив він зло в Господніх очáх, і ходив дорогою Єровоама та в гріхý його, що вводив у гріх Ізраїля.

Царі: Баша, Ела, Зімрі та Омрі

16 І було Господнє слово до Єгý, Хананієвого сина, про Башý, говорячи:

2 „Томý, що Я підніс тебе з пóроху, і настановив тебе володарем над Моїм нарóдом, Ізраїлем, а ти пішов Єровоамовою дорóгою та вводив у гріх нарóд Мій, Ізраїля, щоб гнівúти Мене гріхáми їх,

3 то ось Я вúгублю по Баші та по домі його, — зроблю твій дім, як дім Єровоама, Неватового сина.

4 Померлого в Баші в місті з'їдять пси, а померлого йому на полі, — поїсть птáство небесне“.

5 А решта діл Баші, і щó він зробив був, і лицáрськість його, — ось вони написані в Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.

6 І спочив Башá зо своїми батькáми, і був похований в Тірці, а замість нього зацарював син його Елá.

7 І було слово Господнє через пророка Єгу, сина Хананієвого, до Баші та до дому його, а то через усе те зло, що кóїв він у Господніх очáх, щоб гнівúти Його чином своїх рук, щоб бути, як Єровоамів дім, що Він побив його.

8 Двадцять і шостого року Аси, царя Юдиного, зацарював Ела, Башин син, над Ізраїлем у Тірці, *на* два роки.

9 І змовився на нього його раб Зімрі, провіднúк половини колеснúць. І коли він, п'яний, пив у домі Арци, що був над *його* домом у Тірці,

10 то прийшов Зімрі й убив

його, і вбив його в двадцятому й сьомому році Аси, царя Юдиного, та й зацарював замість нього.

11 І сталося, як він зацарював та сів на його троні, *то* він вибив увесь Башин дім, — не позоставив *навіть* того, що мочить на стіну, ані рідних його, ані друзів його.

12 І вигубив Зімрі ввесь Башин дім, за словом Господа, що промовляв був до Баші через пророка Єгу,

13 за всі гріхи Баші та гріхи Елі, його сина, що грішили *самі*, і що вводили в гріх Ізраїля, щоб гнівити Господа, Бога Ізраїлевого, своїми гидотами.

14 А решта діл Елі та все, що він робив, — ось вони написані в Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.

15 У році двадцятому й сьомому Аси, царя Юдиного, зацарював Зімрі в Тірці *на* сім день, коли народ облягав филистимський Ґіббетон.

16 І прочув народ, що облягав, таке: „Змовився Зімрі та й убив царя!“ І ввесь Ізраїль настановив царем над Ізраїлем Омрі, провідника війська, того дня в таборі.

17 І піднялися Омрі та ввесь Ізраїль із ним із Ґіббетону, і облягли Тірцу.

18 І сталося, як побачив Зімрі, що місто здобуте, то ввійшов до палацу царевого дому, та й спалив над собою царський дім огнем, і помер

19 за гріх свій, що грішив ним, щоб робити зло в Господніх очах, щоб ходити дорогою Єровоама та в гріху його, який він чинив, щоб вводити в гріх Ізраїля.

20 А решта діл Зімрі та змова його, що вчинив був, — ось вони написані в Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.

21 Тоді Ізраїлів народ поділився пополовині: половина народу була за Тівні, Ґінатового сина, щоб настановити його царем, а половина — за Омрі.

22 Та був сильніший народ, що *стояв* за Омрі, від народу, що *був* за Тівні, Ґінатового сина. І помер Тівні, а зацарював Омрі.

23 У році тридцятому й першому Аси, царя Юдиного, над Ізраїлем зацарював *на* дванадцять літ Омрі. У Тірці царював він шість років.

24 І купив він від Шемера гору Шомерон[1] за два таланти срібла, і забудував гору, і назвав ім'я міста, яке збудував, іменем пана тієї гори: Шомерон.[1]

25 І робив Омрі зло в Господніх очах, і чинив зло *більше* від усіх, хто *був* перед ним.

26 І ходив він усією дорогою Єровоама, сина Неватового, та в гріхах його, якими вводив у гріх Ізраїля, щоб гнівити Господа, Бога Ізраїля, гидотами своїми.

27 А решта діл Омрі, що робив він, та лицарськість його, яку він чинив був, — ото вони написані в Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.

28 І спочив Омрі з своїми батьками, і був похований у Самарії. А замість нього зацарював його син Ахав.

Цар Ахав

29 Ахав, син Омрі, зацарював над Ізраїлем у році тридцятому й восьмому Аси, царя Юдиного. І царював Ахав, син Омрі, над Ізраїлем у Самарії двадцять і два роки.

30 І робив Ахав, син Омрі, зло в Господніх очах *більше* від усіх, хто *був* перед ним.

31 І було йому мало ходити в гріхах Єровоама, Неватового сина, — і він узяв за жінку Єзавель,

[1] Шомерон — Самарія.

дочку́ Етбаала, сидонського царя.
І він пішов, і служив Ваа́лові,
і вклонявся йому.
32 І він поставив же́ртівника
для Ваа́ла в Вааловому домі, яко-
го збудував у Шомероні.
33 І зробив Ахав Астарту. І
Ахав далі чинив, щоб гнівити Гос-
пода, Бога Ізраїлевого, *більше* від
усіх Ізраїлевих царів, що були
перед ним.
34 За його днів Хіїл *з* Бет-Елу
відбудува́в Єрихо́на, — на перво-
ріднім своїм Авірамові він заклав
його фундаме́нти, а на наймолод-
шім своїм Сеґівові повставляв бра-
ми його, за словом Господа, що
говорив через Ісуса, Нави́нового
сина.

Пророк Ілля

17 І сказав тішб'я́нин Ілля́, з
ґілеадських ме́шканців, до
Ахава: „*Як* живий Господь, Бог
Ізраїлів, що перед лицем Його я
стою́, — цими рока́ми не буде роси
та дощу, але тільки за моїм сло-
вом!"
2 І було до нього слово Гос-
поднє, говорячи:
3 „Іди звідси, й обе́рнешся собі
на схід, і сховаєшся при пото́ці
Керіті, що навпроти Йорда́ну.
4 І станеться, — будеш ти пити
з потоку, а кру́кам наказав Я
годувати тебе там".
5 І він пішов, і зробив за Гос-
поднім словом: і пішов, й осівся
при потоці Керіті, що навпроти
Йорда́ну.
6 А кру́ки прино́сили йому хлі-
ба та м'яса вранці, і хліба та
м'яса ввечорі, а з пото́ку він пив.
7 І сталося на кінці днів, і
ви́сох потік, бо в краю не було
дощу́.
8 І було Господнє слово до ньо-
го, говорячи:
9 „Устань, іди до Саре́пти си-
до́нської, й осядеш там. Ось на-
казав Я там одній вдові, щоб году-
вала тебе".
10 І він устав та й пішов до
Саре́пти. І прибу́в він до входу
міста, аж ось там збирає дро́ва
одна вдова. І він кликнув до неї
й сказав: „Візьми мені трохи води
до посу́дини, й я нап'ю́ся".
11 І пішла вона взяти. А він
кликнув до неї й сказав: „Візьми
мені *й* шматок хліба в свою руку!"
12 А та відказала: „*Як* живий
Господь, Бог твій, — не маю я
калача́, а тільки повну при́горщу
бо́рощна в дзбанку́ та трохи олії в
горня́ті. А оце я назбираю дві
полінці дров, і піду́, і пригото́влю
це собі та синові своєму. І з'їмо́
ми, — та й помремо́" . . .
13 І сказав до неї Ілля: „Не
бійся! Піди, зроби за своїм сло-
вом. Тільки споча́тку зроби мені
з того малого калача́, і ви́несеш
мені, а для себе та для сина свого
зробиш по́тім.
14 Бо так сказав Господь, Бог
Ізраїлів:

Дзба́нок муки́ не скінчи́ться,
і не забра́кне в горня́ті олії
аж до дня, як Господь дасть дощу
на пове́рхню землі".

15 І пішла вона, і зробила за
словом Іллі, і їла вона й він та
її дім *довгі* дні, —
16 „дзба́нок муки не скінчи́вся,
і не забра́кло в горня́ті олії",
за словом Господа, що говорив
через Іллю́.
17 І сталося по тих приго́дах, —
заслаб був син тієї жінки, гос-
подині того дому. І була його
хвороба дуже тяжка́, аж духу не
позосталося в ньому.
18 І сказала вона до Іллі: „Що́

тобі до мене, чоловіче Божий?
Прийшов ти до мене, щоб згадувати
мій гріх та щоб убити мого
сина!“
19 І сказав він до неї: „Дай мені
сина свого́!“ І він узяв його з
лоня її, і виніс його в го́рницю, де
він сидів, і поклав його на своєму
ліжку.
20 І кли́кнув він до Господа й
сказав: „Господи, Боже мій, чи й
цій удові, що я в неї ме́шкаю,
учиниш зло, щоб убити її сина?“
21 І витягся він тричі над дитиною,
і кли́кав до Господа та казав:
„Господи, Боже мій, нехай ве́рнеться
душа цієї дитини в неї!“
22 І вислухав Господь голоса
Іллі, і верну́лася душа дитини в
неї, — і вона ожила́...
23 І взяв Ілля дити́ну, і зніс її
з го́рниці додо́лу, і віддав її матері
її. І сказав Ілля: „Дивися,
— твій син живий!“
24 І сказала та жінка до Іллі:
„Тепер то я знаю, що ти Божий
чоловік, а Господнє слово в устах
твоїх — правда!“

Ілля винищує Ваалових пророків

18 І минуло багато днів, і було
Господнє слово до Іллі третього
року, говорячи: „Іди, покажися
до Аха́ва, а Я дам дощ на
поверхню землі“.
2 І пішов Ілля показатися до
Ахава. А в Асирії *був* сильний
голод.
3 І покликав Ахав Овдія, що
був над домом, а Овдій був дуже
богобійний.
4 І сталося, коли Єзаве́ль[1] вигу́блювала
Господніх пророків, то
Овдій узяв сотню пророків, та й
сховав їх по п'ятидесяти чоловіка
в пече́рі, і годува́в їх хлібом та
водою.
5 І сказав Ахав до Овдія: „Іди
по кра́ю до всіх во́дних джере́л та
до всіх потоків, — може зна́йдемо
трави, і позоста́вимо при житті
коня та мула, і не ви́губимо худоби“...
6 І поділили вони собі Край, щоб
перейти по ньому, — Ахав пішов
однією дорогою сам, Овдій пішов
сам другою дорогою.
7 І був Овдій у дорозі, аж ось
Ілля назу́стріч йому́. І пізнав
він його, і впав на обличчя своє та
й сказав: „Чи то ти, пане мій
Ілле́?“
8 А той відказав йому: „Я.
Іди, скажи панові своєму: Ось тут
Ілля!“
9 А він сказав: „Чим я прогрішив,
що ти віддаєш свого раба
в Ахавову руку, щоб він убив
мене?
10 *Як* живий Господь, Бог
твій, — немає наро́ду та царства,
що туди не посилав би пан мій
шукати тебе. А коли говорили:
Нема його, то він заприсяга́в те
царство та той народ, що зна́йдуть
тебе.
11 А тепер ти говориш: Іди, скажи
своєму панові: Ось тут Ілля!
12 І станеться, я піду́ від тебе,
а Дух Господній понесе тебе на те
місце, якого не знаю. І прийду́ я,
щоб доне́сти Ахаву, а коли він не
зна́йде тебе, то вб'є мене. А раб
твій боїться Господа від своєї мо́лодости.
13 Чи ж не було сказано панові
моєму те, що́ зробив я, коли Єзаве́ль
побивала Господніх пророків,
а я сховав був із Господніх пророків
сотню чоловіка, по п'ятидесяти
чоловіка в печері, і годував їх
хлібом та водою?
14 А тепер ти кажеш: Іди, скажи
своєму панові: Ось тут Ілля, —
і він мене вб'є!“
15 Та Ілля відказав: „*Як* живий
Господь Савао́т, що я стою перед

[1] Izevel, a zevel — сміття.

Його лицем, — сьогодні я пока-
жу́ся йому!“
16 І пішов Овді́й назу́стріч Аха́-
ву, та й доніс йому *те*. І пішов
Ахав навпро́ти Іллі.
17 І сталося, коли Ахав поба-
чив Іллю, то Ахав сказав до нього:
,,Чи це ти, що непоко́їш Ізраїля?“
18 А той відказав: ,,Не я вне-
щасли́вив Ізраїля, а тільки ти та
дім твого батька через ваше не-
дотри́мання Господніх за́повідей,
та *й* ти пішов за Ваалами.
19 А тепер пошли, збери до ме-
не на го́ру Карме́л усього Ізраїля
та чотири сотні й п'ятдесят Ваало-
вих пророків, та чотири сотні про-
років Астарти, що їдять *зо* сто́лу
Єзаве́лі“.
20 І послав Ахав по всіх Із-
раїлевих синах, і зібрав пророків
на го́ру Карме́л.
21 І підійшов Ілля до всьо́го на-
ро́ду й сказав: ,,Чи довго ви бу́дете
скака́ти на двох галу́зках? Як-
що Господь — Бог, ідіть за Ним, а
якщо Ваал — ідіть за ним!“ Та
не відповів йому народ *ані* сло-
ва.
22 І сказав Ілля до наро́ду: ,,Я
сам позоста́вся Господній пророк,
а пророків Ваалових — чотири
сотні й п'ятдесят чоловіка.
23 І нехай дадуть нам двох бич-
ків, і нехай вони ви́беруть собі
одно́го бичка́, і нехай заріжуть
його, і нехай покладуть на дро́ва,
а огню́ не покладу́ть. І я приго-
ту́ю одного бичка́, і дам на дро́ва, а
огню не покладу́.
24 І ви покличете ім'я́ бога ва-
шого, а я покли́чу Ім'я́ Господа.
І станеться, той Бог, що відповість
огнем, — Він Бог!“ І відповів
той наро́д та й сказав: ,,Це добре
слово!“
25 І сказав Ілля до Ваалових
пророків: ,,Виберіть собі одно́го
бичка́, і приготу́йте перші, бо ви
численніші, і покличте ім'я́ сво́го
бога, а огню́ не покладете“.
26 І взяли́ вони того бичка, що
він дав їм, і вони приготува́ли й
кли́кали Ваалове ім'я́ від ра́нку й
аж до полу́дня, говорячи: ,,Ваа́ле,
почу́й нас!“ Та не було ані
голосу, ані відповіді. І скакали
вони біля же́ртівника, що зроби́ли.
27 І сталося опівдні, і сміявся з
них Ілля й говорив: ,,Кличте го-
лосом сильні́шим, бо він бог! Мо-
же він розду́мує, або відлучи́вся,
або в дорозі! Може він спить, то
прокинеться!“
28 І стали вони кликати голо-
сом сильні́шим, і коло́лися, за
своїм звичаєм, мечами та ра́тища-
ми, аж лила́ся з них кров.
29 І сталося, як минувся пів-
день, то вони пророкували аж до
часу прине́сення хлібної жертви,
— та не було́ ані голосу, ані від-
повіді, ані слуху...
30 І сказав Ілля до всього на-
ро́ду: ,,Підійдіть до ме́не!“ І пі-
дійшов увесь наро́д до нього, а він
поправив розбитого Господнього
же́ртівника.
31 І взяв Ілля дванадцятеро ка-
міння, за числом племе́н синів
Якова, до якого було слово Гос-
поднє, говорячи: ,,Ізра́їль буде
ім'я́ твоє!“
32 і збудува́в із того камі́ння
же́ртівника в Ім'я́ Господнє, і зро-
бив рова, площею на дві са́ті насін-
ня, навколо же́ртівника.
33 І наклав дров, і зарізав бич-
ка та й поклав на дро́вах.
34 І він сказав: ,,Напо́вніть чо-
тири відрі́ води, і нехай виллють
на цілопа́лення та на дро́ва“. І
сказав: ,,Повторіть!“ І повтори́-
ли. І сказав: ,,Зробіть утре́тє!“
І зробили втре́тє.
35 І потекла вода навколо же́р-
тівника, а також рів напо́внився
водою.

36 І сталося в *час* принéсення
хлібної жертви, що підійшов пророк Ілля та й сказав: ,,Господи,
Боже Авраамів, Ісаків та Ізраїлів!
Сьогодні пізнáють, що Ти Ізраїлів
Бог, а я Твій раб, і що все оце я
зробив Твоїм словом.
37 Вислухай мене, Господи, вислухай мене, і нехай пізнáє цей
нарóд, що Ти — Господь, Бог, і Ти
обéрнеш їхнє серце назáд!"
38 І спав Господній огонь, та й
пожéр цілопáлення, і дрóва, і
каміння, і пóрох, і ви́лизав воду,
що в рові.
39 І побачили *це* всі люди, та й
попáдали на обличчя свої й говорили: ,,Господь, — Він Бог, Господь, — Він Бог!"
40 І сказав до них Ілля: ,,Схопіть Ваалових пророків! Нехай
ніхто не втечé з них!" І похапáли
їх, а Ілля звів їх до потоку Кішóн,
та й порізав їх...
41 І сказав Ілля до Ахава:
,,Увійди, їж і пий, бо *ось* чути
шум дощý".
42 І пішов Ахав, щоб їсти та
пити, а Ілля зійшов на верхів'я
Кармéлу, і нахили́вся до землі, і
поклав обличчя своє між свої коліна.
43 І сказав він до свого хлóпця:
,,Вийди, подивися в пáпрямі моря!" І той вийшов і подивився та
й сказав: ,,Нема нічóго". Та він
відказав: ,,Вернися сім раз!"
44 І сталося сьомого *разу*, і він
сказав: ,,Ось мала хмара, немов
долоня лю́дська, підіймáється з
моря". А він сказав: ,,Піди, скажи Ахавові: Запрягай і зійди, і не
затримає тебе дощ".
45 І сталося по недовгому чáсі,
і потéмніло небо від хмар, і *зірвався* вітер, — і пішов великий
дощ. А Ахав сів *на воза*, та й
відправився в Їзреел.
46 А Господня рука булá на
Іллі. І він оперезáв свої стéгна,
та й побіг перед Ахавом аж до
самого Їзреелу.

Ілля та Єлисей

19 А Ахáв доніс Єзавéлі все, щó
зробив був Ілля, і все *те*, що
він повбивав усіх пророків мечéм.
2 І послала Єзавéль посланця́ до
Іллі, говорячи: ,,Отак нехай зрóблять мені бóги, і так нехай додадуть, якщо цього чáсу взавтра я
не зроблю́ душі твоїй, як *зрóблено*
душі кожного з них!"
3 І побачив він *це*, і встав та й
пішов, боячи́сь за душу свою́. І
прийшов він до Юдиної Беер-Шеви, і позоставив там свого хлóпця.
4 А сам пішов пустинею, дорогою одного дня, і сів під одним
ялівцéм, і зажадав собі смерти, і
сказав: ,,Дóсить тепер, Господи!
Візьми душу мою, бо я не ліпший
від батьків своїх!"
5 І поклався він, і заснув під
одним ялівцéм. Аж ось Ангол
діткнувся його та й сказав йому:
,,Устань та попоїж!"
6 І глянув він, аж ось у його
головáх калáч, *спечений* на вугіллі, та дзбáнок води. І він їв та
пив, і знóву поклався.
7 І вернувся Ангол Господній
удруге, і діткнувся його та й сказав: ,,Устань, попоїж, бо дорога
тяжкá перед тобою".
8 І він устав, і попоїв та напився. І він ішов, підкріплений тією
їжею, сорок день та сорок почéй
аж до Божої гори Хори́в.
9 І прибу́в він туди до печери, і
переночувáв там, аж ось Господнє
слово до нього. І сказав Він йому: ,,Чогó ти тут, Іллé?"
10 А той відказав: ,,Я був дуже
горливий для Господа, Бога Саваóта, бо Ізраїлеві сини покинули
заповіта Твого та порозбивáли

жéртівники Твої, а пророків Тво-
їх повбивали мечéм, — і позостався
я сам. І шукали вони душу мою,
щоб узяти її".
11 А Він відказав: „Вийди, і
станеш на горі перед Господнім
лицем. Аж ось перехóдитиме Гос-
подь, а перед Господнім лицем
вітер великий та міцнúй, що зри-
ває гóри та скелі ламáє. *Та* не в
вітрі Господь. А по вітрі — трус
землі, та не в трусі Господь.
12 А по трусі огонь, — *і* не в
огні Господь. А по огні — тихий
лáгідний голос".
13 І сталося, як почув *це* Ілля,
то закрив своє обличчя плащéм
своїм, та й вúйшов, і став у входа
печери. Аж ось до нього Го-
лос, що говорив: „Чогó ти тут,
Іллé?"
14 А він відказав: „Я був дуже
горливий для Господа, Бога Сава-
óта, бо Ізраїлеві сини покинули
заповіта Твого та порозбивали
жéртівники твої, а пророків Твоїх
повбивали мечéм, — і позостáвся
я сам. І шукали вони душу мою,
щоб узяти її".
15 І сказав до нього Господь:
„Іди, вернися на свою дорóгу на
Дамаську пустиню. І прийдеш, і
помáжеш Хазаїла на царя над
Сирією.
16 А Єгу, Німшієвого сина, по-
мажеш на царя над Ізраїлем, а
Єлисéя, Шафатового сина з Авел-
Мехоли, помажеш на пророка за-
місць сéбе.
17 І станеться, — хто втече від
Хазаїлового меча, *того* вб'є Єгу, а
хто втече від меча Єгу, *того* вб'є
Єлисéй.
18 А в Ізраїлі Я позостáвив сім
тисяч, — усі коліна, що не схиля́-
лися перед Ваалом, та всі уста, що
не цілували його".
19 І пішов він ізвідти, і зна-
йшов Єлисéя, Шафатового сина, а
він орé. Дванадцять зáпрягів пе-
ред ним, а він при дванадцятому.
І підійшов до нього Ілля та й ки-
нув йому свого плащá.
20 І позоставив той волів, та й
побіг за Іллею й сказав: „Нехай
поцілую я батька свогó та свою
матір, — та й піду́ за тобою!" А
той відказав йому: „Іди, але вер-
нися, бо щó я зробив тобі?"
21 І вернувся він від нього, і
взяв зáпряга волів та й приніс
його в жертву, а я́рмами волів
зварив його м'ясо, і дав народові,
а ті їли. І він устав, і пішов за
Іллею, та й служив йому.

Війна Ахава з Бен-Гададом

20 А Бен-Гадáд, цар сирій-
ський, зібрав усе своє військо
та тридцять і два царі з ним, і ко-
ні, і колесниці. І пішов він, і
обліг Самарію та й воював проти
неї.
2 І послав він послів до Ахава,
царя Ізраїлевого, до міста,
3 та й сказав йому: „Так сказав
Бен-Гадáд: Срібло твоє та золото
твоє — моє воно, а жінкú твої та
синú твої, ці найліпші, — мої
вони"!
4 І відповів Ізраїлів цар та й
сказав: „*Буде* за словом твоїм, па-
не мій цáрю! Твій я та все, що
моє!"
5 І *знову* вернýлися ті посли та
й сказали: „Так сказав Бен-Гадáд,
говорячи: Я посилав до тéбе, го-
ворячи: Ти даси мені срібло своє, і
золото своє, і жінóк своїх, і синів
своїх.
6 А взавтра цього чáсу пошлю́ я
своїх рабів до тебе, і вони пере-
шукáють дім твій та доми твоїх
рабів. І станеться, — на все, що
сподóбається їм, вони накладуть
свої руки, та й заберуть".
7 І скликав Ізраїлів цар усіх

старши́х Кра́ю та й сказав:, ,Довідайтеся й побачите, що він шукає зла, бо послав до мене по жіно́к моїх, і по синів моїх, і по срібло моє, і по золото моє, — і я йому не відмовив".
8 І сказали до нього всі старші та ввесь народ: ,,Не слухай, і не пого́джуйся!"
9 І сказав він до послів Бен-Гадада: ,,Скажіть моєму панові цареві: Усе, про що́ посилав ти до свого раба напоча́тку, я зроблю́, а цієї речі зробити не мо́жу". І пішли посли, і відне́сли йому відповідь.
10 І послав до нього Бен-Гада́д та й сказав: ,,Нехай так зро́блять мені бо́ги, і нехай так додаду́ть, якщо самарійського по́роху вистачить по жмені всьому народо́ві, що *стоїть* при мені!"
11 І відповів Ізраїлів цар та й сказав: ,,Кажіть: Хай не хва́литься той, хто *меча* припина́є, а той, хто розв'я́зує"!
12 І сталося, як почув він цю відповідь, — а він пив, він та царі в ша́трах, — то сказав до своїх рабів: ,,Пустіть *тара́ни*!" І вони пустили *тара́ни* на місто.
13 Аж ось один пророк підійшов до Аха́ва, Ізраїлевого царя, та й сказав: ,,Так сказав Господь: Чи бачив ти ввесь оцей великий на́товп? Ось Я даю його сьогодні в руку твою, і ти пізна́єш, що Я — Господь!"
14 І сказав Ахав: ,,Ким?" А той відказав: ,,Так сказав Господь: Слу́гами начальників округ". І сказав: ,,Хто розпічне́ війну?" А той відказав: ,,Ти".
15 І перелічив він слуг начальників судо́вих окру́г, і було дві сотні й тридцять два. А по них перелічив увесь наро́д, усіх Ізраїлевих синів, — сім тисяч.
16 І вийшли вони опівдні, а Бен-Гадад пив п'я́ний у ша́трах, він та царі, — тридцять і два царі, що допомагали йому.
17 І вийшли напоча́тку слуги начальників округ. І послав Бен-Гадад, і доне́сли йому, кажучи: ,,Ось повихо́дили люди з Самарії."
18 А він відказав: ,,Якщо на мир вийшли вони, — схопіть їх живих, а якщо на війну повихо́дили, — *теж* живими схопіть їх у неволю!"
19 А то вийшли з міста слуги начальників округ та ві́йсько, що *йшло* за ними.
20 І побива́ли вони один о́дного, і побігли сирі́яни, а Ізра́їль їх гнав. Та втік Бен-Гадад, сирійський цар, на коні та з верхівця́ми.
21 І вийшов Ізраїлів цар, та й побив коні та колесни́ці, і завдав в Сирії великої пора́зки.
22 І підійшов пророк до Ізраїлевого царя та й сказав йому: ,,Іди, тримайся мужньо, і пізнай та побач, що́ ти зробиш, бо, як мине рік, сирійський цар *зно́ву* піде на тебе".
23 А слуги сирійського царя сказали йому: ,,Бог гір — їхній Бог, тому́ вони були сильніші від нас. Але воюймо з ними на рівни́ні, — *присягаємо*, що бу́демо сильніші від них!
24 І зроби цю річ: Поскида́й тих царів, кожного з його місця, і понаставля́й намі́сників замість них.
25 А ти збереш собі ві́йсько, як те, що відпало від тебе, і ко́ней, скільки *було* ко́ней, і колесни́ць, скільки *було* колесниць, і бу́демо воювати з ними на рівни́ні. *Присягаємо*, що ми бу́демо сильніші від них!" І він послухався їхнього голосу, і зробив так.
26 І сталося по році, і Бен-Гада́д переглянув Сирію, і пішов до Афеку на війну з Ізраїлем.

27 А Ізраїлеві сини були перегля́нені й забезпечені живністю, та й вийшли навпроти них. І таборува́ли Ізраїлеві сини навпроти них, як дві отарі кіз, а сиріяни напо́внили Край.

28 І підійшов Божий чоловік, і говорив до Ізраїлевого царя та й сказав: „Так сказав Господь: Тому́, що сказали сирі́яни: Господь — Бог гір, а не Бог долин Він, то дам увесь цей великий на́товп у твою руку, і ви пізна́єте, що Я — Господь!“

29 І таборува́ли ті навпроти тих сім день. І сталося сьомого дня, і розпали́вся бій, — і побили Ізраїлеві сини Сирію, сто тисяч піхоти, одно́го дня.

30 А позосталі повтікали до Афеку, до міста, та впав мур на двадцять і сім тисяч позосталих чоловіка. А Бен-Гадад утік і ввійшов до міста, до вну́трішньої кімна́ти.

31 І сказали до нього його слуги: „Ось ми чули, що царі Ізраїлевого дому — вони царі милости́ві. Покладім вере́тища на сте́гна свої, а шнури́ — на свої голови, і вийдім до Ізраїлевого царя, — може він пощади́ть твою душу“.

32 І підпереза́ли вони вере́тищами сте́гна свої, а шнури — на свої голови, і прийшли до Ізраїлевого царя та й сказали: „Твій раб Бен-Гадад сказав: Нехай живе душа моя!“ А той відказав: „Чи він іще живий? Він мій брат!“

33 А ті люди взялй це за натя́ка, і поспішили скориста́тися з того й сказали: „Брат твій Бен-Гадад!“ І той відказав: „Підіть, приведіть його!“ І вийшов до нього Бен-Гадад, а той посадив його на колесни́цю.

34 І сказав до нього *Бен-Гадад*: „Ті міста, що ба́тько мій був забрав від твого батька, я поверну́. І ти уря́диш собі в Дама́ску вулиці, як мій батько урядив був у Самарії“. „А я — *сказав Ахав* — по умові відпущу́ тебе“. І він склав з ним умову, та й відпустив його.

35 Тоді один чоловік із пророчих синів сказав до свого ближнього за Господнім словом: „Удар мене!“ Та відмовився той чоловік ударити його.

36 І сказав він йому: „За те, що ти не послухався Господнього голосу, *то* ось ти пі́деш від мене — і вб'є тебе лев!“ І пішов той від нього, і спіткав його лев та й забив.

37 І знайшов він іншого чоловіка та й сказав: „Удар мене!“ І той чоловік ударив його, — ударив та й зранив.

38 І пішов той пророк, і став цареві на дорозі, і перебрався, *і закрив* хусткою очі свої.

39 І сталося, цар прохо́див, а він кричав до царя й говорив: „Раб твій ввійшов у сере́дину бою. Аж ось *один* чоловік відійшов, і підвів до мене мужа й сказав: Пильнуй цього мужа! Якщо його не стане, то буде твоє життя замість його життя, або відважиш тала́нта срібла.

40 І сталося, раб твій робив тут та тут, а він зник“. І сказав до нього Ізраїлів цар: „Такий твій при́суд, — ти сам проказа́в“.

41 А той спішно зняв хустку з-над очей своїх, — і пізнав його Ізраїлів цар, що він із пророків.

42 А той йому сказав: „Так сказав Господь: Тому́, що ти ви́пустив із руки чоловіка, Мені призна́ченого, то буде життя твоє за його життя, а наро́д твій — за його народ!“

43 І пішов Ізраїлів цар до свого дому незадово́лений та гнівни́й, і прибув у Самарію.

Ахавів гріх

21 І сталося по цих пригóдах
таке. У їзреелянина Навó-
та, що в Їзреéлі, був виногрáдник
при палаті Ахава, самарійського
царя.
2 І говорив Ахав до Навота,
кажучи: „Дай мені свого вино-
грáдника, і він буде мені за ярин-
ного горóда, бо він близький до
мого дому. А я дам тобі замість
нього виногрáдника ліпшого від
нього. Якщо *це* добре в очáх
твоїх, я дам тобі срібла, ціну́
його“.
3 І сказав Навот до Ахава: „За-
борóнено мені від Господа, щоб я
дав тобі спáдщину моїх батьків“.
4 І ввійшов Ахав до дому свого
незадовóлений та гнівний через те
слово, яке говорив йому їзреелян-
нин Навóт, бо той сказав: „Не
дам тобі спáдщини батьків моїх!“
І ліг він на ліжку своїм, і відвер-
нув своє обличчя, і не їв хліба.
5 І прийшла до нього жінка
його Єзавéль та й сказала йому:
„Чогó це твій дух сумний, і ти не
їси хліба?“
6 І сказав він до неї: „Бо я
говорив до їзреелянина Навóта.
І сказав я йому: Дай мені свого
виногрáдника за срібло, або, якщо
ти хочеш, дам тобі замість нього
виноградника *ліпшого*. Та він
відказав: Не дам тобі свогó ви-
ноградника!“
7 І сказала до нього його жінка
Єзавéль: „Отепер ти зробишся ца-
рéм над Ізраїлем. Устань, поїж
хліба, і нехай буде веселе твоє
серце. А виноградника їзрееля-
нина Навота дам тобі я“.
8 І понаписувала вона листи в
імені Ахава, і позапечáтувала *їх*
його печáткою, та й порозсилала
ті листи до старших та до вель-
мóжних, що *були* в його місті, що
сиділи з Навотом.
9 А в тих листáх вона понапи-
сувала так: „Оголосіть піст, і по-
садіть Навóта на чолі нарóду.
10 І посадіть двох негідних лю-
дей навпроти нього, — нехай свід-
чать на нього, кажучи: Ти зне-
важив Бога й царя. І виведіть
його, і вкаменýйте його, — і нехай
він помре“.
11 І зробили мужі його міста,
старші та вельможні, що сиділи
в його місті, *так*, як послала до
них Єзавéль, як булó написано в
листáх, які вона порозсилáла до
них.
12 Оголосили вони піст, і поса-
дили Навота на чолі народу.
13 І прийшли два чоловіки не-
гідні, і сіли навпроти нього. І ті
негідні люди свідчили на нього, на
Навота, перед народом, говорячи:
„Навот зневáжив Бога й царя!“
І вивели його поза місто, та й ука-
менувáли його камінням, — і він
помер.
14 І послали вони до Єзавéлі,
говорячи: „Навóт укаменóваний і
помер“.
15 І сталося, як почула Єза-
вéль, що Навóт укаменóваний і
помер, то сказала Єзавель до Аха-
ва: „Устань, посядь виноградника
їзреелянина Навота, що відмовив
дати *його* тобі за срібло, бо Навóт
не живий, а помер“.
16 І сталося, як почув Ахав, що
Навот помер, то Ахав устав, щоб
зійти до виноградника їзреелянин-
на Навота, щоб посісти його.
17 І було Господнє слово до
тішб'янина Іллі, говорячи:
18 „Устань, зійди назýстріч
Ахава, Ізраїлевого царя, що в
Самарії, ось він у Навотовому
винограднику, куди зійшов, щоб
посісти його.
19 І будеш говорити до нього,
кажучи: Так сказав Господь: Ти
вбив, а тепер хочеш посісти? І

говоритимеш до нього, кажучи:
Так сказав Господь: На тому місці,
де пси лизали Навотову кров,
пси лизатимуть *і* твою власну
кров!"
20 І сказав Ахав до Іллі: „Ось
ти знайшов мене, вороже мій!" А
той відказав: „Знайшов, бо ти
запродався чинити зло в Господніх
очах.
21 Ось Я спроваджую на тебе
лихо, і вигублю *все* за тобою, і
вигублю Ахавові *навіть* те, що
мочить на стіну, і невільного та
вільного в Ізраїлі!
22 І зроблю з твоїм домом, як із
домом Єровоама, Неватового сина,
й як із домом Баші, Ахієвого сина,
за той гнів, яким розгнівив ти
Мене та ввів у гріх Ізраїля".
23 І також до Єзавелі говорив
Господь, кажучи: „Пси з'їдять
Єзавель на передмур'ї Їзреелу.
24 Померлого в Ахава в місті
поїдять пси, а померлого на полі
— поїсть птаство небесне.
25 Бо ще не було *такого*, як
Ахав, що запродався чинити зло
в Господніх очах, що його намовила
жінка його Єзавель.
26 І він чинив дуже гидке,
ідучи за ідолами, усе так, як
робили амореяни, що їх Господь
повиганяв перед Ізраїлевими синами".
27 І сталося, як Ахав почув ці
слова, то роздер він шати свої, і
зодягнув на тіло своє веретище, і
постив, і лежав у веретищі, і ходив
сумовито...
28 І було Господнє слово до
тішб'янина Іллі, говорячи:
29 „Чи ти спостеріг, що Ахав
упокорився перед лицем Моїм?
За те, що він упокорився перед
Моїм лицем, не наведу Я лиха
за його днів, — за днів його
сина наведу Я те лихо на його
дім".

Війна Ахава з Арамом. Ахавова смерть

22 І прожили вони три роки, *і*
не було війни між Сирією та
між Ізраїлем.
2 І сталося третього року, і
зійшов Йосафат, цар Юдин, до
Ізраїлевого царя.
3 І сказав Ізраїлів цар до своїх
слуг: „Чи ви знаєте, що ґілеадський
Рамот — наш? А ми мовчимо,
замість того, щоб забрати
його з руки сирійського царя".
4 І сказав він до Йосафата: „Чи
ти підеш зо мною на війну до
ґілеадського Рамоту?" А Йосафат
відказав: „Я — як ти, народ
мій — як народ твій, мої коні —
як твої коні!"
5 І сказав Йосафат до Ізраїлевого
царя: „Вивідай зараз слово
Господнє!"
6 І зібрав Ізраїлів цар пророків,
близько чотирьох сотень чоловіка,
та й сказав до них: „Чи
йти мені на війну на ґілеадський
Рамот, чи занехати?" А ті відказали:
„Іди, а Господь дасть *його* в
цареву руку".
7 І сказав Йосафат: „Чи нема
тут іще Господнього пророка, —
і вивідаємо від нього".
8 І сказав Ізраїлів цар до Йосафата:
„*Є* ще один муж, щоб від
нього вивідати Господа. Та я ненавиджу
його, бо він не пророкує
на мене добре, а тільки зле. *Це*
Міхей, син Їмлин". А Йосафат
відказав: „Нехай цар не говорить
так!"
9 І покликав Ізраїлів цар одного
євнуха, і сказав: „Приведи
скоріш Міхея, Їмлиного сина!"
10 І цар Ізраїлів та цар Юдин
сиділи кожен на троні своїм,
повбирані в шати при вході *до*
брами Самарії, а всі пророки пророкували
перед ними.

11 А Седекія, Кенаанин син, зробив собі залізні ро́ги й сказав: „Так сказав Господь: Оцим будеш побивати сиріян аж до ви́гублення їх!“

12 І всі пророки пророкували так, говорячи: „Виходь до ґілеадського Рамоту, і пощастить тобі, — і Господь дасть *його* в цареву руку“.

13 А той послане́ць, що пішов покликати Міхея, говорив до нього, кажучи: „Ось слова тих пророків, — одноусто *звіщають* цареві добро. Нехай же буде слово твоє, як слово кожного з них, і ти говори́тимеш добре“.

14 І сказав Міхей: „*Як* живий Господь, — те, що скаже мені Госпо́дь, я те говоритиму!“

15 І прийшов він до царя, а цар сказав до нього: „Міхе́ю, — чи пі́демо на війну́ до ґілеа́дського Рамо́ту, чи занеха́ємо?“ А той відказав йому: „Вийди, і пощастить тобі, — і Господь дасть у цареву руку“.

16 І сказав йому цар: „Аж скільки разів я заприсягав тебе, що ти не говоритимеш мені *нічо́го*, тільки правду в Ім'я́ Господа?“

17 А той відказав: „Я бачив усього Ізраїля, розпоро́шеного по гора́х, немов ове́ць, що не мають пастуха́. І сказав Господь: Немає в них пана, — нехай ве́рнуться з миром кожен до дому свого“.

18 І сказав Ізраїлів цар до Йосафа́та: „Чи ж не казав я тобі, — він не буде пророкувати мені доброго, а тільки лихе́?“

19 А *Міхей* відказав: „Тому́ послухай Господнього слова: Бачив я Господа, що сидів на престолі Своїм, а все небесне вíйсько стояло при Ньому з правиці Його та з лівиці Його.

20 І сказав Господь: Хто́ намовить Ахава, і він вийде й упаде в ґілеадському Рамоті? І говорив той так, а той говорив так.

21 І вийшов дух, і став перед Господнім лицем та й сказав: Я намо́влю його! І сказав йому Господь: Чим?

22 А той відказав: Я вийду й стану духом неправди в устах усіх його пророків. А *Господь* сказав: Ти намовиш, а також переможеш; вийди та й зроби так!

23 А тепер оце Господь дав духа неправди в уста всіх оцих пророків, а Господь говорив на тебе лихе́“...

24 І підійшов Седекія, Кенаанин син, і вдарив Міхея по щоці та й сказав: „Кудою це перейшов Дух Господній від мене, щоб говорити з тобою?“

25 А Міхей сказав: „Ось ти побачиш *це*, коли вбіжиш до найдальшої кімна́ти, щоб схова́тися“.

26 І сказав Ізраїлів цар: „Візьми Міхея, і відведи до Амона, начальника міста, та до Йоаша, царевого сина,

27 та й скажеш: Отак сказав цар: Посадіть оцього до в'язни́чного дому, і давайте йому їсти скупо хліба й скупо води, аж поки я не верну́ся з миром“.

28 А Міхей відказав: „Якщо справді ве́рнешся ти з миром, *то* не говорив Господь через мене!“ І *до того* сказав: „Слухайте *це*, всі наро́ди!“

29 І вийшов Ізраїлів цар та Йосафа́т, цар Юдин, до ґілеадського Рамо́ту.

30 І сказав Ізраїлів цар до Йосафата: „Я переберу́ся, і піду́ на бій, а ти вбери свої *царські* шати!“ І перебрався Ізраїлів цар, і пішов на бій.

31 А сирійський цар наказав керівника́м своїх колесни́ць, тридцятьом і двом, говорячи: „Не бу́дете воювати з мали́м та з

великим, а тільки з самим Ізра-
їлевим царем".
32 І сталося, як керівники́ ко-
лесни́ць побачили Йосафа́та, то
вони сказали: „Це дійсно Ізраїлів
цар!" І зайшли на нього, щоб
воювати, а Йосафа́т закричав.
33 І сталося, як керівники́ ко-
лесни́ць побачили, що це не Із-
раїлів цар, то поверну́ли від нього.
34 А *один* чоловік зне́хотя на-
тягнув лука, та й ударив Ізраїле-
вого царя між підв'яза́нням пояса
та між па́нцерем. А той сказав
своєму візникові: „Поверни на-
зад, і виведи мене з табо́ру, бо я
ране́ний"...
35 І знявся бій того дня, а цар
був поста́влений на колесни́ці про-
ти Сирії, і помер уве́чорі. І кров
із рани текла в колесни́цю.
36 А як сонце захо́дило, нісся
крик у табо́рі такий: „Кожен —
до міста свого́, і кожен — до кра́ю
свого́!"
37 І помер цар, і був приве́зений
до Самарії. І поховали царя в
Самарії.
38 І полоска́ли колесни́цю над
ставом у Самарії, і пси лиза́ли
його кров, а блудни́ці мили *своє
тіло*, за словом Господнім, що Він
говорив.
39 А решта Ахавових діл, і все,
що́ він зробив був, і дім зо слоно́-
вої кости, що він збудував, і всі
міста́, які він побудува́в, — отож
вони написані в Книзі Хроніки
Ізраїлевих царів.
40 І спочив Ахав із батька́ми
своїми, а замість нього зацарюва́в
син його Ахазія.

Царі Йосафат та Аха́зія

41 А Йосафа́т, Асин син, заца-
рював над Юдою в четвертому
році Ахава, царя Ізраїлевого.
42 Йосафат *був* віку тридцяти й
п'яти літ, коли він зацарював, і
двадцять і п'ять літ царював в
Єрусалимі. А ім'я́ його матері —
Азува, дочка́ Шілхи.
43 І ходив він усією дорогою
батька свого Аси, *і* не збо́чував із
неї, щоб чинити добре в Господніх
оча́х.
44 Тільки па́гірки не були по-
нищені, — народ іще прино́сив
жертви й кадив на па́гірках.
45 І Йосафат замирив з Ізраїле-
вим царем.
46 А решта Йосафатових діл та
лица́рськість його, що́ він чинив був
та як воював, — отож вони напи-
сані в Книзі Хроніки Юдиних царів.
47 А решту блудодіїв, що позо-
става́лися за днів його батька
Аси, він вигубив із Кра́ю.
48 А царя не було в Едомі, —
був намісник царів.
49 А Йосафат наробив був тар-
шіських кораблі́в, щоб піти до
Офіру по золото, та не пішов, бо
порозбива́лися кораблі при Еційон-
Ґевері.
50 Тоді сказав Ахазія, син Аха-
вів, до Йосафата: „Нехай підуть
на корабля́х мої раби з рабами
твоїми". Та Йосафат не захотів.
51 І спочив Йосафат із своїми
батьками. І був він похо́ваний в
Місті Давида, свого батька, а за-
мість нього зацарював син його
Єгорам.
52 Ахазія, Ахавів син, заца-
рював над Ізраїлем у Самарії, в
сімнадцятому році Йосафата, Юди-
ного царя, і царював над Ізраїлем
два роки.
53 І робив він лихе́ в Господніх
оча́х, і ходив дорогою ба́тька свого́
й дорогою своєї матері, та дорогою
Єровоама, Неватового сина, що
вводив у гріх Ізраїля.
54 І служив він Ваалові, і вкло-
ня́вся йому, та й гніви́в Го́спода,
Бога Ізраїлевого, — усе так, як
робив його ба́тько.

ДРУГА КНИГА
ЦАРІВ[1]

Гріх царя Ахазії

1 А по смерті Ахава збунтувався
Моав на Ізраїля.
2 А Ахазія випав через ґрати в
своїй горниці, що в Самарії, та й
захворів. І послав він послів, і
сказав до них: „Ідіть, запитайте
Ваал-Зевува, екронського бога, чи
видужаю я з своєї цієї хвороби?“
3 А Ангол Господній говорив до
тішб'янина Іллі: „Устань, вийди
назустріч послів самарійського
царя та й скажи їм: Чи через те, що
нема в Ізраїлі Бога, ви йдете
питатися Ваал-Зевува, екронського
бога?
4 Тому так сказав Господь: Із
того ліжка, що на нього ти ліг,
не встанеш із нього, бо напевно
помреш!“ І пішов Ілля.
5 І вернулися посли до *царя*, а
він сказав до них: „Що це ви
вернулися?“
6 А вони відказали йому: „Назустріч
нам вийшов *один* чоловік,
і сказав нам: Ідіть, верніться до
царя, що послав вас, і скажіть
йому: Так сказав Господь: Чи
через те, що нема в Ізраїлі Бога,
ти посилаєш вивідати Ваал-Зевува,
екронського бога? Тому те
ложе, що на нього ти ліг, — не
встанеш із нього, бо напевно помреш“...
7 А він їм сказав: „Якого вигляду
той чоловік, що вийшов
назустріч вас, і говорив вам оці
слова?“
8 Вони ж відказали: „*Це* чоловік
волохатий, а шкуряний пояс
оперезаний на стегнах його“. А
він сказав: „Це тішб'янин Ілля!“

[1] По-грецькому ця Книга зветься: Четверта Книга Царів.

9 І послав він до нього п'ятдесятника
та його п'ятдесятку. І
вийшов він до нього, аж ось він
сидить на верхів'ї гори. І сказав
він до нього: „Чоловіче Божий,
цар сказав: Зійди ж ізвідти!“
10 А Ілля відповів і говорив до
того п'ятдесятника: „А якщо я
Божий чоловік, нехай зійде з неба
огонь, і нехай пожере тебе та п'ятдесятку
твою!“ І зійшов із неба
огонь, і пожер його та його п'ятдесятку...
11 І *цар* знову послав до нього
іншого п'ятдесятника та його п'ятдесятку.
І він відповів і сказав
до нього: „Чоловіче Божий, отак
сказав цар: Зійди ж скоро!“
12 І відповів Ілля та й сказав
до нього: „Якщо я Божий чоловік,
нехай зійде з неба огонь, і
нехай пожере тебе та твою п'ятдесятку!“
І зійшов із неба Божий
огонь, і пожер його та його п'ятдесятку...
13 І знову послав він третього
п'ятдесятника та його п'ятдесятку.
І вийшов, і прийшов третій п'ятдесятник,
та й упав на коліна свої
перед Іллею, і благав його та до
нього говорив: „Чоловіче Божий,
нехай же буде дорога душа моя
та душа твоїх рабів, тих п'ятидесяти,
в очах твоїх!
14 Ось зійшов був огонь із неба,
та й пожер тих двох перших п'ятдесятників
та їхні п'ятдесятки; а
тепер нехай буде дорога душа моя
в очах твоїх!“
15 А Ангол Господній сказав до
Іллі: „Зійди з ним, не бійся його!“
І він устав, і зійшов з ним до
царя,
16 Та й сказав до нього: „Так

сказав Господь: Тому́, що ти посилав послів, щоб ви́відати *від* Ваал-Зевува, екронського бога, — ніби в Ізраїлі нема Бога, щоб ви́відати слова́ Його, — тому́ те ло́же, що на нього ти ліг, — не встанеш із нього, бо напевно помреш!“

17 І той помер, за словом Господа, що говорив до Іллі, а замість нього зацарюва́в Єгора́м, другого року Єгорама, сина Йосафа́та, Юдиного царя, бо не було в нього сина.

18 А решта діл Ахазії, що він зробив був, — ото вони написані в Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.

Возне́сення Іллі на небо

2 І сталося, коли Господь мав узяти Іллю в ви́хрі на небо, то йшов Ілля та Єлисе́й із Ґілґалу.

2 І сказав Ілля до Єлисея: „Сиди тут, бо Госпо́дь послав мене аж до Бет-Елу“. Та Єлисей відказав: „*Як* живий Господь і жива́ душа твоя, — я не залишу́ тебе!“ І зійшли вони до Бет-Елу.

3 І повихо́дили бет-ельські пророчі сини до Єлисе́я та й сказали до нього: „Чи ти знаєш, що сьогодні Господь бере пана твого́ від тебе?“ А він відказав: „Я також знаю, — мовчіть!“

4 І сказав йому́ Ілля: „Єлисею, сиди тут, бо Господь послав мене́ до Єрихо́ну“. Та той відказав: „*Як* живий Господь і жива́ душа твоя́, — я не залишу́ тебе!“ І прийшли вони до Єрихо́ну.

5 І підійшли́ єрихонські пророчі сини до Єлисея та й сказали до нього: „Чи ти знаєш, що сьогодні Господь бере пана твого від тебе?“ А він відказав: „Я також знаю, — мовчіть!“

6 І сказав йому́ Ілля: „Сиди тут, бо Господь послав мене́ до Йорда́ну!“ Та той відказав: „*Як* живий Господь і жива душа твоя, — я не залишу́ тебе!“ І пішли вони обо́є.

7 І п'ятдеся́т чоловіка пророчих синів *також* пішли, і стали навпро́ти зда́лека, а вони обидва стали над Йорда́ном.

8 І взяв Ілля плаща свого, і згорнув, і вдарив по воді, — і вона розділи́лась пополовині туди́ та сюди́...

9 І сталося, як вони перейшли, то Ілля сказав до Єлисе́я: „Проси, що маю зробити тобі, поки я бу́ду взятий від тебе!“ І сказав Єлисе́й: „Нехай же буде на мені подві́йний твій дух!“

10 А той відказав: „Тяжко́го зажадав ти! Якщо ти побачиш мене, що буду взятий від тебе, — буде тобі так, а якщо ні — не бу́де“.

11 І сталося, як вони все йшли та говорили, аж ось *появився* огняний віз та огняні коні, і розлучи́ли *їх* одного від о́дного. І возні́сся Ілля в ви́хрі на небо...

12 А Єлисей *це* бачив, і він закричав: „Ба́тьку мій, ба́тьку мій, во́зе Ізраїлів та верхівці його!“ Та вже не побачив його . . . І схопи́вся він сильно за одежу свою та й роздер її на дві части́ні.

13 І підняв він Ілле́вого плаща́, що спав із нього, і вернувся, і став на бе́резі Йорда́ну.

14 І взяв він Ілле́вого плаща́, що спав із нього, і вдарив по воді та сказав: „Де Господь, Бог Іллі?“ І також він ударив по воді, — і вона розділи́лася пополови́ні туди та сюди!...

15 І побачили його знавпро́ти єрихо́нські пророчі сини, та й сказали: „На Єлисеї спочи́в дух Іллів!“ І пішли́ вони назу́стріч йому́, і попа́дали перед ним до землі,

16 та й сказали до нього: „Ось із твоїми рабами є п'ятдеся́т чоловіка

хоробрих, — нехай вони підуть та
пошукають твого пана, — а ну ж
забра́в його Дух Господній, і ки́нув
його на одну з гір або в одну з
долин!" А той відказав: „Не посилайте!"
17 Та вони сильно благали його,
аж докучи́ли йому, то він сказав:
„Посилайте!" І посла́ли вони
п'ятдеся́т чоловіка, і шукали три
дні, та не знайшли його́.
18 І вони верну́лися до нього (а
він ме́шкав в Єрихо́ні). І сказав
він до них: „Чи ж не казав я вам:
Не йдіть"?

Перші Єлисеєві чуда

19 І сказали люди того міста
Єлисеєві: „Ось поло́ження цього
міста хороше, як пан бачить, та
вода нехороша, а земля неплі́дна".
20 А він сказав: „Подайте мені
ново́го дзба́нка, і покладіть туди
со́ли". І вони подали́ йому.
21 І він вийшов до джерела́
води, і кинув туди со́ли й сказав:
„Так сказав Господь: Уздоро́вив
Я цю воду, — не бу́де вже звідти
смерти, ані непло́ддя!"
22 І була́ ви́лікувана та вода, *і
так є* аж до цього дня, за словом
Єлисея, яке він говорив.
23 І відійшов він звідти до Бет-
Елу. А коли він ішов дорогою, то
малі хлопці вихо́дили з того міста
й насміхалися з нього, і казали йому: „Ходи, лисий! Ходи, лисий!"
24 І він оберну́вся назад і побачив їх, та й прокля́в їх Іменем Господнім. І вийшли дві ведмеди́ці з
лісу, і розірва́ли з них сорок і
двоє дітей .
25 А він пішов звідти до гори
Карме́л, а звідти вернувся до Самарії.

Війна з Моавом

3 А Єгора́м, Ахавів син, зацарював над Ізраїлем у Самарії, у
вісімнадцятому році Йосафа́та,
Юдиного царя, і царював двана-
дцять років.
2 І чинив він лихо в Господніх
оча́х, тільки не *так*, як ба́тько
його та мати його, — він викинув
Ваалового бовва́на, що зробив був
батько його.
3 Проте гріхів Єровоама, Неватового сина, що вво́див у гріх
Ізраїля, він трима́вся, і не відставав від них.
4 А Меша, цар моавський, розво́див дрібну́ худобу, і давав Ізраїлевому цареві сто тисяч ягнят
та сто тисяч ру́нних баранів.
5 І сталося, як помер Ахав, то
збунтувався моавський цар проти
Ізраїлевого царя.
6 І вийшов того дня цар Єгорам
із Самарії, і перелічи́в усього Ізраїля.
7 І пішов він, і послав до Йосафа́та, царя Юдиного, говорячи:
„Збунтувався проти мене цар моавський. Чи підеш зо мною на
війну до Моаву?" А той відказав:
„Вийду. Я — як ти, мій народ —
як твій народ, мої коні — як твої
коні!"
8 І сказав: „Котро́ю дорогою
підемо?" А той відказав: „Дорогою едомської пустині".
9 І пішов цар Ізраїлів, і цар
Юдин, і цар едомський, і йшли
обхідно́ю доро́гою сім день. І не
було води табо́рові та худобі, що
була при них.
10 І сказав Ізраїлів цар: „Ах,
Госпо́дь ви́кликав трьох оцих царів, щоб віддати їх у руку Моава".
11 І сказав Йосафа́т: „Чи нема
тут Господнього пророка, щоб через нього вивідати *слово* Господа?"
І відповів один із слуг Ізраїлевого
царя й сказав: „Тут є Єлисей, Шафатів син, що служив Іллі".
12 І сказав Йосафа́т: „Слово
Господнє з ним!" І зійшли до

нього цар Ізраїлів, і Йосафат, і
цар едомський.
13 І сказав Єлисей до Ізраїле-
вого царя: „Щó тобі до мене? Іди
до пророків батька свого та до
пророків своєї матері!" А Ізраї-
лів цар відказав йому: „Ні, бо
Госпóдь покли́кав трьох цих царів,
щоб віддати їх у руку Моава".
14 І сказав Єлисей: „*Як* живий
Госпóдь Саваóт, що я стою перед
лицем Його, — коли б я не зважáв
на Йосафата, Юдиного царя, не
споглянув би на тебе, і не побачив
би я тебе.
15 А тепер приведіть мені гу-
сляра́". І сталося, коли грав гу-
сля́р, то на *Єлисеї* була Господня
рука,
16 і він сказав: „Так сказав
Господь: Накопайте на цій долині
яму *за* ямою!
17 Бо так сказав Господь: Не
побачите вітру, і не побачите до-
щу́, а потік цей бу́де напóвнений
водою. І бу́дете пити ви, та чéре-
ди ваші, та ваша худóба.
18 Та буде цього мало в Господ-
ніх очáх, — і Він видасть *і* Моава в
вашу руку.
19 І ви поб'єте всяке укріплене
місто та всяке місто ви́бране, і
всяке добре дерево повалите, і всі
водні джерéла загáтите, і всяку
добру полеву́ діля́нку завалите
камінням".
20 І сталося рáнком, коли при-
нóситься хлібна жертва, аж ось
полилáся вода з едомської дороги.
І напóвнилася земля водою.
21 А ввесь Моав почув, що ті
царі вийшли воювати з ними. І
вони скли́кали всіх, хто нóсить
пóяса й старше, і ставáли на
границі.
22 І повставáли вони рано вран-
ці, і сонце засвітило над водою.
І побачили моавляни навпроти
воду, червону, як кров.
23 І казали вони: „Це кров, —
рубаючися, порубáлися царі ме-
чáми, і позабивáли один óдного.
А тепер на здóбич, Моаве!"
24 І прийшли вони до Ізраїле-
вого табóру. І встав Ізраїль та
й побив моавля́н, і ті повтікáли
перед ними. І вони ввійшли до
них, і били моавля́н,
25 а міста руйнувáли, і на всяку
добру польову́ діля́нку — усі ки́-
дали свого кáменя й закидáли її, і
всяке джерелó води загáчували,
і вали́ли всяке добре дерево, й аж
тільки в Кір-Харешеті позоставú-
ли каміння його. І оточи́ли та-
рани́, та й били його.
26 І побачив моавський цар, що
бій перемагáє йогó, і взяв він сім
сотень чоловіка, що орудують ме-
чéм, щоб продéртися до едомського
царя́, та не зміг.
27 І він узяв свого перворíдного
сина, що мав царювáти замість
нього, і приніс його цілопáлен-
ням на мурі. І повстав великий
гнів на Ізраїля, — і вони відсту-
пи́ли від нього, і верну́лися до
свого кра́ю.

Чудо з горня́м оливи

4 А одна з жінок пророчих синів
кли́кала до Єлисея, говорячи:
„Помер раб твій, мій чоловік! А
ти знаєш, що раб твій боявся Гос-
пода. А позичáльник прийшов
ось, щоб забрати собі двоє дітей
моїх за рабів".
2 І сказав до неї Єлисей: „Щó я
зроблю тобі? Розкажи мені, щó
є в тебе в домі". А та відказала:
„Нічого нема в домі твоєї невіль-
ниці, — є тільки горня́ оливи".
3 А він сказав: „Іди, позич собі
насторонí пóсуд від усіх сусíдок
твоїх, пóсуд порожній. Не бери
мало!
4 І ввійдеш, і замкнéш двері за

собою та за синами своїми, і по-
наливáєш у всі ті посýдини, а
повні повідставля́й‘‘.
5 І пішла вона від нього, і
замкнýла двері за собою та за си-
нами своїми. Вони подавáли їй
пóсуд, а вона наливáла.
6 І сталося, коли понапóвню-
вано пóсуд, то сказала вона до
сина свого: ,,Подай мені ще пó-
суду!‘‘ А він відказав їй: ,,Нема
вже пóсуду‘‘. І спини́лася оли-
ва.
7 І вона прийшла, і донéсла
Божому чоловікові. І він ска-
зав: ,,Іди, продай ту оливу, та й
заплати своєму позичáльникові.
А ти та сини́ твої будете жити на
позостáле‘‘.

Воскресіння сина шунамітянки

8 І сталося певного дня, і при-
йшов Єлисéй до Шунáму, а там
була багата жінка, — і вона силь-
но просила його *до себе* поїсти
хліба.[1] І бувало, скільки ра-
зів прихóдив він, захóдив туди їсти
хліб.
9 І сказала вона до чоловіка
свого: ,,Ось я познала, що Божий
чоловік, який зáвжди прихóдить
до нас, він святий.
10 Зробім же малу муровану
гóрницю, і поставимо йому там
ліжко, і стола, і стільця́, і свічни-
кá. І коли він прихóдитиме до
нас, *то* захóдитиме туди‘‘.
11 Однóго рáзу прийшов він ту-
ди, і зайшов до горниці та й ліг
там.
12 І сказав він до свого слуги
Ґехазі: ,,Поклич оцю шунамітян-
ку!‘‘ І той покли́кав її, і вона
стала перед ним.
13 І сказав він до нього: ,,Ска-
жи їй: Ось ти старанно піклувá-
лася про всі наші потреби. Щó
зробити тобі *за це*? Чи є *що*, щоб
сказати про тебе цареві або на-
чальникові війська?‘‘ А вона від-
казала: ,,*Ні*, — я сиджý серед на-
роду свого!‘‘
14 І сказав він: ,,Щó ж зробити
їй?‘‘ А Ґехазі відказав: ,,Та вона
не має сина, а чоловік її стари́й‘‘.
15 А він сказав: ,,Поклич її‘‘.
І він покликав її, і вона стала при
вході.
16 І він сказав: ,,На цей ознá-
чений час, коли саме цей час
вéрнеться[1], ти обіймáтимеш сина!‘‘
А вона відказала: ,,Ні, пане, чо-
ловіче Божий, не говори неправди
своїй невільниці!‘‘
17 Та зачалá та жінка, і поро-
ди́ла сина на той ознáчений час,
того саме чáсу, про який говорив
до неї Єлисей.
18 І росло те дитя. А однóго
рáзу вийшло воно до свогó бáтька
до женців.
19 І сказало воно до свого бать-
ка: ,,Голова моя, голова моя!‘‘
А той сказав слузі: ,,Занеси́ його
до його матері!‘‘
20 І той поніс його, і приніс
його до його матері. І сиділо
воно на її колінах аж до полýдня,
та й померло...
21 І ввійшла вона, і поклала
його на ліжко Божого чоловіка, і
замкнýла за ним двері та й ви-
йшла.
22 І покликала вона свого чоло-
віка та й сказала: ,,Пришли мені
однóго із слуг та одну з ослиць, і
я поїду до Божого чоловіка й
вернуся‘‘.
23 А він сказав: ,,Чому ти їдеш
до нього? Сьогодні не новомісяч-
чя й не субота‘‘. А вона відка-
зала: ,,Добре!‘‘
24 І осідлáла вона ослицю, і
сказала до свого слуги: ,,По-
ганяй та йди. Не затримуй

[1] У біблійній мові ,,хліб‘‘ — це взагалі пожива, їжа.

[1] Цебто, — за рік.

мені в їзді, аж поки не скажу́
тобі“.
25 І поїхала вона, і приїхала
до Божого чоловіка, до гори Кар-
ме́л. І сталося, як Божий чоло-
вік побачив її зда́лека, то сказав
до слуги свого Ґехазі: „Ось та
шунамі́тянка!
26 Побіжи ж назу́стріч їй та й
скажи їй: Чи все гара́зд тобі, чи
гаразд чоловікові твоєму, чи га-
разд дитині?“ А та відказала:
„Усе гаразд!“
27 І прийшла вона до Божого
чоловіка на го́ру, і сильно схопи́ла
за но́ги його. А Ґехазі підійшов,
щоб відіпхну́ти її, та Божий чоло-
вік сказав: „Позостав її, бо затур-
бо́вана душа її, а Господь затаїв *це*
передо мною й не сказав мені“.
28 А вона сказала: „Чи я жада-
ла сина від пана? Чи я не говори-
ла: Не впрова́джуй мене в обма́-
ну?“
29 І він сказав до Ґехазі: „Опе-
режи сте́гна свої, і візьми мою
па́лицю в руку свою та й іди. Ко-
ли спітка́єш кого, не повітаєш йо-
го, а коли хто повітає тебе, не
відповіси́ йому. І покладеш мою
палицю на хло́пцеве обличчя“.
30 А мати того хлопця сказала:
„*Як* живий Господь і жива душа
твоя, — я не полишу́ тебе!“ І
він устав і пішов за нею.
31 А Ґехазі пішов перед ними,
і поклав ту палицю на хлопцеве
обличчя, та не було ані голосу,
ані чуття. І вернувся він нав-
проти нього, і доніс йому, гово-
рячи: „Не збуди́вся той хлопець!“
32 І ввійшов Єлисей у дім, аж
ось той хлопець лежить мертвий
на ліжку його!
33 І ввійшов він, і замкнув две-
рі за ними обома́, та й молився до
Господа.
34 І ввійшов він, і ліг на того
хло́пця, і поклав уста свої на уста
його, а очі свої на очі його, і до-
лоні свої на долоні його. І схи-
лився над ним, і стало тепле тіло
тієї дитини!...
35 І він зно́ву ходив по дому раз
сюди́, а раз туди́. І ввійшов він, і
знову схилився над ним, — і чхнув
той хлопець аж до семи раз. І
розплю́щив той хлопець очі свої.
36 І покликав він Ґехазі та й
сказав: „Поклич ту шунамі́тян-
ку!“ І той покликав її. І при-
йшла вона до нього, і він сказав:
„Забери свого сина!“
37 І ввійшла вона, і впала до
його ніг, і вклони́лася до землі. І
взяла́ вона сина свого та й ви-
йшла . . .

*Чудесне нагодування ста чоло-
віка*

38 І вернувся Єлисей до Ґіл-
ґалу. А в Краю́ *був* голод, і про-
рочі сини сиділи перед ним. І
сказав він до свого хлопця: „При-
став великого горшка́, і звари їжу
для пророчих синів“.
39 І вийшов один на поле, щоб
назбирати ярини́, і знайшов там
витку́ рослину, і назбирав із неї
повну свою одежу диких огірків.
І він прийшов, і накриши́в до
горшка́ ї́жі, бо вони не знали
того́.
40 І понали́вали вони лю́дям
їжі. І сталося, як вони їли ту
їжу, то закричали й сказали:
„Смерть у горшку, чоловіче Бо-
жий!“ І не могли вони їсти...
41 А він сказав: „Дайте муки́!“
І він всипав *її* до горшка і ска-
зав: „Наливай наро́дові, і нехай
їдять!“ І *вже* не було́ нічого
злого в горшку́.
42 І прийшов *один* чоловік із
Баал-Шалішу, і приніс Божому
чоловікові хліб первопло́ду, —
двадцять ячмінних хлібців та зе́р-
на в колоска́х у своїй торбі. І

сказав *Єлисе́й*: ,,Дай наро́дові, і
нехай вони їдять!‘‘
43 А слуга його сказав: ,,Що
оце покладу я перед сотнею чоло-
віка?‘‘ Та він відказав: ,,Дай на-
ро́дові, і нехай їдять, бо так ска-
зав Господь: Їжте й позоставте!‘‘
44 І він поклав перед ними, і
вони їли й позоставили, за словом
Господнім.

Чудесне очищення Наама́на від прокази

5 А Наама́н, нача́льник війська
сирійського царя, був муж ве-
ликий перед своїм паном, вельми-
поважа́ний, бо через нього Гос-
подь дав перемогу Сирії. І був
це муж дуже хоробрий, *але* про-
каже́ний.
2 А сирійці вийшли були́ о́р-
дами, і взяли́ до неволі з Ізраїле-
вого кра́ю малу́ дівчину, і вона
услуго́вувала жінці Наамана.
3 І сказала вона до своєї пані:
,,Ох, коли б пан мій *побував* у
того пророка, що в Самарії, то він
вилікував би його від прока́зи
його!‘‘
4 А *Нааман* прийшов, і доніс
своєму панові, говорячи: ,,Отак і
отак говорила та дівчина, що з
Ізраїлевого кра́ю‘‘.
5 І сказав сирійський цар:
,,Тож піди, а я пошлю́ свого листа
до Ізраїлевого царя‘‘. І той пі-
шов, і взяв із собою десять талан-
тів срібла та шість тисяч *шеклів*
золота, і десять змін оде́жі.
6 І він приніс до Ізраїлевого
царя такого листа: ,,Ось тепер, як
при́йде оцей лист до тебе, *то знай*:
ото послав я до тебе свого раба
Наамана, а ти ви́лікуєш його від
прока́зи його.‘‘
7 І сталося, як Ізраїлів цар
перечита́в цього листа, то роздер
свої ша́ти й сказав: ,,Чи я Бог,
щоб убивати чи лишати при житті,
що той посилає до мене, щоб я
ви́лікував чоловіка від прока́зи
його? Тож зна́йте й дивіться — це
він шукає проти мене за́чіпки‘‘.
8 І сталося, як почув Єлисей,
Божий чоловік, що Ізраїлів цар
роздер шати свої, то послав до
царя, говорячи: ,,Нащо розде́р ти
шати свої? Нехай той при́йде до
мене, і пізнає, що є пророк ув
Ізраїлі!‘‘
9 І прибув Нааман зо своїми
кіньми та з колесни́цею своєю, і
став при вході Єлисеєвого дому.
10 І послав Єлисей до нього
посла, говорячи: ,,Іди, і ви́миєшся
сім раз у Йорда́ні, і вигоїться тіло
твоє тобі, — й очистишся‘‘.
11 І розгніваєся Нааман, і пішов
і сказав: ,,Ось я подумав був: він
ви́йде до мене, і стане, і закличе
Ім'я́ Господа, Бога свого, і по-
кладе́ свою́ руку на те місце, і
вилікує прокаже́ного...
12 Чи ж не ліпші Авана та
Парпар, дама́ські річки́, від усіх
Ізраїлевих вод? Чи не міг я ви́-
митися в них, і стати чистим?‘‘ І
повернувся він, і пішов у гніві.
13 І підійшли його раби, і го-
ворили до нього, і сказали: ,,Бать-
ку мій, *коли б* велику річ говорив
тобі той пророк, чи ж ти не зробив
би? А що ж, коли він сказав тобі
тільки: Умийся — і будеш чи-
стий!‘‘
14 І зійшов він, і зану́рився в
Йорда́ні сім раз, за словом Божого
чоловіка. І сталося тіло його, як
тіло мало́го хлопця, — і став він
чистий!...
15 І верну́вся до Божого чоло-
віка він та ввесь та́бір його. І
прийшов він, і став перед ним та й
сказав: ,,Оце пізнав я, що на всій
землі нема Бога, а тільки в Із-
раїлі! А тепер візьми́ дару́нка
від свого раба‘‘.
16 Та *Єлисей* відказав: ,,*Як*

живий Господь, що стою перед
лицем Його, — я не візьму́!" А
той сильно просив його взяти, та
він відмо́вився.
17 І сказав Наама́н: „А як ні,
то нехай буде да́но твоєму рабові
землі, скільки понесу́ть два мули,
бо твій раб не буде вже прино́сити
цілопа́лення та жертву іншим богам,
а тільки Господе́ві!
18 *Тільки* оцю річ нехай про́стить
Господь твоєму рабові: коли
мій пан при́йде до Ріммонового
дому, щоб там поклоня́тися, і опира́тиметься
на мою руку, то *й* я
схилюся в Ріммоновім домі. Коли
я кла́нятимуся в Ріммоновім
домі, то нехай про́стить Госпо́дь
твоєму рабові цю річ!"
19 А той відказав: „Іди з миром!"
І відійшов від нього на
невелику ві́дстань.

Єлисей карає проказою слугу свого за непо́слух

20 І сказав Ґеха́зі, слуга Єлисея,
чоловіка Божого: „Ось мій
пан стримав цього сиріянина Наамана,
щоб нічого не взяти з руки
його, що він приніс. „*Як* живий
Господь, — побіжу́ за ним і візьму́
щось від нього!"
21 І погнався Ґеха́зі за Наама́ном.
І побачив Нааман бігуна за
собою, і зіскочив із воза навпроти
нього й сказав: „Чи все гаразд?"
22 А той відказав: „Гаразд!
Пан мій послав мене, говорячи:
Ось тепер прийшли до мене з
Єфремових гір двоє юнаків, пророчі
сини. Дай їм талант срібла
та дві зміні одежі!"
23 А Нааман відказав: „Будь
ласкав, — візьми два тала́нти!"
І він упро́шував його. І зав'язав
він два тала́нти срібла в дві то́рбі,
та дві зміні одежі, і дав своїм
слу́гам, а вони поне́сли перед ним.
24 І прийшов він до згір'я, і
взяв з їхньої руки, і вмістив у
домі, а тих людей відпустив, і
вони пішли.
25 А він прийшов та й став
перед паном своїм. І сказав до
нього Єлисей: „Звідки ти, Ґеха́зі?"
А той відказав: „*Нікуди* не
ході́в твій раб, — ані туди, ані
сюди"...
26 І сказав *Єлисей* до нього: „*Чи*
моє серце не ходило *з тобою*, коли
оберну́вся той муж зо свого воза
назу́стріч тобі? Чи час бра́ти
срібло та бра́ти одежі, і оливки, і
виноградника, і худобу дрібну́ та
худобу велику, і рабів, і невільниць?
27 Тож Нааманова прока́за нехай
приліпиться до тебе та до
насіння твого навіки!" І той
вийшов від нього прокаже́ний,
побілівши, як сніг!

Чудесне добуття сокири з води

6 І сказали пророчі сини до Єлисея:
„Ось те місце, де ми сидимо
перед тобою, затісне́ для нас.
2 Ходім аж до Йорда́ну, і візьмімо
звідти кожен по одній деревині,
і зробимо собі місце, щоб
сидіти там". А він сказав:
„Ідіть".
3 І сказав один: „Будь же ласка́вий,
і ходи зо своїми рабами!"
А він сказав: „Я піду́".
4 І пішов він із ними, і вони
прийшли до Йорда́ну, і руба́ли
дерево.
5 І сталося, коли один вали́в
дереви́ну, то впала сокира до води.
А той скрикнув і сказав:
„Ох, пане мій, таж вона пози́чена!"
6 І сказав Божий чоловік: „Куди
вона впала?" А той показав
йому те місце. І він відрубав
кусок дерева й кинув туди, — і
ви́плила сокира!

7 І він сказав: „Витягни собі!“
А той простя́г свою руку і взяв.

Чудесна перемога над Сирією

8 Сирійський цар воював з Із-
раїлем. І радився він зо слу́гами
своїми, говорячи: „На такому то й
такому то місці буде моє табору-
ва́ння“.
9 А Божий чоловік послав до
Ізраїлевого царя, говорячи: „Сте-
режися перехо́дити оце місце, бо
там схо́дяться сиріяни!“
10 І послав Ізраїлів цар до того
місця, про яке говорив йому
Божий чоловік та остеріга́в його;
і він стері́гся там не раз і не два.
11 І сильно занепокоїлося серце
сирійського царя про ту річ, і він
покликав своїх слуг та й сказав до
них: „Чи не розповісте́ мені, хто з
наших *зраджує* перед Ізраїль-
ським царем?“
12 І сказав один з його слуг:
„Ні, пане мій ца́рю, *це не наш*, а це
Єлисей, той пророк, що в Ізраїлі,
доно́сить Ізраїлевому цареві ті
слова, що ти гово́риш у спальні
своїй!“...
13 А він відказав: „Ідіть, і по-
дивіться, де́ він, — і я пошлю́ й
візьму́ його!“ І доне́сено йому,
кажучи: „Ось він у Дотані!“
14 І послав він туди коні, і
колесни́ці та військо. І прийшли
вони вночі й оточили те місто.
15 А слуга Божого чоловіка
встав рано і вийшов, аж ось вій-
сько ото́чує місто, і коні, і колес-
ни́ці! І сказав його слуга до
нього: „Ох, пане мій, що́ бу́демо
робити?“
16 А той відказав: „Не бійся,
бо ті, що з нами, численніші від
тих, що з ними“.
17 І молився Єлисе́й і говорив:
„Господи, розкрий йому очі, і
нехай він побачить!“ І відкрив
Господь очі того слуги́, і він
побачив, аж ось гора́ повна ко́ней
та огняни́х колесни́ць навко́ло
Єлисе́я!...
18 І зійшли *сирійці* до нього, а
Єлисей помолився до Господа й
сказав: „Удар цей люд сліпото́ю!“
І Він ударив їх сліпото́ю за Єлисе-
євим словом...
19 І сказав до них Єлисей: „Це
не та доро́га й не те місто. Ідіть
за мною, й я проведу́ вас до того
чоловіка, якого ви шукаєте“. І
він завів їх у Самарію.
20 І сталося, як прийшли вони
до Самарії, то Єлисей сказав: „Го́-
споди, відкрий оці очі, і нехай
вони побачать!“ І Господь від-
крив їхні очі, і вони побачили, —
аж ось вони в сере́дині Самарії!...
21 І сказав Ізраїлів цар до Єли-
сея, коли побачив їх: „Чи побити
їх, чи побити, мій ба́тьку?“
22 А той відказав: „Не вбивай!
Чи ти повбиваєш тих, кого ти взяв
до неволі своїм мече́м та своїм
списо́м? Поклади хліб та воду
перед ними, і нехай вони їдять та
п'ють, і нехай ідуть до свого па-
на“.
23 І справив *цар* для них вели-
ку гости́ну, і вони їли й пили; і
він відпустив їх, і вони пішли до
свого пана. І сирійські о́рди вже
більш не вхо́дили до Ізраїлевого
Кра́ю.

Єлисеєва прозорли́вість

24 І сталося по тому, і зібрав
Бен-Гадад, сирійський цар, увесь
свій та́бір, і він зійшов і облі́г
Самарію.
25 І був великий голод у Са-
марії. І ось ті облята́ли їх, а
осляча голова коштувала вісім-
деся́т *шеклів* срібла, а чвертка
каву[1] голуби́ного поме́ту п'ять
шеклів срібла.
26 І сталося, прохо́див Ізраїлів

[1] Кав — міра, коло двох літрів.

цар по мурі, а *одна* жінка крик-
нула до нього, говорячи: ,,Помо-
жи, пане ца́рю!“
27 А він відказав: ,,Як тобі не
поможе Господь, звідки я поможу́
тобі? Чи з то́ку, або з чави́ла?“
28 І сказав до неї цар: ,,Що
тобі?“ А та відказала: ,,Оця жін-
ка сказала мені: Дай свого сина, і
ми з'їмо́ його сьогодні, а мого
сина з'їмо́ взавтра.
29 І зварили ми моґо́ сина та й
з'їли його... І сказала я до неї
дру́гого дня: Дай сина свого, і ми
з'їмо́ його, та вона сховала свого
сина“.
30 І сталося, як цар почув сло-
ва цієї жінки, то роздер шати свої,
і він ходив по мурі. І наро́д по-
бачив, — аж ось вере́тище на тілі
його зо спо́ду!
31 І він сказав: ,,Отак нехай
зробить мені Бог, і так нехай
додасть, якщо позоста́неться го-
лова Єлисея, Шафатового сина, на
ньому сьогодні!“
32 А Єлисей сидів у своєму до-
мі, а з ним сиділи старші. І по-
слав *цар* чоловіка від себе. Поки
прийшов посол до нього, то він
сказав до старши́х: ,,Чи ви бачите,
що цей син убивника послав зняти
мою го́лову? Глядіть, як при́йде
цей посол, *то* замкніть двері, — і
прити́снете його в две́рях. Ось і
шаруді́ння ніг пана його за ним“.
33 Ще він говорив із ними, аж
ось прихо́дить до нього послане́ць.
І він сказав: ,,Отаке зло від Гос-
пода! Чого ще чекати від Гос-
пода?“

7 І сказав Єлисей: ,,Послухайте
слово Господнє: Так сказав
Господь: Цього ча́су взавтра *буде*
се́я[1] пшеничної муки — за ше́кля,
і дві сеї ячме́ню — за шекля в
брамі Самарії“.

[1] Сея — міра на 12 літрів.

2 І відповів Божому чоловікові
вельможа царя, що він на його
руку спирався, і сказав: ,,Якби
Господь поробив отво́ри в небі, чи
сталася б ця річ?“ А той відка-
зав: ,,Ось ти побачиш своїми очи́-
ма, — та їсти звідти не бу́деш“.
3 І були при вході до брами
чотири прокаже́ні чоловіки. І
сказали вони один до о́дного:
,,Чого ми сидимо́ тут, аж поки не
помремо́?
4 Якщо ми скажемо: Увійді́мо
до міста, а в місті голод, то помре-
мо́ там; а якщо сиді́тимемо тут, то
теж помремо́. Отож, ходіть, і
перейді́мо до сирійського табо́ру,
— якщо *там* позоставлять нас при
житті, бу́демо жити, а якщо за-
б'ють нас, то помремо́“.
5 І встали вони на́двечір, щоб
іти до сирійського табо́ру. І при-
булú вони до кра́ю сирійського
табо́ру, аж ось — нема там ніко́го!
6 Бо Господь учинив, що сирій-
ський та́бір почув стуко́тняву ко-
лесни́ць і їржа́ння ко́ней, та га́лас
великого ві́йська. І сказали вони
один до о́дного: ,,Ось Ізраїлів цар
найняв на нас хіттейських царів
та царів єгипетських, щоб пішли
на нас!“
7 І встали вони, і повтікали над-
вечір, і полишили свої намети, й
осли свої, і та́бір, як він *був*, та й
повтікали, *спасаючи* життя своє!
8 І прийшли ті прокаже́ні аж до
краю табо́ру, і ввійшли до одно́го
намету, — і їли й пили, і пови-
но́сили звідти срібло й золото та
вбрання́, і пішли й захова́ли. І
вони зно́ву ввійшли до іншого
намету, і повино́сили звідти, і
пішли та й схова́ли.
9 І сказали вони один до о́дно-
го: ,,Неслушно ми ро́бимо. Цей
день — він день *доброї* звістки, а
ми мовчимо́. Як ми бу́демо чека-
ти аж до ранішнього світла, то

впаде́ на нас провина. А тепер
ходімо, і ввійдімо й донесімо царе-
вому дому!“
10 І прийшли вони, і покликали
міськи́х воротарів, та й доне́сли
їм, говорячи: „Увійшли ми до
сирійського табо́ру, а там нема ані
люди́ни, ані лю́дського голосу, а
тільки поприв'язувані коні та по-
прив'язувані осли, та намети, як
вони *були*!“
11 І воротарі покликали, і до-
не́сли *про це* до самого царсько́го
дому.
12 І встав цар уночі й сказав
своїм слу́гам: „Розкажу́ я вам, що́
нам зробили сирійці. Вони зна-
ють, що ми голодні, і повихо́дили
з табо́ру, щоб схова́тися на полі,
говорячи: „Коли ті повихо́дять
із міста, то ми схо́пимо їх живих,
та й увійдемо до міста!“
13 І відповів один із його слуг і
сказав: „Нехай візьмуть п'ятеро
позосталих ко́ней, що лишилися в
ньому, *у місті*. Ось вони, —
(із усього війська Ізраїлевого
тільки й лишилися, із усього
війська Ізраїля, що згинуло), —
і пошле́мо, і побачимо“.
14 І взяли́ вони дві колесни́ці з
кіньми, і цар послав *їх* услід за
сирійським табо́ром, говорячи:
„Ідіть і подивіться“.
15 І пішли вони за ними аж до
Йорда́ну, аж ось уся дорога повна
вбрання́ та рече́й, що покидали
сирійці, як поспішали! І вер-
ну́лися ці посли, і доне́сли цареві.
16 І вийшов наро́д, і розграбу-
ва́ли сирійський та́бір. І ко́шту-
вала се́я пшеничної муки по шек-
лю, і дві сеї ячме́ню по шеклю за
словом Господнім!
17 І цар призна́чив того вель-
можу, що на його руку він опирав-
ся, *доглядати* над брамою. Та
затопта́в його наро́д у брамі, і
він помер, як казав був Божий
чоловік, який говорив, коли при-
хо́див до нього цар.
18 І сталося, коли Божий чоло-
вік говорив до царя, кажучи: „Дві
сеї ячменю по шеклю, і сея пше-
ничної муки́ по шеклю буде того
ча́су взавтра в брамі Самарії,
19 то цей вельможа відповів Бо-
жому чоловікові й сказав: „Якби
Господь поробив отво́ри в небі, чи
сталася б ця річ?“ А той відка-
зав: „Ось ти побачиш своїми очи́-
ма, — та їсти звідти не бу́деш“.
20 І сталося йому так, і затоп-
тав його наро́д у брамі, і він
помер.

Єлисей передбачує голод

8 А Єлисей говорив до жінки, що
її сина він воскреси́в, кажучи:
„Устань та й іди ти та дім твій, і
мешкай дебудь, бо Господь при-
кликав голод, і він прийшов до
кра́ю на сім літ“.
2 І встала та жінка, і зробила
за словом Божого чоловіка. І
пішла вона та її дім, і заме́шкала
в филистимському краї сім літ.
3 І сталося напри́кінці семи ро-
ків, вернулася та жінка з фи-
листимського кра́ю, і пішла до
царя благати за свій дім та за
своє поле.
4 А цар говорив до Ґехазі, слуги
Божого чоловіка, кажучи: „Роз-
кажи мені про все те велике, що́
зробив Єлисей“.
5 І сталося, як він оповідав ца-
реві, що той воскресив померлого,
аж ось та жінка, що він воскресив
сина її, благає царя за свій дім та
за своє поле.
6 І сказав Ґехазі: „Пане мій
ца́рю, оце та жінка, і це той син
її, що воскресив Єлисей!“

*Єлисей провіщає Газаїлові
царюва́ння*

7 І прийшов Єлисей до Дамаску,
а Бен-Гадад, сирійський цар,

хворий. І донéсено йому, кажучи:
„Божий чоловік прийшов аж сюди!“
8 І сказав цар до Газаїла:
„Візьми в свою руку подарýнка, та
й іди зустріти чоловіка Божого.
І запитайся Господа через нього,
кажучи: „Чи вúдужаю я від оцієї
хвороби?“
9 І пішов Газаїл спіткати його, і
взяв подарýнка в руку свою, та *зо*
всього добрá Дамаску тягарý на
сорок верблю́дів. І прийшов, і
став перед ним та й сказав: „Син
твій Бен-Гадад, цар сирійський, послав мене до тебе, питаючи: Чи видужаю я з оцієї хвороби?“
10 І сказав до нього Єлисей:
„Іди, скажи йому: Жити — жúтимеш, та Господь показав мені, що
напевно помре він“.
11 І наставив він обличчя своє
на нього, і довго вдивлявся, аж
той збентéжився. І заплакав Божий чоловік.
12 А Газаїл сказав: „Чого плаче мій пан?“ А той відказав: „Бо
знаю, що ти зробиш лихо Ізраїлевим синам: їхні твердúні
пустиш з огнем, і їхніх вояків
позабивáєш мечéм, і дітей їхніх
порозбиваєш, а їхне вагітнé — посічеш“.
13 А Газаїл сказав: „Та що
таке твій раб, цей пес, що зробить
таку велику річ?“ І сказав Єлисей: „Господь показав мені тебе
царем над Сирією!“
14 І пішов він від Єлисея, і
прийшов до свого пана. А той
сказав йому: „Щó говорив тобі
Єлисей?“ І він сказав: „Говорив
мені: жити — жúтимеш!“
15 І сталося другого дня, і взяв
він покривáло, і намочив у воді, і
поклав на його обличчя, — і той
помер. І зацарював Газаїл замість нього.

Царі: Йорам та Ахазія

16 А п'ятого року Йорама, Ахавого сина, Ізраїлевого царя, за
Йосафата, Юдиного царя, зацарював Єгорам, син Йосафатів, цар
Юдин.
17 Він був віку тридцяти й двох
літ, коли зацарював, а царював
вісім літ в Єрусалимі.
18 І ходив він дорогою Ізраїлевих царів, як робив Ахавів дім, бо
Ахавова дочкá була йому за
жінку. І робив він зло в Господніх очáх.
19 Та не хотів Господь погубити
Юду ради раба Свого Давида, як
обіцяв був йому дати світильника
йому *та* синам його по всі дні.
20 За його днів збунтувáвся був
Едом, — *вийшли* з-під Юдиної руки, і настановúли над собою царя.
21 І пішов Йорам до Цаіру, а з
ним усі колесни́ці. І сталося, коли він уночі встав і побив Едома,
що оточив був його, і керівників
колесни́ць, то народ повтікав до
наметів своїх.
22 І збунтувався Едом, *і вийшов*
з-під Юдиної руки, *і так є* аж до
цього дня. Тоді того чáсу збунтувалася *й* Лівна.
23 А решта діл Йорама, та все,
щó він зробив, ось вони написані
в Книзі Хроніки Юдиних царів.
24 І спочив Йорам із батькáми
своїми, і був похóваний із батьками своїми в Давидовому Місті, а
замість нього зацарював син його
Ахáзія.
25 У дванадцятому році Йорама, Ахавого сина, Ізраїлевого царя, зацарював Ахазія, син Єгорама, Юдиного царя.
26 Ахазія *був* віку двадцяти і
двох літ, коли він зацарював, і
царював він один рік в Єрусалимі.
А ім'я́ його матері — Аталія,
дочкá Омрі, Ізраїлевого царя.
27 І ходив він дорогою Ахавого

дому, і робив зло в Господніх
очах, як *і* Ахавів дім, бо він *був*
зять Ахавого дому.
28 І пішов він з Йорамом, Ахавовим сином, на війну з Газаїлом,
сирійським царем, до ґілеадського
Рамоту, та побили сиріяни Йорама.
29 І вернувся цар Йорам лікуватися в Їзреелі від тих ран, що
вчинили йому сиріяни в Рамі, як
він воював з Газаїлом, сирійським
царем. А Ахазія, Єгорамів син,
цар Юдин, зійшов побачити Йорама, Ахавового сина, в Їзреелі,
бо той *був* слабий.

Елисей ставить на царство Єгу

9 А пророк Елисей покликав одного з пророчих синів і сказав
йому: „Підпережи свої стегна, і
візьми це горня оливи в свою руку,
і йди до ґілеадського Рамоту.
2 І прийдеш туди, і побач там
Єгу, сина Йосафата, Німшієвого
сина. І ти ввійдеш, і візьмеш
його з-між братів його, і введеш
його до внутрішньої кімнати.
3 І візьмеш горня цієї оливи, і
виллєш на його голову та й скажеш: Так сказав Господь: Помазую тебе на царя над Ізраїлем!
А *по тому* відчиниш двері й утечеш, і не будеш чекати".
4 І пішов той слуга, слуга пророка, до ґілеадського Рамоту.
5 І прийшов він, аж ось сидять
керівники війська. І він сказав:
„Слово мені до тебе, о керівнику!"
А Єгу відказав: „До кого з усіх
нас?" І той сказав: „До тебе, о
керівнику!"
6 І він устав, і ввійшов до дому,
а той вилив оливу на його голову.
І сказав він йому: „Так сказав
Господь, Бог Ізраїля: Помазую
тебе на царя над народом Господнім, над Ізраїлем!
7 І ти поб'єш дім Ахава, пана
свого, і помстиш за кров Моїх
рабів пророків, і за кров усіх Господніх рабів від руки Єзавелі.
8 І згине ввесь Ахавів дім, і
вигублю Ахавові *навіть* те, що
мочиться на стіну, і невільного та
вільного в Ізраїлі!
9 І зроблю Ахавів дім, як дім
Єровоама, Неватового сина, і як
дім Баші, сина Ахійїного.
10 А Єзавелю з'їдять пси в Їзреелевій ділянці, і не буде, хто б
її поховав". І відчинив він двері
та й утік...
11 А Єгу вийшов до слуг свого
пана, і вони сказали йому: „Чи
все гаразд? Чого приходив той
несамовитий до тебе?" А він відказав: „Ви знаєте того чоловіка та
його мову".
12 А вони відказали: „Неправда! Розкажи ж нам!" І той сказав: „Отак і так сказав він до
мене, говорячи: Так сказав Господь: Помазую тебе на царя над
Ізраїлем!"
13 А ті поспішно взяли кожен
шати свої, і постелили під ним на
верху сходів. І засурмили вони в
сурму, і сказали: „Зацарював
Єгу!"
14 І змовився Єгу, син Йосафата, Німшієвого сина, проти Йорама. А Йорам стеріг ґілеадського
Рамота, він та ввесь Ізраїль перед
Газаїлом, сирійським царем.

Єгу побиває царів Єгорама та Ахазію

15 І вернувся цар Єгорам лікуватися в Їзреелі від ран, що вчинили йому сиріяни, як він воював
з Газаїлом, сирійським царем. І
сказав Єгу: „Якщо згода ваша *на
те*, нехай не вийде *жоден* утікач із
міста, щоб піти донести в Їзреелі".
16 І сів верхи Єгу, і поїхав до
Їзреелу, бо Йорам лежав там. А

Ахазія, цар Юдин, зійшов побачити Йорама.
17 А на башті в Їзреелі стояв вартовий. І побачив він натовп Єгуїв, як він ішов, і сказав: „Я бачу натовп!“ А Єгорам відказав: „Візьми верхівця, і пошли назустріч їм, і нехай він скаже: Чи все гаразд?“
18 І відправився верхівець назустріч йому, і сказав: „Так сказав цар: Чи все гаразд?“ А Єгу відказав: „Що тобі до того? Повертай за мною!“ І доніс вартовий, говорячи: „Прийшов той посол аж до них, та не вернувся“.
19 І послав він другого верхівця, і він прийшов до них та й сказав: „Так сказав цар: Чи все гаразд?“ А Єгу відказав: „Що тобі до гаразду? Повертай за мною!“
20 І доніс вартовий, говорячи: „Прийшов він аж до них, та не вернувся. А кінна їзда, як їзда Єгу, Німшієвого сина, бо їде несамовито“.
21 І сказав Єгорам: „Запрягай!“ І запріг його колесницю. І відправився Єгорам, Ізраїлів цар, та Ахазія, Юдин цар, кожен своєю колесницею, щоб зустріти Єгу, — і спіткали його в ділянці їзреелянина Навота.
22 І сталося, як Єгорам побачив Єгу, то сказав: „Чи все гаразд, Єгу?“ А той відказав: „Який гаразд при перелюбі твоєї матері Єзавелі та її багатьох чарів?“
23 І обернув Єгорам руки свої та й утік. І сказав він Ахазії: „Зрада, Ахазіє!“
24 А Єгу взяв лука в руку свою, і вдарив Єгорама між його раменами, — і пробила стріла його серце, і він похилився на колесниці своїй...
25 І сказав *Єгу* до Бідкара, вельможі свого: „Візьми, кинь його на ділянці поля їзреелянина Навота. Бо пам'ятай, — я й ти їхали вдвох за Ахавом, батьком його, а Господь прорік на нього оце пророцтво:
26 *Поправді кажу*, що бачив Я вчора кров Навота та кров синів його, говорить Господь, і відплачу тобі на цій же ділянці, говорить Господь. А тепер кинь його на цій ділянці за словом Господнім“.
27 А Ахазія, Юдин цар, побачив *це*, і втікав дорогою на Бет-Ґаґґан, а Єгу погнався за ним і сказав: „Убийте й його на колесниці!“ *І поранили його* в Маале-Ґурі, що приЇвлеамі, а він утік до Меґіддо та й помер там.
28 А раби його відвезли його верхи до Єрусалиму, та й поховали його в його гробі з батьками його в Давидовому Місті.
29 А в одинадцятому році Йорама, Ахавового сина, над Юдою зацарював Ахазія.

Смерть цариці Єзавель

30 І прийшов Єгу до Їзреелю, а Єзавель почула *про це*, і нафарбувала очі свої, і прикрасила голову свою, та й виглянула через вікно.
31 А Єгу входить до брами. І сказала вона: „Чи все гаразд, Зімрі, убивце пана свого?“
32 І підняв він обличчя своє до вікна та й сказав: „Хто зо мною, хто?“ І виглянули до нього два-три євнухи.
33 А він сказав: „Скиньте її!“ І викинули її, — і бризнула кров її на стіну та на коні. І він топтав її...
34 І він увійшов, і їв та пив, та й сказав: „Підіть до тієї проклятої, і поховайте її, бо *все ж таки* вона царева дочка!“
35 І пішли поховати її, та не знайшли з неї *нічого*, а тільки черепа, та ноги, та долоні рук.

36 І вони вернулися, і донесли
йому *про це*. А він відказав: „Це
слово Господа, що казав був через
раба Свого тішб'янина Іллю, го-
ворячи: В Їзреелевій ділянці пси
з'їдять Єзавелине тіло!
37 І буде Єзавелин труп, як
погній на поверхні поля в Їзреелe-
вій ділянці, так що не скажуть:
Це Єзавель".

Єгу винищує Ахавів дім

10 А Ахав мав сімдесят синів у
Самарії. І понаписував Єгу
листи, і порозсилав до Самарії, до
провідників Їзреелу, *до* старших і
до вихoвників Ахавових *синів*, го-
ворячи:
2 „Як тільки прийде лист цей
до вас, — а з вами сини вашого
пана, і з вами колесниці, і коні, і
твердині, і зброя, —
3 то виберіть найліпшого та
найвідповіднішого з синів вашого
пана, і посадіть *його* на трон ва-
шого батька, та й воюйте за дім
вашого пана!"
4 А вони дуже-дуже налякали-
ся й сказали: „Ось два царі не
встояли перед ним, якже встоїмо
ми?"
5 І послали ті, що *були* над
домом та над тим містом, і старші,
і виховники до Єгу, говорячи: „Ми
раби твої, і зробимо все, що ти нам
скажеш. *Та* ми не настановимо
царем нікого, — що добре в очах
твоїх, *те* роби!"
6 А він написав до них другого
листа, пишучи: „Якщо ви мої, і
слухняні моєму голосові, візьміть
голови мужів, синів вашого пана,
і прийдіть до мене цього часу взав-
тра до Їзреелу" (а царських синів
було сімдесят чоловіка, при місь-
ких вельможах, що виховали їх).
7 І сталося, як прийшов той
лист до них, то побрали вони цар-
ських синів, та й позабивали
сімдесят чоловіка. І поскладали
вони їхні голови в кошики, та
її послали до нього в Їзреел.
8 І прибув посол, і доніс йому,
кажучи: „Принесли голови царсь-
ких синів!" А він сказав: „По-
кладіть їх на дві купі при вході
до брами до ранку".
9 І сталося вранці, і він вийшов
і став, і сказав до всього народу:
„Ви невинні. Я вчинив змову
на свого пана й убив його. А
хто повбивав усіх цих?
10 Знайте ж тепер, що з Гос-
поднього слова не проминеться
нічого, що Господь говорив на
Ахавів дім, і Господь зробив те,
що говорив був через раба Свого
Іллю".
11 І Єгу повбивав усіх позоста-
лих з Ахавого дому в Їзреелі, і
всіх вельмож його, і знайомих
його, і священиків його, так, що
не позоставив йому *і* врятованого!
12 І встав він і відійшов, і пі-
шов до Самарії. *А коли* він *був*
на дорозі при Бет-Екед-Гароімі[1],
13 то спіткав братів Ахазії,
Юдиного царя, і сказав: „Хто
ви?" А ті відказали: „Ми Аха-
зієві брати, а йдемо *запитати*
про гаразд царевих синів та синів
цариці!"
14 А він сказав: „Схопіть їх
живих!" І схопили їх живих, і
позабивали їх до ями Бет-Екеду,
сорок і два чоловіка, — і він не
позоставив ані одного з них!
15 І пішов він ізвідти, і спіткав
Єгонадава, Рехавового сина, що
йшов навпроти нього, і привітав
його та й сказав до нього: „Чи
твоє серце щире *до мене*, як моє
серце до тебе?" А Єгонадав від-
казав: „Так! Дай же свою ру-
ку!" І той дав руку свою, і під-
няв його до себе до колесниці,
16 і сказав: „Іди ж зо мною, і

[1] Бет-Екед-Гароім — дім зборів пастухів.

приглянься до моєї запопа́дливости для Господа!" І посадили його в колесни́цю його́.

17 І прибув він до Самарії, і повбивав усіх позосталих в Ахава в Самарії, *і ви́бив* аж до кінця його, за словом Господа, що говорив був до Іллі.

Єгу́ винищує всіх, хто служить Ваалові

18 І зібрав Єгу ввесь наро́д і сказав до них: „Ахав мало служив Ваалові, — Єгу служи́тиме йому більше!

19 А тепер покличте до мене всіх пророків Ваала, усіх, хто служить йому, та всіх священиків. Нехай нікого не бракува́тиме, бо в мене велика жертва для Ваала. Кожен, хто буде відсутній, не буде живи́й!" А Єгу зробив *це* підступом, щоб вигубити тих, хто служить Ваалові.

20 І сказав Єгу́: „Оголосіть святочні збори для Ваала!" І вони оголосили.

21 І послав Єгу по всьому Ізраїлю. І посхо́дилися всі, хто служить Ваалові, і не позостався ніхто, хто не прийшов би. І прибули́ вони до Ваалового дому, — і перепо́внився Ваалів дім від входу до входу.

22 І сказав він тому, хто над царсько́ю шатнею: „Винеси одежу для всіх тих, хто служить Ваалові". І той виніс їм ту одежу.

23 І ввійшов Єгу та Єгонадав, Рехавів син, до Ваалового дому, і сказав до Ваалових служи́телів: „Пошукайте й подивіться, щоб не був тут із вами *ніхто* з Господніх слуг, а тільки самі ті, хто служить Ваалові".

24 І ввійшли вони, щоб прине́сти жертви та цілопа́лення. А Єгу́ поставив собі назо́вні вісімдеся́т чоловіка й сказав: „Кожен, у кого втече *хто* з тих людей, що я ввів на ваші руки, — життя його *буде* за життя того́!"

25 І сталося, як скінчи́в він приря́джувати цілопа́лення, то Єгу сказав до бігунів та до старши́н: „Увійдіть, повбивайте їх, — нехай ніхто не вийде!" І повбивали їх вістрям меча́, і поскидали *їх* ті бігуни́ та старши́ни. Потому пішли до міста Ваалового дому.

26 І повино́сили вони бовванів Ваалового дому, і попали́ли те.

27 І розбили вони Ваалового боввана, і розбили Ваалів дім, та її зробили з нього нечисте місце, *і так є* аж до сьогодні.

28 І ви́губив Єгу Ваала з Ізраїля.

Смерть царя Єгу́

29 Тільки не відступив він від гріхів Єровоама, Неватового сина, що вводив у гріх Ізраїля, *від* золотих тельців, що в Бет-Елі та що в Дані.

30 І сказав Госпо́дь до Єгу: „Тому́, що ти добре зробив угодне в оча́х Моїх, зробив Ахавовому домові все, що *було* на серці Моєму, — сидітимуть сини твої на Ізраїлевому троні *аж до* четвертого *покоління*".

31 Та Єгу не пильнував ходити за Зако́ном Господа, Бога Ізраїля, усім своїм серцем, не відступив від гріхів Єровоама, що вводив у гріх Ізраїля.

32 За тих днів розпочав Господь відру́бувати від Ізраїля частини, — і побив їх Газаїл в усій Ізраїлевій країні,

33 від Йорда́ну на схід сонця, увесь край Ґілеаду, Ґадів, Рувимів та Манасіїн, від Ароеру, що над потоком Арнон, і Ґілеад та Башан.

34 А решта діл Єгу, і все, що́ він зробив, і вся лица́рськість

йогó, — ось вони написані в Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.

35 І спочив Єгу зо своїми батькáми, і поховали його в Самарії, а замість нього зацарював син його Єгоахаз.

36 А дні, що царював Єгу над Ізраїлем у Самарії, *були* двадцять і вісім літ.

Цар Йоáш

11 А коли Аталія, мати Ахазії, побачила, що помер її син, то встала та й вигубила все цареве насіння.

2 А Єгошева, дочкá царя Йорама, сестра Ахазії, взяла Йоаша[1], сина Ахазії, та й викрала його з-поміж вбиваних царськúх синів, його та няньку його, *і сховала* в спальній кімнáті. І ховáли його від Аталії, і він не був забитий.

3 І ховався він із нею в Господньому домі шість років, а Аталія царювала над краєм.

4 А сьомого року послав Єгоя́да, і взяв сотників *із* карійців та бігунів, і привів їх до себе до Господнього дому, і склав із ними умову, і заприсягнув їх у Господньому домі, і показав їм царськóго сина.

5 І він наказав їм, говорячи: „Оце та річ, яку зрóбите. Третина з вас, що прихóдите в суботу, будете виконувати сторóжу царськóго дому.

6 А третина *буде* в брамі Сур, а третина — у брамі за бігунáми, — і будете виконувати сторóжу дому на зміну.

7 А дві частині з вас, усі, що відходять у суботу, будуть виконувати сторóжу Господнього дому при цареві.

8 І оточите царя навколо, кожен із своєю зброєю в руці своїй; а хто ввійшов би до рядів, нехай буде забитий. І будете ви з царем при виході його та при вході його“.

9 І зробúли сотники все, що наказав священик Єгояда. І взялú кожен людей своїх, що прихóдять у суботу та виходять у суботу, і прийшли до священика Єгояди.

10 І дав священик сотникам списú та щитú, що *належáли* цареві Давидові, що *були* в Господньому домі.

11 І ставáли бігунú, кожен зо зброєю своєю в руці своїй, від правого боку дому аж до лівого боку дому, при жéртівнику та при домі, навколо біля царя.

12 А він вивів царéвого сина, і поклав на нього корону та нарамéнники. І зробили вони його царем, і помáзали його, і вдарили в долоні та й крикнули: „Нехай живе цар!“

13 І почула Аталія голос бігунів *та* нарóду, і прийшла до народу до Господнього дому.

14 І побачила вона, аж ось цар стоїть за звúчаєм на помóсті, а при царі зверхники та сýрми, а ввесь народ крáю тішиться та сурмúть у сýрми. І роздерла Аталія шати свої та й крикнула: „Зрада, зрада!“

15 А священик Єгояда наказав сотникам, поставленим над вíйськом, і сказав до них: „Вúпровадьте її поза рядú, а хто піде за нею, тогó забийте мечем!“ Бо священик сказав: „Нехай вона не буде забита в Господньому домі!“

16 І зробили їй прóхід, і вона прийшла Кінським входом до царськóго дому, і там булá забита.

17 І склав Єгояда заповіта між Господом та між царем і між народом, щоб був народом Господнім, і між царем та між народом.

18 І ввійшов увесь нарóд Крáю

[1] У гебрейському оригіналі: Ioaš i Iehoaš, а в грецькому Ἰωάς.

до Ваалового дому, та й порозби-
вáли його та жéртівники його, і
боввáнів його зовсім поламáли, а
Маттана, Ваалового священика,
убили перед жéртівниками. А
при Господньому домі священик
поставив вáрти.
19 І взяв він сотників і карій-
ців, і бігунів та ввесь народ крáю,
і вúвели царя з Господнього дому.
І ввійшли вони через браму бігу-
нів до царськóго дому, і той сів на
царськóму троні.
20 І тішився ввесь народ крáю,
а місто заспокóїлось. А Аталію
вбили мечем у царськóму домі.

Царювáння Єгоáша

12 Єгоаш *був* віку семи років,
коли зацарював.
2 Сьомого року Єгу зацарював
Єгоаш, і сорок років царював він
в Єрусалимі. А ім'я́ його матері
— Цівʼя, з Беер-Шеви.
3 І робив Єгоаш угодне в Гос-
подніх очáх по всі дні, коли вказу-
вав йому священик Єгояда.
4 Тільки пáгірки не були пони-
щені, — народ ще принóсив жерт-
ви та кадив на пáгірках.
5 І сказав Єгоаш до священика:
„Усе посвячене срібло, що буде
внéсене до Господнього дому, сріб-
ло перелічених людей, срібло за
душі за вартістю їх, усе срібло,
скільки людúні спадé на серце
принéсти до Господнього дому,
6 візьмуть собі священики, ко-
жен від знайóмого свого, і вони
зрóблять напрáву *Господнього* до-
му в усьому, що буде знáйдене там
на напрáву.
7 І сталося двадцятого й тре-
тього року царя Єгоаша, свяще-
ники не напрáвили ушкодження
храму.
8 І покликав цар Єгоаш свяще-
ника Єгояду й священиків, та й
сказав їм: „Чому ви не направля́єте
ушкодження храму? А тепер не
беріть срібла від ваших знайóмих,
а на *напрáву* ушкодження храму
віддастé його".
9 І погодúлися священики не
брати срібла від народу, і не на-
правля́ти ушкодження храму.
10 І взяв священик Єгояда одну
скриньку, і продовбáв дірку на
віку її, і поставив її при жéртівни-
ку правóруч, як входити до
Господнього дому. І давали туди
священики, що стереглú порога,
усе срібло, що принóсилося до
Господнього дому.
11 І бувало, як вони бачили,
що намнóжилося те срібло в скри-
ні, то прихóдив царськúй писар та
великий священик, і вони в'язали
в мішки та рахували срібло, зна-
йдене в Господньому домі.
12 І давали те перелічене срібло
на руки робітникáм праці, по-
ставленим до Господнього дому, а
вони давали його тéслям та будів-
нúчим, що робили в Господньому
домі.
13 І мулярáм, і каменярáм, і на
зáкуп дéрева та тéсаного каменя,
та на направу ушкóдження Гос-
поднього дому, та на все, що йшло
на храм для направи.
14 Тільки не робилися для Гос-
поднього дому срібні чаші, ножи-
ці, кропúльниці, сýрми, усяка річ
золота та річ срібна з того срібла,
що принóсилося до Господнього
дому,
15 бо його давали робітникáм
праці та направляли ним дім Гос-
подній.
16 І не облічували тих людей,
яким давали те срібло до їхніх
рук, щоб вони давали робітникáм
праці, бо ті робили чесно.
17 Срібло *ж* жертви за провину
та жертов за гріх не внóсилося до
Господнього дому, — воно *було*
для священиків.

18 Вийшов тоді Газаїл, сирій-
ський цар, та й воював з Ґатом, —
і здобув його. І намірився Газаїл
іти на Єрусалим.
19 І взяв Єгоаш, Юдин цар, усі
святі речі, що присвятили були
Йосафáт, і Єгорам, і Ахазія,
батьки́ його, царі Юдині, та святі
речі свої, і все золото, що знайш-
лося в скарбни́цях Господнього
дому та дому царськóго, та й по-
слав Газаїлові, цареві сирійсько-
му, — і той відійшов від Єру-
салиму...
20 А решта діл Йоаша, і все, щó
він зробив, — он вони написані
в Книзі Хроніки Юдиних царів.
21 І встали його слуги, і вчини-
ли змову, та й забили Йоаша в
Бет-Мілло, де йдеться до Сілли.
22 Йозахар, Шім'атів син, та
Єгозавад, Шомерів син, його слу-
ги, забили його, і він помер. І
поховали його з батькáми його в
Давидовім Місті, а замість нього
зацарював син його Амаці́я.

Царі Єгоахаз та Йоаш

13 Двадцятого й третього року
Йоаша, сина Ахазії, Юди-
ного царя, зацарював над Ізраїлем
у Самарії Єгоахаз, син Єгу, *на*
сімнадцять літ.
2 І робив він зло в Господніх
очáх, і ходив у гріхах Єровоама,
Неватового сина, що вводив у гріх
Ізраїля, *і* не відхиля́вся від того.
3 І запалився гнів Господа на
Ізраїля, і Він дав їх у руку Га-
заїла, царя сирійського, та в руку
Бен-Гадада, Газаїлового сина, на
всі ті дні.
4 Та вблагав Єгоахаз лице Гос-
поднє, — і Господь його вислухав,
бо бачив Він горе Ізраїля, бо
тиснув їх сирійський цар.
5 І дав Господь Ізраїлеві спаси́-
теля, і вони вийшли з-під руки
Сирії. І сиділи Ізраїлеві сини в
своїх наметах, як давніш.
6 Тільки не відійшли вони з
гріхів дому Єровоама, що вводив
у гріх Ізраїля, *і сам* у тому ходив,
і Астарта стояла в Самарії.
7 А *Сирія* не позоставила Єгоа-
хазові нарóду, як тільки п'ят-
деся́т верхівців та десять возів, та
десять тисяч піхоти, бо їх вигубив
сирійський цар, і зробив їх поро-
хом на топтáння.
8 А решта діл Єгоахаза, і все,
щó він робив, та його лицáр-
ськість, он вони написані в Книзі
Ізраїлевих царів.
9 І спочив Єгоахаз з батькáми
своїми, і поховали його в Самарії,
а замість нього зацарював син
його Йоаш.
10 Тридцятого й сьомого року
Йоаша, Юдиного царя, зацарював
над Ізраїлем у Самарії Йоаш,
Єгоахазів син, *на* шістнадцять
літ.
11 І робив він зле в Господніх
очáх, *і* не відходив від усіх гріхів
Єровоама, Неватового сина, що
вводив у гріх Ізраїля, *і* в тому́
ходив.
12 А решта діл Йоаша, і все, що
він робив, і лицáрськість його́, як
він воював з Амацією, Юдиним
царем, — он вони написані в Книзі
Хроніки Ізраїлевих царів.
13 І спочив Йоаш з батьками
своїми, а Єровоам сів на троні
його. І був похований Йоаш у
Самарії, з Ізраїлевими царями.

Пророцтво Єлисея та його смерть

14 А Єлисей заслаб на неду́гу,
що з неї *й* помéр. І зійшов до
нього Йоаш, Ізраїлів цар, і пла-
кав над ним і говорив: „Бáтьку
мій, батьку мій, колесни́це Із-
ráїлева та верхівці його!“

15 І сказав йому Єлисей: ,,Візь-
ми лука та стріли". І приніс той
до нього лука та стріли.
16 А він сказав Ізраїлевому ца-
реві: ,,Поклади свою руку на лу-
ка!" І той поклав свою руку. А
Єлисей поклав свої руки на руки
цареві.
17 І він сказав: ,,Відчини вікно
на схід!" І той відчинив. І ска-
зав Єлисей: ,,Стріляй!" І той ви-
стрілив, а він сказав: ,,Стрілá
спасíння Господнього, і стріла
спасіння проти Сирії. І поб'єш
ти Сирію в Афеку аж до кінця!"
18 І він сказав: ,,Візьми
стрíли!" І той узяв, а він сказав
до Ізраїлевого царя: ,,Удар по
землі!" І він ударив три рази та
й став.
19 І розгнівався на нього
Божий чоловік і сказав: ,,Щоб ти
був ударив п'ять або шість раз,
тоді побив би Сирію аж до кінця!
А тепер *тільки* три рази поб'єш ти
Сирію".
20 І спочи́в Єлисей, і поховали
його. А моавські óрди прийшли
до Крáю наступного року.
21 І сталося, як ховали однóго
чоловіка, то *погребальники* поба-
чили ті óрди, та й кинули того
чоловіка до Єлисеєвого грóбу. А
коли впав і доторкнувся той чоло-
вік до Єлисеєвих костéй, то
воскрес, і встав на ноги свої...
22 А Газаїл, сирійський цар,
тиснув Ізраїля всі дні Єгоахаза.
23 Та Господь був милости́вий
до них, і змилувася над ними, і
звернувся до них ради заповіта
Свого з Авраамом, Ісаком та Яко-
вом, і не хотів ви́губити їх, і не
відкинув їх від Свого лиця аж
дотепер.
24 І спочи́в Газаїл, сирійський
цар, а замість нього зацарював син
його Бен-Гадад.
25 І Йоаш, Єгоахазів син, узяв
назад ті міста з руки Бен-Гадада,
Газаїлового сина, що взяв був із
руки Єгоахаза, свого батька, у
війні. Три рáзи побив його
Йоаш, і вернув Ізраїлеві міста.

Царі: Амація, Йоаш та Єровоам

14 Другого року Йоаша, Йоа-
хазового сина, Ізраїлевого
царя, зацарював Амація, Йоашів
син, цар Юдин.
2 Він був віку двадцяти й п'яти
літ, коли зацарював, і царював в
Єрусалимі двадцять і дев'ять ро-
ків. А ім'я́ його матері Єгоаддан,
з Єрусалиму.
3 І робив він угодне в Господніх
очáх, тільки не *так*, як його бать-
ко Давид, — він робив усе, що
робив його батько Йоаш.
4 Тільки пагірки не були зни-
щені, — народ принóсив жертву та
кадив на пáгірках.
5 І сталося, як зміцнилося цар-
ство в руці його, то він повбивав
своїх слуг, що забили його батька
царя.
6 А синів убійників він не поза-
бивав, як написано в Книзі Мой-
сеєвого Закóну, що наказав був
Господь, говорячи: ,,Не будуть
забиті батькú за синів, а сини не
будуть забиті за батьків, а тільки
кожен за гріх свій буде забитий".
7 Він побив Едома в Соляній
долині, десять тисяч, і взяв у
війні Селу, і назвав ім'я́ їй: Йок-
теїл,[1] *і так вона зветься* аж до
цього дня.
8 Тоді Амація послав послів до
Йоаша, сина Єгоахаза, сина Єгу,
Ізраїлевого царя, говорячи: ,,Іди
ж, поміряємось!"
9 І послав Йоаш, Ізраїлів цар,
до Амації, Юдиного царя, го-
ворячи: ,,Терен, що на Ливані,
послав до кедри́ни, що на Ливані,

[1] Йоктеїл — послух Богові.

кажучи: Дай же дочку́ свою моєму
синові за жінку! Та перейшла́
польова́ звірина́, що на Ливані, і
ви́топтала той те́рен.
10 Побити — побив ти Едома, і
підне́сло тебе твоє серце. Пишай-
ся *собі* та сиди в своїм домі! І
пощо бу́деш ти дрочи́тися зо злом,
бо впадеш ти та Юда з тобою?"
11 Та не послухався Амація.
І вийшов Йоаш, Ізраїлів цар, і
поміря́лися він та Амація, цар
Юдин, у Юдиному Бет-Шемеші.
12 І був розбитий Юда Ізраїлем,
і повтікали кожен до намету сво-
го́.
13 А Йоаш, цар Ізраїлів, схо-
пи́в Амацію, Юдиного царя, си-
на Йоаша, сина Ахазії, у Бет-
Шемеші, і прибув до Єрусалиму, і
зруйнував єрусалимський мур від
Єфремової брами аж до брами на-
рі́жної, чотири сотні ліктів.
14 І забрав він усе золото й
срібло, та ввесь по́суд, що зна-
хо́дився в Господньому домі та в
скарбни́цях дому царе́вого, та за-
поручників, і вернувся в Самарію.
15 А решта діл Йоаша, що зро-
бив він, та лица́рськість його, і як
воював з Амацією, Юдиним ца-
рем, — ось вони написані в Книзі
Хроніки Ізраїлевих царів.
16 І спочив Йоаш зо своїми бать-
ками, і був похований у Самарії з
Ізраїлевими царями, а замість ньо-
го зацарював син його Єровоа́м.
17 І жив Амація, Йоашів син,
цар Юдин, по смерті Йоаша, Єго-
ахазового сина, Ізраїлевого царя,
п'ятнадцять літ.
18 А решта діл Амації, — ось
вони написані в Книзі Хроніки
Юдиних царів.
19 І вчинили на нього змову в
Єрусалимі, та він утік до Лахішу.
І послали за ним до Лахішу, — і
вбили його там.
20 І повезли його на ко́нях, і
він був похований з батька́ми свої-
ми в Давидовому Місті.
21 І взяв ввесь Юдин наро́д
Азарію, — а він *був* віку шістна-
дцяти літ, — і настановили його
царем замість батька його Амації.
22 Він збудував Елат, і вернув
його Юді, як цар спочив зо своїми
батьками.
23 П'ятнадцятого року Амації,
сина Йоаша, Юдиного царя, заца-
рював Єровоа́м, син Йоаша, Ізра-
їлевого царя, у Самарії, *на* сорок
і один рік.
24 І робив він зло в Господніх
оча́х, не відступався від усіх грі-
хів Єровоама, Неватового сина,
що вводив у гріх Ізраїля.
25 Він вернув Ізраїлеву грани-
цю відти, де йдеться до Гамату, аж
до степово́го моря, за словом Гос-
пода, Бога Ізраїля, що говорив
через раба Свого Йону, сина про-
рока Амміттая, що з Ґат-Гахеферу,
26 бо Господь побачив Ізраїлеву
біду, дуже гірку́, і не було вже
невільного та вільного, і не було
помічника́ Ізраїлеві.
27 Та не говорив Госпо́дь зни-
щити Ізраїлеве ім'я́ з-під неба, і
споміг їх рукою Єровоама, Йоашо-
вого сина.
28 А решта діл Єровоама та
лица́рськість його, як воював, і як
вернув Юді Дамаск та Хамат в
Ізраїлі, — ось вони написані в
Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.
29 І спочив Єровоам із батька́ми
своїми та з Ізраїлевими царями, а
замість нього зацарював син його
Захарій.

Царі: Азарія, Йотам, Захарій, Шаллум, Менахем, Пекахія, Пеках, Осія

15 Двадцятого й сьомого року
Єровоама, Ізраїлевого царя,
зацарював Аза́рія, син Амації,
Юдиного царя.

2 Він був віку шістнадцяти літ,
коли зацарював, і царював в Єру-
салимі п'ятдесят і два роки. А
ім'я́ його матері — Єхолія, з
Єрусалиму.
3 І робив він угодне в Господ-
ніх оча́х, усе *так*, як робив його
батько Амація.
4 Тільки па́гірки не були зни-
щені, — народ іще прино́сив жерт-
ву та кадив на па́гірках.
5 І вдарив Господь царя, і він
був прокаже́ний аж до дня своєї
смерти, і сидів ув осібному домі.
А над домом *був* Йотам, царів син,
— він судив народ Кра́ю.
6 А решта діл Азарії та все,
що він робив, — ось вони написані
в Книзі Хроніки Юдиних царів.
7 І спочив Азарія з своїми бать-
ками, і його поховали з його бать-
ками в Давидовому Місті, а за-
місць нього зацарював син його
Йотам.
8 Тридцятого й восьмого року
Азарії, Юдиного царя, зацарював
над Ізраїлем у Самарії Захарій,
син Єровоама, *на* шість місяців.
9 І робив він зле в Господніх
оча́х, як робили батьки його, — не
відступився від гріхів Єровоама,
Неватового сина, що вводив у гріх
Ізраїля.
10 І вчинив змову на нього Шал-
лум, Явешів син, і бив його перед
наро́дом і вбив його, і зацарював
замість нього.
11 А решта діл Захарія, — ось
вони написані в Книзі Хроніки
Ізраїлевих царів.
12 Оце Господнє слово, що Він
промовляв до Єгу, говорячи: „Си-
ни чотирьох *поколінь* будуть си-
діти тобі на Ізраїлевому троні".
І сталося так.
13 Шаллу́м, Явешів син, за-
царював тридцятого й дев'ятого
року Уззійї, Юдиного царя, і ца-
рював місяць ча́су в Самарії.
14 І пішов Менахе́м, Ґадіїв син,
з Тірци, і прибув у Самарію, та
й побив Шаллума, Явешового си-
на, в Самарії, і вбив його, і
зацарював замість нього.
15 А решта днів Шаллума та
змова його, яку він учинив був, —
ото вони написані в Книзі Хроніки
Ізраїлевих царів.
16 Тоді побив Менахем *місто*
Тіфсах та все, що в ньому, і грани-
ці його від Тірци, бо не відчини́ло
воно *брами*. І він вибив *його*, а
все вагітне́ повитина́в.
17 Тридцятого й дев'ятого року
Азарії, Юдиного царя, зацарював
над Ізраїлем у Самарії Менахем,
Ґадіїв син, *на* десять літ.
18 І робив він зле в Господніх
оча́х, не вступився від гріхів Єро-
воама, Неватового сина, що вводив
у гріх Ізраїля. За його днів
19 прийшов Пул, асирійський
цар, на край. І дав Менахем Пу-
лові тисячу талантів срібла, щоб
його руки були з ним, щоб зміцни-
ти царство в його руці.
20 А Менахем розклав це срібло
на Ізраїля, на всіх вояків, щоб
дати асирійському цареві, *по* п'ят-
десят шеклів срібла від кожного
чоловіка. І вернувся асирій-
ський цар, і не стояв там у Краю́.
21 А решта діл Менахема та все,
що він робив, — ото вони напи-
сані в Книзі Хроніки Ізраїлевих
царів.
22 І спочив Менахем з батька́ми
своїми, а замість нього зацарював
син його Пекахія.
23 П'ятдесятого року Азарії,
Юдиного царя, зацарював над Із-
раїлем у Самарії Пекахія, син
Менахемів, *на* два роки.
24 І робив він зло в Господніх
оча́х, — не відступався від гріхів
Єровоама, Неватового сина, що
вводив у гріх Ізраїля.
25 І вчинив на нього змову

Пéках, син Ремалії, старшинá його, і забив його в палаті царськóго дому, з Арґовом та з Ар'єм, а з ним *було* п'ятдесят чоловіка з ґілеадян. І він убив його, і зацарював замість нього.
26 А решта діл Пекахії та все, що він робив, — ото вони написані в Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.
27 П'ятдесятого й другого року Азарії, Юдиного царя, зацарював у Самарії над Ізраїлем Пеках, син Ремалії, *на* двадцять років.
28 І робив він зло в Господніх очáх, — не відступався від гріхів Єровоама, Неватового сина, що вводив у гріх Ізраїля.
29 За днів Пекаха, Ізраїлевого царя, прийшов Тіґлат-Піл'есер, цар асирійський, і взяв Іййона, і Авел-Бет-Мааху, і Йоноаха, і Кедеша, і Хацора, і Ґілеада, і Ґаліла, увесь край Нефталимів, та й вигнав їх до Асирії.
30 А Осія, син Елин, склав змову на Пекаха, сина Ремалії, і вдарив його та й убив його, і зацарював замість нього двадцятого року Йотама, Уззійїного сина.
31 А решта діл Пекаха та все, щó він зробив, — ото вони написані в Книзі Хроніки Ізраїлевих царів.
32 Другого року Пекаха, сина Ремалії, Ізраїлевого царя, зацарював Йотам, син Уззійї, Юдиного царя.
33 Він був віку двадцяти й п'яти років, коли зацарював, і шістнадцять літ царював в Єрусалимі. А ім'я́ його матері — Єруша, Садокова дочкá.
34 І робив він угодне в Господніх очáх, — усе, що робив був його батько Уззійя, робив він.
35 Тільки пáгірки не були знищені, — нарóд іще принóсив жертви та кадив на пáгірках. Він збудував горішню браму Господнього дому.
36 А решта діл Йотама та все, щó він зробив, — ото вони написані в Книзі Хроніки Юдиних царів.
37 За тих днів зачав Господь посилати на Юду Рецíна, сирійського царя, та Пекаха, сина Ремалії.
38 І спочив Йотам із своїми батькáми, і був похований з батьками своїми в Місті Давида, свого батька, а замість нього зацарював син його Ахаз.

Цар Ахáз

16 Сімнадцятого року Пекаха, сина Ремалії, зацарював Ахаз, син Йотама, Юдиного царя.
2 Ахаз *був* віку двадцяти літ, коли він зацарював, і царював в Єрусалимі шістнадцять років, і не робив угодного в очáх Господа, Бога свого, як батько його Давид.
3 І ходив він дорогою Ізраїлевих царів, і навіть сина свого провів через огонь *для Молоха*, за гидóтою тих народів, що Господь вигнав їх перед Ізраїлевими синами.
4 І принóсив він жертву та кадив на пáгірках, і на згір'ях, та під усяким зеленим деревом.
5 Тоді прийшов Рецíн, сирійський цар, та Пеках, син Ремалії, Ізраїлів цар, на війну до Єрусалиму. І облягли́ вони Ахаза, та не змогли́ звоювати.
6 Того чáсу Рецін, сирійський цар, вернув Едомові Елата, і вигнав юдеїв з Елоту. І едóмляни прибули́ до Елату, й осілися там, *і живуть тут аж* до цього дня.
7 І послав Ахаз послів до Тіґлат-Пелесера, асирійського царя, говорячи: „Я твій раб та син твій, — вийди й спаси мене з руки сирійського царя та з руки царя

Ізраїлевого, що повстають на ме́-
не“.
8 І взяв Ахаз срібло та золото,
зна́йдене в Господньому домі та в
скарбницях дому царе́вого, і по-
слав дару́нка до асирійського
царя.
9 І послухав його асирійський
цар. І пішов асирійський цар на
Дамаск і взяв його, а його *меш-
канців* вигнав до Кіру, а Реціна
вбив.
10 І пішов цар Ахаз назу́стріч
Ті́ґлат-Піл'есера, асирійського ца-
ря, до Дамаску, і побачив дама-
ського же́ртівника. І послав цар
Ахаз до священика Урії подобу
же́ртівника та взір його всієї його
будови.
11 І збудував священик Урія
же́ртівника, — як усе, що послав
був цар Ахаз із Дамаску, так
зробив священик Урія до прихо́ду
царя Ахаза з Дамаску.
12 І прибув цар із Дамаску, і
побачив цар того жертівника, і
приступив цар до жертівника, і
приніс на ньому жертву.
13 І спалив він своє цілопа́лен-
ня та свою жертву хлібну, і вилив
свою ливну жертву, і покропив
кров'ю своїх мирних жертов того
же́ртівника.
14 А мідяно́го же́ртівника, що
перед Господнім лицем, він пе-
реставив із переднього боку храму,
з-поміж жертівника та з-поміж
Господнього дому, і поставив його
на бік жертівника на північ.
15 І наказав цар Ахаз священи-
кові Урії, говорячи: „На вели-
кому жертівнику пали ра́нішнє
цілопа́лення та вечірню хлібну
жертву, і цілопа́лення цареве та
хлібну його жертву, і цілопа́лен-
ня всього народу Кра́ю та хлібну
їхню жертву, і їхні ливні жертви.
І всю кров цілопа́лення та всю
кров жертви покро́пиш на нього.
А щодо мідяно́го жертівника, то я
розва́жу“.
16 І зробив священик Урія все
так, як наказав був цар Ахаз.
17 А цар Ахаз повідрубував ра-
ми підстав, і відсунув із них уми-
вальницю, і зняв море з мідяни́х
волів, що під ним, і поставив
його на камінну підло́гу.
18 І закритий суботній перехід,
що збудували при храмі, і зо́вніш-
ній царський вхід він обернув *до*
Господнього дому задля асирій-
ського царя.
19 А решта діл Ахаза, що́ він
зробив, ото вони написані в Книзі
Хроніки Юдиних царів.
20 І спочив Ахаз із батьками
своїми, і був похований з бать-
ка́ми своїми в Давидовому Місті, а
замість нього зацарював син його
Хізкійя.

Кінець Ізраїлевого царства

17 Дванадцятого року Ахаза,
Юдиного царя, зацарював
над Ізраїлем у Самарії Осія, син
Елин, *на* дев'ять років.
2 І робив він зле в Господніх
оча́х, тільки не *так*, як ті Ізраї-
леві царі, що були перед ним.
3 На нього вийшов Салманасар,
цар асирійський, і Осія став
йому за раба́, і давав йому дани́ну.
4 Та асирійський цар знайшов
в Осії змову, що він посилав
послів до Со, єгипетського царя,
та не прино́сив асирійському ца-
реві данини, як рік-у-рік *те робив
був*. І замкнув його асирійський
цар, і зв'язав його в в'язни́чому
домі.
5 І вийшов асирійський цар на
ввесь Край, і прийшов до Самарії,
й облягав її три роки.
6 Дев'ятого року Осії асирій-
ський цар здобув Самарію, та й
вигнав Ізраїля до Асирії, і осадив

їх у Халаху, і в Хаворі над річкою Ґозан, і в містах Мідії.

7 І сталося, коли Ізраїлеві сини
грішили проти Господа, Бога свого, що ви́провадив їх з єгипетського кра́ю з руки фараона, єгипетського царя, і боя́лися інших богів,

8 і ходили уставами тих народів,
що Госпо́дь повиганяв їх перед Ізраїлевими синами, та Ізраїлевих царів, які вони встановили,

9 а Ізраїлеві сини вимишляли
на Господа, Бога свого, слова́, що не *були* слушні, і будували собі па́гірки по всіх своїх містах, від вартово́ї башти аж до тверди́нного міста,

10 і ставили собі стовпи *для богів* та Астарти на кожному високому взгір'ї та під усяким зеленим деревом,

11 і кадили там на всіх па́гірках, як ті люди, що Господь повиганяв перед ними, і робили злі речі, щоб гніви́ти Господа,

12 і служили бовва́нам, про
яких Господь говорив їм: „Не бу́дете робити цієї речі",

13 то Господь засвідчив в Ізраїлі та в Юді через усіх Своїх пророків *та* всіх прозорли́вців, говорячи: „Верніться з ваших злих доріг, і додержуйте Моїх заповідей, уставів Моїх, згідно зо всім Зако́ном, якого Я наказав був вашим батькам, і якого послав до вас через Моїх рабів пророків".

14 Та не слухали вони, і робили
твердо́ю свою шию, як шия їхніх батьків, що не вірили в Господа, Бога свого.

15 І не́хтували вони постанови
Його, і заповіта Його, що склав з їхніми батька́ми, і свідо́цтва Його, що засвідчив на них, і пішли за гидо́тою й марно́тами, та за наро́дами, що були навколо них, про яких Господь наказав був їм не робити, як вони.

16 І полишили вони всі заповіді Господа, Бога свого, і зробили собі литого бовва́на, двох телят, і зробили Астарту, і вклонялися всьому небесному ві́йськові та служили Ваалові.

17 І вони переводи́ли через
огонь своїх синів та дочо́к своїх, і чарува́ли ча́рами, і ворожили, і віддавалися робити зло в Господніх оча́х, щоб гнівити Його.

18 І сильно розгнівався Господь на Ізраїля, і відкинув їх від Свого лиця, — не позостало *ніко́го*, тільки саме Юдине пле́м'я.

19 Та й Юда не додержував заповідей Господа, Бога свого, — і ходили вони Ізраїлевими постановами, які вони встанови́ли.

20 І відвернувся Господь від
усього Ізраїлевого насіння, і впокоря́в їх, і давав їх у руку грабі́жників, аж поки не кинув їх від лиця Свого,

21 бо Ізраїль розірвав з Давидовим домом, і вони зробили царем Єровоама, Неватового сина, а Єровоам відвернув Ізраїля від Господа, і вводив їх у великий гріх.

22 І ходили Ізраїлеві сини в
усіх Єровоамових гріхах, які він робив, не відступа́лися з того,

23 аж поки Господь не відкинув Ізраїля від лиця Свого, як говорив був через усіх Своїх рабів пророків. І пішов Ізраїль на вигна́ння з своєї землі до Асирії, *і він там* аж до цього дня.

Нові ме́шканці Самарії

24 І спрова́див асирійський цар
людей з Вавилону, і з Кути, і з Авви, і з Гамоту, і з Сефарваїму, й осели́в по містах Самарії замість Ізраїлевих синів. І посіли вони Самарію, й осілися по містах її.

25 І сталося, на поча́тку пробува́ння їх там не боялися вони

Господа, — і Господь послав на
них левів, і вони нищили їх.
26 І сказали вони до асирій-
ського царя, говорячи: „Ті люди,
яких ти вигнав та оселив по мі-
стах Самарії, не знають прав Бога
цього Кра́ю, і Він послав на них
оцих левів, і ось вони нищать їх,
бо вони не знають права Бога
цього Кра́ю".
27 І наказав асирійський цар,
говорячи: „Відведіть туди одно́го
зо священиків, яких вигнали звід-
ти, і піду́ть, і осядуть там, і він
навчатиме їх пра́ва Бога цього
кра́ю".
28 І прибув один із священиків,
яких вигнали з Самарії, й осівся
в Бет-Елі, і він навчав їх, як
мають боятися Господа.
29 Та *крім того* кожен народ
робив свого бога, і ставили *їх* у
па́гірковому місці, що робили *по-
передні* самаряни, кожен народ по
своїх містах, де вони сиділи.
30 А вавилоняни зробили Сук-
кот-Бенота, а кутяни зробили Не-
реґала, а гаматяни зробили Ашіму,
31 а авв'яни зробили Нівхаза та
Тартака, а ме́шканці Сефарваїму
палили синів своїх ув огні Адрам-
мелехові й Анаммелехові, сефар-
ваїмським богам.
32 *І при тому* вони боялися
Господа, і настанови́ли собі
з-серед себе священиків па́гірків,
і вони прино́сили їм жертви в па-
гірковому місці.
33 Вони боялися Господа, і бо-
гам своїм служили за правом тих
народів, звідки повиганя́ли їх.
34 Аж до цього дня вони роб-
лять за колишнім правом, — вони
не бояться Господа, і не роблять за
уставами своїми та за правом
своїм, ані за Зако́ном, ані за за-
повіддю, як наказав був Господь
синам Якова, якому дав ім'я́ Із-
раїля.
35 І склав Господь із ними за-
повіта, і наказав їм, говорячи:
„Не будете боятися інших богів,
і не будете вклонятися їм, і не
будете служити їм, і не будете
прино́сити жертов їм,
36 а тільки Господа, що вивів
вас із єгипетського кра́ю великою
силою та ви́тягненим раме́ном, Йо-
го будете боятися, і Йому будете
вклонятися, і Йому будете при-
но́сити жертви.
37 І устави, і права́, і Зако́на, і
заповідь, які написав вам, бу́дете
доде́ржувати, щоб вико́нувати по
всі дні, а богів інших не будете
боятися.
38 А заповіта, що Я склав із
вами, не забудете, і не будете
боятися інших богів,
39 а тільки Господа, Бога вашо-
го, будете боятися, і Він вирятує
вас із руки всіх ваших ворогів".
40 Та не послухали вони, бо все
робили за своїм попереднім зви́-
чаєм.
41 І ті народи все боялися Гос-
пода, але служили бовва́нам своїм.
Так само сини їхні та сини їхніх
синів, — як робили батьки їхні,
так роблять вони аж до цього дня.

Цар Єзекія й асирійська навала

18 І сталося третього року Осії,
сина Елиного, Ізраїлевого
царя, зацарював Єзекія, син Аха-
зів, цар Юдин.
2 Він був віку двадцяти й п'яти
літ, коли зацарював, і царював в
Єрусалимі двадцять і дев'ять літ.
А ім'я́ його матері — Аві, дочка́
Захарія.
3 І робив він угодне в Господ-
ніх оча́х, усе так, як робив був
його батько Давид.
4 Він понищив па́гірки, і пола-
мав стовпи *для богів*, і стяв Астар-
ту, і розбив мідяно́го змія, якого

зробив був Мойсей, бо аж до цих днів Ізраїлеві сини все кадили йому й кликали його: Нехуштáн.[1]

5 Він надíявся на Господа, Бога Ізраїля, і *такого*, як він, не було між усімá царями Юдиними, ані *між тими*, що були перед ним.

6 І міцно тримався він Господа, не відступався від Нього, і додержував заповіді Його, що наказав був Господь Мойсеєві.

7 І був Господь із ним, — у всьому, куди він ходив, він мав повóдження. І збунтувався він на асирійського царя, і не служив йому.

8 Він побив филистимлян аж до Аззи́ та границі її від вартовóї башти аж до тверди́нного міста.

9 І сталося четвертого року царя Єзекії, — це сьомий рік Осії, Елиного сина, Ізраїлевого царя, — пішов Салманасáр, цар асирійський, на Самарію, та й обліг її.

10 І здобув він її по трьох рокáх: шостого року Єзекії, — це дев'ятий рік Осії, Ізраїлевого царя, — була здобута Самарія.

11 І вигнав асирійський цар Ізраїля до Асирії, і попровадив їх у Халах, і в Хавор, над річку Ґазан, та до мідійських міст.

12 *Це* за те, що не слухалися вони голосу Господа, Бога свого, і переступали заповіта Його; усього, що наказав був Мойсей, раб Господній, вони ані не слухали, ані не робили.

13 А чотирнадцятого року царя Єзекії прийшов Санхерів, цар асирійський, на всі укріплені Юдині містá, та й захопи́в їх.

14 І послав Єзекія, цар Юдин, до царя асирійського, до Лахішу, говорячи: „Згрішив я! Відійди від мене, *а* що накладéш на мене, понесý." І наклав асирійський цар на Єзекію, Юдиного царя, три сотні талантів срібла та тридцять талантів золота.

15 І віддав Єзекія все срібло, знáйдене в Господньому домі та в царéвих скарбни́цях.

16 Того чáсу Єзекія відрубав *золото* з дверей Господнього дому та зо стовпів, що покрив був Єзекія, Юдин цар, *золотом*, і дав йогó асирійському цареві.

17 А асирійський цар послав із Лахішу до царя Єзекії головного комáндувача, і великого éвнуха та великого чáшника[1] з великим вíйськом до Єрусалиму. І пішли вони, і прийшли та й стали над водотя́гом горíшнього ставу, що на битій дорозі до поля Валю́шників.

18 І кли́кнули вони до царя, і до них вийшов Еліяким, син Хілкійї, начальник палати, і писар Шевна, та Йоах, син Асафів, кáнцлер.

19 І сказав до них великий чáшник: „Скажіть Єзекії: Отак сказав великий цар, цар асирійський: Щó це за надія, на яку ти надíєшся?

20 Чи дýмаєш ти, що слово уст, *то вже* рада та сила до війни? На кóго тепер надíєшся, що збунтувався проти мене?

21 Тепер оце ти надíєшся собі опéртися на оту полáману очерети́ну, на Єгипет, що коли хто опирається на неї, то вона вхóдить у долоню йому й продіря́влює її. Отакий фараон, цар єгипетський, для всіх, хто надíється на нього.

22 А коли ви скажете мені: Ми надíємось на Господа, Бога нашого, *то* чи ж Він не Той, що Єзекія понищив пáгірки Його та жéртівники Його, і сказав Юді та Єрусалимові: перед оцим *тільки* жéртівником будете вклонятися в Єрусалимі?

23 А тепер піди в зáклад із моїм

[1] Нехуштан — мідяк.

[1] Rav'šakeh — великий чашник, головний начальник.

паном, асирійським царем, і я дам
тобі дві тисячі ко́ней, якщо ти
зможеш собі дати на них верхів-
ців.
24 І як же ти прожене́ш *хоч* од-
но́го намісника з найменших слуг
мого пана? А ти собі надієшся на
Єгипет ради колесни́ць та верхів-
ців!
25 Тепер же, чи без Господа
прийшов я на це місце, щоб знищи-
ти його? Господь сказав був мені:
Піди на той край та знищ його!"
26 І сказав Еліяким, син Хіл-
кі́її, і Шевна та Йоах до вели-
кого ча́шника: „Говори до своїх
рабів по-араме́йському, бо ми
розуміємо, і не говори з нами по-
юде́йському в слух тих людей, що
на мурі".
27 І сказав до них великий ча́ш-
ник: „Чи пан мій послав мене го-
ворити ці слова́ до твого пана та
до тебе? Хіба не до цих людей,
що сидять на мурі, щоб із вами
їсти свій кал та пити свою се́чу?"
28 І став великий чашник, і
кликнув гучним голосом по-юдей-
ському, і говорив і сказав: „По-
слухайте слово великого царя, ца-
ря асирійського:
29 Так сказав цар: Нехай не
ду́рить вас Єзекія, бо він не зможе
врятува́ти вас від руки його!
30 І нехай не запевня́є вас Єзе-
кія Господом, говорячи: Рятуючи,
врятує вас Господь, і не буде да́но
цього міста в руку царя асирій-
ського.
31 Не слухайте Єзекії, бо так
сказав цар асирійський: Прими-
ріться зо много, та й ви́йдіть до
мене, та й їжте кожен свій вино-
град та кожен фіґу свою, і пийте
кожен воду зо своєї ко́панки,
32 аж поки я не прийду́ й не
візьму́ вас до краю *такого ж*, як
ваш Край, до кра́ю збіжжя та
виноградного соку, до краю хліба
та виноградників, до краю оливки,
оливного соку та меду, — щоб ви
жили й не вмирали! І не слу-
хайте Єзекії, коли він намовляє
вас, говорячи: Господь порятує
нас!
33 Чи справді врятували боги
тих народів, кожен свій край від
руки асирійського царя?
34 Де боги Гамату та Арпаду?
Де боги Сефарваїму, Гени та Івви?
Чи врятува́ли вони Самарію від
моєї руки?
35 Котрий з-поміж усіх богів
цих краї́в урятував свій край від
моєї руки, — то невже ж Господь
урятує Єрусалим від моєї руки?"
36 І мовчав той наро́д, і не від-
повів йому ані сло́ва, бо це *був*
нака́з царя, що сказав: „Не від-
повідайте йому́!"
37 І прийшов Еліяким, син Хіл-
кі́її, *начальник* палати, і писар
Шевна, і Йоах, Асафів син, ка́нц-
лер, із роздертими шатами, до
Єзекії, і доне́сли йому слова́ вели-
кого чашника.

Госпо́дь обороняє Єрусалим

19 І сталося, як почув *це* цар
Єзекі́я, то розде́р свої шати
та накрився вере́тою, і ввійшов до
Господнього дому.
2 І послав він Еліякима, *началь-
ника* палати, і писаря Шевну, та
старши́х *із* священиків, покритих
вере́тами, до пророка Ісаї, Амосо-
вого сина.
3 І сказали вони до нього: „Так
сказав Єзекія: Цей день — *це*
день горя й карта́ння та нару́ги!
Бо підійшли діти аж до виходу
утро́би, та немає сили породити!
4 Може почує Господь, Бог твій,
всі слова́ великого чашника, що
його послав асирійський цар, пан
його, на обра́зу Живого Бога, і
Господь, Бог твій, покарає за

слова́, які чув, а ти принесе́ш
молитву за решту, що *ще* знахо́-
диться".
5 І прийшли раби царя Єзекії
до Ісаї.
6 І сказав їм Іса́я: „Так скажете
вашому панові: Так сказав Гос-
подь: Не бійся тих слів, що почув
ти, якими ображали Мене слуги
асирійського царя!
7 Ось Я дам в нього духа, і він
почує звістку, — і ве́рнеться до
свого краю. І Я вражу́ його ме-
че́м у його кра́ї".
8 І вернувся великий чашник, і
знайшов асирійського царя, що
воював проти Лівни, бо почув, що
той рушив із Лахішу.
9 А коли він почув про Тіргаку,
царя етіопського, таке: „Ось він
вийшов воювати з тобою!" то
вернувся, і послав послів до Єзе-
кії, говорячи:
10 „Так скажете до Єзекії,
Юдиного царя, говорячи: „Нехай
не зво́дить тебе Бог твій, що ти
надієшся на Нього, кажучи: Не
буде да́ний Єрусалим у руку аси-
рійського царя.
11 Ось ти чув, що́ зробили аси-
рійські царі всім края́м, щоб учи-
нити їх закляттям, а ти будеш
урято́ваний?
12 Чи врятували їх боги тих
народів, яких понищили батьки
мої: Гозана, і Харана, і Рецефа, і
синів Едена, що в Телассарі?
13 Де він, цар Гамату, і цар
Арпаду, і цар міста Сефарваїму,
Гени та Івви?"
14 І взяв Єзекія ті листи з руки
послів, і прочитав їх, і ввійшов у
Господній дім. І Єзекія розгор-
ну́в *одного листа* перед Господнім
лицем.
15 І Єзекія молився перед Гос-
поднім лицем і сказав: „Господи,
Боже Ізраїлів, що сидиш на херу-
ви́мах! Ти Той єдиний Бог для
всіх царств землі, Ти створив не-
беса́ та землю!
16 Нахили́, Господи, ухо Своє
та й почуй! Відкрий, Господи,
очі Свої та й побач, і почуй слова
Санхеріва, що прислав ображати
Живого Бога!
17 Справді, Господи, асирійські
царі попусто́шили ті народи та
їхній край.
18 І кинули вони їхніх богів на
огонь, бо не боги вони, а тільки
чин людських рук, дерево та ка-
мінь, і понищили їх.
19 А тепер, Господи, Боже наш,
спаси нас від руки його, і нехай
знають усі царства землі, що Ти
Господь, Бог єдиний!"
20 І послав Ісая, Амосів син, до
Єзекії, говорячи: „Так сказав Гос-
по́дь, Бог Ізраїлів: Я почув *те*,
про що ти молився до Мене, про
Санхеріва, царя асирійського.
21 Ось те слово, яке Господь
говорив про нього:

Горду́є тобою, сміється із
тебе діви́ця, сіонська доч-
ка́,
вслід тобі головою хитає
дочка́ Єрусалиму!
22 Кого лаяв ти та ображав,
і на ко́го пови́щив ти голос
та вгóру підніс свої очі? —
На Святого[1] Ізраїлевого!
23 Через послів своїх Господа
ти ображав та казав:
Із бе́зліччю своїх колес-
ни́ць
я вийшов на го́ри високі,
на боки Ливану,
і позру́бую ке́дри високі йо-
го,
добірні його кипари́си,
і ви́йду аж на вершо́к його
на нічліг, —
у гущину́ його саду.
24 Я копаю та п'ю чужу воду,
і стопо́ю своєї ноги

[1] Святий Ізраїлів — Господь Бог.

повису́шую я всі єгипетські
ріки!
25 Хіба ти не чув,
що віддавна зробив Я оце,
що за днів стародавніх Я
це був створи́в?
Тепер же спровадив Я це,
що ти нищиш міста поукріп-
лювані,
на купу румо́вищ *обертаєш*
їх...
26 А ме́шканці їхні безсилі,
настрашені та побенте́жені.
Вони стали, *як* зілля оте
польове́,
мов трава зеленіюча,
як трава на даха́х,
як popа́лене збіжжя, яке не
доспіло...
27 І сидіння твоє, і твій вихід
та вхід твій Я знаю,
і твоє проти Мене обу́рення.
28 За твоє проти Мене обу́рен-
ня,
що горди́ня твоя надійшла
до ушей Моїх,
то на ніздрі твої Я сережку
привішу,
а вуди́ло Моє — в твої у́ста,
і тебе поверну́ Я тією доро-
гою, якою прийшов ти!
29 А оце тобі знак: їжте цього
року збіжжя самосійне, а другого
року — саморо́сле, а третього ро-
ку — сійте та жніть, і садіть ви-
ноградники, та й їжте їх плід.
30 А врятоване Юдиного дому,
що лишилося, пустить коріння
додолу, і свого плода́ дасть уго́-
ру.
31 Бо з Єрусалиму вийде позо-
ста́ле, а рештки — від гори Сіону.
Ревність Господа Саваота зробить
це!
32 Тому́ так сказав Господь про
асирійського царя:
Він не ввійде до міста оцьо-
го,
і туди він не кине стріли́,
і щито́м її не попере́дить,
і ва́ла на нього не ви́сипле!
33 Якою дорогою при́йде, *то*
нею пове́рнеться,
у місто ж оце він не ввійде,
говорить Господь!
34 І це місто Я обороню́ на
спасіння його ради Себе
та ради Давида, Мойого ра-
ба''!
35 І сталося тієї ночі, і вийшов
Ангол Господній, і забив в аси-
рійському табо́рі сто й вісімдеся́т і
п'ять тисяч. І повставали вони
рано вранці, аж ось — усі мертві
тру́пи!
36 А Санхерів, асирійський цар,
рушив та й пішов, і вернувся й
осівся в Ніневії.
37 І сталося, коли він молився
в домі Нісроха, свого бога, то
Адраммелех та Шар'ецер убили
його мече́м, а самі втекли́ до кра́ю
Арара́т. А замість нього зацарю-
вав син його Есар-Хаддон.

Чудесне оду́жання царя Єзекії

20 Тими днями смертельно за-
хворів був Єзекія. І при-
йшов до нього Іса́я, Амо́сів син,
пророк, і сказав до нього: ,,Так
сказав Господь: Заряди своїм до-
мом, бо ти вмреш, а не ви́дужаєш''.
2 А той відвернув обличчя своє
до стіни, і помолився до Господа,
говорячи:
3 ,,О, Господи, згадай же, що
я ходив[1] перед лицем Твоїм прав-
дою та цілим серцем, і робив я
добре в оча́х Твоїх''. І заплакав
Єзекія ревним плаче́м.
4 І сталося, Ісая не вийшов ще
з сере́дини міста, а до нього було
Господнє слово, говорячи:
5 ,,Вернися, і скажеш до Єзе-
кії, володаря Мого народу: Так
сказав Господь, Бог батька твого
Давида: Почув Я молитву твою,

[1] В біблійній мові ходити, це — жити.

побачив Я сльозу́ твою! Ось Я
вилікую тебе, — третього дня зі-
йдеш ти до Господнього дому!
6 І до днів твоїх Я додам п'ятна-
дцять літ, і з руки асирійського
царя врятую тебе та це місто, й
обороню́ це місто ради Себе та
ради раба Свого Давида".
7 А Ісая сказав: „Візьміть грудку
ку фіґ". І взяли́ й поклали на
того гнояка́, — і він ви́дужав...
8 І сказав Єзекія до Ісаї: „Який
знак, що Господь мене ви́лікує, і
що я третього дня зійду́ до Гос-
поднього дому?"
9 І сказав Ісая: „Ось тобі знак
той від Господа, що Господь зро-
бить ту річ, про яку говорив: *Чого
хочеш, — щоб* пішла тінь *уперед*
на десять ступенів, чи *щоб* верну́-
лася на десять ступенів?"
10 І сказав Єзекія: „Легко тіні
похили́тися *вперед* на десять сту-
пенів; ні, — а нехай тінь ве́рнеться
назад на десять ступенів!"
11 І кли́кнув пророк Ісая до Гос-
пода, і Він заверну́в тінь на ступе-
ня́х, де вона спускалася на ступе-
ні Ахазові,[1] на десять ступенів...

Боже провіщення про вавилонську неволю

12 Того ча́су послав Беродах-
Бал'адан, син Бал'аданів, вави-
лонський цар, листа́ та дару́нка до
Єзекії, бо прочув був, що Єзекія
захворів.
13 І вислухав їх Єзекія, і пока-
зав їм усю скарбни́цю свою, — і
срібло, і золото, і па́хощі, і добру
оливу, і всю зброївню свою, і все,
що знахо́дилося в його скарб-
ницях. Не було речі, якої не
показав би їм Єзекія в домі своїм
та в усім володі́нні своїм.
14 І прийшов пророк Іса́я до
царя Єзекії та й сказав до нього:

[1] „Ступені Ахазові" — це соняшний годинник. Іс. 38. 8.

„Що́ говорили ці люди? І звідки
вони прийшли до тебе?" А Єзе-
кія сказав: „Вони прийшли з дале-
кого кра́ю, з Вавилону".
15 І той сказав: „Що́ вони бачи-
ли в домі твоїм?" І Єзекія ска-
зав: „Усе, що в домі моїм, вони
бачили, — не було речі, якої не
показав би я їм у скарбни́цях
своїх".
16 І сказав Ісая до Єзекії: „По-
слухай Господнього слова:
17 Ось прихо́дять дні, і все, що́
в домі твоєму, і що були зібрали
батьки твої аж до цього дня, буде
ви́несене до Вавилону. Нічого не
позоста́неться, говорить Господь!
18 А з синів твоїх, що вийдуть
із тебе, яких ти поро́диш, *де́кого*
заберуть,—і вони будуть євнухами
в палатах вавилонського царя!"
19 І сказав Єзекія до Ісаї: „До-
бре Господнє слово, яке ти ска-
зав!" І подумав собі: „Так, мир
та безпека буде за моїх днів!"
20 А решта діл Єзекії та вся
лица́рськість його, і як він зробив
ста́ва та водотя́га, і впровадив во-
ду до міста, — ото вони написані
в Книзі Хроніки Юдиних царів.
21 І спочив Єзекія зо своїми
батьками, а замість нього зацарю-
вав син його Манасія.

Манасія та Амон

21 Манасія *був* віку дванадцяти
літ, коли він зацарював, і
царював в Єрусалимі п'ятдесят і
п'ять літ. А ім'я́ його матері —
Хевці-Ваг.
2 І робив він зло в Господніх
оча́х, за гидо́тою тих народів,
яких Господь повиганяв з-перед
обличчя Ізраїлевих синів.
3 І він зно́ву побудував па́гірки,
що їх винищив був його батько
Єзекія, і понаставля́в же́ртівників
Ваалові, і зробив Аста́рту, як
зробив був Ахав, Ізраїлів цар, і

вклонявся всім небесним світилам
та служив їм.
4 І побудував він жертівники в
Господньому домі, про якого ска-
зав був Господь : ,,В Єрусалимі
покладу Я Ім'я Своє!"
5 І побудував він жертівники
для всіх небесних світил на обох
подвір'ях Господнього дому.
6 І він перепровадив свого сина
через огонь, і гадав, і ворожив, і
настановив *викликувачів* духів по-
мерлих та духів віщих, і багато
робив зла в очах Господа, щоб
гнівити *Його*.
7 І поставив він боввана Астар-
ти, якого зробив, у домі, про
якого Господь сказав був до Дави-
да та до сина його Соломона: ,,У
цьому домі та в Єрусалимі, що
його Я вибрав зо всіх Ізраїлевих
племен, покладу Я Ім'я Своє наві-
ки!
8 І більше не мандруватиме Із-
раїлева нога з тієї землі, яку Я
дав їхнім батькам, якщо тільки
вони будуть пильнувати робити
все так, як наказав Я їм, та ввесь
Закон, що наказав їм Мій раб
Мойсей".
9 Та не послухалися вони. І
Манасія звів їх до того, щоб роби-
ти гірше від тих народів, яких
Господь вигубив з-перед обличчя
Ізраїлевих синів.
10 І говорив Господь через
Своїх рабів пророків, кажучи:
11 ,,За те, що Манасія, цар
Юдин, зробив ці гидоти, учинив
гірше від усього, що робили були
амореяни, що *були* перед ним, і
ввів у гріх також Юду божками
своїми,
12 тому так сказав Господь, Бог
Ізраїлів: Ось Я наводжу *таке* зло
на Єрусалим та на Юду, що в
кожного, хто почує про це, задзве-
нить в обох вухах!
13 І протягну Я на Єрусалим
мірку Самарії, та вагу Ахавого
дому, і витру Єрусалим, як вити-
рають миску: витер і перевернув її
догори дном!
14 І Я покину останок наділу
Мого, і дам їх у руку їхнім воро-
гам, і вони будуть на грабіж та на
здобич для всіх їхніх ворогів,
15 тому, що вони робили зло в
Моїх очах, і все гнівили Мене від
дня, коли вийшли їхні батьки з
Єгипту, й аж до дня цього"...
16 А також Манасія пролив
дуже багато невинної крови, аж
наповнив *нею* Єрусалим від входу
до входу, окрім свого гріха, що
ввів у гріх Юду, щоб чинити зле в
Господніх очах.
17 А решта діл Манасії, та все,
що він зробив, і гріх його, яким
він грішив, ото вони написані в
Книзі Хроніки Юдиних царів.
18 І спочив Манасія з батьками
своїми, і був похований в садку
свого дому, в Уззиному садку, а
замість нього зацарював син його
Амон.
19 Амон *був* віку двадцяти й
двох років, коли він зацарював, і
царював він в Єрусалимі два роки.
А ім'я його матері — Мешуллемет,
дочка Харуца з Йотви.
20 І робив він зло в Господніх
очах, як робив його батько Мана-
сія.
21 І ходив він усією тією доро-
гою, якою ходив його батько, і
служив тим бовванам, яким слу-
жив батько його, і вклонявся їм.
22 І покинув він Господа, Бога
батьків своїх, і не ходив Господ-
ньою дорогою.
23 І вчинили змову слуги Амо-
на на нього, і вбили царя в його
домі.
24 Та народ Краю перебив усіх
змовників на царя Амона. І на-
род настановив царем Краю замість
нього сина його Йосію.

25 А решта діл Амона, усе, що́
робив він, ото вони написані в
Книзі Хроніки Юдиних царів.
26 І поховали його в його гробі
в Уззиному садку́, а замість нього
зацарював син його Йосія.

Знайдення Книги Зако́ну

22 Йосія *був* віку восьми літ,
коли він зацарював, і царю-
вав в Єрусалимі тридцять і один
рік. А ім'я́ його матері Єдида,
дочка́ Адаї з Боцкату.
2 І робив він угодне в Господ-
ніх оча́х, і ходив усією дорогою
свого батька Давида, і не вступав-
ся ані праворуч, ані ліворуч.
3 І сталося вісімнадцятого року
царя Йосії, послав цар Шафана,
сина Ацалії, Мешулламового
сина, писаря, до Господнього до-
му, говорячи:
4 „Піди до Хілкійї, перво-
священика, і нехай перелічить те
срібло, що зне́сене до Господ-
нього дому, що зібрали від народу
сторожі поро́га.
5 І нехай дадуть його на руку
викона́вцям роботи, поставленим
у Господньому домі, а ті нехай
дадуть його тим, хто працює в
Господньому домі, щоб направля-
ти ушко́дження хра́му, —
6 тесляра́м, і будівни́чим, і му-
ляра́м, щоб купувати дерево та
те́сане каміння на направу хра́му.
7 Тільки нехай не облічуються
з ними про те срібло, що да́не на
їхню руку, бо чесно вони роб-
лять".
8 І сказав Хілкійя, первосвя-
щеник, до писаря Шафана: „Я
знайшов у Господньому домі Кни-
гу Зако́ну!" І дав Хілкійя ту
Книгу Шафанові, і той перечитав
її.
9 І ввійшов писар Шафан до
царя, і приніс цареві вістку, і
сказав: „Раби твої ви́сипали те
срібло, що зна́йдене в домі, і дали́
його на руку виконавцям робо́ти,
поставленим у Господньому домі".
10 І доніс писар Шафан цареві,
говорячи: „Священик Хілкійя
дав мені книгу". І Шафан пере-
читав її перед царем.
11 І сталося, як цар почув сло-
ва Книги Зако́ну, то роздер свої
шати...
12 І наказав цар священикові
Хілкійї, і Ахікамові, Шафано-
вому синові, і Ахборові, Міхаї-
ному синові, і писареві Шафанові,
і Асаї, царе́вому слузі, говорячи:
13 „Ідіть, зверніться до Гос-
пода про мене й про народ, та про
всього Юду, про слова цієї зна́йде-
ної книги. Великий бо гнів Гос-
подній, що запалився на нас за те,
що батьки наші не слухалися слів
цієї книги, щоб робити все, що
написано про нас".
14 І пішов священик Хілкійя,
і Ахікам, і Ахбор, і Шафан, і
Асая до пророчиці Хулди, жінки
Шаллума, сина Тікви, сина Хар-
хасового, сто́рожа шат, — вона
сиділа в Єрусалимі, на Ново́му
Місті, — і говорили до неї.
15 А вона сказала до них: „Так
говорить Господь, Бог Ізраїлів:
Скажіть чоловікові, що послав вас
до мене:
16 Так говорить Господь: Ось
Я наведу́ лихо на оце місце та на
ме́шканців його, усі слова́ тієї кни-
ги, що читав Юдин цар,
17 за те, що вони покинули Ме-
не, і кадили іншим богам, щоб
гніви́ти Мене всім ділом своїх рук.
І розпали́вся Мій гнів на це місце,
— і він не погасне!
18 А Юдиному цареві, що по-
слав вас звернутися до Господа,
скажете йому так: Так говорить
Господь, Бог Ізраїлів, — ті слова́,
які ти чув:
19 За те, що зм'я́кло твоє серце,

і ти впокори́вся перед Господнім лицем, коли почув, що́ Я говорив про це місце та про ме́шканців його, що вони стануть спусто́шенням та прокля́ттям, і що ти роздер шати свої та плакав перед Моїм лицем, то Я також почув, — говорить Господь.
20 Тому́ то Я прилучу́ тебе до батьків твоїх, і ти будеш прилу́чений до гробів своїх у мирі, і очі твої не побачать усього того лиха, що Я наво́джу на оце місце". І вони прине́сли цю вістку цареві.

Йосія очищує свій Край від ідольства

23 А цар послав, і зібрали до нього всіх старши́х Юди та Єрусалиму.
2 І ввійшов до Господнього дому цар та кожен муж Юди, а з ним усі мешканці Єрусалиму, і священики, і пророки, і ввесь народ від мало́го й аж до великого, і він прочитав до їхніх ушей усі слова́ Книги Заповіту, зна́йденої в Господньому домі.
3 І став цар на підвищенні, і склав заповіта перед Господнім лицем, щоб ходити за Господом та доде́ржувати заповіді Його, і сві́дчення Його, і постанови Його всім серцем та всією душею, щоб виконати слова́ того заповіту, що написані в тій книзі. І ввесь народ пристав до заповіту.
4 І наказав цар Хілкійї, великому священикові, й іншим священикам та сторожа́м поро́га, щоб повино́сили з Господнього храму всі речі, зро́блені для Ваала та для Аста́рти, та для всіх небесних світил. І він попали́в їх поза Єрусалимом на кедро́нських поля́х, а їхній по́рох відніс до Бет-Елу.
5 І він поскидав жерців, що їх понаставля́ли були Юдині царі, і що вони кадили на па́гірках по Юдиних містах та в око́лицях Єрусалиму, і кадили для Ваала, і для сонця, і для місяця, і для планет, і для всіх небесних світил.
6 І він виніс Астарту з Господнього дому поза Єрусалим до кедро́нської долини, та й спалив її в кедро́нській долині, і стер на по́рох, а її по́рох кинув на гроби́ звичайних людей.
7 І він порозбива́в доми *культу* блудодійни́ків, що *були* при Господньому домі, де жінки́ ткали завісу для Аста́рти.
8 І він ви́провадив усіх священиків з Юдиних міст, і опога́нив па́гірки, де священики кадили, від Ґеви аж до Беер-Шеви, і порозбивав па́гірки брам, що *були* при вході брами Ісуса, зверхника міста, що ліво́руч *тому́, хто вхо́див* до брами міста.
9 Але священики па́гірків не вхо́дили до Господнього же́ртівника в Єрусалимі, а тільки їли прісне́ серед своїх братів.
10 І він опога́нив місце ста́влення на огні, що в долині Гінномового сина, щоб ніхто не перево́див через огонь сина свого та дочку́ свою для Молоха.
11 І він повідставляв коні, яких давали Юдині царі для сонця, від входу до Господнього дому, при кімна́ті є́внуха Нетан-Мелеха, що *був* у Парварімі, а колесни́ці сонця попали́в ув огні.
12 А же́ртівники, що *були* на даху́ Ахазової го́рниці, що поробили Юдині царі, та жертівники, що поробив Манасія на двох подвір'ях Господнього дому, цар порозбива́в. І він звідти побіг, і кинув їхній по́рох до кедро́нського пото́ку.
13 А па́гірки, що навпроти Єрусалиму, право́руч гори Згуби, які побудува́в був Соломон, Ізраїлів

цар, для Астарти, гидо́ти сидо́н-
ської, і для Кемота, гидо́ти моав-
ської, і для Мілкома, гидо́ти Ам-
монових синів, цар поопога́нював.
14 І він порозбивав стовпи *для
богів*, і постинав посвя́чені дере́ва,
а їхнє місце напо́внив лю́дськими
кістка́ми.
15 А також жертівника, що в
Бет-Елі, па́гірка, що зробив був
Єровоам, син Неватів, що ввів у
гріх Ізраїля, також же́ртівника
цього та цього па́гірка він розбив,
і спалив того па́гірка *та* стер на
по́рох, і Аста́рту спалив.
16 І оберну́вся Йосі́я, та й поба-
чив гроби́, що *були* там на горі. І
послав він, і позабирав кості з
гробів, і попали́в на жертівнику,
— і опога́нив його, за словом Гос-
поднім, яке кли́кав був Божий чо-
ловік, що проріка́в оці речі.
17 І сказав *цар*: „Що́ це за
надгро́бок, що я бачу?“ А люди
того міста сказали йому: „Це над-
гро́бок Божого чоловіка, що при-
йшов з Юдеї й прорік оці речі, які
зробив ти на же́ртівнику в Бет-
Елі“.
18 А він сказав: „Дайте йому
спо́кій, — нехай ніхто не рухає
косте́й його“. І зберегли його
кості, кості того пророка, що при-
йшов був із Самарії.
19 А також усі доми́ па́гірків,
що по самарійських містах, що
поробили були Ізраїлеві царі, щоб
гніви́ти *Господа*, Йосія понищив, і
зробив з ними те саме, що зробив у
Бет-Елі.
20 І порізав він усіх священи-
ків па́гірків, що *були* там, на жер-
тівниках, і попалив на них лю́д-
ські кості, та й вернувся до Єру-
салиму.
21 І наказав цар усьому наро́-
дові, говорячи: „Справте Пасху
для Господа, вашого Бога, як на-
писано в оцій Книзі Заповіту“.
22 Бо не справля́лася ця Пас-
ха від днів суддів, що судили
Ізраїля, по всі дні царів Ізраїле-
вих та царів Юдиних.
23 І тільки вісімнадцятого року
царя Йосії справлялася Пасха для
Господа в Єрусалимі.
24 А також *викликачів* духів по-
мерлих, і духів віщих, і домови́х
божків, і бовва́нів, і всякі гидо́ти,
що появилися в Юдинім краї́ та в
Єрусалимі, повини́щував Йосія,
щоб поставити слова Зако́ну, на-
писані в книзі, що знайшов свя-
щеник Хілкі́йя в Господньому
домі.
25 А *такого* царя, як він, не
було перед ним, що наверну́вся б
до Господа всім своїм серцем, і
всією душею своєю, і всією силою
своєю, за всім Мойсеєвим Зако́ном,
і по ньому не повставав *такий*, як
він.
26 Тільки не спинився Господь
від ре́вности Свого великого гніву,
яким запалився Його гнів на Юду
за всі огі́рчення, якими гніви́в Йо-
го Манасія.
27 І сказав Господь: „Також
Юду відкину Я від лиця Свого, як
відкинув Я Ізраїля, і відкину це
місто, яке вибрав, Єрусалим, та
цей храм, про який Я сказав: Ім'я́
Моє буде там!“
28 А решта діл Йосії та все, що́
він робив, — ото вони написані в
Книзі Хроніки Юдиних царів.

Юдея в єгипетській неволі

29 За його днів пішов фараон
Нехо́, єгипетський цар, на асирій-
ського царя, на річку Єфра́т. І
вийшов цар Йосія навпроти нього,
та той убив його в Меґіддо, коли
він побачив його...
30 І його раби пове́зли його
мертвого з Меґіддо, і приве́зли
його до Єрусалиму, і поховали
його в гробівці його́. А народ

кра́ю взяв Єгоахаза, сина Йосії,
і пома́зали його, та й настанови́ли
його царем замість його батька.
31 Єгоахаз *був* віку двадцяти й
трьох літ, коли він зацарював, і
царював в Єрусалимі три місяці.
А ім'я́ його матері — Хамуталь,
дочка́ Єремії, з Лівни.
32 І робив він зло в Господніх
оча́х, усе так, як робили його
батьки.
33 І фараон Нехо́ зв'язав його
в Рівлі, в гаматському кра́ї, щоб
він не царював в Єрусалимі, і
наклав ка́ру на цей край, — сто
талантів срібла та талант золота.
34 А царем настанови́в фараон
Нехо Ел'якима, сина Йосії, за-
мість батька його Йосії, і змінив
ім'я́ його на Єгояким.[1] А Єгоахаза
він узяв, і той прибув до Єгипту та
й помер там.
35 І Єгояким давав фараонові
срібла та золота; тільки розклав
це на край, щоб давати те срібло
на фараонів наказ, — він стягав
те срібло та золото з наро́ду кра́ю
за оцінкою *землі* кожного, щоб
віддати фараонові Нехо.
36 Єгояки́м *був* віку двадцяти й
п'яти літ, коли він зацарював, і
одинадцять років царював в Єру-
салимі. А ім'я́ його матері —
Зевуда, дочка́ Педаї, з Руми.
37 І робив він зло в Господніх
оча́х, усе так, як робили батьки́
його.

Вавилонська неволя

24 За його днів прийшов Наву-
ходоно́сор, цар вавилон-
ський, а Єгояки́м був йому три
роки невільником, та пото́му збун-
тувався на нього.
2 А Господь послав на нього
о́рди халде́їв, і о́рди сирійські, і
о́рди моавські, та о́рди синів Ам-
мона. І він послав їх на Юду,
щоб ви́губити їх за словом Гос-
пода, що Він говорив через рабів
Своїх пророків.
3 Тільки на нака́з Господа ста-
лося *це* на Юду, щоб відкинути
його від лиця Його за гріхи Ма-
насії, за все, що́ він робив,
4 а також за непови́нну кров,
яку він пролив, і напо́внив Єру-
салим непови́нною кров'ю; і не
хотів Господь простити.
5 А решта Єгояки́мових діл, та
все, що́ він робив, — ото вони
описані в Книзі Хроніки Юдиних
царів.
6 І спочив Єгояким зо своїми
батьками, а замість нього зацарю-
вав син його Єгояхін.
7 І більше вже не вихо́див єги-
петський цар зо свого кра́ю, бо
вавилонський цар забрав *усе* від
Єгипетського потоку аж до річки
Ефра́ту, усе, що належало єги-
петському цареві.
8 Єгояхін *був* віку вісімнадцяти
літ, коли він зацарював, і царю-
вав в Єрусалимі три місяці. А
ім'я́ його матері — Нехушта, доч-
ка́ Елнатана, з Єрусалиму.
9 І робив він зло в Господніх
оча́х, усе так, як робив його батько.
10 Того ча́су прийшли до Єруса-
лиму раби Навуходоно́сора, царя
вавилонського, і місто попало в
облогу.
11 І прийшов Навуходоно́сор,
вавилонський цар, на місто, а його
раби обляга́ли його.
12 І вийшов Єгояхін, цар Юдин,
до вавилонського царя, він та ма-
ти його, і слуги його, і князі
його, і є́внухи його, — і вавилон-
ський цар узяв його восьмого року
свого царюва́ння.
13 І позабирав він звідти всі
скарби́ Господнього дому та скар-
би́ дому царе́вого, і повідру́бував

[1] Ел'яким — Бог поставить, Єгояким — Господь поставить.

всі золоті речі, які поробив був Соломо́н, цар Ізраїлів, у Господньому храмі, як говорив Господь.

14 І повиво́див він увесь Єрусалим, і всіх князі́в, і всіх ли́царів військо́вих, — десять тисяч пішло до неволі, — і всіх те́слів та ковалі́в. Не позоставив *нікого,* окрім нужде́нного народу Краю . . .

15 І він вивів до Вавилону Єгояхіна та царе́ву матір, і царськи́х жіно́к, і його є́внухів, і видатних у краї́, — *усіх* ви́провадив у неволю з Єрусалиму до Вавило́ну.

16 І всіх військо́вих, сім тисяч, і теслів та ковалів тисячу, усіх ли́царів, що займалися війною, — вивів їх вавилонський цар у неволю до Вавилону.

17 А царем настанови́в вавилонський цар Маттанію, дядька *Єгояхіна,* замість нього, і переміни́в ім'я́ його на Седекію.[1]

18 Седекія був віку двадцяти й одно́го року, коли він зацарював, і він царював в Єрусалимі одинадцять років. А ім'я́ його матері — Хамуталь, дочка́ Єремії з Лівни.

19 І робив він зло в Господніх очах, усе так, як робив був Єгояким.

20 Бо за Господній гнів сталося *це* на Єрусалим та на Юду, і Він відкинув їх від Свого лиця. І Седекія збунтувався проти вавилонського царя.

Ограблення й зруйнува́ння Єрусалиму

25 І сталося дев'ятого року його царюва́ння, десятого місяця, десятого *дня* місяця, прийшов Навуходоно́сор, цар вавилонський, він та все ві́йсько його, на Єрусалим, і розта́борився проти нього, і побудува́ли проти нього вала навко́ло.

2 І було́ місто в обло́зі аж до одинадцятого року царя Седекії.

3 Дев'ятого *дня* місяця настав сильний голод у місті, і не було хліба для народу кра́ю.

4 І пробитий був проло́м у му́рі міста, і всі вояки́ *повтікали* вночі дорогою брами між двома́ му́рами, що при царсько́му садку́, бо халдеї були при місті навколо. А *цар* утік дорогою в степ.

5 А халдейське ві́йсько погналося за царем, та й догнали його в єрихо́нських степа́х, а все його ві́йсько розпоро́шилося від нього.

6 І схопи́ли царя, і відвели́ його до вавилонського царя до Рівли, і *там* його той засудив.

7 А синів Седекії зарізали на його оча́х, а очі Седекії він вибрав, і скував його двома́ мідяни́ми кайданами, та й відвів його до Вавило́ну...

8 А п'ятого місяця, сьомого *дня* місяця, — це дев'ятнадцятий рік царя Навуходоно́сора, вавилонського царя, — прийшов до Єрусалиму Невузар'адан, начальник царсько́ї сторожі, слуга вавилонського царя.

9 І він спалив дім Господній та дім царе́вий, і всі доми́ в Єрусалимі, і кожен великий дім спалив огнем.

10 І мури навколо Єрусалиму порозбива́ло все халдейське ві́йсько, що *було* з начальником царсько́ї сторожі.

11 А решту народу, що позостався в місті, і тих, що перебігли до вавилонського царя, і решту про́стого люду повиганяв Невузар'адан, начальник царсько́ї сторожі.

12 А з бідноти́ Кра́ю начальник царсько́ї сторо́жі позоставив *декого* за винярів та за рільників.

[1] Маттанія—дар Бога. Цідкійягу, Седекія—моя праведність Господь.

13 А мідяні́ стовпи́, що в Господньому домі, і підста́ви, і мідяне море, що в Господньому домі, халдеї поламали, і відне́сли їхню мідь до Вавилону.

14 І го́рнята, і лопа́тки, і ножі, і ложки, і ввесь мідяний по́суд, що вживається при службі, позабира́ли.

15 І кади́льниці, і ча́ші, *усе*, що *було* золоте — *забрав* золото, а що було́ срібне — срібло взяв начальник царсько́ї сторожі.

16 Два стовпи́, одне море та ті підстави, що Соломон поробив був для Господнього дому, — не було *й* ваги для всіх цих рече́й!

17 Вісімнадцять ліктів високість одного стовпа й одна мідяна ма́ковиця, а високість ма́ковиці — три лікті, та мере́жка, і грана́тові яблука на ма́ковиці навколо, усе мідь. І для другого стовпа́ з мере́жкою — так само.

18 І начальник царсько́ї сторожі взяв Сераю, первосвященика, і Цефанію, другого священика, та трьох сторожів поро́га.

19 А з міста взяв він одного є́внуха, що був начальником над військо́вими, та п'ять чоловіка з тих, що бачать цареве обличчя, що були зна́йдені в місті, і писаря, зверхника військо́вих відділів, що записував народ краю до військо́вих відділів, і шістдеся́т чоловіка з народу кра́ю, що знахо́дилися в місті.

20 І позабирав їх Невузар'адан, начальник царсько́ї сторожі, і відвів їх до вавилонсього царя, до Рівли.

21 І вдарив їх вавилонський цар, і повбивав їх у Рівлі, у гаматовому кра́ї. І пішов Юда на вигна́ння з своєї землі.

22 А народ, що позоставсь в Юдиному кра́ї, якого позоставив Навуходоно́сор, вавилонський цар, то настанови́в над ним Ґедалію, сина Ахікама, Шафанового сина.

23 І почули всі військо́ві зверхники, вони та люди, що вавилонський цар настанови́в Ґедалію, то поприхо́дили до Ґедалії до Міцпи і Ізмаїл, син Нетаніїн, і Йоханан, син Кареахів, і Серая, син нетофатянина Танхумета, і Яазанія, син маахатянина, вони та їхні люди.

24 І присягну́в Ґедалія їм та їхнім лю́дям, і сказав їм: ,,Не бійтеся бути підда́ними халдейцям, осядьте в Кра́ї та служіть вавилонському цареві, — і буде вам добре!"

25 І сталося сьомого місяця, прийшов Ізмаїл, син Нетанії, Елішамового сина, з царсько́го насіння, та десять мужів із ним, і вдарили вони Ґедалію, — і він помер, і юдеїв, і халдеїв, що були з ними в Міцпі.

26 І знявся ввесь наро́д, від мало́го й аж до великого, та зверхники військ, і пішов до Єгипту, бо боявся халдеїв.

27 І сталося тридцятого й сьомого року неволі Єгояхіна, Юдиного царя, дванадцятого місяця, двадцять сьомого *дня* місяця, Евіл-Меродах, цар вавилонський, у році свого зацарюва́ння, змилувався[1] над Єгояхіном, Юдиним царем, *і вивів його* з дому ув'я́знення.

28 І він говорив із ним ласка́во, і поставив тро́на його понад трона царів, що *були* з ним у Вавилоні.

29 І змінив в'язни́чну одежу його, і він за́вжди їв хліб перед ним по всі дні свого життя.

30 А ї́жа його, їжа стала, видавалася йому від царя, щоденне щоденно, по всі дні його життя.

[1] В оригіналі ,,підняв голову", пор. 1 М. 32. 21.

ПЕРША КНИГА ХРОНІК[1]

Список родів аж по Авраамових синів

1 Адам, Сиф, Енош,
2 Кенан, Магалал'їл, Яред,
3 Енох, Метушелах, Ламех,
4 Ной, Сим, Хам та Яфет.
5 Сини Яфетові: Ґомер, і Маґоґ,
і Мадай, і Яван, і Тувал, і Мешех,
і Тірас.
6 А сини Ґомерові: Ашкеназ і
Діфат, і Тоґарма.
7 А сини Яванові: Еліша й Тар-
шіша, кіттяни й роданяни.
8 Сини Хамові: Куш і Міцра́їм,[2]
Пут і Ханаан.
9 А сини Кушеві: Шева, і Хаві-
ла, і Савта, і Раама, і Савтеха. А
сини Рамині: Шева й Дедан.
10 А Куш породи́в Німрода, —
він зачав бути ве́летом на землі.
11 А Міцраїм породив лудян, і
анам'ян, і легав'ян, і нафтух'ян,
12 і патрусян, і каслух'ян, що
вийшли звідти филисти́мляни, і
кафторян.
13 А Ханаан породив Сидона,
свого первородженого, і Хета,
14 і євусеянина, і амореянина, і
ґірґашеянина,
15 і хіввеянина, і аркеянина, і
сінеянина,
16 і арвадянина, і цемарянина,
і хаматянина.
17 Сини Симові: Елам, і Аш-
шу́р,[2] і Арпахшад, і Луд, і Ара́м.[2]
Сини Арамові: і Уц, і Хул, і
Ґетер, і Мешех.
18 А Арпахшад породив Шала-
ха, а Шалах породив Евера.
19 А Еверові народилося двоє
синів, — ім'я́ одно́му Пелеґ, бо за
його днів була поділена земля, а
ім'я́ брата його — Йоктан.
20 А Йоктан породи́в Алмода-
да, і Шелефа, і Хацармавета, і
Єраха,
21 і Гадорама, і Узала, і Дік-
лу,
22 і Евала, і Авімаїла, і Шеву,
23 і Офіра, і Хавілу, і Йовава,
— усі вони сини Йоктанові.
24 Сим, Арпахшад, Шелах,
25 Пелеґ, Реу,
26 Серуґ, Нахор, Терах,
27 Аврам, він же Авраа́м.
28 Сини Авраамові: Ісак та Із-
маї́л.
29 Оце їхні наща́дки: первород-
жений Ізмаї́лів Невайот, і Кедар,
і Адбеїл, і Мівсам,
30 Мішма, і Дума, Масса, Ха-
дад, і Тема,
31 Єтур, Нафіш, і Кедема, —
оце вони сини Ізмаї́лові.
32 А сини Кетури, Авраамової
наложниці: вона породила Зімра-
на, і Йокшана, і Медана, і Мідія-
на, і Ї́шбака, і Шуаха. А Йокша-
нові сини: Шева й Дедан.
33 А Мідіянові сини: Ефа, і
Ефер, і Ханох, і Авіда, і Елдаа, —
ці всі сини Кетури.
34 А Авраа́м породив Ісака.
Ісакові сини: Ісав і Ізра́їль.
35 Ісавові сини: Еліфаз, Реуї́л,
і Єуш, і Йалам, і Кора.
36 Сини Еліфазові: Теман і
Омар, Цефі й Ґатам, Кеназ і Тім-
на, і Амалик.
27 Сини Реуїлові: Нахат, Зе-
рах, Шамма й Мізза.
38 А сини Сеїрові: Лотан, і Шо-
вал, і Ців'он, і Ана, і Дішон, і
Ецер, і Дішан.
39 А сини Лотанові: Хорі, і
Гомам, і Ахот, Лотан, Тімна.

[1] По-грецьки ця Книга зветься „Перша Книга Параліпоменон.
[2] Міцраїм — Єгипет, Ашшур — Асирія, Арам — Сирія.

40 Сини Шовалові: Ал'ян, і Ма-
нахат, і Евал, Шефі, і Онам. А
сини Ців'онові: Айя й Ана.
41 А сини Анині: Дішон. А
сини Дішонові: Хамран, і Ешбан,
і Їтран, і Керан.
42 Сини Ецерові: Білган, і Заа-
ван, Якан. Сини Дішонові: Уц
та Аран.

Царі едомські

43 А оце царі, що царювали в
Едомовому краї перед зацарюван-
ням царя в Ізраїлевих синів: Бела,
Беорів син, а ім'я його міста —
Дінгава.
44 І помер Бела, а замість нього
зацарював Йовав, Зерахів син з
Боцри.
45 І помер Йовав, а замість
нього зацарював Хушам із краю
теманянина.
46 І помер Хушам, а замість
нього зацарював Гадад, Бедадів
син, що побив був Мідіяна на
Моавському полі, а ім'я місту
його Авіт.
47 І помер Гадад, а замість нього
зацарював Самла з Масреки.
48 І помер Самла, а замість
нього зацарював Саул з Рехевот-
Ганнагару.
49 І помер Саул, а замість ньо-
го зацарював Баал-Ханан, син Ах-
борів.
50 І помер Баал-Ханан, а за-
місць нього зацарював Гадад, а
ім'я його міста — Раї, а ім'я
жінки його — Мегетав'їл, дочка
Матреда, дочки Ме-Загавової.
51 І помер Гадад. І були *по-
тому* провідники Едому: провід-
ник Тімна, провідник Ал'я, про-
відник Єтет,
52 провідник Оголівама, про-
відник Ела, провідник Пінон,
53 провідник Кеназ, провідник
Теман, провідник Мівцар,
54 провідник Маґдіїл, провід-
ник Ірам, — оце провідники Едо-
му.

Список родів від Ізраїля по Давида

2 Оце Ізраїлеві сини: Рувим, Си-
меон, Левій, і Юда, Іссахар, і
Завулон,
2 Дан, Йосип, Веніямин, Неф-
талим, Ґад і Асир.
3 Юдині сини: Ер, і Онан, і
Шела, — троє народилися йому
від ханаанеянки Бат-Шуї. І був
Ер, Юдин перворođжений, нечес-
тивий в очах Господа, — і Він
забив його.
4 А Тамар, невістка його, поро-
дила йому Переца та Зеваха, —
усіх Юдиних синів п'ятеро.
5 Сини Перецові: Хецрон та Ха-
мул.
6 А сини Зерахові: Зімрі, і
Етан, і Геман, і Калкол, і Дера, —
усіх їх п'ятеро.
7 А Кармієві сини: Ахар, що
напровадив біду на Ізраїля, що
спроневірився в заклятті.
8 А сини Етанові: Азарія.
9 А сини Хецронові, що народи-
лися йому: Єрахмеїл, і Рам, і
Келувай.
10 А Рам породив Аммінадава,
а Аммінадав породив Нахшона,
начальника синів Юдиних.
11 А Нахшон породив Салму, а
Салма породив Боаза,
12 а Боаз породив Оведа, а Овед
породив Єссея.
13 А Єссей породив свого пер-
ворođженого Еліава, і Авінадава
другого, і Шім'у третього,
14 Натаніїла четвертого, Раддая
п'ятого,
15 Оцема шостого, Давида сьо-
мого.
16 А їхні сестри: Церуя й Аві-
гаїл. А Церуїні сини: Авшай, і
Йоав, і Аса-Ел, — *усіх* троє.

17 А Авіґаїл породила Амасу, а
батько Амасин — їшмеелянин
Єтер.

Різні роди

18 А Калев, Хецронів син, породив зо своєю жінкою Азувою та з Еріот *дітей*. А оце сини її: Єшер, і Шовав, і Ардон.
19 І померла Азува, а Калев узяв собі Ефрату, і вона породила йому Хура.
20 А Хур породив Урі, а Урі породив Бецаліїла.
21 А потому прийшов Хецрон до дочки́ Махіра, Ґілеадового батька, і він узяв її, — а він *був* віку шостидесяти років, — і вона породила йому Сеґува.
22 А Сеґув породив Яіра, і він мав двадцять і три місті в ґілеадському кра́ї.
23 Але Ґешур та Арам забрали від них Яірові оселі, Кенат та залежні від нього міста, шістдеся́т міст. Усе це сини Махіра, Ґілеадового батька.
24 А по Хецроновій смерті прийшов Калев до Єфрати, і Хецронова жінка Авійя породила йому Ашхура, батька Текої.
25 А сини Єрахмеїла, Хецронового перворо́дженого, були́: перворо́джений Рам, і Буна, і Орен, і Оцем, Ахійя.
26 І була́ в Єрахмеїла інша жінка, а ім'я́ їй Атара, — вона мати Онама.
27 А сини Рама, Єрахмеїлового перворо́дженого, були: Мааць, і Ямін, і Екер.
28 А сини Онамові були́: Шаммай, і Яда. А сини Шаммая: Надав та Авішур.
29 А ім'я́ Авішуровій жінці — Авіхаїл, і вона породила йому Ахбана та Моліда.
30 А сини Надавові: Селед та Аппаїм, а Селед помер без дітей.

31 А сини Аппаїмові: Їш'ї, А сини Їш'ї: Шешан. А сини Шешанові: Ахлай.
32 А сини Яди, Шаммаєвого брата: Єтер і Йонатан. І помер Єтер без дітей.
33 А Йонатанові сини: Пелет, і Заза, — оце були сини Єрахмеїлові.
34 А в Шешана не було синів, а тільки до́чки. *Був* у Шешана раб єги́птянин, а ім'я́ йому Ярха.
35 І дав Шешан рабові своєму Ярсі свою дочку́ за жінку, і вона породила йому Аттая.
36 А Аттай породив Натана, а Натан породив Завада,
37 А Завад породив Ефлала, а Ефлал породив Оведа.
38 А Овед породив Єгу, а Єгу породив Азарію,
39 а Азарія породив Хелеца, а Хелец породив Ел'асу.
40 А Ел'аса породив Сісмая, а Сісмай породив Шаллума.
41 А Шаллум породив Єкамію, а Єкамія породив Елішаму.
42 А сини Калева, Єрахмеїлового брата: Меша, його перворо́джений, він ба́тько Зіфа. І сини Мареші, Хевронового батька.
43 А Хевронові сини: Корах, і Таппуах, і Рекем, і Шама.
44 А Шама породив Рахама, Єракеамового батька, а Рекем породив Шammая.
45 А сини Шаммаєві: Маон, а Маон *був* основник Бет-Цуру.
46 А Ефа, нало́жниця Калева, породила Харана, і Моцу, і Ґазеза. А Харан породив Ґазеза.
47 А сини Єгдаєві: Реґем, і Йотам, і Ґешан, і Фелет, і Ефа, і Шааф.
48 Калевова нало́жниця Мааха породила Шевера та Тірхату.
49 І породила вона Шаафа, батька Мадманни, Шеву, батька

Махбени, та батька Ґів'и. А дочка Калевова — Ахса.
50 Оце були сини Калева, сина Гура, перворо́дженого Ефрати: Шовал, ба́тько Кір'ят-Єаріму,
51 Салма, батько Вифлеєма,[1] Гареф, ба́тько Бе-Ґадеру.
52 У Шовала, батька Кір'ят-Єаріму, були сини: Гарое, Хаці-Гамменухот.
53 А ро́ди Кір'ят-Єаріма: їтряни, путяни, шуматяни, мішраяни, — від них пішли цор'атяни та ештауляни.
54 Сини Салмині: Бет-Лехем,[1] і нетофаляни, Атрот, Бет-Йоав, і хаці-гаммонахтяни, цоряни.
55 А роди писарів, ме́шканців Ябецу, тір'атяни, шім'атяни, сухатяни, — вони кіняни, що похо́дять від Хамата, батька Бет-Рехавового.

Рід Давидів і його нащадки

3 А оце були́ Дави́дові сини, що народилися йому в Хевро́ні: перворо́джений — Амно́н, від їзреелі́тянки Ахіноам; другий — Даниїл, від кармелі́тянки Авіґаїл;
2 третій — Авесало́м, син Маахи, дочки́ Талмая, царя ґешурського; четвертий — Адонійя, син Хаґґіт;
3 п'ятий — Шефатія, від Авітал; шостий — Їтреам, від жінки його Еґли;
4 шестеро наро́джено йому в Хевроні. І царював він там сім років і шість місяців, а тридцять і три роки царював в Єрусалимі.
5 А оці народи́лися йому в Єрусалимі: Шім'а, і Шовав, і Натан, і Соломон, — четверо від Вірсавії, Амміїлової дочки́,
6 і Ївхар, і Елішама, і Еліфалет,
7 і Ноґаг, і Нефеґ, і Яфія,
8 і Елішама, і Еліяда, і Еліфелет, — де́в'ятеро.

[1] Еврейське Бет-Лехем, Віфлеєм: дім хліба.

9 Усе *це* Давидові сини́, окрім синів нало́жниць та сестри́ їх Тамари.
10 А син Соломонів — Рехав'ам, його син Авійя, його син — Аса, його син — Йосафат,
11 його син — Йорам, його син — Ахазія, його син — Йоаш,
12 його син — Амація, його син — Азарія, його син — Йотам,
13 його син — Ахаз, його син — Хізкійя, його син Манасія,
14 його син — Амон, його син — Йосія.
15 А сини Йосії: перворо́джений — Йоханан, другий — Єгояким, третій — Седекія, четвертий — Шаллум.
16 А сини Єгоякимові: Єхонія — син його, та син його Седекія.
17 А сини Єхонії: Ассір, Шеал'тіїл, син його,
18 і Малкірам, і Педая, і Шен'аццар, Єкам'я, Гошама, і Недав'я.
19 А сини Педаї: Зоровавель і Шім'ї. А сини Зоровавеля: Мешуллам, і Хананія, і сестра їхня Шеломіт,
20 і Хашува, і Огел, і Верех'я, і Хасад'я, Юшав-Хесед, п'я́теро.
21 А сини Хананії: Пелатія та Єшая, сини Рефаї, сини Арнонові, сини Овадії, сини Шеханії.
22 А сини́ Шеханії: Шемая. А сини́ Шемаї: Хаттиш, і Їґ'ал, і Баріах, і Неарія, і Шафат, — ше́стеро.
23 А сини Неарії: Ел'йоенай, і Хізкійя, і Азрікам, — троє.
24 А сини Ел'йоенаєві: Годав'я, і Ел'яшів, і Пелая, і Аккув, і Йоханан, і Делая, і Анані, — се́меро.

Рід Юдин

4 Сини Юдині: Перец, Хецрон, і Кармі, і Хур, і Шовал.
2 А Реая, син Шовалів, породив

Яхата, а Яхат породив Ахумая
та Лахада, — оце ро́ди цор'атян.
3 А оці Аві-Етамові: Їзреел, і
Їшма, і Їдбаш, а ім'я́ їхній сестрі
— Гаццелелпоні.
4 А Пенуїл — батько Ґедора, а
Езер — батько Хуші. Оце сини
Хура, Єфремового перворо́дженого,
батька Віфлеєму.
5 А в Ашхура, батька Текої,
були́ дві жінки: Хел'а та Наара.
6 І породила йому Наара Ахуззама,
і Хефера, і Темені, і Ахаштарі,
— оце сини́ Наарині.
7 А сини Хел'иni: Церет, і Цохар,
і Етнан.
8 А Коц породив Анува, і Гаццовеву,
і роди Ахархела, сина Гарумового.
9 А Ябец був поважа́ний більше
від своїх братів, і мати його назвала
йому́ ім'я Ябец,[1] говорячи:
Я породила його в болісті.
10 І кликнув Ябец до Бога Ізраїлевого,
говорячи: „Коли б Ти,
благословляючи, поблагословив
мене, і побільши́в границю мою,
і рука Твоя була зо мною, і зробив
охорону від ли́ха, щоб не засмучувати
мене!" І Бог послав, чого
він просив.
11 А Келув, брат Шухи, породив
Мехіра, — він батько囲тона.
12 А Ештон породив Бет-Рафу,
і Пасеаха, і Техінну, батька міста
Нахаша. Це люди Рехи.
13 А сини Кеназа: Отніїл та
Серая. А сини Отніїлові: Хатат.
14 А Меонотай породив Офру,
а Серая породив Яава, батька Ремісничої
Долини, бо вони були
ремісники́.
15 А сини Калева, Єфуннеєвого
сина: Іру, Ела та Наам. А Елин
син — Кеназ.
16 А сини Єгаллел'їлові: Зіф і
Зіфа, Тір'я й Асар'їл.

[1] Ябец — „засмутить".

17 А сини Езри: Єтер, і Меред, і
Ефер, і Ялон. А оце сини Біт'ї,
фараонової дочки́, що взяв Меред;
і вона зачала́ *й породила* Мір'яма,
і Шаммая, і Їшбаха, батька
Ештемої.
18 А жінка його юде́янка породила
Єреда, батька Ґедору, і Хевера,
батька Сохо, і Єкутіїла, батька
Заноаха.
19 А сини жінки Годійї, сестри
Нахама, батька ґарм'янина Кеїли
та маахатянина Ештемоа,
20 а сини Симеонові: Амнон, і
Рінна, Бен-Ханан, і Тілон. А
сини Їш'ї: Зохет та Бен-Зохет.
21 Сини Шели, Юдиного сина:
Ер, ба́тько Лехи, і Лада, батько
Мареші, і ро́ди дому робітників
віссону, з дому Ашбеа.
22 І Йокін, і люди Козеви, і
Йоаш, і Сараф, що володіли Моавом,
і Яшуві-Лехем. Та це справи
старода́вні.
23 Вони *були* ганчарі, і заме́шкували
садки́ та горо́ди; вони жили
там у царя для його роботи.

Рід Симеонів

24 Сини Симеонові: Немуїл, і
Ямім, Ярів, Зерах, Саул,
25 його син — Шаллум, його
син — Мівсам, його син — Мішма.
26 А сини Мішми: Хаммуїл —
син його, його син — Заккур,
його син — Шім'ї.
27 А в Шім'ї *було* шістнадцять
синів та шість дочо́к, а брати його
не мали багатьо́х синів, і не помно́жили
ввесь свій рід так, як сини
Юдині.
28 І осілися вони в Беер-Шеві,
і в Моладі, і в Хацар-Шуалі,
29 і в Білзі, і в Ецемі, і в
Толаді,
30 і в Бетуїлі, і в Хормі, і в
Ціклаґу,

31 і в Бет-Маркаводі, і в Хацар-
Сусімі, і в Бет-Бір'і, і в Шаараїмі,
— оце їхні міста аж до зацарюва́-
ння Давидового.
32 А їхні осади: Етам, і Аїн,
Ріммон, і Тохен, і Ашан, — п'я-
теро міст.
33 А всі їхні оса́ди, що навколо
тих міст, аж до Баалу; це місця
їх осе́лення та родоводи їх про
них.
34 А Мешовав, і Ямлех, і Йоша,
син Амації,
35 і Йоїл, і Єгу, син Йошів'ї,
сина Сераї, сина Асіїлового,
36 і Елйоенай, і Яко́ва, і Шо-
хая, і Асая, і Адіїл, і Єсиміїл, і
Беная,
37 і Зіза, син Шіф'ї, сина Ал-
лона, сина Єдаї, сина Шімрі, сина
Шемаї.
38 Це ті, що входять в імена́
князів у свої ро́ди, а дім своїх
батьків сильно розмно́жили.
39 І пішли вони до Мево-Ґедору,
аж до східнього боку долини, щоб
пошукати пасови́ська для своїх
ота́р.
40 І знайшли вони пасови́сько
сите та добре, а той край *був*
просто́рий, і тихий та спокійний,
бо від Хама *похо́дили* ті, що сиділи
там колись.
41 І пішли ці, записані імена́ми
за днів Єзекії, царя Юдиного, і
розби́ли їхні намети *там*, і *побили*
меінітів, що були зна́йдені там,
що їх учинили закляттям аж до
цього дня, й осілися замість них,
бо там пасови́сько для їхньої дріб-
ної худоби.
42 А з них, з Симеонових синів,
пішли на го́ру Сеїр п'ять сотень
чоловіка, а Пелатія, і Неарія, і
Рефая, і Уззіїл, сини Їш'ї, *були* на
чолі їх.
43 І вони побили оста́нок уря-
то́ваних Амали́ка, й осілися там аж
до цього дня.

Рід Рувимів, Ґадів та половина Манасіїного

5 А сини Руви́ма, Ізраїлевого
перворо́дженого, — бо він пер-
вороджений, та за збезче́щення
ним ложа свого батька перворі́д-
ство було дане синам Йо́сипа, сина
Ізраїлевого, та вони не могли при-
писатися до перворі́дства.
2 Бо Юда став найсильнішим
серед братів своїх, і князем,
сильнішим від нього, а перворі́д-
ство *дісталося* Йо́сипові.
3 Сини Рувима, Ізраїлевого пер-
вородженого: Ханох і Паллу, Хец-
рон і Кармі.
4 Йоїлові сини: Шемая — син
його, його син Ґоґ, син його —
Шім'ї,
5 син його Міха, син його —
Реая, син його — Баал,
6 син його Беера, якого вигнав
Тіллеґат-Пілнеесер, цар асирій-
ський. Він *був* начальником Ру-
ви́мівців.
7 А брати́ його, за його ро́дами,
у приписувані за пото́мством їх,
були: голова Єіїл, і Захарій,
8 і Бела, син Азаза, сина Шеми,
Йоїлового сина, — він сидів в
Ароері й аж по Нево та Баал-
Меон.
9 А на схід він сидів аж до
ви́ходу на пустиню від річки
Ефра́т, бо їхні че́реди в ґілеадсь-
кому кра́ї стали числе́нні.
10 А за Саулових днів вони про-
вадили війну з агарянами, і ті
впали в їхні руки, а вони сиділи в
їхніх наме́тах на всім просто́рі на
схід від Ґілеаду.
11 А Ґадові сини сиділи нав-
проти них у баша́нському кра́ї аж
до Салхи.
12 Йоїл — голова, а Шафам —
другий, і Янай, і Шафат у Башані.
13 А їхні бра́ття за дома́ми своїх
батьків: Михаїл, і Мешуллам, і

Шева, і Йорай, і Якан, і Зія, і
Евер, — се́меро.
14 Оце сини Авіхаїла, сина Ху-
рі, сина Яроаха, сина Ґілеада,
сина Михаїла, сина Єшішая, сина
Єхдо, сина Буза.
15 Ахі, син Авдіїла, сина Ґуніє-
вого, голови́ дому батьків їх.
16 І сиділи вони в Ґілеаді, в
Башані та в залежних від нього
містах, та в усіх пасови́ськах Ша-
рону, на місцях виходу їх.
17 Усі вони булі́ переписані в
днях Йотама, Юдиного царя, та в
днях Єровоама, царя Ізраїлевого.
18 Синів Рувима, і ґадян, і по-
ловини Манасіїного племени, лю-
дей військо́вих, що носять щита й
меча та натягують лука, та ви́-
практикуваних у війні — *було*
сорок і чотири тисячі і сім сотень
і шістдеся́т, що вихо́дили з вій-
ськом.
19 І прова́дили вони війну з
агарянами, і з Ітуром, і з Нафі-
шем, і з Нодавом.
20 І да́на була *їм* поміч на них, і
віддані були в їхню руку ті ага-
ряни та всі, що з ними, бо вони
кликали до Бога в бою́, і Він був
ублаганий, бо вони надіялися на
Нього.
21 І вони зайняли їхні че́реди:
їхніх верблю́дів п'ятдеся́т тисяч,
і дрібно́ї худоби двісті й п'ятдесят
тисяч, і ослів дві тисячі, а лю́д-
ських душ — сто тисяч.
22 Бо трупів попадало багато,
бо від Бога *була* ця війна. І
сиділи вони на своєму місці аж до
неволі.
23 А сини половини Манасіїного
ного племени сиділи в краю́ від
Башану аж до Баал-Хермону й
Сеніру та горі́ Гермо́ну. Вони
розмно́жилися.
24 А оце го́лови домів їхніх
батьків: і Ефер, і Їш'ї, і Еліїл,
і Азріїл, і Їрмея, і Годавія, і
Яхдіїл, — мужі відважні, мужі
славні, го́лови домів їхніх батьків.
25 Та спроневірилися вони Бо-
гові своїх батьків, і блуди́ли за
богами народів Кра́ю, яких Бог
вигубив перед ними.
26 І Бог Ізраїлів збудив духа
Пула, царя асирійського, і духа
Тілленат-Піл'несера, царя асирій-
ського, і він ви́селив їх, Руви-
мівців і Ґадівців та половину Ма-
насіїного племени, і запровадив
їх у Халах, і Хавор, і Хару, та до
річки Ґозан, *і вони там* аж до
цього дня.

Рід Левіїв

27 Левієві сини: Ґершон, Ке-
гат і Мерарі.
28 А сини Кегатові: Амрам, Їц-
хар, Хеврон, і Уззіїл.
29 А сині́ Амрамові: Аaро́н, і
Мойсе́й, і Міріям. А сини Ааро-
нові: Надав і Авігу, Елеазар і
Ітамар.
30 Елеазар породив Пінхаса,
Пінхас породив Авішую,
31 а Авішуя породив Буккі, а
Буккі породив Уззі.
32 А Уззі породив Зерахію, а
Зерахія породив Мерайота.
33 Мерайот породив Амарію, а
Амарія породив Ахітува.
34 А Ахітув породив Садока, а
Садок породив Ахімааца.
35 А Ахімаац породив Азарію,
а Азарія породив Йоханана.
36 А Йоханан породив Азарію,
— це той, що був священиком у
Господньому домі, якого вибуду-
вав Соломо́н в Єрусалимі.
37 І Азарія породив Амарію, а
Амарія породив Ахітува.
38 А Ахітув породив Садока, а
Садок породив Шаллума.
39 А Шаллум породив Хілкійю,
а Хілкійя породив Азарію.
40 А Азарія породив Сераю, а
Серая породив Єгоцадака.

41 А Єгоцадак пішов *до неволі*,
коли Господь вивів Юду та Єру-
салим через Навуходоно́сора.

6 Сини Левієві: Ґершом, Кегат
та Мерарі.
2 А оце йме́ння Ґершомових
синів: Лівні та Шім'ї.
3 А сини Кегатові: Амрам, і
Їцхар, і Хеврон, і Уззіїл.
4 Сини Мерарієві: Махлі та Му-
ші. А оце Левієві ро́ди за їхніми
батьками:
5 у Ґершома: Лівні його син,
син його Яхат, його син — Зімма,
6 його син — Йоах, його син —
Іддо, його син — Зерах, його син
— Єатрай.
7 Сини Кегатові: Аммінадав —
син його, його син — Корах, син
його — Ассір,
8 син його — Елкана, син його
— Ев'ясаф, син його — Ассір,
9 син його — Тахат, син його —
Уріїл, син його Уззійя та Саул —
син його.
10 А сини Елкани: Амасай та
Ахімот.
11 Елкана — його син, Цофай
— син його, і Нахат — син його,
12 Еліяв — син його, Єрохам —
син його, Елкана — син його.
13 А Самуїлові сини: перворо́-
джений *Йоїл*, а другій Авійя.
14 Сини Мерарієві: Махлі, його
син — Лівні, його син — Шім'ї,
його син Узза,
15 син його — Шім'а, син його
— Хаґґійя, син його — Асая.

Співаки

16 А оце ті, яких Давид поста-
вив для співа́ння в Господньому
домі, від часу ми́ру ковчега.
17 І вони служили перед ски-
нією, скинією заповіту, піснею,
аж поки Соломон не збудував Гос-
поднього дому в Єрусалимі. І
вони ставали, за уставом своїм,
на свою службу.
18 А оце ті, що стояли, та їхні
сини: співа́к Геман, син Йоїла,
сина Самуїла,
19 сина Елкани, сина Єрохама,
сина Еліїла, сина Тоаха,
20 сина Цуфа, сина Елкани, си-
на Махата, сина Амасая,
21 сина Алкани, сина Йоїла,
сина Азарії, сина Цефанії,
22 сина Тахата, сина Ассіра,
сина Ев'ясафа, сина Кораха,
23 сина Їцхара, сина Кегата,
сина Леві, сина Ізраїля.
24 А брат його Асаф, що стояв
на правиці його: Асаф *був* сином
Берехії, сина Шім'ї,
25 сина Михаїла, сина Баасеї,
сина Малкійї,
26 сина Етні, сина Зераха, сина
Адаї,
27 сина Етана, сина Зімми, сина
Шім'ї,
28 сина Йахата, сина Ґершома,
сина Леві.
29 А сини Мерарі, брати їхні на
лівиці: Етам, син Кіші, сина Авді,
сина Маллуха,
30 сина Хашав'ї, сина Амації,
сина Хілкійї,
31 сина Амці, сина Бані, сина
Шамері
32 сина Махті, сина Муші, сина
Мерарі, сина Леві.
33 А брати їх Левити дані на
всяку роботу скинії Божого дому.

Рід Ааронів

34 А Ааро́н та сини його палили
на жертівнику цілопа́лення та на
кадильному жертівнику, *і були* на
всяку роботу Святого Святих, та
на очи́щення Ізраїля, згідно зо
всім тим, що наказав був Мойсей,
раб Божий.
35 А оце Ааро́нові сини: Елеа-
зар — син його, його син — Пін-
хас, його син — Авішуя,

36 його син — Буккі, його син
— Уззі, його син — Зерахія,
37 його син — Мерайот, його
син — Амарія, його син — Ахітув,
38 його син — Садо́к, його син
— Ахімаац.
39 А оце місце їхнього сидіння
за їхніми оса́дами, в їхніх границях, синам Аароно́вим, з роду
Кегатівців, бо для них був *такий*
жеребо́к.
40 І дали́ їм Хевро́н в Юдиному
кра́ї, та пасови́ська його навколо
нього.
41 А міське поле та осади його
дали Калеву, синові Ефунне.
42 А Аароновим синам дали
міста схо́вища: Хевро́н, і Лівну та
її пасови́ська, і Яттір, і Ештемоа
та пасови́ська його,
43 і Хілен та пасови́ська його́,
Девір та пасови́ська його́,
44 і Ашон та пасови́ська його, і
Бет-Шемеш та пасови́ська його.
45 А з племени Веніяминового:
Ґеву та пасови́ська її, і Алемет
та пасови́ська його, і Анатот та
пасови́ська його, — усіх їхніх
міст в їхніх родах — тринадцять
міст.
46 А Кегатовим синам, позоста́лим із роду племени, *дано* з половини племени, племени Манасіїного,
жеребко́м десять міст.
47 А Ґершомовим синам, за їхніми ро́дами, з племени Іссаха́рового, і з племени Аси́рового, і з
племени Нефтали́мового, і з племени Манасі́їного в Баша́ні *дано*
тринадцять міст.
48 Синам Мерарієвим за ро́дами
їх із племени Руви́мового, і з
племени Ґадового, і з племени
Завуло́нового *дано* за жеребко́м
дванадцять міст.
49 І дали Ізраїлеві сини Левитам ті міста та їхні пасови́ська.
50 Вони дали жеребко́м із племени Юдиних синів, і з племени
Симеонових синів, і з племени Веніяминових синів ті міста, що їх
вони назвали імена́ми.
51 А *щодо тих, що* з родів Кегатових синів, то міста границь їх
були́ від Єфремового племени.
52 І дали їм міста схо́вища:
Сихе́м та пасови́ська його, в Єфремових горах, і Ґезер та пасови́ська
його,
53 і Йокмеам та пасови́ська його, і Бет-Хорон та пасови́ська
його,
54 і Айялон та пасови́ська його,
і Ґат-Ріммон та пасови́ська його.
55 А з половини Манасіїного
племени: Анер та пасови́ська його,
і Біл'ам та пасови́ська його, за
ро́дами позосталих Кегатових синів.
56 Ґершомовим синам із роду
половини Манасіїного племени:
Ґолан у Башані та пасови́ська
його, і Аштарот та пасови́ська його́.
57 А з Іссаха́рового племени:
Кедеш та пасови́ська його́, і Д座ват та пасови́ська його́,
58 і Рамот та пасови́ська його́,
і Анем та пасови́ська його́.
59 А з Аси́рового племени: Машал та пасови́ська його, і Авдон
та пасови́ська його,
60 і Хукок та пасови́ська його,
і Рехов та пасови́ська його́.
61 А з племени Нефтали́мового:
Кедеш у Ґалілі та пасови́ська його, і Хаммон та пасови́ська його,
і Кір'ятаїм та пасови́ська його.
62 А позоста́лим Мерарієвим
синам із Завулонового племени:
Ріммон та пасови́ська його, Фавор
та пасови́ська його.
63 А з другого боку Йорда́ну
при Єрихо́ні, на схід від Йорда́ну,
з Рувимового племени: Бецер на
пустині та пасови́ська його, і Ягца
та пасови́ська її,

64 і Кедемот та пасови́ська його, і Мефаат та пасови́ська його.
65 А з Ґадового племени: Рамот у Ґілеаді та пасови́ська його, і Маханаїм та пасови́ська його,
66 і Хешбон та пасови́ська його, і Яазір та пасови́ська його.

Рід Іссахарів, Веніяминів, Нефталимів, Манасіїн, Асирів та Єфремів

7 А Іссаха́рові сини: Тола, і Пуа, Яшув і Шімрон, — четверо.
2 А Толині сини: Уззі, і Рефая, і Єріїл, і Яхмай, і Ївсам, і Самуїл, — го́лови їхніх ба́тьківських домі́в Толи, хоробрі вояки́ своїх ро́дів. Число їх за Давидових днів — двадцять і дві тисячі і шість сотень.
3 А сини Уззі: Їзрахія. А сини Їзрахії: Михаїл, і Овадія, і Йоїл, Їшшійя, — п'ятеро, вони всі го́лови.
4 А в них, за їхніми наща́дками, за домом їхніх батьків, *були* бойові військо́ві вата́ги, тридцять і шість тисяч, бо вони мали багато жіно́к та синів.
5 А їхніх братів по всіх Іссаха́рових ро́дах, хоробрих вояків, *було* вісімдеся́т і сім тисяч, усі вони переписані.
6 Веніями́н: Бела, і Бекер, і Єдіяїл, — троє.
7 А сини Белині: Ецбон, і Уззі, і Уззіїл, і Єрімот, і Ірі, — п'ятеро голів ба́тьківських домів, хоробрі вояки́. А в родово́дах їх — двадцять і дві тисячі тридцять і чотири.
8 А сини Бехерові: Земіра, і Йоаш, і Еліезер, і Елйоенай, і Омрі, і Єремот, і Авійя, і Анатот, і Алемет, — усе це Бехерові сини.
9 А в родово́дах їх, за їхніми наща́дками, го́ловами дому їхніх батьків, хоробрих вояків, — двадцять тисяч і двісті.
10 А сини Єдіяїлові: Білган. А сини Білганові: Єуш, і Веніямин, і Егуд, і Кенаана, і Зетан, і Таршіш, і Ахішахар.
11 Усіх цих Едіяїлових синів, за головами *дому* батьків, хоробрих вояків, *було* сімнадцять тисяч і двісті, що виходили з військо́вим відділом на війну.
12 І Шуппім, і Хуппім, сини Іра, Хушім — син Ахера.
13 Сини Нефталимові: Яхціїл, і Ґуні, і Єцер, і Шаллум, — сини Білги.
14 Сини Манасіїні: Асріїл, якого породила його наложниця арамітка; вона породила *й* Махіра, Ґілеадового батька.
15 А Махір узяв жінку для Хуппіма та Шуппіма, а ім'я́ його сестрі Мааха, а ім'я́ другому — Целофхад. А в Целофхада були *тільки* до́чки.
16 І породила Мааха, Махірова жінка, сина, і назвала ім'я́ йому Переш, а ім'я́ братові його — Шареш. А його сини — Улам і Рекем.
17 А Уламові сини: Бедан. Оце сини Ґілеада, сина Махіра, сина Манасіїного.
18 А сестра його Молехет породила Ішгода, і Авіезера, і Махлу.
19 А сини Шеміди були: Ахіян, і Шехем, і Лікхі, і Аніям.
20 А сини Єфремові: Шутелах, і Веред, син його, і син його Тахат, і син його Ел'ада, і син його Тахат,
21 і син його Завад, і син його Шутелах, і Езер, і Ел'ад. І повбивали їх люди Ґату, наро́джені в Краю́, бо вони зійшли були забрати їхні че́реди.
22 І був у жало́бі їх ба́тько Єфрем числе́нні дні, а брати його прихо́дили розважа́ти його.

23 І ввійшов він до жінки своєї,
і зачала́ вона, і породила сина,
а він назвав ім'я́ йому: Берія,[1] бо
зло було́ в домі його.
24 А дочка́ його — Шеера. І
вона збудувала Бет-Хорон до́лішній і горішній та Уззен-Шееру.
25 І син його Рефах, і Решеф, і
син його Телах, і син його Тахан,
26 син його Ладан, син його
Аммігуд, син його Елішама,
27 син його Нон, син його Ісус.
28 А їхня посілість та місця
їхнього осе́лення — Бет-Ел та
нале́жні йому міста, а на схід —
Нааран, а на захід — Ґезер та
нале́жні йому міста, і Сихем та
належні йому міста, аж до Айї та
належних йому міст.
29 А на руки Манасіїних синів:
Бет-Шеан та нале́жні йому́ міста,
Танах та належні йому міста, Меґіддо та належні йому міста, Дор
та належні йому міста, — у них
сиділи сини Йо́сипа, Ізраїлевого
сина.
30 Сини Асирові: Ї́мна, і Ї́шва,
і Ї́шві, і Берія, та сестра їх Серах.
31 А сини Беріїні: Хевер і Малкіїл, — він батько Бірзаіта.
32 А Хевер породив Яфлета, і
Шомера, і Хотама, і сестру́ їх
Шую.
33 А сини Яфлетові: Пасах, і
Бімхал, і Ашват, — оце сини
Яфлетові.
34 А сини Шемерові: Ахі і Роґаґґа, Яхебба та Арам.
35 А сини Гелема, його брата:
Цофах, і Ї́мна, і Шелеш, і Амал.
36 Сини Цофахові: Суах, і Харнефер, і Шуал, і Бері, і Ї́мра,
37 Бецер, і Год, і Шамма, і
Шілша, і Ї́тран, і Беера.
38 А сини Єтерові: Єфунне, і
Піспа, і Ара.
39 А сини Улли: Арах, і Ханніїл, і Ріція.

[1] Берія — „у злому".

40 Усе це Асирові сини, го́лови
ба́тьківських домів, ви́брані ли́царі вояки́, го́лови начальників. А
в родовідних книгах військо́вих записано, число їхніх людей *було* —
двадцять і шість тисяч.

Рід Веніяминів

8 А Веніямин породив первоpо́дженого свого Белу, дру́гого —
Ашбелу, і третього — Ахраха,
2 четвертого — Наху, і п'ятого
— Рафу.
3 А в Бели були сини: Аддар, і
Ґера, і Авігуд,
4 і Авішуя, і Нааман, і Ахоах,
5 і Ґера, і Шефуфан, і Хурам.
6 А оце сини́ Ехудові, — вони
були го́лови *дому* батьків, ме́шканців Ґеви, та переселено їх до
Манахату:
7 і Нааман, і Ахійя, і Ґера, —
він їх пересели́в, і породив Уззу
та Ахіхуда.
8 А Шахараїм породив *дітей* на
моавському полі по то́му, як він
відіслав своїх жінок Хушім та
Баару.
9 І породив він від Ходеш, своєї
жінки: Йовава, і Цівію, і Мешу, і
Малкам,
10 і Єуц, і Сохію, і Мірму, —
це сини його, го́лови ба́тьківських
домів.
11 А від Хушім він породив
Авітува та Елпаала.
12 А сини Елпаалові: Евер, і
Міш'ам, і Шемер, — він збудував
Оно й Лод та належні йому міста.
13 А Берія та Шема — вони
го́лови *дому* батьків, ме́шканців
Айялону; вони вигнали мешканців Ґату.
14 А Ахйо, Шашак і Єремот,
15 і Зевадія, і Арад, і Адер,
16 і Михаїл, і Ї́шпа, і Йоха —
сини Берії.
17 А Зевадія, і Мешуллам, і
Хізкі, і Хевер,

18 і Їшмерай, і Їзлія, і Йовав, — сини Елпаалові.
19 А Яким, і Зіхрі, і Завді,
20 і Еліенай, і Ціллетай, і Еліїл,
21 і Адая, і Берая, і Шімрат, — сини Шімеієві.
22 А Їшпан, і Евер, і Еліїл,
23 і Авдон, і Зіхрі, і Ханан,
24 і Хананія, і Елам, і Антотійя,
25 і Їфдея, і Пенуїл, — сини Шашакові.
26 А Шамшерай, і Шехарія, і Аталія,
27 і Ярешія, і Елійя, і Зіхрі, — сини́ Єрохамові.
28 Оце го́лови *дому* батьків за їхніми нащадками, голови, що вони сиділи в Єрусалимі.
29 А в Ґів'оні сиділи: ба́тько Ґів'ону, а ім'я́ його жінці — Мааха,
30 і перворо́джений син його Авдон, і Цур, і Кіш, і Баал, і Надав,
31 і Ґедор, і Ахйо, і Зехер.
32 А Міклот породив Шім'у. І вони теж сиділи в Єрусалимі, при братах своїх, зо своїми братами.
33 А Нер породив Кіша. А Кіш породив Саула, а Сау́л породив Йоната́на, і Малкі-Шуя, і Авінадава, і Ешбаала.
34 А син Йонатанів — Мерів-Баал, а Мерів-Баал породив Міху.
35 А сини Міхи: Пітон, і Мелех, і Тареа, і Ахаз.
36 А Ахаз породив Єгоадду, а Єгоадда породив Алемета, і Азмавета, і Зімрі; а Зімрі породив Моцу.
37 А Моца породив Бін'ю, його син — Рафа, його син — Ел'аса, його син — Ацел.
38 А в Ацела *було* ше́стеро синів, а оце їхні імена́: Азрікам, Бохеру, і Ізмаїл, і Шеар'я, і Овадія, і Ханан, — усі вони сини Ацелові.
39 А сини Ешека, брата його: перворо́джений його Улам, другий — Єуш, третій — Еліфелет.
40 А Уламові сини були мужі хоробрі вояки́, що натягували лука й що мали багато синів та онуків, — сотню й п'ятдеся́т. Усі вони з Веніяминових синів.

Позосталі в Єрусалимі.
Обо́в'язки при Божому домі

9 А ввесь Ізраїль був перепи́саний, й ось вони були запи́сані в книзі Ізраїлевих царів. А Юда був пересе́лений до Вавилону за своє спроневі́рення.
2 А перші ме́шканці, що *сиділи* в своїй посілості, по своїх містах, *були*: Ізраїль, священики, Левити та слуги храму.
3 А в Єрусалимі сиділи з Юдиних синів, і з Веніяминових синів, і з сині́в Єфремових та Манасіїних:
4 Утай, син Аммігуда, сина Омрі, сина Імрі, сина Бані, з синів Переца, Юдиного сина.
5 А з шілонян: перворо́джений Асая та сини́ його.
6 А з синів Зерахових: Єуїл та брати їх, — шість сотень і дев'ятдеся́т.
7 А з синів Веніяминових: Саллу, син Мешуллама, сина Годавії, сина Сенуї,
8 і Ївнея, син Єрохамів; і Ела, син Уззі, сина Міхрі, і Мешуллам, син Шефатії, сина Реуїла, сина Ївнійї,
9 і брати їхні за їхніми нащадками, — дев'ять сотень і п'ятдеся́т і шість. Усі ці мужі — го́лови батьків, дому батьків своїх.
10 А із священиків: Єдая, і Єгоярів, і Яхін.
11 А Азарія, син Хілкійї, сина Мешуллама, сина Садока, сина

Мерайота, сина Ахітава, — упра-
витель Божого дому;
12 і Адая, син Єрохама, сина
Пашхура, сина Малкійї; і Масай,
син Адіїла, сина Яхзери, сина
Мешуллама, сина Мешіллеміта,
сина Іммера;
13 і брати їх, голови дому своїх
батьків — тисяча й сім сотень і
шістдесят, дуже добрі мужі на
працю в ділі Божого дому.
14 А з Левитів: Шемая, син
Хассува, сина Азрікама, сина Ха-
шав'ї, з синів Мерарі;
15 і Бакбаккар, Хереш, і Ба-
лал, і Маттанія, син Міхи, сина
Зіхрі, сина Асафа;
16 і Авадія, син Шемаї, сина
Ґалала, сина Єдутуна; і Берехія,
син Аси, сина Елкани, що сидів в
осадах нетоф'ян.
17 А придверні: Шаллум, і Ак-
кув, і Талмон, і Ахіман, і брати
їхні; Шаллум *був* голова.
18 І аж дотепер вони в царській
брамі на схід, вони придверні та-
борів Левієвих синів.
19 А Шаллум, син Коре, сина
Ев'ясафа, сина Кораха, і брати
його з дому його батька, корахів-
ці, на праці служби, стерегли по-
роги скинії, а їхні батьки *були*
над Господнім табором, стерегли
вхід.
20 І Пінхас, син Елеазарів, був
над ними колись зверхником, *і*
Господь був із ним.
21 Захарій, син Мешелемії, був
придверний при вході скинії за-
повіту.
22 Усіх їх, вибраних на при-
дверних при порогах, *було* двісті
й дванадцять. Вони переписані
по своїх осадах. Їх поставив Да-
вид та прозорливець Самуїл за їх
вірність.
23 І вони та їхні сини *були* при
брамах Господнього дому, дому
скинії, за вартами.
24 На чотири боки[1] були при-
дверні: на схід, на захід, на північ,
на південь.
25 А брати їхні *були* по селах,
мусіли приходити на сім день, від
часу до часу[2], *щоб бути* з ними
на службі,
26 бо в службі були чотири пер-
ші придверні, вони Левити; вони
ж доглядали помешкань та скар-
бів Божого дому.
27 І вони всю ніч перебували
навколо Божого дому, бо на них
був обов'язок варти, і вони щоранку
відмикали двері.
28 І з них *були* дехто коло служ-
бового посуду, бо за числом його
приносили, і за числом його ви-
носили.
29 І з них дехто *були* призначе-
ні до посуду та до всяких святих
речей: і над пшеничною мукою, і
над вином, і над оливою, і над
ладаном, і над пахощами.
30 А з священичих синів *були*
ті, що мішали запашне на кадило.
31 А Маттітія з Левитів, — він
перворо́джений корахівця Шал-
лума, — *був* у службі над справою
сковорід.
32 А з синів кегатівців, з їхніх
братів, *були* над хлібом показни́м,[3]
щоб приготовляти щосуботи.
33 А оце співаки, голови бать-
ківських *домів* Левитів, по кімна-
тах, були вільні *від іншої праці*, бо
вдень та вночі були вони при своїй
роботі.
34 Оце голови батьківських *до-
мів* Левитів за їхніми нащадками,
голови, що сиділи в Єрусалимі.
35 А в Ґів'оні сиділи: батько
Ґів'ону Єіїл, а ім'я його жінці —
Мааха,
36 і перворо́джений син його

[1] В оригіналі: вітри.
[2] Meet el-et деякі вчені приймають за окреслення повної доби, — на добу, на 24 години.
[3] Lechem hammaarachet — хліб укладання, хліб обличчя, показний. Див. 2М. 25, 30.

Авдон, і Цур, і Кіш, і Баал, і
Нер, і Надав,
37 і Ґедор, і Ахйо, і Захарій, і
Міклот.
38 А Міклот породив Шім'ама.
І вони теж сиділи в Єрусалимі при
братáх своїх, зо своїми братáми.
39 А Нер породив Кіша, а Кіш
породив Саула, а Саул породив
Йонатана, і Малкі-Шую, і Авіна-
дава, і Ешбаала.
40 А син Йонатанів — Мерів-
Баал, а Мерів-Баал породив Міху.
41 А сини Міхи: Пітон, і Мелех,
і Тахрея.
42 А Ахаз породив Яру, а Яра
породив Алмета, і Азмавета, ї Зім-
рі. А Зімрі породив Моцу.
43 А Моца породив Бін'ю, його
син — Рефая, його син — Ел'аса,
його син — Ацел.
44 А в Ацела *було* шéстеро си-
нів, а оце їхні імена: Азрікам,
Бохеру, і Ізмаїл, і Шеар'я, і Ова-
дія, і Ханан, — оце сини Ацелові.

Саулова смерть

10 А филисти́мляни воювали з
Ізраїлем. І побігли Ізраї-
леві мужі перед филисти́млянами,
і пáдали трýпами на горі Ґілбоа.
2 І гналися филисти́мляни за
Саýлом та за його синáми. І по-
вбивали филисти́мляни Йонатáна,
і Авінадава, і Малкі-Шуя, Саýло-
вих синів.
3 І став бій тяжкий для Саула,
і лýчники ки́нулися на нього, —
і він злякався тих лýчників.
4 І сказав Саул до свого зброє-
нóші: „Ви́тягни меча свого, і про-
бий мене ним, щоб не прийшли ці
необрізані, і не знущалися надо
мною!" Та не хотів зброєнóша,
бо дуже боявся. Тоді взяв Саýл
мечá — та й упав на нього.
5 І побачив зброєнóша, що по-
мер Саýл, і впав і він на меча, та й
помер...
6 І помер Саул і троє синів його,
та ввесь його дім помéрли рáзом.
7 І побачили всі ізраїльтяни,
що *мешкали* в долині, що *всі* вті-
кають, та що помер Саул та сини
його, то поки́дали свої містá й
повтікали, а филисти́мляни по-
прихóдили, й осілися в них...
8 І сталося другого дня, і при-
йшли филисти́мляни, щоб пообди-
рáти трýпи, — та й знайшли Саула
та синів його, що лежали на горі
Ґілбоа.
9 І вони пообдирáли його, і
понéсли гóлову його та збрóю йо-
го, і послали в филистимські краї
навкóло, щоб сповістити *в домах*
своїх божків та нарóдові.
10 І вони поклали зброю його в
домі свого бога, а гóлову його при-
били в домі Даґона.
11 І почув увесь ґілеадський
Явеш про все, щó филисти́мляни
зробили Саулові,
12 і встали всі хоробрі, і по-
нéсли Саулове тіло та тілá синів
його, і принéсли до Явешу, та й
поховáли їхні кóсті під дубом в
Явеші, і пóстили сім день.
13 І помер Саул за своє безза-
кóння, що він ним спроневíрився
проти Господа через Господнє сло-
во, якого не тримався, а також
через те, що питався віщого духа,
щоб ви́відати,
14 а не вивíдував *від* Господа. І
Він убив його, а царство його
передав Дави́дові, Єссéєвому си-
нові.

Давид осідає в Єрусалимі на Сіоні

11 І зібрався ввесь Ізрáїль до
Давида в Хеврóн, говорячи:
„Оце ми кість твоя та тіло твоє!
2 І давніш, коли Саул був ца-
рем, ти водив та привóдив Ізраїля
на війну. І сказав Господь, Бог
твій, тобі: Ти бýдеш пасти́ нарóда

Мого, Ізраїля, і ти будеш князем
над нарóдом Моїм, Ізраїлем“.
3 І прийшли всі Ізраїлеві стар-
ші в Хеврóн, а Давид склав із
ними умову в Хевроні перед Гос-
поднім лицем. І помáзали вони
Давида царем над Ізраїлем, за
Господнім словом через Самуїла.
4 І пішов Давид та ввесь Ізрáїль
до Єрусалиму, — він Євус, і там
були євусéяни, мéшканці того крáю.
5 І сказали мéшканці Євусу до
Давида: „Ти не ввійдеш сюди!“
Та здобýв Дави́д тверди́ню Сіóн,
— він Місто Давида.
6 І сказав Давид: „Кожен, хто
найперше поб'є євусéянина, той
стане за гóлову та за звéрхника“.
І ввійшов найперше Йоáв, син
Церуїн, і став за гóлову.
7 І осівся Дави́д у тверди́ні,
томý назвав *ім'я* їй: Дави́дове Мі-
сто.
8 І він збудувáв місто навкóло,
від Міллó й аж навкóло, а Йоав
віднови́в решту міста.
9 І Давид ставав усе більшим, а
Госпóдь Саваóт *був* із ним.

Список Давидових лицарів

10 А оце гóлови Давидових ли́-
царів, що хоробро труди́лися з
ним у його царстві, з усім Із-
раїлем, щоб настанови́ти його ца-
рем, за Господнім словом, над
Ізраїлем.
11 А оце число Давидових ли́-
царів: Яшов'ам, син Гахмоні, го-
лова тридцяти, — він махнув
своїм списóм — і побив за один раз
три сотні!
12 А за ним Елеазар, син Додо,
ахох'янин, — він *один* із трьох
ли́царів.
13 Він був із Давидом у Пас-
Дамімі, а филисти́мляни зібрали-
ся там на бій. І була *там* ділян-
ка поля, повна ячмéню, а нарóд
утікав перед филисти́млянами.
14 Та вони стали посеред ділян-
ки, і врятували її та й побили
филисти́млян. І Господь подав
велику перемогу!
15 І зійшли троє з тих тридцяти
на пéреді на скелю до Давида, до
печери Адуллам. А филистим-
ський тáбір таборувáв у долині
Рефаїм.
16 Давид же *був* тоді в тверди́ні,
а филистимська залóга *була* тоді в
Віфлеємі.
17 І спрáгнув Давид та й ска-
зав: „Хто напóїть мене водою з
віфлеємської крини́ці, що в бра-
мі?“
18 І продéрлися ці троє до фи-
листимського табóру, і зачерпнý-
ли води з віфлеємської криниці,
що в брамі. І вони ви́несли й
принéсли до Давида, та Давид не
схотів її пити, — і вилив її для
Господа,
19 та й сказав: „Борони мене,
Боже мій, чинити таке! Чи я
буду пити кров цих мужів, що
ходили, наражаючи життя своє?
Бо життям своїм вони принéсли
її!“ І не хотів він пити її. Оце
зробили троє цих ли́царів.
20 А Авшай, Йоавів брат, —
він голова тих трьох. І він мах-
нув своїм списóм — і побив три
сотні! І він мав *найславніше* ім'я́
серед трьох.
21 З тих трьох серед двох він
був найшановніший, і став їм за
провідникá. А до тих трьох не
досяг.
22 Беная, син Єгоядин, син хо-
роброго мужа, великий у ділáх, з
Кавцеїлу, — він побив двох *синів*
Аріїла моавського. І він зійшов і
забив лева в серéдині ями сніжного
дня.
23 І він побив одного єги́птяни-
на, мужа поставнóго, на п'ять лік-
тів, а в руці єги́птянина був спис,
як ткáцький вал. І зійшов він до

нього з києм, і вирвав спису́ з руки того єги́птянина, — та й його забив його списо́м.
24 Оце зробив Бенаял, син Єгоядин, і його ім'я́ *було* серед тих трьох хоробрих.
25 З тих тридцяти він *був* найповажніший, а до тих трьох не дося́г. І Давид призна́чив його до своєї прибічної сторо́жі.
26 А хоробрі му́жі *були ці*: Асаїл, Йоавів брат, Елханан, син Додо, із Віфлеєму,
27 гарор'янин Шаммот, пелонянин Хелес,
28 Іра, син Іккешів, текоянин, антотянин Авіезер,
29 хушатянин Сіббехай, ахох'янин Ілай,
30 нетофатянин Магарай, Хелед, син Баанин, нетофатянин,
31 Ітай, син Ріваїв, з Ґів'ї Веніяминової, пір'атонянин Беная,
32 Хурай з Нахале-Ґаашу, арв'янин Авіїл,
33 бахарум'янин Азмавет, шаалвонянин Ел'яхба,
34 сини ґізонянина Гашема, Йонатан, син Шаґе, гарар'янин,
35 Ахійям, син Сахарів, гарар'янин, Еліфал, син Урів,
36 мехар'янин Хефер, пелонянин Ахійя,
37 кармелянин Хіцро, Наарай, син Езлаїв,
38 Йоїл, брат Натанів, Мівхар, син Ґаґрі,
39 аммонітянин Целек, беротянин Нахрай, зброєно́ша Йоава, Церуїного сина,
40 їтрянин Іра, їтрянин Ґарев,
41 хіттеянин Урійя, Завад, син Ахлая,
42 Адіна, син Шізин, Руви́мівець, голова Рувимівців і над тридцятьма́,
43 Ханан, син Маахин, і мітнянин Йосафат,
44 аштерянин Уззійя, Шама, і Еуїл, сини ароерянина Хотама,
45 Єдіаїл, син Шімрі, і Йоха, його брат, тіцянин,
46 махав'янин Еліїл, і Єрівай, і Йошав'я, сини Ел'наамові, і моавітянин Їтма,
47 Етіїл, і Овед, і Ясіїл із Цови.

Хто прийшов до Давида в Ціклаґ

12 А це ті, що поприхо́дили до Давида в Ціклаґ, коли він ще ховався перед Саулом, сином Кішевим, і вони *були* серед ли́царів, що допомагали в війні,
2 що були озбро́єні лу́ком, що кидали правицею та лівицею каміння та стріли з лука, з Саулових братів, від Веніямина:
3 голова Ахіезер та Йоаш, сини ґів'янина Шемаї, і Єзіїл та Пелет, Азмаветові сини, і Бераха, і аннетотянин Єгу,
4 і ґів'онянин Їшмая, ли́цар серед тридцятьох та *старши́й* над тридцятьма́, і Їрмея, і Яхазіїл, і Йоханан, і ґедерянин Йозавад,
5 Ел'узай, і Єрімот, і Беал'я, і Шемарія, і гаріф'янин Шефатія,
6 Елкана, і Їшшійя, і Азареїл, і Йоезер, і Яхов'ам, хорх'яни,
7 і Йоїла та Зевадія, сини Єрохамові, з Ґедору.
8 А з ґадян відділилися до Давида до твердині в пустиню лицарі вояки́, мужі відважні, на війні, озбро́єні великим щито́м та списо́м. А їхні обличчя — то обличчя ле́в'ячі, а щодо швидкости — вони *були*, як са́рни на гора́х.
9 Голова — Езер, другий — Овадія, третій — Еліав,
10 четвертий — Мішманна, п'ятий — Їрмея,
11 шо́стий — Аттай, сьо́мий — Еліїл,
12 во́сьмий — Йоханан, дев'ятий — Елзавад,

13 десятий — Єремія, одина́-
дцятий — Махбанай.
14 Оці *були* з Ґадових синів, го-
лови військо́вих відділів, малий —
один на сотню, а великий — на
тисячу.
15 Це ті, що перейшли Йорда́н
першого місяця, коли він був пере-
по́внений понад усі береги свої, і
порозганя́ли всіх *ме́шканців* до-
лин на схід та на за́хід.
16 І прийшли з синів Веніями-
нових та Юдиних аж до твердині
до Давида.
17 А Давид вийшов перед них, і,
відповіда́ючи, сказав їм: ,,Якщо
ви прийшли до мене з миром, щоб
допомагати мені, буде моє серце
з вами за одне, а якщо зрадите мене
супроти ворогів моїх, коли нема
обмани в руках моїх, *то* побачить
це Бог наших батьків, і покарає!"
18 І зійшов Дух на Амасая,
голову тридцяти, *і він проказав*:
,,Мир, Давиде, тобі, і з то-
бою, о сину Єссе́їв!
Мир тобі, і мир то́му, хто
тобі помагає,
бо тобі помагає твій Бог!"
І прийняв їх Давид, і поставив на
чолі війська.
19 І з Манасії перебігли до Да-
вида, коли він ішов із филисти́м-
лянами проти Саула на війну, —
а він не поміг їм, бо филистимські
князі, порадившись, відіслали йо-
го, говорячи: ,,За *ціну* наших го-
лів він хоче перейти до свого пана
Саула!"
20 Коли він ішов до Ціклаґу,
збігли до нього з Манасії: Аднах,
і Йозавад, і Єдіаїл, і Михаїл, і
Йозавад, і Елігу, і Ціллетай, —
го́лови Манасіїних тисячок.
21 І вони допомагали Давидові
проти юрби́, бо вони всі — хоробрі
вояки́, і поставали провідника́ми
військо́вих відділів.
22 Бо день-у-день прихо́дили
вони до Давида помагати йому, аж
став та́бір великий, як та́бір
Божий.

Хто прийшов до Давида в Хеврон

23 А оце число головни́х озбро́-
єних військо́вих відділів, — вони
прийшли до Давида в Хевро́н,
щоб передати Саулове царство
йому, за Господнім словом:
24 Юдиних синів, що носили
великого щита́ та списа́, — шість
тисяч і вісім сотень озбро́єного
війська.
25 З Симеонових синів хороб-
рих вояків військо́вого відділу —
сім тисяч і сто.
26 З Левієвих синів — чотири
тисячі й шість сотень.
27 І Єгояда, проводи́р *синів*
Ааронових, а з ним три тисячі й
сім сотень.
28 І юна́к Садо́к, хоробрий воя́к,
та дім його батька, — зверхників
двадцять і два.
29 А з Веніяминових синів, Сау-
лових братів, — три тисячі, а
більша частина їх аж дотепе́р
трималися Саулового дому.
30 А з Єфремових синів — два-
дцять тисяч і вісім сотень хоробрих
вояків, мужів славних дому їхніх
батьків.
31 А з половини Манасіїного
племени — вісімнадцять тисяч,
що були́ докладно зазна́чені за
іменем, щоб прийти настанови́ти
Давида царем.
32 А з Іссаха́рових синів, що
мали розумі́ння ча́су, щоб знати,
що́ буде робити Ізра́їль, їх голів
було двісті, а всі їхні брати́ *робили*
за їхнім нака́зом.
33 Із Завулона тих, що виходять
на війну, що ставляться в бойово́-
му порядку зо всякими військо́-
вими речами, — п'ятдесят тисяч,
щоб допомагати з цілим серцем.

34 А з Нефталиму — тисяча
зверхників, а при них зо щитом та
списом — тридцять і сім тисяч.
35 А з Данян тих, що ставляться в бойовому порядку — двадцять і вісім тисяч і шість сотень.
36 А з Асира тих, що виходять
на війну, щоб ставитися в бойовім
порядку, — сорок тисяч.
37 А з того боку Йордану з Рувимівців, і Ґадівців, і з половини
Манасії, зо всякими військовими
знаряддями для бою — сто й двадцять тисяч.
38 Усі ці люди — військові, що
ставилися в бойовому порядку,
цілим серцем поприходили до Хеврону, щоб настановити Давида царем над усім Ізраїлем. Та й решта Ізраїля *були* односерді, щоб
настановити Давида царем.
39 І були вони там із Давидом
три дні, їли та пили, бо їхні брати
наготовили їм.
40 А також ті, що були близькі
до них, аж до Іссахара, і Завулона, і Нефталима, спроваджували
хліб ослами, і верблюдами, і мулами, і худобою великою, їжу
мучну, спресовані фіґі, і родзинки,
і вино, і оливу, і худобу велику, і
худобу дрібну, дуже багато, бо
радість *була* в Ізраїлі.

Перенесення Божого ковчега з Кір'ят-Єаріму

13 І радився Давид із тисячниками та з сотниками, зо всіма
значними.
2 І сказав Давид до всієї Ізраїлевої громади: „Якщо вам *це* добре, а від Господа, Бога нашого
вподобане, пошлімо до наших братів, позосталих по всіх Ізраїлевих
краях, а з ними *до* священиків та
Левитів, по містах *та по* їхніх
пасовиськах, і нехай зберуться до
нас.
3 І вернімо ковчега нашого Бога до нас, бо не зверталися ми *до*
нього за Саулових днів".
4 І сказала вся громада, щоб
зробити так, бо слушна була та річ
в очах усього народу.
5 І зібрав Давид усього Ізраїля
від єгипетського Шіхору й аж туди, де йдеться до Хамату, щоб
спровадити Божого ковчега з Кір'ят-Єаріму.
6 І пішов Давид та ввесь Ізраїль
у Баалу, в Юдин Кір'ят-Єарім,
щоб винести звідти ковчега Бога,
Господа, що сидить на херувимах,
що ім'я *Його* прикликається.
7 І повезли Божого ковчега на
новому возі з Авінадавового дому,
а Узза та Ахйо провадили того
воза.
8 А Давид та ввесь Ізраїль грали перед Божим лицем з усієї сили, — і з піснями, і на цитрах, і на
арфах, і на бубнах, і на цимбалах,
і на сурмах.
9 І прийшли вони аж до Кідонового току, і простяг Узза свою
руку, щоб підхопити ковчега, бо
воли нахилили його.
10 І запалився на Уззу гнів
Господній, і Він убив його за те,
що простяг руку свою до ковчега.
І помер він там перед Господнім
лицем...
11 І зажурився Давид тим, що
Господь убив Уззу, і він назвав
ім'я тому місцю: Перец-Узза[1],
і так воно зветься аж до цього
дня.
12 І того дня Давид злякався
Бога, говорячи: „Як я внесу до
себе Божого ковчега?"
13 І не повіз Давид ковчега до
себе, до Давидового Міста, а направив його до дому ґатянина
Овед-Едома.
14 І пробував Божий ковчег із
домом Овед-Едома в його домі три

[1] Перец-Узза — вилім Уззи.

місяці. А Господь поблагосло-
ви́в дім Овед-Едома, та все, що
було його́.

Давид побиває филисти́млян

14 А Хіра́м, цар тирський, по-
слав до Давида послів, і
ке́дрового дерева, каменярів та
теслярів, щоб збудувати йому дім.
2 І пізнав Дави́д, що Госпо́дь
міцно поставив його́ царем над
Ізраїлем, бо царство його було
підне́сене ви́соко ради народу йо-
го, Ізраїля.
3 І взяв Давид іще жіно́к в
Єрусалимі, — і Давид породив іще
синів та дочо́к.
4 А оце імена́ наро́джених йому
в Єрусалимі: Шаммуа і Шовав,
Натан і Соломон,
5 і Ївхар, і Елішуя, і Елпелет,
6 і Ноґах, і Нефеґ, і Яфія,
7 і Елішама, і Ел'яда, і Еліфе-
лет.
8 І почули филисти́мляни, що
Давид був пома́заний на царя над
усім Ізраїлем, — і піднялися всі
филисти́мляни, щоб шукати Да-
вида. А Давид почув *про це*, і
вийшов проти них.
9 А филисти́мляни прийшли й
стали табо́рами в долині Рефаїм.
10 І питався Давид у Бога, го-
ворячи: „Чи вихо́дити на филисти́м-
лян, і чи даси Ти їх в руку мою?"
І відказав йому Господь: „Вийди,
— і Я дам їх у руку твою".
11 І зійшли́ вони до Баал-Пера-
ціму, — і Давид побив їх там. І
сказав Давид: „Розбив Бог воро-
гів моїх рукою моєю, як прори́в
води!" Тому назвали ім'я́ того
місця: Баал-Перацім![1]
12 А вони позоста́вили там бо-
гів своїх, і Давид наказав, — і
вони були спа́лені в огні.
13 А филисти́мляни ще ота́бо-
рилися в долині.

[1] Баал-Перацім — пан проривів.

14 А Давид іще питався Бога, і
Бог йому сказав: „Не підеш за
ними, а поверни́ від них, і при-
бу́деш до них з-навпроти бальза́-
мового ліска́.
15 І станеться, як ти почуєш
шелест ніби кроків на верхові́ттях
бальза́мових дерев, тоді ви́йдеш на
бій, бо *то* вийшов Бог перед тебе,
щоб побити филисти́мський та́-
бір".
16 І зробив Давид так, як на-
казав йому Бог, і вони побили
филисти́мський та́бір від Ґів'ону
аж до Ґезеру.
17 І не́слося Дави́дове ім'я́ по
всіх края́х, а Госпо́дь дав, що всі
наро́ди боялись його́.

Перенесення Божого ковчега
до скинії

15 І пороби́в він собі доми́ в
Давидовому Місті, і пригото́вив місце на Божого ковче́га, і
розтягнув для нього скúнію.
2 Тоді Давид сказав, щоб ніхто
не носив Божого ковчега, окрім
Левитів, бо їх вибрав Господь
носити ковчега Господа та слу-
жити Йому́ аж навіки.
3 І Давид зібрав усього Ізраїля
до Єрусалиму, щоб ви́нести Гос-
поднього ковче́га на його місце,
яке пригото́вив йому́ він.
4 І зібрав Давид Ааро́нових си
нів та Левитів.
5 Від Кегатових синів: зверх-
ник Уріїл, а братів його — сотня
й двадцять.
6 Від синів Мерарі: зверхник
Асая, а братів його — двісті й
двадцять.
7 Від Ґершомових синів: зверх
ник Йоїл, а братів його — сотня
й тридцять.
8 Від Еліцафанових синів:
зверхник Шемая, а братів його —
двісті.

9 Від Хевронових синів: зверхник Еліїл, а братів його — вісімдеся́т.

10 Від Уззіїлових синів: зверхник Аммінадав, а братів його — сотня й дванадцять.

11 І покликав Давид священиків Садо́ка та Евіятара, та Левитів: Уріїла, Асаю, і Йоїла, Шемаю і Еліїла, і Аммінадава

12 та й сказав до них: „Ви го́лови *родів* Левитів. Освяті́ться ви та ваші брати, і перенесе́те ковчега Господа, Бога Ізраїлевого, до місця, яке приготóвив я йому́.

13 Бо через те, що спочáтку не ви *це робили*, то вдарив нас Господь, Бог наш, бо ми не шукали Його так, як належало“.

14 І освятилися священики та Левити, щоб перене́сти ковчега Господа, Бога Ізраїлевого.

15 І поне́сли сини Левитів Божого ковчега, як наказав був Мойсей за Господнім словом, на пле́чах своїх, на держака́х, на собі.

16 І сказав Давид зверхникам Левитів, щоб поставили своїх братів співакі́в на прила́ддях пісні, на ци́трах, а́рфах, та тих, що грають на цимба́лах, щоб підне́сти голос на радість.

17 І поставили Левити Гемана, Йоїлового сина, а з братів його — Асафа, сина Берехії, а з синів Мерарі, їхніх брат́ів — Етана, сина Кушаї.

18 А з ними їхніх братів других: Захарія, і Язіїла, і Шемірамота, і Єхіїла, і Унні, Еліава, і Бенаю, і Маасею, і Маттітію, і Еліфлея, і Мікнею, і Овед-Едома, і Єіїла, — придве́рних.

19 А співаків: Гемана, Асафа та Етана — грати на мідяни́х цимба́лах.

20 А Захарія, і Азіїла, і Шемірамота, і Єхіїла, і Унні, і Еліава, і Маасею, і Бенаю — на ці́трах, на аламот.

21 А Маттітію, і Еліфелегу, і Мікнею, і Овед-Едома, і Єїла, і Азазію — на а́рфах, на окта́ві, щоб починати гру.

22 А Кенанію, зверхника Левитів, — над но́шенням; він навчав носити, бо вмів *того*.

23 А Берехія та Елкана — придве́рні при ковчезі.

24 А Шеванія, І Йосафат, і Натанаїл, і Амасай, і Захарій, і Беная, і Еліезер, священики, — сурми́ли в су́рми перед Божим ковчегом, а Овед-Едом та Єхійя — придве́рні для ковчега.

25 І пішов Давид і Ізраїлеві старші та тисячники, щоб перене́сти ковчега Господнього заповіту з Овед-Едомового дому з радістю.

26 І сталося, коли Бог допомагав Левитам, що не́сли ковчега Господнього заповіту, то вони прине́сли в жертву сім биків та сім баранів.

27 А Давид *був* зодя́гнений в одежу з вісо́ну, *як* і всі Левити, що не́сли ковчега, і співаки́, і Кенанія, зверхник но́шення *і* співаків, а на Давиді *був ще й* льняни́й ефо́д.

28 І ввесь Ізраїль ніс ковчега Господнього заповіту з радісним криком, і зо звуком рога, і з су́рмами, і з цимба́лами, гра́ючи на ці́трах та на а́рфах.

29 І сталося, коли ковчег Господнього заповіту прийшов аж до Давидового Міста, то Мелхо́ла, Саулова дочка́, виглядала через вікно. І побачила вона царя Давида, що танцював та грав, і знева́жила його в своєму серці.

Божий ковчег на своєму місці

16 І прине́сли вони Божого ковчега, і поставили його в сере́дині скинії, що розтягну́в для

нього Давид, і принéсли цілопá-
лення та мирні жертви перед
Божим лицем.
2 І покінчи́в Давид принóсити
цілопáлення та мирні жéртви, та
й поблагослови́в нарóд Ім'я́м Гос-
поднім.
3 І він поділив для всякого Із-
раїлевого мýжа, від чоловіка й аж
до жінки, кожному по буханцéві
хліба, і по кавáлкові м'яса та по
виноградному калачéві.
4 І він попризнáчував перед
Господнім ковчегом із Левитів слý-
жачих, щоб вони визнавáли, і про-
славляли, і хвалили Господа, Бо-
га Ізраїлевого:
5 Асаф *був* головою, а другий по
ньому — Захарій, Єіїл, і Шеміра-
мот, і Хіїл, і Маттітія, і Еліяв, і
Беная, і Овед-Едом, і Єіїл —
на знаря́ддях цитр та на арфах, а
Асаф голосно грав на цимбáлах.
6 А священики Беная та Яха-
зіїл — на сýрмах, зáвжди перед
ковчегом Божого заповіту.

Вдячний Давидів псалом

7 Того дня, тоді Давид дав
уперше псалма на подя́ку Гос-
подéві через Асафа та братів його:
8 „Дякуйте Господу, кличте
Ім'я́ Його,
серед нарóдів звіщайте про
вчи́нки Йогó!
9 Співайте Йомý, грайте Йо-
мý,
говоріть про всі чýда Його!
10 Хваліться святим Його
Ймéнням,
хай тішиться серце шукаю-
чих Господа!
11 Пошýкуйте Господа й силу
Йогó,
лице Йогó зáвжди шукайте!
12 Пам'ятайте про чýда Його,
які Він учинив,
про ознáки Його та про
при́суди уст Його
13 *ви*, насіння Ізраїля, раба
Його,
сини Якові, вибрáнці Йо-
гó!
14 Він — Госпóдь, Бог наш,
по цілій землі Його при́суди!
15 Пам'ятайте навіки Його за-
повіта,
слово, яке наказав Він на
тисячу рóдів,
16 що склав Він Його з Авра-
амом, і прися́гу Його —
для Ісака.
17 І Він поставив його за За-
кóна для Якова,
Ізрáїлеві — заповітом на-
віки,
18 говорячи: „Дам тобі край
ханаáнський,
як наділ спнáдщини для
вас!“
19 Тоді їх було невелике чи-
сло,
нечислéнні були та прихóдь-
ки на *іншій землі*,
20 і від нарóду ходили вони
до нарóду,
і від царства до іншого
люду.
21 Не дозвóлив нікóму Він
кри́вдити їх,
і за них Він царям доко-
ря́в:
22 „Не дотóркуйтеся до Моїх
помазáнців,
а пророкам Моїм не робіте
лихóго!“
23 Господéві співайте, вся зéм-
ле,
з дня-на-день сповіщайте
спасіння Його!
24 Розповідайте про славу Йо-
го між поґáнами,
про чýда Його — між усіма
нарóдами.
25 Бо великий Господь і про-
слáвлений вéльми,
і Він найгрізніший над
бóгів усіх!

26 Бо всі бо́ги наро́дів — божки́,
а Господь небеса́ сотворив!
27 Слава та ве́лич — перед лицем Його,
сила та радість — на місці Його.
28 Дайте Господу, ро́ди наро́дів,
дайте Господу славу та силу,
29 дайте Господу славу Йме́ння Його,
прино́сьте дарунка й прихо́дьте перед лице Його!
Кланяйтеся Господе́ві в величчі святому!
30 Перед лицем Його затремти́, уся зе́мле, —
бо міцно поста́влений всесвіт, щоб не захита́вся!
31 Хай небо радіє, і хай весели́ться земля,
і хай серед наро́дів говорять: „Царює Госпо́дь!“
32 Нехай гримить море й його повнота́,
нехай поле радіє та все, що на ньо́му!
33 Тоді перед Господнім лицем дере́ва лісні заспівають,
бо землю судити йде Він.
34 Дякуйте Господу, добрий бо Він,
бо навіки Його милосе́рдя!
35 І промовте:
Спаси нас, о Боже спасі́ння нашого,
і збери нас, і нас урятуй від наро́дів,
щоб дякувати Йме́нню святому Твоєму,
щоб Твоєю хвалитися славою!
36 Благослове́нний Господь, Бог Ізраїлів,
від віку й навіки!“
А наро́д увесь сказав: „Амінь“ і „Хвала́ Господе́ві!“

37 І *Давид* позоставив там перед ковчегом Господнього заповіту Асафа та братів його, щоб за́вжди служили перед ковчегом, що́ в якій день треба було́,
38 і Овед-Едома та братів його, шістдеся́т і вісьмо́х; а Овед-Едома, Єдутунового сина, та Хоса — за придве́рних;
39 а священика Садока та братів його священиків — перед Господнім наметом на па́гірку, що в Ґів'оні,
40 щоб прино́сити цілопа́лення для Господа на же́ртівнику цілопа́лення, за́вжди ра́нком та вве́чорі, та на все *інше*, що написане в Зако́ні Господа, що наказав був Ізраїлеві.
41 А з ними Геман та Єдутун, та решта ви́браних, що були́ докла́дно зазначені поіменно, щоб
„Дякувати Господе́ві,
бо навіки Його милосе́рдя!“
42 А з ними су́рми та цимба́ли для тих, що грають, та знаря́ддя для Божої пісні. А сини Єдутунові — *сторожі* до брами.
43 І порозхо́дився ввесь народ, кожен до дому свого. А Давид вернувся, щоб поблагословити свій дім.

Давид хотів будувати Божого дома

17 І сталося, як Давид сидів був у домі своїм, то сказав Давид до пророка Натана: „Ось я сиджу́ в ке́дровому домі, а ковчег Господнього заповіту — під занавісами!“
2 І сказав Ната́н до Давида: „Зроби все, що в серці твоєму, бо Бог із тобою!“
3 І сталося тієї ночі, і було́ Боже слово до Натана, говорячи:
4 „Іди, і скажеш Моєму рабові Давидові: Так сказав Господь: Не

ти збудуєш Мені цього храма на перебува́ння.
5 Бо Я не сидів у храмі від дня, коли вивів Ізраїля, аж до дня цього, і ходив від шатра́ до шатра́, і від намету *до намету*.
6 Скрізь, де тільки ходив Я між усім Ізраїлем, чи сказав Я *хоч* слово котро́му з Ізраїлевих су́ддів, яким наказав Я па́сти народа Мого: Чому́ ви не збудували Мені ке́дрового храма?
7 А тепер так скажеш рабові Моєму Давидові: Так сказав Господь Савао́т: Я взяв тебе з пасови́ська від ота́ри, щоб став ти володарем над Моїм народом, Ізраїлем.
8 І був Я з тобою скрізь, де́ ти ходив, і ви́нищив Я всіх ворогів Твоїх перед тобою, і зробив Я тобі ім'я́, як ім'я́ тих великих, що на землі.
9 І дав Я місце Моє́му наро́дові Ізраїлеві, і посадив його *так*, що він перебува́тиме на тому́ самому місці. І він уже не тремті́тиме, а кри́вдники не будуть нищити його, як перше.
10 А від днів, коли Я настанови́в су́ддів над Своїм наро́дом, Ізраїлем, то пони́зив усіх ворогів твоїх. І звіщаю тобі, що Господь збудує тобі дім.
11 І станеться, коли ви́повняться твої дні, щоб піти до батьків своїх, то Я поста́влю по тобі твоє насіння, що буде з синів твоїх, і поставлю міцно його царство.
12 Він збудує Мені храм, а Я поста́влю його трона міцно аж навіки.
13 Я бу́ду йому за батька, а він буде Мені за сина, а милости Своєї Я не відійму́ від нього, як відняв Я від *того*, що був перед тобою.
14 І поставлю його в храмі Своїм та в царстві Своїм аж навіки, і трон його буде міцно стояти навіки".
15 За всіма́ цими словами, за всім цим виді́нням, — так говорив Ната́н до Давида.

Давидова молитва

16 І прийшов цар Давид, і сів перед Господнім лицем та й промовив: „Хто́ я, Господи, Боже, і що́ таке дім мій, що Ти довів мене аж сюди?
17 Та й це було мале в оча́х Твоїх, Боже, і Ти говорив про дім Свого раба на майбутнє, і Ти показав мені покоління людське, і підніс мене, Господи Боже!
18 Що́ Давид додасть ще до Твого на вшанува́ння Твого раба? А Ти Свого раба знаєш!
19 Господи, ради Свого раба та за серцем Своїм зробив Ти все це велике, щоб завідо́мити про всі ті великі речі.
20 Господи, нема *Такого*, як Ти, і нема Бога, окрім Тебе, за всім тим, що́ ми чули своїми уши́ма.
21 І який є *ще* один люд на землі, як Твій наро́д, Ізраїль, щоб Бог приходив ви́купити його Собі за наро́да, і щоб установити Собі йме́ння великих та страшни́х речей, щоб ви́гнати наро́ди перед наро́дом Своїм, якого Ти ви́купив із Єгипту?
22 І зробив Ти наро́д Свій, Ізраїля, Собі за наро́да аж навіки, і Ти, Господи, став йому́ за Бога!
23 А тепер, Господи, нехай стане певним аж навіки те слово, яке говорив Ти про Свого раба, і зроби, як говорив!
24 А Твоє Ім'я́ нехай буде міцне́, і нехай буде велике аж навіки, щоб казали: Господь Савао́т, Бог Ізраїлів — Бог для Ізраїля, а дім Твого раба Давида поста́влений міцно перед лицем Твоїм.
25 Бо Ти, Боже мій, об'явив

Своєму рабові, що Ти збудуєш
йому дім, тому раб Твій знайшов
потребу молитися перед лицем
Твоїм.
26 А тепер, Господи, Ти Той
Бог, і сказав про Свого раба оце
добре.
27 А тепер був Ти ласкáвий
поблагословити дім Свого раба,
щоб бути навіки перед лицем
Твоїм, бо Ти, Господи, поблагословив, — і він поблагослóвлений
навіки!"

Давид побиває різних ворогів своїх

18 І сталося по тóму, і побив
Давид филисти́млян та поконав їх; і взяв він Ґат та належні
йому міста з руки филисти́млян.
2 І побив він Моава, — і стали
моавітяни Давидовими рабами, що
принóсили дáри.
3 І побив Давид Гадад'езера,
царя цовського, в Хаматі, коли
той ішов, щоб поставити влáду
свою на річці Ефрáті.
4 І здобýв Давид від нього тисячі колесни́ць і сім тисяч верхівців та двадцять тисяч пішого лю́ду. І попідрі́зував Давид *жили
коням* усіх колесни́ць, і позостáвив із них *тільки* сотню *для* колесни́ць.
5 І прийшов Арам із Дамаску на
поміч Гадад'езерові, цареві цовському, та Давид вибив серед сиріян двадцять і дві тисячі чоловіка.
6 І поставив Давид у Сирії Дамáській *залóгу*, і сиріяни стали для
Давида рабами, що принóсили дáри. А Господь допомагав Давидові скрізь, дé він ходив.
7 І позабирав Давид золоті щити́, що були на Гадад'езерових
рабáх, і познóсив їх до Єрусалиму.
8 А з Тівхату та з Куну, Гадад'езерових міст, позабирав Давид
дуже багато міді, — з неї поробив
Соломóн мідяне море й стовпи́, та
мідяні рéчі.
9 І прочув Тоу, цар хамотський,
що Давид побив усе військо Гадад'езера, царя цовського.
10 І послав він сина свого Гадорама до царя Давида, щоб привітати його, та щоб поблагословити
його за те, що воював із Гадад'езером та й побив його, — бо Гадад'езер провáдив війну з Тоу, — а *з
ним послав* всякі речі золоті, і
срібні, і мідяні.
11 І Давид присвятив їх Господéві рáзом із тим сріблом та золотом, що повинóсив від усіх нарóдів з Едому, і з Моаву, і від Аммонових синів та від Амали́ка.
12 А Авшай, син Церуїн, побив
Едома в Соляній долині, вісімнадцять тисяч.
13 І поставив він в Едомі залóгу, і став увесь Едом Давидовими
рабáми. А Госпóдь допомагав
Давидові скрізь, дé він ходив.
14 І царював Давид над усім
Ізраїлем, і чинив суд та справедливість усьóму своєму нарóдові.
15 А Йоав, син Церуїн, *був* над
військом, а Йосафат, син Ахілудів, — кáнцлер.
16 А Садóк, син Ахітувів, та
Авімéлех, син Ев'ятарів, *були* священики, а Шавша — писар.
17 А Беная, син Єгоядин, *був*
над керетянином та над пелетянином, а Давидові сини — перші при
царéвій руці.

Давид побиває аммонітян

19 І сталося по тóму, і помер
Нахаш, цар аммонітський, а
замість нього зацарював син його
Ханун.
2 І сказав Давид: „Зроблю́ я
ми́лість Ханунові, Нахашевому синові, як бáтько його зробив був
ми́лість мені". І Давид послав
послів, щоб потішити його за його

ба́тька. І прибули́ Давидові раби до аммонітського кра́ю, до Ханунa, щоб потішити його́.

3 А начальники аммонітян сказали до Ханунa: ,,Чи Давид шанує ба́тька твого в оча́х твоїх *тим*, що послав тобі потіши́телів? Чи ж раби його прийшли до тебе не на те, щоб ви́відати, і щоб знищити, і щоб ви́шпигувати край?"

4 І взяв Ханун Давидових рабів та й оголив їх, й обрізав їхню оде́жу в половині аж до сидіння, та й відпустив їх...

5 І пішли й доне́сли Давидові про тих мужів, а він послав навпро́ти них, бо ті мужі були дуже осоро́млені. І цар *їм* сказав: ,,Сидіть в Єрихо́ні, аж поки відросте́ вам борода, потім пове́рнетесь".

6 І побачили аммоні́тяни, що вони зненáвиджені в Давида. І послав Ханун та аммоні́тяни тисячу тала́нтів срібла, щоб ви́найняти собі колесни́ці та верхівців з Араму двох річок[1] і з Араму Маахи та з Цови.

7 І найняли вони собі тридцять і дві тисячі колесни́ць, і царя Мааих та наро́д його, — і прийшли й таборува́ли перед Медевою. Також аммоні́тяни зібралися зо своїх міст і прийшли до бо́ю.

8 А коли Давид прочув *про це*, то послав Йоава та все військо ли́царів.

9 І повихо́дили аммоні́тяни, і вставилися до бо́ю при вході до міста. А царі, що прийшли, — вони самі *були* на полі.

10 І побачив Йоа́в, що бойови́й фронт став на нього спе́реду та поза́ду, то вибрав зо всього ви́браного в Ізраїлі, та й установи́в *їх* навпроти сирі́ян.

11 А решту наро́ду дав під ру́ку свого брата Ав'шая, й *їх* установи́ли навпроти аммоні́тян,

12 і сказав: ,,Якщо сирі́яни бу́дуть сильніші від мене, то будеш мені на поміч, а якщо аммоні́тяни будуть сильніші від тебе, то допомо́жу́ тобі.

13 Будь мужній, і стіймо міцно за наро́д наш та за міста́ нашого Бога, а Господь нехай зробить, що́ добре в оча́х Його́!"

14 А коли Йоав та народ, що *був* із ним, підійшов перед сирі́ян до бо́ю, то ті повтікали перед ним.

15 А аммоні́тяни побачили, що повтікали сирі́яни, то й вони повтікали перед братом його Ав'шаєм, і ввійшли до міста, а Йоа́в прибув до Єрусалиму.

16 А коли побачили сирі́яни, що вони побиті Ізраїлем, то послали послів, і привели́ сирі́ян, що з другого боку Річки,[1] а Шофах, зверхник Гадад'езерового ві́йська, *був* перед ними.

17 І було доне́сено Давидові, і він зібрав усього Ізраїля, і перейшов Йорда́н та прийшов до них, і вста́вився проти них. І встанови́вся Давид на бій проти сирі́ян, і вони воювали з ним.

18 І побігли сирі́яни перед Ізраїлем, а Давид повбивав із сирі́ян сім тисяч колесни́ць та сорок тисяч пішого люду. І вбив він Шофаха, зверхника ві́йська...

19 А коли Гадад'езерові раби побачили, що вони побиті Ізраїлем, то замири́лися з Давидом і служили йому. І сирі́яни вже не хотіли допомагати аммоні́тянам.

Перемога Давида над ворогами

20 І сталося по році, того ча́су, як царі вихо́дили на війну, то Йоав повів військо́ву силу, та й нищив аммонітський край. І

[1] Арам двох річок — Месопотамія, пор. I М. 24. 10, або Сирія Месопотамська. Арам — Сирія, сирі́яни.

[1] Річка — Ефрат.

прийшов він і обліг Раббу, а Давид сидів в Єрусалимі. І побив Йоав Раббу, і зруйнував її.
2 І зняв Давид корону їхнього царя з голови його, і знайшов, що вага́ її талант золота, а на ній каміння дорогоцінне, — і була покладена вона на голову Давидову! І він виніс дуже багато здо́бичі з того міста.
3 А наро́д, що *був* у ньому, повиво́див, і перетина́в їх пи́лками, і *забивав* залізними доло́тами та сокирами... І так робив Давид усім аммонітським міста́м. І вернувся Давид та ввесь наро́д до Єрусалиму.
4 І сталося по то́му, і була війна в Ґезері з филисти́млянами. Тоді хуша́нин Сіббехай убив Сіппая, з Рефаєвих нащадків, і вони були поко́нані.
5 І була ще війна з филисти́млянами, і Елханан, син Яірів, побив Лахмі, брата ґатя́нина Голіята, — а держа́к списа́ його *був*, як ткацький вал!
6 І була́ ще війна в Ґаті. А *там* був чоловік великого зро́сту, що мав по шість пальців, — *усього* двадцять і чотири. І він також був із нащадків Рефая.
7 І зневажа́в він Ізраїля, — та забив його Йонатан, син Шім'ї, Давидового брата.
8 Ці також похо́дили від Рефая в Ґаті, — і попа́дали вони від руки Давида та від руки його слуг.

Давидів гріх і кара за нього

21 І повстав сатана́ на Ізраїля, і намо́вив Давида перелічи́ти Ізраїля.
2 І сказав Давид до Йоава та до начальників народу: „Ідіть, перелічіть Ізраїля від Беер-Шеви й аж до Дану, і донесіть мені, — і я знатиму число їх!"
3 І сказав Йоа́в: „Нехай Господь додасть до наро́ду Свого в сто раз стільки, скільки є! Чи не всі вони, пане мій царю, раби мого пана? На́що буде шукати цього пан мій, нащо *це* буде за провину для Ізраїля?"
4 Та цареве слово перемогло Йоава. І вийшов Йоав, і ходив по всьо́му Ізраїлі, і вернувся до Єрусалиму.
5 І дав Йоав Давидові число пере́ліку наро́ду. І було́ всього Ізраїля тисяча тисяч і сто тисяч чоловіка, що витяга́ють меча, а Юди — чотири сотні й сімдеся́т тисяч чоловіка, що витягають меча.
6 А Левія та Веніямина він не перерахува́в серед них, бо царське́ слово було огидою для Йоа́ва...
7 І було зло в Божих оча́х на ту річ, — і Він ударив Ізраїля!
8 І сказав Давид до Бога: „Я дуже згрішив, що зробив оцю річ! А тепер прости ж гріх Свого раба, бо я зробив дуже нерозумно!"...
9 І сказав Господь до Ґада, Давидового прозорли́вця, говорячи:
10 „Іди, і бу́деш говорити Давидові, кажучи: Так говорить Госпо́дь: Три *карі* кладу́ Я на те́бе, — вибери собі одну з них, і Я зроблю тобі".
11 І прийшов Ґад до Давида та й сказав йому́: „Так сказав Госпо́дь: *Ви́*бери собі:
12 чи три роки голоду, чи теж три місяці твого втіка́ння перед ворогами твоїми, а меч ворогів твоїх доганя́тиме тебе́, чи три дні Господнього меча та морови́ці в Краю́, і Ангол Господній бу́де нищити по всій Ізраїлевій границі. А тепер розваж, яке слово верну́ Я Тому́, Хто послав мене"...
13 І сказав Давид до Ґада: „Тяжко мені дуже! Нехай же впаду́ я в руку Господа, бо дуже

велике Його милосердя, а в руку людську нехай я не впаду!"
14 І дав Господь моровицю в Ізраїлі, — і впало з Ізраїля сімдесят тисяч чоловіка!
15 І послав Бог Ангола до Єрусалиму, щоб знищити його. А коли він нищив, Господь побачив і пожалував про це лихо. І сказав Він до Ангола, що вигублював: „Забагато тепер! Попусти свою руку!" А Ангол Господній стояв при тоці євусеянина Орнана.
16 І підняв Давид очі свої та й побачив Господнього Ангола, що стояв між землею та між небом, а в руці його *був* витягнений меч, скерований на Єрусалим. І впав Давид та ті старші, покриті веретами, на обличчя свої.
17 І сказав Давид до Бога: „Чи ж не я сказав рахувати в народі? І я той, хто згрішив, і вчинити зло — я вчинив зло, а ці вівці — що зробили вони, Господи, Боже мій? Нехай же рука Твоя буде на мені та на домі батька мого, а не на народі Твоєму, щоб погубити *його*".
18 А Ангол Господній говорив до Ґада, — сказати Давидові, щоб Давид пішов поставити жертівника для Господа на току євусеянина Орнана.
19 І пішов Давид за словом Ґада, що говорив в Господньому Імені.
20 І обернувся Орнан, і побачив Ангола, а чотири сини його, *що були* з ним, поховалися. А Орнан молотив пшеницю.
21 І прийшов Давид до Орнана. І виглянув Орнан, і побачив Давида, — і вийшов із току, і поклонився Давидові обличчям до землі.
22 І сказав Давид до Орнана: „Дай же мені місце цього току, її я збудую на ньому жертівника для Господа. Дай мені його за срібло повної *ваги*, — і буде стримана моровиця від народу".
23 І сказав Орнан до Давида: „Візьми собі, і нехай зробить мій пан цар, що добре в очах його. Дивися, — я даю цю худобу на цілопалення, а молотарки — на дрова, а пшеницю на хлібну жертву. Усе я даю!"
24 І сказав цар Давид до Орнана: „Ні, бо купуючи, куплю за срібло повної *ваги*, бо не піднесу твого в жертві для Господа, і не спалю цілопалення дармо!"
25 І дав Давид Орнанові за місце золота вагою шість сотень шеклів.
26 І збудував там Давид жертівника для Господа, і приніс цілопалення та мирні жертви. І кликнув він до Господа, і Він відповів йому огнем із небес на жертівник цілопалення.
27 І сказав Господь до Ангола, і він уклав меча свого до піхов його.
28 Того часу, як Давид побачив, що Господь відповів йому на току євусеянина Орнана, то приносив там жертву.
29 А Господня скинія, яку зробив був Мойсей у пустині, та жертівник цілопалення *були* того часу на пагірку в Ґів'оні.
30 Та не міг Давид піти перед нього, щоб запитатися в Бога, бо настрашився меча Господнього Ангола.

Давид приготовив усе для Божого дому

22 І Давид сказав: „Це той дім Господа Бога, і це жертівник на цілопалення для Ізраїля!"
2 І сказав Давид, щоб зібрати приходьків, що *були* в Ізраїлевому Краї, і поставив каменярів тесати брили каміння, щоб збудувати Божого дома.

3 І заготóвив Давид силу заліза
на цвяхи для брамних дверей та
на клямри, і *таку* силу міді, *що*
їй не було ваги,
4 і кéдрового дерева без числа,
бо сидóняни та тиря́ни спровáдили
Давидові силу кéдрового дерева.
5 І сказав Давид: „Мій син
Соломон *ще* юнáк та тендітний, —
приготую ж йому все на цей храм
на збудувáння для Господа, щоб
піднéсти його вúсоко на славу та
на вéлич для всіх країв. Приго-
тую ж я *все* для нього!" І Давид
заготовив бéзліч *усього* перед своєю
смертю.

Давидів наказ Соломóнові
збудувати Божого дома

6 І він покликав сина свого Со-
ломóна, і наказав йому збудувати
храм для Господа, Бога Ізраїля.
7 І сказав Давид до Соломона:
„Сину мій, я мав на своєму серці
вúбудувати храм для Йменния
Господа, Бога мого.
8 Та було про мене Господнє
слово, кажучи: Бéзліч крови про-
лив ти та війни великі провáдив.
Не збудуєш ти храма для Мого
Йменння, бо багато крови пролив
ти на зéмлю перед лицéм Моїм!
9 Ось нарóдиться тобі син, —
він буде муж мирний, і Я дам йо-
му мир від усіх ворогів його
навкóло, бо Соломóн[1] буде ім'я́
йому, і Я дам на Ізраїля за його
днів мир та тúшу.
10 Він збудує храм для Мого
Йменння, і він буде Мені за сина,
а Я йому за Батька, і Я міцно по-
ставлю трона царства його над
Ізраїлем аж навіки!
11 Тепер, сину мій, нехай Гос-
пóдь буде з тобою, і буде щастúти
тобі, і збудуєш ти дім для Гóс-
пода, Бога свого, як говорив Він
про тебе.

[1] Соломон — Šelomoh, а šalom — спокій, мир.

12 Тільки нехай дасть тобі Гос-
подь розум та розважність, і нехай
поставить тебе над Ізраїлем, і *ти*
будеш стерегтú Закóн Господа, Бо-
га свого.
13 Тоді буде щастúти тобі, як-
що бýдеш додéржувати, щоб чини-
ти устави та права, які наказав
був Господь Мойсеєві про Ізраїля.
Будь сильний та міцнúй, не бійся
й не страхáйся!
14 І ось я в скудóті своїй заготó-
вив для Господнього дому сто тисяч
талантів золота та тисячу тисяч
талантів срібла, а для міді та для
заліза — нема ваги, бо бéзліч то-
го; і дéрева, і каміння заготовив
я, а ти до них додасú.
15 А в тебе бéзліч робітників
для праці, — теслярів і каменярів
та дереворýбів, та всяких здібних
на всяку роботу.
16 Зóлоту, сріблу, і міді та за-
лізу — нема числа. Стань і зро-
би, і нехай Господь буде з тобою!"
17 І наказав Давид усім Із-
раїлевим князя́м, щоб допомагáли
синові його Соломóнові:
18 „Чи Господь, Бог ваш, не з
вами? І Він дав вам мир нав-
кóло, бо дав у мою руку мешкан-
ців цієї землі, — і булá здобута ця
земля перед лицем Господа та пе-
ред нарóдом Його.
19 Тепер прихиліть серце ваше
та душу вашу, щоб шукати Гос-
пода, Бога вашого. І встаньте, і
збудуйте святиню Господа Бога,
щоб перенéсти ковчега Господньо-
го заповіту та святі Божі речі до
храму, збудóваного для Господ-
нього Йменння".

Служба Левієвих синів

23 А коли Давид постарів і
насúтився днями, то він
поставив царем над Ізраїлем сина
свого Соломона.
2 І зібрав він усіх Ізраїлевих

князів, і священиків та Левитів.
3 І були перелічені Левити від
віку тридцяти років і вище, і було
число їх, за їхніми головами, за
мужчинами — тридцять і вісім
тисяч.
4 Із них для керування над роботою Господнього дому — двадцять і чотири тисячі, а урядників
та суддів — шість тисяч,
5 і чотири тисячі придверних, і
чотири тисячі тих, що славлять
Господа на *музичних* знаряддях,
,,які я зробив на славлення".
6 І поділив їх Давид на черги
за синами Левія, — для Ґершона,
Кегата та Мерарі.
7 З Ґершонівців — Ладан і Шім'ї.
8 Ладанові сини: голова Єгіїл, і
Зетам, і Йоїл, троє.
9 Сини Шім'ї: Шеломіт, і Хазаїл, і Гаран, троє, вони голови
батьківських *домів* Ладана.
10 А сини Шім'ї: Яхат, Зіза, і
Єуш, і Берія, — оце сини Шім'ї,
четверо.
11 І був Яхат головою, а Зіза
другий, а Єуш та Берія не мали
багато синів, і стали за один батьківський дім при переліченні.
12 Кегатові сини: Амрам, Іцгар,
Хеврон та Уззіїл, четверо.
13 Амрамові сини: Аарон та
Мойсей. І був відділений Аарон,
щоб посвятити його до Святого
Святих, його та синів його аж
навіки, щоб кадити перед лицем
Господа, щоб служити Йому та
щоб благословляти Ім'ям Його аж
навіки.
14 А Мойсей — Божий чоловік,
сини його полічені до Левієвого
племени.
15 Сини Мойсеєві: Ґершом та
Еліезер.
16 Сини Ґершомові: Шевуїл,
голова.
17 А сини Еліезерові були: Рехавія, голова; і не було в Еліезера
інших синів, а сини Рехавії сильно помножились.
18 Сини Їцгарові: Шеломіт, голова.
19 Сини Хевронові: Єрійя —
голова, Амарія — другий, Яхазіїл — третій, і Єкам'ам — четвертий.
20 Сини Уззіїлові: Міхал — голова, а Їшшійя — другий.
21 Сини Мерарієві: Махлі й Муші. Сини Махлі: Елеазар і Кіш.
22 І помер Елеазар, і не було в
нього синів, бо тільки дочки, і їх
побрали собі Кішові сини, їхні
брати.
23 Сини Мушієві: Махлі, і Едер,
і Єремот, — троє.
24 Оце сини Левієві за домом
батьків їх, голови *дому* батьків за
переглянениям їхнім, числом імен
за особами їх, що чинили роботу
для будови Господнього дому, від
віку двадцяти років і вище.
25 Бо Давид сказав: ,,Господь,
Бог Ізраїля, дав мир Своєму
народові, і він осівся в Єрусалимі
аж навіки.
26 І також Левитам не треба
носити скинії та всіх речей її для
служби її",
27 бо за останніми наказами Давида вони *становлять* число Левієвих синів від віку двадцяти літ і
вище.
28 Бо їхнє становище — при
руці Ааронових синів для служби
Господнього дому над подвір'ями, і над кімнатами, і над чистістю усіх святощів та роботи
служби Господнього дому,
29 і при хлібі виставнім, і при
пшеничній муці на хлібну жертву
та на прісні коржі, і при сковородах, і при праженні, і при всякій
мірі ваги та мірі довжини.
30 І щоб ставати щоранку на

подяку та на хвалу Господа, і так
і на вечір.
31 І при всякому спа́ленні цілопа́лень для Господа на суботи, на молодики́, і на свята в числі за правом на них, за́вжди перед лицем Господнім.
32 І чини́ли вони охорону скинії заповіту, і сторо́жу святині, і охорону Ааронових синів, своїх братів, при службі Господнього дому.

Порядок служби Ааронових синів

24 А в Ааро́нових синів *такі* їхні че́рги: Ааро́нові сини́: Надав і Авігу, Елеазар і Ітамар.
2 Та повмирали Надав та Авігу за життя їхнього батька, і не мали вони синів, тому священнодіяли Елеазар та Ітамар.
3 І поділив їх Давид і Садо́к, з Елеазарових синів, та Ахіме́лех, з Ітамарових синів, за їхнім уря́дом в їхній службі.
4 І були зна́йдені Елеаза́рові сини численнішими, щодо голів чоловіків, від синів Ітамарових. І вони поділили їх: для Елеаза́рових синів голів дому батьків *було* шістнадцять, а для Ітамарових синів для дому батьків їх — вісім.
5 І поділили їх жеребка́ми, тих з тими, бо головними в святині та головними перед Богом були з синів Елеазарових та серед синів Ітамарових.
6 І записав їх Шемая, син Натанаїлів, писар із Левитів, перед царем, і головни́ми, і священиком Садо́ком, і Ахіме́лехом, сином Евіятаровим, і го́ловами *дому* батьків священиків та Левитів. Один ба́тьківський дім був узятий для Елеазара, а один був узятий для Ітамара.
7 І вийшов перший жеребо́к для Єгояріва, другий — для Єдаї,
8 третій — для Харіма, четвертий — для Сеоріма,
9 п'ятий — для Малкійї, шо́стий — для Мійяміна,
10 сьо́мий для Гаккоца, во́сьмий — для Авійї,
11 дев'ятий — для Єшуї, десятий — для Шеханії,
12 одина́дцятий — для Ел'яшіва, дванадцятий — для Якіма,
13 тринадцятий — для Хуппи, чотирна́дцятий — для Єшев'ава,
14 п'ятнадцятий — для Білґи, шістнадцятий — для Іммера,
15 сімнадцятий — для Хезіра, вісімнадцятий — для Гаппіццеца,
16 дев'ятнадцятий — для Петах'ї, двадцятий — для Єхезкела,
17 двадцять і перший — для Яхіна, двадцять і другий — для Ґамула,
18 двадцять і третій — для Делаї, двадцять і четвертий — для Маазії.
19 Оце поря́док їхньої служби, щоб прихо́дити до Господнього дому за їхньою постановою через Ааро́на, їхнього батька, як йому наказав був Господь, Бог Ізраїлів.
20 А від позосталих Левієвих синів: від Амрамових синів — Шуваїл, від синів Шуваїлових — Єхедія.
21 Від Рехавії, від синів Рехавії: голова Їшшійя.
22 Від Їцгарівців: Шеломот, від Шеломотових синів: Яхат.
23 А сини *Хевронові*: Єрійя, другий — Амарія, третій — Яхазіїл, четвертий — Єкам'ам.
24 Сини Уззіїлові: Міха, сини Міхині: Шамір.
25 Брат Міхи — Їшшійя, сини Їшшійїні — Захарій.
26 Сини Мерарієві: Махлі та Муші, сини Яазійї — Бено.

27 Сини Мерарієві, від Язійї: Бено, і Шогам, і Заккур, і Іврі.
28 У Махлі: Елеазар, у нього не було синів.
29 Від Кіша, сини Кішові: Єрахмеїл.
30 А сини Мушієві: Махлі, і Едер, і Єрімот. Оце сини Левитів, за домом їхніх батьків.
31 І кидали жеребки́ і вони відповідно до братів своїх, Ааро́нових синів, перед царем Давидом, і Садо́ком, і Ахімелехом, і го́ловами *дому* батьків священиків та Левитів, го́лови родин нарівні зо своїм меншим братом.

По́діл співаків на 24 зміні

25 І відділи́в Давид та зверхники війська на службу синів Асафа, і Гемана, і Єдутуна, що провіщували на цитрах, і на а́рфах, і на цимба́лах. А число їх, людей праці до служби, було *таке*:
2 від Асафових синів: Заккур, і Йосип, і Нетанія, і Асар'їла, Асафові сини, при Асафі, що пророкував при царі.
3 Від Єдутуна, Єдутунові сини: Ґедалія, і Цері, і Ісая, Хашавія, і Маттітія, — ше́стеро при своєму батькові Єдутуні, що пророкував на цитрі на дяку та на хвалу Господе́ві.
4 Від Гемана, Геманові сини: Буккійя, Маттанія, Уззіїл, Шевуїл, і Єрімот, Хананія, Ханані, Еліата, Ґіддалті, і Ромамті, Езер, Йошбекаша, Маллоті, Готір, Махазіот.
5 Усі ці — сини́ Гемана, царсько́го прозорли́вця в Божих слова́х, щоб підви́щувати силу. І дав Бог Геманові чотирна́дцять синів та три дочки́.
6 Усі вони *були* при своєму батькові, на співі Господнього дому, на цимба́лах, на а́рфах та ци́трах для служби в Божому домі; при царі — Асаф, Єдутун та Геман.
7 І було їхнє число з їхніми брата́ми, ви́вченими співу для Господа, усіх розуміючих, — двісті й вісімдеся́т і вісім.
8 І кинули вони жеребки́, черга́ відповідно черзі, як мали́й, так *і* великий, учитель з у́чнем.
9 І вийшов перший жеребо́к від Асафа для Йо́сипа, другий — Ґедалія, він і брати́ його та сини́ його, дванадцять.
10 Третій Заккур, сини його та брати його, дванадцять.
11 Четвертий — для Їцрі, сини його та брати його, дванадцять.
12 П'ятий — Нетанія, сини його та брати його, дванадцять.
13 Шо́стий — Буккійя, сини його та брати його, дванадцять.
14 Сьо́мий — Єсар'їла, сини його та брати його, дванадцять.
15 Во́сьмий — Іса́я, сини його та брати його, дванадцять.
16 Дев'ятий — Маттанія, сини його та брати його, дванадцять.
17 Десятий — Шім'ї, сини його та брати його, дванадцять.
18 Одинадцятий — Азаріїл, сини його та брати його, дванадцять.
19 Дванадцятий — для Хашав'ї, сини його та брати його, дванадцять.
20 Тринадцятий — для Шуваїла, сини його та брати його, дванадцять.
21 Чотирна́дцятий — для Маттітії, сини його та брати його, дванадцять.
22 П'ятнадцятий — для Єремота, сини його та брати його, дванадцять.
23 Шістнадцятий — для Хананії, сини його брати його, дванадцять.
24 Сімнадцятий — для Йошбекаші, сини його та брати його, дванадцять.

25 Вісімнадцятий — для Ханані, сини його та брати його, дванадцять.
26 Дев'ятнадцятий — для Маллоті, сини його та брати його, дванадцять.
27 Двадцятий — для Елійяти, сини його та брати його, дванадцять.
28 Двадцять і перший — для Готіра, сини його та брати його, дванадцять.
29 Двадцять і другий — для Ґіддалті, сини його та брати його, дванадцять.
30 Двадцять і третій — для Махазіота, сини його та брати його, дванадцять.
31 Двадцять і четвертий — для Ромамті-Езера, сини його та брати його, дванадцять.

Че́рги придверних

26 Че́рги придве́рних, від Кора́хівців: Мешелемія, син Коре, з Асафових синів.
2 А в Мешелемії сини: перворо́джений — Захарій, другий — Єдіаїл, третій — Зевадія, четвертий — Ятніїл,
3 п'ятий — Елам, шостий — Єгоханан, сьомий — Ел'єгоенай.
4 А в Овед-Едома сини: перворо́джений — Шемая, другий — Єгозавад, третій — Йоах, четвертий — Сахар, і п'ятий — Натанаїл,
5 шо́стий — Амміїл, сьо́мий — Іссахар, во́сьмий — Пеуллетай, бо поблагословив його Бог.
6 У сина його Шемаї народи́лися сини, що панували над домом їхнього батька, бо вони — хоробрі вояки́.
7 Сини Шемаї: Отні, і Рефаїл, і Овед, Елзавад; його брати, мужі хоробрі, — Елігу та Шемахія.
8 Усі ці — з Оведових синів; вони й сини та брати їхні — *кожен* хоробрий муж у силі до праці, шістдеся́т і два для Овед-Едома.
9 А в Мешелемії *було* синів та братів, мужів хоробрих, вісімнадцять.
10 А в Хоси, з синів Мерарі, сини: голова — Шімрі, бо *хоч* не був він перворо́джений, та батько його настановив його за голову:
11 другий — Хілкійя, третій — Тевалія, четвертий Захарій; усіх синів та братів у Хоси — тринадцять.
12 У цих *були* че́рги придве́рних, за головами мужчин, че́рги відповідно до їхніх братів на слу́ження в Господньому домі.
13 І кинули вони жеребки́, як малий, так *і* великий, за домом їхніх батьків, для кожної брами.
14 І впав жеребо́к на схід для Шелемії. І кинули жеребки́ для сина його Захарія, мудрого дорадника, і вийшов жеребо́к його на північ,
15 для Овед-Едома, — на південь, а для синів його — комо́ри.
16 Для Шуппіма та для Хоси — на за́хід, ра́зом із брамою Шаллехет, де підійма́ється битий шлях, ва́рта навпроти ва́рти.
17 На схід — шість Левитів, на північ — четверо на день, на південь — четверо на день, а для комори — по двоє.
18 Для Парбару на за́хід — четверо для битого шля́ху, двоє для Парбару.
19 Оце че́рги придве́рних із синів Корахівців та з синів Мерарі.

Урядники над скá рбами та інші

20 А Левити: Ахійя *був* над ска́рбами Божого дому та до скарбів святині.
21 Сини Ладана, сини Ґершонівців, від Ладана, голови дому

батьків, від Ладана Ґершонівця: Єхіїлі.
22 Сини Єхіїлі: Зетам та Йоїл, брат його, над ска́рбами Господнього дому.
23 Для Амрамівців, для Їцгарівців, для Хевронівців, для Аззіїлівців:
24 Шевуїл, син Ґершома, сина Мойсея, — володар над скарбами.
25 А брати його від Еліезера: його син — Рехавія, і його син Ісая, і його син — Йорам, і його син — Зіхрі, і його син — Шеломіт.
26 Цей Шеломіт та брати його *були* над усіма́ ска́рбами святині, які посвятив цар Давид та голови *дому* батьків, і тисячники, і сотники та зверхники війська, —
27 з во́єн та зо здо́бичі вони присвячували на підтри́мання Господнього дому, —
28 і все, що посвятив прозорли́вець Самуїл, і Саул, син Кішів, і Авнер, син Нерів, і Йоав, син Церуїн, — усе посвячене *було* в руці Шеломіта та братів його.
29 Від Їцгарівців: Кенанія та сини його — на зо́внішню роботу над Ізраїлем, на писарів та на су́ддів.
30 Від Хевронівців: Хашавія та брати його, мужі хоробрі, тисяча й сім сотень, — над пере́глядом Ізраїля з другого боку Йорда́ну на за́хід, для всякої Господньої праці та для роботи царсько́ї.
31 Від Хевронівців: Єрійя — голова для Хевронівця, для його наща́дків, за *домом* батьків. У сороковому році Давидового царюва́ння вони були досліджені, і серед них зна́йдено хоробрих мужів в гілеадському Язері.
32 А брати його — мужі хоробрі, дві тисячі й сім сотень, го́лови *дому* батьків. І цар Давид настановив їх над Руви́мівцями і над Ґадівцями та над половиною племени Манасіїного для всякої Божої справи та справи царсько́ї.

Дванадцять відділів війська. Зверхники племен

27 А Ізра́їлеві сини, за їхнім число́м, го́лови ба́тьківських *родів* і тисячники, і сотники та їхні уря́дники служили царе́ві щодо всякої справи відділів, що прихо́див та відхо́див місяць у місяць для всіх місяців року; один відділ *мав* двадцять і чотири тисячі.
2 Над першим відділом, на перший місяць — Яшов'ам, син Завдіїлів, а на відділ його — двадцять і чотири тисячі.
3 *Він був* з Перецових синів, голова всіх військо́вих зверхників на перший місяць.
4 А над відділом другого місяця — Ахохівець Додай, а володар його відділу — Міклот; а на його відділ *ішло* двадцять і чотири тисячі.
5 Третій зверхник війська на третій місяць — священик Беная, голова, а на його відділ — двадцять і чотири тисячі.
6 Цей Беная — ли́цар із тридцяти й над тридцятьма́; а над його відділом був син його Аммізавад.
7 Четвертий на місяць четвертий — Асаїл, брат Йоавів, а по ньо́му син його Зевадія; а на його відділ — двадцять і чотири тисячі.
8 П'ятий на місяць п'ятий — зверхник ізрах'янин Шамут, а на його відділ — двадцять і чотири тисячі.
9 Шо́стий на місяць шостий — Іра, син текоянина Іккеша, а на його відділ — двадцять і чотири тисячі.
10 Сьо́мий на місяць сьомий — пелонянин Хелец з Єфремових синів, а на його відділ — двадцять і чотири тисячі.

11 Во́сьмий на місяць восьмий
— хушанин Сіббехай з Зерахівців,
а на його відділ — двадцять і чотири тисячі.
12 Дев'ятий на місяць дев'ятий
— анатонянин Авіезер з Веніяминівців, а на його відділ — двадцять і чотири тисячі.
13 Десятий на місяць десятий —
нетоф'янин Магарай з Зерахівців,
а на його відділ — двадцять і
чотири тисячі.
14 Одина́дцятий на одина́дцятий
місяць — пір'атонянин Беная з
Єфремових синів, а на його відділ
— двадцять і чотири тисячі.
15 Дванадцятий на дванадцятий місяць — нетоф'янин Хелдай
з Отніїла, а на його відділ —
— двадцять і чотири тисячі.
16 А над Ізраїлевими племе́нами
були: для Руви́мівців — володар
Еліезер, син Зіхрі; для Симеонівців — Шефатія, син Маахи.
17 Для Левія — Хашавія, син
Кемуїла, для Ааро́на — Садо́к.
18 Для Юди — Елігу, з Давидових братів, для Іссаха́ра — Омрі, син Михаїлів.
19 Для Завуло́на — Їшмая,
син Овадії, для Нефталима —
Єрімот син Азріїлів.
20 Для Єфремових синів — Осія,
син Азазії, для половини Манасіїного племени — Йоїл, син Педаї.
21 Для половини Манасії в Ґілеаді — Їддо, син Захарія, для
Веніямина — Ясіїл, син Авнерів.
22 Для Дана — Азаріїл, син
Єрохамів. Оце зве́рхники Ізраїлевих племен.
23 А Давид не перелічи́в їхнього числа від віку двадцяти літ
і нижче, бо Господь сказав був,
що розмно́жить Ізраїля, як зорі
небесні.
24 Йоа́в, син Церуїн, зачав був
лічи́ти, та не скінчив. І був
за те гнів на Ізраїля, і не ввійшло
те число в число хроніки царя
Давида.

Урядники над Давидовим маєтком

25 А над ска́рбами царськи́ми
— Азмавет, Адіїлів син, а над
ска́рбами на полі, у міста́х, і в
се́лах та в ба́штах — Єгонатан, син
Уззійї.
26 А над тими, що робили польову́ роботу, для праці, *на* землі
— Езрі, син Келувів.
27 А над виноградниками — рам'янин Шім'ї, а над тим, що в виноградниках для запа́сів вина —
шефам'янин Завді.
28 А над оливками та над сикомо́рами, що в Шефелі, — ґедерянин Баал-Ханан; а над ска́рбами
оливи — Йоаш.
29 А над великою худобою, що
пасеться в Шароні, — шаронянин
Шітрай, а над великою худобою
в доли́нах — Шафат, син Адлаїв.
30 А над верблю́дами — їзмаїльтянин Овіл, а над осли́цями —
меронотянин Єхдея.
31 А над дрібно́ю худобою —
гаґрянин Язіз. Усі оці — зверхники маєтку, що *мав* цар Давид.
32 А Йонатан, Давидів дядько,
був радник, він чоловік розумний
та писар. А Єхіїл, син Нахмоніїв, *був* із царськи́ми сина́ми.
33 А Ахітофель — радник цареві,
а арк'янин Хушай — прия́тель
царів.
34 А по Ахітофелю — Єгояда,
син Бенаї, та Евіятар, а зве́рхник
царсько́го війська — Йоав.

Підготова до будови Божого дому

28 І зібрав Давид усіх Ізра́їлевих князі́в, зверхників племе́н, і зверхників відділів, що служать цареві, і тисячників, і сотників, і зверхників усякого маєтку
та добутку царя та синів його

ра́зом з е́внухами та ли́царями, та
всякого хороброго вояка до Єру-
салиму.
2 І встав цар Давид на но́ги
свої та й сказав: „Послухайте
мене, брати мої та наро́де мій! Я
серцем своїм *був за те*, щоб збуду-
вати храм миру для ковчега
Господнього заповіту та на під-
ні́жок ніг нашого Бога, й я при-
гото́вив *потрібне* на збудува́ння.
3 А Бог сказав мені: Ти не
збудуєш храма для Мого Йме́ння,
бо ти муж во́єн і кров проливав.
4 Та вибрав Господь, Бог Із-
раїлів, мене з усього дому батька
мого, щоб бути царем над Ізраїлем
навіки, бо Юду вибрав Він на во-
лодаря, а серед Юдиного дому — дім
батька мого, а серед синів мого бать-
ка — мене уподо́бав Собі, щоб на-
станови́ти царем над усім Ізраїлем.
5 А зо всіх моїх синів, — бо
багатьо́х синів дав мені Господь —
то Він вибрав сина мого Соломона,
щоб сидів на троні Господнього
царства над Ізраїлем.
6 І Він сказав мені: Соломон,
син твій, — він збудує храма
Мого та двори́ Мої, бо його Я
вибрав Собі за сина, а Я бу́ду
йому за Отця.
7 І міцно поставлю Я царство
його аж навіки, якщо він буде
си́льний, щоб вико́нувати заповіді
Мої та постано́ви Мої, як цього дня.
8 А тепер на оча́х усього Із-
раїля, Господнього збо́ру, та в
ушах нашого Бога *говорю вам*:
Додержуйте й досліджуйте всі за-
повіді Господа, Бога вашого, щоб
ви посіли цей добрий Край і
віддали *його* в спа́дщину по собі
синам вашим аж навіки.
9 А тепер, сину мій Соломо́не,
знай Бога, Отця твого, і служи
Йому всім серцем та всією душею,
бо Господь вивідує всі серця та
знає всякий витвір думо́к. Якщо
будеш шукати Його, то ти зна́йдеш
Його, а якщо залишиш Його, Він
залишить тебе наза́вжди.
10 Тепер дивися, що Господь
вибрав тебе збудувати дім на
святиню. Будь міцни́й та роби!“
11 І Давид дав своєму синові
Соломо́нові взори *Господнього до-
му*: притво́ру, і домів його, і скарб-
ниць його, і го́рниць його, і кім-
на́т його внутрішніх, і дому для
ковчегу,
12 і взір усього, що було в дусі
його́ для подвір'я Господнього
дому, і для всіх кімна́т навко́ло,
для ска́рбів Божого дому та для
ска́рбів святині,
13 і для ві́дділів священиків та
Левитів, і для всякої праці служби
Господнього дому, і для всяких ре-
че́й для служби Господнього дому.
14 *І дав він* золота — вагою для
золота, для всіх речей кожної
служби; і *срібла* для всіх срібних
речей — вагою, для всіх речей
кожної служби;
15 і вагу для золотих свічників
та золотих їхніх лямпа́док, — ва-
гою кожного свічника та лямпадок
його, і для срібних свічникі́в, — ва-
гою для свічника́ та лямпадок його,
за роботою кожного свічника́.
16 І *дав* золота вагою для столі́в
хлібів показни́х, для кожного
сто́лу і срібла для срібних столі́в,
17 і виде́льця, і кропи́льниці, і
чарки́ — чисте золото, і для зо-
лотих ке́ліхів — вагою для кож-
ного ке́ліха, і для ке́ліхів сріб-
них, — вагою для кожного келіха.
18 А для кадильного жертівни-
ка — *дав* очищеного золота вагою,
і на подобу воза, для золотих
херувимів, що простягають *крила
свої* й покривають над ковчегом
Господнього заповіту.
19 Усе це він зрозумів із письма
з Господньої руки, *що була́* над
ним, усі роботи взору.

20 І сказав Давид до сина свого Соломона: ,,Будь си́льний і будь відважний, і роби, не бійся та не лякайся, бо Господь Бог, Бог мій, з тобою, — Він не покине тебе й не позоста́вить тебе аж до закінчення всієї праці роботи Господнього дому...

21 А оце че́рги священиків та Левитів для всякої служби Божого дому. І *будуть* з тобою в усякій праці ре́вні люди, здібні на всяку службу, а начальники та ввесь наро́д, — на всі нака́зи твої''.

29 І сказав цар Давид до всього збору: ,,Син мій Соломон, *що* його одного Бог вибрав, *ще* молодий та тенді́тний, а ця праця — велика, бо не для люди́ни ця будова, а для Господа Бога.

2 А я всією своєю силою пригото́вив для храму свого Бога золото на золоті *речі*, і срібло — на срібні, і мідь — на мідяні, і залізо — на залізні, і дерево — на дерев'я́ні, камі́ння шога́мське та до оправ, каміння нофе́хське та кольоро́ве, і всякий дорогий камінь та бе́зліч мармуро́вого камі́ння.

3 І ще, через моє зами́лування до дому Бога мого, є в мене скарб власного золота та срібла, — і *його* я віддав для дому свого Бога, понад усе, що я заготовив для святого храму:

4 три тисячі талантів золота, офі́рського золота, і сім тисяч очищеного срібла на покриття́ стін тих домів;

5 на кожну золоту *річ* та на кожну срібну, і на всяку працю рукою майстрів. І хто *ще* же́ртвує, щоб сьогодні напо́внити свою ру́ку поже́ртвою для Господа?''

6 І стали же́ртвувати начальники ба́тьківських ро́дів та начальники Ізраїлевих племе́н, і тисячники та сотники, і начальники праці для царя.

7 І дали́ вони на роботу Божого дому золота п'ять тисяч тала́нтів та десять тисяч даре́йків, і срібла десять тисяч талантів, і міді десять тисяч і вісім тисяч талантів, а заліза сто тисяч талантів.

8 А в кого знайшло́ся при ньому дорогоцінне каміння, ті дали *його* до скарбни́ці Господнього дому, до руки Ґершонівця Єхіїла.

9 І радів народ за їхню жертву, бо вони же́ртвували Господе́ві з цілого серця, а також цар Давид радів великою радістю.

Дави́дова молитва

10 І поблагослови́в Давид Господа на оча́х усього збору. І сказав Давид: ,,Благословенний Ти, Господи, Боже Ізраїля, нашого батька, від віку й аж до віку!

11 Твоя, Господи, могу́тність і сила, і ве́лич, і вічність, і слава, і все на небеса́х та на землі! Твої, Господи, ца́рства, і Ти підне́сений над усім за Голову!

12 І бага́тство та слава — від Те́бе, і Ти пануєш над усім, і в руці Твоїй сила та хоро́брість, і в руці Твоїй — побільши́ти та зміцни́ти все.

13 А тепер, Боже наш, ми дякуємо Тобі, і славимо Ім'я́ Твоєї ве́личі.

14 І хто бо я, і хто народ мій, що маємо силу *так* же́ртвувати, як це? Бо все це — від Тебе, і з Твоєї руки дали́ ми Тобі.

15 Бо ми прихо́дьки перед лицем Твоїм та чужи́нці, як усі наші батьки́! Наші дні на землі — мов та тінь, і немає трива́лого!

16 Господи, Боже наш, уся ця бе́зліч, яку ми нагото́вили на збудува́ння Тобі храму для Йме́ння Твоєї святости, — із Твоєї руки вона, і все це — Твоє!

17 І я знаю, Боже мій, що Ти вивідуєш серце й любиш щирість. У щирості серця свого я пожертвував це все, а тепер бачу я з радістю наро́д Твій, який знахо́диться тут, що жертвує себе Тобі.

18 Господи, Боже Авраама, Ісака та Якова, наших батьків, — збережи ж навіки цей на́прямок думо́к серця наро́ду Твого, і міцно скеру́й їхнє серце до Себе!

19 А моєму синові Соломонові дай серце[1] ціле, щоб вико́нувати за́повіді Твої, свідо́цтва Твої та устави Твої, і щоб чинити все, і щоб збудувати цю тверди́ню, яку я пригото́вив!"

Зацарюва́ння Соломона й Давидова смерть

20 І сказав Давид до всього збору: „Поблагословіть же Господа, вашого Бога!" І ввесь збір поблагословив Господа, Бога своїх батьків, — і нахили́лися, і вклонилися всі до землі Господе́ві й царе́ві!

21 І прине́сли вони для Господа жертви, і спалили цілопа́лення для Господа другого дня *від* того дня, — тисячу бичків, тисячу баранів, тисячу ове́чок, і ливні їхні жертви, і бе́зліч жертов за всього Ізраїля.

22 І вони їли й пили́ перед Господом того дня з великою радістю, і вдруге настанови́ли Соломона, Давидового сина, і пома́зали *його́* Господе́ві на володаря, а Садо́ка на священика.

23 І сів Соломо́н на Господньому тро́ні за царя на місці свого батька Давида, і щасти́ло йому, і його слухався ввесь Ізра́їль.

24 І всі князі та ли́царі, а також усі сини́ царя Давида піддали́ся під Соломона.

25 І Господь ви́соко звели́чив Соломона на оча́х усього Ізраїля, і дав на нього величність царства, якої не було перед ним ані на жодному царе́ві над Ізраїлем.

26 І Давид, син Єссе́їв, царюва́в над усім Ізра́їлем.

27 А дні, що він царював над Ізраїлем, були сорок літ: у Хевро́ні царював він сім років, а в Єрусалимі царював тридцять і три.

28 І поме́р він у добрій сивині, ситий днями,[1] бага́тством та славою, а замість нього зацарював син його Соломо́н.

29 А ділá царя Давида, перші й останні, ось вони описані в історії прови́дця Самуїла, і в історії пророка Ната́на, і в історії прозорли́вця Ґада,

30 ра́зом з усім царством його, і лица́рськістю його́ та часами, що перейшли над ним і над Ізраїлем, та над усіма́ царствами тих країв.

ДРУГА КНИГА ХРОНІК[2]

Соломон просить у Бога мудрости

1 І зміцнився Соломо́н, син Давидів, над царством своїм, а Господь, Бог його, *був* із ним та ви́соко звели́чив його.

2 І сказав Соломон до всього Ізраїля, до тисячників та сотників, і до су́ддів, і до всіх начальників, до всього Ізраїля, до голів ба́тьківських *родів*.

3 І пішли Соломон та ввесь збір із ним до па́гірка, що в Ґів'оні, бо там була скинія Божого заповіту,

[1] Серце в біблійній мові часто — центр розуму, розум.

[2] Ця книга по-грецькому зветься: Друга книга параліпоменон.

[1] Seva' jamim—„ситий днями", цебто наживши́сь, похилого віку.

яку зробив Мойсей, раб Господній,
у пустині.
4 Але Божого ковчега Давид
переніс із Кір'ят-Єаріму туди, де
приготóвив йому *місце* Давид, бо
він поставив йому скинію в Єруса-
лимі.
5 А мідянóго жéртівника, що
зробив був Веселіїл, син Урії, сина
Хурового, він поставив перед ски-
нією Господньою. І звертався до
нього Соломон та збір.
6 І зійшов Соломон туди перед
Господнє лице на мідяний жéртів-
ник, що належав до скинії запо-
віту, і приніс на ньому тисячу
цілопáлень.
7 Тієї ночі явився Бог Соломо-
нові та й сказав йому: „Зажадай,
чого дати тобі!“
8 І сказав Соломон до Бога: „Ти
зробив був велику милість з бать-
ком моїм Давидом, і настановив
царем мене замість нього.
9 Тепер, Господи, Боже, нехай
буде вúповнене слово Твоє до бать-
ка мого Давида, бо Ти настановúв
мене царем над народом числéн-
ним, як порох землі.
10 Дай тепер мені мудрість та
знання́, щоб *умів* я вихóдити й
входити перед цим народом, бо
хто зможе судити цей великий
Твій нарóд?“
11 І сказав Бог до Соломона:
„За те, що оце було на серці твоїм,
і ти не жадав багатства, маєтків та
слави, ані душі ворогів своїх, а
також довгих днів не жадав ти, а
жадав для себе мудрости та знан-
ня́, щоб судити народ Мій, над
яким Я настановúв тебе царем,
12 *то* дасться тобі мудрість та
знання, а багатство, і маєтки та
славу Я дам тобі *такі*, яких не
булó між царями перед тобою, і по
тобі не бýде таких!“
13 І прийшов Соломон із пá-
гірка, що в Ґів'оні, до Єрусалиму,
від скинії заповіту, і зацарював
над Ізраїлем.

Соломонові багатства

14 І зібрав Соломон колесни́ць
та верхівців, — і було в нього
тисяча й чотири сотні колесни́ць та
дванадцять тисяч верхівців, і він
порозміщував їх по колесни́чних
містах та при царі в Єрусалимі.
15 І цар зібрав в Єрусалимі
срібла та золота, мов камíння,
а кéдрів зібрав, щодо числéнно-
сти, як сикомóр,[1] що в Шефелі.[2]
16 А кóней, що *були* в Соломо-
на, приводили з Єгипту та з Кеве;
царські купці купували *їх* з Кеве.
17 І ходили вони, і вивозили з
Єгипту колесни́цю за шість сотень
срібла, а коня — за сотню й п'ят-
десят. І так вони вивóзили *все це*
своєю рукою для всіх царів хіт-
тійських та царів сирійських.
18 І Соломон наказав будувати
дім для Господнього Ймення та дім
царський для сéбе.

Умова Соломона з Хірамом про будову Господнього дому

2 1 І відлічив Соломон сімдеся́т
тисяч чоловіка носіїв та вісім-
деся́т тисяч чоловіка каменотéсів
у горáх, а керівників над ними —
три тисячі й шість сотень.
2 І послав Соломон до Хірама,[3]
царя тирського, говорячи: „Як
зробив ти з батьком моїм Дави-
дом, і послав був йому кéдри на
будову дому його, щоб сидіти в
ньому, *так зроби й мені*.
3 Ось я будую храм для Ймення
Господа, Бога мого, щоб присвяти-
ти Йомý, щоб кадити перед Його
лицем запашнé кадило, і для по-
стійного покладáння *хліба* та для

[1] Сикомора — дерево шовковиця.
[2] Шефелі — низина.
[3] В ориґіналі тут завжди Хурам; в І книзі царів Хірам. Грецьке Χιράμ.

цілопáлення на ранок і на вечір,
на суботи й на молодики́ та на
свята Господа, Бога нашого. На-
віки це над Ізраїлем!
4 А храм, якого я будую, вели-
кий, бо Бог наш більший від усіх
богів!
5 А хто має силу збудувати Йо-
му храма, коли небо й небеса не-
бес[1] не обіймають Його? І хто я,
що збудую Йому храма? Хіба
тільки на кадіння перед лицем
Його́!
6 А тепер пошли мені чоловіка,
здібного до роботи в золоті, і в
сріблі, і в міді, і в залізі, і в пу́р-
пурі, і в че́рвені, і в блаки́ті, і що
вміє вирізувати рі́зьби, рáзом із
тими мистця́ми, що зо мною в Юді
та в Єрусалимі, яких приготóвив
батько мій Давид.
7 І пошли мені з Ливану де́рева
ке́дрового, кипари́сового та сан-
дáлового, бо я знаю, що твої раби
вміють рубати дере́ва ливанські.
І оце мої раби *будуть* рабами
твоїми,
8 щоб наготóвити мені бе́зліч
дерева, бо цей храм, що я будую,
буде великий та пишний!
9 А ось деревору́бам, що сти-
нають дере́ва, рабам твоїм, дав я
пшениці, як поживи, двадцять ти-
сяч кóрів,[2] та ячменю двадцять
тисяч кóрів, і вина двадцять тисяч
бáтів,[2] і оливи двадцять тисяч
батів".
10 І сказав Хірам, цар тир-
ський, листом і послав до Соло-
мона: „Через любов Господа до
народу Свого поставив Він тебе
над ними за царя".
11 І сказав Хірам: „Благосло-
ве́нний Господь, Бог Ізраїлів, що
вчинив небесá та землю, що дав
цареві Давидові сина мудрого,
який має розум та багатий на
знання́, що збудує дім Господній та
дім царський для се́бе!
12 А тепер я посилаю мудрого
чоловіка, що має знання́, Хурам-
Аві,
13 сина жінки з Данових до-
чóк, — а батько його тиря́нин, —
що вміє робити в золоті та в сріблі,
в міді, в залізі, в каміннях та в
дере́вах, у пу́рпурі й у блакиті, і в
віссóні, і в че́рвені, і різати всяку
різьбу, і викóнувати всяку думку,
що буде дáна йому з мистця́ми
твоїми та з мистцями пана мого
Давида, батька твого.
14 А тепер пшеницю й ячмінь,
оливу та вино, про які казав мій
пан, нехай посилає своїм рабам.
15 А ми нарубáємо дере́в із Ли-
вану за всякою твоєю потребою, і
спровадимо їх тобі плотáми морем
до Яфи, а ти спровадиш їх до
Єрусалиму".
16 І перелічи́в Соломон усіх
людей прихóдьків, що в Ізраїле-
вому Кра́ї, за переліком, що пере-
лічив був їх його батько Давид, і
було знáйдено *їх* сто й п'ятдесят
тисяч і три тисячі й шість сотень.
17 І він зробив із них сімдеся́т
тисяч носіїв та вісімдеся́т тисяч
каменотесів у горáх, та три ти-
сячі й шість сотень керівників,
що спону́кували той нарóд до пра-
ці.

Соломонів храм Господній

3 І зачав Соломон будувати Гос-
подній дім в Єрусалимі на горі
Морі́йя, що вказана була батькові
його Давидові, на місці, яке при-
готóвив Давид на тóці євусеянина
Орнана.
2 І зачав він будувати другого
місяця, другого *дня*, четвертого
року свого царювáння.
3 А це основа будови Божого
дому: довжинá — шістдеся́т ліктів

[1] Небеса небес — найвище небо.
[2] Кор — має десять батів, по нашому 180 кілограмів, а бат — 18 кілограмів; див. Ісая 5. 10.

старою мірою, а ширина́ — два-
дцять ліктів.
4 А притво́р, щодо довжини,
був за шириною храму, двадцять
ліктів, а вишина́ — сто й двадцять.
І покрив він його зсере́дини чи-
стим золотом.
5 А великий храм він покрив
кипари́совим деревом, і покрив
його добрим золотом, і наробив на
ньому пальм та ланцюгів.
6 І покрив він той храм доро-
гим ка́менем на оздо́бу, а золото —
золото *було* з Парваїму.
7 І покрив він золотом храм,
балки, пороги, і стіни його та
його двері, а на стінах повирі́зу-
вав херувимів.
8 І зробив дім Святого Святих[1]:
довжина його за шириною храму
— двадцять ліктів, і ширина його
— двадцять ліктів. І покрив він
його добрим золотом, на таланти
— шість сотень.
9 А вага цвяхів на шеклі золота
— п'ятдеся́т; і го́рниці покрив зо-
лотом.
10 І зробив він у домі Святого
Святих двох херувимів різьб'я-
но́ю роботою, і покрив їх золо-
том.
11 А кри́ла херувимів: довжина
їх — двадцять ліктів, крило́ од-
но́го — на п'ять ліктів, дотика́-
лося стіни храму, а крило інше —
п'ять ліктів, дотикалося крила
другого херувима.
12 А крило́ другого херувима —
п'ять ліктів, дотика́лося стіни́
храму, а крило інше — п'ять лік-
тів, прилягало до крила іншого
херувима.
13 Розтягнені крила цих херу-
вимів — двадцять ліктів; і вони
стояли на ногáх своїх, а їхні об-
личчя — до храму.
14 І зробив він завісу, — бла-
ки́ть, і пу́рпур, і че́рвень, і віссо́н,
і наробив на ній херувимів.
15 І зробив він перед храмом
два стовпи́, тридцять і п'ять ліктів
завдо́вжки, а ма́ковиці, що на вер-
ху́ його, п'ять ліктів.
16 І поробив ланцюги́, *як* у де-
вірі, і дав *їх* на верхи́ тих стовпів.
І зробив сотню грана́тових яблук,
і дав на ланцюги́.
17 І поставив стовпи́ перед хра-
мом, — один з правиці, а один з
лівиці. І назвав ім'я́ правому:
Яхін, а ім'я лівому — Боаз.

4 І зробив мідяного же́ртівника,
двадцять ліктів довжина́ йому
і двадцять ліктів ширина́ йому, і
десять ліктів височина́ йому.
2 І зробив він лите море, десять
на міру ліктем від кра́ю його до
краю його, навколо кругля́сте, і
п'ять *на міру* ліктем височина́
йому. А шнур — тридцять *на
міру* ліктем — ото́чував його нав-
ко́ло.
3 А під ним — постать волі́в, *що*
зо всіх сторін ото́чують його, на
десять *ліктів на міру* ліктем ото-
чують море навко́ло; два ряди
волів відлиті при відлива́нні його.
4 Воно стояло на дванадцятьо́х
вола́х, — три обе́рнені на північ,
і три обернені на за́хід, і три
обернені на південь, і три обер-
нені на схід. А море на них зве́р-
ху, а всі зади їх — до нутра́.
5 А грубина́ його — долоня, а
край його — як робота кра́ю ке́лі-
ха, квітки ліле́ї. Містило воно
три тисячі ба́тів.
6 І зробив десять умива́льниць,
і поставив п'ять з правиці, а п'ять
з лівиці, щоб мити в них, — приго-
то́влене на цілопа́лення поло́щуть
у них, а море — для священиків,
щоб митися в ньому.
7 І зробив десять золотих свіч-
ників, як нале́жалося, і поставив

[1] Kodeš hakkodašim, церк-слов. **Свѧтаѧ Свѧтыхъ**, це — найсвятіше, найсвятіша святиня.

їх у храмі п'ять з правиці, а п'ять
з лівиці.
8 І зробив десять столів, і по-
ставив у храмі, — п'ять з правиці,
а п'ять з лівиці. І зробив сто
золотих кропи́льниць.
9 І зробив священиче подвір'я
та подвір'я велике, і двері до по-
двір'я, і їхні двері покрив міддю.
10 А море поставив з правого
боку на південний схід.
11 І поробив Хурам го́рнята, і
лопа́тки, і кропильниці. І по-
кінчи́в Хурам робити працю, яку
зробив для царя Соломона в Бо-
жому домі:
12 два стовпи́, і ку́лі, і дві ма́-
ковиці на верху́ тих стовпів, і дві
мере́жки на покриття́ обидвох куль
ма́ковиць, що на верха́х стовпів,
13 і чотири сотні грана́тових
яблук для обох мере́жок, два ряди
грана́тових яблук для однієї ме-
режки, щоб покрити оби́два кулі
ма́ковиць, що на пе́реді тих стов-
пів.
14 І поробив підста́ви, і поро-
бив умива́льниці на тих підста́вах,
15 одне море, і дванадцять во-
лів під ним,
16 і горня́та, і лопа́тки, і ви-
де́льця, і всі їхні речі поробив
Хурам-Авів цареві Соломонові
для Господнього дому з ви́поліру-
ваної міді.
17 На Йорда́нській рівни́ні по-
відлива́в їх цар у гли́нистій землі
між Суккотом та між Цередою.
18 І наробив Соломон усіх цих
речей дуже багато, бо не дослі́дже-
на була вага міді.
19 І поробив Соломон усі речі,
що в Божому домі, та золотого
же́ртівника й столи, а на них —
хліб показни́й,
20 і свічники́, і їхні лямпа́дки,
щоб запалювати їх за постановою
перед девіром, — зо щирого зо-
лота.
21 А квітки́, і лямпа́дки, і щи́п-
чики — із золота, з доскона́лого
золота.
22 А но́жиці, і кропильниці, і
ло́жки, і кадильниці — зо щирого
золота; а вхід до дому, його внут-
рішні двері до Святого Святих та
двері дому до храму — із золота.

Перене́сення ковчега

5 І була закінчена вся праця,
яку зробив Соломон для Гос-
поднього дому. І Соломон пов-
но́сив освячені речі свого батька
Давида, і сріблó, і золото, і всі
ці речі дав до скарбни́ці Божого
дому.
2 Тоді Соломон зібрав до Єру-
салиму Ізраїлевих старши́х, і всіх
голів племе́н, начальників ба́ть-
ківських *родів* Ізраїлевих синів,
щоб перене́сти ковчега Господ-
нього заповіту з Давидового Мі-
ста, воно — Сіо́н.
3 І були зібрані до царя всі
ізра́їльтяни в свято, воно — сьо́-
мого місяця.
4 І поприхо́дили всі Ізраїлеві
старші, і Левити поне́сли ковчега.
5 І поне́сли ковчега та скинію
заповіту, і всі святі речі, що в
скинії, — не́сли їх священики та
Левити.
6 А цар Соломон та вся Із-
раїлева громада, що зібралася при
ньому перед ковчегом, прино́сили
в жертву худобу дрібну́ та худобу
велику, що через многоту́ не була
ані записувана, ані лічена!
7 І священики внесли ковчега
Господнього заповіту до його міс-
ця, до девіру дому, до Святого
Святих, під кри́ла херувимів.
8 А херувими простяга́ли крила
над місцем ковчега, і затінювали
херувими над ковчегом та над його
держака́ми зве́рху.
9 А ті держаки́ були довгі, і
головки тих держаків були видні

з ковчегу, що перед девіром, а
назóвні не були видні. І були
вони там аж до цього дня.
10 У ковчезі *не було* нічого,
тільки дві таблúці, що поклав
Мойсей на Хорúві, коли Господь
склав був *заповіта* з Ізраїлевими
синами при виході їх із Єгипту.
11 І сталося, як священики ви-
хóдили із святині, — а всі свя-
щеники, що були *там*, освятили-
ся, без додéржання черг, —
12 а Левити співакú, — усі во-
ни, аж до Асафа, Гемана, Єдутуна,
і синів їхніх та братів їхніх, —
убрані в віссóн, з цимбáлами, із
áрфами та з цúтрами, стояли на
схід від жéртівника, а з ними сто й
двадцять священиків, що сурмúли
на сýрмах,
13 і було воно для сурмачів та
співаків як одне, щоб подати один
голос на хвалý та дяку Господéві,
і як загримів голос на сýрмах, і
на цимбáлах, і на музичних зна-
ря́ддях, і як хвалили Господа:

„Добрий бо Він,
бо навіки Його милосéр-
дя!“, —

то дім, дім Господній наповнився
хмарою!
14 І не могли священики стояти
й служити через ту хмару, бо
слава Господня напóвнила дім Бо-
жий!

Соломонове благословéння

6 Тоді Соломон проказав:

„Промовив Госпóдь, що Він
пробувáтиме в мряці.
2 А я збудувáв храм оселі
Твоєї,
і місце Твогó пробувáння
навіки!“

3 І повернув цар обличчя своє,
та й поблагословив увесь Ізраїлів
збір, увесь же Ізраїлів збір стояв.
4 А він сказав: „Благословен-
ний Госпóдь, Бог Ізраїлів, що
Своїми устами говорив був із моїм
батьком Давидом, і руками Своï-
ми вúконав, кажучи:
5 Від того дня, коли Я вивів
Свій народ з єгипетського крáю, Я
не вибрав *Собі* міста зо всіх Із-
раїлевих племéн, щоб збудувати
храм на пробувáння Мого Імени
там. І не вибрав Я нікóго, щоб
був володарем над народом Моїм,
Ізраїлем.
6 Та вибрав Я Єрусалúм на
пробувáння Мого Імени там, і ви-
брав Я Давида, щоб був над наро-
дом Моїм, Ізраїлем.
7 І було на серці мого батька
Давида збудувáти храм для Ймен-
ня Господа, Бога Ізраїлевого.
8 Та сказав Господь до мого
батька Давида: За те, що на твоє́-
му серці було збудувати храм для
Йменя Мого, ти зробив добре,
що було тобі на серці.
9 Тільки ти не збудуєш цього
храму, але син твій, що вийде із
стéгон твоїх, — він збудує цей
храм для Ймення Мого!
10 І спóвнив Госпóдь Своє сло-
во, що Він говорив. І став я
замість батька свого Давида та й
сів на Ізраїлевому троні, як гово-
рив був Господь, і я збудував
оцей храм для Ймення Господа,
Бога Ізраїлевого.
11 І поставив я там ковчега, що
в ньому Господній заповіт, якого
Він склав з Ізраїлевими синáми“.

Соломонова молитва

12 І став він перед Господнім
жéртівником навпроти всього Із-
раїлевого збору, і простяг свої
рýки.
13 А Соломон зробив був мідяне́
стоя́ло, і поставив його на серéди-
ну подвір'я, — п'ять ліктів дов-
жина йому, і п'ять ліктів ширина
йому, а три лікті вишина йому. І
став він на ньому, і став на

коліна свої навпроти всього Ізраїлевого збору, і простяг свої руки до неба,
14 та й сказав: „Господи, Боже Ізраїлів! Нема подібного Тобі Бога на небі та на землі! Ти стережеш заповіта та милість для Своїх рабів, що ходять перед Твоїм лицем усім своїм серцем.
15 Ти сповнив Своєму рабові Давидові, батькові моєму, те, що говорив йому. І говорив Ти *йому* Своїми устами, а рукою Своєю виповнив, як цього дня.
16 А тепер, Господи, Боже Ізраїлів, сповни для Свого раба Давида, мого батька, те, що говорив Ти йому, кажучи: Не переведеться з-перед лиця Мого ніхто з тих, що мають сидіти на Ізраїлевому троні, якщо тільки сини твої будуть додержувати своїх доріг, щоб ходити в Законі Моїм, як ти ходив перед лицем Моїм.
17 А тепер, Господи, Боже Ізраїлів, нехай буде запевнене слово Твоє, яке Ти говорив рабові Своєму Давидові.
18 Бо чи ж справді Бог сидить з людиною на землі? Ось небо та небо небес не обіймають Тебе, — що ж тоді храм цей, що я збудував?
19 І Ти звернешся до молитви Свого раба та до його благання, Господи, Боже мій, щоб почути поклик та молитву, якою раб Твій молиться перед лицем Твоїм,
20 щоб очі Твої були відкриті на цей храм удень та вночі, на те місце, про яке Ти сказав, що покладеш Ім'я Своє там, щоб почути молитву, якою буде молитися Твій раб на цьому місці.
21 І Ти будеш прислухатися до благань Свого раба та Свого народу, Ізраїля, що будуть молитися на цьому місці. І Ти почуєш із місця Свого пробування, із небес — і почуєш, і пробачиш.
22 Якщо згрішить людина проти свого ближнього, і буде примушена принести клятву, щоб присягнути, і клятва прийде перед Твоїм жертівником у цьому храмі,
23 то Ти почуєш із небес, і зробиш, і розсудиш Своїх рабів, — обвинуватиш несправедливого, щоб дати його дорогу на його голову, й усправедливиш справедливого, щоб дати йому за його справедливістю.
24 А якщо Твій народ, Ізраїль, буде вдарений ворогом, бо прогрішив Тобі, і коли вони звернуться, і будуть хвалити Ім'я Твоє, і будуть молитися, і будуть благати Тебе в цьому храмі,
25 то Ти почуєш із небес, і простиш гріх народу Свого, Ізраїля, і вернеш їх до землі, яку дав Ти їм та їхнім батькам!
26 Коли затримається небо, і не буде дощу, бо прогрішаться Тобі, то вони помоляться на цьому місці, і будуть славити Ім'я Твоє, — *і* з гріха свого навернуться, бо Ти будеш їх впокоряти, —
27 то Ти почуєш на небесах, і пробачиш гріх Своїх рабів та народу Свого, Ізраїля, бо покажеш їм ту добру дорогу, якою вони підуть, і Ти даси дощ на Край Свій, якого Ти дав Своєму народові на спадщину!
28 Голод коли буде в Краю, моровиця коли буде, посуха, жовтачка, сарана, черва коли буде, коли його вороги гнобитимуть його в Краї міст його, *коли буде* яка поразка, яка хвороба, —
29 усяка молитва, усяке благання, що буде від якої людини *чи* від усього народу Твого, Ізраїля, коли кожен буде знати поразу свою та горе своє, і простягне руки свої до цього храму,
30 то Ти почуєш із небес, із

місця постійного пробува́ння Сво-
го́, — і пробачиш, і даси тому
чоловікові за всіма́ його дорогами,
бо Ти знаєш серце його, бо Ти
один знаєш серце людських си-
нів,
31 щоб вони боялися Тебе, *і*
ходили Твоїми дорогами по всі
дні, які вони житимуть на поверх-
ні землі, яку Ти дав батька́м на-
шим!
32 Також і чужи́нця, який не з
наро́ду Твого, Ізраїля, і він при́-
йде з далекого кра́ю ради Йме́ння
Твого́ великого, і руки́ Твоєї Силь-
ної та раме́на Твого ви́тягненого, і
при́йде, і помо́литься в цьому
храмі,
33 то Ти почуєш *це* з небе́с,
місця постійного пробува́ння Сво-
го, і зробиш усе, про що буде кли-
кати до Тебе той чужи́нець, щоб
усі наро́ди землі пізнали Ім'я́ Твоє,
та щоб боялися Тебе, як народ
Твій, Ізра́їль, і щоб пізнали вони,
що Ім'я́ Твоє покликане над оцім
храмом, що я збудував!
34 Коли народ Твій ви́йде на
війну на своїх ворогів, доро́гою,
якою Ти пошле́ш їх, і помо́ляться
вони до Тебе в напрямі до цього
міста, що Ти вибрав його, та хра-
му, що я збудував для Йме́ння
Твого,
35 то почуєш Ти з небе́с їхню
молитву та їхнє блага́ння, — і
вчиниш їм суд!
36 Коли вони згріша́ть Тобі, —
бо немає люди́ни, щоб вона не
згріши́ла, — і Ти розгніваєшся на
них, і даси їх во́рогові, а їхні по-
невільники візьмуть їх до неволі
до кра́ю далекого чи близько́го,
37 і коли вони при́йдуть до ро-
зуму в краю́, куди взяті до неволі,
і наве́рнуться, і бу́дуть блага́ти
Тебе в краю́ своєї неволі, говорячи:
Ми згрішили, скривили *дорогу*
свою, і були ми несправедливі,
38 і коли вони наве́рнуться до
Те́бе всім своїм серцем і всією
душею своєю в краю́ своєї неволі,
куди їх понево́лили, і помоляться
в напрямі до свого Кра́ю, що Ти
дав їхнім батькам, і в *напрямі*
міста, яке Ти вибрав, та храму,
що я збудував для Йме́ння Твого́,
39 то Ти почуєш із небе́с, із
постійного місця пробува́ння Сво-
го́, їхню молитву та їхні блага́н-
ня, і вчи́ниш їм суд, і про́стиш
Своє́му наро́дові, що вони згріши-
ли Тобі!
40 Тепер, Боже мій, благаю,
нехай будуть очі Твої відкриті, а
уші Твої наста́влені на слу́хання
молитви цього місця!
41 А тепер, —
Устань же, о Господи, Бо-
же, на Свій відпочи́нок,
Ти й ковчег сили Твоєї!
Священики Твої, о Госпо-
ди Боже,
нехай у спасі́ння зодя́гнуть-
ся,
а побо́жні Твої хай добром
веселя́ться!
42 Господи Боже, не відве́р-
тай лиця від Свого́ по-
мазанця,
згадай же про милість Своє-
му рабові Давиду!"

Освячення Господнього дому

7 А коли Соломон закінчи́в мо-
литися, то зійшов огонь із не-
бе́с, поїв цілопа́лення та жертви, а
слава Господня напо́внила храм
той!
2 І священики не могли ввійти
до Господнього дому, бо слава
Господня напо́внила дім Господ-
ній!
3 А всі Ізраїлеві сини бачили,
як схо́див огонь та Господня сла-
ва на храм той, і вони попа́дали
обли́ччям до землі на пі́длогу з
камінних плит, і вклони́лися до

землі, і дякували Господéві:
,,Добрий бо Він,
бо навіки Його милосéрдя!“
4 А цар та ввесь народ прино́сили жертву перед Господнім лицем.
5 І приніс цар Соломон на жертву худоби великої двадцять і дві тисячі, а худоби дрібно́ї — сто й двадцять тисяч. І ви́конали обряд освя́чення Божого дому цар та ввесь наро́д.
6 А священики стояли на ва́ртах своїх, а Левити — зо знаря́ддями Господньої пісні, що поробив цар Давид на подяку Господéві,
,,Бо навіки Його милосердя“,
коли Давид хвалив ними; і священики сурми́ли навпроти них, а ввесь Ізраїль стояв.
7 І посвятив Соломон серéдину подві́р'я, що перед Господнім домом, бо приніс там цілопа́лення та лій мирних жертв, бо мідяний же́ртівник, якого зробив Соломон, не міг умістити цілопа́лення й хлібної жертви та лою.
8 І справив Соломон того ча́су те свято на сім день, а ввесь Ізра́їль *був* з ним, дуже великий збір, *що зійшовся* звідти, де йдеться до Хамату, аж до єгипетського потоку.
9 А восьмого дня спра́вили відда́ння свята, бо обряд освя́чення же́ртівника справляли сім день, і свято сім день.
10 А дня двадцятого й третього сьо́мого місяця відпустив він народ до їхніх наметів, радісних та веселосердих через усе те добро, що Господь учинив Давидові й Соломонові, та народові Своєму Ізраїлеві.

Друге з'я́влення Господа Соломонові

11 І закінчив Соломон дім Господній та дім царський, та все, що прихо́дило Соломонові на серце, щоб зробити в Господньому домі та в домі своєму, пощасти́ло йому.
12 І явився Господь Соломонові вночі та й сказав йому: ,,Вислухав Я моли́тви твої, та вибрав оце місце для Себе на храм жертви.
13 Якщо Я замкну́ небеса́, і не буде дощу, і якщо накажу́ сарані поїсти землю, і якщо нашлю́ морови́цю на наро́д Мій,
14 і впокоря́ться люди Мої, що над ними кличеться Ім'я́ Моє, і помо́ляться, і бу́дуть шукати Ім'я́ Моró, і повернуть зо злих своїх доріг, то Я вислухаю з небе́с, і прощу́ їхній гріх, та й вилікую їхній Край!
15 Тепер очі Мої будуть відкриті, а уші Мої наста́влені на слу́хання молитви цього місця.
16 І тепер Я вибрав, і освятив цей храм, щоб Ім'я́ Моє було там аж навіки, Мої ж очі та серце Моє бу́дуть там по всі дні.
17 А тепер, якщо бу́деш ходити перед лицем Моїм, як ходив був ба́тько твій Давид, щоб зробити все, що наказа́в Я тобі, і якщо бу́деш дотри́муватися уставів Моїх та прав Моїх,
18 то поста́влю *певно* трона царства твого, як склав Я *заповіта* з батьком твоїм Давидом, говорячи: Не буде в тебе перево́ду ніко́му з пануючих в Ізраїлі!
19 А якщо ви відве́рнетеся та покинете устави Мої й заповіді Мої, що Я дав вам, і підете, і будете служити іншим бога́м, і бу́дете вклонятися їм,
20 то Я повирива́ю їх з Моєї землі, яку дав їм, а цей храм, що Я освятив для Йменння Свого, відкину від лиця Свого, і дам його за припові́стку та за посміхо́вище серед усіх наро́дів!
21 А храм цей, що був найвищий, — кожен, хто прохо́дитиме

біля нього, скам'яніє та й скаже:
За що Господь зробив так цьому
Кра́єві та храмові цьому?...
22 І відкажуть: За те, що вони
покинули Господа, Бога батьків
своїх, Який вивів їх з єгипетського
кра́ю, і держа́лися міцно інших
богів, і вклоня́лися їм, і служили
їм, — тому́ Він навів на них усе
оце ли́хо!"

Інші Соломо́нові діла

8 І сталося по двадцятьо́х ро́ках,
коли Соломо́н будував дім Гос-
подній та свій дім,
2 то міста́, які дав Хура́м Соло-
мо́нові, Соломон розбудува́в їх, і
осади́в там Ізраїлевих синів.
3 І пішов Соломон до Хават-
Цови, і переміг її.
4 І збудував він Тадмора[1] в
пустині, та всі міста для запа́сів,
що побудував у Хаматі.
5 І побудував він Бет-Хорон
горішній та Бет-Хорон до́лішній,
тверди́нні міста́, — му́ри, двері та
за́суви,
6 і Баалат, і всі міста для за-
па́сів, що були в Соломона, і всі
міста́ для колесни́ць, і міста́ для
верхівців, і всяке пожада́ння Со-
ломона, що жадав він збудувати в
Єрусалимі й на Ливані, та в
усьому Краї його панува́ння.
7 Увесь наро́д, позоста́лий з хіт-
те́ян, і з аморе́ян, і з періззе́ян, і з
хівве́ян, і з євусе́ян, що вони не з
Ізраїля,
8 з їхніх синів, що зоста́лися по
них у Краї, що їх не повигу́блю-
вали Ізраїлеві сини, то їх Соломон
узяв на дани́ну, *і це позоста́лося* аж
до цього дня.
9 А Ізра́їлевих синів Соломон
не робив рабами для своєї праці,
але́ вони *були* військо́ві, і зве́рх-
ники сторо́жі його, і зве́рхники
колесни́ць його та його верхівців.

[1] Пор. І Цар. 9. 18,— там Тамар.

10 І оце вони *були* зве́рхники-
намісники царя Соломона, — дві-
сті і п'ятдеся́т, що панували над
наро́дом.
11 А фараонову дочку́ перевів
Соломон із Давидового Міста до
дому, що збудував для неї, як
сказав: „Не буде сидіти мені жін-
ка в домі Давида, Ізраїлевого ца-
ря, бо святий він, бо Господній
ковчег увійшов у нього".
12 Тоді Соломон приніс цілопа́-
лення для Господа на Господ-
ньому же́ртівнику, якого він збу-
дував перед притво́ром,
13 щоб за потребою кожного
дня прино́сити жертву за Мойсеє-
вим нака́зом, на суботи, і на моло-
дики́, і на свята три ра́зи в році: в
свято Опрі́снокiв, і в свято Тиж-
нів, і в свято Кучок.
14 І поставив він, за розпоря́д-
ком Давида, батька свого, че́рги
священиків на їхню службу, і
Левитів на їхніх ва́ртах на хвалу́
та на службу відповідно до свяще-
ників за потребою кожного дня, і
придве́рних в їхніх черга́х для
кожної брами, бо такий *був* нака́з
Давида, Божого чоловіка.
15 І не відступали вони від на-
ка́зів царя про священиків та Ле-
витів, щодо всякої речі й щодо
ска́рбів.
16 І була зро́блена вся Соломо-
нова праця аж до цього дня, від
зало́ження Господнього дому й аж
до закінчення його, коли був за-
кінчений дім Господній.
17 Тоді пішов Соломон до Еціон-
Ґеверу та до Елоту над мо́рським
берегом в едо́мському краї.
18 І прислав йому Хура́м через
своїх рабів кораблі́ та рабів, що
знали море. І прийшли вони з
Соломоновими рабами до Офіру, і
взяли́ звідти чотири сотні й п'ят-
деся́т талантів золота, і приве́зли
до царя Соломона.

Цариця Шеви в Соломона

9 А цариця Шеви почула була́
про славу Соломонову, і при-
йшла ви́пробувати Соломона зага́д-
ками в Єрусалимі. *Прийшла вона*
з дуже великим бага́тством, — із
верблю́дами, що не́сли па́хощі та
бе́зліч золота й дорогого камі́ння.
І прийшла вона до Соломона, і
говорила з ним про все, що було́ на
серці її.
2 І Соломон вияснив їй усі її
за́пити, і не було за́питу, незна́-
ного Соломонові, якого не порі-
шив би він їй.
3 І побачила цариця Шеви *всю*
Соломонову мудрість та дім, що
він збудува́в,
4 і їжу сто́лу його, і ме́шкання
рабів його, і поставу слуг його та
їхні одежі, і ча́шників його, та
їхні одежі, і вхід його, яким він
ухо́дить до Господнього дому, —
і не могла вона з дива вийти!
5 І сказала вона до царя:
„Правдою *було* те, що я чула в
своїм кра́ї про твої діла та про
твою мудрість.
6 І не повірила я їхнім слова́м,
аж поки *сама́* не прийшла та не по-
бачили мої очі, — і ось не була́
предста́влена мені *й* половина ве-
ликости твоєї мудрости: ти пере-
ви́щив славу, про яку я чула!
7 Щасливі люди твої, і щасливі
оці твої слу́ги, що за́вжди стоять
перед обличчям твоїм та слухають
твою мудрість!
8 Нехай буде благослове́нний
Госпо́дь, Бог твій, що вподо́бав
тебе́, щоб посадити тебе́ на Свого
тро́на за царя у Го́спода, Бога
твого, через любов Бога твого до
Ізра́їля, щоб утверди́ти його на-
віки. І Він настанови́в тебе́ над
ними царем, щоб чинити право та
справедливість!“
9 І дала́ вона царе́ві сто й два-
дцять талантів золота, і дуже
багато па́хощів та дороге́ камі́ння.
І *більш уже* не було таких па́-
хощів, як ті, що цариця Шеви дала́
царе́ві Соломо́нові!
10 І також Хура́мові раби та
раби Соломонові, що дово́зили зо-
лото з Офіру, спрова́джували ал-
му́ґове дерево та дороге́ камі́ння.
11 І поробúв цар з алмуґового
де́рева схо́ди для Господнього до-
му та для дому царсько́го, і гу́сла,
і а́рфи для співакі́в. І *такі речі*,
як вони, не ба́чені перед тим в
юдейському Кра́ї!
12 А цар Соломон дав цариці
Шеви все бажа́ння її, чого вона
бажа́ла, окрім *такого*, що вона
приве́зла до царя. І пішла вона
назад до свого кра́ю, вона та слу́-
ги її.

Соломонове багатство

13 І була вага того золота, що
прихо́дило для Соломона в одно́му
році, шість сотень і шістдеся́т і
шість талантів золота,
14 окрім того, що прихо́дило
від купців та з торго́влі ходя́чих.
І всі царі ара́бські та намі́сники
Кра́ю дово́зили золото й срібло
Соломо́нові.
15 І зробив цар Соломон дві
сотні великих щитів із кутого зо-
лота, — шість сотень *шеклів* куто-
го золота йшло на одно́го щита,
16 та три сотні щитів менших із
кутого золота, — три сотні *шеклів*
золота йшло на одно́го щита. І цар
віддав їх до дому Ливанського
Лісу.
17 І зробив цар великого тро́на
зо слоно́вої кости, і покрив його
чистим золотом.
18 У тро́на *було* шість східців
та підні́жжя з золота позад трону,
та пору́ччя з цього й з того *боку* при
місці сидіння, та два леви, що
стояли при пору́ччях.
19 І дванадцять левів стояли

там на шости ступенях з того й
з того *боку*. По всіх царствах не
було так зробленого!
20 І ввесь посуд на пиття царя
Соломона — золото, і всі речі дому
Ливанського Лісу — щире золото,
нічого з срібла, — воно за Соломо-
нових днів *не* рахувалося за щось.
21 Бо цареві кораблі ходили до
Таршішу з Хурамовими рабами.
Раз на три роки приходили тар-
шіські кораблі, що довозили золо-
то та срібло, слонову кість, і мавп
та пав.
22 І став цар Соломон найбіль-
шим від усіх земних царів, щодо
багатства та щодо мудрости.
23 І всі земні царі хотіли бачи-
ти Соломона, щоб послухати його
мудрости, що Бог дав у його серце.
24 І вони приносили кожен сво-
го дара, — речі срібні та речі
золоті, й одежу, зброю та пахощі,
коні та мули, — що на рік при-
падало.
25 І було в Соломона чотири
тисячі кінських жолобів та колес-
ниць, і дванадцять тисяч верхів-
ців, і він порозміщував їх по
колесничних містах та при царі в
Єрусалимі.
26 І він панував над усіма царя-
ми від Річки й аж до краю фи-
листимлян, і аж до єгипетської
границі.
27 І Соломон наскладав в Єру-
салимі срібла, мов того каміння, а
кедрів наскладав, щодо числен-
ности, як сикомори, що в Шефелі!
28 А коней приводили Соломо-
нові з Єгипту та з усіх країв.
29 А решта Соломонових діл,
перших та останніх, — ото вони
описані в історії пророка Натана,
і в пророцтві шілонянина Ахійї, і
в видіннях прозорливця Єді на
Єровоама, Неватового сина.
30 І царював Соломон в Єру-
салимі над усім Ізраїлем сорок літ.
31 І спочив Соломон зо своїми
батьками, і поховали його в Місті
Давида, батька його, а замість
нього зацарював син його Реха-
в'ам.

Зацарювання Рехав'ама

10 І пішов Рехав'ам до Сихему,
бо до Сихему зійшовся ввесь
Ізраїль, щоб настановити його ца-
рем.
2 І сталося, як почув *це* Єро-
воам, Неватів син, — він *був* в
Єгипті, куди втік від царя Соло-
мона, — то вернувся Єровоам з
Єгипту.
3 І послали й покликали його.
І прийшов Єровоам та ввесь Із-
раїль, і вони говорили до Реха-
в'ама, кажучи:
4 „Твій батько вчинив був тяж-
ким наше ярмо, а ти полегши
жорстоку роботу батька свого та
тяжке його ярмо, що наклав він
був на нас, і ми будемо служити
тобі".
5 А він відказав їм: „*Ідіть* ще
на три дні, і верніться до мене".
І пішов той народ.
6 І радився цар Рехав'ам зо
старшими, що стояли перед облич-
чям його батька Соломона, коли
він був живий, говорячи: „Як ви
радите відповісти цьому народо-
ві?"
7 І вони говорили йому, кажу-
чи: „Якщо ти будеш добрим для
цього народу, і зробиш за волею
їх, і говоритимеш їм добрі слова,
то вони будуть тобі рабами по всі
дні".
8 Та він відкинув пораду стар-
ших, що радили йому, і радився з
молодиками, що виросли разом із
ним, що стояли перед ним.
9 І сказав він до них: „Що ви
радите, і *що* відповімо цьому
народові, який говорив мені,

кажучи: Полегши ярмо́, яке твій
ба́тько наклав був на нас".
10 І говорили з ним ті молоди-
ки́, що виросли з ним, кажучи:
,,Так скажеш тому наро́дові, що
промовляв до тебе, говорячи:
,,Твій ба́тько вчинив був тяжким
наше ярмо́, а ти дай полéгшу нам."
Отак скажеш до них: Мій мізи́-
нець грубший за сте́гна мого бать-
ка!
11 А тепер: мій батько наклав
був на вас тяжкé ярмо, а я доба́в-
лю до вашого ярма! Батько мій
карав вас бича́ми, а я *битиму*
скорпіо́нами".
12 І прийшов Єровоам та ввесь
народ до Рехав'ама третього дня,
як цар говорив, кажучи: ,,Вер-
ніться до мене третього дня".
13 І цар жорсто́ко відповів їм.
І відкинув цар Рехав'ам пораду
старши́х,
14 і говорив до них за порадою
тих молодиків, кажучи: ,,Мій
батько вчинив був тяжким ваше
ярмо, а я добавлю до нього! Бать-
ко мій карав вас бичами, а я —
скорпіонами!"
15 І не послухався цар наро́ду,
бо *це* спричи́нене було від Бога, —
щоб спра́вдити Господе́ві слово
Своє, яке Він говорив був через
шілонянина Ахійю, Неватового
сина.
16 І побачив увесь Ізраїль, що
цар не послухався їх, і народ
відповів царе́ві,кажучи:

,,Яка нам части́на в Дави-
ді?
І спа́дщини нема нам у сині
Єссе́я!
Усі до наметів своїх, о Із-
раїлю!
Позна́й тепер дім свій, Да-
виде!"

І пішов увесь Ізраїль до наметів
своїх...
17 А Ізраїлеві сини, що сиділи
в Юдиних містах, — то над ними
зацарюва́в Рехав'ам.
18 І послав цар Рехав'ам Гадо-
рама, що *був* над дани́ною, та
Ізра́їлеві сини закидали його
камі́нням, і він помер. А цар
Рехав'ам поспішив сісти на колес-
ни́цю та втекти́ до Єрусалиму.
19 І відпав Ізраїль від Давидо-
вого дому, *і так є* аж до цього дня.

Рехав'а́мове царюва́ння

11 І прийшов Рехав'а́м до Єру-
салиму, і зібрав дім Юдин
та Веніяминів, сто й вісімдесят
тисяч ви́браних військо́вих, щоб
воювати з Ізраїлем, щоб вернути
царство Рехав'амові.
2 І було Господнє слово до Ше-
маї, чоловіка Божого, говорячи:
3 ,,Скажи Рехав'амові, Соломо́-
новому синові, царе́ві Юдиному, та
всьому Ізраїлеві в Юді та в Венія-
мині, говорячи:
4 Так сказав Господь: Не йдіть
і не воюйте з своїми брата́ми!
Верніться кожен до дому свого́, бо
ця річ сталася від Мене!" І вони
послу́халися Господніх слів, і вер-
нулися з похо́ду на Єровоама.
5 І осівся Рехав'ам в Єрусали-
мі, і побудував тверди́нні міста в
Юді.
6 І збудував він Віфлеєма, і
Етама, і Текою,
7 і Бет-Цура, і Сохо, і Адул-
лама,
8 і Ґата, і Марешу, і Зіфа,
9 і Адораїма, і Лахіша, і Азеку,
10 і Цор'у, і Айялона, і Хевро-
на, що в Юді та в Веніямині,
міста тверди́нні.
11 І зміцнив він ті тверди́ні, і
дав у них начальників, і запаси, і
оливи, і вина,
12 а до кожного окремого міста
—великі щити́ та ра́тища, і дуже
сильно їх позміцнював. І був йо-
го Юда та Веніямин.

13 А священики та Левити, що *були* в усьому Ізраїлі, зібралися до нього з усієї їхньої границі.

14 Бо Левити кидали пасови́ська свої та власність свою, і прихо́дили до Юди та до Єрусалиму, бо Єровоам та сини його усунули їх від священичого служіння Господе́ві,

15 і понаставля́ли собі священиків для па́гірків та демонів, та для тельців, що він понаро́блював.

16 А за ними, зо всіх Ізраїлевих племе́н ті, що віддавали своє серце шукати Господа, Бога Ізраїля, прихо́дили до Єрусалиму прино́сити жертви Господе́ві, Богові батьків своїх.

17 І зміцни́ли вони Юдине царство, і підси́лили Рехав'а́ма, Соломонового сина, на три роки, бо вони ходили три роки дорогою Давида та Соломона.

18 І взяв собі Рехав'ам жінку Махалат, дочку́ Єрімота, Давидового сина, *та* Авіхаїл, дочку́ Еліава, Ісаєвого сина.

19 І вона породила йому синів: Єуша, і Шемарію, Загама.

20 А по ній він узяв Мааху, дочку́ Авесаломову, і вона породила йому Авійю, і Аттая, і Зізу, і Шеломіта.

21 І покохав Рехав'ам Мааху, Авесаломову дочку́, над усіх жіно́к своїх та наложниць своїх, бо він узяв вісімнадцять жіно́к та шістдеся́т наложниць, і породив двадцять і вісім синів та шістдеся́т дочо́к.

22 А за го́лову Рехав'ам поставив Авійю, Маахиного сина, за володаря серед братів його, бо він *хотів* настанови́ти його царем.

23 І мудро він чинив, і порозсилав усіх синів своїх до всіх країв Юди й Веніямина, до всіх тверди́нних міст, і дав їм багате утримання, і підшукав *їм* багато жіно́к.

Кара за Рехав'амів гріх

12 І сталося, як зміцніло Рехав'амове царство й став він си́льний, *то* покинув він, і ввесь Ізраїль із ним, Господнього Зако́на.

2 І сталося п'ятого року царя Рехав'ама, пішов Шішак, єгипетський цар, на Єрусали́м, — бо вони спроневі́рилися Господе́ві, —

3 з тисячею й двомаста́ми колесни́ць та з шістдесятьма́ тисячами верхівців: і не було числа для наро́ду, що прийшов із ним з Єгипту, — ливіянам, суккійянам та кушанам.[1]

4 І здобув він тверди́нні міста, що в Юді, і прийшов аж до Єруса́ли́му.

5 А пророк Шемая прийшов до Рехав'ама та Юдиних зверхників, що зібралися до Єрусалиму, *утікаючи* перед Шішаком, та й сказав до них: „Так сказав Госпо́дь: Ви залишили Мене, а тому Я залишив вас *і видав* у Шішакову руку"!

6 І впокори́лися Ізраїлеві зверхники та цар і сказали: „Справедливий Господь!"

7 А коли Господь побачив, що вони впокори́лися, *то* було Господнє слово до Шемаї, говорячи: „Упокори́лися вони, — не нищитиму їх, але́ дам їм трохи *людей* на порятунок, і не виллється гнів Мій на Єрусали́м через Шішака.

8 Бо вони стануть йому за рабів, та й пізнають *тоді* службу Мені та службу царствам зе́мним".

9 І вийшов Шішак, єгипетський цар, на Єрусалим, і забрав ска́рби Господнього дому та ска́рби дому царе́вого, — і все позабирав. І забрав він золоті щити́, що Соломон поробив був.

10 А цар Рехав'ам поробив замість них мідяні щити́, і склав їх

[1] Кушани — етіопляни.

на руки зверхника сторожів, що
стерегли́ вхід до царсько́го дому.
11 І бувало, як тільки цар ішов
до Господнього дому, прихо́дили
бігуни́, та й носили їх, а *потім*
вертали їх до комори бігунів.
12 А коли він впокори́вся, то
відвернувся від нього Господній
гнів, і не знищив його аж до вигу́б-
лення. Та й у Юдеї були *ще*
справи добрі.
13 І зміцнився цар Рехав'ам в
Єрусалимі й царював. А Реха-
в'**ам** *був* віку сорока́ й одного року,
коли зацарював, і царював він
сімнадцять літ в Єрусалимі, у
тому́ місті, яке вибрав Господь зо
всіх Ізраїлевих племе́н, щоб покла-
сти там Своє Ймення. А ім'я́ його
матері — аммонітка Наама.
14 І робив він лихе́, бо не схи-
ляв свого серця, щоб звертатися
до Господа.
15 А Рехав'амові ділá, перші й
останні, ото вони описані в історії
пророка Шемаї та прозорливця
Іддо: ,,Родословні книги''. І
точилися вíйни *поміж* Рехав'амом
та Єровоамом по всі дні.
16 І спочив Рехав'ам зо своїми
батька́ми, і був він похований у
Давидовому Місті, а замість нього
зацарюва́в його син Авійя.

Авійя побиває Єровоама

13 Вісімнадцятого року царя
Єровоама та зацарював Авійя
над Юдою.
2 Три роки царював він в Єру-
салимі. А ім'я́ його матері —
Міхая, дочка́ Уріїла з Ґів'ї. І
війна́ точилася між Авійєю та між
Єровоамом.[1]
3 І зачав Авійя війну́ з вíйськом
хоробрих вояків, — чотири сотні
тисяч ви́браних мужів, а Єровоам
приготовився до війни з ним з
вісьмома́ сотнями тисяч ви́браних
мужів, хоробрих вояків.
4 І встав Авійя з-над гори Це-
мараїм, що в Єфремових гора́х, та
й сказав: ,,Послухайте мене, Єро-
воаме, та ввесь Ізраїлю!
5 Чи ж не вам знати, що Гос-
подь, Бог Ізраїлів, дав Давидові
царство над Ізраїлем навіки, йому́
та синам його, соляною[1] умовою?
6 Та встав Єровоам, Неватів
син, раб Соломона, Давидового
сина, і збунтувався на пана сво́го.
7 І зібралися до нього люди
пусті, нікчемні, і стали міцніші
від Рехав'ама, Соломонового сина.
А Рехав'ам був юнак та м'якосер-
дий, — і не був сильним проти них.
8 А тепер ви говорите, щоб бути
сильними проти Господнього цар-
ства в руці Давидових синів, а вас
велика кількість, і з вами золоті
тельці, яких Єровоам понаро́блю-
вав вам за богів.
9 Чи ж ви не повиганяли Гос-
подніх священиків, Ааро́нових си-
нів, та Левитів? І понаставля́ли
ви собі священиків, як *ставлять*
наро́ди цих країв, — кожен, хто
прийде, щоб посвятитися молодим
бичком та сімома́ баранами, то
стає священиком для того, що не є
Богом.
10 А ми, Бог наш — Господь,
і ми не полишили Його, а *наші*
священики, що служать Господе́ві,
це Ааронові сини, а Левити — при
службі.
11 І ми прино́симо Господе́ві
цілопа́лення кожного ранку та
кожного вечора, і запашне́ кадило,
і укладáння хліба на чистому сто-
лі, і золотий свічник та лямпáди
його, щоб запалювати кожного ве-
чора, бо ми стережемо службу
Господа, нашого Бога, а ви поли-
шили Його!
12 І ось з нами на чолі Бог, і

[1] В оригіналі Iaroveam, Яров'ам.

[1] Цебто вічною.

священики Його, і голосні су́рми, щоб сурми́ти на вас. Ізраїлеві сини, — не воюйте з Господом, Богом вашим, бо вам не поведе́ться!“

13 А Єровоам вирядив за́сідку, щоб пішла позад них, — і були вони перед Юдою, а за́сідка — позад них.

14 І обернулися юдеї, аж ось у них бій спе́реду та зза́ду! І кли́кали вони до Господа, а священики сурми́ли в су́рми...

15 І закричали юдеї. І сталося, як юдеї закричали, то Бог ударив Єровоама та всього Ізраїля перед Аві́єю та перед Юдою.

16 І повтікали ізра́їльтяни перед Юдою, і Бог дав їх в їхню руку.

17 І вдарили в них Аві́я та народ його великою пора́зою, і попа́дали трупи з Ізраїля, — п'ять сотень тисяч ви́браних мужів!

18 І впокорилися Ізраїлеві сини того ча́су, а Юдині сини зміцніли, — бо опиралися на Господа, Бога їхніх батьків.

19 І гнався Аві́я за Єровоамом, і здобув від нього міста́: Бет-Ел та залежні його міста, і Єшану та залежні її міста, і Ефрон та залежні його міста.

20 І Єровоам не затримав сили вже за днів Аві́ї. І вдарив його Господь, і він помер.

21 І зміцнився Аві́я, і взяв собі чотирна́дцять жіно́к, і породив двадцять і двоє синів та шістнадцятеро дочо́к.

22 А решта Аві́євих діл, і дороги його та слова́ його описані в історії пророка Іддо.

23 І спочив Аві́я зо своїми батька́ми, і поховали його в Давидовому Місті, а замість нього зацарював син його Аса. За його днів заспоко́ївся Край на десять літ.

Аса побиває своїх ворогів

14 І робив А́са добре та вгодне в оча́х Господа, Бога свого.

2 І повсував він же́ртівники чужих *богів* та па́гірки, і порозбивав камінні стовпи́ *для божків*, і постинав святі дере́ва.

3 І наказав він Юді звертатися до Господа, Бога батькі́в своїх, і виконувати *Його* Зако́на та заповідь.

4 І повсував він зо всіх Юдиних міст па́гірки та подо́би сонця. І заспоко́їлося царство при ньому.

5 І побудував він тверди́нні міста в Юді, бо заспоко́ївся край, і не було на нього війни за тих років, бо Господь дав йому мир.

6 І сказав він до Юди: „Побудуймо ці міста, й оточі́мо муром та ба́штами, ворітьми́ та засу́вами. Іще він, цей край, наш, бо зверта́лися ми до Господа, нашого Бога. Зверта́лися ми, і Він дав нам мир навко́ло“. І побудува́ли, і їм щасти́ло.

7 І було в Аси ві́йська: носіїв великих щитів та ра́тищ з Юди — три сотні тисяч, а з Веніямина таких, що носять мало́го щита́, та лу́чників — двісті й вісімдеся́т тисяч. Усі вони — хоробрі вояки́.

8 І вийшов на них кушеянин Зерах із ві́йськом у тисячу тисяч та з трьома́ сотнями колесни́ць, і прибув аж до Мареші.

9 І вийшов Аса проти нього, і вони вста́вилися до бо́ю в долині Цефат при Мареші.

10 І кликнув Аса до Господа, Бога свого, та й сказав: „Господи, нема *кому*, крім Тебе, допомогти чисе́нному *або* безси́лому. Допоможи нам, Господи, Боже наш, бо ми на Тебе опира́ємося, і в Ім'я́ Твоє ми прийшли на цю бе́зліч. Господи, Ти Бог наш,

нехай люди́на не має *сили* проти
Тебе!"
11 І побив Господь кушеян пе-
ред Асою та перед Юдою, — і
кушеяни повтікали.
12 І гнав їх Аса та народ, що
був з ним, аж до Ґерару. І по-
па́дало з кушеян багато, так що
ніхто з них не *залишився* живий,
бо вони були поторощені перед
Господнім лицем та перед табором
Його. І поне́сли вони дуже ба-
гато здо́бичі.
13 І побили вони всі міста нав-
коло Ґерару, бо Господній страх
був на них. І пограбували вони
всі ті міста, бо в них було багато
здо́бичі.
14 Порозбивали вони також на-
мети чередників, і зайняли дуже
багато дрібно́ї худоби та верблю-
дів, та й вернулися до Єрусалиму.

Аса служить Господеві

15 А Азарія, син Оведів, —
злинув на нього Дух Божий.
2 І вийшов він перед Асу та й
сказав йому: „Послухайте мене,
Асо та ввесь Юдо й Веніямине!
Господь з вами, якщо бу́дете з
Ним, і якщо бу́дете Його шукати,
дасть вам знайти Себе. А якщо
ви полишите Його, — полишить
Він вас!
3 У Ізраїля *було́* багато днів,
коли був він без правдивого Бога,
і без священика-вчителя та без
Зако́ну.
4 І вернувся він в утиску своєму
до Господа, Бога Ізраїлевого, і
вони шукали Його, і Він дав їм
знайти Себе.
5 А тими часа́ми не було спо-
ко́ю ані тому́, хто виходить, ані
тому, хто входить, бо *були* великі
неспоко́ї в усіх ме́шканців кра́ю.
6 І воював народ проти народу
та місто проти міста, бо Бог побен-
те́жив їх усяким лихом.
7 А ви будьте міцні, і нехай не
слабнуть ваші ру́ки, бо є нагоро́да
для вашої чи́нности!"
8 А коли Аса почув оці слова
та пророцтво, *яке говорив* пророк
Азарія, син Оведів, *то* зміцни́в-
ся, і повикидав *поганські* гидо́ти
зо всього кра́ю Юдиного та Венія-
минового, та з міст, які він здобув
з Єфремових гір, і відновив Гос-
поднього же́ртівника, що перед
Господнім притво́ром.
9 І зібрав він усього Юду й
Веніямина та тих, що ме́шкали
часо́во з ними з Єфрему, і з Мана-
сії, і з Симеона, бо дуже багато
поперебіга́ли до нього з Ізраїля,
коли побачили, що з ним Господь,
його Бог.
10 І вони зібралися до Єрусали-
му третього місяця, п'ятнадцятого
року царюва́ння Аси.
11 І прине́сли вони того дня в
жертву для Господа зо здо́бичі,
яку поприво́дили: худоби великої
— сім сотень, а худоби дрібно́ї —
сім тисяч.
12 І ввійшли вони в умову, щоб
звертатися до Господа, Бога їхніх
батьків, усім своїм серцем та всією
своєю душею.
13 А кожен, хто не буде звер-
татися до Господа, Бога Ізраїля,
буде забитий від мало́го й аж до
великого, від чоловіка й аж до
жінки.
14 І заприсягли́ся вони Госпо-
де́ві голосом сильним, і окликом, і
су́рмами, і рога́ми.
15 І тішився ввесь Юда тією
прися́гою, бо вони заприсяглися
всім серцем своїм, і всією своєю
волею шукали Його, і Він дав їм
знайти Себе. І Господь дав їм
мир навколо.
16 І навіть Мааху, матір царя
Аси, *й* її він позбавив права бути
царицею, бо вона зробила була́
ідола Астарти. І Аса порубав

бовва́на її, і розтер, і спалив у
долині Кедро́н.
17 Та па́гірки не минулися в
Ізраїля, але́ Асине серце було все
в Господом по всі його дні.
18 І вніс він до Божого дому
святі речі свого батька та святі
речі свої, — срібло, і золото, і
по́суд.
19 А війни́ не було́ аж до три-
дцять й п'ятого року царюва́ння
Аси.

Боротьба Аси з Башею. Смерть Аси

16 Тридцятого й шостого року
царюва́ння Аси пішов Баша,
Ізраїлів цар, проти Юди, і буду-
вав Раму, щоб не дати *ніко́му*
від Аси, царя Юдиного, вихо́дити
та вхо́дити.
2 І виніс Аса срібло та золото із
скарбни́ць Господнього дому та
дому царе́вого, і послав до Бен-
Гадада, царя сирійського, що си-
дів у Дамаску, говорячи:
3 „Є умова між мною та між
тобою, і між батьком моїм та бать-
ком твоїм. Ось послав я тобі сріб-
ла та золота, — іди, зламай умову
свою з Башею, царем Ізраїлевим,
і нехай він відійде від мене“.
4 І послухався Бен-Гадад царя
Аси, і послав зверхників свого
війська на Ізраїлеві міста, і вони
поруйнува́ли Іййона, і Дана, і
Авел-Маїма та всі запаси міст
Нефтали́мових.
5 І сталося, як Баша *це* почув,
то перестав будувати Раму, і спи-
нив свою працю.
6 А цар Аса взяв усього Юду, і
вони повино́сили каміння Рами та
її дерево, що *з них* будував був
Баша, і побудува́в з того Ґеву та
Міцпу.
7 А того ча́су прийшов прозор-
ли́вець Ханані до Аси, Юдиного
царя, та й сказав до нього: „Через
те, що ти спирався на сирійського
царя, а не сперся на Господа,
Бога свого, тому втекло з твоєї
руки ві́йсько сирійського царя.
8 Чи ж не булй кушеяни та ли-
віяни ві́йськом дуже великим, ко-
лесни́цями й верхівця́ми дуже
числе́нними? Та коли ти сперся
на Господа, Він дав їх у твою
руку.
9 Бо очі Господні дивляться по
всій землі, щоб зміцни́ти тих, у
кого все їхнє серце до Нього. Тому́
зробив ти нерозумно, бо відтепе́р
будуть у тебе ві́йни!“
10 І розгнівався Аса на прозор-
ли́вця, і дав його до в'язни́ці, бо
був у гніві на нього за це. І Аса
тиснув *декого* з наро́ду того ча́су.
11 І оце Асині ділá, перші та
останні, — ось вони описані в
книзі Юдиних та Ізраїлевих ца-
рів.
12 І занеду́жав Аса тридцятого
й дев'ятого року свого царюва́ння
на свої но́ги, і хвороба його булá
тяжкá. Та й у хворобі своїй не
звертався він до Господа, але до
лікарів.
13 І спочив Аса з своїми бать-
ка́ми, і помер сорокового й пер-
шого року свого царюва́ння.
14 І поховали його в його гроб-
ни́цях, які він ви́копав собі в Да-
видовому Місті. І поклали його
на ложі, що він напо́внив па́хоща-
ми та різними, по-мистецькому
збро́бленими, мастя́ми. І спалили
йому дуже велике палі́ння.

Цар Йосафа́т

17 А замість нього зацарював
син його Йосафа́т, та зміц-
ни́вся над Ізраїлем.
2 І поставив він ві́йсько по всіх
укрі́плених Юдиних містах, і дав
зало́ги в Юдиному краї́ та в Єфре-
мових міста́х, які був здобув його
батько Аса.

3 І був Господь з Йосафа́том, бо він ходив першими дорогами батька свого Давида, і не шукав Ваалів.
4 Бо він звертався до Бога свого батька, і ходив за Його заповідями, а не за чином Ізраїля.
5 І Господь зміцнив його царство в руці його, і вся Юдея давала дару́нка Йосафатові, і було в нього багато багатства та слави.
6 І пови́щилось серце його на Господніх дорогах, і він іще повсовував па́гірки та Астарти з Юди.
7 А третього року свого царюва́ння послав він до своїх зверхників, до Бен-Хаїла, і до Овадії, і до Захарія, і до Натанаїла, і до Міхаї, щоб вони навчали в Юдиних міста́х.
8 А з ними *були* Левити: Шемая, і Натанія, і Зевадія, і Асаїл, і Шемірамот, і Єгонатан, і Адонійя, і Товійя, і Тов-Адонійя, Левити, а з ними Елішама та Єгорам, священики.
9 І навчали вони в Юдеї, а з ними була книга Зако́ну Господнього. І ходили вони довко́ла по всіх Юдиних містах, і навчали серед наро́ду.
10 І був страх Господній на всіх царствах кра́ю, що навко́ло Юди, і вони не воювали з Йосафатом.
11 А від филисти́млян прино́сили Йосафатові да́ри та срібло данини; також араби приво́дили йому дрібну́ худобу: сім тисяч і сім сотень баранів та сім тисяч і сім сотень козлів.
12 І Йосафат усе зростав уго́ру. І побудував він в Юді тверди́ні та міста на запа́си.
13 І мав він багато добра по Юдиних містах, і мужів військо́вих, хоробрих вояків в Єрусалимі.
14 А оце їхній пере́гляд, за домами їхніх батьків. Від Юди тисячники: зверхник Адна, а з ним три сотні тисяч хоробрих вояків.
15 А при ньому зверхник Єгоханан, а з ним — двісті й вісімдесят тисяч.
16 А при ньому Амасія, син Зіхрі, що присвятив себе Господе́ві, а з ним двісті тисяч хоробрих вояків.
17 А від Веніямина: хоробрий воя́к Ел'яда, а з ним двісті тисяч узбро́єних луком та щито́м.
18 А при ньому Єгозавад, а з ним сто й вісімдеся́т тисяч узбро́єного ві́йська.
19 Оці слу́жили цареві, опріч тих, яких цар умістив по тверди́нних містах по всьо́му Юді.

Війна Ахава з Арамом. Ахавова смерть

18 І було́ в Йосафата багато багатства та слави, і він посвоя́чився з Ахавом.
2 А по кількох ро́ках пішов він до Ахава до Самарії. І Ахав нарізав багато худоби дрібно́ї та худоби великої йому́ та наро́дові, що з ним, і намовив його піти на ґілеадський Рамот.
3 І сказав Ахав, цар Ізраїлів, до Йосафата, царя Юдиного: „Чи підеш зо мною до ґілеадського Рамоту?" А той відказав йому: „Я — як ти, народ мій — як твій народ, і *буду* з тобою на війні".
4 І сказав Йосафат до Ізраїлевого царя: „Ви́відай зараз слово Господнє!"
5 І зібрав Ізраїлів цар пророків, чотири сотні чоловіка, та й сказав до них: „Чи йти нам на війну на ґілеадський Рамот, чи занеха́ти?" А ті сказали: „Іди, і Бог дасть *його* в цареву руку!"
6 І сказав Йосафат: „Чи нема

тут іще Господнього пророка, — і звернíмось до нього“.

7 І сказав Ізраїлів цар до Йосафата: „Є ще один муж, щоб через нього звернутися до Господа. Та я ненáвиджу його, бо він не пророкує на мене добре, а по всі дні свої *тільки* лихе. Це Міхéй, син Їмлин“. А Йосафат відказав: „Нехай цар не говорить таке!“

8 І покликав Ізраїлів цар одного éвнуха й сказав: „Приведи скоріше Міхéя, Їмлиного сина!“

9 А цар Ізраїлів та Йосафат, цар Юдин, сиділи кожен на троні своїм, повбúрані в шати; а сиділи вони при вході брами Самарії, а всі пророки пророкувáли перед ними.

10 А Цідкійя, Кенаанин син, зробив собі залізні рóги й сказав: „Так сказав Господь: Оцим будеш бодáти сиріян аж до вúгублення їх!“

11 І всі пророки пророкувáли так, говорячи: „Вихóдь до ґілеадського Рамоту, і май успіх, — і Господь дасть *його* в цареву руку!“

12 А той посланéць, що пішов покликати Міхéя, говорив до нього, кажучи: „Ось слова тих пророків, — одноýсно *звіщають* цареві добро. Нехай же буде слово твоє таке, як кожного з них, — і ти говорúтимеш добре“.

13 І сказав Міхéй: „*Як* живий Господь, — те, щó скаже Господь, *тільки* те говоритиму!“

14 І прийшов він до царя, а цар сказав до нього: „Міхéю, чи йти на війну до ґілеадського Рамоту, чи занехáти?“ А той відказав: „Вийдіть, і будете мати успіх, — і вони будуть дані в вашу руку“.

15 І сказав йому цар: „Аж скільки разíв я заприсягав тебе, що ти не говорúтимеш мені *нічóго*, тільки правду в Ім'я́ Господа?“

16 А той відказав: „Я бачив усього Ізраїля, розпорóшеного по горáх, немов вівці, що не мають пастуха. І сказав Господь: Немає в них пана, — нехай вéрнуться з мúром кожен до дому свого!“

17 І сказав Ізраїлів цар до Йосафата: „Чи ж не казав я тобі, — він не буде пророкувати мені доброго, а тільки лихе?“

18 А *Міхéй* відказав: „Томý послухайте Господнього слова: Бачив я Господа, що сидів на престолі Своїм, а все небесне військо стояло по правиці Його та по лівиці Його.

19 І сказав Господь: Хто намовить Ахава, Ізраїлевого царя, і він вийде й упадé в ґілеадському Рамоті? І говорили: той говорив так, а той говорив так.

20 І вийшов дух, і став перед Господнім лицем та й сказав: Я намóвлю його! І сказав йому Господь: Чим?

21 А той відказав: Я вийду й стану духом неправди в устах усіх його пророків. А *Господь* сказав: Ти намовиш, а також переможеш; вийди та й зроби так!

22 А тепер оце Господь дав духа неправди в уста оцих твоїх пророків, і Господь говорив на тебе недобре“.

23 І підійшов Цідкійя, Кенаанин син, і вдарив Міхея по щоцí та й сказав: „Кудою це перейшов Дух Господній від мене, щоб говорити з тобою?“

24 А Міхей відказав: „Ось ти побачиш *це* того дня, коли ввíйдеш до внутрішньої кімнáти, щоб сховáтися“.

25 І сказав Ізраїлів цар: „Візьміть Міхéя, і відведіть його до Амона, зверхника міста, та до Йоаша, царевого сина,

26 та й скажете: Отак сказав цар: Посадіть оцього до в'язнúчного дому, і давайте йому їсти

скупо хліба й скупо води, аж
поки я не вернуся з миром".
27 А Міхей відказав: „Якщо
справді вернешся ти з миром, *то*
не говорив Господь через мене".
І *до того* сказав: „Слухайте *це*,
усі люди!"
28 І вийшов Ізраїлів цар та
Йосафат, цар Юдин, до ґілеадського
го Рамоту.
29 І сказав Ізраїлів цар до Йосафата:
„Я переберуся й піду на
бій, а ти вбери свої шати!" І
перебрався Ізраїлів цар, і пішли
на бій.
30 А сирійський цар наказав
зверхникам своїх колесниць, говорячи:
„Не воюйте ні з малим, ні
з великим, а тільки з самим Ізраїлевим
царем!"
31 І сталося, як зверхники колесниць
побачили Йонатана, то
вони сказали: „Це Ізраїлів цар!"
І вони оточили його, щоб воювати.
І закричав Йосафат, і Господь
допоміг йому, і Бог звабив їх від
нього.
32 І сталося, як зверхники колесниць
побачили, що *це* не Ізраїлів
цар, то повернули від нього.
33 А *один* чоловік знехотя натягнув
лука, та й ударив Ізраїлевого
царя між підв'язанням пояса
та між панцерем. А той сказав
візникові: „Заверни назад, і випровадь
мене від війська, бо я
ранений"...
34 І збільшився бій того дня, а
Ізраїлів цар був поставлений на
колесниці проти сиріян аж до вечора.
І помер він під час заходу
сонця...

Йосафат настановляє суддів

19 І вернувся Йосафат, цар
Юдин, із миром до дому свого
до Єрусалиму.
2 І вийшов перед нього прозорливець
Єгу, син Ханані, та й
сказав до царя Йосафата: „Чи будеш
допомагати несправедливому,
а тих, хто ненавидить Господа, будеш
любити? І за це на тобі гнів
від Господнього лиця.
3 Але *й* добрі речі знайшлися
при тобі, бо ти повигублював
Астарти з Краю, і нахилив своє
серце, щоб шукати Господа".
4 І осівся Йосафат в Єрусалимі,
і він знову виходив між народ від
Беер-Шеви аж до Єфремових гір, і
навертав їх до Господа, Бога їхніх
батьків.
5 І понаставляв він суддів у
Краю, по всіх укріплених Юдиних
містах, для кожного міста.
6 І сказав він до суддів: „Дивіться,
що ви робите, бо не для
людини ви судите, але для Господа,
і Він з вами в справі суду.
7 А тепер нехай буде Господній
страх на вас. Стережіться й робіть,
бо нема в Господа, Бога
нашого, кривди, ані огляду на
особу, ані брання дарунка".
8 А також в Єрусалимі понаставляв
Йосафат з Левитів і з священиків
та з голів батьківських
домів Ізраїля для Господнього суду
та для суперечок. І вернулися
вони до Єрусалиму.
9 І він наказав їм, говорячи:
„Отак чиніть у страху Господньому,
вірністю та цілим серцем.
10 А щодо всякої суперечки, що
прийде до вас від ваших братів, що
сидять по містах своїх, *де треба
розсудити* чи то за кров, чи то
за Закон, чи то за заповідь, устави,
чи за права, то остережете їх,
і вони не згрішать Господеві, і не
буде гніву на вас та на ваших
братів. Так робіть, і не згрішите!
11 А ось священик Амарія —
голова над вами до всяких Господніх
речей, а Завадія, син
Ізмаїлів, володар Юдиного дому,

— до всякої царевої речі, і писарі Левити — перед вами. Будьте міцні й зробіть, — і нехай буде Господь з добрим!“

Знищення Йосафатових ворогів

20 І сталося по тому, пішли моаві́тяни та аммоні́тяни, а з ними *деякі* з меунян, проти Йосафата на війну́.

2 І прийшли, і доне́сли Йосафатові, говорячи: „Прийшла на тебе сила силенна з того боку моря, з Сирії, і ось вони в Хаццон-Тамарі, воно — Ен-Ґеді“.

3 І злякався Йосафа́т, і постановив зверну́тися до Господа. І він проголосив піст на всю Юдею.

4 І зібралися юде́яни просити *допомоги* від Господа, також поприхо́дили зо всіх Юдиних міст просити Господа.

5 І став Йосафа́т у зборі Юдиному та єрусали́мському в Господньому домі, перед нови́м подві́р'ям,

6 та й сказав: „Господи, Боже батьків наших! Чи ж не Ти Бог на небеса́х? І Ти пануєш над усіма́ царствами наро́дів, і в руці Твоїй — сила та міць, і немає *такого, хто б* став проти Тебе!

7 Чи ж не Ти, Боже наш, повиганя́в ме́шканців цього Кра́ю перед наро́дом Твоїм, Ізраїлем, і дав його Авраамовому насінню, Твоє́му при́ятелеві навіки?

8 І вони осілися в ньому, і збудували Тобі в ньому святиню для Ймення Твого, говорячи:

9 Якщо при́йде на нас зло, — меч укара́ння, чи морови́ця, чи голод, *то* ми станемо перед цим храмом та перед лицем Твоїм, бо Ім'я́ Твоє в цьому храмі, і бу́демо кли́кати до Тебе з нашого у́тиску, — і Ти почуєш, і спасеш.

10 А тепер ось сини Аммонові й Моавові та *ме́шканці* гори́ Сеїр, що через них Ти не дав ізра́їльтянам іти, коли вони вихо́дили були з єгипетського кра́ю, і вони минули їх, і не ви́губили їх,

11 і оце вони відплачують нам нава́лою, щоб вигнати нас із спа́дку Твого, який Ти віддав нам.

12 Боже наш, чи ж Ти не осу́диш їх? Нема бо в нас сили перед цією силою силе́нною, що прихо́дить на нас, і ми не знаємо, що́ зробимо, бо наші очі — на Тебе!“

13 А всі юде́яни стояли перед Господнім лицем, також діти їхні, жінки їхні та їхні сини.

14 А Яхазіїл, син Захарія, сина Бенаї, Єіїла, сина Маттанії, Левит із Асафових синів, — був на ньому Дух Господній серед збору,

15 і він сказав: „Послухайте, ввесь Юдо й ме́шканці Єрусалиму та ца́рю Йосафате! Так говорить до вас Господь: Не бійтеся та не жахайтеся перед цією силе́нною силою, бо не ваша ця війна, але Божа!

16 Узавтра зійдіть на них, — ось вони входять збіччям Ціцу, і ви їх зна́йдете на кінці долини, навпроти пустині Єруїл.

17 Не вам воювати в цьому, — поставтеся й станьте, і побачите, що Господнє спасі́ння з вами, Юдо й Єрусалиме! Не бійтеся й не жахайтеся, — узавтра вихо́дьте перед них, а Господь *буде* з вами!“

18 І вклонився Йосафат обличчям до землі, а ввесь Юда та ме́шканці Єрусалиму попа́дали перед Господнім лицем, щоб уклони́тися Господе́ві.

19 І встали Левити з синів Кегатівців та з синів Корахівців, щоб хвалити Господа, Бога Ізраїлевого сильним голосом, високим.

20 І повставали вони рано вранці, і вийшли до пустині Текоя. А як вони вихо́дили, став Йосафа́т та й сказав: „Послухайте мене,

Юдо та ме́шканці Єрусалиму! Ві-
руйте в Господа, вашого Бога, і
будете запе́внені, — вірте про-
рокам Його, і пощасти́ться вам!“
21 І радився він з наро́дом, і
поставив співаків для Господа, і
вони хвалили вели́чність святос-
ти, коли йшли перед озбро́єними,
і говорили:

„Дякуйте Господу,
бо навіки Його милосе́рдя!“

22 А того ча́су, *коли* зачали́
вони співати та хвалити, дав Гос-
подь за́сідку на синів Аммонових
і Моавових та *на ме́шканців* гори
Сеїр, що прийшли були проти
Юди, — і були вони побиті,
23 бо повстали аммоні́тяни та
моаві́тяни на ме́шканців гори Сеїр,
щоб учинити *їх* закля́ттям, і щоб
вигубити. А коли вони покінчи́-
ли *це* з ме́шканцями Сеїру, стали
помагати один проти о́дного, щоб
ви́губити *себе*.
24 І коли Юда прийшов на вар-
тівню́ до пустині, і поглянули
вони на на́товп, аж ось тру́пи, що
попа́дали на землю, і не було
урято́ваного!
25 І прийшов Йосафат та наро́д
його́, щоб пограбувати їхню здо́-
бич, і знайшли серед них дуже
багато і маєтку, і одежі, і кош-
то́вностей, і понабира́ли собі
стільки, що не могли не́сти. І
вони три дні все грабували ту
здо́бич, бо числе́нна була вона!
26 А четвертого дня зібралися
вони до долини Бераха, бо там
благословляли Господа; тому на-
звали ім'я́ тому місцю: долина
Бераха,[1] *і так воно зветься* аж до
сьогодні.
27 І вернулися всі юде́яни та
єрусалимляни, а Йосафат на чолі́
їх, щоб вернутися до Єрусалиму з
радістю, бо звесели́в їх Господь
спасінням від їхніх ворогів.

[1] Berachah — благословення.

28 І прибули́ вони до Єрусали-
му з а́рфами й з ци́трами та су́р-
мами до Господнього дому.
29 І був Божий страх на всі
царства країв, коли вони почули,
що Господь воював з Ізраїлевими
ворогами.
30 І заспоко́їлося Йосафатове
царство, і дав йому його Бог мир
навколо.

Йосафатова провина

31 І царював Йосафа́т над
Юдою. Він *був* віку тридцяти й
п'яти років, коли зацарював, а
двадцять і п'ять літ царював в
Єрусалимі. А ім'я́ його матері —
Азука, дочка́ Шілхи.
32 І ходив він дорогою свого
батька Аси, і не уступа́вся з неї,
щоб робити вгодне в Господніх
оча́х.
33 Тільки па́гірки не минулися,
і народ іще не вчинив свого серця
міцни́м для Бога своїх батьків.
34 А решта Йосафатових діл,
перші й останні, — ото вони опи-
сані в записах Єгу, сина Ханані,
що внесене до книги Ізраїлевих
царів.
35 А по то́му поєднався Йоса-
фат, цар Юдин, з Ахазією, Ізраїле-
вим царем, що робив несправед-
ливо.
36 І поєднався він із ним, щоб
поробити кораблі, щоб ходити до
Таршішу. І поробили вони ко-
раблі в Еціон-Ґевері.
37 Та Елієзер, син Додави, з
Мареші, пророкував на Йосафата,
говорячи: „За те, що ти поєднався
з Ахазією, поруйнував Господь
чи́ни твої!“ І порозбивалися ті
кораблі, і не могли йти до Тар-
шішу.

Цар Єгорам

21 І спочив Йосафат із своїми
батька́ми. І був він по-
хований із своїми батьками в

Давидовому Місті, а замість нього
зацарював син його Єгора́м.
2 І *були* в нього брати, Йосафа-
тові сини: Азарія, і Єхіїл, і Заха-
рій, і Азарія, і Михаїл, і Шефа-
тія, — усі вони сини Йосафата,
Ізраїлевого царя.
3 І дав їм їхній батько великі
подару́нки срібла, і золота, і кош-
то́вності з тверди́нними містами в
Юді, а царство дав Єгорамові, бо
він перворо́джений.
4 І став Єгорам на царстві бать-
ка. І зміцни́вся він, і позабивав
усіх братів своїх мече́м, а також
декого з Ізраїлевих зверхників.
5 Єгорам *був* віку тридцяти й
двох літ, коли зацарював, і царю-
вав вісім літ в Єрусалимі.
6 І ходив він дорогою Ізраїле-
вих царів, як робив Ахавів дім,
бо Ахавова дочка́ була йому за
жінку. І робив він зло в Господ-
ніх оча́х.
7 Та не хотів Господь погубити
Давидів дім ради заповіту, що
склав був із Давидом, і як говорив
дати світильника йому та синам
його по всі дні.
8 За його днів відпав був Едом
з-під Юдиної руки, і настанови́ли
над собою царя.
9 І пішов Єгорам зо своїми
зверхниками, і всі колесни́ці з
ним. І сталося, що він устав уно-
чі та й побив Едома, що оточив був
його, та зверхників колесни́ць.
10 І відпав Едом з-під Юдиної
руки, *і так є* аж до цього дня. Тоді
того ча́су відпала *й* Лівна з-під
руки його, бо він поки́нув Господа,
Бога своїх батьків.
11 Також він наробив па́гірків
по Юдиних містах, і вчинив пере́-
любами єрусалимських ме́шканців,
а Юду звів.
12 І прийшов до нього лист від
пророка Іллі такого змісту: „Так
говорить Господь, Бог Давида,
твого батька: За те, що не ходив
ти дорогами Йосафата, свого бать-
ка, і дорогами Аси, Юдиного царя,
13 а ходив дорогою Ізраїлевого
царя, і вчинив перелю́бниками
Юду та ме́шканців Єрусалиму, як
чинив перелю́бниками дім Ахавів,
а також братів своїх, дім свого бать-
ка, ліпших від тебе, ти позабивав,
14 *то* ось ударить Господь ве-
ликою пора́зою в народі твоїм, і в
синах твоїх, і в жінках твоїх, і в
усьому маєтку твоєму.
15 А ти *бу́деш* у великих хворо-
бах, у хворобі нутра́ свого́, аж
вийдуть ну́трощі твої через довго-
часну хворобу".
16 І збудив Господь на Єгорама
духа филисти́млян та арабів, що
при етіо́пах[1].
17 І вийшли вони на Юду, і
ввірвалися до нього, і позабирали
ввесь маєток, що знахо́дився в
царсько́му домі, а також синів
його та жіно́к його. І не позоста́-
лося в нього сина, окрім Єгоахаза,
наймолодшого з синів його.
18 А по всьому тому вдарив його
Госпо́дь у ну́трощах його неви-
ду́жною хворобою.
19 І сталося по певному ча́сі,
коли надійшов кінець двох років,
вийшли його ну́трощі від хвороби
його, і він помер у тяжки́х бо́лях.
А народ його не зробив для нього
спа́лення *па́хощів*, як *робили*
спа́лення батькам його.
20 Він був віку тридцяти й двох
літ, коли зацарював, а царював
вісім літ в Єрусалимі. І відійшов
він, *і ніхто за ним* не жа́лував;
і поховали його в Давидовому
Місті, та не в царськи́х гроба́х.

Цар Ахазія

22 А мешканці Єрусалиму на-
становили царем замість ньо-
го Ахазію, його найменшого сина,

[1] По-гебрейському кушитах, Kušim.

бо всіх перших позабива́ла та
вата́га, що прихо́дила з арабами
на та́бір. І зацарював Ахазія,
син Єгорама, Юдиного царя.
2 Ахазія *був* віку сорока й
двох літ, коли зацарював, і царю-
вав він в Єрусалимі один рік. А
ім'я́ його матері — Аталія, дочка
Омрієва.
3 Також він ходив дорогою
Аха́вого дому, бо його мати була
йому дора́дниця, щоб чинити без-
зако́ння.
4 І чинив він зло в Господніх
оча́х, як Аха́вів дім, бо вони були
йому дорадниками по смерті його
батька, на погибіль йому.
5 Також за їхньою порадою він
ходив. І пішов він з Єгорамом,
сином Ахава, Ізраїлевого царя, на
війну на Хазаїла, сирійського ца-
ря, в ґілеадський Рамот. І поби-
ли сиріяни Йорама.
6 І вернувся він лікува́тися в
Їзреелі від тих ран, що завдали́
йому в Рамі, як він воював із
Хазаїлом, сирійським царем. А
Азарія, Єгорамів син, цар
Юдин, зійшов побачити Єгорама,
Ахавого сина, в Їзреелі, бо він
був слаби́й.
7 І від Бога було на погибіль
Ахазії, щоб прийти до Єгорама,
бо як прийшов, вийшов з Єгора-
мом на Єгу, сина Німші, що Гос-
подь пома́зав його ви́губити Аха-
вів дім.
8 І сталося, коли Єгу чинив
суд над Ахавовим домом, то зна-
йшов він Юдиних зверхників та
синів Ахазієвих братів, що слу-
жили Ахазієві, і позабивав їх.
9 І відшукав він Ахазію, і
схопи́ли його́, а він ховався в
Самарії. І привели́ його до Єгу
та й забили його; і поховали його,
бо сказали: ,,Він син Йосафата,
що всім серцем своїм звертався
до Господа". І не було в домі
Ахазії *нікого*, хто мав би силу ца-
рювати.

Цар Йоаш

10 А коли Аталія, мати Аха-
зії, побачила, що помер її син,
то встала й ви́губила все цареве
насіння Юдиного дому...
11 А Єгосав'ат, дочка царя, взя-
ла Йоаша, сина Ахазії, та й
викрала його з-поміж вбиваних
царськи́х синів, і дала́ його та
няньку його до спальної кімна́ти.
І схова́ла його Єгосав'ат, дочка
царя Єгорама, жінка священика
Єгояди, — бо вона була сестра
Ахазії, — перед Аталією, і та
не забила його.
12 І він був з ними в Божому
домі, хова́ючися шість років, а
Аталія царювала над краєм.

23 А сьо́мого року зміцнився
Єгояда й прийняв сотників:
Азарію, Єрохамового сина, і Із-
маїла, сина Єгохананового, і Аза-
рію, сина Оведового, і Маасею,
сина Адаї, і Елісафата, сина
Зіхрієвого, — в умову з собою.
2 І обійшли вони Юду, і зібрали
зо всіх Юдиних міст Левитів та
голів Ізраїлевих домів, і прийшли
до Єрусалиму.
3 І ввесь збір склав у Божому
домі умову з царем. І сказав їм
Єгояда: ,,Оце царськи́й син буде
царювати, як говорив Господь про
Давидових синів.
4 Оце та річ, яку зробите: тре-
тина з вас, що прихо́дите в суботу,
із священиків та з Левитів, *будете*
за придве́рних біля порогів.
5 А третина — при царсько́му
домі, а третина — при брамі Єсод,
а ввесь наро́д — у подвір'ях Гос-
поднього дому.
6 І нехай не входить до Господ-
нього дому *ніхто*, окрім священи-
ків та тих, хто прислуго́вує із
Левитів, — вони ввійдуть, бо

освя́чені вони, а ввесь народ буде пильнувати Господньої сторо́жі.

7 І оточать Левити царя навко́ло, кожен із своєю зброєю в руці своїй; а хто чужий увійшов би до дому, нехай буде забитий! І будете ви з царем при вході його та при виході його“.

8 І зробили Левити та ввесь Юда все, що наказав священик Єгояда. І взяли кожен людей своїх, що приходять у суботу та відходять у суботу, бо священик Єгояда не звільнив черг.

9 І дав священик Єгояда сотникам ра́тища, і малі щити́, і інші щити́, що *належали* цареві Давидові, що *були* в Божому домі.

10 І поставив він увесь народ, а кожен *мав* свою зброю в руці своїй, від правого боку дому аж до лівого боку дому, при жертівнику та при домі, навко́ло біля царя.

11 І ви́вели вони царсько́го сина, і поклали на нього корону та звої Зако́ну. І зробили вони його царем, і пома́зали його Єгояда та сини його, та й крикнули: „Нехай живе цар!“

12 І почула Аталія голос наро́ду, що бігав та сла́вив царя, і прийшла до наро́ду до Господнього дому.

13 І побачила вона, аж ось цар стоїть на помо́сті своїм при вході, а при царі зверхники та су́рми, а ввесь народ краю радіє та сурми́ть у су́рми, а співаки — з музичними знаря́ддями, що подавали до відома *знаки́* на хвалу́. І роздерла Аталія шати свої та й крикнула: „Змова, змова!“

14 А священик Єгояда наказав сотникам, поставленим над військом, і сказав до них: „Виведіть її поміж шере́ги, а хто *інший* піде за нею, — нехай буде забитий мечем!“ Бо священик сказав: „Не заб'єте її в Господньому домі!“

15 І зробили їй про́хід, і вона вийшла входом Кінської брами до царсько́го дому, і там забили її.

16 І склав Єгояда умову між собою й між усім наро́дом та між царем, щоб бути народом Господнім.

17 І ввійшов увесь наро́д до Ваалового дому, та й порозбива́ли його та жертівники його, і бовва́нів його зо́всім полама́ли, а Маттана, Ваалового священика, убили перед жертівниками.

18 А в Господньому домі Єгояда віддав уря́ди на руку священиків та Левитів, яких поділив Давид на́д Господнім домом, щоб прино́сити Господні цілопа́лення, як написано в Мойсеєвім Зако́ні, з радістю та зо співом, за уста́вом Давидовим.

19 А при брамах Господнього дому поставив він придве́рних, щоб не ввійшов хто будь-чим нечистий.

20 І взяв він сотників, і вельмож, і тих, що старшину́ють над наро́дом, та ввесь наро́д кра́ю, і відвели́ царя з Господнього дому. І ввійшли вони через горішню браму до царсько́го дому, і посадили царя на троні царства.

21 І радів увесь народ кра́ю, а місто заспоко́їлося. А Аталію вбили мечем.

Направа Божого дому

24 Йоаш *був* віку семи́ років, коли зацарював, і сорок років царював він в Єрусалимі. А ім'я́ його матері — Цівія, з Беер-Шеви.

2 І робив Йоаш вгодне в Господніх оча́х по всі дні священика Єгояди.

3 І взяв йому Єгояда дві жінки, а той породи́в синів та дочо́к.

4 І сталося по тому, було́ в

Йоашевому серці відновити Господній дім.
5 І зібрав він священиків та Левитів, і сказав до них: „Підіть по Юдиних містах, і збирайте з усього Ізраїля срібло на направу храму вашого Бога рік-річно, і ви будете спішити в цій справі!" Та не спішилися Левити.
6 І покликав цар Єгояду, голову *священиків*, і сказав до нього: „Чому ти не жадаєш від Левитів, щоб приносили з Юди та з Єрусалиму дарунки, *за постановою* Мойсея, раба Господнього, та Ізраїлевого збору — на скинію свідоцтва?
7 Бо сини нечестивої Аталії вломилися були до Божого дому, і всі святощі Господнього дому вжили для Ваалів".
8 І сказав цар, і зробили одну скриньку, і поставили її в брамі Господнього дому назовні.
9 І проголосили в Юді та в Єрусалимі приносити для Господа даток, що його *встановив* на Ізраїля в пустині Мойсей, Божий раб.
10 І раділи всі зверхники та ввесь народ, і приносили й кидали до скриньки, аж поки вона напо́внилася.
11 І бувало того часу, коли Левити приносили скриньку на царський перегляд, і як вони бачили, що численне те срібло, то приходив царський писар та призначений від священика-голови, і вони випорожнювали скриньку. Потім відносили її, і повертали її на її місце. Так робили вони день-у-день, і зібрали дуже багато срібла.
12 А цар та Єгояда давали його тим, що робили працю роботи Господнього дому, і все наймали каменярів та теслів, щоб відновлювати дім Господній, а також тим, що обробляли залізо та мідь на зміцнення Господнього дому.
13 І працювали робітники, і чинилася направа працею їхньої руки. І поставили вони Божий дім на міру його, і зміцнили його.
14 А коли покінчили, вони принесли перед царя та Єгояду решту срібла. І поробили вони з нього речі для Господнього дому, речі для служби та для жертвоприношення, і ложки, і посуд золотий та срібний. І приносили цілопалення в Господньому домі завжди, по всі дні Єгояди.
15 І постарів Єгояда, і наситився днями й помер. Він *був* віку ста й тридцяти літ, коли помер.
16 І поховали його в Давидовому Місті з царями, бо робив він добро в Ізраїлі і для Бога, і для Його храму.

Гріх царя Йоаша

17 А по Єгоядиній смерті прийшли князі Юдині, і поклонилися цареві. Тоді цар їх послухав.
18 І покинули вони дім Господа, Бога своїх батьків, та й служили Астартам та божкам. І був *Божий* гнів на Юду та Єрусалим за цю їхню провину.
19 І послав Він між них пророків, щоб привернути їх до Господа, і вони свідчили проти них, та ті не слухались.
20 А Дух Господній огорнув Захарія, сина священика Єгояди, і він став перед народом та й сказав до них: „Так сказав Бог: Чому ви переступаєте Господні заповіти? Ви не матимете успіху, бо ви покинули Господа, то й Він покинув вас!"
21 І змовилися вони на нього, і закидали його камінням з царського наказу в подвір'ї Господнього дому.
22 І не пам'ятав цар Йоаш тієї милости, яку зробив був із ним батько того Єгояда, але вбив сина

його. А як той умирав, то сказав: „Нехай побачить Господь, і нехай покарає!“
23 І сталося наприкінці року, прийшло на нього сирійське військо, і прибулú до Юди та до Єрусалиму, і позабивали всіх зверхників народу, а всю здóбич із них послали цареві в Дамáск.
24 Хоч з малóю кількістю людей прийшло сирійське військо, проте Господь дав в їхню руку дуже велику силу, бо ті покинули Господа, Бога батьків своїх. А над Йоашем вони виконали присуд.
25 А коли вони відійшли від нього, позоставивши його в тяжкúх хворобах, змóвилися на нього його раби за кров синів священика Єгояди, — і забили його на ліжку його, і він помер. І поховали його в Давидовому Місті, та не поховали його в гробáх царськúх.
26 А оце змовники на нього: Завад, син аммонітянки Шім'ат, і Єгозавад, син моавітянки Шімріт.
27 А сини його, *і* великість тягару, *покладеного* на нього, і відбудова Божого дому, — ото вони описані в викладі Книги Царів. А замість нього зацарював син його Амація.

Цар Амація

25 У віці двадцяти й п'яти літ зацарював Амація, і двадцять і п'ять літ царював він в Єрусалимі. А ім'я́ його матері — Єгоаддан, з Єрусалиму.
2 І робив він угодне в Господніх очáх, тільки не з цілим серцем.
3 І сталося, як зміцнилося царство за ним, то він повбивав своїх рабів, що забили царя свого, його батька.
4 А синів їх він не позабивав, як написано в книзі Мойсеєвого Закóну, що наказав був Господь, говорячи: „Не помруть батьки за синів, а сини не помруть за батьків, бо кожен за гріх свій помре́“.
5 І зібрав Амація Юду, і поставив їх за домом *їхніх* батьків, за тисячниками та за сотниками для всього Юди та Веніямина; і він перелічив їх від віку двадцятú років і вище, і знайшов їх три сотні тисяч вúбраного, здатного до війська, хто тримає рáтище та великого щитá.
6 І найняв він із Ізраїля сотню тисяч хоробрих вояків за сотню талантів срібла.
7 І прийшов до нього Божий чоловік, говорячи: „О цáрю, нехай не вихóдить з тобою Ізраїлеве вíйсько, бо Господь не з Ізраїлем, *ні* з жодним із синів Єфрема.
8 Але йди тільки ти, роби, будь відважний на війні! *Інакше* вчúнить Бог, що ти спіткне́шся перед ворогом, бо в Бога є сила допомагати, або робити, щоб спіткнýтися“.
9 І сказав Амація до Божого чоловіка: „А щó робити з тією сотнею талантів, що я дав Ізраїлевому вíйську?“ А Божий чоловік відказав: „Господь може дати тобі більше від цьóго!“
10 І відділив Амація їх, те вíйсько, що прийшло з *краю* Єфремового, щоб ішло на своє місце. І дуже запалúвся їхній гнів на Юду, і вони вернулися на своє місце в запáленому гніві.
11 А Амація зміцнúвся, і попровадив свій нарóд, і пішов до Соляної долини, і побив десять тисяч Сеїрових синів,
12 а десять тисяч живих узялú Юдині сини до неволі. І привелú їх на верхів'я скелі, і поскидáли їх з верхів'я тієї скелі, — і всі вони позабивалися.

13 А люди того війська, що Амація вернув, щоб не йшли з ним на війну, розсипалися по Юдиних містах від Самарії й аж до Бет-Хорону, і повбивали з них три тисячі, і пограбували велику здобич.

14 І сталося по тому, як прийшов Амація, побивши едомлян, то він приніс богів Сеїрових синів, і поставив їх собі за богів, і перед ними вклонявся, і їм кадив.

15 І запалився Господній гнів на Амацію, і Він послав до нього пророка, а той сказав йому: „Нащо ти звертався до богів цього народу, *богів*, що не врятували народу свого від твоєї руки?“

16 І сталося, як він говорив *це* до нього, сказав йому цар: „Чи я поставив тебе за царевого дорадника? Перестань собі, нащо вбивати тебе?“ І перестав той пророк, але сказав: „Я знаю, що Бог постановив погубити тебе, бо зробив ти це, і не слухав моєї поради“.

17 І радився Амація, цар Юдин, і послав до Йоаша, сина Єгоахаза, сина Єгу, Ізраїлевого царя, говорячи: „Іди но, поміряємось!“

18 І послав Йоаш, Ізраїлів цар, до Амації, Юдиного царя, говорячи: „Тернина, що на Ливані, послала до кедрини, що на Ливані, кажучи: Дай но дочку свою моєму синові за жінку! Та перейшла польова звірина, що на Ливані, і витоптала ту тернину.

19 Ти сказав: Ось побив ти Едома, і піднесло тебе серце твоє, щоб пишатися. Тепер сиди ж у своєму домі. Нащо будеш дрочитися зо злом, і впадеш ти та Юда з тобою?“

20 Та не послухався Амація, бо від Бога *було* це, щоб віддати їх у руку *ворога*, бо зверталися вони до едомських богів.

21 І вийшов Йоаш, Ізраїлів цар, і зустрілися він та Амація, цар Юдин, у Юдиному Бет-Шемеші.

22 І був побитий Юда перед Ізраїлем, і повтікали кожен до намету свого.

23 А Йоаш, цар Ізраїлів, схопив Амацію, Юдиного царя, сина Йоаша, сина Єгоахаза, у Бет-Шемеші, і привів його до Єрусалиму, і зробив пролім в єрусалиському мурі, від Єфремової брами аж до брами Наріжної, чотири сотні ліктів.

24 І *забрав* він усе золото й срібло, та ввесь посуд, що знаходився в Божому домі в Овед-Едома, та скарби царевого дому, та закладників, і вернувся в Самарію.

25 І жив Амація, Йоашів син, цар Юдин, по смерті Йоаша, Єгоахазового сина, Ізраїлевого царя, п'ятнадцять літ.

26 А решта діл Амації, перші та останні, ото вони написані в Книзі Царів Юдиних та Ізраїлевих.

27 А від часу, коли Амація відступив від Господа, то склали на нього змову в Єрусалимі, та він утік до Лахішу. І послали за ним до Лахішу, — і вбили його там.

28 І повезли його на конях, і поховали його з батьками його в Давидовому Місті.

Цар Уззійя

26 І взяв увесь Юдин народ Уззійю, — а він *був* шістнадцяти літ, — і настановили його царем замість батька його Амації.

2 Він збудував Елота, і вернув його Юді, як цар спочив зо своїми батьками.

3 Уззійя *був* віку шістнадцяти літ, коли він зацарював, а п'ятдесят і два роки царював в Єрусалимі. А ім'я його матері — Єхолія, з Єрусалиму.

4 І робив він угодне в Господніх очах, усе, що робив батько його Амація.
5 І став він звертатися до Бога за днів Захарія, що розумів Божі видіння. А за днів, коли він звертався до Господа, Бог давав йому успіх.
6 І він вийшов, і воював із филистимлянами, і поруйнував мур *міста* Ґату, і мур Явне, і мур Асдоду, і побудував міста в Асдоді та в филистимлян.
7 І допоміг йому Бог над филистимлянами, і над арабами, що живуть у Ґур-Баалі, та над мецнітами.
8 І давали аммонітяни данину для Уззійї, а ім'я його пронеслося аж туди, де йдеться до Єгипту, бо він сильно зміцнився.
9 І збудував Уззійя башту в Єрусалимі над брамою Пінна, і над брамою Ґай, і над Мікцоа, і позміцнював їх.
10 І побудував він башти в пустині, і повисікував багато ям *для води*, бо мав великі череди і на долині, і на рівнині, рільників, і виноградарів у горах, і садки, бо він любив хліборобство.
11 І було в Уззійї військо, що провадило війну, яке виходило на війну відділом за числом їхнього переліку через писаря Єіїла та урядника Маасею, під рукою Хананії з царевих зверхників.
12 Усе число голів батьківських *родів*, хоробрих вояків, дві тисячі й шість сотень.
13 А при них війська, — три сотні тисяч і сім тисяч і п'ять сотень тих, що провадять війну великою силою, щоб допомагати цареві на ворога.
14 І наготовив для них Уззійя для всього війська щити малі й ратища, і шоломи, і панцери, і луки, і пращного каміння.
15 І наробив він в Єрусалимі військових машин, майстерно придуманих, щоб були вони на баштах і на рогах на стріляння стрілами та великим камінням. І пронеслося ім'я його аж надто далеко, бо він дивно зробив, щоб допомогти собі, так що став сильним.
16 А як він зміцнів, запишалося його серце аж до зіпсуття, і він спроневірився Господеві, Богові своєму. І ввійшов він до храму Господнього, щоб кадити на кадильному жертівнику.
17 А за ним пішов священик Азарія, а з ним Господні священики, вісімдесят хоробрих мужів.
18 І стали вони проти царя Уззійї та й сказали йому: „Не тобі, Уззійє, кадити для Господа, а священикам, синам Аароновим, посвяченим на кадіння... Вийди зо святині, бо ти спроневірився, і не за честь *це буде* тобі від Господа Бога!"
19 І розгнівався Уззійя, — а в руці його *була* кадильниця на кадіння. А коли він розгнівався на священиків, то на чолі його показалася проказа, перед священиками в Господньому домі, при кадильному жертівнику...
20 І глянув на нього первосвященик Азарія та всі священики, аж ось він прокажений на чолі своїм! І вони поспішно вигнали його звідти, та й сам він поспішив вийти, бо вразив його Господь!
21 І був цар Уззійя прокажений аж до дня своєї смерти, і сидів в осібному домі прокажений, бо був вилучений від Господнього дому. А над царським домом *був* син його Йотам, — він судив народ Краю.
22 А решту діл Уззійї, перші й останні, описав пророк Ісая, син Амосів.
23 І спочив Уззійя з своїми

батька́ми, і поховали його з батьками його на погребовому царсько́му полі, бо сказали: „Він прокаже́ний“. А замість нього зацарював син його Йота́м.

Цар Йота́м

27 Йота́м був віку двадцяти й п'яти років, коли зацарював, і шістнадцять літ царював в Єрусалимі. А ім'я́ його матері — Єруша, Садокова дочка́.

2 І робив він уго́дне в Господніх оча́х, усе, що робив був його батько Уззійя. Тільки він не вхо́див до Господнього храму, та народ іще грішив.

3 Він збудував горішню браму Господнього дому, і багато побудував на му́рі Офел.

4 І побудува́в він міста́ в Юдиних гора́х, а в лісах побудував тверди́ні та ба́шти.

5 І він воював з царем аммоні́тян, і був сильніший від них. І дали́ йому аммоні́тяни того року сотню талантів срібла, і десять тисяч ко́рів пшениці та десять тисяч ячме́ню. Це дава́ли йому́ аммоні́тяни й року другого та третього.

6 І став сильний Йота́м, бо поправив дороги свої перед лицем Господа, Бога свого.

7 А решта Йотамових діл, і всі ві́йни його та доро́ги його, — ось вони описані в Книзі Царів Ізраїлевих та Юдиних.

8 Він був віку двадцяти й п'яти літ, коли зацарював, і шістнадцять літ царював в Єрусалимі.

9 І спочив Йотам із своїми батька́ми, і поховали його́ в Давидовому Місті, а замість нього зацарював син його Ахаз.

Цар Аха́з. Закриття́ храму

28 Аха́з *був* віку двадцяти літ, коли він зацарював, і шістнадцять літ царював в Єрусалимі.

2 І ходив він доро́гами Ізра́їлевих царів, а також робив литих бовванів Ваалів.

3 І він кадив у долині Бен-Гіннома, і палив своїх синів огнем за гидо́тами тих народів, що Господь повиганяв *їх* перед Ізраїлевими синами.

4 І він прино́сив же́ртви та кадив на па́гірках і на висо́тах, та під кожним зеленим деревом.

5 І дав його Господь, Бог його, в руку сирійського царя, і вони повбивали з його *війська* та взяли́ до неволі від нього багатьох полоне́них, і спровадили до Дама́ску. Крім то́го, він був ви́даний і в руку Ізраїлевого царя, і той ура́зив його великою пора́зою.

6 І побив Пеках, син Ремалії, в Юді сто й двадцять тисяч одного дня, все мужів хоро́брих, за те, що залишили вони Господа, Бога їхніх батьків.

7 А Зіхрі, лицар Єфремів, забив Маасею, царсько́го сина, й Азрікама, володаря дому, й Елкану, другого по царі.

8 І Ізраїлеві сини взяли́ до неволі зо своїх братів двісті тисяч жіно́к, синів та дочо́к, а також пограбува́ли від них велику здо́бич, і спрова́дили ту здобич до Самарії.

9 А там був Господній пророк, Одед ім'я́ йому. І він вийшов перед ві́йсько, що вхо́дило до Самарії,та й сказав їм: „Ось Господь, Бог ваших батьків, у гніві на Юду, віддав їх у вашу руку, а ви повибива́ли між ними з лютістю, яка досягла́ аж до небе́с.

10 А тепер ви заду́муєте здобути собі за рабів та за невільниць дітей Юди та Єрусалиму. Чи ж за вами самими нема провин проти Господа, Бога вашого?

11 Отож, послухайте мене тепер, і верніть тих полоне́них, яких

взяли́ ви до неволі з ваших бра-
тів, бо на вас ре́вність Господ-
нього гніву!“
12 І встали дехто з голів Єфре-
мових синів: Азарія, син Єго-
ханана, Берехія, син Мешілле-
мотів, і Єхізкійя, син Шаллу-
мів, і Амаса, син Хадлаїв, проти
тих, що прихо́дили з ві́йська,
13 та й сказали до них: „Не
приво́дьте цих полоне́них сюди, бо
на провину нам проти Господа ви
заду́муєте додати *це* до наших грі-
хів та до нашої прови́ни. Бо ве-
лика наша прови́на та жар гніву
Господнього на Ізраїля!“
14 І озбро́єні покинули тих по-
лоне́них та ту здо́бич перед зверх-
никами та всім збором.
15 І встали ті мужі, що були́
озна́чені імена́ми, і взяли́ поло-
не́них, і всіх їхніх наги́х позодя-
га́ли зо здо́бичі, і зодягну́ли їх, і
обу́ли їх, і нагодува́ли їх, і напої-
ли їх, і намасти́ли їх, і кожного
слабо́го з них пове́зли на ослах.
І припрова́дили їх до Єрихо́ну,
міста пальм, до їхніх братів, а
самі вернулися до Самарії.
16 Того ча́су послав цар Аха́з
до асирійських царів, щоб допо-
могли́ йому.
17 Прийшли ще й едо́мляни, і
побили *багатьо́х* між Юдою, і
взяли до неволі полоне́них.
18 А филисти́мляни розси́пали-
ся по містах Шефелі[1] та Юдиного
Неґеву,[1] і здобули́ Бет-Шемеш, і
Айялон, і Ґедерот, і Сохо та зале́ж-
ні міста його, і Тімну та залежні
міста її, і Ґімзо та залежні міста
його, й осілися там.
19 Бо Господь прини́зив Юду
через Ахаза, Ізраїлевого царя, бо
завільно поступав він щодо Юди,
і спроневірився великим гріхом
проти Господа.
20 І прийшов на нього Тіґлат
Пілнеесер, цар асирійський, й ути-
скав його, і не допоміг йому.
21 Бо Аха́з пограбував був Гос-
подній дім, і дім царів, і зверхни-
ків, і дав *це* асирійському царе́ві,
та не *було це* на по́міч йому.
22 А в ча́сі утиску його́, то про-
довжував спроневі́рюватися Гос-
поде́ві він, той цар Аха́з.
23 І прино́сив він жертви да-
ма́ським бога́м, що його поби́ли, і
говорив: „Через те, що боги сирій-
ських царів допомагають їм, *то*
бу́ду прино́сити їм жертви, і вони
будуть допомагати мені!“ А во-
ни були йому *на те*, щоб споти-
кався він та ввесь Ізраїль!
24 І Ахаз зібрав по́суд Божого
дому, і порубав по́суд Божого
дому. І позамикав він двері Гос-
поднього дому, і поробив собі же́р-
тівники в кожному куті́ в Єрусали-
мі...
25 І в кожному місті Юдиному
пороби́в він па́гірки, щоб кадити
іншим богам, — і розгнівав Гос-
пода, Бога батьків своїх.
26 А решта його діл та всі до-
ро́ги його, перші й останні, ото
вони описані в Книзі Царів Юди-
них та Ізраїлевих.
27 І спочив Аха́з зо своїми бать-
ка́ми, і поховали його в місті, в
Єрусалимі, бо не вне́сли його до
гробів Ізраїлевих царів, а замість
нього зацарював син його Єзекія.

Цар Єзекія й відно́влення служби в Божому домі

29 Єзекія зацарював у віці два-
дцяти́ й п'яти́ літ, а двадцять
і дев'ять літ царював він в Єру-
салимі. А ім'я́ його матері —
Авійя, дочка́ Захарії.
2 І робив він угодне в Господ-
ніх оча́х, як усе, що робив був
його ба́тько Давид.
3 Він першого року свого царю-
ва́ння, місяця першого відчини́в

[1] Шефелі — низина, Неґев — південь.

двері Господнього дому, і попра́-
вив їх.
4 І привів він священиків та
Левитів, і зібрав їх на східню
пло́щу,
5 та й сказав їм: „Послухайте
мене, Левити! Освятіться тепер,
і освятіть дім Господа, Бога ва-
ших батьків, і ви́несіть нечисть
із святині.
6 Бо наші батьки спроневіри-
лися, і робили лихе́ в оча́х Гос-
пода, Бога нашого, і залишили
Його, і відвернули своє обличчя
від Господньої скинії, й оберну-
лися спи́ною *до неї*.
7 Також замкну́ли вони двері
притво́ру, і погасили лямпа́дки, а
кадила не кадили, і цілопа́лення
не прино́сили в святині для Із-
раїлевого Бога.
8 І був Господній гнів на Юду
та на Єрусалим, і Він дав їх на
га́ньбу, і на спусто́шення, і на
посміхо́вище, як ви бачите своїми
очи́ма.
9 І ось попа́дали наші батьки
від меча, а наші сини, і наші до́ч-
ки, і жінки наші в неволі за це!
10 Тепер на моєму серці *лежить*
скла́сти заповіта з Господом, Із-
ра́їлевим Богом, — і нехай Він
відве́рне від нас жар гніву Свого.
11 Сини мої, не будьте недбалі
тепер, бо вас Господь вибрав ста-
вати перед лицем Його на службу
Йому, та щоб служити Йому й
кадити Йому!“
12 І встали Левити: Махат, син
Амасаїв, і Йоїл, син Азарії, від
синів Кегатових; а від синів Мера-
рієвих: Кіш, син Авдіїв, і Аза-
рія, син Єгаллел'їлів; а від Ґер-
шонівців: Йоах, син Зіммин, і
Еден, син Йоахів;
13 а від синів Еліцафанових:
Шімрі, і Єіїл; а від синів Асафо-
вих: Захарій та Маттанія.
14 А від Геманових синів: Єхіїл,
і Шім'ї; а від синів Єдутунових:
Шемая та Уззіїл.
15 І зібрали вони братів своїх, і
освятилися, і пішли за нака́зом
царськи́м у справах Господніх,
щоб очистити Господній дім.
16 І повхо́дили священики до
сере́дини Господнього дому на очи́-
щення. І повино́сили вони всю
нечистість, яку знайшли в Гос-
подньому храмі, до подвір'я Гос-
поднього дому, а Левити взяли́ *це*,
щоб винести назо́вні до долини
Кедро́н.
17 І зачали́ вони першого *дня*
першого місяця освящати, а вось-
мого дня того місяця ввійшли до
Господнього притво́ру. І освяти-
ли вони Господній дім за вісім
день, а шістнадцятого дня першого
місяця закінчи́ли.
18 І ввійшли вони в сере́дину
дому до царя Єзекії та й сказали:
„Очистили ми ввесь Господній дім,
і же́ртівника цілопа́лення, та всі
його речі, і стіл укладання *хлібів*
та всі його речі.
19 А всі ті речі, які цар Ахаз
занеха́в був за свого царюва́н-
ня, коли спроневірився, ми при-
готовили та освятили́, і ось вони
перед Господнім же́ртівником“.
20 І встав рано цар Єзекія, і
зібрав зверхників міста та й уві-
йшов до Господнього дому.
21 І привели́ вони сім биків,
і сім бара́нів, і сім ове́чок, і
сім козлів на жертву за гріх: за
царство, і за святиню, і за Юду,
а він звелів Ааро́новим синам,
священикам, прине́сти *це* в жертву
на Господньому же́ртівнику.
22 І порізали ту велику худобу,
а священики прийняли́ кров і по-
кропи́ли на жертівника; і порізали
баранів, і покропили ту кров на
жертівника; і порізали ове́чок, і
покропили ту кров на жертівника.
23 І привели́ козлів жертви за

гріх перед царя та збори, і вони
поклали свої руки на них.
24 І зарізали їх священики, а
їхньою кров'ю очистили жертів-
ника, щоб очистити всього Ізраїля,
бо за всього Ізраїля звелів цар
принести це цілопа́лення та цю
жертву за гріх.
25 І поставив він Левитів Гос-
поднього дому з цимба́лами, з а́р-
фами та з ци́трами, за нака́зом
Давида та Ґада, царе́вого прозор-
ли́вця, та пророка Ната́на, бо в
руці Господа наказ, *що йде* через
пророків Його.
26 І постава́ли Левити з Дави-
довим знаря́ддям, а священики —
із су́рмами.
27 І сказав Єзекія принести ці-
лопа́лення на жертівника. А ко-
ли розпочали́ цілопа́лення, зачав-
ся спів Господе́ві та *звуки* су́рем і
музи́чного знаря́ддя Давида, Із-
раїлевого царя.
28 І ввесь збір вклонився, і
співаки́ співали, а су́рми сурми́ли,
— це все аж до кінця цілопа́лен-
ня!
29 А як скінчи́ли прино́сити
жертву, попа́дали навко́лішки цар
та всі, що були з ним, і вклони́-
лися.
30 І сказав цар Єзекія та зверх-
ники до Левитів, щоб вони хвали-
ли Господа словами Давида та
прозорли́вця Асафа, — і вони хва-
лили з великою радістю, і схиля-
лися, і вклоня́лися до землі.
31 І відповів Єзекія й сказав:
„Тепер ви освя́чені для Господа.
Підійдіть, і приведіть жертви та
при́носи вдячні для Господнього
дому". І привів збір жертви та
при́носи вдячні, і кожен, *хто мав*
жертве́нне серце, — *прино́сив* ціло-
па́лення.
32 І було число цілопа́лення,
що спрова́див збір: худоби вели-
кої — сімдеся́т, баранів — сотня,
ове́чок — двісті, для цілопа́лення
Господе́ві все це.
33 А для святости: худоби вели-
кої — шість сотень, а худоби
дрібно́ї — три тисячі.
34 Тільки священиків було ма-
ло, і не могли́ вони обдира́ти шкур
зо всіх цілопа́лень; і допомага́ли
їм їхні брати Левити аж до скін-
чення праці, і поки освятилися
священики, бо Левити були про-
стосердіші на освя́чення, аніж свя-
щеники.
35 І також *було* багато па́лень
серед мирних жертов і серед жер-
тов литих до цілопа́лення. І *так*
була відновлена служба Господ-
нього дому.
36 І радів Єзекія та ввесь народ
тим, що Бог приготовив для на-
роду, бо та річ сталася несподівано!

Свято Пасхи в Єрусалимі

30 І послав Єзекія по всьому
Ізраїлю та по Юдеї, а також
написав листи́ до *країв* Єфрема та
Манасії, щоб прийшли до Господ-
нього дому в Єрусалимі, щоб спра́-
вити Пасху для Господа, Ізраїле-
вого Бога.
2 І радився цар і зверхники
його та ввесь збір в Єрусалимі,
щоб справити Пасху другого міся-
ця.
3 Бо не могли справити її того
ча́су, бо священики не освятилися
в потрібному числі, а наро́д не
зібрався до Єрусалиму.
4 І була вгодна та річ в оча́х
царевих та в оча́х усього збору.
5 І вони постанови́ли оголоси́ти
по всьому Ізраїлю від Беер-Шеви
й аж до Дана, щоб прихо́дили
справити Пасху для Господа, Із-
раїлевого Бога, в Єрусалим, бо не
часто робили *її так*, як написа-
но.
6 І пішли бігуни́ з листа́ми від

царя та його зверхників по всьому
Ізраїлі та Юдеї, та за нака́зом царя
говорили: ,,Ізра́їлеві сини, вер-
ніться до Господа, Бога Авраамо-
вого, Ісакового та Ізраїлевого, —
і Він пове́рнеться до останку, позо-
сталого вам із руки асирійських
царів.
7 І не будьте *такі*, як ваші
батьки та як ваші брати, що спро-
невірилися Господе́ві, Богові їх-
ніх батьків, — і Він дав їх на
спусто́шення, як ви бачите.
8 Тепер не будьте твердошиї,
як ваші батьки. Покоріться Гос-
поде́ві, і ввійдіть до святині Його,
яку Він освятив навіки, і служіть
Господе́ві, Богові вашому, і Він
відве́рне від вас жар гніву Сво-
го.
9 Бо як ви наве́рнетесь до Гос-
пода, то брати́ ваші та ваші сини
зна́йдуть милосердя в своїх поне-
вільників, і *зможуть* вернутися
до цього Кра́ю, — бо милости́вий
і милосердний Господь, Бог ваш, і
Він не відве́рне лиця від вас,
якщо ви наве́рнетеся до Нього".
10 І сторожі все перехо́дили з
міста до міста по кра́ю Єфремово-
му та Манасіїному й аж до Заву-
ло́на. Та *люди* глузува́ли з них, і
висміювали їх.
11 Тільки люди з Асира, і Мана-
сії та з Завулона впокори́лися, і
поприхо́дили до Єрусалиму.
12 Також в Юдеї була Божа
рука, щоб дати їм одне серце для
виконання наказу царя та зверх-
ників за Господнім словом.
13 І зібрався до Єрусалиму чис-
ле́нний народ, щоб справити свя-
то Опрі́снокiв другого місяця, збір
дуже числе́нний.
14 І встали вони, і повикида́ли
ідольські же́ртівники, що *були* в
Єрусалимі, і повикида́ли всі ка-
дильниці, та й повкидали до доли-
ни Кедро́н.
15 І зарізали пасха́льне ягня
чотирнадцятого *дня* другого міся-
ця, а священики та Левити засо-
ро́милися й освятилися, і прине́-
сли цілопа́лення до Господнього
дому.
16 І поставали вони на своє́му
місці за їхнім правом, за Зако́ном
Мойсея, чоловіка Божого. Свя-
щеники кропили кров, *беручи́* з
руки Левитів.
17 Багато бо *було* в зборі, що не
освятилися, тому Левити *були* для
різання пасха́льних ягнят за
кожного нечистого, щоб посвятити
для Господа.
18 Бо бе́зліч наро́ду, багато з
Єфрема та Манасії, Іссахара та
Завулона не очи́стилися, але їли
Пасху, не *так*, як написано. Та
Єзекія молився за них, говорячи:
,,Добрий Господь про́стить кож-
ному,
19 хто все своє серце міцно вста-
нови́в, щоб звертатися до Бога,
Господа, Бога батьків своїх, хоч
не *зробив він* за правилами чи-
стости святині".
20 І послухав Господь Єзекію,
і прости́в народ.
21 І справля́ли Ізраїлеві сини,
що знахо́дилися в Єрусалимі, свя-
то Опрі́снокiв сім день з великою
радістю, а Левити та священики
день-у-день сла́вили Господа всією
силою.
22 І промовляв Єзекія до серця
всіх Левитів, що мали добре розу-
міння для Господа. І їли свят-
ко́ву жертву сім день, і прино́сили
мирні жертви, і сповіда́лися Гос-
поде́ві, Богові батьків своїх.
23 І ввесь збір нара́дився спра-
вити *свято ще* другі сім день, — і
справля́ли сім день *в* радості.
24 Бо Єзекія, цар Юдин, дав
для збору тисячу биків і сім тисяч
худоби дрібно́ї, а зверхники дали́
для збору тисячу биків і десять

тисяч худоби дрібної. І освятилося багато священиків.
25 І радів увесь Юдин збір, і священики та Левити, і ввесь збір, що прийшов з Ізраїля, і прихóдьки, що поприхóдили з Ізраїлевого Краю, та ті, що сиділи в Юдеї.
26 І була велика радість в Єрусалимі, бо від днів Соломона, Давидового сина, Ізраїлевого царя, не *було такого*, як оце в Єрусалимі!
27 І встали священики *та* Левити, і поблагословили нарóд. І почутий був їхній голос, а їхня молитва дійшла до оселі святости Йогó, — до небéс!

Матеріяльне забéзпечення духовéнства

31 А коли це все скінчи́лося, вийшов увесь Ізраїль, що знахóдився *там*, до Юдиних міст, і поламáли стовпи́ *для божків*, і постинáли посвячені дерéва, і порозбивали пáгірки та жéртівники в усьому Юді й Веніямині, і в Єфремі та Манасії аж до кінця. Потóму вернýлися всі Ізрáїлеві сини, кожен до своєї посілости, до своїх міст.
2 І Єзекія поставив чéрги священиків та Левитів за їхніми відділами, кожного за його слýженням, зо священиків та з Левитів, на цілопáлення, і на мирні жертви, — на слýження й на подяку, і на хвалу в брамах Господніх таборів.
3 А царева частка зо здобýтку його *приділена була* на цілопáлення: на цілопалення ранішні та вечірні, і на цілопалення на суботи й на молодики́ та на свята, як написано в Закóні Господньому.
4 І наказáв він нарóдові, мéшканцям Єрусалиму, давати частку священичу та левитську, щоб вони були ревними в Закóні Господньому.
5 А як поши́рився той накáз, поназнóсили Ізраїлеві сини багато первоплóдів збіжжя, виноградного соку, і нової оливи, і меду, і всякого полевого врожáю; і *як* десятину того всього багато поназнóсили.
6 А Ізраїлеві та Юдині сини, що сиділи по Юдиних містах, також вони поприно́сили десятину худоби великої та худоби дрібної, і десятину святих речéй, посвя́чених Господéві, їхньому Богові, і понадавáли того багато куп.
7 Третього місяця зачали́ складати ті купи, а місяця сьомого закінчи́ли.
8 І прийшли Єзекія та зверхники, і побачили ті купи, — і поблагослови́ли Господа та нарóд Його, Ізраїля.
9 І вивíдував Єзекія священиків та Левитів про ті купи.
10 І говорив до нього священик Азарія, голова Садокового дому, і сказав: „Відкóли зачали́ прино́сити принóшення до Господнього дому, ми їли й були ситі, і багато позостáлося, бо Господь поблагословив нарóд Свій. А з останків склáдено оцю многотý.
11 Тоді Єзекія наказав приготóвити комóри в Господньому домі, — і приготóвили.
12 І вірно перенéсли *туди* принóшення, і десятину, і святощі, а над ними володарем був Левит Конанія, а брат його Шім'ї — дрýгим.
13 А Єхіїл, і Азазія, і Нахат, і Асагел, і Єрімот, і Йозавад, і Еліїл, і Їсмахія, і Махат, і Беная *були* урядóвцями під рукою Конанії та брата його Шім'ї, признáчені царем та Азарієм, володарем при Божому домі.
14 А Коре, син Їмни, Левит, придвéрний зо східнього боку, *був* над добровільними жертвами Богові, щоб видавати Господні приношення та речі найсвятіші.

15 А при ньому *були*: Еден, і Мін'ямін, і Єшуа, і Шемая, Амарія, і Шеханія по священичих містах, щоб вірно роздавати їхнім братам за че́ргами, як великому, так і мало́му,

16 окрім їхніх позапи́суваних: для мужчин від віку трьох літ і вище, для кожного, хто прихо́див до Господнього дому на щоденне діло, на їхнє слу́ження, за їхніми сторо́жами *та* за їхніми че́ргами,

17 і приписаним священикам до дому їхніх батьків, та Левитам — від віку двадцяти літ і вище, у сторо́жах їхніх та в че́ргах їхніх,

18 і їхнім припи́саним з усіма́ їхніми дітьми, їхніми жінка́ми, і їхніми синами, і їхніми до́чками, для всього збору, бо вони в вірності своїй посвящаються *на* святість.

19 А синам священика Ааро́на, на поля́х пасови́ська їхніх міст, у кожному місті *поставлені були* мужі, що зазначені поіме́нно, щоб давати частки кожному мужчи́ні серед священиків та всякому приписаному серед Левитів.

20 І зробив Єзекія так, як це, по всій Юдеї. І робив він добре й угодне та справедливе перед лицем Господа, Бога свого.

21 І в усякому ділі, яке він зачинав, — у роботі Божого дому, і в Зако́ні, і в заповіді, щоб звертатися до Бога свого, робив він усім своїм серцем, і мав успіх.

Госпо́дь обороняє Єрусалим

32 По цих справах та по цій вірності прийшов Санхерів, цар асирійський, і ввійшов в Юдею, і розклався табо́ром проти укріплених міст, і ду́мав здобути їх собі.

2 І побачив Єзекі́я, що прийшов Санхерів, і що він заду́мує війну на Єрусалим,

3 то він нара́дився зо своїми зверхниками та своїми лицарями позатика́ти джере́льні во́ди, що назовні міста. І вони допомогли йому.

4 І було зі́брано багато народу, і вони позатика́ли всі джере́ла й потік, що плив у Краю, говорячи: „На́що б мали так багато води асирійські царі, коли прийдуть?"

5 І він підбадьорився, і забудував увесь ви́ломаний мур, і поставив на нього ба́шту, а поза тим муром — інший *мур*, і зміцни́в Мілло в Давидовому Місті, і наробив багато ра́тищ та щитів.

6 І понаставляв він над народом військо́вих зверхників, і зібрав їх до себе, на майда́н біля місько́ї брами, і промовляв до їхнього серця, говорячи:

7 „Будьте міцні́ та будьте мужні, не бійтеся й не жахайтеся перед асирійським царем та перед усім тим на́товпом, що з ним, бо з нами більше, ніж із ним.

8 З ним раме́но[1] тіле́сне, а з нами Господь, Бог наш, щоб допомагати нам та вою́вати наші ві́йни!" І оперся народ на слова Єзекії, Юдиного царя.

9 По цьому послав Санхерів, асирійський цар, своїх рабів до Єрусалиму, — а він сам *таборува́в* проти Лахішу, і вся сила його *була́* з ним, — до Єзекії, Юдиного царя, і до всього Юди, що в Єрусалимі, сказати:

10 „Так говорить Санхерів, цар асирійський: На що́ ви сподіва́єтесь і сидите в обло́зі в Єрусалимі?

11 Оце Єзекія намовляє вас, щоб дати вас на смерть від голоду та від спра́ги, кажучи: Господь, Бог наш, урятує нас від руки асирійського царя.

[1] Раме́но — сила.

12 Чи ж не він, Єзекія, поруй-
нував па́гірки його та жертівники
його, і сказав до Юди та до Єру-
салиму, говорячи: Перед одним
же́ртівником будете вклонятися й
на ньому бу́дете кадити?
13 Чи ж ви не знаєте, що́ зробив
я та батьки мої всім наро́дам зе-
мель? Чи справді могли бо́ги на-
ро́дів тих країв урятувати свій
край від моєї руки?
14 Хто́ з-поміж усіх богів цих
народів, яких мої батьки вчинили
закляттям, міг урятувати свій на-
род від моєї руки? Як зможе
Бог ваш урятувати вас від моєї
руки?
15 А тепер нехай не обманює
вас Єзекія, і нехай не зво́дить
вас, як оце. І не вірте йому, бо
не зміг жо́ден бог жо́дного наро́ду
та царства врятувати свого наро-
ду від моєї руки та від руки бать-
ків моїх, то тим більше ваші бо́ги
не врятують вас від моєї руки!"
16 І ще говорили його раби на
Господа, Бога, та на Його раба
Єзекію.
17 І писав він листи́ з ла́йкою
на Господа, Ізраїлевого Бога, і
говорив на Нього таке: „Як бо́ги
народів тих країв не спасли свого
народу від моєї руки, так не спасе
Єзекіїн Бог народу Свого від
моєї руки!"
18 І кли́кали вони сильним го-
лосом по-юде́йському до єрусалим-
ського народу, що *був* на мурі, щоб
настраши́ти їх та налякати їх, щоб
здобути місто.
19 І говорили вони на Бога єру-
салимського, як на богів землі,
чин людських рук.
20 І молився цар Єзекія та про-
рок Ісая, син Амосів, про це, і
кликали до неба.
21 І послав Господь Ангола, і
він вигубив кожного хороброго
вояка́, і володаря, і зве́рхника в
табо́рі царя асирійського, і той
вернувся з со́ромом обличчя до
кра́ю свого. А коли він прийшов
до дому бога свого, то *дехто* з тих,
що вийшли з нутра́ його, вбили
його там мече́м.
22 І спас Господь Єзекію та
єрусалимських ме́шканців від руки
Санхеріва, царя асирійського, та
від руки всякого, і дав їм мир
навко́ло.
23 І багато-хто прино́сили да́ра
для Господа до Єрусалиму та до-
рогоцінні речі для Єзекії, Юдиного
царя. І він по цьо́му піднісся в
оча́х усіх наро́дів!
24 Тими днями занеду́жав Єзе-
кія смертельно. І він молився до
Господа, — і Він відповів йому, і
дав йому знака.
25 Та Єзекія не віддав *так*, як
було збро́блено йому, бо запишни́-
лося серце його. І був гнів *Бо-
жий* на нього, і на Юдею, та на
Єруса́лим.
26 Але впокори́вся Єзекія в
пишноті серця свого, він та ме́ш-
канці Єрусалиму, — і не прийшов
на них Господній гнів за днів
Єзекії.
27 І було в Єзекії дуже багато
багатства та слави, і він поробив
собі скарбни́ці на срібло й на
золото, та на камінь дорогий, і
на па́хощі, і на щити́, і на всякі
дорогі речі,
28 і клуні на врожай збіжжя, і
виноградного соку, і свіжої оли-
ви, і жолоби́ для всякої худоби, і
жолоби́ для чері́д.
29 І побудував він собі міста́, і
мав великий набу́ток худоби дріб-
но́ї та худоби великої, бо Бог дав
йому́ дуже великий маєток.
30 І він, Єзекія, заткнув вихід
води горішнього Ґіхону, і вивів
її вдоли́ну на за́хід від Давидового
Міста. І мав Єзекія у́спіх в усіх
своїх ділах.

31 Тільки при послáх вавилонських зверхників, посланих до нього, щоб вивідати про чудо, що було в Краю́, залишив був його Бог, щоб ви́пробувати його, щоб пізнати все в його серці.

32 А решта діл Єзекії та його чесно́ти, — ото вони описані в видіннях пророка Ісаї, Амосового сина, у Книзі Царів Юдиних та Ізраїлевих.

33 І спочив Єзекія з батьками своїми, і поховали його на узбіччях гробів Давидових синів, і відда́ли йому честь по смерті його, — уся Юдея та ме́шканці Єрусалиму. А замість нього зацарював син його Манасія.

Манасія та Амо́н

33 Манасія *був* віку дванадцяти літ, коли він зацарював, і царював в Єрусалимі п'ятдеся́т і п'ять літ.

2 І робив він лихе́ в Господніх очáх, за *поганською* гидо́тою тих наро́дів, яких вигнав Господь з-перед Ізраїлевих синів.

3 І він зно́ву побудував па́гірки, які порозбивав був його батько Єзекія, і понаставля́в же́ртівники для Ваалів, і поробив Аста́рти, і вклонявся всім небе́сним си́лам, і служив їм.

4 І побудував він же́ртівники в Господньому домі, про якого сказав був Господь: „В Єрусалимі буде Ім'я́ Моє навіки!“

5 І побудував він же́ртівники для всіх небесних сил на обох подві́р'ях Господнього дому.

6 І він перепроваджував своїх синів через огонь у долині Гінномового сина, і гадав, і ворожив, і чарував, і настановля́в *викликувачів* ду́хів померлих і ду́хів віщих, і багато робив зла в очáх Господа, щоб гніви́ти *Його*.

7 І поставив він різаного бовва́на, якого зробив, у Божому домі, про якого Бог сказав був до Давида та до сина його Соломона: „У цьому домі та в Єрусалимі, що його Я вибрав зо всіх *міст* Ізраїлевих племен, покладу Я Ім'я́ Своє навіки!

8 І більше не виступить Ізраїлева нога з тієї землі, яку Я дав вашим батькáм, якщо тільки вони бу́дуть пильнувати робити все так, як наказав Я їм, увесь Зако́н, і устави, і постанови, *дані* через Мойсея“.

9 Та Манасія робив блудли́вими Юдею та ме́шканців Єрусалиму, щоб робити гірше від тих народів, яких Господь вигубив з-перед Ізраїлевих синів.

10 І говорив Господь до Манасії та до народу його, та не слухались вони.

11 І Господь навів на них зверхників війська асирійського царя, а вони схопи́ли Манасію на по́від, і скували його мідяни́ми кайда́нами та й повели́ його до Вавило́ну.

12 А як був він ути́скуваний, благав він лице Господа, Бога свого, і дуже впокори́вся перед лицем Бога своїх батьків.

13 І молився він до Нього, і Він був ублáганий, і вислухав благáння його, і вернув його до Єрусалиму, до царства його. І пізнав Манасія, що Господь — Він Бог!

14 По цьому збудував він зо́внішній мур для Давидового Міста на зáхід від Ґіхону, в долині, до входу в Рибну браму, й оточив Офела й дуже ви́соко підняв його. І понаставля́в він військо́вих зверхників по всіх укріплених містах Юдеї.

15 І повикидáв він чужих богів та подобу *бовва́на* з Господнього дому, і всі же́ртівники, що він

побудував був на горі Господнього
дому та в Єрусалимі, і викинув *те*
поза місто.
16 І збудував він Господнього
же́ртівника, і приніс на ньому
жертви приносів мирних та вдячних,
і звелів юдеям служити Господе́ві,
Богові Ізраїлевому.
17 Але народ прино́сив жертви
ще на па́гірках, тільки *вже* Господеві,
Богові своєму.
18 А решта діл Манасії, і його
молитва до Бога його, і слова прозорли́вців,
що говорили до нього
Ім'ям Господа, Бога Ізраїлевого,
— ото вони *описані* в історії Ізраїлевих
царів.
19 А молитва його, і *як* Він був
ублаганий, і ввесь його гріх та
його спроневі́рення, і місця́, що
побудував на них па́гірки й поставив
Аста́рти та бовва́ни перед
своїм упоко́ренням, — ось вони
описані в словах його прозорли́вців.
20 І спочив Манасія з батька́ми
своїми, і поховали його в домі
його, а замість нього зацарював
син його Амо́н.
21 Амон *був* віку двадцяти́ й
двох років, коли він зацарював, і
царював він в Єрусалимі два роки.
22 І робив він зло в Господніх
оча́х, як робив його батько Манасія.
А всім бовва́нам, яких
наробив його ба́тько Манасія,
Амо́н прино́сив жертви та служив
їм.
23 І не впокори́вся він перед
Господнім лице́м, як упокори́вся
був його батько Манасія, і він,
Амон, побільши́в провину.
24 І змо́вилися раби його на
нього, і забили його в його домі.
25 Та наро́д Краю перебив усіх
змо́вників на царя Амона. І настанови́в
народ Краю царем замість
нього сина його Йосі́ю.

Знайдення книги Зако́ну

34 Йосія *був* віку восьми́ літ,
коли він зацарював, і царював
в Єрусалимі тридцять і один
рік.
2 І робив він угодне в Господніх
оча́х, і ходив дорогами свого
батька Давида, і не вступався ані
право́руч, ані ліво́руч.
3 І восьмого року царюва́ння
свого, бувши ще юнако́м, розпоча́в
він зверта́тися до Бога батька
свого Давида, а дванадцятого року
розпочав очищати Юду та Єрусалим
від па́гірків, і Аста́рт, і бовва́нів
різаних та литих.
4 І порозбивали перед ним Ваалові
же́ртівники, а стовпи́ сонця,
що *були* на них, він повиру́бував,
а Астарти, і бовва́ни різані та
литі полама́в і розтер, і розкидав
на гроби́ тих, хто прино́сив їм
жертви.
5 А кості жерців попалив на
їхніх же́ртівниках, і очи́стив
Юдею та Єрусалим.
6 А по містах Манасії, і Єфрема,
і Симеона, і аж до Нефталима
по їхніх руїнах навко́ло
7 порозбива́в же́ртівники та
Аста́рти, і потовк бовва́ни на порох,
а всі ідоли сонця повиру́бував
в усьому Ізраїлевому кра́ї, і
вернувся до Єрусалиму.
8 А вісімнадцятого року царюва́ння
його́, по очищенні Кра́ю та
Божого дому, послав він Шафана,
сина Ацалії, і Маасею, зверхника
міста, та Йоаха, та ка́нцлера
Йоаха, сина Йохазового, щоб напра́вити
дім Господа, Бога його.
9 І прийшли вони до первосвященика
Хілкії́, і дали срібло,
що було зне́сене до Господнього
дому, яке зібрали Левити, що стерегли́
поро́га, з руки Манасії й
Єфрема, та з усієї решти Ізраїля,
і з усього Юди й Веніямина та
ме́шканців Єрусалиму.

10 І далѝ на руку робітників
праці, приста́влених до Господ-
нього дому, а робітники тієї пра-
ці, що робили в Господньому до-
мі, віддалѝ на відбудову та на
направу *Божого* дому.
11 І далѝ вони те́слям, і будів-
ни́чим, щоб купувати те́сане ка-
міння та дере́ва на зв'язування та
на покриття́ домів, що їх попи-
щили Юдині царі.
12 А ті люди чесно вико́нували
працю, а над ними булѝ поста́в-
лені Яхат та Овадія, Левити з
синів Мерарієвих, і Захарій та
Мешуллам із синів Кегатівців для
керува́ння. А всі ті Левіти, що
розумілися на музичних знаря́д-
дях,
13 *були* над носія́ми, і керували
всіма́ робітника́ми на кожну ро-
боту; а з Левитів були писарі́ й
уря́дники та придве́рні.
14 А коли вони виймали срібло,
прине́сене до Господнього дому,
священик Хілкійя знайшов кни-
гу Господнього Зако́ну, *даного*
через Мойсея.
15 І відповів Хілкійя й сказав
до пи́саря Шафана: „Я знайшов
у Господньому домі книгу За-
ко́ну!“ І дав Хілкійя ту книгу
Шафанові.
16 І приніс Шафан ту книгу до
царя, і приніс царе́ві ще відповідь,
говорячи: „Усе, що да́но через
твоїх рабів, вони роблять.
17 І вони ви́сипали те срібло,
що зна́йдене в Господньому домі,
і дали його на руку приста́влених
та на руку робітників праці“.
18 І доніс писар Шафан цареві,
говорячи: „Священик Хілкійя дав
мені книгу“. І Шафан перечитав
з неї перед царем.
19 І сталося, як цар почув сло-
ва́ книги Зако́ну, то роздéр свої
шати...
20 І наказав цар Хілкійї, і
Ахікамові, Шафановому синові, і
Авдонові, Міхиному синові, і пи-
сареві Шафанові, і Асаї, царевому
рабові, говорячи:
21 „Ідіть, зверніться до Гос-
пода про мене та про позосталих в
Ізраїлі та в Юдеї, про слова́ цієї
книги, що зна́йдена. Великий бо
гнів Господній, що вилився на нас
за те, що батьки наші не дотри́му-
вали Господнього слова, щоб роби-
ти все, як написано в цій книзі“.
22 І пішов Хілкійя та ті, кому́
звелів цар, до пророчиці Хулди,
жінки Шаллума, сина Токегата,
сина Хасриного, сто́рожа шат,
а вона сиділа в Єрусалимі на
Ново́му *Місті*, — і говорили до
неї про це.
23 А вона сказала до них: „Так
говорить Господь, Бог Ізраїлів:
Скажіть чоловікові, що послав вас
до мене:
24 Так говорить Господь: Ось
Я наведу́ лихо на оце місце та на
ме́шканців його, усі ті прокля́ття,
що написані в книзі, яку читали
перед Юдиним царем,
25 за те, що вони поки́нули Ме-
не й кадили іншим бога́м, щоб
гніви́ти Мене всіма́ ділами своїх
рук. І вилився гнів Мій на це
місце, — і він не погасне.
26 А Юдиному царе́ві, що по-
слав вас звернутися до Господа,
скажете йому так: Так говорить
Господь, Бог Ізраїлів, — *про* ті
слова́, які ти чув:
27 За те, що зм'якло твоє серце,
і ти впокори́вся перед лицем Бога
свого, коли ти почув слова́ Його
на це місце та на ме́шканців його,
і ти впокори́вся перед лицем Моїм,
і розде́р свої шати та плакав перед
Моїм лицем, то Я також почув, —
говорить Господь.
28 Ось Я прилучу́ тебе до бать-
ків твоїх, і ти бу́деш прилу́чений
до гробів своїх у спокої, і очі твої

не побачать усього того лиха, що
Я наведу́ на оце місце та на ме́ш-
канців його!" І вони принесли
відповідь цареві.
29 А цар послав, і зібрав усіх
старши́х Юдеї та Єрусалиму.
30 І ввійшов до Господнього до-
му цар, і кожен муж Юдеї, і ме́ш-
канці Єрусалиму, і священики, і
Левити, і ввесь народ від великого
й аж до мало́го, і він прочитав
уго́лос слова́ книги Заповіту,
зна́йденої в Господньому домі.
31 І став цар на своєму місці, і
склав заповіта перед Господнім
лицем, щоб ходити за Господом та
додержувати заповіді Його, і сві́д-
чення Його, і устави Його всім
серцем своїм та всім життям своїм,
щоб вико́нувати слова́ того запо-
віту, що написані в тій книзі.
32 І наставив він кожного, хто
знахо́дився в Єрусалимі та в Ве-
ніямині, *до того*. І ме́шканці
Єрусалиму робили за заповітом
Бога, Бога своїх батьків.
33 І Йосія повикидав усі *поган-
ські* гидо́ти з усіх країв, що в
Ізраїлевих синів, і змусив кож-
ного, хто знахо́дився в Ізраїлі,
служити Господе́ві, їхньому Бо-
гові. За всіх днів його вони не
відступали від Господа, Бога своїх
батьків.

Відсвяткува́ння Пасхи

35 І справив Йосія в Єрусали-
мі Пасху для Господа, і зарі-
зали пасхальне ягня чотирнадця-
того *дня* першого місяця.
2 І поставив він священиків на
їхні стано́вища, і підбадьо́рував
їх на службу Господнього дому.
3 І сказав він Левитам, на-
ста́вникам усього Ізра́їля, посвя́-
ченим для Господа: „Дайте свя-
того ковчега до храму, що його
збудува́в Соломон, син Давидів,
цар Ізраїлів. Нема поцо вам но-
сити його на раме́нах, — служіть
тепер Господе́ві, вашому Богові,
та Його наро́дові, Ізраїлеві.
4 І приготу́йтеся за родом ва-
ших батьків, за вашими че́ргами,
за писа́нням Давида, Ізраїлевого
царя, та за писа́нням його сина
Соломона.
5 І станьте в святині за ві́дді-
лами ба́тьківських ро́дів ваших
браті́в, синів народу, — а по́діл за
ба́тьківськими домами в Левитів.
6 І заріжте пасха́льне ягня́, й
освятіться, і приготу́йте для
ваших братів, щоб робити за Гос-
поднім словом, *даним* через Мой-
сея".
7 І дав Йосія для лю́дських си-
нів худоби дрібно́ї, ове́чок та мо-
лодих кіз, це все на пасха́льне
ягня́ для кожного, хто знахо́див-
ся *в Єрусалимі*, числом тридцять
тисяч, а худоби великої — три
тисячі. Це з набу́тку царе́вого.
8 А його зве́рхники дали́ на
жертву для народу, для священи-
ків та для Левитів: Хілкійя, і
Захарій, і Єхіїл, старші́ в Божо-
му домі, дали́ священикам на пас-
ха́льні же́ртви дві тисячі й шість
сотень *худо́би дрібно́ї*, а худоби
великої — три тисячі.
9 А Конанія, і Шемая, і брат
його Натанаїл, і Хашавія, і Єіїл, і
Йозавад, зверхники Левитів, дали́
для Левитів на пасхальні же́ртви
п'ять тисяч *худо́би дрібно́ї*, а ху-
доби великої — п'ять сотень.
10 І була́ міцно встано́влена
служба, — і стали священики на
своїм стано́вищі, а Левити — при
своїх че́ргах, за нака́зом царя.
11 І різали пасхальне ягня, а
священики кропи́ли *кров'ю*, беру-
чи́ з їхньої руки, а Левити здирали
шкуру.
12 І відділи́ли, *що було на* ціло-
па́лення, щоб дати їх за відділами,

по ба́тьківських дома́х сина́м наро-
ду на прино́шення Господе́ві, як
написано в Мойсеєвій книзі. І
так *зробили* й з худобою вели-
кою.
13 І пекли пасхальне ягня на
огні, за постановою, а святі жерт-
ви варили в горшка́х, і в котла́х, і
в горня́тах, і швидко не́сли всім
синам народу.
14 А потім навари́ли собі та
священикам, бо священики, Ааро́-
нові сини, *були зайняті* прино́шен-
ням цілопа́лення та ло́ю аж до по-
чі, то Левити нагото́вили я́кі собі
та священикам, Ааро́новим синам.
15 А співаки́, Асафові сини,
були на своїх місцях за нака́зом
Давида, і Асафа, і Гемана, і Єду-
туна, царе́вого прозорли́вця, а
придве́рні *були* при кожній брамі,
— їм не треба *було* відхо́дити від
своїх робіт, бо їхні брати́ Левити
нагото́вили їм.
16 І була міцно встано́влена вся
Господня служба того дня, щоб
спра́вити Па́сху й прине́сти цілопа́лення на Господньому же́ртві-
нику, за нака́зом царя Йосії.
17 І Ізра́їлеві сини, що зна-
хо́дилися *там*, справля́ли того ча́-
су Па́сху та свято Опрі́сноків сім
день.
18 І не справля́лася Па́сха, як
ця, в Ізраїлі від днів пророка
Самуїла, а всі Ізраїлеві царі не
справляли *такої*, як ця Па́сха, що
справив Йосія, і священики, і
Левити, і ввесь Юда та Ізраїль,
що знахо́дився *там*, та ме́шканці
Єрусалиму.
19 Вісімнадцятого року царю-
ва́ння Йосії справля́лася ця
Па́сха.

Юдея в єгипетській неволі

20 По всьому цьому, коли Йо-
сія пригото́вив дім *Божий*, при-
йшов Нехо́, цар єгипетський, щоб
воювати в Каркеміші над Ефра-
том, а Йосія вийшов навпроти
нього.
21 І послав той до нього послів,
говорячи: „Що́ мені до тебе, ца́рю
Юдин? Не проти тебе прихо́джу
я сьогодні, але проти дому, що
воює зо мною. А Бог наказав
мені спіши́ти. Не протився Бо-
гові, що зо мною, і нехай Він не
знищить тебе!“
22 Та Йосія не відвернувся від
нього, але перебрався, щоб вою-
вати з ним, і не послухався слів
Нехо, *що були* з Божого нака́зу, і
прийшов воювати в долині Меґід-
до.
23 І ви́стрілили стрільці на ца-
ря Йосію. І сказав цар до своїх
рабів: „Відведіть мене, бо я си́льно
ра́нений“...
24 І переве́ли його його раби з
військової колесниці на його дру-
гий по́віз, і відве́зли його до Єру-
салиму. І помер він, і був похо-
ваний у гроба́х своїх батьків, а
вся Юдея та Єрусалим були в
жало́бі по Йосії.
25 І Єремія співав жало́бну піс-
ню по Йосії. А всі співаки́ та
співа́чки оповіда́ли в жало́бних
своїх пісня́х про Йосію, *і так є* аж
до сьогодні, і дали їх за уставу
для Ізраїля, і ось вони написані
в „Жало́бних Пісня́х“.
26 А решта діл Йосії та його
чесно́ти, за написаним у Господ-
нім Зако́ні,
27 і дії його перші та останні, —
ото вони описані в Книзі Царів
Ізраїлевих та Юдиних.

36 А наро́д кра́ю взяв Йоаха́за,
сина Йосії, і настанови́в йо-
го царем в Єрусалимі замість бать-
ка його.
2 Йоаха́з *був* віку двадцяти й
трьох літ, коли він зацарював, і
царював в Єрусалимі три місяці.

3 І скинув його єгипетський цар
в Єрусалимі, і наклав ка́ру на
цей край, — сто талантів срібла
та талант золота.
4 І єгипетський цар настанови́в
царем над Юдеєю та Єрусалимом
брата його Ел'якима, і змінив
ім'я́ йому на Єгояким. А брата
його Йоахаза узяв Нехо й відвів
його до Єгипту.
5 Єгояки́м *був* віку двадцяти й
п'яти літ, коли він зацарював, і
одина́дцять років царював в Єруса-
лимі. І робив він зло в оча́х
Господа, Бога свого.

Вавилонська неволя. Дім Божий спа́лений

6 На нього пішов Навуходоно́-
сор, цар вавилонський, і він заку-
вав його в мідяні́ кайда́ни, щоб
відве́сти його до Вавило́ну.
7 А *дещо* з по́суду Господнього
дому Навуходоно́сор відправив до
Вавилону, і дав його до храму
свого в Вавилоні.
8 А решта Єгоякимових діл та
гидо́ти його, які він робив, і що
зна́йдено проти нього, — ото вони
описані в Книзі Царів Ізраїлевих
та Юдиних. А замість нього за-
царював син його Єгояхін.
9 Єгояхін *був* віку восьми літ,
коли він зацарював, і царював в
Єрусалимі три місяці й десять
день. І робив він лихе́ в Гос-
подніх оча́х.
10 А по році послав цар Наву-
ходоно́сор, і привів його до Вави-
лону з дорогим по́судом Господ-
нього дому, а царем над Юдеєю та
Єрусалимом настановив брата йо-
го Седекію.
11 Седекія *був* віку двадцяти й
одно́го року, коли він зацарював,
і він царював в Єрусалимі оди-
на́дцять років.
12 І робив він зло в оча́х Гос-
пода, Бога свого, — не впокори́вся
перед пророком Єремією, *що гово-
рив* із нака́зу Господнього.
13 І він також відкинувся від
царя Навуходоно́сора, що був за-
присягнув його Господом, — і
вчинив твердо́ю свою шию, і став
запе́клим, щоб не наверта́тися до
Господа, Бога Ізраїлевого.
14 Також усі зве́рхники свяще-
ників та наро́ду ще більше гріши-
ли, шануючи гидо́ти поган, і во-
ни занечи́стили Господній дім,
якого Він освятив в Єрусалимі.
15 А Господь, Бог їхніх батьків,
усе посилав до них через Своїх
послів *слова осторо́ги*, бо Він
змилосе́рдився над народом Своїм
та над осе́лею Своєю.
16 Та вони соро́мили Божих по-
слі́в, і пого́рджували їхніми сло-
ва́ми, і насміха́лися з Його проро-
ків, аж поки не піднісся гнів Гос-
пода на народ Його так, що не
було вже ліку.
17 І Він навів на них халдей-
ського царя, і той позабива́в ме-
че́м їхніх ви́браних у домі їхньої
святині, і не змилосе́рдився ані
над юнако́м, ані над дівчиною, ані
над стари́м, ані над старе́зним, —
усе дав в його руку...
18 І всі речі Божого дому, вели́-
кі та малі́, і ска́рби дому Господ-
нього та дому царя й його зверх-
ників, — усе переніс до Вавилону.
19 І спали́ли вони Божий дім, і
порозбива́ли мур Єрусалиму, і всі
пала́ти його попали́ли огнем, а всі
дорогі́ речі його пони́щили...
20 І пішло́ на вигна́ння до Вави-
лону позоста́ле від меча́, і стали
йому та синам його за рабів аж до
зацарюва́ння перського царства,
21 щоб ви́повнилося Господнє
слово, *проре́чене* Єреміїними уста-
ми, аж поки вподо́бає собі земля
свої суботи, — по всі дні її спусто́-
шення святкува́ла вона суботи,
щоб спо́внилися сімдеся́т літ.

Поворот із вавилонської неволі

22 А першого року Кіра, царя перського, коли спо́внилось слово Господнє, *проре́чене* устами Єреміїними, збудив Господь духа Кіра, царя перського, і він оголосив по всьому царству своє́му, а також на письмі, говорячи:

23 „Так говорить Кір, цар перський: Усі зе́мні царства дав мені Госпо́дь, Бог Небесний, і Він наклав на мене збудувати Йому храма в Єрусалимі, що в Юдеї. Хто між вами з усьо́го Його наро́ду, — *нехай буде* Госпо́дь, Бог його, з ним, і нехай він іде *до Єрусалиму*!“

КНИГА

ЕЗДРИ

Цар Кір наказує відбудува́ти Божий храм

1 А першого року Кіра, царя перського, щоб спо́внилось слово Господнє, *проре́чене* устами Єреміїними, збудив Господь духа Кіра, царя перського, і він оголоси́в по всьому царству своєму, а також на письмі, говорячи:

2 „Так говорить Кір, цар перський: Усі зе́мні царства дав мені Господь, Бог Небесний, і Він наказав мені збудувати Йому храма в Єрусалимі, що в Юдеї.

3 Хто між вами з усього Його наро́ду, — *неха́й* буде Бог його з ним, і нехай він іде до Єрусалиму, що в Юдеї, і нехай будує дім Господа, Бога Ізраїлевого. Це той Бог, що в Єрусалимі.

4 А кожному позоста́лому по всіх тих містах, хто мешкає там, нехай допоможуть йому люди його місця сріблом, і золотом, і маєтком, і худо́бою, з добровільною жертвою для дому Божого, що в Єрусалимі“.

5 І повставали го́лови ба́тьківських *родів* Юди та Веніямина, і священики, і Левити, аж до всякого, *що* Бог збудив духа його, щоб піти будувати дім Господа, що в Єрусалимі.

6 А все їхнє довкілля зміцни́ло їм руки речами срібними *та* золотими, маєтком, і худобою, і кошто́вностями, окрім *того, що хто* пожертвував був добровільно.

7 А цар Кір повино́сив речі Господнього дому, які забрав був Навуходоно́сор з Єрусалиму, і дав їх до дому бога свого, —

8 і повиносив їх Кір, цар перський, рукою скарбника́ Мітредата, а той відрахував їх Шешбаццарові, Юдиному начальникові.

9 І оце їхнє число: мисо́к золотих — тридцять, мисо́к срібних — тисяча, ножів — двадцять і дев'ять,

10 ке́ліхів золотих — тридцять, келіхів срібних подвійних — чотири сотні й десять, по́суду іншого — тисяча.

11 Усього золотого й срібного по́суду — п'ять тисяч і чотири сотні. Усе це завіз Шешбаццар, коли вигна́нці верта́лися з Вавило́ну до Єрусалиму.

Хто вернувся з вавилонської неволі

2 А оце вихо́дьки з округи, що прийшли з поло́ну вигна́ння, яких вигнав був Навуходоно́сор, цар вавило́нський, до Вавило́ну, і

вони повернулися до Єрусалиму
та Юдеї, кожен до міста свого,
2 ті, що прийшли були з Зоро-
вавелем, Ісусом, Неємією, Сераєю,
Реелаєю, Мордехаєм, Білшаном,
Міспаром, Біґваєм, Рехумом, Баа-
ною. Число людей Ізраїлевого
народу:
3 синів Пар'ошових — дві тися-
чі сто сімдеся́т і два,
4 синів Шефатіїних — три сотні
сімдеся́т і два,
5 синів Арахових — сім сотень
сімдеся́т і п'ять,
6 синів Пахат-Моавових, із си-
нів Ісусових *та* Йоавових — дві
тисячі вісім сотень і дванадцять,
7 синів Еламових — тисяча дві-
сті п'ятдеся́т і чотири,
8 синів Заттуєвих — дев'ять со́-
тень і сорок і п'ять,
9 синів Заккеєвих — сім сотень
і шістдеся́т,
10 синів Банієвих — шість со́-
тень сорок і два,
11 синів Беваєвих — шість со́-
тень двадцять і три,
12 синів Азґадових — тисяча
двісті двадцять і два,
13 синів Адонікамових — шість
со́тень шістдесят і шість,
14 синів Біґваєвих — дві тисячі
п'ятдесят і шість,
15 синів Адінових — чотири
сотні п'ятдесят і чотири,
16 синів Атерових, від Єзекії —
дев'ятдесят і вісім,
17 синів Бецаєвих — три сотні
двадцять і три,
18 синів Йориних — сто й два-
надцять,
19 синів Хашумових — двісті
двадцять і три,
20 синів Ґіббарових — дев'ят-
деся́т і п'ять,
21 вихо́дьків *з* Віфлеєму — сто
двадцять і три,
22 людей *з* Нетофи — п'ятдеся́т
і шість,
23 людей *з* Анатоту — сто два-
дцять і вісім,
24 вихо́дьків *з* Азмавету — со-
рок і два,
25 вихо́дьків *з* Кір'ят-Аріму,
Кефіри та Беероту — сім сотень і
сорок і три,
26 вихо́дьків *з* Рами та Ґеви:
шість сотень двадцять і один,
27 людей *з* Міхмасу — сто два-
дцять і два,
28 людей *з* Бет-Елу та Аю —
двісті двадцять і три,
29 виходьків *з* Нево — п'ят-
десят і два,
30 виходьків *з* Маґбішу — сто
п'ятдесят і шість,
31 виходьків *з* Еламу Другого
— тисяча двісті п'ятдесят і чоти-
ри,
32 виходьків *з* Харіму — три
сотні й двадцять,
33 виходьків *з* Лоду, Хадіду та
Оно — сім сотень двадцять і п'ять,
34 виходьків *з* Єрихону — три
сотні сорок і п'ять,
35 виходьків *з* Сенаї — три ти-
сячі і шість сотень і тридцять.
36 Священиків: синів Єдаєвих з
Ісусового дому — дев'ять сотень
сімдеся́т і три,
37 синів Іммерових — тисяча
п'ятдесят і два,
38 синів Пашхурових — тисяча
двісті сорок і сім,
39 синів Харімових — тисяча й
сімнадцять.
40 Левитів: синів Ісусових і
Кадміїлових, з синів Гадавії —
сімдеся́т і чотири.
41 Співакі́в: синів Асафових —
сто двадцять і вісім.
42 Синів придве́рних: синів
Шаллумових, синів Атерових, си-
нів Талмонових, синів Аккуво-
вих, синів Хатітиних, синів Шо-
ваєвих, — усіх сто тридцять і
дев'ять.
43 *Храмових* підда́нців: синів

Ціхіних, синів Хасуфіних, синів Таббаотових,
44 синів Керосових, синів Сіа-
гіних, синів Падонових,
45 синів Леваниних, синів Ха-
ґавиних, синів Аккувових,
46 синів Хаґавових, синів Сам-
лаєвих, синів Хананових,
47 синів Ґідделових, синів Ґа-
харових, синів Реаїних,
48 синів Реці́нових, синів Неко-
диних, синів Ґаззамових,
49 синів Уззиних, синів Пасеа-
хових, синів Бесаєвих,
50 синів Асниних, синів Меуні-
мових, синів Нефусімових,
51 синів Бакбукових, синів Ха-
куфиних, синів Хархурових,
52 синів Бацлутових, синів Ме-
хідиних, синів Харшиних,
53 синів Баркосових, синів Сіс-
риних, синів Темахових,
54 синів Незіхових, синів Хаті-
финих,
55 синів Соломонових рабів: си-
нів Сотаєвих, синів Соферетових,
синів Терудиних,
56 Синів Ялиних, синів Дар-
конових, синів Ґідделових,
57 синів Шефатіїних, синів Хат-
тілових, синів Похерет-Гаццеваї-
мових, синів Амієвих, —
58 усього цих *храмових* під-
да́нців та синів Соломо́нових рабів
— три сотні дев'ятдесят і два.
59 А оце ті, що прийшли з Тел-
Мелаху, з Тел-Харші, Керув-
Аддану *та* Іммеру, та не могли
дове́сти роду батьків своїх та свого
насіння, чи вони з Ізраїля:
60 синів Делаїних, синів Товіїї-
них, синів Некодиних — шість со-
тень п'ятдесят і два.
61 І з синів священичих: сини
Ховаїїні, сини Коцові, сини Бар-
зіллая, що взяв жінку з дочо́к
ґілеадянина Барзіллая, і звався
їхнім ім'ям.
62 Вони шукали свого за́пису
родоводу, та не знайшли, і були́
вони ви́лучені зо священства,
63 а намісник сказав їм, щоб
вони не їли зо Святого Святих, аж
поки не стане священик до урі́му
та туммі́му.
64 Усього збору ра́зом сорок
дві тисячі три со́тні шістдесят,
65 окрім їхніх рабів та невіль-
ниць, — цих *було* сім тисяч три
сотні тридцять і сім; а їхніх спі-
ваків та співачок — двісті.
66 Їхніх ко́ней *було* сім сотень
тридцять і шість, їхніх мулів —
двісті сорок і п'ять,
67 їхніх верблю́дів — чотири
сотні тридцять і п'ять, ослів —
шість тисяч сім сотень і двадцять.
68 А з голів батьківських *родів*,
коли вони прийшли до Господ-
нього дому, що в Єрусалимі, то
вони же́ртвували до Божого дому,
щоб поставити його на його ста-
но́вищі.
69 За своєю спромо́жністю вони
дали́ до ска́рбу на працю: золота
шістдесят одну тисячу даре́йків, а
срібла — п'ять тисяч мін, а свя-
щеничих убра́нь — сто.
70 І осілися священики й Леви-
ти, та з народу, і співаки́, і при-
две́рні, і *храмові* підда́нці по своїх
міста́х, і ввесь Ізраїль по своїх
містах.

Заснува́ння Господнього храму

3 А коли настав сьо́мий місяць, і
Ізраїлеві сини *були* по містах,
то зібрався наро́д, як один чоло-
вік, до Єрусалиму.
2 І встав Ісус, син Йоцадаків,
та брати його священики, і Зоро-
вавель, син Шеалтіїлів, та брати
його, і збудува́ли же́ртівника Бо-
га Ізраїля, щоб прино́сити на ньо-
му цілопа́лення, як написано в
Зако́ні Мойсея, Божого чоловіка.

3 І поставили міцно же́ртівника на його основі, бо *були* вони в страху́ від наро́дів країв, і прино́сили на ньому цілопа́лення для Господа, цілопа́лення на ра́нок та на вечір.

4 І справили свято Ку́чок, як написано, і щоденні цілопа́лення в кількості за постановою щодо жертов на кожен день,

5 а по то́му — цілопа́лення стале, і на молодики́, і на всі присвячені Господе́ві свята, і для кожного, хто жертвує добровільну жертву для Господа.

6 Від першого дня сьомого місяця зачали́ прино́сити цілопа́лення для Господа. А під Господній храм не були ще покладені основи.

7 І дали́ срібла каменяра́м та те́слям, і їжі, і питва́ та оливи, сидонянам та тирянам, щоб достача́ли ке́дрові дере́ва з Ливану до Яфського моря за до́зволом їм Кіра, царя перського.

8 А другого року по своєму прихо́ді до Божого дому до Єрусалиму, дру́гого місяця, почали́ *робити* Зоровавель, син Шеалтіїлів, і Ісус, син Йоцадаків, і решта їхніх братів, священики та Левити, і всі, хто поприхо́див з неволі в Єрусалим, а Левитів від віку двадцяти років і вище поставили керува́ти над працею Господнього дому.

9 І став Ісус, сини його та брати його, Кадміїл та сини його, сини Юдині, як один *чоловік*, на до́гляд над робітника́ми праці в Божому домі, сини Хенададові, сини їх та їхні брати, Левити.

10 А коли клали осно́ву Господнього храму, то поставили облаче́нних[1] священиків із су́рмами, а Левитів, Асафових синів, із цимба́лами, щоб сла́вити Господа за уставом Давида, Ізраїлевого царя.

[1] Облаченний — зодягнений в ша́ти (одіж).

11 І відповіли вони хвало́ю та подякою Господе́ві, —

,,Добрий бо Він,
бо навіки Його милосердя"

на Ізраїля. А ввесь народ виклика́ кував гучни́м по́кликом, сла́влячи Господа за основу Господнього дому!

12 А багато-хто зо священиків і Левитів та з голів ба́тьківських *родів*, старші, що бачили перший храм, при заснува́нні його, того храму, своїми очи́ма, плакали ре́вним голосом, а багато-хто покли́кували підне́сеним голосом у радості.

13 І не міг наро́д розпізнати голосу по́клику радости від голосу плачу́ народу, бо наро́д сильно викли́кував, а голос був чутий аж далеко.

Артаксе́ркс спинює роботу Божого храму

4 І почули Юдині та Веніяминові ворогі́, що вигна́нці будують храма Господе́ві, Богові Ізраїля.

2 І прийшли вони до Зорова́веля та до голів ба́тьківських *родів*, та й сказали їм: ,,*І* ми бу́демо будува́ти з вами, бо ми зверта́ємось, як ви, до вашого Бога, і ми прино́симо Йому жертви від днів Есар-Хаддона, царя асирійського, що привів нас сюди".

3 І сказав їм Зоровавель і Ісус, та решта голів батьківських *родів* Ізраїлевих: ,,Не вам і нам *разом* будувати храм для Бога! Самі бо ми бу́демо будувати для Господа, Бога Ізраїлевого, як наказа́в нам цар Кір, цар перський".

4 І став народ тієї землі осла́блювати руки Юдиного наро́ду та страха́ти їх при будува́нні.

5 І підку́плювали вони проти них дора́дників *царськи́х*, щоб залама́ти їхній за́дум, по всі дні

Кіра, царя перського, й аж до
царюва́ння Да́рія, царя перського.
6 А за царя Ахашвероша,[1] на
поча́тку його царюва́ння, написали
вони оска́рження на ме́шканців
Юдеї та Єрусалиму.
7 А за днів Артаксеркса написав
Бішлам, Мітредат, Товеїл та
решта товаришів його до Артаксеркса,
царя перського. А лист
був написаний по-араме́йськи, а
перекладений по-перськи.[2]
8 Начальник Рехум та писар
Шімай написали одно́го листа
проти Єрусалиму до царя Артаксеркса
отак.
9 Тоді начальник Рехум та писар
Шімшай та решта товаришів
його, судді й урядники, писарчуки,
писарі, аркев'яни, вавило́няни,
шушаня́ни, цебто еламіти,
10 та решта наро́дів, яких повиганяв
Аснаппар, великий та славний,
й осадив їх у місті Самарії та
в решті Залі́ччя.
11 Оце відпис листа, що послали
до нього: ,,До царя Артаксеркса
твої раби, люди Залі́ччя. І
ось
12 щоб було відо́ме цареві, що
Юдеї, які вийшли від тебе до нас,
прибули́ до Єрусалиму. Вони будують
місто бунтівни́че та шкідли́ве,
і вдоскона́люють мури, а
підва́лини поліпши́ли.
13 А тепер щоб було відо́ме цареві,
що коли тільки це місто буде
збудо́ване, а мури закінчаться,
вони не будуть давати ані дани́ни,
ані пода́тку, ані мита, а *це* буде
шкодити царсько́му прибу́ткові.
14 І ото, беручи́ на увагу, що
сіль[3] *царського* пала́цу — сіль наша,
а царський сором не випадає
нам бачити, тому ми посилаємо й
завідомляємо царя,
15 щоб пошукали в книзі споминів
батьків твоїх, і ти зна́йдеш
у книзі споминів, і знатимеш, що
місто це — місто бунтівни́че та
шкідли́ве царям та окру́гам, і що
в ньому підійма́ли бунт від правіку,
чому́ місто це було зруйно́ване.
16 Ми сповіщаємо царя, що
коли тільки місто це буде добудо́ване,
а мури закінчаться, то
через те не бу́де тобі частки в Залі́ччі''.
17 Цар послав відповідь: ,,Начальникові
Рехумові, і писареві
Шімшаєві, та решті їхніх товаришів,
що сидять у Самарії, і
решта Залі́ччя: Мир *вам*! А тепер, —
18 лист, якого ви послали до
нас, вира́зно прочи́таний передо
мною.
19 І був ви́даний від мене нака́з,
і шукали та й знайшли, що
місто це з да́вніх-даве́н підійма́лося
на царів, і повста́ння та бунт робилися
в ньо́му.
20 І могу́тні царі були́ над Єрусалимом,
і панували в усьо́му Залі́ччі,
а дани́на, пода́ток та мито
давалися їм.
21 А тепер видайте нака́за, щоб
спини́лися ці люди, а місто це
не будува́лося, поки від мене не
буде ви́даний *новий* нака́з.
22 І будьте бе́режні, щоб через
це не зробити по́милки. На́що ростиме
зло на шкоду царям?''
23 Тоді, як тільки був прочи́таний
ві́дпис листа царя Артаксеркса
перед Рехумом і писарем Шімшаєм
та їхніми товариша́ми, пішли вони
поспішно до Єрусалиму, і спини́ли
роботу їх зброєю та насиллям!
24 Тим спинилася робота Божого
дому, що в Єрусалимі, і спини́лася
вона аж до другого року
царюва́ння Дарія, царя перського...

[1] Ахашверош — це Ксеркс (485–465).
[2] Дальший текст 4. 8—6. 18, а також 7. 12—7. 26 писаний по-арамейському.
[3] Тут сіль — пожива, їжа, добро.

Лист до царя Дарія

5 І пророкува́в пророк Огі́й та
Заха́рій, син Іддо, пророки, на
юдеїв, що в Юдеї та в Єрусалимі,
в Ім'я́ Бога Ізраїля, *що* над ними.
2 Тоді встали Зоровавель, син
Шеалтіїлів, та Ісус, син Йоцада-
ків, і зачали́ будувати Божий дім,
що в Єрусалимі, а з ними Божі
пророки, що допомагали їм.
3 Того ча́су прийшов до них
Таттенай, намі́сник Зарі́ччя, і Ше-
тар-Бозенай та їхні товариші́, і
сказали їм так: „Хто́ видав вам
нака́за будувати цей храм і кін-
ча́ти цю будову?"
4 Тоді ми сказали їм імена́ тих
мужів, що будують цього будин-
ка.
5 Та око їхнього Бога було на
юдейських старши́х, і вони не спи-
нили їх, аж поки не піде доне́сення
до Дарія, і тоді дадуть пись́мну
відповідь про це.
6 *Ось* відпис листа, що послав
Таттенай, намісник Зарі́ччя, і Ше-
тар-Бозенай, та товари́ство його, і
перси, що в Заріччі, до царя Да-
рія, —
7 вони послали йому доне́сення,
а в ньому писано так: „Цареві
Дарієві — усякого миру!
8 Щоб було відо́ме цареві, що
ми ходили до Юдейської окру́ги,
до дому великого Бога, а він буду-
ється з великого ка́меня, і дерево
кладеться в стіни. А робота та
робиться докла́дно, і у́спіх у їхній
руці.
9 Тоді ми питалися тих стар-
ши́х, *і* сказали їм так: Хто видав
вам нака́за будувати цей храм і
кінча́ти цю святиню?
10 А також питалися ми їх про
їхні імена́, щоб повідо́мити тебе,
що запишемо ім'я́ тих мужів, які
за голову в них.
11 А вони так відповіли нам та
сказали: Ми — то раби Бога небе́с
та землі, і будуємо храма, що був
збудований за багато літ перед
цим, а збудував його й докінчи́в
його великий Ізра́їлів цар.
12 Але зго́дом, коли наші бать-
ки́ розгніви́ли були Бога небе́с,
Він віддав їх у руку Навуходо-
но́сора, царя вавило́нського, хал-
дея, а храм той — він зруйнува́в
його, а наро́д вигнав до Вавилону.
13 Але першого року Кіра, ца-
ря вавилонського, цар Кір видав
нака́за будувати цей дім Божий.
14 А також по́суд Божого дому,
золотий та срібний, що Навухо-
доно́сор був виніс із єрусалим-
ського храму й заніс його до храму
вавилонського, виніс його цар Кір
із вавилонського храму й дав
мужеві, ім'я́ його Шешбаццар,
якого він настанови́в намісником.
15 І сказав він йому: Візьми
цей по́суд, іди, віднеси́ його до
храму, що в Єрусалимі, а дім
Божий нехай буду́ється на своєму
місці.
16 Тоді той Шешбаццар при-
йшов, заклав підва́лини Божого
дому в Єрусалимі, і відтоді й аж
до цього ча́су він будується, і не
скінчений.
17 І ось, якщо *це* цареві добре,
нехай пошука́ється в домі цар-
ськи́х скарбів там, у Вавилоні, чи
справді від царя Кіра ви́даний був
нака́з будувати цей Божий дім в
Єрусалимі, а царську́ волю про це
нехай пошлють до нас".

Закінчення Божого дому

6 Тоді цар Да́рій видав нака́за, і
шукали в домі, де складають
ска́рби книжо́к у Вавилоні.
2 І був зна́йдений один звій в
за́мку Ахметі,[1] що в мідійській
окру́зі, а в ньому написано так:
„*На* пам'ять.
3 Першого року царя Кіра цар

[1] Ахмета — Екбатана.

Кір видав наказа: Дім Божий в Єрусалимі — дім той нехай будується на місці, де прино́сять жертви, а його підва́лини зало́жені. Вишина́ його — шістдеся́т ліктів, ширина́ його — шістдеся́т ліктів.

4 Три ряди́ з великого ка́меню, й один ряд з дерева, а вида́тки будуть да́ні з царсько́го дому.

5 А по́суд Божого дому, золотий та срібний, що Навуходоно́сор виніс був із храму, що в Єрусалимі, і переніс до Вавилону, нехай пове́рнуть, і нехай він піде до храму, що в Єрусалимі, на своє місце, і покладе́ш *те* в Божому домі".

6 „Тепер же *ти*, Таттенаю, намісниќу Заріччя, *ти*, Шетор-Бозенаю з товаришами своїми, перси, що в Заріччі, — віддаліться звідти!

7 Позоставте працю цього Божого дому, — юдейський намісник та юдейські старші збудують той Божий дім на його місці.

8 А від мене да́ний нака́з про те, що́ ви будете робити з тими юдейськими старши́ми, щоб збудувати цей Божий дім, а з царсько́го добра́, з данини Заріччя, нехай докладно дається вида́ток тим людям, щоб не спиняти *роботи*.

9 А що́ *буде* потрібне, чи телят, чи баранів, чи овечок на прине́сення Небе́сному Бо́гові, пшеницю, сіль, вино та оливу, що скажуть священики, які в Єрусалимі, щоб без ома́ни видавалося їм день-у-день,

10 щоб вони за́вжди прино́сили па́хощі в жертву Небесному Богові та молилися за життя царя та синів його.

11 А від мене ви́даний нака́з, що коли який чоловік змінить це *моє* слово, то буде ви́рване дерево з дому його, і буде поста́влене, а він бу́де прибитий на ньому, а дім його буде обе́рнений за це в руїну!

12 А Бог, що вчинив, щоб там пробува́ло Ім'я́ Його, знищить кожного царя та наро́д, що простя́гне свою руку, щоб змінити *це*, щоб ушко́дити той Божий дім, що в Єрусалимі! Я, Да́рій, видав *цього* нака́за, — нехай він докладно буде ви́конаний!"

13 Тоді Таттенай, намісник Заріччя, Шетар-Бозенай та їхні товариші докладно зробили згідно з тим, як послав цар Да́рій.

14 А юдейські старші будували, і щастило їм за проро́цтвом пророка Огія та Захарія, сина Іддо. І вони збудували й закінчи́ли з нака́зу Бога Ізраїлевого та з наказу Кіра, і Дарія, і Артаксеркса, царя перського.

15 І закінчений був цей храм до третього місяця адара, що він *місяць дванадцятий*, шостого року царюва́ння царя Дарія.

16 І справили Ізраїлеві сини, священики й Левити та решта вигна́нців свято відно́влення того Божого дому з радістю.

17 І принесли в жертву на свято відно́влення того Божого дому: волів — сотню, баранів — двісті, ягнят — чотири сотні, а козлят у жертву за гріх за всього Ізраїля — дванадцять, за числом Ізраїлевих племе́н.

18 І поставили священиків за їхніми частинами, а Левитів — за че́ргами їхніми на службу Божого *дому*, що в Єрусалимі, як написано в книзі Мойсея.

19 А пове́рненці справили Па́сху чотирнадцятого *дня* першого місяця,

20 бо очистилися священики та Левити, як один, — усі вони чисті. І вони зарізали пасха́льне ягня́ для всіх пове́рненців, для своїх братів священиків та для себе.

21 І їли Ізраїлеві сини, що вер-
нулися з вигна́ння, і *також* усі,
хто відділився до них від нечисто-
сти народів землі, щоб звертатися
до Господа, Бога Ізраїлевого.
22 І справляли вони свято Оп-
рісноків сім день у радості, бо
Господь їх потішив і обернув до
них серце асирійського царя, щоб
зміцнити їхні руки при праці дому
Бога, Бога Ізраїлевого.

Допомога Божому домові від царя Артаксеркса

7 А по цих приго́дах, за царю-
ва́ння Артаксеркса, царя пер-
ського, Е́здра,[1] син Азарії, сина
Хійлкійї,
2 сина Шаллуна, сина Садока,
сина Ахітуви,
3 сина Амарії, сина Азарії, си-
на Мерайота,
4 сина Захарія, сина Уззі, сина
Буккі,
5 сина Авішуї, сина Пінхаса,
сина Елеазара, сина Аарона, пер-
восвященика, —
6 цей Ездра вийшов із Вавило-
ну, а він був учитель, знаве́ць
Мойсеєвого Зако́ну, що його дав
Господь, Бог Ізраїлів. І дав йому
цар згідно з тим, як була́ на ньому
рука Господа, Бога його, всяке
його пожада́ння.
7 І пішли *з ним дехто* з Ізраїле-
вих синів, і з священиків, і Леви-
тів, і співаків, і придве́рних, і
храмових підда́нців до Єрусалиму
сьомого року царя Артаксе́ркса.
8 І прибув він до Єрусалиму
п'ятого місяця, *а* то сьомий рік
царюва́ння.
9 Бо першого *дня* місяця пер-
шого був поча́ток ви́ходу з Вави-
лону, а першого *дня* п'ятого міся-
ця він прийшов до Єрусалиму, бо
рука його Бога була добра на
ньому.

[1] По-єврейськи Ezra, по-ц. слов'янськи Ездра.

10 Бо Ездра приготовив своє
серце дослі́джувати Господнього
Зако́на, і виконувати *його*, і на-
вчати в Ізраїлі устава та права.
11 А оце ві́дпис писа́ння, що цар
Артаксе́ркс дав священикові Езд-
рі, учителеві, що пише слова́ за-
повідей Господа та Його устави
над Ізраїлем:
12 „Артаксе́ркс, цар над царя-
ми, до священика Ездри, доскона́-
лого вчителя[1] Зако́ну[2] Бога Не-
бесного, і так далі.
13 А ось ви́даний від мене нака́з,
щоб кожен, хто в моїм царстві з
Ізраїлевого наро́ду, і їхніх свяще-
ників, і Левитів з доброї волі
бажає йти до Єрусалиму з тобою,
нехай іде,
14 через те, що ти по́сланий від
царя та семи його дора́дників, щоб
дослідити про Юдею та про Єру-
салим за правом твого Бога, *пра-
вом*, що в руці твоїй,
15 і щоб відпра́вити срібло та
золото, що цар та дорадники його
поже́ртвували для Бога Ізраїле-
вого, Якого місце перебування в
Єрусалимі,
16 і все срібло та золото, яке ти
зна́йдеш у всій вавилонській ок-
ру́зі ра́зом із пожертвами народу
та священиків, які же́ртвують для
дому їхнього Бога, що в Єруса-
лимі.
17 Тому́ ти невідкладно купиш
за це срібло биків, баранів, ове-
чок, і їх жертви хлібні та їх жерт-
ви ливні, і принесе́ш їх на же́ртів-
нику дому вашого Бога, що в
Єрусалимі.
18 А що тобі та браттям твоїм
буде добре вчинити з рештою срі́б-
ла та золота, те зробіть за вподо́-
банням вашого Бога.
19 А по́суд, що да́ний тобі на

[1] Арамейське safar, єврейське sofer — писар, книжник, учений, учитель.
[2] Арамейське Lata, єврейське mikvot — накази, заповіді, закони.

слу́ження дому твого Бога, віддай
у цілості перед Богом Єрусалиму.
20 А решта потрібного *для* дому
Бога твого, що випаде тобі дати,
буде да́на з дому царськи́х скарбів.
21 А від мене — я цар Арта-
ксеркс — ви́даний нака́з для всіх
скарбникі́в, що в Заріччі, що все,
чого зажадає від вас священик
Ездра, учитель Зако́ну Бога Не-
бесного, нехай буде докладно зро́б-
лене:
22 срібла — аж до сотні тала́н-
тів, і пшениці аж до сотні ко́рів,
і вина аж до сотні ба́тів, і оливи
аж до сотні батів, а соли — без
за́пису.
23 Усе, що з нака́зу Небесного
Бога, нехай буде горливо зро́блене
для дому Небесного Бога, бо на́що
був би гнів на царство царя та на
синів його?
24 І вас завідомля́ємо, що всі
священики та Левити, співаки́,
придве́рні, *храмові* підда́нці та
працівники того Божого дому
вільні, — дани́ни, пода́тку, чи ми́та
не належить накладати на них!
25 А ти, Ездро, за мудрістю
Бога твого, яка в руці твоїй, по-
признача́й су́ддів та викона́вців
Зако́ну, щоб судили для всього
народу, що в Заріччі, для всіх,
хто знає зако́ни твого Бога, а
хто не знає, *тих* навчите́.
26 А кожен, хто не буде викону-
вати Зако́на твого Бога та зако́на
царсько́го докладно, щоб чинився
над ним суд: чи то на смерть, чи
то на вигна́ння, чи то на кару
маєткову, чи то на ув'я́знення".
27 Благословенний Господь,
Бог наших батьків, що вклав у
царе́ве серце, щоб оздо́бити дім
Господній, що в Єрусалимі,
28 а на мене нахили́в милість пе-
ред царем та його дора́дниками, та
всіма́ хоробрими царе́вими зве́рх-
никами! А я зміцни́вся, бо рука
Господа, Бога, *була* надо мною, і я
зібрав провідни́х людей з Ізраїля,
щоб вони пішли зо мною.

Хто вернувся з вигна́ння

8 А оце го́лови їхніх батьків та
їх родовід, що пішли зо мною,
за царю́вання царя Артаксе́ркса,
з Вавилону:
2 з Пінхасових синів: Ґершом,
з Ітамарових синів: Даніїл, з Да-
видових синів: Хаттуш.
3 З Шеханіїних синів, з Пар'о-
шових синів: Захарій, а з ним
за родово́дом — сто й п'ятдеся́т
мужчи́н.
4 З Пахат-Моавових синів:
Ел'єгоенай, син Зерахіїн, а з ним
двісті мужчин.
5 З синів *Затту*: Шеханія, син
Яхазіїлів, а з ним три сотні муж-
чин.
6 А з Адінових синів: Евед,
син Йонатанів, а з ним п'ятдеся́т
мужчин.
7 А з Еламових синів: Єшая,
син Аталіїн, а з ним сімдеся́т
мужчин.
8 А з Шефатіїних синів: Зева-
дія, син Михаїлів, а з ним вісім-
деся́т мужчин.
9 З Йоавових синів: Овадія, син
Єгіїлів, а з ним двісті й вісімна-
дцять мужчин.
10 А з синів *Бані*: Шеломіт, син
Йосифіїн, а з ним сотня й шіст-
деся́т мужчин.
11 А з Беваєвих синів: Захарій,
син Беваїв, а з ним двадцять і
вісім мужчин.
12 А з Азґадових синів: Йоха-
нан, син Катанів, а з ним сотня й
десять мужчин.
13 А з Адонікамових синів —
останні, а оце їхні імена́: Еліфе-
лет, Єїіл, і Шемая, а з ними шіст-
деся́т мужчин.
14 А з Біґваєвих синів: Утай і
Заввуд, а з ними сімдеся́т мужчин.

Над річкою Агáвою

15 І зібрав я їх до річки, що впадає до Агави, і ми таборувáли там три дні. І переглянув я народ та священиків, і не знайшов там *нікóго* з Левієвих синів.

16 І послав я по Еліезера, по Аріїла, по Шемаю, по Елнатана, і по Яріва, і по Елнатана, і по Натана, і по Захарія, і по Мешуллама, голів, і по Йойаріва, і по Елнатана, учителів.

17 І відправив я їх до Іддо, голови в місцевості Касіф'я, і вклав в їхні уста словá, щоб говорити до Іддо *та* братів його, піддáних у місцевості Касіф'я, щоб вони привелú нам служúтелів для дому нашого Бога.

18 І привелú вони нам, — бо рука нашого Бога була добра до нас, — чоловіка розумного з синів Махлі, сина Левія, Ізраїлевого сина, та Шеревею й синів його та братів його, — вісімнадцять,

19 та Хашавію, а з ним Єшаю, з синів Мерарієвих, братів його та синів його — двадцять,

20 а з піддáнців *храму*, яких дав Давид та зверхники на роботу Левитам, — двісті й двадцять піддáнців: усі вони булú ознáчені поімéнно.

21 І проголосив я там піст, над річкою Агавою, щоб упокорятися нам перед лицéм нашого Бога, щоб просити від Нього щасливої дороги для нас і для дітей наших та для всього нашого маєтку,

22 бо я сорóмився просити від царя війська та верхівців, щоб помагали нам у дорозі проти ворога, бо сказали ми цареві, говорячи: „Рука нашого Бога на добро для всіх, хто шукає Його, а сила Його та гнів Його — на всіх, хто кидає Його!"

23 І пóстили ми, і просили нашого Бога про це, і Він дав нам ублагáти Себе.

24 І я відділив із священичих зверхників дванадцять до Шеревеї, Хашавії, і до десятьóх їхніх братів з ними.

25 І відвáжив я їм срібло й золото та пóсуд принéсення нашого Божого дому, що принéсли цар, і його дорадники, і його зверхники та ввесь Ізраїль, що знахóдився *там*.

26 І відважив я на їхню руку шість сотень і п'ятдесят талáнтів срібла, а срібних речей — сто талантів, золота — сто талантів,

27 а золотих чаш — двадцять на тисячу дарéйків, а посýдин *з* золóченої й доброї міді — дві, дорогі, як золото.

28 І сказав я до них: „Ви святість для Господа, і цей пóсуд — святість, а те срібло та золото — добровільна жертва для Господа, Бога ваших батьків.

29 Пильнуйте й бережіть *це*, аж поки не відвáжите *його* перед зверхниками священиків і Левитів та зверхниками бáтьківських *родів* Ізраїлевих в Єрусалимі до кімнáт Господнього дому".

30 І прийнялú священики та Левити вагу того срібла та золота та того пóсуду, щоб віднéсти до Єрусалиму, до дому нашого Бога.

В Єрусалимі

31 І рушили ми з річки Агави двадцятого *дня* першого місяця, щоб іти до Єрусалиму. А рука нашого Бога була над нами, і Він урятував нас з руки ворога та чатівникá на дорозі.

32 І прийшли ми до Єрусалиму, і сиділи там три дні.

33 А четвертого дня відважили ми те срібло й золото та той пóсуд у домі нашого Бога на руку священика Меремота, сина Урійїного, а з ним *був* Елеазар,

син Пінхасів, а з ними Йозавад,
син Єшуїн, та Ноадія, син Бін-
нуїв, Левити, —
34 за числом, за вагою на все.
І того ча́су була́ записана вся та
вага.
35 Ті, що прийшли з поло́ну,
сини вигнання, прине́сли цілопа́-
лення для Бога Ізраїля: двана-
дцять биків за всього Ізраїля, де-
в'ятдеся́т і шість баранів, сім-
деся́т і сім овець, дванадцять коз-
лів на жертву за гріх, — це все
цілопа́лення для Господа.
36 І віддали́ цареві нака́зи цар-
ськи́м сатра́пам та намісникам За-
річчя, а ті підтримували наро́д та
Божий дім.

Спроневі́рення пове́рненців

9 А як скінчи́лося це, підійшли
до мене зверхники, говорячи:
,,Цей народ, Ізраїль, і священики
та Левити не відділи́лися від наро-
дів цих країв з їхніми гидо́тами,
від ханане́ян, періззе́ян, євусе́ян,
аммоне́ян, моаві́тян, єги́птян та
аморе́ян,
2 бо побрали з їхніх дочо́к собі
та своїм сина́м, змішалося святе
насіння з наро́дами цих країв, а
рука зве́рхників та предста́вників
була́ перша в цьому спроневі́-
ренні".
3 А коли я почув це слово, то
розде́р я одежу свою та плаща́
свого, і рвав воло́сся з голови
своєї та з бороди своєї, і сидів
остовпілий...
4 І зібра́лися до ме́не всі трем-
тя́чі перед словами Бога Ізраїле-
вого за спроневі́рення пове́рненців,
а я сидів остовпілий аж до жертви
вечірньої.
5 А за вечірньої жертви встав я
з упоко́рення свого, і, роздерши
шату свою та плаща́ свого, упав я
на коліна свої, і простягну́в ру́ки
свої до Господа, Бога мого...
6 І сказав я: ,,Боже мій, соро́м-
люся я та стидаюся піднéсти, Боже
мій, обличчя своє до Те́бе, бо без-
зако́ння наші помно́жилися понад
голову, а наша провина виросла
аж до неба!
7 Від днів наших батьків ми в
великій провині аж до дня цього,
а за наші беззако́ння були́ віддані
ми, наші царі, наші священики в
руку царів цих країв на меча́, на
поло́н, і на грабіж, і на посоро́м-
лення обличчя, як цього дня.
8 А тепер на малу́ хвилю ста́-
лася *нам* милість від Господа,
Бога нашого, щоб позоста́вити нам
оста́нок, і дати нам затверди́тися[1]
на місці святині Його, щоб освіти-
ти очі наші, Боже наш, і дати нам
трохи ожити в нашій неволі!
9 Бо раби ми, та в нашій неволі
не покинув нас Бог наш, і прихи-
лив до нас милість перед пе́рськими
царями, щоб дати нам ожити, щоб
підне́сти дім нашого Бога й щоб
відбудува́ти руїни його, та щоб
дати нам за́хист в Юдеї та в Єру-
салимі.
10 А тепер що ска́жемо, Боже
наш, по цьо́му? Бо ми поки́нули
заповіді Твої,
11 які Ти наказа́в через Своїх
рабів пророків, говорячи: Цей
Край, що ви йдете посісти, він
край нечистий через нечистість на-
ро́ду цих країв, через їхні гидо́-
ти, що напо́внили його від кра́ю до
кра́ю своєю нечи́стістю.
12 А тепер дочо́к своїх не да-
вайте їхнім синам, а їхніх дочо́к
не беріть для своїх синів, і не
питайте їх про мир[2] та про добро
їх аж навіки, щоб ви стали сильні,
та спожива́ли добро цієї землі, і
віддали́ на спа́док вашим синам аж
навіки.
13 А по то́му всьому, що при-

[1] В оригіналі jated — кілка, кілочка.
[2] Питати про мир — вітати. Див. 2 М. 18. 7.

йшло на нас за наші злі чи́ни та за
нашу велику провину, — бо Ти,
Боже наш, стримав *кару* більше
від гріха́ нашого, і дав нам таку
рештку, —
14 чи зно́ву ми лама́тимемо за-
повіді Твої, і бу́демо посвоя́чу-
ватися з оцими мерзо́тними наро́-
дами? Чи ж Ти не розгніваєшся
на нас аж до ви́гублення *нас*, так
що ніхто не позоста́вся б і не
врятува́вся?
15 Господи, Боже Ізраїлів, Ти
праведний, бо ми позоста́лися ос-
танком, як цього дня. Ось ми в
провині своїй перед лицем Твоїм,
бо не встояти *нам* за це перед
лицем Твоїм!"

Покаяння пове́рненців

10 А коли Ездра молився та спо-
віда́вся, плакав та припада́в
перед Божим домом, зібрався до
нього з Ізраїля ду́же великий збір,
— чоловіки, і жінки́ та діти, бо
наро́д плакав ре́вним плаче́м...
2 І відповів Шеханія, Єхіїлів син,
з Еламових синів, та й сказав до
Ездри: „Ми спроневірилися нашо-
му Богові, бо взяли ми чужи́нок із
наро́дів цього кра́ю за жіно́к. Але
є *ще* надія для Ізраїля в цьо́му!
3 А тепер складімо заповіта на-
шому Богові, що випровадимо *від
себе* всіх жінок та наро́джене від
них, за радою пана *нашого*, та тих,
хто тремти́ть перед заповіддю на-
шого Бога, і буде зро́блене за
Зако́ном.
4 Устань, бо на тобі ця річ, а ми
з тобою. Будь му́жній і дій!"
5 І встав Ездра, і заприсяг
зверхників, священиків і Левитів
та всього Ізраїля, щоб робити за
цим словом. І вони заприсягли́.
6 І Ездра встав з-перед Божого
дому й пішов до кімна́ти Єгохо-
нана, Ел'яшівового сина, і ночу-
вав там. Хліба він не їв і води не
пив, бо був у жало́бі за спроневі-
рення пове́рненців.
7 І оголоси́ли в Юдеї та в Єру-
салимі до всіх пове́рненців, щоб
зібратися до Єрусалиму.
8 А кожен, хто не прийде до
трьох день, за порадою зверхни-
ків та старши́х, — увесь маєток
того буде зро́блений закляттям, а
він буде ви́лучений із громади по-
ве́рненців.
9 І зібралися всі люди Юди та
Веніямина до Єрусалиму до трьох
день, — це *був* дев'ятий місяць,
двадцятого дня місяця. І сидів
увесь народ на площі Божого до-
му, тремтячи́ від цієї справи та від
дощу.
10 І встав священик Ездра та й
сказав до них: „Ви спроневірили-
ся, і взяли чужи́нних жінок, щоб
побільши́ти Ізраїлеву провину.
11 А тепер повиніться Господе́-
ві, Богові ваших батьків, і чиніть
Його волю! І віддаліться від на-
ро́дів цього кра́ю та від тих чужих
жіно́к!"
12 І відповіла́ вся громада, і
сказали гучним голосом: „Так, за
словом твоїм, ми повинні зробити!
13 Але наро́д числе́нний, і час
дощів, і нема сили стояти на ву-
лиці. Та й праці не на один день
і не на два, бо ми багато нагріши-
ли в цій справі.
14 Нехай же стануть наші зверх-
ники за ввесь збір, а кожен, хто
є в наших містах, хто взяв чужи́н-
них жіно́к, нехай прийде на оз-
начені часи́, а з ними старші кож-
ного міста та су́дді його, аж поки
не відве́рнеться від нас жар гніву
нашого Бога за цю річ".
15 Особливо стали над цим Йо-
натан, син Асагелів, та Яхзея, син
Тіквин, а Мешуллам та Левит
Шеббетай допомагали їм.
16 І зробили так пове́рненці.
І відділи́в собі священик Ездра

людей, голів батьків за родом їх-
ніх батьків, і всі вони поіме́нно.
І сіли вони першого дня десятого
місяця, щоб дослідити цю справу.
17 І скінчи́ли до першого дня
першого місяця *справи* про всіх
тих людей, що взяли були чужи́н-
них жіно́к.

Хто взяв був чужинку за жінку

18 І знайшлися поміж священи-
чими синами, що взялѝ чужи́нних
жіно́к, із синів Єшуї, сина Йоца-
дакового, та братів його: Моасея, і
Еліезер, і Ярів, і Ґедалія.
19 І дали́ вони руку свою, що
повипрова́джують жіно́к своїх, а
винні *прине́сли в жертву* барана́
з отари за прови́ну свою.
20 А з синів Іммерових: Ханані
та Зевадія.
21 І з синів Харімових: Мас-
сея, і Елійя, і Шемая, і Єхіїл, і
Уззійя.
22 І з синів Пашхурових: Ел'йо-
енай, Маасея, Ізмаїл, Натанаїл,
Йозавад та Ел'аса.
23 А з Левитів: Йозавад, і Ші-
м'ї, і Келая, він Келіта, Петахія,
Юда та Еліезер.
24 А з співаків: Ел'яшів. А з
придве́рних: Шаллум, і Телем, та
Урі.
25 А з Ізраїля, з синів Пар'о-
шових: Рам'я, і Їззійя, і Малкійя,
і Мійямін, і Елеазар, і Малкійя та
Беная.
26 А з синів Еламових: Мат-
танія, Захарій, і Єхіїл, і Авді, і
Єремот, і Елійя.
27 І з синів Затту: Ел'йоенай,
Ел'яшів, Маттанія, і Еремот, і
Завад та Азіза.
28 А з синів Беваєвих: Єгоха-
нан, Хананія, Заббай, Атлаї.
29 І з синів Банієвих: Мешул-
лам, Маллух, і Адая, Яшув, і
Шеал та Рамот.
30 І з синів Пахатових: Моав,
Адна, і Хелал, Беная, Маасея,
Маттанія, Веселіїл, і Біннуй та
Манасія.
31 І з синів Харімових: Еліе-
зер, Їшшійя, Малкіійя, Шемая, Ші-
мон,
32 Веніямин, Маллух, Ше-
марія.
33 З синів Хашумових: Матте-
най, Маттатта, Завад, Еліфелет,
Єремай, Манасія, Шім'ї.
34 З синів Банаєвих: Маадай,
Амрам, і Уїл,
35 Беная, Бедея, Келугу,
36 Ванія, Меремот, Ел'ятів,
37 Маттанія, Маттенай, і Ясай,
38 і Бані, і Біннуй, Шім'ї,
39 і Шелемія, і Натан, і Адая,
40 Махнадвай, Шашай, Шарай,
41 Азаріїл, і Шелемія, Ше-
марія,
42 Шаллум, Амарія, Йо́сип.
43 А з синів Нево: Єіїл, Мат-
тітія, Завад, Зевіна, Яддай, і Йоїл,
Беная.
44 Усі оці взялѝ булѝ чужи́н-
них жіно́к, а деякі з цих жіно́к і
дітей породили.

КНИГА

НЕЕМІЇ

Вістка про зруйнува́ння Єрусалиму

1 Слова́ Неемії,[1] Гахаліїного си-
на:
„І сталося в місяці кіслеві два-
дцятого року, і був я в за́мку
Шуша́н.[1]
2 І прийшов Ханані, один із

[1] По-єврейськи Nehemijah.

[1] Шушан — Сузи.

братів моїх, він та люди з Юдеї.
І запитався я їх про юдеїв, що
врятува́лися, що позостали від по-
ло́ну, та про Єрусалим.
3 А вони сказали мені: ,,Позо-
сталі, що лишилися з полону, там
в окрузі, *живуть* у великій біді
та в га́ньбі, а мур Єрусалиму по-
руйно́ваний, а брами його попа́-
лені огнем''...
4 І сталося, як почув я ці сло-
ва́, сів я та й плакав, і був у жа-
ло́бі *кілька* днів, і по́стив, і мо-
лився перед лицем Небесного Бога.
5 І сказав я: ,,Молю *Тебе*, Гос-
поди, Боже Небесний, Боже вели-
кий та грізний, що дотри́муєш за-
повіта та милість для тих, хто
любить Тебе та дотримуєш заповіді
Свої, —
6 нехай же буде ухо Твоє чутке́,
а очі Твої відкриті, щоб прислу́ху-
ватися до молитви раба Твого,
якою я молюся сьогодні перед
Твоїм лицем день та ніч за Ізраїле-
вих синів, Твоїх рабів, і сповіда́ю-
ся в гріха́х Ізраїлевих синів, яки-
ми грішили ми проти Тебе, — і я
і дім батька мого грішили!
7 Ми сильно провинилися перед
Тобою, і не дотримували запо-
відей, і уставів, і прав, які нака-
зав Ти Мойсеєві, рабові Своєму.
8 Пам'ятай же те слово, що Ти
наказав був Мойсеєві, Своє́му ра-
бові, говорячи: *як* ви спроневіри-
теся, — Я розпоро́шу вас поміж
наро́дами!
9 Та *коли* наве́рнетеся до Мене, і
будете дотримувати заповіді Мої
й виконувати їх, *то* якщо будуть
ваші вигна́нці на краю небес, —
то й звідти позбираю їх, і приведу́
до того місця, яке Я вибрав, щоб
там перебувало Ім'я́ Моє!
10 А вони — раби Твої та народ
Твій, якого Ти викупив Своєю ве-
ликою силою та міцною Своєю
рукою.
11 Молю *Тебе*, Господи, нехай
же буде ухо Твоє чутке́ до молитви
Твойого раба та до молитви Твоїх
рабів, що пра́гнуть боятися Імен-
ня Твого! І дай же сьогодні успі-
ху Своєму рабові, і дай *знайти*
милосердя перед оцим мужем!''
А я був ча́шником царевим.

Артаксе́ркс доручує Неемії відбудувати Єрусалима

2 І сталося в місяці ніса́ні, два-
дцятого року царя Артаксе́ркса,
було раз вино перед ним. І взяв
я те вино й дав цареві. І я, *зда-
валося*, не був сумний перед ним.
2 Та сказав мені цар: ,,Чому́
обличчя твоє сумне́, — чи ти не хво-
рий? Це не інше *що*, як тільки
сум серця''. І я ве́льми сильно
злякався!
3 І сказав я до царя: ,,Нехай
цар живе навіки! Чому́ не буде
сумне́ обличчя моє, коли місто
дому гробів батьків моїх поруй-
новане, а брами його попа́лені
огнем!''
4 І сказав мені цар: ,,Чого ж ти
просиш?'' І я помолився до Не-
бесного Бога,
5 і сказав цареві: Якщо *це* ца-
реві вгодне, і якщо раб твій упо-
до́баний перед обличчям твоїм, то
пошли мене до Юдеї, до міста гро-
бів батьків моїх, — і я відбуду́ю
його''!
6 І сказав мені цар (а цариця
сиділа при ньо́му): ,,Скільки ча́су
буде дорога твоя, і коли ти пове́р-
нешся?'' І спodо́балось це цареві,
і він послав мене, а я призна́чив
йому час.
7 І сказав я цареві: ,,Якщо *це*
цареві вгодне, нехай дадуть мені
листи́ до намісників Залріччя, щоб
прова́дили мене, аж поки не при-
йду́ до Юдеї,
8 і листа до Асафа, дозо́рця

царевого лісу, щоб дав мені де́рева
на бру́сся для замко́вих брам, що
належать до *Божого* дому, і для
міськóго муру, і для дому, що до
нього ввійду́". І дав мені цар *в*
міру того, як добра *була* Божа
рука надо мною.
9 І прибув я до намісників За-
річчя, і дав їм цареві листи́. А
цар послав зо мною зверхників
війська та верхівців.
10 І почув *про це* хоронянин
Санвалат та раб аммонітянин То-
вія, і було їм прикро, дуже
прикро, що прийшов чоловік
клопота́тися про добро для Ізраїле-
вих синів.
11 І прийшов я до Єрусалиму,
і був там три дні.
12 І встав я вночі, я та трохи
людей зо мною, і не розповів я
нікóму, що Бог мій дав до мого
серця зробити для Єрусалиму. А
худоби не було зо мною, окрім
тієї худоби, що я нею їздив.
13 І вийшов я Долинною бра-
мою вночі, і *пішов* до джерела́ Тан-
нін, і до брами Смітникової. І я
докладно огля́нув мури Єрусали-
му, що були́ поруйнóвані, а брами
його були попа́лені огнем.
14 І перейшов я до Джерельної
брами та до царськóго ставу, та
там не було місця для перехóду
худоби, *що була́* підо мною.
15 І йшов я долиною вночі, і
докладно оглядав мура. Потім я
вернувся, і ввійшов Долинною
брамою, і вернувся.
16 А заступники не знали, куди
я пішов та щó я роблю́, а юдеям,
і священикам, і шляхті, і заступ-
никам, і решті тих, що робили
працю, я доти *нічóго* не розпові-
да́в.
17 І сказав я до них: „Ви бачите
біду́, що ми в ній, що Єрусалим
зруйнóваний, а бра́ми його по-
па́лені огнем. Ідіть, і збудуйте
мура Єрусалиму, і вже не бу́demo
ми га́ньбою!"
18 І розповів я їм про руку
Бога мого, що вона добра до мене,
а також слова царя, які сказав
він мені. І сказали вони: „Ста-
немо й збудуємо!" І зміцнили
вони руки свої на добре *діло*.
19 І почув *це* хоронянин Сан-
валат та аммонітянин раб Товія, і
араб Ґешем, і сміялися з нас, і
погóрджували нами й говорили:
„Що це за річ, яку ви робите?
Чи проти царя ви бунтуєтесь?"
20 А я їм відповів і сказав до
них: „Небесний Бог — Він дасть
нам у́спіх, а ми, Його раби, ста-
немо й збудуємо! А вам нема
ані частки, ані права, ані пам'ятки
в Єрусалимі!"

Направа єрусалимського муру

3 І встав Еліяшів, первосвяще-
ник, та брати його священики,
і збудували Овечу браму. Вони
освятили її, і повставля́ли її две-
рі, й аж до башти Меа освятили
її, аж до башти Ханан'їла.
2 А поруч нього будували єри-
хóняни, а поруч них будував Зак-
кур, син Імріїв.
3 А браму Рибну збудували си-
ни Сенаїні, *і* вони покрили її бру́с-
сями, і повставляли двері її, замки́
її та за́суви її.
4 А поруч них направляв Мере-
мот, син Урії, Коцового сина, а
поруч них направляв Мешуллам,
син Берехії, Мешав'їлового сина,
а поруч них направляв Садок,
Баанин син.
5 А поруч них направляли те-
кояни, але́ їхні вельмóжі не схили-
ли своєї шиї в службу свого Гос-
пода.
6 А браму Стару направля-
ли Йояда, син Пасеахів, та Ме-
шуллам, син Бесодеїн, — вони

покривáли брýссями, і вставляли
двері її, і замки́ її та зáсуви її.
7 А поруч них направляв ґі-
в'онеянин Мелатія та меронотея-
нин Ядон, люди Ґів'ону та Міцпи,
що належали до володіння намі́с-
ника Заріччя.
8 Поруч нього направляв Уз-
зіїл, син Хархаїн, *з* золотарів, а
поруч нього направляв Хананія,
син Раккахімів, — і вони від-
нови́ли Єрусалима аж до Широко-
го муру.
9 А поруч нього направляв Ре-
фая, син Хурів, зверхник полови-
ни єрусалимської округи.
10 А поруч нього направляв
Єдая, син Харумафів, а *то* нав-
проти дому свого, а при його руці
направляв Хаттуш, син Хашав-
неїн.
11 Другу міру направляв Мал-
кійя, син Харімів, та Хашшув,
син Пахат-Моавів, та башту Печей.
12 А поруч нього направляв
Шаллум, син Лохеша, зверхник
половини єрусалимської окрýги,
він та дочкá його.
13 Браму Долинну направляв
Ханун та мéшканці Заноаху, —
вони збудували її, і повставляли
двері її, замки́ її та зáсуви її, і
тисячу ліктів у мурі аж до Смітни-
кóвої брами.
14 А Смітникóву браму напра-
вив Малкійя, син Рехавів, зверх-
ник бет-керемської округи, — він
збудував її, і повставля́в її двері,
замки́ її та зáсуви її.
15 А Джерельну браму напра-
вив Шаллум, син Кол-Хезеїв,
зверхник округи Міцпи, — він
збудував її, і покри́в її, і повстав-
ля́в її двері, замки́ її та зáсуви її,
і *направив* мура ставу Шелах до
царськóго садкá, і аж до ступенів,
що спускаються з Давидового Мі-
ста.[1]

[1] Давидове Місто — Сіон.

16 За ним направляв Неемія,
син Азбуків, зверхник половини
бетцурської окрýги аж до *місця*
навпроти Давидових гробів і аж
до зробленого стáву, і аж до дому
Лицарів.
17 За ним направляли Левити:
Рехум, син Баніїв, поруч нього
направляв зверхник половини
округи Кеїла, для своєї окрýги.
18 За ним направляли їхні бра-
ти: Баввай, син Хенададів, звер-
хник половини окрýги Кеїла.
19 І направляв поруч нього
Езер, син Єшуїн, зверхник окру-
ги, міру другу, від *місця* навпроти
виходу до зброя́рні наріжника.
20 За ним ревно направляв Ба-
рух, Заббаїв син, міру другу, від
наріжника аж до входу до дому
первосвященика Еліяшіва.
21 За ним направляв Меремот,
син Урійї, сина Коцового, міру
другу, від входу до Еліяшівового
дому й аж до кінця Еліяшівового
дому.
22 А за ним направляли свя-
щеники, люди *йорданської* окрý-
ги.
23 За ним направляв Веніямин,
син Хашшувів, навпроти свого до-
му; за ним направляв Азарія, син
Маасеї, сина Ананіїного, при своє-
му домі.
24 За ним направляв Біннуй,
син Хенададів, міру другу, від
Азаріїного дому аж до наріжника
й аж до рóгу.
25 Палал, син Узаїв, — від
місця навпроти наріжника та в
горішній башті, що вихóдить із
царськóго дому, що при в'язни́ч-
ному подвір'ї. За ним Педая, син
Пар'ошів.
26 А піддáнці *храму* сиділи в
Офелі аж до *місця* навпроти Вод-
ної брами на схід та *навпрóти*
виступáючої башти.
27 За ним направляли техояни,

міру другу, від *місця* навпроти
великої виступаючої башти й аж до
офельського мýру.
28 З-над Кінської брами на-
правляли священики, кожен на-
впроти дому свогó.
29 За ними направляв Садóк,
син Іммерів, навпроти свого дому,
а за ним направляв Шемая, син
Шеханіїн, сторож Східньої брами.
30 За ним направляв Хананія,
син Шелеміїн, та Ханун, шóстий
син Цалафів, міру другу; за ним
направляв Мешуллам, син Бе-
рехіїн, навпроти своєї кімнáти.
31 За ним направляв Малкійя,
син золотаря́, аж до дому *храмових*
піддáнців та крамарів, навпроти
брами Міфкад і аж до наріжної
гóрниці.
32 А між наріжною гóрницею
до Овечої брами направляли золо-
тарі та крамарі.
33 І сталося, як почув Санвал-
лат, що ми будуємо того мура, то
він запалився гнівом, і дуже роз-
гнівався, і сміявся з юдеїв.
34 І говорив він перед своїми
братáми та самарійським вíйськом
і сказав: „Щó *це* роблять ці мізер-
ні юдеї? Чи їм *це* позоставлять?
Чи бýдуть вони принóсити жертву?
Чи закінчать цього дня? Чи ожи́-
влять вони ці камíння з куп пóро-
ху, а вони ж — попáлені?"
35 А аммонітянин Товійя *був*
при ньому й сказав: „Та й щó вони
будують? Якщо вийде лисиця, то
вона зробить дірку в їхній камін-
ній стіні!"
36 „Почуй, Боже наш, що ми
стали погóрдою, і поверни їхню
гáньбу на голову їхню, і дай їх на
здóбич у край полóну!
37 І не закрий їхньої провини,
а їхній гріх нехай не буде стертий
з-перед лиця Твого, бо вони обрá-
зили будівничих!"
38 І збудувáли ми того мура, і
був пов'язаний увесь той мур аж
до половини йогó. А серце на-
роду було, щоб *дáлі* робити!

Вороги перешкоджáють направляти мур

4 І сталося, як почув Санваллáт,
і Товійя, і араби, і аммонітяни,
і ашдодяни, що направляється Єру-
салимський мур, що вилóми *в стіні*
стали затарасóвуватися, то дуже
запали́лися гнівом.
2 І змóвилися вони всі рáзом,
щоб іти воювати з Єрусалимом, та
щоб учинити йому замíшання.
3 І ми молилися до нашого Бо-
га, і поставили проти них сторóжу
вдень та вночі, перед ними.
4 І сказав Юда: „Ослáбла сила
носія́, а звáлищ багато, — і ми не
зможемо *дáлі* будувати мура!"
5 А наші ненáвисники говори-
ли: „Вони не знатимуть і не поба-
чать, як ми прийдемо до серéдини
їх, і позабивáємо їх, та її спи́нимо
працю!"
6 І сталося, як прихóдили ті
юдéяни, що сиділи при них, то
говорили нам *про це* разів де-
сять, зо всіх місць, де вони пробу-
вáли.
7 Тоді поставив я *сторóжу* здó-
лу того місця за муром у печéрах.
І поставив я народ за *їхніми* рó-
дами, з їхніми мечáми, їхніми рá-
тищами та їхніми лýками.
8 І розглянув я *це*, і встав і
сказав я до шляхéтних, і до заступ-
ників, і до решти нарóду: „Не
бійтеся перед ними! Згадайте
Господа великого та грізнóго, і
воюйте за ваших братів, ваших
синів, дочóк ваших, жінóк ваших
та за домú ваші!"
9 І сталося, як почули наші
вороги́, що нам *те* відóме, то Гос-
подь зламав їхній зáдум, і всі ми
вернýлися до муру, кожен до пра-
ці своєї.

10 І було́ від того дня, що поло-
вина моїх юнаків робили працю,
а половина їх міцно тримала списи,
щити́, і луки та па́нцері, а
зверхники стояли позад Юдиного
дому.
11 Будівни́чі *працювали* на му-
рі, а носії наладо́вували тяга́р, —
вони однією рукою робили працю,
а однією міцно тримали списа.
12 А в кожного будівничого
його меч був прив'язаний на сте́г-
нах його, і *так* вони будували, а
біля мене *був* сурма́ч.
13 І сказав я до шляхе́тних, до
заступників та до решти наро́ду:
,,Праця велика й просто́ра, а ми
повідділювані на мурі, дале́ко
один від о́дного.
14 *Тому то* в місце, де почуєте
голос сурми́, туди *негайно* збирайте-
теся до нас. Бог наш буде вою-
вати для нас!"
15 І *так* ми робили працю, і
половина їх міцно тримала списи
від сходу ранньої зорі аж до появ-
лення зір.
16 Також того ча́су сказав я до
наро́ду: ,,Кожен з юнако́м своїм
нехай ночують у сере́дині Єрусали-
му, і бу́дуть вони для нас уночі —
сторо́жею, а вдень — на працю".
17 І ні я, ані брати мої, ані
юнаки́ мої, ані сторожі, що *були*
за мною, ми не здіймали своєї
оде́жі, — кожен *мав* свою *зброю*
при своє́му стегні́.

Поле́гшення долі бідного народу

5 І був великий крик наро́ду та
їхніх жіно́к на своїх братів
юдеїв.
2 І були такі, що говорили: ,,Ми
даємо́ в заста́ву синів своїх та
дочо́к своїх, і беремо́ збіжжя, і
їмо й живемо́!"
3 І були такі, що говорили:
,,Ми заставля́ємо поля свої, і
виноградники свої, і доми́ свої, і
беремо́ збіжжя в цьому голоді!"
4 І були́ такі, що говорили: ,,Ми
позичаємо срібло на податок цар-
ський *за* наші поля та наші ви-
ноградники.
5 А наше ж тіло таке, як тіло
наших братів, наші сини — як
їхні сини. А ось ми ти́снемо на-
ших синів та наших дочо́к за ра-
бів, і є з наших дочо́кути́скувані.
Ми не в силі *робити*, а поля́ наші
та виноградники наші *належать*
іншим".
6 І сильно запала́в у мені гнів,
коли я почув їхній крик та ці сло-
ва́!
7 А моє серце дало́ мені раду, і
я спереча́вся з шляхе́тними та з
заступниками та й сказав їм: ,,Ви
заста́вою ти́снете один о́дного!" І
скликав я на них великі збори.
8 І сказав я до них: ,,Ми ви-
купо́вуємо своїх братів юдеїв, про́-
даних пога́нам, за нашою спромо-
гою, а ви бу́дете продавати своїх
братів, і вони продаються нам?"
І мовчали вони, і не знахо́дили
слова...
9 І сказав я: ,,Не добра це річ,
що ви робите! Чи ж не в бо́язні
нашого Бога ви маєте ходити, че-
рез га́ньбу від тих поганів, наших
ворогів?
10 Також і я, брати мої та юна-
ки́ мої були позикода́вцями срібла
та збіжжя. Опустімо ж ми оцей
борг!
11 Верніть їм зараз їхні поля́,
їхні виноградники, їхні оли́вки,
й їхні доми́ та відсо́ток срібла, і
збіжжя, виноградний сік та нову́
оливу, що ви дали їм у заста́ву *за
них*!"
12 І вони сказали: ,,Пове́рнемо,
і не бу́демо жадати від них! Зро́-
бимо так, як ти говориш!" І покли-
кав я священиків, і заприсягну́в
їх зробити за цим словом.

13 Витрусив я й свою пáзуху та
й сказав: „Нехай отак вйтрусить
Бог кожного чоловіка, хто не спóв-
нить цього слова, з дому його та з
труду його, і нехай бýде такий
вйтрушений та порóжній!" І ска-
зали всі збори: „Амінь!" І слá-
вили вони Господа, і нарóд зробив
за цим словом.
14 Також від дня, коли *цар*
наказав мені бути їхнім намісни-
ком в Юдиному краї від року
двадцятого й аж до року тридцять
другого царя Артаксéркса, — два-
надцять літ не їв намісничого хлі-
ба ані я, ані брати мої.
15 А намісники поперéдні, що
булй передо мною, чинили тяжкé
над нарóдом, і брали від них хлі-
бом та вином однóго дня сорок
шеклів срібла; також їхні слýги
панували над нарóдом. А я не
робив так через страх Божий.
16 А також у праці того муру я
підтрймував, і пóля не купували
ми, а всі мої слýги були зібрані
там над працею.
17 А за столом моїм *були* юдеї
та заступники, — сто й п'ятдесят
чоловіка, та й ті, хто прихóдив до
нас із народів, що навколо нас.
18 А що готóвилося на один
день, *було*: віл один, худоби дріб-
ної — шестеро вйбраних, і птиця
готувáлася в мене, а за десять
день *вихóдило* багато всякого вина.
А при тóму я не жадав намісни-
чого хліба, бо та робота *направи*
мурів була тяжкá на тому народі.
19 Запам'ятай же мені, Боже
мій, на добре все те, щó я робив
для цього народу!

Вороги намагаються спинити роботу

6 І сталося, коли почув Санвал-
лат, і Товійя, і араб Ґешем та
решта наших ворогів, що я збуду-
вав мура, і що не позостáлося в
ньому вйлому, — але до цього
чáсу дверей у брамах я не пов-
ставляв, —
2 то послав Санваллат та Ґешем
до мене, говорячи: „Приходь, і
вмовимося рáзом у Кефірімі в до-
лині Оно!" А вони замишляли
зробити мені зло.
3 І послав я до них послів, гово-
рячи: „Я роблю велику працю, і
не мóжу прийти. Нáщо буде
перервана ця праця, як кину її та
підý до вас?"
4 І посилали до мене так само
чотири рáзи, а я відповідав їм так
само.
5 І так само Санваллат п'ятий
раз прислав до мéне слугý свогó,
а в руці його *був* відкритий лист.
6 А в ньому написане: „Чується
серед нарóдів, і Ґашму говорить:
Ти та юдеї замишляєте відділи-
тися, томý то ти будуєш того мура,
і хочеш бути їм за царя, за тими
словáми.
7 Та й пророків ти понаставляв,
щоб викрйкували про тебе в Єру-
салимі, говорячи: Цар в Юді! А
тепер цар почує оці речі. Отож,
— приходь, і порáдьмося рáзом!"
8 І послав я до ньóго, говорячи:
„Не булó таких речей, про які ти
говориш, бо з серця свого ти їх
повимишляв!"
9 Бо всі вони лякали нас, гово-
рячи: „Нехай ослáбнуть їхні руки
з цієї праці, — і не буде вона
зрóблена!" Та тепер, *о Боже*,
зміцни мої рýки!
10 І я ввійшов до дому Шемаї,
сина Делаї, Мегетав'їлового сина,
а він був задéржаний. І він ска-
зав: „Умовмося *піти* до Божого
дому, до серéдини храму, і замк-
нéмо храмові двері, бо прййдуть
забити тебе, — власне вночі прй-
йдуть забити тебé".
11 Та я відказав: „Чи такий
чоловік, як я, має втікати? І хтó

є такий, як я, що ввійде до храму й буде жити? Не ввійду́!"

12 І пізнав я, що то не Бог послав його, коли він говорив на мене те пророцтво, а то Товійя та Санваллат підкупи́ли його́...

13 Бо він був підку́плений, щоб я боявся, — і зробив так, і згрішив. *Це* було для них на злий поговір, щоб обра́зити мене.

14 Запам'ятай же, Боже мій, Товійї та Санваллатові за цими вчинками його́, а тако́ж пророчиці Ноадії та решті пророків, що страха́ли мене!

15 І був закінчений мур двадцятого й п'ятого *дня місяця* елула, за п'ятдеся́т і два дні.

16 І сталося, як почули *про це* всі наші вороги, та побачили всі народи, що *були* навко́ло нас, то вони впали в оча́х своїх та й пізнали, що ця праця була зро́блена від нашого Бога!

17 Тими днями також шляхе́тні юдеї писали багато своїх листів, що йшли до Товійї, а Товійїні прихо́дили до них.

18 Бо багато-хто в Юдеї *були* заприся́женими *при́ятелями* йому, бо він *був* зять Шеханії, Арахового сина, а син його Єгоханан узяв дочку́ Мешуллама, Берехіїного сина.

19 І говорили передо мною добре про нього, а слова́ мої передавали йому. Товійя посилав листи́, щоб настраха́ти мене́.

Хто вернувся з вавилонської неволі

7 І сталося, як був збудо́ваний мур, то повставля́в я двері, і були понаста́влювані придве́рні, співаки́ та Левити.

2 І призна́чив я над Єрусалимом свого брата Ханані та зверхника тверди́ні Хананію, бо він *був* чоловік правдивий, і Бога боявся більше від багатьох *інших*.

3 І сказав я до них: „Нехай не відчиня́ються єрусалимські брами аж до спе́ки сонця. І поки вони самі стоять, нехай позамика́ють двері, і *так* тримайте. І поста́вити ва́рти *з* єрусалимських ме́шканців, кожного на його сторожі, і кожного навпроти його дому!"

4 А місто було широко-просто́ре й велике, та народу в ньо́му мало, і доми не були побудо́вані.

5 І поклав мені Бог мій на серце моє зібрати шляхе́тних, і заступників та наро́д, щоб переписати. І знайшов я книжку пе́репису тих, хто прийшов перше, а в ній я знайшов написане *таке*:

6 Оце вихо́дьки з округи, що прийшли з поло́ну вигна́ння, яких вигнав був Навуходоно́сор, цар вавилонський, і вони повернулися до Єрусалиму та до Юдеї, кожен до міста свого,

7 ті, що прийшли були з Зоровавелем, Ісусом, Неемією, Азарією, Раамією, Нахаманієм, Мордехаєм, Білшаном, Міспеaретом, Біґваєм, Нехумом, Бааною. Число людей Ізраїлевого наро́ду:

8 синів Пар'ошових — дві тисячі сто й сімдеся́т і два,

9 синів Шеватіїних — три сотні і сімдесят і два,

10 синів Арахових — шість сотень п'ятдеся́т і два,

11 синів Пахат-Моавових, із синів Ісусових та Йоавових — дві тисячі й вісім сотень вісімнадцять,

12 синів Еламових — тисяча двісті п'ятдеся́т і чотири,

13 синів Заттуєвих — вісім сотень сорок і п'ять,

14 синів Заккаєвих — сім сотень і шістдеся́т,

15 синів Біннуєвих — шість сотень сорок і вісім,

16 синів Беваєвих — шість сотень двадцять і вісім,

17 синів Азґадових — дві тисячі
три сотні двадцять і два,
18 синів Адонікамових — шість
сотень шістдесят і сім,
19 синів Біґваєвих — дві тисячі
шістдесят і сім,
20 синів Адінових — шість со-
тень п'ятдесят і п'ять,
21 синів Атерових, — з *синів*
Хізкійїних — дев'ятдесят і ві-
сім,
22 синів Хашумових — три сот-
ні двадцять і вісім,
23 синів Бецаєвих — три сотні
двадцять і чотири,
24 синів Харіфових — сто два-
надцять,
25 синів Ґів'онових — дев'ят-
десят і п'ять,
26 людей з Віфлеєму та Нетофи
— сто вісімдесят і вісім,
27 людей з Анототу — сто два-
дцять і вісім,
28 людей з Бет-Азмавету — со-
рок і два,
29 людей з Кір'ят-Єаріму, Ке-
фіри та Беероту — сім сотень
сорок і три,
30 людей з Рами та Ґави —
шість сотень двадцять і один,
31 людей з Міхмасу — сто два-
дцять і два,
32 людей з Бет-Елу та Аю —
сто двадцять і три,
33 людей з Нево Другого —
п'ятдесят і два,
34 вихóдьків з Еламу Другого
— тисяча двісті п'ятдесят і чоти-
ри,
35 виходьків з Харіму — три
сотні й двадцять,
36 виходьків з Єрихону — три
сотні сорок і п'ять,
37 виходьків з Лоду, Хадіду й
Оно — сім сотень і двадцять і
один,
38 вихóдьків з Сенаї — три ти-
сячі дев'ять сотень і тридцять.
39 Священиків: синів Єдаїних з
Ісусового дому — дев'ять сотень
сімдесят і три,
40 синів Іммерових — тисяча
п'ятдесят і два,
41 синів Пашхурових — тисяча
двісті сорок і сім,
42 синів Харімових — тисяча
сімнадцять.
43 Левитів: синів Ісусових з
Кадміїлового *дому*, з Годевиних
синів — сімдесят і чотири.
44 Співаків: синів Асафових —
сто сорок і вісім.
45 Придвéрних: синів Шаллу-
мових, синів Атерових, синів Тал-
монових, синів Аккувових, синів
Хатітиних, синів Шоваєвих — сто
тридцять і вісім.
46 *Храмовúх* піддáнців: сини
Ціхині, сини Хасуфині, сини Таб-
баотові,
47 сини Керосові, сини Сіїні,
сини Падонові,
48 сини Леванині, сини Хаґа-
вині, сини Салмаєві,
49 сини Хананові, сини Ґідде-
лові, сини Ґахарові,
50 сини Реаїні, сини Рецінові,
сини Некодині,
51 сини Ґаззамові, сини Уззині,
сини Пасеахові,
52 сини Бесаєві, сини Меунімо-
ві, сини Нефішесінові,
53 сини Бакбутові, сини Хаку-
фині, сини Хархурові,
54 сини Бацлітові, сини Мехи-
дині, сини Харшині,
55 сини Баркосові, сини Сісери-
ні, сини Темахові,
56 сини Неціяхові, сини Хаті-
фині.
57 Синів Соломонових рабів: си-
ни Сотаєві, сини Соферетові, сини
Перідині,
58 сини Ялині, сини Дарко-
нові, сини Ґідделові,
59 сини Шефатіїні, сини Хатті-
лові, сини Похерет-Гаццеваїмові,
сини Амонові, —

60 усього цих *храмовúх* піддáнців та синів Соломонових рабів — три сотні дев'ятдесят і два.
61 А оце ті, що прийшли з Тел-Мелаху, з Тел-Харші, Керув-Аддону та Іммеру, та не могли довéсти роду батьків своїх та свого насіння, чи вони з Ізраїля:
62 синів Делаїних, синів Товійїних, синів Некодиних — шість сотень сорок і два.
63 А з священиків: сини Ховаїні, сини Коцові, сини Барзіллая, що взяв жінку з дочóк ґілеадянина Барзіллая, і став зватися їхнім ім'ям.
64 Вони шукали зáпису свого родовóду, але він не знайшовся, — і були вони вúлучені зо свящéнства,
65 а намісник сказав їм, щоб вони не їли зо Святого Святих, аж поки не стане священик до урíму та туммíму.
66 Усього збору рáзом — сорок дві тисячі триста й шістдесят,
67 окрім їхніх рабів та їхніх невільниць, — цих *було* сім тисяч триста тридцять і сім; а в них співакíв та співáчок — двісті й сорок і п'ять.
68 Їхніх кóней *було* сім сотень тридцять і шість, їхніх мулів — двісті сорок і п'ять,
69 верблюдів — чотири сотні тридцять і п'ять, ослів — шість тисяч *і* сім сотень і двадцять.
70 А частина голів бáтьківських *рóдів* далú на працю: намісник дав до скарбниці: золота тисячу дарéйків, кропúльниць — п'ятдесят, священичих шат — п'ятсот і тридцять.
71 А з голів бáтьківських *родів* дали до скарбниці на працю: золота — двадцять тисяч дарейків, а срібла — дві тисячі й двісті мін.
72 А що далá рéшта нарóду: золота — двадцять тисяч дарейків, а срібла — дві тисячі мін, а священичих шат — шістдесят і сім.
73 І осілися священики, і Левити, і придвéрні, і співаки, і *дехто* з нарóду, і *храмові* піддáнці, і ввесь Ізраїль по своїх містáх. Як настав сьомий місяць, то Ізраїлеві сини *були* по своїх містах.

Читáння Мойсеєвого Закóну

8 І зібрався ввесь нарóд, як один чоловік, на майдáн, що перед Водною брамою, і сказали учителеві Ездрі принéсти книги Мойсеєвого Закóну, що наказав був Господь Ізраїлеві.
2 І приніс священик Ездра Закóна перед збори з чоловіків та аж до жінóк, і всіх, хто розумів чуте, першого дня сьомого місяця.
3 І читав він у нім на майдáні,[1] що перед Водною брамою, від світанку аж до полýдня, перед чоловіками й жінкáми та тими, хто розуміє, а уші всього народу *були звернені* до книги Закóну.
4 І стояв учитель Ездра на дерев'яному підвúщенні, що зробили для цієї справи, а при ньому стояв Маттітія, і Шема, і Аная, і Урійя, і Хілкійя, і Маасея на правúці його, а на лівúці його: Педая, і Мішаїл, і Малкійя, і Хашум, і Хашбаддана, Захарій, Мешуллам.
5 І розгорнýв Ездра цю книгу на очáх усього народу, бо він був вище від усього народу, а коли він розгорнув, увесь нарóд устав.
6 І поблагословив Ездра Господа, Бога великого, а ввесь народ відповів: „Амíнь, Амíнь!" *з* піднéсенням своїх рук. І *всі* схилялися, і вклонялися Господéві обличчям до землі!
7 А Ісус, і Бані, і Шеревея, Ямін, Аккув, Шаббетай, Годійя,

[1] В оригіналі: перед обличчям майдану.

Маасея, Келіта, Азарія, Йозавад,
Ханан, Пелая та Левити пояснювали нарóдові Закóна, а народ *був* на своєму місці.
8 І читали в книзі, у Божому
Закóні вирáзно, і вияснювали знáчення, і робили зрозумілим чи́тане.
9 І сказав намісник Неемія, і
священик учитель Ездра й Левити, що вияснювали нарóдові, до всього нарóду: „День цей — святий він для Господа, Бога вашого, — не будьте в жалóбі й не плачте!“ Бо плакав увесь нарóд, як почув слова Закóну.
10 І сказав він до них: „Ідіть,
їжте сите та пийте солодке, і посилайте чáстки тому́, в кого нема наготóвленого. Бо святий цей день для нашого Господа, і не сумуйте, бо радість *у* Господі — це ваша сила!“
11 І Левити потішáли ввесь
нарóд, говорячи: „Мовчіть, бо цей день святий, — і не сумуйте!“
12 І пішов увесь нарóд їсти та
пити, і посилати чáстки та чинити велику радість, бо розумів ті слова, що розповіли́ йому.

Відсвяткувáння Кýчок

13 А другого дня зібрáлися гó-
лови бáтьківських *родів* усього народу, священики та Левити, до вчителя Ездри, щоб він виясня́в їм словá Закóну.
14 І знайшли написане в Закó-
ні, що наказав був Господь через Мойсея, щоб Ізраїлеві сини сиділи в кýчках у свято сьомого місяця,
15 і щоб розголосили й оголо-
сили по всіх своїх містáх та в Єрусалимі, говорячи: „Вийдіть на гóру, і понанóсьте галýззя оли́вкового, і галýззя дерева оли́вкового, і галуззя ми́ртового, і галуззя пáльмового, і галуззя густолистого дерева, щоб поробити кýчки, як написано“.
16 І вийшов народ, і поназнó-
шували, і поробили собі кýчки кожен на дахý своїм, і в подвір'ях своїх, і в подвір'ях Божого дому, і на майдáні Водної брами, і на майдáні брами Єфремової.
17 І поробила кýчки вся грома-
да, що вернулася з полóну, і сиділа в кýчках, бо не робили так Ізраїлеві сини від днів Ісуса, Нави́нового сина, аж до дня цього. І була дуже велика радість!
18 І читали в книзі Божого
Закóну щоденно, від першого дня аж до дня останнього. І справля́ли свято сім день; а восьмого дня — віддáння, за устáвом.

Каяття́ в гріхах

9 А двадцятого й четвертого *дня*
того місяця зібрáлися Ізраїлеві сини в пóсті та в вере́тищах, а на них — пóрох.
2 А Ізраїлеве насіння відділи́-
лося від усіх чужи́нців, і поставали й визнавали гріхи свої та провини своїх батьків.
3 І стали на місті своїм, і чверть
дня читали з книги Закóну Господа, Бога свого, а чверть сповідáлися і вклонялися Господéві, Богові своєму.
4 І стали на леви́тському під-
ви́щенні Ісус, і Бані, Кадміїл, Шеванія, Бунні, Шеревея, Бані, Кенані, і кли́кали сильним голосом до Господа, Бога свого.
5 І сказали Левити: Ісус, і Кад-
міїл, Бані, Хашавнея, Шеревея, Годіййя, Шеванія, Петахія: „Устаньте, поблагословіть Господа, Бога свогó, від віку аж до віку! І нехай благословляють Ім'я́ слави Твоєї, і нехай воно буде звели́чене над усяке благословéння та славу!
6 Ти Господь єдиний! Ти вчи-
нив небо, небеса небéс, і все їхнє

військо,[1] землю та все, що на ній, моря та все, що в них, і Ти оживля́єш їх усіх, а небесне військо[1] Тобі вклоня́ється!

7 Ти — то Господь, Бог, що вибрав Авра́ма, і вивів його́ з халдейського Уру, і дав йому ім'я́ Авраа́м.

8 І Ти знайшов серце його вірним перед лицем Своїм, і склав був із ним заповіта, щоб дати край хананеян, хіттеян, амореян, періззеян, євусеян, ґірґасеян, щоб дати насінню його. І Ти ви́конав слова́ Свої, бо Ти праведний!

9 І побачив Ти біду наших батьків ув Єгипті, а їхній зойк Ти почув над Червоним морем.

10 І дав Ти знаки́ та чу́да на фараоні та на всіх його раба́х, і на всім наро́ді кра́ю його, бо пізнав Ти, що вони гордо пово́дилися з ними, і зробив Ти Собі Ім'я́, як *видно* цього дня.

11 І море Ти розсі́к перед ними, і вони перейшли́ серед моря по суходо́лу, а тих, хто гнався за ними, Ти кинув до глиби́н, як камінь до бурхли́вої води.

12 І Ти прова́див їх стовпо́м хмари вдень, а стовпо́м огню́ вночі, щоб освітлювати їм ту дорогу, якою мали йти.

13 І Ти зійшов був на го́ру Сіна́й, і говорив з ними з небе́с, і дав їм справедливі права́ та правдиві зако́ни, устави та заповіді добрі.

14 І святу Свою суботу Ти вказав їм, а заповіді, й устави та право наказав Ти їм через раба Свого Мойсея.

15 І хліб із небе́с дав Ти був їм на їхній голод, і воду зо скелі Ти вивів був їм на їхню спра́гу. І Ти сказав їм, щоб ішли посі́сти край, який Ти присягну́в дати їм.

16 Та вони й наші батьки́ були вперті, і робили твердо́ю свою шию, і не слухали Твоїх за́повідей.

17 І відмовля́лися вони слухати, і не пам'ятали чуд Твоїх, які Ти чинив був із ними, і стали твердоши́ї, і настанови́ли *собі* го́лову, щоб вернутися до своєї неволі в непо́слуху. Та Ти Бог, що прощаєш, Ти ласка́вий та милосе́рдний, довготерпели́вий та багатомилости́вий, — і Ти не покинув їх!

18 Хоч вони зробили були́ собі ли́того тельця́ та сказали: Оце бог твій, що ви́вів тебе з Єгипту, і робили великі обра́зи,

19 та Ти в великім Своїм милосерді не залишив їх у пустині, — стовп хмари не відходив від них удень, щоб ве́сти їх дорогою, а стовп огню́ вночі, щоб освітлювати їм дорогу, якою мали йти.

20 І Духа Свого доброго Ти давав, щоб зробити їх мудрими, і ма́нни Своєї не стри́мував від їхніх уст, і во́ду Ти їм давав на їхнє пра́гнення.

21 І сорок літ живив Ти їх у пустині. Не було недоста́тку *ні в чо́му*, — одежі їхні не де́рлися, а но́ги їхні не пу́хли.

22 І дав Ти їм царства та наро́ди, які призна́чив на по́діл, — і вони посіли край Сиго́на, і край царя хешбонського, і край О́ґа, царя башанського.

23 А їхніх синів Ти помно́жив, як зо́рі небесні, і ввів їх до кра́ю, що про нього казав Ти їхнім батька́м, щоб ішли посісти.

24 І ввійшли сини, і посіли той край, і Ти впокори́в перед ними ме́шканців того кра́ю ханаане́ян, і дав у їхню руку їх та царів їхніх, та наро́ди того кра́ю, щоб чинити з ними за своєю волею.

25 І поздобува́ли вони міста́ укріплені, та землю ситу, і посі́ли доми, повні всякого добра́, повите́сувані в ске́лях *водозбо́ри*,

[1] Небесне військо — зорі.

виноградники, і оливки, і багато
овоче́вих дере́в. І вони їли й на-
си́тилися, і постава́ли товсті, і
насоло́джувалися Твоїм великим
добро́м.
26 І стали вони неслухня́ні, і
побунтува́лися проти Тебе, і ки-
нули Зако́на Твого *геть* за свою
спи́ну, і позабивали пророків
Твоїх, що свідчили між ними, щоб
навернути їх до Те́бе. І чинили
вони великі обра́зи.
27 І дав Ти їх у руку їхніх воро-
гів, а ті утиска́ли їх. А в ча́сі
горя свого вони кли́кали до Тебе,
а Ти з неба чув, і за Своїм вели-
ким милосе́рдям давав їм спаси́-
телів, і вони спасали їх з руки́
їхніх ворогів.
28 Та коли *був* їм мир, вони
зно́ву чинили зло перед лицем
Твоїм, і Ти давав їх у ру́ку їхніх
ворогів, і ті панува́ли над ними.
І вони зно́ву кли́кали до Тебе, а
Ти з неба їх вислухо́вував, і спа-
са́в їх за милосе́рдям Своїм довгий
час.
29 І свідчив Ти проти них, щоб
наверну́ти їх до Зако́ну Твого, та
вони чинили лихе́, і не слу́халися
за́повідей Твоїх, і грішили проти
Твоїх прав, — які коли б люди́на
чинила, то жила́ б ними, — і
ставало раме́но *їх* неслухня́не, а
шию свою робили твердо́ю,[1] і не
слухалися.
30 І зволіка́в Ти їм довгі ро́ки,
і свідчив проти них Своїм Духом
через Своїх пророків, та вони не
слу́хали того, і Ти дав їх у ру́ку
народів цих краї́в.
31 І через велике Своє милосер-
дя Ти не ви́губив і не покинув їх,
бо Ти Бог ласка́вий та милосе́рд-
ний!
32 А тепер, Боже наш, Боже
великий, сильний та страшни́й,
що бережеш заповіта та милість,

[1] Твердошиїй — упертий, неслухняний.

— нехай не буде мало́ю перед
лицем Твоїм уся та му́ка, що спіт-
кала нас, наших царів, наших
зверхників, і священиків наших, і
пророків наших, і батьків наших,
і ввесь Твій наро́д від днів асирій-
ських царів аж до цього дня!
33 А ти справедливий у всьо́му,
що прихо́дить на нас, бо Ти прав-
ду робив, а ми були несправед-
ли́ві.
34 А наші царі, наші зверхни-
ки, наші священики та наші бать-
ки́ не вико́нували Зако́на Твого, і
не слухалися за́повідей Твоїх та
свідо́цтв Твоїх, що Ти свідчив
проти них.
35 І вони в царстві своїм та в
великім добрі Твоїм, яке Ти їм
давав, і в то́му просто́рому та
си́тому кра́ї, що Ти дав перед
ними, не служили Тобі, і не від-
верну́лися від своїх злих чинів.
36 Ось ми сьогодні раби, а цей
Край, що Ти дав його́ нашим бать-
кам, щоб їсти плід його та добро́
його, — ось ми раби в ньому!
37 І він мно́жить свій урожа́й
для царів, яких Ти дав над нами
за наші гріхи, і вони панують над
нашими тіла́ми та над нашою ху-
добою за своїм уподо́банням, і ми
в великому у́тискові!“

Присяга служити Господе́ві

10 Через те все ми складаємо
певну умову, і підписуємо,
а печа́тки кладуть наші зверхни-
ки, наші Левити, наші священики.
2 А між тих, що поклали пе-
ча́тки, були: намісник Неемія, син
Хахаліїн, і Цідкі́йя,
3 Серая, Азарія, Єремія,
4 Пашхур, Амарія, Малкі́йя,
5 Хаттуш, Шеванія, Маллух,
6 Харім, Меремот, Овадія,
7 Даніїл, Ґіннетон, Барух,
8 Мешуллам, Авійя, Міййямін,

9 Маазія, Білґай, Шемая, — оце
священики.
10 А Леви́ти: Ісус, син Азаніїн,
Біннуй, з Хенададових синів, Кадміїл.
11 А їхні брати: Шеванія, Го-
дійя, Келіта, Пелая, Ханан,
12 Міха, Рехов, Хашавія,
13 Заккур, Шеревія, Шеванія,
14 Годійя, Бані, Беніну.
15 Го́лови наро́ду: Пар'ош, Пахат-Моав, Елам, Затту, Бані,
16 Бунні, Аз'дад, Бевай,
17 Адонійя, Біґвай, Адін,
18 Атер, Хізкійя, Аззур,
19 Годійя, Хашум, Бецай,
20 Харіф, Анатот, Невай,
21 Маґпіяш, Мешуллам, Хезір,
22 Мешезав'їл, Садок, Яддуя,
23 Пелатія, Ханан, Аная,
24 Осі́я, Хананія, Хашшув,
25 Галлохеш, Пілха, Шовек,
26 Рехум, Хашавна, Маасея,
27 і Ахійя, Ханан, Анан,
28 Маллух, Харім, Баана.
29 І решта наро́ду, священики,
Левити, придве́рні, співаки́, *храмові* підда́нці, і кожен, відділений від наро́дів кра́ю до Божого Зако́ну, їхні жінки́, їхні сини́, та їхні до́чки, кожен знаючий *та* розуміючий,
30 зміцня́ють *прися́гу* при братях своїх, при своїх шляхе́тних, і вступили в клятву та прися́гу, щоб ходити в Божому Зако́ні, що був да́ний через Мойсея, Божого раба, і щоб дотри́муватися, і щоб вико́нувати всі заповіді Господа, нашого Бога, і права Його, і постано́ви Його,
31 і що не дамо́ наших синів наро́дам кра́ю, а їхніх дочо́к не візьмемо для наших синів.
32 А від наро́дів цього Кра́ю, що спрова́джують това́ри та всяке збіжжя в день субо́тній на про́даж, не візьмемо від них у суботу та в святі дні, і сьомого року понеха́ємо *землю* та всякого роду борги́.
33 І поставили ми собі за обов'я́зок, щоб давати нам третину шекля в рік на службу дому нашого Бога,
34 на хліб показни́й, і на пості́йний дар, і на пості́йне цілопа́лення, на суботи, на молодики́, на свята, і на освячені речі, і на же́ртви за гріх на оку́плення за Ізраїля, і на всяку працю дому нашого Бога.
35 І кинули ми жеребки́ про пожертву дров, священики, Левити та наро́д, щоб прино́сити до дому нашого Бога, за домом наших батьків, на озна́чені часи́ рік-річно, щоб палити на же́ртівнику Господа, нашого Бога, як напи́сано в Зако́ні,
36 і щоб прино́сити первопло́ди нашої землі та первопло́ди всякого пло́ду зо всякого де́рева рік-річно до Господнього до́му,
37 і перворо́джених синів наших та нашої худоби, як написано в Зако́ні, і перворо́джених худоби нашої великої та худоби нашої дрібно́ї, щоб прино́сити до дому нашого Бога до священиків, що служать у домі нашого Бога,
38 і первопоча́ток наших діж, і наші прино́шення, і плід усякого де́рева, молоде́ вино та оливу спрова́димо священикам до кімна́т дому нашого Бога, а десятину нашої землі — Левитам. А вони, Левити, будуть збирати десятину по всіх містах нашої роботи.
39 І буде священик, син Ааронів, із Левитами, коли Левити будуть збирати десятину, і Левити віднесу́ть десятину *від* десятини до дому нашого Бога до комір, до скарбни́ці.
40 Бо до комір будуть зно́сити сини Ізраїлеві та сини Левитів прино́шення збіжжя, молодо́го

вина та оливи, і там є речі святині,
служачі священики, і придверні, і
співаки. І ми не опустимо дому
нашого Бога!

Хто осівся в Єрусалимі

11 І сиділи зверхники народу в
Єрусалимі, а решта народу
кинули жеребки, щоб привести
одного з десяти сидіти в Єрусалимі,
місті святому, а дев'ять частин
зостаються по *інших* містах.
2 І поблагословив народ усіх
тих людей, що пожертвувалися
сидіти в Єрусалимі.
3 А оце голови округи, що сиділи
в Єрусалимі, а по Юдиних
містах сиділи, кожен у своїй посілості,
по своїх містах, Ізраїль,
священики, і Левити, і *храмові*
підданці, і сини Соломонових рабів.
4 А в Єрусалимі сиділи *оці* з
синів Юдиних та з синів Веніяминових.
Із синів Юдиних: Атая, син
Уззійї, сина Захарія, сина Амарії,
сина Шефатії, сина Магаліїла, із
синів Перецових.
5 І Маасея, син Баруха, сина
Кол-Хозе, сина Хазаї, сина Адаї,
сина Йояріва, сина Захарія, сина
Шілоні.
6 Усіх синів Перецових, що сиділи
в Єрусалимі, *було* чотири
сотні шістдесят і вісім хоробрих
людей.
7 А оце Веніяминові сини: Саллу,
син Мешуллама, сина Йоеда,
сина Педаї, сина Кадаї, сина Маасеї,
сина Ітіїла, сина Ісаї.
8 А по ньому: Ґаббай, Саллай,
—дев'ять сотень двадцять і вісім.
9 А Йоїл, син Зіхрі, *був* провідником
над ними, а Юда, син Сенуїн,
другий над містом.
10 Із священиків: Єдая, син
Йоярів, Яхін,
11 Серая, син Хілкійї, сина
Мешуллама, сина Садока, сина
Мерайота, сина Ахітува, начальник
у Божому домі.
12 А їхніх братів, що робили
службу для *Божого* дому, — вісім
сотень *і* двадцять і два. І Адая,
син Єрохама, сина Пелалії, сина
Амці, сина Захарія, сина Пашхура,
сина Малкійї,
13 а їхніх братів, голів батьківських
родів, двісті сорок і два. І
Амашсай, син Азаріїла, сина Ахезая,
сина Мешіллемота, сина
Іммера,
14 а їхніх братів, хоробрих вояків,
сто двадцять і вісім, а провідник
над ними — Завдіїл, син
Ґедоліма.
15 А з Левитів: Шемая, син
Хашшува, сина Азрікама, сина
Хашавії, сина Бунні.
16 А Шаббетай та Йозавад *були*
над зовнішньою службою для Божого
дому, з голів Левитів.
17 А Матанія, син Міхи, сина
Завді, сина Асафового, *був* головою,
що починав славословити при
молитві, і Бакбукія, другий з братів
його, і Авда, син Шаммуї, сина
Ґалала, сина Єдутунового.
18 Усіх Левитів у святому місті
було двісті вісімдесят і чотири.
19 А придверні: Аккув, Талмон
та їхні брати, що сторожили при
брамах, — сто сімдесят і два.
20 А решта Ізраїля, священики,
Левити *були* по всіх Юдиних містах,
кожен у наділі своїм.
21 А *храмові* підданці сиділи в
Офелі, а Ціха та Ґішпа *були* над
підданцями.
22 А провідником Левитів в Єрусалимі
був Уззі, син Бані, сина
Хашавії, сина Маттанії, сина
Міхи, з Асафових синів, співаків
при службі Божого дому,
23 бо *був* царів наказ про них
та певна оплата на співаків про
кожен день.
24 А Петахія, син Мешезав'їла,

із синів Зераха, сина Юдиного, *був*
при руці царя́ для всіх справ на-
ро́ду.

Осе́лення по інших містах

25 А по двора́х на поля́х своїх
з Юдиних синів сиділи: в Кір'ят-
Арбі та зале́жних її містах, і в
Дівоні та залежних його містах, і
в Єкавцеїлі та залежних його мі-
стах,
26 і в Єшуї, і в Моладі, і в Бет-
Пелеті,
27 і в Хасар-Шуалі, і в Беер-
Шеві та залежних його містах,
28 і в Ціклаґу, і в Мехоні та в
залежних її містах,
29 і в Ен-Ріммоні, і в Цор'ї, і в
Ярмуті,
30 Заноаху, Адулламі та двора́х
її, в Лахішу та поля́х його, в Азці
та залежних її містах. І табору-
ва́ли вони від Беер-Шеви аж до
долини Гінном.
31 А Веніяминові сини, *почи-
наючи* від Ґеви, *заселили оці міста*:
Міхмаш, і Айя, і Бет-Ел та залеж-
ні його міста,
32 Анатот, Нов, Ананія,
33 Хацор, Рама, Ґіттаїм,
34 Хадід, Цевоїм, Неваллат,
35 Лод і Оно, долина Харашім.
36 А з Левитів Юдині відділи
жили в *краю* Веніямина.

Вихо́дьки священики та Левити

12 А оце священики та Левити,
що прийшли з Зоровавелем,
сином Шеалтіїловим, та з Ісусом:
Серая, Їрмея, Ездра,
2 Амарія, Маллух, Хаттуш,
3 Шеханія, Рехум, Меремот,
4 Іддо, Ґіннетой, Авійя,
5 Мійямін, Маадія, Білґа,
6 Шемая, і Йоярів, Єдая,
7 Саллу, Амок, Хілкійя, Єдая.
Це го́лови священиків та брати́
їхні за днів Ісуса.
8 А Левити: Ісус, Біннуй, Кад-
міїл, Шеревея, Юда, Матанія,
головний над славосло́в'ям він
та брати́ його́.
9 І Бакбукія та Унні, їхні бра-
ти, *були* навпроти них на сторо́жі.
10 А Ісус породив Йоякима, а
Йояким породив Ел'яшіва, а Ел'я-
шів породив Йояду,
11 а Йояда породив Йонатана,
а Йонатан породив Яддуя.
12 А за Йоякимових днів були
священики, го́лови ба́тьківських
родів: з *роду* Сераїного — Мерая, з
Їрмеїного — Хананія,
13 з Ездриного — Мешуллам,
з Амаріїного — Єгоханан,
14 з Меліхового — Йонатан, з
Шеваніїного — Йо́сип,
15 з Харімового — Адна, з Ме-
райотового — Хелкай,
16 з Іддового — Захарій, з Ґін-
нетонового — Мешуллам,
17 з Авійїного — Зіхрі, з Мін'я-
мінового *та* з Моадеїного — Пілтай,
18 з Білґиного — Шаммуя, з
Шемаїного — Йонатан,
19 а з Йоярівового — Маттенай,
з Єдаїного — Уззі,
20 з Саллаєвого — Каллай, з
Амокового — Евер,
21 з Хілкійїного — Хашавія, з
Єдаїного — Натанаїл.
22 Левити, го́лови ба́тьківських
ро́дів, були записані за днів Ел'я-
шіва, Йояди, і Йоханана, і Яддуя,
а священики — за царюва́ння Да-
рія перського.
23 Сини Леві́я, го́лови ба́тьків-
ських *родів*, записані в Книгу Хро-
нік, і аж до днів Йоханана, сина
Ел'яшівового.
24 А го́лови Левитів: Хашавія,
Шеревія, і Ісус, син Кадміїлів, та
брати́ їхні *були* навпроти них, щоб
хвалити та сла́вити за нака́зом
Давида, Божого чоловіка, черга́
за черго́ю.
25 Матанія, і Бакбукія, Овадія,

Мешуллам, Талмон, Аккув, придве́рні, сторо́жа в бра́мних скла́дах.
26 Вони *були* за днів Йоякима, сина Ісуса, сина Йоцадакового, та за днів намісника Неемії та священика вчителя Ездри.

Свято освячення муру

27 А в свято освя́чення єрусалимського муру шукали Левитів по всіх їхніх місця́х, щоб приве́сти їх до Єрусалиму спра́вити свято освя́чення та радости з похвала́ми, із піснею, цимба́лами, а́рфами та з ци́трами.
28 І позбира́лися сини́ співаків та з окру́ги навко́ло Єрусалиму та з осель нетофатян,
29 і з Бет-Ґаґґілґала, і з піль Ґеви та Азмавету, бо співаки́ побудува́ли собі двори́ навко́ло Єрусалиму.
30 І очи́стилися священики та Левити, і вони очи́стили народ, і брами та мур.
31 І поввóдив я Юдиних зверхників на мур, і поставив два великі збори славосло́вників та похо́ди, *з них один пішов* право́руч по муру до Смітнико́вої брами.
32 А за ними йшов Гошая та половина Юдиних зверхників,
33 і Азарія, Ездра, і Мешуллам,
34 Юда, і Веніямин, Шемая, і Ірмея.
35 А з священичих синів із су́рмами: Захарій, син Йонатана, сина Шемаї, сина Маттанії, сина Міхаї, сина Заккура, сина Асафового,
36 а брати його: Шемая, і Азаріїл, Мілай, Ґілалай, Маай, Натанаїл, і Юда, Ханані з музи́чними знаря́ддями Давида, Божого чоловіка, а вчитель Ездра — перед ними.
37 А при Джерельній брамі, навпроти них, вони йшли ступеня́ми Давидового Міста, входом на стіну́ над Давидовим домом і аж до Водної брами на схід.
38 А другий збір славосло́вників ішов ліво́руч, а за ним я та половина наро́ду, зве́рху по муру вище башти Печей та аж до Широкого муру,
39 і від Єфремової брами та до брами Старо́ї, і до брами Ри́бної, і башти Ханан'їла, і башти Меа, і аж до брами Овечої, і спинилися біля брами Ув'язнення.
40 І стали обидва збо́ри славосло́вників біля Божого дому, і я, і половина заступників зо мною,
41 і священики: Ел'яким, Маасея, Мін'ямин, Міхая, Елйоенай, Захарій, Ананія з су́рмами,
42 і Маасея, і Шемая, і Елеазар, і Уззі, і Єгоханан, і Малкійя, і Елам, і Езер. І співаки́ співали, а Їзрахія *був* провідником́.
43 І вони прино́сили того дня великі жертви та раділи, бо Бог порадував їх великою радістю. І раділи також жінки́ та діти, і аж дале́ко чута була радість Єрусалиму!
44 І того дня були попризна́чувані люди над коморами для скарбів, для прино́шень, для первопло́дів та для десятин, щоб зно́сити в них з міськи́х піль зако́нні ча́стки священикам та Левитам, бо радість Юдеї *була* — *дивитися* на священиків та на Левитів, що стояли!
45 І вони стерегли́ постано́ви свого Бога, і постанови про очищення, і *були* співака́ми та придве́рними за нака́зом Давида *та* сина його Соломона.
46 Бо відда́вна, за днів Давида та Асафа, *були* го́лови співаків та пісні́ хвали́ й збори славосло́вників для Бога.

47 І ввесь Ізраїль за днів Зоро-
вавеля та за днів Неемії давав
ча́стки співа́цькі та придве́рничі,
щодня належне, і освячував *це*
Левитам, а Левити освячували
Ааро́новим синам.

Очищення Ізраїля від чужого

13 Того дня читане було з Мой-
сеєвої книги вголос наро́ду,
і було зна́йдене написане в ній, що
Аммоні́тянин та Моаві́тянин не вві-
йде до Божої громади, *і так бу́де*
аж навіки,
2 бо вони не стріли були Із-
раїлевих синів хлібом та водою, і
найняли́ були на нього Валаама
проклясти його, та Бог наш обер-
нув те прокляття на благослове́н-
ня.
3 І сталося, як почули вони
Зако́н, то відділили від Ізраїля
все чуже.
4 А перед тим священик Ел'я-
шів, призна́чений до комори дому
нашого Бога, близький Товійїн,
5 то зробив йому велику ко-
мору, а туди давали колись жертву
хлібну, ла́дан, і по́суд, і десятину
збіжжя, молоде вино та оливу,
призначені за́повіддю *для* Левитів,
і співаків, і придве́рних, і свя-
щеничі прине́сення.
6 А за ввесь цей час не був я в
Єрусалимі, бо в тридцять другому
році Артаксе́ркса, царя вавилон-
ського, я прийшов був до царя, та
по певному ча́сі ви́просився я від
царя.
7 І прийшов я до Єрусалиму, і
розглянувся в тому злі, що зробив
Ел'яшів Товійї, ро́блячи йому ко-
мору на подвір'ях Божого дому.
8 І було мені дуже зле, й я всі
домашні Товійїні речі повикида́в
геть із комори.
9 І я сказав, і очистили ко-
мори, а я вернув туди по́суд Божо-
го дому, хлібну жертву та ла́дан.
10 І довідався я, що левитські
ча́стки не давалися, а вони повті-
кали кожен на поле своє, ті Леви-
ти та співаки́, що робили свою
працю.
11 І докоряв я заступникам та
й сказав: „Чого опу́щений дім
Божий?" І зібрав я їх, і поста-
вив їх на їхніх місця́х.
12 І вся Юдея прино́сила деся-
тину збіжжя, і молодого вина, і
оливи до скарбни́ць.
13 І настанови́в я над скарбни́-
цями священика Шелемію й книж-
ника Садока та Педаю з Левитів, а
на їхню руку — Ханана, сина
Заккура, сина Маттаніїного, бо
вони були уважа́ні за вірних. І
на них *покладено* — ділити *частки*
для їхніх братів.
14 Пам'ятай же мене, Боже, за
це, і не зітри́ моїх добродійств, які
я зробив у Божому домі та в
сторо́жах!
15 Тими днями бачив я в Юдеї
таких, що топта́ли в суботу чави́-
ла, і носи́ли снопи́, і нав'ю́чували
на ослів вино, виноград, і фіґи, і
всілякий тяга́р, і ве́зли до Єруса-
лиму суботнього дня. І я при
свідках остеріг *їх* того дня, коли
вони продавали живність.
16 А тиряни ме́шкали в ньому, і
постача́ли рибу й усе на про́даж,
і продавали в суботу Юдиним си-
нам та в Єрусалимі.
17 І докоряв я Юдиним шляхе́т-
ним та й сказав їм: „Що́ це за річ,
яку ви робите, і безчестите субот-
ній день?
18 Чи ж не так робили ваші
батьки, а наш Бог спровадив усе
це зло на нас та на це місто? А ви
побільшуєте жар гніву на Ізраїля
зневажа́нням суботи".
19 І бувало, як падала *вечерова*
тінь на єрусалимські брами перед
суботою, то я наказував, — і були
зами́кувані брами. І звелів я,

щоб не відчиняли їх, *а тільки* аж по суботі. А біля брам я поставив слуг своїх, — щоб тяга́р не входив суботнього дня!

20 І ночували крамарі та продавці всього продажного раз і два поза Єрусалимом.

21 І остеріг я їх при свідках та й сказав їм: ,,Чого ви ночуєте навпроти муру? Якщо ви повто́рите *це*, я простягну́ руку на вас!“ Від того ча́су вони не прихо́дили в суботу.

22 І сказав я Левитам, щоб вони очи́стилися й прихо́дили стерегти брами, щоб освятити суботній день. Також це запам'ятай мені, Боже мій, і змилуйся надо мною за великістю милости Твоєї!

23 Тими днями бачив я також юдеїв, що брали собі за жіно́к ашдо́дянок, аммоні́тянок, моаві́тянок.

24 А їхні сини говорили наполовину по-ашдо́дському, і не вміли говорити по-юдейському, а *говорили* мовою того чи того наро́ду.

25 І докоряв я їм, і проклинав їх, і бив декого з них, і рвав їм волосся, і заприсягав їх Богом, ка́жучи: ,,Не давайте ваших дочо́к їхнім синам, і не беріть їхніх дочо́к для ваших синів та для вас.

26 Чи ж не цим згрішив був Соломон, Ізраїлів цар, — а між багатьма́ наро́дами не було такого царя, як він, і був уподо́баний Богові своєму, і Бог настанови́в його царем над усім Ізраїлем, — і його ввели́ в гріх ті чужі жінки́?

27 І тому́ чи ж чуте *було́ таке*, щоб чинити все це велике лихо на спроневірення проти нашого Бога, щоб брати чужих жіно́к?“

28 А *один* із синів Йояди, сина Ел'яшіва, великого священика, *був* зятем хоронянина Санваллата, — і я вигнав його від себе!

29 Запам'ята́й же їм, Боже мій, за спля́млення свяще́нства та заповіту свяще́ничого та леви́тського!

30 І очистив я їх від усього чужого, і встановив че́рги для священиків та для Левитів, кожного в службі їх,

31 і для пожертви дров в озна́чених часа́х, і для первоплодів. Запам'ятай же мене, Боже мій, на добро́!“

КНИГА
ЕСТЕР[1]

Провина цариці Ва́шті

1 І сталося за днів Ахашверо́ша,[2] — це той Ахашверо́ш, що царював від Індії аж до Етіопії, сто й двадцять і сім окру́г, —

2 за тих днів, коли цар Ахашверош засів на троні свого царства, на замку Су́зи.[3]

3 Третього року свого царюва́ння справив він гости́ну для всіх своїх князів та для своїх слуг ві́йська перського та мідійського, старши́х та прави́телів округ,

4 показуючи ба́гатство слави царства свого й пишну славу своєї вели́чности довгі дні, сто й вісімдесят день.

5 А по скінченні цих днів справив цар для всього наро́ду, що

[1] По-грецьки Ἐσθήρ, по-церковнослов'янськи Ѥсѳирь, по-латинськи Esther, по-українськи Естер і Есфір.
[2] Ахашверош — це Ксеркс (485–465 до Хр.).
[3] Шушан — це Сузи.

знахо́дився в за́мку Су́зи, від великого й аж до мало́го, гости́ну на сім день на садко́вому подвір'ї царсько́го пала́цу.
6 Біла, зелена та блакитна
ткани́на, три́мана віссо́новими та пурпу́ровими шну́рами, *ви́сіла* на срібних стовпця́х та мармуро́вих коло́нах. Золоті та срібні ло́жа *стояли* на підлозі з плиток з зеленого, білого, жовтого й чорного ма́рмуру.
7 А напо́ї *подавали* в золотому
по́суді, в по́суді все різному, і царсько́го вина *було* ве́льми щедро, за *великою* спромо́жністю царя.
8 А питтю́ *було* за *встановленим*
порядком, — ніхто не приму́шував, бо цар так установи́в усім значни́м свого дому, — щоб чинили за вподо́бою кожного.
9 Також цариця Ва́шті спра́ви-
ла гости́ну для жіно́к в царсько́му домі царя Ахашверо́ша.
10 Сьо́мого дня, коли цареві
стало ве́село на серці від вина, він сказав Мегумановi, Біззеті, Харвоні, Біґті, і Аваґті, Зетарові та Каркасові, сімо́м е́внухам, які служили перед обличчям царя Ахашвероша,
11 приве́сти царицю Вашті пе-
ред цареве обличчя в короні царськiй, щоб показати наро́дам та зверхникам її красу́, бо *була* вона вродли́вого ви́гляду.
12 Та цариця Ва́шті відмо́ви-
лася прийти за царським словом, що *було передане їй* через е́внухів. І сильно загнівався цар, і в ньому горіла його лютість!
13 І сказав цар до мудреців, що
знають часи́ (бо так царська́ справа *йшла* перед усіма́, що знали зако́на та право,
14 а близькими до нього *були*:
Каршена, Шетар, Адмата, Паршіш, Мерес, Марсена, Мемухан, сім князів перськи́х та мідійських, які бачать царе́ве обличчя й сидять перші в царстві):
15 „Як *велить* зако́н, щоб зро-
бити з царицею Вашті за те, що не виконала сло́ва царя Ахашвероша, *переданого їй* через е́внухів?"
16 І сказав Мемухан перед ца-
рем та князя́ми: „Не перед самим царе́м провини́лася цариця Вашті, але *й* перед усіма́ князя́ми та перед усіма́ народами, що по всіх окру́гах царя Ахашвероша.
17 Бо цари́цин учи́нок ді́йде до
всіх жіно́к, *і спричи́ниться* до погорджения їхніх чоловіків в їхніх оча́х, бо бу́дуть говорити: Цар Ахашверо́ш сказав був приве́сти царицю перед обличчя своє, та вона не прийшла́!
18 І цього дня казатимуть *те*
саме княгині перські та мідійські, що почують про цари́цин учи́нок, до всіх царськи́х князі́в, — і бу́де багато пого́рди та гніву!
19 Якщо цареві *це* добре, нехай
ви́йде царський нака́з від нього й нехай буде записане в зако́нах Персії та Мідії, і нехай не поминеться, щоб Вашті *більш* не прихо́дила перед обличчя царя Ахашвероша, а її царюва́ння цар дасть іншій, ліпшій від неї.
20 А коли почується царський
нака́з, який *цар* зробить *відо́мим* у всім своїм царстві, хоч яке велике воно, то всі жінки́ віддадуть честь своїм чоловікам, від великого й аж до мало́го".
21 І була приємна ця рада в
оча́х царя та князі́в, і цар зробив за Мемухановим словом.
22 І порозсила́в він листи до
всіх царськи́х окру́г, до кожної округи — письмо́м її, і до кожного наро́ду — мовою його́, щоб кожен чоловік був па́ном у домі своєму, і говорив *про це* мовою свого наро́ду.

Естéр стає царицею

2 По цих подіях, коли затихла
лютість царя Ахашверóша, зга-
дав він про Вáшті, і щó вона зроби-
ла, і щó було заря́джене про неї.
2 І сказали царські óтроки, йо-
го слу́ги: „Нехай пошукають для
царя дівчат, уродли́вих на ви́гляд
паннів,
3 і нехай цар призна́чить уря́д-
ників по всіх окру́гах свого цар-
ства, і нехай вони зберуть усіх
дівчат, паннів уродли́вого ви́гляду,
до зáмку Сузи, до дому жінóк під
руку Геґая, царськóго є́внуха,
стóрожа жінóк, і дати *їм* потрібне
для їхнього причепу́рення.
4 А та дівчина, що бу́де най-
краща в царськи́х очáх, буде царю-
вати замість Вáшті“. І була
приємна ця рада у царéвих очáх,
— і він зробив так.
5 А в замку Су́зи був один юдé-
нин, а ім'я́ йому Мордехáй,[1] син
Яіра, сина Шім'ї, сина Кішового,
муж Веніями́нівець,
6 що був узятий з Єрусалиму з
тим полóном, який був узятий
рáзом з Єхонією, царем Юдиним,
якого взяв був Навуходонóсор,
цар вавилóнський.
7 І він вихóвував Гадассу, вона
ж Естéр, дочку́ свого дя́дька, бо не
мала вона ні батька, ні матері. А
ця дівчина була хорошої постáви
та вродли́вого ви́гляду, а коли
помер її бáтько та мати її, Мор-
дехáй узяв її собі за дочку́.
8 І сталося, коли був оголóше-
ний царськи́й накáз та закóн йогó,
і коли збирали багато дівчáт до
зáмку Су́зи під руку Геґая, то
взята булá *й* Естéр до царськóго
дому під руку Геґая, стóрожа жі-
нóк.
9 І булá та дівчина хороша в
його очáх, і мала ласку перед ним,
і він приспіши́в видати їй потрібне
для її причепу́рення й її чáстки,
та дати їй сімóх відповідних дів-
чáт із царськóго дому. І він пере-
містив її та дівчáт її до найкращого
місця в домі жінóк.
10 Естéр не ви́явила ні про на-
рóд свій, ні про місце свого на-
рóдження, бо Мордехáй наказáв
їй, щоб *цього* вона не виявля́ла.
11 А кожного дня Мордехáй хо-
див до подвір'я дому жінóк, щоб
довідатись, як мається Естéр та
щó вона робить.
12 А коли прихóдила чергá для
кожної дівчини вхóдити до царя
Ахашверóша, коли кінчáлися два-
надцять місяців *устанóвленого* по-
ря́дку *для* жінóк, — бо так ви-
повня́лися дні їхнього причепу́-
рювання: шість місяців — мирро-
вою оливою, а шість місяців пáхо-
щами та іншим потрібним для
причепурювання жінóк, —
13 то з тим дівчина прихóдила
до царя́: давалося їй усе, що вона
скаже, щоб воно йшло з нею з
дому жінóк до дому царськóго.
14 Ввечорі вона прихóдила, а
рáнком вона вертáлася до другого
дому жінóк під руку Шаазґаза,
царськóго є́внуха, стóрожа на-
лóжниць. Вона вже не вхóдила
до царя, хіба б що цар пожадав її,
і вона була покли́кана за ім'я́м.
15 А коли настала чергá для
Естéри, — дочки́ Авіхая, Мор-
дехáєвого дядька, що взяв її собі
за дочку́, — щоб іти до царя, вона
нічого не жадáла, як тільки того,
що казав Геґай, царськи́й є́внух,
сторож жінок. І Естер мала лас-
ку в очах усіх, хто її бачив!
16 І булá взя́та Естéр до царя
Ахашвероша, до царськóго дому
його, десятого місяця, він місяць
тевет, сьомого року царювáння
йогó.
17 І цар покохáв Естéр понад

[1] Грецька й церковнослов'янська форма Мардохей, гебрейське Mor'dechaj.

усіх жінóк, і вона мала прихúль-
ність та ласку перед його обличчям
понад усіх дівчáт, — і він поклав
царськý корону на її гóлову, і
зробив її царúцею замість Вáшті.
18 І спрáвив цар велику гос-
тúну для всіх своїх князів та своїх
слуг, гостину *для* Естéри, і зробив
полéгшення для окрýг, і дав дарýн-
ка за царськóю спроможністю.
19 А коли збирали дівчат дру-
гий раз, то Мордехáй сидів при
царській брамі.
20 Естéр *же* не виявляла місця
свого нарóдження та народу свого,
як наказав був їй Мордехáй, бо
Естéр викóнувала Мордехаєве сло-
во *так*, як коли булá в нього на
вúхованні.
21 Тими днями, коли Мордехáй
сидів у царській брамі, розгні-
валися Біґтан та Тереш, два цар-
ські éвнухи зо сторожів порóгів,
— і задýмували простягнýти руку
на царя Ахашверóша.
22 І стала відóма ця річ Мор-
дехаєві, і він доніс *про це* цариці
Естéр, а Естéр переказала цареві
в імені Мордехая.
23 І булá розвідана ця справа,
і знáйдено *так*, і ті обоє булú
повішені на шúбениці. І було
записане це в хрóніці перед облич-
чям царськúм.

Намір Гáмана винищити юдеїв

3 По цих подіях цар Ахашверóш
звеличив Гáмана, сина Гамме-
датового, аґаґ'янина, і повúщив
його, і поставив його крісло понад
усіх князів, що *були* з ним.
2 А всі цареві раби, що *були* в
царській брамі, падали на коліна
та вклонялися Гáманові, бо так
про нього наказав цар. А Мор-
дехáй не падав на коліна й не
вклонúвся.
3 І сказали царські раби, що
були в царській брамі, до Морде-
хáя: „Чого ти переступáєш царé-
вого накáза?"
4 І сталося, як вони говорили
до нього день-у-день, а він не слý-
хався їх, то вони донéсли Гáма-
нові, щоб побачити, чи втрúмаєть-
ся Мордехáй *у своїм* слові, бо він
виявив їм, що він юдéянин.
5 І побачив Гáман, що Мордехáй
не падає на коліна й не вклоня-
ється йомý, — і Гáман перепóв-
нився лютістю...
6 І погóрджував він у своїх
очáх простягнýти руку свою *не
тільки* на Мордехая, самого його,
бо донéсли йому про Мордехáїв
нарóд, і Гáман шукав *випадку*
вúгубити всіх юдéян, що *були* в
усьому Ахашверóшевому царстві,
нарóд Мордехáїв.
7 Першого місяця, він місяць
нісан, дванадцятого року царя
Ахашверóша, кúдано пýра, цебто
жеребкá, перед Гáманом із дня на
день та з місяця на місяць, і *жереб
упав на* дванадцятий *місяць*, він
місяць адар.
8 І сказав Гáман до царя Ахаш-
верóша: „Є один нарóд, розпо-
рóшений та поділений між нарó-
дами в усіх окрýгах твого царства,
а закóни їх різняться від *закóнів*
усіх нарóдів і закóнів царськúх
вони не викóнують, — і цареві не
варто позоставляти їх.
9 Якщо *це* цареві вгодне, нехай
бýде написано вúгубити їх, а я
відвáжу десять тисяч талантів
срібла на руки робітників, щоб
унéсли до царськúх скарбнúць"!
10 І зняв цар пéрсня свогó зо
своєї руки, і дав його Гáманові,
синові Гаммедатовому, аґаґ'яни-
нові, ненáвисникові юдéїв.
11 І сказав цар до Гáмана: „Це
срібло віддаю тобі, і *дається тобі
й* той нарóд, щоб робити з ним, як
угодно в очáх твоїх!"

12 І булѝ покликані царські писарі першого місяця тринадцятого дня в ньому, і було написано все так, як наказав Га́ман до царськѝх сатра́пів та до намісників, що *були* над кожною окру́гою, і до князів кожного наро́ду, до кожної окру́ги письмо́м його, і до кожного наро́ду мовою його; в імені царя Ахашвероша було написано, і припеча́тано було́ царськѝм пе́рснем.

13 І булѝ послані листи через гінців до всіх царськѝх окру́г, щоб були повигу́блювані, побиті та понищені всі юдеї від хлопця й аж до старо́го, діти та жінкѝ одного тринадцятого дня місяця дванадцятого, він місяць адар, а здо́бич по них пограбува́ти.

14 Відпис із цього листа щоб був виданий *як* зако́н, у кожній окру́зі, *і* оголо́шений для всіх наро́дів, щоб булѝ готові на цей день.

15 Гінці вийшли, підгнані царе́вим словом. А зако́н був вѝданий в за́мку Су́зи. А цар та Га́ман сіли до пиття́, а місто Сузи було в заміша́нні.

Мордехай вимагає від Естери заступитися за свій народ

4 А Мордеха́й довідався про все, що було зро́блено. І роздер Мордехай одежу свою, і зодягнув вере́тище та *посипався* по́пелом, і вийшов на сере́дину міста, та й кричав криком сильним та гіркѝм!

2 І прийшов він аж під царську́ браму, бо не можна було вхо́дити в царську́ браму в вере́тищному убранні.

3 А в кожній окру́зі *та* місці, куди дохо́дило слово царя та його зако́н, *були* для юдеїв велика жало́ба, і піст, і плач, і голосі́ння, *а* вере́тище та по́піл булѝ ло́жем для багатьох...

4 І прийшли дівчата Есте́рині й е́внухи її, та й доне́сли їй *про це*. І дуже затремтіла цариця, і послала одежу зодягнути Мордеха́я та зняти з нього його вере́тище, та він не прийня́в.

5 І покликала Есте́р Гатаха, *одного* з е́внухів царя, якого він приста́вив до неї, і наказала йому довідатися про Мордехая, що́ то *з ним*, і чого то *жало́ба*?

6 І вийшов Гатах на міську́ пло́щу, що перед царсько́ю брамою.

7 І виявив йому Мордеха́й усе, що спіткало його, і про суму срібла, яку Га́ман сказав відва́жити до царської скарбнѝці за юдеїв, щоб вѝгубити їх.

8 І він дав йому відписа листа зако́ну, що був вѝданий у Су́зах на вѝгублення їх, щоб показав Есте́рі, та щоб доніс їй, і щоб наказа́в їй піти до царя блага́ти його та просити перед його обличчям за її наро́д.

9 І прийшов Гатах, і доніс Есте́рі Мордехаєві слова́.

10 І сказала Есте́р до Гатаха, і наказала йому *переказати* Мордехаєві:

11 „Усі царські раби та народ царськѝх окру́г знають, що кожен чоловік та жінка, що прийде до царя до внутрі́шнього подвір'я непокликаний, один йому зако́н, — убити *його*, окрім того, кому цар простягне́ золоте бе́рло, — і буде він жити. А мене не кличуть вхо́дити до царя от уже тридцять день“.

12 І переказали Мордехаєві Есте́рині слова́.

13 І сказав Мордехай відповісти Естері: „Не ду́май в душі своїй, що втечеш до царсько́го дому *одна* з усіх юдеїв...

14 Бо якщо справді бу́деш ти мовча́ти цього часу, то поле́гшення та врятува́ння прийде для юдеїв

з іншого місця, а ти та дім твого
батька погинете. А хто знає, чи
не на час, як оцей, досягла́ ти
царства!"
15 І сказала Есте́р відповісти
Мордехаєві:
16 ,,Іди, збери всіх юдеїв, що
знахо́дяться в Су́зах, і по́стіть за
мене, і не їжте й не пийте три дні,
ніч та день. Також я та дівча́та
мої бу́демо по́стити так, і так при-
йду́ до царя, хоч *це* не *буде* за
зако́ном. А якщо я загину, *то*
загину".
17 І пішов Мордеха́й, і зробив
усе, як звеліла йому Есте́р.

Прийняття́ в цариці Естер

5 І сталося третього дня, і вбра-
ла Естер царські шати, та й
стала на вну́трішньому подві́р'ї
царсько́го дому, навпроти царсько́-
го дому. А цар сидів на тро́ні
свого ца́рства в царсько́му домі
навпроти входу до дому.
2 І сталося, як цар побачив
царицю Есте́р, що стоїть у брамі,
то знайшла́ вона ласку в оча́х
його. І цар простягну́в Естері
золоте бе́рло, що в руці його, а
Есте́р підійшла й доторкнулася до
кінця бе́рла.
3 І сказав до неї цар: ,,Що́ тобі,
царице Есте́р? І яке проха́ння
твоє? *Якщо побажаєш* аж до по-
ловини царства, то бу́де да́не то-
бі!"
4 А Есте́р відказала: ,,Якщо *це*
цареві вгодне, нехай при́йде цар
та Га́ман сьогодні на гости́ну, яку
я вчиню́ йому́!"
5 І сказав цар: ,,Скоріше по-
кличте Га́мана, щоб виконати Ес-
те́рині слова́!" І прийшов цар та
Га́ман у гости́ну, що вчинила Ес-
те́р.
6 І сказав цар до Есте́ри при
питті вина: ,,Яке жада́ння твоє?
І буде тобі да́не. І яке проха́ння
твоє? *Якщо побажаєш* аж до по-
лови́ни царства, то буде зро́бле-
не!"
7 І відповіла́ Есте́р та й ска-
зала: ,,Моє жада́ння та моє про-
ха́ння *таке*:
8 Якщо знайшла́ я ласку в царе-
вих оча́х, і якщо *це* цареві вгодне,
щоб вво́лити жада́ння моє й щоб
ви́конати проха́ння моє, — нехай
при́йде цар та Га́ман на гости́ну,
що зроблю́ їм, і взавтра я зроблю́
за царевим словом".
9 І вийшов Га́ман того дня ра-
дісний та добросе́рдий. Та коли
Гаман побачив Мордехая в цар-
ській брамі, і він не встав і не
затремті́в перед ним, то Га́ман
перепо́внився лютістю на Мор-
дехая.
10 Та стримався Гаман, і при-
йшов до свого дому. І послав він
покли́кати своїх при́ятелів та
жінку свою Зереш.
11 І розповів їм Гаман про сла-
ву свого багатства, та про числе́н-
ність синів своїх, та про все, як
звеличив його цар, і як підняв
його понад князів та слуг царе́-
вих.
12 І сказав Гаман: ,,А цариця
Естер не привела́ з царем на гости́-
ну, яку зробила, *нікого*, крім ме́не.
І також наза́втра я покли́каний до
неї з царем!
13 Та все це нічого не варте мені
цього ча́су, доки я бачу того юдея
Мордехая, що сидить у царській
брамі!"
14 І сказала до нього жінка
його Зе́реш та всі його при́ятелі:
,,Нехай приготують ши́беницю,
високу на п'ятдеся́т ліктів, а ра́н-
ком скажи царе́ві, і нехай повісять
на ній Мордехая, і пі́деш з царем
радісний на гостину"! І була
приємна та рада для Гамана, і
зробив він ту ши́беницю.

Високе повищення Мордехая

6 Тієї ночі втік був сон *від* царя,
і він сказав принести Книгу
пам'яток, Хроніки, — і вони читалися перед обличчям царським.

2 І знайдене було написане, що
Мордехай доніс на Біґдана та Тереша, двох царських евнухів, зо
сторожів порога, що задумували
були простягнути руку на царя
Ахашвероша.

3 І сказав цар: „Яка честь та
гідність зроблена Мордехаєві за
це?" І сказали цареві отроки,
що прислуговували йому: „Нічого йому не зроблено"...

4 І спитав цар: „Хто на подвір'ї?" А Гаман прийшов на зовнішнє подвір'я царського дому,
щоб сказати цареві повісити Мордехая на тій шибениці, яку приготовив для нього.

5 І сказали отроки царя до нього: „Ось Гаман стоїть на подвір'ї".
І сказав цар: „Нехай увійде!"

6 І Гаман увійшов, а цар йому
сказав: „Що зробити з чоловіком,
якому цар хоче чести?" І подумав Гаман у серці своїм: „Кому
ж цар зажадає вчинити честь більше, як мені?"

7 І відповів Гаман цареві: „Тому чоловікові, якому цар жадає
чести,

8 нехай принесуть цареву одежу, яку цар зодягав, та коня, що
цар їздив на ньому, і щоб була
дана царська корона на його голову.

9 І дати цю одежу та цього коня
на руку котрогось із старших князів царевих. І нехай зодягнуть
того чоловіка, якому цар жадає
чести, і нехай возять його на коні
на міській площі, *і* нехай кличуть
перед ним: „Так робиться мужеві,
якому цар жадає чести!"

10 І сказав цар до Гамана:
„Поспіши, візьми одежу та коня,
як казав ти, і зроби так юдеєві
Мордехаєві, що сидить у царській
брамі. Не пропусти нічого зо
всього, що ти говорив!"

11 І взяв Гаман одежу та коня,
і зодягнув Мордехая, і возив його
на міській площі, і кричав перед
ним: „Так робиться мужеві, якому цар жадає чести!"

12 І вернувся Мордехай до царської брами, а Гаман поспішив до
дому свого сумний та закривши
голову.

13 І розповів Гаман жінці своїй
Зереші та всім приятелям своїм
усе, що спіткало його. І сказали
йому мудреці його та жінка його
Зереш: „Якщо з юдейського насіння Мордехай, перед яким зачав
ти падати, *то* не переможеш його,
бо дійсно впадеш перед ним!"

14 Ще вони говорили з ним, а
евнухи царські прибули й поспішили відвести Гамана на гостину,
яку зробила Естер.

Загибіль Гамана

7 І прийшов цар та Гаман на
гостину цариці Естер.

2 І сказав цар до Естери також
другого дня при питті вина: „Яке
жадання твоє? І буде тобі дане.
І яке прохання твоє? *Якщо побажаєш* аж до половини царства, то
буде зроблено!"

3 І відповіла цариця Естер та й
сказала: „Якщо знайшла я ласку
в очах твоїх, о царю, і якщо *це*
цареві вгодне, нехай буде дане
мені життя моє на жадання моє, а
народ мій — на прохання моє!

4 Бо продані ми, я та народ мій,
на вигублення, на забій та на
погибіль... Та коли б ми були продані на рабів та на невільниць,
мовчала б я, бо цей утиск *був би* не
вартий царевого занепокоєння".

5 Тоді сказав цар Ахашверош,
і повів до цариці Естери: „Хто то

він, і де то́й, що його серце напо́в-
нило його *відвагою* чинити так?“
6 І сказала Естер: „Нена́вис-
ник та ворог — це злий Гаман!“
І Гаман перелякався перед облич-
чям царя та цариці.
7 А цар у своїй лютості устав
від гости́ни, *і вийшов* до палацо-
вого са́ду. А Га́ман став просити
царицю Естер за життя своє, бо
побачив, що загрожує йому лихо
від царя...
8 І цар вернувся з палацового
са́ду до дому питтяʹ вина, а Гаман
припав до ліжка, що на ньому *була*
Есте́р. І цар сказав: „Чи *хочеш*
також збезче́стити царицю в мене
в домі?“ *Як тільки* це слово
вийшло з царевих уст, то закрили
Гаманове обличчя...
9 І сказав Харвона, один з е́в-
нухів перед царевим обличчям:
„Та ось ши́бениця, яку зробив
Га́ман для Мордехая, що говорив
добре на царя, яка стоїть у Гама-
новому домі, висока на п'ятдеся́т
ліктів“. І сказав цар: „Повісьте
його на ній!“
10 І повісили Га́мана на ши́-
бениці, яку він пригото́вив був
для Мордехая, а лютість царе́ва
втихла.

Відвернення Гаманових за́думів

8 Того дня цар Ахашверо́ш від-
дав цариці Есте́рі дім Га́мана,
нена́висника юдеїв, а Мордеха́й
став перед цареве обличчя, бо Ес-
те́р виявила, хто́ він для неї.
2 І зняв цар свого пе́рсня, що
забрав від Га́мана, та й дав його
Мордеха́єві, а Есте́р настановила
Мордехая над Гамановим домом.
3 І Есте́р далі говорила перед
обличчям царя. І впала вона пе-
ред його ногами, і плакала та
блага́ла його відвернути лихо аґа-
ґ'янина Гамана та за́думи його,
які заду́мував був на юдеїв.
4 І простягнув цар до Есте́ри
золоте бе́рло, а Есте́р устала й
стала перед царе́вим обличчям,
5 та й сказала: „Якщо *це* цареві
вго́дне, й якщо знайшла́ я ласку
перед обличчям його, і вгодна ця
річ перед царевим обличчям та
вгодна я в оча́х його, нехай буде
написано, щоб були́ пове́рнені ті
листи́ за́думів аґаґ'янина Гамана,
Гаммедатового сина, що написав
був повигу́блювати юдеїв, які є в
царевих окру́гах.
6 Бо як я могла б дивитися на
лихо, що спітка́є наро́д мій, і як
я могла б дивитися на заги́біль
ро́ду свого́?“
7 І сказав цар Ахашверо́ш до
цариці Естери та до юде́янина Мор-
деха́я: „Ось я дав Есте́рі дім Га-
мана, а його повісили на ши́бениці
за те, що простя́г був руку свою на
юдеїв.
8 А ви пишіть до юдеїв, як
добре в ваших оча́х, в імені царя́,
і припеча́тайте царськи́м пе́рс-
нем, бо листа́, що був написаний в
імені царя та був припеча́таний
царськи́м пе́рснем, не можна від-
мінити“.
9 І були покли́кані царські пи-
сарі того ча́су, місяця третього, —
він місяць сіван, двадцять і тре-
тього *дня* в ньому, і було написане
все, як наказав був Мордеха́й, до
юдеїв, і до сатра́пів, і намісників,
і зверхників округ, що від Году й
аж до Кушу,[1] — сто й двадцять і
сім окру́г, і до кожної окру́ги
письмо́м її, і до кожного народу
мовою його, та до юдеїв їхнім
письмо́м та їхньою мовою.
10 І понапи́сував він листи́ в
імені царя Ахашвероша, і попри-
печа́тував пе́рснем царськи́м, і по-
слав через гінців на ко́нях, які
їздять на держа́вних ко́нях, ко́нях
баски́х,

[1] Куш — Етіопія, Год — Індія.

11 що цар дав *право* юдеям, які
живуть у кожному місті, зібра-
тися й стати за своє життя, вигу-
бити, забити та погубити всяке
військо наро́ду та окру́ги, що не-
на́видять їх, дітей та жінок, а здо́-
бич по них — розграбува́ти,
12 одно́го дня по всіх окру́гах
царя Ахашвероша, — тринадцято-
го *дня* дванадцятого місяця, —
він місяць ада́р.
13 Відпис цього листа́ щоб був
ви́даний, як зако́н, у кожній окру-
зі, *по́сланий був* відкри́тий для
всіх наро́дів, і щоб юдеї були го-
то́ві на той день помсти́тися на
своїх ворогах.
14 Гінці, що поїхали ве́рхи на
швидки́х конях, вийшли, приспі-
шені та пігнані царським словом.
А цей нака́з був да́ний у за́мку
Су́зи.
15 А Мордехай вийшов з-перед
царе́вого обличчя в царській
одежі, блакитній та білій, а *на
ньому* велика золота корона та
віссо́нний і пурпу́ровий завій. І
місто Су́зи раділо та тішилося!
16 Юдеям було *тоді* світло, і
радість, і веселість, і честь!
17 І в кожній окру́зі та в кож-
ному місті, куди досяга́є слово
царя та зако́н його, *була́* юдеям
радість та веселість, бе́нкет та
свято! І багато-хто з наро́дів
кра́ю стали юде́ями, бо на них
напав страх перед юде́ями.

Ви́гублення юдейських ворогів

9 А дванадцятого місяця, — він
місяць ада́р, — тринадцятого
дня в ньому, коли нака́з царя та
зако́н його мали бути ви́конані,
дня, коли ворогі́ юдеїв сподіва-
лися запанува́ти над ними, повер-
ну́лося те *так*, що вони, юдеї,
запанува́ли над нена́висниками
своїми,
2 зібра́лися юдеї в своїх міста́х
по всіх окру́гах царя Ахашверо-
ша, щоб простягну́ти руку на тих,
що заду́мували їм лихо, та ніхто́
не став перед ними, бо страх перед
ними напав на всі наро́ди.
3 А всі зверхники округ, і сат-
рапи, і намісники, і викона́вці
царсько́ї праці підтри́мували юде-
їв, бо напав на них страх перед
Мордехаєм.
4 Бо Мордеха́й *став* великим у
царсько́му домі, а вістка про нього
покоти́лась по всіх окру́гах, бо
той чоловік, Мордехай, усе ріс.
5 І били юдеї всіх своїх воро-
гів, побива́ючи мече́м, і забиваючи
та вигу́блюючи *їх*, і робили з
своїми ворогами за своєю волею.
6 А в за́мку Су́зи юдеї позаби-
вали та повигу́блювали п'ять со-
тень чоловіка,
7 і Паршандату, і Далфона, і
Аспату,
8 і Пората, і Адалію, і Арідата,
9 і Пармашту, і Арісая, і Арі-
дая, і Вайзата,
10 десятьо́х синів Га́мана, Гам-
медатового сина, нена́висника
юдеїв, забили, а на грабу́нок не
простягли своєї руки.
11 Того дня число забитих у
за́мку Су́зи прийшло перед цареве
обличчя.
12 І сказав цар до цариці Есте́-
ри: „У за́мку Су́зи юдеї позаби-
ва́ли та повигу́блювали п'ять со-
тень чоловіка та десятьох Гама-
нових синів. Що вони зробили
в решті царевих окру́г? І яке
жада́ння твоє? І бу́де тобі вво́лене.
І яке ще проха́ння твоє? І бу́де
зро́блене".
13 І відповіла Есте́р: „Якщо
це цареві вгодне, нехай бу́де да́не
юдеям, що в Су́зах, також узавтра
вчинити за зако́ном цього дня, а
десятьох Гаманових синів нехай
повісять на ши́бениці".

14 І сказав цар, щоб було зро́блено так, — і був да́ний зако́н у Сузах, а десятьох Га́манових синів повісили.

15 І зібра́лися юдеї, що в Су́зах, також чотирна́дцятого дня місяця ада́р, і ви́били в Су́зах три сотні чоловіка, а на грабу́нок не простягли своєї руки.

16 А решта юдеїв, що *жили* по царськи́х окру́гах, зібралися та й стали *до бо́ю* за своє життя, і відпочи́ли від ворогів своїх. І позабива́ли вони між своїми нена́висниками сімдеся́т і п'ять тисяч, а на грабу́нок не простяглй своєї руки.

Свято Пурі́м

17 *Це було* тринадцятого *дня* місяця адара, а чотирна́дцятого в ньому *настав* мир, — і зробили його днем гости́ни та радости.

18 А юдеї, що в Су́зах, збиралися тринадцятого *дня* в ньому та чотирна́дцятого в ньому, а мир *мали* п'ятнадцятого *дня* в ньому, — і зробили його днем гости́ни та радости.

19 Тому́ то юдеї неогоро́джених селищ, що сидять по неогоро́джених містах, роблять чотирна́дцятий день місяця адара *днем* радости й гостини та свята, та *днем* посила́ння дару́нків один о́дному.

20 А Мордехай описав ці події, і порозсилав листи́ до всіх юдеїв, що по всіх окру́гах царя Ахашвероша, до близьки́х та далеких,

21 щоб вони постанови́ли святкува́ти чотирна́дцятий день місяця ада́ра та п'ятнадцятий день у ньому кожного року,

22 як ті дні, коли юдеї відпочи́ли від ворогів своїх, і *як* той місяць, коли їм сум оберну́вся на радість, жало́ба — на свято, щоб зробити їх днями гости́ни та радости, і посила́ння дару́нків один о́дному та дару́нків убогим.

23 І прийняли́ юдеї це, що зачали́ робити, і про що́ написав їм Мордеха́й,

24 що аґаґ'янин Га́ман, син Гаммедатів, нена́висник усіх юдеїв, замишля́в був на юдеїв, щоб ви́губити їх, і кидав пу́ра, цебто жеребка́, на збенте́ження їх та на згубу їхню.

25 Та коли прийшла вона, *Естер*, перед обличчя, царя́ він наказав листом: „Нехай обе́рнеться його злий за́дум, якого він заду́мав був на юдеїв, на його го́лову!" І повісили його та синів його на шибениці.

26 Тому́ то й назвали ці дні: Пурі́м,[1] від імени „пур". Тому то згідно зо всіма́ словами цього листа, і що вони бачили про це й що тра́пилося з ними,

27 юдеї постанови́ли й прийняли́ на себе й на наща́дків своїх, та на всіх, хто поєдна́ється з ними, і не відсту́плять, *але́* щоб святкува́ти два ті дні кожного року згідно з напи́саним про них та згідно з їхнім ча́сом.

28 А дні ці мають спомина́тися та святкува́тися в кожному поколінні, у кожному ро́ді, у кожній окру́зі, у кожному місті. А ці дні, Пурі́м, не минуться між юде́ями, а пам'ять про них не скінчи́ться з їхнього насіння.

29 І написала цариця Есте́р, дочка Авіхаїлова, та юдеянин Мордехай з сильним домага́нням другий раз *про те*, щоб вико́нувати цього листа́ про Пурі́м.

30 І порозсила́в він листи́ до всіх юдеїв, до ста й двадцяти́ й семи окру́г Ахашверо́шового ца́рства, зо словами миру та правди,

31 щоб вони вико́нували ті дні Пурі́м у їх озна́чених часа́х, як

[1] Пурі́м—жеребки, пур—жеребок. Ест. 9. 24.

постанови́в про них юде́янин Мордеха́й та цариця Есте́р, і як вони *самі* постанови́ли на себе та на наща́дків своїх при́писи постів та їхнього голосі́ння.

32 А Есте́рин нака́з стве́рдив ці при́писи про Пурі́м, і було́ *це* запи́сане в книгу.

Закінчення

10 І наклав цар Ахашверо́ш дани́ну на землю та на морські острови́.

2 А ввесь чин його сили та його лица́рських діл, і виразний о́пис вели́чности Мордеха́я, що звели́чив його цар, — ось вони опи́сані в Книзі Хронік царів мідійських та перських.

3 Бо юде́янин Мордеха́й *був* другий по царі Ахашверо́ші, і великий для юдеїв, і милий для багатьох братів своїх, який шукав добра для наро́ду свого й говорив „мир!“ для всіх наща́дків своїх.

КНИГА
ЙОВА

Богобійний Йов

1 Був чоловік у країні Уц, на ім'я́ йому́ Йов[1]. І був чоловік цей невинний та праведний, і він Бога боявся, а від злого втікав.

2 І народи́лися йому се́меро синів та три дочки́.

3 А маєток його був: сім тисяч худоби дрібно́ї, і три тисячі верблю́дів, і п'ять сотень пар худоби великої, і п'ять сотень ослиць та дуже багато рабів. І був цей чоловік більший від усіх синів сходу.

4 А сини його ходили *один до о́дного, і* справляли гости́ну в домі того, чий був день. І посилали вони, і кликали трьох своїх сесте́р, щоб їсти та пити із ними.

5 І бувало, як минало́ся ко́ло бенке́тних днів, то Йов посилав *за дітьми* й освячував їх, — і вставав він рано вранці, і прино́сив цілопа́лення за числом їх усіх, бо Йов казав: „Може згрішили сини мої, і знева́жили[2] Бога в серці своєму“. Так робив Йов по всі дні.

Бог уводить Йова на спробу

6 І сталося одно́го дня, і поприхо́дили Божі сини, щоб стати при Господі. І прийшов поміж ними й сатана́.

7 І сказав Госпо́дь до сатани́: „Звідки ти йдеш?“ А сатана́ відповів Господе́ві й сказав: „Я мандрува́в по землі та й перейшов її“.

8 І сказав Господь до сатани: „Чи звернув ти увагу на раба Мого́ Йова? Бо немає *такого*, як він, на землі: муж він невинний та праведний, що Бога боїться, а від злого втікає“.

9 І відповів сатана́ Господе́ві й сказав: „Чи ж Йов да́рмо боїться Бога?

10 Чи ж Ти не забезпе́чив його, і дім його, і все, що його? Чин його рук Ти поблагослови́в, а маєток його поши́рився по кра́ю.

11 Але простягни тільки руку Свою, і доторкни́ся до всього, що його, — чи він не знева́жить Тебе перед лицем Твоїм?“

[1] По-українському Йов або Іов, гебр. Ijjov.
[2] В оригіналі: поблагословили, те саме й далі. 1. 11, 2. 5, 2. 9.

12 І сказав Господь до сатани́:
,,Ось усе, що його́, — у твоїй руці,
тільки на нього *само́го* не простягай
своєї руки!" І пішов сатана́
від лиця Господнього.

Багатий Йов стає нагим

13 І сталося одно́го дня, коли
сини́ його та до́чки його їли та
вино пили в домі свого перворо́дженого брата,
14 то прибіг до Йова посланець
та й сказав: ,,Худоба велика ора́ла,
а ослиці па́слися при них.
15 Аж *тут* напали сабеї й позабирали
їх, а слуг повбивали вістрям меча.
І втік тільки я сам,
щоб доне́сти тобі".
16 Він ще говорив, аж прибігає
інший та й каже: ,,З неба спав
Божий огонь, і спали́в ота́ру та
слуг, та й пожер їх. А втік
тільки я сам, щоб доне́сти тобі".
17 Він ще говорив, аж біжить
ще інший та й каже: ,,Халде́ї поділи́лися
на три відділи, і напали
на верблю́дів, та й позабира́ли їх,
а слуг повбива́ли вістрям меча.
І втік тільки я сам, щоб доне́сти
тобі".
18 Поки він говорив, аж надбігає
ще інший та й каже: ,,Сини
твої та до́чки твої їли та вино пили́
в домі свого перворо́дженого брата.
19 Аж рапто́во надійшов великий
вітер з боку пустині, та й
ударив на чотири роги дому, — і
він упав на юнаків, і вони повмирали.
І втік тільки я сам, щоб
доне́сти тобі".
20 І встав Йов, і роздер плаща́
свого́, й обстриг свою го́лову, та
й упав на землю, і поклонився,
21 та й сказав:

,,Я вийшов наги́й із утроби
матері своєї,
і наги́й повернусь туди,
в зе́млю!
Господь дав, — і Господь
узяв.
Нехай буде благослове́нне
Господнє Ім'я́!"

22 При всьому цьому Йов не
згрішив, і не сказав на Бога нічого
безумного!

Нове ви́пробовування Йова

2 І сталося одно́го дня, і поприхо́дили
Божі сини, щоб стати
перед Господом; і прийшов також
сатана́ поміж ними, щоб стати
перед Господом.
2 І сказав Господь до сатани́:
,,Звідки ти йдеш?" А сатана́ відповів
Господе́ві й сказав: ,,Я мандрував
по землі та й перейшов її".
3 І сказав Господь до сатани́:
,,Чи звернув ти увагу на раба
Мого Йо́ва? Бо немає *такого*, як
він, на землі: муж він невинний та
праведний, який Бога боїться, а
від злого втікає. І він ще тримається
міцно в своїй невинності,
а ти намовляв був Мене на нього,
щоб без при́воду його зруйнувати".
4 І відповів сатана Господе́ві й
сказав: ,,Шкіра за шкіру, і все,
що хто має, віддасть він за душу[1]
свою.
5 Але простягни но Ти руку
Свою, і доторкнись до косте́й його
та до тіла його, — чи він не зневажить
Тебе перед лицем Твоїм?"
6 І сказав Господь до сатани:
,,Ось він у руці твоїй, — тільки
душу[1] його бережи!"
7 І вийшов сатана від лиця Господнього,
та й ударив Йова злим
гнояко́м від стопи́ ноги́ його аж до
його че́репа.
8 А той узяв собі черепка́, щоб
шкре́бти себе. І він сидів серед
по́пелу.
9 І сказала йому його жінка:

[1] Душа в біблійній мові часто замість життя.

,,Ти ще міцно тримаєшся в невинності своїй? Прокляни Бога — і помреш!"

10 А він до неї відказав:
,,Ти говориш отак,
як говорить яка з божевільних!
Чи ж ми будем приймати від Бога добре,
а злого не приймем?"
При всьому тому Йов не згрішив своїми устами.

Йовові приятелі

11 І почули троє приятелів Йовових про все те нещастя, що прийшло на нього, і поприходили кожен з місця свого: теманянин Еліфаз, шух'янин Біддад та нааматянин Цофар. І вмовилися вони прийти разом, щоб похитати *головою* над ним[1] та потішити його.
12 І звели вони здалека очі свої, — і не пізнали його. І піднесли вони голос свій, та й заголосили, і роздерли кожен одежу свою, і кидали порох над своїми головами аж до неба.
13 І сиділи вони з ним на землі сім день та сім ночей, і ніхто не промовив до нього *ні* слова, бо вони бачили, що біль *його* вельми великий.

Перша мова Йова: Його проклін та плач

3 По цьому відкрив Йов уста свої та й прокляв був свій день *народження*.
2 І Йов заговорив та й сказав:
3 ,,Хай загине той день, що я в ньому родився,
і та ніч, що сказала: ,,Зачавсь чоловік!"
4 Нехай стане цей день темнотою,
нехай Бог з висоти не згадає його,
і нехай не являється світло над ним!..
5 Бодай темрява й морок його заступили,
бодай хмара над ним пробувала,
бодай темнощі денні лякали його!
6 Оця ніч — бодай темність її обгорнула,
нехай у днях року не буде названа вона,
хай не ввійде вона в число місяців!
7 Тож ця ніч нехай буде самітна,
хай не прийде до неї співання!
8 Бодай її ті проклинали, що день проклинають,
що левіятана[1] готові збудити!
9 Хай потемніють зорі поранку її,
нехай має надію на світло — й не буде *його*,
і хай вона не побачить
трепмтячих повік зорі ранньої, —
10 бо вона не замкнула дверей нутра *матернього*,
і не сховала страждання з очей моїх!

Чому я не згинув в утробі?

11 Чому я не згинув в утробі?
Як вийшов, із нутра то чому я не вмер?
12 Чого прийняли ті коліна мене?
І нащо ті перса, які я був ссав?
13 Бо тепер я лежав би спокійно,
я спав би, та був би мені відпочинок

[1] Похитати головою — поспівчувати.

[1] Левіятан — дуже велика водяна тварина Пор. Йов 40. 25, 31, 41. 23, 24. Пс. 103. 26.

14 з царями та з зе́мними ра́дниками,
що гробни́ці будують собі,
15 або із князя́ми, що золото мали,
що доми́ свої сріблом напо́внювали!
16 Або чом я не ставсь недоно́ском прихо́ваним,
немов ті немовля́та, що світла не бачили?
17 Там *же* безбожники перестають докуча́ти,
і спочивають там змученосилі,
18 разом *з тим* мають спо́кій ув'язнені, —
вони не почують *вже* крику гноби́теля!
19 Мали́й та великий — там *рівні*,
а раб вільний від пана свого́...
20 І на́що Він стру́дженому дає світло,
і життя — гіркоду́хим,
21 що вичікують смерти — й немає її,
що її відкопа́ли б, як ска́рби захо́вані,
22 тим, що радісно тішилися б,
веселились, коли б знайшли гро́ба,
23 мужчи́ні, якому доро́га закрита,
що Бог тінню закрив перед ним?
24 Бо зітха́ння моє випере́джує хліб мій,
а зо́йки мої полились, як вода,
25 бо страх, що його я жахався, — до мене прибув,
і чого я боявся — прийшло *те* мені.
26 Не знав я спокою й не був втихоми́рений,
і я не відпочи́в, — та нещастя прийшло!"

Перша Еліфа́зова мова: Невинний не гине

4 І відповів теманянин Еліфа́з та й сказав:
2 „Коли спро́бувать слово до те́бе, —
чи мука не бу́де ще більша?
Та хто стри́мати зможе слова́?
3 Таж ти́ багатьо́х був навчав,
а ру́ки осла́блі зміцняв,
4 того, хто́ спотика́вся, підіймали слова́ твої,
а коліна тремткі ти зміцняв!
5 А тепер, як *нещастя* на тебе найшло, то ти змучився,
тебе досягло́ воно — і ти налякався.
6 Хіба не була́ *бого*бійність твоя за надію твою,
за твоє сподіва́ння — невинність доріг твоїх?
7 Пригада́й но, чи гинув невинний,
і де праведні ви́гублені?
8 Як я бачив таких, що орали були́ беззако́ння,
та сіяли кривду, *то й* жали її:
9 вони гинуть від по́диху Божого,
і від духу гнівно́го Його погибають!
10 Леви́не рича́ння й рик лютого лева *минає*,
і левчука́м вилуща́ються зуби.
11 Гине лев, як немає здоби́чі,
і левеня́та леви́ці втікають.

Мізерні ми ме́шканці глиняних хат

12 І закрада́ється слово до мене,

і моє ухо почуло *ось* дещо від нього.
13 У роздумуваннях над нічними видіннями,
коли міцний сон обіймає людей,
14 спіткав мене жах та тремтіння,
і багато костей моїх він струсонув, —
15 і дух перейшов по обличчі моїм,
стало дуба волосся на тілі моїм.
16 Він стояв, але я не пізнав його вигляду, —
образ навпроти очей моїх *був*,
і тихий голос почув я:
17 „Хіба праведніша людина за Бога,
хіба чоловік за свойого Творця є чистіший?
18 Таж рабам Своїм Він не йме віри,
і накладає вину *й* на Своїх Анголів!
19 Що ж тоді мешканці глиняних хат,
що в поросі їхня основа? —
Як міль, вони будуть розчавлені!
20 Вони товчені зранку до вечора, —
і без помочі гинуть назавжди.
21 Слава їхня минається з ними, —
вони помирають не в мудрості!

Свої справи покладаймо на Бога

5 Ану клич, — чи є хто, щоб тобі відповів?
І до кого з святих ти вдасися?
2 Бо гнів побиває безглуздого,
а заздрощі смерть завдають нерозумному!
3 Я бачив безумного, як він розсівся, —
та зараз оселя його спорохнявіла.
4 Від спасіння далекі сини його,
вони без рятунку почавлені будуть у брамі!
5 Його жниво голодний поїсть,
і з-між терну його забере, —
і спрагнені *ось* поковтають маєток його!
6 Бо нещастя виходить не з пороху,
а горе росте не з землі, —
7 бо людина народжується на страждання,
як іскри, *щоб* угору летіти.
8 А я б удавався до Бога,
і на Бога б поклав свою справу, —
9 Він чинить велике та недослідиме,
предивне, якому немає числа,
10 бо Він дає дощ на поверхню землі,
і на поля посилає Він воду,
11 щоб поставить низьких на високе,
і зміцнити спасіння засмучених.
12 Він розвіює задуми хитрих,
і не виконують плану їх руки,
13 Він мудрих лукавством їх ловить,
і рада крутійська марною *стає*, —
14 вдень знаходять вони темноту,
а в полудень мацають, мов уночі!

15 І Він від меча урято́вує бідного,
а з міцної руки — бідаря́,
16 і стається надія нужде́нному,
і замкнула уста́ свої кривда!
17 Тож блаженна люди́на, яку Бог карта́є,
і ти не цурайсь Всемогу́тнього кари:
18 Бо Він рану завда́сть — і перев'я́же,
Він ламає — її вигоюють руки Його!
19 В шістьох лихах спаса́є тебе,
а в сімох не діткне́ тебе зло:
20 Викупля́є тебе Він від смерти за голоду,
а в бою́ — з рук меча.
21 Як бич язика́ запанує, сховаєшся ти,
і не будеш боятись руїни, як при́йде вона.
22 З насилля та з голоду бу́деш сміятись,
а земної звіри́ни не бійся.
23 Бо з камінням на полі є в тебе умова,
і звір польови́й примири́вся з тобою.
24 І довідаєшся, що наме́т твій спокійний,
і перегля́неш домівку свою, —
і не зна́йдеш *у ній* недоста́тку.
25 І довідаєшся, що числе́нне насіння твоє,
а наща́дки твої — як трава на землі!
26 І в дозрілому віці до гробу ти зійдеш,
як збіжжя досп́іле ввіхо́дить *до клуні* за ча́су свого!
27 Отож, досліди́ли ми це — *й* воно так,
послухай цього́, — й зрозумій собі *все*!"

Відповідь Йова: Ласка това́риш для того, хто гине

6 А Йов відповів та й сказав:
2 „Коли б смуток мій вірно був зва́жений,
а *з ним* ра́зом нещастя моє підняли́ на вазі,
3 то тепер воно тяжче було б від морсько́го піску,
тому́ нерозва́жне слова́ мої кажуть!
4 Бо в мені Всемогу́тнього стріли,
і їхня отру́та п'є духа мого́,
страхи Божі шику́ються в бій проти ме́не...
5 Чи дикий осел над травою реве́?
Хіба реве віл, коли ясла повні?
6 Чи без солі їдять несмачне́,
чи є смак у білко́ві яйця́?
7 Чого́ не хотіла торкну́тись душа моя,
все те стало мені за поживу в хворо́бі.
8 О, коли б же збуло́ся проха́ння моє,
а моє сподіва́ння дав Бог!
9 О, коли б зволив Бог розчави́ти мене,
простягну́в Свою руку — й мене полама́в, —
10 то була б це потіха мені,
і скака́в би я в немилосе́рдному болі,
бо я не зрікався слів Святого!
11 Яка сила моя, що надію я матиму?
І який мій кінець, щоб продо́вжити життя моє це?
12 Чи сила камінна — то сила моя?
Чи тіло моє мідяне́?

13 Чи не поміч для мене в мені,
чи спасі́ння від мене відсу́нене?
14 Для то́го, хто гине, товариш — то ласка,
хоча б опусти́в *того* страх Всемогу́тнього.
15 Брати́ мої зраджують, мов той потік,
мов річище пото́ків, минають вони,
16 темніші від льо́ду вони,
в них ховається сніг.
17 Коли *сонце* їх гріє, вони висиха́ють,
у теплі — гинуть з місця свого́.
18 Карава́ни дорогу свою відхиля́ють,
ухо́дять в пустиню — й щезають.
19 Карава́ни з Теми́ поглядають,
похо́ди з Шеви́ покладають надії на них.
20 І засоро́милися, що вони сподіва́лись;
до нього прийшли — та й збенте́жились.
21 Так *і* ви тепер стали нічо́,
побачили страх — і злякались!
22 Чи я говорив *коли*: „Дайте мені,
а з мае́тку свого дайте підкуп за мене,
23 і врятуйте мене з руки ворога,
і з рук гноби́телевих мене викупіть?"
24 Навчіть ви мене — і я буду мовчати,
а в чім я невми́сне згрішив — розтлума́чте мені.
25 Які гострі слова́ справедливі,
та що то дово́дить дога́на від вас?
26 Чи ви ду́маєте докоря́ти слова́ми?
Бо на вітер слова́ одчайду́шного,
27 і на сироту́ нападаєте ви,
і копаєте *яму* для друга свого!
28 Та зво́льте поглянути на мене тепер,
а я не скажу́ перед вами неправди.
29 Верніться ж, хай кривди не бу́де,
і верніться, — ще в тім моя правда!
30 Хіба́ в мене на язиці є неправда?
чи ж не маю смаку́,
щоб розпізнати нещастя?

Наші дні — як дні наймита

7 Хіба чоловік на землі — не на службі військо́вій?
І його дні — як дні на́ймита!
2 Як раб, спра́гнений тіні,
і як наймит чекає *заплати за* працю свою,
3 так місяці ма́рности да́но в спа́док мені,
та ночі терпіння мені відлічили.
4 Коли я кладусь, то кажу́: „Коли встану?"
І тя́гнеться вечір,
і переверта́ння із бо́ку на бік їм до ранку.
5 Зодягло́сь моє тіло червбо́ю
та стру́пами в по́росі,
шкіра моя затверділа й бридка́.
6 *А* дні мої *стали* швидчіші за тка́цького чо́вника,
і в марно́тній надії минають вони.
7 Пам'ятай, що життя моє — вітер,
моє око вже більш не побачить добра́.

8 Не побачить мене око того, хто бачив мене,
Твої очі *поглянуть* на мене — та немає мене.
9 *Як* хмара зникає й прохóдить,
так хто схóдить в шеóл,[1] не вихóдить,
10 не вертáється вже той до дому свогó,
та й його не пізнає вже місце його.

Я обри́днв життям

11 Тож не стримаю я своїх уст,
говоритиму в ýтиску духа свого,
нарікати я буду в гіркóті своєї душі:
12 Чи я море чи мóрська потвóра,
що Ти надо мною сторóжу поставив?
13 Коли я кажý: ,,Нехай пóстіль потішить мене,
хай думки́ мої ложе моє забере'',
14 то Ти снами лякаєш мене,
і видіннями стрáшиш мене
15 І душа моя прáгне задýшення,
смерти *хóчуть* мої кості.
16 Я обри́див *життям.* Не повіки ж я житиму!
Відпусти ж Ти мене, бо марнóта *оці* мої дні!
17 Що таке чоловік, що його Ти піднóсиш,
що серце Своє прикладаєш до ньóго?
18 Ти щорáнку за ним назираєш,
щохвилі його Ти досліджуєш.
19 Як довго від мене *ще* Ти не відвéрнешся,
не пýстиш мене проковтнýти *хоч* слину свою?
20 Я згрішив. Що ж я маю робити, о Стóроже людський?
Чомý Ти поклав мене ціллю для Себе, —
і я стався собі тягарéм?
21 І чомý Ти не прóстиш мойого гріхá,
і не відкинеш провини моєї?
А тепер я до пóроху ляжу,
і Ти бýдеш шукати мене, — та немає мене''.

[1] Шеол — за старозавітною вірою це місце перебування душ людських по смерті, той світ, грецьке ад.

Перша мова Білдáдова: Невинного Бог не цурається

8 І заговорив шух'я́нин Білдáд та й сказав:
2 ,,Аж доки ти бýдеш таке теревéнити?
І *доки* словá твоїх уст *будуть* вітром бурхли́вим?
3 Чи Бог скри́влює суд,
і хіба Всемогýтній викри́влює правду?
4 Якщо твої діти згріши́ли Йому,
то Він їх віддав в руку їх беззакóння!
5 Якщо ти звертáтися будеш до Бога,
і бýдеш благáти Всемогýтнього,
6 якщо чистий ти та безвинний, —
то тепер Він тобі *Свою милість* пробýдить,
і напóвнить оселю твою справедли́вістю,
7 і хоч твій початок нуждéнний,
алé твій кінець буде вéльми великий!
8 Поспитай в покоління давнішого,

і міцно збагни батьків їхніх, —
9 бо ми як учорашні, й *нічого* не знаєм,
бо тінь — наші дні на землі, —
10 отож вони навчать тебе, тобі скажуть,
і з серця свойого слова подадуть:
11 Чи папірус росте без болота?
Чи росте очерет без води?
12 Він іще в доспіванні своїм, не зривається,
але сохне раніш за всіляку траву:
13 отакі то дороги всіх тих, хто забуває про Бога!
І згине надія безбожного,
14 бо його сподівання — *як* те павутиння,
і *як* дім павуків — його певність
15 На свій дім опирається, та не встоїть,
тримається міцно за нього, — й не вдержиться він .
16 Він зеленіє на сонці,
й галузки його випинаються понад садка його, —
17 на купі каміння сплелося коріння його,
воно між каміння вросло:
18 Якщо вирвуть його з його місця,
то зречеться його: тебе я не бачило!
19 Така радість дороги його,
а з пороху інші ростуть.
20 Тож невинного Бог не цурається,
і не буде тримати за руку злочинців,
21 аж напо́внить уста твої сміхом,
а губи твої — криком радости...
22 Твої ненависники в сором зодягнуться,
і намету безбожних не буде!"

Відповідь Йова: Не станемо з Богом на прю

9 А Йов відповів та й сказав:
2 Справді пізнав я, що так .
Та як оправдатись людині *земній* перед Богом?
3 Якщо вона схоче на прю стати з Ним, —
Він відповіді їй не дасть
ні на одне із тисячі *скаржень*.
4 Він мудрого серця й могутньої сили;
хто був проти Нього упертий — і цілим зостався?
5 Він гори зриває, й не знають вони,
що в гніві Своїм Він їх перевернув.
6 Він землю трясе з її місця,
і стовпи її трусяться.
7 Він сонцеві скаже, — й не сходить воно,
і Він запечатує зорі.
8 Розтягує небо Він Сам,
і ходить по морських висотах,
9 Він Воза створив, Оріона
та Волосожара, та зорі південні.
10 Він чинить велике та недослідиме,
предивне, якому немає числа!
11 Ось Він надо мною прохо́дить, та я не побачу,
і Він перейде, а я не приглянусь до Нього
12 Ось Він схо́пить *кого*, — хто заверне Його,

хто скаже Йому: щó Ти робиш?
13 Бог гніву Свойого не спинить,
під Ним гнуться Рагáвові[1] помічникú, —
14 що ж тоді відповім я Йомý?
Які я словá підберý проти Нього,
15 *я*, який коли б був справедлúвий,
то не відповідав би,
я, що благаю свойóго Суддю?
16 Коли б я взивáв, а Він мені відповідь дав, —
не повірю, що вчув би мій голос,
17 Він, що бурею може розтéрти мене
та помнóжити рани мої безневúнно.
18 Не дає Він мені *й* звéсти духа *мого*,
бо мене насичáє гіркóтою.
19 Коли ходить про силу, то Він Всемогутній,
коли ж ходить про суд, — хто посвідчить мені?
20 Якщо б справедливим я був, то осýдять мене мої ýста,
якщо я безневúнний, то вчинять мене винувáтим.
21 Я невинний, *протé* своєї душі я не знаю,
і не рáдий життям своїм я.
22 Це одне, *а* томý я кажý: невинного як і лукавого Він вигубляє.
23 Якщо нагло бич смерть заподіює, —
Він з прóби невинних сміється.

[1] Рагав — мітична морська потвора, символ Єгипту, пор. Пс. 87. 4, 89. 11, Іс. 30. 7. і ін.

24 У рýку безбожного дáна земля,
та Він лиця сýддів її закриває.
Як не Він, тоді хто?
25 А дні мої стали швидкіші, як той скороxóд,
повтікали, не бачили доброго,
26 проминýли, немов ті човнú очерéтяні,
мов орел, що несеться на здóбич.
27 Якщо я скажý: Хай забуду своє нарікáння,
хай змінú я обличчя своє й підбадьóрюся,
28 *то* боюся всіх смýтків своїх,
і я знаю, що Ти не очúстиш мене.
29 *Все одно* буду я́ винувáтий,
то нáщо надармо я мучитися бýду?
30 Коли б я умився сніговóю водою,
і почúстив би лýгом долоні[1] свої,
31 то й тоді Ти до грóбу опýстиш мене,
і учинить бридкúм мене óдіж моя.
32 Бо Він не людúна, як я, й Йому відповіді я не дам,
і не підемо рáзом на суд,
33 поміж нами нема посерéдника,
що поклав би на нас на обóх свою руку.
34 Нехай забере Він від мене Свойого бичá,
Його ж страх хай мене не жахає,
35 *тоді* буду казати, й не буду боятись Його,
бо я не такий *сам* з собою!

[1] Долоня тут синонім руки.

Рóзпач Йова

10 Життя моє стало бридкé для моєї душі...
Нехай нарікáння своє я на сéбе пущý,
нехай говорю я в гіркóті своєї душі!
2 Скажу Богові я: Не осýджуй менé!
Повідóм же мене, чого став Ти зо мною на прю?
3 Чи *це* добре Тобі, що Ти гнóбиш *менé*,
що погóрджуєш твóривом рук Своїх,
а раду безбожних освітлюєш?
4 Хіба маєш Ти очі тілесні?
Чи Ти бачиш *так само*, як бачить людина людину?
5 Хіба Твої дні — як дні людські,
чи літа Твої — як дні мужа,
6 що шукаєш провини моєї
й вивідуєш гріх мій,
7 хоч відаєш Ти, що я не беззакóнник,
та нема, хто б *мене* врятувáв від Твоєї руки?
8 Твої руки створили мене і вчинили менé,
потім Ти обернувся — і гýбиш мене.
9 Пам'ятай, що мов глину мене обробив Ти, —
і в порох мене обертáєш.
10 Чи не ллєш мене, мов молоко,
і не згустив Ти мене, мов на сир?
11 Ти шкірою й тілом мене зодягáєш,
і сплів Ти мене із костей та із жил.
12 Життя й милість подáв Ти мені,
а опіка Твоя стерегла мого духа.
13 А оце заховав Ти у серці Своєму, —
я знаю, що є воно в Тебе:
14 якщо я грішý, Ти мене стережéш,
та з провини моєї мене не очищуєш.
15 Якщо я провинюся, то горе мені!
А якщо я невинний, не смію підняти[1] свою голову,
ситий стидóм та напóєний горем своїм!
16 А коли піднесéться вона,[1]
то Ти ловиш мене, як той лев,
і знóву предивно зо мною повóдишся:
17 понóвлюєш свідків Своїх проти мене,
помнóжуєш гнів Свій на мене,
військо за військом на мене Ти *шлеш*.
18 І нáщо з утрóби Ти вивів мене?
Я був би помер, — і *жоднісінькe* око мене не побачило б,
19 як *нібито* не існував був би я,
перейшов би з утроби до грóбу.
20 Отож, дні мої нечисле́нні,—
перестань же, й від мене вступись,
і нехай не турбýюся я *бодай* трóхи,
21 поки я не піду — й не вернýся! —
до крáю темнóти та смертної тіні,
22 до тéмного крáю, як мóрок,
до тьмяного *краю*, в якому порядків нема,
і де світло, як тéмрява".

[1] Цебто, коли мені прощено, пор. 1 М. 32. 21.

Перша Цофа́рова мова: Чи знаємо ми Божу глибінь

11 І заговорив наама́тянин Цофа́р та й сказав:
2 „Чи має зоста́тись без відповіді бе́зліч слів?
І хіба язика́та люди́на невинною буде?
3 Чи мужі замо́вчать твої тереве́ні,
й не бу́де кому засоро́мити тебе?
4 Ось гово́риш ти: „Чисте моє міркува́ння,
і я чистий в оча́х Твоїх, *Боже*!"
5 О, коли б говорити став Бог,
і відкрив Свої уста до те́бе,
6 і представив тобі таємни́ці премудрости,
бо вони — як ті чу́да розду́мування!
І знай, — вимагає Бог менше від тебе,
ніж провини твої того варті!
7 Чи ти Божу глибі́нь досліди́ш,
чи знаєш ти аж до кінця Всемогу́тнього?
8 Вона вища від неба, — що зможеш зробити?
І глибша вона за шеол, — як пізна́єш *її*?
9 Її міра — довша за землю,
і ширша за море вона!
10 Якщо Він пере́йде й замкне́ *щось*, і згрома́дить, —
то хто забо́ронить Йому?
11 Бо Він знає нікче́мності лю́дські
та бачить насилля, —
і Він не догля́не?
12 Тож люди́на порожня мудрішає,
хоч народжується, як те дике осля́!
13 Якщо ти зміцни́ш своє серце,
і свої ру́ки до Нього простя́гнеш, —
14 якщо є беззако́ння в руці твоїй, *то* прожени́ ти його,
і кривда в наме́тах твоїх нехай не пробува́є, —
15 тож тоді ти підіймеш обличчя[1] невинне своє,
і бу́деш міцни́й, і не будеш боятись!
16 Бо забудеш страждáння, —
про них будеш зга́дувати,
як про воду, яка проплива́.
17 Від півдня повстане життя,
а те́мрява буде, як ра́нок.
18 І будеш ти певний, бо маєш надію,
і ви́копаєш *собі яму* та й будеш безпе́чно лежати, —
19 і будеш лежати, й ніхто не споло́шить,
і багато-хто будуть підле́щуватися до обличчя твого́.
20 А очі безбожних мину́ться,
і згине приту́лок у них,
а їхня надія — то сто́гін душі!"

Відповідь Йова своїм друзям: Господня рука все чинить

12 А Йов відповів та й сказав:
2 „Справді, — то *ж* ви́ *тільки* люди,
і мудрість із вами помре́!
3 Таж і я маю розум, як ви, —
я не нижчий від вас!
І в ко́го немає такого, як це?

[1] Підняти обличчя — бути оправданим, пор. 1 М. 33. 21. Пс. 82. 2.

4 Посміхо́вищем став я для друга свого,
я, що кли́кав до Бога, і Він мені відповіда́в,—
посміхо́вищем *став* справедливий, невинний.
5 Нещасли́вцю погорда, — на думку спокійного, —
пригото́влена для спотика́ння ноги!
6 Спокійні намети грабіжників,
і безпечність у тих, хто Бога гнівить,
у то́го, хто ніби то Бога прова́дить рукою своєю.
7 Але запитай хоч худо́бу — і навчить тебе,
і пта́ство небесне — її тобі розповість.
8 Або говори до землі — й вона ви́вчить тебе,
і розкажуть тобі риби мо́рські.
9 Хто б із цьо́го всього́ не пізнав,
що Господня рука це вчинила?
10 Що в Нього в руці душа всього живого
й дух кожного лю́дського тіла?
11 Чи ж не ухо слова́ розбирає, піднебіння ж смакує для себе пожи́ву?
12 Мудрість — у ста́рших,
бо до́вгість днів — розум.
13 Мудрість та сила — у Нього,
Його рада та розум.
14 Ось Він зруйнує — й не буде воно відбудо́ване,
замкне́ чоловіка — й не буде він ви́пущений.
15 Ось Він стримає во́ди — і висохнуть,
Він їх пустить — то землю вони переве́рнуть.
16 В Нього сила та за́дум, у Нього заблу́джений
і той, хто призво́дить до блу́ду.
17 Він уво́дить у по́милку ра́дників,
і обезу́млює су́ддів,
18 Він розв'язує пу́та царів
і припері́зує по́яса[1] на їхні сте́гна.
19 Він провадить священиків босо,
і потужних повалює,
20 Він надійним уста́ відіймає
й забирає від ста́рших розумність.
21 На достойників ллє Він погорду,
а пояса[1] можним ослаблює.
22 Відкриває Він речі глибокі із те́мряви,
а темне прова́дить на світло.
23 Він робить наро́ди потужними — й *знову* їх нищить,
Він наро́ди поши́рює, й потім виво́дить *в неволю*.
24 Відіймає Він розум в наро́дніх голів на землі
та блука́ти їх змушує по бездоро́жній пусте́лі, —
25 вони ходять навпо́мацки в те́мряві темній,
і Він упроваджує їх в блукани́ну, мов п'я́ного!

Ось я суд спорядив

13 Ось усе *оце* бачило око моє,
чуло ухо моє, — та й усе зауважило.
2 Як знаєте ви — знаю й я,
я не нижчий від вас,
3 і я говори́тиму до Всемогутнього,
і переко́нувати хочу Бога!

[1] Пояс часто синонім сили, пор. 30. 11.

4 Та неправду куєте *тут* ви,
лікарі непутящі ви всі!
5 О, коли б ви наспра́вді мовчали,
то вам *це* за мудрість було́ б!
6 Послухайте но перекона́нь моїх:
і ви́слухайте запере́чення уст моїх.
7 Чи будете ви говорити неправду про Бога,
чи будете ви говорити ома́ну про Нього?
8 Чи будете ви уважати на Нього?
Чи за Бога на прю постаєте?
9 Чи добре, що вас Він досліди́ть?
Чи як з люди́ни сміються, ся,
так будете ви насміха́тися з Нього?
10 Насправді Він вас покарає,
якщо бу́дете ви потура́ти таємно особі!
11 Чи ж ве́лич Його не настра́шує вас,
і не напада́є на вас Його страх?
12 Ваші нага́дування — це приcлі́в'я із по́пелу,
ваші ба́шти — це гли́няні башти!
13 Мовчіть передо мною, — а я говори́тиму,
і нехай щобудь при́йде на ме́не!
14 Нащо де́ртиму я своє тіло зубами своїми,
а душу свою покладу́ в свою ру́ку?
15 Ось Він мене вб'є, *і я* надії не матиму, —
але перед обли́ччям Його про доро́ги свої спереча́тися буду!
16 І це мені буде спасі́нням,
бо перед обличчя Його не підійде безбожний.
17 Направду послухайте сло́ва мого́,
а моє *це* освідчення — в ваших ушах *нехай бу́де*.
18 Ось я суд споряди́в, —
бо я справедливий, *те* знаю!
19 Хто той, що буде зо мною прова́дити прю?
Бо тепер я замовк би й помер би .
20 Тільки двох *цих речей* не роби Ти зо мною,
тоді від обличчя Твого́ я не буду ховатись:
21 віддали Свою руку від мене,
а Твій страх хай мене не жаха́є!
22 Тоді клич, а я відповіда́тиму,
або я говори́тиму, Ти ж мені відповідь дай!
23 Скільки в мене провин та гріхів?
Покажи Ти мені мій пере́ступ та гріх мій!
24 Чому Ти ховаєш обличчя Своє
і вважаєш мене Собі во́рогом?
25 Чи Ти будеш страха́ти завіяний *вітром* листо́к?
Чи Ти соломи́ну суху будеш гнати?
26 Бо Ти пишеш на мене гірко́ти
й провини мого молоде́чого віку
даєш на спа́док мені,
27 і в кайда́ни зако́вуєш но́ги мої,
і всі дороги мої стере́жеш,
на́зирці ходиш за мною,

28 і він розпадається, мов та трухлявина,
немов та одежа, що міль її з'їла!

Людина повна печалі та безнадії

14 Людина, що від жінки народжена,
короткоденна та повна печалями:
2 вона виходить, як квітка — й зів'яне,
і втікає, мов тінь, — і не зостається.
3 І на такого Ти очі Свої відкриваєш,
і водиш на суд із Собою його!
4 Хто чистого вивести може з нечистого?
Ані один!
5 Якщо визначені його дні,
число його місяців — в Тебе,
якщо Ти призначив для нього мету, що її не перейде, —
6 відвернися від нього — і він заспокоїться,
і буде він тішитися своїм днем, як той наймит.
7 Бо дерево має надію:
якщо буде стяте, то силу отримає знову,
і парост його не загине;
8 якщо постаріє в землі його корінь
і в поросі вмре його пень,
9 *то* від водного запаху *знов* зацвіте,
і пустить галуззя, немов саджанець!
10 А помре чоловік — і зникає,
а сконає людина — то де ж вона є?
11 *Як* вода витікає із озера,
а річка спадає та сохне,
12 *так* і та людина покладеться — й не встане, —
аж до закінчення неба не збудяться *люди*
та не прокинуться зо сну свого.
13 О, якби Ти в шеолі мене заховав,
коли б Ти мене приховав,
аж поки минеться Твій гнів,
коли б час Ти призначив мені, — та й про мене згадав!
14 Як помре чоловік, *то* чи він оживе?
Буду мати надію по всі дні свойого життя,
аж поки не прийде заміна для мене!
15 Кликав би Ти, — то я відповів би Тобі,
за чин Своїх рук сумував би,
16 бо кроки мої рахував би тепер,
а мойого гріха не стеріг би, —
17 провина моя була б запечатана в вузлику,
і Ти закрив би моє беззаконня.
18 Але гора справді впаде,
а скеля зсувається з місця свого,
19 каміння стирає вода, її злива сполощує порох землі, —
так надію того Ти губиш.
20 Ти силою схопиш назавжди його, — і відходить,
Ти міняєш обличчя його — й відсилаєш його.
21 *Чи* сини його славні, *того* він не знає,
чи в прикрому стані — *того* він не відає.

22 Боліє він тільки *тоді*, *коли* тіло на ньому,
коли в ньому душа — *тоді* ту́жить“.

Друга Еліфа́зова мова: Оскаржають тебе твої уста

15 І відповів теманянин Еліфа́з та й сказав:
2 „Чи відповідатиме мудра люди́на знанням вітряни́м,
і східнім вітром напо́внить утробу свою?
3 Бу́де виправдуватися тим словом, що не надається,
чи тими реча́ми, що пожитку немає від них?
4 Ти страх *Божий* руйнуєш також,
і пусто́шиш молитву до Бога,
5 бо навчає провина твоя — твої уста,
і ти вибираєш *собі* язика хитрунів.
6 Оскаржа́ють тебе твої уста, не я,
й твої губи[1] свідкують на те́бе:
7 Чи ти народився люди́ною першою,
чи раніше, ніж згір'я, ти ство́рений?
8 Чи ти слухав у Божій таємній нара́ді,
та мудрість для себе забрав?
9 Що ти знаєш, чого б ми не знали?
Що ти зрозумів, — і не з нами воно?
10 Поміж нами і сивий, ото́й і старий,
старший днями від ба́тька твого́.

[1] Уста й губи в Біблії — синоніми язика, мови.

11 Чи мало для тебе — потішення Божі та слово,
яке Він сховав у тобі?
12 Чого то підно́сить тебе твоє серце,
й які то знаки́ твої очі дають,
13 що на Бога зверта́єш ти духа свого́,
і з своїх уст випускаєш *подібні* слова́?
14 Що таке чоловік, щоб опра́вданим бути,
і щоб був справедливим від жінки наро́джений?
15 Таж Він *на́віть* святим Своїм не довіряє,
і не опра́вдані в о́чах Його небеса́, —
16 що ж тоді чоловік той бриддкий та зіпсутий,
що п'є кривду, як воду?
17 Я тобі розповім, — ти послухай мене,
а що бачив, то *те* розкажу́,
18 про що мудрі доне́сли
та від батьків своїх не затаїли *того*, —
19 їм самим була да́на земля,
і не прихо́див чужий поміж них.
20 Безбожний тремти́ть по всі дні,
а наси́льникові мало років захо́вано.
21 Вереск жа́хів — у нього в уша́х,
серед ми́ру прихо́дить на нього грабіжник.
22 Він не вірить, що ве́рнеться від темноти́,
й він вичікується для меча́.
23 Він мандру́є за хлібом, — *та* де *він*?
Знає він, що для нього встано́влений день темноти́.

24 Страша́ть його у́тиск та гно́блення,
хапають його, немов цар, що готовий до бою,
25 бо руку свою простягав він на Бога,
і повставав на Всемогу́тнього,
26 проти Нього *твердо́ю* він шиєю бігав,
товсти́ми хребта́ми щитів своїх.
27 Бо закрив він обличчя своє своїм салом,
і бо́ки обклав своїм жиром,
28 і сидів у міста́х поруйно́ваних,
у дома́х тих, що в них не сидять,
що на купи каміння призна́чені.
29 Він не буде багатий, і не встоїться сила його,
і по землі не поширяться їхні маєтки.
30 Не вступиться з те́мности він,
по́лум'я висушить па́рост його,
й духом уст Його буде він схо́плений.
31 Хай не вірить в марно́ту заблу́каний,
бо марно́тою буде заплата йому́, —
32 вона ви́повниться не за днів його,
а його верховіття не буде зелене!
33 Поскидає насиллям, немов виноград, недозрілість свою,
поро́нить він квіття своє, як оливка,—
34 бо збори безбожних спусто́шені будуть,
а огонь пожере́ дім хаба́рника:
35 він злом вагітніє, й породить марно́ту,
й ома́ну готує утро́ба його".

Відповідь Йова: Даремні розра́дники всі ви!

16 А Йов відповів та й сказав:
2 „Чув я такого багато, —
даремні розра́дники всі ви!
3 Чи *настане* кінець вітряни́м *цим* слова́м?
Або що зміцни́ло тебе, що *так* відповідаєш?
4 І я говорив би, як ви,
якби ви на місці моє́му були́,—
я додав би слова́ми на вас,
і головою своєю кива́в би на вас,
5 уста́ми своїми зміцня́в би я вас,
і *не* стримав би рух своїх губ *на розраду*!
6 Якщо я говоритиму, біль мій не стри́мається,
а якщо перестану, що відійде від мене?
7 Та тепер ось Він змучив мене:
Всю громаду мою Ти спусто́шив,
8 і помо́рщив мене, і *це* стало за свідчення,
і змарнілість моя проти мене повстала, —
і очеви́дьки мені докоряє!
9 Його гнів *мене* ша́рпає та ненави́дить мене,
скрего́че на мене зубами своїми,
мій ворог виго́стрює очі свої проти мене...
10 Вони па́щі свої роззявля́ють на мене,
б'ють ганє́бно по що́ках мене,
збираються ра́зом на мене:

11 Бог злочи́нцеві видав мене,
і кинув у руки безбожних мене́.
12 Спокійний я був, — та тремтя́чим мене Він зробив.
І за шию вхопи́в Він мене — й розторо́щив мене,
та й поставив мене Собі ціллю:
13 Його стрільці мене оточили,
розриває нирки́ мої Він не жалі́вши,
мою жовч виливає на землю.
14 Він робить пролі́м на проло́мі в мені,
Він на мене біжить, як сила́ч.
15 Вере́ту пошив я на шкіру свою
та під по́рох знизив свою го́лову.
16 Зашарі́лось обличчя моє від плачу́,
й на повіках моїх *залягла́* смертна тінь,
17 хоч насильства немає в доло́нях моїх,
і чиста молитва моя!
18 Не прикри́й, земле, крови моєї,
і хай місця не буде для зо́йку мого́,—
19 бо тепер ось на небі мій Свідок,
Самови́дець мій на висоті.
20 Глузли́вці мої, мої дру́зі, —
моє око до Бога сльозить,
21 і нехай Він дозволить людині *змага́ння* із Богом,
як між сином лю́дським і ближнім його,—
22 бо почислені роки мину́ть,
і піду́ я дорогою, та й не верну́сь.

Глибокий розпач: де надія моя?

17 Мій дух залама́вся, мої дні погаса́ють, —
зоста́лись мені *самі* гроби!
2 Дійсно, насмішки зо мною,
й моє око в розгірченні їхнім ночує .
3 Поклади, дай заста́ву за мене Ти Сам,—
хто ж то той, що умову зо мною заб'є по рука́х?
4 Бо від розуміння закрив Ти їх серце
тому не звеличуєш їх.
5 Він признача́є ближніх на по́діл,
а очі синів його те́мніють,
6 Він поставив мене за прислів'я *в* наро́дів,
і став я таким, на якого плюють.
7 З беззала́ння поте́мніло око моє,
а всі члени мої — як та тінь...
8 Праведники остовпіють на це,
і невинний встає на безбожного.
9 І праведний буде держа́тись дороги своєї,
а хто чистору́кий — побільшиться в силі.
10 Але всі ви поверне́теся, — і прихо́дьте,
та я не знахо́джу між вами розумного.
11 Мої дні проминули,
порвалися ду́ми мої, мого серця маєток, —
12 вони *мені* ніч оберта́ють на день, наближують світло при те́мряві!
13 Якщо сподіва́юсь, *то тільки* шео́лу,
як дому свого, в темноті постелю́ своє ло́же.

14 До гро́бу я кличу: „О батьку ти мій!“
До черви́: „Моя мамо та се́стро моя!“
15 Де ж тоді та надія моя?
А надія моя, — хто побачить її?
16 До шео́лових за́сувів зійде вона,
коли зійдемо ра́зом до по́роху“.

Друга мова Білда́дова: Світло безбожних погасне

18 І заговорив шух'янин Білда́д та й сказав:
2 „Як довго ви бу́дете па́стками класти слова́?
Розміркуйте, а по́тім собі погово́римо!
3 Чому́ порахо́вані ми, як худоба?
Чому в ваших оча́х ми безумні?
4 О ти, що розша́рпуєш душу свою в своїм гніві, —
чи для те́бе земля опустіє,
а скеля осу́неться з місця свого́?
5 Таж світи́льник безбожних пога́сне,
і не буде світи́тися іскра огню́ його:
6 його світло стемніє в наме́ті,
і згасне на ньому світильник його,
7 стануть тісні кроки сили його́,
і вдарить його власна рада!
8 Бо він ки́нений в па́стку ногами своїми,
і на ґраті він буде ходити:
9 пастка схо́пить за сто́пу *його́*,
зміцниться сітка на ньому, —
10 на нього захо́ваний шнур на землі,
а па́стка на нього — на сте́жці.
11 Страхіття жаха́ють його звідусіль,
і женуться за ним по сліда́х.[1]
12 Його сила голодною буде,
а нещастя при боці його пригото́влене.
13 Його шкіра поїджена буде хворобою,
поїсть члени його перворо́джений смерти.
14 Відірвана буде безпе́ка його від наме́ту його,
а Ти до царя жахів його приведе́ш...
15 Він перебуває в наметі своє́му, який не його,
на мешка́ння його буде ки́нена сірка.
16 Здо́лу посо́хнуть коріння його,
а згори́ — його віття зів'яне.
17 Його пам'ять загине з землі,
а на вулиці йме́ння не буде йому.
18 Зажену́ть його з світла до те́мряви,
і ввесь світ проганяє його.
19 У нього немає в наро́ді нащадка, ні внука,
і немає оста́нку в місцях його ме́шкання.
20 *На згадку* про день його остовпіва́ли останні,
за воло́сся як хапа́лись давніші...
21 Ось такі то мешка́ння неправедного,
і це місце того, хто Бога не знає!“

[1] Оригінал дає: і пхають його по ногах його.

Відповідь Йова: Забули про мене знайомі мої!

19 А Йов відповів та й сказав:
2 „Аж доки смутити ви будете душу мою,
та душити словами мене?
3 Десять раз це мене ви сороміте,
гнобити мене не стидаєтесь!
4 Якщо справді зблудив я,
то мій гріх при мені позостáне.[1]
5 Чи ви величáєтесь справді над мною,
і виказуєте мою гáньбу на мене?
6 Знайте тоді, що Бог скривдив мене,
і тенéта Свої розточив надо мною!
7 Ось „ґвалт!“ я кричу́, та не відповідає ніхто,
голошу́, — та немає суду!
8 Він дорогу мою оточив — і я не перейду́,
Він поклав на стежки́ мої тéмряву!
9 Він стягнув з мене славу мою
і вінця́ зняв мені з голови!
10 Звідусіль Він ламає мене, — і я йду,
надію мою, як те дерево, вивернув Він.
11 І на мене Свій гнів запалив,
і зарахувáв Він мене до Своїх ворогів:
12 полки́ Його рáзом прихóдять,
і тору́ють на мéне дорóгу свою,
і табору́ють навкóло намéту мого.
13 Віддалив Він від мене братів моїх,
а знайóмі мої почужіли для мене,
14 мої ближні відстáли,
і забу́ли про мене знайóмі мої.
15 Мéшканці дому могó, і служниці мої
за чужого вважають менé, —
чужакóм я став в їхніх очáх.
16 Я кличу свойóго раба — і він відповіді не дає,
хоч своїми устáми благаю його́.
17 Мій дух став бридкий для моєї дружини,
а мій зáпах — синам моєї утрóби.
18 Навіть діти малі зневажають мене, —
коли я встаю, то глузу́ють із мене.
19 Мої всі повірники бридяться мною,
а кого я кохав — оберну́лись на мене.
20 До шкіри моєї й до тіла мого приліпилися кості мої,
ще біля зубів лиш зосталася шкіра моя.
21 Змилуйтеся надо мною,
о, змилуйтеся надо мною ви, ближні мої,
бо Божа рука доторкну́лась мене!
22 Чогó ви мене переслідуєте, немов Бог,
і не насичуєтесь моїм тілом?
23 О, коли б записати словá мої,
о, коли б були в книжці вони позначáчувані,
24 коли б рильцем залізним та óливом
в скелі навіки вони були витесані!

[1] В оригіналі: ночуватиме.

25 Та я знаю, що мій Викупитель живий,
і останнього дня Він підійме із пороху
26 цю шкіру мою, яка розпадається,
і з тіла свойого я Бога побачу,
27 сам я побачу Його,
й мої очі побачать, а не *очі* чужі.
Тануть нирки мої в моїм нутрі!
28 Коли скажете ви: „Нáщо будемо гнати його́,
колú корень справи знахóдиться в ньому!"
29 *то* побійтесь меча собі ви,
бо гнів за провину — то меч,
щоб ви знали, що є *ще* Суддя!"

Друга Цофáрова мова: Доля людині безбожній

20 І відповів нааматянин Цофáр та й сказав:
2 „Тому́ то думкú мої *відповідати* мене навертáють,
і тому́ то в мені *цей* мій пóспіх!
3 Соромлúву нагáну собі я почув,
та дух з мого розуму відповідає мені.
4 Чи знаєш ти те, що від вічности,
відколú людúна на землі була постáвлена, —
5 то спів несправедливих короткий,
а радість безбожного — *тільки* на хвилю?
6 Якщо піднесéться велúчність його аж до неба,
а його голова аж до хмари досягне,
7 протé він загине навіки, немов його гній,
хто бачив його, запитає: де він?
8 Немов сон улетить — і не знáйдуть його,
мов видіння нічнé, він сполóшений буде:
9 його бачило око, та *бачити* більше не бу́де,
і вже не побачить його його місце...
10 Сини його запобігáтимуть лáски в нуждéнних,
а ру́ки його позвертáють маєток його.
11 Повні кості його молодéчости, —
та до пóроху з ним вона ляже!
12 Якщо в у́стах його зло солодке, —
його він таїть під своїм язиком,
13 над ним милосéрдиться та не пускає його,
і тримає його в своїх устах, —
14 *то цей* хліб в його ну́трощах зміниться, —
стане він жóвчю зміїною в нутрі його́!
15 Він маєток *чужóго* ковтав,
алé його вúблює:
Бог виганяє його із утрóби його.
16 Отру́ту зміїну він ссáтиме,
гадючий язик його вб'є!
17 Він річкóвих джерéл не побачить,
струмків меду та молока.
18 Позвертáє він працю *чужу*,
і *її* не ковтнé,
як *і* маєток, набутий з виміни своєї, жувати не буде.
19 Бо він переслідував, кидав убогих,
він дім грабував, хоч не ставив його!

20 Бо спокою не знав він у
нутрі своїм,
і свого наймилішого не
збереже.
21 Немає останку з обжирства
його,
тому нетривале добро його
го *все:*
22 за повні достатку його буде
тісно йому,
рука кожного скривдженого
ного прийде на нього!
23 Хай напо́внена буде утро́ба
його,
та пошле Він на нього
жар гніву Свого,
і бу́де дощити на нього недугами
ду́гами його.
24 Він бу́де втікати від зброї
залізної, —
та прониже його мідний
лук.
25 Він стане *меча́* витягати, і
вийде він із тіла,
та держак його вийде із
жовчі його,
і пере́страх на нього *впаде́*!
26 При скарбах його всі нещастя
щастя захо́вані,
його буде же́ртн огонь не
роздму́хуваний,
позостале в наметі його
буде знищене.
27 Небо відкриє його беззаконня,
ня,
а земля проти нього повстане, —
стане, —
28 урожай його дому втече,
розпливеться в день гніву
Його.
29 Оце доля від Бога людині
безбожній,
і спа́дщина, обіцяна Богом
для неї!"

Відповідь Йова: Видиме щастя безбожних

21 А Йов відповів та й сказав:
зав:

2 „Уважно послухайте сло́во
моє,
і нехай бу́де *мені* це розрадою
ра́дою вашою!
3 Перете́рпіть мені, а я промовлятиму,
мовля́тиму, —
по промові ж моїй насміхатися
сміха́тися будеш.
4 Хіба до люди́ни моє нарікання?
кання?
Чи не мав би чого стати
нетерпеливим мій дух?
5 Оберні́ться до мене — й
жахні́ться,
та руку на уста *свої* покладіть.
кладіть.
6 І якщо я згадаю *про це*, то
жаха́юсь,
і морозом пройма́ється тіло
ло моє.
7 Чого несправедливі живуть,
вуть,
доживають до віку, й багатством
гатством зміцня́ються?
8 Насіння їх міцно стоїть перед
ред ними, при них,
а їхні нащадки — на їхніх
ніх очах.
9 Доми їхні — *то* спо́кій від
страху,
і над ними нема бича
Божого.
10 Спинається бик його, і не
даре́мно, —
зачинає корова його, й не
скидає.
11 Вони випускають своїх молодя́т,
лодя́т, як отару,
а їх діти вибри́кують.
12 Вони голос здіймають при
бубні та цитрі,
і веселяться при звуку
сопілки.
13 Провадять в добрі свої дні,
і сходять в спокої в шео́л.
14 А до Бога говорять вони:
„Уступи́ся від нас, —
ми ж доріг Твоїх знати не
хочем!

15 Що таке Всемогу́тній, що бу́дем служити Йому?
І що́ скориста́єм, як будем благати Його?"
16 Та не в їхній руці добро їхнє,—
дале́ка від мене порада безбожних...
17 Як часто світи́льник безбожним згасає,
і прихо́дить на них їх нещастя? —
Він приділює в гніві Своїм *на них* пастки!
18 Вони будуть, немов та солома на вітрі,
і немов та полова, що буря схопи́ла її!
19 „Бог ховає синам його кривду Свою" —
та нехай надолу́жить самому йому, і він зна́тиме!
20 Нехай його очі побачать нещастя його́,
й бодай *сам* він пив гнів Всемогу́тнього!
21 Яке бо стара́ння його про роди́ну по ньому,
як для нього число його місяців *вже* перелічене?
22 Чи буде *хто* Бога навчати знання́,
Його, що й небесних суди́тиме?
23 Оцей в повній силі своїй помирає, —
увесь він спокійний та ми́рний,
24 ді́жки його повні були молока,
а мі́зок косте́й його свіжий.
25 А цей помирає з душею огірченою,
і доброго не спожива́в він,
26 *та* по́рохом будуть лежати *обо́є* вони,
і черва́ їх покриє.
27 Тож я знаю думки́ ваші й за́думи,
що хочете кри́вдити ними мене.
28 Бож питаєте ви: Де́ князів дім,
і де наме́т пробува́ння безбожних?
29 Тож спитайтеся тих, що дорогою йдуть,
а їхніх озна́к не зата́юйте:
30 що буває врято́ваний злий в день загибелі,
на день гніву відво́диться в за́хист!
31 Хто йому́ розповість у лице про дорогу його́?
А коли наробив, хто йому́ надолу́жить?
32 І на кладо́вище буде прова́джений він,
і про могилу подбають.
33 Скиби долини солодкі йому́,
і тя́гнеться кожна люди́на за ним,
а тим, хто попе́реду нього, — немає числа.
34 І як ви мене потішаєте ма́рністю,
коли з ваших відповідей зостається *сама тільки* фальш?"

Третя Еліфа́зова мова: Бог карає поправді

22 І заговорив теманянин Еліфа́з та й сказав:
2 „Чи для Бога люди́на кори́сна?
Бо мудрий кори́сний самому собі!
3 Хіба Всемогу́тній бажає, щоб ти *ніби* праведним був?
І що за ко́ристь *Йому*, як дороги свої
ти вважаєш невинними сам?

4 Чи Він буде карати, тебе боячи́сь,
і чи піде з тобою на суд?
5 Хіба твоє зло не велике?
Таж твоїм беззако́нням немає кінця!
6 Таж з братів своїх брав ти заста́ву даремно,
а з наго́го одежу стягав!
7 Не поїв ти водою знемо́женого,
і від голодного стримував хліб.
8 А си́льна люди́на — *то* її оцей край,
іποче́сний у ньому сидітиме.
9 Ти напо́рожньо вдів відсилав,
і сирітські раме́на гноби́лись,—
10 тому па́стки тебе оточи́ли,
і жахає тебе наглий страх,
11 твоє світло стемніло, нічого не бачиш,
і велика вода закриває тебе.
12 Чи ж Бог не високий, *як* небо?
Та на зо́рі угóру поглянь, які стали високі вони!
13 А ти кажеш: „Що відає Бог?
Чи судитиме Він через млу?
14 Хмари — завіса Йому, й Він не бачить,
і ходить по кру́зі небесному".
15 Чи ти будеш триматись дороги відвічної,
що нею ступа́ли безбожні,
16 що невча́сно були вони згу́блені,
що річка розлита, підвалина їх,
17 що до Бога казали вони: „Відступися від нас!"
та: „Що́ зробить для нас Всемогутній?"
18 А Він доми їхні напо́внив добром!
Але віддалилась від мене порада безбожних!
19 Справедливі *це* бачать та тішаться,
і насміхається з нього невинний:
20 „Справді ви́гублений наш противник,
а останок їх ви́жер огонь!"
21 Заприязни́ся із Ним, та й май спо́кій, —
цим прийде на тебе добро́.
22 Зако́на візьми з Його уст,
а слова́ Його в серце своє поклади.
23 Якщо ве́рнешся до Всемогутнього, — будеш збудо́ваний,
і віддали́ш беззаконня з наметів своїх.
24 І викинь до по́роху золото,
і мов камінь з потоку офірське *те* золото,—
25 і буде тобі Всемогу́тній за золото
та за срібло блискуче тобі!
26 Бо тоді Всемогутнього ти покохаєш
і до Бога підіймеш обличчя своє,—
27 будеш благати Його — й Він почує тебе,
і ти обітниці свої надолу́жиш.
28 А що́ постано́виш, то ви́повниться те тобі,
й на дорогах твоїх буде ся́яти світло.
29 Бо знижує Він спину пи́шного,
хто ж смиренний,[1] тому помагає.

[1] В оригіналі: „хто похиленоокий," — око тут обличчя, похиленоокий — смиренний.

30 Рятує Він *і* небезви́нного,
і той чистото́ю твої́х рук урято́ваний буде“.

Відповідь Йова: Люди́ні не бачити Бога

23 А Йов відповів та й сказав:
2 „Моя мова й сьогодні гірка́,—
тяжче страждáння моє за стогнáння мої.
3 О, якби то я знав, де Його я знайду́,
то прийшов би до місця Його пробувáння!
4 Я б перед обличчям Його *свою* справу поклав,
а уста свої я напо́внив би до́водами,—
5 розізнав би слова́, що́ мені відповість,
і я зрозумів би, що́ скаже мені.
6 Чи зо мною на прю Він з великою силою стане?
О ні, — тільки б увагу звернув Він на мене!
7 Справедливий судився б там з Ним,
я ж наза́вжди б звільнивсь від свойого Судді.
8 Та піду́ я на схід — і немає Його,
а на за́хід *удамся* — Його не побачу,
9 на півно́чі шукаю Його — й не вхоплю́,
збо́чу на південь — і не добача́ю.
10 А Він знає дорогу, яка при мені,—
хай би ви́пробував Він мене, — мов те золото, вийду!
11 Трималась нога моя коло стопи́ Його,
доро́ги Його я держа́вся й не збо́чив.
12 Я не відступався від за́повідей Його губ,
над уста́ву свою я ховав слова уст Його.
13 Але Він при одно́му, — й хто заве́рне Його?
Як *чого* зажадає душа Його, — *те* Він учинить:
14 бо Він ви́конає, що́ про мене призна́чив,
і в Нього багато такого, як це!
15 Тому перед обличчям Його я тремчу́,
розважаю — й жахаюсь Його.
16 А Бог пом'якши́в моє серце,
і Всемогутній мене настраши́в,
17 бо не знищений я від темно́ти,
ані від обличчя свого, що темність закрила його!

Убогі страждають, безбожні їх тиснуть

24 Для чо́го часи́ не заховані від Всемогу́тнього?
Ті ж, що знають Його, Його днів не побачать!
2 Пересо́вують ме́жі *безбожні*,
стадо грабують вони та пасу́ть,
3 займають осла в сироти́ни,
беруть у заста́ву вола від удовиць.
4 вони бідних з дороги спиха́ють,
разом мусять ховатися збі́джені кра́ю.
5 Тож вони, *бідарі*, *немов* дикі осли на пустині,
вихо́дять на працю свою,
здобичі шукаючи, —
степ йому хліба *дає* для дітей.

6 На полі вночі вони жнуть,
і збирають *собі* виноград
у безбожного,
7 нáго ночують вони, без
одежі,
і не мають вкриттй *собі* в
холоді,
8 мокнуть від зливи гірської,
а заслóни не маючи, ске-
лю вони обіймають.
9 Сиротý відривають від перс,
і в застáву беруть від
убогого.
10 Ходять нáго вони, без
вбраннй,
і голодними носять снопи́.
11 *Хоч* між мýрами їхніми рóб-
лять оливу,
тóпчуть чавúла, — та праг-
нуть вони!
12 Стогнуть люди із міста,
і кричить душа вбúваних,
а Бог на це зло не звертáє
уваги.
13 Вони проти світла бун-
тýють,
не знають доріг Його,
і на стéжках Його не сидять.
14 На світáнку встає душогýб,
замордóвує бідного та
злидарй,
а ніч він провóдить, як злó-
дій.
15 А перелю́бника око чекає
смеркáння,
говорячи: „Не побачить
мене *жодне* око!"
і заслóну кладе на облич-
чя.
16 Підкóпуються під доми́ в
темноті,
замикáються вдень,
світла не знають вони,
17 бо рáнок для них усіх рáзом
— то тéмрява,
і знають вони жахи тéм-
ряви.
18 Такий легкий він на по-
вéрхні води,
на землі їхня частка про-
клйта, —
не вéрнеться він на дорогу
садів-виноградів.
19 *Як* посýха та спéка їдять
сніжну вóду,
так шеол *поїсть* грішни-
ків!
20 Забуде його лоно *матері*,
буде жерти червá його,
мов солодóщі,
більше не буде він згáдува-
ний, —
і безбожник поламаний
буде, мов дéрево!
21 Чинить зло для бездітної
він,
щоб вона не родила,
і вдовиці не зробить добрá.
22 А міццю своєю він тягне
могутніх, —
коли він встає, то *ніхто*
вже не певний свойóго
життя!
23 *Бог* дає йому *все* на безпéку,
і *на те* він спирáється,
та очі Його *бачать* їхні
дорóги:
24 підіймуться трохи — й не-
має *вже* їх, бо пониже-
ні.
Як усе, вони гинуть, — і
зрізуються,
немов та колоскóва голóв-
ка.
25 Якщо ж ні, то хто зробить
мене неправдомóвцем,
а слово моє на марнóту
обéрне?"

Третя Білдáдова мова: Людúна — то червяк!

25 І заговорив шух'янин Біл-
дáд та й сказав:
2 „Панувáння та óстрах — у
Нього,
Який на висóтах Своїх
чинить мир.

3 Чи вíйську[1] Його є число?
І над ким Його світло не схóдить?
4 І як може людúна бути праведною перед Богом,
і як може бути чистим, від жінки нарóджений?
5 Таж *Йому* навіть місяць не світить,
і в очáх Його *й* зóрі не ясні!
6 Що ж тоді людúна отá, — червя́к,
чи син лю́дський — хробáк?"

Остання відповідь Йова: Бог керує світом

26 А Йов відповів та й сказав:
2 „Як безсúлому ти допоміг,
як рамéно підпер ти немóжному?
3 Що ти радив немудрому,
й яку раду подав багатьом?
4 Кому́ ти словá говорив,
і чий дух вийшов з тебе?
5 Рефаїми[2] тремтять під водою
й *всі* її мéшканці.
6 Голий шеóл перед Ним,
і нема покриття́ Аваддóну.
7 Він над порожнечею північ простяг,
на нічóму Він землю повісив.
8 Він зав'язує воду в Своїх облакáх,
і не розбивáється хмара під ними.
9 Він поставив престóла *Свого*,
розтягнув над ним хмару Свою.
10 На поверхні води Він зазнáчив межу́
аж до границі між світлом та тéмрявою.
11 Стовпи неба тремтять
та страшáться від гніву Його.
12 Він міццю Своєю вспокóює море,
і Своїм розумом нищить Рагáва.[1]
13 Своїм Духом Він небо прикрáсив,
рука Його *в ньому* створила втікаючого Скорпіóна.
14 Таж це *все* — *самі* кінці дороги Його, —
бо ми *тільки* слабкé шепотіння чувáли про Нього,
грім потýги ж Його — хто *його* зрозуміє?"

Бог карає безбожного

27 І Йов далі вів мову свою та й казав:
2 „*Як* живий Бог, — відкинув Він право моє,
і душу мою засмутив Всемогýтній,
3 і як довго в мені ще душа моя,
і дух Божий у ніздрях моїх, —
4 неправди устá мої не говорúтимуть,
а язик мій не скаже омáни!
5 Борони мене, Боже, признáти вас за справедливих!
Доки я не помру́, своєї невинности я не відкину від себе,—
6 за свою справедливість тримаюся міцно, — й її не пущу́,

[1] Цебто — зорям. [2] Рефаїми — велетні.

[1] Рагав — мітичний морський звір, див. 9. 13, також — вухвальство, гордощ, буруни морські.

моє серце не буде ганьбити *ні óдного* з днів моїх, —
7 нехай буде мій ворог — немов той безбожник,
а хто повстає проти мене — як кривдник!
8 Яка ж бо надія лукавому,
коли відірвé, коли візьме Бог душу його?
9 Чи Бог вíслухає його крик,
коли прийде на нього нещастя?
10 Чи буде втішáтися він Всемогутнім?
Буде кликати Бога за кожного чáсу?
11 Я вас буду навчати про Божую руку,[1]
що є у Всемогутнього — я не сховаю,—
12 таж самі ви *це* бачили всі,
то чого ж нісенітниці плéщете?
13 Така доля людúни безбожної,
це спáдщина насильників,
що отрúмають від Всемогутнього:
14 Як розмнóжаться діти його — *то хіба* для меча,
а нащáдки його не насúтяться хлібом!
15 Позосталих по нім моровиця сховає,
і вдовиці його не заплачуть . . .
16 Якщо накопúчить він срібла, немóв того пóроху,
і наготýє одежі, як глини,
17 то він наготýє, а праведний вдягне,
а срібло невинний поділить.
18 Він будує свій дім, як та міль,
й як той сторож, що ставить *собі* куреня́,
19 він лягає багатим, та більше не зробить того:
свої очі відкриє — й немає його.
20 Страхíття досягнуть його, мов вода,
вночі буря укрáде його,
21 східній вітер його понесé — і минéться,
і бурею схóпить його з його місця . . .
22 *Оце все* Він кине на нього, — і не змилосéрдиться,
і від руки Його мусить той спішно втікати!
23 Своїми долóнями сплéсне над ним,
і свúсне над ним з свого місця.

Людúна й мудрість

28 Отож, має срібло *своє* джерелó,
і є місце для золота, *де його* чúстять,
2 залізо береться із пóроху,
з кáменя мідь виплавляється.
3 *Людúна* кладе для темнóти кінця́,
і докрáю досліджує все,
і *шукає* каміння у тéмряві та в смертній тіні:
4 ламає в копáльні *далеко* від мéшканця;
забуті ногою *людини*, вúсять *місця́*,
віддáлені від чоловіка.
5 Земля — хліб із неї похóдить,
а під нею порúто, немов би огнем,
6 місце сапфіру — каміння її,
й порох золота в ній.
7 Стежка *туди* — не знає її хижий птах,
її око орлúне не бачило,

[1] Рука — сила, могутність.

8 не ступала по ній молода звіри́на,
не ходив нею лев.
9 *Чоловік* свою руку по кре́мінь витя́гує,
гори від кореня переверта́є,
10 пробива́є у скелях канали,
і все дороге бачить око його!
11 Він зага́чує ріки від вилину,
а захо́вані речі виво́дить на світло.
12 Та де мудрість знахо́диться,
і де́ місце розуму?
13 Люди́на не знає ціни їй,
і вона у країні живих не знахо́диться.
14 Безо́дня говорить: ,,Вона не в мені!"
і море звіщає: ,,Вона не зо мною!"
15 Щирого золота дати за неї не можна,
і не ва́житься срібло ціною за неї.
16 Не важать за неї офірського золота,
ні дорогого оніксу й сапфіру.
17 Золото й скло — не рівня́ються в ва́ртості їй,
і її не зміня́ти на по́суд із щирого золота.
18 Кора́лі й кришта́ль *і* не зга́дуються,
а набу́ток премудрости — ліпший за пе́рли!
19 Не рівня́ється їй етіо́пський топа́з,
і не ва́житься золото щире за неї.
20 А мудрість ізвідки прихо́дить,
і де́ місце розуму?
21 Бо вона від очей усьо́го живого захо́вана,
і від птаства небесного скрита вона.
22 Аваддо́н той і смерть промовляють:
Ушима своїми ми чули про неї *лиш* чутку!
23 *Тільки* Бог розуміє дорогу її,
й *тільки* Він знає місце її!
24 Бо Він аж на кінці землі придивля́ється,
ба́чить під небом усім.
25 Коли́ Він чинив вагу вітрові,
а воду утво́рював мірою,
26 коли Він уста́ву складав для дощу
та дороги для бли́скавки грому,
27 тоді Він побачив її та про неї повів,
міцно поставив її та її дослідив!
28 І сказав Він люди́ні *тоді*:
,,Таж страх Господній — це мудрість,
а відступ від злого — це розум!"

Йов мав славу й повагу між людьми́

29 І Йов далі вів мову свою та й сказав:
2 ,,О, коли б я був *той*, як за місяців давніх,
як за днів тих, коли боронив мене Бог,
3 коли над головою моєю світився світильник Його,
і при світлі його я ходив в темноті,
4 як був я за днів тих своєї *погожої* о́сени,
коли Божа милість *була* над наме́том моїм,
5 коли Всемогу́тній зо мною ще *був*,
а навко́ло мене — мої діти,

6 коли мої кро́ки купалися в маслі,
а скеля олі́вні струмки́ біля мене лила́!
7 Коли я вихо́див до брами при місті,
і ставив на площі сидіння своє,
8 *як тільки* вбачали мене юнаки́ — то ховались,
а ста́рші встава́ли *й* стояли,
9 зве́рхники стримували *свою* мову
та клали долоню на уста свої,—
10 ховався *тоді* голос володарів,
а їхній язик приліпа́в їм був до піднебіння.
11 Бо *яке* ухо чуло *про мене*, то звало блаже́нним мене,
і *яке* око бачило, то свідкувало за мене,—
12 бо я рятував бідаря́, що *про поміч* кричав,
і сироту́ та безпо́мічного.
13 Благослове́ння гинучого на ме́не прихо́дило,
а серце вдовиці чинив я співа́ючим!
14 Зодягавсь я у праведність,
і вона зодягала мене,
немов плащ та заві́й *було* право моє.
15 Очима я був для сліпого,
а кривому — ногами я *був*.
16 Бідаря́м я *був* батьком,
супере́чку ж, якої не знав, я досліджував.
17 Й я торо́щив злочинцеві ще́лепи,
і виривав із зубів його схо́плене.
18 І я говорив: Умру я в своєму гнізді,
і *свої* дні я помно́жу, немов той пісок:
19 для води *був* відкритий мій корень,
а роса зоставалась на вітці моїй.
20 Моя слава *була* при мені *все* нова́,
і в руці моїй лук мій відно́влював *силу*.
21 Мене слу́халися й дожида́ли,
і мовчали на раду мою.
22 По слові моїм *уже* не говорили,
і падала мова моя на них кра́плями.
23 І чекали мене, як дощу,
і уста свої відкривали,
немов на весінній той дощик.
24 Коли я, *бувало*, сміявся до них, то не вірили,
та світла обличчя мого не гаси́ли.
25 Вибирав я дорогу для них і сидів на чолі,
і пробува́в, немов цар той у ві́йську,
коли тішить засму́чених він!

Та проне́слася слава, як вітер

30 А тепер насміхаються з мене молодші від мене літами,
ті, що їхніх батьків я бриди́вся б
покласти із псами отари моєї.
2 Та й сила рук їхніх для чого *бува́ла* мені?
Повня сил їх мину́лась!
3 Само́тні були в недоста́тку та голоді,
ссали вони суху землю,
зруйновану та опустілу!
4 рвали вони лободу́ на кущах,
ялівце́ве ж коріння *було* їхнім хлібом.

5 Вони були ви́гнані з-поміж *людей*,
кричали на них, немов на злодіїв,
6 так що вони пробува́ли в яру́гах долин,
по я́мах *під*земних та скелях,
7 ревіли вони між кущами,
збирались під те́рням,—
8 сини нерозумного й діти неславного,
вони були ви́гнані з кра́ю!
9 А тепер я став піснею їм,
і зробився для них пого́вором.
10 Вони обриди́ли мене, віддали́лись від мене,
і від мойого обличчя не стримали сли́ни,
11 бо Він розв'яза́в мого пояса[1] й мучить мене,
то й вони *ось* вузде́чку *із себе*
відкинули перед обличчям моїм.
12 По правиці встають жовтодзю́бі,
но́ги мені підставляють,
і то́пчуть на мене дороги нещастя свого.
13 Пори́ли вони мою сте́жку,
хо́чуть мати ко́ристь із мойого життя,
немає кому їх затримати,—
14 немов *через* ви́лім широкий прихо́дять,
валяються попід румо́вищем.
15 Оберну́лось страхіття на мене,
моя слава проне́слась, як вітер,
і, як хмара, мину́лося щастя моє.
16 А тепер розливається в мене душа моя,
хапають мене дні нещастя!
17 Вночі мої кості від мене віддо́вбуються,
а жи́ли мої не вспоко́юються.
18 З великої *Божої* сили змінилося тіло моє,
і *неду́га* мене оперізує, мов той хіто́н.
19 Він укинув мене до болота,
і став я подібний до по́роху й по́пелу.
20 Я кли́чу до Тебе, та Ти мені відповіді не даєш,
я *перед Тобою* стою́, Ти ж на мене *лише* придивля́єшся.
21 Ти змінився мені на жорстокого,
мене Ти женеш силою Своєї руки.
22 На вітер підняв Ти мене, на нього мене посадив,
і робиш, щоб я розтопивсь на спусто́шення!
23 Знаю я: Ти до смерти прова́диш мене,
і до дому зібра́ння, *яко́го призна́чив* для всього живого.
24 Хіба не простягає руки́ потопе́льник,
чи він у нещасті своїм не кричить?
25 Чи ж не плакав я за бідаре́м?
Чи за вбогим душа моя не сумувала?
26 Бо чекав я добра́, але лихо прийшло,
сподівався я світла, та темно́та прийшла.
27 Киплять мої ну́трощі й не замовка́ють,
зустріли мене дні нещастя,
28 ходжу́ почорнілий без сонця,
на зборі встаю *та* кричу́.

[1] Розв'язати пояса — позбавити сили.

29 Я став бра́том шака́лам,
а струся́там — това́ришем,
30 моя шкіра зчорніла *та й лу́питься* з мене,
від спеко́ти спали́лися кості мої.
31 І стала жало́бою а́рфа моя,
а сопілка моя — зойком плачли́вим.

Йов жив побожно

31 Умову я склав був з очима своїми,
то як буду дивитись на дівчину?
2 І зве́рху яка доля *від* Бога,
чи спа́дщина *від* Всемогутнього із висот?
3 Хіба не заги́біль для кри́вдника,
і хіба не нещастя злочи́нцям?
4 Хіба ж Він не бачить доро́ги мої,
і не лічить усі мої кро́ки?
5 Якщо я ходив у марно́ті,
і на ома́ну спішила нога моя, —
6 то нехай на вазі справедливости зва́жить мене, —
і невинність мою Бог пізнає!
7 Якщо збо́чує крок мій з дороги,
і за очима моїми пішло моє серце,
і до рук моїх не́чисть приліпла, —
8 *то* нехай сію я, а їсть інший,
а рослинність моя нехай ви́рвана буде з корінням!
9 Якщо моє серце зваблялось до жінки *чужої*,
і прича́ювався я при две́рях мойого това́риша,
10 *то* хай ме́ле для іншого жінка моя,
і над нею нехай нахиляються інші!
11 Бо гидо́та оце,
й це провина підсу́дна,
12 бо огонь це, який буде жерти аж до Аваддо́ну,
і ви́рве з корінням увесь урожай мій!
13 Якщо я поне́хтував правом свойого раба
чи своєї невільниці в їх супере́чці зо мною,
14 то що я зроблю́, як підійметься Бог?
А коли Він пригля́неться, що́ Йому відповім?
15 Чи ж не Той, Хто мене учинив у нутрі, учинив *і* його,
і Один утвори́в нас в утро́бі?
16 Чи бажа́ння убогих я стримував,
а очі вдовицям засму́чував?
17 Чи я сам поїдав свій шмато́к,
і з нього не їв сирота́?
18 Таж від днів молоде́чих моїх
вироста́в він у мене, як в батька,
і від утро́би матері моєї я прова́див його!
19 Якщо бачив я ги́нучого без одежі,
і вбрання́ не було́ в сірома́хи, —
20 чи ж не благословляли мене його сте́гна,
і ру́ном овечок моїх він не грівся?
21 Якщо на сироту я пору́шував руку свою,
коли бачив у брамі собі допомогу, —
22 хай раме́но моє відпаде́ від свойого плеча,

а рука моя від суглóбу свого нехай буде відлáмана!
23 Бо óстрах на мене — нещастя *від* Бога,
а перед велúччям Його я не можу встоя́ти.
24 Чи я золото клав за надію собі,
чи до щирого золота я говорив: „*Ти*, безпеко моя“?
25 Чи тішився я, що велике багатство моє,
й що рука моя стільки надбала?
26 Коли бачив я сонце, як сяє воно,
а місяць велично пливé,
27 то коли б потаємно повáбилось серце моє,
і цілýнки рукою я їм посилав, —
28 це так само провина підсýдна була б,
бо відрікся б я Бога Всевишнього!
29 Чи я тішивсь упáдком свойóго ненáвисника,
чи порушувавсь я, коли зло спотикáло його?
30 Таки ні, — не давав я на гріх піднебіння свого,
щоб прокля́ттям жадати душі його.
31 Хіба люди намéту мого не казали:
„Хто покаже такого, хто з м'яса його не насúтився?“
32 Чужúнець на вулиці не ночувáв, —
я двері свої відчиняв подорóжньому.
33 Чи ховав свої прóгріхи я, як людúна,
щоб у своєму нутрі затаї́ти провину свою?
34 Бо *тоді* я боявся б великого нáтовпу,
і сором *від* рóдів жахав би мене,
я мовчав би, й з дверей не вихóдив.
35 О, якби мене вислухав хто!
Оце підпис моєї *руки*:
Нехай Всемогýтній мені відповість,
а ось звій, *зо скаргóю*, що його написав мій протúвник.
36 Чи ж я не носив би його на своєму плечі,
не обвúнувся б ним, як вінкáми?
37 Число крóків своїх я предствавлю йому;
мов до князя, наближусь до нього.
38 Якщо проти мене голóсить земля моя,
й її бóрозни плачуть із нею,
39 якщо без грошéй я їв плóди її,
а її власникá я стогнáти примушував, —
40 *то* зáмість пшениці хай вúросте тéрен,
а замість ячмéню — кукіль!“
Слова Йова скінчúлися.

Мова Елігу: Я відповім усім

32 І перестáли ті троє мужів відповідати Йову, бо він був справедливий в очáх своїх.
2 І запалúвся гнів Елігу, сина Барах'їлового, бузянина, з роду Рамового, — на Йова запалúвся гнів його за те, що той уважав душу свою[1] справедливішою за Бога.
3 Також на трьох приятелів його запалився його гнів за те, що

[1] Уважав душу свою — це: Уважав себе.

не знайшли вони відповіді, а зробили *тільки* Йова винним.
4 А Елігу вичікував Йова *та їх* із словами, бо вони були ста́рші віком за нього.
5 І побачив Елігу, що нема *належної* відповіді в устах тих трьох людей, — і запалився його гнів!
6 І відповів бузянин Елігу, син Барах'їлів, та й сказав:
„Молодий я літа́ми, ви ж ста́рші,
тому́ то я стри́мувався
та боявся знання́ своє ви́словити вам
7 Я поду́мав: Хай вік промовля́є,
і хай розуму вчить многоліття!
8 Справді, дух — він у люди́ні,
та Всемогутнього по́дих їх мудрими чинить.
9 Многолітні не *за́вжди* розумні,
і *не все* розуміються в праві старі.
10 Тому́ я кажу: Послухай мене, —
хай знання́ своє ви́словлю й я!
11 Тож слів ваших вичікував я,
наставляв свої уші до вашої мудрости,
поки справу ви дослідите́.
12 І я приглядався до вас,
й ось немає між вами, хто б Йо́ву довів,
хто б відповідь дав на слова́ його!
13 Щоб ви не сказали: „Ми мудрість знайшли:
не людина, а Бог переможе його́!"
14 Не на мене слова́ він скеро́вував,
і я не відповім йому мовою вашою.
15 Поляка́лись вони, вже не відповіда́ють,
не мають вже слів.
16 Я чекав, що не бу́дуть вони говорити,
що спини́лись, не відповідають уже.
17 Відповім також я свою ча́стку,
і ви́словлю й я свою ду́мку.
18 Бо я повний слова́ми, —
дух мойо́го нутра́ докуча́є мені.
19 Ось утро́ба моя, мов вино невідкрите, —
вона тріскається, як нові бурдюки́!
20 Нехай я скажу́ — й буде легше мені,
нехай у́ста відкрию свої — й відповім!
21 На осо́бу не бу́ду уваги звертати,
не буду підле́щуватись до людини,
22 бо не вмію підле́щуватись!
Коли ж ні, — нехай зараз візьме мене мій Творе́ць!

Бог часто промовляє до люди́ни, та не чує вона

33 Але слухай но, Йо́ве, промови мої,
і візьми́ до ушей всі слова́ мої.
2 Ось я уста свої відкрива́ю,
в моїх устах говорить язик мій.
3 Простота́ мого серця — слова́ мої,
і ви́словлять ясно знання́ мої уста.
4 Дух Божий мене учинив,
й оживляє мене Всемогутнього по́дих.
5 Якщо можеш, *то* дай мені відповідь,

ви́шикуйсь передо мною, поста́вся!
6 Тож Божий і я, як і ти, — з глини ви́тиснений теж і я!
7 Ото страх мій тебе не настра́шить, і не буде тяжкою рука моя на тобі.
8 Отож, говорив до моїх ушей ти, і я чув голос слів:
9 „Чистий я, без гріха, я невинний, і немає провини в мені!
10 Оце *Сам* Він причини на мене знахо́дить, уважає мене Собі ворогом.
11 У кайда́ни закув мої но́ги, усі стежки́ мої Він стереже“.
12 Ось у цьому ти не справедливий! Відповім я тобі, бо більший же Бог за люди́ну!
13 Чого Ти із Ним сперечаєшся, що про всі Свої справи Він відповіді не дає?
14 Бо Бог промовляє і раз, і два ра́зи, та люди́на не бачить того́:
15 у сні, *у* видінні нічно́му, коли міцний сон на людей нападає, в дрімо́тах на ложі, —
16 тоді відкриває Він ухо людей, і настра́шує їх осторо́гою,
17 щоб відве́сти люди́ну від чину її, і Він гордість від мужа ховає,
18 щоб від гро́бу повстримати душу його́, а живая[1] його щоб не впала на ра́тище.
19 І карається хворістю він на посте́лі своїй, а в костя́х його сва́рка міцна́.
20 І жива[1] його бри́диться хлібом, а душа його — стравою влюбленою.
21 Гине тіло його, аж не видно *його*, і вистають його кості, що *пе́рше* не видні були́.
22 І до гро́бу душа його зближується, а живая[1] його — до померлих іде.
23 Якщо ж Ангол-засту́пник при нім, один з тисячі, щоб предста́вити люди́ні її правоту,
24 то Він буде йому милосердний та й скаже: „Звільни ти його, щоб до гро́бу не йшов він, — Я ви́куп знайшов“.
25 Тоді відмоло́диться тіло його, пове́рне до днів його юности.
26 Він благатиме Бога, й його Собі Він уподо́бає, і обличчя його буде бачити з окликом *радости*, і чоловікові верне його справедливість.
27 Він диви́тиметься на людей й говоритиме: „Я грішив був і правду кривив, та мені не відплачено.
28 Він викупив душу мою, щоб до гро́бу не йшла, і буде бачити світло живая[1] моя“.
29 Бог робить це все двічі-тричі з люди́ною,
30 щоб душу її відвернути від гро́бу,

[1] Живая — душа, частий гебраїзм.

щоб він був освітлений
світлом живих.
31 Уважай, Йовє, слухай мене,
мовчи, а я промовлятиму!
32 Коли маєш слова́, то дай
мені відповідь,
говори, бо бажаю твого
оправда́ння.
33 Якщо ні — ти послухай
мене;
помовчи, й я навчу́ тебе
мудрости!"

Кожна людина несе заслужене

34 І говорив Елігу та й сказав:
,,Слухайте, мудрі, слова́ *ці*
мої,
ви ж, розважні, почуйте
мене́!
3 Бо ухо слова́ випробо́вує,
а піднебіння їжу кушту́є.
4 Виберім право собі,
між собою пізнаймо, що́
добре.
5 Бо Йов говорив: ,,Я був
справедливий,
та відкинув Бог право моє.
6 Чи буду неправду казати
за право своє?
Без вини́ небезпечна стрі-
ла́ моя".
7 Чи є такий муж, як *цей* Йов,
що п'є глузува́ння, як во-
ду,
8 і товаришу́є з злочинцями,
і ходить з людьми́ безза-
ко́нними?
9 Бо він каже: ,,Нема люди́-
ні ко́ристи,
коли її Бог уподо́бає".
10 Тож вислухайте, ви розум-
ні, мене:
Бог далекий від неспра-
ведливости,
і Всемогутній від кривди!
11 Бо за чином люди́ни Він їй
надолу́жить,
і згідно з *своє́ю* дорогою
зна́йде люди́на *запла́ту*!
12 Тож поправді, не чинить
Бог несправедливого,
і Всемогутній не скрив-
лює пра́ва.
13 Хто землю довірив Йому,
і хто *на Нього* вселе́нну
поклав?
14 Коли б Він до Себе забрав
Своє серце, Свій дух,
і Свій по́дих до Себе
забра́в, —
15 всяке тіло поги́нуло б
вмить,
а люди́на поверну́лася б
на по́рох!
16 Коли маєш ти розум, послу-
хай же це,
почуй голос *оцих* моїх
слів:
17 Хіба стри́мувати може не-
на́висник право?
І хіба́ осудити ти зможеш
Всеправедного?
18 Хіба можна сказати царе́ві:
,,Негідний",
а вельможним: ,,Безбож-
ний"?
19 *Таж* Він не звертає уваги
на зве́рхників,
і не вирізнює мо́жного
перед убогим,
бо всі вони — чин Його рук,
20 за хвилину вони поми-
рають, опівночі.
Доторкне́ться Він мо́ж-
них — і гинуть вони,
сильний усу́нений буде ру-
кою не *лю́дською*.
21 Бо очі Його на дорогах лю-
ди́ни,
і Він бачить всі кро́ки
її, —
22 немає темно́ти, немає і те́м-
ряви,
де б злочинці схова́лись.
23 Бо люди́ні Він не призначає
озна́чений час,
щоб ходила до Бога на
суд.

24 Він сильних ламає без дóсліду,
і ставить на місце їх інших.
25 Бож знає Він їхні ділá, —
обéрне вночі — і почáвлені будуть!
26 Як несправедливих урáзить Він їх,
на видному місці,
27 за те, що вони відступúли від Нього,
і не розуміли доріг Його всіх,
28 щоб зойк сіромáхи спровáдити до Нього,
бо Він чує благáння пригнічених.
29 Коли Він заспокóїть, то хто винувáтити буде?
Коли Він закриє лице, хто побачить Його?
А це робиться і над нарóдом, і над людúною рáзом,
30 щоб не панував чоловік нечестúвий із тих,
що *правлять* за пáстку народові.
31 Бо Богові треба отак говорити:
,,Несу я *заслужене*, — злого робити не буду!
32 Чого я не бачу, навчи Ти мене;
коли кривду зробив я, то більше не бýду чинити!"
33 Чи на *думку* твою надолýжить Він це,
бо відкинув ти *те*?
Бо вибереш ти, а не я,
а що знаєш, кажи!
34 Мені скажуть розумні
та муж мудрий, який мене слухає:
35 ,,Йов говорить немудро,
а словá його без розуміння.
36 О, коли б Йов досліджений був
аж навіки за відповіді, як злі люди,
37 бо він додає до свойого гріхá *ще* провину,—
між нами він плéще в долоні
та мнóжить на Бога промови свої".

Будь праведний з волі своєї

35 І говорив Елігу та й сказав:
2 ,,Чи це полічив ти за право,
як кажеш: ,,Моя праведність більша за Божу"?
3 Бо ти говорив: ,,Щó поможе тобі?
Яку кóристь із цього я матиму *більшу*,
аніж від свойого гріхá?"
4 Я тобі відповім,
а з тобою *і* ближнім твоїм.
5 Подивися на небо й побач,
і на хмари споглянь, — вони вищі за тебе.
6 Як ти будеш грішити, щó зробиш Йому?
А станyть числéнні провини твої, щó ти вчиниш Йому?
7 Коли праведним станеш, щó даси ти Йому?
Або щó Він візьме з твоєї руки?
8 Для людúни, як ти, беззакóння твоє,
і для людського сина твоя справедливість!
9 Від бéзлічі гнóблення стогнуть вони,
кричать від *твердóго* плеча багатьох.
10 Та не скаже *ніхто*: Де ж той Бог, що мене Він створив,
що вночі дає співи,

11 що нас над худобу земну́ Він навчає,
і над птаство небесне вчиняє нас мудрими?
12 Вони там кричать,
але через бундю́чність злочинців
Він відповіді не дає.
13 Тільки марно́ти не слухає Бог,
і Всемогу́тній не бачить її.
14 Що ж тоді, коли кажеш: „Не бачив Його!“
Та є суд перед Ним, — і чекай ти його́!
15 А тепер, коли гнів Його не покарав,
і не дуже пізнав про глупо́ту,
16 то нама́рно Йов уста свої відкриває
та мно́жить слова́ без знання́“.

Бог за́вжди людьми опікується

36 І далі Елі́гу казав:
2 „Почекай мені тро́хи, й тобі покажу́,
бо ще́ є про Бога слова́.
3 Зачну́ викладáти я зда́лека,
і Творце́ві своєму віддам справедливість.
4 Бо справді слова́ мої не неправдиві, —
я з тобою безва́дний в знанні.
5 Таж Бог си́льний, і не відкидає *ніко́го*,
Він міцни́й в силі серця.
6 Не лишає безбожного Він при житті,
але право для бідних дає.
7 Від праведного Він очей Своїх не відвертáє,
але їх садо́вить з царями на троні наза́вжди, —
і вони підвищаються.
8 А як тільки вони ланцюга́ми пов'язані,
і тримаються в пу́тах біди́,
9 то Він їм представляє їх вчинок
та їхні провини, що багато *їх* стало.
10 Відкриває Він ухо їх для осторо́ги,
та велить, щоб вернулися від беззако́ння.
11 Якщо тільки послу́хаються,
та стануть служити *Йому*,
покінчать вони свої дні у добрі,
а ро́ки свої у прие́мнощах.
12 Коли ж не послухаються,
то наскочать на ра́тище,
і покінчать *життя* без знання́.
13 А злосерді кладуть гнів *на себе*,
не кричать, коли в'яже Він їх.
14 У мо́лодості помирає душа їх,
а їхня живая — між блудника́ми.
15 Він визволяє убогого з горя його,
а в переслідуванні відкриває їм ухо.
16 Також *і* тебе Він би ви́бавив був
із тісноти́ *на* широ́кість,
що в ній нема у́тиску,
а те, що на стіл твій поклалося б,
повне то́вщу було б.
17 Та правом безбожного ти перепо́внений,
право ж та суд підпира́ють *люди́ну*.

Бог Всемогу́тній

18 Отож лютість нехай не намо́вить тебе до плеска́ння *в долоні*,

а о́куп великий нехай не заве́рне *з дороги* тебе.
19 Чи в біді допоможе твій зойк та всі зміцнення сили?
20 Не квапся до ночі тієї, коли ви́рвані будуть народи із місця свого́.
21 Стережись, не звертайся до зла, яке за́мість біди ти обрав.
22 Отож, Бог найвищий у силі Своїй,— хто навчає, як Він?
23 Хто дорогу Його Йому вказувати бу́де? І хто скаже: ,,Ти кривду зробив?''
24 Пам'ятай, щоб звели́чувати Його вчинок, про якого виспівують люди,
25 що його бачить всяка люди́на, чоловік приглядається зда́лека.
26 Отож, Бог великий та недовідо́мий, і недослідиме число Його літ!
27 Бо стягає Він краплі води, *і* доще́м вони падають з хмари Його,
28 що хмари спускають його, і спада́ють дощем на багато людей.
29 Також хто зрозуміє розтя́гнення хмари, грім намету Його?
30 Отож, розтягає Він світло Своє над Собою і мо́рську глибінь закриває,
31 бо ними Він судить наро́ди, багато поживи дає.
32 Він тримає в руках Своїх бли́скавку, і керує *її* проти цілі.
33 Її гу́ркіт звіщає про неї, і при́хід її відчуває *її* худо́ба.

Люди́на мізерна супроти Бога

37 Отож, і від цього тремтить моє серце і зру́шилось з місця свого́.
2 Ува́жливо слухайте гук Його голосу, і грім, що несеться із уст Його,—
3 його Він пускає попід усім небом, а світло Своє — *аж* на кінці землі.
4 За Ним грім ричить левом, гримить гу́ком своєї велі́чности, і його Він не стримує, почується голос Його.
5 Бог предивно гримить Своїм голосом, вчиняє великі діла́, яких не розуміємо ми.
6 До снігу говорить Він: ,,Падай на землю!'' а доще́ві та зливі: ,,Будьте сильні́!''
7 Він руку печа́тає ко́жній люди́ні, щоб пізнали всі люди про діло Його.
8 І звір входить у схо́вище, і живе в своїх лігвищах.
9 Із кімна́ти *південної* буря прихо́дить, а з вітру півні́чного — хо́лод.
10 Від Божого по́диху лід повстає, і во́дна широкість тужа́віє.
11 Тако́ж Він обтя́жує вільгістю ту́чу, і світло своє розпоро́шує хмара,
12 і вона по околицях ходить *та* блукає за Його про́водом, щоб чинити все те, що накаже Він їй на поверхні вселе́нної,—

13 він наво́дить її
чи на кару для кра́ю Свого, чи на милість.
14 Бери, Йове, оце до ушей,
уставай і розваж Божі чу́да!
15 Чи ти знаєш, що́ Бог накладає на них,
і заяснює світло *із* хмари Своєї?
16 Чи ти знаєш, як но́ситься хмара в повітрі,
про чу́да Того, Який має безва́дне знання́,
17 ти, що ша́ти твої *стають* теплі,
як сти́шується земля з по́лудня?
18 Чи ти розтягав із Ним хмару,
міцну́, немов дзе́ркало лите?
19 Навчи нас, що скажем Йому́?
Через темність ми не впорядку́ємо *слова́.*
20 Чи Йому оповіститься, що́ буду казати?
Чи зміг хто сказа́ти, що Він знищений буде?
21 І тепер ми не бачимо світла, щоб світило у хмарах,
та вітер пере́йде — і ви́чистить їх.
22 Із півно́чі прихо́дить воно, *немов* золото те,
та над Богом велич́ність страшна́.
23 Всемогутній, — Його не знайшли ми,
Він могутній у силі,
але Він не мучить *ніко́го* судом
та великою правдою.
24 Тому нехай люди бояться Його,
бо на всіх мудросе́рдих не дивиться Він".

Відповідь Господня: Уся природа свідчить про велич Божу!

38 Тоді відповів Господь Йову із бурі й сказав:
2 „Хто́ то такий, що зате́мнює раду
слова́ми без розуму?
3 Підпережи́ но ти сте́гна свої, як мужчи́на,
а Я буду питати тебе, — ти ж Мені поясни!
4 Де́ ти був, коли землю осно́вував Я?
Розкажи, якщо маєш знання́!
5 Хто осно́ви її положив, чи ти знаєш?
Або хто́ розтягнув по ній шнура?
6 У що підстави її позапу́щувані,
або хто́ поклав камінь нарі́жний її,
7 коли ра́зом співали всі зо́рі пора́нні
та радісний о́крик здіймали всі Божі сини?
8 І *хто* море воро́тами загороди́в,
як воно виступа́ло, *немов би* з утро́би вихо́дило,
9 коли хмари поклав Я за одіж йому,
а імлу́ — за його пелюшки́,
10 і призна́чив йому Я границю Свою
та поставив засу́ва й воро́та,
11 і сказав: „Аж досі ти ді́йдеш, не далі,
і тут *ось* межа́ твоїх хвиль гордови́тих?"
12 Чи за своїх днів ти наказував ра́нкові?
Чи досвітній зорі показав її місце,
13 щоб хапа́лась за кінці землі
та посипались з неї безбожні?

14 *Земля* змінюється, мов та глина печáтки,
і стають, немов óдіж, вони!
15 І нехай від безбожних їх світло відійметься,
а високе рамéно зламáється!
16 Чи ти схóдив *коли* аж до мóрських джерéл,
і чи ти перехóджувався дном безодні?
17 Чи для тебе відкриті були брами смерти,
і чи бачив ти брами смертéльної тіні?
18 Чи широкість землі ти оглянув?
Розкажи, якщо знаєш це все!
19 Дé та дорóга, що світло на ній пробуває?
А тéмрява — де її місце,
20 щоб узяти її до границі її,
і щоб знати стежкú її дому?
21 Знаєш ти, бо тоді народився ж ти був,
і велике число твоїх днів!
22 Чи дохóдив *коли* ти до схóванок снігу,
і схóванки граду ти бачив,
23 які Я тримаю на час лихоліття,
на день бóю й війни?
24 Якою дорогою ділиться вітер,
розпорóшується по землі вітерéць?
25 Хто для зливи протóку провів,
а для громовúці — дорогу,
26 щоб дощúти на землю безлюдну,
на пустиню, в якій чоловіка нема,
27 щоб пустиню та пущу насúчувати,
і щоб забезпéчити вúхід траві?
28 Чи є бáтько в доща,
чи хто крáплі росú породúв?
29 Із чиєї утрóби лід вийшов,
а іній небесний — хто його породив?
30 Як камінь, тужáвіють води,
а повéрхня безóдні ховається.
31 Чи зв'яжеш ти зáв'язки Волосожáру,
чи розв'яжеш віжкú в Оріóна?
32 Чи вúведеш чáсу свого Зодіяка,
чи Вóза з синами його попровáдиш?
33 Чи ти знаєш устáви небéс?
Чи ти покладéш на землі їхню влáду?
34 Чи підіймеш свій голос до хмар, —
і багато води тебе вкриє?
35 Чи блúскавки ти посилаєш,
і підуть вони, й тобі скажуть „Ось ми"?
36 Хто мудрість вкладає *людині* в нутрó ?
Або — хтó дає сéрцеві розум?
37 Хто мудрістю хмари зрахує,
і хто може затримати небесні посýди,
38 коли пóрох зливається в злúвки,
а кавалки злипаються?
39 Чи здóбич левиці ти зловиш,
і заспокóїш життя левчуків,
40 як вони по легóвищах тýляться,
на чáтах сидять по кущáх?
41 Хто готує для крýка поживу його,

як до Бога кричать його діти,
як без їжі блукають вони?

Життя тварúнного світу свідчить також про велич Божу

39 Хібá ти пізнав час нарóдження скéльних козúць?
Хіба ти пильнував *час* мук пóроду лáні?
2 Чи на місяці лічиш, що спóвнитись мусять,
і відаєш час їх нарóдження,
3 *коли* приклякáють вони, випускають дітей своїх,
і звільняються від болів пóроду?
4 Набираються сил їхні діти, на полі зростають,
відхóдять і *більше* до них не вертаються.
5 Хто пустúв осла дикого вільним,
і хто розв'язав ослу дикому пýта,
6 якому призначив Я степ його домом,
а місцем його пробувáння — солóну пустиню?
7 Він сміється із гáласу міста,
не чує він крику погóнича.
8 Що знахóдить по гóрах, *то* паша його,
і шукає він усього зеленого.
9 Чи захоче служити тобі одноріг?
Чи при яслах твоїх ночуватиме він?
10 Чи ти однорóга прив'яжеш до його борозни́ поворóззям?
Чи буде він боронувáти за тобою долини?
11 Чи повіриш йому через те, що має він силу велику, —
і свою працю на нього попýстиш?
12 Чи повіриш йому, що він вéрне насіння твоє,
і збере тобі тік?
13 Крило стрýсеве радісно б'ється,
чи ж крило це й пір'їна лелéки?
14 Бо яйця свої він на землю кладé
та в поросі їх вигрівáє,
15 і забувá, що нога може їх розчавúти,
а звір польовúй може їх розтоптáти.
16 Він жорстокий віднóсно дітей своїх, ніби вони не його,
а що праця його *може бути* надарéмна, того не боїться,
17 бо Бог учинив, щоб забув він про мудрість,
і не наділив його розумом.
18 А за чáсу надхóду стрільців ударяє він крúльми повітря, —
і сміється з коня та з його верхівця́!
19 Чи ти силу конéві даси,
чи шию його ти зодягнеш у гриву?
20 Чи ти зробиш, що буде скакати він, мов саранá?
Величне іржáння його страшелéзне!
21 Б'є ногою в долині та тішиться силою,
іде він насупроти зброї,
22 — сміється з страхý й не жахається,
і не вертáється з-перед меча,

23 *хоч* дзвóнить над ним сагайдáк,
вістря списóве та рáтище!
24 Ві ніз шалéністю та лютістю землю ковтає,
і не вірить, що *чути* гук рогу.
25 При кожному розі кричить він: „І-га!"
і винюхує здáлека бій, грім гетьмáнів та крик.
26 Чи я́струб літає твоєю премудрістю,
на південь простягує крила свої?
27 Чи з твойóго накáзу орел підіймається,
і мóстить кублó своє на висоті?
28 На скелі замéшкує він та ночує,
на скéльнім вершкý та тверди́ні, —
29 ізвідти визóрює ї́жу,
далéко вдивляються очі його,
30 а його пташеня́та п'ють кров.
Де ж забиті, там він".

Голос Господній і відповідь Йова: Я нікчемний!

40 І говорив Господь Йову й сказав:
2 „Чи буде ставати на прю з Всемогутнім огýдник?
Хто сперечається з Богом, хай на це відповість!"
3 І Йов відповів Господéві й сказав:
4 „Оце я знікчéмнів, — що ж маю Тобі відповісти?
Я кладý свою руку на уста свої.
5 Я раз говорив був, і *вже* не скажý,
а вдруге — і більш не додáм"!

Людина не в силі порушити Божі права

6 І відповів Господь Йову із бурі й сказав:
7 „Підпережи́ но ти стéгна свої, як мужчи́на:
Я буду питати тебе, — ти ж поясню́й Мені!
8 Чи ти хочеш порýшити право Моє,
винувáтити Мене, щоб опрáвданим бути?
9 Коли маєш рамéно, як Бог,
і голосом ти загрими́ш, немов Він,
10 то окрась Ти себе пишнотóю й вели́чністю,
зодягни́ся у славу й красý!
11 Розпорóш лютість гніву свогó,
і поглянь на все горде — й прини́зь ти йогó!
12 Поглянь на все горде — й його впокори́,
поспихáй нечестивих на їхньому місці,
13 поховай їх у пóросі рáзом,
а їхні обличчя обвий в укритті.
14 Тоді й Я тебе слáвити буду,
як правиця твоя допоможе тобі!

Бегемот — на це при́клад

15 А ось бегемóт[1], що його Я створив, як тебе, —
траву, як худóба велика, він їсть.
16 Ото сила його в його стéгнах,
його ж міцність — у м'язах його животá.
17 Випростóвує він, немов кéдра, свойóго хвостá,
жили стéгон його посплітáлись.
18 Його кості — *немов* мідяні оті рýри,
костомáхи його — як ті прýття залізні.

[1] Бегемот — це нільський крокодил.

19 Голова оце Божих доріг; *і тільки* Творе́ць його може зблизи́ти до нього меча.
20 Бо гори прино́сять поживу йому, і там гра́ється вся звірина́ польова́.
21 Під ло́тосами він виле́жується, в укритті очере́ту й болота.
22 Ло́тоси тінню своєю вкривають його, топо́лі поточні його обгорта́ють.
23 Ось підійма́ється річка, *та* він не боїться *її*, він безпечний, хоча б *сам* Йорда́н йому в па́щу впливав!
24 Хто може схопи́ти його в його о́чах, гака́ми ніздрю продіра́вити?
25 Чи левіята́на потя́гнеш гачко́м, і йому язика стягнеш шну́ром?
26 Чи очерети́ну вкладеш йому в ніздря, чи терни́ною що́ку йому продіра́виш?
27 Чи він бу́де багато благати тебе, чи бу́де тобі говорити лагідне?
28 Чи складе він умову з тобою, *і* ти візьмеш його за раба *собі* вічного?
29 Чи ним ба́витись будеш, як пта́хом, і прив'яжеш його для дівча́ток своїх?
30 Чи ним спільники́ торгува́тимуть, *чи* поділять його між *купців*-ханане́їв?
31 Чи шпилька́ми проко́лиш ти шкіру його, а остро́гою ри́б'ячою — його го́лову?
32 Поклади ж свою ру́ку на нього, *й* згадай про війну, — і більше *того* не чини!

41 Тож надія твоя неправдива, — на сам ви́гляд його упаде́ш.
2 Нема смільчака́, щоб його він збудив, — а хто ж перед обличчям Моїм зможе стати?
3 Хто ви́йде навпроти Мене́ — й буде цілий? *Що* під небом усім — це Моє!
4 Не буду мовчати про чле́ни його, про стан *його* сили й красу́ його складу.
5 Хто відкриє пове́рхню оде́жі його? Хто підійде *коли* до двійни́х його ще́лепів?
6 Двері обличчя[1] його хто відчи́нить? Навко́ло зубів його жах!
7 Його спи́на — канали щитів, поє́днання їх — крем'яна́я печать.
8 Одне до одно́го дохо́дить, а вітер між ними не про́йде.
9 Одне до одно́го притве́рджені, сполучені, і не відділяться.
10 Його чха́ння засвічує світло, а очі його — як повіки зорі світово́ї!
11 Бу́хає по́лум'я з па́щі його, вириваються іскри огне́нні!

[1] „Двері обличчя" — рот.

12 Із ніздер його валить дим,
немов з то́го горшка, що кипить та біжить.
13 Його по́дих розпалює ву́гіль,
і бу́хає по́лум'я з па́щі його.
14 Сила ночує[1] на шиї його,
а страх перед ним утікає.
15 М'ясо нутра́ його міцно тримається, —
воно в ньому тверде́, не хитається.
16 Його серце, мов з каменя вилите,
і тверде́, як те долішнє жо́рно!
17 Як підво́диться він, перелякуються силачі,
та й ховаються з жа́ху.
18 Той меч, що дося́гне його, не встоїть,
ані спис, ані ра́тище ії па́нцер.
19 За солому залізо вважає,
а мідь — за гнилу́ деревину!
20 Син лука, *стріла*, не приму́сит увтікати його,
камі́ння із пра́щі для нього зміняється в сіно.
21 Булаву́ уважає він за соломи́нку,
і сміється із по́свисту ра́тища.
22 Під ним гостре чере́п'я, —
лягає на го́стре, немов у болото.
23 Чинить він, що кипить глибочі́нь, мов горня́,
і обе́ртає море в окріп.
24 Стежка світить за ним,
а безо́дня здається *йому́* сиви́ною.
25 Немає подоби йому на землі,
він безстрашним створений,
26 він бачить усе, що висо́ке,
він цар над усім пишним звір'ям!"

Розка́яння Йова: Я ближче Бога не знав

42 А Йов відповів Господе́ві й сказав:
2 „Я знаю, що можеш Ти все,
і не спиня́ється за́дум у Тебе!
3 Хто́ ж то такий, що ховає пора́ду немудру?
Тому я говорив, але не розумів.
Це чудніше від мене, й не знаю *його*:
4 „Слухай же ти, а Я буду казати,
запитаю тебе, — ти ж Мені поясни́".
5 Тільки по́слухом уха я чув був про Тебе,
а тепер моє око *ось* бачить Тебе.
6 Тому́ я зрікаюсь *гово́реного*,
і каюсь у по́росі й по́пелі!"

Бог виправдує Йова

7 І сталося по то́му, як Госпо́дь
промовив ці слова́ до Йова, сказав
Господь теманянину Еліфазові:
„Запалився Мій гнів на тебе та на
двох твоїх при́ятелів, бо ви не
говорили слу́шного про Мене, як
раб Мій Йов.
8 А тепер візьміть собі сім бичків та сім баранів, і йдіть до Мого
раба Йова, і принесе́те цілопа́лення за себе, а Мій раб Йов помо́литься за вас, бо тільки з ним Я
буду рахува́тися, щоб не вчинити
вам злої речі, — бо ви не говорили
слу́шного про Мене, як раб Мій
Йов".
9 І пішли теманянин Еліфа́з, і
шух'янин Білда́д, *та* нааматянин
Цофа́р, і зробили, як говорив їм

[1] Jalin, ночує, гебраїзм: перебуває.

Господь. І споглянув Господь на
Йова.
10 І Господь привернув Йова
до першого стану, коли він помолився за своїх приятелів. І помножив Господь усе, що Йов мав, удвоє.
11 І поприходили до нього всі
брати його, і всі сестри його та всі попередні знайомі його, і їли з ним хліб у його домі. І вони *головою* хитали над ним, та потішали його за все зле, що Господь був спровадив на нього. І дали вони йому кожен по одній кеситі, і кожен по одній золотій обручці.
12 А Господь поблагословив
останок *днів* Йова більше від початку його, і було в нього чотирнадцять тисяч дрібної худоби, і шість тисяч верблюдів, тисяча пар худоби великої та тисяча ослиць.
13 І було в нього семеро синів
та три дочки.
14 І назвав він ім'я першій:
Єміма, і ім'я другій: Кеція, а ім'я третій: Керен-Гаппух.
15 І таких вродливих жінок, як
Йовові дочки, не знайшлося по всій землі. І дав їм їх батько спадщину поміж їхніми братами.
16 А Йов жив по тому сотню й
сорок років, і побачив синів своїх та синів синів своїх, чотири покоління.
17 І впокоївся Йов старим та
насиченим днями.

КНИГА
ПСАЛМІВ
КНИГА ПЕРША

ПСАЛОМ 1*

1 Блажен[1] муж, що за радою несправедливих не ходить,[2]
і не стоїть на дорозі грішних,
і не сидить на сидінні злоріків,
2 та в Законі[3] Господнім його насолода,
і про Закон Його вдень та вночі він роздумує!
3 І він буде, як дерево, над водним потоком посаджене,
що родить свій плід своєчасно,
і що листя не в'яне його,—
і все, що він чинить, —
щаститься *йому*!
4 Не так ті безбожні, —
вони як полова, що вітер її розвіває!
5 Ось тому то не встоять безбожні на суді,
ані грішники у зборі праведних,—
6 дорогу[1] бо праведних знає Господь,
а дорога[1] безбожних загине!

ПСАЛОМ 2

Пророцтво про Царство Сина Божого

1 Чого то племена бунтують,
а народи задумують марне?

* Число Псалма подається за порядком грецьким, а в дужках біля нього — порядок гебрейський. При цитаціях (відсилачах) — порядок єврейський.
[1] Блажен — щасливий.
[2] Ходить — живе.
[3] Закон — це П'ятикнижжя Мойсеєве, Закон Божий, гебрейське Torah, тому ми завжди пишемо його з великої букви.

[1] Дорога — життя, вчинки, поступовання, життєва путь.

2 Зе́мні царі повстають,
і князі нара́джуються ра́зом
на Господа та на Його Помаза́нця:
3 ,,Позриваймо ми їхні кайда́ни,
і поскидаймо із себе їхні пу́та!“
4 *Але* Той, Хто на небеса́х[1] пробува́є — посміється,
Владика їх висміє!
5 Він тоді в Своїм гніві промовить до них,
і настра́шить їх Він у Своїм пересе́рді:
6 ,,Я ж помазав Свого Царя на Сіон, святу го́ру[2] Свою.
7 Я хочу звістити постанову:
Промовив до Мене Господь: Ти Мій Син,
Я сьогодні Тебе породив.
8 Жадай Ти від Мене, —
і дам Я наро́ди *Тобі*, як спадщину Твою,
володіння ж Твоє — *аж по* кінці землі!
9 Ти їх повбиваєш залізним жезло́м,
потовчеш їх, як по́суд ганча́рський“.
10 А тепер — помудрійте, царі,
навчіться ви, су́дді землі:
11 Служіть Господе́ві зо стра́хом,
і радійте з тремті́нням!
12 Шануйте Сина, щоб Він не розгнівався,
і щоб вам не загинути в дорозі,[3]
бо гнів Його незаба́ром запа́литься.
Блаженні усі, хто на Нього наді́ється!

[1] В гебрейській мові небеса Šamajim завжди слово множинне, в українській небо або небеса.
[2] свята гора — це Сіон.
[3] Дорога — життєва путь.

ПСАЛОМ 3

1 *Псалом Давидів, як він утікав був перед Авесало́мом, своїм сином.**
2 Господи, — як багато моїх ворогів,
як багато стають проти ме́не!
3 Багато-хто кажуть про душу мою:
,,Йому в Бозі спасі́ння нема!“ *Се́ла.*[1]
4 Але, Господи, — щит Ти для мене та слава моя,
і мою го́лову Ти піді́йма́єш![2]
5 Своїм голосом кличу до Господа, —
і Він озве́ться зо свято́ї Своєї гори. *Се́ла.*
6 Я лягаю і сплю,
і пробуджуюся, бо Господь підпирає мене, —
7 *і* я не побоюсь десяти тисяч люду,
які проти мене навко́ло ота́борились!
8 Устань же, о Господи! Спаси мене, Боже мій,
бо Ти ра́зиш усіх ворогів моїх в що́ку,
зуби грішникам кру́шиш[3]!
9 Спасіння від Господа,
і над наро́дом Твоїм — Твоє благослове́ння!
Се́ла.

ПСАЛОМ 4

1 *Для дириґе́нта хору. На струнних знаря́ддях. Псало́м Давидів.*

* У Книзі Псалмів заголовки до них і слово ,,Села“ взяті з ориґіналу, але тут подаються писаними буквами.
[1] Села — слово ближче незнаного значення, може знак музичний передачі співу другому хору, чи зупинка; вжито його в Книзі Псалмів 73 рази. По-грецьки διάψαλμα, — звільнення, розрив псалма. Див. Аввакум 3. 3, 1 Сам. 23. 28.
[2] Підіймати голову кому — звеличувати, прощати, пор. 82. 2, 1 М. 32. 21. 46, 40. 13.
[3] Крушити кому зуби, — перемагати, гебраїзм.

2 Коли кли́чу, — озвися до мене, Боже правди моєї,
Ти про́стір для мене робив у тісноті[1] . . .
Помилуй мене, і почу́й молитву мою!
3 Лю́дські сини, — доки слава моя буде га́ньбитись?
Доки будете марне любити, шукати неправди? *Се́ла.*
4 І знайте, що святого для Себе Господь відділив,
почує Господь, як я кликати буду до Нього!
5 Гнівайтеся, та не грішіть;
на ложах своїх розмишляйте у ваших серця́х,
та й мовчіть! *Села.*
6 Жертви правди прино́сьте,
і надійтесь на Господа.
7 Багато-хто кажуть: „Хто нам покаже добро́?"
Підійми ж на нас, Господи, світло Свого лиця!
8 Ти даєш *більшу* радість у серці моїм, *ніж у них,*
як помно́жилося їхнє збіжжя та їхнє вино молоде.
9 У споко́ї я ляжу, і засну́,
бо Ти, Господи, єдиний даєш мені жити безпе́чно!

ПСАЛОМ 5

1 *Для дириґента хору. До флейти. Псалом Давидів.*

2 Почуй, Господи, мову мою,
стогна́ння моє зрозумій
3 Прислу́хайсь до голосу зо́йку мого́, о мій Ца́рю та Боже Ти мій,
як до Тебе молитися бу́ду!
4 Ти слухаєш, Господи, ра́нком мій голос, —
ра́нком молитися буду до Тебе та буду чекати,
5 бо Бог Ти не *той*, що несправедливости хоче, —
зло не буде в Тобі пробува́ти!
6 Перед очима Твоїми не втримаються гультяї,
всіх злочинців нена́видиш Ти.
7 Погу́биш Ти неправдомо́вців,
кровоже́рну й підступну люди́ну обри́дить Госпо́дь.
8 А я в ласці великій Твоїй до дому Твого ввійду́,
до Храму святого Твого вклонюся в страху́ Твоїм.
9 Провадь мене, Господи, в правді Своїй
задля моїх ворогів,
і ви́рівняй передо мною дорогу Свою,—
10 бо в їхніх уста́х нема пра́вди,
нутро їхнє прино́сить нещастя,
гріб відкритий — їхнє горло,
свій язик вони роблять гладе́ньким!
11 Признай їх за винних, о Боже,
через свої за́міри хай упаду́ть,
за їхні великі злочи́нства відкинь їх від Себе,
бо вони проти Тебе бунтують!
12 А всі, хто надію на Тебе складають, хай тішаться, —
будуть вічно співати вони,
і Ти їх охоро́ниш,

[1] Тіснота — лихоліття, нещастя, біда, недоля; широкість, простір — добро, щастя.

і будуть радіти Тобою,
хто любить Ім'я Твоє!
13 Бо Ти, Господи, благословля́тимеш праведного,
милістю вкриєш його, як щито́м!

ПСАЛОМ 6

1 *Для дириґента хору. На струнних знаря́ддях. На октаву. Псалом Давидів.*

2 Не карай мене, Господи, в гніві Своїм,
не завдава́й мені кари в Своїм пересе́рді!
3 Помилуй мене, Господи, — я ж бо слабий,
уздоро́в мене, Господи, бо тремтять мої кості,
4 і душа моя сильно стривожена,
а ти, Господи, доки?
5 Вернися, о Господи, ви́зволи душу мою,
ради ласки Своєї спаси Ти мене!
6 Бож у смерті нема пам'ята́ння про Тебе,
у шео́лі[1] ж хто буде хвалити Тебе?
7 Зму́чився я від стогна́ння свого́,
щоночі постелю свою обмиваю слізьми́,
сльозами своїми окроплюю ложе своє!
8 Моє око зів'я́ло з печалі,
поста́ріло через усіх ворогів моїх.
9 Відступіться від мене, усі беззако́нники,
бо почув Господь голос мого плачу́!
10 Блага́ння моє Господь ви́слухає,
молитву мою Господь прийме, —
11 усі мої вороги посоро́млені бу́дуть,
і будуть настра́шені дуже:
хай ве́рнуться, — *і* будуть вони посоро́млені за́раз!

ПСАЛОМ 7

1 *Жало́бна пісня Давидова, яку він співав Господе́ві в справі веніями́нівця Ку́ша.*

2 Господи, Боже мій, — я до Тебе вдаюся:
спаси Ти мене від усіх моїх напасників, і визволь мене,
3 щоб *ворог* моєї душі не розша́рпав, як лев,
що кості ламає, й ніхто не рятує!
4 Господи, Боже мій, коли я таке учинив,
коли є беззаконня в доло́нях[1] моїх,
5 коли я доброчи́нцеві злом відплатив,
і без причини ограбува́в свого противника, —
6 во́рог нехай переслідує душу мою, і нехай дожене́,
і нехай до землі він потопче життя моє, —
і хай мою славу обе́рне на порох! *Се́ла.*
7 Устань же, о Господи, в гніві Своїм,
понеси́ся на лютість моїх ворогів,
і до мене скеру́й постанову *Свою*, яку Ти заповів!
8 І громада народів ото́чить Тебе,
і над нею верни́ся на висоту́!

[1] Шео́л — місце перебування душ людських по смерті, той світ, по-грецькому ад.

[1] Долоні — гебраїзм: руки, вчинки.

9 Господь судить людей, —
суди ж мене, Господи,
за моєю правотóю й за моєю невúнністю.
10 Нехай злóба безбожних скінчúться, а Ти зміцни праведного,
бо вивідуєш Ти серця й нирки,[1] о праведний Боже!
11 Щит мій у Бозі,
Який чистих серцем спасає.
12 Бог Суддя справедливий,
і щоденно *на злого* Бог гнівається,
13 коли хто не навéрнеться, — буде гострити меча Свого Він,
Свого лука натягне й настáвить його,
14 і йому приготóвив смертельні знарядя, —
Він зробить огнистими стріли Свої.
15 Ото, беззакóння зачне *нечестивий*,
і завагітніє безправ'ям, — і породить неправду.
16 Він рова копав, і його викопав,
і впав *сам* до ями, яку приготóвив, —
17 обéрнеться зло його на його голову,
і на мáківку зійде його беззакóння!
18 Я *ж* Господа буду хвалúти за Його правдою,
і буду вúспівувати Імення Всевúшнього[2] Господа!

ПСАЛОМ 8

1 *Для дириґента хору. На інструмéнті ґатійськім. Псалом Давидів.*

[1] Нирки й серце в старовину — центр чуття та розуму, центр духового життя людини.
[2] Всевишній — Найвищий, цебто Господь.

2 Господи, Владико наш, —
яке *то* величне на цілій землі Твоє Імéння, —
Слава Твоя понад небесами!
3 З уст дітей й немовлят учинив Ти хвалý
ради Своїх ворогів,
щоб знúщити протúвника й мéсника.
4 Коли бачу Твої небесá — діло пальців[1] Твоїх,
місяця й зóрі, що Ти встановúв, —
5 то що є людúна, що Ти пам'ятаєш про неї,
і син лю́дський,[2] про якого Ти згáдуєш?
6 А однак учинив Ти його мало меншим від Бога,[3]
і славою й вéличчю Ти коронýєш його!
7 Учинив Ти його волóдарем твóрива рук Своїх,
все під нóги йому вмістúв:
8 худобу дрібнý та биків, їх усіх,
а також степовúх звірів диких,
9 птаство небесне[4] та риби морські,
і *все*, що морськúми дорóгами ходить!
10 Господи, Боже наш, —
яке *то* величне на цілій землі Твоє Імéння!

ПСАЛОМ 9

1 *Для дириґента хору. На спів: „На смерть сина". Псалом Давидів.*
2 Хвалúтиму Господа усім серцем своїм,
розповім про всі чýда Твої!

[1] Пальці — синонім рук.
[2] Син людський, ben adam — кожна людина, звичайна людина. Пор. Ез. 2. 1.
[3] Грецький текст дає: від Анголів.
[4] Птаство небесне — це птаство повітряне.

3 Я буду радіти, і тішитись буду Тобóю,
і бýду виспівувати Ймення Твоє, о Всевишній!
4 Як будуть назад відступати мої вороги́,
то спіткнýться і ви́гинуть перед обличчям Твоїм!
5 Бо суд мій і справу мою розсудив Ти,
Ти на троні *суддéвім* сидів, Судде праведний!
6 Докори́в Ти народам, безбожного зни́щив,
ім'я́ їхнє Ти витер на вічні віки́!
7 О вóроже *мій*, руйнувáння *твої* закінчи́лись на вічність, —
ти й містá повалив був,
і згинула з ними їхня пам'ять!
8 Та буде Господь пробувáти навіки,
Він для сýду поставив престола Свого,
9 і вселенну Він буде судити по правді,
справедливістю буде судити нарóди.
10 І тверди́нею буде Господь для пригніченого,
в час недолі — притýлком.
11 І на Тебе надіятись бýдуть *усі*, що Ім'я́ Твоє знають,
бо не кинув Ти, Господи, тих, хто шукає Тебе!
12 Співайте Господéві, що сидить на Сіоні,
між нарóдами розповідайте про чи́ни Його,
13 бо карає Він чинки кривáві, про них пам'ятає,
і не забуває Він зóйку убогих!
14 Помилуй мене, Господи,
поглянь на страждáння моє від моїх ненави́сників,
Ти, що мене підіймáєш із брам смерти,
15 щоб я розповідав про всю славу Твою,
у брамах Сіонської дóні я буду радіти спасíнням Твоїм!
16 Нарóди попáдали в яму, яку *самі* ви́копали,
до пáстки, яку заховáли, нога їхня схóплена.
17 Господь знáний, Він суд учинив, —
спіткнýвсь нечестивий у вчинку своєї руки́!
Гра на струнах. Села.
18 Попрямýють безбожні в шеóл,
всі нарóди, що Бога забули,
19 бож не навіки забýдеться бідний,
надія убогих не згине назáвжди!
20 Устань же, о Господи, — хай люди́на не перемагає,
нехай перед лицем Твоїм засуджені будуть нарóди!
21 Накинь, Господи, пóстрах на них, —
нехай знають нарóди,
що вони *тільки* люди! *Сéла.*[1]
22[2] Для чóго стоїш Ти, о Господи, здáлека,
в час недолі ховаєшся?
23 Безбожний в *своїм* гордувáнні женеться за вбогим, —
хай схóплені будуть у підступах, які замишляли вони!
24 Бо жадáнням своєї душі нечестивий пишається,

[1] У гебрейськім оригінáлі тут кінчається 10-ий Псалом.
[2] У єврейськім вірші 22–39 — це Псалом 10-ий.

а ласу́н проклинає, зневажає він Господа.
25 У го́рдощах каже безбожний, що „Він не слідку́є“,
бо „Бога нема“, — *оце* всі його по́мисли!
26 Сильні дороги його повсякча́сно,
від нього суди́ Твої високо, —
тим то віддму́хує він ворогів своїх.
27 Сказав він у серці своєму: „Я не захита́юсь,
бо ли́ха навіки не буде мені“.
28 Уста́ його повні прокля́ття й обма́ни та зради,
під його язиком — злочи́нство й пере́ступ.
29 Причаївшись, сидить на подвір'ях,
мордує невинного,
його очі слідкують за вбогим.
30 В укритті він чату́є, як лев той у за́рості,
чатує схопити убогого,
хапа́є убогого *й* тягне його в свою сітку.
31 Припадає, знижається він, —і попада́ють убогі в його міцні *кігті*...
32 *Безбожний* говорить у серці своїм: „Бог забув,
заховав Він обличчя Своє, не побачить ніко́ли“.
33 Устань же, о Господи Боже, руку Свою підійми,
не забудь про убогих!
34 Чому́ нечестивий обра́жує Бога
і говорить у серці своїм, що Ти не слідкуєш?
35 *Але́* Ти *все* бачиш, бо спостеріга́єш злочинство та у́тиск,
щоб віддати Своєю рукою!
На Тебе слаби́й опира́ється,
Ти сироті поміч́ни́к.
36 Зламай же раме́но[1] безбожному,
і злого скарай за неправду його, — *аж більше* не зна́йдеш *його́*!
37 Господь — Цар на вічні віки́,
із землі Його згинуть погани!
38 Бажа́ння понижених чуєш Ти, Господи,
серця́ їх зміцня́єш, *їх* вислухо́вує ухо Твоє,
39 щоб дати суд сироті та пригніченому,
щоб більш не страши́в чоловік із землі!

ПСАЛОМ **10 (11)**

1 *Для дириґента хору. Давидів.*
2 Я надіюсь на Господа, —
як же кажете ви до моєї душі:
„Відліта́й ти на го́ру свою, *немов* птах?“
2 Бо ось нечестиві натя́гують лу́ка,
міцно ставлять стрілу́ свою на тятиву́,
щоб у те́мряві до простосердих стріляти .
3 Як основи зруйновано, —
що́ *тоді* праведний зробить?
4 Госпо́дь у святім Своїм храмі,
Господь — престол Його на небеса́х,
бачать очі Його,
повіки Його випробо́вують людських синів!
5 Господь випробо́вує праведного,
а безбожного й того, хто любить наси́лля, —
ненави́дить душа Його!

[1] Рамено — синонім сили.

6 Він спу́стить дощем на безбожних горю́че вугілля,
огонь, і сірку, і вітер гарячий, —
це частка їхньої чаші.[1]
7 Бо Господь справедливий, кохає Він правду, —
праведні бачить обличчя Його!

ПСАЛОМ 11 (12)

1 *Для дириґента хору. На окта́ву. Псалом Давидів.*
2 Спаси *мене*, Господи, бо нема вже побожного,
з-поміж людських синів позника́ли *вже* вірні!
3 Марно́ту говорять один до одно́го,
їхні уста облесні,
і серцем подвійним говорять.
4 Нехай підітне́ Господь уста облесливі
та язика чванькува́того
5 тим, хто говорить: „Своїм язиком будем си́льні,
наші уста при нас, —
хто ж *буде* нам пан?"
6 „Через утиск убогих,
ради сто́гону бідних
тепер Я повстану, — говорить Господь, —
поставлю в безпе́ці того, на ко́го розтя́гують сітку!
7 Господні слова — слова чисті,
як срі́бло, очищене в глиняні́м го́рні,
сім раз перето́плене!
8 Ти, Господи, їх пильнува́тимеш,
і будеш навіки нас стерегти́ перед родом оцим!
9 Безбожні кружля́ють навко́ло,
бо нікче́мність між людських синів підійма́ється.

[1] Чаша в біблійній мові — це доля.

ПСАЛОМ 12 (13)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів.*
2 Доки, Господи, бу́деш мене забувати наза́вжди,
доки будеш ховати від ме́не обличчя Своє?
3 Як довго я буду складати в душі своїй болі,
у серці своїм — щодня сму́ток?
Як довго мій ворог підно́ситись буде над мене?
4 Зглянься, озвися до мене, о Господи, Боже мій!
Просвітли мої очі, щоб *на* смерть не заснув я!
5 Щоб мій не́приятель не сказав: „Я його переміг!"
Щоб мої вороги не раділи, як я захита́юсь!
6 Я надію на милість Твою покладаю,
моє серце радіє спасі́нням Твоїм!
Я буду співати Господе́ві,
бо Він добродійство для мене вчинив.

ПСАЛОМ 13 (14)

1 *Для дириґента хору. Давидів.*
Безу́мний говорить у серці[1] своїм: „Нема Бога!"
Зіпсу́лись вони, *і* обри́дливий чинять учинок,
нема доброчи́нця!
2 Господь дивиться з неба на людських синів,
щоб побачити, чи є *там* розумний,
що Бога шукає.

[1] Серце в біблійній мові — це часто: розум.

3 Усе повідступа́ло, разом
стали бридки́ми вони,
нема доброчинця,
нема ні одно́го!
4 Чи ж не розуміють всі ті,
хто чинить безпра́в'я,
хто мій люд поїдає?
Вони хліб Господній їдять,
та не кличуть *Його*.
5 Тоді настраши́лися стра́хом
вони,
бо Бог в праведнім роді.
6 Раду вбогого га́ньбите ви,
та Госпо́дь охорона йому.
7 Аби то Він дав із Сіону спа-
сіння Ізраїлеві!
Як долю Своєму наро́ду
пове́рне Господь,
то радітиме Яків, втіша́тися
буде Ізра́їль!

ПСАЛОМ 14 (15)

1 *Псало́м Давидів.*
Го́споди, хто може перебу-
вати в наме́ті Твоїм?
Хто ме́шкати може на
святій Твоїй горі? —
2 Той, хто в невинності хо-
дить, і праведність чи-
нить,
і правду говорить у серці
своїм,
3 хто не обмовляє своїм язи-
ком,
і злого не чинить для
друга свого,
і свого ближнього не зне-
важає!
4 Обриди́вий погорджений в
очах його,
і він богобійних шанує,
присягає, *для себе хоча б і* на
зло, — і дотримує;
5 не дає свого срібла на ли́хву,
і не бере на невинного
підкупу.
Хто чинить таке, —
ніко́ли той не захита́єть-
ся!

ПСАЛОМ 15 (16)

1 *Золота пісня Дави́дова.*
Хорони́ мене, Боже, — я
бо до Тебе вдаюся!
2 Я сказав Господе́ві: „Ти
Бог мій, —
добро моє тільки в То-
бі!"
3 До святих, які на землі,
що шляхе́тні вони, — до
них все жада́ння моє!
4 Нехай мно́жаться сму́тки
для тих,
хто набув *собі* інших бо-
гів, —
я не буду прино́сить їм ли́в-
ної жертви із крови,
і їхніх іме́н неноситиму в
устах своїх!
5 Господь — то частина
спа́дку мого та чаші [1]
моєї,
Ти долю мою підпира́єш!
6 Ча́стки припали для мене в
хороших *місцях*,
і гарна для мене спа́дщина
моя!
7 Благословляю я Господа,
що радить мені,
на́віть ноча́ми навчають
мене мої ни́рки.[2]
8 Уявляю я Господа перед
собою постійно,
бо Він по правиці моїй,
— *й* я не буду захита-
ний!
9 Через те моє серце радіє та
дух весели́ться, —
і тіло моє спочиває без-
печно!
10 Бо Ти не опу́стиш моєї душі
до шео́лу,
не попу́стиш Своєму свя-
тому побачити тління!
11 Дорогу життя Ти покажеш
мені:

[1] Чаша в біблійній мові — це доля.
[2] Нирки — див. вище Пс. 7. 10.

радість велика з Тобою,
за́вжди блаженство в прави́ці[1] Твоїй!

ПСАЛОМ 16 (17)

1 *Молитва Дави́дова.*
Вислухай, Го́споди, правду *мою*, послухай блага́ння моє!
Почуй молитву мою із уст необлу́дних!
2 Від Твого лиця нехай вирок мій ви́йде,
а очі Твої нехай бачать мою правоту́!
3 Ти ви́пробував моє серце, навісти́в уночі,
перетопи́в[2] Ти мене, — й не знайшов *чогось злого*.
І роздýмував я, щоб *лихе* з моїх уст не вихо́дило,
4 а в лю́дських діла́х, за словом уст Твоїх,
я стерігся доріг гнобителя.
5 Зміцняй сто́пи[3] мої на доро́гах Твоїх,
щоб кро́ки[3] мої не хита́лися!
6 Я кли́чу до Тебе, бо відповіси́ мені, Боже, —
нахили Своє ухо до мене, вислухай мову мою,
7 покажи дивну милість Свою, Спасителю тих,
хто вдає́ться *до Тебе* від заколо́тників проти прави́ці Твоєї.
8 Хорони Ти мене, як зіни́цю *Свою*, дочку ока,[4]
у тіні Своїх крил заховай Ти мене
9 від безбожних, що гублять мене, —
смертельні мої вороги оточили мене!
10 То́вщем замкнули вони своє *серце*,
уста їхні говорять бундю́чно.
11 *Вороги* оточили тепер наші кро́ки,
наставили очі свої, щоб *мене* повалити на землю.
12 *Із них кожен* подібний до лева, що ша́рпати прагне,
й як левчук, що сидить в укритті.
13 Устань же, о Господи, — його попере́дь, кинь його на коліна!
Мечем Своїм душу мою збережи від безбожного,
14 від людей рукою Своєю, Господи, від людей цього світу,
що частка їхня в цьому житті, що Ти скарбом Своїм наповня́єш їхнє че́рево!
Ситі *їхні* сини,
останок же свій для дітей вони ли́шать.
15 А я в правді побачу обли́ччя Твоє,
і, збудившись, наси́чусь Твоєю подо́бою!

ПСАЛОМ 17 (18)

1 *Для дириґента хору. Раба Господнього Давида, коли він промовив до Господа слова́ цієї пісні того дня, як Господь урятував його з руки всіх його ворогів та від руки Саула,*
2 *то він проказав*:
Полюблю́ Тебе, Господи, сило моя,

[1] Правиця, права рука, особливо правиця Божа.
[2] У біблійній мові „перетопити" — це перевірити, випробувати, пор. Пс. 26. 2.
[3] Стопи, кроки — це ноги або вчинки.
[4] В ориґіналі bat ajin — дочка ока.

3 Господь моя скéля й твердúня моя,
і Він мій Спасúтель!
Мій Бог — моя скéля, сховаюсь я в ній,
Він щит мій, і ріг[1] Він спасіння моґó,
Він башта моя!
4 Я клúчу: Преславний Госпóдь,
і я вúзволений від своїх ворогів!
5 Тенéта смертéльні мене оточили,
і потóки велійяáла[2] лякають мене!
6 Тенéта шеóлу мене оточили,
і пáстки смертельні мене попередили.
7 В тісноті своїй клúчу до Господа,
і до Бога свого я взиваю,
— Він почує мій голос із храму Свогó,
і доходить мій зойк до лиця Його в уші Йомý!
8 Захиталась земля й затремтіла,
і затряслúсь і хитались підвáлини гір, —
бо Він запалúвся від гніву:
9 із ніздер Його бухнув дим,
з Його ж уст — пожирýщий огонь,
і жар запалився від Нього!
10 Він небо простяг — і спустився,
а хмара густá під ногами Йогó.
11 Усівся Він на херувима й летів,
і на вітрових крúлах понісся.
12 Поклав тéмряву Він — як заслóну Свою,
довкілля Його — то тéмрява вод,
а мешкáння Його — густі хмари!
13 Від блиску, *що був* перед Ним,
град і жар огняний пройшли хмари Його.
14 І Господь загримів у небесáх,
і Всевишній Свій голос подав,
град і жар огняний!
15 Він послав Свої стріли, —
та їх розпорóшив,
і стріляв Він блúскавками, — та їх побентéжив.
16 Показалися річища водні,
і відкрúлись оснóви вселéнної, —
від сварíння Твого, о Господи,
від пóдиху вітру із ніздер Твоїх.
17 Він простяг з висоти *Свою руку*, узяв Він мене,
витяг мене з вод великих, —
18 він мене врятував від мого потужного ворога,
і від моїх ненавúсників,
— бо сильніші від мене вони!
19 Напали на мене вони в день нещастя моґó, —
та Господь був моїм опертя́м, —
20 і на місце розлóге[1] Він вивів мене,
Він мене врятував, — бо вподóбав мене!
21 Нехай Господь зрóбить мені за моєю справедливістю,
хай заплатить мені згідно з чúстістю рук моїх,

[1] Ріг — це гебраїзм: сила.
[2] Белійяал — хто не визнає установленої світської чи духовної поваги, нечестивий, безбожний, негідник, нікчемний.

[1] Широке права рука, місце — спасіння, визволення, щастя, пор. 1 М. 26. 22.

22 бо беріг я дороги Господні,
і від Бога свого я не відступив,
23 бо всі Його прúсуди передо мною,
і не відкидав я від себе Його постанóв!
24 І був я із Ним непорочний,
і стерігся своєї провини,
25 і Господь заплатив був мені за моєю справедливістю,
згідно з чистістю рук моїх перед очима Його.
26 Із справедливим повóдишся Ти справедливо,
із чéсним — по-чéсному,
27 із чистим — повóдишся чисто,
а з лукавим — *за* лукавством *його*,
28 бо нарóд із біди Ти спасаєш,
а очі зухвáлі принижуєш,
29 бо Ти світиш мого світильника,
Господь — Бог мій, освітлює Він мою тéмряву!
30 Бо з Тобою поб'ю я ворожого відділа,
і з Богом своїм проберусь через мур.
31 Бог — непорочна дорога Його,
слово Господнє очúщене,
щит Він для всіх, хто вдаéться до Нього!
32 Бо хто Бог, окрім Господа?
і хто скеля, крім нашого Бога?
33 Цей Бог мене силою оперезáв,
і дорогу мою учинив непорочною,
34 Він зробив мої нóги, мов у лáні,
і ставить мене на висóтах моїх,
35 мої руки навчає до бóю,
і *на* рамéна мої лука мідяного напинáє.
36 І дав Ти мені щит спасíння Свогó,
а правúця Твоя підпирає мене,
і чинить великим мене Твоя поміч.
37 Ти чиниш широким мій крок підо мною, —
і стóпи мої не спіткнýться.
38 Женуся я за ворогами своїми, — і їх доженý,
і не вернýся, аж поки не вúнищу їх, —
39 я їх потрощý, — й вони встати не зможуть,
повпадають під ноги мої!
40 Ти як для бóю мене підперізуєш силою,
вáлиш під мене моїх ворохóбників.
41 Повернув Ти до мене плечима[1] моїх ворогів, —
і понищу ненáвисників я своїх!
42 Кричали вони, — та немає спасителя,
взивали до Господа, — і не відповів їм.
43 І я їх зітрý, як той пóрох на вітрі,
як болото на вулицях, їх потопчý!
44 Ти від бунту народу мене бережеш,
Ти робиш мене головою племéнам,
мені будуть служити нарóди, яких я не знав!
45 На вістку про мене — слухняні мені,
до мене чужúнці підлéщуються,
46 в'януть[2] чужúнці
і тремтять у твердúнях своїх.

[1] Цебто, — вони стали втікати.
[2] Цебто: підупадають, лякаються.

47 Живий Господь, — і благословенна будь, скеле моя,
і нехай Бог спасіння мойого звеличиться,
48 Бог, що помсти за мене дає,
і що наро́ди під мене підбив,
49 що рятує мене від моїх ворогів, —
Ти звеличив мене над повста́нців на мене,
спасаєш мене від наси́льника!
50 Тому́ то хвалю Тебе, Господи, серед наро́дів,
і Йме́нню Твоє́му співаю!
51 Ти Своє́му цареві спасіння побільшуєш,
і милість вчиняєш Своє́му пома́занцеві
Давиду й насінню[1] його аж навіки.

ПСАЛОМ 18 (19)

1 *Для дириґента хору. Псало́м Давидів.*
2 Небо звіщає про Божую славу,
а про чин Його рук розказує небозвід.[2]
3 Оповіщує день дневі слово,
а ніч ночі показує думку, —
4 без мови й без слів,
не чутни́й їхній голос,
5 та по цілій землі пішов відголос їхній,
і до кра́ю всеље́нної їхні слова́!
Для сонця наме́та поставив у них, —
6 а воно, немов той молоди́й, що вихо́дить із-під балдахи́ну свого, —
воно тішиться, мов той герой, щоб пробігти дорогу!
7 Вихід його́ з краю неба,
а о́біг його — *аж* на кінці його,
і від спеки його ніщо не захова́ється.
8 Господній Зако́н досконалий, —
він зміцнює душу.
Свідчення Господа певне, —
воно недосвідченого умудряє.
9 Справедливі Господні накази, *бо* серце вони звеселя́ють.
Заповідь Господа чиста, — вона очі просвітлює.
10 Страх Господа чистий, — він навіки стоїть.
При́суди Господа — правда, вони справедливі *всі* ра́зом,
11 дорожчі вони понад золото
і понад бе́зліч щирого золота,
і солодші за мед і за сік щільнико́вий, —
12 і раб Твій у них бережки́й,
а в дотри́манні їх — нагорода велика.
13 *А* по́милки хто зрозуміє?
Від таємних очисть Ти мене,
14 і від сваві́льців Свого раба захова́й,
нехай не панують вони надо мною,
тоді непорочним я буду,
і від провини великої буду очищений.
15 Нехай бу́дуть із волі Твоєї слова́ моїх уст,
а думки́ мого серця — перед лицем Твоїм,
Господи, скеле моя й мій Спасителю!

[1] Насіння — нащадки, потомство.
[2] Твердь, гебр. harakia — фірмамент, звід небесний, небозвід, щось утоптане, тверде, убите, пор. 1 М. 1. 6.

ПСАЛОМ 19 (20)

1 *Для дириґента хору. Псало́м Дави́дів.*
2 В день недолі озве́ться до тебе Госпо́дь,
Ім'я́ Бога Якового зробить си́льним тебе!
3 Він пошле тобі по́міч із святині,
і з Сіону тебе підіпре́!
4 Усі жертви твої пам'ятати Він буде,
і буде вважати твоє цілопа́лення ситим. *Се́ла.*
5 Він дасть тобі, як твоє серце *бажає*,
і ви́повнить цілий твій за́дум!
6 Ми бу́дем радіти спасінням Твоїм,
і підіймемо пра́пор в Ім'я́ Бога нашого, —
нехай Господь виконає всі проха́ння твої!
7 Тепер я пізнав, що спасає Господь помаза́нця Свого́,
дає йому відповідь з неба святого Свого́
могу́тніми чи́нами помічно́ї правиці Своєї.
8 Одні колесни́цями *хва́ляться*, а інші кіньми,
а ми бу́дем хвалитись Ім'ям Господа, нашого Бога:
9 вони похилились і впали,
а ми стоїмо́ та росте́мо на силах!
10 Господи, спаси!
Хай озве́ться нам Цар у день нашого кли́кання!

ПСАЛОМ 20 (21)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів.*
2 Господи, силою Твоєю весели́ться цар,
і спасі́нням Твоїм — як він сильно радіє!
3 Ти йому дав бажа́ння серця його,
і проха́ння уст його не відмо́вив. *Се́ла.*
4 Бо Ти його ви́передив благослове́ннями добра́,
на голову йому поклав корону зо щирого золота.
5 Життя він у Те́бе просив, —
і дав Ти йому довголі́ття на вічні віки́!
6 Слава велика його при Твоїй допомозі,
хвалу́ та величність кладеш Ти на нього,
7 бо Ти вчи́ниш його благословенням вічним,
звесели́ш його радістю, як буде він ра́зом з Тобою!
8 Цар має надію на Господа,
у ласці Всеви́шнього не захитається він.
9 Знайде рука Твоя всіх ворогів Твоїх,
зна́йде правиця Твоя Твоїх ненави́сників.
10 На час гніву Свого
Ти їх учиниш огне́нною піччю,
Господь гнівом Своїм їх понищить,
і огонь пожере́ їх.
11 Ти ви́губиш плід їхній із землі, а їхнє насіння з-поміж синів людських.
12 Бо нещастя на Тебе вони простягли́,
замишляли злу думку, *якої здійсни́ти* не зможуть,
13 бо Ти їх обе́рнеш плечи́ма *до нас*,[1]
на тяти́вах Своїх міцно *стріли* поставиш на них.

[1] Цебто, вони стануть утікати, злякавшись.

14 Піднесися ж, о Господи, в силі Своїй,
а ми бу́дем співати й хвалити могу́тність Твою!

ПСАЛОМ 21 (22)

Пророцтво про муки Ісуса й Його славу

1 *Для дириґента хору. На спів: „Ланя зорі досвітньої“. Псалом Давидів.*
2 Боже мій, Боже мій, — нащо мене Ти покинув?
Далекі слова́ мого зо́йку від спасі́ння мого!
3 Мій Боже, взиваю я вдень, — та Ти не озве́шся,
і *кли́чу* вночі, — і спо́кою немає мені!
4 Та Ти — Святий, пробува́єш на хва́лах Ізраїлевих!
5 На Тебе надіялись наші батьки́,
надіялися — і Ти ви́зволив їх.
6 До Тебе взива́ли вони — і спасе́ні були́,
на Тебе надіялися — і не посоро́мились.
7 А я — черв'як, а не чоловік,
посміхо́вище лю́дське й погорда в наро́ді.
8 Всі, хто бачить мене, — насміхаються з мене,
розкривають роти́, голово́ю хита́ють!
9 „Покладався на Господа він, — хай же рятує його́,
нехай Той його ви́зволить, — він бо Його уподо́бав!“
10 Бо з утро́би Ти вивів мене,
Ти безпе́чним мене учинив був на пе́рсах матері моєї!
11 На Тебе з утро́би я зда́ний,
від утроби матері моєї — Ти мій Бог!
12 Не віддаляйся від мене, бо горе близьке́,
бо нема мені помічника́!
13 Багато биків оточи́ли мене,
баша́нські[1] бугаї обступили мене,
14 на мене розкрили вони свої па́щі,
як лев, що шмату́є й ричи́ть!
15 Я розлитий, немов та вода,[2]
і всі кості мої поділи́лись,
стало серце моє, немов віск,
розтопи́лось в моє́му нутрі.
16 Висохла сила моя, як лушпи́ння,
і прили́п мій язик до мого піднебі́ння,
і в по́рох смерте́льний поклав Ти мене.
17 Бо пси оточи́ли мене.
обліг мене на́товп злочи́нців,
проколо́ли вони мої руки та но́ги мої.
18 Я *висох*, рахую всі ко́сті свої,
а вони придивля́ються й бачать *нещастя* в мені!
19 Вони ділять для се́бе одежу мою,
а про ша́ту мою жеребка́ вони кидають.
20 А Ти, Господи, не віддаляйся, —
Допомо́го моя, поспіши ж мені на оборо́ну!
21 Від меча збережи мою душу,[3]
одина́чку[3] мою з руки пса!
22 Спаси мене від пащі ле́в'ячої,
а вбогу[3] мою — від рогів бу́йволів.

[1] Башан — край в Трансйорданії, що славився своїми чередами.
[2] В єврейській мові „вода“ завжди слово множинне: majim, во́ди.
[3] У біблійній мові слово „душа“ часто визначає життя, або — я; „одиначка“, „убога“ — це синоніми душі.

23 Я звіщатиму Йменння Твоє своїм бра́ттям,
буду хвалити Тебе серед збо́ру!
24 Хто боїться Господа, прославляйте Його,
увесь Яковів роде — шануйте Його,
страхайтесь Його, все насіння Ізраїлеве,
25 бо Він не пого́рдував і не знева́жив страждá́ння убогого,
і від нього обличчя Свого́ не сховав,
а почув, як він кликав до Нього!
26 Від Тебе *повста́не* хвала́ моя в зборі великім, —
принесу́ свої жертви в присутності тих, хто боїться Його, —
27 будуть їсти покірні — і си́тими ста́нуть,
хвали́тимуть Господа ті, хто шукає Його,
буде жить серце ваше навіки!
28 Усі кінці землі спам'ята́ють, і до Господа ве́рнуться,
і вкло́няться перед обличчям Його́
всі племе́на наро́дів,
29 бо царство Господнє, —
і Він Пан над наро́дами!
30 Будуть їсти й покло́няться всі багачі на землі,
перед обличчям Його на коліна попа́дають всі,
хто до по́роху схо́дить
і не може себе оживи́ти!
31 Бу́де потомство служити Йому́, —
й залі́чене буде навіки у Господа.
32 Прийдуть і будуть звіщать Його правду наро́дові,
який буде наро́джений,
що Він *це* вчинив!

ПСАЛОМ 22 (23)

1 *Псалом Давидів.*
Господь — то мій Па́стир, *тому́* в недоста́тку не буду, —
2 на пасови́ськах зелених осе́лить мене́,
на тихую воду мене запрова́дить!
3 Він душу мою відживляє,
прова́дить мене́ ради Йме́ння Свого́
по стежка́х справедливости.
4 Коли я піду́ хоча б навіть долиною *смертної* те́мряви,
то не буду боятися злого, бо Ти при мені, —
Твоє же́зло й Твій по́сох — вони мене втішать!
5 Ти передо мною трапе́зу[1] зготовив
при моїх ворогах,
мою го́лову Ти намасти́в був оливою,
моя чаша[2] — то на́дмір пиття!
6 Тільки добро́ й милосердя мене супрово́дити будуть
по всі дні мого життя,
а я пробува́тиму в домі Господньому довгі часи́!

ПСАЛОМ 23 (24)

1 *Псалом Давидів.*
Господня земля, і все, що на ній,
вселе́нна й мешка́нці її,
2 бо заклав Він її на моря́х,
і на річках її встанови́в.
3 Хто зі́йде на го́ру Господню,
і хто бу́де стояти на місці святому Його? —

[1] Трапе́за — стіл, уставлений їжою, їжа.
[2] Чаша — доля, див. вище Пс. 10. 6.

4 У кого́ чисті руки та щиреє серце,
і хто не нахиля́в на марно́ту своєї душі,
і хто не присягав на обма́ну, —
5 нехай но́сить він благослове́ння від Господа,
а праведність — від Бога спасіння свого!
6 Таке покоління *усіх*, хто шукає Його́,
хто пра́гне обличчя Твого́, Боже Яковів! *Се́ла.*
7 Піднесіте верхи́ свої, брами,
і будьте відчи́нені, вхо́ди відвічні, —
і ввійде Цар слави!
8 Хто ж то Цар слави? —
Господь си́льний й могу́тній,
Господь, що поту́жний в бою!
9 Піднесіте верхи́ свої, брами,
і піднесіте, вхо́ди відвічні, —
і ввійде Цар слави!
10 Хто ж то Він, той Цар слави?
Господь Савао́т — Він Цар слави! *Се́ла.*

ПСАЛОМ 24 (25)

1 *Давидів.*[1]
До Тебе підно́шу я, Господи, душу свою,
2 Боже мій, я на Тебе надіюсь, — нехай же я не засоро́млюсь,
нехай не радіють мої вороги ради мене!
3 Не будуть також посоро́млені всі, хто на Тебе надіється,
та нехай посоромляться ті,
хто на Те́бе встає надаре́мно!

[1] Це азбучний Псалом, — кожен вірш починається одного з 22 буків за порядком єврейської азбуки. Пор. Пс. 34 і 119, а також Плач 1–4.

4 Доро́ги Твої дай пізнати мені, Го́споди,
стежка́ми Своїми мене попрова́дь,
5 провадь мене в правді Своїй і навчи Ти мене,
бо Ти Бог спасіння мого́,
кожен день я на Тебе надіюсь!
6 Пам'ятай милосердя Своє, *о мій* Господи,
і ласки Свої, бо відвічні вони!
7 Гріхи молоде́чого віку мого́ та провини мої не приґа́дуй, —
пам'ятай мене, Господи, в ласці Своїй
через добрість Свою!
8 Господь добрий та праведний,
тому грішних навчає в дорозі, —
9 Він прова́дить покірних у правді,
і лагідних навчає дороги Своєї!
10 Всі Господні стежки́ — милосе́рдя та правда
для тих, хто Його́ заповіта й свідоцтва додержує.
11 Ради Йме́ння Свого, о Господи,
прости мені про́гріх, великий бо він!
12 Хто то́й чоловік, що боїться він Господа? —
Він наставить його на доро́гу, котру має ви́брати:
13 душа його житиме в щасті,
і насіння його вспадку́є землю!
14 Приязнь Господня до тих, хто боїться Його́,
і Свій заповіт Він звісти́ть їм.

15 Мої очі постійно до Господа,
бо Він з пастки витягує ноги мої.
16 Обернися до мене й помилуй мене, —
я ж бо самітний та бідний!
17 Муки серця мого поширились, —
визволь мене з моїх утисків!
18 Подивися на горе моє та на муку мою, —
і прости всі гріхи мої!
19 Подивись на моїх ворогів, — як їх *стало* багато,
вони лютою ненавистю ненавидять мене!
20 Пильнуй же моєї душі та мене хорони, —
щоб не бути мені засоромленим, бо надіюсь на Тебе!
21 Невинність та правда нехай оточають мене,
бо надіюсь на Тебе!
22 Визволи, Боже, Ізраїля
від усіх його утисків!

ПСАЛОМ 25 (26)

1 *Давидів.*
Суди мене, Господи, бо ходив я в своїй непорочності,
і надіявсь на Господа, — *тому* не спіткнуся!
2 Перевір мене, Господи, і випробуй мене,
перетопи мої нирки[1] та серце моє,
3 бо перед очима моїми Твоє милосердя,
і в правді Твоїй я ходив.
4 Не сидів я з людьми неправдивими,
і не буду ходити з лукавими,
5 я громаду злочинців зненавидів,
і з грішниками я сидіти не буду.
6 Умию в невинності руки свої,
й обійду Твого, Господи, жертівника,
7 щоб хвалу *Тобі* голосно виголосити,
та звістити про всі чуда Твої.
8 Господи, — полюбив я оселю дому Твого,
і місце перебування слави Твоєї.
9 Не губи Ти моєї душі з нечестивими,
та мого життя з кровожерами,
10 що в руках їх злодійство,
що їхня правиця наповнена підкупом.
11 А я буду ходити в своїй непорочності, —
визволь мене та помилуй мене!
12 Нога моя стала на рівному місці, —
на зборах я благословлятиму Господа!

ПСАЛОМ 26 (27)

1 *Давидів.*
Господь моє світло й спасіння моє, —
кого буду боятись?
Господь — то твердиня мого життя, —
кого буду лякатись?
2 Коли будуть зближатись до мене злочинці,
щоб жерти їм тіло моє,
мої напасники та мої вороги, —
вони спотикнуться й попадають!
3 коли проти мене розложиться табір,

[1] Нирки — див. Пс. 7. 10.

то серце моє не злякається,
коли проти мене повстáне війна, —
я надіятись буду на те́, —
на пóміч Його́!
4 Одно́го прошу́ я від Господа,
буду жадати того́, —
щоб я міг пробувáти в Господньому домі
по всі дні свого життя,
щоб я міг оглядати Господню приємність
і в храмі Його пробувáти!
5 бо Він заховає мене дня нещастя в Своїй скинії,
сховає мене потає́мно в Своєму намéті,
на скелю мене проведе́!
6 А тепер піднесéться моя голова
понад ворогами моїми навкóло мене,
і я в Його скинії буду прино́сити жертви
при відзвуках сурм,
і я буду співати та грати Господе́ві!
7 Почуй, Господи, голос мій, *коли* кли́чу,
і помилуй мене, і озвися до мене!
8 За Тебе промовило серце моє: „Шукайте Мого лиця!“
тому, Господи, буду шукати обличчя Твого́:
9 не ховай *же* від мене обличчя Свого́,
у гніві Свого раба не відкинь!
Ти був мені пóміч, — не кидай мене,
і не лишай мене, Боже спасіння мого,
10 бо мій батько та мати моя мене кинули, —
та Господь прийме́ мене!
11 Дорогу Свою покажи мені, Господи,
і провадь мене стéжкою рівною,
ради моїх ворогів!
12 Не видай мене на сваво́лю моїх ворогів,
бо повстали на мене ті свідки облу́дні
та неправдомо́вці,
13 немов би не вірував я,
що в країні життя
я побачу Господнє добро́!
14 Надíйся на Господа, будь си́льний,
і хай буде міцне́ твоє серце,
і надійся на Господа!

ПСАЛОМ 27 (28)

1 *Давидів.*
До Тебе я кли́чу, о Господи скéле моя, —
не будь же безмо́вним до мене,—
бо коли Ти замо́вкнеш до мене, я стану подібний до тих,
що сходять до гро́бу.
2 Почуй голос благáння мого,
як я кли́чу до Тебе,
коли руки свої я підно́шу
до храму святого Твого́!
3 Не хапай мене з грішними
й тими, хто чинить безпрáвство,
хто плете́ своїм ближнім *про* мир, —
але зло в їхнім серці!
4 Віддай їм за їхнім учинком,
і за злом їхніх учинків,
згідно з ділом їхні́х рук Ти їм дай,
верни їм заслу́жене ними,

5 бо вони не вдивляються в чинність Господню
й ділá Його рук, —
нехай їх поруйнує, й нехай не будує Він їх!
6 Благословéнний Господь, —
бо Він почув голос благáння мого!
7 Госпóдь моя сила та щит мій,
на нього надіялось серце моє, — й Він мені допоміг,
і втішилося моє серце,
і співом своїм я прославлю Йогó!
8 Господь сила нарóду Свогó,
і зáхист спасіння Свого помáзанця!
9 Спаси Свій нарóд, і поблагослови спадщину Свою,
і паси їх, і піднóсь їх навіки!

ПСАЛОМ 28 (29)

1 *Псалом Давидів.*
Дайте Господу, Божі сини,
дайте Господу славу та силу!
2 Дайте Господу славу Імéння Його,
у препи́шній святині впадіть перед Господом!
3 Голос Господній над вóдами,
Бог слави гримить,
Господь над великими вóдами!
4 Голос Господній із силою,
голос Господній з величністю.
5 Голос Господній ламає кедри́ни,
голос Господній торóщить кедри́ни ливáнські.
6 Він примусить скакáти Ливáн як теля́,
та Си́ріон, мов молоду антилóпу.
7 Голос Господній викрéшує пóлум'я огняне́,
8 голос Господній пустиню тремтіти примушує,
Господь чинить пустелю Кадéша тремтячою.
9 Голос Господній примушує лáні тремтіти,
й ліси́ обнажає,
а в храмі Його все належне Йому виголóшує: „Слава!"
10 Господь пробувáв в час потóпу,
і буде Господь пробувáти повік віку Царем!
11 Господь подасть силу нарóду Своє́му,
Господь поблагословить ми́ром нарóд Свій!

ПСАЛОМ 29 (30)

1 *Псалом Давидів. Пісня освячення дому.*
2 Буду Тебе величати, о Господи,
бо Ти *з глибини́* мене ви́тяг,
і не потішив моїх ворогів ради мене!
3 Господи, Боже мій, я кликав до Тебе, —
і мене вздорови́в Ти.
4 Господи, вивів Ти душу мою із шеолу, —
Ти мене оживи́в,
щоб в могилу не схóдити мені!
5 Співайте Господéві, святії Його,
й славте пам'ять святині Його!
6 Бо хвилю *триває* Він у гніві Своїм,
все життя — в Своїй ласці:
буває увечорі плач, а радість на рáнок!

7 А я говорив був у мирі своєму:
„Я не захитаюсь навіки“!
8 Господи, в ласці Своїй
Ти поставив *мене* на горі моїх сил.
Як лице Своє Ти заховав,
то збентежився я.
9 До Тебе я кличу, о Господи,
і благаю я Господа:
10 „Яка користь із крови моєї,
коли я до гробу зійду?
Чи хвалити Тебе буде порох?
Чи він виявить правду Твою?
11 Почуй, Господи, і помилуй мене,
Господи, будь мені помічником!“
12 Ти перемінив мені плач мій на радість,
жалобу мою розв'язав, і підперезав мене радістю,
13 щоб славу співала *людина* Тобі й не замовкла!
Господи, Боже мій, — повік славити буду Тебе!

ПСАЛОМ 30 (31)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів.*
2 На Тебе надіюсь я, Господи,
хай не буду повік засоромлений,
визволь мене в Своїй правді!
3 Нахили Своє ухо до мене,
скоро мене порятуй,
стань для мене могутньою скелею,
домом твердині, щоб спас Ти мене!
4 Бо ти скеля моя та твердиня моя,
і ради Імення Свого
Ти будеш провадити мене й керувати мене!
5 Ти витягнеш з пастки мене, що на мене таємно поставили, —
бо Ти сила моя!
6 У руку Твою доручаю я духа свого, —
і Ти мене визволиш, Господи, Боже правди!
7 Я зненавидив *всіх*, хто шанує бовванів марних,
я ж надіюсь на Господа.
8 Я буду радіти та тішитися в Твоїй милості,
що побачив Ти горе моє,
що приглянувся Ти до скорботи моєї душі,
9 і мене не віддав в руку ворога,
на місці розлогім поставив Ти ноги мої!
10 Помилуй мене, Господи, бо тісно мені, —
від горя *вже* виснажилось моє око,
душа моя й нутро моє,
11 бо скінчилось життя моє в смутку,
а роки мої — у квилінні,
моя сила спіткнулася через мій гріх,
і виснажились мої кості!
12 Я в усіх ворогів своїх став посміховищем,
надто сусідам своїм,
і страхіттям — знайомим моїм,
хто бачить надворі мене — утікають від мене!
13 Я забутий у серці, немов той небіжчик,
став я немов та розбита посудина.
14 Бо чую багато шептання,
страхання навколо,
як змовляються разом на мене, —
вони замишляють забрати мою душу,

15 а я покладаю надію на Тебе, о Господи,
я кажу́: ,,Ти мій Бог!"
16 В Твою руку кладу́ свою долю, —
Ти *ж* ви́зволь мене від руки ворогів моїх
і моїх переслідників!
17 Хай засяє обличчя Твоє на Твого раба,
та спаси мене в ласці Своїй,
18 Господи, щоб не бути мені посоро́мленим,
що кличу до Тебе!
Нехай посоро́млені будуть безбожні,
хай замовкнуть *та йдуть* до шеолу,
19 нехай заніміють облу́дні уста́,
що гидо́ту говорять на праведного
із пихо́ю й погордою!
20 Яка величе́зна Твоя доброта́,
яку заховав Ти для тих, хто боїться Тебе,
яку пригото́вив для тих, хто на Тебе надіється
перед лю́дськими синами!
21 Ти їх у засло́ні обличчя Сво́го
заховаєш від лю́дських тене́т,
Ти їх від лихих язиків
у наметі сховаєш!
22 Благослове́нний Госпо́дь,
що вчинив мені милість чудо́вну Свою в оборо́нному місті!
23 А я говорив у своїм побентеженні:
,,Я відрізаний з-перед оче́й Твоїх!"
Та дійсно Ти вислухав голос блага́ння мого,
коли я до Тебе взива́в.
24 Любіть Господа, усі святії Його, —
стереже́ Господь вірних,
а гордому з лишком відплачує.
25 Будьте сильні, і хай буде міцне́ ваше серце,
усі, хто надію покладає на Господа!

ПСАЛОМ 31 (32)

1 *Давидів. Пісня навча́льна.*
Блаже́нний, кому подаро́ваний зло́чин,
кому гріх закрито,
2 блаженна люди́на, що Госпо́дь їй гріха́ не залічить,
що нема в її дусі лука́вства!
3 Коли я мовчав, спорохня́віли кості мої
в цілоде́нному зо́йку моєму,
4 бо рука Твоя вдень та вночі надо мною тяжить,
і воло́га[1] моя обернулась
на літню посу́ху![2] *Се́ла.*
5 Я відкрив Тобі гріх свій,
і не сховав був провини своєї.
Я сказав був: ,,Признаю́ся в престу́пках своїх перед Господом!"
і провину мого гріха Ти простив. *Се́ла.*
6 Тому кожен побожний відповідного ча́су молитися буде до Тебе,
і навіть велика нава́ла води не досягне до нього!
7 Ти покро́ва моя, Ти від у́тиску бу́деш мене стерегти́,
Ти обго́рнеш мене радістю спасі́ння! *Се́ла.*

[1] ,,Волога" — це живна сила.
[2] Вогкість — ознака сили тіла, сухість — ознака безсилля.

8 „Я зроблю́ тебе мудрим, і буду навчати тебе у доро́зі,
якою ти будеш ході́ти,
Я дам тобі раду,
Моє око *вважає* на те́бе!
9 Не будьте, як кінь, як той мул нерозумні,
що їх треба прибо́ркати оздо́бою їхньою —
вуди́лом і вузде́чкою,
як до тебе вони не зближа́ються“.
10 Багато хворі́б — на безбожного,
хто ж надію *свою* покладає на Господа —
того милість ото́чує!
11 Веселі́тесь у Го́споді, і тіштеся, праведні,
і співайте із радістю, всі щиросе́рді!

ПСАЛОМ 32 (33)

1 Співайте із радістю, праведні в Господі, —
бо щи́рим лицю́є хвала́!
2 Хваліть Господа гу́слами,
співайте Йому з десятистру́нною а́рфою,
3 заспівайте Йому нову пісню,
гарно заграйте Йому з гуком су́рем,
4 бо щире Господнєє слово,
і кожен чин Його вірний!
5 Правду та суд Він коха́є,
і Господньої милости повна земля!
6 Словом Господнім учи́нене небо,
а подихом уст Його все його військо.[1]
7 Воду мо́рську збирає Він, мов би до міху,
безо́дні складає в комо́рах.
8 Буде боятися Господа ціла земля,
всі ме́шканці все́світу бу́дуть лякатись Його,
9 бо сказав Він — і сталось,
наказав — і з'явилось.
10 Госпо́дь ра́ду пога́нів понищить,
понівечить ми́слі наро́дів,
11 *а* за́дум Господній навіки стоятиме,
думки́ Його серця — на вічні віки́!
12 Блаженний той люд, що Богом *у нього* Госпо́дь,
блаженний наро́д, що Він вибрав *його* на спа́док Собі!
13 Господь споглядає з небе́с,
і бачить усіх синів людських,
14 приглядається з місця оселі Своєї до всіх,
хто замешкує землю:
15 Хто створив серце кожного з них,
наглядає всі їхні ділá!
16 Немає царя, що його многість війська спасає,
не врятується ве́летень вели́кістю сили,
17 для спасіння той кінь ненадійний,
і великістю сили своєї він не збереже, —
18 ось око Господнє на тих, хто боїться Його,
хто надію на милість Його покладáє,
19 щоб рятувати життя їхнє від смерти,
і щоб за час голоду їх оживляти!
20 Душа наша надію складáє на Господа, —
Він наша поміч і щит наш,
21 бо Ним радується наше серце,
бо на Ймення святеє Його ми надію кладемо́!

[1] Військо небесне — світила, зорі небесні.

22 Нехай Твоя милість, о Господи, буде на нас,
коли покладаємо надію на Тебе!

ПСАЛОМ 33 (34)

1 *Давидів, коли він удавав був причинного перед Авімелехом, що вигнав його, і той пішов.*[1]

2 Я благословлятиму Господа кожного часу,
хвала Йому завсіди в устах моїх!
3 Душа моя буде хвалитися Господом, —
хай *це* почують слухняні, і нехай звеселяться!
4 Зо мною звеличуйте Господа,
і підносьте Ім'я Його разом!
5 Шукав я був Господа, — і Він озвався до мене,
і від усіх небезпек мене визволив.
6 Приглядайтесь до Нього — й засяєте,
і не посоромляться ваші обличчя!
7 Цей убогий взивав, — і Господь *його* вислухав,
і від усіх його бід його визволив.
8 Ангол Господній табором стає
кругом тих, хто боїться його, — і визволює їх.
9 Скуштуйте й побачте, який добрий Господь,
блаженна людина, що надію на Нього кладе!
10 Бійтеся Господа, *всі* святії Його,
бо ті, що бояться Його, недостатку не мають!
11 Левчуки бідні й голодні,
а ті, хто пошукує Господа, недостатку не чують в усьому добрі.
12 Ходіть, діти, послухайте мене, —
страху Господнього я вас навчу!
13 Хто та людина, що хоче життя,
що любить дні *довгі*, щоб бачити добро?
14 Свого язика бережи від лихого,
а уста свої — від говорення підступу.
15 Відступися від злого і добре чини,
миру шукай і женися за ним!
16 Очі Господні на праведних,
уші ж Його — на їхній зойк,
17 Господнє лице — на злочинців,
щоб винищити їхню пам'ять з землі.
18 Коли *праведні* кличуть, то *їх* чує Господь,
і з усіх утисків їхніх визволює їх.
19 Господь зламаносердим близький,
і впокорених духом спасає.
20 Багато лихого для праведного,
та його визволяє Господь з них усіх:
21 Він пильнує всі кості його,
— із них жодна не зламається!
22 Зло безбожному смерть заподіє,
і винними будуть *усі*, хто ненавидить праведного.
23 Господь визволить душу рабів Своїх,
і винні не будуть усі, хто вдається до Нього!

[1] Псалом 33 — це азбучний Псалом (крім віршу 23); пор. Псалом 24.

ПСАЛОМ 34 (35)

1 *Давидів.*
Судися, о Господи, з тими, хто сýдиться зо мною
воюй з тими, хто зо мною воює,
2 візьми малóго й великого щитá, —
і встань мені на допомогу!
3 Дістань списа, і *дорогу* замкни моїм напасникáм,
скажи до моєї душі: „Я — спасіння твоє“!
4 Нехай засорóмляться й будуть погáньблені ті,
хто чатує на душу[1] мою;
хай відступлять назад і нехай посорóмляться ті,
хто лихо мені замишляє.
5 Бодай вони стали, немов та полóва на вітрі,
і Ангол Господній нехай їх жене;
6 нехай буде дорóга їхня тéмна й сковзькá,
і Ангол Господній нехай їх жене, —
7 бо вони безпричинно тенéта свої розставляють на мене,
яму копають безвинно на душу мою!
8 Нехай нáгла загибіль, якої не знає, на нього спаде,
і сітка його, яку він наставив, хай зловить його
у нáгле нещастя, — бодай він до нього упав!
9 А душа моя в Господі буде радіти,
звеселиться Його допомогою!
10 Скажуть усі мої кості:[2]
„Господи, хто подібний до Тебе?“
Ти рятуєш убогого від сильнішого над нього,
покірного та бідаря́ — від його деря́.
11 Свідки встають неправдиві,
чого я не знав — питають мене,
12 віддають мені злом за добро,
осирóчують душу мою!
13 А я, як вони хворували булú, зодягався в верéту,
душу свою мучив пóстом,
молитва ж моя поверталась на лоно моє.
14 Як при́ятель, бýцім то брат він для мене, —
так я ходив, ніби був я в жалóбі по матері,
був я засмýчений, схилений.
15 А вони, як упав я, радіють та схóдяться,
напасникú проти мене збираються, я ж не знаю *про те*;
кричать, і не вмовкáють,
16 з дармоїдами та пересмішниками
скрегóчуть на мене своїми зубами.
17 Господи, — чи довго Ти бýдеш дивитись *на це*?
Віднерни мою душу від їхніх зубів,
від *отих* левчуків одинáчку мою!
18 Я буду Тебе прославляти на збóрах великих,
буду Тебе вихваляти в числéннім нарóді!
19 Нехай з мене не тішаться ті,
хто ворогує на мене безвинно,
нехай ті не моргáють очима,
хто мене без причини ненáвидить,

[1] Чатувати на душу, шукати душі — бажати смерти кому, тут душа — це життя.
[2] Кості в біблійній мові часто взагалі-тіло.

20 бо говорять вони не про мир,
але на спокі́йних у краї́ облу́дні слова́ вимишляють,
21 свої уста на мене вони розкрива́ють,
говорять: ,,Ага, ага! Наші очі *це* бачили!‘‘
22 Ти бачив *це*, Господи, — не помовчи́ ж,
Господи, — не віддаляйся від мене!
23 Устань, і збудися на суд мій, Боже мій і Господи мій, на супере́чку мою,
24 розсуди Ти мене по Своїй справедливості, Господи, Боже мій,
і нехай через мене не тішаться,
25 нехай не говорять у серці своїм:
,,Ага, — його маємо ми‘‘,
хай не кажуть вони: ,,Ми його проковтну́ли‘‘.
26 Нехай посоромляться та застидаються ра́зом,
хто з мого нещастя радіє,
бодай вбрались у сором та в га́ньбу,
хто *рота свого* розкриває на мене!
27 Хай співають та звеселяються ті,
хто бажає мені правоти́,
і нехай кажуть за́вжди: ,,Хай буде великий Господь,
що миру бажає Своєму рабові!‘‘
28 А язик мій звіщатиме правду Твою,
славу Твою кожен день!

ПСАЛОМ 35 (36)

1 *Для дириґента хору. Раба Господнього Давида.*
2 Грішне слово безбожного в серці моїм:
,,Нема страху́ Божого перед очима його‘‘,
3 бо в очах своїх він до себе підлещується,
щоб бу́цім то гріх свій знайти, щоб знена́видіти.
4 Слова́ його уст — то марно́та й обма́на,
перестав він бути мудрим, щоб чинити добро́.
5 Беззако́нство заду́мує він на посте́лі своїй,
стає на дорозі недобрій, не́цурається злого.
6 Господи, — аж до небе́с милосердя Твоє,
аж до хмар Твоя вірність,
7 Твоя справедливість — немов гори Божі,[1]
Твої суди — безо́дня велика,
люди́ну й худо́бу спасаєш Ти, Господи!
8 Яка дорога́ Твоя милість, о Боже,
і ховаються лю́дські сини в тіні Твоїх крил:
9 вони з ситости дому Твого напо́юються,
і Ти їх напува́єш з потока Своїх солодо́щів,
10 бо в Тебе джере́ло життя,
в Твоїм світлі побачимо світло!
11 Продовж Свою милість на тих, хто знає Тебе,
а правду Свою — на *людей* щиросердих!
12 Нога пи́шних нехай не наступить на мене,
і безбожна рука нехай не викидає мене!

[1] Слово Божий, а часом Господній вживається і для зазначення великости того йменника, при якому стоїть; тому ,,гори Божі‘‘ — це гори надзвичайно високі, пор. 1 М. 30. 8, Пс. 68. 16.

13 Попáдали там беззакóнники, повáлено їх — і встати не змóжуть.

ПСАЛОМ 36 (37)

1 *Давидів.*
Не розпалюйся гнівом *своїм* на злочинців,
не май зáздрости до беззаконних,
2 бо вони, як трава, будуть скоро покóшені,
і мов та зелена били́на — пов'я́нуть!
3 Надíйся на Господа й добре чини,
землю замéшкуй та правди дотримуй!
4 Хай Госпóдь буде розкіш твоя, —
і Він спóвнить тобі твого серця бажáння!
5 На Господа здай дорóгу[1] свою,
і на Нього надію клади, і Він зробить,
6 і Він ви́провадить, немов світло, твою справедливість,
а правду твою — немов пíвдень.
7 Жди Господа мóвчки й на Нього надíйся,
не розпалюйся гнівом на того, хто щасливою чинить дорогу свою,
на люди́ну, що виконує зáдуми *злі*.
8 Повстри́майсь від гніву й покинь пересéрдя,
не розпáлюйся лютістю, щоб чини́ти лиш зло,
9 бо ви́тяті будуть злочинці,
а ті, хто вповає на Господа — землю вспадкýють!
10 А ще трóхи — й не буде безбожного,
і будеш дивитись на місце його — і не буде його,
11 а покірні вспадкýють землю, —
і зарозкошýють ми́ром великим!
12 Лихе замишляє безбожний на праведного,
і скрегóче на нього своїми зубами,
13 та Господь посміється із нього, —
бачить бо Він, що набли́жується його день!
14 Безбожні меча добувáють
та лука свого натягають,
щоб звали́ти нуждéнного й бідного,
щоб порізати *людей* простої дороги,[1] —
15 *та* ввíйде їхній меч до їхнього *власного* серця,
і полáмані будуть їхні лýки!
16 Краще мале справедливого, ніж велике багатство безбожних, *і то* багатьох,
17 бо злáмані будуть рамéна безбожних,
а справедливих Господь підпирáє!
18 Знає Господь дні неви́нних,
а їхня спадщина пробуде навіки,
19 за лихоліття не будуть вони посорóмлені,
і за днів голоду ситими бýдуть.
20 Бо загинуть безбожні,
і Господні вороги, як овечий той лій,
зани́кнуть, у димі заникнуть вони!
21 Позичає безбожний — і не віддає,
а праведний милість висвідчує та роздає,

[1] Дорога, путь, стежка — у біблійній мові це життя, життєва путь. Пор. Пс. 1. 6.

[1] Простодорогий — чесний, справедливий.

22 бо благословенні від Нього вспадкують землю,
а прокляті від Нього — понищені будуть!
23 Від Господа кроки людини *побожної* ставляться міцно,
і Він любить дорогу її;
24 коли ж упаде, то не буде покинена,
бо руку її підпирає Господь.
25 Я був молодий і постарівся,
та не бачив я праведного, щоб опущений був,
ні нащадків його, щоб хліба просили.
26 Кожен день виявляє він милість та позичає,
і над потомством його благословення.
27 Ухиляйся від злого та добре чини,
та й навіки живи!
28 Бо любить Господь справедливість,
і Він богобійних Своїх не покине, —
вони будуть навіки бережені,
а насіння безбожних загине!
29 Успадкують праведні землю,
і повік будуть жити на ній.
30 Уста праведного кажуть мудрість,
язик же його промовляє про право,
31 Закон Бога його — в його серці,
кроки його не спіткнуться.
32 *А* безбожний чатує на праведного,
і пильнує забити його,
33 *та* Господь не зоставить його в руках того,
і несправедливим не вчинить його, коли буде судити його.
34 Надійся на Господа, та держися дороги Його, —
і піднесе Він тебе, щоб успадкувати землю,
ти бачитимеш, як понижені будуть безбожні.
35 Я бачив безбожного, що збуджував пострах,
що розкоренився, немов саморосле зелене те дерево,
36 та він проминув, — й ось немає його,
і шукав я його, — й не знайшов!
37 Бережи неповинного та дивися на праведного,
бо людині спокою *належить* майбутність,
38 переступники ж разом понищені будуть, —
майбутність безбожних загине!
39 А спасіння праведних — від Господа,
Він їхня твердиня за час лихоліття,
40 і Господь їм поможе та їх порятує,
визволить їх від безбожних і їх збереже, —
бо вдавались до Нього вони!

ПСАЛОМ 37 (38)

1 *Псалом Давидів. На пам'ятку.*
2 Господи, не карай мене в гніві Своїм,
і не завдавай мені кари в Своїм пересерді,
3 бо прошили мене Твої стріли,
і рука Твоя тяжко спустилась на мене,

4 Від гніву Твого нема цілого місця на тілі моїм,
немає спокóю в костя́х моїх через мій гріх,
5 бо провини мої переросли́ мою гóлову,
як великий тягáр, вони тяжчі над сили мої,
6 смердять та гниють мої рани з глупóти моєї.
7 Скóрчений я, *і* над міру похилений,
цілий день я тиняюсь сумний,
8 бо нутрó моє повне запáлення,
і в тілі моїм нема цілого місця.
9 Обезси́лений я й перемучений тяжко,
ридáю від стóгону серця свого.
10 Господи, всі бажáння мої — перед Тобою,
зідхáння ж моє не сховалось від Тебе.
11 Сильно тріпóчеться серце моє, опустила мене моя сила,
навіть ясність очéй моїх — і вона не зо мною.
12 Дрýзі мої й мої при́ятелі поставали здаля́ від моєї біди,
а ближні мої поставали опóдаль.
13 Тенéта розставили ті, хто чатує на душу мою,
а ті, хто бажає нещастя мені, говорять проклят́тя,
і ввесь день вимишляють зрадли́ве!
14 А я, мов глухий, *вже* не чую,
і мов той німий, який уст своїх не відкриває.
15 І я став, мов людина, що *нічóго* не чує
і в ýстах своїх оправдáння не має,
16 бо на Тебе надіюся я, Господи,
Ти відповіси́, Господи, Боже мій!
17 Бо сказав я: „Нехай не потішаться з мене,
нехай не несуться вони понад мене,
коли послизнéться нога моя!“
18 Бо я до упадку готовий,
і передо мною постійно недуга моя,
19 бо провину свою визнаю́,
журюся гріхом своїм я!
20 А мої вороги проживають, міцніють,
і без причини помнóжилися мої нéдруги.
21 Ті ж, хто відплачує злом за добро,
обчóрнюють мене, бо женусь за добром.
22 Не покинь мене, Господи,
Боже мій, не віддаляйся від мене,
23 поспіши мені на допомогу,
Господи, — *Ти* спасіння моє!

ПСАЛОМ 38 (39)

1 *Для дириґента хору. Єдутýна. Псалом Давидів.*
2 Я сказав: „Пильнувати я буду дорóги свої,
щоб своїм язикóм не грішити,
накладу я вуздéчку на уста свої,
поки передо мною безбожний.
3 Занімів я в мовчáнні,
замовк про добро,
а мій біль був подрáжнений.
4 Розпалилося серце моє у моєму нутрі,

палає огонь від мого
роздумування.
Я став говорити своїм язиком:
5 „Повідоми́ мене, Господи,
про кінець мій
та про днів моїх міру,
яка то вона, —
нехай знаю, коли я помру́!“
6 Ось відміряв долонею Ти
мої дні,
а мій вік — як ніщо́ проти
Тебе,
і тільки марно́та сама —
кожна люди́на жива! *Се́ла.*
7 У темно́ті лиш ходить люди́на,
клопо́четься тільки про
ма́рне:
грома́дить вона, — та не
знає, хто зво́зити буде
оте!
8 А тепер на що́ маю надіятись, Господи?
Надія моя — на Тебе
вона!
9 Від усіх моїх про́гріхів визволи мене,
не чини мене по́сміхом
для нерозумного!
10 Занімів я *та* уст своїх не
відкриваю,
бо Ти *те* вчинив, —
11 забери Ти від мене Свій
до́торк,
від поразки Твоєї руки я
кінчаюсь.
12 Ти караєш люди́ну докорами за беззако́ння,
Ти знищив, як міль, прива́бність її, —
кожна люди́на — направду
марно́та! *Се́ла.*
13 Вислухай, Господи, молитву мою,
і почуй блага́ння моє,
не будь мовчазни́й до моєї
сльози́,
бо прихо́дько я в Тебе,
мандрівни́к, як батьки́ мої
всі!
14 Відверни *гнів* від мене — і
я підкріплю́ся,
перше ніж відійду́, — і не
буде мене!

ПСАЛОМ 39 (40)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів.*
2 Непохитно надіюсь на Господа,
і Він прихилився до мене,
і блага́ння моє Він почув.
3 Витяг мене Він із згу́бної
ями,
із багна́ болоти́стого,
і поставив на скелі ноги мої,
і зміцнив мої сто́пи,
4 і дав пісню нову́ в мої уста,
для нашого Бога хвалу́,
— нехай бачать багато-хто й
по́страх хай мають,
і хай вони мають надію
на Господа!
5 Блаженна люди́на, що Бога
вчинила своєю тверди́нею,
і не зверта́лась до пишних
та тих,
що вони до неправди схиляються!
6 Багато вчинив Ти, о Господи, Боже мій,
Твої чу́да й думки Твої —
тільки про нас,
нема Тобі рівного!
Я хотів би *все це* показати
й *про це* розказати,
та воно численніше, щоб
можна *його* розповісти.
7 Жертви й прино́шення Ти
не схотів,
Ти розкрив мені уші,
цілопа́лення й жертви покутної Ти не жадав.

8 Тоді я сказав: „Ось я прийшов
із звоєм книжки, про мене написаної“.
9 Твою волю чини́ти, мій Боже, я хо́чу,
і Зако́н Твій — у мене в се́рці.
10 Я проповідував правду в великому зборі, —
ото, своїх уст не ув'язнюю я,
Господи, знаєш Ти, —
11 справедливість Твою не ховав я в сере́дині серця свого,
про вірність Твою та спасіння Твоє я звіщав,
не таїв я про милість Твою та про правду Твою на великім зібра́нні.
12 *Тому*, Господи, не ув'язни́ милосердя Свого від мене,
а милість та правда Твоя нехай за́вжди мене стережу́ть,
13 бо нещастя без ліку мене оточи́ли,
беззако́ння мої досягли́ *вже* мене, так що й бачити не мо́жу,—
вони численнішими стали за воло́сся на моїй голові,
і серце моє опустило мене.
14 Зволь спасти мене, Господи, Господи, поспіши ж бо на поміч мені, —
15 нехай посоро́млені будуть, і хай зга́ньблені будуть усі,
хто шукає моєї душі, щоб схопи́ти її!
Нехай подадуться назад, і нехай посоро́млені бу́дуть,
хто бажає для мене лихого!
16 Бодай скам'яніли від со́рому ті,
хто говорить до мене: „Ага! Ага!“
17 Нехай тішаться та веселя́ться Тобою всі ті,
хто шукає Тебе та хто любить спасіння Твоє,
нехай за́вжди говорять:
„Хай буде великий Госпо́дь!“
18 А я вбогий та бідний, —
за мене подбає Господь:
моя поміч і мій оборо́нець — то Ти,
Боже мій, — не спізня́йся!

ПСАЛОМ 40 (41)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів.*
2 Блаже́нний, хто дбає про вбогого, —
в день нещастя Господь порятує його!
3 Господь берегти́ме його та його оживля́тиме,
буде блаженний такий на землі,
і Він не видасть його на пота́лу його ворогам!
4 На ложі неду́ги подасть йому сили Госпо́дь, —
усе ложе йому перемінить в неду́зі його.
5 Я промовив був: „Господи, май же Ти ми́лість до мене,
ви́лікуй душу мою, бо я перед Тобою згрішив!
6 Вороги мої кажуть на мене лихе́:
„Коли вмре та загине іме́ння його?“
7 А коли *хто* прихо́дить відвідати, — мовить марне́:
його серце збирає для себе лихе,
і як вийде надвір, то говорить *про те*.

8 Всі мої вороги між собою шепо́чуться ра́зом на мене,
на ме́не лихе́ замишля́ють:
9 „Негідна річ тисне його,
а що́ він поклався — то більше не встане!“
10 Навіть приятель мій, на якого надіявся я,
що мій хліб споживав, — підняв проти мене п'яту́!
11 Але, Господи, помилуй мене, і мене підійми́, —
і я їм відплачу́, —
12 із то́го довідаюся, що Ти любиш мене,
коли надо мною сурми́ти не буде мій ворог.
13 А я — через неви́нність мою Ти підси́лиш мене,
і перед обличчям Своїм ти поста́виш навіки мене́!

14 Благословенний Господь, Бог Ізраїлів,
від віку й до віку!
Амі́нь і амі́нь![1]

[1] Вірш 14 — це закінчення для всієї І Книги Псалмів.

КНИГА ДРУГА

ПСАЛОМ 41 (42)

1 *Для дириґента хору. Псало́м навча́льний, синів Коре́євих.*
2 Як ли́не той о́лень до водних потоків,
так лине до Тебе, о Боже, душа моя,
3 душа моя спра́гнена Бога, Бога Живого!
Коли я прийду́ й появлюсь перед Божим лицем?
4 Сльоза́ моя стала для мене пожи́вою вдень та вночі,
коли кажуть мені цілий день: „Де твій Бог?“
5 Як про це пригадаю, то душу свою виливаю,
як я в многолюдді ходив, і водив їх до Божого дому,
із голосом співу й подяки святко́вого на́товпу.
6 Чого, душе моя, ти сумуєш,
і *чого́* ти в мені непоко́їшся?
Май надію на Бога, бо я Йому бу́ду ще дя́кувати
за спасі́ння Його!
7 Мій Боже, душа моя ту́жить в мені,
бо я пам'ята́ю про Тебе з країни Йорда́ну й Гермо́ну, із гори із Міц'а́р.
8 Приклика́є безо́дня безо́дню на гу́ркіт Твоїх водоспа́дів,
усі вали́ Твої й хвилі Твої перейшли́ надо мною.
9 Удень виявляє Господь Свою милість,
уночі ж Його пісня зо мною,
молитва до Бога мого життя!
10 Повім я до Бога: „Ти Скеле моя, чому́ Ти про мене забув?
Чого я блукаю сумни́й через у́тиск ворожий?
11 *Ніби* кості ламають мені, коли вороги мої лають мене,
коли кажуть мені цілий день: „Де твій Бог?“
12 Чого, душе моя, ти суму́єш,
і *чого́* ти в мені непоко́їшся?
Май надію на Бога, бо я Йому бу́ду ще дя́кувати
за спасі́ння Його, мого Бога!

ПСАЛОМ 42 (43)

1 Розсуди́ мене, Боже, й спра́вуйся за справу мою
із людьми́ небогобі́йними,
визволь мене від люди́ни обмани та кривди!
2 Бож Бог Ти моєї тверди́ні, чого́ ж Ти покинув мене?
Чого́ я блукаю сумни́й
через у́тиск ворожий?
3 Пошли Своє світло та правду Свою, —
вони мене бу́дуть прова́дити,
вони запрова́дять мене до Твоєї святої гори
та до місць пробува́ння Твого.
4 І нехай я дістанусь до Божого же́ртівника,
до Бога розради й потіхи моєї, —
і буду на а́рфі хвали́ти Тебе, Боже, Боже Ти мій!
5 Чого, душе́ моя, ти сумуєш,
і *чого́* ти в мені непоко́їшся?
Май надію на Бога, бо я Йому буду ще дя́кувати
за спасіння Його, мого Бога!

ПСАЛОМ 43 (44)

1 *Для дириґента хору. Синів Коре́євих. Псало́м навча́льний.*
2 Боже, своїми ушима ми чули,
наші батьки́ нам оповіда́ли:
велике Ти діло вчинив за їхніх днів,
за днів старода́вніх:
3 Ти вигнав поганів Своєю рукою, а їх осади́в,
понищив народи, а їх Ти поши́рив!
4 Не мече́м бо своїм вони землю посіли,
і їхнє раме́но їм не помогло́, —
а прави́ця Твоя та раме́но Твоє,
та Світло обличчя Твого́, бо Ти їх уподо́бав!
5 Ти Сам — Цар мій, о Боже,
звели ж про спасіння для Якова:
6 Тобою поб'ємо своїх ворогів,
Ім'я́м Твоїм будемо топта́ти повсталих на нас,
7 бо я буду надіятися не на лу́ка свого́,
і мій меч не поможе мені,
8 але Ти нас спасеш від противників наших,
і наших нена́висників засоро́миш!
9 Ми хва́лимось Богом щодня́,
і повіки Ім'я́ Твоє сла́вимо, — *Се́ла*, —
10 та однак Ти покинув і нас засоро́мив,
і *вже* не вихо́диш із нашими військами:
11 Ти вчинив, що від ворога ми оберну́лись назад,[1]
а наші нена́висники грабува́ли собі *наш маєток*.
12 Ти віддав нас на по́їд, немов тих овечок,
і нас розпоро́шив посеред наро́дів,
13 Ти за бе́зцін продав Свій наро́д,
і ціни́ йому не побільши́в!
14 Ти нас нашим сусідам віддав на знева́гу,
на нару́гу та по́сміх для наших око́лиць,
15 Ти нас учинив за прислів'я поганам,
і головою хита́ють наро́ди на нас.
16 Передо мною щоденно безчестя моє,
і сором вкриває обличчя моє, —

[1] Цебто побігли, злякавшись, пор. Пс. 21. 13.

17 через голос того, хто лає *мене* й проклинає,
через ворога й ме́сника.
18 Прийшло було все це на нас,
та ми не забу́ли про Тебе,
й заповіту Твого не пору́шили,
19 не вступи́лось назад наше серце,
і не відхили́вся наш крок від Твоєї доро́ги!
20 Хоч у місце шака́лів Ти ви́пхнув був нас,
і прикрив був нас сме́ртною тінню, —
21 чи *й тоді* ми забули Ім'я́ Бога нашого,
і руки свої простягну́ли до Бога чужого?
22 Таж про те Бог довідається,
бо Він знає таємності серця, —
23 що нас побива́ють за Тебе щоденно,
пораховано нас, як овечок жерто́вних.
24 Прокинься ж, — для чо́го Ти, Господи, спиш?
Пробуди́ся, — не кидай наза́вжди!
25 Для чо́го обличчя Своє Ти ховаєш,
забуваєш про нашу недолю та нашу тісно́ту?
26 Бо душа наша зни́жилася аж до по́роху,
а живіт наш приліг до землі.
27 Устань же, о По́моче наша,
і ви́купи нас через милість Свою!

ПСАЛОМ 44 (45)

Помазаник і Його Невіста

1 *Для дириґента хору. На „Лілеї". Синів Коре́євих. Псалом навча́льний. Пісня любови.*
2 Моє серце брини́ть добрим словом,
проказую я: Для Царя мої тво́ри,
мій язик — мов перо скоропи́сця!
3 Ти кращий від людських синів,
в Твоїх устах розлита краса́ та добро́,
тому благослови́в Бог навіки Тебе.
4 Прив'яжи до стегна́ Свого, Сильний, Свого меча,
красу́ Свою та вели́чність Свою́,
5 і в вели́чності Своїй сідай,
та й ве́рхи помчися
за справи правди, і ла́гідности та справедливости, —
і на́вчить Тебе страшних чинів прави́ця Твоя́!
6 Твої стріли нагострені, —
а від них під Тобою наро́ди попа́дають, —
у серце Царськи́х ворогів.
7 Престол Твій, о Боже, на вічні віки́,
берло правди — берло Царства Твого́.
8 Ти полюбив справедливість,
а беззако́ння зненáвидів,
тому́ намасти́в Тебе Бог, Твій Бог,
оливою радости понад друзів Твоїх.
9 Ми́ро, ало́е й кассія — всі шáти Твої,
а з палат із слоно́вої кости — струни Тебе звесели́ли.
10 Серед скáрбів Твоїх — царські до́чки,
по правиці Твоїй стала цариця в офірському щирому золоті.
11 Слухай, до́чко, й побач, і нахили своє ухо, —

і забудь свій наро́д і дім батька свого́!
12 А Цар буде жадати твоєї краси́,
бо Він — твій Госпо́дь, а ти до землі Йому кланяйся.
13 А Ти́рська дочка́ *прийде* з да́ром,
будуть благати тебе найбагатші з наро́ду.
14 Вся оздо́ба царської дочки́ — усере́дині,
шата ж її погапто́вана золотом.
15 У ша́ти гапто́вані *вбрану* прова́дять її до Царя,
за нею дівча́та, подру́ги її, до Тебе прова́джені.
16 Провадять їх з ра́дощами та потіхою, —
у палату царську́ вони ві́йдуть.
17 Замість батьків Твоїх бу́дуть сини́ Твої, —
їх по цілій землі Ти поставиш воло́дарями.
18 Я буду Ім'я́ Твоє зга́дувати по всіх поколіннях,
тому́ то наро́ди по вічні віки Тебе сла́вити бу́дуть!

ПСАЛОМ 45 (46)

1 *Для дириґента хору. Синів Коре́євих. На спів „Аламот“. Пісня.*
2 Бог для нас — охоро́на та сила,
допомо́га в недолях, що часто трапляються,
3 тому́ не лякаємось ми, як трясе́ться земля,
і коли го́ри зсува́ються в серце[1] морів!
4 Шумлять і киплять Його во́ди,
через ве́лич Його тремтя́ть го́ри. *Се́ла.*
5 Річка, — відно́ги її веселя́ть місто Боже,
найсвятіше із місць пробува́ння Всеви́шнього.
6 Бог серед нього, — нехай не хитається,
Бог поможе йому́, коли ра́нок настане.
7 Шуміли наро́ди, хиталися ца́рства,
а Він голос подав Свій — і земля розпливла́ся.
8 З нами Господь Савао́т,[1]
наша тверди́ня — Бог Яковів. *Се́ла.*
9 Ідіть, оглядайте Господні діла, —
які руйнува́ння вчинив на землі!
10 Аж до кра́ю землі припиняє Він війни,
ламає Він лука й торо́щить списа,
палить огнем колесни́ці!
11 „Вгамуйтесь та знайте, що Бог Я,
піднесу́сь між наро́дами, піднесу́сь на землі!“
12 З нами Господь Савао́т,[1]
наша тверди́ня — Бог Яковів! *Се́ла.*

ПСАЛОМ 46 (47)

1 *Для дириґента хору. Синів Коре́євих, Псалом.*
2 Всі наро́ди, — плещіть у долоні,
покли́куйте Богові голосом ра́дости,
3 грізни́й бо Всевишній Госпо́дь,
Цар великий всієї землі!
4 Він наро́ди під нас підбиває,
а поган — нам під но́ги,

[1] Тут серце—глибина, середина. Пор. 2М. 15. 8.

[1] Саваот — війська, сили небесні. Господь Саваот — Господь сил небесних, Господь світил небесних.

5 Він нашу спáдщину для нас вибирає,
величність для Якова, що його полюбив. *Сéла.*
6 Бог виступає при радісних óкриках,
Господь — при голосі рóга.
7 Співайте Богові *нашому*, співайте,
співайте Царéві нашому, співайте,
8 бо Бог — Цар усієї землі,
співайте навчáльний псалóм!
9 Бог зацарювáв над нарóдами,
Бог сів на святому Своєму престóлі!
10 Зібрались владúки народів,
народ Бога Авраамового,
як Божі щитú *на* землі, —
між ними Він сильно звеличений!

ПСАЛОМ 47 (48)

1 *Пісня. Псалом синів Корéєвих.*
2 Великий Госпóдь і прослáвлений вéльми
в місті нашого Бога, на святій Своїй горі!
3 Препúшна країна, розрáда всієї землі, —
то Сіонська гора, на північних окóлицях, місто Царя можновлáдного!
4 Бог у хрáмах Своїх,
за твердиню Він знáний.
5 Бо царі ось зібрались,
ішли вони рáзом,
6 *але*, як побачили, то здивувáлись,
полякалися *та й* розпорóшились.
7 Обгорнув їх там страх,
немов біль породіллю;
8 Ти східнім вітром
розбив кораблі ті Таршíські.
9 Як ми чули, так бачили
в місті Господа Саваóта,
у місті нашого Бога, —
Бог міцно поставить навіки його! *Сéла.*
10 Розмишляли ми, Боже, про мúлість Твою
серед храму Твогó.
11 Як Ім'я Твоє, Боже,
так слава Твоя — *аж* по кінці землі,
справедлúвости повна правúця Твоя!
12 Нехай веселúться Сіонська гора,
Юдині дóчки хай тішаться
через Твої правосýддя.
13 Оточíте Сіóн й обступíте його,
полічіть його бáшти,
14 зверніте увагу на вáла його,
високість палати його пообмірюйте,
щоб розповістú поколíнню настýпному,
15 бо Цей Бог — то наш Бог на вічні вікú,
Він буде провáдити нас аж до смерти!

ПСАЛОМ 48 (49)

1 *Для дириґента хору. Синів Корéєвих. Псалом.*
2 Слухайте це, всі нарóди,
візьміть до ушей, усі мéшканці всéсвіту,
3 і людські сини й сини мýжів,
рáзом багатий та вбогий,
4 — мої уста казатимуть мудрість,
думка ж сéрця мого — розумність,
5 нахилю своє ухо до прúказки,
розв'яжý свою зáгадку лірою!
6 Чому маю боятись у день лихоліття,

як стане круг мене неправда моїх ошука́нців,
7 які на бага́тство своє покладають надію,
і своїми доста́тками хва́ляться?
8 *Але* жодна люди́на не ви́купить брата,
не дасть його ви́купу Богові, —
9 бо ви́куп їхніх душ дорогий,
і *не* перестане навіки, —
10 щоб міг він ще жити навіки
й не бачити гро́бу!
11 Та *люди* побачать, що мудрі вмирають так само,
як гинуть невіглас та не́ук,
і лиша́ють для інших багатство своє.
12 Вони ду́мають, ніби доми́ їхні навіки,
місця́ їхнього замешкання — з роду до роду,
імена́ми своїми звуть землі,
13 та не зостається в пошані люди́на, —
подібна худобі, що гине!
14 Така їхня дорога — глупо́та для них,
та за ними йдуть ті, хто кохає їхню думку. *Се́ла.*
15 Вони зійдуть в шеол, — і смерть їх пасе, немов вівці,
а праведники запанують над ними від ра́ння;
подоба їхня знищиться, шео́л буде мешканням для них.
16 Та визволить Бог мою душу із влади шео́лу,
бо Він мене візьме! *Се́ла.*
17 Не лякайся, коли багатіє люди́на,
коли збільшується слава дому її,—
18 бо, вмираючи, не забере вона всьо́го,
її слава не піде за нею!
19 Хоч вона свою душу за життя свого хва́лить,
і славлять тебе, як для себе ти чиниш добро, —
20 вона прийде до роду батьків своїх,[1]
що світла вони не побачать навіки!
21 Люди́на в пошані, але нерозумна, —
подібна худобі, що гине!

ПСАЛОМ 49 (50)

1 *Псалом Асафів.*
Прорік Бог над богами - Господь, і землю покликав
від схід сонця *і* аж до захо́ду його.
2 Із Сіону, корони краси́,
Бог явився в промінні!
3 Прихо́дить наш Бог, — і не буде мовчати:
палючий огонь перед Ним,
а круг Нього все бу́риться сильно!
4 Він покличе згори́ небеса́,
і землю — наро́д Свій судити:
5 „Позбирайте для Мене побожних Моїх,
що над жертвою склали заповіта зо Мною“.
6 І небеса́ звістять правду Його,
що Бог — Він суддя. *Се́ла.*
7 „Слухай же ти, Мій наро́де,
бо буду *ось* Я говорити, Ізраїлеві,
і буду свідчить на тебе:
Бог, Бог твій Я!

[1] Прийти до роду батьків своїх — померти.

8 Я бу́ду карта́ти тебе не за жертви твої, —
бо все передо Мною твої цілопа́лення,
9 не візьму́ Я бичка з твого дому,
ні козлів із коша́р твоїх,
10 бо *належить* Мені вся лісна́ звірина́
та худоба із тисячі гір,
11 Я знаю все пта́ство гірське́,
і звір польови́й при Мені!
12 Якби був Я голодний, тобі б не сказав, —
бо Моя вся вселе́нна й усе, що на ній!
13 Чи Я м'ясо бичків спожива́ю,
і чи п'ю кров козлів?
14 Принось Богові в жертву подя́ку,
і виконуй свої обітниці Всевишньому,
15 і до Мене поклич в день недолі, —
Я тебе порятую, ти ж просла́виш Мене!"
16 А до грішника Бог промовляє:
„Чого́ про устави Мої розповідаєш,
і чого́ заповіта Мого на уста́х своїх но́сиш?
17 Ти ж науку знена́видів,
і поза себе слова́ Мої ви́кинув.
18 Як ти злодія бачив, то бігав із ним,
і з перелюбниками накладав.
19 Свої уста пускаєш на зло,
і язик твій ома́ну плете́.
20 Ти сидиш, проти брата свого наговорюєш,
поголо́ски пускаєш про сина своєї матері.
21 Оце ти робив, Я ж мовчав,
і ти ду́мав, що Я такий са́мий, як ти.
Тому буду картати тебе, і ви́ложу *все* перед очі твої!
22 Зрозумійте ж це ви, що забуваєте Бога,
щоб Я не схопи́в, — бо не буде *кому* рятува́ти!
23 Хто жертву подяки прино́сить, той шанує Мене;
а хто на дорогу *Свою* уважа́є,
Боже спасі́ння йому покажу́!"

ПСАЛОМ 50 (51)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів,*
2 *коли до нього прийшов пророк Ната́н, як Давид увійшов був до Вірсавії*
3 Помилуй мене, Боже, з *великої* милости Твоєї,
і з великого милосердя Свого загла́дь беззако́ння мої!
4 Обмий мене зо́всім з мого беззако́ння,
й очисти мене від мого гріха́,
5 бо свої беззако́ння я знаю,
а мій гріх передо мною постійно.
6 Тобі, одно́му Тобі я згрішив,
і перед очима Твоїми лука́ве вчинив,
тому́ справедливий Ти будеш у мові Своїй,
бездога́нний у су́ді Своїм.
7 Отож я в беззако́нні наро́джений,
і в гріху́ зачала́ мене мати моя.
8 Ото, полюбив єси правду в глибинах,
і в таємних реча́х виявляєш премудрість мені.

9 Очúсти ісóпом мене, — і буду я чистий,
обмий Ти мене — і я стану біліший від снігу.
10 Дай почути мені втіху й радість, —
і радітимуть кості, що Ти покрушúв.
11 Обличчя Своє заховай від гріхів моїх,
і всі беззакóння мої позагладжуй.
12 Серце чисте створи мені, Боже,
і тривáлого духа в моєму нутрі віднови.
13 Не відкúнь мене від Свого лиця,
й не бери Свого Духа Святого від мене.
14 Верни мені радість спасіння Твогó,
і злáгідним духом підтримай мене.
15 Я буду навчáти беззакóнців доріг Твоїх, —
і навéрнуться грішні до Тéбе.
16 Визволь мене від перéступу крóвного,
Боже, Боже спасіння мого,
мій язик нехай слáвить Твою справедливість!
17 Господи, відкрий мої уста,
і язик мій звістить Тобі хвалу,
18 бо Ти жертви не прáгнеш,
а дам цілопáлення, — *то* не любе воно Тобі буде.
19 Жертва Бóгові — злáманий дух;
серцем злáманим та упокóреним Ти не погордуєш, Боже!
20 Ущаслúв Своїм благоволінням Сіон,
збудуй мýри для Єрусалúму, —
21 тоді Ти полюбиш Собі жертви правди, цілопáлення та принóшення,
тоді покладуть на Твій вівтар тельців!

ПСАЛОМ 51 (52)

1 *Для дириґента хору. Псалом навчáльний Давидів,*
2 *як прийшов був ідумéянин Доеґ та й Саулові був оповів, і до нього сказав: „Давид увійшов до дому Ахімéлеха“.*
3 Чого хвáлишся злом, о могýтній?
Цілий дéнь Божа милість *зо мною.*
4 Замишляє лукавство язик твій,
як *та* бритва нагóстрена ти, що чиниш обману!
5 Ти зло полюбив над добро,
а неправду — більш, як правду казати, — *Сéла,*
6 ти любиш усякі шкідливі словá, *ти* язúку обманний!
7 Отож, Бог зруйнує назáвжди тебе,
тебе викине й вирве з намету тебе,
й тебе викоренить із країни життя. *Сéла.*
8 І побачать *це* прáведні, й будуть боятись,
і будуть сміятися з нього:
9 „Ось муж, що Бога не чинить своєю твердúнею,
та на великість багатства свого покладає надію,
втікає до злого свого“.
10 А я — як зелена олúвка у Божому домі,
надіюсь на Божую милість на вічні вікú!

11 Буду сла́вити вічно Тебе, що вчинив Ти *оце*,
і про Ймення Твоє буду звіщати побожним Твоїм, що добре воно!

ПСАЛОМ 52 (53)

1 *Для дириґента хору. На „Махалат". Навча́льний псало́м. Давидів.*

2 Безумний говорить у серці своїм: „Нема Бога"!
Зіпсу́лись вони, і несправедливість обри́дливу чинять,
нема доброчи́нця!

3 Бог зо́рить із неба на лю́дських синів,
щоб поба́чити, чи є *там* розумний,
що Бога шукає.

4 Усі повідступа́ли, разом стали огидними,
нема доброчи́нця,
нема ні одно́го!

5 Чи ж не розуміють оті, хто беззако́ння вчиняє,
що мій люд поїдають?
Вони спожива́ють хліб Божий,
та не кличуть *Його*!

6 Тоді настраши́лися стра́хом вони, *хоч* страху не було,
бо розсипав Бог кості того, хто тебе оточив був, — ти *їх* посоро́мив, бо ними пого́рдував Бог!

7 Аби то Він дав із Сіону спасіння Ізраїлеві!
Як долю Свого народу поверне Господь,
то радітиме Яків, утіша́тися буде Ізра́їль!

ПСАЛОМ 53 (54)

1 *Для дириґента хору. На неґінах. Псало́м навча́льний Давидів,*

2 *як зіфе́яни прийшли були та сказали Саулові: „Ось Давид поміж нами ховається!"*

3 Спаси мене, Боже, Іме́нням Своїм,
і міццю Своєю мене оправда́й!

4 Вислухай, Боже, молитву мою,
нахили Своє ухо до слів моїх уст,

5 бо чужи́нці повстали на мене,
розбиша́ки ж шукають моєї душі, —
вони Бога не ставили перед собою. *Се́ла.*

6 Ось Бог помагає мені,
Господь серед тих, хто підтримує душу мою.

7 Хай пове́рнеться зло на моїх ворогів,
Своєю правдою ви́нищи їх.

8 В добровільному да́рі я же́ртву Тобі принесу́,
Ім'я́ Твоє, Господи, сла́вити буду, що добре воно,

9 бо мене воно визволило від усяких нещасть,
і я бачу зане́пад моїх ворогів!

ПСАЛОМ 54 (55)

1 *Для дириґента хору. На неґінах. Навчальний Давидів псалом.*

2 Вислухай, Боже, молитву мою
й від блага́ння мого не ховайся!

3 Прислу́хайсь до мене й подай мені відповідь, —
я блукаю у сму́тку своїм і стогну́, —

4 від крику воро́жого,
від у́тисків грішного,
бо гріх накида́ють на мене вони,

і в гніві мене переслідують.
5 Тремтить моє серце в мені,
і стра́хи смерте́льні напали на мене,
6 страх та тремті́ння на мене найшли́,
і тривога мене обгорну́ла.
7 І сказав я: „Коли б я мав[1] крила, немов *та* голубка,
то я полетів би й спочив!“
8 Отож, помандру́ю дале́ко,
пробува́тиму я на пустині. *Се́ла.*
9 Поспішу́ собі, щоб утекти́
перед вітром бурхли́вим *та* бурею.
10 Вигуби, Господи, *та* погуби язика́ їхнього,
бо в місті я бачив наси́льство та сва́рку, —
11 вони ходять удень та вночі коло нього на му́рах його,
а гріх та неправда всере́дині в ньому,
12 нещастя всере́дині в ньому,
а з вулиць його не вихо́дять наси́лля й обма́на,
13 бож не ворог злорічить на мене, —
це я переніс би, —
і не нена́висник мій побільши́всь надо мною,
я сховався б від нього, —
14 але ти, — чоловік мені рівня,
мій при́ятель близький і знайо́мий мені,
15 з яким со́лодко щиру розмову прова́димо,
і ходимо до Божого дому серед бурхли́вого на́товпу.

[1] В оригіналі: „хто дасть мені“, це гебраїзм: коли б я мав, якби мені.

16 Нехай же впаде на них смерть,
нехай зі́йдуть вони до шеолу живими, —
бо зло в їхнім ме́шканні, у їхній сере́дині!
17 Я кличу до Бога,
і Госпо́дь урятує мене:
18 уве́чорі, вра́нці й опівдні
я скаржусь й зідхаю, —
і Він ви́слухає мого го́лосу!
19 У мирі Він викупить душу мою,
щоб до мене вони не зближа́лись,
бо багато було їх на мене!
20 Бог ви́слухає, і їм Той відповість,
Хто відвіку сидить на престо́лі, *Се́ла,*
бо немає у них перемін,
і Бога вони не бояться, —
21 *во́рог* витягнув ру́ки свої проти тих, що в спокої жили́ з ним,
він зганьби́в заповіта свого́,
22 його уста гладе́нькі, як масло, —
та сва́рка у серці його,
від оливи м'якіші слова́ його,
та вони — *як* мечі ті ого́лені!
23 Свого тягара́ поклади ти на Господа, —
і тебе Він підтри́має,
Він ніко́ли не дасть захита́тися праведному!
24 А Ти їх, Боже *мій*, поскида́єш
до ями погибе́лі!
Люди чи́нів кривавих й обмани, —
бода́й своїх днів вони не дожили́ *навіть* до половини,
а я покладаю надію на Тебе!

ПСАЛОМ 55 (56)

1 *Для диригента хору. На „Німа голубка вдалечині“. Золотий Давидів псалом, коли филистимляни захопили були його в Ґаті.*

2 Помилуй мене, Боже,
бо топче мене чоловік, —
цілий день він воює та тисне мене!
3 Чатують мої вороги цілий день,
бо багато таких, що воюють завзято на мене!
4 *Того* дня, коли страх обгортає мене,
я надію на Тебе кладу, —
5 я в Бозі хвалитиму слово Його,
на Бога надію кладу, *й* не боюся, —
що тіло[1] учинить мені?
6 Цілий день біль приносять слова мої,
усі їхні думки проти мене на зло:
7 слідкують, ховаються,
пильнують вони мої стопи . . .
Як чатують на душу мою,
8 *так* Ти через гріх віджени їх,
пониж, Боже, людей в *Своїм* гніві!
9 Полічив Ти тиняння моє,
помісти ж мої сльози перед Собою,[2]
чи ж вони не *записані* в книзі Твоїй?
10 Тоді то мої вороги повтікають назад,
того дня, як я кликати буду.
Те я знаю, що Бог при мені,
11 *і* в Бозі я справу свою докінчу,
докінчу я в Господі справу!
12 На Бога надію кладу *й* не боюсь, —
що людина учинить мені?
13 На мені *зостаються*, о Боже, присяги Тобі,
та для Тебе я виповню жертви хвали.
14 Як Ти спас мою душу від смерти,
то хіба ж не *спасеш* моїх ніг від падіння,
щоб у світлі життя я ходив перед Богом?

[1] Тіло — людина, пор. Пс. 56. 12.
[2] За текстом грецьким; у гебрейськім „до міху Свого“.

ПСАЛОМ 56 (57)

1 *Для диригента хору. На спів: „Не вигуби“. Золотий псалом Давидів, коли він утікав від Саула в печеру.*

2 Помилуй мене, Боже, помилуй мене,
бо до Тебе вдається душа моя,
і в тіні Твоїх крил я сховаюсь,
аж поки нещастя мине!
3 Я кличу до Бога Всевишнього,
до Бога, що чинить для мене добро.
4 Він пошле з небес — і врятує мене,
Він поганьбить того, хто чатує на мене. *Села.*
Бог пошле Свою милість та правду Свою
5 на душу мою. Знаходжуся я серед левів,
що людських синів пожирають,
їхні зуби — *як* спис той та стріли,
а їхній язик — гострий меч.

6 Піднеси́ся ж, о Боже, над небо,
— а слава Твоя над всією землею!
7 *Вороги* приготóвили пáстку для стіп моїх,
душу мою пахи́лили,
вони ви́копали *вовчу* яму для мене, —
і попáдали в неї *самі! Сéла.*
8 Моє серце зміцни́лося, Боже,
зміцни́лося серце моє,—
я буду співати та слáвити *Тебе*!
9 Збуди́ся ж ти, хвáло моя,
пробуди́ся ж ти, áрфо та ци́тро, —
я буду буди́ти досвітню зорю́!
10 Я буду Тебе вихваляти,
о Господи, серед нарóдів,
я буду співати Тобі між племéнами,
11 бо Твоє милосердя велике — *воно аж* до неба,
а правда Твоя — аж до хмар!
12 Піднеси́ся ж, о Боже, над небо,
а слава Твоя — над всією землею!

ПСАЛОМ 57 (58)

1 *Для дириґента хору. На спів: ,,Не вигуби". Золотий псалом Давидів.*
2 Чи ж то справді ви, можні, говорите правду,
чи людських синів слушно судите?
3 Отже, у серці ви чините кривди, дорогу наси́льства рук ваших торýєте ви на землі.
4 Від лоня *ще* матернього — *вже* віддáлені несправедливі,
з утрóби ще матерньої заблуди́лися неправдомóвці, —
5 їхня отрута така, як отрута зміїна,
як отрута глухої гадюки, що ухо своє затуляє,
6 що не слухає голосу заклиначів,
чарівникá, в чарах вправ́ного!
7 Поруйнуй, Боже, зуби їхні в їхніх устáх,
левчукáм розбий, Господи, щéлепи,—
8 нехай розпливуться, немов *та* вода, що собі розтікáється,
хай пов'януть вони, як трава по дорозі,
9 *бодай стали*, немов той слимáк, що в своїй слизоті розпускається,
щоб сонця не бачили, як мертвий отой плід у жінки!
10 Поки почують терни́ну *запáлену* ваші горшки, —
нехай буря її рознесе, чи свіжу, чи спáлену!
11 *А* праведний тішитись буде, бо помсту побачить,
у крóві безбожного стóпи свої він обмиє!
12 І скаже люди́на: ,,Поправді є плід справедливому,
справді є Бог, — суддя на землі!"

ПСАЛОМ 58 (59)

1 *Для дириґента хору. На спів: ,,Не вигуби". Золотий псалом Давидів, коли послав був Саул, і стереглú його дім, щоб убити його.*
2 Ви́зволь мене від моїх ворогів, о мій Боже,
від напасників моїх охорони́ Ти мене!

3 Ви́зволь мене від злочи́нців,
і спаси мене від кровожéрних,
4 бо ось причаїлись на душу мою,
на мене збираються сильні, —
не моя *в тім* провина, о Господи, і не мій гріх!
5 Без моєї провини
вони *он* збігаються та готу́ються, —
устань же назу́стріч мені та побач!
6 І Ти, Господи, Боже Саваоте,
Боже Ізраїлів,
збудися, щоб покара́ти всіх поган, —
і не помилуй нікóго із зра́дників злих! *Сéла.*
7 На́двечір вони поверта́ються, скиглять, як пес,
і перебігають по місту,
8 *й* ось *слова* виверга́ють уста́ми своїми,
мечі в їхніх губах,—
та хто *це* почує.
9 Але посмієшся з них, Господи,
і всіх поган засорóмиш!
10 Тверди́не моя, я Тебе пильнува́тиму, —
бо Бог оборóна моя!
11 Мій Бог, — Його милість мене попере́дила,
Бог учинить мені, що побачу падіння своїх ворогів!
12 Не вбива́й їх, щоб нарóд мій *цього* не забув, —
міццю Своєю розвій їх і зниж їх,
о щите наш, Господи!
13 Гріх їхніх уст — слово губ їхніх, і нехай вони схóплені будуть своєю пихóю,
і за клятву й брехню, яку кажуть!
14 У гніві *їх* знищ, знищ — і хай їх не буде,
і хай знають вони, що царює Бог в Якові,
аж до кінців землі! *Сéла.*
15 А на́двечір вони поверта́ються, скиглять, як пес,
і перебігають по місту.
16 Вони вéштатись будуть, щоб їсти,
коли ж не наїдя́ться, то ска́ржитись будуть.
17 А я буду співати про силу Твою,
буду радісно вра́нці хвалити Твою милість,
бо для мене Ти був в день недолі моєї
тверди́нею й за́хистом!
18 Тверди́не моя, — до Тебе співати я буду,
бо Бог оборóна моя,
милости́вий мій Боже!

ПСАЛОМ 59 (60)

1 *Для дириґента хору. На спів: „Лілея свідчення“. Золотий псалом Давидів для навча́ння,*
2 *коли він підпалив був Ара́м двох річóк[1] і Ара́м Цови́, і коли вернувся Йоав і побив Едóма[1] в Соляній долині, дванадцять тисяч.*
3 Боже, покинув Ти нас, розпорóшив Ти нас,
Ти нагнівався був, — повернúся ж до нас!
4 Ти землею затряс, *і* її розірвав, —
уздоров *же* ула́мки її, бо вона захита́лась!
5 Ти вчинив, що нарóд Твій побачив тяжкé,
напоїв нас отру́тним вином.

[1] Арам — Сирія, Арам двох річок — Сирія Месопотамська, Едом — Ідумея.

6 Ти дав пра́пора тим, хто боїться Тебе,
щоб збирались вони перед правдою. *Се́ла.*
7 Щоб любі Твої були ви́зволені,
Своєю правицею допоможи́, й обізви́ся до нас!
8 У святині Своїй Бог промовив:
,,Нехай розвеселю́сь, — розділю́ Я Сихе́м
і долину Сукко́тську поміряю!
9 Належить Мені Ґілеа́д, Мені Манасія,
а Єфрем — охоро́на Моїй голові,
Юда — бе́рло Моє.
10 Моа́в — то мідни́ця Мого миття́,
на Едо́м узуття́м Своїм кину,
филисте́ю, — вигукуй для Мене із радістю!"
11 Хто мене запрова́дить до міста тверди́нного,
хто́ до Едо́му мене попрова́дить?
12 Хіба́ ж Ти покинув нас, Боже,
і серед нашого війська не ви́йдеш *вже*, Боже?
13 Подай же нам поміч на ворога,
лю́дська бо поміч — марно́та!
14 Ми мужність ви́явимо в Бозі, —
і Він пото́пче противників наших!

ПСАЛОМ 60 (61)

1 *Для дириґента хору. На струннім інструменті. Псалом Давидів.*
2 Вислухай, Боже, блага́ння моє,
почуй же молитву мою, —
3 я кли́чу до Тебе від краю землі,
коли серце моє омліва́є!
На ске́лю, що вища від мене,
мене попрова́дь,
4 бо для мене Ти став пристано́вищем,
ба́штою сильною супроти ворога!
5 Хай я оселю́ся навіки в наме́ті Твоїм,
в укритті Твоїх крил захова́юся, *Се́ла,*
6 бо Ти, Боже, почув обітниці мої,
Ти дав спа́дщину тим,
хто Іме́ння Твого боїться!
7 Царе́ві примно́ж дні до днів,
продовж ро́ки йому — немов вічні віки́,
8 нехай він перед Божим лицем пробува́є навіки,
хай милість та правда його стережу́ть!
9 Отак буду співати я за́вжди про Імення Твоє,
виконувати буду щоде́нно обіти свої!

ПСАЛОМ 61 (62)

1 *Для дириґента хору. Для Єдуту́на. Псалом Давидів.*
2 Тільки від Бога *чекай* у мовча́нні, о душе́ моя,
від Нього спасіння моє!
3 Тільки Він моя скеля й спасіння моє,
Він тверди́ня моя, — *тому́* не захита́юся дуже!
4 Доки бу́дете ви напада́ти на люди́ну?
Усі *хочете* ви розтрощи́ти *її*, немов мур той похилений,
мов би парка́н той валю́щий!

5 Вони́ тільки й ду́мають, я́к би зіпхнути її з висоти,
вони полюбили непра́вду:
благословляють своїми уста́ми,
в своєму ж нутрі проклинають! *Се́ла.*
6 Тільки від Бога *чекай* у мовча́нні, о душе́ моя,
бо від Нього надія моя!
7 Тільки Він моя скеля й спасі́ння моє,
Він тверди́ня моя, — *тому́* не захитаюсь!
8 У Бозі спасі́ння моє й моя слава,
скеля сили моєї, моє пристано́вище в Бозі!
9 *Мій* наро́де, — кожного ча́су надійтесь на Нього,
серце своє перед Ним виливайте,
Бог для нас — пристано́вище! *Се́ла.*
10 Справді, лю́дські сини́ — як та па́ра,
сини́ *й вищих* му́жів — обма́на:
як узяти на вагу́ —
вони легші від пари *всі* ра́зом!
11 Не надійтесь на у́тиск,
і не пишайтесь грабу́нком;
як багатство росте, —
не прикладайте *свого* серця *до нього!*
12 Один раз Бог сказав, а двічі я чув, —
що сила — у Бога!
13 І в Тебе, о Господи, милість,
бо відпла́чуєш кожному згідно з ділами його!

ПСАЛОМ 62 (63)

1 *Псалом Давидів, коли був він у пустині юдейській.*

2 Боже — Ти Бог мій, я шукаю[1] від ра́ння Тебе,
душа моя пра́гне до Тебе,
тужить тіло моє за Тобо́ю
в країні пусте́льній і ви́мученій без води.
3 Я так приглядався до Тебе в святині,
щоб бачити силу Твою й Твою славу,—
4 ліпша бо милість Твоя над життя,
й мої уста Тебе прославляють!
5 Так я буду в житті своїм благословля́ти[2] Тебе,
ради Йме́ння Твого́ буду руки свої підійма́ти[3]!
6 Насичується, ніби лоєм і товщем, душа моя,
а уста́ мої хвалять губа́ми співни́ми.
7 Як згадаю Тебе на посте́лі своїй,
розмишля́ю про Тебе в сторо́жах нічни́х:
8 що став Ти на поміч для мене,
в тіні ж Твоїх крил я співатиму!
9 Пригорну́лась до Тебе душа моя,
прави́ця Твоя підпирає мене.
10 *Вороги* ж мою душу шукають для згуби, —
нехай западу́ться до спо́ду землі,
11 нехай помордо́вані бу́дуть мече́м,
бодай стали шака́лам пожи́вою!

[1] У гебр. тексті цих слів — від ра́ння — нема.
[2] Благословити — говорити благе, цебто добре слово; благословити Бога — славити Його, молити Його.
[3] Підіймати долоні, руки — молитися.

12 А цар звесели́ться у Бозі,
буде хва́лений кожен, хто йому присягає,
будуть бо за́мкнені уста лжемо́вцям!

ПСАЛОМ 63 (64)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів.*
2 Вислухай, Боже, мій голос, як ска́ржуся я,
від стра́ху ворожого душу мою хорони!
3 Заховай мене від потає́много збору злочинців,
від крику сваві́льців,
4 які нагостри́ли свого язика́, як меча,
натягнули стрілу́ свою словом гірки́м,
5 щоб таємно стріляти в невинного, —
вони нагло стріля́тимуть в нього, і не бу́дуть боятись!
6 У злій справі зміцня́ють себе,
змовля́ються па́стки таємно розста́вити,
кажуть: „Хто бу́де їх бачити?“
7 Вони кривди ховають. Загинемо, як за́дум їхній спо́вниться,
бо нутро́ чоловіка та серце—глибоке!
8 Але́ вчинить Бог, що стріла́ на них стрілить, —
і на́гло пора́нені будуть,
9 і вчинить, що їхній язик допаде́ться до них, —
і будуть хита́ти *головою* усі, хто спогля́не на них!
10 І всі люди боятися будуть,
і будуть розказувати про чин Бога,
і діло Його зрозуміють!
11 І праведний Господом бу́де радіти,
і буде вдава́тись до Нього,
і бу́дуть похва́лені всі простосе́рді!

ПСАЛОМ 64 (65)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів. Пісня.*
Уся земле, — покли́куйте Богові:
2 Тобі, Боже, належиться слава в Сіоні,
і Тобі має ві́дданий бути обіт!
3 Ти, що моли́тви вислу́хуєш, всяке тіло[1] до Тебе прихо́дить!
4 Справи грішні зробились сильніші від нас, —
Ти наші гріхи пробача́єш!
5 Блаженний, кого вибираєш Ти та наближа́єш, —
в осе́лях Твоїх спочива́ти той буде!
наси́тимось ми добром дому Твого́,
найсвятішим *із* храму Твого́!
6 Грізні ре́чі Ти відповіда́єш нам правдою,
Боже, Спасителю наш,
надіє всіх кінців землі
та су́щих далеко на морі,[2]
7 що гори ставиш Своєю силою,
підпере́заний міццю,
8 що втихоми́рюєш гу́ркіт морів,
їхніх хвиль та га́лас наро́дів.
9 І будуть боятись озна́к Твоїх
ме́шканці кінців *землі*.
Ти розвеселяєш *країну*,
де вихід пора́нку й *де* вечір.

[1] Усяке тіло — все живе.
[2] Гебрейський текст дає: далеких морів.

10 Ти відві́дуєш землю та по́їш її,
Ти збагачуєш щедро її, —
по́вний води потік Божий,
Ти збі́жжя готуєш її, —
бо Ти так пригото́вив її!
11 Ти ріллю її наси́чуєш во́гкістю,
вирі́внюєш гру́ддя її,
розпускаєш дощами її,
Ти благословляєш росли́нність її!
12 Ти добром Своїм рік вкороно́вуєш,
і стежки́ Твої кра́плями то́вщу течу́ть!
13 Пасови́ська пустині спливаються кра́плями,
і радістю підпереза́лись узгір'я!
14 Лугі́ зодягнулись ота́рами,
а долини покрилися збі́жжям, —
гука́ють вони та співають!

ПСАЛОМ 65 (66)

1 *Для дириґента хору. Пісня. Псалом.*
Уся зе́мле, покли́куйте Богові,
2 виспівуйте честь Його Йменню,
честь для слави Його покладіть!
3 Скажіть Богу: „Які Твої вчинки грізні!
Через силу велику Твою — Твої вороги піддаду́ться Тобі,
4 вся земля буде падати до ніг Твоїх,
і співати Тобі буде, оспівувати Ймення Твоє!“ *Се́ла.*
5 Ідіть і погляньте на Божі діла́, —
Він грізни́й у ділах проти лю́дських синів!
6 Він на суходіл змінив море, —
й перехо́дили річку ногою, —
там раділи ми в Ньому!
7 Він царю́є навіки Своєю могу́тністю,
очі Його між наро́дами зо́рять, —
нехай не несуться відсту́пники! *Се́ла.*
8 Благословляйте, народи, нашого Бога,
і голос слави Його розголо́шуйте,
9 що зберіг при житті нашу душу,
і не дав нозі нашій спіткну́тись,
10 бо Ти, Боже, нас випробо́вував,
Ти нас перетопи́в, як срібло́ перето́плюється.
11 Ти нас до в'язни́ці впровадив,
Ти пута поклав нам на сте́гна,
12 Ти їздити дав був люди́ні по го́ловах наших,
ми ввійшли до огню́ й до води, —
але на широкі місця Ти нас вивів!
13 Увійду́ я до дому Твого́ з цілопа́леннями,
обі́ти свої Тобі ви́плачу ті,
14 що їх вимовили мої губи
й сказали були мої уста в тісно́ті моїй!
15 Цілопа́лення ситих *тельців* піднесу́ Тобі
з димом кади́льним бара́нячим,
приготу́ю биків із козла́ми. *Се́ла.*
16 Ідіть, *і* послухайте, всі богобі́йні,
а я розкажу́, що́ Він учинив для моєї душі:

17 До Нього я кли́кав уста́ми своїми,
і хва́ли *Йому* — під моїм язико́м!
18 Коли б беззако́ння я бачив у серці своїм,
то Госпо́дь не почув би *мене*,
19 але́ Бог почув, —
і вислухав голос моєї молитви!
20 Благословенний Бог,
Який не відкинув моєї молитви
й Свого́ милосердя від мене!

ПСАЛОМ 66 (67)

1 *Для дириґента хору. На струнних знаряддях. Псалом. Пісня.*
2 Нехай Бог помилує нас, і хай поблагосло́вить,
хай засяє над нами обличчям Своїм, *Се́ла*,
3 щоб пізнати дорогу Твою на землі,
посеред наро́дів усіх — спасі́ння Твоє!
4 Хай Тебе вихваля́ють наро́ди, о Боже,
хай сла́влять Тебе всі наро́ди!
5 Нехай веселя́ться й співають племе́на,
бо Ти правдою су́диш наро́ди
й племе́на ведеш на землі! *Се́ла*.
6 Хай Тебе вихваля́ють наро́ди, о Боже,
хай сла́влять Тебе всі наро́ди!
7 Земля врожай свій дала́, —
Бог поблагослови́в нас, наш Бог!
8 Нехай благословля́є нас Бог,
і всі кінці землі хай бояться Його!

ПСАЛОМ 67 (68)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів. Пісня.*
2 Нехай воскре́сне[1] Бог, — і розпоро́шаться вороги́ Його,
і нехай від лиця Його повтіка́ють Його ненави́сники!
3 Як дим розвіва́ється, *так їх* розвій,
як то́питься віск від огню́,
отак несправедли́ві заги́нуть перед Божим лице́м!
4 А пра́ведні будуть радіти, і будуть тішитися перед Богом,
і весели́тися в радості будуть!
5 Співайте Богові, виспівуйте Іме́нню Його,
рівняйте дорогу Тому́, Хто їде на хмарах, —
Господь Йому Іме́ння, —
та перед Ним веселі́ться!
6 Си́ротам батько й вдови́цям суддя́, —
то Бог у святому мешка́нні Своїм!
7 Бог самітних уводить до дому,
витягує в'язнів з кайда́нів, —
тільки відсту́пники ме́шкати будуть у спа́леній сонцем землі!
8 Боже, коли перед наро́дом Своїм Ти вихо́див,
коли йшов Ти пустинею, — *Се́ла*,
9 то трясла́ся земля, також ка́пало небо було перед Богом,
Сіна́й затремтів
перед Богом, Богом Ізраїля!

[1] Воскресне, jakum — устане, підійметься.

10 Дощ добродійний спускаєш Ти кра́плями, Боже,
на спа́док Свій перему́чений — міцно поставив його́.
11 У ньому сиділо Твоє многолю́ддя,[1]
у Своїй доброті *все* готуєш Ти бідному, Боже!
12 Господь дає слово;
провісниць велика многота:
13 „Царі військ утікають, утікають,
па́ні ж до́му розділює здо́бич".
14 Коли ви спочиваєте між обійстя́ми —
то кри́ла голубки покриті сріблом,
а пе́ра її — зеленка́вістю золота.
15 Коли Всемогу́тній царів розпоро́шував в *Кра́ї*,
то сніг Ти спускав на Цалмо́ні.
16 Гора Божа — Баша́нська гора,
гора верхогір'я — гора та Баша́нська.
17 Верхогір'я, — чого за́здрісно ди́витеся на ту го́ру,
що Бог зажадав на мешка́ння Своє,
і Господь буде ме́шкати *там* за́вжди?
18 Колесни́ць Божих дві десятьти́сячки,
тисячі багатокра́тні, —
Господь із Сіна́ю прибув до святині.
19 Ти піднявся був на високу́,
полоне́них набрав,
узяв дари ради люди́ни, —
і відсту́пники ме́шкати будуть у Господа Бога також.

[1] В оригіналі: твоя звірина.

20 Благословенний Господь,
— *тягарі* Він щоденно нам носить,
Бог — наше спасіння! *Се́ла*.
21 Бог для нас — Бог спасіння,
і в Господа Владики ви́ходи смерти!
22 Але розторо́щить Бог го́лову Своїх ворогів,
ма́ківку, вкриту волоссям,
того, хто в гріха́х своїх ходить!
23 Промовив Господь: „Я спрова́джу з Баша́ну тебе́,
з глибин моря спрова́джу,
24 щоб ти но́гу свою мив у кро́ві,
щоб язик твоїх псів
мав частину *свою* в ворогів!"
25 Хо́ди Твої, Боже, ба́чено,
похо́ди Бога мого
у святині мого Царя:
26 Попе́реду йшли співаки́, пото́му грачі,
посеред дівчат, що бряжча́ли на бу́бнах:
27 „Благословляйте на зборах Бога,
Господа, ви, хто від джерел Ізраїля!"
28 Там Веніями́н молодий, їхній воло́дар,
князі Юди, їхні полки́,
князі Завуло́на, князі Нефтали́ма.
29 Твій Бог наказав тобі силу,
— будь силою, Боже,
того́, кого нам учинив!
30 Із храму Твого на Єрусалимі
царі привезуть Тобі дара.
31 Погрози́ звірині в очере́ті,[1]
череді волів ра́зом з телятами людськими,

[1] Цебто: Єгиптові.

понищ тих, хто кава́лками
срібла ми́лується,
розпоро́ш ті наро́ди, що
воєн бажають!
32 Прийдуть з Єгипту посли,
і руки свої Куш[1] простягне до Бога.
33 Царства землі, — співайте
Богові,
виспівуйте Господа, —
Се́ла,
34 що їздить в відвічному небі
небес.[2]
Ось Він загримить Своїм
голосом, голосом сильним.
35 Ви́знайте Богові силу,
величність Його над Ізраїлем,
а в хмарах потуга Його!
36 Бог грізни́й у святинях
Своїх,
Бог Ізраїлів Він, що наро́дові дає силу й міць,
Бог благослове́нний!

ПСАЛОМ 68 (69)

1 *Для дириґента хору. На спів „Лелії". Давидів.*
2 Спаси мене, Боже,
бо во́ди *вже* аж до душі
підійшли́!
3 Я загруз у глибокім багні,
і нема на чім стати,
ввійшов я до водних глиби́н, —
і мене залила́ течія́!
4 Я змучився в крику своїм,
ви́сохло го́рло моє,
очі мої затума́нились
від виглядання надії від
Бога мого!
5 Тих, хто мене без причини
нена́видить,
стало більш, як воло́сся
на моїй голові,
набра́лися сили мої вороги,
що безви́нно мене переслідують, —
чого не грабував, те вертаю!
6 Боже, Ти знаєш глупо́ту
мою,
а гріхі мої перед Тобою
не схо́вані!
7 Неха́й через мене не ма́тимуть сти́ду оті,
хто на Тебе надіється, Господи, Господи Саваоте;
нехай через мене не матимуть со́рому ті,
хто шукає Тебе, Боже Ізраїлів, —
8 бо я ради Тебе знева́гу ношу́,
га́ньба покрила обличчя
моє!
9 Для братів своїх став я
відчу́жений,
і чужи́й для синів своєї
матері,
10 бо ре́вність до дому Твого́ з'їдає мене,
і зневаги Твоїх зневажа́льників
спада́ють на мене,
11 і по́стом я ви́плакав душу
свою,
а *це* сталось мені на знева́гу.
12 За одежу надів я вере́ту, —
і за при́казку став я для
них:
13 про мене бала́кають ті, хто
в брамі[1] сидить,
і пісні тих, хто п'янке́
попиває.
14 А я — молитва моя до Тебе,
Господи,
в часі *Твоєї* зичли́вости;
в многоті милосердя Твого́ подай мені відповідь
про певність спасі́ння
Твого,

[1] Куш — Етіопія.
[2] Небо небес — найвище небо.

[1] Брами були центром міського життя: тут чинився суд, тут відбувалися збори.

15 визволь з болота мене, щоб я не втопився,
щоб я урято́ваний був від своїх ненави́сників
та від глибо́кости вод!
16 Хай мене не заллє́ водяна́ течія́,
і хай глибінь мене не проковтне́,
і нехай своїх уст не замкне́ надо мною безо́дня!
17 Обізви́ся до мене, о Господи, в міру доброї ласки Своєї,
в міру вели́кости Свого милосердя зверни́ся до мене,
18 і обличчя Свого не ховай від Свого раба,
бо тісно мені, — озви́ся *ж* неба́ром до мене,
19 наблизи́сь до моєї душі, порятуй же її,
ради моїх ворогів відкупи́ Ти мене!
20 Ти знаєш нару́гу мою, і мій сором та га́ньбу мою, —
перед Тобою всі мої вороги!
21 Моє серце злама́ла нару́га, і невиго́йний мій *сором*:
я чекав співчуття́ — та немає *його*,
і потіши́телів — та не знайшов!
22 І жо́вчі покла́ли у мій хліб потішення,
а в спра́зі моїй оцтом мене напува́ли.
23 Бодай па́сткою стала їм їхня трапе́за,
а їхні у́чти — тене́тами,
24 бодай їхні очі поте́мніли, щоб їм не бачити,
а їхні клу́би хай за́вжди хитаються!
25 Вилий на них Свою ре́вність, а по́лум'я гніву Твого нехай їх доганяє!
26 Нехай їхнє село́ опусто́шене буде,
хай ме́шканця в їхніх наме́тах не буде!
27 Бо кого Ти був збив, — вони *ще́* переслідують,
і побільшують му́ки ране́ним Тобою.
28 Додай же гріха на їхній гріх, щоб вони не ввійшли в справедливість Твою,
29 нехай скре́слені будуть із книги життя,
і хай не будуть запи́сані з праведними!
30 А я бідний та хворий,
але, Боже, — спасіння Твоє мене чинить могу́тнім,
31 і я піснею буду хвалити Ім'я Боже,
співом вдя́чним Його велича́тиму!
32 І буде для Господа краща вона від вола́, від бика,
що ро́ги він має, що копита роздво́єні має.
33 Побачать слухня́ні, — і бу́дуть радіти,
хто ж Бога шукає — нехай оживе́ ваше серце,
34 бо до вбогих Госпо́дь прислуха́ється,
і в'язня́ми Своїми не гордує Він!
35 Нехай хвалять Його небеса́ та земля,
море й усе, що́ в них ру́хається,
36 бо спасе́ Бог Сіо́на,
і збудує для Юди міста́, — і заме́шкають там, і вспадку́ють його́,
37 і наща́дки рабів Його посядуть його,
й ті, хто любить Ім'я́ Його, житимуть в нім!

ПСАЛОМ 69 (70)

1 *Для дириґента хору. Давидів. На пам'ятку.*
2 *Поквáпся* спасти́ мене, Боже,
Господи, поспіши́ся ж на поміч мені!
3 Нехай посорóмлені будуть, і хай застидáються ті,
хто шукає моєї душі, щоб схопи́ти її!
Нехай подаду́ться назад, і нехай посорóмлені будуть *усі*,
хто бажає для мене лихóго!
4 Бодай поверну́лися з сóромом ті,
хто говорить на мене: „Ага!.. Ага!"
5 Нехай тішаться та веселя́ться Тобою
усі, хто шукає Тебе,
та хто любить спасіння Твоє,
і хай зáвжди говорять: „Хай буде великий Господь!"
6 А я вбогий та бідний, — поспіши ж Ти до Мене, о Боже:
моя поміч і мій оборóнець — то Ти,
Боже мій, — не спізня́йся!

ПСАЛОМ 70 (71)

1 До Тéбе вдаюся я, Господи, — хай же не бу́ду повік засорóмлений! —
2 ви́зволь мене через правду Свою, і звільни́ мене,
нахили Своє ухо до мене, й спаси́ мене,
3 стань для мене за скелю мешкáльну,
куди міг би я зáвжди ховатись!
Ти наказав рятувáти мене,
бо Ти скеля моя та тверди́ня моя!
4 Бóже мій, визволь мене від руки беззакóнного,
від руки́ того, хто кривдить та гнóбить мене,
5 Ти бо, Влади́ко, надія моя,
Господи, Ти охорóна моя від юнáцького віку мого!
6 На Тебе оперся я був від нарóдження,
від утроби моєї матері — Ти охорóна моя,
в Тобі моя слава постійно!
7 Я став багатьóм, як дивóвище, —
та Ти си́льна моя охорóна!
8 Устá мої повні Твоєї хвали́,
увéсь день — Твоєї велични́ости!
9 Не кидай мене на час стáрости,
коли змéншиться сила моя, не лиши Ти мене,
10 бо мої вороги проти мене змовля́ються,
а ті, що чату́ють на душу мою — нараджáються рáзом,
11 говóрячи: „Бог покинув його, —
доганяйте й хапáйте його,
бо нема, хто б *його* врятувáв!"
12 Не віддáлюйся, Боже, від мене,
Боже мій — поспіши́ся ж на поміч мені!
13 Нехай посорóмляться, хай позникáють *усі*,
хто ненáвидить душу мою,
бодай зодягли́ся в нару́гу та в сóром *усі*,
хто прáгне для мене лихóго!
14 А я буду постійно надіятись,
і славу Твою над усе я помнóжу!

15 Устá мої оповідáтимуть правду Твою,
про спасіння Твоє — увесь день,
бо числá *їх* не знаю,—
16 буду слáвити вчинки великі всевлáдного Господа,
згадáю про правду Твою, єди́но Твою!
17 Боже, навчав Ти мене від юнáцтва мого, —
і аж дотепéр я звіщаю про чýда Твої.
18 А Ти, Боже, не кидай мене аж до стáрости та сивини́,
поки я не звіщý про рамéно Твоє поколі́нню,
і кожному, хтó *тільки* при́йде —
про чи́ни великі Твої!
19 Бо Твоя справедли́вість, о Боже, *сягає* аж до височи́ни,
Боже, що речі великі вчини́в, —
хто рівний Тобі?
20 Ти мені показав був великі та люті нещастя,
та *знов* Ти ожи́виш мене,
і з безóдень землі мене знóву Ти ви́тягнеш,
21 Ти збільшиш величність мою,
і знову потішиш мене!
22 А я буду на áрфі хвалити Тебе,
Твою правду, мій Боже,
із гýслами буду співати Тобі,
Святий Ти Ізраїлів!
23 Нехай співом радіють устá мої,
бо буду співати Тобі я
та душа моя, яку Ти врятувáв!
24 Шепóче про правду Твою мій язик цілий день,
бо посорóмлені, бо погáньблені *всі*,
хто шукає лихóго для мене!

ПСАЛОМ 71 (72)

1 *Соломонів.*
Боже, Свої сýди царéві подай,
а свою справедливість — для сина царéвого, —
2 хай він правдою судить нарóда Твого,
а вбогих Твоїх — справедливістю!
3 Нехай гори принóсять нарóдові мир,
а пáгірки — правду.
4 Він судитиме вбогих нарóду,
помагáтиме бідним,
і ти́снути буде гноби́теля!
5 Будуть боятись Тебе, поки сонця,
і *поки* місяця, — з рóду до рóду!
6 Він зійде, як дощ на покіс,
немов крáплі, що зрóшують землю!
7 Праведний буде цвісти́ в його дні,
а спóкій великий — аж поки *світи́тиме* місяць,—
8 і він запанує від моря до моря,
і від Ріки́[1] аж до кінців землі!
9 Мешканці пустинь на коліна попáдають перед обличчям його,
а його вороги будуть пóрох лизáти.
10 Царі Таршішу та островів дадуть дáри,
принесуть царі Шéви та Сéви дарýнки!

[1] Ріка — це ріка Ефрат

11 І впадуть перед ним усі царі,
і будуть служити йому всі наро́ди,
12 бо ви́зволить він бідаря́, що голо́сить,
та вбогого, що немає собі допомоги!
13 Він змилується над убогим та бідним,
і спасе́ душу бідних,
14 від кривди й наси́лля врятує їхню душу,
їхня кров дорога́ буде в о́чах його!
15 І буде він жити, і дасть йому з золота Ше́ви,
і за́вжди молитися буде за нього,
буде благословля́ти його кожен день!
16 На землі буде збіжжя багато,
на гірсько́му верху́
зашумить, як Лива́н, його плід,
і *наро́д* зацвіте по міста́х, як трава на землі!
17 Хай ім'я́ його бу́де навіки,
хай росте, поки сонця, наймення його,
нехай благословля́ються ним, —
будуть хвали́ти його всі наро́ди!

---

18 Благословен Госпо́дь Бог, Бог Ізраїлів,
єдиний, що чу́да вчиняє,
19 і благослове́нне навіки Ім'я́ Його слави,
і хай Його слава всю землю напо́внить!
Амінь і амінь!
20 Скінчи́лись молитви Давида, сина Єссе́я.[1]

[1] Вірші 18–20 — це закінчення для всієї II книги псалмів.

КНИГА ТРЕТЯ

ПСАЛОМ 72 (73)

1 *Псалом Аса́фів.*
Поправді Бог добрий Ізраїлеві,
Бог — для щиросе́рдих!
2 А я, — мало не послизну́лися но́ги мої,
мало не посковзну́лися сто́пи мої,
3 бо лихим я зави́дував,
бачивши спо́кій безбожних, —
4 бо не мають страждання до смерти своєї,
і здорове їхнє тіло,
5 на лю́дській роботі нема їх,
і ра́зом із *іншими* лю́дьми не зазнають вони вда́рів.
6 Тому́ то пиха їхню шию оздо́блює,
зодягає їх ша́та наси́лля,
7 вилазять їм очі від жиру,
бажа́ння *їхнього* серця збули́ся,
8 сміються й злосли́во говорять про у́тиск,
говорять бундю́чно:
9 свої уста до неба підно́сять,
—а їхній язик по землі походжає!
10 Тому́ то туди Його люди звертаються,
і щедро беруть собі воду
11 та й кажуть: „Хіба́ Бог *те* знає,
і чи має Всеви́шній відо́мість,

12 *як* он ті безбожні
й безпечні на світі
збільши́ли бага́тство *своє*?“
13 Направду, нада́рмо очистив
я серце своє,
і в неви́нності вимив ру́-
ки свої,
14 і ввесь день я побитий,
і щора́нку пока́раний.
15 Коли б я сказав: „Буду так
говори́ть, як вони“,
то спроневірився б я по-
колінню синів Твоїх.
16 І розду́мував я, щоб пізна́ти
оте, —
та трудне́ воно в о́чах
моїх,
17 аж прийшов я в Божу свя-
тиню, —
і кінець їхній побачив:
18 направду, — Ти їх на слизь-
ко́му поставив,
на спусто́шення кинув Ти
їх!
19 Як вони в одній хвилі спу-
сто́шені,
згинули, пощеза́ли від
стра́хів!
20 Немов сном по обу́дженні,
Господи, о́бразом їхнім
пого́рдиш,
мов сном по обу́дженні!
21 Бо болить моє серце,
і в нутрі моїм коле,
22 а я *немов* бидло й не знаю, —
я перед Тобою худо́бою
став!
23 Та я за́вжди з Тобою, —
Ти де́ржиш мене за прави-
цю,
24 Ти Своєю порадою во́диш
мене,
і пото́му до слави Ти
візьмеш мене!
25 Хто є мені на небеса́х, *окрім*
Тебе?
А я при Тобі на землі не
бажаю *ніч́ого*!
26 Гине тіло моє й моє серце,
ти Бог — скеля серця
мого й моя доля навіки,
27 бо погинуть ось ті, хто бо-
ку́є від Тебе,
пони́щиш Ти кожного,
хто відсту́пить від Тебе!
28 А я, — близькість Бога для
мене добро́, —
на Владику, на Господа
свою певність складаю,
щоб звіща́ти про всі Твої
чи́ни!

ПСАЛОМ 73 (74)

1 *Псалом навча́льний, Аса́фів.*
На́що, Боже, наза́вжди
Ти *нас* опусти́в,
чого розпали́вся Твій гнів
на отару Твого пасо-
ви́ська?
2 Спогадай про громаду
Свою,
яку Ти відда́вна набув,
про племе́но спа́дку Свого,
що його Ти був ви́купив,
про ту го́ру Сіон, *що* на ній
осели́вся, —
3 підійми ж Свої сто́пи до
вічних руї́н,
бо во́рог усе зруйнував у
святині!
4 Ревіли Твої вороги́ у свя-
тині Твоїй,
умісти́ли знаки́ за озна́ки
свої, —
5 виглядало то так, якби хто
догори́ підійма́в був
сокири в гуща́вині де́ре-
ва.
6 А тепер її різьби ура́з
розбивають вони молот-
ко́м та сокирами,
7 Святиню Твою на огонь від-
дали́,
осе́лю Твого Іме́ння аж
доще́нту збезче́стили.
8 Сказали вони в своїм серці[1]:
„Зруйнуймо їх ра́зом!“

[1] Сказати в своїм серці — подумати про себе.

і спали́ли в краю́ всі місця Божих зборів . . .
9 Наших озна́к ми не бачимо, нема вже пророка,
і між нами немає такого, хто знає, аж доки *це буде* . . .
10 Аж доки, о Боже, гноби́тель знуща́тися буде,
зневажа́тиме ворог навіки Ім'я́ Твоє?
11 Для чого притри́муєш руку Свою та прави́цю Свою?
З сере́дини ло́ня Свого *їх* поні́щ!
12 А Ти, Боже, відда́вна мій Цар,
Ти чиниш спасіння посе́ред землі!
13 Розділив Ти був море Своєю поту́гою,
побив го́лови змі́ям на во́дах,
14 Ти левіята́нові[1] го́лову був поторо́щив,
його Ти віддав був на їжу наро́дові пустині,
15 Ти був розділи́в джерело́ та потік,
Ти ви́сушив ріки великі!
16 Твій день, а також Твоя ніч, приготовив Ти світло та сонце,
17 всі грани́ці землі Ти поставив,
Ти літо та зи́му створи́в!
18 Пам'ятай же про це: во́рог знуща́ється з Господа,
а наро́д нерозумний знева́жує Йме́ння Твоє!"
19 Не віддай звірині душі Своєї го́рлиці,[2]
живої[3] Твоїх бідарів не забудь же наза́вжди!
20 Споглянь же на *Свій* заповіт, бо темно́ти землі повні ме́шкань насилля!
21 Нехай не відхо́дить пригно́блений посоро́мленим,
бідний та вбогий нехай прославля́ють Іме́ння Твоє!
22 Встань же, о Боже, суди́ся за справу Свою,
пам'ятай про щоде́нну нару́гу Свою від безумного!
23 Не забудь же про ве́реск Своїх ворогів,
про галас бунтівників проти Тебе,
що за́вжди зростає!

[1] Левіята́н — крокодил, символ Єгипту.
[2] Горлиця — Ізраїль.
[3] Жива — це синонім душі.

ПСАЛОМ 74 (75)

1 *Для дириґента хору. „Не вигуби!" Псалом Аса́фів. Пісня.*
2 Прославляємо, Боже, Тебе, прославляєм, бо близьке́ Твоє Йменння!
Оповідають про чу́да Твої.
3 „Коли прийде година озна́чена,
то Я буду суди́ти справедливо.
4 Розтопи́лась земля, і всі її ме́шканці,
та стовпи́ її змі́цнюю Я. *Се́ла.*
5 Я сказав до лихих: Не шаліійте,
а безбожним: Не підіймайте ви ро́га!
6 Не підійма́йте ви рога свого́ догори́,[1]
не говоріть твердошийно,[2]
7 бо не від сходу, і не від за́ходу,
і не від пусти́ні надійде повищення,
8 але́ судить Бог:
того Він понижує, а того повищує, —
9 бо чаша[3] в Господній руці,

[1] Тут „догори" — проти неба, проти Всевишнього. „Ріг" karen, гебраїзм : сила.
[2] Твердошийно — зарозуміло.
[3] Чаша, chos, гебраїзм : доля.

а шумли́ве вино повне мі-
шаного, —
і наливає Він з нього,
усі ж безза́конні землі
виссуть *та* вип'ють лиш
дріжджі її!
10 А я буду звіща́ти навіки,
співатиму Богові Якова,
11 відрубаю всі ро́ги[1] безбож-
них, —
роги[1] праведного підне-
су́ться!

ПСАЛОМ 75 (76)

1 *Для дириґента хору. На неґінах. Псалом Аса́фів. Пісня.*
2 Бог знаний у Юді,
Його Ймення велике в Із-
раїлі!
3 У Салимі[2] намет Його,
а мешка́ння Його на Сіо-
ні, —
4 Він там полама́в стріли лу́-
ку,
щита́ та меча, та війну́!
Се́ла.
5 Ти осяйни́й, потужніший за
го́ри відвічні.[3]
6 Обдерто *людей* сильносе́р-
дих,
задріма́ли вони своїм
сном, —
і не знайшли своїх рук усі
мужі військо́ві.
7 Від сваріння Твого́, Боже
Яковів,
оглу́шується колесни́ця
та кінь:
8 Ти — Ти грізний,
і хто перед обличчям
Твоїм устоїть ча́су гні-
ву Твого?
9 Як звіщаєш Ти суд із небе́с,
то боїться й стиха́є земля,
10 як встає Бог на суд,
щоб спасти́ всіх покірних
землі! *Се́ла.*
11 Бо *й* гнів лю́дський Тебе
вихваля́є,
решту *ж* гніву Ти по́ясом
в'я́жеш.
12 Присягайте й виконуйте Го-
споду, Богові вашому,
усі, хто Його оточа́є,
хай прино́сять дарунка Гріз-
но́му:
13 Він духа вельмож впокоря́є,
страшни́й Він для зе́м-
них царів!

ПСАЛОМ 76 (77)

1 *Для дириґента хору. Для Єдуту́на. Псалом Асафів.*
2 Мій голос до Бога, — й я
кли́кати буду,
мій голос до Бога, — й
почує мене!
3 В день недолі моєї шукаю я
Господа,
до Нього рука моя ви́тяг-
нена вночі й не зомліє,
не хоче душа моя бути по-
тішена:
4 згадаю про Бога й зідха́ю,
розважа́ю — й мій дух
омліва́є! *Се́ла.*
5 Ти де́ржиш повіки оче́й
моїх,[1]
я побитий і не говорю́.
6 Пригадую я про дні давні,
про роки відвічні,
7 свою пісню вночі я приrа́-
дую,
говорю́ з своїм серцем, а
мій дух розважа́є:
8 Чи навіки покине Господь,
і вже більш не вподо́бає?
9 Чи навіки спини́лася ми-
лість Його́?
Чи скінчи́лося слово
Його в рід і рід?
10 Чи Бог ми́лувати позабу́в?
Чи гнівом замкнув Він
Своє милосе́рдя? *Се́ла.*

[1] Ріг — сила.
[2] Салим — це Єрусалим.
[3] Це за текстом грецьким; за гебрейським: за гори хижацькі, розбійничі.

[1] Цебто, я не сплю.

11 І промовив був я: „То страждáння моє —
переміна правиці Всевишнього“.
12 Пригадáю я вчинки Господні,
як чудо Твоє я згадаю віддáвна,
13 і буду я дýмати про кожен Твій чин,
і про вчинки Твої оповíм!
14 Боже, — святая дорóга Твоя,
котрий бог великий, як Бог *наш*?
15 Ти Той Бог, що чýда вчиняє,
Ти вúявив силу Свою між нарóдами,
16 Ти вúзволив люд Свій рамéном, —
синів Якова й Йóсипа! *Céла*.
17 Тебе бачили води, о Боже,
Тебе бачили вóди — *й* тремтіли,
затряслися й безóдні.
18 Лилáся струмкóм вода з хмар,
тучі вúдали грім,
такóж там і сям Твої стріли літали.
19 Гуркіт грому Твого на *небесному* колі,
й блискавкú освітúли вселéнну,
тремтíла й трясла́ся земля!
20 Через море дорóга Твоя,
а стéжка Твоя — через вóди великі,
і не видно булó Твоїх стіп.
21 Ти провáдив нарóд Свій, немов ту отáру,
рукою Мойсея та Аарóна.

ПСАЛОМ 77 (78)

1 *Пісня навчáльна Асафова.*
Послухай, мій люду, науки моєї,
нахиліть своє ухо до слів моїх уст, —
2 нехай я відкрию устá свої прúказкою,
нехай стародáвні прислів'я я вúсловлю!
3 Щó ми чули й пізнали,
і щó розповідали батькú наші нам, —
4 *того* не сховаємо від їхніх синів,
будемо розповідáти про славу Господню
аж до покоління остáннього,
і про силу Його та про чýда Його, які Він учинив!
5 Він поставив засвíдчення в Якові,
а Закóна поклав ув Ізраїлі,
про які наказав був Він нашим батькáм
завідóмити про них синів їхніх,
6 щоб знало *про це* покоління майбýтнє,
сини, що нарóджені будуть, —
устáнуть[1] і будуть розповідати своїм дітям.
7 І положать на Бога надію свою,
і не забудуть діл Божих,
Його ж заповіді берегтúмуть.
8 І не стануть вони, немов їхні батькú,
поколінням непокíрливим та бунтівнúчим,
поколінням, що серця свогó не постáвило міцно,
і що дух його Богу невірний.
9 Сини Єфрема, озбрóєні лýчники,

[1] Устати при інших дієсловах в біблійній мові визначає тільки початок дії, спонуку до неї (наше: ану), а в нашій мові може бути й опущене, пор. 1 М. 13. 17.

повернулися взад[1] у день бо́ю:
10 вони не берегли́ заповіту Божого,
а ходити в Зако́ні Його відреклися,
11 і забули вони Його чини
та чу́да Його, які їм показав.
12 Він чудо вчинив був для їхніх батьків
ув єгипетськім краї, на полі Цоа́нськім:
13 Він море розсік, і їх перепрова́див,
а воду поставив, як вал;
14 і прова́див їх хмарою вдень,
а сяйвом огню́ цілу ніч;
15 на пустині Він скелі розсік,
і щедро *усіх* напоїв, як з безо́дні.
16 Він витягнув із скелі пото́ки,
і во́ди текли, немов ріки.
17 Та грішили вони проти Нього ще да́лі,
і в пустині гніви́ли Всевишнього,
18 і Бога вони випробо́вували в своїм серці,
для душ своїх ї́жі бажа́ючи.
19 І вони говорили насу́проти Бога *й* казали:
„Чи Бог зможе в пустині трапе́зу зґото́вити?“
20 Тож ударив у скелю — і во́ди линули,
і полили́ся пото́ки!
„Чи Він зможе також дати хліба?
Чи Він наготує м'ясива наро́дові Своє́му?“
21 Тому́ то почув *це* Господь та й розгнівався, —
і огонь[2] запалав проти Якова,
і проти Ізраїля теж знявся гнів,
22 бо не вірували вони в Бога,
і на спасіння Його не надіялись.
23 А Він хмарам згори наказав, —
і відчинив двері неба,
24 і спустив, немов дощ, на них ма́нну для їжі, —
і збіжжя небесне їм дав:
25 Хліб а́нгольський[1] їла людина,
Він послав їм поживи до си́тости!
26 *Крім цього*, Він східнього вітра пору́шив на небі,
і міццю Своєю привів полудне́вого вітра, —
27 і дощем на них м'ясо пустив, немов по́рох,
а птаство крила́те, як мо́рський пісо́к,
28 і спустив *його* серед табо́ру його́,
коло наметів його.
29 І їли вони та й насити́лись ду́же, —
Він їм їхнє бажа́ння приніс!
30 Та *ще* не вдовольни́ли жада́ння свого́,
ще їхня ї́жа *була* в їхніх уста́х,
31 а гнів Божий підня́вся на них,
та й побив їхніх ситих,
і вибра́нців Ізраїлевих повали́в.
32 Проте́ ще *й далі* грішили вони
та не вірили в чу́да Його,
33 — і Він докінчи́в у марно́ті їхні дні,
а їхні літа́ — у страху.
34 Як Він їх побива́в, то бажали Його, —

[1] Повернутися взад — утікти.
[2] Огонь — сильний гнів.

[1] За грецьким текстом; за гебрейським — хліб сильних, lechem abbirim.

і верта́лися, й Бога шукали,
35 і приґа́дували, що Бог — їхня скеля,
і Бог Всевишній — то їхній Викупите́ль.
36 І своїми уста́ми вле́щували Його,
а своїм язико́м лжу сплі-та́ли Йому́,
37 бо їхне серце не міцно стояло при Нім,
і не булú вони вірні в Його заповіті.
38 Та він, Милосердний,
гріх проща́в і *їх* не губив,
і часто відве́ртав Свій гнів,
і не будúв усю Свою лютість,
39 і Він пам'ятав, що вони *тільки* тіло,
вітер, який перехо́дить і не поверта́ється!
40 Скільки вони прогнівля́ли Його на пустині,
зневажа́ли Його на степу́!
41 І *все зно́ву та* знов випробо́вували вони Бога,
і зневажа́ли Святого Ізраїлевого, —
42 вони не пам'ята́ли руки Його
з дня, як Він ви́бавив їх із недолі,
43 як в Єгипті чинив Він знаме́на Свої,
а на полі Цоа́нському — чу́да Свої,
44 і в кров оберну́в річки їхні
та їхні пото́ки, щоб вони не пилú.
45 Він послав був на них рої мух, —
і їх же́рли вони,
і жаб — і вони їх губили.
46 А врожай їхній віддав був Він гу́сені,
а їхню пра́цю — сарані.
47 Виноград їхній Він гра́дом побив,
а при́морозком — їхні шовко́виці.
48 І Він градові віддав їхній скот,
а блúскавкам — че́реди їхні.
49 Він послав був на них Свій гнів запальний,
і лютість, й обу́рення, й у́тиск,
насла́ння злих анголів.
50 Він дорогу зрівня́в був для гніву Свого,
їхні душі не стримав від смерти,
життя ж їхне віддав моровиці.
51 І побив Він усіх перворі́дних в Єгипті,
пе́рвістків сили в наметах Ха́мових.[1]
52 І повів Він, немов ту отару, наро́д Свій,
і їх попрова́див, як стадо, в пустині.
53 І провадив безпечно Він їх, і вони не боялись,
а море накри́ло було́ ворогів їхніх.
54 І Він їх привів до границі святині Своєї,
до тієї гори, що прави́ця Його набула́.
55 І наро́ди Він повиганя́в перед їхнім обличчям,
і кинув для них жеребка́ про спа́док, —
і в їхніх наме́тах племе́на Ізраїлеві осели́в.
56 Та *й да́лі* вони випробо́вували та гніви́ли Всевишнього Бога,
і Його постано́в не доде́ржували,
57 і відступали та зраджували,
немов їхні батьки відверну́лись,
як обма́нливий лук.

[1] Хамові намети — Єгипет, єгиптяни.

58 І же́ртівниками своїми гніви́ли Його,
і дрочи́ли Його своїми фіґу́рами.
59 Бог почув[1] *усе це* — і розгнівався,
і сильно обри́дивсь Ізраїлем,
60 і покинув осе́лю в Шіло́,
скинію ту, що вмістив був посеред людей,
61 і віддав до неволі Він силу Свою,
а вели́чність Свою — в руку во́рога.
62 І віддав для меча Свій наро́д,
і розгнівався був на спа́дщину Свою:
63 його юнаків огонь пожира́в,
а дівча́там його не співали весільних пісе́нь,
64 його священики від меча полягли́, —
і не плакали вдови його.
65 Та *небавом* збудився Господь, немов зо́ сну,
як той ве́лет, що ніби вином був підко́шений,
66 і вдарив Своїх ворогів по оза́дку, —
вічну га́ньбу їм дав!
67 Та Він погорди́в намет Йо́сипів,
і племе́на Єфремового не обрав,
68 а вибрав *Собі* плем'я Юдине,
го́ру Сіон, що її полюбив!
69 І святиню Свою збудував Він, як місце високе,
як землю, що навіки її вґрунтува́в.
70 І вибрав Давида, Свого раба,
і від коша́р його взяв,
71 від кітних ове́чок його Він привів,
щоб Якова пас він, народа Свого,
та Ізраїля, спа́док Свій, —
72 і він пас їх у щирості серця свого́,
і прова́див їх мудрістю рук своїх!

ПСАЛОМ 78 (79)

1 *Псалом Аса́фів.*
Боже, погани ввійшли до спа́дку Твого́,
занечи́стили храм Твій святий,
Єрусалим на руїни змінили!
2 Рабів Твоїх трупи вони віддали́
на пожи́ву для птаства небесного,
тіло Твоїх богобійних — звіри́ні земній.
3 Вони розливали їхню кров, немов воду,
в око́лицях Єрусалиму, —
і не було́ погреба́льників!
4 Ми стали за га́ньбу для наших сусідів,
за нару́гу та по́сміх для наших око́лиць.
5 Аж до́ки, о Господи, гніватись будеш наза́вжди,
доки буде пала́ти Твій гнів, як огонь?
6 Вилий Свій гнів на людей,
що Тебе не пізнали,
і на ца́рства,
що Іме́ння Твого не кличуть,
7 бо вони з'їли Якова,
а мешка́ння його опусто́шили!
8 Не пам'ята́й гріхів пре́дківських нам, —
нехай попере́дить нас скоро Твоє милосердя,
бо ми зо́всім осла́бли!

[1] Почув і побачив — ці слова в біблійній мові нерідко вживаються одне замість одного, пор. Іс. 2. 1, Пр. 14. 17.

9 Поможи нам, Боже нашого спасі́ння,
ради слави Іме́ння Твого,
і збережи нас,
і прости наші гріхи ради Йменння Свого́!
10 Чого будуть казати пога́ни:
„Де їхній Бог?“
Нехай в наших оча́х між наро́дами
стане відо́мою помста за проли́ту кров Твоїх рабів,
11 нехай перед лице Твоє ді́йде стогін в'язня!
За великістю *сили* раме́на Твого
збережи на смерть прирокованих![1]
12 А нашим сусідам верни семикра́тно
на лоно їхнє їхню нару́гу,
якою Тебе зневажа́ли, о Господи!
13 А ми, Твій наро́д і отара Твого пасови́ська,
будем дя́кувати Тобі вічно,
будем оповіда́ти про славу Твою
з роду в рід!

ПСАЛОМ 79 (80)

1 *Для дириґента хору. На „Лілеї“. Свідо́цтво. Псалом Асафів.*
2 Па́стирю Ізраїлів, — послухай же,
Ти, що прова́диш, немов ту отару, Йо́сипа,
що на Херувимах сидиш, — появися
3 перед обличчям Єфре́ма, і Веніями́на, і Манасії!
Пробуди Свою силу,
і прийди, щоб спасти нас!

[1] В оригіналі bene temutah — синів смерти.

4 Боже, приверни нас,
і хай засяє обличчя Твоє,
— й ми спасе́мось!
5 Господи, Боже Савао́те, —
доки будеш Ти гніватися на молитву наро́ду Свого?
6 Ти вчинив був, що їли вони слізний хліб,[1]
і їх напоїв Ти сльоза́ми великої міри.
7 Ти нас положи́в супере́чкою нашим сусідам,
і насміхаються з нас непри́ятелі наші.
8 Боже Савао́те, — приверни́ нас,
і хай засяє обличчя Твоє,
— й ми спасемось!
9 Виногра́дину Ти переніс із Єгипту,
Ти вигнав наро́ди — й її посадив,
10 Ти ви́порожнив перед нею, —
і закорени́ла коріння своє, й перепо́внила край,
11 гори покрилися тінню її,
а віття її — Божі ке́дри,
12 аж до моря галу́зки її посилаєш,
а па́рості її — до ріки́!
13 *Але́* нащо вилім зробив Ти в горо́жі її, —
і всі нищать її, хто прохо́дить дорогою?
14 Гризе її вепр лісови́й,
і звіри́на польова́ виїдає її!
15 Боже Саваоте, — вернися ж,
споглянь із небе́с і побач,
і відвідай цього́ виногра́дника,
16 і охорони *його*, якого насадила прави́ця Твоя,
і галу́зку, яку Ти для Себе зміцни́в!

[1] Їсти слізний хліб, — їсти хліб із сльозами, переживати горе.

17 В огні виногра́дина спалена, відтята,
гинуть від сва́ру обличчя Твого, —
18 нехай буде рука Твоя над мужем Твоєї правиці,
на лю́дському сині, якого зміцнив Ти Собі!
19 А ми не відступимо від Тебе,
Ти нас оживи́ш, і ми будемо Ім'я́ Твоє кликати!
20 Господи, Боже Саваоте, приверни нас,
і хай засяє обличчя Твоє, — й ми спасе́мось!

ПСАЛОМ 80 (81)

1 *Для дириґента хору. На ґітійськім знарядді. Аса́фів.*
2 Співайте Богові, нашій тверди́ні,
покли́куйте Богові Якова,
3 заспівайте пісню, і заграйте на бу́бні,
на цитрі приємній із гу́слами,
4 засурміть у сурму́ в новомісяччя,
на по́вні в день нашого свята,
5 бо це право Ізраїлеві,
Зако́н Бога Якова!
6 На свідчення в Йо́сипі Він учинив його,
як пішов був на землю єгипетську.
Почув був *там* мову, якої не знав:
7 „Раме́на його Я звільнив з тягару́,
від коша́ його ру́ки звільнились.
8 Ти був кликав у недолі, — й я ви́дер тебе,
Я відповідаю тобі в укритті громовім,
Я ви́пробував був тебе над водою Мери́ви. *Се́ла.*
9 Слухай же ти, Мій наро́де, і хай Я засвідчу тобі,
о Ізраїлю, — коли б ти послухав Мене:
10 нехай бога чужого у тебе не буде,
і не кланяйся богу сторонньому!
11 Я — Господь, Бог твій,
що з кра́ю єгипетського тебе вивів,
відчини свої уста — і Я їх напо́вню!
12 Але́ Мій народ не послухався був Мого голосу,
не згодився зо Мною Ізраїль, —
13 і Я їх пустив ради впе́ртости їхнього серця, —
нехай вони йдуть за своїми пора́дами!
14 Коли б Мій наро́д був послухав Мене,
коли б був Ізраїль ходив по доро́гах Моїх,
15 ще мало — і Я похили́в би був їхніх ворогів,
і руку Свою поверну́в би був Я на проти́вників їхніх!
16 Ненави́сники Господа йому б покори́лись, —
і був би навіки їхній час,
17 і Я жиром пшениці його годува́в би,
і медом із скелі тебе б насища́в!"

ПСАЛОМ 81 (82)

1 *Псалом Аса́фів.*
Бог на Божім зібра́нні стоїть,
серед богів Він судить:
2 „Аж доки ви будете несправедливо судити,

і *доки* бýдете ви підіймати обличчя[1] безбожних? *Сéла.*
3 Розсудíте нуждéнного та сиротý,
оправдайте убогого та бідаря́,
4 порятуйте нуждéнного та бідакá,
збережíть з руки несправедливих!“
5 Не пізнали та не зрозуміли,
у тéмряві ходять вони.
Всі основи землі захитáлись.
6 Я сказав був: „Ви — боги,
і сини ви Всевишнього всі,
7 та однак повмирáєте ви, як людúна,
і попáдаєте, як кожен із вельмóж“.
8 Устань же, о Боже, *та* землю суди,
бо у влáді Твоїй всі нарóди!

ПСАЛОМ 82 (83)

1 *Пісня. Псалом Асáфів.*
2 Боже, не будь мовчазни́м, не мовчи,
і не будь Ти спокійним, о Боже, —
3 бо ось зашуміли Твої ворогú,
а Твої ненавúсники гóлови попідіймáли!
4 Вони проти народу Твого хитрий зáдум видумують,
і нарáджуються проти тих, кого Ти бережéш!
5 Вони кажуть: „Ходіть но, та знищимо їх з-між нарóдів, —
і згадуватись більш не буде імéння Ізраїля!“
6 Бо вони однодýшно нарáдилися,
проти Тебе умови склáдають, —
7 намети Едóма й ізмаїльтя́н,
Моáв та агаряни,
8 Ґевáл і Аммóн, і Амали́к,
Филистéя з мешкáнцями Ти́ру.
9 І Ашшýр поєднався був з ними, —
вони синам Лóтовим стали рамéном. *Сéла.*
10 Зроби їм, як Мідія́нові, як Сісéрі,
як Явінові в долині Кішóн, —
11 при Ен-Дóрі вони були зни́щені,
стали погнóєм землі!
12 Поклади їх *та* їхніх вельмож, як Орéва, й як Зéева,
й як Зéваха, й як Цалмýнну, усіх їхніх князів,
13 що казали були́: „Візьмíмо на спáдок для себе помéшкання Боже“!
14 Боже мій, — бодай стали вони, немов пóрох у вихрі,
як солома на вітрі!
15 Як огонь пáлить ліс,
й як запалює полýм'я гóри,
16 так Ти їх пожени Своїм ви́хром,
і настрáш Своєю бурею!
17 Напóвни обличчя їхнє сóромом,
і хай шукають вони Твоє Ймення, о Господи!
18 Нехай будуть вони засорóмлені, й зáвжди хай будуть настрáшені,
і хай застидáються, й хай вони зги́нуть!

[1] Підіймати обличчя — прощати. Винуватий чи раб вклонявся перед ображеним чи паном до землі, і так чекав; коли той підіймав його, то це був знак вибачення. Пор. 1 М. 32. 21, 4. 6–7, 40. 13. Єр. 52. 31.

19 І нехай вони знають, що Ти, — Твоє Ймення Госпо́дь,
Сам Ти, Всевишній, на цілій землі!

ПСАЛОМ 83 (84)

1 *Для дириґента хору. На ґітійськім знарядді. Синів Коре́євих. Псало́м.*
2 Які любі осе́лі Твої,
Господи Савао́те!
3 Зату́жена та омліва́є душа моя
за подвір'ями Господа,
моє серце та тіло моє
линуть до Бога Живо́го!
4 І пташка знахо́дить домівку,
і кубло́ собі ла́стівка,
де кладе пташеня́та свої,
при жертівниках Твоїх,
Господи Саваоте,
Ца́рю мій і Боже мій!
5 Блаже́нні, хто ме́шкає в домі Твоїм, —
вони будуть повіки хвалити Тебе́! *Се́ла.*
6 Блаже́нна люди́на, що в Тобі має силу свою,
блаженні, що в їхньому серці дороги *до Те́бе*,
7 ті, що через долину Плачу́ перехо́дять,
чинять її джерело́м, —
і дощ ранній дає благослове́ння!
8 Вони ходять від сили до сили,
і показуються перед Богом у Сіоні.
9 Господи, Боже Саваоте, —
послухай молитву мою,
почуй, Боже Яковів! *Се́ла.*
10 Щите наш, — поглянь же, о Боже,
і придиви́сь до обличчя
Свого помаза́нця!
11 Ліпший бо день на подвір'ях Твоїх,
аніж тисяча *в іншому місці*, —
я б вибрав сидіти при порозі дому Бога мого,
аніж жити в наме́тах безбожности!
12 Бо сонце та щит — Господь, Бог!
Господь дає ми́лість та славу,
добра не відмовля́є *усім*,
хто в неви́нності хо́дить.
13 Господи Саваóте, —
блаже́нна люди́на, що на Тебе надіється!

ПСАЛОМ 84 (85)

1 *Для дириґента хору. Синів Коре́євих. Псалом.*
2 Ти вподо́бав Собі Свою землю, о Го́споди,
долю Якову Ти поверну́в,
3 Ти провину наро́ду Свого прости́в,
увесь гріх їхній покри́в! *Се́ла.*
4 Ти гнів Свій увесь занеха́в,
Ти повстри́мав Свій гнів від палю́чої лютости!
5 Поверни нас до *Себе*, о Боже нашого спасі́ння,
а Свій гнів проти нас поторо́щ!
6 Чи навіки Ти гніватись будеш на нас,
і протя́гнеш Свій гнів з роду в рід?
7 Отож, Ти оживиш нас зно́ву, —
і буде радіти наро́д Твій Тобою!
8 Покажи нам, о Господи, ми́лість Свою,
і подай нам спасі́ння Своє,

9 нехай я почую, що каже Бог, Господь,
бо говорить Він „Мир!“ наро́дові Своєму й Своїм святим,
і нехай до безу́мства вони не верта́ються!
10 Справді, спасіння Його близькé тим,
хто боїться Його, щоб слава Його́ була в нашій землі.
11 Милість та правда спіткаються,
справедливість та мир поцілуються,
12 правда з землі вироста́є,
а справедливість із небе́с визира́є.
13 І Господь дасть добро,
а земля наша дасть урожай свій.
14 Справедливість ходитиме перед обличчям Його,
і кро́ки свої на дорогу поставить.

ПСАЛОМ 85 (86)

1 *Молитва Давидова.*
Нахили, Господи, ухо Своє
і вислухай мене, —
бо я бідний та вбогий!
2 Бережи мою душу, бо я богобійний,
спаси Ти, мій Боже, Свого раба,
що на Тебе надію кладе́!
3 Змилосе́рдься до мене, о Господи,
бо я кличу до Тебе ввесь день,
4 потіш душу Свого раба,
бо до Тебе підно́шу я, Господи, душу мою,
5 бо Ти, Господи, добрий і вибачли́вий,
і многомилости́вий для всіх, хто кли́че до Тебе!
6 Почуй же, о Господи, молитву мою,
і вислухай голос блага́ння мого, —
7 в день недолі своєї я кличу до Тебе,
бо Ти обізве́шся до мене!
8 Нема, Господи, поміж бога́ми такого, як Ти,
і *чинів* нема, як чи́ни Твої!
9 Всі наро́ди, яких Ти створив,
поприхо́дять і попадають перед лице́м Твоїм, Господи,
та Ім'я́ Твоє сла́вити будуть,
10 великий бо Ти, та чу́да вчиняєш,
Ти — Бог єдиний!
11 Дорогу Свою покажи мені, Господи,
і я бу́ду ходити у правді Твоїй,
приєдна́й моє серце боятися Йме́ння Твого́!
12 Я буду всім серцем своїм вихваля́ти Тебе, Господи, Боже Ти мій,
і сла́вити буду повіки Ім'я́ Твоє,
13 велика бо милість Твоя надо мною,
і вирвав Ти душу мою від шео́лу глибокого!
14 Боже, злочинці повстали на мене,
а на́товп гноби́телів прагне моєї душі,
і перед собою не ставлять Тебе .
15 А Ти, Господи, Бог щедрий і милосердний,
довготерпели́вий і многомилости́вий, і справедли́вий, —
16 зглянься на мене, й помилуй мене,

подай же Своєму рабові Свою силу,
і спаси сина Своєї невільниці!
17 Учини мені знака на добре, — і нехай *це* побачать мої ненави́сники,
і хай засоро́млені будуть, бо Ти, Господи, мені допоміг та мене звеселив!

ПСАЛОМ 86 (87)

1 *Синів Коре́євих. Псалом. Пісня.*
Основа його[1] — на го́рах святих,
2 Господь любить брами Сіону
понад усі се́лища Якові.
3 Славне розповіда́ють про тебе,
місто Боже! *Се́ла.*
4 „Тим, хто знає мене, нагадаю про Ра́гав[2] та про Вавило́н;
ось Филисте́я та Тир з Ку́шем *кажуть*:
Отой народився був там“.
5 І про Сіон говори́тимуть:
„Той і той народився був у ньому,
й Сам Всевишній зміцняє його́“!
6 Господь буде лічити у книзі наро́дів:
„Оцей народився був там“! *Се́ла.*
7 І співають, і грають вони:
„У Тобі — всі джере́ла мої!“

ПСАЛОМ 87 (88)

1 *Пісня. Псалом. Синів Кореєвих. Для дириґента хору. На „Махалат леаннот“. Пісня навча́льна Ге́мана езрахе́янина.*
2 Господи, Боже спасіння мого́,

[1] Міста Єрусалиму.
[2] Рагав — крокодил, Єгипет.

вдень я кли́чу *й* вночі я перед Тобою:
3 хай молитва моя дійде перед обличчя Твоє,
нахили Своє ухо до зо́йку мого,
4 душа бо моя насити́лась нещастями,
а життя моє збли́зилося до шео́лу!
5 Я до тих прирахований став,
що в могилу відхо́дять,
я став, немов муж той безсилий.
6 Я кинений серед померлих,
немов оті тру́пи, що в гро́бі лежать,
що про них Ти не згадуєш більш,
і потя́ті вони від Твоєї руки.
7 Умісти́в Ти мене в глибоче́зну могилу,
до пітьми́ в глибина́х.
8 На мене лягла́ Твоя лють,
і Ти всіма́ Своїми лама́ннями мучив мене. *Се́ла.*
9 Віддалив Ти від мене знайо́мих моїх,
учинив Ти мене за огиду для них.
Я за́мкнений і не вихо́джу,
10 стемніло з біди моє око.
Я кожного дня Тебе кличу, о Господи,
простягаю до Тебе ру́ки свої!
11 Чи Ти чудо вчиниш померлим?
Чи тру́пи встануть і будуть хвали́ти Тебе? *Се́ла.*
12 Хіба милість Твоя буде в гро́бі звіща́тись,
а вірність Твоя в аввадо́ні?[1]

[1] Аввадон — преісподня, безодня, ад, шеол.

13 Чи позна́ється в те́мряві чудо Твоє,
а в краю́ забуття́ — справедливість Твоя?
14 Та я кличу до Тебе, о Господи,
і вранці молитва моя Тебе випере́джує.
15 Для чо́го, о Господи, кидаєш душу мою,
ховаєш від мене обличчя Своє?
16 Нужде́нний я та помираю відма́лку,
перено́шу страхіття Твої, я осла́блений став.
17 Перейшли́ надо мною Твої пересе́рдя,
страхіття Твої зруйнува́ли мене, —
18 вони оточа́ють мене, як вода, увесь день,
вони ра́зом мене облягають.
19 друга й приятеля віддалив Ти від мене,
знайо́мі мої — *як* та те́мрява!

ПСАЛОМ 88 (89)

1 *Навчальна пісня Ета́на езрахе́янина.*
2 Про милості Господа буду співати повіки,
я буду звіща́ти уста́ми своїми про вірність Твою з роду в рід!
3 Бо я був сказав: „Буде навіки збудо́вана милість,
а небо — Ти вірність Свою встановляєш на нім“.
4 „Я склав заповіта з вибра́нцем Своїм,
присягнув Я Давидові, Моєму рабо́ві:
5 Встановлю́ Я навіки насіння твоє,
а твій трон Я збудую на вічні віки́“! *Села.*
6 І небо хвалитиме, Господи, чудо Твоє,
також вірність Твою на зібра́нні святих,
7 бо хто в небі подібний до Господа?
Хто подібний до Господа серед Божих синів?
8 Бог дуже страшни́й у зібра́нні святих,
і грізни́й Він на ціле довкілля Своє!
9 Господи, Боже Саваоте, — хто си́льний, як Ти, Господи?
А вірність Твоя — на довкіллі Твоїм!
10 Ти пануєш над силою моря,
коли підіймаються хви́лі, Ти їх втихоми́рюєш.
11 Ти стиснув Рага́ва, як трупа,
і сильним раме́ном Своїм розпоро́шив Своїх ворогів.
12 Твої небеса́, Твоя теж земля,
вселе́нна і все, що на ній, — Ти їх заложив!
13 Північ та південь — Ти їх створив,
Фаво́р та Хермо́н співають про Йме́ння Твоє.
14 Могутнє раме́но Твоє,
рука Твоя си́льна, висока прави́ця Твоя!
15 Справедливість та право — підста́ва престо́лу Твого,
милість та правда — обличчя Твоє випере́джують!
16 Блаже́нний наро́д, що знає він поклик святковий,
— Господи, вони ходять у світлі обличчя Твого!

17 Радіють вони цілий день Твоїм Іменням,
і підвищуються Твоєю справедливістю,
18 бо окра́са їхньої сили — то Ти,
а Твоєю зичли́вістю ріг наш підно́ситься,
19 бо щит наш — Господній,
а цар наш — *від* Святого Ізраїлевого![1]
20 Тоді богобійним Своїм промовляв Ти в об'явленні та говорив:
,,Я поклав допомогу на сильного,
Я вибра́нця підніс із наро́ду:
21 знайшов Я Давида, Свого раба, —
Я його намасти́в Своєю святою оливою,
22 щоб із ним була си́льна рука Моя,
а раме́но Моє вміцни́ло його́!
23 Ворог на нього не нападе́,
а син беззаконня не буде його переслідувати,
24 — його ворогів поб'ю перед обличчям його,
і вда́рю його ненави́сників!
25 Із ним Моя вірність та милість Моя,
а Іме́нням Моїм його ріг піднесе́ться,—
26 і Я покладу́ його ру́ку на море,
і на ріки — прави́цю його.
27 Він Мене буде звати: ,,Отець Ти мій,
Бог мій, і скеля спасіння мого́!"
28 Я вчиню́ його теж первоpідним,
найвищим над зе́мних царів.

[1] Святий Ізраїлів — Господь Бог.

29 Свою милість для нього навіки схова́ю,
і Мій заповіт йому вірний,
30 і насіння[1] його покладу́ Я навіки,
а трона його — як дні неба!
31 Коли ж його діти покинуть Зако́на Мого,
і не будуть держа́тись нака́зів Моїх,
32 коли ізнева́жать Мої постано́ви,
і не бу́дуть держатись нака́зів Моїх,
33 тоді па́лицею навіщу́ їхню провúну,
та пора́зами — їхнє беззако́ння!
34 А ласки Своєї від ньо́го Я не заберу́,
і не зра́джу *його* в Своїй вірності,
35 не збезче́щу Свого заповіту,
а що́ було з уст Моїх вийшло, того не зміню́!
36 Одне в Своїй святості Я присягнув, —
не повім Я неправди Давидові:
37 повік буде насі́ння[1] його,
а престол його передо Мною — як сонце,
38 як місяць, він буде стояти повіки,
і Свідок на хмарі — правдивий". *Се́ла.*
39 А Ти опустив та обри́див,
розгнівався Ти на Свого пома́занця, —
40 Ти неважливим зробив заповіта Свого раба,
Ти скинув на землю корону його́,
41 всю горо́жу його полама́в,
тверди́ні його оберну́в на руїну!

[1] Насіння, гебраїзм: нащадки.

42 Всі грабують його, хто проходить дорогою, —
він став для сусідів своїх посміховищем.
43 Підніс Ти правицю його переслідувачів,
усіх його ворогів Ти потішив,
44 і Ти відвернув вістря шаблі його,
у війні ж не підтримав його.
45 Ти слави позбавив його,
а трона його повалив був на землю,
46 скоротив Ти був дні його молодости,
розтягнув над ним сором! *Села.*
47 Доки, Господи, будеш ховатись назавжди,
доки буде палати Твій гнів, як огонь?
48 Пам'ятай же про мене, — яка довгота життя людського?
Для чого створив Ти всіх людських синів на ніщо?
49 Котрий чоловік буде жити, а смерти не бачитиме,
збереже свою душу від сили шеолу? *Села.*
50 Де Твої перші милості, Господи,
що їх присягав Ти Давидові у Своїй вірності?
51 Згадай, Господи, про ганьбу рабів Своїх,
яку я ношу в своїм лоні *від* усіх великих народів,
52 якою Твої вороги зневажають, о Господи,
і кроки Твого помазанця безславлять!

---

53 Благословенний навіки Господь!
Амінь і амінь![1]

[1] Вірш 53 — це закінчення для всієї III Книги Псалмів.

КНИГА ЧЕТВЕРТА

ПСАЛОМ 89 (90)

1 *Молитва Мойсея, чоловіка Божого.*
Господи, пристановищем нашим Ти був
з роду в рід!
2 Перше ніж гори народжені,
і *поки* Ти витворив землю та світ,
то від віку й до віку — Ти Бог!
3 Ти людину вертаєш до пороху,
і кажеш: „Верніться, людські сини!“
4 Бо в очах Твоїх тисяча літ, — немов день той вчорашній, який проминув,
й *як* сторожа нічна.
5 Пустив Ти на них течію,
вони стали, як сон,
вони, як трава, що минає:
6 уранці вона розцвітає й росте, —
а на вечір зів'яне та сохне!
7 Бо від гніву Твого ми гинемо,
і пересердям Твоїм перестрашені, —
8 Ти наші провини поклав перед Себе,
гріхи ж нашої молодости — на світло Свого лиця!
9 Бо всі наші дні промайнули у гніві Твоїм,
скінчили літа ми свої, як зідхання.

10 Дні літ наших — у них сімдесят літ,
а при силах — вісімдесят літ,
і гордощі їхні — страждáння й марнóта,
бо *все* швидко минає, і ми відлітáємо.
11 Хто відає силу гніву Твогó?
А Твоє пересéрдя — як страх перед Тобою!
12 Навчи нас лічити отак наші дні,
щоб ми набули серце мудре!
13 Привернися ж, о Господи, — доки *терпітимемо*? —
і пожалій Своїх рабів!
14 Насити нас ýранці Своїм милосердям,
і ми бýдемо співати й радіти по всі наші дні!
15 Порадуй же нас за ті дні, коли Ти впокоря́в нас,
за ті рóки, що в них ми зазнали лихого!
16 Нехай ви́явиться Твоє діло рабам Твоїм,
а величність Твоя — їхнім синáм,
17 і хай буде над нами благовоління Господа, Бога нашого,
і діло рук наших утверди́ нам,
і діло рук наших — утверди́ його!

ПСАЛОМ 90 (91)

1 Хто живе під покровом Всевишнього,
хто в тіні Всемогутнього мешкає,
2 той скаже до Господа: „Охорóно моя
та тверди́не моя, Боже мій“, — я надіюсь на Нього!
3 Бо Він тебе вирве з тенéт птахолóва,
з морови́ці згубнóї,
4 Він перóм Своїм вкриє тебе,
і під кри́льми Його заховаєшся ти!
Щит та лук — Його правда.
5 Не будеш боятися стрáху нічнóго,
ані стріли, що вдень пролітає,
6 *ані* зарази, що в тéмряві ходить,
ані морови́ці, що нищить опівдні, —
7 впаде тисяча з боку від тебе,
і десять тисяч правóруч від тебе,
до тебе ж не дійде!
8 Тільки своїми очима подиви́шся, —
і заплату безбожним побачиш,
9 бо Господа, охорону мою,
Всевишнього ти учини́в за своє пристанóвище!
10 Тебе зло не спіткáє,
і до намéту твого вдар не набли́зиться,
11 бо Своїм Анголáм Він накаже про тебе,
щоб тебе пильнували на всіх дорогах твоїх, —
12 на руках вони будуть носити тебе,
щоб не вдарив об камінь своєї ноги!
13 На лева й вужá ти наступиш,
левчукá й крокодила ти будеш топтáти!
14 „Що бажав він Мене, то його збережý,
зроблю його сильним, — бо знає Ім'я́ Моє він;
15 як він Мене кли́катиме, то йому відповім,
Я з ним буду в недолі,

врятую його та прославлю
його,
16 і довгістю днів Я насичу
його,
і він бачити буде спасіння
Моє!“

ПСАЛОМ 91 (92)

1 *Псалом. Пісня на день суботній.*
2 То добре, щоб дякувати Господеві
й виспівувати Ймення
Твоє, о Всевишній,
3 вранці розповідати про милість Твою,
а ночами — про правду
Твою —
4 на десятиструнній й на арфі,
на лютні *та* гуслах,
5 бо потішив мене Ти, о Господи, вчинком Своїм, —
про діла Твоїх рук я співаю!
6 Які то величні діла Твої,
Господи,
дуже глибокі думки Твої,
7 — нерозумна людина не знає,
а недоумок не зрозуміє
того!
8 Коли несправедливі ростуть, як трава,
і цвітуть всі злочинці,
то *на те*, щоб навіки були
вони знищені, —
9 а Ти, Господи, на висоті
повік-віку!
10 Бо ось вороги Твої, Господи, бо ось вороги
Твої згинуть,
розпорошаться всі беззаконники!
11 І Ти рога[1] мого підніс
немов в однорожця,
мене намастив Ти оливою
свіжою.
12 І дивилося око моє на *занепад* моїх ворогів,
тих злочинців, що на мене встають, —
почують *про це* мої уші!
13 Зацвіте справедливий, як
пальма,
і виженеться, немов кедр
на Ливані, —
14 посаджені в домі Господнім
цвітуть на подвір'ях нашого Бога,
15 іще в сивині вони будуть
цвісти,
будуть ситі та свіжі,
16 щоб розповідати, що щирий
Господь,
моя скеля, і в Ньому неправди нема!

ПСАЛОМ 92 (93)

1 Царює Господь, — зодягнувся у велич,
зодягнувся Господь, оперезався Він силою, —
і міцно поставлений всесвіт,
щоб не захитався!
2 Престол Твій поставлений
міцно спрадавна,
від вічности Ти!
3 Ріки піднесли, о Господи,
ріки піднесли свій гуркіт,
ріки будуть підносити шум
від удару їхніх хвиль, —
4 *та* над гуркіт великих тих
вод, над морські потужні
хвилі, —
могутніший Господь у висоті!
5 Свідоцтва Твої дуже певні,
а дому Твоєму належиться святість,
о Господи, на довгії дні!

ПСАЛОМ 93 (94)

1 Бог помсти — Господь,
Бог помсти з'явився, —
2 піднесися, о Судде землі,
бундючним заплату віддай!
3 Аж доки безбожні, о Господи,

[1] Ріг, гебраїзм: сила.

аж доки безбожні вті-
шáтися будуть?
4 *Доки* бýдуть верзтú, гово-
рити бундюочно,
доки будуть пишáтись
злочинці?
5 Вони тиснуть нарóд Твій, о
Господи,
а спадок Твій вони мý-
чать.
6 Вдовý та чужúнця вбивають
вони,
і мордують сиріт
7 та й говорять: „Не бачить
Господь,
і не заввáжить Бог Яко-
вів".
8 Зрозумійте *це* ви, нерозумні
в нарóді,
а ви, убогі на розум, коли
наберéтеся глýзду?
9 Хіба Той, що ухо щепúв, —
чи Він не почує?
Хіба Той, що око створúв,
— чи Він не побачить?
10 Хіба Той, що карає нарóди,
— чи Він не скартáє,
Він, що навчає людúну
знаннá?
11 Господь знає *всі* людські
думкú,
що марнóта вони!
12 Блаженний той муж, що
його Ти караєш, о Гос-
поди,
і з Закóну Свого на-
вчаєш його́,
13 щоб його заспокóїти від ли-
ходéння,
аж поки не вúконана буде
яма безбожному,
14 бо Господь не опустить на-
рóду Свого,
а спáдку Свого не по-
лúшить,
15 бо до праведности суд по-
вéрнеться,
а за ним — всі невинного
серця!
16 Хто встане зо мною навпро-
ти злостúвих,
хто встане зо мною на-
впроти злочинців?
17 Коли б не Господь мені в
поміч,
то душа моя трóхи булá б
не ляглá в царство
смерти!
18 Коли я кажу: „Похитну-
лась нога моя",
то, Господи, милість Твоя
підпирáє мене!
19 Коли мої думкú болючі в
нутрі моїм мнóжаться,
то розради Твої веселять
мою душу!
20 Чи престол беззакóння з
Тобою з'еднáється,
той, що гріх учиняє над
право?
21 Збираються проти душі
справедлúвого,
і чисту кров винувáтять.
22 І Господь став для мене
твердúнею,
і мій Бог *став* за скелю
притýлку мого,
23 і Він їхню силу на них по-
вернув,
і злом їхнім їх нищить,
їх нищить Господь, Бог
наш!

ПСАЛОМ 94 (95)

1 Ходіть, заспіваймо Госпо-
дéві,
поклúкуймо радісно ске-
лі спасіння нашого,
2 хвалою облúччя Його ви-
перéджуймо,
співаймо для Нього піс-
ні,
3 бо Господь — Бог великий,
і великий Він Цар над
богами всімá,
4 що в Нього в руці глибúни
землі,
і Його верхогір'я гірські,

5 що море Його, і вчинив Він його,
і руки Його суходіл уформували!
6 Прийдіть, поклонімося, і припадім,
на коліна впадім перед Господом, що нас учинив!
7 Він наш Бог, а ми люди Його пасовиська
й отара руки Його.
Сьогодні, коли Його голос почуєте,
8 „не робіте твердим[1] серця вашого, мов при Меривî,
немов на пустині в день спроби,
9 коли ваші батьки Мене брали на спробу,
Мене випробовували, також бачили діло Моє.
10 Сорок літ був огидним мені оцей рід,
й Я сказав: Цей народ — блудосерді вони,
й не пізнали доріг Моїх,
11 тому заприсягся Я в гніві Своїм,
що до місця Мого відпочинку не ввійдуть вони!“

ПСАЛОМ 95 (96)

1 Співайте для Господа пісню нову,
уся земле, — співайте для Господа!
2 Співайте для Господа, благословляйте Ім'я Його,
з дня на день сповіщайте спасіння Його!
3 Розповідайте про славу Його між поганами,
про чуда Його — між усіми народами,
4 бо великий Господь і прославлений вельми,
Він грізний понад богів усіх!
5 Бо всі боги народів — божки,
а Господь створив небеса, —
6 перед лицем Його слава та велич,
сила й краса — у святині Його!
7 Дайте Господу, роди народів,
дайте Господу славу та силу,
8 дайте Господу славу імення Його,
жертви приносьте і вхо́дьте в подвір'я Його!
9 Додолу впадіть ув оздобі святій перед Господом,
тремтіть перед обличчям Його, уся земле,
10 сповістіть між народами: „Царює Господь!
Він вселенну зміцнив, щоб не захиталась,
Він буде судити людей справедливо“!
11 Хай небо радіє, і хай веселиться земля,
нехай гримить море й усе, що у нім,
12 нехай поле радіє та все, що на ньому!
Нехай заспівають тоді всі дерева лісні, —
13 перед Господнім лицем, бо гряде[1] Він,
бо землю судити гряде,[1]
— Він за справедливістю буде судити вселенну,
і народи — по правді Своїй!

ПСАЛОМ 96 (97)

1 Царює Господь: хай радіє земля,
нехай веселяться численні острови!

[1] Твердосердий — жорстокий, нечутливий.

[1] Гряде — врочисто йде.

2 Хмара та мо́рок круг Нього,
справедливість та право —
підстава престолу Його.
3 Огонь іде перед лицем Його́,
і ворогів Його па́лить навко́ло.
4 Освітили вселе́нну Його блискави́ці, —
те бачить земля та тремтить!
5 Гори, як віск, розтопилися перед обличчям Господнім,
перед обличчям Господа всієї землі.
6 Небо розповідає про правду Його,
й бачать славу Його всі наро́ди.
7 Нехай посоро́млені будуть усі, хто ідолам служить,
хто божка́ми вихва́люється!
Додо́лу впадіть перед Ним, усі бо́ги!
8 Почув і звесели́вся Сіон,
і потішились Юдині до́чки
через Твої при́суди, Господи,
9 бо над усією землею Найвищий Ти, Господи,
над бога́ми всіма́ Ти підне́сений сильно!
10 Хто Господа любить, — нена́видьте зло!
Хто рятує душі святих Своїх,
Той ви́зволить їх із руки несправедли́вих.
11 Світло сіється для справедливого,
а для простосердих — розра́да.
12 Радійте, праведні, Господом,
і славте Його святу па́м'ять!

ПСАЛОМ 97 (98)

1 *Псалом.*
Співайте для Господа пісню нову́,
бо Він чу́да вчинив!
Йому помогла́ прави́ця Його
та святе раме́но Його.
2 Спасіння Своє Господь ви́явив,
перед очима наро́дів відкрив Свою правду.
3 Пам'ятає Він *Якову* милість Свою,
й Свою вірність для дому Ізра́їля.
Бачать всі кінці землі
те спасіння, що *чинить* наш Бог.
4 Уся зе́мле, викли́куйте Господу,
покли́куйте радісно, і співайте та грайте!
5 Грайте Господе́ві на гу́слах,
на гу́слах і піснопінням,
6 на су́рмах і голосом рогу
викликуйте перед обличчям Царя Цього й Господа!
7 Нехай шумить море й усе, що у ньому,
вселе́нна й мешка́нці її,
8 ріки хай плещуть в долоні,
ра́зом радіють хай го́ри
9 перед обличчям Господнім,
бо Він землю судити гряде́:
Він за справедливістю буде судити вселе́нну,
і народи по правді!

ПСАЛОМ 98 (99)

1 Царює Господь, — *і* наро́ди тремтя́ть,
сидить на Херуви́мах, — і трясе́ться земля!
2 Великий Госпо́дь на Сіоні,
і піднесений Він над усіма наро́дами!

3 Хай Ім'я́ Твоє сла́влять, —
велике й грізне́ воно!
4 А сила Царя любить право,
справедливість Ти міцно
поста́вив,
Ти Якову право та правду
вчинив!
5 Звели́чуйте Господа, нашого Бога,
і вклоняйтесь підні́жкові
ніг Його, —
Він *бо* Святий!
6 Мойсей й Ааро́н — серед
священиків Його,
а Самуїл серед тих, що
кличуть Іме́ння Його.
Вони кликали до Господа,
— і Він вислухав їх,
7 у стовпі хмари до них говорив.
Вони зберіга́ли свідо́цтва
Його й постано́ви,
що Він дав був для них.
8 Господи, Боже наш, — Ти
вислухо́вував їх,
Ти був для них Богом
виба́чливим,
але мстився за їхні діла́.
9 Звеличуйте Господа, нашого Бога,
і вклоня́йтеся перед горою святою Його, —
бо Святий Господь, Бог наш!

ПСАЛОМ 99 (100)

1 *Вдя́чний псало́м.*
Уся зе́мле, покли́куйте Господу!
2 Служіть Господе́ві із радістю,
перед обличчя Його підійдіте зо співом!
3 Знайте, що Господь — Бог
Він,
Він нас учини́в, і Його́
ми, —
Його *ми* народ та отара
Його пасови́ська.
4 Увійдіть в Його бра́ми з
подя́куванням,
на подві́р'я Його́ з похвало́ю!
Виславляйте Його, Ім'я́ Його благословля́йте,
5 бо добрий Господь, Його
милість навіки,
а вірність Його — з роду
в рід!

ПСАЛОМ 100 (101)

1 *Псалом Давидів.*
Я виспівувати буду про милість та суд,
я буду співати до Тебе, о
Господи,
2 придивля́тимуся до доро́ги
невинного.
Коли прийдеш до мене?
Я буду ходити в неви́нності
серця свого́
серед дому мого́,
3 не поставлю я перед очи́ма
своїми
речі нікче́мної,
діло відступства нена́виджу, —
не приляже до мене воно,
4 перекірливе серце відхо́дить від мене,
лихого не знаю!
5 Хто таємно обчо́рнює бли́жнього свого, —
я знищу того́,
високо́кого й гордосе́рдого, —
його не стерплю́!
6 Мої очі — на вірних землі,
щоб сиділи зо мною.
Хто хо́дить дорогою невинного,
той буде служити мені.
7 Обма́нець не сяде
в сере́дині дому мого,
і міцно не стане навпроти
очей моїх
неправдомо́вець!

8 Всіх безбожних землі
буду нищити кожного ра́нку,
щоб з міста Господнього
ви́губити всіх злочинців!

ПСАЛОМ 101 (102)

1 *Молитва вбогого, коли він слабне та перед Господнім лицем виливає мову свою.*

2 Господи, ви́слухай молитву мою,
і блага́ння моє нехай ді́йде до Тебе!
3 Не ховай від мене обличчя Свого́,
в день недолі моєї — схили Своє ухо до ме́не,
в день блага́ння озвися неба́вом до мене!
4 Бо минають, як дим, мої дні,
а кості мої — немов ви́сохли в о́гнищі.
5 Як трава та — побите та ви́сохло серце моє,
так що я забував їсти хліб свій.
6 Від зо́йку стогна́ння мого
прили́пли до тіла мого мої кості.
7 Уподо́бився я пелика́нові пустині,
я став, як той пу́гач руїн!
8 Я безсонний, і став,
немов пташка само́тня на да́сі.
9 Увесь день ображають мене вороги́ мої,
ті, хто з мене кепку́є, заприсяглись проти мене!
10 І по́піл я їм, немов хліб,
а напо́ї свої із плаче́м перемі́шую, —
11 через гнів Твій та лютість Твою,
бо підняв був мене Ти та й кинув мене́.
12 Мої дні — як похилена тінь,
а я сохну, немов та трава!
13 А Ти, Господи, бу́деш повік пробува́ти,
а пам'ять Твоя — з роду в рід.
14 Ти встанеш та змилуєшся над Сіо́ном,
бо час учини́ти йому милосердя, бо прийшов речене́ць,
15 бо раби Твої покоха́ли й камі́ння його́,
і порох його полюбили!
16 І будуть боятись наро́ди Господнього Іме́ння,
а всі зе́мні царі — слави Твоєї.
17 Бо Господь по́будує Сіона,
появиться в славі Своїй.
18 До молитви забутих зве́рнеться Він,
і моли́тви їхньої не осоро́мить.
19 Запишеться це поколі́нню майбу́тньому,
і наро́д, який ство́рений буде,
хвали́тиме Господа,
20 бо споглянув Він із висо́кости святої Своєї,
Господь зо́рив на землю з небе́с,
21 щоб почути зідха́ння ув'я́зненого,
щоб на смерть пририко́ваних ви́зволити,
22 щоб розповіда́ти про Іме́ння Господнє в Сіоні,
а в Єрусалимі — про славу Його,
23 коли ра́зом зберу́ться наро́ди
й держа́ви служи́ти Господе́ві.
24 Мою силу в дорозі Він ви́снажив,
дні мої скороти́в.
25 Я кажу́: „Боже мій, — не бери Ти мене
в половині днів моїх!
Твої ро́ки — на вічні віки.

26 Колись землю Ти був заклáв,
а небо — то чин Твоїх рук, —
27 позникають вони, а Ти бýдеш стояти.
І всі вони, як одéжа, загинуть,
Ти їх зміниш, немов те вбранняѓ, —
і минýться вони.
28 Ти ж — Той Самий,
а роки Твої не закінчаться!
29 Сини Твоїх рабів будуть жити,
а їхнє насіння стоя́тиме міцно перед обличчям Твоїм!“

ПСАЛОМ 102 (103)

1 *Давидів.*
Благослови́, душé моя, Господа,
і все нутро моє — святе Ймéння Йогó!
2 Благослови, душе моя, Господа,
і не забувай за всі добродійства Йогó!
3 Всі провини Твої Він прощає,
всі недýги твої вздоровляє́.
4 Від могили життя твоє Він визволяє́,
Він милістю та милосердям тебе коронýє.
5 Він бажáння твоє насичáє добром, —
віднóвиться, мов той орел, твоя юність!
6 Господь чинить правду
та суд для всіх переслідуваних.
7 Він дороги Свої об'явив був Мойсéєві,
ділá Свої — дітям Ізраїлевим.
8 Щедрий і милосердний Господь,
довготерпели́вий і многомилости́вий.
9 Не зáвжди *на нас* ворогує,
і не навіки захóвує *гнів.*
10 Не за нашими прóгріхами Він повóдиться з нами,
і відплачує нам не за провинами нашими.
11 Бо як ви́соко небо стоїть над землею, —
велика така Його милість до тих, хто боїться Йогó,
12 як далекий від зáходу схід,
так Він віддали́в від нас наші провини!
13 Як жалує бáтько дітей,
так Господь пожалівся над тими, хто боїться Його,
14 бо знає Він створення наше,
пам'ятає, що ми — пóрох:
15 чоловік — як трава дні його,
немов цвіт польови́й — так цвіте він,
16 та вітер перéйде над ним — і немає його,
і вже місце його не пізнáє його.
17 А милість Господня від віку й до віку на тих, хто боїться Його,
і правда Його — над синами синів,
18 що Його заповіта додéржують,
і що пам'ятáють накáзи Його, щоб виконувати їх!
19 Господь міцно поставив на Небі престóла Свогó,
а Цáрство Його над усім володіє.
20 Благословіть Господа, Його Анголи́,
вéлетні сильні, що викóнуєте Його слово,
щоб слухати голосу слів Його!

21 Благословіть Господа, усі сили небесні Його́,
слу́ги Його, що чините волю Його́!
22 Благословіть Господа, всі ділá Його,
на всіх місця́х царювáння Його!
Благослови, душе моя, Гóспода!

ПСАЛОМ 103 (104)

1 Благослови, душе моя, Господа!
Господи, Боже мій, Ти вéльми великий,
зодягну́вся Ти в вéлич та в славу!
2 Зодягає Він світло, як шáти, небесá простягає, немов би завісу.
3 Він ставить на вóдах палáти Свої,
хмáри кладе за Свої колесни́ці,
ходить на кри́лах вітрóвих!
4 Він чинить вітри́ за Своїх посланців,
палю́чий огонь — за Своїх слуг.
5 Землю Ти вгрунтувáв на оснóвах її,
щоб на вічні віки вона не захитáлась,
6 безóднею вкрив Ти її, немов шатою.
Стала вода над горáми, —
7 від погрóзи Твоєї вона втеклá,
від гу́ркоту грому Твого побігла вона, —
8 виходить на гóри *та* схóдить в доли́ни,
на місце, що Ти встанови́в був для неї.
9 Ти границю поклав, щоб *її* вона не перейшлá,
щоб вона не верну́лася землю покрити.
10 Він джерéла пускає в потóки,
що пливуть між горáми,
11 напувáють вони всю пільну́ звірину́,
ними дикі ослú гасять спрáгу свою.
12 Птаство небесне над ними живе,
видає воно голос з-посéред галу́зок.
13 Він напоює гори з палáців Своїх,
із плоду чи́нів Твоїх земля си́титься.
14 Траву для худоби вирóщує,
та зелени́ну для праці людúні,
щоб хліб добувáти з землі,
15 і вино, що серце люди́ні воно звеселя́є,
щоб більш *від* оливи блищало обличчя,
і хліб, що серце люди́ні зміцня́є.
16 Насичуються Господні дерéва,
ті кéдри ливáнські, що Ти насади́в,
17 що там ку́бляться птáхи,
бузькó, — кипари́си мешкáння його.
18 Гóри високі — для диких кози́ць,
скелі — схóвище скéльним звіри́нам.
19 *і* місяця Він учинив для означення чáсу,
сонце знає свій зáхід.
20 Темноту́ Ти навóдиш — і ніч настає,
в ній пору́шується вся звіри́наліснá, —
21 ричáть левчуки́ за здоби́чею
та шукають від Бога своєї поживи.
22 Сонце *ж* засвітить — вони повтікають,

та й кладуться по нóрах своїх.
23 Людúна виходить на працю свою,
й на роботу свою аж до вéчора.
24 Які то числéнні діла Твої, Господи, —
Ти мудро вчинив їх усіх,
Твого твóрива повна земля!
25 Ось море велике й розлóго-ширóке, —
там повзюче, й числа *їм* немає,
звірúна малá та велика!
26 Ходять там кораблі, *там* той левіятáн,
якого створив Ти, щоб бáвитися йому *в мóрі*.
27 Вони всі чекають Тебе, —
щоб Ти чáсу свого поживу їм дав.
28 Даєш їм — збирають вони,
руку Свою розкривáєш — добром насичáються.
29 Ховаєш обличчя Своє — то вони перелякані,
забираєш їм духа — вмирають вони,
та й вертáються до свого пóроху.
30 Посилаєш Ти духа Свого — вони твóряться,
і Ти відновляєш обличчя землі.
31 Нехай буде слава Господня навіки,
хай ділáми Своїми радіє Господь!
32 Він погляне на землю — й вона затремтúть,
доторкнéться до гір — і димýюти вони!
33 Я буду співати Господéві в своєму житті,
буду грати для Бога мого, аж поки живý!
34 Буде приємна Йому моя мова, —
я Господом буду радіти!
35 Нехáй згинуть грішні з землі,
а безбожні — немає вже їх!
Благослови, душе моя, Господа!
Алілýя![1]

ПСАЛОМ 104 (105)

1 Дякуйте Господу, кличте Ім'я Йогó,
серед нарóдів звіщайте про чúни Його!
2 Співайте Йому, грайте Йому,
говоріть про всі чýда Йогó!
3 Хваліться святим Його Имéнням,
хай тішиться серце шукáючих Господа!
4 Пошýкуйте Господа й силу Його,
лице Його зáвжди шукайте!
5 Пам'ятайте про чýда Його, які Він учинив,
про ознáки Його та про прúсуди уст Його,
6 *ви*, насіння Авраама, раба Його,
сини Яковові, вибрáнці Йогó!
7 Він — Госпóдь, Бог наш,
по цілій землі Його прúсуди!
8 Він пам'ятає навіки Свого заповіта,
те слово, яке наказав був на тисячу родів,
9 що склав Він його з Авраáмом,
і присягу Свою — для Ісака.

[1] Алілуя, гебрейське hal'lu Jah, — хваліть Господа!

10 Він поставив її за Закóна для Якова,
Ізраїлеві — заповітом навіки,
11 говорячи: „Я дам тобі Край ханаáнський,
частину спáдщини для вас“!
12 Тоді їх булó невелике число,
нечисле́нні були та прихóдьки на ній,
13 і ходили вони від нарóду до нарóду,
від царства до іншого люду.
14 Не дозвóлив нікóму Він кри́вдити їх,
і за них Він царям докоряв:
15 „Не дотóркуйтеся до Моїх помазáнців,
а пророкам Моїм не робіте лихого!“
16 І покликав Він голод на землю,
всяке хлібне стеблó поламáв.
17 Перед їхнім обличчям Він мужа послав, —
за раба Йóсип прóданий був.
18 Кайдáнами мýчили нóги його,
залізо пройшло в його тіло,
19 аж до чáсу випóвнення слóва Його, —
слово Господнє його було ви́явило.
20 Цар послав — і його розв'язáв,
волóдар народів — і його був звільни́в.
21 Він настанови́в його паном над домом своїм,
і волóдарем над усім маєтком своїм,
22 щоб в'язни́в він його можновлáдців по волі своїй,
а старших його умудря́в.
23 І Ізраїль прибув до Єги́пту,
і Яків замéшкав у Хáмовім краї.[1]
24 А нарóд Свій Він сильно розмнóжив,
і зробив був рясні́шим його від його ворогів.
25 Він перемінúв їхнє серце, щоб народа Його ненави́діли,
щоб брались на хи́трощі проти рабів Його.
26 Він послав був Мойсея, Свого раба,
Аарона, що вибрав його,
27 —вони положили були серед них Його рéчі знамéнні,
та чýда у Хáмовім[1] краї.
28 Він темнóту наслав — і потéмніло,
і вони не проти́вились слову Його.
29 Він перемінив їхню воду на кров,
і вмори́в їхню рибу.
30 Їхній край зароївся був жáбами,
навіть в покóях царів їхніх.
31 Він сказав — й прибули́ рої мух,
воші в цілому óбширі їхньому.
32 Він градом зробив їхній дощ,
палю́чий огонь — на їхню землю.
33 І Він повибивав виноград їхній та фіґове дерево їхнє,
і деревúну на óбширі їхньому повилóмлював.
34 Він сказав — і найшла саранá
та гýсінь без ліку, —
35 усю ярину́ в їхнім краї пожéрла,
і плід землі їхньої з'їла.

[1] Хамів край — Єгипет.

36 І Він повбивав усіх пéрвістків в їхньому краї,
початок усякої їхньої сили.
37 І Він вúпровадив їх у сріблі та в золоті,
і серед їхніх племéн не булó, хто б спіткнýвся.
38 Єгипет радів, коли вийшли вони,
бо страх перед ними напáв був на них.
39 Він хмару простяг на заслону,
а огонь — на освітлення ночі.
40 Зажадав був *Ізраїль* — і Він перепелúці наслав,
і хлібом небесним Він їх годувáв.
41 Відчинив був Він скелю — й линýла вода,
потеклú були ріки в пустинях,
42 бо Він пам'ятав за святе Своє слово,
за Авраама, Свого раба.
43 І Він з радістю вивів нарóд Свій,
зо співом — вибрáнців Своїх,
44 І їм землю нарóдів роздав,
і посіли вони працю людів,
45 щоб викóнували Його зáповіді,
та закóни Його береглú!
Алілýя!

ПСАЛОМ 105 (106)

1 *Алілýя!*
Дякуйте Господу, добрий бо Він,
бо навіки Його милосéрдя!
2 Хто розкáже про вéлич Господню,
розповість усю славу Йогó?
3 Блаженні, хто дéржиться права,
хто чинить правду кожного чáсу!
4 Згадай мене, Господи, в ласці Своїй до народу Свогó,
відвідай мене спасінням Своїм,
5 щоб побачити добре вибрáнців Твоїх,
щоб я тішився радощами Твого нарóду,
і хвалився зо спáдком Твоїм!
6 Ми згрішили з батькáми своїми,
скривúли, неправдúве чинили.
7 Не зважáли на чýда Твої батьки наші в Єгипті,
многотú Твоїх ласк не пригáдували
й бунтувáлись над морем, над морем Червóним.[1]
8 Та Він ради Ймення Свого їх спас,
щоб виявити Свою силу.
9 Він клúкнув на море Червоне — і вúсохло,
і Він їх повів через мóрські глибúни,
немов по пустині!
10 І Він спас їх з руки неприятеля,
визволив їх з руки ворога, —
11 і закрила вода супротúвників їхніх,
жоден з них не зостáвся!
12 Тоді то в словá Його вві́рували,
виспівували Йому славу.
13 *Та* скоро забули вони Його чин,
не чекали порáди Йогó,

[1] Червоне море — грецька назва, у гебрейській Біблії завжди jam Suf: Очеретяне море.

14 і палали в пустині жада́нням,
і Бога в пустині *ізнов* випробо́вували,
15 і Він їхнє жада́ння їм дав,
але худість[1] послав в їхню душу.
16 Та Мойсею поза́здрили в та́борі,
й Ааронові, святому Господньому.
17 Розкрилась земля — і Датана погли́нула,
Авіро́нові збори накрила,
18 і огонь запалав на їхніх збо́рах, —
і по́лум'я те попали́ло безбожних.
19 Зробили тельця́ на Хори́ві,
і били поклони бовва́нові ви́литому, —
20 і змінили вони свою славу на образ вола́,
що траву пожирає,
21 забули про Бога, свого Спасителя,
що велике в Єгипті вчинив,
22 у землі Ха́мовій чу́да,
страшні ре́чі над морем Червоним.
23 І сказав Він пони́щити їх,
коли б не Мойсей, вибра́нець Його,
що став був у ви́ломі перед обличчям Його —
відверну́ти Його гнів, щоб не шкодив!
24 Погордили землею жада́ною,
не повірили сло́ву Його,
25 і ре́мствували по наме́тах своїх,
неслухня́ні були́ до Господнього голосу.
26 І Він підійняв Свою ру́ку на них,
щоб їх повали́ти в пустині,
27 і щоб повалити їхнє пото́мство посеред наро́дів,
та щоб розпоро́шити їх по країнах!
28 І служили Ваа́лові пео́рському,
й їли вони жертви мертвих,
29 і діла́ми своїми розгнівали *Бога*, —
тому вдерлась зара́за між них!
30 І встав *тоді* Пінхас та й розсуди́в, —
і зара́за затри́малась,
31 і йому порахо́вано в праведність *це*,
з роду в рід аж навіки.
32 І розгнівали *Бога* вони над водою Меріви,
і через них стало зле для Мойсея,
33 бо духа його засмути́ли,
і він говорив нерозва́жно уста́ми своїми.
34 Вони не позни́щували тих наро́дів,
що Господь говорив їм про них, —
35 і поміша́лись з пога́нами,
та їхніх учинків навчи́лись.
36 І бо́жищам їхнім служили,
а ті па́сткою стали для них.
37 І прино́сили в жертву синів своїх,
а дочо́к своїх — де́монам,
38 — і кров чисту лили́,
кров синів своїх і дочо́к своїх,
що їх у жертву прино́сили бо́жищам ханаа́нським.
І через кривавий пере́ступ земля поскверни́лась,
39 і стали нечисті вони через учи́нки свої,
і пере́люб чинили ділами своїми.

[1] Razon — схуднення; або: нудота, ситість.

40 І проти наро́ду Свого запалав гнів Господній,
і спа́док Його Йому став огидним,
41 і віддав їх у руку наро́дів,
—і їхні нена́висники панували над ними,
42 і їхні вороги їх гноби́ли,
і вони впокори́лися під їхню руку.
43 Багато разів Він визво́лював їх,
але вони вперті були́ своїм за́думом, —
і пригно́блено їх через їхню провину!
44 Та поба́чив Він їхню тісно́ту,[1]
коли почув їхні блага́ння,
45 і Він пригадав їм Свого заповіта,
і пожалував був за Своєю великою милістю,
46 і збудив милосердя до них між усіма́,
що їх полонили!
47 Спаси́ нас, о Господи, Боже наш,
і нас позбирай з-між наро́дів,
щоб дя́кувати Йме́нню святому Твоєму,
щоб Твоєю хвали́тися славою!

---

48 Благословенний Господь, Бог Ізраїлів
звіку й навіки!
І ввесь наро́д нехай скаже: Амінь!
Алілу́я![1]

[1] Тіснота — гебраїзм: горе, біда, лихо.

[1] Вірш 48 — це закінчення для всієї IV Книги Псалмів.

КНИГА П'ЯТА

ПСАЛОМ 106 (107)

1 „Дякуйте Господу, добрий бо Він,
бо навіки Його милосердя!"
2 хай *так* скажуть ті *всі*, що Господь урятував їх,
що визволив їх з руки ворога,
3 і з країв їх зібрав, —
від сходу й захо́ду,
від півночі й моря!
4 Блудили вони по пустині дорогою голою,
осілого міста не знахо́дили,
5 голодні та спра́гнені,
і в них їхня душа омліва́ла.
6 І в недолі своїй вони Го́спода кли́кали,
і Він визволяв їх від у́тисків їхніх!
7 І Він їх попрова́див дорогою про́стою,
щоб до міста осілого йшли.
8 Нехай же подяку складу́ть Господе́ві за милість Його,
та за чу́да Його синам людським,
9 бо насити́в Він спра́гнену душу,
а душу голодну напо́внив добром!
10 Ті, хто перебував був у те́мряві та в сме́ртній тіні,
то в'язні біди та заліза,
11 бо вони спротивля́лися Божим слова́м,
і відкинули раду Всевишнього.

12 Та Він упокори́в їхнє серце терпінням,
спіткну́лись вони — і ніхто не поміг,
13 і в недолі своїй вони Господа кли́кали,
і Він визволя́в їх від у́тисків їхніх!
14 І Він вивів їх з те́мряви й мо́року,
їхні ж кайда́ни сторо́щив.
15 Нехай же подяку складуть Господе́ві за милість Його,
та за чу́да Його синам лю́дським,
16 бо Він полама́в мідні двері,
і засу́ви залізні зрубав!
17 Нерозумні страждали за грішну дорогу свою
й за свої беззаконня.
18 Душа їхня від усякої їжі відве́рталася, —
і дійшли вони аж до брам смерти,
19 і в недолі своїй вони Господа кли́кали,
і Він визволяв їх від у́тисків їхніх, —
20 Він послав Своє слово та їх уздоро́вив,
і *їх* урятував з їхньої хвороби!
21 Нехай же подяку складуть Господе́ві за милість Його
та за чу́да Його синам лю́дським,
22 і хай жертви подяки прино́сять,
і хай розповіда́ють зо співом про чи́ни Його!
23 Ті, хто по морю пливе́ кораблями,
хто чинить зайняття своє на великій воді, —
24 вони бачили чини Госпо́дні
та чу́да Його в глибині!
25 Він скаже — і буря зривається,
і підно́сяться хвилі Його,
26 до неба вони підійма́ються,
до безодні спада́ють, —
у небезпеці душа їхня хвилюється!
27 Вони крутяться й ходять вперед та назад, як п'яни́й,
і вся́ їхня мудрість бенте́житься!
28 Та в недолі своїй вони Господа кликали,
і Він визволяв їх від у́тисків їхніх!
29 Він змінює бурю на ти́шу,
— і стихають їхні хвилі,
30 і раділи, що втихли вони,
і Він їх привів до бажа́ної при́стані.
31 Нехай же подяку складуть Господе́ві за милість,
та за чу́да Його синам лю́дським!
32 Нехай величають Його на наро́дньому зборі,
і нехай вихваля́ють Його на засіданні старших!
33 Він обе́ртає річки в пустиню,
а водні джере́ла — на суходіл,
34 плодю́чу землю — на солонча́к
через зло́бу мешка́нців її.
35 Він пустиню обе́ртає в водне болото,
а землю суху́ — в джерело́,
36 і голодних садо́вить Він там,
а вони ставлять місто на ме́шкання,
37 і поля́ засіва́ють, і виногра́дники са́дять, —
і отримують плід урожа́ю!
38 І благословляє Він їх, — і сильно розмно́жуються,
і оде́ржують плід урожа́ю!

39 Та змаліли вони й похилилися
з утиску злого та з смутку.
40 Виливає Він ганьбу на можних, —
і блудять вони без дороги в пустині,
41 а вбогого Він підіймає з убозтва,
і розмножує роди, немов ту отару.
42 *Це* бачать правдиві й радіють,
і закриває уста свої всяке безправ'я.
43 Хто мудрий, той *все* це завважить, —
і пізнають вони милосердя Господнє!

ПСАЛОМ 107 (108)

1 *Пісня. Псалом Давидів.*
2 Моє серце зміцнилося, Боже, —
я буду співати та славити разом з своєю хвалою!
3 Збудися ж ти, арфо та цитро, —
я буду будити досвітню зорю!
4 Я буду Тебе вихваляти, о Господи, серед народів,
і буду співати Тобі між племенами,
5 бо більше від неба Твоє милосердя,
а правда Твоя — аж до хмар!
6 Піднесися ж, о Боже, над небо,
а слава Твоя — над усією землею!
7 Щоб любі Твої були визволені,
Своєю правицею допоможи й обізвися до нас!
8 У святині Своїй Бог промовив:
,,Нехай Я звеселюся, — розділю Я Сихем,
і долину Сукко́тську поміряю.
9 Належить Мені Ґілеад, і Мені Манасія,
а Єфрем — охорона Моєї голови,
Юда — берло Моє.
10 Моав — то мідниця Мого миття,
на Едом узуттям Своїм кину,
над Филистеєю буду погукувати!"
11 Хто мене запровадить до міста твердинного,
хто до Едому мене приведе?
12 Хіба ж Ти покинув нас, Боже,
і серед нашого війська не вийдеш *вже*, Боже?
13 Подай же нам поміч на ворога,
людська бо поміч — марнота!
14 Ми мужність покажемо в Бозі, —
і Він потопче противників наших!

ПСАЛОМ 108 (109)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів.*
Боже слави моєї, не будь мовчазливий,
2 бо *мої вороги* порозкривали на мене уста нечестиві
та пельки лукаві,
язиком неправдивим говорять зо мною!
3 І вони оточили мене словами[1] ненависти,
і без причини на мене воюють,

[1] ,,Слово", davar, у єврейській мові часто визначає й ,,діло", ,,справа".

4 обмовляють мене за любов
мою,
а я — молюся *за них*,
5 вони віддають мені злом за
добро,
і ненавистю — за любов
мою!
6 Постав же над ним нечестивого,
і по правиці його сатана́
нехай стане!
7 Як буде судитись — нехай
вийде винним,
молитва ж його бодай стала
гріхом!
8 Нехай дні його будуть коро́ткі,
хай інший маєток його
забере́!
9 Бодай діти його стали сиротами,
а жінка його — удовою!
10 І хай діти його все мандру́ють та же́бра́ють,
і нехай вони просять у
тих, хто їх руйнував!
11 Бодай *їм* тене́та розставив
лихва́р на все, що його,
і нехай розграбу́ють чужі
його працю!
12 Щоб до нього ніхто милосердя не виявив,
і бодай не було його сиротам милости!
13 Щоб на знищення стали
нащадки його,
бодай було скре́слене в
другому роді ім'я́ їхнє!
14 Беззаконня батьків його
хай пам'ята́ється в Господа,
і хай не стирається гріх
його матері!
15 Нехай будуть вони перед
Господом за́вжди,
а Він нехай вирве з землі
їхню пам'ять, —
16 *во́рог* бо не пам'ятав милосердя чини́ти,
і напастува́в був люди́ну
убогу та бідну,
та серцем засму́чену, щоб
убивати її!
17 Полюбив він прокля́ття, —
бодай же на нього воно
надійшло! —
і не хотів благослове́ння,
—щоб воно віддалилось
від нього!
18 Зодягнув він прокляття, немов свою одіж,
прося́кло воно, як вода, в
його ну́тро,
та в кості його, мов олива!
19 Бодай воно стало йому за
одежу, в яку зодягне́ться,
і за пояс, що за́вжди він ним
підпере́жеться!
20 Це заплата від Господа тим,
хто мене обмовляє,
на душу мою наговорює
зло!
21 А Ти Господи, Владико,
зо мною зроби ради Іме́ння Свого́,
що добре Твоє милосердя,
— мене порятуй,
22 бо я вбогий та бідний,
і зра́нене серце моє в моїм
ну́трі!
23 Я ходжу́, мов та тінь, коли
хи́литься *день*,
немов сарана́ — я відки́нений!
24 Коліна мої знеси́лилися з
по́сту,
і ви́худло тіло моє з *недостачі* оливи,
25 і я став для них за посміхо́вище,
коли бачать мене, — головою своєю хитають.
26 Поможи мені, Господи,
Боже мій,
за Своїм милосердям спаси Ти мене!

27 І нехай вони знають, що Твоя це рука,
що Ти, Господи, *все* це вчинив!
28 Нехай проклинають вони, Ти ж поблагослови!
Вони повстають, та нехай засоро́млені бу́дуть,
а раб Твій радітиме!
29 Хай зодягнуться га́ньбою ті, хто мене обмовляє,
і хай вони сором свій вдягнуть, як шату!
30 Я уста́ми своїми хвали́тиму голосно Господа,
і між багатьма́ Його сла́вити буду,
31 бо стоїть на правиці убогого Він для спасіння від тих,
хто осуджує душу його!

ПСАЛОМ 109 (110)

Пророцтво про просла́влення Сина Божого.

1 *Псалом Давидів.*
Промовив Господь Господе́ві моєму:
,,Сядь право́руч Мене,
доки не покладу́ Я Твоїх ворогів
за підніжка ногам Твоїм!"
2 Госпо́дь із Сіону пошле бе́рло сили Своєї, —
пануй Ти поміж ворога́ми Своїми!
3 Наро́д Твій готовий у день військово́го побору Твого, —
в оздо́бах святині із ло́ня зірни́ці *прилине*
для Тебе, *немов* та роса, Твоя молодість.[1]
4 Поклявся Господь, — і не буде жаліти:
,,Ти священик навіки
за чином Мелхиседе́ковим".
5 По правиці Твоїй розторо́щить Владика
царів у день гніву Свого́,
6 Він буде суди́ти між наро́дами,
землю ви́повнить тру́пами,
розторо́щить Він голову в краї великім.
7 Буде пити з струмка́ на дорозі,
тому́ то підійме Він го́лову!"

ПСАЛОМ 110 (111)

1 *Алілу́я!*
Буду сла́вити Господа з повного серця, —
в колі праведних та на згрома́дженні!
2 Великі Господні діла́, —
вони пожада́ні для всіх, хто їх любить!
3 Його діло — краса́ та велі́чність,
а правда Його пробува́є навіки!
4 Він па́м'ятку чудам Своїм учинив, —
милости́вий та щедрий Госпо́дь!
5 Пожи́ву дає Він для тих, хто боїться Його,
заповіта Свого пам'ятає повік!
6 Силу чи́нів Своїх об'явив Він наро́дові Своє́му,
щоб спа́дщину наро́дів їм дати.
7 Діла́ рук Його — правда та право,
всі нака́зи Його справедли́ві, —
8 вони кріпкі на вічні віки́,
вони зро́блені вірністю і правотою!
9 Послав Він Своєму наро́дові визво́лення,
заповіта Свого поставив навіки,
святе та грізне́ Його Іме́ння!
10 Поча́ток премудрости — страх перед Господом,

[1] Грецький текст дає: Із лоня перше зірниці Я Тебе породив.

—добрий розум у тих, хто вико́нує це,
Його слава навіки стоїть!

ПСАЛОМ **111** **(112)**

1 *Алілу́я!*
Блажен муж, що боїться Господа,
що заповіді Його любить!
2 Буде си́льним насіння його на землі,
буде поблагослóвлений рід безневи́нних!
3 Багатство й достаток у домі його,
а правда його пробуває навіки!
4 Світло схóдить у тéмряві для справедливих, —
Він ласкáвий, і милости́вий, і праведний!
5 Добрий муж милости́вий та позичає,
удéржує справи свої справедливістю,
6 і навіки він не захитáється,
—у вічній пáм'яті праведний бу́де!
7 Не боїться він звістки лихої,
його серце міцнé,
надію складає на Господа!
8 Уміцнене серце його не боїться,
бо він бачить *нещастя* поміж ворогáми своїми!
9 Він щедро убогим дає,
його правда навіки стоїть,
його ріг[1] підіймається в славі!
10 *Це* бачить безбожний та гнівається,
скрегóче зубами своїми та тáне.
Бажáння безбожних загине!

ПСАЛОМ **112** **(113)**

1 *Алілуя!*
Хваліте, Господні раби,
хваліть Ім'я́ Господа!

[1] Ріг його, сиг'по, — це сила його.

2 Нехай буде благословенне Господнє Ім'я́
відтепéр і навіки!
3 Від сходу сонця аж до захóду його —
прославляйте Господнє Ім'я́!
4 Господь підіймається над усі нарóди,
Його слава понад небесá!
5 Хто подібний до Господа, нашого Бога,
що мéшкає на висоті,
6 *та* знижується, щоб побачити *те*,
що на небесáх і на землі?
7 Бідаря́ Він підвóдить із пóроху,
зо сміття́ підіймає нуждéнного,
8 щоб *його* посади́ти з вельмóжними,
з вельмóжними люду Йогó!
9 Він неплідну в домі садóвить
за радісну матір дітей!
Алілуя!

ПСАЛОМ **113** **(114, 115)**

1 Як виходив Ізраїль з Єгипту,
від нарóду чужого дім Яковів, —
2 Юда став за святиню Йому,
а Ізраїль — Його панувáнням!
3 Побачило море *все це* — і побігло,
Йордáн повернувся назáд!
4 Гóри скакáли, немов баранці,
а пагірки — немов ті ягня́та!
5 Щó тобі, море, що ти втікаєш?
Йордáне, що ти повернýвся назáд?

6 Чого скáчете, гори, немов баранці,
а пáгірки — мов ті ягня́та?
7 Тремти, зéмле, перед Господнім лицем,
перед лицем Бога Якова,
8 що скелю обéртає в озеро водне,
а кремінь — на водне джерéло!
9* Не нам, Господи, не нам,
але Йменню Своє́му дай славу
за милість Твою, за правду Твою!
10 Пощо мають казати нарóди: „Дé ж то їхній Бог?“
11 А Бог наш на небі, —
усе, що хотів, учинив
12 Їхні божкú — срібло й золото,
діло рук лю́дських:
13 вони мають устá — й не говóрять,
очі мають вони — і не бачать,
14 мають уші — й не чують,
мають носа — й без нюху,
15 мають руки — та не доткáються,
мають ноги — й не ходять,
своїм гóрлом вони не говорять!
16 Нехай стануть такі, як вони, ті, хто їх виробля́є,
усі, хто надію на них покладáє!
17 Ізраїлю, — надію складай *лиш* на Господа:
Він їм поміч та щит їм!
18 Аарóновий доме, — надійтесь на Господа:
Він їм поміч та щит їм!
19 Ті, що Господа боїтéся, — надійтесь на Господа:
Він їм поміч та щит їм!

* В єврейськім вірші 9–26 — це псалом 115.

20 Господь пам'ятає про нас, — нехай поблагословить!
Нехай поблагослóвить Ізраїлів дім,
нехай поблагослóвить Він дім Аарóнів!
21 Нехай поблагослóвить Він тих,
хто має до Господа страх, малúх та великих!
22 Нехай вас розмножить Госпóдь, —
вас і ваших дітéй!
23 Благословенні ви в Господа,
що вчинив небо й землю!
24 Небо, — небо для Господа,
а землю віддав синам лю́дським!
25 Не мертві хвалитимуть Господа,
ані ті всі, хто сходить у *місце* мовчáння, —
26 а ми благословля́тимемо Господа —
відтепéр й аж навіки!
Алілуя!

ПСАЛОМ 114 (116)

1* Люблю́ я Господа, бо Він почув голос мій
у благáннях моїх,
2 бо Він нахилив Своє ухо до мене,
і я клúкатиму в свої дні!
3 Болі смерти мене оточúли
і знайшли мене мýки шеóлу,
нещастя та смýток знайшов я!
4 А я в Ім'я́ Господа кличу:
„О Господи, вúзволи ж душу мою!“
5 Господь милостúвий та справедливий,
і наш Бог милосердний!
6 Пильнує Господь недосвідчених, —

* В єврейськім пс. 114 і 115 — це пс. 116.

став я нуждéнний, та Він допомóже мені!
7 Вернися, о душé моя, до свого відпочи́нку,
бо Госпóдь робить добре тобі,
8 бо від смерти Ти ви́зволив душу мою,
від сльози́ — моє око,
ногу мою від спотикáння.
9 Я ходитиму перед обличчям Господнім
на землях живих!

ПСАЛОМ 115 (116)

1 Я вірив, коли говорив:
„Я сильно пригнíчений!“
2 Я сказав був у пóспіху:
„Кожна люди́на говорить неправду!“
3 Чим я відплачý Господéві
за всі добродíйства Його на мені?
4 Я чашу[1] спасíння приймý,
і приклúчу Господнє Ім'я́!
5 Прися́ги свої Господéві я ви́конаю
перед усім нарóдом Його́!
6 Дорогá в очах Господа
смерть богобíйних Його!
7 О Господи, я бо Твій раб,
я Твій раб, син Твоєї невільниці, —
Ти кайдáни мої розв'язáв!
8 Я жертву подяки Тобі принесý,
і Господнім Ім'я́м буду кли́кати!
9 Прися́ги свої Господéві я виконаю
перед усім нарóдом Його,
10 на подвір'ях Господнього дому,
посеред тебе, о Єрусалиме!
Алілýя!

ПСАЛОМ 116 (117)

1 Хваліть Господа, всі племена,
прославляйте Його, всі нарóди,
2 бо зміцни́лось Його милосердя над нами,
а правда Господня навіки!
Алілýя!

ПСАЛОМ 117 (118)

1 Дякуйте Господу, добрий бо Він,
бо навіки Його милосердя!
2 Нехай скаже Ізраїль,
бо навіки Його милосердя!
3 Нехай скаже дім Аарóнів,
бо навіки Його милосердя!
4 Нехай скажуть ті, хто боїться Господа,
бо навіки Його милосердя!
5 У тіснóті я кли́кав до Господа, —
і простóром озвався до мене Госпóдь!
6 Зо мною Господь — не боюся *нікóго*,
що зрóбить люди́на мені?
7 Господь серед тих, що мені помагають, —
і побачу загибіль своїх ненави́сників.
8 Краще вдаватись до Господа,
ніж надіятися на люди́ну,
9 краще вдаватись до Господа,
ніж надіятися на вельмóжних!
10 Всі нарóди мене оточи́ли, —
я ж Господнім Ім'я́м їх понищив!
11 Оточи́ли мене й обступили мене, —
я ж Господнім Ім'я́м їх понищив!

[1] Чаша, kos, гебраїзм: доля, пор. 11. 6.

12 Оточили мене немов бджоли,
та погасли вони, як терновий огонь, —
я бо Господнім Ім'ям їх понищив!
13 Дошкульно попхнув ти мене на падіння, --
та Господь спас мене!
14 Господь моя сила та пісня,
і став Він спасінням мені!
15 Голос співу й спасіння
в наметах між праведників:
,,Господня правиця виконує чуда!
16 Правиця Господня підноситься,
правиця Господня виконує чуда!"
17 Не помру, але житиму,
і буду звіщати про чини Господні!
18 Покарати мене — покарав був Господь,
та смерти мені не завдав.
19 Відчиніте мені брами правди, —
я ними ввійду, буду славити Господа!
20 ,,Це брама Господня, —
праведники в неї входять".
21 Я буду хвалити Тебе, бо озвався до мене,
і став Ти спасінням мені!
22 Камінь, що його будівничі відкинули,
той наріжним став *каменем*, —
23 від Господа сталося це,
і дивне воно в очах наших!
24 Це день, що *його* створив Господь, —
радіймо та тішмося в нім!
25 Просимо, Господи, — спаси!
Просимо, Господи, — пощасти!
26 Благословен, хто гряде[1] у Господнє Ім'я!
Благословляємо вас із Господнього дому!
27 Господь — Бог, і засяяв Він нам.
Прив'яжіте святкову жертву шнурами
аж до наріжників жертівника!
28 Ти мій Бог, і я буду Тебе прославляти,
мій Боже, я буду Тебе величати!
29 Дякуйте Господу, добрий бо Він,
бо навіки Його милосердя!

ПСАЛОМ 118 (119)

Алеф.[2]

1 Блаженні непорочні в дорозі,
що ходять Законом Господнім!
2 Блаженні, хто держить свідоцтва Його,
хто шукає Його всім серцем,
3 і хто кривди не робить,
хто ходить путями Його!
4 Ти видав накази Свої,
щоб виконувати пильно.
5 Коли б же дороги мої були певні,
щоб держатися Твоїх постанов, —
6 не буду тоді засоромлений я,
як буду дивитись на всі Твої заповіді!
7 Щирим серцем я буду Тебе прославляти,
як навчуся законів Твоїх справедливих.

[1] Гряде — урочисто йде.
[2] Це т. зв. азбуковий Псалом, пор. Пс. 25, 34, а також Плач 1–4. Тут на кожну з 22 буков єврейської азбуки за її порядком дано по 8 двовірщів, і кожен з них розпочинається в оригіналі відповідною порядковою буквою єврейської азбуки. Увесь Псалом писаний правильними двовіршами, число їх 22×8 = 176.

8 Я буду держа́тись Твоїх постано́в, —
не кидай же зо́всім мене́!

Бет.

9 Чим доде́ржить юнак у чистоті свою сте́жку?[1] —
Як держа́тиметься Твоїх слів!
10 Цілим серцем своїм я шукаю Тебе, —
не дай же мені заблуди́тися від Твоїх заповідей!
11 Я в серці своїм заховав Твоє слово,
щоб мені не гріши́ти проти Тебе.
12 Благослове́н єси́, Господи,
навчи мене постано́в Своїх!
13 Уста́ми своїми я розповідаю
про всі при́суди уст Твоїх.
14 З дороги свідо́цтв Твоїх радію я,
як маєтком великим.
15 Про нака́зи Твої розмовлятиму я,
і на стежки́ Твої буду дивитись.
16 Я буду радіти Твоїми постано́вами,
сло́ва Твого не забуду!

Ґімел

17 Своє́му рабові пощасти́, щоб я жив, —
і я буду держатися сло́ва Твого́!
18 Відкрий мої очі,
і хай чу́да Зако́ну Твого я побачу!
19 На землі я прихо́дько, —
Своїх заповідей не ховай Ти від мене!
20 Омліва́є душа моя з ту́ги
за Твоїми зако́нами кожного ча́су.
21 Насвари́в Ти проклятих отих гордунів,
що вхиляються від Твоїх заповідей.
22 Відверни́ Ти від ме́не зневагу та сором,
бо держу́ся свідо́цтв Твоїх я!
23 Теж вельмо́жі сидять та на мене змовляються,
та Твій раб про постано́ви Твої розмовляє,
24 і свідо́цтва Твої — то потіха моя,
то для мене дора́дники!

Далет

25 Душа моя гнеться до по́роху, —
за словом Своїм оживи Ти мене!
26 Про доро́ги свої я каза́в, і почув Ти мене, —
навчи Ти мене постано́в Своїх!
27 Дай мені розуміти доро́гу нака́зів Твоїх, —
і про чу́да Твої я звіща́тиму.
28 Розплива́є зо смутку душа моя,
постав мене згідно зо словом Своїм!
29 Дорогу неправди від мене відсу́нь,
і дай мені з ласки Своєї Зако́на!
30 Я вибрав путь правди,
зако́ни Твої *біля себе* поставив.
31 До свідо́цтв Твоїх я приєдна́вся, —
Господи, не посоро́м же мене!
32 Буду бігти шляхо́м Твоїх заповідей,
бо пошириш Ти серце моє.

Ге

33 Путь Своїх постано́в покажи мені, Господи, —

[1] Цебто, своє життя, дорогу життєву.

і я буду держáтись її до кінця!
34 Дай мені зрозуміти, і нехай я держýся Закóну Твогó,
і всім серцем я буду тримáтись його!
35 Провадь мене стéжкою Твоїх зáповідей,
бо в ній я знайшов уподóбу.
36 Серце моє прихили́ до свідóцтв Твоїх,
а не до кóристи.
37 Відверни́ мої очі, щоб марнóти не бачили, —
на дорозі Своїй оживи́ Ти мене!
38 Для Свого раба сповни слово Своє,
що на страх Твій воно.
39 Відверни Ти від мене зневáгу, якої боюся,
бо добрі закóни Твої.
40 Ось я прагну нака́зів Твоїх, — оживи́ мене правдою Своєю!

Вав

41 І хай зійде на мене, о Господи, милість Твоя,
спасíння Твоє, згідно з словом Твоїм,
42 і нехай відповім я тому́, хто словом ганьбить мене,
бо надíюсь на слово Твоє!
43 І не відіймáй з моїх уст слова правди нікóли,
бо я жду Твоїх прúсудів!
44 А я бу́ду держáтися зáвжди Закóну Твогó,
на вічні віки́!
45 І бу́ду ходити в ширóкості,
бо нака́зів Твоїх я шукаю.
46 І бу́ду я перед царя́ми звіщáти про свідóцтва Твої, —
й не зазнаю я сóрому!
47 І буду я розкошувáти Твоїми заповідями,
бо їх полюбив,
48 і я руки свої простягну́ до Твоїх заповідей,
бо їх полюбив,
і буду розду́мувати про Твої постанóви!

Заїн

49 Пам'ятай про те слово Своє́му рабові,
що його наказав Ти чекати мені.
50 Це розрáда моя в моїм горі,
як слово Твоє оживля́є мене.
51 Гордуни́ насміхалися з мене занáдто,
та я не відступив від Закóну Твогó!
52 Твої прúсуди я пам'ятáю відвіку,
о Господи, — і радíю!
53 Буря мене обгорну́ла через нечестивих,
що Закóна Твого опускають!
54 Співи для мене — Твої постанóви
у домі моєї мандрівки.
55 Я вночі пам'ятаю Ім'я́ Твоє, Господи,
і держу́ся Закóну Твогó!
56 Оце сталось мені,
бо нака́зів Твоїх я держу́ся.

Хет

57 Я сказав: „Моя доля, о Господи,
щоб держáтись мені Твоїх слів".
58 Я благаю Тебе цілим серцем:
Учини мені милість за словом Своїм!
59 Я розвáжив дорóги свої,
й до свідóцтв Твоїх нóги свої зверну́в.

60 Я спішу́ й не барю́ся виконувати Твої заповіді.
61 Тене́та безбожних мене оточили,
та я не забув про Зако́на Твого.
62 Опівно́чі встаю я, щоб скласти подяку Тобі
за при́суди правди Твоєї.
63 Я приятель всім, хто боїться Тебе́,
й хто нака́зи Твої береже́!
64 Милосердя Твого, о Го́споди, повна земля, —
навчи Ти мене Своїх постано́в!

Тет

65 Ти з рабом Своїм добре зробив,
Господи, за словом Своїм.
66 Навчи мене доброго розуму та пізнава́ння,
бо в заповіді Твої вірую я!
67 Доки я не страждав, блудив був,
та тепер я держусь Твого слова.
68 Ти добрий, і чиниш добро́, — навчи Ти мене Своїх постано́в!
69 Гордуни́ вимишляють на мене неправду, —
а я цілим серцем держуся нака́зів Твоїх.
70 Зробилось нечуле, як лій, їхнє серце, —
а я розкошу́ю з Зако́ну Твого.
71 Добре мені, що я зму́чений був, —
щоб навчитися Твоїх постано́в!
72 Ліпший для мене Зако́н Твоїх уст,
аніж тисячі золота й срібла.

Йод

73 Руки Твої створи́ли мене й збудува́ли мене́, —
подай мені розуму, й хай я навчу́сь Твоїх за́повідей!
74 Хто боїться Тебе, ті побачать мене та й зрадіють,
бо я Твого сло́ва чекаю!
75 Знаю я, Господи, що справедли́ві були́ Твої при́суди,
і справедли́во мене понижа́в Ти.
76 Нехай буде милість Твоя на розра́ду мені, —
за словом Твоїм до Свого раба.
77 Нехай зійде на мене Твоє милосердя, — й я жи́тиму,
бо Зако́н Твій — розра́да моя.
78 Нехай гордуни́ посоро́млені будуть, бо робили нечесно,
а я буду розду́мувати про нака́зи Твої.
79 До ме́не пове́рнуться ті, хто боїться Тебе, —
і пізна́ють свідо́цтва Твої.
80 Нехай серце моє буде чисте в Твоїх постано́вах,
щоб я не посоро́мився!

Каф

81 Душа моя слабне *від ту́ги* за спасінням Твоїм, —
чекаю я слова Твого!
82 За словом Твоїм га́снуть очі мої та питають:
„Коли Ти потішиш мене?“
83 Хоч я став, як той міх у диму́,
та Твоїх постано́в не забув.

84 Скільки днів для Твого раба?
Коли прúсуда зробиш моїм переслідникам?
85 Гордуни́ покопáли були мені ями,
що не за Закóном Твоїм.
86 Усі Твої зáповіді справедливі;
неправдиво мене переслідують, — допоможи́ Ти мені!
87 Мáлощо не погубили мене на землі, —
та я не покинув накáзів Твоїх!
88 Оживи́ Ти мене за Своїм милосердям, —
і я буду триматися свідчення уст Твоїх!

Ламед

89 Навіки, о Господи,
слово Твоє в небесáх пробувáє.
90 З роду в рід Твоя правда;
Ти землю поставив — і стала вона, —
91 *усі* за Твоїми судáми сьогодні стоять,
бо раби Твої всі.
92 Коли б не Закóн Твій, розрáда моя,
то я був би загинув в недолі своїй!
93 Я повік не забýду накáзів Твоїх,
бо Ти ними мене оживляєш.
94 Твій я, спаси Ти мене,
бо накáзів Твоїх я шукаю!
95 Чекáють безбожні забити мене,
а я про свідóцтва Твої розважаю.
96 Я бачив кінець усьогó доскона́лого,
алé Твоя заповідь вéльми широка!

Мем

97 Як я кохáю Закóна Твогó,
цілий день він — розмова моя!
98 Твоя зáповідь робить мудрішим мене від моїх ворогів, —
вона бо навіки моя!
99 Я став розумніший за всіх своїх учителів, —
бо свідóцтва Твої — то розмова моя!
100 Став я мудріший за стáрших, —
бо держуся накáзів Твоїх!
101 Я від кожної злої дороги повстри́мую нóги свої,
щоб держáтися слóва Твого.
102 Я не ухиляюся від Твоїх прúсудів,
Ти бо навчаєш мене.
103 Яке то солодке слово Твоє для мого піднебіння,
солодше від меду воно моїм ýстам!
104 Від накáзів Твоїх я мудріший стаю,
томý то ненáвиджу всяку дорогу неправди!

Нун

105 Для моєї ноги Твоє слово — світи́льник,
то світло для стéжки моєї.
106 Я присяг — і дотримаю,
що бýду держáтися прúсудів правди Твоєї.
107 Перемýчений я аж занáдто, — за словом Своїм оживи́ мене, Господи!
108 Хай же бýдуть приємні Тобі жертви уст моїх, Господи,
і навчи Ти мене Своїх прúсудів!
109 У небезпеці душа моя зáвжди,

але́ я Зако́ну Твого́ не забув.
110 Безбожні поставили па́стку на мене,
та я не зблуди́в від нака́зів Твоїх.
111 Я навіки свідо́цтва Твої вспадкува́в,
бо вони — радість серця мого́.
112 Я серце своє нахили́в, щоб чинити Твої постано́ви,
— повік, до кінця́.

Самех

113 Сумнівне нена́виджу я,
а Зако́на Твого покоха́в.
114 Ти моя охоро́на та щит мій,
— чека́ю я сло́ва Твого́.
115 Відступіться від мене, злочи́нці,
і я бу́ду держатися заповідей мого Бога!
116 За словом Своїм підіпри́ Ти мене, і я житиму,
і в надії моїй не завдай мені со́рому!
117 Підкріпи Ти мене — і спасуся,
і я бу́ду дивитися за́вжди в Твої постано́ви!
118 Ти погорджуєш усіма́, хто від Твоїх постано́в відступа́є,
бо хитрощі їхні — неправда.
119 Всіх безбожних землі відкидаєш, як жу́жель,
тому́ покохав я свідо́цтва Твої.
120 Зо стра́ху Твого моє тіло тремти́ть,
й я боюсь Твоїх при́судів!

Аїн

121 Я право та правду чиню,
щоб мене не віддав Ти моїм переслі́дникам.
122 Поручи́ Ти на добре Свого раба,
щоб мене гордуни́ не гнобили.
123 Гаснуть очі мої за спасінням Твоїм
та за словом правди Твоєї.
124 Учини ж Ти Своєму рабові за Своїм милосердям,
і навчи Ти мене Своїх постано́в!
125 Я раб Твій, і зроби мене мудрим, —
і свідо́цтва Твої буду знати!
126 *Це* для Господа час, щоб дія́ти:
Зако́на Твого уневажнили.
127 Тому́ я люблю́ *Твої* заповіді
більш від золота й щи́рого золота.
128 Тому́ всі нака́зи *Твої* уважаю за слу́шні,
а кожну доро́гу неправди нена́виджу!

Пе

129 Чудо́ві свідо́цтва Твої,
тому́ то душа моя де́ржиться їх.
130 Вхід у слова́ Твої світло дає,
недосвідчених мудрими робить.
131 Я у́ста свої розкриваю й повітря ковта́ю,
бо чую жадо́бу до Твоїх заповідей.
132 Оберни́ся до мене та будь милости́вий мені,
Як чи́ниш Ти тим, хто кохає Іме́ння Твоє.
133 Своїм словом зміцни мої кро́ки, —
і не дай панува́ти надо мною ніякому про́гріхові.
134 Від лю́дського утиску ви́зволь мене, —
і нехай я держу́ся нака́зів Твоїх!

135 Хай засяє лице Твоє на Твого раба,
і навчи Ти мене уставів Своїх!
136 Пливуть во́дні пото́ки з оче́й моїх,
бо Твого Зако́ну не доде́ржують.

Цаде

137 Ти праведний, Господи,
і прямі Твої при́суди,
138 *бо* Ти наказа́в справедливі свідо́цтва Свої
й щиру правду!
139 Ни́щить мене моя ре́вність,
бо мої вороги́ позабува́ли слова́ Твої.
140 Ве́льми очи́щене слово Твоє,
і Твій раб його любить.
141 Я мали́й і пого́рджений,
та не забуваю нака́зів Твоїх.
142 Праведність Твоя — праведність вічна,
а Зако́н Твій — то правда.
143 Недоля та у́тиск мене обгорну́ли, —
але́ Твої заповіді — моя ро́зкіш!
144 Правда свідо́цтв Твоїх вічна, —
подай мені розуму, й бу́ду я жити!

Коф

145 Цілим серцем я кличу: почуй мене, Господи,
і я бу́ду держа́тись уста́вів Твоїх!
146 Я кличу до Тебе, — спаси Ти мене,
і я бу́ду держа́тись свідо́цтв Твоїх!
147 Світа́нок я ви́передив та й *вже* кличу,
Твого сло́ва чека́ю.
148 Мої очі сторо́жі нічні випере́джують,
щоб про слово Твоє розмовляти.
149 Почуй же мій голос з Свого милосердя, о Господи,
оживи Ти мене́ з Свого при́суду!
150 Наблі́жаться ті, що за чином ганебним ганя́ють,
від Зако́ну Твого далекі,
151 *та* близьки́й Ти, о Господи,
а всі Твої за́повіді — справедливість!
152 Відда́вна я знаю свідо́цтва Твої,
бо навіки Ти їх закла́в!

Реш

153 Подивись на недолю мою та мене поряту́й,
бо я не забуваю Зако́ну Твого́!
154 Вступи́ся за справу мою й мене ви́зволи,
за словом Своїм оживи Ти мене!
155 Від безбожних спасі́ння дале́ке,
бо вони не шукають Твоїх постано́в.
156 Велике Твоє милосердя, о Господи,
оживи́ Ти мене з Свого при́суду!
157 Багато моїх переслі́дників та ворогів моїх, —
але від свідо́цтв Твоїх не відхиля́юсь!
158 Бачив я зрадників й бри́дився *ними*,
бо не де́ржать вони Твого сло́ва.
159 Подивися: люблю́ я накази Твої, —
за милосердям Своїм оживи́ мене, Господи!

160 Правда — підвáлина слова Твого,
а прúсуди правди Твоєї — навіки.

Шін

161 Безневúнно вельмóжі мене переслідують,
та серце моє Твого слова боїться.
162 Радію я словом Твоїм,
ніби здóбич велику знайшов.
163 Я неправду ненáвиджу й брúджуся *нею*, —
покохав я Закóна Твогó!
164 Сім *раз* денно я слáвлю Тебе
через прúсуди правди Твоєї.
165 Мир великий для тих, хто кохає Закóна Твого, —
і не мають вони спотикáння.[1]
166 На спасіння Твоє я надіюся, Господи,
і Твої заповіді виконую.
167 Душа моя дéржить свідóцтва Твої,
і я сильно люблю їх.
168 Я держýся накáзів Твоїх та свідóцтв Твоїх,
бо перед Тобою мої всі дорóги!

Тав

169 Благáння моє хай наблúзиться перед лице Твоє,
Господи, за словом Своїм подай мені розуму!
170 Нехай прийде молитва моя перед лице Твоє, —
за словом Своїм мене вúзволь!
171 Нехай ýста мої вимовляють хвалý,
бо устáвів Своїх Ти навчаєш мене.
172 Хай язик мій звіщáтиме слово Твоє,
бо всі Твої зáповіді — справедлúвість.
173 Нехай буде рука Твоя в поміч мені,
бо я вибрав накáзи Твої.
174 Я прáгну спасіння Твого, о Господи,
а Закóн Твій — то рóзкіш моя!
175 Хай душа моя буде живá, і хай слáвить Тебе,
а Твій прúсуд нехай допоможе мені!
176 Я блукаю, немов та овечка загýблена, —
пошукай же Свого раба, бо я не забув Твоїх зáповідей!

[1] Спотикáння — спокуса, завада, провина, гріх.

ПСАЛОМ 119 (120)

1 *Пісня прочáн.*
Я кликав до Господа в гóрі своїм, —
і Він мене вúслухав, —
2 Господи, вúзволь же душу мою від губúв неправдúвої,
від язикá зрадлúвого!
3 Щó Тобі дасть,
або щó для Тебе додáсть лукавий язик? —
4 Загóстрені стріли потýжного
із ялівцéвим вугіллям!
5 Горе мені, що замéшкую в Мéшеху,
що живý із шатрáми Кедáру!
6 Довго душа моя перебувáла собі разом з тими,
хто ненáвидить мир:
7 я — *за* мир, та коли говорю,
то вони — за війнý!

ПСАЛОМ 120 (121)

1 *Пісня прочáн.*
Свої очі я звóджу на гóри,
звідки прийде мені допомóга, —
2 мені допомóга від Господа,
що вчинив небо й зéмлю!
3 Він не дасть захитáтись нозі твоїй,
не здрімáє твій Стóрож:
4 оце не дрімáє й не спить
Сторож Ізрáїлів!
5 Господь — то твій Сторож,
Госпóдь — твоя тінь при правиці твоїй, —
6 удень сонце не вдáрить тебе,
ані місяць вночі!
7 Господь стерегтиме тебе від усякого зла,
стерегтиме Він душу твою, —
8 Господь стерегтиме твій вихід та вхід
відтепéр аж навіки!

ПСАЛОМ 121 (122)

1 *Пісня прочáн. Давидова.*
Я радів, як казáли мені:
„Ходíмо до дому Господнього!“
2 Ноги наші стояли
в ворóтях Твоїх, Єрусалиме.
3 Єрусалиме, збудóваний ти як те місто,
що злýчене рáзом,
4 куди схóдять племéна,
племéна Господні, -
щоб свідчити Ізрáїлеві,
щоб Імéнню Господньому дякувати!
5 Бо то там на престóлах для суду сидять,
на престолах дому Давидового.
6 Миру бажайте для Єрусалиму:
„Нехай бýдуть безпéчні, хто любить тебе!“
7 Нехай буде мир у твоїх передмýр'ях,
безпéка в палáтах твоїх!
8 Ради брáтті моєї та дрýзів моїх
я буду казáти: „Мир тобі!“
9 Ради дому Господа, нашого Бога,
я буду шукати для тебе добрá!

ПСАЛОМ 122 (123)

1 *Пісня прочáн.*
Свої óчі я звóджу до Тебе,
що на небесáх пробуваєш!
2 Ото бо, як очі рабів до рукú їх панів,
як очі невільниці — до рукú її пані,
отак наші очі до Гóспода, нашого Бога,
аж поки не змилується Він над нами!
3 Помилуй нас, Господи, помилуй нас,
бо погóрди ми дóсить наситились!
4 Душа наша наситилась дóсить собі:
від безпéчних — нарýги,
від пишних — погóрди!

ПСАЛОМ 123 (124)

1 *Пісня прочáн. Давидова.*
Коли б не Госпóдь, що був з нами —
нехай но Ізраїль повість!
2 — коли б не Господь, що був з нами, —
як повстáла була на нас людина, —
3 то нас поковтáли б живцéм,
коли розпалився на нас їхній гнів,
4 то нас позаливáла б вода,
душу нашу потік перейшов би,

5 душу нашу тоді перейшла б
та бурхли́ва вода!
6 Благослове́нний Госпо́дь,
що не дав нас на здо́бич
для їхніх зубів!
7 Душа наша, як птах,
урятува́лась із сільця́ птахоло́вів, —
сільце́ розірва́лось,
а ми врятува́лись!
8 Наша поміч — ув Імені Господа,
що вчинив небо й землю!

ПСАЛОМ 124 (125)

1 *Пісня проча́н.*
Ті, хто надію складає на Господа́,
вони як Сіо́нська гора́,
яка не захита́ється,
яка буде стоя́ти повік!
2 Єрусали́м, — го́ри круг нього,
а Госпо́дь круг наро́ду Свого
відтепе́р й аж навіки!
3 Не спочине бо бе́рло нече́стивих на долі пра́ведних,
щоб пра́ведні не простягли́
своїх рук до неправди.
4 Зроби ж, Господи, до́бре
для добрих,
та для простосе́рдих!
5 Тих же, що збо́чують на
свої манівці, —
нехай їх прова́дить Господь разом із беззако́нцями!
Мир на Ізра́їля!

ПСАЛОМ 125 (126)

Пісня проча́н.
Як вертався Госпо́дь із поло́ном Сіону,
то були́ ми немо́в би у сні.
2 Наші у́ста тоді були́ повні
весе́лощів,
а язик наш — співа́ння!
Казали тоді між наро́дами:
„Велике вчини́в Господь з ними!“
3 Велике вчини́в Господь з нами, —
були ра́дісні ми!
4 Вернися ж із нашим поло́ном, о Господи,
немо́в ті джере́ла, на південь!
5 Хто сіє з слізьми́,
зо співом той жне:
6 все хо́дить та плаче,
хто но́сить торби́ну насіння *на по́сів*, —
та ве́рнеться з співом,
хто но́сить снопи́ свої!

ПСАЛОМ 126 (127)

1 *Пісня проча́н. Соломо́нова.*
Коли дому Госпо́дь не буду́є,
даре́мно працюють його
будівни́чі при ньому!
Коли міста Господь не пильну́є, —
даремно сторо́жа чува́є!
2 Даре́мно вам ра́но вставати,
допізна сидіти,
їсти хліб загорьо́ваний, —
Він *і* в спанні подасть
другові Своє́му!
3 Діти — спа́дщина Господнє,
плід утро́би — нагоро́да!
4 Як стріли в руках того ве́летня,
так *і* сини́ молоді:
5 блаженний той муж,
що сагайдака́ свого ними
напо́внив, —
не бу́дуть такі посоро́млені,
коли в брамі вони говори́тимуть із ворога́ми!

ПСАЛОМ 127 (128)

1 *Пісня проча́н.*
Блаже́н кожен, хто боїться
Господа,
хто хо́дить путя́ми Його!

2 Коли труд своїх рук будеш їсти, —
блаже́н ти, і до́бре тобі!
3 Твоя жінка в кута́х твого дому —
як та виногра́дина плідна,
твої діти навко́ло твого стола́ —
немов саджанці ті олйвкові!
4 Оце так буде поблагосло́влений муж,
що боїться він Господа!
5 Нехай поблагосло́вить тебе Господь із Сіо́ну, —
і побачиш добро́ Єрусалиму
по всі дні свого життя,
6 і побачиш ону́ків своїх!
Мир на Ізраїля!

ПСАЛОМ 128 (129)

1 *Пісня прочан.*
Багато гнобили мене від юна́цтва мого́, —
нехай но Ізраїль повість!
2 Багато гнобили мене від юна́цтва мого́,
та мене не поду́жали!
3 Ора́ли булй на хребті моїм плугатарі,
поклали вони довгі бо́розни,
4 *та* Господь справедливий,
— Він шну́ри безбожних порва́в!
5 Нехай посоро́млені бу́дуть,
і хай повідступа́ють назад усі ті,
хто Сіона нена́видить!
6 Бодай стали вони, як трава на даха́х,
що всихає вона, поки ви́росте,
7 що нею жмені своєї женець не напо́внить,
ані оберемка свого в'яза́льник,
8 і не скаже прохо́жий *до них*:
,,Благослове́ння Господнє на вас,
благословля́ємо вас Ім'я́м Господа!"

ПСАЛОМ 129 (130)

1 *Пісня прочан.*
З глибинй я взива́ю до Тебе, о Господи:
2 Господи, почуй же мій голос!
Нехай уші Твої будуть чу́лі
на голос блага́ння мого́!
3 Якщо, Господи, бу́деш зважа́ти на беззако́ння,
— хто встоїть, Владико?
4 Бо в Тебе проба́чення,
щоб боятись Тебе.
5 Я надіюсь на Господа, має надію душа моя,
і на слово Його я вповаю.
6 *Виглядає* душа моя Господа більш,
ніж пора́нку сторо́жа,
що до ранку вона стереже́.
7 Хай надію[1] складає Ізра́їль на Господа,
бо з Господом милість,
і велике визво́лення з Ним,
8 і Ізра́їля ви́зволить Він
від усіх його про́гріхів!

ПСАЛОМ 130 (131)

1 *Пісня прочан. Давидова.*
Господи, серце моє не пишни́лось,
і очі мої не підно́сились,
і я не ганя́всь за реча́ми,
що більші й дивніші над мене!
2 Таж я втихоми́рював
і заспоко́ював душу свою,
як дитя,

[1] За текстом грецьким; за єврейським: Чекай, Ізраїлю, Господа!

від перс мами своєї відлу́чене,
як дити́на відлу́чена в мене душа моя!
3 Хай надію складає Ізраїль на Господа
відтепе́р аж наві́ки!

ПСАЛОМ 131 (132)

1 *Пісня прочан.*
Згадай, Господи, про Давида,
про всі його му́ки,
2 що клявсь Господе́ві,
присяга́вся був Сильному Якова[1]:
3 „Не ввійду́ я в наме́т свого дому,
не зійду́ я на ложе постелі своєї,
4 не дам сну своїм о́чам,
дріма́ння повікам своїм,
5 аж поки не знайду́ я для Господа місця,
місця перебува́ння для Сильного Якова“![1]
6 Ось ми чули про Нього в Ефра́фі,[2]
на Яа́рських полях ми знайшли Його.
7 Увійдім же в мешка́ння Його,
поклонімось підніжкові ніг Його!
8 Встань же Господи, *йди* до Свого відпочи́нку,
Ти й ковчег сили Твоєї!
9 Священики Твої хай зодя́гнуться в правду,
і будуть співати Твої богобійні!
10 Ради Давида, Свого раба,
не відве́ртай лиця́ від Свого́ помаза́нця.
11 Господь присягнув був Давидові правду,
і не відступить від неї:

[1] „Сильний Якова“ — назва Господа Бога.
[2] Грецьке й церковно-слов'янське Єѵфрадъ.

„Від пло́ду утро́би твоєї
Я посаджу́ на престолі твоїм!
12 Якщо бу́дуть сино́ве твої пильнува́ти Мого́ заповіта
й свідо́цтва Мого, що його Я навча́тиму їх,
то й сини їхні на вічні вікй будуть сидіти на троні твоїм!“
13 Бо вибрав Сіо́на Господь,
уподо́бав його на осе́лю Собі:
14 „То місце Мого відпочинку на вічні вікй,
пробуватиму тут, бо його уподо́бав, —
15 пожи́ву його щедро благословлю́,
і хлібом убогих його нагоду́ю!
16 Священиків його зодягну́ у спасі́ння,
а його богобійні співатимуть радісно.
17 Я там вирощу рога[1] Давидового,
для Свого помаза́нця вготую світи́льника, —
18 ворогів його со́ромом позодяга́ю,
а на ньому корона його буде сяяти“!

ПСАЛОМ 132 (133)

1 *Пісня прочан. Давидова.*
Оце яке добре та гарне яке, —
щоб жити братам однокупно!
2 Воно — як та добра оли́ва на го́лову,
що сплива́є на бо́роду, Ааро́нову бо́роду,
що спливає на кінці одежі його!

[1] У біблійній мові ріг, keren — це сила, міць.

3 Воно — як хермóнська роcá,
що спадає на гóри Сіóну,
бо там наказав Господь благословéння,
повіквічне життя!

ПСАЛОМ 133 (134)

1 *Пісня прочáн.*
Поблагословіть оце Господа, всі раби Господні,
що по нóчах у домі Господньому ви стоїтé!
2 Ваші руки здійміть до святині,
і Господа благословіть!
3 Нехай поблагослóвить тебе із Сіону Госпóдь,
що вчинйв небо й землю!

ПСАЛОМ 134 (135)

1 *Алілýя!*
Хваліте Господнє Ім'я́,
хваліте, Господні раби,
2 що стоїтé в домі Господньому,
на подвір'ях дому нашого Бога!
3 Хваліть Господа, — бо добрий Госпóдь,
співайте Імéнню Його, — бо приємне воно,
4 бо вибрав Господь собі Якова,
Ізраїля — на власність Свою!
5 Знаю бо я, що Господь і Владика наш
більший від богів усіх!
6 Все, що хоче Господь,
те Він чинить на небі та на землі,
на морях та по всяких глибинах!
7 Підіймає Він хмари від крáю землі,
блискавиці вчинив для дощý,
випровáджує вітер з запáсів Своїх.
8 Він позабивáв первородних Єгипту,
від людини аж до скотини.
9 Він послав між Єгипет ознáки та чýда, —
на фараона і на рабів всіх його.
10 Він урáзив багато нарóдів,
і потýжних царів повбивáв:
11 Сигóна, царя аморéян,
і Оґа, Башáну царя,
та всіх ханаáнських царів.
12 І Він дав їхню землю спадщиною,
на спáдок Ізраїлеві, Своєму нарóдові.
13 Господи, Ймéння Твоє віковічне,
Господи, — пам'ять Твоя з роду в рід!
14 Бо буде судити Господь Свій нарóд,
та змилосéрдиться Він над Своїми рабáми.
15 Божки людів — то срібло та золото,
діло рук людських:
16 вони мають устá — й не говорять,
очі мають вони — і не бачать,
17 мають уші — й не чують,
в їхніх устáх нема віддиху!
18 Нехай стануть такі, як вони, ті, хто їх виробляє,
усі, хто надію на них покладає!
19 Доме Ізраїлів, — благословіть Господа!
Аарóновий доме, — благословіть Господа!
20 Доме Левіїв, — благословіть Господа!
Хто боїться Господа, — благословіть Господа!

21 Благословенний Господь від Сіону,
що мешкає в Єрусалимі!
Алілуя!

ПСАЛОМ 135 (136)

1 Дякуйте Господу, — добрий бо Він,
бо навіки Його милосердя!
2 Дякуйте Богу богів,
бо навіки Його милосердя!
3 Дякуйте Владиці владик,
бо навіки Його милосердя!
4 Тому, хто чуда великі Єдиний вчиняє,
бо навіки Його милосердя!
5 Хто розумом небо вчинив,
бо навіки Його милосердя!
6 Хто землю простяг над водою,
бо навіки Його милосердя!
7 Хто світила великі вчинив,
бо навіки Його милосердя!
8 сонце, щоб вдень панувало воно,
бо навіки Його милосердя!
9 місяця й зорі, щоб вони панували вночі,
бо навіки Його милосердя!
10 Хто Єгипет побив був у їхніх перворідних,
бо навіки Його милосердя!
11 і Ізраїля вивів з-між них,
бо навіки Його милосердя!
12 рукою міцною й раменом простягненим,
бо навіки Його милосердя!
13 Хто море Червоне розтяв на частини,
бо навіки Його милосердя!
14 і серед нього Ізраїля перепровадив,
бо навіки Його милосердя!
15 і фараона та військо його вкинув у море Червоне,
бо навіки Його милосердя!
16 Хто провадив народ Свій в пустині,
бо навіки Його милосердя!
17 Хто великих царів повбивав,
бо навіки Його милосердя!
18 і потужних царів перебив,
бо навіки Його милосердя!
19 Сигона, царя аморéян,
бо навіки Його милосердя!
20 і Óґа, Башану царя,
бо навіки Його милосердя!
21 і Хто землю їхню дав на спадщину,
бо навіки Його милосердя!
22 на спадок Ізраїлеві, Своєму рабові,
бо навіки Його милосердя!
23 Хто про нас пам'ятав у пониженні нашім,
бо навіки Його милосердя!
24 і від ворогів наших визволив нас,
бо навіки Його милосердя!
25 Хто кожному тілові хліба дає,
бо навіки Його милосердя!

26 Дя́куйте Богу небесному,
бо навіки Його милосердя!

ПСАЛОМ 136 (137)

1 Над річками Вавило́нськими, — там ми сиділи та й плакали,
коли згáдували про Сіо́на!
2 На вéрбах у ньому
повісили ми свої áрфи,
3 співу бо пісні від нас там жадáли булй
поневóлювачі наші,
а весéлощів — наші мучителі:
,,Заспівайте но нам із Сіонських пісéнь!"
4 Як же зможемо ми заспівати Господнюю пісню
в землі чужинця́?
5 Якщó я забу́ду за тебе, о Єрусалиме, —
хай забуде за мене правиця моя!
6 Нехай мій язик до мого піднебіння прилйпне,
якщó я не бу́ду тебе пам'ятáти,
якщó не поставлю я Єрусалима
над радість найвищу свою! . .
7 Пам'ятай же, о Господи, едóмським синам
про день Єрусалиму,
як кричали вони: ,,Руйнуйте, руйнуйте
аж до підвáлин його!"
8 Вавилонськая дóчко, *що маєш і ти ограбóвана бути*, —
блажен, хто заплатить тобі за твій чин,
що ти нам заподіяла!
9 Блажен, хто ухóпить
та порозбиває об скелю
і твої немовля́та!

ПСАЛОМ 137 (138)

1 *Давидів.*
Прославляю Тебе цілим серцем своїм,
перед богами[1] співаю Тобі!
2 Вклоняюсь до храму святого Твого,
і слáвлю Імéння Твоє
за Твоє милосердя й за правду Твою,
бо звели́чив Ти був над усе Своє Іме́ння *та* слово Своє!
3 Удень, як взивáю, почуєш мене,
підбадьóрюєш силою душу мою!
4 Усі зéмні царі прославля́ть Тебе, Господи, бу́дуть,
бо почують вони слово уст Твоїх,
5 і бу́дуть співати про Господні дорóги,
бо слава Господня велика,
6 бо високий Госпóдь, — але бачить низькóго,
а гордого Він пізнає іздалéка!
7 Якщо серед тіснóти[2] піду́, —
Ти ожи́виш мене,
на лютість моїх ворогів пошлеш руку Свою,
і правиця Твоя допоможе мені, —
8 для мене Господь *оце* виконає!
Твоя милість, о Господи, вічна, —
чи́нів Своєї руки не полиш!

ПСАЛОМ 138 (139)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів.*
Господи, — ви́пробував Ти мене та й пізнав,

[1] У грецькому тексті: перед Анголами.
[2] Тіснота, carah: біда, горе, лихо.

2 Ти знаєш сидіння моє та вставáння моє,
думку мою розумієш здалéка.
3 Дорóгу мою та лежáння моє виміряєш,
і Ти всі путі мої знаєш, —
4 бо *ще* слóва нема на моїм язиці,
а *вже*, Господи, знаєш те все!
5 Оточи́в Ти мене ззаду й спéреду,
і руку Свою надо мною поклав.
6 Дивне знання́ над моє розуміння,
високе воно, — я його не подолáю!
7 Куди я від Духа Твого піду́,
і куди я втечу́ від Твого лиця?
8 Якщо я на небо зійду́, — то Ти там,
або постелюся в шеóлі — ось Ти!
9 Понесу́ся на кри́лах зірни́ці,
спочи́ну я на кінці моря,
10 —то рука Твоя й там попровáдить мене,
і мене буде тримáти прави́ця Твоя!
11 Коли б я сказав: „Тільки тéмрява вкриє мене,
і ніч — світло для мене",
12 то мене не закриє від Тебе і тéмрява,
і ніч буде світити, як день,
і темнóта — як світло!
13 Бо Ти вчинив нирки мої,
Ти ви́ткав мене в утрóбі матері моєї, —
14 Прославляю Тебе, що я дивно утвóрений!
Дивні ділá Твої,
і душа моя відає вéльми *про це*!
15 *І* кості мої не сховались від Тебе,
бо я вчинений був в укритті,
я ви́тканий був у глиби́нах землі!
16 Мого зáродка бачили очі Твої,
і до книги Твоєї записані всі *мої члени* та дні,
що в них були вчи́нені,
коли жодного з них не булó . . .
17 Які дорогі мені стали думки́ Твої, Боже,
як побільшилося їх число, —
18 перелічую їх, — численніші вони від піску́!
Як пробу́джуюся, — то я ще з Тобою.
19 Якби, Боже, врази́в Ти безбожника,
а ви, кровожерці, відступітесь від мене!
20 Вони називають підсту́пно Тебе,
Твої вороги на марнóту пускаються!
21 Отож, ненави́джу Твоїх ненави́сників, Господи,
і Твоїх заколóтників бри́джусь:
22 повною нéнавистю я ненáвиджу їх, —
вони стали мені ворогами!
23 Ви́пробуй, Боже, мене, — і пізнай моє серце,
досліди́ Ти мене, — і пізнай мої зáдуми,
24 і побач, чи не йду я дорогою злою,
і на вічну дорогу мене попровáдь!

ПСАЛОМ 139 (140)

1 *Для дириґента хору. Псалом Давидів.*

2 Ви́зволь мене від люди́ни лихо́ї, о Господи,
береги мене від наси́льника,
3 що в серці *своїм* замишляють злі речі,
що війни щодня виклика́ють!
4 Вони го́стрять свого язика́, як той вуж,
отру́та гадю́ча під їхніми у́стами! *Се́ла.*
5 Пильнуй мене, Господи, від рук нечести́вого,
береги мене від наси́льника,
що заду́мали сто́пи[1] мої захита́ти.
6 Чванли́ві сховали на мене тене́та та шну́ри,
розтяглú *свою* сітку при сте́жці,
сільця́ розмістили на ме́не! *Се́ла.*
7 Я сказав Господе́ві: „Ти Бог мій, —
почуй же, о Господи, голос блага́ння мого!“
8 Господи, Владико мій, сило мого спасіння,
що в день бо́ю покрив мою го́лову, —
9 не виконай, Господи, бажань безбожного,
не здійсни́ його за́думу! *Се́ла.*
10 Бода́й голови́ не підне́сли всі ті, хто мене оточи́в,
бодай зло[2] їхніх уст їх покрило!
11 Хай при́сок на них упаде́,
нехай кине Він їх до огню́,
до прова́лля, щоб не встали вони!
12 Злоязи́чна люди́на — щоб міцно́ю вона не була́ на землі,
люди́на насильства —
бодай лихо спійма́ло її, щоб попхну́ти *на погибіль!*
13 Я знаю, що зробить Господь правосу́ддя убогому,
при́суд *правдивий* для бідних, —
14 тільки праведні дя́кувати будуть Іме́нню Твоєму,
невинні сидітимуть перед обличчям Твоїм!

ПСАЛОМ 140 (141)

1 *Псалом Давидів.*
Господи, клúчу до Тебе, — поспіши́ся до мене,
почуй же мій голос, як клúчу до Тебе!
2 Нехай ста́не молитва моя *як* кади́ло перед лицем Твоїм,
підно́шення рук моїх — як жертва вечі́рня!
3 Поклади, Господи, сторо́жу на у́ста мої,
стережи́ двері губ моїх!
4 Не дай нахиля́тися серцю моєму до речі лихо́ї, —
щоб учи́нки робити безбо́жністю,
із людьми, що чинять пере́ступ,
і щоб не ласува́вся я їхніми присма́ками!
5 Як праведний вра́зить мене, — то це милість,
а доко́рить мені, — це оли́ва на го́лову,
її не відкине моя голова,
бо ще і молитва моя проти їхнього зла.
6 Їхні су́дді по скелі розки́дані,
та слова́ мої вчують,
бо приємні вони.

[1] Сто́пи в біблійній мові — но́ги, а також — дорога, життя, поступовання.
[2] Гебрейське amal — труд.

7 Як *дрова* рубають й розколюють *їх* на землі,
так розкидані наші кістки над отвором шеолу.
8 Бо до Тебе, о Господи, Владико, мої очі,
на Тебе надіюсь — не зруйновуй мого життя!
9 Бережи Ти від пастки мене, що на мене поставили,
та від тенет переступників!
10 Хай безбожні попадають разом до сітки своєї,
а я промину!

ПСАЛОМ 141 (142)

1 *Псалом навчальний, Давида, коли він був у печері. Молитва.*
2 Мій голос до Господа, — я кличу,
мій голос до Господа, — я благаю!
3 Перед обличчям Його виливаю я мову свою,
про недолю свою я розказую перед обличчям Його,
4 коли омліває мій дух у мені.
А Ти знаєш дорогу мою:
на дорозі, якою ходжу,
пастку для мене сховали!
5 Праворуч поглянь і побач:
немає нікого знайомого,
загинув притулок від мене,
ніхто не питає за душу мою.
6 Я кличу до Тебе, о Господи,
я кажу: „Ти моє пристановище,
доля моя у країні живих!“
7 Прислухайся ж Ти до благання мого,
бо зробився я зовсім нужденний!
Визволь мене від моїх переслідників,
бо стали сильніші від мене вони!
8 Виведи душу мою із в'язниці,
щоб славити Імення Твоє!
Праведні оточать мене,
як учиниш добро надо мною!

ПСАЛОМ 142 (143)

1 *Псалом Давидів.*
Господи, вислухай молитву мою,
почуй благання моє в Своїй вірності,
у правді Своїй обізвися до мене!
2 І на суд не вступай із рабом Своїм, —
бо жоден живий перед обличчям Твоїм справедливим не буде!
3 Бо неприятель переслідує душу мою,
топче живую[1] мою до землі.
Посадив мене в темряву,
як мерців *цього* світу!
4 Омліває мій дух у мені,
кам'яніє в нутрі моїм серце моє.
5 Я згадую дні стародавні,
над усіма Твоїми чинами роздумую,
говорю про діла Твоїх рук.
6 Я руки свої простягаю до Тебе,
душа моя *прагне* Тебе,
як *воду* пересохла земля! *Села.*
7 Поспіши мене вислухати, Господи, —
дух мій кінчається!
Не ховай Ти від мене обличчя Свого,
і нехай я не буду подібний до тих, хто сходить до гробу!

[1] Живая моя, єврейське chajjati — це синонім душі.

8 Об'яви́ мені вранці Своє милосердя,
бо на Тебе надіюсь,
повідо́м Ти мене про дорогу,
якою я маю ходити,
бо до Тебе підно́шу я душу свою!
9 Урятуй мене, Господи, від моїх ворогів,
бо до Тебе вдаюся!
10 Навчи мене волю чинити Твою,
бо Ти Бог мій, —
добрий Дух Твій нехай попрова́дить мене по рівній землі!
11 Ради Ймення Свого, о Господи, оживи мене,
Своєю правдою ви́веди душу мою від недолі!
12 А в Своїм милосерді понищ моїх ворогів,
і ви́губи всіх, хто нена́видить душу мою,
бо я — раб Твій!

ПСАЛОМ 143 (144)

1 *Давидів.*
Благослове́нний Господь, моя ске́ля,
що руки мої Він навчає до бо́ю,
пальці мої — до війни́!
2 Він моє милосердя й тверди́ня моя,
форте́ця моя та моя охоро́на мені,
Він мій щит, і я до Нього вдаюся,
Він мій наро́д підбиває під мене!
3 Господи, що́ то люди́на, що знаєш її,
що́ то син лю́дський, що зважаєш на нього?
4 Люди́на стала до па́ри подібна,
її дні — як та тінь промину́ща!
5 Господи, нахили Своє небо, — й зійди́,
доторкни́ся до гір, — і вони задиму́ють!
6 Заблищи́ блискави́цею, — й їх розпоро́ш,
пошли Свої стріли, — і їх побенте́ж!
7 Пошли з висоти́ Свою руку,
й мене порятуй,
і визволь мене з вод великих,
від руки чужинців,
8 що їхні уста́ промовляють неправду,
а їхня прави́ця — прави́ця зрадли́ва!
9 Боже, я пісню нову́ заспіваю Тобі,
на а́рфі десятистру́нній заграю Тобі,
10 що Ти перемогу царям подаєш,
що рятуєш Давида, Свого раба,
від лихого меча́!
11 Порятуй же мене й збережи Ти мене від руки чужинців,
що їхні уста́ промовляють марно́ту,
а їхня прави́ця — правиця зрадли́ва,
12 щоб були́ сини наші, немов саджанці,
ви́плекані в їхній мо́лодості,
наші до́чки — немов ті нарі́жні стовпи́,
ви́тесані на окра́су палати!
13 Повні наші комо́ри, —
вони видають найрізніше,
ко́тяться тисячами наші вівці та ко́зи,
десятками тисяч по наших подвір'ях розпло́джуються!

14 Ситі наші бики́,
немає приго́д і немає хворо́би,
і на ву́лицях наших нема нарікáнь!
15 Блаженний наро́д, що йому так *веде́ться*,
блаженний наро́д, що Господь — йому Бог!

ПСАЛОМ 144 (145)

1 *Хвалá Давидова.*
Я буду Тебе величáти, о Боже мій, Цáрю,
і благословля́тиму Ймення Твоє повік-віку!
2 Я кожного дня Тебе благословля́тиму,
і хвалитиму Ймéння Твоє повік-віку!
3 Великий Господь і прослáвлений вéльми,
і недослідúме велúччя Його!
4 Рід ро́дові буде хвалити ділá Твої,
і будуть могу́тність Твою виявляти!
5 Про пишну славу велúччя Твого,
про справи чудо́вні Твої розповíм!
6 Будуть казати про силу грізнúх Твоїх чúнів,
а про вéлич Твою — розповíм я про неї.
7 Пáм'ять про добрість велику Твою сповіщáтимуть,
і будуть співати про правду Твою!
8 Щéдрий і милосердний Господь,
довготерпелúвий й многомилостúвий,
9 Господь добрий до всіх,
а Його милосердя — на всі Його тво́рива!
10 Тебе, Господи, слáвити будуть усі Твої тво́рива,
а святі Твої Тебе благословля́тимуть,
11 про славу Царства Твого звіщáтимуть,
про могутність Твою говорúтимуть,
12 щоб лю́дським синам об'явити про могутність Його́
та про славу велúччя Царства Його́!
13 Царство Твоє — царство всіх віків,
а влáда Твоя — по всі роди!
14 Господь підпирáє всіх пáдаючих,
усіх зігнутих Він випросто́вує!
15 Очі всіх уповáють на Тéбе,
і Ти їм поживу даєш своєчáсно,
16 Ти руку Свою відкривáєш,
— і все, що живе, Ти зичлúво году́єш!
17 Господь справедливий на кожній дорозі Своїй,
і милостúвий у всіх Своїх учúнках,
18 Господь близький всім, хто взивáє до Нього,
хто правдою кличе Його́!
19 Волю тих, хто боїться Його,
Він сповня́є,
і благáння їх чує та їм помагає,—
20 Госпо́дь береже́ тих усіх, хто любить Його,
а безбожних усіх Він понищить!
21 Славу Господню устá мої будуть звіщáти,
і благословля́тиме кожне тіло святе Його Ймення
на віки віків!

ПСАЛОМ 145 (146)

1 *Алілуя!*
Хвали, душе моя, Господа,
2 хвалитиму Господа, поки живу́,
співатиму Богу моє́му, аж поки існую!
3 Не надійтесь на князів, на лю́дського сина,
бо в ньому спасіння нема:
4 вийде дух його — і він до своєї землі поверта́ється, —
того дня його за́думи гинуть!
5 Блаженний, кому́ його поміч — Бог Яковів,
що надія його — на Господа, Бога його́,
6 що небо та землю вчинив,
море й усе, що є в них,
що правди пильнує навіки,
7 правосу́ддя вчиняє покри́вдженим,
що хліба голодним дає!
Госпо́дь в'язнів розв'язує,
8 Господь *очі* сліпим відкриває,
Господь випросто́вує зігнутих,
Господь милує праведних!
9 Господь обороняє прихо́дьків,
сироту́ та вдови́цю підтримує,
а дорогу безбожних викри́влює!
10 Хай царює навіки Господь,
Бог твій, Сіоне, із роду у рід!
Алілу́я!

ПСАЛОМ 146 (147)

1 Хваліть Господа, — добрий бо Він,
виспівуйте нашому Богу, — приємний бо Він, —
Йому подоба́є хвала́!
2 Господь Єрусалима будує,
збирає вигна́нців Ізраїлевих.
3 Він зламаносе́рдих лікує,
і їхні рани болю́чі обв'я́зує,
4 вирахо́вує Він число зо́рям,
і кожній із них дає йме́ння.
5 Великий Господь наш, та дужий на силі,
Його мудрости міри нема!
6 Господь підіймає слухня́них,
безбожних понижує аж до землі.
7 Дайте відповідь Господу нашому вдячною піснею,
заграйте для нашого Бога на гу́слах:
8 Він хмарами небо вкриває,
приготовлює дощ для землі,
обро́щує гори травою,
9 худобі дає її корм,
воронятам — чого вони кличуть!
10 Не в силі коня уподо́ба Його,
і не в чле́нах люди́ни Його закоха́ння, —
11 Госпо́дь любить тих, хто боїться Його,
хто надію склада́є на милість Його!

ПСАЛОМ 147

1* Хвали Господа, Єрусалиме,
прославляй Свого Бога, Сіоне,
2 бо зміцняє Він за́суви брам твоїх,
синів твоїх благословляє в тобі,
3 чинить мир у границі твоїй,
годує тебе пшеницею щирою,

* Псалми 146 і 147 — у єврейськім тексті це один 147 псалом.

4 посилає на землю нака́за Свого, —
дуже швидко летить Його Слово!
5 Дає сніг, немов во́вну,
розпоро́шує па́морозь, буцім то по́рох,
6 Він кидає лід Свій, немов ті кришки́, —
і перед морозом Його хто усто́їть?
7 Та Він пошле́ Своє слово, — та й розто́пить його,
Своїм вітром повіє, — вода потече!
8 Своє слово звіщає Він Якову,
постано́ви Свої та Свої правосуддя — Ізраїлю:
9 для жодного люду Він так не зробив, —
той не знають вони правосуддя *Його*!
Алілуя!

ПСАЛОМ **148**

1 *Алілуя!*
Хваліте Господа з небе́с,
хваліте Його в висоті!
2 Хваліте Його, всі Його Анголи́,
хваліте Його, усі ві́йська Його́:
3 Хваліте Його, сонце й місяцю,
хваліте Його, усі зо́рі ясні!
4 Хваліте Його, небеса́ із небе́с,
та води, що над небеса́ми!
5 Нехай Господа хвалять вони,
бо Він наказа́в, — і створились вони,
6 Він їх поставив на вічні віки́,
дав нака́за, — і не переступлять його!
7 Хваліть Господа *та́кож* з землі:
риби великі й безо́дні усі,
8 огонь та град, сніг та туман,
вітер бурхли́вий, що виконує слово Його́,
9 го́ри та па́гірки всі,
плідне дерево та всі кедри́ни,
10 звірина́ й вся худо́ба,
все плазу́юче та пта́ство крилате,
11 зе́мні царі й всі наро́ди,
князі та всі су́дді землі,
12 юнаки́ та дівиці,
старі ра́зом із дітьми, —
13 нехай *усі* хвалять Господнє Ім'я́,
бо Його́ тільки Іме́ння звели́чилось,
вели́чність Його на землі й небеса́х!
14 Він рога[1] народу Своє́му підніс!
Слава всім богобійним Його́, дітям Ізра́їлевим,
наро́дові, що до Нього близький!
Алілуя!

ПСАЛОМ **149**

1 *Алілу́я!*
Заспівайте для Господа пісню нову́,
Йому слава на збо́рах святих!
2 Хай Ізраїль радіє Творце́м своїм,
хай Царем своїм тішаться діти Сіону!
3 Нехай славлять Ім'я́ Його танцем,
нехай виграва́ють для Нього на бу́бні та гу́слах,

[1] У біблійній мові ріг, keren,— це сила.

4 бо знахо́дить Господь уподо́бу в наро́ді Своїм,
прикраша́є покірних спасінням!
5 Хай радіють у славі святі,
хай співають на ло́жах своїх,
6 прославлення Бога — на їхніх уста́х,
а меч обосічний — ув їхніх рука́х,
7 щоб чинити між племе́нами по́мсту,
між наро́дами — ка́ри,
8 щоб їхніх царів пов'язати кайда́нами,
а їхніх вельмо́ж — ланцюга́ми,
9 щоб між ними чини́ти суд написаний!
Він — вели́чність для всіх богобійних!
Аліл́уя!

ПСАЛОМ 150

1 Алілуя!
Хваліть Бога в святині Його,
хваліте Його на могу́тнім Його небозво́ді!
2 Хваліте Його за чи́ни могутні Його,
хваліте Його за могу́тню вели́чність Його́!
3 Хваліте Його звуком тру́бним,
хваліте Його на арфі та гу́слах!
4 Хваліте Його на бу́бні та та́нцем,
хваліте Його на стру́нах та флейті!
5 Хваліте Його на цимба́лах дзвінки́х,
хваліте Його на цимба́лах гучни́х!
6 Все, що ди́хає, — хай Господа хва́лить!
Аліл́уя!

КНИГА ПРИПОВІСТЕЙ СОЛОМОНОВИХ. ЧАСТИНА ПЕРША

Ціль Книги При́повістей

1 При́повісті Соломона, сина Давидового, царя Ізраїлевого, —
2 щоб пізна́ти премудрість і карність,
щоб зрозуміти розсу́дні слова́,
3 щоб прийняти напоу́млення мудрости,
праведности, і пра́ва й простоти,
4 щоб мудрости дати простоду́шним,
юнако́ві — пізна́ння й розва́жність.
5 Хай послухає мудрий — і примно́жить науку,
а розумний здобу́де хай мудрих думо́к,
6 щоб пізнати ту при́повість та загадко́ве говорення,
слова мудреців та їхні за́гадки.
7 Страх Господній — початок прему́дрости, —
нерозумні погорджують мудрістю та напу́чуванням.

Не слухай намо́ви грішників

8 Послухай, мій сину, напу́чення батька свого́,
і не відкидай науки матері своєї, —
9 вони бо хороший вінок для твоєї голови,
і прикра́са на шию твою.
10 Мій сину, як грішники будуть тебе намовляти, —
то з ними не згоджуйся ти!
11 Якщо скажуть вони:
„Ходи з нами, чатуймо на кров,
безпричи́нно засядьмо на неповинного,
12 живих поковтаймо ми їх, як шео́л,
та здорових, як тих, які сходять до гро́бу!
13 Ми зна́йдемо всіляке багатство цінне́,
перепо́внимо здо́биччю наші хати́.
14 Жеребо́к свій ти кинеш із нами, —
буде са́ква одна для всіх нас", —
15 сину мій, — не ходи ти доро́гою з ними,
спини́ но́гу свою від їхньої сте́жки,
16 бо біжать їхні но́ги на зло,
і поспішають, щоб кров пролива́ти!
17 Бож нада́рмо поставлена сітка
на о́чах усього крила́того:
18 то вони на кров власну чату́ють,
засідають на душу свою!
19 Такі то доро́ги усіх, хто за́здрий чужого добра:
воно́ бере душу свого власника́!

За́клик мудрости

20 Кличе мудрість на вулиці,
на пло́щах свій голос дає,
21 на шумли́вих місцях проповідує,
у місті при входах до брам вона каже слова́ свої:
22 „Доки ви, нерозумні, глупо́ту любитимете?
Аж доки насмішники будуть кохатись собі в глузува́нні,
а безглу́зді нена́видіти будуть знання́?

Нерозу́мні не слу́хають мудрости

23 Зверніться но ви до карта́ння мого́, —
ось я виллю вам духа свого,
сповіщу́ вам слова свої!
24 Бо кликала я, та відмовились ви,
простягла́ була руку свою, та ніхто не прислу́хувався!
25 І всю раду мою ви відкинули,
карта́ння ж мого не схотіли!
26 Тож у вашім нещасті сміятися буду і я,
насміха́тися буду, як при́йде ваш страх.
27 Коли при́йде ваш страх, немов вихор,
і прива́литься ваше нещастя, мов буря,
як при́йде недоля та у́тиск на вас,
28 тоді кликати бу́дуть мене, але не відповім,
будуть шукати мене, та не зна́йдуть мене, —
29 за те, що науку знена́виділи,
і не ви́брали стра́ху Господнього,
30 не хотіли поради моєї,
погорджували всіма моїми доко́рами!

31 І тому́ хай ї́дять вони з пло́ду дороги своєї,
а з порад своїх хай насищаються, —
32 бо відсту́пство безумних заб'є їх,
і безпе́чність безтя́мних їх ви́губить!
33 А хто мене слухає, той буде жити безпе́чно,
і буде спокійний від страху перед злом!"

Госпо́дь дає мудрість, а з нею й чесно́тне життя. Блудни́ця за Бога забула

2 Сину мій, якщо при́ймеш слова мої ти,
а нака́зи мої при собі заховаєш,
2 щоб слухало мудрости вухо твоє,
своє серце прихи́лиш до розуму,
3 якщо до розсудку ти кликати будеш,
до розуму кликатимеш своїм голосом,
4 якщо бу́деш шукати його, немов срібла,
і бу́деш його ти пошу́кувати, як тих схо́ваних ска́рбів, —
5 тоді зрозумієш страх Господній,
і зна́йдеш ти Богопізна́ння, —
6 бо Господь дає мудрість,
з Його уст — знання́ й розум!
7 Він спасі́ння ховає для щирих,
мов щит той для тих, хто в невинності ходить,
8 щоб справедливих стежо́к стерегти́,
і береже́ Він дорогу Своїх богобі́йних!
9 Тоді ти збагне́ш справедливість та право,
і простоту́, всіляку доро́гу добра,
10 бо мудрість ув'і́йде до серця твого́,
і буде приємне знання́ для твоєї душі!
11 розва́жність *тоді* тебе пильнуватиме,
розум тебе стерегти́ме,
12 щоб тебе врятувати від злої дороги,
від люди́ни, що каже лукаве,
13 *від тих*, хто стежки́ простоти́ покидає,
щоб ходити доро́гами те́мряви,
14 що тішаться, роблячи зло,
що радіють крутíйствами злого,
15 що стежки́ їхні круті,
і відхо́дять своїми путя́ми, —
16 щоб тебе врятува́ти від блудни́ці,
від чужи́нки, що мо́вить м'яке́нькі слова́,
17 що покинула друга юна́цтва свого́,
а про заповіт свого Бога забула, —
18 вона бо із домом своїм западе́ться у смерть,
а стежки́ її — до померлих,
19 ніхто́, хто входить до неї, не ве́рнеться,
і сте́жки життя не дося́гне, —
20 щоб ходив ти дорогою добрих,
і стежки́ справедливих беріг!
21 Бо заме́шкають праведні землю,
і невинні зоста́нуться в ній,

22 а безбожні з землі будуть
ви́гублені,
і повирива́ються з неї невірні!

Надійся на Господа, а не на свій розум

3 Сину мій, не забудь ти моєї науки,
і нехай мої заповіді стережу́ть твоє серце,[1]
2 бо примно́жать для тебе вони довготу́ *твоїх* днів,
і років життя та споко́ю!
3 Ми́лість та правда нехай не зали́шать тебе, —
прив'яжи́ їх до шиї своєї,
напиши їх на табли́ці серця свого[1], —
4 і зна́йдеш ти ласку та добру премудрість
в очах Бога й люди́ни!
5 Надійся на Господа всім своїм серцем,[1]
а на розум свій не покладайся!
6 Пізнавай ти Його на всіх доро́гах своїх,
і Він випростує твої стежки.
7 Не будь мудрий у власних оча́х, —
бійся Господа та ухиляйся від злого!
8 *Це* буде ліком для тіла твого,
напо́єм для ко́стей твоїх.
9 Шануй Господа із маєтку свого́,
і з початку всіх пло́дів своїх, —
10 і будуть комори твої перепо́внені си́тістю,
а чави́ла твої будуть перелива́тись вином молоди́м!
11 Мій сину, кара́ння Господнього не відкидай,
і карта́ння Його не вважай тягаре́м, —
12 бо кого́ Господь любить, карта́є того,
і кохає, немов батько сина!

Блаже́нна мудра люди́на

13 Блаженна люди́на, що мудрість знайшла,
і люди́на, що розум оде́ржала,
14 бо ліпше надба́ння її від надба́ння срібла́,
і від щирого золота *ліпший* прибу́ток її,
15 дорожча за пе́рли вона,
і всіляке жада́ння твоє не зрівняється з нею.
16 Довгість днів — у прави́ці її,
багатство та слава — в ліви́ці її.
17 Доро́ги її — то дороги приємности,
всі стежки́ її — мир.
18 Вона дерево життя для тих, хто тримається міцно її,
і блаженний, хто де́ржить її!
19 Господь мудрістю землю заклав,
небо розумом міцно поставив.
20 Знання́м Його порозкрива́лись безо́дні,
і кроплять росою ті хмари.
21 Мій сину, нехай від оче́й твоїх *це* не відхо́дить,
стережи добрий розум і розважність,
22 і вони будуть життям для твоєї душі,
і прикра́сою шиї твоєї, —
23 Тоді пі́деш безпечно своєю дорогою,
а нога твоя не спотикне́ться!

[1] „Серце" в біблійній мові — це розум.

24 Якщо покладе́шся — не будеш боятись,
а ляжеш, то буде приємний твій сон.
25 Не бу́деш боятися на́глого стра́ху,
ні бурі безбожних, як прийде, —
26 бо твоєю надією буде Госпо́дь,
і Він пильнуватиме но́гу твою, щоб вона не зловилась *у пастку*!

Мудрий прова́дить чесно́тне життя

27 Не стримуй добра́ потребу́ючому,
коли в силі твоєї руки́ це вчини́ти,
28 не кажи своїм ближнім: „Іди, і зно́ву прийди,
а взавтра я дам“, коли маєш з собою.
29 Не вибрюй лихого на свого ближнього,
коли він безпечно з тобою сидить.
30 Не сварися з люди́ною дармо,
якщо злого вона не вчинила тобі.
31 Не за́здри наси́льникові,
і ні однієї з доріг його не вибирай,
32 бо бри́дить Господь крутія́ми,
а з праведними в Нього дружба.
33 Прокля́ття Господнє на домі безбожного,
а ме́шкання праведних Він благосло́вить, —
34 з насмішників Він насміхається,
а покірливим милість дає.
35 Мудрі славу вспадко́вують,
а нерозумні носи́тимуть со́ром.

Навчайтеся мудрости й розуму

4 Послухайте, діти, напу́чення батькового,
і прислу́хайтеся, щоб навчитися розуму,
2 бо даю я вам добру науку:
зако́на мого не кидайте,
3 бо сином у ба́тька свого я був,
пеще́ний й єдиний у неньки своєї.
4 І навчав він мене, і мені говорив:
Нехай де́ржиться серце[1] твоє моїх слів,
стережи́ мої заповіді та й живи!
5 Здобудь мудрість, здобудь *собі* розум,
не забудь, і не цурайся слів моїх уст, —
6 не кидай її — й вона буде тебе стерегти́!
кохай ти її — й вона буде тебе пильнувати!
7 Початок премудрости — мудрість здобудь,
а за ввесь свій маєток здобудь собі розуму!
8 Тримай її ви́соко — і підійме тебе,
ушанує тебе, як її ти пригорнеш:
9 вона дасть голові твоїй гарний вінок,
пишну корону тобі подарує!
10 Послухай, мій сину, й бери ти слова́ мої,
і помно́жаться роки твойого життя, —
11 дороги премудрости вчу я тебе,
стежка́ми прями́ми прова́джу тебе:

[1] У біблійній мові серце — це часто розум.

12 коли підеш, то крок твій не буде тісний,
а коли побіжиш — не спіткнешся!
13 Міцно тримайся напучування, не лишай,
його стережи, — воно бо життя твоє!

Цурайся безбожних

14 На стежку безбожних не йди,
і не ходи на дорогу лихих, —
15 покинь ти її, не йди нею,
усунься від неї й мини, —
16 бо вони не заснуть, якщо злого не вчинять,
відійметься сон їм, як не зроблять *кому*, щоб спіткнувся!
17 Бо вони хліб безбожжя їдять,
і вино грабежу попивають.
18 А путь праведних — ніби те світло ясне,
що світить все більше та більш аж до повного дня!
19 Дорога *ж* безбожних — як темність:
не знають, об що спотикнуться.

Бережи своє серце

20 Мій сину, прислухуйся до моїх слів,
до речей моїх ухо своє нахили!
21 Нехай не відійдуть вони від очей твоїх,
бережи їх в середині серця свого!
22 Бо життя вони тим, хто їх знайде,
а для тіла усього його лікування.
23 Над усе, що *лише* стережеться, серце своє стережи,
бо з нього походить життя.
24 Відкинь ти від себе лукавство уст,
віддали ти від себе крутійство губ.
25 Нехай дивляться очі твої уперед,
а повіки твої нехай перед тобою простують.
26 Стежку ніг своїх вирівняй,
і стануть міцні всі дороги твої:
27 не вступайся ні вправо, ні вліво, —
усунь свою ногу від зла!

Не зближайсь до блудниці

5 Мій сину, на мудрість мою уважай,
нахили своє ухо до мого розуму,
2 щоб розважність ти міг стерегти,
а пізнання — хай уста твої стережуть!
3 Бо крапають солодощ губи блудниці,
а уста її від оливи масніші,
4 та гіркий їй кінець, мов полин,
гострий, як меч обосічний, —
5 її ноги до смерти спускаються,
шеолу тримаються кроки її!
6 Вона путь життя не урівнює,
її стежки непевні, і *цього* не знає вона.
7 Тож тепер, *мої* діти, мене ви послухайте,
не відходьте від слів моїх уст:

8 віддали́ ти від неї дорогу свою,
і не зближа́йсь до дверей її дому,
9 щоб слави своєї ти іншим не дав,
а роки свої — для жорстокого,
10 щоб чужі не насйтились сили твоєї
й маєтку твого́ в чужім домі!
11 І будеш стогнати при своєму кінці,
як знемо́жеться тіло твоє й твої сили,
12 і скажеш: „Як нена́видів я те напу́чування,
а карта́ння те серце моє відкидало!
13 І не слухав я голосу своїх учителів,
і уха свого не схиля́в до наставників.
14 Тро́хи не був я при кожному злому,
в сере́дині збору й громади!"
15 Пий воду з криниці своєї,
і теку́че з свого коло́дязя:
16 чи ж мають на вулицю вилиті бути джере́ла твої,
а на площі — потоки *твоєї* води? —
17 Нехай вони будуть для тебе, для тебе самого,
а не для чужих із тобою!
18 Хай твоє джерело́ буде благослове́нне,
і радій через жінку твоїх юних літ, —
19 вона ла́ня любовна та се́рна прекрасна,
її пе́рса напоять тебе кожноча́сно, —
впивайся ж наза́вжди коха́нням її!
20 І на́що, мій сину, ти маєш впиватись блудни́цею,
і *на́що* ти бу́деш пригорта́ти груди чужи́нки?
21 Бож перед очима Господніми всі дороги люди́ни,
і стежки́ її всі Він рівняє:
22 власні провини безбожного схо́плять його,
і поворо́ззям свого гріха буде зв'я́заний він,
23 помиратиме він без напу́чування,
і буде блукати в великій глупо́ті своїй!

Не ручи́сь за чужого

6 Мій сину, якщо поручи́вся ти за свого бли́жнього,
дав руку свою за чужо́го, —
2 ти попався до па́стки з-за слів своїх уст,
схо́плений ти із-за слів своїх уст!
3 Учини тоді це, сину мій, та рятуйсь,
бо впав ти до рук свого бли́жнього:
іди, впади в по́рох, і на ближніх своїх напира́й,
4 не дай сну своїм о́чам,
і дріма́ння повікам своїм,
5 рятуйся, як се́рна, з руки́,
і як птах із руки птахоло́ва!

Ліни́вство веде́ до злиднів

6 Іди до мурашки, ліню́ху,
поглянь на дороги її — й помудрій:
7 нема в неї воло́даря,
ані уря́дника, ані прави́теля;
8 вона загото́влює літом свій хліб,
збирає в жнива́ свою ї́жу.

9 Аж доки, лінюху, ти будеш вилежуватись,
коли ти зо сну свого встанеш?
10 *Ще* трохи поспати, подрімати *ще* трохи,
руки трохи зложити, щоб полежати, —
11 і прийде, немов волоцюга, твоя незаможність,
і злидні твої, як озброєний муж!

Оце ненавидить Господь

12 Людина нікчемна, чоловік злочинний,
він ходить з лукавими устами,
13 він моргає очима своїми, шургає своїми ногами,
знаки подає пальцями своїми,
14 в його серці лукавство виорює зло кожночасно,
сварки розсіває, —
15 тому нагло приходить погибіль його,
буде раптом побитий — і ліку нема!
16 Оцих шість ненавидить Господь,
а *ці* сім — *то* гидота душі Його:
17 очі пишні, брехливий язик,
і руки, що кров неповинну ллють,
18 серце, що плекає злочинні думки,
ноги, що скв́апно біжать на лихе,
19 свідок брехливий, що брехні роздмухує,
і хто розсіває сварки між братів!

Батькова заповідь — сторож життя твого

20 Стережи, сину мій, заповідь батька свого,
і не відкидай науки матері своєї!
21 Прив'яжи їх на серці своєму назавжди,
повісь їх на шиї своїй!
22 Вона буде провадити тебе у ході,
стерегтиме тебе, коли будеш лежати,
а пробудишся — мовити буде до тебе!

Хто чинить перелюб, той знищує душу свою

23 Бо заповідь *Божа* — світильник, а наука — *то* світло,
дорога ж життя — *то* навчальні картання,
24 щоб тебе стерегти від злосливої жінки,
від облесливого язика чужинки.
25 Не жадай її вроди у серці своїм,
і тебе хай не візьме своїми повіками, —
26 Бо вартість розпусної жінки — то боханець хліба,
а жінка заміжня вловлює душу цінну . . .
27 Чи візьме людина огонь на лоно своє, —
і одіж її не згорить?
28 Чи буде людина ходити по вугіллю розпаленому,
і не попаляться ноги її?
29 Так і той, хто вчащає до жінки свого ближнього:
не буде некараним кожен, хто доторкнеться до неї!
30 Не погорджують злодієм, якщо він украде,
щоб рятувати життя своє,[1] коли він голодує,

[1] В оригіналі: le male nafšo — для наповнення душі своєї. Гебрейське nefeš (душа) у біблійній мові часто визначає життя.

31 та як буде він знáйдений, — всéмеро він відшкодýє,
віддасть все майно свого дому!
32 Хто чинить перéлюб, не має той розуму, —
він знищує душу свою, —
33 побої та сором він знáйде,
а гáньба його не зітрéться,
34 бо зáздрощі — лютість мужчи́ни,
і не змилосéрдиться він у день помсти:
35 він не зверне уваги на жоден *твій* викуп,
і не схоче, коли ти гостúнця прибільшиш!

Блудни́ця — на життя твоє пáстка

7 Сину мій, бережи ти словá мої,
мої ж заповіді заховай при собі,
2 бережи мої заповіді — та й живи,
а наука моя — немов в óчах твоїх та зіни́ця,
3 прив'яжи їх на пáльцях своїх,
напиши на табли́ці тій серця свого!
4 На мудрість скажи: „Ти сестра моя!"
а розум назви: „*Мій* довірений!"
5 щоб тебе стерегти́ від блудни́ці,
від чужи́нки, що мовить м'якéнькі словá.
6 Бо я визирáв був в вікно свого дому,
через ґрати мого вікнá,
7 і приглядавсь до невіж, розглядався між мóлоддю.
І юнáк *ось*, позбáвлений розуму,
8 прохóдив по ринку при розі його,
і ступив по дорозі до дому її,
9 коли вітерéць повівав був увечорі дня,
у тéмряві ночі та мóроку.
10 Аж ось жінка в убрáнні блудни́ці назýстріч йомý,
із серцем підстýпним,
11 галасли́ва та непогамóвана,
її нóги у домі своїм не бувають:
12 раз на вулиці, раз на майдáнах,
і при кожному рóзі чатýє вона.
13 І вхопи́ла вона його міцно та й поцілувала його,
безсорóмним зробила обличчя своє та й сказала йому:
14 „У мене *тепер* мирні жертви, —
ви́повнила я сьогодні обіти свої!
15 Томý то я вийшла назýстріч тобі,
пошукати обличчя твогó, — і знайшла я тебе!
16 Килимáми я ви́стелила своє лóже, —
ткани́нами різних кольóрів з єгипетського полотнá,
17 постéлю свою я поси́пала ми́ррою,
алóєм та цинамóном.
18 Ходи ж, аж до рáнку впивáтися будем кохáнням,
любов'ю натішимось ми!
19 Бо вдома нема чоловіка, —
пішов у далеку дорогу:
20 вузлик сріблá він узяв в свою руку, —
хібá на день пóвні повéрне до дому свого".

21 Прихилила його велемóвством своїм,
облéсливістю своїх губ його звáбила, —
22 він рáптом за нею пішов,
немов віл, до зарíзу провáджений,
і немов пес, що ведуть його на ланцюгý до ув'язнення,
23 як той птах, поспішає до сітки,
і не знає, що це на життя його *пáстка* . . .
24 А тепер, *мої* діти, мене ви послýхайте,
і на словá моїх уст уважáйте:
25 Хай не збóчує серце твоє на дороги її,
не блукай ти стежкáми її,
26 бо вона багатьох *уже* трýпами кúнула,
і числéнні всі, нею забúті!
27 Її дім — до шеóлу дорóги,
що провадять до смертних кімнáт.

Зáклик мýдрости: Ліпша мудрість за пéрли

8 Чи ж мудрість не кличе,
і не подає свого голосу розум?
2 На верхів'ях холмів, при дорозі
та на перехрéстях стоїть *он* вона!
3 При брамах, при вході до міста,
де вхóдиться в двері, *там* голосно кличе вона:
4 „До вас, мужі, я кличу,
а мій голос до людських синів:
5 Зрозумійте но, нéуки, мудрість,
зрозумійте ви розум, безглýзді!
6 Послухайте, я бо шляхéтне кажý,
і відкриття моїх губ — *то* простóта.
7 Бо правду говорять устá мої,
а лукавство — гидóта для губ моїх.
8 Всі словá моїх уст справедливі,
нема в них крутíйства й лукáвства.
9 Усі вони прóсті, хто *їх* розуміє,
і щирі для тих, хто знахóдить знання́.
10 Візьміть ви картáння моє, а не срібло,
і знання́, добірніше від щирого золота:
11 ліпша бо мудрість за пéрли,
і не рівняються їй всі клейнóди!

Велика сила мудрости

12 Я, мудрість, живу разом з розумом,
і знахóджу пізнáння розвáжне.
13 Страх Господній — лихе *все* ненáвидіти:
я ненáвиджу пúху та гордість,
і дорогу лиху та лукаві устá!
14 В мене рада й огля́дність,
я розум, *і* сила у мене.
15 Мною царюють царі,
а законодáвці правá справедливі встанóвлюють.
16 Мною прáвлять владики й вельмóжні,
всі праведні сýдді.
17 Я кохаю *всіх* тих, хто кохає мене,
хто ж шукає мене — мене знáйде!
18 Зо мною багатство та слава,
тривáлий маєток та правда:

19 ліпший плід мій від щирого
золота й золота чистого,
а прибуток мій *ліпший*
за срібло добірне!
20 Путтю праведною я ходжу́,
поміж правних стежо́к,
21 щоб дати багатство в спа́дщину
для тих, хто кохає
мене, —
і я понапо́внюю їхні
скарбни́ці!

Мудрість — спервовіку

22 Господь мене мав на поча́тку
Своєї дороги,
перше чи́нів Своїх, спервові́ку, —
23 відвіку була я встано́влена,
від поча́тку,
від правіку землі.
24 Наро́джена я, як безо́день[1]
іще не було́,
коли не було ще джере́л,
водою обтя́жених.
25 Наро́джена я, поки го́ри
поставлені ще не були́,
давніше за пагірки,
26 коли ще землі не вчинив
Він, ні піль,
ні початко́вого по́роху
все́світу.
27 Коли приправля́в небеса́ —
я *була́* там,
коли кру́га вставля́в на
пове́рхні безо́дні,
28 коли хмари уміцнював Він
нагорі,
як джере́ла безо́дні зміцня́в,
29 коли клав Він для моря
уста́ва його,
щоб його берегів вода не
перехо́дила,
коли ставив осно́ви землі, —
30 то я ма́йстром у Нього була́,
і була я весе́лощами день-у-день,
радіючи перед обличчям
Його кожноча́сно,
31 радіючи на земнім кру́зі Його,
а заба́ва моя — із синами
людськими!
32 Тепер же, послухайте, діти,
мене,
і блаже́нні, хто буде дороги
мої стерегти́!
33 Навча́ння послухайте й мудрими
станьте,
і не відступайте *від нього*!
34 Блаже́нна люди́на, яка мене
слухає,
щоб пильнувати при две́рях
моїх день-у-день,
щоб одвірки мої берегти́!
35 Хто бо знахо́дить мене, той
знахо́дить життя,
і оде́ржує милість від Господа.
36 А хто́ проти мене грішить,
ограбо́вує душу свою;
всі, хто мене ненави́дить,
ті смерть покохали!"

Сім стовпів мудрости

9 Мудрість свій дім збудувала,
сім стовпів своїх ви́тесала.
2 Зарізала те, що було на
заріз,
змішала вино своє,
і трапе́зу свою пригото́вила.
3 Дівчат своїх вислала,
і кличе вона на висо́тах
міськи́х:
4 „Хто бідний на розум, хай
прийде сюди,"
а хто нерозумний, говорить
йому:
5 „Ходіть, споживайте із
хліба мого́,
та пийте з вина, що його́
я змішала!

[1] Безодня, tehom — це праокеан. Див. примітку до 1 М. 1. 2.

6 Покиньте глупóту — і будете жити,
і ходіте дорогою розуму!"
7 Хто картáє насмішника, той собі гáньбу бере,
хто ж безбожникові виговорює, сором собі *набуває*.
8 Не дорікáй пересмішникові, щоб тебе не зненáвидів він,
вѝкартай мудрого — й він покохає тебе.
9 Дай мудрому — й він помудріє іще,
навчи праведного — і прибільшить він мудрости!

Страх Господній — почáток премудрости

10 Страх Госпóдній — початок премудрости,
а пізнáння Святого — *це* розум,—
11 бо мною помнóжаться дні твої,
і додадýть тобі рóків життя.
12 Якщо ти змудрів — то для себе змудрів,
а як станеш насмішником, сам понесéш!

Жінка безглýзда

13 Жінка безглýзда криклѝва, нерозумна,
і нічого не знає!
14 Сідає вона на сидінні при вході до дому свогó,
на висóкостях міста,
15 щоб кликати тих, хто дорогою йде,
хто путтю своєю простýє:
16 „Хто бідний на розум, хай прийде сюди,"
а хто нерозумний, то каже йомý:
17 „Вода крáдена — солодка,
і приємний прихóваний хліб".
18 І не відає він, що *самі* там мерці,
у глибѝнах шеóлу — запрóшені нею!

ЧАСТИНА ДРУГА

10 Син мудрий — потіха для батька,
а син нерозумний — то смуток для неньки його.
2 Не поможуть неправедні скарби,
а справедливість від смерти визвóлює.
3 Не допустить Господь голодувáти душу праведного,
а набýток безбожників згине.
4 Ледача рука до убóзтва веде,
рука ж роботя́ща збагачує.
5 Хто літом збирає — син мудрий,
хто ж дрімає в жнивá — син безпутній.
6 Благословéнства на голову праведного,
а уста безбожним прикриє насѝльство.
7 Пам'ять про праведного — на благословéння,
а ймéння безбожних загине.
8 Заповіді мудросердий приймає,
алé дурногýбий впадé.
9 Хто в невинності ходить, той ходить безпечно,
а хто кривить дороги свої, буде вѝявлений.
10 Хто оком моргає, той смуток дає,
але дурногýбий впадé.

11 Уста праведного — то джерело життя,
а уста безбожним прикриє насильство.
12 Нена́висть побуджує сва́рки,
а любов покриває всі вини.
13 В устах розумного мудрість знахо́диться,
а різка — на спину безтя́много.
14 Прихо́вують мудрі знання́,
а уста нерозумного — близькі до загибелі.
15 Маєток багатого — місто тверди́нне його,
поги́біль убогих — їхні зли́дні.
16 Дорібок праведного — на життя,
прибу́ток безбожного — в гріх.
17 Хто напу́чування стереже́ — той на сте́жці життя,
а хто нехту́є карта́ння, той блу́дить.
18 Хто нена́висть ховає, в того губи[1] брехли́ві,
а хто на́клепи ширить, той дурнове́рхий.
19 Не бракує гріха в многомо́вності,
а хто стримує губи[1] свої, той розумний.
20 Язик праведного — то добірне срібло́,
а розум безбожних — мізе́рний.
21 Пасу́ть багатьох губи[1] праведного,
безглузді ж умирають з неро́зуму.
22 Благослове́ння Господнє — воно збагачає,
і сму́тку воно не прино́сить з собою.

[1] Губи — синонім уст та язика.

23 Нешляхе́тне робити — заба́ва неві́гласа,
а мудрість — люди́ні розумній.
24 Чого нечести́вий боїться, те прийде на нього,
а пра́гнення праведних спо́вняться.
25 Як буря, *яка* пронесе́ться, то й гине безбожний,
а праведний *має* довічну осно́ву.
26 Як о́цет зубам, і як дим для оче́й,
так лінивий для тих, хто його посилає.
27 Страх Господній примножує днів,
а ро́ки безбожних вкоро́тяться.
28 Сподіва́ння *для* праведних — радість,
а надія безбожних загине.
29 Дорога Господня — тверди́ня неви́нним,
а заги́біль — злочинцям.
30 Повік праведний не захитається,
а безбожники не поживуть на землі.
31 Уста праведного дають мудрість,
а лукавий язик буде втятий.
32 Уста праведного уподо́бання знають,
а уста безбожних — лука́вство.

11

1 Обма́нливі ша́льки — огида для Господа,
а повна вага́ — це Його уподо́ба.
2 Прийде пишність, та при́йде *і* га́ньба,
а з суми́рними — мудрість.

3 Невинність простосердих веде їх,
а лука́вство зрадли́вих — їх вигубить.
4 Не поможе багатство в день гніву,
а справедливість від смерти визво́лює.
5 Справедливість невинного дорогу йому випросто́вує,
безбожний же падає через безбожність свою́.
6 Справедливість прямих їх рятує,
а зрадливі захо́плені будуть своєю захла́нністю.
7 При смерті люди́ни безбожної гине надія,
зникає чека́ння люди́ни нікче́мної.
8 Виривається праведний з у́тиску,
і замість нього безбожний іде.
9 Свого ближнього нищить лукавий уста́ми,
а знанням визволяються праведні.
10 Добром праведних місто радіє,
а як гинуть безбожні — співає.
11 Благословенням че́сних підно́ситься місто,
а уста́ми безбожних руйну́ється.
12 Хто пого́рджує ближнім своїм, той позба́влений розуму,
а розумна люди́на мовчить.
13 Виявляє обмо́вник таємне,
вірнодухий же справу ховає.
14 Народ падає з бра́ку розумного про́воду,
при чисе́нності ж ра́дників спасі́ння *буває*.
15 Зле робить, як хто за чужого пору́чується,
хто ж пору́ку ненавидить, той безпечний.
16 Жінка чесно́тна ося́гує слави,
і пильні багатства здобу́дуть.
17 Люди́на ласка́ва душі своїй чинить добро́,
а жорстока замучує тіло своє.
18 Чинить діло безва́ртне безбожний,
хто ж праведність сіє — заплату правдиву *оде́ржує*.
19 Отак праведність *є* на життя,
хто ж жене́ться за злом, той до смерти *зближа́ється*.
20 Серцем лукаві — оги́да для Господа,
а хто в неповинності ходить — Його уподо́ба.
21 Ручаюсь: не бу́де невинним лихий,
а нащадок правдивих захований буде.
22 Золотая сере́жка в свині на ніздрі —
це жінка гарна, позба́влена розуму.
23 Жада́ння у праведних — тільки добро,
надія безбожних — то гнів.
24 Дехто щедро дає, та ще додається *йому*,
а *дехто* ховає над міру, *та* тільки бідніє.
25 Душа, яка благословля́є, наси́чена буде,
а хто поїть *інших*, — напо́єний буде і він.
26 Хто задержує збіжжя, того проклинає наро́д,

хто ж поживу випро́дує,
тому благослове́ння на голову.
27 Хто прагне добра, той шукає вподо́бання,
хто ж лихого жадає, *то й* при́йде на нього воно.
28 Хто надію кладе на багатство своє, той впаде́,
а праведники зеленіють, як листя.
29 Хто не́ряд уносить до дому свого, той вітер пося́де,
а дурноголо́вий розумному стане рабом.
30 Плід праведного — дерево життя,
і мудрий життя[1] набуває.
31 Коли праведний ось надолу́жується на землі,
то тим більше безбожний та грішний!

12 Хто любить навча́ння, той любить пізна́ння,
а хто до́кір ненавидить, той нерозумний.
2 Добрий від Господа має вподо́бання,
а людину *злих* замірів осудить *Господь*.
3 Не зміцниться люди́на безбожністю,
корінь же праведних не захита́ється.
4 Жінка чесно́тна — корона для чоловіка свого́,
а засоро́млююча — мов та гниль в його ко́стях.
5 Думки пра́ведних — право,
підступні заміри безбожних — омана.
6 Безбожних слова — чатува́ння на кров,
а уста невинних урятовують їх.

[1] У єврейському тексті nefašot — ду́ші.

7 Переверну́ти безбожних — і *вже* їх нема,
а дім праведних буде стояти.
8 Хвалять люди́ну за розум її,
а кривосердий[1] стає на погорду.
9 Ліпше про́стий, але роботя́щий на себе,
від того, хто поважним себе видає, та хліба позба́влений.
10 Піклується праведний життям худоби своєї,
а серце безбожних жорстоке.
11 Хто обробляє землю свою, той хлібом наси́чується,
хто ж за марни́цею го́ниться, той позба́влений розуму.
12 Безбожний жадає ловити *у сітку* лихи́х,
а в праведних корень прино́сить *плоди́*.
13 Пастка злого — в гріху́ його уст,
а праведний з у́тиску ви́йде.
14 Люди́на насичується добром з плоду уст,
і зро́блене рук чоловіка до нього впаде́.
15 Дорога безу́мця пряма́ в його о́чах,
а мудрий послухає ради.
16 Нерозумного гнів пізнається відра́зу,
розумний же *мо́вчки* ховає знева́гу.
17 Хто правду говорить, той виявляє праведність,
а свідок брехливий — оману.
18 Дехто говорить, мов коле мече́м,

[1] Серце — це розум, тому кривосердий — мало розумний.

язик же премудрих — *то* ліки.
19 Уста правдиві стоя́тимуть вічно,
а брехливий язик — лиш на хвилю.
20 В серці тих, хто зло о́ре, — омана,
а радість у тих, хто дора́джує мир.
21 Жодна кривда не тра́питься праведному,
а безбожні напо́вняться лихом.
22 Уста брехливі — огида у Господа,
а чи́нячі правду — Його уподо́ба.
23 Прихо́вує мудра люди́на зна́ння,
а серце безумних глупо́ту викликує.
24 Роботя́ща рука панува́тиме,
а лінива дани́ною стане.
25 Ту́га на серці люди́ни чавить її,
добре ж слово її весели́ть.
26 Праведний ви́відає свою путь,
а дорога безбожних зведе́ їх сами́х.
27 Не буде леда́чий пекти свого по́лову,
а люди́на трудя́ща *набуде* ма́єток цінни́й.
28 В путі пра́ведности є життя,
і на стежці її нема смерти.

13

Син мудрий *приймає* карта́ння від батька,
а насмішник доко́ру не слухає.
2 З плоду уст чоловік споживає добро́,
а жадо́ба зрадливих — насильство.
3 Хто уста свої стереже́, той душу свою береже́,
а хто гу́би свої розпуска́є, — на того поги́біль.
4 Пожадає душа лінюха́, та даре́мно,
душа ж роботя́щих наси́титься.
5 Нена́видить праведний слово брехливе,
безбожний же чинить лихе, і себе засоро́млює.
6 Праведність оберігає невинного на дорозі *його*,
а безбожність погу́блює грішника.
7 Дехто вдає багача́, хоч нічо́го не має,
а дехто вдає бідака́, хоч маєток великий *у нього*.
8 Викуп за душу[1] люди́ни — багатство її,
а вбогий *й* доко́ру не чує.
9 Світло праведних ве́село світить,
а світильник безбожних пога́сне.
10 Тільки сварка пихо́ю зчиня́ється,
а мудрість із тими, хто ра́диться.
11 Багатство, заско́ро здобуте, — поме́ншується,
хто ж збирає пома́лу — примно́жує.
12 Задовга надія — неду́га для серця,
а бажа́ння, що спо́внюється, — це дерево життя.
13 Хто погорджує словом *Господнім*, той шкодить собі,
хто ж страх має до заповіді, тому надолу́житься.
14 Наука премудрого — криниця життя,
щоб віддали́тися від пасток сме́рти.

[1] Тут душа, як часто в біблійній мові — **життя**.

15 Добрий розум прино́сить приємність,
а дорога зрадли́вих — погу́ба для них.
16 Кожен розумний за мудрістю робить,
а безу́мний глупо́ту показує.
17 Безбожний посо́л у нещастя впаде́,
а вірний посол — *немов* лік.
18 Хто ламає поу́ку — убозтво та га́ньба тому́,
а хто береже осторо́гу — — шанований він.
19 Ви́конане побажа́ння приємне душі,
а вступи́тись від зла — то оги́да безумним.
20 Хто з мудрими ходить, той мудрим стає,
а хто товаришу́є з безу́мним, той лиха набу́де.
21 Грішників зло доганя́є,
а праведним *Бог* надолу́жить добром.
22 Добрий лишає спа́док *і* ону́кам,
маєток же грішника схо́ваний буде для праведного.
23 Убогому буде багато поживи *і* з поля невпра́вного,
та деякі гинуть з безпра́в'я.
24 Хто стримує різку свою, той нена́видить сина свого,
хто ж кохає його, той шукає для нього карта́ння.
25 Праведний їсть, скільки схоче душа,
живіт же безбожників *за́всіди* брак відчуває.

14 Мудра жінка будує свій дім,
а безумна своєю рукою руйнує його́.
2 Хто ходить в просто́ті своїй, боїться той Господа,
а в ко́го доро́ги криві, той погорджує Ним.
3 На устах безу́мця галу́зка пихи́,
а губи премудрих їх стережу́ть.
4 Де немає биків, *там* я́сла порожні,
а щедрість врожа́ю — у силі вола́.
5 Свідок правдивий не лже,
а свідок брехливий говорить неправду.
6 Насмішник шукає премудрости, — та надаре́мно,
пізна́ння легке́ для розумного.
7 Ходи зда́лека від люди́ни безу́мної,
і від того, в кого́ мудрих уст ти не бачив.
8 Мудрість розумного — то розумі́ння дороги своєї,
а глупо́та дурних — то ома́на.
9 Нерозумні сміються з гріха́,
а між праведними — упо́добання.
10 Серце знає гірко́ту своєї душі,
і в радість його не втручається інший.
11 Буде ви́гублений дім безбожних,
а намет безневи́нних розквітне.
12 *Буває*, доро́га люди́ні здається простою,
та кінець її — стежка до смерти.
13 Також *іноді* і від сміху́ болить серце,
і закінчення радости — сму́ток.

14 Хто підступного серця, насититься той із доріг своїх,
а добра люди́на — із чинів своїх.
15 Вірить безглу́здий в кожнісіньке слово,
а мудрий зважає на кро́ки свої.
16 Мудрий боїться й від злого вступає,
нерозумний же гнівається та смілйвий.
17 Скорий на гнів учиняє глупо́ту,
а люди́на лукава зненавиджена.
18 Нерозумні глупо́ту вспадко́вують,
а мудрі знання́м коронуються.
19 Покло́няться злі перед добрими,
а безбожники — при брамах праведного.
20 Убогий зненавиджений навіть ближнім своїм,
а в багатого дру́зі числе́нні.
21 Хто погорджує ближнім своїм, той грішить,
а ласка́вий до вбогих — блаже́нний.
22 Чи ж не блу́дять, хто о́ре лихе?
А милість та правда для тих, хто о́ре добро́.
23 Кожна праця прино́сить доста́ток,
але́ праця уст в недоста́ток *веде́*.
24 Корона премудрих — їхня му́дрість,
а віне́ць нерозумних — глупо́та.
25 Свідок правдивий визво́лює душі,
а *свідок* обма́нливий — бре́хні торо́чить.
26 У Господньому стра́хові — сильна надія,
і Він пристано́вище дітям Своїм.
27 Страх Господній — крини́ця життя,
щоб віддаля́тися від пасток смерти.
28 У числе́нності люду вели́чність царя,
а в бра́ку народу — погибіль воло́даря.
29 Терпели́вий у гніві — багаторозумний,
а гнівли́вий вчиняє глупо́ту.
30 Ла́гідне серце — життя то для тіла,
а за́здрість — гнилизна косте́й.
31 Хто тисне нужде́нного, той ображає свого Творця́,
а хто милости́вий до вбогого, той поважає Його.
32 Безбожний у зло своє падає,
а праведний повний надії й при смерті своїй.
33 Мудрість має спочи́нок у серці розумного,
а що в нутрі безумних, те ви́явиться.
34 Праведність люд підійма́є,
а беззако́ння — то сором наро́дів.
35 Ласка царе́ва — рабо́ві розумному,
гнів же його — проти того, хто соро́мить його.

15 Ла́гідна відповідь гнів відверта́є,
а слово вра́зливе гнів підійма́є.
2 Язик мудрих — то добре знання́,
а уста́ нерозумних глупо́ту висло́влюють.

3 Очі Господні на кожному місці, —
позирáють на злих та на добрих.
4 Язик лáгідний — то дерево життя,
а лукáвство його — заламáння на дусі.
5 Зневажає безумний напучення бáтькове,
а хто береже осторóгу, стає розумніший.
6 Дім праведного — скарб великий,
а в плóді безбожного — бéзлад.
7 Уста мудрих знання́ розсівають,
а серце[1] безглýздих не так.
8 Жертва безбожних — огúда для Господа,
а молитва невинних — Його уподóба.
9 Господéві огида — дорога безбожного,
а того, хто женеться за праведністю, Він кохає.
10 Люта кара на тóго, хто путь оставляє,
а хто осторóгу ненáвидить, той умирає.
11 Шеóл й Аваддóн перед Господом, —
тим більше серця[1] синів лю́дських!
12 Насмішник не любить картáння собі, —
він до мудрих не піде.
13 Рáдісне серце лице веселúть,
а при смýтку сердéчному дух приголóмшений.
14 Серце[1] розумне шукає знання́,
а уста безумних глупóту пасýть.

[1] У біблійній мові „серце" — це часто центр знання, розум.

15 Нуждéнному всі дні лихі,
кому ж добре на серці, у того гостúна постійно.
16 Ліпше мале у Господньому стрáху,
ані ж скарб великий, та тривóга при тóму.
17 Ліпша пожúва ярúнна, і при тому любов,
аніж тучний віл, та ненáвисть при тóму.
18 Гніврúва людúна роздрáжнює сварку,
терпелúва ж у гніві вспокóює зáколот.
19 Дорога лінивого — то терновúння,
а путь щирих — дорога гладкá.
20 Мудрий син тішить бáтька *своґó*,
а людúна безумна погóрджує матір'ю своєю.
21 Глупóта — то радість для нерозумного,
а людúна розумна дорогою прóстою ходить.
22 Ламаються зáдуми з брáку порáди,
при числéнності ж рáдників спóвняться.
23 Радість людúні — у відповіді його уст,
а слово на чáсі своєму — яке воно добре!
24 Путь життя для премудрого — угóру,
щоб віддáлюватись від шеóлу внизý.
25 Дім пишних руйнує Господь,
але стáвить межý для вдови.
26 Думки злого — огúда для Господа,
але чисті *для Нього* приéмні словá.

27 Заже́рливий робить нещасним свій дім,
хто ж дарунки нена́видить, той буде жити.
28 Серце праведного розмірко́вує про відповідь,
а у́ста безбожних вибри́зкують зло.
29 Далекий Господь від безбожних,
але́ справедливих молитву Він чує.
30 Світло оче́й тішить серце,
добра звістка підкріплює ко́сті.
31 Ухо, що навча́ння життя вислухо́вує,
буде перебува́ти між мудрими.
32 Хто напу́чування не приймає, той не дбає про душу свою,
а хто слухається осторо́ги, здобуде той розум.
33 Страх Господній — навча́ння премудрости,
а перед славою — скромність *іде́*.

16 Заміри серця *належать* люди́ні,
та від Господа — відповідь язика.
2 Всі дороги люди́ни чисті в очах її,
та зважує душі Господь.
3 Поклади свої чи́ни на Господа,
і будуть поста́влені міцно думки́ твої.
4 Все Господь учинив ради цілей Своїх, —
і безбожного на днину зла.
5 Оги́да для Господа всякий бундю́чний, —
ручу́ся: не буде такий без вини!
6 Провина вику́плюється через милість та правду,
і страх Господній відво́дить від злого.
7 Як дороги люди́ни Господь уподо́бає,
то й її ворогів Він замирює з нею.
8 Ліпше мале справедливе,
аніж великі прибу́тки з безпра́в'я.
9 Розум люди́ни обдумує путь її,
але кроки її наставля́є Госпо́дь.
10 Виріша́льне слово в царя на губа́х,
тому в су́ді уста́ його не спроневіряться.
11 Вага й ша́льки правдиві — від Господа,
все каміння ваго́ве в торби́нці — то діло Його.
12 Чинити безбожне — оги́да царям,
бо трон зміцнюється справедливістю.
13 Уподо́ба царя́м — губи пра́ведности,
і він любить того, хто правдиве говорить.
14 Гнів царя — вісник смерти,
та мудра люди́на злагіднить його́.
15 У світлі царсько́го обличчя — життя,
а його уподо́ба — мов хмара доще́ва весною.
16 Набува́ння премудрости — як же це ліпше від золота,
набува́ння ж розуму — добірніше від срібла!
17 Путь справедливих — ухиля́тись від зла;
хто дорогу свою береже, той душу свою охоро́нює.

18 Перед загибіллю гордість *буває*,
а перед упа́дком — бундю́чність.
19 Ліпше бути покірливим із ла́гідними,
ніж здо́бич ділити з бундю́чними.
20 Хто вважає на слово, той зна́йде добро,
хто ж надію складає на Господа — буде блаженний.
21 Мудросердого кличуть „розумний“,
а со́лодощ уст прибавляє науки.
22 Розум — джерело життя власнико́ві його,
а карта́ння безумних — глупо́та.
23 Серце мудрого чинить розумними уста його,
і на уста його прибавляє навча́ння.
24 Приємні слова́ — щільнико́вий то мед,
солодкий душі й лік на кості.
25 *Буває*, дорога люди́ні здається просто́ю,
та кінець її — стежка до смерти.
26 Люди́на трудя́ща працює для себе,
бо до того примушує рот її.
27 Нікчемна люди́на копає лихе,
а на у́стах її — як палю́чий огонь.
28 Лукава людина сварки́ розсіває,
а обмо́вник розділює дру́зів.
29 Насильник підмо́влює друга свого,
і провадить його по недобрій дорозі.
30 Хто прижму́рює очі свої, той крутíйства виду́мує,
хто губами знаки подає, той виконує зло.
31 Сиви́зна — то пишна корона,
знахо́дять її на дорозі праведности.
32 Ліпший від силача́, хто не скорий до гніву,
хто ж панує над собою самим, *ліпший* від завойо́вника міста.
33 За пазуху[1] жереб вкладається,
та ввесь його ви́рок — від Господа.

17 Ліпший черствий кусок зо споко́єм,
ніж дім, повний у́чти м'ясної зо сваркою.
2 Раб розумний панує над сином безпутнім,
і серед братів він поділить спа́док.
3 Для срíбла — топи́льна посу́дина, а го́рно — для золота,
Господь же серця випро́бовує.
4 Лиходій слухається уст безбожних,
слухає неправдомо́в язика лиходíйного.
5 Хто сміється з убогого, той ображає свого Творця,
хто радіє з нещастя, — не буде такий без вини.
6 Корона для ста́рших — ону́ки,
а пишно́та дітей — їхні батьки́.
7 Не присто́йна безумному мова поважна,

[1] В оригіналі bahek — в лоно, до лоня.

а тим більше шляхе́тному — мова брехли́ва.
8 Хабар в о́чах його власника́ — самоцвіт:
до всього, до чого пове́рнеться, буде щасти́ти йому́.
9 Хто шукає любови — провину ховає,
хто ж про неї повто́рює, розго́нює дру́зів.
10 На розумного *більше* впливає *одне* остере́ження,
як на глупака́ сто ударів.
11 Злий шукає лише неслухняности,
та вісник жорстокий на нього пошлеться.
12 *Ліпше* спітка́ти обездітнену ведмедицю, що *кидається* на люди́ну,
аніж нерозумного в глупоті його.
13 Хто відплачує злом за добро, —
не відступить лихе з його дому.
14 Почин сварки — то про́рив води,
тому перед ви́бухом сварки покинь ти *її*!
15 Хто оправдує несправедливого, і хто засуджує праведного, —
обидва вони Господе́ві оги́дні.
16 На́що ті гроші в руці нерозумного,
щоб мудрість купити, як мо́зку нема?
17 Правдивий друг любить за всякого ча́су,
в недолі ж він робиться братом.
18 Люди́на, позба́влена розуму, ру́читься, —
пору́ку дає за друга свого.
19 Хто сварку кохає, той любить гріх;
хто *ж* підвищує уста[1] свої,
тої шукає нещастя.
20 *Людина* лукавого серця не зна́йде добра,
хто ж лука́вить своїм язико́м, упаде в зло.
21 Хто родить безумного, *родить* на смуток собі,
і не потішиться батько безглуздого.
22 Серце радісне добре лікує,
а пригно́блений дух сушить ко́сті.
23 Безбожний таємно бере хабара́,
щоб зігнути путі правосу́ддя.
24 З обличчям розумного — мудрість,
а очі глупця́ — *аж* на кінці землі.
25 Нерозумний син — смуток для батька,
для своєї ж родительки — гіркість.
26 Не добре карати справедливого,
бити шляхе́тних за щирість!
27 Хто слова́ свої стримує, той знає пізна́ння,
і холоднокро́вний — розумна люди́на.
28 І глупа́к, як мовчить, уважається мудрим,
а як у́ста свої закриває — розумним.

18 Примхли́вий шукає сваволі,
стає проти всього розумного.
2 Нерозумний не хоче навчатися,
а тільки свій ум показати.
3 З прихо́дом безбожного й га́ньба приходить,
а з легкова́женням — сором.

[1] В оригіналі pitho — вхід свій, двері свої.

4 Слова́ уст люди́ни — глибока вода,
джерело премудрости — бризкотли́вий потік.
5 Не добре вважа́ти на обличчя безбожного,
щоб праведного повалити на суді.
6 Уста́ нерозумного тя́гнуть до сварки,
а слова́ його кличуть бійки́.
7 Язик нерозумного — загибіль для нього,
а уста його — то тене́та на душу його.
8 Слова обмо́вника — мов ті присма́ки,
і вони сходять у нутро утро́би.
9 Теж недбалий у праці своїй — то брат марнотра́тнику.
10 Господнє Ім'я́ — сильна башта:
до неї втече справедливий і буде безпечний.
11 Маєток багатому — місто тверди́нне його,
і немов міцний мур ув уяві його.
12 Перед загибіллю серце люди́ни висо́ко несеться,
перед славою ж — скромність.
13 Хто відповідає на слово, ще поки почув, —
то глупо́та та сором йому!
14 Дух *дійсного* мужа вино́сить терпіння своє,
а духа прибитого хто піднесе́?
15 Серце розумне знання́ набуває,
і вухо премудрих шукає знання́.
16 Дару́нок люди́ни виводить із у́тиску,
і провадить її до великих людей.
17 Перший у сварці своїй *уважає себе* справедливим,
але при́йде противник його та й дослідить його.
18 Жереб перериває сварки́,
та відділює сильних один від одно́го.
19 Розлючений брат *противиться більше* за місто тверди́нне,
а сварки́, — немов за́суви за́мку.
20 Із плоду уст люди́ни наси́чується її шлунок,
вона насичується плодом уст своїх.
21 Смерть та життя — у владі язика,[1]
хто ж кохає його, його плід поїдає.
22 Хто жінку *чесно́тну* знайшов, знайшов той добро́,
і милість отримав від Господа.
23 Убогий говорить блага́льно,
багатий же відповідає зухва́ло.
24 Є товариші на розбиття́,
та є *й* приятель, *більше* від брата прив'я́заний.

19 Ліпший убогий, що ходить в своїй непови́нності,
ніж лукавий уста́ми та нерозумний.
2 Теж не добра душа без знання́,
а хто на́глить ногами, спіткне́ться.
3 Глупо́та люди́ни дорогу її викривляє,
і на Господа гнівається її серце.
4 Маєток примно́жує дру́зів числе́нних,
а від бідака́ відпадає *й* товариш його.

[1] В оригіналі bejad lašon — в руці язика.

5 Свідок брехливий не буде без кари,
а хто бре́хні говорить, не буде врято́ваний.
6 Багато-хто го́дять тому, хто гостинці дає,
і кожен товариш люди́ні, *яка не скупи́ться* на дари.
7 Бідаря́ ненави́дять всі браття його,
а тимбільш його при́ятелі відпадають від нього;
а коли за словами *поради* женеться, — нема їх!
8 Хто ума набуває, кохає той душу свою,
а хто розум стереже́, той знахо́дить добро́.
9 Свідок брехливий не буде без кари,
хто ж неправду говорить, загине.
10 Не лицю́є пишно́та безумному,
тим більше рабові панувати над зве́рхником.
11 Розум люди́ни припинює гнів її,
а вели́чність її — перейти над провиною.
12 Гнів царя — немов рик левчука́,
а ласка́вість його — як роса на траву.
13 Син безумний — погибіль для батька свого́,
а жінка сварлива — як ри́нва, що з неї вода тече за́вжди.
14 Хата й маєток — спа́дщина батьків,
а жінка розумна — від Господа.
15 Лінощі сон накидають,
і лінива душа — голодує.
16 Хто заповідь охороня́є, той душу свою стереже́;
хто дороги свої легкова́жить, — помре.
17 Хто милости́вий до вбогого, той позичає для Господа,
і чин його Він надолу́жить йому.
18 Карта́й свого сина, *коли* є надія *навчити*,
та забити його — не підно́сь свою душу.
19 *Люди́на* великого гніву хай кару несе,
бо якщо ти врятуєш *її*, то вчи́ниш ще гірше.
20 Слухай ради й карта́ння приймай,
щоб мудрим ти став при своєму кінці́.
21 У серці люди́ни багато думо́к,
але ви́повниться *тільки* за́дум Господній.
22 Здобу́ток люди́ні — *то* милість її,
але ліпший біда́р за люди́ну брехливу.
23 Страх Господній *веде́* до життя,
і хто його має, той ситим ночує,
і зло не дося́гне його.
24 У миску стромляє лінюх свою руку,
до уст же своїх не підійме її.
25 Як битимеш нерозважного, то помудріє *й* немудрий,
а будеш розумного остеріга́ти,
то він зрозуміє поуку.
26 Хто батька грабує, хто матір жене? —
Це син, що засти́джує та осоро́млює, —
27 перестань же, мій сину, навчатися *від* нерозумних,
щоб відступитися від слів знання́!

28 Свідок нікчемний висміює суд,
а уста безбожних вибризкують кривду.
29 На насмішників кари готові *постійно*,
і вдари на спину безумним.

20 Вино — то насмішник, напій п'янкий — галасун,
і кожен, хто блудить у ньому, немудрий.
2 Страх царя — як рик лева;
хто до гніву доводить його, —
проти свого життя прогрішає.
3 Слава людині, що гнів покидає,
а кожен глупак вибухає.
4 Лінивий не оре із осени,
а захоче в жнива — і *нічого* нема.
5 Рада в серці людини — глибока вода,
і розумна людина її вичерпує.
6 Багато людей себе звуть милосердними,
та вірну людину хто знайде?
7 У своїй неповинності праведний ходить, —
блаженні по ньому сини його!
8 Цар сидить на суддевім престолі,
всяке зло розганяє своїми очима.
9 Хто скаже: „Очистив я серце своє,
очистився я від свого гріха?"
10 Вага неоднакова, неоднакова міра, —
обоє вони — то огида для Господа.
11 Навіть юнак буде пізнаний з чинів своїх, —
чи чин його чистий й чи простий.
12 Ухо, що слухає, й око, що бачить, —
Господь учинив їх обоє.
13 Не кохайся в спанні, щоб не збідніти;
розплющ свої очі — *та* хлібом насишся!
14 „Зле, зле!" каже той, хто купує,
а як піде собі, тоді хвалиться *купном*.
15 Є золото й перел багато,
та розумні уста — найцінніший то посуд.
16 Візьми його одіж, бо він поручивсь за чужого,
і за чужинку візьми його застав.
17 Хліб *з* неправди солодкий людині,
та піском потім будуть наповнені уста її.
18 Тримаються заміри радою,
і війну провадь мудрими радами.
19 Виявляє обмовник таємне,
а ти не втручайся до того, *легко* хто розтулює уста свої.
20 Хто кляне свого батька та матір свою, —
погасне світильник йому серед темряви!
21 Спадок спочатку заскоро набутий, —
не буде кінець його поблагословлений!
22 Не кажи: „Надолужу я зло!" —
май надію на Господа, і Він допоможе тобі.
23 Вага неоднакова — то огида для Господа,
а оманливі шальки не добрі.

24 Від Господа — кроки люди́ни,
а люди́на — як вона зрозуміє дорогу свою?
25 Тене́та люди́ні казати „святе́“ нерозважно,
а зго́дом *свої* обітни́ці досліджувати.
26 Мудрий цар розпоро́шить безбожних,
і зве́рне на них *своє* ко́ло *для мук*.
27 Дух люди́ни — світильник Господній,
що все ну́тро обшукує.
28 Милість та правда царя стережуть,
і трона свого він підтримує милістю.
29 Окраса юна́цтва — їхня сила,
а пишність стари́х — сивина́.
30 Синяки́ від побоїв — то масть лікува́льна на злого,
та вдари нутру́ живота.

21 Во́дні пото́ки — царе́ве це серце в Господній руці:
куди тільки захоче, його Він скеро́вує.
2 Всяка дорога люди́ни пряма́ в її о́чах,
та керує серцями Господь.
3 Справедливість та правду чинити —
для Господа це добірні́ше за жертву.
4 *Муж* гордого ока та серця надутого — *несправедливий*,
а світильник безбожних — це гріх.
5 Думки пильного лиш на достаток *ведуть*,
а всякий кваплі́вий — на збиток.
6 Набува́ння майна язико́м неправдивим —
це скоромину́ща марно́та шукаючих смерти.
7 Насильство безбожних прямує на них,
бо пра́ва чинити не хо́чуть.
8 Дорога злочинця крута́,
а чистий — прями́й його чин.
9 Ліпше жити в куті на даху́,
ніж з сварливою жінкою в спільному домі.
10 Лихого жадає душа нечестивого,
і в о́чах його ближній його не отримає милости.
11 Як карають глумли́вця — мудріє безумний,
а як мудрого вчать, — знання́ набуває.
12 До дому свого приглядає́ться праведний,
а безбожний дово́дить до зла.
13 Хто вухо своє затикає від зо́йку убогого,
то й він буде кликати, та не отримає відповіді.
14 Таємний дару́нок пога́шує гнів,
а неявний гости́нець — лють сильну.
15 Радість праведному — правосу́ддя чинити,
а злочи́нцеві — страх.
16 Люди́на, що зблуджує від путі розуму,
у зборі померлих спочине.
17 Хто любить весе́лощі, той немаючий,
хто любить вино та оливу, той не збагатіє.
18 Безбожний — то викуп за праведного,
а лукавий — за щирого.
19 Ліпше сидіти в пусти́нній країні,
ніж з сварливою та сердитою жінкою.

20 Скарб цінний та олива — в мешка́нні премудрого,
та нищить безумна люди́на його.
21 Хто жене́ться за праведністю та за милістю,
той знахо́дить життя, справедливість та славу.
22 До міста хоробрих увійде премудрий,
і тверди́ню надії його поруйнує.
23 Хто стереже свої уста й свого язика́,
той душу свою зберігає від лиха.
24 Надутий пихо́ю — насмішник ім'я́ йому,
він робить *усе* із бундю́чним зухва́льством.
25 Пожада́ння лінивого вб'є його,
бо руки його відмовляють робити,—
26 він кожного дня пожадли́во жадає,
а справедливий дає та не жалує.
27 Жертва безбожних — огида,
а надто тоді, як за діло безчесне прино́ситься.
28 Свідок брехливий загине,
а люди́на, що слухає *Боже*, говори́тиме за́вжди.
29 Безбожна люди́на жорстока обличчям своїм,
а невинний зміцня́є дорогу свою.
30 Нема мудрости, ані розуму,
ані ради насу́проти Господа.
31 Приготовлений кінь на день бо́ю,
але́ перемога від Господа!

22 Ліпше *добре* ім'я́ за багатство велике,
і ліпша милість за срібло та золото.
2 Багатий та вбогий стрічаються, —
Господь їх обох створив.
3 Мудрий бачить лихе — і ховається,
а безумні йдуть і кара́ються.
4 Заплата покори і стра́ху Господнього, —
це багатство, і слава, й життя.
5 Терни́на *й* пастки́ на дорозі лукавого,
а хто стереже́ свою душу, відійде далеко від них.
6 Привчай юнака́ до дороги його,
і він, як поста́ріється, не усту́питься з неї.
7 Багатий панує над бідними,
а боржни́к — раб позича́льника.
8 Хто сіє кри́вду, той жа́тиме лихо,
а бич гніву його покінчи́ться.
9 Хто доброго ока, той поблагосло́влений буде,
бо дає він убогому з хліба свого́.
10 Глумли́вого вижени, — й вийде з ним сварка,
і суперечка та га́ньба припи́няться.
11 Хто чистість *серця* кохає,
той має хороше на устах,
і другом йому *буде* цар.
12 Очі Господа оберігають знання́,
а лукаві слова́ Він відкине.
13 Лінивий говорить: „На вулиці лев, —
серед майда́ну я буду забитий!“

14 Уста коха́нки — яма глибока:
на ко́го Господь має гнів, той впадає туди.
15 До юнако́вого серця глупо́та прив'язана,
та різка карта́ння відда́лить від нього її.
16 Хто тисне убогого, щоб собі збагати́тись,
і хто багаче́ві дає, — той певно збідніє.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

17 Нахили своє вухо, і послухай слів мудрих,
і серце зверни до мого знання́,
18 бо гарне воно, коли будеш ти їх у своєму нутрі стерегти́, —
хай стануть на устах твоїх вони ра́зом!
19 Щоб надія твоя була в Го́споді,
я й сьогодні навчаю тебе.
20 Хіба ж не писав тобі три́чі
з порадами та із знанням,
21 щоб тобі завідо́мити правду, правдиві слова́,
щоб ти істину міг відповісти тому, хто тебе запитає.
22 Не грабу́й незамо́жнього, бо він незамо́жній,
і не тисни убогого в брамі,
23 бо Господь за їхню справу суди́тиметься,
і грабіжникам їхнім ограбує Він душу.
24 Не дружись із чоловіком гнівли́вим,
і не ходи із люди́ною лютою,
25 щоб доріг її ти не навчи́вся,
і тене́та не взяв для своєї душі.
26 Не будь серед тих, хто пору́ку дає,
серед тих, хто пору́чується за борги́:
27 коли ти не матимеш *чим* заплатити, —
нащо візьмуть з-під тебе посте́лю твою?
28 Не пересува́й вікові́ї границі,
яку встановили батьки́ твої.
29 Ти бачив люди́ну, мото́рну в занятті своїм?
Вона перед царя́ми *спокійно* стоятиме,
та не встоїть вона перед про́стими.

23

Коли сядеш хліб їсти з воло́дарем,
то пильно вважай, що́ перед тобою, —
2 і поклади собі в горло ножа,
якщо ти ненаже́ра:
3 не жадай його ласощів,
бо вони — хліб обма́нливий!
4 Не мордуйся, щоб мати багатство, —
відступи́ся від ду́мки своєї *про це*, —
5 свої очі ти зве́рнеш на нього, — й нема *вже* його:
бо конче змайструє воно собі кри́ла,
і полетить, мов орел той, до неба.
6 не їж хліба в злоокого,
і не пожада́й лакоми́нок його,
7 бо як у душі своїй він обрахо́вує, такий є.
Він скаже тобі: „Їж та пий!“,
але серце його не з тобою, —

8 той кава́лок, якого ти з'їв, із себе ви́кинеш,
і свої гарні слова́ надаремно потра́тиш!
9 Не кажи до ушей нерозумному,
бо пого́рдить він мудрістю слів твоїх.
10 Не пересува́й вікові́ї границі,
і не входь на сирітські поля́,
11 бо їхній Визволи́тель міцни́й, —
Він за справу їхню буде суди́тись з тобою!
12 Своє серце зверни до навча́ння,
а уші свої — до розумних рече́й.
13 Не стримуй напу́чування юнака́, —
коли різкою ви́б'єш його, не помре:
14 ти різкою виб'єш його, —
і душу його від шео́лу врятуєш.
15 Мій сину, якщо твоє серце змудріло,
то буде радіти також моє серце,
16 і нутро́ моє буде тішитись,
коли уста твої говори́тимуть слу́шне.
17 Нехай серце твоє не зави́дує грішним,
і повся́кчас *пильнуй* тільки стра́ху Господнього,
18 бо існує майбутнє,
і надія твоя не загине.
19 Послухай, мій сину, та й помудрі́й,
і нехай твоє серце ступає дорогою *рівною*.
20 Не будь поміж тими, що жлу́ктять вино,
поміж тими, що м'ясо собі пожира́ють,
21 бо п'яни́ця й жеру́н збідніють,
а сонли́вий одя́гне лахміття.
22 Слухай ба́тька свого, — він тебе породив,
і не горду́й, як поста́ріла мати твоя.
23 Купи *собі* й не продавай правду, мудрість,
і карта́ння та розум.
24 Буде ве́льми радіти ба́тько праведного,
і родитель премудрого втішиться ним.
25 Хай радіє твій ба́тько та мати твоя,
хай потішиться та, що тебе породила.
26 Дай мені, сину мій, своє серце,
і очі твої хай кохають доро́ги мої.
27 Бо блудни́ця — то яма глибока,
а кри́ниця тісна́ — чужа жінка.
28 І вона, мов грабіжник, чату́є,
і примно́жує зра́дників поміж людьми́.
29 В кого „ой", в кого „ай",
в кого сва́рки, в кого кло́піт,
в кого рани даре́мні, в кого о́чі червоні? —
30 У тих, хто запізнюється над вином,
у тих, хто прихо́дить попро́бувати вина змішаного.
31 Не дивись на вино, як воно рум'яніє,
як вибли́скує в келіху *й* рівненько ллється, —
32 кінець його буде кусати, як гад,
і вжа́лить, немов та гадюка, —

33 пантрувáтимуть очі твої на чужі жінки,
і серце твоє говори́тиме ду́рощі. . .
34 І ти будеш, як той, хто лежить у сере́дині моря,
й як той, хто лежить на щоглóвім верху́.
35 *І скажеш*: „Побили мене, *та* мені не боліло,
мене штýрхали, я ж не почув, —
коли я прокинусь, шукатиму далі того ж“.

24 Не заві́дуй злим лю́дям,
не бажай бути з ними,
2 бо їхне серце говорить про зди́рство,
а у́ста їхні мовлять про зло.
3 Дім будується мудрістю,
і розумом ста́виться міцно.
4 А через пізна́ння кімна́ти напóвнюються
усіля́ким ма́єтком цінни́м та прие́мним.
5 Мудрий сильніший від сильного,
а люди́на розумна — від повносилого.
6 Тому́ то провадь війну мудрими ра́дами,
бо спасі́ння — в числе́нності ра́дників.
7 Для безумного мудрість занадто висока, —
своїх уст не розкриє при брамі.
8 Хто чини́ти лихе заміря́є,
тогó звуть лукавим.
9 Замір глупóти — то гріх,
а насмі́шник — оги́да люди́ні.
10 Якщо ти в день недолі знеси́лився,
то мала́ твоя сила.
11 Рятуй узятих на смерть,
також тих, хто на стра́чення хи́литься, —
хіба не підтри́маєш *їх*?
12 Якщо скажеш: „Цьогó ми не знали!“ —
чи ж Той, хто серця́ випробóвує, знати не буде?
Він Сторож твоєї душі, і Він знає про це,
і пове́рне люди́ні за чином її.
13 Їж, си́ну мій, мед, бо він добрий,
а мед щільникóвий — солодкий він на піднебі́нні твоїм, —
14 отак мудрість пізнай для своєї душі:
якщо зна́йдеш *її*, то ти маєш майбу́тність,
і надія твоя не пони́щиться!
15 Не чату́й на поме́шкання праведного, ти безбожнику,
не огра́блюй мешка́ння його,
16 бо праведний сім раз впаде́ — та зведе́ться,
а безбожний в погибіль впаде́!
17 Не тішся, як ворог твій па́дає,
а коли він спіткне́ться, — хай серце твоє не радіє,
18 щоб Господь не побачив, і це не було в Його óчах лихим,
і щоб Він не звернув Свого гніву від нього *на тебе*!
19 Не пались на злочинців,
не заздри безбожним,
20 бо злому не буде майбу́тности,
світильник безбожних погасне.

21 Бійся, сину мій, Господа та царя́,
не водися з непе́вними,
22 бо погибіль їхня на́гло постане,
а біду *від* обох тих хто знає?
23 І оце ось *походить від* мудрих:
Звертати увагу в суді на обличчя — не добре.
24 Хто буде казати безбожному: „Праведний ти!"
того проклина́тимуть люди,
і гніватись будуть на того наро́ди.
25 А тим, хто картає *його*, буде миле *оце́*,
і прийде на них благослове́ння добра!
26 *Мов* у губи цілує,
хто відповідає правдиве.
27 Приготуй свою працю надво́рі,
й оброби собі поле,
а пóтім збудуєш свій дім.
28 Не будь ложним свідком на свого ближнього,
і не підгово́рюй уста́ми своїми.
29 Не кажи: „Як зробив він мені, так зроблю́ я йому, —
верну́ люди́ні за чином її!"
30 Я прохо́див край поля люди́ни лінивої,
та край виноградника недоу́мкуватого, —
31 і о́сь все воно позаро́стало те́рням,
будяка́ми покрита поверхня його,
камінний же мур його був поруйно́ваний.
32 І бачив я *те*, і увагу звернув,
і взяв я поу́ку собі:
33 „Ще тро́хи поспа́ти, подріма́ти *ще* тро́хи,
руки трохи зложи́ти, щоб поле́жати, —
34 і прихо́дить, немов мандрівни́к, незамо́жність твоя,
і ну́жда твоя, як озбро́єний муж!"

ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА

25 І оце Соломо́нові при́повісті, що зібрали люди Єзекії, Юдиного царя.
2 Слава Божа — щоб справу схова́ти,
а слава царів — щоб розвідати справу.
3 Небо висо́кістю, і земля глибино́ю,
і серце царів — недослі́ди́мі.
4 *Як* відкинути жу́жель від срібла,
то золотаре́ві виходить посу́дина, —
5 *коли* віддалити безбожного з-перед обличчя царе́вого,
то справедливістю міцно поста́виться трон його.
6 Перед царем не пиша́йся,
а на місці великих не стій,
7 бо ліпше, як скажуть тобі: „Ходи вище сюди!"
аніж тебе зни́зити перед шляхе́тним,
що бачили очі твої.
8 Не спіши́ся ставати до по́зову,
бо що́ будеш робити в кінці його,
як тебе засоро́мить твій ближній?
9 Судися за сварку свою з своїм ближнім,
але не виявляй таємни́ці іншого,

10 щоб тебе не обра́зив, хто слухати буде,
і щоб не вернулась *на тебе* обмо́ва твоя́.
11 Золоті яблука на срібнім таре́лі —
це слово, прока́зане ча́су свого́.
12 Золотая сере́жка й оздоба зо щи́рого золота —
це мудрий карта́ч для уважного уха.
13 Немов снігова́ прохоло́да в день жнив —
посол вірний для тих, хто його посилає,
і він душу пана свого оживля́є.
14 Хмари та вітер, а немає дощу —
це люди́на, що чва́ниться да́ром, та його не дає.
15 Воло́дар зм'я́кшується терпели́вістю,
а м'яке́нький язик ломить кістку.
16 *Якщо* мед ти знайшов, то спожий, скільки до́сить тобі,
щоб ним не пересі́титися та не звернути.
17 Здержуй но́гу свою від дому твого товариша,
щоб тобою він не пересі́тивсь, і не зненави́дів тебе.
18 Молот, і меч, і гостра стріла́ —
люди́на, що говорить на ближнього свого, *як* свідок брехливий.
19 Гнилий зуб та кульга́ва нога —
це надія на зрадли́вого радника в день *твого* у́тиску.
20 Що здіймати одежу холодного дня, *що лити* о́цет на со́ду, —
це — співати пісні серцю засмученому.
21 Якщо голодує твій ворог — нагодуй його хлібом,
а як спра́гнений він — водою напі́й ти його,
22 бо цим пригорта́єш ти жар на його го́лову,
і Господь надолу́жить тобі!
23 Вітер північний народжує дощ,
а таємний язик — сердите обличчя.
24 Ліпше жити в куті на даху́, ніж з сварливою жінкою в спільному домі.
25 Добра звістка з далекого кра́ю —
це холодна водиця на спра́гнену душу.
26 Джерело́ скаламу́чене чи зіпсутий поті́к —
це праведний, що схиляється перед безбожним.
27 Їсти меду багато — не добре,
так досліджувати *власну* славу — *не*слава.
28 Люди́на, що стри́му немає для духу свого, —
це зруйно́ване місто без му́ру.

26

Як літом той сніг, і як дощ у жнива́, —
та́к не лицю́є глупце́ві пошана.
2 Як пташка літає, як ла́стівка лине,
так невинне проклятття не спо́вниться.
3 Батіг на коня, обро́ть на осла,
а різка на спи́ну глупців.
4 Нерозумному відповіді не дава́й за нерозум його,
щоб і ти не став рівний йому.

5 Нерозумному відповідь дай за безумством його,
щоб він в óчах своїх не став мудрим.
6 Хто через глупця́ посилає слова́,
той ноги *собі* обтинає, отрýту він п'є.
7 Як волóчаться нóги в кульгáвого,
так у безумних устáх приповістка.
8 Як прив'язувати камінь *коштовний* до прáщі,
так глупцéві пошану давати.
9 *Як* тéрен, що влізе у руку,
отак приповістка в устáх нерозумного.
10 *Як* стрілець, що все рáнить,
так і той, хто наймає глупця́,
і наймає *усяких* прохóжих.
11 Як вертається пес до своєї блювóтини,
так глупóту свою повторяє глупáк.
12 *Чи* ти бачив людину, що мудра в очах своїх?
Більша надія глупцéві, ніж їй.
13 Лінивий говорить: „Лев на дорозі!
Лев на майдáні!"
14 Двері обéртаються на своєму чопі,
а лінивий — на ліжку своїм.
15 Свою руку лінивий стромляє до миски, —
та піднéсти до рота її йому тяжко.
16 Лінивий мудріший ув очах своїх за сімох,
що відповідають розумно.
17 Пса за вýха хапає,
хто, йдучи́, устрявáє до сварки чужої.
18 Як той, хто вдає божевільного,
ки́дає іскри, стріли та смерть,
19 так *і* людина, що обманює друга свого та каже:
„Таж цé я жартую!"
20 З браку дров огонь гасне,
а без пліткаря́ мовкне сварка.
21 Вугілля для жару, а дрóва огнéві,
а людина сварли́ва — щоб сварку розпáлювати.
22 Слова́ обмóвника — мов ті присмáки,
й у нутрó живота вони схóдять.
23 Як срібло з жýжелицею, на горшкові наклáдене,
так полýм'яні уста, а серце лихе, —
24 устами своїми маскýється ворог,
і ховає оману в своéму нутрі:
25 коли він говорить лагідно — не вір ти йому,
бо в серці його сім оги́д!
26 Як ненáвисть прикрита омáною, —
її зло відкривається в зборі.
27 Хто яму копáє, той в неї впадé,
а хто кóтить каміння — на нього воно повертáється.
28 Брехливий язик ненáвидить своїх утискуваних,
і уста гладéнькі до згуби провáдять.

27 Не вихвáлюйся зáвтрашнім днем,
бо не знаєш, що день той порóдить.

2 Нехай інший тебе вихваля́є,
а не уста твої,
чужий, а не губи твої.
3 Камі́ння — тяга́р, і пісок — важка річ,
та гнів нерозумного тяжчий від них від обох.
4 Лютість — жорстокість, а гнів — то зато́плення,
та хто перед заздрістю встоїть?
5 Ліпше відкрите карта́ння,
ніж таємна любов.
6 Побої коханого вірність показують,
а в нена́висника поцілу́нки числе́нні.
7 Сита душа топче *й* мед щільнико́вий,
а голодній душі все гірке́ — то солодке.
8 Як птах, що гніздо́ своє кинув,
так і люди́на, що з місця свого мандру́є.
9 Олива й кадило потішують серце,
і солодкий *нам* друг за душевну пораду.
10 Друга свого й друга батька свого не кидай,
а в дім брата свого не прихо́дь в день нещастя свого́, —
ліпший сусіда близький за далекого брата!
11 Будь мудрий, мій сину, й потіш моє серце,
і я *матиму що* відповісти́, як мені докоря́тиме хто.
12 Мудрий бачить лихе — *і* ховається,
а безумні йдуть — *і* караються.
13 Візьми його одіж, бо він поручивсь за чужого,
і за чужи́нку заста́ву візьми.
14 Хто сильним голосом благословляє із ра́ннього ранку свого товариша,—
за прокля́ття залічується *це* йому.
15 Ри́нва, постійно теку́ча слотли́вого дня
та жінка сварли́ва — одна́кове:
16 хто хоче сховати її — той вітра ховає,
чи оливу паху́чу правиці своєї, *що* видасть *себе*.
17 Як гострить залізо залізо,
так гострить люди́на лице свого друга.
18 Сторож фіґовниці пло́ди її споживає,
а хто пана свого стереже, той шанований.
19 Як лице до лиця у воді,
так серце люди́ни до серця люди́ни.
20 Шео́л й Авалдо́н не наси́тяться, —
не наси́тяться й очі люди́ни.
21 *Що* для срібла топи́льна посу́дина, і го́рно — для золота,
те для людини уста́, які хвалять її.
22 Хоч нерозумного будеш товкти́ товкаче́м поміж зе́рнами в сту́пі, —
не відійде від нього глупо́та його!
23 До́бре знай вигляд своєї отари,
поклади своє серце на че́реди,
24 бо багатство *твоє* не навіки,
і чи корона *твоя* з роду в рід?
25 Появилася зе́лень, і трава показалась,
і збирається сіно із гір, —

26 *будуть* вівці тобі на вбрання́,
і козли́ — ціна поля,
27 і молока *твоїх* кіз *буде* до́сить на ї́жу тобі, на їду́ твого дому,
і на життя для служни́ць твоїх.

28 Безбожні втіка́ють, коли *й* не жену́ться *за ними*,
а справедливий безпечний, немов той левчу́к.
2 Коли край провини́ться, то має багато воло́дарів,
коли ж є люди́на розумна *й* знаюча, то де́ржиться довго.
3 Люди́на убога, що гно́бить нужде́нних,
це злива рвучка́, що хліба по ній не буває.
4 Ті, хто Зако́н залища́є, хвалять безбожних,
а ті, хто Зако́н береже, на них бу́ряться.
5 Люди лихі правосу́ддя не розуміють,
а шукаючі Господа все розуміють.
6 Ліпше убогий, що ходить в своїй неповинності,
ніж криводоро́гий, хоч він *і* бага́ч.
7 Хто Зако́н береже́, розумний той син,
а хто во́диться із гультя́ями, засоро́млює ба́тька свого́.
8 Хто мно́жить лихва́рським відсо́тком багатство своє,
той для то́го грома́дить його,
хто ласкавий для бідних.
9 Хто відхи́лює вухо своє, щоб не слухати Зако́на,
то буде огидна й молитва того.
10 Хто про́стих доводить блуди́ти дорогою зла,
сам до ями своєї впаде́,
а невинні посядуть добро.
11 Багата люди́на в оча́х своїх мудра,
та розумний убогий розслі́дить її.
12 Велика пишно́та, як тішаться праведні,
коли ж несправедливі зростають, то треба шукати люди́ну.
13 Хто ховає провини свої, тому́ не веде́ться,
а хто признається та кидає *їх*, той буде поми́луваний.
14 Блаженна люди́на, що завжди оба́чна,
а хто ожорсто́чує серце своє, той впадає в лихе.
15 Лев ричу́чий й ведмі́дь нена́же́рливий —
це безбожний володар над людом убогим.
16 Володар, позбавлений розуму, тисне дошкульно,
а ненави́сник заже́рливости буде мати дні довгі.
17 Люди́на, обтя́жена за душогу́бство, втікає до гро́бу, —
нехай її не підпира́ють!
18 Хто ходить[1] невинний, той буде спасе́ний,
а криводоро́гий впаде́ на одній *із доріг*.
19 Хто землю свою обробляє, той наси́титься хлібом,[2]
а хто за марно́тним жене́ться, наси́титься вбогістю.

[1] Ходити в біблійній мові часто визначає жити, а доро́га — життя, поступовання.
[2] У біблійній мові хліб — це взагалі пожива, їжа.

20 Вірна люди́на багата на благослове́ння,
а хто спішно збагачується, непокараним той не зали́шиться.
21 Увагу звертати на особу — не добре,
бо й за кус хліба люди́на згріши́ть.
22 Завидю́ща люди́на спішить до багатства,
і не знає, що прийде на неї нуждá.
23 Хто напоумля́є люди́ну, той знахо́дить вкінці більшу ласку,
ніж той, хто лести́ть язиком.
24 Хто батька свого й свою матір грабує і каже:
„Це не гріх", той розбійнику друг.
25 Захла́нний викликує сварку,
хто ж має надію на Господа, буде наси́чений.
26 Хто надію кладе на свій розум, то він нерозумний,
а хто мудрістю ходить, той буде врято́ваний.
27 Хто дає немаю́чому, той недостатку не знатиме,
хто́ ж свої очі ховає *від нього*, той зазна́є багато проклять.
28 Коли підійма́ються *люди* безбожні, люди́на ховається,
а як гинуть вони, то мно́жаться праведні.

29 Чоловік остере́жуваний, та твердошиїй,
буде зламаний нагло, і ліку не буде *йому*.
2 Коли мно́жаться праведні, радіє наро́д,
як панує ж безбожний — *то* стóгне наро́д.
3 Люди́на, що мудрість кохає, потішує батька свого,
а хто попасає блудни́ць, той губить маєток.
4 Цар утримує край правосу́ддям,
а люди́на хаба́рна руйнує його.
5 Люди́на, що другові своєму підле́щує,
на стóпах його пáстку ставить.
6 У провині люди́ни лихої *знахо́диться* пáстка,
а справедливий радіє та тішиться.
7 Праведний знає про право вбогих,
безбожний же не розуміє пізна́ння *про це*.
8 Люди глузли́ві підбу́рюють місто,
а мудрі утишують гнів.
9 Мудра люди́на, що праву́ється із нерозумним,
то чи гнівається, чи сміється, — спокóю не знає.
10 Кровоже́рці нена́видять праведного,
справедливі ж шукають *спасти* його душу.
11 Глупа́к уесь свій гнів увиявляє,
а мудрий назад його стри́мує.
12 Володар, що слухає слóва брехливого, —
безбожні всі слу́ги його!
13 Убогий й гноби́тель стрічаються, —
їм обом Господь очі освітлює.
14 Як цар правдою судить убогих,
стоя́тиме трон його за́вжди.

15 Різка й поу́ка премудрість дають,
а дитина, залишена *тільки собі*, засоро́млює матір свою.
16 Як мно́жаться несправедливі — провина розмно́жується,
але праведні бачитимуть їхній упа́док.
17 Карай сина свого — й він тебе заспоко́їть,
і прие́мнощі дасть для твоєї душі.
18 Без *пророчих* виді́нь люд розбе́щений,
коли ж стереже він Зако́на — блаженний.
19 Раб словами не буде пока́раний, —
хоч він розуміє, але́ не послу́хає.
20 *Чи* бачив люди́ну, кваплúву в словах своїх? —
Більша надія глупце́ві, ніж їй!
21 Хто розпе́щує зма́лку свого раба,
то кінець його буде невдячний.
22 Гнівли́ва людúна виклúкує сварку,
а лютий *вчиняє* багато провин.
23 Горди́ня люди́ни її понижає,
а чести набуває покірливий духом.
24 Хто ділиться з зло́дієм, той нена́видить душу свою,
— він чує проклят́тя, та не виявляє.
25 Страх перед люди́ною па́стку дає,
хто ж надію складає на Господа, буде безпечний.
26 Багато шукають *для себе* обли́ччя володаря,
та від Господа суд для люди́ни.
27 Насильник — огúда для праведних,
а простодоро́гий — огúда безбожному.

ЧАСТИНА П'ЯТА

При́повісті Агурові

30 Слова́ Агу́ра, Якéєвого сина, массе́янина:
,,Слово мужчи́ни: Трудився я, Боже,
трудився я, Боже, — і змучився я!
2 Бо *ду́маю*, що немудріший за кожного я,
і не маю я лю́дського розуму,
3 і не навчився я мудрости,
і не знаю пізна́ння святих. . .
4 Хто на небо ввійшов — і зійшов?
Хто у жме́ні Свої зібрав вітер?
Хто воду в одежу зв'язав?
Хто поставив усі кінці землі?
Яке Іме́ння Його, і яке Іме́ння Сина Його, коли знаєш?
5 Кожне Боже слово очищене,
щит Він для тих, хто в Нім пристановище має.
6 До слів Його не додавай, щоб тебе не скартав Він,
і щоб неправдомо́вцем не став ти.
7 Двох речей я від Тебе просив, —
не відмов мені, поки помру́:
8 віддали́ Ти від мене марно́ту та слово брехли́ве,
убо́зтва й багатства мені не давай!

Годуй мене хлібом, для мéне призна́ченим,
9 щоб я не пересйтився та й не відрікся,
і не сказав: „Хто Госпо́дь?“
і щоб я не збіднів і не крав,
і не зневáжив Ім'я́ мого Бога.
10 Раба не обмовля́й перед паном його,
щоб тебе не прокляв він,
і ти винуватим не став.
11 *Оце* покоління, що батька свого проклинає,
і нéньки своєї не благословляє,
12 покоління, що чисте в оча́х своїх,
та від бруду свого не обмите,
13 покоління, — які гóрдісні очі його, а повіки його як піднéслися!
14 Покоління, що в нього мечі — його зуби,
а гострі ножі — його щéлепи,
щоб пожéрти убогих із кра́ю й нуждéнних з землі!
15 Дві дочки́ в кровожéрця: „Дай, дай!“
Оці три не насйтяться, чотири не скажуть „до́сить“:
16 шеóл та утрóба неплідна, водою земля не насйтиться,
і не скаже „до́сить“ огонь!
17 Око, що з батька сміється
й погóрджує пóслухом матері, —
нехай вйдзьобають його кру́ки потóчні,
і нехай орленя́та його пожеру́ть!
18 Три *речі* оці дивовйжні для мене,
і чотири, яких я не знаю:
19 дорога орли́на в повітрі,
дорога зміїна на скелі,
корабельна дорога в серéдині моря,
і дорога мужчи́ни при дівчині! . .
20 Така *ось* дорога блудли́вої жінки:
наїлась та витерла уста свої
й повілá: „Не вчинила я злого!“
21 Трясéться земля під трьома, і під чотирмá,
яких знéсти не може вона:
22 під рабом, коли він зацарює,
і *під* нерозумним, як хліба наїсться,
23 під розпу́стницею, коли взята за жінку,
і невільницею, коли вижене пані свою! . .
24 Оці ось чотири малі на землі,
та вони вéльми мудрі:
25 мура́шки, — не сильний нарóд,
та пожйву свою заготóвлюють літом;
26 борсуки́, — люд не сильний,
та в скелі свій дім вони ставлять;
27 немає царя в сарани́, —
але вся вона в стрóї бойóвім вихóдить;
28 паву́к *тільки* ла́пками пнеться,
та він *і* в пала́тах царськи́х!
29 Добре ступають ці троє,
і добре хóдять чотири:
30 лев, найсильніший поміж звіринóю,
який не вступа́ється ні перед ким,
31 осідланий кінь, і козел,
та той цар, що з ним військо!

32 Якщо ти допустився глупоти пихою,
й якщо заміряєш лихе, — то руку на уста!
33 Бо збивання молока дає масло,
і дає кров вдар по носі,
тиск же на гнів дає сварку".

Приповісті Лемуїлові: Чеснотна жінка

31 Слова Лемуїла, царя Массі, що ними навчала його його мати:
2 ,,Що, сину мій, і що, сину утроби моєї,
і що, сину обітниць моїх?
3 Не давай жінкам сили своєї,
ні доріг своїх для руйнувальниць царів!
4 Не царям, Лемуїле, вино, не царям,
і напій той п'янкий не князям,
5 щоб не впився він та не забув про Закона,
і щоб не змінив для всіх гноблених права!
6 Дайте напою п'янкого тому, хто гине,
а вина — гіркодухим:
7 він вип'є й забуде за бідність свою,
і муки своєї вже не пам'ятатиме!
8 Відкривай свої уста немові,
для суда всім нещасним.
9 Відкривай свої уста, *й* суди справедливо,
і правосуддя зроби для убогого та для нужденного.
10 Хто жінку чеснотну знайде?
а ціна її більша від перел:
11 довіряє їй серце її чоловіка,
і йому не забракне прибутку!
12 Вона чинить для нього добро, а не зло,
по всі дні свого життя.
13 Шукає вона вовни й льону,
і робить охоче своїми руками.
14 Вона, немов кораблі ті купецькі,
здалека спроваджує хліб свій.
15 І встане вона ще вночі,
і видасть для дому свого поживу,
а порядок служницям своїм.
16 Про поле вона намишляла, і його набула,
із плоду долоней[1] своїх засадила вона виноградника.
17 Вона підперізує силою стегна свої
та зміцняє рамена свої.
18 Вона розуміє, що добра робота її,
і світильник її не погасне вночі.
19 Вона руки свої простягає до прядки,
а долоні[1] її веретено тримають.
20 Долоню[1] свою відкриває для вбогого,
а руки свої простягає до бідного.
21 Холоду в домі своїм не боїться вона,
бо подвійно одягнений ввесь її дім.
22 Килими поробила собі,
віссон та кармазин — убрання її.
23 Чоловік її знаний при брамах,
як сидить він із старшими краю.

[1] У біблійній мові долоні, гебр. kappajim, часто вживаються як синонім слова руки, гебр. jadajim. Пор. 1 М. 20. 5.

24 Тонку ту́ніку робить вона й продає,
і купце́ві дає пояси́.
25 Сила та пи́шність — одежа її,
і сміється вона до прийде́щнього дня.
26 Свої уста вона відкриває на мудрість,
і милости́ва наука їй на язиці.
27 Доглядає вона ходи дому свого́,
і хліба *з* ліни́вства не їсть.
28 Устають її діти, і хвалять її,
чоловік її — й він похваля́є її:
29 ,,Багато було́ тих чесно́тних дочо́к,
та ти їх усіх переви́щила!"
30 Краса — то ома́на, а врода — марно́та,
жінка *ж* богобоя́зна — вона буде хва́лена!
31 Дайте їй з плоду рук її,
і нехай її вчи́нки її вихваляють при брамах!"

КНИГА ЕКЛЕЗІЯСТОВА

Марно́та усе!

1 Книга Проповідника,[1] сина Давидового, царя в Єрусалимі.
2 Наймарніша марно́та, сказав Проповідник,
наймарніша марно́та, — марно́та усе!
3 Яка ко́ристь люди́ні в усім її тру́ді,
який вона робить під сонцем?

Немає нічо́го ново́го під сонцем!

4 Поколі́ння відхо́дить, й поколі́ння приходить,
а земля віковічно стоїть!
5 І со́нечко схо́дить, і сонце заходить,
і поспішає до місця свого́,
де схо́дить воно.
6 Віє вітер на південь, і на північ верта́ється,
кру́титься, крутиться він *та й* іде,
і на круг свій верта́ється вітер.
7 Всі пото́ки до моря пливуть,
але море — воно не напо́внюється:
до місця, ізвідки пливуть, ті потоки вони поверта́ються, щоб *зно́ву* плисти́!
8 Повні тру́ду всі ре́чі, —
люди́на сказати *всього́* не потра́пить!
Не наси́титься ба́ченням око,
і не напо́вниться слу́ханням ухо.
9 Що було́, воно й бу́де,
і що робилося, бу́де робитись воно, —
і немає нічо́го ново́го під сонцем!
10 Буває таке, що про нього говорять:
,,Дивись, — це нове́!"
Та воно вже було́ від віків,
що були́ перед нами!

[1] По-єврейськи Коге́лет, по-грецьки Еклезія́ст, по-нашому Проповідник.

11 Нема згадки про перше,
а також про наступне, що буде, —
про них згадки не буде між тими,
що будуть потому.

І мудрість — то ловлення вітру

12 Я, Проповідник, був царем над Ізраїлем в Єрусалимі.
13 І поклав я на серце[1] своє,
щоб шукати й досліджувати мудрістю все,
що робилось під небом.
Це праця тяжка, яку дав Бог для людських синів,
щоб мозолитись нею.
14 Я бачив усі справи,
що чинились під сонцем:
й ось усе це — марнота та ловлення вітру!
15 Покривленого не направиш,
а неіснуючого не полічиш!
16 Говорив я був з серцем[1] своїм та казав:
Ось я велику премудрість набув,
Найбільшу за всіх,
що до мене над Єрусалимом були.
І бачило серце[1] моє всяку мудрість і знання.
17 І поклав я на серце[1] своє,
щоб пізнати премудрість,
і пізнати безумство й глупоту, —
і збагнув я, що й це *все* — то ловлення вітру!
18 Бо при многості мудрости множиться *й* клопіт,
хто ж пізнання побільшує, той побільшує *й* біль!

[1] Серце у біблійній мові — часто це центр розумового життя, розум.

Розкоші й багатство — усе це марнота!

2 Сказав був я в серці своєму:
Іди но, хай випробую тебе радістю, і придивись до добра, —
та й воно ось марнота.
2 На сміх я сказав: „Нерозумний“,
а на радість: „Що робить вона?“
3 Задумав я в серці своєму вином оживляти своє тіло,
і провадити мудрістю серце своє,
і що буду держатись глупоти,
аж поки побачу, що ж добре для людських синів,
що робили б під небом за короткого часу свого життя.
4 Поробив я великі діла:
поставив для себе доми,
задля себе садив виноградники,
5 запровадив для себе садки та гаї,
і понасаджував в них усіляких дерев овочевих.
6 Наробив я для себе ставів,
щоб поливати із них ліс дерев, що виростали.
7 Набував я для себе рабів та невільниць,
були в мене й домівники.
А худоби великої та худоби дрібної було в мене більше,
ніж у всіх, що в Єрусалимі до мене були!
8 Назбирав я собі також срібла та золота,
і скарбів царів та провінцій,
завів я собі співаків та співачок,

і *всякі* приємноші людських синів,
жінок — налóжниць.
9 І звели́чувавсь я усе більше та більше,
над усіх, що в Єрусалимі до мене булú,
моя мудрість стояла також при мені.
10 І всьогó, чого очі мої пожадáли,
я їм не відмóвлював:
я не стримував сéрця свого від жодної втіхи,
бо тішилось серце моє від усякого трýду могó, —
і це була частка моя від усякого трýду свого!
11 Та колú я звернýвся до всіх своїх чúнів,
що їх поробили булú мої рýки,
і до трýду, що я потрудився був, рóблячи, —
й ось усе це марнóта та лóвлення вітру,
і немає під сонцем нічого корúсного!

І дурному, і мудрому — доля одна

12 І звернувсь я, щоб бачити мудрість, і бéзум, і дýрощі.
Бо що *зрóбить* людúна, що прийде вона по царі?
Тільки те, що вона вже зробила!
13 І я побачив,
що є перевáга у мудрости над глупотóю,
як є перевага у світла над тéмрявою:
14 у мудрого очі його в голові його,
а безглýздий у тéмряві ходить;
та теж я пізнав,
що доля одна всім їм трáпиться!
15 І промовив я в серці своéму:
Коли доля, яка нерозумному трапиться, трапиться також мені,
то нáщо тоді я мудрíшим ставав?
І я говорив був у серці своїм,
що марнóта й оце.
16 Не лишається пам'яти про мудрого,
як і про нерозумного, на вічні вікú, —
в днях настýпних зовсім все забýдеться,
і мудрий вмирає так сáмо, як *і* нерозумний.
17 І життя я зненáвидів,
бо протúвний мені *кожен* чин,
що під сонцем він чиниться, —
бо все це марнóта та лóвлення вітру!

Кому позоставиш набуте трудом?

18 І зненáвидів я ввесь свій труд,
що під сонцем трудúвся я був, —
бо його позостáвлю людúні,
що буде вона по мені,
19 а хто знає, чи мудрий той буде чи нерозумний,
хто запанує над цілим трудом моїм,
над яким я трудився й змудрíв був під сонцем?
Це марнóта також.
20 І я обернувся *чинúти*, щоб серце моє прийшло в рóзпач від усього трудá,
що чинив я під сонцем.

21 Бо буває люди́на,
що тру́диться з мудрістю,
зо знанння́м та із хи́стом,
та все полишає на долю люди́ні,
яка не трудила́ся в то́му:
Марно́та й оце й зло велике!
22 Та й що має люди́на зо всього свойого труда́
та із кло́поту серця свого,
що під сонцем працює вона?
23 Бо всі дні її — муки,
а смуток — робо́та її,
і навіть вночі її серце спокою не знає,—
теж марно́та й оце!

Усі радощі зе́мні — марно́та

24 Нема ліпшого *зе́мній* люди́ні *над те*, щоб їсти та пити,
і щоб душа її бачила добре із тру́ду свого́.
Та й оце *все*, я бачив, воно з руки Бога!
25 Бо хто буде їсти,
і хто споживáти *спроможе* без Нього?
26 Бо люди́ні, що перед лицем Його до́бра,
дає Він премудрість, і пізна́ння, і радість;
а грішникові Він роботу дає, щоб збирати й грома́дити, —
щоб *пізніше* віддати тому́,
хто добрий перед Божим лицем.
Марно́та і це *все* та ло́влення вітру!

Для всього́ свій час

3 Для всього свій час,
і година *своя́* кожній справі під небом:
2 час роди́тись і час помирати,
час садити і час виривати поса́джене,
3 час вбивати і час лікувати,
час руйнувати і час будувати,
4 час плакати й час регота́ти,
час ридати і час танцювати,
5 час розкида́ти каміння і час каміння грома́дити,
час обіймати і час ухилятись обіймів,
6 час шукати і час розгубити,
час збирати і час розкида́ти,
7 час дерти і час зашивати,
час мовчати і час говорити,
8 час кохати і час ненави́діти,
час війні і час миру!
9 Яка ко́ристь трудя́щому в тім,
над чим тру́диться він?
10 Я бачив роботу, що Бог був дав лю́дським синам,
щоб труди́лись над нею,
11 —усе Він прега́рним зробив свого ча́су,
і вічність поклав їм у серце,
хоч не розуміє люди́на тих діл, що Бог учинив,
від поча́тку та аж до кінця́.
12 Я знаю, немає *ні́чо́го* в них кращого,
як тільки радіти й робити добро́ у своєму житті.
13 І отож, як котри́й чоловік їсть та п'є
і в усім своїм тру́ді радіє добром, —
це дар Божий!
14 Я знаю, що все, що Бог робить,
воно зостається навіки, —
до того не можна нічого додати, —
і з того не можна нічого відняти.
І Бог *так* зробив, щоб боялись Його!

15 Що є, то було́ вже воно,
і що статися має — було вже,
бо минуле відно́влює Бог!
16 І я бачив під сонцем іще:
місце су́ду, — *а* в нім беззако́ння,
і місце правди, — у ньому *ж* неправда.
17 Я сказав був у серці своє́му:
Судитиме Бог справедливого й несправедливого,
бо для кожної справи є час,
і на всяке там діло.
18 Я сказав був у серці своє́му:
Це для лю́дських синів,
щоб Бог випробо́вував їх,
і щоб бачити їм,
що вони як ті звірі,
19 бо доля для лю́дських синів
і доля звіри́ни — однакова доля для них:
як оці помирають, так само вмирають *і* ті,
і для всіх один по́дих,
і нема над твариною ви́щости людям, —
марно́та бо все!
20 Все до місця одно́го йде:
все постало із по́роху,
і ве́рнеться все знов до пороху.
21 Хто *те* знає, чи дух лю́дських синів підійма́ється вгóру,
і чи спуска́ється вділ до землі дух скотини?
22 І я бачив, — нема чоловікові кращого,
як ділáми своїми радіти,
бо це доля його́!
Бо хто поведе́ його гля́нути,
що́ буде по ньому?

Найкраще люди́ні, що на світ не родилась. . .

4 І знов я побачив всі у́тиски,
що чинились під сонцем,
— і сльоза́ ось утúскуваних,
та немає для них потіши́теля,
і насúлля з руки, що їх гно́блять,
і немає для них потіши́теля.
2 І я похвалив тих померлих,
що давно повмирали,
більш від живих, що живуть дотепе́р.
3 А краще від них від обох *тій люди́ні*,
що досі іще не була́,
що не бачила чину лихого,
що робився під сонцем!
4 І я бачив ввесь труд та ввесь у́спіх учи́нку,
виклика́є заздрість одно́го до о́дного, —
і це *все* марно́та та ло́влення вітру! . .
5 Нерозумний *сидить*, склавши руки свої,
та жере́ своє тіло, —
6 краща повна долоня споко́ю
за повні дві жмені кло́поту
та за ло́влення вітру!

Краще двом, як одно́му

7 І зно́ву я бачив марно́ту під сонцем:
8 Буває само́тній, і не має ніко́го він іншого,
сина чи брата у ньо́го нема,
та немає кінця всьому зусúллю його,
і не насúтиться око багатством його,
і він не повість: „Та для кого дбáю
і позбавляю добра свою душу?“

Марнóта й оце, і даремна
робота воно.
9 Краще двом, як одному,
бо мають хорошу заплату
за труд свій,
10 і якби вони впали, підійме
одне́ свого друга!
Та горе однóму, як він
упаде́,
й нема дру́гого, щоб під-
ве́сти його.
11 Також коли вдвох покла-
ду́ться, то тепло їм бу-
де,
а я́к же зогрітись однóму?
12 А коли б хто напав на од-
нóго,
то вдвох вони стануть на
нього, —
і нитка потрійна не скоро
порве́ться!

Ліпше таки молодому та мудрому

13 Ліпший убогий та мудрий
юна́к,
аніж цар стари́й та неро-
зумний,
що вже осторóг не приймає,
14 бо виходить *юнак і* з в'язни-
ці, щоб зацарювáти,
хоч у царстві своїм наро-
дивсь він убогим!
15 Я бачив усіх живих, що хо-
дять під сонцем,
на боці цьогó юнакá, —
цього дру́гого,
що став він на місце його.
16 Немає кінця всьому лю́дові,
всьóму, що був перед ним,
та й насту́пні не втішаться
ним, —
бо й це теж марнóта та
лóвлення вітру!
17 Пильнуй за ногою своєю,
як до Божого дому
йдеш,
бо прийти, щоб послуха-
ти, —
це краще за жертву без-
глуздих,
бо не знають *нічóго* вони,
окрім чи́нення зла!

Не квапся своїми устами

5 Не квапся своїми устáми,
і серце твоє нехай не по-
спішає
казати словá перед Божим
лицем, —
Бог бо на небі, а ти на
землі,
тому́ то нехай нечисле́нни-
ми будуть словá твої!
2 Бо як сон наступає через
велику роботу,
так багато слів *має і*
голос безглу́здого.
3 Коли зробиш обітницю Бо-
гові,
то не зволікай її виповни-
ти,
бо в Нього нема уподóбання
до нерозумних,
а щó ти обітуєш, спóвни!
4 Краще не дати обіту,
ніж дати обіт — і не
спóвнити!
5 Не давай своїм у́стам впро-
ваджувати своє тіло у
гріх,
і не говори перед Анго-
лом *Божим*: „Це по-
милка!"
Пощо Бог буде гніватися на
твій голос[1],
і ділá твоїх рук буде ни-
щити?
6 Бо марнóта в числе́нності
снів,
як і в мнóгості слів, але
ти бійся Бога!

Багатство — то лихо болюче

7 Якщо ти побачиш у краї
якому ути́скування бі-
даря́

[1] Цебто на твоє слово.

та порушення права та правди,
не дивуйся тій речі,
бо високий пильнує згори над високим,
а над ними Всевишній.
8 І пожиток землі є для всіх, бо поле *й сам* цар обробляє.
9 Хто срібло кохає, той не насититься сріблом,
хто ж кохає багатство з прибутком,
це марнота також!
10 Як маєток примножується, то множаться й ті, що його поїдають,
і яка користь його власникові,
як тільки, щоб бачили очі його?
11 Сон солодкий в трудящого, чи багато, чи мало він їсть,
а ситість багатого спати йому не дає.
12 Є лихо болюче, я бачив під сонцем його:
багатство, яке бережеться його власникові на лихо йому, —
13 і гине багатство таке в нещасливім випадку,
а родиться син — і немає нічого у нього в руці:
14 як він вийшов нагий із утроби матері своєї,
так відходить ізнов, як прийшов,
і нічого не винесе він з свого труду,
що можна б узяти своєю рукою!
15 І це теж зло болюче:
так само, як він був прийшов, так відійде, —
і яка йому користь, що трудився на вітер?
16 А до того всі дні свої їв у темноті,
і багато *мав* смутку, й хвороби та люті.
17 Оце, що я бачив, *як* добре та гарне:
щоб їла *людина* й пила,
і щоб бачила добре в усьому своєму труді,
що під сонцем ним трудиться
в час нечисленних тих днів свого віку,
які Бог їй дав, —
бо це доля її!
18 Також кожна людина,
що Бог дав їй багатство й маєтки,
і владу їй дав споживати із того,
та брати свою частку та тішитися своїм трудом,
— то це Божий дарунок!
19 Бо вона днів свого життя небагато на пам'яті матиме, —
то Бог в її серце шле радість!

Недоноскові краще, як живому

6 Є *ще* зло, що я бачив під сонцем,
і багато його між людьми:
2 *Ось* людина, що Бог їй багатство дає, і маєтки та славу,
і недостатку ні в чому, чого зажадає,
не чує вона для своєї душі,
але Бог не дав влади їй те споживати, —
бо чужа людина те поїсть:
Це марнота й недуга тяжка!
3 Якби сотню *дітей* наплодив чоловік,
і прожив пречисленні літа,

і дні віку його були довгі,
але не насйтилась добрим душа його,
а до того не мав би й *належного* пóхорону,
то кажý: недонóскові краще від нього!
4 Бо в марнóті прийшов він, і в тéмряву йде,
і в тéмряві сховане буде імéння його, —
5 ані сонця не бачив він, ані пізнав:
йомý спокійніше від того!
6 А коли б він жив двічі по тисячі літ,
та не бачив добрá,—
то хіба не до місця однóго все йде?
7 Увесь труд людйни — для рота її,
і пожадáння *її* не випóвнюються.
8 Бо що більшого *має* мудрець, ніж безглуздий,
що *має* убогий *над те*, що перед живими уміє ходити?
9 Краще бачити очима, аніж мандрувáти жадáннями, —
і *такóж* це марнóта та лóвлення вітру . . .
10 Що булó, тому імéння його вже надáне давно,
і відóме, що він чоловік,
і він не може правувáтися з сильнішим від нього,
11 бо багато речéй, що марнóту примнóжують,
але яка кóристь *від них* для людйни?
12 Бо хто знає, щó добре людйні в житті,
за небагатьох днів марнóго життя її,
які пробуває вона, немов тінь?
Та й щó хто розкаже людйні,
щó буде під сонцем по ній?

Кращий день смерти від дня нарóдження

7 Краще *добре* ім'я́ від оливи хорошої,
а день смерти *людйни* — від дня її врóдження!
2 Краще ходити до дому жалóби[1],
ніж ходити до дому бенкéту,
бо то — кінець кожній людйні,
і живий те до серця свого бере!
3 Кращий смуток від сміху,
бо при обличчі сумнім добре серце!
4 Серце мудрих — у домі жалóби[1],
а серце безглýздих — у домі весéлощів.
5 Краще слухати дóкір розумного,
аніж слýхати пісні безумних,
6 бо як тріскот тернйни під горщиком,
такий сміх нерозýмного.
Теж марнóта й оце!
7 Коли мудрий кого утискає, то й сам нерозумним стає,
а хабáр губить серце.
8 Кінець діла ліпший від почáтку його;
ліпший терпеливий від чванькувáтого!

Усе Господь учинив

9 Не спіши в своїм дусі, щоб гніватися,
бо гнів спочиває у нáдрах глупців.

[1] „Дім плачу," „дім жалоби" — цвинтар.

10 Не кажи: ,,Щó це сталось,
що перші дні були кращі за ці?‘‘,
бо не з мудрости ти запитався про це.
11 Добра мудрість з багатством,
а прибýток для тих, хто *ще* сонечко бачить,
12 бо в тіні мудрости — *як* у тіні срібла,
та кóристь пізнáння *у тóму*,
що мудрість життя зберігає томý, хто має її.
13 Розваж Божий учинок, —
бо хтó може *те* вúпростати,
що Він покривúв?
14 За доброго дня користай із добрá, за злого ж — розважуй:
Одне й друге вчинив Бог на те,
щоб людúна нічóго по собі не знайшлá!

Тримайся серéдини

15 В днях марнóти своєї я всьóго набачивсь:
буває справедливий, що гине в своїй справедливості,
буває й безбожний, що довго живе в своїм злі.
16 Не будь справедливим занадто,
і не роби себе мудрим над міру:
пощо нищити маєш себе?
17 Не будь несправедливим занадто,
і немудрим не будь:
пощо маєш померти в нечáсі своїм?
18 Добре, щоб ти ухопúвся за це,
але й з того своєї руки не спускай,
бо богобоязний втече від усього того.
19 Мудрість робить мудрого сильнішим
за десятьох володарів, що в місті.
20 Немає людúни праведної на землі,
що робила б добрó й не грішила,
21 томý не клади свого серця на всякі словá, що говóрять,
щоб не чути свого раба,
коли він лихослóвить тебе,
22 знає бо серце твоє,
що багато разів також ти лихослóвив на інших!
23 Усé це я в мудрості вúпробував,
і сказав: ,,Стану мудрим!‘‘
Та далéка від мене вона!
24 Далéке оте, що булó, і глибóке, глибóке, —
хто знáйде його?
25 Звернувся я серцем своїм, щоб пізнáти й розвідати,
та шукати премудрість і розум,
та щоб пізнати, що безбожність — глупóта,
а нерозум — безýмство!

Жінка — гірша від смерти

26 І знайшов я *річ* гіршу від смерти — *то* жінку,
бо пáстка вона,
її ж серце — тенéта, *а* руки її — то кайдáни!
Хто добрий у Бога — врятóваний буде від неї,
а грішного схóпить вона!
27 Подивися, оце я знайшов, сказав Проповідник:
рівняймо одне до одного, щоб знайти зрозуміння!

28 Чого ще шукала душа моя,
та не знайшла:
я людину знайшов одну з
тисячі,
але жінки між ними всімá
не знайшов!
29 Крім тóго, поглянь, що знайшов я:
що праведною вчинив Бог
людину,
та вигадок усяких шукають
вони!

Люди схильні чинити лихе

8 Хто, як той мудрий, і значення речі хто знає?
Розсвітлює мудрість людини обличчя її,
і суворість лиця її змінюється.
2 Я *раджу*: Наказа царськóго
виконуй,
і то ради присяги перед
Богом.
3 Не квапся від нього відходити,
не стій при злій справі,
бо все, що захоче, він зробить,
4 бо слово царéве — то влáда,
і хто йому скаже: „Щó
робиш?"
5 Хто виконує заповідь,
той не пізнáє нічого лихого,
серце ж мудрого знає час
і право.
6 Бо для кожної речі час і
право *своє*,
бо лихо людини числéнне
на ній,
7 бо не знає, що буде,
і як саме буде, хто їй
розповість?
8 Немає людини, яка панувала б над вітром,
щоб стримати вітер,
і влáди нема над днем смерти,
і на війні нема звільнення,
і пана свогó не врятує безбожність.
9 Усе це я бачив, і серце
своє прикладав я до
кожного чину,
що відбувався під сонцем.
І був час, коли запанувала
людина над людиною
на лихо для неї.
10 І я бачив безбожних похóваних, і *до їхнього грóбу*
прихóдили,
а ті, що чинили добрó,
повикидані з місця святого,
і в місті забуті.
Марнóта *й* оце!
11 Що скоро не чиниться присуд за вчинок лихий,
томý серце людських синів повне ними,
щоб чинити лихé.
12 Хоч сто *раз* чинить грішний
лихé,
а *Бог суд* відкладає йому,
однако я знаю,
що тим буде добре, хто Бога
боїться,
хто перед обличчям Його
має страх!
13 А безбожному добре не буде,
і мов тінь, довгих днів він
не матиме,
бо він перед Божим лицем
стрáху не має!
14 Є марнóта, яка на землі
діється, —
що є справедливі, що
лихо спадає на них,
мов за вчинок безбожних,
а є безбожні, що *добрео*
спадає на них,
мов за чин справедливих!
Я сказав, що марнóта й
оце!

15 І радість я похваляв:
що немає людині під сонцем добрá,
хіба тільки щоб їсти, та пити та тішитися,
і оце супровóдить її
в її праці за чáсу життя її,
що під сонцем Бог дав був їй.
16 Коли я поклав своє серце,
щоб мудрість пізнати,
і побачити чин, що діється він на землі,
бо ні вдень ні вночі сну не бачить *людúна* своїми очима,
17 і коли я побачив усякий чин Бога,
тоді я пізнав, що не може людина збагнути чину, під сонцем учúненого!
Тому скільки людина не трýдиться, щоб дошукатись *цього*,
то не знáйде, і коли й мудрий скаже, що знає, —
не зможе знайти!

Однáкове всім випадáє

9 Ото ж бо все це я до серця свого взяв,
і бачило серце моє все оце,
що праведні й мудрі та їхні учúнки — у Божій руці,
так само любов чи ненáвисть:
Людúна не знає нічого, що є перед нею!
2 Однакове всім випадає:
праведному і безбожному,
доброму й чистому та нечистому,
і томý, хто жертву принóсить,
і тому, хто жертви не приносить,
як доброму, так і грішникові,
тому, хто клянéться, як і тому, хто клятви боїться!
3 Оце зле у всім, що під сонцем тим діється, —
що однáкове всім випадáє,
і серце людських синів повне зла,
і за життя їхнього безýмство в їхньому серці,
а по тóму до мертвих *відходять*.

Краще собаці живому, ніж левові мертвому

4 Хто знахóдиться поміж живих, той має надію,
бо краще собаці живому, ніж лéвові мéртвому!
5 Бо знають живі, що помруть,
а померлі нічóго не знають,
і заплати немає вже їм, —
бо забута *і* пам'ять про них,
6 і їхнє кохáння, і їхня ненáвисть,
та зáздрощі їхні загинули вже,
і нема вже їм чáстки навіки ні в чóму,
що під сонцем тим діється!

Тож їж, веселися

7 *Тож* іди, їж із радістю хліб свій,
та з серцем веселим вино своє пий,
коли Бог уподóбав Собі твої вчинки!
8 Нехай кожного чáсу одежа твоя буде біла,
і нехай на твоїй голові не бракує олúви!

9 Заживай життя з жінкою, яку ти кохаєш,
по всі дні марно́ти твоєї,
що *Бог* дав для тебе під сонцем на всі дні марно́ти твоєї, —
бо оце твоя доля в житті та в твоєму труді,
що під сонцем ним тру́дишся ти!
10 Все, що всилі чинити рука твоя, теє роби,
бо немає в шео́лі, куди ти йде́ш,
ні роботи, ні ро́здуму,
ані знання́, ані мудрости!

Життя наше залежне від ча́су й наго́ди

11 Знову я бачив під сонцем,
що біг не у ско́рих, і бій не в хоро́брих,
а хліб не в премудрих, і не в розумних багатство,
ні ласка — у знавців, —
а від ча́су й наго́ди залежні вони!
12 Бо ча́су свого людина не знає,
мов риби, поло́влені в на́губну сітку,
і мов пта́хи, захо́плені в сільце, —
так хапа́ються лю́дські сини за час лиха,
коли воно на́гло спадає на них!

Пого́рджується мудрість бідного

13 Також оцю мудрість я бачив під сонцем,
і велика для мене *здавалась* вона:
14 *Було* мале місто, і *було* в ньому мало людей.
І *раз* прийшов цар великий до нього, й його оточи́в,
і побудува́в проти нього велику обло́гу.
15 Але в ньому знайшлася люди́на убога, *та* мудра,
і вона врятувала те місто своєю премудрістю, —
та *пізніше* ніхто не згадав про цю вбогу люди́ну!
16 І я говорив: Краща мудрість за силу;
одна́ко пого́рджується мудрість бідного,
і не слухаються його слів!
17 Слова мудрих, почуті в спокої,
кращі від крику володаря поміж безглу́здими.
18 Мудрість краща від зброї військової,
але один грішник погубить багато добра́.

Буває глупо́та, на великих висо́тах поставлена

10 Мертві мухи псують *та* зашумовують оливу мирова́рника, —
так трохи глупо́ти псує мудрість та славу.
2 Серце мудрого *тягне* право́руч,
а серце безумного — ліво́руч.
3 Коли нерозумний і *прямою* дорогою йде, йому серця[1] бракує,
і всім він говорить, що він нерозумний.
4 Коли гнів володаря стане на тебе,
не лишай свого місця, —
бо лагідність доводить до про́щення *навіть* великих провин.
5 Є зло, що я бачив під сонцем,
мов по́милка, що повстає від володаря:

[1] У Біблії „серце“ часто визначає „розум“.

6 на великих висо́тах глупо́та буває поста́влена,
а багаті сидять у низині!
7 Я бачив на ко́нях рабів,
князі ж пішки ходили, немов ті раби.

Не копай ближньому ями, бо сам в неї впаде́ш

8 Хто яму копає, той в неї впаде́,
а хто валить мура, того га́дина вкусить.
9 Хто зно́сить каміння, пора́ниться ним;
хто дро́ва рубає, загро́жений ними.
10 Як залізо ступіє, й хтось ле́за не ви́гострить,
той *мусить* напру́жити *свою* силу, —
та мудрість зара́дить йому!
11 Коли вкусить гадюка перед закля́ттям,
тоді ворожбит не потрібний.

Про безумного

12 Слова́ з уст премудрого — милість,
а губи безумного нищать його:
13 поча́ток слів його уст — глупо́та,
а кінець його уст — зле шале́нство.
14 Нерозумний говорить багато,
та не знає люди́на, що́ буде;
а що буде по ньому, хто скаже йому?
15 Втомляє безумного праця його,
бо не знає *й* дороги до міста.

Про правителів

16 Горе, кра́ю, тобі, коли цар твій — хлопчи́на,
а влади́ки твої спозара́нку їдять!
17 Щасливий ти, кра́ю, коли син шляхе́тних у тебе царем,
а влади́ки твої своєча́сно їдять,
як ті му́жі, а не як п'яни́ці!
18 Від лінощів ва́литься стеля,
а з опу́щення рук тече дах.
19 Гости́ну справляють для радощів,
і вином весели́ться життя,
а за срібло все *це* можна мати.
20 Навіть у ду́мці своїй не злосло́в на царя,
і в спа́льні своїй не кляни багача́, —
небесний бо птах віднесе́ *твою* мову,
а крила́тий розкаже про слово твоє.

За́вжди тішся, але пам'ятай про дні те́мряви

11 Хліб свій пускай по воді,
бо по багатьох днях *знов* зна́йдеш його.
2 Давай частку на сім чи й на вісім,
бо не знаєш, яке буде зло на землі.
3 Колú переповняться хмари дощем,
то виллють на землю *його*.
А коли дереви́на на південь впаде́ чи на північ,
зали́шиться на місці, куди дереви́на впаде́.
4 Хто вважає на вітер, не буде той сіяти,
а хто споглядає на хмари, не буде той жати.
5 Як не відаєш ти, яка то путь вітру,
як кості *зроста́ють* в утро́бі вагітної,

так не відаєш ти чину Бога,
що робить усе.
6 Сій ранком насіння своє,
та й під вечір хай не спочиває рука твоя,
не знаєш бо ти, котре вийде на краще тобі, —
оце чи оте, чи обоє однаково добрі.
7 І світло солодке,
і добре очам сонце бачити,
8 і коли б людина жила й довгі роки,
хай за всіх їх вона тішиться,
і хай пам'ятає дні темряви,
бо їх буде багато, —
усе, що надійде, марнота!
9 Тішся, юначе, своїм молодецтвом,
а серце твоє нехай буде веселе за днів молодощів твоїх!
І ходи ти дорогами серця свого й видінням очей своїх,
але знай, що за все це впровадить тебе Бог до суду!
10 Тому жени смуток від серця свого,
і віддаляй зле від тіла твого,
бо *й* дитинство, і рання *життєва* зоря — то марнота!

І вернеться порох у землю

12 І пам'ятай в днях юнацтва свого про свого Творця,
аж поки не прийдуть злі дні, й не наступлять літа,
про які говорити ти будеш: „Для мене вони неприємні!"
2 аж поки не стемніє сонце,
і світло, і місяць, і зорі,
і не вернуться хмари густі за дощем,
3 у день, коли затремтять ті, хто дім стереже,
і зігнуться мужні,
і спинять роботу *свою* млинарі, бо їх стане мало,
і потемніють ті, хто в вікно визирає,
4 і двері подвійні на вулицю замкнені будуть,
як зменшиться гуркіт млина,
і голос пташини замовкне,
і затихнуть всі дочки співучі,
5 і будуть боятись високого місця,
і жахи в дорозі *їм будуть*,
і мигдаль зацвіте, й обтяжіє кобилка,
і загине бажання, бо[1] людина відходить до вічного дому свого,
а по вулиці будуть ходити довкола голосільники,
6 аж поки не пірветься срібний шнурок,
і не зломиться кругла посудина з золота,
і при джерелі не розіб'ється глек,
і не зламається коло, *й не руне* в криницю. . .
7 І вернеться порох у землю, як був,
а дух вернеться *знову* до Бога, що дав був його!
8 Наймарніша марнота, — сказав Проповідник, —
марнота — усе!

Хто був Проповідник

9 Крім того, що Проповідник
був мудрий, він навчав ще народ

[1] Кінець цього віршу мав би бути на кінці віршу 6-го.

знання. Він важив та досліджував, склав багато приповістей.
10 Проповідник пильнував знаходити потрібні слова, і вірно писав правдиві слова.

Підсумок усього: Бога бійся!

11 Слова мудрих — немов оті леза в ґирлиґзі,
і мов позабивані цвяхи,
складачі ж *таких слів*, — вони дані від одного Пастиря.
12 А понад те, сину мій, будь обережний:
складати багато книжок — не буде кінця,
а багато навчатися — мука для тіла!
13 Підсумок усього почутого:
Бога бійся, й чини Його заповіді,
бо належить це кожній людині!
14 Бо Бог приведе кожну справу на суд,
і все потаємне, — чи добре воно, чи лихе!

ПІСНЯ НАД ПІСНЯМИ

1 Соломонова Пісня над піснями.[1]

Ту́га молодої за своїм молодим

2 ,,Нехай він цілує мене поцілунками уст своїх, —
бо ліпші кохання твої від вина!
3 На запах оливи твої запашні,
твоє йме́ння — неначе олива розлита,
тому діви кохають тебе!
4 Потягни ти мене за собою, біжім!
Цар впровадив мене у палати свої, —
ми радіти та тішитись будемо тобою,
згадаємо кохання твої, від вина *приємніші*, —
поправді кохають тебе!
5 Дочки єрусалимські, —
я чорна та гарна,
немов ті намети кедарські,[1]
мов занавіси Соломонові!
6 Не дивіться на те, що смугля́венька я,
бо ж сонце мене опалило,
— сини неньки моєї на мене розгнівалися,
настановили мене сторожити виноградники, —
та свого виноградника власного не встерегла я!"
7 ,,Скажи ж мені ти, кого покохала душа моя:
Де ти пасеш? Де даєш ти спочити у спеку *отарі*?
Пощо біля стад твоїх друзів я буду, немов та причинна?"
8 ,,Якщо ти не знаєш *цього́*,
вродливіша посеред жінок,
то вийди собі за слідами отари,

[1] По-єврейському Šir haššîrim, по-грецькому Ἆισμα ᾀσμάτων, по-лат. Canticum Canticorum, по-церко-слов. Пѣснь пѣсней.

[1] Кедар, другий син Ізмаїла, 1. М. 25. 13, родоначальник бедуїнів. Пор. Іс. 60. 7.

і випасуй при шатрах пастуших козлятка свої".

Взаємне оспівування краси

9 ,,Я тебе прирівняв до лошиці в возах фараонових,
о моя ти подруженько!
10 Гарні щічки твої поміж шнурами перел,
а шийка твоя — між разками намиста!
11 Ланцюжки золоті ми поробимо тобі
разом із срібними кульками!"
12 ,,Доки цар при своєму столі,
то мій нард видає свої пахощі.
13 Мій коханий для мене — мов китиця мирри:
спочиває між персами в мене!
14 Мій коханий для мене — мов кипрове гроно
в ен-ґедських садах-виноградах"!
15 ,,Яка ти прекрасна, моя ти подруженько, яка ти хороша!
Твої очі *немов* голубині!"
16 ,,Який ти прекрасний, о мій ти коханий, який ти приємний!
а ложе нам — зелень!
17 Бруси наших домів — *то* кедрини,
стелі в нас — кипариси!"

Глибоке взаємне кохання

2 ,,Я — саронська троянда,
я долинна лілея!
2 Як лілея між тереном,
так подруга моя поміж дівами!"
3 ,,Як та яблуня між лісовими деревами,
так мій коханий поміж юнаками, —
його тіні жадала й сиділа я *в ній*,
і його плід для мого піднебіння солодкий!
4 Він впровадив мене до винярні,
а прапор його надо мною — любов!
5 Підкріпіте мене виноградовим печивом,
освіжіть мене яблуками,
— бо я хвора з любови!
6 Ліва рука його — під головою моєю,
правиця ж його — пригортає мене! . .
7 Заклинаю я вас, дочки єрусалимські,
газелями чи польовими оленями, —
щоб ви не сполохали, й щоб не збудили любови,
аж доки йому до вподоби!"
8 ,,Голос мого коханого!
Ось він іде, *ось* він скаче горами,
по пагірках вистрибує.
9 Мій коханий подібний до сарни
чи до молодого оленя.
Он стоїть він у нас за стіною,
зазирає у вікна,
заглядає у ґрати.
10 Мій коханий озвався й промовив до мене:
,,Уставай же, подруго моя,
моя красна, й до мене ходи!
11 Бо оце проминула пора дощова,
дощ ущух, перейшов собі він.
12 Показались квітки на землі,
пора соловейка настала,
і голос горлиці в нашому краї лунає!

13 Фіґа ви́пустила свої ранні плоди́,
і розцвілі виногра́дини па́хощі ви́дали.
Уставай же, подру́го моя,
моя красна, й *до ме́не* ходи́!"
14 ,,Голубко моя у розщілинах скéльних,
у бéскіднім схóвку, —
дай побачити мені твоє личко,
дай почути мені голосóк твій,
бо голос твій милий,
а личко твоє уродли́ве!"
15 ,,Ловіть нам лисиці,
лисиня́та маленькі,
що ушкóджують *нам* виногра́дники,
виноградники ж наші — у цвіті!
16 Мій коханий — він мій, я ж йогó,
він пасе між лілéями!
17 Поки день *прохолóду* навіє,
а тіні втечу́ть, —
вернись, мій коханий,
стань подібний до са́рни
чи до молодого оленя
в паху́чих гора́х!"

Порива́ння до свого молодого

3 ,,По нóчах на ложі своїм
я шукала тогó, когó полюбила душа моя.
Шукала його, — та його не знайшла́.
2 Хай устану й нехай я пройду́ся по місті,
хай на ву́лицях та на майда́нах того пошукаю,
кого полюбила душа моя!
Шукала його, — та його не знайшла́.
3 Спітка́ли мене сторожі,
що по місті прохóдять.
,,Чи не бачили *ча́сом* того,
кого полюбила душа моя?"
4 Небагато пройшла я від них, —
та й знайшла́ я тогó,
когó полю́била душа моя:
схопи́ла його, — й не пустила його,
аж пóки його не ввела́ у дім неньки своєї,
та в кімна́ту тієї, що в утрóбі носила мене!
5 Заклинаю я вас, дочки єрусалимські,
газéлями чи польови́ми оленями,
щоб ви не сполóхали, щоб не збуди́ли любови,
аж доки йому до вподóби!"
6 ,,Хто вона, що вихóдить із пустині,
немов стовпи диму,
окýрена ми́ррою й ла́даном,
всіля́кими па́хощами продавця́?"

Соломон і його лицарі

7 ,,Ось лóже його, Соломонове, —
шістдесят лицарів навколо нього,
із лицарів *славних* Ізраїлевих!
8 Усі вони мають меча,
усі вправні в бою́,
кожен має свого меча при своєму стегні
проти стра́ху нічнóго.
9 Нóші зробив собі цар Соломон
із лива́нських дерéв:
10 стовпці їхні зробив він із срібла,
а їхнє опертя́ — золоте,
пурпурóве сидіння,
їхня серéдина ви́стелена
коха́нням дочóк єрусалимських!

11 Підіть і побачте, о дочки сіо́нські,
царя Соломона в вінку́,
що ним мати його увінча́ла його в день весілля його
та в день радости серця його!“

Краса́ молодої

4 ,,Яка ти прекрасна, моя ти подру́женько, яка ти хоро́ша!
Твої оченя́тка, *немов* ті голу́бки,
глядя́ть з-за серпа́нку твого́!
Твої ко́си — немов стадо кіз,
що хвилями схо́дять з гори Гілеа́дської!
2 Твої зу́бки — немов та отара овець пообстри́ганих,
що з ку́пелю вийшли,
що ко́тять близня́та,
і між ними немає неплідної.
3 Твої гу́бки — немов кармази́нова нитка,
твої у́стонька красні,
мов частина грана́тного яблука —
скро́ня твоя за серпа́нком твоїм!
4 Твоя шия — немов та Давидова башта,
на збро́ю збудо́вана:
тисяча щитів повішена в ній,
усе щити лицарів!
5 Два пе́рса твої — мов ті двоє близнят молодих *у* газе́лі,
що випа́суються між ліле́ями.
6 Поки день *прохоло́ду* навіє,
а тіні втечуть,
піду́ я собі на ту ми́ррину го́ру
й на па́гірок ладану“.
7 ,,Уся ти прекрасна, моя ти подру́женько,
і плями нема на тобі!
8 Зо мною з Лівану, *моя* наречéна,
зо мною з Лівану ти підеш!
Спогля́неш з вершини Ама́ни,
з вершини Сені́ру й Гермо́ну,[1]
з лего́вища левів,
з леопа́рдових гір.
9 Забра́ла ти серце мені, моя се́стро, *моя* наречéна,
забра́ла ти серце мені самим о́чком своїм,
разо́чком однéньким намиста свого!
10 Яке любе коха́ння твоє, о сестрице моя, наречéна!
Скільки ліпша любов твоя за вино,
а запа́шність олив твоїх — за всі па́хощі!“
11 Уста твої кра́пають мед щільнико́вий, *моя* наречена,
мед і молоко — під твоїм язичко́м,
а па́хощ одежі твоєї — як ліва́нські ті па́хощі!“
12 ,,Замкнéний садок — *то* сестриця моя, наречена *моя* —
замкнéний садок, джерело́ запеча́тане.
13 Лоно твоє — сад грана́тових яблук
з плодо́м доскона́лим,
кипри із на́рдами,
14 нард і шафра́н, *пахуча* трости́на й кори́ця
з усіма деревами ла́дану,
ми́рра й ало́е зо всіма́ найзапашні́шими па́хощами,

[1] Амана, Сенір, Гермон — гори в Антиливані.

15 ти джерело́ садкове́, криниця живої води,[1] та тієї,
що пли́не з Лива́ну"!

Взає́мне пра́гнення

16 ,,Прокинься, о вітре з півно́чі,
і прили́нь, вітре з полу́дня, —
повій на садок мій:
нехай потечуть його па́хощі!
Хай коха́ний мій прийде до са́ду свого́,
і нехай споживе́ плід найкращий його!"

5 ,,Прийшов я до са́ду свого,
о се́стро моя, наречена!
Збираю я мирру свою із бальза́мом своїм,
спожива́ю свого стільника́ разом із медом своїм,
п'ю вино я своє зо своїм молоком!
Споживайте, співдру́зі, —
пийте до схо́чу, кохані!"

Молода з томлінням шукає свого молодого

2 ,,Я сплю, — моє ж серце чува́є.
Ось голос мого коханого!
Стукає. ,,Відчини мені, се́стро моя,
о моя ти подру́женько, голубко моя, моя чиста, —
бо росою покри́лася вся моя голова,
мої ку́чері — кра́плями ночі!"

3 ,,Зняла я одежу свою, —
як *зно́ву* її надягну́?
Помила я ніжки свої, —
як же їх занечи́щу?"

[1] Жива вода, majim chajjim, — частий вираз в біблійній мові: джерельна. текуча вода.

4 Мій коханий простя́г
свою руку крізь о́твір, —
і нутро моє схвилюва́лось від нього!

5 Встала я відчини́ти своє́му коханому, —
а з рук моїх ка́пала ми́рра,
і мирра текла́ на засу́вки замка́
з моїх пальців.

6 Відчинила своє́му коханому, —
а коханий мій зник, відійшов!
Душі не става́ло в мені, як він говорив.
Я шукала його, та його не знайшла́.
Я гука́ла його, та він не відізва́вся до мене.

7 Стріли мене сторожі, що ходять по місті, —
набили мене, завдали́ мені ра́ни.
Здерли з мене моє покрива́ло,
сторожі *міських* мурів!"

8 ,,Заклинаю я вас, дочки єрусалимські, —
як мого коханого стрінете ви,
що йому повісте́? —
Що я хвора з коха́ння!"

9 ,,Чим коханий твій кращий від *інших* коханих,
вродливіша з жіно́к?
Чим коха́ний твій кращий від *інших* коханих,
що так заклина́єш ти нас?"

10 ,,Коханий мій білий й рум'я́ний,
визначніший він від десяти тисяч *інших*.

11 Голова його — щиреє золото,
його ку́чері — па́льмове віття, чорні, як во́рон.

12 Його очі — немов голубки́
над джере́лами во́дними,
у молоці повимива́ні, що
над повним струмко́м
посіда́ли!
13 Його ли́чка — як гря́дка
бальза́му,
немов квітники́ запашні!
Його губи — ліле́ї,
з яких ка́пає ми́рра те-
ку́ча![1]
14 Його руки — стовпці золоті,
повиса́джувані хризолі-
том,
а ло́но його — твір мисте́-
цький
з слоно́вої кости, покри-
тий сапфірами!
15 Його сте́гна — стовпи мар-
муро́ві,
поста́влені на золотії під-
ста́ви!
Його вигляд — немов той
Лива́н,
він юна́к — як ті ке́дри!
16 Уста його — солодо́щі,
і він увесь — пожада́н-
ня.
Оце мій коханий, й оце мій
дружо́к,
дочки єрусали́мські!"

*Молодий зно́ву оспівує красу́
своєї молодої*

6 ,,Куди твій коха́ний пішов,
о найвродливіша з жі-
нок?
Куди спрямува́в твій коха́-
ний?
Бо ми пошукаємо його із
тобою".
2 ,,Мій коханий пішов до са-
до́чка свого́,
в квітники́ запашні,
щоб па́сти в садка́х і зби-
рати ліле́ї.

[1] Мирра текуча — найзапашніша мирра.

3 Я належу своєму коханому,
а мені — мій коханий,
що пасе між ліле́ями!"
4 ,,Ти прекрасна, моя ти по-
дру́женько, мов та Тір-
ца́,[1]
ти хороша, як Єрусалим,
ти грізна́, як війська́ з пра-
пора́ми!
5 Відверни́ ти свої оченя́та
від мене,
бо вони непоко́ять мене!
Твої коси — немов стадо
кіз,
що хви́лями сходять з того́
Гілеа́ду!
6 Твої зуби — немов та отара
ове́ць,
що з ку́пелю вийшли,
що ко́тять близня́та,
і між ними немає неплід-
ної!
7 Мов частина грана́тного яб-
лука —
скро́ня твоя за серпа́н-
ком твоїм!
8 Шістдесят є цариць,
і вісімдеся́т є нало́жниць,
а дівчатам немає числа, —
9 *та* єдина вона — *ця* голубка
моя, моя чиста!
У не́ньки своєї вона оди-
на́чка,
обра́на вона у своєї роди́-
тельки!
Як бачили до́чки *Сіону* її,
то щасливою звали її,
цариці й нало́жниці — то
вихваля́ли її:
10 Хто це така, що вона ви-
глядає, немов та до-
світня зоря́,
прекрасна, як місяць,
як сонце — ясна́,
як полки́ з прапора́ми —
грізна́?"

[1] Тірца — місто десь у центральній Палестині, де були гробниці Ізраїлевих царів; пор. 1 Цар. 14. 17.

11 ,,Зійшла я в оріховий сад,
щоб поглянути на пуп'яночки при потоці,
щоб побачити *там*, чи зацвів виноград,
чи гранатові яблуні порозцвітали?
12 І не зчулася я,
як мене посадила душа моя
між колесниці моєї дружини бояр".

Іще про красу молодої

7 ,,Вернися, вернись, Суламітко!
Вернися, вернися, — нехай ми на тебе надивимось!"
,,Чого вам дивитися на Суламітку,
немов би на танець військовий?"
2 ,,Хороші які стали ноги твої в черевичках,
князівно *моя*!
Заокруглення стегон твоїх — мов намисто, руками мистецькими виточене!
3 Твоє лоно — немов круглоточена чаша,
в якій не забракне вина запашного!
Твій живіт — сніп пшениці, оточений тими ліле́ями!
4 Два перса твої —
немов двоє сарняток близнят!
5 Твоя шия — як башта із кости слонової,
твої очі — озерця в Хешбоні
при брамі того Бат-Рабіму,
в тебе ніс — немов башта ливанська,
що дивиться *все* в бік Дамаску!
6 Голівка твоя на тобі — мов Кармел,
а коса на голівці твоїй — немов пурпур, —
полонений цар тими кучерями!
7 Яка ти прекрасна й приємна яка,
о любов в розкошах!
8 Став подібний до пальми твій стан,
твої ж перса — до грон виноградних!
9 Я подумав: виберуся на цю пальму,
схоплюся за віття її, —
і нехай стануть перса твої,
немов виноградні ті грона,
а пахощ дихання твого — як яблука!"

Молода кличе молодого

10 ,,А уста твої — як найліпше вино:
простує воно до мого коханого,
чинить промовистими *й* уста сплячих!
11 Я належу своєму коханому,
а його пожадання — до мене!
12 Ходи ж, мій коханий, *та* вийдемо в поле,
переночуємо в селах!
13 Устанемо рано, *й ходім* у сади - виногради,
подивимося, чи зацвів виноград,
чи квітки розцвілись,
чи гранатові яблуні порозцвітали?
Там любов свою тобі дам!
14 Видадуть пах мандрагори,[1]
при наших же входах —
всілякі коштовні плоди,

[1] Мандрагора — рослина з роду пасльонових, її яблучка звуться ,,яблучка кохання", — їх уживали, як чари на кохання. Пор. 1М. 30. 14.

нові та старі,
що я їх заховала для тебе,
коханий ти мій!“

Вічна взаємна любов молодого й молодої

8 ,,О, коли б ти мені був за брата,
що пе́рса ссав в нені моєї,
коли б стріла тебе я на вулиці, цілувала б тебе, —
і ніхто мені не докоря́в би!
2 Повела́ б я тебе *й* привела́ б у дім нені своєї:
ти навчав би мене, я б тебе напоїла вином запашни́м,
со́ком грана́тових яблук своїх!
3 Ліва рука його — під головою моєю,
прави́ця ж його — пригорта́є мене!
4 Заклинаю я вас, дочки єрусалимські, —
нащо б споло́хали, й нащо б збудили любови,
аж доки йому до вподо́би!“
5 ,,Хто вона, що вихо́дить із пустині,
спира́ючися на свого коханого?
Під яблунею я збуди́ла тебе, —
там повила́ тебе мати твоя,
там тебе повила́ твоя породи́телька!“
6 ,,Поклади ти мене, як печатку на серце своє,
як печать на раме́но своє,
бо сильна любов, як смерть,
за́здрощі непереміо́жні, немов той шео́л, —
його жар — жар огню,
воно по́лум'я Господа!
7 Во́ди великі не зможуть згаси́ти коха́ння,
ані ріки його не заллють!
Коли б хто давав за любов маєток увесь свого дому,
то ним погорди́ли б зовсім!“
8 ,,Є сестра в нас мала,
й перс у неї нема *ще*.
Що зробимо нашій сестри́чці в той день,
коли сва́тати бу́дуть її? —
9 Якщо вона мур, —
забо́роло із срібла збудуємо на ній,
а якщо вона двері —
обкладе́мо кедро́вою до́шкою їх“.
10 ,,Я мур, мої ж пе́рса — як ба́шти, —
тоді я була́ в його о́чах мов та,
яка спо́кій прова́дить“.
11 ,,Виноградника мав Соломон у Баал-Гамо́ні,
виноградника він віддава́в сторожа́м, —
щоб кожен прино́сив за плід його
тисячу срібла.
12 *Але* мій виногра́дник, що маю його, при мені!
Тобі, Соломо́не, *хай буде* та тисяча,
а сторожа́м його пло́ду — дві сотні!
13 О ти, що сидиш у садка́х, —
друзі *твої* прислуха́ються до твого голосу:
дай почути його і мені!“
14 ,,Утікай, мій коха́ний,
і станься подібний до са́рни собі,
чи до молодого оленя
у бальза́мових го́рах!“

КНИГА ПРОРОКА
ІСАЇ

ЧАСТИНА ПЕРША:
ПРО ЮДЕЮ ТА ПРО ЄРУСАЛИМ

Невірність Ізраїля Господеві

1 Видіння Ісаї,[1] Амосового сина,
яке він був бачив про Юдею та
про Єрусалим за днів Уззії, Йота-
ма, Ахаза *та* Єзекії, Юдиних
царів.

2 Послухайте ви, небеса, і ти, земле, почуй,
бо говорить Господь:
Синів *Собі* виховав й викохав Я,
а вони зняли бунт проти Мене!

3 Віл знає свого власника,
а осел — ясла пана свого, —
а Ізраїль не знає *Мене*,
не звертає уваги народ Мій *на Мене.*

4 О люду ти грішний,
народе тяжкої провини,
лиходійське насіння,
сини-шкідники, —
ви покинули Господа,
ви Святого Ізраїлевого[2] понехтували, —
обернулись назад!

5 У що будете биті ще,
коли неслухняними далі ви будете?
Хвора *ваша* вся голова,
і все серце боляще.

6 Від підошви ноги й аж до голови
нема цілого місця на ньому:
рани й ґудзі, та свіжі порази невичавлені,
і не позав'язувані,
і оливою не порозм'якшувані.

7 Земля ваша спустошена,
огнем спалені ваші міста,
поле ваше, — на ваших очах поїдають чужинці його, —
з того всього пустиня, немов з руйнування чужинців!

8 І позосталась Сіонська дочка,
мов курінь в винограднику,
мов шатро на ночліг в огірковому полі,
як місто обложене.

9 Коли б був Господь Саваот
не лишив нам останку малого,
ми були б як Содом,
до Гоморри ми стали б подібні.

Не хоче Бог жертви без покаяння

10 Послухайте слова Господнього,
содомські князі,
почуйте Закон Бога нашого,
народе гоморський, —

11 нащо Мені многота ваших жертов?
говорить Господь.
Наситився Я цілопаленнями баранів
і жиром ситих телят,

[1] Єврейське Ješaejahu — „поміч Господа", грецьке Ησαΐας, церковно-слов'янське Исаіа, українське Ісая.
[2] Святий, Сильний Ізраїлів — назва Господа.

а крови биків та овець і козлів
не жада́ю!
12 Як прихо́дите ви, щоб явитися перед обличчям Моїм,
хто жадає того з руки вашої,
щоб топта́ли подвір'я Мої?
13 Не прино́сьте ви більше марно́тного да́ру,
ваше кадило — огида для Мене воно;
новомісяччя та *ті* суботи *і* скли́кання зборів, —
не можу *знести́* Я марно́ти *цієї*!
14 Новомісяччя ваші й *усі* ваші свя́та —
ненави́дить душа Моя *їх*:
вони стали Мені тягаре́м, —
Я зму́чений зно́сити *їх*.
15 Коли ж руки свої простяга́єте,
Я мру́жу від вас Свої очі!
Навіть коли ви молитву примно́жуєте, Я не слухаю *вас*, —
ваші руки напо́внені кро́в'ю.
16 Умийтесь, очистьте себе!
Відкиньте зло ваших учи́нків із-перед оче́й Моїх,
перестаньте чинити лихе́!
17 Навчіться чинити добро,
правосу́ддя жадайте, карайте грабі́жника,
дайте суд сироті, за вдову заступа́йтесь!
18 Прийдіть, і бу́демо правува́тися, — говорить Госпо́дь:
коли ваші гріхи будуть як кармази́н, —
стануть білі, мов сніг;
якщо бу́дуть червоні, немов багряни́ця, —
то стануть мов вовна вони!
Наверніться до Господа, бо буде суд Його!
19 Як захочете ви та послухаєтесь,
то бу́дете до́бра землі споживати.
20 А коли ви відмо́витеся й неслухня́ними бу́дете,
— меч пожере́ вас,
бо уста Господні сказали *оце*!
21 Як стало розпу́сницею вірне місто:
було повне воно правосу́ддя,
справедливість у нім пробува́ла,
тепер же — розбійники!
22 Срібло твоє стало жу́желицею,
твоє питво водою розпу́щене.
23 Князі твої впе́рті
і дру́зі злоді́ям вони,
хабара́ вони люблять усі
та женуться за да́чкою,
не судять вони сироти́,
удо́вина справа до них не дохо́дить.
24 Тому́ то говорить Госпо́дь, Господь Савао́т, Си́льний Ізра́їлів:
О, буду Я ті́шитися над Своїми супроти́вниками,
і помщу́сь на Своїх ворога́х!
25 І на тебе Я руку Свою оберну́,
і твою жу́желицю немов лу́гом[1] ви́топлю,
і все твоє о́ливо повідкида́ю!
26 І верну́ твоїх су́ддів, як перше було́,
і твоїх радників, як напо́чатку.
По цьо́му тебе будуть звати:
місто справедливости, місто вірне!

[1] Луг — сода, хемікаль.

27 Правосу́ддям Сіон буде ви́куплений,
а той, хто наве́рнеться в нім, — справедли́вістю.
28 А знищення грішників та винуватців *відбу́деться* ра́зом,
і ті, що покинули Го́спода, будуть пони́щені.
29 І бу́дете ви посоро́млені за ті дуби́, що їх пожада́ли,
і застида́єтеся за садки́, які ви́брали ви.
30 Бо станете ви, як той дуб, що листя всиха́є йому́,
і як сад, що не має води.
31 І ста́неться сильний костри́цею,
його ж діло — за іскру,
і вони обоє попа́ляться ра́зом, —
і не бу́де ніко́го, хто б *те* погаси́в!

Останні дні при́йдуть, і при́йде кара

2 Слово, що його бачив[1] Іса́я, син Амо́сів, про Юдею та про Єрусалим:
2 І ста́неться на кінці днів,
міцно поста́влена буде гора́
дому Господнього на шпилі гір,
і піднята буде вона понад згір'я, —
і поли́нуть до неї всі люди.
3 І підуть числе́нні наро́ди та й скажуть:
,,Ходіть та зберімось на го́ру Господню,
до дому Бога Якового,
і доріг Своїх Він нас навчи́ть,
і ми підемо стежка́ми Його!
Бо ви́йде з Сіону Зако́н,
і слово Господнє — з Єрусалиму".
4 І Він бу́де судити між людьми,
і буде числе́нні наро́ди розсу́джувати.
І мечі́ свої перекую́ть вони на лемеші́,
а списи́ свої — на серпи́.
Не підійме меча народ проти наро́ду,
і більше не бу́дуть навча́тись війни́!
5 Доме Яковів, — ідіть,
і попросту́ємо в світлі Господньому!
6 Бо Ти був покинув наро́да Свого, дім Яковів,
— бо по́вні *безла́ддя* зо схо́ду вони,
та ворожби́тів, немов филисти́мляни,
і накладаю́ть із дітьми чужи́нців.
7 І напо́внився край його сріблом та золотом, —
і немає кінця́ його ска́рбам.
І напо́внився край його кіньми, —
і немає кінця колесни́цям його́.
8 І напо́внився край його ідолами, —
він кла́няється ділу рук своїх,
тому́, що зробили були́ його па́льці, —
9 і поклонилась люди́на,
і чоловік упокори́вся.
А Ти їм не дару́й!
10 Іди в скелю,
і сховайся у по́рох
від стра́ху Господнього,
і від пишноти́ Його ве́личі!
11 Горді о́чі люди́ни поникнуть,

[1] В оригіналі hazah — бачив, замість чув, — у писаннях пророків часто маємо вживання ,,бачив" і ,,чув" одного замість одного. Пор. Йов 26. 14. Єр. 2. 31.

і буде обнúжена людська високість, —
і буде високим Сам тільки Госпóдь того дня!
12 Бо *настане* день Господа Саваóта
на все гóрде й високе, і на все вúсунене, —
і понúжене буде воно,
13 і на всі кéдри ливáнські, високі та вúсунені,
і на всілякі башáнські дубú,
14 і на всі гóри високі,
і на всі згір'я піднéсені,
15 і на всі бáшти високі,
і на всі мýри стрімкі,
16 і на всі кораблі *із* Таршішу,
і на все, на що дúвимося пожадлúво!
17 І понúзиться гордість людúни,
й обнúжена буде високість людéй, —
і буде високим Сам тільки Госпóдь того дня,
18 а бóжища зóвсім минýться!
19 І вони підуть до скéльних печéр
та до пóроху в ями
від стрáху Господнього
і від пишнотú Його вéличі,
коли прúйде Він óстрах збудúти на землі!
20 Покине людúна того дня божків своїх срібних
і божків своїх золотих,
що собі наробúла булá,
щоб вклонятись кротáм і кажанáм,
21 щоб піти у печéри й розщілини скéльні
від стрáху Господнього
і від слави велúччя Йогó,
коли прúйде Він óстрах збудúти на землі!
22 Відкúнься ж собі від людúни, що віддих у носі її,
бо зáщо її поважáти?

Буде суд над безбожними й гордими

3 Бо Госпóдь ось, Господь Саваóт
візьме з Єрусалúму й з Юдеї підпóру й опóру:
усяку підпóру *від* хліба,
і всяку підпóру води,
2 лицаря та воякá,
суддю та пророка,
і чарівникá та старóго,
3 п'ятдесятника та родовúтого,
і радника, і в мистéцтві премудрого,
і в закляттях умілого, —
4 і за правúтелів дам юнаків,
і дітвакú запанують над ними!
5 І буде чавúти нарóд один óдного,
і кожен свого ближнього!
Повстане хлопчáк на старóго,
а легковажений на поважáного.
6 Бо схóпить брат брата свогó в домі батька свого
та й скаже: „Ти маєш одéжу,
то будь нашим правúтелем,
і під рукою твоєю *хай буде* руїна оця"!
7 Того дня він підійме *свій голос* та й скаже:
„Не бýду я рáни обв'язувати *вам*,
бо в домі моєму немає ні хліба, ні óдягу, —
не настановляйте мене за правúтеля люду"!
8 Бо рухнув Єрусалим,
і впала Юдéя,
бо їхній язик та їхній чин — проти Господа,
щоб упéртими бути очáм Його слави.

9 Проти них свідчить ви́раз лиця їхнього,
а гріх свій вони виявля́ють,
немов той Содо́м, не пере́чать.
Горе їхній душі,
бо вчинили вони собі зло!
10 Скажіте про праведного: *Буде* до́бре *йому*,
бо вони споживу́ть плід учи́нків своїх.
11 *Та* горе безбожному, зле,
бо йому́ буде зро́блений чин його рук!
12 Наро́д Мій, — дітиська його утиска́ють,
а жінки́ мають го́ру над ним . . .
Наро́де ти Мій, — твої провідники́ вчинили блудя́чим тебе,
і дорогу стежо́к твоїх сплу́тали!
13 Госпо́дь став на прю,
і стоїть, щоб судити наро́ди.
14 Господь іде на суд, *щоб судитись* з старши́ми наро́ду Свого́
та з вождя́ми його́:
„Ви виногра́дника знищи́ли,
грабу́нок *з* убогого — в ваших дома́х!
15 Що *це сталося* вам, що наро́д Мій ви гнобите
та утискаєте вбогих?“
Так говорить Госпо́дь, Бог Савао́т.

16 І промовив Господь: Зате,
що до́чки Сіонські загорді́ли, і
ходять витягненоши́ї, і морга́ють
очима, і все ходять дрібни́ми кро́чками, і дзвонять спря́жками на
ногах своїх,
17 тому вчи́нить Господь тім'я
Сіонських дочо́к паршивим, і їхній
сором обнажить Господь!
18 Того дня поскидає Господь
окра́су спря́жок *на їхніх ногах*, і
чільця, і місяці,
19 сережки, нараме́нники, і серпа́нки,
20 і заво́ї, і ланцюжки́ на ногах,
і пояски́, і пляшечки́ з па́хощами,
і чарівни́чі при́віски,
21 персні, і сережки носові,
22 чудо́ві убра́ння, і окриття́, і
намітки та торби,
23 дзеркала́ й льняні хито́ни та
турба́ни, і прозо́рі покрива́ла.

24 І ста́неться, замість бальза́му — смо́рід буде,
і замість по́яса — шнур,
а замість мисте́цько укла́дених кучерів — ли́сина,
і замість хито́на цінно́го — вере́та *з* паско́м,
а замість краси́ – спалени́на!
25 Попа́дають му́жі твої від меча́,
а лица́рство твоє — на війні, —
26 і бу́дуть стогна́ти та пла́кати воро́та її,
і буде спусто́шена, й сяде на землю *Сіонська дочка́*.

Настане життя для врятованих

4 І того дня сім жіно́к схоплять мужа одно́го,
говорячи: „Ми бу́демо їсти свій хліб,
і зодяга́тимем одіж свою, — тільки йме́нням твоїм хай нас кличуть, —
забери ти наш со́ром!“
2 Того дня буде па́рость Господня[1] красо́ю та славою,
плід же зе́мний — вели́чністю та пишното́ю
для врято́ваних із Ізраїля.

[1] Парость Господня — Ізраїль.

3 І бу́де зосталий в Сіоні й полишений в Єрусалимі, —
святим буде зватися він, кожен, хто жити записаний в Єрусалимі,
4 коли нечистоту́ Господь змиє з сіонських дочо́к,
а кров Єрусалиму споло́ще з-посеред його́
духом права та духом очищення.
5 І ство́рить Госпо́дь над усяким житло́м на Сіонській горі
та над місцем зібра́ння —
удень хмару, вночі ж дим і блиск огню полум'яного,
бо над всякою славою буде покро́ва.
6 І буде шатро́ удень тінню від спе́ки,
і за́хистом та укриття́м від него́ди й дощу́!

Притча про виноградника

5 Заспіваю ж я *вам* про Свого́ Улю́бленого
пісню любо́вну про Його виногра́дника!
На плодю́чому ве́рсі *гори* виноградника мав був Мій При́ятель.
2 І обкопав Він його́,
й від каміння очистив його,
і виноградом добірним його засади́в,
і ба́шту поставив посеред його́,
і ви́тесав у ньому чави́ло,
і чекав, що роди́тиме він виноград, —
та він уроди́в дикі я́годи!
3 Тепер же ти, єрусалимський мешка́нче та мужу юдейський,
розсудіть но між Мною й Моїм виноградником:
4 що́ ще можна вчинити було́ для Мого виноградника,
але Я не зробив *того* в ньому?
Чому́ Я чекав, що родитиме він виноград,
а він уроди́в дикі я́годи?
5 А тепер завідо́млю Я вас,
що́ зроблю́ для Свого виноградника:
живопліт його ви́кину,
і він буде на знищення,
горо́жу його розвалю́,
і він на пото́птання бу́де,
6 зроблю́ Я загу́бу йому, —
він не буде обти́наний ані підса́пуваний, —
і виросте те́рня й будя́ччя *на ньому*,
а хма́рам звелю́, щоб дощу не давали на нього!
7 Бо виноградник Господа Саваота — то Ізраїлів дім,
а муж Юди — коха́ний Його саджане́ць.
Сподівавсь правосу́ддя, та ось кроволи́ття,
сподівавсь справедливости Він, та ось зойк.

Горе несправедливим

8 Горе тим, що долу́чують до́ма до до́му,
а поле до поля прито́чують,
аж місця бракує *для інших*,
так ніби самі сидите́ серед кра́ю!
9 В мої уші *сказав був* Госпо́дь Савао́т:
Направду, — багато домів попусто́шені бу́дуть,
великі та добрі,
і не буде мешка́нця *для них*.

10 Бо десять загóнів землі виноградника
бáта однóго врóдять,
а насіння одного хомéра порóдить ефу.[1]
11 Горе тим, що встають рано врáнці
і женуть за напóєм п'янким,
і тривáють *при нім* аж до вéчора,
щоб вином розпалятись!
12 І стáлася цитра та áрфа, бýбон та сопілка
й вино — за їхню гýлянку,
а на діло Господнє не дивляться,
не вбачáють Йогó чину рук.
13 Тому піде нарóд Мій
на вигнáння непередбáчено,
і вельмóжі його голодувáтимуть,
а нáтовп його — висохне *з* прáгнення.
14 Томý то розширив шеóл пожадливість[2] свою
і безмірно розкрив свою пащу,
і зійде *до нього* його пишнотá,
і його нáтовп, і гýркіт його,
й ті, що тішаться в ньому.
15 І людина понижиться, і упокóриться муж,
а очі високих поникнуть,
16 а Господь Саваот возвеличиться в сýді,
і Бог Святий виявить святість Свою в справедливості!
17 І пáстися бýдуть овечки, немов би на лýці своїй,
а зостáвлене *з* ситих чужі поїдять.
18 Горе тим, що вину притягáють *до себе* шнурáми марнóти,
а гріх — як мотýззям *від* воза,
19 *та* кажуть: „Хай квáпиться Він,
хай принáглить Свій чин, щоб ми бачили,
а постанóва Святого Ізраїлевого
хай наблизиться і нехай прийде —
і пізнáємо ми"!
20 Горе тим, що зло називають добрóм,
а добро — злом,
що ставлять темнóту за світло,
а світло — за тéмряву,
що ставлять гіркé за солодке,
а солодке — за гіркé!
21 Горе мудрим у власних очáх
та розумним перед собою самим!
22 Горе тим, що хорóбрі винцé попивáти,
і силачі на мішáння п'янкóго напóю,
23 що несправедливого чинять *в суді* за хабáр справедливим,
а праведність праведного усувáють від нього.
24 Томý, як огнéнний язик пожирáє стернú,
а від пóлум'я никне трава, —
отак спорохнявіє корінь у них,
і рознесéться їхній цвіт, немов кýрява,
бо від себе відкинули Закóн Господа Саваóта,
і знéхтували вони слово Святого Ізраїлевого!

[1] Хомéр чи кор рівняється десяти бáтам чи 180 кілограмам, бат рівний ефі, 18 кілограмів; див. 2 Хр. 2. 9.
[2] В оригіналі — душу свою. Шеол — той світ, ад, див. Пс. 6. 6.

25 Тому́ запалився гнів Господа на наро́д Його,
і на нього Він ви́тягнув ру́ку[1] Свою, — та й ура́зив його:
і захиталися го́ри, і сталось їхнього тру́пу,
як сміття́ серед вулиць!
При цьому всьому́ не відверну́всь Його гнів,
і ви́тягнена ще рука Його![1]
26 І підійме прапо́ра наро́ду здале́ка,
і засвище йому з кінця кра́ю,
і прийде він хутко *та* легко, —
27 немає між ними уто́мленого
та такого, який би спіткну́вся!
Не дріма́є *ніхто* і не спить,
а пояс із сте́гон його не здійма́ється
та не зрива́ється шнур при взутті його.
28 Його стріли пого́стрені,
і всі лу́ки його понатя́гувані.
Копи́та *у* ко́ней його немов кре́мінь вважа́ються,
а коле́са його — немов ви́хор.
29 Його рик — як левиці,
і він заричи́ть, немов ті левчуки́,
і він загарчи́ть, і здо́бич ухо́пить, й *її* понесе́, —
і ніхто не врятує!
30 І на нього ревітиме він того дня,
як те море реве́.
І погляне на землю,
а там густа те́мрява,
і світло померкло у хмарах її.

[1] Витягнена рука — щоб карати, знак кари.

Госпо́дь у своїй славі. Очищення Ісаї

6 Року смерти царя Озії бачив я Господа, що сидів на високому та підне́сеному престо́лі, а кінці одежі Його перепо́внювали храм.
2 Серафи́ми стояли зверху Його, по шість крил у кожного: двома закривав обличчя своє, і двома закривав ноги свої, а двома літав.
3 І кликав один до о́дного й говорив: „Свят, свят, свят Господь Савао́т, уся земля повна слави Його!“
4 І захиталися чопи́ порогів від голосу того, хто кликав, а храм перепо́внився димом!
5 Тоді я сказав: „Горе мені, бо я занапа́щений! Бо я чоловік нечистоу́стий, і сиджу́ посеред народу нечистоустого, а очі мої бачили Царя, Господа Саваота!“
6 І прилетів до мене один з Серафи́мів, а в руці його ву́гіль розпа́лений, якого він узяв щипцями з-над же́ртівника.
7 І він доторкну́вся до уст моїх та й сказав: „Ось доторкнулося це твоїх уст, і відійшло беззако́ння твоє, і гріх твій оку́плений“.

Нове доручення Ісаї

8 І почув я голос Господа, що говорив: „Кого Я пошлю́, і хто піде для Нас?“ А я відказав: „Ось я, — пошли Ти мене!“
9 А Він проказав: „Іди, і скажеш наро́дові цьому́:
Ви бу́дете чути постійно, та не зрозумієте,
і будете бачити за́вжди, але не пізна́єте.
10 Учини́ затужа́вілим серце наро́ду цього́,
і тяжкими зроби його уші,
а очі йому позакле́юй,
щоб не бачив очима своїми,

й ушима своїми не чув,
і щоб не зрозумів своїм серцем,
і не навернувся, і не був уздоровлений він"!
11 І сказав я: „Аж доки, о Господи?" А Він відказав:
„Аж доки міста́ спустіють без ме́шканця,
і доми́ без людей,
а земля спусто́шена бу́де зовсім".
12 І відда́лить люди́ну Госпо́дь,
і буде велике опу́щення серед землі.
13 І коли позоста́неться в ній ще десята части́на,
вона зно́ву спусто́шена бу́де.
Але мов з тереби́нту й мов з ду́бу,
зоста́неться в них пень по зру́бі,
насіння *бо* святости — пень ї́хній!

Облога Єрусалиму

7 І сталося за днів Аха́за, сина
Йота́ма, Уззіїного сина, царя
Юди, вийшов Реці́н, цар сирій-
ський, і Пе́ках, син Ремаліїн, цар
Ізраїлів, до Єрусалиму на війну́
на нього, та не міг звоюва́ти йо-
го.
2 І сповіщено Давидів дім, і
сказано: „Став табо́ром Ара́м[1] у
землі Єфремовій". І захиталося
серце його й серце наро́ду його, як
хитаються лісові дере́ва від вітру!
3 І сказав Господь до Ісаї:
„Вийди навпроти Ахаза, ти та
твій син Шеар-Яшув,[2] до кінця
водово́ду горі́шнього ставу, на
биту дорогу По́ля-Валю́шників.
4 І скажеш до нього: Стережися
й будь спокійний, не бійся, а серце
твоє нехай не м'якне через два за́-
лишки тих димля́чих голове́шок,
від по́лум'я гніву Реціна й Арама
та сина Ремаліїного,
5 за те, що Арам, Єфрем та син
Ремаліїн радили проти тебе лихе,
говорячи:
6 Ходім на Юдею та її наля-
каємо, і здобу́демо для себе, і
настано́вимо царем серед нього Та-
веїлового сина.
7 Так сказав Господь Бог:
Цього не станеться й не бу́де!
8 Бо голова Ара́му — Дама́ск,
а голова Дамаску —Реці́н, та ще
шістдеся́т і п'ять літ, — *і* буде
зла́маний Єфрем, *так що переста-
не бути* наро́дом!
9 А голова Єфрему — Сама-
рія, а голова Самарії — син Ре-
маліїн. Якщо ви не повірите, то
не встоїте́".

Велике знаме́но: Син Діви - Еммануї́л

10 І Господь далі говорив до
Ахаза й казав:
11 „Зажадай собі знака від Гос-
пода, Бога твого, і зійди глибоко
до шео́лу, або зійди ви́соко до-
гори́!"
12 А Ахаз відказав: „Не пожа-
даю я, і не буду споку́шувати Гос-
пода".
13 І він сказав: „Послухайте,
доме Давидів, — чи мало вам тру-
ди́ти людей, що тру́дите також
Бога мого?
14 Тому́ Господь Сам дасть вам
знака: Ось Діва в утро́бі зачне́, і
Сина поро́дить, і назве́ш ім'я́ Йому:
Еммануї́л.[1]
15 Масло та мед буде Він спо-
жива́ти, аж поки не пізна́є того,
як зло відкидати та добро́ вибира-
ти.
16 Бо поки пізна́є Та Дити́на,

[1] Арам — Сирія, сиріяни.
[2] Шеар-Яшув — „останок вернеться".

[1] Еммануїл — „з нами Бог".

як зло відкидáти та добро вибирáти, буде покúнена та земля, що ти лякаєшся перед двомá царями її.“

Прúйде цар асирійський як кара

17 Спровадить Госпóдь на тебе,
і на нарóд твій, і на дім бáтька
твого дні, які не прихóдили від
дня відстýплення Єфрема від Юди,
— *спровадить* царя асирійського.
18 І станеться в день той,
привáбить Госпóдь муху,
що в кінці рік Єгипту,
та бджолý, що в асирійському крáї,
19 і вони прилетя́ть, та уся́дуться всі
по провáллях стрімкúх та по щілинах скéльних,
і в усіх терновúннях, та на лýках усіх.
20 Дня тóго огóлить Господь *немов* бритвою,
нáйнятою по тім боці рікú, — царем асирійським,
гóлову та волóсся ніг,
забере також бóроду.
21 І бýде дня тóго, що хто прогодýє корівку
та дві *штуки* худóби дрібнóї,
22 то стáнеться, що від многотú молока, що надóїть,
споживáтиме масло,
бо масло та мед буде їсти всякий,
хто зостáнеться серед землі.
23 І бýде дня тóго: кожне місце,
що в нім буде тисяча лоз винограду на тисячу срібла,
стане тернúною та будякóм!
24 Зо стрілами й з луком він бýде ходúти тудú,
бо стане тернúною та будякóм уся земля.
25 А на всі гóри, що зáступом копано їх,
ти не зійдеш туди,
бо будеш боятись тернúни й будя́ччя, —
і стануться місцем вони, куди волів посилáтимуть,
і топтáтимуть вівці *йогó* .

8 І промовив до мене Господь:
,,Візьми собі велику таблúцю,
і напиши на ній лю́дським письмом: ,,Квáпиться здобич, скорий
грабіж“.[1]
2 І взяв я за свідків собі свідків
вірних, — священика Урію та
Захарія, Єверехіїного сина.
3 І зблúзився я до пророчиці, і
вона зачалá, і породила сина.
Господь же до мене промовив:
Назви ім'я́ йому: Квáпиться здобич, скорий грабіж.[1]
4 Бо поки юнáк той умітиме
кликати ,,Бáтьку мій“, та: ,,Мамо моя“, понесéться багатство Дамаску та здóбич Самарії перед
обличчя царя асирійського“.
5 І Господь ще далі говорив до
мене й казав:
6 ,,За те, що нарóд цей знéхтував воду Сілоáмську, яка тихо
пливе, і *має* радість з Реціном і з
сином Ремаліїним,
7 то томý ось Господь піднесé на
них воду рікú, сильну й велику, —
царя асирійського та всю славу
його. І підійметься вона понад
усі свої річища, і піде понад усі
берегú свої.
8 І перéйде по Юді вона,
заллé та затóпить, аж до шиї досягне́,
і розтя́гне вона свої крúла на всю широчíнь твого крáю,
о Еммануїле!

[1] Єврейське: Maher šalal haš baz.

Але надійтесь на Господа

9 Озлобляйтесь наро́ди, й
збенте́жені бу́дете,
почуй, уся зе́мле дале́ка!
Озбро́йтесь, і збенте́жені
бу́дете,
озбро́йтесь, і збенте́жені
бу́дете!
10 Радьте раду — і буде вона
поруйно́вана,
слово кажіть — і не збу́-
деться, бо з нами Бог!“
11 Бо так говорив був до мене
Господь у силі *Своєї* руки *надо
мною*, й остерігав мене, щоб не
ходити дорогою цього народу, і
казав:
12 „Не кажіть „змо́ва“ на все,
на що каже „змова“ цей наро́д, і
не бійтесь того́, чого́ він боїться, і
не лякайтеся!
13 Господа Саваота — Його свя-
то шануйте, і Його вам боятись,
Його вам лякатись!
14 І буде Він за святиню, і за
камінь спотика́ння, і за скелю
спокуси для двох домів Ізраїля,
за сітку й за пастку для ме́шканця
Єрусалиму.
15 І спіткну́ться об них багато-
хто, і попа́дають, і будуть пола́-
мані, і заплу́таються, і будуть
схо́плені.
16 Зв'яжи свідо́цтво, запеча́тай
Зако́на між Моїми у́чнями“.
17 І я буду чекати Господа, що
ховає лице Своє від Якового дому,
і буду надіятись на Нього.
18 Ось я та ті діти, що дав мені
Господь, вони на знаки́ та на чу́да
в Ізраїлі від Господа Саваота, що
пробуває на горі Сіон.
19 А коли вам скажуть: „Запи́-
туйте ду́хів померлих та чародіїв,
що цвірінькають та му́ркають“,
то відповісте́: „Чи ж наро́д не
звертається до свого Бога? За
живих *питатися* мертвих?“
20 До Зако́ну й свідо́цтва! Як
вони не так кажуть, як це, то
немає для них зорі ра́нньої!
21 І буде блукати ути́скуваний
та голодний. І станеться, коли
він зголодніє, то запіниться, і про-
кляне́ царя свого та Бога свого, і
погляне догори́,
22 і подивиться він на землю,
аж ось тут горе та темнота, те́мрява
у́тиску, — і він буде пхнутий у
те́мність.
23 Бо не буде темноти для того,
хто ути́скуваний. Перша пора
злегкова́жила була край Завуло́-
нів та край Нефтали́мів, а остання
просла́вить дорогу примо́рську,
другий бік Йорда́ну, окру́гу[1] по-
ганів.

У те́мряві Світло засяє

9 Наро́д, який в те́мряві хо-
дить,
Світло велике побачить,
і над тими, хто сидить у
краю тіні смерти,
Світло зася́є над ними!
2 Ти помно́жиш наро́д цей,
Ти збільши́ш йому ра-
дість.
Вони перед лицем Твоїм бу-
дуть радіти,
як радіють в жнива́,
як тішаться *в час*, коли ді-
лять здо́бич!
3 Бо злама́в Ти ярмо́ тягару́
його,
і кия́ *з* раме́на його,
жезло його пригнобите-
ля,
як за днів Мадія́ма.
4 Усякий бо чобіт військо́вий,
що гу́пає гу́чно,
та оде́жа, поплям́лена кро-
в'ю, —
стане *все це* поже́жею, за
ї́жу огню!

[1] Гебр. gelil, цебто Галилею.

Дитя народилося нам

5 Бо Дитя народи́лося нам,
дáний нам Син,
і влáда на раме́нах Його,
і кликнуть ім'я́ Йому: Ди́вний Порáдник,
Бог сильний, Отець вічности, Князь миру.
6 Без кінця́ буде мно́житися панувáння та мир
на троні Давида й у цáрстві його,
щоб поставити міцно його
й щоб підпе́рти його правосу́ддям та правдою
відтепе́р й аж навіки, —
ре́вність Господа Саваóта це зробить!

Ви́тягнена ще Господня рука, щоб карати

7 Проти Якова слово послав був Госпóдь,
а впало воно на Ізрáїля,
8 і пізнáє нарóд, увесь він,
Єфре́м та мешканець Самарії,
що *говорять* з пихóю її надýтістю се́рця:
9 „Попáдали цегли,
а ми побудýємо з кáменя те́саного,
сікомóри[1] позрýбувано, —
та замінимо *їх* ке́драми!"
10 Та над ним Господь зміцнив противників Реціна,
а його ворогів нацькувáв:
11 Арама попе́реду, а филистимлян позáду,
і поже́рли Ізраїля цілою пáщею.
При цьóму всьому не відвернувсь Його гнів,
і ви́тягнена ще рука Його!
12 Та нарóд не звернýвся до Того, Хто врáзив його,
і не шукали Господа Саваота.

[1] Сікомора — шовковиця.

13 Тому́ то Господь відсік від Ізраїля гóлову й хвіст,
пальму її очерети́ну за одного дня.
14 Стари́й та поважáний — це та голова,
а пророк, що навчає неправди, це хвіст.
15 І сталося, що поводáтарі цього нарóду зроби́лися звідниками,
і гинуть провáджені ними.
16 Тому́ то його юнакáми радіти не буде Госпóдь,
а до сиріт його й його вдів милосердя не матиме,
бо кожен безбожний й злочи́нець,
і злóбне всі уста говорять.
При цьому всьому не відвернýвсь Його гнів,
і ви́тягнена ще рука Його!
17 Бо злóба горить, як огонь,
пожирáє терни́ну й будя́ччя,
і палáє по зáпустах лісу,
і крýтяться вверх стовпи диму.
18 Від лютости Господа Саваота земля загори́ться,
і стане нарóд, як пожи́ва огню,
і не пощади́ть жоден брата свогó!
19 І різати буде правóруч, та бýде голодний,
і же́ртиме зліва, але не наси́титься,
кожен же́ртиме тіло раме́на свогó:
20 Манасія — Єфре́ма, а Єфре́м — Манасію,
рáзом обоє на Юду.
При цьому всьому не відвернýвсь Його гнів,
і ви́тягнена ще рука Його!

Горе законодавцям несправедливим!

10 Горе законода́вцям несправедли́вим,
та писаря́м, які пишуть на лихо,
2 щоб від правосу́ддя усу́нути бідних,
і щоб відняти права́ від убогих наро́ду Мого,
щоб стали вдови́ці здоби́чею їм,
і пограбува́ти сиріт.
3 А що́ ви чини́тимете в день наві́щення,
і на́глої згу́би, що прийде здале́ка, —
до ко́го втече́те за по́міччю,
і де́ позоста́вите славу свою?
4 Нічого́ *не ли́шиться — тільки* зігну́тися між полоне́ними,
і попа́дати між позаби́ваними.
При цьо́му всьому не відверну́всь Його гнів,
і ви́тягнена ще рука Його!

Буде суд і над завойо́вниками

5 Біда асирі́йцеві, же́злові гніву Мого,
а кий у руках його — це пересе́рдя Моє!
6 На люд нечести́вий пошлю́ Я його́,
про наро́д Мого гніву йому накажу́,
щоб набрати здоби́чі й вчинити грабу́нок,
і щоб потопта́ти його́,
як боло́то на ву́лицях.
7 Та не так він *собі* розуміє,
а серце його не так ми́слить,
бо в серці його —
щоб немало наро́дів понищити та погуби́ти!
8 Бо говорить: Хіба мої провідники́
ра́зом усі не царі?
9 Чи ж Кално не такий, як Кархеміш?
Чи ж Хама́т не такий, як Арпа́д?
Хіба ж не така Самарія, як Дамаск?
10 Тому́ що рука моя ца́рства божків досягла́,
а в них *більші* бовва́ни, як в Єрусалимі та в Самарії,
11 то хіба не зроблю́ я так само для Єрусалиму й бовва́нів його,
як зробив я був для Самарії й божків її?
12 І станеться, як доконає ввесь чин Свій Госпо́дь
на Сіонській горі та в Єрусалимі,
то скаже: Навіщу́ я плоди́ гордови́тости серця царя асирійського
та пишно́ту чванли́вих оче́й його!
13 Бо він каже: Вчинив я *це* міццю своєї руки
й своїм розумом, я бо розумний, —
і відміняю границі наро́дів,
а їхній маєток грабу́ю,
й як сильний, скида́ю пану́ючих!
14 І досягла́, мов кубло́ те, багатства наро́дів рука моя,
й як збирають поки́нені я́йця, я всю зе́млю зібрав, —
і ніхто не порушив крило́м,
і дзюбка́ не відкрив, і не зацвірінькав.
15 Чи бу́де сокира пиша́тися понад свого́ рубача́?
Чи понад свого́ пилува́льника буде горди́тися пилка?

Ніби жезло повищує тих,
хто його́ підіймає,
ніби підно́сить кий того,
хто не є дерево!
16 Зате Господь, Бог Саваот
пошле сухорля́вість на
ситих його,
і під його славою — по́-
лум'я буде пала́ти,
немов би пожар!
17 І Світло[1] Ізраїля стане ог-
нем,
а Святий[1] його — по́лу-
м'ям,
і запа́лить воно, й пожере́
його те́рня
й будя́ччя його в один
день!
18 І славу лісу його й його
са́ду
ви́губить Він від душі й
аж до тіла,
і бу́де, що зни́діє він, мов
той хворий,—
19 і буде оста́нок дере́в його
лісу такий нечисле́н-
ний,
що й хло́пець їх спише!

А останок Ізраїля наве́рнеться

20 І станеться в день той,
оста́нок Ізраїля і врято́-
вані дому Якова
не бу́дуть вже більш опи-
ра́тись на то́го, хто б'є
їх, —
й обіпру́ться у правді на
Господа, Святого[1] Із-
раїлевого.
21 Останок наве́рнеться, оста-
нок Якова,
до Сильного Бога.
22 Бо коли б був наро́д твій,
Ізра́їль, як мо́рський
пісок,
тільки останок із нього
наве́рнеться!

[1] Світло Ізраїля, Святий Ізраїля — це Господь Бог.

Заги́бель призна́чена є, щоб
ви́повнилась справед-
ливість,
23 бо ви́конає Господь, Бог Са-
ваот
постано́влену згу́бу по-
серед всієї землі.
24 Тому так промовляє Гос-
по́дь, Бог Саваот:
Мій наро́де, мешка́нче
Сіону, не бійсь асирі́й-
ця!
Він па́лицею тебе вдарить,
і кия свого підійме на
те́бе,
як *колись* на дорозі єгипет-
ській.
25 Бо мало ще, трохи *побу́де*,
— та й скінчиться лють,
і зве́рнеться гнів Мій на
зни́щення їх!
26 І збу́дить на нього бича́
Господь Саваот,
як ура́зив був Він Мадія́-
ма при скелі Оре́в,
і кий Його *буде* на морі,
і його Він простя́гне, як
колись на Єгипет!
27 І станеться в день той,
з твого рамена тяга́р
його здійметься,
а з-над шиї твоєї ярмо́ його,
і через ситість ярмо́ буде
зни́щене!
28 Він прийде навпроти Айя́ту,
пере́йде в Мігро́н,
свої речі складе до Міхма́-
шу.
29 Пере́йдуть прова́лля, Гева
— ночліг нам,
затремтіла Рама, утекла
Саулова Гів'а.
30 Заголоси́ ти, о до́чко Галлі-
му,
послухай, Лаїше, о бід-
ний Анатоте!
31 Мадме́на розбіглась,
мешка́нці Гевіму вті-
кають.

32 Ще сьогодні зостáнеться він у Нові;
своєю рукою грози́ть горі дочки́ Сіону,
пáгірку Єрусалиму.
33 Ось Господь, Бог Саваот відтинáє галýзки застрашáльною силою, —
і найвищі постáвою будуть пости́нані,
а високі бýдуть пони́жені.
34 І буде обтя́та навкóло залізом гущáвина лісу,
і Ліва́н упаде́ від Могýтнього!

Корень Єссея стане прáпором нарóдам

11 І ви́йде Пагінчик із пня Єссе́євого,
і Галýзка дасть плід із корі́ння його.
2 І спочи́не на Нім Дух Господній, —
дух мудрости й розуму, дух поради й лицáрства,
дух пізнáння та стрáху Господнього.
3 Його уподóбання — в страхý Господньому,
і Він не на погляд очéй своїх буде судити,
і не на пóслух ушéй Своїх буде рішати,
4 але буде судити убогих за правдою,
і правосýддя чини́тиме слушно суми́рним землі.
І вдарить Він землю жезлóм Своїх уст,
а віддихом губ Своїх смерть заподіє безбожному.
5 І стáнеться поясом клýбів Його справедливість,
вірність же — поясом сте́гон Його!
6 І замéшкає вовк із вівцéю,
і буде лежати пантéра з козля́м,
і *будуть* рáзом телятко й левчýк, та теля відгóдоване,
а дитина мала їх води́тиме!
7 А корова й ведмідь будуть пáстися *рáзом*,
разом бýдуть лежати їхні діти,
і лев буде їсти солому, немов та худоба!
8 І буде бáвитися немовля́тко над діркою гада,
і відня́те від перс *дитинчá* простягне́ свою руку над нóру гадюки, —
9 не вчинять лихого та шкоди не зроблять
на всій святій Моїй горі,
бо земля буде повна пізнáння Господнього *так*,
як море вода покриває!
10 І станеться в день той: до Кореня Єссеєвого, — що стане прáпором нарóдам, — погани звертатися будуть до Нього, і буде славою місце спочи́нку Його!

Госпóдь позбирає врятованих

11 І станеться в день той, і знóву подруге *простя́гне* Господь Свою руку, щоб набýти остáнок нарóду Свого, що полишиться з Ашшуру[1] й з Єгипту, і з Патросу та з Етіопії, і з Еламу й з Шін'ару, і з Хамату, та з морських островів.
12 І погáнам підійме Він прáпора,
і згромáдить вигнáнців Ізраїля,
і розпорóшення Юди збере з чотирьох країв світу!

[1] Ашшýр — Асирія.

13 І спи́ниться за́здрість Єфрема,
і ви́тяті будуть супротивники Юди, —
не буде *вже* за́здрити Юді Єфре́м,
а Юда не бу́де гноби́ти Єфрема.
14 І вони полетять на плече филисти́млян до моря,
пограбують гурто́м синів сходу,
на Едо́ма й Моа́ва вони накладу́ть свою руку,
і діти Аммо́на їх слухати будуть.
15 І вчинить закля́ттям Господь зато́ку моря Єгипетського,
і руку Свою простягне́ на ріку́ в сильнім вітрі Своїм,
і на сім пото́ків розділить її,
й *буде можна її* у взутті перехо́дити.
16 І буде широ́ка доро́га для ре́шти наро́ду Його,
що з Ашшу́ру зоста́неться,
як була для Ізраїля в день,
коли він вихо́див із кра́ю єги́петського.

Пісня-хвала Господе́ві врятованих

12 І ти скажеш дня того:
Хвалю́ Тебе, Господи,
бо Ти гнівавсь на мене,
та гнів Твій вщуха́є, й мене Ти пора́дуєш,
2 оце, — Бог спасі́ння моє!
Безпечний я, і не боюсь,
бо Госпо́дь, — Господь сила моя та *мій* спів,
і спасі́нням для мене Він став!
3 І ви в радості бу́дете че́рпати воду
з спасе́нних джере́л!
4 І скажете ви того дня:
„Дя́куйте Господу, кличте Іме́ння Його́,
сповісті́ть між наро́дів про вчинки Його,
пригадайте, що Йме́ння Його превеличне!
5 Співайте для Господа, Він бо велі́чне вчинив,
і хай це́ буде зна́не по цілій землі!
6 Радій та співай, ти мешка́нко Сіону,
бо серед тебе Великий, — Святий Ізраїлів!

СУД НАД НАРОДАМИ

Кара на Вавилон прийде в День Господній

13 Пророцтво про *Вавило́н*, що бачив Іса́я, син Амо́сів.
2 Підийміте прапора на лисую го́ру,
кличте їх голосніш,
помаха́йте рукою,
щоб ішли у воро́та!
3 Я звелів був Своїм посвя́ченим,
теж покликав лица́рство Своє на Мій гнів,
що зухва́ло радіють.
4 Чути га́мір у гора́х,
як наро́ду числе́нного,
чути гомін згрома́джених *тут* царств наро́дів:
це переглядає Госпо́дь Саваот бойове́ *Своє* військо!
5 Прихо́дять з далекого кра́ю,
із кінців небе́с,
Господь і знаря́ддя гніву Його,
щоб усю землю пони́щити!
6 Голосіть, бо близький день Господній, —
він від Всемогу́тнього при́йде, немов зруйнува́ння.

7 Тому́ то ослабнуть всі ру́ки,
і кожне серце люди́ни зневіриться.
8 І вони налякаються, болі та муки їх схо́плять,
немов породілля та, будуть тремтіти.
Остовпіють один перед о́дним,
полум'яні обличчя — то їхні обличчя.
9 Оце день Господній прихо́дить,
суво́рий, і лютість, і по́лум'я гніву,
щоб зе́млю зробити спусто́шенням,
а грішних її повигу́блювати з неї!
10 Бо зо́рі небесні та їхні сузір'я
не дадуть свого світла,
сонце затьми́ться при сході своє́му,
а місяць не буде *вже* ся́яти світлом своїм .
11 „І Я покараю все́світ за зло,
а безбожних за їхню провину,
бундючність злочинця спиню́,
а гордість наси́льників зни́жу!
12 Я зроблю́ людину дорожчою від щирого золота,
і *смертну* люди́ну — від офірського золота".
13 Тому́ небеса́ захитаю,
і рухне́ться земля з свого місця
від лютости Господа Саваóта,
у День, як пала́тиме гнів Його.
14 І буде *наро́д*, як та са́рна сполóшена
чи як отара, якої зібрати немає кому́.
До наро́ду свого кожен звéрнеться,
і кожен до кра́ю свого втікатиме.
15 Кожен знáйдений буде заколеним,
і кожен узя́тий впаде́ від меча.
16 А їхні діти на їхніх очáх порозбивані будуть,
їхні доми́ пограбóвані будуть,
а їхніх жінок побезче́стять!
17 Оце Я збуджу́ на них мідян,
що срібла не лічать,
а золото — не чують бажáння до нього, —
18 і будуть вбивáти юнаків *їхні* лу́ки,
і над плóдом утрóби вони милосердя не мáтимуть,
їхнє око над дітьми не мáтиме милости.
19 І стане *тоді* Вавилóн, краса царств,
пишнóта халдéйської гордости,
таким, як Бог зруйнував був Содóм та Гомóрру!
20 Не буде назáвжди засéлений він,
ні замéшкалий з роду в рід,
і араб там не стане намéтом,
і там пастухи́ не спочи́нуть *з своєю отáрою.*
21 Але бу́дуть барлóжити там звірі пустині,
і будуть доми́ їхні сóвами пóвні,
і там пробувáтимуть стру́сі,
і волохаті дéмони там танцювáтимуть.
22 І завию́ть шакáли в порожніх хорóмах його,
а гієни в веселих палáцах!
І близькé вже насту́плення часу його,
і не забáряться ці його дні!

Ізраїль звели́читься

14 Бо Господь змилосе́рдиться
над Яковом, і вибере зно́ву
Ізраїля, і на їхній землі їх посе́-
лить. І чужи́нець долучений бу-
де до них, і приє́днані будуть до
дому Якового.
2 І наро́ди їх візьмуть, і їх по-
прова́дять до їхнього місця, а Із-
раїлів дім на Господній землі за
рабів та за невільниць їх при́йме
собі на спа́дщину. І візьмуть вони
до неволі тих, хто їх понево́лив, і
вони над своїми гнобителями запа-
нують!

Тяжка доля Вавилону

3 І буде в той день, як Господь
дасть тобі відпочи́нок із терпі́ння
твого та з неспоко́ю твого, та з
праці тяжкої, яку ти був мусів
робити,
4 то ти заспіваєш оцю пісню
глумли́ву про царя Вавилону та й
скажеш:

Як гноби́тель минувся, —
минулося гно́блення!
5 Господь зламав кия без-
божних
і же́зла пану́ючих,
6 що наро́ди постійним уда-
ром у лютості бив,
що в гніві гноби́в був
людей переслідуванням
безупи́нним.
7 Спочи́ла була́, заспоко́їлася
вся земля,
і виспівує го́лосно.
8 Кипари́си та ке́дри лива́н-
ські тобою втішаються
й кажуть: „Відко́ли ти
ліг, не прихо́дить на
нас дровору́б!“
9 Завору́шивсь тобою іздо́лу
шео́л
назу́стріч твоєму прихо́-
ду;
померлих тобі побуди́в,
усіх проводирів *на* землі,
і підняв з їхніх тро́нів всіх
лю́дських царів.
10 Вони всі зачну́ть говорити
та й скажуть тобі:
„І ти ослабів, як *і* ми,
став подібний до нас!“
11 Зіпхну́та в шео́л твоя го́р-
дість
та гра твоїх арф;
ви́стелено під тобою червóю,
і червя́к накриває те-
бе.
12 Як спав ти з небе́с,
о сину зірни́ці досвіт-
ньої, я́сная зо́ре,
ти розбився об землю,
погро́мнику лю́дів!
13 Ти ж сказав був у серці
своєму:
„Зійду́ я на небо,
повище зір Божих поста́влю
престола свого́,
і сяду я на горі збору
богів,
на кінцях півні́чних,
14 підійму́ся понад гори хмар,
уподі́бнюсь Всеви́шньо-
му!
15 Та ски́нений ти до шео́лу,
до найглибшого гро́бу!
16 Ті, що на тебе дивитися
бу́дуть,
приглядатися будуть до
тебе,
зве́рнути увагу на тебе:
„Чи то той чоловік, що
змушував землю трем-
тіти,
що зневолював царства тру-
си́тись,
17 що він оберта́в у пустиню
вселе́нну,
а міста її бу́рив,
що в'язнів своїх не пускав
він додо́му?
18 Усі царі лю́дів, вони всі у
славі лягли́,
кожен у своїй усипа́ль-
ні,

19 ти ж від гро́бу свого відки́нений геть,
мов галу́зка бридка́,
ото́чений вбитими *та* мечем переши́тими,
що до гро́бу між камінь спуска́ються,
як пото́птаний труп.
20 Ти не бу́деш поєднаний з ними у гро́бі,
бо землю свою зруйнува́в,
свій наро́д повбивав.
Насіння злочинців повік не згада́ється!
21 Його ді́тям зготу́йте різню за вину їхніх батьків,
щоб вони не повстали,
і землі не вспадкува́ли,
і не напо́внили світу міста́ми.
22 І на них Я повста́ну, — говорить Господь Саваот, —
і ви́тну ім'я́ Вавило́ну й оста́нок *його*,
і нащадка й ону́ка, говорить Господь!
23 І вчиню́ Я його їжако́ві осе́лею та во́дним багно́м,
і мітло́ю вигу́блення позамітаю його́,
говорить Господь Саваот!
24 Присягав був Господь Саваот та казав:
Поправді, — як ми́слив собі Я, так ста́неться,
й як Я був врадив — те спо́вниться,
25 щоб стовкти́ асирі́йця в країні Моїй,
і на го́рах Моїх розтопчу́ Я його!
І ярмо́ його здійметься з них,
і тяга́р його скинеться з їхніх раме́н!
26 Це та рада, яка про всю землю ура́джена,
і це та рука, що простя́гнена на всі наро́ди.
27 Бо врадив Госпо́дь Саваот, і хто *Його раду* відмі́нить?
А рука Його ви́тягнена, — й хто відве́рне її?
28 У році смерти царя Аха́за
було таке пророцтво:
29 Не тішся, уся филисти́мськая зе́мле,
що зла́мане же́зло, яке тебе вдарило,
бо з гадю́чого ко́реня ви́повзе люта змія́,
і огни́стий летю́чий драко́н *буде* пло́дом її!
30 І па́стися будуть перво́рідні бідних,
і вбогі безпечно лежатимуть,
а твій корень Я голодом ви́морю,
і рештки твої він доб'є!
31 Плач *же*, брамо, *ти ж* місто, кричи, —
розпливла́ся ти, вся филисти́мськая зе́мле,
бо прихо́дить із півночі дим,
і не буде ніко́го, хто відстав би з його вояків!
32 І що́ відповісться наро́днім посла́м? —
Що Сіона Господь заложи́в,
і схова́ються в ньому убогі з наро́ду Його!

Недоля Моава

15 Пророцтво про *Моава*.
Справді вночі Ар-Моа́в пограбо́ваний був *та* пони́щений,
справді вночі Кір-Моав пограбований був *та* понищений.
2 Він пішов до святині, а Диво́н на верхів'я, щоб плакати;

на Нево́ й на Меде́ву голо́сить Моав.
На всіх головах його лисина,[1]
обстри́жена кожна *його* борода́,
3 на *всіх* його вулицях підпереза́лись вере́тою,
на даха́х його та на площах його всі голо́сять,
з плачу́ розплива́ються.
4 І кричали Ешбон та Ел'але,
аж до Яга́цу був чутий їхній голос,
тому́ то голосять воя́ки Моава,
і душа його в ньому тремтить.
5 Моє серце кричить про Моа́ва,
втікачі його — аж до Цоару, до Еглат-Шелішійї,[2]
бо з плаче́м ходять збіччям Лухі́ту,
бо на Хоронаїмській дорозі встає крик заги́белі,
6 бо во́ди Німріму спусто́шенням бу́дуть,
бо посо́хла трава, мурава́ позника́ла,
немає *нічого* зеленого.
7 Тому́ то набутий останок
і маєток вони віднесу́ть за потік степови́й.
8 Бо країну Моава той крик оточи́в,
по Еглаїм його голосі́ння,
і по Беер-Елім[3] голосі́ння його.
9 Бо напо́внилась кров'ю димонська вода,
бо Я покладу́ на Димо́н додатко́ве:
лева для втікачів із Моава, і на останок землі.

16 Овечки пошліть власникові землі,
із Сели на пустиню,
на го́ру Сіонської дочки́.
2 І станеться, мов те споло́шене пта́ство,
з кубла́ повиго́нене,
будуть до́чки Моавські при бро́дах Арнону:
3 „Подай раду, зроби при́суд,
учини нічну тінь свою повного полудня,
сховай ви́гнаних, біженця не видавай.
4 Нехай ме́шкають в тебе вигна́нці Моаву,
стань їм за́хистом перед грабіжником,
бо не стало наси́льника,
скінчи́вся грабу́нок,
загинув топта́ч із землі.
5 І буде утве́рджений милістю трон,
і сяде на ньому у правді в наметі Давида суддя́,
що дбатиме за правосу́ддя та *буде* в справедливості вправний.
6 Ми чули про гордість Моава,
що гордий він дуже,
про сваво́лю його й його гордість,
про лютість його,
про неслушні його нісенітниці".
7 Буде тому́ голоси́ти Моав над Моавом,
увесь голосити він буде!
За паляни́цями з грон Кір-Харесету
плакати бу́дуть насправді побиті,

[1] Karehah — вистрижене на знак жалоби.
[2] Еглат-Шелішійя — трирічна корова, символ сили твердині Цоару.
[3] Беер-Елім — криниця сильних, пор. 4 М. 21. 16.

8 бо посохли хешбо́нські поля́,
і виноградник Сівми;
володарі наро́дів понищили гро́зна добірні,
які до Язеру сяга́ли
й зникали в пустині;
галу́зки ж його розтяга́лися,
і море вони перейшли́.
9 Тому́ то язе́рським плаче́м
буду плакати за виногра́дину Сівми.
Сльозою своєю тебе орошу́,
о Хешбо́не й Ел'а́ле,
бо крик бо́ю напав на твій збір та на жниво твоє.
10 І буде за́брана радість та втіха із са́ду,
а по виноградниках пісні не бу́де
й не здійметься окрик.
Вина по чави́лах не буде топта́ти чави́льник, —
окрик радости Я припини́в!
11 Тому́ то *в жало́бі* звучать про Моав мої ну́трощі,
мов би та арфа,
а ну́тро моє — про Кір-Херес.
12 І буде, як ви́явиться,
що змучивсь на взгір'ї Моав,
і ввійде молитись у святиню свою,
та він не ося́гне нічо́го.
13 Оце слово,
яке говорив був віддавна Госпо́дь про Моава.
14 А тепер Господь каже, говорячи:
За три ро́ки, одна́кові з літами на́ймита,
буде знева́жена слава Моава
з усім велелю́ддям *його*,
а позосталість — мала *та* дрібна, невелика!

Зникне Дамаск, як і слава Ізраїля

17 Пророцтво про *Дамаск*.
Ось Дама́ск вилуча́ється з міст,
і стається, як купа руїн.
2 Поки́нені будуть міста Ароеру,
для чері́д вони будуть, —
і ті будуть лежати,
і не буде кому *їх* споло́шити.
3 Зникне тверди́ня з Єфрема,
і царство з Дамаску, і решта Ара́му —
будуть, як слава синів Ізраїля,
говорить Господь Саваот!
4 І станеться в день той, слава
Якова зни́діє, і ви́худне товщ його
тіла.
5 І буде, немов би жнець збирає
збіжжя, а раме́но його жне ко-
ло́сся; і буде, немов би збирають
коло́сся в долині Рефаїм.
6 І на ньому зоста́нуться за́лиш-
ки з пло́дів, як при оббива́нні
оливки: дві-три я́гідки на верхо-
вітті, чотири-п'ять на галу́зках
плідної *деревини*, говорить Гос-
подь, Бог Ізраїлів.
7 Того дня зве́рне люди́на зір до
свого́ Творця, а очі її на Святого
Ізраїлевого дивитися будуть.
8 І не буде зверта́тись *людина*
до же́ртівників, чину рук своїх, і
не буде дивитись на те, що́ зробили
були її пальці, ні на ашери,[1] ані на
стовпи на честь сонця.
9 Того дня її сильні міста бу-
дуть, мов ті опустілі місця лісу та
верхів'я гір, що *їх* позоставлено
перед синами Ізраїля, і руїною
станеться *те*.
10 Бо забула ти, *до́чко Ізраїля*,
Бога спасі́ння свого, і не пам'ятала

[1] Ашера — стовп на честь Астарти, богині ханаанської.

про Скелю[1] сили своєї. Тому то садиш розсадника приємного, і пересаджуєш туди чужу виноградину.
11 Того дня, як садила, ти обгородила його, і про посів свій подбала, щоб рано зацвіло. *Але* жниво минулося в день слабости та невигойного болю!

12 Біда, рев численних народів, —
гуркочуть, як гуркіт морів, і галас племен, —
вони галасують, як гуркіт міцної води.
13 Галасують племена, як гуркіт міцної води,
та Він їм погрозить, і *кожен* далеко втече,
і буде гнаний, немов та полова на горах за вітром,
і мов перед вихром перекотиполе.
14 Як вечір насуне — то й жах ось,
поки ранок *настане* — не буде його.
Це талан наших грабівників,
і це доля дерилюдів наших!

Горе землям по той бік річок етіопських

18 Горе *тобі*, дзвінкокрилий ти краю,
що з другого боку річок етіопських,
2 що морем послів посилаєш
на човнах папірусових по поверхні води!
Ідіть, скороходні посли,
до народу високого й блискучезбройного,
до народу страшного віддавна й аж досі,
до люду пресильного, що топче *усе*,
що річки його землю поперетинали.
3 Усі мешканці вселенної,
що на землі пробуваєте,
— дивіться, коли піднесеться прапор на горах,
слухайте, чи не затрублять у ріг.
4 Бо Господь так промовив до мене:
Я буду спокійний, і буду дивитися з місця Свого пробування, —
як тепло те при світлі ясному,
як та хмара роси в спеку жнив!
5 Бо перед жнивами, як скінчиться цвіт,
недозріле *ж усе* стане зрілими гронами,
то Він зріже серпами галуззя м'які,
а галузки, що стеляться,
повідкидає, повідрубує Він.
6 Будуть вони позоставлені разом
для хижого птаха гірського й звірини земної, —
і літо над ним проведе хижий птах,
і вся земна звірина над ним перезимує.
7 Того часу принесений буде дарунок для Господа Саваота
від народу високого й блискучезбройного,
і від народу страшного віддавна й аж досі,
від люду пресильного, що топче *усе*,
що річки його землю поперетинали,
до місця Імення Господа Саваота на Сіонській горі.

[1] Сuг. Скеля — це назва Господа.

Єгипет буде опусто́шений

19 Пророцтво про *Єгипет.*
Ось на хмарі легенькій несеться Госпо́дь
і прибу́де в Єгипет, —
і затремтя́ть перед лицем Його бовва́ни Єгипту,
і серце Єгипту розта́не посеред нього.
2 І підбу́рю єги́птянина на єги́птянина,
і будуть точи́ти війну кожен з братом своїм,
і кожен із ближнім своїм,
місто з містом, *а* царство із царством.
3 І Єгипет на дусі пони́кне в своє́му нутрі́,
а раду його Я поплу́таю,
і вони будуть питати бовва́нів *своїх*,
і заклиначів духів
та духів померлих і *своїх* ворожби́тів.
4 І віддам Я Єгипет у руку жорсто́кого пана,
і цар лютий над ним запанує,
говорить Господь, Господь Саваот!
5 І зникне із Моря[1] вода,
і висохне Річка, та й стане суха.
6 І засмердя́ться річки́ *та* нужде́нними стануть,
і повисиха́ють прито́ки Єгипту,
пов'яне коми́ш та очере́т.
7 Луги над рікою, над берегом річки,
і все, що при річці посіяне, повисиха́є,
розвіється *все*, і не буде його.
8 І заплачуть риба́лки,
і будуть ридати всі ті,
що гачка́ закида́ють до річки,
а ті, що розтя́гують не́від на воду, стратять надію.
9 А ті, що працюють при че́санім льоні
та тчуть полотно́, засоро́мляться.
10 І будуть осно́ви *Єгипту* розбиті,
всі ж працю́ючі за плату на дусі впаду́ть.
11 Дійсно, вельмо́жі Цоа́ну безумні,
і нерозумною стала рада мудрих фараонових ра́дників.
І як фараонові скажете:
Я син мудреців, я син давніх царів?
12 Де ж вони, де твої мудреці?
І хай розка́жуть тобі й хай пізна́ють,
що порадив Госпо́дь Саваот на Єгипет.
13 Стали немудрі вельможі Цоа́ну,
вельможі Мемфісу обма́нені,
учинили блудя́чим Єгипет
головніші з племе́н його.
14 Господь влив у нього дух о́дуру,
і вони вчинили блудя́чим Єгипет в усякому чині його,
як блу́дить п'яни́ця в блюво́ті своїй.
15 І Єгипет не матиме ді́ла,
що *вміли б* вчинити його голова або хвіст,
пальмо́ва галу́зка чи очере́тина.
16 Того дня стане Єгипет, немов
ті жінки́, і тремтітиме, і буде ля-
катись по́маху руки Господа Сава-
ота, що Він нею над ним пома-
ха́є.
17 І стане юдейська земля для
Єгипту за по́страх: кожен, кому

[1] Єгиптяни свою річку Ніл звали Морем. Річка — це Ніл.

пригадають про неї, злякається перед зáдумом Господа Саваота, якого повзяв Він на нього.

18 Того дня буде п'ять міст в єгипетськім кра́ї, що говоритимуть ханаанською мовою й присягатимуть Господом Саваотом. Одне буде зватися Ір-Гахерес.[1]

19 Того дня серед кра́ю єгипетського буде же́ртівник Господу, і стовп при границі його Господе́ві.

20 І він буде в єгипетськім кра́ї ознакою й свідком для Господа Саваота, — коли будуть взивати до Господа перед гноби́телями, то пошле їм спасителя та оборо́нця, який їх спасе.

21 І стане знаний Господь для Єгипту, і того дня позна́ють єги́птяни Господа, і будуть служити жертвою й жертвою хлібною, і присягну́ть обітницю Господе́ві, і ви́повнять.

22 І вра́зить єги́птян Господь, буде бити *їх* та лікувати, і до Господа зве́рнуться, і Він дасться їм ублагати Себе, і їх вилікує.

23 Того дня буде бита дорога з Єгипту в Асирію, і при́йдуть асирі́йці до єги́птян, а єги́птяни до асирі́йців, і будуть служити єгиптяни з асирійцями *Господе́ві*.

24 Того дня буде Ізраїль третім *краєм* побіч Єгипту й Асирії, благослове́нням серед землі,

25 бо Господь Саваот його поблагослови́в та й сказав: Благословенний наро́д мій Єгипет, і Ашшу́р,[2] чин Моїх рук, та Ізраїль, спа́дщина Моя!

Асирія переможе Єгипет та Етіопію

20 Того року, коли Тартан[3] прийшов до Ашдоду,[4] як його послав був Сарґон, цар асирійський, і він воював був з Ашдодом і здобув його,

2 того ча́су казав був Господь через Ісаю, Амосового сина, говорячи: „Іди, і розв'я́жеш вере́ту з-над сте́гон своїх, і здіймеш взуття́ зо своєї ноги!" І він зробив так, — ходив наги́й та бо́сий.

3 І Господь говорив: „Як ходив Мій раб Ісая нагий та босий три роки, — *це* ознака та чудо про Єгипет та про Етіопію, —

4 так поведе́ цар асирійський полоне́них Єгипту й вигна́нців Етіопії, юнаків та стари́х, нагих та босих, навіть з озадком відкритим. Сором Єгипту!

5 І будуть збенте́жені та засоро́млені за Етіопію, куди зве́рнений зір їхній, та за Єгипет, їхню пишноту́.

6 І скаже того дня мешка́нець того побережжя: Оце таке місце, куди зве́рнений зір наш, куди ми втікали за поміччю, щоб урятуватися перед асирійським царем. І я́к ми втечемо?"

Упав Вавилон! Недоля Едому й Арабії

21 Пророцтво про пустиню надмо́рську.
Як но́сяться бурі на півдні,
так *ворог* іде із пустині,
із кра́ю страшно́го.
2 Виді́ння грізне́ мені явлене:
„Грабує грабіжник, пусто́шник пусто́шить.
Прийди, о Еламе, Мадаю обложи, —
усяким зідха́нням зробив Я кінець".
3 Тому́ то напо́внилися мої сте́гна тремті́нням,
і болі схопи́ли мене,
немов породільні ті болі.
Я скривився від того, що чув,

[1] Ір-Гахерес — місто Сонця, Геліополь.
[2] Ашшур — Асирія.
[3] Тартан — військовий начальник царя.
[4] Ашдод — Азот.

я від ба́ченого перестра́-
шивсь.
4 Забилося серце моє,
тремті́ння напало мене не-
сподівано;
вечір розкоші моєї змінився
мені на страхі́ття.
5 Поставлений стіл, килима́-
ми накрито,
ї́ться *та* п'ється.
Уставайте, прави́телі, щити́
намасті́ть!
6 Бо до мене сказав Господь
так:
,,Іди, вартово́го постав,
— що́ побачить, нехай доне-
се́".
7 І коли він похо́да побачив,
по парі їздців,
поїзд ослів, поїзд верблю-
дів, —
і прислу́хується він з ува-
гою,
із увагою пильною.
8 І він крикнув, *як* лев:
,,Я за́вжди стою вдень на
ва́рті, о Господи,
і стою на сторо́жі своїй усі
но́чі!"
9 Аж ось іще по́хід мужів, по
двоє їздців.
І він відповів та сказав:
,,Упав, упав Вавило́н,
а всі ста́туї бо́гів його
порозбивані о́б землю!"
10 О мій помоло́чений ти,
сину то́ку мого!
Я звістив вам, що чув був
від Господа Саваота,
Бога Ізраїлевого.
11 Пророцтво про Думу.[1]
До мене кричить із Сеїру:
,,Сто́роже, яка пора но-
чі?
Сто́роже, яка пора ночі?"
12 *А* сторож сказав:
,,Настав ра́нок, а все ж
іще ніч.

[1] Dumah — мовчанка, мертва тиша, це Едом.

Якщо ви пита́тимете,
то питайте *та* зно́ву при-
йдіть!"
13 Пророцтво про *Арабію*.
У лісі в степу́ ночува́ти,
ви будете
карава́ни деданів.
14 Мешканці Теманського
кра́ю,
винесіть воду назу́стріч
для спра́гненого,
втікача́ зустрічайте із хлі-
бом!
15 Бо втекли́ вони перед ме-
ча́ми,
перед голим мече́м,
і перед натя́гненим луком,
і перед тягото́ю війни.
16 Бо до мене Господь сказав
так: Ще за рік, як рік на́ймита, і
вся слава Кедару покі́нчиться.
17 А понадто полишиться не-
велике число лу́чників *з* ли́царів
кеда́рських синів, бо Господь,
Бог Ізраїлів, *це* говорив.

Долина Видіння

22 Пророцтво про долину *Ви-
діння*.
Що це *сталось* тобі,
що ти висипав увесь на
дахи́?
2 Місто спо́внене га́ласом, мі-
сто гучне́, місто веселе!
Побиті твої — не побиті
мече́м,
і не повмирали в війні.
3 Усі ра́зом утекли твої про-
водирі,
без *ві́йстрілу* луку по-
в'я́зані;
усі, хто з тобою знайшовся,
пов'я́зані ра́зом, —
хоч вони повтікали да-
ле́ко.
4 Тому́ я сказав: Відверніться
від мене,
я гі́рко запла́чу!

Не силуйтеся потішати мене,
що наро́ду мого дочка́
поруйно́вана,—
5 бо *це* день збенте́ження, і
стопта́ння, і за́колоту,
день Господа, Бога Саваота,
у долині Виді́ння,
день розва́лення муру
та зо́йку на го́рах!
6 А Елам узяв сагайдака́,
у поході мужів *з* верхівця́ми,
Кір же витяг щита́.
7 І сталось, найкращі долини
твої понапо́внювались
колесни́цями,
а при брамі їздці понаставлені.
8 І відкрив він заслону *із* Юди,
і ти поглянув того дня
на збро́ю дому лісу.[1]
9 І побачили в Місті Давидовім щілини,
що багато *їх* стало,
і зібрали води *з* ставу до́лішнього;
10 і порахува́ли доми в Єрусалимі,
і порозбивали доми́ ті на
зміцнення муру;
11 і зробили ви між двома му́рами
збір для старого ставка́,
але ви не дивились на Того,
Хто́ це зробив,
Хто це віддавна створив,
ви не бачили.
12 І Господь, Бог Саваот того
дня був покликав на
плач,
і на голосі́ння, і на обстрига́ння воло́сся,
і щоб опереза́тись вере́тою.
13 Та ось радість і втіха:
забивають худобу велику
та ріжуть худобу дрібну́,
ї́дять м'ясо й вино попива́ють, *викрикуючи*:
,,Будем їсти та пити, бо
взавтра помре́м!
14 І відкрив Господь Саваот в
мої уші:
Напевно не про́ститься
вам беззако́нство оце,
аж поки ви не помрете́,
промовив Господь, Бог
Саваот.
15 Так промовив Господь, Бог
Саваот: Іди, увійди до того упра-
вителя, до Шевни, що над домом,
та й скажеш:
16 ,,Що́ ти тут маєш, і хто́ тут
у тебе,
що гро́ба для себе тут ви́довбав?"
Ти ви́рубав на висоті свого
гро́ба,
ти ви́довбав в скелі оселю
собі,
17 та Господь тебе з силою
ви́кине, ли́царю,
і хапа́ючи, схо́пить тебе,
18 звива́ючи, звине тебе на
клубо́к,
і кине, як ку́лю, у землю
просто́ру,
і там ти помре́ш, і *пі́дуть*
туди *й* вози славні
твої,
о га́ньбо ти дому свого
госпо́даря!
19 І попхну́ тебе з стану твого́,
і скину тебе з того місця,
на якому стоїш.
20 І станеться в день той,
і покли́чу Свого раба
Еліякима, сина Хілкійїного,
21 і на нього хіто́на твого́
одягну́,
і підпережу́ Я його твоїм
по́ясом,
панува́ння твоє дам у руку
його,

[1] Дім лісу — склад зброї, арсенал.

і стане він бáтьком для мéшканця Єрусалиму
та для Юдиного дому!
22 І дам ключá дому Давидового на рамéно його, —
і коли він відчи́нить, не буде кому замикáти,
коли ж він замкнé, то не буде кому відчиня́ти.
23 І його Я заб'ю, мов кілкá, в певне місце,
і стане він дóмові батька свого троном слави.
24 І повісять на ньому всю славу отцівського дому його,
нащáдки та дикі відрóстки,
увесь пóсуд малий від мисóк
й аж до всякого пóсуду глиняного!
25 Того дня, — говорить Господь Саваот, — похитнéться кілóк,
що був в певне місце забитий,
і буде відрýбаний та й упадé, —
і знищений буде тягáр, що на ньому,
бо *так* каже Госпóдь!

Спустошений буде і Тир

23 Пророцтво про *Тир*.
Голосіть, кораблі Таршішу,
бо *Тир* поруйнóваний:
без домів і без входу з кіттейського крáю.
Так було їм відкрито.
2 Замовчіте, мешкáнці надмóр'я!
Сидóнські купці, які морем пливуть, тебе перепóвнили.
3 І насіння Шіхору[1] у вóдах великих,
жниво Ріки[1] — то набýток його,
і нарóдам він став за торгóвицю.
4 Сорóмся, Сидóне, сказало бо море,
мóрська тверди́ня, говорячи:
я не терпіла з порóду та не породила,
і не виховала юнаків,
і дівчат я не ви́кохала.
5 Коли до Єгипту *ця* звістка *прибýде*,
вони затремтять, як на звістку про Тир.
6 Перейдіть до Таршішу,
ридайте, мешкáнці надмóр'я!
7 Чи це ваше *місто* веселе,
що *почáток* його з давендáвна?
Його нóги несуть його в далечинý осели́тися.
8 Хтó це постанови́в був про Тир,
що корони давав,
що князя́ми *бували* купці його,
а його торговці *на* землі були в шані?
9 Господь Саваот це признáчив,
щоб збезчéстити пихý всякій славі,
щоб усіх славних землі злегковáжити.
10 Перейди ти свій край, мов Рікá,
дóчко Таршішу, — вже нема перепóни —
11 Свою руку простя́г Він на море,
і царства затря́с!
Господь про Ханаан наказав,
щоб тверди́ню його зруйнувáти,
12 і сказав: Не будеш ти більше радіти,

[1] Шіхор — це Нил, або Ріка.

збезчещена дівчино, до́чко Сидону!
Уставай, перейди до Кіттіму,[1]
але й там ти спочи́нку не ма́тимеш.
13 Це земля ханаанська;
на ніщо́ *оберну́всь* цей наро́д, —
Ашшур для пустинних звірів влаштува́в був її.
Вони збудува́ли *тут* ба́шти вартóві,
і пала́ци її повалили,
у руїну її оберну́ли.
14 Голосіть, кораблі Таршішу,
бо спусто́шена ваша тверди́ня!
15 І станеться в день той,
Тир буде забутий на сімдесят літ,
як дні *панува́ння* одно́го царя.
По семидесяти літах станеться Тирові,
як у тій пісні блудни́ці:
16 „Візьми гу́сла,
і пройдися по місті,
забута блудни́це!
Приємно заграй,
багато пісе́нь заспіва́й,
щоб тебе пригада́ли!"
17 І буде, як сімдесят літ покінчи́ться,
згадає про Тира Господь,
і зно́ву він братиме плату за блудодійство,
і чинитиме блуд з усіма царствами світу
на поверхні землі.
18 І стане набу́ток його
та прибуток його із торгівлі
Господе́ві присвя́ченим.
Не буде збиратися він і не буде ховатись,
бо набу́ток його буде тим,
хто сидітиме перед обличчям Господнім,
щоб їсти доси́та та мати розкішну одежу.

СУД НАД СВІТОМ

Земля буде зруйнована

24 Ось Господь нищить землю й пусто́шить її,
й оберта́є поверхню її,
а мешканців її розпоро́шує.
2 І стане священик як і наро́д,
а пан — немов раб, пані, — як невільниця її,
продаве́ць — немов той покупе́ць,
боргува́льник — немов винува́тець,
віри́тель — як довжник.
3 Земля буде доще́нту зруйно́вана та пограбо́вана вся,
бо це слово Госпо́дь проказа́в, —
4 засумує, зів'я́не земля,
ослабіє й зів'яне вселе́нна,
ослабіють вельможі наро́ду землі.
5 Й осквернилась земля під своїми мешка́нцями,
бо переступи́ли зако́ни,
постано́ву порушили,
зламали вони заповіта відвічного.
6 Тому землю проклі́ття поїло,
й оде́ржали кару мешка́нці її,
тому то згоріли мешка́нці землі,
і небагато людей позоста́лося.
7 Сумує вино молоде, виногра́дина в'я́не,
усі радісносе́рді зідха́ють,
8 спини́лися радощі бубнів,
галас веселунів переста́в,
затихла потіха *від* гу́сел!

[1] Кіттім — острів Кипр.

9 При пісні вина *вже* не п'ють,
став гірки́м п'янкий на́пій для тих, хто його попиває.
10 Зруйно́ване місто спусто́шене,
всі доми́ позами́кані, щоб не ввійти.
11 На вулицях крик за вином,
усяка радість поме́ркла,
веселість землі на вигна́ння пішла, —
12 позоста́лося в місті спусто́шення,
і розбита на зва́лище брама.
13 Бо так буде посеред землі, посеред наро́дів,
як *при* оббива́нні оливки,
немов *при* визби́руванні,
коли збір винограду скінчи́вся.
14 Свій голос підіймуть і будуть радіти,
через величність Господню
викри́кувати голосно будуть від моря.
15 Тому Господа славте на сході,
на морськи́х острова́х Ім'я Господа, Бога Ізраїлевого!
16 Ми чуємо співи від кра́ю землі:
„Слава Праведному!“
Але я сказав: Гину, гину, ой горе мені:
Грабі́жники гра́блять,
і грабуючи, грабля́ть грабі́жно!
17 Страх і яма та па́стка на тебе,
мешка́нче землі!
18 І станеться, той, хто втікатиме від крику жа́ху,
до ями впаде́,
хто ж із ями вихо́дить,
буде схо́плений в па́стку,
бо відкриті розтво́ри згори́,
а підста́ви землі затремтіли.
19 Земля поруйно́вана зо́всім,
земля поторо́щена,
вся земля захита́лась.
20 Захиталась земля, немо̀в п'я́ний,
і ру́хається, мов нічлі́жний курінь,
і вчинився над нею тяжки́м її гріх,
і впала вона, й більш не встане!
21 І станеться в день той, Господь навісти́ть
військо висоти на висоті,
і зе́мних царів на землі, —
22 і будуть зібрані ра́зом,
мов в'я́зні до ями,
й у в'язни́цю вони будуть за́мкнені,
а по днях багатьох будуть наві́щені!
23 Місяць тоді засоро́миться
та застида́ється сонце,
бо Господь Саваот зацарюва́в
на Сіонській горі та в Єрусалимі,
а перед старі́шими слава Його!

Госпо́дь виконав давні прирéчення

25 Господи, — Ти мій Бог!
Я буду Тебе велича́ти,
хвали́тиму Йме́ння Твоє,
бо Ти чудо вчинив,
виконав давні прире́чення,
певную правду!
2 Бо Ти купою каменя місто вчинив,
укріплене місто — руїною,
чужине́цький пала́ц перестав бути містом, —

навіки не буде воно відбудо́ване!
3 Тому буде хвалити Тебе наро́д сильний,
місто лю́дів наси́льників буде боятись Тебе,
4 бо твердинею став Ти нужде́нному,
твердинею *став* для убогого в *час* його у́тиску,
охороною від хуртови́ни,
тінню від спе́ки, —
і дух тих наси́льників *був немов* хуртови́на на стіну!
5 Як спеко́ту в пустині,
Ти крики чужи́нців прибо́ркав;
як тінню від хмари спеко́ту,
спів наси́льників *так* Він приглу́шить.
6 І вчи́нить Господь Саваот на горі цій
гости́ну з страв ситих,
гостину із вин молодих,
із шпіко́вого то́вщу,
із очищених вин молодих.
7 І Він на горі цій поні́щить засло́ну,
заслону над усіма наро́дами,
та покриття́, що розтягнене над усіма лю́дами.
8 Смерть знищена буде наза́вжди,
і витре сльозу́ Господь Бог із обличчя усякого,
і га́ньбу народу Свого він усуне з усієї землі,
бо Господь *це* сказав.
9 І скажуть в той день: Це наш Бог,
що на Нього ми мали надію — і Він спас нас!
Це Господь, що на Нього ми мали надію, —
тішмося ж ми та радіймо спасі́нням Його!
10 Бо Господня рука на горі цій спочи́не,
Моав же на місці своєму пото́птаний буде,
як солома вито́птується у гноївці,
11 і простя́гне він руки свої серед неї,
немов той плива́к простягає, щоб плі́вати,
і прини́зить пиху́ його Він разом з підступами його рук.
12 А високу твердиню цих мурів твоїх Він розва́лить,
пони́зить, на землю *їх* кине, у по́рох!

Ізраїль сла́вить Господа

26 Того дня заспівають у Юдинім кра́ї пісню таку:
У нас сильне місто!
Він чинить спасі́ння *за* мури й примурки.
2 Відчиняйте воро́та, і хай ввійде люд праведний,
хто вірність хоронить!
3 Думку, опе́рту *на Тебе*,
збереже́ш Ти у повнім спокої,
бо на Тебе надію вона покладає.
4 Надійтеся за́вжди на Господа,
бо в Господі, в Господі вічна тверди́ня!
5 Бо знизив Він тих, хто заме́шкує на висоті,
неприступне те місто — пони́зив його,
Він пони́зив його до землі,
повали́в аж у по́рох його!
6 Його топче нога, —
но́ги вбогого,
сто́пи нужде́нних.
7 Про́ста дорога для праведного,

путь праведного Ти ви-
рівнюєш.
8 І на дорозі судів Твоїх, Господи,
маємо надію на Тебе:
За Ймення Твоє та за пам'ять Твою пожада́ння *моєї* душі, —
9 за Тобою душа моя тужить вночі,
також дух мій в мені спозара́нку шукає Тебе,
бо коли на землі Твої суди,
то ме́шканці світу навчаються правди!
10 Хоч буде безбожний поми́луваний,
то проте́ справедливости він не навчи́ться:
у краю́ правоти́ він чинитиме лихо,
а вели́чности Господа він не побачить!
11 Господи, піднялáся рука Твоя ви́соко, *та* не бачать вони!
Нехай же побачать горли́вість Твою до наро́ду,
і нехай посоро́мляться,
хай огонь пожере́ ворогів твоїх!
12 Ти, Господи, вчиниш нам мир,
бо й усі чини наші нам Ти доконáв!
13 Господи, Боже наш, панували над нами пани окрім Тебе,
та тільки Тобою ми згадуємо Йме́ння Твоє.
14 Померлі вони не оживуть,
мертві не встануть вони,
тому́ Ти навідав та ви́губив їх,
і затéр всяку згáдку про них.
15 Розмно́жив Ти, Господи, люд,
розмно́жив Ти люд,
і прослáвив Себе,
всі границі землі Ти дале́ко посу́нув.
16 Господи, в го́рі шукали Тебе́,
шепіт *прохáння* лили́,
коли Ти їх картáв.
17 Як жінка вагітна до по́роду зближується,
в своїх болях тремти́ть та кричи́ть, —
так ми стали, о Господи, перед обличчям Твоїм:
18 ми були вагітни́ми та ко́рчилися з бо́лю,
немов би роди́ли ми вітер,
ми спасіння землі не вчинили,
і ме́шканці всéсвіту не народи́лись.
19 Померлі твої оживуть,
воскре́сне *й* моє мертве тіло.
тому́ пробудіться й співайте, ви ме́шканці по́роху,
бо роса Твоя — це роса зцілень[1],
і земля ви́кине мертвих!
20 Іди, мій наро́де, ввійди до поко́їв своїх,
і свої двері замкни́ за собою,
сховайся на хвилю малу,
поки лютість пере́йде!
21 Бо Господь ось виходить із місця Свого́,
навідати провини меш-кáнців землі, *кожного* з них, —
і відкриє земля свою кров,
і вже не закриє забитих своїх!

Возстановлення Ізраїля

27 У той день навідає Господь Своїм тверди́м, і дужим та сильним мечéм левіятáна, змія

[1] Євр. orot — світел, Гр. ἄμα — зцілення.

прудкого, і левіятана, змія звивкого, і дракона, що в морі, заб'є.
2 У той день заспівайте про нього,
про виноградник принадний:
3 Я Господь, його Сторож,
щохвилі його Я напоюю;
щоб *хто* не навідав його,
стережу його вдень та вночі,
4 Я гніву не маю.
Хто Мені дасть тернину й будяччя, —
на бій Я піду проти них, і спалю їх усіх!
5 Хіба буде держатися міцно Мого він захисту,
щоб мир учинити зо Мною,
зо Мною щоб мир учинити!
6 Яків у майбутньому пустить коріння,
розцвітеться Ізраїль і пуп'янки пустить,
і поверхню вселенної плодом напо́внять.
7 Чи Він уразив його, як уразив того,
хто бив був його?
Чи він був забитий,
як забиті були його вбивники?
8 Ти вигнав його,
відіслав його й судишся з ним,
вигнав його Своїм подувом сильним у день східнього вітру.
9 Тому вина Якова буде окуплена цим,
а це плід увесь:
усунення з нього гріха,
коли він учинить каміння все жертівника
побитим, немов грудки крейди,
і не стоятимуть більше Астарти,
і стовпи на честь сонця.
10 Бо місто укріплене *буде* самотнє,
мешкання покинене та позоставлене,
мов би пустиня, —
там пастися буде теля,
і там буде лежати воно,
та понищить галузки його.
11 Коли висохнуть віття його,
то поламане буде, —
жінки прийдуть і спалять його.
А що це нерозумний народ,
тому милосердя до нього Творець його мати не буде,
і не буде ласкавий до нього Створитель його.
12 І станеться в день той, *плоди*
помолотить Господь від бігу ріки
до потоку єгипетського, а ви по
одному позбирані будете, синове
Ізраїля!
13 І станеться в день той, і буде
засурмлено в велику сурму, і
прийдуть, хто гинув у краї асирійському, і вигнанці до краю
єгипетського, і будуть вони на
святій горі в Єрусалимі вклонятися Господеві.

ГОРЕ ЄРУСАЛИМУ ТА ЙОГО СПАСІННЯ

Єфрем піде в полон

28 Горе *тобі*, *Самарії*, короні пишноти Єфремлян п'яних,
квітці зів'ялій краси його гордости,
що *лежить* на верхів'ї долини врожайної,
від вина поп'янілих!
2 Ось потужний та сильний у Господа, —
мов злива із градом,
мов буря руїнна, мов повідь сильна, заливна,

його кине на землю із силою!
3 Ногами потóптана буде
корона пишнóти Єфрéмлян п'яни́х,
4 і станеться квітка зів'я́ла краси́ його гордости,
що на верхів'ї долини врожайної,
немов передчасно дозріла та смóква,
що її як побачить люди́на, ковтає її,
як вона ще в долоні його!
5 Стане Господь Саваот того дня за прекрасну корону,
і за пишний вінок для останку нарóду Його,
6 і духом права тому́, хто сидить у суді,
і хоробрістю тим, хто до брами повéртає бій!
7 І ось ці від вина позбива́лись з дороги,
і від п'янкóго напóю хитаються:
священик і пророк позбива́лись з дороги напóєм п'янки́м,
від вина збаламу́тились,
від напóю п'янкóго хита́ються,
блу́дять вони у видіннях,
у постановах *своїх* спотика́ються.
8 Бо всі столи повні блювóтою калу,
аж місця нема!
9 „Кого буде навчати пізна́ння,
і кому́ виясняти об'я́влення буде?
Відставлених від молока
чи від перс повідлу́чуваних?
10 Бо на заповідь заповідь, заповідь на заповідь,
пра́вило на пра́вило, пра́вило на пра́вило,
трохи тут, трохи там".
11 Тому незрозумілими у́стами
й іншою мовою буде казати нарóдові цьому
12 Отой, Хто до них говорив:
„Це спочи́нок!
Дайте змученому відпочи́ти, — і це відпочинок", —
та вони не хотіли послухати.
13 І станеться їм слово Господа:
заповідь на заповідь, заповідь на заповідь,
пра́вило на пра́вило, правило на правило,
трохи тут, трохи там,
щоб пішли та попадали на́взнак,
і щоб були зла́мані
й впали до па́стки й злови́лися!

Дальша доля Єфрема

14 Тому то послухайте слова Господнього, ганьбителі,
що пануєте над тим нарóдом, що в Єрусалимі!
15 Бо кажете ви: „Заповіта ми склали зо смертю
і з шеóлом зробили умову.
Як перейде той бич, мов *вода* заливна́,
то не при́йде до нас,
бо брехню́ ми зробили притулком своїм,
і в брехні ми схова́лись!"
16 Тому́ Господь Бог сказав так:
Оце поклав каменя Я на Сіоні,
каменя ви́пробуваного, наріжного,

дорогого, міцно заклáденого.
Хто вірує *в нього*, не буде той засорóмлений!
17 І право за мірúло Я покладý,
а справедливість — вагою;
і притýлок брехні град понищить,
а схóвище вóди заллють!
18 І заповіт ваш із смертю полáманий буде,
а ваша умова з шеóлом не втримáється:
як перéйде нищівнá кáра, то вас вона стóпче!
19 Коли тільки перéйде вона, вона вас забере,
бо щорáнку вона перехóдити буде,
удень та вночі, —
і стáнеться, — тільки з тремтінням ви бýдете слýхати звістку *про це.*
20 Бо буде постеля коротка, щоб *на ній* розтягнýтись,
а покривáло вузьке, щоб накрúтися *ним.*
21 Бо повстане Господь, немов на горі Перацім;
затремтить Він у гніві, немов у долині в Гів'оні,
щоб Свій чин учинити,
предивний Свій чин,
щоб зробити роботу Свою,
незвúчайну роботу Свою!
22 Тож не насміхáйтесь тепер,
щоб не стали міцнішими ваші кайдáни,
бо признáчене знúщення чув я від Господа,
Бога Саваота, про всю землю.
23 Візьміть це до ушей і почуйте мій голос,
послухайте пильно й почуйте мій голос!
24 Чи кожного дня óре рáтай на пóсів,
ралить землю свою й боронýє?
25 Чи ж, як рівною зробить поверхню її,
він не сіє чорнýху й не кидає кмин,
не розсівáє пшеницю
та просо й ячмінь на ознáченім місці,
а жито в мéжах її?
26 І за правом напýтив його,
його Бог його вúвчив *цьогó*:
27 Бож не боронóю чорнýха молотиться,
і кóло возóве не ходить по кмині,
а палицею б'ють чорнýху та києм — той кмин.
28 Розтирається збіжжя?
Ні, бо його не назáвжди молóтиться кóнче,
і підганяють кóло возóве та коні на нього,
а не розтирають його.
29 І це вийшло від Господа Саваота, —
чудова порада Його, і велика премудрість Його!

Навіщення Юди та Єрусалиму

29 Горе Аріїлу, Аріїлу,[1]
місту, що Давид у нім таборувáв!
Рік до року додайте,
хай свя́та закінчать свій круг!
2 І притúсну Аріїла,
і станеться лéмент та плач,
і він стане на мене, як óгнище Боже.[1]
3 І отáборюся проти тебе навкóло,
і сторóжею стúсну тебе,
і бáшти поставлю на тебе.

[1] Аріїл — огнище Боже.

4 І ти будеш понижений, і будеш з землі говорити,
і приглушено буде звучати твоє слово.
І стане твій голос з землі, мов померлого дух,
і шепотітиме з пороху слово твоє.
5 І буде юрба́ ворогів твоїх, мов тонкий пил,
юрба ж насильників — мов полóва зниклúва,
і це станеться нагло, раптóвно.
6 Господь Саваот тебе громом та трусом навідає,
і шумом великим, вихром та бурею,
та огнянúм їдким пóлум'ям.
7 І буде, як сон, *як* видіння нічне́ та юрба́ всіх народів,
що на Аріїла воюють,
і всі, хто воює на нього,
і проти тверди́ні його,
і хто йому докучає.
8 І буде, мов бачить голодний у сні, ніби їсть,
а прокинеться він — і порожня душа його,
і мов спра́гнений бачить у сні, ніби п'є,
а прокинеться він — і ось змучений,
а душа його спра́гнена!
Та́к буде на́товпові всіх наро́дів,
що підуть війною на го́ру Сіон.
9 Одубійте й дивуйтесь,
заліпіть собі *очі* й осліпніть!
Вони повпива́лися, та не вином,
захитались, та не від п'янкóго напóю,
10 бо вилив Господь на вас духа глибокого сну
та закрив ваші очі,
затьма́рив пророків і ваших голів *та* прові́дців!

11 І буде вам кожне видіння,
немов би слова запеча́таної книж-
ки, що дають її тому́, хто вміє
читати, та кажуть: „Читай но
оце", та відказує той: „Не мóжу,
— вона ж запеча́тана".
12 І дають оту книжку тому,
хто не вміє читати, та кажуть:
„Читай но оце", та відказує той:
„Я не вмію читати".

13 І промовив Господь:
За те, що нарóд цей уста́ми своїми наближується,
і губами своїми шанує Мене,
але серце своє віддалив він від Мене,
а страх їхній до Мене — заучена заповідь лю́дська,
14 тому Я ось ізнóву предивне вчиню з цим нарóдом,
вчиню чудо й диво,
і загине мудрість премудрих його,
а розум розумних його заховається.
15 Горе тим, що гли́боко за́дум ховають від Господа,
і чиняться в те́мряві їхні діла,
і що говорять вони:
„Хто нас бачить, і хто про нас знає?"
16 О, ваша фальшивосте!
Чи ганча́р уважається рівним до глини?
Чи зрóблене скаже про майстра свого: „Він мене не зробив",
а твір про свого творця́ говоритиме:
„Він не розуміє *цього*"?
17 Хіба за короткого ча́су Ліван на садка не обе́рнеться,

а садок порахо́ваний буде
за ліс?
18 І в той день слова книжки
почують глухі,
а очі сліпих із темно́ти та
з те́мряви бачити бу-
дуть,
19 і сумирні побільшать у Гос-
поді радість *свою*,
а люди убогі в Святому Із-
раїля тішитись будуть!
20 Бо скінчи́вся насильник, і
минувся насмішник,
і пони́щені всі ті, хто дбає
про кривду,
21 хто судить людину за слово
одне,
на того ж, хто судить у
брамі,
вони ставлять пастку,
і праведного випиха́ють
обма́ною.
22 Тому́ то Господь, що викy-
пив Авраама,
сказав домові Якова так:
Не буде тепер засоро́млений
Яків,
й обличчя його не по-
блі́дне тепер,
23 бо як він серед себе поба-
чить діте́й своїх,
чин Моїх рук,
вони будуть святи́ти Моє
Ймення,
і посвятять Святого Яко-
вого,
і будуть боятися Бога Із-
раїля!
24 Тоді то хто блу́дить у дусі,
ті розум пізна́ють,
а хто ре́мствує, ті поу́ки
навча́ться!

Не складайте умови з Єгиптом!

30 Горе синам неслухня́ним,
говорить Господь,
що чинять наради, які не
від Мене,
і складають умови, — та без
Духа Мого,
щоб додати гріх на гріх,
2 що йдуть, щоб зійти до
Єгипту,
але Моїх уст не пита-
ли,
щоб за́хисту у фараона шу-
кати,
і щоб сховатися в тіні
Єгипту!
3 І стане вам соромом за́хист
отой фараонів,
а хова́ння у тіні Єгипту
за га́ньбу,
4 бо в Цоані[1] були його[2] про-
відники́,
і його[2] посланці до Ха-
несу[1] прийшли.
5 Вони посоро́млені будуть
усі за наро́д,
що не буде кори́сний для
них,
що не *буде* на поміч і не на
пожи́ток,
а на сором та га́ньбу.
6 Пророцтво про *Бегемота*[3] пів-
дня.
В краю у́тиску та переслі-
дування,
звідки леви́ця та лев,
гадюка й огни́стий летю́чий
драко́н,
носять багатство своє на
хребті молодих ослю-
ків,
і скарби свої на верблю́жім
горбі до наро́ду, який
не поможе.
7 А Єгипет, — його поміч мар-
на́ та пуста́,
тому́ то я кликнув на
теє: Рагав,[4] сидіти спо-
кійно!

[1] Цоан і Ханес — столиці Єгипту.
[2] Його — Єрусалиму.
[3] Бегемот чи гіпопотам — ніловець, може крокодил, герб Єгипту, Єгипет.
[4] Рагав — мітична морська потвора, емблема Єгипту, Єгипет, власне „пиха". Пс. 87. 4.

8 Тепер увійди, напиши на табли́ці для них,
і в книжці спиши це,
і нехай на пізніші часи́ воно буде
і свідком навіки.
9 Бо це неслухняний наро́д,
це брехливі сини́,
сини́, що не хочуть послухати науки Господньої,
10 що говорять провидцям: „Не бачте!“
а пророкам: „Не пророкуйте правдивого нам,
говоріть нам гладе́ньке,
передба́чте ома́нливе,
11 уступіться з дороги,
збо́чте з путі,
заберіть з-перед нас Святого Ізраїлевого!“
12 Тому́ промовляє Святий Ізраїлів так:
За те, що ви не́хтуєте оцим словом,
і надію кладе́те на тиск та крутійство,
і на це опира́єтеся,
13 тому буде для вас ця провина,
як ви́лім, що має впасти,
що зя́є на мурі високім,
що нагло, рапто́вно приходить руїна його!
14 І Він поруйнує його,
як руйнується по́суд ганча́рський,
розбиваючи без милосердя його,
і в ула́мках його не знайдеться ані черепка́,
щоб із о́гнища взяти огню́
чи води зачерпну́ти з кринички.
15 Бо так промовляє Господь, Бог, Святий Ізраїлів:
Коли ви наве́рнетесь та спочи́нете,
то врято́вані будете,
сила вам буде в утишенні та в сподіва́нні.
Та ви не хотіли,
16 і казали: „О ні, бо на ко́нях втечемо“,
тому́ то втікати ви будете,
„На баски́х ми поїдемо“,
тому стануть баски́ми пого́ничі ваші!
17 Від крику одно́го — *полине* одна тисяча,
від крику п'ятьох — дремене́те ви *всі*,
аж зоста́нетеся, немов що́гла ота на верше́чку гори,
і немов пра́пор на взгір'ї!
18 І проте Господь буде чекати, щоб помилувати вас,
і тому́ Він підійметься,
щоб милосердя вчинити над вами.
Бо Господи — то Бог правосу́ддя:
блаженні всі ті, хто надію на Нього кладе́!
19 Бо ти, о наро́де в Сіоні, що в Єрусалимі сидиш,
плакати — не будеш ти плакати:
милости́вим поправді Він буде до тебе на голос блага́ння твого,
і як почує його, відповість Він тобі.
20 І дасть вам Господь хліба *в* у́тиску
і воду *в* гноби́тельстві,
та твої вчителі вже не бу́дуть хова́тись,
і очі твої вчителів твоїх бачити бу́дуть.
21 А коли ви відхи́литесь право́руч, чи підете ліво́руч,
то вуха твої будуть чути те слово,
яке позад тебе казатиме:
„Це та дорога, — простуйте ви нею!“

22 І нечистим учините ви поволо́ку бовва́нів своїх із срібла́
й покриття́ на божка́ золотого свого,
розпоро́шиш ти їх, як нечисте,
і „геть“ скажеш йому́.
23 І Він пошле дощ на насіння твоє,
яким бу́деш обсі́ювати землю,
та хліб урожаю землі, —
і поживний та ситий він буде.
Того дня на широкім пасо́виську па́стися буде твоя череда́,
24 а воли й віслюки́, що обро́блюють землю,
будуть мішанку їсти солону,
лопа́тою й віялкою перечи́щену.
25 І на кожній високій горі
та на кожному взгі́р'ї високому
бу́дуть струмки́ *та* пото́ки води
в день великого бо́ю, коли ба́шти попа́дають.
26 І світло місяця стане,
немов світло сонця,
світло ж сонця усе́меро буде *ясніше*,
як сімох днів,
у той день, як Господь перев'я́же злама́ння народу Свого
та заго́їть пора́нення вдару Свого!
27 Ось Іме́ння Господнє прихо́дить здале́ка,
палахкоти́ть Його гнів, і здійма́ється тя́жко:
Його уста обу́рення повні,
язик же Його, як жеру́щий огонь,
28 Його ж подих, як пото́п заливни́й,
що до шиї сяга́є,
щоб просіяти люди на ситі погибелі.
І буде на ще́лепах людів вузде́чка,
що тя́гне до блу́ду.
29 Буде пісня для вас,
як за ночі освя́чення свята,
і радість сердечна,
мов у то́го, хто ходить з сопі́лкою,
щоб вийти на го́ру Господню до Скелі[1] Ізраїля.
30 І Господь дасть почути велич голосу Свого,
опуска́ння ж раме́на Свого покаже у гніві бурхли́вому
та в огняно́му жеру́щому по́лум'ї,
у бурі й дощі, та в камінному граді!
31 Бо від голосу Господа буде лякатись Ашу́р,
що жезлом буде битий.
32 І станеться, кожне уда́рення кия кара́ння Його,
що на нього Господь покладе,
буде з бу́бнами й а́рфою,
і Він рухом *Своєї* руки воюватиме з ним у боя́х.
33 Бо давно пригото́влений То́фет,[2] —
пригото́влений він і для царя,
глибоким, широким учи́нений;
на бага́тті огню його й дров багате́нно, —
запалить його подих Господній,
немов би пото́ка сірча́ного!

[1] Скеля Ізраїля — Господь.
[2] Тофет — місце спалення.

Горе тим, що в Єгипет по поміч ідуть!

31 Горе тим, що в Єгипет по поміч ідуть,
що на ко́ней спираються,
і на колесни́ці надію *свою* покладають, — вони бо числе́нні!
та на верхівців, — бо вони дуже сильні!
але на Святого Ізраїлевого не дивляться,
і до Господа не зверта́ються!
2 Та мудрий і Він,
і спрова́дить лихе,
і Своїх слів не відмінить,
і підійметься Він проти дому безбожних,
і проти помочі несправедливих.
3 А Єгипет — не Бог, а люди́на,
а коні їхні — тіло, не дух:
як простя́гне Господь Свою руку,
то спіткне́ться пома́гач,
впаде́ і підпома́ганий, —
і ра́зом вони всі погинуть!
4 Бо до мене Господь сказав так:
Як му́ркає лев чи левчу́к над своєю здоби́ччю,
хоч покликана буде на нього юрба́ пастухів,
він голосу їхнього не лякається,
та не боїться їхнього крику, —
так зійде Господь Саваот воюва́ти на Сіонській горі
та на взгір'ї її!
5 Як пта́хи летючі *пташа́т*,
так Єрусалима Господь Саваот охоро́нить,
охоро́нить літа́ючи, та збереже́,
пощадить та врятує!
6 Верніться до Того,
від Кого далеко відпа́ли, сино́ве Ізраїлеві!
7 Бо дня того обри́дить собі чоловік
божків срібних своїх та бовва́нів своїх золотих,
що вам наробили на гріх руки ваші.
8 І Ашшу́р[1] упаде́ від меча не чоловіка,
і його пожере́ меч не люди́ни;
і він побіжить не перед мечем,
і стануть його юнаки́ кріпака́ми.
9 А скеля його промине́ться від стра́ху,
і владики його затриво́жаться перед прапором.
Так говорить Господь, що має огонь на Сіоні,
а в Єрусалимі у Нього горнило.

Справедливість у Божому Царстві

32 Тож за праведністю царюва́тиме цар,
а князі володі́тимуть за правосу́ддям.
2 І станеться кожен, як за́хист від вітру,
і немов та заслона від зли́ви,
як пото́ки води на пустині,
як тінь скелі тяжко́ї на спраглій землі.
3 І не будуть заплющені очі видющих,
і слухатимуть ву́ха тих, які слухають!
4 І знання́ розумітиме серце[2] нерозва́жних,

[1] Ашшур — це Асирія.
[2] Серце в біблійній мові часто визначає розум.

а язик недорікуватих поспішить говорити виразно.
5 Не будуть вже кликати достойним глупця́,
а на обма́нця не скажуть шляхе́тний,
6 бо глупо́ту говорить безумний,
а серце його беззаконня вчиняє,
щоб робити лукавство,
та щоб говорити до Господа слово облу́дне,
щоб душу голодного випорожнити
й напо́ю позбавити спра́глого!
7 А лукавий — лихі його чини:
він лихе замишляє,
щоб ни́щити скро́мних словами брехли́вими,
як убогий говорить про право,
8 а шляхе́тний міркує шляхе́тне,
і стоїть при шляхе́тному.
9 Устаньте, безжу́рні жінки́, почуйте мій голос,
дочки безтурботні, послухайте сло́ва мого!
10 Днів *багато* на рік ви, безтурботні, тремті́тимете,
бо збір винограду скінчи́вся,
а згрома́дження пло́ду не при́йде!
11 Тремтіть, ви безжу́рні,
дрижіть, безтурбо́тні,
роздягніться, себе обнажіть,
опережі́ться по сте́гнах!
12 За прина́дні поля́ будуть битися в груди,
за виноградник урожайний.
13 На землі цій наро́ду мого зійде те́рен й будя́ччя,
по всіх домах радости спалени́на,
на місті веселому.
14 Бо па́лац опу́щений буде,
міський го́мін замо́вкне,
О́фел[1] та ба́шта навік стануть я́мами,
радістю диких ослів, пасови́ськом черід,
15 аж Дух з височи́ні проллє́ться на нас,
а пустиня в садо́к обе́рнеться,
а садок порахо́ваний буде за ліс!
16 Тоді пробува́тиме право в пустині,
на ниві ж родючій сидітиме правда.
17 І буде роботою істини —мир,
а працею правди — спокійність й безпе́ка навіки.
18 І осяде наро́д мій у мешка́нні спокі́йнім,
і в безпечних місця́х,
і в спокійних місцях відпочи́нку.
19 І буде па́дати град на пова́лений ліс,
і зни́зиться місто в долину.
20 Блаженні ви, сівачі понад всякими во́дами,
що відпуска́єте ногу воло́ві й ослові *на волю!*

Звеличений буде Господь у Сіоні

33 Горе тобі, що пусто́шиш,
хоч сам не спусто́шений,
тобі, що грабу́єш,
хоч тебе й не грабо́вано!
Коли ти пусто́шити скінчи́ш, — опусто́шений будеш,
коли грабува́ти скінчи́ш,
тебе пограбу́ють.

[1] Офел — це укріплені взгір'я полудневосхідного Сіону.

2 Господи, змилуйсь над нами, —
на Тебе надіємось ми!
Будь їхнім раме́ном[1] щоранку
та в час у́тиску нашим спасінням!
3 Від сильного голосу *Твого* народи втікатимуть,
від Твого вивищення розпоро́шаться люди.
4 І ваша здобич збереться,
як збирають тих ко́ників,
як літає ота сарана́, —
так кидатись будуть на неї.
5 Величний Господь,
бо на височині пробува́є;
Він напо́внив Сіон правосу́ддям та правдою.
6 І буде безпека за ча́су твого,
щедро́та спасіння, мудрости та пізна́ння.
Страх Господній — бу́де він скарбом його́.
7 Тож по вулицях їхні хоро́брі кричать,
гірко плачуть провісники миру.
8 Биті дороги поро́жніми стали,
нема мандрівця́ на дорозі!
Він зламав заповіта,
знева́жив міста́,
злегковажив люди́ну.
9 Сумує та слабне земля,
засоро́мився *й* в'яне Лива́н,
став Саро́н немов пу́ща,
Баша́н та Карме́л *своє* листя зронили.
10 Нині воскре́сну, говорить Господь,
нині просла́влюсь,
нині буду вознесений!
11 Завагітієте сіном, стерню́ ви породите;
дух ваш — огонь, який вас пожере́.
12 І стануть наро́ди за місце паління вапна́,
за терни́ну потя́ту,
і будуть огнем вони спа́лені.
13 Почуйте, далекі, що Я був зробив,
і пізнайте, близькі, Мою силу!
14 Затривожились грішні в Сіоні,
і тре́пет безбожних обняв.
„Хто з нас ме́шкатиме при жеру́щім огні?
Хто з нас ме́шкати буде при вічному огнищі?"
15 Хто хо́дить у правді й говорить правдиве,
хто бри́диться зи́ском насилля,
хто долоні свої випоро́жнює, щоб хабара́ не тримати,
хто ухо своє затикає, щоб не чути про кровопролиття,
і зажмурює очі свої, щоб не бачити зла, —
16 той перебуватиме на висо́костях,
ске́льні твердині — його недоступна оселя,
його хліб буде да́ний *йому*,
вода йому *за́вжди* запе́внена!
17 Твої очі побачать Царя в Його пишній красі,
будуть бачити землю далеку.
18 Твоє серце розду́мувати буде про страх:
Де Той, Хто рахує?
Де Той, Хто *все* важить?
Де Той, Хто обчи́слює башти?

[1] Рамено в біблійній мові сила, на яку можна опертися.

19 *Уже* не побачиш наро́ду зухвалого,
народу глибокомо́вного, якого не можна було б розібрати,
незрозумілоязи́кого, якого не можна було б зрозуміти.
20 Подивись на Сіон, на місто наших святкових зібра́нь, —
очі твої вгледять Єрусалим, мешка́ння спокійне,
скинію ту незруши́му, —
кілля її не порушаться ввік,
а всі шнури її не порвуться.
21 Бо величний Господь для нас тільки ота́м, —
місце потоків й просто́рих річо́к, —
не ходить по ньому весло́вий байда́к,
і міцни́й корабе́ль не пере́йде його.
22 Бо Господь — наш суддя,
Господь законода́вець для нас,
Господь то наш цар,
і Він нас спасе́!
23 Опустилися шну́ри твої,
не зміцня́ють підва́лини що́гли своєї,
вітри́л не натягують.
Тоді будуть ділити награбо́вану здо́бич,
і *навіть* криві грабува́тимуть.
24 І не скаже мешка́нець „Я хворий!“
І про́щені будуть провини наро́ду,
що в ньому живе.

Суд над усіма наро́дами

34 Набли́зьтеся, люди, щоб чути,
наро́ди ж, послухайте!
Хай почує земля та *все те,* що на ній,
вселе́нна й наща́дки її!
2 Господній бо гнів на всі люди,
а лютість на все їхнє військо:
Він їх учинив за закля́ття,
віддав їх на різь!
3 І їхні побиті розки́дані будуть,
а з трупів їхніх здійметься смо́рід,
розто́пляться го́ри від їхньої кро́ви.
4 І небесні світи́ла усі позника́ють,
а небо, як звій книжко́вий, буде звинене,
і всі його зо́рі попа́дають,
як спадає оте виногра́дове листя,
й як спадає з фіґо́вниці плід недозрі́лий! . .
5 Бо на небі напо́єний меч Мій, —
оце він на Едома[1] спускається
та на закля́тий народ Мій на суд:
6 меч Господній напо́внився кров'ю,
став ситий від лою,
від крови теля́т та козлів,
від лою бара́нячих ни́рок,
бо Господу жертва в Боцрі
й різани́на велика в едо́мській[1] землі.
7 І бу́йволи зі́йдуть із ними,
і телиці з бика́ми,
і напо́їться кров'ю їхній край
і наси́титься ту́ком їхній порох, —
8 бо *це буде* день помсти Господньої,
рік заплати за за́колот проти Сіону!

[1] Едом — Ідумея, пор. 1 М. 25. 30, 2 М. 8. 14.

9 І переміняться в смóлу потóки його,
його ж порох — у сірку,
і смолою палю́чою стане їхній край.
10 Не погасне вночі ані вдень,
дим його підіймáтися буде повік,
з роду в рід опустóшений буде,
на віки віків не перéйде по ньому ніхто.
11 І посяде його пелікáн та їжáк,
і перебувáтимуть в ньому совá та ворона,
і над ним Він розтя́гне мірильного шнура спустóшення
та виска знищення.
12 Не буде шляхéтних у ньому, щоб царство там проголосити,
і стануть нічи́м усі князі його.
13 І буде терни́на рости по палáтах його,
кропи́ва й будя́ччя в тверди́нях його,
і він стане мешкáнням шакáлів,
подвір'ям для стрýсів.
14 І будуть стрічатися *там* дикі звірі пустинні з гієнами,
а польови́к буде кликати друга свогó;
Ліліт[1] тільки там заспокóїться
і знáйде собі відпочи́нок!
15 Там кýблитись буде скакýча гадюка й складáтиме я́йця,
і виси́джувати буде та вигрівáтиме яйця свої.
Там теж я́струби будуть збиратись
один до однóго.

[1] Ліліт — нічний демон пожадливости.

16 Пошукайте у книзі Господній й читайте:
Із них не забракне ні óдного,
не будуть шукати один óдного,
бо ýста Його — то вони наказали,
а Дух Його — Він їх зібрав!
17 І Він кинув для них жеребкá,
а рука Його шнуром мірильним його поділила для них,
і посядуть його аж повік,
з роду в рід будуть в нім пробувáти!

Блажéнство Божого народу по муках

35 Звесели́ться пустиня та пýща,
і радітиме степ, і зацвітé, мов троя́нда, —
2 розцвітáючи, буде цвісти́ та радіти,
буде втіха також та співáння,
бо дáна йому буде слава Лівану,
пишнóта Кармéлу й Сарóну, —
вони бачитимуть славу Господа,
велич нашого Бога!
3 Зміцніть руки охля́лі,
і підкріпіть спотикли́ві коліна!
4 Скажіть тим, що вони боязли́вого серця:
„Будьте міцні, не лякайтесь!
Ось ваш Бог, помста при́йде,
як Божа відплата, —
Він прийде й спасе вас!
5 Тоді то розплю́щаться очі сліпим
і відчи́няться вýха глухи́м,

6 тоді буде скакати криви́й, немов о́лень,
і буде співати безмо́вний язик,
бо во́ди в пустині заб'ють джерело́м,
і потоки в степу́!
7 І місце сухе[1] стане ста́вом,
а спра́гнений край — збірнико́м вод джере́льних;
леговище шакалів, в якім спочивали,
стане місцем трости́ни й папірусу.
8 І буде там бита дорога та путь,
і будуть її називати: дорога свята, —
не ходитиме нею нечистий,
і вона буде належати *наро́дові* його;
не заблу́дить також нерозумний,
як буде *тією* дорогою йти.
9 Не буде там лева,
і дика звіри́на не піде на неї,
не зна́йдеться там,
а будуть ходити *лиш* ви́куплені.
10 І Господні вику́пленці *ве́рнуться*
та до Сіону зо співом увійдуть,
і радість довічна на їхній голові!
Веселість та радість ося́гнуть вони,
а журба та зідха́ння втечуть!

ЧАС ЦАРЯ ЄЗЕКІЇ

Цар Єзекія й асирійська навала

36 І сталося, чотирна́дцятого
року царя Єзекії прийшов
Санхерів, цар асирійський, на всі
укріплені Юдині міста, та й захопив їх.
2 І послав асирійський цар ве-
ликого ча́шника[1] з Лахішу до
Єрусалиму, до царя Єзекії, з вели-
ким ві́йськом, і він став при водо-
во́ді горішнього ставу, на битій
дорозі поля Валю́шників.
3 І вийшов до нього Еліяким,
син Хілкійїн, *начальник* палати, і
писар Шевна, та Йоах, син Асафів,
ка́нцлер.
4 І сказав їм великий ча́шник:
,,Скажіть Єзекії: Отак сказав ве-
ликий цар, цар асирійський: Що́
це за надія, на яку ти надієшся?
5 Чи ду́маєш ти, що слово уст,
то вже рада та сила до війни? На
ко́го тепер надієшся, що збунту-
вався проти мене?
6 Ось ти надіявся опе́ртися на
оту пола́ману очерети́ну, на Єги-
пет, що коли хто опира́ється на
неї, то вона входить у долоню йо-
му, і продірявлює її. Отакий фа-
раон, цар єгипетський, для всіх,
хто надіється на нього!
7 А коли ти скажеш мені: Ми
наді́ємось на Господа, Бога нашо-
го, *то* чи ж Він не той, що Єзекія
повсо́бував па́гірки його та же́р-
тівники його, і сказав Юді та
Єрусалимові: перед оцим *тільки*
же́ртівником будете вклонятися?
8 А тепер увійди́ но в союз з
моїм паном, асирійським царем, і
я дам тобі дві тисячі ко́ней, якщо
ти зможеш собі дати на них вер-
хівців.
9 І як же ти проженеш *хоч* од-
ного намісника з найменших рабів
мого пана? А ти собі надіявся
на Єгипет ради колесни́ць та вер-
хівців!
10 Тепер же, чи без *волі* Господа
прийшов я на цей край, щоб зни-
щити його? Господь сказав був

[1] Деякі переклади подають — фата моргана.

[1] Ravešakeh — великий чашник, головний начальник.

мені:,, Піди на той край та й знищ його!“

11 І сказав Еліяким, і Шевна та Йоах до великого ча́шника: ,,Говори до своїх рабів по-арамейському, бо ми розуміємо, і не говори до нас по-юдейському в голос при тих людях, що на мурі“.

12 І сказав великий ча́шник: ,,Чи пан мій послав мене говорити ці слова до твого пана та до тебе? Хіба не до цих людей, що сидять на мурі, щоб із вами їсти свій кал та пити свою се́чу?“

13 І став великий ча́шник, і кликнув гучним голосом по-юдейському, і сказав: ,,Послухайте слів великого царя, царя асирійського!

14 Так сказав цар: Нехай не ду́рить вас Єзекія, бо він не зможе врятува́ти вас!

15 І нехай не запевняє вас Єзекія Господом, говорячи: Рятуючи, врятує вас Господь, *і* не буде да́но цього міста в руку царя асирійського.

16 Не слухайте Єзекії, бо так сказав цар асирійський: ,,Примиріться зо мною, та й вийдіть до мене, та й їжте кожен свій виноград та кожен фіґу свою, і пийте кожен воду зо своєї ко́панки,

17 аж поки я не прийду́ й не візьму́ вас до кра́ю *такого ж*, як ваш край, до кра́ю збіжжя та виноградного соку, до краю хліба та виноградників.

18 Щоб не намовив вас Єзекія, говорячи: Господь порятує нас! Чи врятували боги́ тих наро́дів, кожен свій край від руки асирійського царя?

19 Де боги́ Хамату та Арпаду? Де боги Сефарваїму? І чи врятували вони Самарію від моєї руки?

20 Котри́й з-поміж усіх богів цих країв урятував свій край від моєї руки, — то невже ж Господь урятує Єрусалим від моєї руки?“

21 І мовчали вони, і не відповіли́ ані сло́ва, бо це *був* нака́з царя, що сказав ,,Не відповідайте йому́!“

22 І прийшов Еліяки́м, син Хілкійїн, *начальник* палати, і писар Шевна, і Йоах, Асафів син, канцлер, з розде́ртими ша́тами, до Єзекії, і доне́сли йому слова́ великого ча́шника.

Госпо́дь обороняє Єрусалим

37 І сталося, як почув *це* цар Єзекія, то розде́р свої ша́ти та накрився вере́тою, і ввійшов до Господнього дому.

2 І послав він Еліякима, *керівника́* пала́ти, і писаря Шевну, та старши́х із священиків, покритих вере́тами, до пророка Іса́ї, Амосового сина.

3 І сказали вони до нього: ,,Так сказав Єзекія: Цей день — *це* день горя й карта́ння та наруги! Бо підійшли́ діти аж до виходу утро́би, та немає сили породи́ти!

4 Може почує Господь, Бог твій, слова великого чашника, що його послав асирійський цар, пан його, на образу Живого Бога, і Господь, Бог твій, покарає за слова, які чув, а ти принесе́ш молитву за решту, що *ще* знахо́диться“.

5 І прийшли раби царя Єзекії до Ісаї.

6 І сказав їм Іса́я ,,Так скажете вашому панові: Так сказав Господь: Не бійся тих слів, що почув ти, якими ображали Мене слуги асирійського царя.

7 Ось Я дам в нього духа, і він почує звістку, і ве́рнеться до свого кра́ю. І Я вражу́ його́ мечем у його краї!“

8 І вернувся великий чашник, і знайшов асирійського царя, що воював проти Лівни, бо почув, що той рушив із Лахішу.

9 І він почув про Тіргаку, царя
етіопського, таке: „Він вийшов
воювати з тобою!“ І почув він,
і послав послів до Єзекії, говорячи:
10 „Так скажете до Єзекії,
Юдиного царя, говорячи: Нехай
не зводить тебе Бог твій, на Якого
ти надієшся, кажучи: Не буде даний
Єрусалим у руку асирійського
царя.
11 Ось ти чув, що зробили асирійські
царі всім краям, щоб учинити
їх закляттям, а ти будеш
урятований?
12 Чи їх урятували боги тих
народів, яких понищили батьки
мої: Ґозана, і Харана, і Рецефа, і
синів Едена, що в Телассарі?
13 Де він, цар Хамату, і цар
Арпаду, і цар міста Сефарваїму,
Гени та Івви?“
14 І взяв Єзекія ті листи з руки
послів, і прочитав їх, і ввійшов у
Господній дім. І Єзекія розгорнув
одного листа перед Господнім
лицем.
15 І Єзекія молився перед Господнім
лицем, говорячи:
16 „Господи Саваоте, Боже Ізраїлів,
що сидиш на Херувимах!
Ти Той єдиний Бог для всіх царств
землі, Ти створив небеса та землю!
17 Нахили, Господи, ухо Своє
та й почуй! Відкрий, Господи,
очі Свої та й побач, і почуй всі
слова Санхеріва, що прислав ображати
Живого Бога.
18 Справді, Господи, асирійські
царі попустошили всі народи та
їхні краї.
19 І кинули вони їхніх богів на
огонь, бо не боги вони, а тільки
чин людських рук, дерево та камінь,
і понищили їх.
20 А тепер, Господи, Боже наш,
спаси нас від руки його, і нехай
знають усі царства землі, що Ти
Господь, Бог єдиний!“
21 І послав Ісая, Амосів син,
до Єзекії, говорячи: „Так сказав
Господь, Бог Ізраїлів: *Я почув те*,
про що ти молився до Мене, про
Санхеріва, царя асирійського.
22 Ось те слово, яке Господь
говорив про нього:

Гордує тобою,
сміється із тебе дівиця,
сіонська дочка,
вслід тобі головою хитає
дочка Єрусалиму!
23 Кого лаяв ти та ображав,
і на кого повищив ти голос
та вгору підніс свої очі? —
На Святого Ізраїлевого!
24 Через рабів своїх Господа
ти ображав та казав:
Із безліччю своїх колесниць
я вийшов на гори високі,
на боки Лівану,
і позрубую кедри високі його,
добірні його кипариси,
і зберусь на вершок його височини, —
в гущину його саду,
25 я копаю та п'ю *чужу* воду,
і стопою своєї ноги
повисушую я всі єгипетські ріки!
26 Хіба ти не чув,
що віддавна зробив Я оце,
що за днів стародавніх Я це був створив?
Тепер же спровадив Я це,
що ти нищиш міста поукріплювані,
на купу румовищ *обертаєш* їх.
27 А мешканці їхні — безсилі,
настрашені та побентежені,
вони стали, *як* зілля оте польове,
мов трава зеленіюча,
як трава на дахах,

як попа́лене збі́жжя, яке
не доспіло.
28 І сиді́ння твоє, і твій вихід
та вхід твій Я знаю,
і твоє проти Ме́не обу́рен-
ня.
29 За твоє проти Ме́не обу́рен-
ня,
що горди́ня твоя наді-
йшла до вух Моїх,
то на ніздрі твої Я сере́жку
привішу,
а вуди́ло Моє — в твої
у́ста,
і тебе поверну́ Я тією доро-
гою, якою прийшов ти!
30 А оце тобі знак: їжте цього
року збіжжя самосі́йне, а другого
року саморо́сле, а третього року —
сійте та жніть, і садіть виноград-
ники, та й їжте їхній плід.
31 А врято́ване Юдиного дому,
що лишилося, пу́стить корі́ння до-
до́лу, і свого плода́ дасть уго́-
ру.
32 Бо з Єрусалиму ви́йде позо-
стале, а рештки — з гори Сіон.
Ревність Господа Саваота зробить
це.
33 Тому так сказав Господь про
асирійського царя:
Він не ввійде до міста цьо-
го́,
і туди він не кине стріли́,
і щито́м її не попере́дить,
і ва́ла на нього не ви́сип-
ле.
34 Якою дорогою при́йде, *то*
нею *й* пове́рнеться,
у місто ж оце він не
ввійде, —
говорить Господь!
35 І це місто Я обороню́ на
спасі́ння його ради Се-
бе
та ради Давида, Мого
раба!"
36 І вийшов Ангол Господній, і
забив в асирійському табо́рі сто й
вісімдеся́т і п'ять тисяч. І по-
вставали рано вранці, аж ось —
усі тіла́ ме́ртві.
37 А Санхерів, асирійський цар,
рушив та й пішов, і вернувся, й
осівся в Ніневії.
38 І сталося, коли він молився
в домі Нісхора, свого бога, то сини
його Адраммелех та Шар'ецер уби-
ли його мечем, а самі втекли до
кра́ю Арарат. А замість нього
зацарював син його Есар-Хаддон.

Чудесне оду́жання царя Єзекії

38 Тими днями смерте́льно за-
хворів був Єзекія. І при-
йшов до нього Ісая, Амосів син,
пророк, і сказав до нього: „Так
сказав Господь: Заряди́ своєму до́-
мові, бо ти вмираєш і не будеш
жити".
2 І відвернув Єзекія обличчя
своє до стіни, і помолився до Гос-
пода,
3 та й сказав: „О, Господи,
згадай же, що я ходив перед облич-
чям Твоїм правдою та цілим сер-
цем, і робив я добре в оча́х Твоїх!"
І заплакав Єзекія ревним плачем!
4 І було Господнє слово до Ісаї,
говорячи:
5 „Іди й скажеш до Єзекії: Так
сказав Господь, Бог батька твого
Давида: Почув Я молитву твою,
побачив Я сльозу́ твою! Ось Я до-
даю до днів твоїх п'ятнадцять літ,
6 і з руки асирійського царя
врятую тебе та це місто, й обороню
це місто.
7 І оце тобі знак від Господа,
що Господь зробить ту річ, про
яку говорив:
8 ось я вертаю тінь ступеня́,
що від сонця зійшла на ступе́ні
Ахазові,[1] назад на десять ступе-
нів". І вернулося сонце на десять

[1] Ступені Ахазові — соняшний годинник. 2 Цар. 20. 11.

ступенів тими ступе́нями, якими
зійшло було.
9 Ось писа́ння Єзекії, Юдиного
царя, коли він був захво́рів та
видужав з своєї хвороби:
10 „Я сказав був: Опівдні днів своїх
відійду́ до шео́лових брам,
решти ро́ків своїх я не ма́тиму.
11 Я сказав: Не побачу я Господа,
Господа в кра́ї живих,
уже між мешка́нцями царства померлих
не побачу люди́ни.
12 Домівка моя *вже* розібрана,
і від мене відібрана,
немов той пасту́ший наме́т;
я життя своє звинув, мов ткач, —
від осно́ви мене Він відірве,
покінчить мене з дня до ночі.
13 Я кричав аж до ра́нку . . .
Він, як лев, поторо́щить всі кості мої,
з дня до ночі покінчить зо мною. . . .
14 Пищу́ я, мов ла́стівка *чи* жураве́ль,
воркочу́, мов той голуб;
зани́діли очі мої, *визираючи* до висо́кости.
Господи, прича́влений я, — поручися за мене!
15 Що маю сказати?
А *що* Він сказав був мені, те й вчинив.
Тихо змандру́ю всі літа свої
через гіркість моєї душі!
16 Господи, на них, *на словах Твоїх*, жи́тимуть *люди*,
і в усьому цьому́ життя моєї душі, —
уздоро́в же мене й оживи́ Ти мене!
17 Ось терпіння це вийшло мені на добро,
Ти стримав від гро́бу гниття́ мою душу,
бо Ти кинув за спину[1] Свою всі гріхи мої,
18 бо не буде ж шео́л прославля́ти Тебе,
смерть не буде Тебе вихваля́ти.
Не мають надії на правду Твою
ті, хто схо́дить до гро́бу.
19 Живий, *тільки* живий — Тебе сла́вити буде,
як я *ось* сьогодні,
батько синам[2] розголо́сить про правду Твою!
20 Господь на спасіння мені,
і ми будем співати пісноспіви свої
у домі Господнім
по всі дні мого життя!“
21 А Ісая сказав: „Нехай візьмуть
грудку фіґ, і нехай розітру́ть
на тому гнояку́, — і видужає![3]
22 А Єзекія промовив: „Який
знак, що я ввійду́ до Господнього
дому?[4]

Боже провіщення про вавилонську неволю

39 Того ча́су послав Меродах-
Бал'адан, син Бал'аданів,
вавилонський цар, листи та дару́нка
до Єзекії, бо прочув був, що той
захво́рів та ви́дужав.
2 І радів ними Єзекія, і показав
їм скарбни́цю свою, — срібло, і
золото, і па́хощі, і добру оли́ву, і
всю зброївню свою, і все, що знахо́дилося
в його скарбницях. Не
було речі, якої не показав би їм
Єзекія в домі своїм та в усім
володінні своїм.

[1] Кинув за спину — простив.
[2] Сини — в біблійній мові — це діти взагалі.
[3] Віршові 21 місце по вірші 8.
[4] Віршові 22 місце по вірші 6.

3 І прийшов пророк Ісая до
царя Єзекії та й сказав до нього:
,,Щó говорили ці люди? І звідки
вони прийшли до тебе?" А Єзе-
кія сказав: ,,Вони прийшли до
мене з далéкого крáю, з Вавило-
ну".
4 І той сказав: ,,Щó вони бачи-
ли в дóмі твоїм?" І Єзекія ска-
зав: ,,Усе, щó в домі моїм, вони
бачили, — не було речі, якої не
показав би я їм у скарбнúцях
своїх."
5 І сказав Ісая до Єзекії: ,,По-
слухай *же* слóва Гóспода Саваóта:
6 Ось прихóдять дні, і все, щó в
домі твоєму, і щó були зібрали
батькú твої аж до цього дня, буде
вúнесене аж до Вавилону. Ні-
чого не позостáнеться, говорить
Господь . . .
7 А з синів твоїх, що вийдуть із
тебе, яких ти порóдиш, заберуть,
— і вони будуть éвнухами в пала-
тах вавилонського царя!"
8 І сказав Єзекія до Ісаї: ,,Дóб-
ре Господнє слово, яке ти сказав!"
І подýмав собі: ,,Так, мир та без-
пéка буде за моїх днів!"

ЧАСТИНА ДРУГА

БОЖІ ЧИНИ ДЛЯ СПАСІННЯ СВОГО ПОЛОНЕНОГО НАРОДУ

Голос клúче

40 Утішáйте, втішáйте нарóда Могó,
говорить ваш Бог!
2 Промовляйте до серця Єрусалиму, і закличте до нього,
що вúповнилась його доля тяжкá,
що вина йому вúбачена,
що він за свої всі гріхи вдвоє взяв з руки Господа!
3 Голос клúче:
На пустині вготýйте дорогу Господню,
в степу вúрівняйте битий шлях Богу нашому!
4 Хай підíйметься всяка долúна,
і хай знúзиться всяка горá та підгíрок,
і хай стане крутé за рівнúну,
а пáсма гірські — за долúну!
5 І з'явиться слава Господня,
і разом побачить *її* кожне тіло,
бо ýста Господні *оце* прореклú!
6 Голос клúче: ,,Звіщáй!"
Я ж спитав: ,,Про що буду звіщáти?
Всяке тіло — трава,
всяка ж слава — як цвіт польовúй:
7 трава засихає, *а* квітка зів'яне,
як пóдих Господній повіє на неї!
Справді, нарóд — то трава:
8 Трава засихає, *а* квітка зів'яне,
Слово ж нашого Бога повіки стоя́тиме!
9 На гóру високу зберися собі, благовіснику Сіону,
свого голоса сильно підвúщ, благовíснику Єрусалиму!
Підвúщ, не лякайся,
скажи містам Юди: Ось Бог ваш!
10 Ось прийде Господь, Бог, як сильний,
і буде раméно Його панувати для Ньóго!
Ось із Ним нагорóда Його,
а перед обличчям Його — відплáта Його.

11 Він отáру Свою буде пáсти, як Пáстир,
раме́ном Своїм позбирає ягня́та,
і на лоні Своє́му носи́тиме *їх*,
дійнякíв же провáдити буде!

Господь Всемогутній

12 Хто вóди поміряв своєю долонею,
а п'я́дею ви́міряв небо,
і трети́ною міри обняв пил землі,
і гори ті звáжив вагóю,
а взгір'я — шалькáми?
13 Хто Господнього Духа збагнýв,
і *дé* та людина, що ради свої подавáла Йому́?
14 З ким рáдився Він, і той напоýмив Його,
та навчав путі прáва,
і пізнáння навчив був Його,
і Його напоýмив дороги розумної?
15 Таж нарóди — як крáпля з відрá,
а важать — як порох на шáльках!
Таж Він острови́ підіймає, немов ту пили́нку!
16 І Ливана не ви́стачить на запалíння *жертóвне*,
не стане й звір'я́ його на цілопáлення!
17 Насýпроти Нього всі люди — немов би ніщó,
порахóвані в Нього марнóтою та порожне́чею.
18 І до кóго вподóбите Бога,
і подобу яку ви постáвите пóруч із Ним?
19 Мáйстер божкá відливáє,
золотáр же його криє золотом,
та виливає *йому* срібляні ланцюжкú.[1]
20 Убогий на дáра такого
бере собі дерево, що не гниé,
розшукує впрáвного мáйстра,
щоб поставив божкá,
який не захитáється.
21 Хіба ви не знаєте, чи ви не чули,
чи вам не сповіщено здáвна булó,
чи ви не зрозуміли підвáлин землі?
22 Він Той, Хто сидить понад крýгом землі,
а мешкáнці її — немов та саранá.
Він небо простя́г, мов ткани́ну тонкý,
і розтягнув Він його, мов намéта на мéшкання.
23 Він Той, Хто князів обертáє в ніщó,
робить сýддів землі за марнóту:
24 вони не були ще посáджені,
і не були ще посіяні,
і пень їхній в землі ще не закоріни́вся,
та як тільки на них Він дмухнýв, вони повсихáли,
і буря понéсла їх, мов ту солому!
25 І до кого Мене́ прирівня́єте,
і йому буду рівний?
говорить Святий.
26 Підійміть у височину́ ваші очі й побачте, хто те *все* створи́в?
Той, Хто зóрі вивóдить за їхнім числом
та кличе ім'я́м їх усіх!
І ніхто не загýбиться через всесильність та всемогýтність Його́.
27 Пóщо говориш ти, Якове,
і кажеш, Ізраїлю:
,,Закрита дорóга моя перед Господом,

[1] По цьому мали б іти вірші 41. 6, 7.

і від Бога мого відійшло́ моє право".
28 Хіба ж ти не знаєш, або ти не чув:
Бог відві́чний — Господь, що кінці землі Він створи́в?
Він не зму́чується та не вто́млюється,
і не збагне́нний розум Його.
29 Він зму́ченому дає силу,
а безси́лому — міць.
30 І пому́чаться хлопці й пото́мляться,
і юнаки́ спотикну́тись — спіткну́ться,
31 а ті, хто надію склада́є на Господа, силу відно́влять,
кри́ла підіймуть, немов ті орли́,
будуть бігати — і не пото́мляться,
будуть ходити — і не пому́чаться!

41 Послу́хайте мовчки Мене, острови́,
а наро́ди, чекайте навча́ння Мого!
Хай підійдуть і скажуть:
Приступі́мо *всі* ра́зом на су́д!
2 Хто зо сходу того пробуди́в, що його супрово́дить в ході перемога?
Він наро́ди дає перед ним та царів на топта́ння,
їхнього меча оберта́є на порох, його лука — в солому розвіяну.
3 Він жене їх,
спокійно доро́гою йде,
якою він не перехо́див нога́ми своїми.
4 Хто вчинив та зробив це?
Той, хто роди покликав відда́вна:
Я, Господь, перший,
і з останніми Я той же Самий!
5 Бачили *це* острови́ та жаха́лися,
кінці землі тремтіли,
наближувались та прихо́дили.
6 Один о́дному допомагає
і говорить до брата свого́:
„Будь міцни́й!"[1]
7 І підбадьо́рує ма́йстер золотаря́,
а той, хто молотом гла́дить, того, хто б'є на кова́длі,
і каже про спо́єння: Добре воно!
і його зміцнює цвяхами, щоб не хита́лось.[1]
8 Та ти, о Ізраїлю, рабе Мій,
Якове, що *Я* тебе ви́брав,
насіння Авраама, друга Мого,
9 ти, якого Я взяв був із кінців землі
та покликав тебе із окра́їн її,
і сказав був до тебе: Ти раб Мій,
Я вибрав тебе й не відки́нув тебе,
10 не бійся, з тобою бо Я,
і не озирайсь, бо Я Бог твій!
Зміцню́ Я тебе, і тобі поможу́,
і правицею правди Своєї тебе Я підтри́маю.
11 Отож, засоро́мляться та зніяковіють
усі проти тебе запа́лені,
стануть нічим та погинуть
твої супроти́вники.
12 Шукатимеш їх, але їх ти не зна́йдеш,
своїх супроти́вників;
стануть нічим та марно́тою ті,
хто прова́дить війну проти те́бе.

[1] Вірші 41. 6, 7. мали іти по 40. 19.

13 Бо Я — Господь, Бог твій,
що де́ржить тебе за прави́цю
й говорить до тебе: Не бійся, —
Я тобі поможу́!
14 Не бійся, ти Яковів че́рве,
ти жме́нько Ізраїлева:
Я тобі поможу́, говорить Господь,
і твій Викупи́тель — Святий Ізраїлів!
15 Ось зроблю Я тебе молота́ркою го́строю,
ново́ю, зубча́стою, —
помоло́тиш ти го́ри та *їх* потоpо́щиш,
а підгірки поло́вою вчиниш!
16 Перевієш їх ти, й вітер їх рознесе́,
і буря їх розпоро́шить,
і ти будеш утіша́тися Господом,
будеш хвали́тись Святим Ізраїлевим.
17 Убогі та бідні шукають води, та нема,
язик їхній від пра́гнення висох, —
Я, Господь, *і* їх ви́слухаю,
Бог Ізраїлів, не лишу́ їх!
18 Я ріки відкрию на лисих гора́х,
а джере́ла — посе́ред долин,
оберну́ Я пустиню на о́зеро во́дне,
а землю суху́ — на джере́ла!
19 На пустиню дам ке́дра, ака́цію,
ми́рта й масли́ну,
поста́влю Я ра́зом в степу́
кипари́са *та* я́вора й бука,
20 щоб ра́зом побачили й знали,
і пересвідчились та зрозуміли,
що Господня рука це зробила,
і створив це Святий Ізраїлів!
21 Принесіть свою справу, говорить Господь,
припрова́дьте *Мені* свої до́кази, каже Цар Яковів.
22 Хай підійдуть і хай нам розкажуть, що тра́питься!
Ви́ясніть спра́ви минулі, що́ вони є,
а ми серце наше на те покладе́мо
й пізна́ємо їхній кінець,
або сповістіть про майбу́тнє.
23 Розкажіть напере́д про майбутнє,
і пізна́ємо ми, що ви бо́ги.
Отож, учиніть ви добро́ чи зробіть що лихе́,
щоб ми здивува́лись і ра́зом побачили.
24 Та ви менш від нічо́го,
і менший ваш чин від марно́ти, —
гидо́та, хто вас вибирає!
25 Я з півночі *мужа* збудив — і прийшов він,
зо схід со́нця в Ім'я́ Моє кличе, —
і він буде чави́ти князів, мов ту грязю́ку,
й як ганча́р глину то́пче!
26 Хто сказав *це* відда́вна, щоб знали те ми,
і щоб напере́д ми сказали: „Це правда?"
Та ніхто не сказав, і ніхто не повів,
і ніхто не почув ваших слів.
27 *Я* перший *сказав* до Сіону: Оце, то вони!
А Єрусалимові дам благовісника.

28 І Я дивлюсь, та нікого нема,
і немає між ними порадника,
щоб відповілй, коли їх запитаю.
29 Тож ніщо всі вони,
їхні чини — марнота,
вітер та порожнеча — їхні ідоли!

Слуга Божий — Христос

42 Оце Слуга[1] Мій, що Я підпираю Його,
Мій Обранець, що Його полюбила душа Моя.
Я злив Свого Духа на Нього,
і Він правосуддя народам подасть.
2 Він не буде кричати, і кликати не буде,
і на вулицях чути не дасть Свого голосу.
3 Він очеретини надломленої не доломить,
і ґнота тліючого не погасить,
буде суд видавати за правдою.
4 Не втомиться Він, і не знеможеться,
поки присуду не покладе на землі,
і будуть чекати Закона Його острови.
5 Говорить отак Бог, Господь,
що створив небеса і їх розтягнув,
що землю простяг та *все* те, що із неї виходить,
що народові на ній Він дихання дає,
і духа *всім* тим, хто ходить по ній.

[1]У єврейському оригіналі av'di — Мій раб.

6 Я, Господь, покликав Тебе в справедливості,
і буду міцно тримати за руки Тебе,
і Тебе берегтиму,
і дам Я Тебе заповітом народові,
за Світло поганам,
7 щоб очі відкрити незрячим,
щоб вивести в'язня з в'язниці,
а з темниці — *тих* мешканців темряви!
8 Я Господь, — оце Ймення Моє,
і іншому слави Своєї не дам,
ні хвали Своєї божкам.
9 Речі давні прийшли ось,
нові ж Я повім,
дам почути вам про них, поки виростуть.

Співаймо Господеві за чуда Його!

10 Заспівайте для Господа пісню нову,
від краю землі Йому хвалу!
Нехай шумить море, і все, що є в ньому,
острови та їхні мешканці!
11 Хай голосно кличуть пустиня й міста її,
оселі, що в них проживає Кедар!
Хай виспівують мешканці скелі,
хай кричать із вершини гірської!
12 Нехай Господу честь віддадуть,
і на островах Його славу звіщають!
13 Господь вийде, як лицар,
розбудить завзяття *Своє*, як вояк,
підійме Він окрик та буде кричати, —
переможе Своїх ворогів!

14 Я відві́ку мовчав, мовчазни́й був *та* стри́мувався,
а *тепер* Я крича́тиму, мов породі́лля!
буду тя́жко зідхати й хапа́ти повітря!
15 Спусто́шу Я го́ри й підгірки,
і всі їхні зілля́ посушу́,
і річки́ оберну́ в острови́,
і стави́ повису́шую!
16 І Я попрова́джу незрячих дорогою, якої не знають,
стежка́ми незна́ними їх поведу́,
оберну́ перед ними темно́ту на світло,
а нерівне — в рівнину.
Оце речі, які Я зроблю́,
і їх не поки́ну!
17 Відсту́плять наза́д,
посоро́мляться со́ромом ті,
хто надію склада́в на божка́,
хто бовва́нам казав: Ви наші боги !

Глухі та сліпі

18 Почуйте, глухі,
а незрячі, прозріте, щоб бачити!
19 Хто сліпий, як не раб Мій,
а глухий, як посол Мій, що Я посилаю його́?
Хто сліпий, як довірений,
і сліпий, як раб Господа?
20 Ти бачив багато, але не зберіг,
мав ву́ха відкри́ті, але́ не почув.
21 Господь захотів був *того* ради правди Своєї,
збільши́в та просла́вив Зако́на.
22 Але він наро́д попусто́шений та пограбо́ваний:
усі вони по пече́рах пов'язані
та по в'язни́цях похо́вані;
стали вони за грабі́ж, і немає визво́льника,
за здобич, й немає того, хто б сказав: Поверни́!
23 Хто з вас візьме оце до вух,
на майбутнє почує й послу́хає?
24 Хто Якова дав на здобич,
а Ізраїля грабіжника́м?
Хіба ж не Госпо́дь, що ми проти Нього грішили були́
і не хотіли ходи́ти путя́ми Його,
а Зако́на Його ми не слу́хали?
25 І Він ви́лив на нього жар гніву Свого́ та насилля війни,
що палахкотіло навко́ло його, — та він не пізна́в,
і в ньому горіло воно, — та не брав він до се́рця *цього́*!

Відродження ви́браного народу

43 А тепер отак каже Госпо́дь,
що створив тебе, Якове,
і тебе вформува́в, о Ізраїлю:
Не бійся, бо Я тебе ви́купив,
Я покли́кав ім'я́ твоє, Мій ти!
2 Коли перехо́дитимеш через во́ди, Я буду з тобою,
а через річки́ — не зато́плять тебе,
коли будеш огонь перехо́дити, — не попече́шся,
і не буде пали́ти тебе *його* по́лум'я.
3 Бо Я — Господь, Бог твій,
Святий Ізраїлів, твій Спаситель!

Дав Я на ви́куп за тебе Єгипта,
Етіопію й Севу замість те́бе.
4 Через те, що ти став дороги́й в Моїх о́чах,
шано́ваний став, й Я тебе покоха́в,
то людей замість тебе відда́м,
а наро́ди — за душу твою.
5 Не бійся, бо Я ж із тобою!
Зо сходу згрома́джу насіння твоє,
і з заходу тебе позбира́ю.
6 Скажу півночі: Дай,
а до півдня: Не стри́муй!
Поприводь ти синів моїх зда́лека,
а до́чки мої — від окра́їн землі,
7 *і* кожного, хто тільки зветься Іме́нням Моїм,
і кого Я на славу Свою був створи́в,
кого вформува́в та кого Я вчини́в.
8 Приведи ти наро́да сліпого,
хоч очі він має,
і глухих, хоч ву́ха в них є!

Господь наш Спаситель

9 Нехай ра́зом зберуться всі лю́ди
і наро́ди згрома́дяться:
хто́ поміж ними розка́же про це,
і хто розповість про минуле?
Нехай дадуть свідків своїх — і опра́вдані бу́дуть,
і хай вони чують та скажуть: *Це* правда!
10 Ви свідки Мої, говорить Господь,
та раб Мій, якого Я ви́брав,
щоб пізнали й Мені ви повірили,
та зрозуміли, що це Я.
До Мене не зро́блено Бога,
і не буде *цього* по Мені!
11 Я, Я Господь,
і крім Мене немає Спаси́теля!
12 Я розказав, і споміг, і звісти́в,
і *Бога* чужого немає між вами,
ви ж свідки Мої, —
говорить Господь, — а Я Бог!
13 І Я зда́вна Той Самий,
і ніхто не врятує з Моєї руки, —
як *що* Я вчиню́, то хто це переміни́ть?
14 Так говорить Господь,
ваш Відкупи́тель, Святий Ізраїлів:
Ради вас Я послав у Вавилон,
і зганя́ю усіх втікачів,
а халде́їв — кораблі їх утіхи.
15 Я Господь, ваш Святий,
Творе́ць Ізраїля, Цар ваш!
16 Так говорить Госпо́дь,
що дорогу на морі дає,
а сте́жку — в могутній воді,
17 що ви́провадив колесни́цю й коня, військо та силу,
що ра́зом лягли́ *і* не встали,
зотліли, як льон, — *та* пога́сли.
18 Не згадуйте *вже* про минуле,
і про давнє не ду́майте!
19 Ось зроблю́ Я нове́, тепер ви́росте.
Чи ж про це ви не знаєте?
Теж зроблю́ Я дорогу в степу́,
а в пустині — річки́.
20 Буде сла́вити Мене польова́ звірина́,
шака́ли та стру́сі,

бо воду Я дам на степу́,
а в пустині річки́,
щоб напува́ти наро́д Мій,
вибра́нця Мого́.

Та Яків за Мене забув

21 Цей наро́д Я Собі вформува́в, —
він буде звіщати про славу Мою.
22 Та Мене ти не кли́кав, о Якове,
не змага́вся за Мене, Ізраїлю.
23 Ти Мені не приво́див ягня́т цілопа́лень своїх,
і своїми жертвами не шанував ти Мене. . .
Я тебе не си́лував, щоб прино́сити жертву хлібну,
і кади́лом не мучив тебе.
24 Очере́ту *запа́шного* не купував ти за срібло Мені,
і не напува́в ти Мене лоєм жертов своїх, —
тільки своїми гріхами Мене ти турбува́в
та своїми провинами му́чив Мене!
25 Я, Я є Той, Хто стира́є провини твої ради Себе,
а гріхів твоїх не пам'ята́є!
26 Пригадай ти Мені — і суді́мося ра́зом,
розкажи́ ти *Мені*, щоб тобі оправда́тись!
27 Твій ба́тько був перший згрішив,
і відпа́ли від Мене твої посере́дники, —
28 тому́ Я позбавив *свяще́нства* священиків,
і Якова дав на проклятття,
і на зневагу — Ізраїля!

Обітниця Духа Святого

44 А тепер ось послухай, о Якове, рабе Мій,
та Ізраїлю, якого Я ви́брав.
2 Так говорить Госпо́дь, що тебе учини́в
і тебе вформував від утро́би, *і* тобі помагає:
Не бійся, рабе Мій, Якове,
і Єшуру́не,[1] якого Я ви́брав!
3 Бо ви́ллю Я воду на спра́гнене,
а теку́чі *пото́ки* на суходіл, —
виллю Духа Свого на насіння твоє,
а благослове́ння Моє на наща́дків твоїх,
4 і будуть вони вироста́ти, немов між траво́ю,
немов ті топо́лі при во́дних пото́ках!
5 Цей буде казати: Я Госпо́дній,
а той зватиметься йме́нням Якова,
інший напише своєю рукою: для Господа *я*,
і буде зватися йме́нням Ізраїля.
6 Так говорить Господь, Цар Ізраїлів
та Викупи́тель його, Господь Савао́т:
Я перший, і Я останній,
і Бога нема, окрім Ме́не!
7 І хто зветься, як Я?
Хай розкаже про те, й хай звістить те Мені з того ча́су,
коли Я закла́в у давни́ні наро́д,
і хай нам розкаже майбу́тнє й прийде́шнє.
8 Не бійтеся та не лякайтесь!
Хіба зда́вна Я не розповів був тобі й не звісти́в?
А ви свідки Мої!
Чи є Бог, окрім Ме́не?

[1] Єшурун — праведний, улюблений, друга назва Ізраїля.

І Скелі[1] немає, не знаю ні жо́дної!

Бе́зум поганства

9 Всі, що роблять бовва́нів, —марно́та вони, і їхні улю́бленці не помагають,
а свідками *того* самі́:
не бачать вони та не знають, щоб застида́тись!
10 Хто бога зробив та ідола ви́лив,
що він не помагає?
11 Тож дру́зі його посоро́млені будуть усі,
майстрі ж — вони *тільки* з людей.
Хай вони всі зберу́ться та стануть:
вони поляка́ються та посоро́мляться ра́зом!
12 Коваль *тне* з заліза сокиру, і в горю́чім вугіллі працює,
і формує *божка́* молотка́ми
та робить його своїм сильним раме́ном,
а *при тім* той голодний й безсилий,
не п'є води й му́читься.
13 А те́сля витя́гує шну́ра, визна́чує штифтом його, *того ідола*,
ге́млями робить його та окре́слює ци́ркулем це,
і робить його на подо́бу люди́ни,
як розкішний зразо́к чоловіка,
щоб у домі поста́вити.
14 Настина́є кедри́н він собі,
і візьме гра́ба й ду́ба,
і міцне́ собі ви́кохає між лісни́ми дере́вами,
я́сен поса́дить, а до́щик виро́щує.
15 І стане люди́ні *оце все* на па́ливо, —
і візьме *частину* із того й зогріється,
теж підпа́лить *в печі* й спече хліб.
Також ви́робить бога й *йому* поклоня́ється,
ідолом зробить його́, —
і перед ним на коліна впада́є.
16 Половину його він попа́лить в огні,
на полови́ні його варить м'ясо та їсть,
пече́ню пече́ й насича́ється,
також гріється та пригово́рює:
„Як добре, — нагрівся, відчу́в я огонь“.
17 А останок його він за бога вчинив, за бовва́на свого,
перед ним на коліна впада́є та кла́няється,
йому молиться й каже:
„Рятуй же мене, бо ти бог мій!“
18 Не знають і не розуміють вони,
бо їхні очі зажму́рені, щоб не побачити, *і стверділи*
їхні серця́, щоб не розуміти!
19 І не покладе́ він до серця свого́,
і немає знання́ ані розуму, щоб проказати:
„Половину його попали́в я в огні,
і на вугіллі його я пік хліб,
смажив м'ясо та їв.
А решту його за оги́ду вчиню́, —
буду кланятися дерев'я́ній колоді?“
20 Він годується попелом!
Зведо́ його серце обма́нене, —

[1] Скеля — Господь Бог.

і він не врятує своєї душі,
та не скаже: ,,Хіба не брехня у правиці моїй?"

Господь спасе Ізраїля

21 Пам'ятай про це, Якове та Ізраїлю,
бо ти раб Мій!
Я тебе вформував був для Себе рабом, *Мій* Ізраїлю, —
ти не будеш забутий у Мене!
22 Провини твої постирáв Я, мов хмáру,
і немов мря́ку — гріхи твої, —
наверни́ся ж до Мене,
тебе бо Я ви́купив!
23 Радíйте, небесá, бо Господь *це* зробив;
викли́куйте радісно, глиби́ни землі;
втішайтеся співом, о гóри *та* лісе,
та в нім всяке дерево,
бо Господь викупив Якова,
і прослáвивсь в Ізраїлі!
24 Так говорить Господь, твій Відкупи́тель,
та Той, що тебе вформувáв від утрóби:
Я, Господь, Той, Хто чи́нить усе:
Розтягнýв Я Сам небо *та* землю втверди́в, —
хто *при тім був* зо Мною?
25 Хто ознаки ламає брехли́вим,
і робить безглýздими чарівників,
Хто *з нічим* мудреців відсилáє,
і їхні знання́ обертáє в нерóзум,
26 Хто спóвнює слово Свого раба,
і виконує раду Своїх посланців,
Хто Єрусалимові каже: ,,Ти будеш засéлений!"
а юдейським містам: ,,Забудóвані будете ви,
а руїни його відбудýю!"
27 Хто глибíні проказує: ,,Ви́сохни,
а рíчки́ твої Я повисýшую",
28 Хто до Кіра говорить: ,,Мій пáстирю",
і всяке Моє пожадáння він ви́конає
та Єрусалимові скаже: ,,Збудóваний будеш!"
а храмові: ,,Будеш заклáдений!"

45 Так говорить Госпóдь до Свого помáзанця Кіра:
Я міцно тримаю тебе за прави́цю,
щоб перед обличчям твоїм повали́ти нарóди,
і з стéгон царів розв'яжý *поясú*,
щоб відчини́ти двері перед тобою,
а брами не будуть зами́кані.
2 Я перед тобою піду́ й повирівнюю ви́сунене,
двері мідні зламáю
і порозбивáю залізні засуви.
3 І дам тобі скáрби, *що* в тéмряві,
та багáтства захóвані,
щоб пізнав ти, що Я — то Господь,
Який кличе тебе за йменням твоїм,
Бог Ізраїлів,
4 ради раба Мого Якова
й ради вибрáнця Мого Ізраїля,
і кличу тебе твоїм іменням,
тебе називаю,
хоч ти не знаєш Мене.

5 Я — Господь, і нема вже *нікого*,
нема *іншого* Бога, крім Мéне.
Я тебе підперізую,[1]
хоч ти не знаєш Мене,
6 щоб дізнáлися зо сходу сонця й з заходу,
що крім Мене *немає* нічóго;
Я — Господь, і нема вже *нікóго*,
7 *Я*, що світло формýю та тéмність творю́,
чиню мир і недолю творю́,
Я — Господь, Який робить це все!
8 Спустіть рóсу згори́, небесá,
а із хмар хай спливé справедливість!
Хай земля відкривáється,
і хай порóдить спасíння та правду,
хай рáзом ростуть!
Я, Господь, це вчинив!
9 Горе тому́, хто з Творцéм своїм свáриться,
черепóк із земни́х черепків!
Чи глина повість ганчарéві своєму: „Що робиш?“
а діло його: „Ти без рук!“
10 Горе тому́, хто патя́кає батькові:
„Пощо ти плóдиш?“
а жінці: „Пощо ти родиш?“
11 Так говорить Господь, Святий Ізраїлів,
і Той, Хто його вформувáв:
„Питайте Мене про майбýтнє,
а долю синів Моїх й чин Моїх рук
позостáвте Мені!“

[1] Підперізувати — надавати силу, опікуватися. Пояс — сила.

12 Я землю вчини́в і створи́в людину на ній,
небесá Я руками Своїми простя́г
і про їхні зóрі звелів.
13 Я збуди́в його в правді,
і зрівня́ю йому всі дорóги.
Він місто Моє побудýє
і відпýстить вигнáнців Моїх не за ви́куп і не за дарýнка, —
говорить Госпóдь Саваóт.
14 Так говорить Господь:
Прáця Єгипту й торгівля Етіопії
та високі севаїтяни перéйдуть до тебе та бýдуть твої.
Підуть вони за тобою,
у кайдáнах перéйдуть,
і будуть вклоня́тись тобі та благáти тебé:
„Тільки в тéбе є Бог, і нема більш,
нема *іншого* Бога!“
15 Справді Ти Бог таємни́чий,
Бог Ізраїлів, Спаси́тель!
16 Всі вони засорóмляться й зніяковіють,
майстрі ідолів підуть у соромі рáзом,
17 Ізраїль *же* буде спасéний
від Господа вічним спасінням:
не будете ви засорóмлені
ані знеслáвлені аж на вічні віки́!
18 Бо так промовляє Господь, Творець неба.
Він той Бог, що землю вформувáв та її вчини́в,
і міцно поставив її;
не *як* порожнéчу її створи́в, —
на прожива́ння *на ній* Він її вформувáв.
Я — Господь, і нема більше *іншого Бога!*

19 Я не говорив в укритті,
на темному місці землі.
Я не говорив до насіння Якова:
Шукаєте да́рмо Мене!
Я — Господь, — говорю́ справедливість,
звіщаю правдиве!
20 Зберіться й прийдіть,
наблизьтеся ра́зом, урято́вані *всі* із поганів!
Не знає *нічо́го*, хто дерево носить, боввана свого,
та що мо́литься богові, який не поможе.
21 Розкажіть та набли́зьте,
і хай ра́зом нара́дятьcя:
Хто розповів це віддавна,
із давніх часів це звісти́в?
Чи ж не Я, *ваш* Госпо́дь?
Бож немає вже Бога, крім Ме́не,
окрім Мене нема Бога праведного та Спасителя!
22 Зверніться до Мене й спасе́тесь, всі кінці землі,
бо Я — Бог, і нема більше *іншого Бога*!
23 Я Собою Самим присяга́в,
справедливість із уст Моїх ви́йшла,
те слово, яке не пове́рнеться:
усяке коліно вклоня́тися буде Мені,
усякий язик присягне́
24 *й* Мені скаже: Тільки в Господі правда та сила!
Прийдуть до Нього та засоро́мляться всі,
що на Ньо́го запа́люютьcя.
25 Через Господа усправедли́вляться,
і буде просла́влене всяке насіння Ізраїля!

Спасіння Моє не припізниться

46 Бел упав на коліна, зігнувся Нево́, —
стали ідоли їхні для звіри́ни й худоби.
Те, що *колись* ви носили, накладене,
мов той тяга́р на худобу пому́чену.
2 Зігнулися й ра́зом упали вони на коліна;
не могли врятува́ти тягара́,
і самі до поло́ну пішли.
3 Почуйте Мене, доме Яковів,
та ввесь за́лишку дому Ізраїлевого,
яких від живота Я підняв,
носив від утро́би,
4 і Я буду Той Самий до ста́рости *вашої*,
і до сивини́ *вас* носи́тиму,
Я вчинив, і Я буду носити,
й Я двига́тиму й порятýю!
5 До ко́го Мене ви вподо́бите
та прирівняє́те,
до кого подібним Мене́ ви учините, щоб схожому бути?
6 Ті, що золото сиплють з киси́,
срібло ж важать вагою,
вина́ймлюють золотаря́, щоб із того *їм* бога зробив,
і перед ним вони падають
та поклоня́ються,
7 носять його на плечі,
підіймають його,
і ставлять його на місці його.
І стоїть, і з місця свого́ він не рухається;
коли ж хто до нього кричить,
то він не відповість,
і не врятує його від недолі.
8 Пам'ятайте про це та змужні́йте,
візьміть *це* на розум, провинники!

9 Пам'ятайте про давнє, відвічне,
бо Я Бог, і немає більш Бога, й нікого, як Я,
10 що звіщаю кінець від початку,
і наперед — що не сталося *ще*,
і що говорю: ,,Мій замір відбудеться,
і всяке жадання Своє Я вчиню",
11 що хижого птаха зо сходу приклікую,
з краю далекого мужа Своєї поради!
Так, Я сказав — те й спроваджу,
що Я задумав був — теє зроблю!
12 Почуйте Мене, твердосерді,
далекі від справедливости!
13 Я Свою справедливість наблизив, — вона недалеко,
а спасіння Моє не припізниться,
і дам на Сіоні спасіння,
дам Ізраїлеві Свою велич!

Суд над Вавилоном

47 Зійди й сядь у порох, о діво, дочко Вавилону!
Сядь на землю, без трону, о дочко халдеїв!
Бо кликати більше не будуть на тебе:
тендитна та випещена!
2 Візьми жорна — й муки намели,
намітку свою відхили,
закачай но подолка *та* стегна відкрий,
і бреди через ріки, —
3 *і* буде твій сором відкритий,
і стид твій покажеться!
Я помсту вчиню,
і не буду щадити людини!
4 Наш Відкупитель, Господь Саваот Йому Ймення,
Святий Ізраїлів.
5 Сиди мовчки й ввійди до темноти,
о дочко халдеїв,
бо кликати більше не будуть тебе:
Пані царств!
6 Розлютився Я на народ Свій,
збезчестив спадщину Свою,
та й віддав їх у руку твою.
Ти не виявила милосердя до них:
ти над старцем учинила ярмо своє дуже тяжким,
7 та й сказала: ,,Навіки я панею буду!"
І до серця собі не взяла тих речей,
не подумала про свій кінець.
8 А тепер це послухай, розпещена,
що безпечно сидиш, що говориш у серці своїм:
,,Я, — і більше ніхто!
Не буду сидіти вдовою,
і не знатиму страти дітей!"
9 Та прийдуть на тебе несподівано
те й те в один день,
страта дітей та вдівство,
вони в повній мірі на тебе спадуть
при *усій* многоті твоїх чарів,
при силі великій твоїх заклинань!
10 Ти ж бо надію складала на злобу свою,
говорила: ,,Ніхто не побачить мене!"
Звела тебе мудрість твоя та знання твоє,
і сказала ти в серці своїм:
,,Я, — і більше ніхто!"

11 І при́йде на тебе лихе,
що відворожи́ти його ти не зможеш,
і на тебе нещастя впаде́,
що не зможеш його окупити,
і при́йде на тебе раптóвно спустóшення,
про яке ти не знаєш.
12 Ставай же з своїми закля́ттями
та з бе́зліччю ча́рів своїх,
якими ти му́чилася від юна́цтва свогó, —
може зможеш ти допомогти́,
може ти настраха́єш!
13 Змучилась ти від великої кількости рад своїх, —
хай же станують і хай допомóжуть тобі ті, хто небо розрі́зує,
хто до зір придивля́ється,
хто провіщує кожного місяця,
що має на те́бе прийти!
14 Ось стали вони, мов солома:
огонь їх попа́лить, — не врятують своєї душі з руки пóлум'я, —
це не жар, щоб погріти себе,
ані пóлум'я, щоб сидіти біля нього.
15 Такими тобі стануть ті, що співпрацюва́ла ти *з ними*,
ворожбити твої від юна́цтва твогó, —
кожен буде блуди́ти на свій бік,
немає *ніко́го*, хто б тебе врятував!

Тільки з милости Своєї Господь спинює Свій гнів

48 Послухайте це, доме Яковів,
що зве́тесь іме́нням Ізраїлевим,
і що вийшли із Юдиних вод,
що кляне́теся Іме́нням Господнім та Бога Ізраїля згадуєте,
хоч не в правді та не в справедливості!
2 Бо від міста святого вони прозива́ються
та на Бога Ізраїлевого спира́ються, —
Йому Іме́ння Господь Саваóт!
3 Я відда́вна звіща́в про минуле, —
із уст Моїх вийшло воно
й розповів Я про нього,
раптóвно зробив, — і прийшло.
4 Тому́, що Я знав, що впе́ртий ти є,
твоя ж шия — то м'я́зи залізні,
а чóло твоє — мідяне́,
5 то звіщав Я відда́вна тобі,
іще поки прийшло,
розповів Я тобі, щоб ти не говорив:
,,Мій божóк це зробив,
а про це наказав мій бовва́н та мій ідол''.
6 Ти чув, — перегля́нь усе це;
і ви хіба не визнає́те *цього́?*
Тепер розповів Я тобі нови́ні й таємни́ці,
яких ти не знав.
7 Тепе́р вони створені, а не відда́вна,
а пе́ред цим днем ти не чув був про них,
щоб не сказати: ,,Оце я їх знав''.
8 Та не чув ти й не знав,
і відда́вна ти не відкривав свого ву́ха,
бо Я знав, що напе́вно ти зра́диш,
і зва́но тебе від утрóби: пере́вертень.

9 Ради Йме́ння Свого́ Я спиня́ю Свій гнів,
і *ради* слави Своєї Я стри́муюся проти те́бе,
щоб не знищити тебе.
10 Оце перетопи́в Я тебе, але не як те срібло,
у го́рні недолі тебе досліди́в.
11 Ради Себе, ради Себе роблю́,
бо як буде збезче́щене *Йме́ння Моє?*
А іншому слави Своєї не дам.
12 Почуй Мене, Якове
та Ізраїлю, Мій покли́каний:
Це Я, Я перший,
також Я останній!
13 Теж рука Моя землю закла́ла,
і небо напну́ла прави́ця Моя, —
Я закли́чу до них —
і вони стануть ра́зом.
14 Зберіться ви всі та й послухайте:
Хто́ серед вас розповів був про те?
Кого Господь любить, вчинить волю Його в Вавилоні,
раме́но ж Його на халде́ях.
15 Я, Я говорив і покликав його, спрова́див його,
і він на дорозі своїй буде мати пово́дження.
16 Набли́зьтесь до Мене, послухайте це:
Споконві́ку Я не говорив потає́мно;
від ча́су, як ділялось це, Я був там.
А тепер послав Мене Господь Бог та Його Дух.
17 Так говорить Господь, твій Відкупи́тель,
Святий Ізраїлів:
Я — Господь, Бог твій,
що навчає тебе про кори́сне,
що провадить тебе по дорозі, якою ти маєш ходити.
18 О, коли б ти прислу́хувався до Моїх заповідей,
то був би твій спо́кій, як річка,
а твоя справедли́вість, немов морські хвилі!
19 А насіння твого було б, як піску́,
а нащадків твого́ живота́ — немов зе́рнят його́,
і ви́тяте й ви́гублене не було б твоє йме́ння
із-перед обличчя Мого́!
20 Ви́рушіть із Вавилону,
втечіть від халде́їв,
радісним співом звісті́ть,
оце розголосіть,
аж до кра́ю землі рознесіть це,
скажіть: Господь викупив раба Свого Якова!
21 І спра́ги не знали вони на пустинях,
якими прова́див Він їх:
воду з скелі пустив їм, —
Він скелю розбив — і вода потекла́!
22 Для безбожних спокою немає,
говорить Господь.

Слуга Божий, Викупи́тель Ізраїлів

49 Почуйте Мене, острови́,
і наро́ди здале́ка, вважайте:
Господь із утро́би покликав Мене,
Моє Йме́ння згадав з нутра не́ньки Моєї.
2 І Мої у́ста вчинив Він, як той гострий меч,

захова́в Мене в тіні Своєї руки,
і Мене вчинив за добірну стрілу́,
в Своїм сагайдаці захова́в Він Мене.
3 І до Мене прорік: Ти раб Мій,
Ізраїлю, Яким Я просла́влюсь!
4 І Я відповів: Надаре́мно трудивсь Я,
на порожне́чу й марно́ту зужив Свою силу:
Справді ж з Господом право Моє,
і нагоро́да Моя з Моїм Богом.
5 Тепер же промовив Господь,
що Мене вформува́в Собі від живота́ за раба́,
щоб наверну́ти Собі Якова,
і щоб Ізраїль для Нього був зібраний.
І був Я шано́ваний в о́чах Господніх,
а Мій Бог стався міццю Моєю.
6 І Він сказав: Того мало, щоб був Ти Мені за раба́,
щоб відновити племе́на Якова,
щоб вернути врято́ваних Ізраїля,
але́ Я вчиню́ Тебе світлом наро́дів,
щоб був Ти спасінням Моїм аж до кра́ю землі!
7 Так говорить Господь,
Відкупи́тель Ізраїлів, Святий його,
до пого́рдженого на душі,
до обри́дженого від людей,
до раба тих воло́дарів:
Побачать царі, і князі повстають, —
і покло́няться ради Господа, що вірний,
ради Святого Ізраїлевого, що ви́брав Тебе.
8 Так говорить Господь:
За ча́су вподо́бання Я відповів Тобі,
в день спасіння Тобі допоміг,
і стерегти́му Тебе,
і дам Я Тебе заповітом наро́дові,
щоб край обнови́ти,
щоб поділити спа́дки спусто́шені,
9 щоб в'я́зням сказати: „Вихо́дьте",
а тим, хто в темно́ті: „З'явіться!"
При дорогах вони будуть па́стися,
і по всіх ли́сих горбо́винах їхні пасови́ська.
10 Не будуть голодні вони, ані спра́гнені,
і не вдарить їх спе́ка, ні сонце, —
бо Той, Хто їх милує, їх попрова́дить
і до во́дних джере́л поведе́ їх.
11 І вчиню Я всі го́ри Свої за доро́гу,
і підійму́ться биті шляхи́ Мої.
12 Ось ці зда́лека при́йдуть,
а ці ось із півночі й з за́ходу,
а ці з кра́ю Сінім.
13 Радійте, небеса́, звесели́ся ти, земле,
ви ж, го́ри, втіша́йтеся співом,
бо Госпо́дь звесели́в Свій наро́д,
і змилувався над Своїми убогими!

14 І сказав був Сіон[1]: Господь кинув мене́,
і Господь мій про ме́не забув.
15 Чи ж жінка забу́де своє немовля́,
щоб не пожаліти *їй* сина утроби своєї?
Та коли б вони позабува́ли, то Я не забу́ду про тебе!
16 Отож на долонях Своїх тебе ви́різьбив Я,
твої мури поза́всіди передо Мною.
17 Сино́ве твої поспіша́ться *до тебе*,
а ті, хто руйнує тебе й ті, хто нищить тебе,
повідхо́дять від тебе.
18 Здійми свої очі навко́ло й побач:
всі вони позбиралися й йдуть *ось* до те́бе!
Як живий Я, говорить Господь:
усіх їх, як оздо́бу, зодя́гнеш,
та підв'я́жешся ними, немов нарече́на.
19 Бо руїни твої та пустині твої,
і зруйно́ваний край твій
тепер справді стануть тісни́ми для ме́шканців,
і будуть відда́лені ті, хто тебе руйнував.
20 Іще до вух твоїх скажуть сино́ве сиро́тства твого:
Тісне́ мені місце оце,
посунься для мене, й я сяду!
21 І ти скажеш у серці своїм:
Хто мені їх зродив,
як була осиро́чена я та самі́тна,
була ви́гнана та заблуди́ла?
І хто ви́ховав їх?
Я зоста́лась сама,
а ці, — звідки вони?
22 Так сказав Господь Бог:
Ось Я підійму́ Свою руку до лю́дів,
і піднесу́ до наро́дів прапора Свого́, —
і позно́сять синів твоїх в па́зусі,
а до́чок твоїх поприно́сять на пле́чах.
23 І будуть царі за твоїх вихова́телів,
а їхні цариці — за ня́ньок твоїх.
Лицем до землі вони будуть вклоня́тись тобі
та лиза́тимуть пил твоїх ніг,
і ти пізна́єш, що Я — то Господь,
що не посоро́мляться ті, хто на Мене надіється!
24 Чи ж від сильного буде відня́та здобич,
і чи награ́боване ґвалтівнико́м урято́ване буде?
25 Бо Господь каже так:
Полонені відібрані будуть від сильного,
і врято́вана буде здобич наси́льника,
і Я стану на прю із твоїми супере́чниками,
синів же твоїх Я спасу́.
26 І Я зму́шу твоїх гнобителів їсти тіло своє,
і вони повпива́ються власною кров'ю,
немов би вином молоди́м.
І пізнає тоді кожне тіло, що Я — то Госпо́дь,
твій Спаситель та твій Відкупи́тель,
Поту́жний Яковів!

[1] В давньоєврейській мові Сіон, як назва міста, жіночого роду, тому далі говориться про нього, як про жінку.

Муки Слуги Божого

50 Так говорить Госпо́дь:
Де вашої матері лист розводо́вий,
з яким Я її відпусти́в?
Або хто є з Моїх боргува́льників,
якому Я вас був продав?
Тож за ваші прови́ни ви про́дані,
і за ваші гріхи́ ваша мати відпу́щена.
2 Чому́ то нікого немає, коли Я прихо́джу,
і не відповіда́є ніхто, коли кли́чу?
Чи рука Моя справді короткою стала,
щоб викупля́ти,
і хіба рятувати нема в Мені сили?
Таж докором Своїм Я вису́шую море,
обе́ртаю ріки в пустиню,
їхня риба гниє без води
й умирає із пра́гнення!
3 Небеса́ зодягаю Я в те́мряву,
і покриття́м їхнім вере́ту чиню́.
4 Господь Бог Мені дав мову впра́вну,
щоб уміти зміцни́ти словом зму́ченого,
Він щоранку пробу́джує,
збу́джує ву́хо Мені,
щоб слухати, мов учні.
5 Господь Бог відкрив ву́хо Мені,
й Я не став неслухня́ним,
назад не відступи́в.
6 Підставив Я спину Свою тим, хто б'є,
а що́ки Свої — щипача́м,
обличчя Свого не сховав від га́ньби й плюва́ння.
7 Але Господь Бог допоможе Мені,
тому́ не соромлюся Я,
тому Я зробив був обличчя Своє, немов кре́мінь,
і знаю, що не буду засти́джений Я.
8 Близько Той, Хто Мене вспраседли́влює, —
хто ж стане зо Мною на прю?
Станьмо ра́зом, — хто Мій супроти́вник?
Хай до Мене підійде!
9 Отож, Господь Бог допоможе Мені, —
хто ж отой, що призна́є Мене винува́тим?
Вони всі розпаду́ться, немов та одежа, — їх міль пожере́!
10 Хто між вами лякається Господа
і голос Його Слуги слухає?
Хто ходить у те́мряві,
світла ж немає йому́, —
хай надіється він на Господнє Ім'я́,
і хай на Бога свого опира́ється!
11 Тож усі, що огонь ви запалюєте,
що огне́нними стрілами ви поузбро́ювані, —
ходіть у жарі свого огню́
та в стрілах огне́нних, які розпали́ли!
З Моєї руки оце станеться вам, —
і ви бу́дете в муках лежати!

Майбу́тнє спасі́ння Ізраїля

51 Почуйте Мене, хто жене́ться за праведністю,
хто пошу́кує Господа!
Погляньте на скелю, з якої ви ви́тесані,
і на каменоло́мню, з якої ви ви́довбані.
2 Гляньте на Авраама, ба́тька свого́,

та на Сарру, що вас породила,
бо тільки одно́го його Я покликав,
але благословив був його
та розмно́жив його.
3 Бо Сіона Господь потіша́є,
всі руїни його потіша́є,
й оберта́є пустині його на Еде́н,
його ж степ — на Господній садо́к!
Пробува́тимуть в ньому утіха та радість,
хвала́ й пісноспіви.
4 Послухай Мене, Мій наро́де,
і візьми до вух, ти племе́но Моє,
бо вийде від Мене Зако́н,
а Своє правосу́ддя поставлю за світло наро́дам!
5 Близька правда Моя:
ви́йде спасіння Моє,
а раме́на Мої будуть суд видавати наро́дам.
Острови́ будуть мати надію на Мене
і сподіва́ння *свої* покладуть на раме́но Моє.
6 Здійміть свої очі до неба,
і погля́ньте на землю додо́лу!
Бо небо, як дим, продере́ться,
а земля розпаде́ться, мов одіж,
мешканці ж її, як та воша, поги́нуть, —
спасіння ж Моє буде вічне,
а правда Моя не злама́ється!
7 Почу́йте Мене, знавці правди,
наро́де, що в серці його Мій Зако́н:
Не бійтеся лю́дської га́ньби
та їхніх обра́з не лякайтесь,
8 бо пото́чить їх міль, мов одежу,
й як во́вну, черва́ їх зжере́,
а правда Моя буде вічна,
і спасіння моє з роду в рід!
9 Збудися, збудись, зодягни́ся у силу,
раме́но Господнє!
Збудися, як у давнину́,
як за поколі́ння віків!
Хіба це не ти Рага́ва зруба́ло,
крокоди́ла здіра́вило?
10 Хіба це не ти море ви́сушило,
во́ди безодні великої,
що мо́рську глиби́ну вчинило доро́гою,
щоб ви́куплені перейшли́?
11 Отак визволе́нці Господні пове́рнуться
та до Сіону зо співом увійдуть, —
і на їхній голові буде радість відвічна,
веселість та втіху ося́гнуть вони,
а журба та зітха́ння втечуть!
12 Я, — Я ваш Той Утіши́тель!
Хто ж то ти, що боїшся люди́ни смерте́льної
й лю́дського сина, що до трави він поді́бний?
13 І ти забуваєш про Господа,
що вчинив був тебе,
що напну́в небеса́ Він та землю закла́в,
і за́вжди щоденно лякаєшся гніву гноби́теля,
що готовий *тебе* погуби́ти.
Але де той гноби́телів гнів?
14 Закутий в кайда́ни неба́вом розв'язаний буде,
і не помре він у ямі,[1]

[1] Вдавнину яма була за в'язницю.

і не забра́кне йому його хліба.
15 Бо Я — Господь, Бог твій,
що збу́рює море, — й ревуть його хвилі,
Господь Саваот Йому Йме́ння!
16 І кладу Я слова́ Свої в у́ста твої
та ховаю тебе в тіні рук Своїх,
щоб небо напну́ти та зе́млю закла́сти,
і сказати Сіонові: Ти Мій наро́д!
17 Збудися, збудися,
устань, *дочко* Єрусалиму,[1]
що з руки із Господньої ви́пила ти келіх гніву Його́,
чашу-келіха[2] о́дуру ви пила, ви́цідила.
18 Зо всіх тих синів, що вона породила,
нікого нема, хто б прова́див її;
зо всіх тих синів, яких ви́ховала,
нікого нема, хто б підтри́мав її.
19 Ці дві речі спітка́ли тебе, — *але* хто пожаліє тебе?
Руїна й недоля, і голод та меч, —
хто розва́жить тебе?
20 Сино́ве твої повмліва́ли,
лежали на ро́зі всіх ву́лиць,
мов о́лень у тене́тах,
повні гніву Господнього,
крику Бога твого.
21 Тому́ то послухай оцьо́го,
убога й сп'яніла, але не з вина:

[1] В давньоєврейській мові Єрусалим, як і кожна назва міста, жіночого роду, тому далі говориться про нього, як про жінку, пор. 49. 14.
[2] Чаша чи келіх у біблійній мові — це доля.

22 Так говорить Господь твій, Господь і твій Бог,
що на прю за наро́д Свій стає:
Ось ке́ліха о́дуру Я забираю з твоєї руки́,
чашу-ке́ліха гніву Мого́, — більше пити його вже не бу́деш!
23 І дам Я його́ в руку тих, що гноби́ли тебе,
що вони до твоєї душі говорили:
,,Схили́сь, і *по тобі* ми пере́йдемо!"
І поклала ти спи́ну свою, немов землю,
й як вулицю для перехо́жих.

Видіння Єрусалима

52 Збудися, збудись,
зодягни́ся, Сіоне, у силу свою,
зодягни́ся у шати пишно́ти своєї,
о Єрусалиме, о місто святе,
бо вже необрізаний та занечи́щений
більше не ввійде до тебе!
2 Обтруси́ з себе порох,
устань *та* сіда́й, Єрусалиме!
Розв'яжи́ пута шиї своєї,
о бра́нко, о до́чко Сіону!
3 Бо Господь каже так:
Зада́рмо були ви попро́дані,
тому бу́дете ви́куплені не за срібло.
4 Бо так Господь Бог промовляє:
До Єгипту зійшов був наро́д Мій впоча́тку, щоб ме́шкати там,
а Ашшу́р за нішо́ його ти́снув.

5 А тепер що Мені тут, — говорить Господь, —
коли взятий дарéмно нарóд Мій?
Шаліють волóдарі їхні, — говорить Господь, —
і постійно ввесь день Моє Імення зневáжене.
6 Томý Моє Імéння пізнáє нарóд Мій,
томý того дня *він пізнáє*,
що Я — то Отой, що говорить: Ось Я!
7 Які гарні на гóрах ноги благовісника,
що звіщáє про мир,
що добро провіщає,
що спасíння звіщає,
що говорить Сіонові:
„Царю́є твій Бог!"
8 Слухай, — твої сторожі зняли голос,
укупі співають,
бо бачать вони око-в-óко,
коли до Сіону Госпóдь повертáється.
9 Радійте, співайте сумíсно,
о єрусалимські руїни,
бо нарóда Свого Господь звеселúв, —
вúкупив Єрусалима!
10 Господь обнажúв на очáх усіх нарóдів святеє рамéно Своє, —
і спасíння *від* нашого Бога
побачать всі кінці землі!
11 Уступíться, вступіться *та* вúйдіть ізвідти,
нечистого не доторкáйтеся,
вийдіть з серéдини його, очистьтеся ви,
що нóсите пóсуд Господній!
12 Бо не в пóспіху вúйдете
і не навтéки ви підете,
бо піде Господь перед вами,
за вами ж — Ізраїлів Бог.
13 Ось стане розумне робúти Мій Слуга, підійметься й буде повúщений,
і височéнним Він стане!
14 Як багато-хто Ним дивувáлись, —
такий то був змінений óбраз Його,
що й не був людúною,
а вúгляд Його, що й не був сином лю́дським!
15 Отак Він здивýє числéнних нарóдів,
царі свої ýста замкнуть перед Ним,
бо побачать, про що не говóрено їм,
і зрозуміють, чогó не чувáли вони!

Жертва Слуги Божого

53 Хто нашій *спасéнній* тій звістці повірив,
і над ким відкривáлось рамéно Господнє?
2 Бо Він виріс перед Ним, мов галýзка,
і мов корінь з сухої землі, —
не мав Він принáди й не мав пишнотú;
і ми Його бачили,
та красú не було, щоб Його пожадáти!
3 Він погóрджений був,
Його люди покинули,
стрáдник, знайóмий з хорóбами,
і від Якого обличчя ховали,
погóрджений, і ми не цінувáли Його.
4 Направду ж Він нéмочі наші узяв
і наші болі поніс,
а ми уважали Його за порáненого,
ніби Бог Його вдарив *поразами* й мучив.

5 А Він був ранéний за наші гріхи,
за наші провúни Він мý-чений був, —
кара на Ньому *була за* наш мир,
Його ж рáнами нас уздо-рóвлено!
6 Усі ми блудúли, немов ті овечки,
розпорóшились кожен на власну дорогу, —
і на Нього Господь поклáв гріх усіх нас!
7 Він гнóблений був та поні-жуваний,
але уст Своїх не відкри-вáв.
Як ягня був провáджений Він на закóлення,
й як овечка перед стри-жія́ми своїми мовчúть,
так і Він не відкривáв Своїх уст.
8 Від ýтиску й сýду Він зá-браний був,
і хто збагнé Його рід?
Бо з крáю живих Він відір-ваний був,
за провúни Мого на-рóду на смерть Його *дáно.*
9 І з злочинцями вúзначили *Йому* грóба Його,
та Його поховали в бага-того,
хоч провини Він не учинúв,
і не було в Його ýстах омáни.
10 Та звóлив Господь, щоб по-бúти Його,
щоб мýки завдáно Йому.
Якщо ж душу Свою покладé Він як жертву за гріх,
то побачить насіння,
і житиме довгії дні,
і зáмір Господній рукою Його буде мати повóд-ження!
11 Він через мýки Своєї душі буде бачити *плід,*
та й насúтиться.
Справедливий, Мій Слуга,
оправдає пізнáнням Своїм багатьох,
і їхні гріхú понесé.
12 Тому то дам ýділ Йому між великими,
і з потýжними буде ділити здобич за те,
що на смерть віддав душу Свою,
і з злочинцями був по-рахóваний,
хоч гріх багатьóх Сам носúв
і заступáвсь за злочинців!

Невіста Господня

54 Веселися ж, неплідна, яка не родила,
співáнням утішайся й ра-дій,
що мук породільних не ма-ла,
бо в покиненої *буде* біль-ше синів
від синів заміжньої, гово-рить Господь!
2 Пошир місце намéту свогó,
а завіси намéтні помéш-кань твоїх
повитягáй, не затрúмуй!
Свої шнури продóвж,
а кілóчки свої позміцня́й!
3 Бо правóруч і лівóруч по-ширишся ти,
а насіння твоє одідúчать нарóди,
і заселять містá опустóшені.
4 Не бійся, бо сóрому ти не зазнаєш,
і не сорóмся, бо не будеш застúджена,
бо про сором свого юнáц-тва забудеш,
а гáньби удівства своѓó ти не будеш уже па-м'ятати!

5 Бо Муж твій, Творе́ць твій, — Господь Саваот йому Йме́ння,
а твій Викупи́тель — Святий Ізраїлів, —
Він Богом усієї землі буде зва́ний!
6 Бо Господь був покликав тебе,
як поки́нуту жінку й засму́чену духом,
й *як* жінку юна́цтва *Свого*, як була ти відкинена,
каже твій Бог.
7 На хвильку малу́ Я тебе був покинув,
але з милосердям великим тебе позбира́ю.
8 У за́палі гніву
Я сховав був обличчя Своє на хвилину від тебе,
та вічною милістю зми́луюся над тобою,
каже твій Викупи́тель, Госпо́дь.
9 Бо для Мене оце — *моє* ті Но́єві во́ди:
як Я присягнув був,
що Но́єві во́ди не прийдуть уже над землею,
так Я присягну́в, щоб на тебе не гніватися
й не карта́ти тебе!
10 Бо зру́шаться го́ри й холми́ захита́ються,
та милість Моя не відійде від тебе,
і заповіт Мого миру не захита́ється,
каже твій милости́вець, Господь.
11 *Моя до́чко* убога *та* бурею гнана, невтішна, —
ось камі́ння твої покладу́ в малахіті,
основи ж твої закладу́ із сапфірів!
12 І пороблю́ із рубіну карні́зи твої,
твої ж брами — з каміння карбу́нкула,
а всю горо́жу твою — з дорогого камі́ння.
13 Всі сини твої *стануть* за у́чнів Господніх,
і спо́кій глибокий *настане* синам твоїм!
14 Будеш міцно поста́влена праведністю,
стань дале́ко від у́тиску, бо не боя́тимешся,
і від стра́ху, бо до тебе не зблизиться він.
15 Коли́ хто чіпля́тися буде до тебе, то це не від Мене,
хто чіпля́тися буде до те́бе, той перед тобою впаде́.
16 Отож, Я створив коваля́,
який дме на огонь *із* вугілля,
і виро́блює збро́ю свого ремесла́;
і вигу́бника теж Я створив,
який нищить *ту збро́ю*.
17 Жодна збро́я, що зро́блена буде на тебе,
не матиме у́спіху,
і кожнісінького язика́, який стане з тобою до су́ду, осудиш.
Це спа́дщина Господніх рабів,
а їхнє оправда́ння від Мене, говорить Госпо́дь!

Вічне спасі́ння

55 О, всі спра́гнені, — йдіть до води́,
а ви, що не маєте срібла,
— ідіть, купіть живности — й їжте!
І йдіть, без срібла́ купіть живности,
і без платні вина й молока!

2 Нáщо будете вáжити срібло за те, що не хліб,
і працю вашу за те, що не сúтить?
Послухайте пильно Мене, й споживáйте добрó, —
і нехай розкошýє у нáситі ваша душа!
3 Нахиліть своє вýхо, й до Мене прийдіть,
послухайте, й житиме ваша душа!
І Я з вами складý заповіта навіки
на незмінні Давидові милості.
4 Отож, Його дав Я за свідка нарóдам,
за проводирá та владúку нарóдам.
5 Тож покличеш нарóд, що не знаєш його,
і той люд, що не знає тебе, *і* вони поспішáться до тебе,
ради Господа, Бога твогó,
і ради Святого Ізраїлевого, що прослáвив тебе.
6 Шукайте Господа, доки можна знайти Його,
кличте Його, як Він близько!
7 Хай безбожний покине дорогу свою,
а крутíй — свої зáдуми,
і хай до Господа звéрнеться, —
і його Він помилує,
і до нашого Бога, бо Він пробачає багато!
8 Бо ваші думкú — не Мої це думкú,
а дорóги Мої — то не ваші дорóги, говорить Господь.
9 Бо наскільки небо вище за землю,
настільки вищі дорóги Мої за ваші дорóги,
а думкú Мої — за ваші думкú.
10 Бо як дощ чи то сніг сходить з неба
й туди не вертáється,
аж поки землі не напóїть
і родю́чою вчинить її,
і насіння дає сівачéві, а хліб їдунóві, —
11 так буде *і* Слово Моє, що вихóдить із уст Моїх:
порожнім до Мене воно не вертáється,
але зробить, що Я пожадáв,
і буде мати повóдження в тóму, на що Я його посилав!
12 Бо з радістю вúйдете ви,
і з мúром провáджені будете.
Гори й холмú будуть тішитися перед вами співáнням,
і всі польові деревá будуть плéскати в долóні.
13 На місце тернúни зростé кипарúс,
а замість кропúви — поя́виться мирт.
І стане *усе* Господéві на славу,
на вічну ознаку, яка не понúщиться!

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

ДОКІНЧЕННЯ СПАСІННЯ ТА ЙОГО УМОВИ

Божі накáзи

56 Так говорить Господь:
Бережіть правосýддя й чиніть справедливість,
незабáром бо прúйде спасіння Моє, і поя́виться прáведність Моя.
2 Блаженна людúна, що робить таке,
і син лю́дський, що міцно тримáється цього,

що хоро́нить субо́ту, щоб її не безче́стити,
та береже́ свою ру́ку, щоб жодного зла не вчини́ти!
3 І нехай не повість чужине́ць,
який прилучи́вся до Господа,
кажучи: „Наспра́вді мене відділи́в від народу Свого Господь“,
і скопе́ць хай не скаже: „Таж я сухе дерево!“
4 Бо так каже Господь про скопців,
що суботи Мої бережу́ть,
і вибирають завго́дне Мені,
і що трима́ються міцно Мого заповіту:
5 Я їм дам у Своїм домі
та в му́рах Своїх місце і йме́ння,
що краще воно за синів та дочо́к, —
Я дам йому вічне ім'я́,
яке не пони́щиться!
6 А тих чужинців, що пристали до Господа,
щоб служити Йому та любити Господнє Ім'я́,
щоб бути Йому за рабів,
усіх, хто хоро́нить суботу,
щоб її не збезче́стити,
і тих, що тримаються міцно Мого заповіту, —
7 їх спрова́джу на го́ру святую[1] Мою
та потішу їх в домі молитви Моєї!
Цілопа́лення їхні та їхні жертви *будуть Мені* до вподо́би на Моїм же́ртівнику,
бо Мій дім буде на́званий домом молитви
для всіх наро́дів!

[1] Гора свята — Сіон.

8 Слово Господа Бога,
що збирає вигна́нців Ізраїля:
Я ще позбира́ю до нього,
до його зібраних!
9 Польова́ вся звіри́но, прибудьте спожи́ти,
також лісова́ вся звіри́но!
10 Його вартівники́ всі сліпі, не знають *ні́чо́го*,
всі вони пси німі, які га́вкати не можуть,
мрійники, ле́жні, що люблять дріма́ти!
11 І *це* пси ненаже́ри,
що не знають наси́чення,
і це па́стирі ті, що не вміють уважати:
усі вони ходять своєю дорогою,
кожен з свого кінця́ до своєї здобичі.
12 „Прийдіть но, *гово́рять*, візьму́ я вина,
та напо́ю п'янко́го нажлу́ктимось, —
і буде і цей *день*, і за́втрішній день
дале́ко щедріший!“

Для безбожних споко́ю немає

57 Праведний умирає, і немає ніко́го,
хто б узяв *це* до серця,
і му́жі побожні беру́ться *зо світу*,
і немає такого, хто б *те* зрозумів, —
що від зла забира́ється праведний *з світу*!
2 Він відходить із ми́ром;
на ло́жах своїх спочивають,
хто ходить прямою дорогою.
3 Та набли́зьтесь сюди́, ви сини чарівни́ці,
насіння чужоло́жникове та блудни́ці, —

4 над ким розкошу́єте ви,
над ким розкриваєте ро́та,
висовуєте язика́?
Хіба ви не діти пере́ступу,
насіння брехні,
5 ви, що па́литесь *при́страстю* серед дубів,
під деревом кожним зеленим,
що діте́й над потоками ріжете,
під ске́льними щілинами?
6 У гладе́ньких камі́ннях потоку твій у́діл, —
вони, вони доля твоя!
І їм ти лила́ жертву ли́ту,
хлібну жертву прино́сила!
Чи цим Я заспоко́єний буду?
7 На горі на високій та ви́сунeній
ти поставила ложе своє,
і туди ти прихо́диш прино́сити жертви.

8 І ти за двери́ма й одвірком кладеш свого па́м'ятника культово́го,
бо ти *відступила* від Мене,
обнажа́єшся й входиш, поши́рюєш ложе своє,
і складаєш умову собі з одним з тих,
що з ними ти любиш лежати, *де* місце нагле́диш.
9 І ти до Моло́ха з оливою ходиш,
і намно́жуєш масті свої;
і посилаєш дале́ко своїх посланців,
і знижа́єшся аж до шео́лу.
10 Ти змучувалась на числе́нних доро́гах своїх,
але не казала: ,,Зріка́юсь!"
Знайшла ти оживлення сили своєї,
тому́ не ослабла.
11 І за ким побива́лася ти та лякалась,
що невірною стала й Мене не згада́ла,
не клала на серці своєму?
Хіба не тому́, що мовчав Я від віку,
то ти не боїшся Мене?
12 Я ви́явлю про справедливість твою та про вчинки твої, —
та вони не поможуть тобі!
13 Як ти будеш кричати,
нехай порятує тебе твоя згра́я *божків*.
Але вітер усіх їх розвіє,
схопить по́дих;
хто ж на Мене надіється,
землю вспадку́є й го́ру святую Мою одіди́чить!
14 І Він каже: Будуйте дорогу,
будуйте дорогу, почистьте дорогу,
заберіть перешко́ди з дороги наро́ду Мого́!
15 Бо так промовляє Високий і Підне́сений,
повіки Живущий, і Святий Його Йме́ння:
Пробува́ю Я на Височині та в святи́ні,
і з зла́маним та з упоко́реним,
щоб оживля́ти духа скро́мних,
і щоб оживля́ти серця згно́блених!
16 Бож не вічно Я буду судитись,
і не за́вжди Я гніватись буду,
бо дух з-від обличчя Мого зомлів би,
та й ду́ші, які Я вчинив.

17 Я гнівався був за гріх користолю́бства його,
та й ура́зив його,
заховав Я *обличчя Своє* й лютував,
та пішов він, відступний, дорогою серця свого́.
18 Я бачив доро́ги його, і вздоро́влю його,
і його поведу́ й дам потіху для нього
й для тих, що суму́ють із ним.
19 Створю́ Я плід уст:
,,Спокій, спо́кій далекому та близько́му!"
говорить Господь, і вздоро́влю його.
20 А ті несправедливі — як море розбу́рхане,
коли бути спокійним не може воно,
і коли во́ди його багно́ й мул викида́ють.
21 Для безбожних споко́ю немає,
говорить Господь!

Лицемірний піст

58 Кричи *на все* горло, не стри́муйсь,
свій голос повищ, мов у сурму́,
й об'яви́ ти наро́дові Моєму про їхній пере́ступ,
а до́мові Якова — їхні гріхи́!
2 Вони бо щоденно шукають Мене
та жадають пізнати доро́ги Мої,
мов наро́д той, що праведне чинить,
і права́ свого Бога не кидає.
Питаються в Мене вони про права́ справедливости,
жадають набли́ження Бога:
3 ,,На́що ми по́стимо, коли Ти не бачиш,
мучимо душу свою, Ти ж не знаєш *того́*?"
Отак, — у день по́сту свого ви чините волю *свою*,
і всіх ваших робітників ти́снете!
4 Тож на сва́рку та за́колот по́стите ви,
та щоб кулако́м бити наха́бно.
Тепер ви не по́стите *так*,
щоб ваш голос почу́тий був на височині!
5 Хіба ж оце піст, що Я вибрав його, —
той день, коли мо́рить люди́на душу свою́,
свою голову гне, як та очере́тина,
і сте́лить вере́ту та по́піл?
Чи ж оце називаєш ти по́стом
та днем уподо́би для Господа?
6 Чи ж *ось* це не той піст, що Я вибрав його:
розв'яза́ти кайда́ни безбожности,
пу́та ярма́ розв'язати
й пустити на волю утис́нених,
і всяке ярмо́ розірва́ти?
7 Чи ж не *це*, — щоб влама́ти голодному хліба свого́,
а вбогих бурла́ків до дому впрова́дити?
Що як побачиш наго́го, — щоб вкри́ти його,
і не схова́тися від свого рідного?
8 Засяє тоді, мов досвітня зоря́, твоє світло,
і хутко шкірою рана твоя зарості́,
і твоя справедливість ходи́тиме перед тобою,
а слава Господня сторо́жею за́дньою!

9 Тоді кли́кати будеш — і Господь відповість,
будеш кли́кати — і Він скаже: Ось Я!
Якщо віддали́ш з-поміж себе ярмо́,
не бу́деш підно́сити пальця й казати лихо́го,
10 і будеш давати голодному хліб свій,
і знедо́лену душу наси́тиш, —
тоді то засві́тить у те́мряві світло твоє,
і твоя те́мрява ніби як по́лудень *стане*,
11 і буде Господь тебе за́вжди прова́дити,
і душу твою нагоду́є в посу́ху,
ко́сті твої позміцня́є,
і ти станеш, немов той напо́єний сад,
і мов джерело́ те, що во́ди його не всиха́ють!
12 І руїни відвічні сини твої позабудо́вують,
поставиш осно́ви дові́чні,
і будуть тебе називати:
,,Замуро́вник пролому́, напра́вник шляхів для посе́лення"!
13 Якщо ради суботи ти стримаєш но́гу свою,[1]
щоб не чинити своїх забага́нок у день Мій святий,
і будеш звати суботу приє́мністю,
днем Господнім святим *та* шано́ваним,
і її пошануєш, — не підеш своїми дорогами,[2]
діла свого не шука́тимеш
та не будеш казати даре́мні слова́, —

[1] Стримати ногу свою — не ходити, не робити.
[2] Іти своєю дорогою — жити свавільно.

14 тоді в Го́споді розкошува́ти ти будеш,
і Він посадо́вить тебе на висо́тах землі,
та зробить, що будеш ти спожива́ти спа́дщину Якова, батька твого́, —
бо у́ста Господні сказали *оце*!

Прийде Викупитель Сіонові

59 Ото ж бо, Господня рука не скоро́тшала,
щоб не помагати,
і Його ву́хо не стало тяжки́м, щоб не чути,
2 бо то тільки пе́рестули ваші відділювали вас від вашого Бога,
і ваші прови́ни хова́ли обличчя *Його* від вас,
щоб Він не почув, —
3 бо ваші долоні запля́млені кров'ю,
ваші ж пальці — беззаконням,
уста ваші гово́рять неправду,
язик ваш белько́че лихе!
4 Немає ніко́го, хто б кликав на суд,
і нікого нема, хто судився б попра́вді, —
кожен надію кладе на марно́ту й говорить неправду,
вагітніє бідою й поро́джує зло́чин!
5 Виси́джують я́йця гадю́чі
та тчуть павути́ння:
хто з'їсть з їхніх яєць, помирає,
а з розбитого — га́дина ви́йде.
6 Нитки їхні не стануть одежею,
і ви́робами своїми вони не покри́ються:

їхні ділá — діла кривди,
і в їхніх рукáх — чин насúльства.
7 Їхні нóги біжать на лихе,
і спішать проливати невúнну кров,
їхні думкú — думки кривдні,
руїна й погúбіль на їхніх дорóгах!
8 Дорóги спокóю не знають,
і правосýддя немає на їхніх стежкáх, —
вони покрутили собі свої стéжки,
і кожен, хто нею ступає, не знає спокóю.
9 Томý віддалúлося право від нас,
і не сягáє до нас справедлúвість!
чекаємо світла, — та ось темнотá,
чекаємо сяйва — *та й* у тéмнощах хóдимо!
10 Ми мáцаємо, мов невидющі, за стіну,
навпóмацки хóдимо, мов ті безóкі;
спотикáємося ми опівдні, немов би смеркóм,
між здоровими ми, як померлі!
11 Усі ми ревéмо, як ведмéді,
і мов голубú ті постійно воркóчемо,
чекаємо права — й немає,
спасіння — *й* від нас віддалúлось воно.
12 Бо помнóжились наші перéступи перед Тобою,
і свідкýють на нас гріхи наші,
бо з нами перéступи наші,
а наші провúни — ми знаємо їх!
13 Ми зраджували й говорили неправду на Господа,
і повідступáли від нашого Бога,
казали про ýтиск та відступ,
вагітніли й видýмували з *свого* серця словá неправдúві.
14 І правосýддя назáд відступúлося,
а справедливість здалéка стоїть,
бо на майдáні спіткнýлася правда,
праведність ж не може прийти, —
15 і правда зникла,
а той, хто від злого відходить, грабóваний.
І *це* бачить Господь, —
і лихе в Його óчах, що права нема!
16 І Він бачив, що немає нікóго,
і дивувáвсь, що немає застýпника.
Та raméно Його Йому допоміглó,
і Його праведність підпéрла Його, —
17 і Він зодягнýв праведність, як пáнцер,
а шолóма спасіння — на Свою голову,
і зодягнýв шати пóмсти, *як* одяг,
і покрúвся горлúвістю, мов би плащéм!
18 Надолýжить Він гнівом Своїм
ворогáм згідно з учúнками *їхніми*,
Своїм супротúвним — заплáтою,
островáм надолýжить заплáту.
19 І будуть боятися Імéння Господнього з зáходу,
а слави Йогó — зо схід сонця,
бо прúйде, як річка рвучкá, —

вітер Господній[1] її поженé, —
20 і прийде Викупитель Сіóнові
й тим, хто вернувся із прóгріху в Якові,
каже Господь.
21 А Я — ось із ними умова Моя,
говорить Господь:
Мій Дух, який на тобі,
та словá Мої, що поклав Я до уст твоїх,
не устýплять вони з твоїх уст,
і з уст нащáдків твоїх,
і з уст нащадків потóмства твогó,
говорить Господь, відтепéр й аж навіки!

Світися, Єрусалиме!

60 Уставай, світися, *Єрусалиме*, бо прийшло твоє світло,
а слава Господня над тобою засяла!
2 Бо тéмрява землю вкриває,
а мóрок — нарóди,
та сяє Господь над тобою,
і слава Його над тобою з'являється!
3 І підуть нарóди за світлом твоїм,
а царі — за ясністю сяйва твогó.
4 Здіймú свої очі навкóло й побач:
усі вони зібрані, і до тебе ідуть;
сини твої йдуть іздалéка,
а дóчок твоїх на рукáх он несуть!
5 Побачиш тоді — і роз'яснишся ти,
сполохнéться й поширшає серце твоє,
бо звéрнеться мóрське багáтство до тебе,
і прийде до тебе багатство нарóдів!
6 Бéзліч верблю́дів закриє тебе,
молоді ті верблюди з Мідіяну й Ефú, —
усі вони прийдуть із Шéви,
носитимуть золото й лáдан
та хвáли Господні звіщáтимуть.
7 Всі отари кедáрські[1] зберýться до тебе,
баранú невайóтські послýжать тобі, —
вони підуть *усі* на Мій вівтар, як жертва приємна,
і Я прослáвлю дім слави Своєї!
8 Хто вони, що летять, як та хмара,
і немов голубú до своїх голубників?
9 Бо до Мене збираються мореплáвці,
і найперше *пливуть* кораблі *із* Таршішу,
щоб привéсти синів твоїх здáлека,
з ними їхнє сріблó та їхнє золото
для Імені Господа, Бога твого,
і для Святого Ізраїля, Він бо прослáвив тебе.
10 І мури твої побудýють чужинці,
а їхні царі тобі бýдуть служúти,
бо в зáпалі гніву Свогó Я був урáзив тебе,
а в Своїм уподóбанні змилуюся над тобою!

[1] Вітер Господній — це вітер дуже сильний, див. 1 М. 35. 5.

[1] Кедар був другим сином Ізмаїла, 1 М. 25. 13, від нього пішли бедуїни, що жили в наметах і славилися своїм скотарством. Пор. Пісня 1. 5.

11 І будуть постійно відкриті-
ми брами твої, —
ані вдень, ні вночі не
замкнуться вони,
щоб приносити до тебе ба-
гатство народів,
і їхні царі щоб були при-
проваджені.
12 Бо погинуть народ та те
царство,
що не схочуть служити
тобі, —
і ці народи понищені бу-
дуть зовсім!
13 Слава ліванська прибуде до
тебе,
кипарис, сосна й бук *бу-
дуть* разом,
щоб приоздобити місце свя-
тині Моєї,
і місце ніг Своїх Я по-
шаную.
14 І зігнуті прийдуть до тебе
сини твоїх кривдників,
і кланятись будуть до
стіп твоїх ніг усі нена-
висники,
і тебе будуть кликати:
Місто Господнє, Сіон Свя-
того Ізраїлевого!
15 За те, що була ти покинута
та осоружна, *о дочко
Сіону*,
і через тебе ніхто не хо-
див,
то вчиню тебе славою віч-
ною,
радістю з роду в рід!
16 І будеш ти ссати молоко *із*
народів,
і груди царів будеш ссати,
і пізнаєш, що Я — то Гос-
подь, твій Спаситель,
а твій Викупитель —
Потужний Яковів!
17 Замість міді впроваджу Я
золото,
і замість заліза впрова-
джу срібло,
і замість дерева — мідь,
а замість каміння — за-
лізо,
і дозором твоїм зроблю мир,
твоїми ж начальниками
— справедливість!
18 В твоїм краї не буде вже
чуте насилля,
руїна й спустошення в
межах твоїх,
і назвеш свої мури спасін-
ням,
а брами свої — похвалою!
19 Удень сонце не буде тобі
вже за світло,
і не буде світити тобі
місяць за сяйво,
бо буде тобі вічним світлом
Господь,
а твій Бог — за окрасу
твою!
20 Не зайде вже сонце твоє,
і місяць твій *вже* не схо-
вається,
бо буде тобі вічним світлом
Господь,
і дні жалоби твоєї по-
кінчаться!
21 А народ твій — усі спра-
ведливі вони,
землю вспадкують навіки,
парость Моїх саджанців,
чин Моїх рук на про-
славлення!
22 Цей малий стане тисячею,
і наймолодший — наро-
дом міцним!
Я, Господь, цього часу оце
приспішу!

Месія грядé

61 Дух Господа Бога на мені,
бо Господь помазав Мене
благовістити сумир-
ним,
послав Мене перев'язати
зламаних серцем,
полоненим звіщати сво-
боду,

а в'язня́м — відчини́ти в'язни́цю,[1]
2 щоб проголоси́ти рік уподо́бання Господу,
та день по́мсти для нашого Бога,
щоб потішити всіх, хто в жало́бі,
3 щоб *радість* вчинити сіо́нським жало́бникам,
щоб замість по́пелу дати їм оздо́бу,
оливу радости замість жало́би, одежу хвали́ замість темного духа!
І будуть їх звати дуба́ми праведности,
саджанця́ми Господніми, щоб просла́вивсь *Господь*!
4 І вони забуду́ють руїни відвічні,
відбудують спусто́шення давні і відно́влять міста поруйно́вані,
з роду в рід попусто́шені.
5 І встануть чужи́нці та й па́стимуть ваші ота́ри,
і сини́ чужинця́ *будуть* вам рільника́ми
та вам винаря́ми!
6 І бу́дуть вас кликати: Господні, свяще́ники
будуть казати на вас: слуги нашого Бога!
Ви будете їсти багатство наро́дів,
і їхньою славою бу́дете сла́витись.
7 За ваш сором подві́йний
і за га́ньбу та смуток, ваш у́діл, —
тому́ то пося́дуть вони в своїм кра́ї подвійне,
радість вічна їм буде!
8 Бо Господь Я, *і* правосу́ддя кохаю,
і нена́виджу ро́збій та кривду,
і дам їм *заплату* за чин їхній поправді,
і з ними складу́ заповіта дові́чного!
9 І бу́де насі́ння їхнє зна́не між людами,
і між наро́дами їхні наща́дки, —
усі, хто бачити їх буде, пізна́ють їх,
що вони — те насіння, яке благослови́в був Господь!
10 Я радісно буду втіша́тися Го́сподом,
нехай звесели́ться душа моя Богом моїм,
бо Він зодягну́в мене в ша́ту спасі́ння,
і в одежу пра́ведности мене вбрав,
немов молодо́му, поклав Він на мене вінця́,
і мов молоду, приоздо́бив красо́ю мене!
11 Бо так як земля та виво́дить росли́нність свою,
й як насіння своє родить сад,
так Госпо́дь Бог учи́нить,
що ви́росте праведність,
й хвала́ перед усіма наро́дами!

Ось прихо́дить спасі́ння твоє

62 Не буду мовчати я ради Сіо́ну,
і ради Єрусалиму не буду спокі́йний,
аж поки не ви́йде, як ся́йво, його праведність,
а спасі́ння його — як горю́чий світи́льник!
2 І побачать наро́ди твою праведність,
а славу твою — всі царі,

[1] Грецький текст дає: а сліпим-прозріння.

і йме́нням нови́м будуть звати тебе,
що уста Господні докла́дно озна́чать його́.
3 І ти станеш короною слави в Господній руці
й діяде́мою царства в долоні Бога свого!
4 Вже не скажуть на тебе ,,поки́нута",
а на край твій не будуть казати вже ,,пустиня",
бо тебе будуть кли́кати ,,в ній моя втіха",
а край твій ,,заміжня",
бо Господь пожада́є тебе,
і твій край буде взятий за жінку!
5 Як юна́к бере панну за жінку,
так з тобою одру́житься *Сам* Будівни́чий,
і як тішиться той молоди́й наре́ченою,
так радітиме Бог твій тобою!
6 На му́рах твоїх, Єрусалиме, Я поставив сторо́жу, —
ніко́ли не буде мовчати вона цілий день та всю ніч.
Ви, хто пригадує Господа, не замо́вкніть, —
7 і перед Ним не вмовкайте, аж поки не зміцнить,
і аж поки не вчинить Він Єрусалима за славу *Свою* на землі!
8 Господь присягну́в був Своєю правицею
й потужним раме́ном Своїм:
Направду, не дам уже збіжжя твого ворога́м твоїм,
і пити не будуть чужи́нці твого виногра́дного со́ку,
що ти працюва́в біля нього!
9 Бо ті, хто збирає його́,
будуть їсти його та й хвали́тимуть Господа,
і ті, хто грома́дить його́,
будуть пити його на подвір'ях святині Моєї!
10 Проходьте, проходьте ви бра́мами,
чи́стьте доро́гу наро́дові!
Будуйте доро́гу, будуйте дорогу, дорогу ту биту,
очистьте від ка́меня,
підійміть над наро́дами пра́пора!
11 Ось звіщає Господь аж до кра́ю землі:
Розкажіте сіо́нській дочці:
Ось прихо́дить Спасі́ння твоє,
ось із Ним нагоро́да Його,
і заплата Його перед Ним!
12 І будуть їх звати наро́дом святим,
вику́пленцями Господа,
а на тебе закличуть ,,жада́на",
незали́шене місто!

День помсти

63 Хто це гряде́ із Едо́му,
у ша́тах черво́них із Боцри́?
Хто Той пи́шний в убра́нні Своїм,
що в ве́личі сили Своєї врочисто гряде́? —
Це Я, що говорить у праведності, *що* вла́дний спаса́ти!
2 Чого то червона одежа Твоя,
а ша́ти Твої як у то́го,
хто топче в чави́лі?
3 ,,Сам один Я чави́ло топта́в,
і не було із наро́дів зо Мною ніко́го!

І Я топта́в їх у гніві Своїм,
і чави́в їх у люті Своїй, —
і бри́зкав їх сік на одежу Мою,
і Я попля́мив всі ша́ти Свої.
4 Бо день по́мсти — у серці Моїм,
і надійшов рік Мого вику́плення!
5 Я дививсь, але помічника́ не було́,
і дивува́всь, бо підпо́ри *Мені* бракува́ло,
та раме́но Моє Мені допомогло́,
а Мій гнів — він підтри́мав Мене!
6 І топтав Я наро́ди у гніві Своїм,
і лама́в їх у люті Своїй,
і вилив на землю їхню кров“!
7 Буду зга́дувати ла́ски Господні,
Господні хвали́ за все те, що вчинив нам Госпо́дь,
за велике добро́ те для дому Ізраїля,
що вчинив Він для них у Своїм милосерді,
і в ласці великій Своїй!
8 І сказав: „Вони справді наро́д Мій,
сини, що неправди не кажуть,“ —
і став Він для них за Спаси́теля.
9 В усякому у́тиску їхньому тісно *було́ і* Йому,
і Ангол обличчя Його їх спаса́в.
Любов'ю Своєю й Своїм милосердям Він ви́купив їх,
і їх підніс і носив їх усі дні в давнину.
10 Та стали вони неслухня́ними
й Духа Святого Його засмути́ли, —
і Він оберну́вся на во́рога їм,
Він Сам воював проти них.
11 Тоді то народ Його згадає дні да́вні, Мойсея:
Де Той, що їх вивів із моря
із па́стирем отари Своєї?
Де Той, що в нього поклав Свого Духа Святого?
12 Що Він по прави́ці Мойсея прова́див раме́но вели́ччя Свого́,
що Він перед ними розді́лював во́ду,
щоб зроби́ти Собі вічне Ім'я́?
13 Що прова́див безо́днями їх,
як коня́ на пустині, —
і вони не спіткну́лись?
14 Як схо́дить у долину худо́ба,
так їх Дух Господній водив до спочи́нку,
так *і* Ти вів наро́д Свій,
щоб зроби́ти Собі славне Ім'я́!
15 Поглянь із небе́с і побач
із мешка́ння святині Своєї та слави Своєї:
Де горли́вість Твоя та Твої могу́тні чи́ни?
Де велике число милосердя Твого та ла́ски Твоєї,
що су́проти ме́не затри́малися?
16 Тільки Ти — наш Отець,
бо Авраам нас не знає,
а Ізраїль нас не пізнає!
Ти, Господи, Отець наш,
від віку Ім'я́ Твоє: наш Викупи́тель!
17 Нащо, Господи, Ти попусти́в, що ми блу́димо з доріг Твоїх,
нащо робиш тверди́м наше серце, щоб ми не боялись Тебе?

Вернися ради рабів Своїх,
ради племе́н спа́дку Свого́!
18 Спа́дщину займав час короткий святий Твій наро́д,
— проти́вники наші святиню Твою потопта́ли!
19 Ми стали *такими*, *немов би* відвіку Ти не панува́в був над нами,
немов би не кли́калося Твоє Йме́ння над нами!

Молитва про спасіння

64 О, коли б небеса́ Ти роздер і зійшов, —
перед обличчям Твоїм розтопи́лися б го́ри,
2 як хво́рост горить від огню,
як кипить та вода на огні,
отак щоб Ім'я́ Твоє стало відо́ме Твоїм ворога́м,
щоб перед обличчям Твоїм затремтіли наро́ди!
3 Коли Ти чинив страшні ре́чі,
ми *їх* не чекали,—
коли б Ти зійшов, *то* перед обличчям Твоїм розтопи́лися б го́ри!
4 І відвіку не чули, до ушей не дохо́дило,
око не бачило Бога, крім Те́бе,
Який би зробив *так* тому́, хто надію на Нього кладе́!
5 Ти стрічаєш того, хто радіє та праведність чинить,
отих, що вони на дорогах Твоїх пам'ята́ють про Тебе.
Та розгнівався Ти,
бо ми в то́му згрішили навіки та несправедливими стали!
6 І стали всі ми, як нечистий,
а вся пра́ведність на́ша — немов поплямо́вана місячним о́діж,
і в'я́немо всі ми, мов листя,
а наша провина, як вітер, несе нас.
7 І немає ніко́го, хто кликав би Йме́ння Твоє,
хто збудився б триматися міцно за Те́бе,
бо від нас заховав Ти обличчя Своє
й через нашу вину Ти покинув нас ни́діти.
8 Тепер же, о Господи, Ти — наш Отець,
ми глина, а Ти наш ганча́р,
і ми всі — чин Твоєї руки!
9 Не гнівайся, Господи, сильно,
і не пам'ята́й повсякча́сно прови́ни!
Тож споглянь, — ми наро́д Твій усі!
10 Святі міста́ Твої стали пустинею,
Сіон став пусте́лею,
сте́пом став — Єрусали́м.
11 Дім свя́тощі нашої й нашої слави,
в якім батьки наші хвали́ли Тебе́,
погорілищем став,
а все наше любе руїною стало.
12 Чи й на це *ще* Себе будеш стри́мувати, Го́споди?
Будеш мовчати, й зана́дто карати нас бу́деш?

Господня відповідь на молитву

65 Я прихиля́вся до тих,
що *Мене* не пита́ли,
Я зна́йдений тими, що Мене не шукали.
Я казав: „Оце Я, оце Я!“ до наро́ду,
що Йме́нням Моїм не був зва́ний.
2 Я ввесь день простяга́в Свої руки до люду запе́клого,

що він, за своїми думка́ми,
доро́гою ходить недоброю,
3 до наро́ду, що в очі Мене
прогнівля́є пості́йно,
що жертви прино́сить в сад-
ка́х
та що па́лить кадило на
це́глах,
4 що сидить у гроба́х
та ночує по я́мах,
їсть свини́ну,
і в їхньому по́суді — юш-
ка нечиста,
5 що говорить: „Спини́сь,
не зближа́йся до ме́не,
бо святий я для тебе!“
Оце дим в Моїй ніздрі[1],
огонь[1], що палає ввесь день!
6 Ось напи́сане перед облич-
чям Моїм:
Я не буду мовча́ти, але
відплачу́,
і надолу́жу на їхньому ло́ні!
7 Укупі пере́ступи ваші
й пере́ступи ваших бать-
ків, —
говорить Господь, —
що кади́ли на го́рах
і на взгір'ях Мене знева-
жа́ли, —
і запла́ту їм ви́міряю Я
найпе́рше до їхнього
ло́ня!
8 Так говорить Господь:
Коли в гро́ні знахо́диться
сік виногра́дний,
і *хтось* ска́же: „Не псуй
ти його,
бо благослове́ння у ньо́-
му“, —
отак Я зроблю́ ради рабів
Своїх,
щоб усього не ни́щити!
9 І насіння Я ви́веду з Якова,
а з Юди — спадкоє́мця гір
Моїх,
і вибра́нці Мої одіди́чать її,
і раби Мої жи́тимуть там.

[1] Цебто, — великий гнів.

10 І стане Шаро́н пасови́ськом
ота́ри,
а долина Ахо́р за ліжни́-
цю худо́би великої,
для наро́ду Мого, що шу-
кали Мене.
11 А ви, що Господа кидаєте,
забуваєте го́ру святу
Мою,
що ставите Ґаду[1] трапе́зу,
а для Ме́ні[1] випо́внюєте
жертву литу,
12 то вас відрахо́вую Я для
меча́,
й на коліна впаде́те ви всі
на заріз,
бо кликав Я вас, та ви
відповіді не дали́,
говорив був, але́ ви не
чули
й робили лихе́ в Моїх о́чах,
і чого́ не хотів, вибира́ли
собі!
13 Тому Господь Бог каже так:
Ось будуть раби Мої їсти,
а ви бу́дете голодува́ти,
ось будуть раби Мої пити, а
ви будете спра́гнені,
ось будуть раби Мої раді-
ти, а ви посоро́млені
бу́дете.
14 Ось раби Мої будуть співати
від радости серця *свого*,
ви ж крича́тимете від сер-
де́чного бо́лю,
і від скру́шення духа за-
во́дити бу́дете.
15 І ви свое йме́ння дасте́ на
прокля́ття вибра́нцям
Моїм, —
і Господь Бог тебе вб'є,
а рабам Своїм дасть інше
йме́ння,
16 так що хто на землі бла-
госло́влений бу́де,
буде поблагосло́влений
він вірним Богом,

[1] Ґад — вавилонський божок щастя, Мені — богиня долі.

а хто на землі присягає,
вірним Богом присягне,
бо забудуться утиски давні
і заховані будуть вони від очей Моїх!

Нове небо та нова земля

17 Бо ось Я створю нове небо та землю нову,
і не згадаються речі колишні,
і не прийдуть на серце!
18 Тож навіки радійте та тіштеся тим,
що творю Я,
бо ось Я створю Єрусалима *на* радість,
а народа його — *на* веселість!
19 І буду Я Єрусалимом радіти,
і втішатися буду народом Своїм, —
і не почується в ньому вже голос плачу
й голос зойку!
20 З цього часу не буде вже юного днями
й старого, який своїх днів не попо́внить,
бо сторокий помре *як* юнак,
а грішник *і* в віці ста літ буде проклятий!
21 І доми побудують, і мешкати будуть,
і засадять вони виноградники,
і будуть їхній плід споживати.
22 Не будуть вони будувати, щоб інший сидів,
не будуть садити, щоб інший спожив,
дні бо народу Мого — як дні дерева,
і вибранці Мої зуживатимуть чин Своїх рук!
23 Не будуть вони працювати надармо,
і не будуть родити на страх,
вони бо насіння, благословлене Господом,
і нащадки їхні з ними.
24 І станеться, поки покличуть, то Я відповім, —
вони будуть іще говорити, а Я *вже* почую!
25 Вовк та вівця будуть пастися разом,
і лев буде їсти солому, немов та худоба,
а гадові хлібом його *буде* порох!
Вони не чинитимуть зла
й вигубляти не будуть на всій святій Моїй горі,
говорить Господь.

66

Так говорить Господь:
Небеса — Мій престол,
а земля — *то* підніжок для ніг Моїх:
який же то храм, що для Мене збудуєте ви,
і яке ото місце Його відпочинку?
2 Таж усе це створила рука Моя,
і *так* все це сталось,
говорить Господь!
І при тому дивлюсь Я на вбогого
та на розбитого духом,
і на тремтячого над Моїм словом.
3 *Інакше хто* ріже вола — *одночасно* вбиває людину,
приносить у жертву ягня — переломлює шию собаці,
дарунка приносить — вживає свинячої крови,
складає з кадила частину пригадувальну, —
одночасно божка благословить.
Отак як дороги свої вони повибирали,

і до гидо́т тих своїх уподо́бання чує душа їхня,
4 так ви́беру й Я їх на зве́дення,
і предмета їхнього стра́ху на них наведу́,
за те, що Я кликав — і ніхто відповіді не давав,
говорив Я — й не чули вони,
та чинили лихе в Моїх о́чах,
і ви́брали те, чого Я не жада́в!
5 Послухайте сло́ва Господнього ті,
що на слово Його тремтите́:
Кажуть ваші брати, що нена́видять вас,
що ва́с ради Йме́ння Мого виганяють:
,,Хай просла́влений буде Господь,
і ми вашу радість побачимо!‘‘
Та будуть вони посоро́млені!
6 Голос го́мону з міста,
голос із храму, —
це голос Господа,
що заплату дає для Своїх ворогів!
7 Поки зазна́ла дрижа́ння поро́ду,
вона породила,
і поки прийшов її біль,
то сина леге́нько вона привела́.
8 Хто таке́ *коли* чув,
і хто бачив таке́?
Чи зро́джена буде земля в один день,
чи наро́джений буде народ за одним ра́зом?
Бо *як тільки* зазнала Сіонська *дочка́* породо́ві дрижа́ння,
то синів своїх *вже* породила.
9 Чи Я допрова́джу до по́роду, —
і не вчиню́, щоб вона породила? говорить Господь.
Чи Я, що чиню́, щоб роди́ла, —
і стримаю? каже твій Бог.
10 Радійте із Єрусалимом
і тіштеся всі ним, хто Його покоха́в!
Втішайтесь ним радістю всі,
що з-за нього в жало́бі були́!
11 Щоб ви сса́ли й наси́тилися
з перс потіхи його,
щоб ви ссали та розкошува́ли
із перс його слави!
12 Бо Господь каже так:
Ось керу́ю до нього Я мир, немов річку,
і славу наро́дів, немов той потік заливни́й:
і ви бу́дете ссати,
і на руках вас носи́тимуть,
і ба́витимуть на колінах!
13 Як когось його не́нька втіша́є,
так вас Я потішу,
і ви втішені бу́дете Єрусалимом.
14 І побачите *це*, й серце ваше радітиме,
й як трава молода, розцвіту́ть ваші ко́сті!
І в раба́х Його пізнана буде Господня рука,
і буде Він гніватися на Своїх ворогів.
15 Бо ось при́йде Господь ув огні,
а Його колесни́ці — мов буря,
щоб відплати́ти жаром гніву Свого́,
а погро́зи Свої — полум'я́ним огнем!

16 Бо огнем та мечем Своїм
буде суди́тись Госпо́дь з кожним тілом,
і буде багато побитих від Го́спода.
17 *А* ті, хто освя́чується
й очища́є себе у *пога́нських* садка́х,
один по одно́му, всере́дині,
їдять м'ясо свиня́че
й гидо́ти та мишу, —
вони ра́зом загинуть, говорить Господь!
18 І Я *знаю* їхні вчинки та їхні думки́,
і прийду́, щоб зібрати всі наро́ди й язи́ки, —
і при́йдуть вони й Мою славу побачать!
19 І зна́ка на них покладу́,
і пошлю́ урято́ваних з них до наро́дів,
у Таршіш, Пул, і Лул, в Мешех і Кос,
у Тувал та Яван,
в острови́ предале́кі,
що звістки про Мене не чули
й не бачили слави Моєї, —
і звістя́ть мою славу вони між наро́дами!
20 І вони приведу́ть усіх ваших братів із наро́дів усіх
у дару́нок для Господа
на ко́нях та на колесницях, і на фурах
та мулах, та на верблю́дах,
на го́ру святу Мою,
до Єрусалиму, говорить Господь,
як прино́сять сино́ве Ізраїлеві
дару́нка в посу́дині чистій
до дому Господнього.
21 І візьму́ Я із них за священиків
та за Левитів, говорить Господь.
22 Бо як небо нове́
та нова́ та земля, що вчиню́,
стануть перед обличчям Моїм, говорить Господь,
так стоятимуть ваші наща́дки та ваше ім'я́!
23 І станеться, кожного новомі́сяччя в ча́сі його,
і щосуботи за ча́су її
кожне тіло прихо́дитиме,
щоб вклоня́тися перед обличчям Моїм,
говорить Господь.
24 І ви́йдуть вони та й побачать ті трупи людей,
що відпа́ли від Мене,
бо їхня черва́ не помре
й не пога́сне огонь їхній, —
і стануть вони за гидо́ту для кожного тіла!

КНИГА ПРОРОКА
ЄРЕМІЇ

Вступ

1 Слова́ Єремії,[1] сина Хілкійїного, з священиків, що в Анатоті, у Веніяминовому краї,

[1] Єврейське Jiremejahu, грецьке Ἰερεμίας, церковнослов'янське Іеремія.

2 що було́ до нього Господнє слово за днів Йосії, Амонового сина, Юдиного царя, тринадцятого року його царюва́ння.
3 І було воно *й* за днів Єгоякима, сина Йосіїного, Юдиного царя,

аж до кінця одинáдцятого року
Седекії, сина Йосіїного, Юдиного
царя, аж до вíходу Єрусалиму на
вигнáння в п'ятому місяці.

Поклúкання Єремії

4 ,,І прийшло мені слово Гос-
поднє, говóрячи:
5 Ще поки тебе вформувáв в утрóбі матерній,
Я пізнав був тебе,
і ще поки ти вийшов із нутрá,
тебе посвятив, дав тебе за пророка нарóдам!
6 А я відповів: О, Господи, Боже,
таж я промовляти не вмію,
бо я *ще* юнáк!
7 Господь же мені відказав:
,,Не кажи: ,,Я юнак",
бо ти підеш до всіх, куди тільки пошлю́ Я тебе,
і скажеш усе, що тобі накажу́.
8 Не лякайсь перед ними,
бо Я *бýду* з тобою, щоб тебе рятувáти,
говорить Господь!
9 І простяг Господь руку Свою,
і доторкнýвсь моїх уст та й до
мене сказав: Ось Я дав в твої ýста
слова Мої!
10 Дивись, — Я сьогодні при-
знáчив тебе над нарóдами й цар-
ствами, щоб виривáти та бýрити, і
щоб губити та руйнувати, щоб
будувати й насаджувати!

Мигдалéва галузка й кипляче горня

11 І було мені слово Господнє,
говóрячи: Щó ти бачиш, Єреміє?
А я відказав: Я бачу мигдалéву[1]
галýзку.

[1] Тут неможлива для перекладу гра слів : šaked — мигдаль, šoked — пильнуючий.

12 І сказав мені Господь: Ти
добре бачиш, бо Я пильную[1] Сво-
го слова, щоб спрáвдилось воно.
13 І було мені слово Господнє
подруге таке: Щó ти бачиш? А я
відказав: Я бачу кипляче горня, а
пéред його звéрнений з півночі *на
південь*.
14 І сказав мені Господь: З пів-
ночі відкриється зло на всіх мéш-
канців землі.
15 Бо ось Я покличу всі родúни
царств на півночі, — говорить
Господь, — і вони поприхóдять, і
поставлять кожен свого трона при
вході до єрусалимських брам, і
навколо при всіх мурах його та
при всіх юдиних містáх.
16 І бýду судúтися з ними за
всю їхню безбожність, що вони
покинули Мене, і кадили іншим
богáм, і вклонялись чинáм своїх
рук.
17 А ти підперéжеш стéгна свої
та й устанеш, і бýдеш говорити їм
усе, що Я накажý тобі; не бійся
перед ними, щоб Я не злякав тебе
перед ними!
18 Бо Я ось сьогодні поставив
тебе містом твердúнним, і залізним
стовпóм, і мідяними мýрами проти
всієї цієї землі, проти царів Юди,
проти його князів, проти його
священиків та проти нарóду цієї
землі.
19 І будуть вони воювати з то-
бою, та не переможуть тебе, бо Я
із тобою, — говорить Господь, —
щоб тебе рятувáти!"

Послáння Єремії в Юдею.
Невдячний Ізраїль

2 І було мені слово Господнє,
говóрячи:
2 ,,Іди, і проголоси до вух *дочки* Єрусалиму, говорячи:
Так говорить Госпóдь:

Я згадав тобі ласку юна́цтва твого,
ту любов, коли ти наре́чена була
та за Мною ходила в пустині,
в землі незасіяній.
3 Ізраїль — то святість для Господа,
поча́ток врожа́ю Його.
Всі, що їли його, завини́ли,
— зло при́йде на них, говорить Господь.
4 Послухайте слова Господнього, доме Яковів
та всі ро́ди дому Ізраїля!
5 Так говорить Госпо́дь:
яку кривду знайшли батьки ваші в Мені,
що вони віддали́лись від Мене
й пішли за марно́тою,
і стали марни́ми?
6 І не спита́ли вони: де Госпо́дь,
що нас ви́вів із кра́ю єгипетського,
що прова́див Він нас по пустині,
по землі степовій, *повній* ям,
по кра́ю сухому та те́мному,
по кра́ю, що в ньому ніхто не ходив,
і що там не осілась люди́на?
7 І впрова́див Я вас до родю́чого Кра́ю,
щоб їсти плоди́ його й до́бра його.
І ви прибули́ й занечи́стили землю Мою,
і зробили гидотою спа́дщину Мою.
8 Священики не повілй: де Господь?
А ті, хто тримає Зако́на, Мене не пізна́ли,
і па́стирі повідпада́ли від Мене,
а пророки Ваа́лом пророкува́ли,
та за тими пішли, хто вам не допомо́же.
9 Тому́ то судитися буду ще з вами, — говорить Госпо́дь, —
і з синами синів ваших бу́ду суди́тись!
10 Бо перейдіть острови́ хіттє́ян, і побачте,
і до Кеда́ру пошліть, та пригля́ньтеся добре й побачте,
чи було *там таке*, як оце?
11 Чи змінив люд богів, хоч не Бо́г вони?
А наро́д Мій змінив свою славу
на те, що не помагає!
12 Здивуйтеся цим, небеса́,
і затремтіть, і злякайтесь над міру,
говорить Господь!
13 Бо дві речі лихі Мій наро́д учинив:
поки́нули Мене, джерело живої води,
щоб собі подовба́ти водозбо́ри,
водозбо́ри пола́мані, що води не тримають.
14 Чи Ізраїль *Мій* раб?
Чи він теж *кріпак*, наро́джений вдо́ма?
Чому ж здо́биччю він?
15 На нього ревуть левчуки́,
видають голос свій,
і його Край оберну́ли в пустиню,
спалили міста́ його,
так що немає мешка́нця.
16 Також сини Мемфіса й Тахпенеса
на че́репі па́слися в те́бе.
17 Чи ж зробило тобі *це* не те,
що покинув ти Господа, Бога свого́,
що прова́див тебе по доро́зі?

18 І тепер що́ тобі до дороги в Єгипет?
Щоб пити воду з Шіхо́ру?[1]
І що тобі до дороги в Ашшу́р?[1]
Щоб пити воду з Ріки́?[1]
19 Хай карає тебе твоє зло,
і відсту́пства твої хай карта́ють тебе,
і пізнай та побач, що лихе та гірке́ *це*,
що кинув ти Господа, Бога свого,
і стра́ху Мого́ над тобою нема,
говорить Господь, Бог Саваот.
20 Бо віддавна зламала ти, *до́чко Сіону*, ярмо своє,
пірвала свої поворо́зки
й сказала: Не бу́ду служити!
Бо на кожному взгір'ї високому,
і під кожним зеленим деревом
ти кла́лась блудни́цею.
21 А Я ж посадив був тебе виноградом добірним,
уве́сь він — насіння правди́ве!
І я́к ти змінилась Мені
на ві́родка винограду чужого?
22 Тому́ то хоч би ти й помилася лу́гом,
і ми́ла багато собі зажила́ б,
проте пля́мою буде вина твоя перед обличчям Моїм,
говорить Господь Бог!
23 Як ти зможеш сказати: „Я не стала нечистою,
за Ваалами[2] я не ходила?"

[1] Шіхор — Ніл, Ашшур — Асирія, Ріка — Ефрат.
[2] Гра слів: Hab Bealim: (1) за Ваалами, (2) за чоловіками.

30—v.в.

Подивись на дорогу свою, у долині,
чого ти наробила, пустотли́ва верблю́дко,
що кру́тиш дороги свої!
24 *Ти — як* дика осли́ця, яка до пустині привикла,
що вітер втягає в жада́нні своєї душі, —
хто заве́рне її в час її похотли́вости?
Усі, хто шукає її, не пому́чаться, —
зна́йдуть її в її місяці!
25 Стримуй но́гу свою, щоб не бути їй бо́сою,
і від пра́гнення горло своє.
А ти кажеш: „Пропало, *вже* ні,
бо я покохала чужих — і за ними піду́".
26 Як для зло́дія сором, коли буде зло́влений,
так себе осоро́мив Ізраїлів дім,
вони *та* царі їхні, їхні зве́рхники,
й їхні священики, й їхні пророки,
27 що гово́рять до дерева: „Ти батько мій",
а до каменя: „Ти мене породив".
Бо до Мене вони повернулись плечи́ма,[1] а не обличчям,
а за час свого лиха говорять:
„Устань та спаси нас!"
28 А де ж твої бо́ги, яких наробив ти собі?
Хай устануть вони,
якщо можуть спасти́ тебе в час твого лиха,
бож в тебе богів, скільки міст твоїх, Юдо!

[1] Цебто, — повтікали від Мене, повідпадали.

29 Чого вам зо Мною змага́тися?
Усі ви відпа́ли від Мене, говорить Господь.
30 Нада́рмо Я бив синів ваших, —
науки вони не взяли́,
а ваших пророків ваш меч поз'їда́в,
немов лев той вини́щувач!
31 О ви, поколі́ння, —
почуйте[1] *це* слово Господнє:
Чи пустинею був для Ізра́їля Я?
Чи *може* землею великої те́мряви?
Чому ж каже наро́д Мій: ,,Ми вільно буя́ємо, —
вже не прийдемо до Тебе?"
32 Чи панна забуде оздо́бу свою,
нарече́на — про стрічки свої?
А наро́д Мій про Мене забув незчисле́нні *вже* дні!
33 Як ти вправно дорогу свою повела́, щоб шукати коха́ння!
Тому́ то дороги свої призвича́їла ти до злочи́нства,
34 і навіть на по́лах одежі твоєї
знахо́диться кров душ убогих невинних,
яких не зловила на вчинку гаря́чому,
але понад усім тим
35 ти кажеш: ,,Невинна я, —
Його гнів відверну́вся від мене направду".
Ось Я буду змага́тись з тобою за те,
що ти кажеш: ,,Я не прогрішила"!

[1] В ориґіналі гец — побачте; уживання чуття зору й слуху один замість одного часте в пророків. Пор. Йов 26. 14. Іс. 2. 1.

36 На́що тиня́єшся ти, і міняєш дорогу свою?
Таж ти посоро́млена будеш Єгиптом,
як ти посоро́млена від Асирії!
37 І звідти ти ви́йдеш, зала́муючи свої руки на своїй голові,
бо повідкида́в Господь тих, на кого ти надія́лася,
і не будеш ти мати в них у́спіху".

Ізраїль зрадив свого Господа

3 *І було мені слово Господнє*, говоря́чи:
,,Як відпу́стить хто жінку свою, й вона піде від нього,
та стане *за жінку* для іншого чоловіка, —
чи ве́рнеться ще він до неї?
Чи ж не стане зовсі́м обезче́щеною оця жінка?
Ти ж пере́люб чинила з коха́нцями багатьома́,
і тобі поверта́тись до Мене? говорить Господь.
2 Зведи́ свої очі на го́ри порожні й дивися, —
де пере́любу ти не чинила?
Ти для них по доро́гах сиділа, немов той араб на пустині, —
і збезче́стився край твоїм блу́дом та лихом твоїм!
3 І дощі були стри́мувані,
і не було́ дощу пізнього,
проте мала ти чо́ло блудни́ці,
і стратила сором.
4 Чи ж кли́кати відни́ні не бу́деш до Мене:
,,Отче мій, Ти юна́цтва мого Провідни́к!

5 Чи Він пам'ятатиме вічно *про гнів*,
чи назавжди *його* стерегтиме?"
Таке ти говориш, і безмежно зло чиниш.

6 І сказав до мене Господь за
днів царя Йосії: „Чи ти бачив, що
зробила невірна *дочка* Ізраїлева?
Вона ходила на кожну високу
гору, і під кожне зелене дерево, —
і блудодіяла там.

7 Я думав: Як зробить вона все
оце, то до Мене повернеться; та
вона не вернулась, і бачила *це*
сестра її зрадниця, Юдея.

8 І побачила *Юдея*, що за все те,
що перелюб чинила невірна *дочка*
Ізраїлева, відпустив Я її, і дав їй
листа розводового. Та зрадлива
сестра її, *дочка* Юдина, не побоялася
й пішла, і блудливою стала й
вона.

9 І сталось від розголосу про
перелюб її, збезчестила вона землю,
і перелюб чинила з камінням
та з деревом.

10 І також при всьому цьому не
вернулась до Мене зрадлива сестра
її, *дочка* Юди, усім своїм серцем, а
тільки вдавала, говорить Господь".

11 І промовив до мене Господь:
„Невірна *дочка* Ізраїлева
всправедливила душу свою
більш від зрадливої *дочки* Юди.

12 Піди, і проголосиш слова ці на північ
та й скажеш: Вернися,
відступна *дочко* Ізраїлева! говорить Господь.
Не зверну Я Свого обличчя *у гніві* на вас,
бо Я милостивий, — говорить Господь,
і не буду повік стерегти *Свого гніву*.

13 Тільки пізнай же провину свою,
бо ти проти Господа, Бога свого повстала,
і грішила з чужими під деревом кожним зеленим,
і Мого голосу ви не почули, говорить Господь.

14 Верніться, діти невірні, говорить Господь,
бо Я вам Господар,
та візьму вас по одному з міста, а з роду по два,
і вас поведу до Сіону!

15 І дам пастирів вам згідно з серцем Своїм,
і вони будуть пасти вас умінням та розумом.

16 І буде, коли ви розмножитеся
та розплодитеся на землі за цих днів, — говорить Господь, —
не скажуть уже: „ковчег заповіту Господнього",
і він *вже* не прийде на серце,
і його пам'ятати не будуть,
і більше не буде він зроблений.

17 Того часу назвуть Єрусалима: Господній престол,
і до нього, до Єрусалиму згромаджені будуть
народи усі ради Імення Господнього,
і більше не підуть вони
за впертістю серця лихого свого.

18 Тими днями
дім Юдин із домом Ізраїля підуть
і разом прибудуть з північного краю до краю,
що вашим батькам на спадок Я дав.

19 І Я був поду́мав: як поставлю тебе Я посе́ред синів
і дам тобі край пожада́ний,
найкращу спа́дщину народів?
І Я ду́мав: ви будете звати Мене: ,,Мій Отче",
і не відве́рнетеся ви від Мене.
20 Справді, *як* зраджує жінка свого чоловіка,
так ви Мене зра́дили,
доме Ізраїлів! каже Господь.
21 Чути голос на ли́сих гора́х,
плач блага́льний синів Ізраїлевих,
вони бо скривили доро́гу свою,
забули про Господа, Бога свого́:
22 ,,Верніться, невірні сини,
усі ваші відсту́пства Я ви́лікую!"
,,Ось прийшли ми до Тебе,
бо Ти Господь, Бог наш!
23 Справді, неправда ті пагірки,
той го́мін на го́рах, —
справді, в Господі, Богові нашім,
спасі́ння Ізраїлеве!
24 А той сором пожер
працю наших батьків
від нашої мо́лодости,
їхню худобу дрібну́
й їхню худобу велику,
синів їхніх та їхніх дочо́к.
25 Лежимо́ ми у со́ромі нашому,
і нас покриває ця наша неслава,
бо ми прогріши́лися Господу, Богові нашому,
ми й батьки наші,
від нашої мо́лодости й до сьогодні,
і не слухали голосу Господа,
нашого Бога!"

Покайтесь, бо ворог іде!

4 Якщо́ ти, Ізраїлю, ве́рнешся, — каже Господь, —
до Ме́не ти ве́рнешся,
і якщо́ ти відки́неш із-перед обличчя Мого гидо́ти свої,
то не бу́деш тиня́тись!
2 І *якщо́* ти прися́гнеш ,,*Як* живий Господь"
правдою й правом та справедливістю,
то бу́дуть Ним благословля́тись наро́ди,
і хвалитись Ним бу́дуть.
3 Бо так каже Господь мужам Юди та Єрусалиму:
Оріть собі на цілині,
і не сійте в терни́ну!
4 Обрізуйтеся Господе́ві,
й усу́ньте *із* ваших серде́ць крайні пло́ті,
юдеї та ме́шканці Єрусалиму,
щоб не вийшла, немов той огонь, Моя лю́тість, —
і буде пала́ти вона,
і не буде кому погаси́ти
через злі ваші вчинки!
5 Оповісті́те в Юдеї та в Єрусалимі звісті́ть
та й скажі́ть: Засурмі́те в сурму́ у краю!
Кричіть гучни́м *голосом* та говоріть:
Зберіться та пі́демо до міст до тверди́нних!
6 Підійміте прапор до Сіону,
поспішайте, не станьте,
бо з півночі зло приведу́,
і велике нещастя.
7 Лев вихо́дить із своєї гуща́вини,

і той, хто нищить народи,
вирушає із місця свого́,
щоб твій край оберну́ти на руїну,
і спусто́шені будуть міста́ твої,
так що забра́кне *і* ме́шканця!
8 Отож, опережіться вере́тами,
плачте та голосіть,
бо лютість Господнього гніву
від нас не відве́рнеться!
9 І ста́неться в день той, — говорить Госпо́дь, —
згине розум царя і розум князів,
і остовпіють священики,
а пророки здиву́ються
10 й скажуть: О Господи, Боже,
справді обма́нений сильно наро́д цей та Єрусалим,
коли казано: „Буде вам мир“,
а меч доторкну́вся *ось* аж до душі!
11 Того ча́су наро́дові цьому та Єрусалимові сказане бу́де:
Ось вітер палки́й *з* лисих гір на пусти́ні,
на дорозі дочки́ Мого люду, — не на віяння й не на очи́щення він!
12 *Та* вітер сильніший від цьо́го прибу́де Мені, —
і над ними Я суд прокажу́.
13 Ось він при́йде, як хмари,
й як буря — його колесни́ці,
від орлів швидші коні його́:
Горе нам, бо спусто́шені бу́демо ми!
14 Обми́й серце своє від лихого, о Єрусалиме,
щоб був ти врято́ваний!
Аж доки в тобі пробуватимуть думки́ марно́ти твоєї?
15 Бо голос доно́сить із Да́ну
й звіщає погибіль з Єфре́мових гір.
16 Пригадайте наро́дам *оце*,
сповісті́ть ось про Єрусалим:
Приходять з далекого кра́ю його облягати,
і здійма́ють свій крик на юдейські міста́!
17 Як сторо́жа полів,
навко́ло ото́чать його,
бо він Мені був неслухня́ний, говорить Господь!
18 Дорога твоя й твої вчинки тобі це зробили,
це лихо твоє: бо гірке́,
бо торкнуло воно аж до серця твого́.
19 Ой, утро́бо моя, ти утробо моя, — я тремчу́!
Біль серце стиска́є мені,
і трепо́че мені моє серце!
Не мо́жу мовчати,
бо вчула душа моя голос сурми́,
гук війни!
20 Біда на біду прикликається,
вся бо земля поруйно́вана буде,
спусто́шені будуть знена́цька наме́ти мої,
вмить — завіси мої.
21 Аж доки я бачити пра́пора буду,
буду чути голос сурми́?
22 Тому́, що наро́д мій безглу́здий,
він не знає Мене́:
вони нерозумні сини й нерозва́жні вони, —
мудрі вони, щоб чинити лихе,
та не вміють чинити добра́!

23 Дивлюся на землю, аж ось порожне́ча та пу́стка,
і на не́бо — й нема його світла!
24 Дивлюся на го́ри, аж ось вони тру́сяться,
і всі згі́р'я хита́ються!
25 Дивлюся, аж ось *вже* немає люди́ни,
і порозліта́лось все пта́ство небесне.[1]
26 Дивлюся, аж ось край родю́чий пустинею *став*,
а міста́ його знищені всі від обличчя Господнього,
від по́лум'я гніву Його́.
27 Бо Госпо́дь так прорік:
Спусто́шенням стане ввесь край,
та кінця́ *йому ще* не вчиню́!
28 І буде в жало́бі земля через це,
і затьма́риться небо вгорі,
бо Я говорив, що заду́мав,
— і не пожалую, і не відступлю́ся від то́го.
29 Від гуркотне́чі їздця́ та стрільця́ побіжить усе місто,
повтікають в гуща́вини й злізуть на скелі.
Всі міста́ поки́нуті,
і немає нікого, хто мешкав би в них.
30 А ти, поруйно́вана, *дочко Сіону*, що бу́деш робити?
Хоч ти зодяга́єш себе в кармази́н,
хоч прикра́шуєшся золотою оздобою,
хоч очі свої підмальо́вуєш фарбою, —
та надаре́мно прикра́шуєшся:
обриди́ли тобою коха́нці *твої*, —
на життя твоє ва́жать вони!
31 Бо чую Я крик, немов породі́ллі,
чую сто́гін, мов пе́рвістки,
голос Сіонської дочки, —
вона стогне, зало́млює руки свої *та голо́сить*:
,,Ой, горе мені,
бо попало життя моє вбивникам!"

Повний ро́зклад юдеїв

5 Помандруйте по вулицях Єрусалиму,
і розгля́ньтеся та розпізна́йте,
і на майда́нах його пошукайте:
чи не зна́йдете *там* люди́ни,
чи нема *там* такого, що чинить *за* правом, що правди шукає, —
то Я їм проба́чу!
2 Коли ж вони кажуть: ,,*Як* живий Господь",
то справді кляну́ться неправдою.
3 Хіба ж о́чі Твої не для правди, о Господи?
Ура́зив Ти їх, але їм не болить,
понищив Ти їх, та відмовились узяти поу́ку вони,
обличчя свої поробили від скелі твердішими,
відмо́вилися наверну́тись!
4 А Я думав: Це про́сті лиш люди, безглу́зді, —
вони бо не знають дороги Господньої, права Бога свого́.
5 Піду́ но собі до вельмо́жних
і з ними помо́влю, —
бо знають доро́гу Господню вони,

[1] Птаство небесне — це птаство повітряне, див. 1 М. 1. 26.

право Бога свого, —
та й вони *усі* рáзом зламали ярмó,
а шлéї пірвáли!
6 Тому лев лісовúй їх поб'є,
погубить їх вовк степовúй,
пантéра чигáє на їхні містá:
кожен, хто вийде із них, пошматóваний буде,
бо помнóжились їхні гріхú,
їхні відстýпства числéнними стали!
7 Хіба через це Я пробáчу тобі:
твої діти Мене полишили,
і присягáються тим, хто не Бог.
Я їх нагодувáв, а вони чужолóжать
і нáтовпом ходять до дому блудниці,
8 волóчаться, мов жеребці відгодóвані:
кожен ірже́ до жони свого блúжнього.
9 Чи ж оцього Я не покараю? говорить Господь.
І хіба над нарóдом, як цей, не помстúться душа Моя?
10 Зберіться на мури його та й понúщте,
алé не вчиня́йте кінця́ *їм*!
Усуньте підпóри його,
бо вони не для Господа,
11 бо зрáджуючи, Мене зрáдив Ізраїлів дім та дім Юдин,
говорить Госпóдь.
12 Вони відцурáлися Господа та говорили:
„Немає Його, й зло не прúйде на нас, —
ні меча, ані гóлоду ми не побачимо!"
13 А пророки порóбляться вітром,
і немає в них слова Господнього, —
отак їм порóблено буде!
14 Томý вирікає отак Господь Бог Саваóт:
За те, що говóрите слово такé,
ось Я в ýста твої вкладу слово Своє за огонь,
а нарóд цей — *то* дрóва,
— і він пожере́ їх!
15 Ось Я приведý іздалéка нарóда на вас,
о доме Ізраїлів, каже Госпóдь, —
це сильний нарóд, стародáвній це люд,
люд, що мови його ти не знаєш,
і не зрозумієш, що він говорúтиме.
16 Його сагайдáк, як відчúнений гріб,
усі хорóбрі вони.
17 І він пожере́ твоє жнúво та хліб твій,
поїсть він синів твоїх та дочок твоїх,
худобу дрібнý та худобу велику твою пожере́,
з'їсть твогó виноградника й фіґу твою́,
понищить мечéм твердúнні міста твої, на які ти надієшся.
18 Та й за тих днів, — говорить Госпóдь, —
не зроблю́ Я із вами кінця́!
19 І буде, як скажуть:
Зá що Господь, Бог наш зробив нам усе це?
то ти скажеш до них:
Як Мене ви покинули,
і служите в вашому краї богáм чужозéмним,
так чужúнцям служити ви будете в краї не вашому!

20 Сповістіть в домі Якова це,
та оголосіть це в Юдеї, говорить Господь.
21 Почуй же оце, ти наро́де безумний й безсердий,
який має очі — й не бачить,
має вуха — й не чує!
22 Чи Мене ви боятись не будете, — каже Господь,
чи тремтіти не будете перед лицем Моїм?
Мене, що пісок покла́в за границю для моря,
за вічну межу́, якої воно не пере́йде:
хоч повста́нуть, та не перемо́жуть,
і шумітимуть хвилі його, але не пересту́плять її!
23 А серце в наро́да цього неслухня́не та непокірне,
відпа́ли вони та й пішли.
24 І не сказали вони в своїм серці:
Біймося ж Господа, нашого Бога,
який дає дощ, дощ ранній та пізній ча́су його,
стереже́ нам уста́влені тижні для жнив.
25 Ваші провини оце відхилили,
а ваші гріхи́ від вас стри́мали цеє добро́.
26 Бо в наро́ді Моєму безбожники є, —
чига́ють вони, немов той птахоло́в,
вони сітки розста́вили, хапа́ють людей.
27 Як клітка, напо́внена пта́хами,
так доми́ їхні повні ома́ни, —
тому́ повиро́стали та збагати́лись вони!
28 Потовсті́ли вони та погла́дшали,
переступа́ють також міру злого,
справедливо вони не судили сирі́тського су́ду, —
і мають пово́дження! —
і не помагають убогим у їхній справі.
29 Чи ж оцьо́го Я не покараю? говорить Господь.
І хіба над наро́дом, як цей,
не помсти́ться душа Моя?
30 Чудне́ та страшне́ стало в кра́ї:
31 пророки віщу́ють неправду,
при помочі їхній панують священики,
і наро́д Мій *оце* так кохає!
І що зробите ви, як кінець тому *прийде*?

Ось приходить північний наро́д

6 Утікайте, сини Веніями́на, з сере́дини Єрусалиму,
і засурміте в сурму́ у Текої,
і знак підійміть на Бет-Гаккерем,
бо з півночі грізно підно́ситься зло
та велике нещастя!
2 І ви́кореню Я Сіонську дочку́,
вродли́ву та ви́пещену.
3 Пастухи поприхо́дять до неї з своїми стада́ми,
понапина́ють наме́ти навко́ло при ній,
кожен місце своє випаса́тиме.
4 Приготуйте війну проти неї,
вставайте та вдармо опівдні!
Горе нам, бо минає *вже* день,
бо *вже* тя́гнуться тіні вечі́рні!
5 Уставайте та підемо вночі
і пони́щмо пала́ти її!

6 Бо так промовляє Господь Саваот:
Постинáйте дерéва
та вáла насипте при Єрусалимі!
Він те місто, що має зруйнóване бути,
в ньому повно насúльства:
7 як виприскує воду свою джерелó,
так виприскує він своє зло.
Насилля й грабіж чуті в ньому,
перед обличчям Моїм безперéстань хворóба та рана.
8 Будь нáвчений, Єрусалиме,
щоб душа Моя не відвернýлась від тебе,
щоб тебе не вчинив Я спустóшенням,
незасéленим крáєм!
9 Так говорить Госпóдь Саваóт:
Позбирають дорéшти остáнки Ізраїля,
мов виноградові рéштки, —
простягнú свою руку,
немов виногрáдар по грóна!
10 До кóго я буду казати
та свідчити буду, — і слухáтимуть?
Необрізане ось їхнє вухо —
і слухати уважно не можуть вони,
ось слово Господнє для них стало пóсміхом —
вони не жадáють йогó!
11 І гніву Господнього пóвен я став,
змýчився я, його стримуючи, —
на вулиці виллю *його* на дітей
та на збір юнаків одночáсно,
бо схóплені будуть чоловік із жінкою,
старий із віджúлим літá,
12 і дістануться іншим домú їхні,
теж полñ та жінкú.
Бо Я руку Свою простягнý на мешкáнців цієї землі,
говорить Госпóдь.
13 Бо вони від малóго свого й до великого, —
усі пожадлúві на зúски,
і від пророка та аж до священика роблять неправду.
14 І рани нарóду Могó легковажно лікують,
говорячи: „Мир, мир“, а миру нема!
15 Чи вони засоромилися, що гидóту робили?
не засорóмилися ані трóхи вони й застидáтись не вміють.
Томý то впадуть між упáлими в чáсі, —
коли їх навіщý Я, спіткнýться, говорить Госпóдь.
16 Так говорить Госпóдь:
На дорогах спиніться та гляньте,
і спитайте про давні стежкú,
де то добра дорога, — то нею ідіть,
і знáйдете мир для своєї душі!
Та вони відказали: „Не пíдемо!“
17 І Я сторожів був поставив над вами,
говорячи: Прислухáйтесь до голосу сурмú!
Та вони відказали: „Не будем прислýхуватись!

18 Тому слухайте, люди,
і пізнай, ти грома́до, що
станеться з ними.
19 Послухай, ти зе́мле:
Ось Я веду́ на наро́д цей
лихе,
плід їхніх думо́к,
бо до слів Моїх не при-
слуха́лись вони,
а Зако́ном Моїм погорди́ли!
20 Наві́що Мені те кади́ло, що
з Шеви прихо́дить,
запашни́й очере́т із дале-
кого кра́ю?
Цілопа́лення ваші не любі
Мені,
ваші ж жертви Мені не
приємні!
21 Тому́ то Господь каже так:
Ось Я дам спотика́ння[1]
оцьо́му наро́дові,
і спіткну́ться об них разом
ваші батьки́ та сини́,
сусід та приятель його, —
і загинуть!
22 Так говорить Госпо́дь:
Ось прихо́дить наро́д із
північного кра́ю,
і збу́джується люд великий
із кінців землі.
23 Лу́ка та ра́тище міцно три-
мають,
жорстокі вони й милосер-
дя не мають,
їхній голос, як море реве́,
і гарцю́ють на ко́нях во-
ни.
Ушико́ваний, мов чоловік
той до бо́ю,
на те́бе, о до́чко Сіону!
24 Як почули ми звістку про
нього́,
омліли нам руки,
обняла́ нас триво́га *та* біль,
немов в породіллі.
25 Не вихо́дьте на поле
й не йдіте дорогою,
бо в во́рога меч
та страхіття навко́ло!
26 До́чко наро́ду Мого́, —
вере́тою підпережи́сь та
качайся у по́пелі!
Справ жало́бу собі, *немов*
над однородженим,
голосіння гірке́, —
бо прийде зене́цька руїн-
ник на нас!
27 Я дав був тебе випробо́ву-
вачем
у наро́ді Моїм, *за* тверди́-
ню,
щоб ти знав і випробо́вував
їхню доро́гу.
28 Вони всі відсту́пники над
відсту́пниками, чинять
на́клепи,
усі вони мідь та залізо,
вони згу́бники!
29 Спали́лося ду́хало,
від огню́ зникло о́ливо, —
нада́рмо стара́нно розто́-
плювано,
бо злих не відділено.
30 Сріблом відки́неним на́зва-
но їх,
бо Госпо́дь їх відкинув".

Слово у брамі Господнього дому

7 Слово, що було до Єремії від
Господа, говорячи:
2 ,,Стань у брамі Господнього
дому,
і прокажеш там слово оце
та промо́виш:
Послухайте слово Господнє,
ввесь Юдо,
що хо́дите бра́мами цими
вклонятися Господу.
3 Так говорить Господь Са-
ваот, Бог Ізраїлів:
Попра́вте дороги свої й
свої вчи́нки,
й Я зроблю́, що ви жи́ти-
мете на цім місці!

[1] Єврейське mich'šolim — те, об що спотикаються, завади, перешкоди.

4 Не надійтесь собі на слова неправди́ві,
щоб казати: Храм Господній, храм Господній,
храм Господній отут!
5 Бо якщо ви наспра́вді поправите ваші доро́ги та ваші діла́,
якщо один о́дному бу́дете справді чинити справедливо,
6 не бу́дете тиснути чужи́нця, сироту та вдову́,
не будете лити невинної крови на місці цьому́,
і за іншими богами вслід не піде́те собі на біду́, —
7 то зроблю́, що ви пробува́тимете на цім місці,
у краю́, що його дав Я вашим батька́м
відвіку навіки!
8 Ось собі ви надієтеся на слова неправдиві,
які не допомо́жуть:
9 Чи ви будете кра́сти, вбивати й пере́люб чинити,
і присягати фальши́во, й кади́ти Baа́лові,
і ходити за іншими богами, яких ви не знаєте, —
10 а *потім* ви прийдете й станете перед обличчям Моїм
у цім домі, що зветься Ім'я́м Моїм,
і скажете: ,,Урято́вані ми", щоб чинити гидо́ти всі ці?
11 Чи верте́пом розбійників став оцей дім,
що Ім'я Моє кличеться в ньому, на ваших оча́х?
І Я оце бачу, говорить Госпо́дь.
12 Бо підіть но до місця Мого, що в Шіло́,
де́ Я споча́тку вчинив був перебува́ння для Іме́ння Свого́,
і побачите, що́ вчинив Я йому́
через лука́вство Мого наро́ду Ізраїлевого.
13 Тепер же за те, що ви ро́бите всі оці вчинки,
— говорить Господь, —
і що Я говорив був до вас, промовляючи пи́льно,
але́ ви не слухали,
і кликав Я вас,
та ви не відказа́ли, —
14 то зроблю́ цьому до́мові, що кли́калось в ньому Ім'я́ Моє,
що на нього надієтесь ви,
і місцю цьому́, що Я дав його вам та вашим батька́м,
так само, як Я був зробив для Шіло́, —
15 і відкину Я вас від обличчя Свого́,
як відкинув усіх ваших братів,
усе насі́ння Єфре́мове!
16 А ти не молись за наро́д цей,
і блага́ння й моли́тви за них не здіймა́й,
і Мене не проси, —
бо не ви́слухаю Я тебе́!
17 Хіба ти не бачиш, що ро́блять вони в містах Юдиних
та на вулицях Єрусалиму:
18 Діти дро́ва збирають,
а батьки́ розклада́ють огонь,
жінки́ ж місять тісто,
щоб спекти́ калачів тих жерто́вних ,,небесній цариці",
і ллють литі жертви для інших богів, на доса́ду Мені.

19 Та хіба ображають Мене, говорить Господь?
Хіба не себе самих, щоб сором *покрив* їхні обличчя?
20 Тому́ Господь Бог промовляє отак:
Ось ллється Мій гнів і Моя лють на це місце,
на люди́ну й худо́бу,
і на польові дерева́ та на зе́мні плоди́, —
і пала́тиме він, і не зга́сне!
21 Так говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів:
Додайте свої цілопа́лення до жертов ваших,
і їжте м'ясо,
22 бо Я не говорив батька́м вашим,
і не наказував їм того дня,
як виво́див їх із кра́ю єгипетського,
про справи цілопа́лення й жертви.
23 Бо лиш справу оцю Я звелів їм, говорячи:
Слухайтеся Мого голосу,
і Я буду вам Богом, а ви бу́дете наро́дом Моїм,
і ходіть[1] усією дорогою,[1]
про яку накажу́ вам,
щоб вам було до́бре.
24 Та не слухали й не нахили́ли вони свого вуха,
а ходили[1] за ра́дами *та* за упе́ртістю серця лихого свого́,
і стали *до Мене* плечи́ма,
а не обличчям.[2]
25 Від того дня, коли ваші батьки вийшли з кра́ю єгипетського,
аж до дня цього,
посилав Я до вас усіх Своїх рабів пророків,
посилав щодня пильно.
26 Та вони не слухалися Мене, і вуха свого не схиля́ли,
і показали себе твердоши́йними,
зло чинили *ще* більш від батькі́в своїх.
27 І ти будеш казати їм ці всі слова́,
та не будуть вони тебе слу́хати,
і будеш ти кли́кати до них,
та вони тобі відповіді не даду́ть.
28 І скажеш до них:
Оце той наро́д, що не слухався голосу Господа, Бога свого,
і поуки не брав, —
загинула правда, і зникла з їхніх уст.
29 Обстрижи́ ти воло́сся своє та й відкинь,
на ли́сих гора́х здійми жа́лісний спів,
бо відкинув Господь
і покинув плем'я Свого гніву!
30 Бо Юдині сини чинять зло в Моїх о́чах, —
говорить Господь, —
поклали гидо́ти свої в тому домі,
що в нім кли́калося Моє Йме́ння,
щоб збезче́стити його́.
31 І побудували ті же́ртовні па́гірки То́фета,[1]
що в долині Бен-Гіннома,
щоб палити синів своїх та до́чок своїх на огні,
чого Я не наказував,
і що на серце Мені не прихо́дило.

[1] У біблійній мові ходіть — живіть, ходили — жили, дорога — життя, поступовання.
[2] Стати плечима — утікати, стати обличчям — наближатися.

[1] Тофет — місце на південь від Єрусалиму, де приносились жертви Молохові, див. Іс. 30. 33.

32 Тому́ то приходять ось дні, — говорить Господь, —
що не буде вже кликатись „То́фет“ *місце це*
чи „Долина Бен-Гіннома“,
а тільки „Долина вбивства“,
і будуть ховати у То́феті через брак місця *на по́греб*.
33 І стане труп цього наро́ду за сте́рво небесному пта́ству
та земній звіри́ні,
і не буде, хто б *їх* відстраши́в!
34 І спиню́ в містах Юдиних
та на вулицях Єрусалиму
голос радісний і голос веселий,
голос молодого та голос молодої, —
бо руїною стане цей край!

8 Того ча́су, — говорить Господь, — повитя́гують кості царів Юди та кості його князі́в, і кості священиків, і кості пророків, і кості ме́шканців Єрусалиму з їхніх гробів,

2 і порозкладають їх перед сонцем і перед місяцем, та перед усіма́ небесними світилами, яких вони кохали та служили їм, і що йшли за ними, і що зверта́лися до них, і що вклоня́лися їм. Не будуть вони зі́брані й не будуть похо́вані, — гноєм стануть вони на поверхні землі!

3 І смерть буде ліпша від життя для всієї решти позоста́лих зо злого цього роду, по всіх цих місцях позосталих, куди Я їх повиганя́в, говорить Господь Саваот.

4 І скажеш до них:
Так говорить Госпо́дь:
Хіба па́дають — і не встаю́ть?
Хіба хто відсту́пить, то *вже* не верта́ється?
5 Чому́ відступив оцей єрусалимський наро́д
усевічним відсту́пленням?
Міцно схопи́лись вони за ома́ну,
не хо́чуть наверну́тись.
6 Прислуха́вся Я й слухав: неправду говорять,
немає ніко́го, хто б каявсь у своє́му лука́встві,
говорячи: Що́ я зробив?
Кожен з них оберта́ється до свого бігу,
мов той кінь, що жене́ться у бій.
7 І ві́дає бу́сел у повітрі умо́влений час свій,
а го́рлиця й ла́стівка та жураве́ль
стережуть час приле́ту свого, —
а наро́д Мій не знає Господнього права!
8 Як ви скажете: Ми мудреці,
і з нами Господній Зако́н?
Ось справді брехне́ю вчинило його
брехли́ве писа́рське піса́льце!
9 Засоро́млені *ці* мудреці,
збенте́жилися й були схо́плені.
Ось вони слово Господнє відки́нули, —
що ж за мудрість *ще* мають вони?
10 Тому їхніх жіно́к віддам іншим,
а їхні поля́ — здобувця́м,
бо вони від мало́го та аж до великого —
усі віддали́сь користолю́бству,
від пророка та аж до священика
чинять неправду!

11 І леге́нько ліку́ють нещастя
наро́ду Мого,
говорячи: „Мир, мир“,
— а миру нема!
12 Чи вони засоро́милися, що
гидо́ту робили?
Ні тро́хи вони не засоро́-
милися,
і застида́тись не вміють, —
тому́ то впаду́ть між упа́-
лими в ча́сі наві́щення
їх,
спіткну́ться, говорить Гос-
по́дь.
13 Зберу їх доще́нту, говорить
Господь:
не буде ягід *у них* на ви-
нограді,
і не буде на фіґовім дереві
фіґ,
а *їхнє* листя пов'я́не,
і пошлю́ їм таких, що їх
поїдя́ть.
14 „Пощо ми сидимо́?
Збирайтесь та підемо в
тверди́нні міста
та й поги́немо там,
бо Господь, Бог наш, учи-
нив, що ми зги́немо,
і напоїв нас водою трійли́-
вою,
бо ми Господе́ві згріши-
ли“.
15 Ми миру чекали, — й немає
добра́,
часу ви́лікування — й ось
жах!
16 Чути фи́ркання ко́ней його
аж від Дану,
від гуку іржа́ння його
жеребців уся земля за-
тремтіла!
І прийдуть вони, й поже-
ру́ть *усю* землю та по́в-
ню її,
місто й тих, хто заме́ш-
кує в ньому.
17 Бо ось Я пошлю́ проти вас
тих вужів *та* гадю́к,
що немає закля́ття на них,
і вони вас куса́тимуть, каже
Господь!
18 Яка моя втіха у смý ку?
Болить мені серце моє.
19 Ось голосіння дочки́ Мого
наро́ду з далекого кра́ю:
„Чи Господь не в Сіоні?
Чи не в нім його Цар?“
Нащо Мене розгніви́ли
своїми бовва́нами,
тими чужими марно́тами?
20 „Минули жнива́, покінчи́-
лося літо,
а ми не спасе́ні“.
21 Через нещастя дочки́ на-
роду мого́
знещасли́влений я,
і міцно страхіття мене обня-
ло́.
22 Чи немає бальза́му в Ґілеа́-
ді?
Чи ж немає там лікаря?
Чому нема ви́лікування
для до́ньки наро́ду Мого́?
23 Ой, коли б голова моя стала
водою,
а око моє — за джерело
сльози́,
то я плакав би вдень та
вночі
над побитими до́ньки на-
ро́ду мого́!

9 Ой, коли б на пустині ніч-
ліг подорожніх я мав,
тоді б я покинув наро́да
свого,
і пішов би від них,
бо вони перелю́бники всі,
збори зра́дників!
2 Вони напина́ють свого язи-
ка́, *немов* лука свого́,
для неправди,
міцні́ють вони на землі не
для правди,
бо від злого до злого ідуть
і не знають Мене, гово-
рить Господь!

3 Один о́дного остерігайтесь,
і не покладайтесь на жодного брата, —
кожен бо брат обманити — обма́нить,
і приятель кожен — обмо́вник!
4 Один о́дного зво́дить,
і правди не кажуть,
привчи́ли свого язика́ говорити неправду,
помучилися, лихо чинячи!
5 Серед ома́ни твоє прожива́ння,
через ома́ну не хочуть пізнати Мене,
говорить Госпо́дь.
6 Тому так промовляє Господь Савао́т:
Ось Я їх перето́плюю та випробо́вую їх,
бо що маю вчинити Я ради дочки́ Свого люду?
7 Їхній язик — смертоно́сна стріла́,
він ома́ну говорить:
уста́ми своїми говорить із ближнім про мир,
а в нутрі своє́му кладе свою за́сідку.
8 Чи ж за це Я їх не покараю? говорить Господь.
Хіба ж над наро́дом, як цей, не помсти́ться душа Моя?
9 Я плач та рида́ння здійму́ над оцими гора́ми,
і спів жало́бний — понад степови́ми лугами,
вони бо попа́лені *так*, що ними не ходить ніхто,
і ре́ву худоби не чути:
від птаства небесного й аж до худоби розбіглося *все*, відійшло́!
10 І Я Єрусалим на руїни відда́м,
на мешка́ння шакалів,
а юдські міста́ на спусто́шення дам, —
і не буде мешка́нця у них!
11 Хто муж мудрий, який зрозумів би оце,
і до кого Господні уста́ промовляли,
щоб вияснить те, за що згинув цей край,
за що спа́лений він, як пустиня,
і що не́ю не ходить ніхто?
12 А Господь відказав: За те,
що вони поки́нули Зако́на Мого,
що Я дав перед ними, і не слухалися Мого голосу, і не ходили за
ним, *за Зако́ном*,
13 а ходили за впе́ртістю серця
свого й за Ваа́лами, що навчи́ли
про них їхні батьки́.
14 Тому так промовляє Господь
Саваот, Бог Ізраїлів: Ось Я їх,
цей наро́д, полино́м нагодую й
водою отру́йною їх напою!
15 І розпоро́шу Я їх серед наро́дів, яких ні вони, ні батьки їхні
не знали, і пошлю Я за ними меча́,
аж поки не ви́гублю їх!
16 Так говорить Господь Савао́т:
Розгля́ньтеся та голосі́льниць покличте,
і нехай вони при́йдуть,
і пошліте до мудрих *жіно́к*, — і вони поприхо́дять!
17 І хай поспішають, і хай спів жало́би над ними підіймуть, —
і хай наші очі зайду́ться сльозо́ю,
а з наших повіків вода хай тече́!
18 Бо почується голос жало́бного співу з Сіону:
,,Як ми попусто́шені,
як посоро́млені дуже!
Бо ми поки́нули *свій* край,

бо покинули місце свого пробува́ння“.
19 Тож почуйте, жінки́, слово Господа,
і хай ваше ухо візьме́ слово уст Його,
і навчіть дочок ваших жало́бного співу,
й одна о́дну — жало́бної пісні!
20 Бо смерть увійшла в наші вікна,
до наших пала́т увійшла́,
щоб ви́різати дітей з вулиці,
із площ — юнаків.
21 Кажи так: Говорить Господь:
І напа́дає лю́дського трупа, мов гно́ю на полі,
і мов тих снопів за женце́м,
і не буде кому позбира́ти!
22 Так говорить Господь:
Хай не хва́литься мудрий своєю премудрістю,
і хай не хвалиться лі́цар своєю хоро́брістю,
багатий багатством своїм хай не хвалиться!
23 Бо хто буде хвали́тись, хай хва́литься тільки оцим:
що він розуміє та знає Мене,
що Я — то Господь,
Який на землі чинить мі́лість, правосу́ддя та правду,
бо в цьому Моє уподо́бання, каже Господь!
24 Ось дні наступають, — говорить Господь, —
і Я навіщу́ всіх обрізаних *та* необрізаних,
25 Єгипет та Юду, й Едома та Аммонових синів, і Моава
та всіх, хто воло́сся довко́ла стриже́,
хто сидить на пустині,
бо всі оці люди — необрізані,
а ввесь дім Ізраїлів — необрізаносе́рдий!

Закінчення сло́ва: бовва́ни будуть вигублені

10 Послухайте слова того́, що вам каже Госпо́дь,
о доме Ізраїлів!
2 Так говорить Госпо́дь:
Не навчайтесь доріг цих наро́дів,
і небесних озна́к не лякайтесь, —
бо тільки пога́ни лякаються їх!
3 Бо устави наро́дів — марно́та вони,
божок бо — це дерево, з лісу ви́рубане,
і це ді́ло рук майстра сокирою!
4 Срі́блом та зло́том його прикраша́ють,
цвя́хами та молотка́ми прикрі́плюють їх,
і він не захитається.
5 Вони, як опу́дало на огірко́вім горо́ді, й безмовні,
і конче їх носять, бо не ходять вони.
Не бійтеся їх, бо не вчинять лихого,
і також учинити добро — *це* не в їхній силі!
6 Такого, як Ти, нема, Господи:
Ти великий й велике Ім'я́ Твоє могу́тністю!
7 Хто не буде боятись Тебе, Ца́рю наро́дів?
Бо Тобі *це* належить,
бо між усіма́ мудреця́ми наро́дів
і в усьо́му їхньому царстві немає такого, як Ти!

8 Вони стали всі ра́зом безумні й безглузді, —
наука марна́ — оце дерево!
9 Срібна бляха з Таршішу приве́зена,
злото ж з Офіру,
праця ма́йстра й руки́ золота́рської,
блаки́ть та пурпу́ра — їхня одіж,
усі вони — праця мистців.
10 А Господь — Бог правдивий,
Він — Бог Живий та Цар вічний!
Від гніву Його затрясе́ться земля,
і не знесу́ть Його гніву наро́ди.
11 Отак їм скажіть:
бо́ги, що неба й землі не вчинили,
погинуть з землі та з-під неба цього![1]
12 Своєю Він силою землю вчинив,
Своєю премудрістю міцно поставив вселе́нну,
і небо напну́в Своїм розумом.
13 Як голос Його забрини́ть, — у небеса́х шумлять води,
а коли підіймає Він хмари із кра́ю землі,
коли блискавки чинить дощем
та вітер виво́дить з криївок Своїх,
14 тоді кожна люди́на дуріє в *своєму* знанні,
усяк золота́р посоро́млений через боввана,
бо відлив його — це неправда,
і немає в них духа!
15 Марно́та вони, *вони* праця на сміх, —
в час навіщення їх вони згинуть!
16 Не така, як оці, частка Якова,
бо Він все вформува́в,
а Ізраїль — племе́но спа́дку Його,
Господь Саваóт — Його Йме́ння!
17 Забери із землі свій това́р,
ти, що сидиш ув облóзі!
18 Бо Господь каже так:
Ось цим ра́зом Я кину мешка́нців цієї землі, мов із пра́щі,
і прити́сну їх *так*, щоб *пізна́ння* знайшли.
19 Ой, горе мені з-за нещастя мого́,
моя рана болю́ча!
А я говорив:
це хвороба *моя*, і знесу́ я її.
20 Наме́та мого́ попусто́шено
і зірвані всі мої шну́ри.
Розійшли́сь мої діти від мене й нема їх,
нема вже кому́ розтягну́ти наме́та мого́
та повісити завіси мої.
21 Бо па́стирі стали безглу́зді,
і вони не зверта́лись до Господа, —
тому́ не щасти́лося їм,
і розпоро́шене все їхнє ста́до.
22 Голос звістки: Іде ось,
і гу́ркіт великий з півні́чного кра́ю,
щоб юдські міста́ оберну́ти в спусто́шення,
на мешка́ння шака́лів.
23 Знаю, Господи, я,
що не *в волі* люди́ни доро́ги її,
не *в силі* люди́ни, коли вона ходить,
керува́ти своїм кро́ком.

[1] Вірш 11-ий писаний по-арамейському.

24 Карай мене, Господи, тільки ж за су́дом,
не гнівом Своїм, щоб не знищити мене́!
25 Вилий лютість Свою на наро́ди, що не знають Тебе,
та на ро́ди, що Іме́ння Твого не кликали,
що Якова з'їли й поже́рли його́,
і погубили його,
а мешка́ння його опусто́шили!"

Доріка́ння наро́дові за гріхи його́

11 Слово, що було до Єремії від Господа, кажучи:
2 „Послухайте слів заповіту оцьо́го,
і будете *їх* говорити юдеям і ме́шканцям Єрусалиму,
3 і скажеш ти їм: Так говорить Господь, Бог Ізраїлів:
Про́клята та люди́на, що не слухає слів заповіту цього́,
4 що його наказав був Я вашим батька́м того дня,
коли їх виво́див із кра́ю єгипетського,
із залізного го́рна, говорячи:
Слухайтеся Мого голосу, і робіть усе те, що Я накажу́ вам, —
і бу́дете ви народом Моїм, а Я бу́ду вам Богом,
5 щоб Я виповнив при́сягу ту,
якою Я вашим батька́м присяга́в
дати їм Край, що тече молоком, як сьогодні!
А я відповів та сказав: Амі́нь, Господи!
6 І промовив до мене Госпо́дь:
Виголо́шуй оці всі слова́ по юдейських міста́х
та на вулицях Єрусалиму, говорячи:
Слухайтесь слів заповіту цього́,
і вико́нуйте їх!
7 Бо направду засвідчив Я вашим батька́м
того дня, як виводив їх з кра́ю єгипетського,
і до сьогодні Я пильно засві́дчую, кажучи:
Слу́хайтеся Мого голосу!
8 Та не слухали й не прихиляли вони свого вуха,
і кожен ходив за упе́ртістю злісного серця свого.
І Я спровадив на них усі слова заповіту цього,
що Я наказав був робити,
вони ж не робили.
9 І промовив до мене Господь:
Зна́йдений бунт між юдеями
та між мешка́нцями Єрусалиму!
10 Повернулись вони до гріхів своїх давніх батьків,
що слухатися Моїх слів не хотіли,
і пішли за бога́ми чужими, щоб їм служити.
Дім Ізраїлів і дім Юдин зламали Мого заповіта,
якого Я склав з їхніми батька́ми.
11 Тому так промовляє Госпо́дь:
Ось Я лихо на них наведу́,
що вийти із нього не змо́жуть,
і кли́кати бу́дуть до Мене,
але не почую Я їх!

12 І підуть юдейські містá та єрусалимські мешканці,
і бýдуть кричати до богів, що їм кáдять вони,
але ті помогтú — не помóжуть їм за чáсу їхнього лиха!
13 Бо богів твоїх — за числом твоїх міст, Юдо,
і за числом вулиць Єрусалиму
настáвлено жéртівників для Молóха,
жéртівників, щоб кадúти Ваалові.
14 А ти не молися за цього нарóда,
і благáння й молитви за них не здіймáй,
бо Я не почую за чáсу тогó,
коли клúкати будуть до Мене з-за лиха свогó!
15 Пóщо Моєму коханому в домі Моєму чинити злі зáміри?
Чи тóвсті кускú і м'ясо посвятне
відвéрнуть від тебе нещастя твоє?
Тоді б ти радів!
16 „Олúвка зелена, гарна плóдом хорошим“, —
так кликнув Господь твоє ймéння.
Але з шумом великого вітру огонь запалúвся круг неї,
і галýзки її поламáються!
17 А Господь Саваот, що тебе посадив,
говорив був на тебе лихе
за зло дому Ізраїля та дому Юди,
що робили собі, щоб гнівúти Мене,
щоб кадúти Ваáлові.

Анатóтяни хочуть убити Єремію

18 А Господь дав пізнáти мені — й я пізнав,
і тоді Ти вчинив, що побачив я їхні ділá.
19 А я був, мов лагідна вівцá,
що провáдять її на закóлення,
і не знав, що на мене вони вимишляли затії:
„Понúщмо це дерево з плóдом його,
і з крáю живих його вúтнім,
і ймéння його не згадається більше!“
20 Але, Господи Саваоте, Ти Суддя справедливий,
що досліджуєш нúрки[1] та серце, —
хай над ними побачу я пóмсту Твою,
бо справу свою я довірив Тобі!
21 Тому так промовляє Господь на людей Анатóту,
що пошýкують душу твою та говорять:
„Не пророкуй Ім'ям Господа,
щоб не померти тобі від рук наших!“
22 Тому так промовляє Господь Саваóт:
Ось Я навіщý їх:
від меча юнакú повмирають,
а сини їхні та їхні дóчки від голоду вмруть!
23 І остáнку не буде по них,
бо спровáджу Я зло на людей Анатóту
у році навіщення їх!

Провини нарóду

12 Справедливий Ти, Господи, будеш,
коли б я судився з Тобою,

[1] У біблійній мові нирки та серце — розумовий центр.

проте правува́тися буду з Тобою:
чому́ то дорога безбожним щасти́ться,
чому́ то спокійні всі зра́дники?
2 Ти їх посадив — і вони вкорени́лись,
ростуть і прино́сять плоди́.
Ти близький в устах їхніх,
та далекий від їхніх сердець.[1]
3 А Ти, Господи, знаєш мене,
Ти бачив мене й дослідив моє серце, *що* з Тобою *воно*.
Відлучи́ їх, немов на заріз ту отару,
і признач їх на день побиття́!
4 Аж доки в жало́бі земля пробува́тиме,
і со́хнути буде трава всього поля
за зло її ме́шканців?
Гине худо́ба та пта́ство,
бо сказали вони: кінця нашого Він не побачить!
5 Як ти з пішими бігав, і вони тебе змучили,
то як будеш змагатися з кіньми?
Ти в спокійному краї безпечний,
та що будеш робити в повідді Йорда́ну?
6 Бо також твої бра́ття та дім твого ба́тька —
і вони тебе зраджують,
і криком кричать за тобою,
— не вір їм, коли *й* добре тобі говори́тимуть!
7 Поки́нув Я Свій дім,
залиши́в спа́док Свій;
миле Моєї душі
Я віддав у долоню її ворогів.
8 Спа́док Мій Мені став,
мов лев той у лісі, —
свій голос дав проти Мене,
тому́ то його Я зненави́див.
9 Чи для Мене спа́док Мій, — хижий птах різноба́рвний,
що хижі птахи́ позліта́лись круг нього?
Ідіть, позбирайте усю польову́ звірину́,
спрова́дьте, щоб же́рли!
10 Числе́нні па́стирі попсува́ли Мого виноградника,
потопта́ли Мій у́діл,
Мій улю́блений уділ
вони обернули на голу пустиню!
11 Обернули його на спусто́шення,
він при Мені у жало́бі,
спусто́шений, увесь Край опусті́лий, —
бо нікого нема, хто б поклав *це* на серце *собі*!
12 Поприхо́дять на всі лисі гори в пустині руїнники,
бо меч Господа *все* пожирає
від кра́ю землі й аж до кра́ю землі,
миру не буде для всякого тіла!
13 Пшеницю посіяли, те́рня ж пожали,
наму́чилися, та не мали кори́сти.
І буде вам сором за ваші плоди́
через лю́тість Господнього гніву!
14 Так говорить Господь про лихих усіх сусідів моїх,

[1] В оригіналі: від їхніх нирок; нирка в Біблії — це центр мислення, центр розуму, як і серце. Пор. 17. 10, 11. 20.

що вони дотика́ються того спа́дку,
що Я дав на спа́дщину наро́ду Моєму Ізраїлеві:
Ось Я повирива́ю їх з їхньої землі,
і вирву дім Юдин з сере́дини їхньої.
15 І станеться, як Я їх повирива́ю,
то верну́ся й помилую їх,
і кожного з них приверну́ до спа́дщини його,
і кожного до кра́ю його.
16 І буде, якщо вони справді навча́ться доріг наро́ду Мого,
щоб присягатися Йме́нням Моїм:
,,*Як* живий Господь", —
як вони присягати навчили наро́д Мій Ваалом,
то збудуються серед наро́ду Мого!
17 А якщо не послухають,
то ви́рву наро́д цей,
вирива́ючи та вигубля́ючи,
каже Господь!"

Льняни́й пояс зіпсутий

13 Так промовив до мене Господь: ,,Іди й купи собі льняно́го пояса, і підпережи́ ним свої сте́гна, але в воду не клади́ його".
2 І купив я того пояса за Господнім словом, та й підпереза́в свої сте́гна.
3 І було мені слово Господнє удруге, говорячи:
4 ,,Візьми того пояса, якого купив, що на сте́гнах твоїх, і встань,[1] іди до Ефрату[2], та й сховай його там у розщілині ске́лі".
5 І пішов я, і сховав його в Ефраті, як Господь наказав був мені.

[1] Див. примітку до 1. М. 13. 17.
[2] Єврейське Perat, грецьке Εὐφράτης.

6 І сталося по багатьох днях, і сказав мені Господь: ,,Устань,[1] іди до Ефрату, і візьми звідти того пояса, що Я наказав був тобі сховати його там".
7 І пішов я до Ефрату, і викопав, і взяв того пояса з місця, де я сховав був його, — аж ось той пояс нездáтний!
8 І було мені слово Господнє, говорячи:
9 ,,Так говорить Господь:
Отак знищу Я Юдину гордість
та гордість велику Єрусалиму,
10 цього злого наро́да,
що не хоче він слухатися Моїх слів,
що ходить за впертістю[3] серця свого!
І пішов він в сліди інших богів,
щоб служити їм та поклонятися їм.
І станеться він, як цей пояс, —
до ні́чого нездáтний!
11 Бо як приляга́є цей пояс до сте́гон чоловіка,
так притверди́в Я до себе ввесь Ізраїлів дім
та ввесь Юдин дім, — говорить Госпо́дь, —
щоб стали наро́дом Мені
і йме́нням, і хвало́ю та пишното́ю, —
та вони не послухались!
12 І скажеш до них оце слово:
Так говорить Господь, Бог Ізраїлів:
усякий бурдю́к вином наповня́ється.
І відкажуть тобі:
,,Чи ми справді не знаєм,
що всякий бурдю́к вином наповня́ється?"

[3] В оригіналі ,,за твердістю серця свого"; у біблійній мові ,,твердосердий" — це упертий.

13 І скажеш до них: Так говорить Господь:
Ось напо́вню Я п'янством усіх ме́шканців кра́ю цього́,
і царів, що сидять на Давидовім троні,
і священиків, і пророків, і всіх ме́шканців Єрусалиму.
14 І розіб'ю їх одно́го об о́дного,
ра́зом батьків та синів, говорить Господь,—
Не зми́луюся, і не змилосе́рджусь,
і не пожалію, щоб їх не пони́щити!
15 Послухайте ви та візьміть до ушей, —
не виви́щуйтеся,
бо Господь *це* сказав!
16 Дайте Господу, Богові вашому, славу,
поки не зробить Він те́мно,
і по́ки на те́мних гора́х не спіткну́ться вам ноги!
І будете ви сподіва́тися світла,
а Він зробить це те́мрявою та вчинить імло́ю.
17 А коли ви цього́ не послу́хаєте,
буде плакати таємно душа моя *з вашої* го́рдости,
й око моє проливатиме сльо́зи,
і зайде́ться сльозою,
бо ста́до Господнє займу́ть у поло́н!
18 Скажіть до царя й до царе́вої матері:
Сідайте додо́лу,
бо з голів ваших спала корона вашої слави!
19 Півде́нні міста́ позами́кані будуть,
і не буде, хто б їх відчини́в,—
ви́гнаний буде ввесь Юда,
вигнаний буде цілко́м!
20 Зведіть ваші о́чі, й побачте отих,
що прихо́дять із півночі:
де черела́ та, що да́на тобі,
ота́ра пишно́ти твоєї?
21 Що ти скажеш, о до́чко Сіону,
як Він над тобою пана́ми поставить отих,
яких ти навчила була́ за довірених бути,—
чи ж му́ки не схо́плять тебе,
немов ту породіллю?
22 коли ж скажеш у серці своєму:
„Чому́ такі *речі* спітка́ли мене?" —
за чисе́нні провини твої
відкриті подо́лки твої,
ого́лені ноги твої силоміць!
23 Чи му́рин відмінить *коли* свою шкіру,
а пантера — ті пля́ми свої?
Тоді зможете й ви чинити добре,
навче́ні чинити лихе́!
24 Тому́ розпоро́шу їх, мов ту поло́ву,
що з вітром з пустині летить:
25 Оце жеребо́к твій, *це* у́діл,
який Я відміряв тобі, —
говорить Господь, —
бо забула Мене та надіялася на непра́вду!
26 І закочу́ теж подо́лки твої над обличчя твоє, —
і пока́жеться га́ньба твоя:
27 твої перелю́бства й іржа́ння твої,
сором блу́ду твого на полі на па́гірках, —

Я бачив гидо́ти твої.
Горе тобі, Єрусалиме,
що не очи́стишся! Доки ж іще?"

Посу́ха та голод

14 Слово Господнє до Єремії, що було в справі посу́хи.
2 ,,Упала в жало́бу Юдея,
а брами[1] її ослабіли,
насу́пилися на землі,
і знявся крик Єрусалиму.
3 А вельмо́жі її своїх слуг посилають по во́ду, —
вони йдуть до кривиці —
й води не знахо́дять,
їхній по́суд порожній вертає́ться.
Засоро́мляться та зашаріють вони,
і свої го́лови понакрива́ють.
4 Тому́, що земля стала спра́гла,
бо дощу́ не було на землі,
засоро́милися рільники́,
свої го́лови понакрива́ли.
5 Навіть ла́ня на полі поро́дить *сарня́тко* та й кине,
бо немає трави.
6 Навіть дикі осли́ поставали на голих гора́х,
вітер втягують, мов ті шака́ли,
і ме́ркнуть їм очі, бо немає трави.
7 Якщо проти нас свідчать наші провини, о Господи,
то зроби ради Іме́ння Свого́,
бо намно́жились наші відсту́пники,
ми Тобі нагріши́ли!
8 О надіє Ізраїлева,
о Спасителю в ча́сі недолі, —
нащо будеш Ти в Кра́ї, як той чужани́ця,
й як той подоро́жній,
що *намета лише* на ночліг розтяга́є?
9 Нащо будеш Ти, мов людина остовпіла,
немов той сила́ч, що не може спасти́?
Таж Ти в нашій сере́дині, Господи,
Іме́ння ж Твоє на нас кли́четься, —
не залиша́й нас!
10 Так говорить Господь до наро́ду цього́:
Так люблять вони волочи́тись,
а не стри́мувати своїх ніг,
тому́ то не має Господь уподо́бання в них, —
Він тепер їхню провину зга́дає, і їхній гріх покарає!
11 І промовив до мене Госпо́дь:
Не молись за наро́д цей на добре *йому́*:
12 Як вони будуть по́стити,
Я не послухаю їхніх блага́нь,
а коли принесуть цілопа́лення й дар,
Я їх не прийму́, —
бо Я повигу́блюю *всіх* їх мечем, і голодом, і морови́цею!

Фальшиві пророки

13 А я відказав: О Господи, Боже!
Ось пророки гово́рять до них:
,,Ви не бу́дете бачити меча́,
і не буде вам голоду,
правдивий бо мир в цьому місці вам дам!"
14 Та промовив до мене Господь:
Ці пророки неправду Іме́нням Моїм пророкують:

[1] У біблійній мові брами часто вживаються замість міста.

Я їх не посилав, і не наказував їм,
і їм не говорив!
Вони вам пророкують невірні видіння та ча́ри,
нікче́мність й ома́ну свого се́рця.
15 Тому так промовляє Господь
на пророків, які пророкують Іменням Моїм,
хоч Я не посилав їх,
та що кажуть вони: „Меч та голод не буде в цім краї“:
від меча́ та від голоду згинуть пророки такі!

Кара на наро́д

16 А наро́д, що *таке* пророку́ють йому́,
розки́даний буде по вулицях Єрусалиму
від голоду та від меча́,
і не буде кому поховати його́, —
вони й їхні жінки́, й їхні сини та їхні до́чки,
і виллю на них їхнє зло!
17 І ти скажеш до них оце слово:
Хай заходять удень та вночі мої очі слізьми́,
і нехай не зати́хнуть,
бо дівчина, доня народу мого́,
буде побита великим нещастям,
дуже болю́чим уда́ром!

Блага́ння Єремії помилувати народ

18 Якщо ви́йду на поле — ось побиті мече́м,
й якщо ви́йду до міста — ось помлілі із го́лоду,
і навіть пророк та священик шмигля́ють по кра́ю,
якого не знають.
19 Чи насправді покинув Ти Юду?
Чи й Сіоном гиду́є душа Твоя?
Чому вра́зив Ти нас — і немає нам ліку?
Ми чекаємо миру — й немає добра,
і ча́су вздоро́влення — та ось *тільки* жах!
20 Знаємо, Господи, нашу безбожність, вину наших батьків,
бо ми проти Тебе згріши́ли, —
21 *та* не відкида́й нас ради Йме́ння Свого́,
не безчесть трону слави Своєї,
пам'ятай, не зламай заповіту Свого із нами!
22 Хіба є між марни́ми *божка́ми* пога́нів такі, що спуска́ють дощі?
І чи небо *саме* дає злй́ву?
Чи ж не Ти — Господь Бог наш?
Тому́ то на Тебе надіємось ми,
бо Ти це все чи́ниш!

Господня відповідь на блага́ння

15 І промовив до мене Господь:
Якщо став би Мойсей й Самуїл перед лицем Моїм, —
то душа Моя до наро́ду цього́ не *звернулася б*!
Віджени *їх* із-перед Мого лиця,
і нехай повихо́дять!
2 І буде, як скажуть до тебе вони: „Куди підемо?“
то скажеш до них: Так говорить Господь:
Хто на смерть — *ті* на смерть,
і хто на меча́ — на меча́,

і хто на го́лод — на го́лод,
а хто до поло́ну — в поло́н.
3 І Я навіщу́ їх чотирьома́ способа́ми, говорить Госпо́дь:
мечем, щоб побити,
і псами, щоб *їх* волочи́ти,
і пта́ством небесним,
і земно́ю звіри́ною, щоб же́рли та ни́щили.
4 І Я дам їх на по́страх усім ца́рствам землі
за Манасію, Єзекіїного сина, царя Юдиного,
за те, що́ зробив був він в Єрусалимі.
5 Бо хто зми́лується над тобою, о Єрусалиме?
І хто співчуття́[1] тобі ви́явить?
І хто зве́рне *з путі*, щоб тебе запита́ти про пово́дження?
6 Ти покинув Мене, — промовляє Господь, — відступи́вся наза́д,
тому Я простягнув Свою руку на те́бе, і знищив тебе́, —
утоми́вся Я жа́лувати!
7 І віячкою їх розвіяв по бра́мах[2] землі,
позбавив дітей, і погуби́в Свій наро́д,
бо вони не верну́лись з доріг *неправдивих* своїх,
8 — у Мене більше було́ його вдів, як морсько́го піску́!
А на матір юна́цтва, — спровадив опівдні грабіжника їм,
нагло кинув на неї страхіття та жах, —
9 зомліла вона, що сімо́х породила,
ви́дихнула свою душу,
зайшло сонце її, коли був іще день,
засоро́милася та збенте́жилась.
А решту їх Я дам
під меча́ перед їхніми ворогами,
говорить Господь.
10 Горе мені, моя мати, що ти породила *такого* мене́,
чоловіка сварли́вого та чоловіка сутя́жного для всієї землі!
Ніко́му я не позича́в, і ніхто мені не боргува́в,
та всі проклинають мене́.
11 Промовив Господь:
Я справді підси́лю на добре тебе,
Я справді вчиню́, що проси́тиме ворог тебе́
за час зла й за час у́тиску!
12 Чи можна зламати залізом залізо із півночі й мідь?
13 Багатство твоє й твої ска́рби на здо́бич віддам,
і не за ціну, але́ за гріхи твої всі,
у всіх границях твоїх.
14 І вчиню́, що ти будеш служити своїм ворогам
у тім краї, якого не знаєш,
бо огонь запала́в в Моїм гніві,
і над вами пала́тиме він!
15 Ти, Господи, знаєш *усе*,—
згадай же мене́ й заступися за ме́не,
і помсти́ся над тими, що го́нять мене!
На до́вгу Свою терпеливість *до них* мене не бери,
знай, що сором носив я за Тебе!

[1] В оригіналі: „хто покиває тобі головою“.
[2] У біблійній мові брама — це місто.

16 *Як тільки* слова́ Твої знахо́дилися, то я їх поїда́в,
і було слово Твоє мені радістю
і втіхою серця мого́,
бо кли́калось Іме́ння Твоє надо мною,
о Господи, Боже Савао́те!
17 Не сидів я на зборі весе́лому та не радів, —
через руку Твою я самітний сидів,
бо Ти гнівом напо́внив мене.
18 Чому біль мій став вічний,
а рана моя невиго́йна, що не хоче заго́їтись?
Чи справді Ти станеш мені як обма́нний потік,
що во́ди його висиха́ють?
19 Тому́ Господь так відказав:
Якщо ти наве́рнешся, то тебе́ приверну́,
і перед лицем Моїм станеш,
а як здобу́деш дорогоцінне з нікче́много,
бу́деш як у́ста Мої:
до тебе самі вони звéрнуться,
а не ти до них звéрнешся!
20 І дам Я тебе для оцьо́го наро́ду
за му́ра міцно́го із міді,
і будуть вони воювати з тобою,
та не перемо́жуть тебе:
бо Я *буду* з тобою, щоб спасати тебе й щоб тебе рятува́ти,
говорить Господь!
21 І врятую тебе з руки злих,
і з рук наси́льників тих тебе ви́зволю!"

Повне спусто́шення Кра́ю

16 І було́ слово Господнє до мене, промовляючи:
2 „Не бери собі жінки,
і хай у те́бе не буде синів,
ні дочо́к у цьому місці.
3 Бо так промовляє Господь про синів і про дочок,
що наро́джені в місці цьому́,
і про їхніх матерів, що наро́джують їх,
і про їхніх батьків, що їх ро́дять у Кра́ї цьому́:
4 Від жахливих хворі́б повмирають вони,
не будуть опла́кувані, і не будуть похо́вані, —
гноєм стануть вони на пове́рхні землі.
Від меча́ та від голоду згинуть вони,
і стане їхній труп стервом пта́ству небесному
й зе́мній звіри́ні.
5 Бо так промовляє Господь:
Не заходь у дім сму́тку,[1]
і не ходи голоси́ти,
і не співчува́й їм,
бо від цього наро́ду забрав Я Свій мир, —
говорить Господь, — ласку та милість.
6 І повимира́ють великі й малі в цьому Кра́ї,
не бу́дуть похо́вані,
і голоси́ти не будуть за ними,
і не бу́дуть робити нарізів,
і не будуть робити собі ли́сини.
7 І не будуть ламати їм *хліба* в жало́бі,
щоб потішити їх над померлим,
і не напо́ять їх ке́ліхом втіхи
над батьком його й його матір'ю.
8 І до до́му бенке́ту не входь,
щоб сидіти із ними, щоб їсти й щоб пити.

[1] Дім смутку — цвинтар, кладовище.

9 Бо так промовляє Господь Саваот, Бог Ізраїлів:
Ось Я припиню́ в цьому місці
на ваших оча́х і в днях ваших
голос радісний й голос веселий,
голос молодого та голос молодої!
10 І бу́де, коли перека́жеш наро́дові цьому́ ці слова́,
то скажуть тобі:
„За́ що Господь говорив проти нас
все велике це лихо?
І яка вина наша, й який то наш гріх,
яким ми прогріши́лися Господу,
Богові нашому?“
11 І відкажеш до них:
За те, що Мене батьки ваші покинули, — каже Господь, —
і пішли за іншими богами
і служили їм та поклонялися їм,
а Мене полишили й Зако́на Мого не вико́нували!
12 А ви робите гірше від ваших батьків,
і кожен із вас ось іде
за упе́ртістю лютого серця свого́,
щоб Мені не служити.
13 Тому викину вас з цього Кра́ю
до кра́ю, якого не знали ні ви, ані ваші батьки́.
І будете там богам іншим служити удень та вночі,
бо не дам Я вам милости.
14 Тому́ наступають ось дні, — говорить Господь, —
і не бу́дуть уже говорити: „*Як* живий Господь,
що вивів синів Ізраїлевих
із кра́ю єгипетського“,
15 а тільки: „*Як* живий Господь,
що вивів синів Ізраїлевих
із півні́чного кра́ю,
і зо всіх тих країв, куди був розігнав їх“.
Та Я їх верну́ на їхню зе́млю,
яку Я був дав батька́м їхнім.
16 Оце Я пошлю́ по числе́нних риба́лок, — говорить Господь, —
і ви́ловлять їх, немов рибу,
а пото́му пошлю по числе́нних мисли́вців,
і повило́влюють їх з усіх гір,
і з усякого взгір'я, і зо ске́льних розщілин.
17 Бо очі Мої — на всі їхні доро́ги[1]:
вони не сховалися з-перед Мого лиця,
і з-перед ока Мого́ не закрилася їхня провина.
18 І найперше Я їм надолу́жу подві́йно
за їхню провину й за гріх їхній,
за теє, що тру́пом обри́джень своїх
збезче́стили Край Мій,
а їхні гидо́ти спа́док Мій перепо́внили.
19 О Господи, сило моя та тверди́не моя,
і за́хисте мій в день недолі!
Поприхо́дять до тебе наро́ди від кінців землі
та й промо́влять: Одідичили наші батьки лиш неправду *й* марно́ту,
пожитку ж від них не було́.
20 Чи зро́бить люди́на для себе богів,
а вони не боги́?

[1] **Дорога** — життя, поступовання. Пс. 1. 6.

21 Тому́ то ось Я учиню́, що пізна́ють цим ра́зом вони,
учиню́, що пізнають вони Мою руку та силу Мою,
і пізнають, що Йме́ння Моє — *це* Господь!

Юдин гріх

17 Гріх Юдин написаний ри́льцем залізним,
діяма́нтовим ві́стрям він ви́ритий
на табли́ці їхнього серця,
і на ро́гах жерто́вників їхніх.
2 Як про синів своїх, так пам'ятають про жерто́вники свої
та своїх Ашер[1] при зеленому де́реві,
на високих підгірках,
3 про го́ру на полі.
Багатство твоє *й* твої ска́рби на здо́бич віддам,
пагірки жерто́вні твої —
за гріх по всіляких границях твоїх.
4 І опустиш ти руку свою спа́дку свого, що Я дав був тобі.
І вчиню́, що ти бу́деш служити своїм ворогам
у тім кра́ї, якого не знаєш,
бо огонь запали́ли ви в гніві Моїм,
й аж навіки пала́тиме він!
5 Так говорить Господь:
Прокля́тий той муж, що надію кладе́ на люди́ну,
і робить раме́ном[2] своїм *слабу* плоть,[3]
а від Господа серце його відступає!
6 І він бу́де, як голий той кущ у степу́,
і не побачить, щоб добре прийшло́,
і він пробува́тиме в кра́ї сухому в пустині,
у кра́ї солоному та незаме́шканому.
7 Благослове́нний той муж, що покладає́ться на Господа,
що Господь — то надія його!
8 І він бу́де, як дерево те, над водою поса́джене,
що над пото́ком пускає коріння своє,
і не боїться, як прийде спеко́та, —
і його листя зелене,
і в році посу́хи не буде жури́тись,
і не перестане прино́сити пло́ду!
9 *Людське* серце найлукавіше над все та невиго́йне, —
хто пізнає його?
10 Я Господь, що досліджує серце,[1]
що випробо́вує ни́рки,[1]
щоб кожному дати згідно з пу́ттю його,
за пло́дом учи́нків його́.
11 Куропа́тва виси́джує *я́йця*, яких не прине́сла, —
це той, хто багатство набув, та неправдою:
він покине його в половині днів своїх,
і стане безу́мним при своєму кінці.
12 Трон слави, висо́кий від віку, —
це місце нашої святині!
13 Надіє Ізраїлева, Господи, — посоро́млені будуть усі, хто Тебе залишає́!

[1] Ашера — Астарта.
[2] Рамено — сила, міць.
[3] Плоть — тіло.

[1] В біблійній мові серце — це центр мислення, це розум, так само й нирки, див. 12. 2. Серце й нирки — в Біблії це синоніми.

Ті, що Мене покидáють, на піску́ будуть списані,
бо вони поки́нули Господа,
джерело живої води.
14 Уздоров мене, Господи, і буду вздоро́влений я,
спаси Ти мене, і я буду спасéний, —
бо Ти слава моя!
15 Ось вони мені кажуть:
„Де слово Господнє?
Нехай воно прийде!“
16 А я не відтягавсь бути пáстирем в Тебе,
не жадáв злого дня, Ти *це* знаєш, —
що вихóдило з уст моїх,
те перед лицем Твоїм явне булó.
17 Не будь Ти для мене страхіттям, —
на день зла Ти моє пристанóвище!
18 Бодай посорóмились ті, хто мене переслідує,
а я щоб не був посорóмлений,
нехай побентéжені бýдуть вони, а я хай не буду збентéжений,
день злого на них наведи́
та зламай їх подвійним зламáнням!

Святкуйте суботу

19 Так промовив до мене Господь: Іди, і станеш у брамі синів
нарóду, що юдські царі входять
нею та нею виходять, та по всіх
брамах Єрусалиму.
20 І скажеш до них: Послухайте
слова Господнього, царі юдські й
уся Юдеє, та всі мéшканці Єрусалиму, що входите брамами тими.
21 Так говорить Господь:
Стережíться за дýші свої,
і не носіть тягарý за субóтнього дня,
і не носіть *його* брáмами Єрусалиму.
22 І не носіть тягарý з домів ваших субóтнього дня,
і жóдної праці робити не бýдете,
і день субóтній освя́тите,
як Я вашим батькáм наказав був!
23 Та вони не послухали, й вуха свого не схили́ли,
і вчинили себе тугоши́їми,
щоб не слухатися та не брати навчáння.
24 І буде, якщо Мене справді ви бýдете слýхатись, — каже Господь, —
щоб тягарý не носити
в брами міста цьогó за субóтнього дня,
і щоб освяти́ти день суботній,
і щоб жодної праці в цей *день* не робити, —
25 то ходи́тимуть брáмами міста цього царі та князі,
що будуть сидіти на троні Давидовім,
що їздити будуть колесни́цями й кіньми,
вони й їхні прави́телі,
юдеї та мéшканці Єрусалиму,
і це місто стоятиме вічно!
26 І будуть прихóдити з Юдиних міст та з окóлиць Єрусалиму,
і з крáю Веніяминового, і з рівни́ни,
і з гір, і з півдня,
і цілопáлення й жертви принóсити бýдуть,
та жертву хлібну, і лáдан,
і будуть принóсити жертву подяки до дому Господнього.

27 А якщо ви Мене не послу́хаєтесь,
щоб святити день субо́тній
і щоб тягару́ не носити,
і щоб бра́мами Єрусалиму субо́тнього дня не ходити,
то огонь підпалю в їхніх брамах,
і він поїсть єрусалимські пала́ти, — і не пога́сне!

Єремія в домі ганчара́

18 Оце слово, що було до Єремії від Господа, говорячи:
2 „Устань, і зійди́ до дому ганчара́, і там почуєш слова́ Мої“.
3 І зійшов я до дому ганчара́, аж
ось він робить працю на кружа́лі.
4 І в руках ганчара́ попсу́лась
посу́дина, яку він із глини робив.
І він зно́ву зробив з неї іншу посу́дину, як сподо́балося ганчаре́ві зробити.
5 І було мені слово Господнє,
говорячи:
6 „Чи не міг би зробити *й* Я вам,
як ганча́р цей, о доме Ізраїлів? каже Господь.
Ось як глина в руці ганчара́,
так в руці Моїй, доме Ізраїля, *й* ви!
7 Я ча́сом кажу́ про наро́д та про ца́рство,
щоб ви́рвати *його*,
і щоб розбити та ви́губити,
8 та *коли* цей наро́д, що про нього казав Я,
пове́рнеться від свого зла,
то пожалую Я *щодо* того зла,
яке ду́мав чинити йому́.
9 А ча́сом кажу́ про наро́д та про царство,
щоб *його* збудувати та щоб посадити,
10 та *як* він зро́бить зле в Моїх о́чах,
щоб не слухатися Мого го́лосу,
то пожа́лую *щодо* того добра́,
про яке говорив, що вчиню́ Я його.
11 А тепер скажи до юдея й до
мешканців Єрусалиму, говорячи:
Так говорить Господь:
Ось готую лихе́ проти вас,
і заду́мую за́дум на вас, —
верніться ж ви кожен з дороги[1] своєї лихо́ї,
і поліпшіть доро́ги свої й свої вчинки!
12 Та вони відказали: „Пропа́ло!
бо ми бу́дем ходи́ти[1] за своїми думка́ми,
і кожен робитиме згідно з упе́ртістю серця свого́.“
13 Тому так промовляє Господь:
Поспитайте но ви між наро́дами, —
чи хто чув, як оце?
Страшну річ учинила та діва Ізраїлева!
14 Хіба́ сніг Ліва́ну зійде зо скелі *на* полі?
Чи ви́сохнуть во́ди чужі *та* холодні, теку́чі?
15 Бо про Мене забув Мій наро́д:
вони ка́дять марно́ті,
а та ро́бить їм *так*, що вони на дорогах своїх спотика́ються,
на давніх путя́х,
щоб ходити стежка́ми, по дорозі невби́тій,
16 щоб свій Край учинити страхі́ттям,
посміхо́вищем вічним.
Кожен, хто бу́де прохо́дити ним,
остовпіє та буде хита́ти головою своєю.

[1] **Дорога** — життя, поступовання, **ходити** — жити. Пор. Пс. 1. 6.

17 Мов вітер зо сходу, розвію
Я їх перед ворогом;
потилицю,[1] а не обличчя
Я їм покажу
у день їхнього горя!"

Змова на Єремію

18 І сказали вони:
,,Ходіть, і обміркуємо заміри на Єремію,
бо не згинув Закон у священика,
і рада в премудрого,
а слово в пророка.
Ходіть, і удармо його
язиком *його власним*,
і не зважаймо на жодні
слова його!"
19 Послухай мене, о *мій* Господи,
і почуй голос моїх супротивників!
20 Хіба замість доброго злим
надолужено буде?
Бо яму копають вони для
моєї душі.
Згадай же, що перед обличчям Твоїм я стояв,
щоб добре про них говорити,
щоб гнів Твій від них відвернути!
21 Тому їхніх синів віддай голодові,
і міццю меча викинь їх з
Краю,
і бодай жінки їхні дітей
погубили та вдовами
стали,
а їхні чоловіки хай смертю
повбивані будуть,
юнаки їхні хай будуть побиті мечем на війні!
22 Нехай чується крик з їхніх
домів, —
бо орду Ти зненацька
спровадиш на них, —
бо яму копали вони, щоб
схопити мене,
і для ніг моїх пастки поставили.
23 А Ти, Господи, знаєш увесь
їхній замір на мене на
смерть, —
не прости їм провин,
а гріха їхнього із-перед
обличчя Свого не зітри,
і хай перед Тобою
спіткнуться вони, —
зроби поміж ними *оце* під
час гніву Свого!

У долині жаху

19 Господь сказав так: ,,Іди, і
купиш баньку в ганчара, і
візьми собі з старших народу та з
старших священиків.
2 І вийдеш до долини Бен-Гінома, що при вході *до* Череп'яної
брами, і будеш там оголошувати
ті слова, що до тебе Я їх говоритиму.
3 І скажеш: Послухайте слова
Господнього, царі Юди та мешканці Єрусалиму!
Так говорить Господь Саваот,
Бог Ізраїлів:
Ось Я зло наведу на це
місце,
так що всякому, хто почує
про нього,
задзвенить в його вухах!
4 *Це* за те, що вони залишили
Мене,
і вчинили чужим оце місце,
і кадили у ньому для інших
богів,
що не знали їх ані вони,
ні батьки їхні, ані
юдейські царі,
і кров'ю невинних наповнили місце оце,
5 і пагірки побудували Ваалові,

[1] Показати потилицю чи спину — відвернутися, покинути.

щоб палити дітей своїх на огні цілопа́лення для Ваала,
чого́ не велів Я і не говорив,
і що на серце Мені не прихо́дило!
6 Тому́ наступають ось дні, — говорить Господь, —
що не буде вже зва́тися місце це ,,То́фет‘‘
і ,,Долина Бен-Гіннома‘‘,
а тільки ,,Долина Убивства‘‘.
7 І знищу на місці цьому́ раду Юдину та Єрусалиму,
і впаду́ть від меча́ перед їхніми ворогами
та від руки тих, хто шукає їхньої душі,[1]
і дам падло́ їхнє на сте́рво для птаства небесного
та для земно́ї звіри́ни.
8 І вчиню́ оце місце страхіттям і по́сміхом, —
кожен, хто буде прохо́дити ним,
остовпіє й засвище, побачивши всі його вра́зи.
9 І вчиню́, що вони будуть їсти
тіло синів своїх й тіло дочо́к своїх,
і тіло один о́дного їсти вони бу́дуть в облóзі та в у́тискові,
яки́м будуть ти́снути їх вороги їхні
та ті, хто буде шукати їхню душу[1].
10 І розіб'єш баньку на оча́х тих людей, що ходять з тобою,
11 та й скажеш до них:
Так говорить Господь Саваот:

[1] Шукати душу — шукати життя, чигати на життя. Пор. 2 М. 4. 25.

Отак розіб'ю Я наро́д цей та місто оце,
як розбивається по́суд ганча́рський,
що не може вже бути напра́вленим, —
і будуть ховати у То́феті через брак місця на по́греб.
12 Так зроблю́ цьому місцю, говорить Господь, та мешканцям його́,
щоб зробити це місто, як То́фет.
13 І стануть доми́ Єрусалиму та доми́ царів Юди,
як місце те То́фет, —
нечисті усі ті доми́,
що кадили на їхніх даха́х усім небесним світи́лам,
та лили́ жертви литі для інших богів!
14 І прийшов Єремія з То́фету,
куди посилав його Господь пророкувати, і став у дворі Господнього
дому, і сказав до всього наро́ду:
15 Так говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів:
Ось спрова́джу до міста цього́ та до всіх його міст
усе те лихо, що Я говорив був на нього,
бо вчинили вони свою шию твердо́ю,
щоб не слухатися Моїх слів!

Ув'язнення Єремії й його пророцтво на кривдника

20 І почув Пашху́р, — Іммерів син, священик, що був ста́ршим нагля́дачем, начальник Господнього дому, — Єремію, що пророкував ці слова́.
2 І Пашхур набив пророка Єремію, і посадив його у в'язни́цю, що *була* в горі́шній брамі Веніяминовій, що в Господньому домі.

3 І сталося наступного дня, і
вивів Пашхур Єремію з в'язни́ці,
а Єремія промовив до нього: Не
Пашхур[1] Господь дав ім'я́ тобі, а
тільки Маґор-Міссавів.[1]
4 Бо так промовляє Господь:
Ось Я зроблю́ тебе жа́хом для тебе
самого та для всіх твоїх прия́телів,
і вони попа́дають від меча ворогів
своїх, а очі твої будуть бачити *це*.
А всього Юду віддам у руку царя
вавилонського, і він нажене їх до
Вавилону, і позабиває їх мечем.
5 І дам увесь скарб цього міста
та ввесь його здо́буток, і всю коштовність
його, та всі скарби́ юдських
царів, — *усе це* дам у руку
їхніх ворогів, і вони пограбують
їх, і візьмуть їх та й відведу́ть їх
до Вавилону.
6 А ти, Пашхуре, та всі ме́шканці
дому твого́ підете до поло́ну.
І при́йдеш ти до Вавилону, і помреш
там, і будеш похований ти та
всі твої при́ятелі, яким ти неправдиво
пророкував.

Плач Єремії на утиски ворогів

7 Намовля́в мене, Господи, —
і був я намо́влений,
Ти взяв міцно мене — й переміг!
Я став цілий день посміхо́вищем,
кожен глузу́є із мене.
8 Бо коли тільки я говорю́, то кричу́,
кличу: „Ґвалт!“ та „Грабі́ж“!
і так сталося слово Господнє мені
цілий день за ганьбу й посміхо́вище.
9 І я був сказав: Не буду Його споминати,
і не буду вже Іме́нням Його говорити!
І стало *це* в серці моїм, як огонь той палю́чий,
замкне́ний у ко́стях моїх,
— і я змучивсь тримати *його*
й *більш* не мо́жу!
10 Бо чув я обмову числе́нних,
— *ось* о́страх навко́ло:
Розкажі́ть, — доне́семо на нього!
Кожен муж, який в мирі зо мною,
чатує мого упа́дку *та каже*:
„Може буде обма́нений —
і переможемо його,
і помстимо́ся над ним!“
11 Та зо мною Господь, як поту́жний сила́ч,
тому ті, хто женеться за мною, спіткну́ться та не перемо́жуть!
Будуть сильно вони посоро́млені, бо робили без ро́зуму, —
вічний сором *їм буде*,
який не забу́деться!
12 А Господь Савао́т випробо́вує праведного,
бачить ни́рки та серце.
Хай над ними побачу я по́мсту Твою,
бо Тобі я відкрив свою справу!
13 Співайте *пісні* Господе́ві,
усі хваліть Господа,
бо спасає Він душу убогого
від руки лиходіїв!

Прокляття дня свого наро́дження

14 Прокля́тий той день, коли я народився,
день, коли породила мене моя мати,
хай благослове́нний не буде!
15 Прокля́тий той муж, який сповісти́в мого батька,
гово́рячи:

[1] Пашхур — визволитель, Маґор-Міссавів — страх навколо.

„Народи́лось тобі дитя-хло́пець“,
а тим справді потішив його!

16 І бодай стався муж той, немов ті міста́,
що Господь зруйнував й не пожалував їх,
і нехай чує крик він ура́нці,
а ле́мент військо́вий у ча́сі полу́дня,

17 за те, що в утро́бі мене не забив, —
і тоді була б стала мені моя мати за гріб мій,
а утро́ба її вагітно́ю навіки була́ б!

18 Чого́ то з утро́би я вийшов,
щоб бачити кло́піт й скорбо́ту,
і на́що кінча́ються в соромі *ці* мої дні?

Пророцтво про Вавилонський поло́н

21 Слово, що було до Єремії від
Господа, коли цар Седекі́я
послав був до нього Пашхура, сина
Малкійїного, та священика Цефа-
нію, сина Маасеїного, говорячи:
2 „Звернися за нас до Господа,
бо Навуходоно́сор, цар вавилон-
ський, воює проти нас. Може
Господь зробить з нами за всіма́
Своїми чу́дами, і той відійде від
нас!“
3 І сказав Єремія до них: „Так
скажіть до Седекії:
4 Так говорить Господь, Бог
Ізраїлів: Ось Я назад оберну́ вій-
сько́ві знаря́ддя, що в вашій руці,
що ви воюєте ними поза муром з
вавилонським царем та з халде́я-
ми, які облягають вас, і позбираю
їх до сере́дини цього міста.
5 І буду Я воювати з вами ру-
кою ви́тягненою та сильним ра-
ме́ном, і в гніві, і в люті, і в
великому пересе́рді!
6 І вражу́ ме́шканців цього мі-
ста, і чоловіка, і худобу, — від
великої морови́ці повмирають во-
ни!
7 А потому — говорить Господь
— Я віддам Седекію, Юдиного
царя, і його рабів, і наро́д, і врято-
ваних у цьому місті від морови́ці,
від меча та від голоду в руку
Навуходоно́сора, царя вавилон-
ського, та в руку ворогів їхніх, що
шукають їхньої душі, і він уда-
рить їх вістрям меча, — не зми-
лується над ними й не змилосе́р-
диться, і не матиме любови!
8 А цьому наро́дові скажеш:
Так говорить Господь: Ось Я даю
перед вами дорогу життя й дорогу
смерти.
9 Хто сидітиме в цьому місті,
той помре від меча́, і від голоду та
від морови́ці; а той, хто пере́йде і
прийде до халдеїв, що вас обля-
га́ють, буде жити, і стане йому
душа його за здо́бич.
10 Бо Я оберну́в лице Своє на
це місто на зле, а не на добре, —
говорить Господь, — воно буде
да́не в руку царя вавилонського, а
він спалить його огнем!

Пророцтво на Юдин дім

11 А домові царя Юди *скажи
так*: Послухайте сло́ва Господ-
нього:

12 Доме Давидів, отак промовляє Господь:
Судіть вранці суд
і рятуйте грабо́ваного від руки переслі́дника,
щоб не вийшла, немов той огонь, Моя лють, —
і вона запала́є за зло ваших учинків,
і не буде кому погаси́ти!

13 Ось Я проти тебе, мешканко долини,
о ске́ле рівни́ни, — говорить Госпо́дь, —

на вас, що говорите: „Хто прийде на нас
і хто ввійде в помешкання наші?“
14 Бо Я покараю вас згідно із плодом ваших учинків, —
говорить Господь, —
і огонь запалю в його[1] лісі,
і він пожере всі довкілля його!

22 Так говорить Господь: Зійди в дім Юдиного царя, і будеш казати там оце слово,
2 та й промовиш: Послухай Господнього слова, о царю юдейський, що сидиш на Давидовім троні, ти й раби твої та народ твій, що входите в брами оці.
3 Так говорить Господь:
Чиніть правосуддя та правду,
і рятуйте грабованого від руки гнобителя,
чужинця ж, сироту та вдову не гнобіть, не грабуйте,
і крови невинної не проливайте на місці цьому!
4 Бо коли оце слово насправді ви виконаєте,
то ходитимуть брамами дому оцього царі,
що будуть сидіти на троні Давида,
що їздити будуть колесницями й кіньми,
він і раб його та народ його.
5 А якщо не послухаєтесь оцих слів,
то клянуся Собою — говорить Господь:
руїною станеться дім цей!
6 Бо так промовляє Господь про дім царя Юди:
Ти для Мене Ґілеад, щит Лівану,
та поправді кажу Я, — тебе оберну на пустиню,
на міста незаселені!
7 І приготую на тебе отих,
що руйнують людину та зброю її,
і вони твої кедри добірні зітнуть
і *їх* повкидають в огонь!
8 І люди численні ходитимуть містом оцим
і будуть казати один до одного:
Защо Господь зробив так цьому місту великому?
9 І відкажуть: За те, що вони покинули
заповіта Господа, Бога Свого,
і вклонялися іншим богам, і служили їм.
10 Не плачте за вмерлим,
і не жалкуйте[1] за ним, —
але плакати — плачте за тим, хто відходить *в полон*,
бо вже не повернеться,
і не побачить землі, де він народився.
11 Бо так промовляє Господь
до Шаллума, сина Йосіїного, царя Юдиного,
що царював замість Йосії, свого батька,
що вийшов із місця цього:
Він сюди вже не вернеться!
12 Бо помре він у місці, куди його полонили,
Краю ж цього не побачить уже.
13 Горе тому, хто несправедливістю дім свій будує,
а верхні кімнати — безправ'ям,
хто каже своєму ближньому працювати даремно,
і платні його йому не дає,

[1] Цебто Єрусалиму.

[1] В оригіналі: не кивайте головою.

14 що говорить: „Збудую собі дім великий,
і верхні кімна́ти широкі!“
І вікна собі повиру́бує, й криє кедри́ною,
і малює червоною фарбою.
15 Чи ти зацарюєш тому́, що в ке́драх ти ме́шкаєш?
Чи ж твій ба́тько не їв та не пив?
І коли правосу́ддя та правду чинив він,
тоді було добре йому́, —
16 він розсу́джував справу нужде́нного й бідного,
й тоді добре було́!
Чи не це — Мене знати? говорить Госпо́дь.
17 Хіба твої очі та серце твоє не *обе́рнені* тільки на ко́ристь свою́,
та щоб пролива́ти кров невинну,
і щоб гніт та насилля чинити?
18 Тому так промовляє Госпо́дь
про Єгоякима, Йосіїного сина, царя Юдиного:
Не будуть за ним голосити: „О мій брате!“ й „О се́стро!“
Не будуть за ним голосити: „О пане“ й „О величносте його!“
19 Поховають його, немов того осла,
воло́чачи та викидаючи геть за брами Єрусалиму.
20 Зійди на Ліва́н та й кричи,
і в Баша́ні свій голос подай,
і кричи з Аварі́му,
бо понищені всі твої дру́зі.
21 Говорив Я тобі в час гара́зду твого́,
але ти каза́ла: „Не слу́хатиму!“
Це доро́га твоя від юна́цтва твого́,
бо не слухалась ти Мого голосу.
22 Усіх твоїх па́стирів буря розки́дає,
а коха́нці твої підуть до полону, —
справді, тоді посоро́млена
та побенте́жена будеш за все своє зло!
23 О ти, що сидиш на Ливані,
що ку́блишся в ке́драх, —
як ти бу́деш стогна́ти,
як бо́лі *й* дрижа́ння на тебе спаду́ть, мов на ту породіллю!
24 *Як* живий Я, — говорить Госпо́дь, —
коли б був Конія[1], син Єгоякимів, цар Юдин,
печа́ткою-пе́рснем на правій руці Моїй, —
справді Я *й* звідти тебе зірву́!
25 І дам Я тебе в руку тих, хто шукає твоєї душі,
і в руку тих, що боїшся ти їх,
і в руку Навуходоно́сора, царя вавилонського,
і в руку халде́їв.
26 І кину тебе й твою матір, яка породила тебе́,
до іншого кра́ю, де ви не зроди́лись, —
і там — ви повмира́єте!
27 А до Кра́ю, куди вони пра́гнуть душею своєю верну́тись, —
туди не пове́рнуться!
28 Чи муж цей, Конія, — *це* гли́няний по́суд,
погорджений *та* розпоро́шений?

[1] Грецький переклад дає Ἰεχονίας.

Хіба він посу́дина та непотрі́бна?
Чом відкинені він та насі́ння його́,
та й закинені в землю, якої не знають?
29 О Кра́ю, *мій* Кра́ю, о Кра́ю, — послухай Господнього сло́ва:
30 Так говорить Госпо́дь:
Запишіть люди́ну оцю самі́тною,
мужем, якому не буде щасти́тись у днях його,
бо ніко́му з насіння його не пощасти́ться
сидіти на троні Давидовім та панувати ще в Юді!

Невірні па́стирі

23 Горе па́стирям тим, що розгублюють та розганяють
ота́ру Мого пасови́ська, говорить Господь!
2 Тому так промовляє Господь, Бог Ізраїлів,
про па́стирів тих, що пасуть Мій наро́д:
Ви ота́ру Мою розпоро́шили й їх розігна́ли,
та не наглядали за ними.
Ось тому покараю Я вас за лихі ваші вчинки,
говорить Госпо́дь!
3 А Я позбираю останок ота́ри Своєї зо всіх тих країв,
куди́ Я їх повиганя́в був,
і їх поверну́ на пасо́виська їхні,
і вони порозпло́джуються та розмно́жаться.
4 І над ними поставлю Я па́стирів тих,
які па́стимуть їх, і не будуть боятися вже й не злякаються,
і не будуть загу́блені, каже Госпо́дь!
5 Ось дні наступають, — говорить Господь, —
і поставлю Давидові праведну Па́рость,
і Цар зацарю́є, і буде Він мудрий, —
і правосу́ддя та правду в Краю́ запрова́дить.
6 За днів Його Юда спасе́ться, Ізраїль же буде безпечний.
А це Його Йме́ння, яким Його кликати будуть:
,,Господь — праведність наша''.
7 Тому наступають ось дні, — говорить Господь, —
і не будуть уже говорити:
,,*Як* живий Господь,
що вивів синів Ізраїлевих із краю єгипетського'',
8 а тільки: ,,*Як* живий Господь,
що вивів і ви́провадив
насіння дому Ізраїлевого з півні́чного кра́ю,
і зо всіх тих країв, куди їх був повиганя́в''!
І ося́дуть вони на своїй землі.

Фальшиві пророки

9 Про пророків.
Розривається серце моє в моїм нутрі,
тріпо́чуть всі ко́сті мої,
я став, як п'яни́й,
як той муж, що по ньому вино перейшло́,
через Господа й ради святих Його слів.
10 Бо земля перелю́бниками стала по́вна,
бо через прокля́ття потра́пила в жало́бу земля,
повисиха́ли в степа́х пасови́ська,
бо стався лихим їхній біг,
їхня сила — *це* кривда.

11 Бо й пророк та священик грішáть, —
іхнє зло Я знайшов теж у домі Своїм, говорить Госпóдь.
12 Тому буде для них їхня дорóга,
мов скóвзанка в тéмряві,
вони бýдуть попхнéні й впадýть через неї,
бо зло Я спровáджу на них
рóку навíщення їх, говорить Господь.
13 А в тих самарійських пророків Я бачив безглýздя, —
вони пророкували Ваáлом собі,
і вчинили блудя́чим нарóд Мій, Ізраїля!
14 А в єрусалимських пророків Я бачив гидóту:
перелю́бство й ходіння в неправді,
і руки злочинців зміцни́ли вони,
щоб ніхто з свого зла не вернýвся.
Всі вони Мені стали, немов той Содóм,
а мешканці його, як Гомóра.
15 Тому так промовляє Господь Саваóт про пророків оцих:
Ось Я їх полинóм нагодýю,
і водою отрýйною їх напою,
бо від єрусалимських пророків
безбожність пішла для всієї землі!
16 Так говорить Госпóдь Саваóт:
Не слухайте слів цих пророків, що вам пророкýють, —
вони роблять безглýздими вас,
вислóвлюють при́види серця свогó,
а не *слово* з уст Господніх.
17 Вони справді говорять до тих, що Мене обража́ють:
„Господь говорив: Мир вам бýде!“
А кожному, хто ходить в упéртості серця свого, говорять вони:
„Зло не прийде на вас!“
18 А хто ж то стояв на таємній Господній нарáді,
і бачив та чув Його слово?
Хто до слóва Його прислухáвся й почув?
19 Ось буря Господня, *як* лютість, вихóдить,
а вихор крутли́вий
на голову несправедливих впадé.
20 Гнів Господній не вéрнеться,
поки не зробить, і поки не ви́конає Він зáмірів серця Свогó;
напри́кінці днів зрозумієте добре *все це*!
21 Цих пророків Я не посилав, — вони побігли *самі*,
Я їм не говорив, — та вони пророкують.
22 А якби́ в Моїй раді таємній стояли вони,
то вони об'являли б нарóдові Моєму слова Мої,
і їх відвертáли б від їхньої злої дороги,
та від зла їхніх учи́нків.
23 Чи Я Бог *тільки* зблизька, — говорить Господь, —
а не Бог *і* здалéка?
24 Якщо заховається хто у криївках,
то Я не побачу його? говорить Господь.
Чи Я неба й землі не напóвнюю? каже Господь.

25 Я чув, щó говорять пророки,
що Йме́нням Моїм пророкують неправду й говорять:
,,Мені снилося, снилось мені!"
26 Як довго *це* буде у серці пророків,
які пророкують неправду,
та пророкують ома́ну свого серця?
27 Вони замишляють зробити,
щоб наро́д Мій забув Моє Йме́ння, їхніми снами,
які один о́дному розповідають,
як через Ваа́ла забули були́ їхні батьки́ Моє Йме́ння.
28 Той пророк, що йому *снився* сон,
нехай розповіда́є про сон,
а з яким Моє слово, хай каже про слово правдиве Моє, —
що соломі до збіжжя? говорить Господь.
29 Хіба слово Моє не таке, як огонь, — говорить Господь, —
і як мо́лот, що скелю розлу́пує?
30 Тому́ то ось Я на пророків, — говорить Госпо́дь, —
що слова́ Мої кра́дуть один від одно́го.
31 Ось Я на пророків, — говорить Госпо́дь, —
що вживають свого язика́,
але кажуть: *Це* мова *Господня*!
32 Оце Я на тих, що сни неправдиві звіщають, — говорить Господь, —
вони розповідають про них
та впрова́джують в блуд Мій наро́д
своєю неправдою й глу́мом своїм,
хоч Я не посилав їх і їм не наказував,
і вони помогти́ — не помо́жуть наро́дові цьому́, говорить Господь.

,,Господній тяга́р"

33 А коли запитає тебе цей наро́д, чи пророк, чи священик, говорячи:
,,Яке то Господнє пророцтво?"[1]
то скажеш до них: ,,Ви тяга́р,[1] —
і Я вас поскида́ю", говорить Господь.
34 А пророка й священика та той наро́д,
який скаже: ,,Господній тяга́р", —
то Я мужа того й його дім покара́ю!
35 Отак скажете ви один о́дному й кожен до брата свого:
,,Що Господь відповів",
й ,,що Господь говорив?"
36 А про ,,Господній тяга́р" не згадуйте більш,
бо кожному слово його стане за тягара́,
і ви перекрути́ли б слова Бога Живого,
Господа Савао́та, нашого Бога.
37 Так пророкові скажеш: ,,Щó Господь тобі відповів",
і ,,Щó Господь говорив?"
38 Якщо ж будете ви говорити: ,,Господній тяга́р",
тому так промовляє Госпо́дь:

[1] В оригіналі непередавана гра слів, бо давньоєвр. massa' визначає (1) пророцтво, й (2) тягар.

За те, що ви кажете слово
оце: ,,Господній тя-
гáр“,
хоч Я посилав до вас,
кáжучи:
Не говоріте ,,Господній тя-
гáр“,
39 тому конче Я вас підійму́,
немóв тягарá,
та й викину вас і те місто,
що дав був Я вам та вашим
батькáм, від Свого
лиця.
40 І дам Я на вас сором вічний
та вічну ганьбу,
що не буде забута!

Притча про фіґи

24 Господь показав мені, і ось
два коші фіґ стояли перед
храмом Господнім, потóму, як На-
вуходонóсор, цар вавилонський,
вигнав Єхонію, Єгоякимового си-
на, царя Юдиного, та правителів
Юдських, і мáйстра, і слю́саря з
Єрусалиму, та й привів їх до Вави-
лону.
2 Один кіш — фіґи дуже добрі,
як фіґи першого врожáю, а один
кіш — фіґи дуже злі, яких не
їдять через *їхню* непридáтність.
3 І промовив до мене Господь:
Щó ти бачиш, Єреміє? А я від-
казав: Фіґи. Фіґи добрі — дуже
добрі, а злі — дуже злі, яких не
їдять через *їхню* непридáтність.
4 І булó мені слово Господнє,
говóрячи:
5 Так говорить Господь, Бог
Ізраїлів: Як фіґи ці добрі, так
оберну́ Я на добре вигнáнців Юди-
них, яких Я послав із цього місця
до крáю халдейського.
6 І зверну́ Я Своє око на них на
добро, і поверну́ їх до цього крáю,
і збудую їх, а не розіб'ю, і засаджу́
їх, а не ви́рву.
7 І дам Я їм серце пізнати Мене,
що Я — Господь. І вони Мені бу-
дуть нарóдом, а Я буду їм Богом,
бо вони навéрнуться до Мене всім
серцем своїм!
8 А як фіґи ті злі, яких не
їдять через *їхню* непридатність, то
так говорить Господь: За такого Я
дам Седекію, царя Юдиного, і його
правителів та решту Єрусалиму,
що залиши́лися в цьому крáї та що
сидять у крáї єгипетському.
9 І дам їх за óстрах, на зло для
всіх царств землі, на гáньбу та за
при́тчу, на глум та на прокля́ття в
усіх тих місцях, куди ви́жену їх.
10 І пошлю́ на них меча, і голод
та морови́цю, аж поки не вигубле-
ні будуть на землі, яку Я був дав
їм та їхнім батькáм!“

Пророцтво про 70-літній Вавилонський полон

25 Слово, що булó до Єремії про
ввесь нарóд Юдин за четвер-
того року Єгоякима, сина Йосії-
ного, царя Юдиного — це перший
рік Навуходонóсора, царя вави-
лонського,
2 що його сказав пророк Єремія
про ввесь Юдин нарóд та до всіх
мéшканців Єрусалиму, говóрячи:
3 ,,Від тринадцятого року Йо-
сії, Амонового сина, царя Юди-
ного, і аж до цього дня, це *вже*
двадцять і три роки, було слово
Господнє до мéне. І говорив я до
вас, говорячи пильно, та не слу-
хали ви.
4 І посилав Господь до вас усіх
Своїх рабів пророків, рано та піз-
но, та не слухали ви, і не нахилили
свого уха, щоб послу́хати.
5 А вони говорили: Верніться
кожен зо своєї злої дороги та зо
зла ваших учи́нків, і сидіть на тій
землі, яку Господь дав вам та
вашим батькáм відвіку й аж на-
віки.

6 І не ходіть за іншими бога́ми,
щоб служити їм та щоб вклоня́тися
їм, і не гніві́ть Мене роботою
ваших рук, — і Я не вчиню́ вам
лихого.
7 Та ви не прислу́халися до
Мене, — говорить Господь, — щоб
не гніви́ти Мене чином рук своїх,
на зло собі.
8 Тому́ так промовляє Господь
Саваот: За те, що ви не слу́халися
слів Моїх,
9 ось Я пошлю й позбираю всі
півні́чні ро́ди, — говорить Гос-
подь, — *пошлю́* до Навуходоно́-
сора, царя вавилонського, Мого
раба, і наведу́ їх на край цей, і
на ме́шканців його та на всіх цих
наро́дів навко́ло, і вчиню їх за-
кля́ттям, і оберну́ їх на страхіття,
і на посміхо́вище, і на вічні руїни.
10 І Я ви́гублю в них голос
радісний та голос веселий, голос
молодого та голос молодої, гуркіт
жо́рен та світло світи́льника . . .
11 І стане цей край руїною,
спусто́шенням, а ці народи будуть
служити вавилонському царе́ві
сімдеся́т літ!

Упадок Вавилону. Ке́ліх гніву

12 І станеться, як спо́вниться
сімдеся́т літ, покара́ю Я вавилон-
ського царя та цей люд, — гово-
рить Господь, — за їхню провину,
та халдейський край, — й оберну́
його на вічне спусто́шення.
13 І спрова́джу на цей край всі
Мої слова́, що Я говорив був про-
ти нього, усе, що написане в цій
книзі, що пророкував Єремія про
всі наро́ди.
14 Бо їх понево́лять числе́нні
народи та великі царі, і Я надо-
лу́жу їм за їхнім чином та за
ділом їхніх рук.
15 Бо так промовляє до мене
Господь, Бог Ізраїлів: Візьми з
Моєї руки ке́лі́ха вина цього гніву,
і напо́їш ним усі наро́ди, до яких
посилаю тебе.
16 І будуть вони пити, і будуть
хитатися, і стратять розум через
меча́, що Я посилаю між них . . .“
17 І взяв я ке́лі́ха з Господньої
руки, і напоїв усі наро́ди, до яких
Господь висилав мене:
18 Єрусалим та міста Юди, і
царів його та прави́телів його,
щоб віддати їх на руїну, на стра-
хіття, на посміхо́вище та на про-
кля́ття, як цього дня,
19 фараона, царя єгипетського,
і рабів його, і правителів його, та
ввесь його наро́д,
20 і всю мішани́ну *наро́дів
Єгипту*, і всіх царів кра́ю Уц, і
всіх царів филисти́мського кра́ю, і
Ашкелон, і Аззу, і Екрон, і решту
Ашдоду,
21 Едома й Моава та синів Ам-
мона,
22 і всіх царів Тиру, і всіх ца-
рів Сидону, і всіх царів острові́в,
що на тому боці моря,
23 і Дедана, і Тему, і Буза, і
всіх, що воло́сся довко́ла стри-
жуть,
24 і всіх царів Арабії, і всіх
царів мішаних наро́дів, що про-
бува́ють у пустині,
25 і всіх царів Зімрі, і всіх
царів Еламу, і всіх царів Мідії,
26 і всіх царів півночі, близь-
ки́х та далеких один від о́дного, і
всі царства землі, що на земній
поверхні, а цар Шешаху[1] буде
пити по них.
27 І скажеш до них:
Так говорить Господь Са-
ва́о́т, Бог Ізраїлів:
Пийте й впива́йтеся,
і виме́туйте, і падайте та не
вставайте перед мече́м,
що Я посилаю між вас.

[1] Шешах — таємна назва Вавилону (Шешах-Бавел).

28 І буде, коли не захóчуть вони взяти кéліха з твоєї руки на питтѧ́,
то промовиш до них: Так говорить Господь Саваóт:
Конче бýдете пити!
29 Бо ось у місті, що там було кликане Имéння Моє,
зачинаю чинити лихе,
а чи ви не покарані бýдете?
Покарані бýдете, бо Я кличу меча на всіх мéшканців краю,
говорить Господь Саваóт!
30 А ти пророкувати їм будеш усі ці словá, й до них скажеш:
Господь загримúть з височинú,
і з мешкання святого Свого Свій голос подасть!
Загримить на оселю Свою,
кликне Він, мов чавúльники ті винограду,
відповість усім мешканцям земним!
31 Дійде гóмін до крáю землі,
бо в Господа пря із нарóдами, —
Він буде судити кожне тіло *і* несправедливих віддасть їхньому мечéві, — говорить Господь.
32 Так говорить Господь Саваóт:
Ось лихо вихóдить від люду до люду,
і буря велика пробýдиться з кінців землі, —
33 і будуть побиті *від* Господа в день той *лежати*
від крáю землі й аж до крáю землі:
не будуть оплáкувані, і не будуть позбúрані, і не будуть похóвані, —
гноєм станнуть вони на поверхні землі!

Злі пастирі

34 Ридайте, о пáстирі, та голосіть,
і валяйтесь у пóпелі, проводирі ви отáри,
бо вúповнились ваші дні для зарізу,
і вас розпорóшу,
і впадéте, немов дорогá та посýдина!
35 І не матимуть пáстирі зáхисту,
а проводирі чередú — утікáння.
36 І чути крик пáстирів,
і лемент тих проводирів чередú,
бо пустóшить Господь їхню чéреду,
37 і попустóшені мирні пасóвиська
через палáння Господнього гніву. . . .
38 Він покинув, як лев свою пýщу, бо стався страхíттям їхній край
через меча гнобúтеля,
і через запал гніву Його".

Проповідь Єремії на подвір'ї храму

26 На почáтку царювáння Єгоякима, сина Йосіїного, царя Юдиного, було оце слово від Господа, кáжучи:
2 „Так говорить Господь: Стань на подвір'ї Господнього дому, і будеш говорити всім Юдиним містам, що прихóдять на поклін до Господнього дому, усі ті слова, що Я наказав був тобі, щоб до них говорити, — не вбав *ані* слóва.
3 Може почують вони, і вéрнуться кожен зо своєї злої дороги, й Я пожалую *щодо* зла, яке дýмаю вчинити їм через злі їхні вчúнки!

4 І скажеш до них: Так говорить
Господь: Якщо ви не бу́дете
прислу́хуватися до Мене, щоб
ходити за Зако́ном Моїм, якого
Я дав вам,
5 щоб прислу́хуватися до слів
Моїх рабів пророків, яких Я посилаю
до вас рано та пізно, та не
слу́хали ви,
6 то вчиню́ з оцим домом, як з
Шіло́, а місто це дам на прокля́ття
для всіх наро́дів землі".
7 І чули священики, і пророки,
і ввесь наро́д Єремію, що говорив
ці слова в Господньому домі.

Єремію схопи́ли, щоб убити

8 І сталося, як Єремія закінчи́в
говорити все, що наказав був Господь
сказати до всього наро́ду, то
схопи́ли його священики, і пророки,
і ввесь наро́д, говорячи: ,,Ти
конче помреш!
9 На́що пророкував ти Господнім
Ім'я́м, кажучи: Як Шіло́, буде
дім цей, а місто це буде зруйно́ване,
так що не буде *в ньому* ме́шканця?"
І зібрався ввесь народ
проти Єремії в Господньому домі.
10 І почули ці слова Юдині
князі́, і відійшли з царсько́го дому
до дому Господнього, і сіли при
вході до нової Господньої брами.
11 І сказали священики та пророки
до князів та до всього народу,
говорячи: ,,Присуд смерти цьому́
чоловікові, бо він пророкував проти
цього міста, як ви чули своїми
ву́хами!"
12 І сказав Єремія до всіх князів
і до всього наро́ду, говорячи:
,,Господь послав мене пророкувати
проти цього дому, і проти цього
міста всі ті слова́, що ви чули.
13 А тепер поліпші́ть ваші доро́ги
та ваші чи́ни, і слухайтеся
голосу Господа, вашого Бога, то
пожалує Господь *щодо* зла, яке говорив
був на вас.
14 А я — ось я в вашій руці:
робіть мені як добре, і як правдиве
в ваших оча́х!
15 Тільки справді пізна́єте ви,
якщо ви вб'єте мене, що ви невинну
кров спрова́дите на себе й на
це місто та на ме́шканців його, бо
Господь справді послав мене до
вас говорити в ваші ву́ха всі ці
слова́."
16 І сказали князі та ввесь наро́д
до священиків та до пророків:
,,Цей чоловік не підлягає присуду
смерти, бо він говорив до нас
Ім'я́м Господа, нашого Бога!"
17 І встали люди зо старши́х
кра́ю, і сказали до всього збору
наро́ду, гово́рячи:
18 ,,Міхей з Мораші пророкував
за днів Єзекії, царя Юдиного, і
сказав до всьо́го юдейського наро́ду,
говорячи: Так говорить Господь
Саваот:

Сіон, як те поле, зао́раний
буде,
а Єрусалим за румо́вища
стане,
а гора цього храму — пі́дгірками
лісу.

19 Чи справді забив його
Єзекія, цар Юдин, та ввесь Юда?
Чи ж він не побоявся Господа, і не
зла́годив Господнього лиця? І
Господь пожалував *щодо* того зла,
яке говорив був на них. А ми вчинимо
таке велике зло на свої душі?

Смерть пророка Урі́ї

20 І також пророкував був Господнім
Ім'я́м *один* чоловік, Урі́я,
син Шемаї, з Кір'ят-Єаріму, і пророкував
проти цього міста та проти
цього кра́ю всі ті слова́, як
Єремія.
21 І почув був слова́ його цар
Єгояким, і всі ли́царі його та всі
князі; і шукав цар *способу* забити
його. І почув *це* Урі́я, і злякався,
й утік, і прийшов до Єгипту.

22 І послав цар Єгояким людей
до Єгипту, — Елнатана, Ахборового сина, і людей з ним до Єгипту.
23 І вони ви́вели Урійю з Єгипту, і привели́ його до царя Єгоякима, а той ударив його мечем, а труп його кинув до гробів про́стих людей".
24 Але рука Ахикама, Шаханового сина, була з Єремією, щоб не дати його в руку наро́ду забити його.

Притча про ярмо

27 На поча́тку царюва́ння Єгоякима,[1] сина Йосіїного, царя Юди, було оце слово до Єремії від Господа, кажучи:
2 „Так сказав був до мене Господь: Зроби собі поворо́зки та я́рма, і надінь їх на шию свою.
3 І пошлеш їх до царя Едому, і до царя Моаву, і до царя синів Аммону, і до царя Тиру, і до царя Сидону через послів, що прихо́дять до Єрусалиму до Седекії, царя Юдиного.
4 І накажеш їм, щоб до своїх володарів говорили: Так говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів: Так скажете вашим володарям:
5 Я вчинив землю й люди́ну, і скотину, що на поверхні землі, Своєю силою великою та ви́тягненим раме́ном Своїм, і дав її тому́, хто сподо́бався в оча́х Моїх.
6 А тепер Я віддав усі ці землі в руку Навуходоно́сора, царя вавилонського, раба Мого, а також польову́ звірину́ дав Я йому, щоб служила йому.
7 І будуть служити всі наро́ди йому́ та синові його, і синові сина його, аж поки не прийде час також його власному кра́єві, — і понево́лять його числе́нні наро́ди та великі царі.

[1] Це цар Седекія (євр. Цідкійя).

8 І станеться, — той народ і те царство, що не будуть служити йому, Навуходоносорові, цареві вавилонському, і того, хто не дасть шиї своєї в ярмо́ вавилонського царя, — покара́ю Я народ цей мечем, і голодом, і зара́зою, — говорить Господь, аж поки не зроблю́ їм кінця́ рукою його!

Ще про фальшивих пророків

9 А ви не прислуха́йтесь до ваших пророків, і до ваших ворожбитів, і до ваших снови́дців, і до ваших знахарів, і до ваших чарівників, що говорять до вас, ка́жучи: „Не служіть вавилонському царе́ві!"
10 Бо вони пророкують вам неправду, щоб віддали́ти вас з вашої землі, — і Я вас ви́жену, і ви погинете.
11 А наро́д, що вкладе свою шию в ярмо́ вавилонського царя й буде служити йому, — то зали́шу його на його землі, — говорить Господь, — і він буде її обробляти, і буде сидіти на ній.
12 І до Седекії, царя Юдиного, говорив Я згідно з усіма́ цими слова́ми, кажучи: Вкладіть ваші шиї в ярмо́ вавилонського царя, і служіть йому та його наро́дові, і будете жити.
13 По́що помрете ти та наро́д твій від меча, голоду та морови́ці, як говорив був Господь про той люд, що не буде служити вавилонському царе́ві?
14 І не прислу́хуйтеся до слів пророків, що кажуть до вас, говорячи: „Не будете служити вавилонському царе́ві", бо неправду вони вам пророкують.
15 Бо Я не посилав їх, — говорить Господь, — і вони пророкують неправду в Ім'я́ Моє, щоб Я вигнав вас, — і погинете ви та пророки, що вам *те* пророкують!

16 А до священиків та до всього цього наро́ду говорив я, кажучи: Так говорить Господь: Не прислу́хуйтеся до слів ваших пророків, що пророкують вам, кажучи: ,,Ось тепер незаба́ром вертається з Вавилону по́суд Господнього дому‘‘, бо лжу вони пророкують.

17 Не прислу́хуйтеся до них, служіть царе́ві вавилонському, то будете жити, — на́що буде це місто руїною?

Про посуд Господнього храму

18 А якщо вони пророки, і якщо слово Господнє з ними, нехай же просять вони Господа Саваота, щоб не перейшов по́суд, позосталий в Господньому домі, і в домі царя Юди, і в Єрусалимі до Вавилону.

19 Бо так промовляє Господь Савао́т про стовпи, і про море, і про підста́ви, і про решту по́суду, позосталого в цьому місті,

20 що не забрав їх Навуходоно́сор, цар вавилонський, коли виганяв був в неволю Єхонію, Єгоякимового сина, царя Юди, з Єрусалиму до Вавилону, та всіх шляхе́тних Юди та Єрусалиму.

21 Бо так промовляє Господь Савао́т, Бог Ізраїлів, про по́суд, позосталий в Господньому домі та в домі царя Юди та Єрусалиму:

22 До Вавилону буде він спрова́джений, і там пробува́тиме аж до дня Моїх відвідин їх, — говорить Господь, — тоді ви́проваджу його, і верну́ його до цього місця‘‘.

Неправдиве пророцтво Ананії й його смерть

28 І сталося того року на поча́тку царюва́ння Седекії, царя Юди, четвертого року, п'ятого місяця, сказав до мене Ана́нія, син Аззурів, пророк, що з Ґів'ону, у Господньому домі, на оча́х священиків та всього наро́ду, говорячи:

2 ,,Так говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів, кажучи: Зламаю ярмо́ царя вавилонського!

3 За два роки ча́су Я верну́ до цього місця ввесь по́суд Господнього дому, що забрав був Навуходоно́сор, цар вавилонський, з цього місця, і спрова́див його до Вавилону.

4 І Єхонію, Єгоякимового сина, царя Юди, і всіх Юдиних вигна́нців, що прийшли до Вавилону, Я верну́ до цього місця, — говорить Господь, — бо зламаю ярмо́ царя вавилонського!‘‘

5 І говорив пророк Єремія до пророка Ананії на оча́х священиків і на оча́х усього народу, що стояли в Господньому домі.

6 І сказав пророк Єремія: ,,Амі́нь! Нехай так зробить Господь, нехай ви́конає Господь слова́ твої, що ти пророкував про поворо́т по́суду Господнього дому та всього вигна́ння в неволю з Вавилону до цього місця.

7 Тільки послухай це слово, що я говорю в ву́ха[1] твої та в ву́ха всього наро́ду:

8 Ті пророки, що від віків були передо мною і перед тобою, пророкували про числе́нні краї та про царства великі, про війни, і про голод та про моро́вицю.

9 Пророк, що пророкує про мир, коли спра́вдиться слово пророче, — буде пізнаний цей пророк, що його справді послав Господь‘‘.

10 І взяв пророк Ана́нія ярмо́ з шиї пророка Єремії, і поламав його.

11 І сказав Ана́нія на оча́х усього народу, говорячи: ,,Так говорить Господь: Отак поламаю ярмо́ Навуходоносора, царя вавилонського, за два роки ча́су, з шиї

[1] Говорити ,,в ву́ха‘‘ — говорити голосно.

всіх нарóдів!“ І пішов пророк
Єремія своєю дорогою.
12 І було слово Господнє до
Єремії по тóму, як пророк Ана́нія
поламав ярмо з шиї пророка Єре-
мії, говорячи:
13 ,,Іди, і скажеш до Ананії,
говорячи: Так говорить Господь:
Ти поламав дерев'я́не ярмо, але Я
зроблю́ замість нього ярмо залізне.
14 Бо так промовляє Господь
Саваот, Бог Ізраїлів: Я дав на
шию всіх цих нарóдів залізне яр-
мо, щоб вони служили Навуходо-
нóсорові, цареві вавилонському,
— і вони бýдуть служити йому, і
навіть польовý звіринý віддам Я
йомý!“
15 І сказав пророк Єремія до
пророка Ананії: ,,Послухай же,
Ананіє: Не посилав тебе Господь,
але ти довóдиш, що народ цей
довіряє неправді.
16 Томý так промовляє Господь:
Ось Я викидáю тебе з поверхні
землі, — цього року ти помреш, бо
про відстýпство від Господа го-
ворив ти!“
17 І помер пророк Ананія того
року сьомого місяця.

Лист Єремії до вигна́нців у Вавилоні

29 А оце слова листа, якого
пророк Єремія послав з Єру-
салиму до зáлишку старши́х, і до
священиків, і до пророків, і до
всього народу, що його вигнав
Навуходоносор з Єрусалиму до
Вавилону, в неволю, —
2 по ви́ході царя Єхонії й матері
царя та éвнухів, князів Юди та
Єрусалиму, і майстрíв та слю́сарів
Єрусалиму, —
3 через Ел'асу, Шафанового си-
на, та Ґемарію, сина Хілкійїного,
яких послав Седекія, цар Юди, до
Навуходонóсора, царя вавилон-
ського, до Вавилону, говорячи:
4 ,,Так говорить Господь Са-
ваóт, Бог Ізраїлів, до всього
вигна́ння в неволю, що Я вигнав з
Єрусалиму до Вавилону:
5 Будуйте доми, — і ося́дьте, і
засадіть садки́, — і споживайте
їхній плід!
6 Поберіть жінóк, — і зродіть
синів та дочóк, і візьміть для ва-
ших синів жінóк, а свої дóчки від-
дайте людям, і нехай вони порó-
дять синів та дочóк, і помнóжтеся
там, і не малійте!
7 І дбайте про спóкій міста,
куди Я вас вигнав, і моліться за
нього до Господа, бо в спокóї його
буде *і* ваш спóкій.
8 Бо так промовляє Господь Са-
ваóт, Бог Ізраїлів: Нехай не звó-
дять вас ваші пророки, що серед
вас, та ваші чарівники́, і не при-
слýхуйтеся до ваших снів, що вам
сня́ться.
9 Бо лжу вони вам пророкують
Ім'я́м Моїм, — Я їх не посилав,
говорить Господь.
10 Бо так промовляє Господь:
По спóвненні семидесяти́ літ Вави-
лону Я до вас завітáю, і справджу
Своє добре слово про вас, щоб
вернути вас до цього місця.
11 Бо Я знаю ті думки́, які
дýмаю про вас, — говорить Гос-
подь, — думки́ спокóю, а не на зло,
щоб дати вам будýчність та надію.
12 І ви кли́катимете до Мене, і
підете, і будете молитися Мені, а
Я буду прислухóвуватися до вас.
13 І будете шукати Мене, і зна́-
йдете, коли шука́тимете Мене всім
своїм серцем.
14 І Я дамся вам знайти Себе, —
говорить Господь, — і вернý вас, і
зберý вас зо всіх нарóдів та зо всіх
місць, куди Я вигнав був вас, —
говорить Господь, — вернý вас до
того місця, звідки вас Я був ви-
гнав.
15 Якщо ви кажете: Господь

поста́вив нам пророків *і* в Вавилоні,
16 то так говорить Господь до
царя, що сидить на Давидовому
троні, та до всього наро́ду, що
сидить у цьому місті, *до* ваших
братів, що не вийшли з вами на
вигна́ння:
17 Так говорить Господь Саваот:
Ось Я пошлю на вас меча,
голод та морови́цю, і дам їх, як
обри́дливі фіґи, яких не їдять через
їхню непридатність.
18 І буду гнатися за ними мече́м,
голодом та морови́цею, і дам їх на
по́страх для всіх зе́мних царств, на
проклят́тя, і на остовпіння, і на посміхо́вище,
і на га́ньбу серед усіх
наро́дів, куди Я їх був повиганя́в,
19 за те, що не слу́халися слів
Моїх, — говорить Господь, — що
посилав Я до них рабів Моїх пророків,
рано та пізно, та не слухали
ви, говорить Господь.
20 А ви, все вигна́ння, що послав
Я з Єрусалиму до Вавилону,
послухайте слова Господнього:
21 Так говорить Господь Саваóт,
Бог Ізраїлів, про Ахава, сина
Колаїного, і про Седекію, сина
Маасеїного, що неправду пророкують
вам Моїм Ім'я́м: Ось Я
віддам їх у руку Навуходоносора,
царя вавилонського, і він повбиває
їх на ваших оча́х!
22 І візьметься від них прокля́ття
для всього Юдиного вигна́ння,
що в Вавилоні, говорячи:
Нехай учи́нить тебе Господь, як
Седекію та як Ахава, яких вавилонський
цар пік на огні,
23 за те, що вони зробили огиду
в Ізраїлі, і пере́люб чинили з жінка́ми
своїх ближніх, і говорили
ложне слово Ім'я́м Моїм, чого Я не
звелів їм, а *Я* відаю *це*, і *Я* свідок
цьому, говорить Господь.
24 А до Шемаї нехеламітянина
скажеш, говóрячи:
25 Так говорить Господь Саваот,
Бог Ізраїлів, ка́жучи: За те,
що ти своїм ім'я́м посилав листи
до всього наро́ду, що в Єрусалимі,
і до священика Цефанії, Маасеїного
сина, і до всіх священиків,
говорячи:
26 Господь тебе дав за священика
замість священика Єгояди, щоб
бути догля́дачем у Господньому
домі для кожного чоловіка, що
божевільний і що вдає пророка, і
даси його до в'язни́ці, а на шию
кайда́ни надінеш.
27 А тепер, чому́ ти не скарта́в
Єремію з Анатоту, що вдає з себе
пророка?
28 Бо він послав до нас, до
Вавилону, говорячи: Довге воно,
вигна́ння! Будуйте доми, — і
осядьте, і засадіть садки́, — і
споживайте їхній плід!"
29 І священик Цефанія прочитав
цього листа вголос пророкові
Єремії.
30 І було слово Господнє до
Єремії, говорячи:
31 ,,Пошли всьому вигна́нню,
говорячи: Так говорить Господь
про нехеламітянина Шемаю: За
те, що вам пророкував Шемая, хоч
Я не посилав його, і зробив, щоб
ви наді́ялись на неправду,
32 тому́ так промовляє Господь:
Ось Я покараю нехеламітянина
Шемаю та насіння його: не буде в
нього ніко́го, хто сидів би серед
цього наро́ду, і не побачить він
добра, яке Я зроблю́ для наро́ду
Свого́, говорить Господь, бо про
відсту́пство від Господа говорив
він!"

Пророцтво про визво́лення Ізраїля та Юди

30 Слово, що було до Єремії від
Господа, говóрячи:
2 ,,Так говорить Господь, Бог
Ізраїлів, кажучи: Напиши собі всі

ті слова́, що тобі говорив Я, до книги.
3 Бо прихо́дять ось дні, — говорить Господь, — і Я верну́ народ Мій Ізраїлів та Юдин, — каже Господь, — і верну́ їх до Кра́ю, що їхнім батька́м Я був дав, і вони посядуть його.
4 А оце ті слова, що Господь говорив про Ізраїля й Юду:

5 Бо так промовляє Госпо́дь:
Почули ми голос страху, переля́ку,
й немає споко́ю.
6 Запитайте й побачте, чи родить мужчи́на?
Чому́ ж це Я бачу, *що в* кожного мужа *он* ру́ки його —
на сте́гнах його, немов у породіллі,
і всяке обличчя поблідло?
7 Ой горе, бо це день великий, —
немає такого, як він!
А це час недолі для Якова,
та з нього він бу́де врято́ваний!
8 І буде в той день, — говорить Господь Савао́т, —
поламаю ярмо Я із шиї твоєї,
а пу́та твої розірву́, —
і не будуть чужі понево́лювати більше його!
9 І будуть служити вони *тільки* Господеві, Богові своє́му,
і цареві своєму Давидові, якого поста́влю Я їм.
10 А ти не лякайся, рабе Мій Якове, — каже Госпо́дь, —
і не страши́ся, Ізраїлю,
бо Я ось врятую тебе із далекого кра́ю,
і наща́дків твоїх — з краю їхнього полону́!
І ве́рнеться Яків, і буде спокійний, і буде безпе́чний,
і не буде того́, хто б *його* настраши́в,
11 бо Я із тобою, — говорить Господь, — щоб спаса́ти тебе!
Бо зроблю́ Я кінець всім наро́дам, між якими тебе розпоро́шив,
та з тобою кінця́ не зроблю́,
і тебе покараю за правом,
бо не полишу тебе непокараним!
12 Бо так промовляє Господь:
Невиліча́льна пораза твоя,
рана твоя невиго́йна!
13 Немає того, хто б справу твою́ розсудив для *твоєї* боля́чки,
нема в тебе ліків *таких*, *щоб* над раною м'ясо зросло́!
14 Забу́ли про тебе всі дру́зі твої,
до тебе вони не зверта́ються, —
бо ворожим уда́ром Я вра́зив тебе,
жорстокою карою
за числе́нні провини твої,
за те, що зміцніли гріхи́ твої.
15 Чого ти кричиш про пора́зу свою,
про свій біль невиго́йний?
За числе́нні твої беззако́нства,
за те, що зміцніли гріхи́ твої,
Я зробив тобі це.
16 Тому всі, що тебе поїдають, поїджені бу́дуть,
а всі вороги твої — всі вони підуть в поло́н,
і стануть здо́биччю ті, хто тебе обдирає,

а всіх, хто грабує тебе,
на грабу́нок віддам!
17 Бо ви́рощу шкурку на рані
тобі,
і з пора́з тебе вилікую, —
говорить Госпо́дь, —
бо „відкинута“ зва́но тебе,
ти, Сіонська *дочка́*,
„якої ніхто не шукає“.
18 Так говорить Господь:
Ось Я поверну́ з полону
шатра Яковові,
і зми́луюся над місцями його пробува́ння, —
і на пагірку своїм побуду́ється місто,
а па́лац ося́деться на відповідному місці своїм.
19 І ви́йде подяка із них
та голос радіючих,
і Я їх помно́жу, — і не
буде їх мало,
і просла́влю Я їх — і не
будуть прини́жені!
20 І сини його стануть, як перше,
а збір його буде міцни́й
перед лицем Моїм,
і Я покараю всіх тих, хто
його переслідує!

І постане Потужний Воло́дар

21 І буде із нього Поту́жний
його,
і поста́не Воло́дар його́
з-поміж ньо́го,
й Я наближу́ Його, — й Він
підійде до Мене!
Бо хто є такий, що нара́зить життя своє на
небезпе́ку,
щоб до Мене набли́зитись?
каже Госпо́дь.
22 І станете ви наро́дом Мені,
а Я буду вам Богом!
23 Ось буря Господня,
лютість вихо́дить,
а вихор крутли́вий на голову безбожних упаде́.
24 Не спи́ниться по́лум'я гніву
Господнього,
поки *Свого* не зробить, і
поки не ви́конає
за́мірів серця Свого́, —
ви напри́кінці днів зрозумієте *це́*!

Ізраїль і Юда будуть спасе́ні

31 Того ча́су, — говорить Господь, —
для всіх ро́дів Ізраїля
стану Я Богом,
вони ж Мені стануть наро́дом!
2 Так говорить Господь:
Знайшов милість в пустині наро́д,
від меча врято́ваний,
Ізраїль іде на свій спо́чин.
3 Здале́ка Господь з'яви́вся
мені та й *промовив*:
Я вічним коха́нням тебе
покохав,
тому милість тобі виявля́ю!
4 Ще буду тебе будувати — й
збудо́вана будеш,
о діво Ізраїлева!
Ти знов приоздо́бишся в
бу́бни свої,
та й підеш у тано́к тих,
хто ба́виться,
5 на гора́х самарійських ще
будеш садити виноградники,
виногра́дарі будуть садити й споживати *зако́нно*
собі!
6 Настане бо день, коли кликати буде сторо́жа на
Єфремових го́рах:
Уставайте[1], та підемо ми
на Сіон, до Господа,
нашого Бога!
7 Бо так промовляє Господь:
Співайте для Якова *з* радістю,

[1] Див. пояснення до 1 М. 13. 17.

та головою нарóдів утішáйтесь!
Розголосіть, вихваляйте й скажіть:
Спаси, Господи, нарóд Свій, останок Ізраїлів!
8 Ось Я їх приведý із північного крáю,
і зберý їх із кінців землі,
з ними рáзом сліпий та кульгáвий,
важкá й породілля,
сюди повертáються збори великі!
9 Вони прийдуть з плачéм,
та Я їх попровáджу в утíхах.
Я їх до потоків водú попровáджу прямóю дорогою, —
не спіткнýться на ній,
бо Ізраїлеві Я став Отцем,
а Єфрем, — перворідний він Мій!
10 Народи, послухайте слóва Господнього,
і далеко звістіть аж на островáх та скажіть:
Хто розсіяв Ізраїля, Той позбирає його́,
і стерегтúме його, як пáстир отару свою!
11 Бо Господь викупив Якова,
і визволив його від руки сильнішого від нього.
12 І вони поприхóдять, і будуть співати на вершúні Сіóну,
і до добра до Господнього будуть горнýтись, —
до збіжжя, і до виноградного соку, і до оливи,
і до молодої дрібнóї худоби та до товару великого!
І стане душа їхня, немов той напóєний сад,
і не відчують уже більше стóмлення!
13 Тоді дівчина тішитись буде в танкý,
і рáзом юнáцтво та стáрші, —
бо Я обернý їхню жалóбу на радість,
і Я їх потішу, і їх звеселю в їхнім смýтку!
14 І душу священиків ситістю Я напою́,
а нарóд Мій добром Моїм буде насúчений, каже Господь!
15 Так говорить Господь:
Чути голос у Рамі,
плач *та* ридáння гіркé:
Рахиль плаче за дітьми своїми,
не хоче потішена бути за діти свої, —
бо нема їх.
16 Так говорить Господь:
Стримай голос свій від голосíння,
і від сльозú свої очі,
бо є нагорода для чину твого, — говорить Господь, —
і вони вéрнуться з крáю ворожого!
17 І для твого майбутнього є сподівáння, — говорить Господь, —
і до границь твоїх вéрнуться діти *твої*!
18 Добре Я чую Єфрема, як він головою похúтує, *плáчучи*:
„Покарав Ти мене — і покáраний я,
мов теля те ненáвчене!
Наверни Ти мене — і вернýся,
бо Ти — Господь Бог мій!
19 Бо як я навернýвся, то кáявся,
коли ж я пізнав, *то* вдарив по стéгнах *своїх*.

Засоромився я та збентежений був,
бо я ганьбу ношу молодощів своїх.
20 Чи Єфрем не Мій син дорогий,
чи не люба дитина *Моя*?
То скільки Я не говорю проти нього,
завжди сильно його пам'ятаю!
Тому то за нього хвилюється нутро Моє,
змилосерджуся справді над ним, говорить Господь!
21 Постав собі дороговкази,
стовпи собі порозставляй,
зверни своє серце на биту дорогу,
якою ти йшла, —
і вернися, о діво Ізраїлева,
вернися до цих своїх міст!
22 Аж доки тинятися будеш,
о дочко невірна?
Господь бо новину створив на землі:
жінка спасатиме мужа!
23 Так говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів:
Оце слово прокажуть іще в краї Юдиному й по містах його,
коли Я верну їх:
Хай Господь благословить тебе, оселе ти правди, о горо свята!
24 І осядуть на ній Юда
та міста його разом усі,
селяни та ті, хто ходить з отарою.
25 Бо напоюю Я душу змучену,
і кожну душу скорботну насичую.
26 На це я збудився й побачив, —
і був мені сон мій приємний.
27 Ось дні настають, — говорить Господь, —
і засію Ізраїлів дім та дім Юдин
насінням людини й насінням скотини.
28 І буде, як Я пильнував був над ними,
щоб *їх* виривати та бурити, і щоб руйнувати,
і губити, і чинити лихе,
так Я попильную над ними,
щоб *їх* будувати й садити,
говорить Господь!
29 Тими днями не скажуть уже:
„Батьки їли неспіле,
а оскома в синів на зубах!“
30 бо кожен за власну провину помре,
і кожній людині, що їсть недоспіле,
оскома впаде їй на зуби!

Настане Новий Заповіт

31 Ось дні наступають, — говорить Господь, —
і складу Я із домом Ізраїлевим
і з Юдиним домом Новий Заповіт.
32 Не такий заповіт, що його з їхніми батьками Я склав був
у той день, коли міцно за руку їх узяв,
щоб їх вивести з краю єгипетського.
Та вони поламали Мого заповіта,
і Я їх відкинув, говорить Господь!
33 Бо це ось отой Заповіт, що його по цих днях
складу з домом Ізраїля, — каже Господь:
Дам Закона Свого в середину їхню,

і на їхньому серці його напишу́,
і Я стану їм Богом,
вони ж Мені будуть наро́дом!
34 І більше не будуть навчати вони один о́дного,
і брат свого брата, гово́рячи:
,,Пізнайте Господа!"
Бо всі будуть знати Мене,
від малого їхнього й аж до великого їхнього, — каже Господь, —
бо їхню прови́ну прощу́,
і не бу́ду вже згадувати їм гріха́!
35 Так говорить Господь,
що сонце дає вдень на світло,
і порядок місяцеві й зо́рям на світло вночі,
що пору́шує море — й шумля́ть його хвилі,
Господь Саваот Йому Йме́ння!
36 Як відійдуть устави ці з-перед обличчя Мого, — говорить Господь,
то й насіння Ізраїлеве перестане наро́дом бути
перед обличчям Моїм по всі дні.
37 Так говорить Господь: Так як небо вгорі незміри́ме,
і не будуть досліджені долі осно́ви землі,
то так не відкину і Я все насіння Ізраїлеве за все те,
що зробили, говорить Господь!
38 Ось дні *настають*, — говорить Господь, —
і збудується місто оце Господе́ві
від башти Хананеїла *аж до* брами Наріжної.
39 І піде мірни́чий шнурок той ще *далі*,
прямо аж до Ґареву,
й обе́рнеться він до Ґої.
40 І долина вся тру́пів та по́пелу,
і всі поля́ аж до долини Кедро́ну,
аж до рогу Кінської брами на схід, —
усе це́ буде святість для Господа, —
не знищиться та не зруйнується ввіки вона!"

Єреміїне поле. Пророка знов переслідують

32 Слово, що було до Єремії від Господа за десятого року Седекії, царя Юдиного, — це вісімнадцятий рік Навуходоно́сора.
2 А тоді ві́йсько вавилонського царя облягáло Єрусалим, а пророк Єремі́я був ув'язнений в подвір'ї в'язни́ці, що була при домі царя Юдиного,
3 що ув'язни́в його Седекія, цар Юдин, говорячи: ,,На́що ти пророкуєш отак: Так говорить Господь: Ось Я ви́дам це місто в руку вавилонського царя, — і він здобу́де його.
4 А Седекія, цар Юдин, не втече́ від руки халдеїв, бо конче буде він даний в руку вавилонського царя́, і будуть говорити уста́ його з його устами, а очі його будуть бачити очі його.
5 І заведе́ він Седекію до Вавилону, і він буде там, аж поки Я відві́даю його, говорить Господь. Коли ж будете воювати з халдеями, не пощасти́ться вам".
6 А Єремія відказав: ,,Було мені слово Господнє таке:
7 Ось Ганамеїл, син Шаллума, твого дя́дька, іде до тебе сказати: Купи собі моє поле, що в Анатоті, бо ти маєш викупне́ право купити.

8 І прийшов до мене Ганамеїл, син дядька мого, за Господнім словом, до подві́р'я в'язни́ці, та й сказав мені: Купи моє поле, що в Анатоті, що в Веніяминовому краї, бо твоє право спа́дщини й твій викуп, — купи собі! І пізнав я, що це слово Господнє.
9 І купив я це поле від Ганамеїла, сина дядька мого, що в Анатоті, і відважив йому десять і сім ше́клів срібла.
10 І написав я ку́пчу, і запечатав, і засві́дчив свідками, та й зважив срібло вагою.
11 І взяв я ку́пчого листа запеча́таного, *за* зако́ном та уста́вами, і відкритого.
12 І дав я ку́пчого листа Барухові, синові Нерійї, Махсеїного сина, на очах *сина* дядька мого Ганамеїла та на очах свідків, що написані в купчому листі, на очах усіх юдеїв, що сиділи в подвір'ї в'язниці.
13 І наказав я Барухові на їхніх очах, говорячи:
14 Так говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів: Візьми ці листи, цього ку́пчого листа, — і запеча́таного, і того листа відкритого, — і даси його в глиняний по́суд, щоб заховались на довгий час.
15 Бо так промовляє Господь Саваот, Бог Ізраїлів: Ще будуть купуватися доми́ та поля й виноградники в цьому Краї!

Єреміїна молитва

16 І молився я до Господа потому, як дав був ку́пчого листа Барухові, Нерейїному синові, промовляючи:
17 О Господи, Боже!
Ти небо та землю створив
Своєю поту́жною силою
та Своїм ви́тягненим раме́ном, —
ні́чого для Тебе нема неможли́вого!
18 Милість Ти тисячам чи́ниш,
і за провину батьків після них віддаєш в лоно їхніх синів,
Боже великий *та* могу́тній, Госпо́дь Савао́т Йому Йме́ння!
19 Великий в пораді й могу́тній у чи́нах,
що очі Твої відкриті на всі доро́ги людських синів,
щоб кожному дати згідно з його доро́гою
та згідно з плодо́м його чи́нів,
20 що знаки та чу́да чинив Ти в єги́петськім краї, *і чиниш їх* аж по цей день,
і між Ізраїлем, і між наро́дом,
і зробив Собі Йме́ння, як цього дня!
21 І Ти вивів наро́д Свій Ізраїля з кра́ю єгипетського зна́ками та чу́дами,
і рукою поту́жною, і раме́ном ви́тягненим
та стра́хом великим.
22 І дав Ти їм край цей,
який їхнім батька́м заприсяг був, щоб дати їм край цей,
що тече молоком він та медом.
23 І прийшли, і посіли його,
та не слухалися Твого голосу,
і Зако́ном Твоїм не ходили;
усього, що Ти наказав їм робити, вони не робили,
і Ти вчинив, що спітка́ло їх все оце лихо.

24 Ось дохо́дять до міста вали́, щоб здобути його,
й місто віддане бу́де у руку халдеїв,
що воюють із ним, через меч, і голод, і морови́цю.
І що говорив Ти, стається, і ось Ти *це* бачиш.
25 А Ти ж був сказав мені, Господи Боже:
Купи собі поле за срібло, і засвідч *купівлю* свідками.
ось місто віддане бу́де у руку халдеїв".

Господня відповідь

26 І було Господнє слово до Єремії, говорячи:
27 ,,Ось Я — Господь, Бог кожного тіла:
чи для Мене є щось неможли́ве?
28 Тому так промовляє Госпо́дь:
Ось Я віддам оце місто у руку халдеїв
і в руку Навуходоно́сора, царя вавилонського, —
і він здобу́де його́!
29 І при́йдуть халдеї, що воюють з цим містом,
і підпа́лять це місто огнем,
та й спа́лять його й ті доми́,
що прино́сились жертви Ваалові на їхніх даха́х,
і лили́ся литі жертви для інших богів,
щоб Мене прогніви́ти.
30 Бо сини Ізраїлеві та сини Юдині
тільки зло учиня́ли на о́чах Моїх від юна́цтва свого́,
сини бо Ізраїлеві лиш гніви́ли Мене
чином рук своїх, ка́же Господь.
31 Бо місто це стало Мені на Мій гнів
та на лютість Мою з того дня, як його збудува́ли,
та аж до дня цього,
щоб відкинути його від Мого лиця
32 за все те зло синів Ізраїлевих та синів Юдиних,
яке учини́ли, щоб гніви́ти Мене, —
вони, їхні царі, князі, їхні священики й їхні пророки,
і юде́яни й ме́шканці Єрусалиму.
33 І вони оберну́лись до Мене поти́лицею, а не обличчям,
хоч Я їх навчав рано й пізно, —
та не слухалися, щоб прийняти науку.
34 І поклали гидо́ти свої в тому храмі,
в якому Ім'я́ Моє кли́калося,
щоб його занечи́стити.
35 І побудували жерто́вні пагірки Ваалові, що в долині Бен-Гіннома,
щоб через огонь перево́дити синів своїх та своїх до́чок Молохові,
чого їм не наказував Я,
й що не вхо́дило в серце Мені,
щоб чинити ту гидо́ту,
щоб уводити Юду у гріх.
36 Тому так промовляє Господь, Бог Ізраїлів,
до міста цього, про яке ви говорите:
Воно віддане буде у руку царя вавилонського
мече́м, і голодом, і морови́цею:
37 Ось Я їх позбираю зо всіх тих країв,

куди ви́гнав був їх Своїм гнівом
та люттю Своєю й великим Своїм пересе́рдям,
і верну́ їх до місця цьо́го,
і посаджу́ їх безпе́чно, —
38 і вони Мені стануть наро́дом,
а Я буду їм Богом!
39 І дам Я їм серце одне та дорогу одну,
щоб боялись Мене по всі дні
на добро́ собі й синам їхнім по них.
40 І складу́ з ними вічного заповіта,
що не відверну́ся від них,
щоб їм не чинити Свого добра,
і дам їм у серце Свій страх,
щоб не відступали від Мене!
41 І буду Я тішитись ними, щоб чинити їм добро,
і їх посаджу́ на землі цій у правді
усім Своїм серцем та всією душею Своєю.
42 Бо так промовляє Господь:
Як спрова́див був Я все велике це зло на наро́д цей,
так спрова́джу на них все добро,
яке провіща́в Я про них!
43 І купуватимуть поле в цім кра́ї,
про якого ви кажете: „Він — спусто́шення, так що немає люди́ни й скотини,
він відданий в руку халдеїв“.
44 *І* бу́дуть вони купувати поля́ за срібло́,
і писати *про це* у листі, й запеча́тувати,
і свідчити свідками,
у краї Веніяминовому та в околицях Єрусалиму,
і в містах Юдиних, і в містах гірськи́х,
і в містах до́лішніх, і в містах півде́нних, —
бо верну́ їх із поло́ну, говорить Господь!“

Прийде Царство Месії, і настане вічний заповіт з Богом

33 І було Єремії Господнє слово вдру́ге, коли він ще за́мкнений був на подвір'ї в'язни́ці, говорячи:
2 „Так говорить Господь, що чинить оце,
Господь, що вформо́вує це, щоб поставити міцно оце, —
Господь Його Іме́ння:
3 Покли́куй до Мене — і тобі відповім,
і тобі розповім про велике та незрозуміле,
чого ти не знаєш!
4 Бо так промовляє Господь, Бог Ізраїлів,
про доми́ цього міста й про доми́ царів Юди,
що їх поруйновано на обо́ронні вали́, —
5 приходять вони воювати з халдеями,
щоб *доми́* понапо́внювати лю́дськими тру́пами,
що вра́зив Я гнівом Своїм та люттю Своєю,
і сховав Я від міста оцього обличчя Своє за все їхнє зло:
6 Ось Я йому ви́рощу шкурку *на рані*, й дам ліки, та їх уздоро́влю,
і відкрию багатство спокою та правди для них!
7 І Я поверну́ долю Юди, і долю Ізраїля,

і їх розбудую, немов напочáтку.
8 І очищу Я їх з їхньої провини всілякої, що нагрішили Мені,
і пробáчу всі їхні провини, якими нагрішили Мені,
та відпáли від Мене.
9 І *Єрусалим* Мені стане за радісне імéння,
за хвалý та пишнóту всім лю́дям землі,
що почують про все те добрó, що зробив Я для них!
І вони полякаються та затремтя́ть через все те добро
та ввесь спóкій, який Я для нього вчинив!
10 Так говорить Господь:
Ще буде почутий на місці оцьóму, —
про яке ви говорите: „Воно поруйноване, так що немає людúни й немає скотини“, —
у містах Юди й на вулицях Єрусалиму,
спустóшених так, що немає людúни, й немає мешкáнця, й немає скотини, —
11 радісний голос та голос веселий,
голос молодого та голос молодої,
голос тих, що говорять:
„Хваліть Господа Саваота,
бо добрий Господь,
бо навіки Йогó милосердя!“
що жертву хвалú
до Господнього дому приносять,
бо Я повернý долю Крáю цього, як *було* напочáтку,
говорить Господь!
12 Так говорить Господь Саваот:
Ще буде на місці оцьóму спустóшеному,
що немає *нічого воно від* людúни та аж до скотини,
та по містах його всіх —
ще буде пасóвисько для пастухів,
куди приведýть вони чéреду *на відпочúнок*!
13 У містах у горíшніх, у містах дóлішніх,
і в півдéнних містах,
і в Веніяминовому крáї, і в околицях Єрусалиму,
і в містах Юдиних
ще прохóдитиме череда через руки рахуючого, говорить Господь!
14 Ось дні настають, — говорить Господь, —
і Я вúповню добре те слово,
що Я провіщáв про Ізраїлів дім і про дім Юдин:
15 тими днями та чáсу тогó
Я Давидові зрощý Пагінця́ справедливости, —
Він буде чинúти на землі правосуддя та правду!
16 Юда буде спасéний в тих днях,
а Єрусалим буде жити безпечно,
і його будуть кликати так:
„Господь — наша правда!“
17 Бо так промовляє Господь:
Нема перевóду Давидовим мýжам,
що мають сидіти на троні дому Ізраїлевого,
18 і нема перевóду в Левитів — священиків перед обличчям Моїм тому мýжеві,

що буде прино́сити ціло-
пáлення, і спалювати
хлібну жертву,
і прино́сити жертву всі
дні!"
19 І було слово Господа до
Єремії таке:
20 ,,Так говорить Господь:
Якщо знищите ви запо-
віта Мого щодо дня
та Мого заповіта щодо ночі,
щоб не булó дня та ночі в
їхньому чáсі,
21 *то* знищений буде також
заповіт Мій з Давидом,
рабом Моїм,
щоб він сина не мав, який
не царював би на троні
його,
і з Левитами-священиками,
слугами Моїми!
22 *І* як незчислéнні ті зóрі не-
бесні,
а мóрський пісок незмі-
рéнний,
так помнóжу насіння Дави-
да, Мого раба,
та Левитів, що служать
Мені!"
23 І було слово Господа до
Єремії таке:
24 ,,Хіба ж ти не заввáжив,[1]
як нарóд цей казав був,
говорячи:
,,Обидва ті рóди, яких
Господь вибрав, відки-
нув Він їх?"
І нарóдом Моїм вони нéх-
тують,
наче б не був він уже
перед ними нарóдом.
25 Так говорить Господь:
Якщо заповіта Мого що-
до дня та щодо ночі не-
ма,
якщо Я уставів *для* неба й
землі не поклав,

[1] В оригіналі ,,бачив", пор. Єр. 2. 31, 1 М. 2. 19.

26 то відки́ну й насіння Якова
та раба Мого Дави-
да,
щоб не брати володарів із
насіння його
для насіння Авраама, Ісака
та Якова.
Та не буде того, — бо
верну́ їхню долю, й по-
милую їх!"

Цар Юдин буде полонéний

34 Слово, що було Єремії від
Господа, коли Навуходонó-
сор, цар вавилонський, і все вíй-
сько його, і всі царства землі,
панувáння руки його, та всі на-
рóди воювали проти Єрусалиму
та проти всіх міст його, кажучи:
2 ,,Так говорить Господь, Бог
Ізраїлів: Іди, і скажеш до Седекії,
царя Юдиного, і звісти́ш йому:
Так говорить Господь: Ось Я від-
дáм оце місто в руку вавилон-
ського царя, та й спалю́ його
огнем.
3 А ти не втечеш із руки його, бо
справді будеш схóплений ти, і в
руку його будеш відданий, і очі
твої побачать очі вавилонського
царя, і уста його говоритимуть з
устами твоїми, і до Вавилону ти
прийдеш.
4 Але послухай Господнього
слова, Седекіє, цáрю Юдин: Так
про тебе говорить Господь: Не
помреш від мечá!
5 У мирі помреш ти; і як палили
на пóгребі батькáм твоїм, першим
царям, що були перед тобою, так
будуть палити *й* тобі, й ,,О пане"
будуть голосити тобі, бо Я говорив
тобі слово, каже Господь".
6 І говорив пророк Єремія до
Седекії, царя Юдиного, всі оці
словá в Єрусалимі.
7 А військо вавилонського царя

воювало з Єрусалимом та зо всімá
позосталими містами Юдиними, з
Лахішем та з Азекою, бо вони
залишúлися серед Юдиних міст мі-
стами твердúнними.

Накáз про відпущення рабів на волю не виконаний

8 Слово, що було до Єремії від
Господа по тому, як цар Седекія
склав був заповіта з усім нарóдом,
що в Єрусалимі, щоб оголосúти їм
волю,
9 щоб кожен відпустив раба сво-
го, і кожен — свою невільницю,
еврея та еврейку, вільними, щоб
ніхто не поневóлював свого
брата юдея.
10 І послýхалися всі князí та
ввесь нарóд, що пристали до за-
повіту, щоб кожен відпустив свого
раба, і кожен — свою невільницю,
вільними, щоб більш не невóлити
їх. І вони послухалися, і повід-
пускáли.
11 Але потóму вони знóву вер-
нули тих рабів та тих невільниць,
яких повідпускáли були вільними,
і примусили їх *стати* за рабів та
невільниць.
12 І було слово Господнє до
Єремії від Господа, кажучи:
13 „Так говорить Господь, Бог
Ізраїлів: Я склав був заповіта з
вашими батьками того дня, коли
виводив їх із єгипетського крáю, з
дому рáбства, кажучи:
14 „З кінцем семи рóків від-
пустите кожен свого брата еврея,
що буде прóданий тобі й послу-
жить тобі шість рóків, і відпустиш
його вільним від себе“. Та не
слухалися Мене ваші батькú, і
не прихилили свого уха *до цьó-
го*.
15 А сьогодні вернулися ви та
й зробили справедливе в очах
Моїх, щоб оголосити волю кожен
своєму ближньому, і склали запо-
віта перед лицем Моїм у тому домі,
в якому клúкалось Ім'я́ Моє.
16 Та ви знóву збезчестили Ім'я
Моє, і вернули кожен раба свого й
кожен невільницю свою, яких від-
пустили були на волю, і примуси-
ли їх, щоб були вам рабами та
невільницями.
17 Томý так промовляє Господь:
Ви не послухалися Мене, щоб ого-
лосити волю кожен для брата сво-
го та кожен для свого ближнього,
тому то ось Я — говорить Гос-
подь — оголошý вам волю до меча,
до моровúці й до голоду, і віддам
вас на пóстрах для всіх царств
землі!
18 І віддам цих людей, що пе-
реступають Мого заповіта, що не
додержують слів заповіту, якого
були склали перед лицем Моїм,
що вони розрізали надвóє теля та
перейшли між його кавалками,[1]
19 *також* князів Юди та князів
Єрусалиму, éвнухів і священиків,
та ввесь нарóд Крáю, що прохóди-
ли поміж кавалками цього телúти,
20 то Я їх віддам у руку їхніх
ворогів та в руку тих, хто шукає
їхню душу,[2] і стане пáдло їхнє
стервом для птаства небесного та
для зéмної звірини . . .
21 А Седекію, царя Юдиного, та
його князів віддам у руку його
ворогів та в руку тих, хто шукає
їхню душу,[2] та в руку вíйська
вавилонського царя, що відхо-
дить від вас.
22 Ось Я накажý, — говорить
Господь, — і вернý їх до цього
міста, і вони воюватимуть з ним,
і здобýдуть його та й спалять його
огнем, а Юдині міста віддам на
спустóшення, — *і* не буде *в них*
мéшканця!“

[1] Цебто, — заприсяглися. Пор. 1 М. 15. 10.
[2] Шукати душу — гебраїзм: бажати смерти. Пор. Мт. 2. 20, 2 М. 4. 19, 25.

По́слух Рехавітів, як приклад Ізраїлеві

35 Слово, що було до Єремії від Господа за днів Єгоякима, сина Йосії, царя Юди, говорячи:
2 ,,Іди до дому Рехавітів, і бу́деш говорити з ними, і введеш їх до Господнього дому, до однієї з кімна́т, і напо́їш їх вином''.
3 І взяв я Яазанію, Єреміїного сина, сина Хавацциніїного, і братів його, і всіх синів його та ввесь дім Рехавітів.
4 І ввів я їх до Господнього дому, до кімна́ти синів Ханана, сина Їґдаліїного, Божого чоловіка, що *була* при кімна́ті князів, що над кімна́тою Маасеї, Шаллумового сина, який пильнував поро́га.
5 І поставив я перед синами дому Рехавітів ке́ліхи, повні вина, та чаші, та й сказав до них: ,,Пийте вино!''
6 А вони відказали: ,,Не бу́демо пити вина, бо наш ба́тько Йонадав, син Рехавів, наказав нам, говорячи: Не пийте вина ані ви, ані ваші сини аж навіки!
7 І не будуйте дому, і не сійте, і не засаджуйте виноградника, і не майте *їх*, але́ сидіть у наметах по всі ваші дні, щоб жити довгі дні на поверхні землі, де ви мандру́єте!''
8 І послухалися ми голосу нашого батька Єгонадава, Рехавового сина, про все, що він наказав був нам, щоб не пили вина по всі наші дні ми, наші жінки́, наші сини та до́чки наші,
9 і щоб не будувати домів для нашого пробува́ння, а виноградник і поле та насіння не будуть наші.
10 І осіли ми в наметах, і послухалися, та й зробили все, що наказав нам наш ба́тько Йонадав.
11 І сталося, коли Навуходоно́сор, цар вавилонський, прийшов був на цей край, то ми сказали: Ходіть, і ввійдемо до Єрусалиму перед ві́йськом халдеїв та перед військом Араму. І осілися ми в Єрусалимі''.
12 І було слово Господа до Єремії таке:
13 ,,Так говорить Госпо́дь Саваót, Бог Ізраїлів: Іди, і скажеш до юде́янина та до ме́шканців Єрусалиму: Чи *з цього* не витягнете науки, щоб слухатися Моїх слів? говорить Господь.
14 Доде́ржано слова Єгонадава, Рехавового сина, що наказав був синам своїм не пити вина, — і не пили вони аж до дня цього, бо послухалися нака́зу свого батька; а Я говорив до вас рано та пізно, — та не слухалися ви Мене!
15 І посилав Я до вас усіх Своїх рабів пророків рано та пізно, говорячи: Верніться но кожен зо своєї злої дороги, та ви́правте вчинки свої, і не ходіть за іншими бога́ми, щоб служити їм, і сидіть на тій землі, що Я дав вам та вашим батька́м! Та не схилили ви свого уха, і не послухались Мене.
16 Бо доде́ржали сини Єгонадава, сина Рехавового, нака́за свого батька, що наказав був їм, а наро́д цей не послухався Мене.
17 Тому так промовляє Господь Бог Саваот, Бог Ізраїлів: Ось Я спрова́джую на Юду та на всіх ме́шканців Єрусалиму все те зло, що Я провіща́в був про них. Бо Я говорив до них, та вони не слухали, і кликав Я їх, та вони не відповідали''.
18 А до дому Рехавітів Єремія сказав: ,,Так говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів: За те, що ви слухалися нака́за вашого батька Єгонадава, та де́ржитеся всіх нака́зів його, і зробили те все, що Я заповів вам,
19 тому так промовляє Господь

Саваот, Бог Ізраїлів: Нема переводу в Йонадава, Рехавового сина, мужеві, що стоятиме перед лицем Моїм по всі дні!“

Спалення книги пророка Єремії

36 І сталося четвертого року Єгоякима, Йосіїного сина, царя Юдиного, було оце слово до Єремії від Господа, кажучи:

2 „Візьми собі книжкового звоя, і напиши на ньому всі ті слова, що Я говорив тобі про Ізраїля й про Юду, та про всі народи від дня, *коли Я почав* говорити тобі, від днів Йосії та аж до цього дня.

3 Може почує дім Юдин усе те зло, що Я думаю вчинити їм, щоб вернулися кожен зо своєї злої дороги, а Я прощу їхню провину та їхній гріх“.

4 І покликав Єремія Баруха, Нерійїного сина, і Барух написав з уст Єремії всі Господні слова, що Він говорив йому, на книжковий звій.

5 І наказав Єремія Барухові, кажучи: „Я задержаний, — не можу ввійти до Господнього дому.

6 Тому піди сам, прочитай зо звою, що написав ти з моїх уст, Господні слова в вуха[1] народу в Господньому домі в дні посту, а також в вуха всього Юди, що приходить зо своїх міст, відчитаєш їх.

7 Може впаде їхнє благання перед Господнє лице, і вони вернуться кожен зо своєї злої дороги, бо великий гнів та лютість, що Господь говорив проти народу цього!“

8 І зробив Барух, син Нерійїн, усе, що наказав був йому пророк Єремія, щоб прочитати з книги Господні слова в Господньому домі.

[1] Прочитати або говорити „в вуха“ — це гебраїзм, ве оz'ne: голосно.

9 І сталося п'ятого року Єгоякима, Йосіїного сина, царя Юдиного, дев'ятого місяця, оголосили піст перед Господнім лицем для всього народу в Єрусалимі та для всього того народу, що поприходив з Юдиних міст до Єрусалиму.

10 І прочитав Барух з книги Єреміїні слова в домі Господньому в кімнаті писаря Ґемарії, Шафанового сина, на горішньому подвір'ї, при вході до нової брами Господнього дому, в вуха[1] всього народу.

11 І почув Михей, син Ґемарії, Шафанового сина, всі Господні слова з книги,

12 і зійшов до царського дому, до кімнати писаря, аж ось там сидять усі зверхники: писар Елішама, і Делая, син Шемаїн, і Елнатан, син Ахборів, і Ґемарія, син Шафанів, і Седекія, син Хананії, і всі зверхники.

13 І розповів їм Михей всі ті слова, які він почув був, коли Барух читав із книги в вуха народу.[1]

14 І всі зверхники послали до Баруха Єгудія, сина Нетанії, сина Шелемії, сина Кушіїного, говорячи: „Того звоя, що читав ти з нього в вуха народу, візьми його в свою руку та й прийди!“ І взяв Барух, син Нерійїн, звоя в свою руку та й прийшов до них.

15 А ті сказали до нього: „Сідай же, і прочитай його в наші вуха!“ І прочитав Барух в їхні вуха.

16 І сталося, коли вони почули всі ці слова, жахнулися один перед одним, та й сказали Барухові: „Конче перекажімо цареві всі ці слова!“

17 І запитали вони Баруха, говорячи: „Розкажи нам, як ти писав усі ці слова з його уст?“

18 І сказав їм Барух: „Він проказував мені з своїх уст усі ці слова́, а я писав у книзі чорнилом“.
19 І сказали зверхники до Баруха: „Іди, сховайся, ти та Єремія, і нехай ніхто не знає, де́ ви!“
20 І прийшли вони до царя на подвір'я, а звоя поклали в кімна́ті писаря Елішами, і розповіли в ву́ха царя всі ті слова.
21 І послав цар Єгудія взяти звоя, і той узяв його з кімна́ти писаря Елішами. І Єгудій прочитав його в ву́ха царя та в ву́ха всіх зверхників, що стояли при царі.
22 А цар сидів у зимо́вому домі, дев'ятого місяця, і перед ним був розпа́лений комино́к.
23 І сталося, коли Єгудій перечи́тував три чи чотири стовпці, *то цар* відрізував це пи́сарським ножем та й ки́дав до огню́, що в коминку́, аж поки не згорів увесь звій на огні, що в коминку́.
24 Та не злякалися й не роздерли своїх шат цар та всі його раби, що слухали всі ці слова́.
25 І хоч Елнатан, і Делая, і Ґемарія просили царя не палити того звою, та не послухався він їх.
26 І наказав цар Єрахмеїлові, синові царе́вому, і Сераї, синові Азріїловому, і Шелемії, синові Авдіїловому, взяти писаря Баруха й пророка Єремію, та Господь їх сховав.

Пророк Єремія пише нову книгу

27 І було Господнє слово до Єремії пото́му, як цар спалив був звоя та ті слова́, що Барух написав з Єреміїних уст, говорячи:
28 „Візьми собі зно́ву іншого звоя, і напиши на ньому всі перші слова́, що були на першому звої, якого спалив Єгояким, цар Юдин.
29 А про Єгоякима, царя Юдиного, скажеш: Так говорить Господь: Ти спалив цього звоя, говорячи: На́що написав ти на ньому таке: Конче прийде цар вавилонський і знищить оцей край, і ви́губить в ньому люди́ну й скотину.
30 Тому́ так говорить Господь про Єгоякима, Юдиного царя: Не буде від нього сидячого на Давидовому троні, а його труп буде ки́нений на спеко́ту вдень та на холод вночі.
31 І навіщу́ його та насіння його, і його рабів за їхні провини, і спрова́джу на них та на ме́шканців Єрусалиму й на юде́янина все те зло, що Я говорив до них, та вони не послухали“.
32 І Єремія взяв іншого звоя, і дав його пи́сареві Барухові, синові Нерійїному, і той написав на ньому з Єреміїних уст усі слова тієї книги, яку спалив був Єгояким, цар Юдин, в огні, і до них було до́дано ще багато подібних слів.

Єремія ув'язнений

37 І зацарював цар Седекія, син Йосійїн, замість Конії, сина Єгояки́мового, якого зробив царем Навуходоно́сор, цар вавилонський, в Юдиному кра́ї.
2 Та не послухався *ані* він, ані його раби, ані наро́д кра́ю слів Господа, які Він говорив через пророка Єремію.
3 І послав цар Седекія Єгухала, сина Шелеміїного, і священика Цефанію, сина Маасеїного, до пророка Єремії, говорячи: „Помолися за нас до Господа, Бога нашого!“
4 А Єремія *тоді ще* вільно ходив серед наро́ду, бо не́ дали́ його *ще* до в'язни́ці.
5 А фараонове військо вийшло з Єгипту. І почули вістку про них халдеї, що облягали Єрусалим, і відійшли від Єрусалиму.

6 І було слово Господнє до пророка Єремії, говорячи:
7 „Так промовив Господь, Бог Ізраїлів: Так скажете до Юдиного царя, що послав вас до мене поспитати мене: Ось фараонове військо, що вийшло вам на поміч, вернеться до свого краю, до Єгипту.
8 А халдеї *знову* вернуться, і будуть воювати з цим містом, і здобудуть його, та й спалять його огнем.
9 Так говорить Господь: Не обманюйте своїх душ, говорячи: „Халдеї конче підуть від нас", бо не підуть вони.
10 Бо якщо б ви побили все халдейське військо, що з вами воює, а з них залишилися б *тільки* ранені, *то* встане кожен із намету свого, і спалять це місто огнем"...
11 І сталося, коли халдейське військо відступило від Єрусалиму перед фараоновим військом,
12 то вийшов Єремія з Єрусалиму, щоб піти до Веніяминового краю, і щоб сховатися там серед народу.
13 Та коли він був біля Веніяминової брами, то був там начальник сторожі, а ім'я йому Їрійя, син Шелемеї, сина Хананііного. І схопив він пророка Єремію, говорячи: „Ти переходиш до халдеїв!"
14 А Єремія відказав: „Неправда, — я не переходжу до халдеїв!" Та не послухав той його; і схопив Їрійя Єремію, і попровадив його до зверхників.
15 І розгнівалися зверхники на Єремію, і побили його, та й віддали його до в'язниці в домі писаря Єгонатана, бо його зробили за в'язничний дім.
16 І зійшов Єремія до темничної ями та до підвалу, і сидів там Єремія багато днів.
17 І послав цар Седекія, і взяв його. І спитав його цар у своїм домі таємно й сказав: „Чи є слово від Господа?" І Єремія відказав: „Є". І *далі* сказав: „Ти будеш відданий в руку вавилонського царя".
18 І сказав Єремія до царя Седекії: „Що я згрішив тобі й рабам твоїм та цьому народові, що ви віддали мене до в'язниці?
19 І де ваші пророки, що вам пророкували, говорячи: „Цар вавилонський не прийде на вас та на Край цей?"
20 А тепер послухай, пане мій царю: хай упаде моє благання перед обличчя твоє, і не вертай мене до дому писаря Єгонатана, щоб не помер я там!"
21 І наказав цар Седекія, й Єремію вмістили в подвір'ї в'язниці, і давали йому буханець хліба на день з вулиці пекарів, аж поки не скінчився ввесь хліб у місті. І сидів Єремія в подвір'ї в'язниці.

Єремія в ямі

38 І почув Шефатія, син Маттанів, і Ґедалія, син Пашхурів, і Юхал, син Шелемеїн, і Пашхур, син Малкійїн, ті слова, що Єремія говорив до всього народу, кажучи:
2 „Так говорить Господь: Хто сидітиме в цьому місті, той помре від меча, голоду та від моровиці, а хто вийде до халдеїв, той буде жити, і стане йому душа його за здобич, — і він житиме!
3 Так говорить Господь: Напевно буде дане це місто в руку війська вавилонського царя, — і він здобуде його!"
4 І сказали зверхники до царя: „Нехай же уб'ють цього чоловіка, бо він ослаблює руки вояків, позосталих у цьому місті, та руки всього народу, говорячи їм слова,

як оці. Бо цей чоловік не шукає
для цього нарóду добра, а тільки
зла!‘‘
5 І сказав цар Седекія: ,,Ось
він у ваших руках, бо цар нічóго
не вдіє супроти вас‘‘.
6 І взялú Єремію та й кинули
його до ями Малкійї, царéвого
сина, що в подвір'ї в'язнúці, і
спустили Єремію шнýрами. А в
ямі *була* не вода, а тільки багнó,
— і загруз Єремія в багні!
7 І почув мурин Евед-Мелех,[1]
éвнух, який був у царськóму домі,
що Єремію кинули до ями, а цар
сидів у Веніяминовій брамі.
8 І вийшов Евед-Мелех з царськóго
дому, та й сказав цареві,
говорячи:
9 ,,Пане мій цáрю, ці люди вчинили
зло *в* усьому, що зробили
пророкові Єремії, якого кинули до
ями, — і помре він на своєму
місці через голод, бо в місті нема
вже хліба‘‘.
10 І наказав цар мýринові Евед-Мелехові,
говорячи: ,,Візьми з собою
звідси троє[2] люда, і вúтягнеш
пророка Єремію з ями, поки він ще
не вмер!‘‘
11 І взяв Евед-Мелех тих людей
з собою, і прийшов до царськóго
дому під скарбнúцею, і набрав
ізвідти подертого шматтá та непотрібних
лáхів, і спустив їх до
Єремії до ями шнýрами.
12 І сказав мýрин Евед-Мелех
до Єремії: ,,Поклади це подерте
шматтá та лахи попід пахи своїх
рук під шнýри!‘‘ І зробив Єремія
так.
13 І потягнули Єремію шнýрами,
і витягли його з ями. І сидів
Єремія в подвір'ї в'язнúці.
14 І послав цар Седекія, і взяв
пророка Єремію до сéбе, до третього
входу, що в домі Господньому.

[1] Евед-Мелех — раб царя.
[2] Багато списків дають: тридцятеро.

І сказав цар до Єремії: ,,Запитаю
я тебе про щось, — не заховуй від
мéне нічóго!‘‘
15 І сказав Єремія до Седекії:
,,Коли я провіщý тобі, то чи
справді не вб'єш ти мене? А коли
порáджу тобі, то мене не послухаєш‘‘.
16 І присягнув цар Седекія Єремії
таємно, говорячи: ,,*Як* живий
Господь, що створив нам цю душу:
не вб'ю тебе, і не дам тебе в руку
тих людей, що шукають твоєї душі!‘‘
17 І сказав Єремія до Седекії:
,,Так говорить Господь, Бог Саваóт,
Бог Ізраїлів: Якщо справді
вúйдеш ти до зверхників вавилонського
царя, то житиме душа[1]
твоя, а місто це не буде спáлене
огнем, і бýдеш жити ти та дім твій.
18 А якщо ти не вúйдеш до
вавилонського царя, то це місто
буде дáне в руку халдеїв, і вони
спáлять його огнем, — і ти не
втечеш з їхньої руки‘‘.
19 І сказав цар Седекія до Єремії:
,,Я боюся юдеїв, що перейшли
до халдеїв, — щоб не дали менé в
їхню руку, і щоб не насміялися з
мéне‘‘.
20 І сказав Єремія: ,,Не дадуть!
Послухай Господнього голосу до
того, що я говорю́ тобі, — і буде
добре тобі, і буде жити душа твоя!
21 А якщо ти не схочеш вийти,
то ось слово, що Господь мені
виявив:
22 І ось усі жінкú, що залишúлися
в домі Юдиного царя, будуть
відвéдені до зверхників вавилонського
царя, і вони скажуть: ,,Підмовили
тебе й перемогли тебе твої
прúятелі; погрузúли в багнó твої
нóги, *та* вони назад відійшлú‘‘.
23 А всі жінкú твої та всі сини
твої будуть відвéдені до халдеїв, і

[1] Житиме душа твоя — ти будеш жити; душа тут — життя, тіло, ти.

ти не втечеш з їхньої руки, бо
рукою вавилонського царя будеш
схóплений, а місто це буде спáлене
огнем".
24 І сказав Седекія до Єремії:
„Нехай ніхто не знає про ці словá,
і ти не помреш.
25 Бо коли почують зверхники,
що я говорив з тобою, то прийдуть
до тебе та її скажуть тобі: „Розкажи
но нам, щó говорив ти цареві!
Не ховай перед нами, і не вб'ємо
тебе. І щó ж говорив тобі цар?"
26 то скажеш до них: „Я склав
своє благáння перед царськé
обличчя, щоб не вертали мене до
Єгонатанового дому, щоб там не
помéрти".
27 І прийшли всі зверхники до
Єремії й запиталися його, і він
розказав їм згідно зо всімá тими
словами, що звелів був цар. І
вони мóвчки *відійшли* від нього, бо
не довідались про обговóрену річ.
28 І сидів Єремія на подвір'ї
в'язниці аж до дня, коли був здобутий
Єрусалим. І сталося, як
був здобутий Єрусалим:

Навуходонóсор здобýв Єрусалим

39 Дев'ятого року Седекії, царя
Юдиного, місяця десятого,
прийшов Навуходонóсор, цар вавилонський,
та все його військо до
Єрусалиму та й облягли́ його.
2 Одинáдцятого року Седекії,
місяця четвертого, дев'ятого *дня*
місяця, був пробитий прóлім до
міста.
3 І поприхóдили всі зверхники
вавилонського царя, і посідали в
Середýщій брамі: Нерґал-Сар'еце́р,
Самгар, Нево, Сарсехім, стáрший
éвнух, Нерґал-Сар'ецер, старший
маг, і вся решта зверхників
вавилонського царя.
4 І сталося, як побачив їх Седекія,
цар Юдин, та всі вояки́, то
вони повтікали, і повихóдили вночі
з міста дорогою царськóго садкá,
брамою між обомá мýрами, і
вийшли дорогою в степ.
5 І погналося халдейське військо
за ними, і догнали Седекію в
єрихóнських степáх. І взяли́ вони
його, і завели його до Навуходонóсора,
царя вавилонського, до
Рівли, в краю Хамат, і той засудив
його.
6 І цар вавилонський порізав
Седекіїних синів в Рівлі на очáх
його; і всіх шляхéтних Юдиних
порізав вавилонський цар.
7 А очі Седекії він ви́брав, і
скував його мідяни́ми кайдáнами,
щоб відвéсти його до Вавилону.
8 А дім царя та дому нарóду
халдеї попалили огнем, і порозбивали
мýри Єрусалиму.
9 А решту нарóду, позосталих
у місті, та перебіжців, що поперехóдили
до нього, і решту народу,
що позостáлися, вигнав Невузар'адан,
начальник царськóї сторóжі,
до Вавилону.
10 А з бідноти́ народу, що не
мали нічого, Невузар'адан, начальник
царськóї сторожі, позоставив
декого в Юдиному краї, і
дав їм того дня виноградники та
поля́.

Єремія спасéний

11 І наказав Навуходоносор,
цар вавилонський, про Єремію,
через начальника царськóї сторожі,
говорячи:
12 „Візьми його, і зверни на
нього свої очі, і не зроби йому
нічого злого, і тільки я́к він скаже
тобі, тáк з ним зроби!"
13 І послав Невузар'адан, начальник
царськóї сторожі, і Невушазбан,
старший éвнух, і Нерґал-Сар'ецер,
старший маг, та всі начальники
вавилонського царя,

14 і послали вони, і взяли́ Єре-
мію з подвір'я в'язни́ці, і дали́
його до Ґедалії, сина Ахікама,
сина Шафанового, щоб ви́вести йо-
го до дому. І осівся він серед на-
ро́ду.
15 А до Єремії було Господнє
слово, коли він був затри́маний в
подвір'ї в'язни́ці, таке:
16 ,,Іди, і скажеш до му́рина
Евед-Мелеха, говорячи: Так гово-
рить Господь Саваот, Бог Ізраїлів:
Ось Я наво́джу Свої слова́ на це
місто на зло, а не на добро, і вони
будуть *діятися* перед тобою цього
дня.
17 Але тебе врятую цього дня,
— говорить Господь, — і ти не
бу́деш ві́дданий в руку цих людей,
яких ти боїшся.
18 Бо конче врятую тебе, і від
меча не впаде́ш ти, і буде тобі
душа твоя за здо́бич, бо ти надіяв-
ся на Мене, говорить Господь''.

Єремія залищається в Краю

40 Слово, що було до Єремії від
Господа по то́му, як Неву-
зар'адан, начальник царсько́ї сто-
рожі, відпустив його з Рами́, коли
його він узяв, а він був закутий
кайда́нами серед усього вигна́ння
Єрусалиму та Юди, вигнаних до
Вавилону.
2 І взяв начальник царсько́ї сто-
рожі Єремію, та й сказав до нього:
,,Господь, Бог твій, говорив оце
зло на це місце.
3 І навів, і зробив Господь, як
говорив був, бо ви згрішили Гос-
поде́ві, і не слухалися Його го-
лосу, — і сталася вам ця річ.
4 А тепер ось я сьогодні розко́-
вую тебе з кайда́нів, що на твоїх
рука́х. Якщо в оча́х твоїх добре[1]
піти зо мною до Вавилону, іди, і
зверну́ я своє око на тебе. А
якщо зле в твоїх очах піти зо
мною до Вавилону, *то* залишись.
Дивися, увесь край перед тобою:
куди тобі видається за добре й за
справедливе піти, — туди йди!''
5 І коли той не *на*верта́вся *на
це, сказав далі*: ,,То вернися до Ґе-
далії, сина Ахікама, сина Шафано-
вого, якого вчинив начальником
вавилонський цар над Юдиними
міста́ми, і живи з ним серед наро-
ду; або куди тобі подо́бається, туди
йди''. І дав йому начальник цар-
сько́ї сторожі їжі на дорогу та
дарунка, і відпустив його.
6 І прийшов Єремія до Ґедалії,
сина Ахікамового, до Міцпи́, й
осівся з ним серед наро́ду, позо-
сталого в краю́.

Намісник Юдеї Ґедалія

7 А коли всі військо́ві зверхни-
ки, що *були* в полі, вони та їхні
люди, прочули, що цар вавилон-
ський учинив начальником над
краєм Ґедалію, сина Ахікамового,
і доручив йому мужчин і жіно́к та
дітей, і *тих* з бідних кра́ю, що не
були вигнані до Вавилону,
8 то поприхо́дили до Ґедалії до
Міцпи: і Ізмаїл, син Нетаніїн, і
Йоханан, та Йонатан, сини Кареа-
хові, і Серая, син Танхуметів, і
сини нетофеянина Ефая, і Єзанія,
син маахеянина, вони та їхні лю-
ди.
9 І Ґедалія, син Ахікама, сина
Шафанового, заприсягну́вся їм та
їхнім людям, говорячи: ,,Не бій-
теся служити халдеям! Сидіть у
краї й служіть вавилонському ца-
ре́ві, — і буде вам добре!
10 А я ось сидітиму в Міцпі,
щоб заступатися за вас перед хал-
деями, що при́йдуть до нас. А ви
збирайте вино й літні пло́ди та
оливу, і складайте в ваш по́суд, і
сидіть у ваших містах, які ви
зайняли́!

[1] ,,Якщо в очах твоїх добре'' — гебраїзм:
якщо тобі бажа́ється.

11 І також усі юдеї, що в Моаві
й серед Аммонових синів, і в Едо-
мі, і що в усіх краях, чули, що цар
вавилонський полишив частину в
Юді, і що вчинив над ними началь-
ником Ґедалію, сина Ахікама, си-
на Шафанового.
12 І вернулися всі юдеї зо всіх
тих місць, куди були порозігнані,
і прийшли до Юдиного кра́ю, до
Ґедалії до Міцпи, і зібрали вина та
літніх плодів дуже багато.
13 А Йоханан, син Кареахів, та
всі військо́ві зверхники, що *були*
на полі, прийшли до Ґедалії до
Міцпи,
14 та й сказали до нього: „Чи
справді ти знаєш, що Бааліс, цар
Аммонових синів, послав Ізмаїла,
сина Нетаніїного, щоб убити те-
бе?" Та не повірив їм Ґедалія,
син Ахікамів.
15 А Йоханан, син Кареахів,
сказав таємно до Ґедалії в Міцпі,
говорячи: „Нехай я піду́ й уб'ю
Ізмаїла, сина Нетаніїного, і ніхто
про це не довідається. На́що
мають забити тебе, і буде розпо-
ро́шений увесь Юда, зібраний до
тебе, і погине останок Юди?"
16 І сказав Ґедалія, син Ахіка-
мів, до Йоханана, сина Кареахо-
вого: „Не роби цієї речі, бо лжу
ти говориш на Ізмаїла!"

Повста́ння Ізмаїла

41 І сталося сьомого місяця,
прийшов Ізмаїл, син Нета-
нії, сина Елішамового, з насіння
царсько́го, і вельможі царя, та
десять люда з ним, до Ґедалії,
Ахікамового сина, до Міцпи, і
їли там ра́зом хліб у Міцпі.
2 І встав Ізмаїл, син Нетаніїн,
і десять люда, що були з ним, та й
ударили Ґедалію, сина Ахікама,
сина Шафанового, мечем! І вбив
він того, кого вавилонський цар
настанови́в був начальником над
кра́єм.
3 І повбивав Ізмаїл усіх юдеїв,
що були з ним, з Ґедалією, у Міцпі,
і халдеїв вояків, що знахо́дилися
там.
4 І сталося другого дня по вбив-
стві Ґедалії, — а ніхто *про це* не
знав, —
5 і поприхо́дили люди з Сихе-
му, з Шіло́ та з Самарії, вісімдеся́т
люда оголенобо́ро́дих, і в подертій
одежі та з нарізаними *знака́ми на
тілі*, а в їхній руці хлібна жертва
та ла́дан, як прине́сення для Гос-
поднього дому.
6 І вийшов Ізмаїл, син Нетаніїн,
навпроти них з Міцпи, ідучи́ та
пла́чучи. І сталося, коли він спі-
ткав їх, то промовив до них:
„Прийдіть до Ґедалії, Ахікамового
сина!"
7 І сталося, як прийшли вони
до сере́дини міста, то їх порізав
Ізмаїл, син Нетаніїн, *і повкидав їх*
до сере́дини ями, він та ті люди, що
були з ним.
8 Та знайшлося між ними десять
люда, і вони сказали до Ізмаїла:
„Не вбивай нас, бо ми маємо захо-
вані в полі ска́рби: пшеницю, і
ячмінь, і оливу, і мед". І той
спинився, і не повбивав їх серед
їхніх братів.
9 А та яма, куди повкида́в Із-
маїл усі трупи тих людей, була
яма велика, яку зробив був цар
Аса проти Баеші, Ізраїльського
царя, — її наповнив Ізмаїл, син
Нетаніїн, тру́пами.
10 І Ізмаїл узяв у поло́н усю
решту народу, що *був* у Міцпі,
царськи́х дочо́к та ввесь наро́д, що
зостався в Міцпі, якого Невуза-
р'адан, начальник царсько́ї сто-
рожі, доручив був Ґедалії, синові
Ахікамовому. І забрав їх у по-
ло́н Ізмаїл, син Нетаніїн, і пішов,
щоб перейти до Аммонових синів.

11 І почув Йоханан, син Кареахів, та всі військо́ві зверхники, що *були* з ним, про все те зло, що зробив Ізмаїл, син Нетаніїн.

12 І взяли́ вони всіх тих людей, і пішли воювати з Ізмаїлом, сином Нетаніїним, і знайшли його при великій воді, що в Ґів'оні.

13 І сталося, як увесь наро́д, що *був* з Ізмаїлом, побачив Йоханана, сина Кареахового, та всіх військо́вих зверхників, що *були* з ним, то зрадів.

14 І відвернувся ввесь народ, якого взяв був до поло́ну Ізмаїл з Міцпи, і вернулися, і пішли до Йоханана, сина Кареахового.

15 А Ізмаїл, син Нетаніїн, утік з вісьмома́ людьми́ від Йоханана, і пішов до Аммонових синів.

16 І взяв Йоханан, син Кареахів, та всі військо́ві зверхники, що *були* з ним, усю решту народу, яку він вернув від Ізмаїла, сина Нетаніїного, з Міцпи, по то́му, як той убив Ґедалію, сина Ахікамового, мужів воякі́в, і жіно́к, і дітей, і е́внухів, що вернув з Ґів'ону.

17 І пішли вони й стали на нічліг в Ґерут-Кімгамі, що при Віфлеємі, щоб піти *й* утікти до Єгипту

18 від халдеїв, бо вони боялися їх, бо Ізмаїл, син Нетаніїв, убив Ґедалію, сина Ахікамового, якого вавилонський цар настановив був начальником над кра́єм.

Єремія не радить переселятись до Єгипту

42 І підійшли всі військо́ві зверхники та Йоаханан, син Кареахів, і Єзанія, син Гошаїн, та ввесь наро́д від мало́го й аж до великого,

2 та й сказали до пророка Єремії: „Нехай упаде́ наше блага́ння перед обличчя твоє, і молися за нас до Господа, Бога твого, за всю оцю решту, бо залиши́лося нас мало з багатьо́х, як бачать твої очі нас.

3 І нехай виявить нам Господь, Бог твій, ту дорогу, якою ми пі́демо, та те ді́ло, яке ми зро́бимо".

4 І промовив до них пророк Єремія: „Чую я! Ось я помолюся до Господа, вашого Бога, за вашими словами. І станеться, кожне слово, що Господь відповість вам, звіщу́ вам, — нічого не затаю від вас".

5 А вони сказали до Єремії: „Нехай буде Госпо́дь проти нас за свідка правдивого та вірного, якщо ми не зробимо так, як усе те, *з* чим пошле тебе до нас Господь, Бог твій.

6 Чи добре й чи зле, ми послухаємося голосу Господа, Бога нашого, що до Нього ми посилаємо тебе, щоб було нам добре, коли бу́демо слухатися голосу Господа, Бога нашого".

7 І сталося з кінце́м десятьох днів, і було Господнє слово до Єремії.

8 І він покликав Йоханана, сина Кареахового, і всіх військо́вих зверхників, що *були* з ним, та ввесь наро́д від малого й аж до великого,

9 та й сказав до них: „Так говорить Господь, Бог Ізраїлів, що ви послали мене до Нього скласти ваше блага́ння перед Його лице:

10 Якщо ви бу́дете сидіти в цьому краї, то збудую вас, а не розіб'ю, і засаджу́ вас, а не вирву, бо пожалував Я *щодо* того зла, що зробив був вам.

11 Не бійте́ся вавилонського царя, якого ви боїтеся, не бійтеся його, — говорить Господь, — бо з вами Я, щоб вас спасати, і щоб вас рятувати від його руки!

12 І дам Я вам милість, і змилуюся над вами, і він ве́рне вас до вашої землі.
13 А якщо ви скажете: „Не бу́демо сидіти в цьому кра́ї“, щоб не слухатися голосу Господа, Бога вашого,
14 кажучи: „Ні, ми підемо до єгипетського кра́ю, де не побачимо війни, і не почуємо звуку сурми́, і на хліб не бу́демо голодні, і там бу́демо сидіти“,
15 то тому́ послухайте тепер Господнього слова, решто Юдина! Так говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів: Якщо ви справді скеру́єте своє обличчя,[1] щоб іти до Єгипту, і ввійдете, щоб чужи́нцями заме́шкати там,
16 то станеться: той меч, що ви боїте́ся його, досягне вас там, ув єгипетськім кра́ї, а голод, якого ви лякаєтесь, пристане до вас в Єгипті, — і там ви повмираєте. . . .
17 І станеться, всі люди, що звернули своє обличчя[1] на мандрівку до Єгипту, щоб чужинцями замешкати там, повмирають від меча, від голоду та від морови́ці, і жоден з них не позоста́неться й не втече через те зло, що Я спрова́джу на них.
18 Бо так каже Господь, Саваот, Бог Ізраїлів: Як вилився гнів Мій та лютість Моя на ме́шканців Єрусалиму, так виллється лютість Моя на вас, коли ви при́йдете до Єгипту, і будете *там* на клятьбу́, і на застра́шення, і на прокля́ття, і на га́ньбу, і ви вже не побачите цього місця.
19 Господь говорить до вас, Юдина решто: Не ходіть до Єгипту! Добре знайте, що сьогодні Я вас остеріг!
20 Бо ви зблуди́лися в душах своїх, що послали мене до Господа, вашого Бога, говорячи: „Молися за нас до Господа, Бога нашого, і все, що скаже Господь, Бог наш, так перекажи нам, — і ми зробимо“.
21 І переказав я вам сьогодні, та не послухалися ви голосу Господа, Бога вашого, та всього того, з чим послав Він мене до вас.
22 А тепер знайте напевно, що повмираєте від меча, голоду та від зарази в тому місці, куди хочете йти, щоб жити там чужи́нцями“.

[1] Скерувати чи звернути своє обличчя куди — частий гебраїзм: вирішити, постановити іти куди, пор. Лк. 9. 51.

Останок юдеїв таки переселяється до Єгипту

43 І сталося, як Єремія скінчи́в говорити до всього народу всі слова Господа, Бога їхнього, всі ті слова́, з якими послав його до них Господь, Бог їхній,
2 то сказав Азарія, син Гошаїн, і Йоханан, син Кареахів, та всі бундю́чні люди, кажучи до Єремії: „Брехню ти говориш! Не послав тебе Господь, Бог наш, сказати: Не входьте до Єгипту, щоб чужи́нцями заме́шкати там, —
3 то тебе намовив проти нас Барух, син Нерійїн, щоб віддати нас у руку халдеїв, щоб повбивати нас, і щоб вигнати нас до Вавилону“.
4 І не послухався Йоханан, син Кареахів, і всі військо́ві зверхники та ввесь народ Господнього голосу, щоб сидіти в Юдиному кра́ї.
5 І взяв Йоханан, син Кареахів, та всі військо́ві зверхники всю Юдину решту, що вернулися від усіх народів, куди були ви́гнані, щоб заме́шкати в Юдиному кра́ї,
6 мужчин та жінок, і дітей та царськи́х дочо́к, і всяку душу, що Невузар'адан, начальник царської сторожі, позоставив був із

Ґедалією, сином Ахікама, сина Шафанового, і з пророком Єремією та з Барухом, сином Нерійїним,
7 і прийшли до єгипетського кра́ю, бо не послухалися Господнього голосу, і прийшли до Тахпанхесу.

Єремія пророкує, що загине й єгипетський край

8 І було слово Господнє до Єремії в Тахпанхесі таке:
9 „Візьми в свою руку великі каміння, і сховай їх у глині на цегляно́му майда́ні, що при вході до фараонового дому в Тахпанхесі, на оча́х юдейських людей.
10 І скажеш до них: Так говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів: Ось Я пошлю й візьму́ Навуходоносора, царя вавилонського, Мого раба, і поставлю його трона над тими каміннями, що Я поховав, і він своє царське́ шатро́ розтя́гне над ними.
11 І він при́йде, і вдарить єгипетський край: що *призначене* на смерть — *піде* на смерть, а що до поло́ну — до поло́ну, а що на меча — *піде* на меча.
12 І підпалю́ огонь у домах єгипетських богів, і він попа́лить їх, і забере їх у поло́н, і він очистить єгипетський край, як чистить пастух свою одіж, і ви́йде звідти в спокої́.
13 І він поламає посвячені стовпи́ Бет-Шемеша,[1] що в єгипетському краї́, а доми єгипетських богів попа́лить огнем".

А в Єгипті погине й останок Юди

44 Слово, що було до Єремії про всіх юдеїв, що сиділи в єгипетському краї́, що сиділи в Міґдолі, і в Тахпанхесі, і в Нофі, і в краю́ Патрос, говорячи:

[1] Бет-Шемеш — дім сонця, Геліополь, Он.

2 „Так говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів: Ви бачили все те зло, що Я спрова́див на Єрусалим та на всі Юдині міста́, — і ось вони цього дня руїна, і немає в них ме́шканця.
3 *Це* через їхнє зло, яке вони зробили, щоб гніви́ти Мене, ходячи кадити, служити іншим бога́м, яких не знали *ані* вони, *ані* ви, ані ваші батьки́.
4 І посилав Я до вас усіх Моїх рабів пророків, рано та пізно, кажучи: Не робіть цієї обридли́вої речі, яку Я зненáвидив!
5 Та не слухали вони, і не нахилили уха свого, щоб відвернутися від свого зла, щоб не кадити іншим бога́м.
6 І вилилась лютість Моя та Мій гнів, і запала́в він в Юдиних містах та на вулицях Єрусалиму, і стали вони руїною *та* пусти́нею, як *бачите* цього дня.
7 А тепер так говорить Господь, Бог Саваот, Бог Ізраїлів: На́що ви робите велике зло своїм ду́шам, вигу́блюючи собі чоловіка та жінку, дитину й немовля́ з-серед Юди, щоб не залиши́лася вам решта?
8 *На́що ви робите*, щоб гніви́ти Мене чи́нами рук своїх, щоб кадити іншим богам в єгипетському краї́, куди ви прийшли чужи́нцями заме́шкати там, щоб погубити себе, і щоб стати прокля́ттям та га́ньбою серед усіх людів землі?
9 Чи забули ви зло ваших батьків, та зло Юдиних царів, і зло жінок його, і зло ваше та зло ваших жінок, що наробили в Юдиному краї́ та на вулицях Єрусалиму?
10 Не були вони впоко́рені аж до цього дня, і не бояться, і не ходять Зако́ном Моїм та Моїми уставами, що Я дав вам та вашим батька́м.
11 Тому́ так промовляє Господь

Саваот, Бог Ізраїлів: Ось Я зверну́
обличчя Своє на вас *вам* на зло,
щоб ви́коренити всього Юду!
12 І візьму́ Я за́лишок Юди, що
звернули обличчя своє на мандрівку
в єгипетський край, щоб
чужи́нцями замешкати там, і погинуть
усі в єгипетському кра́ї, —
попа́дають від меча та від голоду,
погинуть від мало́го й аж до великого,
повмирають від меча та від
голоду, і стануть клятьбо́ю, застра́шенням,
і прокля́ттям та га́ньбою.
13 І покараю замешкалих в єгипетському
кра́ї, як покарав Я Єрусалим,
— мечем, голодом та морови́цею.
14 І не буде втікача та врятованих
із решти Юди, що прийшли
чужи́нцями замешкати там в єгипетському
кра́ї, щоб вернутися до
Юдиного кра́ю, куди вони бажають
усією душею своєю верну́тися
й оселитися там. Але не
ве́рнуться вони, хіба тільки *поодинокі*
втікачі!“
15 І відповіли́ Єремії всі ті люди,
що знали, що їхні жінки́ ка́дять
іншим богам, і всі ті жінки,
що стояли *там*, великий збір, і
ввесь наро́д, що сидів в єгипетському
кра́ї в Патросі, говорячи:
16 „Щодо сло́ва, що ти говорив
до нас Господнім Ім'я́м, ми не
слухаємо тебе.
17 Бо напевно ви́конаємо кожне
те слово, що виходить із наших
уст, — щоб кадити небесній цариці
й лити їй литі жертви, як робили
ми та батьки́ наші, царі наші та
зверхники наші в Юдиних містах
та на вулицях Єрусалиму. І наси́чувалися
ми хлібом, і було нам
добре, а зла ми не бачили.
18 А відколи́ перестали ми кадити
небесній цариці й лити їй
литі жертви, брак нам усього, і ми
гинемо від меча та голоду!
19 А коли ми кадимо небесній
цариці й приносимо їй литі
жертви, *то* хіба без *відома* наших
чоловіків ми робимо для неї жерто́вні
калачі з її зобра́женням, і
ллємо́ їй литі жертви?“
20 І сказав Єремія до всього народу,
до чоловіків та до жінок, та
до всього народу, що відповідали
йому таке, гово́рячи:
21 „Хіба не кадило, яке кадили
в Юдиних містах та на вулицях
Єрусалиму ви та ваші батьки, ваші
царі та зверхники ваші й народ
цього краю, — *хіба* не згадав це
Господь, і не ввійшло воно до
серця Його?
22 І не зміг Господь більше
зне́сти зла ваших чи́нів, та ті
гидо́ти, що ви наробили, — тому́
став ваш край руїною, і застра́шенням
та прокля́ттям, так що
немає ме́шканця, як *бачите* цього
дня“.
23 За те, що кадили ви, і що
грішили Господе́ві, і не слухалися
Господнього голосу, і не ходили
Зако́ном Його й Його правом та
свідо́цтвами Його, тому спітка́ло
вас оце зло, як *бачите* цього дня“.
24 І сказав Єремія до всього наро́ду
та до всіх жіно́к: Послухайте
Господнього слова, ввесь Юдо, що
в єгипетському кра́ї!
25 Так говорить Господь Саваот,
Бог Ізраїлів, кажучи: Ви та
ваші жінки́ говорили своїми уста́ми
й своїми руками виконували,
кажучи: „Конче виконаємо свої
прися́ги, що ми присягали кадити
небесній цариці й лити їй литі
жертви,“ *тому* напевно здійсні́те
ваші прися́ги, і конче виконайте
обітниці ваші.
26 Тому то послухайте Господнього
слова, ввесь Юдо, що сидиш
в єгипетському кра́ї: Ось Я присягнув
великим Своїм Ім'я́м, —
говорить Господь, — що не буде

вже Ім'я́ Моє кликатися устами
жодного юдеянина, кажучи: „Живий
Господь Бог!" у всьому єгипетському
кра́ї.
27 Ось Я пильную вас на зло, а
не на добро, і загине кожен юдея-
нин, що в єгипетському кра́ї, від
меча та від голоду, аж до їх скону.
28 А врятовані від меча ве́р-
нуться з єгипетського кра́ю до
кра́ю Юдиного нечисле́нними. І
пізнає ввесь останок Юди, що
прийшли до єгипетського кра́ю чу-
жи́нцями замешкати там, чиє сло-
во ви́конається: Моє чи їхнє?
29 А оце вам той знак, — гово-
рить Господь, — що Я відві́даю вас
у цьому місці, щоб ви пізнали, що
конче спра́вдяться Мої слова на
вас на зло.
30 Так говорить Господь: Ось Я
видам фараона Хофру, єгипетсько-
го царя, в руку його ворогів та в
руку тих, що шукають душі його,
як дав Я Седекію, Юдиного царя,
у руку Навуходоно́сора, вавилон-
ського царя, його ворога, що шу-
кав душі його!"

Пророцтво про Баруха

45 Слово, що говорив пророк
Єремія до Баруха, Нерійї-
ного сина, коли той писав ці слова́
в книзі з Єреміїних уст, за четвер-
того року Єгоякима, сина Йосії-
ного, царя Юдиного, кажучи:
2 „Так говорить Господь, Бог
Ізраїлів, про тебе, Бару́ху:
3 Ти сказав був:

„Ой горе мені, бо додав Гос-
подь сму́тку до бо́лю мого!
Я змучивсь зітха́нням своїм,
і не знайшов відпочинку"!

4 Так скажеш йому: Так гово-
рить Господь: Ось Я поруйную,
що Я збудував, а що Я насади́в, те
Я вирву, *також* усю землю Свою.
5 А ти ось шукаєш для себе
великого. Не шукай, бо ось Я
наведу́ зло на кожне тіло, — гово-
рить Господь, — а тобі дам душу[1]
твою за здо́бич на всіх тих місцях,
де́ ти будеш ходити!"

ЄРЕМІЇНЕ ПРОРОЦТВО ПРО ЧУЖІ НАРОДИ

46 Слово Господнє, що було́
пророкові Єремії про наро́-
ди.

Пророцтво на Єгипет

2 На Єгипет. На ві́йсько фа-
раона Нехо́, єгипетського царя,
що був над рі́чкою Ефратом[2] у
Каркеміші, якого побив Навухо-
доно́сор, вавилонський цар, за
четвертого року Єгоякима, сина
Йосіїного, царя Юдиного:

3 „Приготуйте щитка́ та щита́,
і приступіть до війни!
4 Запрягайте но коні
й сідайте, верхівці,
і поставайте в шоло́мах!
Ви́чистіть ра́тища *та* зо-
дягніться в кольчу́ги!
5 Що то бачу: вони полякались
й назад відступають?
А ли́царі їхні подо́лані
та втікають і не оглядають-
ся.
Страхіття навко́ло, гово-
рить Господь!
6 Швидки́й не втече,
і не врятується ли́цар, —
на півночі, при річці
Ефра́ті[2]
спіткну́ться вони та й по-
па́дають!
7 Хто то такий підіймається,
мов та Рі́ка́,[3]
як річки́, його води хви-
лю́ються?
8 Єгипет, немов та Ріка́,
підіймається він, — мов
річки́, *його* води хви-
люються, —

[1] Душа — життя.
[2] Еврейське Perat, грецьке Εὐφράτης.
[3] Ріка — це ріка Ніл.

і каже: Підіймуся, покрию я землю,
і вигублю місто й мешканців його!
9 Сідайте на коні й шаліййте, колесниці!
І хай лицарі вийдуть,
Куш[1] та Пут,[1] що хапають щита,
та людійці, що хапають, натягують лука!
10 А день цей — Господа, Бога Саваота,
день помсти, щоб помститися над ворогами Своїми,
і меч буде жерти — й насититься,
і досить нап'ється їхньої крови,
бо *це буде* жертва для Господа, Бога Саваота,
в північному краї при річці Ефраті!
11 Піди до Ґілеаду, й бальзаму візьми,
дівчино, дочко Єгипту!
Надармо вживаєш ти ліків багато, —
своїх ран не загоїш!
12 Почули народи про ганьбу твою,
а крику твого стала повна земля,
бо спіткнулися лицар об лицаря,
разом упали обоє вони!"

Навуходоносор руйнує Єгипет

13 Слово, що говорив Господь
пророкові Єремії про прихід На-
вуходоносора, царя вавилонсько-
го, щоб побити єгипетську землю:
14 „Розкажіте в Єгипті, і розголосіте в Міґдолі,
і розголосіте в Нофі й Тахпанхесі!
Скажіть: стань, і собі приготуйся,
бо меч пожирає круг тебе!
15 Чому твої лицарі впали?
Не втрималися, бо пхнув їх Господь!
16 Стало багато таких, що спіткнулися,
навіть падають один на одного й говорять:
Уставай, і до свого народу вернімось,
і до краю народження нашого,
перед згубним мечем!
17 Назвіте ім'я фараону, цареві єгипетському: Загибіль, —
пропустив він усталений час!
18 *Як* живий Я, — каже Цар,
що Господь Саваот Йому Ймення, —
він прийде, немов би Фавор у горах,
й як при морі Кармел!
19 Приготуй необхідне собі на мандрівки, мешканко,
о дочко Єгипту,
бо стане спустошенням Ноф,
і він спалений буде, —
і *в ньому* не буде мешканця!
20 Єгипет — теля гарноусте,
та летить он із півночі ґедзь!
21 Серед нього й його наймиті,
мов телята вгодовані,
та й вони повернулись *назад*,
повтікали разом, не спинились,
бо день їхнього нещастя прийшов *ось* на них,
час навіщення їх.
22 Розлягається голос його, як гадюче *сичання*,
бо йдуть вони з військом,

[1] Пут — Лівія, лівійці, Куш — Етіопія, етіопи.

і прийдуть до нього з сокирами,
мов дровору́би.
23 Вони ліс його витнуть, — говорить Господь, —
хоч він непрохі́дний,
бо стануть вони більш чисе́нні, як та сарана́, —
і не буде числа їм.
24 Засоромлена буде єгипетська до́нька, —
буде ви́дана в руку наро́ду півні́чного.
25 Говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів:
Ось Я покараю Амо́на із Но,
і фараона, і Єгипет, і богів його, і царів його,
і фараона, і тих, що на нього надіються.
26 І дам їх у руку *всіх* тих, хто шукає їхню душу,
і в руку Навуходоносора, царя вавилонського,
і в руку рабів його,
а пото́му він буде засе́лений,
як за днів давніх, говорить Господь!
27 А ти не лякайся, рабе Мій Якове,
і не страши́ся, Ізраїлю,
бо Я ось врятую тебе здале́ка,
і насіння твоє — з краю їхнього поло́ну!
І ве́рнеться Яків, і буде спокійний, і буде безпечний,
і не буде того, хто б його настраши́в!
28 А ти не лякайся, рабе Мій Якове, — каже Господь, —
бо Я з тобою,
бо зроблю́ Я кінець всім наро́дам, куди тебе вигнав,
та з тобою кінця не зроблю́,
і тебе покараю за правом,
і тебе непока́раним не полишу́!"

Пророцтво на филисти́млян

47 Слово Господнє, що було пророкові Єремії на филисти́млян, перше як фараон побив Аззу.
2 „Так говорить Госпо́дь:
Ось підіймаються во́ди із півно́чі,
і стануть вони за потік заливни́й,
і заллють вони землю та все, що на ній,
місто й заме́шкалих в ньому, —
і буде кричати люди́на,
і кожен мешка́нець землі заголо́сить.
3 Через гук тупотіння копи́т баских *ко́ней* його,
через гу́ркіт його колесниць,
через скрип його кіл не зверну́лись батьки́ до синів,
бо зомліли *їм* руки,
4 бо настав *це* той день,
щоб понищити всіх филисти́млян,
щоб Ти́ру й Сидо́нові ви́губити помічну́ всяку рештку.
Бо понищить Господь филисти́млян,
рештку о́строва Кафтора,[1]
5 шолуди́вою стане Азза́,
згине Ашкело́н,
решта долини їхньої.
Як довго ти будеш нарізи робити собі *у жало́бі*?

[1] Кафтор — о́стрів Кіпр.

6 О ме́чу Господній,
аж доки ти не заспокоїшся?
Вернися до піхви своєї,
заспокойся й замовкни!
7 *Але* як заспокоїться він,
коли наказав йому *це Сам* Господь?
До Ашкелону й до берегу моря, —
туди Він призначив його!"

Пророцтво на Моава

48 На Моава.
Так каже Господь Саваот, Бог Ізраїлів:
,,Горе *місту* Нево, бо воно поруйноване;
Кір'ятаїм посоромлений, здобутий;
посоромлений За́мок високий, заляканий.
2 Нема більше слави Моаву!
У Хешбоні лихе вимишляють на нього:
,,Ходімо, і вигнім його із народу!"
Теж, Мадмене, замовкнеш *і* ти:
за тобою йде меч!
3 Чути крик із Горонаїму:
Руїна й нещастя велике!
4 Моав поруйнований,
крик підняли аж до Цоару,
5 бо ходом в Лухіт підуть догори з великим плачем,
бо на збіччі Горонаїму
чути крик боязкий про руїну.
6 Утікайте, рятуйте *хоч* душу свою,
і станете, мов отой верес в пустині!
7 Бо за те, що надіявся ти
на вчинки свої та на скарби свої,
ти також будеш узятий,
і піде Кемош до полону,
а разом *із ним* його священики та його зверхники.
8 І прийде руїна до кожного міста,
і не буде врятоване жодне *із них*,
і загине долина, й погублена буде рівнина,
бо *так* говорив був Господь!
9 Дайте крила Моаву, —
і він відлетить,
і міста́ його стануть спустошенням,
так що не буде мешканця у них.
10 Проклятий, хто робить роботу Господню недбало,
і проклятий, хто від крови меча свого стримує!
11 Спокійний Моав від юнацтва свого,
і мирний на дріжджах своїх,
і не лито із посуду в посуд його,
і він на вигнання не йшов,
тому в нім його смак позоставсь,
а запах його не змінився.
12 Тому то ось дні настають,
— говорить Господь, —
і пошлю Я на нього розливачів, —
і його розіллють,
і посуд його опорожнять,
і дзбанки його порозбивають!
13 І за Кемоша Моав посоромлений буде,
як Ізраїлів дім посоромлений був за Бет-Ел,
за місце надії своєї.
14 Як говорите ви:
,,Ми хоробрі та сильні до бою?"

15 Попусто́шений буде Моав,
і до міст його *ворог* піді́йметься, —
і підуть добірні його юнаки́ на заріз,
каже Цар, *що* Господь Саваот Йому Йме́ння.
16 Близький по́хід нещастя Моава,
а лихо його дуже ква́питься.
17 Співчувайте йому, всі довкілля його,
і всі, хто ім'я́ його знає, скажіть:
,,Як зламалося сильне це бе́рло,
ця па́лиця пи́шна!"
18 Спустися зо слави своєї,
і всядься в пустині, о ме́шканко, до́чко Дівону,
бо спусто́шник Моава до тебе прийшов,
і понищив тверди́ні твої!
19 Стань на дорозі й чекай, ме́шканко Ароеру,
питай втікача та врятовану,
кажи: ,,Щó *це* сталося?"
20 Моав посоромлений, бо розтро́щений він,
ридайте та плачте,
і звістіте в Арноні, що Моав попусто́шений!
21 І суд ось прийшов на рівни́нний цей край,
на Холон й на Ягцу, і на Мефаат,
22 і на Дівон, і на Нево, і на Бет-Дівдатаїм,
23 і на Кір'ятаїм, і на Бет-Ґамул, і на Бет-Меон,
24 і на Керіййот, і на Боцру,
і на всі міста́ моавського кра́ю,
далекі й близькі.
25 І відтятий Моавові ріг,[1]
і раме́но[1] його розтро́щене, говорить Господь.
26 Упійте його, — бо пишавсь проти Господа він, —
і він з плю́скотом упаде до блюво́ти своєї, —
і станеться й він посміхо́виськом!
27 І чи ж для тебе Ізраїль не був посміхо́виськом цим?
Хіба серед злодіїв був зна́йдений він,
що ти скільки гово́риш про нього, *то все* головою хитаєш?
28 Покиньте міста́, й пробувайте на скелі,
мешка́нці Моава,
і будьте, немов та голубка,
що над краєм безо́дні гнізди́ться!
29 Ми чули про гордість Моава,
що чванли́вий він дуже,
про надутість його і його гордува́ння,
про бундю́чність його та пиху́ його серця.
30 Я знаю, — говорить Господь, — про зухва́льство його,
і про його балачки́ безпідставні, —
робили вони неслухня́не!
31 Ридаю тому над Моавом,
і кричу за Моавом усім,
зідхаю над лю́дьми Кір-Хересу.
32 Більш як за Язером Я плакав,
Я плакатиму за тобою, винограднику Сівми!
Галу́зки твої перейшли *аж за* море,

[1] Ріг і рамено — у біблійній мові синоніми сили.

досягли́ аж до моря Язера.
Спусто́шник напав на осінній твій плід,
і на винобра́ння твоє, —
33 і за́брана буде потіха твоя
та радість твоя з виноградника й з кра́ю Моава,
і вино із чави́ла спиню́!
Не буде топта́ти топта́ч,
радісний крик при збира́нні не буде вже радісним криком збира́ння.
34 Від крику Хешбону аж до Ел'але,
аж до Ягацу не́стися буде їхній голос,
від Цоару аж до Горонаїму, *до* Еґлат-Шелішійї,
бо й вода із Німріму пустинею стане.
35 І ви́гублю Я із Моава, — говорить Господь, —
того, хто для же́ртов вихо́дить на па́гірок,
і бо́гові ка́дить своє́му.
36 Тому́ стогне серце Моє за Моавом, немов та сопілка,
і стогне серце Моє, як сопілка, за лю́дьми Кір-Хересу,
бо погинули ті, *хто* бага́тство набув!
37 Тому кожна голова — облисіла,
і кожна борода — обстри́жена,
на руках у всіх — порізи *жало́би*,
і на сте́гнах — вере́та.
38 На всіх даха́х Моава
й на площах його — самий ле́мент,
бо розбив Я Моава, мов по́суд,
якого не люблять, говорить Господь.
39 ,,Як він розто́щений" плачуть,
,,як гане́бно Моав утікав,
і як він посоро́млений!"
І Моав став за по́сміх
та по́страх для всього довкілля його!
40 Бо так промовляє Господь:
Ось він, як орел, прилети́ть,
і кри́ла свої над Моавом розго́рне, —
41 міста́ будуть взяті,
й твердині захо́плені.
І того дня стане серце лица́рства Моава,
як серце жони-породіллі!
42 І з наро́дів Моав буде ви́гублений,
бо пишавсь проти Господа він.
43 Страх, та безо́дня,
та па́стка на тебе, мешка́нче Моава!
говорить Господь.
44 Хто від стра́ху втече, той в безо́дню впаде́,
хто ж з безодні підійметься, той буде схо́плений в па́стку.
Бо спрова́джу на нього, на *то́го* Моава,
рік їхньої кари, говорить Господь.
45 Втікачі знеси́лені
будуть ставати у тіні Хешбону,
бо вийде огонь із Хешбону,
а по́лум'я з-поміж Сиго́ну,
і поїсть край *воло́сся на скро́ні* Моаву
та череп синів галасли́вих.
46 Горе, Моаве, тобі!
Загинув Кемошів наро́д,
бо сини твої взяті в поло́н,
твої ж до́чки — в неволю!

47 І верну́ Я Моавові долю напри́кінці днів,
говорить Госпо́дь.
Аж досі — суд *на* Моава.

Пророцтво на Аммо́нових синів

49 На Аммонових синів.
„Так говорить Господь:
Чи немає синів у Ізраїля?
Чи немає спадкоє́мця в нього?
Чому Ґада Мілком оді́дичив
й осівся наро́д його по містах його?
2 Тому́ настаю́ть ось дні, — говорить Господь, —
і Я розголошу́ крик військо́вий
на Раббу Аммонових синів, — і вона стане за купу руїн,
а підлеглі міста її спа́лені будуть огнем,
і *знов* оді́дичить Ізраїль спа́док свій, говорить Господь.
3 Ридай, о Хешбо́не, бо місто зруйноване!
Кричіть, до́чки Рабби, оперезжі́ться вере́тою,
лементу́йте й блукайте по обійстя́х,
бо Мілком до поло́ну іде,
його священики й його зверхники ра́зом!
4 Чого ти долинами хва́лишся?
Долина твоя розпливається *кров'ю*, о до́чко невірна,
що на скарби свої покладаєш надію *та кажеш*:
„Хто при́йде до мене?"
5 Ось Я страх припрова́джу на тебе, —
говорить Господь, Бог Саваот, —
із усього довкі́лля твого,
і ви повтікаєте кожен напе́ред себе, —
і не буде кому втікачів позбира́ти!
6 А потім верну́ Я долю Аммонових синів,
говорить Господь".

Пророцтво на Едо́ма

7 На Едома.
„Так говорить Господь Саваот:
Чи в Темані немає вже мудрости?
Чи згинула рада розумних?
Хіба зіпсувалась їхня мудрість?
8 Утікайте, оберні́ться *плечи́ма*,
сядьте глибше, мешка́нці Дедану,
бо привів Я нещастя Ісава на нього, —
той час, *коли* покараю його!
9 Якщо при́йдуть до тебе збирачі винограду,
вони не полишать останків,
якщо *ж при́йдуть* злодії вночі,
напсую́ть, скільки схо́чуть.
10 Бо обнажи́в Я Ісава,
повідкривав усі криївки його,
і він сховатись не зможе, —
спусто́шене буде насіння його, й його браття,
і сусіди його, — і не буде його!
11 Залиши́ свої си́роти, — Я утри́маю *їх* при житті,
а вдови твої хай надію на Мене кладу́ть!
12 Бо так промовляє Господь:
Ось і ті, що не мали б пити чаші *цієї*,[1]

[1] Ча́ша — гебраїзм: тяжка доля.

пити будуть напе́вне,
а ти непока́раним будеш?
Не будеш без кари, бо справді ти пÿтимеш *чашу*!
13 Бо Собою присяг Я, — говорить Господь, —
що Боцра́ за спусто́шення стане, за га́ньбу,
пустиню й прокляття,
і руїнами вічними стануть міста́ її всі!
14 Я звістку від Господа чув,
і відправлений вісник між люди:
Зберіться й прийдіть проти неї,
і встаньте на бій,
15 бо тебе Я зробив ось мали́м між наро́дами,
погордженим серед людей!
16 Страхіття твоє обманило тебе
й гордість серця твого,
тебе, що в розщілинах скелі живеш,
що високих підгі́рків тримаєшся.
Та коли б ти кубло́ своє *й* ви́соко звив, мов орел,
то й ізвідти Я скину тебе, промовляє Господь.
17 І стане Едо́м за страхіття, — кожен, хто буде прохо́дити ним,
остовпіє й засвище,
як пора́зи його всі побачить.
18 Як Содо́м та Гомо́рру й сусідів її поруйно́вано,
каже Господь, —
так ніхто там не буде сидіти,
і не буде в нім ме́шкати чужи́нцем син людський.[1]

[1] Ben adam — син людський, людина, людська істота, проста людина. Див. Єз. 2. 1.

19 Ось підійметься він, немов лев,
із темного лісу Йорда́ну на во́дяні луки,
і Я вмент зроблю́, що він побіжить геть від них,
а хто ви́браний буде,
того Я поставлю над ними.
Бо хто є подібний Мені,
і хто покличе Мене перед суд,
і хто па́стир такий, що перед обличчям Моїм устоїть?
20 Тому то послухайте за́дум Господній,
що Він на Едома заду́мав,
і думки́ Його ті, які Він на мешка́нців Темана замислив:
Направду, — найменших *з* отари потя́гнуть,
і попусто́шать пасо́висько їхнє при них!
21 Від гуку упадку їхнього буде тремтіти земля,
буде зойк, *аж* на морі Червоному чути їхній голос.
22 Ось підійметься він, як орел,
і літатиме, й крила свої над Боцро́ю розго́рне:
і стане серце хоробрих едо́млян в той день,
немов серце жони-породіллі".

Пророцтво на Дама́ск

23 На Дамаск.
„Засоро́мивсь Хамаш та Арпал,
бо злу звістку почули;
в неспоко́ї тривожнім вони, як те море,
що не може вспоко́їтись.
24 Дама́ск сторопів, обернув*ся* втікати,
і страх *його* міцно охопи́в,

біль та му́ки його обгорну́ли,
немов породіллю.
25 Як спорожніло славне це
місто, місто втіхи Моєї!
26 Тому́ юнаки́ його падати бу-
дуть на пло́щах його,
і всі військо́ві погинуть
того дня, говорить Гос-
подь Саваот.
27 І під муром Дама́ску огонь
запалю́,
і він пожере Бен-Гада́д-
ські пала́ци!"

Пророцтво на Кеда́р

28 На Кедар та на царства Ха-
цору, що їх побив Навуходоносор,
цар вавилонський.
,,Так говорить Господь:
Уставайте, ідіть на Кеда́р,
і нехай попусто́шать *вій-
сько́* синів сходу!
29 Заберуть їхні наме́ти та їхню
отару,
їхні покро́ви та всі їхні
речі,
та їхніх верблю́дів собі за-
беруть,
і над ними кричатимуть:
Жах звідусіль!
30 Утікайте, мандруйте ско-
ріш,
сховайтесь в глибоке,
мешка́нці Хацору, —
говорить Господь, —
бо раду нарадив на вас На-
вуходоно́сор, цар вави-
лонський,
і за́дум заду́мав на вас!
31 Уставайте, ідіть на наро́д,
що спокійно, безпечно
живе, — промовляє
Господь, —
немає воріт, і нема в нього
за́сувів,
самітно живуть.
32 І стануть верблюди їхні
здо́биччю,
а їхні череда́ — грабежем́,
і на всі вітри розвію Я їх,
хто воло́сся довко́ла стри-
же,
і зо всіх їхніх сторін при-
прова́джу *на них* їхню
поги́біль,
говорить Господь.
33 І стане Хацо́р за мешка́ння
шака́лів,
за вічне спусто́шення, —
не заме́шкає там люди́на,
і син лю́дський не спи́-
ниться в ньо́му!"

Пророцтво на Ела́м

34 Слово Господнє, що було про-
рокові Єремії на Елам на початку
царюва́ння Седекії, Юдиного ца-
ря, таке:
35 ,,Так говорить Госпо́дь Са-
ва́от:
Ось Я злама́ю ела́мського
лука,
головну́ їхню силу!
36 І з чотирьо́х кінців неба
спрова́джу чотири вітри́
до Еламу,
і їх розпоро́шу на всі ці
вітри́,
і не бу́де такого наро́ду,
куди б не прийшли *ці* ви-
гна́нці *з* Ела́му.
37 І настра́шу Ела́м перед
їхніми ворога́ми
та перед *всіма́*, хто їхню
душу шукає,
і лихо на них наведу́,
лютість гніву Мого, го-
ворить Господь, —
і пошлю́ Я за ними меча,
аж поки не ви́гублю їх!
38 І поставлю Престо́ла Сво-
го в Еламі,
і ви́гублю звідти царя й
його зверхників, каже
Господь.
39 Але бу́де напри́кінці днів,
поверну́ Я Ела́мові долю,
говорить Господь".

Пророцтво на Вавилон

50 Слово, що Госпо́дь говорив на Вавило́н, на землю халдеї́в через пророка Єремію:
2 ,,Звістіть між наро́дами й розголосіть,
підійміте прапора *та* розголосіть,
не затайте, скажіть: Здобутий *уже* Вавило́н,
засоро́млений Бел, зламаний Меродах,
бовва́ни його посоро́млені,
порозбивані *всі* його бо́жища!
3 Бо на нього із півночі вийшов наро́д,
що обе́рне в спусто́шення землю його,
і не буде мешка́нця у нім:
від люди́ни та аж до скотини, *усі* помандрують *та* підуть!
4 За тих днів і того ча́су, — говорить Господь, —
поприхо́дять сини Ізраїлеві, ра́зом вони й сини Юди, —
усе пла́чучи, будуть ходити
та Господа, Бога свого шукати.
5 Вони будуть питати про Сіона,
куди їхні обличчя[1] пове́рнені, —
щоб прийти й прилучитись до Господа вічним заповітом,
який не забу́деться!
6 Мій наро́д — це отара загинула:
па́стирі їхні вчинили блудя́чими їх,
їх загнали на го́ри,
й ходили вони від гори до підгір'я,
забули про ложе своє.

[1] Цебто: куди треба йти, це гебраїзм. Пор. Єр. 42. 15, Лк. 9. 51.

7 Усі, що знахо́дили їх, жерли їх,
і противники їхні говорили: ,,Не зави́нимо за те,
бо вони прогріши́лися Господу,
Пасо́виську правди
й надії батьків їхніх, — Господе́ві''.
8 Біжіть з Вавило́ну,
і вихо́дьте із кра́ю халдеїв,
і будьте, як козля́та ті перед ота́рою!
9 Бо ось Я позбу́джую, і на Вавило́н наведу́ збір великих наро́дів
з півні́чного кра́ю,
і вони проти нього шику́ються, —
звідти здобу́тий він бу́де!
Його стріли, мов ли́цар,
якому щасти́ть, — не вертаються да́рмо,
10 і здо́биччю стане Халде́я, —
наси́тяться всі, хто пусто́шить її,
промовляє Господь.
11 Бо радієте ви, бо втішаєтесь ви,
що спа́дщину Мою розграбо́вуєте,
бо ви скачете, мов те теля по траві,
та ірже́те, немов румаки́.
12 Збенте́жилася ваша мати занадто,
застидалась роди́телька ваша.
Оце для наро́дів кінець:
пустиня, сухо́земля й степ!
13 Від Господнього гніву вона незаме́шкана буде
та стане спусто́шенням уся.
Кожен, хто буде прохо́дити повз Вавило́н,

остовпіє й засвище, як *побачить* усі *ці* поразы його!
14 Ушикуйтеся на Вавилон навкруги,
всі, хто лука натягує!
Стріляйте на нього, стріли не шкодуйте,
бо він Господеві згрішив!
15 Здійміть крик проти нього навколо!
Він дав руку[1] *піддатись*, стовпи його впали,
зруйновані мури його,
бо це помста Господня.
Помстіться над ним:
як зробив він — зробіть *так* йому!
16 Повигублюйте *і* сівача з Вавилону,
і того, хто хапає серпа в часі жнив!
Через меч переслідника
вернуться всі до народу свого,
і кожен до краю свого втече.
17 Ізраїль — вівця розпорошена,
що леви погнали *її*:
перший жер його цар асирійський,
а останній — цей Навуходоносор, цар вавилонський,
розтрощив йому кості.
18 Тому так промовляє Господь Саваот, Бог Ізраїлів:
Ось Я покараю царя вавилонського й землю його,
як Я покарав був царя асирійського.
19 І верну Я Ізраїля на пасовисько його,
і він пастися буде на Кармелі й Башані,
і на горі на Єфремовій та на Ґілеаді
душа його ситою буде.
20 За тих днів й того часу — говорить Господь —
будуть шукати провину Ізраїлеву, та не буде її,
і прогріхи Юди, одначе не знайдені будуть вони,
бо пробачу тому, кого Я позоставлю!
21 На край „Чварів подвійних“,[1] — на нього піди
й на мешканців „Покарання“![1]
Поруйнуй і прокляттям вчини *все* за ними, — говорить Господь, —
і зроби так усе, як тобі наказав!
22 Гуркіт бою в краю
та велике спустошення!
23 Як побитий й поламаний
молот всієї землі!
Яким жахом зробивсь Вавилон для народів!
24 Я пастку поставив на тебе,
і схоплений ти, Вавилоне, хоча ти й не знав!
Ти знайдений й схоплений був,
бо ставав ти на прю проти Господа!
25 Господь відчинив Своє сховище,
і вийняв *звідти* знаряддя гніву Свого,
це бо зайняття для Господа, Бога Саваота в халдейському краї.
26 Ідіть ви на нього із краю *землі*,
відчиніть його клуні, порозкладайте його,
як снопи, і вчиніте закляттям його, —

[1] Він дав руку, — умовився, урочисто прирік, заприсягнув; пор. Єз. 20. 23, 28.

[1] Це назви Вавилону: Мератаїм (подвійний заколот) та Пекод (покарання, кара).

хай не буде йому позоста́лого!
27 Його всіх волів повбива́йте, — хай підуть вони на заріз!
Горе їм, бо настав їхній день, час наві́щення їх!
28 Голос тих, що втікають
і рятуються із вавилонського кра́ю,
щоб звістити на Сіоні про по́мсту Господа, нашого Бога,
про по́мсту за храма Його.
29 Скличте на Вавилона стрільців,
усіх, хто лука натя́гує,
та́бором станьте при ньому навко́ло, —
нехай йому вте́чі не бу́де!
Відплатіте йому згідно з чи́ном його,
як зробив він — зробіть *так* йому́,
бо гордим він став проти Господа,
проти Святого Ізраїлевого!
30 Тому то його юнаки́ *всі* поляжуть на пло́щах його,
а військо́ві його того дня всі погинуть, говорить Господь.
31 Ось Я проти тебе, о пи́хо, — говорить Господь, Бог Саваот, —
бо день твій прийшов,
час тебе покарати!
32 І спіткне́ться пиха й упаде́,
і не буде того, хто б підніс її.
І огонь по містах його Я запалю́, —
і він пожере́ всі довкі́лля його.
33 Так говорить Господь Саваóт:
Сини Ізраїлеві й сини Юдині — ра́зом утиску́вані,
і всі, що в поло́н їх забрали, тримають їх міцно,
не хочуть їх ви́пустити.
34 *Але* Викупи́тель їх сильний, Господь Саваот — Йому Іме́ння!
Він конче розсудить їхню справу,
щоб землю вспоко́їти,
а вавилонських мешка́нців стриво́жити.
35 Меч на халдеїв, — говорить Господь, —
і на мешка́нців Вавилону,
і на князі́в його, і на його мудреців!
36 Меч на ворожби́тів — і безглу́здими стануть,
меч на лица́рство його — і вони полякаються!
37 Меч на ко́ні його й на його колесни́ці,
та на всю мішани́ну *наро́дів*, яка серед нього, —
і стануть вони *як* жінки́!
Меч на ска́рби його — й пограбо́вані будуть!
38 Посу́ха на во́ди його, — й вони повисиха́ють,
бо це край божкі́в,
і шаліють вони від бовва́нів.
39 Тому звірі пусти́нні *там* будуть сидіти з шака́лами,
і стру́сі бу́дуть у ньому сидіти,
і не бу́де засе́лений він вже навіки,
і не буде заме́шканий він з роду в рід.
40 Як Содо́м та Гомо́рру й сусідів її Бог був поруйнував, —
говорить Господь, —

так ніхто там не буде сидіти,
і не буде в нім ме́шкати чужи́нцем син людський!
41 Ось із півночі при́йде наро́д,
і люд великий, і числе́нні царі, —
вони збу́джені будуть із кінців землі:
42 Лук та ра́тище міцно тримають,
жорсто́кі вони й милосердя не мають, —
їхній голос, як море реве́,
вони їдуть на ко́нях, —
на тебе вони вшикува́лись, як муж на війну,
вавилонськая до́чко!
43 Почув цар вавилонський відо́мість про них, —
й опусти́лися ру́ки йому́,
обхопи́в його страх
і тремті́ння, немов породіллю!
44 Ось підіймається він, немов лев,
із темного лісу Йорда́ну на во́дяні луки,
і Я вмент зроблю, що він побіжить геть від них,
а хто ви́браний буде,
того Я поставлю над ними!
Бо хто є подібний Мені,
і хто покличе Мене перед суд,
і хто па́стир такий, що перед обличчям Моїм він усто́їть?
45 Тому то послухайте за́дум Господній,
що на Вавилон Він заду́мав,
і думки́ Його ті, що на землю халдейську зами́слив:
Поправді кажу вам, — найменших *з* отари пота́гнуть,
і попусто́шать пасо́висько їхнє при них!
46 Від ро́зголосу про взяття́ Вавилону земля задрижи́ть,
і почується крик між наро́дами!

Відплата Вавилонові за руйнува́ння світу

51 Так говорить Господь:
Ось Я бурю збуджу́ на *ото́й* Вавилон
та на ме́шканців „серця повста́нців на Мене“.[1]
2 І на Вавилон Я пошлю віяча́,
і розвіють його,
і ви́порожнять його край,
бо оточать його у день зла.
3 Нехай лука свого напина́є стрілець проти того, хто й собі напинає,
проти того, хто своїм па́нцерем чва́ниться!
І не змилуйтеся над його юнака́ми,
закля́ттям учиніть усе ві́йсько його!
4 І попа́дають вбиті в халдейському краї,
і попроби́вані на його вулицях.
5 Бо Ізраїль та Юда — не вдіве́ць він по Бозі своєму,
по Господу Саваоту,
та напо́внився край їхній гріхом
проти Святого[2] Ізраїлевого.

[1] „Серце повстаючих на Мене“ (lev kamaj) — це криптографічна назва халдеїв (kasdim).
[2] Kedoš Jizrael, Святий Ізраїлів — це Господь Бог.

6 Утікайте з-серед Вавилону,
і кожен урятовуйте душу свою!
За провину його не погиньте,
бо це Господеві час помсти, —
Він дасть відповідну заплату йому!
7 Вавилон у Господній руці — золотая *це* чаша,
що всю землю напоювала:
народи впивались вином тим його,
тому пошаліли народи!
8 Несподівано впав Вавилон і зруйнований він!
Візьміте бальзаму для болю його, —
може буде загоєний він!
9 Вавилон лікували,
та він не був вилікуваний, —
покиньте його,
і підемо кожен до краю свого,
бо присуд його досягнув до небес,
і дійшов аж до хмар!
10 Вивів Господь справедливості наші, —
прийдіть, і розповімо на Сіоні
про чин оцей Господа, нашого Бога!
11 Вигостріть стріли, візьміте щити!
Збудив Господь духа мідійських царів,
бо на Вавилон Його задум, — понищити його,
бо це помста Господня,
помста за храма Його!
12 Проти мурів Вавилону підійміте прапора,
сторожу зміцніть, сторожів порозставляйте,
і чати поставте,
бо Господь і задумав, і зробив,
що Він говорив був на мешканців Вавилону.
13 О ти, що живеш над великими водами,
що маєш скарбів багатенно, —
кінець твій прийшов,
міра твоєї захланности!
14 Господь Саваот присягав був душею Своєю:
наповню людьми тебе, мов сараною,
і на тебе вони крик військовий підіймуть!
15 Своєю Він силою землю вчинив,
Своєю премудрістю міцно поставив вселенну,
і небо розтяг Своїм розумом.
16 Як голос Його забринить, у небесах шумлять води,
а коли підіймає Він хмари із краю землі,
коли із дощем чинить блискавки
та випроваджує вітер зо сховищ Своїх,
17 тоді кожна людина в знанні туманіє,
усяк золотар посоромлений через боввана,
бо відлив його — це неправда,
і немає в них духа!
18 Марнота вони, *вони* праця на сміх, —
в час навіщення їх вони згинуть!
19 Не така, як оці, частка Яковова,
бо все *це* Він створив,
і *Ізраїль* — племено спадщини Його,
Господь Саваот Йому Ймення!

20 Ти Мій мо́лот,
знаря́ддя військо́ве, —
тобою поб'ю Я наро́ди,
і тобою Я ви́гублю ца́рства!
21 І тобою поб'ю Я коня́ й верхівця́,
і тобою поб'ю колесни́цю й її візника́!
22 І тобою поб'ю чоловіка та жінку,
старо́го та хло́пця тобою поб'ю,
і тобою поб'ю юнака́ та дівчи́ну!
23 І тобою поб'ю пастуха́ й його ста́до,
і тобою поб'ю селяни́на та за́пряг його,
і тобою поб'ю Я намісників та їхніх засту́пників!
24 І Я відплачу́ Вавилонові
і всім мешка́нцям халдеїв усе їхнє зло,
що зробили в Сіоні на ваших оча́х, промовляє Госпо́дь!
25 Оце Я на тебе, о го́ро ти згу́бна, — говорить Госпо́дь, —
що всю зе́млю ти гу́биш!
І руку Свою простягну́ над тобою,
і зо скель тебе скину,
і зроблю́ горою горючою!
26 І не братимуть з тебе нарі́жного ка́меня,
ані ка́меня на підва́лини,
бо спусто́шенням вічним ти станеш,
говорить Госпо́дь.
27 Підійміте прапор на землі,
засурміть у сурму́ між наро́дами,
приготу́йте наро́ди на бій проти нього,
покличте на нього ца́рства Арарату, Мінні та Ашкеназу,
призначте гетьма́на над ними,
ко́ней спровадьте,
немов ту шорстку́ сарану́!
28 Приготу́йте на бій проти нього наро́ди, царів Мідії,
намі́сників її та всіх її засту́пників,
та ввесь край панува́ння її!
29 І затрясла́ся земля, і ко́рчитись стала *від бо́лю*,
бо здійсни́лися за́думи Господа на Вавило́н,
щоб край вавилонський вчинити жахли́вим спусто́шенням *та* без мешка́нця.
30 Силачі вавилонські воювати перестали, —
у тверди́нях осілись,
загинула *вся* їхня сила,
зробились, неначе жінки́,
осе́лі його попідпа́лювані,
його за́суви зла́мані.
31 Бігу́н бігуно́ві назу́стріч біжить,
а по́сол назу́стріч посло́ві,
щоб звісти́ти царю вавилонському,
що з кінця́ *до кінця́* взяте місто його,
32 і бро́ди захо́плені,
і форте́ці огнем попали́ли,
вояки перестра́шені.
33 Бо так промовляє Госпо́дь Саваот, Бог Ізраїлів:
Дочка́ вавилонська —
мов тік *в* час топта́ння його:
іще трохи — й настане для неї час жнив!
34 Поже́р мене й стер мене Навуходоно́сор, цар вавилонський,
поставив мене, як той по́суд поро́жній,

ковтну́в він мене́, немов змій,
моїми розко́шами спо́внив свого живота,
ви́пхнув мене. . . .
35 Насилля моє й моє тіло — на Вавило́н,
говорить мешка́нка Сіону,
кров же моя — на мешка́нців халдеїв,
говорить Єрусали́м!
36 Тому так промовляє Господь:
Оце Я змага́юсь за справу твою,
і помщу́ твою по́мсту,
і ви́сушу море його,
і джерело́ його ви́сушу.
37 І стане руїною *цей* Вавило́н, мешка́нням шака́лів,
страхіттям та по́сміхом, —
і в ньому мешка́нця не буде!
38 Заревуть вони ра́зом, немов левчуки́,
загарча́ть, немов ті левеня́та.
39 Як вони порозпа́люються,
то зроблю́ їм бенке́та та їх упою́,
щоб раділи й заснули сном вічним, —
і *вже* не пробу́дяться, каже Господь!
40 Поспускаю Я їх, мов овець до зарізу,
немов баранів із козла́ми.
41 Як здобутий Шеша́х,[1]
і *як* схо́плена слава всієї землі!
Яким *ось* зробивсь Вавило́н посе́ред наро́дів!
42 На Вавилон вийшло море,
і вкрився він бе́зліччю хвиль тих його.
43 Міста його стануть спусто́шенням,
краєм пустині та сте́пу,
тим краєм, що в ньому сидіти не буде ніяка люди́на,
і не буде ходи́ти по ньому син лю́дський!
44 І Я навіщу́ Бела в Вавило́ні,
і ви́тягну з уст його те, що він був ковтну́в,
і вже наро́ди до нього не будуть пливсти́, немов ріки,
і мур вавило́нський впаде́!
45 Мій наро́де, виходьте із нього
й рятуйте від лютости гніву Господнього
душу свою!
46 І щоб серце ваше не сла́бло,
а ви не злякалися вістки, почу́тої в кра́ї,
бо прийде цього ро́ку ця звістка,
а потім того ро́ку та звістка,
і *буде* наси́лля в краю́,
і *повстане* пану́ючий проти пану́ючого.
47 Тому то ось дні настають,
і навіщу́ Я божкі́в Вавилону,
і ввесь його край посоро́млений буде,
і всі його вбиті попа́дають в ньо́му!
48 І над Вавилоном співа́тимуть небо й земля,
і все, що є в них,
бо на нього прихо́дять спусто́шники з півночі,
каже Госпо́дь.
49 Вавилон мусить упасти за вбитих Ізраїлевих,
як за Вавилон впали вбиті всієї землі.
50 Хто втік від меча́, —
ідіть, не ставайте!

[1] Шешах — Вавилон.

Пам'ятайте *й* зда́лека про Господа,
а Єрусалим нехай буде на вашому серці!
51 Застидалися ми, як почули цю га́ньбу,
сором покрив нам обличчя,
бо чужи́нці прийшли
у святиню Господнього дому.
52 Тому то ось дні настають, — говорить Господь, —
і бовва́нів його навіщу́,
і буде стогна́ти пора́нений по всім кра́ї його!
53 Коли б Вавилон *аж до* неба піднісся,
і коли б уміцни́в свою силу він *на* височині,
то все таки прийдуть від Мене до нього спусто́шники, каже Господь!
54 Чується крик з Вавилону,
і велике пони́щення з кра́ю халдеїв,
55 бо пусто́шить Господь Вавило́на
і галас великий приглу́шує в ньому,
і шумлять їхні хвилі, як во́ди великі,
і розляга́ється гу́ркіт їхнього голосу.
56 Бо при́йде спусто́шник на нього, на Вавилон,
і схо́плене буде лица́рство його,
їхній лук полама́ється,
бож Бог відпла́ти — Госпо́дь,
Він напевно заплатить!
57 І впою його звѐрхників та мудреців його,
намісників його та заступників його,
і його ли́царів, —
і сном вічним заснуть, і не збу́дяться,
каже Цар, Господь Саваот Йому Йме́ння.
58 Так говорить Господь Саваот:
Товстий му́р вавилонський аж до основ буде знищений,
і брами високі його огнем будуть спа́лені, —
і мучились да́рмо наро́ди,
і для огню мордува́лись племе́на!"
59 Слово, яке пророк Єремія
наказав був Сераї, сину Нерійї,
сина Махсеїного, коли він ішов з
Седекією, Юдиним царем, до Вави-
лону, за четвертого року царюва́н-
ня його. А Сера́я *був* головним
царськи́м посте́льником.
60 І написав Єремія все те лихо,
що при́йде на Вавилон, до однієї
книги, усі ті слова́, що написані
на Вавилон.
61 І сказав Єремія до Сераї:
„Як при́йдеш ти до Вавилону, то
гляди, прочитай усі ці слова́.
62 І скажи: Господи, Ти про-
віща́в на це місце, щоб вигубити
його *так*, що не буде в ньому
ме́шканця від людини й аж до
скоти́ни, бо буде воно спусто́шен-
ням вічним.
63 І станеться, як ти скінчи́ш
читати цю книгу, прив'яжеш до
неї каменя, і кинеш її до сере́дини
Ефрату,
64 та й скажеш: Так потоне
Вавилон, і не встане через те
лихо, що Я на нього наведу́, — і
вони попому́чаться!"
Аж досі — слова Єреміє́ні.

Ограблення й зруйнува́ння Єрусалиму

52 Седекія був віку двадцяти й
одного року, коли зацарю-
вав. А царював він в Єрусалимі
одина́дцять років; ім'я́ ж його

матері — Хамутал, дочка́ Єремії
з Лівни.
2 І робив він зло в Господніх
очах, усе так, як робив був Єгоя-
ким.
3 Бо через Господній гнів ста-
лося *це* на Єрусалим та на Юду,
аж поки Він не відкинув їх від
Свого обличчя. А Седекія відпав
від вавилонського царя.
4 І сталося за дев'ятого року
його царюва́ння, десятого місяця,
десятого *дня* місяця прийшов На-
вуходоно́сор, цар вавилонський,
він та все військо його, на Єру-
салим, і розта́борилися проти ньо-
го, і побудува́ли проти нього ва́ла
навко́ло.
5 І ввійшло місто в облогу аж до
одина́дцятого року царя Седекії.
6 Четвертого місяця, дев'ятого
дня місяця настав вели́кий голод у
місті, і не було хліба для наро́ду
кра́ю.
7 І пробитий був *про́лім* у стіні
міста, і всі воякі́ повтікали, і по-
вихо́дили з міста вночі доро́гою
брами між двома му́рами, що при
царсько́му садку́, бо халдеї були
при місті навко́ло. І пішли вони
дорогою в степ.
8 А халдейське військо погна-
лося за царем, та й догнали Седе-
кію в єрихонських степа́х, а все
його військо розпоро́шилося від
нього.
9 І схопи́ли царя, і відвели́ його
до царя вавилонського до Рівли в
краю Хамата, і *там* його той
засудив.
10 І цар вавилонський порізав
Седекіїних синів на оча́х його, а
також Юдиних зверхників він по-
різав у Рівлі.
11 А очі Седекії він ви́брав, і
зв'язав його ланцюга́ми. І від-
вів його вавилонський цар до Ва-
вилону, і посадив його до в'язни́ці
аж до дня його смерти.
12 А п'ятого місяця, десятого
дня місяця, — це дев'ятнадцятий
рік царя Навуходоно́сора, вави-
лонського царя, — прийшов до
Єрусалиму Невузар'адан, началь-
ник царсько́ї сторожі, *що* ставав
перед обличчям вавилонського ца-
ря.
13 І він спали́в Господнього до-
ма та дома царе́вого, і всі доми́ в
Єрусалимі, і спалив кожного вели-
кого дома огнем.
14 І мури навко́ло Єрусалиму
порозбива́ло все халдейське вій-
сько, що *було* з начальником цар-
сько́ї сторожі.
15 А з бідно́ти народу та решту
наро́ду, що позостався в місті, і
перебіжників, що перебігли до ва-
вилонського царя, і решту про́-
стого люду повиганя́в Невуза-
р'адан, начальник царсько́ї сто-
рожі.
16 А з бідноти кра́ю началь-
ник царсько́ї сторожі позоста́вив
де́кого за винарів та за рільників.
17 А мідяні стовпи́, що в Господ-
ньому домі, і підстави, і мідяне́
море, що в Господньому домі, хал-
деї полама́ли, і поне́сли всю їхню
мідь до Вавилону.
18 І го́рнята, і лопаткú, і но́жи-
ці, і кропи́льниці, і ложки́, і ввесь
мідяни́й по́суд, що ним служать,
позабирали.
19 І миски́, і кади́льниці, і кро-
пи́льниці, і го́рнята, і свічники́, і
ложки́, і жерто́вні миски, і що *було*
золоте — *забрав* золото, а що
срібне — срібло взяв начальник
царсько́ї сторожі.
20 Два стовпи́, одне море, два-
надцять мідяни́х волів, що під під-
ста́вами, що цар Соломон поробив
був для Господнього дому, — не
було *й* ваги для міді всіх цих
речей!
21 А стовпи́ — вісімнадцять лік-
тів високість одно́го стовпа́, і

шнуро́к *на* дванадцять ліктів
оточував його, а грубина́ його —
чотири пальці, всере́дині поро́ж-
нявий.
22 І ма́ковиця на ньому — мідя-
на́, а висикість однієї ма́ковиці —
п'ять ліктів та мере́жка, і грана́-
тові я́блука на ма́ковиці навко́ло,
усе мідь. І для другого стовпа́ —
так само, і грана́тові я́блука.
23 І було грана́тових я́блук де-
в'ятдеся́т і шість на кожну сто́ро-
ну, усіх грана́тових я́блук на ме-
ре́жці навко́ло — сто.
24 І начальник царської сто-
рожі взяв Сераю, головного свя-
щеника, і Цефанію, другого свя-
щеника, та трьох сторожів поро́-
га.
25 А з міста взяв він одного
є́внуха, що був начальником над
військо́вими, та се́меро чоловіка з
тих, що бачать царе́ве обличчя, що
були зна́йдені в місті, і писаря,
зверхника військо́вого відділу, що
записував наро́д кра́ю до військо́-
вого відділу, і шістдеся́т чоловіка
з наро́ду кра́ю, що знахо́дилися в
місті.
26 І позабирав їх Невузар'адан,
начальник царської сторожі, і від-
вів їх до вавилонського царя, до
Рівли.
27 І вдарив їх вавилонський
цар, і позабива́в їх у Рівлі, у
хаматовому краї. І пішов Юда на
вигна́ння з своєї землі!
28 Оце той наро́д, що вигнав
Навуходоно́сор: у сьомому році —
три тисячі й двадцять і три юдеї.
29 У вісімнадцятому році На-
вуходоносора *вигнав він* з Єрусали-
му вісім сотень тридцять і дві душі.
30 У році двадцятому й третьо-
му вигнав Невузар'адан, началь-
ник царської сторо́жі, сім сотень
сорок і п'ять душ юдеїв. Усіх душ
— чотири тисячі й шість сотень.
31 І сталося за тридцятого й
сьомого року вигна́ння Єгояки́ма,
Юдиного царя, дванадцятого міся-
ця, двадцятого й п'ятого *дня* міся-
ця, Евіл-Меродах, цар вавилон-
ський, у році свого зацарюва́ння,
зми́лувався[1] над Єгояки́мом, Юди-
ним царем, і вивів його з дому
ув'я́знення.
32 І він говорив з ним добре, і
поставив трона його понад трона
царів, що *були* з ним у Вавилоні.
33 І змінив в'язни́чну одежу йо-
го, і він за́вжди їв хліб перед ним
по всі дні свого життя.
34 А їжа його, їжа стала, ви-
давалася йому від вавилонського
царя, щоденне кожного дня, аж до
дня його смерти, по всі дні його
життя.

[1] В оригіналі „підніс голову", пор. 1 М. 32. 21.

ПЛАЧ ЄРЕМІЇ[1]

Плач за зруйнованим Єрусалимом

1 Як самітно сидить
колись велелю́дне це мі-
сто,
немов удова́[2] воно стало!
Могутнє посе́ред наро́дів,
княгиня[2] посеред країн —
воно стало данни́цею!
2 Гірко плаче по но́чах вона,
і сльо́зи *гарячі* на що́ках у
неї.

[1] Перший розділ Плачу́ — поа́збучний, цебто кожен вірш розпочинається порядковою буквою єврейської а́збуки, тому він має 22 вірші. Кожен вірш — сексте́т, цебто має 6 рядків. Так само написаний і розділ другий. Пор. Пс. 25, 34 і 119.

[2] Назви Єрусалим, Сіон у мові давньоєврейській, як назви міст, — жіночого роду, а тому й порівняння їх у Плачу́ — жіночого роду.

Нема потішителя в неї зо всіх,
що кохали її, —
її зрадили всі її дру́зі,
вони ворогами їй стали!
3 Юдея пішла на вигна́ння
з біди та з роботи тяжко́ї,
вона оселилася поміж пога́нами,
спочи́нку *собі* не знайшла!
Догнали її всі її переслі́дники
серед тісно́т.
4 Доро́ги сіонської *до́ньки* сумні,
бо немає на свято проча́н!
Усі брами її попусті́ли,
зідхає свяще́нство її,
посумнілі дівчата її,
а вона — гірко їй!
5 Її грабівники́ взяли го́ру *над нею*,
і добре веде́ться її ворогам,
бо їй завдав смутку Госпо́дь
за численність у неї гріхів:
Немовлята її до поло́ну
пішли перед ворогом.
6 І відійшла від сіонської до́ньки
вся вели́чність її. Її князі стали,
немов о́лені ті,
що паші *собі* не знахо́дять, —
і йдуть у безси́ллі
перед переслідником.
7 У дні лиха свого та страждá́ння свого́
дочка єрусалимська спога́дує
всі свої ска́рби, —
що були від днів давніх,
як наро́д її впав був у руку ворожу,
і не було́, хто б їй поміч подав.
Вороги споглядáли на неї,
і сміялись з руїни її.
8 *Дочка* єрусалимська гріхом прогріши́лась,
тому́ то нечистою стала,
усі, що її шанували, пого́рджують нею,
наготу́ бо її вони бачили!
І зідхає вона,
й відверта́ється взад.
9 Нечистість її на подо́лках у неї.
Вона не згадала свого кінця,
та й упала преди́вно,
і нікого нема, хто б потішив її.
,,Побач, Господи, горе моє,
бо звели́чився ворог!‘‘
10 Гнобитель простяг свою руку
на всі її ска́рби,
і бачить вона,
що в святиню її увіходять пога́ни,
про яких наказав Ти:
,,Не ввійдуть вони в твої збо́ри!‘‘
11 Увесь наро́д її сто́гне,
шукаючи хліба,
свої ска́рби кошто́вні за їжу дають,
аби́ *тільки* душу свою проживи́ти.
,,Зглянься, Господи, і подивися,
яка стала пого́рджена я!‘‘
12 Не вам *ка́жучи*, гляньте
й побачте, усі, хто дорогою йде:
чи є такий біль, як мій біль,
що завда́ний мені,
що Госпо́дь засмути́в ним мене
у день лютого гніву Свого́?
13 Із височини́ Він послав в мої кості огонь,
і над ними він запанува́в!

Розтяг сітку на ноги мої,
повернув мене взад,
учинив Він мене спустошілою,
увесь день болящою.
14 Ярмо моїх прогріхів зв'язане міцно рукою Його,
плетуться вони
та приходять на шию мою!
Він зробив, що спіткнулася сила моя,
Господь передав мене в руки такого,
що *й* звестись не можу.
15 Усіх моїх сильних
Господь поскидав серед мене,
мов на свято *зібрання*, Він скликав на мене,
щоб моїх юнаків потрощити,
як у чавилі, стоптав Господь дівчину,
Юдину доньку.
16 За оцим плачу я,
око моє, — моє око слізьми запливає!
бо далеко від мене втішитель,
що душу мою оживив би;
мої діти понехтувані,
бо посилився ворог!
17 Сіонська *дочка* простягла свої руки, —
немає розрадника їй:
Господь наказав проти Якова
довкола нього його ворогам,
донька єрусалимська
нечистою стала між ними.
18 ,,Справедливий Господь,
а я слову Його неслухняна була.
Послухайте но, всі народи,
і побачте мій біль:
дівчата мої та мої юнаки
у неволю пішли!
19 Взивала до друзів своїх,
та вони обманули мене!
Священство моє й мої старші
вмирають у місті,
шукаючи їжі собі,
щоб душу свою поживити.
20 Зглянься, Господи, — тісно мені!
Моє нутро бентежиться,
перевертається серце моє у мені,
бо була зовсім неслухняна.
На вулиці меч осирочував,
а в домі — смерть.
21 Почули, що я *ось* стогну,
й немає мені потішителя,
вчули про лихо моє всі мої вороги, —
та й зраділи, що Ти *це* зробив.
Спровадив Ти день, що його заповів, —
бодай сталося їм, як мені!
22 Бодай перед обличчя Твоє
прийшло все їхнє лихо, —
і вчини їм, як Ти учинив *ось* мені
за гріхи мої всі, —
бо численні стогнання мої,
моє ж серце боляще".

Спустошення Єрусалиму

2 Як захмарив Господь
в Своїм гніві сіонську дочку!
Він кинув із неба на землю
пишноту Ізраїля,
і не згадав у день гніву Свого
про підніжка ногам Своїм, —
2 понищив Господь,
не помилував житла всі Яковові.

Він позбу́рював у гніві Своїм *у* дочки́ Юди тверди́ні,
на землю звали́в,
збезче́стив Він ца́рство й князів *усіх* його́.
3 В люті гніву відтяв увесь Ізраїлів ріг,[1]
прави́цю Свою відверну́в Він від во́рога,
та й запала́в проти Якова,
мов той палю́чий огонь, що навко́ло жере́!
4 Він нап'я́в Свого лу́ка, як ворог,
проти́вником стала прави́ця Його́,
і Він вибив *усе*,
що для ока було пожада́не,
у скинії до́ньки сіонської
вилив запе́клість Свою, як огонь.
5 Господь став, як той во́рог,
пони́щив Ізраїля Він,
всі пала́ти його зруйнува́в,
тверди́ні його попусто́шив, —
і Юдиній до́ньці примно́жив
зідха́ння та сто́гін!
6 Понищив горо́жу Свою, немов у садка́,
місце зборів Своїх попусто́шив,
Госпо́дь учинив,
що забу́ли в Сіоні про свято й суботу,
і відки́нув царя́ та священика в лю́тості гніву Сво-го́.
7 Покинув Господь Свого же́ртівника,
допусти́в побезче́стити святиню Свою́,
передав в руку во́рога
му́ри пала́ців її, —
ворогú зашуміли в Господньому домі,
немов би святко́вого дня!
8 Задумав Госпо́дь
зруйнува́ти мур сіо́нської до́ньки,
Він ви́тягнув шнура,[1]
Своєї руки не вернув, щоб не нищити,
сумни́ми вчинив передму́р'я та мур, —
вони ра́зом осла́бли.
9 Її брами запа́лися в зе́млю,
пони́щив Він та полама́в її за́суви.
Її цар і князі її серед поганів.
Немає *навча́ння* Зако́ну,
і пророки її не знахо́дять видіння від Господа.
10 Сидять на землі
та мовчать старші до́ньки сіо́нської,
по́рох посипали на свою голову,
підпереза́лись вере́тами,
аж до землі свою го́лову
єрусалимські дівчата схили́ли.
11 Повипливáли від сліз мої очі,
моє ну́тро клеко́че,
на землю печінка моя вилива́ється
через зане́пад дочки́ мого люду,
коли немовля́ й сосуне́ць умліва́ють *голодні*
на пло́щах міськи́х.
12 Вони кви́лять своїм матеря́м:
„Де пожи́ва й вино?"
І ску́люються, як ране́ний, на пло́щах міськи́х,
коли ду́ші свої випускають
на лоні своїх матері́в.

[1] Ріг — сила.

[1] Витягнув шнура — щоб відміряти долю.

13 Що засвідчу тобі,
що вподоблю до тебе, о єрусалимськая дочко?
Що вчиню тобі рівним,
щоб тебе звеселити, о діво, о дочко сіонська?
Бо велика, як море, руїна твоя, —
хто тебе полікує?
14 Пророки твої провіщали
для тебе марноту й фальшиве,
і не відкривали твого гріха,
щоб долю твою відвернути, —
для тебе вбачали
пророцтва марноти й вигнання.
15 Усі, що проходять дорогою,
плещуть у долоні на тебе,
і посвистують та головою своєю хитають
над донькою Єрусалиму *та кажуть*:
,,Хіба це те місто, що про нього казали:
Корона пишноти, розрада всієї землі?"
16 Усі вороги твої пащу на тебе роззявлюють,
свищуть й зубами скреготчуть *та* кажуть:
,,Ми пожерли її.
Оце справді той день,
що чекали його, —
знайшли ми і бачимо його!"
17 Учинив Господь те, що задумав,
Він виповнив слово Своє,
що його наказав від днів давніх:
усе зруйнував, і милосердя не мав,
і ворога втішив тобою,
Він рога підійняв супротивних твоїх.
18 Їхнє серце до Господа крик підіймає,
о муре, о дочко Сіону!
Проливай, як потік,
сльози вдень та вночі,
не давай відпочинку собі,
нехай не спочине зіниця твоя!
19 Уставай, голоси уночі
на початку сторожі!
Виливай своє серце, мов воду,
навпроти обличчя Господнього!
Підійми ти до Нього долоні свої
за душу своїх немовлят,
що від голоду мліють
на розі всіх вулиць!
20 Споглянь, Господи, і подивися,
кому Ти зробив отаке?
Чи *конечним було*, щоб жінки їли плід свій,
своїх немовлят, яких виплекали?
Щоб був у святині Господній забитий
священик і пророк?
21 Лежать на землі
на вулицях *рядом* юнак та старий.
Попадали діви мої
та мої парубки від меча, —
Ти побив *їх* в день гніву Свого,
порізав, не мав милосердя.
22 Ти виклúкував, мов на день свята,
жахоти мої із довкілля,
— і врятованого не було,
і позостальця в день гніву Господнього, —
повигублював ворог мій тих,
кого виплекала та зростила була.

Госпóдь нас карає за наші гріхи

3 1[1] Я той муж, який бачив біду́
від жезлá Його гніву, —
2 Він провáдив мене й допровáдив до тéмряви,
а не до світла.
3 Лиш на мене все знóву обéртає
руку Свою цілий день.
4 Він вúснажив тіло моє й мою шкіру,
мої кості сторóщив,
5 обгородив Він мене,
і мене оточúв гіркотóю та мýкою,
6 у темнóті мене посадив,
мов померлих давнó.
7 Обгородúв Він мене — і не вúйду,
тяжкúми вчинив Він кайдáни мої.
8 І коли я кричу́ й голошу́,
затикає Він *вуха Свої на* молитву мою.
9 Камінням обтéсаним обгородив Він дорóги мої,
повикрúвлював стежкú мої.
10 Він для мене ведмéдем чатýючим став,
немов лев той у схóвищі!
11 Поплутав дорóги мої та розшáрпав мене́,
учинив Він мене опустóшеним!
12 Натягнув Свого лука й поставив мене,
наче ціль для стрілú, —
13 пустив стріли до нúрок моїх
з Свого сагайдакá.
14 Для всього нарóду свого я став посміхóвиськом,
глумлúвою піснею їхньою цілий день.
15 Насúтив мене гіркотóю,
мене напоїв полинóм.
16 І стер мені зу́би жорствóю,
до пóпелу кинув мене,
17 і душа моя спóкій згубила,
забув я добрó.
18 І сказав я: Загублена сила моя,
та моє сподівáння на Господа.
19 Згадай про біду́ мою й му́ку мою,
про полúн та отру́ту, —
20 душа моя згадує безперестáнку *про це*,
і гнеться в мені.
21 Оце я нагáдую серцеві своєму,
тому то я маю надію:
22 *Це* милість Господня, що ми не погúнули,
бо не покінчúлось Його милосердя, —
23 новé воно кожного рáнку,
велика *бо* вірність Твоя!
24 Господь — *це* мій у́діл, — говорить душа моя, —
тому́ я надію на Нього складáю!
25 Господь добрий для тих, хто надію на Нього кладé,
для душі, що шукає Його́!
26 Добре, *коли людúна* в мовчáнні надію кладé
на спасіння Господнє.
27 Добре для мужа,
як носить ярмó в своїй мóлодості, —
28 нехай він самітно сидить і мовчить,
як поклав Він на нього *його́*;
29 хай закриє він пóрохом у́ста свої,
може є *ще* надія;
30 хай щóку тому підставляє, хто його б'є,
своєю ганьбóю насúчується.

[1] Розділ третій Плачу́ — також поáзбучний, кожен вірш — дúстихон, цебто складається з двох рядків. На кожну з 22 буков гебрейської áзбуки тут по три вірші, тому всіх їх 66. Пор. Пс. 119.

31 Бо Господь
не навіки *ж* покине!
32 Бо хоч Він і засмутить *кого*,
проте змилується за
Своєю великою милістю, —
33 бо не мучить Він з серця
Свого,
і не засмучує людських
синів.
34 Щоб топтати під своїми ногами
всіх в'язнів землі,
35 щоб перед обличчям Всевишнього
право людини зігнути,
36 щоб гнобити людину у справі судовій його, —
оцього не має на оці Господь!
37 Хто то скаже — і станеться
це,
як Господь *того* не наказав?
38 Хіба не виходить *усе* з уст
Всевишнього, —
зле та добре?
39 Чого ж нарікає людина жива?
Нехай *скаржиться* кожен на гріх свій.
40 Пошукаймо доріг своїх та
дослідімо,
і вернімось до Господа!
41 підіймімо своє серце та руки
до Бога на небі!
42 Спроневірились ми й неслухняними стали,
тому не пробачив Ти *нам*,
43 закрився Ти гнівом і гнав
нас,
убивав, не помилував,
44 закрив Себе хмарою,
щоб *до Тебе* молитва *моя*
не дійшла.
45 Сміттям та огидою нас Ти
вчинив
між народами,
46 наші всі вороги
пороззявляли на нас
свого рота,
47 страх та яма на нас поприходили,
руїна й погибіль.
48 Моє око спливає потоками
водними
через нещастя дочки мого
люду.
49 Виливається око моє безупинно,
нема бо перерви,
50 аж поки не зглянеться
та не побачить Господь із
небес, —
51 моє око вчиняє *журбу* для
моєї душі
через дочок усіх мого міста.
52 Ловлячи, ловлять мене, немов птаха,
мої вороги безпричинно,
53 життя моє в яму замкнули
вони,
і камінням кинули в мене.
54 Пливуть мені води на голову,
я говорю: „*Вже* погублений я!"
55 Кликав я, Господи, Ймення
Твоє
із найглибшої ями,
56 Ти чуєш мій голос, — не
заховуй же вуха Свого
від зойку мого, від благання мого!
57 Ти близький того дня, коли
кличу Тебе,
Ти говориш: „Не бійся!"
58 За душу мою Ти змагався, о
Господи,
життя моє викупив Ти.
59 Ти бачиш, о Господи, кривду мою, —
розсуди ж Ти мій суд!
60 Усю їхню помсту ти бачиш,
всі задуми їхні на мене,

61 Ти чуєш, о Господи, їхні нарýги,
всі зáдуми їхні на мéне,
62 мову повстáнців на мене
та їхнє буркотíння на мене ввесь день.
63 Побач їхнє сидіння та їхнє ставáння, —
як *зáвжди глумлúва* їхня пісня!
64 Заплати їм, о Господи,
згідно з чином їхніх рук!
65 Подай їм темнóту на серце,
прокля́ття Твоє *нехай буде* на них!
66 *Своїм* гнівом жени їх,
і вúгуби їх з-під Господніх небéс!

Великі страждáння Єрусáлиму

4 [1] 1 Як потéмніло золото,
як відмінилося щире те золото добре,
як на рóзі всіх вулиць
каміння святе порозкúдане!
2 Коштóвні сіонські сини,
щирим золотом важені,
як *тепер ось* за глúняний пóсуд полічені,
за чин рук ганчáрських!
3 Нáвіть шакали витя́гують пéрса,
годують своїх молодя́т,
а дóня народу мого жорстóка,
мов струсі в пустині:
4 язик сосунця́ до його піднебіння
від спрáги прилип.
Хліба жадають *собі* немовля́та, —
й немає нікóго, хто б їм відломúв.
5 Ті, що їли присмáки, —
на вулицях *з голоду* мліють;
ті, що вúплекані на пурпýрі, —
тепер смітникú обіймáють.
6 І більшою стала вина доньки люду могó
за прóгріх Содóму,
що був перевéрнений вмить,
— і не торкáлися руки до нього.
7 Її можновлáдці чистіші від снігу булú,
біліші від молока,
їхнє тіло червоне, *мов* пéрли,
їхній вигляд — сапфір, —
8 а *тепер* їхній вигляд чорніший за сáжу,
не розпізнають їх на вулицях,
їхня шкіра стягнулась на їхній кості,
зробилась сухою, як дерево.
9 Забитим мечем стало ліпше,
ніж повбúваним голодом,
що гинуть прокóлені,
за браком плодів польовúх.
10 Руки жінок милосéрдних
варили своїх діточóк,
які стали пожúвою їм
під час руйнувáння дочкú мого лю́ду.
11 Закінчúв Господь лю́тість Свою,
вилив жар Свого гніву, —
і запалúв на Сіоні огонь,
і пожéр він оснóви йогó!
12 Не вірили зéмні царі
та всі мéшканці цілого світу,
що ввійде противник та ворог
до брам Єрусалиму.
13 *Усе стáлося це* за провини пророків йогó,
за неправду священства його,

[1] І цей четвертий розділ Плачý поáзбучний, на кожну з 22 буков гебрейської áзбуки дано тут квартéта, цебто 4 рядки.

що кров праведників
серед нього лили́.
14 По вулицях бродять, *немов* ті сліпці́,
поплямо́вані кров'ю,
так що *люди* не можуть дітќнутись до о́дягу їхнього.
15 ,,Уступі́ться, нечисті!" кричали до них,
,,уступі́ться, збо́чуйте, не дото́ркуйтеся!"
І повтікали вони й мандрува́ли,
і казали між людьми:
,,Ме́шкати *в нас* більш не бу́дуть!"
16 Господнє лице розпоро́шило їх,
не ди́виться більше на них, —
бо вони не зверта́ли уваги на обли́ччя священиків,
до старі́х вони ласки не мали.
17 Уже прогляділи ми очі свої,
даре́мно чека́вши на поміч собі, —
на варті своїй ми чекали наро́ду,
який *нас* не спас.
18 Чатують вони наші кро́ки,
щоб ходи́ти не могли ми по пло́щах своїх.
Кінець наш набли́зився,
спо́внилися наші дні,
бо прийшов нам кінець.
19 Гноби́телі наші скоріші були
за орлів піднебе́сних, —
вони угання́лись за нами по го́рах,
на нас чатува́ли в пустині.
20 Попав в ями живу́щий наш дух,
Господній пома́занець,
що ми говорили про нього:
,,Ми бу́демо жити в тіні його серед наро́дів".

21 Веселися та тішся, о до́чко Едому,
що сидиш в краю Уц, —
також над тобою пере́йде *злий* ке́ліх,[1]
уп'єшся й ого́лишся *й* ти!
22 Скінчи́лася кара твоя, до́чко Сіону, —
не буде Він більше тебе виганяти, —
та твоє беззако́ння скарає Він, до́чко Едому,
відкриє провини твої!

Молитва до Господа:
Зглянься на нас!

5[2] Згадай, Господи, що́ з нами сталося, —
зглянься й побач нашу га́ньбу, —
2 наша спа́дщина діста́лась чужим,
доми наші — чужинцям!
3 Поставали ми си́ротами:
нема ба́тька,
а ма́тінки наші — неначе ті вдо́ви!
4 Свою воду за срібло ми п'ємо́,
наші дро́ва за гроші оде́ржуємо.
5 У поти́лицю нас поганяють,
помучені ми, *і* споко́ю не маємо!
6 До Єгипту *й* Асирії ру́ку витя́гуємо, —
щоб наси́титись хлібом!
7 Батьки наші грішили, але їх нема, —
а ми двигаємо їхні прови́ни!
8 Раби запанува́ли над нами,
і немає ніко́го, хто б ви́рятував з їхньої руки.
9 Нара́жуючи свою душу на меч у пустині,
достаємо свій хліб.

[1] Келіх чи чаша — тяжка доля, гебраїзм.
[2] Цей п'ятий розділ Плачу́ писаний дистихонами, але не поазбучно.

10 Шкіра наша, мов піч, —
попали́лась з пекучого голоду.
11 Жінок на Сіоні безче́стили,
дівчат — по Юдейських містах.
12 Князі їхньою рукою повішені, лиця стари́х не пошано́вані .
13 Юнаки́ носять камінь млино́вий,
а хлопці під *ношею* дров спотика́ються.
14 Перестали сидіти старші в брамі,
юнаки́ — свою пісню співати,
15 втіха нашого серця спини́лась,
наш та́нець змінивсь на жало́бу.
16 Спа́ла корона у нас *з* голови́,
о горе, бо ми прогріши́лись, —
17 тому́ наше серце боля́ще,
тому́ наші очі поте́мніли,
18 через го́ру Сіон, що спусто́шена,
бро́дять лисиці по ній.
19 Пробува́єш Ти, Господи, вічно,
Твій престо́л з роду в рід:
20 Нащо ж на́с забуваєш навік,
покидаєш на довгі дні нас?
21 Приверни́ нас до Себе, о Господи, —
і ве́рнемось ми,
віднови́ наші дні,
як давніше *було́*!
22 Хіба́ Ти цілко́м нас відкинув,
прогнівавсь занадто на нас?

КНИГА ПРОРОКА
ЄЗЕКІЇЛЯ

ЧАСТИНА ПЕРША: ПРОГРІХИ ІЗРАЇЛЯ Й КАРА ЗА НИХ

Видіння Господньої слави

1 І сталося тридцятого року, четвертого *місяця*, п'ятого *дня* місяця, коли я був серед полоне́них[1] над річкою Кева́р, відкри́лося небо, і побачив я Божі видіння.
2 П'ятого *дня* місяця, — це п'ятий рік поло́ну[1] царя Єгояки́ма, —
3 сталося Господнє слово до Єзекіїля,[2] сина Бузі, священика, у халдейському кра́ї над річкою Кева́р, і була там над ним Господня рука.
4 І побачив я, аж ось бурхли́вий вітер насува́в із півночі, велика хмара та палю́чий огонь; а навколо неї — ся́йво, а з сере́дини його — ніби блискуча мідь, з-посеред огню.
5 А з сере́дини його — подоба чотирьох живих істо́т, а оце їхній вид: вони мали подобу люди́ни.
6 І кожна мала чотири обли́ччі, і кожна з них мала чотири крилі.
7 А їхня нога — нога про́ста, а стопа́ їхньої ноги — як стопа телячої ноги, і вони сяяли, як ніби блискуча мідь.
8 А під їхніми кри́лами *були* лю́дські руки на чотирьох сторона́х їхніх, і вони четверо мали свої обличчя та свої кри́ла.
9 Їхні кри́ла прилягáли одне до

[1] Євр. golah — вигнання, а також полон.
[2] По-еврейському Jehezeke'l, це: „нехай буде міцний Бог".

о́дного, не оберта́лися в ході своїй, — кожне ходило просто наперед себе.
10 А подо́ба їхнього обличчя — обличчя люди́ни та обличчя лева мали вони четверо з прави́ці, а обличчя вола мали вони четверо з ліви́ці, і обличчя орла мали вони четверо.
11 А їхні обличчя та їхні кри́ла були розділені вгорі; у кожного двоє *крил* злучувалися одне *з о́дним*, і двоє закривали їхнє тіло.
12 І кожна ходила просто перед себе. Туди, куди *бажа́в* дух ходити, вони йшли, не оберта́лися в ході своїй.
13 А подоба тих істо́т *була* на вид вугілля *з* огню, вони палали на вигляд смолоски́пів; той *огонь* прохо́джувався поміж істо́тами. І огонь мав сяйво, і з огню вихо́дила бли́скавка.
14 І ті живі істо́ти бігали й верталися, немов бли́скавка.
15 І придивився я до тих істот, аж ось по одно́му колесі на землі при тих живих істотах, при чотирьох їхніх обличчях.
16 Вид тих коле́с та їхній ви́ріб — як вигляд хризоліту, й одна подоба їм чотирьом, а їхній вид та їхній виріб — ніби ко́лесо в колесі.
17 Вони ходили в ході своїй на чотири бо́ки, не оберта́лися в ході своїй.
18 А їхні обіддя були високі та страшні; і їхнє обіддя довко́ла в чотирьох їх було повне оче́й.
19 І коли ходили ті живі істоти, ходили *й* ті коле́са при них; а коли ті істоти підіймалися з-над землі, підіймалися й ті коле́са.
20 Куди *бажав* дух ходити, ішли, куди *мав* той дух іти; і ті коле́са підіймалися з ними, бо в коле́сах *був* дух істот.
21 Коли ті йшли, ходили *й* вони; а коли ті стояли — стояли *й* вони; а коли ті підійма́лися з-над землі, підіймалися з ними *й* ті коле́са, бо *був* дух істот у тих коле́сах.
22 А на головах тих живих істот *була* подоба небозво́ду,[1] ніби грізний кришта́ль, розтя́гнений над їхніми голова́ми згори.
23 А під цим небозво́дом[1] *були* їхні про́сті кри́ла, *зве́рнені* одне до о́дного. У кожної *було* по двоє *крил*, що закривали їм їхні тіла́.
24 А коли вони йшли, чув я шум їхніх крил, як шум великої води, як голос Всемогу́тнього, звук га́мору, як табо́ру. А коли вони ставали, опадали їхні крила.
25 І розлягався голос з-над небозво́ду,[1] що над їхньою головою. І коли вони ставали, опадали їхні кри́ла.
26 А згори небозво́ду, що над їхньою головою, *була* подоба трону на вигляд каменя сапфіру; а на подобі трону *була* подоба на вигляд люди́ни, на ньому згори.
27 І бачив я ніби блискучу мідь, на вид огню в сере́дині його навколо, від виду сте́гон його й вище, а від виду сте́гон його й до долу бачив я ніби огонь та ся́йво навко́ло нього.
28 Як ви́гляд весе́лки, що буває в хмарі в дощови́й день, такий *був* ви́гляд сяйва навко́ло. Це *був* ви́гляд подоби Господньої слави! І коли я *це* побачив, я впав на обличчя своє, і почув голос, що говорив.

Госпо́дь посилає Єзекіїля до Ізраїля

2 І сказав Він до мене: „Сину лю́дський,[2] зведи́ся на ноги свої, — і Я буду говорити з тобою!“

[1] Rakia — склепіння, тверд, пор. 1 М. 1. 6.
[2] Ben adam — син людський, цебто той, хто служить народові, служачи тим Богові, пророк. Церковно-слов'янське: сынъ человѣческій.

2 І ввійшов в мене дух, коли Він
говорив до мене, і звів мене на мої
ноги, і я чув Того, Хто говорив до
мене.
3 І сказав Він до мене: „Сину
лю́дський, Я посилаю тебе до Із-
раїлевих синів, до людей бунтів-
ників, що бунту́ються проти Мене.
Вони та їхні батьки́ відпали від
Мене аж до цього дня!
4 А ці сини, що Я посилаю тебе
до них, зухва́лого обличчя та твер-
до́го серця. І ти скажеш до них:
Так говорить Господь Бог!
5 А вони чи послухаються, чи
занеха́ють, — бо вони дім воро-
хо́бний, — то пізнають, що пророк
був серед них.
6 А ти, сину лю́дський, не бійся
їх, і не бійся їхніх слів, хоч вони
для тебе будя́ччя та терни́на, і ти
сидиш між скорпіо́нами. Слів їх-
ніх не бійся, а їхнього вигляду не
лякайся, бо вони дім ворохо́бний.
7 І будеш говорити до них Мої
слова́, — чи вони послухаються,
чи занеха́ють, бо вони ворохо́бні.

Єзекіїль з'їв книжко́вого зво́я

8 А ти, сину лю́дський, послу-
хай, що кажу́ Я тобі: Не будь
ворохо́бний, як цей дім ворохо́б-
ности, — відкрий свої уста та з'їж,
що Я тобі дам".
9 І побачив я, аж ось до мене
простя́гнена рука, а в ній звій
книжко́вий.
10 І Він розгорну́в його перед
моїм обличчям, — а він пописаний
спе́реду та зза́ду. І було на ньому
написано пісні плачу́, стогін та
горе.

3 І сказав Він до мене: „Сину
лю́дський, з'їж, що зна́йдеш!
З'їж цього зво́я, і йди, говори до
Ізраїлевого дому!"
2 І відкрив я свої уста, і Він
дав мені з'їсти цього зво́я.
3 І сказав Він до мене: „Сину
лю́дський, нагодуй свого живота, і
напо́вни своє нутро́ тим звоєм, що
даю Я тобі!" І я з'їв. І був він в
устах моїх солодкий, як мед.

Єзекіїль — вартовий
Ізраїлевого дому

4 І сказав Він до мене: „Сину
лю́дський, іди, ввійди до Ізраїле-
вого дому, і говори до них Моїми
слова́ми.
5 Бо ти по́сланий не до наро́ду
чужої мови та тяжко́го язика, *але*
до Ізра́їлевого дому,
6 не до числе́нних наро́дів чужої
мови та тяжко́го язика, що ти не
розумієш їхніх слів. Та коли б *і*
до них посла́в тебе, вони будуть
слухати тебе!
7 Але́ Ізраїлів дім не захоче
слу́хатися тебе, бо вони не хо́чуть
слухатися Мене, бо ввесь Ізраїлів
дім — твердоло́бі та жорстокосе́р-
ді вони!
8 Ось Я зробив твоє обличчя
тверди́м проти їхнього обличчя, і
чоло́ твоє тверди́м проти ло́ба їх-
нього.
9 Як той дія́мант, твердішим
від скелі, зробив Я чоло́ твоє, —
не бійся їх, і не лякайся перед
ними, бо вони дім ворохо́бности!"
10 І сказав Він до мене: „Сину
лю́дський, усі Мої слова́, які го-
ворю́ Я до тебе, візьми в своє
серце та слухай ву́хами своїми.
11 І йди, піди до вигна́нців, до
синів твого наро́ду, і будеш гово-
рити до них і скажеш їм: Так
говорить Господь Бог, — а вони чи
послухаються, чи занеха́ють".
12 І підійняв мене Дух, і я почув
за собою гу́ркіт громово́го голосу:
„Благослове́нна слава Господня!"
із свого місця,
13 і шум крил живих істот, що
дотика́лись одне об о́дне, і цо́кіт
коліс рівноча́сно з ними, і гу́ркіт
громово́го голосу!

14 І Дух підійняв мене, і взяв мене, і йшов я огі́рчений в лютості духа свого, а Господня рука була надо мною сильна́!

15 І прийшов я до вигна́нців в Тел-Авіві, що сидять при річці Кева́р, і там, де вони сидять, сидів і я там серед них сім день остовпі́лий.

16 І сталося в кінці семи день, і було слово Господнє до мене таке:

17 „Сину лю́дський, Я настанови́в тебе вартови́м для Ізраїлевого дому, — і як почуєш ти слово з уст Моїх, то остережи́ їх від Мене.

18 Коли Я скажу́ безбожному: „Конче помреш", а ти не остереже́ш його й не будеш говорити, щоб остерегти́ несправедливого від його несправедливої дороги, щоб він жив, *то* цей безбожний помре за свою провину, а його кров Я зажада́ю з твоєї руки!

19 Але ти, коли остереже́ш несправедливого, а він не ве́рнеться від своєї несправедливости та від своєї несправедливої дороги, він помре за свою провину, а ти душу свою врятува́в.

20 А коли праведний відвернеться від своєї справедливости та зробить кривду, то я покладу́ спотика́ння перед ним, — *і* він помре, бо ти не остеріг його. Він за гріх свій помре, і не згадаються його праведні вчинки, які він робив, і кров його з твоєї руки Я буду жадати!

21 А ти, коли остереже́ш справедливого, щоб справедливий не грішив, і він не згрішив, *то* жити — буде він жити, бо був остере́жений, а ти душу свою врятував".

Друге видіння слави Господньої

22 І була́ там надо мною Господня рука, і сказав Він до мене: „Устань, вийди до долини, і там Я бу́ду говорити з тобою".

23 І встав я, і вийшов до долини, аж ось там стояла слава Господня, як та слава, яку я бачив над річкою Кева́р. І впав я на обличчя своє.

24 Та ввійшов у мене Дух, і звів мене на но́ги мої. І Він говорив зо мною й сказав мені: „Увійди, замкни́ся в сере́дині свого дому!

25 А ти, сину лю́дський, — ось дадуть на тебе шну́ри, і зв'яжуть тебе ними, і ти не ви́йдеш з-поміж них!

26 А язик твій приліплю́ до твого піднебіння, і ти занімієш, і не будеш їм *більш* докоряти, бо вони — дім ворохо́бний.

27 А коли Я говоритиму з тобою, то відкрию твої уста, і ти скажеш до них: „Так говорить Господь Бог". Хто хоче слухати — нехай слухає, а хто хоче занеха́ти — нехай занеха́є, бо вони дім ворохо́бний!

Озна́ки облоги Єрусалиму

4 А ти, сину лю́дський, візьми собі цегли́ну, і поклади її перед собою, і накре́слиш на ній місто Єрусалим.

2 І постав проти нього обло́гу, і збудуй проти нього ба́шту, і ви́сип ва́ла навко́ло нього, і постав проти нього табо́ри війська, і постав проти нього муроло́ми.

3 І візьми собі залізну ско́вороду, і постав її *ніби* залізною стіною поміж собою та між тим містом, і зверни своє обличчя до нього, і буде воно в обло́зі, і ти обля́жеш його. Це ознака для Ізраїлевого дому!

4 А ти лягай на лівий свій бік, і поклади на нього провину Ізраїлевого дому. *За* числом днів, що будеш лежати на ньому, ти будеш носити їхню провину.

5 І Я призна́чив тобі роки їх-
ньої провини за числом днів, —
три сотні й дев'ятдеся́т днів, і ти
бу́деш носити провину Ізраїлевого
дому.
6 А коли ти це скінчи́ш, то ля-
жеш удру́ге, на правий свій бік, і
бу́деш носити провину Юдиного
дому сорок день, — один день за
один рік Я тобі призна́чив.
7 І на обло́гу Єрусалиму зверни
своє обличчя та відкрите раме́но
своє, і бу́деш пророкувати на ньо-
го.
8 І ось Я накладу́ на тебе
шну́ри, і ти не пове́рнешся з боку
одно́го на інший бік, аж поки ти не
закінчи́ш днів своєї облоги.
9 А ти візьми собі пшениці та
ячме́ню, і бобі́в та сочеви́ці, і
проса та ви́ки, і даси їх до одно́го
по́суду, і зробиш *із* них собі хліб,
за кількістю днів, що лежа́тимеш
на боці своєму, — три сотні й
дев'ятдеся́т день будеш те їсти.
10 А ї́жа твоя, яку будеш ти
їсти, *буде* вагою двадцять ше́клів[1]
на день, час від ча́су будеш це
їсти.
11 І воду будеш пити мірою,
шоста частина гіна,[1] час від ча́су
будеш пити.
12 І їстимеш це, як ячмінного
калача́, і будеш пекти це на ка-
ва́лках лю́дського калу, перед
їхніми очи́ма".
13 І сказав Господь: „Так бу-
дуть їсти Ізраїлеві сини свій нечи-
стий хліб серед тих наро́дів, куди
Я їх ви́жену".
14 А я відказав: „О Господи,
Боже, ось душа моя не занечи́ще-
на, і па́дла та розшмато́ваного зві-
рями я не їв від мо́лодости своєї
й аж дотепер, і м'ясо нечисте не
вхо́дило в мої уста".
15 І сказав Він до мене: „Диви-
ся, Я дав тобі това́рячий гній
замість лю́дського калу, — і ти
зроби на ньому свій хліб!"
16 І сказав Він до мене: „Сину
лю́дський, ось Я поламаю підпо́ру
хліба в Єрусалимі, і будуть їсти
хліб за вагою та в страху́, а воду
будуть пити за мірою та *зо* сму́т-
ком,
17 щоб відчули вони брак хліба
та води, і жахну́лися один з о́д-
ним, і вони зни́діють за свій гріх!

Ознаки голоду та моровиці

5 А ти, сину лю́дський, візьми
собі го́строго меча, *як* бритву
стрижіїв; візьми його собі, і про-
веди[1] *ним* по голові своїй та по
бороді своїй. І візьми собі ва-
гові ша́льки, і поділи те воло́с-
ся.
2 Третину спали в огні посеред
міста, коли ви́повняться дні обло́-
ги; і візьми *другу* третину, і посічи
мечем навко́ло нього, а третину
розпороши́ на вітер, і Я ви́тягну
меча за ними.
3 І візьми звідти мале число
воло́сся, і зав'яжи його в своїх
по́лах.
4 І візьми із нього ще, і кинь
його до сере́дини огню, і спали
його в огні, — з нього вийде огонь
на ввесь Ізраїлів дім".
5 Так говорить Господь Бог:
„Цей Єрусалим — Я поставив
його в сере́дині народів, а довкілля
його — країни.
6 Та він став проти постанов
Моїх більше від пога́нів, а проти
устав Моїх — більше від тих країн,
що навколо нього, бо права́ Мої
вони відкинули, а устави Мої —
не ходили вони ними.
7 Тому́ так говорить Господь
Бог: За те, що ви ворохо́билися
більше від тих поган, що навколо
вас, *й* уставами Моїми не ходили,

[1] Шекель — 327 грамів, гін — 1 літра.

[1] Цебто — постри́жи.

і постанов Моїх не виконували, а
робили за постановами тих поган,
що навколо вас,
8 тому́ так говорить Господь
Бог: Ось Я проти тебе, Сам Я, і
зроблю́ серед тебе суди́ перед очи́ма
тих поган!
9 І зроблю́ на тобі те, чого Я не
робив, і нічого подібного вже не
зроблю́, за гидо́ти твої.
10 Тому́ серед тебе батьки бу-
дуть їсти синів, а сини будуть
їсти батьків своїх, і виконаю над
тобою при́суди, і розпоро́шу ввесь
останок твій на всі вітри́!
11 Тому, *як* живий Я, говорить
Господь Бог, — за те, що ти зане-
чи́стив святиню Мою всіма́ гидо́-
тами своїми та всіма́ обри́джен-
нями своїми, то теж Я відкину
тебе, й око Моє не матиме мило-
сердя, і Сам Я не змилосе́рджуся!
12 Третина твоя помре від моро-
ви́ці й загине від голоду серед тебе,
а третина попа́дає від меча в твоїх
околицях, а третину розпоро́шу на
всі вітри́, і витягну за ними меча!
13 І докі́нчиться гнів Мій, і Я
заспокою Свою лють проти них, і
задовольню́ся. І пізнають вони,
що Я, Господь, говорив у горли́-
вості Своїй, коли докона́ю Свою
лютість на них!
14 І зроблю́ тебе руїною та га́нь-
бою серед людів, що навколо тебе,
перед очи́ма кожного, хто буде
прохо́дити.
15 І станеш га́ньбою та посміхо́-
виськом, осторогою та остовпінням
для народів, що навколо тебе, коли
буду виконувати на тобі при́суди
гнівом та люттю, та лютими кар-
та́ннями. Я, Господь, *оце* гово-
рив!
16 Коли Я пошлю́ на них злі
стріли голоду, що будуть нищів-
ни́ми, що пошлю́ їх понищити вас
та примно́жу голод на вас, то Я
злама́ю вам підпо́ру хліба, —
17 і пошлю на вас голод та злу
звірину́, і позбавлю тебе дітей, і
морови́ця та кров пере́йде серед
тебе, і спрова́джу на тебе меча.
Я, Господь, *оце* говорив!"

6 І було мені слово Господнє
таке:
2 „Сину лю́дський, зверни своє
обличчя до Ізраїлевих гір, і про-
рокуй на них,
3 та й скажеш: Гори Ізраїлеві,
послухайте сло́ва Господа Бога!
Так говорить Господь Бог гора́м
та підгіркам, і річищам та доли-
нам: Ось Я спрова́джу на вас меча,
і ви́гублю ваші па́гірки, —
4 і будуть опусто́шені ваші же́р-
тівники, і будуть розби́ті ваші
фіґури сонця, і кину Я ваших
побитих перед вашими божка́ми!
5 І дам трупи Ізраїлевих синів
перед їхніми божка́ми, і розпо-
ро́шу ваші кості навколо ваших
же́ртівників.
6 По всіх місцях вашого перебу-
ва́ння міста́ будуть поруйно́вані,
а па́гірки попусто́шені, щоб ваші
же́ртівники були поруйно́вані та
побезче́щені, і щоб були розтро́-
щені й перестали існувати ваші
божки́, і були розби́ті ваші фіґури
сонця, і були стерті ваші діла́.
7 І впаде́ забитий між вами, і ви
пізнаєте, що Я — Госпо́дь!
8 А Я позоставлю *з вас* решту,
бо будете мати врято́ваних від
меча серед наро́дів, коли ви будете
розпоро́шені серед країн.
9 І ваші врятовані згадають про
Мене серед наро́дів, куди бу́дуть
за́брані до поло́ну, коли Я зламаю
їхнє блудне́ серце, що відпало від
Мене, та їхні очі, що пере́люб чи-
нили з своїми божка́ми, і вони самі
бу́дуть бридитися тих злих речей,
що робили, щодо всіх їхніх гидо́т.
10 І пізна́ють вони, що Я —

Госпо́дь, *і що* Я не нада́рмо говорив, що вчиню́ їм оцю злу річ!

11 Так говорить Господь Бог: Удар своєю долонею й ту́пни ногою своєю, і скажи: Горе за всі злі вчинки Ізраїлевого дому, за які вони попа́дають від меча, голоду та морови́ці!

12 Той, хто далекий, помре від морови́ці, а хто близьки́й — впаде від меча, а хто позостане та буде врято́ваний — помре від голоду. І *так* Я ви́кінчу Свою лютість на них!

13 І пізна́єте ви, що Я — Госпо́дь, коли їхні забиті будуть *лежати* серед їхніх божків навколо їхніх же́ртівників на всякім високім підгір'ї, на всіх щита́х гір, і під усяким зеленим деревом, і під усяким густим дубом, на місці, де вони прино́сили приємні пахощі для всіх своїх божків.

14 І Я ви́тягну руку Свою на них, і зроблю́ цей Край спусто́шенням та пу́сткою, від пустині аж до Рівли́, по всіх місцях їхнього сидіння... І пізнають вони, що Я — Госпо́дь!"

Приходить кінець для Ізраїля

7 І було́ мені слово Господнє таке:

2 „А ти, сину лю́дський, *послухай*:
Отак Господь Бог промовляє
до кра́ю Ізраїлевого: Кіне́ць,
надійшов той кінець на чотири окра́йки землі!

3 На те́бе тепер цей кінець,
і пошлю́ Я на те́бе Свій гнів,
і тебе́ розсуджу́ за твоїми доро́гами,[1]
і на тебе складу́ всі гидо́ти твої.

4 І око Моє над тобою не зми́лується,
і милосе́рдя не бу́ду Я мати,
бо доро́ги твої Я на тебе складу́,
а гидо́ти твої серед тебе зоста́нуть,
і пізнаєте ви, що Я — *то* Господь!"

5 Отак Господь Бог промовляє:
„Ось прихо́дить біда на біду́!

6 Прихо́дить кінець, прихо́дить кінець, —
він збуди́вся на тебе,
прихо́дить ось він!

7 Надійшла *твоя* доля для тебе, о ме́шканче кра́ю,
приходить цей час, близьки́й *той* день за́колоту,
нема на гора́х крику радости.

8 Тепер лютість Свою неза́баром Я виллю на те́бе,
і Свій гнів докінчу́ проти те́бе,
і тебе́ осуджу́ за твоїми дорогами,
і на те́бе складу́ всі гидо́ти твої!

9 І око Моє *над тобою* не змилу́ється,
і милосе́рдя не бу́ду Я мати,
бо доро́ги твої Я на тебе складу́,
а гидо́ти твої серед теб зали́шаться, —
і пізнаєте ви, що Я — Госпо́дь, що карає!

10 Ось той день, ось прихо́дить,
доля виходить,
виро́стає кий,
розцвітає пиха,

[1] Дорога — спосіб провадження життя, поступовання.

11 розвило́ся наси́льство для ки́я безбожности!
Нічого із них *не* зали́шиться: ані з числе́нности їхньої,
ані з їхнього завору́шення, ані з їхньої пишноти́.
12 Надходить той час, наближа́ється день.
Хто купує, нехай не радіє,
а хто продає, хай не буде в жало́бі, —
бо *сунеться* лютість на все многолю́ддя його!
13 Бо до про́даного не пове́рнеться вже продаве́ць,
хоча б залиши́вся при житті між живими,
бо пророцтво про все многолю́ддя їхнє не відмі́ниться,
і ніхто беззаконням своїм не зміцни́ть свого життя.
14 Засу́рмлять у су́рму та все приготу́ють, —
та не піде ніхто на війну́,
бо на все многолю́ддя його Моя лютість!
15 На вулиці — меч, морови́ця ж та голод — у домі,
хто на полі — помре від меча,
а хто в місті — зжере́ того голод та мор.
16 І врято́вані з них повтікають,
і бу́дуть на го́рах, немов голуби́ *із* долин, —
всі бу́дуть стогна́ти,
кожен за гріх свій.
17 Усі ру́ки осла́бнуть,
затремтя́ть, як вода, всі колі́на,
18 і вере́тами попідпері́зуються,
і покри́є їх страх,
і на кожнім лиці *буде* сором,
а на всіх голова́х їхніх — *жало́бна* та ли́сина.
19 Вони повикида́ють на вулицю срі́бло своє,
і за нішо́ їхнє золото стане, —
їхнє срібло та золото їхнє не буде могти́ врятувати їх
у день гніву Господнього,
ним не наси́тять своєї душі
й свого ну́тра вони не напо́внять,
бо їхня провина була перешкодою!
20 А гордість вчинили за славну оздо́бу свою,
у ній наробили бовва́нів гидо́ти своєї *й* обри́джень своїх,
тому їм оберну́ Я її на нечистість, —
21 і віддам її в руку чужих на грабу́нок,
а нечестивим землі — на здобич.
22 І обличчя Своє відверну́ Я від них,
і вони побезче́стять Мій скарб,
і ввійдуть до нього наси́льники
та й побезче́стять його́.
23 Зроби ланцюга́,
бо земля перепо́внилась правом крива́вим,
а місто наси́льством напо́внилось.
24 І наведу́ Я найзліших із наро́дів, —
і посядуть вони доми їхні,
і гордість вельмо́жних спиню́, —
і святощі їхні побезче́щені бу́дуть!
25 Загибіль іде, й вони будуть шукати споко́ю —
та не буде *його*.

26 Прийде біда до біди,
й буде звістка до звістки,
і будуть шукати пророцтва
в пророка,
та згине Закон у священиків
і рада — у старших.
27 Цар буде в жалобі, і страхом
зодягнеться князь,
а руки народу землі затремтять.
За дорогами їхніми їм учиню,
і судитиму їх — їхніми судами,
і пізнають, що Я — *то* Господь!"

Третє видіння слави Господньої

8 І сталося за шостого року,
шостого *місяця*, п'ятого *дня*
місяця сидів я в своєму домі, а
Юдині старші сиділи передо мною,
— то впала там на мене рука Гос-
пода Бога.
2 І побачив я, аж ось подоба, на
вигляд *чоловіка*: від виду стегон
його й додолу — огонь, а від стегон
його й догори — на вигляд сяйва,
ніби палаюча мідь.
3 І витягнув Він подобу руки,
і взяв мене за волосся моєї голови,
а Дух підійняв мене між землею та
між небом, і впровадив мене до
Єрусалиму в Божих видіннях, до
входу внутрішньої брами, зверненої на північ, де місце перебування ідола, що викликує заздрість.
4 І ось *була* там слава Ізраїле-
вого Бога, як той вид, що я бачив
у долині!

Гидоти Ізраїля

5 І сказав Він до мене: „Сину
людський, зведи очі свої в напрямі на північ!" І звів я очі свої в
напрямі на північ, аж ось з півночі, від брами жертівника, *був*
той ідол заздрости при вході.
6 І сказав Він до мене: „Сину
людський, чи ти бачиш, що вони
роблять! Це великі гидоти, що
Ізраїлів дім робить тут, щоб віддалитися від Моєї святині! Та ти
знову побачиш іще більші гидоти".
7 І привів мене до входу подвір'я, і побачив я, — аж ось дірка
в стіні!
8 І сказав Він мені: „Сину людський, прокопай *дірку* в стіні!"
І прокопав я в стіні, — аж ось
вхід!
9 І сказав Він до мене: „Увійди,
і побач ті злі гидоти, які вони
роблять отут!"
10 І ввійшов я й побачив, аж
ось усякий вид плазуна та огидливої звірини, і всякі божки Ізраїлевого дому, накреслені на стіні
навколо кругом.
11 А сімдесят чоловіка зо старших Ізраїлевого дому та Яазанія,
Шафанів син, що стояв посеред
них, стояли перед ними, і кожен
мав у своїй руці свою кадильницю,
і підіймалися пахощі *з* хмари кадила.
12 І сказав Він до мене: „Чи
бачив ти, сину людський, що роблять Ізраїлеві старші в темноті,
кожен у кімнатах своїх ідолів?
Бо говорять вони: Господь нас не
бачить, Господь покинув цей
край".
13 І сказав Він до мене: „Ти
знову побачиш ще більші гидоти,
які вони роблять".
14 І Він запровадив мене до
входу до брами Господнього дому
що на півночі, — аж ось там сидять
жінки, що оплакували Таммуза[1].
15 І сказав Він до мене: „Чи
ти бачив, сину людський? Ти
знову побачиш гидоти ще більші
від цих!"
16 І Він запровадив мене до

[1] Таммуз — вавилонський божок весни.

внýтрішнього подвір'я Господнього дому. Аж ось при вході до Господнього храму, між притвóром та між жéртівником, *було* біля двадцяти́ й п'яти чоловіка: спи́ни їхні — до Господнього храму, а їхні обличчя — на схід, і вони клáнялися до сходу, до сонця.

17 І сказав Він до мене: ,,Чи ти бачив, сину лю́дський? Чи легко Юдиному дому, щоб не робити тих гидот, які вони роблять отут? Бо вони напóвнили Край наси́льством, і знову гнівають Мене, й ось вони держать зелені галýзки при нóсі своїм.[1]

18 Томý то й Я зроблю́ з лютістю: око Моє не змилується, і милосердя не буду Я мати. І вони будуть кли́кати сильним голосом в вýха Мої, та Я їх не почую!"

Шість карáтелів нищать Єрусалим

9 І кликнув Він в уші мої сильним голосом, кажучи: ,,Набли́зьте карáтелів міста, і кожен *нехай має* в своїй руці свої нищівні знаря́ддя".

2 І ось прийшли шість чоловіка з дороги горішньої брами, що звéрнена на північ, і кожен *мав* у своїй руці свої знаря́ддя розбивáння, а серед них один чоловік *був* одя́гнений в льнянé, а пи́сарський каламáр *був* при стéгнах його. І вони прийшли, і стали при мідянóму жéртівнику.

3 А слава Ізраїлевого Бога піднялáся з-над Херуви́ма, що була над ним, до порога дому. І закли́кав Він чоловіка, одя́гненого в льнянé, що пи́сарський каламáр *був* при стéгнах його.

4 І сказав Госпóдь до нього: ,,Перейди серéдиною міста, серéдиною Єрусалиму, і зроби знáка на чóлах людей, що зідхають та стогнуть над усімá тими гидóтами, що робляться в його серéдині".

5 А до *інших* Він сказав при мені: ,,Ходіть за ним у місті, і вбивайте; нехай ваше око не має милосердя, і ви не зми́луйтеся!

6 Старóго, юнака, і дівчину, і дітей та жінок позабивáйте дощéнту, а до кожної люди́ни, що на ній цей знак, не підíйдете; а зачнéте від Моєї святині". І зачали́ вони від тих старих людей, що *були* перед домом.

7 І сказав Він до них: ,,Занечи́стіть цей дім, і напóвніть подвір'я трýпами, *і* вийдіть!" І вони повихóдили, і вбивали в місті.

8 І сталося, коли вони вбивали, то я позоставсь, і впав на своє обличчя, і кли́кав та казав: ,,О Господи, Боже, чи Ти ви́губиш увесь останок Ізраїлів, виливаючи гнів Свій на Єрусалим?"

9 І сказав Він до мене: ,,Провина дому Ізраїля й Юди дуже-дуже велика, і земля напóвнена душогýбствами, а місто повне кривди. Бо вони кажуть: Господь покинув цей Край, і Господь не бачить.

10 І також Я, — не змилосéрдиться око Моє, і не змилуюсь Я, їхню дорóгу Я дам на їхню голову!"

11 І ось чоловік, одя́гнений в льнянé, що каламáр був при стéгнах його, приніс відповідь, кажучи: ,,Я зробив, як мені наказав Ти!"

Видіння Херуви́мів і колéс

10 І побачив я, аж ось на небозвóді, що на голові Херувимів, *було щось*, як камінь сапфір, на

[1] Гебраїзм: дражняться, ображають.

вигляд подоби трону бачилося на
них.
2 І Він промовив до того чоловіка, одя́гненого в льняне́, та й
сказав: „Увійди поміж коле́са під
Херувимом, і напо́вни свої жмені
вуглинами огню з-поміж Херувимів, і кинь на місто!“ І він увійшов перед моїми очима.
3 А Херувими стояли з правого
боку дому, коли вхо́див чоловік,
і хмара напо́внила вну́трішнє
подвір'я.
4 І піднялáся слава Господня
з-над Херувима на поріг дому, і
напо́внився дім хмарою, а подвір'я напо́внилося сяйвом Господньої слави.
5 А шум крил Херувимів був
чутий аж до зовнішнього подвір'я,
як голос Бога Всемогу́тнього, коли Він говорить.
6 І сталося, коли Він наказав
чоловікові, одя́гненому в льняне́,
кажучи: „Візьми огонь поміж колéсами з-під Херувимів“, то той
прийшов і став при ко́лесі.
7 І Херувим простягнув свою
руку з-поміж Херувимів до огню,
що поміж Херувимами, і взяв, і
дав до жмені одя́гненого в льняне́,
а той узяв і вийшов.
8 І показалася в Херувимів подоба лю́дської руки під їхніми
кри́лами.
9 І я побачив, аж ось чотири
ко́лесі при Херувимах, по одно́му
ко́лесі при кожному Херувимі, а
вид тих коле́с, ніби вигляд каменя
хризоліта.
10 А їхній вигляд — подоба
одна чотирьом їм, як коли б ко́лесо було в ко́лесі.
11 В ході своїй вони йшли на
чотири свої боки, не обертáлися в
ході своїй, бо до того місця, куди
обе́рнеться голова, за нею йшли
вони, не обертáлися в ході своїй.
12 А все їхнє тіло, і їхня спи́на,
і їхні руки, і їхні кри́ла, і ті
коле́са *були* повні оче́й навколо,
всі чотири мали коле́са.
13 А ці коле́са були кликані при
мені „Ґалґал“.[1]
14 А в кожного чотири обличчі:
обличчя одно́го — обличчя Херувима, обличчя другого — обличчя
люди́ни, а третій — обличчя ле́ва,
а четвертий — обличчя орла.
15 І піднялися ті Херувими. Це
та жива істота, яку я бачив на
річці Кева́р.
16 А коли йшли ті Херувими,
то йшли й ті коле́са при них, а коли
ті Херувими підіймають свої крила, щоб знятись із землі, не відвертáються також ті коле́са від них.
17 Коли ті ставали, ставали й
вони, а коли ті підіймалися, підіймалися *й* вони, бо в них *був* дух
живої істоти.
18 І вийшла слава Господня
з-над порога дому, і стала над
Херувимами.
19 І підняли́ Херувими свої кри́ла, і зняли́ся з землі на моїх оча́х,
коли вони йшли, а ті коле́са побіч
них, і стали при вході до східньої
брами Господнього дому, а слава
Ізраїлевого Бога зверху над ними.
20 Це та жива істота, яку я бачив під Богом Ізраїлевим над річкою Кева́р. І я пізнав, що це
Херувими.
21 У кожного було по чотири
обличчі, у кожного — чотири крилі, а під їхніми кри́лами — подоба
лю́дських рук.
22 А подоба їхнього обличчя —
це ті обличчя, які я бачив над річкою Кева́р, їхній вигляд та вони
самі. Кожен ішов просто вперед.

Кара на князя наро́ду

11 І підійняв мене Дух, і привів
мене до східньої брами Господнього дому, що обе́рнена на

[1] Ґалґал — вихор або коло.

схід. І ось при вході до брам
двадцять і п'ять чоловіка, а серед
них бачив я Яазанію, сина Аззурового,
та Пелатію, сина Венаїного,
князів народу.
2 І сказав Він до мене: ,,Сину
лю́дський, оце ті люди, що заду́-
мують кривду, і радять злу раду
в цьому місті,
3 що говорять: ,,Не скоро будувати
домú. Воно[1] — казан, а ми
— м'ясо".
4 Тому́ пророкуй на них, пророкуй,
сину лю́дський!"
5 І зійшов на мене Дух Господній,
та й до мене сказав: ,,Скажи:
Так говорить Господь: Отак кажете,
доме Ізраїлів, і заміри вашого
духа — Я знаю їх.
6 Ви намно́жили своїх забитих
у цьому місті, і напо́внили його
вулиці тру́пами.
7 Тому́ так говорить Госпо́дь
Бог: Ваші забиті, що ви їх поклали
серед нього, вони те м'ясо, а воно[1] —
той каза́н. Та Я ви́проваджу вас
із нього!
8 Ви боїте́ся меча — і меча наведу́
Я на вас, говорить Господь
Бог.
9 І ви́проваджу вас із нього, і
дам вас у руку чужих, і зроблю́
між вами при́суди!
10 Від меча ви попа́даєте; на
границі Ізраїля розсуджу́ вас, і ви
пізнаєте, що Я — *то* Господь!
11 Воно[1] не буде вам казано́м, і
ви не станете в ньому м'ясом.
При границі Ізраїля розсуджу́ вас!
12 І пізнаєте ви, що Я — Господь,
бо за уставами Його ви не
ходили, а постано́в Моїх не виконували,
але виконували за постано́вами
тих наро́дів, що навколо
вас".
13 І сталося, коли я пророкував,
то Пелатія, син Бенаніїн,
помер. І впав я на своє обличчя,

[1] ,,Воно" — місто.

і закричав сильним голосом та й
сказав: ,,О Господи Боже, Ти робиш
кінець з Ізраїлевим останком!"

Останок збереже́ться

14 І було мені слово Господнє
таке:
15 ,,Сину лю́дський, брати твої,
брати твої — мужі рідні тобі, а
ввесь Ізраїлів дім — увесь той, що
до них говорили ме́шканці Єрусалиму:
Віддалі́ться від Господа,
нам даний цей край на володі́ння,
16 тому скажи: Так говорить
Господь Бог: Хоч Я віддали́в їх
поміж народи, і хоч розпоро́шив
їх по края́х, проте буду для них
хоч малою святинею в тих края́х,
куди вони ввійшли.
17 Тому́ скажи: Так говорить
Господь Бог: І позбираю Я вас із
народів, зберу́ з тих краї́в, серед
яких ви розпоро́шені, і дам вам
Ізраїлеву землю.
18 І вони ввійдуть туди, і викинуть
з неї усі мерзо́ти її та всі гидо́ти
її.
19 І дам їм одне серце, і ново́го
духа дам у вас, і вийму з їхнього
тіла серце камінне, і дам їм серце
із м'яса,
20 щоб вони ходили за уставами
Моїми, і додержували Мої постанови
та виконували їх. І вони
стануть Мені народом, а Я буду
їм Богом!
21 А щодо тих, що їхнє серце
ходить за гидо́тами своїми та мерзо́тами
своїми, то поверну́ їхню
дорогу[1] на їхню голову, говорить
Господь Бог".

Слава Господня покинула Єрусалим

22 І попідійма́ли Херувими кри́ла
свої, а коле́са при них, і слава
Ізраїлевого Бога зверху над ними.

[1] Дорога — поступовання людини, поведінка її, дорога життя.

23 І піднялáся слава Господня
з-над серéдини міста, і стала на
горі, що зо сходу міста.

Видіння про скорий полóн

24 І дух підніс мене, і ввів мене
в Халдею до полонян[1] у видінні,
Духом Божим. І підійнялóся від
мене те видіння, яке я бачив.
25 І я говорив до полонян[1] усі
Господні слова, які Він наказав
був мені.

12 І було мені слово Господнє
таке:
2 ,,Сину лю́дський, ти живеш
серед дому ворохóбного, — вони
мають очі, щоб бачити, та не ба-
чать, мають вýха, щоб слухати, та
не чують, бо вони дім ворохóбний.
3 А ти, сину лю́дський, поробú
собі речі для мандрівки, і йди на
вигнáння вдень на їхніх очáх, і
підеш на вигнáння з свого місця до
іншого місця на їхніх очáх, може
побачать вони, що вони дім воро-
хóбности.
4 І повинóсиш свої речі, як речі
для мандрівки, удень на їхніх
очáх, а ти вúйдеш увечорі на їхніх
очáх, як виходять вигнáнці.
5 На їхніх очáх пробий собі
дірку в стіні, і повинóсиш нею.
6 На їхніх очáх на рамéні пови-
нóсиш, винесеш пóтемки, закриєш
обличчя своє, і не побачиш землі,
бо Я поставив тебе знáком для
Ізраїлевого дому''.
7 І зробив я так, як наказано
мені: речі свої я повинóсив удень,
а ввечорі пробив собі рукою *дірку*
в стіні, пóтемки повиносив, — на
рамені носив на їхніх очáх.
8 А рáнком було мені слово
Господнє таке:
9 ,,Сину лю́дський, чи ж не ска-
зав до тебе дім Ізраїлів, дім
ворохóбности: Що ти робиш?

[1] Golah — вигнання або полоняни.

10 Скажи до них: Так сказав
Господь Бог: Це пророцтво про
начальника Єрусалиму та ввесь
Ізраїлів дім, що в ньому вони.
11 Скажи: Я ваш знак. Як
зробив Я, так буде зрóблено їм,
— підуть на вигнáння в полóн!
12 А той начальник, що серед
них, на рамені буде нéсти пóтемки
й вúйде; у стіні проб'ють *дірку*,
щоб вивести його; обличчя своє він
закриє, щоб не бачити землі очúма.
13 І розтягнý на нього сітку
Свою, і він буде схóплений в
пáстку Мою, і відведý його до
Вавилону, до халдейського крáю,
та його він не побачить, і там
помре.
14 А все, що навкóло нього,
його помічники та всі вíйська йо-
го, розпорóшу на всі вітрú, і ви-
тягну за ними меча.
15 І пізнають вони, що Я — Гос-
пóдь, коли розвію їх поміж нарó-
дами та розпорóшу їх по країнах!
16 А нечислéнних з них людей
збережý від меча, від голоду та
від зарази, щоб вони оповідáли
про свої гидóти серед народів,
куди поприхóдять. І вони пі-
знають, що Я — Госпóдь!''
17 І було мені слово Господнє
таке:
18 ,,Сину лю́дський, їж свій
хліб у дрижáнні, а воду свою пий
у тремтíнні та в журбі.
19 І скажеш до народу цього
Крáю: Так говорить Господь Бог
на мéшканців Єрусалиму, на Із-
раїлеву землю: Вони хліб свій в
журбі будуть їсти, а воду свою
будуть пити в остовпінні, бо спу-
стошів їхній край від своєї пóвні
за насилля всіх, що мéшкають у
ньому.
20 І поруйнуються насéлені
містá, а край стане спустóшен-
ням, і пізнаєте ви, що Я — Гос-
пóдь!''

21 І було мені слово Господнє
таке:
22 „Сину лю́дський, що це в вас
за приповістка така в Ізраїлевій
землі: „Продо́вжаться дні, — і
зникне всіляке виді́ння"?
23 Тому́ скажи їм: Так говорить
Господь Бог: Припиню́ Я цю приповістку,
і більше не будуть її
приповістковувати в Ізраїлі, але говори
їм: „Набли́зилися оті дні й
слово всякого виді́ння".
24 Бо не буде вже жодного марного
видіння та підле́сливого чарування
в Ізраїлевім домі.
25 Бо Я, Господь, буду говорити,
а яке слово говоритиму, то
буде воно здійснене, не відтя́гнеться
вже, бо за ваших днів, доме
ворохо́бности, буду говорити слово,
і його виконаю, говорить Господь
Бог".
26 І було мені слово Господнє
таке:
27 „Сину лю́дський, ось говорить
Ізраїлів дім: Те видіння, яке
він бачить, воно про далекі дні,
і про далекі часи́ він пророкує.
28 Тому їм скажи: Так говорить
Господь Бог: Не відтя́гнуться вже
всі слова́ Мої, — яке слово говоритиму,
те буде ви́конане, говорить
Господь Бог!"

Карта́ння лжепророків

13 І було мені слово Господнє
таке:
2 „Сину лю́дський, — пророкуй
на Ізраїлевих пророків, що пророку́ють,
і скажи пророкам, *що
провіща́ють* із власного серця:
Послухайте Господнього слова!
3 Так говорить Господь Бог:
Горе на пророків безумних, що
ходять за своїм духом та за тим,
чого не бачили!
4 Твої пророки, Ізра́їлю, як ті
лиси́ці в руїнах!
5 Не ввійшли ви в проло́ми, і
не загороди́ли загоро́ди над Ізраїлевим
домом, щоб стати на бій
Господнього дня.
6 Вони бачать марно́ту та фальши́ве
чарува́ння, говорячи: „Говорить
Господь", а Господь не посилав
їх, та вони мають надію, що
спо́вниться слово.
7 Хіба ж не марне́ виді́ння ви
бачили, і не фальши́ве чарува́ння
ви говорили? А ви кажете: „Говорить
Господь", а Я не говорив!
8 Тому́ так говорить Господь
Бог: За те, що ви говорите марно́ту,
і бачите лжу, тому ось Я
проти вас, говорить Господь Бог.
9 І буде рука Моя проти пророків,
що бачать марно́ту й чару́ють
і лжею. Вони не будуть на раді
наро́ду Мого, і в пе́репису Ізраїлевого
дому не будуть запи́сані, і до
землі Ізраїлевої не ввійдуть. І
пізнаєте ви, що Я — Господь Бог!
10 Саме за те, що вони впрова́дили
наро́д Мій у по́милку, говорячи
„мир", а миру нема. І він
будує мура, а вони тинку́ють його
будьяким ти́нком.
11 Скажи до тих, що тинку́ють
будьяким ти́нком, що *мур* упаде́.
Буде дощ заливни́й, і ви, каміння
великого гра́ду, впаде́те, і вітер
бурхли́вий розва́лить *мура*.
12 І ось стіна впаде́. Чи ж не
скажуть вам: Де той тинк, яким
ви тинкува́ли?
13 Тому так говорить Господь
Бог: Я вчиню́, що бурхли́вий вітер
вали́тиме в лютості Моїй, і буде
дощ заливни́й в Моїм гніві, і каміння
великого граду в лютості на
ви́гублення.
14 І розіб'ю́ Я ту стіну́, яку ви
обтинкува́ли *будьяким* ти́нком, і
повалю́ її до землі, й ого́литься
підва́лина її, і впаде́, і ви загинете
в сере́дині його, *Єрусалима*, і пізнаєте,
що Я — Госпо́дь!

15 І докінчу́ Я лютість Свою на стіні та на тих, що тинку́ють її *якимбудь* ти́нком, і скажу́ вам: Немає стіни та її тинкува́льників,
16 Ізраїлевих пророків, що пророкува́ли на Єрусалим і бачили для нього видіння миру, та немає миру, говорить Госпо́дь!

Карта́ння лжепророчиць

17 А ти, сину лю́дський, зверни своє обличчя до дочо́к свого наро́ду, що пророку́ють з власного серця, і пророкуй на них,
18 та й скажи: Так говорить Господь Бог: Горе тим, що шиють *чародійні* обв'я́зки на сугло́би рук, і роблять хустки́ на голову всякого зросту, щоб ловити ду́ші. Невже, ло́влячи душі Мого наро́ду, ви свої душі спасете?
19 І ви безче́стите Мене в Мого наро́ду за жмені ячме́ню та за кришки́ хліба, забиваючи душі, що не повинні б умирати, та лишаючи при житті душі, що не повинні б жити, своїми обма́нами Моєму наро́дові, що слухають лжу.
20 Тому так говорить Госпо́дь Бог: Ось Я проти ваших *чародійних* обв'я́зок, ув які ви ловите душі. І позриваю їх із ваших раме́н, і повипуска́ю ті душі, ті душі, що ви ловите, щоб *були вільні*, як пта́хи.
21 І позриваю ваші хустки́, і врятую наро́д Свій з вашої руки, і не будуть вони вже в вашій руці за здо́бич, і пізнаєте ви, що Я — Господь.
22 За те, що ви лжею заподіяли біль серцю праведного, хоч Я не зробив йому бо́лю, і за те, що ви зміцнюєте руки безбожного, щоб він не відвернувся від своєї злої дороги, щоб спасти́ його при житті,
23 тому́ більш не бу́дете бачити марно́ти та не будете віщува́ти, і Я врятую народ Свій з вашої руки, і ви пізнаєте, що Я — Госпо́дь!"

Ідолопокло́нники не можуть звертатися до Бога

14 І прийшли до мене му́жі з Ізраїлевих старши́х, і посідали передо мною.
2 І було́ мені слово Господнє таке:
3 „Сину лю́дський, ці му́жі допустили своїх божків у своє серце, а спотика́ння[1] провини своєї поклали перед обличчям своїм. Чи ж можуть вони запи́тувати Мене?
4 Тому́ говори з ними, та й скажеш до них: Так говорить Господь Бог: Кожен чоловік з Ізраїлевого дому, що допу́стить своїх божків у своє серце, а спотика́ння[1] провини своєї покладе́ перед обличчям своїм, і прийде до пророка, тому Я, Господь, відповім, згідно з цим, згідно з многото́ю його божків,
5 щоб схопи́ти *тих з* Ізраїлевого дому за їхнє серце, бо всі вони віддали́лися від Мене через своїх божків!
6 Тому́ скажи до Ізраїлевого дому: Так говорить Господь Бог: Наверні́ться, і відступі́ть від ваших божків, і від усіх ваших гидо́т відверніть свої обличчя!
7 Бо кожен чоловік із Ізраїлевого дому або з чужи́нців, що ме́шкають серед Ізраїля, коли відсту́пить від Мене, і допустить своїх божків у своє серце, і покладе спотика́ння[1] своєї провини перед обличчям своїм, і прийде до пророка, щоб запитати Мене, тому Я, Господь, відповім від Себе.
8 І зверну Я лице́ Своє проти цього чоловіка, і вчиню́ його за знака та за припові́стку, і вигублю його з-посеред Свого наро́ду, і пізнаєте ви, що Я — Господь!

[1] Michešol avonam — „спотикання провини своєї", це: спокуса (поблазнь) через провину свою.

9 А пророк, коли б був зве́дений, і говорив би слово, — Я, Госпо́дь, зведу́ цього пророка, і простягну руку Свою на нього, і вигублю його з-посеред Свого народу Ізраїлевого!
10 І понесу́ть вони свою провину, — яка провина того, хто питається, така буде провина пророка,
11 щоб не блуди́в уже Ізраїлів дім від Мене, і не занечи́щувався вже всіма своїми гріхами. І будуть вони Мені наро́дом, а Я буду їм Богом, говорить Госпо́дь Бог!“

Праведний врятує тільки себе

12 І було́ мені слово Господнє таке:
13 „Сину лю́дський, коли згрішить проти Мене земля, спроневірюючи, то Я простягну́ Свою руку на неї, і зламаю їй хлібну підпору, і пошлю на неї голод, і ви́гублю з неї люди́ну й скоти́ну.
14 А коли б серед неї були три му́жі: Ной, Даниїл та Йов, вони в своїй справедливості врятували б *лише* свою *вла́сну* душу, говорить Господь Бог.
15 Коли б Я перепрова́див по землі люту звірину́, й обезлю́дніла б вона, і стала б вона спусто́шенням, так що ніхто не прохо́див би нею через ту звірину́,
16 *то* й ці три му́жі серед неї, — *як* живий Я, — говорить Господь Бог, — не врятують вони ні синів, ні дочо́к! Самі вони будуть врято́вані, а край стане спусто́шенням.
17 Або коли б Я спровадив на цю землю меча, та й мече́ві сказав: „Пройди по кра́ю, і вигуби з нього люди́ну й скотину“,
18 то ці три му́жі серед нього, *як* живий Я! — говорить Господь Бог, — не врятують синів, ні дочо́к, бо врятуються самі тільки вони!
19 Або коли б Я морови́цю послав до цієї землі, і вилив би на неї свою лютість у крові, щоб вигубити з неї люди́ну й скоти́ну,
20 а Ной, Даниїл та Йов *були б* серед неї, — *як* живий Я! — говорить Господь Бог, — ані сина, ані дочки́ не врятували б вони! Вони в своїй справедливості врятують *тільки* свою *вла́сну* душу.[1]
21 Бо так говорить Господь Бог: Хоч послав би Я на Єрусалим чотири Свої лихі при́суди: меча, і голод, і люту звірину́ та морови́цю, щоб вигубити з нього люди́ну та скоти́ну,
22 то все таки залишаться в ньому рештки, що будуть ви́проваджені, сини та до́чки. Ось вони вийдуть до вас, і ви побачите їхню дорогу та їхні вчинки, і будете потішені за те лихо, що Я навів на Єрусалим, за все, що Я навів був на нього.
23 І потішать вони вас, коли ви побачите їхню дорогу та їхні вчинки, і пізнаєте, що не нада́рмо зробив Я все, що зробив серед нього, говорить Госпо́дь Бог“.

Єрусалимляни — як те безвартісне дерево

15 І було́ мені слово Господнє таке:
2 „Сину лю́дський, чим краще виногра́дове дерево від усякого дерева, та виногра́дна галу́зка, що була́ серед дерев лісови́х?
3 Чи візьметься з нього *кусок* дерева, щоб зробити *яку* роботу? Чи візьмуть із нього кілка́, щоб повісити на ньому всяку річ?
4 Ось воно дане огне́ві на пожертя́. Обидва кінці його поже́р огонь, а сере́дина його

[1] В біблійній мові душа часто: життя, а навіть — тіло.

надгоріла, — чи надається воно
до роботи?
5 Як було воно непорушним
воно не надавалося на роботу, щó
ж тепер, коли огонь пожéр його, і
воно надгоріло, то ще буде нада-
ватися на роботу?
6 Тому так говорить Господь
Бог: Як виногрáдове дерево між
ліснúми дерéвами, що Я дав його
огнéві на пожертя́, так дам Я
мéшканців Єрусалиму!
7 І оберну́ Я лице Своє проти
них, — з *одно́го* огню вони вийшли,
та пожере їх *другий* огонь. І пі-
знаєте, ви, що Я — Господь, коли
зверну́ Своє лице проти них!
8 І віддам цей Край на спусто́-
шення, за те, що вони спроневíри-
лися, говорить Госпóдь Бог".

Госпóдь узяв собі дочку Єрусалиму

16 І булó мені слово Господнє
таке:
2 „Сину лю́дський, повідóм
Єрусалим про його гидóти,
3 та й скажи: Так говорить Гос-
подь Бог до *дочкú* Єрусалиму: По-
хóдження твоє й нарóдження твоє
— з крáю ханаáнського, твій бать-
ко — аморéєць, а мати твоя —
хіттéянка.
4 При твоєму нарóдженні, того
дня, як ти народúлася, не був
обрíзаний пупóк твій, і водою не
була ти обмита на очищення, ані
не була ти посóлена, ані не була ти
сповúта.
5 Не змúлувалося над тобою
жодне око, щоб зробити тобі одну
з цих *речей* з милосердя над тобою,
алé була ти вúкинена на відкрите
поле, — так мало цінóвано душу
твою в день твойого нарóдження!
6 І прохóдив Я повз тебе, і ба-
чив тебе, як ти валя́лася в своїй
крові, і сказав Я до тебе: Живи в
своїй крові! *Так*, Я сказав тобі:
Живи в своїй крові!
7 Рости ж, — зробив Я тебе, як
польову́ ростúну, і ти зрослá та
стала велика, і дійшла ти до най-
вродливішої врóди: пéрса вúпро-
стались, волос твій виріс, а ти
була зóвсім нагá!
8 І прохóдив Я повз тебе, і по-
бачив тебе, аж ось час твій *наспів*,
— час кохáння. І простягну́в Я
полу Свою над тобою, і закрив
твою наготу́, і присягнув тобі, і
ввійшов з тобою в заповіт, —
говорить Госпóдь Бог, — і стала
ти Моєю.
9 І обмив Я тебе водою, і спо-
лоскáв Я кров твою з тебе, і натéр
тебе оливою.
10 І зодягнув тебе різнокольо-
рóвим, взув тебе в тáхаш,[1] і сповúв
тебе в віссóн,[2] і покрив тебе шóв-
ком.
11 І приоздóбив тебе оздобою, і
дав нарамéнники на руки твої, а
ланцюгá — на шию твою.
12 І дав Я носову́ серéжку до
носа твого, і серéжки на ву́ха твої,
а пишну корону на твою гóлову.
13 І приоздóбилась ти золотом
та сріблом, а одіж твоя — віссóн
та шовк, і різнокольорóве; булку
й мед та оливу ти їла, і стала ти
гарна-прегарна, і вдалóся тобі
досягти царської *гідности*!
14 І розійшлося ім'я́ твоє поміж
нарóдами за твою красу́, бо доско-
нáла вона, через пишнóту Мою,
яку Я на тебе поклав, — говорить
Госпóдь Бог!

Але вона стала великою розпусницею

15 І покладалася ти на красу́
свою, і стала розпу́сною через
славу свою, і виливала ти розпу́сту

[1] Тахаш — шкура з гіпопотама.
[2] Віссон — тонке єгипетське полотно.

свою на кожного перехожого, — його ти була́.

16 І бра́ла ти з шат своїх, і робила собі різнокольоро́ві па́гірки, і чинила розпусту на них, як не бувало й не буде.

17 І брала ти речі з пишно́ти своєї, з Мого золота та зо срібла Мого, що дав тобі Я, і наробила собі подоб чоловічої статі, — і чинила розпусту із ними.

18 І брала ти свою різнокольо́рову *одіж*, і покривала їх, а оливу Мою та Моє кадило клала перед ними.

19 А Мій хліб, що давав Я тобі, булку й оливу та мед, *що ними* годував Я тебе, то віддавала ти те перед їхнє обличчя на лю́бі па́хощі. І сталося *це*, говорить Господь Бог.

20 І бра́ла ти синів своїх та до́чок своїх, що породила Мені, і прино́сила їх на їжу їм. Чи мало *було* розпусти твоєї,

21 що ти різала дітей Моїх ї давала їм, перепрова́джуючи *через огонь* для них?

22 І при всіх гидотах твоїх та розпустах твоїх ти не пам'ятала про дні своєї мо́лодости, коли була наго́ю-пренаго́ю, *коли* валялася в крові своїй.

23 І сталося по всьому тому твоєму злі, — горе, горе тобі! говорить Господь Бог, —

24 і побудувала ти собі місця розпу́сти, і поробила собі підви́щення на кожному майда́ні.

25 На кожному роздоріжжі побудувала ти свої підви́щення, і знесла́вила красу́ свою, і розхиля́ла ноги свої для кожного перехожого, і побільшувала свою розпусту.

26 І чинила ти розпусту з синами Єгипту, з своїми сусідами великотеле́сими, і побільшувала свою розпусту, щоб гніви́ти Мене.

27 І ось простягнув Я Свою руку на тебе, і відняв належну частину твою, — і дав тебе на волю твоїх нена́висниць, филисти́мських дочо́к, засоро́млених твоєю нечистою дорогою.

28 Бо чинила ти розпусту з синами Ашшуровими, і не могла наси́титись, і блуди́ла з ними, і теж не наси́тилась.

29 І побільши́ла ти свою розпусту до купецького кра́ю халдеїв, та теж цим не наси́тилася.

30 Як змучилося серце твоє, — говорить Господь Бог, — коли ти робила всі оці вчинки сваві́льної розпусної жінки!

31 Коли ти будувала місця своєї розпусти на кожному роздоріжжі, а підви́щення своє робила на кожному майда́ні, то не була ти, як блудни́ця, щоб збирати заплату за розпусту,

32 *але як* перелю́бна жінка, що замість свого чоловіка бере *собі* чужих.

33 Усім блудни́цям дають дару́нка, а ти *сама* давала дару́нки свої всім коха́нцям своїм, і підкупо́вувала їх, щоб прихо́дили до тебе звідусіль на розпусту з тобою.

34 І було тобі при твоїй розпусті навпаки́ від *інших* жіно́к, бо не волочи́лись за тобою, а через те, що ти давала заплату за розпусту, і заплата за розпусту не давалась тобі, то сталось тобі навпаки́.

35 Тому то, розпу́снице, послухай Господнього слова:

36 Так говорить Господь Бог: За те, що вилива́лась твоя розпуста, і відкрива́лась твоя нагота́ в блудоді́йстві твоїм з твоїми коха́нцями та зо всіма́ божка́ми гидоти твоєї, і за кров синів твоїх, яких ти давала їм,

37 тому ось Я позбираю всіх коха́нців твоїх, яким була ти

приємна, і всіх, кого ти кохала, ра́зом з тими, кого ти зненáвиділа, і зберу́ їх коло тебе знавкóла, і відкрию їм наготу́ твою, і вони побачать увесь твій сором!
38 І засуджу́ тебе при́судом на перелю́бниць та тих, що кров проливають, і дам тебе на кров люто-сти та зáздрости.
39 І віддам тебе в їхню руку, і вони зруйну́ють твоє місце розпусти, і порозвáлюють підви́щення твої, і постягáють з тебе шати твої, і позабирають пишні вбрання́ твої, і покладуть тебе зóвсім нагóю.
40 І зберуть проти тебе збóри, і заки́дають тебе камі́нням, і порубають тебе своїми мечами.
41 І попáлять доми́ твої огнем, і зроблять на тебе при́суди на очáх багатьох жінок. І зроблю Я кінець, щоб не булá ти розпу́сницею, і ти вже не будеш давати дару́нка за розпусту!
42 І заспокóїться Моя лютість на тебе, і відійде від тебе Моя зáздрість, і Я заспокóюся, і не буду вже гніватися.
43 За те, що ти не пам'ятала про дні своєї мóлодости, і гніви́ла Мене всім тим, то й Я ось поверну́ дорогу твою на *твою* гóлову, — говорить Господь Бог, — щоб не чинила ти розпусти після всіх гидóт своїх!
44 Ось кожен приповістник говоритиме про тебе приповíстку, кажучи: „Яка мати — така її дóнька!"
45 Ти дочкá своєї матері, що покинула свого чоловіка та своїх синів, і ти сестра своїх сестéр, що поки́дали своїх чоловіків та своїх синів. Мати ваша хіттéйка, а ваш батько — аморéєць!
46 А старша сестра твоя — Самарія та дóчки її, що сидять по ліви́ці твоїй, а сестра твоя, менша від тебе, що сидить по прави́ці твоїй — *це* Содóма[1] та дóчки її.
47 А ти хіба не ходила їхніми дорóгами й не робила за їхніми гидóтами? Мало бракувало, — і зіпсу́лася б ти більше від них на всіх своїх дорогах!
48 *Як* живий Я, — говорить Господь Бог, — не зробила Содóма,[1] сестра твоя, вона та дóчки її, як зробила ти та твої дóчки!
49 Ось оце була провина твоєї сестри Содоми: пихá, ситість ї́жі та преспокійний спóкій були в неї та в її дочóк, а руки́ вбогого та бідного вона не зміцняла.
50 І запишáлись вони, і робили гидóти перед Моїм обличчям. І Я їх відкинув, як побачив *оце*.
51 А Самарія не нагрішила *й* половини гріхів твоїх, та ти побільши́ла гидóти свої більш від них, і оправдала сестéр своїх усімá своїми гидóтами, які ти зробила.
52 Тож носи свою гáньбу ти, що чинила її для своїх сестéр, через твої гріхи, якими гидоти чинила ти більше за них, вони будуть справедливіші за тебе! І також посоромся, і носи свій сором за твоє вспра056ведли́влення своїх сестéр!
53 І поверну́ Я їхню долю, долю Содоми[1] та дочóк її, і Самарію та дочóк її, і поверну́ долю твою серед них,
54 щоб носила ти свій сором, і сорóмилася всього того, що ти наробила, потішáючи їх.
55 А твої сéстри, Содома[1] та дóчки її, вéрнуться до свого поперéднього стáну, і Самарія та дóчки її вéрнуться до свого поперéднього стану, і ти та дóчки твої вéрнетесь до свого поперéднього стáну.

[1] У єврейській мові Содом, як і всі назви міста, жіночого роду; на цьому місті вживаю форми Содома, хоч в українській літературній мові панує форма Содом.

56 І не була сестра твоя Содо́ма
згадувана в у́стах твоїх за днів
твоїх го́рдощів,
57 поки не відкрилося зло твоє,
коли ганьби́ли тебе до́чки Сирії та
всіх околиць його, і до́чки филисти́мські
пого́рджували тебе звідусіль.
58 Свою розпусту та гидо́ти
свої, — ти їх понесе́ш, говорить
Господь.
59 Бо так говорить Господь Бог:
І зроблю́ Я з тобою, як робила ти,
що погорди́ла прися́гою, щоб зламати
заповіта.

Але Господь про́стить їй усе

60 І згадаю Я Свого заповіта з
тобою за днів твоєї мо́лодости, і
поставлю тобі заповіта вічного.
61 І ти згадаєш про свої дороги
й засоро́мишся, коли ти візьмеш
сесте́р своїх, старших від тебе, ра́зом
з меншими від тебе, і дам їх
тобі за дочо́к, але́ не з твого заповіту.
62 І відновлю́ Я Свого заповіта з
тобою, і ти пізнаєш, що Я — Господь,
63 щоб згадала ти й засоро́милася,
і не могла більше відкривати
уста перед га́ньбою своєю, коли
прощу́ тобі все, що ти наробила,
говорить Госпо́дь Бог".

Притча про великого орла

17 І було́ мені слово Господнє
таке:
2 ,,Сину лю́дський, загадай зага́дку,
і склади при́тчу Ізраїлевому
домові,
3 та й скажи: Так говорить Господь
Бог: Великий орел великокри́лий,
з широко розго́рненими
кри́лами, повний різнокольоро́вого
пір'я, прилетів до Ливану, і
взяв верхові́ття ке́дру.
4 Чубка́ галу́зок його обірвав, і
приніс його до купецького кра́ю,
у місті гандлярів покла́в його.
5 І взяв він з насіння тієї землі,
і посіяв його до насінне́вого поля,
узяв *і* засади́в його над великими
во́дами, немо́в ту вербу́.
6 І воно виросло, і стало гілля́стим
виноградом, низькоро́слим,
що оберта́в свої галу́зки до нього,
а його коріння були під ним. І
стало воно виноградом, і ви́гнало
віття, і пустило галу́зки.
7 Та був *ще* один великий орел,
великокри́лий та густопе́рий. І
ось той виноград витягнув пожадли́во
своє коріння на нього, і свої
галу́зки пустив до нього, щоб він
напоїв його з грядо́к свого заса́дження.
8 Він був поса́джений на доброму
полі при великих во́дах, щоб
пустив галу́зки та приніс плід,
щоб став пишним виноградом.
9 Скажи: Так говорить Господь
Бог: Чи поведе́ться йому? Чи не
ви́рвуть коріння його, і не позрива́ють
пло́ду його, так що він засо́хне?
Усе зелене галу́ззя його
посо́хне, і не треба великого раме́на[1]
та числе́нного наро́ду, щоб
вирвати його з його коріння.
10 І ось *хоч* він заса́джений, — чи
поведе́ться йому? Чи всиха́ючи,
не всо́хне він, як тільки доторкне́ться
його східній вітер? Він
усо́хне на грядка́х, де поса́джений".
11 І було мені слово Господнє
таке:
12 ,,Скажи ж домові ворохо́бному:
чи ви не пізнали, що́ це?
Скажи: Ось прийшов вавилонський
цар до Єрусалиму, і взяв
його царя та його князів, і відвів
їх до себе до Вавилону.
13 І взяв із царсько́го насіння,
і склав з ним умову, і ввів його в
прися́гу, і забрав поту́жних землі,
14 щоб *це* було царство низьке́,
щоб воно не підіймалося, щоб

[1] Рамено — сила.

дотримувало його умову, і було
їй вірним.
15 Але той збунтувався проти
нього, послав своїх послів до Єгип-
ту, щоб дали́ йому ко́ней та багато
наро́ду. Чи йому поведе́ться? Чи
втече́ той, хто робить таке? А
коли зламає умову, то чи врятуєть-
ся він?
16 *Як* живий Я, говорить Гос-
подь Бог, — у місці царя, який
поставив його царем, той, що по-
горди́в його прися́гою та зламав
свою умову з ним, помре в нього в
Вавилоні!
17 І фарао́н не поможе йому на
війні великим ві́йськом та числе́н-
ним наро́дом, коли наси́плють вала
та збудують башту, щоб вигубити
багато душ.
18 І погорди́в він прися́гою, щоб
зламати умову, *хоч* дав був свою
руку, і все те зробив, *тому́* він не
врятується.
19 Тому так говорить Господь
Бог: *Як* живий Я, — прися́гу Мою,
якою він погорди́в, та умову Мою,
яку він зламав, — дам це на його
голову!
20 І розтягну́ над ним Свою
сітку, і буде він схо́плений в па́ст-
ку Мою, і спрова́джу його до
Вавилону, і розсуджу́ся з ним там
за його спроневі́рення, яке він
спроневі́рив проти Мене.
21 І всі втікачі його з усіх його
полків попа́дають від меча, а по-
зосталі будуть розпоро́шені на всі
вітри́. І пізнаєте ви, що Я, Гос-
подь, говорив!
22 Так говорить Господь Бог: І
візьму́ Я з верхові́ття високого
ке́дру, і дам *до землі*. З чубка́
галу́зок його вирву тенді́тну, і
Сам посаджу́ на високій та стрім-
кій горі.
23 На високій горі Ізраїлевій
посаджу́ її, і вона випустить га-
лу́зку й принесе́ плід, і стане
сильною кедри́ною. І буде про-
бува́ти під ним усяке птаство, уся-
ке крилате буде перебувати в тіні
його галу́зок.
24 І пізнають усі польові де-
ре́ва, що Я, Господь, пони́зив ви-
соке дерево, повищив дерево низь-
ке́, висушив дерево зелене, і дав
розцвісти́ся дереву сухому. Я,
Господь, говорив — і вчинив!"

Кожен відповідає тільки за свою провину

18 І було́ мені слово Господнє
таке:
2 „Що́ *це* вам, що ви складаєте
припові́стку на Ізраїлеву землю,
гово́рячи: „Батьки їли несспіле, а
оско́ма в синів на зуба́х!"
3 *Як* живий Я, — говорить Гос-
подь Бог, — не бу́дете вже скла-
дати тієї припові́стки в Ізраїлі!
4 Тож усі душі Мої: як душа
ба́тькова, так і душа синова —
Мої вони! Душа, що грішить, —
вона помре.
5 А чоловік, коли він справед-
ливий, і робить право та справед-
ливість,
6 на гора́х *жертве́нного* не їсть,
і очей своїх не зводить до божків
Ізраїлевого дому, і жінки свого
ближнього не занечищує, а до жін-
ки в ча́сі її нечистоти́ не набли́-
жується,
7 і ніко́го не тисне, *боржникові*
заста́ву його конче зверта́є, гра-
бу́нку не чинить, хліб свій дає
голодному, а голого покриває оде-
жею,
8 на ли́хву не дає, а відсотків не
бере, від кривди відверта́є руку
свою, чинить правдивий суд по-
між чоловіком та чоловіком,
9 уста́вами Моїми ходить, а
прав Моїх дотримує, щоб чинити
правду, — справедливий такий
конче буде жити, говорить Гос-
подь Бог!

10 А як поро́дить він сина на-
сі́льника, що кров проливає, і
робить *хоч* тільки одне з того,
11 чого він усього того не робив,
а також на гора́х *жертве́нне* їв, і
жінку свого ближнього занечи́щу-
вав,
12 убогого й бідаря́ утискав,
грабу́нки чинив, застави *боржни-
ко́ві* не зверта́в, і до божків зво́див
свої очі, гидо́ту робив,
13 на ли́хву давав, і відсо́ток
брав, — то чи буде він жити? Не
буде він жити! Він усі ті гидо́ти
чинив, — він мусить конче по-
мерти, кров його буде на ньо́му!
14 А ось породив він сина, і той
побачив усі гріхи свого батька,
які той робив, і *хоч* бачив, та не
робив, як той:
15 на гора́х *жертве́нного* не їв,
і очей своїх до божків Ізраїлевого
дому не зво́див, жінки свого ближ-
нього не занечи́щував,
16 і нікого не утискав, заста́ви у
за́став не брав, і грабунку не чи-
нив, хліб свій голодному давав, а
голого одежею покривав,
17 від кривди свою руку від-
верта́в, ли́хви та відсо́тків не брав,
права́ Мої чинив, уста́вами Моїми
ходив, — такий не помре за прови-
ну свого батька, — він конче буде
жити!
18 Батько ж його, за те, що
у́тиском тиснув, грабу́нком грабу-
вав брата, і що недобре чинив
серед наро́ду свого, то ось він
помре за провину свою!
19 А скажете ви: „Чому́ той син
не поніс провину за батька?“ Але
ж син той чинив право та справед-
ливість, дотримував усі устави
Мої й виконував їх, — він конче
буде жити!
20 Та душа, що грішить, вона
помре. Син не понесе *кари* за
ба́тькову провину, а ба́тько не
понесе за провину си́нову, —
справедливість справедливого бу-
де на ньому, а несправедливість
несправедливого на тому буде.
21 А коли б несправедливий від-
вернувся від усіх гріхів своїх,
яких наробив, і вико́нував усі
устави Мої, і робив право та спра-
ведли́вість, — буде конче він
жити, не помре!
22 Усі його гріхи́, які наробив
він, не згадаються йому, — він
буде жити в своїй справедливості,
яку чинив!
23 Чи Я маю вподо́бання в смер-
ті несправедливого? — говорить
Господь Бог, — чи ж не в тому,
щоб він повернувся з доріг своїх
та й жив?
24 А коли б справедливий від-
вернувся від своєї справедливости
й став робити кривду, — усі ті
гидо́ти, які робить несправедли-
вий, то чи такий буде жити? Усі
справедливості його, які він
робив, не згадаються, — за своє
спроневі́рення, що він спроневі́-
рив, і за гріх свій, що згрішив, за
них він помре!
25 А ви кажете: „Непра́ва Гос-
подня дорога!“ Послухайте но,
доме Ізраїлів, чи ж дорога Моя
неправа? Чи не ваші дороги
неправі?
26 Коли б справедливий відвер-
ну́вся від своєї справедливости й
чинив кривду, і за те помер, *то*
він помре за кривду свою, яку він
чинив.
27 А коли б несправедливий від-
вернувся від своєї несправедли-
вости, яку він чинив, і чинив би
право та справедливість, він душу
свою при житті збереже́.
28 І коли б він побачив, і від-
вернувся від усіх своїх гріхів, які
він чинив, *то* конче буде він жити,
не помре!
29 А Ізраїлів дім каже: „Не-
пра́ва Господня дорога!“ Чи ж

Мої дороги неправі, доме Ізраїлів? Чи ж то не ваші дороги неправі?
30 Тому́ буду судити вас, доме Ізраїлів, кожного за дорогами його, говорить Господь Бог. Покайтеся, і відверні́ться від усіх ваших гріхів, і не буде вам провина на спотика́ння!
31 Поскида́йте з себе всі ваші гріхи, якими ви грішили, і створіть собі нове́ серце та ново́го духа! І на́що маєте померти, Ізраїлів доме?
32 Бо не жадаю Я смерти помира́ючого, говорить Господь Бог, але покайтеся та й живіть!

Жало́бна пісня про Ізраїлевих князів

19 А ти пісню жало́бну здійми про князів Ізраїлевих,
2 та й скажи:
Яка твоя мати леви́ця:
Лягла поміж ле́вів,
серед левчукі́в
вона ви́кохала левеня́т!
3 І одне із своїх левеня́т вона ви́годувала,
левчуко́м воно стало,
і здо́бич ловити навчився,
люди́ну він жер!
4 І *по́хід* розголоси́ли наро́ди на нього,
в їхню яму він схо́плений був,
і його в ланцюга́х
до кра́ю єгипетського відвели́.
5 Як *леви́ця* побачила, що нада́ремно чекає,
що пропала надія її,
то взяла́ вона *знову* одне із своїх левеня́т,
і вчинила його левчуко́м.
6 І ходив він між ле́вами
й став левчуко́м,
і здо́бич ловити навчився,
люди́ну він жер!
7 І він розбивав їхні пала́ти,
і руйнував їхні міста́,
і від голосу рику його
остовпіла земля й що на ній!
8 Та *пастку* на нього поста́вили
люди знавко́ла з округ,
і свою сітку на нього розки́нули, —
і він схо́плений був в їхню яму!
9 І кинули в клітку його́ в ланцюга́х,
і його відвели́ до царя вавилонського,
і в тверди́ню його запрото́рили,
щоб голос його вже не чувся
на го́рах Ізраїлевих.
10 Твоя мати, як той виноград у винограднику,
поса́дженому над водою,
плодю́ча й гілля́ста була́
через во́ди великі.
11 І виросли пру́ття міцні́,
й надавались на бе́рла воло́дарів,
і височів між гуща́винами його зріст, —
і він показався в своїй висоті,
у числе́нних галу́зках своїх!
12 Та була вона ви́рвана в лютості, о́б землю ки́нена,
і вітер зо сходу зсушив її плід, —
полама́лися й повисиха́ли вони,
а її міцний прут — огонь його зжер.
13 А тепер посадили її на пустині,
у краї́ сухому й безві́дному, —
14 і вийшов огонь із прута́ її вітки
та й пожер її плід,

і немає у неї міцнóго прутá,
бéрла на панувáння.
Це пісня жалóбна, і буде за пісню
жалóби вона".

Непóслух Ізраїля й кара за це

20 І сталося за сьомого року, в
п'ятому *місяці*, у десятому
дні місяця, поприхóдили люди з
Ізраїлевих старши́х, щоб запита-
тися в Господа, і посідали передо
мною.
2 І булó мені слово Господнє
таке:
3 ,,Сину лю́дський, говори з Із-
раїлевими старши́ми та й скажеш
до них: Так говорить Господь Бог:
Чи ви прийшли, щоб запитатися
в Мене? *Як* живий Я, — не від-
повім вам, говорить Господь Бог!
4 Чи ти розсудиш їх, чи ти їх
розсудиш, сину лю́дський? Заві-
дóм їх про гидóти їхніх батьків,
5 та й скажеш до них: Так го-
ворить Господь Бог: Того дня, ко-
ли Я був вибрав Ізраїля, і підніс
Свою руку до насіння Якового
дому, і відкрився їм в єгипетсько-
му краї, і підніс Свою руку до
них, говорячи: ,,Я Господь, Бог
ваш",
6 того дня Я підніс Свою руку
до них, щоб вивести їх з єгипет-
ського крáю до Крáю, що Я ви-
слідив для них, що тече молоком
та медом, *що* він окрáса для всіх
країв.
7 І сказав Я до них: Відкидайте
кожен гидóти *від* очéй своїх, і не
занечищуйтеся божкáми Єгипту.
Я — Господь, Бог ваш!
8 Та були вони ворохóбні проти
Мене, і не хотіли слухатися Мене,
не відкидали кожен гидóт *від* очей
своїх, і не покинули єгипетських
божків. І подýмав Я, що виллю
на них Свою лютість, що докінчý
на них Свій гнів посеред єгипет-
ського крáю.
9 І зробив Я ради Свого Йме́н-
ня, щоб воно не безче́стилося на
очáх тих нарóдів, що вони серед
них, що Я відкрився їм на їхніх
очáх, щоб вивести їх з єгипетсько-
го крáю.
10 І вивів Я їх з єгипетського
крáю, і спровадив їх до пустині.
11 І дав їм постанови Свої, і
познайóмив їх з постанóвами Мої-
ми, які коли чинитиме люди́на,
то житиме ними.
12 І також дав Я їм Свої суботи,
щоб були вони знаком поміж Мною
та між ними, щоб пізнáти, що Я
Господь, що освя́чує їх.
13 Та став ворохóбним проти
мене Ізраїлів дім на пустині, —
уставами Моїми не ходили вони, і
повідкидáли Мої постанови, які
коли чинить люди́на, то житиме
ними, а суботи Мої дуже знева-
жáли. Томý Я сказав був, що
виллю лютість Свою на них на
пустині, щоб ви́губити їх.
14 Та зробив Я ради Йменя
Свого, щоб воно не зневажалося
на очáх тих народів, що на їхніх
очах Я вивів їх.
15 Але й Я, *прирікаючи*, підніс
їм Свою руку на пустині, що не
впровáджу їх до крáю, якого Я
дав, що тече молоком та медом, *що*
окрáса він для всіх країв,
16 за те, що постанови Мої вони
відки́нули, а устави Мої — не
ходили вони ними, і суботи Мої
зневажали, бо за своїми божкáми
ходило їхнє серце.
17 І змилувалось Моє око над
ними, щоб не нищити їх, і не
зробив Я з ними кінця́ на пустині.
18 І сказав Я їхнім синам на
пустині: Уставами ваших батьків
не ходіть, і постанов їхніх не пере-
стерігайте, і божкáми їхніми не
занечи́щуйтесь!
19 Я — Господь, Бог ваш,
уставами Моїми ходіть, і постанови

Мої перестерігáйте й виконуйте
їх.
20 І святіть суботи Мої, і вони
стануть знаком поміж Мною та між
вами, щоб пізнати, що Я — Господь, Бог ваш!
21 Та стали ворохóбні ті сини
проти Мене, — уставами Моїми
не ходили, а постанов Моїх не
перестерігали, щоб виконувати їх,
які коли робить людúна, то житиме ними, і суботи Мої зневажали. І подýмав Я був, що виллю
лютість Свою на них, щоб заспокóїти гнів Мій на них на пустині.
22 І відвернув Я Свою руку, і
зробив ради Йменння Свого, щоб не
зневажати *його* на очáх тих нарóдів, що на їхніх очах Я їх вивів.
23 *Та й Я, прирікаючи*, підніс
їм Свою руку на пустині, щоб
розпорóшити їх серед нарóдів і
порозсипáти їх по краях,
24 за те, що постанов Моїх не
чинили, і устави Мої відкинули, а
суботи Мої зневажали, і до божків
своїх батьків були їхні очі.
25 І *тому* Я дав їм *мати* устави
недобрі, і постанови, *що* не будуть вони жити ними.
26 І занечúстив Я їх їхніми
дарýнками, перепровáдженням *через огонь* кожного, хто відкриває
утрóбу,[1] щоб спустóшити їх, щоб
пізнали вони, що Я — Господь!
27 Тому говори до Ізраїлевого
дому, сину людський, і скажи до
них: Так говорить Господь Бог:
Ще оцим зневажали Мене батьки
ваші, коли спроневíрилися проти
Мене:
28 коли Я ввів їх до крáю, що
про нього, *прирікаючи*, піднóсив
Я Свою руку[2] дати його їм, то
коли вони бачили всякий високий
пáгірок і всяке густе дерево, то
принóсили там свої жертви, і давали там свої дари, *що* гнівúли
Мене, і складали там свої любі
пáхощі, і принóсили там свої литі
жертви.
29 І сказав Я до них: Щó це за
висота, що ви ходите туди? І
зветься вона Бамá[1] аж до цього
дня.
30 Тому скажи до Ізраїлевого
дому: Так говорить Господь Бог:
Чи ви будете занечúщуватися дорогою своїх батьків і будете ходити в розпусті за гидóтами їхніми?
31 А принóшенням ваших дáрів, перепровáдженням ваших синів через огонь ви занечúщуєтеся
при всіх ваших божкáх аж до
сьогодні. А ви хочете питати Мене, Ізраїлів доме? *Як* живий Я,
говорить Господь Бог, — не дам
Я вам відповіді!
32 А що входить вам на серце,
зóвсім не станеться те, що ви говорите: „Будемо, як *інші* нарóди,
як племéна крáю, служити дереву
та каменю“.
33 *Як* живий Я, говорить Господь Бог, — рукою потýжною й
вúтягненим рамéном та вилúваною
лютістю буду царювáти над вами!

Бýде суд над Ізраїлем

34 І вúведу вас із тих нарóдів, і
позбираю вас із тих країв, де ви
розпорóшені рукою потýжною й
вúтягненим рамéном та вилúваною
лютістю.
35 І заведý вас до пустині нарóдів, і буду там судитися з вами
лицем до лиця, —
36 як судився Я з вашими батьками на пустині єгипетського
крáю, так буду судитися з вами,
говорить Господь Бог!
37 І проведý вас під пáлицею, і
введý вас у зв'язóк заповіту.

[1] Цебто першого народженого, первородного.
[2] Підіймати свою руку — урочисто обіцяти, присягати, пор. Єр. 50. 15, 2 М. 6. 8.

[1] Бама — висота, пагірок для жертов.

38 І повибираю з вас бунтівни-
ків та тих, що грішать проти Ме-
не, повипрова́джую їх з кра́ю їх-
нього пробува́ння, і до Ізраїлевої
землі *вже* не ввійдуть вони! І
пізнаєте ви, що Я — Госпо́дь!
39 А ви, Ізраїлів доме, так гово-
рить Господь Бог: Кожен ідіть,
служіть своїм божка́м! Але потім
ви напевно бу́дете слухатися Ме-
не, і святого Йменням Мого ви вже
не знева́жите своїми дару́нками
та своїми божка́ми.
40 Бо на Моїй святій горі, на
високій Ізраїлевій горі, — гово-
рить Господь Бог, — там буде
служити Мені ввесь Ізраїлів дім,
увесь він, *що* в краю́, там Я їх
уподо́баю Собі, і там зажадаю ва-
ших прино́шень і первопло́дів ва-
ших прино́шень у всіх ваших свя-
тощах!
41 Любими па́хощами вподо́баю
Собі вас, коли вас ви́веду з наро́-
дів, і зберу́ вас із тих країв, де ви
розпоро́шені, і буду Я святитися
між вами на оча́х усіх поган.
42 І пізнаєте ви, що Я — Господь,
коли впрова́джу вас до Ізраїлевої
землі, до того кра́ю, що про нього,
прирікаючи, підніс Я Свою руку
дати його вашим батька́м.
43 І згадаєте там свої дороги, і
всі свої вчинки, якими ви занечи́-
стилися, і почуєте оги́дження пе-
ред самими собою за всі ваші ли́ха,
які наробили.
44 І пізна́єте, що Я — Господь,
коли Я чинитиму з вами ради
Ймення Свого, а не за вашими
злими дорогами та за вашими зі-
псутими вчи́нками, доме Ізраїлів,
говорить Господь Бог".

При́тча про ліс південного поля

21 І було́ мені слово Господнє
таке:
2 ,,Сину лю́дський, зверни
обличчя своє в напрямі на південь,
і крапай словами на полу́день, і
пророкуй на ліс півде́нного поля.
3 І скажи до південного лісу[1]:
Послухай Господнього слова: Так
говорить Господь Бог: Ось у тобі
запалю́ Я огонь, і поїсть він у
тебе кожне дерево зелене, і кожне
дерево сухе; полум'я́ний огонь не
погасне, і будуть попа́лені ним всі
простори від півдня до півночі.
4 І побачить кожне тіло, що Я,
Господь, розпалив його, *і* він не
погасне!"
5 І сказав я: ,,О Господи, Боже,
вони мені кажуть: Чи він не гово-
рить *самі тільки* при́тчі?"

Нагострений меч на Юду та Аммонових синів

6 І було́ мені слово Господнє
таке:
7 ,,Сину лю́дський, зверни ти
обличчя своє до Єрусалиму, і кра-
пай словами на святині, і проро-
куй на землю Ізраїлеву.
8 І скажи Ізраїлевій землі: Так
говорить Господь: Ото Я проти
тебе, і меча Свого витягну з піхви
його, і витну з тебе справедливого
й несправедливого.
9 Через те, що Я витну з тебе
справедливого й несправедливого,
тому́ вийде Мій меч проти кожного
тіла від півдня на північ.
10 І кожне тіло пізнає, що Я,
Господь, витяг меча Свого з піхви
його, — уже не ве́рнеться він!
11 А ти, сину лю́дський, стогни́,
ніби мав би ти зла́мані сте́гна, і
гірко стогни́ на їхніх оча́х!
12 І буде, коли тобі скажуть:
,,Чого то ти сто́гнеш?" то скажеш:
На звістку, що йде, — і кожне сер-
це розтане, і всякі руки ослабнуть,
і погасне всякий дух, і всі коліна
зайду́ться водою! Оце при́йде та
станеться, каже Господь Бог".

[1] Єврейське jaar hannegev — ліс півдня. Деякі переклади дають: Ізраїльська земля.

13 І було мені слово Господнє таке:
14 „Сину лю́дський, пророкуй і кажи: Так говорить Господь:
Скажи: Меч, меч, —
нагострений він та бли-скучий!
15 Щоб прино́сити жертву — нагострений він,
щоб блищати — він був поліро́ваний.
Хіба бу́демо радіти?
Хіба жезло сина Мого легкова́жить усякеє дерево?
16 І дали його ви́полірувати, щоб узяти в долоню.
Це нагострений меч,
і він поліро́ваний,
щоб дати його в руку вбивця.
17 Кричи та реви, сину лю́дський,
бо він проти народу Мого,
він проти всіх князів Ізраїлевих, —
їх віддано мечеві з народом Моїм,
тому вдарся по сте́гнах!
18 Та він уже ви́пробуваний.
Та що ж тепер, коли йому же́зло обридло? Він не встоїть, каже Господь Бог.
19 А ти, сину лю́дський, пророкуй, і вдар долонею об долоню, і нехай меч подво́їться *та* потро́їться! Це меч побитих, великий меч забитого, що кружля́є довкола них.
20 Щоб стопи́лося серце й полягло́ якнайбільше при всіх їхніх брамах, Я дам різани́ну меча. О горе, — він *справді* зро́блений блискучим, ви́полірuваним на різани́ну!
21 Об'єднайся, право́руч іди, зверни лі́воруч, іди, куди *тільки* зве́рнене буде ві́стря твоє.
22 І Я вдарю долоню Свою об долоню Свою, і Свою лють заспоко́ю. Я, Господь, *це* прорік!"
23 І було мені слово Господнє таке:
24 „А ти, сину лю́дський, признач собі дві дорозі, якими прибу́де меч вавилонського царя. Вони ви́йдуть обидві із кра́ю одно́го, а ти виструга́й *дороговка́зну* руку, на початку дороги до міста її ви́стругай.
25 Признач дорогу, якою прибуде меч до Рабби Аммонових синів та до Юди в укріплений Єрусалим.
26 Бо цар вавилонський став на роздоріжжі, на поча́тку двох доріг. Щоб ворожити ча́рами, трясе він стрілами, питає домашніх божків, розглядає печі́нку.
27 У правиці його був чар „на Єрусалим", щоб поставити муроло́ми, щоб відкрити уста на крик, щоб підняти голос о́крпком, щоб поставити муроло́ми на брами, щоб наси́пати вала, щоб збудувати башту.
28 Але буде *це* їм в їхніх оча́х, як чарува́ння марно́тне, *буде* для них заприся́ження прися́гами, та він згадає провину, щоб були вони схо́плені.
29 Тому так говорить Господь Бог: За те, що ви згадуєте свої провини, що відкриваєте ваші гріхи, щоб ба́чені були ваші гріхи ваших учинків, за те, що ви пригадуєте, — у *ворожі* руки схо́плені бу́дете!
30 А ти, недостойний, несправедливий князю Ізраїлів, що наді́йшов його день у час провини кінце́вої,
31 так говорить Господь Бог: Зняти заво́я й скинути корону! Це не *зоста́неться* так, — підне́сеться низьке́, а високе пони́зиться!

32 Руїною, руїною, руїною покладу́ його! Та цього не станеться, аж поки не при́йде Той, Хто має право, — і Я Йому дам!
33 А ти, сину лю́дський, пророкуй та й скажеш: Так говорить Господь Бог на Аммонових синів та про їхню га́ньбу: І скажеш: Меч, меч відкритий на різани́ну, блискучий, щоб блищав, як та бли́скавка, —
34 для тебе бачили обма́нні видіння, пророкували для тебе неправду, — щоб посадити його на шию недостойних злочинців, яких день при́йде в час кари кінце́вої.
35 Верни ж *меча* до піхви його! У місці, де ство́рений ти, у краю́ похо́дження твого осуджу́ Я тебе!
36 І виллю на тебе Свій гнів, в огні пересе́рдя Свого на тебе дмухну́, і дам тебе в руку людей зухва́лих, які зни́щення замишляють!
37 Ти станеш огне́ві на ї́жу, твоя кров буде серед землі, не згадають про тебе, бо Я, Господь, говорив *це*!

Єрусалим повний гріхів

22 І було мені слово Господнє таке:
2 „А ти, сину лю́дський, чи будеш судити, чи суди́тимеш ти місто крови? І завідо́м його про всі гидо́ти його,
3 та й скажеш: Так говорить Господь Бог: Місто проливає кров у своїй сере́дині, щоб прийшов його час, і робить божків собі, щоб занечи́щуватися!
4 Кров'ю, що ти проливала, *о дочко Єрусалиму*, грішила ти, а божка́ми, яких ти робила, занечи́стилася, і набли́зила свої дні, і прийшла аж до своїх ро́ків. Тому дам тебе наро́дам на га́ньбу, і на посміхо́висько для всіх країв!
5 Близькі та далекі від тебе насміхаються з тебе, нечистойме́нна, багатозаколо́тна!
6 Ось Ізраїлеві князі, кожен за раме́ном[1] своїм, були́ в тебе, щоб кров проливати.
7 Батька та матір у тебе легкова́жать, чужи́нцеві роблять у́тиск серед тебе, сироту та вдову пригнічують у тебе.
8 Мої́ми святощами ти погорджуєш, а суботи Мої зневажаєш.
9 У тебе є накле́пники, щоб кров проливати, і на па́гірках їдять у тебе, розпусту чинять серед тебе.
10 Наготу́ батька в тебе відкривають, *жінку*, у ча́сі її місячної нечистоти́, безчестять у тебе.
11 І один робить гидо́ту з жінкою свого ближнього, а той занечищує розпустою невістку свою, а той безчестить у тебе сестру свою, дочку́ батька свого́.
12 Підкуп беруть у тебе, щоб кров проливати, ли́хву та відсо́тка береш ти й ошу́куєш у́тиском ближніх своїх. А Мене ти забуваєш, говорить Госпо́дь Бог .
13 І ось сплесну́в Я руками Своїми за твою кривду, яку ти робила, та за кровопролиття́ твої, що були в тебе.
14 Чи всто́їть твоє серце, чи будуть міцні твої руки на ті дні, що Я буду з тобою чинити? Я, Господь, говорив *це* й зробив!
15 І розпоро́шу тебе серед наро́дів, і розси́плю тебе по края́х, і викину твою нечистість із тебе.
16 І станеш ти збезче́щеною через себе на оча́х народів, і пізнаєш, що Я — Госпо́дь!"

Притча про гро́но

17 І було мені слово Господнє таке:
18 „Сину лю́дський, дім Ізраїлів став мені за жу́желицю; усі вони мідь, і ци́на, і залізо, і

[1] Рамено — сила.

бливо в серéдині гóрна, жýжелицею срібла сталися.
19 Тому так говорить Господь Бог: За те, що всі ви стали жýжелицею, тому ось Я позбираю вас до серéдини Єрусалиму.
20 Як збирають срібло, і мідь, і залізо, і бливо, і цину до серéдини гóрна, щоб дмухати на нього огнем, щоб розтопи́ти, — так зберý у Своїм гніві та в люті Своїй, і покладý, і розтоплю вас!
21 І позбираю вас, і дмухнý на вас огнем Свого гніву, і ви будете розтóплені в серéдині його.
22 Як розтóплюється срібло в серéдині гóрна, так бýдете розтóплені ви в серéдині його, і пізнáєте, що Я, Господь, вилив гнів Свій на вас!"

Ізраїль — земля, дощем не полúтая

23 І було мені слово Господнє таке:
24 „Сину лю́дський, скажи до неї: Ти земля неочи́щена, у дні гніву дощéм не полúтая!
25 Змóва її пророків серед нього, як ревýчий лев, що здóбич шматує: жерýть душу, маєток та багатство забирають, прибільшують удів її в серéдині її.
26 Священики її ламають Закóна Мого, і зневажають Мої святощі, не розрізняють між святим та несвятим, і не оголошують *різнúці* між нечистим та чистим, і від субіт Моїх закривають свої очі. І був Я зневáжений серед них.
27 Князі її в серéдині її, немов ті вовки́, що здóбич шматýють, щоб розливати кров, щоб губити дýші ради кóристи.
28 А пророки її все замазують болотом, бачать марнóту, і чарýють собі неправдою, вони кажуть: „Так говорить Господь Бог", а Господь не говорив.
29 Нарóди Крáю тиснуть ýтиском та грабують грабунком, а вбогого та бідакá гнóблять, а чужи́нця тиснуть у безправ'ї.
30 І шукав Я між ними чоловіка, що поставив би загорóду, і став би в ви́ломі перед Моїм обличчям за цей Край, щоб Я не знищив його, — та Я не знайшов!
31 І Я вилив на них Свій гнів, огнем пересéрдя Свого повигýблював їх, їхню дорогу Я дав на їхню гóлову, каже Господь Бог".

Притча про Огóлу й Оголи́ву

23 І було мені слово Господнє таке:
2 „Сину лю́дський, були *собі* дві жінки, дóчки однієї матері.
3 І чинили вони в Єгипті розпусту, у своїй мóлодості чинили розпусту, — там почавлені їхні грýди, там замáцані їхні пéрса дівочі.
4 А їхні імéна: Огóла — старша та Оголи́ва[1] — сестра її. І стали вони Мої, і породили синів та дочóк. А їхні імéна: Самарія — Огола, а Єрусалим — Оголива.
5 І стала розпусною Огола, бувши Моєю, і кохалася з своїми кохáнцями, з асирíянами, *хто був їй* близьки́й,
6 *що їхнє* убрáння — блаки́ть, намісники та заступники вони, усі вони — юнакú вродли́ві, вéршники, що гарцюють на кóнях.
7 І дала вона свою розпусту їм, *що* всі вони добірні Ашшýрові[2] сини, і всімá, яких кохала, і всімá своїми божкáми була вона занечищена.
8 Та не відкидáла вона своєї розпусти *й* від єги́птян, бо вони лежали з нею в її мóлодості, і вони стискали дівочі її пéрса, і виливали свою розпусту на неї.

[1] Огола — намет, Оголива — намет мій у ній.
[2] Ашшур — Асирія, асиріяни.

9 Тому й дав Я її в руку її коха́нків, у руку Ашшу́рових синів, що з ними кохалась вона.

10 Вони відкрили її наготу, позабирали синів її та дочо́к її, а її забили мечем. І стала вона *несла́вним* ім'я́м для жінок, і при́суди зробили на ній.

11 А сестра її Оголива бачила *це*, але вчинила любов свою гіршою від неї, а розпусту свою — більшою від розпусти своєї сестри.

12 Вона кохалася з синами Ашшуровими, з близьки́ми *їй* намісниками та заступниками, досконало зодя́гненими, з верхівця́ми, що гарцюють на ко́нях, усі вони — юнаки́ вродливі.

13 І побачив Я, що вона обезче́щена, *що* доро́га одна їм обо́м.

14 Та вона *ще* додала до розпусти своєї, бо коли побачила му́жів, ви́різьблених на стіні, зобра́ження халдеїв, кре́слених і *запущених* червони́лом,

15 підпере́заних поясом по сте́гнах своїх, вони з опадаючим заво́єм на голові їхній, усі вони на вигляд військо́ві старши́ни, подоба синів вавилонських, Халдея — край наро́дження їхнього,

16 то пожадала вона їх через *сам* погляд оче́й своїх, і послала посланців по них, до Халдеї.

17 І прийшли до неї сини Вавилону на ложе любовне, і занечи́стили її своєю розпустою, і вона занечи́стилася ними, — і відверну́лася душа її від них.

18 І відкрила вона розпусту свою, і відкрила свою нагоу́, тому відверну́лася душа Моя від неї, як відверну́лася душа Моя від її сестри.

19 І побільши́ла вона розпусту свою на згадку днів своєї мо́лодости, коли чинила розпусту в єгипетському краї.

20 І жадала вона собі на коха́нців тих, що їхня плоть — плоть ослина, а їхня по́хіть — похіть жеребця́.

21 І згадала ти розпусту своєї мо́лодости, коли єги́птяни стискали груди твої ради перс твоєї мо́лодости.

22 Тому, Оголиво, так говорить Господь Бог: Ось Я збуджу́ коха́нців твоїх на тебе, що від них відверну́лася душа твоя, і спрова́джу їх на тебе з довкі́лля, —

23 синів Вавилону, і всіх халдеїв, Пекод, і Шоа, і Коа, і всіх синів Ашшурових з ними, уродли́ві то юнаки́, усі вони — начальники та заступники, військо́ві старши́ни та славні, усі вони гарцюють на ко́нях.

24 І при́йдуть на тебе з півночі, з колесни́цями та з коле́сами, та зо збором наро́дів; щита́ великого й щита́ мало́го та шоло́ми покладуть проти тебе навко́ло. І дам їм право, і вони засудять тебе *за* своїми правами.

25 І зверну́ Я лютість Свою на тебе, і вони зроблять з тобою в гніві: пообтина́ють носа твого́ та ву́ха твої, а що залишиться в тебе, від меча упаде́. Вони позабирають синів твоїх та дочо́к твоїх, а що зали́шиться в тебе, буде пожерте огнем.

26 І постягають із тебе шати твої, і позабирають речі пишно́ти твоєї.

27 І спиню́ Я розпусту твою в тебе, і розпусту твою з єгипетського кра́ю, і ти не зведе́ш очей своїх на них, а про Єгипта вже не згадаєш.

28 Бо так говорить Господь Бог: Ось Я даю тебе в руку того, кого ти знена́виділа, у руку тих, що від них відверну́лася душа твоя.

29 І зроблять з тобою в не́нависті, і ві́зьмуть здобу́ток твій, і

поставлять тебе нагóю та голою, і буде відкрита наготá перéлюбу твого, і розпуста твоя та твій блуд.
30 Будуть робити це тобі за твоє
ходіння в розпусті з нарóдами, за те, що ти збезчéстилась їхніми божкáми.
31 Дорогою своєї сестри ти ходила, тому дам її кéліха[1] в твою руку.
32 Так говорить Господь Бог:
Кéліха[1] своєї сестри ти вип'єш, глибокого та широкого; станеш за жарт та за посміхóвисько, — *це* багатомісткий *кéліх*[1].
33 П'янством та смутком будеш
напóвнена, — *буде це* кéліх спустóшення й рóзруху, кéліх твоєї сестри Самарії.
34 І ти вип'єш його, і витягнеш
усе, а черéп'я його порозбиваєш, і пéрса свої порозривáєш, бо *це* Я говорив, каже Господь Бог.
35 Тому так говорить Господь
Бог: Через те, що ти забула Мене, і кинула Мене за спи́ну свою, то й ти носи розпусту свою та свій блуд!
36 І сказав Господь до мене:
,,Сину лю́дський, чи будеш судити Оголу та Оголиву? То викажи їм їхні гидóти!
37 Бо вони перéлюб чинили, і
кров на їхніх руках, і з божкáми своїми перéлюб чинили, і також синів своїх, яких породили Мені, перепровáджували *через огонь* для них на ї́жу.
38 Ще оце чинили Мені: Занечи́стили святиню Мою того дня, і суботи Мої зневáжили.
39 А коли вони різали синів
своїх для своїх божкíв, то прихóдили до Моєї святині того дня, щоб збезчéстити її, і оце так робили вони в серéдині Мого дому.
40 А що більше, — посилали до
мужів, що здалéка прихóдять, що до них був пóсланий посланéць, і ось поприхóдили ті, що для них ти вмилася, нафарбувáла блаки́том очі свої й оздобою приоздóбилася.
41 І сіла ти на дорогоцінному
ліжку, а перед ним накритий стіл, і поклала на ньому кадило Моє та оливу Мою.
42 І голос заспокóєної товпи лунав при ньому, і до мужів тієї товпи спровáджували *ще* п'я́них з пустині, і давали нарамéнники на їхні руки та пишні корони на їхні гóлови.
43 І сказав Я до тієї, що в'я́нула
від перéлюбу: Буде тепер вона *ще далі* чинити розпýсту?
44 І прийшли до неї, як прихóдять до блудни́ці, так прихóдили до Оголи та Оголиви, розпýсних жінóк.
45 А люди справедливі — вони
розсудять їх правом про тих, що чинять перéлюб, та правом про тих, що кров проливають, бо вони чинять перéлюб, і кров на їхніх рукáх.
46 Бо так говорить Господь Бог:
Скли́кати б на них збори, і дати їх на страх та на здóбич!
47 І збори заки́дають їх камінням, і порозсікáють їх своїми мечáми, синів їхніх та їхніх дочóк повбивають, а їхні доми попáлять огнем.
48 І спиню́ Я розпусту в Краю́, і
буде наука всім жінкáм, і вони не будуть робити *такого*, як ваша розпуста!
49 І покладуть вони вашу розпусту на вас, і ви будете носити гріхи ваших божкíв. І ви пізнаєте, що Я — Господь Бог!"

Притча про іржавого котлá

24 А за дев'ятого року, десятого місяця, десятого *дня* місяця було мені слово Господнє таке:
2 ,,Сину лю́дський, напиши собі

[1] Кéліх чи чаша — гебраїзм: доля.

ім'я́ цього дня, цього самого дня,
бо вавилонський цар саме цього
дня наступив на Єрусалим.
3 І розкажи́ при́тчу на дім во-
рохо́бности, та й скажеш їм: Так
говорить Господь Бог: Пристав ти
котла́, пристав та й налий води в
нього.
4 Повкладай його ку́сні до нього,
го, усякий добрий кусо́к, стегно́ та
лопа́тку, напо́вни кістка́ми добір-
ними.
5 Візьми добірніше *з* отари,
розклади під ним дро́ва, звари
його ку́сні, і щоб у ньому звари-
лися кості його.
6 Тому так Господь Бог про-
мовляє: Горе місту цьому душо-
гу́бному, котло́ві, що іржа́ його в
ньому, і що його іржа не схо́дить
із нього! Кусок за куском пови-
тягуй це з нього; на нього нехай
не впаде́ жеребо́к!
7 Кров бо його серед нього, —
він на голу скелю її помістив, не
вилив на землю її, щоб порохом
вкрити її.
8 Щоб лютість підійняти, щоб
помститися, Я дам його кров на
голу скелю, щоб вона непокрита
була́.
9 Тому так Господь Бог про-
мовляє: Горе місту цьому душо-
гу́бному, — збільшу́ о́гнище й Я!
10 Підклади́ дров, розпали́ цей
огонь, довари́ м'ясо, і вилий ро-
сіл, а кості хай спа́лені бу́дуть.
11 І постав його порожнім на
вугілля його, щоб він розігрівся,
і щоб мідь його розпали́лась, і
щоб розтопи́лась у ньому нечи-
стість його, щоб іржа його зник-
ла.
12 Увесь труд нада́рмо *пішов*, і
не зійшла з нього його велика
іржа́, — в огонь *його* з його іржею!
13 У твоїй нечистоті є розпуста.
За те, що Я чистив тебе, але́ чистим
не став ти, ти з своєї нечистости
вже не відчи́стишся, аж по́ки Я не
заспоко́ю Свою лютість на тобі.
14 Я, Господь, *це* казав, — *і*
наді́йде воно! І зроблю́, не звіль-
ню́, і не змилуюся, — за твоїми
доро́гами та за твоїми діла́ми засу-
дять тебе, — *це* Господь Бог про-
мовляє!"

Не будете плакати за найближчим своїм

15 І було мені слово Господнє
таке:
16 „Сину лю́дський, ось Я візь-
му́ від тебе несподіваним уда́ром
утіху очей твоїх, а ти не голоси й
не плач, і нехай не виступить
сльоза́ твоя.
17 Стогни́ *собі* тихо, жало́би *по*
померлих не роби, прикра́су *го-*
лови своєї обвий на себе, а взуття́
своє взуй на ноги свої, і не закри-
вай ву́сів, і не їж жало́бного хлі-
ба".
18 І говорив я до наро́ду рано,
а ввечері помéрла мені жінка . . .
І зробив я рано, як наказано
мені.
19 І сказав мені той наро́д: Чи
не розповіси́ нам, що́ це нам *таке*,
що ти робиш?
20 І я їм сказав: Було мені сло-
во Господнє таке:
21 Скажи Ізраїлевому дому:
Так говорить Господь Бог: Ось Я
збезче́щу святиню Мою, опо́ру ва-
шої сили, утіху ваших оче́й та
любе вашій душі. А ваші сини
та ваші до́чки, що ви покинули їх,
попа́дають від меча .
22 І ви зробите, як зробив я:
ву́сів не закриєте, і хліба жало́б-
ного не будете їсти .
23 А прикра́си ваші *будуть* на
ваших голова́х, і взуття́ ваше —
на ваших ногах, не будете голоси-
ти, і не будете плакати, а бу́дете
со́хнути через свої гріхи, і будете
стогна́ти один до о́дного .

24 І стане Єзекіїль вам за знака:
усе, що робив він, бу́дете робити
і ви. І коли те прийде, то пізнаєте
ви, що Я — Господь Бог.
25 А ти, сину лю́дський, — того
дня, коли візьму́ від них їхню
силу, радість пишно́ти їхньої, утіху
очей їхніх, пра́гнення їхньої душі,
їхніх синів та дочо́к їхніх, —
26 того дня прийде до тебе вря-
то́ваний, щоб сповісти́ти *про це в
твої* ву́ха.
27 Цього дня відкриються твої
уста ра́зом з цим урятованим, і
бу́деш говорити, і не бу́деш уже
німи́й, і станеш для них зна́ком.
І пізнають, що Я — Госпо́дь!"

ЧАСТИНА ДРУГА: ПРОРОЦТВА НА ЧУЖІ НАРОДИ

Пророцтво на Аммонових синів

25 І було мені слово Господнє
таке:
2 „Сину лю́дський, зверни́ своє
обличчя до Аммо́нових синів, і
пророкуй на них.
3 І скажеш Аммо́новим синам:
Послухайте слова Господа Бога:
Так говорить Господь Бог: За те,
що ти говориш „Ага!" про Мою
святиню, бо вона збезче́щена, і про
Ізраїлеву землю, бо спусто́шена, і
про Юдин дім, бо пішов у поло́н,
4 тому́ ось Я дам тебе синам
сходу на спа́док, і поставлять
вони в тебе ша́тра свої, і зроблять
у тебе місця́ свого пробува́ння.
Вони будуть їсти твій плід, і вони
будуть пити твоє молоко.
5 І дам я Раббу на ста́йню для
верблю́дів, а Аммонових синів на
лігво отари, і ви пізнаєте, що Я —
Госпо́дь!
6 Бо так Господь Бог промо-
вляє: За твоє плє́скання рукою, і
твоє тупоті́ння ногою, і що в душі
ті́шишся ти всією своєю пого́рдою
до Ізраїлевої землі,
7 тому́ ось Я витягну Свою руку
на тебе, і дам тебе на здо́бич для
наро́дів, і витну тебе з наро́дів, і
ви́гублю тебе з країв, знищу тебе,
і пізнаєш, що Я — Госпо́дь!

Пророцтво на Моава

8 Так сказав Господь Бог: За
те, що Моа́в та Сеїр говорять:
„Ось Юдин дім — як усі наро́ди",
9 тому ось Я відкрию Моа́вове
узбіччя від міст, від його міст, від
його кінця́, пишно́ту землі:
Бен-Гаєшімот, Баал-Меон аж до
Кір'ятаїму.
10 Я дам його на спа́док для
синів сходу ра́зом з синами Ам-
мо́новими, щоб не згадувались Ам-
монові сини серед наро́дів.
11 А над Моавом зроблю́ при́-
суди, і пізнають вони, що Я —
Госпо́дь!

Пророцтво на Едома

12 Так говорить Господь Бог:
За те, що Едо́м мстився мстою над
Юдиним домом, і тяжко гріши́ли,
через те, що мсти́лися над ними,
13 тому так говорить Господь
Бог: І витягну Я руку Свою на
Едо́ма, і витну з нього люди́ну й
скоти́ну, і вчиню́ його руїною, —
від Теману й аж до Дедану вони
попа́дають від меча!
14 І дам Я Свою по́мсту над
Едомом у руку Мого народу Із-
раїля, і вчиню́ в Едомі за гнівом
Своїм, за лютістю Своєю, і за-
знають вони Моєї по́мсти, говорить
Господь Бог!

Пророцтво на филисти́млян

15 Так говорить Господь Бог:
За те, що филисти́мляни чинили в
по́мсті, і мстилися мстою через
пого́рду в душі, щоб нищити в
вічній не́нависті,

16 тому так говорить Господь
Бог: Ось Я витягну Свою руку на
филисти́млян, і витну кере́тян, і
вигублю останок морського берега,
17 і вчиню́ над ними жорсто́кі
помсти лютими ка́рами. І пізнають
вони, що Я — Господь,
коли Я вчиню́ Свою помсту серед
них!"

Пророцтво на Тир

26 І сталося одина́дцятого року,
першого *дня* місяця, було
слово Господнє до мене таке:
2 „Сину лю́дський, за те, що
Тир говорить на Єрусалим: „Ага́!
зламалися *це* двері наро́дів, він
зверта́ється до мене, і я наси́чуся,
бо він знищений",
3 тому так говорить Госпо́дь
Бог: Ось Я на тебе, Тире, і підійму́
на тебе багато наро́дів, як море
підіймає свої хвилі.
4 І понищать вони мури Тиру, і
повалять ба́шти його, і ви́мету з
нього порох його, і оберну́ його на
голу скелю.
5 Він буде серед моря місцем
розтя́гнення не́воду, бо Я сказав
це, — говорить Господь Бог, — і
стане він за здо́бич для наро́дів,
6 а його до́чки, що на полі,
будуть побиті мечем, і пізнають
вони, що Я — Господь!
7 Бо так говорить Господь Бог:
Ось Я спрова́джу до Тиру Навуходоно́сора,
вавилонського царя,
з півночі, царя над царями, з конем
і колесницею та з верхівця́ми,
і з *ними* на́товп, і чисе́нний наро́д.
8 Він позабиває на полі дочо́к
твоїх мечем, і зробить на тебе
ба́шту, і насипле на тебе ва́ла, і
поставить проти тебе щита́.
9 І дасть муроло́ма на мури
твої,
і порозбиває мечами своїми
він ба́шти твої!
10 Від на́дміру ко́ней його закриє
тебе їхня ку́рява,
від цо́коту ве́ршника, ко́леса
та колесниці затремтя́ть твої мури,
як буде він вхо́дити в брами
твої,
як входять до міста з розла́маним
муром.
11 Копи́тами ко́ней своїх
він пото́пче усі твої вулиці,
позабиває мечем твій наро́д,
і на землю попа́дають
пам'ятники твоєї могутности.
12 І вони розграбують багатство
твоє,
і пограбу́ють това́ри твої,
і порозва́люють мури твої,
і порозбивають доми́ твої
пишні,
а каміння твоє, і дере́ва твої,
і *навіть* твій по́рох вони
поскида́ють у во́ду!
13 І Я припиню́ розляга́ння
пісе́нь твоїх,
і бре́нькіт гу́сел твоїх
більше чутий не бу́де.
14 І зроблю́ тебе голою скелею,
станеш місцем розтя́гнення
сітки,
і більше не бу́деш збудо́ваний,
бо я, Господь, *це* сказав,
Господь Бог промовляє!
15 Отак Господь Бог промовляє
до Тиру:
Чи ж від шу́му падіння
твого́,
коли бу́дуть стогнати ране́ні,
коли забива́тимуть посеред
тебе,
не затремтять острови́?
16 І всі князі моря посхо́дять
із тро́нів своїх,
і поздіймають вони свої
ма́нтії,

і постягають свої кольорóві одежі, —
і зодягнуться стрáхом,
посідають на землю, і будуть тремтіти щохвилі,
і стовпóм постають над тобою .
17 І пісню жалóбну про тебе вони заспівають, і скажуть тобі:
Як загинуло ти,
як одірване ти від морів, славне місто,
що сúльним на морі булó,
воно й його мéшканці,
що навóдили страх свій на всіх його мéшканців!
18 Тепер затремтять островú в дні упадку твогó,
і жахнýться *всі* ті островú, що на морі, твоєю загýбою .
19 Бо так Господь Бог промовляє:
Коли Я тебе обернý на спустóшене місто,
немов ті містá, що вони не замéшкані,
коли підіймý Я безодню на тебе,
і велика вода тебе вкриє,
20 то знúжу тебе рáзом з тими, що сходять в могилу,
до предáвнього люду,
і в підзéмній землі осаджý я тебе, як руїни відвічні,
із тими, що сходять в могилу,
щоб *ізнóву* ти не заселúвся,
і в країні живих більш не жив!
21 За пóстрах тебе учиню, — і не буде тебе,
і будуть шукати тебе, — та вже більше не знáйдуть навіки,
говорить *оцé* Господь Бог!“

Жалóбна пісня про Тир

27 І було мені слово Господнє таке:
2 „А ти, сину людський,
здійми пісню жалóбну про Тир!
3 І скажеш до Тиру: Ти, що при входах морськúх пробуваєш,
що торгуєш з нарóдами на числéнних островáх:
Так говорить Господь Бог:
Тире, ти сказав: я — то корона красú!
4 У серці морів границі твої;
будівнúчі твої довершúли твою красý!
5 З кипарúсу з Сеніру вони збудували для тебе всі дóшки подвíйні,
взяли кéдра з Ливáну, щоб щóглу зробити на тобі.
6 З башáнських дубів твої вéсла зробили,
твій пóклад зробили із кости слонóвої,
із смерéки з островів тих Кіттійських.
7 Сорокáтий з Єгипту віссóн був вітрúлом твоїм,
щоб за прáпора бути тобі;
блакúть та пурпýра з островів Еліші
стали твоїм покриттям.
8 Мешкáнці Сидóну й Арвáду були веслярáми тобі,
мудреці твої, Тире, у тебе були, вони — морепла́вці твої.
9 Старші *із* Ґевáлу й його мудреці були в тебе за тих,
що латали пролóми твої.
Всі морські кораблі й мореплáвці їхні в тебе булú,
щоб міняти крам твій.
10 Перс, і Луд, і Пут були в війську твоїм
воякáми твоїми,

вішали в тебе щитá та шолóма, —
вони то давали тобі пишнотý.
11 Синóве Арваду та військо твоє — навкóло на мурах твоїх,
а Ґаммадеї на бáштах твоїх пробувáли,
щитú свої вішали навколо на мурах твоїх, —
вони довершúли окрасу твою.
12 Таршіш був для тéбе купцем через многóту багатства усякого;
сріблом, залізом, циною й оливом
платили вони *за* крам твій.
13 Яван, Тувал та Мешех — це купці твої, —
людську душу та мідяні речі
давали вони *за* замінний крам твій.
14 З дому Тоґарми давали коні, і верхівців, і мулів за крам твій.
15 Синóве Дедану — твої покупці;
числéнні островú — торгували з тобою, —
рогáми слонóвої кости й гебáновим деревом
звертали данину твою.
16 Арам — твій купець через многість вирóбів твоїх;
рубúн, пурпýру, і квітчáсту тканúну,
і віссóн, і корáлі та дорогоцінний камінь
давали *тобі* за крам твій.
17 Юда й Ізраїлів Край — це купці твої;
пшеницю з Мінніту,
солодóщі, і мед, і олúву й бальзáм
давали вони *за* замінний крам твій.
18 Дамаск — твій купець через многість вирóбів твоїх,
через многість багатства усякого,
вином *із* Хелбону та білою вовною.
19 Ведан та Яван із Уззалу
давали *тобі* за крам залізо обрóблене,
бальзáм та очерéт, —
було *це* замінним крáмом твоїм.
20 Дедан — твій купець
килимкáми до сідел при їждженні.
21 Арабія та всі кедáрські князі — покупці це твоєї руки;
ягнятами, і баранáми, і козлáми, — ними торгівля твоя.
22 Купці Шеви й Рами — покупці *це* твої, —
коштовним бальзáмом,
і дорогим усіля́ким камінням
та злотом давали вони *за* товáр твій.
23 Харан, і Ханне, і Еден,
купці Шеви, Ашшýр *та* Кілмад —
це твої покупці.
24 Це твої покупці коштовним убрáнням:
покривáлами блакúтними, і квітчáстими,
і багатокольорóвими ткáними вúробами,
міцнúми шнýрами пов'язаними
за крам твій.
25 Кораблі *із* Таршішу — твої каравáни,
для краму твого замінного, —

і став ти багатим, і став дуже славним
у серці морів.[1]
26 На воду велику тебе завели́ твої веслярі,
і в серці морів[1] східній вітер розіб'є тебе́.
27 Багатство твоє та крам твій,
і ви́роби твої замінні,
мореплавці твої і твої щоглярі,
ті, що латають пробо́ї твої,
і ті, що міняють замінний крам твій,
і всі твої вояки́, які в тебе,
і всі збори твої, що серед тебе, —
попа́дають в серці морів[1]
в дні упадку твого́!
28 На ле́мент твоїх щоглярів
затремтя́ть вали мо́рські,
29 і посхо́дять з своїх кораблів усі веслярі,
мореплавці, всі морські щоглярі, —
на землі постають.
30 І заголо́сять за тебе вони тужним голосом,
і кричатимуть гірко,
і свої го́лови по́рохом пообсипають,
у по́пелі будуть кача́тись!
31 І зроблять *собі* ради тебе жало́бную ли́сину,
і себе́ опере́жуть вере́тами,
і плакатимуть за тобою в гірко́ті душі
гірки́м голосінням.
32 І пісню жало́би сини їхні здіймуть про тебе,
і над тобою співа́тимуть жа́лібно:
,,Хто *інший*, як Тир, —
посере́дині моря зруйно́ваний?
33 Коли припливали ви́роби твої із морів,
насища́в ти числе́нні наро́ди;
многото́ю багатства твого та ви́робів замінних твоїх
ти збага́чував зе́мських царів!
34 Тепер же, коли ти розбитий на морі,
у водних глиби́нах,
то замінний ви́ріб твій
і всі збори твої серед тебе попа́дали.
35 Над тобою стовпіють усі остров'я́ни,
а їхні царі затремтіли від жа́ху,
заслльози́лися *їхні* обличчя!
36 Купці серед наро́дів *глузли́во* свистя́ть над тобою, —
ти по́страхом став, і не буде навіки тебе́!"

[1] Lev jammim, ,,серце морів" — середина моря.

28 І було́ мені слово Господнє
таке:
2 ,,Сину лю́дський, скажи кня-
зеві Тиру: Так говорить Господь
Бог: за те, що пови́щилось серце[1]
твоє й ти сказав: ,,Я Бог, сиджу́ на
Божому престолі в серці морів",[2]
а ти *тільки* люди́на, а не Бог, хоч
ставив своє серце[1] нарівні з серцем
Божим.

Жало́бна пісня на тирського царя

3 Ось ти мудріший від Даниї́ла,
— кожен мудрець не прилу́читься
до тебе.
4 Своєю мудрістю та своїм розу-
мом набув ти собі багатство, і
назгрома́див золота та срібла в
скарбни́цях своїх.
5 Великою своєю мудрістю *та*
торгівлею своєю помно́жив ти

[1] Серце в Біблії звичайно центр розумової діяльности людини, розум.
[2] Серце морів — середина морів.

багатство своє, і повищилось твоє
серце багатством своїм!
6 Тому так говорить Господь
Бог: За те, що ти ставиш своє
серце нарівні з серцем Божим,
7 тому ось Я спрова́джу на тебе
чужих, насильників *поміж* наро́-
дами, і вони повитяга́ють мечі свої
на красу́ твоєї мудрости, і знева́-
жать красу́ твою.
8 Вони скинуть тебе в могилу, і
помреш ти смертю пробитого в
серці морів.
9 Чи справді ти скажеш: „Я
бог!“ перед уби́вником своїм, а ти
ж *тільки* люди́на, а не Бог, у руці
тих, що знева́жають тебе?
10 Ти помреш смертю необрі́зан-
ців, від руки чужих, бо Я *це* ска-
зав, говорить Господь Бог!“
11 І було мені слово Господнє
таке:
12 „Сину лю́дський, здійми жа-
ло́бну пісню на ти́рського царя,
та й скажеш йому: Так говорить
Господь Бог: Ти печать доскона́-
лости, повен мудрости, і корона
краси́.
13 Ти пробува́в ув Еде́ні, садку́
Божому: усякий дорогий камінь
— на одежі твоїй: карнео́ль, топа́з
і я́спіс, хризоліт, сога́м, і о́нікс,
сапфір, рубін і смара́гд, і золото;
знаряддя бубнів твоїх та сопілок
твоїх *булй* в тебе *ще* дня, коли був
ти ство́рений, були вони наготó-
влені.
14 Ти пома́заний Херувим хо-
роні́тель, і Я дав тебе на святу
го́ру Божу, ти ходив посеред ог-
ни́стого каміння.
15 Ти був бездога́нний у своїх
дорогах від дня твого ство́рення,
аж поки не знайшлася на тобі не-
справедливість.
16 Через велику торгівлю твою
твоє нутро́ перепо́внилось наси́л-
лям, і ти прогрішив. Тому́ Я
знева́жив тебе, щоб не був ти на
Божій горі, і погубив тебе, хоро-
ні́телю Херуви́ме, з сере́дини ог-
ни́стого камі́ння.
17 Стало високим твоє серце че-
рез красу́ твою, ти занапасти́в
свою мудрість через свою красу́.
Кинув Я тебе на землю, дав тебе
перед царями, щоб дивились на
тебе.
18 Многото́ю провин своїх, че-
рез кривду торгівлі своєї знева-
жив ти святині свої. І вивів Я
огонь з твоєї сере́дини, *і* він поже́р
тебе, і Я зробив тебе по́пелом на
землі на оча́х усіх, хто бачить
тебе.
19 Усі, хто знає тебе серед на-
родів, остовпіють над тобою; ти
по́страхом станеш, і не буде тебе
аж навіки!“

Пророцтво на Сидон

20 І було мені слово Господнє
таке:
21 „Сину лю́дський, зверни своє
обличчя до Сидо́ну, і пророку́й на
нього,
22 та й скажеш: так говорить
Господь Бог: Ось Я на тебе, Си-
до́не, і буду шано́ваний серед тебе,
і пізнають, що Я — Господь, коли
робитиму на нього при́суди, і коли
покажу́ Свою святість серед нього.
23 І пошлю на нього морови́цю
та кров на його вулиці, і впаде́
серед нього пробитий, *що при́йде*
на нього знавко́ла, і пізнають, що
Я — Госпо́дь.
24 І не буде вже для Ізраїлевого
дому колю́чої терни́ни та будя́ч-
чя, що прино́сить біль зо всіх їх-
ніх око́лиць, що пого́рджують ни-
ми, і пізнають вони, що Я — Гос-
подь Бог.
25 Так говорить Господь Бог:
Коли Я позбираю Ізраїлів дім із
наро́дів, між якими вони розпоро́-
шені, то Я покажу́ на ньому Свою
святість на оча́х наро́дів, і вони

осядуть на землі своїй, яку Я дав Своєму рабові Якову.

26 І осядуть вони на ній безпе́чно, і будува́тимуть доми́ та садитимуть виноградники, і будуть сидіти безпечно, коли Я чинитиму при́суди на всіх тих, що пого́рджують ними з їхнього довкілля. І пізнають вони, що Я — Господь, їхній Бог!"

Пророцтво на Єгипет

29 За десятого року, десятого *місяця*, дванадцятого *дня* місяця, було мені слово Господнє таке:

2 „Сину лю́дський, зверни своє обличчя до фарао́на, єгипетського царя, і пророкуй на нього та на ввесь Єгипет.

3 Говори та й скажеш: Так говорить Господь Бог: Ось Я на те́бе, фарао́не, ца́рю єгипетський, крокоди́ле великий, що лежиш серед своїх рік, що гово́риш: „Моя річка — моя, і я утвори́в її для себе!"

4 І вкладу гачки́ в ще́лепи твої, і поприліплюю рибу твоїх річо́к до твоєї луски́, і підійму́ тебе з сере́дини твоїх річок, і всі риби твоїх річо́к поприліплюються до твоєї луски́!

5 І вирву тебе *й кину* в пустиню, тебе та всі риби річо́к твоїх; ти впаде́ш на поверхні поля, не будеш згрома́джений і не будеш позби́раний, — для зе́мної звірини́ та для птаства небесного дам Я на ї́жу тебе.

6 І пізнають усі ме́шканці Єгипту, що Я — Господь, бо вони були для Ізраїлевого дому очере́тяною па́лицею.

7 Коли вони хапа́лись за тебе долонею, ти ламався й роздирав їм усе раме́но; а коли вони опиралися на тебе, ти ламався й чинив, що їм трясли́ся всі сте́гна.

8 Тому так говорить Господь Бог: Ось Я наведу́ на тебе меча, і витну з-між тебе люди́ну й скотину.

9 І стане єгипетський край спусто́шенням та руїною, і пізна́ють вони, що Я — Господь, за те, що він говорив: „Річка — моя, і *то* я *її* утворив!"

10 Тому́ ось Я проти тебе та проти річо́к твоїх, і оберну́ єгипетський край на поруйно́вані руїни, на спусто́шення від Міґдолу аж до Севене, і аж до границі Етіопії, —

11 не пере́йде по ньому нога лю́дська, і нога звірини́ не пере́йде по ньому, і не буде він заме́шканий сорок ро́ків.

12 І оберну́ Я єгипетський край на спусто́шення серед спустошених країв, а його міста серед поруйнованих міст будуть спусто́шенням сорок років, і розпоро́шу Єгипет серед народів, і порозсипа́ю їх по края́х.

13 Бо так говорить Господь Бог: Напри́кінці сорока ро́ків позбираю Єгипет з-між народів, де вони були розпоро́шені.

14 І верну долю Єгипту, і верну їх до кра́ю Патрос, до краю їхнього похо́дження, і вони будуть там царством слаби́м.

15 З-поміж царств воно буде найнижче, і не підійметься вже понад наро́дами, і поменшу́ їх, щоб не панували над наро́дами.

16 І не буде вже воно для Ізраїлевого дому надією, яка пригадувала б беззаконня, коли вони, зверталися до нього. І пізнають вони що Я — Господь Бог!"

17 І сталося за двадцятого й сьомого року, першого *місяця*, першого *дня* місяця, було мені слово Господнє таке:

18 „Сину лю́дський, — Навуходоно́сор, цар вавилонський,

змусив своє військо робити велику
працю проти Тиру. Кожна голова вилисіла, і всяке раме́но витерте, та нема нагоро́ди ані йому,
ані війську його від Тиру за ту
працю, яку він робив проти нього.
19 Тому так говорить Господь
Бог: Ось Я дам Навуходоно́сорові,
цареві вавилонському, єгипетську
землю, і він забере́ багатство її, і
ограбує грабунком її, і забере́ її
здо́биччю, і вона стане нагородою
для війська його.
20 За працю його, яку він робив
у ній, Я даю йому єгипетську
землю, бо вони *це* зробили Мені,
говорить Господь Бог.
21 Того дня ви́рощу рога[1] Ізраїлевому домові, а тобі відкрию
уста серед них. І вони пізнають,
що Я — Господь".

Зане́пад Єгипту

30 І було мені слово Господнє
таке:
2 „Сину лю́дський, пророкуй, і
скажеш: Так говорить Господь
Бог: Голосіть „Ой!" цього дня!
3 Бо близьки́й день, і близьки́й
день Господній, день хма́рний, настає час наро́дів!
4 І при́йде меч на Єгипет, і буде
тремті́ння в Етіопії, коли будуть
падати забиті в Єгипті, і заберу́ть
багатство його, і будуть розбиті
осно́ви його.
5 Куш,[2] і Пут, і Луд, і ввесь помішаний наро́д, і Кув, і сини
землі заповіту попа́дають з ними
від меча.
6 Так говорить Господь: І попа́дають підпо́ри Єгипту, і так
упаде́ гординя сили його, від
Міґдолу аж до Севене, від меча попа́дають у ньому, говорить Господь Бог.

[1] Ріг — сила, оборонна сила, як у рогатої
скотини.
[2] Куш — Етіопія, Пут — Лівія, Луд — Лідія.

7 І буде він спусто́шений серед
попусто́шених країв, а міста́ його
будуть серед міст поруйно́ваних.
8 І пізнають вони, що Я — Господь, коли Я дам огонь на Єгипет,
і будуть поторо́щені всі, хто йому
помагає.
9 Того дня повихо́дять посланці́
з-перед Мого лиця на кораблях,
щоб налякати безпечну Етіопію, і
буде через них жах, як у день
Єгипту, бо *це* ось надхо́дить!
10 Так говорить Господь Бог:
І Я зроблю́ кінець єгипетському
многолю́дству рукою Навуходоно́сора, вавилонського царя.
11 Він та наро́д його з ним,
насильники лю́дів, будуть спрова́джені зни́щити землю, і вони повитягують мечі свої на Єгипет, —
і напо́внять край побитими!
12 І оберну́ Я річки́ на суході́л,
і передам землю в руку злочинців,
і спусто́шу край та все, що в
ньому, рукою чужих. Я, Господь, *це* сказав!
13 Так говорить Господь Бог:
І повигу́блюю божкі́в, і зроблю́
кінець бовва́нам з Нофу,[1] і не
буде вже князі́в в єгипетському
кра́ї, і дам по́страх на єгипетську
зе́млю.
14 І Па́трос спусто́шу, і дам
огонь у Цоан, і буду вико́нувати
при́суди в Но.
15 І виллю Я гнів Свій на Сіна,
тверди́ню єгипетську, і ви́тну многолю́дство Но.
16 І пошлю́ Я огонь на Єгипет,
сильно буде ко́рчитись Сін, а Но
буде прола́маний, а на Ноф
нападуть вороги вдень.
17 Юнаки́ Авену та Пі-Весету
попа́дають від меча, а інші підуть
у поло́н.
18 А в Тахпанхесі поте́мніє
день, коли Я ламатиму там єгипетські я́рма, і скінчи́ться в ньому

[1] Ноф — Мемфіс.

пиха́ сили його. Самого його хмара закриє, а його до́чки пі́дуть у поло́н . . .
19 І буду виконувати при́суди над Єгиптом, і вони пізна́ють, що Я — Госпо́дь!“
20 І сталося, за одина́дцятого року, першого *місяця*, сьомого *дня* місяця, було мені слово Господнє таке:
21 „Сину лю́дський, Я зламав раме́но фараона, єгипетського царя, і ось воно не буде перев'я́зане, щоб дати ліки, щоб покласти пов'я́зку, щоб обви́нути його, і щоб зміцни́ти його вхопи́тися за меча.
22 Тому так говорить Господь Бог: Ось Я на фараона, єгипетського царя, і поламаю раме́на його, те дуже та те зла́мане, і викину меча з його руки́.
23 І розпоро́шу Єгипет серед народів, і порозсипа́ю їх по края́х.
24 І зміцню раме́на вавилонського царя, і дам меча Свого в його руку, — і зламаю Я фараонові раме́на, і він буде стогнати сто́гоном проко́леного перед ним.
25 І зміцню́ Я раме́на вавилонського царя, а фараонові раме́на опаду́ть. І пізнають вони, що Я — Господь, коли Я дам Свого меча в руку вавилонського царя, і простягну́ його на єгипетську землю.
26 І розпоро́шу Єгипет серед наро́дів, і порозсипа́ю їх по края́х. І пізнають вони, що Я — Господь!“

Пророцтво про фараона

31 І сталося за одина́дцятого року, третього *місяця*, першого *дня* місяця, було́ мені слово Господнє таке:
2 „Сину лю́дський, скажи фараонові, цареві єгипетському, та до його многолю́дства: До ко́го ти вподо́блюєшся в своїй ве́личі?
3 Ось Ашшу́р, кедр на Лива́ні, з прекрасними галу́зками, з тіни́стою гуща́виною, і високоро́слий, і аж між хмарами буде верхові́ття його.
4 Во́ди його ви́ховали, безо́дня його ви́кохала, — він річки́ свої попрова́див навколо свого наса́дження, а кана́ли свої посилав до всіх дерев польови́х.
5 Тому його зріст став вищий від усіх польови́х дерев, і помно́жилися галу́зки його, і від великої води його ві́ття повидо́вжувалось, коли ви́гнався він.
6 В його ві́ттях ку́блилося все птаство небесне, а під його галузками родилася всяка польова́ звірина́, а в його тіні сиділи всі числе́нні наро́ди.
7 І був він уродли́вий висото́ю свого зро́сту, довгото́ю галу́зок своїх, бо його корінь був при великих во́дах.
8 Ке́дри в Божому садку́ не були рівні йому, кипариси не були́ подібні до галу́зок його, а плата́ни не були, як його віття. Жодне дерево в Божому садку́ не було подібне до нього красо́ю своєю!
9 Я оздо́бив його рясното́ю галу́зок його, і йому за́здрили всі еде́нські дерева, що в Божому садку́.
10 Тому так сказав Господь Бог: За те, що ти повищився зро́стом, і дав верхові́ття своє аж між хмари, і повищилося серце його, коли він став високим,
11 то дай його в руку сильного з наро́дів, — він конче зробить йому за його беззако́ння, *за це* Я вигнав його!
12 І ви́тяли його чужі, насильники наро́дів, і повідкида́ли його. На го́ри й на всі долини попа́дали галу́зки його, і було поламане

віття його по всіх потоках землі, а всі наро́ди землі повихо́дили з тіні його й покинули його.
13 Над його руїнами пробува́ло все небесне пта́ство, а при галу́ззях його була всяка польова́ звірина́,
14 щоб не повищувалися своїм зростом усі дере́ва *при* воді, і не давали свого верховіття поміж хмари, і не ставали у своїй ве́личі сильні між ними, що п'ють воду, бо всі вони віддані смерті до підзе́много кра́ю серед людських синів, до тих, хто схо́дить до могили.
15 Так говорить Господь Бог: Того дня, коли він зійшов до шео́лу,[1] учинив Я жало́бу, закрив над ними безо́дню, затримав його річки́, і була стримана велика вода, і зате́мнив над ним Лівана, а всі польові́ дере́ва помліли над ним.
16 Від гуку упа́дку його Я вчинив тремтя́чими наро́ди, коли Я зни́зив його до шео́лу[1] з тими, що сходять до гро́бу. І потішилися в підзе́мному краї всі еде́нські дере́ва, добірне та добре Лива́нське, всі, що п'ють воду.
17 Також вони зійшли з ними до шеолу[1], до побитих мечем, що сиділи, як його помічники́, в його тіні серед наро́дів.
18 До ко́го став ти так подібний у славі та в великості серед еде́нських дерев? І будеш ти знижений з еде́нськими дере́вами до підземного кра́ю, посеред необрізанців будеш лежати з пробитими мечем. Це фараон та все многолю́дство його, говорить Господь Бог".

Жало́бна пісня про фараона

32 І сталося за дванадцятого року, дванадцятого місяця, третього *дня* місяця, було́ мені слово Господнє таке:

[1] Шеол — місце перебування померлих, той світ, грецьке: ад.

2 „Сину людський,
здійми пісню жало́бную на фараона, єгипетського царя,
та й скажеш йому: Левчуко́ві *з* наро́дів подібний ти був,
а *тепер* ти мов мо́рська потво́ра[1], —
виприскуєш *воду* по ріках своїх,
і скаламу́чуєш воду ногами своїми,
боло́тиш ти їхні річки́!
3 Отак Господь Бог промовляє:
Але сітку Свою розтягну́ Я на тебе
через збори числе́нних наро́дів, —
і тебе Своїм не́водом ви́тягну!
4 І викину *зра́зу* на землю тебе,
і кину тебе Я на поле широке,
і над тобою спочи́не всяке птаство небесне,
і тобою наси́чу звіри́ну всієї землі.
5 І дам твоє м'ясо на го́ри,
а трупом твоїм Я долини напо́вню.
6 І землю, де пли́ваєш ти, аж до гір напою́ *її* кров'ю твоєю,
тобою напо́вняться річища.
7 А коли Я тебе погашу́, *то* небо закрию,
а зо́рі його позате́мнюю,
сонце — хмарою вкрию його,
а місяць не буде світити свого світла.
8 Всі світи́ла, що світять на небі, —
позате́мнюю їх над тобою,

[1] Євр. Kattannim — це: крокодил.

і дам темно́ту понад краєм твоїм,
говорить Господь Бог!
9 І занепоко́ю Я серце чисе́нних наро́дів,
коли *вість* рознесу́ про руїну твою між наро́дами *аж* до країв,
яких ти не знав.
10 І остовпіють числе́нні наро́ди з-за тебе,
а їхні царі затремтя́ть через тебе в страху́,
як буду маха́ти мечем Своїм Я перед їхнім обличчям,
і тремтітиме кожен щохвилі за душу свою
в дні упадку твого́.
11 Бо так Господь Бог промовляє:
Меч царя вавилонського при́йде на тебе!
12 Мечами хоробрих Я порозкида́ю твоє многолю́дство.
Усі вони — наси́льники наро́дів,
і гордість Єгипту понищать вони,
і все многолю́дство його буде ви́гублене.
13 І ви́гублю ввесь його скот при во́дах великих,
і не буде вже їх каламу́тити лю́дська нога,
і копи́то скотини не буде *вже* їх каламу́тити.
14 Тоді їхні води очи́щу,
а їхні річки́ попрова́джу, немов оливу,
говорить Господь Бог.
15 Коли оберну́ Я єгипетський край на спусто́шення,
і край опусто́шений буде від усього, що в нім,
коли Я поб'ю всіх тих, що заме́шкують в ньому,
то пізнають вони, що Я — *то* Госпо́дь!
16 Оце пісня жало́бна, і будуть жало́бно співати її,
до́чки наро́дів будуть співати жало́бно її,
про Єгипет та про все многолю́дство його будуть жало́бно співати її,
говорить Господь Бог''.

Жало́бна пісня про єгипетський наро́д

17 І сталося за дванадцятого року, п'ятнадцятого *дня* місяця,
було мені слово Господнє таке:
18 ,,Сину лю́дський, —
жало́бно заголоси про многолю́дство Єгипту, і скинь його,
його та дочок потужних наро́дів
до підзе́много кра́ю із тими,
хто сходить в могилу!
19 Від ко́го ти став приємніший?
Зійди й поклади́сь з необрізанцями!
20 Попа́дають серед пробитих мечем, —
меч даний *на те*,
із ним ляжуть його всі народи.
21 Будуть йому говорити сильніші *з* хоробрих
з-посе́ред шео́лу із помічника́ми:
Посхо́дили, полягали ці необрізанці,
побиті мечем:
22 Там Ашшур і всі збори його,
навколо нього — гро́би його,
всі побиті вони, від меча *всі* попа́дали,
23 що були його гро́би найглибше в могилі,
і був його полк біля гро́бу його, —

всі побиті вони, від меча *всі* попа́дали,
що ши́рили жах по кра́ю живих.
24 Там Елам та ввесь на́товп його
коло гро́бу його, —
всі побиті вони, від меча *всі* попа́дали,
що зійшли необрізанцями до підзе́много кра́ю,
що ши́рили жах свій по кра́ю живих,
і поне́сли ганьбу свою з тими, хто схо́дить в могилу.
25 Дали́ йому ложе посеред побитих зо всім многолю́дством його,
гро́би його коло нього,
всі вони необрізанці, побиті мечем,
бо ши́рили жах свій по кра́ю живих
і поне́сли ганьбу свою з тими, хто сходить в могилу,
посеред побитих покла́дений він.
26 Там Мешех, Тувал та все многолю́дство його,
гро́би його коло нього,
всі вони необрізанці, побиті мечем,
бо ши́рили жах свій по краю живих.
27 І не бу́дуть лежати із лицарями,
що попа́дали із необрізанців,
що зійшли до шео́лу з військо́вим знаря́ддям своїм,
і поклали свої мечі під свої го́лови,
і їхня провина — на їхніх костя́х,
бо жах перед ли́царями *був* у краї живих,
28 а ти розпоро́шений між необрізанцями,
і поляжеш із тими, хто побитий мечем.
29 Там Едо́м, *і* царі його, і князі всі його́,
що при всій своїй силі були зложені з побитими мечами, —
вони ляжуть з необрізанцями
та з тими, хто сходить в могилу
30 Там півні́чні князі, всі вони й всі сидо́няни,
що посхо́дили *ра́зом* з побитими,
хоч був жах від їхньої, міці, були посоро́млені,
і полягали вони, необрізанці, з побитими мечем,
і свою га́ньбу поне́сли із тими, хто сходить в могилу.
31 Фараон їх побачить,
і потішиться всім многолю́дством своїм,
мечем побитий фараон та все його військо,
говорить Господь Бог!
32 Бо поши́рю Я жах Свій на землю живих,
і буде покла́дений серед необрізанців
з побитими мечем фараон та усе многолю́дство його,
говорить Господь Бог"!

ЧАСТИНА ТРЕТЯ: ПОВЕРНЕННЯ ІЗРАЇЛЯ

Пророк — вартови́й для Ізраїлевого дому

33 І було́ мені слово Господнє таке:
2 „Сину лю́дський, говори синам свого наро́ду, та й скажеш до
них: Коли б Я спрова́див на *який*
край меча, і взяв би наро́д цього

краю одного чоловіка з-поміж себе, і поставив би його собі вартовим,
3 і коли б він побачив меча, що йде на цей край, і засурми́в би в сурму́, й остеріг народ,
4 і почув би хто голос сурми́, та не був би обере́жний, і прийшов би меч та й захопи́в би його, *то* кров його на голові його буде!
5 Голос сурми́ він чув, та не був обере́жний, — кров його буде на ньому, а він, коли б був обере́жний, урятував би свою душу.
6 А той вартови́й, коли б побачив меча, що йде, і не засурми́в би в сурму́, а наро́д не був би обере́жний, і прийшов би меч, і захопи́в би одно́го з них, *то* він був би узятий за гріх свій, а його кров Я зажадаю з руки вартово́го.
7 А ти, сину лю́дський, — Я дав тебе вартови́м для Ізраїлевого дому, і ти почуєш з уст Моїх слово, й остереже́ш їх від Мене.
8 Коли б Я сказав до безбожного: „Безбожнику, ти конче помреш!“, а ти не говорив би, щоб остерегти́ безбожного від дороги його, *то* він, несправедливий, помре за свій гріх, а його кров Я вимагатиму з твоєї руки.
9 А ти, коли остереже́ш несправедливого від дороги його, щоб вернувся з неї, і він не ве́рнеться з своєї дороги, він помре за гріх свій, а ти душу свою врятува́в.
10 А ти, сину лю́дський, скажи до Ізраїлевого дому: „Ви кажете так, говорячи: Коли наші провини та наші гріхи на нас, і через них ми ги́немо, то як бу́демо жити?“

Бог не прагне смерти несправедливого, а тільки його покаяння

11 Скажи їм Як живий Я, — говорить Господь Бог, — не пра́гну смерти несправедливого, а тільки щоб вернути несправедливого з дороги його, і буде він жити! Наверніться, наверніться з ваших злих доріг, і на́що вам умирати, доме Ізраїлів?
12 А ти, сину лю́дський, скажи до синів свого народу: Справедливість справедливого — не врятує його в дні гріха́ його, а несправедливість несправедливого — не спіткне́ться він об неї в дні наве́рнення від своєї несправедливости, а справедливий не зможе жити в ній в дні свого гріха́.
13 Коли Я скажу́ справедливому: Буде конче він жити, а він надіявся б на свою справедливість, та робив би кривду, *то* вся його справедливість не буде зга́дана, і за кривду свою, що зробив, він помре!
14 А коли Я скажу́ до несправедливого: Конче помреш ти, а він наве́рнеться від свого гріха́, і робитиме право та справедливість:
15 заста́ву поверне несправедливий, грабу́нок відшкоду́є, ходитиме уставами життя, щоб не чинити кривди, *то* конче буде він жити, не помре!
16 Усі гріхи його, які він нагрішив, не будуть йому зга́дані, — право та справедливість робив він, конче буде він жити!
17 І кажуть сини твого наро́ду: „Несправедлива Господня дорога!“ тоді як несправедлива їхня власна дорога.
18 Коли справедливий відве́рнеться від своєї справедливости, і робитиме кривду, то помре він за те!
19 А коли несправедливий відве́рнеться від своєї несправедливости, і чинитиме право та справедливість, *то* на них він буде жити!
20 А ви кажете: Несправедлива Господня дорога! Кожного *з* вас

Я буду судити, Ізраїлів доме, за його дорóгами!"

Слухають слів пророчих, та не виконують їх

21 І сталося за дванадцятого року, десятого *місяця*, п'ятого *дня* місяця від нашого вигнáння,[1] прийшов був до мене втікáч з Єрусалиму, говорячи: „Побите це місто!"

22 А Господня рука була прийшла до мене ввечорі перед прихóдом цьогó втікачá, і Він відкрив мої ýста, поки прийшов *той* до мене вранці. І були відкриті мої уста, і не був уже я більше німий!

23 І було мені слово Господнє таке:

24 „Сину лю́дський, мéшканці цих руїн на Ізраїлевій землі говóрять так: Авраам був один, та протé посів цей край, а нас багато, — нам дáний цей край на спáдщину!

25 Томý скажи їм: Так сказав Господь Бог: Ви на крові їсте, а свої очі звóдите до боввáнів своїх, і кров проливáєте, — і цей край посядете ви?

26 Ви спирáєтесь на свого меча, робите гидóту, і кожен безчестить жінку свого ближнього, — і цей край посядете ви?

27 Так скажеш до них: Так говорить Господь Бог: *Як* живий Я, — ті, хто в руїнах, попáдають від меча, а той, хто на широкім полі, того віддам звірині, щоб пожéрла його, а ті, хто в тверди́нях та в печéрах, помруть від морови́ці!

28 І обернý Я цей край на спустóшення та на сплюндрувáння, і скінчи́ться пихá сили його, і опустóшіють Ізраїлеві гóри, так що не буде *й* перехожого.

29 І пізнають вони, що Я — Господь, коли Я обернý цей край на спустóшення та на сплюндрувáння за всі їхні гидóти, що зробили вони.

30 А ти, сину лю́дський, — сини твого нарóду умовляються про тебе при стíнах і в двéрях домів, і говорять один з óдним, кожен зо своїм братом, кáжучи: Увійдіть та послухайте, що це за слово, що виходить від Господа?

31 І при́йдуть до тебе, як прихóдить нарóд, і сядуть перед тобою як Мій нарóд, і послухають твоїх слів, але їх не ви́конають, бо що приємне в устах їхніх, те вони зроблять, *а* серце їхнє ходить за захлáнністю їхньою.

32 І ось ти для них, як пісня кохáння, красноголосий і добрий грач, і вони слухають словá твої, але їх не викóнують!

33 А коли оце при́йде, — ось воно *вже* прихóдить! — то пізнають вони, що серед них був прорóк".

Горе пáстирям, які пасуть самих себе!

34 І було мені слово Господнє таке:

2 „Сину лю́дський, пророкуй на Ізраїлевих *пáстирів*, пророкуй та й скажеш до них, до тих пáстирів: Так говорить Господь Бог: Горе Ізраїлевим пáстирям, які пасýть самих себе! Хіба ж не отáру повинні пáсти пáстирі?

3 Жир ви їсте, та вовну вдягáєте, ситу *вівцю* ріжете, *але* отари не пасéте!

4 Слаби́х не зміцняєте, а хворої не лікуєте, і порáненої не перев'язуєте, сполóшеної не вертаєте, і заги́нулої не шукаєте, але пануєте над ними силою та жорстóкістю!

5 І порозпорóшувалися вони з браку пáстиря, і стали за ї́жу для всякої польовóї звірини́, і порозбігáлися.

[1] Євр. galutah—вигнання, переселення, полон.

6 Блукає ота́ра Моя по всіх
го́рах та по всіх високих згір'ях,
і по всій широкій землі розпоро́-
шена ота́ра Моя, і немає ніко́го,
хто турбува́вся б *про них*, і немає
ніко́го, хто б їх шукав!
7 Тому, па́стирі, послухайте
слова Господнього:
8 *Як* живий Я, говорить Гос-
подь Бог, — за те, що ота́ра Моя
полишена на здо́бич, і стала ота́ра
Моя за їжу для всякої польової
звірини́ через брак па́стиря, і па́-
стирі Мої не шукають Моєї отари,
а себе самих пасу́ть па́стирі Мої, а
отари Моєї не пасу́ть,
9 тому́, па́стирі, послухайте
слова Господнього:
10 Так говорить Господь Бог:
Ось Я на тих па́стирів, і зажадаю з
їхньої руки отари Моєї, і відірву́
їх від пасі́ння отари, і ті па́стирі не
будуть уже па́сти сами́х себе, й Я
врятую Свою отару з їхніх уст, і
вони не будуть їм за ї́жу.

Бог Сам буде па́сти отару Свою

11 Бо так Господь Бог промо-
вляє: Ось Я Сам, і зажадаю отару
Мою, і перегля́ну їх.
12 Як пастух переглядає своє
ста́до того дня, коли він серед
своєї розпоро́шеної отари, так Я
перегля́ну отару Свою, і вирятую
їх зо всіх тих місць, куди вони
були розпоро́шені за хма́рного та
імли́стого дня.
13 І ви́проваджу їх від народів,
і позбираю їх із країв, і приведу́
їх до їхньої землі, і бу́ду їх па́сти
на Ізраїлевих гора́х, при річищах
та по всіх осе́лях кра́ю.
14 На пасови́щі доброму па́сти-
му їх, і на високих Ізраїлевих
гора́х буде їхній ви́пас, — там
вони будуть лежати на ви́пасі до-
брому, і випаса́тимуть сите па-
сови́ще на Ізраїлевих гора́х!
15 Я буду па́сти отару Свою, і
Я їх покладу́ *на спочи́нок*, гово-
рить Господь Бог.
16 Загинулу *вівцю* відшукаю, а
споло́шену поверну́, а пора́нену
перев'яжу́, а хвору зміцню́, а ситу
та сильну погублю́, — буду па́сти
її правосуддям!

І Бог судитиме отару Свою

17 А ви, ота́ро Моя, так гово-
рить Господь Бог: Ось Я бу́ду
судити між вівце́ю й вівцею, між
барано́м і козла́ми.
18 Чи мало вам того, що ви
спа́суєте хороше пасови́ще, а решту
ту ваших пасови́щ ви то́пчете сво-
ї-
ми ногами? І воду чисту ви п'єте́,
а позосталу ногами своїми кала-
му́тите?
19 І отара Моя мусить випаса́ти
пото́птане вашими нога́ми, і пити
скаламу́чене вашими ногами!
20 Тому так Господь Бог про-
мовляє до них: Ось Я Сам і
розсуджу́ між вівце́ю ситою й між
вівцею худою.
21 За те, що ви бо́ком і раме́ном
попиха́єте, і рога́ми вашими ко́лете
всіх слаби́х, аж поки не порозпо-
ро́шуєте їх геть,
22 то Я спасу́ отару Свою, і во-
на не буде вже за здо́бич, і Я
розсуджу́ між вівцею та вівцею!
23 І поставлю над ними одно́го
па́стиря, і він буде їх па́сти, —
раба Мого Давида, він їх буде
па́сти, і він їм буде за па́стиря!
24 А Я, Господь, буду їм Богом,
а раб Мій Давид — князем серед
них. Я, Господь, це сказав!

І стане Ізраїль за отару Мого випаса́ння

25 І складу́ Я з ними заповіта
миру, і прикінчу́ на землі злу
звірину́, і вони пробува́тимуть в
пустині безпечно, і будуть спати
по ліса́х.

26 І вчиню́ їх та довкілля Мого
взгір'я благослове́нням, і спущу́
дощ в його ча́сі, — будуть *це* дощі
благослове́нні.
27 І польове́ де́рево видасть свій
плід, а земля видасть свій урожай,
і будуть вони безпечні на своїй
землі, і пізнають, що Я — Господь,
коли зламаю зано́зи їхнього
ярма́, і врятую їх від руки тих, хто
їх понево́лив.
28 І не бу́дуть уже вони за
здо́бич для наро́дів, і звірина́ зе́мна
не же́ртиме їх, і бу́дуть вони
сидіти безпе́чно, і не буде ніко́го,
хто б *їх* настрашив.
29 І ви́кохаю їм саджанця́ на
славу, і не будуть вони вже за́брані
голодом із землі, і не понесу́ть
уже га́ньби наро́дів.
30 І пізнають вони, що Я —
Госпо́дь, Бог їхній, з ними, а вони —
наро́д Мій, дім Ізраїлів, говорить
Господь Бог.
31 А ви — ота́ра Моя, отара
Мого пасови́ська, ви — лю́ди, а Я —
Бог ваш, говорить Господь Бог".

Пророцтво на го́ру Сеїр

35 І було мені слово Господнє
таке:
2 „Сину лю́дський, зверни своє
обличчя до гори́ Сеїр, і пророкуй
на неї
3 та й скажеш їй: Так говорить
Господь Бог: Ось Я на тебе, го́ро
Сеїре, і ви́тягну руку Свою на
тебе, й оберну́ тебе на спусто́шення
та на сплюндрува́ння.
4 Міста твої оберну́ на руїну, а
ти будеш спусто́шенням, і пізнаєте
ви, що Я — Госпо́дь!
5 За те, що ти маєш вічну ворожне́чу,
і валила Ізраїлевих синів
через меча в часі їхнього нещастя,
в часі загибелі кінце́вої,
6 тому́ — *як* живий Я, — говорить
Господь Бог, — на кров
оберну́ тебе, і кров буде гнати
тебе. Отож кров ти знена́виділа,
то кров буде гнати тебе!
7 Оберну́ Я го́ру Сеїр на спусто́шення
та на сплюндрува́ння,
і ви́тну з неї того́, хто йде та
верта́ється.
8 І напо́вню його го́ри тру́пами
його́! Згір'я твої й долини твої
та всі твої річища, — побиті мечем
попа́дають у них!
9 На вічні руїни оберну́ Я тебе́,
а міста́ твої не засе́ляться, і пізнаєте
ви, що Я — Госпо́дь!
10 За те, що ти кажеш: „Два ці
наро́ди, і два ці краї будуть мої, і
ми посядемо те, де Господь був",
11 тому́, — *як* живий Я, —
говорить Господь Бог, — зроблю́
Я за гнівом твоїм та за за́здрістю
твоєю, які ти робив із своєї нена́висти
до них, і вони пізна́ють
Мене, коли буду судити тебе.
12 І пізнаєш ти, що Я — Господь,
чув усі обра́зи твої, які ти
казав на Ізраїлеві го́ри, говорячи:
„Вони опустошілі, да́ні нам на
їжу!"
13 І ви велича́лися проти Мене
своїми устами, і збільшували проти
Мене слова́ свої, — Я *це* чув!
14 Так говорить Господь Бог:
Коли буде радіти вся земля, *тоді*
вчиню́ *її* тобі спусто́шенням!
15 Як радієш ти зо спа́дку Ізраїлевого
дому через те, що опустошіло
воно, так зроблю́ Я *й* тобі.
Спусто́шенням станеш, го́ро Сеїре,
та ввесь Едо́м,[1] увесь він, і пізнають
вони, що Я — Господь!"

Пророцтво на Ізраїлеві гори

36 А ти, сину лю́дський, пророкуй
на Ізраїлеві го́ри, та
й скажеш: Ізраїлеві го́ри, послухайте
сло́ва Госпо́днього!
2 Так говорить Госпо́дь Бог:
За те, що ворог говорить на вас

[1] Едом — Ідумея.

„Ага́!“ і вічні па́гірки стали вам за спа́дщину,
3 тому́ пророкуй та й скажеш:
Так говорить Господь Бог: За те, що пусто́шено й то́птано вас навко́ла, щоб були ви спа́дком для останку наро́дів, і були ви взяті на кінчик язика́[1] й на балакани́ну наро́ду,
4 тому, Ізраїлеві го́ри, послухайте слова Господа Бога: Так говорить Господь Бог до гір та до згір'їв, до річищ та до доли́н, і до спустошілих руї́н, і до опу́щених міст, що стали за здо́бич та за посміхо́висько для решти тих наро́дів, що навколо.
5 Так говорить Господь Бог:
Поправді кажу́, що огнем Своєї ревности говорив Я на решту тих наро́дів та на ввесь Едо́м, що взяли собі Мій Край за спа́док у ра́дості всього серця, у пого́рді душі, щоб ви́гнати його на здо́бич.
6 Тому́ пророкуй на Ізраїлеву землю, та й скажеш до гір, до згір'їв, до річищ та до долин: Так говорить Господь Бог: Ось Я говорив у ре́вності Своїй та в гніві Своїм за те, що ви носили га́ньбу наро́дів.
7 Тому так говорить Господь
Бог: *Прирікаючи*, Я підняв Свою ру́ку, що ті люди, які навколо вас, — вони понесу́ть свою га́ньбу!
8 А ви, Ізраїлеві го́ри, розпустіть ваше ві́ття, і бу́дете прино́сити плід свій для Мого наро́ду Ізраїля, бо вони зблизилися, щоб прийти.
9 Бо ось Я *прийду́* до вас, і зверну́ся до вас, — і ви бу́дете обро́блені та обсіяні.
10 І розмно́жу на вас люди́ну, увесь Ізраїлів дім, усього його, — і будуть засе́лені ці міста́, а руї́ни будуть забудо́вані.

[1] На кінчик язика, al-sefat lašon — на поговір, на гострий язичок.

11 І розмно́жу на вас люди́ну та
скоти́ну, і вони помно́жаться та розпло́дяться, і позасе́люю вас, як за вашої давни́ни, і буду чинити *вам* краще, як за ваших поча́тків, і ви пізна́єте, що Я — Господь!
12 І попрова́джу на вас люди́ну,
мій наро́д Ізраїлів, і вони посядуть тебе, і станеш ти їм на спа́док, і не будеш уже більше позбавля́ти їх дітей.
13 Так говорить Господь Бог:
За те, що говорять про вас: Ти їси люди́ну, і позбавляєш наро́д свій дітей,
14 тому́ ти не будеш уже їсти
люди́ни, і більше не позбавиш свій наро́д дітей, говорить Господь Бог!
15 І не почуєш уже ти більше
га́ньби *від* пога́н, і нару́ги наро́дів не будеш більше носи́ти, і не вчи́ниш більше, щоб наро́д твій спотикався, говорить Госпо́дь Бог“!

Ізраїль буде відновлений

16 І було́ мені слово Госпо́днє
таке:
17 „Сину людський, Ізраїлів
дім — вони жили на землі своїй, та й занечи́стили її своєю дорогою та своїми вчинками, — як нечистість *жінки* в час нечистоти її стала їхня дорога перед Моїм лицем!
18 І вилив Я гнів Свій на них за
ту кров, яку вилили вони на землю, та бовва́нами своїми занечи́стили її.
19 І розсіяв Я їх серед народів,
і вони були розпоро́шені по краї́нах. За їхньою дорогою та за їхніми вчинками розсуди́в Я їх.
20 І *коли* прийшли вони до тих
наро́дів, куди поприхо́дили, то знева́жили святе Моє Іме́ння, коли стали до них говорити: „Вони — наро́д Господа, та з землі Його повихо́дили!“

21 І змилувався Я над Своїм
святим Ім'ям, що його зневажив
Ізраїлів дім серед народів, куди
вони поприходили.
22 Тому скажи до Ізраїлевого
дому: Так говорить Господь Бог:
Не для вас Я роблю *це*, Ізраїлів
доме, а тільки для святого Свого
Ймення, яке ви зневажили серед
народів, куди ви поприходили.
23 І освячу Я велике Ім'я Своє,
зневажене серед народів, що ви
зневажили серед них, і пізнають ті
люди, що Я — Господь, — говорить Господь Бог, — коли Я покажу Свою святість серед вас на
їхніх очах.
24 І візьму вас із тих народів, і
позбираю вас зо всіх країв, і приведу вас до вашої землі.
25 І покроплю вас чистою водою, — і станете чисті; зо всіх
ваших нечистот і зо всіх ваших
бовванів очищу вас.
26 І дам вам нове серце, і нового
духа дам у ваше нутро, і викину
камінне серце з вашого тіла[1], і дам
вам серце *із* плоті.[1]
27 І духа Свого дам Я до вашого
нутра, і зроблю Я те, що уставами
Моїми будете ходити, а постанови
Мої будете стерегти та виконувати.
28 І ви будете сидіти в краю,
якого Я дав вашим батькам, і
будете Мені народом, а Я буду
вам Богом!
29 І спасу вас від усіх ваших
нечистот, і покличу збіжжя, і помножу його, і не дам на вас голоду.
30 І намножу плід дерева та
врожай поля, щоб ви більше не
набиралися сорому *через* голод між
народами.
31 І згадаєте ви про ваші дороги лихі та про ваші вчинки, що
не добрі, і будете бридитися самих
себе за свої провини та за гидоти
свої.

[1] Плоть, Basar, — м'ясо, тіло.

32 Не для вас Я *це* робитиму, —
говорить Господь Бог, — нехай
буде *це* вам відоме! Зашаріїтеся
та посоромтеся ваших доріг,
Ізраїлів доме!
33 Так говорить Господь Бог:
Того дня, коли Я очищу вас зо всіх
ваших провин, то позаселюю ці
міста, і будуть забудовані руїни.
34 А спустошена земля буде
оброблювана за те, що була
спустошенням на очах кожного
перехожого.
35 І скажуть: Цей опустошілий
край став як той еденський садок, а ці міста, повалені й попустошені та поруйновані, *тепер*
укріплені *та* замешкані!
36 І пізнають народи, які зостануться навколо вас, що Я, Господь,
забудував поруйноване, засадив
спустошіле. Я, Господь, говорив
це — і зробив!
37 Так говорить Господь Бог:
Ще на це прихилюся до Ізраїлевого дому, щоб зробити їм: помножу їх, як людську отару!
38 Як освячена отара, як отара
Єрусалиму в його свята, такі будуть ці поруйновані міста, повні
отари людської, — і пізнають вони, що Я — Господь!"

Видіння долини, повної кісток: Мертві оживуть

37 Була надо мною Господня
рука, і Дух Господній випровадив мене, і спинив мене серед
долини, а вона — повна кісток!
2 І Він обвів мене біля них навколо, аж ось їх дуже багато на
поверхні долини, і ось вони стали дуже сухі!
3 І сказав Він мені: „Сину
людський, чи оживуть оці кості?"
А я відказав: „Господи Боже, —
Ти знаєш!"
4 І сказав Він мені: „Пророкуй
про ці кості, та й скажеш до них:

Сухі ко́сті, послухайте слова Господнього!
5 Так говорить Господь Бог до
цих кісто́к: Ось Я введу́ у вас
духа — і ви оживе́те!
6 І дам на вас жи́ли, і ви́росте
на вас тіло, і простягну́ на вас
шкіру, і дам у вас духа, — і ви
оживе́те. І пізна́єте ви, що Я —
Госпо́дь!"
7 І пророкував я, як наказано.
І зня́вся шум, коли я пророкува́в, і
ось гу́ркіт, а ко́сті зближа́лися,
кістка до кістки своєї.
8 І побачив я, аж ось на них
жи́ли, і виросло тіло, і була натя́гнена на них шкіра зве́рху, та
духа не було в них.
9 І сказав Він мені: „Пророкуй
до духа, пророкуй, сину людський, та й скажеш до духа: Так
говорить Господь Бог: Прилинь,
духу, з чотирьох вітрів, і дихни́ на
цих забитих, — і нехай оживу́ть!"
10 І я пророкував, як Він наказав був мені, — і ввійшов у них
дух, і вони ожили́, і ставали на
ноги свої, — військо дуже-дуже
велике!
11 І сказав Він мені: „Сину
людський, ці кості — вони ввесь
Ізраїлів дім. Ось вони кажуть:
Повисиха́ли наші кості, і заги́нула
наша надія, нам кінець!
12 Тому́ пророкуй та й скажеш
до них: Так говорить Господь Бог:
Ось Я повідчиня́ю ваші гроби́, і
позво́джу вас із ваших гробів, мій
наро́де, і введу́ вас до Ізраїлевої
землі!
13 І пізнаєте ви, що Я Госпо́дь,
коли Я повідчиня́ю ваші гроби́, і
коли позво́джу вас із ваших гробів, Мій наро́де!
14 І дам Я в вас Свого Духа, —
і ви оживе́те, і вміщу́ вас на вашій
землі, і пізна́єте ви, що Я, Госпо́дь, сказав *це* й зробив, говорить
Госпо́дь!"

Юдейське й Ізраїльське царство поєднаються в одне

15 І було́ мені слово Господнє
таке:
16 „А ти, сину лю́дський, візьми́ собі один *кусок* де́рева, і напиши на ньому: „Юді та синам Ізраїля, його дру́зям". І візьми
ще один *кусок* дерева, і напиши на
ньому: „Йосипові дерево Єфрема
та всьому домові Ізраїля, дру́зям
його".
17 І зблизь їх собі одне до о́дного на один *кусок* дерева, — і
вони стануть за одне́ в твоїй руці!
18 І як скажуть до тебе сини
твого наро́ду, говорячи: Чи не
оголо́сиш нам, що́ це в те́бе *таке*?
19 *то* скажи їм: Так говорить
Госпо́дь Бог: Ось Я візьму́ дерево
Йо́сипа, що в Єфремовій руці, та
племе́на Ізраїлеві, його дру́зів, і
дам на нього дерево Юди, і вчиню́
їх за одне дерево, — і стануть вони
одним у Моїй руці!
20 І будуть ці дере́ва, що напишеш на них, у руці твоїй на їхніх
оча́х.
21 І скажи до них: Так говорить
Госпо́дь Бог: Ось Я візьму́ Ізраїлевих синів з-посеред наро́дів, куди
вони пішли, і позбира́ю їх знавко́ла, і введу́ їх до їхньої землі.
22 І зроблю́ їх за один наро́д у
краї на Ізраїлевих гора́х, і бу́де
для всіх них один цар за царя, і не
бу́дуть уже двома́ наро́дами, і не
бу́дуть уже більш поділені на двоє
царств.
23 І більш не будуть вони занечи́щуватися своїми бовва́нами й
гидо́тами своїми та всіма́ своїми
пере́ступами, спасу́ їх зо всіх їхніх
осе́ль, де вони грішили, й очищу
їх. І будуть вони мені наро́дом, а
Я буду їм Богом!
24 А раб Мій Давид *буде* царем
над ними, і один па́стир буде для
всіх них, і постановами Моїми

вони будуть ходити,[1] а устави Мої будуть стерегти́ й вико́нувати їх.

25 І ося́дуть вони на тій землі, яку Я дав був Моєму рабові Якової, що сиділи на ній їхні батьки́, і ося́дуть на ній вони та їхні сини, та сини синів їхніх аж навіки, а Мій раб Давид *буде* їм кня́зем навіки!

26 І складу́ з ними заповіта миру, — *це* буде вічний заповіт із ними. І зміцню́ їх, і намно́жу їх, і дам Свою святиню серед них на віки!

27 І буде місце Мого пробува́ння над ними[3], і Я буду їм Богом, а вони Мені бу́дуть наро́дом.

28 І пізнають ці наро́ди, що Я — Госпо́дь, що освятив Ізраїля, коли буде Моя святиня серед них навіки!"

Пророцтво на Ґоґа

38 І було́ мені слово Господнє таке:

2 „Сину лю́дський, зверни́ своє обличчя до Ґоґа, кра́ю Маґоґа, кня́зя Ро́шу, Мешеху та Тувалу, і пророкуй на нього

3 та й скажеш: Так сказав Господь: Ось Я проти тебе, Ґоґу, кня́же Рошу, Мешеху та Тувалу!

4 І заверну́ тебе, і вкладу́ гачки́ в ще́лепи твої, і ви́веду тебе та все військо твоє, ко́ней та верхівців, усі вони досконало озбро́єні, велике збо́рище, *зо* щита́ми та щитка́ми, усі озброєні меча́ми.

5 Парас,[2] Куш і Пут із ними, усі вони *зо* щито́м та *з* шоло́мом.

6 Ґомер і всі о́рди його, дім Тоґарми, кінці північні та всі відділи його, численні наро́ди з тобою.

7 Приготу́йся, і приготу́й собі ти та все збо́рище твоє, зібрані при тобі, і бу́деш для них сторо́жею.

[1] Ходити часто визначає жити, пор. Пс. 1. 1.
[2] Парас—Персія, Куш—Етіопія, Пут—Лівія.
[3] Грецький текст дає „в них".

8 По багатьох днях ти бу́деш потрі́бний, у кінці ро́ків при́йдеш до Кра́ю, що пове́рнений від меча, що зібраний від числе́нних наро́дів, на Ізраїлеві го́ри, що за́вжди були руїною, а він був ви́ведений від наро́дів, і всі вони сидять безпечно.

9 І ви́йдеш, при́йдеш як буря, будеш як хмара, щоб покрити землю, ти та всі відділи твої, та числе́нні наро́ди з тобою.

10 Так говорить Господь Бог: І станеться того дня, ввійдуть слова́ на твоє серце, і ти бу́деш ду́мати злу ду́мку,

11 та й скажеш: Піду́ на неукріплений край, знайду́ спокійних, що безпечно сидять, усі вони сидять в *оса́дах* без муру, і нема в них за́сува та воріт,

12 щоб набрати здо́бичі, і чинити грабу́нок, щоб повернути свою руку на заселені руїни, і на наро́д, зібраний з народів, що набувають добу́ток та маєток, що сидять посеред[1] землі.

13 Шева та Дедан, і купці Таршішу, і всі левчуки́ його скажуть тобі: Чи ти прийшов набрати здо́бичі, чи ти зібрав своє збо́рище, щоб чинити грабу́нок, щоб ви́нести срібло та золото, щоб набрати добу́тку та маєтку, щоб набрати великої здобичі?

14 Тому́ пророкуй, сину лю́дський, та й скажеш до Ґоґа: Так говорить Господь Бог: Чи того дня, коли наро́д Мій сидітиме безпечно, ти не довідаєшся про це?

15 І прийдеш із свого місця, із північних кінців, ти та числе́нні народи з тобою, — всі вони гарцю́ють на ко́нях, зборище велике й військо числе́нне!

16 І зді́ймешся на наро́д Мій Ізраїлів, як хмара, щоб покрити землю. Буде *це* на кінці днів, і

[1] В ориґіналі al tabbur: на пупку землі.

ви́веду тебе на Мій Край, щоб
наро́ди пізнали Мене, коли Я
покажу́ Свою святість тобі, Ґоґу,
на їхніх оча́х.
17 Так говорить Господь Бог:
Чи ти той, що про нього говорив Я
за давніх днів через Моїх рабів,
Ізра́їлевих пророків, що пророку-
вали за тих днів *про* ро́ки, щоб при-
ве́сти тебе на них?
18 І станеться того дня, у дні
прихо́ду Ґоґа на Ізраїлеву землю,
говорить Господь Бог, — увійде
ревність Моя в ніздрі Мої.[1]
19 І в ревності своїй, в огні
Свого гніву Я сказав: цього дня
буде великий трус на Ізраїлевій
землі.
20 І затремтя́ть перед Моїм ли-
цем мо́рські риби та птаство не-
бесне, і польова́ звірина́, всяке
гаддя́, що плазу́є по землі, і всяка
люди́на, що на поверхні землі, і
будуть поруйно́вані го́ри, і пова-
ляться у́рвища, і всякий мур на
землю впаде́.
21 І покличу проти нього меча
на всіх го́рах Моїх, — говорить
Господь Бог, — меч кожного буде
на брата його!
22 І буду судитися з ними моро-
вице́ю та кров'ю, і пущу́ заливни́й
дощ та камі́нний град, огонь та
сірку на нього та на відділи його,
та на числе́нні народи, що з ним.
23 І звели́чуся, і покажу́ Свою
святість, і буду пізнаний на
оча́х числе́нних народів, і вони
пізнають, що Я — Госпо́дь!

Знищення Ґоґа й Маґоґа

39 А ти, сину лю́дський, проро-
куй на *Ґоґа* та й скажеш: Так
говорить Господь Бог: Ото Я на
тебе, кня́же Ро́шу, Мешеху та Ту-
валу!
2 І верну́ тебе, і попрова́джу
тебе, і підійму́ тебе з півні́чних
кінців, і впрова́джу тебе на Із-
раїлеві го́ри.
3 І виб'ю лука твого з твоєї
ліви́ці, а твої стріли кину з твоєї
прави́ці.
4 Упаде́ш на Ізраїлевих гора́х
ти й усі відділи твої та наро́ди, що
з тобою; віддам тебе на з'ї́дження
хи́жому пта́ству, усякому крила́-
тому та польові́й звірині.
5 На відкритому полі впаде́ш
ти, бо *це* Я говорив, говорить Гос-
подь Бог!
6 І пошлю́ Я огонь на Маґоґа
та на тих, що безпечно заме́ш-
кують острови́, і пізнають вони,
що Я — Господь!
7 А Своє святе Ім'я́ розголошу́
посеред Мого народу Ізраїля, і
більше не дам знева́жити святе
Моє Йме́ння, і наро́ди пізнають,
що Я — Госпо́дь, Святий Ізраїлів!
8 Ось прийде і станеться, —
говорить Господь Бог, — це той
день, що Я говорив.
9 І повихо́дять ме́шканці Із-
раїлевих міст, і накладуть *огонь*, і
палитимуть зброю та щитка́ й щи-
та́, лука та стріли, і ручно́го кия
та ра́тище, і будуть ними палити
огонь сім років.
10 І не будуть носити дров з
поля, і не будуть рубати з лісів, бо
збро́єю будуть палити огонь, і
візьмуть здо́бич із тих, хто брав
здо́бич із них, і пограбу́ють тих,
хто їх грабував, говорить Господь
Бог.
11 І станеться того дня, дам Я
там Ґоґові місце гро́бу в Ізраїлі,
Долину Перехо́жих, на схід від
моря, і що замикає *дорогу* перехо́-
жим. І похова́ють там Ґоґа й усе
його многолю́дство, та й назвуть:
Долина Многолюдства Ґоґа.
12 І буде ховати їх Ізраїлів
дім, щоб очи́стити землю, сім міся-
ців.

[1] Цебто, сильно запалиться гнів мій.

13 І буде ховати ввесь нарóд
крáю, і він стане для них за па-
м'ятку, того дня, коли Я просла́-
влю Себе, говорить Господь Бог.
14 І відділять людей, які без
перéрви ходи́тимуть по крáю й
ховатимуть *з* перехожими позоста-
лих *ще* на повéрхні землі, щоб її
очи́стити. По семи місяцях вони
ще будуть вишу́кувати.
15 І перéйдуть ті обхідники́ по
крáю, і коли *хто* побачить лю́д-
ську кістку, то поставить при ній
знака, аж поки не поховають її
похорóнники в Долині Многолю́д-
ства Ґоґа.
16 А ім'я́ міста — Гамона.[1] І
очистять зе́млю.
17 А ти, сину лю́дський, так
говорить Господь Бог: Скажи пта́-
хові, усякому крилатому, та всій
польові́й звірині́: Згромадьтеся й
прийдіть, зберіться навколо над
жертвою, що Я принесу́ для вас,
велика жертва на Ізраїлевих го-
рáх, і ви будете їсти м'ясо, і
будете пити кров.
18 Ви будете їсти тіло ли́царів,
а кров князі́в землі будете пити,
— барани́, і вівці, і козли́, би-
ки́, — ситі баша́нські бики́ всі во-
ни.
19 І будете їсти лій аж до си́то-
сти, і будете пити кров аж до
впóєння з Моєї жертви, яку Я
приніс для вас,—
20 і наси́титеся при Моєму столі
кіньми та верхівця́ми, ли́царями
та всякими вояка́ми, говорить Гос-
подь Бог!
21 І дам Свою славу між нарó-
дами, і побачать усі нарóди Мій
суд, що зроблю́ Я, та Мою руку,
що на них покладу́.
22 І пізнає Ізраїлів дім, що Я —
Госпóдь, їхній Бог, від цього дня
й далі.

[1] Гамона — многолюддя, натовп.

Та Госпóдь змилується над Ізраїлевим домом

23 І пізнають нарóди, що Із-
раїлів дім пішов на вигна́ння за
провини свої, за те, що спроне-
вірилися Мені, а Я схова́в був від
них лице Своє, і віддав їх у руку
їхніх нéприятелів, і всі вони по-
па́дали від меча.
24 За їхньою нечи́стістю та за
їхнє беззакóння зробив Я *це* з
ними, і сховав від них лице Своє.
25 Тому́ так говорить Господь
Бог: Тепер поверну́ долю Якова, і
змилуюся над усім Ізраїлевим до-
мом, і буду ревний за Своє святе
Йме́ння.
26 І відчу́ють вони свою га́ньбу
та все своє спроневірення, яки́м
спроневі́рилися Мені, коли сядуть
безпечно на своїй землі, і не
буде *вже* нікóго, хто б їх страши́в,
27 коли поверну́ їх з нарóдів, і
позбира́ю їх із країв їхніх ворогів,
і покажу Свою святість у них на
оча́х числéнних нарóдів.
28 І пізнають вони, що Я —
Госпóдь, Бог їхній, коли ви́жену їх
у полóн до нарóдів, а *потóму* позби-
раю їх на їхню зéмлю, і більш не
позоста́влю там *нікóго* з них.
29 І не сховаю вже від них
Свого лиця, бо виллю Духа Свого
на Ізраїлів дім, говорить Госпóдь
Бог!"

ВИДІННЯ НОВОГО ХРАМУ, СВЯТОГО МІСТА Й СВЯТОЇ ЗЕМЛІ

Новий храм

40 Двадцятого й п'ятого року
нашого вигна́ння, на почáтку
року, десятого *дня* місяця, чотир-
на́дцятого року по тóму, як булó
зруйнóване місто, того самого дня
була на мені Господня рука, і Він
упрова́див мене туди́.

2 У Божих виді́ннях упрова́див Він мене до Ізраїлевого кра́ю, і дав спочи́ти мені на дуже високій горі, а на ній *була́* ніби будо́ва міста, з полу́дня.

3 І привів мене туди, і ось чоловік, що його вид, ніби вид блиску́чої міді, а в його руці — льняна́ нитка та мірни́ча па́лиця, і він стояв у брамі.

4 І сказав мені цей чоловік: „Сину лю́дський, дивися своїми очи́ма й слухай своїми ву́хами, і зверни́ своє серце на все, що я покажу́ тобі, бо ти приве́дений сюди, щоб показати тобі. Усе, що ти поба́чиш, об'яви́ Ізраїлевому до́мові".

5 І ось мур назовні храму навко́ло, а в руці того чоловіка мірни́ча па́лиця на шість ліктів, *на міру* ліктем та долонею. І зміряв він ширину тієї будівлі — одна па́лиця, і завви́шки — одна палиця.

6 І прийшов він до брами, що її пе́ред у напрямі до сходу, і ввійшов її схо́дами, і зміряв порога тієї брами — одна палиця завши́ршки, і другий поріг — одна па́лиця завши́ршки.

7 А вартівня́ — одна палиця завдо́вжки й одна палиця завши́ршки, а поміж вартівня́ми — п'ять ліктів; а поріг брами з боку сінечок тієї брами, зсере́дини — одна па́лиця.

8 І зміряв він сіни тієї брами зсере́дини — одна па́лиця.

9 І зміряв сіни брами — вісім ліктів, а стовпи́ її — два лікті, а сіни брами — зсере́дини.

10 А брамні вартівні в напрямі на схід — три звідси й три звідти, і міра одна їм трьом, і міра одна стовпа́м звідси та звідти.

11 І зміряв він ширину́ входу *до* брами — десять ліктів, довжина́ брами — тринадцять ліктів.

12 А розмежува́ння перед вартівня́ми — один лікоть, і один лікоть звідти, а вартівня́ — шість ліктів звідси й шість ліктів звідти.

13 І зміряв браму з да́ху вартівні до даху її, завши́ршки — двадцять і п'ять ліктів, двері навпро́ти двере́й.

14 І поробив стовпи́, шістдеся́т ліктів, і до стовпів *підхо́дить* подві́р'я, навко́ло брами.

15 А від пе́реду брамного входу аж до пе́реду сіне́й внутрішньої брами — п'ятдеся́т ліктів.

16 І були вікна, широкі знадво́ру й вузькі в сере́дині, до вартіве́нь та до їхніх стовпів у сере́дині брами навко́ло, і так до сіне́й, і вікна навколо до сере́дини, а на стовпа́х ви́різьблені па́льми.

Зовнішнє й середнє подвір'я

17 І він впровадив мене до зо́внішнього подві́р'я. І ось комо́ри та підлога, викладена з каміння, зро́блена для подві́р'я навко́ло, тридцять комір на підлозі.

18 А ця підлога *була* позад брам, по довжині брам, до́лішня підло́га.

19 І зміряв він ширину́ від пе́реду до́лішньої брами *до* пе́реду вну́трішнього подві́р'я назо́вні, — сто ліктів, на схід та на північ.

20 А та брама, що пе́ред її в напрямі на північ до зо́внішнього подвір'я, він зміряв довжину́ її та ширину́ її.

21 І вартівні її три звідси й три звідти, і стовпи́ її, і сіни її *були* за мірою першої брами, п'ятдесят ліктів довжина́ її, а ширина́ — двадцять і п'ять *на міру* ліктем.

22 А вікна її, і сіни її та *ви́різьблені* па́льми її — за мірою брами, що пе́ред її в напрямі на схід, а сімома́ східцями входять у неї, а її сіни перед ними.

23 І брама вну́трішнього подві́р'я навпро́ти брами на північ та на схід. І зміряв він від брами до брами — сто ліктів.
24 І він попрова́див мене в напрямі на південь, аж ось брама в напрямі на південь. І він зміряв стовпи́ її та сіни її за тими мірами.
25 А в неї вікна та сіни її навко́ло, як ті вікна, п'ятдесят ліктів завдо́вжки, а завши́ршки — двадцять і п'ять ліктів.
26 А семеро східців — вхід до неї, і сіни її перед ними, а *ви́різьблені* пальми її одна звідси, а одна звідти при стовпа́х її.
27 А брама вну́трішнього подві́р'я — у напрямі на південь, і він зміряв від брами до брами в напрямі на південь — сто ліктів.
28 І впрова́див мене до внутрішнього подві́р'я півде́нною брамою, і зміряв південну браму за тими мірами.
29 І вартівні її, і стовпи́ її, і сіни її за тими мірами, і вікна її, і в сінях її навколо — п'ятдесят ліктів завдо́вжки, а завши́ршки — двадцять і п'ять ліктів.
30 А сіни її навколо — завдо́вжки двадцять і п'ять ліктів, а завши́ршки п'ять ліктів.
31 І сіни її при зо́внішньому подві́р'ї, і пальми при стовпа́х її, а вісім сходів — її вхід.
32 І він упрова́див мене до вну́трішнього подві́р'я в напрямі на схід, і зміряв брами за тими мірами.
33 І вартівні її, і стовпи́ її, і сіни її за тими мірами, а в неї вікна та в її сінях навколо, завдо́вжки —п'ятдесят ліктів, а завши́ршки — двадцять і п'ять ліктів.
34 А її сіни *були* до зо́внішнього подві́р'я, а пальми її при її стовпа́х звідси й звідти, а вісім східців — її вхід.
35 І впровадив мене до півні́чної брами, і зміряв тими мірами.
36 Вартівні́ її, стовпи́ її, і її сіни та вікна в неї навколо, завдо́вжки — п'ятдесят ліктів, а завши́ршки — двадцять і п'ять ліктів.
37 А стовпи́ її — до зо́внішнього подві́р'я, а пальми — при стовпа́х її з цього й з того боку, а вісім сходів — її вхід.
38 І комо́ра, і її вхід — у стовпах брам, там поло́щуть цілопа́лення.
39 А в сінях брами — два столи́ звідси й два столи звідти, щоб різати на них цілопа́лення й жертви за гріх та жертви за провину.
40 А при зо́внішньому боці, що підіймається до входу півні́чної брами, два столи, і при боці іншому, що при сінях брами, два столи.
41 Чотири столи звідси й чотири столи звідти при боці брами, вісім столів, *що* на них ріжуть.
42 І чотири столи на цілопа́лення, каміння те́сане, завдо́вжки — лікоть один і пів, а завви́шки — один лікоть; на них кладуть знаря́ддя, що ними ріжуть цілопа́лення та жертву.
43 І гаки́, *на* одну доло́ню, були приготовлені в домі навколо, а на столах — жерто́вне м'ясо.

Вну́трішнє подві́р'я

44 А назовні вну́трішньої брами *були* дві кімна́ті у внутрішньому подві́р'ї, що при півні́чному боці брами, а їхній пе́ред — у напрямі на південь, одна при боці східньої брами, пе́ред *її* — у напрямі на північ.
45 І сказав він до мене: „Ця кімна́та, що пе́ред її в напрямі на південь, для священиків, що стережуть сторо́жу храму.
46 А та кімна́та, що пе́ред її в

напрямі на північ, для священиків, що виконують сторожу жертівника. Це Садокові сини, що з Левієвих синів наближуються до Господа, щоб служити Йому.
47 І зміряв подвір'я — завдовжки сто ліктів, і завширшки сто ліктів, чотирикутнє, а жертівник *був* перед храмом.
48 І впровадив мене до сіней храму, і зміряв стовпа сіней, — п'ять ліктів звідси, і п'ять ліктів звідти, а ширина брами — три лікті звідси й три лікті звідти.
49 Довжина сіней двадцять ліктів, а завширшки — одинадцять ліктів, а десятьма сходами ходять до нього; а стовпи при стовпах, один звідси, а один звідти.

Виміри храму

41 І впровадив мене до храму, і він зміряв стовпи, — шість ліктів завширшки звідси, і шість ліктів завширшки звідти, ширина скинії.
2 А ширина входу — десять ліктів, а боки входу — п'ять ліктів звідси й п'ять ліктів звідти; і зміряв довжину його — сорок ліктів, а завширшки двадцять ліктів.
3 І ввійшов він до середини, і зміряв входового стовпа — два лікті, а вхід — шість ліктів, а ширина входу — сім ліктів.
4 І зміряв довжину його — двадцять ліктів, а завширшки — двадцять ліктів на переді храму. І сказав він мені: „Це Святеє Святих!"[1]
5 І зміряв він стіну храму — шість ліктів, а ширина бічної кімнати — чотири лікті кругом навколо храму.
6 А кімнати бічні, кімната при кімнаті, тридцять в трьох поверхах, і входили в стіну, що храм мав для бічних кімнат навколо кругом, щоб трималися, і не трималися в стіні того храму.
7 І він ставав ширший, і обертався все більше вгору до бічних кімнат, бо той храм був обернений більше вгору, кругом навколо храму, тому храм був ширший вгору, і так долішній поверх входить на горішній через середній.
8 І бачив я вишину храму навколо, підвалини бічних кімнат — повна палиця, шість ліктів.
9 Ширина стіни, що в бічній кімнаті назовні, п'ять ліктів, а вільне місце між бічними кімнатами, що *належить* до храму.
10 І поміж коморами — завширшки двадцять ліктів кругом навколо храму.
11 А вхід *з* бічної кімнати до вільного місця — вхід один у напрямі на північ, і вхід один на південь, а ширина вільного місця — п'ять ліктів кругом навколо.
12 А будівля, що перед відгородженим *майданом* у напрямі на захід, завширшки сімдесят ліктів, а стіна будівлі п'ять ліктів, ширина кругом навколо, а довжина її — дев'ятдесят ліктів.
13 І він зміряв той храм, завдовжки — сто ліктів, а відгороджений *майдан* і будівля та стіни її, завдовжки — сто ліктів.
14 А ширина передньої частини храму та відгородженого *майдану* на схід — сто ліктів.
15 І зміряв він довжину будівлі до переду відгородженого *майдану*, що позад неї, ґалерія звідси й звідти, сто ліктів, і *так* внутрішній храм і сінечки подвір'я.
16 Пороги та вікна, широкі знадвору, і вузькі всередині, ґалерія навколо них трьох, навпроти порогу дерев'яний обклад навколо

[1] Kodeš hakkodašim, Святеє Святих, цебто Найсвятіша Святиня.

й земля до вікон, а вікна зачинені.
17 Усе понад входом і аж до
внýтрішнього храму, і назóвні при кожній стіні кругóм навкóло, у внýтрішньому й у зóвнішньому, вúрізьблене,
18 і було зрóблене херувимами та пальмами, і пальма *була* між херувимом та херувимом, два обличчя в херувима.
19 І людське обличчя — мали пальми звідси, а обличчя левчукá — мали пальми звідти, порóблені при всьому домі навкóло.
20 Від землі аж понад вхід — порóблені херувими та пальми на стіні храму.
21 Храм *мав* чотирикýтні одвірки, а пéред святині мав такий самий вигляд.
22 Жéртівник був із дерева, — три лікті високий, а довжинá його —два лікті, а в нього його кутú й підніжжя його та стіни його — дерево. І сказав він мені: „Це той стіл, що перед Господнім лицем!"
23 А в храмі та в святині *було* двоє дверéй.
24 І в тих дверях *було по* дві дóшці, обúдві дóшки обéрталися, дві в одних двéрях, і дві в інших двéрях.
25 І булú зрóблені на них, на двéрях храму, херувими та пальми, як порóблені булú в стінах, а дерев'яний ґанок при пéреді сінéй назóвні.
26 І вікна, широкі знадвóру й вузькі всерéдині, і пальми звідси та звідти при бокáх сінéй, і *такі* бічні кімнáти храму та стріхи.

Свящéнні кімнáти

42 І він вивів мене до зóвнішнього подвір'я дорогою в нáпрямі на північ, і ввів мене до кімнáт, що навпроти відгорóдженої *площі*, і що навпроти будівлі на північ.
2 Навпроти завдóвжки — сто ліктів, вхід північний, а завшúршки — п'ятдесят ліктів.
3 Навпроти — двадцять *ліктів*, що у внýтрішньому подвір'ї, і навпрóти вúкладеної підлоги, що в зовнішньому подвір'ї, ґалерія до переду ґалерії на три *пóверхи*.
4 А перед кімнáтами *був* хід *на* десять ліктів ширинú до внýтрішнього подвір'я, дорóгою ста ліктів, а вúходи їхні — на північ.
5 А горішні кімнáти були коротші, бо ґалерії забирали від них *більше* місця, *ніж* з дóлішніх та з серéдніх *тієї* будівлі.
6 Бо вони були триповерхóві, і не *було* в них стовпів, як стовпú подвір'я, томý вони були вужчі від дóлішніх та від серéдніх на землі.
7 А мур, що назовні навпрóти кімнáт, у напрямі зóвнішнього подвір'я, до пéреду кімнáт — довжинá його п'ятдесят ліктів.
8 Бо довжинá тих кімнáт, що в зовнішнього подвір'я, п'ятдесят ліктів, і ось на пéреді храму сто ліктів.
9 А під тими кімнáтами — хід від сходу, коли вхóдити до них з зовнішнього подвір'я.
10 По ширині муру подвір'я в напрямі на схід до пéреду вільного місця й до переду будівлі — кімнáти.
11 А дорога перед ними — як вид кімнáт, що в напрямі на північ; яка довжинá, така ширинá їхня, а всі вúходи *були* за їхніми спóсобами та за їхніми вúходами.
12 І як входи кімнáт, що в напрямі півдня, *такий був* вхід на початку дороги, дороги перед відповідним муром у напрямі на схід, коли йти до них.
13 І сказав він мені: Кімнáти

півні́чні *і* кімна́ти півде́нні, що на переді вільного місця, це кімна́ти священні, де їдять священики, що наближуються до Господа, найсвяті́ше, — там складають найсвятіше, і жертву хлібну, і жертву за гріх, і жертву за провину, бо це місце святе.

14 Коли священики ввійдуть, то не *сміють* вихо́дити зо святині до зо́внішнього подвір'я, і мають там складати свої ша́ти, в яких служать, бо вони свя́тощі. І зодягнуть вони інші шати, і *тоді тільки* можуть зближатися до того, що *належить* наро́дові".

15 І скінчи́в він вимі́рювання внутрішнього храму, і ви́провадив мене в напрямі брами, що пе́ред її в напрямі на схід, і зміряв те круго́м навко́ло.

16 Він зміряв мірни́чою па́лицею східній бік, — п'ять сотень палиць мірничою палицею навколо.

17 Зміряв півні́чний бік, — п'ять сотень па́лиць мірни́чою па́лицею навколо.

18 Зміряв півде́нний бік, — п'ять сотень палиць мірничою палицею.

19 Обернувся до за́хідного боку, — наміряв п'ять сотень палиць мірничою палицею.

20 На чотири стороні відміряв те. Мало воно мур кругом навколо, завдо́вжки — п'ять сотень, і завши́ршки п'ять сотень, щоб відділити між святим та звичайним.

Слава Господня напо́внила храм

43 І попрова́див мене до брами, *до* брами, що зве́рнена в напрямі сходу.

2 І ось слава Ізраїлевого Бога йшла в напрямі від сходу, а голос Його *був*, як шум великої води, а земля засвіти́лася від слави Його!

3 І вид *був* такий же, як я бачив: як те ви́диво, що я бачив, коли я прихо́див руйнувати місто, і види *були*, як той вид, що я бачив при річці Кева́р. І впав я на обличчя своє!

4 І слава Господня ввійшла в храм у напрямі брами, що пе́ред її в напрямі сходу!

5 І підняв мене Дух, і впровадив мене до вну́трішнього подвір'я, і ось слава Господня напо́внила храм!

Ізраїль більше не занечи́стить Ім'я́ Боже

6 І почув я Промовля́ючого до мене з храму, а той муж стояв при мені.

7 І сказав Він мені: „Сину лю́дський, *це* місце престо́лу Мого, і місце стіп Моїх ніг, де Я буду перебува́ти навіки посеред Ізраїлевих синів, — не занечи́стять уже Ізраїлів дім святе Ім'я́ Моє, вони та їхні царі розпустою своєю та тру́пами їхніх царів при їхньому вмира́нні!

8 Вони ставили свого порога при Моєму порозі, і свої одвірки при одвірках Моїх, так що *тільки* стіна *була* між Мною та між ними, і вони занечи́стили святе Ім'я́ Моє своїми гидо́тами, яких наробили, і Я вигубив їх у Своїм гніві . . .

9 Тепер нехай вони віддаля́ть від Мене розпусту свою та трупи своїх царів, і Я буду пробува́ти між ними навіки.

10 Ти, сину лю́дський, об'яви́ Ізраїлевому домові про цей храм, і вони посоро́мляться від своїх провин, і зміряють міру.

11 А якщо вони засоро́мляться від усього, чого наробили, *то* ви́ясни їм ви́гляд храму, і план його, і ви́ходи його та його входи, і всі устави його, і всі на́черки його, і всі зако́ни його, і напиши *це* на

очáх їх, і нехай вони стережуть усякий нáчерк його, і всі устави його, і нехай вони роблять їх!“
12 Оце закóн храму: на вершині гори вся границя його кругóм навкóло має бути Святеє Святих. Ось це закóн храму.

Жéртівник

13 А оце міри жéртівника ліктями, лікоть — *це* лікоть та долоня. І основа *жéртівника* — лікоть, і лікоть — завшúршки, а його границя до його крáю навколо — одна п'ядь, і це задня сторона жéртівника.
14 А від основи *на* землі аж до дóлішнього óбкладу жéртівника — два лікті, а завшúршки — один лікоть, а від малого відступу жéртівника аж до великого — чотири лікті, а завшúршки — лікоть.
15 А жéртівник — чотири лікті *високий*, а від жéртівника й вище — чотири роги.
16 А óгнище — дванадцять *ліктів* завдóвжки на дванадцять завшúршки, чотирикýтнє при чотирьох своїх бóках.
17 А *дóлішній* óбклад — чотирнáдцять *ліктів* завдóвжки на чотирнадцять завшúршки при чотирьох боках її, а границя навколо нього півліктя, а основа його — лікоть навколо, а сходи його звéрнені на схід.
18 І сказав Він мені: „Сину людський, так говорить Госпóдь Бог: Оце устави жéртівника на день, коли він буде зрóблений, щоб приноси́ти на ньому цілопáлення, і кропúти на нього кров.
19 І даси священикам-Левитам, що вони з Садокового насіння, що наближуються до Мене, — говорить Господь Бог, — щоб служили Мені, молодого бика *з* великої худоби на жертву за гріх.
20 І візьмеш з його крови, і покропи на чотири його рóги й до чотирьох кутів оправи та до границі навколо, — і очисти його та освяти йогó.
21 І візьмеш бика тієї жертви за гріх, і спалять його на означеному місці храму назóвні святині.
22 А другого дня принесéш у жертву козла безвáдного на жертву за гріх, і очистять жéртівника, як очистили биком.
23 А коли покінчúш очищати, принесеш у жертву молодого бика *з* великої худоби, безвáдного, і безвадного баранá з отари.
24 І приведи їх перед Господнє лице, і кинуть священики на них сіль, і принесýть їх цілопáленням для Господа.
25 Сім день бýдеш приготовляти козла жертви за гріх на *кожен* день, і молодого бика *з* великої худоби, і барана з отари, безвáдних приготóвлять.
26 Сім день будуть очищати того жертівника, і очистять його, і освятять його.
27 І скінчáться ті дні, і станеться, восьмого дня й далі приготóвлять священики на жéртівнику ваші цілопáлення та ваші жертви мирні, — і вподóбаю Собі вас, говорить Господь Бог!“

Священнослужúтелі в храмі

44 І вернув мене в напрямі брами зóвнішньої святині, що обéрнена на схід, а вона зáмкнена.
2 І сказав мені Господь: „Брама ця буде зáмкнена, не буде відчúнена, і ніхто не ввійде в неї, бо в неї ввійшов Господь, Бог Ізраїлів, і вона буде зáмкнена.
3 Князь, сам князь буде сидіти в ній, щоб їсти хліб перед Господнім лицем; сіньми брами він увíйде, і сіньми вúйде“.
4 І випровадив мене в напрямі північної брами до пéреду храму, і

побачив я, аж ось слава Господня напо́внила Госпо́дній дім! І впав я на обличчя своє.
5 І сказав мені Господь: „Сину лю́дський, зверни́ своє серце, і побач своїми очима, а своїми ву́хами послухай усе, що́ Я говоритиму з тобою щодо всіх постанов Господнього дому, і щодо всяких зако́нів його, і зве́рнеш своє серце до входу того храму в усіх ви́ходах святині.
6 І скажеш до ворохо́бників, до Ізраїлевого дому: Так говорить Господь Бог: До́сить вам усіх ваших гидот, Ізраїлів доме,
7 що ви вво́дили чужи́нців, необрізаносе́рдих та необрізанотілих, щоб були в Моїй святині, щоб знева́жити його, Мій храм, коли прино́сили Мій хліб, лій та кров, і, крім усіх ваших гидот, зламали Мого заповіта.
8 І ви не не́сли сторо́жі святощів Моїх, але поставили *їх* собі за сторожів Моєї ва́рти в Моїй святині.
9 Так говорить Господь Бог: Кожен чужи́нець, необрізаносе́рдий та необрізанотілий, не ввійде до Моєї святині; *це і* про всякого чужи́нця, що *живе́* серед Ізраїлевих синів.
10 І на́віть Левити, що були віддали́лися від Мене, коли блукав Ізраїль, що були зблудили від Мене за своїми божка́ми, і вони понесу́ть *кару за* свою вину, —
11 і будуть вони в святині Моїй служити сторожа́ми при брамах храму, і обслуговувати храм, вони будуть прино́сити цілопа́лення й жертву наро́дові, і вони будуть ставати перед ними, щоб служити їм.
12 За те, що вони служили їм перед їхніми бовва́нами, і стали для Ізраїлевого дому за спотика́ння *на* провину, тому підняв Я Свою руку на них, — говорить Господь Бог, — і вони понесу́ть прови́ну свою!
13 І вони не підійдуть до Мене, щоб бути священиками Мені, і щоб підхо́дити до всіх святощів Моїх, до Святого Святих, і будуть носити га́ньбу свою та гидо́ти свої, які наробили.
14 І дам Я їх сторожами ва́рти храму щодо всієї його праці, і щодо всього, що робиться в ньому.
15 А священики-Левити, Садокові сини, що несли сторо́жу Моєї святині, коли Ізраїлеві сини зблуди́ли були від Мене, вони набли́зяться до Мене на службу Мені, і будуть стояти перед Моїм лицем, щоб прино́сити Мені лій та кров, говорить Господь Бог.
16 Вони ввійдуть до Моєї святині, і вони набли́зяться до Мого сто́лу на службу Мені, і будуть нести Мої сторо́жі.
17 І станеться, коли вони вхо́дитимуть до брами внутрішнього подвір'я, то зодяга́тимуть льняну́ одіж, і не ввійде на них вовна, коли вони служитимуть у брамах внутрішнього подвір'я та назо́вні.
18 Льняні заво́ї будуть на їхній голові, а льняна́ спідня одежа буде на їхніх сте́гнах; не будуть оперізуватися тим, що викликає піт.
19 А коли вони будуть вихо́дити до зовнішнього подвір'я, до наро́ду, здійма́тимуть ша́ти свої, в яких служили, і поскладають їх у священних кімна́тах, і зодягнуть іншу одежу, щоб своїми священними ша́тами не торкатися наро́ду.
20 А голови́ своєї вони не будуть голи́ти, і воло́сся не запу́стять, — конче будуть стри́гти волосся своє.
21 І вина не будуть пити кожен

із священиків, коли ма́ють вхо́дити до вну́трішнього подві́р'я.
22 А вдів та ро́звідок не братимуть собі за жінок, а братимуть тільки дівчат із насіння Ізраїлевого дому, та вдову, що буде вдовою по священикові.
23 А наро́д Мій будуть вони навчати *розрізняти* між святим та звичайним, і зроблять їх знаючими *різницю* між нечистим та чистим.
24 А в супере́чці вони стануть, щоб судити, — правосу́ддям Моїм розсудять її, і будуть стерегти́ Зако́ни Мої, і устави Мої при всіх святах Моїх, і суботи Мої будуть святити!
25 І до мертвої люди́ни не піді́йдуть, щоб не занечи́стити себе, а тільки ради батька й матері, і ради сина, і дочки́, і ради брата й сестри, що не належала чоловікові, занечи́стяться.
26 А по його очи́щенні прирахують йому *ще* сім день.
27 А того дня, коли він входить до святині, до вну́трішнього подвір'я, щоб служити в святині, він принесе свою жертву за гріх, говорить Госпо́дь Бог.
28 І *оце* буде їм за спа́дщину: Я їхня спа́дщина, а володіння не дасте́ їм в Ізраїлі, — Я їхнє володіння!
29 Жертву хлібну, і жертву за гріх, і жертву за провину, — оце будуть вони їсти, і все закляте в Ізраїлі буде їхнє.
30 І перше з усяких первонаро́джених *зо* всього, і всякі прино́шення всього зо всіх ваших прино́шень буде священикам, і поча́ток ваших діж дасте священикові, щоб він поклав благослове́ння на вашому домі.
31 Усякого па́дла та пошмато́ваного з птаства та скоти́ни священики не будуть їсти.

Розподіл святої землі

45 А коли ви бу́дете кидати жеребка́ про землю в спа́дщину, *то* дасте прино́шення Господе́ві, святе із землі, — двадцять і п'ять тисяч *ліктів* завдо́вжки, а десять тисяч завши́ршки *йому*. Це буде святе в усій його границі навко́ло.
2[1] З того буде для святині чотирику́тнє місце довко́ла, п'ять сотень на п'ять сотень, і п'ятдесят ліктів вигін йому навко́ло.
3 А з цієї міри відміряєш двадцять і п'ять тисяч *ліктів* завдо́вж та десять тисяч завши́р, і в цьому буде святиня, Святеє Святи́х.
4 Це святість із землі; вона буде для священиків, що служать святині, для тих, що набли́жуються, щоб служити Господе́ві, і буде їм місцем для домів і святим місцем.
5 А двадцять і п'ять тисяч *ліктів* завдо́вж і десять тисяч завши́р буде для Левитів, що служать храмові, їм на володі́ння, міста на сидіння.
6 А *на* володі́ння місту дасте п'ять тисяч завши́р і двадцять і п'ять тисяч завдо́вж, навпроти святого прино́шення; воно буде для всього Ізраїлевого дому.

Частка князя

7 А для кня́зя *буде* з того й з того *боку* святого прино́шення й володіння міста, навпроти святого прино́шення й на пе́реді володі́ння міста від за́хідного кра́ю на захід, і від східнього кра́ю на схід, а завдо́вж відповідно одній частині *племе́на* від за́хідньої границі до границі східньої
8 землі; *це* буде йому за володі́ння в Ізраїлі, і Мої князі не будуть уже тиснути наро́ду Мого, а Край дадуть Ізраїлевому домові, їхнім племе́нам.

[1] Вірші 2, 3 і 4 мали б бути віршами 4, 2 і 3.

9 Так говорить Госпо́дь Бог: До́сить вам, Ізраїлеві князі! Насильство та у́тиски відсуньте, а робіть правосу́ддя та правду, перестаньте випиха́ти наро́д Мій *з його землі*, говорить Господь Бог!
10 Майте справедливу вагу́, і справедливу ефу́ та справедливого ба́та.
11 Ефа́ й бат буде однакова міра, щоб бат вино́сив десяту частину хо́меру, а десята частина хомеру — ефа́; згідно з хомером буде міра його.
12 А ше́кель — двадцять ґе́рів; двадцять шеклів, двадцять і п'ять шеклів, *та* п'ятнадцять шеклів буде вам міна.

Прино́шення для Господа

13 Оце те прино́шення, що ви принесе́те: шоста частина ефи́ з хо́меру пшениці й шоста частина ефи з хомеру ячме́ню.
14 А постано́ва *про* оливу *з* ба́та оли́ви: десята частина ба́та з ко́ру, десять батів — хо́мер, бо десять батів — хомер.
15 І одна штука з отари з двохсот *штук* з доброго пасови́ська Ізраїлевого на жертву хлібну, і на цілопа́лення, і на жертви мирні, щоб очи́стити їх, говорить Господь Бог.
16 Увесь наро́д цього Кра́ю повинен давати прино́шення для кня́зя в Ізраїлі.
17 А на *обов'я́зку* кня́зя буде: цілопа́лення, і жертва хлібна та жертва лита в свята, і в новомі́сяччя та в суботи, в усі свята Ізраїлевого дому, — він приготу́є жертву за гріх, і жертву хлібну, і цілопа́лення, і жертви мирні на очищення за Ізраїлів дім.
18 Так говорить Госпо́дь Бог: У першому *місяці*, першого *дня* місяця візьмеш молодого бика́ з великої худо́би, безва́дного, й очистиш святиню.
19 І візьме священик з крови жертви за гріх, і покро́пить на одвірок храму та на чотири ку́ти відступу же́ртівника, і на одвірок брами вну́трішнього подвір'я.
20 І так зро́биш сьомого *дня першого* місяця за кожного, хто прогріши́ться через по́милку або з глупо́ти, і очистите храма.
21 У першому *місяці*, чотирнадцятого дня місяця буде вам Па́сха, свято семиде́нне; будете їсти опрісноки.
22 І приготу́є того дня князь за себе та за ввесь наро́д кра́ю бика *на* жертву за гріх.
23 І сім день свята буде він пригото́влювати цілопа́лення для Господа, сім биків і сім баранів безвадних на день, сім день, і жертву за гріх, — козла на день.
24 І пригото́вить жертву хлібну, ефу́ на бика й ефу́ на бара́на, а оливи — гін на ефу́.
25 Сьомого *місяця*, п'ятнадцятого дня місяця в свято буде він пригото́влювати те саме, сім день, як жертву за гріх, як цілопа́лення, так і жертву хлібну, так і оли́ву.

Жертва кня́зя й наро́ду

46 Так говорить Господь Бог: Брама вну́трішнього подвір'я, що зве́рнена на схід, буде за́мкнена шість день праці, а субо́тнього дня буде відчи́нена, і в день новомі́сяччя буде відчи́нена.
2 І ввійде князь ходом сіне́й брами ззо́вні, і стане при одвірку брами, а священики приготу́ють його цілопа́лення та його мирну жертву, і він покло́ниться на порозі брами. А брама не буде за́мкнена аж до вечора.
3 І буде вклоня́тися наро́д кра́ю

при вході цієї брами в суботи та в новомісяччя перед Господнім лицем.
4 А те цілопалення, що князь принесе Господеві суботнього дня, *це* шість безвадних овець та безвадний баран.
5 А жертва мучна — ефа на барана, а на овець жертва хлібна, — скільки дасть рука його, а оливи — гін на ефу.
6 А в день новомісяччя — молодий бик *з* великої худоби, безвадний, і шестеро овець та баран будуть безвадні.
7 І ефу на бика, і ефу на барана приготує він хлібну жертву, а на овець — як сягне рука його, а оливи — гін на ефу.
8 А коли приходитиме князь, *то* він увійде ходом сіней брами, і тим же ходом своїм вийде.
9 А коли народ краю буде приходити перед Господнє лице в свята, *то* хто входить ходом північної брами, щоб поклонитися, вийде ходом брами південної, а хто входить ходом брами південної, вийде ходом брами північної, — не вернеться ходом тієї брами, яким увійшов, але вийде протилеглою йому.
10 А князь *буде* серед них: при вході їх ввійде, і при виході їх вийде.
11 А в свята та в урочисті дні буде хлібна жертва, — ефа на бика й ефа на барана, а на вівці — скільки дасть рука його, а оливи — гін на ефу.
12 А коли князь приготує добровільного дара, цілопалення або мирні жертви, дар для Господа, то відчинять йому браму, що звернена на схід, і приготує своє цілопалення та свої мирні жертви, як готує за суботи, і вийде, і замкнуть браму по його виході.
13 А вівцю однорічну, безвадну, приготовиш *на* цілопалення *кожен* день для Господа, щоранку приготовиш його.
14 А жертву хлібну приготовиш до нього щоранку, шосту частину ефи, а оливи — третину гіна, щоб покропити пшеничну муку, — *це* хлібна жертва для Господа, постанови вічні назавжди.
15 І приготують вівцю й жертву хлібну та оливу щоранку *на* стале цілопалення.
16 Так говорить Господь Бог: Коли князь дасть кому зо своїх синів дара зо спадку свого, це буде належати його синам, як їхнє володіння в спадщині.
17 А коли він дасть дара з свого спадку одному з своїх рабів, то це буде належати йому аж до року волі *його*, та й вернеться князеві, *бо це* його спадок, тільки синам його він належатиме.
18 А князь не візьме зо спадку народу, витискаючи їх з їхнього володіння, — із свого володіння дасть своїм синам спадок, щоб ніхто з народу Мого не розпорошився зо свого володіння.

Місце, де варять жертву

19 І впровадив мене входом, що при боці брами, до священних кімнат для священиків, що звернені на північ; і ось там *є* місце на їхньому задньому боці на захід.
20 І сказав він мені: Оце місце, де священики будуть варити жертву за провину та жертву за гріх, де будуть пекти жертву хлібну, щоб не виносити до зовнішнього подвір'я, і не посвятити народа.
21 І він вивів мене до зовнішнього подвір'я, і провів мене по чотирьох рогах подвір'я, — і ось *ще* подвір'я на кожному розі подвір'я.
22 На чотирьох рогах подвір'я *були* малі подвір'я, — сорок *ліктів*

завдовж і тридцять завшир, міра одна для них чотирьох, простокутні.
23 І був ряд каміння навколо
них, навколо них чотирьох, і пороблені кухні під горожею навколо.
24 І сказав він мені: Оце дім
кухарів, що там варять слуги храму жертву народові.

Храмове джерело

47 І він вернув мене до дверей храму, аж ось виходить вода з-під порога храму на схід, бо перед того храму на схід. А вода сходила здолу, з правого боку храму, з півдня від жертівника.
2 І він випровадив мене в напрямі брами на північ, і провів мене навколо зовнішньою дорогою до зовнішньої брами, дорогою, зверненою на схід; і ось вода випрыскувала з правого боку.
3 І вийшов цей чоловік на схід,
а шнур *був* у його руці, і він відміряв тисячу ліктів, і перепровадив мене водою, водою *по* кістки.
4 І відміряв *ще* тисячу, і перепровадив мене водою, водою *по* коліна; і відміряв *ще* тисячу, і перепровадив мене водою *по* стегна.
5 І відміряв він *ще* тисячу, *і був*
потік, якого я не міг перейти, бо стала великою та вода *на* пливання, потік, що *був* неперехідний.
6 І сказав він мені: „Чи ти
бачив *це*, сину людський?“ І повів мене, і вернув мене на берег цього потоку.
7 А коли я вернувся, то ось на
березі потоку дуже багато дерев з цього й з того *боку*.
8 І сказав він до мене: „Ця вода
виходить до східньої округи, і сходить на степ, і сходить до моря, до води солоної, — і вздоровиться вода.
9 І станеться, всяка жива душа,
що роїться скрізь, куди приходить той потік, буде жити, і буде дуже багато риби, бо ввійшла туди та вода, і буде вздоровлена, і буде жити все, куди пройде той потік.
10 І станеться, стануть при ньому рибаки від Ен-Ґеді й аж до Ен-Еґлаїму; *вода* буде місцем розтягнення неводу, їхня риба буде за родом своїм, як риба Великого моря,[1] дуже численна.
11 Його ж багна та калюжі його
не будуть уздоровлені, — на сіль вони дані.
12 А над потоком виросте на
його березі з цього й з того *боку* всяке дерево їстивне; не опаде його листя, і не перестане плід його, — кожного місяця буде давати первоплоди, бо вода його — вона зо святині виходить, і буде плід його на їжу, а його листя на лік.

Земля для дванадцяти Ізраїлевих племен

13 Так говорить Господь Бог:
Оце границя, що ви посядете собі цю землю для дванадцяти Ізраїлевих племен; Йосип *матиме* два уділи.
14 І посядете її як один, так і
другий, бо, *прирікаючи*, підняв Я був руку Свою дати її вашим батькам, і припаде цей край вам у спадщину.
15 А оце границя краю: на північному кінці від Великого моря напрямець до Хетлону, як іти до Цедаду,
16 Хамат, Берота, Сівраїм, що
між границею Дамаску та між границею Хамату, середущий Хацар, що при границі Хаврану.
17 І буде границя від моря:
Хацар-Енон, границя Дамаску на північ, і границя Хамату. Це північний кінець.
18 А східній кінець, з-між

[1] Велике море — Середземне море.

Хавра́ну та з-між Дамаску, і з-між Ґілеаду та з-між Ізраїлевого кра́ю — Йорда́н; від границі аж до східнього моря відміряєте. Це східній кінець.
19 А півде́нний кінець, на південь: від Тамару аж до води Мерівот-Кадешу, пото́ку, до Великого моря. Це півде́нний кінець, на південь.
20 А за́хідній кінець — Велике море, від границі аж навпроти того, де йти на Хамат. Це за́хідній кінець.
21 І поділите цю зе́млю собі, Ізра́їлевим племе́нам.
22 І станеться, поділите її жеребко́м *на* спа́док собі та чужинцям, що ме́шкають серед вас, що породи́ли синів серед вас, і стануть вам, як тубільці між синами Ізраїлевими; з вами вони кинуть жеребка́ про спа́док серед Ізраїлевих племе́н.
23 І станеться, у тому пле́мені, де ме́шкатиме з ним той чужинець, там дасте́ його спа́док, говорить Господь Бог.

Розпо́діл землі племена́м

48 А оце іме́на племе́н: Від північного кінця по боці дороги до Хетлону, де йти до Хамату, Хацар-Енан, на границі Дамаску на північ, по боці Хамату, і будуть вони йому від східнього кінця аж до моря, — один *уділ* Да́нові.
2 А при границі Дана від східнього кінця й аж до кінця за́хіднього, — один *уділ* Асси́рові.
3 А при границі Асси́ра від східнього кінця аж до кінця за́хіднього, — один *уділ* Нефтали́мові.
4 А при границі Нефталима від східнього кінця аж до кінця за́хіднього, — один *уділ* Манасії.
5 А при границі Мана́сії від східнього кінця аж до кінця за́хіднього, — один *уділ* Єфре́мові.
6 А при границі Єфрема від східнього кінця й аж до кінця західнього, — один *уділ* Руви́мові.
7 А при границі Рувима від східнього кінця аж до кінця західнього, — один *уділ* Юді.

Ділянка для храму

8 А при границі Юди від східнього кінця аж до кінця західнього буде те прино́шення, що ви принесе́те, *ділянка на* двадцять і п'ять тисяч завшир, а завдо́вж — як одна з частин *племен* зо східнього кінця аж до кінця за́хіднього, і буде в ній святиня.
9 Те прино́шення, що принесе́те Господе́ві, *ділянка буде* завдо́вж двадцять і п'ять тисяч, а завши́р — двадцять тисяч.

Ділянка священикам

10 А святе прино́шення буде для оцих: *ділянка* священикам на північ двадцять і п'ять тисяч, а на за́хід завши́р десять тисяч, а на схід завши́р десять тисяч, а на південь завдо́вж двадцять і п'ять тисяч, і Господня святиня буде серед того.
11 Священикам, посвя́ченим із синів Садока, що виконували Мою сторожу, що не блукали блукани́ною Ізраїлевих синів, як блукали Левити,
12 то буде їм прино́шення з прино́шення цієї землі, найсвятіша святість, при границі Левитів.
13 А Левити відповідно границі священиків, *ділянка їм на* двадцять і п'ять тисяч завдо́вж, а завши́р — десят тисяч, уся довжина́ — двадцять і п'ять тисяч, а ширина́ — десять тисяч.
14 І вони не продаду́ть із цього, і не виміняють, і первоплід землі

ні до кого не перейде, бо *це* святість для Господа.

Ділянка для міста

15 А *ділянка на* п'ять тисяч завширшки й на двадцять і п'ять тисяч завдовжки призначається на оселення й на пасовиська, а *самé* те місто буде всередині.
16 А оце розміри його: північний край — чотири тисячі й п'ять сотень, і півдéнний край — чотири тисячі й п'ять сотень, і від східнього крáю — чотири тисячі й п'ять сотень, а зáхідній край — чотири тисячі й п'ять сотень.
17 І буде пасовисько для міста, — на північ двісті й п'ятдесят, і на південь двісті й п'ятдесят, і на схід двісті й п'ятдесят, і на зáхід двісті й п'ятдесят.
18 А позостале на довжинý навпроти святого принóшення — десять тисяч на схід і десят тисяч на захід, і бýде воно навпроти святого принóшення, і буде плід його на хліб робітникáм міста.
19 А робітникú міста — будуть обрóблювати його зо всіх Ізраїлевих племéн.
20 Усе принóшення — *ділянка на* двадцять і п'ять тисяч *завдóвж і* на двадцять і п'ять тисяч *завшúр*, чотирикýтнє, піднéсене святе принóшення понад володіння міста.

Ділянка для князя

21 А позостале — для князя, з цього й з того *боку* святого принóшення та володіння міста перед тими двадцятьмá й п'ятьмá тисячами принóшення аж до границі на схід та на зáхід, навпроти тих двадцяти й п'яти тисяч аж до границі на зáхід, навпроти частин племéн, — це князеві, і буде святе принóшення, а святиня дому — серед них.
22 А з володіння Левитів і з володіння міста серед того, що бýде князеві, між границею Юди й між границею Веніямина, буде *це* князеві.

Решта ýділів для Ізраїлевих племéн

23 А решта племéн від східнього кінця аж до кінця зáхіднього, — один *ýділ* Веніямúнові.
24 А при границі Веніямúна від східнього кінця аж до кінця зáхіднього, — один *уділ* Симеóнові.
25 А при границі Симеона від східнього кінця аж до кінця зáхіднього, — один *уділ* Іссахáрові.
26 А при границі Іссахара від східнього кінця аж до кінця зáхіднього, — один *уділ* Завулóнові.
27 А при границі Завулона від східнього кінця аж до кінця західнього, — один *уділ* Ґáдові.
28 А при границі Ґада до границі півдéнної, на півдні, то буде границя від Тамару *до* води Меріват-Кадешу, потóку, до Великого моря.
29 Оце Край, що поділите жеребкóм у спáдок Ізраїлевим племенáм, і це їхні ýділи, говорить Господь Бог.

Місто та його брами

30 А оце вúходи міста: з північного кінця — чотири тисячі й п'ять сотень міри.
31 А міські брами — на іменá Ізраїлевих племéн, три брамі на північ: одна брама Рувúмова, одна брама Юдина, одна брама Левієва.
32 А при східньому кінці — чотири тисячі й п'ять сотень, а брам троє: одна брама Йóсипова, одна брама Веніямúнова, одна брама Дáнова.
33 І південний край — чотири тисячі й п'ять сотень міри, а брам

троє: одна брама Симеóнова, одна брама Іссахáрова, одна брама Завулóнова.
34 Зáхідній кінець — чотири тисячі й п'ятьсот, три їхні брамі: одна брама Ґáдова, одна брама Асси́рова, одна брама Нефтали́мова.
35 Навкóло — вісімнадцять тисяч. А ім'я́ міста з того дня: ,,Тут Госпóдь''.[1]

[1] Єврейське: Jehovah šammah.

КНИГА ПРОРОКА
ДАНИЇЛА

I. ОПОВІДАННЯ ПРО ДАНИЇЛА

Вихова́ння Даниїла при царськóму дворі

1 За третього року царювáння Йояки́ма, Юдиного царя, прийшов Навуходонóсор, цар вавилонський, до Єрусалиму, та й обліг йогó.
2 І дав Госпóдь в його руку Йояки́ма, Юдиного царя, та частину пóсуду Божого дому, і він відправив їх до крáю вавилонського, до дому свого бога, а пóсуд відправив до скарбни́чного дому свого бога.
3 І сказав цар до Ашпеназа, начальника його éвнухів, щоб привéсти з Ізраїлевих синів, і з царськóго, і з шляхéтського роду,
4 юнаків, що нема в них жодної вáди, і вони вродли́вого ви́гляду та розумні в усякій мудрості, і здібні до знання́, і розуміють науку, і щоб у них *булá* мотóрність служи́ти в царськóму палáці, і щоб навчати їх книг та мови халдеїв.
5 І признáчив їм цар щоденну пожи́ву, з царської ї́жі та з вина, що сам його пив, а на їхнє вихова́ння — три роки, а по закінченні їх стануть вони перед царськи́м обличчям.
6 І були́ серед них з Юдиних синів Даниїл, Анáнія, Мисаїл та Азáрія.
7 А начáльник éвнухів дав їм *інші* іменá, і дав Даниїлові *ім'я́* Валтасáр, а Ананії — Шадрáх, а Мисаїлові — Мешáх, а Азарії — Авед-Нéґо.[1]
8 І поклав Даниїл собі на серце, що він не осквернúться ї́жею царя та питвóм, що той сам його пив, і просив від начальника éвнухів, щоб не осквернúтися.
9 І дав Бог Даниїлові ласку та милість перед начальником éвнухів.
10 І сказав начальник éвнухів до Даниїла: ,,Боюсь я свого пана царя, бо він ви́значив вашу ї́жу та ваше питвó. Бо коли б він побачив ваше обличчя худішим, ніж у тих юнаків, що вашого віку, то ви зробите мою голову винуватою перед царем''.
11 І сказав Даниїл до старшóго, якого начальник éвнухів признáчив над Даниїлом, Ананією, Мисаїлом та Азарією:
12 ,,Ви́пробуй но своїх рабів десять день, і нехай дають нам із ярини́, — і ми бýдемо їсти, та воду — і бýдемо пити.
13 І нехай з'являться перед тобою наші обличчя та обличчя тих юнаків, що їдять царськý ї́жу, — і згідно з тим, що побачиш, зроби зо своїми рабами''.

[1] Грецький текст дає оці імена: Валтасáр, Седрáх, Місáх та Авденагó.

14 І той послухався їх у цьому,
і випробо́вував їх десять день.
15 А по десяти днях їхній ви-
гляд ви́явився кращим, і вони
були здоровіші на тілі, аніж усі ті
юнаки́, що їли царську́ їжу.
16 І цей старший відно́сив їхню
їжу та вино їхнього пиття́, а давав
їм ярину́.
17 А ці че́тверо юнаків, — дав
їм Бог пізна́ння та розумі́ння в
кожній книжці та мудрості, а Да-
ниїл розумівся на всякому виді́нні
та снах.
18 А на кінець тих днів, коли
цар сказав приве́сти їх, то на-
чальник е́внухів привів їх перед
обличчя Навуходоно́сорове.
19 І цар розмовляв з ними, і зо
всіх них жоден не був зна́йдений
таким, як Даниїл, Ана́нія, Мисаї́л
та Аза́рія. І вони ставали перед
царськи́м обличчям.
20 А всяку справу мудрости та
розуму, що шукав від них цар, то
він знайшов їх уде́сятеро *мудрі-
шими* від усіх чарівників та закли-
начів, що *були́* в усьому його
царстві.
21 І був Даниїл *там* аж до
першого року царя Кіра.

Даниїл розв'язує царів сон

Мудреці не можуть ви́яснити царевого сна

2 А за другого року Навуходо-
носорового царюва́ння присни́-
лися Навуходоносорові сни. І
занепоко́ївся дух його, і сон його
утік від нього.
2 І сказав цар покли́кати чарів-
ників та заклиначів, і чаклунів та
халде́їв, щоб розповіли́ царе́ві йо-
го сни. І вони поприхо́дили, і
поставали перед царськи́м облич-
чям.
3 І сказав до них цар: „Снився
мені сон, і занепоко́ївся дух мій,
щоб пізнати той сон.“
4 А халдеї говорили царе́ві по-
араме́йському[1]: „Ца́рю, живи на-
віки! Розкажи *перше* сон своїм
рабам, а ми об'явимо ро́зв'яз-
ку“.[2]
5 Цар відповів та й сказав до
халдеїв: „Моє слово невідкличне:
якщо ви не розповісте́ мені сна та
його ро́зв'язку, будете почетвер-
то́вані, а ваші доми обе́рнуться
в руїни.
6 А якщо ви розповісте́ сон та
його ро́зв'язку, оде́ржите від мене
да́ри й нагоро́ду та велику честь;
тому об'явіть мені сон та його
ро́зв'язку“.
7 Вони відповіли́ вдруге та й
сказали: „Цар *перше* розкаже сон
своїм рабам, а ми об'я́вимо ро́з-
в'язку“.
8 Цар відповів та й сказав: „Я
знаю напевно, що ви хочете вигра-
ти час, бо бачите, що слово моє
невідкли́чне.
9 Якщо ви не розкажете мені
сна, *то* один у вас за́дум, бо ви
змовилися говорити передо мною
лож та неправду, аж по́ки змі-
ниться час. Тому́ розкажіть мені
сон, і я пізнаю, що́ ви об'явите
мені, і його ро́зв'язку“.
10 Халдеї відповіли́ перед ца-
рем та й сказали: „Нема на сухо-
до́лі люди́ни, що могла б об'явити
цареву справу, бо жоден великий
та панівни́й цар не питався такої
речі від жодного чарівника́ й за-
клинача́ та халде́я.
11 А справа, про яку питається
цар, тяжка́, і немає таких, що
об'явили б її перед царем, окрім
богів, що не мають своїх ме́шкань
ра́зом із тілом“.[3]

[1] Далі вірші 2. 4—7. 28 писані по-арамейському.
[2] Розв'язка, гебраїзм, — значення; сон, як і загадку, розв'язують, пор. Пс. 49. 5.
[3] Цебто, не живуть між смертними людьми.

Цар наказав повбивати мудреців

12 За це цар розгнівався, та
сильно розпінився, і наказав вигубити всіх вавилонських мудреців.
13 І вийшов наказ, і вбивали
мудреців, і шукано Даниїла та
його товаришів, щоб повбивати.
14 Того часу Даниїл розповів
розважно та розумно Арйохові,
начальникові царської сторожі,
що вийшов був побивати вавилонських мудреців.
15 Він заговорив та й сказав
Арйохові, царському владиці:
,,Чому такий жорстокий наказ від
царя?" Тоді Арйох розповів Даниїлові справу.

Даниїл вияснить сон

16 І Даниїл увійшов, і просив
просити від царя, щоб дав йому
часу, і він об'явить цареві розв'язку *сна*.
17 Тоді Даниїл пішов до свого
дому, і завідомив про справу товаришів своїх, Ананію, Мисаїла
та Азарію,
18 щоб просили милости від Небесного Бога на цю таємницю, щоб
не вигубили Даниїла та товаришів його разом з рештою вавилонських мудреців.
19 Тоді Даниїлові відкрита була таємниця в нічному видінні, і
Даниїл прославив Небесного Бога.

Даниїлова молитва

20 Даниїл заговорив та й сказав: ,,Нехай буде благословенне
Боже Ім'я від віку й аж до віку,
бо Його мудрість та сила.
21 І Він зміняє часи та пори
року, скидає царів і настановляє
царів, дає мудрість мудрим, і пізнання розумним.
22 Він відкриває глибоке та сховане, знає те, що в темряві, а світло спочиває з Ним.
23 Тобі, Боже батьків моїх, я
дякую та славлю *Тебе*, що Ти дав
мені мудрість та силу, а тепер
відкрив мені, що я від Тебе просив, — бо Ти відкрив нам справу
цареву".

Даниїл у царя

24 Потому Даниїл пішов до
Арйоха, якого цар призначив вигубити вавилонських мудреців.
Пішов він та й так йому сказав:
,,Не губи вавилонських мудреців!
Заведи мене перед царя, — і я
об'явлю цареві розв'язку *сна*".
25 Тоді Арйох негайно привів
Даниїла перед царя, та й сказав
йому так: ,,Знайшов я мужа з синів Юдиного вигнання, що об'явить цареві розв'язку *сна*".
26 Цар заговорив та й сказав
Даниїлові, що йому *було* ймення
Валтасар: ,,Чи ти можеш об'явити
мені сон, якого я бачив, та його
розв'язку?"
27 Даниїл відповів перед царем
та й сказав: ,,Таємниці, про яку
питається цар, не можуть об'явити
цареві *ані* мудреці, *ані* заклиначі,
ані чарівники, *ані* віщуни.
28 Але є на небесах Бог, що
відкриває таємниці, і Він завідомив царя Навуходоносора про те,
що буде в кінці днів. Твій сон та
видіння твоєї голови на ложі твоїм
— оце вони:

Цареві снився боввáн

29 Тобі, царю, приходили на
ложе твоє думки твої про те, що
буде потім, а Той, Хто відкриває
таємницю, показав тобі те, що
буде.
30 А мені ця таємниця відкрита
не через мудрість, що була б у
мені більша від *мудрости* всіх
живих, а тільки на те, щоб об'явити цареві розв'язку, і ти пізнаєш
думки свого серця.

31 Ти, ца́рю, бачив, аж ось один
великий бовва́н, — бовван цей
величе́зний, а блиск його дуже
си́льний; він стояв перед тобою, а
ви́гляд його *був* страшни́й.
32 Цей бовва́н такий: голова
його — з чистого золота, груди
його та раме́на його — зо срібла,
нутро́ його та стегно́ його — з міді,
33 голінки його — з заліза, но́ги
його — частинно з заліза, а частинно з глини.
34 Ти бачив, аж ось одірва́вся
камінь *сам*, не через ру́ки, і вдарив
бовва́на по нога́х його, що з заліза
та з глини, — і розторо́щив їх.
35 Того ча́су розторо́щилося, як
одне, — залізо, глина, мідь, срібло
та золото, і вони стали, немов та
поло́ва з то́ку жнив, а вітер їх
розвіяв, і не знайшлося по них
жодного слі́ду; а камінь, що вдарив того бовва́на, став великою
горою, і напо́внив усю землю.
36 Оце той сон, а його ро́зв'язку
зараз скажемо перед царем.

Даниїл виясню́є сон

37 Ти, ца́рю, цар над царя́ми,
якому Небесний Бог дав царство,
вла́ду й міць та славу.
38 І скрізь, де ме́шкають людські сини, польова́ звірина́ та птаство небесне, Він дав *їх* у твою
руку, та вчинив тебе пану́ючим
над усіма́ ними. Ти — голова, що
з золота.
39 А по тобі постане інше царство, нижче від тебе, і царство
третє, інше, що з міді, яке буде
панувати над усією землею.
40 А царство четверте буде сильне, як залізо, бо залізо товче́ й
розбиває все, так і воно стовче́ й
розі́б'є, як залізо, що все розбиває.
41 А що ти бачив но́ги та па́льці
частинно з ганча́рської глини, частинно з заліза, *то це* буде поділене царство, і в ньому бу́де *трохи*
залізної міці, бо ти бачив залізо,
змішане з глейко́ю глиною.
42 А пальці ніг частинно з заліза, а частинно з глини, *то й*
частина царства буде си́льна, а
частина буде ламли́ва.
43 *А* що бачив ти залізо, змішане з глейко́ю глиною, *то* вони
змішані бу́дуть людським насінням, а не будуть приляга́ти одне
до о́дного, як залізо не змішується
з глиною.
44 А за днів тих царів Небесний
Бог поставить ца́рство, що навіки
не зруйнується, і те царство не
буде ві́ддане іншому наро́дові.
Воно потовче́ й покінчи́ть усі ті
царства, а само буде стояти навіки.
45 Бо ти бачив, що з гори відірва́вся камінь *сам*, не руками, і
пото́вк залізо, мідь, гли́ну, срібло
та золото. Великий Бог об'явив
царе́ві те, що станеться по́тім. А
сон цей певний, і певна його
ро́зв'язка!"

Велика нагоро́да Даниїлові за ви́яснення сна

46 Тоді цар Навуходоно́сор
упав на своє обличчя й поклонився
Даниїлові, і наказав прино́сити
йому хлібну жертву та лю́бі па́хощі!
47 Цар відповів Даниїлові та й
сказав: „Направду, що ваш Бог —
це Бог над бога́ми та Пан над царя́ми, і Він відкриває таємниці,
коли міг ти відкрити оцю таємни́цю!"
48 Тоді цар звели́чив Даниїла,
і дав йому числе́нні дару́нки, і
вчинив його паном над усім вавилонським кра́єм, і великим провідни́ко́м над усіма вавилонськими
мудреця́ми.
49 А Даниїл просив від царя, і
він призна́чив над справами вавилонського кра́ю Шадра́ха, Меша́ха

та Авед-Неґо, а Даниїл *був* при царськóму дворі.[1]

Урятувáння трьох юнаків з огнéнної печі

Царів боввáн

3 Цар Навуходонóсор зробив був золотого боввáна, — заввúшки йомý шістдесят ліктів, завшúршки йому шість ліктів. Він поставив його в долині Дура[2] в вавилонській окрýзі.

2 І цар Навуходонóсор послав зібрати сатрáпів, заступників, підсатрáпів, радників, сýддів, вищих урядників та всіх округових володарів, щоб прийшли на посвячення боввáна, якого поставив цар Навуходонóсор.

3 Того чáсу зібралися сатрáпи, застýпники, підсатрáпи, радники, скарбникú, сýдді, вищі урядники та всі округóві володарі, щоб посвятúти боввáна, якого поставив цар Навуходонóсор, і поставали навпроти боввáна, якого поставив Навуходонóсор.

4 А оповіснúк заклúкав *лункúм гóлосом*: ,,До вас говóриться, нарóди, люди та язúки!

5 Того чáсу, коли ви почуєте голос рога, сопілки, гітáри, гýсел, псалтиря, флéйти та всілякого роду музúку, падайте й поклоніться золотому боввáнові, якого поставив цар Навуходонóсор.

6 А той, хто не впадé й не поклóниться, тієї хвилі буде вкúнений до серéдини палахкотючої огнéнної пéчі.

7 Томý того чáсу, як усі нарóди почують голос рога, сопілки, гітари, гýсел, псалтиря та всілякого роду музúку, попáдають всі нарóди, люди та язúки, *і* поклóняться золотому боввáнові, якого поставив цар Навуходонóсор".

[1] В оригіналі — при царській брамі, пор. Ест. 6. 12.
[2] Грецький текст дає назву Деір.

Донóс на юдеїв

8 А цього чáсу наблúзилися халдейські мýжі, і донóсили на юдеїв.

9 Вони заговорили та й сказали царéві Навуходонóсорові: ,,Цáрю, живи навіки!

10 Ти, цáрю, видав накáза, щоб кожен чоловік, хто почує голос рога, сопілки, гітари, гýсел, псалтиря й флейти та всілякої музúки, упав і поклонився золотому боввáнові.

11 А той, хто не впадé й не поклóниться, бýде вкинений до серéдини палахкотючої огнéнної пéчі.

12 Є юдейські мýжі, яких ти признáчив над справами вавилонської окрýги, Шадрáх, Мешáх та Авед-Нéґо, — ці мужі не звернýли на тебе, цáрю, уваги: богáм твоїм не служать, і золотому боввáнові, якого ти поставив, не вклоняються".

Юдеї зреклúся вклонíтися боввáнові

13 Тоді Навуходонóсор у гніві та в лютості наказав привéсти Шадраха, Мешаха та Авед-Неґо, *і* того чáсу цих людей привелú перед царя.

14 Навуходонóсор заговорив та й сказав їм: Шадраху, Мешаху та Авед-Неґо, — чи це правда, що ви моїм богáм не служите, а золотому боввáнові, якого я поставив, не вклонятєтеся?

15 Тепер, якщо ви готові, щоб *того* чáсу, коли почуєте голос рога, сопілки, гітари, гусел, псалтиря й флейти та всіляких родів музúку, попáдали й клáнялися боввáнові, якого я зробив. А якщо ви не поклóнитеся, тієї години будете вкúнені до серéдини палахкотючої огнéнної пéчі, і хто той Бог, що врятує вас від моїх рук?"

16 Шадрах, Мешах та Авед-
Него відповіли та й сказали цареві
Навуходоносорові: ,,Ми не потре-
буємо відповідати тобі на це слово.
17 Якщо наш Бог, Якому ми
служимо, може врятувати нас з
палахкотючої огненної печі, то Він
урятує *й* з твоєї руки, о царю!
18 А якщо ні, нехай буде тобі, о
царю, знане, що богам твоїм ми не
служимо, а золотому бовванові,
якого ти поставив, не будемо вкло-
нятися!"

Цар наказав укинути трьох юнаків до огненної печі

19 Тоді Навуходоносор пере-
повнився лютістю, і вигляд його
обличчя змінився проти Шадраха,
Мешаха та Авед-Него. Він від-
повів, і наказав напалити піч усе-
меро понад те, як повинно було
напалити її.
20 І він наказав хоробрим вій-
ськовим мужам, що *були* в його
війську, зв'язати Шадраха, Ме-
шаха та Авед-Него, щоб укинути
до палахкотючої огненної печі.
21 Того часу ці мужі були по-
в'язані в своїх плащах, у своїх
сорочках і в своїх шапках, і в
своїх убраннях, і були повкидані
до середини палахкотючої огнен-
ної печі.
22 *А* що слово царя було гостре,
то піч напалена була надзвичайно
сильно, *так що* тих мужів, що
підіймали, *щоб укинути* Шадраха,
Мешаха та Авед-Него, забило їх
огняне полум'я.

Бог урятував трьох юнаків

23 А ці три мужі, Шадрах, Ме-
шах та Авед-Него, упали до сере-
дини палахкотючої огненної печі
пов'язані.
24 Тоді цар Навуходоносор зди-
вувався, і поспішно встав, заго-
ворив та й сказав до своїх радни-
ків: ,,Чи ж не трьох зв'язаних
мужів ми кинули до середини ог-
ню?" Ті відповіли та й сказали
цареві: ,,Певне, царю!"
25 Він відповів та й сказав:
,,Таж я бачу чотирьох мужів не-
пов'язаних, що ходять посеред ог-
ню, і шкоди їм нема, а вигляд того
четвертого подібний до Божого
сина!"
26 Тоді Навуходоносор набли-
зився до челюстів палахкотючої
огненної печі, заговорив та й ска-
зав: ,,Шадраху, Мешаху та Авед-
Него, раби Його, Бога Всевиш-
нього, — вийдіть і прийдіть!"
Тоді Шадрах, Мешах та Авед-
Него вийшли з середини огню.
27 І зібралися сатрапи, заступ-
ники, і підсатрапи, і цареві радни-
ки, *та й* побачили тих мужів, що
огонь не мав сили над їхнім тілом,
і не опалився волос їхньої голови,
і їхні плащі не змінилися, і запах
огню не ввійшов у них.
28 Навуходоносор заговорив та
й сказав: ,,Благословенний Бог
Шадраха, Мешаха та Авед-Него,
що послав Свого Ангола, і вряту-
вав Своїх рабів, які надіялися на
Нього. І вони не послухалися
царського слова, і дали свої тіла
на огонь, аби не служити й не кла-
нятися іншому богові, крім Бога
свого.

Нагорода для вірних Богові

29 А *тепер* від мене видається
наказ, що кожен *з* народу, люду та
язика, який скаже *що* згірдливе
на Бога Шадраха, Мешаха та
Авед-Него, буде почетвертований,
а дім його обернений буде на сміт-
тя, бо немає іншого Бога, що міг би
так урятувати, як оце".
30 Того часу цар зробив, щоб
добре велося Шадрахові, Меша-
хові та Авед-Негові в вавилонській
окрузі.

Навуходоносорів нака́з

31 „Цар Навуходоно́сор, до всіх наро́дів, племен та язи́ків, що ме́шкають на всій землі: Нехай вам примно́житься мир!

32 Зна́ки та чу́да, які зробив зо мною Всевишній Бог, уважаю за відповідне об'явити.

33 Які великі Його зна́ки, й які поту́жні Його чу́да! Царство Його — царство вічне, а Його панува́ння — з покоління в покоління!"

Даниїл розв'язує другий царів сон

4 „Я, Навуходоно́сор, був спокійний в своєму домі, і щасливий у пала́ті своїй.

2 Я бачив сон, і він настра́шив мене, а думки́ на моєму ложі та видіння моєї голови налякали мене.

3 І був виданий від мене нака́з привести перед мене всіх вавилонських мудреців, щоб вони об'явили мені ро́зв'язку сна.

4 Того ча́су поприхо́дили чарівники́, заклиначі, халде́ї та віщуни́, і я розповів перед ними сон, та вони не об'явили мені його ро́зв'язки.

5 І аж останній прийшов перед мене Даниїл, якому ім'я́ Валтаса́р, як ім'я́ мого бога, і що в ньому дух Святого Бога. І я розповів йому сон *та й сказав*:

6 „Валтаса́ре, начальнику чарівників, я знаю, що в тобі дух Святого Бога, і всяка таємниця не тяжка́ тобі. Скажи видіння мого сну, що я бачив, та його ро́зв'язку.

7 А видіння моєї голови на моєму ложі *такі*. Я бачив, аж ось дерево серед землі, а вишина́ його велика.

8 Це дерево стало велике та си́льне, і вишина́ його сяга́ла до Неба, а його о́бвід — до кінця всієї землі.

9 Віття його гарне, плід його великий, а в ньому пожи́ва — для всіх. Під ним знахо́дила собі тінь польова́ звірина́, а на його галу́ззях ме́шкали пта́хи небесні, і з нього живи́лося кожне тіло.

10 Бачив я у видіннях своєї голови на моєму ложі, аж ось зійшов з неба Сторож *Божий* та Святий.

11 І він кликнув із силою, і так проказав: „Зруба́йте це дерево, і повідру́буйте галу́ззя його, позривайте віття його, і порозсипа́йте його плід. Нехай розійдеться з-під нього звірина́, а пта́хи — з галу́ззя його́!

12 Та позоставте в землі пня його ко́реня, але в пу́тах залізних та мідяни́х, на зеленій польовій траві. І небесною росою нехай він зро́шується, а його ча́стка — зо звірино́ю на польовій траві.

13 Його лю́дське серце змінять, і буде да́не йому серце звіри́не, і сім часів пере́йдуть над ним.

14 Через постанову Сторожів *Божих* це слово, а повідженням Святих — ця річ, аж *прийде* до того, що пізна́ють живі, що над лю́дським царством панує Всевишній, і кому схоче, дає його, і низько́го з людей ставить над ним".

15 Оцей сон бачив я, цар Навуходоно́сор, а ти, Валтаса́ре, скажи його ро́зв'язку, бо всі мудреці мого царства не можуть сказати мені ро́зв'язки, а ти можеш, бо в тобі Дух Святого Бога".

16 Тоді Даниїл, що ім'я́ йому Валтаса́р, остовпів на одну годину, і думки́ його перестра́шили його. Цар заговорив та й сказав: „Валтаса́ре, нехай не страши́ть тебе цей сон та його ро́зв'язка!" Валтаса́р відповів та й сказав: „Мій пане, на ворогів би твоїх цей сон, а його ро́зв'язка — на твоїх би не́приятелів!

17 Дерево, яке ти бачив, що

було велике та міцне́, і вишина́
його сягала до неба, а о́бвід його
— на всю землю,
18 а ві́ття його гарне, і плід
його великий, і в ньому пожи́ва —
для всіх, під ним ме́шкала польова́
звірина́, а на його галу́ззях пере-
бували пта́хи небесні, —
19 ти, ца́рю, той, що став вели-
кий та поту́жний, і твоя величність
побільшилася, і сягнула аж до
небе́с, а панува́ння твоє — до
кінців землі.
20 А що цар бачив *Божого* Сто́-
рожа та Святого, який схо́див із
небе́с, і сказав: Зрубайте це дере-
во, і знищте його, та позоставте
в землі пня його ко́реня, але в
пу́тах залізних та мідяни́х, на зеле-
ній польовій траві; і небесною
росо́ю нехай він зро́шується, а
його частка — з польово́ю звіри-
но́ю, аж по́ки пере́йдуть над ним
сім часі́в,
21 *то* ось ро́зв'язка, ца́рю, і це
постанова Всевишнього, що сягає
на мого пана царя:
22 І тебе ви́женуть від людей, і
з польово́ю звірино́ю буде пробу-
ва́ння твоє, і дадуть тобі їсти тра-
ву, як волам, і з небесної роси тебе
зро́сять, і сім часі́в пере́йдуть над
тобою, аж поки пізна́єш, що над
лю́дським царством панує Всевиш-
ній, і дає його тому́, кому хоче.
23 А що сказали позоставити
пня ко́реня дерева, — твоє царство
позоста́неться тобі, якщо ти пі-
зна́єш, що панує небо.
24 Тому́, ца́рю, нехай буде до
вподо́би моя рада тобі, — зламай же
свої гріхи́ справедливістю, а свої
провини — милістю для вбогих,
щоб твій мир був довготрива́лий".

Кара на Навуходоносора

25 Усе це сталося над царем
Навуходоно́сором.
26 На кінці дванадцяти́ місяців
прохо́джувався він по царсько́му
пала́цу в Вавилоні.
27 Цар заговорив та й сказав:
„Чи ж це не вели́чний Вавилон,
що я збудував його на дім царства
міццю поту́ги своєї та на славу моєї
пишноти́?"
28 Ще це слово *було* в у́стах
царськи́х, *коли* з неба впав голос:
„Тобі гово́рять, ца́рю Навуходо-
но́соре: Оце царство відхо́дить від
тебе!
29 І від людей тебе відлу́чать, і
з польово́ю звірино́ю буде пробува́н-
ня твоє, тобі дадуть на ї́жу траву,
як волам, і сім часі́в пере́йдуть над
тобою, — аж поки не пізна́єш, що
над лю́дським царством панує Все-
вишній, і дає його тому́, кому
хоче."
30 Тієї хвилини ви́коналося це
слово над Навуходоно́сором, і він
був відлу́чений від людей, і їв
траву, як воли, і його тіло зро́шу-
валося з небесної роси, аж його
во́лос став великий, як *пір'я* орли́-
не, а його пазурі — як у пта́хів.
31 „А на кінці тих днів я, Наву-
ходоно́сор, звів свої очі до неба, і
мій розум вернувся до мене, й я
поблагословив Всевишнього, і віч-
но Живого хвали́в я та сла́вив, що
Його панува́ння — панува́ння віч-
не, а царство Його — з поколі́ння в
поколі́ння.
32 А всі ме́шканці землі порахо́-
вані за нішо́, і Він чинить за Своєю
Волею серед небесного ві́йська та
ме́шканців землі, і немає ніко́го,
хто проти́вився б Його руці та й
сказав би Йому́: Що́ Ти робиш?
33 Того ча́су верну́вся мій розум
до мене, і я вернувся до слави
царства свого, і ясність моя вер-
ну́лася на ме́не. І шукали мене
мої радники та вельможі мої, і над
царством своїм я був поста́влений
зно́ву, і мені була́ до́дана дуже
велика вели́чність.

34 Тепер я, Навуходоно́сор, хвалю́ й звели́чую та сла́влю Небесного Царя, що всі чини Його — правда, а дорога Його — правосу́ддя, а тих, хто ходить у го́рдощах, Він може пони́зити''.

Даниїл відчитує таємничого написа

5 Цар Валтаса́р спра́вив велике прийняття́ для тисячі своїх вельмо́ж, і на оча́х тієї тисячі пив вино.

2 Коли вино опанувало розум, Валтаса́р наказав прине́сти золотий та срібний по́суд, який виніс був його батько Навуходоно́сор із храму, що в Єрусалимі, щоб із нього пили́ цар та вельможі його, його жінки́ та його нало́жниці.

3 Тоді прине́сли золотий по́суд, що винесли з храму божого дому, що в Єрусалимі, і пили́ з них цар та вельмо́жі його, жінки́ його та його нало́жниці.

4 Пили́ вони вино й сла́вили богів золотих та срібних, мідяни́х, залізних, дерев'я́них та камі́нних.

5 Аж ось тієї хвилини вийшли пальці людсько́ї руки́, і писали навпро́ти свічника́ на вапні стіни царсько́го пала́цу, і цар бачив за́рис руки, що писала.

6 Тоді зміни́лася ясність царя, і думки́ його настра́шили його, ослабіли сугло́би кри́жів його, і билися коліна його одне об о́дне.

7 Цар сильно закричав приве́сти заклиначів, халде́їв та віщунів. Цар заговорив та й сказав вавилонським мудреця́м: ,,Кожен муж, що прочитає це писа́ння й об'явить мені його ро́зв'язку, той зодя́гне пурпу́ру й золотого ланцюга́ на свою шию, і буде панувати третім у царстві''.

8 Тоді поприхо́дили всі царські мудреці, та не могли прочитати писа́ння й об'явити царе́ві його ро́зв'язку.

9 Тоді цар Валтаса́р сильно перестра́шився, а його ясність змі- ни́лася на ньому, і його вельмо́жі були безра́дні.

10 На слова́ царя та вельмо́ж його ввійшла до дому прийняття́ цариця. Цариця заговорила та й сказала: ,,Ца́рю, живи навіки! Нехай не страша́ть тебе думки́ твої, а ясність твоя нехай не міня́ється!

11 Є в твоєму царстві муж, що в ньому дух святих богів, а за днів твого батька в ньому знахо́дилась ясність і розум та мудрість, рівна мудрості богів. І цар Навуходоно́сор, твій батько, настановив його начальником чарівників, заклиначів, халде́їв, віщунів, ба́тько твій цар,

12 бо в ньо́му, в Даниїлові, якому цар дав ім'я́ Валтаса́р, знахо́дився надмірний дух, і знання́ та розум розв'я́зувати сни, і висло́влювати за́гадки та розплу́тувати вузли́. Нехай буде покликаний тепер Даниїл, і нехай він оголосить ро́зв'язку!''

13 Того ча́су Даниїл був приве́дений перед царя. Цар заговорив та й сказав до Даниїла: ,,Чи ти той Даниїл, що з Юдиних синів вигна́ння, яких вивів цар, мій ба́тько, з Юдеї?

14 І чув я про тебе, що в тобі дух богів, і що в тобі знахо́диться ясність, і розум та надмі́рна мудрість.

15 А тепер були́ приве́дені перед мене мудреці, заклиначі, щоб прочитали оце писа́ння, і розповіли́ мені його ро́зв'язку, та не могли вони ви́словити ро́зв'язки цієї речі.

16 А я чув про тебе, що ти можеш розв'я́зувати недовідо́ме, і розплу́тувати вузли́. *Тож* тепер,

якщо можеш прочитати це писа́н-
ня, і розповісти́ мені його ро́зв'яз-
ку, *то* зодя́гнеш пурпу́ру, а зо-
лотий ланцю́г — на твою шию, і ти
бу́деш панувати третім у царстві".
17 Тоді Даниїл відповів та й
сказав перед царем: „Твої да́ри
нехай бу́дуть тобі, а дару́нки свої
давай іншим. Це писа́ння я про-
читаю цареві, і розповім тобі його
ро́зв'язку.
18 Ти, ца́рю, — Всевишній Бог
дав твоєму ба́тькові Навуходоно-
сорові царство, і ве́лич, і славу та
пишноту́.
19 А через ве́лич, яку Він дав
був йому, всі наро́ди, племе́на та
язи́ки тремтіли та лякалися перед
ним, *бо* кого він хотів — забивав,
а кого хотів — лишав при житті,
і кого хотів — підіймав, а кого
хотів — пони́жував.
20 А коли загорди́лося його сер-
це, а дух його ще більше запишнів,
він був скинений з тро́ну свого
царства, і *його* слава була взя́та
від нього.
21 І він був ви́гнаний з-поміж
людських синів, і серце його було
зрівняне зо звіри́ним, а пробува́н-
ня його *було* з дикими ослами.
Годували його травою, як волів, а
небесною росою зро́шувалося його
тіло, аж поки він не пізнав, що в
людсько́му царстві панує Всевиш-
ній Бог, і Він ставить над ним
того, кого хоче.
22 А ти, сину його́ Валтаса́ре,
не смири́в свого серця, хоч усе це
знав.
23 І ти піднісся понад Небес-
ного Господа, і по́суд храму Його
прине́сли перед тебе, а ти та вель-
мо́жі твої, жінки́ твої та нало́жни-
ці твої пили́ з них вино, і ти хва-
лив богів срібних та золотих, мідя-
ни́х, залізних, дерев'яних та ка-
мінних, що не бачать, і не чують
та не знають, а Бога, що в руці
Його душа твоя її що Його всі
дороги твої, ти не прославля́в.
24 Того ча́су від Нього по́-
сланий за́рис руки, і написане оце
писа́ння.
25 А оце писа́ння, що написане:
Мене́, мене́, теке́л упарсін.[1]
26 Ось розв'язка цієї речі:
„Мене́" — порахував Бог царство
твоє, і покінчи́в його.
27 „Теке́л" — ти зва́жений на
вазі, і знайдений леге́ньким.[2]
28 „Пере́с" — поділене царство
твоє, і віддане мідянам та пе́рсам".
29 Тоді наказав Валтаса́р, і на-
дягли́ на Даниїла пурпу́ру, а золо-
того ланцюга́ — на шию його, і
розголоси́ли про нього, що він
бу́де третім пануючим у царстві.
30 Тієї ж ночі був забитий Вал-
таса́р, цар халдейський.

Урятува́ння Даниїла з лев'ячої пащі

6 А мідянин Да́рій оде́ржав цар-
ство в віці шостидесяти́ й двох
ро́ків.
2 Сподо́балося Дарієві, і він по-
ставив над царством сто й два-
дцять сатра́пів, щоб були над усім
царством.
3 А вище від них — три найвищі
урядники, що одним із них *був*
Даниїл, яким ці сатра́пи здавали
звіт, а цар щоб не був пошкодо́-
ваний.
4 Тоді цей Даниїл блищав над
найвищими урядниками та сатра́-
пами, бо в ньому *був* високий дух,
і цар заду́мував поставити його
над усім царством.
5 Тоді найвищі урядники та
сатра́пи стали шукати причини
оска́ржити Даниїла в справі цар-
ства, але жодної причини чи ва́ди
знайти не могли́, бо той *був* вірний,

[1] Пораховане, пораховане, поважене та поділене.

[2] Дослівно: знайдений недоста́тнім, бракуючим.

і жодна пóмилка чи вада не була
знáйдена на нього.
6 Тоді ці люди сказали: ,,Ми не
знáйдемо на цього Даниїла жодної
причини, якщо не знáйдемо проти
нього в закóні його Бога".
7 Тоді найвищі урядники та ті
сатрáпи поспішили до царя, і так
йому говорили: ,,Цáрю Дáріє, живи
навіки!
8 Нарáдилися всі найвищі
урядники царства, заступники та
сатрáпи, радники та підсатрапи
встановити царськý постанову та
видати заборóну, щоб аж до тридцяти
день кожен, хто буде просити
яке прохáння від якогобудь бога
чи людúни, крім від тебе, о цáрю,
був укúнений до лéв'ячої ями.
9 Тепер, цáрю, затвердú цю заборону,
і напиши це писáння, яке
не могло б бути змінене за закóном
мідян та персів, що не міг би
бути відмінений".
10 Томý цар Дарій написав це
писáння та заборóну.
11 А Даниїл, коли довідався,
що було написане те писáння, пішов
до свого дому, — а вікна його
в його гóрниці були відчинені
навпроти Єрусалиму, і в три
устáлені порí на день він пáдав на
свої коліна, і молився та слáвив
свого Бога, бо робив *так і* перед
тим.
12 Тоді ці мужі поспішили *до
нього*, і знайшли Даниїла, що він
просив та благав свого Бога.
13 Тоді вони підійшли й розповілú
перед царем про царськý заборону:
,,Чи ж не написав ти заборони,
що кожна людúна, яка
буде просити аж до тридцяти день
від якогобудь бога чи людúни,
окрім від тебе, цáрю, буде вкинена
до лéв'ячої ями?" Цар відповів
та й сказав: ,,Це слово певне, як
право мідян та персів, що не може
бути відмінене".
14 Тоді вони відповілú та й сказали
перед царем: ,,Даниїл, що з
вигнáння Юдиних синів, не звернув
уваги на тебе, о цáрю, та на
заборону, яку написав ти, і в три
устáлені порí на день приносить
свою молитву".
15 Тоді цар, як почув це слово,
сильно засмутúвся, і звернув свою
думку на Даниїла, щоб його врятувати,
і аж до зáходу сонця силувався
вúзволити його.
16 Того чáсу ці мужі поспішили
до царя, і говорили цареві: ,,Знай,
цáрю, що за правом мідян та персів
усяка заборона та постанова,
яку цар установить, не може бути
змінена".
17 Тоді цар звелів, і привелú
Даниїла, та й кинули до лéв'ячої
ями. Цар заговорив і сказав Даниїлові:
,,Твій Бог, що ти Йому
служиш, Він зáвжди врятує тебе!"
18 І принéсений був один камінь,
і був покладений на óтвір
ями, а цар запечáтав її своєю печаткою
та печаткою своїх вельмóж,
що не бýде змінена Даниїлова
справа.
19 Тоді цар пішов до свого палáцу,
і провів ніч у пóсті, і до
нього не впроваджено налóжниці,
а сон його помандрувáв від нього.
20 Того чáсу цар устав за зірнúці
на світáнку, і в пóспіху пішов
до лéв'ячої ями.
21 А як цар наближáвся до ями,
до Даниїла, то кликнув сумним
голосом. Цар заговорив та й сказав
до Даниїла: ,,Даниїле, рáбе
Бога Живого, чи твій Бог, Якому
ти зáвжди служиш, міг урятувати
тебе від лéвів?"
22 Тоді Даниїл заговорив із царем:
,,Цáрю, навіки живи!
23 Мій Бог послав Свого Ангола,
і позамикав пáщі лéвів, і вони
не пошкóдили мені, бо перед Ним
знáйдено було мене невинним, а

також перед тобою, ца́рю, я не зробив шкоди".

24 Тоді цар сильно зрадів, і сказав вивести Даниїла з ями. І Даниїл був ви́ведений з ями, і жодної шкоди не зна́йдено на ньому, бо він вірував у Бога свого́.

25 І сказав цар, і привели́ тих мужів, що доне́сли на Даниїла, і повкида́ли до ле́в'ячої ями їх, їхніх дітей та їхніх жіно́к. І вони не сягнули *ще* до дна ями, як леви *вже* похапа́ли їх, і поторо́щили всі їхні кості.

26 Того ча́су цар Дарій написав до всіх наро́дів, племе́н та язи́ків, що ме́шкали по всій землі: ,,Нехай мир вам примно́житься!

27 Від мене виданий нака́з, щоб у всьому панува́нні мого царства тремтіли та боялися перед Даниїловим Богом, бо Він Бог Живий і існує повіки, і царство Його не буде зруйно́ване, а панува́ння Його — аж до кінця.

28 Він рятує та визволяє, і чинить зна́ки та чу́да на небі та на землі, Він урятував Даниїла від ле́в'ячої сили".

29 І той Даниїл мав пово́дження за царюва́ння Да́рія та за царюва́ння Кіра перського.

II. ДАНИЇЛОВІ ПРОРОЦТВА

Пророцьке виді́ння чотирьох звірі́в

7 За першого року Валтаса́ра, царя вавилонського, бачив Даниїл сон та пророцьке видіння голови́ своєї на своєму ложі. Того ча́су записав він сон, сказавши *з нього* головне́.

2 Даниїл заговорив та й сказав: ,,Бачив я в своєму видінні вночі, аж ось чотири небесні вітри́ вдарили на Велике море.

3 І чотири великі звірі піднялися з моря, різні один від о́дного.

4 Передній *був*, як лев, а крила в нього орли́ні. Я бачив, аж ось були́ ви́рвані йому кри́ла, і він був піднятий від землі, і поста́влений на ноги, як люди́на, і серце людське було йому да́не.

5 А ось звір інший, другий, подібний до ведме́дя, і був поста́влений на одно́му боці, і *було* три ребра в його па́щі між зуба́ми його. І йому сказали так: ,,Уставай, — їж багато м'яса!"

6 Пото́му я бачив, аж ось *звір* інший, мов панте́ра, а в нього на спи́ні чотири пташи́ні крила. Цей звір мав чотири голови, і була йому да́на вла́да.

7 Пото́му я бачив у видіннях тієї ночі, аж ось четвертий звір, страшни́й і грізни́й, та надмірно міцни́й, і в нього великі залізні зуби. Він жер та торо́щив, а решту ніга́ми своїми топта́в, і він різни́вся від усіх звірів, що *були* перед ним, і мав десять ро́гів.[1]

8 Я приглядався до тих ро́гів, аж ось поміж ними підні́сся ріг інший, мали́й, а три з тих передніх ро́гів були вирвані з коренем перед ним. І ось у того рога очі, як очі людські, і уста, що говорили про великі речі.

9 Я бачив, аж ось поставили престоли, і всівся Стари́й днями. Одежа Його — біла, як сніг, а воло́сся голови Його — немов чиста во́вна, а престол Його — огняне по́лум'я, коле́са Його — палахкотю́чий огонь.

10 Огне́нна річка пливла́ й вихо́дила з-перед Нього; тисяча тисяч служили Йому́, і десять тисяч десятків тисяч стояли перед Ним; суд усівся, і розгорну́лися книги.

11 Я бачив того ча́су, *що* від

[1] Ріг — символ потуги.

голосу великих слів, які цей ріг
говорив, я бачив, аж ось був за-
битий той звір, і було́ погу́блене
тіло його, і було́ відданее на спа́лен-
ня огню́.
12 А решті тих звірів відняли́
їхнє панува́ння, а довгота́ в житті
була́ їм да́на аж до уста́леного
ча́су та години.
13 Я бачив у видіннях но́чі, аж
ось ра́зом з небесними хмарами
йшов ніби Син Лю́дський, і при-
йшов аж до Старо́го днями, і Його
підвели́ перед Нього.
14 І Йому було дане панува́ння
й слава та царство, і всі наро́ди,
племе́на та язики будуть служити
Йому. Панува́ння Його — пану-
ва́ння вічне, яке не спи́ниться, а
царство Його не буде зруйно́ване.
15 Дух мій, Даниїлів, був засу-
мо́ваний через це, і видіння голови
моєї стурбува́ли мене.
16 Я набли́зився до одно́го з
тих, що стояли, і поспита́вся від
нього про істо́ту всього того. І
він сказав мені, і познайо́мив мене
з ро́зв'язкою цих рече́й.
17 Ці великі звірі, що їх чотири,
— це чотири царі встануть з зем-
лі.
18 І прийму́ть царство святі
Всевишнього, і бу́дуть міцно дер-
жати царюва́ння аж навіки, і аж
на віки віків.
19 Тоді хотів я *знати* певне про
четвертого звіра, що різни́вся від
їх усіх, — він страшни́й, надмір-
ний, зуби його залізні, а пазурі
його мідяні, він жер *та* торо́щив, а
решту ногами своїми топтав,
20 і про десять ро́гів, що на
його голові, і про іншого, що
підні́сся, а три через нього ви-
пали, і про цього рога, що мав очі,
а у́ста говорили про великі речі, а
вид його більший від його дру́зів.
21 Я бачив, що цей ріг учини́в
бій зо святими, — і переміг їх.
22 Аж ось прийшов Стари́й дня-
ми, і да́ний був суд святим Все-
вишнього, і надійшов умо́влений
час, — і царство взяли́ святі.
23 Він так сказав: „Четвертий
звір — четверте царство буде на
землі, яке буде різни́тися від усіх
царств, і пожере́ всю землю, і ви́-
молотить її та розторо́щить її.
24 А десять рогів *визначають*,
що з того царства встане десять
царів, а по них встане інший, що
буде різни́тися від попередніх, і
скине трьох царів.
25 І він буде говорити слова́
проти Всевишнього, і пригно́бить
святих Всевишнього, і буде ду́-
мати позмінювати свята та права, і
вони віддані будуть у його руку аж
до одно́го ча́су, і часі́в і половини
ча́су.
26 Та засяде суд, і скинуть його
панува́ння, щоб *його* знищити та
ви́губити аж до кінця.
27 А царство, і панува́ння, і
ве́лич царств під усім небом буде
да́не наро́дові святих Всевишньо-
го. Його царство *буде* царство
вічне, а всі панува́ння — Йому
будуть служити й бу́дуть слухня́-
ні".
28 Аж по́ти кінець цього слова.
Мене, Даниїла, сильно лякали
думки́ мої, і зміни́лася ясність
моя, але це слово я заховав у
своїм серці.

Видіння над потоком Ула́й

8 За третього року царюва́ння
царя Валтаса́ра з'явилося ме-
ні, Даниїлові, видіння по то́му,
що з'явилося мені перше.
2 І бачив я в видінні, — і
сталося в моєму видінні, а я був у
тверди́ні Шушані,[1] що в окрузі
Еламі, і бачив я в видінні, ніби я
був над потоком Ула́й.
3 І звів я очі свої та й побачив,

[1] Шушан — місто Сузи.

аж ось один бара́н стоїть перед потоком, і в нього два ро́ги. А оби́два ці роги високі, і один вищий від другого, а той вищий виріс наостанку.
4 Я бачив барана́, що колов на за́хід, і на північ, і на південь, і жоден звір не міг стати проти нього, і не було ніко́го, хто б урятував від його руки. І він робив за своїм уподо́банням, і став величний.
5 І я придивлявся, аж ось козел *з* кіз[1] прихо́дить із за́ходу по поверхні всієї землі, і не доторкається до землі. А той козел *мав* подобу рога між своїми очима.
6 І прийшов він до того барана́, що мав ті два ро́ги, якого я бачив, що стояв перед потоком, і помча́в на нього в лютості своєї сили.
7 І я бачив його, що він добіг *аж до* барана́, і роз'яри́вся на нього, та й ударив того барана́, і зламав йому ті два ро́ги, а в барана́ не було сили стати проти нього. І той кинув його на землю, і потоптав його, і не було ніко́го, хто б ви́рятував барана́ від його руки.
8 А козел *з* кіз став аж надто великий. А коли він зміцни́вся, *то* був зла́маний той великий ріг, а замість нього виросли чотири подо́би *рога* на чотири вітри́ неба.
9 А з одно́го з них вийшов один мали́й ріг, і з мало́го став ду́же великий до півдня, і до схо́ду, і до Пишно́ти.[2]
10 І він побільши́вся аж до ві́йська небесного, і скинув на землю *декого* з ві́йська, із зір, і потопта́в їх.
11 І він побільши́вся аж до Вождя́ того ві́йська, і від Нього була́ віднята стала жертва, і покинене місце святині Його.
12 І буде ві́ддане *йому* ві́йсько враз із щоденною службою через гріхи́, і він кине правду на землю, і зробить, і матиме у́спіх.
13 І почув я одно́го святого, що говорив. А *інший* святий сказав до того́, що говорив: „Аж до́ки це видіння про сталу жертву та про нищівни́й гріх, *до́ки* святиня й ві́йсько віддані на топта́ння?"
14 І відказав він мені: „Аж до двох тисяч і трьох сотень вечорівранків, — тоді буде ви́знана очи́щеною святиня".
15 І сталося, коли я, Даниїл, бачив те видіння, і шукав зна́чення *його*, ось став передо мною ніби муж.
16 І почув я поміж *берегами* Ула́ю лю́дський голос, що кликнув і сказав: „Гавриїле, виясни йому це виді́ння!"
17 І він прийшов туди, де я стояв, а коли він прийшов, я настра́шився й упав на обличчя своє. І сказав він мені: „Зрозумій, сину лю́дський, бо на час кінця це видіння!"
18 А коли він говорив зо мною, я зомлів, і *припав* своїм обличчям до землі, але він діткну́вся до мене, і поставив мене на моєму місці,
19 та й сказав: „Ось я об'являю тобі, що́ буде в кінці гніву, бо на кінець призна́ченого ча́су *це видіння*.
20 Той баран, якого ти бачив, що мав ті два ро́ги, — *це* царі мі́дян та пе́рсів.
21 А козел, той волоха́тий, *це* цар Греції, а той великий ріг, що між очима його, це перший цар.
22 А той зла́маний *ріг*, і *що* стали на його місці чотири, — *це* чотири царства постануть із *цього* наро́ду, але *вже* не в його силі.

[1] Козел з кіз, cefir haizzim — козел з отари кіз, козел.
[2] Пишнота — Палестина.

23 А в кінці їхнього царства,
коли покінчать своє ті грішники,
постане цар нахабний та вправ-
ний у підступах.
24 І зміцніє його сила, але не
його *власною* силою, і дивно вини-
щить він, і буде мати успіх, і
діятиме. І винищить він сильних
і народ святих.
25 А через свою мудрість буде
мати успіх, омана *буде* в його
руці, і він звеличиться в своєму
серці.[1] І в *часі* миру він пони-
щить багатьох, і повстане на Вла-
дику над владиками, але без руки
буде зламаний.
26 А видіння вечора та ранку,
про яке було сказано, це правда,
та ти сховай це видіння, бо воно
відноситься на далекі часи.
27 А я, Даниїл, знемігся й за-
слаб *на кілька* днів. І встав я, і
робив цареву працю, і остовпів з
того видіння, але ніхто *того* не
завважив.“

Даниїлова молитва

9 За першого року Дарія, Ахаш-
верошового сина, з насіння мі-
дян, що зацарював над халдей-
ським царством,
2 за першого року його царю-
вання я, Даниїл, бачив у книгах
число тих років, про які було Гос-
поднє слово до пророка Єремії, —
що сповниться для руїн Єрусалиму
сімдесят років.
3 І звернув я своє обличчя до
Господа Бога, — прохати з молит-
вою та з благаннями, у пості, у
веретищі та в попелі.
4 І молився я Господеві, Богові
своєму, і сповідався й казав: „О
мій Господи, Боже великий і гріз-
ний, що стережеш заповіта та ми-
лість для тих, хто кохає Тебе, та
для тих, хто виконує Твої запо-
віді!
5 Ми прогрішилися та чинили
беззаконня, і були несправедливі,
і бунтувалися, і відверталися від
Твоїх заповідей та від постанов
Твоїх.
6 І не прислухалися ми до Твоїх
рабів пророків, що говорили в
Твоїм Імені до наших царів, на-
ших начальників та наших бать-
ків, і до всього народу землі.
7 Тобі, Господи, справедли-
вість, а нам сором на обличчя, як
цього дня для юдея, і для мешкан-
ців Єрусалиму, і для всього Із-
раїля, близьких та далеких, по
всіх тих краях, куди Ти їх вигнав
за їхнє спроневірення, що допусти-
лися *його* перед Тобою.
8 Господи, сором на обличчя
нам, нашим царям, князям нашим
та нашим батькам, що згрішили
перед Тобою!
9 *А* Господеві, нашому Богові,
— милість та прощення, бо ми
бунтувалися проти Нього,
10 і не слухалися голосу Гос-
пода, нашого Бога, щоб ходити
законами Його, які Він дав нам
через Своїх рабів пророків.
11 І ввесь Ізраїль переступив
Закона Твого, і відвернулися, щоб
не слухатися Твого голосу, і було
вилите на нас те прокляття й та
присяга, що написана в Законі
Мойсея, Божого раба, бо ми про-
грішилися Йому.
12 І Він сповнив Своє слово,
яке говорив на нас та на наших
суддів, що судили нас, щоб спро-
вадити на нас велике зло, — тако-
го не було вчинено під цілим не-
бом, яке було вчинене в Єрусали-
мі!
13 Як написано в Мойсеєвому
Законі, усе те лихо прийшло на
нас, та ми не вблагали Господа,
нашого Бога, щоб вернутися *нам*

[1] Серце — це розум, звеличиться в своєму серці — стане зарозумілий.

від свого гріха́, і щоб порозуміні-
шати в Твоїй правді.
14 І Господь пильнував того ли-
ха, і спровадив його на нас, бо
справедливий Господь, Бог наш,
у всіх Своїх чи́нах, які Він зро-
бив, та ми не слухали Його голосу.
15 А тепер, Господи, Боже наш,
що вивів з єгипетського краю Свій
наро́д потужною рукою, і зробив
Собі *славне* Ім'я, як цього дня, —
згрішили ми, стали несправедливі!
16 Господи, у міру всієї Твоєї
справедливости нехай відве́рнеть-
ся гнів Твій та Твоя ревність від
Твого міста Єрусалиму, Твоєї свя-
тої гори́, бо через наші гріхи та
через провини наших батьків Єру-
салим та наро́д Твій *відда́ний* на
га́ньбу для всіх наших око́лиць.
17 І ни́ні прислу́хайся, Боже
наш, до молитви Твого раба та до
його блага́нь, і нехай засві́титься
Твоє лице над Твоєю спусто́шеною
святинею, ради Господа!
18 Нахили, Боже мій, вухо Своє
та й послухай, відкрий Свої очі
й побач наші спусто́шення та те
місто, де клика́лося Ім'я́ Твоє в
ньому, бо ми кладемо свої блага́н-
ня перед Твоїм лицем не через свої
справедливості, але через велику
Твою милість.
19 Господи, вислухай! Гос-
поди, прости! Господи, прислу́-
хайся й зроби! Не опізняйся ра-
ди Себе, мій Боже, бо Ім'я́ Твоє
кли́четься над Твоїм містом і над
Твоїм наро́дом!"

Пророцтво про сімдеся́т тижнів

20 А ще я говорив і молився, та
іспові́дував гріх свій та наро́ду
мого Ізраїля, і клав свою молитву
перед лице Господа, мого Бога, за
святу го́ру мого Бога,
21 і ще я говорив на цій молит-
ві, а той муж Гавриїл, якого я
бачив у видінні напоча́тку, швид-
ко прилетів, *і* доторкну́вся до мене
за ча́су вечірньої хлібної жертви.
22 І він напу́чував мене, і го-
ворив зо мною та й сказав: „Даниї-
ле, я тепер вийшов, щоб умудри́ти
тебе в розумінні.
23 На поча́тку моли́то́в твоїх
вийшло слово, і я прийшов об'яви-
ти *його* тобі, бо ти улю́блений, і
приглянься до цього слова, і при-
дивися до видіння.
24 Сімдеся́т *ро́ків*-ти́жнів[1] при-
зна́чено для твого наро́ду та для
міста твоєї святині, аж поки пе-
ре́ступ буде докі́нчений, і міра
гріха́ буде повна, аж поки вина
буде споку́тувана, і вічна правда
приве́дена, аж поки будуть по-
тверджені видіння й пророк, і щоб
пома́зати Святеє Святих.
25 Та знай і розумій: від ви́ходу
нака́зу, щоб вернути *Ізраїля* й
збудувати Єрусалим, аж до Влади-
ки Месії сім тижнів та шістдеся́т і
два тижні. І ве́рнеться *наро́д*, і
відбудо́ваний буде майда́н і вули-
ця, і то *буде* за тяжко́го ча́су.
26 І по тих шостидесятьо́х і двох
ти́жнях буде погу́блений[2] Месія,
хоч не *буде* на Ньому *вини*. А це
місто й святиню знищить наро́д
воло́даря, що при́йде, а кінець
його — у повідді. І аж до кінця
буде війна, гострі спусто́шення.
27 І він зміцни́ть заповіта для
багатьох *на* один ти́ждень, а *на*
півтижня припинить жертву та
жертву хлібну. І на святиню
при́йде гидо́та спусто́шення, поки
знищення й рішучий суд кари не
виллється на спустоши́теля".

Видіння над річкою Хідде́кел

10 За третього року Кіра, пер-
ського царя, було відкрите
слово Даниїлові, що звався ім'я́м

[1] Гебр. šavuim — тижнів, грецьке ἑβδομάδες = ц.-слов. седмины, семиліток.
[2] Єврейське jikkaret — витятий, стятий.

Валтасар, а слово це — правда та
великий труд; і він зрозумів те
слово, і мав зрозуміння того видін-
ня.
2 ,,Тими днями я, Даниїл, був у
жалóбі три тижні чáсу.
3 Любої стрáви я не їв, а м'ясо
й вино не вхóдило до моїх уст, і
намáщуватися — не намáщувався
я аж до вúповнення цих трьох
тижнів чáсу.
4 А двадцятого й четвертого дня
першого місяця та був я при вели-
кій річці, — це Хіддéкел.[1]
5 І звів я свої очі та й побачив,
аж ось один чоловік, одя́гнений у
льняну́ одіж, а стéгна його оперé-
зані золотом *з* Уфазу.
6 А тіло його — як топáз, а
обличчя його — як вид бли́скавки,
а очі його — як огняні́ пóлум'я, а
рамéна його та ноги його — ніби
блиску́ча мідь, а звук слів його —
як гук нáтовпу.
7 А я, Даниїл, сам бачив це
видіння, а люди, що були рáзом зо
мною, не бачили цього видіння,
але велике тремтіння спало на
них, і вони повтікали в укриття́.
8 А я зостався сам, і бачив це
велике видіння, — і не зостáлося
в мені сили, а красá обличчя мого
змінилася й знищилася, і я не
задéржав *у собі* сили.
9 І почув я голос його слів. А
як почув я голос його слів, то я
зомлів, і припав своїм обличчям
до землі.
10 І ось рука доторкну́лася до
мене, і звелá мене на коліна мої та
на долоні моїх рук.
11 І сказав він до мене: ,,Да-
ниїле, му́жу любий, зрозумій ті
словá, що я скажу́ тобі, і стань на
своєму місці, бо тепер я пóсланий
до тебе!" А коли він говорив зо
мною це слово, устав я й тремтів.

[1] Хіддекел — це Тиґр.

12 А він промовив до мене: ,,Не
бійся, Даниїле, бо від першого
дня, коли ти дав своє серце, щоб
зрозуміти *видіння*, і щоб упоко-
ри́тися перед лицем твого Бога,
були почуті словá твої, і я при-
йшов ради твоїх слів.
13 Але князь перського царства
стояв проти мене двадцять і один
день, і ось Михаїл, один із перших
начальників, прийшов допомогти
мені, а я позоставив його там
при начальниках перських ца-
рів.
14 І прийшов я, щоб ти зрозу-
мів, що станеться твоєму нарóдові
в кінці днів, бо це видіння ще на
наступні дні".
15 А коли він говорив зо мною
оці слова, я схилив своє обличчя
до землі, і занімів.
16 І ось *хтось*, як подоба до
лю́дських синів, доторкнувся до
губ моїх, і я відкрив свої уста, і
говорив та й сказав тому, хто стояв
передо мною: ,,Мій пане, у цьому
видінні оберну́лися на мене бóлі
мої, і я не задéржав сили *в со-
бі*.
17 І як може цей раб мого пана
говорити з оцим моїм паном, коли
в мені тепер нема сили, і не за-
лишилося й духу?"
18 І знов доторкнувся до мене
хтось, як вид люди́ни, і зміцни́в
мене,
19 та й сказав: ,,Не бійся, лю-
бий му́жу, — мир тобі! Будь
міцни́й і будь си́льний!" А коли
він говорив зо мною, я зміцни́вся
й сказав: ,,Нехай говорить мій
пан, бо я зміцни́вся!"
20 І він сказав: ,,Чи ти знаєш,
чого я до тебе прийшов? Та те-
пер я вертáюсь, щоб воювати з
пéрським кня́зем, а коли ви́йду, то
ось при́йде грецький князь.
21 Алé об'являю тобі записане в
книзі правди. І немає нікóго,

хто зміцняв би мене проти них,
окрім вашого князя Михаїла.

Пророцтво про чотирьох перських царів

11 А я в першому році мідянина
Дарія стояв, щоб зміцнити
й посилити його.
2 А тепер об'явлю тобі правду.
Ось іще три царі повстануть для
Персії, а четвертий збагатиться
багатством, більшим від усіх, а
своєю силою в багатстві своїм підбурить
усе проти грецького царства.
3 І повстане хоробрий цар, і
запанує великим пануванням, і
робитиме за своїм уподобанням.
4 Та коли він повстане, буде
зруйноване його царство, і буде
розділене на чотири небесні вітри,
а не на його нащадків, і не за його
пануванням, яким він панував, бо
царство його буде вирване й *дане*
іншим, а не їм.
5 І зміцниться південний цар,
але *один* з його князів пересилить
його й запанує, його панування —
панування велике.
6 Але по роках вони поєднаються,
і дочка південного царя прийде
до царя північного, щоб зробити
мир. Але не затримає він сили
свого рамена, і не встане потомство
його, але буде видана вона й
ті, що вели її, і та, що її породила,
і той, що міцно тримав її за тих
часів.
7 І повстане *один* із галузки її
кореня на його місце, і він вийде
проти війська, і ввійде в твердиню
північного царя, і буде діяти проти
них, і опанує їх.
8 І їхніх богів з їхніми литими
бовванами, разом з їхнім улюбленим
посудом, золотом та сріблом
поведе в неволю до Єгипту, і він
роки стоятиме *більше* від північного
царя.
9 І він увійде в царство південного
царя, але вернеться до своєї
землі.
10 А сини його озброються, і
зберуть натовп численних вояків,
і *один із них* конче піде, і
все позаливає, і перейде *край*, і
вернеться, і воюватиме аж до його
твердині.
11 І розлютиться південний
цар, і вийде та й воюватиме з ним,
з царем північним, і виставить
велике многолюдство, і цей натовп
буде відданий у його руку.
12 І буде знищений той натовп,
і повищиться його серце, і він
кине десятитисячки, та не буде
сильний.
13 І вернеться північний цар, і
виставить натовп, більший від першого,
а на кінець часів *та* років
він конче прийде з великим військом
та з численним маєтком.
14 І за того часу багато-хто
повстануть на південного царя, а
сини насильників твого народу
підіймуться, щоб справдилось видіння,
і вони спіткнуться.
15 І прийде північний цар, і
насипле вала, і здобуде твердинне
місто, і не встоять рамена[1] півдня
та його добірний народ, і не буде
сили встояти.
16 І робитиме той, хто прийде на
нього, за своєю вподобою, і не
буде того, хто встояв би перед ним.
І стане він у Пишному Краї, і
буде погибель у його руці.
17 І зверне він своє обличчя,[2]
щоб прийти *з* потугою всього свого
царства, і складе договора з ним.
І дасть йому молоду дочку за
жінку, щоб знищити *землю*, та це
не вдасться, і не станеться йому.
18 І зверне він обличчя своє[2] на

[1] Рамена — потуга.
[2] Звернути обличчя — намірятися, захотіти піти куди, пор. Луки 9. 51, 1 М. 31. 21.

острови́, і здобуде багато. Але
вождь спинить йому нару́гу його,
все́меро заплатить йому за наруги
його.
19 І зверне він своє обличчя до
твердинь свого кра́ю, і спіткнеть-
ся й упаде́, і не буде зна́йдений.
20 А на його місці стане той, що
скаже побі́рникові податків пере-
йти пишно́ту царства, та за кілька
днів він загине, але не від гніву й
не від бо́ю.
21 І стане на його місці пого́р-
джуваний, та не дадуть йому цар-
сько́ї поша́ни, але він при́йде
непомітно, й опанує царство ле́сто-
щами.
22 А війська́, що затоплювали,
він зато́пить і знищить, і навіть
самого воло́даря, що з ним поєд-
нався.
23 А від *ча́су* поєдна́ння з ним
він робитиме ома́ну, і піді́йметься,
і зміцни́ться мали́м наро́дом.
24 Він уві́йде непомітно в ситу
округу, і зробить те, чого не роби-
ли батьки його та батьки його
батьків. Він порозкида́є їм на-
грабо́ване, і здо́бич, і маєток, і на
твердині буде замишляти свої за́-
думи, але до ча́су.
25 І він збудить свою силу та
своє серце на південного царя з
великим ві́йськом. А південний
цар підгото́виться до війни з ві́й-
ськом великим та дуже міцни́м, та
не встоїть, бо замишляють на ньо-
го за́думи.
26 А ті, що їдять його поживу,
поб'ють його, і його ві́йсько по-
заливає *край*, і попа́дають числе́н-
ні забиті.
27 А серце обох цих царів *буде*
на лихе, і при одно́му столі вони
бу́дуть говорити неправду, але не
буде у́спіху, бо кінець *буде* ще
відкла́дений на озна́чений час.
28 І він ве́рнеться до свого кра́ю
з великим маєтком, а його серце
буде проти святого заповіту; і він
зробить, і ве́рнеться до свого
кра́ю.
29 На умо́влений час він пове́р-
неться, і при́йде на південь, але
останнє не буде, як перше.
30 І при́йдуть на нього кіттей-
ські кораблі́, і він налякається, і
ве́рнеться, і буде чинити опір свя-
тому заповітові, і зробить *своє*. І
він ве́рнеться, і пого́диться з тими,
хто поки́нув святий заповіт.
31 І повстануть його війська́ та
й знева́жать святиню, твердиню, і
спинять сталу жертву, і поста-
влять гидо́ту спусто́шення.
32 А тих, хто чинить несправед-
ливе *на* заповіт, він прихилить
через ле́стощі. А наро́д, що знає
свого Бога, зміцніє та й діяти-
ме.
33 А розумні *з* народу на́вчать
багатьох, але спіткну́ться об меча
та по́лум'я, об поло́н та грабі́ж
якийсь час.
34 А коли вони спіткну́ться, бу-
дуть спомо́жені мало́ю поміччю,
хоч до них прилу́чаться багато-
хто ле́стощами.
35 А *дехто* з тих розумних спі-
ткну́ться, щоб очистити себе, і щоб
вибрати, і щоб вибілитися аж до
кінце́вого ча́су, бо ще *час* до умо́-
вленого ча́су.
36 І буде робити той цар за
своїм уподо́банням, і піді́йметься,
і повищиться понад усякого бога,
і на Бога богів говоритиме дивні
речі, і матиме у́спіх, аж по́ки не
дове́ршиться гнів, бо ви́конається
те, що було вирішене.
37 І він не буде придивлятися
до богів своїх батьків, і на поба-
жа́ння жінок, і на всякого бога
не буде дивитися, бо він звели́чить
себе понад кожного.
38 Але він буде віддавати честь
богові твердинь на його місці,
та богові, якого не знали батьки

його, віддаватиме честь золотом, і сріблом, і дорогоцінним камінням, і реча́ми кошто́вними.
39 І він посадить у твердині наро́да чужого бога. Тому́, хто пізнає *його*, примно́жить славу, і вчи́нить їх панами над багатьма́, і поділить землю на заплату.
40 А в кінці ча́су зудариться з ним південний цар. І кинеться на нього північний цар колесни́цями, і верхівця́ми, і числе́нними кораблями, і при́йде на краї, і позаливає та пере́йде *їх*.
41 І він при́йде до Пишного Кра́ю[1], і багато-хто спіткну́ться, та оці втечуть від його руки: Едом, і Моав, і останок Аммонових синів.
42 І він простягне́ свою руку на краї, і не втече єгипетський край.
43 І він запанує над ска́рбами золота й срібла, та над усіма́ коштовними реча́ми Єгипту. А лівійці та етіо́пляни пі́дуть за ним.
44 Але́ його налякають вістки́ зо сходу та з півночі, і він вийде з великою лютістю, щоб багатьох погубити та зробити закля́ттям.
45 І поставить намети свого́ пала́цу між морями та горою пишної святині. Та він при́йде до свого кінця, але не буде йому помічника́.

Час кінця

12 І повстане того ча́су Михаїл, великий той князь, що стоїть при синах твого наро́ду, і буде час у́тиску, якого не було від існува́ння люду аж до цього ча́су. І того ча́су буде врятований із наро́ду твого́ кожен, хто буде знайдений записаним у книзі.
2 І багато-хто з тих, що сплять у зе́мному по́росі, збудяться, одні на вічне життя, а одні на наруги, на вічну гидоту.
3 А розумні будуть ся́яти, як світила небозво́ду, а ті, хто привів багатьох до праведности, немов зорі, навіки віків.
4 А ти, Даниїле, заховай ці слова́, і запечатай цю книгу аж до ча́су кінця. Багато-хто дослідять її, і так розмно́житься знання́".
5 І побачив я, Даниїл, аж ось стоять два інші анголи́, — один тут при цьо́му березі річки, а один там при то́му березі річки.
6 І сказав він до мужа, одя́гненого в льняну́ оді́ж, що *був* над водою річки: „Коли *буде* кінець цим дивним реча́м?"
7 І почув я того мужа, одя́гненого в льняну́ оді́ж, що *був* над водою річки. І звів він до неба свою прави́цю та своюліви́цю, і присягнув вічно Живим: *це буде* за час, за часи́ і за пів *ча́су*, і коли скінчи́ться розбива́ння сили святого наро́ду, все це спо́вниться.
8 А я *це* слухав і не розумів. І сказав я: „Мій пане, який цьому кінець?"
9 І він сказав: „Іди, Даниїле, бо заховані й запечатані ці слова́ аж до ча́су кінця.
10 Багато-хто будуть очищені, і ви́біляться, і будуть перето́плені; і будуть несправедливі несправедливими, і *цього́* не зрозуміють усі несправедливі, а розумні — зрозуміють.
11 А від ча́су, коли буде припинена стала жертва, щоб була́ поставлена гидо́та спусто́шення, *мине* тисяча двісті й дев'ятдеся́т день.
12 Благослове́нний той, хто чекає, і досягне до тисячі трьох сотень тридцяти й п'яти день!
13 А ти йди до кінця, і відпочи́неш, і встанеш на свою долю під кінець тих днів!"

[1] Пи́шний чи Кра́сний Край — Палестина.

КНИГА ПРОРОКА
ОСІЇ

Блудодійство Ізраїля

1 Слово Господнє, що було́ до Осії,[1] Беерового сина, за днів Уззійї, Йотама, Ахаза, Єзекії, Юдиних царів, та за днів Єровоа́ма, Йоашового сина, Ізра́їлевого царя.

2 Поча́ток того, що Господь говорив через Осію. І сказав Господь до Осії: „Іди, візьми собі жінку блудли́ву, і *вона породить* дітей блу́ду, бо сильно блудодіє цей Край, *відступивши* від Господа.“

3 І він пішов, і взяв Ґо́мер, дочку́ Дівлаїма, і вона зачала, і породила йому сина.

4 І сказав Господь до нього: „Назви ім'я́ йому Їзрее́л,[2] бо ще трохи, і покараю кров Їзрее́лу на домі Єгу, і вчиню кінець царству Ізра́їлевого дому.

5 І станеться того дня, і Я зламаю Ізраїлевого лука в долині Їзреел“.

6 І зачала вона ще, і породила дочку́. І сказав Він йому: „Назви ім'я́ їй Ло-Рухама,[3] бо більше Я вже не змилуюся над Ізраїлевим домом, бо вже більше не прощу́ Я їм.

7 А над Юдиним домом Я змилуюся, і допоможу́ їм через Господа, їхнього Бога, але не допоможу́ їм ані луком, ані мечем, ані війною, кіньми чи верхівця́ми“.

8 І відлучи́ла вона Ло-Рухаму, і зачала *знову*, і породила сина.

9 А Він сказав: „Назви ім'я́ йому Ло-Аммі,[4] бо ви не наро́д Мій, і Я не буду ваш!

[1] По-еврейському Гошеа, грецько-церковно-слов'янське — Осія; ім'я походить від Єгошуа, „Господь поможе“.

[2] Їзреел — „Бог розпорошив“ або „Бог розсіяв“.

[3] Ло-Рухама — „непомилувана“.

[4] Ло-Аммі — „не Мій народ“.

Та Господь змилується над Ізраїлем

2 І бу́де число Ізраїлевих синів, як мо́рський пісок, що його не можна ані зміряти, ані злічи́ти. І станеться, замість того, що говориться їм: „Ви не наро́д Мій“, буде їм сказано: „*Ви* сини Бога Живого“.

2 І будуть зібрані ра́зом сини Юдині та сини Ізраїлеві, і настановлять собі одно́го голову, і повихо́дять з землі, бо великий день Їзрее́лу.

3 Скажіть своїм братам: „Народ Мій“, а своїм сестрам: „Помилувана“.

4 Судіться з вашою матір'ю, судіться, бо вона не жінка Моя, а Я не її чоловік, і нехай вона відкине від себе свій блуд, і з-поміж своїх перс свій пере́любь,

5 щоб Я не роздягну́в її до́ нага, і не поставив її такою, як у день її наро́дження, і щоб не зробив Я її пустинею, і не обернув її на суху зе́млю, і не забив її спра́гою.

6 Над синами ж її Я не змилуюся, бо вони сини блу́ду,

7 бо їхня мати блудли́ва була, та, що ними була вагітна́, сором чинила, бо казала вона: Я піду́ за своїми полюбо́вниками, що дають *мені* хліб мій та воду мою, мою вовну та льон мій, оливу мою та напо́ї мої.

8 Тому́ то ось Я вкрию твою дорогу те́рнями, і обгороджу́ її огоро́жею, — і стежо́к своїх не зна́йде вона.

9 І буде вона гнатися за своїми полюбо́вниками, але́ не дожене́ їх, і буде шукати їх, та не зна́йде. І скаже вона: Піду́ я, і вернуся до

мого першого чоловіка, бо краще
було мені тоді, як тепер.
10 А вона не знає, що то Я давав
їй збіжжя, і виноградний сік, і
свіжу оливу, і примно́жив їй
срібло та золото, яке вони звер-
нули на Ваала.
11 Тому́ то заберу́ назад Своє
збіжжя в його ча́сі, а Мій сік ви-
ноградний в його умо́вленому ча́сі,
і заберу́ Свою вовну та Свій льон,
що *був* на покриття́ її наготи́.
12 А тепер відкрию її наготу́ на
оча́х її коха́нців, і ніхто не врятує
її від Моєї руки.
13 І зроблю кінець усякій ра-
дості її, свя́ту її, новомі́сяччю її,
і суботі її, та всякому святко́вому
ча́сові.
14 І спусто́шу її виноградника
та її фіґове дерево, про які вона
говорила: „Це мені дар за блудо-
дійство, що далú мені мої полю-
бо́вники". А Я оберну́ їх на ліс,
— і їх пожере́ польова́ звірина́!
15 І навішу́ її за дні Ваалів,
коли вона кадила. І приоздо́блю-
валася ти своєю носово́ю сере́жкою
та своїм нашийником, і ходила за
своїми полюбо́вниками, а Мене за-
бувала, говорить Госпо́дь.
16 Тому́ то ось Я намо́влю її, і
попрова́джу її до пустині, і буду
говорити до серця її.
17 І дам їй виноградники звідти
та долину Ахор[1] за двері надії, і
вона буде там співати, як за днів
своєї мо́лодости, як за дня ви́ходу
її з єгипетського кра́ю.
18 І станеться, того дня — го-
ворить Господь — ти кликатимеш:
„Чоловіче мій", і не будеш більше
кликати Мене: „Мій ваа́ле"[2].
19 І усу́ну іме́на Ваа́лів з її уст,
і вони не будуть більше зга́дувані
своїм іменем.

[1] Ахор — змутніла.
[2] Гра слів: ваал — господар, пан, а Ваал — божок.

20 І складу́ їм заповіта того дня
з польово́ю звірино́ю, і з птаством
небесним, та з плазу́ючим по землі,
і лука й меча та війну зни́щу з
землі, і покладу́ їх безпечно.
21 І заручу́ся з тобою навіки, і
заручуся з тобою справедливістю,
і правосу́ддям, і милістю та лю-
бов'ю.
22 І заручуся з тобою вірністю,
і ти пізна́єш Господа.
23 І станеться того дня, Я по-
чую, — говорить Господь, — по-
чую небо, а воно почує землю,
24 а земля задовольни́ть збіжжя,
і виноградний сік, і оливу, а вони
задовольня́ть Їзреела.
25 І обсію її Собі на землі, і
змилуюся над Ло-Рухамою, і ска-
жу до Ло-Амі: Ти наро́д Мій, а
він скаже: Мій Боже!"

Перелю́бна жінка — то Ізраїль

3 І сказав Господь мені ще: „Іди,
покохай жінку, кохану прия́-
телем, але́ перелю́бну, *подібно*, як
любить Господь Ізраїлевих синів,
а вони звертаються до інших бо-
гів, і кохаються у виноградних
ко́ржиках".
2 І я купив її собі за п'ят-
надцять *ше́клів* срібла й хо́мер
ячме́ню та ле́тех[1] ячменю.
3 І сказав я до неї: „Сиди довгі
дні в мене, не будь блудли́ва, і не
будь нічия, також і я *буду такий*
до те́бе.
4 Бо Ізраїлеві сини будуть си-
діти довгі дні без царя та без
кня́зя, і без жертви та без камін-
ного стовпа́, і без ефо́да та без
домашніх божків.
5 Потому Ізраїлеві сини наве́р-
нуться, і будуть шукати Господа,
Бога свого, та царя свого Давида,
і за останніх днів з тремтінням

[1] Летех — пів хомера, 90 кілограмів.

обе́рнуться до Господа та до Його добра́.

Гріхи Ізраїля

4 Послухайте сло́ва Господнього, Ізраїлеві сини,
бо Госпо́дь має прю із мешка́нцями зе́мними,
бо нема на землі ані правди, ні милости,
ані богопізна́ння.
2 Кляну́ть та неправду гово́рять,
і вбивають та кра́дуть, і чинять пере́люб,
поставали наси́льниками, а кров доторка́ється кро́ви.
3 Тому то в жало́бу земля упаде́,
і стане нещасним усякий мешка́нець на ній
з польово́ю звіриною й з пта́ством небесним,
і також морські риби погинуть.
4 Та тільки ніхто хай не сва́риться,
і хай не пляму́є ніхто!
А наро́д Мій — як супере́чник з священиком.
5 І спіткне́шся ти вдень,
і спіткне́ться з тобою й пророк уночі,
і знищу Я матір твою!
6 Погине наро́д Мій за те, що не має знання́:
тому́, що знання́ ти відкинув, відкину *й* тебе,
щоб не був ти для Мене священиком.
А тому́, що забув ти Зако́н свого Бога,
забу́ду синів твоїх й Я!
7 Що більше розмно́жуються, то *більше* грішать проти Мене.
Їхню славу зміню́ Я на га́ньбу!
8 Вони жертву за про́гріх народу Мого їдять,
і до провини його свою душу схиля́ють.
9 І буде священикові, як і наро́дові,
і доро́ги його навіщу́ Я на нім,
і йому відплачу́ згідно вчинків його.
10 І вони будуть їсти, але не наси́тяться,
чинитимуть блуд, та не розмно́жаться,
бо покинули дбати про Господа.
11 Блуд і вино та сік виноградний
володіють *їхнім* серцем.[1]
12 Наро́д Мій допитується в свого де́рева,
і об'являє йому його па́лиця,
бо дух блудодійства заводить до блу́ду,
і вони заблуди́ли від Бога свого.
13 На верхови́нах гірськи́х вони жертви прино́сять,
і кадять на взгір'ях
під дубом, і тополею та теребі́нтом,
бо хороша їхня тінь,—
тому́ ваші до́чки блудли́вими стали,
а ваші неві́стки вчиняють пере́люб.
14 *Та* не покараю *ще* ваших до́чок, що вони блудодіють,
та ваших неві́сток, що чинять пере́люб,
як відходять вони з блудоді́йками
і жертви приносять з розпу́сницями.
А наро́д без знання́ загибає!

[1] Серце в Св. Письмі — це розумовий центр, розум.

15 Якщо ти блудли́вий, Ізраїлю,
нехай Юда не буде прови́нний!
І не ходіть до Ґілґалу,
і не приходьте до Бет-Авену,[1]
і не присягайте: *Як* живий Госпо́дь!
16 Бо Ізраїль зробився упе́ртий, немов та упе́рта корова.
Та тепер Госпо́дь па́стиме їх,
як вівцю́ на приві́ллі!
17 Прилучивсь до бовва́нів Єфрем, —
поки́нь ти його!
18 Збір п'яни́ць звироднілих учинився розпу́сним,
їхні провідники́ покохали нечи́стість.
19 Вітер їх похапа́є на кри́ла свої,
і вони посоро́мляться же́ртов своїх.

Господній гнів на Ізраїля

5 Послухайте цього, священики,
і почуйте, Ізраїлів до́ме,
а ви, царський доме, візьміть до вух,
бо вам буде суд,
бо ви для Міцпи́ були па́сткою й сіткою,
розтя́гненою на Фаво́р.[2]
2 І гли́боко вгру́зли в розпусті вони,
та Я поплямую всіх їх.
3 Я знаю Єфрема,
а Ізра́їль не схо́ваний передо Мною,
бо тепер блудоді́йним, Єфреме, ти став,
занечи́стивсь Ізраїль.
4 Не дають їхні вчинки
вернутись до Бога,
бо дух блудоді́йства в сере́дині їхній,
і не відають Господа.
5 І гордість Ізраїлева засвідчиться перед обличчям його.
А Ізраїль й Єфрем упадуть за провину свою,
також Юда із ними впаде́.
6 З своєю отарою та з своєю худобою
вони Господа підуть шукати, але́ не зна́йдуть, —
Він від них віддали́вся.
7 Вони зрадили Господа,
бо породили сторонніх діте́й, —
тепер їх пожере́ молоди́к[1]
разом із частками їхнього *поля*.
8 Засурміте у рога в Ґів'ї,
сурмо́ю в Рамі,
закричіть у Бет-Авені
за тобою, Веніямине!
9 В день карта́ння Єфрем за спусто́шення стане;
поміж племена́ми Ізраїля
Я завідо́мив про певне.
10 Стали зверхники Юди, мов ті, що межу́ переносять, —
на них виллю, як воду,
Свій гнів!
11 Єфрем став пригно́блений, су́дом розбитий,
бо він намагався ході́ти за марно́тою.
12 І Я *буду*, як міль, для Єфрема,
і мов та гнили́зна для дому Юди.
13 І побачив Єфрем свою хворість,
а Юда — свого чиряка́,
і Єфрем відійшов до Ашшу́ра

[1] Бет-Авен — дім зухвальців, дім гріха.
[2] Фавор — арамейське слово: відламаний.

[1] Єврейске hodeš — місяць, новий місяць.

і послав до царя до великого.
Та він вилікувати вас не зможе,
і не вигоїть вам чиряка!
14 Бо Я — немов лев для Єфрема,
і немов той левчук дому Юди.
Я, Я розшматую й піду́, —
і ніхто не врятує!
15 Піду́, повернуся до місця Свого,
аж поки провини своєї вони не призна́ють,
і не стануть шукати Мого лиця.
Та в утиску будуть шукати Мене!

Вернімось до Господа!

6 Ходіть, і вернімось до Господа,
бо Він пошматува́в — і нас вилікує,
ударив — і нас перев'яже!
2 Оживить він нас до двох день,
а третього дня нас поставить, —
і будемо жити ми перед обличчям Його.
3 І пізнаймо, намагаймось пізнати ми Господа!
Міцно поставлений прихід Його, мов зірниці,
і Він прийде до нас, немов дощ,
немов дощ весняний, що напоює землю.
4 Що, Єфреме, зроблю Я тобі,
що зроблю тобі, Юдо?
Бо ваша любов, немов хмара поранку,
і мов та роса, що зникає уранці, —
5 тому Я тесав їх пророками,
позабивав їх проре́ченням уст Своїх,
і суд Мій, як світло те, вийде.
6 Бо Я милости хочу, а не жертви,
і Богопізна́ння — більше від цілопалень.
7 Вони заповіта Мого порушили, мов той Ада́м,
вони там Мене зрадили.
8 Ґілеад, місто злочинців,
повне кривавих слідів.
9 І як той розбишака чига́є,
так ватага священиків на дорозі в Сихем —
учиняють розбій,
бо зло́чин учиняють вони.
10 У домі Ізраїля бачу жахли́ве, —
там блуд у Єфрема,
занечи́стивсь Ізраїль.
11 Також, Юдо, для тебе жнива́ приготовлені,
як Я долю наро́ду Свого поверну́!

Гордість Ізраїля свідчить на нього

7 Коли Я лікую Ізраїля,
то виявляю гріх Єфремів та зло Самарії,
бо роблять вони неправдиве,
і зло́дій прихо́дить,
грабує на вулиці ба́нда.
2 І не ду́мають в серці своє́му,
що Я пам'ятаю про все їхнє зло.
тепер їхні вчинки *ось* їх оточи́ли
і перед обличчям Моїм постава́ли.
3 Вони злістю своєю втішають царя,
а своїми обма́нами — звéрхників.
4 Усі вони чинять пере́любь,
мов піч, яку пе́кар розпа́лює,

що напáлювати перестаé,
як тісто замісить та вкисне воно.
5 У *святкóвий* день нашого царя
похворіли князі від жáру вина,
і він простяг до насмішників руку свою.
6 Бо їхнє нýтро, як піч, у них палáє їхнє серце:
всю ніч спить їхній гнів,
а на рáнок горить, як палючий огонь.
7 Вонú всі гарячі, як піч,
і сýддів своїх пожирáють.
Усі царі їхні попáдали,
між ними нікóго нема,
хто б клúкав до Мене.
8 Змішався Єфрем із нарóдами,
Єфрем став млинцéм, *що печеться* неперевéрнений.
9 Його силу чужі пожирають,
та *про те* він не знає,
вже й волóсся посивіло в нього,
а *тогó* він не знає.
10 І гордість Ізраїля свідчить на нього,
і до Господа, Бога свого вони не вертáються,
і не шукають Його у всім цім.
11 А Єфрем став, як голуб, —
нерозумний, немудрий:
закликають в Єгипет, а йдуть в Асирію.
12 Як підуть вони, розтягнý Свою сітку над ними, —
стягну їх додолу, мов птаство небесне, —
за злобою їхньою Я їх караю.
13 Горе їм, бо від Мене вони відійшлú,
погýба на них, бо повстали вони проти Мене!
Хоч Я викупив їх,
та вони проти Мене говорять неправду.
14 І вони в своїм серці не кличуть до Мене,
як виють на лóжах своїх,
точать сварку за хліб та вино,
і відступають від Мене.
15 А Я їх картав, їхні ремéна зміцняв,
а вони зло на Мене задýмують.
16 Вони навертáються, та не до Всевишнього,
стали, немов той обмáнливий лук.
Упадуть від меча їхні князі
за гордість свого язикá,
— це їхня нарýга в єгипетськім краї!

Забули про свого Творця́

8 Рога до уст своїх, *та й засурмú*:
на дім Божий *спадає* неначе орел,
бо переступили вони заповіта Могó,
і на Закóна Мого повстали.
2 До Мене взивають вони:
„Мій Боже, познали Тебе ми, Ізраїлю!“
3 Покинув Ізраїль добрó, —
ворог його поженé!
4 Вони ставлять царя, алé не від Мене,
вони князя ставлять, але Я не знаю!
Вони з срібла свого та із золóта свого божків наробили собі,
щоб загинути, —
5 відкинув теля твоє Я, Самаріє!
Мій гнів запалúвся на них, —

аж доки не можуть вони від провини очиститись?
6 Бо й воно від Ізраїля.
Зробив його ма́йстер, і воно — то не Бог,
бо теля самарійське на ка-ва́лки обе́рнеться.
7 А що вітер вони засівають, то бурю пожнуть, —
в них не буде й коло́сся,
а зе́рно не видасть муки́,
коли ж видасть, чужі поковта́ють її.
8 Ізраїль проко́втнений, —
став між наро́дами він
як та річ, що до неї немає замилування.
9 Бо вони відійшли до Ашшу́ру,
як дикий осел, що самітний собі,
а Єфрем за любов дає да́ри любовні.
10 І хоч вони здобува́ють прихи́льників серед пога́нів,
Я їх позбираю тепер,
і незаба́ром вони перестануть
пома́зувати царя, *і* князів.
11 Бо же́ртівників був намно́жив Єфрем, щоб грішити, —
на провину йому стали ці же́ртівники!
12 Я можу йому написати Зако́н Свій *хоч* тисячу разів,
— як чуже пораховане буде!
13 Вони ж жертви кохають, — ріжуть м'ясо й їдять,
та Господь не вподо́бує їх.
Тепер Він згадає про їхню прови́ну
та їхні гріхи́ покарає, —
вони до Єгипту пове́рнуться!
14 Ізраїль забув про свого Творця
та й будує пала́ти,
а Юда намно́жив тверди́нні міста́,
та пошлю Я огонь на його ці міста́, —
і пожере́ він пала́ти його́!

Прийшли дні заплати

9 Не тішся, Ізраїлю, радістю, як ті наро́ди,
бо ти чиниш блуд, *відступа́ючи* від свого Бога,
дар блудодійний кохаєш
на всіх то́ках збіжже́вих.
2 Годувати не буде їх тік та чави́ло,
а сік виноградний зведе́ їх.
3 Не будуть сидіти в Госпо́дньому Краї вони,
і Єфрем до Єгипту пове́рнеться,
і вони будуть їсти нечисте в Асирії.
4 Господе́ві вина вони лити не бу́дуть,
і жертви не бу́дуть приємні Йому;
це буде для них, немов хліб похоро́нний, —
усі, що будуть його́ споживати,
занечи́стяться, бо їхній хліб — для насичення їх, —
не для дому Госпо́днього.
5 Що зробите ви на день урочи́стий
та на день свята Госпо́днього?
6 Бо йдуть ось вони до Асирії,
їх збирає Єгипет,
Мемфіс їх ховає,
кошто́вність їхнього срібла
посяде кропи́ва,
будя́ччя по їхніх наме́тах.

7 Прийшли дні навіщення,
прийшли дні заплати, —
Ізраїль пізнáє *оце*:
,,Нерозумний пророк цей,
шалéний муж духа", —
за числéнність провúн твоїх і велике зненáвидження!
8 Єфрем — сторож із Богом моїм, пророк — пáстка птахолóва
на всіх дорóгах його,
ненáвисть у домі Бога йогó.
9 Глибóко зіпсулись вони,
як за днів тих Ґів'ї,
Він згадає за їхні провини,
Він їхні гріхи покарає!
10 Немов виноград на пустині,
знайшов Я Ізраїля,
як фіґу порáнню на фіґовім дереві,
Я бачив був ваших батьків на почáтку його,
та вони до Баал-Пеору прийшли,
і себе присвятúли для Бóшета,[1]
і стали гидотою, як полюблене ними.
11 Єфремова слава, як птах, відлетúть:
не буде нарóдження, ані зачаттю́, ані вагітности.
12 Бо якщо вони вúкохають свої діти,
то їх повбиваю,
так що не бýде людúни,
бо горе їм, як відступлю Я від них.
13 Єфрем, як Я бачу, —
для влóвів йому подалú його *власних* дітей,
і Єфрем поведé
своїх *власних* дітей на заріз . . .

14 Дай їм, Господи, — що ж Ти дасú? —
дай їм утрóбу непліднy та вúсохлі грýди!
15 Усе їхнє зло у Ґілґалі,
бо там Я зненáвидів їх;
за зло їхніх учинків
Я вúжену їх з Свого дому.
Не бýду їх більше любити,
— всі їхні князі ворохóбники!
16 Побитий Єфрем, їхній корень посóх, —
він плóду не зрóдить.
А коли вони зрóдять,
то Я повбиваю улюблених їхнього лóна.
17 Відкине їх Бог мій,
бо вони неслухня́ні для Ньóго булú,
і будуть вони мандрувáти між нарóдами.

Час навернутись до Господа

10 Ізрáїль — буйнúй виноград,
що родить подібне собі.
Та за многістю плóду свого
він намнóжує жéртівники,
за добрістю крáю своró
боввáнські стовпú прикрашáє.
2 Облýдне їхнє серце,
тому винні тепер вони бýдуть,
Він їхні жéртівники понúщить
поруйнує стовпú їхні.
3 Бо тепер вони кажуть: Нема в нас царя,
бо ми не боялися Господа,
а цар щó нам зробить?
4 Говорять *порожні* словá,
клянýться фальшúво,
колú заповіта складáють,
і на грядкáх польовúх цвіте *їхнє* правосýддя,
немов той полúн.

[1] Бошет — Ваал, сором.

5 За телят Бет-Авену[1]
бояться мешка́нці Самарії,
бо в жало́бі опини́вся через нього наро́д його,
а жерці будуть плакати над ним,
за славу його,
що пішла на вигна́ння від нього.
6 Запрова́джений буде і він в Асирію
царе́ві великому в дар.
Прийме сором Єфрем,
і посоро́млений буде Ізраїль за раду свою.
7 Самарія загине; її цар — немов тріска ота́
на пове́рхні води!
8 І поруйно́вані бу́дуть висо́ти Авена,[2] Ізраїлів гріх,
терни́на й будя́ччя зросте на їхніх жертівниках,
і до гір вони скажуть:
,,Накрийте ви нас!"
а до взгір'їв: ,,На нас упадіть!"
9 Від днів Ґів'ї́ грішив ти, Ізраїлю!
Там вони полишились булі́, —
чи ж їх не дося́гне в Ґів'ї́
війна проти синів беззако́нних?
10 За жада́нням Своїм покараю Я їх,
і зберуться наро́ди на них,
і пока́рані будуть вони за подвійні провини свої.
11 А Єфрем — *це* привче́на телиця,
що звикла вона молоти́ти,
Сам ярмо́ накладу́ на її товсту шию,
запряжу́ Я Єфрема, Юда буде орати,
Яків буде собі скороди́ти.
12 Сійте собі на справедливість, за ми́лістю жніть,
оріте собі переліг,
бо час наверну́тись до Господа,
ще поки Він при́йде
і правду лине́ вам дощем.
13 Ви беззако́ння ора́ли, — пожа́ли ви кривду,
плід брехні спожива́ли,
бо надіявся ти на дорогу свою́,
на многість лица́рства свого́.
14 І станеться шум по наро́дах твоїх,
і всі твердині твої поруйно́вані бу́дуть,
як Шалма́н зруйнував Бет-Арбе́л в час війни, —
була мати з синами убита.
15 Отак вам учинить Бет-Ел
за зло вашого зла, —
конче згине Ізраїлів цар на світа́нку!

Не вчиню жару гніву Свого

11 Як Ізраїль був хлопцем, Я його покохав,
і з Єгипту покликав Я сина Свого́.
2 Як часто їх кликав, так вони йшли від Мене, —
прино́сили жертви Ваа́лам,
і кадили бовва́нам.
3 Я ж Єфрема ходити навчав,
Я їх брав на раме́на Свої,
та не знали вони, що Я їх лікува́в.
4 Я тягнув їх шнурка́ми, що лю́дям лицю́ють,
шнурка́ми любови,

[1] Бет-Авен — дім безправства, зухвальства.
[2] Гебр. aven — гріх.

і був Я для них немов ті,
що здіймають ярмо́ з-над їхньої шиї,
і Я їх годував.
5 До кра́ю єгипетського він не ве́рнеться,
та Ашшу́р[1] — він буде для нього царем,
бо вони не хотіли верну́тись *до Мене.*
6 А міста́ми його ґрасува́тиме меч,
і за́суви його повила́млює він
та й пожере́ *їх* за за́думи їхні.
7 А наро́д Мій схильний відпада́ти від Мене,
і хоч кличуть його догори,
він не підійма́ється ра́зом.
8 Як тебе Я, Єфреме, відда́м,
як ви́дам тебе́, о Ізраїлю?
Як тебе Я віддам, як Адму,
учиню тебе, мов Цевоїм?
У Мені переверну́лося серце Моє,
розпали́лася ра́зом *і* жа́лість Моя!
9 Не вчиню́ жару гніву Свого,
більше ни́щити Єфрема не бу́ду,
бо Бог Я, а не люди́на,
серед тебе — Святий,
і не прийду́ в люті гніву.
10 За Господом підуть вони,
а Він заричи́ть, немов лев,
і Він заричи́ть,
і від за́ходу *прийдуть* в тремтінні сини.
11 Вони *прийдуть* в тремті́нні,
як птах із Єгипту,
і як голуб із кра́ю Ашшу́ра,[1]
і Я посаджу́ їх по їхніх дома́х,
говорить Госпо́дь.

[1] Ашшур — Асирія.

Гірко Бога розгнівав Єфрем

12 Єфре́м оточи́в Мене лжею,
лука́вством — Ізраїлів дім,
а Юда держа́вся ще з Богом
і з святими був вірний.
2 Єфрем пасе вітра й женеться за вітром із схо́ду.
Неправду й руїну розмно́жує він кожного дня,
умову складають з Ашшу́ром,[1]
олива ж несе́ться в Єгипет.
3 Та в Господа з Юдою пря,
і Якова Він навісти́ть за путя́ми його́,
за ділами його йому зве́рне.
4 Він в утро́бі тримав за п'яту́ свого брата,
а в силі своїй він боровся із Богом, —
5 і боровся він з Анголом, — та й переміг.
Плакав він, і блага́в він Його́,
у Бет-Елі знайшов Він його́,
і там з нами гово́рить.
6 А Господь — Бог Савао́т,
Його Йме́ння — Госпо́дь.
7 А ти через Бога свого наве́рнешся,
стережи милість та суд,
і за́вжди надійся на Бога свого́!
8 *Немов* Ханаа́н, — у нього в руці неправдива вага́,
любить він кривду чинити.
9 І каже Єфрем: Справді я збагати́вся,
знайшов я маєток собі!
У всіх моїх чи́нах не зна́йдуть провини мені,
що гріхом би була́.
10 А Я — Госпо́дь, Бог твій
від кра́ю єгипетського, —

ще в намéтах тебе посаджý,
немов за днів свята.
11 І Я говорив до пророків,
і видіння розмнóжив,
і через пророків Я притчі казав.
12 Хіба беззакóння лишúв Ґілеáд, і марнóтою стались *лиш там?*
У Ґілґáлі принóсили в жертву волів,
а їхні жéртівники —
мов ті купи *каміння* на бóрознах пільних.
13 І втік Яків на поле Арáма,
а Ізрáїль за жінку робив,
і за жінку *отару* стеріг.
14 І через пророка Госпóдь
із Єгипту Ізраїля вúвів,
і пророком стерéжений був він.
15 Єфрéм *Господа* гірко розгнівав,
і томý його вчинки криваві Він лúшить на ньому,
і повéрне йому його сором.

Погубив ти себе, о Ізраїлю!

13 Як Єфрем говорив, *то* тремтіли, —
він піднéсений був ув Ізраїлі,
та через Ваáла згрішив і помер.
2 А тепер іще більше грішáть,
бо зробили собі вони відлива з срібла своґó,
божків за своєю подóбою;
робота майстрів усе те,
розмовляють із ними вони;
ті люди, що жертву принóсять,
цілують телят.
3 Томý вони стануть, як хмара порáнку,
і мов та роса, що зникає вранці,
немов та полóва, що з тóку винóситься бурею,
і наче із кóмина дим.
4 А Я — Господь, Бог твій
від крáю єгипетського,
і Бога, крім Мене, не бýдеш ти знати,
і крім Мене немає Спасителя.
5 Я тебе на пустині пізнав,
у пересóхлому краї.
6 Мали добрі пасóвиська й ситі були,
насúтилися — і загордúлось їхнє серце,
томý то забули про Мене вони!
7 І став Я для них, немов лев,
на дорозі чигáю, немов та пантéра.
8 Нападý Я на них, немов та ведмедúця, що дітей загубила,
і те розірвý, у що серце їхнє зáмкнене,
і їх, як левчýк, пожерý там,
шматуватиме їх польовá звіринá.
9 Погубив ти себе, о Ізраїлю,
бо ти *був* проти Мене, спасіння свогó.
10 Де цар твій тоді?
Нехай він поможе тобі по містáх твоїх усіх!
А *де* сýдді твої, що про них ти сказав:
Дай нам царя та князів?
11 Я тобі дав царя в Своїм гніві,
і забрав у Своїй рéвності.
12 Провина Єфремова зв'язана,
схóваний прогріх його.
13 Болі, *немов* породіллі,
надійдуть на нього.
Не мудрий він син,
бо інакше не був би так довго у мáтернім нýтрі.

14 З рук шеолу[1] Я викуплю їх,
від смерти їх вибавлю.
Де, смерте, жало́ твоє?
Де, шео́ле, твоя перемо́га?
Жаль схова́ється перед очима Моїми!
15 Хоч він дає плід між брата́ми,
але прийде вітер зо схо́ду,
вітер Госпо́дній,[2] що зійде з пустині,
і всо́хне його джерело́,
і пересо́хне криничка його, — понищить він скарб всіх коштовних речей!

Ізраїль розцвіте, як ліле́я

14 Завини́ть Самарія,
бо стала уперта до Бога свого́, —
поляжуть вони від меча!
Порозби́вані будуть їхні діти,
вагітні їхні розпо́роті будуть!
2 Вернися, Ізраїлю, до Господа, Бога свого́,
бо спіткну́вся ти через провину свою́!
3 Візьміть із собою слова́,
та й зверніться до Господа,
до Нього промовте: „Прости́ *нам* усяку провину,
та добре прийми,
і ми принесе́мо у жертву плода́ своїх уст!
4 Ашшу́р не спасе нас,
не бу́демо їздити ми на коні,
і не скажемо вже
чи́нові рук наших: боже наш,
бо *тільки* Тобою помилуваний сирота́“.
5 „Ворохо́бність їхню вилікую,
добровільно любитиму їх,
бо Мій гнів відверну́вся від нього.
6 Я буду Ізраїлеві, як роса́,
розцвіте́ він, немов лілея,
і пустить коріння своє, мов Ліва́н.
7 Розійду́ться його пагінці,
і буде його пишнота́, мов олі́вне те дерево,
а па́хощ його — мов Ліва́н.
8 Наве́рнуться ті, що сиділи під тінню його́,
збіжжя оживлять вони й зацвіту́ть,
немов той виногра́д,
будуть згадки про нього,
немов про ліва́нське вино́.
9 Єфрем, — що йому до ввова́нів іще?
Я вислухав *вже* та побачив його,
Я для нього немов кипари́с той зелений:
з Мене зна́йдений бу́де твій плід“.
10 Хто мудрий, то *це* зрозуміє,
розумний — і пізна́є,
бо про́сті Господні доро́ги,
і праведні ходять по них,
а грішні спіткну́ться на них!

[1] Шеол — ад, той світ, загробовий світ.
[2] Вітер Господній — над міру сильний вітер, пор. 1 М. 30. 8.

КНИГА ПРОРОКА

ЙОІЛА

Увесь край опустошений

1 Слово Господнє, що було до Йоіла,[1] Петуїлового сина.
2 ,,Послухайте це, ви старші,
і візьміть до вух, усі мешка́нці землі:
чи бувало таке́ за днів ваших,
або за днів ваших батьків?
3 Оповіда́йте про це синам вашим,
а ваші сини — своїм дітям,
а їхні сини — поколі́нню насту́пному.
4 ,,Що лишилось по гу́сені, — зже́рла *те все* сарана́,
що ж зоста́лося по сарані — поже́р ко́ник,
а решту по ко́нику зжерла черва́''.
5 Пробудіться, п'яни́ці,
і плачте й ридайте за виногра́довим соком усі, хто вина напива́ється,
бо віднятий він від уст ваших!
6 Бо на Край Мій прийшов
люд міцний й незчисле́нний,
його зуби — *як* ле́в'ячі зуби,
а па́ща його — *як* в леви́ці.
7 Виноград Мій зробив він спусто́шенням,
Моє ж фі́ґове дерево геть полама́в,
доще́нту його оголи́в та й покинув,
галу́зки його побіліли.
8 Голоси́, як та дівчина, вере́тою опере́зана,
за нарече́ним юна́цтва свого́.
9 Жертва хлібна й жертва лита спини́лася в домі Господньому,
впали в жало́бу священики, слу́ги Господні.
10 Опусто́шене поле,
упала в жало́бу земля,
бо спусто́шене збіжжя,
вино молоде пересо́хло, зів'я́ла оливка.
11 Засоро́милися рільники́,
голосили були виногра́дарі
за пшеницю й ячмінь,
бо ви́гинуло жниво поля.
12 Усох виноград,
а фі́ґа зів'яла,
грана́тове дерево, й па́льма та яблуня,
і повсиха́ли всі пільні дере́ва,
бо Він висушив радість від лю́дських синів.
13 Опережіться веретою, — і ридайте, священики,
голосіть, слуги же́ртівника,
входьте, ночуйте в вере́тах,
служителі Бога мого́, —
бо хлібна жертва і жертва та лита
затри́мана бу́де від дому вашого Бога!

Близький день Господній

14 Оголосіть святий піст,
скличте збори, позбирайте старши́х,
всіх мешка́нців землі

[1] Єврейська форма **Joel**, грецька й церковнослов'янська Іоіл, українська Йоіл.

до дому Господа, вашого Бога,
і кли́чте до Господа.
15 Горе дневі тому́!
Бо близький день Господній,
і при́йде він від Всемогу́тнього, мов те спусто́шення!
16 Чи ж з-перед оче́й наших не відіймається їжа,
з дому нашого Бога веселість та втіха?
17 Poко́рчились зе́рна під своїми гру́дами,
спорожні́ли комо́ри,
поруйно́вані клу́ні,
бо висохло збі́жжя.
18 Як стогне това́р,
поголо́мшені че́реди, —
бо немає їм па́ші,
ота́ри спусто́шені!
19 До тебе я кли́чу, о Господи,
пожер бо огонь пасови́ща пустині,
а жар попали́в усі дере́ва на полі.
20 Навіть пільна худо́ба пра́гне до Тебе,
бо водні джере́ла посо́хли,
огонь же поже́р пасови́ща пустині!

Прийшов ворог нечу́ваний

2 Засурмі́ть на Сіоні в сурму́,
здійміть крик на святій горі Моїй!
Затремтіть, всі мешка́нці землі,
бо прийшов день Госпо́дній, бо бли́зько *вже він*,
2 день темно́ти та те́мряви,
день хмари й імли́!
Як несеться досвітня зоря́ по гора́х,
так наро́д цей великий й міцни́й.
Такого, як він, не бувало відві́ку,
і по ньому не бу́де вже більш
аж до літ з роду в рід!
3 Перед ним пожира́є огонь,
і палахкоти́ть за ним по́лум'я!
Земля перед ним, як еде́нський садо́к,
а за ним — опусті́ла пустиня,
і рятýнку від нього нема!
4 Його ви́гляд — ніби коні,
гарцю́ють вони, наче ті верхівці!
5 Як гу́ркіт військо́вих возів,
вони ска́чуть гірськи́ми верхів'ями,
як ве́реск огни́стого по́лум'я,
що солому жере́,
наче поту́жний наро́д,
що до бо́ю поста́влений.
6 Наро́ди тремтять перед ним,
всі обличчя поблідли.
7 Як ли́царі, мчаться вони,
немов вояки́ вибігають на мур,
і кожен своєю доро́гою йдуть,
і з стежо́к своїх не позбива́ються, —
8 не пхають вони один о́дного,
ходять своєю дорогою битою,
а коли на списа́ упаду́ть,
то не зра́няться.
9 По місті хурча́ть,
по мурі біжать,
увіхо́дять в доми́,
через вікна проли́зять, як зло́дій.
10 Трясеться земля перед ним,
тремтить небо,
сонце та місяць темніють,
а зорі загу́блюють ся́йво своє.

11 І голос Свій видасть Госпо́дь перед військом Своїм,
бо та́бір Його величе́зний,
бо міцни́й викона́вець сло́ва Його,
бо великий день Господа й ве́льми страшни́й,
і хто зможе його перене́сти?

Покайтеся!

12 Тому́ то тепер промовляє Госпо́дь:
Верніться до Мене всім серцем своїм,
і по́стом *святим*, і плаче́м та рида́нням!
13 І деріть своє серце, а не свою одіж,
і наверніться до Господа, вашого Бога,
бо ласка́вий Він та милосе́рдний,
довготерпели́вий та многомилости́вий,
і жалку́є за зло!
14 Хто знає, чи Він не пове́рнеться та не пожа́лує,
і по Собі не залишить благослове́ння,
жертву хлібну та жертву ту литу
для Господа, вашого Бога.
15 Засурміть на Сіоні в сурму́,
оголосіть святий піст, скличте зібра́ння!
16 Зберіте наро́д,
оголосіть святі збо́ри,
ста́рців згрома́дьте,
позбирайте дітей та грудни́х немовля́т,
нехай вийде з кімна́ти своєї *тако́ж* молодий,
молода́ ж з-під свого накриття́!
17 Між притво́ром та же́ртівником
нехай плачуть священики,
слу́ги Господні,
хай мо́лять вони: Змилуйся, Господи, над наро́дом Своїм,
і не видай на га́ньбу спадку Свого,
щоб над ним панували пога́ни.
Нащо будуть казати між наро́дами: Де́ їхній Бог?
18 І за́здрісним стане Госпо́дь за Свій край,
і зми́лується над наро́дом Своїм".
19 І Господь відповів і сказав до наро́ду Свого:
,,Ось Я посилаю вам збіжжя й вино молоде та оливу,
і наси́титесь нею,
і більше не дам вас на нару́гу наро́дам.
20 А цьо́го півні́чного *ворога* віддалю́ Я від вас,
і його в край сухий та спусто́шений ви́жену,
— його пе́ред до східнього моря,
його ж край — до того́ моря за́днього.
І вийде злий за́пах його,
і підійметься смо́рід його,
бо він *лихо* велике чинив.
21 Не бійся ти, зе́мле,
а тішся й радій, —
бо велике Господь учинив!
22 Не бійтеся, ти пільна худо́бо,
бо пустинні пасо́виська зазеленіють,
бо дерево видасть свій плід,
фіґо́вниця та виноград свою силу дадуть.[1]
23 А *ви*, сіонські сини,
радійте та тіштеся Го́сподом, Богом своїм,

[1] Текст 2. 23–3. 5 не мають правильної віршової будови.

бо вам їжі Він дасть на спасі́ння,
і найперше зішле вам дощу́,
дощу ра́ннього й пізнього.
24 І то́ки напо́вняться збіжжям,
чави́льні ж кадки́ будуть перелива́тись вином молодим та оливою.
25 І надолу́жу Я вам за ті роки,
що поже́рла була сарана́,
коник і черва́ та гусінь,
Моє ві́йсько велике,
що Я посилав проти вас.
26 А їсти — ви будете їсти й наси́чуватись,
і хвалитимете Ім'я́ Господа, вашого Бога,
що з вами на по́див зробив,
і посоро́млений *більше* не буде наро́д Мій навіки!
27 І пізна́єте ви, що Я серед Ізраїля,
і *що* Я — Господь, Бог ваш, і немає вже *іншого*, —
і посоро́млений *більше* не буде наро́д Мій навіки!

Обітниця Духа Святого

3 І бу́де потому, —
виллю Я Духа Свого на кожне тіло,
і пророкува́тимуть ваші сини́ й ваші до́чки,
а вашим стари́м будуть сни́тися сни,
юнакй ваші бачити будуть виді́ння.
2 І також на рабів та невільниць
за тих днів виллю Духа Свого́.
3 І дам Я озна́ки на небі й землі, —
кров та огонь, та стовпи́ диму.
4 Заміниться сонце на те́мність,
а місяць — на кров перед прихо́дом Господнього дня,
великого та страшно́го!
5 І станеться, — кожен, хто кли́кати буде Господнє Ім'я́,
той спасеться,
бо на Сіонській горі та в Єрусалимі буде спасі́ння,
як Госпо́дь говорив,
та для тих позоста́лих, що Господь їх покличе.

Суд у Йосафа́товій долині

4 Бо ось тими днями та ча́су того́,
коли долю Юді та Єрусалиму верну́,
2 то зберу́ всі наро́ди,
зведу їх у долину Йосафа́тову,
і там буду суди́тися з ними
за наро́д Мій й спа́дщину Мою, за Ізраїля,
що його розпоро́шили поміж наро́дами,
а Мій край поділи́ли.
3 І за народ Мій вони кида́ли же́реба,
і юнака́ за блудни́цю давали,
а дівчину — за вино продавали, і пили́.
4 І що́ вам до Мене, Ти́ре й Сидо́не,
та всі филисти́мські довкілля?
Чи *свій* чин на Мені надолу́жите?
Може хочете щось учинити Мені,
то легко *та* скоро зверну́ Я ваш чин
вам на го́лову,

5 що срібло Моє й Моє золото позабирали,
а коштóвні клейнóди Мої
в свої хрáми повнóсили .
6 А синів Юди та Єрусалиму
ви грéцьким синам продалú,
щоб їх віддалúти від їхніх границь.
7 Ось Я їх позбýджую з місця тогó, куди їх продалú, —
ваш чин повернý вам на гóлову!
8 І попрóдаю ваших синів та ваших дочóк
в руку Юдських синів,
а вони віддадуть їх шев'янам, до люду далекого,
бо Господь *так* сказав.
9 Кличте про це між нарóдами,
оголосіте святую війну,
збудіте лицáрство, хай схóдяться,
нехай підіймáються всі воякú.
10 Перекýйте свої лемеші на мечі,
а ваші серпú на списú,
хай *нáвіть* безсилий говорить: „Я лúцар!"
11 Поспішіть і прийдіть, всі нарóди з довкілля, й зберіться, —
туди, Господи, спýстиш лицáрство Своє.
12 Нехай збýдяться й зійдуть
народи в долину Йосафáтову,
бо сяду Я там, щоб судúти всі нарóди з довкілля.
13 Пошліть *на роботу* серпá,
бо жнúво дозріло,
приходьте, зійдіть,
бо чавúло напóвнене,
кадки переливáються, —
бо зло їхнє розмнóжилось!
14 Нáтовпи, натовпи
у вирішáльній долині,
бо близькúй день Господній
у вирішáльній долині.
15 Сонце та місяць стемніють,
а зóрі загублять свій блиск,
16 і Господь загримить із Сіóну,
та з Єрусалúму Свій голос подáсть,
і небо й земля затремтять,
та Господь — охорона Своєму нарóдові,
і твердиня синам Ізраїлевим!
17 І пізнаєте ви, що Я — Госпóдь, Бог ваш,
Який пробувáє в Сіоні, на святій Своїй горі.
І станеться Єрусалúм за святиню,
і чужі вже не бýдуть ходити по ньóму.
18 І станеться в день той,
гори будуть кропúти виноградовий сік,
а підгірки стоятимуть у молоці,
і всі Юдські потóки водою заб'ють,
а з дому Господнього вийде джерело,
і напóїть долину Шіттім.[1]
19 Єгипет спустóшенням стане,
і пустинею голою стане Едóм
за насильство синам Юди,
за те, що лилú кров невúнну у їхньому краї.
20 А Юдея жити буде повіки,
і Єрусалúм — з роду в рід,
21 і помщý за їхню кров, що за неї Я *ще* не помстúв,
і бýде Госпóдь пробувáти на Сіоні!"

[1] Шіттім — акації.

КНИГА ПРОРОКА

АМОСА

Кари на сусідні наро́ди

1 Слова Амо́са, що був між вів-
чарями з Текої, які він бачив[1]
на Ізраїля за днів Уззійї, Юди-
ного царя, та за днів Єровоама,
Йоашового сина, Ізраїлевого ца-
ря, *за* два роки перед *земле*трусом.
2 І він проказав:
,,Загримить із Сіо́ну Госпо́дь,
і з Єрусали́му Свій голос подасть,
і впадуть пасови́ща пастуші в жало́бу
та всохне верши́на Карме́лу!
3 Так говорить Госпо́дь:
За три пере́ступи Дама́ску
й за чотири цього не прощу́:
за те, що вони молотили Ґілеа́да ціпа́ми залізними.
4 І пошлю Я огонь на дім Хазаїла, —
і пожере́ він пала́ти Бен-Гадада.
5 І зламаю засу́ва Дамаску,
і ме́шканця витну з долини Авен,
і того, хто держа́тиме бе́рло з Бет-Едене,
і ара́мський наро́д піде в Кір на вигна́ння,
говорить Господь.
6 Так говорить Господь:
За три пере́ступи Аззи[2]
й за чотири цього не прощу́:
що всіх гнали в поло́н,
щоб віддати Едо́мові.
7 І пошлю́ Я огонь на мур Ґази, —
і поїсть він пала́ти її.
8 І ме́шканця витну з Ашдо́ду,[2]
і берлоде́ржця з Ашкелону,
і зверну́ Свою руку на Екрон, —
і ви́гинуть решткп филисти́млян,
говорить Госпо́дь.
9 Так говорить Господь:
За три пере́ступи Тиру
й за чотири цього не прощу́:
за те, що він видав усіх на вигна́ння в Едо́м,
і не пам'ятав заповіту братів.
10 І пошлю Я огонь на мур Тиру, —
і пожере́ він пала́ти його!
11 Так говорить Госпо́дь:
За три пере́ступи Едому
й за чотири цього не прощу́:
за те, що мече́м він гнав брата свого,
і знищив своє милосе́рдя,
свій гнів за́вжди стеріг,
а лютість свою пильнував повсякча́сно.
12 І пошлю Я огонь до Тема́ну
і пожере́ він пала́ти Боцри́!
13 Так говорить Госпо́дь:
За три пере́ступи Аммо́нових синів
й за чотири цього не прощу́:
за те, що пороли ґілеа́дських вагітних,
щоб поши́рити границі свої!

[1] У біблійній мові перідко вживається ,,бачив" замість ,,чув".
[2] Азза — місто Ґаза, Ашдод — Азот.

14 І огонь запалю́ Я на мурі
Раббі́, —
і пожере́ він пала́ти її,
із криком в день бо́ю,
із ви́хром в день бурі.
15 І піде їхній цар на вигна́ння,
він і князі його ра́зом,
говорить Господь.

2 Так говорить Госпо́дь:
За три пере́ступи Моа́ва
й за чотири цього не прощу́:
за те, що спалив на вапно́
кості едо́мського царя!
2 І пошлю Я огонь на Моава,
і пожере́ він пала́ти Керіййоту,
і загине Моав серед га́ласу,
серед кри́ку, при голосі
ро́га.
3 І витну суддю́ з-серед нього.
а з ним позабиваю князів
його всіх,
говорить Госпо́дь.

Кари на Юду й Ізраїля

4 Так говорить Госпо́дь:
За три про́гріхи Юди
й за чотири цьо́го не прощу́:
за те, що повідкида́ли
Господній Зако́н,
і постано́в Його не стерегли́,
і що на манівці їх звели́
їхні лжебо́ги,
за якими пішли їхні батьки́.
5 І пошлю Я на Юду огонь, —
і пожере́ він пала́ти Єрусалиму!
6 Так говорить Господь:
За три пере́ступи Ізраїлеві
й за чотири цьо́го не прощу́:
за те, що за срібло вони
продають справедливого,
а за чоботи — вбогого!
7 Вони то́пчуть у зе́мному по́росі го́лову бідних,
а доро́гу суми́рних викри́влюють.
А син й його батько вчащають до *однієї* блудниці,
щоб святе Моє Іме́ння
знева́жити.
8 І вони стелять одіж заста́влену,
щоб півлежати при кожному же́ртівнику,
і п'ють в домі Бога свого
вино *від* пока́раних.
9 І Я вигубив був з-перед них
Аморе́я,
що його височінь, як високий той кедр,
і він міцни́й, як дуб.
Та Я плід його знищив
згори́,
а здо́лу — коріння його.
10 А вас Я був вивів із кра́ю
єгипетського,
і сорок років прова́див
пустинею вас,
щоб ви край аморе́йський
успадкува́ли.
11 І пророків Я збу́джував з
ваших синів,
а з ваших юнців назоре́їв.
Хіба ж то не так, сино́ве Ізраїлеві? говорить Госпо́дь.
12 А ви назоре́їв поїли вином,
а пророкам наказували
й говорили: „Не пророку́йте!"
13 Отож Я потисну на вас,
як тисне снопа́ми напо́внений віз, —
14 і згине *й* в мото́рного втеча,
і поту́жний не втримає
сили своєї,
а ли́цар свого життя не
врятує.
15 І не всто́їть із лука стріле́ць,
і своїми ногами прудки́й
не втече́,

і верхіве́ць не врятує
свого життя.
16 І наймужніший з лица́рства
нагим утече того дня,
говорить Госпо́дь.

Пророцтво на ввесь Яковів дім

3 Послухайте сло́ва того́,
що Госпо́дь говорив проти вас,
сино́ве Ізраїлеві, на ввесь
оцей рід,
що його Я підніс був
із кра́ю єгипетського,
промовляючи:
2 Тільки вас Я пізнав зо всіх
ро́дів землі,
тому вас навіщу́ за всі
ваші провини!
3 Чи йдуть двоє ра́зом,
якщо не умо́вились?
4 Чи реве́ в лісі лев,
як нема йому здо́бичі?
Чи левчу́к видає голос свій
із своєї нори́,
якщо він не зловив?
5 Чи впаде́ *на* землі пташка в
сітку,
як немає сільця́?
Чи підійметься сітка з землі,
як нічого не зло́вить?
6 Чи в місті засурмля́ть у
сурму́,
а наро́д не тремті́тиме?
Чи станеться в місті нещастя,
що його́ не Госпо́дь допусти́в?
7 Бо не чинить нічо́го Господь Бог,
не ви́явивши таємни́ці
Своєї
Своїм рабам пророкам.
8 Лев зареве́, —
хто *того́* не злякається?
Господь Бог заговорить, —
хто пророкувати не бу́де?
9 Розголосіть над пала́цами в
Ашдоді,
і над пала́тами в кра́ї
єгипетському,
та й скажіть: Позбирайтеся
на гора́х Самарії,
і побачте велике збенте́ження в ній,
та у́тиск у ній!
10 І правдиво не вміють робити вони, — говорить
Господь, —
наси́льство грома́дять
та грабу́нок в пала́тах своїх.
11 Тому́ так Господь Бог промовляє:
Ворог обля́же навколо
цієї землі,
і скине із тебе він силу твою́,
і пограбо́вані бу́дуть пала́ти твої.
12 Так говорить Господь:
Як *ча́сом* рятує пастух з
пащі ле́в'ячої
дві колі́ні, або пи́пку вуха,
так будуть врято́вані діти
Ізраїлеві,
що сидять в Самарії в заку́точку ліжка,
та на адама́шку постелі.
13 Послухайте ви та й засвідчіть ув Якововім домі,
говорить Господь Бог,
Бог Савао́т.
14 Бо в той день, коли Я покараю Ізраїля за провини його,
то Я покараю за же́ртівники Бет-Елу, —
і будуть відру́бані роги же́ртівника,
і на землю попа́дають.
15 І Я розіб'ю дім зимо́вий
разом з домом літнім,
і загинуть доми́ із слоно́вої кости,
і не стане багато домів,
говорить Госпо́дь.

Господь тяжко карав Ізраїля

4 Послухайте сло́ва оцього, коро́ви баша́нські,
які на горі самарі́йській,
що тиснете бідних, торо́щите вбогих,
що своїм хазяя́м ви говорите: „Принеси, і ми бу́демо пити!“
2 Присягав Господь Бог Своєю святістю,
що ось дні настають на вас,
і будуть тягти вас гака́ми,
а ваших нащадків — гачка́ми для ло́влення риби!
3 І ви повихо́дите ви́ломами, кожна окремо собі,
і ки́нетеся до Хермо́ну,
говорить Госпо́дь.
4 Прийдіть до Бет-Елу й грішіть,
до Ґілґалу — примно́жте грішити.
І свої жертви прино́сьте щора́нку,
на три дні — ваші десятини.
5 І з димом пустіть жертву вдячну квасну́,
і сповістіть добровільні дару́нки, розголосіть,
бо ви любите так, сино́ве Ізраїлеві,
говорить Господь Бог.
6 І тому́ Я вам дав чистоту́ зубів[1]
по всіх ваших міста́х,
і брак хліба по всіх ваших місця́х,
та ви не верну́лись до Мене,
говорить Госпо́дь.
7 І Я стримав вам дощ
за три місяці перед жнива́ми,
і дощ посилав на одне місто,
а на друге місто не посилав;
одна діля́нка була побита дощем,
а ділянка, на яку не пустив Я дощу, висиха́ла.
8 І два-три міста рушали до міста одно́го напитись води,
але́ не наси́чувались, —
та ви не вернулись до Мене,
говорить Госпо́дь.
9 Я бив вас посу́хою та зеленя́чкою,
сарана́ жерла бе́зліч ваших садків й виноградників ваших,
і ваших фіґо́вниць та ваших олив, —
та ви не верну́лись до Мене,
говорить Госпо́дь.
10 Я на вас посилав морови́цю, немов на Єгипет,
мечем побивав ваших хло́пців,
поло́нячи ра́зом *і* ко́ней у вас,
підіймав до нізде́р сморід ваших табо́рів, —
та ви не вернулись до Мене,
говорить Господь.
11 Я ви́нищив вас,
як Содо́м та Гомо́рру Бог винищив,
і ви стали, немов головé́шка, з пожа́ру врято́вана, —
та ви не вернулись до Мене,
говорить Господь.
12 Тому́ то зроблю тобі так, о Ізраїлю,
а що Я зроблю тобі це,
приготуйся, Ізраїлю, до зу́стрічі Бога свого́!

[1] Чистота зубів — через брак їжі, недостача їжі.

13 Бо це Той, що вформóвує гори, і що створює вітра,
що людині показує зáдум її,
що робить зірни́цю темнóтою,
і ступає по згір'ях землі,
— Господь Бог Саваóт Йому Йме́ння!

Наверніться до Господа, і будете жити!

5 Послухайте слова цього,
що я ним голосіння піднóшу за вас, о доме Ізраїлів!
2 Упала, *і* більше не встане
та діва Ізрáїлева!
Вона кинена на свою землю, —
немає, хто звів би її!
3 Бо так Господь Бог промовляє:
Місто, що вихóдило тисячею,
позостáвить *лиш* сотню,
а те, що вихóдило сотнею,
позостáвить десятку для дому Ізраїля.
4 Бо так промовляє Госпóдь до дому Ізраїлевого:
Наверніться до Мене й живіть!
5 І не звертáйтеся до Бет-Елу,
і до Ґілґалу не прихóдьте,
а через Беер-Шеву не перехóдьте,
бо на вигнáння Ґілґáл конче піде,
і марнóтою стане Бет-Ел.
6 Наверніться до Господа, і будете жити,
щоб Він не ввійшов, як огонь
до Йóсипового дому, —
і буде він же́рти,
та не бу́де кому погасити в Бет-Елі, —
7 вони змінюють суд на поли́н,
і кидають правду на землю.
8 Той, хто Волосожáра й Оріóна створив,
Хто сме́ртну темнóту зміняє на рáнок,
а день затемняє на ніч,
хто прикликує воду морську́
й виливає її на пове́рхню землі, —
Господь Йме́ння Йому!
9 Він наводить погибіль на сильного, —
і при́йде погибіль тверди́ні!
10 Вони ненави́дять тогó, хто у брамі картáє,
і обри́джують тим, хто говорить правдиве.
11 Тому́, що нужде́нного тóпчете ви,
і дару́нки збіже́ві берете від нього,
що ви пабудувáли будинків із кáменя те́саного,
то сидіти не будете в них;
понасáджували винограду улю́бленого,
та не будете пити із нього вина!
12 Бо Я знаю про ваші числе́нні провини
і про ваші великі гріхи́:
ти́снете ви справедливого,
берете ви підкупа та викривляєте *право* убогих у брамі.[1]
13 Тому́ то розумний мовчить цього чáсу,
бо це час лихий.
14 Шукайте добра, а не зла, щоб вам жити,
і буде із вами Госпóдь, Бог Саваот, так, як кажете ви.

[1] У брамах міст чинився суд, пор. Зах. 8. 16.

15 Ненáвидьте зло й покохайте добро,
і правосýддя поставте у брамі, —
може змилується Господь, Бог Саваóт
над рéшткою Йóсипа.

День Господній

16 Тому так промовляє Господь,
Бог Саваот, Вседержитель:
На майдáнах усіх голосіння,
на всіх вулицях крики: ой, ой!
І покличуть хліборобів на жалобу,
і голосільниць, що вміють плачлúві пісні,
17 і *стане* ридáння по всіх виноградниках,
бо Я перейдý серед тебе,
говорить Господь!
18 Горе тим, що жадають Госпóднього дня, —
нáщо це вам день Госпóдній?
Він не світло, а тéмрява!
19 *Це так*, коли хто утікає від лéва, —
і ведмідь спотикáє його!
І він убігає до дому, і опéрся своєю рукою об стіну, —
аж гадюка кусає його . . .
20 Чи ж не є день Госпóдній темнóта, а не світло,
і *хіба* він не темний, і сяйва немає у ньому?

Жертви без справедлúвости Господь не приймає

21 Зненáвидів Я, обрúдив Собі ваші свята,
і не нюхаю *жéртов* ваших зборів.
22 І коли принесéте Мені цілопáлення та хлібні жéртви свої,
Я Собі не вподóбаю їх,
а на мирні жертви ваші
із ситих баранів — не погляну.
23 Усунь же від Мене пісéнь своїх гук,
і не почую Я рóкоту гýсел твоїх,
24 і хай тече правосýддя, немов та вода,
а справедливість — як сильний потік!
25 Чи ж жертви та хлібні принóси
за тих сорок літ на пустині
Мені ви принóсили, доме Ізраїлів?
26 Ви ж носили Саккута, свойого царя,
та Кевана, свої виобрáження,
зорю ваших богів,
що собі поробúли.
27 Тому́ Я вас вижену геть за Дамáск,
говорить Господь, *що* Бог Саваот Йому Ймéння!

Горе безпечним на Сіоні!

6 Горе безпéчним на Сіоні,
тим, хто надіється на самарійськую гóру,
тим шляхéтним „першого з нарóдів",
до яких прибуває Ізраїлів дім!
2 Перейдіть до Калнé та й побачте,
і звідти підіть до Гамáту великого,
і зійдіть до Ґату филистúмлян!
Чи ліпші вони від цих царств?

Чи їхня границя більша за вашу границю?
3 День нещастя вважаєте ви за далекий,
а час насильства зближáєте!
4 Ви вилéжуєтеся на лóжах з слонóвої кости
і вивáлюєтесь на постелях своїх,
і їсте баранів із отари
та ситих телят із обóри.
5 Під гýсла співаєте ви, мов Давид,
ви музичні знаряддя собі видумляєте.
6 Ви вино попиваєте чáшами,
і намащуєтесь добірною оливою,
і над спустóшенням Йóсипа не вболівáєте.
7 Томý вони підуть тепер на вигнáння
на чолі полонéних,
і перестане крик вúпещених.
8 Господь присягнув був Своєю душею,
говорить Господь, Бог Саваóт:
Пишнóтою Якова бриджу,
і палáти його Я ненáвиджу,
і видам те місто
та все, що є в ньóму.
9 І бýде, якщо десять люда зостáнуться в домі однóму,
то *й* вони повмирають.
10 І його візьме родич та й спалить його,
щоб вúнести кості із дому,
і скаже до того, хто *буде* в серéдині дому:
,,Чи ще є *хто* з тобою?"
А той відповість: ,,*Вже* немає нікóго!"
і скаже той: ,,Тихше,
бо не згадується Імéння Господа!"
11 Бо Господь ось накаже, —
і *ворог* розіб'є великий той дім на відлáмки,
а дім малúй — на тріскú.
12 Чи бігають коні по скéлі?
Чи хто виоре море худобою?
Таж ви суд обернули на гіркість,
а плід справедливости — на полúн!
13 Ви марнóтою тішитеся
та говорите:
Хіба ж ми не власною силою
набулú собі роги[1]?
14 Бо ось Я поставлю нарóд проти вас, доме Ізраїлів, —
каже Господь, Бог Саваóт, —
і вони вас потиснуть ізвідти,
де йдуть до Гамáту,
аж до степовóго потóку!

Три видінні про суд над Ізраїлем та Юдою

7 Господь Бог учинив, що я бачив таке:
Ось Він утворив саранý,
коли почала виростáти отáва, —
і ось отáва *як* по сінокóсі царськóму!
2 І сталось, як вона вже пожéрла траву *на* землі,
я сказав: Господи, Боже, простú!
Як же Яків устояти може,
бо *такий* він малúй?
3 *І* Господь пожалів був про те.
,,Не станеться *це*", промовив Госпóдь.
4 Господь Бог учинив, що я бачив таке:

[1] У біблійній мові роги — це сила.

Ось Господь Бог покликав судитись огнем,
і пожéр той велику безóдню,
і чáстку пожер.
5 І сказав я: О, Господи, Боже, спини́!
Як же Яків устóяти може, бо *такий* він малий?
6 *І* Госпóдь пожалів був про те.
,,Не стáнеться й це!" сказав Господь Бог!
7 *І* Він *знов* учинив, що я бачив таке:
Ось на мурі стрімкóму стоїть Господь *Бог*,
а в руці Його вúсок.
8 І прóмовив до мене Господь:
,,Що ти бачиш, Амóсе?"
А я відказав: ,,Вискá".
І промовив Господь: ,,Ось Я цього вискá покладу
посеред народу Мого, Ізраїля, —
уже більше йому не прощý!
9 І спустошіють *жертóвні* підгірки Ісакові,
і поруйнóвані будуть святині Ізраїлеві,
і Я стáну з мечем на дім Єровоамів".

Донóс Амації на Амоса

10 І послав Амація, священик
Бет-Елу, до Єровоама, царя Із-
раїлевого, кажучи: ,,Амóс змó-
влюється на тебе серед Ізраїлевого
дому, — не може земля змістити
всіх його слів!
11 Бо так говорить Амос: Єро-
воам помре від меча, а Ізраїль
конче піде на вигнáння з своєї
землі!"
12 І сказав Амація до Амоса:
,,Ясновúдче, іди, утікай собі до
Юдиного крáю, і їж там хліб, і
там пророкуй.
13 А в Бет-Елі вже більше не
будеш пророкувáти, бо він святи-
ня царя та дім царства".
14 І відповів Амос і сказав до
Амації: ,,Я не пророк, і не син
я пророків, — я пастух та обрóблю-
вач диких фіґóвниць.
15 І взяв мене Госпóдь від ота-
ри, і промовив до мене Госпóдь:
Іди, пророкуй Моєму нарóдові Із-
раїлеві!
16 А тепер послухай Господ-
нього слова: Ти кажеш: Не будеш
пророкувáти на Ізраїля, і не будеш
проповідувати на Ісаків дім.
17 Тому так промовляє Господь:
Твоя жінка в місті буде блудлúва,
і сини твої та дóчки твої попáдають
від меча, а земля твоя буде поді-
лена шнуром, і ти помреш на
нечистій землі, а Ізраїль конче
піде на вигнáння з своєї землі!"

Доспів кінець Ізраїлеві

8 Господь Бог учинив, що я бачив таке:
Ось кіш доспілих плодів.
2 І сказав Він: ,,Щó бачиш, Амóсе?"
А я відказав: ,,Кіш доспілих плодів".
І промовив до мене Господь: ,,Доспів кінець Моєму нарóдові Ізраїлеві, —
уже більше йому не прощý!
3 І обéрнуться пісні в палáтах на зойк того дня, —
говорить Господь Бог:
буде трýпів багато, —
бо вóрог на кожному місці накúдає їх!
4 Послухайте це, ви, що тóпчете бідного,
і що *прáгнете* вúнищити *всіх* убогих з землі,
5 кажучи: Коли то мине новомісяччя, —

щоб нам збіжжя прода́ти?
і субота, — щоб нам відчини́ти збіже́ві *комо́ри*?
Щоб зменши́ти ефу́,
і щоб ше́кля побільшити,
і щоб викривля́ти обманну вагу́,
6 щоб купува́ти за срібло нужде́нних,
а вбогого за взуття́,
і попро́дати по́слід збіже́вий?
7 Госпо́дь присягнув славою Якова:
Не забуду ніко́ли усіх їхніх вчинків!
8 Чи не затрясе́ться від цього земля,
і всі мешка́нці її не впадуть у жало́бу?
Вся вона захвилю́ється, мов та Ріка́,[1]
і бурхливо попли́не й обни́зиться *знов*, немов річка Єгипту.
9 І станеться в день той, — говорить Господь Бог, —
і вчиню́ захід сонця опівдні,
і для землі серед світлого дня воно сте́мніє.
10 І оберну́ ваші свята в жало́бу,
а всі ваші пісні́ — в голосі́ння,
і на всі сте́гна спрова́джу вере́ту,
а на всякую го́лову ли́сину,
і вчиню́ це, немов та жало́ба по одинако́ві,
кінець же отого, — немов гірки́й день!

Голод на слово Боже

11 Ось дні настають, — говорить Господь Бог, —
і голод пошлю Я на землю, —
не голод на хліб, і не спра́гу на во́ду,
але *спрагу* почути Господні слова́!
12 І бу́дуть ходити від моря до моря,
і з півно́чі до сходу блука́тимуть,
щоб знайти слово Господа, — та не зна́йдуть *його́*!
13 Того дня будуть мліти від спра́ги
вродли́ві дівчата та хлопці,
14 що кляну́ться гріхом самарійським
та кажуть: *Як* живий твій Бог, Дане,
і *як* жива дорога до Беер-Шеви!
Та вони *всі* попа́дають,
і більше не встануть

І на дні моря не сховається безбожник

9 Я бачив Господа, що стояв над же́ртівником, і Він сказав:
Удар но по ма́ковиці *цих воріт*,
щоб затрясли́ся поро́ги,
і порозбивай їх на всіх їхніх го́ловах,
а їхній останок заб'ю́ Я мечем.
Не втече їм втіка́ч,
і гоне́ць не врятується в них!
2 Якщо б закопа́лись вони до шео́лу,
то й звідти рука Моя їх забере́,
і якщо б піднялися на небо,
то й звідти їх скину!
3 А якщо б похова́лись вони на верхови́ні Карме́лу, —
звідти ви́шукаю й заберу́ їх,

[1] У Біблії Ріка, коли говориться про Єгипет, то це Ніл.

а якщо на дні моря вони поховáються з-перед очей Моїх,
то й там Я гадюці звелю́, — і вона їх покусáє!
4 А якщо вони підуть в полóн перед своїми ворогами,
то й там накажу́ Я мечéві — і він їх повбиває,
і на них Я зверну́ Своє око на зле, а не на добре.

Пересію Ізраїля

5 Бо коли Господь Бог Саваóт доторкнéться землі,
то розтáне вона,
і в жалóбу впаду́ть всі мешкáнці її.
І вся вона вийде, немов та Рікá,
і мов річка Єгипту обнúзиться.
6 Він будує на небі чертóги Свої,
а Свій небозвід заклáв над землею,
воду мóрську Він кличе,
і виливає її на повéрхню землі, —
Госпóдь Йому Йменння!
7 Хіба ж ви, Ізраїлеві сини,
Мені не такі, як сини етіóплян? говорить Господь.
Хіба ж не Ізраїля вивів Я з крáю єгипетського,
а филистúмлян з Кафтóру,
а Арáма із Кіру?
8 Ось очі Господа Бога
на грішне це царство, —
і з повéрхні землі його вигублю,
та вигу́блюючи, не погублю́ дому Якового,
говорить Господь.
9 Бо ось Я звелів,
і серед нарóдів усіх пересію Ізраїлів дім,
як пересівáється рéшетом,
— і жодне зерéнце на землю не вúпаде!
10 Упаду́ть усі грішні нарóду Мого від меча,
що говорять: Не досягне *до нас*
і не стріне оцé нас нещастя!

Вéрнеться доля Ізраїлеві

11 Того дня Я поставлю упáлу Давидову скúнію
і прołóми в ній загороджу́,
і поставлю руїни його́, і відбудую його́,
як за днів стародáвніх,
12 щоб решту Едóму посіли вони,
і всі ті нарóди, що в них клúкалося Моє Йменння.
говорить Господь, Який чинить оце.
13 Ось дні настають, говорить Господь,
і орáч із женцéм зустрінеться,
а топтáч винограду — із сіячéм,
і гóри закрáпають винóградовим соком,
а всі взгір'я *добром* потечу́ть.
14 І долю нарóду Свого, Ізрáїля, Я поверну́,
і побудую містá попустóшені, і осядуть вони,
і засáдять вони виноградники, й питимуть їхнє вино,
і порозвóдять садкú, і будуть їсти їхній óвоч.
15 І Я посаджу́ їх на їхній землі,
і не бу́дуть їх більш виривати з своєї землі,
яку Я їм дав,
говорить Госпóдь, Бог твій!"

КНИГА ПРОРОКА
ОВДІЯ

Проро́цтво про загибіль Едому

1 Видіння Овдія.[1]
Так сказав Господь Бог на Едо́м:
,,Почули ми вістку від Господа,
і по́сланий був між наро́дів посо́л, *щоб сказати*:
Уставайте, і станьмо на нього до бо́ю!
2 Оце Я мали́м тебе дав між наро́ди,
ти дуже пого́рджений.
3 Гордість серця твого обманила тебе,
який перебува́єш по щілинах ске́льних,
у високім сиді́нні своїм,
що гово́риш у серці своє́му:
Хто скине на зе́млю мене́?
4 Якщо б ти піднісся, немов той орел,
і якщо б ти кубло́ своє склав поміж зо́рями, —
то й звідти Я скину тебе, промовляє Господь!
5 Чи ж до тебе злодії прихо́дили,
чи нічні ті грабі́жники, — такий ти понищений!
— чи ж вони не накра́ли б собі скільки треба?
Якщо б до тебе прийшли збирачі винограду,
чи ж вони не лишили б *хоч* ви́бірків?
6 Як Ісав перешу́каний,
як криївки його перегля́нені!
7 Аж до границі прогнали тебе,
обма́нять тебе твої всі союзники,
переможуть тебе твої прия́телі!
Ті, що хліб твій *їдять*,
пастку розста́влять на тебе,
— нема в тому розуму!
8 Чи ж не *станеться це* того дня, — промовляє Господь, —
і ви́гублю Я мудреців із Едо́му,
а розум з гори Ісавової?
9 І настра́шене буде лица́рство твоє, о Тема́не,
щоб був ви́тятий кожен з Ісава убивством.
10 Через насилля на Якова на брата твого
сором покриє тебе,
і ти ви́тятий будеш навіки.
11 Того дня, коли став ти навпро́ти,
того дня, як чужі полони́ли були його військо,
і коли чужинці в його брами ввійшли
і же́реба кидали про Єрусалим,
то й ти *був*, як один з них!
12 І *тому́* не дивися на день свого брата,
на день лиха його,
і не тішся з Юдиних синів
у день їхньої згу́би,
і не розкривай своїх уст
у день у́тиску.
13 І не входь ти до брами наро́ду Мого́
у день лиха його́,
і не пригляда́йся до зла його й ти
в день нещастя його́,

[1] Єврейське Ovadejah, Овадея, церковнослов'янське за грецьким Авдій, українське Овдій.

і не простягайте *свої руки*
до багатства його
в день нещастя його!
14 І на роздоріжжі не стій,
щоб витинати його втікачів,
і в день утиску не видавай
його решток!

Дім Яковів посяде своє

15 Бо близький день Господній над усіма народами, —
як зробив ти, *то так і*
тобі буде зроблено:
вернеться на твою голову
чин твій!
16 Бо як ви пили на святій
Моїй горі,
так народи усі завжди
питимуть!
І будуть пити вони, і будуть хлептати,
і стануть вони, немов їх
не було.
17 А на Сіонській горі буде
спасіння,
і буде святою вона,
і спадки свої *вже* посяде
дім Яковів.
18 І дім Якова стане огнем,
і дім Йосипа — полум'ям,
а дім Ісава — соломою, —
і будуть палати вони проти них, і їх пожеруть,
і останку не буде із дому
Ісава,
бо Господь *це* сказав.
19 І посядуть південні Ісавову
гору,
а мешканці долин — филистимлян,
і посядуть Єфремове поле
та поле самарійське,
а Веніямин — Ґілеад.
20 А полонені війська Ізраїлевих синів *заволодіють тим*,
що хананейське аж до
Црофату,[1]
а єрусалимські вигнанці в
неволі, що в Сефараді,
посядуть міста полудневі.
21 І спасителі прийдуть на гору Сіон,
щоб гору Ісава судити, —
і царство Господнє настане!

[1] Црофат — грецьке Сарепта.

КНИГА ПРОРОКА

ЙОНИ

Непослух Йони й кара за нього

1 І було слово Господнє до
Йони,[1] Аміттаєвого сина, таке:
2 „Устань, іди до Ніневії, вели-
кого міста, і проповідуй проти
нього, бо їхнє зло прийшло перед
лице Моє“.
3 І встав Йона, щоб утекти до
Таршішу з-перед Господнього ли-
ця. І зійшов він до Яфи, і зна-
йшов корабля, що йшов до Тарші-
шу, і дав заплату його, і ввійшов
у нього, щоб відплисти з ними до
Таршішу з-перед Господнього ли-
ця.
4 А Господь кинув сильного
вітра на море, — і знялася на морі
велика буря, і *вже* думали, що
корабель буде розбитий.

[1] По-еврейському Jonah, Йона (голубка), по-грецькому Ἰωνᾶς, по церковнослов'янському Іώна, по-українському Йона.

5 І налякалися моряки́, і кликали кожен до своїх богів, і викидали ті речі, що *були́* на кораблі, до моря, щоб полегши́ти себе. А Йо́на зійшов до спо́ду корабля́, і ліг, і заснув.
6 І приступив до нього керівни́к корабля, та й сказав йому: ,,Чого ти спиш? Уставай, заклич до свого Бога, — може згадає цей Бог про нас, і ми не згинемо".
7 І сказали вони один до о́дного: ,,Ідіть, і киньмо жеребки́, та й пізна́ємо, через ко́го нам оце лихо". І кинули вони жеребки́, — і впав жеребо́к на Йо́ну.
8 І сказали до нього: ,,Об'яви ж нам, через що́ нам це лихо? Яке твоє зайняття, і звідки ти йдеш? Який твій край, і з якого ти наро́ду?"
9 І сказав він до них: ,,Я євре́й, і боюся я Го́спода, Небесного Бога, що вчинив море та суходіл".
10 І налякалися ті люди великим стра́хом, і сказали до нього: ,,Що́ це ти наробив?" Бо ці люди довідалися, що він утікає з-перед Господнього лиця, бо він *це* їм об'яви́в.
11 І вони сказали до нього: ,,Що́ ми зробимо тобі, щоб утихоми́рилось море, щоб не залива́ло нас?" Бо море бушува́ло все більше.
12 І сказав він до них: ,,Візьміть мене, і киньте мене до моря, і втихоми́риться море перед вами; бо я знаю, що через мене оця велика буря на вас".
13 І міцно греблі́ ці люди, щоб дістатися до суходо́лу, та не могли, бо море бушувало все більш проти них.
14 І вони кли́кнули до Господа та й сказали: ,,О Господи, нехай же не згинемо ми за душу цього чоловіка, і не давай на нас непови́нної крови, бо Ти, Господи, чиниш, як бажаєш!"
15 І підняли́ вони Йону, і кинули його до моря, — і спини́лося море від своєї лютости.
16 І налякалися ці люди Господа великим стра́хом, і прино́сили Господе́ві жертви, і складали обітниці.

Йо́нина молитва в че́реві риби

2 І призна́чив Госпо́дь велику рибу, щоб вона проковтну́ла Йону. І був Йона в сере́дині цієї риби три дні та три ночі.
2 І молився Йона до Господа, Бога свого, з утроби тієї риби,
3 та й казав:
,,Я кли́кав з нещастя свого до Господа, —
і відповідь дав Він мені,
із ну́тра шеолу кричав я, —
і почув Ти мій голос!
4 І Ти кинув мене в глибочі́нь, у серце моря,
і потік оточив був мене.
Усі хвилі Твої та буру́ни Твої
надо мною пройшли́.
5 І сказав я: Я ви́гнаний з-перед очей Твоїх,
проте́ ще побачу я храм Твій святий.
6 Вода аж по душу мене обгорну́ла,
безо́дня мене оточи́ла,
очере́т обвива́є круго́м мою го́лову!
7 Я зійшов аж до спо́ду гори,
а земля — її за́суви *стали* за мною навіки!
Та підіймеш із ями життя моє,
Господи, Боже Ти мій!
8 Як у мені омлівала душа моя,
Господа я спогада́в, —
і молитва моя ця до Тебе доли́нула,
до храму святого Твого!

9 Ті, що трима́ються ма́рних божкі́в, —
свого Милосердного кидають.
10 А я голосно́ю подякою
принесу́ Тобі жертву,
про що присягав я, те ви́конаю.
Спасіння — у Господа!“
11 І Господь звелів рибі, — і
вона ви́кинула Йону на суходіл.

Покая́ння ніневітян

3 І було́ Господнє слово до Йони
вдру́ге таке:
2 „Устань, іди до Ніневії, вели-
кого міста, і проповідуй на нього
те слово, що Я говорив був тобі!“
3 І Йона встав, і пішов до Ні-
невії за Господнім словом. А Ні-
невія була місто велике-превелике,
на три дні ході́.
4 І зачав Йо́на ходити по місті,
— на один день ходи, — і пропо-
відував і казав: „Ще сорок день,
— і Ніневія буде зруйно́вана!“
5 І ніневітяни ввірували в Бо-
га, і оголосили піст, і позодягали
вере́ти, від найбільшого з них аж
до найменшого.
6 І дійшло це слово до царя
Ніневії, і він устав зо свого трону,
і скинув плаща́ свого з себе, і
покрився вере́тою, та й сів на
по́пелі.
7 І він звелів кли́кнути й ска-
зати в Ніневії з нака́зу царя та
його вельмож, говорячи: „Нехай
не покуштують нічо́го *ані* люди́на,
ані худоба, худоба велика чи ху-
доба дрібна́, нехай вони не пасуть-
ся, і нехай не п'ють води!
8 І нехай покриваються вере́-
тами та люди́на й та худоба, і
нехай сильно кли́чуть до Бога, і
нехай кожен зве́рне з своєї дороги
та від наси́льства, що в їхніх
руках.
9 Хто знає, *може* Бог обе́рнеть-
ся й пожа́лує, і відве́рнеться з
жару гніву Свого́, — і ми не заги-
немо!“
10 І побачив Бог їхні вчинки,
що звернули зо своєї злої дороги, і
пожалував Бог *щодо* того лиха, про
яке говорив, що їм учинить, і не
вчинив.

Господь милости́вий до того, хто кається

4 І було *це* для Йони на доса́ду,
досаду велику, і він запали́в-
ся.
2 І молився він до Господа та й
казав: „О Господи, чи ж не це
моє слово, поки я ще був на своїй
землі? Тому́ я перед тим утік до
Таршішу, бо я знав, що Ти Бог
милости́вий та милосердий, дов-
готерпели́вий та многомилости́вий,
і Ти жалку́єш за зло.
3 А тепер, Господи, візьми мою
душу від мене, бо краще мені
смерть від мого́ життя!“
4 А Господь відказав: „Чи
слушно ти запали́вся?“
5 І вийшов Йона з міста, і сів
від сходу міста, і поставив собі там
куреня́, і сів під ним у тіні, аж
поки побачить, що́ буде в місті.
6 І ви́ростив Бог рици́нового
куща́, і він вигнався понад Йону,
щоб бути тінню над його головою,
щоб урятувати його від його до-
са́ди. І втішився Йона від цього
рици́нового куща́ великою раді-
стю.
7 А при сході зірни́ці другого
дня призна́чив Бог черв'яка́, і він
підточив рици́нового куща́, і той
усох.
8 І сталося, як сонце зійшло, то
призна́чив Бог східнього гарячого
вітра, — і вдарило сонце на Йо́ни-
ну го́лову, — і він зомлів. І він
жадав, щоб йому померти, і казав:

„Краще мені смерть від мого життя!“
9 І промовив Бог до Йони: „Чи слушно запалився ти за рициновий кущ?“ А той відказав: „Дуже розлютився я, — аж на смерть!“
10 І сказав Господь: „Ти змилувався над рициновим кущем, над яким не трудився, і не плекав
його, який виріс за одну ніч, і за одну ніч згинув.
11 А Я не змилувався б над Ніневією, — цим великим містом, що в ньому більше дванадцятй десятисячок люда,[1] які не вміють *розрізняти* правиці своєї від своєї лівиці, та численна худоба?“

[1] Цебто, більше ста двадцяти тисяч люда.

КНИГА ПРОРОКА МИХЕЯ

Гнів Божий на Юдею та Ізраїля

1 Слово Господнє, що було до морешетського Михея[1] за днів Йотама, Ахаза *та* Єзекії, Юдиних царів, яке він бачив на Самарію та Єрусалим.

2 „Почуйте *оце*, всі народи,
послухай, ти земле та все, що на ній!
і хай буде за свідка на вас Господь Бог,
Господь з храму святого Свого!
3 Бо Господь ось виходить із місця Свого,
і Він сходить і ступає по висотах землі.
4 І топляться гори під Ним,
і тануть долини,
мов віск від огню,
мов ті води, що ллються з узбіччя.
5 Усе це за провинення Якова, за гріхи дому Ізраїля.
Хто провинення Якова, — чи ж не Самарія?
А хто гріх дому Юдиного, — чи ж не Єрусалим?
6 І зроблю Самарію руїною *в* полі,
за *місце* садити виноград,
і повикидаю в долину каміння її,
і відкрию основи її.
7 І потовчені будуть усі її ідоли,
всі ж дарунки її за розпусту попалені будуть в огні,
і всіх бовванів її Я віддам на спустошення.
Бо зібрала вона від дарунків за блуд,
і на подарунки за блуд *це* повернеться.
8 Над оцим голоситиму я та ридатиму,
ходитиму босий й нагий,
заводити буду, немов ті шакали,
і буду тужити, як струсі!
9 Бо рани її невигойні,
бо *це* аж до Юди прийшло,
воно досягло аж до брами народу Мого,
аж до Єрусалиму.
10 *Цього* не оголошуйте[1] в Ґаті,[1]

[1] Еврейське Michah, грецьке Μιχαίας, церковнослов'янське й українське Михей.

[1] В оригіналі тут непередавальна гра слів: Be Gat al taggidu; бо Ґат — це оголошувати.

і плакати — не плачте,
качайтесь по пóросі в Бет-Леафрі.
11 Переходь собі ти, о мешкáнко Шафіру,
нагá, осорóмлена, —
вже бо не вийде мешкáнка Цаанану,
голосіння Бет-Гаецелу не дасть вам спини́тися в ньому.
12 Бо мешкáнка Мароту чекала добра,
та до єрусалимської брами зійшло *оце* лихо від Господа.
13 Запряжи баскі кóні до воза,
мешкáнко Лахішу!
Ти почáток гріхá для сіонської дóньки,
бо знайшли́сь серед тебе провини Ізраїлеві,
14 тому́ то даси розводóві листи на Морешет-Ґат.
Доми Ахзіва[1] — омáна[1]
для Ізраїлевих царів.
15 Спровáджу тобі ще спадкоємця Я,
о мешкáнко Мареші, —
Аж по Адуллам прийде слава Ізраїля.
16 Зроби *собі* лисину та острижися
за синів своїх любих,
пошир свою лисину, мов ув орлá,[2]
бо пішли на вигнáння від тебе вони!

Господня кара на Ізраїля

2 Горе тим, що заду́мують кривду
і на лóжках своїх учиняють лихе!
За світла порáнку виконують це,
бо їхня рука має силу.
2 Якщó піль жадáють, то грабують вони,
а домів — то хапáють.
І вони переслідують мужа та дома його,
і чоловіка й спáдки його́.
3 Тому так промовляє Госпóдь:
Ось Я замишляю на цей рід лихé,
що ший своїх з нього не ви́зволите,
і ходити не бу́дете гордо,
бо це час лихий.
4 Того дня проголóсять на вас приповістку,
і співатимуть пісню жалóбну, говорячи:
,,Сталось! До пня опустóшені ми,
уділ нарóду мого змінився, —
я́к *це* діткну́ло мене!
Наше поле поділене буде чужи́нцями,
5 тому в тебе не буде нікóго,
хто кидав би шнура мірни́чого,
як жеребкá на Господнім зібрáнні.

Вам любі фальшиві пророки

6 ,,Не проповідуйте, та вони проповідують!
Хай нам не проповідують,
— не досягне нас гáньба''.
7 О ти, що звешся ,,Яковів дім'', —
чи змалів Дух Господній?
Чи ці чини Його?
Хіба добре не роблять словá Мої тому,
хто ходить правдиво?

[1] Тут у єврейському тексті гра слів, якої не передати: Achesiv le achesiv; Ахзів — омана.
[2] Це гриф, хижий орел-стервоїд, що водиться в горах, — голова й шия в нього гола. Тут ,,лисина'' — знак жалоби.

8 Ще вчóра були ви нарóдом Моїм, *тепер же* стаєте за ворога,
з одежі верхньої плащá ви стягáєте з тих,
хто проходить безпечно,
як здóбич війни.
9 Жінок Мого нарóду —
з приємного дому її виганяєте *кóжну*,
з дітей славу Мою ви берете навіки.
10 Устаньте й ідіть, бо тут не спочúнок, —
це за занечúщення ваше, що заглáду для вас принесé,
вирішáльну заглáду.
11 Коли б чоловік, який ходить за вітром, і брехню набрехав,
говорячи: Буду тобі проповідувати про вино та про нáпій п'янкúй,
то був би він *любим* пророком оцьому нарóдові.

Останок спасеться

12 Невідмінно зберý тебе всього, о Якове,
невідмінно згромáджу останок Ізраїлів, —
рáзом поставлю його, як отару в Боцрі,
як ту чéреду на пасовúщі,
— і будуть гомоніти вони від *многолюдства*!
13 Перед ними виламувач піде, вони продерýться та браму перéйдуть
і вийдуть із неї.
І піде їхній цар перед ними,
а Госпóдь — на чолі їх!

Суд на начальників

3 А я відказав: Послухайте ж, гóлови Якова
та начальники дому Ізраїля, —
чи ж не вáм знати право?
2 Добро ви ненáвидите та кохаєте зло,
шкіру їхню здираєте з них,
а їхнє тіло — з костéй їхніх.
3 Ви остáнок нарóду Мого їсте
та стягаєте з них їхню шкіру,
а їхні кості ламаєте,
і січéте, немов до горняти,
і мов м'ясо в котел.
4 Вони тоді клúкати будуть до Господа,
та Він відповіді їм не дасть,
і заховає обличчя Своє того чáсу від них,
коли будуть робити лихі свої вчинки.
5 Так говорить Госпóдь на пророків,
що вводять нарóд Мій у блуд,
що зубами своїми гризýть та поклúкують: „Мир!“
А на тóго, хто їм не дає *що* до рота,
на ньóго святую війну оголóшують.
6 Тому буде вам ніч, щоб *не стало* видіння,
і стéмніє вам, щоб не чарувáти.
І над тими пророками сонце закóтиться,
і над ними потéмніє день.
7 І посорóмлені будуть такі прозорлúвці,
і будуть застúджені чарівники,
і всі вони свої ýста закриють,
бо не буде *їм* Божої відповіді.
8 А я́ повний сили й Госпóднього Духа,
і правди й відваги,

щоб представити Якову прóгріх його,
а Ізраїлеві — його гріх.
9 Почуйте ж це, гóлови дому Якового
та начальники дому Ізраїля,
які нéхтують справедливість,
а все прóсте викри́влюють,
10 вони кров'ю будують Сіóна,
а кривдою — Єрусали́ма.
11 Його гóлови судять за хабара́,
і навчають за плату його ті священики,
і за срібло ворóжать пророки його́,
хоч на Господа вони опира́ються, кажучи:
„Хіба не Господь серед нас?
Зло не при́йде на нас!“
12 О так, — через вас
Сіон буде на поле заóраний,
а Єрусалим на руїни обéрнеться,
а гора́ храмова́ *стане* взгір'ями лісу.

Майбу́тнє царство Месії

4 Та бу́де наприкінці днів,
гора дому Господнього
міцно постáвлена буде вершиною гір,
і піднéсена буде вона понад узгір'я,
і будуть нарóди до неї пливсти́.
2 І пі́дуть числéнні нарóди та й скажуть:
Ходімо, і ви́йдім на гóру Господню
та до дому Якового,
і Він бу́де навчати доріг Своїх нас,
і ми бу́демо ходити стежка́ми Його.
Бо ви́йде Закóн із Сіону,
а слово Господнє — із Єрусалиму.
3 І Він буде судити числéнні племéна,
і розсу́джувати буде народи міцні аж у далечині.
І вони перекую́ть мечі свої на лемеші,
а списи свої — на серпи́.
Не підійме меча нарóд на нарóд,
і більше не бу́дуть навчатись війни́!
4 І буде кожен сидіти під своїм виноградником,
і під своєю фіґóвницею,
і не бу́де того, хто б страшив,
бо уста Господа Саваóта *оцé* пророкли.
5 Усі бо нарóди ходитимуть
кожен ім'я́м свого бога,
а ми бу́дем ходити Ім'я́м Господа,
нашого Бога, на віки віків!
6 Того дня — промовляє Госпóдь —
позбираю кульга́ве й згрома́джу розігнане,
і те, що на нього навів *коли* лихо.
7 І зроблю́ Я кульга́ве останком,
а відда́лене — поту́жним нарóдом,
і зацарює над ними Господь на Сіонській горі
відтепéр й аж навіки!
8 А ти, башто Черідна, підгірку Сіонської дóньки,
при́йде до тебе і дійде старé панува́ння,
царюва́ння для дóнечки Єрусалиму.

Нарóд Божий вийде з вавилонського полóну

9 Тепер нáщо здіймаєш ти óкрик?
Чи в тебе немає царя?
Чи ж загинув твій радник,
що ти кóрчишся, мов породілля?
10 Вийся та кóрчся, о дóчко Сіону,
немов породілля,
бо тепер вийдеш із міста
та перебувáтимеш у полі,
і прийдеш аж до Вавилону.
Та будеш ти там урятóвана,
там Господь тебе вúкупить
з рук твоїх ворогів!
11 А зараз зібрáлись на тебе
числéнні нарóди,
говорячи: Нехай він зневажений бýде,
і нехай наше око побачить
нещастя Сіону!
12 Та не знають вони Господніх думóк,
і не розуміють поради Його,
бо Він їх позбирáв, як до
клуні снопú.
13 Ставай та молоти, дóчко
Сіону,
бо Я ріг твій залізом учиню,
а копúта твої вчиню міддю,
і ти розпорóшиш числéнні нарóди
та вчиниш закляттям для
Господа несправедливий їхній зиск,
а їхнє багатство — Владиці всієї землі.
14 І згромáджуйсь тепер, дочко тóвпищ!
Облóгу вчинили на нас,
тростúною б'ють по щоці
Ізраїлевого суддю . . .

З Віфлеєму прийде Владика Месія

5 А ти, Віфлеєме-Єфрáте,[1]
хоч малий ти у тисячах
Юди, —
із тебе Мені вийде Той,
що бýде Владика в Ізраїлі,
і віддáвна постáння Його,
від днів віковíчних.
2 Тому́ Він їх видасть до чáсу,
аж поки ота не породить,
що має родити,
а останок братів Його
вéрнеться до Ізраїлевих
синів.

Мáйбутнє царство Боже

3 І стане, і буде Він пáсти
Господньою силою,
величністю Йме́ння Господа
Бога Свогó.
І осядуть вони,
бо Він стане великий тепер
аж до кінців землі!
4 І Він буде миром.
Як прийде до нашого
краю Ашшýр,
і буде топтáтись по наших
палáтах,
то поставимо на нього сім
пáстирів
та вóсьмеро людських княжáт.
5 І вони будуть пáсти мечем
край Ашшýра,[2]
край же Німрóда — у
ворóтях його.
Та Він від Ашшýра врятує,
як той прийде в наш край,
і коли буде топтáтись по
наших границях.
6 І Яковів зáлишок буде посéред числéнних нарóдів,
як роса та від Господа,

[1] Єврейське Efêratah, гр. Εφραθά, ц.сл. Єфраѳъ, — родоначальник Віфлеєму. Пор. Пс. 132. 6, 1 М. 35. 16, 35. 19.
[2] Ашшур — Асирія.

як той дощ на траві,
і він надії не кла́стиме на чоловіка,
і не буде надії склада́ти на людських синів.
7 І Яковів за́лишок буде між людами,
серед числе́нних наро́дів,
як лев між лісно́ю худо́бою,
як левчу́к між ота́рами ове́ць, —
що як він перехо́дить, то то́пче й шматує,
і немає *ніко́го*, хто б зміг урятувати.
8 Хай зведе́ться рука твоя на твоїх ненави́сників,
і хай всі вороги твої ви́тяті бу́дуть!

Кара на тих, що не слухають Господа

9 І станеться в день той, — говорить Госпо́дь, —
і ви́тну Я ко́ні твої з-серед тебе,
і колесни́ці твої повигу́блюю.
10 І пони́щу міста́ твого кра́ю,
і всі тверди́ні твої порозвалюю.
11 І повипо́люю ча́ри з твоєї руки,
і ворожби́тів у тебе не бу́де.
12 І пони́щу бовва́ни твої
та же́ртовні стовпи́ твої з-посеред тебе,
і ти чи́нові рук своїх більше не бу́деш вклонятися.
13 І повитина́ю дере́ва жертов́ні твої з-серед тебе,
і міста́ твої вигублю.
14 І в гніві та в лютості по́мсту вчиню́ над наро́дами,
що *Мене* не послу́хались!

Пря Господа з наро́дом Своїм

6 Послухайте, що промовляє Господь:
Устань, спереча́йся перед го́рами,
і хай узгір'я почують твій голос!
2 Послухайте, гори, Господнього су́ду,
і візьміть до вух, ви, основи землі,
бо в Господа пря із народом Своїм,
і з Ізраїлем буде судитися Він!
3 „Наро́де ти Мій, що́ тобі Я зробив
і чим мучив тебе, —
свідчи на Ме́не!
4 Бо Я з кра́ю єгипетського тебе вивів,
і тебе викупив з дому рабів,
і перед тобою послав Я Мойсея, Ааро́на та Марія́м.
5 Мій наро́де, згадай,
що Бала́к, цар моавський, заду́мував був,
і що йому відповів Валаа́м, син Бео́рів,
від Шитті́му аж по Ґілґа́л,
щоб пізнати *тобі* справедливості Господа".
6 „З чим піду́ перед Господа,
схилю́сь перед Богом Висо́кости?
Чи піду́ перед Нього з цілопа́леннями,
з річними телятами?
7 Чи Господь уподо́бає тисячі баранів,
десятитися́чки потоків оливи?
Чи дам за свій гріх свого пе́рвенця,
плід утроби моєї *за* гріх моєї душі?"
8 „Було тобі ви́явлено, о люди́но,

щó добре, і чогó пожадає
від тебе Госпóдь, —
нічóго, а тільки чинúти правосýддя,
і милосéрдя любити,
і з твоїм Богом ходúти сумúрно".

Кара від Господа

9 Голос Господній клúче до міста, —
а *хто* мудрий, боїться *той* Імéння Твого:
,,Послухайте жéзла й Того,
Хто призначив йогó:
10 Чи є ще у домі безбожного
коштóвності несправедливі,
та неповна й непрáвна ефá?
11 Чи Я вспраедлúвлю вагý неправдиву,
і калúтку з важкáми обмáнними?
12 Що повні насúльства його багачі,
мешкáнці ж його говорили неправду,
а їхній язик в їхніх ýстах — омáна,
13 то теж бити зачнý Я тебе,
пустóшити *тебе* за гріхú твої.
14 Будеш ти їсти, але не насúтишся,
і буде голод у нýтрі твоїм,
і станеш ховати, але не врятуєш,
а що ти врятуєш — мечéві віддáм.
15 Ти сіяти бýдеш, але не пожнéш,
ти бýдеш оливку топтáти,
та не будеш мастúтись оливою,
і молодий виноград, та вина ти не пúтимеш!
16 Бо *ще* перехóвуються всі устави Омрі
та всі вчинки дому Ахава,
і за їхніми радами ходите ви,
томý то Я видам тебе на спустóшення,
і на пóсміх — мешкáнців його,
і ви гáньбу нарóду Мого понесéте!

Стало мало побожних

7 Горе мені, бо я став, мов недóбірки літні,
як зáлишки по винобрáнні;
нема грóна на їжу, немає доспілої фіґи,
якої жадáє душа моя!
2 Згинув побожний з землі,
і нема поміж людьми правдивого.
Вони всі чатýють на кров,
один óдного ловлять у сітку.
3 *Наставлені* рýки на зло,
щоб вправно чинити йогó,
начальник жадáє *дарýнків*,
суддя ж судить за плату,
а великий говорить жадáння своєї душі,
і викрúвлюють все.
4 Найліпший із них — як будяк,
найправдивіший — *гірший* від тéрену.
Настає день Твоїх сторожів,
Твоїх відвíдин, —
тепер буде збентéження їхнє!
5 *І* дрýгові не довіряйте,
не надійтесь на прúятеля,
від тієї, що при лоні твоєму лежить,
пильнýй двері уст своїх!
6 Бо гордýє син бáтьком *своїм*,
дочкá повстає проти нéньки своєї,

невістка — проти свекрýхи своєї,
вороги чоловіку — домáшні йогó!

Нова надія Сіону

7 А я виглядаю на Господа,
надíюсь на Бога спасíння мого, —
Бог мій почує менé!
8 Не тíшся, моя супротúвнице, з мéне, —
хоч я впала, *Сіонська дочкá, проте* встáну,
хоч сиджý в темнóті, *та* Господь мені світло!
9 Буду знóсити я гнів Господній,
бо згрішила Йомý,
аж пóки не вирішить справи моєї,
та сýду не вчинить мені.
Він на світло мене попровáдить, —
побачу Його справедливість!
10 І побачить оце все моя супротúвниця,
і сором покриє її,
бо казала мені: „Де Він, Господь, Бог твій?"
Приглядáтимуться мої очі до неї, —
її тóпчуть тепер, як болото *на* вулицях.
11 Настане той день, щоб мури твої будувати, —
тоді віддалиться границя твоя цього дня!
12 Це той день, коли прийдуть до тéбе
з Асирії та аж до Єгипту,
і від Єгипту та аж до Рікú,
і від моря *до* моря, і від горú *до* горú.
13 І спустóшенням стане земля на мешкáнців її,
через плід їхніх учинків.
14 Паси Мій нарóд своїм бéрлом,
отару спáдку Твогó;
що пробуває в лісі самóтньо, у серéдині саду,
хай пасýться вони на Башáні й Ґілеáді, як за днів стародáвніх.
15 Як за днів твого вúходу з крáю єгипетського,
покажý йому чýда.
16 Нарóди побачать *оце*,
і посорóмлені бýдуть при всій своїй силі,
рýку покладýть на ýста,
їхні вýха оглýхнуть.
17 Будуть пóрох лизати вони, як той гад,
як плазюче землі,
повилáзять з дрижáнням з укріплень своїх,
вони бýдуть тремтіти перед Господом, Богом нашим,
і бýдуть боятись Тебе!
18 Хто Бог *інший*, як Ти, що прощає провúну
і пробачує прóгріх останку спáдку Свогó,
Свого гніву не дéржить назáвжди,
бо кохається в милості?
19 Знов над нами Він змúлується,
наші провини потóпче, —
Ти кинеш у морськý глибочíнь усі наші гріхи.
20 Ти даси правду Яковові,
Авраáмові милість,
яку присягнув Він для наших батьків
від днів стародáвніх".

КНИГА ПРОРОКА
НАУМА

Правдивий Госпо́дь

1 Пророцтво на Ніневію. Книга видіння елкошеїця Наума.[1]
2 ,,Палкий Бог, і мсти́вий Госпо́дь,
Господь мстивий та лютий, —
Господь мстивий до тих, хто Його ненавидить,
і пам'ятає про кривду Своїх ворогів.
3 Господь довготерпели́вий і великої поту́ги,
та очистити *винного* — Він не очистить.
Господь — у бурі та в ви́хрі доро́га Його,
а хмара — від стіп Його ку́рява.
4 Як загнівається Він на море, то сушить його,
і всі ріки висушує,
в'яне Баша́н та Карме́л,
і в'яне та квітка Ліва́ну.
5 Гори тремтять перед Ним,
а підгірки топніють,
перед обличчям Його трясеться земля та вселе́нна,
та всі її ме́шканці.
6 Хто встоїть перед гнівом Його́,
і хто стане у по́лум'ї люті Його?
Його шал виливається, мов той огонь,
і розпада́ються скелі від Нього!
7 Добрий Господь,
пристано́вище Він у день у́тиску,
і знає Він тих, хто на Нього надіється!

[1] Єврейське Nahum, грецьке й церковнослов'янське Наум.

8 Але в зливі навальній
Він зробить кінця́ між Його заколо́тниками,
і ворогів зажене́ у темно́ту.
9 Що ви ду́маєте проти Господа?
Бо Він зробить кінця́, —
не поста́не два ра́зи насильство.
10 Бо вони переплу́тані, наче той те́рен,
і повпива́лись, немов би вином, —
вони будуть пожерті зовсім, мов солома суха!
11 З тебе вийшов заду́муючий проти Господа лихо,
радник нікче́мний.
12 Так говорить Госпо́дь:
Хоч були б найсильніші і дуже числе́нні,
та постинані будуть вони,
та й мину́ться!
І хоч Я тебе мучив,
та мучити більше тебе вже не бу́ду!
13 А тепер Я злама́ю ярмо́ його, яке на тобі,
і пу́та твої позрива́ю.
14 І накаже на тебе, *Ашшу́ре*, Господь:
Більш не буде вже сіятися з твого йме́ння!
З дому бога твого́ Я бовва́на
та ідола ви́тну,
зроблю́ тобі гро́ба *із них*,
бо ти став легковажений.

Благовістя

2 Ось на горах но́ги благові́сника,
що звіщає про мир:
Святкуй, Юдо, свята свої,
виконуй присяги свої,

бо більше не буде нікчемний
ходити по тобі, —
він витятий ввесь!

Зруйнування Ніневії

2 На тебе йде розпорошувач,
— твердині *свої* стережи,
виглядай *на* дорогу, зміцняй *свої* стегна,
міцно скріпи *свою* потугу,
3 бо верне Господь велич Якова,
як велич Ізраїля,
що їхні спустошителі поруйнували,
і понищили їхні *виноградні* галузки.
4 Щит хоробрих його зачервонений,
вояки в кармазині;
блищить сталь у день зброєння їхнього на колесницях,
хвилюються ратища.
5 Колесниці шалено по вулицях мчать,
по майданах гуркочуть,
їхній вид — немов полум'яте смолоскипів,
літають вони, як ті блискавки.
6 Він згадає шляхетних своїх,
та спіткнуться вони у ході своїй;
вони поспішають на мури її,
і поставлена міцно будівля облоги.
7 Брами річок відчиняються,
а палата руйнується.
8 І постановлено: буде оголена, відведеться в полон,
а рабині її голоситимуть,
мов ті голубки,
що воркують на персах своїх.
9 І Ніневія — як саджавка водна,
що води її відпливають.
,,Стійте, стійте!"
Та немає нікого,
хто б *їх* завернув!
10 Розграбовуйте срібло, розграбовуйте золото, —
немає кінця наготовленому,
багатству коштовних речей.
11 Знищення та зруйнування
й спустошення *буде*.
І серце розтопиться, і ноги дрижатимуть,
і корчі по крижах усіх,
а обличчя їх всіх на червоно розпаляться.
12 Де леговище левів,
і для левчуків пасовище,
що там ходив лев *та* левиця,
та левеня, — і ніхто не лякав?
13 Лев грабував для своїх молодят
і душив для левиць своїх він,
і печери свої переповнював здобиччю,
а лігва свої — награбованим.
14 Ось Я проти тебе, — говорить Господь Саваот, —
і попалю серед диму твої колесниці,
а твоїх левчуків поїсть меч,
і повитинаю з землі грабування твої,
і вже не почується голос твого посла.

Горе Ніневії!

3 Горе місту *цьому* кровожерному,
воно все неправда,
воно повне насилля,
грабіж не виходить *із нього*!
2 Чути свист батога, гуркіт колеса,

і чвал ко́ней, і колесни́чна гурко́тнява,
3 і гін верхівця́,
і по́лум'я меча́, і блиск ра́тища,
і багато побитих, і мертвих велике число́,
і тру́пу немає кінця́,
і спотика́тимуться об їхній труп, —
4 *це* за многоту́ блудоді́йства розпу́сниці,
прива́бно ласка́вої,
впра́вної в ча́рах,
що наро́ди за блуд свій вона продавала,
а ро́ди — за ча́ри свої.
5 Ось Я проти тебе, — говорить Господь Савао́т, —
і подо́лка твого підійму́ на обличчя твоє,
і покажу́ Я твій сором наро́дам,
а ца́рствам — твій стид!
6 І кину на тебе оги́ди, і пого́рдженою вчиню́ Я тебе,
і зроблю́ Я тебе, мов позо́рище!
7 І станеться, — кожен, хто вгле́дить тебе,
від тебе втече та й проказке: „Пограбо́вана Ніневія!“
Хто ви́словить їй співчуття́?
Звідки буду шукати тобі потішителів?
8 Чи краща ти від Но-Амона, що сидить серед рік, —
вода коло нього,
що вал *його* — море,
від моря — його мур?
9 Етіо́пія — сила його, і Єгипет, і не має кінця́.
Пут та лівійці були тобі в по́міч, —
10 та й він на вигна́ння пішов, у поло́н.
А діти його порозби́вані
на роздоріжжі всіх вулиць,
і кидали же́реб про славних його,
й всі вельможі його
у кайда́ни закуті.
11 Уп'єшся і ти, будеш схо́вана,
тверди́ні від ворога будеш шукати і ти!
12 Всі форте́ці твої, —
мов ті фіґи з доспілими о́вочами:
коли затрясу́ться,
то падають в у́ста того, хто *їх* їсть.
13 Ось наро́д твій — *немов* ті жінки́ серед тебе:
вони повідчиня́ють твоїм ворогам брами кра́ю твого,
огонь пожере́ твої за́суви.
14 Води́ на облогу собі набери́,
тверди́ні свої позміцня́й,
увійди до боло́та та в гли́ні топчи́сь,
форму на цеглу візьми́ міцно *в ру́ку*.
15 Там огонь тебе з'їсть,
посічѐ тебе меч,
пожеру́ть тебе, наче та гу́сінь.
Стань числе́нна, як гусінь,
стань числе́нна, немов сарана́, —
16 понамно́жуй купців своїх
більше від зірок небесних, —
але гусінь та знищить *тебе* й полети́ть!
17 Вельможні твої — немов та сарана́,
гетьма́ни твої — мов мошва́,
що гніздиться по стінах в день хо́лоду,
але сонце засвітить — і вони помандру́ють,

і не пізнане буде те місце,
де вони *пробували*.
18 Твої пастирі, царю асирійський, поснули,
лежать вельможі твої,
твій народ розпорошивсь по горах, —
і немає кому позбирати його.
19 Нема ліку для лиха твого,
рана твоя невигойна!
Всі, що звістку про тебе почують,
заплещуть у долоні на тебе, —
бо над ким твоє зло
не ходило постійно?"

КНИГА ПРОРОКА
АВАКУМА

Скарга на біди народу

1 Пророцтво, яке бачив пророк Авакум.[1]
2 Аж доки я, Господи, кликати буду,
а Ти не почуєш?
До тебе я кличу: „Насильство!"
та Ти не спасаєш!
3 Для чого неправість мені Ти показуєш
та позираєш на муку?
А передо мною грабіж та насильство,
і суперечка стається, і носиться сварка.
4 Тому то Закон припиняється,
і не виходить *до чину* назавсіди право,
бо несправедливий вигублює праведного,
тому правосуддя виходить покривленим.
5 Пригляньтеся ви до народів, і дивіться,
і дуже здивуйтесь,
бо вчиню Я за ваших днів діло,
про яке не повірите ви,
коли буде розказане.
6 Бо оце Я поставлю халдеїв,
народ лютий та скорий,
що ґрасує по широкій землі,
щоб захопити оселі, які не його.
7 Страшний та грізний він, —
від нього самого виходить *і* право його, і великість його.
8 І від пантер його коні швидші,
і від вовків вечерових лютіші.
І розлетяться його верхівці,
а їздці його здалека прийдуть, —
вони будуть летіти, неначе орел, що на їжу поспішає.
9 Він приходить увесь на насильство,
а ціль їх обличчя — вперед,
і набере полонених, як того піску.
10 І він глузує з царів,
а князі — сміх для нього.

[1] Єврейське Habakkuk, (борець), грецьке Ἀμβακούμ, церковнослов'янське Аввакум.

Він сміється з твердині уся-
кої,
бо *на вал* насипає землі, і
її здобуває!
11 Тоді він несеться, *як* вітер,
і перейде, і згрішить,
бо зробить за бога свого оцю
силу свою.
12 Хіба ж Ти не віддавна, о
Господи?
Боже Ти мій, мій Святий,
— не помремо!
Господи, Ти для суду по-
ставив його,
і, о Скеле,[1] призначив йо-
го на карання!
13 Твої очі *занадто* пречисті,
щоб міг Ти дивитись на
зло,
і на насильство дивитись
не можеш.
Чому ж дивишся Ти на гра-
біжників,
мовчиш, коли несправед-
ливий
винищує справедливішого
від себе?
14 Ти ж маєш людей, як у морі
тих риб,
немов ту черву, що пана
над нею нема.
15 Усе це *грабіжник* витягує
вудкою,
своїм неводом тягне оце,
та збирає оце в свою сіт-
ку,
тому тішиться він та ра-
діє.
16 Тому жертву приносить він
неводові,
—і кадить для сітки своєї,
бо від них ситий уділ його
та добірна пожива його!
17 Чи на це випорожнює він
свого невода,
і завжди *готов* убивати
народи без милости?

[1] Скеля — часта назва Господа.

2 Нехай я стою на сторожі
своїй,
і нехай на облозі я стану,
і хай виглядаю, щоб бачити,
що він буде казати мені,
і що відповість на жалобу
мою.

Відповідь Господа

2 А Господь відповів та й
сказав:
Напиши *це* видіння
і поясни на таблицях,
щоб читач його легко чи-
тав.
3 Бо ще на умовлений час це
видіння,
і приспішає кінець, і не
обмане.
Якщо б протягнулось, че-
кай ти його,
бо воно конче прийде, не
спізниться.
4 Ось надута, не проста душа
його в ньому,
а праведний житиме вірою
своєю.
5 І що ж, — як зрадливе вино,
так горда людина спокою
не знає:
він роззявлює пащу свою,
як шеол,
і не насичується, як та
смерть,
і всіх людей він до себе
збирає,
і всі народи до себе згро-
маджує.
6 Чи ж усі вони не складуть
приповістки на нього
та загадки насмішливої
йому не прокажуть:
,,Горе тому, хто *для себе* роз-
множує те, що не його!
Аж доки *це буде*? *Горе
тому*, хто чинить тяж-
кою заставу на себе!"
7 Хіба нагло не встануть оті,
хто тебе буде гризти,

і збу́дяться ті, хто тебе́ попиха́є,
і за здо́бич ти станеш для них?
8 За те, що ти грабува́в був багато наро́дів,
вся ре́шта наро́дів тебе пограбу́є за ту людську кров,
і за наси́льство над краєм,
над містом та над усіма́,
хто ме́шкає в ньому.
9 Горе тому́, хто неправедний зиск побирає для дому свого́,
щоб покласти гніздо́ своє на висоті,
і тим із рук злого врято́ваним бути!
10 Нара́див ти сором для дому свого́,
щоб кінець учинити чи-сле́нним наро́дам,
і ти прогріши́вся за душу свою́.
11 Бо камінь з стіни буде кли́кати,
і йому́ відповість сволок із де́рева.
12 Горе тому́, хто кров'ю місто будує,
хто беззако́нням встановлює го́род!
13 Чи ж оце не від Господа Саваота,
що народи тру́дяться для огню́,
і му́чаться люди на ма́рність?
14 Бо пізна́нням Господньої слави
напо́внена буде земля,
як море вода покрива́є.
15 Горе тому, хто́ свого бли́жнього
напо́ює з ке́ліху гніву свого́,
і поїть, щоб ба́чити со́ром його́!
16 ти наси́тишся га́ньбою більше, як славою.
Пий також ти, та показуй свій сором!
На тебе обе́рнеться ке́ліх правиці Господньої,
га́ньба ж на славу твою!
17 Бо наси́лля *твоє над* Ліва́ном на тебе спаде́,
а грабу́нок худоби зламає тебе за кров лю́дську,
та за насилля над кра́єм,
над містом та над усіма́,
хто ме́шкає в ньому.
18 Яки́й дасть пожи́ток бовва́н,
що його ви́різьбив творець його́,
і відлив, і вчитель неправди,
що творець його мав охоту
чинити богів *цих* німих?
19 Горе тому́, хто дереву каже: „Збуди́сь",
мовчазли́вому каменю: „Зру́шся!"
Чи він буде навчати?
Ось він срі́блом та золотом ви́кладений,
але жо́дного духу в ньому нема!
20 А Господь у Своїм храмі святім, —
мовчи перед обличчям Його, уся зе́мле!"

Псало́м пророка Аваку́ма

3 Молитва пророка Авакума, *для співу* на струнному при́ладі:
2 „Господи, звістку Твою я почув *та й* злякався!
Господи, оживи Своє ді́ло в сере́дині років,
у сере́дині літ об'яви́,
у гніві про милість зга-да́й!

3 Бог іде від Теману,
і Святий від Парану гори. Се́ла.[1]
Ве́лич Його вкрила небо,
і слави Його́ стала повна земля!
4 А сяйво було́, наче *со́няшне* світло,
проміння при боці у Нього,
і там укриття́ Його поту́ги.
5 Перед обличчям Його́ моровиця іде,
а по сто́пах Його пнеться по́лум'я.
6 Став, — і землю Він зміряв,
поглянув — і наро́ди затряс, —
і попа́дали го́ри довічні,
вікові похили́лись узгір'я.
Путі Його вічні.
7 Я бачив наме́ти Куша́на під кривдою,
тремтять покрива́ла мідіянського кра́ю.
8 Чи на ріки, о Господи, Ти запала́в,
чи на ріки Твій гнів?
Чи Твоє пересе́рдя на море,
що їздиш на ко́нях Своїх,
на спасе́нних Своїх колесницях?
9 Лук твій голий, наги́й,
напо́внений стріл сагайда́к. Се́ла.
Ти річками землю розсік.
10 Тебе вгледівши, го́ри дрижали,
водяна́ течія́ потекла́,
безо́дня свій голос дала́,
зняла ви́соко руки свої.
11 Сонце *й* місяць спини́лися в мешка́нні своє́му
при світлі Твоїх стріл,
що літають при ся́йві блискучого списа Твого́.

12 У лю́ті ступав Ти землею,
у гніві людей молоти́в.
13 Ти вийшов спасти Свій наро́д,
спасти Помазанця Свого́.
Ти з дому безбожного го́лову збив,
обнажи́в Ти основу по шию. Се́ла.
14 Ти пробив його спи́сами го́лову князя його́,
як вони піднялись, щоб мене розпоро́шити;
вони тішилися,
немов мали поже́рти тає́мно убогого.
15 Ти кіньми Своїми по мо́рю топта́в,
по во́дній великій грома́ді.
16 Я почув — і затремтіла утро́ба моя,
задзвеніли на голос *цей* гу́би мої,
гнили́зна ввійшла́ в мої ко́сті,
і тремчу́ я на місці своїм,
бо маю чекати в спокої день у́тиску,
коли при́йде наро́д, який має на вас наступа́ти.
17 Коли б фіґове дерево не зацвіло́,
і не було́ б урожа́ю в виноградниках,
обмани́ло зайня́ття оливкою,
а поле їжі не вродило б,
позникала отара з коша́ри
і не стало б в обо́рах худоби, —
18 то я Го́сподом тішитись буду *й тоді*,
радітиму Богом спасіння свого́!
19 Бог Господь — моя сила,
і чи́нить Він но́ги мої, як у ла́ні,
і во́дить мене по висо́тах!"
Для дириґента хору на моїх стру́нних знаря́ддях.

[1] Села — слово ближче незнаного значення, може музичний знак передачі співу другому хору, або зупинка. У Книзі Псалмів слово „села" вжите 73 рази. По-грецькому diápsalma, — звільнення, розрив псалма. Пор. Пс. 3. 3.

КНИГА ПРОРОКА
СОФОНІЇ

Суд над Юдою, як день Господній

1 Слово Господнє, що було́ до
Софо́нії,[1] сина Куші, сина Ґе-
да́лії, сина Амарії, сина Єзекії, за
днів Йосії, Амонового сина, Юди-
ного царя.
2 „Забираючи, все заберу́
з-над пове́рхні землі,
промовляє Госпо́дь.
3 Заберу́ Я люди́ну й худобу,
заберу́ птаство небесне і
риби морські,
і спокуси з безбожними,
і витну люди́ну з пове́рх-
ні землі,
промовляє Госпо́дь.
4 І руку Свою простягну́ Я
на Юду
і на всіх ме́шканців Єру-
салиму, —
і ви́гублю з місця оцьо́го
оста́нок Ваа́ла,
іме́ння жерців зо свя-
щениками,
5 і тих, хто вклоня́ється на
даха́х світи́лам небес-
ним,[2]
і тих, хто вклоняється,
хто присягає Го́сподом,
і хто присягає царем своїм,
6 і тих, хто відступає від Гос-
пода,
і хто не шукає Господа, і
не звертається до Ньо-
го.
7 Замовчи́ перед Го́сподом
Богом,
бо близьки́й день Господ-
ній,
бо жертву Господь приго-
то́вив,
посвятив Своїх покли́-
каних.
8 І станеться в день Господ-
ньої жертви,
і навіщу́ Я князів, і синів
царя,
і всіх, хто зодяга́є одежу
чужи́нну.
9 І навіщу́ Я кожного, хто
перескакує через поріг
того дня,
тих, хто наповнює дім
свого пана насиллям й
оманою.
10 І буде в дні то́му, — гово-
рить Госпо́дь, —
голос крику із Рибної
брами,
і завива́ння із Міста Но-
во́го,
і велика руїна із па́гірків.
11 Ридайте, мешка́нці Махте́-
шу,
бо пони́щений буде ввесь
купе́цький наро́д,
будуть ви́гублені всі, хто
важить сріблó.
12 І станеться ча́су того,
і перешукаю Я з ля́мпа-
ми Єрусалим,
і навіщу́ Я тих му́жів, які
задубіли на дріжджах
своїх,
що говорять у серці своє́-
му:
„Господь не вчинить добра,
і ли́ха не зробить.“
13 І здо́биччю стане *все* їхнє
багатство,
а їхні доми́ — за спусто́-
шення, —
І бу́дуть вони будувати до-
ми́, але *в них* не сидіти-
муть,

[1] — Єврейське Cefanejah — „Господь сховав“, грецьке Σοφονίας, церковнословʼянське Софонія.
[2] В ориґіналі: війську небесному.

і виноградники будуть садити, та вина їхнього не питимуть.
14 Близький день Господній великий,
він близький й дуже швидко *настане*.
Ось голос Господнього дня, — тоді гірко кричатиме *навіть* хоробрий!
15 День гніву цей день,
день смутку й насилля,
день збурення та зруйнування,
день темноти та темряви,
день хмари й імли,
16 день сурмлення й окрику проти укріплених міст
та проти високих *міських* заборолів.
17 І буду чинити Я утиск людині,
і будуть ходити вони, як сліпі,
бо згрішили вони проти Господа.
І виллється кров їхня, немов той пісок,
а їхнє тіло, — як гній.
18 Спасти їх не зможе
в день гніву Господнього
ні їхнє срібло, ані золото їхнє, —
і огнем Його заздрощів
буде поїджена ціла земля,
бо скінчення тільки приспішене зробить
зо всіми мешканцями краю цього.

Суд над народами

2 Посоромтеся та застидайтесь,
народе без сорому,
2 поки народиться установлене, —
мине день, як полова! —
поки не прийде на вас лютість гніву Господнього,
поки не прийде на вас день Господнього гніву!
3 Шукайте Господа, всі покірні землі,
хто виконує право Його!
Шукайте правди, шукайте смирення, —
може будете сховані ви в день Господнього гніву!
4 Бо покинута буде Азза,
а Ашкелон опустошенням *стане*,
Ашдод — опівдня його виженуть,
а Екрон буде вирваний.
5 Горе мешканцям довкілля морського,
народові критському!
Слово Господнє на вас,
хананеї, краю филистимлян, —
Я тебе вигублю *так*, що не буде мешканця!
6 І буде довкілля морське пасовищами,
повними ям пастухів та кошар *для* отари,
7 і буде *оце* побережжя останкові дому Юдиного,
на них пасти будуть,
у домах Ашкелону ввечорі будуть лягати,
бо їх відвідає Господь, їхній Бог,
і Він їхню долю приверне.
8 Чув Я ганьбу Моавову
й образи Аммонових синів,
які ображали народ Мій
і чванилися над границею їхньою.
9 Тому — *як* живий Я! — говорить Господь Саваот, Бог Ізраїлів, —
стане Моав як Содом,
а Аммонові сини — як Гоморра:

землею терни́ни, і солончако́м,
і навіки спусто́шенням!
Пограбує їх решта наро́ду Мого,
а за́лишок люду Моѓо їх посяде.
10 Оце їм за їхню пиху́,
бо вони ображали
й чвани́лися проти наро́ду Господа Саваота.
11 Господь бу́де грізни́й проти них,
бо Він знищить всіх бо́гів землі,
і вклоня́тися будуть Йому кожен з місця своѓо,
усі острови́ тих народів.
12 Також ви, етіопляни,
побиті мечем Моїм бу́дете.
13 І на північ простя́гне Він руку Свою́,
та й погубить Ашшу́ра,
і Ніневію учинить спусто́шенням,
суходо́лом, мов ту пустелю.
14 І будуть лежати серед неї стада́,
усяка польова́ звіри́на,
і пеліка́н, і їжа́к
будуть ночувати на *мисте́цьких* прикра́сах її,
сова бу́де кричати в вікні,
на поро́зі воро́на,
бо віддерто кедри́ну його́.
15 Оце оте радісне місто,
що безпечно живе,
що говорить у серці свое́му:
,,Я, — і немає вже більше *ніко́го*!"
Як стало воно опусто́шенням,
лего́вищем для звірині́!
Кожен, хто буде прохо́дить повз нього,
засви́ще, своєю рукою махне́!

Горе Єрусалимові!

3 Горе *місту* тому́ ворохо́бному та занечи́щеному,
місту — наси́льникові!
2 Не слухається воно голосу,
не приймає карта́ння,
не складає надії на Господа,
до Бога свого не зближа́ється.
3 Його зве́рхники посеред нього —
то ле́ви реву́чі,
його су́дді — вечірні вовки́,
які не лишають до ра́нку нічо́го.
4 Пророки його — чванькува́ті, зрадли́ві,
його священики знева́жають святиню,
ламають Зако́на.
5 Серед нього Госпо́дь справедливий, —
Він кривди не чинить,
щора́нку дає Своє право на *со́няшне* світло,
не бра́кне *його*,
але кри́вдник не відає со́рому.
6 Народи Я ви́губив,
попусто́шені їхні заборо́ла,
Я вулиці їхні зруйнува́в, —
і нема перехо́жого,
їхні міста́ поруйно́вані,
так що немає *й* люди́ни,
немає *й* мешка́нця!
7 Я йому́ говорив: ,,Тільки бу́деш боятись Мене,
тільки при́ймеш карта́ння", —
і не ви́тяте буде мешка́ння його,
усе, що про нього Я постанови́в,
та вони ревно псу́ли всі чини свої!
8 Тому́ то чекайте Мене, —
промовляє Госпо́дь, —

на той день, коли встану, як свідок,
бо право Моє — позбирати наро́ди,
згрома́дити царства,
щоб ви́лити на них Свою лють,
увесь жар Свого гніву,
бо огнем Моїх за́здрощів
бу́де погли́нута ціла земля!
9 Бо тоді уста чисті наро́дам Я дам,
щоб усі вони кликали Йме́ння Господнє,
щоб раме́ном одним послужити Йому́.
10 З другого боку річо́к Етіо́пії
Моїх покло́нників,
Моїх розпоро́шених
дару́нком Мені принесу́ть.
11 Того дня ти не бу́деш соро́митись
всіма́ своїми ділами,
якими грішив проти Мене,
бо тоді Я відки́ну з твоєї сере́дини тих,
хто радіє твоєю пишно́тою,
і ти ви́соко більш не стоятимеш вже
на святій Моїй горі.
12 І серед тебе зоста́влю
убогий й нужде́нний наро́д,
і бу́дуть шукати пристано́вища в Іме́нні Господнім вони.
13 Останок Ізраїлів кривди не буде робити,
і не бу́дуть казати неправди,
і облудний язик в їхніх у́стах не зна́йдеться,
бо па́стися будуть вони та виле́жуватись,
і не буде такого, хто б їх настраши́в.

Госпо́дь змилосе́рдився над Єрусалимом

14 Співай, до́чко Сіону!
Втіша́йся, Ізра́їлю!
Радій та втіша́йся всім серцем,
дочко Єрусалиму!
15 Відкинув Господь твої при́суди,
усунув у кут твого ворога!
Серед тебе Господь, царь Ізраїлів, —
уже ти не бу́деш боятися зла!
16 Того дня буде сказане Єрусалимові: „Не бійся!“
Сіонові: „Нехай не опу́стяться руки твої!“
17 Господь, Бог твій, серед тебе, —
Ве́лет спасе́!
Він у радості буде втіша́тись тобою,
обно́вить любов Свою,
зо співом втіша́тися буде тобою!
18 Тих, що сумують за святами, Я позбира́ю, —
від тебе вони,
тягаре́м над ними *був* сором.
19 Ось Я вчиню́ зо всіма́ мучи́телями твоїми
кінець того ча́су,
і спасу́ кульга́ве,
і позбираю розі́гнане,
і зроблю́ їх хвало́ю та йме́нням у цілому Кра́ї їхнього со́рому.
20 Того ча́су спрова́джу Я вас,
і того ча́су Я вас позбираю,
бо на йме́ння й на славу віддам вас
поміж усіх наро́дів землі,
коли долю верну́ вам на ваших оча́х,
промовляє Госпо́дь“.

КНИГА ПРОРОКА

ОГІЯ

Вступ

1 Другого року царя Да́рія, шостого місяця, першого дня місяця, було́ Господнє слово через пророка Огія[1] до Зорова́веля, Шеалтіїлового сина, Юдиного намісника, та до Ісуса, Єгосада́кового сина, великого священика,[2] кажучи:

2 „Так говорить Госпо́дь Саваóт, промовляючи: Наро́д цей говорить: Не прийшов тепер час дому Господнього, щоб бути збудо́ваним!“

Будова Господнього дому запущена

3 І було Господнє слово через пророка Огія, говорячи:

4 „Чи час вам сидіти по ваших дома́х, покритих ка́флями, хоч дім цей збу́рений?

5 А тепер отак промовляє Госпо́дь Саваóт: Зверніть ваше серце до ваших доріг!

6 Багато ви сієте, та збираєте мало, їсте, — та не наси́чуєтеся, п'єте — та не напива́єтеся, зодяга́єтеся — та не тепло вам, а той, хто заробляє, заробляє для діря́вого гаманця́.

7 Так говорить Господь Саваóт: Зверніть ваше серце до ваших доріг!

8 Виходьте на го́ру, і спроваджуйте дерево, і храм цей будуйте, — і в ньому знайду́ Я вподо́бу, та буду шано́ваний, каже Господь.

9 Звертаєтесь до чисе́нного, та *виходить* ось мало, і що прино́сите в дім, то розвіюю те. Защо? питає Господь Саваот. — За храм Мій, що збу́рений він, а ви кожен женете до дому свого.

10 Тому́ то над вами затрималось небо давати росу́, а земля урожай свій заде́ржала.

11 І Я кликав посу́ху на край, і на го́ри, і на збіжжя, і на сік виноградний, і на молоду́ оливку, і на те, що земля видає, і на люди́ну, і на худобу, і на всю працю рук“.

Роботи відновлені

12 І Зорова́вель, син Шалтіє-лів, та Ісус, син Єгосадака, великого священика, та вся решта наро́ду послухалися голосу Господа, Бога свого, і слів пророка Огія, як послав його Господь, їхній Бог. І боявся наро́д лиця Господнього.

13 І сказав Огі́й, посол Господній, від Господа посланий до наро́ду, говорячи: „Я з вами, говорить Госпо́дь!“

14 І збудив Господь духа Зорова́веля, сина Шалтіїлового, намісника Юдиного, і духа Ісуса, сина Єгосадака, великого священика, і духа всієї решти наро́ду, і вони поприхо́дили, і зробили роботу в домі Господа Саваота, їхнього Бога,

15 двадцятого й четвертого дня шостого місяця, другого року царя Да́рія.

Слава майбу́тнього Божого храму

2 Сьомого *місяця*, двадцятого й першого *дня* місяця було слово Господнє через пророка Огія таке:

2 „Скажи но до Зорова́веля, сина Шалтіїлового, намісника Юдиного, і до Ісуса, сина Єгосадакового, великого священика, та до решти наро́ду, говорячи.

[1] Еврейське Haggaj, грецьке 'Αγγαῖος, церковнослов'янське Аггей, українське Огій.
[2] „Великий священик“ — це первосвященик.

3 Хто серед вас позостався, що
бачив цей дім у першій його сла-
ві? А яким ви бачите його те-
пер? Чи ж не є він супроти того,
як ніщо́ в ваших оча́х?
4 А тепер будь му́жній, Зоро-
ва́велю, говорить Госпо́дь, і зміц-
нися, Ісусе, сину Єгосадаків, свя-
щенику великий, і зміцнися, ввесь
наро́де землі, говорить Госпо́дь, і
робіть, бо Я з вами, говорить Гос-
подь Савао́т.
5 Сло́ва, якими Я склав з вами
заповіта, коли ви вихо́дили з Єгип-
ту, а дух Мій пробува́є серед вас,
не бійтеся!
6 Бо так промовляє Господь Са-
вао́т: Ще раз, — а станеться це
незаба́ром, — і Я затрясу́ небо та
землю, і море та суходіл!
7 І затрясу́ всіма́ наро́дами, і
при́йдуть кошто́вності всіх наро́-
дів, і напо́вню цей дім славою,
говорить Госпо́дь Савао́т.
8 Моє срібло й Моє золото, го-
ворить Господь Саваот.
9 Більша буде слава цього
останнього дому від першого, го-
ворить Господь Саваот, і на цьому
місці Я дам мир, говорить Гос-
по́дь Савао́т".

Ізраїль нечистий

10 Двадцятого й четвертого *дня*,
дев'ятого *місяця*, другого року Да́-
рія було́ слово Господнє через про-
рока Огія таке:
11 „Так говорить Госпо́дь Са-
вао́т: Запитай но священиків про
Зако́на, гово́рячи:
12 Ось несе хтось освячене м'ясо
в полі своєї оде́жі, і доторкне́ться
поло́ю своєю до хліба, чи до потра́-
ви, чи до вина, чи до оливи, чи до
якої пожи́ви, — чи стане *те* освя́-
ченим? І священики відповіли та
й сказали: „Ні!"
13 Тоді Огій сказав: Якщо б
нечистий через мертвого дотор-
кну́вся до всього цього, чи стане
воно нечистим? І відповіли свя-
щеники та й сказали: „Стане не-
чистим!"
14 І відповів Огій та й сказав:
„Отакий наро́д цей, і такий цей
люд перед Моїм лицем, — гово-
рить Госпо́дь, — і такий усякий
чин їхніх рук, і що вони скла-
дають там, — нечисте воно!
15 А тепер зверніть но своє сер-
це *на час* від цього дня й далі, *ще*
по́ки не був покла́дений камінь до
каменя в Господньому храмі.
16 Відко́ли то було, що при-
хо́див *бувало* до копи́ці *набирати*
двадцять *мір*, а було *тільки*
десять, прихо́див до чави́ла набра-
ти п'ятдесят мір, а було двад-
цять.
17 Бив Я вас посу́хою й зеле-
ня́чкого та гра́дом, усі чи́ни ваших
рук, та не кли́кали ви до Мене,
говорить Госпо́дь.
18 Зверніть ваші серця́ *на час*
від цього дня й далі, від дня два-
дцятого й четвертого, дев'ятого
місяця, від того дня, коли був
засно́ваний Господній храм, звер-
ніть ваше серце *на це*.
19 Чи є ще насіння в комо́рі?
Бо ще виноград, і фіґове дерево, і
дерево грана́тове, і дерево оли́в-
кове, — *ніщо* не прино́сило *пло́ду*.
Від цього дня Я поблагословлю
їх".

Я тебе вибрав

20 І було́ слово Господнє до
Огія вдруге двадцятого й четвер-
того *дня того ж* місяця таке:
21 Скажи Зорова́велю, намі-
сникові Юдиному, говорячи: Я
затрясу́ небо та землю,
22 і попереверта́ю тро́ни царств,
і повигу́блюю силу поганських
царств, і поперевертаю колесни́ці

та тих, хто їздить у них, і попáдають коні та їхні верхівці, один мечем óдного.

23 Того дня, — говорить Госпóдь Саваóт, — візьмý Я тебе, Зоровáвелю, сину Шеалтіїлів, Мій рáбе, — говорить Господь, — і покладý тебе, немов ту печáтку, бо Я тебе вибрав, говорить Госпóдь Саваóт".

КНИГА ПРОРОКА

ЗАХАРІЯ

Покайтеся!

1 Восьмого місяця другого року Дáрія булó Господнє слово до пророка Захáрія,[1] сина Берехії, сина Іддового, таке:

2 ,,Розгнівався Господь на батьків ваших палючим гнівом.

3 І скажи їм: Так говорить Госпóдь Саваóт: Верніться до Мене, — говорить Господь Саваот, — і вернýся до вас, говорить Господь Саваот.

4 Не будьте, як ваші батьки́, що до них кли́кали стародавні пророки, говорячи: Так говорить Господь Саваот: Верніться з доріг ваших злих і з чи́нів ваших лихих! Та не слýхали ви й не прислухáлись до Мене, говорить Господь.

5 Де вони, батьки ваші? А пророки — чи ж навіки живуть?

6 Та словá Мої й постанóви Мої, що Я наказáв рабам Моїм пророкам, чи ж не досягли́ вони до ваших батьків? І вернулись вони та й сказали: Як задýмав Господь Саваот зробити нам за нашими дорогами й за нашими чинами, так зробив Він із нами".

Видіння мужа на червоному коні

7 Двадцятого й четвертого дня, одинáдцятого місяця, — це місяць шеват, — за другого року Дáрія було слово Господнє до пророка Захáрія, сина Берехії сина Іддового, таке:

8 ,,Бачив я цієї нóчі, аж ось на червóному коні їде муж, і він стоїть між ми́ртами, що в глибині, а за ним кóні червóні, руді та білі.

9 І сказав я: ,,Щó це, мій пане?" І відказав мені той ангол, що говорив зо мною: ,,Я тобі покажý, щó це таке".

10 І відповів той муж, що стояв між ми́ртами, та й сказав: ,,Це ті, що Господь їх послав обійти́ землю".

11 І відповіли́ вони Господньому анголові, що стояв між ми́ртами, та й сказали: ,,Перейшли ми землю, і ось уся земля сидить спокійно".

Господь піклується про Єрусалим

12 І відповів ангол Господній та й сказав: ,,Гóсподи Саваóте, аж дóки Ти не змилосéрдишся над Єрусалимом та над Юдиними містáми, на які Ти гніваєшся оце сімдесят літ?"

13 І відповів Господь анголові, що говорив зо мною, словá добрі, словá втішливі.

14 І сказав до мене той ангол, що говорив зо мною: ,,Клич, говорячи: Так говорить Господь

[1] Єврейське Zecharejah — ,,згадав Господь". Гр. Ζαχάριας, ц.сл. Захáріа, українське Захарій.

Саваот: Піклуюся Я про Єрусалим та про Сіон великим піклува́нням.
15 І гнівом великим Я гніваюся на ті спокі́йні наро́ди, на яких Я мало гнівався, а вони допомогли́ злому.
16 Тому так промовляє Господь: Вернуся Я до Єрусалиму з милосердям, храм Мій буде збудо́ваний у ньому, — говорить Госпо́дь Савао́т, — а мірни́чий шнур буде розтя́гнений над Єрусалимом.
17 Ще клич та й скажи: Так говорить Господь Саваот: Знов добром перепо́вняться міста́ Мої, і Господь ще потішить Сіона, і ще ви́бере Єрусалима!"

Видіння рогів і майстрів

2 І звів я очі свої, та й побачив, аж ось чотири ро́ги.
2 І запита́в я ангола, що говорив зо мною: „Що́ це?" А він відказав мені: „Це ті ро́ги, що розпоро́шили Юду й Ізраїля та Єрусалим".
3 І Господь показав мені чотирьох майстрів.
4 І запитав я: „Що́ вони приходять зробити?" А Він відказав, говорячи: „Це ті ро́ги, що розпоро́шили Юду, так що ніхто не підвів голови́. А ці прийшли́ настраши́ти їх, щоб скинути ро́ги тих наро́дів, що підносять ро́га проти Юдиного кра́ю, щоб його розпоро́шити".

Видіння мужа з мірни́чим шнуром

5 І звів я очі свої та й побачив, аж ось муж, а в його руці мірни́чий шнур.
6 І сказав я: „Куди ти йдеш?" А він відказав мені: „Щоб зміряти Єрусалим, щоб побачити, яка ширина́ його та яка довжина́ його".
7 Аж ось ангол, що говорив зо мною, виходить, а навпроти нього виходить Ангол інший.
8 І сказав він до нього: „Біжи, говори цьому юнако́ві, кажучи: Невкріплений буде Єрусалим через многість людей та худоби в сере́дині його.
9 А Я стану для нього, — говорить Господь, — огняни́м муром навко́ло, і стану славою в сере́дині його.

10 „Горе, горе, — втікайте з північного кра́ю, —
говорить Госпо́дь, —
бо на чотири небесні вітри́ розпоро́шу Я вас,
промовляє Господь.
11 Горе, — втікай до Сіону, мешка́нко дочки́ Вавило́ну!
12 Бо так промовляє Госпо́дь Савао́т:
Для слави послав Він мене до наро́дів, що вас грабува́ли,
бо хто вас дото́ркується,
той доторкується до зірця́ Його ока.
13 Бо ось *тільки* махну́ Я своєю рукою на них, —
і для їхніх рабів вони здо́биччю стануть,
і пізнаєте ви, що Господь Саваот мене вислав.

Майбу́тня слава Єрусалиму

14 Співай же та тішся,
о до́чко Сіону,
бо ось Я прихо́джу та перебува́тиму посеред те́бе,
говорить Госпо́дь!
15 І дня то́го прилу́чаться люди числе́нні до Господа,
„і стануть наро́дом Мені,
а Я перебува́тиму посеред те́бе",
і довідаєшся, що Господь Саваот мене вислав до тебе.

16 І Юду, спадок Свій,
посяде Господь на святій землі,
і вибере Єрусалима Він ще!
17 Замовчи ж, всяке тіло, перед Господнім лицем,
бо Він пробудився з мешкання святого Свого!“

Видіння Ісуса, великого священика

3 І показав Він мені Ісуса, великого священика, що стояв перед лицем Господнього ангола, а сатана́ стояв по прави́ці його, щоб противитися йому.

2 І сказав Господь сатані: „Господь буде картати тебе, сатано́, і буде картати тебе Господь, Який вибрав *Собі* Єрусалима! Чи ж він не головешка, що вцілі́ла від огню?“

3 А Ісус одягнений був у брудну́ одежу, і стояв перед лицем ангола.

4 І він заговорив та й сказав до тих, що стояли перед його лицем, говорячи: „Здійміть з нього цю брудну́ оде́жу!“ І сказав він йому: „Я зняв з те́бе провину твою, і зодягну́ тебе в шати кошто́вні“.

5 І він сказав: „Нехай покладуть чистого заво́я на його го́лову!“ І поклали чистого заво́я на його го́лову, і зодягли́ його в шати, а ангол Господній стояв.

6 І освідчив ангол Господній Ісусові, промовля́ючи:

7 Так говорить Госпо́дь Савао́т: Якщо ти бу́деш ходити Моїми доро́гами, і якщо стерегти́меш сторо́жу Мою, тоді й ти будеш судити Мій дім, і також будеш стерегти́ Мої подвір'я, і дам тобі ходити поміж тими, що стоять *тут*.

Раб Божий — Пагіне́ць

8 Послухай но, Ісусе, великий священику, ти та ближні твої, що сидять перед тобою, бо вони му́жі знаме́нні, бо ось Я приведу́ Свого раба Пагінця́.[1]

9 Бо оце той камінь, що його Я поклав перед Ісусом. На одному камені сім очей. Ось Я ви́різьблю *на ньому* різьбу́ його, — говорить Господь Саваот, — і відкину вину цієї землі за один день.

10 Того дня, — говорить Господь Саваот, — ви будете кликати один о́дного під виноград і під фі́ґове дерево“.

Видіння золотого світильника

4 І вернувся той ангол, що говорив зо мною, і збудив мене, як чоловіка, якого будять зо́ сну його́.

2 І сказав він до мене: „Що́ ти бачиш?“ А я відказав: „Бачу я, — ось світи́льник, увесь із золота, і ча́ша на верху́ його, і сім лямпад його на ньому, і по сім ру́рочок для лямпад, що на верху його.

3 І дві оли́вки на ньому, — одна з прави́ці чаші, а одна на ліви́ці її“.

4 І говорив я й сказав до ангола, що говорив зо мною, кажучи: „Що́ це, мій пане?“

5 І відповів ангол, що говорив зо мною, та й сказав мені: „Чи ж ти не знаєш, що це таке?“ А я відказав: „Ні, пане!“

6 І відповів він, і сказав мені, говорячи: „Оце таке Господнє слово до Зорова́веля: Не силою й не міццю, але тільки Моїм Духом, говорить Господь Саваот.

7 Хто́ ти, го́ро велика? Перед Зорова́велем *ти станеш* рівни́ною. І він винесе нарі́жного каменя *при* криках: Милість, милість йому́!“

8 І було мені слово Господнє таке:

[1] Гебр. Cemah — галузь, вітка, пагінець.

9 „Зорова́велеві ру́ки заклали
цей дім, і руки його ви́кінчать, і
ти пізнаєш, що Госпо́дь Сава́от
послав мене до вас.
10 Бо хто буде погорджувати
днем малих рече́й? Але будуть
тішитися, і будуть дивитись на
теслярського виска́ в руці Зоро-
ва́веля ті се́меро, — Господні очі,
що ходять по всій землі“.
11 І заговорив я та й до нього
сказав: „Що це за дві оливки
право́руч свічника й ліво́руч йо-
го?“
12 І заговорив я вдруге, та й до
нього сказав: „Що це за дві га-
лу́зки оливок, що через дві золоті
ру́рки виливають з себе золото?
13 І сказав він до мене, говоря-
чи: „Хіба ти не знаєш, що це?“
А я відказав: „Ні, пане!“
14 І він сказав: „Це два Пома́-
занці,[1] що стоять перед Господом
всієї землі“.

Видіння летю́чого звою

5 І зно́ву підніс я свої очі, та й
побачив, аж ось летить звій.
2 І сказав він до мене: „Що́ ти
бачиш?“ А я відказав: „Я бачу
летючого зво́я. Довжина́ його —
двадцять *мірою* ліктем, а ширина́
його — десять ліктів.“
3 І сказав він мені: „Це те
проклят́тя, що виходить на по-
верхню всієї землі. Бо кожен
зло́дій буде знищений згідно з
тим, що з цього *боку звою написане*,
і кожен, хто присяга́є *ложно*, буде
знищений згідно з тим, що з того
боку звою написане.
4 І привів Я його, *прокля́ття*,
— говорить Господь Саваот, — і
при́йде воно до дому зло́дія, і до
дому того, хто ложно присягає
Йменням Моїм, і воно міцно ося́-
деться[2] в сере́дині дому його, і
вигубить його, і дере́ва його та ка-
міння його“.

Видіння міри ефи́

5 І вийшов той ангол, що гово-
рив зо мною, та й до мене сказав:
„Зведи́ но свої очі й побач, що́ це
вихо́дить?“
6 І сказав я: „Що це таке?“ А
він відказав: „Це ефа́, що вихо-
дить“. І *ще* він сказав: „Це їхня
подоба в усьому краї́“.
7 Аж ось піднялáся оли́в'яна
по́кришка, а це *була́* одна жінка,
що сиділа посеред ефи́.
8 І він сказав: „Це та неспра-
ведливість“. І кинув її до сере́-
дини ефи́, і кинув олив'я́ного кус-
ка до її отво́ру.
9 І звів я очі свої та й побачив,
аж ось дві жінки виходять, і вітер
гудів в їхніх кри́лах, а їхні кри́ла
— як крила чорногу́за. І підня-
ли́ вони ефу́ між землею та між
небом.
10 І сказав я до ангола, що зо
мною говорив: „Куди́ вони несуть
цю ефу́?“
11 І сказав він до мене: „Щоб
збудувати їй дім у краю Шін'ар.
А коли він буде поста́влений, то
буде покла́дена там на місці своє-
му“.

Видіння чотирьох колесни́ць

6 І зно́ву звів я очі свої та й по-
бачив, аж ось чотири колесни́-
ці вихо́дять з-між двох гір, а ті
гори — гори *з* міді.
2 В колесни́ці першій — коні
червоні, а в колесниці другій —
коні чорні,
3 а в колесни́ці третій — коні
білі, а в колесни́ці четвертій —
коні паса́сті, міцні́.
4 І відповів я та й сказав до
Ангола, що говорив зо мною: „Що́
це таке, мій пане?“

[1] В оригіналі: два сини оливи.
[2] В оригіналі: буде ночувати.

5 І áнгол відповів та й сказав
до мене: „Це чотири небесні вітрú,
що вихóдять після стоя́ння перед
Господом усієї землі.
6 У котрім кóні чорні, ті вихо-
дять до півнíчного крáю, а ті білі
вийшли за ними, а ті пасáсті
вийшли до південного крáю,
7 а ті сильні вийшли й шукали
хóди, щоб перейти по землі. І
він сказав: „Ідіть, ходіть по
землі!“ І ходили вони по землі.
8 І кликнув він до мене й казав
мені, говорячи: „Побач, ті, що
вийшли до півнíчного крáю, заспо-
кóїли духа мого в північному
крáї“.
9 І булó мені слово Господнє
таке:
10 „Візьми від вигнáння, від
Хелдая, і від Товійї, і від Єдаї, і
прийдеш ти того дня, і ввійдеш до
дому Йошійї, Цефанієвого сина,
що прийшли з Вавилону.
11 І візьмеш срібло та золото, і
зробиш корони, і покладеш на
гóлову Ісуса, Єгосадакового сина,
великого священика.
12 І скажеш до нього, говорячи:
Так говорить Господь Саваóт, про-
мовляючи: Оце муж, Пагонець
ім'я́ йому, і зо свого місця вúросте
він, і збудує храма Господнього.
13 І він збудує храма Господ-
нього, і він буде носити велúчність,
і сяде, і буде панувати на троні
своє́му, і він стане священиком на
троні своє́му, і рада миру буде
поміж ними обомá.
14 А ті корони будуть Хелдаєві,
і Товійї, і Єдаї, і Хенові, сину
Цефанії, на пам'ятку в храмі Гос-
подньому.
15 І далекі прийдуть, і побу-
дують у храмі Господньому, і ви
пізнаєте, що Господь Саваот по-
слав мене до вас. І *це* станеться,
якщо ви конче будете слухати
голосу Господа, вашого Бога!“

Невідповідний піст

7 І сталося, у четвертому році
царя Дáрія було Господнє сло-
во до Захáрія четвертого *дня* де-
в'ятого місяця, кіслева.
2 І послав Бет-Ел Сар'ецера й
Реґем-Мéлеха та людей його, щоб
Господа вблагáти,
3 щоб сказати священикам, які
в домі Господа Саваота, та проро-
кам, говорячи: „Чи я маю плакати
п'ятого місяця та пóстити, як я
робив це багато рóків?“
4 І булó слово Господа Саваота
таке:
5 „Говори до всього нарóду зем-
лі й до священиків, кажучи: Якщо
ви пóстили та лементувáли п'ятого
й сьомого *місяця*, і то сімдеся́т
рóків чи то ви пóстили для Мене?
6 А коли ви їсте та коли ви
п'єте́, чи ж то не собі ви їсте й не
собі ви п'єте́?
7 Чи ж *це* не ті словá, які Гос-
подь виголóшував через дáвніх
пророків, коли Єрусалим був на-
сéлений та спокійний, і його містá
навколо нього, і південь, і рівнúна
були насéлені?“

Госпóдь розпорóшить Ізраїля за провини його

8 І було до Захáрія слово Гос-
поднє таке:
9 „Так говорить Господь Са-
ваот, промовляючи: „Судіть суд
по правді, і чиніть один óдному
милосердя та милість.
10 А вдовú й сиротú, чужинця
та вбогого не гнобіть, і не ду́майте
зла один óдному в серці своєму!“
11 Та вони не хотіли слу́хати, і
відвернýли своє рамéно *від Мене*,
а ву́ха свої вчинили тяжкúми, щоб
не слу́хати,
12 і серце своє зробили крéме-
нем, щоб не слу́хати Закóну, та
тих слів, що послав Господь Са-
ваот Своїм Духом через давніх

пророків. І був великий гнів від
Господа Саваота.
13 ,,І сталося, як Я кликав, то
вони не слу́халися, так вони бу-
дуть кликати, та не буду Я слу-
хати, каже Господь Савао́т.
14 І розвіяв Я їх по всіх наро́-
дах, які не знали їх, а край був
спусто́шений по них, так що не
було́ такого, хто б перехо́див чи
верта́вся, і вони зробили улю́блене-
ний край спусто́шенням''.

Єрусалим стане ,,Містом Правди''

8 І було мені слово Господнє
таке:
2 ,,Так говорить Господь Са-
ваот: За́здрю Я за Сіон великою
за́здрістю, і великою ревністю Я
за́здрю за нього.
3 Так говорить Господь: Вер-
нуся Я до Сіону, і буду пробува́ти
в сере́дині Єрусалиму, і буде зва-
тися Єрусалим ,,Містом Правди'',
а гора Господа Саваота — ,,го-
рою святою''.
4 Так говорить Господь Савао́т:
Ще бу́дуть сидіти на єрусалим-
ських майда́нах діди́ та бабі́, і ко-
жен з па́лицею в своїй руці через
довгий вік.
5 А міські майда́ни будуть пере-
по́вненi хло́пцями та дівча́тами,
що будуть ба́витися на майда́нах
його.
6 Так говорить Господь Саваот:
Коли дивне *це* в оча́х останку на-
ро́ду цьо́го за цих днів, чи ж воно
буде дивне в оча́х Моїх? промо-
вляє Госпо́дь Савао́т.
7 Так говорить Господь Саваот:
Ото Я спасу́ Свій наро́д із схід-
нього кра́ю та з кра́ю за́ходу сонця.
8 І спрова́джу Я їх, і вони бу-
дуть пробува́ти в сере́дині Єру-
салиму, і стануть наро́дом Моїм, а
Я стану їм Богом у правді та в
праведності.
9 Так говорить Госпо́дь Савао́т:
Нехай стануть сильними ваші руки,
ви, що слухаєте цими днями слова́
ці з уст пророків, що були в день
закла́дин дому Господа Саваота,
храму, щоб був побудо́ваний.
10 Бо перед цими днями не було́
нагоро́ди *для* люди́ни, ані нагоро́ди
для худоби, і для того, хто вихо́-
див, і для того, хто вхо́див не було́
споко́ю від ворога, і пускав Я
всіх людей одно́го проти о́дного.
11 Тому́ Я тепер для останку
оцьо́го наро́ду не *бу́ду такий*, як
за тих давніх днів, промовляє Гос-
подь Саваот.
12 Бо *буде* насіння миру: вино-
град дасть свій плід, а земля уро-
жай свій подасть, а небо дасть
ро́су свою, і вчиню Я, що решта
оцьо́го наро́ду це все пося́де.
13 І станеться, як були ви про-
кля́ттям серед наро́дів, доме Юдин
та доме Ізраїлів, так Я вас спасу́,
і ви станете благослове́нням. Не
бійтесь, — хай зміцні́ють ваші
ру́ки!
14 Бо так промовляє Госпо́дь
Савао́т: Як Я ду́мав зробити вам
зле, коли ваші батьки прогнівля́-
ли Мене, — промовляє Господь
Саваот, — і не жа́лував Я,
15 так зно́ву заду́мав Я днями
оци́ми вчинити добро Єрусалимові
та Юдиному до́мові. Не бійтесь!
16 Оце речі, які бу́дете робити:
Говоріть правду один о́дному,
правду та суд миру судіть у ваших
брамах.
17 І не ду́майте зла в своїм
серці один проти о́дного, і не
любіть неправдивої прися́ги, бо це
все *оте*, що знена́видив Я, про-
мовляє Господь.''

Поганські наро́ди наве́рнуться до Єрусалиму

18 І було мені слово Господнє
таке:

19 „Так говорить Господь Саваот: Піст четвертого, і піст п'ятого, і піст сьомого, і піст десятого *місяця* стане для Юдиного дому на радість і на втіху, та на веселі свя́та, але правду та мир любіте!

20 Так говорить Господь Саваот: Ще прийдуть наро́ди та мешканці числе́нних міст.

21 І прийдуть ме́шканці одного міста до другого, кажучи: Ходімо, ходімо вблага́ти Господа, шукати Господа Саваота! Піду́ також я.

22 І поприхо́дять числе́нні наро́ди та сильні люди шукати Господа Саваота в Єрусалимі, і блага́ти Господа.

23 Так говорить Господь Саваот: І *станеться* тими днями, що схо́плять десять мужів з усіх язиків тих наро́дів, і схо́плять за по́лу юдея, говорячи: Ходімо з вами, бо ми чули: Бог з вами!"

Пока́рані бу́дуть сусідні міста

9 „Пророцтво Господнього сло́ва
на землю Хадра́х та Дама́ск, місця спочинку його,
бо око Господнє на Ара́м
та на всі Ізраїлеві племе́на,
2 а також на Гама́т, що межує із ним,
на Тир та Сидо́н, бо він став дуже мудрий.
3 І Тир тверди́ню собі збудував,
і сріблá нагрома́див, як по́роху,
а щирого золота — як багна́ на вулицях.
4 Ось Господь зробить бідним його,
і на морі поб'є його поту́гу,
і він сам бу́де поже́ртий огнем.
5 Побачить *це* Ашкело́н, та й злякається,
і Азза́, і ду́же настра́шиться,
і Екро́н, бо надія його засоро́миться.
І згине цар із Аззи́,
а Ашкело́н не буде засе́лений.
6 І буде в Ашдо́ді сидіти байстрю́к,
і Я ви́гублю гордість филисти́млян.
7 І ви́кину кров його з його уст,
а гидо́ту його з-між зубів його,
і для нашого Бога доста́неться й він,
і він буде, як князь той у Юді,
а Екро́н — як євусе́й.
8 І стану табо́ром біля Свого дому проти війська,
проти того, хто перехо́дить і хто верта́ється;
і вже не пере́йде гноби́тель повз них,
бо тепер Я *це* бачив Своїми очи́ма.

Пророцтво про при́хід Господа

9 Радій ве́льми, о до́чко Сіону,
веселись, до́чко Єрусалиму!
Ось Цар твій до те́бе гряде́,[1]
справедливий і повний спасі́ння,
покі́рний, і їде на ослі,
і на молодім віслюко́ві, сині осли́ці.
10 І ви́гублю Я колесни́ці з Єфрема,
і коня з Єрусалиму,
і військо́вий лук знищений буде.

[1] Гряде, — урочисто йде.

І наро́дам Він мир сповісти́ть,
а Його панува́ння — від моря до моря,
і від Ріки́ аж до кінців землі.
11 Також ти, — за кров заповіту твого́
Я пустив твоїх в'язнів із ями,
в якій немає води.
12 До тверди́ні верніться,
о в'язні надії!
І сьогодні звіща́ю:
Подвійно тобі поверну́!
13 Бо Юду собі натягну́, немов лу́ка,
напо́вню Єфремом *його́*,
і збуджу́ твоїх синів, Сіоне,
на синів твоїх, Яване,
і вчиню Я тебе за меча́ для лица́рства.
14 А Господь з'явиться над ними,
і стріла́ Його вийде, як блискавка,
і Господь Бог засурми́ть у сурму́,
і піде півде́нними бу́рями.
15 І Господь Саваот берегти́ме *всіх їх*,
і вони поїдя́ть та пото́пчуть каміння, що ки́дається,
і вони будуть пити *та* будуть шуміти, немов те вино,
і будуть повні, як ча́ша жерто́вна,
неначе ті ро́ги же́ртівника.
16 І спасе їх Господь, їхній Бог, того дня,
Свій наро́д, як ота́ру,
бо вони, *як* каміння корони, засяють у Кра́ї Його.
17 і що́ за добро Його *бу́де*,
і що́ за краса́ Його!

Збі́жжя помо́же рости юнака́м,
а дівчатам — вино молоде́.

Зміцнення Юди й Єфрема

10 Просіть від Господа дощу́ ча́су весняно́го пізнього дощу́, —
Господь чинить бли́скавки,
і зли́вний дощ посилає їм,
кожному траву на полі.
2 Бо говорять марно́ту домо́ві божки́,
і віщуни́ бачать лжу,
і розказують сни неправдиві,
потішають марно́тою.
Тому́ вони бродять, немов та ота́ра,
мандру́ють вони, бо без па́стиря.
3 На па́стирів гнів Мій пала́є,
а козлів навіщу́,
бо ста́до Своє, Юдин дім покарає Господь Саваот,
і вчинить Він їх,
немов Своїм славним коне́м на війні.
4 З нього *буде* нарі́жник,
із нього кіло́к,
з нього лук бойови́й,
з нього вийдуть керма́ничі ра́зом усі,
5 І будуть, немов те лица́рство,
що то́пче воно на війні,
як болото *на* вулицях,
і бу́дуть вони воювати,
бо з ними Госпо́дь,
і кінно́тних їздців засоро́млять.
6 І вчиню Я лица́рським дім Юдин,
а дім Йо́сипів спасу́,
і верну́ їх, бо змилосе́рдивсь над ними,
і стануть вони, ніби Я їх не кидав,

Бо Я — Господь Бог їхній, і
буду Я їх вислухо́вувати.
7 І стане лица́рським Єфрем,
і звеселіє їхнє серце, немов *від* вина,
а їхні сини *це* побачать та бу́дуть радіти,
потішиться серце їхнє Го́сподом.
8 Я їм дам зна́ка[1] та їх позбираю,
бо Я ви́купив їх,
і мно́житись будуть, як мно́жились.
9 І розсію Я їх між наро́дами,
і в далеких *края́х* вони будуть Мене зга́дувати,
і житимуть з дітьми своїми, і ве́рнуться.
10 І верну́ їх із кра́ю єгипетського,
і позгрома́джую їх із Ашшу́ру,
і введу́ їх до кра́ю Ґілеа́ду й Ліва́ну,
і *місця* не виста́чить їм.
11 І при́йде по морі нещастя,
і хвилі на морі ударить,
і повисиха́ють усі глиби́ни Рі́ки, —
і буде пони́жена гордість Ашшу́ру,
і від Єгипту відійметься бе́рло.
12 І зміцню́ їх у Господі,
і Йме́нням Його вони будуть ходити, говорить Господь!

Прихід Месії

11 Ліва́не, відкрий свої двері, — і огонь пожере́ з твоїх ке́дрів!
2 Голоси, кипари́се, бо ке́др *он* упав,
пограбо́вані пи́шні!
Голосіте, баша́нські дуби́,
бо ліс неприступний звалився!
3 Чути голос виття́ пастухів,
бо го́рдощі їхні пограбо́вані!
Чути рик левчуків,
бо йорда́нська краса́ попусто́шена.
4 Так говорить Господь, мій Бог:
Паси ти отару, *яка на заріз*,
5 що ріжуть їх їхні купці — і не винні,
а їхні продавці промовляють:
Благослове́нний Господь, що я збагатів!
А їхні пастухи не помилують їх!
6 Бо Я не помилую більше вже ме́шканців цеї землі,
промовляє Госпо́дь.
І ось передам Я люди́ну,
одно́го одно́му до рук,
та до рук царя їхнього, —
і землю вони потовчу́ть,
і Я з їхніх рук не врятую *ніко́го*!

Про два киї. Тридцять срібняків

7 І пас Я отару, *яка на* заріз
тим, хто торгує отарою. І взяв Я
Собі два киї, і одно́го назвав:
„Милість“, а одного назвав:
„Зго́да“, і пас Я отару.
8 І знищив Я трьох пастухів за
один місяць. І Я втратив терпіння
до них, бо душа їхня обри́дила
Мене.
9 Тому́ Я сказав: Не па́стиму
вас! Та *вівця́*, що має померти,
нехай умре, а що має погу́блена
бути — хай буде погу́блена, а позосталі хай тіло одна одні́єї з'їдять!
10 І Я взяв Свого кия

[1] В єврейському оригіналі eš'rekah — засвищу.

,,Милість", і його поламав, щоб
зламати Свого заповіта, якого Я
склав був зо всіма́ наро́дами.
11 І він зла́маний був того дня,
і пізнали покупці отари, які на
Мене вважають, що це слово Гос-
поднє.
12 І сказав Я до них: Якщо
добре *це* в ваших оча́х, дайте плат-
ню́ Мою, а як ні, перестаньте! І
вони Мою платню́ відва́жили —
тридцять срібняків.
13 І промовив до мене Господь:
Кинь її ганчаре́ві, ту славну ціну́,
що вони оціни́ли Мене! І Я взяв
оті тридцять срібняків, і те кинув
до дому Господнього, до ганчаря́.
14 І зламав Я Свого кия друго-
го, ,,Згоду", щоб зламати брате́р-
ство між Юдою та між Ізраїлем.

Негідні па́стирі

15 І промовив до мене Господь:
Ще візьми собі знаря́ддя пастуха
нерозумного.
16 Бо ось Я настановлю́ па́сти-
ря на землі, — він загу́блених не
відві́дає, розпоро́шеного не буде
шукати, і зла́маної не вилі́кує,
стоячої не годува́тиме, а м'ясо
ситої їстиме, і ра́тиці їхні поламає.

17 Горе негідному па́стиреві,
який покида́є ота́ру!
Меч на раме́но його та в
його́ праве око:
конче всохне раме́но йому,
і конче стемніє його́ праве
око!"

Госпо́дь урятує Єрусалима

12 Пророцтво Господнього сло-
ва на Ізраїля.
,,Говорить Господь, що не-
бо напну́в та землю
закла́в,
і вформува́в дух людині у
ну́трі її:
2 Ось Я Єрусалим учиню́ за
ке́ліха оп'яні́ння
всім наро́дам навко́ло,
і на Юду також,
коли буде в облo̗зі на Єру-
салим.
3 І буде в той день,
Я зроблю́ Єрусалима
за камінь тяжкий всім на-
ро́дам:
усі, хто буде його пору-
ша́ти,
будуть конче пора́нені,
і зберу́ться на нього всі
наро́ди землі.
4 Того дня, — промовляє Гос-
по́дь, —
уда́рю всіх ко́ней споло́-
шенням,
і шале́нством — його вер-
хівця́,
а над Юдиним домом від-
крию Я очі Свої,
і всіх ко́ней наро́дів поб'ю
сліпото́ю.
5 І скажуть тоді князі Юдині
в серці своє́му:
Моя поту́га — то ме́шканці
Єрусалиму
у Господі Саваоті, їхньому
Бо́зі!
6 Того дня Я вчиню́ князів
Юди,
немов ту жаро́вню *з* ог-
нем між дрова́ми,
і як пала́ючий смолоски́п
між снопа́ми,
і будуть вони пожира́ти
право́руч і ліво́руч
всі довкільні наро́ди.
І зно́ву ося́де на місці
своє́му
Єрусалим, — у Єрусалимі.
7 І Господь допоможе най-
перше Юдиним наме́там,
щоб не збільшилась слава
Давидового дому
та єрусалимського ме́ш-
канця понад Юду.
8 Того дня оборо́нить Гос-
по́дь

єрусалимського ме́шканця, —
і буде того дня той,
хто спотикається серед них, як Давид,
а дім Давидів — як Бог,
як Ангол Господній перед ними.
9 І станеться в день той,
і Я буду шукати, щоб понищити всі ті наро́ди,
що прихо́дять на Єрусалим.

Бу́дуть голосити за Тим, Кого прокололи

10 А на Давидів дім
та на єрусалимського ме́шканця
Я виллю Духа милости та молитви.
І бу́дуть дивитись на Ме́не,
Кого проколо́ли,
і бу́дуть за Ним голоси́ти,
як голо́ситься за одинце́м,
і гірко заплачуть за Ним,
як плачуть за пе́рвенцем.
11 Того дня здійметься велике голосі́ння в Єрусалимі,
як голосі́ння Гададрімо́на в Меґіддо́нській долині.
12 І бу́де земля голосити, кожен рід окремо:
окремо рід дому Давида,
і окремо жінки́ їх,
окремо рід дому Ната́на, й окремо жінки́ їх,
13 окремо рід дому Леві́я, і окремо жінки́ їх,
окремо рід Шім'ї, і окремо жінки́ їх.
14 Усі роди, які позоста́ли, —
кожен рід окремо, і окремо жінки́ їх.

Земля буде очищена від бовва́нів та ложних пророків

13 Того дня відкриється джерело́ для Давидового дому
та для єрусалимських мешканців
для жертви за гріх і за нечистоту́.
2 І станеться в день той,
говорить Госпо́дь Савао́т,
повигу́блюю йме́ння бовва́нів з землі,
і не будуть вони більше зга́дуватись,
бо й пророків та духа нечистого
ви́веду Я із землі!
3 І станеться, коли бу́де хто пророкува́ти ще,
то скажуть йому його ба́тько та мати його,
що його породили:
Не будеш ти жити,
бо ло́жне говориш Господнім Ім'я́м!
І зако́лють його його ба́тько та мати його,
що його породили,
за те, що *неправду* він пророкува́в.
4 І станеться в день той, посоро́млені бу́дути пророки оті,
кожен виді́нням своїм,
коли пророкував він,
і волосяни́ці не бу́дуть вони зодяга́ти, щоб обманювати.
5 І скаже він: Я не пророк, —
я люди́на,
що по́рає землю,
бо земля — мій набу́ток з юна́цтва мого́.
6 А *коли* йому скаже *хто*:
„Що́ це за ра́ни на твоїх рука́х?"
то відкаже: „Побито мене в домі тих,
хто кохає мене́".
7 О ме́чу, збудися на Мого па́стиря
та на мужа, Мого това́риша,

кáже Госпóдь Саваóт!
Удар пáстиря — і розпорóшаться вівці,
і Я обернý на малúх Свою рýку.
8 І станеться в цілому краї, — говорить Госпóдь, —
дві частині в нім вúтяті будуть, помрýть,
а третя частина зостáвлена буде у ньому.
9 І цю третю частину введý на огонь,
і очúщу їх, як очищáється срібло,
і їх вúпробую, як випрóбовується оте золото.
Він клúкати буде Ймéння Моє,
і Я йому відповім і скажý:
,,Це нарóд Мій", а він скаже: ,,Госпóдь — *то* мій Бог!"

І вийде Госпóдь на прю

14 Ось день настає для Гóспода,
і серед тéбе поділена бýде здóбич.
2 І зберý всі народи до Єрусалиму на бій,
і буде здобýте це місто,
і пограбóвані бýдуть домú, а жінкú побезчéщені.
І вийде півміста в полóн на вигнáння,
а решта нарóду не буде погýблена з міста.
3 І вúйде Госпóдь, —
і стане на прю[1] із нарóдами цими,
як дня боротьбú Його, за дня бóю.
4 І того дня стануть ноги Його на Олúвній горі,
що перед Єрусалимом зо сходу,

[1] Пря — бій, війна.

а Олúвна горá на свої половúни роздвóїться,
на схід і на зáхід,
на дуже велику долину.
І на північ осýнеться половина гори,
а половина її — на південь.
5 І втікати ви бýдете в долину Моїх гір,
бо долина гірськá сягáтиме по Ацал.
І втікати ви бýдете,
як утікали перед землетрýсом за днів Уззíйї, царя Юдиного.
І прúйде Господь, Бог мій,
і з Ним усі святі.
6 І станеться в день той, —
світла не бýде,
і *буде* холод та замерзáння.
7 І бýде єдиний *то* день, Гóсподу знáний, —
то бýде не день, і не ніч,
і буде, — на час вечора станеться світло.
8 І станеться в день той,
вúйде з Єрусалиму живая вода, —
половина її до східнього моря,
а половина її до моря зáхіднього.
Літом і зимою *це* буде.

Госпóдь зацарює над всією землею

9 І стане Госпóдь за царя над землею всією, —
Господь буде один того дня,
і одне Ймéння Його́.
10 Уся ця земля стане стéпом від Ґеви до Ріммону, на південь Єрусалиму,
який стане високим,
і пробувáтиме на місці своє́му

від брами Веніями́на аж до місця Першої брами,
аж до брами Нарі́жинків,
і *від* башти Хананеїла аж до царськóго чави́ла.
11 І ося́дуть у ньому,
і закля́ття вже більше не бу́де,
і безпечно сидітиме Єрусалим.
12 А оце буде поразка, що нею пора́зить Господь всі нарóди,
хто піде війною на Єруса́ли́м:
згниє тіло йогó, хоч він на ногáх своїх бу́де стояти,
і очі йому́ погниють в своїх я́мках,
і язик його погниє в своїх у́стах.
13 І станеться в день той,
між ними настане велике збенте́ження, —
і схóпить один руку óдного,
і підійметься рука його понад руку свого ближнього.
14 І навіть Юда воюватиме в Єрусалимі,
і буде згромáджений маєток
всіх навкільних нарóдів,
золото й срібло та óдіж, дуже багато.
15 І буде така са́ма пора́зка на коня́,
мула, верблюда й ослá,
та на всяку худóбу,
що буде в таборах у них,
як пора́зка оця́.
16 І станеться, що позостали з усіх тих нарóдів,
що прихóдили на Єрусалим,
то бу́дуть прихóдити з року на рік,
щоб вклоня́тись Цареві, Гóсподу Саваóту,
і щоб святкува́ти свято Ку́чок.
17 І станеться, хто від зе́мних племе́н
до Єрусалиму не при́йде,
щоб вклонятись Царе́ві, Господу Саваоту,
то не буде дощу́ в них.
18 А я́кщо не прийде племе́но єгипетське,
і не ввійде всере́дину,
то буде на них та пора́зка,
якою нарóди ударить Госпóдь,
хто святкува́ти свято Ку́чок не прийде.
19 Оце гріх Єгиптові бу́де,
і гріх всім народам,
хто святкува́ти свято Ку́чок не прийде.
20 Буде тогó дня на кінських дзвінкáх:
Святе Господе́ві,
і будуть горня́та в Господньому домі,
немов ті кропи́льниці перед жертівником.
21 І буде усяке горня́ в Єрусалимі та в Юді
святістю для Господа Саваота,
і будуть прихóдити всі, хто жертву прино́сить,
і будуть з них брати й вари́тимуть в них.
І тогó дня не буде вже більше купця́[1]
в домі Гóспода Саваóта.

[1] В ориґіналі Chenaani — хананея, а хананей — це купець, продавець.

КНИГА ПРОРОКА

МАЛАХІЇ

Невдячність Ізраїля за любов Божу

1 Пророцтво Господнього слова до Ізраїля через Малахію.
2 ,,Я вас полюбив, — говорить Госпо́дь, —
а ви кажете: ,,Як Ти нас полюбив?"
Чи ж не брат Іса́в Якову? каже Госпо́дь,
а Я Якова був полюбив,
3 а Іса́ва зненавидів,
і зробив його гори спусто́шенням,
а спа́док його — для шака́лів пустині.
4 Коли скаже Едо́м: ,,Ми зруйно́вані,
та зно́ву збуду́ємо руїни",
то так промовляє Госпо́дь Савао́т:
Вони побуду́ють, а Я розвалю!
І звати їх будуть: Країна безбо́жности,
і наро́д, на якого навіки розгнівавсь Господь!
5 І ваші очі побачать *оце*,
і ви скажете: Стане великий Госпо́дь
понад границю Ізраїлеву!

Невідповідні жертви

6 Шанує син ба́тька, а раб — свого пана;
та якщо Я *вам* ба́тько, де пошана Моя?
А якщо Я *вам* пан, де страх передо Мною?
говорить Господь Савао́т вам, священики,
що погорджуєте Моїм Іме́нням
та й кажете: ,,Чим ми погорди́ли Іме́нням Твоїм?"
7 На же́ртівник Мій ви прино́сите хліб занечи́щений
і кажете: ,,Чим Тебе ми знева́жили?"
Тим, що кажете ви: ,,Трапе́за Господня — вона погорджена!"
8 І коли ви прино́сите в жертву сліпе́, *це* не зле?
І як кульга́ве та хворе прино́сите, *чи ж це* не зле?
Принеси но подібне своє́му намісникові,
чи тебе він вподо́бає,
чи підійме обличчя твоє?[1]
промовляє Госпо́дь Савао́т.
9 А тепер ублага́йте ви Боже лице,
і хай стане для нас милости́вим.
з ваших рук це було́,
то хіба *кому* з вас Він обличчя підійме?[1]
говорить Господь Саваот.
10 Нехай хто серед вас замкне двері *святині*,
і не бу́де нада́рмо освічувати Мого же́ртівника!
Я не маю вподо́би до вас,
говорить Господь Савао́т,
і з ваших рук не вподо́баю да́ру!
11 Бо від сходу сонця й аж по за́хід його́

[1] Підійняти обличчя — взяти на увагу, пробачити, пор. 1 М. 32. 21. Єр. 52. 31. На Сході перед своїми начальниками падали ниць, і коли той підіймав, це була ознака задоволення прохання.

звели́читься Іме́ння Моє
між наро́дами,
і ка́диться в кожному місці
для Імення Мого дар
чистий,
бо звели́читься Імення Моє
між наро́дами,
каже Госпо́дь Савао́т.
12 Ви ж Його зневажа́єте, ка́жучи:
,,Трапе́за Господня — вона занечи́щена, й дохід її,
обри́джена страва її".
13 *І до того* говорите: ,,Ось
стільки пра́ці!"
і ним нехтуєте, — говорить Госпо́дь Савао́т, —
і прино́сите кра́дене, і кульга́ве та хворе,
і таку жертву хлібну
прино́сите.
Чи буде воно Мені миле з
рук ваших? говорить
Госпо́дь.
14 І проклятий обма́нець,
що в ста́ді його є саме́ць,
а він обіцяє та в жертву дає
Господе́ві зіпсуте,
А Я Цар великий, — говорить Госпо́дь, —
і серед наро́дів грізне́ Моє
Імення!

Карта́ння невідповідних священиків

2 А тепер до вас за́повідь
цяя, священики!
2 Якщо ви не послу́хаєтесь, і
не покладе́те на серце
собі,
щоб Іме́нню Моєму давати хвалу́, — говорить Госпо́дь Савао́т, —
то пошлю Я прокля́ття на
вас,
і прокляну́ благословення ваші,
і вже проклинаю,
бо ви не бере́те до серця
цього́!
3 Ось Я обітну́ вам раме́но,
і розпоро́шу нечистість
на ваших обли́ччях,
нечистість свят ваших,
і до неї вас ви́несуть.
4 І пізнаєте ви, що Я заповідь вам цю послав,
щоб був заповіт Мій з
Левієм,
каже Госпо́дь Савао́т.
5 Заповіт Мій з ним був *для*
життя та *для* миру,
і Я дав йому страх, і він
налякався Мене,
та боявсь перед Іме́нням
Моїм.
6 Закон правди в уста́х його
був,
і не знайшла́сь на губа́х
його кривда, —
у мирі й просто́ті ходив він
зо Мною,
і багато-кого́ відверну́в
від вини.
7 Бо у́ста священикові знання́ стережу́ть
та Зако́на шукають із уст
його,
бо він ангол[1] Господа Саваота.
8 А ви відхили́лись з дороги,
вчини́ли *таке*, що багато
спіткну́лись в Зако́ні,
Левієвого заповіта понищили,
говорить Госпо́дь Савао́т.
9 Тому́ то і Я вас зробив погорджуваними
й низькими для всього
наро́ду,
бо не стереже́те доріг Моїх ви,
та не безсторо́нні в Зако́ні.
10 Чи Оте́ць нам усім не один?
Хіба Бог не один нас створи́в?

[1] Грецький текст дає Ἄγγελος.

Чому́ ж один о́дного зраджуємо ми,
щоб нам зневажа́ти заповіт батьків наших?

Гріхи всього наро́ду

11 Зраджує Юда,
і робиться ге́чисть серед Ізраїля та в Єрусалимі, —
бо Юда зневажив святиню Господню,
яку покохав був,
і дочку бога чужого за жінку узяв.
12 Нехай Господь ви́губить кожного, хто́ таке робить, –
того, хто чува́є та відповідає з наме́тів Якова,
і хто да́р прино́сить Господу Саваоту.
13 І робите *й* друге таке:
Господнього же́ртівника ви слізьми́ покриваєте,
плаче́м та стогна́нням,
бо до да́рів уже Він не зве́рнеться більше,
і милої жертви з рук ваших не візьме.
14 А ви *ще й* говорите: „За́що?" —
За те, що засвідчив Господь між тобою
й жоною юна́цтва твого́,
якій ти невірність вчинив,
а вона ж твоя по́друга,
і дружи́на умо́ви твоєї!
15 Хіба *Бог* не один *нас* учинив?
І за́лишок духу — Його́.
А що цей один?
Насіння *від* Бога шукав.
Тому́ свого духа пильну́йте,
і дружи́ну юна́цтва свойого не зраджуйте!
16 Бо ненавиджу ро́звід, —
говорить Госпо́дь, Бог Ізраїлів, —
і того, хто вкриває наси́льством одежу свою,
промовляє Госпо́дь Саваот.
Тому́ свого духа пильнуйте,
— і не зраджу́йте!
17 Словами своїми ви мучите Господа,
та й пита́єте *ще*: „Чим ми мучимо?" —
Гово́ренням вашим: „Кожен, хто чинить лихе́,
той добрий у Господніх оча́х,
і Він у них уподо́бання має",
або: „Де Бог правосу́ддя?"

Пророцтво про Івана Христителя й про прихід Месії

3 Ось Я посилаю Свого ангола,
і він перед обличчям Моїм приготу́є доро́гу.
І на́гло прибу́де до храму Свого Госпо́дь,
Якого шукаєте ви,
і Ангол заповіту, Якого жада́єте.
Ось іде Він, говорить Господь Саваот!
2 І хто ви́терпить день Його прибуття́,
і хто встоїть, коли Він з'явиться?
Бо Він, як огонь той у золотаря́,
і як у пра́льників луг.
3 І Він сяде топи́ти та чи́стити срібло,
і очистить синів Левія,
і їх перечистить, як золото й срібло,

і будуть для Господа жертву прино́сити в правді.
4 Тоді бу́де дар Юди та Єрусалиму
приє́мний для Господа,
як за днів вікові́чних
і за років стародáвніх.
5 І прибу́ду до вас Я на суд,
і буду свідком швидки́м проти чарівників,
і на перелюбників,
і проти тих, хто прися́гу складає на лжу,
і проти тих, хто заплáтою на́ймита тисне,
вдову́ й сироту́, хто відхилює право чужи́нця,
Мене ж не боїться,
говорить Господь Саваот.
6 Бо Я, Господь, не зміню́юся,
тому ви, сини Яковові, не будете зни́щені.

Наро́д обманює Бога свого́

7 Від устáв Моїх ви відступили з днів ваших батьків,
і їх не стерегли́.
Верніться ж до Мене, і верну́сь Я до вас!
промовляє Господь Саваот.
Та говорите ви: „У чо́му ове́рнемось?"
8 Чи Бога люди́на обманить?
Мене ж ви обмáнюєте,
ще й говорите: „Чим ми Тебе обмани́ли?" —
Десяти́ною та прино́сами!
9 Прокля́ттям ви про́кляті,
а Мене обмани́ли,
о люду ти ввесь!
10 Принесіть же ви всю десяти́ну до дому скарбни́ці,
щоб стрáва булá в Моїм храмі,
і тим Мене ви́пробуйте, —
промовляє Господь Саваот:
чи небесних отво́рів вам не відчиню́,
та не ви́ллю вам благослове́ння аж нáдмір?
11 І ради вас насварю Я *все* те, що жере́,
і воно не пони́щить вам зе́много пло́ду,
і не заб'є винограду вам на по́лі,
говорить Господь Саваот.
12 І будуть всі люди вважати вас блаже́нними,
бо бу́дете ви любим крáєм,
говорить Господь Саваот.
13 Жорстокі ваші словá проти Мене, —
говорить Господь, —
а ви кажете: „Що́ ми на Тебе сказали?"
14 Ви кажете: „Мáрність служити для Бога!
І що за ко́ристь,
що ми стереже́мо Його службу,
та ходимо в жало́бі перед лицем Господа Саваота?
15 А тепер ми вважаємо пи́шних щасли́вими,
і ті, хто вчиня́є безбожне,
буду́ються та випробо́вують Бога, і втікають".

Госпо́дь нагоро́дить праведних за Господнього дня

16 Змовлялись тоді один з о́дним
і ті, хто стрáх перед Го́сподом має, —
і прислу́хавсь Господь, і почув,
і перед обличчям Його була писана пам'ятна книга про тих,

хто стра́х перед Го́сподом має,
і хто поважає Іме́ння Його.
17 І бу́дуть Мені вони вла́сністю, —
каже Господь Савао́т, —
на той день, що вчиню́,
і змилосе́рджусь над ними,
як змилосе́рджується чоловік над синами своїми,
що служать йому.
18 І ви зно́ву побачите *різни́цю* між пра́ведним та нечести́вим,
між тим, хто Бо́гові служить,
та тим, хто не служить Йому́.

4 Бо ось наступає той день,
що пала́є, як піч,
і стануть всі пи́шні
та кожен, хто чинить безбо́жне, соломою, —
і спа́лить їх день той, який наступа́є,
говорить Госпо́дь Савао́т,
Який не позоста́вить їм ко́реня, ані галу́зки.
2 А для вас, хто Іме́ння Мойо́го боїться,
зійде Сонце Праведности
та лікува́ння в промінях Його, —
і ви вийдете та поска́каєте,
мов ті си́ті теля́та!
3 І безбожних топтати ви будете,
бо стануть за по́піл вони
під п'ята́ми ніг ваших у той день,
що його Я вчиню́,
промовляє Госпо́дь Савао́т.
4 Згадайте Зако́на Мойсея, Мого раба́,
що йому́ наказав на Хори́ві уста́ви й права́
щодо всього Ізраїля.

Перед Месією при́йде Ілля́

5 Ось Я пошлю́ вам пророка Іллю́,
перше ніж день Господ́ній наста́не,
великий й страшни́й!
6 І приве́рне він серце батьків до синів,
і серце синівське до їхніх батьків,
щоб Я не прийшов, і не вра́зив цей край прокля́ттям!

НОВИЙ ЗАПОВІТ

ГОСПОДА І СПАСИТЕЛЯ НАШОГО

ІСУСА ХРИСТА

ІЗ ГРЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

НАНОВО ПЕРЕКЛАДЕНИЙ

988 - 1988

ЮВІЛЕЙНЕ ВИДАННЯ

з нагоди

ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТИЯНСТВА В УКРАЇНІ

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ ВІД

МАТВІЯ

Книга родово́ду Ісуса Христа

1 Книга родово́ду Ісуса Христа,
Сина Давидового, Сина Авраа-
мового:
2 Авраа́м породив Ісака, а Ісак
породив Якова, а Яків породив
Юду й братів його.
3 Юда ж породив Фаре́са та За́-
ру від Тама́ри. Фаре́с же породив
Есро́ма, а Есро́м породив Арама.
4 А Ара́м породив Амінадава,
Амінада́в же породив Наассона, а
Наассо́н породив Салмона.
5 Салмо́н же породив Во́оза від
Раха́ви, а Во́оз[1] породив Йовіда
від Рути, Йовід же породив Єссея.
6 А Єссе́й породив царя Давида,
Давид же породив Соломона від
Урієвої.
7 Соломо́н же породив Ровоама,
а Ровоа́м породив Авію, а Аві́я
породив Асафа.
8 Аса́ф же породив Йосафата, а
Йосафа́т породив Йорама, Йора́м
же породив Озію.
9 Озі́я ж породив Йоатама, а
Йоата́м породив Ахаза, Аха́з же
породив Єзекію.
10 А Єзекі́я породив Манасію,
Манасі́я ж породив Амоса, а Амо́с
породив Йосію.
11 Йосі́я ж породив Йоаки́ма,
Йоаки́м пород́ив Єхонію й братів
його за вавилонського пересе́лен-
ня.
12 А по вавилонськім пересе́-
ленні Єхо́нія породив Салатіїля,
а Салатіїль породив Зорова́веля.
13 Зорова́вель же породив
Авіюда, а Авію́д породив Еліяки-
ма, а Еліяки́м породив Азора.
14 Азо́р же породив Садока, а
Садо́к породив Ахіма, а Ахі́м по-
родив Еліюда.
15 Елію́д же породив Елеазара,
а Елеаза́р породив Маттана, а
Матта́н породив Якова.
16 А Яків породив Йо́сипа, му-
жа Марі́ї, що з неї родився Ісу́с,
зва́ний Христо́с.[1]
17 А всіх поколі́нь від Авраама
аж до Давида — чотирна́дцять
поколінь, і від Давида аж до вави-
лонського пересе́лення — чотир-
на́дцять поколінь, і від вавилон-
ського пересе́лення до Христа —
поколінь чотирна́дцять.

Наро́дження Ісуса Христа

18 Наро́дження ж Ісуса Христа
сталося так. Коли Його матір
Марію заручено з Йо́сипом, то
перш, ніж зійшлися вони, вияви-
лося, що вона має в утро́бі від
Духа Святого.
19 А Йо́сип, муж її, бувши пра-
ведний, і не бажавши осла́вити її,
хотів тайкома́ відпустити її.
20 Коли ж він те поду́мав, ось
з'явивсь йому а́нгол Господній у
сні, промовляючи: „Йо́сипе, сину
Давидів, не бійся прийняти Ма-
рію, дружи́ну свою, бо зача́те в ній
— то від Духа Святого.
21 І вона вродить Сина, ти ж
даси Йому йме́ння Ісу́с,[2] бо спасе

[1] Багато грецьких текстів дають Βόες.

[1] Грецьке Χριστός, Христос — Помазанець, гебрейське Месія. „Званий Христос" — це: що був Христос, пор. Мт. 5. 9. Ісус — Спаситель.
[2] Ім'я Ἰησους, Ісус, визначає Спаситель.

Він людей Своїх від їхніх гріхів.
22 А все оце сталось, щоб збулóся скáзане пророком від Господа, який провіщає:
23 „Ось діва в утробі зачнé, і Сина породить,
і назвуть Йому Имéння Еммануїл“,[1]
що в перекладі є: З нами Бог“.
24 Як прокинувся ж Йóсип зо сну, то зробив, як звелів йому ангол Господній, — і прийняв він дружúну свою.
25 І не знав він її, аж Сина свого первородженого вона породила, а він дав Йому ймéння Ісýс.

Мудреці зо сходу поклоняються Ісусові

2 Коли ж народився Ісус у Вифлеємі Юдейськім, за днів царя Ірода, то ось мудреці прибулú до Єрусалиму зо сходу,
2 і питали: „Дé нарóджений Цар Юдейський? Бо на сході ми бачили зóрю Йогó, і прибулú поклонитись Йому“.
3 І, як зачув це цар Ірод, занепокóївся, і з ним увесь Єрусалим.
4 І, зібравши всіх первосвящеників і книжників[2] людських, він випитував у них, дé має Христос народитись?
5 Вони ж відказали йомý: „У Вифлеємі Юдейськім, бо в пророка написано так:
6 „І ти, Вифлеéме, земле Юдина,
не менший нічим між осадами Юдиними,
бо з тебе з'явиться Вождь, що буде Він пáсти нарóд Мій ізраїльський“.

[1] Гебрейське Immanu-El визначає „З нами Бог“.
[2] Книжники — це вчителі Закону Божого, належали до фарисейської секти, пор. Мт. 23.1–39.

7 Тоді Ірод покликав таємно *отих* мудреців, і докладно випúтував їх про час, коли з'явилась зорá.
8 І він відіслав їх до Вифлеєму, говорячи: „Ідіть, і пильно розвідайтеся про Дитя́тко; а як знáйдете, сповістіть мене, щоб і я міг піти й поклонитись Йомý“.
9 Вони ж царя вислухали й відійшли. І ось зорá, що на сході вони її бачили, ішла перед ними, аж прийшла й стала звéрху, де Дитя́тко булó.
10 А бачивши зóрю, вони надзвичайно зраділи.
11 І, ввійшовши до дому, знайшли *там* Дитятко з Марією, Його матір'ю. І вони впали ницьма, і вклонились Йомý. І, відчинúвши скарбниці свої, піднéсли Йому свої дáри: золото, ладан та смирну.
12 А вві сні остережені, щоб не вертáтись до Ірода, відійшли вони іншим шляхóм до своєї землі.

Йóсип та Марія втікають до Єгипту

13 Як вони ж відійшли, ось ангол Господній з'явивсь у сні Йóсипові та й сказав: „Уставай, візьми Дитя́тко та матір Його, і втікай до Єгипту, і там зоставайся, аж поки скажý тобі, бо Дитя́тка шукатиме Ірод, щоб Йогó погубити“.
14 І він устав, узяв Дитятко та матір Його вночі, та й пішов до Єгипту.
15 І він там зоставався аж до смерти Іродової, щоб збулóся сказане від Господа пророком, який провіщає:
„Із Єгипту покликав Я Сина Свогó“.

Ірод побиває немовлят

16 Спостеріг тоді Ірод, що *ті* мудреці насміялися з нього, та й

розгнівався дуже, і послав повбивати в Вифлеємі й по всій тій околиці всіх дітей від двох років і менше, за ча́сом, що його в мудреців він був ви́питав.
17 Тоді спра́вдилось те, що сказав Єремія пророк, промовляючи:
18 ,,Чути голос у Рамі,
плач і рида́ння та голосіння велике:
Рахиль плаче за дітьми своїми,
і не дається розважити себе,
бо нема *їх*".

Йо́сип та Марія вертаються до Назарету

19 Коли ж Ірод умер, ось ангол Господній з'явився в Єгипті вві сні Йо́сипові, та й промовив:
20 ,,Уставай, візьми Дитя́тко та матір Його́, та йди в землю Ізраїлеву, бо вимерли ті, хто шука́в душу[1] Дитини".
21 І він устав, узяв Дитя́тко та матір Його́, і прийшов у землю Ізраїлеву.
22 Та прочувши, що царю́є в Юдеї Архела́й, — замість Ірода, батька свого, — побоявся піти туди він. А вві сні остере́жений, відійшов до країв галілейських.
23 А прибувши, оселився у місті, на ім'я́ Назаре́т, щоб збулося пророками сказане, що Він Назаря́нин буде зва́ний.[2]

Проповідь Івана Христителя

3 Тими ж днями прихо́дить Іван Христитель, і проповідує в пустині юдейській,
2 та й каже: ,,Покайтесь, бо набли́зилось Царство Небесне!"
3 Бо він той, що про нього

[1] ,,Шукати душу" — чигати на життя, бажаючи забити. У біблійній мові слово ,,душа" часто замість ,,життя".
[2] ,,Буде званий" — грецизм: κληζήσεται, цебто: буде. Пор. далі 5. 9.

сказав Ісая пророк, промовляючи:
,,Голос того, хто кличе:
В пустині готуйте дорогу для Господа,
рівняйте стежки Йому́!"
4 Сам же Іван мав одежу собі з верблю́жого во́лосу, і пояс ремінний на сте́гнах своїх; а пожива для нього була́ сарана́ та мед польови́й.
5 Тоді до нього вихо́див Єрусалим, і вся Юдея, і вся йорда́нська око́лиця,
6 і в річці Йорда́ні христились від нього, і визнавали гріхи свої.
7 Як побачив же він багатьох фарисе́їв[1] та саддуке́їв,[1] що приходять на хрищення, то промовив до них: ,,Роде зміїний, — хто вас надоуми́в утікати від гніву майбутнього?
8 Отож, — учиніть гідний плід покая́ння!
9 І не ду́майте говорити в собі: ,,Ми маємо отця Авраама". Кажу́ бо я вам, що Бог може піднести дітей Авраамові з цього каміння!
10 Бо вже до коріння дерев і сокира прикла́дена: кожне ж дерево, що доброго плóду не родить, буде зрубане та й в огонь буде вкинене.
11 Я хрищу́ вас водою на покая́ння, але Той, Хто йде по мені, поту́жніший від мене: я недосто́йний понести взуття́ Йому! Він христитиме вас Святим Духом й огнем.
12 У руці Своїй має Він віячку, і перечистить Свій тік: пшеницю Свою Він збере до засіків, а полову попа́лить ув огні невгаси́мім".

[1] Фарисеї — юдейська секта, що сильно дотримувала зовнішнє виконування Мойсеєвого Закону, пор. Мт. 23. 1–39. Про саддукеїв див. Мт. 22. 23.

Хрищення Ісуса

13 Тоді прибуває Ісус із Галілеї
над Иордáн до Івана, щоб хри-
ститись від нього.
14 Алé перешкоджáв він Йому
й говорив: „Я повинен христитись
від Тебе, і чи Тобі йти до мене?"
15 А Ісус відповів і сказав йо-
му: „Допусти *це* тепер, бо так го-
диться нам виповнити усю правед-
ність". Тоді допустив він Його.
16 І охристившись, Ісус зараз
вийшов із води. І ось небо розкри-
лось, і побачив *Іван* Духа Божого,
що спускався, як голуб,[1] і схóдив
на Нього.
17 І ось голос почувся із не-
ба: „Це Син Мій Улюблений, що
Його Я вподóбав!"

Диявол спокýшує Ісуса

4 Потому Ісус був повéдений Ду-
хом у пустиню, щоб диявол
Його спокушáв.
2 І пóстив Він сорок день і со-
рок ночéй, а вкінці зголоднів.
3 І *ось* приступив до Нього спо-
кýсник, і сказав: „Коли Ти Син
Божий, скажи, щоб камíння це
стало хлібáми!"
4 А Він відповів і промовив:
„Написано: Не хлібом самим буде
жити людина, але кожним словом,
що походить із уст Божих".
5 Тоді забирає диявол Його в
святе місто, і ставить Його на
наріжника храму,
6 та й каже Йому: „Коли Ти
Син Божий, то кинься додолу, бож
написано:

„Він накаже про Тебе Своїм
Анголáм,
і вони на руках понесýть
Тебе,
щоб об камінь коли не спіткнув Ти Своєї ногú".

[1] Давні тексти дають тут жіночий рід: голубка.

7 Ісус відказав йому: „Ще на-
писано:
Не спокушуй Господа Бога
свого!"
8 Знов диявол бере Його на
височéзную гóру, і показує Йому
всі царства на світі та їхню
славу,
9 та й каже до Нього: „Це все
Тобі дам, якщо впадéш і мені Ти
поклóнишся!"
10 Тоді каже до нього Ісус:
„Відійди, сатано! Бож написано:
Господеві Богові своєму
вклоняйся,
і служи Одному Йому!"
11 Тоді позоставив диявол Йо-
го. І ось анголи приступили, і
служили Йому.

Ісус обирає Капернаум для Свого побуту

12 Як довідавсь Ісус, що Івана
ув'язнено, перейшов у Галілею.
13 І, покинувши Він Назарéта,
прийшов й оселився в Капернаýмі
примóрськім, на границі країн За-
вулóнової й Нефталúмової,
14 щоб спрáвдилось те, що ска-
зав Ісáя пророк, промовляю-
чи:
15 „Завулóнова зéмле, і Неф-
талúмова зéмле,
за Йордáном при мóр-
ській дорозі, Галілéє
поганська!
16 Нарóд, що в темнóті сидів,
світло велике побачив,
а тим, хто сидів у країні
смертельної тіні, зася-
яло світло".

Ісус розпочинає проповідь, і вибирає Собі перших учнів

17 Із того чáсу Ісус розпочав
проповідувати й промовляти: „По-
кайтеся, бо наблúзилось Царство
Небесне!"
18 Як прохóдив же Він поблизý

Галілейського моря, то побачив
двох братів: Си́мона, що зветься
Петром, та Андрія, його брата, що
не́вода в море закида́ли, — бо ри-
балки були́.
19 І Він каже до них: ,,Ідіть за
Мною, — Я зроблю вас ловця́ми
людей!“
20 І вони зараз покинули сіті,
та й пішли вслід за Ним.
21 І, далі пішовши звідти, Він
побачив двох інших братів, —
Зеведе́євого сина Якова та Івана,
його брата, із Зеведе́єм, їхнім ба́ть-
ком, що ла́годили свого не́вода в
чо́вні, — і покликав Він їх.
22 Вони зараз залиши́ли чо́вна
та батька сво́го, — та й пішли
вслід за Ним.

Перша по́дорож Ісусова по Галілеї

23 І ходив Він по всій Галілеї,
по їхніх синаго́гах навчаючи, та
Єва́нгелію[1] Царства проповідуючи,
і вздоро́влюючи всяку неду́гу, і
всяку неміч між людьми.
24 А чутка про Нього пішла
по всій Сирії. І водили до Нього
недужих усіх, хто терпів на різні
хвороби та муки, і біснуватих, і
сновид, і розсла́блених,[2] — і Він їх
уздоровля́в.
25 І багато людей ішло за Ним
і з Галілеї, і з Десятимістя, і з
Єрусалиму, і з Юдеї, і з Зайор-
да́ння.

Проповідь на горі

5 І, побачивши на́товп, Він ви-
йшов на го́ру. А як сів, пі-
дійшли Його у́чні до Нього.
2 І, відкривши уста́ Свої, Він
навчати їх став, промовляючи:

[1] Грецьке Εὐαγγέλιον — Благовістя, Добра Звістка, Добра Новина, Єва́нгелія.

[2] Грецьке παραλυτικούς — спаралізованих або розсла́блених.

Хто блаженний

3 ,,Блаже́нні[1] вбогі духом,
бо їхнє Царство Небесне.
4 Блаженні засму́чені,
бо вони будуть утішені.
5 Блаженні ла́гідні,
бо землю вспадку́ють вони.
6 Блаженні голодні та спра́г-
нені праведности,
бо вони нагодо́вані бу-
дуть.
7 Блаженні милости́ві,
бо помилувані вони бу-
дуть.
8 Блаженні чисті серцем,
бо вони будуть бачити Бо-
га.
9 Блаженні миротво́рці,
бо вони синами Божими
стануть.[2]
10 Блаженні ви́гнані за пра-
ведність,
бо їхнє Ца́рство Небесне.
11 Блаженні ви, як ганьби́ти
та гнати вас бу́дуть, і будуть облу́д-
но на вас наговорювати всяке
слово лихе ради Мене.
12 Радійте та веселіться, — на-
города бо ваша велика на небеса́х!
Бо так гнали й пророків, що були
перед вами.

Завда́ння апо́столів

13 Ви — сіль землі. Коли сіль
ізвітріє, то чим насолити її? Не
придасться вона вже ніна́що, хіба
щоб надвір була висипана та по-
топтана людьми.
14 Ви світло для світу. Не мо-
же сховатися місто, що стоїть на
верхови́ні гори.
15 І не запалюють світла, щоб
поставити його під посу́дину, але

[1] Блаже́нний, грецьке μακάριος — щасливий, благословенний.

[2] В оригіналі ,,названі будуть“, а це гебраїзм-грецизм, треба: будуть, стануть; пор. Мт. 21. 13, Мр. 11. 17, Лк. 1. 76, Рим. 9. 26, 1 М. 2. 23, 3 М. 13. 45 і ін.

на світи́льник, — і світить воно
всім у домі.
16 Отак ваше світло нехай сві-
тить перед людьми́, щоб вони ба-
чили ваші добрі діла, та прослав-
ляли Отця вашого, що на небі.

Ісус і Старий Заповіт

17 Не подумайте, ніби Я руйну-
вати Закон чи Пророків прийшов,
— Я не руйнувати прийшов, але
ви́конати.[1]
18 Попра́вді ж кажу́ вам: доки
небо й земля не мине́ться, — ані
йота[2] єдина, ані жоден значок із
Зако́ну не мине́ться, аж поки не
збудеться все.
19 Хто ж порушить одну з най-
менших цих заповідей, та й людей
так навчи́ть, той буде найменшим
у Царстві Небеснім; а хто виконає
та й навчи́ть, той стане великим у
Царстві Небеснім.
20 Кажу́ бо Я вам: коли пра-
ведність ваша не буде рясніша, як
книжників та фарисеїв, то не вві-
йдете в Царство Небесне!

Не гнівайтеся на свого ближнього

21 Ви чули, що було́ стародав-
нім наказане: ,,Не вбивай, а хто
вб'є, підпадає він су́дові".
22 А Я вам кажу́, що кожен, хто
гнівається на брата свого, підпадає
вже судові. А хто скаже на брата
свого: ,,рака́",[3] підпадає вер-
ховному су́дові, а хто скаже ,,дур-
ний", підпадає гее́нні огне́нній.[4]
23 Тому́, коли принесеш ти до
же́ртівника свого да́ра, та тут із-
гадаєш, що брат твій щось має на
тебе, —

[1] Грецьке πληρῶσαι, церковно-слов'янське **исполнити**. Перекладають і ,,допо́внити". Пор. Мт. 23. 32.
[2] Йота в тодішньому арамейському письмі (jod) була найменшою буквочкою (як ').
[3] Рака — ледащо, нікчемний, блазень, виродок, пустий.
[4] Геєнна, або геєнна огненна — місце мук для грішників, пор. Мт. 10. 28, Мр. 9. 43, 45.

24 залиши́ отут да́ра свого пе-
ред же́ртівником, і піди, прими-
рись перше з братом своїм, — і
тоді поверта́йся, і принось свого
да́ра.
25 Зо своїм супроти́вником
швидко мирися, доки з ним на
дорозі[1] ще ти, щоб тебе супроти́в-
ник судді́ не віддав, а суддя́ щоб
прислужникові тебе не передав, і
щоб тебе до в'язни́ці не вкинули.
26 Поправді кажу́ тобі: Не ви-
йдеш ізвідти, поки не віддаси́ ти *й*
останнього ше́ляга[2]!

Про пожадливість, перелюб та розвід

27 Ви чули, що сказано: ,,Не
чини пере́любу".
28 А Я вам кажу́, що кожен,
хто на жінку поди́виться із по-
жадли́вістю, той уже вчинив із
нею пере́люб у серці своїм.
29 Коли праве око твоє споку-
ша́є тебе, — його ви́бери, і кинь
від себе: бо краще тобі, щоб заги-
нув один із твоїх членів, аніж до
геєнни все тіло твоє було вки́нене.
30 І як прави́ця твоя спокуша́є
тебе, — відітни́ її й кинь від себе:
бо краще тобі, щоб загинув один із
твоїх членів, аніж до геєнни все
тіло твоє було вки́нене.
31 Також сказано: ,,Хто дру-
жи́ну свою відпускає, нехай дасть
їй листа розводо́вого".
32 А Я вам кажу́, що кожен, хто
пускає дружи́ну свою, крім про-
вини розпу́сти, той доводить її до
пере́любу. І хто з відпущеною по-
бере́ться, той чинить пере́люб.

Не кляні́ться

33 Ще ви чули, що було́ старо-
давнім наказане: ,,Не клянись не-
правдиво", але ,,вико́нуй клятви
свої перед Господом".

[1] Доки з ним зустрічаєшся ще.
[2] Грецьке κοδράντην, — дрібна монета, 1/4 римського асса, дві лепті, пор. Мр. 12. 72.

34 А Я вам кажу́ не клясти́ся
зовсім: ані небом, бо воно престол
Божий;
35 ні землею, бо підні́жок для
ніг Його *це*; ані Єрусалимом, бо
він місто Царя Великого;
36 не клянись головою своє́ю,
— бо навіть однієї волоси́нки ти
не можеш учинити білою чи чорною.
37 Ваше ж слово хай бу́де: ,,так-так", ,,ні-ні". А що більше над
це, то *те* від лукавого.

Не противтеся злому

38 Ви чули, що сказано: ,,Око
за око, і зуб за зуба".
39 А Я вам кажу́ не проти́витись злому. І коли вдарить тебе
хто у праву щоку́ твою, — підстав
йому й другу.
40 А хто хоче тебе позива́ти й
забрати сорочку твою, — віддай і
плаща йому.
41 А хто силувати тебе бу́де
відбу́ти подорожнє[1] на милю[2] одну,
— іди з ним навіть дві.
42 Хто просить у тебе — то дай,
а хто хоче пози́чити в тебе — не
відве́ртайсь *від ньо́го*.

Любіть і ворогів своїх

43 Ви чули, що сказано: ,,Люби
свого ближнього, і нена́видь свого
ворога".
44 А Я вам кажу́: Любіть ворогів своїх, благословляйте тих,
хто вас проклинає, творіть добро
тим, хто нена́видить вас, і моліться
за тих, хто вас переслідує,
45 щоб вам бути синами Отця
вашого, що на небі, що наказує
схо́дити сонцю Своєму над злими
й над добрими, і дощ посилає на
праведних і на неправедних.
46 Коли бо ви любите тих, хто
вас любить, то яку нагороду ви
маєте? Хіба не те саме й ми́тники[1] роблять?
47 І коли ви вітаєте тільки братів[2] своїх, то що́ ж особливого
робите? Чи й пога́ни не чинять
отак?
48 Отож, будьте досконалі, як
досконалий Отець ваш Небесний!

[1] Грецьке ἀγγαρεύσει — відбувати подорожню повинність. Від слова ἄγγαρος — урядовий кур'єр, який розносить накази.
[2] Грецьке μίλιον — тисяча кроків.

Про ми́лостиню

6 Стережіться виставляти свою
ми́лостиню перед людьми́, щоб
бачили вас; а як ні, то не матимете
нагороди від Отця вашого, що на
небі.
2 Отож, коли чиниш ти ми́лостиню, не сурми́ перед себе, як то роблять *оті* лицеміри[3] по синагогах
та вулицях, щоб хвалили їх люди.
Поправді кажу́ вам: вони мають
уже нагороду свою!
3 А як ти чиниш ми́лостиню, —
хай не знатиме ліва рука твоя, що́
робить прави́ця твоя,
4 щоб таємна була твоя милостиня, а Отець твій, що бачить
таємне, віддасть тобі явно.

Про молитву

5 А як мо́литеся, то не будьте,
як *ті* лицеміри, що люблять ставати й молитися по синагогах та
на перехре́стях, щоб їх бачили
люди. Поправді кажу́ вам: вони
мають уже нагороду свою!
6 А ти, коли мо́лишся, ,,увійди
до своєї комірчини, зачини свої
двері, і помолися" Отцеві своєму,
що в таїні; а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно.
7 А як молитеся, не прока́зуйте
за́йвого, як *ті* погани, — бо ду́мають, ніби вони бу́дуть ви́слухані за своє велемо́вство.

[1] Митник чи митар — збирачі державного мита (податків), зненавиджені народом.
[2] Деякі грецькі тексти дають φίλους — друзів.
[3] Грецьке ὑποκριτής — відповідаючий, актор; а звідси: облудник, лукавий, той хто вдає, кто прикидається.

8 Отож, не вподобляйтеся їм, бо знає Отець ваш, чого потребуєте, ще раніше за ваше прохання!

9 Ви ж моліться отак:

,,Отче наш, що на небі!
Нехай святиться Ім'я Твоє,
10 нехай прийде Царство Твоє,
нехай буде воля Твоя,
як на небі, *так* і на землі.
11 Хліба нашого щоденного[1]
дай нам сьогодні.
12 І прости нам довги наші,
як і ми прощаємо винуватцям нашим.
13 І не введи нас у випробовування, але визволи нас від лукавого.
Бо[2] Твоє є царство, і сила, і слава навіки. Амінь[3]''.

14 Бо як людям ви простите прогріхи їхні, то простить і вам ваш Небесний Отець.

15 А коли ви не будете людям прощати, то й Отець ваш не простить вам прогріхів ваших.

Про піст

16 А як постите, то не будьте сумні, як *оті* лицеміри: вони бо зміняють обличчя свої, щоб бачили люди, що постять вони. Поправді кажу вам: вони мають уже нагороду свою!

17 А ти, коли постиш, намасти свою голову, і лице своє вмий,

18 щоб ти посту свого не виявив людям, а Отцеві своєму, що в таїні; і Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно.

[1] Грецьке ἐπιούσιος — надістотний, церковнослов'янське насущний: на суть нам. Пор. Ів. 6. 32, 33, 34, 35, 48, 51, 58.

[2] У деяких давніх грецьких списках цього закінчення 13-го віршу: ,,Бо Твоє . . . Амінь'' нема.

[3] Амінь — це слово староєврейське, визначає: так, справді так, вірно.

Складайте собі скарби на небі

19 Не складайте скарбів собі на землі, де нищить *їх* міль та іржа, і де злодії підкопуються й викрадають.

20 Складайте ж собі скарби на небі, де ні міль, ні іржа *їх* не нищить, і де злодії *до них* не підкопуються та не крадуть.

21 Бо де скарб твій, — там буде й серце твоє!

22 Око — то світильник для тіла. Тож як око твоє буде здорове, то й усе тіло твоє буде світле.

23 А коли б твоє око лихе було, то й усе тіло твоє буде темне. Отож, коли світло, що в тобі, є темрява, — то яка ж то велика *та* темрява!

Покладіть на Бога надію своюі!

24 Ніхто двом панам служити не може, — бо або одного зненавидить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого знехтує. Не можете Богові служити й мамоні.[1]

25 Через те вам кажу: Не журіться про життя[2] своє — що будете їсти та що будете пити, ні про тіло своє, — у що зодягнетеся. Чи ж не більше від їжі життя, а від одягу тіло?

26 Погляньте на птахів небесних, що не сіють, не жнуть, не збирають у клуні, та проте ваш Небесний Отець їх годує. Чи ж ви не багато вартніші за них?

27 Хто ж із вас, коли журиться, зможе додати до зросту свого *бодай* ліктя одного?

28 І про одяг чого ви клопочетесь? Погляньте на польові лілеї, як зростають вони, — не працюють, ані не прядуть.

[1] Мамона — це: маєток, багатство, земне добро.

[2] ,,Душа'' — тут це життя; пор. вище 2. 20.

29 А Я вам кажу́, що й сам Соломо́н у всій славі своїй не вдягався отак, як одна з них.

30 І коли польову́ ту траву, що сьогодні ось є, а взавтра до пе́чі вкидається, Бог отак зодягає, — скільки ж краще *зодягне* Він вас, маловірні!

31 Отож, не журіться, кажучи: Що́ ми будемо їсти, чи: Що́ будемо пити, або: У що́ ми зодя́гнемось?

32 Бож *усього того́* погани шука́ють; але знає Отець ваш Небесний, що всього того вам потрібно.

33 Шукайте ж найперш Царства Божого й праведности Його́, — а все це́ вам додасться.

34 Отож, не журіться про за́втрашній день, — бо завтра за себе само́ поклопо́четься. Кожний день має до́сить своєї турбо́ти!

Не судіть своїх ближніх

7 Не судіть, щоб *і* вас не судили;

2 бо яким судо́м судити бу́дете, *таким же* осу́дять *і* вас, і якою мірою будете міряти, *такою* відміряють вам.

3 І чого́ в оці брата свого́ ти за́скалку[1] бачиш, коло́ди[2] ж у вла́сному оці не чуєш?

4 Або як ти скажеш до брата свого́: „Давай вийму я за́скалку з ока твого́“, коли он колода у вла́сному оці?

5 Лицеміре, — вийми перше коло́ду із вла́сного ока, а по́тім побачиш, я́к вийняти за́скалку з ока брата твого.

6 Не давайте святого псам, і не розсипайте пе́рел[3] своїх перед свиньми́, щоб вони не потопта́ли їх ногами своїми, і, обернувшись, щоб не розшматува́ли й вас. . .

[1] Грецьке κάρφος — соломинка, пру́тик, церк. слов. сучецъ.

[2] Грецьке δοκός — колода, деревина, церк. слов. бервно (бревно).

[3] Грецьке μαργαρίτης — перли, жемчуг, ц.сл. бисеръ.

Усе потрібне просіть у Отця вашого Небесного

7 Просіть — і бу́де вам да́но, шукайте — і зна́йдете, стукайте — і відчинять вам;

8 бо кожен, хто просить — оде́ржує, хто шукає — знахо́дить, а хто стукає — відчинять йому́.

9 Чи ж то серед вас є люди́на, що подасть своєму синові каменя, коли хліба проситиме він?

10 Або коли риби проситиме, то подасть йому га́дину?[1]

11 Тож як ви, бувши злі, потра́пите добрі дари́ своїм дітям давати, — скільки ж більше Отець ваш Небесний подасть добра́ тим, хто проситиме в Нього!

12 Тож усе, чого тільки бажаєте, щоб чинили вам люди, те саме чиніть їм і ви. Бо в цьому Зако́н і Пророки.

Ходіть дорогою вузько́ю

13 Увіходьте тісни́ми ворітьми, бо просто́рі воро́та й широка дорога, що веде до погибелі, — і нею багато-хто ходять.

14 Бо тісні́ ті ворота, і вузька́ та дорога, що веде до життя́, — і мало таких, що знахо́дять її!

Стережіться фальшивих пророків

15 Стережіться фальшиви́х пророків, що приходять до вас ув одежі овечій, а всере́дині — хижі вовки́.

16 По їхніх плода́х ви пізнаєте їх. Бо хіба ж виноград на терни́ні збирають, або фіґи — із будяків?

17 Так ото родить добрі плоди́ кожне дерево добре, а дерево зле плоди родить лихі.

18 Не може роди́ть добре дерево пло́ду лихого, ані дерево зле плодів добрих родити.

[1] Грецьке ὄφιν — вуж, не труйлива гадина.

19 Усяке ж дерево, що доброго плóду не роди́ть, — зру́бується та в огонь укидається.

20 Ото ж бо, — по їхніх плодáх ви пізнáєте їх!

Чиніть волю Отця вашого Небесного

21 Не кожен, хто каже до Мéне: ,,Господи, Господи!" увíйде в Царство Небесне, але той, хто виконує волю Мого Отця, що на небі.

22 Багато-хто скажуть Мені того дня: ,,Господи, Господи, хіба ми не Ім'я́м Твоїм пророкувáли, хіба не Ім'я́м Твоїм дéмонів[1] ми виганяли, або не Ім'я́м Твоїм чуда великі творили?"

23 І їм оголошу́ Я тоді: ,,Я ніко́ли не знав вас. Відійдіть від Мене, хто чинить беззаконня!"

Не будуйте на піску

24 Отож, кожен, хто слухає цих Моїх слів і виконує їх, подібний до чоловіка розумного, що свій дім збудував на камені.

25 І ли́нула злива, і розлили́ся річки́, і буря знялáся, і на дім отой кинулась, — та не впав, бо на камені був він заснóваний.

26 А кожен, хто слухає цих Моїх слів, та їх не виконує, — подібний до чоловіка того необáчного, що свій дім збудував на піску́.

27 І ли́нула злива, і розлили́ся річки́, і буря знялáся й на дім отой кинулась, — і він упав. І велика була та руїна його!"

Закінчення проповіді на горі

28 І ото, як Ісус закінчи́в ці слова, то нарóд дивувався з науки Його.

29 Бо навчав Він їх, як можновлáдний, а не як ті книжники їхні.

[1] Грецьке δαίμων, демон, злий дух, народнє біс.

Уздорóвлення слабого на проказу

8 А коли Він зійшов із гори, услід за Ним ішов нáтовп великий.

2 І ось підійшов прокажéний, уклонився Йому та й сказав: ,,Коли, Господи, хочеш, — Ти можеш очистити[1] мене!"

3 А Ісус простяг руку, і доторкнувся до нього, говорячи: ,,Хóчу, — будь чистий!" І тієї хвилини очистився той від своєї прокази.

4 І говóрить до нього Ісус: ,,Гляди, — не розповідáй нікóму. Але йди, покажися священикові, та дар принеси́, якого Мойсей заповів, їм на свідóцтво[2]".

Уздорóвлення сотникового слуги

5 А коли Він до Капернау́му ввійшов, то до Нього набли́зився сотник, та й благати зачав Його,

6 кажучи: ,,Господи, мій слуга лежить удома розслáблений, і тяжко страждає".

7 Він говорить йому: ,,Я прийду́ й уздорóвлю його".

8 А сотник Йому відповів: ,,Недостойний я, Господи, щоб зайшов Ти під стріху мою. Та промов тільки слово, — і ви́дужає мій слуга!

9 Бо й я — люди́на підвлáдна, і воякíв під собою я маю; і одному кажу: піди — то йде він, а тому: прийди́ — і приходить, або рабóві своєму: зроби те — і він зрóбить".

10 Почувши таке, Ісус здивувався, і промовив до тих, хто йшов услід за Ним: ,,Поправді кажу вам: навіть серед Ізраїля Я не знайшóв був такої великої віри!

11 Кажу́ ж вам, що багато-хто при́йдуть від сходу та зáходу, і

[1] Прокажений уважався нечистим, тому очистити — уздоровити від прокази.

[2] Священики видавали свідоцтво, що прокажений видужав і може входити в свою громаду.

засядуть у Царстві Небеснім із
Авраамом, Ісаком та Яковом.
12 Сини ж Царства — повки́дані
бу́дуть до те́мряви зо́внішньої —
буде там плач і скре́гіт зубів"!
13 І сказав Ісус сотникові: ,,Іди,
і як повірив ти, нехай так тобі й
станеться!" І тієї ж години оду-
жав слуга його.

Уздоровлення Петрової тещі й багатьох біснуватих

14 Як прийшов же Ісус до Пет-
рового дому, то побачив тещу
його, що лежала в гарячці.
15 І Він доторкнувся руки її, —
і гарячка покинула ту... І встала
вона, та й Йому прислуго́вувала!
16 А коли настав вечір, при-
вели́ багатьох біснуватих[1] до Ньо-
го, — і Він словом *Своїм* вигнав
ду́хів, а недужих усіх уздорови́в,
17 щоб спра́вдилося, що сказав
був Ісая пророк, промовляючи:
,,Він узяв наші немочі,
і неду́ги поніс".

Яких учнів бажає Собі Ісус

18 А як угледів Ісус навко́ло
Себе багато наро́ду, наказав пере-
пли́нути на то́й бік.
19 І приступив один книжник
та й до Нього сказав: ,,Учителю, я
піду́ за Тобою, хоч би куди ти
пішов!"
20 Промовляє до нього Ісус:
,,Мають но́ри лисиці, а гнізда не-
бесні пташки́, — Син же Лю́дський[2]
не має де й голови́ прихили́ти".
21 А інший із у́чнів промовив
до Нього: ,,Дозволь мені, Господи,
перше піти та ба́тька свого похо-
ва́ти".
22 А Ісус йому каже: ,,Іди за
Мною, і зостав мертвим ховати
мерців своїх!"

[1] Грецьке δαιμονιζομένους — захоплених демоном чи демонами.

[2] ,,Син Людський" — так часто зве Себе Ісус, грецьке Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου, гебрейське Ben Adam (у пророків).

Утихоми́рення бурі на морі

23 І коли Він до чо́вна вступив,
за Ним увійшли Його у́чні.
24 І ось буря велика зірва́лась
на морі, аж чо́вен зачав залива́ти-
ся хвилями. А Він спав.
25 І кинулись учні, і збудили
Його та й благали: ,,Рятуй, Гос-
поди, — ги́немо!"
26 А Він відповів їм: ,,Чого по-
лохливі ви, маловірні?" Тоді
встав, заказав бурі й морю, — і
тиша велика настала.
27 А народ дивувався й казав:
,,Хто ж це такий, що вітри та
море слухня́ні Йому́?"

Уздоровлення двох біснуватих

28 І, як прибув Він на то́й бік,
до землі Гадари́нської,[1] перестріли
Його два біснуваті, що вийшли з
могильних пече́р, дуже люті, так
що ніхто не міг перехо́дити тією
дорогою.
29 І ось, вони стали кричати,
говорячи: ,,Що́ Тобі, Сину Божий,
до нас?[2] Прийшов Ти сюди пе-
редчасно нас мучити?"
30 А опо́даль від них пасся гурт
великий свине́й.
31 І просилися де́мони, кажу-
чи: ,,Коли виженеш нас, то пошли
нас у той гурт свине́й".
32 А Він відповів їм: ,,Ідіть".
І вийшли вони, і пішли в гурт
свиней. І ось кинувся з кручі до
моря ввесь гурт, — і потопи́вся в
воді.
33 Пастухи ж повтікали; а коли
прибули́ вони в місто, то про все
розповіли́, і про біснуватих.
34 І ось, усе місто вийшло на-
зу́стріч Ісусові. Як Його ж угле-
діли, то стали благати, щоб пішов
Собі з їхнього кра́ю!

[1] Деякі списки дають: Гергесинської.

[2] Грецьке і церковно-слов'янське: ,,что намъ и Тебѣ" — це гебраїзм, по-українському: що Тобі до нас. Те саме і в Мр. 1. 27, 5. 7, Лк. 8. 28, Ів. 2. 4.

Уздоровлення розслабленого

9 І, сівши до чо́вна, Він перепли́-
нув, і до міста Свого прибув.
2 І ото, прине́сли до Нього роз-
сла́бленого, що на ложі лежав.
І, як побачив Ісус їхню віру, ска-
зав розсла́бленому: ,,Будь бадьо́-
рий, сину! Прощаються тобі грі-
хи твої!"
3 І ось, дехто із книжників ста-
ли казати про себе: ,,Він богозне-
важає".
4 Ісус же думки́ їхні знав і ска-
зав: ,,Чого ду́маєте ви лукаве в
серцях своїх?"
5 Що́ легше, — сказати: ,,Про-
щаються тобі гріхи", чи сказати:
,,Уставай та й ходи"?
6 Але щоб ви знали, що проща-
ти гріхи на землі має вла́ду Син
Лю́дський, — тож каже Він роз-
сла́бленому: ,,Уставай, візьми ло-
же своє, та й іди у свій дім!"
7 Той устав і пішов у свій дім.
8 А на́товп, побачивши *це*, наля-
кався, — і славив Бога, що лю́дям
Він дав таку вла́ду!

Покликання Матвія. Ісус не цурається грішників

9 А коли Ісус звідти прохо́див,
побачив чоловіка, на йме́ння Мат-
вія, що сидів на митниці, та й
каже йому: ,,Іди за Мною!" Той
устав, і пішов услід за Ним.
10 І сталось, як Ісус сидів при
столі у домі, ось зійшлося багато
митників і грішників, і вони по-
сідали з Ним та з Його у́чнями.
11 Як побачили ж *те* фарисеї,
то сказали до учнів Його: ,,Чому́
то Вчитель ваш їсть із ми́тниками
та із грішниками?"
12 А Він *це* почув та й сказав:
,,Лікаря не потребу́ють здорові, а
слабі!
13 Ідіть же, і навчіться, що́
то є: ,,Милости хо́чу, а не жертви".
Бо Я не прийшов кликати правед-
них, але грішників до покая́ння".

Про піст

14 Тоді приступили до Нього
Іванові у́чні та й кажуть: ,,Чому́
по́стимо ми й фарисеї, а учні Твої
не по́стять?"
15 Ісус же промовив до них:
,,Хіба можуть гості весільні суму-
вати, поки з ними *ще* є молодий?
Але прийдуть *ті* дні, коли забе-
руть молодого від них, — тоді й
по́стити бу́дуть вони.
16 До одежі ж старої ніхто не
вставляє латки з сукна сирово́го, —
бо збіжи́ться воно, і дірка стане
ще гірша.
17 І не вливають вина молодого
в старі бурдюки́, а то бурдюки́
розірву́ться, і вино розілле́ться, і
бурдюки́ пропадуть; а вливають
вино молоде до нових бурдюків, —
і одне й друге збере́жене бу́де".

Уздоровлення кровотечи́вої. Воскресіння дочки старшо́го синагоги

18 Коли Він говорив це до них,
підійшов ось один із старши́х,
уклонився Йому та й говорить:
,,Дочка моя хвилі цієї померла.
Та прийди, поклади Свою руку на
неї, — і вона оживе".
19 І підвівся Ісус, і пішов услід
за ним, також у́чні Його́.
20 І ото одна жінка, що два-
надцять літ хворою на кровоте́чу
була́, приступила зза́ду, і доторк-
нулась до кра́ю одежі Його.
21 Бо вона говорила про себе:
,,Коли хоч доторкнуся одежі Його,
то одужаю".
22 Ісус, обернувшись, побачив
її та й сказав: ,,Будь бадьо́рою,
до́чко, — твоя віра спасла тебе!"
І одужала жінка з тієї години.
23 А Ісус, як прибув до госпо́ди

старшо́го, і вздрі́в дударі́в та юр-
бу́ голосі́льників,
24 то сказав: ,,Відійдіть, бо не
вмерло дівча́, але спить''. І на-
сміхалися з Нього.
25 А коли наро́д випроваджено,
Він увійшов, узяв за руку її, — і
дівчина вста́ла!
26 І вістка про це розійшлася
по всій тій країні.

Ісус уздоровляє очі двом сліпцям

27 Коли ж Ісус звідти вертався,
ішли за Ним два сліпці, що кри-
чали й казали: ,,Змилуйсь над
нами, Сину Давидів!''
28 І коли Він додому прийшов,
приступили до Нього сліпці. А
Ісус до них каже: ,,Чи ж вірите
ви, що Я мо́жу вчинити оце?''
Говорять до Нього вони: ,,Так,
Господи''.
29 Тоді Він доторкнувся до їх-
ніх оче́й і сказав: ,,Нехай ста-
неться вам згідно з вашою вірою!''
30 І очі відкрилися їм. А Ісус
наказав їм суво́ро, говоря́чи:
,,Глядіть, — щоб ніхто не дові-
давсь *про це!*''
31 А вони відійшли, та й розго-
лосили про Нього по всій тій
країні.

Уздоровлення німого

32 Коли ж ті вихо́дили, то ось
привели́ до Нього чоловіка німого,
що був біснуватий.
33 І як де́мон був вигнаний,
німий заговорив. І дивувався
наро́д і казав: ,,Ніко́ли таке не
траплялося серед Ізраїля!''
34 Фарисеї ж казали: ,,Виганяє
Він де́монів силою князя де́мо-
нів''.

Ісус обходить міста
галілейські

35 І обхо́див Ісус всі міста́ та
оселі, навчаючи в їхніх синагогах,
та Єва́нгелію Царства проповіду-
ючи, і вздоро́влюючи всяку неду́гу
та не́міч усяку.
36 А як бачив людей, змилосе́р-
джувався Він над ними, бо були́
вони змучені та розпоро́шені, ,,як
ті вівці, що не мають пастуха''.
37 Тоді Він казав Своїм учням:
,,Жниво справді велике, та ро-
бітників мало;
38 тож благайте Госпо́даря жни́-
ва, щоб на жни́во Своє Він робіт-
ників вислав''.

Ісус посилає дванадцять
апо́столів Своїх на проповідь

10 І закли́кав Він дванадцятьо́х
Своїх у́чнів, і вла́ду їм дав
над нечистими ду́хами, щоб їх
виганяли вони, і щоб уздоровляли
всіляку неду́гу та неміч всіляку.
2 А імення апо́столів двана-
дцятьо́х отакі: перший Си́мон, що
Петро́м прозивається, і Андрій,
брат його; Яків, син Зеведе́їв, та
Іван, брат його;
3 Пилип і Вартоломе́й, Хома́
й митник Матвій; Яків, син Ал-
фе́їв, і Таде́й;
4 Си́мон Кананіт, та Юда Іска-
ріо́тський,[1] що й видав Його.

Нака́зи Ісуса апо́столам
на дорогу

5 Цих Дванадцятьо́х Ісус ви-
слав, і їм наказав, промовляючи:
,,На путь до поган не ходіть, і до
саманя́нського міста не входьте,
6 але йдіть радніш до овечок
загинулих дому Ізраїлевого.
7 А ходячи, проповідуйте та го-
воріть, що набли́зилось Царство
Небесне.
8 Уздоровляйте недужих, во-
скрешайте померлих, очищайте
прокаже́них, виганяйте де́монів.
Ви да́рмо дістали, дармо й давайте.
9 Не беріть ані золота, ані

[1] Іскаріотський, це — із міста Каріоту.

срібла, ані мідяків до своїх поя-
сів,
10 ані торби в дорогу, ані двох
одеж, ні сандáль, ані палиці. Бо
вартий робітник своєї поживи.[1]
11 А як зáйдете в місто якесь
чи в село, то розвідайте, хтó там
достойний, — і там перебудьте,
аж поки не вúйдете.
12 А входячи в дім, вітайте
його, промовляючи: „Мир[2] дому
цьомý!“
13 І коли буде достойний той
дім, — нехай зійде на нього ваш
мир; а як недостойний він буде,
то мир ваш нехай до вас вéрнеться.
14 А як хто вас не прúйме, і
ваших слів не послýхає, то, вихó-
дячи з дому чи з міста тогó, обтру-
сіть порох із ніг своїх.
15 Поправді кажý вам: легше
буде країні содомській й гомор-
ській дня судного, аніж місту
томý!

*Апóстолів будуть пере-
слідувати*

16 Оце посилаю Я вас, як овець
між вовкú. Будьте ж мудрі, як
змії, і невинні, як голýбки.
17 Стережіться ж людей, бо во-
ни на судú видаватимуть вас, та
по синагогах своїх бичувáти вас
бýдуть.
18 І до правителів та до царів
поведуть вас за Мене, на свідчен-
ня їм і погáнам.
19 А коли видавáтимуть вас, не
журіться, я́к або щó говорити:
тієї години буде вам дáне, щó
маєте ви говорити,
20 бо не ви промовля́тимете, але
Дух Отця вашого в вас промовля́-
тиме.
21 І видасть на смерть брата
брат, а батько — дитину. І „діти
повстануть супроти батьків“, і їх
повбивають.
22 І за Ім'я́ Моє будуть усі вас
ненáвидіти. А хто вúтерпить аж
до кінця, той буде спасéний.
23 А коли будуть вас переслідувати в однім місті, утікайте до
іншого. Поправді кажý вам, —
не встúгнете ви обійтú міст Ізраїле-
вих, як прúйде Син Людський.

Проповідуючи, не біїтеся

24 Учень не більший за вчите-
ля, а раб — понад пана своró.
25 Довóлі для учня, коли буде
він, як учитель його, а раб — як
господáр його. Коли Вельзевý-
лом[1] назвали господаря дому, —
скільки ж більше *назвуть так* до-
машніх його!
26 Алé не лякайтеся їх. Немає
нічого захованого, що воно не
відкриється, ані потаємного, що
не вúявиться.
27 Щó кажу Я вам пóтемки, —
говоріть те при світлі, що ж на
вухо ви чуєте — проповідуйте те
на дахáх.[2]
28 І не лякайтеся тих, хто тіло
вбиває, а душí вбити не може; але
біїтеся більше того, хто може й
душу, і тіло *вам* запанастúти в
геєнні.
29 Чи не два горобці продають-
ся за гріш?[3] А на землю із них ні
один не впаде без *волі* Отця вашо-
го.
30 А вам і волосся все на голові
пораховано.
31 Отож, не лякайтесь, — бо
вартніші ви за багатьох горобців.
32 Отже, кожного, хто Мене
вúзнає перед людьмú, того перед
Небесним Отцем Моїм визнаю її Я.

[1] У деяких грецьких текстах — нагороди.
[2] Мир чи спóкій — це велика ласка Божа, яку мав принести Месія. Пор. Іс. 9. 6–7, 52. 7, 53. 5, Мих. 5. 5.

[1] Вельзевул — князь бісів, начальник злих духів, пор. Мт. 12. 24.
[2] Доми на Сході мають покрівлю пласку. Пор. Мт. 24. 17.
[3] У грецькому тексті ασσάριον — дрібна римська монетка, as. Динар рівнявся 16 асам. Пор. Лк. 12. 6.

33 Хто ж Мене відцурається пе-
ред людьми́, того й Я відцураюся
перед Небесним Отцем Моїм.

Любіть Ісуса над усе

34 Не ду́майте, що Я прийшов,
щоб мир на землю прине́сти, — Я
не мир прине́сти прийшов, а меча.
35 Я ж прийшов
,,порізни́ти чоловіка з бать-
ком його,
дочку́ з її матір'ю,
і невістку з свекру́хою її".
36 І:
,,ворогú чоловікові — до-
машні його!"
37 Хто більш, як Мене, любить
батька чи матір, той Мене недо-
стойний. І хто більш, як Мене,
любить сина чи дочку, той Мене
недостойний.
38 І хто не візьме свого хре-
ста, і не піде за Мною слідом, той
Мене недостойний.
39 Хто душу[1] свою́ зберігає, той
погубить її, хто ж за Ме́не погу-
бить душу[1] свою́, — той зна́йде її.
40 Хто вас приймає — приймає
Мене, хто ж приймає Мене, —
приймає Того, Хто послав Мене.
41 Хто приймає пророка, як
пророка, той дістане нагоро́ду про-
ро́чу, хто ж приймає праведника,
як праведника, той дістане на-
горо́ду пра́ведничу.
42 І хто напо́їть, як у́чня, кого
з мали́х цих бодай ку́хлем водиці
холодної, поправді кажу́ вам, —
той не згубить нагоро́ди своєї".

Посольство від Івана Христителя

11 І сталось, коли Ісус пере-
став навчати дванадцятьо́х
Своїх учнів, Він звідти пішов, щоб
учити, і по їхніх містах пропо-
відувати.
2 Прочувши ж Іван у в'язни́ці
про дії Христові, послав через
учнів своїх,
3 щоб Його запитати: ,,Чи Ти
Той, Хто має прийти, чи чекати
нам Іншого?"
4 Ісус же промовив у відповідь
їм: ,,Ідіть, і перекажіть Іванові,
що́ ви чуєте й бачите:
5 ,,Сліпі прозріва́ють", і криві
ходять, стають чистими прокаже́-
ні, і чують глухі, і померлі
встають, а ,,вбогим звіщається
Добра Нови́на".
6 І блаженний, хто через Мене
споку́си не ма́тиме!"

Ісусове свідчення про Івана Христителя

7 Як вони ж відійшли, Ісус про
Івана почав говорити наро́дові:
,,На що́ ви ходили в пустиню
дивитися? Чи на очерет, що вітер
гойда́є його́?
8 Та на що́ ви дивитись ходили?
Може на чоловіка, у м'які шати
одя́гненого? Аджеж ті, хто но-
сить м'яке́, — по палатах цар-
ськúх.
9 По що́ ж ви ходили? Може
бачити пророка? Так, кажу вам,
— навіть більш, як пророка.
10 Бо це ж той, що про нього
написано:
,,Ось перед обличчя Твоє
посилаю Свого послан-
ця́,
який перед Тобою дорогу
Твою приготує!"
11 Поправді кажу вам: Між на-
ро́дженими від жінок не було біль-
шого над Івана Христителя! Та
найменший у Царстві Небеснім —
той більший від нього!
12 Від днів же Івана Христи-
теля й досі Царство Небесне здо-
бува́ється силою, і ті, хто вживає
зусилля, хапа́ють його.
13 Усі бо Пророки й Зако́н до
Івана провіщували.

[1] Тут душа — життя.

14 Коли ж хочете знати, — то
Ілля він, що має прийти.
15 Хтó має вýха, — нехай слу-
хає!

Ісус докоряє невірним

16 До кого ж цей рід прирів-
няю? — До хлоп'ят він подібний,
що на ринку сидять та вигукують
іншим,
17 і кажуть:

,,Ми вам грали, а ви не тан-
цювали,
ми співали вам жáлібно,
та не плакали ви".

18 Бо прийшов був Іван, що не
їв і не пив, вони ж кажуть: ,,Він
дéмона має".
19 Прийшов *же* Син Людський,
що їсть і п'є, вони ж кажуть:
,,Чоловік ось, ласýн і п'яни́ця,
Він приятель ми́тників і грішни-
ків". І виправдалася мудрість
своїми ділáми".[1]

Ісус прорікає долю невірних міст

20 Ісус тоді став докоряти мі-
стам, дé відбулóся найбільш Його
чуд, що вони не покаялись:
21 ,,Горе тобі, Хоразíне, горе
тобі, Вефсаїдо! Бо коли б то в
Ти́рі й Сидóні були відбули́ся ті
чýда, що сталися в вас, то давно б
вони кáялися в волосяни́ці[2] та в
пóпелі.
22 Але кажý вам: Легше буде
дня судного Тиру й Сидону, ніж
вам!
23 А ти, Капернаýме, що ,,до
неба піднісся, — аж до аду[3] ти
зійдеш". Бо коли б у Содомі
були відбули́ся ті чýда, що в тобі
вони стались, то лишився б він
був по сьогóднішній день.
24 Але кажý вам, що содóмській
землі буде легше дня судного,
аніж тобі!"

Прийдіть до Мене, працею зморені!

25 Того чáсу, навчаючи, про-
мовив Ісус: ,,Прославляю Тебе,
Отче, Господи неба й землі, що
втаїв Ти оце від премудрих і ро-
зумних, та його немовля́там від-
крив.
26 Так, Отче, — бо Тобі так
було до вподóби!
27 Передав Мені все Мій Отець.
І Сина не знає ніхто, крім Отця, і
Отця не знає ніхто, окрім Сина, та
кому Син захоче відкрити.
28 Прийдіть до Мене, усі стрý-
джені та обтя́жені, — і Я вас
заспокóю!
29 Візьміть на себе ярмó Моє, і
навчіться від Мене, бо Я тихий і
серцем покірливий, — і ,,знáйдете
спóкій дýшам своїм".
30 Бож ярмо Моє любе, а тягáр
Мій легкий!"

Ісус борóнить Своїх учнів, що рвали колосся в суботу

12 Того чáсу Ісус перехóдив
ланáми в суботу. А ýчні
Його зголодніли були, і стали
зривати колосся та їсти.
2 Побачили ж *це* фарисеї, та й
кажуть Йому: ,,Он учні Твої роб-
лять те, чого не годиться робити
в суботу".
3 А Він відповів їм: ,,Чи ж ви
не читали, щó зробив був Давид,
коли сам зголоднів і ті, хто був із
ним?
4 Як він увійшов до Божого
дому, і спожив хлібú показні,
яких їсти не можна було ні йому,
ані тим, хто був із ним, а тільки
самим священикам?

[1] Деякі грецькі тексти мають τῶν τέκνων αὐτῆς — своїми дітьми. Пор. Лк. 7. 35.

[2] Грецьке σάκκος — мішок, ц.сл. вретище. Це жалобний одягу гебреїв, з сирового полотна. На знак жалоби голову посипали попелом.

[3] Грецьке слово ад визначає місце перебування грішників по смерті; гебрейське шеол; те саме геенна огненна, преісподня.

5 Або ви не читали в Зако́ні що
в суботу священики пору́шують[1]
суботу у храмі, — і невинні вони?
6 А Я вам кажу́, що тут Біль-
ший, як храм!
7 Коли б знали ви, що́ то є:
„Милости хо́чу, а не жертви“, то
ви не судили б невинних.
8 Бо Син Лю́дський Госпо́дь і
суботі“!

Ісус уздоровля́є в суботу сухорукого

9 І, вийшовши звідти, прибув
Він до їхньої синагоги.[2]
10 І ото, *був там* чоловік, що
мав суху руку. І, щоб обвини́ти
Ісуса, запитали Його: „Чи вздо-
ровляти годи́ться в суботу?“
11 А Він їм сказав: „Чи зна́-
йдеться між вами люди́на, яка, од-
ну мавши вівцю́, не піде по неї, і
не врятує її, як вона впаде в яму
в суботу?
12 А скільки ж люди́на варт-
ніша за *тую* овечку! Тому́ можна
чинити добро *й* у суботу“!
13 І каже тоді чоловікові:
„Простягни свою руку!“ Той
простяг, — і стала здорова вона,
як і друга.
14 Фарисеї ж пішли, і зібрали
нараду на Нього, — як би Його
погубити?
15 А Ісус, розізнавши, пішов
Собі звідти.

Ісус уздоровля́є недужих

І багато пішло вслід за Ним, —
і Він їх уздоро́вив усіх.
16 А Він наказав їм суво́ро Йо-
го не виявляти,
17 щоб спра́вдилось те, що́ ска-
зав був Ісая пророк, промовляю-
чи:

18 „Ото Мій Слуга, що Я ви-
брав Його,
Мій Улю́блений, що Його
полюбила душа Моя!
Вкладу́ Свого Духа в Ньо-
го, —
і Він суд проголо́сить
поганам.
19 Він не буде змагатися, ані
кричати,
і на вулицях чути не буде
ніхто Його голосу.
20 Він очерети́ни надло́мленої
не доло́мить,
і ґнота́ догасаючого не
пога́сить,
поки не допровадить при́-
суду до перемоги.
21 І погани надіятись будуть
на Іме́ння Його“!

Ісус поборює виступи фарисеїв проти чуд Його

22 Тоді привели́ до Нього ні-
мого сліпця́, що був біснуватий, —
і Він уздоро́вив його, так що німий
став говорити та бачити.
23 І дивувались усі люди й каза-
ли: „Чи ж не Син це Давидів?“
24 Фарисеї ж, почувши, ска-
зали: „Він де́монів не виганяє
інакше, тільки як Вельзеву́лом,[1]
князем де́монів“.
25 А Він знав думки їхні, і
промовив до них: „Кожне цар-
ство, поділене супроти себе, запу-
стіє. І кожне місто чи дім, поді-
лені супроти себе, не втри́маються.
26 І коли сатана́[2] сатану́ вига-
няє, то ділиться супроти себе; як
же втри́мається царство його?
27 І коли Вельзевулом вига-
ня́ю Я де́монів, то ким виганя́ють
сини ваші? Тому́ вони стануть
вам су́ддями.

[1] Грецьке βεβηλοῦσι — оскверняють, профанують.
[2] Грецьке συναγωγή — збори, місце зборів євреїв для молитви.

[1] Грецьке Βεελζεβούλ — князь злих духів. Слово гебрейське, визначає „пан мух“, „пан бджіл“, „пан аду“, а звідси — демон, диявол, сатана.
[2] Сатана — диявол, противник, спокусник.

28 А коли ж Духом Божим ви-
гóню Я дéмонів, то настало для
вас Царство Боже.
29 Або я́к то хто може вдéр-
тися в дім дужого, та пограбувати
добрó його, якщо перше не зв'яже
дужого? І аж тоді він господу
його пограбує.

*Зневага Духа Святого не про-
ститься*

30 Хто не зо Мною, той супроти
Мене; і хто не збирає зо Мною,
той розкидáє.
31 Тому́ то кажу́ вам: усякий
гріх, *навіть* богозневага,[1] прó-
ститься людям, але богозневага на
Духа не прóститься!
32 І як скаже хто слово на
Лю́дського Сина, то йому́ про-
ститься *те*; а коли скаже проти
Духа Святого, — не прóститься
того йому ані в цім віці, ані в
майбу́тнім!

*Чим серце наповнене, те говорять
уста*

33 Або ви́ростіть дерево добре,
то й плід його добрий, або ви́ро-
стіть дерево зле, то й плід його
злий. Пізнається бо дерево з плó-
ду!
34 Рóде зміїний! Як ви можете
мовити добре, бувши злі? Бо чим
серце напóвнене, те говорять
устá.
35 Добра люди́на з доброго
скáрбу добре виносить, а лукава
людина зо скарбу лихого виносить
лихé.
36 Кажу́ ж вам, що за кожне
слово пусте, яке скажуть люди, да-
дуть вони відповідь судного дня!
37 Бо зо слів своїх будеш
випрáвданий, і зо слів своїх будеш
засу́джений".

Лукаві не побачать чуда

38 Тоді дехто із книжників та
фарисеїв озвались до Нього й ска-
зали: „Учителю, — хочемо поба-
чити ознáку від Тéбе".
39 А Ісус відповів їм: „Рід лу-
кавий і перелю́бний шукає ознаки,
— та ознаки йому не дадуть, окрім
ознаки пророка Йóни.
40 Як Йóна перебув у серéдині
китовій три дні і три ночі, так пере-
бу́де три дні та три ночі й Син
Лю́дський у серці землі.[1]
41 Ніневі́тяни стануть на суд
із цим родом, — і осудять його,
вони бо покаялися через Йóнину
проповідь. А тут ото Більший,
ніж Йóна!
42 Цариця з півдня на суд
стане з родом оцим, — і засу́дить
його, бо вона з кінця світу прийшла
Соломонову мудрість послу́хати.
А тут ото Більший, аніж Соломон!

Що станеться з лукавим родом

43 А коли дух нечистий вихо-
дить із люди́ни, то блукає місцями
безвідними, відпочинку шукаючи,
та не знахóдить.
44 Тоді він говорить: „Вернуся
до дому свогó, звідки вийшов".
А як вéрнеться він, то *хату* зна-
хóдить порожню, заметену й при́-
брану.
45 Тоді він іде, та й приводить
сімох духів інших, лютіших за
себе, — і входять вони та й живуть
тут. І буде останнє люди́ні тій
гірше за перше... Так буде й лу-
кавому родові цьому́!"

Хто рідня Ісусова

46 Коли Він іще промовляв до
нарóду, аж ось мати й брати Його
óсторонь стали, бажаючи з Ним
говорити.
47 І сказав хтось Йому́: „Ото
мати Твоя й Твої брáття стоять
онде óсторонь, і говорити з Тобою
бажають".

[1] Хула або богозневага, святозневага.

[1] „Серце землі" — гебраїзм, це середина землі, сама земля.

48 А Він відповів тому́, хто
Йому говорив, і сказав: ,,Хто́ мати
Моя? І хто́ браття Мої?“
49 І, показавши рукою Своєю на
у́чнів Своїх, Він промовив: ,,Ото
Моя мати та браття Мої!
50 Бо хто волю Мого Отця,
що на небі, чини́тиме, той Мені
брат, і сестра, і мати!“

Ісус навчає народ притчами

13 Того ж дня Ісус вийшов із
дому, та й сів біля моря.
2 І бе́зліч наро́ду зібралась до
Нього, так що Він увійшов був до
чо́вна та й сів, а ввесь на́товп
стояв понад берегом.
3 І багато навчав Він їх при́тча-
ми,[1] кажучи:

Притча про сіяча́

,,Ось вийшов сія́ч, щоб посіяти.
4 І як сіяв він *зе́рна*, упали
одні край дороги, — і пташки́
налетіли, та їх повидзьо́бували.
5 Другі ж упали на ґрунт ка-
м'яни́стий, де не мали багато зем-
лі, — і негайно посхо́дили, бо
земля неглибо́ка була́;
6 а як сонце зійшло, — то зі-
в'яли, і коріння не мавши, — по-
сохли.
7 А інші попа́дали в те́рен, — і
вигнався терен, і їх поглуши́в.
8 Інші ж упали на добрую землю
— і зродили: одне в сто раз, друге
в шістдеся́т, а те втри́дцятеро.
9 Хто має ву́ха, щоб слухати,
нехай слухає!“

Чому Ісус навчав народ притчами

10 І учні *Його* приступили й
сказали до Нього: ,,Чому́ при́тча-
ми Ти промовляєш до них?“
11 А Він відповів і промовив:
,,Тому́, що вам да́но пізнати таєм-
ни́ці Царства Небесного, — їм
же не да́но.

[1] Притча, грецьке παραβολή — це оповідання, яке треба розуміти алегорично (інослівно).

12 Бо хто має, то дасться йому́
та дода́сться, хто ж не має, —
забереться від нього й те, що́ він
має.
13 Я тому́ говорю́ до них при́-
тчами, що вони, ди́влячися, не
бачать, і слухаючи, не чують, і не
розуміють.
14 І над ними збувається про-
роцтво Ісаї, яке промовляє:
,,Почуєте слухом, — і не
зрозумієте,
дивитися бу́дете оком, —
і не побачите.
15 Затовсті́ло бо серце людей
цих,
тя́жко чують ву́хами вони,
і зажму́рили очі свої,
щоб коли не побачити очи-
ма
й не почути ву́хами,
і не зрозуміти *їм* серцем,
і не наверну́тись,
щоб Я їх уздоро́вив!“
16 Очі ж ваші блаженні, що ба-
чать, і ву́ха ваші, що чують.
17 Бо поправді кажу́ вам, що
багато пророків і праведних ба-
жали побачити, що́ бачите ви, —
та не бачили, і почути, що́ чуєте
ви, — і не чули.

Ви́яснення притчі про сіяча

18 Послухайте ж притчу про
сіяча́.
19 До кожного, хто слухає сло-
во про Царство, але не розуміє,
приходить лукавий, і кра́де посія-
не в серці його; це те, що посіяне
понад дорогою.
20 А посіяне на кам'яни́стому
ґрунті, — це той, хто слухає слово
і з радістю зараз приймає його;
21 але кореня в ньому нема,
тому він непостійний; коли ж
у́тиск або переслідування наста-
ють за слово, то він зараз спо-
ку́шується.[1]

[1] Грецьке σκανδαλίζεται — затягується в гріх, спокушується, зводиться.

22 А між тéрен посіяне, — це
той, хто слухає слово, але клóпоти
віку цьогó та омана багатства за-
глýшують слово, — і воно
зостається без плóду.
23 А посіяне в добрій землі, —
це той, хто слухає слово й *його*
розуміє, і плід він принóсить, і дає
один у сто раз, другий у шістдесят,
а той утрйдцятеро".

Притча про кукіль

24 Іншу притчу подав Він їм,
кажучи: „Царство Небесне по-
дібне до чоловіка, що посіяв був
добре насіння на полі своїм.
25 А коли люди спали, прийшов
ворог його, і куколю між пшеницю
насіяв, та й пішов.
26 А як виросло збіжжя та ки-
нуло колос, тоді показався і ку-
кіль.
27 І прийшли господарéві раби,
та й кажуть йому: „Пане, чи ж не
добре насіння ти сіяв на полі
своїм? Звідки ж узявся кукіль?"
28 А він їм відказав: „Чоловік
супротйвник накóїв оце". А ра-
би відказали йомý: „Отож, — чи
не хочеш, щоб пішли ми і його
повипóлювали?"
29 Але він відказав: „Ні, —
щоб, випóлюючи *той* кукіль, ви
не вирвали рáзом із ним *і* пшени-
цю.
30 Залишіть, — хай рáзом
обоє ростуть аж до жнив; а в
жнивá накажý я женцям: Зберіть
перше кукіль і його пов'яжіть у
снопкй, щоб їх попалйти; пшени-
цю ж спровадьте до клуні моєї".

Притча про гірчичне зéрно й про рóзчину

31 Іншу притчу подав Він їм,
кажучи: „Царство Небесне по-
дібне до зéрна гірчйчного, що взяв
чоловік і посіяв на полі своїм.
32 Воно найдрібніше з усього
насіння, алé, коли вúросте, більше
воно за зілля, і стає деревом, так
що птаство небесне злітається, і
кýблиться в віттях його".
33 Іншу притчу Він їм розповів:
„Царство Небесне подібне до рóз-
чини, що її бере жінка, і кладе на
три мірі[1] муки, аж поки все вкйс-
не".

Ще чому Ісус навчав притчами

34 Це все в прйтчах Ісус го-
ворив до людей, і без прйтчі ні-
чóго Він їм не казав,
35 щоб спрáвдилось те, що ска-
зав був пророк, промовляючи:
„Відкрию у прйтчах устá
Свої,
розповім таємнйці від пó-
чину *світу*!"

Пояснення притчі про кукіль.

36 Тоді відпустив Він нарóд і
додому прийшов. І підійшли Йо-
го учні до Нього й сказали: „По-
ясни нам прйтчу про кукіль польо-
вйй".
37 А Він відповів і промовив до
них: „Хто добре насіння посіяв
був, — це Син Лю́дський,
38 а поле — це світ, добре ж
насіння — це сини Царства, а ку-
кіль — сини лукавого;
39 а ворог, що всіяв його — це
диявол, жнивá — кінець віку, а
женці — анголй.

Що буде напрйкінці світу

40 І як збирають кукіль, і як
пáлять в огні, так буде й напрй-
кінці віку цьогó.
41 Пошле Лю́дський Син Своїх
анголів, і вони позбирають із
Царства Його всі спокуси, і тих,
хто чинить беззакóння,

[1] Грецьке σάτον, арамейське sata — міра сипкого в гебреїв. Повна сата — 13. 5 літрів, мала сата — половина повної. У гебреїв на одне печиво хліба звичайно вживалося три саті.

42 і їх повкидáють до пéчі ог-
нéнної, — буде там плач і скрéгіт
зубів!
43 Тоді праведники, немов сон-
це, засяють у Царстві свого
Отця. Хто має вýха, нехай слу-
хає!

Притча про скарб, перлúну, невода й госпóдаря

44 Царство Небесне подібне ще
до захóваного в полі скáрбу, що
людúна, знайшовши, ховає його, і
з радости з того йде, та й усе, що
має, продає та купує те поле.
45 Подібне ще Царство Небесне
до того купця, що пошýкує пéрел
дóбрих,
46 а як знáйде одну дорогоцінну
перлúну, то йде, і все продає, що
має, і купує її.
47 Подібне ще Царство Небесне
до нéвода, у море закúненого, що
зібрав він усячину.
48 Коли він напóвниться, тяг-
нуть на берег його, і, сівши, ви-
бирають до пóсуду добре, непóтріб
же геть викидають.
49 Так буде й напрúкінці віку:
анголú повиходять, і вилучать
злих з-поміж праведних,
50 і їх повкидають до пéчі ог-
нéнної, — буде там плач і скрéгіт
зубів!
51 Чи ви зрозуміли це все?" —
,,Так!" відказали Йому.
52 І Він їм сказав: ,,Томý кожен
книжник, що навчéний про Цар-
ство Небесне, подібний до того
госпóдаря, що з скарбниці своєї
виносить новé та старе".

Ісуса холодно приймають у Назарéті

53 І сталось, як скінчúв Ісус
притчі оці, Він звідти пішов.
54 І прийшов Він до Своєї бáть-
ківщини, і навчав їх у їхній сина-
гóзі, так що стали вони дивуватися
й питати: ,,Звідки в Нього ця
мудрість та сúли чудодíйні?
55 Чи ж Він не син тéслі? Чи
ж мати Його не Марією зветься,
а брати Його — Яків, і Йóсип, і
Симон та Юда?
56 І чи ж сéстри Його не всі з
нами? Звідки ж Йомý все оте?"
57 І вони спокушáлися Ним.
А Ісус їм сказав: ,,Пророка нема
без пошани, — хіба тільки в віт-
чúзні своїй та в домі своїм!"
58 І Він не вчинив тут чуд
багатьóх через їхню невіру.

Ув'язнення й смерть Івана Христителя

14 Того чáсу прочув Ірод четве-
ривлáсник[1] чуткú про Ісуса,
2 і сказав своїм слýгам: ,,Це
Іван Христитель, — він із мертвих
воскрес, і томý чуда твóряться
ним".
3 Бо Ірод схопúв був Івана, і
зв'язав його, і посадив у в'язнúцю
через Іродіáду, дружúну брата сво-
го Пилипа.
4 Бо до нього Іван говорив: ,,Не
годúться тобі її мати![2]"
5 І хотів *Ірод* смерть заподіяти
йому, та боявся нарóду, бо того за
пророка вважали.
6 А як був день нарóдження
Ірода, танцювала посеред *гостей*
дочка Іродіяднна, та й Іродові
догодúла.
7 Томý під присягою він обі-
цявся їй дати, чого тільки по-
просить вона.
8 А вона, за намовою матері
своєї: ,,Дай мені — проказала —
отут на полýмиску голову Івана
Христителя!"
9 І цар засмутився, алé через

[1] Четвериdласник — правитель чотирьох провінцій, грецьке тетрарх.
[2] Іродіяда, дочка Аристовула, онука Ірода I, покинула свого чоловіка Ірода-Пилипа й одружилася з його братом Іродом Антипою.

клятву та тих, хто сидів при столі[1] з ним, звелів дати.

10 І послав стяти Івана в в'язни́ці.

11 І принéсли на полу́мискові його голову, та й дали́ дівчині, а та віднéсла *її* своїй матері.

12 А учні його прибули́, взяли тіло, і поховали його, та прийшли й сповістили Ісуса.

Чудо нагодува́ння п'яти тисяч наро́ду

13 Як Ісус *те* почув, Він відплив звідти чо́вном у місце пустинне й самотнє. І, прочувши, наро́д із міст пішов пішки за Ним.

14 І, як вийшов Ісус, Він побачив багато наро́ду, — і змилосéрдивсь над ними, і їхніх слаби́х уздоро́вив.

15 А коли настав вечір, підійшли *Його* учні до Нього й сказали: ,,*Тут* місце пустинне, і година вже пізня; відпусти наро́д, — хай по селах розі́йдуться, і куплять пожи́ви собі''.

16 А Ісус їм сказав: ,,Непотрібно відхо́дити їм, — нагодуйте їх ви!''

17 Вони ж кажуть Йому: ,,Не маємо *чим* тут, — тільки п'я́тero хліба й дві рибі''.

18 А Він відказав: ,,Принесіть Мені їх сюди''.

19 І, звелівши на́товпові посідати на траві, Він узяв п'ятеро хліба й дві рибі, спогля́нув на небо, поблагословив й поламав *ті* хліби́, і дав учням, а учні наро́дові.

20 І всі їли й наси́тились, а з кусків позосталих назбирали двана́дцятеро повних кошів.

21 Ї́дців же було мужа тисяч із п'ять, крім жіно́к і дітей.

[1] ,,Возлежав'' — сидів, півлежачи, при столі.

Ісус іде по воді

22 І зараз звелів Ісус учням до чо́вна сідати, і перепли́сти на той бік раніше Його, аж поки наро́д Він відпу́стить.

23 Відпусти́вши ж народ, Він на го́ру пішов помолитися насамоті́; і як вечір настав, був там Сам.

24 А чо́вен вже був на серéдині моря, і кидали хвилі його, бо вітер зірвавсь супроти́вний.

25 А о четвертій сторо́жі нічній[1] Ісус підійшов до них, іду́чи по морю.

26 Як побачили ж учні, що йде Він по морю, то настра́шилися та й казали: ,,Мара́!'' І від стра́ху вони закричали. . .

27 А Ісус до них зараз озвався й сказав: ,,Заспокійтесь, — це Я, не лякайтесь!''

28 Петро ж відповів і сказав: ,,Коли, Господи, Ти́ це, то звели, щоб прийшов я до Тебе по воді''.

29 А Він відказав йому: ,,Іди''. І, вилізши з чо́вна, Петро став іти по воді, і пішов до Ісуса.

30 Але, бачачи велику бурю, злякався, і зачав потопа́ти, і скричав: ,,Рятуй мене, Господи!''

31 І зараз Ісус простяг руку й схопи́в його, і каже до нього: ,,Маловірний, чого́ усумни́вся?''

32 Як до чо́вна ж вони ввійшли, буря вщу́хнула.

33 А приявні в чо́вні вклонились Йому та сказали: ,,Ти справді Син Божий!''

Ісус уздоровляє недужих у землі Генісаретській

34 Перепливши ж вони, прибули́ в землю Генісарéтську.

35 А люди тієї місцевости, пізнавши Його, сповістили по всій тій око́лиці, і до Нього принéсли всіх хворих.

[1] Це була година десь четверта над ранком.

36 І благали Його, щоб бодай доторкнутися кра́ю одежі Його. А хто доторкавсь, — уздоро́влений був.

Нака́з Божий і переда́ння старших

15 Тоді до Ісуса прийшли фарисеї та книжники з Єрусалиму й сказали:

2 „Чого Твої учні ламають переда́ння старших? Бо не миють вони своїх рук, коли хліб споживають“.

3 А Він відповів і промовив до них: „А чого й ви порушуєте Божу заповідь ради переда́ння вашого?

4 Бо Бог заповів: „Шануй ба́тька та матір“, та: „Хто злорі́чить на ба́тька чи матір, — хай смертю помре“.

5 А ви кажете: Коли скаже хто ба́тьку чи матері: „Те, чим би ви скористатись від мене хотіли, то дар *Богові*“,

6 то може *вже* й не шанувати той ба́тька свого або матір свою. Так ви ради переда́ння вашого знівечили Боже Слово.

7 Лицеміри! Про вас добре Ісая пророкував, говорячи:

8 „Оці люди уста́ми шанують Мене,
серце ж їхнє дале́ко від Мене!
9 Та однак надаре́мне шанують Мене,
бо навчають наук — людських за́повідей“.

Що скверни́ть люди́ну

10 І Він покликав наро́д, і промовив до нього: „Послухайте та зрозумійте!

11 Не те, що вхо́дить до уст, люди́ну скверни́ть, але те, що виходить із уст, те люди́ну скверни́ть“.

12 Тоді учні *Його* приступили й сказали Йому: „Чи Ти знаєш, що фарисеї, почувши *це* слово, спокуси́лися?“

13 А Він відповів і сказав: „Усяка росли́на, яку насадив не Отець Мій Небесний, буде вирвана з коренем.

14 Залиші́ть ви їх: це сліпі повода́тарі для сліпих. А коли сліпий водить сліпого, — обо́є до ями впаду́ть“.

15 А Петро відповів і до Нього сказав: „Поясни нам цю при́тчу“.

16 А Він відказав: „Чи ж і ви розумі́ння не маєте?

17 Чи ж ви не розумієте, що все те, що́ входить до уст, вступає в живіт, та й назовні[1] виходить?

18 Що ж виходить із уст, те походить із серця,[2] — і воно опога́нює люди́ну.

19 Бо з серця[2] виходять лихі думки́, душогубства, пере́люби, розпуста, крадіж, неправдиві засвідчення, богознева́ги.

20 Оце те, що люди́ну опога́нює. А їсти руками невмитими, — не опога́нює це люди́ни!“

Уздоро́влення дочки хананеянки

21 І, вийшовши звідти, Ісус відійшов у землі ти́рські й сидо́нські.

22 І ось жінка *одна* ханане́янка, із тих околиць прийшовши, заголосила до Нього й сказала: „Змилуйся надо мною, Господи, Сину Давидів, — де́мон тяжко дочку́ мою мучить!“

23 А Він їй не казав ані слова. Тоді учні Його, підійшовши, благали Його та казали: „Відпусти її, бо кричить услід за нами!“

24 А Він відповів і сказав: „Я по́сланий тільки до овечок загинулих дому Ізраїлевого“.

[1] Грецьке ἀφεδρών – геть, до нечистого місця.
[2] „Серце“ в біблійній мові часто це центр розумового життя.

25 А вона, підійшовши, уклонилась Йому та й сказала: „Господи, допоможи мені!“
26 А Він відповів і сказав: „Не годиться взяти хліб у дітей, і кинути щенятам“.
27 Вона ж відказала: „Так, Господи! Але ж і щеня́та їдять ті кришки́, що спадають зо сто́лу їхніх панів“.
28 Тоді відповів і сказав їй Ісус: „О жінко, твоя віра велика, — нехай буде тобі, як ти хочеш“! І тієї години дочка́ її ви́дужала.

Уздоровлення багатьох недужих

29 І, відійшовши звідти, Ісус прибув до Галіле́йського моря, і, зійшовши на го́ру, сів там.
30 І приступило до Нього багато наро́ду, що мали з собою кривих, калік, сліпих, німих і інших багато, і клали[1] їх до Ісусових ніг. І Він уздоро́влював їх.
31 А наро́д не вихо́див із дива, бо бачив, що говорять німі, каліки *стають* здорові, криві ходять, і бачать сліпі, — і сла́вив він Бога Ізраїлевого!

Чудесне нагодува́ння чотирьох тисяч народу

32 А Ісус Своїх у́чнів покликав і сказав: „Жаль Мені цих людей, що вже три́ дні зо Мною знахо́дяться, але їсти не мають чого́; відпустити їх без їжі не хо́чу, щоб вони не ослабли в дорозі“.
33 А учні Йому відказали: „Де́ нам *узяти* стільки хліба в пустині, щоб нагодувати стільки наро́ду?“
34 А Ісус запитав їх: „Скільки маєте хліба?“ Вони ж відказали: „Семеро, та трохи рибок“.
35 І Він ізвелів на землі посідати наро́дові.
36 І, взявши сім хлібів і риби, віддавши *Богу* подяку, поламав і дав у́чням Своїм, а учні наро́дові.

[1] Грецьке ἔῤῥιψαν — скидали.

37 І всі їли й наси́тилися, а з позосталих кусків назбирали сім ко́шиків по́вних. . .
38 Ї́дців же було чотири тисячі мужа, окрім жінок та дітей.
39 І, відпустивши наро́д, усів Він до чо́вна, і прибув до землі Магдали́нської.

Рід лукавий не одержить небесної ознаки

16 І підійшли фарисеї та саддукеї, і, випробо́вуючи, просили Його показати ознаку їм із неба.
2 А Він відповів і промовив до них: „Ви зве́чора кажете: „Буде пого́да, — червоніє бо небо“.
3 А ра́нком: „Сьогодні него́да, — червоніє бо небо похмуре“. Розпізна́ти небесне обличчя ви вмієте, ознак ча́су ж не можете!
4 Рід лукавий і перелю́бний шукає озна́ки, та ознаки йому не дадуть, окрім озна́ки проро́ка Йони“. І, їх полишивши, Він відійшов.

Стережіться фарисейської науки

5 А учні Його, перейшовши на то́й бік, забули взяти хліба.
6 Ісус же промовив до них: „Стережіться ува́жливо фарисе́йської та саддуке́йської ро́зчини“!
7 Вони ж міркува́ли собі й говорили: „Ми *ж* хлібів не взяли́“.
8 А Ісус, знавши *те*, запита́в: „Чого між собою міркуєте ви, маловірні, що хлібів не взяли́?
9 Чи ж ви ще́ не розумієте й не пам'ятаєте про п'ять хлібів на п'ять тисяч, — і скільки кошів ви зібрали?
10 Ані про сім хлібів на чотири тисячі, — і скільки кошиків ви назбирали?
11 Як ви не розумієте, що Я не про хліб вам сказав? Стережіться но ро́зчини фарисейської та саддукейської!“

12 Тоді зрозуміли вони, що Він не казав стерегтися їм ро́зчини хлібної, але фарисе́йської та садуке́йської науки.

Учні визнаю́ть Ісуса за Христа

13 Прийшовши ж Ісус до землі Кесарії Пили́пової, питав Своїх учнів і казав: „За ко́го наро́д уважає Мене́, Сина Лю́дського?“

14 Вони ж відповіли́: „Одні за Івана Христителя, одні за Іллю́, інші ж за Єремі́ю або за одно́го з пророків“.

15 Він каже до них: „А ви за ко́го Мене маєте?“

16 А Си́мон Петро відповів і сказав: „Ти—Христос, Син Бога Живого!“

17 А Ісус відповів і до нього промовив: „Блаженний ти, Си́моне, сину Йо́нин, бо не тіло і кров[1] тобі *оце* ви́явили, але Мій Небесний Отець.

18 І кажу Я тобі, що Петро ти[2], і на скелі оцій побудую Я Церкву Свою, — і сили[3] а́дові не переможуть її.

19 І ключі тобі дам від Царства Небесного, і що́ на землі ти зв'яжеш, те зв'язане буде на небі, а що́ на землі ти розв'яжеш, те розв'язане буде на небі“!

20 Тоді наказав Своїм учням, щоб ніко́му не казали, що Він — Христо́с.

Ісусові треба багато страждати

21 Із того ча́су Ісус став виказувати Своїм у́чням, що Він мусить іти до Єрусалиму, і постраждати багато від старших, і первосвящеників, і книжників, і вбитому бути, — і воскреснути третього дня.

[1] „Тіло й кров“ (плоть і кров) — людина, гебраїзм.

[2] По-грецькому Πέτρος церк. сл. **Петръ**, це камінь, а гр. πέτρα це — скеля.

[3] Грецьке πύλαι ворота чи брами, це — сили.

22 І, на́бік відвівши Його, Петро став Йому́ докоря́ти й казати: „Змилуйся, Господи, — такого Тобі хай не бу́де!“

23 А Він обернувся й промовив Петрові: „Відступися від Мене, сатано́, — ти спокуса Мені, бо ду́маєш не про Боже, а про лю́дське!“

Як спасти́ свою душу

24 Промовив тоді Ісус у́чням Своїм: „Коли хоче хто йти вслід за Мною, — хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста, та й іде вслід за Мною.

25 Бо хто хоче спасти́ свою душу, той погубить її, хто ж за Мене свою душу погубить, той зна́йде її.

26 Яка ж ко́ристь люди́ні, що здобуде ввесь світ, але душу свою занапа́стить? Або що́ дасть люди́на взамін за душу свою?

Ісус при́йде в славі Отця Свого

27 Бо при́йде Син Лю́дський у славі Свого Отця з анголáми Своїми, і тоді „віддасть кожному згідно з ділáми його“.

28 Поправді кажу́ вам, що деякі з тут-о прия́вних не скушту́ють смерти, аж поки не побачать Сина Лю́дського, що йде в Царстві Своїм“.

Переобра́ження Господнє

17 А через шість день забирає Ісус Петра, і Якова, і Івана, брата його, та й веде їх осі́бно на го́ру високу.

2 І Він перед ними переобрази́вся[1]: обличчя Його, як *те* сонце, засяя́ло, а одежа Його стала біла, як світло.

3 І ось з'явились до них Мойсей та Ілля́, і розмовляли із Ним.

[1] Грецьке μετεμορφώθη, латинське, transfiguratus est церк. слов. **Преѡбразисѧ**, — змінився, прийняв інший вигляд.

4 І озвався Петро та й сказав
до Ісуса: ,,Господи, дóбре бути
нам тут! Коли хочеш, постáвлю
отýт три шатра: для Тебе одне, і
одне для Мойсея, і одне для Іллі''.
5 Як він ще говорив, ось хмара
ясна заслонúла їх, і ось голос із
хмари почувсь, що казав: ,,Це
Син Мій Улюблений, що Його Я
вподóбав. Його слухайтеся!''
6 А почувши, попáдали учні долілиць, і полякалися сильно.
7 А Ісус підійшов, доторкнувся
до них і промовив: ,,Уставайте й
не бійтесь!''
8 Звівши ж очі свої, нікóго вони
не побачили, окрім Самóго Ісуса.
9 А коли з гори схóдили, заповів
їм Ісус і сказав: ,,Не кажіть нікóму про це видіння, аж поки Син
Людський із мертвих воскрéсне''.

Перед Ісусом мав прийти Іван

10 І запитали Його учні, говорячи: ,,Щó це книжники кажуть,
ніби треба Іллі перш прийти?''
11 А Він відповів і сказав: ,,Ілля́, правда, прúйде, і все приготýє.
12 Алé кажу вам, що Ілля́ вже
прийшов був, — та його не пізнали, але з ним зробили, що тільки хотіли . Так і Син Людський має
страждати від них''.
13 Учні тоді зрозуміли, що Він
їм говорив про Івана Христителя.

Уздоровлення сновидного

14 І як вони до нарóду прийшли, то до Нього *один* чоловік приступив, і навкóлішки впав перед
Ним,
15 і сказав: ,,Господи, змилуйсь
над сином моїм, що біснується у
новомíсяччі, і мучиться тяжко, бо
почасту падає він ув огонь, і почасту в воду.
16 Я його був привів до учнів
Твоїх, — та вони не могли вздоровúти його''.
17 А Ісус відповів і сказав: ,,О
роде невірний і розбéщений, доки
бýду Я з вами? Доки вас Я терпітиму? Приведіть до Мене сюди
його!''
18 Потóму Ісус погрозúв йому,
і дéмон вийшов із нього. І видужав хлопець тієї години!

Хто вірує, той не має нічого неможливого

19 Тоді підійшли учні насамоті
до Ісуса й сказали: ,,Чому мú не
могли його вигнати?''
20 А Він їм відповів: ,,Через
ваше невірство. Бо поправді кажý вам: коли будете ви мати віру,
хоч як зéрно гірчúчне, і горі оцій
скажете: ,,Перейдú звідси туди'',
то й перéйде вона, і нічóго не
матимете неможливого!
21 Цей же рід не вихóдить інакше, як тільки молитвою й пóстом''.

Ісус удруге заповідає Свою смерть

22 Коли пробувáли вони в Галілéї, то сказав їм Ісус: ,,Людський
Син буде вúданий людям до рук,
23 і вони Його вб'ють, але третього дня Він воскрéсне''. І тяжко вони зажурились.

Ісус дає податок на храм

24 Як прийшли ж вони в Капернаýм, до Петра підійшли збирачі дидрáхм *на храм*, та й сказали: ,,Чи не заплáтить ваш
Учитель дидрáхми?''[1]
25 Він відказує: ,,Так''. І як
він увійшов до дому, то Ісус попередив його та сказав: ,,Як ти
дýмаєш, Сúмоне: царі зéмні з кого
берýть мито або подáтки: від синів своїх, чи чужих?''
26 А як той відказав: ,,Від чужих'', то промовив до нього Ісус:
,,Тож вільні сини!

[1] Дидрáхма — монета в дві драхмі. Це був річний податок на святиню, якого обов'язаний був давати кожен ізраїльтянин.

27 Та щоб їх не спокусити, піди
над море, та вудку закинь, і яку
першу рибу ізловиш, візьми, і рота
відкрий їй, — і знайдеш статира;[1]
візьми ти його, — і віддай їм за
Мене й за себе".

Хто найбільший у Царстві Небеснім

18 Підійшли до Ісуса тоді *Його* учні, питаючи: ,,Хто найбільший у Царстві Небеснім?"
2 Він же дитину покликав, і
поставив її серед них,
3 та й сказав: ,,Поправді кажу
вам: коли не навернетесь, і не
станете, як ті діти, — не ввійдете
в Царство Небесне!
4 Отже, хто впокориться, як
дитина оця, той найбільший у Царстві Небеснім.
5 І хто прийме таку дитину одну
в Моє Ймення, той приймає Мене.
6 Хто ж спокусить одне з цих
малих, що вірують в Мене, то краще б такому було, коли б жорно
млинове на шию йому почепити,
— і його потопити в морській
глибині.
7 Від спокус горе світові, —
бо мусять спокуси прийти; надто горе людині, що від неї приходить спокуса!

Як увійти в Царство Небесне

8 Коли тільки рука твоя, чи
нога твоя спокушає тебе, — відітни її й кинь від себе: краще
тобі увійти в життя одноруким
або одноногим, ніж з обома руками чи з обома ногами бути вкиненому в огонь вічний.
9 І коли твоє око тебе спокушає
— його вибери й кинь від себе:
краще тобі однооким ввійти в
життя, ніж з обома очима бути
вкиненому до геєнни огненної.
10 Стережіться, щоб ви не погордували ані одним із малих цих;
кажу бо Я вам, що їхні Анголи
повсякчасно бачать у небі обличчя
Мого Отця, що на небі.

Ісус спасає загинулих

11 Син бо Людський прийшов,
щоб спасти загинуле.
12 Як вам здається: коли має
який чоловік сто овець, а одна
з них заблудить, то чи він не
покине дев'ятдесятьох і дев'ятьох
у горах, і не піде шукати заблудлої?
13 І коли пощастить відшукати
її, поправді кажу вам, що радіє за
неї він більше, аніж за дев'ятдесятьох і дев'ятьох незаблудлих.
14 Так волі нема Отця вашого,
що на небі, щоб загинув один із
цих малих.

Як ставитись до прогріхів брата

15 А коли прогрішиться твій
брат проти тебе, іди й йому викажи поміж тобою та ним самим;
як тебе він послухає, — ти придбав свого брата.
16 А коли не послухає він, то
візьми з собою ще одного чи двох,
щоб ,,справа всіляка ствердилась
устами двох чи трьох свідків."
17 А коли не послухає їх, —
скажи Церкві; коли ж не послухає
й Церкви, — хай буде тобі, як
поганин і митник!
18 Поправді кажу вам: Що тільки зв'яжете на землі, зв'язане
буде на небі, і що тільки розв'яжете на землі, розв'язане буде на
небі.
19 Ще поправді кажу вам, що
коли б двоє з вас на землі погодились про всяку річ, то коли вони
будуть просити за неї, — станеться їм від Мого Отця, що на небі!

[1] Статир — грецька срібна монета на 4 драхмі, гебрейське шекель, серебреник, приблизно 66 центів.

20 Бо де двоє чи троє в Ім'я Моє зібрані, — там Я серед них“.

Скільки разів прощати гріхи братові

21 Петро приступив тоді та запитався Його: ,,Господи, — скільки разів брат мій може згрішити проти мене, а я маю прощати йому? Чи до семи раз?“

22 Ісус промовляє до нього: ,,Не кажу тобі — до семи раз, але аж до семидесяти раз по семи!

Притча про немилосердного боржника

23 Тим то Царство Небесне подібне одно́му царе́ві, що захотів обраху́нок зробити з своїми рабами.

24 Коли ж він почав обрахо́вувати, то йому привели одно́го, що винен був десять тисяч тала́нтів.[1]

25 А що він не мав із чо́го віддати, наказав пан продати його, і його дружи́ну та діти, і все, що́ він мав, — і заплатити.

26 Тоді раб той упав до ніг, і вклонявся йому та благав: ,,Потерпи мені, — я віддам тобі все!“

27 І змилосе́рдився пан над рабом тим, — і звільнив його, і простив йому борг.

28 А як вийшов той раб, то спіткав він одно́го з своїх співтова́ришів, що був винен йому сто динаріїв.[1] І, схопи́вши його, він душив та казав: ,,Віддай, що ти винен!“

29 А товариш його впав у ноги йому, і благав його, кажучи: ,,Потерпи мені, — і я віддам тобі!“

30 Та той не схотів, а пішов і всадив до в'язни́ці його, — аж поки він боргу не ве́рне.

31 Як побачили ж товариші його те, що сталося, то засмутилися дуже, і прийшли й розповіли своє́му панові все, що було́.

32 Тоді пан його кличе його, та й говорить до нього: ,,Рабе лукавий, — я простив був тобі ввесь той борг, бо просив ти мене.

33 Чи й тобі не нале́жало змилуватись над своїм співтова́ришем, як і я над тобою був зми́лувався?“

34 І прогнівався пан його, — і ката́м його видав, аж поки йому не віддасть всього боргу.

35 Так само й Отець Мій Небесний учинить із вами, коли кожен із вас не про́стить своєму братові з серця свого їхніх про́гріхів[1]“.

Ісус уздоровляє народ в Юдеї

19 І сталось, як Ісус закінчи́в ці слова́, то Він ви́рушив із Галілеї, і прибув до країни Юдейської, на то́й бік Йорда́ну.

2 А за Ним ішла бе́зліч наро́ду, — і Він уздоро́вив їх тут.

Що Бог спарував, людина нехай не розлучує

3 І підійшли фарисеї до Нього, і, випробо́вуючи, запитали Його: ,,Чи дозволено дружи́ну свою відпускати з причини всякої?“

4 А Він відповів і сказав: ,,Чи ви не читали, що Той, Хто створив споконвіку *людей*, ,,створив їх чоловіком і жінкою?“

5 І сказав: ,,Покине тому́ чоловік батька й матір, і пристане до дружи́ни своєї, — і ста́нуть обо́є вони одним тілом“,

6 тому́ то немає вже двох, але́ одне тіло. Тож, що Бог спарува́в, — люди́на нехай не розлу́чує!“

7 Вони кажуть Йому: ,,А чому́ ж Мойсей заповів дати листа розводо́вого, та й відпускати?“

[1] Тала́нт — 60 мин чи 9.7 юнів, міра грошей. Дина́рій чи драхма — срібна монета.

[1] Закінчення ,,Їхніх прогріхів“ нема в деяких

8 Він говорить до них: „То за
ваше жорстокосе́рдя дозволив
Мойсей відпускати дружи́н ваших,
спочáтку ж так не було́.
9 А Я вам кажу́: Хто дружи́ну
відпустить свою не з причини пере́-
любу, і одру́житься з іншою, той
чинить пере́люб. І хто одру́жить-
ся з розве́деною, той чинить
пере́люб".
10 Учні говорять Йому: „Коли
справа така чоловіка із дружи́-
ною, то не добре одру́жуватись".
11 А Він їм відказав: „Це сло-
во[1] вміщають не всі, але ті, кому
дáно.
12 Бо бувають скопці, що з
утро́би ще матерньої народилися
так; є й скопці, що їх люди оско-
пи́ли, і є скопці, що самі оскопи́ли
себе ради Царства Небесного. Хто
може вмістити, — нехай вмістить".

Ісус благословляє діток

13 Тоді привели Йому діток,
щоб поклав на них руки, і *за
них* помолився, учні ж їм докоря-
ли.
14 Ісус же сказав: „Пустіть ді-
ток, і не бороніть їм прихо́дити до
Мене, — бо Царство Небесне на-
лежить таким".
15 І Він руки на них поклáв,
та й пішов звідтіля́.

Ісус і багатий юнак

16 І підійшов ось один, і до
Нього сказав: „Учителю Добрий,
що маю зробити я доброго, щоб
мати життя вічне?"
17 Він же йому відказав: „Чо-
го звеш Мене Добрим? Ніхто не
є Добрий, крім Бога Само́го. Ко-
ли ж хочеш ввійти до життя, то
виконай заповіді".
18 Той питає Його: „Які *саме*?"
А Ісус відказав: „Не вбивай, не
чини пере́любу, не кради́, не свід-
куй неправдиво.
19 Шануй батька та матір", і:
„Люби свого ближнього, як са-
мо́го себе".
20 Говорить до Нього юнáк:
„Це я виконав все. Чого́ ще бра-
кує мені?"
21 Ісус каже йому: „Коли хо-
чеш бути досконалим, — піди,
продай до́бра свої та й убогим
роздай, — і матимеш скарб ти на
небі. Пото́му приходь та й іди
вслід за Мною".
22 Почувши ж юнáк *таке* слово,
відійшов, зажурившись, — бо ве-
ликі маєтки він мав.
23 Ісус же сказав Своїм учням:
Поправді кажу вам, що багатому
трудно ввійти в Царство Небесне.
24 Іще вам кажу́: Верблю́дові
легше пройти через го́лчине
ву́шко,[1] ніж багатому в Боже
Царство *ввійти́*!"
25 Як учні ж Його *це* зачули,
здивувалися дуже й сказали: „Хто́
ж тоді може спасти́ся?"
26 А Ісус позирнув і сказав їм:
„Неможливе це лю́дям, — та мож-
ливе все Богові".

Нагорода вірним

27 Тоді відізвався Петро та до
Нього сказав: „От усе ми поки-
нули, та й пішли за Тобою слідом:
що́ ж нам буде *за це*?"
28 А Ісус відказав їм: „По-
правді кажу́ вам, що коли, при
відно́вленні світу, Син Лю́дський
засяде на престолі слави Своєї,
тоді сядете й ви, що за Мною
пішли, на дванадцять престолів,
щоб судити дванадцять племе́н Із-
раїлевих.
29 І кожен, хто за Йме́ння Моє
кине дім, чи братів, чи сесте́р, або
бáтька, чи матір, чи діти, чи зе́млі,

[1] „Це слово вміщають" — цю заповідь сприймають.

[1] Це тогочасна гіпе́рболя (перебільшення), що була тоді приказкою неможливого. Пор. Мт. 23. 24.

— той багатократно одержить і
успадкує вічне життя.
30 І багато-хто з перших останніми станують, а останні — першими.

Притча про робітників у винограднику

20 Бо Царство Небесне подібне одному господареві, що вдосвіта вийшов згодити робітників у свій виноградник.
2 Згодившися ж він із робітниками по динарію за день, послав їх до свого виноградника.
3 А вийшовши коло години десь третьої,[1] побачив він інших, що стояли без праці на ринку,
4 та й каже до них: „Ідіть і ви до мого виноградника, і що буде належати, дам вам".
5 Вони ж відійшли. І вийшов
він знов о годині десь шостій й дев'ятій, і те саме зробив.
6 А вийшовши коло години одинадцятої, знайшов інших, що стояли *без праці*, та й каже до них: „Чого тут стоїте цілий день безробітні?"
7 Вони кажуть до нього: „Бо ніхто не найняв нас". Відказує
їм: „Ідіть і ви в виноградник".
8 Коли ж вечір настав, то говорить *тоді* до свого управителя пан виноградника: „Поклич робітників, і дай їм заплату, почавши з останніх до перших".
9 І прийшли ті, що з години одинадцятої, і взяли по динарію.
10 Коли ж прийшли перші, то думали, що вони візьмуть більше. Та й вони по динару взяли.
11 А взявши, вони почали нарікати на господаря,
12 кажучи: „Ці останні годину одну працювали, а ти прирівняв їх до нас, що витерпіли тягар дня та спекоту".

[1] Це наша година дев'ята ранку. Наші години на шість годин випереджують гебрейські.

13 А він відповів і сказав до одного із них: „Не кривджу я, друже, тебе, — хіба не за динарія згодився зо мною?
14 Візьми ти своє та й іди. Але
я хочу дати й цьому ось останньому, як і тобі.
15 Чи ж не вільно мені зо своїм, що я хочу, зробити? Хіба око твоє заздре від того, що я добрий?"
16 Отак будуть останні першими, а перші — останніми!"

Ісус утретє провіщає Свою смерть та воскресення

17 Побажавши ж піти до Єрусалиму, Ісус взяв осібно Дванадцятьох, і на дорозі їм сповістив:
18 „Оце в Єрусалим ми йдемо, — і первосвященикам і книжникам виданий буде Син Людський, — і засудять на смерть Його.
19 І поганам Його вони видадуть — на наругу та на катування, і на розп'яття, — але третього дня Він воскресне!"

Прохання матері Зеведеєвих синів

20 Тоді приступила до Нього мати синів Зеведеєвих, і вклонилась, і просила від Нього чогось.
21 А Він їй сказав: „Чого хочеш?" Вона каже Йому: „Скажи, щоб обидва сини мої ці сіли в Царстві Твоїм — праворуч один, і ліворуч від Тебе один".
22 А Ісус відповів і сказав: „Не знаєте, чого просите. Чи ж можете ви пити чашу,[1] що Я її питиму (або христитися хрищенням, що я ним хрищуся[2])?" „Вони кажуть Йому: „Можемо".
23 Він говорить до них: „Ви питимете Мою чашу[1] (і будете

[1] „Чаша" — це гебраїзм, визначає долю, пор. Пс. 22.5 74.9, 115.4, Іс. 51, 17, 22, Плач 4. 21, Ез. 23. 31, а також Мт. 26. 39–42, Ів. 11. 18 і ін.
[2] У деяких грецьких текстах подається й те, що тут узяте в ( ).

христитися хрищенням, що Я ним хрищуся). А сидіти право́руч Мене та ліво́руч — не Моє це давати, а кому від Мого Отця *те* вгото́вано".

24 Як почули це де́сятеро, стали гніватися на обох *тих* братів.

Хто першим із вас хоче бути, — нехай буде той вам за раба

25 А Ісус їх покликав і промовив: ,,Ви знаєте, що князі наро́дів панують над ними, а вельможі їх тиснуть.

26 Не так буде між вами, але́ хто великим із вас хоче бути, — хай буде слугою він вам.

27 А хто з вас бути першим бажає, — нехай буде він вам за раба.

28 Так само й Син Людський прийшов не на те, щоб служили Йому, а щоб послужити, і душу Свою дати на викуп за багатьох!

Уздоровлення двох сліпих

29 Як вони ж з Єрихо́ну вихо́дили, за Ним ішов на́товп великий.

30 І ось двоє сліпих, що сиділи при дорозі, почувши, що переходить Ісус, стали кричати, благаючи: ,,Змилуйсь над нами, Господи, Сину Давидів!"

31 Наро́д же сварився на них, щоб мовчали, вони ж іще більше кричали, благаючи: ,,Змилуйсь над нами, Господи, Сину Давидів!"

32 Ісус же спинився, — покликав їх та й сказав: ,,Що́ хочете, щоб Я вам зробив?"

33 Вони Йому кажуть: ,,Господи, — нехай нам розкриються очі!"

34 І змилосе́рдивсь Ісус, доторкнувся до їхніх оче́й, — і зараз прозріли їм очі, і вони подалися за Ним.

Славний в'їзд Ісуса до Єрусалиму

21 А коли вони наблизились до Єрусалиму, і прийшли до Вітфагії, до гори до Оли́вної, тоді Ісус вислав двох учнів,

2 до них, кажучи: ,,Ідіть у село, яке перед вами, і зна́йдете зараз ослицю прив'язану та з нею ослі́; відв'яжіть, і Мені приведіть *їх*.

3 А як хто вам що́ скаже, відкажіть, що їх потребує Госпо́дь, — і він зараз пошле їх".

4 А це сталось, щоб спра́вдилось те, що сказав був пророк, промовляючи:

5 ,,Скажіте Сіонській доньці:
Ось до тебе йде Цар твій!
Він покірливий, і всів на осла, —
на ослі, під'яре́мної сина".

6 А учні пішли та й зробили, як звелів їм Ісус.

7 Вони привели́ *до Ісуса* ослицю й ослі́, і одежу поклали на них, — і Він сів на них.

8 І багато народу стелили одежу свою по дорозі, інші ж різали віття з дерев і стели́ли дорогою.

9 А наро́д, що йшов перед Ним і поза́ду, викрикував, кажучи:
,,Оса́нна[1] Сину Давидовому!
Благословенний, хто йде у Господнє Ім'я́!
Осанна на висоті!"

10 А коли увійшов Він до Єрусалиму, то здвигнулося ціле місто, питаючи: ,,Хто́ це такий?"

11 А наро́д говорив: ,,Це Пророк, — Ісус із Назаре́ту Галілейського!"

Очи́щення храму

12 Потому Ісус увійшов у храм Божий, і вигнав усіх продавців

[1] Осанна — це в гебреїв окрик радости при зустрічі царів, або високих осіб, наше ,,слава!" Визначає (hoši'anna): спаси, просимо; пор. Пс. 118. 25.

і покупців у храмі, і поперевертáв
грошомінам столи, та ослóни —
продавцям голубів.
13 І сказав їм: ,,Написано:
,,Дім Мій — буде домом молитви,''
а ви робите з нього ,,печеру розбій-
ників''.
14 І приступили у храмі до Ньо-
го сліпі та криві, — і Він їх уздо-
рóвив.

Із уст немовлят учинив Ти хвалу

15 А первосвященики й книж-
ники, бачивши чуда, що Він учи-
нив, і дітей, що в храмі викрику-
вали: ,,Осанна Сину Давидово-
му'', обурилися,
16 та й сказали Йому: ,,Чи ти
чуєш, що кажуть вони?'' А Ісус
відказав їм: ,,Так. Чи ж ви не
читали нікóли:

,,Із уст немовлят, і тих, що ссуть,
учинив Ти хвалу''?

17 І покинувши їх, Він вийшов
за місто в Віфáнію, — і там ніч
перебув.

Неплідне фіґове дерево

18 А вранці, до міста вертаю-
чись, Він зголоднів.
19 І побачив Він при дорозі
одне фіґове дерево, і до нього
прийшов, та нічого, крім листя са-
мóго, на нім не знайшов. І до
нього Він каже: ,,Нехай плóду із
тебе не буде нікóли повіки!'' І
фіґове дерево зараз усохло.
20 А учні, побачивши це, ди-
вувалися та говорили: ,,Як швид-
ко всохло *це* фіґове дерево!''
21 Ісус же промовив у відпо-
відь їм: ,,Поправді кажý вам: Ко-
ли б мали ви віру, і не мали
сýмніву, то вчинили б не тільки як
із фіґовим деревом, а якби й цій
горі ви сказали: ,,Порушся та
кинься до моря'', — то й станеть-
ся *те*!
22 І все, чого ви в молитві по-
просите з вірою, — то одержите''.

Якою влáдою чинить Ісус

23 А коли Він прийшов у храм
і навчав, поприхóдили первосвя-
щеники й старші нарóду до Нього
й сказали: ,,Якою Ти влáдою чи-
ниш оце? І хто Тобі влáду цю
дав?''
24 Ісус же промовив у відпо-
відь їм: ,,Запитаю й Я вас одне
слово. Як про нього дасте Мені
відповідь, то й Я вам скажý, якою
влáдою Я це чиню́.
25 Іванове хрищення звідки бу-
ло: із неба, чи від людей?'' Вони
ж міркували собі й говорили: ,,Ко-
ли скажемо: ,,Із неба'', відкаже
Він нам: ,,Чого ж ви йому не пові-
рили?''
26 А як скажемо: ,,Від людей'',
—боїмося нарóду, бо Івана вва-
жають усі за пророка''.
27 І сказали Ісусові в відпо-
відь: ,,Ми не знаємо''. Відказав
їм і Він: ,,То й Я вам не скажý,
якою владою Я це чиню́.

Притча про слухняного й неслухняного сина

28 А як вам здається? Один
чоловік мав двох синів. Прийшов-
ши до першого, він сказав: ,,Піди
но, дитино, сьогодні, працюй у
винограднику!''
29 А той відповів і сказав: ,,Го-
товий, панотче'', — і не пішов.
30 І, прийшовши до другого, так
само сказав. А той відповів і
сказав: ,,Я не хочу''. А потім
покаявся, і пішов.
31 Котрий *же* з двох учинив
волю батькову?'' Вони кажуть:
,,Останній''. Ісус промовляє до
них: ,,Поправді кажу вам, що
ми́тники та блудодíйки випередж́у-
ють вас у Боже Царство.
32 Бо прийшов був до вас доро-
гою праведности Іван, та йому

не повірили ви, а ми́тники та блу-
додійки йняли йому віри. А ви
бачили, та проте не покаялися й
опісля́, щоб повірити йому.

Притча про злочинних винарів

33 Послухайте іншої притчі.
Був госпо́дар один. Насадив ви-
ноградника він, обгородив його му-
ром, ви́довбав у ньому чави́ло,
башту поставив, — і віддав його
винаря́м, та й пішов.
34 Коли ж надійшов час плодів,
він до винарів послав рабів своїх,
щоб прийняти плоди́ свої.
35 Винарі ж рабів його поха-
пали, — і одно́го побили, а другого
замордували, а того вкаменува́ли.
36 Знов послав він інших ра-
бів, більш як перше, — та й їм
учинили те саме.
37 Нарешті послав до них сина
свого́ і сказав: „Посоро́мляться
сина мого“.
38 Але́ винарі, як побачили си-
на, міркувати собі стали: „Це
спадкоє́мець; ходім, замордуймо
його, — і заберемо його спа́дщину!“
39 І, схопи́вши його, вони ви-
вели за виноградник його, та й
убили.
40 Отож, як прибу́де той пан
виноградника, що́ зробить він тим
винаря́м?“
41 Вони кажуть Йому: „Зло-
чинців погубить жорсто́ко, вино-
градника ж віддасть іншим ви-
наря́м, що будуть плоді́ віддавати
йому своєча́сно“.
42 Ісус промовляє до них: „Чи
ви не читали ніко́ли в Писа́нні:

„Камінь, що його будівни-
чі відкинули, —
той наріжним став каме-
нем;
від Господа сталося це,
і дивне воно в очах на-
ших!“

43 Тому́ кажу вам, що від вас
Царство Боже відійметься, і дасть-
ся наро́дові, що плоди́ його буде
прино́сити.
44 І хто впаде́ на цей камінь —
розіб'ється, а на кого він сам
упаде — то розча́вить його́“.
45 А як первосвященики та фа-
рисеї почули ці притчі Його, то
вони зрозуміли, що про них Він
гово́рить.
46 І намага́лись схопи́ти Його,
але́ побоялись людей, бо вважали
Його за Пророка.

Притча про гостей весільних

22 А Ісус, відповідаючи, знов
почав говорити їм при́тчами,
кажучи:
2 „Царство Небесне подібне од-
но́му царе́ві, що весілля справляв
був для сина свого́.
3 І послав він своїх рабів покли-
кати тих, хто був на весілля за-
прошений, — та ті не хотіли при-
йти.
4 Зно́ву послав він інших рабів,
наказуючи: „Скажіть запроше-
ним: Ось я приготува́в обід свій,
закололи бики й відгодо́ване, — і
все готове. Ідіть на весілля!“
5 Та вони злегковажили та по-
розхо́дились, — той на поле своє,
а той на свій торг.
6 А останні, похапавши рабів
його, знущалися, та й повбивали *їх*.
7 І розгнівався цар, і послав
своє військо, — і вигубив тих
убійників, а їхнє місто спалив.
8 Тоді каже рабам своїм: „Ве-
сілля готове, але́ недостойні були́
ті покликані.
9 Тож підіть на роздоріжжя,
і кого тільки спіткаєте, — кличте
їх на весілля“.
10 І вийшовши раби ті на роз-
доріжжя, зібрали всіх, кого тіль-
ки спіткали, — злих і добрих. І

весільна кімна́та гістьми́ перепо́внилась.
11 Як прийшов же *той* цар на гостей подивитись, побачив там чоловіка, в одежу весі́льну не вбра́ного,
12 та й каже йому: „Як ти, друже, ввійшов сюди, не мавши одежі весільної?" Той же мовчав.
13 Тоді цар сказав *своїм* слу́гам: „Зв'яжіть йому ноги та руки, та й киньте до зо́внішньої те́мряви, — буде плач там і скрегіт зубів".
14 Бо багато покли́каних, — та ви́браних мало".

Віддайте кесареве кесареві, а Богові Боже

15 Тоді фарисеї пішли й умовлялись, я́к зловити на слові Його.
16 І посилають до Нього своїх учнів із іродія́нами,[1] і кажуть: „Учителю, знаємо ми, що Ти справедливий, і наставляєш на Божу дорогу правдиво, і не зважаєш ні на кого, бо на лю́дське обличчя[2] не дивишся Ти.
17 Скажи ж нам, як здається Тобі: чи годиться давати податок для ке́саря, чи ні?"
18 А Ісус, знавши їхнє лукавство, сказав: „Чого ви, лицеміри, Мене випробо́вуєте?
19 Покажіть Мені гріш подат-ко́вий". І прине́сли динарія Йому.
20 А Він каже до них: „Чий це образ і напис?"
21 Ті відказують: „Ке́сарів". Тоді каже Він їм: „Тож віддайте кесареве — кесареві, а Богові — Боже".
22 А почувши таке, вони дивувалися. І, лишивши Його, відійшли.

[1] Іродія́ни — політична партія галілейська, яка підтримувала владу царя Ірода; були проти фарисеїв.
[2] Обличчя — тут особа.

Воскресіння мертвих

23 Того дня приступили до Нього саддуке́ї,[1] що твердять, ніби нема воскресіння, і запитали Його,
24 та й сказали: „Учителю, Мойсей наказав: „Коли хто помре, не мавши дітей, то нехай його брат візьме вдову́ його, — і відно́вить насіння для брата свого".
25 Було ж у нас сім братів. І перший, одружи́вшись, умер, і, не мавши насіння, зоставив дружи́ну свою братові своєму.
26 Так само і другий, і третій, — аж до сьомого.
27 А по всіх вмерла й жінка.
28 Отож, у воскре́сенні котро́му з сімох вона дружи́ною буде? Бо всі мали її".
29 Ісус же промовив у відповідь їм: „Помиляєтесь ви, не знавши Писа́ння, ні Божої сили.
30 Бо в воскресінні ні женяться, ані заміж виходять, але як Анголи́ *ті* на небі.
31 А про воскресіння померлих хіба не читали проре́ченого вам від Бога, що каже:
32 „Я Бог Авраамів, і Бог Ісаків, і Бог Яковів; Бог не є Богом мертвих, а живих".
33 А наро́д, чувши це, дивувався науці Його.

Котра́ заповідь найбільша в Зако́ні

34 Фарисеї ж, почувши, що Він у́ста замкнув саддуке́ям, зібралися ра́зом.
35 І спитався один із них, учитель Зако́ну, Його випробо́вуючи й кажучи:

[1] Саддукеї — секта юдейська, що складалася з аристократії. Це були раціоналісти, і відкидали воскресіння мертвих, життя душі позагробове й т. ін.

36 ,,Учителю, котрá заповідь
найбільша[1] в Закóні?"
37 Він же промовив йомý:
,,Люби Господа Бога свого всім
серцем своїм, і всією душею своєю,
і всією своєю думкою".[2]
38 Це найбільша й найперша
заповідь.
39 А друга однáкова[3] з нею:
,,Люби свого ближнього, як самóго
себé".
40 На двох оцих заповідях увесь
Закóн і Пророки стоять".[4]

Чий син Христос

41 Коли ж фарисеї зібрались,
Ісус їх запитав,
42 і сказав: ,,Щó ви думаєте про
Христа? Чий Він син?" Вони
Йому кажуть: ,,Давидів".
43 Він до них промовляє: ,,Як
же то *силою* Духа Давид Його Гос-
подом зве, коли каже:
44 ,,Промовив Господь Госпо-
дéві моєму:
сядь правóруч Мене,
доки не покладу Я Твоїх во-
рогів підніжком ногам
Твоїм".
45 Тож, коли Давид зве Його
Господом, — як же Він йому син?"
46 І ніхто не спромігся відпо-
вісти Йому ані слóва . . . І ніхто
з того дня не наважувався більш
питати Його.

Хто такі книжники й фарисеї

23 Тоді промовив Ісус до на-
роду й до учнів Своїх,
2 і сказав: ,,На сидінні Мой-
сеєвім усілися книжники та фари-
сеї.
3 Тож усе, щó вони скажуть

[1] Грецьке μεγάλη — велика. Це гебраїзм: найбільша.

[2] У біблійній мові серце — це розумовий центр, а душа часто життя.

[3] Грецьке ὁμοία — однакова, рівна, така сама. Пор. Гал. 5. 14, 1 Ів. 4. 21, Рим. 13. 9.

[4] Грецьке κρέμαται — висять, основуються.

вам, — робіть і виконуйте; та за
вчинками їхніми не робіть, бо гово-
рять вони — *та* не роблять *тогó*!
4 Вони ж в'яжуть тяжкі тягарі,
і кладуть їх на людські рамéна,
самі ж *навіть* пальцем своїм не
хотять їх порýшити.
5 Усі ж учинки свої вони роб-
лять, щоб їх бачили люди, і бо-
гомілля[1] свої розширяють, і здов-
жують кúтиці.
6 І люблять вони передніші міс-
ця на бенкéтах, і передніші лавкú
в синагогах,
7 і привіти на ринках, і щоб
звали їх люди: Учителю!

Хто піднóситься, буде впокорений

8 А ви вчителями не звіться, —
бо один вам Учитель, а ви всі
братú.
9 І не називайте нікого отцем на
землі, — бо один вам Отець, що на
небі.
10 І не звіться настáвниками,
— бо один вам Настáвник, —
Христос.
11 Хто між вами найбільший,
хай слугою вам буде!
12 Хто бо піднóситься, — буде
понижений, хто ж понижується,
той піднесéться.

Горе лицемірам

13 Горе ж вам, книжники та
фарисеї, лицеміри, що перед людь-
мú зачиняєте Царство Небесне, —
бо й самі ви не вхóдите, ані тих,
хто хоче ввійти, увійти не пу-
скаєте!
14 (Горе ж вам, книжники та
фарисеї, лицеміри, що вдовúні ха-
ти поїдаєте, і напóказ молитесь
довго, — через те осуд тяжчий ви
прúймете!)[2]

[1] Це пов'язки на чолі та на руках із виписками з Закону.

[2] По багатьох грецьких текстах цього 14-го віршу нема.

15 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що обходите море та землю, щоб придбати новові́рця одно́го; а коли *те* стається, то робите його сином гее́нни, вдвоє гіршим від вас!

Фарисейська клятва

16 Горе вам, проводирі *ви* сліпі, що говорите: „Коли хто поклянеться храмом, то нічого; а хто поклянеться золотом храму, то той винуватий".
17 Нерозумні й сліпі, — що бо більше: чи золото, чи той храм, що освячує золото?
18 І: „Коли хто поклянеться же́ртівником, — то нічого, а хто поклянеться жертвою, що на нім, то він винуватий".
19 Нерозумні й сліпі, — що́ бо більше: чи жертва, чи той же́ртівник, що освячує жертву?
20 Отож, хто клянеться же́ртівником, — клянеться ним та всім, що на ньому.
21 І хто храмом клянеться, — клянеться ним та Тим, Хто живе в нім.
22 І хто небом клянеться, — клянеться Божим престолом і Тим, Хто на ньому сидить.

Не занедбуйте найважливішого в Зако́ні

23 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що даєте десятину із м'я́ти, і га́нусу й кми́ну, але найважливіше в Зако́ні покинули: суд, милосе́рдя та віру; це треба робити, і того не ки́дати.
24 Проводирі ви сліпі, що відціджуєте комаря́, а верблю́да ковтаєте!
25 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що чистите зовнішність ку́хля та миски, а всере́дині повні вони здирства й кривди!
26 Фарисею сліпий, — очисти перше сере́дину ку́хля, щоб чистий він був і назо́вні!
27 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що подібні до гробів побілених, які гарними зверху здаються, а всере́дині повні трупних кісто́к та всякої нечи́стости!
28 Так і ви, — назовні здаєтеся людям за праведних, а всере́дині повні лицемірства та беззаконня!

Кара синам убійників пророків

29 Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що пророкам надгро́бники ставите, і праведникам прикраша́єте пам'ятники,
30 та говорите: „Якби ми жили́ за днів наших батьків, то ми не були б спільника́ми їхніми в крові пророків".
31 Тим самим на себе свідкуєте, що сини ви убивців пророків.
32 Доповніть і ви міру *провини* ваших батьків!
33 О змії, о ро́де гадю́чий, — я́к ви втечете від за́суду *до* гее́нни?
34 І ось тому́ посилаю до вас Я пророків, і мудрих, і книжників; частину їх ви повбиваєте та розіпне́те, а частину їх ви бичува́тимете в синагогах своїх, і будете гнати з міста до міста.
35 Щоб спала на вас уся праведна кров, що пролита була на землі, від крови Авеля праведного, аж до крови Заха́рія, Варахі́їного[1] сина, що ви замордували його між храмом і же́ртівником!
36 Поправді кажу вам: Оце все спаде на рід цей!
37 Єрусалиме, Єрусалиме, що вбиваєш пророків та каменуєш посланих до те́бе! Скільки разів Я

[1] Деякі тексти подають „сина Йояди". Це Захарій, якого гебреї побили камінням за царя Йоаша, пор. 2 Хр. 24. 21, 22.

хотів зібрати діти твої, як та квочка збирає під крила курчаток своїх, — та ви не захотіли!
38 Ось ваш дім залишається порожній для вас!
39 Говорю бо Я вам: Відтепер ви Мене не побачите, аж поки не скажете:

,,Благословенний, Хто йде
у Господнє Ім'я!"

Доля єрусалимського храму

24 І вийшов Ісус і від храму пішов. І підійшли Його учні, щоб Йому показати будинки храмові.
2 Він же промовив у відповідь їм: ,,Чи бачите ви все оце? Поправді кажу вам: Не залишиться тут *навіть* камінь на камені, який не зруйнується!"

Ознаки кінця віку

3 Коли ж Він сидів на Оливній горі, підійшли *Його* учні до Нього самотньо й спитали: ,,Скажи нам, — коли станеться це? І яка буде ознака приходу Твого й кінця віку?"

Ознаки наближення кінця віку

4 Ісус же промовив у відповідь їм: ,,Стережіться, щоб вас хто не звів!
5 Бо багато хто прийде в Ім'я Моє, кажучи: ,,Я Христос". І зведуть багатьох.
6 Ви ж про війни почуєте, і про воєнні чутки, — глядіть, не лякайтесь, бо ,,статись належить тому". Але це не кінець ще.
7 Бо

,,повстане нарóд на народ,
і царство на царство",

і голод, мор та землетруси настануть місцями.
8 А все це — початок терпінь *породільних*.
9 На муки тоді видаватимуть вас, і вбиватимуть вас, і вас будуть ненавидіти всі народи за Імення Моє.
10 І багато-хто в той час спокусяться, і видавати один одного будуть, і один одного будуть ненавидіти.
11 Постане багато фальшивих пророків, — і зведуть багатьох.
12 І через розріст беззаконства любов багатьох охолоне.
13 А хто витерпить аж до кінця, — той буде спасений!
14 І проповідана буде ця Євангелія Царства по цілому світові, на свідоцтво народам усім. І тоді прийде кінець!

Спустошення Єрусалиму

15 Тож, коли ви побачите ту ,,гидоту спустошення", що про неї звіщав був пророк Даниїл, на місці святому, — хто читає, нехай розуміє, —
16 тоді ті, хто в Юдеї, нехай в гори втікають.
17 Хто на покрівлі, нехай той не сходить узяти речі з дому свого.
18 І хто на полі, — хай назад не вертається взяти одежу свою.
19 Горе ж вагітним і тим, хто годує грудьми, за днів тих!
20 Моліться ж, щоб ваша втеча не сталась зимою, ані в суботу.

Появлення неправдивих христів і пророків

21 Бо скорбота велика настане тоді, ,,якої не було з першопочину світу аж досі" й не буде.
22 І коли б не вкоротились ті дні, не спаслася б ніяка людина; але через вибраних дні ті вкоротяться.
23 Тоді, як хто скаже до вас: ,,Ото, Христос тут" чи ,,Отам", — не йміть віри.

24 Бо постануть христи́ неправдиві, і неправдиві пророки, і будуть чинити великі ознаки та чуда, що звели́ б, коли б можна, і ви́браних.
25 Оце Я наперед вам сказав.
26 А коли скажуть вам: „Ось Він у пустині“ — не виходьте, „Ось Він у криївках“ — не вірте!
27 Бо як бли́скавка *та* вибігає зо схо́ду, і з'являється аж до за́ходу, так буде і при́хід Сина Лю́дського.
28 Бо де труп, — там зберуться орли́.

З'явлення Сина Людського

29 І зараз, по скорботі тих днів,
„сонце затьми́ться,
і місяць не дасть свого світла“,
і зорі попа́дають з неба, і сили небесні пору́шаться.
30 І того ча́су на небі з'явиться знак Сина Лю́дського, і тоді „заголосять всі зе́мні племе́на“, і побачать вони „Сина Лю́дського, що йтиме на хмарах небесних“ із великою поту́гою й славою.
31 І пошле анголів Своїх Він із голосним сурмови́м гуком, і зберуть Його ви́браних —
„від вітрів чотирьох,
від кінців неба аж до кінців його“.
32 Від дерева ж фіґового навчіться при́кладу: коли віття його вже розпу́кується, і ки́неться листя, то ви знаєте, що близько *вже* літо.
33 Так і ви: коли все це побачите, знайте, що бли́зько, — під дверима!
34 Поправді кажу́ вам: не пере́йде цей рід, аж усе оце станеться.
35 Небо й земля промине́ться, але не минуться слова́ Мої!

Будьмо готові, бо ча́су кінця світу ніхто не знає

36 А про день той й годину не знає ніхто: ані анголи́ небесні, ані Син, — лише́ Сам Отець.
37 Як було за днів Но́євих, так буде і при́хід Сина Лю́дського.
38 Бо так само, як за днів до пото́пу *всі* їли й пили, женилися й заміж вихо́дили, аж до дня, „коли Ной увійшов до ковче́гу“,
39 і не знали, аж поки пото́п прийшов та й усіх забрав, — так буде і при́хід Сина Лю́дського.
40 Будуть двоє на полі тоді, — один ві́зьметься, а другий поли́шиться.
41 Дві будуть молоти на жо́рнах, — одна ві́зьметься, а друга полишиться.
42 Тож пильнуйте, бо не знаєте, котрого дня при́йде Господь ваш.
43 Знайте ж це, що коли б знав господар, о котрі́й сторожі при́йде зло́дій, то він пильнував би, і підкопа́ти свого дому не дав би.
44 Тому бу́дьте готові й ви, — бо при́йде Син Лю́дський тієї години, коли ви не ду́маєте!

Раб вірний і злий

45 Хто ж вірний і мудрий раб, якого пан поставив над своїми челя́дниками давати своєчасно поживу для них?
46 Блаженний той раб, що пан його при́йде та зна́йде, що робить він так!
47 Поправді кажу́ вам, що над цілим маєтком своїм він поставить його.
48 А як той злий раб скаже у серці своїм: „Заба́риться пан мій прийти“,
49 і зачне бити товаришів своїх, а їсти та пити з п'яни́цями,
50 то пан того раба при́йде дня, якого він не сподівається, і о годині, якої не знає.

51 І він пополовині розітне
його́, і визначить долю йому з
лицемірами, — буде плач там і
скре́гіт зубів!

Притча про мудрих і нерозумних дів

25 Тоді Царство Небесне буде
подібне до десяти дів, що
побрали каганці свої, та й пішли
зустріча́ти молодого.
2 П'ять же з них нерозумні бу-
ли, а п'ять мудрі.
3 Нерозумні ж, узявши каган-
ці, не взялй із собою оливи.
4 А мудрі набрали оливи в посу-
динки ра́зом із своїми каганця́ми
5 А коли забари́вся молодий, то
всі задрімали й поснули.
6 А опівночі крик залуна́в:
„Ось молодий, — виходьте на-
зу́стріч!"
7 Схопи́лись тоді всі ті діви,
і каганці свої наготува́ли.
8 Нерозумні ж сказали до му-
дрих: „Дайте нам із своєї оливи,
бо наші каганці *ось* гаснуть".
9 Мудрі ж відповіли та сказали:
„Щоб, бува, нам і вам не забракло,
—краще вдайтеся до продавців, і
купіть собі".
10 І як вони купувати пішли,
то прибув молодий; і готові вві-
йшли на весілля з ним, — і
за́мкнені двері булй.
11 А по́тім прийшла й решта дів
і казала: „Пане, пане, — відчини
нам!"
12 Він же в відповідь їм про-
казав: „Поправді кажу вам, —
не знаю я вас!"
13 Тож пильнуйте, бо не знаєте
ні дня, ні години, коли прийде
Син Лю́дський!

Притча про таланти

14 Так само ж *один* чоловік, як
відходив, покликав своїх рабів і
передав їм добро своє.
15 І одно́му він дав п'ять та-
лантів, а другому два, а тому один,
— кожному за спромо́жністю його.
І відійшов.
16 А той, що взяв п'ять та-
лантів, негайно пішов і орудував
ними, — і набув він п'ять інших
талантів.
17 Так само *ж* і той, що *взяв*
два — і він *ще* два інших набув.
18 А той, що одно́го взя́в, пі-
шов та й закопав його в землю, —
і сховав срібло пана свого.
19 По довгому ж часі вернувся
пан тих рабів, та й від них зажа-
дав обрахунку.
20 І прийшов той, що взяв п'ять
талантів, — приніс іще п'ять та-
лантів і сказав: „Пане *мій*, п'ять
талантів мені передав ти, — ось я
здобу́в інші п'ять талантів".
21 Сказав же йому його пан:
„Гаразд, рабе добрий і вірний!
Ти в мало́му був вірний, над вели-
ким поставлю тебе, — увійди до
радощів пана свого!"
22 Підійшов же й той, що *взяв*
два таланти, і сказав: „Два та-
ланти мені передав ти, — ось іще
два тала́нти здобу́в я".
23 Сказав йому пан його: „Га-
разд, рабе добрий і вірний! Ти в
мало́му був вірний, над великим
поставлю тебе, — увійди до ра-
дощів пана свого!"
24 Підійшов же і той, що од-
ного таланта взяв, і сказав: „Я
знав тебе, па́не, що тверда́ ти лю-
ди́на, — ти жнеш, де не сіяв, і
збираєш, де не розси́пав.
25 І я побоявся, — пішов і та-
ланта твого сховав у землю. Ото
маєш своє".
26 І відповів його пан і сказав
йому: „Рабе лукавий і лінивий!
Ти знав, що я жну, де не сіяв, і
збираю, де не розси́пав?
27 Тож тобі було треба від-
дати гроші мої грошомінам, і,

вернувшись, я взяв би з прибу́тком своє.
28 Візьміть же від нього таланта, і віддайте тому́, що десять талантів він має.
29 Бо кожному, хто має, дасться йому та й додасться, хто ж не має, — забереться від нього й те, що він має.
30 А раба непотрібного вкиньте до зо́внішньої темряви, — буде плач там і скрегіт зубів!

Останній суд

31 Коли ж при́йде Син Лю́дський у славі Своїй, і всі анголи́ з Ним, тоді Він засяде на престолі слави Своєї.
32 І перед Ним усі наро́ди зберуться, і Він відділить одного від о́дного їх, як відділя́є вівчар овець від козлів.
33 І поставить Він вівці право́руч Себе, а козлята — ліво́руч.
34 Тоді скаже Цар тим, хто право́руч Його: ,,Прийдіть, благословенні Мого Отця, посядьте Царство, уготоване вам від закла́дин світу.
35 Бо Я голодував був — і ви нагодували Мене, пра́гнув — і ви напоїли Мене, мандрівником[1] Я був — і Мене прийняли́ ви.
36 Був наги́й — і Мене зодягли ви, слабував — і Мене ви відвідали, у в'язни́ці Я був — і прийшли ви до Мене''.
37 Тоді відповідя́ть Йому праведні й скажуть: ,,Господи, коли то Тебе ми голодного бачили — і нагодували, або спрагненого — і напоїли?
38 Коли то Тебе мандрівником[1] ми бачили — і прийняли́, чи наги́м — і зодягли?
39 Коли то Тебе ми недужого бачили, чи в в'язниці — і до Тебе прийшли?''
40 Цар відповість і промовить до них: ,,Поправді кажу́ вам: що́ тільки вчинили ви одно́му з найменших братів Моїх цих, — те Мені ви вчинили''.
41 Тоді скаже й тим, хто ліво́руч: ,,Ідіть ви від Мене, прокля́ті, у вічний огонь, що дияволові та його посланця́м приґото́ваний.
42 Бо Я голодував був — і не нагодували Мене, пра́гнув — і ви не напоїли Мене,
43 мандрівником Я був — і не прийняли́ ви Мене, був наги́й — і не зодягли ви Мене, слабий і в в'язниці — і Мене не відвідали ви''.
44 Тоді відповідять і вони, промовляючи: ,,Господи, коли то Тебе ми голодного бачили, або спра́гненого, або мандрівником, чи наго́го, чи недужого, чи в в'язниці — і не послужили Тобі?''
45 Тоді Він відповість їм і скаже: ,,Поправді кажу вам: чого тільки одному з найменших цих ви не вчинили, — Мені не вчинили!''
46 І ці підуть на вічную муку, а праведники — на вічне життя''.

Ісус ізнов нагадує про Свою муку

26 І сталось, коли закінчи́в Ісус усі ці слова́, Він сказав Своїм учням:
2 ,,Ви знаєте, що через два дні буде Па́сха, — і Лю́дський Син буде виданий на розп'я́ття''.

Синедріо́н ухвалює забити Ісуса

3 Тоді первосвященики, і книжники, і старші народу зібралися в домі первосвященика, званого Кайя́фою,
4 і радилися, щоб підступом взяти Ісуса й забити.
5 І вони говорили: ,,Та не в

[1] Грецьке ξένος — мандрівник, блукач, чужоземець, не горожанин, чужаниця, чужинець.

свято, щоб *бува* колотнеча в нарóді не сталась".

Намáщення Ісуса миром

6 Коли ж Ісус був у Віфáнії, у домі Сúмона прокаженóго,
7 підійшла *одна* жінка до Нього, маючи алябáстрову пляшечку дорогоцінного мúра, — і вилила на Його голову, як сидів при столі[1] Він.
8 Як побачили ж учні *це*, то обурилися та й сказали: „Нáщо таке марнотрáтство?
9 Бо дорого можна було б це продати, і віддати убогим".
10 Зрозумівши Ісус, промовив до них: „Чого прúкрість ви робите жінці? Вона ж добрий учинок зробила Мені.
11 Бо вбогих ви маєте зáвжди з собою, а Мене не постійно ви маєте.
12 Бо, виливши миро оце на тіло Моє, вона *те* вчинила на пóхорон Мій.
13 Поправді кажý вам: де тільки оця Євáнгелія проповідувана буде в цілому світі, — на пам'ятку їй буде сказане й те, щó зробила вона!"

Юдина зрада

14 Тоді один із Дванадцятьох, званий Юдою Іскаріотським, подався до первосвящеників,
15 і сказав: „Щó хочете дати мені, — і я вам Його видам?" І вони йому виплатили тридцять срібняків.[2]
16 І він відтоді шукав слýшного чáсу, щоб видати Його.

Таéмна Вечеря

17 А першого *дня* Опрісноків учні підійшли до Ісуса й сказали Йому: „Дé хочеш, щоб ми приготувáли пасху спожити Тобі?
18 А Він відказав: „Ідіть до такого то в місто, і перекажіть йому: каже Вчитель: час Мій близький, — справлю Пасху з Своїми учнями в тебе".
19 І учні зробили, як звелів їм Ісус, і зачалú пасху готувáти.
20 А коли настав вечір, Він із дванадцятьма учнями сів за стіл.
21 І, як вони споживали, Він сказав: „Поправді кажу вам, що один із вас видасть Мене".
22 А вони засмутилися тяжко, і кожен із них став питати Його: „Чи не я то, о Господи?"
23 А Він відповів і промовив: „Хто руку *свою* вмочить у миску зо Мною, той видасть Мене.
24 Людський Син справді йде,[1] як про Нього написано; але горе тому чоловікові, що видасть Людського Сина! Буló б краще йому, коли б той чоловік не родився!"
25 Юда ж, зрадник Його, відповів і сказав: „Чи не я то, Учителю?" Відказав Він йому: „Ти сказав".[2]
26 Як вони ж споживали, Ісус узяв хліб, і поблагословив, поламав, і давав Своїм учням, і сказав: „Прийміть, споживайте, це — тіло Моє".
27 А взявши чашу, і подяку вчинивши, Він подав їм і сказав: „Пийте з неї всі,
28 бо це — кров Моя Новóго Заповіту, що за багатьох проливається на відпýщення гріхів!
29 Кажý ж вам, що віднині не питиму Я від оцього плоду виноградного аж до дня, коли з вами його новим питиму в Царстві Мого Отця".

Учні наостанку спокусяться

30 А коли відспівали вони, то на гóру Оливну пішли.

[1] Возлежав, пор. Мт. 9. 10.
[2] Срібняк, грецьке ἀργύριον — срібна гебрейська монета, статир срібний шекель, рівняється 4 драхмам.

[1] Грецьке ὑπάγει — іде, підлягає.
[2] „Ти сказав" — це підтвердження запиту, цебто: так. Пор. Лк. 22. 70.

31 Промовляє тоді їм Ісус: „Усі
ви через Мене спокýситеся ночі цієї.
Бо написано: „Уражý Пáстиря, —
і розпорóшаться вівці отари“.
32 По воскрéсенні ж Своїм Я
вас вúпереджу в Галілеї“.
33 А Петро відповів і сказав
Йому: „Якби й усі спокусúлись
про Тебе, — я не спокушýся нікó-
ли“.
34 Промовив до нього Ісус:
„Поправді кажý тобі, що ночі
цієї, перше ніж заспіває півень, —
відречешся ти тричі від Мене“.
35 Говорить до Нього Петро:
„Коли б мені навіть умерти з То-
бою, — я не відречуся від Тебе!“
Так сказали й усі учні.

Страждáння в Гефсиманії

36 Тоді з ними приходить Ісус
до місцевости, званої Гефсимáнія,
і промовляє до учнів: „Посидьте
ви тут, аж поки піду́ й помолюся
отам“.
37 І, взявши Петра й двох синів
Зеведéєвих, зачав сумувати й тужи-
ти.
38 Тоді промовляє до них:
„Обгóрнена сумом смертельним
душа Моя! Залишіться тут, і
попильнуйте зо Мною“.
39 І, трохи далі пройшовши,
упав Він долілиць, та молився
й благав: „Отче Мій, коли можна,
нехай обмине ця чаша[1] Мене.
Та проте, — не як Я хóчу, а як
Ти“.
40 І, вернувшись до учнів, зна-
йшов їх, що спали, і промовив
Петрові: „Отак, — не змогли ви
й однієї години попильнувати зо
Мною?
41 Пильнуйте й моліться, щоб
не впасти на спробу, — бадьóрий
бо дух, але немічне тіло“.
42 Відійшовши ще вдруге, Він
молився й благав: „Отче Мій, як
ця чаша не може минути Мене,
щоб не пити її, — нехай станеться
воля Твоя!“
43 І, прийшовши, знову зна-
йшов їх, що спали, бо зважніли
їм очі були.
44 І, залишúвши їх, знов пі-
шов, і помолився втрéтє, те саме
слово промовивши.
45 Потому приходить до учнів
і їм промовляє: „Ви ще далі спите
й спочиваєте? Ось година наблú-
зилась, — і до рук грішникам ви-
даний буде Син Людський.
46 Уставайте, ходім, — ось на-
близúвся Мій зрáдник!“

Страждáння і смерть Ісуса Христá.

Схóплення Ісуса

47 І коли Він іще говорив, аж
ось прийшов Юда, один із Двана-
дцятьóх, а з ним люду багато від
первосвящеників і старших нарó-
ду з мечами та кúями.
48 А зрадник Його дав був зна-
ка їм, кажучи: „Кого поцілую, то[1]
Він, — беріть Його“.
49 І зараз Він підійшов до Ісуса
й сказав: „Радій,[2] Учителю!“
І поцілував Його.
50 Ісус же йому відказав: „Чо-
го, друже, прийшов ти?“ Тоді
приступили та руки наклали на
Ісуса, — і схопúли Його.
51 А ось один із тих, що з Ісусом
булú, витягнув руку, і меча свого
вúхопив та й рубонýв раба пер-
восвященика, — і відтяв йому
вухо.
52 Тоді промовляє до нього
Ісус: „Сховай свого меча в його
місце, бо всі, хто візьме меча, —
від меча і загинуть.
53 Чи ти дýмаєш, що не мóжу
тепер упросити Свого Отця, —

[1] Чаша — гебраїзм: доля, наступаюча доля.

[1] Цебто привітаю поцілунком, за тодішнім звичаєм.

[2] Радій — це звичайний привіт у греків при зустрічі, наше: здоров будь! Пор. Лк. 1. 28.

і Він дасть Мені зараз більше два-
надцяти леґіо́нів анголів?
54 Але як має збутись Писа́ння,
що так статися мусить?"
55 Тієї години промовив Ісус до
наро́ду: „Немов на розбійника ви-
йшли з мечами та ки́ями, щоб узяти
Мене! Я щоденно у храмі сидів і
навчав, — і Мене не взяли́ ви.
56 Це ж сталось усе, щоб збу-
лися писа́ння пророків". Усі уч-
ні тоді залишили Його й по-
втікали.

Нічний суд у Кайя́фи

57 А вони схопи́ли Ісуса, і по-
вели́ до первосвященика Кайяфи,
де зібралися книжники й старші.
58 Петро ж зда́лека йшов услід
за Ним аж до дво́ру первосвящени-
ка, і, ввійшовши всере́дину, сів із
слу́жбою, щоб бачити кінець.
59 А первосвященики та ввесь
синедріо́н[1] шукали на Ісуса не-
правдивого свідчення, щоб смерть
заподіяти Йому,
60 і не знахо́дили, хоч криво-
свідків багато підхо́дило. Аж ось
накінець з'явилися двоє,
61 і сказали: „Він говорив: Я
можу зруйнувати храм Божий, —
і за три дні збудувати його".
62 Тоді первосвященик устав і
до Нього сказав: „Ти нічого не
відповідаєш *на те*, що свідчать
су́проти Тебе?"
63 Ісус же мовчав. І перво-
священик сказав Йому: „Запри-
сягаю Тебе Живим Богом, щоб нам
Ти сказав, — чи Христос Ти, Син
Божий?"
64 Промовляє до нього Ісус:
„Ти сказав . . . А навіть повім
вам: відтепе́р ви побачите Лю́дсь-
кого Сина, що сидітиме право́руч
сили *Божої*, і на хмарах небесних
прихо́дитиме!"

[1] Синедріо́н — сейм гебрейський, найвища влада церковна, судова й політична.

65 Тоді первосвященик розде́р
одежу свою[1] та й сказав: „Він бо-
гозневажив! На́що нам іще свід-
ки потрібні? Ось ви чули тепер
Його богознева́гу!
66 Як вам здається?" Вони ж
відповіли та сказали: „Повинен
умерти!"

Знущання над Ісусом у Кайяфи

67 Тоді стали плювати на облич-
чя Йому, та бити по що́ках Його,
інші ж ки́ями били,
68 і казали: „Пророкуй нам,
Христе́, хто́ то вдарив Тебе?"

Петро тричі відрікається Ісуса

69 А Петро перед домом сидів
на подвір'ї. І приступила до Ньо-
го служни́ця одна та й сказала:
„І ти був з Ісусом Галіле́яни-
ном!"
70 А він перед всіма́ відрікся,
сказавши: „Не відаю я, що ти
кажеш".
71 А коли до воріт він підхо́-
див, побачила інша його та й
сказала приявним там *людям*:
„Оцей був з Ісусом Назаряни́-
ном!"
72 І він зно́ву відрікся та став
присягатись: „Не знаю Цього Чо-
ловіка!"
73 Підійшли ж трохи згодом
присутні й сказали Петрові: „І ти
справді з отих, та й мова твоя
виявляє тебе".
74 Тоді він став клясти́сь та
божитись: „Не знаю Цього́ Чоло-
віка!" І заспівав півень хвилі
тієї.
75 І згадав Петро сказане слово
Ісусове: „Перше ніж заспіває пі-
вень, — відречешся ти тричі від
Мене". І, вийшовши звідти, він
гірко заплакав.

[1] На знак великого смутку, чи болю, чи обурення у гебреїв був звичай роздирати одежу свою.

Видача Ісуса Пилатові

27 А коли настав ра́нок, усі первосвященики й старші наро́ду зібрали нараду супроти Ісуса, щоб Йому заподіяти смерть.

2 І, зв'язавши Його, повели́, та й По́нтію Пилату[1] намісникові віддали́.

Спізнене Юдине каяття́

3 Тоді Юда, що ви́дав Його, як побачив, що Його засудили, розкаявся, і вернув тридцять срібняків первосвященикам і старшим,

4 та й сказав: ,,Я згрішив, невинну кров ви́давши“. Вони ж відказали: ,,А нам що до того? Дивись собі сам“.

5 І, кинувши в храм срібняки́, відійшов, а *потому* пішов, — та й повісився.

6 А первосвященики, як взяли срібняки́, то сказали: ,,Цього не годи́ться покласти до сховку церковного, — це ж бо заплата за кров“.

7 А порадившись, купили на них поле ганча́рське, щоб мандрівників ховати,

8 чому й зветься те поле ,,полем крови“ аж до сьогодні.

9 Тоді справдилось те, що сказав був пророк Єремія, промовляючи:

,,І взяли вони тридцять срібняків,
заплату Оціненого,
що Його оцінили сини Ізраїлеві,
10 і дали́ їх за поле ганча́рське,
як Господь наказав був мені“.

Суд над Ісусом у По́нтія Пилата

11 Ісус же став перед намісником.[2] І намі́сник Його запитав і сказав: ,,Чи Ти Цар Юдейський?“ Ісус же йому відказав: ,,Ти кажеш“.[1]

12 Коли ж первосвященики й старші Його винуватили, Він нічо́го *на те* не відказував.

13 Тоді каже до Нього Піла́т: ,,Чи не чуєш, — як багато на Тебе свідку́ють?“

14 А Він ні на одне слово йому не відказував, так що намісник був ду́же здивований.

15 Мав же намісник звича́й відпускати на свято наро́дові в'я́зня одно́го, котро́го хотіли вони.

16 Був тоді в'я́зень відо́мий, що звався Вара́вва.

17 І, як зібрались вони, то сказав їм Пилат: ,,Котрого бажаєте, щоб я вам відпустив: Варавву, чи Ісуса, що зветься Христос?“

18 Бо він знав, що Його через за́здрощі видали.

19 Коли ж він сидів на суддє́вім сидінні, його дружи́на прислала сказати йому: ,,Нічо́го не май з отим Праведником, бо сьогодні вві сні я багато терпіла з-за Нього“.

20 А первосвященики й старші попідмовля́ли наро́д, щоб просити за Варавву, а Ісусові смерть заподіяти.

21 Намі́сник тоді відповів і сказав їм: ,,Котро́го ж із двох ви бажаєте, щоб я вам відпустив?“ Вони ж відказали: ,,Варавву“.

22 Пилат каже до них: ,,А що́ ж маю зробити з Ісусом, що зветься Христос?“ Усі закричали: ,,Нехай ро́зп'ятий бу́де!“

23 А намісник спитав: ,,Яке ж зло Він зробив?“ Вони ж зачали́ ще сильніше кричати й казати: ,,Нехай ро́зп'ятий буде!“

24 І, як побачив Піла́т, що

[1] Грецьке Πόντιος Πιλᾶτος, латинське Pontius Pilatus, церк. слов. Понтійскій Пілатъ. Понтій — ім'я, а Пилат — прізвище.

[2] Це намісник римського імператора на Юдею.

[1] ,,Ти кажеш“ чи ,,Ти сказав“ — це стверджуюча відповідь, цебто: так; пор. Мт. 26. 25, 64, Мр. 19. 2, Лк. 23. 3, 22. 70, Ів. 18. 37.

нічо́го не вдіє, а неспо́кій ще більший стається, набрав він води, та й перед народом умив *свої* руки й сказав: ,,Я невинний у крові Його![1] Самі ви побачите“.

25 А ввесь наро́д відповів і сказав: ,,На нас Його кров і на наших дітей!“

26 Тоді відпустив їм Варавву, а Ісуса, збичувавши, він видав, щоб ро́зп'ятий був.

Знуща́ння над засу́дженим Ісусом

27 Тоді то намісникові вояки́, до прето́рія[2] взявши Ісуса, зібрали на Нього ввесь відділ.

28 І, роздягнувши Його, багряни́цю[3] наділи на Нього.

29 І, сплівши з терни́ни вінка, покла́ли Йому на голову, а трости́ну в прави́цю Його. І, навко́лішки падаючи перед Ним, сміялися з Нього й казали: ,,Радій,[4] Ца́рю Юдейський!“

30 І, плювавши на Нього, хапали тростину, та й по голові Його били.

Розп'яття Ісуса

31 А коли назнущалися з Нього, зняли́ з Нього плаща́, і зодягнули в одежу Його. І повели́ Його на розп'яття́.

32 А виходячи, стріли одного кіріне́янина, — Си́мон на йме́ння, — його змусили не́сти для Нього хреста.

33 І, прибувши на місце, що зветься Голго́фа,[5] цебто сказати ,,Черепо́вище“,

[1] Умива́ння рук на знак невинности — це старозавітній звичай, пор. 5 М. 21. 1–9.

[2] Прето́рій — це подвір'я намісництва (Пор. Мр. 15. 16), а також дім намісника, пор. Ів. 18. 28.

[3] Порфіра, верхня багряна одежа, яку носили імператори та військові провідники.

[4] Це тодішній привіт.

[5] Голгофа або Ґолґота (див. Мр. 15., 22, Ів. 19. 17).

34 дали́ Йому пити вина, із гірко́тою змішаного,[1] — та, покуштувавши, Він пити не схотів.

35 А розп'я́вши Його, вони поділили одежу Його, кинувши же́реба.

36 І, посідавши, стерегли́ Його там.

37 І напис провини Його помістили над Його головою: ,,Це Ісус, Цар Юдейський“.

38 Тоді ро́зп'ято з Ним двох розбійників: одного право́руч, а одного ліво́руч.

Глузува́ння з розп'я́того Ісуса

39 А хто побіч прохо́див, Його лихосло́вили та головами своїми хитали,

40 і казали: ,,Ти, що храма руйнуєш та за три дні будуєш, — спаси Само́го Себе! Коли Ти Божий Син, то зійди з хреста!“

41 Так само ж і первосвященики з книжниками та старши́ми, насміхаючися, говорили:

42 ,,Він інших спасав, — а Само́го Себе не може спасти́! Коли Цар Він Ізраїлів, нехай зійде тепер із хреста, — і ми повіримо Йому!

43 Покладав Він надію на Бога, — нехай Той Його тепер визволить, якщо Він угодний Йому́. Бо Він говорив: ,,Я — Син Божий“.

44 Також насміхалися з Нього й розбійники, що з Ним були ро́зп'яті.

Ісусова смерть

45 А від години шостої аж до години дев'ятої — те́мрява сталась по цілій землі!

46 А коло години дев'ятої скрикнув Ісус гучним голосом,

[1] Це вино, заправлене дуже гіркою миррою, — воно знечулювало болі розп'ятого.

кажучи: „Елі́, Елі́, лама́ савахта́ні?“[1] цебто:

„Боже Мій, Боже Мій,
на́що Мене Ти покинув?“

47 Дехто ж із тих, що стояли там, це почули й казали, що Він кличе Іллю́.

48 А один із них зараз побіг і взяв гу́бку та, оцтом її напо́внивши, настромив на трости́ну й давав Йому пити.[2]

49 Інші казали: „Чекай но, поба́чмо, — чи при́йде Ілля́[3] визволяти Його“.

50 А Ісус знову голосом гучним скрикнув, — і духа віддав.

51 І ось заві́са у храмі роздерлась надвоє — від ве́рху аж додолу, і земля потрясла́ся, і зачали́ розпада́тися скелі,

52 і повідкривались гроби́, і повставало багато тіл спочилих святих,

53 а з гробів повиходивши, по Його воскресінні, до міста святого ввійшли, і багатьо́м з'явились.

54 А сотник та ті, що Ісуса з ним стерегли́, як землетруса побачили, і те, що *там* сталося, налякалися ду́же й казали: „Він був справді Син Божий!“

55 Було там багато й жінок, що дивилися зда́лека, і що за Ісусом прийшли з Галілеї, і Йому прислуго́вували.

56 Між ними була́ Марія Магдалина,[4] і Марія, мати Якова й Йо́сипа, і мати синів Зеведе́євих.

По́хорон Ісуса

57 А коли настав вечір, то прийшов муж багатий із Аримате́ї, на ім'я́ Йо́сип, що й сам був навчався в Ісуса.

58 Він прийшов до Пилата й просив тіла Ісусового. Пилат звелів тоді видати.

59 І взяв Йосип *Ісусове* тіло, обгорнув його в чисте полотно́,

60 і поклав його в гробі ново́му своїм, що був висік у скелі. До дверей гробови́х привалив він великого каменя, та й відійшов.

61 Була́ ж там Марія Магдалина та інша Марія, що сиділи насу́проти гро́бу.

Сторо́жа біля гробу Ісусового

62 А наступного дня, що за п'ятницею, до Пилата зібралися первосвященики та фарисеї,

63 і сказали: „Пригадали ми, пане, собі, що обма́нець отой, як живий іще був, то сказав: „По трьох днях Я воскре́сну“.

64 Звели ж гріб стерегти аж до третього дня, щоб учні Його не прийшли, та й не вкрали Його, і не сказали наро́дові: Він із мертвих воскрес! І буде остання обмана гірша за першу“.

65 Відказав їм Пилат: „Сторо́жу ви маєте, — ідіть, забезпечте, як знаєте“.

66 І вони відійшли, і, запеча́тавши каменя, біля гро́бу сторожу поставили.

Воскресі́ння й вознесі́ння Ісуса Христа́

Ангол сповіщає жінкам про воскресі́ння Ісуса

28 Як минула ж субота, на світанку дня першого в тижні,[1] прийшла Марія Магдалина та інша Марія побачити гріб.

2 І великий ось ставсь землетру́с, бо зійшов із неба Ангол Господній, і, приступивши, відвалив від *гробу* ка́меня, та й сів на ньому.

[1] Це з Пс. 21 (22). 3: Eli — мій Боже, Eli — мій Боже, lamah — нащо azavetani — позоставив мене.
[2] Розп'ятому давали оцет, щоб не млів.
[3] По-гебрейському Eli — „Боже мій“, а вояки це приймають за ім'я пророка Іллі (Elijjahu).
[4] Магдалина — із міста Магдали в Галілеї.

[1] Цебто, — на світанку в неділю, див. Ів. 20. 1.

3 Його ж постать була́, як *та*
бли́скавка, а шати його *були* білі,
як сніг.
4 І від стра́ху перед ним затряслася сторо́жа, та й стала, як
мертва.
5 А ангол озвався й промовив
жінка́м: „Не лякайтеся, бо я знаю,
що Ісуса розп'я́тoго *це* ви шукаєте.
6 Нема Його тут, — бо воскрес,
як сказав. Підійдіть, — подивіться на місце, де знахо́дився Він.
7 Ідіть же хутко, і скажіть Його
у́чням, що воскрес Він із мертвих,
і ото випере́джує вас в Галілеї, —
там Його ви побачите. Ось, вам
я звістив!"

З'я́влення Ісуса жінкам

8 І пішли вони хутко від гро́бу,
зо стра́хом і великою радістю, і побігли, щоб учнів Його сповістити.
9 Аж ось перестрів їх Ісус і
сказав: „Ра́дійте![1] Вони ж
підійшли, обняли Його ноги і
вклонились Йому до землі.
10 Промовляє тоді їм Ісус: „Не
лякайтесь! Ідіть, повідо́мте братів Моїх, — нехай вони йдуть у
Галілею, — там побачать Мене!"

Первосвященики й старші підкуплюють сторожу

11 Коли ж вони йшли, ось дехто
зо сторожі до міста прийшли та й
первосвященикам розповіли́ все,
що́ сталось.
12 І, зібравшись зо старшими,
вони врадили раду, і дали́ сторожі
чимало срібнякі́в,
13 і сказали: „Розповідайте:
Його учні вночі прибули́, — і
вкрали Його, як ми спали.
14 Як почує ж намісник про це,
то його ми перекона́ємо, і від клопоту ви́зволимо вас".
15 І, взявши вони срібняки́, зробили, як на́вчено їх. І проне́слося
слово оце між юдеями, *і тримається* аж до сьогодні.

Ісус з'являється Своїм учням

16 Одина́дцять же учнів пішли
в Галілею на го́ру, куди звелів
їм Ісус.
17 І як вони Його вгледіли,
поклонились Йому до землі, а
дехто вагався.
18 А Ісус підійшов і промовив
до них та й сказав: „Да́на Мені
всяка вла́да на небі й на землі.
19 Тож ідіть, і навчі́ть[1] всі наро́ди, христячи їх в Ім'я́ Отця, і
Сина, і Святого Духа,
20 навчаючи їх зберігати все
те, що Я вам заповів. І ото, Я
перебува́тиму з вами повсякде́нно
аж до кінця віку"! Амі́нь.

[1] „Радійте, грецьке χαίρετε — це слово привіту при зу́стрічі, наше „добридень". Латинське ave, гебрейське šalom (мир, спокій!).

[1] Грецьке μαθητεύσατε — зробіть учнями.

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ ВІД

МАРКА

Іван Христитель

1 Поча́ток Єва́нгелії Ісуса Христа, Сина Божого.
2 Як у пророка Ісаї написано:

„Ось перед обличчя Твоє
посилаю Свого посланця́,
який перед Тобою дорогу
Твою приготу́є.

3 Голос того, хто кличе:
У пустині готуйте дорогу
для Господа,
рівняйте стежки́ Йому!" —
4 виступив був *так* Іван, що
в пустині христив та проповідував
хрищення на покаяння — для про́-
щення гріхів.
5 І до нього прихо́дила вся краї-
на Юдейська та всі єрусали́мляни,
і в річці Йорда́ні від нього христи-
лись вони, і визнава́ли гріхи свої.
6 А Іван зодягався в одежу з
верблюжого во́лосу, і *мав* пояс
ремінний на сте́гнах своїх, а їв
сарану́ та мед польовий.
7 І він проповідував, кажучи:
„Услід за мною йде Потужніший
від мене, що Йому я негідний,
нагнувшись, розв'язати реміння́
від узуття́ Його.
8 Я христив вас водою, а Той
вас христи́тиме Духом Святим".

Хрищення Ісуса

9 І сталося тими днями, — при-
йшов Ісус з Назаре́ту Галілей-
ського, і від Івана христився в
Йорда́ні.
10 І зараз, коли Він виходив із
води, то побачив *Іван* небо роз-
крите, і Духа, як голуба, що схо́-
див на Нього.
11 І голос із неба почувся: „Ти
Син Мій Улюблений, що Я впо-
до́бав Його!"

Ісус у пустині

12 І зараз повів Його Дух у
пустиню.
13 І Він був сорок днів у пусти-
ні, випробо́вуваний від сатани́, і
перебував зо звірино́ю. І служили
Йому анголи́.

Ісус проповідує Єва́нгелію

14 А коли Іван ви́даний був, то
прийшов Ісус до Галілеї, і про-
повідував Божу Єва́нгелію,
15 і говорив: „Збули́ся часи,
— і Боже Царство набли́зилось.
Покайтеся, і віруйте в Єва́нгелію!"

Покли́кання перших учнів

16 А коли Він проходив біля
Галіле́йського моря, то побачив
Си́мона та Андрія, брата Си́моно-
вого, що *не́вода* в море закида́ли, —
бо рибалки були́.
17 І сказав їм Ісус: „Ідіть услід
за Мною, — і зроблю, що станете
ви ловця́ми людей".
18 І зараз вони свого не́вода
кинули, — та й пішли вслід за
Ним.
19 А коли недалеко прийшов,
то побачив Він Якова Зеведе́євого
та брата його Івана, що й вони в
чо́вні не́вода ла́годили.
20 І зараз покликав Він їх. І
вони залишили батька свого Зе-
веде́я в чо́вні з робітниками, — і
пішли вслід за Ним.

Перші чуда в Капернаумі

21 І приходять вони в Капер-
нау́м. І негайно в суботу ввійшов
Він у синагогу, і навчати зачав.
22 І дивувались науці Його, бо
навчав Він їх, як можновла́дний,
а не як *ті* книжники.
23 І зараз у їхній синагозі зна-
йшовся *один* чоловік, що мав духа
нечистого, і він закричав,
24 і сказав: „Що́ Тобі до нас,
Ісусе Назаряни́не? Ти прийшов
погубити нас. Я знаю Тебе, хто́
Ти, — Божий Святий".
25 Ісус же йому заказав: „За-
мовчи, і вийди з нього!"
26 І затряс дух нечистий того,
і, скрикнувши голосом гучни́м,
вийшов із нього.
27 І жахну́лися всі, — аж пи-
тали вони один о́дного, кажучи:
„Що це таке? Нова наука із по-
тугою! Навіть ду́хам нечистим на-
казує Він, — і вони Його слу-
хають".

28 І чутка про Нього пішла хвилі тієї по всій Галілейській країні.
29 І вийшли вони із синагоги небавом, і прийшли з Яковом та Іваном до дому Симонового й Андрієвого.
30 А теща Симонова лежала в гарячці; і зараз сказали про неї Йому.
31 І Він підійшов і підвів її, узявши за руку, — і гарячка покинула ту, — і вона зачала прислуговувати їм.
32 А як вечір настав, коли сонце зайшло, то стали приносити до Нього недужих усіх та біснуватих.
33 І все місто зібралося перед дверима.
34 І Він уздоровив багатьох, на різні хвороби недужих, і багатьох демонів повиганяв. А демонам не дозволяв Він казати, що знають Його.

Проповідь по Галілеї

35 А над ранком, як дуже *ще* темно було, уставши, Він вийшов і пішов у місце самітне, і там молився.
36 А Симон та ті, що *були* з ним, поспішили за Ним.
37 І, знайшовши Його, вони кажуть Йому: „Усі шукають Тебе".
38 А Він промовляє до них: „Ходім в інше місце, — до сіл та околишніх міст, щоб і там проповідувати, бо на те Я прийшов".
39 І пішов, і проповідував в їхніх синагогах по всій Галілеї. І демонів Він виганяв.

Уздоровлення слабого на проказу

40 І приходить до Нього прокажений, благає Його, і на коліна впадає та й каже Йому: „Коли хочеш, — Ти можеш очистити мене!"
41 І змилосердився Він, — простяг руку *Свою*, і доторкнувся до нього, та й каже йому: „Хочу, — будь чистий!"
42 І проказа зійшла з нього хвилі тієї, — і чистим він став.
43 А Він, погрозивши йому, зараз вислав його,
44 і йому наказав: „Гляди, — не оповідай нічого нікому. Але йди, покажися священикові, і принеси за своє очищення, що Мойсей заповів, їм на свідоцтво".
45 А він, вийшовши, став багато оповідати й говорити про подію, так що Він не міг явно ввійти вже до міста, але перебував віддалік по самітних місцях. І сходилися звідусюди до Нього.

Уздоровлення розслабленого

2 Коли ж Він по кількох днях прийшов знов до Капернауму, то чутка пішла, що Він удома.
2 І зібралось багато, аж вони не вміщалися навіть при дверях. А Він їм виголошував слово.
3 І прийшли *ось* до Нього, несучи розслабленого, якого несли четверо.
4 А що через народ до Нього наблизитися не могли, то стелю розкрили, де Він був, і пробравши, звісили ложе, що на ньому лежав розслаблений.
5 А Ісус, віру їхню побачивши, каже розслабленому: „Відпускаються, сину, гріхи тобі!"
6 Там же сиділи дехто з книжників, і в серцях[1] своїх думали:
7 „Чого Він говорить отак? Зневажає Він Бога. Хто може прощати гріхи, окрім Бога Самого?"
8 І зараз Ісус відчув Духом Своїм, що вони так міркують собі, і сказав їм: „Що таке ви в серцях своїх думаєте?

[1] У біблійній мові „серце" часто визначає розум.

9 Щó легше: сказати розслáбле-
ному: ,,Гріхи відпускаються то-
бі'', чи сказати: ,,Уставай, візьми
ложе своє та й ходи''?
10 Але щоб ви знали, що Син
Лю́дський має влáду прощати грі-
хи на землі'', — каже розслáбле-
ному:
11 ,,Тобі Я наказую: Уставай,
візьми ложе своє, та й іди у свій
дім!''
12 І той устав, і негайно взяв
ложе, — і вийшов перед усімá,
так що всі дивувались і слáвили
Бога, й казали: ,,Нікóли такого
не бачили ми!''

Покли́кання Матвія. Ісус не цурається грішників

13 І вийшов над море Він знов.
А ввесь нáтовп до Нього прихó-
див, — і Він їх навчав.
14 А коли Він прохóдив, то по-
бачив Левія Алфієвого, що сидів
на ми́тниці, і каже йому: ,,Іди за
Мною!'' Той устав, і пішов услід
за Ним.
15 Коли ж Він сидів при столі[1]
в його домі, то багато ми́тників і
грішників сиділи з Ісусом та з
у́чнями Його; бо було їх багато, і
вони ходили за Ним.
16 Як побачили ж книжники
та фарисеї, що Він їсть із грішни-
ками та з ми́тниками, то сказали до
учнів Його: ,,Чому́ то Він їсть із
ми́тниками та з грішниками?''
17 А Ісус, як почув, промовляє
до них: ,,Лікаря не потребують
здорові, а слабі. Я не прийшов
кликати праведних, але грішни-
ків (на покая́ння).''

Про піст

18 А учні Іванові та фарисей-
ські пóстили. І приходять вони,
та й говорять до Нього: ,,Чому́
учні Іванові та фарисейські пó-
стять, а учні Твої не пóстять?''
19 Ісус же промовив до них:
,,Хіба пóстити можуть гості ве-
сільні, поки з ними *ще* є молоди́й?
Доки мають вони молодóго з собою,
то пóстити не можуть.
20 Але прийдуть ті дні, коли
заберуть молодóго від них, — то й
пóстити бу́дуть вони за тих днів.
21 І не пришивáє ніхто до ста-
рої одежі лáтки з сукна сировóго,
а як ні, то край лáтки новóї оді-
рветься *там* від старóго, — і дірка
стане *ще* гірша.
22 І ніхто не вливає вина моло-
дого в старі бурдюки́, а то по-
прориває вино бурдюки, — і вино
й бурдюки пропаду́ть, а *вливають*
вино молоде до нови́х бурдюків''.

Ісус боронить Своїх учнів, що рвали колосся в суботу

23 І сталось, як Він перехóдив
ланáми в суботу, Його учні доро-
гою йшли, та й стали колóсся зри-
вати.
24 Фарисеї ж казали Йому:
,,Подивись, чому́ роблять у суботу
вони, чого не годи́ться?''
25 А Він їм відказав: ,,Чи ж ви
не читали нікóли, що зробив був
Давид, як потребу він мав та сам
зголоднів був і ті, що були з ним?
26 Як він увійшов був до Бо-
жого дому — за первосвященика
Авіятáра, — і спожив хліби показ-
ні, яких їсти не можна булó, —
тільки священикам, — і дав він
і тим, хто був із ним?''
27 І сказав Він до них: ,,Субота
постала для чоловіка, а не чоло-
вік для суботи,
28 а тому то Син Лю́дський Гос-
подь і суботі''.

Ісус уздоровляє в суботу сухорукого

3 І Він знóву до синагоги вві-
йшов. І був там *один* чоловік,
який мав суху руку.

[1] Возлежав — півлежав, за східнім звичаєм, при їжі; пор. Мт. 9. 10.

2 І, щоб обвинуватити Його, на-
глядали за Ним, чи Він у суботу
того не вздоро́вить.
3 І говорить Він до чоловіка з
сухою рукою: „Стань посере́ди-
ні!“
4 А до них промовляє: „У су-
боту годи́ться робити добре, чи
робити лихе, життя зберегти, чи
погуби́ти?“ Вони ж мовчали.
5 І спогля́нув Він із гнівом на
них, засму́чений закам'янілістю
їхніх серде́ць, і сказав чоловікові:
„Простягни *свою* руку!“ І *той*
простяг, — і рука йому стала
здорова!
6 Фарисеї ж негайно пішли та з
іродія́нами[1] раду зробили на Ньо-
го, — як Його погубити.

Ісус уздоровляє недужих

7 А Ісус із Своїми у́чнями ви-
йшов над море. І на́товп великий
ішов вслід за Ним із Галілеї й з
Юдеї,
8 і з Єрусалиму, і з Ідуме́ї, і
з-за Йорда́ння, і з Ти́ру й Сидо́ну.
На́товп великий, прочувши, як
багато чинив Він, зібрався до Ньо-
го.
9 І сказав Він до у́чнів Своїх на-
гото́вити чо́вна Йому, через на-
товп, щоб до Нього не ти́снулись.
10 Бо Він багатьох уздоро́вив,
так що хто тільки не́мочі мав, то
ти́слись до Нього, щоб Його до-
торкну́тись.
11 І ду́хи нечисті, як тільки
вбачали Його, то падали ницьма
перед Ним, і кричали й казали:
„Ти Син Божий!“
12 А Він їм суво́ро наказував,
щоб вони Його не виявля́ли.

Вибір дванадцятьо́х апо́столів

13 І Він вийшов на го́ру, і по-
кликав, кого Сам хотів; вони ж
приступили до Нього.

[1] Іродіяни, див. Мт. 22. 16.

14 І визначив Дванадцятьо́х,
щоб із Ним перебува́ли, і щоб по-
слати на проповідь їх,
15 і щоб мали вони вла́ду вздо-
ровля́ти неду́ги й виго́нити де́мо-
нів.
16 І визначив Він *оцих* Два-
надцятьо́х: Си́мона, і дав йому
ймення Петро,
17 і Якова Зеведе́євого, і Івана,
брата Якова, і дав їм імена Воа-
нерге́с, цебто „сини гро́мові“,[1]
18 і Андрія, і Пилипа, і Вар-
толомія, і Матвія, і Хому́, і Якова
Алфієвого, і Таде́я, і Си́мона Ка-
наніта
19 та Юду Іскаріо́тського, що
й видав Його.

Ісус виступає проти фарисеїв

20 І приходять до дому вони.
І знову зібралось наро́ду, що во-
ни не могли навіть хліба з'їсти.
21 І коли Його ближчі почули,
то вийшли, щоб узяти Його, бо
говорено, ніби Він несамови́тий.
22 А книжники, що поприхо́ди-
ли з Єрусалиму, казали: Має Він
Вельзеву́ла, і виганяє де́монів си-
лою князя де́монів.
23 І, закликавши їх, Він у при́-
тчах до них промовляв: „Як може
сатана́ сатану́ виганяти?
24 І коли царство поділиться
супроти себе, — не може всто́яти
те царство.
25 І коли дім поділиться су-
проти себе, — не може всто́яти той
дім.
26 І коли б сатана сам на се́бе
повстав і поділився, то не зможе
всто́яти він, але згине.
27 Ніхто бо не може вде́ртись
у дім дужого, та й пограбувати
добро його, якщо перше не зв'яже
дужого, і аж тоді пограбує гос-
по́ду його.

[1] А власне вене regez — сини грому.

28 Поправді кажу́ вам, що про́-
стяться лю́дським синам усі про́-
гріхи та богозневаги, хоч би як
вони богозневажали.
29 Але, хто богозневажить Духа
Святого, — повіки йому не від-
пуститься, але́ гріху вічному він
підпадає".
30 Бож казали вони: „Він духа
нечистого має".

Хто рідня Ісусова

31 І поприхо́дили мати Його та
брати Його, і, о́сторонь ставши,
послали до Нього і Його викли-
ка́ли.
32 А наро́д кругом Нього сидів.
І сказали Йому: „Ото мати Твоя,
і брати Твої, і се́стри Твої он про
Тебе питаються о́сторонь".
33 А Він їм відповів і сказав:
„Хто́ Моя мати й брати?"
34 І поглянув на тих, що круг
Нього сиділи, і промовив: „Ось
мати Моя та бра́ття Мої!
35 Бо хто Божу волю чинитиме,
то́й Мені брат, і сестра, і мати".

Ісус навчав народ притчами

4 І знову почав Він навчати над
морем. І зібралось до Нього
багато наро́ду, так що Сам Він до
чо́вна на морі ввійшов і сидів, а
наро́д увесь був на землі покрай
моря.
2 І багато навчав Він їх при́тча-
ми, і в науці Своїй їм казав:

Притча про сіяча

3 „Слухайте, — вийшов сіяч
ось, щоб сіяти.
4 І як сіяв, упало *зе́рно* одне
край дороги, — і налетіли пташ-
ки́, і його́ повидзьо́бували.
5 Друге ж упало на ґрунт ка-
м'янистий, де не мало багато зем-
лі, — і негайно зійшло, бо земля
неглибока була́;
6 а як сонце зійшло — то зі-
в'яло, і, коріння не мавши, усох-
ло.
7 А інше впало між те́рен, і
ви́гнався терен, і його поглуши́в,
— і плóду воно не дало́.
8 Інше ж упало на добрую зем-
лю, — і дало плід, що посхо́див і
ріс; і видало втри́дцятеро, у шіст-
деся́т і в сто *раз*".
9 І сказав: „Хто має ву́ха, щоб
слухати, — нехай слухає!"
10 І, як остався Він насамоті,
Його запитали найближчі з Два-
надцятьма́ про *цю* при́тчу.
11 І Він їм відповів: „Вам да́но
пізнати таємни́ці[1] Божого Цар-
ства, а тим, що за вами, усе
відбувається в при́тчах,
12 щоб
„оком дивились вони — і не
бачили,
ву́хом слухали — і не зро-
зуміли,
щоб коли вони не наверну́-
лися,
і відпу́щені бу́дуть гріхи
їм!"
13 І Він їх запитав: „Ви не ро-
зумієте притчі цієї? І як вам зро-
зуміти всі притчі!
14 Сіяч сіє слово.
15 А котрі край дороги, де сієть-
ся слово, — це ті, що як тільки по-
чують, то зараз приходить *до них*
сатана, і забирає слово, посіяне в
них.
16 Так само й посіяні на ка-
м'яни́стому ґрунті, — вони, як
почують *те* слово, то з радістю
зараз приймають його,
17 та коріння не мають у собі й
непостійні; а зго́дом, як у́тиск або
пересліду́вання наступає за слово,
вони спокушаються зараз.
18 А між терен посіяне, — це
ті, що слухають слово,

[1] Грецьке μυστήριον таємницю, церковнослов'ян-
ський текст дає **тайны**, як і Мт. 13. 11 та Лк. 8. 10.

19 але клóпоти цьогосвітні й
омана багатства та різні бажáння
ввіходять, та й заглушують слово,
— і плóду воно не дає.
20 А посіяне в добрую землю —
це ті, що слухають слово й при-
ймають, — і родять утрúдцятеро,
у шістдесят і в сто *раз*".

Не ховайте світла

21 І сказав Він до них: „Чи
світло приносять на те, щоб
поставити його під посудину, чи
може під ліжко? А не щоб поста-
вити на світúльнику?
22 Бо немає нічого захованого,
що не вúявиться, і немає таємного,
що не вийде наяв.
23 Хто має вýха, щоб слухати, —
нехай слухає!"
24 І сказав Він до них: „Ува-
жайте, що чуєте: Якою мірою бу-
дете міряти, *такою* відміряють
вам, і додадýть вам.
25 Бо хто має, то дасться йому,
хто ж не має, — забереться від
нього й те, що він має".

Притча про зріст насіння

26 І сказав Він: „Так *і* Боже
Царство, як *той* чоловік, що ки-
дає в землю насіння,
27 і чи спить, чи встає він удень
та вночі, а насіння пускає пáростки
та росте, хоч не знає він, як.
28 Бо родить земля сама з себе:
перше врýна, потім кóлос, а тоді
повне збіжжя на колосі.
29 А коли плід доспіє, зараз він
„посилає серпá, бо настали жни-
вá".

Притча про гірчичне зерно

30 І сказав Він: „До чого при-
рівняємо Царство Боже? Або в
якій притчі предстáвим його?
31 Воно — як *те* зéрно гірчич-
не, яке, коли сіється в землю,
найдрібніше за всі зéмні насіння.
32 Як посіяне ж буде, виро-
стáє, і стає над усі зіллá більше, і
віття пускає велике такé, що кý-
блитись може в тіні його птаство
небесне".
33 І такими притчами багатьо-
мá Він їм слово звіщав, поскільки
вони могли слухати.
34 І без притчі *нічого* Він їм не
казав, а учням Своїм самотою вияс-
нював усе.

Утихомúрення бурі на морі

35 І сказав Він до них того дня,
коли вечір настав: „Переплúньмо
на той бік".
36 І, лишивши нарóд, узяли із
собою Його, як у чóвні Він був; і
інші човнú були з Ним.
37 І знялáся *ось* буря велика,
а хвилі вливалися в чóвен, аж
чóвен *водою* вже був перепóвнився!
38 А Він спав на кормі на по-
душці . . . І вони розбудили Його
та й сказали Йому: „Учителю, чи
Тобі байдужé, що ми гинемо?"
39 Тоді Він устав, і вітрові за-
боронив, і до моря сказав: „Мов-
чи, перестань!" І стих вітер, —
і тиша велика настала.
40 І сказав Він до них: „Чогó
ви такі полохливі? Чому віри не
маєте?"
41 А вони налякалися стрáхом
великим, і говорили один до од-
нóго: „Хто ж це такий, що вітер і
море слухняні Йому?"

Уздоровлення біснуватого

5 І на другий бік моря вони при-
булú, до землі Гадарúнської.
2 І як вийшов Він із чóвна, то
зараз Його перестрів чоловік із
могильних печéр, що мав духа
нечистого.
3 Він мéшкання мав у гробáх, і
ніхто ні ланцюгáми зв'язати не міг
його,

4 бо часто кайда́нами та ланцюга́ми в'язали його, але він розривав ланцюги́ та кайда́ни торощив, — і ніхто не міг угамува́ти його.
5 І він повсякча́с перебува́в день і ніч у гроба́х та в гора́х, — і кричав, і бився об камі́ння .
6 А коли він Ісуса побачив здале́ка, то прибіг, і вклонився Йому,
7 і закричав гучни́м голосом, кажучи: „Що до мене Тобі, Ісусе, Сину Бога Всеви́шнього? Богом Тебе заклинаю, — не муч Ти мене!"
8 Бо сказав Він йому: „Вийди, ду́ше нечистий, із люди́ни!"
9 І запитав Він його: „Як тобі на ім'я́?" А той відповів: „Леґіо́н[1] мені йме́ння — багато бо нас".
10 І він Його ду́же просив, щоб їх не висилав із тієї землі.
11 Пасся ж там на горі гурт великий свине́й.
12 І просилися *де́мони*, кажучи: „Пошли нас у свине́й, щоб у них ми ввійшли".
13 І дозволив Він їм. І повихо́дили духи нечисті, і в свиней увійшли́. І гурт кинувся з кручі до моря, — а було зо дві тисячі їх — і вони потопилися в морі.
14 А їхні пастухи повтікали та в місті й по селах звістили. І повихо́дили *люди* побачити, що́ сталось.
15 І прийшли до Ісуса й побачили, що той біснуватий, що мав леґіо́на, убра́ний сидів, і при умі, — і полякались вони.
16 Самови́дці ж їм розповіли́, що́ сталося з *тим* біснуватим, також про свиней.
17 І вони стали благати Його, щоб пішов *Собі* з їхнього кра́ю.

[1] Латинське слово legio — леґіон (4200-6000 вояків), військо.

18 А як Він сів до чо́вна, то біснуватий став просити Його, щоб залиши́тися з Ним.
19 Ісус же йому не дозволив, а промовив до нього: „Іди до дому свого, до своїх, і їм розпові́ж, які речі великі Госпо́дь учинив тобі, і як змилувався над тобою!"
20 І пішов він та в Десятимісті[1] зачав пропові́дувати, які речі великі Ісус учинив йому. І всі дивувались!

Уздоровлення кровотечивої. Воскресі́ння дочки старшо́го синагоги Яіра

21 І коли переплив Ісус чо́вном на то́й бік ізнов, то до Нього зібралось багато наро́ду. І був Він над морем.
22 І приходить один із старши́х синагоги, на ймення Яі́р, і, як побачив Його, припадає до ніг Йому,
23 і ду́же благає Його та говорить: „Моя дочка́ кінча́ється. Прийди ж, поклади *Свої* руки на неї, щоб видужала та жила́!"
24 І пішов Він із ним. За Ним на́товп великий ішов, і тиснувсь до Нього.
25 А жінка *одна*, що дванадцять ро́ків хворою на кровоте́чу була́,
26 що чимало нате́рпілася від багатьох лікарів, і витратила все добро своє, та ніякої помочі *з того* не мала, а прийшла ще до гіршого,
27 як зачула вона про Ісуса, підійшла через на́товп іззаду, і доторкну́лась до одежі Його.
28 Бо вона говорила *про себе*: „Коли хоч доторкнусь до одежі Його, то оду́жаю".
29 І висохло хвилі тієї джерело́ кровотечі її, і тілом відчула вона, що видужала від неду́ги!

[1] Десятимістя, гр. Δεκάπολις — союз десяти огречених міст за Йорданом, вилучених із гебрейської території.

30 І в ту мить Ісус вичув у Собі,
що вийшла з Нього сила. І Він
до наро́ду звернувся й спитав:
,,Хто́ доторкнувсь до Моєї одежі?“
31 І відказали Йому Його учні:
,,Ти бачиш, що тисне на Тебе наро́д, а питаєшся: Хто́ доторкнувся
до Мене?“
32 А Він навкруги́ поглядав,
щоб побачити ту, що зробила оце.
33 І жінка злякалась та затрусилась, бо знала, що сталося їй.
І вона підійшла, і впала ницьма
перед Ним, — і всю правду Йому
розповіла.
34 А Він їй сказав: ,,Твоя віра,
о до́чко, спасла тебе; іди з ми́ром,
і здоровою будь від своєї неду́ги!“
35 Як Він ще говорив, приходять *ось* від старшини́ синагоги та
й кажуть: ,,Дочка́ твоя вмерла;
чого ще турбуєш Учителя?“
36 А Ісус, як почув слово сказане, промовляє до старшини́ синагоги: ,,Не лякайсь, — тільки
віруй!“
37 І Він не дозволив іти за
Собою ніко́му, тільки Петрові та
Якову, та Іванові, братові Якова.
38 І приходять у дім старшини́
синаго́ги, і Він бачить метушню́
та *людей*, що плакали та голоси́ли.
39 А ввійшовши, сказав Він до
них: ,,Чого ви мету́шитеся та плачете? Не вмерло дівча́, але
спить!“
40 І вони насміхалися з Нього.
А Він усіх ви́провадив, узяв батька дівчати та матір, та тих, хто
був із Ним, і ввійшов, де лежало
дівча.
41 І взяв Він за руку дівча та й
промовив до нього: ,,Таліта́, ку́мі“[1] що значить: ,,Дівча́тко, кажу́ тобі — встань!“
42 І в ту мить підвелося й ходило дівча́; а ро́ків мало з дванадцять. І всі зараз жахнулися з
дива великого!
43 А Він наказав їм суво́ро,
щоб ніхто не довідавсь про це. І
дати їй їсти звелів.

Ісуса холодно приймають у Назаре́ті

6 І, вийшовши звідти, Він прийшов до Своєї ба́тьківщини,[1] а
за Ним ішли учні Його.
2 Як настала ж субота, Він
навчати почав у синаго́зі. І багато-хто, чувши, дивуватися стали
й питали: ,,Звідки в Нього оце?
І що за мудрість, що да́на Йому?
І що за чуда, що стаються руками
Його?
3 Хіба ж Він не те́сля, син
Маріїн, брат же Якову, і Йо́сипу,
і Юді та Си́монові? А се́стри Його хіба тут не між нами?“ І вони
спокуша́лися Ним.
4 А Ісус їм сказав: ,,Пророка
нема без пошани, — хіба тільки в
вітчи́зні своїй, та в родині своїй, та
в домі своїм“.
5 І Він тут учинити не міг чуда
жодного, тільки деяких хворих,
руки поклавши *на них*, уздорови́в.
6 І Він дивувавсь їх невірству.
І ходив Він по се́лах навкру́г та
навчав.

Ісус посилає 12 апо́столів Своїх на проповідь

7 І, закликавши Дванадцятьо́х,
зачав їх по двох посилати, і вла́ду
їм дав над нечистими ду́хами.
8 І звелів їм нічого в дорогу не
брати, крім па́лиці тільки самої:
ні то́рби, ні хліба, ані мідяків у
свій че́рес,
9 а ходити в санда́лях, ,,і двох
убрань не носити“.
10 І промовив до них: ,,Коли ви

[1] ταλιθά — дівча, κουμι (частіте κοῦμ) — уставай. Це з живої арамейської мови.

[1] Цебто до Назарету, пор. Мр. 1. 9, 24, Лк. 4. 16.

це ввійдете в дім, залишайтеся
там, аж поки не вийдете звідти.
11 А як місто яке вас не прийме,
і не послухають вас, то, виходячи
звідти, обтрусіть порох, що в вас
під ногами, на свідчення супроти
них. Поправді кажу́ вам, — легше
бу́де Содо́му й Гомо́ррі дня
судного, аніж місту тому́!"
12 І вийшли вони, і проповідували,
щоб ка́ялися.
13 І багато виго́нили де́монів, і
оливою хворих багато нама́щували
— і вздоровляли.

Ув'язнення й смерть Івана Христителя

14 І прочув *про Ісуса* цар І́род,
— бо ім'я́ Його стало *зага́льно*
відо́ме, — і сказав, що то Іван
Христитель із мертвих воскрес, і
тому тво́ряться чу́да від нього.
15 Інші впевняли, що Ілля Він,
а знов інші казали, що пророк,
або як один із пророків.
16 А Ірод, прочувши, сказав:
,,Іван, якому я голову стяв був, —
оце він воскрес!"
17 Той бо Ірод, пославши, схопи́в
був Івана, і в в'язниці закув
його, через Іродія́ду, дружи́ну брата
свого Пилипа, бо він одружи́вся
був із нею.
18 Бо Іван казав Іродові: ,,Не
годи́ться тобі мати *за дружину*
жінку брата свого!"
19 А Іроді́яда лютилась на нього,
і хотіла йому смерть заподіяти,
та не могла.
20 Бо Ірод боявся Івана, знавши,
що він муж праведний і святий,
і беріг його. І, його слухаючи,
він дуже бенте́жився, але
слухав його залюбки́.
21 Та настав день догідний, коли
дня наро́дження Ірод справляв
був бенке́та вельмо́жам своїм,
і тисячникам, і галілейській старши́ні,
22 і коли прийшла дочка́ тієї
Іродіяди, і танцювала, і сподо́балася
Іродові та присутнім із ним
при столі, — тоді цар промовив до
дівчини: ,,Проси в мене, чого хочеш,
— і дам я тобі!"
23 І поклявся він їй: ,,Чого
тільки від ме́не попросиш, то дам я
тобі, — хоча б і півцарства мого́!"
24 Вона ж вийшла, і спиталася
матері своєї: ,,Чого маю просити?"
А та відказала: ,,Голови Івана
Христителя".
25 І зараз кваплúво вернулась
вона до царя, і просила, говорячи:
,,Я хочу, щоб дав ти негайно мені
на полу́миску голову Івана Христителя!"
26 І засмутився цар, але через
клятву й з-за тих, що з ним були́
при столі, не схотів їй відмовити.
27 І цар зараз послав воя́ка, і
звелів прине́сти *Іванову* голову.
28 І пішов він, і стяв у в'язниці
Івана, і приніс його го́лову
на полу́мискові, і дівчаті віддав, а
дівча віддало́ її своїй матері.
29 А коли його учні зачули, то
прийшли, і взяли його тіло, і до
гро́бу поклали його.

Чудо нагодува́ння п'яти тисяч наро́ду

30 І посхо́дилися до Ісуса апо́столи,
і розповіли́ Йому все, — як
багато зробили вони, і як багато
навчили.
31 І сказав Він до них: ,,Ідіть
осібно самі до безлюдного місця,
та трохи спочиньте". Бо багато
народу прихо́дило та відбувало,
аж навіть не мали коли й поживитись.
32 І відпливли́ вони чо́вном
окремо до місця безлюдного.
33 І побачили їх, коли пли́нули,
і багато-хто їх розпізнали.
І пішки побігли туди з усіх міст,
та й їх ви́передили.

34 І, як вийшов Ісус, Він побачив багато наро́ду, — і змилувався над ними, бо були, „немов вівці, що не мають пастуха“. І зачав їх багато навчати.

35 І, як минуло вже ча́су доволі, підійшли Його учні до Нього та й кажуть: „*Це* місце безлю́дне, а година вже пізня.

36 Відпусти їх, — нехай пі́дуть в оса́ди та се́ла близькі, і куплять собі чого їсти“.

37 А Він відповів і сказав їм: „Дайте їсти їм ви́“. Вони ж відказали Йому: „Чи ми маємо піти та хліба купити на двісті дина́ріїв, і дати їм їсти?“

38 А Він їх запитав: „Скільки маєте хліба? Ідіть, побачте!“ І розізнавши, сказали: „П'ять *хлібів* та дві рибі“.

39 І звелів їм усіх на зеленій траві посадити один біля о́дного.

40 І розсілись рядами вони, по сто та по п'ятдеся́т.

41 І Він узяв п'ять хлібів та дві рибі, споглянув на небо, поблагословив, і поламав *ті* хліби́, і дав учням, щоб клали перед ними, і дві рибі на всіх поділив.

42 І всі їли й наїлися!

43 А з кусків позосталих та з риб назбирали дванадцять повних кошів.

44 А тих, хто хліб споживав, було тисяч із п'ять чоловіка!

Ісус іде по воді

45 І зараз звелів Своїм у́чням до чо́вна сідати, і на то́й бік поплину́ти до Віфсаїди, раніше Його, поки Сам Він відпустить наро́д.

46 І Він їх відпустив, та й пішов помолитись на го́ру.

47 А як вечір настав, чо́вен був серед моря, а Він Сам один на землі.

48 Коли ж Він побачив, як вони веслува́нням мордуються, — бо вітер їм був супроти́вний, — о четвертій сторо́жі вночі[1] підійшов Він до них, по морю йдучи́, і хотів їх минути.

49 А вони, як побачили, що йде Він по морю, поду́мали, що то мара́, та й стали кричати,

50 бо Його всі побачили та налякались. А Він зараз до них обізвався й сказав їм: „Будьте сміливі, — це Я, не лякайтесь!“

51 І ввійшов Він у чо́вен до них, і вітер затих. А вони здивувалися ду́же в собі,

52 бо не зрозуміли *чуда* про хліби́, бо серце їхнє було затверділе.

Ісус уздоровляє недужих у землі Генісаретській

53 Перепливши ж вони, прибули́ в землю Генісаре́тську й прича́лили.

54 І, як вони повихо́дили з чо́вна, *люди* зараз пізнали Його,

55 і порозбігались по всій тій околиці, і стали на ложах недужих прино́сити, де тільки прочули були, що Він є.

56 І куди тільки Він прибував — до сіл, чи до міст, чи до осе́ль, — клали недужих на майда́нах, і благали Його, щоб могли доторкну́тись хоч краю одежі Його. І хто тільки до Нього дото́ркувався, той був уздоро́влений!

Наказ Божий і переда́ння старших

7 І зібрались до Нього фарисеї та деякі з книжників, які прибули́ із Єрусалиму,

2 і побачили, що деякі з учнів Його їли хліб руками „нечистими“, цебто невмитими.

3 Бо фарисеї й усі юдеї, зберігаючи переда́ння старших, не їдять, як старанно не вимиють рук;

[1] Це була година десь четверта над ранком.

4 а *вернувшися* з ринку, вони
не їдять, поки не вмиються. Багато є й іншого, що вони прийнялú, щоб додéржувати: миття чаш,
і глеків, і мідянóго пóсуду.
5 І запитали Його фарисеї та
книжники: „Чому учні Твої не
живуть за передáнням старших,
але хліб споживають руками нечистими?"
6 А Він їм відказав: „Добре
пророкував про вас, лицемірів,
Ісая, як написано:

„Оці люди устами шанують Мене,
серце ж їхнє далеко від Мене.
7 Та однак надарéмне шанують Мене,
бо навчають наук — людських зáповідей".

8 Занехáявши заповідь Божу,
передань людськúх ви тримáєтесь:
обмиваєте глеки та чаші, і багато
такого подібного й іншого робите
ви".
9 І сказав Він до них: „Спритно
відкидаєте ви заповідь Божу, аби
зберегти своє передáння.
10 Бо Мойсей наказав: „Шануй батька свого та матір свою",
та: „Хто злорічить на батька чи
матір, нехай смертю помре".
11 А ви кажете: „Коли скаже
хто батьку чи матері: Корвáн,[1] чи
дар *Богові* те, чим би ти скористáтись від мене хотів,
12 то вже вільно йому не робити
нічого для батька чи матері,
13 порушуючи Боже Слово вашим передáнням, що його ви *самі*
встановили. І багато такого ви
іншого робите".

Що сквернúть людúну

14 І Він знóву покликав нарóд
і промовив до нього: „Послухайте
Мене всі, і зрозумійте!
15 Немає нічого назóвні людúни, що, увіходячи в неї, могло б
опогáнити її; що ж із неї виходить, — те людúну опогáнює.
16 Коли має хто вýха, щоб слухати, — нехай слýхає!"
17 А коли від нарóду ввійшов
Він до дому, тоді учні Його запиталися в Нього про прúтчу.
18 І Він їм відказав: „Чи ж і ви
розумíння не маєте? Хіба ж не
розумієте ви, що все те, що входить іззóвні в людúну, — не може
опогáнити її?
19 Бо не входить до серця йому, але до животá, і виходить назóвні, очищуючи всяку ї́жу".
20 А далі сказав Він: „Що з
людúни виходить, — тé людúну
опогáнює.
21 Бо зсерéдини, із людського
серця[1] виходять лихі думкú, розпуста, крадíж, душогýбства,
22 перéлюби, здúрства, лукавства, підступ, безстидства, завидющеє око, богозневага, гóрдощі,
бéзум.
23 Усе зле це виходить зсерéдини, — і людúну опогáнює!"

Уздоровлення дочки хананеянки

24 І встав[2] Він, і звідти пішов у
землю тúрську й сидóнську. І,
ввійшовши до дому, Він хотів,
щоб ніхто не довідавсь, та не міг
утаїтись.
25 Негайно бо жінка *одна*, якої
дочка мала духа нечистого, прочула про Нього, і прийшла, та й
припала до ніг Йому.
26 А ця жінка грекúня булá,
родом сирофінікіянка. Вона стала благати Його, щоб із дочкú її
дéмона вигнав.
27 А Він їй сказав: „Дай, щоб
перше наїлися діти, — не годиться

[1] Еврейське Korban — дар, жертва для храму Божого.

[1] У біблійній мові слово „серце" часто визначає розум.
[2] Таке „встав" — це гебраїзм, що визначає початок руху. Пор. 1 М. 13. 17.

бо хліб забирати в дітей, і кинути
щеня́там!“
28 А вона Йому в відповідь ка-
же: ,,Так, Господи! Але навіть
щеня́та їдять під столом від дитя-
чих кришо́к“.
29 І Він їй сказав: ,,За слово
оце йди собі, — де́мон вийшов із
твоєї дочки́!“
30 А коли вона в дім свій верну́-
лась, то знайшла, що дочка́ на по-
стелі лежала, а демон вийшов *із неї*.

Уздоровлення глухонімого

31 І вийшов Він знов із країв
ти́рських і сидо́нських, і подався
шляхом на Сидо́н над море Галі-
лейське, через око́лиці Десятимі́-
стя.
32 І приводять до Нього глу-
хого немову, і благають Його, щоб
руку на нього поклав.
33 І взяв Він його від наро́ду
само́го, і вклав пальці Свої йому
в ву́ха, і, сплюнувши, доторкнувся
його язика́.
34 І, на небо споглянувши, Він
зідхнув і промовив до нього: ,,Еф-
фата́“[1]; цебто: ,,Відкрийся!“
35 І відкрилися ву́ха йому, і
путо його язика розв'яза́лось не-
гайно, — і він став говорити ви-
ра́зно!
36 А Він їм звелів, щоб нікому
цього не розповіда́ли. Та що
більше наказував їм, то ще більш
розголо́шували.
37 І ду́же *всі* дивувалися та
говорили: ,,Він добре все робить:
глухим дає чути, а німим — гово-
рити!“

Чудесне нагодува́ння чотирьох тисяч наро́ду

8 Тими днями, коли було зно́ву
багато наро́ду, а їсти не мали
чого́, покликав Він у́чнів Своїх та
й промовив до них:

[1] ἐφφαθά — відкрийся, це по-аремейсько-галі-лейському, бо цією живою мовою говорив Ісус Христос.

2 ,,Жаль мені тих людей, що
вже три дні зо Мною знахо́дяться,
та їсти не мають чого́.
3 А коли відпущу́ їх голодних
до їхніх домівок, то осла́бнуть у
дорозі, бо деякі з них поприхо́ди-
ли зда́лека“.
4 І відказали Йому Його у́чні:
,,Звідки зможе хто нагодувати їх
хлібом отут у пустині?“
5 А Він їх запитав: ,,Скільки
маєте хліба?“ Вони ж повідо́ми-
ли: ,,Се́меро“.
6 Тоді Він народу звелів на
землі посідати. І, взявши се́меро
хліба, віддавши подяку, Він пола-
мав і дав учням Своїм, щоб розда-
ти. А вони роздавали наро́дові.
7 І мали вони трохи ри́бок; і Він
їх поблагословив, і роздати звелів
також їх.
8 І всі їли й наїлися, а з позо-
сталих кусків сім кошів назби-
рали.
9 А їдців було тисяч з чотири!

Фарисеї вимагають ознаки з неба

10 І всів Він негайно до чо́вна
з Своїми у́чнями, та й прибув до
землі далману́тської.
11 І вийшли фарисеї, і почали́
сперечатися з Ним, і, Його випро-
бо́вуючи, хотіли від Нього озна́ки
із неба.
12 А Він *тяжко* зідхнув у Своїм
дусі й промовив: ,,Якої ознаки цей
рід вимагає? Поправді кажу́ вам,
що родові цьому ознака не буде
дана!“
13 І покинув Він їх, усів знову
до чо́вна, і на то́й бік відбу́в.

Стережіться фарисейської науки

14 І забули вони взяти хліба,
і крім одно́го буханця́, у чо́вні не
мали з собою *нічого*.
15 А Він їм наказував та го-
ворив: ,,Стережіться уважливо

фарисейської ро́зчини й розчини
Іродової!"
16 Вони ж міркували й казали
один до одного, що хліба не мають
вони.
17 А Ісус, знавши *те*, промовляє до них: „Чого́ ви міркуєте,
що хліба не маєте? Чи ви ще не
знаєте й не розумієте? Чи ще маєте серце своє затверділим?
18 „Мавши очі — не бачите, і
мавши ву́ха — не чуєте?" І не
пам'ятаєте,
19 коли п'ять хлібів Я ламав
на п'ять тисяч, — скільки повних
кошів із кусків ви зібрали?" Вони кажуть до Нього: „Дванадцять".
20 „А як сім на чотири тисячі,
— скільки кошиків повних з кусків ви зібрали?" І відказують:
„Сім".
21 І сказав Він до них: „Ви ще
не розумієте?"

Уздоровлення сліпого в Віфсаїді

22 І приходять вони в Віфсаї́ду.
І приводять до Нього сліпого, і
благають Його, щоб доторкну́вся
до нього.
23 І взяв Він сліпого за руку,
та й вивів його за село. І послі́нивши очі йому, поклав руки
на нього, і питався його, чи що
бачить.
24 І, зиркнувши, сказав той: „Я
бачу людей, які ходять, немов би
дере́ва".
25 Потім знов Він поклав *Свої*
руки на очі йому, — і прозрів той,
і одужав, і вира́зно став бачити
все!
26 І послав Він додому його й
наказав: „До села й не заходь, і
ніко́му в селі не розповіда́й!"

Учні визнають Ісуса за Христа

27 Потому пішов Ісус й у́чні
Його до сіл Кесарії Пилипової, а
в дорозі питав Своїх у́чнів, говорячи їм: „За кого Мене люди
вважають?"
28 Вони ж відповілй Йому, кажучи: „За Івана Христителя, другі — за Іллю, а інші — за одно́го з
пророків".
29 І Він запитав їх: „А ви за
кого Мене маєте?" Петро Йому в
відповідь каже: „Ти — Христос!"
30 І Він заборонив їм, щоб ніко́му про Нього вони не казали!

Ісусові треба багато страждати

31 І почав їх навчати, що Синові Лю́дському треба багато
страждати, і Його відцураються
старші, і первосвященики, і книжники, і Він буде вбитий, — але
третього дня Він воскресне.
32 І *те* слово казав Він відкрито. А Петро узяв на́бік Його,
і Йому́ став перечити.
33 А Він обернувся й поглянув
на у́чнів Своїх, та й Петру докори́в і сказав: „Відступись, сатано,
від Мене, бо ду́маєш ти не про
Боже, а про лю́дське!"

Як спасти́ свою душу

34 І Він покликав народ із
Своїми у́чнями, та й промовив до
них: „Коли хоче хто йти вслід за
Мною, хай зречеться самого себе, і
хай візьме свого хреста та й за
Мною йде!
35 Бо хто хоче душу свою зберегти, той погубить її, а хто згубить душу свою ради Мене та
Єва́нгелії, той її збереже.
36 Яка ж ко́ристь люди́ні, що
здобу́де ввесь світ, але душу свою
занапа́стить?
37 Або що́ назамі́н дасть люди́на за душу свою?
38 Бо хто буде Мене та Моєї
науки соро́митися в роді цім
перелю́бнім та грішнім, того

посоро́миться також Син Лю́дський, як при́йде у славі Свого Отця з а́нголами святими“.

9 І сказав Він до них: „Поправді кажу́ вам, що деякі з тут-о прия́вних не скушту́ють смерти, аж поки не ба́читимуть Царства Божого, що прийшло́ воно в силі“.

Переобра́ження Господнє

2 А через шість день забирає Ісус Петра, і Якова, і Івана, та й веде їх осібно на го́ру високу самих. І Він переобрази́вся перед ними.
3 І стала одежа Його осяйна́, дуже біла, як сніг, якої біли́льник не зміг би так ви́білити на землі!
4 І з'явивсь їм Ілля́ та Мойсей, і розмовляли з Ісусом.
5 І озвався Петро та й сказав до Ісуса: „Учителю, до́бре бути нам тут! Поставмо ж *собі* три шатра: для Тебе одне, і одне для Мойсея, і одне для Іллі“.
6 Бо не знав, що́ казати, бо були́ перелякані.
7 Та хмара ось їх заслони́ла, і голос почувся із хмари: „Це Син Мій Улю́блений, — Його слухайтеся!“
8 І зараз, звівши очі свої, вони вже ніко́го з собою не бачили, крім Самого Ісуса.
9 А коли з гори схо́дили, Він їм наказав, щоб ніко́му того не казали, що́ бачили, аж поки Син Лю́дський із мертвих воскресне.

Ілля приготує Ісусові все

10 І вони заховали *те* слово в собі, сперечаючися, що́ то є: „воскреснути з мертвих“.
11 І вони запитали Його та сказали: „Що́ це книжники кажуть, ніби треба Іллі перш прийти?“
12 А Він відказав їм: „Тож Ілля́, коли при́йде попе́реду, усе приготу́є. Та я́к же про Лю́дського Сина написано, що мусить багато Він ви́терпіти, і буде знева́жений?
13 Але вам кажу́, що й Ілля́ був прийшов, — та зробили йому, що́ тільки хотіли, як про нього написано“.

Уздоровлення сновидного

14 А коли поверну́лись до учнів, коло них вони вгле́діли бе́зліч наро́ду та книжників, що сперечалися з ними.
15 І негайно ввесь на́товп, як побачив Його, сполохну́вся із дива, і назу́стріч побіг, і став вітати Його.
16 І запитався Він їх: „Про що сперечаєтесь з ними?“
17 І Йому відповів один із натовпу: „Учителю, привів я до Тебе *ось* сина свого́, що духа німого він має.
18 А як він де схо́пить його, то о́б землю кидає ним, — і він піну пускає й зубами скрегоче та сохне. Я казав Твоїм у́чням, щоб прогнали його, — та вони не змогли“.
19 А Він їм у відповідь каже: „О, роде невірний, — доки буду Я з вами? Доки вас Я терпітиму? Приведіть до Мене його!“
20 І до Нього того привели́. І як тільки побачив Його, то дух зараз затряс ним. А той, поваливши́сь на землю, став качатися та заливатися піною.
21 І Він запитав його ба́тька: „Як давно́ йому сталося це?“ Той сказав: „Із дити́нства.
22 І по́часту кидав він ним і в огонь, і до води, щоб його погубити. Але коли можеш що Ти, то змилуйсь над нами, і нам поможи!“
23 Ісус же йому відказав: „Щодо того *твого* „коли можеш“, — то тому́, хто вірує, все можливе!“

24 Зараз ба́тько хлоп'я́ти з слізьми́ закричав і сказав: „Вірую, Господи, — поможи недовірству моє́му!“

25 А Ісус, як побачив, що на́товп збігається, то нечистому духові заказав, і сказав йому: „Ду́ше німий і глухий, тобі Я наказую: вийди з нього, і більше у нього не входь!“

26 І, закричавши та міцно затрясши, той вийшов. І він став, немов мертвий, — аж багато-хто стали казати, що помер він.

27 А Ісус узяв за руку його та й підвів його, — і той устав.

28 Коли́ ж Він до дому прийшов, то учні питали Його само́тою: „Чому ми́ не могли його вигнати?“

29 А Він їм сказав: „Цей рід не вихо́дить інакше, як тільки від молитви та по́сту“.

Ісус удруге заповідає Свою смерть і воскресіння

30 І вони вийшли звідти, і прохо́дили по Галілеї. А Він не хотів, щоб довідався хто.

31 Бо Він Своїх учнів навчав і казав їм: „Людський Син буде ви́даний лю́дям до рук, і вони Його вб'ють, але вбитий, — воскресне Він третього дня!“

32 Вони ж не зрозуміли *цього* сло́ва, та боялись Його запитати.

Хто найбільший у Царстві Небеснім

33 І прибули́ вони в Капернау́м. А як був Він у домі, то їх запитав: „Про що́ міркува́ли в дорозі?“

34 І мовчали вони, — сперечалися бо проміж себе в дорозі, хто́ найбільший.

35 А як сів, то покликав Він Дванадцятьо́х, і промовив до них: „Коли хто бути першим бажає, — нехай буде найменшим із усіх і слуга всім!“

36 І взяв Він дитину, і поставив її серед них. І, обнявши її, Він промовив до них:

37 „Коли хто в Ім'я́ Моє при́йме одне з дітей таких, той приймає Мене. Хто ж приймає Мене, — не Мене він приймає, а Того, Хто послав Мене!“

Хто не супроти нас, — той за нас

38 Обізвався до нього Іван: „Учителю, ми бачили одно́го *чоловіка*, який з нами не ходить, що виганя́є Ім'я́м Твоїм де́монів; і ми заборонили йому, бо він із нами не ходить“.

39 А Ісус відказав: „Не забороняйте йому, бо немає такого, що Ім'я́м Моїм чудо зробив би, і зміг би неба́ром лихосло́вити Мене́.

40 Хто бо не супроти нас, — той за нас!

41 І коли хто напо́їть вас ку́хлем води в Ім'я́ Моє ради того, що ви Христові, поправді кажу́ вам: той не згубить своєї нагоро́ди!

42 Хто ж споку́сить одно́го з мали́х цих, що вірять, то краще б такому було, коли б жо́рно млино́ве на шию йому почепити, та її кинути в море!

Як увійти до Царства Божого

43 І коли рука твоя спокуша́є тебе, — відітни її: краще тобі ввійти до життя одноруки́м, ніж з обома руками ввійти до геєнни, до огню невгаси́мого,

44 де

„їхній червяк не вмирає,
і не гасне огонь“.

45 І коли нога твоя спокуша́є тебе, — відітни її: краще тобі ввійти до життя одноно́гим, ніж з обома ногами бути вкиненому до геєнни, [до огню невгаси́мого],[1]

[1] У віршах 45 і 47 взяте в [ ] читається тільки в деяких грецьких текстах.

46 де
,,їхній червяк не вмирає,
і не гасне огонь".
47 І коли твоє око тебе́ спокушає, — вибери його: краще тобі однооки́м ввійти в Царство Боже, ніж з обома очима бути вкиненому до геєнни огне́нної,
48 де
,,їхній червяк не вмирає,
і не гасне огонь"!
49 Бо посо́литься кожен огнем, і кожна жертва посо́литься сіллю.
50 Сіль — добра річ. Коли ж сіль несолоною стане, — чим поправити її? Майте сіль у собі, майте й мир між собою!"

Що Бог спарував, людина нехай не розлучує

10 І, вийшовши звідти, Він приходить у землю Юдейську, на той бік Йорда́ну. І знову зібралися ю́рби до Нього, і знов Він навчав їх, звича́єм Своїм.
2 І підійшли фарисеї й спитали, Його випробо́вуючи: ,,Чи дозволено чоловікові дружи́ну *свою* відпустити?"
3 А Він відповів і сказав їм: ,,Що Мойсей заповів вам?"
4 Вони ж відказали: ,,Мойсей заповів написати листа розводо́вого, та й відпустити".
5 Ісус же промовив до них: ,,То за ваше жорстокосе́рдя він вам написав оцю заповідь.
6 Бог же з поча́тку творіння ,,створив чоловіком і жінкою їх.
7 Покине тому́ чоловік свого ба́тька та матір,
8 і стануть обо́є вони одним тілом", — тим то немає вже двох, але́ одне тіло.
9 Тож, що Бог спарува́в, — люди́на нехай не розлу́чує!"
10 А вдома про це учні знов запитали Його.
11 І Він їм відказав: ,,Хто дружи́ну відпустить свою, та й одру́житься з іншою, той чинить пере́люб із нею.
12 І коли дружи́на покине свого чоловіка, і вийде заміж за іншого, то чинить пере́люб вона".

Ісус благословляє діток

13 Тоді поприно́сили діток до Нього, щоб Він доторкнувся до них, учні ж їм докоря́ли.
14 А коли спостеріг *це* Ісус, то обу́рився, та й промовив до них: ,,Пустіть діток до Ме́не прихо́дити, і не бороніть їм, — бо таких Царство Боже!
15 Поправ́ді кажу вам: Хто Божого Царства не прийме, немов *те* дитя, той у нього не ввійде".
16 І Він їх пригорну́в, і поблагословив, на них руки поклавши.

Ісус і багатий юнак

17 І коли вирушав Він у путь, то швидко набли́зивсь один, упав перед Ним на коліна, і спитався Його: ,,Учителю Добрий,[1] — що робити мені, щоб вічне життя вспадкува́ти?"
18 Ісус же йому відказав: ,,Чого звеш Мене Добрим? Ніхто не є Добрий, крім Бога Самого.
19 Знаєш заповіді: ,,Не вбивай, не чини пере́любу, не кради́, не свідкуй неправдиво", не кривди́, ,,шануй свого ба́тька та матір".
20 А він відказав Йому: ,,Учителю, — це все виконав я *ще* зма́лку".
21 Ісус же поглянув на нього з любов'ю, і промовив йому: ,,Одного бракує тобі: іди, розпро́дай, що маєш, та вбогим роздай, — і матимеш скарб ти на небі! Потому приходь *та й* іди вслід за Мною, узявши хреста".
22 А він засмутився тим словом,

[1] Грецьке ἀγαθός — добрий у всьому і всім, найвищий ступінь доброcти.

і пішов, зажурившись, — бо великі маєтки він мав!
23 І поглянув довкóла Ісус, та й сказав Своїм учням: „Як тяжко отим, хто має багáтство, увійти в Царство Боже!“
24 І учні жахнулись від слів Його. А Ісус знов у відповідь каже до них: „*Мої* діти, як тяжко отим, хто надію кладе на багатство, увійти в Царство Боже!
25 Верблюдові легше пройти через гóлчине вýшко, ніж багатому в Боже Царство ввійти!“
26 А вони здивувалися дуже, і казали один до однóго: „Хто ж *тоді* може спастися?“
27 Ісус же поглянув на них і промовив: „Неможливе це людям, а не Богові. Бо „для Бога можливе все!“

Нагорода апóстолам

28 А Петро став казати Йому: „От усе ми покинули, та й пішли за Тобою слідóм“.
29 Ісус відказав: „Поправді кажу вам: Немає такого, щоб дім полишив, чи братів, чи сестéр, або матір, чи бáтька, або діти, чи поля́ ради Мене та ради Євáнгелії,
30 і не одержав би в сто раз більше тепер, цього чáсу, серед переслідувань, — домів, і братів, і сестéр, і матерів, і дітей, і піль, а в віці настýпному — вічне життя.
31 І багато-хто з перших стануть останніми, а останні — першими“.

Ісус утретє провіщає Свою смерть та воскресіння

32 Були ж у дорозі вони, простуючи в Єрусали́м. А Ісус ішов попéреду них, — аж дуже вони дивувались, а ті, що йшли вслід за Ним, боялись. І, взявши знов Дванадцятьóх, почав їм розповідати, щó з Ним статися має:
33 „Оце в Єрусали́м ми йдемó, і первосвященикам і книжникам ви́даний буде Син Людський, і засудять на смерть Його, і поганам Його видадуть,
34 і насміхатися бýдуть із Нього, і бýдуть плювати на Нього, і будуть Його бичувáти, і вб'ють, — але третього дня Він воскресне!“

Прохáння Зеведеєвих синів

35 І підхóдять до Нього Яків та Іван, сини Зеведéєві, та й кажуть Йому: „Учителю, — ми хочемо, щоб Ти зробив нам, про що бýдемо просити Тебе“.
36 А Він їх поспитав: „Чого ж хочете, щоб Я вам зробив?“
37 Вони ж відказали Йому: „Дай нам, щоб у славі Твоїй ми сиділи правóруч від Тебе один, і лівóруч один“!
38 А Ісус відказав їм: „Не знаєте, чого просите. Чи ж можете ви пити чашу[1], що Я її п'ю, і христитися хрищенням, що Я ним хрищуся?“
39 Вони відказали Йому: „Можемо“. А Ісус їм сказав: „Чашу, що Я її п'ю, ви питимете, і хрищенням, що Я ним хрищусь, ви охриститеся.
40 А сидіти правóруч Мене та лівóруч — не Моє це давати, а кому уготóвано“.
41 Як почули ж *це* Дéсятеро, то обурились на Якова та на Івана.

Хто хоче бути першим, нехай буде він вам за раба

42 А Ісус їх покликав, і промовив до них: „Ви знаєте, що ті, що вважають себе за князів у народів, панують над ними, а їхні вельможі їх тиснуть.
43 Не так буде між вами, але хто з вас великим бути хоче, — нехай буде він вам за слугу.

[1] Чаша — це доля.

44 А хто з вас бути першим
бажає, — нехай буде всім за раба.
45 Бо Син Людський прийшов
не на те, щоб служили Йому, але
щоб послужити, і душу Свою дати
на викуп за багатьох".

Уздоровлення сліпого

46 І приходять вони в Єрихóн.
А коли з Єрихóну вихóдив Він
рáзом із Своїми ýчнями й з бéзліч-
чю люду, сидів і просив при дорозі
сліпий Вартимéй, син Тимéїв.[1]
47 І, прочувши, що то Ісус На-
зарянúн, почав кликати та гово-
рити: „Сину Давидів, Ісусе, —
змилуйся надо мною!"
48 І сварились на нього багато-
хто, щоб мовчáв, а він іще більше
кричав: „Сину Давидів, — зми-
луйся надо мною!"
49 І спинився Ісус та й сказав:
„Покличте його!" І кличуть слі-
пого та й кажуть йому: „Будь ба-
дьорий, устань, — Він кличе те-
бе".
50 А той скинув плаща свого,
і скочив із місця, — і прибіг до
Ісуса.
51 А Ісус відповів і сказав йо-
му: „Щó ти хочеш, щоб зробив
Я тобі?" Сліпий же Йому від-
казав: „Учителю, — нехай я про-
зрю!"
52 Ісус же до нього промовив:
„Іди, — твоя віра спасла тебе!"
І той зараз прозрів, і пішов за
Ісусом дорогою.

Славний в'їзд Ісуса до Єрусалиму

11 І коли вони наблúзились до
Єрусалиму, до Вітфагії й Ві-
фáнії, на Оливній горі, тоді Він
посилає двох учнів Своїх,
2 і каже до них: „Ідіть у село,
яке перед вами, і, входячи в нього,
ви знáйдете зараз прив'язане ослś,
що на нього ніхто ще з людей не
сідав. Відв'яжіть його, і приве-
діть.
3 Коли ж скаже хто вам: „Щó
це ви робите?" відкажіть: „Гос-
подь потребýє його, — і відішле
його сюди зараз".
4 І вони відійшли, і знайшли те
осля, що прив'язане коло воріт
ізнадвóру було при дорозі, — і
відв'язали його.
5 А деякі з тих, що стояли там,
сказали до них: „Щó ви робите?
Пóщо осля ви відв'язуєте?"
6 Вони ж їм відказали, як зве-
лів їм Ісус, — і відпущено їх.
7 І вони привели до Ісуса ослś,
і поклали на нього плащі свої, а
Він сів на нього.
8 Багато ж *нарóду* стелили оде-
жу свою по дорозі, а інші стелили
дорогою зéлень, натяту в полях.
9 А ті, що йшли перед Ним і
позáду, викрикували:
„Осáнна!
Благословéнний, хто йде
у Господнє Ім'я!
10 Благословенне Царство, що
надходить, Отця нашо-
го Давида!
Осáнна на висоті!"
11 Потому ввійшов Він до Єру-
салиму, і в храм. А оглянувши
все, як година вже пізня була, Він
пішов у Віфáнію з Дванадцятьмá.

Неплідне фіґове дерево

12 А назавтра, коли вони ви-
йшли з Віфáнії, Він зголоднів.
13 І, побачивши здáлека фіґове
дерево, вкрите листями, Він пі-
дійшов, чи не знáйде на ньому чо-
гó. І, прийшовши до нього, не
знайшов нічого, крім листя *са-
мóго*, — не пора бо на фіґи булá.
14 І озвався Ісус і промовив до
нього: „Щоб більше ніхто твого
плóду не з'їв аж повіки!" А учні
Його *все те* чули.

[1] „Вартимей" у перекладі визначає „син Тимея".

Очищення храму

15 І прийшли вони в Єрусалим.
А як Він у храм увійшов, то став
виганяти продавців і покупців у
храмі, і поперевертáв столи гро-
шомінам та ослóни — продавцям
голубів.
16 І Він не дозволяв, щоб хто
річ *яку* носив через храм.
17 І Він *їх* навчав і казав їм:
,,Хіба не написано: ,,Дім Мій —
бýде домом молитви в нарóдів
усіх", ви ж із нього зробили ,,пе-
черу розбійників!"
18 І почули *це* первосвященики
й книжники, і шукали, як Його по-
губити, бо боялись Його, — увесь
бо нарóд дивувався науці Його.
19 А як пізно ставало, вони по-
за місто вихóдили.

Коли молитва буде вислухана

20 А прохóдячи вранці, поба-
чили фіґове дерево, усохле від
кореня.
21 І, згадавши Петро, говóрить
Йому: ,,Учителю, глянь — фіґове
дерево, що прокляв Ти, усохло!"
22 А Ісус їм у відповідь каже:
,,Майте віру Божу!
23 Поправді кажу вам: Як хто
скаже горі цій: ,,Порушся та й
кинься до моря", і не матиме
сумніву в серці своїм, але матиме
віру, що станеться так, як говó-
рить, — то буде йому!
24 Через це говорю вам: Усе,
чого ви в молитві попрóсите, вірте,
що одержите, і спóвниться вам.
25 І коли стоїте на молитві, то
прощайте, як маєте що проти кого,
щоб і Отець ваш Небесний проба-
чив вам прóгріхи ваші.
26 Коли ж не прощаєте ви, то й
Отець ваш Небесний не простить
вам прóгріхів ваших".

Якою влáдою чинить Ісус

27 І знóву прийшли вони в Єру-
салим. Коли ж Він у храмі хо-
див, поприхóдили первосвящени-
ки й книжники, і старшúни до
Нього,
28 і сказали Йому: ,,Якою Ти
влáдою все оце чиниш? І хто
Тобі влáду цю дав, щоб Ти це ро-
бив?
29 А Ісус відказав їм: ,,Запи-
таю й Я вас одне слово, і відпові-
дайте Мені, то й Я відкажý вам,
якою Я влáдою це *все* чиню́.
30 Іванове хрищення з неба бу-
ло, чи від людей? Відповідайте
Мені!"
31 Вони ж міркували собі й го-
ворили: Коли скажемо: ,,Із неба",
відкаже: ,,Чого ж ви йому не по-
вірили?"
32 А як скажемо: ,,Від людей",
— то боялись нарóду, бо всі вва-
жали, що Іван був поправді про-
рок.
33 І сказали Ісусові в відпо-
відь: ,,Не знаємо". А Ісус їм
відказує: ,,То й Я не скажý вам,
якою Я влáдою це *все* чиню́".

Притча про злочинних винарів

12 І почав Він у прúтчах до
них промовляти: ,,Насадив
був один чоловік виноградника,
муром обгородив, вúдовбав *у ньо-
му* чавúло, башту поставив, — і
віддав його винаря́м, та й пішов.
2 А певного чáсу послав він
раба до *своїх* винарів, щоб при-
йняти частину плоду з винограден-
ка в *тих* винарів.
3 Та вони схопúли його та й
побили, і відіслали ні з чим.
4 І знóву послав він до них раба
іншого, — та й того вони зранили
в голову та зневáжили.
5 Тоді вислав він іншого, —
і того вони вбили. І багатьóх *іще*
інших, — набили однúх, а однúх
повбивали.
6 І він мав ще одногó, — сина
улю́бленого. Наостáнок послав і

того́ він до них і сказав: „Посоромляться сина мого́!“
7 А ті винарі міркували собі: „Це спадкоємець; ходім, замордуймо його, — і нашою спа́дщина бу́де!“
8 І вони схопи́ли його та й убили, і викинули його за виноградник.
9 Отож, що́ пан виноградника зробить? — Він прибуде та й вигубить тих винарів, і віддасть виноградника іншим.
10 Чи ви не читали в Писа́нні:
„Камінь, що його будівни́чі відкинули, —
той наріжним став ка́менем!
11 Від Господа сталося це, —
і дивне воно в оча́х наших“.
12 І шукали Його, щоб схопи́ти, але побоялись наро́ду. Бо вони зрозуміли, що про них Він *цю* при́тчу сказав. І, лишивши Його, відійшли.

Віддайте кесареве кесареві, а Богові Боже

13 І вони вислали деяких із фарисеїв та іроді́янів до Нього, щоб зловити на слові Його.
14 Ті ж прийшли та й говорять Йому: „Учителю, знаємо ми, що Ти справедливий, і не зважаєш *зовсім* ні на ко́го, бо на лю́дське обличчя не дивишся, а наставляєш на Божу дорогу правдиво. Чи годи́ться давати податок для кесаря, чи ні? Давати нам, чи не давати?“
15 А Ісус, знавши їх лицемірство, сказав їм: „Чого ви Мене випробо́вуєте? Принесіть Мені гріш податко́вий, щоб бачити“.
16 І принéсли вони. А Він каже до них: „Чий це образ і напис?“ Ті ж Йому відказали: „Кесарів“.
17 Ісус тоді каже в відповідь їм: „Віддайте кесареве — кесареві, а Богові — Боже!“ І дивувалися з Нього вони.

Воскресі́ння мертвих

18 І прийшли до Нього ті садукеї, що твердять, ніби нема воскресі́ння, і запитали Його та сказали:
19 „Учителю, Мойсей написав нам: „Як помре кому брат, і полишить дружи́ну, а дитини не лишить, то нехай його брат візьме дружи́ну *його́*, та й відновить насіння для брата свого́“.
20 Було сім братів. І перший взяв дружи́ну й умер, не лишивши дітей.
21 Другий теж її взяв та й помер, — і він не лиши́в дітей. Так само і третій.
22 І *всі* семеро не полишили дітей. А по всіх вмерла й жінка.
23 А в воскресі́нні, як воскреснуть вони, то котро́му із них вона дружи́ною буде? Бо семеро мали за дружи́ну її“.
24 Ісус їм відказав: „Чи ви не тому помиляєтесь, що не знаєте ані Писа́ння, ані Божої сили?
25 Бо як із мертвих воскреснуть, то не бу́дуть женитись, ані заміж вихо́дити, але будуть, немов анголи́ *ті* на небі.
26 Щождо мертвих, що воскреснуть, чи ж ви не читали в Мойсеєвій книзі, як — при кущі — сказав йому Бог, промовляючи: „Я Бог Авраамів, і Бог Ісаків, і Бог Яковів“,
27 *Бо Він є* Бог не мертвих, а живих! Тим то ви помиляєтесь ду́же“.

Котра́ заповідь найбільша в Зако́ні

28 А один із тих книжників, що чув, як вони сперечались, та бачив, як добре Він відповідав їм,

приступив та й спитався Його:
,,Котрá заповідь перша з усіх?"
29 Ісус відповів: ,,Перша:
,,Слухай, Ізраїлю: наш Господь
Бог — Бог єдиний".
30 І: ,,Люби Господа, Бога сво-
го, усім серцем своїм, і всією ду-
шею своєю, і всім своїм розумом,
і з цілої сили своєї!" (Це зáповідь
перша!)
31 А друга (однáкова з нею):
,,Люби свого ближнього, як самóго
себе!" Нема іншої більшої за-
повіді над оці!"
32 І сказав Йому книжник:
,,Добре, Учителю! Ти поправді
сказав, що ,,Один Він, і нема ін-
шóго, окрім Нього",
33 і що ,,Любити Його всім
серцем, і всім розумом, (і всією
душéю), і з цілої сили", і що ,,Лю-
бити *свого* ближнього, як самóго
себе", — це важливіше за всі ціло-
пáлення й жертви!"
34 Ісус же, побачивши, що ро-
зумно той відповідь дав, промовив
до нього: ,,Ти недалеко від Божо-
го Царства!" І ніхто не насмілю-
вався вже питати Його.

Чий син Христос

35 Потóму Ісус відповів і про-
мовив, у храмі навчаючи: ,,Як то
книжники кажуть, що ніби Хри-
стос — син Давидів?
36 Адже той Давид Святим Ду-
хом сказав:

,,Промовив Господь Господé-
ві моєму:
сядь правóруч Мене,
доки не покладý Я Твоїх во-
рогів підніжком ногам
Твоїм!"

37 Сам Давид Його Господом
зве, — як же Він йому син?"

Хто такі книжники й фарисеї

І багато людей залюбкú Його
слухали.
38 Він же казав у науці Своїй:
,,Стережіться тих книжників, що
люблять у довгих одежах прохó-
джуватись, і привіти на ринках,
39 і перші лавкú в синагогах,
і перші місця на прийняттях,
40 що вдовúні хати поїдають, і
моляться довго напóказ, — вони
тяжче осýдження прúймуть!"

Вдовúна лепта

41 І сів Він навпроти скарбнú-
ці, і дививсь, як нарóд мідякú до
скарбниці вкидає. І багато за-
можних укидáли багато.
42 І підійшла одна вбога вдо-
вúця, і поклала дві лéпті,[1] цебто
гріш.
43 І покликав Він учнів Своїх
та й промовив до них: ,,Поправді
кажу вам, що ця вбога вдовиця
поклала найбільше за всіх, хто
клав у скарбницю.
44 Бо всі клали від лúшка сво-
го, а вона поклáла з убóзтва
свого все, що мала, — свій прожи-
ток увесь".

Доля єрусалимського храму

13 І коли Він виходив із храму,
говорить Йому один із учнів
Його: ,,Подивися, Учителю — якé
то каміння та щó за будівлі!"
2 Ісус же до нього сказав: ,,Чи
ти бачиш великі будинки оці? —
Не залúшиться тут *навіть* камінь
на камені, який не зруйнується!"

Ознаки кінця віку

3 Коли ж Він сидів на Оливній
горі, проти храму, питали Його
насамоті Петро, і Яків, і Іван, і
Андрій:
4 ,,Скажи нам, коли станеться
це? І яка *буде* ознáка, коли все
те вúконатись має?"

[1] Найдрібніша мідяна монета в Палестині звалася по-грецькому λεπτόν лéпта.

Ознаки наближення кінця віку

5 Ісус же почав промовляти до
них: ,,Стережіться, щоб вас хто не
звів.
6 Бо багато-хто прийдуть в Ім'я
Моє, кажучи: ,,Це Я". І зведуть
багатьох.
7 І як про війни почуєте ви, і
про воєнні чутки, — не лякайтесь,
бо статись належить *тому*". Та
це ще не кінець.
8 ,,Бо повстане нарóд на нарóд,
і царство на царство", будуть
землетруси місцями, буде голод.
Це початок терпінь *породільних*.
9 Пильнуйте ж самі, бо вас на
суди видаватимуть, і бичувати-
муть вас у синагогах, і поведуть
до правителів та до царів ради
Мене, на свідчення їм.
10 Але перше Євангелія мусить
бути народам усім проповідувана.
11 Коли ж видадуть вас і по-
ведуть, — не турбуйтеся зазда-
легідь, щó вам говорити, — а щó
дане вам буде тієї години, то те
говоріть: бо не ви промовлятимете,
але Дух Святий.
12 І видасть на смерть брата
брат, а батько — дитину. І
,,діти повстануть навпроти
батьків",
— і їм смерть заподіють.
13 І за Ім'я Моє будуть усі вас
ненавидіти. А хто витерпить аж
до кінця, той буде спасений!

Спустошення Єрусалиму

14 Коли ж ви побачите ту ,,ги-
доту спустошення", — що про неї
звіщав пророк Даниїл, — що вона
залягла, де не слід, — хто читає,
нехай розуміє, — тоді ті, хто в
Юдеї, нехай в гори втікають.
15 І хто на покрівлі, нехай той
не сходить, і нехай не входить
узяти щось із дому свогó.
16 І хто на полі, — хай назад
не вертається взяти одежу свою.
17 Горе ж вагітним і тим, хто
годує грудьми, у ті дні!
18 Моліться ж, щоб не трапи-
лося *це* зимою!

Появлення неправдивих христів і пророків

19 Будуть бо ті дні такою
,,скорботою, що її не було
з первопочину світу",
що його Бог створив, ,,аж досі",
і не буде.
20 І коли б Госпóдь не вкоротив
тих днів, — не спаслася б ніяка людина; але ради вибраних,
кого вибрав, укоротив Він *ті*
дні.
21 Тоді ж, як хто скаже до вас:
,,Ото, Христос тут", ,,Ото там",
— не йміть віри.
22 Бо повстануть христи не-
правдиві, і неправдиві пророки,
і будуть чинити ознаки та чуда,
щоб спокусити, як можна, *і* ви-
браних.
23 Але ви стережіться! Я ска-
зав вам усе наперед.

З'явлення Сина Людського

24 Але за тих днів, по скорботі
отій,
,,сонце затьмиться,
і місяць не дасть свого
світла.
25 і зорі спадатимуть з неба,
і сили небесні порушаться".
26 І побачать тоді
,,Сина Людського,
що йтиме на хмарах"
із великою потугою й славою.
27 І тоді Він пошле Анголів і
зберуть Його вибраних
,,від вітрів чотирьох,
від краю землі до крайнеба".

28 Від дерева ж фіґового навчіться прикладу: коли віття його вже розпукується, і кинеться листя, то знаєте, що близько літо.

29 Так і ви: коли тільки побачите, що діється це, то знайте, що близько, — під дверима.

30 Поправді кажу вам: не перейде цей рід, аж усе оце станеться!

31 Небо й земля проминуться, але не минуться слова Мої!

Будьмо готові, бо часу кінця віку ніхто не знає

32 Про день же той чи про годину не знає ніхто: ні анголи на небі, ні Син, — тільки Отець.

33 Уважайте, чувайте й моліться: бо не знаєте, коли час *той* настане!

34 Як той чоловік, що від'їхав, і залишив свій дім, і дав рабам своїм владу й кожному працю свою, а воротареві звелів пильнувати.

35 Тож пильнуйте, — не знаєте бо, коли прийде пан дому: увечорі, чи опівночі, чи як півні співатимуть, чи ранком.

36 Щоб вас не застав, що спите, коли вернеться він несподівано.

37 А що вам Я кажу, те всім Я кажу: Пильнуйте!"

Синедріон ухвалює забити Ісуса

14 За два ж дні була Пасха й Опрісноки. А первосвященики й книжники стали шукати, як би підступом взяти Його та забити.

2 Вони говорили: ,,Та не в свято, щоб бува колотнеча в народі не сталась".

Намащення Ісуса миром

3 Коли ж Ісус був у Віфанії, у домі Симона, на проказу слабого, і сидів при столі, підійшла *одна* жінка, алябастрову пляшечку маючи щирого нардового дуже цінного мира. І розбила вона алябастрову пляшечку, і вилила *миро* на голову Йому!

4 А дехто обурювались між собою й казали: ,,Нащо таке марнотратство на миро?

5 Бо можна було б це миро продати більше, як за три сотні динаріїв,[1] і вбогим роздати". І нарікали на неї.

6 Ісус же сказав: ,,Залишіть її! Чого прикрість їй робите? Вона добрий учинок зробила Мені.

7 Бо вбогих ви маєте завжди з собою, і коли схочете, можете їм робити добро, — Мене ж не постійно ви маєте.

8 Що могла, те зробила вона: заздалегідь намастила Моє тіло на похорон.

9 Поправді кажу вам: де тільки ця Євангелія проповідувана буде в цілому світі, — на пам'ятку її буде сказане й те, що зробила вона!"

Юдина зрада

10 Юда ж Іскаріотський, один із Дванадцятьох, подався до первосвящеників, щоб їм Його видати.

11 А вони, як почули, зраділи, і обіцяли йому срібняків *за те* дати. І він став вишукувати, як би слушного часу *їм* видати Його.

Таємна Вечеря

12 А першого дня Опрісноків, коли пасху приношено в жертву, сказали Йому Його учні: ,,Куди хочеш, щоб пішли й приготували ми Тобі пасху спожити?"

13 І посилає Він двох із Своїх учнів, і каже до них: ,,Підіть до міста, і стріне вас чоловік, що нестиме в глекові воду, — то йдіть за ним.

[1] Динарій — римська монета. Робітникові за день праці платили динарія, пор. Мт. 20. 2.

14 І там, куди він увійде, скажіть до госпóдаря дому: „Учитель питає: „Де кімнáта Моя, в якій Я споживу́ зо Своїми у́чнями пасху?"
15 І він вам покаже велику гóрницю, ви́стелену та готову: там приготуйте для нас".
16 І учні пішли, і до міста прийшли, і знайшли, як Він їм сказав, — і зачали́ вони пасху готувáти.
17 А коли настав вечір, Він приходить із Дванадцятьмá.
18 І як сиділи вони при столі й споживали, промовив Ісус: „Поправді кажу вам, що один з-поміж вас, „який споживає зо Мною", видасть Мене́".
19 Вони зачали́ сумувати, і один по однóму питати Його: „Чи не я?"
20 А Він їм сказав: „Один із Дванадцятьóх, що в миску мачáє зо Мною.
21 Людський Син справді йде, як про Нього написано; та горе тому́ чоловікові, що видасть він Лю́дського Сина! Було б краще тому чоловікові, коли б він не родився!"
22 Як вони ж споживали, Ісус узяв хліб, і поблагословив, поламав, і дав їм, і сказав: „Прийміть, споживайте, це — тіло Моє!"
23 І взяв Він чашу, і, вчинивши подяку, подав їм, — і пили́ з неї всі.
24 І промовив до них: „Це — кров Моя *Новóго* Заповіту, що за багатьох проливається.
25 Поправді кажу́ вам, що відніні не пи́тиму Я від плоду виноградного до того дня, як нови́м буду пити його в Царстві Божім!"

Учні наостанку споку́сяться

26 А коли відспівали вони, на гóру Оливну пішли.
27 Промовляє тоді їм Ісус: „Усі ви споку́ситесь ночі цієї, як написано:
„Уражу́ Пáстиря, —
і розпорóшаться вівці!"
28 По воскресі́нні ж Своїм Я вас ви́переджу в Галілеї".
29 І відізвався до Нього Петро: „Хоч спокусяться й усі, — та не я!"
30 Ісус же йому відказав: „Поправді кажу́ тобі, що сьогодні, цієї *ось* ночі, перше ніж заспіває півень двічі, — відречешся ти три́чі від Мене!"
31 А він ще сильніш запевняв: „Коли б мені й умерти з Тобою, — я не відречу́ся Тебе!" Так же само сказали й усі.

Страждáння в Гефсимáнії

32 І приходять вони до місцевости, на ім'я́ Гефсимáнія, і каже Він у́чням Своїм: „Посидьте ви тут, поки Я помолюся".
33 І, взявши з Собою Петра, і Якова та Івана, Він зачав сумувати й тужи́ти.
34 І сказав Він до них: „Обгóрнена сумом смертéльним душа Моя! Залиші́ться тут і пильнуйте!"
35 І Він відійшов трохи далі, припав до землі, та й благав, щоб, як можна, минула Його ця година.
36 І благав Він: „Авва[1]-Отче, — Тобі все можливе: пронеси мимо Мене цю чашу! А проте, — не чого хочу Я, але чого Ти".
37 І вернувся, і знайшов їх, що спали, та й каже Петрові: „Симоне, спиш ти? Однієї години не зміг попильнувáти?
38 Пильнуйте й моліться, щоб не впасти в спокусу, — бадьóрий бо дух, але нéмічне тіло!"
39 І знóву пішов і молився, те саме промовивши слово.

[1] Арамейське abba значить отець, батько.

40 А вернувшись, ізнову знайшов їх, що спали, бо зважніли їм очі булú. І не знали вони, щó Йому відказати.
41 І вернувсь Він утретє, та й каже до них: „Ви ще далі спитé й спочиваєте? Скінчено, — надійшла *та* година: у руки грішникам ось видається Син Лю́дський!
42 Уставайте, ходім, — ось наблúзивсь Мій зрадник“.

Страждáння і смерть Ісуса Христá.

Схóплення Ісуса

43 І зараз, як Він ще говорив, прийшов Юда, один із Дванадцятьóх, а з ним люди з мечами та кúями від первосвящеників, і книжників, і старших.
44 А зрадник Його дав був знака їм, кажучи: „Кого я поцілую, то Він, — беріть Його, і оберéжно ведіть“.
45 І, прийшовши, підійшов він негайно та й каже: „Учителю!“ І поцілував Його.
46 Вони ж руки свої наклáли на Нього, — і схопúли Його.
47 А один із тих, що стояли навкóло, меча вúхопив та й рубону́в рабá первосвященика, — і відтяв йому вухо.
48 А Ісус їм промовив у відповідь: „Немов на розбійника вийшли з мечами та кúями, щоб узяти Мене.
49 Я щодня був із вами у храмі, навчаючи, — і Мене не взялú ви. Але, щоб збулися Писáння“.
50 Тоді всі полишúли Його й повтікали.
51 Один же юнáк, по нагóму загóрнений у покривáло, ішов услід за Ним. І хапáють його.
52 Але він, покривáло покúнувши, утік нагúй.

Нічний суд у Кайяфи

53 А Ісуса вони повелú до первосвященика. І зійшлися всі первосвященики й старші та книжники.
54 Петро ж здáлека йшов услід за Ним до серéдини двóру первосвященика; і сидів він із службою, і грівсь при огні.
55 А первосвященики та ввесь синедріóн шукали посвідчення на Ісуса, щоб Йому заподіяти смерть, — і не знахóдили.
56 Бо багато-хто свідчив фальшúво на Нього, алé не булó згідних свідчень.
57 Тоді деякі встали, і кривосвідчили супроти Нього й казали:
58 „Ми чули, як Він говорив: Я зруйную цей храм рукотвóрний, — і за три дні збудую інший, нерукотвóрний“.
59 Але й так не булó їхнє свідчення згідне.
60 Тоді встав насерéдині первосвященик, та й Ісуса спитав і сказав: „Ти нічóго не відповідаєш, що свідчать вони проти Тебе?“
61 Він же мовчав, і нічого не відповідав. Первосвященик ізнóву спитав Його, до Нього говорячи: „Чи Христос Ти, Син Благословéнного?“
62 А Ісус відказав: „Я! І побачите ви Сина Лю́дського, що сидітиме по правúці сили *Божої*, і на хмарах небесних прихóдитиме!“
63 Роздер тоді первосвященик одежу свою та й сказав: „На щó нам ще свідки потрібні?
64 Ви чули *цю* богозневагу. Як вам здається?“ Вони ж усі присудили, що Він умерти повинен.
65 Тоді деякі стали плювати на Нього, і закривати обличчя Йому, і бити Його та казати Йому: „Пророкуй!“ Служба теж Його била по щóках.

Петро тричі зрікається Ісуса

66 А коли Петро був на подвір'ї
надолі, приходить одна із служ-
ниць первосвященика,
67 і як Петра вона вгледіла,
що грівся, подивилась на нього та
й каже: „І ти був із Ісусом На-
зарянином!"
68 Він же відрікся, говорячи:
„Не відаю, і не розумію, що ка-
жеш". І вийшов назовні, на пе-
реддвір'я. І заспівав *тоді* півень.
69 Служниця ж, коли його вгле-
діла, стала знов говорити прияв-
ним: „Цей із них!"
70 І він знову відрікся. Не-
забаром же знов говорили при-
явні Петрові: „Поправді, ти з них,
— бо ти галілеянин. Та й мова
твоя така сама".
71 А він став клястись та бо-
житись: „Не знаю Цього Чолові-
ка, про Якого говорите ви!"
72 І заспівав півень хвилі тієї
подруге. І згадав Петро слово, що
Ісус був промовив йому: „Перше
ніж заспіває півень двічі, —
відречешся ти тричі від Мене".
І кинувся він, та й плакати став.

Суд над Ісусом у Понтія Пилата

15 А первосвященики з стар-
шими й книжниками, та
ввесь синедріон, зараз уранці, на-
раду вчинивши, зв'язали Ісуса,
повели та й Пилатові видали.
2 А Пилат запитався Його: „Чи
Ти Цар Юдейський?" А Він йо-
му в відповідь каже: „Сам ти
кажеш".
3 А первосвященики міцно Йо-
го винуватили.
4 Тоді Пилат знову Його запи-
тав і сказав: „Ти нічого не від-
повідаєш? Дивись, — як багато
проти Тебе свідкують!"
5 А Ісус більш нічого не від-
повідав, так що Пилат дивувався.
6 На свято ж він їм відпускав
був одного із в'язнів, котрого про-
сили вони.
7 Був же *один*, що звався Вар-
авва, ув'язнений разом із повстан-
цями, які за повстання вчинили
були душогубство.
8 Коли ж натовп зібрався, він
став просити *Пилата зробити*, як
він завжди робив їм.
9 Пилат же сказав їм у відпо-
відь: „Хочете, — відпущу вам
Царя Юдейського?"
10 Бо він знав, що Його через
заздрощі видали первосвяще-
ники.
11 А первосвященики натовп
підмовили, щоб краще пустив їм
Варавву.
12 Пилат же промовив знов їм
у відповідь: „А що ж я чинитиму *з
Тим*, що Його ви Юдейським Ца-
рем називаєте?"
13 Вони ж стали кричати знов:
„Розіпни Його!"
14 Пилат же сказав їм: „Яке ж
зло вчинив Він?" А вони ще
сильніше кричали: „Розіпни Йо-
го!"
15 Пилат же хотів догодити на-
родові, — і відпустив їм Варавву.
І видав Ісуса, збичувавши, щоб
розп'ятий був.

Знущання над засудженим Ісусом

16 Вояки ж повели Його до
середини двору, цебто в преторій, і
цілий відділ скликають.
17 І вони зодягли Його в ба-
гряницю і, сплівши з тернини він-
ка, поклали на Нього.
18 І вітати Його зачали: „Ра-
дій, Царю Юдейський!"
19 І тростиною по голові Його
били, і плювали на Нього. І
навколішки кидалися та вклоня-
лись Йому.
20 І коли назнущалися з Нього,

зняли́ з Нього багряни́цю, і на-
діли на Нього одежу Його. І
Його повели́, щоб розп'ясти Йо-
го.
21 І одного перехо́жого, що з
поля вертався, Си́мона Кіріне́я-
нина, батька Олександра та Ру́фа,
змусили, щоб хреста Йому ніс.
22 І Його привели́ на місце
Голго́фу, що значить „Черепо́ви-
ще".
23 І давали Йому пити вина, із
ми́ррою змішаного, але Він не
прийня́в.
24 І Його розп'яли́, і
„поділили одежу Його,
кинувши же́реб про неї",
хто що візьме.
25 Була́ ж третя[1] година, як
Його розп'яли́.
26 І був написаний на́пис про-
вини Його: „Цар Юдейський".
27 Тоді ро́зп'ято з Ним двох
розбійників, — одно́го право́руч,
і одно́го ліво́руч Його.
28 І збулося Писа́ння, що ка-
же:
„До злочи́нців Його зарахо́-
вано!"[2]
29 А хто побіч прохо́див, то
Його лихосло́вили, „голова́ми
своїми хитали " й казали: „Отак!
Ти, що храма руйнуєш та за три
дні будуєш, —
30 зійди із хреста, та спаси Са-
мого Себе!"
31 Теж і первосвященики з
книжниками глузува́ли й один до
одного казали: „Він інших спа-
сав, — а Самого Себе не може
спасти!
32 Христос, Цар Ізраїлів, —
нехай зійде тепер із хреста, щоб
побачили ми та й увірували".
Навіть ті, що ра́зом із Ним були
ро́зп'яті, насміхалися з Нього.

[1] Це старе єврейське означення, по-нашому це
година дев'ята.
[2] У багатьох грецьких текстах вірша 28 нема.

Ісусова смерть

33 А як шоста[1] година настала,
то аж до години дев'ятої те́мрява
стала по цілій землі.
34 О годині ж дев'ятій Ісус
скрикнув голосом гучни́м та й
вимовив: „Елої, Елої, — лама́
савахта́ні", що в перекладі зна-
чить: „Боже Мій, Боже Мій, —
на́що Мене Ти покинув?"[2]
35 Дехто ж із тих, що стояли
навколо, це почули й казали: „Ось
Він кличе Іллю́!"
36 А один *із них* побіг, намочив
губку о́цтом, настроми́в на тро-
сти́ну, і давав Йому пити й казав:
„Чекайте, побачим, — чи прийде
Ілля́ Його зняти!"
37 А Ісус скрикнув голосом
гучни́м, — і духа віддав!
38 І в храмі завіса розде́рлась
надво́є, — від ве́рху аж додолу.
39 А сотник, що насу́проти Ньо-
го стояв, як побачив, що Він отак
духа віддав, то промовив: „Чоло-
вік Цей був справді Син Божий!"
40 Були ж і жінки́, що диви-
лись здалека, між ними Марія
Магдали́на, і Марія, мати Якова
Молодшого та Йосії, і Саломія,
41 що вони, як Він був у Га-
лілеї, ходили за Ним та Йому
прислуго́вували; і інших багато,
що до Єрусалиму прийшли з Ним.

По́хорон Ісуса

42 А коли настав вечір, — через
те, що було́ Приготовлення, цебто
перед суботою, —
43 прийшов Йо́сип із Ариматеї,
радник поважний, що сам споді-
вавсь Царства Божого, і сміливо
ввійшов до Пилата, — і просив
тіла Ісусового.
44 А Пила́т здивувався, щоб Він

[1] По-нашому це бу́де година дванадцята, а
година дев'ята — це година третя пополудні.
[2] Це Псалом 21. 2 (22. 2), по-гебрейському:
Eli, Eli, lamah azav'tani. Тут Ісус виголошує
по-арамейському: Елої, Елої.

міг уже вмерти. І, покликавши
сотника, запитався його, чи давно
вже *Розп'ятий* помер.
45 І, дізнавшись від сотника,
він подарував тіло Йосипові.
46 А *Йосип* купив полотно,
і, знявши Його, обгорнув полотном
та й поклав Його в гробі,
що в скелі був висічений. І каменя
привалив до могильних дверей.
47 Марія ж Магдалина й Марія,
мати Йосієва, дивилися, де ховали
Його.

Воскресіння і вознесіння Ісуса Христа.

Ангол сповіщає жінкам про воскресіння Ісуса

16 Як минула ж субота, Марія
Магдалина, і Марія Яковова,
і Саломія накупили пахощів,
щоб піти й намастити Його.
2 І на світанку дня першого в
тижні, як сходило сонце, до гробу
вони прибули,
3 і говорили одна одній: „Хто
відвалить нам каменя від могильних
дверей?"
4 А зиркнувши, побачили, що
камінь відвалений; був же він
дуже великий.
5 І, ввійшовши до гробу, побачили
там юнака, що праворуч
сидів, і був одягнений в білу одежу,
— і жахнулись вони.
6 А він промовляє до них:
„Не жахайтесь! Ви шукаєте Розп'ятого,
Ісуса Назарянина. Він
воскрес, — нема Його тут! Ось
місце, де Його поховали були.
7 Але йдіть, скажіть учням Його
та Петрові: Він іде в Галілею
попереду вас, — там Його ви побачите,
як Він вам говорив".
8 А як вийшли вони, то побігли
від гробу, бо їх трепет та
страх обгорнув. І не сказали нікому
нічого, — бо боялись.

Ісус з'являється Своїм учням

9 Як воскрес Він уранці дня
першого в тижні,[1] то з'явився
найперше Марії Магдалині, із якої
був вигнав сім демонів.
10 Пішовши вона, повідомила
тих, що були з Ним, які сумували
та плакали.
11 А вони, як почули, що живий
Він, і вона Його бачила, не
йняли *тому* віри.
12 По цьому з'явився Він двом
із них у постаті іншій в дорозі, як
ішли вони на село.
13 А вони, як вернулися, іншим
про те сповістили, але не повірено
й їм.
14 Нарешті, Він з'явився Одинадцятьом,
як сиділи вони при
столі, і докоряв їм за недовірство
їхнє та твердосердя, що вони не
йняли віри тим, хто воскреслого
бачив Його.
15 І казав Він до них: „Ідіть по
цілому світові, та всьому створінню
Євангелію проповідуйте!
16 Хто увірує й охриститься, —
буде спасений, а хто не ввірує —
засуджений буде.
17 А тих, хто ввірує, супроводити
будуть ознаки такі: у Ім'я
Моє демонів будуть виганяти, говоритимуть
мовами новими,
18 братимуть змій; а коли смертодійне
що вип'ють, — не буде їм
шкодити; кластимуть руки на хворих,
— і добре їм буде!"[2]

Вознесіння Ісуса на небо й проповідь апостолів

19 Господь же Ісус, по розмові
із ними, вознісся на небо, — і сів
по Божій правиці.
20 І пішли вони, і скрізь проповідували.
А Господь помагав
їм, і стверджував слово ознаками,
що його супроводили. Амінь.

[1] Цебто, у неділю вранці.
[2] Старослов'янський текст дає: „і здоровими будуть".

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ ВІД

ЛУКИ

Передмова

1 Через те, що багато-хто брались
складати опо́вість про спра́ви,
які стались між нами,
2 як нам ті розповіли, хто спо-
ча́тку були самови́дцями й слу́-
гами Сло́ва,
3 тому й я, все від першої хвилі
докладно розвідавши, забажав
описати за порядком для тебе, ви-
сокодосто́йний Теофі́ле,
4 щоб пізнав ти істо́ту науки,
якої навчився.

А́нгол звіщає про наро́дження Івана Христителя

5 За днів царя юдейського Іро-
да був один священик, на ім'я́
Заха́рій, з денної черги́[1] Аві́я, та
дружина його із доччо́к Ааро́нових,
а ім'я́ її Єлисавета.
6 І обо́є вони були праведні
перед Богом, бездоганно сповня́ю-
чи заповіді й постанови Господні.
7 А дитини не мали вони, бо
Єлисавета неплідна була, — та
й віку старого обо́є були́.
8 І ось раз, як у порядку своєї
черги́ він служив перед Богом,
9 за звича́єм свяще́нства, же-
ребко́м йому випало до Господ-
нього храму ввійти й покади́ти.
10 Під час же кадіння вся бе́зліч
народу молилась знадво́ру.
11 І з'явивсь йому ангол Гос-
подній, ставши право́руч кадиль-
ного же́ртівника.
12 І стриво́живсь Захарій, по-
бачивши, і о́страх на нього напав.
13 А а́нгол до нього промовив:
,,Не бійся, Захаріє, бо почута
молитва твоя, і дружи́на твоя
Єлисавета сина породить тобі, ти ж
даси йому йме́ння Іван.
14 І він буде на радість та втіху
тобі, і з його наро́дження багато-
хто втішаться.
15 Бо він бу́де великий у Гос-
пода, ,,ні вина, ні п'янко́го на-
по́ю не питиме", і напо́вниться
Духом Святим ще з утро́би своєї
матері.
16 І багато синів із Ізраїля він
наве́рне до їхнього Господа Бога.
17 І він сам перед Ним буде
йти в духу й силі Іллі,
,,щоб серця́ батьків приверну́ти до дітей",
і неслухняних — до мудрости
праведних, щоб готових людей
споряди́ти для Господа".
18 І промовив Захарій до Ан-
гола: ,,Із чо́го пізнаю я це? Я ж
старий, та й дружина моя *вже*
похи́лого віку".
19 А а́нгол прорік йому в від-
повідь: ,,Я Гавриїл, що стою перед
Богом; мене по́слано, щоб говори-
ти з тобою, і звістити тобі про цю
Добру Нови́ну.
20 І замовкнеш ось ти, і го-
ворити не зможеш аж до дня, коли
станеться це, за те, що ти віри не
йняв був словам моїм, які збу-
дуться ча́су свого́!"
21 А люди чекали Захарія, та
й дивувались, чого́ забарився він
у храмі.
22 Коли ж вийшов, не міг го-
ворити до них, і вони зрозуміли,
що видіння він бачив у храмі. А
він тільки знаки́ їм давав, — і
залиши́вся німий.

[1] Усі священики єрусалимського храму були поділені на 24 черги чи зміни, кожна по 7 день, від суботи до суботи. Пор. 1 Хр. 24. 3–10.

23 І як дні його служби скін-
чились, він вернувся до дому сво-
го́.
24 А після тих днів зачала́ його
дружи́на Єлисавета, і таїлась п'ять
місяців, кажучи:
25 „Так для мене Господь учи-
нив за тих днів, коли зглянувся
Він, щоб зняти наругу мою між
людьми́!"

Благовіщення діві Марії

26 А шостого місяця[1] від Бога
був по́сланий ангол Гавриїл у
галілейське місто, що йому на ім'я́
Назаре́т,
27 до діви, що заручена з мужем
була́, на ім'я́ йому Йо́сип, із дому
Давидового, а ім'я́ діві — Марія.
28 І, ввійшовши до неї, промо-
вив: „Радій, благода́тная,[2] Гос-
по́дь із тобою! Ти благослове́нна
між жо́нами!"
29 Вона ж затриво́жилась сло-
вом, та й стала розду́мувати, що́ б
то значило це привіта́ння.
30 А ангол промовив до неї:
„Не бійся, Маріє, — бо в Бога
благода́ть[3] ти знайшла́!
31 І ось ти в утро́бі зачне́ш, і
Сина породиш, і даси Йому ійме́ння
Ісус.
32 Він же буде Великий, і Си-
ном Всеви́шнього зва́ний, і Гос-
подь Бог дасть Йому престола
Його ба́тька Давида.
33 І повік царюватиме Він у
домі Якова, і царюва́нню Його не
буде кінця".
34 А Марія озвалась до ангола:
„Як же станеться це, коли мужа
не знаю?"
35 І ангол промовив у відпо-
відь їй: „Дух Святий злине на
тебе, і Всеви́шнього сила обго́рне
тебе, через те то й Святе, що на-
ро́диться, бу́де Син Божий!
36 А ото твоя родичка Єлиса-
ве́та — і вона зачала́ в своїй ста-
рості сина, і оце шостий місяць
для неї, яку звуть неплідною.
37 Бо „для Бога нема неможли-
вої жодної речі!"
38 А Марія промовила: „Я ж
Господня раба: нехай буде мені
згідно з словом твоїм!" І віді-
йшов а́нгол від неї.

Марія відвідує Єлисавету

39 Тими днями зібралась Марія
й пішла, поспішаючи, у гірську
око́лицю, у місто Юдине.
40 І ввійшла вона в дім За-
харія, та й поздоро́вила[1] Єлиса-
вету.
41 Коли ж Єлисавета зачула
Маріїн привіт,[1] затріпота́ла дитина
в утро́бі її. І Єлисавета напо́вни-
лась Духом Святим,
42 і скрикнула голосом гуч-
ним, та й прорекла́: „Благосло-
ве́нна Ти між жо́нами, і благосло-
ве́нний Плід утро́би твоєї!
43 І звідкіля́ мені це, що до
мене прийшла мати мого Господа?
44 Бо як тільки в ву́хах моїх
голос привіту твого забринів, —
від ра́дощів затріпота́ла дитина в
утробі моїй!
45 Блаженна ж та, що повіри-
ла, бо спо́вниться проре́чене їй
від Господа!"

Хвала діви Марії для Господа

46 А Марія промовила:
„Велича́є душа моя Господа,
47 і радіє мій дух у Бозі, Спасі
моїм,
48 що зглянувся Він на по-
кору Своєї рабин,
бо ось від ча́су цього́ всі
ро́ди мене за блаженну
вважатимуть,

[1] Шостого, — від зачаття́ Івана Христителя. Пор. Луки 1. 36.
[2] Грецьке Κεχαριτωμένη, латинське gratia plena — повна благода́ті Божої, благода́тна.
[3] Грецьке χάρις — благода́ть, цебто ласка Божа з Його дарами.

[1] У грецькому оригіналі: поцілувала, поцілунок. Пор. Луки 22. 47.

49 бо велике вчинив мені Потужний!
Його ж Імення святе,
50 і милість Його з роду в рід
на тих, хто боїться Його!
51 Він показує міць Свого рамена,
розпорошує тих, хто пишається думкою серця свого!
52 Він могутніх скидає з престолів,
підіймає покірливих,
53 удовольняє голодних добром,
а багатих пускає ні з чим!
54 Пригорнув Він Ізраїля, Свого слугу,
щоб милість згадати,
55 як прорік був Він нашим отцям, —
Авраамові й насінню його аж повіки!"
56 І залишалась у неї Марія
щось місяців зо три, та й вернулась до дому свого.

Народження Івана Христителя

57 А Єлисаветі настав час родити,
— і сина вона породила.
58 І почули сусіди й родина її,
що Господь Свою милість велику
на неї послав, — та й утішалися
разом із нею.
59 І сталося восьмого дня, прийшли,
щоб обрізати дитя, і хотіли
назвати його йменням батька його
—Захарій.
60 І озвалася мати його та й
сказала: „Ні, — нехай названий
буде Іван!"
61 А до неї сказали: „Таж у
родині твоїй нема жодного, який
названий був тим ім'ям!"
62 І кивали до батька його, —
як хотів би назвати його?
63 Попросивши ж табличку, на-
писав він слова: „Іван[1] імення
йому". І всі дивувались.
64 І в тій хвилі уста та язик
розв'язались йому, — і він став
говорити, благословляючи Бога!
65 І страх обгорнув усіх їхніх
сусідів, і по всіх верховинах юдейських
пронеслася чутка про це
все.
66 А всі, що почули, розважали
у серці своїм та казали: „Чим то
буде дитина оця?" І Господня
рука була з нею.

Пророцтво Захарія

67 Його ж батько Захарій на-
повнився Духом Святим, та й став
пророкувати й казати:
68 „Благословенний Господь, Бог Ізраїлів,
що зглянувся й визволив люд Свій!
69 Він ріг[2] спасіння підніс нам у домі Давида, Свого слуги,
70 як був заповів відвіку устами святих пророків Своїх,
71 що від ворогів наших визволить нас,
та з руки всіх наших ненависників,
72 що вчинить Він милість нашим отцям,
і буде пригадувати Свій святий заповіт,
73 що дотримає й нам ту присягу,
якою Він присягавсь Авраамові, отцю нашому,
74 щоб ми, визволившись із руки ворогів,
служили безстрашно Йому
75 у святості й праведності перед Ним
по всі дні життя нашого.

[1] Ім'я Іван визначає „благодать Господня", а Захарій — „пам'ять Господня".
[2] Ріг — у мові біблійній це сила.

76 Ти ж, дитино, станеш пророком Всеви́шнього,
бо будеш ходи́ти перед Господом,
щоб дорогу Йому приготува́ти,
77 щоб наро́ду Його дати пізнати спасі́ння
у відпу́щенні їхніх гріхів,
78 через велике милосердя нашого Бога,
що ним Схід із висоти нас відвідав,
79 щоб світити *всім* тим, хто перебуває в те́мряві й тіні смерте́льній,
щоб спрямува́ти наші ноги на дорогу спокою!"

80 А дитина росла, і скріплялась на дусі, і перебува́ла в пустинях до дня свого з'я́влення перед Ізраїлем.

Наро́дження Ісуса

2 І трапилося тими днями, — вийшов нака́з царя А́вгуста переписати всю землю.
2 Цей пе́репис перший відбувся тоді, коли вла́ду над Си́рією мав Квірі́ній.
3 І всі йшли записатися, кожен у місто своє.
4 Пішов теж і Йо́сип із Галілеї, із міста Назарету, до Юдеї, до міста Давидового, що зветься Вифлеє́м, бо похо́див із дому та з роду Давидового,
5 щоб йому записатись із Марією, із ним зару́ченою, що була́ вагітна́.
6 І сталось, як булі́ вони там, то настав їй день породити.
7 І породила вона свого Пе́рвенця Сина, і Його сповила́, і до я́сел поклала Його́, — бо в за́їзді[1] місця не стало для них.
8 А в тій стороні були́ пастухи, які пильнували *на полі*, і нічної пори вартували отару свою.
9 Аж ось а́нгол Господній з'явивсь коло них, і слава Господня вся́яла їх. І вони перестра́шились стра́хом великим.
10 Та а́нгол промовив до них: „Не лякайтесь, бо я ось благовіщу́ вам радість велику, що станеться людям усім.
11 Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, Який є Христос Господь.
12 А ось вам ознака: Дитину сповиту ви зна́йдете, що в я́слах лежатиме".
13 І ось ра́птом з'явилася з а́нголом сила велика небесного війська, що Бога хвалили й казали:
14 „Слава Богу на висоті,
і на землі спокій,
у людях добра воля!"
15 І сталось, коли анголи́ відійшли від них в небо, пастухи зачали́ говори́ти один о́дному: „Ходім до Вифлеєму й побачмо, що́ сталося там, про що́ сповістив нас Господь".
16 І прийшли, поспішаючи, і знайшли *там* Марію та Йо́сипа, та Дитинку, що в я́слах лежала.
17 А побачивши, розповілі́ про *все* те, що́ про Цю Дитину було́ їм звіщено.
18 І всі, хто почув, дивувались тому, що́ їм пастухи говорили.
19 А Марія оці всі слова́[1] зберігала, розважаючи, у серці своїм.
20 Пастухи ж повернулись, прославляючи й хвалячи Бога за все, що почули й побачили, так як їм було сказано.

Обрі́зання Ісуса. Праведний Семен. Пророчиця Анна

21 Коли ж ви́повнились вісім день, щоб обрі́зати Його, то Ісусом назвали Його, як був а́нгол

[1] Грецьке καταλύμα — заїжджий двір, гостиниця.

[1] Тут гебраїзм: „слова" — це речі, випадки. Пор. Луки 2. 51.

назвав, перше ніж Він в утро́бі
зачався.
22 А коли — за Зако́ном Мойсея — минулися дні їхнього
очищення, то до Єрусалиму принесли Його, щоб поставити Його
перед Господом,
23 як у Зако́ні Господнім написано: „Кожне дитя чоловічої
ста́ті, що розкриває утро́бу, має
бути посвя́чене Господу“,
24 і щоб жертву скла́сти, як у
Зако́ні Господньому сказано, —
„пару горлича́т або двоє голубеня́т“.
25 І ото був в Єрусалимі *один*
чоловік, йому ймення Семе́н, —
люди́на праведна та благочести́ва,
— що потіхи чекав для Ізраїля.
І Святий Дух був на ньому.
26 І від Духа Святого йому було звіщено смерти не бачити, перше ніж побачить Христа Господнього.
27 І Дух у храм припрова́див
його. І як внесли Дитину Ісуса
батьки́, щоб за Нього вчинити
звича́єм зако́нним,
28 тоді взяв він на руки Його,
хвалу Богу віддав та й промовив:
29 „Нині відпускаєш раба Свого́, Владико,
за словом Твоїм із ми́ром,
30 бо побачили очі мої Спасіння Твоє,
31 яке Ти приготува́в перед
всіма наро́дами,
32 Світло на просвіту поганам
і на славу наро́ду Твого Ізраїля!“
33 І дивувалися ба́тько Його й
мати тим, що про Нього було́ розповіджене.
34 А Семен їх поблагословив
та й пророк до Марії, Його матері:
„Ось призначений Цей багатьо́м
на падіння й устава́ння в Ізраїлі, і
на знак спереча́ння, —
35 і меч душу проши́є самій же
тобі, — щоб відкрились думки́
сердець багатьох!“
36 Була й Анна пророчиця, дочка́ Фануїлова з племени Асирового, — вона дожила́ до глибокої
старости, живши з мужем сім ро́ків
від свого дівува́ння,
37 удова ро́ків вісімдесяти й чотирьох, що не відлучалась від
храму, служачи Богові вдень і
вночі поста́ми й молитвами.
38 І години тієї вона надійшла,
Бога сла́вила та говорила про Нього всім, хто визво́лення Єрусалиму
чекав.
39 А як виконали за Зако́ном
Господнім усе, то вернулись вони
в Галілею, до міста свого Назарету.
40 А Дитина росла та зміцнялася духом, набираючись мудрости. І благодать Божа на Ній
пробува́ла.

*Дванадцятирічний Ісус
у хра́мі*

41 А батьки́ Його щорічно ходили до Єрусалиму на свято Пасхи.
42 І коли мав Він дванадцять
ро́ків, вони за звича́єм на свято
пішли.
43 Як дні ж *свята* скінчи́лись
були, і верталися вони, молодий
Ісус в Єрусалимі лиши́вся, а Йо́сип
та мати Його не знали *того*.
44 Вони ду́мали, що Він із подорожніми йде; пройшли день дороги, та й стали шукати Його поміж ро́дичами та знайо́мими.
45 Але, не знайшовши, вернулися в Єрусалим, та й шукали
Його.
46 І сталось, що третього дня
відшукали у храмі Його, як сидів
серед учителів, і вислу́хував їх, і
запитував їх.
47 Усі ж, хто слухав Його, дивувалися розумові та Його відповідям.

48 І як вони Його вгледіли, то
здивувались, а мати сказала до
Нього: ,,Дитино, — чому так Ти
зробив нам? Ось Твій батько та
я із журбо́ю шукали Тебе".
49 А Він їм відказав: ,,Чого ж
ви шукали Мене? Хіба ви не
знали, що повинно Мені бути в то-
му, що належить Моєму Отцеві?"
50 Та не зрозуміли вони того
сло́ва, що Він їм говорив.
51 І пішов Він із ними, і прибув
у Назарет, і був їм слухня́ний. А
мати Його зберігала оці всі слова́[1]
в своїм серці.
52 А Ісус зростав мудрістю, і ві-
ком та благодаттю, у Бога й людей.

Проповідь Івана Христителя

3 У п'ятнадцятий рік панува́ння
Тиве́рія ке́саря, коли По́нтій
Пила́т панував над Юдеєю, коли в
Галілеї тетра́рхом був Ірод, а
Пилип, його брат, був тетра́рхом
Ітуре́ї й землі Трахоні́тської, за
тетра́рха Ліса́нія в Авіліні,
2 за первосвящеників Анни й
Кайя́фи було Боже слово в пустині
Іванові, сину Захарія.
3 І він перейшов усю землю
Йорда́нську, проповідуючи хри-
щення покая́ння для про́щення
гріхів,
4 як написано в книзі про-
роцтва пророка Ісаї:
,,Голос того, хто кличе:
У пустині готуйте дорогу
для Господа,
рівняйте стежки́ Йому!
5 Нехай кожна долина напо́в-
ниться,
гора ж кожна та при́го-
рок зни́зиться,
що нерівне, нехай випро-
сто́вується,
а доро́ги вибо́їсті стануть
гладе́нькі, —
6 і кожна люди́на побачить Бо-
же спасі́ння!"
7 А *Іван* говорив до людей, хто
прихо́див христитися в нього́:
Ро́де зміїний, — хто навчив вас
тікати від гніву майбу́тнього?
8 Отож, учиніть гідний плід по-
кая́ння. І не починайте казати в
собі: ,,Маємо ба́тька Авраама".
Бо кажу вам, що Бог може підне́сти
дітей Авраамові з цього камі́ння.
9 Бо вже он до корі́ння дере́в і
сокира прикла́дена: кожне ж дере-
во, що доброго пло́ду не родить,
буде зрубане та до огню буде
вкинене".
10 А люди питали його й го-
ворили: ,,Що́ ж нам робити?"
11 І сказав він у відповідь їм:
,,У кого дві сорочці, — нехай
дасть немаю́чому; а хто має пожи-
ву, — нехай робить так само".
12 І прихо́дили й ми́тники, щоб
христитись від нього, і питали йо-
го: ,,Учителю, що́ ми маємо ро-
бити?"
13 А він їм казав: ,,Не стягайте
нічого над те, що вам зве́лено".
14 Питали ж його й вояки́ й го-
ворили: ,,А нам що робити?" І
він їм відповів: ,,Ніко́го не
кривдьте, ані не оскаржайте фаль-
шиво, удовольня́йтесь платнею
своєю".
15 Коли ж усі люди чекали, і
в серцях[1] своїх ду́мали всі про
Івана, чи то він не Христос,
16 Іван відповідав усім, кажу-
чи: ,,Я хрищу́ вас водою, але йде
ось Поту́жніший за мене, що Йому́
розв'язатиремінця́ від Його взуття́
я негідний, — Він христитиме вас
Святим Духом й огнем!
17 У руці Своїй має Він ві́ячку,
— і перечистить Свій тік: пшени-
цю збере до засі́ків Своїх, а полову
попа́лить ув огні невгаси́мім".

[1] Ρήματα — слова, а також: речі, події. Пор. Луки 2. 19.

[1] Це гебраїзм, тут ,,серце" — це розум, як то часто в Св. Писанні.

18 Тож багато навчав він і ін-
шого, звіщаючи Добру Новину
народові.
19 А Ірод тетра́рх, що *Іван* до-
коря́в йому за Іродія́ду, дружи́ну
брата свого, і за все зло, яке за-
подіяв був Ірод,
20 до всього додав іще й те, що
Івана замкнув до в'язни́ці.

Хрищення Ісуса

21 І сталося, як христились усі
люди, і як Ісус, охристившись,
молився, розкрилося небо,
22 і Дух Святий злину́в на Ньо-
го в тілесному ви́гляді, як голуб,
і голос із неба почувся, що мовив:
,,Ти Син Мій Улюблений, що Я
вподо́бав Тебе!"

Родовід Ісуса

23 А Сам Ісус, розпочинаючи,
мав ро́ків із тридцять, бувши, як
думано, сином Йо́сипа, Ілія,
24 сина Маттатового, сина Ле-
віїного, сина Мелхіїного, сина Ян-
наєвого, сина Йо́сипового,
25 сина Маттатієвого, сина Амо-
сова, сина Наумового, сина Еслі-
євого, сина Наггеєвого,
26 сина Маатового, сина Мат-
татієвого, сина Семенієвого, сина
Йосихового, сина Йодаєвого,
27 сина Йоананового, сина Ри-
саєвого, сина Зоровавелевого, си-
на Салатіїлового, сина Нирієвого,
28 сина Мелхієвого, сина Ад-
дієвого, сина Косамового, сина
Елмадамового, сина Ірового,
29 сина Ісуєвого, сина Еліезеро-
вого, сина Йоримового, сина Мат-
татієвого, сина Левієвого,
30 сина Семенового, сина Юди-
ного, сина Йо́сипового, сина Йона-
мового, сина Еліякимового,
31 сина Мелеаєвого, сина Мен-
наєвого, сина Маттатаєвого, сина
Натамового, сина Давидового,
32 сина Єссеєвого, сина Йови-
дового, сина Воозового, си на Са-
лаєвого, сина Наассонового,
33 сина Амінадавого, сина Ад-
мінієвого, сина Арнієвого, сина Ес-
ромового, сина Фаресового, сина
Юдиного,
34 сина Яковлевого, сина Ісако-
вого, сина Авраамового, сина Та-
риного, сина Нахорового,
35 сина Серухового, сина Ра-
гавового, сина Фалекового, сина
Еверового, сина Салиного,
36 сина Каїнамового, сина Ар-
факсадового, сина Симового, си-
на Но́євого, сина Ламе́хового,
37 сина Матусалового, сина
Ено́хового, сина Яретового, сина
Малелеїлового, сина Каїнамового,
38 сина Еносового, сина Сито-
вого, сина Ада́мового, — **Сином
Божим.**

Диявол споку́шує Ісуса

4 А Ісус, повний Духа Святого,
вернувсь з-над Йорда́ну, і Дух
на пустиню Його попрова́див.
2 Сорок день там диявол Його
спокуша́в, і за тих днів Він нічого
не їв, а коли закінчи́лись вони, то
вкінці зголоднів.
3 І диявол до Нього сказав:
,,Якщо Ти Син Божий, — скажи
цьому ка́меневі, щоб хлібом він
став!"
4 А Ісус відповів йому: ,,На-
писано: Не хлібом самим буде
жити люди́на, але кожним Словом
Божим!"[1]
5 І він вивів Його на го́ру *ви-
соку*, і за хвилину ча́су показав
Йому всі царства на світі.
6 І диявол сказав Йому: ,,Я
дам Тобі всю оцю вла́ду та їхню
славу, бо мені це пере́дане, і я
даю, кому хочу, її.
7 Тож коли Ти покло́нишся пе-
редо мною, то все буде Твоє!"
8 І промовив Ісус йому в

[1] Останнього речення: ,,але . . ." по багатьох грецьких текстах тут нема.

відповідь: ,,Написано: Господеві
Богові своєму вклоняйся, і служи
Одно́му Йому!"
9 І повів Його в Єрусалим, і на
нарі́жнику храму поставив, та й
каже Йому: ,,Як Ти Син Божий, —
кинься звідси додолу!
10 Бо написано:
,,Він накаже про Тебе Своїм Анголам,
щоб Тебе берегли!"
11 і:
,,Вони на руках понесуть Тебе,
щоб коли не спіткнув Ти об камінь Своєї ноги!"
12 А Ісус відказав йому в від-
повідь: ,,Сказано: Не спокуша́й
Господа Бога свого́!"
13 І диявол, скінчи́вши все *це*
споку́шування, відійшов від Нього
до ча́су.

Наука Ісусова в Галілеї

14 А Ісус у силі Духа вернувся
до Галілеї, і чутка про Нього роз-
не́слась по всій тій країні.
15 І Він їх навчав по їхніх
синагогах, і всі Його сла́вили.

Ісуса холодно приймають на ба́тьківщині

16 І прибув Він до Назаре́ту,
де був ви́хований. І звича́єм
Своїм Він прийшов дня суботнього
до синаго́ги, і встав, щоб читати.
17 І подали́ Йому книгу про-
рока Ісаї. Розгорнувши ж Він
книгу, знайшов місце, де було *так*
написано:
18 ,,На Мені Дух Господній,
бо Мене Він пома́зав,
щоб Добру Нови́ну звіщати вбогим.
Послав Він Мене
проповідувати полоне́ним визво́лення,
а незрячим прозрі́ння,
відпустити на волю пому́чених,
19 щоб проповідувати рік Господнього змилування".
20 І, книгу згорнувши, віддав
слу́жбі й сів. А очі всіх у синагозі
звернулись на Нього.
21 І почав Він до них говорити:
,,Сьогодні збуло́ся Писа́ння, яке
ви почули!"
22 І всі Йому стверджували й
дивувались словам благода́ті, що
ли́нули з уст Його. І казали во-
ни: ,,Чи ж то Він не син Йо́сипів?"
23 Він же промовив до них: ,,Ви
Мені конче скажете при́казку:
,,Лікарю, — уздоров самого себе!
Учини те й тут, у вітчи́зні Своїй,
що́ сталося — чули ми — у Ка-
пернау́мі".
24 І сказав Він: ,,Поправді ка-
жу вам: Жоден пророк не буває
приємний у вітчи́зні своїй.
25 Та правдиво кажу́ вам: Ба-
гато вдовиць перебува́ло за днів
Ілллі серед Ізраїля, коли на три
роки й шість місяців небо було́
зачинилося, так що голод великий
настав був по всій *тій* землі,
26 а Ілля́ не до жодної з них не
був по́сланий, тільки в Саре́пту
Сидо́нську до овдові́лої жінки.
27 І багато було́ прокаже́них за
Єлисе́я пророка в Ізраїлі, але жо-
ден із них не очистився, крім
Неєма́на сирі́янина".
28 І всі в синагозі, почувши
оце, перепо́внились гнівом.
29 І, вставши, вони Його вигна-
ли за місто, і повели́ аж до кра́ю
гори, на якій їхнє місто було по-
будо́ване, щоб скинути додолу Йо-
го.
30 Але Він перейшов серед них,
і віддали́вся.

Уздоровлення біснуватого в Капернаумі

31 І прийшов Він у Капернау́м,
галілейське місто, і *там* їх навчав
по суботах.

32 І дивувались науці Його, бо
слово Його було вла́дне.
33 І був чоловік у синагозі, що
мав духа нечистого де́мона, і він
закричав гучни́м голосом:
34 „Ах, що нам до Тебе,[1] Ісусе
Назаряни́не? Ти прийшов погу-
бити нас. Я знаю Тебе, хто Ти, —
Божий Святий“.
35 А Ісус заборони́в йому, кажу-
чи: „Замовчи, і вийди з нього!“
І, кинувши де́мон того насере́дину,
вийшов із нього, нічо́го йому не
пошко́дивши.
36 І всіх жах обгорнув, і пи-
тали вони один о́дного, кажучи:
„Що́ то за наука, що ду́хам не-
чистим наказує з вла́дою й силою,
— і виходять вони?“
37 І не́слася чутка про Нього по
всіх місцях кра́ю.

Уздоровлення Петрової тещі й багатьох біснуватих

38 А як вийшов Він із синаго-
ги, увійшов у дім Си́мона. Теща
ж Си́монова в великій гарячці
лежала. І просили за неї Його.
39 І, ставши над нею, Він за-
борони́в тій гарячці, — і вона по-
лишила її. І, зараз уставши, *те-
ща* їм прислуго́вувала.
40 Коли ж сонце захо́дило, то
всі, хто мав яких хворих на різні
неду́ги, до Нього прово́дили їх.
Він же клав *Свої* руки на кожного
з них, — та їх уздоровля́в.
41 Із багатьох же вихо́дили й
де́мони, кричачи́ та гово́рячи: „Ти
Син Божий!“ Та Він їм заборо-
ня́в, і не давав говорити, що знали
вони, що Христос Він.

Проповідь по Галілеї

42 Коли ж настав день, Він
вийшов, і подавсь до самотнього
місця. А люди шукали Його. І
прийшовши до Нього, Його затри-
мували, щоб від них не відхо́див.
43 Він же промовив до них: „І
іншим містам Я повинен звіщати
Добру Нови́ну про Боже Царство,
— бо на те Мене по́слано“.
44 І Він проповідував по си-
нагогах Галілеї.[1]

[1] В оригіналі частий гебраїзм: „Що нам і тобі“. Пор. Ів. 2. 4.

Чудесна ловітва риби

5 І сталось, як ти́снувся на́товп
до Нього, щоб почути Слово
Боже, Він стояв біля озера Геніса-
ре́тського.
2 І Він побачив два чо́вни, що
стояли край о́зера. А риба́лки,
відійшовши від них, полоска́ли
не́вода.
3 І Він увійшов до одно́го з
човнів, що був Си́монів, і просив,
щоб він тро́хи відплив від землі.
І Він сів, та й навчав наро́д із
чо́вна.
4 А коли перестав Він навчати,
промовив до Си́мона: „Попливи
на глибі́нь, — і закиньте на по́лов
свій не́від“.
5 А Си́мон сказав Йому в від-
повідь: „Наставнику, — цілу ніч
ми працюва́ли, і не вловили ні-
чо́го, — та за словом Твоїм укину
не́вода“.
6 А зробивши оце, вони бе́зліч
риби набрали — і їхній не́від по-
чав прорива́тись . . .
7 І кива́ли вони до товаришів,
що були в другім чо́вні, щоб при-
йшли помогти їм. Ті прийшли,
та й напо́внили обидва човни́, —
аж стали вони потопа́ти.
8 А як Си́мон Петро *це* побачив,
то припав до колін Ісусових, ка-
жучи: „Господи, — вийди від ме-
не, бо я грішна люди́на!“
9 Бо від по́лову риби, що злови-
ли вони, обгорнув жах його та й
усіх, хто з ним був,

[1] По деяких грецьких текстах: Юдеї.

10 також Якова й Івана, синів
Зеведе́євих, що були спільника́ми
Си́мона. І сказав Ісус Си́монові:
,,Не лякайсь, — від цього ча́су ти
будеш ловити людей!"
11 І вони повитяга́ли на землю
човни́, покинули все, — та й пішли
вслід за Ним.

Уздоровлення слабо́го на проказу

12 А як Він перебува́в в одно́му
з міст, ось один чоловік, увесь
укритий проказою, Ісуса побачив-
ши, упав ницьма, та й благав Його,
кажучи: ,,Господи, коли хочеш, —
Ти можеш очи́стити мене!"
13 А Він руку простяг, доторк-
нувся до нього й сказав: ,,Хо́чу,
— будь чистий!" І зараз із нього
проказа зійшла.
14 І звелів Він йому не казати
ніко́му *про це.* ,,Але йди, пока-
жися священикові, і принеси за
своє очи́щення, як Мойсей нака-
зав, на сві́дчення їм".
15 А чутка про Нього ще біль-
ше пішла, і багато наро́ду прихо́-
дило слухати та вздоровлятись від
Нього з неду́гів своїх.
16 Він же відходив на місце са-
мотнє й молився.

Уздоровлення розсла́бленого

17 І сталось одного із днів, коли
Він навчав, і сиділи фарисеї й
законовчи́телі, що посхо́дилися зо
всіх сіл Галілеї й Юдеї та з Єру-
салиму, а сила Господня *готова*
була вздоровляти їх,
18 і ось люди на ложі прине́сли
чоловіка, що розсла́блений був,
і намагалися вне́сти його, і перед
Ним покла́сти.
19 Не знайшовши ж кудою про-
не́сти його з-за наро́ду, злізли на
дім, і крізь стелю спустили із
ложем його на сере́дину перед Ісу-
са.
20 І, побачивши їхню віру, ска-
зав Він йому: ,,Чоловіче, про-
щаються тобі гріхі твої!"
21 А книжники та фарисеї по-
чали міркувати й казати: ,,Хто ж
Оцей, що богознева́гу говорить?
Хто може прощати гріхи, окрім
Бога Самого?"
22 Відчувши ж Ісус думки́ їхні,
промовив у відповідь їм: ,,Що́
міркуєте ви в серцях ваших?
23 Що́ легше: сказати: ,,Про-
щаються тобі гріхи твої", чи ска-
зати: ,,Уставай та й ходи"?
24 Але́ щоб ви знали, що Син
Лю́дський має вла́ду на землі про-
щати гріхи́", — тож каже Він
розсла́бленому: ,,Кажу́ Я тобі:
Уставай, візьми ложе своє, та й
іди у свій дім!"
25 І той зараз устав перед ними,
узявши те, на чому лежав, і пішов
у свій дім, прославляючи Бога.
26 І всіх жах обгорнув, — і
сла́вили Бога вони. І перепо́вни-
лись стра́хом, говорячи: ,,Дивні
речі сьогодні ми бачили!"

Покли́кання Матвія.
Ісус не цурається грішників

27 Після цього ж Він вийшов, і
побачив ми́тника, на йме́ння Леві́я,
що сидів на ми́тниці, та й промо-
вив йому: ,,Іди за Мною!"
28 І, покинувши все, той устав,
і пішов услід за Ним.
29 І справив Леві́й у своїм домі
велику гости́ну для Нього. І був
на́товп великий ми́тників й інших,
що сиділи з Ним при столі.
30 Фарисеї ж та книжники їхні
нарікали на Нього, та учням Його
говорили: ,,Чому́ з ми́тниками та
із грішниками ви їсте́ та п'єте́?"
31 А Ісус відповів і промовив
до них: ,,Лікаря не потребують
здорові, а слабі.
32 Не прийшов Я, щоб правед-
них кликати до покая́ння, а гріш-
них".

Про піст

33 Вони ж відказали до Нього:
,,*Чому́* учні Іванові часто по́стять
та моляться, також і фарисейські,
а Твої споживають та п'ють?''
34 Ісус же промовив до них:
,,Чи ж ви можете змусити, щоб
по́стили гості весільні, поки з ними
ще є молоди́й?
35 Але при́йдуть ті дні, коли
заберуть молодого від них, — тоді
й по́стити будуть тих днів''.
36 Розповів же і при́казку їм:
,,Ніхто ла́тки з одежі нові́ї в
одежу стару не вставляє, а то подере́
й нову́, а латка з нові́ї старій
не надасться.
37 І ніхто не вливає вина молодого
в старі бурдюки́, а то попрорива́є
вино молоде бурдюки́, — і
вино розіллє́ться, і бурдюки́ пропадуть.
38 Але треба вливати вино молоде
до нови́х бурдюків.
39 І ніхто, старе пивши, молодого
не схоче, бо каже: ,,Старе
ліпше!''

Ісус боронить Своїх учнів, що рвали колосся в суботу

6 І сталось, як Він перехо́див
лана́ми, у суботу, Його учні
зривали коло́сся та їли, розтерши
руками.
2 А деякі з фарисеїв сказали:
,,На́що робите те, чого не годи́ться
робити в суботу?''
3 І промовив Ісус їм у відповідь:
,,Хіба ви не читали того, що
зробив був Давид, коли сам зголоднів,
також ті, хто був із ним?
4 Як він увійшов був до Божого
дому, і, взявши хліби́ показні,
яких їсти не можна було́,
тільки самим священикам, споживав,
і дав тим, хто був із ним?''
5 І сказав Він до них: ,,Син
Лю́дський — Господь і суботі!''

Ісус уздоровляє в суботу сухорукого

6 І сталось, як в іншу суботу
зайшов Він до синагоги й навчав,
знахо́дився там чоловік, що прави́ця
йому була всохла.
7 А книжники та фарисеї вважали,
чи в суботу того не вздоро́вить,
щоб знайти проти Нього
оска́рження.
8 А Він знав думки їхні, і сказав
чоловікові, що мав суху руку:
,,Підведися, і стань посере́дині!''
Той підвівся — і став.
9 Ісус же промовив до них: ,,Запитаю
Я вас: Що годи́ться в суботу
— робити добре, чи робити
лихе, душу спасти́, чи згубити?''
10 І, позирну́вши на всіх них,
сказав чоловікові: ,,Простягни
свою руку!'' Той зробив, — і
рука його стала здорова!
11 А вони перепо́внились лютістю,
і один з о́дним змовля́лись,
щ́о робити з Ісусом?

Вибір дванадцятьо́х апо́столів

12 І сталось, що ча́су того Він
вийшов на го́ру молитися, і перебув
цілу ніч на молитві до Бога.
13 А коли настав день, покликав
Він у́чнів Своїх, і обрав із них
Дванадцятьо́х, яких і апо́столами
Він назвав:
14 Си́мона, якого й Петром Він
назвав, і Андрія, брата його, Якова
й Івана, Пилипа й Варфоломія,
15 Матвія й Хому́, Якова Алфієвого
й Си́мона, зва́ного Зило́том,[1]
16 Юду Якового, й Юду Іскаріо́тського,
що й зрадником став.

Ісус уздоровляє недужих

17 Як зійшов Він із ними, то
спинився на рівному місці, також
на́товп густий Його у́чнів, і бе́зліч

[1] Грецьке Ζηλωτής — ревнитель, горливий.

людей з усієї Юдеї та з Єрусалиму,
і з примо́рського Тиру й Сидо́ну,
18 що посхо́дилися, щоб послу-
хати Його та вздорови́тися із
неду́гів своїх, також ті, хто від
ду́хів нечистих стражда́в, — і вони
вздоровля́лися.
19 Увесь же наро́д намагався
бода́й доторкну́тись до Нього, бо
від Нього вихо́дила сила, і всіх
вздоровляла.

Проповідь на горі.
Хто блаженний

20 А Він, звівши очі на у́чнів
Своїх, говорив:
,,Блаженні убогі, — Царство Боже бо ваше.
21 Блаженні голодні тепер, бо ви нагодо́вані бу́дете.
Блаженні засму́чені зараз, бо втішитесь ви.
22 Блаженні ви бу́дете, коли люди зненавидять вас, і коли прожену́ть вас, і ганьби́тимуть, і знесла́влять, як зле, ім'я ваше за Лю́дського Сина.
23 Ра́дійте того дня й веселіться, нагоро́да бо ваша велика на небеса́х. Бо так само чинили пророкам батьки́ їхні.
24 Горе ж вам, багатія́м, бо втіху свою ви вже маєте.
25 Горе вам, тепер ситим, бо зазнаєте го́лоду ви.
Горе вам, що тепер потішаєтеся,
бо бу́дете ви сумувати та плакати.
26 Горе вам, як усі люди про вас говоритимуть добре,
бо так само чинили фальшивим пророкам батьки́ їхні!

Любіть і ворогів своїх

27 А вам, хто слухає, Я кажу́:
,,Любіть своїх ворогів, добро ро-
біть тим, хто нена́видить вас.
28 Благословляйте тих, хто вас
проклинає, і моліться за тих, хто
кривду вам чинить.
29 Хто вдарить тебе по щоці,
підстав йому й другу, а хто хоче
плаща твого взяти, — не заборо-
няй і сорочки.
30 І кожному, хто в тебе про-
сить — подай, а від того, хто твоє
забирає, — назад не жадай.
31 І як бажаєте, щоб вам люди
чинили, так само чиніть їм *і* ви.
32 А коли любите тих, хто лю-
бить вас, — яка вам *за те* ла́ска?
Люблять бо й грішники тих, хто
їх любить.
33 І коли добре чините тим, хто
добро чинить вам, — яка вам *за те*
ла́ска? Бо те саме і грішники
роблять.
34 А коли позичаєте тим, що й
від них сподіваєтесь взяти, — яка
вам *за те* ла́ска? Позичають бо
й грішники грішникам, щоб оде́р-
жати стільки ж.
35 Тож любіть своїх ворогів,
робіть добро, позичайте, не ждучи
нічого *назад*, — і ваша *за* це
нагоро́да великою буде, і синами
Всеви́шнього станете ви, — добрий
бо Він до невдячних і злих!
36 Будьте ж милосердні, як і
Отець ваш милосердний!

Не судіть своїх ближніх

37 Також не судіть, щоб не су́-
джено й вас; і не осуджуйте, щоб і
вас не осу́джено; прощайте, то
простять і вам.
38 Давайте — і дадуть вам;
мірою доброю, нато́птаною, стру́с-
нутою й перепо́вненою вам у по-
до́лок дадуть. Бо якою ви мірою
міряєте, *такою* відміряють вам''.
39 Розповів також при́казку їм:

,,Чи ж може водити сліпого сліпий? Хіба не обидва в яму впадуть?
40 Учень не більший за вчителя; але, удосконалившись, кожен буде, як учитель його.
41 Чого ж в оці брата свого ти заскалку бачиш, колоди ж у власному оці не чуєш?
42 Як ти можеш сказати до брата свого: Давай, брате, я заскалку вийму із ока твого, сам колоди, що в оці твоїм, не вбачаючи? Лицеміре, — вийми перше колоду із власного ока, а потім побачиш, як вийняти заскалку з ока брата твого!

Дерево з плоду свого пізнається

43 Нема доброго дерева, що родило б злий плід, ані дерева злого, що родило б плід добрий.
44 Кожне ж дерево з плоду свого пізнається. Не збирають бо фіґ із тернини, винограду ж на глоду не рвуть.
45 Добра людина із доброї скарбниці серця добре виносить, а лиха із лихої виносить лихе. Бо чим серце напо́внене, те говорять уста його!

Не будуйте на піску

46 Що звете ви Мене: ,,Господи, Господи", та не робите того, що Я говорю?
47 Скажу вам, до кого подібний усякий, хто до Мене приходить та слів Моїх слухає, і виконує їх:
48 Той подібний тому чоловікові, що, будуючи дім, він глибоко викопав, і основу на камінь поклав. Коли ж злива настала, вода кинулася на той дім, — та однак не змогла захитати його, бо збудований добре він був!
49 А хто слухає та не виконує, той подібний тому чоловікові, що *свій* дім збудував на землі без основи. І наперла на нього ріка, —і зараз упав він, і велика була того дому руїна!"

Уздоровлення сотникового раба

7 А коли Він скінчив усі слова Свої до народу, що слухав *Його*, то ввійшов у Капернаум.
2 У одного ж сотника тяжко раб[1] занедужав, що був дорогий йому, і вмирати вже мав.
3 А коли про Ісуса почув, то послав він до Нього юдейських старших, і благав Його, щоб прийшов, і вздоровив раба його.
4 Вони ж прибули до Ісуса, та й ревно благали Його й говорили: ,,Він достойний, щоб Ти це зробив йому.
5 Бо він любить народ наш, та й для нас синагогу поставив".
6 І пішов Ісус із ними. І коли
недалеко від дому вже був, сотник друзів послав, щоб сказати Йому: ,,Не турбуйся, о Господи, бо я недостойний, щоб зайшов Ти під стріху мою.
7 Тому то й себе не вважав я за гідного, щоб до Тебе прийти. Та промов *тільки* слово, — і раб мій одужає.
8 Бо й я — людина підвладна, і вояків під собою я маю; і одному кажу: піди, — то йде він, а тому: прийди, — і приходить, а своєму рабові: зроби теє — і зробить".
9 Почувши ж таке, Ісус здивувався йому, і, звернувшись до натовпу, що йшов слідом за Ним, промовив: ,,Кажу вам: навіть серед Ізраїля Я не знайшов був такої великої віри!"
10 А коли посланці повернулись додому, то знайшли, що одужав той раб!

[1] По деяких грецьких текстах дається παῖς, отрок, хлопець, слуга.

Воскресіння сина наїнської вдови

11 І сталось, — насту́пного дня Він відправивсь у місто, що зветься Наїн, а з Ним ішли учні Його та багато наро́ду.
12 І ось, як до брами місько́ї набли́зився Він, вино́сили вмерлого, одинака́ в своєї матері, що вдовою була. І з нею був на́товп великий із міста.
13 Як Господь же побачив її, то змилосе́рдивсь над нею, і до неї промовив: ,,Не плач!"
14 І Він підійшов, і доторкнувся до мар, носії ж зупинились. Тоді Він сказав: ,,Юначе, кажу́ тобі: встань!"
15 І мертвий устав, і почав говорити. І його Він віддав його матері.
16 А всіх о́страх пройняв, і Бога хвалили вони й говорили: ,,Великий Пророк з'явився між нами, і зглянувся Бог над наро́дом Своїм!"
17 І розійшлася ця чутка про Нього по цілій Юдеї, і по всій тій країні.

Посольство від Івана Христи́теля

18 Про все ж те сповістили Івана учні його. І покликав Іван двох із у́чнів своїх,
19 і послав *їх* до Господа з за́питом: ,,Чи Ти Той, Хто має прийти, чи чекати нам Іншого?"
20 А мужі, прийшовши до Нього, сказали: ,,Іван Христитель послав нас до Тебе, питаючи: Чи Ти Той, Хто має прийти, чи чекати нам Іншого?"
21 А саме тоді багатьох уздоро́вив був Він від неду́гів і мук, і від ду́хів злих, і сліпим багатьо́м вернув зір.
22 І промовив Ісус їм у відповідь: ,,Ідіть, і перекажіть Іванові, що́ ви бачили й чули: ,,Сліпі прозрівають", криві ходять, очищуються слабі на проказу, і чують глухі, воскресають померлі,

> ,,убогим звіщається Добра Нови́на".

23 І блаженний, хто через Мене споку́си не матиме!"

Ісусове свідчення про Івана Христителя

24 А коли відійшли посланці́ Іванові, Він почав говорити про Івана наро́дові: ,,На що́ ви дивитись ходили в пустиню? Чи на очере́т, що вітер гойда́є його?
25 Та на що́ ви дивитись ходили? Може на чоловіка, у м'які шати одя́гненого? Аджеж ті, хто одягається славно, і розкішно живе, — по палатах царськи́х.
26 На що́ ж ви ходили дивитись? На пророка? Так, кажу вам, — навіть більше, аніж на пророка.
27 Це той, що про нього написано:

> ,,Ось перед обличчя Твоє посилаю Свого посланця́,
> який перед Тобою дорогу Твою приготу́є!"

28 Кажу вам: Між наро́дженими від жінок нема більшого понад Івана. Та найменший у Божому Царстві — той більший за нього".
29 І всі люди, що слухали, і ми́тники визнали Божу волю за слушну, — і охристились Івановим хрищенням.

Ісус докоряє невірним

30 А фарисеї й зако́нники відкинули Божу волю про себе, — і не христились від нього.
31 І промовив Госпо́дь: ,,До ко́го ж уподо́блю людей цього роду? І до ко́го подібні вони?

32 Подібні вони до дітей, що на
ринку сидять й один о́дного кли-
чуть та кажуть:

,,Ми вам грали були, а ви
не танцювали,
ми співали вам жа́лібно,
та не плакали ви''.

33 Бо прийшов Іван Христи-
тель, що хліба не їсть і вина не
п'є, а ви кажете: ,,Має він де́мо-
на''.
34 Прийшов же Син Людський,
що їсть і п'є, а ви кажете: ,,Чоло-
вік Цей ласу́н і п'яни́ця, Він при́-
ятель ми́тників і грішників''.
35 І ви́правдалася мудрість усі-
ма́ своїми ділáми''.[1]

Нама́щення Ісуса миром

36 А один із фарисеїв просив
Його, щоб спожив Він із ним. І,
прийшовши до дому *того* фарисея,
Він сів при столі.
37 І ось жінка одна, що була в
місті, грішниця, як дізналась, що,
Він у фарисеєвім домі засів при
столі, алябáстрову пляшечку мира
принесла,
38 і, припавши до ніг Його зза́-
ду, плачучи́, почала обливати слі-
зьми́ Йому ноги, і воло́ссям своїм
витирала, но́ги Йому цілувала та
миром масти́ла.
39 Побачивши *це*, фарисей, що
покликав Його, міркував собі, ка́-
жучи: ,,Коли б був Він пророк,
Він би знав, хто́ ото й яка жінка
до Нього торкається, — бож то
грішниця!''
40 І озвався Ісус та й говорить
до нього: ,,Маю, Си́моне, дещо
сказати тобі''. А той відказав:
,,Кажи, Учителю''.
41 І промовив Ісус: ,,Були два
боржники́ в одно́го віри́теля; один
був винен п'ятсо́т динаріїв, а дру-
гий — п'ятдеся́т.
42 Як вони ж не могли запла-
тити, простив він обо́м. Скажи ж,
котри́й із них більше полюбить
його?''
43 Відповів Си́мон, говорячи:
,,Ду́маю, — той, кому більше про-
стив''. І сказав Він йому: ,,Роз-
судив ти правдиво''.
44 І, оберну́вшись до жінки,
Він промовив до Си́мона: ,,Чи ти
бачиш цю жінку? Я прибув у
твій дім, — ти на ноги Мої не по-
дав і води, а вона окропи́ла слізь-
ми́ Мої ноги й обтерла воло́ссям
своїм.
45 Поцілунку не дав ти Мені, —
а вона, відко́ли ввійшов Я, Мої
но́ги цілує невпинно.
46 Голови ти Моєї оливою не
намастив, — а вона миром но́ги
мої намастила.
47 Ось тому говорю́ Я тобі: ,,Чи-
сле́нні гріхи її про́щені, бо багато
вона полюбила. Кому́ ж мало
прощається, такий мало любить''.
48 А до неї промовив: ,,Про-
щаються тобі гріхи!''
49 А ті, що сиділи з Ним при
столі, почали гомоніти про себе:
,,Хто́ ж це Такий, що прощає й
гріхи?''
50 А до жінки сказав Він:
,,Твоя віра спасла тебе, — іди з
ми́ром *собі*!''

Жінки прислуговують Ісусові

8 І сталось, що Він після того
прохо́див містами та се́лами,
проповідуючи та звіщаючи Добру
Нови́ну про Боже Царство. Із
ним Дванадцять були́,
2 та дехто з жіно́к, що були́
вздоро́влені від злих ду́хів і хво-
роб: Марія, Магдали́ною[1] звана,
що з неї сім де́монів вийшло,
3 і Іва́нна, дружи́на Ху́дзи,
урядника Іродового, і Суса́нна, і

[1] Грецькі тексти часто мають тут τῶν τέκνων αὐτῆς — своїми дітьми, а інші мають τῶν ἔργων αὐτῆς — своїми ділами. Пор. Мт. 11. 19.

[1] Бо походила з місцевости Магдала, що на західнім березі Тиверіядського озера.

інших багато, що маєтком своїм їм служили.

Ісус навчає народ притчами

4 І, як зібралось багато наро́ду,
і з міста до Нього поприхо́дили, то
Він промовляти став притчею.

Притча про сіяча

5 „Ось вийшов сіяч, щоб по-
сіяти зе́рно своє. І, як сіяв, упало
одне край дороги, — і було пови-
то́птуване, а птахи небесні його
повидзьо́бували.
6 Друге ж упало на ґрунт ка-
м'яни́стий, — і, зійшовши, усохло,
не мало бо во́гкости.
7 А інше упало між те́рен, — і
вигнався те́рен, і його поглуши́в.
8 Інше ж упало на добру зем-
лю, — і, зійшовши, уродило сто-
кро́тно". Це сказавши, закли-
кав: „Хто має ву́ха, щоб слухати,
—нехай слухає!"
9 Запитали ж Його Його у́чні,
гово́рячи: „Що́ визначає ця при-
тча?"
10 А Він відказав: „Вам дано
пізна́ти таємни́ці Божого Царства,
а іншим у при́тчах, щоб

„дивились вони — і не бачили,
слухали — і не розуміли".

11 Ось що́ означає ця притча:
Зе́рно — це Боже Слово.
12 А котрі край дороги, — це ті,
хто слухає, але по́тім приходить
диявол, і забирає слово з їхнього
серця, щоб не ввірували й не спа-
слися вони.
13 А що на кам'яни́стому ґрун-
ті, — це ті, хто тільки почує, то
слово приймає з радістю; та ко-
реня не мають вони, вірують до-
ча́сно, — і за час випробо́вування
відпадають.
14 А що впало між те́рен, — це
ті, хто слухає *слово*, але, хо́дячи,
бувають придушені кло́потами, та
багатством, та життєви́ми розко́-
шами, — і пло́ду вони не дають.
15 А те, що на добрій землі, —
це оті, хто як слово почує, береже
його в щирому й доброму серці, —
і плід приносять вони в терпели-
вості.

Не ховайте світла

16 А світла засвіченого ніхто
не покриває посу́диною, і не ста-
вить під ліжко, але ставить його
на світильни́к, щоб бачили світло,
хто входить.
17 Немає нічого захо́ваного, що
не виявиться, ні таємного, що воно
не пізнається, і не ви́йде ная́в.
18 Тож пильнуйте, як слухаєте!
Бо хто має, то дасться йому́, хто
ж не має, — забереться від нього і
те, що, здається йому́, ніби має".

Хто рідня Ісусова

19 До Нього ж прийшли були
мати й брати Його, та через наро́д
не могли доступи́тись до Нього.
20 І сповістили Йому: „Твоя
мати й брати Твої *он* стоять о́сто-
ронь, і бажають побачити Тебе".
21 А Він відповів і промовив до
них: „Моя мати й брати Мої — це
ті, хто слухає Боже Слово, і ви-
конує!"

Утихоми́рення бурі на морі

22 І сталось, одно́го з тих днів
увійшов Він до чо́вна, а з Ним Йо-
го у́чні. І сказав Він до них:
„Перепли́ньмо на другий бік озе-
ра". І відча́лили.
23 А коли вони пли́вли, Він
заснув. І знялáся на озері буря
велика, аж вода заливати їх стала,
і були в небезпе́ці вони.
24 І вони підійшли, і розбуди-
ли Його та й сказали: „Учителю,
Учителю, гинемо!" Він же встав,

наказав бурі й хвилям, — і вони
вщу́хнули, і тиша настала!
25 А до них Він сказав: „Де ж
ваша віра?“ І дивувались вони,
перестра́шені, і говорили один до
одно́го: „Хто ж це такий, що
вітра́м і воді Він наказує, а вони
Його слухають?“

Уздоровлення біснуватого

26 І вони припливли́ до землі
Гадари́нської, що навпроти Галі-
леї.
27 І, як на землю Він вийшов,
перестрів Його один чоловік із
міста, що довгі ро́ки мав він де́мо-
нів, не вдягався в одежу, і мешкав
не в домі, а в гроба́х.
28 А коли він Ісуса побачив, то
закричав, повали́всь перед Ним, і
голосом гучним закликав: „Що
до мене Тобі, Ісусе, Сину Бога
Всеви́шнього? Благаю Тебе, —
не муч мене!“
29 Бо звелів Він нечистому ду-
хові вийти з люди́ни. Довгий час
він хапа́в був його́, — і в'язали
його ланцюга́ми й кайда́нами, і
стерегли його, але він розривав
ланцюги́, — і демон гнав по пусти-
ні його.
30 А Ісус запитався його: „Як
тобі на ім'я́?“ І той відказав:
„Леґіо́н“, бо багато ввійшло в
нього де́монів.
31 І благали Його, щоб Він
їм не звелів іти в безо́дню.
32 Пасся ж там на горі гурт
великий свине́й. І просилися *де-
мони ті*, щоб дозволив піти їм у
них. І дозволив Він їм.
33 А як де́мони вийшли з того́
чоловіка, то в свиней увійшли. І
череда кинулась із кручі до озера,
— і потопи́лась.
34 Пастухи ж, як побачили теє,
що сталось, повтікали, та в місті
й по се́лах звістили.
35 І вийшли побачити, що́ ста-
лось. І прийшли до Ісуса й зна-
йшли, що той чоловік, що де́мони
вийшли із нього, сидів при нога́х
Ісусових вдя́гнений та при умі, —
і полякались.
36 Самови́дці ж їм розповіли́,
як видужав той біснуватий.
37 І ввесь наро́д Гадари́нського
кра́ю став благати Його, щоб пі-
шов Він від них, — великий бо
страх обгорнув їх. Він же до
чо́вна ввійшов і вернувся.
38 А той чоловік, що де́мони
вийшли із нього, став благати
Його, щоб бути при Ньому. Та
Він відпустив його, кажучи:
39 „Вернися до дому свого́, і
розповіж, які речі великі вчинив
тобі Бог!“ І той пішов, і по ці-
лому місту звістив, які речі великі
для нього Ісус учинив!

*Уздоровлення кровотечивої.
Воскресіння дочки старшо́го
синагоги*

40 А коли повернувся Ісус, то
люди Його прийняли́, бо всі чека́ли
Його.
41 Аж ось прийшов муж, Яір на
ім'я́, що був старши́м синагоги.
Він припав до Ісусових ніг, та й
став благати Його завітати до дому
його.
42 Бо він мав одиначку дочку́,
років десь із дванадцять, — і
вмирала вона. А коли Він ішов,
наро́д тиснув Його.
43 А жінка *одна*, що дванадцять
ро́ків хворою на кровоте́чу була́,
що ніхто вздорови́ти не міг її,
44 підійшовши зза́ду, доторк-
нулась до кра́ю одежі Його, — і
хвилі тієї спинилася їй кровоте́ча.
45 А Ісус запитав: „Хто доторк-
нувся до Мене?“ Коли ж від-
мовлялися всі, то Петро відказав:
„Учителю, наро́д коло Тебе он
то́впиться й тисне“.

46 Ісус же промовив: „Доторк-
нувсь хтось до Мене, бо Я відчув
силу, що вийшла з Мене“.
47 А жінка, побачивши, що во-
на не втаїлась, трясучи́сь, підійш-
ла та й упала перед Ним, і призна-
лася перед усіма людьми́, чому
доторкнулась до Нього, і як хвилі
тієї одужала.
48 Він же промовив до неї:
„До́чко, твоя віра спасла тебе; іди
з ми́ром *собі*!“
49 Як Він ще промовляв, при-
ходить *ось* від старшини́ синагоги
один та й говорить: „Дочка твоя
вмерла, — не турбуй *же* Вчителя!“
50 Ісус же, почувши, йому від-
повів: „Не лякайсь, тільки віруй,
— і буде спасе́на вона“.
51 Прийшовши ж до дому, не
пустив Він нікого з Собою ввійти,
крім Петра, та Івана, та Якова, та
батька дівча́ти, та матері.
52 А всі плакали та голосили
за нею. Він же промовив: „Не
плачте, — не вмерла вона, але
спить!“
53 І насміхалися з Нього, бо
знали, що вмерла вона.
54 А Він узяв за руку її та й
скрикнув, говорячи: „Дівчатко,
вставай!“
55 І вернувся її дух, — і хвилі
тієї вона ожила́. І звелів дать
їй їсти.
56 І здивувались батьки́ її. А
Він наказав їм нікому не розпові-
дати, що́ сталось.

Ісус посилає апо́столів
Своїх на проповідь

9 І скликав Він Дванадцятьо́х,
і дав їм силу та вла́ду над усіма
де́монами, і вздоровля́ти неду́ги.
2 І послав їх проповідувати
Царство Боже та вздоровляти не-
дужих.
3 І промовив до них: „Не бе-
ріть нічо́го в дорогу: ані па́лиці,
ані торби, ні хліба, ні срібла, ані
майте по двоє убра́нь.
4 І в який дім увійдете, — зо-
ставайтеся там, і звідти відходьте.
5 А як хто вас не прийме, то,
вихо́дячи з міста того, обтрусіть
від ніг ваших по́рох на сві́дчення
су́проти них“.
6 І вийшли вони, та й ходили по
селах, звіщаючи Добру Нови́ну та
всюди вздоровля́ючи.

Занепоко́єння Ірода

7 А І́род тетра́рх прочув усе,
що сталось було, і вагався, бо
дехто казали, що Іван це із мерт-
вих устав,
8 а інші, що Ілля́ то з'явився, а
знов інші, що ожив це один із
стародавніх пророків.
9 Тоді Ірод сказав: „Іванові
стяв я голову; хто ж Оцей, що я
чую про Нього речі такі?“ І він
намагався побачити Його.

Чудо нагодува́ння п'яти
тисяч народу

10 А коли повернулись апо́сто-
ли, вони розповіли Йому, що́ зро-
били. І Він їх узяв, та й пішов
самото́ю на місце безлюдне, біля
міста, що зветься Віфсаї́да.
11 А як люди довідалися, то
пішли вслід за Ним. І Він їх
прийняв, і розповідав їм про Боже
Царство, та тих уздоровля́в, хто
потребува́в уздоро́влення.
12 А день став схилятися. І
Дванá́дцятеро підійшли та й ска-
зали Йому: „Відпусти *вже* людей,
— нехай вони йдуть у довко́лишні
села й оселі спочити й здобути
поживи, бо ми тут у місці без-
лю́дному!“
13 А Він їм сказав: „Дайте їсти
їм ви“. Вони ж відказали: „Не-
має в нас більше, як п'ятеро хліба
й дві рибі. Хіба підемо та купимо
поживи для всього наро́ду цього́“.

14 Бо було чоловіків десь тисяч
із п'ять. І сказав Він до у́чнів
Своїх: ,,Розсадіть їх рядами —по
п'ятидесяти́''.
15 І зробили отак, і всіх їх
розсади́ли.
16 І Він узяв п'ять хлібів та дві
рибі, споглянув на небо, побла-
гословив їх, і поламав, і дав учням,
щоб клали наро́дові.
17 І всі їли й наси́тились! А з
кусків позосталих зібрали два-
надцять кошів.

Учні визнають Ісуса за Христа

18 І сталось, як насамоті Він
молився, з Ним учні були́. І спи-
тав Він їх, кажучи: ,,За кого Мене
люди вважають?''
19 Вони ж відповіли́ та сказали:
,,За Івана Христителя, а ті за
Іллю, а інші, — що воскрес один
із давніх пророків''.
20 А Він запитав їх: ,,А ви за
кого Мене маєте?'' Петро ж від-
повів та сказав: ,,За Христа Бо-
жого!''
21 Він же їм заказав, і звелів
не казати ніко́му про це.

Ісусові треба багато страждати

22 І сказав Він: ,,Синові Лю́д-
ському треба багато страждати, і
Його відцураються старші, і пер-
восвященики, і книжники, і буде
Він убитий, — але третього дня
Він воскресне!''

Як спасти свою душу

23 А до всіх Він промовив: ,,Ко-
ли хоче хто йти вслід за Мною, хай
зрече́ться само́го себе, і хай ві́зьме
щоденно свого́ хреста, та й за
Мною йде.
24 Бо хто хоче душу свою́ збе-
регти, той погубить її, а хто ради
Мене згубить душу свою́, той її
збереже́.
25 Яка ж ко́ристь люди́ні, що
здобу́де ввесь світ, але́ занапа́-
стить чи згубить себе?
26 Бо хто буде Мене та Моєї
науки соро́митися, того посоро́-
миться також Син Лю́дський, як
при́йде у славі Своїй, і Отчій, і
святих анголів.
27 Правдиво ж кажу́ вам, що
деякі з тут-о прия́вних не скуш-
тують смерти, аж поки не побачать
Царства Божого''.

Переобра́ження Господнє

28 І сталось після оцих слів
днів за вісім, узяв Він Петра, і
Івана, і Якова, та й пішов по-
молитись на го́ру.
29 І коли Він молився, то ви-
гляд лиця Його переобрази́вся,
а одежа Його стала біла й блиску́-
ча.
30 І ось два му́жі з Ним розмов-
ляли, — були то Мойсей та Ілля́,
31 що з'явилися в славі, і го-
ворили про кінець Його, який в
Єрусалимі Він мав докінчи́ти.
32 А Петро та прия́вні з ним
були змо́рені сном, але, пробуди́в-
шись, бачили славу Його й обох
му́жів, що стояли при Ньому.
33 І сталось, як із Ним роз-
лучались вони, то промовив Петро
до Ісуса: ,,Учителю, добре нам
бути отут! Поставмо ж *отут* три
шатра: для Тебе одне, і Мойсею
одне, і одне для Іллі!'' Він не
знав, що говорить . . .
34 А як він говорив це, насу́-
нула хмара та їх заслони́ла. І
вони полякались, як стали ті вхо́-
дити в хмару.
35 І почувся ось голос із хмари,
який промовляв: ,,Це Син Мій
Улюблений, — Його слухайтеся!''
36 А коли *оцей* голос лунав,
Ісус Сам позостався. А вони
промовча́ли, і ніко́му нічо́го тих
днів не казали, що́ бачили.

Уздоровлення сновидного

37 А наступного дня, як спу-
стились з гори, перестрів Його
на́товп великий.
38 І закричав ось *один* чоловік
із наро́ду й сказав: ,,Учителю,
благаю Тебе, — зглянься над си-
ном моїм, бо одина́к він у мене!
39 А ото дух хапає його, і він
нагло кричить, і трясе ним, аж
той піну пускає. І, вимучивши
він його, насилу відхо́дить.
40 І у́чнів Твоїх я благав його
вигнати, та вони не змогли".
41 А Ісус відповів і промовив:
,,О, роде невірний й розбе́щений,
—доки бу́ду Я з вами, і терпітиму
вас? Приведи́ свого сина сюди!"
42 А як той іще йшов, де́мон
кинув його та затряс. Та Ісус
заказав тому духу нечистому, — і
вздоро́вив дитину, і віддав її бать-
кові її.
43 І всі дивувалися ве́личі Бо-
жій!

Ісус удруге заповідає Свою смерть

А як усі дивувались усьо́му, що
чинив був Ісус, Він промовив до
у́чнів Своїх:
44 ,,Вкладіть до вух своїх ці
ось слова: Людський Син буде
виданий лю́дям до рук".
45 Проте́ не зрозуміли вони
цього слова, було бо закрите від
них, щоб його не збагнули, та
боялись Його запита́ти про це сло-
во.

Хто найбільший у Царстві Небеснім

46 І прийшло їм на думку: хто
б найбільший з них був?
47 А Ісус, думку серця їх знав-
ши, узяв дитину, і поставив її
біля Себе.
48 І промовив до них: ,,Як хто
при́йме дитину оцю в Ім'я́ Моє,
Мене він приймає, а як хто Мене
при́йме, приймає Того, Хто послав
Мене. Хто бо найменший між
вами всіма́, — той великий!"

Хто не супроти вас — той за вас

49 А Іван відповів і сказав:
,,Учителю, ми бачили одно́го *чо-
ловіка*, що Ім'я́м Твоїм де́монів
виганяв, і ми заборонили йому,
бо він з нами не ходить".
50 Ісус же йому́ відказав: ,,Не
забороняйте, — бо хто не проти
вас, той за вас!"

Самаря́ни не приймають Ісуса

51 І сталось, коли дні вознесін-
ня Його наближались, Він поста-
новив піти в Єрусалим.[1]
52 І Він посланців вислав перед
Собою. І пішли вони, та й при-
були́ до села самарянського, щоб
ночівлю Йому пригото́вити.
53 А ті не прийняли́ Його, бо
йшов Він у на́прямі Єрусалиму.[2]
54 Як побачили ж *те* учні Яків
й Іван, то сказали: ,,Господи, —
хочеш, то ми скажемо, ,,щоб огонь
зійшов з неба та винищив" їх, як і
Ілля був зробив".
55 А Він обернувся до них, їм
докорив та й сказав: ,,Ви не знаєте,
якого ви духа.
56 Бо Син Лю́дський прийшов
не губи́ть душі лю́дські, а спа-
сати!" І пішли вони в інше село.

Яких учнів бажає Собі Ісус

57 І сталось, як дорогою йшли,
сказав був до Нього один: ,,Я піду́
за Тобою, хоч би куди Ти пішов".
58 Ісус же йому́ відказав: ,,Ма-
ють но́ри лисиці, а гнізда — небес-
ні пташки́, — Син же Лю́дський
не має ніде́ й голови прихили́ти!"

[1] В оригіналі: ,,Він поставив лице Своє піти в Єрусалим"; це гебраїзм, — пор. Дан. 11. 17.

[2] Між самарянами та євреями була велика давня незгода (пор. Ів. 4. 9), тому самаряни не пропускали через свою землю євреїв, прочан до Єрусалиму.

59 І промовив до другого Він:
,,Іди за Мною“. А той відказав:
,,Дозволь мені перше піти, і батька свого́ похова́ти“.
60 Він же йому відказав: ,,Зоставмертвим ховати мерців своїх.
А ти йди та звіщай Царство Боже“.
61 А інший сказав був: ,,Господи, я піду́ за Тобою, та дозволь
мені перш попрощатись із своїми
дома́шніми“.
62 Ісус же промовив до нього:
,,Ніхто *з тих*, хто кладе́ свою руку
на плуга та назад озира́ється, не
надається до Божого Царства!“

Ісус посилає апо́столів Своїх на проповідь

10 Після того призна́чив Господь і інших Сімдеся́т, і послав їх по двох перед Себе до
кожного міста та місця, куди Сам
мав іти.
2 І промовив до них: ,,Хоч
жни́во велике, та робітників мало;
тож благайте Господаря жни́ва,
щоб робітників вислав на жни́во
Своє.
3 Ідіть! Оце посилаю Я вас,
як ягнят між вовки́.
4 Не носіть ні калитки, ні торби, ні санда́ль, і не вітайте в дорозі ніко́го.
5 Як до дому ж якого ви ввійдете, то найперше кажіть: ,,Мир
дому цьому́!“
6 І коли син миру там буде, то
спочи́не на ньому ваш мир, коли ж
ні — до вас ве́рнеться.
7 Зоставайтеся ж у домі тім
самім, споживайте та пийте, що є
в них, — бо вартий робітник своєї
заплати. Не ходіть з дому в дім.
8 А як прийдете в місто яке, і
вас приймуть, — споживайте, що
вам подадуть.
9 Уздоро́влюйте хворих, що в
нім, промовляйте до них: ,,Набли́зилося Царство Боже до вас!“
10 А як прийдете в місто яке,
і вас не приймуть, то вийдіть на
вулиці його та й кажіть:
11 ,,Ми обтру́шуємо вам навіть
порох, що прилип до нас із вашого
міста. Та знайте оце, що набли́зилося Ца́рство Боже!“
12 Кажу́ вам: того дня легше
буде содо́млянам, аніж місту тому́!“

Доля невірних міст

13 ,,Горе тобі, Хоразі́не, горе
тобі, Віфсаїдо! Бо коли б то у
Тирі й Сидоні були відбули́ся ті
чу́да, що сталися в вас, то давно
б вони покаялися в волосяни́ці та
в попелі!
14 Але на суді відрадніш буде
Тиру й Сидону, як вам.
15 А ти, Капернау́ме, що
,,до неба піднісся, —
аж до аду ти зійдеш!“
16 Хто слухає вас — Мене слухає, хто ж погорджує вами — погорджує Мною, хто ж погорджує
Мною — погорджує Тим, Хто послав Мене“.

Поворот апо́столів

17 А ті Сімдеся́т повернулися
з радістю, кажучи: ,,Господи, —
навіть де́мони ко́ряться нам у Ім'я́
Твоє!“
18 Він же промовив до них: ,,Я
бачив того сатану, що з неба спадав, немов блискавка.
19 Ось Я вла́ду вам дав наступати на змій та скорпіо́нів, і на
всю силу ворожу, — і ніщо вам не
зашко́дить.
20 Та не тіштеся тим, що вам
ко́ряться духи, але тіштесь, що
ваші ймення записані в небі!“

Блаженні ті очі, що бачать Ісуса

21 Того ча́су Ісус звеселився був
Духом Святим і промовив: ,,Прославляю Тебе, Отче, Господи неба

й землі, що втаїв Ти оце від премудрих і розумних, та його немовлятам відкрив. Так, Отче, бо Тобі так було до вподоби!
22 Передав Мені все Мій Отець.
І не знає ніхто, хто є Син, — тільки Отець, і хто Отець — тільки Син, та кому Син захоче відкрити".
23 І, звернувшись до учнів, наодинці їм сказав: ,,Блаженні ті очі, що бачать, щó бачите ви!
24 Кажу ж вам, що багато пророків і царів бажали побачити, що бачите ви — та й не бачили, і почути, щó чуєте ви — і не чули!"

Як осягнути вічне життя

25 І підвівсь ось закóнник один,
і сказав, Його випробóвуючи: ,,Учителю, щó робити мені, щоб вічне життя осягнýти?"
26 Він же йому відказав: ,,Щó
в Закóні написано, як ти читаєш?"
27 А той відповів і сказав: ,,Люби Господа Бога свогó всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю, і всім своїм розумом", і свого ближнього, як самóго себе".
28 Він же йомý відказав: ,,Правильно ти відповів. Роби це, — і будеш жити".

Хто наш ближній. Притча про милосердного самарянúна

29 А той бажав сам себе випpавдати, та й сказав до Ісуса: ,,А хто то мій ближній?"
30 А Ісус відповів і промовив:
,,Один чоловік ішов з Єрусалиму до Єрихóну, і попався розбійникам, що обдерли його, і завдали *йому* рани, та й утеклй, покинувши лéдве живого *йогó*.
31 Прохóдив випáдком тією дорогою священик один, побачив його, — і проминув.
32 Так само й Левит надійшов
на те місце, поглянув, — і *теж* проминув.
33 Прохóдив же *там* якийсь
самарянин, та й натрáпив на нього, і, побачивши, змилосéрдився.
34 І він підійшов, і обв'язав
йому рани, наливши оливи й вина. Потому його посадив на худóбину власну, і приставив його до гостиниці, та й клопотáвся про нього.
35 А другого дня, від'їжджавши, вийняв він два динарії, та й дав *їх* госпóдареві й проказав: ,,Заопікуйся ним, а як більше що витратиш, — заплачý тобі, як вернýся".
36 Котрий же з цих трьох — на
думку твою — був ближній тому, хто попався розбійникам?"
37 А він відказав: ,,Той, хто
вчинив йому мúлість". Ісус же сказав йому: ,,Іди, — і роби так і ти!"

Ісус у Марти й Марії

38 І сталось, коли вони йшли,
Він прийшов до однóго села. Одна ж жінка, Марта *їй* на ім'*я*, прийняла Його в дім свій.
39 Була ж в неї сестра, що звалась Марія; вона сіла в ногах у Ісуса, та й слухала слóва Його.
40 А Марта великою пóслугою
клопотáлась, а спинившись, сказала: ,,Господи, чи байдýже Тобі, що на мене самý полишила служити сестра моя? Скажи ж їй, щоб мені помогла".
41 Госпóдь же промовив у відповідь їй: ,,Марто, Марто, — турбуєшся й жýришся ти про багато чогó,
42 а потрібне одне. Марія ж
обрала найкращу частку, яка не відбереться від неї".

Про молитву

11 І сталось, як молився Він у
місці однóму, і коли пере-
став, озвався до Нього один із
Його ýчнів: ,,Господи, навчи нас
молитися, як і Іван навчив своїх
учнів.‘‘
2 Він же промовив до них: ,,Ко-
ли молитеся, говоріть:

,,Отче наш, що на небі!
Нехай святиться Ім’я́ Твоє,
нехай прийде Царство Твоє,
нехай бýде воля Твоя, як на небі, так і на землі.
3 Хліба нашого щоденного дай нам на кожний день.
4 І прости нам наші гріхи́,
бо й самі ми прощаємо кожному боржникóві нашому.
І не введи нас у випробóвування,
але визволи нас від лукавого!‘‘

Просіть, — і буде вам дане

5 І сказав Він до них: ,,Хто з
вас матиме при́ятеля, і піде до
нього опівночі, і скаже йому:
,,Позич мені, друже, три хліби́,
6 бо прийшов із дороги до мене
мій при́ятель, я ж не маю, щó дати
йому‘‘.
7 А той із серéдини в відповідь
скаже: ,,Не роби мені клóпоту, —
уже зáмкнені двері, і мої діти зо
мною на ліжкові. Не можу я
встати та дати тобі‘‘.
8 Кажу вам: коли він не встане,
і не дасть ради дружби йому, то за
докучáння його він устане та й
дасть йому, скільки той потребýє.
9 І Я вам кажý: просіть, — і
буде вам дáно, шукайте — і зна-
йдете, стукайте — і відчинять вам!
10 Бо кожен, хто просить —
одержує, хто шукає — знахóдить,
а томý, хто стукає — відчинять.
11 І котри́й з вас, батьків, як
син хліба проси́тиме, подасть йому
каменя? Або, як *проситиме* риби,
замість риби подасть йому гáди-
ну?
12 Або, як яйця́ він проситиме,
дасть йому скорпіóна?
13 Отож, коли ви, бувши злі,
потрáпите добрі дари́ своїм дітям
давати, — скільки ж більше Не-
бесний Отець подасть Духа Свя-
того *всім* тим, хто проситиме в
Нього?‘‘

Ісус поборює виступи фарисеїв проти чуд Його

14 *Раз* вигóнив Він дéмона,
який був німий. І коли демон
вийшов, німий заговорив. А на-
рóд дивувався.
15 А деякі з них гомоніли: ,,Ви-
ганяє Він дéмонів *силою* Вель-
зевýла, князя дéмонів‘‘.
16 А інші, випробовуючи, хоті-
ли від Нього ознаки із неба.
17 Він же знав думки їхні, і
промовив до них: ,,Кожне цар-
ство, само проти себе поділене,
запустіє, і дім на дім упадé.
18 А коли й сатанá поділився
сам супроти себе, — як стоятиме
царство його? А ви кажете, що
Вельзевýлом вигóню Я демонів.
19 Коли ж Вельзевýлом ви-
гóню Я демонів, то чим виганяють
їх ваші сини? Тому вони стануть
вам сýддями.
20 А коли пальцем Божим ви-
гóню Я дéмонів, то справді при-
йшло до вас Боже Царство.
21 Коли сильний збройно свій
двір стереже, то в безпéці маєток
його.
22 Коли ж дужчий від нього
його нападé й переможе, то всю

збрóю йому заберé, на яку по-
кладався був той, і роздасть свою
здóбич.
23 Хто не зо Мною, той проти
Мене; і хто не збирає зо Мною, той
розкидає!

Що станеться з лукавим родом

24 Коли дух нечистий виходить
з людйни, то блукає місцями без-
відними, відпочинку шукаючи,
але, не знахóдячи, каже: „Вер-
нýся до хати своєї, звідки я ви-
йшов".
25 А як вéрнеться він, то *хату*
знахóдить замéтену й прибрану.
26 Тоді він іде та й приводить
сімох інших духів, лютіших за
себе, — і входять вони та й жи-
вуть там. І буде останнє людйні
тій гірше за перше!"

Блаженні, що слухають Божого Слова

27 І сталось, як Він це говорив,
одна жінка з народу *свій* голос
піднéсла й сказала до Нього:
„Блаженна утрóба, що носила Те-
бе, і груди, що Ти ссав їх!"
28 А Він відказав: „Так. Бла-
женні ж і ті, хто слухає Божого
Слова і його бережé!"

Пророк Йона — провісник Христа

29 А як люди збирáлися, Він
почав промовляти: „Рід цей — рід
лукавий: він ознаки шукає, та
ознаки йому не дадуть, крім озна-
ки прорóка Йóни.
30 Бо як Йóна ознакою був для
ніневітян, так буде й Син Люд-
ський для роду цьогó.
31 Цариця півдéнна на суд
стане з мýжами роду цьогó, — і
їх засудить, бо вона з кінця світу
прийшла Соломóнову мудрість по-
слýхати. А тут ось Хтось біль-
ший, аніж Соломóн!
32 Ніневітяни стануть на суд із
цим родом, — і засудять його, вони
бо покáялися через Йонину про-
повідь. А тут ось Хтось більший,
ніж Йона!

Світла не сховаєш

33 Засвіченого світла ніхто в
схóвок не ставить, ані під посý-
дину, але на світильника, щоб
бачили світло, хто входить.
34 Око твоє — то світильник
для тіла; томý, як око твоє буде
дуже, то й усе тіло твоє буде світле.
А коли б твоє око нездатне булó,
то й усе тіло твоє буде темне.
35 Отож, уважай, щоб те світло,
що в тобі, не сталося тéмрявою!
36 Бо коли твоє тіло все світле,
і не має жáдної темної частини,
то все буде світле, неначе б
світильник осяяв блиском тебе".

Не занéдбуйте найважливішого в Законі

37 Коли Він говорив, то один
фарисей став благати Його по-
обідати в нього. Він же прийшов
та й сів при столі.[1]
38 Фарисей же, побачивши *це*,
здивувався, що перед обідом Він
перш не обмився.
39 Господь же промовив до ньо-
го: „Тепер ви, фарисеї, он чистите
зóвнішність кýхля та миски, а
ваше нутрó повне здирства та
кривди!
40 Нерозумні, — чи ж Той, Хто
створив *оте* зóвнішнє, не створив
Він і внутрішнє?
41 Тож милостиню подавайте з
унутрішнього, — і ось все буде
вам чисте.
42 Горе вам, фарисеям, — бо
ви десятину даєте з м'яти та рути
й усякого зілля, але обминаєте суд
та Божу любов; це треба робити,
і тогó не лишати!

[1] Возліг — засів при столі, — за східнім зви чаєм, — півлежачи.

43 Горе вам, фарисеям, що любите перші лавки́ в синагогах та привіти на ри́нках!

44 Горе вам, — бо ви як гробі́ непомітні, — люди ж ходять по них і не знають того“.

Горе й зако́нникам неправдивим

45 Озвався ж один із зако́нників, і каже Йому: „Учителю, кажучи це, Ти і нас ображаєш!“

46 А Він відказав: „Горе й вам, зако́нникам, бо ви на людей тягарі накладаєте, які важко носити, а самі й одним пальцем своїм не доторкуєтесь тягарі́в!

47 Горе вам, бо надгро́бки пророкам ви ставите, — ваші ж батьки́ були їх повбивали.

48 Так, — визнаєте ви й хвалите вчинки батьків своїх: бо вони їх повбивали, а ви їм надгро́бки будуєте!

49 Через те й мудрість Божа сказала: „Я пошлю їм пророків й апо́столів, — вони ж декого з них повбивають, а декого ви́женуть,

50 щоб на роді оцім відомстилася кров усіх пророків, що пролита від ство́рення світу,

51 від крови Авеля аж до крови Заха́рія, що загинув між же́ртівником і храмом“! Так, кажу́ вам, — відомсти́ться *це все* на цім роді!

52 Горе вам, зако́нникам, бо взялú ви ключа́ розуміння: самі не ввійшли, і тим, хто хотів увійти, борони́ли!“

53 А коли Він вихо́див ізвідти, стали книжники та фарисеї сильно тиснути та від Нього допитуватись про багато речей, —

54 вони чатува́ли на Нього, щоб зловити що з уст Його (і щоб ока́ржити Його́).

Проповідуючи, не бійтеся!

12 Того ча́су, як зібралися десятитисячні на́товпи наро́ду, — аж топтали вони один о́дного, — Він почав промовляти перш до учнів Своїх: „Стережіться ро́зчини фарисейської, що є лицемі́рство!

2 Бо немає нічо́го захо́ваного, що не відкриється, ні таємного, що не ви́явиться.

3 Тому все, що́ казали ви по́темки, — при світлі почується, що́ ж шептали на вухо в коморах, — на даха́х проповідане бу́де.

4 Кажу́ ж вам, Своїм друзям: Не бійтеся тих, хто тіло вбиває, а потім більш нічого не може вчинити!

5 Але вкажу вам, кого *треба* боятися: Бійтесь того́, хто має владу, убивши, укинути в гее́нну. Так, кажу́ вам: Того бійтеся!

6 Чи ж не п'ять горобців продають за два гро́ші? Та проте перед Богом із них ні один не забутий.

7 Але навіть воло́сся вам на голові пораxо́ване все. Не бійтесь: вартніші ви за багатьох горобців!

8 Кажу ж вам: Кожного, хто перед людьми́ Мене визнає, того визнає й Син Лю́дський перед Анголáми Божими.

9 Хто ж Мене відцурається перед людьми́, того відцурається перед анголáми Божими.

10 І кожному, хто скаже слово на Лю́дського Сина, йому про́ститься; а хто зневажа́тиме Духа Святого, — не про́ститься.

11 А коли вас водитимуть до синагог, і до уря́дів, і до влад, — не турбуйтеся, я́к або що́ відповідати чи що́ говорити, —

12 Дух бо Святий вас навчи́ть тієї години, що́ потрібно казати!“

Багатійте в Бога, — притча про багача

13 І озвався до Нього один із наро́ду: „Учителю, скажи братові

моєму, щоб він спа́дщиною поділився зо мною".
14 А Він відказав йому: „Чоловіче, хто поставив над вами Мене за суддю або за подільника?"
15 І промовив до них: „Глядіть, остерігайтеся всякої заже́рливости, — бо життя чоловіка не залежить від достатку маєтку його".
16 І Він розповів їм притчу, говорячи: „В одного багача гойно нива вродила була́.
17 І міркував він про себе й казав: „Що́ робити, що не маю куди зібрати пло́дів своїх?"
18 І сказав: „Оце я зроблю́, — порозва́люю клу́ні свої, і просторніші поставлю, і позбираю туди пашню́ свою всю та свій достаток.
19 І скажу́ я душі своїй: „Душе́, маєш багато добра, на багато ро́ків скла́деного. Спочивай, їж та пий, і веселися!"
20 Бог же до нього прорік: „Нерозумний, — но́чі цієї ось душу твою зажадають від тебе, і кому позоста́неться те, що ти був наготовив?"
21 Так *буває і з тим*, хто збирає для себе, та не багатіє в Бога".

Покладіть на Бога надію свою

22 І промовив Він у́чням Своїм: „Через це кажу вам: Не журіться про життя, — що́ ви будете їсти, і ні про тіло, — у що́ ви зодя́гнетеся.
23 Бо більше від їжі життя, а тіло від одягу.
24 Погляньте на га́йвороння, що не сіють, не жнуть, нема в них комори, ні клуні, — проте Бог їх годує. Скільки ж більше за птахів ви варті!
25 Хто ж із вас, коли жу́риться, добавити зможе до зросту свого *бодай* ліктя одно́го?
26 Тож коли ви й найменшого не подола́єте, то чого ж ви про інше клопо́четеся?
27 Погляньте на *ті он* ліле́ї, як вони не пряду́ть, ані тчуть. Але́ говорю́ вам, що й *сам* Соломон у всій славі своїй не вдягався отак, як одна з них!
28 І коли он траву, що сьогодні на полі, а взавтра до пе́чі вкидається, Бог так зодягає, скільки ж краще *зодя́гне* Він вас, маловірні!
29 І не шукайте, що́ будете їсти, чи що́ будете пити, і не клопочіться.
30 Бо всього цьо́го й люди світу оцьо́го шукають, Отець же ваш знає, що того́ вам потрібно.
31 Шукайте отож Його Царства, а це вам додасться!

Збирайте собі скарби в небі

32 Не лякайся, черідко мала́, бо спод́обалося Отцю вашому дати вам Царство.
33 Продавайте достатки свої та ми́лостиню подавайте. Робіть калитки собі не старі́ючі, — неви́черпний скарб той у небі, куди не закрадається зло́дій, і міль де не то́чить.
34 Бо де скарб ваш, там буде й серце ваше!

Будьмо готові, бо часу кінця світу не знає ніхто

35 Нехай підпере́зані будуть вам сте́гна, а світла *ручні* позасвічувані!
36 І *будьте* подібними до людей, що очікують пана свого́, коли ве́рнеться він із весілля, щоб, як при́йде й застукає, відчинити негайно йому́.
37 Блаженні раби ті, що пан, коли при́йде, то зна́йде, що пильнують вони! Поправді кажу́ вам: підпере́жеться він і їх посадо́вить, і, підійшовши, буде їм послуго́вувати.

38 І коли при́йде о другі́й[1] чи при́йде о третій сторо́жі, та зна́йде так само, — блаженні вони!

39 Знайте ж це, що коли б знав госпо́дар, о котрій то годині підкра́деться злодій, то він пильнував би, і свого б дому не дав підкопати.

40 Тому будьте готові і ви, — бо при́йде Син Людський тієї години, колú ви не ду́маєте!"

41 Озвався ж Петро: „Господи, чи до нас кажеш при́тчу оцю, чи до всіх?"

42 А Господь відказав: „Хто ж тоді вірний і мудрий домоправи́тель, що пан настано́вить його над своїми челя́дниками, щоб давати харч ви́значену своєчасно?

43 Блаженний той раб, що пан його при́йде та зна́йде, що робить він так!

44 Поправді кажу́ вам, що над всім маєтком своїм він поставить його.

45 А коли раб той скаже у серці своїм: „Заба́риться пан мій прийти", і зачне бити слуг та служниць, їсти та пити та напиватися,

46 то при́йде раба того пан за дня, якого він не сподівається, і о годині, якої не знає, — і розі́тне його пополовині, і визначить долю йому з невірними!

47 А раб той, що знав волю свого госпо́даря, але не приготува́в, ані не вчинив згідно волі його, буде тяжко побитий.

48 Хто ж не знав, а вчинив каригідне, буде мало він битий. Тож від кожного, кому да́но багато, багато від нього й жадатимуть. А кому багато повірено, від того ще більше жадатимуть.

49 Я прийшов огонь кинути на землю, — і як Я пра́гну, щоб він уже запала́в!

[1] Друга сторожа — це година 9–12 вечора, а третя сторожа — це година 12–3 ночі.

50 Я ж маю христитися хрищенням, — і як Я мучуся, поки те спо́вниться!

51 Чи ви ду́маєте, що прийшов Я мир дати на землю? Ні, кажу вам, але по́діл!

52 Віднині бо п'ятеро в домі одно́му поділені бу́дуть: троє супроти двох, і двоє супроти трьох.

53 Стане ба́тько на сина, а син проти батька, мати проти дочки́, а дочка́ проти матері, свекруха навпроти невістки своєї, а невістка навпроти свекрухи!"

Судіть по собі про справедливе

54 Промовив же Він і до наро́ду: „Як побачите хмару, що з за́ходу суне, то кажете за́раз: Зближається дощ", — і так *і* буває.

55 А коли віє вітер півде́нний, то кажете: „Буде спеко́та", — і буває.

56 Лицеміри, — лице неба й землі розпізна́ти ви вмієте, чому ж не розпізна́єте ча́су цього?

57 Чого ж і самі по собі ви не судите, що́ справедливе?

58 Бо коли до уря́ду ти йдеш зо своїм супроти́вником, попильнуй з ним зала́годити по дорозі, щоб тебе до судді не потяг він, а суддя щоб прислужникові не віддав тебе, а прислужник щоб не посадив до в'язниці тебе.

59 Поправді кажу́ тобі: Не ви́йдеш ізвідти, поки не віддаси й останнього ше́ляга!"

Коли не покаєтесь, то загинете

13 Того ча́су прийшли були дехто, та й розповілú Йому про галіле́ян, що їхню кров Піла́т змішав був із їхніми жертвами.

2 Ісус же сказав їм у відповідь: „Чи ви ду́маєте, що оці галіле́яни, що так постраждали, грішніші були від усіх галіле́ян?

3 Ні, кажу́ вам; та коли не покаєтеся, то загинете всі так!
4 Або ті вісімнадцять, що ба́шта на них завалилась була́ в Сілоа́мі й побила їх, — чи ду́маєте, що ті винні були більш за всіх, що в Єрусалимі живуть?
5 Ні, кажу вам; та коли не покаєтеся, то загинете всі так!"

Притча про фіґове дерево

6 І Він розповів оцю притчу: „Один *чоловік* у своїм винограднику мав поса́джене фіґове дерево. І прийшов він шукати на ньому плоду, але не знайшов.
7 І сказав винаре́ві: „Оце́ третій рік, відко́ли прихо́джу шукати плоду на цім фіґовім дереві, але не знахо́джу; зрубай його, — нащо й землю марну́є воно?"
8 А той йому в відповідь каже: „Позостав його, пане, і на цей рік, аж поки його обкопа́ю довко́ла, і обкладу *його* гноєм, —
9 чи року наступного пло́ду не вродить воно. Коли ж ні, то зрубаєш його".

Уздоровлення в суботу скорченої жінки

10 І навчав Він в одній з синагог у суботу.
11 І ось *там* була́ *одна* жінка, що вісімнадцять ро́ків мала духа не́мочі, і була скорчена, і не могла ніяк ви́простатись.
12 А Ісус, як побачив її, то покликав до Себе. І сказав їй: „Жінко, — звільнена ти від неду́ги своєї".
13 І Він руки на неї поклав, — і вона зараз ви́просталась, — і стала сла́вити Бога!
14 Озвався ж старши́й синагоги, обу́рений, що Ісус уздоро́вив у суботу, і сказав до наро́ду: „Є шість день, коли працювати належить, — приходьте тоді та вздоро́влюйтеся, а не дня суботнього".
15 А Госпо́дь відповів і промовив до нього: „Лицеміре, — хіба́ ж не відв'язує кожен із вас у суботу свого́ вола чи осла від я́сел, і не веде напоїти?
16 Чи ж цю дочку́ Авраамову, яку сатана був зв'язав вісімнадцять ось ро́ків, не належить звільни́ти її суботнього дня від цих пут?"
17 А як Він говорив це, — засоро́милися всі Його супротивники. І тішився ввесь наро́д всіма славними *вчинками*, які Він чинив!

Притча про гірчичне зе́рно й про ро́зчину

18 Він же промовив: „До чо́го подібне Царство Боже, і до чо́го його прирівняю?
19 Подібне воно до гірчи́чного зе́рна, що взяв чоловік і посіяв його в своїм са́ді. І воно виросло, і деревом стало, і „ку́блилось птаство небесне на ві́ттях його".
20 І зно́ву сказав Він: „Із чим порівняю Я Боже Царство?
21 Подібне до ро́зчини, що її бере жінка, і кладе на три мірки муки, аж поки все вки́сне".

Хто буде спасений

22 І прохо́див містами та се́лами Він і навчав, до Єрусалиму просту́ючи.
23 І озвався до Нього один: „Господи, — хіба буде мало спасе́них?" А Він відказав їм:
24 „Силку́йтеся ввійти тісни́ми ворі́тьми, бо кажу́ вам, — багато-хто будуть намага́тися ввійти, — та не зможуть!
25 Як устане Господар та двері замкне́, ви зачне́те висто́ювати іззнадво́ру, та стукати в двері й казати: „Господи, — відчини нам!" А Він вам у відповідь скаже: „Не знаю Я вас, звідки ви!"

26 Тоді станете ви говорити:
,,Ми їли й пили перед Тобою і на
вулицях наших навчав Ти''.
27 А Він *вам* відкаже: ,,Говорю
вам, — не знаю Я, звідки ви.
,,Відійдіть від Мене всі, хто чи-
нить неправду!''
28 Буде плач там і скрéгіт зу-
бів, як побачите ви Авраама, та
Ісака та Якова, та пророків усіх
в Царстві Божім, себе ж — вигна-
них геть.
29 І прийдуть *інші* від сходу
й заходу, і півночі й півдня, і
при столі в Царстві Божім зася-
дуть!
30 І ось, є останні, що стануть
за перших, і є перші, що стануть
останніми!''

Ірод хоче вбити Ісуса

31 Тієї години підійшли дехто
з фарисеїв, і сказали Йому: ,,Ви-
йди собі, і піди звідси, — хоче бо
Ірод убити Тебе''.
32 А Він відказав їм: ,,Ідіть і
скажіть тому лúсові: Ось дéмонів
Я виганяю, і чиню вздорóвлення,
— сьогодні та взавтра, а третього
дня закінчý.
33 Однак, Мені треба ходити
сьогодні та взавтра, і чáсу най-
ближчого, бо згинути не може
пророк поза Єрусалимом.
34 Єрусалиме, Єрусалиме, що
вбиваєш пророків та каменýєш по-
слáних до тебе! Скільки раз Я
хотів позбирати дітей твоїх, як *та*
квочка збирає під крила курчáток
своїх, — та ви не захотіли!
35 Ось

,,ваш дім зостається порож-
ній для вас!''

Говорю бо Я вам: Ви мене не по-
бачите, аж поки не настáне, що
скажете:

,,Благословéнний, Хто йде
в Господнє Ім'я́!''

*Уздоровлення в суботу
слабого на водянку*

14 І сталось, що Він у суботу
ввійшов був до дому однóго
з фарисейських старшúн, щоб хлі-
ба спожити, а вони назирáли за
Ним.
2 І ото перед Ним був один чо-
ловік, слабий на водя́нку.
3 Ісус же озвався й сказав до
закóнників та фарисеїв: ,,Чи вздо-
ровляти в суботу годúться чи ні?''
4 Вони ж мовчали. А Він, до-
торкнýвшись, уздоровив його та
відпустив.
5 І сказав Він до них: ,,Коли
осел[1] або віл котрóгось із вас упадé
до криниці, то хіба він не витягне
зараз його дня суботнього?''
6 І вони не могли відповісти на
це.

*Хто підноситься — буде
впокорений*

7 А як Він спостеріг, як вони
собі перші місця вибирали, то
сказав до запрóшених притчу:
8 ,,Колú хто покличе тебе на
весілля, не сідай на першому міс-
ці, щоб не трапився хто поважні-
ший за тебе з поклúканих,
9 і щоб той, хто покликав тебе
та його, не прийшов і тобі не ска-
зав: ,,Поступúся цьому місцем!''
І тоді ти із соромом станеш за-
ймати місце останнє.
10 Але як ти будеш запрóше-
ний, то приходь, і сідай на остан-
ньому місці, щоб той, хто покли-
кав тебе, підійшов і сказав тобі:
,,Прúятелю, — сідай вище!'' То-
ді буде честь тобі перед поклúка-
ними з тобою.
11 Хтó бо піднóситься — буде
впокóрений, а хто впокоря́ється —
той піднесéться''.
12 А тому́, хто Його був по-
кликав, сказав Він: ,,Коли ти
справляєш обід чи вечéрю, не клич

[1] Деякі джерела подають — син.

дру́зів своїх, ні братів своїх, ані
своїх ро́дичів, ні сусідів багатих,
щоб так само й вони коли не за-
просили тебе, — і буде взає́мна
відплата тобі.
13 Але, як справляєш гости́ну,
клич убогих, калік, кривих та
сліпих,
14 і бу́деш блаженний, бо не
мають вони чим віддати тобі, —
віддасться ж тобі за воскресіння
праведних!"
15 Як почув це один із отих,
що сиділи з Ним при столі, то до
Нього сказав: „Блаженний, хто
хліб споживатиме в Божому Цар-
стві!"

Притча про багату вечерю

16 Він же промовив до нього:
„Один чоловік споряди́в був вели-
ку вече́рю, і запросив багатьох.
17 І послав він свого раба
ча́су вече́рі сказати запро́шеним:
„Ідіть, бо вже все готове́ано".
18 І зараз усі почали́ відмовля-
тися. Перший сказав йому: „По-
ле купив я, і маю потребу піти та
оглянути його. Прошу́ тебе, —
вибач мені!"
19 А другий сказав: „Я купив
собі п'ять пар волів, — і йду
спро́бувати їх. Прошу́ тебе, —
вибач мені!"
20 І знов інший сказав: „Одру-
жився *ось* я, і через те я не мо́жу
прибути".
21 І вернувся той раб і па́нові
своєму про все розпо́вів. Розгні-
вавсь госпо́дар тоді, та й сказав
до свого раба: „Піди швидко на
вулиці та на завулки міські́, і
приведи́ сюди вбогих, і калік, і
сліпих, і кривих".
22 І *згодом* раб повідо́мив: „Па-
не, сталося так, як звелів ти, та
місця є ще".
23 І сказав пан рабові: „Піди
на дороги й на за́городи, та й си́-
луй прийти, щоб напо́внився дім
мій.
24 Кажу́ бо я вам, що жоден із
запрошених му́жів тих не покуш-
ту́є моєї вечері. Бо багато по-
кли́каних, та ви́браних мало!"

Хто може бути учнем Ісуса

25 Ішло ж з Ним багато людей.
І, звернувшись, сказав Він до
них:
26 „Коли хто прихо́дить до Ме-
не, і не зненá́видить свого батька
та матері, і дружи́ни й дітей, і бра-
тів і сесте́р, а до того й своєї душі[1],
— той не може буть учнем Моїм!
27 І хто свого хреста не несе,
і не йде вслід за Мною, — той не
може бути учнем Моїм!
28 Хто бо з вас, коли башту
поставити хоче, перше не сяде й
вида́тків не ви́рахує, — чи має
потрібне на ви́конання,
29 щоб, коли покладе він осно-
ву, але докінчи́ти не зможе, усі,
хто побачить, не стали б сміятися з
нього,
30 говорячи: „Чоловік цей по-
чав будувати, але докінчи́ти не
міг".
31 Або який цар, ідучи́ на війну
супроти царя іншого, перше не
сяде порадитися, чи спромо́жен
він із десятьма́ тисячами стріти
того, хто йде з двадцятьма́ тися-
чами проти нього?
32 Коли ж ні, то, як той ще
дале́ко, шле посольство до нього
та й просить про мир.
33 Так ото й кожен із вас, який
не зречеться усього́, що має, не
може бути учнем Моїм.
34 Сіль — добра річ. Коли ж
сіль несолоною стане, чим припра-
вити її?

[1] В євангельській мові, як і в мові Старого Заповіту, слово „душа" часто визначає „життя".

35 Ні на землю, ні на гній не потрібна вона, — її геть викидають. Хто має ву́ха, щоб слухати, — нехай слу́хає!“

Притча про загублену вівцю й загублену драхму

15 Наближа́лись до Нього всі ми́тники й грішники, щоб послу́хати Його.

2 Фарисеї ж та книжники нарікали й казали: „Приймає Він грішників та з ними їсть“.

3 А Він їм розповів оцю притчу, говорячи:

4 „Котрий з вас чоловік, мавши сотню овець і загубивши одну з них, не покине в пустині тих дев’ятидесяти́ й дев’яти́, та й не піде *шукати* загинулої, аж поки не зна́йде її?

5 А знайшовши, кладе на раме́на свої та радіє.

6 І, прийшовши додому, скликає він дру́зів і сусідів, та й каже до них: „Радійте зо мною, бо знайшов я вівцю свою *тую* загу́блену“.

7 Говорю вам, що так само на небі радітимуть *більш* за одно́го грішника, що кається, аніж за дев’ятдесятьо́х і дев’ятьо́х праведників, що не потребу́ють покая́ння! . . .

8 Або яка жінка, що має десять драхм, коли згубить драхму одну, не засвічує світла, і не мете хати, і не шукає уважно, аж поки не зна́йде?

9 А знайшовши, кличе при́ятельок та сусідок та каже: „Радійте зо мною, бо знайшла я загу́блену дра́хму!“

10 Так само, кажу вам, радість буває в Божих анголів за одного грішника, який кається“.

Притча про блудного сина

11 І Він оповів: „У чоловіка одно́го було́ два сини.

12 І молодший із них сказав ба́тькові: „Дай мені, батьку, належну частину маєтку!“ І той поділив поміж ними маєток.

13 А по небагатьох днях зібрав син молодший усе, та й подавсь до далекого кра́ю, і розтратив маєток свій там, живучи́ марнотра́тно.

14 А як він усе прожив, настав голод великий у тім краї, — і він став бідува́ти.

15 І пішов він тоді і пристав до одно́го з мешка́нців тієї землі, а той вислав його на поля́ свої па́сти свине́й.

16 І бажав він напо́внити шлунка свого *хоч* стручка́ми, що їли їх свині, та ніхто не давав *їх* йому́.

17 Тоді він спам’ята́вся й сказав: „Скільки в батька мого наймитів мають хліба аж на́дмір, а я отут з голоду гину!

18 Устану, і піду́ я до батька свого, та й скажу йому: „Прогрішився я, отче, против неба та су́проти тебе.

19 Недостойний я вже зватись сином твоїм; прийми ж мене, як одно́го з своїх наймитів“.

20 І, вставши, пішов він до ба́тька свого́. А коли він далеко ще був, його ба́тько вгледів його, — і перепо́внився жа́лем: і побіг він, і кинувсь на шию йому, і зачав цілувати його!

21 І озвався до нього той син: „Прогрішився я, отче, против неба та супроти тебе, і недостойний вже зватися сином твоїм“.

22 А батько рабам своїм каже: „Принесіть негайно одежу найкращу, і його зодягніть, і персня подайте на руку йому, а санда́лі на но́ги.

23 Приведіть теля відгодо́ване та заколіть, — будемо їсти й радіти,

24 бо цей син мій був мертвий —

і ожив, був пропав — і знайшовся!“ І почали веселитись вони.

25 А син ста́рший його був на полі. І коли він ішов й наближа́вся до дому, почув музи́ки та танці.

26 І покли́кав одно́го зо слуг, та й спитав: „Що це таке?“

27 А той каже йому: „То вернувся твій брат, і твій ба́тько звелів заколоти теля відгодо́ване, — бож здоровим його він прийняв“.

28 І розгнівався той, — і ввійти не хотів. Тоді вийшов батько його й став просити його.

29 А той відповів і до батька сказав: „Ото, стільки ро́ків служу́ я тобі, і ніко́ли нака́зу твого не пору́шив, — ти ж ніко́ли мені й козеняти не дав, щоб із приятелями своїми поті́шився я.

30 Коли ж син твій вернувся оцей, що проїв твій маєток із блудни́цями, — ти для нього звелів заколоти теля відгодо́ване“.

31 І сказав він йому: „Ти за́вжди зо мною, дитино, і все моє — то твоє!

32 Веселитись та тішитись треба було́, бо цей брат твій був мертвий — і ожив, був пропав — і знайшовся!“

Притча про несправедливого управи́теля

16 Оповів же Він й учням Своїм: „Один чоловік був багатий, і мав управи́теля, що оска́ржений був перед ним, ніби він перево́дить маєток його.

2 І він покликав його, і до нього сказав: „Що́ це чую про тебе? Дай звіт про своє управи́тельство, бо більше не зможеш рядити“.

3 І управи́тель почав міркувати собі: „Що́ я маю робити, коли пан управи́тельство віді́йме від мене? Копати не можу, просити соромлюсь.

4 Знаю, що́ я зроблю́, щоб мене прийняли́ до домів своїх, коли буду я скинений із управи́тельства“.

5 І закликав він на́різно кожного з боржникі́в свого пана, та її питається першого: „Скільки винен ти панові моєму?“

6 А той відказав: „Сто кадок оливи“. І сказав він йому: „Візьми *ось* розписку свою, швидко сідай та й пиши: п'ятдеся́т“.

7 А потім питається другого: „А ти скільки винен?“ І той відказав: „Сто кірців пшениці“. І сказав він йому: „Візьми *ось* розписку свою й напиши: вісімдеся́т“.

8 І пан похвалив управи́теля цього невірного, що він мудро вчинив. Бо сини цього світу в своїм поколінні мудріші, аніж сини світла.

9 І Я вам кажу́: „Набувайте дру́зів собі від багатства[1] неправедного, щоб, коли промине́ться воно, прийняли вас до вічних осель.

10 Хто вірний в найменшому, — і в великому вірний; і хто несправедливий в найменшому, — і в великому несправедливий.

11 Отож, коли в несправедливім багатстві ви не були вірні, — хто вам правдиве довірить?

12 І коли ви в чужому не були́ вірні, — хто ваше вам дасть?

Не можна служити Богові й мамоні

13 Жа́ден раб не може служи́ть двом панам, — бо або одно́го знена́видить, а другого буде любити, або буде триматись одного, а другого зне́хтує. Не можете Богові й мамо́ні[2] служити!“

[1] Від мамони, пор. Мт. 6. 27.

[2] Мамо́на — гроші, набуток, з арамейського μαμωνᾶ. Тут усіблений божок грошолюбства. Пор. Матвія 6. 24.

14 Чули все це й фарисеї, що булú сріблолюбці, та й стали сміятися з Нього.

15 Він же промовив до них: ,,Ви себе видаєте за праведних перед людьмú, але ваші серця знає Бог. Що бо високе в людей, те перед Богом гидóта.

16 Закóн і Пророки *були* до Івана; відтоді Царство Боже благовістúться, і кожен силкýється втиснутись в ньóго.

17 Легше небо й земля проминéться, аніж одна риса з Закóну загине.

18 Кожен, хто дружúну свою відпускає, і бере *собі* іншу, той чинить перéлюб. І хто побереться з тією, яку хто відпустив, той чинить перéлюб.

Про багатого й Лáзаря

19 Один чоловік був багатий, і зодягався в порфіру й віссóн, і щоденно розкішно бенкетувáв.

20 Був і вбогий один, на ім'я́ *йому* Лáзар, що лежав у ворі́т його, стрýпами вкритий,

21 і бажав годувáтися крúшками, що зо стóлу багатого падали; пси ж прихóдили й рани лизали йомý.

22 Та ось сталось, що вбогий умер, — і на Авраамове лóно[1] віднéсли його анголú. Умер же й багатий, — і його поховали.

23 І, тéрплячи муки в адý, звів він очі свої, та й побачив здаля Авраама та Лазаря на лоні його.

24 І він закричав та сказав: ,,Змилуйся, отче Аврааме, надо мною, і пошли *мені* Лáзаря, — нехай умочить у воду кінця свого пальця, і мого язикá прохолóдить, бо я мучуся в пóлум'ї цім!"

25 Авраам же промовив: ,,Згадай, сину, що ти вже прийняв за життя свого добре своє, а Лазар так само — лихе; тепер він тут тішиться, а ти мучишся.

26 А крім того всьогó, поміж нами та вами велика безóдня постáвлена, так що ті, що хóчуть, перехóдити не можуть ізвідси до вас, ані не переходять ізвідти до нас".

27 А він відказав: ,,Отож, отче, благаю тебе, щоб його ти послав у дім бáтька мого,

28 бо п'ятьох братів маю, — хай він їм засвідчить, щоб і вони не прийшли на це місце стражда́ння!"

29 Авраам же сказав: ,,Вони мають Мойсея й Пророків, — нехай слухають їх!"

30 А він відказав: ,,Ні ж бо, отче Аврааме, — але коли прийде хто з мертвих до них, то покáються".

31 Йому ж він відказав: ,,Як Мойсея й Пророків не слухають, то коли хто й із мертвих воскресне, — не йня́тимуть віри!"

Не спокушуйте. Прощайте братові своєму. Майте віру

17 І сказав Він до учнів Своїх: ,,Неможливо, щоб спокуси не мали прийти; але горе томý, через кого приходять вони!

2 Краще б такому булó, коли б жóрно млинóве на шию йому почепити та й кинути в море, аніж щоб спокусив він одного з малúх цих!

3 Уважайте на себе! Коли провинúться твій брат, докорú йому, а коли він покається, то вибач йому.

4 І хоча б сім раз денно він провинивсь проти тебе, і сім раз звернувся до тебе, говорячи: ,,Каюся", — вибач йомý!"

5 І сказали апóстоли Господу: ,,Додáй Ти нам віри!"

6 А Господь відказав: ,,Коли

[1] Грецьке κόλπος — лоно, груди.

б мали ви віру, *хоч* як зéрно
гірчи́чне, і сказали шовкóвиці цій:
,,Ви́рвися з коренем і посадися до
моря", — то й послухала б вас!

Ми — нікчемні раби

7 Хто ж із вас, мавши раба, що
орé чи пасе, скаже йому, як він
вéрнеться з поля: ,,Негайно йди та
сідай до столу"?
8 Але чи ж не скаже йому:
,,Приготуй що вечéряти, і під-
пережись, і мені прислугóвуй, аж
поки я їстиму й питиму, а потóму
ти сам будеш їсти та пити"?
9 Чи ж він дякує тому рабові,
що наказане виконав?
10 Так і ви, коли зробите все
вам накáзане, то кажіть: ,,Ми —
нікчемні раби, бо зробили *лиш* те,
що повинні зробити булú!"

*Уздоровлення десятьох прока-
жéних*

11 І сталось, коли Він ішов до
Єрусалиму, то прохóдив поміж Са-
марією та Галілеєю.
12 І, коли вхóдив до однóго села,
перестріли Його десять мужів,
слабúх на проказу, що стали зда-
лека.
13 І голос піднесли вони та й
казали: ,,Ісусе, Наставнику, —
змилуйсь над нами!"
14 І, побачивши *їх*, Він промо-
вив до них: ,,Підіть і покажіться
священикам!" І сталось, коли
вони йшли, то очи́стились.
15 Один же з них, як побачив,
що видужав, то вернýвся, і почав
гучни́м голосом слáвити Бога.
16 І припав він обличчям до
ніг Його, складаючи дяку Йому.
А то самаряни́н був . . .
17 Ісус же промовив у відпо-
відь: ,,Чи не десять очи́стилось, —
а дев'ять же дé?
18 Чомý не вернулись вони хва-
лý Богові віддати, крім цьогó чу-
жинця́?"

19 І сказав Він йому: ,,Підве-
дися й іди: твоя віра спасла тебе!"

*Будьмо готові, бо чáсу
кінця віку ніхто не знає*

20 А як фарисеї спитали Його,
коли Царство Боже прийде, то
Він їм відповів і сказав: ,,Царство
Боже не прийде помітно,
21 і не скажуть: ,,Ось тут", або:
,,Там". Бо Боже Царство всерé-
дині вас!"
22 І сказав Він до учнів: ,,При-
йдуть дні, коли побажаєте бачити
один з днів Сина Лю́дського, — та
не побачите.
23 І скажуть до вас: ,,Ось тут",
чи: ,,Ось там", — не йдіть, і *за
ним* не біжіть!
24 Бо як бли́скавка, бли́снув-
ши, світить із óдного крáю під
небом до другого крáю під небом,
так буде Свого дня й Син Лю́д-
ський.
25 А перше належить багато
страждати Йому, і відцурається
рід цей від Нього.
26 І, як було за днів Нóєвих, то
буде так само й за днів Сина Лю́д-
ського:
27 їли, пили, женилися, заміж
вихóдили, аж до того дня, коли
,,Ной увійшов до ковчéгу"; при-
йшов же потоп, — і всіх вигубив.
28 Так само, як було за днів
Лóтових: їли, пили, купували,
продавали, садили, будували;
29 того ж дня, як Лот вийшов із
Содóму, — огонь із сіркою з неба
линýв, і всіх погубив.
30 Так буде й того дня, як Син
Лю́дський з'явиться !
31 Хто буде того дня на домі,
а речі його *будуть* у домі, нехай
їх забрати не злáзить. Хто ж на
полі, так само нехай назад не
вертáється, —
32 пам'ятайте про Лóтову дру-
жину!

33 Хто дба́тиме зберегти свою душу[1], — той погубить її, а коли хто погубить, — той оживить її.

34 Кажу вам: удвох будуть ночі тієї на о́дному ліжкові: один візьметься, а другий поли́шиться.

35 Дві моло́тимуть ра́зом, — одна візьметься, а друга полишиться.

36 Двоє будуть на полі, — один візьметься, а другий полишиться!"

37 І казали вони Йому в відповідь: „Де, Господи?" А Він відказав їм: „Де труп, там зберуться й орли".

Притча про несправедливого суддю та вдовицю

18 І Він розповів їм і притчу про те, що треба молитися за́вжди, і не занепада́ти духом,

2 говорячи: „У місті якомусь суддя був один, що Бога не боявся, і людей не соро́мився.

3 У тому ж місті вдова перебува́ла, що до нього ходила й казала: „Оборони мене від мого супроти́вника!"

4 Але він довгий час не хотів. А зго́дом сказав сам до се́бе: „Хоч і Бога я не боюся, і людей не соро́млюся,

5 але через те, що вдовиця оця докучає мені, то візьму́ в оборону її, щоб вона без кінця не ходила, і не докучала мені".

6 І промовив Господь: „Чи чуєте, що́ говорить суддя цей неправедний?

7 А чи ж Бог в оборону не візьме обра́них Своїх, що голосять до Нього день і ніч, хоч і ба́риться Він щодо них?

8 Кажу вам, що Він їм незаба́ром подасть оборону! Та Син Лю́дський, як при́йде, чи Він на землі зна́йде віру?"

[1] „Душа" — тут „життя".

Притча про митника й фарисея

9 А для деяких, що були себе певні, що вони ніби праведні, і за нішо́ мали інших, Він притчу оцю розповів.

10 „Два чоловіки до храму ввійшли помолитись, — один фарисе́й, а другий *був* ми́тник.

11 Фарисей, ставши, так молився про себе: „Дякую, Боже, Тобі, що я не такий, як інші люди: здирщики, неправедні, перелю́бні, або як цей ми́тник.

12 Я по́щу два ра́зи на тиждень, даю десятину з усьо́го, що тільки надба́ю!"

13 А ми́тник здалека стояв, та й очей навіть звести до неба не смів, але бив себе в груди й казав: „Боже, будь милости́вий до мене грішного!"

14 Говорю́ вам, що цей повернувся до дому свого більш виправданий, аніж той. Бо кожен, хто підно́ситься, — буде пони́жений, хто ж пони́жається, — той піднесе́ться".

Ісус благословляє діто́к

15 До Нього ж прино́сили й немовлят, щоб до них доторкнувся, а учні, побачивши, їм докоряли.

16 А Ісус їх покликав та й каже: „Пустіте дітей, щоб до Мене прихо́дили, і не забороняйте їм, — бо таких Царство Боже.

17 Поправді кажу́ вам: Хто Божого Царства не при́йме, як дитя, той у нього не ввійде!"

Ісус і багатий юнак

18 І запитався Його один із нача́льників, говорячи: „Учителю Добрий, що робити мені, щоб вспадкува́ти вічне життя?"

19 Ісус же йому відказав: „Чого звеш Мене Добрим? Ніхто не є Добрий, — тільки Сам Бог!

20 Знаєш заповіді: ,,Не чини
пе́релюбу, не вбивай, не кради́, не
свідку́й неправдиво, шануй свого
батька та матір“.
21 А він відказав: ,,Усе́ це я
виконав від юна́цтва свого́!“
22 Як почув це Ісус, то про-
мовив до нього: ,,Одно́го тобі ще
бракує: Розпро́дай усе, що ти маєш,
і вбогим роздай, — і матимеш
скарб *свій* на небі. Вертайся то-
ді, та й іди вслід за Мною!“
23 А він, коли почув це, то за-
сумував, бо був ве́льми багатий.
24 Як побачив Ісус, що той за-
сумував, то промовив: ,,Як тяжко
багатим увійти в Царство Боже!
25 Бо верблю́дові легше пройти
через го́лчине[1] ву́шко, ніж бага-
тому в Боже Царство ввійти“.
26 Ті ж, що чули, спитали:
,,Хто́ ж тоді може спасти́ся?“
27 А Він відповів: ,,Неможливе
лю́дям — можливе для Бога!“

Нагорода апостолам

28 І промовив Петро: ,,От усе
ми покинули, — та й пішли за
Тобою слідо́м“.
29 А Ісус відказав їм: ,,По-
правді кажу́ вам: Немає такого,
щоб покинув *свій* дім, або дружи́-
ну, чи братів, чи батьків, чи дітей
ради Божого Царства,
30 і не одержав би значно більш
цього́ ча́су, а в віці наступнім —
життя вічне“.

Ісус утретє провіщає Свою смерть та воскресіння

31 І, взявши Дванадцятьо́х,
промовив до них: ,,Оце в Єрусалим
ми йдемо́, і все здійсниться, що́
писали Пророки про Лю́дського
Сина.
32 Бо Він ви́даний буде пога-
нам, і буде осміяний, і покрив-
джений, і оплько́ваний.

[1] Грецьке βελόνη — хірургічна голка.

33 і, збичува́вши, уб'ють Його,
— але третього дня Він воскрес-
не!“
34 Та з цього ні́чо́го вони не
збагну́ли, і ця річ[1] перед ними
закрита була́, і ска́заного вони не
розуміли.

Уздоровлення сліпого

35 І сталось, як Він набли-
жа́вся був до Єрихо́ну, один неви-
ду́щий сидів при дорозі й просив.
36 А коли він прочув, що про-
ходить наро́д, то спитався: ,,Що́
це таке?“
37 А йому відказали, що про-
ходить Ісус Назаряни́н.
38 І став він кричати й казати:
,,Ісусе, Сину Давидів, — зми-
луйся надо мною!“
39 А ті, що попе́реду йшли, сва-
рились на нього, щоб він за-
мо́вк, а він іще більше кричав:
,,Сину Давидів, — змилуйся надо
мною!“
40 І спинився Ісус, і привести
його до Себе звелів. А коли той
наблі́зивсь до Нього, то Він за-
питався його:
41 ,,Що́ ти хочеш, щоб зробив
Я тобі?“ А той відповів: ,,Гос-
поди, — нехай стану видю́щим!“
42 Ісус же до нього сказав.
,,Стань видющий! Твоя віра спас-
ла тебе!“
43 І зараз видю́щим той став,
і пішов вслід за Ним, прослав-
ляючи Бога. А всі люди, бачив-
ши *це*, віддали́ хвалу Богові.

Ісус у гостині в Закхея

19 І, ввійшовши *Ісус*, перехо-
див через Єрихо́н.
2 І ось чоловік, що звався Зак-
хе́й, — він був старши́й над митни-
ками, і був багатий, —

[1] Грецьке ῥῆμα — слово, річ, випадок. Пор. Лк. 2. 19.

3 бажав бачити Ісуса, хто Він,
але з-за наро́ду не міг, — бо малий
був на зріст.
4 І, забігши вперед, він виліз
на фіґове дерево, щоб бачити Його,
бо Він мав побіч нього прохо́-
дити.
5 А коли на це місце Ісус під-
ійшов, то поглянув уго́ру до нього
й промовив: ,,Закхе́ю, — зійди
за́раз додо́лу, бо сьогодні потрібно
Мені бути в домі твоїм!"
6 І той зараз додо́лу зліз, і
прийняв Його з радістю.
7 А всі, як побачили *це*, почали
нарікати, і казали: ,,Він до грішного
мужа в гости́ну зайшов!"
8 Став же Закхе́й та й промовив
до Господа: ,,Господи, половину
маєтку свого́ я віддам ось убогим,
а коли кого скри́вдив був чим, —
верну вче́тверо".
9 Ісус же промовив до нього:
,,Сьогодні на дім цей спасі́ння
прийшло, бо й він син Авраамів.
10 Син бо Людський прийшов,
щоб знайти та спасти, що загинуло!"

Притча про десять мін срібла

11 Коли ж вони слухали це,
розповів Він іще одну при́тчу, бо
Він був недалеко від Єрусалиму,
вони ж ду́мали, що об'я́виться
Боже Царство тепер.
12 Отож Він сказав: ,,Один чоловік,
роду славного, відправлявся
в далеку країну, щоб царство
прийняти й вернутись.
13 І покликав він десятьох своїх
рабів, дав їм десять мін[1], і сказав
їм: ,,Торгуйте, аж поки верну́-
ся".
14 Та його громадяни його ненавиділи,
і послали посланців
услід за ним, кажучи: ,,Не хочемо,
щоб він був над нами царем".

[1] **Міна** — фунт срібла, 100 драхм.

15 І сталось, коли він верну́вся,
як царство прийняв, то звелів
поскликати рабів, яким срібло
роздав, щоб довідатися, хто́ що
набув.
16 І перший прийшов і сказав:
,,Пане, міна твоя принесла́ десять
мін".
17 І відказав він йому: ,,Гаразд,
рабе добрий! Ти в мало́му
був вірний, — володій десятьма́
містами".
18 І другий прийшов і сказав:
,,Пане, твоя міна п'ять мін принесла́".
19 Він же сказав і тому́: ,,Будь
і ти над п'ятьма́ містами".
20 І ще інший прийшов і сказав:
,,Пане, ось міна твоя, що я
мав її сховану в хустці.
21 Я бо боявся тебе, — ти ж
бо людина жорсто́ка: береш, чого
не поклав, і жнеш, чого не посіяв".
22 І відказав той йому: ,,Уста́ми
твоїми, злий рабе, суджу́ я
тебе! Ти знав, що я — жорстока
люди́на, беру́, чого не поклав, і
жну, чого не посіяв.
23 Чому́ ж не віддав ти міня́льникам
срібла мого, — і я, повернувшись,
узяв би своє із прибу́тком?"
24 І сказав він присутнім:
,,Візьміть міну від нього, та дайте
тому́, хто десять мін має".
25 І відказали йому: ,,Пане, —
він десять мін має".
26 Говорю́ бо я вам: ,,Кожному,
хто має, то дасться йому, хто
ж не має, — забереться від нього
і те, що він має.
27 А тих ворогів моїх, які не
хотіли, щоб царював я над ними,
приведіте сюди, — і на оча́х моїх
їх повбивайте".
28 А як це оповів, Він далі пішов,
простуючи в Єрусалим.

Славний в'їзд Ісуса в Єрусалим

29 І ото, як наблизився до Вітфагії й Віфанії, на горі, що Оливною зветься, Він двох учнів послав,
30 наказуючи: „Ідіть у село, яке перед вами; увійшовши до нього, знайдете прив'язане осля, що на нього ніколи ніхто із людей не сідав. Відв'яжіть його, і приведіть.
31 Коли ж вас хто спитає: „Нащо відв'язуєте?", відкажіть тому так: „Господь потребує його".
32 Посланці ж відійшли, — і знайшли, як Він їм був сказав.
33 А коли осля стали відв'язувати, хазяї його їх запитали: „Нащо осля ви відв'язуєте?"
34 Вони ж відказали: „Господь потребує його".
35 І вони привели до Ісуса його, і, поклавши одежу свою на осля, посадили Ісуса.
36 Коли ж Він їхав, вони простилали одежу свою по дорозі.
37 А як Він наближався вже до сходу з гори Оливної, то ввесь натовп учнів, радіючи, почав гучним голосом Бога хвалити за всі чуда, що бачили,
38 кажучи:

„Благословенний Цар,
що йде у Господнє Ім'я!
Мир на небесах,
і слава на висоті!"

39 А деякі фарисеї з народу сказали до Нього: „Учителю, — заборони Своїм учням!"
40 А Він їм промовив у відповідь: „Кажу вам, що коли ці замовкнуть, то каміння кричатиме!"

Ісус плаче за Єрусалимом

41 І коли Він наблизився, і місто побачив, то заплакав за ним,
42 і сказав: „О, якби й ти хоч цього дня пізнало, що *потрібне* для миру тобі! Та тепер від очей твоїх сховане *це*.
43 Бо прийдуть на тебе *ті* дні, і твої вороги тебе валом оточать, і обляжуть тебе, і стиснуть тебе звідусюди.
44 І зрівняють з землею тебе, і *поб'ють* твої діти в тобі, і не позоставлять у тобі каменя на камені, бо не зрозуміло ти часу відвідин твоїх".

Очищення храму

45 А коли Він у храм увійшов, то почав виганяти продавців,
46 до них кажучи: „Написано: „Дім Мій — дім молитви", а ви з нього зробили „печеру розбійників".
47 І Він кожного дня у храмі навчав. А первосвященики й книжники й найважніші з народу шукали, щоб Його погубити,
48 але не знаходили, що вчинити Йому, бо ввесь народ горнувся до Нього та слухав Його.

Якою владою чинить Ісус

20 І сталось одного з тих днів, як навчав Він у храмі людей, та Добру Новину звіщав, прийшли первосвященики й книжники з старшими,
2 та й до Нього промовили, кажучи: „Скажи нам, якою владою Ти чиниш оце? Або хто Тобі владу цю дав?"
3 І промовив до них Він у відповідь: „Запитаю й Я вас одну річ, — і відповідайте Мені:
4 Іванове хрищення з неба було, чи від людей?"
5 Вони ж міркували собі й говорили: „Коли скажемо: „З неба", відкаже: „Чого ж ви йому не повірили?"
6 А як скажемо: „Від людей", то всі люди камінням поб'ють нас,

бо були перекóнані, що Іван — то
пророк".
7 І вони відповіли, що не зна-
ють, ізвідки.
8 А Ісус відказав їм: „То й Я не
скажý вам, якою влáдою Я це
чиню́".

Притча про злочинних винарів

9 І Він розповідати почав лю-
дям при́тчу оцю. „Один чоловік
насадив виноградника, і віддав
його винаря́м, та й відбув на час
довший.
10 А *певного* чáсу послав він ра-
ба до *своїх* винарів, щоб дали
йому *частку* з плодів виноградни-
ка. Та побили його винарі, і ві-
діслали ні з чим.
11 І знову послав він *до них*
раба іншого, а вони й того збили
й знева́жили, — та й відіслали ні
з чим.
12 І послав він ще третього, а
вони й того зранили й вигнали.
13 Сказав тоді пан виноград-
ника: „Щó маю робити? Пошлю
свого сина улю́бленого, — може
його посорóмляться".
14 Винарі ж, як його вгледіли,
міркували собі та казали: „Це
спадкоéмець; ходім, замордуймо
його, щоб спáдщина наша булá".
15 І вони його вивели за ви-
ноградника, та й убили . . . Щó ж
зробить їм пан виноградника?
16 Він прийде та й вигубить
цих винарів, виноградника ж ін-
шим віддасть". Слухачі ж по-
віли́: „Нехай *цього* не станеться!"
17 А Він глянув на них та й
сказав: „Що ж оце, що написане:
„Камінь, що його будівни-
чі відкинули,
той наріжним став каме-
нем!
18 Кожен, хто впадé на цей ка-
мінь — розі́б'ється, а на кого він
сам упадé, — то розчавить йогó".

19 А книжники й первосвяще-
ники руки на Нього хотіли накла-
сти тієї години, але побоялись на-
рóду. Бо вони розуміли, що про
них Він цю притчу сказав.

Віддайте кесареве кесареві,
а Богові Боже

20 І вони слідкували *за Ним*, і
підіслали підгля́дачів, які правед-
них із себе вдавали, щоб зловити на
слові Його, і Його видати урядові
й влáді намісника.
21 І вони запитали Його та ска-
зали: „Учителю, знаємо ми, що
Ти добре говориш і навчаєш, і не
дивишся на обли́ччя, але настав-
ляєш на Божу дорогу правдиво.
22 Чи годи́ться давати податок
для кéсаря, чи ні?"
23 Знаючи ж їхню хитрість,
сказав Він до них: „Чого ви Мене
випробóвуєте?
24 Покажіте динáрія Мені.
Чий образ і напис він має?" Во-
ни відказали: „Кесарів".
25 А Він їм відказав: „Тож
віддайте кéсареве — кéсареві, а
Богові — Боже!"
26 І не могли вони перед людь-
ми́ зловити на слові Його. І ди-
вувáлись вони з Його відповіді, та
й замовкли.

Воскресіння мертвих

27 І підійшли дехто із садду-
кеїв, що твердять, ніби немає во-
скресіння, і запитали Його,
28 та сказали: „Учителю, Мой-
сей написав нам: „Як умре кому
брат, який має дружи́ну, а помре
бездітний, — то нехай його брат
візьме дружи́ну, і віднóвить насін-
ня для брата свого".
29 Було ж сім братів. І пер-
ший, узявши дружи́ну, бездітний
умер.

30 І другий узяв був ту дружи́ну, та й той вмер бездітний.
31 І третій узяв був її, так само й усі се́меро, — і вони дітей не позоставили, та й повмирали.
32 А по всіх умерла й жінка.
33 А в воскресі́нні котро́му із них вона дружи́ною буде? Бо семеро мали за дружи́ну її''.
34 Ісус же промовив у відповідь їм: ,,Женяться й заміж виходять сини цього віку.
35 А ті, що будуть достойні того віку й воскресі́ння з мертвих, — не будуть ні женитись, ні заміж вихо́дити,
36 ні вмерти вже не можуть, бо рівні вони анголáм, і вони сини Божі, синами воскресі́ння бувши.
37 А що мертві встають, то й Мойсей показав — при кущі, — коли він назвав Господа ,,Богом Авраамовим, і Богом Ісаковим, і Богом Яковови́м''.
38 Бог же не *є Богом* мертвих, а живих, бо всі в Нього живуть.''
39 Дехто ж із книжників відповіли та сказали: ,,Учителю, — Ти добре сказав!''
40 І вже не насмілювалися питати Його ні про що́.

Чий син Христос

41 І сказав Він до них: ,,Як то кажуть, що Христос син Давидів?
42 Таж Давид сам говорить у книзі Псалмів:
,,Промовив Господь Господе́ві моєму:
сядь право́руч Мене,
43 поки не покладу́ Я Твоїх ворогів
підніжком ногам Твоїм!''
44 Отже, Давид Його Господом зве, — як же Він йому син?''

Хто такі книжники й фарисеї

45 І, як увесь наро́д слухав, Він промовив до учнів Своїх:
46 ,,Стережіться книжників, що хочуть у довгих одежах ходити, і люблять привіти на ринках, і перші лавки́ в синагогах, і перші місця на бенке́тах,
47 що вдови́ні хати́ поїдають, і моляться довго напо́каз, — вони тяжче осу́дження прийму́ть!''

Вдови́на лепта

21 І поглянув Він уго́ру, і побачив заможних, що кидали да́ри свої до скарбни́ці.
2 Побачив і вбогу вдовицю одну, що дві ле́пті[1] туди вона вки́нула.
3 І сказав Він: ,,Поправді кажу вам, що ця вбога вдовиця вкинула більше за всіх!
4 Бо всі клали від лишка свого в дар Богові, а вона покла́ла з убозтва свого ввесь прожиток, що мала''.

Доля єрусалимського храму

5 Коли ж дехто казав про храм, що прикрашений дорогоцінним камінням та дарами, тоді Він прорік:
6 ,,Надійдуть ті дні, коли з того, що́ бачите, не зоста́неться *й* каменя на камені, який не зруйнується''.

Ознаки кінця віку

7 І запитали Його та сказали: ,,Учителю, коли ж оце станеться? І, яка *буде* ознака, коли має початися це?''

Ознаки набли́ження кінця віку

8 Він же промовив: ,,Стережіться, щоб вас хто не звів. Бо багато-хто при́йдуть в Ім'я́ Моє, кажучи: ,,Це Я'', і ,,Час набли́зився''. Та за ними не йдіть!
9 І, як про ві́йни та ро́зрухи

[1] Лепта, гр. λεπτόν, — найдрібніша мідна монета.

почуєте ви, — не лякайтесь, бо перш „статись належить тому́". Але це не кінець ще".
10 Тоді промовляв Він до них: „Повстане наро́д на наро́д, і царство на царство".
11 І будуть землетруси великі та голод, та по́мір місцями, і страшні та великі ознаки на небі.
12 Але перед усім тим накладуть на вас руки свої, і переслідувати будуть, і видаватимуть вас у синагоги й в'язни́ці, і поведуть вас до царів та правителів — через Ім'я́ Моє.
13 Але *це* стане вам на свідо́цтво.
14 Отож, покладіть у серця свої — наперед не гада́ти, що́ будете відповідати,
15 бо дам Я вам мову та мудрість, що не зможуть противитись чи супере́чити їй всі противники ваші.
16 І будуть вас видавати і батьки, і брати, і рідня́, і дру́зі, а декому з вас заподіють *і* смерть.
17 І за Ім'я́ Моє будуть усі вас нена́видіти.
18 Але й волосина вам із голови не загине!
19 Терпеливістю вашою ду́ші[1] свої ви здобу́дете.

Спусто́шення Єрусалиму

20 А коли ви побачите Єрусалим, ві́йськом ото́чений, тоді знайте, що до нього набли́зилося спусто́шення.
21 Тоді ті, хто в Юдеї, нехай у го́ри втікають; хто ж у сере́дині *міста*, нехай вийдуть; хто ж в околицях, — хай не вертаються в нього!
22 Бо то будуть дні помсти, щоб ви́коналося все написане.
23 Горе ж вагітним та тим, хто годує грудьми́, у ті дні, бо буде велика нужда́ на землі та гнів над цим лю́дом!
24 І поляжуть під гострим мечем, і заберуть до неволі поміж усі наро́ди, і погани топтатимуть Єрусалим, аж поки не скінчиться час *тих* поган.

З'я́влення Сина Людського

25 І будуть ознаки на сонці, і місяці, і зорях, і тривога людей на землі, і збенте́ження від шуму моря та хвиль,
26 коли люди будуть мертвіти від стра́ху й чека́ння того, що йде на ввесь світ, бо сили небесні пору́шаться.
27 І побачать тоді „Сина Лю́дського, що йтиме на хмарах "із си́лою й великою славою!
28 Коли ж стане збуватися це, то ви́простуйтесь, і підійміть свої голови, — бо зближається ваше визво́лення!"
29 І розповів Він їм притчу: „Погляньте на фіґове дерево, і на всілякі дере́ва:
30 як вони вже розпу́куються, то, бачивши *це*, самі знаєте, що близько вже літо.
31 Так і ви, як побачите, що діється це, то знайте, що Боже Царство *вже* близько!
32 Поправді кажу вам: Не пере́йде цей рід, аж усе оце станеться.
33 Небо й земля промину́ться, але не минуться слова́ Мої!

Будьмо готові, бо останнього ча́су ніхто не знає

34 Уважайте ж на себе, щоб ваші серця́ не обтя́жувалися нена́же́рством та п'янством, і життє́вими кло́потами, і щоб день той на вас не прийшов несподівано,

[1] Душа — тут життя.

35 немов сітка; бо він прийде
на всіх, що живуть на поверхні
всієї землі.
36 Тож пильнуйте, і кожного
часу моліться, щоб змогли ви
уникнути всього того, що має відбутись,
та стати перед Сином Людським!"

Останні дні Ісуса в Єрусалимі

37 За дня ж Він у храмі навчав,
а на ніч виходив та перебував на
горі, що зветься Оливна.
38 А зранку всі люди до Нього
приходили в храм, щоб послухати
Його.

Синедріон ухвалює забити Ісуса

22 Наближалося ж свято Опрісноків,
що Пасхою зветься.
2 А первосвященики й книжники
стали шукати, як би вбити
Його, та боялись народу.

Юдина зрада

3 Сатана ж увійшов у Юду, званого
Іскаріот, одного з Дванадцятьох.
4 І він пішов, і почав умовлятися
з первосвящениками та начальниками,
як він видасть Його.
5 Ті ж зраділи, і погодилися
дати йому срібняків.
6 І він обіцяв, і шукав відповідного
часу, щоб їм видати Його
без народу.

Таємна Вечеря

7 І настав день Опрісноків, коли
пасху приносити в жертву належало.
8 І послав Він Петра та Івана,
говорячи: „Підіть, і приготуйте
нам пасху, щоб її спожили ми".
9 А вони запитали Його: „Де
Ти хочеш, щоб ми приготували?"
10 А Він їм відказав: „Ось, як
будете входити в місто, стріне вас
чоловік, воду несучи у глекові, —
ідіть за ним аж до дому, куди він
увійде.
11 І скажіть до господаря дому:
Учитель питає тебе: „Де кімната,
в якій спожиму зо Своїми
учнями пасху?"
12 І він вам покаже велику горницю
вистелену: там приготуйте".
13 І вони відійшли, і знайшли,
як Він їм говорив, — і зачали там
готувати пасху.
14 А коли настав час, сів до
столу, і апостоли з Ним.
15 І промовив до них: „Я дуже
бажав спожити цю пасху із
вами, перш ніж муки прийму.
16 Бо кажу вам, що вже споживати
не буду її, поки сповниться в
Божому Царстві вона".
17 Узявши ж чашу, і вчинивши
подяку, Він промовив: „Візьміть
її, і поділіть між собою.
18 Кажу ж вам, що віднині не
питиму Я від оцього плоду виноградного,
доки Боже Царство не
прийде".
19 Узявши ж хліб і вчинивши
подяку, поламав і дав їм, проказуючи:
„Це тіло Моє, що за вас
віддається. Це чиніть на спомин
про Мене!"
20 По вечері так само ж і чашу,
говорячи: „Оця чаша — Новий
Заповіт у Моїй крові, що за вас
проливається.
21 Та однак, — за столом ось
зо Мною рука Мого зрадника.
22 Бо Син Людський іде, як
призначено; але горе тому чоловікові,
хто Його видає!"
23 А вони почали між собою
питати, котрий з них мав би це
вчинити?

Хто хоче бути першим, нехай буде вам слугою

24 І сталось між ними й змагання,
котрий з них уважатися
має за більшого.

25 Він же промовив до них: ,,Царі народів панують над ними, а ті, що ними володіють, доброчи́нцями звуться.

26 Але не так ви: хто найбільший між вами, нехай буде, як менший, а начальник — як слуга,

27 Бо хто більший: чи той, хто сидить при столі, чи хто прислуго́вує? Чи не той, хто сидить при столі? А Я серед вас, як слуга.

28 Ви ж оті, що перетривали зо Мною в споку́сах Моїх,

29 і Я вам запові́тую Царство, як Отець Мій Мені заповів,

30 щоб ви в Царстві Моїм споживали й пили за столом Моїм, і щоб ви на престолах засіли судити дванадцять племе́н Ізраїлевих".

Учні наостанку споку́сяться

31 І промовив Господь: ,,Си́моне, Си́моне, — ось сатана жадав вас, щоб *вас* пересі́яти, мов ту пшеницю.

32 Я ж молився за тебе, щоб не зме́ншилась віра твоя; ти ж колись, як наве́рнешся, зміцни браттю свою!"

33 А той відказав Йому: ,,Господи, я з Тобою готовий іти до в'язниці й на смерть!"

34 Він же прорік: ,,Говорю́ тобі, Петре, — півень не заспіває сьогодні, як ти тричі зречешся, що не знаєш Мене". . .

До злочинців Його зараховано

35 І Він їм сказав: ,,Як Я вас посилав без кали́тки, і без торби, і без санда́ль, — чи вам бракувало чого?" Вони ж відказали: ,,Нічо́го".

36 ,,А тепер — каже їм — хто має калитку, нехай візьме, теж і торбу; хто ж не має, нехай продасть одіж свою та й купить меча.

37 Говорю бо Я вам, що ви́конатися на Мені має й це ось написане:

,,До злочинців Його зарахо́вано".

Бо те, що про Мене, вико́нується".

38 І сказали вони: ,,Господи, ось тут два мечі". А Він їм відказав: ,,До́сить!"

Страждáння й смерть Ісуса Христá.

Стрáждання в Гефсиманії

39 І Він вийшов, і пішов за звичáєм на гóру Оливну. А за Ним пішли учні Його.

40 А прийшовши на місце, сказав їм: ,,Моліться, щоб не впасти в спокусу".

41 А Він Сам, відійшовши від них, як докинути кáменем, на коліна припав та й молився,

42 благаючи: ,,Отче, як волієш, — пронеси́ мимо Мене цю чашу! Та проте — не Моя, а Твоя нехай станеться воля!"

43 І Ангол із неба з'явився до Нього, — і додавав Йому сили.

44 А як був у смерте́льній тривозі, ще пильніш Він моли́вся. І піт Його став, немов каплі крови, що спливали на землю.

45 І, підвівшись з молитви, Він до учнів прийшов, і знайшов їх, що спали з журби́.

46 І промовив до них: ,,Чого́ ви спите? Уставайте й моліться, щоб не впасти в спокусу!

Схóплення Ісуса

47 І, коли Він іще говорив, ось наро́д *з'явився*, і один із Дванадцятьо́х, що Юдою зветься, ішов перед ними. І він підійшов до Ісуса, щоб поцілувати[1] Його. [Бо він знака їм дав був: кого я поцілую, то Він!"][2].

48 Ісус же промовив до нього: ,,Чи *оце* поцілу́нком[1] ти, Юдо, видаєш Сина Лю́дського?"

[1] Поцілунком вітали поважаних осіб. Тому поцілувати — привітати, пор. Луки 1. 40.

[2] У багатьох грецьких текстах узятого в [ ] нема.

49 А ті, що були́ з Ним, як побачили, щó має статись, сказали Йому: „Господи, — чи мечéм нам не вдарити?“
50 І, один із них рубону́в раба первосвященикового, — та й відтяв праве вухо йому́.
51 Та Ісус відізвався й сказав: „Лишіть, — уже дóсить!“ І, доторкнувшись до вуха його, уздорóвив його.
52 А до первосвящеників і влáди сторожі храму та старших, що прийшли проти Нього, промовив Ісус: „Немов на розбійника вийшли з мечáми та ки́ями.
53 Як щоденно Я з вами у храмі бував, не піднéсли на Мене ви рук. Та це ваша година тепер, і влада тéмряви“.

Петро тричі відрікається Ісуса

54 А схопи́вши Його, повели́ й привели́ у дім первосвященика. Петро ж здáлека йшов слідкомá.
55 Як розклали ж огонь серед двóру, і вкупі сиділи, сидів і Петро поміж ними.
56 А служни́ця одна його вгледіла, як сидів коло світла, і, придивившись до нього, сказала: „І цей був із Ним!“
57 І відрікся від Нього він, твéрдячи: „Не знаю я, жінко, Його!“
58 Незабáром же другий побачив його та й сказав: „І ти від отих“. А Петро відказав: „Ні, чоловіче!“
59 І як чáсу минуло з годину, хтось інший твердив і казав: „Поправді, — і цей був із Ним, бо він галілéянин“.
60 А Петро відказав: „Чоловіче, — не відаю, про щó ти говориш“... І зараз, як іще говорив він, півень заспівав.

61 І Господь обернувся й подививсь на Петра. А Петро згадав слово Господнє, як сказав Він йому: „Перше, ніж заспіває півень, — відречешся ти тричі від Мене“.
62 І, вийшовши звідти, він гірко заплакав!

Знущáння над ув'язненим Ісусом

63 А люди, які ув'язни́ли Ісуса, знущáлися з Нього та били.
64 І, закривши Його, вони били Його по обличчі, і питали Його, приговорюючи: „Пророкуй, хтó то вдарив Тебе?“
65 І багато інших богозневáг говорили на Нього вони...

Суд перед синедріоном

66 А коли настав день, то зібралися старші нарóду, первосвященики й книжники, і повели́ Його в синедріóн свій,
67 і казали: „Коли Ти Христос, скажи нам“. А Він їм відповів: „Коли Я вам скажу́, — не повірите ви.
68 А коли й поспитаю вас Я, — не дасте Мені відповіді.
69 Незабáром Син Людський сидітиме по прави́ці сили Божої!“
70 Тоді всі запитали: „То Ти Божий Син?“ А Він їм відповів: „Самі кажете ви, що то Я“.
71 А вони відказали: „Нáщо потрібні ще свідки для нас? Бо ми чули самі з Його уст!“

Перший суд над Ісусом у Понтія Пилата

23 І зняли́ся всі їхні збори, і повели до Пилата Його.
2 І зачали оскаржáти Його й говорити: „Ми ствердили, що Цей ворохóбить народ наш, і забороняє податок давати кесареві, та й

говорить, що Він, — Христос
Цар".
3 І Пила́т запитав Його, кажучи: „Чи Ти Цар Юдейський?" А
Він відказав йому в відповідь:
„Сам ти кажеш"...
4 І Пилат сказав первосвященикам та до народу: „Я не знахо́джу
жо́дної провини в Цій Люди́ні".
5 А вони намагались, говорячи:
„Він бунтує наро́д, навчаючи в
усій Юдеї, від Галілеї почавши аж
посі".
6 А Пилат, вчувши про Галілею, спитав: „Хіба Він галіле́янин?"
7 І, дізнавшись, що Він із влади
Ірода, відіслав Його Іродові, бо
той в Єрусалимі також перебува́в
тими днями.

Ісус перед Іродом

8 Коли ж Ірод побачив Ісуса,
то дуже зрадів, бо він від давнього
ча́су бажав Його бачити, — багато за Нього чував, і сподівався побачити чудо яке, що буває від
Нього.
9 І багато питався Його, та нічого не відповідав Він йому.
10 І стояли *тут* первосвященики й книжники, та завзя́то Його
оскаржували.
11 Тоді Ірод із військом своїм
ізневажив Його й насміявся, зодягнувши Його в яснобілу одіж,
і відіслав до Пилата Його.
12 І того дня стали Ірод із Пилатом за при́ятелів між собою, бо
давніш ворожне́ча між ними була́.

Другий суд над Ісусом у Понтія Пилата

13 А Пилат скликав первосвящеників, і старшин, і наро́д,
14 і промовив до них: „Привели́ ви мені Чоловіка Цьо́го, як
того́, що бунтує наро́д. А ось я
перед вами розвідав, — і не знахо́джу в Люди́ні Оцій ані однієї
провини такої, про що ви оскаржуєте.
15 Також Ірод, бо він відіслав
Його нам. І ось нічого, що на
смерть заслуго́вувало б, Він не
вчинив.
16 Отже я покараю Його й відпущу́".
17 Бо пови́нен був їм відпустити
одно́го на свято.
18 А наро́д став кричати й казати: Візьми Цьо́го, — відпусти ж
нам Вара́вву!"
19 А той за повста́ння одне, яке
сталося в місті, і за вбивство посаджений був до в'язни́ці.
20 І зно́ву сказав їм Пилат, хотячи́ відпустити Ісуса.
21 Та кричали вони й говорили: „Розіпни, розіпни Його!"
22 Він же втретє промовив до
них: „Яке ж зло вчинив Він? Я
нічого, що на смерть заслуго́вувало
б, на Нім не знайшов. Отже я
покараю Його й відпущу́".
23 А вони сильним криком *свого*
домага́лися, та вимагали розп'ясти Його. І взяв го́ру крик їхній
та первосвящеників.
24 І Пилат присудив, щоб було́,
як просили вони:
25 відпустив їм *Вара́вву*, поса́дженого за повста́ння та вбивство
в в'язницю, за якого просили вони,
а Ісуса віддав їхній волі...

Путь на Голгофу

26 І як Його повели́, то схопили якогось Си́мона із Кіріне́ї, що з
поля вертався, і поклали на нього
хреста, щоб він ніс за Ісусом!
27 А за Ним ішов на́товп великий людей і жінок, які плакали та
голосили за Ним.
28 А Ісус обернувся до них та
й промовив: „Дочки єрусалимські,
не ридайте за Мною, — за собою
ридайте й за дітьми своїми!

29 Бо ось дні настають, коли
скажуть: ,,Блаженні неплідні, та
утрóби, які не родили, і груди, що
не годували".
30 Тоді стануть казати горáм:
,,Поспадайте на нас", а узгір'ям:
,,Покрийте нас!"
31 Бо коли таке роблять зе-
леному дереву, то щó буде су-
хому?"
32 І вели́ з Ним також двох
злочинників інших, щоб убити.

Розп'яття Ісуса

33 А коли прибули́ на те місце,
що звуть ,,Черепóвище", розп'я-
ли́ тут Його та злочинників, —
однóго правóруч, а одного лівó-
руч.
34 Ісус же промовив: ,,Отче,
відпусти їм, — бо не знають, що
чинять вони!" А як Його одіж
ділили, то кидали жéреба.

Глузувáння з розп'ятого Ісуса

35 А люди стояли й дивились...
Насміхалися з ними й старши́ни,
говорячи: ,,Він інших спасав, —
нехай Сам Себе ви́зволить, коли
Він Христос, Божий Обрáнець!"
36 І вояки́ глузували з Нього:
приступаючи, óцет Йому подава-
ли,
37 і казали: ,,Коли Цар Ти
Юдейський, — спаси Себе Сам!"
38 Був же й напис над Ним
письмом грецьким, латинським і
гебрейським написаний: ,,Це —
Цар Юдейський".

*Два злочинники, розп'яті
з Ісусом*

39 А один із розп'я́тих злочин-
ників став зневажати Його й гово-
рити: ,,Чи Ти не Христос? То
спаси Себе й нас!"
40 Обізвався ж той другий, і
докоряв йому, кажучи: ,,Чи не
боїшся ти Бога, коли й сам на те
саме засуджений?
41 Але ми справедливо *за-
сýджені*, і належну заплату за
вчинки свої беремó, — Цей же
жодного зла не вчинив".
42 І сказав до Ісуса: ,,Спо-
гадáй мене, Господи, коли при́-
йдеш у Царство Своє!"
43 І промовив до нього Ісус:
,,Поправді кажý тобі: ти бýдеш
зо Мною сьогодні в раю́!"

Ісусова смерть

44 Наближалася шоста година,
— і тéмрява стала по цілій землі
аж до години дев'ятої.
45 І сонце затьми́лось, і в храмі
завіса роздерлась надвóє.
46 І, скрикнувши голосом гуч-
ним, промовив Ісус: ,,Отче, у руки
Твої віддаю Свого духа!" І це
прорікши, Він духа віддав.
47 Коли ж сотник побачив, щó
сталось, він Бога прослáвив, го-
ворячи: ,,Дійсно праведний був
Чоловік Цей!"
48 І ввесь нáтовп, який зі-
йшовсь на видóвище це, як поба-
чив, щó сталось, — бив у грýди
себе та вертався.
49 Усі ж знайóмі Його й ті
жінки́, що прийшли були з Ним із
Галілеї, здалека стояли й диви-
лись на це.

Пóхорон Ісуса

50 І ось муж, на ім'я́ *йому* Йó-
сип, що був радником *синедріону*,
люди́на шановна і праведна, —
51 не пристав він до ради та
чину їх, — із Ариматéї, юдейсько-
го міста, що й сам сподівався
Божого Царства, —
52 цей прийшов до Пилата, і
тіла Ісусового став просити.
53 І Йóсип, знявши Його, обгор-
нув у полотно, і поклáв Його
в грóбі, що *в скелі* був ви́січений, і
що в ньому нікóли ніхто не лежав.
54 День той був Приготувáн-
ня, і наставала субота.

55 А жінки́, що прийшли були
з Ним із Галілеї, ішли слідо́м, і
вони бачили гро́ба, і як покладене тіло Його.
56 Повернувшись, вони наготува́ли па́хощів і мира, а в суботу, за заповіддю, спочивали.

Воскресіння та вознесіння. Ісуса Христа́.

Анголи́ сповіщають жінкам про воскресіння Ісуса

24 А дня першого в тижні[1] прийшли вони рано вранці до гро́бу, несучи́ нагото́вані па́хощі,
2 та й застали, що камінь від гро́бу відва́лений був.
3 А ввійшовши, вони не знайшли тіла Господа Ісуса.
4 І сталось, як безрадні були вони в цім, ось два мужі в одежах блискучих з'явились при них.
5 А коли налякались вони й посхиляли обличчя додолу, ті сказали до них: „Чого ви шукаєте Живого між мертвими?
6 Нема Його тут, бо воскрес! Пригадайте собі, як Він вам говорив, коли ще перебува́в в Галілеї.
7 Він казав: „Сину Людському треба бути ви́даному до рук грішних людей, і розп'я́тому бути, і воскре́снути третього дня".
8 І згадали вони *ті* слова́ Його!
9 А вернувшись від гро́бу, про все те сповістили Одинадцятьох та всіх інших.
10 То були́: Марія Магдали́на, і Іванна, і Марія, мати Яковова, і інші з ними, — і вони розповіли апо́столам це.
11 Та слова́ їхні здалися їм вигадкою, — і не повірено їм.
12 Петро ж устав та до гро́бу побіг, і, нахилившися, бачить — лежать самі тільки покривала.
І вернувсь він до себе, і дивувався, що́ сталось.

[1] Цебто в неділю рано вранці, див. Ів. 20. 1.

Ісус з'являється Своїм учням на дорозі в Еммаус

13 І ото, двоє з них того ж дня йшли в село, на ім'я́ Еммау́с, що від Єрусалиму лежало на стадій[1] із шістдеся́т.
14 І розмовляли вони між собою про все те, що́ сталося.
15 І ото, як вони розмовляли, і розпитували один о́дного, підійшов Сам Ісус, — і пішов разом із ними.
16 Очі ж їхні були стри́мані, щоб Його не пізнали.
17 І спитався Він їх: „Що́ за речі такі, що про них між собою в дорозі міркуєте, і чого ви сумні́?"
18 І озвався один, йому йме́ння Клео́па, та й промовив до Нього: „Ти хіба *тут* у Єрусалимі єдиний захожий, що не знає, що́ сталося в нім цими днями?"
19 І спитався Він їх: „Що таке?" А вони розповіли Йому: „Про Ісуса Назаряни́на, що Пророк був, могутній у ділі й у слові перед Богом і всім наро́дом.
20 Як первосвященики й наша старши́на Його віддали́ на суд смертний, — і Його розп'яли́.
21 А ми сподівались були́, що Це Той, що має Ізраїля ви́зволити. І до того, оце третій день вже сьогодні, як усе оте сталося.
22 А дехто з наших жінок, що рано були́ коло гро́бу, нас здивували:
23 вони тіла Його не знайшли, та й вернулися й оповідали, що бачили й з'явлення анголів, які кажуть, що живий Він.
24 І пішли дехто з наших до гро́бу, і знайшли так, як казали й жінки́; та Його не побачили".
25 Тоді Він сказав їм: „О, безумні й запеклого серця, щоб повірити всьому, про що́ сповіщали Пророки!

[1] Ста́дія — міра на 600 стіп. Деякі грецькі тексти й давні переклади подають тут 160 стадій.

26 Чи ж Христові не це перетерпіти треба було, і ввійти в Свою славу?"
27 І Він почав від Мойсея, і від Пророків усіх, і виясняв їм зо всього Писання, що про Нього було.
28 І наблизились вони до села, куди йшли. А Він удавав, ніби хоче йти далі.
29 А вони не пускали Його й намовляли: „Зостанься з нами, бо вже вечоріє, і кінчається день". І Він увійшов, щоб із ними побути.
30 І ото, коли сів Він із ними до столу, то взяв хліб, поблагословив, і, ламаючи, їм подавав.
31 Тоді очі відкрилися їм, — і пізнали Його. Але Він став для них невидимий . . .
32 І говорили вони один одному: „Чи не палало нам серце обом, коли промовляв Він до нас по дорозі, і коли виясняв нам Писання?"
33 І зараз устали вони, і повернулись до Єрусалиму, і знайшли *там* у зборі Одинадцятьох, і і тих, що з ними були,
34 які розповідали, що Господь дійсно воскрес, і з'явився був Симонові.
35 А вони розповіли, що сталось було на дорозі, і як пізнали Його в ламанні хліба.

З'явлення Ісуса учням у Єрусалимі

36 І, як вони говорили оце, Сам Ісус став між ними, і промовив до них: „Мир вам!"
37 А вони налякалися та перестрашились, і думали, що бачать духа.
38 Він же промовив до них: „Чого ви стривожились? І пощо ті думки до сердець ваших входять?
39 Погляньте на руки Мої та на ноги Мої, — це ж Я Сам! Доторкніться до Мене й дізнайтесь, — бо не має дух тіла й костей, а Я, бачите, маю".
40 І, промовивши це, показав Він їм руки та ноги.
41 І, як ще не йняли вони віри з радощів та дивувались, Він сказав їм: „Чи не маєте тут чогось їсти?"
42 Вони ж подали Йому кусника риби печеної та стільника медового.
43 І, взявши, Він їв перед ними.

Остання Ісусова наука учням

44 І промовив до них: „Це слова, що казав Я до вас, коли був іще з вами: Потрібно, щоб виконалось усе, що про Мене в Законі Мойсеєвім, та в Пророків, і в Псалмах написане".
45 Тоді розум розкрив їм, щоб вони розуміли Писання.
46 І сказав Він до них: „Так написано є, і так потрібно було постраждати Христові, і воскреснути з мертвих дня третього,
47 і щоб у Імення Його проповідувалось покаяння, і прощення гріхів між народів усіх, від Єрусалиму почавши.
48 А ви свідки того.
49 І ось Я посилаю на вас обітницю Мого Отця; а ви позостаньтеся в місті, аж поки зодягнетесь силою з висоти".

Вознесіння Ісуса на небо

50 І Він вивів за місто їх аж до Віфанії; і, знявши руки Свої, поблагословив їх.
51 І сталось, як Він благословляв їх, то зачав відступати від них, і на небо возноситись.
52 А вони поклонились Йому, і повернулись до Єрусалиму з великою радістю.
53 І постійно вони перебували в храмі, переславляючи й хвалячи Бога. Амінь.

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ ВІД

ІВАНА

Бог Слово

1 На початку було Слово, а Сло-
во в Бога було́, і Бог було
Слово.
2 Воно в Бога було на поча́тку.
3 Усе через Нього повста́ло, і
ніщо, що повста́ло, не повстало без
Нього́.
4 І життя було в Нім, а життя
було Світлом людей.
5 А Світло у те́мряві світить, і
те́мрява не обгорну́ла його.
6 Був один чоловік, що від Бо-
га був по́сланий, — йому ймення
Іван.
7 Він прийшов на свідо́цтво,
щоб засвідчити про Світло, щоб
повірили всі через нього.
8 Він тим Світлом не був, але
свідчити мав він про Світло.
9 Світлом правдивим був Той,
Хто просвічує кожну люди́ну, що
прихо́дить на світ.
10 Воно в світі було, і світ через
Нього повстав, але світ не пізнав
Його.
11 До свого Воно прибуло́, —
та свої відцура́лись Його.
12 А всім, що Його прийнялú,
їм вла́ду дало́ дітьми́ Божими
стати, тим, що вірять у Йме́ння
Його,
13 що не з крови, ані з по-
жадли́вости тіла, ані з пожадли-
вости мужа, але народились від
Бога.
14 І Слово сталося тілом, і пе-
ребува́ло між нами, повне благо-
даті та правди, і ми бачили славу
Його, славу як Одноро́дженого від
Отця.
15 Іван свідчить про Нього, і
кликав, говорячи: „Це був Той,
що про Нього казав я: Той, Хто
прийде за мною, існував передо
мною, бо був перше, ніж я“.
16 А з Його повноти́ ми одер-
жали всі, — а то благода́ть на
благода́ть.
17 Зако́н бо через Мойсея був
да́ний, а благода́ть та правда з'яви-
лися через Ісуса Христа.
18 Ніхто Бога ніко́ли не бачив,
— Одноро́джений Син, що в лоні
Отця, Той Сам виявив був.

Іван Христитель і його свідчення про Ісуса

19 А це ось свідо́цтво Іванове,
як юдеї послали були з Єрусалиму
священиків та Левитів, щоб спи-
тали його: „Хто́ ти такий?“
20 І він визнав, і не зрікся, а
визнав: „Я — не Христос“.
21 І запитали його: „А хто ж?
Чи Ілля́?“ І відказує: „Ні!“
„Чи пророк?“ І дав відповідь:
„Ні!“
22 Сказали ж йому: „Хто́ ж
ти такий, щоб дати відповідь тим,
хто послав нас? Що́ ти кажеш
про себе самого?“
23 Відказав:
„Я голос того, хто кличе:
В пустині рівняйте до-
рогу Господню“,
як Іса́я пророк заповів“.
24 Посланці ж із фарисеїв бу-
ли́.
25 І вони запитали його та ска-
зали йому́: „Для чого ж ти
христиш, коли ти не Христос, ні
Ілля, ні пророк?“
26 Відповів їм Іван, промов-
ляючи: „Я водою хрищу́, а між
вами стоїть, що Його ви не знаєте.
27 Він Той, Хто за мною йде,
Хто до мене був, Кому розв'яза́ти

ремінця́ від узуття́ Його я негідний“.
28 Це в Віфа́нії ді́ялося, на тім
боці Йорда́ну, де христив був Іван.

Як Іван Христитель пізнав Христа

29 Наступного дня Іван бачить
Ісуса, що до нього йде, та й каже:
,,Оце А́гнець Божий, що *на Се́бе*
гріх світу бере!
30 Це Той, що про Нього казав
я: За мною йде Муж, що передо
мною Він був, бо був перше, ніж я.
31 І не знав я Його́; та для того
прийшов я, христивши водою, щоб
Ізраїлеві Він з'явився“.
32 І сві́дчив Іван, промовляючи: ,,Бачив я Духа, що сходив, як
голуб, із неба, та зоставався на
Ньому.
33 І не знав я Його, але Той,
Хто христити водою послав мене,
мені оповів: ,,Над Ким Духа побачиш, що сходить і зостається на
Ньому, — це Той, Хто христитиме
Духом Святим“.
34 І я бачив, і засві́дчив, що
Він — Божий Син!“

Перші учні Ісуса

35 Наступного дня стояв зно́ву
Іван та двоє з учнів його.
36 І, поглянувши на Ісуса, що
проходив, він сказав: ,,Ото А́гнець Божий!“
37 І почули два у́чні, як він говорив, та й пішли за Ісусом.
38 А Ісус обернувся й побачив,
що вони йшли за Ним, та й каже
до них: ,,Чого́ ви шукаєте?“ А
вони відказали Йому: ,,Равві́ —
перекладене це визначає: ,,Учителю“, — де Ти живеш?“
39 Він говорить до них: ,,Ходіть і побачте!“ Ті пішли та й
побачили, де́ Він жив, і в Нього
той день перебули́. Було ж коло
години десятої.[1]

[1] Цебто, коло години четвертої дня.

40 А один із тих двох, що чули
від Івана та йшли вслід за Ним,
був Андрій, брат Си́мона Петра.
41 Він знайшов перше Си́мона,
брата свого, та й говорить до
нього: ,,Знайшли ми Месі́ю, що
визначає: Христос“.
42 І привів він його до Ісуса.
На нього ж споглянувши, промовив Ісус: ,,Ти — Си́мон, син Йо́нин; будеш званий ти Ки́фа, що
визначає: камінь“.[1]
43 Наступного дня захотів Він
піти в Галілею. І знайшов Він
Пилипа та й каже йому: ,,Іди за
Мною!“
44 А Пилип із Віфсаїди похо́див, із міста Андрія й Петра.
45 Пилип Натанаї́ла знахо́дить
та й каже йому: ,,Ми знайшли
Того, що про Нього писав був
Мойсей у Зако́ні й Пророки, —
Ісуса, сина Йо́сипового, із Назаре́ту“.
46 І сказав йому Натанаї́л: ,,Та
хіба ж може бути з Назаре́ту що
добре?“ Пилип йому каже:
,,Прийди́ та побач“.
47 Ісус, угледівши Натанаїла,
що до Нього йде, говорить про
нього: ,,Ото справді ізра́їльтянин,
що немає в нім пі́дступу!“
48 Говорить Йому Натанаїл:
,,Звідки знаєш мене?“ Ісус відповів і до нього сказав: ,,Я бачив
тебе ще давніш, ніж Пилип тебе
кликав, як під фі́ґовим деревом
був ти“.
49 Відповів Йому Натанаїл:
,,Учителю, Ти — Син Божий, Ти
— Цар Ізраї́лів!“
50 Ісус відповів і до нього сказав: ,,Через те віриш ти, що сказав Я тобі, що під фі́ґовим деревом
бачив тебе? Більш від цього побачиш!“

[1] Арамейське кеfа — камінь. Грецьке — πέτρος так само камінь, звідси Петро.

51 І Він каже йому: „Поправді,
поправді кажу́ вам: Відтепе́р ви
побачите небо відкрите та анголів
Божих, що на Лю́дського Сина
підіймаються та спускаються“.

Весілля в Кані Галілейській

2 А третього дня весілля спра-
вляли в Кані́ Галілейській, і
була там Ісусова мати.
2 На весілля запрошений був
теж Ісус та учні Його.
3 Як забракло ж вина, то мати
Ісусова каже до Нього: „Не
мають вина!“
4 Ісус же відказує їй: „Що тобі,
жо́но, до Мене?[1] Не прийшла
ще година Моя!“
5 А мати Його до слуг каже:
„Зробіть усе *те*, що́ Він вам ска-
же!“
6 Було тут шість камінних по-
су́дин на воду, що стояли для
очищення юдейського, що відер
по дві чи по три вміщали.
7 Ісус каже до *слуг*: „Напо́в-
ніть водою посу́дини“. І їх по-
наливáли вщéрть.
8 І Він каже до них: „Тепер
зачерпні́ть, і занесіть до весіль-
ного ста́рости“. І зане́сли.
9 Як весільний же ста́роста
скуштувáв воду, що сталась вином,
а він не знав, звідки воно, —
знали ж слу́ги, що води наливали,
— то староста кличе тоді молодо́-
го
10 та й каже йому: „Кожна
люди́на подає перше добре вино, а
як понапивáються, тоді гірше; а ти
добре вино аж на досі зберіг“.
11 Такий почáток чудам зробив
Ісус у Кані́ Галілейській, — і
виявив славу Свою. І ввірували
в Нього учні Його.

Очищення храму

12 Після цього відправивсь Він
Сам, і мати Його, і брати Його, і
Його учні до Капернау́му, і там
перебули небагато днів.
13 А зближалася Пасха
юдейська, і до Єрусалиму подався
Ісус.
14 І знайшов Він, що продавали
у храмі волів, і овець, і голубів,
та сиділи міня́льники.
15 І, зробивши бичá з мотузків,
Він вигнав із храму всіх, — вівці
й воли, а міня́льникам гроші роз-
си́пав, і поперевертáв *їм* столи́.
16 І сказав продавця́м голубів:
„Заберіть оце звідси, і не робіть
із дому Отця Мого дому торго́вого!
17 Тоді учні Його згадали, що
написано:

„Ревність до дому Твого
з'їдає Мене!“

18 І обізвáлись юдеї й сказали
Йому: „Яке нам знаме́но покажеш,
що Ти можеш робити таке?“
19 Ісус відповів і промовив до
них: „Зруйнуйте цей храм, — і за
три дні Я поставлю його!“
20 Відказали ж юдеї: „Сорок
шість літ будувався цей храм, а
Ти за три́ дні поставиш його?“
21 А Він говорив про храм тіла
Свого.
22 Коли ж Він із мертвих во-
скрес, то учні Його згадали, що
Він говорив це, і ввірували в
Писáння та в слово, що сказав був
Ісус.
23 А як в Єрусалимі Він був у
свято Пасхи, то багато-хто ввіру-
вали в Його Іме́ння, побачивши
чуда Його, що чинив.
24 Але Сам Ісус їм не звіря́вся,
бо Сам знав усіх,
25 і потреби не мав, щоб хто
сві́дчив *Йому* про люди́ну, — бо
знав Сам, що в люди́ні було.

Розмова Ісуса з Никодимом

3 Був один чоловік із фарисеїв
Никоди́м на ім'я́, начальник
юдейський.

[1] Див. Мт. 8. 29, примітка.

2 Він до Нього прийшов уночі,
та й промовив Йому: ,,Учителю,
знаємо ми, що прийшов Ти від
Бога, як Учитель, — бо не може
ніхто таких чуд учинити, які
чиниш Ти, коли Бог із ним не
буде".
3 Ісус відповів і до нього сказав:
,,Поправді, поправді кажу́ Я тобі:
Коли хто не наро́диться згори́, то
не може побачити Божого Царства".
4 Никоди́м Йому каже: ,,Як може людина родитися, бувши старою? Хіба може вона ввійти до
утро́би своїй матері зно́ву й родитись?"
5 Ісус відповів: ,,Поправді, поправді кажу́ Я тобі: Коли хто не
ро́диться з води й Духа, той не
може ввійти в Царство Боже.
6 Що вродилося з тіла — є
тіло, що ж уродилося з Духа — є
дух.
7 Не дивуйся тому́, що сказав
Я тобі: Вам необхі́дно родитись
згори́.
8 Вітер віє, де хоче, і його голос
ти чуєш, та не відаєш, звідкіля́ він
приходить, і куди він іде. Так
буває і з кожним, хто від Духа
наро́джений".
9 Відповів Никоди́м і до Нього
сказав: ,,Як це статися може?"
10 Ісус відповів і до нього сказав: ,,Ти — учитель ізра́їльський,
— то чи ж цього не знаєш?
11 Поправді, поправді кажу́ Я
тобі: Ми говоримо те, що ми знаємо,
а сві́дчимо про те, що́ ми бачили, але
свідчення нашого ви не приймаєте.
12 Коли Я говорив вам про зе́мне, та не віри́те ви, то я́к же повірите ви, коли Я говоритиму вам
про небесне?
13 І не схо́див на небо ніхто,
тільки Той, Хто з неба зійшов, —
Людський Син, що на небі.
14 І, як Мойсей підніс змія
в пустині, так мусить піднесений
бути й Син Лю́дський,
15 щоб кожен, хто вірує в Нього, мав вічне життя.
16 Так бо Бог полюбив світ,
що дав Сина Свого Однороджено́го,
щоб кожен, хто вірує в Нього, не
згинув, але мав життя вічне.
17 Бо Бог не послав Свого Сина
на світ, щоб Він світ засуди́в, але
щоб через Нього світ спасся.
18 Хто вірує в Нього, не буде
засу́джений; хто ж не вірує, — той
вже засуджений, що не повірив в
Ім'я́ Однороджено́го Сина Божого.
19 Суд же такий, що світло на
світ прибуло́, люди ж те́мряву
більш полюбили, як світло, —
лихі бо були́ їхні вчинки!
20 Бо кожен, хто робить лихе,
нена́видить світло, і не приходить
до світла, щоб не зганено вчинків
його.
21 А хто робить за правдою,
той до світла йде, щоб діла його
виявились, бо зроблені в Бозі вони".

Іванове свідо́цтво про Ісуса

22 По цьому прийшов Ісус та
учні Його до країни Юдейської, і з
ними Він там проживав та христив.
23 А Іван теж христив в Ено́ні
поблизу Сали́му, бо було там багато води; і прихо́дили *люди* й
христились,
24 бо Іван до в'язниці не був ще
поса́джений.
25 І зчинилось змага́ння Іванових учнів з юдеями — про очищення.
26 І прийшли до Івана вони та й
сказали йому: ,,Учителю, Той, Хто
був із тобою по то́й бік Йорда́ну,
про Якого ти сві́дчив, — ото христить і Він, і до Нього всі йдуть".
27 Іван відповів і сказав: ,,Люди́на нічого приймати не може, як
їй з неба не дасться.

28 Ви самі мені свідчите, що
я говорив: я — не Христос, але
пóсланий я перед Ним.
29 Хто має заручену, той мо-
лодий. А дружкó молодого, що
стоїть і його слухає, дуже тішить-
ся з голосу молодого. Така ра-
дість моя оце здійснилась!
30 Він має рости, я ж — ма-
літи.
31 Хто звéрху приходить, —
Той над усімá. Хто походить із
землі, то той зéмний, і говорить по-
зéмному. Хто приходить із неба,
Той над усімá,
32 і що бачив і чув, те Він свід-
чить, — та свідóцтва Його не
приймає ніхто.
33 Хто ж прийняв свідóцтво
Його, той ствердив *тим*, що Бог
правдивий.
34 Бо Кого Бог послав, Той
Божі словá промовляє, — бо Духа
дає Бог без міри.
35 Отець любить Сина, і дав усе
в Його руку.
36 Хто вірує в Сина, той має
вічне життя; а хто в Сина не
вірує, той життя не побачить —
а гнів Божий на нім перебувáє".

Ісус кидає Юдею

4 Як Господь же довідався, що
почули фарисеї, що Ісус учнів
більше збирає та христить, як Іван,
2 хоч Ісус не христив Сам, а
учні Його,
3 Він покинув Юдéю та знóву
пішов у Галілéю.

Ісус і самарянка

4 І потрібно булó Самарію Йо-
мý перехóдити.
5 Отож, прибуває Він до са-
марійського міста, що зветься Сі-
хáр, недалеко від поля, яке Яків
був дав своєму синові Йóсипові.
6 Там же була Яковова кри-
ниця. І Ісус, дорогою змóрений,
сів отак край криниці. Було коло
години десь шостої.[1]
7 Надхóдить *ось* жінка *одна* з
Самарії набрати води. Ісус каже
до неї: „Дай напитись Мені!"
8 Бо учні Його відійшли були
в місто, щоб купити поживи.
9 Тоді каже Йому самарянка:
„Як же Ти, юдéянин бувши, та
просиш напитись від мене, сама-
рянки?" Бо юдеї не сходяться із
самарянами.
10 Ісус відповів і промовив до
неї: „Коли б знала ти Божий дар, і
Хто Той, Хто говорить тобі: „Дай
напитись Мені", — ти б у Нього
просила, і Він тобі дав би живої
води".
11 Каже жінка до Нього: „І
черпакá в Тебе, Пане, нема, а
криниця глибока, — звідки ж
маєш Ти воду живу[2]?
12 Чи Ти більший за нашого
отця Якова, що нам дав цю кри-
ницю, і він сам із неї пив, і сини
його, і худоба його?"
13 Ісус відповів і сказав їй:
„Кожен, хто воду цю п'є, буде
прáгнути знóву.
14 А хто питиме воду, що Я
йому дам, прáгнути не буде повік,
бо вода, що Я йому дам, стане
в нім джерелом тієї води, що тече
в життя вічне".
15 Каже жінка до Нього: „Дай
мені, Пане, цієї води, щоб я пити
не хотіла, і сюди не прихóдила
брати".
16 Говорить до неї Ісус: „Іди,
поклич чоловіка свого та й вертай-
ся сюди".
17 Жінка відповіла та й ска-
зала: „Чоловіка не маю". Від-
казав їй Ісус: „Ти добре сказала:
Чоловіка не маю.

[1] Цебто, коло години дванадцятої.
[2] По-гебрейському „жива вода" — джерельна вода.

18 Бо п'ятьох чоловіків ти мала, а той, кого маєш тепер, — не муж він тобі. Це ти правду сказала".

19 Каже жінка до Нього: „Бачу, Пане, що Пророк Ти.

20 Отці наші вклонялися *Богу* на цій ось горі, а ви твердите, що в Єрусалимі *те* місце, де потрібно вклонятись".

21 Ісус промовляє до неї: „Повір, жінко, Мені, що надходить година, коли ні на горі цій, ані в Єрусалимі вклонятись Отцеві не будете ви.

22 Ви вклоняєтесь тому, чого ви не знаєте, ми вклоняємось тому, що знаємо, бо спасіння — від юдеїв.

23 Але наступає година, і тепер вона є, коли богомільці правдиві вклонятися будуть Отцеві в дусі та в правді, бо Отець Собі прагне таких богомільців.

24 Бог є Дух, і ті, що Йому вклоняються, повинні в дусі та в правді вклонятись".

25 Відказує жінка Йому: „Я знаю, що прийде Месія, що зветься Христос,[1] — як Він прийде, то все розповість нам".

26 Промовляє до неї Ісус: „Це Я, що розмовляю з тобою".

27 І тоді надійшли Його учні, і дивувались, що з жінкою Він розмовляв. Проте жоден із них не спитав: „Чого хочеш?" або: „Про що з нею говориш?"

28 Покинула жінка тоді водоноса свого, і побігла до міста, та й людям говорить:

29 „Ходіть но, побачте Того Чоловіка, що сказав мені все, що я вчинила. Чи Він не Христос?"

30 І вони повиходили з міста, і до Нього прийшли.

[1] Гебрейське Mešijah Месія, грецьке Χριστός.

42—U.B.

Готові ниви для жнив

31 Тим часом же учні просили Його та й казали: „Учителю, їж!"

32 А Він їм відказав: „Я маю поживу на їдження, якої не знаєте ви".

33 Питали тоді один одного учні: „Хіба хто приніс Йому їсти?"

34 Ісус каже до них: „Пожива Моя — чинити волю Того, Хто послав Мене, і справу Його довершити.

35 Чи не кажете ви: „Ще чотири *от* місяці, — і настануть жнива?" А Я вам кажу: Підійміть свої очі, та гляньте на ниви, — як для жнив уже пополовіли вони!

36 А хто жне, той заплату бере, та збирає врожай в життя вічне, щоб хто сіє й хто жне — разом раділи.

37 Бо про це поговірка правдива: „Хто інший сіє, а хто інший жне".

38 Я вас жати послав, де ви не працювали: працювали інші, ви ж до їхньої праці ввійшли".

Увірування самарян

39 З того ж міста багато-хто із самарян в Нього ввірували через слово жінки, що свідчила: „Він сказав мені все, що я вчинила була!"

40 А коли самаряни до Нього прийшли, то благали Його, щоб у них позоставсь. І Він перебув там два дні.

41 Значно ж більш вони ввірували через слово Його.

42 А до жінки казали вони: „Не за слово твоє ми вже віруємо, — самі бо ми чули й пізнали, що справді Спаситель Він світу!"

Ісус вертається до Галілеї

43 Як минуло ж два дні, Він ізвідти пішов в Галілею.

44 Сам бо свідчив Ісус, що не має пошани пророк у вітчи́зні своїй.

45 А коли Він прийшов в Галілею, Його прийняли́ галіле́яни, побачивши все, що вчинив Він в Єрусалимі на святі, бо ходили на свято й вони.

Уздоровлення сина царедворця

46 Тоді зно́ву прийшов Ісус у Кану́ Галілейську, де перемінив був Він воду на вино. І був *там* один царедво́рець, що син його хво́рів у Капернау́мі.

47 Він, почувши, що Ісус із Юдеї прибув в Галілею, до Нього прийшов і благав Його, щоб пішов і сина йому вздоровив, бо мав той умерти.

48 Ісус же промовив до нього: „Як знаме́н *тих* та чуд не побачите, — не ввіруєте!“

49 Царедво́рець говорить до Нього: „Піди, Господи, поки не вмерла дитина моя!“

50 Промовляє до нього Ісус: „Іди, — син твій живе!“ І повірив той слову, що до нього промовив Ісус, — і пішов.

51 А коли ще в дорозі він був, то рабі́ його перестріли його й сповістили, говорячи: „Син твій живе“.

52 А він їх запитав про годину, о котрі́й стало легше йому. Вони ж відказали до нього: „Учора о сьомій[1] годині гаря́чка поки́нула його“.

53 Зрозумів тоді ба́тько, що була́ то година, о котрі́й до нього промовив Ісус: „Син твій живе“. І ввірував сам і ввесь його дім.

54 Це знов друге знаме́но Ісус учинив, як вернувся до Галілеї з Юдеї.

[1] Цебто, о першій дня.

Уздоровлення слабо́го при Віфесді

5 Після того юдейське Свято було, і до Єрусалиму Ісус відійшов.

2 А в Єрусалимі, біля брами Овечої, є купальня, Ветесда́[1] поєврейському зветься, що мала п'ять ґанків.

3 У них лежало багато слабих, сліпих, кривих, сухих, що чекали, щоб воду пору́шено.

4 Бо ангол Господній часами спускавсь до купальні, і порушував воду, і хто перший ула́зив, як воду пору́шено, той здоровим ставав, хоч би яку мав хворо́бу.

5 А був там один чоловік, що тридцять і вісім ро́ків був недужим.

6 Як Ісус його вгледів, що лежить, та, відаючи, що багато він ча́су слабує, говорить до нього: „Хочеш бути здоровим?“

7 Відповів Йому хворий: „Пане, я не маю люди́ни, щоб вона, як порушено воду, до купа́льні всадила мене. А коли я прихо́джу, то передо мною *вже* інший ула́зить“.

8 Говорить до нього Ісус: „Уставай, візьми ложе своє — та й ходи!“

9 І зараз одужав оцей чоловік, і взяв ложе своє — та й ходив. Того ж дня субота була́,

10 тому́ то сказали юдеї вздоро́вленому: „Є субота, і не годиться тобі брати ложа свого“.

11 А він відповів їм: „Хто мене вздоро́вив, Той до мене сказав: Візьми ложе своє — та й ходи“.

12 А вони запитали його: „Хто Той Чоловік, що до тебе сказав: Візьми ложе своє — та й ходи?“

13 Та не знав уздоро́влений, Хто то Він, бо Ісус ухađивсь від наро́ду, що був на тім місці.

[1] Гебрейське Bet hesed — дім милосердя.

14 Після того Ісус стрів у храмі його, та й промовив до нього: ,,Ось видужав ти. Не гріши ж уже більше, щоб не сталось тобі чого гіршого!“
15 Чоловік же пішов і юдеям звістив, що Той, Хто вздоро́вив його, то Ісус.

Ісус виявляє Себе, як Сина Божого

16 І тому́ зачали́ юдеї переслідувати Ісуса, що таке Він чинив у суботу.
17 А Ісус відповів їм: ,,Отець Мій працює аж досі, — працюю і Я“.
18 І тому́ то юдеї ще більш намагалися вбити Його, що не тільки суботу пору́шував Він, але й Бога Отцем Своїм звав, *тим* ро́блячись Богові рівним.
19 Відповів же Ісус і сказав їм: ,,Поправді, поправді кажу́ вам: Син нічо́го робити не може Сам від Себе, тільки те, що Він бачить, що ро́бить Отець; бо що робить Він, те так само й Син ро́бить.
20 Бо Отець любить Сина, і показує все, що Сам робить, Йому. І покаже Йому діла більші від цих, щоб ви дивува́лись.
21 Бо як мертвих Отець воскрешає й ожи́влює, так і Син, кого хоче, ожи́влює.
22 Бо Отець і не судить ніко́го, а ввесь суд віддав Синові,
23 щоб усі шанували *і* Сина, як шанують Отця. Хто не шанує Сина́, — не шанує Отця, що послав Його.
24 Поправді, поправді кажу вам: Хто слухає сло́ва Мого, і вірує в Того, Хто послав Мене, — життя вічне той має, і на суд не прихо́дить, але перейшов він від смерти в життя.

Майбу́тнє воскресіння

25 Поправді, поправді кажу́ вам: Наступає година, і тепер уже є, коли голос Божого Сина почують померлі, а ті, що почують, оживуть.
26 Бо як має Отець життя Сам у Собі, так і Синові дав життя мати в Самому Собі.
27 І Він дав Йому силу чинити і суд, бо Він — Людський Син.
28 Не дивуйтесь цьому́, бо надхо́дить година, коли всі, хто в гроба́х, — Його голос почують,
29 і повихо́дять ті, що чинили добро, на воскресіння життя, а котрі́ зло чинили, на воскре́сення Су́ду.
30 Я нічого не мо́жу робити Сам від Себе. Як Я чую, суджу́, і Мій суд справедливий, — не шукаю бо волі Своєї, але волі Отця, що послав Мене.

Свідок пра Ісуса

31 Коли сві́дчу про Себе Я Сам, то свідо́цтво Моє неправдиве.
32 Є Інший, Хто свічить про Мене, і Я знаю, що правдиве свідо́цтво, яким сві́дчить про Мене.
33 Ви послали були́ до Івана, і він сві́дчив про правду.
34 Та Я не від людини свідо́цтва приймаю, але це говорю́, щоб були ви спасені.
35 Він світильником був, що горів і світив, та ви тільки хвилю хотіли потішитись світлом його.
36 Але Я маю сві́дчення більше за Іванове, бо ті справи, що Отець Мені дав, щоб Я виконав їх, ті справи, що Я їх чиню́, самі сві́дчать про Мене, що Отець Мене послав!

Отець сві́дчить про Сина

37 Та й Отець, що послав Мене, Сам засві́дчив про Мене; але ви

ані голосу Його не чули ніко́ли, ані виду Його не бачили.
38 Навіть сло́ва Його ви не маєте, щоб у вас перебува́ло, бо не
вірите в То́го, Кого Він послав.
39 Дослідіть но Писа́ння, бо ви
ду́маєте, що в них маєте вічне життя, — вони ж свідчать про Мене!
40 Та до Мене прийти ви не
хочете, щоб мати життя.
41 Від людей не приймаю Я
слави,
42 але вас Я пізнав, що любови
до Бога в собі ви не маєте.
43 Я прийшов у Іме́ння Свого Отця, та Мене не приймаєте ви. Коли ж прийде інший у іме́ння своє, того при́ймете ви.
44 Як ви можете віруватн, коли славу один від одно́го приймаєте, а слави тієї, що від Бога Єдиного, не пра́гнете ви?
45 Не думайте, що Я перед Отцем буду вас винуватити, — є, хто вас винуватити бу́де, — Мойсей, що на нього надієтесь ви!
46 Колй б ви Мойсеєві вірили, то й Мені б ви повірили, бо про Мене писав він.
47 Якщо писа́нням його ви не вірите, то як віри поймете словам Моїм?"

Чудо нагодува́ння п'яти тисяч

6 Після того Ісус перейшов на той бік Галілейського чи Тіверія́дського моря.
2 А за Ним ішла бе́зліч народу, бо бачили чу́да Його, що чинив над недужими.
3 Ісус же на го́ру зійшов, і сидів там зо Своїми учнями.
4 Наближа́лася ж Пасха, свято юдейське.
5 А Ісус, звівши очі Свої та побачивши, яка бе́зліч наро́ду до Нього йде, говорить Пилипові: „Де́ ми купимо хліба, щоб вони поживи́лись?"
6 Він же це говорив, його випробо́вуючи, бо знав Сам, що́ Він має робити.
7 Пилип Йому відповідь дав: „І за двісті динаріїв їм хліба не стане, щоб кожен із них бодай тро́хи дістав".
8 Говорить до Нього Андрій, один з учнів Його, брат Си́мона Петра:
9 „Є тут хлопчи́на один, що має п'ять я́чних хлібів та дві рибі, але що́ то на бе́зліч таку!"
10 А Ісус відказав: „Скажіть людям сідати!" А була на тім місці велика трава. І засіло чоловіка числом із п'ять тисяч.
11 А Ісус узяв хлібй, і, подяку вчинивши, роздав тим, хто сидів. Так само і з риб, скільки хотіли вони.
12 І, як наїлись вони, Він говорить до учнів Своїх: „Позбирайте куски позоста́лі, щоб ніщо не загинуло".
13 І зібрали вони. І дванадцять повних кошів наклали кусків, що лишились їдця́м із п'яти я́чних хлібів.
14 А люди, що бачили чудо, яке Ісус учинив, гомоніли: „Це Той справді Пророк, що повинен прибути на світ!"
15 Спостерігши ж Ісус, що вони мають за́мір прийти та забрати Його, щоб настанови́ти царем, знов на го́ру пішов Сам один.

Ісус іде по воді

16 А як вечір настав, то зійшли Його учні над море.
17 І, ввійшовши до чо́вна, на другий бік моря вони попливли́, до Капернау́му. І те́мрява вже наступила була́, а Ісус ще до них не прихо́див.
18 Від великого ж вітру, що віяв, хвилюва́лося море.
19 Як вони ж пропливли́ стадій

із двадцять п'ять або з тридцять,
то Ісуса побачили, що йде Він по
морю, і до чо́вна зближається, —
і їх страх обгорну́в.
20 Він же каже до них: „Це Я,
— не лякайтесь!"
21 І хотіли вони взяти до чо́вна
Його; та чо́вен зараз пристав до
землі, до якої пливли́.

Хліб життя

22 А наступного дня той наро́д,
що на тім боці моря стояв, побачив, що там іншого чо́вна, крім
одно́го того́, що до нього ввійшли
були учні Його, не було́, і що до
чо́вна не вхо́див Ісус із Своїми
учнями, але відпливли́ самі учні.
23 А тим ча́сом із Тіверія́ди
припливли́ човни́ інші близько до
місця того, де вони їли хліб, як
Господь учинив був подяку.
24 Отож, як побачили люди, що
Ісуса та учнів Його там нема, то в
човни́ посідали самі й прибули́
до Капернауму, — і шукали Ісуса.
25 І, на тім боці моря знайшовши Його, сказали Йому: „Коли
Ти прибув сюди, Учителю?"
26 Відповів їм Ісус і сказав:
„Поправді, поправді кажу́ вам:
Мене не тому ви шукаєте, що бачили чуда, а що їли з хлібів і
наси́тились.
27 Пильнуйте не про пожи́ву,
що гине, але про поживу, що
зостається на вічне життя, яку
дасть нам Син Людський, бо запечатав Його Бог Отець".
28 Сказали ж до Нього вони:
„Що́ ми маємо почати, щоб роби́ти
діла Божі?"
29 Ісус відповів і сказав їм:
„Оце діло Боже, — щоб у Того ви
вірували, Кого Він послав".
30 А вони відказали Йому:
„Яке ж знаме́но Ти чиниш, щоб
побачили ми й поняли́ Тобі віри?
Що Ти робиш?"
31 Наші отці́ їли ма́нну в пустині, як написано: „Хліб із неба їм
дав на поживу".
32 А Ісус їм сказав: „Поправді,
поправді кажу́ вам: Не Мойсей
хліб із неба вам дав, — Мій Отець
дає вам хліб правдивий із неба.
33 Бо хліб Божий є Той, Хто
сходить із неба й дає життя світові".
34 А вони відказали до Нього:
„Давай, Господи, хліба такого нам
за́вжди!"
35 Ісус же сказав їм: „Я —
хліб життя. Хто до Мене прихо́дить, — не голодува́тиме він, а хто
вірує в Мене, — ніко́ли не пра́гнутиме.
36 Але Я вам сказав, що Мене
хоч ви й бачили, та не віруєте.
37 Усе при́йде до Мене, що
Отець дає Мені, а того, хто до
Мене приходить, Я не вижену
геть.
38 Бо Я з неба зійшов не на те,
щоб волю чинити Свою, але волю
Того, Хто послав Мене.
39 Оце ж воля Того, Хто послав
Мене, — щоб з усього, що дав Мені Він, Я нічого не стратив, але
воскреси́в те останнього дня.
40 Оце ж воля Мого Отця, —
щоб усякий, хто Сина бачить та
вірує в Нього, мав вічне життя, —
і того воскрешу́ Я останнього
дня".
41 Тоді стали юдеї ре́мствувати
на Нього, що сказав: „Я той хліб,
що з неба зійшов".
42 І казали вони: „Хіба Він
не Ісус, син Йо́сипів, що ми знаємо батька та матір Його? Як же
Він каже: Я з неба зійшов?"
43 А Ісус відповів і промовив до
них: „Не ремствуйте ви між собою!
44 Ніхто бо не може до Мене
прийти, як Отець, що послав Мене, не притягне його, — і того
воскрешу́ Я останнього дня.

45 У Пророків написано: „І всі
бу́дуть від Бога навче́ні.“ Кожен,
хто від Бога почув і навчився,
приходить до Мене.
46 Це не *значить*, щоб хтось
Отця бачив, — тільки Той Отця
бачив, Хто походить від Бога.
47 Поправді, поправді кажу́
Вам: Хто вірує в Мене, — життя
вічне той має.
48 Я — хліб життя!
49 Отці ваші в пустині їли ман-
ну, — і померли.
50 То є хліб, Який сходить із
неба, — щоб не вмер, хто Його
споживає.
51 Я — хліб живий, що з неба
зійшов: коли хто споживатиме
хліб цей, той повік буде жити. А
хліб, що дам Я, то є тіло Моє, яке
Я за життя світу дам“.
52 Тоді між собою змагатися
стали юдеї, говорячи: „Як же Він
може дати нам тіла спожити?“
53 І сказав їм Ісус: „Поправді,
поправді кажу вам: Якщо ви спо-
живати не будете тіла Сина Лю́д-
ського й пити не будете крови
Його, то в собі ви не будете мати
життя.
54 Хто тіло Моє споживає та
кров Мою п'є, той має вічне
життя, — і того воскрешу́ Я
останнього дня.
55 Бо тіло Моє — то правдиво
пожива, Моя ж кров — то прав-
диво пиття.
56 Хто тіло Моє споживає та
кров Мою п'є, той в Мені пере-
бува́є, а Я в ньому.
57 Як Живий Отець послав Ме-
не, і живу Я Отцем, так і той, хто
Мене споживає, і він житиме Мною.
58 То є хліб, що з неба зійшов.
Не як ваші отці їли ма́нну й по-
мерли, — хто цей хліб споживає,
той жити буде повік!“
59 Оце Він говорив, коли в Ка-
пернаумі навчав у синаго́зі.

Відступництво учнів Ісусових

60 А багато-хто з учнів Його,
як почули оце, гомоніли: „Жор-
стока це мова! Хто́ слухати може
її?“
61 А Ісус, Сам у Собі знавши
це, що учні Його на те ре́мствують,
промовив до них: „Чи оце вас
споку́шує?
62 А що ж, як побачите Лю́д-
ського Сина, що сходить туди, де
перше Він був?
63 То Дух, що ожи́влює, тіло ж
не помагає нічого. Слова́, що їх
Я говорив вам, то дух і життя.
64 Але є дехто з вас, хто не
вірує“. Бо Ісус знав спочáтку,
хто ті, хто не вірує, і хто видасть
Його.
65 І сказав Він: „Я тому́ й
говорив вам, що до Мене прибути
не може ніхто, як не буде йому від
Отця да́не *те*“.
66 Із того ча́су відпали багато-
хто з учнів Його, і не ходили вже
з Ним.
67 І сказав Ісус Дванадцятьо́м:
„Чи не хочете й ви́ відійти?“
68 Відповів Йому Си́мон Пе-
тро: „До ко́го ми підемо, Госпо-
ди? Ти маєш слова́ життя віч-
ного.
69 Ми ж увірували та пізнали,
що Ти — Христос, Син Бога Жи-
вого!“
70 Відповів їм Ісус: „Чи не
Дванадцятьо́х Я вас вибрав? Та
один із вас дия́вол“.
71 Це сказав Він про Юду, сина
Си́монового, Іскаріо́та. Бо цей
мав Його видати, хоч він був
один із Дванадцятьо́х.

*Ісус тайкома́ прибуває
до Єрусалиму*

7 Після цього Ісус ходив по Га-
лілеї, не хотів бо ході́ти по
Юдеї, бо юдеї шукали *наго́ди*, щоб
убити Його.

2 А надхóдило свято юдейське
— Кýчки.
3 І сказали до Нього брати Його:
,,Піди звідси, і йди до Юдеї,
щоб і учні Твої побачили вчинки
Твої, що Ти робиш.
4 Тайкомá бо не робить нічóго
ніхто, але сам прагне бути відóмий.
Коли Ти таке чиниш, то
з'яві́ Себе світові''.
5 Бо не вірували в Нього навіть
брати Його!
6 А Ісус промовляє до них: ,,Не
настав ще Мій час, але зáвжди готовий
час ваш.
7 Вас ненáвидіти світ не може,
а Мене він ненáвидить, бо Я
свідчу про нього, що ділá його злі.
8 Ідіть на це свято, Я ж іще не
піду́ на це свято, бо не ви́повнився
ще Мій час''.
9 Це сказавши до них, Він зоставсь
у Галілеї.
10 Коли ж вийшли на свято
брати Його, тоді й Сам Він пішов,
— не відкрито, алé ніби пóтай.
11 А юдеї за свята шукали Його
та питали: ,,Де Він?''
12 І поголóска велика про Нього
в нарóді була. Одні говорили:
,,Він добрий'', а інші казали: ,,Ні,
—Він зводить з дороги нарóд''.
13 Та відкрито про Нього ніхто
не казав, — бо боялись юдеїв.

Наука Ісуса в святині в свято Кучок

14 У половині вже свята Ісус у
храм увійшов і навчав.
15 І дивувались юдеї й казали:
,,Як Він знає Писáння, не вчившись?''
16 Відповів їм Ісус і сказав:
,,Наука Моя — не Моя, а Того,
Хто послав Мене.
17 Коли хоче хто волю чинити
Його, той довідається про науку,
чи від Бога вона, чи від Себе Самого
кажу́ Я.
18 Хто говорить від себе самого,
той власної слави шукає, а Хто
слави шукає Того, Хто послав
Його, Той правдивий, — і в Ньому
неправедности нема.
19 Чи ж Закóна вам дав не
Мойсей? Та ніхто з вас Закóна
того не виконує. Нáщо хочете
вбити Мене?''
20 Нарóд відповів: ,,Чи Ти дéмона
маєш? Хто Тебе хоче вбити?''
21 Ісус відповів і сказав їм:
,,Одне діло зробив Я, — і всі ви
дивуєтесь.
22 Через це Мойсей дав обрізання
вам, — не тому́, що воно від
Мойсея, але від отців, — та ви й
у суботу обрізуєте чоловіка.
23 Коли ж чоловік у суботу
приймає обрізання, щоб Закóну
Мойсеєвого не порушити, чого ж
рéмствуєте ви на Мене, що Я всю
люди́ну в суботу вздорóвив?
24 Не судіть за обличчям, але
суд справедливий чиніть!''

Фарисеї хотять убити Ісуса

25 Дехто ж з єрусали́млян казали:
,,Хібá це не Той, що Його
шукають убити?
26 Бо говорить відкрито ось
Він, — і нічого не кажуть Йому.
Чи то справді дізналися старші,
що Він дійсно Христос?
27 Та ми знаєм Цього, звідки
Він. Про Христа ж, коли при́йде,
ніхто знати не бу́де, звідки
Він''.
28 І скликнув у храмі Ісус,
навчаючи й кажучи: ,,І Мене знаєте
ви, і знаєте, звідки Я. А Я не
прийшов Сам від Себе; правдивий
же Той, Хто послав Мене, що Його
ви не знаєте.
29 Я знаю Його, — Я бо від
Нього, і послав Мене Він!''

30 Тож шукали вони, щоб схо-
пи́ти Його, та ніхто не наклав рук
на Нього, — бо то ще не настала
година Його́.
31 А багато з наро́ду в Нього
ввірували та казали: „Коли при́-
йде Христос, чи ж Він чу́да чини-
тиме більші, як чинить Оцей?“
32 Фарисеї прочули такі пого-
ло́ски про Нього в наро́ді. Тоді
первосвященики та фарисеї по-
слали *свою* служ́бу, щоб схопи́ти
Його.

Я піду́ до Отця́

33 Ісус же сказав: „Ще недовго
побу́ду Я з вами, та й до Того
піду́, Хто послав Мене.
34 Ви бу́дете шукати Мене, —
і не зна́йдете; а туди, де Я є, ви
прибути не можете“.
35 Тоді говорили юдеї між со-
бою: „Куди це Він хоче йти, що не
зна́йдемо Його? Чи не хоче йти до
виселе́нців між греки, та й греків
навчати?
36 Що за слово, яке Він сказав:
„Ви бу́дете шукати Мене, — і не
знайдете; а туди, де Я є, ви при-
бути не можете?“
37 А останнього великого дня
свята Ісус стояв і кликав, говоря-
чи: „Коли прагне хто *з вас* —
нехай при́йде до Мене та й п'є!
38 Хто вірує в Мене, як каже
Писа́ння, то ріки живої води по-
течуть із утро́би його́“.
39 Це ж сказав Він про Духа,
що мали прийняти Його, хто ввіру-
вав у Нього. Не було́ бо ще
Духа *на них*, — не був бо Ісус ще
просла́влений.

Незго́да в наро́ді через Ісуса

40 А багато з наро́ду, почувши
слова́ ті, казали: „Він справді
пророк!“
41 Інші казали: „Він Христос“.
А ще інші казали: „Хіба при́йде
Христос із Галілеї?
42 Чи ж не каже Писа́ння, що
Христос при́йде з роду Давидо-
вого, і з села Вифлеє́му, звідкіля́
був Давид?“
43 Так повстала незгода в на-
ро́ді з-за Нього.

Невдалий замір схопи́ти Ісуса

44 А де́котрі з них мали замір
схопи́ти Його́, — та ніхто не по-
клав рук на Нього.
45 І вернулася слу́жба до пер-
восвящеників та фарисеїв, а ті їх
запитали: „Чому не привели́ ви
Його?“
46 Відказала *та* слу́жба: „Чо-
ловік ще ніко́ли так не промовляв,
як Оцей Чоловік“.
47 А їм відповіли́ фарисеї: „Чи
й вас із дороги не зве́дено?
48 Хіба́ хто з старши́х або з
фарисеїв увірував у Нього?
49 Та проклятий народ, що не
знає Зако́ну!“
50 Говорить до них Никоди́м,
що приходив до Нього вночі, і що
був один із них:
51 „Хіба судить Зако́н наш лю-
ди́ну, як перше її не вислухає, і не
дізнається, що́ вона робить?“
52 Йому відповіли та сказали
вони: „Чи й ти не з Галілеї?
Досліди та побач, що не при́йде
Пророк із Галілеї“.
53 І до дому свого́ пішов кожен.

Ісус прощає грішниці

8 Ісус же на го́ру Оли́вну пішов.
2 А над ранком прийшов знов
у храм, — і всі люди збігались до
Нього. А Він сів і навчав їх.
3 І ось книжники та фарисеї
приводять до Нього в пере́любі
схо́плену жінку, і посере́дині ста-
влять її,
4 та й говорять Йому: „Оцю
жінку, Учителю, зло́влено на га-
рячому вчинку [1] пере́любу .

[1] Грецьке ἐπ'αὐτοφώρῳ — на гарячому вчинку.

5 Мойсей же в Зако́ні звелів
нам таких побива́ти камінням. А
Ти що гово́риш?"
6 Це ж казали вони, Його спо-
ку́шуючи, та щоб мати на Нього
оска́рження. А Ісус, нахилив-
шись додо́лу, по землі писав паль-
цем.
7 А коли ті не переставали пи-
тати Його, Він підвівся й про-
мовив до них: „Хто з вас без
гріха́, — нехай перший на неї той
каменем кине!"
8 І Він знов нахили́вся додо́лу,
і писав по землі.
9 А вони, *це* почувши й сум-
лінням доко́рені, стали один по
одно́му вихо́дити, почавши з най-
старших та аж до останніх. І
зоставсь Сам Ісус і *та* жінка, що
стояла всере́дині.
10 І підвівся Ісус, і ніко́го, крім
жінки, не бачивши, промовив до
неї: „Де́ ж ті, жінко, що тебе
оскаржа́ли? Чи ніхто тебе не
засудив?"
11 А вона відказала: „Ніхто,
Господи". І сказав їй Ісус: „Не
засуджую й Я тебе. Іди *собі*, але
більш не гріши!"

Ісус — Світло для світу

12 І зно́ву Ісус промовляв до
них, кажучи: „Я Світло для світу.
Хто йде вслід за Мною, не бу́де
ходити у те́мряві той, але́ матиме
світло життя".
13 Фарисеї ж Йому відказали:
„Ти Сам свідчиш про Себе, — тим
свідо́цтво Твоє неправдиве".
14 Відповів і сказав їм Ісус:
„Хоч і свідчу про Себе Я Сам, —
та правдиве свідо́цтво Моє, бо Я
знаю, звідкіля Я прийшов і куди
Я йду. Ви ж не відаєте, відкіля Я
прихо́джу, і куди Я йду.
15 Ви за тілом судите, — Я не
суджу́ ніко́го.
16 А коли Я суджу́, то правди-
вий Мій суд, бо не Сам Я, а Я та
Отець, що послав Він Мене!
17 Та й у вашім Зако́ні написа-
но, що свідчення двох чоловіків
правдиве.
18 Я Сам свідчу про Себе Са-
мого, і свідчить про Мене Отець,
що послав Він Мене".
19 І сказали до Нього вони: „Де
Отець Твій?" Ісус відповів: „Не
знаєте ви ні Мене, ні Мого Отця.
Якби знали Мене, то й Отця Мого
знали б".
20 Ці слова́ Він казав при
скарбни́ці, у храмі навчаючи. І
ніхто не схопи́в Його, бо то ще не
настала година Його.

Ісус виясняє фарисеям, що Він — Предвічний Син Божий

21 І сказав Він їм зно́ву: „Я
відхо́джу, ви ж шукати Мене бу́-
дете, і помрете в гріху своїм. Ку-
ди Я йду, *туди* ви прибути не
можете".
22 А юдеї казали: „Чи не вб'є
Він Сам Себе, коли каже: Куди Я
йду, *туди* ви прибу́ти не можете?"
23 І сказав Він до них: „Ви —
від до́лу, Я — звисо́ка[1], і ви зо
світу цього, Я не з цього світу.
24 Тому́ Я сказав вам, що по-
мре́те в своїх гріхах. Бо коли не
ввіруєте, що то Я, то помре́те в
своїх гріхах".
25 А вони запитали Його: „Хто
Ти такий?" І Ісус відказав їм:
„*Той, Хто* спочáтку, як і говорю́
Я до вас.
26 Я маю багато про вас го-
ворити й судити; правдивий же
Той, Хто послав Мене, і Я світові
те говорю, що від Нього почув".
27 *Але* не зрозуміли вони, що
то Він про Отця говорив їм.
28 Тож Ісус їм сказав: „Коли
ви підіймете Лю́дського Сина, тоді

[1] Цебто з неба.

зрозумієте, що то Я, і що Сам Я
від Себе нічого не дію, але те го-
ворю́, як Отець Мій Мене був на-
вчив.
29 А Той, Хто послав Мене, пере-
бува́є зо Мною; Отець не зоставив
Само́го Мене, бо Я за́вжди чиню́,
що Йому до вподо́би''.
30 Коли Він говорив це, то ба-
гато-хто в Нього увірували.
31 Тож промовив Ісус до юдеїв,
що в Нього ввірували: ,,Як у
слові Моїм позоста́нетеся, тоді
справді Моїми у́чнями бу́дете,
32 і пізна́єте правду, — а прав-
да вас вільними зробить!''
33 Вони відказали Йому́: ,,Ав-
раамів ми рід, і нічиїми невільни-
ками не булú ми ніко́ли. То як же
Ти кажеш: ,,Ви станете вільні?''
34 Відповів їм Ісус: ,,Поправді,
поправді кажу́ вам, що кожен, хто
чинить гріх, той раб гріха́.
35 І не зостається раб у домі
повік, *але* Син зостається повік.
36 Коли Син отже зробить вас
вільними, то справді ви будете
вільні.

Ви не Авраамові діти

37 Знаю Я, що ви рід Авраамів,
але хочете смерть заподіяти Мені,
бо наука Моя не вміщається в вас.
38 Я те говорю́, що Я бачив в
Отця, та й ви робите те, що ви
бачили в ба́тька сво́го''.
39 Сказали вони Йому в відпо-
відь: ,,Наш отець — Авраам''.
Відказав їм Ісус: ,,Коли б ви Ав-
раамові діти були, то чинили б
ділá Авраамові.
40 А тепер ось ви хочете вбити
Мене, Чоловіка, що вам казав
правду, яку чув Я від Бога. Цьо-
го Авраам не робив.

Ваш батько — диявол

41 Ви робите діла батька сво-
го''. Вони ж відказали Йому:
,,Не родилися ми від пере́любу, —
одного ми маєм Отця — то Бога''.
42 А Ісус їм сказав: ,,Якби Бог
був Отець ваш, — ви б любили
Мене, бо від Бога Я вийшов і
прийшов, — не від Себе ж Самого
прийшов Я, а Мене Він послав.
43 Чому мови Моєї ви не розу-
мієте? Бо не можете чути ви сло́-
ва Мого.
44 Ваш ба́тько — диявол, і по-
жадли́вості батька свого ви вико-
нувати хочете. Він був душогу́б
споконві́ку, і в правді не всто́яв,
бо правди нема в нім. Як гово́-
рить неправду, то говорить зо сво́-
го, — бо він неправдомо́вець і
ба́тько неправді.
45 А Мені ви не вірите, бо Я
правду кажу́.
46 Хто з вас може Мені докорú-
ти за гріх? Коли ж правду кажу́,
чом Мені ви не вірите?

Ви не від Бога

47 Хто від Бога, той слухає
Божі слова́; через те ви не слу-
хаєте, що ви не від Бога''.
48 Відізвались юдеї й сказали
Йому́: ,,Чи ж не добре ми кажемо,
що Ти самарянúн і де́мона маєш?''
49 Ісус відповів: ,,Не маю Я
де́мона, та шаную Свого Отця,
ви ж Мене зневажа́єте.
50 Не шукаю ж Я власної сла-
ви, — є Такий, Хто шукає та су-
дить.
51 Поправді, поправді кажу́
вам: Хто слово Моє берегтúме, не
побачить той смерти повік!

Я знаю Його

52 І сказали до Нього юдеї: ,,Те-
пер ми дізнались, що де́мона маєш:
умер Авраам і пророки, а Ти ка-
жеш: Хто науку Мою берегтиме,
не скуштує той смерти повік.
53 Чи ж Ти більший, аніж отець

наш Авраам, що помер? Та повмирали й пророки. Ким Ти робиш Самого Себе?"
54 Ісус відповів: „Як Я сла́влю Самого Себе, то ніщо Моя слава. Мене прославляє Отець Мій, про Якого ви кажете, що Він Бог ваш.
55 І ви не пізнали Його, а Я знаю Його. А коли Я скажу́, що не знаю Його, — буду неправдомо́вець, подібний до вас. Та Я знаю Його, — і слово Його зберігаю.
56 Отець ваш Авраам прагнув із радістю, щоб побачити день Мій, — і він бачив, і тішився".
57 А юдеї ж до Нього сказали: „Ти й п'ятидесяти́ ро́ків не маєш іще, — і Авраама Ти бачив?"
58 Ісус їм відказав: „Поправді, поправді кажу́ вам: Перш, ніж був Авраам, — Я є".
59 І схопи́ли каміння вони, щоб кинути на Нього. Та схова́вся Ісус, і з храму пішов.

Уздоровлення сліпоро́дженого

9 А коли Він прохо́див, побачив чоловіка, що сліпим був з наро́дження.
2 І спитали Його учні Його, говорячи: „Учителю, хто згрішив: чи він *сам*, чи батьки його, що сліпим він родився?"
3 Ісус відповів: „Не згрішив ані він, ні батьки його, а щоб діла Божі з'явились на ньому.
4 Ми мусимо виконувати діла Того, Хто послав Мене, аж поки є день. Надхо́дить он ніч, коли жо́ден *нічо́го* не зможе виконувати.
5 Доки Я в світі, — Я Світло для світу".
6 Промовивши це, Він сплюнув на землю, і з слини грязи́во зробив, і очі сліпому пома́зав грязи́вом,
7 і до нього промовив: „Піди, умийся в ставку́ Сіло́ам"[1] (визначає це „По́сланий"). Тож пішов той і вмився, — і вернувся видю́щим.
8 А сусіди та ті, що бачили перше його, як був він сліпий, говорили: „Чи ж не той це, що сидів та просив?"
9 Говорили одні, що це він, а інші казали: „Ні, — подібний до нього". А він відказав: „Це я!"
10 І питали його: „Як же очі відкрились тобі?"
11 А той оповіда́в: „Чоловік, що Його звуть Ісусом, грязи́во зробив, і очі помазав мені, і до мене сказав: „Піди в Сіло́ам та й умийся". Я ж пішов та й умився, — і став бачити".
12 І сказали до нього: „Де Він?" Відказує той: „Я не знаю".
13 Ведуть *тоді* до фарисеїв того, що був перше незрячий.
14 А була то субота, як грязи́во Ісус учинив і відкрив йому очі.
15 І знов запитали його й фарисеї, я́к видющим він став. А він розповів їм: „Грязи́во поклав Він на очі мені, а я вмився, — та й бачу".
16 Тоді деякі з фарисеїв казали: „Не від Бога Оцей Чоловік, — бо суботи не де́ржить". А інші казали: „Як же чу́да такі може грішна люди́на чинити?" І незгода між ними була́.
17 Тому зно́ву говорять сліпому: „Що́ ти кажеш про Нього, коли очі відкрив Він тобі?" А той відказав: „Він Пророк!"
18 Юдеї проте́ йому не повірили, що незрячим він був і прозрів, аж поки не покликано батьків того прозрілого.
19 І запитали їх, кажучи: „Чи ваш оце син, про якого ви кажете,

[1] Гебрейське Šiloah — послання, або посланець.

ніби родився сліпим? Як же він
тепер бачить?“
20 А батьки його відповілй та
сказали: „Ми знаєм, що цей — то
наш син, і що він народився слі-
пим.
21 Але я́к тепер бачить, — не
знаємо, або хто йому очі відкрив,
— ми не відаємо. Поспитайте йо-
го, — він дорослий, хай сам скаже
про себе“.
22 Таке говорили батьки його,
бо боялись юдеїв: юдеї бо вже були
змо́вились, — як хто за Христа
Його визнає, щоб той був відлу-
чений від синагоги.
23 Ось тому говорили батьки
його: „Він дорослий, — його по-
спитайте“.
24 І покликали вдруге того чо-
ловіка, що був сліпим, і сказали
йому: „Віддай хвалу Богові. Ми
знаємо, що грішний Отой Чоло-
вік“.
25 Але він відповів: „Чи Він
грішний — не знаю. Одне *тільки*
знаю, що я був сліпим, а тепер
бачу!“
26 І спитали його: „Що тобі Він
зробив? Як відкрив тобі очі?“
27 Відповів він до них: „Я вже
вам говорив, — та не слухали ви.
Що́ бажаєте зно́ву почути? Може
й ви Його учнями хочете стати?“
28 А вони його вилаяли та й
сказали: „То ти Його учень, а ми
учні Мойсеєві.
29 Ми знаємо, що Бог говорив
до Мойсея, — звідки ж узявся
Оцей, ми не відаємо“.
30 Відповів чоловік і сказав їм:
„То́ ж воно й дивно, що не знаєте
ви, звідки Він, — а Він мені очі
відкрив!
31 Та ми знаємо, що грішників
Бог не послухає; хто ж бого-
бійний, і виконує волю Його, —
того слухає Він.
32 Відвіку не чу́вано, щоб хто
очі відкрив був сліпому з наро́-
дження.
33 Коли б не від Бога був Цей,
Він нічого не міг би чинити“.
34 Вони відповілй та й сказали
йому: „Ти ввесь у гріхах наро-
дився, — і чи тобі нас учити?“ І
геть його вигнали.
35 Дізнався Ісус, що вони того
вигнали геть, і, знайшовши його,
запитав: „Чи віруєш ти в Сина
Божого?“
36 Відповів той, говорячи:
„Хто ж то, Пане, Такий, щоб я
вірував у Нього?“
37 Промовив до нього Ісус: „І
ти бачив Його, і Той, Хто говорить
з тобою — то Він!“
38 А він відказав: „Я вірую,
Господи!“ І вклонився Йому.
39 І промовив Ісус: „На суд Я
прийшов у цей світ, щоб бачили
темні, а видю́щі щоб стали незря-
чі“.
40 І почули це *деякі* з тих фари-
сеїв, що були з Ним, та й сказали
Йому: „Чи ж і ми невидю́щі?“
41 Відказав їм Ісус: „Якби ви
невидю́щі були, то не мали б гріха́;
а тепер ви гово́рите: „Бачимо“, —
то й ваш гріх зостається *при вас!*

Я — Пастир Добрий

10 Поправді, поправді кажу́
вам: Хто не входить дверима
в коша́ру, але переля́зить деінде,
— той злодій і розбійник.
2 А хто входить дверима, — той
вівцям пастух.
3 Ворота́р відчиняє йому, і його
голосу слухають вівці; і свої вівці
він кличе по йме́нню, і випрова́-
джує їх.
4 А як вижене всі свої вівці,
він іде перед ними, і вівці слідо́м
за ним ідуть, бо знають голос
його́.
5 За чужим же не пі́дуть вони,

а будуть утікати від нього, — бо
не знають вони чужого голосу“.
6 Оцю при́тчу повів їм Ісус, але
не зрозуміли вони́, про що їм гово-
рив.
7 І знову промовив Ісус: „По-
правді, поправді кажу́ вам, що Я
— двері вівцям.
8 Усі, скільки їх перше Мене
прихо́дило, — то злодії й розбійни-
ки, але вівці не слухали їх.
9 Я — двері: коли через Мене
хто ввійде, спасеться, і той ввійде
та ви́йде, і пасо́висько зна́йде.
10 Зло́дій тільки на те закра-
да́ється, щоб красти й убивати та
нищити. Я прийшов, щоб ви ма-
ли життя, і подоста́тком щоб мали.
11 Я — Пастир Добрий! Па-
стир добрий кладе́ життя власне за
вівці.
12 А наймит, і той, хто не вів-
ча́р, кому вівці не свої, *коли* ба-
чить, що вовк наближа́ється, то
ки́дає вівці й тікає, а вовк їх
хапає й поло́шить.
13 А на́ймит утікає тому́, що він
наймит, і не дбає про вівці.
14 Я — Пастир Добрий, і знаю
Своїх, і Свої Мене знають.
15 Як Отець Мене знає, так і Я
Отця знаю, і власне життя Я за
вівці кладу́.
16 Також маю Я інших овець,
які не з цієї коша́ри, — Я повинен
і їх припрова́дити. І Мій голос
почують вони, — і бу́де ота́ра одна
й Один Па́стир!
17 Через те Отець любить Мене.
що Я власне життя віддаю, щоб
ізно́ву прийняти його.
18 Ніхто в Мене його не бере́,
але Я Сам від Себе кладу́ його.
Маю вла́ду віддати його, і маю
вла́ду прийняти його зно́ву, — Я
цю заповідь взяв від Свого
Отця“.
19 З-за цих слів між юдеями
зно́ву незгода знялася́.
20 І багато-хто з них говорили:
„Він де́мона має, і несамови́тий.
Чого слухаєте ви Його?“
21 Інші казали: „Ці слова́ не
того, хто демона має. Хіба де́мон
може очі сліпим відкривати?“

Юдеї хо́чуть укаменувати Ісуса

22 Було тоді *свято* Відно́влення
в Єрусалимі. Стояла зима.
23 А Ісус у храмі ходив, у Со-
ломоновім ґанку.
24 Юдеї тоді обступили Його та
й казали Йому: „Доки будеш три-
мати в непе́вності нас? Якщо́ Ти
Христос, — то відкрито скажи
нам!“
25 Відповів їм Ісус: „Я вам був
сказав, — та не вірите ви. Ті
діла, що чиню́ їх у Іме́ння Сво-
го Отця, — вони свідчать про
Мене.
26 Та не вірите ви, — не з Моїх
бо овець ви.
27 Мого голосу слухають вівці
Мої, і знаю Я їх, і за Мною слід-
ко́м вони йдуть.
28 І Я життя вічне даю їм, і
вони не загинуть повік, і ніхто їх
не ви́хопить із Моєї руки.
29 Мій Отець, що дав їх Мені,
Він більший за всіх, — і ви́хопити
ніхто *їх* не може Отцеві з руки́.
30 Я й Отець — Ми одне!“
31 Знов каміння схопи́ли юдеї,
щоб укаменува́ти Його.
32 Відповів їм Ісус: „Від Отця
показав Я вам добрих учинків ба-
гато, — за котри́й же з тих учин-
ків хочете Мене каменувати?“
33 Юдеї Йому відказали: „Не за
добрий учинок хочемо Тебе вка-
менувати, а за богозневагу, — бо
Ти, бувши людиною, за Бога Себе
видаєш“.
34 Відповів їм Ісус: „Хіба не
написано в вашім Зако́ні: „Я ска-
зав: ви боги“?

35 Коли тих Він богами назвав,
що до них слово Боже було́, — а
Писа́ння не може порушене бути,
36 то Тому́, що Отець освятив і
послав Його в світ, закидаєте ви:
,,Зневажаєш Ти Бога'', через те,
що сказав Я: ,,Я — Син Божий''?
37 Коли Я не чиню́ діл Сво-
го Отця, то не вірте Мені.
38 А коли Я чиню́, то хоч ви
Мені віри й не йме́те, повірте ді-
лам, щоб пізнали й повірили ви,
що Отець у Мені, а Я — ув Отці!''
39 Тоді зно́ву шукали вони, щоб
схопи́ти Його, але вийшов із рук
їхніх Він.

Ісус за Йорда́ном

40 І Він знову на то́й бік Йор-
да́ну пішов, на те місце, де Іван
найперше христив, та й там пере-
бува́в.
41 І багато до Нього прихо́дили
та говорили, що хоч жа́дного чуда
Іван не вчинив, але все, що про
Нього Іван говорив, правдиве бу-
ло́.
42 І багато-хто ввірували в
Нього там.

Смерть і воскресі́ння Лазаря

11 Був же хворий один, Ла́-
зар у Віфа́нії, із села Марії
й сестри її Марти.
2 А Марія, що брат її Лазар
був хворий, була та, що помазала
Господа миром, і воло́ссям своїм
Йому но́ги обте́рла.
3 Тоді се́стри послали до Нього,
говорячи: ,Ось нездужає, Гос-
поди, той, що любиш його!''
4 Як почув же Ісус, то промо-
вив: ,,Не на смерть ця недуга, а
на Божу славу, — щоб Син Бо-
жий прославився нею''.
5 А Ісус любив Марту, і сестру
її, і Лазаря.
6 А коли Він почув, що не-
здужає той, то зостався два дні
на тім місці, де був.
7 Після ж того говорить до уч-
нів: ,,Ході́мо зно́ву в Юдею''.
8 Йому учні сказали: ,,Учите-
лю, таж допі́ру юдеї хотіли ка-
мінням побити Тебе, а Ти знов ту-
ди підеш?''
9 Ісус відповів: ,,Хіба дня не
дванадцять годин? Як хто хо-
дить за дня, не спіткне́ться, — цьо-
госвітнє бо світло він бачить.
10 А хто ходить нічно́ї пори,
той спіткнеться, — бо немає в нім
світла''.
11 Оце Він сказав, а по то́му
говорить до них: ,,Друг наш Лазар
заснув, —та піду́ розбудити Його''.
12 А учні сказали Йому: ,,Як
заснув, то він, Господи, ви́дужає''.
13 Та про смерть його мовив
Ісус, вони ж ду́мали, що про сон-
ний спочи́нок Він каже.
14 Тоді просто сказав їм Ісус:
,,Умер Лазар.
15 І Я тішусь за вас, що там Я
не був, щоб повірили ви. Та хо-
дімо до нього''.
16 Сказав же Хома, називаний
Близню́к, до співучнів: ,,Ходімо
й ми, щоб із Ним повмирати''.
17 Як прибув же Ісус, то зна-
йшов, що чотири вже дні той у
гро́бі.
18 А Віфа́нія по́близу Єрусали-
му була́, яких стадій з п'ятна-
дцять.
19 І багато з юдеїв до Марти й
Марії прийшли, щоб за брата роз-
ва́жити їх.
20 Тоді Марта, почувши, що
надхо́дить Ісус, побігла зустріти
Його, Марія ж удома сиділа.
21 І Марта сказала Ісусові:
,,Коли б, Господи, був Ти отут, —
то не вмер би мій брат.
22 Та й тепер, — знаю я, —
що чого тільки в Бога попросиш,
то дасть Тобі Бог!''
23 Промовляє до неї Ісус: ,,Во-
скресне твій брат!''

24 Відказує Марта Йому:
,,Знаю, що в воскресіння остан-
нього дня він воскресне".
25 Промовив до неї Ісус: ,,Я
воскресіння й життя. Хто вірує
в Мене, — хоч і вмре, буде жити.
26 І кожен, хто живе та хто
вірує в Мене, — повіки не вмре.
Чи ти віруєш в це?"
27 Вона каже Йому: ,,Так, Гос-
поди! Я вірую, що Ти Христос,
Син Божий, що має прийти на цей
світ".
28 І промовивши це, відійшла,
та й покликала нишком Марію,
сестру свою, ка́жучи: ,,Учитель
тут, і Він кличе тебе!"
29 А та, як зачула, кваплúво
встала й до Нього пішла.
30 А Ісус не ввійшов був іще до
села, а знахóдивсь на місці, де
Марта зустріла Його.
31 Юдеї тоді, що були з нею в
домі й її розважали, як побачили,
що Марія кваплúво встала й по-
бігла, подалися за нею, гадаючи,
що до грóбу пішла вона, — плакати
там.
32 Як Марія ж прийшла туди,
де був Ісус, і Його вгледіла, то
припала до ніг Йому та й говорила
до Нього: ,,Коли б, Господи, був
Ти отут, то не вмер би мій брат!"
33 А Ісус, як побачив, що плаче
вона, і плачуть юдеї, що з нею
прийшли, то в дусі розжа́лобився
та й зворýшився Сам,
34 і сказав: ,,Де його ви по-
клали?" Говорять Йомý: ,,Іди,
Господи, та подивися!"
35 *І* заплакав Ісус.
36 А юдеї казали: ,,Дивись, як
любив Він його!"
37 А з них дехто сказали: ,,Чи
не міг же зробити Отой, Хто очі
сліпому відкрив, щоб і цей не
помер?"
38 Ісус же розжа́лобивсь знóву
в Собі, і до грóбу прийшов. Була
ж то печера, і камінь на ній на-
лягáв.
39 Промовляє Ісус: ,,Відваліть
цього каменя!" Сестра вмерлого
Марта говорить до Нього: ,,Уже,
Господи, чути, — бо чотири вже
дні він у грóбі".
40 Ісус каже до неї: ,,Чи тобі
не казав Я, що як бýдеш ти віру-
вати, — славу Божу побачиш?"
41 І зняли́ тоді каменя. А Ісус
ізвів очі до неба й промовив: ,,От-
че, дяку принóшу Тобі, що Мене
Ти почув.
42 Та Я знаю, що Ти за́вжди
почуєш Мене, але ради нарóду,
що довкола стоїть, Я сказав, щоб
увірували, що послав Ти Мене".
43 І, промовивши це, Він скри-
чав гучни́м голосом: ,,Ла́зарю, —
вийди сюди!"
44 І вийшов померлий, по ру-
кáх і ногáх обв'я́заний пáсами, а
обличчя у нього булó перев'я́зане
хусткою. Ісус каже до них:
,,Розв'яжіть його та й пустіть,
щоб ходив".

Синедріóн постановлює забити Ісуса

45 І багато з юдеїв, що посхó-
дилися до Марії, та бачили те, що
Він учинив, у Нього ввірували.
46 А деякі з них пішли до фари-
сеїв, і їм розповіли, щó Ісус учи-
нив.
47 Тоді первосвященики та фа-
рисеї склúкали раду й казали:
,,Щó маємо робити, бо Цей Чоловік
пребагато чуд чинить?
48 Якщо так позоставимо Його,
то всі в Нього ввірують, — і
прийдуть римля́ни, та й візьмуть
нам і край, і нарóд!"
49 А один із них, Кайя́фа, що
був первосвящеником року тогó,
промовив до них: ,,Ви нічóго не
знаєте,
50 і не поміркуєте, що краще

для вас, щоб один чоловік при-
йняв смерть за людей, аніж щоб
увесь нарóд мав загинути!"
51 А того не сказав сам від
себе, але, первосвящеником був-
ши в тім році, пророкував, що
Ісус за нарóд мав умерти,
52 і не лише за нарóд, але й
щоб сполучити в однé розпорó-
шених Божих дітей.
53 Отож, від того дня вони змó-
вилися, щоб убити Його.
54 І томý не ходив більш Ісус
між юдеями явно, але звідти
вдавсь до околиць поближче пу-
стині, до міста, що зветься Єфрéм,
— і тут залишався з Своїми учня-
ми.
55 Наближалася ж Пасха юдей-
ська, і багато-хто з крáю вда-
лись перед Пасхою в Єрусалим,
щоб очистити себе.
56 І шукали Ісуса вони, а в
храмі стоявши, гомоніли один до
одного: ,,А як вам здається? Хі-
ба Він не прийде на свято?"
57 А первосвященики та фари-
сеї накáза далѝ: як дізнається
хто, де Він перебувáтиме, нехай
донесе, — щоб схопѝти Його.

Намáщення Ісуса миром

12 Ісус же за шість день до
Пасхи прибув до Віфáнії, де
жив Лазар, що його воскресив
Ісус із мертвих.
2 І для Нього вечéрю там спрá-
вили, а Марта прислугóвувала.
Був же й Лазар одним із тих, що до
столу з Ним сіли.
3 А Марія взяла літру мира, —
з найдорóжчого нáрду пахýчого, і
намастѝла Ісусові нóги, і волóс-
сям своїм Йому нóги обтерла.
І пахощі мира напóвнили дім!
4 І говорить один з Його учнів,
Юда Іскаріóтський, що мав Його
видати:
5 ,,Чому мира оцього за триста
динáрів не прóдано, та й не рóзда-
но вбогим?"
6 А це він сказав не томý, що
про вбогих журився, а томý, що
був злóдій: він мав скриньку на
гроші, — і крав те, що вкидáли.
7 І промовив Ісус: ,,Позостав
її ти, — це вона на день пóхорону
заховала Мені.
8 Бо вбогих ви маєте зáвжди з
собою, а Мене не постійно ви
маєте!"
9 А нáтовп великий юдеїв до-
відався, що Він там, та й поприхó-
дили не з-за Ісуса Самóго, але
щоб побачити й Лазаря, що його
воскресив Він із мертвих.
10 А первосвященики змóви-
лися, щоб і Лазареві смерть за-
подіяти,
11 бо багато з юдеїв з-за нього
відхóдили, та в Ісуса ввірували.

Славний в'їзд Ісуса в Єрусалим

12 А другого дня, коли бéзліч
нарóду, що зібрався на свято, про-
чула, що до Єрусалиму надхо-
дить Ісус,
13 то взялѝ вони пáльмове віт-
тя, і вийшли назýстріч Йому та й
кричали:
,,Осáнна!
Благословéнний, хто йде
у Господнє Ім'я́!
Цар Ізраїлів!"
14 Ісус же, знайшовши осля,
сів на нього, як написано:
15 ,,Не бійся́, дóчко Сіонська!
Ото Цар твій іде,
сидячѝ на ослі молодому!"
16 А учні Його спочаткý того
не зрозуміли булѝ, але, як про-
славивсь Ісус, то згадали тоді, що
про Нього було так написано, і що
цеє вчинили Йомý.
17 Тоді свідчив нарóд, який був
із Ним, що Він викликав Лазаря

з гробу, і воскресив його з мертвих.
18 Через це й зустрів нáтовп Його, бо почув, що Він учинив таке чудо.
19 Фарисеї тоді між собою казали: „Ви бачите, що нічóго не вдієте: ось пішов *увесь* світ услід за Ним!“

Отець прославляє Сина

20 А між тими, що в свято прийшли поклонитись, були й деякі ге́ллени.
21 І вони підійшли до Пилипа, що з Віфсаї́ди Галілейської, і просили його та казали: „Ми хочемо, пане, побачити Ісуса“.
22 Іде Пилип та Андрієві каже; іде Андрій і Пилип та Ісусові розповідають.
23 Ісус же їм відповідає, говорячи: „Надійшлá година, щоб Син Лю́дський прослáвивсь.
24 Поправді, поправді кажу́ вам: коли зе́рно пшеничне, як у землю впаде́, не помре, то одне зостається; як умре ж, плід рясни́й принесе́.
25 Хто кохає душу[1] свою, той погубить її; хто ж ненáвидить душу свою на цім світі, — збереже її в вічне життя.
26 Як хто служить Мені, хай іде той за Мною, і де Я, там буде й слуга Мій. Як хто служить Мені, того пошану́є Отець.
27 Затривожена зараз душа Моя. І що Я повім? Заступи Мене, Отче, від цієї години! Та на те Я й прийшов на годину оцю . . .
28 Прослав, Отче, Ім'я́ Своє!“ Залунáв тоді голос із неба: „І прославив, — і зно́ву прославлю!“
29 А наро́д, що стояв і почув, говорив: „Загреміло“! Інші казали: „*Це* ангол Йому говорив“!

[1] „Душа“ часто визначає, як і в Старому Заповіті, „життя“.

30 Ісус відповів і сказав: „Не для Мене цей голос лунáв, а для вас.
31 Тепер суд цьому світові. Князь світу цього буде ви́гнаний звідси тепер.
32 І, як буду піднéсений з землі, то до Себе Я всіх притягну́“.
33 А Він це говорив, щоб зазнáчити, якою то смертю Він має померти.
34 А наро́д відповів Йому́: „Ми чули з Зако́ну, що Христос перебуває повік, то чого ж Ти говориш, що Лю́дському Сину потрібно піднéсеному бути? Хто такий Цей Син Лю́дський?“
35 І сказав їм Ісус: „Короткий ще час світло з вами. Ходіть, поки маєте світло, щоб вас тéмрява не обгорну́ла. А хто в тéмряві ходить, не знає, куди він іде.
36 Аж доки ви маєте світло, то віруйте в світло, щоб синами світла ви стали“. Промовивши це, Ісус відійшов, і сховáвся від них.

Чому не ввірували в Ісуса

37 І хоч Він стільки чуд перед ними вчинив був, та в Нього вони не ввірували,
38 щоб спрáвдилось слово пророка Ісаї, який провіщáв:
„Хто повірив тому́, що ми, Господи, чули,
а Господнє раме́но кому́ об'яви́лось?“
39 Тому́ не могли вони вірити, що зно́ву Ісая пророк:
40 „Засліпив їхні очі,
і скам'янив їхнє серце,
щоб очима не бачили,
ані серцем щоб не зрозуміли,
і не наверну́лись,
щоб Я їх уздоро́вив!“
41 Це Ісая сказав, коли бачив славу Його, і про Нього звіщáв.

42 Проте́ багато-хто навіть із
старших у Нього ввірували, та не
признавались через фарисеїв, —
щоб не вигнано їх із синагоги.
43 Бо любили вони славу людську більше, аніж славу Божу.

Заповідь Божа — то вічне життя

44 А Ісус підняв голос, та й
промовляв: ,,Хто вірує в Мене, не
в Мене він вірує, але в Того, Хто
послав Мене.
45 А хто бачить Мене, той ба-
чить Того, хто послав Мене.
46 Я, Світло, на світ прийшов,
щоб кожен, хто вірує в Мене, у
те́мряві не зоставався.
47 Коли б же хто слів Моїх
слухав та не вірував, Я того не
суджу́, бо Я не прийшов світ судити, але щоб спасти світ.
48 Хто цурається Мене, і Моїх
слів не приймає, той має для себе
суддю: те слово, що Я говорив, —
останнього дня воно бу́де судити
його!
49 Бо від Себе Я не говорив, а
Отець, що послав Мене, — то Він
Мені заповідь дав, що́ Я маю казати та що́ говорити.
50 І відаю Я, що Його *ота* за-
повідь — то вічне життя. Тож
що́ Я говорю́, то так говорю́, як
Отець Мені розповіда́в.

Тає́мна Вечеря.
Ісус умиває ноги Своїм учням

13 Перед святом же Пасхи Ісус,
знавши, що настала година
Йому́ перейти до Отця з цього
світу, полюбивши Своїх, що на
світі були́, до кінця полюбив їх.
2 Під час же вече́рі, як диявол
уже був укинув у серце синові
Си́мона — Юді Іскаріотському,
щоб він видав Його́,
3 то Ісус, знавши те, що Отець
віддав все Йому в руки, і що від
Бога прийшов Він, і до Бога відходить,
4 устає від вечері, і здіймає
одежу, бере рушника́ й підпері-
зується.
5 Пото́му налив Він води до
вмива́льниці, та й зачав обмивати
ноги учням, і витирати рушнико́м,
що ним був підпере́заний.
6 І підходить до Си́мона Петра,
а той каже Йому́: ,,Ти, Господи,
ми́тимеш но́ги мені?“
7 Ісус відказав і промовив йому: ,,Що́ Я роблю́, ти не знаєш
тепер, але опісля́ зрозумієш“.
8 Говорить до Нього Петро: ,,Ти
повік мені ніг не обмиєш!“ Ісус
відповів йому: ,,Колй Я не вмию
тебе, — ти не матимеш частки зо
Мною“.
9 До Нього проказує Си́мон Петро: ,,Господи, — не самі мої но́ги,
а й руки та го́лову!“
10 Ісус каже йому: ,,Хто обмитий, тільки но́ги обмити потребу́є,
бо він чистий увесь. І ви чисті,
— та не всі“.
11 Бо Він знав Свого зра́дника,
тому то сказав: ,,Ви чисті не всі“.
12 Коли ж пообмива́в їхні но́ги,
і одежу Свою Він надів, засів
зно́ву за стіл і промовив до них:
,,Чи знаєте ви, що́ Я зробив вам?
13 Ви Мене називаєте: Учитель
і Госпо́дь, — і добре ви кажете, бо
Я є.
14 А коли обмив ноги вам Я,
Госпо́дь і Вчитель, то повинні й ви
один о́дному ноги вмивати.
15 Бо то Я вам при́клада дав,
щоб і ви те чинили, як Я вам учинив.
16 Поправді, поправді кажу́
вам: Раб не більший за пана свого́,
послане́ць же не більший від того,
хто вислав його.
17 Коли знаєте це, то блаженні
ви, якщо таке чините!

Виявлення зрадника

18 Не про всіх вас кажу́. Знаю Я, кого вибрав, але щоб збуло́ся Писа́ння:

,,Хто хліб споживає зо Мною,
підняв той на Мене п'яту́ свою!"

19 Уже тепер вам кажу́, перше ніж *те* настане, щоб як станеться, ви ввірували, що то Я.

20 Поправді, поправді кажу́ вам: Хто приймає Мого посланця́, той приймає Мене; хто ж приймає Мене, той приймає Того, Хто послав Мене!"

21 Промовивши це, затривожився духом Ісус, і освідчив, говорячи: ,,Поправді, поправді кажу́ вам, що один із вас видасть Мене!"

22 І озиралися учні один на одно́го, непевними бувши, про кого Він каже.

23 При столі, при Ісусовім лоні, був один з Його учнів, якого любив Ісус.

24 От цьому кивну́в Си́мон Петро та й шепну́в: ,,Запитай, — хто б то був, що про нього Він каже?"

25 І, пригорну́вшись до ло́ня Ісусового, той говорить до Нього: ,,Хто́ це, Господи?"

26 Ісус же відказує: ,,Це той, кому, умочивши, подам Я куска́". І, вмочивши куска́, подав синові Си́мона, — Юді Іскаріо́тському!

27 За тим же куско́м тоді в нього ввійшов сатана́. А Ісус йому каже: ,,Що́ ти робиш — роби швидше".

28 Але жоден із тих, хто був при столі, того не зрозумів, до чо́го сказав Він йому.

29 А тому́, що тримав Юда скриньку на гроші, то деякі ду́мали, ніби каже до нього Ісус: ,,Купи, що потрібно на свято для нас", або щоб убогим подав що.

30 А той, узявши кусок хліба, зараз вийшов. Була ж ніч.

31 Тоді, як він вийшов, промовляє Ісус: ,,Тепер ось просла́вивсь Син Лю́дський, і в Ньому просла́вився Бог.

32 Коли в Ньому прославився Бог, то і Його Бог просла́вить у Собі, і зараз прославить Його!

Заповідь любови

33 *Мої* дітоньки, не довго вже бути Мені з вами! Ви шукати Мене будете, але́ — як сказав Я юдеям: ,,Куди Я йду, *туди* ви прибути не можете", — те й вам говорю́ Я тепер.

34 Нову́ заповідь Я вам даю: Любіть один о́дного! Як Я вас полюбив, так любіть один о́дного й ви!

35 По то́му пізнають усі, що ви учні Мої, як бу́дете мати любов між собою".

Петро відречеться від Ісуса

36 А Симон Петро Йому каже: ,,Куди, Господи, ідеш Ти?" Ісус відповів: ,,Куди Я йду, *туди* ти́ тепер іти за Мною не можеш, але по́тім ти підеш за Мною".

37 Говорить до Нього Петро: ,,Чому, Господи, іти за Тобою тепер я не мо́жу? За Те́бе я душу свою́ покладу́!"

38 Ісус відповідає: За Ме́не покладе́ш ти душу свою́? Поправді, поправді кажу́ Я тобі: Півень не заспіває, як ти тричі зречешся Мене́.

Прощальна мова Ісуса. Ісус потішає Своїх учнів

14 Неха́й серце вам не тривожиться! Віруйте в Бога, і в Мене віруйте!

2 Багато осе́ль у домі Мого

Отця; а коли б то не так, то сказав
би Я вам, що йду приготувати
місце для вас?
3 А колй відійду й приготую
вам місце, Я знову прийду й заберу
вас до Себе, щоб де Я —
були й ви.
4 А куди Я йду — дорогу ви
знаєте".
5 Говорить до Нього Хома: „Ми
не знаємо, Господи, куди йдеш; як
же можемо знати дорогу?"
6 Промовляє до нього Ісус: „Я
— дорога, і правда, і життя. До
Отця не приходить ніхто, якщо не
через Мене.
7 Коли б то були ви пізнали
Мене, ви пізнали були б і Мого
Отця. Відтепер Його знаєте ви,
і Його бачили".
8 Говорить до Нього Пилип:
„Господи, покажи нам Отця, —
і вистачить нам"!
9 Промовляє до нього Ісус:
„Стільки часу Я з вами, ти ж
не знаєш, Пилипе, Мене? Хто
бачив Мене, той бачив Отця, то
як же ти кажеш: „Покажи нам
Отця?"
10 Чи не віруєш ти, що Я — в
Отці, а Отець — у Мені? Слова,
що Я вам говорю, говорю не від
Себе, а Отець, що в Мені перебуває,
Той чинить діла ті.
11 Повірте Мені, що Я — в
Отці, а Отець — у Мені! Коли ж
ні, то повірте за вчинки самі.
12 Поправді, поправді кажу
вам: Хто вірує в Мене, той учинить
діла, які чиню Я, і ще більші
від них він учинить, бо Я йду до
Отця.
13 І коли що просити ви будете
в Імення Моє, те вчиню, щоб у
Сині прославивсь Отець.
14 Коли будете в Мене просити
чого в Моє Ймення, то вчиню.
15 Якщо Ви Мене любите, —
Мої заповіді зберігайте!
16 І вблагаю Отця Я, — і Втішителя
іншого дасть вам, щоб із
вами повік перебував, —
17 Духа правди, що Його світ
прийняти не може, бо не бачить
Його та не знає Його. Його знаєте
ви, бо при вас перебуває, і в вас
буде Він.
18 Я не кину вас сиротами, —
Я прибуду до вас!
19 Ще недовго, і вже світ Мене
не побачить, але ви Мене бачити
будете, бо живу Я — і ви жити
будете!
20 Того дня пізнаєте ви, що в
Своїм Я Отці, а ви в Мені, і Я в
вас.
21 Хто заповіді Мої має та їх
зберігає, той любить Мене. А хто
любить Мене, то полюбить його
Мій Отець, і Я полюблю його, і
об'явлюсь йому Сам".
22 Запитує Юда, не Іскаріотський,
Його: „Що то, Господи, що
Ти нам об'явитися маєш, а не
світові?"
23 Ісус відповів і до нього сказав:
„Як хто любить Мене, той
слово Моє берегтиме, і Отець Мій
полюбить його, і Ми прийдемо до
нього, і оселю закладемо в нього.
24 Хто не любить Мене, той не
береже Моїх слів. А слово, що
чуєте ви, не Моє, а Отця, що послав
Мене.
25 Говорив це Я вам, бувши з
вами.
26 Утішитель же, Дух Святий,
що Його Отець пошле в Ім'я Моє,
Той навчить вас усього, і пригадає
вам усе, що Я вам говорив.
27 Зоставляю вам мир, мир Свій
вам даю! Я даю вам не так, як
дає світ. Серце ваше нехай не
тривожиться, ані не лякається!
28 Чули ви, що Я вам говорив:
„Я відходжу, і вернуся до вас".
Якби ви любили Мене, то ви б

тішилися, що Я йду до Отця, — бо
більший за Мене Отець.
29 І тепер Я сказав вам, передніше, ніж сталося, щоб ви вірували, коли станеться.
30 Небагато вже Я говори́тиму з вами, бо надхо́дить князь світу цього, а в Мені він нічого не має,
31 та щоб світ зрозумів, що люблю Я Отця, і як Отець наказав Мені, так роблю. Уставайте, — ходім звідсіля́!

Виноградина Я, ви — галу́ззя

15 Я правдива Виногра́дина, а Отець Мій — Виногра́дар.
2 Усяку галу́зку в Мене, що плоду не прино́сить, Він відтинáє, але всяку, що плід родить, обчищáє її, щоб рясніше родила.
3 Через Слово, що Я вам говорив, ви вже чисті.
4 Перебувáйте в Мені, а Я в вас! Як та вітка не може вродити плоду сама з себе, коли не позостáнеться на виногрáдині, так і ви, як в Мені перебувáти не будете.
5 Я — Виноградина, ви — галу́ззя! Хто в Мені перебувáє, а Я в ньому, той рясно заро́джує, бо без Мене нічого чинити не можете ви.
6 Коли хто перебувáти не буде в Мені, той буде відкинений геть, як галу́зка, і всохне. І громáдять їх, і кладуть на огонь, — і згорять.
7 Коли ж у Мені перебувáти ви будете, а словá Мої позостáнуться в вас, то просіть, чого хочете, — і станеться вам!
8 Отець Мій прослáвиться в то́му, якщо рясно заро́дите й бу́дете учні Мої.
9 Як Отець полюбив Мене, так і Я полюбив вас. Перебувайте в любові Моїй!
10 Якщо бу́дете ви зберігати Мої заповіді, то в любові Моїй
перебувáтимете, як і Я зберіг Заповіді Свого Отця, і перебуваю в любові Його.
11 Це Я вам говорив, щоб радість Моя була в вас, і щоб повна булá ваша радість!

Любіть один одного

12 Оце Моя заповідь, — щоб любили один о́дного ви, як Я вас полюбив!
13 Ніхто більшої любови не має над ту, як хто свою душу поклав би за дру́зів своїх.
14 Ви дру́зі Мої, якщо чините все, що Я вам заповідую.
15 Я вже більше не бу́ду рабáми вас звати, бо не відає раб, що пан його чинить. А вас назвав дру́зями Я, бо Я вам об'явив усе те, що почув від Мого Отця.
16 Не ви Мене вибрали, але Я вибрав вас, і вас настанови́в, щоб ішли ви й приносили плід, і щоб плід ваш зостався, щоб дав вам Отець, чого тільки попро́сите в Імення Моє.
17 Це Я вам заповідую, — щоб любили один о́дного ви!

Світ ненáвидить вас і Мене

18 Коли вас світ ненáвидить, знайте, що Мене він зненáвидів перше, як вас.
19 Коли б ви зо світу були́, то своє світ любив би. А що ви не зо світу, але Я вас зо світу обрав, тому світ вас ненáвидить.
20 Пригадайте те слово, яке Я вам сказав: ,,Раб не більший за пана свого". Як Мене переслідували, — то й вас переслідувати бу́дуть; як слово Моє зберігали, — берегти́муть і ваше.
21 Але все це робитимуть вам за Ім'я́ Моє, бо не знають Того, хто послав Мене.
22 Коли б Я не прийшов і до них не казав, то не мали б гріхá, а

тепер вимо́вки не мають вони за
свій гріх.
23 Хто Мене нена́видить, — і
Мого Отця той нена́видить.
24 Коли б Я серед них не вчи-
нив був тих діл, яких не чинив
ніхто інший, то не мали б гріха́.
Та тепер вони бачили, — і знена́-
виділи і Мене, і Мого Отця.
25 Та щоб спра́вдилось слово,
що в їхнім Зако́ні написане:
,,Мене безпідставно знена́-
виділи!"
26 А коли Втіши́тель прибуде,
що Його від Отця Я пошлю вам, —
Той Дух правди, що походить від
Отця, Він засвідчить про Мене.
27 Та засвідчте і ви, бо ви від
початку зо Мною.

Щоб ви не спокуси́лись

16 Оце Я сказав вам, щоб ви не
спокуси́лись.
2 Вас виженуть із синагог.
Прийде *навіть* година, коли ко-
жен, хто вам смерть заподіє, то
ду́матиме, ніби службу приносить
він Богові!
3 А це́ вам учинять, бо вони не
пізнали Отця, ні Мене.
4 Але Я це сказав вам, щоб
згадали про те, про що́ говорив
був Я вам, як настане година.
Цього вам не казав Я спочА́тку, бо
з вами Я був.

Я пришлю вам Утіши́теля

5 Тепер же до Того Я йду, Хто
послав Мене, — і ніхто з вас Мене
не питає: ,,Куди йдеш?"
6 Та від того, що це Я сказав
вам, серце ваше напо́внилось смут-
ком.
7 Та Я правду кажу́ вам: Кра-
ще для вас, щоб пішов Я, бо як Я
не піду́, Утіши́тель не прийде до
вас. А коли Я піду́, то пошлю
вам Його.
8 А як прийде, Він світові ви-
явить про гріх, і про праведність
і про суд:
9 тож про гріх, — що не ві-
рують у Мене;
10 а про праведність, — що Я до
Отця Свого йду, і Мене не по-
бачите вже;
11 а про суд, — що засу́джений
князь цього світу.
12 Я ще маю багато сказати
вам, та тепер ви не можете знести.
13 А коли прийде Він, Той Дух
правди, Він вас попрова́дить до
цілої правди, бо не буде казати
Сам від Себе, а що тільки почує, —
казатиме, і що має настати, —
звістить вам.
14 Він прославить Мене, бо Він
візьме з Мого та й вам спові-
тить.
15 Усе, що має Отець, то Моє;
через те Я й сказав, що Він
візьме з Мого та й вам спові-
тить.

Сум ваш обе́рнеться в радість

16 Незаба́ром, — і Мене вже не
бу́дете бачити, і знов незабаром —
і Мене ви побачите, бо Я йду до
Отця".
17 А деякі з учнів Його гово-
рили один до одно́го: ,,Що таке,
що сказав Він до нас: ,,Незаба-
ром, — і Мене вже не бу́дете ба-
чити, і знов незаба́ром — і Мене
ви побачите", та: ,,Я йду до От-
ця"?
18 Гомоніли також: ,,Що таке,
що говорить: ,,Незаба́ром"? Про
що каже, не знаємо".
19 Ісус же пізнав, що хочуть
поспитати Його, і сказав їм: ,,Чи
про це між собою міркуєте ви,
що сказав Я: ,,Незаба́ром, — і
вже Мене бачити не будете ви, і
знов незаба́ром — і Мене ви по-
бачите"?
20 Поправді, поправді кажу́

вам, що ви бу́дете плакати та голосити, а світ буде радіти. Сумувати ви бу́дете, але сум ваш обе́рнеться в радість!
21 Жу́риться жінка, що ро́дить, — бо настала година її. Як дитинку ж поро́дить вона, то вже не пам'ятає терпіння з-за ра́дощів, що людина зроди́лась на світ.
22 Так сумуєте й ви ось тепер, та побачу вас зно́ву, — і серце ваше радітиме, і ніхто радости вашої вам не відійме!

Будьте відважні: Я світ переміг

23 Ні про що ж того дня ви Мене не спитаєте. Поправді, поправді кажу́ вам: Чого тільки попросите ви від Отця в Моє Йме́ння, — Він дасть вам.
24 Не просили ви досі нічо́го в Ім'я́ Моє. Просіть — і отримаєте, щоб повна була ваша радість.
25 Оце *все* Я в при́тчах до вас говорив. Настає́ година, коли при́тчами Я вже не бу́ду до вас промовляти, але явно звіщу́ про Отця вам.
26 Того дня ви проси́тимете в Моє Йменння, і Я вам не кажу́, що вблагаю Отця Я за вас, —
27 бо Отець любить Сам вас за те, що ви полюбили Мене та й увірували, що Я вийшов від Бога.
28 Від Отця вийшов Я, і на світ Я прийшов. І знов покидаю Я світ та й іду до Отця".
29 Його учні відказують: „Ось тепер Ти говориш відкрито, і жодної притчі не кажеш.
30 Тепер ві́даємо ми, що Ти знаєш усе, і потреби не маєш, щоб Тебе хто питав. Тому віруємо, що Ти вийшов від Бога!"
31 Ісус їм відповів: „Тепер віруєте?
32 Ото настає́ година, і вже настала, що ви розпоро́шитесь кожен у власне своє, а Мене ви Само́го покинете. Та не Сам Я, бо зо Мною Отець!
33 Це Я вам розповів, щоб мали ви мир у Мені. Страждá́ння зазна́єте в світі, — але бу́дьте відважні: Я світ переміг!"

Молитва Ісуса за учнів та за вірних на Таємній Вечері

17 По мові оцій Ісус очі Свої звів до неба й промовив: „Прийшла, Отче, година, — прослав Сина Свого, щоб і Син Твій прославив Тебе,
2 бо Ти дав Йому вла́ду над тілом усяким, щоб Він дав життя вічне всім їм, яких дав Ти Йому́.
3 Життя ж вічне — це те, щоб пізнали Тебе, єдиного Бога правдивого, та Ісуса Христа, що послав Ти Його.
4 Я прославив Тебе на землі, — доверши́в Я те діло, що Ти дав Мені ви́конати.
5 І тепер прослав, Отче, Мене Сам у Себе тією славою, яку в Тебе Я мав, поки світ не постав.
6 Я Ім'я́ Твоє виявив лю́дям, що Мені Ти із світу їх дав. Твоїми були вони, і Ти дав їх Мені, і вони зберегли́ Твоє слово.
7 Тепер пізнали вони, що все те, що Ти Мені дав, від Тебе похо́дить,
8 бо слова́, що дав Ти Мені, Я їм передав, — і вони прийняли́ й зрозуміли правдиво, що Я вийшов від Тебе, і ввірували, що послав Ти Мене.
9 Я благаю за них. Не за світ Я благаю, а за тих, кого дав Ти Мені, — Твої бо вони!
10 Усе бо Моє — то Твоє, а Твоє — *то* Моє, і просла́вивсь Я в них.
11 І не на світі вже Я, а вони *ще* на світі, а Я йду до Тебе. Святий Отче, — заховай в Ім'я́

Своє їх, яких дав Ти Мені, щоб як Ми, єдине були!

12 Коли з ними на світі Я був, Я беріг їх у Йме́ння Твоє, тих, що дав Ти Мені, і зберіг, і ніхто з них не згинув, крім призна́ченого на загибіль,[1] щоб збуло́ся Писа́ння.

13 Тепер же до Тебе Я йду, але це говорю́ Я на світі, щоб мали вони в собі радість Мою доскона́лу.

14 Я їм дав Твоє слово, але світ їх зненавидів, бо вони не від світу, як і Я не від світу.

15 Не благаю, щоб Ти їх зо світу забрав, але щоб зберіг їх від злого.

16 Не від світу вони, як *і* Я не від світу.

17 Освяти Ти їх правдою! Твоє слово — то правда.

18 Як на світ Ти послав Мене, так і Я на світ послав їх.

19 А за них Я посвячую *в жертву* Само́го Себе, щоб освячені правдою стали й вони.

20 Та не тільки за них Я благаю, а й за тих, що ради їхнього сло́ва ввірують у Мене,

21 щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я — у Тобі, щоб одно́ були в Нас і вони, — щоб увірував світ, що Мене Ти послав.

22 А ту славу, що дав Ти Мені, Я їм передав, щоб єдине були, як єдине *і* Ми.

23 Я — у них, а Ти — у Мені, щоб були́ досконалі в одно, і щоб пізнав світ, що послав Мене Ти, і що їх полюбив Ти, як Мене полюбив.

24 Бажаю Я, Отче, щоб і ті, кого дав Ти Мені, там зо Мною були́, де знахо́джуся Я, щоб бачили славу Мою, яку дав Ти Мені, — бо Ти полюбив Мене перше закла́дин світу.

[1] Грецьке ὁ υἱὸς τῆς ἀπολείας — „син загибелі", цебто: призначений на загибіль.

25 Отче Праведний! Хоча́ не пізнав Тебе світ, та пізнав Тебе Я. І пізнали вони, що послав Мене Ти.

26 Я ж Ім'я́ Твоє їм об'явив й об'явля́тиму, щоб любов, що Ти нею Мене полюбив, була́ в них, а Я в них!"

Страждáння і смерть Ісуса Христá.

Схо́плення Ісуса

18 Промовивши це, Ісус вийшов із учнями Своїми на то́й бік потоку Кедро́ну, де був сад, до якого ввійшов Він та учні Його.

2 Але й Юда, що видав Його, знав те місце, бо там часто збирались Ісус й Його учні.

3 Отож Юда, узявши відділ війська та службу від первосвящеників і фарисеїв, приходить туди із смолоски́пами, та з ліхтарями, та з зброєю.

4 А Ісус, усе відавши, що́ з Ним статися має, виходить та й каже до них: „Кого́ ви шукаєте?"

5 Йому відповілú: „Ісуса Назаряни́на". Він говорить до них: „Це Я"! А стояв із ними й Юда, що видав Його.

6 І як тільки сказав їм: „Це Я", вони подали́ся назад, та й на землю попа́дали.

7 І Він знов запитав їх: „Кого́ ви шукаєте?" Вони ж відказали: „Ісуса Назаряни́на".

8 Ісус відповів: „Я сказав вам, що це Я. Отож, як Мене ви шукаєте, то дайте оцим відійти", —

9 щоб збулося те слово, що Він був сказав: „Я не втратив нікого́ із тих, кого дав Ти Мені".

10 Тоді Си́мон Петро, меча мавши, його ви́хопив, і рубону́в раба́ первосвященика, — і відтя́в праве́ вухо йому́. А рабу́ на ім'я́ було Малх.

11 Та промовив Ісус до Петра: „Всунь у піхви меча! Чи ж не мав би Я пити ту чашу, що Отець дав Мені?“

Суд над Ісусом у Анни. Петро відрікається Ісуса

12 Відділ же війська та тисяцькиїі і служба юдейська схопили Ісуса, і зв'язали Його,

13 і повели Його перше до Анни, бо тестем доводивсь Кайяфі, що первосвящеником був того року.

14 Це ж був той Кайяфа, що порадив юдеям, що ліпше померти людині одній за нарóд.

15 А Симон Петро й інший учень ішли за Ісусом слідóм. Той же учень відóмий був первосвященикові, і ввійшов у двір первосвящеників із Ісусом.

16 А Петро за ворітьми стояв. Тоді вийшов той учень, що відóмий був первосвященикові, і сказав воротáрці, — і впровадив Петра.

17 І питає Петра воротáрка служниця: „Ти хіба не з учнів Цього Чоловіка?“ Той відказує: „Ні!“

18 А раби й служба, розклавши огонь, стояли та й грілися, бо був холод. І Петро стояв із ними та грівся.

19 А первосвященик спитався Ісуса про учнів Його, і про науку Його.

20 Ісус Йому відповідь дав: „Я світові явно казав. Я постійно навчав у синагозі й у храмі, куди всі юдеї збираються, а таємно нічóго Я не говорив.

21 Чого ти питаєш Мене? Поспитайся тих, що чули, щó Я їм говорив. Отже, знають вони, про що Я говорив“.

22 А як Він це сказав, то один із присутньої там служби вдарив Ісуса в щокý, говорячи: „То так відповідаєш первосвященикові?“

23 Ісус йому відповідь дав: „Якщо зле Я сказав, — покажи, що то зле; коли ж добре, — за щó Мене б'єш?“

24 І відіслав Його Анна зв'язаним первосвященикові Кайяфі.

Петро вдруге й утретє відрікається Ісуса

25 А Сúмон Петро стояв, гріючись. І сказали до нього: „Чи й ти не з учнів Його?“ Він відрікся й сказав: „Ні!“

26 Говорить один із рабів первосвященика, родич тому, що йому Петро вухо відтяв: „Чи тебе я не бачив у садý з Ним?“

27 І знóву відрікся Петро, — і заспівав півень хвилі тієї.

Суд над Ісусом у Понтія Пилата

28 А Ісуса ведуть від Кайяфи в преторій. Був же рáнок. Та вони не ввійшли до претóрія, щоб не опогáнитись, а щоб їсти пасху.

29 Тоді вийшов Пилат назóвні до них і сказав: „Яку скáргу приносите ви на Цього Чоловіка?“

30 Вони відповіли та й сказали йому: „Колú б Цей злочúнцем не був, ми б Його тобі не видавали“.

31 А Пилат їм сказав: „Візьміть Його, та й за вашим Закóном судіть Його“. Юдеї сказали йому: „Нам не вільно нікого вбивати“, —

32 щоб збулося Ісусове слово, що його Він прорік, зазначаючи, якою то смертю Він має померти.

33 Тоді знóву Пилат увійшов у претóрій, і покликав Ісуса, і до Нього сказав: „Чи Ти Цар Юдейський?“

34 Ісус відповів: „Чи від себе

самого питаєш ти це, чи то інші
тобі говорили про Мене?“
35 Пилат відповів: „Чи ж юдеянин я? Твій нарóд та первосвященики мені Тебе видали. Що таке Ти вчинив?“
36 Ісус відповів: „Моє Царство не із світу цьогó. Якби із цього світу булó Моє Царство, то служба Моя́ воювала б, щоб не ви́даний був Я юдеям. Та тепер Моє Царство не звідси“.
37 Сказав же до Нього Пилáт: „Так Ти Цар?“ Ісус відповів: „Сам ти кажеш, що Цар Я. Я на те народився, і на те прийшов у світ, щоб засвідчити правду. *І* кожен, хто з правди, той чує Мій голос“.
38 Говорить до Нього Пилáт: „Що є правда?“ І сказавши оце, до юдеїв знов вийшов, та й каже до них: „Не знахóджу Я в Ньому провини ніякої.
39 Та ви маєте звичай, щоб я випустив вам одногó на Пасху. Чи хочете отже, — відпущý вам Царя Юдейського?“
40 Та знóву вони зняли крик, вимагаючи: „Не Його, а Варáвву!“ А Варáвва був злочи́нець.

Знущáння над Ісусом

19 От тоді взяв Ісуса Пилат, та й звелів збичуввáти Його.
2 Вояки́ ж, сплівши з тéрну вінка, Йому поклáли на голову, та багряни́цю наділи на Нього,
3 і приступали до Нього й казали: „Радій, Цáрю Юдейський!“ І били по щóках Його.

Ісус знов перед Понтієм Пилатом

4 Тоді вийшов назóвні ізнóву Пилат та й говорить до них: „Ось Його я вивóджу назóвні до вас, щоб ви переконáлись, що провини ніякої в Нім не знахóджу“.
5 І вийшов назóвні Ісус, у терновім вінку та в багря́нім плащі. А *Пилат* до них каже: „Оце Чоловік!“
6 Як зобачили ж Його первосвященики й служба, то закричали, говорячи: „Розіпни́, розіпни́!“ Пилат каже до них: „То візьміть Його ви й розіпніть, — бо провини я в Нім не знахóджу!“
7 Відказали юдеї йому: „Ми маємо Закóна, а за Закóном Він мусить умерти, — бо за Божого Сина Себе видавав!“
8 Як зачув же Пилат оце слово, налякався ще більш,
9 і вернувся в претóрій ізнóву, і питає Ісуса: „Звідки Ти?“ Та Ісус йому відповіді не подав.
10 І каже до Нього Пилат: „Не говориш до мене? Хіба ж Ти не знаєш, що маю я влáду розп'ясти Тебе, і маю влáду Тебе відпустити?“
11 Ісус відповів: „Надо Мною ти жóдної влáди не мав би, коли б тобі звéрху не дáно булó; тому більший гріх має той, хто Мене тобі ви́дав“.
12 Після цього Пилат намагався пустити Його, та юдеї кричали, говорячи: „Якщо Його пустиш, то не кéсарів при́ятель ти! Усякий, хто себе за царя видає, противиться кéсареві“.
13 Як зачув же Пилат оце слово, то вивів назóвні Ісуса, і засів на суддéве сидíння, на місці, що зветься літостротóн, по-гебрейському ж гаввáта.[1]
14 Був то ж день Приготóвлення Пасхи, година була — близько шостої. І він каже юдеям: „Ось ваш Цар!“

[1] Грецьке λιθόστρωτον — камінне підвищення на площі перед домом намісника. По-арамейському gabbata або gibeta — підвищення.

15 Та вони закричали: „Геть,
геть *із Ним*! Розіпни́ Його!“
Пилат каже до них: „Царя вашого
маю розп'я́сти?“ Первосвященики
відповіли: „Ми не маєм царя,
окрім ке́саря!“
16 Ось тоді він їм видав Його,
щоб розп'я́сти.

Розп'яття́ Ісуса

І взяли Ісуса й повели́ . . .
17 І, нісши Свого хреста, Він
вийшов на місце, Черепо́вищем
зване, по-гебрейському Голго́фа.[1]
18 Там Його розп'яли́, а з Ним
ра́зом двох інших, з одно́го та з
другого боку, а Ісуса всере́дині.
19 А Пилат написав і на́писа,
та й умістив на хресті. Було ж
там написано: „Ісус Назарянин,
Цар Юдейський“.
20 І багато з юдеїв читали цього
написа, бо те місце, де Ісус був
розп'я́тий, було близько від міста.
А було по-гебрейському, по-грецькому
й по-римському написано.
21 Тож сказали Пилатові
юдейські первосвященики: „Не
пиши: Цар Юдейський, але що Він
Сам говорив: Я — Цар Юдейський“.
22 Пилат відповів: „Що я написав
— написав!“

По́діл оде́жі Ісусової

23 Розп'я́вши ж Ісуса, вояки́
взяли одіж Його, та й поділили на
чотири частині, по частині для
кожного вояка́, теж і хіто́на. А
хіто́н був не шитий, а ви́тканий
цілий відве́рху.
24 Тож сказали один до одно́го:
„Не будемо дерти його, але же́реба
киньмо на нього, — кому припаде́“.
Щоб збуло́ся Писа́ння:

„Поділили одежу Мою між
собою,
і метну́ли про шату Мою
жеребка́“.

Вояки ж це й зробили.

Розп'ятий Ісус опікується Своєю матір'ю

25 Під хрестом же Ісуса стояли
— Його мати, і сестра Його матері,
Марія Клео́пова, і Марія
Магдали́на.
26 Як побачив Ісус матір та
учня, що стояв тут, якого любив,
то каже до матері: „Оце, жоно,
твій син!“
27 Потім каже до учня: „Оце
мати твоя!“ І з тієї години той
учень узяв її до себе.

Ісусова смерть

28 Потім, знавши Ісус, що вже
все довершилось, щоб збулося Писа́ння,
проказує: „Пра́гну!“
29 *Тут* стояла посу́дина, повна
оцту. *Вояки* ж, губку оцтом напо́внивши,
і на трости́ну *її* настромивши,
підне́сли до уст Його.
30 А коли Ісус оцту прийняв, то
промовив: „Звершилось!“ І,
голову схиливши, віддав *Свого* духа.

Йому́ кості ламати не бу́дуть

31 Був же день Приго́товлення,
тож юдеї, щоб тіла́ на хресті не
зосталися в суботу, — був бо
Великдень тієї суботи — просили
Пилата зламати голінки *розп'ятим*,
і зняти.
32 Тож прийшли вояки́ й поламали
голінки першому й другому,
що розп'я́тий з Ним був.
33 Коли ж підійшли до Ісуса й
побачили, що Він уже вмер, то
голі́нок Йому не зламали,
34 та один з вояків списом бо́ка[1]
Йому проколов, — і зараз витекла
звідти кров та вода.

[1] Грецьке Γολγοθᾶ, з арамейського Gulgalta — трупна голова, череп.

[1] Грецьке πλευρὰν — бока; церк. слов. ребра.

35 І самовидець засвідчив, і
правдиве свідóцтво його; і він
знає, що правду говорить, щоб по-
вірили *й* ви.
36 Бо це сталось тому́, щоб збу-
лося Писáння:
,,Йому кості ламати не бу́-
дуть!"
37 І знов друге Писáння гово-
рить:
,,Дивитися будуть на Того,
Когó проколóли".

Похорон Ісуса

38 Потім Йóсип із Аріматеї, що
був учень Ісуса, але потайни́й, —
бо боявся юдеїв, — став просити
Пилата, щоб тіло Ісусове взяти.
І дозволив Пилат. Тож прийшов
він, і взяв тіло Ісусове.
39 Прибув також і Никоди́м, —
що давніше прихóдив вночі до
Ісуса, — і сми́рну приніс, із алóєм
помішану, щось літрів із сто.
40 Отож, узяли вони тіло Ісу-
сове, та й обгорнули його у по-
лотнó[1] із пáхощами, як є звичай
ховати в юдеїв.
41 На тім місці, де Він був
розп'я́тий, знахóдився сад, а в
саду́ новий гріб, що в ньому ні-
кóли ніхто не лежав.
42 Тож отут, — з-за юдейського
дня Приготóвлення — вони по-
клáли Ісуса, бо пobли́зу був гріб.

Воскресіння Ісуса Христá.
Марія Магдалина,
Петро й Іван біля гробу
Ісусового

20 А дня першого в тижні,[2] рано
вранці, як ще темно булó,
прийшла Марія Магдали́на до грó-
бу, та й бачить, що камінь від
грóбу відвáлений.

[1] Грецьке ὀθονίοις — тонкими полотняними пеленами.

[2] Грецьке τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, дослівно: першого дня в тижні, а це буде: у неділю рано вранці. Грецьке τὰ σάββατα — тиждень.

2 Тож біжить вона та й при-
буває до Си́мона Петра, та до
другого учня, що Ісус його любив,
та й каже до них: ,,Взяли́ Господа
з грóбу, і ми не знаємо, дé поклáли
Його!"
3 Тоді вийшов Петро й другий
учень, і до грóбу пішли.
4 Вони ж бігли обі́два укупі,
але другий той учень попéреду біг,
хутчіш від Петра, і перший до
гробу прибув.
5 І, нахили́вшися, бачить — ле-
жить полотно. . . Але він не
ввійшов.
6 Прибувáє і Си́мон Петро, що
слідкóм за ним біг, і входить до
гробу, і полотно оглядає, що
лежало,
7 і хустка, що була на Його
голові, лежить не з плащани́цею,
але óсторонь, згóрнена, в іншому
місці.
8 Тоді ж увійшов й інший
учень, що перший до гробу при-
був, і побачив, — і ввірував.
9 Бо ще не розуміли з Писáння
вони, що Він має воскрéснути з
мертвих.
10 І учні вернýлися знóву до
сéбе.

Ісус являється Марії
Магдалині

11 А Марія стояла при грóбі на-
зóвні та й плакала. Плачучи́, на-
хилилась до грóбу.
12 І бачить два Анголи́, що в
білім сиділи, — один у головáх, а
другий у ніг, де лежало Ісусове
тіло.
13 І говорять до неї вони:
,,Чого плачеш ти, жінко?" Та
відказує їм: ,,Узяли́ мого Госпо-
да, і я не знаю, де Його поклá-
ли".
14 І, сказавши оце, обернýлась
назад, і бачить Ісуса, що стояв, та
вона не пізнала, що то Ісус.

15 Промовляє до неї Ісус: „Чого плачеш ти, жінко? Кого ти шукаєш?“ Вона ж, думаючи, що то садівни́к, говорить до Нього: „Якщо, пане, узяв ти Його, то скажи мені, де́ покла́в ти Його, — і Його я візьму́!“
16 Ісус мовить до неї: „Маріє!“ А вона обернулася та по-єврейському каже Йому: „Раббуні!“[1] цебто: „Учителю *мій*!“
17 Говорить до неї Ісус: „Не торкайся до Мене, бо Я ще не зійшов до Отця. Але йди до братів Моїх та їм розповіж: Я йду до Свого Отця й Отця вашого, і до Бога Мого й Бога вашого!“
18 Іде Марія Магда́лина, та й учням звіща́є, що бачила Господа, і Він це їй сказав.

Ісус з'являється Своїм учням

19 Того ж дня — дня першого в тижні, — коли вечір настав, а двері, де учні зібрались були́, були за́мкнені, — бо боялись юдеїв, — з'явився Ісус, і став посере́дині, та й промовляє до них: „Мир вам!“
20 І, сказавши оце, показав Він їм ру́ки та бо́ка. А учні зраділи, побачивши Господа.
21 Тоді зно́ву сказав їм Ісус: „Мир вам! Як Отець послав Мене, і Я вас посилаю!“
22 Сказавши оце, Він дихну́в, і говорить до них: „Прийміть Духа Святого!
23 Кому гріхи про́стите, — про́стяться їм, а кому затри́маєте, — то затри́маються!“

Ісус з'являється Своїм учням удруге в присутності Хоми

24 А Хома́, один з Дванадцятьох, званий Близню́к, із ними не був, як прихо́див Ісус.

[1] Гебрейське Rabbuni — учителю мій, назва почесна.

25 Інші ж учні сказали йому: „Ми бачили Господа!“ А він відказав їм: „Коли на руках Його зна́ку відцвя́шного я не побачу, і пальця свого́ не вкладу́ до відцвя́шної рани, і своєї руки не вкладу́ до боку Його, — не ввірую!“
26 За вісім же день знов удома були Його учні, а з ними й Хома́. І, як за́мкнені двері були́, прийшов Ісус, і став посере́дині та й проказав: „Мир вам!“
27 Потім каже Хомі: „Простягни́ свого пальця сюди, та на руки Мої подивись. Простягни й свою руку, і вклади́ до бо́ку Мого. І не будь ти невіруючий, але віруючий!“
28 А Хома відповів і сказав Йому: „Господь мій і Бог мій!“
29 Промовляє до нього Ісус: „Тому ввірував ти, що побачив Мене? Блаженні, що не бачили й увірували!“

Перша Іванова післямова

30 Багато ж і інших озна́к учинив був Ісус у присутності учнів Своїх, що в книзі оцій не записані.
31 Це ж написано, щоб ви ввірували, що Ісус є Христос, Божий Син, і щоб, віруючи, життя мали в Ім'я́ Його!

Ісус з'являється учням Своїм над морем Тіверіядським

21 Після цього з'явивсь Ісус знов Своїм у́чням над морем Тіверія́дським. А з'явився отак.
2 Укупі були Си́мон Петро, і Хома́, званий Близню́к, і Натанаїл, із Кани́ Галілейської, і оби́два сини Зеведе́єві, і двоє інших із учнів Його.
3 Говорить їм Си́мон Петро: „Піду риби вловити“. Вони кажуть до нього: „І ми піде́мо з тобою“. І пішли вони, і всіли до

чо́вна. Та ночі тієї нічого вони не
влови́ли.
4 А як ра́нок настав, то Ісус
став над берегом, але учні не
знали, що то́ був Ісус.
5 Ісус тоді каже до них: ,,Чи не
маєте, діти, якоїсь поживи?'' —
,,Ні'', вони відказали.
6 А Він їм сказав: ,,Закиньте
не́вода право́руч від чо́вна, то й
зна́йдете!'' Вони кинули, — і
вже не могли його витягнути із-за
бе́злічі риби.
7 Тоді учень, якого любив був
Ісус, говорить Петрові: ,,Це ж
Госпо́дь!'' А Си́мон Петро, як
зачув, що Господь то, накинув на
себе оде́жину, — бо він був наги́й,
— та й кинувся в море.
8 Інші ж учні, що були неда-
леко від берега — якихось ліктів з
двісті — припливли чо́вником,
тягнучи не́вода з рибою.
9 А коли вони вийшли на зем-
лю, то бачать розло́жений жар[1], а
на нім рибу й хліб.
10 Ісус каже до них: ,,Прине-
сіть тієї риби, що оце ви влови́ли!''
11 Пішов Си́мон Петро та й на
землю ви́тягнув не́вода, повного
риби великої, — сто п'ятдесят три.
І хоч стільки було її, — не про-
дерся проте не́від.
12 Ісус каже до *учнів*: ,,Ідіть,
снідайте!'' А з учнів ніхто не
нава́жився спитати Його: ,,Хто Ти
такий?'' Бо знали вони, що Гос-
по́дь то.
13 Тож підходить Ісус, бере
хліб і дає їм, так само ж і рибу.
14 Це вже втретє з'явився Ісус
Своїм учням, як із мертвих
воскре́с.

Про́щення відсту́пства і нове покли́кання Петра

15 Як вони *вже* поснідали, то
Ісус промовляє до Си́мона Петра:

[1] Грецьке ἀνδρακιά — горюче вугілля, жар.

,,Си́моне, сину Йо́нин, — чи ти
лю́биш[1] мене́ більше цих?'' Той
каже Йому́: ,,Так, Го́споди, —
відаєш Ти, що кохаю[1] Тебе!'' Про-
мовляє йому: ,,Паси ягнята[2] Мої!''
16 І говорить йому Він удруге:
,,Си́моне, сину Йо́нин, — чи ти
любиш Мене?'' Той каже Йому:
,,Так, Господи, — відаєш Ти, що
кохаю Тебе!'' Промовляє йому:
,,Паси вівці Мої!''
17 Утретє Він каже йому́: ,,Си́-
моне, сину Йо́нин, — чи кохаєш
Мене?'' Засмутився Петро, що
спитав його втретє: ,,Чи кохаєш
Мене?'' І він каже Йому: ,,Ти
все відаєш, Господи, — відаєш Ти,
що кохаю Тебе!'' Промовляє до
нього Ісус: ,,Паси вівці Мої!
18 Поправді, поправді кажу́ Я
тобі: Коли був ти молодший, то ти
сам підпері́зувався, і ходив, куди́
ти бажав. А коли постарієш, —
свої руки простя́гнеш, і інший
тебе підпере́же, і поведе́, куди не
захочеш''.
19 А оце Він сказав, щоб за-
значити, якою то смертю той Бога
просла́вить. Сказавши таке, Він
говорить йому: ,,Іди за Мною!''

Апо́стол Іван

20 Обернувся Петро, та й ось
бачить, що за ним слідкома́ йде
той учень, якого любив Ісус, який
на вечері до ло́ня Йому був схи-
лився й спитав: ,,Хто, Господи,
видасть Тебе?''
21 Петро, як побачив того, го-
ворить Ісусові: ,,Господи, — цей
же що?''
22 Промовляє до нього Ісус:
,,Якщо Я схотів, щоб він по-
зоста́вся, аж поки прийду́, — що
до то́го тобі? Ти йди за Мною!''

[1] Грецьке ἀγαπᾷς — любиш, грецьке φιλῶ —
кохаю.
[2] Грецьке ἀρνία — ягнята, а в вірші 16 і 17
πρόβατα — вівці.

23 І це слово рознéслось булó
між братáми, що той учень не
вмре. Протé Ісус не сказав
йому, що не вмре, а: „Якщо Я
схотів, щоб він позостáвся, аж
поки прийдý, — що до тóго то-
бі?"
24 Це той учень, що свідчить
про це, що й оце написав. І зна-
ємо ми, що правдиве свідóцтво
його!

Друга післямова

25 Багато є й іншого, що Ісус
учинив. Але дýмаю, що коли б
написати про все те зокрéма про
кожне, то й сам світ не вмістив би
написаних книг! Амінь.

ДІЇ

СВЯТИХ АПОСТОЛІВ

Передмова

1 Першу книгу я був написав,
о Теóфіле, про все те, що Ісус
від почáтку чинив та навчав,
2 аж до дня, коли через Духа
Святого подав Він накáзи апóсто-
лам, що їх вибрав, і вознісся.
3 А по муці Своїй Він ставав
перед ними живий із засвідчен-
нями багатьмá, і сорок день їм
з'являвся та про Боже Царство
казав.

Вознесіння Ісуса на небо

4 А зібравшися з ними, Він
звелів, щоб вони не відхóдили з
Єрусалиму, а чекали обітниці От-
чої, „що про неї — *казав* — ви
чули від Мене.
5 Іван бо водою христив, — ви
ж охрищені будете Духом Святим
через кілька тих днів!"
6 А вони, зійшовшись, питали
Його й говорили: „Чи не чáсу цьо-
го відбудýєш Ти, Господи, царство
Ізраїлеві?"
7 А Він їм відказав: „То не
ваша *справа* знати час та добý, що
Отець поклáв у влáді Своїй.
8 Та ви приймете силу, як Дух
Святий злине на вас, і Моїми ви
свідками бýдете в Єрусалимі, і в
усій Юдеї та в Самарії, та аж до
останнього крáю землі".
9 І, прорікши оце, як дивились
вони, Він угóру вознóситись став,
а хмара забрáла Його сперед їхніх
очéй.
10 А коли вони пильно дивились
на небо, як Він віддалявся,
то два мужí у білій одежі ось
стали при них,
11 та й сказали: „Галілейські
мужі, — чого стоїтé й задивляє-
тесь на небо? Той Ісус, що вознíс-
ся на небо від вас, прийде так, як
бачили ви, як ішов Він на небо!"
12 Тоді вони повернулись до
Єрусалиму з гори, що Оливною
зветься, і що знахóдиться пóблизь-
ко Єрусалиму, на віддаль дороги
суботнього дня.
13 А прийшовши, увійшли вони
в гóрницю, де *й* перебували: Петро
та Іван, та Яків та Андрій, Пилип
та Фома, Варфоломíй та Матвій,
Яків Алфéїв та Сúмон Зилóт, та
Юда Яковів.
14 Вони всі однодушно були на
невпинній молитві, із жінкáми, і з
Марією, матір'ю Ісусовою, та з
братами Його.

Кінець Юди

15 Тими ж днями Петро став посеред братів — а народу було поіменно до ста двадцяти — та й промовив:

16 „Мужі-браття! Належало збутись Писанню тому, що устами Давидовими Дух Святий був прорік про Юду, який показав дорогу для тих, хто Ісуса схопив,

17 бо він був зарахований з нами, і жереб служіння оцього прийняв.

18 І він поле набув за заплату злочинства, а впавши сторчма, він тріснув надвоє, і все нутро його вилилось.

19 І стало відоме це всім, хто замешкує в Єрусалимі, тому й поле те назване їхнього мовою Акелдама,[1] що є: Поле крови.

20 Бо написано в книзі Псалмів:

„Нехай пусткою стане мешкання його,
і нехай пожильця в нім не буде",

а також:

„А служіння його забере нехай інший".

Вибір Матвія на апостола

21 Отже треба, щоб один із тих мужів, що сходились з нами повсякчас, як Господь Ісус входив і виходив між нами,

22 зачавши від хрищення Іванового аж до дня, коли Він вознісся від нас, щоб той разом із нами був свідком Його воскресіння".

23 І поставили двох: Йосипа, що Варсавою зветься, і що Юстом був названий, та Маттія.

24 А молившись, казали: „Ти, Господи, знавче всіх сердець, покажи з двох одного, котрого Ти вибрав,

25 щоб він зайняв місце тієї служби й апостольства, що Юда від нього відпав, щоб іти в своє місце".

26 І дали жеребки їм, — і впав жеребок на Маттія, і він зарахований був до одинадцятьох апостолів.

Дух Святий сходить на апостолів

2 Коли ж почався день П'ятдесятниці[1], всі вони однодушно знаходилися вкупі.

2 І нагло зчинився шум із неба, ніби буря раптова зірвалася, і переповнила ввесь той дім, де сиділи вони.

3 І з'явилися їм язики поділені, немов би огненні, та й на кожному з них по одному осів.

4 Усі ж вони сповнились Духом Святим, і почали говорити іншими мовами, як їм Дух промовляти давав.

5 Перебували ж в Єрусалимі юдеї, люди побожні, від усякого народу під небом.

6 А коли оцей гомін зчинився, зібралася безліч народу, — та й диву далися, бо кожен із них *тут* почув, що вони розмовляли їхньою власною мовою!

7 Усі ж побентежилися та дивувалися, та й казали один до одного: „Хіба ж не галілеяни всі ці, що говорять?

8 Як же кожен із нас чує свою власну мову, що ми в ній народились?

9 Парфяни та мідяни та еламіти, також мешканці Месопотамії, Юдеї та Каппадокії, Понту[2] та Азії,

[1] Арамейське: hekal — поле нива, dama — кров. Грецьке Ἀκελδαμάχ. Знаходилось на південному кінці Єрусалиму поблизу долини Гіннома. Це давнє кладовище.

[1] Цебто, — п'ятдесятий день по воскресінні Ісуса Христа.

[2] Понт — північносхідня частина Малої Азії, прилягала до понту Евксинського (Чорного моря).

10 і Фріґії та Памфілії, Єгип-
ту й лівійських земель край Кі-
рени, і захожі римляни,
11 юдеї й нововірці, крітяни й
араби, — *усі* чуємо ми, що гово-
рять вони про великі діла Божі
мовами нашими!"
12 І всі не виходили з дива, і
безрадні були, і говорили один
до одного: „Що ж то статися має?"
13 А інші казали глузуючи:
„Вони повпивались вином моло-
дим!"

Проповідь Петрова й її наслідки

14 Ставши ж Петро із Одина-
дцятьма, свій голос підніс та й
промовив до них: „Мужі юдейські
та мешканці Єрусалиму! Нехай
вам оце стане відоме, і послухайте
слів моїх!
15 Бо не п'яні вони, як ви ду-
маєте, — бо третя[1] година дня,
16 а це те, що пророк Йоіл
передрік:
17 „І буде останніми днями,
говорить Госпо́дь:
Я виллю від Духа Свого
на всяке тіло, —
і будуть пророкувати сини
ваші та ваші доньки,
юнаки ж ваші бачити бу-
дуть видіння,
а старим вашим сни будуть
снитися.
18 І на рабів Моїх і на рабинь
Моїх
за тих днів Я також вил-
лю від Духа Свого,
— і пророкувати вони бу-
дуть!
19 І дам чуда на небі вгорі,
а внизу на землі *ці* зна-
мена:
кров, і огонь, і куряву ди-
му.
20 Переміниться сонце на тем-
ряву,
а місяць на кров,
перше ніж день Господній
настане, великий та
славний!
21 І станеться, що кожен, хто
покличе Господнє Ім'я,
той спасеться".
22 Мужі ізраїльські, послухайте
ви оцих слів: Ісуса Назарянина,
Мужа, що Його Бог прославив вам
силою, і чудами, і тими знаменами,
що Бог через Нього вчинив серед
вас, як самі ви *те* знаєте,
23 Того, що був виданий пев-
ною волею та передбаченням Бо-
жим, ви руками беззаконників роз-
п'яли та забили.
24 Та Бог воскресив Його, пута
смерти усунувши, — вона бо три-
мати Його не могла.
25 Бо каже про Нього Давид:
„Мав я Господа завсіди пе-
ред очима своїми,
бо Він по правиці моїй,
щоб я не захитався.
26 Тому серце моє звеселилось,
і зрадів мій язик,
і тіло моє відпочине в
надії.
27 Бо не позоставиш Ти в аду
моєї душі,
і не даси Ти Своєму
Святому побачити тлін-
ня!
28 Ти дороги життя об'явив
мені,
Ти мене переповниш уті-
хою перед обличчям
Своїм"!
29 Мужі-браття! Нехай буде
вільно мені сміло сказати вам про
патріярха Давида, що помер і
похований, і знаходиться гріб йо-
го в нас аж до цього дня.
30 А бувши ж пророком, та
відаючи, що „Бог клятвою клявся

[1] По-нашому дев'ята година ранку. Наше чи-
слення годин — на шість годин уперед супроти
гебрейського.

йому посадити на престолі його
від плоду його стегон",
31 у передбаченні він говорив
про Христове воскресення, що ,,не
буде зоставлений в аду", ані тіло
Його ,,не зазнає зотління".
32 Бог Ісуса Цього воскресив,
чого свідки всі ми!
33 А отож, як правицею Бо-
жою був Він вознесений, і обіт-
ницю Духа Святого прийняв від
Отця, то й злив Він оте, що ви
бачите й чуєте.
34 Не зійшов бо на небо Давид,
але сам він говорить:

,,Промовив Госпо́дь Гос-
подеві моєму:
Сядь праворуч Мене,
35 доки не покладу Я Твоїх
ворогів
підніжком ногам Твоїм!"

36 Ото ж, нехай ввесь Ізраїлів
дім твердо знає, що і Господом, і
Христом учинив Бог Його, Того
Ісуса, що Його розп'яли ви!"
37 Як почули ж *оце*, вони сер-
цем розжалобились, та й сказали
Петрові та іншим апостолам: ,,Що
ж ми маємо робити, мужі-браття?"
38 А Петро до них *каже*: ,,По-
кайтеся, і нехай же охриститься
кожен із вас у Ім'я Ісуса Христа
на відпущення ваших гріхів, —
і дара Духа Святого ви приймете!
39 Бо для вас ця обітниця, і
для ваших дітей, і для всіх, що
,,далеко *знаходяться*, кого б тільки
покликав Госпо́дь, Бог наш".
40 І іншими багатьома словами
він засвідчував та вмовляв їх, го-
ворячи: ,,Рятуйтесь від цього лу-
кавого роду!"
41 Отож ті, хто прийняв його
слово, охристилися. І пристало
до них того дня душ тисяч зо три!

Життя перших християн

42 І вони перебували в науці
апостольській, та в спільноті
братерській, і в ламанні хліба,
та в молитвах.
43 І був острах у кожній душі,
бо багато чинили апостоли чуд та
знамен.
44 А всі віруючі були вкупі, і
мали все спільним.
45 І вони продавали маєтки та
добра, і всім їх ділили, як кому
чого треба було.
46 І кожного дня перебували во-
ни однодушно у храмі, і, ломлячи
хліб по домах, поживу приймали із
радістю та в сердечній простоті,
47 вихваляючи Бога та маючи
ласку в усього народу. І що-
денно до Церкви Госпо́дь дода-
вав тих, що спасалися.

Апостол Петро вздоровлює кривого

3 А Петро та Іван на дев'яту[1]
годину молитви йшли разом
у храм.
2 І несено *там* чоловіка одного,
що кривий був з утроби своєї ма-
тері. Його садовили щоденно в
воротях храму, що Красними[2] зва-
лися, просити милостині від тих,
хто до храму йшов.
3 Як побачив же він, що Петро
та Іван хочуть у храм увійти,
став просити в них милостині.
4 Петро ж із Іваном поглянув
на нього й сказав: ,,Подивися на
нас!"
5 І той подивився на них, спо-
діваючися щось дістати від них.
6 Та промовив Петро: ,,Срібла
й золота в мене нема, але що я
маю, даю тобі: У Ім'я Ісуса Хри-
ста Назарянина — устань та й
ходи!"
7 І, узявши його за правицю, він
підвів його. І хвилі тієї зміцни-
лися ноги й суглобці його!

[1] По-нашому — на третю годину дня.
[2] Грецьке ὡραίαν — цвітучі, хороші.

8 І, зірвавшись, він устав та й ходив, і з ними у храм увійшов, ходячи та підскакуючи, і хвалячи Бога!

9 Нарóд же ввесь бачив, як ходив він та Бога хвалив.

10 І пізнали його, що це той, що при Красних ворóтях храму сидів ради милостині. І вони переповнились жáхом та пóдивом із того, щó сталось йому!

Промова Петра у храмі
про Ісуса Христа

11 А тому́, що тримався він Петра та Івана, увесь нарóд зачудований збігся до них на той ґанок, який Соломоновим зветься.

12 І, побачивши *це*, промовив Петро до нарóду: „Мужі ізраїльські! Чого ви дивуєтесь цим, та чого ви на нас позирáєте так, ніби те, що він ходить, ми зробили своєю силою чи благочéстям?[1]

13 „Бог Авраамів, та Ісаків, та Яковів, Бог наших батькíв, Сина Свого прославив“, Ісуса, Якого ви ви́дали, і відцуралися перед Пилатом, як він присудив був пустити *Його*.

14 Але ви відцурáлись Святого та Праведного, і домагалися видати вам душогубця.

15 Начальника ж життя ви забили, та Його воскресив Бог із мертвих, чого свідками — ми!

16 І через віру в Ім'я́ Його вздорóвило Ім'я Його того, кого бачите й знаєте. І віра, що від Нього, принéсла йому вздорóвлення це перед вами всімá.

17 А тепер, браття, знаю, що вчинили ви це з несвідóмости, як і ваші начальники.

18 А Бог учинив так, як Він провіщав був устáми Своїх усіх пророків, щоб терпіти Христові.

[1] Грецьке εὐσέβεια, церк. слов. бл҃гочестѧ

19 Покайтеся ж та наверніться, щоб Він змилувався над вашими гріхами,

20 щоб часи́ відпочинку прийшли від обличчя Господнього, і щоб послав заповíдженого вам Ісуса Христа,

21 що Його небо мусить прийняти аж до чáсу віднóвлення всього, про що провіщав Бог від віку устами всіх святих пророків Своїх!

22 Бо Мойсей провіщáв: „Господь Бог вам Пророка підійме від ваших братів, як мене; у всім Його слухайтеся, про що тільки Він вам говоритиме!“

23 „І станеться, що кожна душа, яка не послухала б того Пророка, знищена буде з нарóду“.

24 Так само всі пророки від Самуїла й наступних, скільки їх говорило, також провіщали ці дні.

25 Сини ви пророків і того заповіту, що Бог вашим батькáм заповів, промовляючи до Авраама: „І в насінні твоїм усі народи землі благослóвлені будуть!“

26 Воскресивши Свого Слугу, Бог послав Його перше до вас, щоб вас поблагослови́ти, щоб кожен із вас відвернувся від злих своїх учинків!“

Ув'я́знення Петра та Івана

4 А коли промовляли вони до нарóду оцé, до них приступили священики, і влáда сторожі храму й саддукеї,

2 обурюючись, що навчають нарóд та звіщають в Ісусі воскресíння з мертвих.

3 І руки наклали на них, і до в'язниці всадили до рáнку, бо вже вечір настав був.

4 І багато-хто з тих, хто слухав слово, увірували; число ж мужів таки́х було тисяч із п'ять.

Петро та Іван перед юдейським синедріóном смілúво звіщають про Ісуса

5 І сталось, що рáнком зібралися в Єрусалимі начальники їхні, і старші та книжники,
6 і Анна первосвященик, і Кайя́фа, і Іван, і Олександер, і скільки було їх із роду первосвященичого.
7 І, поставивши їх посерéдині, запиталися: „Якою ви силою чи яким ви ім'я́м те робили?"
8 Тоді Петро, перепóвнений Духом Святим, промовив до них: „Начальники люду та старшúни Ізраїлеві!
9 Як сьогодні беруть нас на дóпит про те добродійство недужій людúні, як вона вздорóвлена, —
10 нехай буде відóмо всім вам, і всім лю́дям Ізраїлевим, що Ім'я́м Ісуса Христа Назарянúна, що Його розп'ялú ви, та Його воскресив Бог із мертвих,— Ним поставлений він перед вами здоровий!
11 Він

„камінь, що ви, будівнúчі, відкинули,
але каменем став Він наріжним!"

12 І нема ні в кім іншім спасіння. Бо під небом нема іншого Йме́ння, даного людям, що ним би спастúся ми мали".
13 А бачивши смілúвість Петра та Івана, і спостерігши, що то люди обúдва невчені та прóсті, дивувалися, і пізнали їх, що вони з Ісусом булú.
14 Та бачивши, що вздорóвлений чоловік стоїть з ними, нічого навпрóти сказати не могли.

Безсúлля синедріóну

15 І, звелівши їм вийти із синедріóну,[1] зачали радитися між собою,
16 говорячи: „Щó робити нам із цими людьмú? Бож усім мéшканцям Єрусалиму відóмо, що вчинили вони явне чудо, і не можемо *того* заперечити.
17 Та щоб більш не пошúрювалось *це* в нарóді, то з погрозою забороні́мо їм, щоб нікóму з людей вони не говорили про Це Ім'я́".
18 І, заклúкавши їх, наказали їм не говорити, і взагалі не навчати про Ісусове Йме́ння.
19 І відповілú їм Петро та Іван, та й сказали: „Розсудіть, чи це справедливе було б перед Богом, щоб слухатись вас більш, як Бога?
20 Бо не можемо ми не казати про те, щó ми бачили й чули!"
21 А вони пригрозúли їм ще, і відпустили їх, не знайшовши нічóго, щоб їх покарати, через людей, бо всі слáвили Бога за те, що сталось.
22 Бо рóків більш сорока мав той чоловік, що на нім відбулося це чудо вздорóвлення.

Молитва перших християн

23 Коли ж їх відпустили, вони до своїх прибулú й сповістили, про щó первосвященики й старші до них говорили.
24 Вони ж, вислухавши, однодушно *свій* голос до Бога піднéсли й промовили: „Владико, що небо, і землю, і море, і все, що в них є, Ти створив!
25 Ти устáми Давида, Свого слугú, отця нашого, сказав Духом Святим:

„Чого люди бунтуються,
а нарóди задумують мáрне?
26 Повстають царі зéмні,
і збираються старші докупи
на Господа та на Христа Його".

27 Бо справді зібралися в місці

[1] Синедріóн, гр. συνέδριον — вищий суд, палата вищого суду, гебрейський сенат.

оцім проти Слугу Святого Твого Ісуса, що Його намастив Ти, Ірод та По́нтій Пилат із поганами та з наро́дом Ізраїлевим,

28 учинити *оте*, що рука Твоя й воля Твоя наперед встановили були, щоб збуло́ся.

29 І тепер споглянь, Господи, на їхні погрози, і дай Своїм рабам із повною смілívістю слово Твоє повіда́ти,

30 коли руку Свою простягатимеш Ти на вздоро́влення, і щоб знаме́на та чуда чинились Ім'я́м Твого Святого Слугу Ісуса".

31 Як вони ж помолились, затряслося те місце, де зібрались були, і перепо́внилися всі Святим Духом, — і зачали говори́ти Слово Боже з смілúвістю!

Перші християни живуть спільним життям

32 А люди, що ввірували, мали серце *одне* й одну душу, і жоден із них не вважав що з маєтку свого́ за своє, але в них усе спільним було́.

33 І апо́столи з вели́кою силою свідчили про воскресіння Ісуса Господа, і благода́ть[1] велика на всіх них була́!

34 Бо жоден із них не терпів недостачі: бо, хто мав поле чи дім, продавали, і заплату за про́даж прино́сили,

35 та й клали в ногах у апо́столів, — і роздавалося кожному, хто потре́бу в чім мав.

36 Так, Йо́сип, що Варна́вою — що в перекладі є „син потіхи" — був про́званий від апо́столів, Левит, родом кіпрянин,

37 мавши поле, продав, а гроші приніс, та й поклав у ногах у апо́столів.

[1] Грецьке χάρις — благода́ть, цебто Божа ласка з Його дарами.

Ананій і Сапфіра.
Кара за неправду

5 А один чоловік, на йме́ння Ана́ній, із своєю дружи́ною Сапфі́рою, продав маєток,

2 та й з відома дружи́ни своєї присво́їв *частину* з заплати, а якусь там частину приніс та й поклав у ногах у апо́столів.

3 І промовив Петро: „Ана́нію, чого сатана́ твоє серце напо́внив, щоб ти Духу Святому неправду сказав та присво́їв із заплати за землю?

4 Хіба те, що́ ти мав, не твоє *все* було, а про́дане не в твоїй вла́ді було? Чого ж в серце своє ти цю справу поклав? Ти не лю́дям неправду сказав, але Богові!"

5 Як Ана́ній зачу́в ці слова́, то впав та й умер. І обгорнув жах великий усіх, що це чули!

6 Юнаки́ ж повставали, обгорну́ли його, і винесли та й поховали.

7 І сталось, годин через три прийшла й дружи́на його, про випа́док нічо́го не знавши.

8 І промовив до неї Петро: „Скажи мені, чи за стільки ви землю *оту* продали́?" Вона ж відказала: „Так, за стільки".

9 До неї ж Петро: „Чому це ви змо́вилися споку́шувати Господнього Духа? Он ті входять у двері, що чоловіка твого поховали, — і тебе вони винесуть".

10 І вона зараз упала до ніг його, та й умерла. Як ввійшли ж юнаки́, то знайшли її мертвою, і, винісши, біля мужа її поховали.

11 І обгорнув страх великий всю Церкву та всіх, що чули про це.

Чуда апо́столів

12 А руками апо́столів стались знаме́на та чуда великі в наро́ді.

І були́ однодушно всі в Соломоновім ґанку.
13 А з сторонніх ніхто приставати не важивсь до них, але люд прославляв їх.
14 І все збільшувалось тих, хто вірує в Господа, бе́зліч чолові́ків і жінок,
15 так що хворих стали вино́сити на вулиці, та й клали на ложа та ноші, щоб, як ітиме Петро, то хоч тінь його впала б на ко́го із них.
16 І бе́зліч *люду* збиралась до Єрусалиму з довко́лишніх міст, і не́сли недужих та хворих від ду́хів нечистих, — *і* були́ вони всі вздоро́влювані!

Переслідування апо́столів.
Чудесне врятування з в'язни́ці

17 А первосвященик, уставши, та й усі, хто був із ним, хто належав до саддуке́йської єресі, переповнились за́здрощами,
18 і руки наклали вони на апо́столів, і до в'язниці грома́дської вкинули їх.
19 Але Ангол Господній вночі відчинив *для них* двері в'язничні, і, вивівши їх, проказав:
20 „Ідіть, і, ставши, говоріть до наро́ду у храмі всі слова́ цього життя".
21 Як це вчули вони, то в храм рано ввійшли і навчали. А первосвященик і ті, хто був із ним, прийшовши, скликали синедріо́н і всіх старших з Ізраїлевих синів. І послали в в'язницю, щоб їх привели́.
22 А служба, прийшовши, не знайшла́ їх у в'язниці, а вернувшись, сповістила,
23 говорячи: „В'язницю знайшли ми з великою пильністю за́мкнену, і сторо́жу, що при две́рях стояла; а коли відчинили, то ніко́го всере́дині ми не знайшли!"
24 Як почули слова ці начальник сторожі храму та первосвященики, не могли зрозуміти вони, що́ б то сталося.
25 Та прийшовши один, сповістив їх, говорячи: „Ось ті мужі, що ви їх до в'язниці всадили були, у храмі стоять та й навчають наро́д".
26 Пішов тоді старши́й сторо́жі зо слу́жбою, та й привів їх без насильства, бо боялись наро́ду, щоб їх не побили камінням.
27 Припровадивши ж їх, поставили перед синедріоном. І спитався їх первосвященик, говорячи:
28 „Чи ми не заборонили з погрозою вам, щоб про Те Ім'я́ не навчати? І ото, ви своєю наукою перепо́внили Єрусалим, і хочете кров Чоловіка Того припрова́дити на нас".
29 Відповів же Петро та сказали апо́столи: „Бога повинно слухатися більш, як людей!
30 Бог наших отців воскресив *нам* Ісуса, Якому ви смерть були заподіяли, повісивши на дереві.
31 Його Бог підвищив Своєю прави́цею — на Начальника й Спаса, щоб дати Ізраїлеві покая́ння і про́щення гріхів.
32 А тих справ Йому свідками ми й Святий Дух, що Його Бог дав тим, хто слухня́ний Йому".
33 Як зачули ж *оце*, запалилися гнівом вони, та й ра́дилися, я́к їм смерть заподіяти?

Гамаліїлова порада

34 І встав у синедріо́ні один фарисей, Гамаліїл[1] на ймення, учитель Зако́ну, поважаний від усього наро́ду, та й звелів на часи́нку апо́столів ви́вести.

[1] Гамаліїл І — член єрусалимського синедріону, великий учений свого часу. Помер десь 52-го року. Пор. Діяння 22. 3.

35 І промовив до них: „Мужі ізраїльські! Поміркуйте собі про людей цих, що́ *з ними* робити ви маєте.

36 Бо перед цими днями повстав був Те́вда[1] та й казав, що *великий* він хтось, і до нього пристало з чотириста люда. Він забитий, а всі ті, хто слухав його, розпоро́шились та оберну́лись в нішó.

37 Після нього повстав, під час пе́репису, Галіле́янин Юда,[2] та й багато людей потягнув за собою. Загинув і він, а всі ті, хто слухав його, розпоро́шились.

38 І тепер кажу́ вам: Відступіться від цих людей, і занеха́йте їх! Бо коли від людей оця рада чи справа ця бу́де, — розпаде́ться вона.

39 А коли те від Бога, то того зруйнувати не зможете, щоб випа́дком не стати і вам богобо́рцями!" І послухались *ради* його.

Апо́столів зно́ву побили

40 І, покликавши *зно́в* апо́столів, вибили *їх*, наказали їм не говори́ти про Ісусове Йме́ння, та й їх відпустили.

41 А вони поверта́лися з синедріо́ну, радіючи, що сподобились прийняти знева́гу за Йме́ння Го́спода Ісуса.

42 І щоденно у храмі й домах безупинно навчали, і звіщали Єва́нгелію Ісуса Христа.

Обрання перших диаконів

6 Тими ж днями, як учнів намно́жилось, зачали́ нарікати на євреїв огре́чені,[3] що в щоденному служі́нні їхні вдовиці зане́дбані.

2 Тоді ті Дванадцять покликали багатьо́х учнів та й сказали: „Нам не личить покинути Боже Слово, і служити при стола́х.

3 Отож, браття, ви́глядіть ізпоміж себе сімох мужів доброї слави, повних Духа Святого та мудрости, — їх поставимо на службу оцю.

4 А ми перебува́тимемо за́вжди в молитві та в служі́нні слову".

5 І всім людям сподо́балося оце слово, і обрали Степа́на, мужа повного віри та Духа Святого, і Пилипа, і Про́хора та Никано́ра, і Ти́мона та Парме́на, і нововірця[1] Миколу з Антіохії, —

6 їх поставили перед апо́столів, і, помолившись, вони руки поклали на них.

7 І росло Слово Боже, і ду́же мно́жилося число учнів у Єрусалимі, і дуже багато священиків були слухня́ні вірі.

Суд над дия́коном Степаном

8 А Степан, повний віри та сили, чинив між наро́дом великі знаме́на та чуда.

9 Тому дехто повстав із синагоги, що зветься лібертинська, і кірінейська, і олександрійська, та з тих, хто походить із Кілікії та з Азії, і зачали́ сперечатись із Степа́ном.

10 Але встояти вони не могли проти мудрости й Духа, що він Ним говорив.

11 Тоді вони підмовили людей, що казали, ніби чули, як він богозневажні слова́ говорив на Мойсея та Бога.

12 І людей попідбу́рювали, і старших та книжників, і, напавши, схопи́ли його, і припрова́дили в синедріо́н.

13 Також свідків фальшивих

[1] Тевда оголосив себе Месією, і мав чимало своїх прихильників. Римляни стяли йому голову.

[2] Юда Галілеянин підняв велике повстання проти римлян, коли Квіриній прибув в Юдею переписати маєтки для оподаткування.

[3] Грецьке ἑλληνιστής, — еврей, що говорив і жив по-грецькому.

[1] Грецьке προσήλυτος, — той, хто перейшов з поганства в юдейство.

поставили, які говорили: „Чоловік оцей богозневáжні слова́ безпере́стань говорить на це святе місце та проти Зако́ну.
14 Бо ми чули, як він говорив, що Ісус Назаряни́н зруйнує це місце та змінить звича́ї, які передав нам Мойсей“.
15 Коли всі, хто в синедріоні сидів, на нього споглянули, то бачили лице його, — як лице Ангола!

Промова Степанова — історія юдейського наро́ду

7 Запитав тоді первосвященик: „Чи це так?“

Авраа́м

2 *Степан* же промовив: „Послухайте, мужі-браття й отці! Бог слави з'явивсь Авраамові, отцеві нашому, як він у Месопота́мії був, перше ніж оселився в Хара́ні,
3 і промовив до нього: „Вийди із своєї землі та від роду свого, та й піди до землі, що тобі покажу́“.
4 Тоді він вийшов із землі халдейської, та й оселився в Хара́ні. А звідти, як умер йому ба́тько, Він переселив його в землю оцю, що на ній ви живе́те тепер.
5 Та спа́дщини на ній Він не дав йому навіть на крок, але обіцяв „дати її на володіння йому й його ро́дові по нім“, хоч дитини не мав він.
6 І сказав Бог отак, що насіння його буде прихо́дьком у кра́ї чужому, і понево́лять його, і будуть гноби́ти чотириста ро́ків.
7 „Але Я — сказав Бог — буду судити наро́д, що його понево́лить. Опісля́ ж вони вийдуть, і будуть служити Мені на цім місці“.
8 І дав Він йому заповіта обрі́зання. І породив так Ісака, і во́сьмого дня він обрізав його. А Ісак *породив* Якова, а Яків — дванадцятьо́х патріярхів.

Йо́сип

9 А ті патріярхи поза́здрили Йо́сипові, і продали́ його до Єгипту. Але Бог був із ним,
10 і його визволив від усіх його у́тисків, і дав йому благода́ть та мудрість перед фараоном, царем єгипетським, а він настановив його за правителя над Єгиптом та всім своїм домом.
11 А як голод прийшов на всю землю египетську та ханаа́нську, та велика біда, то пожи́ви *тоді* не знахо́дили наші батьки́.
12 Коли ж Яків зачув, що в Єгипті є збіжжя, то послав батьків наших уперше.
13 А як удруге *посла́в*, то був пізнаний Йо́сип братами своїми́, і фараонові знаний став Йо́сипів рід.
14 Тоді Йо́сип послав, щоб покликати Якова, ба́тька свого, та всю родину свою — сімдеся́т і п'ять душ.
15 І пода́вся Яків в Єгипет, та й умер *там* він сам та наші батьки.
16 І їх перене́сли в Сихе́м, і покла́ли до гробу, що Авраам був купив за ціну срібла від синів Еммора Сихемового.

Мойсе́й

17 А коли наближа́всь час обітниці, що нею Бог клявсь Авраамові, розрісся наро́д і намно́жився в Єгипті,
18 аж поки настав інший цар ув Єгипті, що не знав *уже* Йо́сипа.
19 Він хитро наш люд обманив, і силою змушував наших отців викидати дітей своїх, щоб вони не лишались живі.
20 Того ча́су родився Мойсей, і га́рний він був перед Богом. Він

годо́ваний був у домі батька сво-
його три місяці.
21 А коли він був ви́кинений,
то дочка фараона забрала його, та
й за сина собі його викохала.
22 І Мойсей був навче́ний всієї
премудрости єгипетської, і був
міцни́й у словах та в ділах своїх.
23 А коли йому спо́внилося сорок
ро́ків, йому спало на серце відві́дати
братів своїх, синів Ізраїлевих.
24 Як угле́дів же він, що
одно́му *з них* діється кривда,
заступився, і відомсти́в за окри́в-
дженого, убивши єги́птянина.
25 Він же ду́мав, що брати́ розу-
міють, що рукою його Бог дає їм
визво́лення, та не зрозуміли вони.
26 А наступного дня, як сва-
рились вони, він з'явився й хотів
погоди́ти їх, кажучи: „Люди, ви
— браття, чого один о́дного крив-
дите?"
27 А той, що ближнього крив-
див, його відіпхну́в та сказав:
„Хто наставив над нами тебе за
старшо́го й суддю?
28 Чи хочеш убити *й* мене, як
учора вбив ти єги́птянина?"
29 І втік Мойсей через слово
оце, і стався прихо́дьком у землі
мадія́мській, де зродив двох синів.

Мойсей виво́дить ізра́їльтян із Египту

30 А коли сорок ро́ків проминуло,
то з'явивсь йому Ангол Господній
у по́лум'ї куща́ огняно́го в пустині
Сінайської гори.
31 А Мойсей, як побачив, ди-
вувався з видіння. А коли пі-
дійшов, щоб розглянути, був голос
Господній до нього:
32 „Я Бог отців твоїх, — Бог
Авраамів, і Бог Ісаків, і Бог Яко-
вів!" І затрусився Мойсей, і не
відваживсь погля́нути. . .
33 І промовив до нього Гос-
подь: „Скинь взуття́ з своїх ніг,
бо те місце, на якому стоїш, то
святая земля!
34 Добре бачив Я у́тиск наро́ду
Свого, що в Єгипті, і стогін його Я
почув, і зійшов, щоб їх ви́зволити.
Тепер ось іди, — Я пошлю до
Єгипту тебе".
35 Цього Мойсея, що його від-
цурались вони, сказавши: „Хто
наставив тебе за старшо́го й суд-
дю", цього Бог через Ангола, яко-
му з'явився в кущі, послав за стар-
шо́го й визво́льника.
36 Він їх вивів, чуда й знаме́на
вчинивши в землі єгипетській, і
на Червоному морі, і сорок ро́ків
у пустині.

Ізра́їльтяни не слухались Бога на пустині

37 Це той Мойсей, що прорік
Ізраїлевим синам: „Господь Бог
вам підійме Пророка від ваших
братів, як мене, — Його слу-
хайте!"
38 Це той, що в пустині на
зборах був з Анголом, який про-
мовляв йому на Сінайській горі, та
з отцями нашими, і що прийняв він
живі слова́, щоб *їх* нам передати;
39 що його не хотіли отці наші
слу́хати, але відіпхнули, і зверну-
лися серцем своїм до Єгипту,
40 промовивши до Ааро́на:
„Зроби нам богів, які йшли б
перед нами, бо не знаємо, що́ ста-
лося з тим Мойсеєм, який вивів
нас із кра́ю єгипетського".
41 І зробили вони тими днями
теля, — і бовва́нові жертви прино́-
сили та веселилися з діл своїх рук.
42 Але Бог відвернувся від них,
і попусти́в їх вклонятися силі не-
бесній, як написано в книзі Про-
років:

„Чи зако́лення й жертви
Мені ви прино́сили
сорок ро́ків у пустині, о
доме Ізраїлів?

43 Ви ж носили намéта Молóхового,
і зорю вашого бога Ромфáна,[1]
зобрáження, що їх ви зробили, щоб вклонятися їм.
Через те запровáджу вас аж за Вавилон!"

Дім Божий

44 У наших отців на пустині
була скинія свідóцтва, як Той
ізвелів, Хто Мойсею казав, щоб
зробив її за зразком, якого він
бачив.
45 Її наші отці й узяли, і
внéсли з Ісусом у землю нарóдів,
яких вигнав Бог з-перед обличчя
наших отців, аж до чáсу Давида.
46 Він у Бога знайшов благо-
дáть, і просив, щоб оселю знайти
для Бога Якова.
47 І Соломон збудував Йому
дім.
48 Але не в рукотворнім Все-
вишній живе, як говорить пророк:
49 ,,Мені небо — престол,
а земля — то підніжок ногам Моїм!
Який Мені дім ви збудуєте, — говорить Господь, —
або місце яке для Мого відпочинку?
50 Хіба не рука Моя всé це
створила?"

Твердошиї юдеї

51 О ви, твердошиї, люди серця
й вух необрізаних! Ви зáвжди
противитесь Духові Святому, як
ваші батьки, так і ви!
52 Котрóго з пророків батьки
ваші не переслідували? Вони ж
тих повбивали, хто звіщав прихід
Праведного, Якому тепер ви ста-
лися зрадниками та убійниками,

[1] Грецькі тексти подають ім'я цього божка по-різкому: Ромфа, Ромфан, Ремфам, і ін.

53 ви, що Закóна одéржали че-
рез зарядження Анголів, та не
зберігали його!"

Мученича смерть Степанова

54 Як зачули ж оце, вони за-
палúлися гнівом у серцях своїх,
і скреготáли зубами на нього.
55 А *Степан*, повний Духа Свя-
того, на небо споглянув, — і по-
бачив Божу славу й Ісуса, що по
Божій правиці стояв,
56 і промовив: ,,Ось я бачу від-
чúнене небо, і Сина Людського,
що по Божій правиці стоїть!"
57 Та вони гучнúм голосом ста-
ли кричати та вýха собі затуляти,
та й кинулися однодушно на нього! . . .
58 І за місто вони його вúвели,
і зачалú побивати камінням його.
А свідки плащі свої склали в но-
гах юнакá, який звався Сáвлом.
59 І побивали камінням Степá-
на, що молився й казав: ,,Господи
Ісусе, — прийми духа мого!"
60 Упавши ж навкóлішки,
скрикнув голосом гучнúм: ,,Не
залічúй їм, о Господи, цього
гріхá!" І, промовивши це, він
спочив.

Переслідування християн

8 А Савл похваляв його вбúв-
ство. І утиск великий постав
того дня проти єрусалимської
Церкви, і всі, крім апóстолів, роз-
порóшилися по краях юдейських
та самарійських.
2 І поховали Степáна мýжі по-
божні, і плакали ревно за ним.
3 А Савл нищив Церкву, — вди-
рався в домú, витягав чоловіків і
жінок та давав до в'язниці.

Пилип у Самарії

4 Ходили тоді розпорóшенці,[1] та
Боже Слово благовістúли.

[1] Грецьке διασπαρέντες — евреї, що жили поза Палестиною.

5 Ось Пилип прийшов до самарійського міста, і проповідував їм про Христа.
6 А люди вважали на те, що Пилип говорив, і згідно слухали й бачили чу́да, які він чинив.
7 Із багатьох бо, що мали їх, ду́хи нечисті вихо́дили з криком великим, і багато розсла́блених та кривих уздорови́лися.
8 І радість велика в тім місті була́!

Ворожбит Симон

9 Був один чоловік, на ім'я́ *йому́* Си́мон, що до того в цім місті займавсь ворожби́тством та дурив самарійський наро́д, видаючи себе за якогось великого.
10 Його слухали всі, — від найменшого аж до найбільшого, кажучи: „Він — сила Божа, що зветься велика!"
11 Його ж слухалися, бо він їх довший час дивував ворожби́тством.
12 Та коли йняли віри Пилипові, що благовістив про Боже Царство й Ім'я́ Ісуса Христа, чоловіки й жінки охристи́лися.
13 Увірував навіть сам Си́мон, і, охристившись, тримався Пилипа; а бачивши чуда й знаме́на великі, він дуже дивувався.
14 Як зачули ж апо́столи, які в Єрусалимі були, що Боже Слово прийняла́ Самарія, то послали до них Петра та Івана.
15 А вони, як прийшли, помолились за них, щоб Духа Святого вони прийняли́,
16 бо ще ні на о́дного з них Він не схо́див, а були вони тільки охрищені в Ім'я́ Господа Ісуса.
17 Тоді на них руки поклали, і прийняли́ вони Духа Святого!
18 Як побачив же Си́мон, що через наклада́ння апо́стольських рук Святий Дух подається, то приніс він їм гроші,
19 і сказав: „Дайте й мені таку вла́ду, щоб той, на кого́ покладу́ *свої* руки, одержав би Духа Святого!"
20 Та промовив до нього Петро: „Нехай згине з тобою те срібло твоє, бо ти ду́мав набути дар Божий за гроші!
21 У цім ділі нема тобі частки ні уділу, бо серце твоє перед Богом не слушне.
22 Тож покайся за це лихе діло своє, і проси Господа, — може про́щений буде тобі за́мір серця твого!
23 Бо я бачу, що ти пробува́єш у жо́вчі гіркій та в пу́тах неправди".
24 А Си́мон озвався й сказав: „Помоліться за мене до Господа, щоб мене не спіткало нічого з того, про що ви говорили".
25 А вони ж, засвідчивши, і Слово Господнє звістивши, повернулись до Єрусалиму, і звіщали Єва́нгелію в багатьох самарійських осе́лях.

Етіопський вельможа

26 А ангол Господній промовив Пилипові, кажучи: „Устань та на південь іди, на дорогу, що від Єрусалиму до Га́зи спускається, — порожня вона".
27 І, вставши, пішов він. І ось муж етіо́пський, скопе́ць, вельможа Канда́ки, цариці етіопської, що був над усіма́ її ска́рбами, що до Єрусалиму прибув поклонитись,
28 вертався, і, сидючи́ на пово́зі своїм, читав пророка Ісаю.
29 А Дух до Пилипа промовив: „Підійди, та й пристань до цього пово́зу".
30 Пилип же підбіг і почув, що той читає пророка Ісаю, та й

спитав: „Чи розумієш, що́ ти читаєш?“

31 А той відказав: „Як же мо́жу, як ніхто не напу́тить мене?“ І впросив він Пилипа піднятись та сісти з ним.

32 А слово Писа́ння, що його він читав, було це:

„Як вівцю́ на заріз Його ве́дено,
і як ягня супроти стрижія́ безголосе,
так Він не відкрив Своїх уст!

33 У приниженні суд Йому віднятий був,
а про рід Його хто розповість?
Бо життя Його із землі забирається“.

34 Відізвався ж скопе́ць до Пилипа й сказав: „Благаю тебе, — це про ко́го говорить пророк? Чи про себе, чи про іншого кого?“

35 А Пилип відкрив у́ста свої, і, зачавши від цього Писа́ння, благовістив про Ісуса йому.

36 І, як шляхо́м вони їхали, прибули́ до якоїсь води. І озвався скопець: „Ось вода. Що мені заважає христитись?“

37 А Пилип відказав: „Якщо віруєш із повного серця свого, то можна“. А той відповів і сказав: „Я вірую, що Ісус Христос — то Син Божий!“

38 І звелів, щоб по́віз спинився. І оби́два — Пилип та скопе́ць — увійшли до води, і охристив він його.

39 А коли вони вийшли з води, Дух Господній Пилипа забрав, і скопе́ць уже більше не бачив його. І він їхав, радіючи, шляхом своїм.

40 А Пилип опинився в Азо́ті, і, переходячи, звіщав Єва́нгелію всім містам, аж поки прийшов у Кесарію.

Наве́рнення Савла й його перша діяльність

Савл поспішає в Дама́ск

9 А Савл, іще дишучи грізьбою й убивством на учнів Господніх, приступивши до первосвященика,

2 попросив від нього листи́ у Дама́ск синагогам, щоб, коли зна́йде яких чоловіків та жінок, що тієї дороги вони, то зв'язати й приве́сти до Єрусалиму.

Ісус з'явився Са́влові

3 А коли він ішов й наближа́вся до Дамаску, то ось нагло осяя́ло світло із неба його,

4 а він повали́вся на землю, і голос почув, що йому говорив: „Са́вле, Са́вле, — чому́ ти Мене переслідуєш?“

5 А він запитав: „Хто Ти, Пане?“ А Той: „Я Ісус, що Його переслідуєш ти. Трудно тобі бити ногою колючку![1]“

6 А він, затрусившися та налякавшися, каже: „Чого, Господи, хочеш, щоб я вчинив?“ А до нього Господь: „Уставай, та до міста подайся, а *там* тобі скажуть, що́ маєш робити!“

7 А люди, що йшли з ним, оніміли стояли, бо вони чули голос, та ніко́го не бачили.

Савл і Ана́ній

8 Тоді Савл підвівся з землі, і хоч очі розплющені мав, ніко́го не бачив... І за руку його повели́ й привели́ до Дамаску.

9 І три дні невидющий він був, і не їв, і не пив.

10 А в Дама́ску був учень один, на йме́ння Ана́ній. І Господь у видінні промовив до нього: „Ана́-

[1] Грецьке κέντρον, ц. слов. роже́нъ, — загострений кілок.

нію!" А він відказав: „Ось я,
Господи!"
11 Господь же до нього:
„Устань, і піди на вулицю, що
Прóстою зветься, і пошукай в домі
Юдовім Сáвла на ймéння, тарся́-
нина, ось бо він мóлиться,
12 і мужа в видінні він бачив,
на йме́ння Ананія, що *до нього*
прийшов і руку на нього поклав,
щоб став він видю́щий".
13 Відповів же Ана́ній: „Чув я,
Господи, від багатьох про цьогó
чоловіка, скільки зла він учинив
в Єрусалимі святим Твоїм!
14 І тут має вла́ду від перво-
священиків, щоб в'язати усіх, хто
кли́че Ім'я́ Твоє".
15 І промовив до нього Го-
сподь: „Іди, бо для Мене — посу́-
дина ви́брана він, щоб носити Ім'я́
Моє перед нарóдами, і царями, і
синами Ізраїля.
16 Бо Я покажу́ йому, скільки
має він витерпіти за Ім'я́ Моє".
17 І Ананій пішов, і до дому
ввійшов, і руки поклавши на ньо-
го, промовив: „Сáвле брате, Гос-
подь Ісус, що з'явився тобі на до-
розі, якою ти йшов, послав *ось*
мене, щоб став ти видю́щий, і на-
пóвнився Духа Святого!"
18 І хвилі тієї відпала з очей
йому ніби луска́, і зараз видю́щий
він став... І, вставши, охристився,
19 і, прийнявши поживу, на си-
лах зміцнів.

Прóповідь Сáвла в Дамáску

20 І він зараз зачав у синагогах
звіщати про Ісуса, що Він — Бо-
жий Син,
21 І дивом усі дивувалися, хто
чув, і говорили: „Хіба це не той,
що переслідував в Єрусалимі ви-
зна́вців оцього Ім'я́, та й сюди не
на те він прибув, щоб отих пов'я-
зати й привéсти до первосвящені-
ків?"
22 А Савл іще більше зміцнявся,
і непокоїв юдеїв, що в Дамаску
жили, удовóднюючи, що Той — то
Христос.
23 А як ча́су минуло доволі,
юдеї змовилися його вбити,
24 та Сáвлові стала відóма їхня
змова. А вони день і ніч чатувáли
в ворóтях, щоб убити його.
25 Тому учні забрали його вно-
чі, та й із муру спустили в коші.

Савл в Єрусали́мі

26 А коли він до Єрусалиму
прибув, то силкувáвся пристати до
учнів, та його всі лякáлися, не
вірячи, що він учень.
27 Варнава тоді взяв його та й
привів до апóстолів, і їм розповів,
як дорогою той бачив Господа, і
як Він йому промовляв, і як
смілúво навчав у Дамаску в Ісусове
Йме́ння.
28 І він із ними входив і вихóдив
до Єрусалиму, і відважно звіщав
в Ім'я́ Господа.
29 Він також розмовляв й спе-
речався з огре́ченими, а вони на-
магалися вбити його.
30 Тому браття, довідавшися,
відвели́ його до Кесарії, і до Тáрсу
його відіслали.

Петро вздоровлює Енея

31 А Церква по всій Юдеї, і
Галілеї, і Самарії мала мир, бу-
дуючись і ходячи в стрáсі Господ-
ньому, і сповня́лася втіхою Духа
Святого.
32 І сталося, як Петро всіх об-
ходив, то прибув і до святих, що
ме́шкали в Лідді.
33 Знайшов же він там чоло-
віка одногó, на йме́ння Ене́й, що
на ліжку лежав вісім років, — він
розсла́блений був.
34 І промовив до нього Петро:
„Енею, тебе вздоровляє Ісус Хри-
стос. Уставай, і постели́ собі
сам!" І той зараз устав.

35 І його оглядали усі, хто мешкав у Лідді й Саро́ні, які навернулися до Господа.

Петро воскрешає Тавіту

36 А в Йоппії була́ одна у́чениця, на йменння Таві́та[1], що в перекладі Са́рною зветься. Вона повна була добрих вчинків та ми́лостині, що чинила.

37 І трапилося тими днями, що вона занедужала й умерла. Обмили ж її й покла́ли в го́рниці.

38 А що Лідда лежить недалеко Йоппії, то учні, прочувши, що в ній пробуває Петро, послали до нього двох му́жів, що благали: ,,Не гайся прибути до нас!"

39 І, вставши Петро, пішов із ними. А коли він прибув, то ввели його в го́рницю. І обступили його всі вдови́ці, плачучи та показуючи *йому* су́кні й плащі, що їх Сарна робила, як із ними була́.

40 Петро ж із кімна́ти всіх ви́провадив, і, ставши навко́лішки, помолився, і, звернувшись до тіла, промовив: ,,Тавіто, вставай!" А вона свої очі розплющила, і сіла, уздрівши Петра.

41 Він же руку подав *їй*, і підвів її, і закли́кав святих і вдовиць, та й поставив живою її.

42 А *це* стало відо́ме по цілій Йоппії, і багато-хто в Господа ввірували.

43 І сталось, що він багато днів пробув у Йоппії, в одно́го гарбарника Си́мона.

Наве́рнення сотника Корнилія.

Богобійний Корни́лій

10 Проживав же один чоловік у Кесарії, на йме́ння Корни́лій, сотник по́лку, що звавсь Італійським.

2 З усім домом своїм він побожний був та богобійний, подавав людям щедру ми́лостиню, і за́вжди Богові молився.

3 Явно він у видінні, десь коло години дев'ятої[1] дня, бачив Ангола Божого, що до нього зійшов і промовив йому: ,,Корни́лію!"

4 Він поглянув на нього й жахнувся, й сказав: ,,Що, Господи?" Той же йому відказав: ,,Моли́тви твої й твоя ми́лостиння перед Богом згадалися.

5 Тепер же пошли до Йоппії людей, та й приклич Си́мона, що зветься Петром.

6 Він гостює в одно́го гарбарника Си́мона, що дім має при морі. Він скаже тобі, що́ ти маєш робити".

7 Коли ж Ангол, що йому говорив, відійшов, той закликав двох із своїх слуг домо́вих, і вояка́ богобійного з тих, що служили при ньому,

8 і розповів їм усе та й послав їх в Йоппію.

Видіння Петрові

9 А наступного дня, як у дорозі були́ вони та наближа́лись до міста, Петро вийшов на го́рницю, щоб помолитись, о годині десь шостій.

10 І став він голодний, і їсти схотів. Як йому ж готували, захо́плення на нього найшло,

11 і бачить він небо відкрите, і якуюсь посу́дину, що схо́дила, немов простира́ло велике, яка, за чотири кінці прив'язана, спускалась додолу.

12 У ній же знахо́дились чотириногі всілякі, і зе́мне гаддя, і небесні пташки́.

13 І голос почувся до нього: ,,Устань, заколи, Петре, і їж!"

[1] Арамейське tabitha — сарна.

[1] По-нашому це третьої. Супроти нашого гебрейське числення дня відстає на шість годин.

14 А Петро відказав: „Жáдним
способом, Господи, — бо ніко́ли не
їв я нічого огидного чи то нечи-
стого!“
15 І знов голос удруге до нього:
„Що від Бога очищене, не вважай
за огидне того́!“
16 І це сталося тричі, і посу́-
дина знов була взята на небо.

Корнилієві посланці у Петра

17 Як Петро ж у собі бенте́жив-
ся, що́ б то значило те видіння,
що бачив, то ось посланці від
Корнилія, розпитавши про Си́-
монів дім, спинилися перед во-
рітьми,
18 і спиталися, крикнувши:
„Чи то тут сидить Си́мон, що
зветься Петро?“
19 Як Петро ж над видінням
роздумував, Дух промовив до ньо-
го: „Онде три чоловіки шукають
тебе.
20 Але встань і зійди, і піди з
ними без жодного су́мніву, бо то
Я їх послав!“
21 І зійшовши Петро до тих му́-
жів, промовив: „Ось я той, що
його ви шукаєте. З якої причини
прийшли ви?“
22 А вони відказали: „Сотник
Корни́лій, муж праведний та бо-
гобійний, слави доброї в усього
люду юдейського, святим а́нго-
лом був у видінні наставлений,
щоб до дому свого покли́кати
тебе та послухати слів твоїх“.
23 Тоді він покликав й гостин-
но прийняв їх. А другого дня він
устав та й із ними пішов; також
дехто з братів із Йоппії пішли з
ним.

Петро у Корнилія

24 І назавтра прийшли вони до
Кесарії. А Корнилій чекав їх,
рідню й близьких дру́зів покли-
кавши.
25 А як увіходив Петро, Корни-
лій зустрінув його, і до ніг йому
впав і вклонився.
26 Та Петро його підвів, про-
мовляючи: „Устань, бо й сам я
люди́на!“
27 І, розмовляючи з ним, уві-
йшов, і знайшов багатьох, що зі-
бралися,
28 і промовив до них: „Ви зна-
єте, що не вільно юдеєві пр883иста-
вати й прихо́дити до чужани́ці.
Та відкрив мені Бог, щоб я жодну
люди́ну не мав за огидну чи то за
нечисту.
29 Тому я без вага́ння прибув,
як покликано. Тож питаю я вас:
З якої причини ви слали по мене?“
30 А Корнилій сказав: „Чет-
вертого дня аж до цієї години я
по́стив, а о дев'ятій годині мо-
лився я в домі своїм. І ото, пе-
ред мене став муж у блискучій
одежі
31 й сказав: „Корнилію, по-
чута молитва твоя, і твої ми́ло-
стині перед Богом згадалися.
32 Тож пошли до Йоппії, і при-
клич Си́мона, що зветься Петром.
Він гостює в гарба́рника Си́мона, у
господі край моря, — він прийде й
розповість тобі“.
33 Я зараз по тебе послав, —
ти добре зробив, що прийшов.
Тож тепер перед Богом ми всі
стоїмо́, щоб почути все те, що Гос-
подь наказав був тобі“.

Петро́ва наука у Корни́лія

34 А Петро відкрив у́ста свої
та й промовив: „Пізнаю я по-
правді, що „не дивиться Бог на
обличчя“,[1]
35 але в кожнім наро́ді приєм-
ний Йому, хто боїться Його й чи-
нить праведність.
36 Він слово послав для Із-
раїлевих синів, благовістячи мир

[1] „На обличчя“ — на особу.

через Ісуса Христа, що Госпо́дь
Він усім.
37 Ви знаєте справу, що по всій
Юдеї була й зачала́сь з Галілеї,
після хрищення, що Іван пропові-
дував,
38 Ісуса, що був із Назаре́ту,
як помазав Його Святим Духом
і силою Бог. І ходив Він, добро
чинячи й усіх уздоро́влюючи, кого
поневолив диявол, бо Бог був із
Ним.
39 І ми свідки всьому, що́ Він
учинив у Юдейському кра́ї та в
Єрусалимі, — та вбили Його, на
дереві повісивши.
40 Але Бог воскресив Його тре-
тього дня, і дав Йому, щоб з'я-
вився,
41 не всьому наро́дові, але на-
перед Богом вибраним свідкам,
нам, що з Ним їли й пили, як
воскрес Він із мертвих.
42 І Він нам звелів, щоб наро́-
дові ми проповідували та засвід-
чили, що то Він є призначений
Богом Суддя для живих і для мерт-
вих.
43 Усі пророки свідку́ють про
Нього, що кожен, хто вірує в
Нього, одержить про́щення гріхів
Його Іме́нням".

Охрищення пога́н

44 Як Петро говорив ще слова́
ці, злинув Святий Дух на всіх, хто
слухав слова́.
45 А обрізані віруючі, що з
Петром прибули́, здивувалися ди-
вом, що дар Духа Святого про-
лився також на пога́н!
46 Бо чули вони, що мовами
різними ті розмовляли та Бога
звели́чували... Петро тоді відпо-
вів:
47 „Чи хто може заборонити
христитись водою оцим, що оде́р-
жали Духа Святого, як і ми?"
48 І звелів охриститися їм у
Іме́ння Ісуса Христа. Тоді про-
сили його позостатися в них кілька
днів.

Пита́ння наве́рнення поган

11 Почули ж апо́столи й брат-
тя, що в Юдеї були, що й
погани прийняли́ Слово Боже.
2 І, як Петро повернувся до
Єрусалиму, з ним стали змага-
тися ті, хто з обрізання,
3 кажучи: „Чого́ ти ходив до
людей необрізаних та споживав із
ними?"
4 Петро ж розпочав і їм роз-
повів за порядком, говорячи:
5 „Був я в місті йоппі́йськім і
молився, і бачив в захо́пленні ви-
діння: якась посу́дина схо́дила,
немов простира́ло велике, яка, за
чотири кінці прив'я́зана, спуска-
лася з неба й підійшла аж до мене.
6 Зазирнувши до неї, я погля-
нув, і побачив *там* чотириногих
землі, і звірів, і гаддя, і небесних
пташок.
7 І голос почув я, що мені про-
мовляв: „Устань, Петре, заколи
та й їж!"
8 А я відказав: „Жодним спо-
собом, Господи, — бо ніко́ли ні-
чого огидного чи то нечистого в
у́ста мої не вхо́дило!"
9 І відповів мені голос із неба
вдруге: „Що від Бога очищене, не
вважай за оги́дне того́!"
10 І це сталося тричі, і все знов
було взяте на небо.
11 І ось три чоловіки, посланці
з Кесарії до мене, перед домом, де
був я, спинилися за́раз.
12 І сказав мені Дух іти з ними
без жодного сумніву. Зо мною ж
пішли й оці шестеро браття, і
ввійшли ми до дому *того* чоловіка.
13 І він нам розповів, як у
домі своїм бачив ангола, який
став і сказав: „Пошли до Йоппії,

та приклич *того* Си́мона, що зветься Петром,

14 він слова́ тобі скаже, якими спасешся *і* ти, і ввесь дім твій".

15 А як я промовляв, злинув на них Святий Дух, як спочатку й на нас.

16 І я згадав слово Господнє, як Він говорив: „Іван ось водою христив, ви ж охрищені будете Духом Святим".

17 Отож, коли Бог дав одна́ковий дар їм, як і нам, що ввірували в Господа Ісуса Христа, то хто́ ж я такий, щоб міг заперечити Богові?"

18 І, почувши таке, замовкли вони, і Бога хвалили, говорячи: „Отож, і поганам Бог дав покая́ння в життя!"

Перші християни в Антіохії

19 А ті, хто розпоро́шився від переслідування, що знялóся було через Степа́на, перейшли навіть до Фінікії, і Кіпру, і Антіохії, не звіщаючи слóва нікóму, крім юдеїв.

20 А між ними були мужі деякі з Кіпру та з Кіріне́ї, що до Антіохії прийшли, і промовляли й до греків, благовістячи про Господа Ісуса.

21 І Господня рука була з ними; і велике число *їх* увірувало, і навернулось до Господа!

22 І вістка про них досягла́ до вух єрусали́мської Церкви, і до Антіохії послали Варнаву.

23 А він, як прийшов і благодать Божу побачив, звеселився, і всіх став просити, щоб серцем рішучим трималися Господа.

24 Бо він добрий був муж, повний Духа Святого та віри. І прилучилось багато нарóду до Господа!

25 Після того подався Варна́ва до Та́рсу, щоб Са́вла шукати.

26 А знайшовши, привів в Антіохію. І збирались у Церкві вони цілий рік, і навчали багато народу, і в Антіохії найперш християнами на́звано учнів.

27 Прибули́ ж тими днями пророки від Єрусалиму до Антіохії.

28 І встав один з них, на йме́ння Ага́в, і Духом прорік, що голод великий у цілому світі настане, як за Кла́вдія був.[1]

29 Тоді учні, усякий із своєї спроможности, постановили послати допомогу братам, що в Юдеї жили.

30 Що й зробили, через руки Варнави та Са́вла, пославши до старших.

Друге переслідування апóстолів в Єрусалимі

12 А Цар І́род[2] тоді підніс руки, щоб декого з Церкви гноби́ти.

2 І мечем він стяв Якова, брата Іванового.

3 А бачивши, що подóбалося *це* юдеям, він задумав схопи́ти й Петра. Були ж дні Опрісноків.

Ув'язнення апóстола Петра

4 І, схопи́вши його, посадив до в'язниці, і передав чотирьом чвіркам вояків, щоб його стерегли, бажаючи вивести людям його по Па́сці.

5 Отож, у в'язниці Петра стерегли, а Церква ре́вно молилася Богові за нього.

6 А як Ірод хотів його ви́вести, Петро спав тієї ночі між двома́ воякáми, закутий у два ланцюги́, і сторóжа пильнувала в'язницю при две́рях.

[1] Клавдій — римський імператор 41–54 р.р.

[2] Це Ірод Агріпа І, онук Ірода І Великого, цар Єрусалимський. Помер 44-го року по Христі. Пор. Діяння 12. 23.

Чудесне звільнення апостола Петра з в'язниці

7 І ось ангол Господній з'я-
вився, і в в'язниці засяяло світ-
ло. І, доторкнувшись до боку Пе-
трового, він збудив його, кажучи:
,,Мерщі́й встава́й!" І ланцюги́
йому з рук поспада́ли.
8 А ангол до нього промовив:
,,Підпережи́ся, і взуй санда́лі
свої". І він так учинив. І каже
йому: ,,Зодягнися в плаща свого,
та й за мною йди".
9 І, вийшовши, він ішов услід
за ним, і не знав, чи то правда, що
робилось від ангола, бо ду́мав, що
видіння він бачить.
10 Як сторо́жу минули вони
першу й другу, то прийшли до
залізної брами, що до міста ве-
де, — і вона відчинилась сама
їм. І, вийшовши, пройшли одну
вулицю, — і відступив ангол за-
раз від нього.
11 Сказав же Петро, опритом-
нівши: ,,Тепер знаю правдиво,
що Господь послав Свого ангола,
і видер мене із рук Іродових та
від усього чека́ння народу юдей-
ського".

Петро в садибі Марії

12 А зміркувавши, він прийшов
до сади́би Марії, матері Івана,
званого Ма́рком, де багато зібра-
лося й молилося.
13 І як Петро в фіртку брами
постукав, то вийшла послухати
служни́ця, що звалася Ро́да,
14 та голос Петрів розпізнавши,
вона з радощів не відчинила воріт,
а прибігши, сказала, що Петро
при воро́тях стоїть!
15 А вони їй сказали: ,,Чи ти
навісна́?" Та вона запевняла *своє́*,
що є так. Вони ж говорили: ,,То
ангол його!"
16 А Петро й далі стукав. Коли
ж відчинили, вони його вгледіли
та й дивувалися.
17 Махнувши ж рукою до них,
щоб мовчали, він їм розповів, як
Господь його вивів із в'язниці. І
сказав: ,,Сповістіть про це Якова
й браттю". І, вийшовши, він до
іншого місця пішов.
18 Коли ж настав день, поміж
вояка́ми зчинилась велика три-
вога, що́ то сталось з Петром.
19 А Ірод, пошукавши його й не
знайшовши, віддав варту під суд, і
звелів їх стра́тити. А сам із Юдеї
відбув в Кесарі́ю, і *там* перебува́в.

Смерть І́рода

20 А І́род розгніваний був на
тиря́н та сидо́нян. І вони одно-
душно до нього прийшли, і вбла-
гали царсько́го постельника Вла́-
ста, та й миру просили, бо їхня
земля годувалась з царсько́ї.
21 Дня ж призначеного І́род
убрався в одежу царську́, і на
підвищенні сів та й до ни́х го-
ворив.
22 А на́товп кричав: ,,Голос Бо-
жий, а не лю́дський!"
23 І ангол Господній ура́зив
знена́цька його, бо він не віддав
слави Богові. І черва́ його з'їла,
і він умер.

Слово Боже зроста́є

24 Слово ж Боже росло та по-
мно́жувалось.
25 А Варнава та Савл, службу
виконавши, повернулись із Єру-
салиму, узявши з собою Івана,
що про́званий Ма́рком.

Перша подорож Павлова до поган. Навернення проконсула на Кіпрі

13 А в Антіохії, у та́мошній
Церкві були ці пророки та
вчителі: Варнава й Семен, зва-
ний Ні́ґер, і кіріне́янин Луцій, і

Манаї́л, що був вигодуваний із
тетра́рхом Іродом, та ще Савл.
2 Як служили ж вони Госпо-
де́ві та по́стили, пророк Святий
Дух: „Відділіть Варнаву та Са́вла
для Мене на справу, до якої по-
кликав Я їх!“
3 Тоді, попо́стивши та помо-
лившись, вони руки поклали на
них, і відпустили.
4 Вони ж, послані бувши від
Духа Святого, прийшли в Селев-
кію, а звідти до Кіпру відпли́ну-
ли.
5 Як були ж в Саламіні, то
звіщали вони Слово Боже по сина-
гогах юдейських; до по́слуг же
мали й Івана.
6 А коли перейшли аж до Па́фи
ввесь о́стрів, то знайшли ворож-
би́та одно́го, лжепророка юде́яни-
на, йому на ім'я́ Варісу́с.
7 Він був при проко́нсулі Сергії
Па́влі, чоловіку розумнім. Той
закликав Варнаву та Са́вла, і
прагнув послухати Божого Слова.
8 Але їм опирався Елі́ма[1] ворож-
би́т той, — бо ім'я́ його перекла-
дається так, — і намагавсь відвер-
нути від віри проко́нсула.
9 Але Савл, що й Павло він,
перепо́внився Духом Святим і на
нього споглянув,
10 і промовив: „О сину дия-
волів, повний всякого підступу та
всілякої злости, ти во́рогу всякої
правди! Чи не перестанеш ти
плутати про́стих Господніх доріг?
11 І тепер ось на тебе Господня
рука, — ти станеш сліпий, і сонця
бачити не будеш до ча́су!“ І мит-
тю обняв того мо́рок та те́мрява, і
став він ходити навпо́мацки та
шукати поводатора.
12 Тоді той проко́нсул, як по-
бачив, що́ сталося, увірував, і
дивувався науці Господній!

[1] Арамейське слово „еліма“ визначає „ворожбит“.

Проповідь Павла в Антіохії Пісідійській

13 І, як від Па́фа Павло й ті,
хто з ним був, відпливли́, то вони
прибули́ в Памфілійську Пергію.
А Іван, відлучившись від них, по-
вернувся до Єрусалиму.
14 А вони, пішовши з Пергії,
прийшли до Пісідійської Антіохії,
і дня суботнього до синагоги вві-
йшли й посідали.
15 А по відчита́нні Зако́ну й
Пророків, старші синагоги посла-
ли до них, переказуючи: „Мужі-
браття, якщо маєте слово потіхи
для люду, промовте!“
16 Тоді Павло встав, і давши
знака рукою, промовив: „Послу-
хайте, мужі ізра́їльтяни, та ви,
богобійні!
17 Бог цих Ізраїлевих людей
вибрав *Собі* отців наших, і підви-
щив наро́д, як він перебува́в у
єгипетськім краї, і рукою по-
ту́жною вивів їх із нього,
18 і літ із сорок Він їх годував у
пустині,
19 а вигубивши сім наро́дів в
землі ханаа́нській, поділив же-
ребко́м їхню землю між ними,
20 ма́йже що по чотириста й
п'ятидесяти ро́ках. Після того аж
до Самуїла пророка Він їм суддів
дава́в.
21 А потім забажали царя, і
Бог дав їм Са́ула, сина Кісового,
мужа з Веніями́нового племени, на
чотири десятки років.
22 А його віддаливши, поставив
царем їм Дави́да, про якого й
сказав, засвідчуючи: „Знайшов Я
Давида, сина Єссе́євого, чоловіка
за серцем Своїм, що всю волю
Мою він виконувати бу́де“.
23 За обітницею, із його насін-
ня підняв Бог Ісуса, як спасіння
Ізраїлеві,
24 як Іван — перед самим при-
хо́дом Його — усьому наро́дові

Ізраїлевому проповідував хрищення на покая́ння.
25 А коли свою путь Іван виконав, то він промовляв: „Я не Той, за Кого́ ви мене вважаєте, але йде он за мною, що Йому розв'язати ремінця́ від узуття́ Його я недостойний“.
26 Мужі-браття, сини роду Авраамового, та хто богобоя́зний із вас! Для вас було по́слане слово спасі́ння цього́.
27 Бо ме́шканці Єрусалиму та їхня старши́на Його не пізнали, а пророчі слова — які щосуботи читаються — вони спо́внили при́судом,
28 і хоч жа́дної провини смерте́льної *в Ісусі* вони не знайшли, все ж просили Пилата вбити Його.
29 Коли ж усе ви́повнилось, що про Нього написане, то зняли *Його* з дерева, та й до гробу поклали.
30 Але Бог воскресив Його з мертвих!
31 Він з'являвся багато днів тим, що були поприхо́дили з Ним із Галілеї до Єрусалиму, і що тепер вони свідки Його перед лю́дьми.
32 І ми благовістимо́ вам ту обітницю, що да́на була нашим отцям,
33 що її *нам*, їхнім дітям, Бог виконав, воскресивши Ісуса, як написано в другім псалмі:
„Ти Мій Син,
— Я сьогодні Тебе породив!“
34 А що Він воскресив Його з мертвих, щоб більш не вернувся в зотлі́ння, те так заповів:
„Я дам вам ті милості,
що *обіцяні* вірно Давиду були!“
35 Тому́ то й деінде говорить:
„Не даси Ти Своєму Святому побачити тлі́ння!“
36 Бо Давид, що ча́су свого послужив волі Божій, спочив, і злучився з отцями своїми, і тлі́ння побачив.
37 Але Той, що Бог воскресив Його з мертвих, тлі́ння не побачив.
38 Отже, мужі-браття, хай віо́мо вам буде, що про́щення гріхів через Нього звіщається вам.
39 І в усім, у чому ви не могли ви́правдатись Зако́ном Мойсеєвим, через Нього випра́вдується кожен віруючий.
40 Отож, стережіться, щоб на вас не прийшло, що в Пророків провіщене:
41 „Дивіться, погордю́щі, і дивуйтеся та пощезайте,
бо Я діло роблю́ за днів ваших,
те діло, що йому не повірите ви,
якби хто розповів вам!“
42 А як стали вихо́дити вони, то *їх* про́шено, щоб на другу суботу до них говорили ті самі слова́.
43 А коли розійшлась синагога, то багато з юдеїв та й із новонавірців побожних пішли за Павло́м та Варнавою, а вони промовляли до них і намовляли їх перебувати в благодаті Божій.
44 А в наступну суботу зібралося майже все місто послухати Божого Сло́ва.
45 Як юдеї ж побачили на́товп, то напо́внились за́здрощів, і стали перечити мові Павла та богозневажати.
46 Тоді Павло та Варнава мужньо промовили: „До вас перших потрібно було говорить Слово Боже; та коли ви його відкидаєте, а себе вважаєте за недостойних вічного життя, то ось до поган ми зверта́ємось.
47 Бо так заповів нам Господь:
„Я світлом поставив Тебе для поган,
щоб спасі́нням Ти був аж до кра́ю землі!“

48 А погани, почувши *таке*, раділи та Слово Господнє хвалили. І всі ті, хто призначений був в життя вічне, увірували.
49 І ширилось Сло́во Господнє по цілій країні.
50 Юдеї ж підбили побожних впливових жінок та значніших у місті, і зняли́ переслі́дування на Павла та Варнаву, та й вигнали їх із своєї землі.
51 Вони ж, обтрусивши із ніг своїх порох на них, подалися в Іконі́ю.
52 А учні сповня́лися радощів і Духа Святого.

Випа́дки в Іконії та в Лістрі

14 І трапилось, що в Іконії вкупі ввійшли вони до синагоги юдейської, і промовили так, що бе́зліч юдеїв й огре́чених увірували.
2 Невірні ж юдеї підбу́рили та роз'ятри́ли душі поган на братів.
3 Та проте довгий час пробули́ вони *там*, промовляючи мужньо про Господа, що свідо́цтво давав слову благода́ті Своєї' і робив, щоб знаме́на та чу́да чинились їхніми руками.
4 А в місті наро́д поділився, — і пристали одні до юдеїв, а інші трималась апо́столів.
5 Коли ж кинулися ті погани й юдеї з своїми старши́ми, щоб зневажити їх та камінням побити,
6 то, дізнавшись *про це*, вони повтікали до міст ліка́онських, до Лістри та Де́рвії, та в околиці їхні,
7 і Єва́нгелію там звіща́ли.
8 А в Лістрі сидів один чоловік, безвладний на ноги, що кривий був з утроби своєї матері, і ніко́ли ходити не міг.
9 Він слухав, як Павло́ говорив, який пильно на нього споглянув, і побачив, що має він віру вздоровленим бути,
10 то голосом гучни́м промовив: ,,Устань просто на ноги свої!"
А той скочив, і ходити почав.
11 А люди, побачивши, що́ Павло́ вчинив, підне́сли свій голос, говорячи по-ліка́онському: ,,Боги людям вподі́бнились, та до нас ось зійшли!"
12 І Варнаву вони звали Зе́всом, а Герме́сом Павла, бо він провід мав у слові.
13 А жрець Зе́вса, що *святиня* його перед містом була, припрова́див бики та вінки до воріт, та й з наро́дом прино́сити жертву хотів.
14 Та коли *про це* почули апо́столи Варнава й Павло, то роздерли одежі свої, та й кинулися між наро́д, кричачи
15 та говорячи: ,,Що́ це робите, люди? Таж і ми такі самі смерте́льні, подібні вам люди, і благовістимо́ вам, — від оцих ось марно́т наверну́тись до Бога Живого, що створив небо й землю, і море, і все, що в них є.
16 За минулих родів попустив Він усім народам, щоб ходили стежка́ми своїми,
17 але́ не зоставив Себе Він без свідчення, добро чинячи: подавав нам із неба дощі та врожайні часи́, та напо́внював їжею й радощами серця наші".
18 І, говорячи це, зале́две спинили наро́д не приносити їм же́ртов.
19 А з Антіохії та з Іконії посхо́дились юдеї, і, підбуривши на́товп, камінням побили Павла, та й за місто геть виволікли, мавши думку, що вмер він.
20 Коли ж учні його оточили, то він устав, та й вернувся до міста. А наступного дня він відбув із Варнавою в Де́рвію.

Повернення до Антіохії

21 І, як звістили Єва́нгелію тому містові, і учнів багато придбали,

вони повернулися в Лістру, та в
Іконію, та в Антіохію,
22 душі учнів зміцняючи, про-
сячи перебувати в вірі, та *на-
вча́ючи*, що через великі у́тиски
треба нам вхо́дити у Боже Царство.
23 І рукопокла́ли їм пресві-
терів по Церквах, і помолилися з
по́стом та й їх передали Господе́ві,
в Якого ввірували.
24 Як вони ж перейшли Пісі-
дію, прибули в Памфілію;
25 і, звістивши Господнє Слово в
Пергії, вони в Атталію ввійшли,
26 а звідти поплинули в Ан-
тіохію, звідки були благода́ті Бо-
жій віддані на ді́ло, що його й за-
кінчи́ли.
27 А прибувши та скликавши
Церкву, вони розповіли, як багато
вчинив Бог із ними, і що відкрив
двері віри поганам.
28 І перебува́ли вони немали́й
час із учнями.

Апостольський Собор в Єрусалимі

15 А дехто, що з Юдеї прийшли,
навчали братів: „Якщо ви
не обріжетеся за звича́єм Мойсеє-
вим, то спастися не можете“.
2 Коли ж суперечка повстала й
чимале змага́ння в Павла́ та в
Варнави з ними, то постановили,
щоб Павло́ та Варнава, та дехто
ще інший із них, пішли в справі
цій до апо́столів й старших у Єру-
салим.
3 Тож вони, відпроваджені
Церквою, ішли через Фінікію та
Самарію, розповідаючи про по-
ганське наве́рнення, і радість ве-
лику чинили всім браттям.
4 Коли ж в Єрусалим прибули́
вони, були прийняті Церквою, та
апо́столами, та старши́ми, і вони
розповіли́, як багато вчинив Бог
із ними.
5 Але дехто, що ввірували з фа-
рисейської партії, устали й ска-
зали, що потрібно *поганів* обрізу-
вати й наказати, щоб Зако́на Мой-
сеєвого берегли.
6 І зібрались апо́столи й старші,
щоб розглянути справу оцю[1].
7 Як велике ж змага́ння по-
встало, Петро встав і промовив до
них: „Мужі-браття, ви знаєте, що
з давнішніх днів вибрав Бог поміж
нами *мене́*, щоб погани почули сло-
во Єва́нгелії через у́ста мої, та й
увірували.
8 І засві́дчив їм Бог Серцезна-
вець, давши їм Духа Святого, як і
нам,
9 і між нами та ними різни́ці
Він жодної не вчинив, очистивши
вірою їхні серця.
10 Отож, чого Бога тепер спо-
ку́шуєте, щоб учням на шию
покласти ярмо́, якого ані наші
отці, ані ми не здола́ли поне́сти?
11 Та ми віруємо, що спасе́мося
благода́ттю Господа Ісуса так са-
мо, як і вони“.
12 І вся громада замовкла, і
слухали *пильно* Варнаву й Павла,
що розповідали, які то знаме́на та
чу́да вчинив через них Бог між
поганами!
13 Як замовкли ж вони, то Яків
озвався й промовив: „Мужі-брат-
тя, послухайте *також* мене.
14 Си́мон *ось* розповів, як згля-
нувся Бог від поча́тку, щоб ви-
брати люд із поганів для Іме́ння
Свого.
15 І пророчі слова́ з цим по-
годжуються, як написано:
16 „Пото́му вернуся,
і відбуду́ю Давидову ски́-
нію занепалу,
і відбудую руїни її,
і наново поставлю її,
17 щоб шукали Господа люди
зостала
та всі наро́ди, над якими
Ім'я́ Моє кликано, —

[1] Це було десь 51-го року.

говорить Господь, що чинить це все!

18 Господе́ві відвіку відо́мі всі вчинки Його“.

19 Тому ду́маю я, щоб не турбувати поган, що до Бога навертаються,

20 але написати до них, щоб стри́мувались від занечи́щення ідольського, та від блу́ду, і задушени́ни, і від кро́ви.

21 Бо своїх проповідників має Мойсей по містах здавенда́вна, і щосуботи читають його в синагогах“.

22 Тоді постановили апо́столи й старші з цілою Церквою вибрати му́жів із них, і послати до Антіохії з Павло́м та Варна́вою Юду, що зветься Варса́вва,[1] і Силу, му́жів проводирів між братами,

23 написавши своїми руками оце́: ,,Апостоли й старші брати до братів, що з поган в Антіохії, і Си́рії, і Кілікії: Вітаємо вас[2]!

24 Через те, що ми чули, що деякі з вас, яким ми *того* не дору́чували, стурбували наукою вас, і захитали вам душі,

25 то ми постановили однодушно, зібравшися, щоб о́браних мужів послати до вас із коханими нашими — Варнавою та Павло́м,

26 людьми́ тими, що ду́ші свої віддали́ за Ім'я́ Господа нашого Ісуса Христа.

27 Тож ми Юду та Силу послали, що вияснять усно те саме.

28 Бо зво́лилось Духові Святому і нам, — тягару́ вже нія́кого не наклада́ти на вас, окрім цього необхідного:

29 стри́муватися від ідольських жертов та крови, і задушени́ни, та від блу́ду. Оберегаючися від того, ви зробите добре. Бувайте здорові!“

30 Посланці ж прийшли в Антіохію, і, зібравши наро́д, доручили листа.

31 А перечитавши, раділи з потішення *того*.

32 А Юда та Сила, самі бувши пророками, частим словом підбадьо́рували та зміцняли братів.

33 А як перебули́ вони *там якийсь* час, то брати їх відпустили з миром до тих, хто їх вислав.

34 Але Сила схотів лиши́тися там, а Юда вернувся до Єрусалиму.

35 А Павло з Варнавою в Антіохії жили́, навчаючи та благовістячи ра́зом із іншими багатьома́ Слово Господнє.

Друга подорож Павлова. Павло розлучається з Варнавою

36 А по декількох днях промовив Павло́ до Варнави: ,,Ході́мо знов, і відвідаймо наших братів у кожному місті, де ми провіщали Слово Господнє, — як вони пробува́ють“.

37 А Варнава хотів був узяти з собою Івана, що зва́ний був Ма́рком.

38 Та Павло́ вважав за потрібне не брати з собою того, хто від них відлучився з Памфілії, та з ними на працю не йшов.

39 І повстала незгода, і розлучились вони між собою. Тож Варнава взяв Ма́рка, і попли́нув до Кіпру.

40 А Павло вибрав Силу й пішов, Божій благода́ті братами доручений.

41 І проходив він Си́рію та Кілікію, Церкви́ зміцнюючи.

[1] Арамейське, — ,,Син Савви“.
[2] Грецьке χαίρειν, радіти, — радійте! Це слово привіту.

Господь кличе Павла до Македонії

16 І прибув він у Де́рвію й
Лістру. І ото був там один
учень, на ім'я́ Тимофій, син на-
ве́рненої однієї юде́янки, а ба́тько
був ге́ллен.
2 Добре свідо́цтво про нього да-
вали брати, що були в Лістрі та в
Іконії.
3 Павло захотів його взяти з
собою, — і, взявши, обрізав його
через юдеїв, що були в тих місцях,
бо всі знали про батька його, що
був ге́ллен.
4 Як міста ж перехо́дили, то
їм передавали, щоб вони берегли
оті постано́ви, які видали в Єруса-
лимі апо́столи та старші.
5 А Церкви́ зміцнювалися в вірі,
і щоденно зростали кількістю.
6 А що Дух Святий їм не звелів
провіщати слово в Азії, то вони
перейшли через Фрігію та через
країну гала́тську.
7 Дійшовши ж до Мізії, хотіли
піти до Вітінії, та їм не дозволив
Дух Ісусів.
8 Обминувши ж Мізію, прибули́
до Троа́ди.
9 І Павлові з'явилось видіння
вночі: якийсь македо́нянин став
перед ним і благав його, кажучи:
,,Прийди в Македо́нію, і нам по-
можи!"
10 Як побачив він це видіння,
то ми зараз хотіли піти в Македо́-
нію, зрозумівши, що Госпо́дь нас
покликав звіщати їм Єва́нгелію.

Павло й Сила в Филипах

11 Тож відпливши з Троа́ди,
прибули́ ми навпрост у Самотра́-
кію, а другого дня до Неа́поля,
12 звідтіля ж у Фили́пи, що є
перше місто-осада в *тій* частині
Македонії. І пробули́ ми в цім
місті днів кілька.
13 Дня ж суботнього вийшли
ми з міста над річку, де, за зви-
ча́єм, було місце молитви, і, по-
сідавши, розмовляли з жінками,
що посхо́дились.
14 Прислуха́лася й жінка одна,
що звалася Лідія, купчиха кар-
мази́ном з міста Тіяті́р, що Бога
вона шанувала. Господь же їй
серце відкрив, щоб уважати на те,
що Павло говорив.
15 А коли охристилась вона й її
дім, то благала нас, кажучи: ,,Як-
що ви признали, що вірна я Гос-
поде́ві, то прийдіть до госпо́ди моєї
й живіть". І змусила нас.
16 І сталось, як ми йшли на
молитву, то нас перестріла служ-
ни́ця одна, що мала віщу́нського
духа, яка ворожби́тством давала
великий прибу́ток панам своїм.
17 Вона йшла слідкома́ за Пав-
лом та за нами, і кричала, гово-
рячи: ,,Оці люди — це раби Все-
ви́шнього Бога, що вам прові-
щають дорогу спасі́ння!"
18 І багато днів вона це робила.
І обуривсь Павло, і, обернувшись,
промовив до духа: ,,У Ім'я́ Ісуса
Христа велю я тобі — вийди з
неї!" І того ча́су той вийшов.
19 А пани її, бачивши, що про-
пала надія на їхній прибу́ток,
схопи́ли Павла й Силу, і потягли
їх на ринок до старши́х.
20 Коли ж їх привели́ до на-
чальників, то сказали: ,,Ці люди,
юдеї, наше місто бунтують,
21 і навчають звича́їв, яких
нам, римля́нам, не годиться при-
ймати, ані вико́нувати".
22 І на́товп піднявся на них.
А начальники здерли одежу із
них, та звеліли їх рі́зками сікти.
23 І, завдавши багато їм ран,
посадили в в'язницю, наказавши
в'язничному дозо́рцеві, щоб їх
пильно стеріг.
24 Одержавши такого нака́за,
той їх повкида́в до внутрішньої

в'язниці, а їхні нóги забив у колóди.
25 А півнíчної пори Павло й Сила молилися, і Богові співали, а ув'я́знені слухали їх.
26 І ось нáгло повстало велике трясіння землі, аж основи в'язни́чні були захитáлися! І повідчинялися зараз усі двері, а кайдáни з усіх поспадáли.
27 Як прокинувся ж сторож в'язничний, і побачив відчинені двері в'язниці, то витяг меча та й хотів себе вбити, мавши думку, що повтікали ув'я́знені.
28 А Павлó скрикнув голосом гучни́м, говорячи: „Не чини собі жодного зла, бо всі ми ось тут!"
29 Зажадавши ж той світла, ускóчив, і тремтячий припав до Павла та до Сили.
30 І вивів їх звідти й спитав: „Добрóдії! Що треба робити мені, щоб спасти́ся?"
31 А вони відказали: „Віруй в Господа Ісуса, — і будеш спасéний ти *сам* та твій дім".
32 І Слово Господнє звіщали йому та й усім, хто був у домі його.
33 І *сторож* забрав їх того ж чáсу вночі, *їхні* рани обмив, — і охристився негайно він сам та його всі *домашні*.
34 І він їх запровадив до дому свого, і поживу поставив, і радів із усім домом своїм, що ввірував у Бога.
35 А коли настав день, то прислали начальники слуг[1] *поліційних*, наказуючи: „Відпусти тих людей!"
36 І сказав той в'язничний дозорець словá ці Павлові: що прислали начальники, щоб вас відпустити. „Отож, вийдіть тепер та й з ми́ром ідіть!"
37 А Павло відказав їм: „Нас, римля́н, незасуджених, різками сікли прилюдно, і до в'язниці всадили, а тепер нас таємно виводять? Але ні! Хай вони самі прийдуть, та й виведуть нас!"
38 Ці ж слова *поліційні* слуги донéсли начальникам. А ті налякались, почувши, що римля́ни вони.
39 І прийшли, та їх перепросили, а вивівши, благали, щоб із міста пішли.
40 І, вийшовши з в'язниці, прибули́ вони до Лідії, а з братами побачившись, потішили їх та й пішли.

Павло й Сила в Солуні та в Верії

17 Як вони перейшли Амфіпóль й Аполлóнію, то прийшли до Солу́ня, де була синагога юдейська.
2 І Павло, за звичáєм своїм, до них увійшов, і з ними змагавсь три суботі з Писáння,
3 виказуючи та доводячи, що мусів Христос постраждати й воскрéснути з мертвих, і що Христос Той — Ісус, про Якого „я вам проповідую".
4 І ввірували дехто з них і до Павла та до Сили пристали, — безліч побожних із гéлленів та немало з шляхéтних жінок.
5 А невірні юдеї були запалилися зáздрістю, і якихсь негідних *людей* назбирали на вулицях, учинили збігóвисько та й бунтували те місто, а набігши на хату Ясóнову, шукали *апóстолів*, щоб до нáтовпу вивести їх.
6 А як їх не знайшли, потягли до начальників міста Ясóна та декого з братті, кричачи́: „Ті, що світ сколотили, — і сюди ось вони поприхóдили!
7 А Ясóн їх *до себе* прийняв. Вони всі проти наказів кесаря

[1] Грецьке ῥαβδοῦχος — наглядач за порядком, ц. слов. палочник.

чинять, гово́рячи, ніби інший є
цар — Ісус".
8 І вони зворохо́били наро́д та
начальників міста, що слухали
це.
9 Але, узявши поруку з Ясо́на
та з інших, вони їх відпустили.
10 А брати відіслали негайно
вночі Павла й Силу до Ве́рії. І,
прибувши вони, пішли в синагогу
юдейську.
11 Ці були шляхетніші за солу́-
нян, — і слова́ прийняли́ з повним
за́палом, і Писа́ння досліджували
день-у-день, чи та́к воно є.
12 Тож багато із них тоді ввіру-
вали, і з почесних ге́лленських жі-
нок та немало із му́жів.
13 Як солунські ж юдеї дові-
далися, що Павло проповідує Бо-
же Слово й у Ве́рії, прибули́ вони,
і там баламутили та бунтували
наро́д.
14 Тоді браття негайно Павла
відпустили, щоб до моря йшов; а
Сила та Тимофій позоста́лися
там.
15 А ті, що Павла́ відпроваджу-
вали, провели́ його аж до Ате́н, а
прийнявши нака́за про Силу та Ти-
мофія, щоб до нього вернулися
якнайшвидше, відбули́.

Павло в Атенах.
Промова його в ареопазі

16 Як Павло ж їх чекав ув
Ате́нах, у ньо́му кипів його дух, як
бачив це місто, повне ідолів.
17 Тож він розмовляв у сина-
гозі з юдеями та з богобійними, і
на ринку щоденно зо стрічними.
18 А дехто з філо́софів епіку-
ре́їв та сто́їків сперечалися з ним.
Одні говорили: „Що́ то хоче ска-
зати оцей пустомо́в?" А інші:
„Здається, він проповідник чужих
богів", бо він їм звіща́в Єва́нгелію
про Ісуса й воскре́сення.
19 І, взявши його, повели в арео-
па́г[1] та й казали: „Чи можемо зна-
ти, що́ то є ця наука нова́, яку
проповідуєш ти?
20 Бо чудне́ щось вкладаєш до
наших вух. Отже хочемо знати,
що́ то значити має?"
21 А всі ате́няни та захожі чу-
жи́нці нічим іншим радніш не
займалися, як аби щось нове́ го-
ворити чи слухати.
22 Тоді Павло став посе́редині
ареопа́гу й промовив: „Му́жі
ате́нські! Із усьо́го я бачу, що ви
дуже побожні.
23 Бо, проходячи та оглядаючи
свя́тощі ваші, я знайшов також
же́ртівника, що на ньому напи-
сано: „Незнаному Богові". Ось
Того, Кого навмання́ ви шануєте,
Того я проповідую вам.
24 Бог, що створив світ і все,
що в ньому, бувши Господом неба
й землі, проживає не в хра́мах,
рукою збудова́них,
25 і Він не вимагає служі́ння
рук людських, ніби в чо́мусь Він
мав би потребу, бо Сам дає всім і
життя, і дихання, і все.
26 І ввесь людський рід Він з
одно́го створив, щоб замешкати
всю поверхню землі, і призна́чив
окреслені до́би й границі заме́ш-
кання їх,
27 щоб Бога шукали вони, чи
Його не відчують і не зна́йдуть,
хоч Він недалеко від кожного з
нас.
28 Бо ми в Нім живемо́, і ру-
хаємось, і існуємо, як і деякі з
ваших поетів казали:
„Навіть рід ми Його!"
29 Отож, бувши Божим *тим*
родом, не повинні ми ду́мати, що
Божество́ подібне до золота, або
срі́бла, чи до каменю, твору ми-
стецтва чи людської ви́гадки.

[1] Пагірок в Атенах, де збиралися люди. Тут же була й найвища судова установа в Атенах. Або: повели на холм Ареса.

30 Не зважаючи ж Бог на часи невідо́мости, ось тепер усім лю́дям наказує, щоб скрізь ка́ялися,

31 бо Він ви́значив день, коли хоче судити поправді ввесь світ через Мужа, що Його наперед Він поставив, і Він подав до́каза всім, із мертвих Його воскресивши".

32 Як почули ж вони про воскре́сення мертвих, то одні насміхатися стали, а інші казали: „Про це бу́демо слухати тебе іншим ра́зом".

33 Так вийшов Павло з-поміж них.

34 А деякі мужі пристали до нього й увірували, серед них і Діонисій Ареопагі́т, і жінка, Дама́ра ім'я́м, та інші із ними.

Павло в Коринті

18 Після цього він вийшов з Ате́н і прибув до Кори́нту.

2 І знайшов він одного юде́я, на йме́ння Аки́лу, родом із По́нту, що недавно прибув із Італії, та Приски́ллу, його дружи́ну, — бо Кла́вдій звелів усім юдеям, щоб покинули Рим. І до них він прийшов,

3 а що був він того ж ремесла́, то в них позостався та працював; ремесло́ ж їхнє було — виробляти наме́ти.

4 І він щосуботи розмову точив у синагозі, переконуючи юдеїв та ге́лленів.

5 А коли прибули́ Сила та Тимофій з Македонії, Павло слову віддався, і він свідчив юдеям, що Ісус — то Христос.

6 Як вони ж спротивля́лися та богозневажа́ли, то він обтрусив одежу свою та промовив до них: „Ваша кров — на голову вашу! Я чистий. Відтепе́р я піду́ до поган".

7 І, вийшовши звідти, він прибув до госпо́ди одно́го, на ім'я Тита[1] Юста, що був богобійний, його ж дім межува́в із синагогою.

8 А Крисп, старши́й синагоги, увірував в Господа з усім домом своїм; і багато з кори́нтян, почувши, увірували й охристились.

9 Сказав же Павло́ві Госпо́дь у видінні вночі: „Не бійся, але говори й не мовчи,

10 бо з тобою ось Я, і на тебе ніхто не накинеться, щоб тобі заподіяти зло, — бо Я маю в цім місті багато людей".

11 І позостався він рік і шість місяців, навчаючи в них Сло́ва Божого.

12 А коли Галліо́н[2] був в Аха́ї проко́нсулом, то проти Павла́ однодушно повстали юдеї, і на суд привели́ його,

13 кажучи: „Цей людей намовляє, щоб Богові честь віддавали незгідно з Зако́ном!"

14 Як Павло ж хотів у́ста відкрити, сказав Галліо́н до юдеїв: „О юдеї, якби сталася кривда яка, або злий учинок, то я б справедливо вас вислухав.

15 Та коли спір іде про слово та йме́ння й Зако́н ваш, то самі доглядайте, — я суддею цього бути не хо́чу".

16 І прогнав їх від су́ду.

17 Тоді всі схопи́ли Состе́на, начальника над синагогою, та й перед судо́м *його* били. Галліо́н же на те зовсім не зважав.

Павло вертається до Антіохії

18 А Павло́, перебувши доволі ще днів, попрощався з братами, і попли́нув у Си́рію, і з ним Приски́лла й Аки́ла; він у Кенхре́ях обстриг *собі* голову, бо обітницю дав був.

[1] Грецькі тексти подають Τίτιος або Τίτος. А в деяких цього імени нема.

[2] Це римський проконсул Ахаї, десь біля 54–20 року він жив у Коринті. Галліон — це брат знаного римського філософа Сенеки.

19 І прибув він в Ефе́с, і там їх позоста́вив, а сам у синагогу ввійшов і розмовляв із юде́ями.

20 Як просили ж його довший час позостатися *в них*, то він не згодився,

21 але попрощався й сказав: „Знов вернуся до вас, коли буде *на те* воля Божа!“ І відплив із Ефе́су.

22 І, побувши в Кесарії, він підня́вся, і, привіт склавши Церкві, відбув в Антіохі́ю.

Третя подорож Павлова. Аполлос

23 І, пробувши *там* деякий час, він вибрався *в подорож знову*, за поря́дком прохо́дячи через країну гала́тську та Фріґію, та всіх учнів зміцняючи.

24 Один же юдей, на ім'я́ Аполло́с, родом з Олександрії, красномо́вець та сильний в Писа́нні, прибув до Ефе́су.

25 Він був навче́ний дороги Господньої, і, пала́ючи духом, промовляв і про Господа пильно навчав, знаючи тільки Іванове хрищення.

26 І він сміливо став промовляти в синагозі. Як Аки́ла й Приски́лла почули його, то його прийняли́, і докладніш розповіли́ йому про дорогу Господню.

27 А коли він схотів перейти до Аха́ї, брати написали до учнів, нагадуючи, щоб його прийняли́. А прибувши, помагав він багато тим, хто ввірував благода́ттю,

28 бо він переконував пильно юдеїв, Писа́нням прилюдно дово́дячи, що Ісус — то Христос.

Павло в Ефесі

19 І сталося, що коли Аполло́с перебував у Кори́нті, то Павло, перейшовши горішні країни, прибув до Ефе́су, і деяких учнів знайшов,

2 та й спитав їх: „Чи ви Духа Святого одержали, як увірували?“ А вони відказали йому: „Та ми навіть не чули, чи є Дух Святий!“

3 І він запитав: „Тож у що́ ви христились?“ Вони ж відказали: В Іванове хрищення“.

4 І промовив Павло: „Таж Іван христив хрищенням на пока́яння, говорячи лю́дям, щоб вірили в Того, Хто при́йде по ньому, цебто в Ісуса“.

5 Як почули ж *оце*, то христились вони в Ім'я́ Господа Ісуса.

6 А коли Павло руки на них покла́в, то зійшов на них Дух Святий, — і *різними* мовами стали вони промовляти та пророкувати!

7 А всіх їх було́ чоловіка з двана́дцять.

Павло проповідує ефесянам Слово Господнє

8 А до синагоги ввійшовши, промовляв він відважно, три місяці про Боже Царство навчаючи та переконуючи.

9 А коли опиралися дехто й не вірували, і дорогу Господню лихосло́вили перед наро́дом, то він їх покинув і виділив учнів, і щодня проповідував у школі одно́го Тира́на.

10 Це ж два роки продовжувалось, так що всі, хто замешкував в Азії, юдеї та ге́ллени, слухали слово про Господа.

Павлові чуда в Ефесі

11 І Бог чуда чинив надзвича́йні руками Павловими,

12 так що навіть хустки́ й пояси́ з його тіла прино́сили хворим, — і хвороби їх кидали, і ду́хи лукаві вихо́дили з них.

13 Дехто ж із мандрівни́х ворожби́тів юдейських зачали́ заклинати Ім'я́ Господа Ісуса над тими,

хто мав злих духів, проказуючи:
,,Заклинаємо вас Ісусом, Якого
Павло́ проповідує!"
14 Це ж робили якісь сім синів
юдейського первосвященика Скéви.
15 Відповів же злий дух і сказав
їм: ,,Я знаю Ісуса, і знаю
Павла, а ви хто такі?"
16 І скóчив на них чоловік, що
в ньому злий дух був, і, перемігші
обох, подýжав їх так, що
втекли вони з дому нагі та порáнені.
17 І це стало відóме юдеям та
гéлленам, усім, що в Ефесі замешкують,
— і óстрах напав на всіх
їх, і слáвилося Ім'я́ Господа Ісуса.
18 І багато-хто з тих, що ввірували,
прихóдили, визнаваючи та
відкриваючи вчинки свої.
19 І багато-хто з тих, що займалися
чáрами, позносили книги
свої та й перед усімá попалили. І
злічили цінý їх, і вийшло *на* срібло
п'ятдесят тисяч *драхм*.
20 Так могуче росло та зміцнялося
Божеє Слово!
21 А як спóвнилось це, Павло в
Дусі задумав перейти Македóнію
та Ахаю, та й удатись у Єрусалим,
говорячи: ,,Як побýду я там,
то треба мені й Рим побачити".
22 Тож він послав у Македóнію
двох із тих, що служили йому,
Тимофія й Ерáста, а сам позостався
якийсь час ув Азії.

Заколот проти науки Павла

23 І рóзрух чималий був стався
там чáсу того за Господню дорогу.
24 Бо один золотáр, Дмитро на
ім'я́, що робив срібляні Артемíдині
храмки, та ремісникам заробіток
чималий давав,
25 згромадив він їх і ще інших
подібних робітників, та й промовив:
,,Ви знаєте, мужі, що з цього
ремеслá заробіток ми маємо.
26 І ви бачите й чуєте, що не
тільки в Ефéсі, але мало не в усій
Азії — цей Павло збаламýтив і
відвернув багатéнно нарóду, говорячи,
ніби то не боги, що руками
порóблені.
27 І не тільки оце нам загрожує,
що прийде зайняття в упадок,
а й храм богині великої Артемíди
в нíщó зарахується, і буде зруйнована
й вéлич тієї, що шанує її
ціла Азія та цілий світ".
28 Почувши ж *оце*, вони переповнились
гнівом, та й стали кричати,
говорячи: ,,Артемíда ефéська
велика!"
29 І місто напóвнилось зáколотом.
І кинулися однодушно до
видóвища, схопи́вши Павлóвих супýтників
— Гая та Аристáрха,
македóнян.
30 Як Павло ж хотів у нарóд
увійти, то учні його не пустили.
31 Також дехто з азійських начальників,
що були йому прия́телі,
послали до нього й просили,
щоб він не вдавáвсь на видóвище.
32 І кожен що інше кричав, бо
збори бурхли́ві були, і багатéнно
з них навіть не знали, чого ради
зібралися.
33 А з нарóду взяли Олександра,
бо юдеї його висували. І
Олексáндер дав знака рукою, і
хотів ви́правдатися перед нарóдом.
34 А коли розпізнали, що юдéянин
він, то *злилися* всі в один голос,
і годин зо дві гукали: ,,Артеміда
ефеська велика!"
35 А як писар міський заспокóїв
нарóд, то промовив: ,,Мужі ефеські,
яка ж то людина не знає, що
місто Ефес — то храмóвий доглядач
Артеміди великої й її образу,
упалого з неба?
36 Коли ж цьому перечити не
можна, то потрібно вам бути спокійними,
і не робити необачно
нічóго.

37 А ви ж привели́ цих людей, що ані святокрадці, ані вашої богині не знева́жили.
38 Отож, як Дмитро та його ремісники мають справу на ко́го, то суди є на ринку й проконсули, — один о́дного хай позивають.
39 А коли чогось іншого допомина́єтеся, то те вирішиться на зако́ннім зібра́нні.
40 Бо ось є небезпека, що нас за сьогоднішній ро́зрух оскаржити можуть, і немає жа́дної причини, якою могли б виправдати це зборище". І, промовивши це, розпустив він громаду.

З Ефесу до Троади

20 А як за́колот стих, то Павло скликав учнів, і, потішивши та попрощавшись із ними, вибрався йти в Македо́нію.
2 Перейшовши ж ті сто́рони та підбадьо́ривши їх довгим словом, прибув до Гелла́ди,
3 і прожив там три місяці. А
як він захотів був відпли́нути в Си́рію, то змову на нього вчинили юдеї, тому він узяв думку вертатись через Македонію.
4 Ра́зом із ним пішов Со́патер Пиррів із Верії, Аристарх та Секунд із Солу́ня, і Гай дерв'яни́н, і Тимофій, а з азійців — Ти́хик та Трохим.
5 Вони відбули́ напере́д, і нас дожидали в Троаді.
6 А ми відпливли́ із Филипів по святах Опрі́сноків, і прибули́ днів за п'ять у Троа́ду до них, де сім день прожили́.

Уздоровлення Євтиха в Троаді

7 А дня першого в тижні,[1] як учні зібралися на лама́ння хліба, Павло мав промову до них, бо вранці збирався відбути, і затягнув *своє* слово до півночі.

[1] Цебто — в неділю.

8 А в го́рниці, де зібралися ми, було багато світел.
9 Юнак же один, Євти́х на ім'я́, сидів на вікні. Його обгорнув міцний сон, бо задовго Павло промовляв, і він сонний хитну́вся, і додолу упав із третього поверху, — і підняли́ його мертвого.
10 Зійшов же Павло та до нього припав, і, обнявши його, проказав: „Заспокойтесь, бо душа його в ньому!"
11 А вернувшись, він хліб переломив і спожив, і бе́сіду довго точив, — аж до до́світку, потім відбув.
12 А хлопця живим привели́, — і зраділи немало.

Павлове слово в Мілеті до ефе́ських пресвітерів

13 А ми наперед пішли до корабля, та в Асс попливли́, щоб звідти забрати Павла, — бо він так ізвелів, сам бажаючи пішки піти.
14 А коли він із нами зійшовся в Ассі, ми взяли його та прибули́ в Мітіле́ну.
15 І, відплинувши звідти, ми назавтра пристали навпро́ти Хіо́су, а другого *дня* припливли́ до Само́су, наступного ж ми прибули́ до Мілету.
16 Бо Павло захотів поминути Ефе́с, щоб йому не бари́тися в Азії, бо він ква́пився, коли буде можливе, бути в Єрусалимі на день П'ятдесятниці.
17 А з Мілету послав до Ефесу, і прикликав пресвітерів Церкви.
18 І, як до нього вони прибули́, він промовив до них: „Ви знаєте, як із першого дня, відколи прибув в Азію, я з вами ввесь час перебува́в,
19 і служив Господе́ві з усією покорою, і з рясни́ми слізьми́ та напа́стями, що спіткали мене від юдейської змови,

20 як нічóго корúсного я не минув, щоб його вам звістити й навчити вас прилюдно і в домáх.
21 І я свідчив юдеям та гéлленам, щоб вони перед Богом покаялись, та ввірували в Господа нашого Ісуса Христа.
22 І ось тепер, побуджений Духом, подаюсь я в Єрусалим, не відаючи, що там трапитись має мені,
23 тільки Дух Святий в кожному місті засвідчує, кажучи, що кайдáни та муки чекають мене.
24 Але я ні про що не турбуюсь, і свого життя[1] не вважаю для себе цінним, аби но скінчúти дорóгу свою та служíння, яке я одéржав від Господа Ісуса, — щоб засвідчити Євáнгелію благодáті Божої.
25 І ось я знаю тепер, що обличчя могó більш не будете бачити всі ви, між якими ходив я, проповідуючи Царство Боже.
26 Томý дня сьогоднішнього вам свідкýю, що я чистий від крови всіх,
27 бо я не вхилявсь об'являти вам усю волю Божу!
28 Пильнуйте себе та всієї отáри, в якій Святий Дух вас поставив єпúскопами, щоб пастú Церкву Божу, яку власною кров'ю набув Він.
29 Бо я знаю, що як я відійдý, то ввійдуть між вас вовки люті, що отáри щадити не бýдуть.
30 Із вас самих навіть мужі постануть, що будуть казати перекрýчене, аби тільки учнів тягнýти за собою.
31 Томý то пильнуйте, пам'ятаючи, що я кожного з вас день і ніч безперéстань навчав зо сльозьмú ось три роки.
32 А тепер доручаю вас Богові та слову благодáті Його, Який має силу будувати та дати спáдщину, серед усіх освячених.
33 Ні срібла, ані золота, ні одежі чиєїсь я не побажав.
34 Самі знаєте, що ці руки мої послужили потребам моїм та отих, хто був зо мною.
35 Я вам усе показав, що, працюючи так, треба поміч давати слабúм, та пам'ятати словá Господа Ісуса, бо Він Сам проказав: „Блажéнніше давати, ніж брати!"
36 Проказавши ж оце, він навкóлішки впав, та й із ними всімá помолився.
37 І знявсь між усімá плач великий, і вони припадали на Пáвлову шию, і його цілували.
38 А найтяжче вони сумували з-за слóва, яке він прорік, що не бáчитимуть більш обличчя йогó. І вони провелú його до корабля.

Павлова подорож до Єрусалиму

21 А як ми розлучúлися з ними й відплúнули, то дорогою прóстою в Кос прибулú, а другого дня до Родóсу, а звідти в Патáру.
2 І знайшли кораблú, що плив у Фінікію, увійшли та й поплúнули.
3 А коли показався нам Кіпр, ми лишили ліврóуч його та й поплúвли в Сúрію. І пристали ми в Тирі, бо там корабель вантажá мав скласти.
4 І, учнів знайшовши, перебулú тут сім день. Вони через Духа казали Павлóві, щоб до Єрусалиму не йшов.
5 І, як дні побуту скінчúлися, то ми вийшли й пішли, а всі нас провóдили з дружúнами й дітьмú аж за місто. І, ставши навкóлішки, помолились на бéрезі.
6 І, попрощавшись один із одним, ми ввійшли в корабель, а вони повернулись додому.
7 А ми, закінчúвши від Тиру

[1] В оригіналі: своєї душі.

плавбу́, пристали до Птолемаїди,
і, братів привітавши, один день
перебули́ в них.
8 А назавтра в дорогу ми ви-
брались, і прийшли в Кесарі́ю. І
ввійшли до госпо́ди благові́сника[1]
Пилипа, одно́го з семи, і позоста-
лися в нього.
9 Він мав чотири панні дочки́,
що пророкували.
10 І коли ми багато днів *у них*
зоставались, то прибув із Юдеї
якийсь пророк, Ага́в на ім'я́.
11 І прийшов він до нас, і взяв
пояса Па́влового, та й зв'язав свої
руки та ноги й сказав: „Дух Свя-
тий так звіщає: Отак зв'яжуть в
Єрусалимі юдеї того мужа, що цей
пояс його, і видадуть в руки по-
ган“...
12 Як почули ж оце, то благали
ми та тамте́шні *Павла*, щоб до
Єрусалиму не йшов.
13 А Павло відповів: „Що́ ро-
бите ви, плачучи́ та серце мені
розрива́ючи? Бо за Ім'я́ Господа
Ісуса я готовий не тільки зв'я́заним
бути, а й померти в Єрусалимі“!
14 І не могли ми його вмо́ви-
ти, і замовкли, сказавши: „Нехай
діється Божа воля!“
15 А після оцих днів приготу-
ва́лись ми, та до Єрусалиму ви́ру-
шили.
16 А з нами пішли й деякі учні
із Кесарії, ведучи́ якогось кіпря-
нина Мнасо́на, давнього учня, що
ми в нього спинитися мали.

За порадою Якова
Павло дає обітницю в Єрусалимі

17 А коли ми прийшли в Єру-
салим, то брати́ прийняли́ нас гос-
ти́нно.
18 А другого дня Павло з на-
ми пода́вся до Якова. І всі
старші посхо́дились.

[1] Грецьке εὐαγγελιστής — проповідник науки Христової, ц. слов. благовісник.

19 Поздоро́вивши ж їх, роз-
повів він докладно, що́ Бог через
служі́ння його вчинив між пога-
нами.
20 Як вони ж *це* почули, то
сла́вили Бога, а до нього про-
мовили: „Бачиш, брате, скільки
тисяч серед юдеїв увірувало, і
всі вони — ревні оборонці Зако́-
ну!
21 Вони ж чули про тебе, ніби
ти всіх юдеїв, що живуть між по-
ганами, навчаєш відсту́плення від
Мойсея, говорячи, щоб дітей не
обрізували й не трималися зви-
ча́їв.
22 Що ж *почати*? Люд збе-
реться напевно, бо почують, що
прибув ти.
23 Отже, зроби це, що порадимо
тобі. Ми маємо чотирьох му́жів,
що обітницю склали на себе.
24 Візьми їх, та й із ними
очисться, і вида́тки за них запла-
ти́, щоб постри́гли їм голови. І пі-
знають усі, що неправда про тебе
їм сказане, та й *що* сам ти Зако́на
пильнуєш.
25 А про тих із поган, що ввіру-
вали, ми писали, розсудивши, щоб
вони береглися від ідольських
жертов та крови й задушени́ни,
та від блу́ду“.
26 Тоді взяв Павло мужів *отих*,
і назавтра очи́стився з ними, і
ввійшов у храм, і звістив про ви́-
конання днів очищення, *так*, аж
за кожного з них була́ жертва при-
не́сена.

Ув'язнення Павла в Єрусалимі

27 А коли ті сім день закінчи́-
тися мали, то азійські юдеї, як
побачили в храмі його, підбу́рили
ввесь наро́д, та руки на нього
наклали,
28 кричачи́: „Ізраїльські мужі,
рятуйте! Це людина ота, що про-
ти народу й Зако́ну та місця цього

всіх усюди навчає! А до того
у храм упровадив і ге́лленів, — і
занечи́стив це місце святе!“
29 Бо перед тим вони бачили в
місті з ним ра́зом Трохима ефе́ся-
нина, і гадали про нього, що Пав-
ло то його ввів у храм.
30 І порушилося ціле місто, і
повстало збіго́висько люду. І, схо-
пи́вши Павла, потягли його поза
храм, а двері негайно зачинено.
31 Як хотіли ж забити його, то
вістка досталась до полково́го ти-
сяцького, що ввесь Єрусалим збун-
тувався!
32 І він зараз узяв вояків та
сотників, і подався до них. А
вони, як угледіли тисяцького й
вояків, то бити Павла перестали.
33 Приступив тоді ти́сяцький,
та й ухопи́в його, і двома́ ланцю-
га́ми зв'язати звелів, і допитувати
став: хто такий він і що́ він зробив?
34 Але кожен що інше викрику-
вав у на́товпі. І, не мігши довіда-
тись певного через за́колот, він
звелів відпрова́дити його до фор-
те́ці.
35 А коли він до сходів при-
йшов, то трапилося, що мусіли
не́сти його вояки із-за на́товпу
людського,
36 бо бе́зліч народу йшла слід-
кома́ та кричала: „Геть із ним!“
37 А коли Павло вхо́див до фор-
теці, то тисяцького поспитався:
„Чи можна мені щось сказати то-
бі?“ А той відказав: „То ти
вмієш по-грецькому?
38 Чи не той ти єги́птянин, що
перед цими днями призвів був до
бунту, і ви́провадив до пустині
чотири тисячі потаємних убійни-
ків?“
39 А Павло відказав: „Я юде́я-
нин із Та́рсу, громадя́нин відо́мого
міста в Кілікії. Благаю тебе, —
дозволь мені до наро́ду промови-
ти!“

40 А коли той дозволив, то Пав-
ло став на сходах, і дав знака
рукою наро́дові. А як тиша вели-
ка настала, промовив єврейською
мовою, ка́жучи:

*Павлове оправда́ння
перед народом*

22 „Мужі-браття й батьки!
Послухайте ось тепер ви́прав-
да́ння мого перед вами!“
2 Як зачули ж вони, що до них
він говорить єврейською мовою,
то тиша ще більша настала. А
він промовляв:
3 „Я юде́янин, що родився в
кілікі́йському Та́рсі, а ви́хований
у цім місті, у ніг Гамалії́ла до-
кладно навчений Зако́ну отців;
горли́вець я Божий, як і всі ви
сьогодні.
4 Переслідував я аж до смерти
цю путь, і в'язав, і до в'язниці
вкидав чоловіків і жінок,
5 як засві́дчить про мене пер-
восвященик та вся старши́на. Я
від них був узяв навіть листи́ на
братів, і пішов до Дама́ску, щоб
тамте́шніх зв'язати й приве́сти до
Єрусалиму на кару.
6 І сталося, як у дорозі я був,
і наближа́вся до Дамаску опівдня,
то ось мене нагло осяяло світло
велике з неба!
7 І я повалився на землю, і голос
почув, що мені говорив: „Савле,
Савле, — чому́ ти Мене пересліі-
дуєш?“
8 А я запитав: „Хто Ти, Гос-
поди?“ А Він мені відказав: „Я
Ісус Назаряни́н, що Його переслі-
дуєш ти“.
9 А ті, що зо мною були́, прав-
да, бачили світло, але не почули
вони того голосу, що мені го-
ворив.
10 А я запитав: „Що́ я, Гос-
поди, маю робити?“ Господь же
до мене промовив: „Уставай та

й іди до Дамаску, а там тобі скажуть про все, що тобі призна́чено робити“.

11 А від ясности світла того невидю́щим я став. І присутні зо мною за руку мене повели́, і до Дамаску прибув я.

12 А один муж Ана́ній, у Зако́ні побожний, що добре свідо́цтво про нього дають усі юдеї в Дамаску,

13 до мене прибув, і, ставши, промовив мені: „Савле брате, — стань видю́щий!“ І я хвилі тієї побачив його.

14 І озвавсь він *до мене*: „Бог отців наших вибрав тебе, щоб ти волю Його зрозумів, і щоб бачив ти Праведника, і почув голос із уст Його.

15 Бо бу́деш ти свідком Йому перед усіма людьми́ про оте, що ти бачив та чув!

16 А тепер чого гаєшся? Уставай й охристися, і обмий гріхи свої, прикликавши Ймення Його!“

17 І сталось, як вернувся я в Єрусалим, і молився у храмі, то в захо́плення впав я,

18 і побачив Його, що до мене сказав: „Поспіши, і піди хутчій з Єрусалиму, бо не приймуть свідо́цтва твого про Мене“.

19 А я відказав: „Самі вони, Господи, знають, що я до в'язниць садови́в та бив по синагогах отих, хто вірував у Тебе.

20 А коли лилась кров Твого свідка Степа́на, то сам я стояв та вбивство його похваляв, і одежу вбивців його сторожи́в“.

21 Але Він до мене промовив: „Іди, бо пошлю Я далеко тебе, — до поган!“

Павлові терпіння в римській фортеці

22 І аж до слова цього його слухали. Аж ось піднесли вони голос свій, гукаючи: „Геть такого з землі, бо жити йому не годи́ться!“

23 І як вони верещали, і одежу шпурля́ли, і кидали порох у повітря,

24 то звелів тисяцький у фортецю його відвести́, і звелів бичува́нням його допитати, щоб довідатися, з якої причини на нього вони так кричали.

25 І як його розтяглі́ для ремінних бичів, то Павло сказав сотникові, що стояв: „Хіба бичува́ти дозволено вам громадянина римського та *ще й* незасу́дженого?“

26 Якже сотник *це* почув, то подався до тисяцького, і завідо́мив, говорячи: „Що́ хочеш робити? Бож ри́млянин цей чоловік!“

27 Підійшов тоді тисяцький, та й поспитався його: „Скажи мені, чи ти ри́млянин?“ А він: „Так!“ відказав.

28 Відповів *на те* тисяцький: „За великі гро́ші громадянство оце я набув“. А Павло відказав: „А я *в нім* і родився!“

29 І відступили негайно від нього оті, що хотіли допи́тувати його. І злякався тисяцький, довідавшись, що той ри́млянин, і що він ізв'язав був його.

30 А другого дня, бажавши довідатись правди, у чо́му юдеї його оскаржа́ють, він звільнив його та звелів, щоб зібра́лися первосвященики та ввесь синедріо́н. І він вивів Павла, і поставив його перед ними.

Павло перед юдейським синедріоном

23 І вп'явся очима Павло на *той* синедріо́н і промовив: „Мужі-браття, я аж по сьогоднішній день жив для Бога всім добрим сумлі́нням!“

2 Але первосвященик Ана́ній
звелів тим, що стояли при ньому,
щоб били його по уста́х.
3 Тоді промовив до нього Пав-
ло: ,,Тебе битиме Бог, ти стіно
побілена . . . Ти ж сидиш, щоб
судити мене за Зако́ном, а нака-
зуєш бити мене проти Зако́ну?"
4 А присутні сказали: ,,То ти
Божому первосвященикові лихо-
сло́виш?"
5 І промовив Павло: ,,Не знав
я, брати, що то первосвященик.
Бо написано: На начальника люду
твого не лихосло́в".
6 І Павло, спостерігши, що час-
тина одна — саддуке́ї, а друга —
фарисеї, покликнув у синедріоні:
,,Мужі-браття, — я фарисей, *і*
син фарисея. За надію на во-
скресіння мертвих мене судять!"
7 Якже він це промовив, колот-
не́ча постала поміж саддуке́ями та
фарисеями, — і розділи́лась юрба́.
8 Саддуке́ї бо тве́рдять, що не-
має воскресіння, ані а́нгола, ані
духа, фарисеї ж оце визнають.
9 І галас великий зчинився. А
деякі книжники, із фарисейської
групи, уставши, почали́ спереча-
тися, кажучи: ,,У чоловікові цьо-
му ми жодного ли́ха не знаходимо!
А коли промовляв Дух до нього,
чи ангол, не противмося Богові".
10 А коли колотне́ча велика зчи-
нилась, то тисяцький, боячись,
щоб Павла не роздерли, звелів
вояка́м увійти та забрати його
з-поміж них, і відве́сти в форте́цю.

Павла висилають до Кесарії

11 А наступної ночі став Гос-
подь перед ним і промовив: ,,Будь
бадьорий! Бо як в Єрусалимі про
Мене ти свідчив, так треба тобі
свідкува́ти й у Римі!"
12 А коли настав день, то дехто
з юдеїв зібрались, та клятву скла́-
ли, говорячи, що ні їсти, ні пи-
ти не бу́дуть, аж доки Павла́ не
заб'ють!
13 А тих, що закляття таке по-
кла́ли, було більш сорока́.
14 І вони приступили до пер-
восвящеників та старших і ска-
зали: ,,Ми клятву скла́ли нічого
не їсти, аж поки заб'ємо Павла!
15 Отож разом із синедріоном
передайте тисяцькому, щоб до вас
він привів його, ніби хочете ви
докладніш розізнати про нього.
А ми, перше ніж він набли́зиться,
готові забити його".
16 Як зачув же сестрінець Пав-
лів про *цю* змову, то прибув, і
ввійшов у форте́цю, і Павла́ заві-
до́мив.
17 Павло ж *зараз* покликав од-
но́го з сотників, та й сказав:
,,Цього юнака́ запровадь до ти-
сяцького, бо він має йому щось
сказати".
18 Той же взяв його, та й за-
провадив до тисяцького та сказав:
,,Павло в'язень покликав мене, і
просив запрова́дити до тебе цього
юнака́, що має тобі щось сказати".
19 І взяв тисяцький того за ру-
ку, і на́бік відвів і спитав: ,,Що́
ти маєш звістити мені?"
20 А той розповів: ,,Змову скла-
ли юдеї, — просити тебе, щоб ти
взавтра до синедріо́ну Павла при-
прова́див, ніби хочуть вони до-
кладніш розпізнати про нього.
21 Отож, не послухайся їх, бо
чигає на нього їх більш сорока
чоловіка, що клятву скла́ли ні
їсти, ні пити, аж доки його не
заб'ють . І тепер он готові вони,
і чекають твого прире́чення".
22 Тоді тисяцький відпустив
юнака́, наказавши йому — ,,не
розповіда́ти ані о́дному, що мені
ти це ви́явив."
23 І він закли́кав якихось двох
із сотників, і наказав: ,,Пригот-
туйте на третю годину вночі дві

сотні вояків, щоб іти до Кесарії,
і кінноті́чиків сімдеся́т, та дві сотні
стрільців.
24 Приготуйте також в'ючаків і
Павла посадіть, і здоровим його
проведіть до намісника Фе́лікса.[1]
25 І листа написав він такого
ось змісту:
26 ,,Кла́вдій Лі́сій намісникові
вседостойному Фе́ліксові — поздоро́влення!
27 Цього мужа, що його юдеї
схопи́ли були́ та хотіли забити,
урятував я, із вояка́ми прийшовши, довідавшися, що він ри́млянин.
28 І хотів я довідатися про причину, що за неї його оскаржа́ли,
та й привів був його до їхнього
синедріо́ну.
29 Я знайшов, що його винуватять у спірних речах їхнього Зако́ну, і що провини не має він жа́дної, ва́ртої смерти або ланцюгів.
30 Як доне́сли ж мені про ту
змову, що юдеї вчинили на мужа
цього, я зараз до тебе його відіслав,
наказавши також позива́льникам,
щоб перед тобою сказали, що́ мають на нього. Будь здоровий!"
31 Отож вояки, як наказано їм,
забрали Павла́, і вночі попровадили в Антипатри́ду.
32 А другого дня, полишивши
кінно́тчиків, щоб ішли з ним, у
форте́цю вони повернулись.
33 А ті прибули́ в Кесарі́ю, і,
листа передавши намісникові, поставили також Павла перед ним.
34 Намісник листа прочитав і
спитав, із якого він кра́ю. А довідавшись, що з Кілікії, промовив:
35 ,,Я тебе переслухаю, як при́йдуть і твої позива́льники". І
звелів стерегти його в Іродовому
прето́рії.

[1] Антоній Фелікс був прокуратором Юдеї за імператорів римських Клавдія та Нерона. Юдею покинув десь 60-го року по Христі.

Суд над Павлом у намісника Фелікса

24 А по п'яти днях прибув первосвященик Ана́ній з якимись старши́ми, та з промовцем
якимсь Терти́лом, що перед намісником ска́ржилися на Павла.
2 Коли ж він був покликаний,
то Тертил оскаржати зачав, промовляючи: ,,Через тебе великий
мир маємо ми, і для наро́ду цього
добрі речі впроваджено через дбайливість твою, —
3 це ми за́вжди і скрізь визнаємо з подякою щирою, вседостойний
наш Фе́ліксе!
4 Та щоб довго тебе не турбува́ти, то благаю тебе, щоб ти коротко
вислухав нас зо своєї ласка́вости.
5 Ми переконались, що цей чоловік — то зара́за, і що він колотнечу викли́кує між усіма юдеями
в цілому світі, і що він провідни́к
Назорейської єресі.
6 Він відважився навіть збезчестити храм, і його ми схопи́ли
були, і судити хотіли за нашим
Зако́ном.
7 Але тисяцький Лісій прибув,
і з великим наси́льством видер
його з наших рук,
8 а його винува́льникам звелів
йти до тебе. Ти сам зможеш від
нього, розпитавши, дізнатись про
все, у чо́му його ми вину́ємо".
9 Юдеї також прилучились *до
того*, говорячи, що то так.
10 І як намісник дав знака йому говорити, то Павло відповів:
,,Я знаю, що від літ багатьох ти
суддя для наро́ду цього, — тому
буду сміліш боронитись.
11 Ти можеш довідатися, що нема більш дванадцяти день, як прийшов я до Єрусалиму вклонитися.
12 І вони ані в храмі, ані в
синагогах, ні в місті мене не здиба́ли, щоб я з ким сперечався, або
колотнечу в наро́ді здіймав.

13 І не можуть вони довести тобі *того*, у чо́му тепер оскаржа́ють мене.

14 Але признаюсь тобі, що в дорозі оцій, яку звуть вони єрессю, я Богові отців служу́ так, що вірую всьому, що в Зако́ні й у Пророків написане.

15 І маю надію я в Бозі, — чого й самі вони сподіва́ються, — що настане воскресіння праведних і неправедних.

16 І я пильно дба́ю про те, щоб за́всіди мати сумління невинне, щодо Бога й людей.

17 А по довгих рока́х я прибув, щоб подати моєму наро́дові ми́лостиню та при́носи.

18 Ось при цьо́му знайшли мене дехто з юдеїв азійських очищеного в храмі, а не з на́товпом чи з колотнечею.

19 Їм належало б ось перед тебе прибути й казати, коли мають вони що на мене.

20 Або самі ці нехай скажуть, чи якусь неправду знайшли на мені, як я в синедріоні стояв,

21 крім отого єдиного виразу, що я його крикнув, стоячи́ серед них: ,,За воскресіння мертвих приймаю від вас суд сьогодні!‘‘

22 Але Фе́лікс, дуже добре дорогу цю знавши, відро́чив їм *справу*, говорячи: ,,Розсуджу́ вашу справу, коли тисяцький Лісій прибу́де‘‘.

23 І він сотникові наказав сторожити Павла́, але мати полегшу, і не боронити ніко́му з близьки́х його, щоб служили йому.

Дворічне ув'язнення Павла в Кесарії

24 А по декількох днях прийшов Фе́лікс із дружи́ною своєю Друзіллою,[1] що була юде́янка, і покликав Павла, та слухав від нього про віру в Ісуса Христа.

25 І як розповідав він про праведність, і про здержливість, та про майбу́тній суд, то Фе́лікса страх обгорнув, і він відповів: ,,Тепер іди собі, відповідного ж ча́су покличу тебе!‘‘

26 Разом із тим і сподіва́вся він, що дасть Павло грошей йому, тому й часто його приклика́в і розмову з ним вів.

27 Як минуло ж два роки, то Фе́лікс одержав наступника, — По́рція Фе́ста.[1] А Фелікс бажав догодити юдеям, — і в в'язниці Павла́ залиши́в.

Переслу́хання Павла перед Фестом

25 А коли прибув Фест до *свого* намісництва, то він по трьох днях відійшов із Кесарії до Єрусалиму.

2 І поскаржилися йому на Павла первосвященики та головніші з юдеїв, і благали його,

3 і *ніби* милости просили для нього, щоб до Єрусалиму його припровадив, — вони змову вчинили, щоб смерть заподіяти йому по дорозі.

4 А Фест відповів, що Павла стережуть у Кесарії, і він сам незаба́ром туди подається.

5 ,,Отже, — сказав він, — хто спроможен із вас, нехай ті вируша́ють ра́зом зо мною, і коли є неправда яка в чоловікові цьому, нехай оскаржа́ють його‘‘.

6 І, пробувши в них днів не більше як вісім чи десять, він поверну́вся до Кесарії. А другого дня він засів на суддевім сидінні, і звелів, щоб приве́сти Павла.

7 Як його ж привели́, то стали навколо юдеї, що поприхо́дили з

[1] Друзілла — рідна сестра юдейського царя Агріппи Ірода II. Зріклася юдейства й вийшла заміж за намісника Фелікса.

[1] Порцій Фест римський — намісник Юдеї по Феліксі. Правив Юдеєю три роки, 60–62 роки.

Єрусалиму, і Павлу закидали багато тяжких винувачень, що їх не могли довести,
8 бо Павло боронився: ,,Я не провинився ні в чім ані проти Закону юдейського, ані проти храму, ані супроти кесаря".
9 Тоді Фест, що бажав догодити юдеям, промовив Павлові на відповідь: ,,Чи ти хочеш до Єрусалиму піти, і там суд прийняти від мене про це?"
10 Та Павло відказав: ,,Я стою перед судом кесаревим, де належить мені суд прийняти. Юдеїв нічим я не скривдив, як і ти дуже добре *те* знаєш.
11 Бо коли допустився я кривди, або гідне смерти вчинив що, то не відмовляюся вмерти. Як нема ж нічого того, у чім вони винуватять мене, то не може ніхто мене видати їм. Відкликаюсь до кесаря!"
12 Тоді Фест, побалакавши з радою, відповідь дав: ,,Ти відкликавсь до кесаря, — до кесаря підеш!"

Фест розповідає цареві Агріппі про Павла

13 Як минуло ж днів кілька, цар Агріппа[1] й Верніка приїхали до Кесарії, щоб Феста вітати.
14 А що там багато днів вони пробули, то Фест виклав справу Павлову цареві й промовив: ,,Є один чоловік — від Фелікса лишений в'язень,
15 на якого, як в Єрусалимі я був, первосвященики й старші юдейські принесли скаргу, домагаючись його осуду.
16 Я їм відповів, що римляни не мають звичаю людину якусь видавати на згубу, поки пізваний перед собою не матиме обвинувачів, і не буде йому дано можности для оборони від закидів.
17 І як зійшлись вони тут, то я, зволікання не роблячи жодного, сів наступного дня на сидіння суддеве, і звелів привести *цього* мужа.
18 І винувальники стали круг нього, проте не вказали вини ані жодної з тих, яких я сподівався.
19 Та мали вони проти нього якісь суперечки про власне своє марновірство, і про якогось Ісуса померлого, про Якого Павло твердив, що живий Він.
20 І я був непевний у цьому змаганні й спитав, чи не хоче піти він до Єрусалиму, і там суд прийняти про це?
21 Через те ж, що Павло заявив, щоб залишений був він на кесарів розсуд, я звелів сторожити його, аж поки його не відправлю до кесаря".
22 А Агріппа промовив до Феста: ,,Хотів би і я цього мужа послухати!" ,,Узавтра — сказав той — почуєш його".

Павло перед царем Агріппою

23 А назавтра Агріппа й Верніка прийшли з превеликою пишнотою, і на залю судову ввійшли разом з тисяцькими та значнішими мужами міста. І як Фест наказав, то Павло був приведений.
24 І сказав *до них* Фест: ,,О царю Агріппо, та з нами присутні всі мужі! Ви бачите того, що за нього ввесь люд юдейський мені докучав в Єрусалимі та тут, кричачи, що йому не повинно більш жити.
25 Я ж дізнавсь, що нічого, вартого смерти, він не вчинив; а що сам він відкликавсь до Августа, розсудив я послати *його*.
26 Нічого не маю я певного, що

[1] Це останній цар юдейський Агріппа Ірод II, син Агріпи I. Верніка чи Вероніка — його рідна сестра.

міг би про нього писати до пана. Тому я припровадив його перед вас, а найбільш перед тебе, ца́рю Агріппо, щоб після переслу́хання мав що писати.
27 Бо здається мені нерозва́жливим ув'я́зненого посилати, і не озна́чити обвинува́чень на нього''.

Павлова оборона перед царем Агріппою

26 А Агріппа сказав до Павла: ,,Дозволяємо тобі говорити про себе само́го''. Павло тоді простягнув руку, і промовив у своїй обороні:
2 ,,О ца́рю Агріппо! Уважаю себе за щасливого, що сьогодні я перед тобою боронитися маю з усьо́го, у чім мене винуватять юдеї,
3 особливо ж тому́, що ти знаєш усі юдейські звича́ї та супере́чки. Тому я прошу́ мене вислухати терпля́че.
4 А життя моє зма́лку, що спочаа́тку точилося в Єрусалимі серед наро́ду мого, знають усі юдеї,
5 які відають зда́вна мене, аби тільки схотіли засвідчити, — що я жив фарисеєм за найдокладнішою сектою нашої віри.
6 І тепер я стою *отут* су́джений за надію обітниці, що Бог дав її нашим отцям,
7 а її викона́ння чекають побачити наші дванадцять племен, слу́жачи *Богові* безперестанно вдень та вночі. За цю надію, о ца́рю, мене винуватять юдеї!
8 Чому ви вважаєте за неймовірне, що Бог воскрешає померлих?
9 Правда, ду́мав був я, що мені нале́жить чинити багато ворожого проти Йменна Ісуса Назаряни́на,
10 що я в Єрусалимі й робив, і багато кого зо святих до в'язниць я замкнув, як отримав був вла́ду від первосвящеників; а як їх убивали, я голос давав *проти них.*
11 І часто по всіх синагогах караючи їх, до богозневаги примушував я, а лютуючи ве́льми на них, переслідував їх навіть по закордонних містах.
12 Коли в цих справах я йшов до Дамаску зо вла́дою та припору́ченням первосвящеників,
13 то опівдні, о ца́рю, на дорозі побачив я світло із неба, ясніше від світлости сонця, що ося́яло мене та тих, хто разом зо мною йшов!
14 І як ми всі повалились на землю, я голос почув, що мені говорив єврейською мовою: ,,Савле, Савле, — чому ти Мене переслідуєш? Трудно тобі бити ногою колючку!''
15 А я запитав: ,,Хто Ти, Господи?'' А Він відказав: ,,Я Ісус, що Його переслідуєш ти.
16 Але підведися, і стань на ноги свої. Бо на те Я з'явився тобі, щоб тебе вчинити слугою та свідком того, що ти бачив та що Я відкрию тобі.
17 Визволяю тебе від *твого* наро́ду та від поган, до яких Я тебе посилаю, —
18 відкрити їм очі, щоб вони наверну́лись від те́мряви в світло та від сатани́ної вла́ди до Бога, щоб вірою в Мене отримати їм дарува́ння гріхів і насліддя з освяченими''.
19 Через це я, о ца́рю Агріппо, не був супротивний видінню небесному,
20 але ме́шканцям перше Дамаску, *потім* Єрусалиму й усякого кра́ю юдейського та поганам я проповідував, щоб пока́ялися й наверну́лись до Бога, і чинили діла, гідні покая́ння.
21 Через це юдеї в святині схопили мене та й хотіли роздерти.

22 Але, поміч від Бога одер-
жавши, я стою аж до дня сього-
днішнього та свідкую малóму й
великому, нічого не розповіда-
ючи, окрім того, що сказали
Пророки й Мойсей, що статися
має, —
23 що має Христос постраждати,
що Він, як перший воскрес-
нувши з мертвих, проповідувати
буде світло народові й поганам!"

Присуд Павлові: від'їхати до Риму на кесарів суд

24 Коли ж він боронився отак,
то Фест проказав гучни́м голо-
сом: „Дурієш ти, Павле! Велика
наука доводить тебе до нерозу-
му"!
25 А Павло: „Не дурію — ска-
зав, — о Фесте достойний, але про-
віщаю слова правди та щирого
розуму.
26 Цар бо знає про це, — до
нього з відвагою я й промовляю.
Бо не гада́ю я, щоб із цього що-
будь схова́лось від нього, — бо не
в за́кутку діялось це.
27 Чи віруєш, ца́рю Агріппо,
Пророкам? Я знаю, що віруєш".
28 Агріппа ж Павлові: „Ти ма-
лощо не намовляєш мене, щоб я
став християни́ном".
29 А Павло: „Благав би я Бога,
щоб чи мало, чи багато, — не
тільки но ти, але й усі, хто чує
сьогодні мене, зробились такими,
як і я, крім оцих ланцюгів".
30 І встав цар та намісник, і
Верні́ка та ті, хто з ними сидів.
31 І на́бік вони відійшли, і
розмовляли один до одно́го й ка-
зали: „Нічого, ва́ртого смерти
або ланцюгів, чоловік цей не ро-
бить!"
32 Агріппа ж до Феста сказав:
„Міг би бути відпу́щений цей чо-
ловік, якби не відкликавсь був до
ке́саря"

Павлова подорож на суд до Риму. Тяжка плавба́ з Кесарії до острова Кріту

27 А коли постановлено, щоб
відпли́нули ми до Італії, то
віддано Павла та *ще* деяких інших
ув'я́знених сотникові, Юлієві на
ім'я́, з полку Августа.
2 І посідали ми на корабля ад-
рамі́тського, що пливти́ мав біля
місць азійських, та й відча́лили.
Із нами був Аріста́рх македо́нець
із Солу́ня.
3 А другого *дня* ми пристали в
Сидо́ні. До Павла ж Юлій ста-
вивсь по-лю́дському, і дозволив до
друзів піти, *та їхньої* опіки зазнати.
4 А ви́рушивши звідти, приплили́
ми до Кіпру, бо вітри́ супро-
ти́вні були́.
5 Коли ж перепли́нули море,
що біля Кілікії й Памфілії, то ми
прибули́ до Лікі́йської Міри.
6 І там сотник знайшов корабля
олександрійського, що плив в
Італію, і всадив нас на нього.
7 І днів багато помалу пливли́
ми, і насилу насупроти Кніду при-
пли́нули, а що вітер нас не допу-
скав, попливли́ ми додолу на Кріт
при Салмо́ні.
8 І коли ми насилу минули йо-
го, то приплили́ до одно́го місця,
що зветься Доброю При́станню,
недалеко якого знахо́диться місто
Ласе́я.
9 А як ча́су минуло багато, і
була вже плавба́ небезпечна, бо
минув уже й піст, то зачав Павло
радити,
10 говорячи їм: „О мужі! Я
бачу, що буде плавба́ з перешко-
дами та з великим ущербком не
лиш для вантажу́ й корабля, але
й для наших душ".
11 Та сотник довіря́в більше
стерни́чому та власнико́ві корабля,
ніж тому, що Павло говорив.

12 А що при́стань була на зимівлю неви́гідна, то більшість давала пораду відпли́нути звідти, щоб, як можна, дістатись до Фініка, і перезимувати в пристані крітській, неприступній західнім вітра́м із півдня та з півночі.

13 А як вітер півде́нний повіяв, то поду́мали, що бажа́ння вони досяглй, тому витягли *кітви* й попливли покрай Кріту.

Розбиття́ корабля й урятува́ння

14 Але незаба́ром ударив на них рвучкий вітер, що зветься евроклі́дон.[1]

15 А коли корабель був підхо́плений, і не міг противитись вітрові, то *йому* віддались ми й поне́слися.

16 І наїхали ми на один острівéць, що Кла́вдою зветься, і чо́вна насилу затримати змогли.

17 Коли ж його витягли, то за́собів допомі́жни́х добирали й корабля підв'язали. А боявшись, щоб не впасти на Сірт, поспускали вітри́ла, і носилися так.

18 А коли зачала́ буря міцно нас ки́дати, то другого дня стали ми розванта́жуватись,

19 а третього *дня* корабельне зна-ря́ддя ми повикидали власно́руч.

20 А коли довгі дні не з'являлось ні сонце, ні зо́рі, і буря чимала *на нас* напирала, то останню надію ми втратили, щоб нам урятуватись.

21 А як довго не їли вони, то Павло став тоді серед них і промовив: „О мужі, тож треба було мене слухатися та не відпливати від Кріту, — і обминули б були ці терпіння та шкоди.

22 А тепер вас благаю триматись на дусі, бо ні о́дна душа з вас не згине, окрім корабля.

23 Бо ночі цієї з'явився мені Ангол Бога, Якому належу й Якому служу́,

24 та і прорік: „Не бійся, Па́вле, бо треба тобі перед ке́сарем стати, і ось Бог дарував тобі всіх, хто з тобою пливе".

25 Тому́ то тримайтесь на дусі, о мужі, бо я вірую Богові, що станеться так, як було мені сказано.

26 І ми мусимо наткнутись на о́стрів якійсь".

27 А коли надійшла чотирнадцята ніч, і ми носились по Адрія-ти́цькому морю, то десь коло півночі стали домисслюватись моряки, що наближуються до якоїсь землі.

28 І, запустивши оли́вницю,[1] двадцять сяжнів знайшли. А від'їхавши трохи, запустити оли́вницю знову, — і знайшли сяжнів п'ятнадцять.

29 І боявшись, щоб не натрапити нам на скеля́сті місця́, ми закинули чотири кітві[2] з корми́, і благали, щоб настав день.

30 А коли моряки намага́лись утекти́ з корабля, і чо́вна спускали до моря, вдаючи́, ніби кітви закинути з носа хо́чуть,

31 то сказав Павло сотникові й воякам: „Як вони в кораблі не зоста́нуться, то спасти́сь ви не зможете!"

32 Тоді вояки́ перерізали мо́тузи в чо́вна, і дали́ йому впасти.

33 А коли розвиднятися стало, то благав Павло всіх, щоб поживу прийняти, і казав: „Чотирна́дцятий день ось сьогодні без їжі ви перебуваєте, очікуючи та нічого не ївши.

34 Тому́ то благаю вас їжу прийняти, бо це на рятунок вам буде, — бо жодному з вас не спаде з голови *й* волоси́на!"

[1] Це північносхідній вітер, по-грецькому ἐυροκλύδων або ἐυρακύλων.

[1] Грецьке βολίσαντες — запускати βολίς, оливницю (лота), щоб зміряти глибину.
[2] Кітва — якір.

35 А промовивши це, узяв хліб та подякував Богові перед усіма́, і, поламавши, став їсти.

36 Тоді всі підне́слись на дусі, і, стали поживу приймати.

37 А всіх душ нас було в кораблі — двісті сімдесят шість.

38 І як наїлись вони, то стали полегшувати корабля, викидаючи збіжжя до моря.

39 А коли настав день, то вони не могли розпізнати землі, одначе зато́ку якусь *там* угледіли, що берега пла́ского мала, до якого й ви́рішили, як можна, приплисти́ з кораблем.

40 Підняли тоді кітви, і повкидали до моря, і порозв'язували поворо́зки в стерна́, і вітри́ло мале за вітром поставили, — та й покерува́ли до берега.

41 Та ось ми натра́пили на місце, що мало з обох сторін море, і корабель опинивсь на мілко́му: ніс загруз й позоставсь нерухо́мий, а корма́ розбивалася силою хвиль.

42 Вояки́ ж були змовилися повбивати в'язнів, щоб котри́йсь не поплив і не втік.

43 Але сотник хотів урятувати Павла, і заборонив їхній на́мір, і звелів *усім* тим, хто пли́вати вміє, щоб скакали та перші на берег вихо́дили,

44 а інші — хто на до́шках, а хто на чімбудь з корабля. І таким чином сталось, що всі врятувались на землю!

Зимува́ння на острові Меліті. Павло чинить чуда серед тубільців

28 А коли врятувалися ми, то довідалися, що о́стрів *той* зветься Меліта.

2 Тубільці ж нам виявили надзвичайну лю́дяність, бо вони запалили огонь, — ішов бо дощ і був холод, — і прийняли́ нас усіх.

3 Як Павло ж назбирав купу хмизу та й покла́в на огонь, змія́ вискочила через жар, — і почепилась на руку йому.

4 Як тубільці ж угледіли, що змія́ почепилась на руку йому, зачали́ говори́ти один о́дному: „Либонь цей чоловік душогуб, що йому, від моря врятованому, По́мста жити не дозволила!"

5 Він струснув ту звірюку в огонь, — і ніякої шко́ди не зазнав!

6 А вони сподівалися, що він спухне або впаде́ мертвий уми́ть. Коли ж довго чекали того та побачили, що ніякого лиха не сталося з ним, думку змінили й казали, що він бог.

7 Навкруги ж того місця знахо́дились до́бра начальника о́строва, на ім'я́ Пу́блія, — він прийняв нас, і три дні laска́во гости́в.

8 І сталось, що Пу́бліїв ба́тько лежав, слабий на пропа́сницю та на червінку. До нього Павло ввійшов і помолився, і, руки на нього поклавши, уздоро́вив його.

9 Якже трапилось це, то й інші на о́строві, що мали хвороби, прихо́дили та вздоровля́лись.

10 Вони нас вшанували й великими по́честями, а як ми від'їжджали, понаклада́ли, чого було треба.

Павло прибуває до Риму

11 А по трьох місяцях ми відпливли́ на олександрійському кораблі, що мав знака *братів* Діоску́рів, і що на о́строві він перезимував.

12 І, як ми допливли́ в Сіраку́зи, пробули *там* три дні.

13 А звідти, пливучи́ понад берегом, прибули́ ми до Ре́ґії, а що вітер південний повіяв за день, то другого дня прибули в Путео́лі,

14 де знайшли ми братів, вони
ж нас ублагали сім день позоста-
тися в *них*. І *ось* так прибули́ ми
до Риму.
15 А звідти брати, прочувши
про нас, назустріч нам вийшли аж
до Аппіфо́ру та до Тритаве́рни.
Побачивши їх, Павло дякував Бо-
гові та посмілішав.

Дворічне перебува́ння Павла в Римі

16 А коли прибули́ ми до Риму,
Павло́ві дозволено жити осібно,
ураз із вояко́м, що його сторожи́в.
17 І сталось, по трьох днях Пав-
ло скликав знатніших з юдеїв.
Як зійшлися ж вони, він промовив
до них: ,,Мужі-браття! Не вчи-
нив я нічого проти люду чи звича́їв
отцівських, та проте́ мене ви́дано
з Єрусалиму ув'я́зненого в руки
римля́н.
18 Вони мене вислухали та й
хотіли пустити, бож провини смер-
тельної ні однієї в мені не було́.
19 Та юдеї противилися, тому
змушений був я відкли́катися на
суд ке́сарів, *але* не для того, щоб
наро́д свій у чо́мусь оска́ржи-
ти.
20 Тож із цієї причини покликав
я вас, щоб побачити й порозмов-
ляти, — бо то за надію Ізраїлеву
я обку́тий цими кайда́нами".
21 А вони відказали йому: ,,Не
оде́ржали ми ні листів із Юдеї про
тебе, ані жоден із братів не при-
йшов, і не звістив, і не казав чого
злого про тебе.
22 Але прагнемо ми, щоб по-
чути від тебе, яку думку ти маєш,
бо відо́мо про секту цю нам, що
їй скрізь спротивляються"
23 А коли вони визначили йому
день, то дуже багато прийшло їх
до нього в госпо́ду. А він їм від
ра́нку до вечора розповідав, та про
Божеє Царство свідо́цтва давав, і
переконував їх про Ісуса Зако́ном
Мойсея й Пророками.
24 І одні вірили в те, про що
він говорив, а інші не вірили.
25 Вони між собою незгідні бу-
ли́ й повихо́дили, як промовив
Павло одне слово, що добре про-
рік Дух Святий отцям нашим че-
рез пророка Ісаю,
26 промовляючи:
,,Піди до наро́ду цього та й
скажи:
Ви вухом почуєте, та ро-
зуміти не бу́дете,
дивитися бу́дете оком, але
не побачите!
27 Затовстіло бо серце людей
цих,
тяжко чують на ву́ха
вони, і зажмурили очі свої,
щоб якось не побачити
очима,
і не почути ву́хами,
і не зрозуміти *їм* серцем,
і не навернутись,
щоб Я їх уздоро́вив!"
28 Тож нехай для вас буде ві-
до́ме, що послано Боже спасі́ння
оце до поган, — і почують вони!"
29 Як промовив він це, розійш-
лися юдеї, велику суперечку про-
вадивши поміж собою.
30 І цілих два роки Павло про-
був у найнятім домі своїм, і при-
ймав усіх, хто прихо́див до нього,
31 і проповідував він Боже Цар-
ство, та з відвагою повною без-
заборо́нно навчав про Господа
Ісуса Христа!

РИМЛЯН

Павлів привіт римля́нам

1 Павло, раб Ісуса Христа, по-
кликаний апо́стол, вибраний
для *звіща́ння* Єва́нгелії[1] Божої,
2 яку Він перед тим приобіцяв
через Своїх пророків у святих
Писа́ннях,
3 про Сина Свого, що тілом був
із насіння Давидового,
4 і об'явився Сином Божим у
силі, за Ду́хом святости, через во-
скресі́ння з мертвих, *про* Ісуса
Христа, Господа нашого,
5 що через Нього прийняли ми
благода́ть і апо́стольство на по́-
слух віри через Ім'я́ Його між
усіма́ народами,
6 між якими й ви, покликані
Ісуса Христа, —
7 усім, хто знаходиться в Римі,
улю́бленим Божим, покликаним
святим,[2] — благода́ть вам та мир
від Бога, Отця нашого, і Господа
Ісуса Христа!

Павлове бажа́ння відвідати римля́н

8 Отже, насамперед дякую Бо-
гові моєму через Ісуса Христа за
всіх вас, що віра ваша звіщається
по всьому світові.
9 Бо свідок мені Бог, Якому
служу́ духом своїм у звіща́нні
Єва́нгелії Його Сина, що я безпере-
ста́нно згадую про вас,
10 і в моли́твах своїх за́вжди
молюся, щоб воля Божа щасливо
попрова́дила мене коли прийти до
вас.
11 Бо прагну вас бачити, щоб
подати вам якого дара духовного
для зміцнення вас,
12 цебто потішитись ра́зом між
вами спільною вірою — і вашою, і
моєю.
13 Не хочу ж, щоб ви не знали,
браття, що багато разів мав я
за́мір прийти до вас, але мені пе-
решко́джувано аж досі, щоб мати
який плід і в вас, як і в інших на-
ро́дів.
14 А ге́лленам і чужоземцям,
розумним і немудрим — я борж-
ни́к.
15 Отже, щодо мене, я готовий і
вам, хто знаходиться в Римі, зві-
щати Єва́нгелію.

Сила Єва́нгелії

16 Бо я не соромлюсь Єва́нгелії,
бож вона — сила Божа на спа-
сіння кожному, хто вірує, перше
ж юдеєві, а *потім* ге́лленові.
17 Праведність бо Божа з'явля-
ється в ній з віри в віру, як напи-
сано: „А праведний житиме вірою".

Гнів Божий на безбожників

18 Бо гнів Божий з'являється з
неба на всяку безбожність і не-
правду людей, що правду га-
му́ють неправдою,
19 тому, що те, що можна знати
про Бога, явне для них, бо їм
Бог об'явив.
20 Бо Його невиди́ме від ство-
рення світу, *власне* Його вічна
сила й Божество, ду́манням про
твори стає види́ме. Так що нема
їм виправдання,

[1] Грецьке εἰς εὐαγγέλιον, ц. слов. въбла-
говѣстїє, цебто — для благовістя.

[2] „Святий" у посланнях апостола Павла — це
той, хто вірує в Ісуса Христа, або хто належить
до Церкви Його, взагалі — християнин. Те
саме в Діях І. 13, 32, 41, Іб. 10, 18 і ін. місцях.

21 бо, пізнавши Бога, не про-
славляли Його, як Бога, і не
дякували, але знікчемніли своїми
думка́ми, і запа́морочилось не-
розумне їхнє серце.
22 Називаючи себе мудрими,
вони потуманіли,
23 і славу нетлінного Бога змі-
нили на подобу образа тлінної
люди́ни, і птахів, і чотириногих, і
га́дів.
24 Тому́ то й видав їх Бог у по-
жадливостях їхніх сердець на не-
чи́стість, щоб вони самі знеславля-
ли тіла свої.
25 Вони Божу правду замінили
на неправду, і честь віддавали, і
служили створінню більш, як
Творце́ві, що благослове́нний на-
віки, амі́нь.
26 Через це Бог їх видав на
пожадливість ганебну, — бо їх-
ні жінки замінили природне єд-
на́ння на протиприродне.
27 Так само й чоловіки, позо-
ставивши природне єдна́ння з жі-
ночою статтю, розпали́лися своєю
пожадливістю один до о́дного, і
чоловіки з чоловіками сором чи-
нили. І вони прийняли́ в собі
відплату, відповідну їхньому блу́-
дові.
28 А що вони не вважали за
потрібне мати Бога в пізна́нні,
видав їх Бог на розум переве́рне-
ний, — щоб чинили непристойне.
29 Вони повні всякої неправед-
ности, лукавства, заже́рливости,
зло́би, повні заздрости, убивства,
суперечки, омани, лихих звича́їв,
30 обмовники, наклепники, бо-
гоненавидники, напасники́, чвань-
ки, пишні, винахідники зла, не-
слухня́ні батькам,
31 нерозумні, зрадники, нелю-
бовні, немилости́ві.
32 Вони знають при́суд Божий,
що ті, хто чинить таке, ва́рті
смерти, а проте не тільки самі
чинять, але й хвалять тих, хто
робить *таке*.

Не дивиться Бог на особу

2 Ось тому без виправдання ти,
кожний чоловіче, що судиш,
бо в чо́му осуджуєш іншого, сам
себе осуджуєш, бо чиниш те саме
й ти, що судиш.
2 А ми знаємо, що суд Божий
поправді на тих, хто чинить та-
ке.
3 Чи ти ду́маєш, чоловіче, судя-
чи тих, хто чинить таке, а сам
робиш таке саме, — що ти втечеш
від суду Божого?
4 Або пого́рджуєш багатством
Його до́брости, ла́гідности та дов-
готерпіння, не знаючи, що Божа
до́брість провадить тебе до покая́н-
ня?
5 Та через жорстокість свою й
нерозкаяність серця збираєш собі
гнів на день гніву та об'явлення
справедливого суду Бога,
6 що „кожному віддасть за його
вчинками":
7 тим, хто витривалістю в до-
брім ділі шукає слави, і чести, і
нетління, — життя вічне,
8 а сварливим та тим, хто про-
тивиться правді, але кориться не-
правді, — лютість та гнів.
9 Недоля та у́тиск на всяку
душу[1] людини, хто чинить зле,
юдея ж перше та ге́ллена,
10 а слава, і честь, і мир уся-
кому, хто чинить добре, юдеєві ж
перше та ге́лленові.
11 Бо не дивиться Бог на облич-
чя![2]

Зако́н і його викона́ння

12 Котрі бо згрішили без За-
ко́ну, без Зако́ну й загинуть, а
котрі згрішили в Зако́ні, при́-
йм'уть суд за Зако́ном.

[1] „На всяку душу людини" — на кожного.
[2] „На обличчя" — на особу.

13 Бо не слухачі Закóну справедливі перед Богом, але виконавці Закону вúправдані бýдуть.
14 Бо коли погани, що не мають Закóну, з природи чинять закóнне, вони, не мавши Закóну, самі собі Закóн,
15 що виявляють діло Закóну, написане в серцях своїх, як свідчить їм сумління та їхні думки́, що то осуджують, то виправдують одна óдну,
16 дня, коли Бог, згідно з моїм благовістям, буде судити таємні речі людей через Ісуса Христа.
17 Ось ти звешся юдеєм, і спираєшся на Закóна, і хвалишся Богом,
18 і знаєш волю *Його*, і розумієш, щó краще, навчившись із Закóну,
19 і маєш певність, що ти провідни́к для сліпих, світло для тих, хто знахóдиться в тéмряві,
20 вихóвник нерозумним, учитель дітям, що ти маєш зразок знання́ й правди в Закóні.
21 Отож, ти, що іншого навчаєш, себе самого не вчиш! Проповідуєш не крáсти, *а сам* крáдеш!
22 Наказуючи не чинити перéлюбу, чиниш перéлюб! Гидýючи ідолами, чиниш святокрадство!
23 Ти, що хвáлишся Закóном, зневажаєш Бога перéступом Закóну!
24 Бо ,,через вас зневажається Боже Ймення в поган", як написано.

Юдеєві не поможе саме обрізання

25 Обрізання кори́сне, коли виконуєш Закóна; а коли ти перестýпник Закóну, то обрізання твоє стало необрізанням.
26 Отож, коли необрізаний зберігає постанови Закóну, то чи не порахується його необрізання за обрізання?
27 І необрізаний з природи, виконуючи Закóна, чи не осудить тебе, переступника Закону з Писáнням і обрізанням?
28 Бо не той юдей, що є ним назовні, і не то обрізання, що назовні на тілі,
29 але той, що є юдей потаємно, *духóво*, і обрізання — серця духом, а не за буквою; і йому похвалá не від людей, а від Бога.

Юдеї й погани однаково грішні

3 Отож, щó має більшого юдей, або яка кóристь від обрізання?
2 Багато, на всякий спосіб, а насамперед, що їм довірені були́ Словá Божі.
3 Бо що ж, що не вірували деякі? Чи ж їхнє недовірство знищить вірність Божу?
4 Зóвсім ні! Бож Бог правдивий, а кожна люди́на неправдива, як написано:

,,Щоб був Ти вúправданий
у словах Своїх,
і переміг, коли будеш судитися".

5 А коли наша неправедність виставляє праведність Божу, то що скажемо? Чи ж Бог несправедливий, коли гнів виявляє? Говорю́ по-люóдському.
6 Зóвсім ні! Бож як Бог судитиме світ?
7 Бо коли Божа правда через мою неправду збільшилась на славу Йому, пощо судити ще й мене, як грішника?
8 І чи не так, як нас лають, і як деякі говóрять, ніби ми кажемо: ,,Робімо зле, щоб вийшло добре?" Справедливий óсуд на таких!
9 То що ж? Маємо перевагу? Анітрóхи! Бож ми перед тим довели́, що юдеї й гéллени — усі під гріхом,

10 як написано:
,,Нема праведного ані одного;
11 нема, хто розумів би;
немає, хто Бога шукав би, —
12 усі повідступали, разом стали непотрібні,
нема доброчинця,
нема ні одного!
13 Гріб відкритий — їхнє горло, язиком своїм кажуть неправду,
отрута зміїна на їхніх губах,
14 уста їхні повні прокляття й гіркоти!
15 Швидкі їхні ноги,
щоб кров проливати,
16 руїна та злидні на їхніх дорогах,
17 а дороги миру вони не пізнали!
18 Нема страху Божого перед очима їхніми".
19 А ми знаємо, що скільки
говорить Закон, він говорить до
тих, хто під Законом, щоб замкнути всякі уста, і щоб став увесь світ
винний Богові.
20 Бо жодне тіло ділами За-
кону не випpавдається перед Ним,
— Законом бо гріх пізнається.

Закон і віра в Христа

21 А тепер, без Закону, правед-
ність Божа з'вилась, про яку свід-
чать Закон і Пророки.
22 А Божа праведність через
віру в Ісуса Христа в усіх і на
всіх, хто вірує, бо різниці немає,
23 бо всі згрішили, і позбавлені
Божої слави,
24 *але* дармá виправдуються Його
благодаттю, через відкуплення,
що в Ісусі Христі,
25 що Його Бог дав у жертву
примирення в крові Його через
віру, щоб виявити Свою правед-
ність через відпущення давніше
вчинених гріхів,
26 за довготерпіння Божого,
щоб виявити Свою праведність за
теперішнього часу, щоб бути Йому праведним, і виправдувати того,
хто вірує в Ісуса.
27 Тож де похвальба? Виклю-
чена. Яким законом? *Законом*
діл? Ні, але законом віри.
28 Отож, ми визнаємо, що лю-
дина виправдується вірою, — без
діл Закону.
29 Хіба ж Бог тільки для юдеїв,
а не й для поган? Так, і для поган,
30 бо є один тільки Бог, що
виправдає обрізання з віри й не-
обрізання через віру.
31 Тож чи не нищимо ми Закона
вірою? Зовсім ні, — але зміцнюємо Закона.

Авраам був виправданий з віри

4 Що ж, скажемо, знайшов Авраам, наш отець за тілом?
2 Бо коли Авраам виправдався
ділами, то він має похвалу, та не в
Бога.
3 Що бо Писання говорить?
,,Увірував Авраам Богові, і *це*
йому залічено в праведність".
4 А заплата виконавцеві не ра-
хується з милости, але з обов'язку.
5 А тому, хто не виконує, але
вірує в Того, Хто виправдує нече-
стивого, віра його порахується в
праведність.
6 Як і Давид називає блажен-
ною людину, якій рахує Бог пра-
ведність без діл:
7 ,,Блаженні, кому прощені беззаконня,
і кому прикриті гріхи.
8 Блаженна людина, якій Господь не порахує гріха!"
9 Чи ж це блаженство з обрізан-
ня чи з необрізання? Бо говори-
мо, що ,,віра залічена Авраамові
в праведність".

10 Як же залічена? Як був в
обрізанні, чи в необрізанні? Не
в обрізанні, але в необрізанні!
11 І прийняв він ознаку об-
різання, — печать праведности
через віру, що її в необрізанні
мав, щоб йому бути отцем усіх
віруючих, хоч були необрізані,
щоб і їм залічено праведність,
12 і отцем обрізаних, не тільки
тих, хто з обрізання, але й тих,
хто ходить по слідах віри, що її в
необрізанні *мав* наш отець Авраам.
13 Бо обітницю Авраамові чи
його насінню, що бути йому спад-
коємцем світу, *дано* не Зако́ном,
але праведністю віри.
14 Бо коли спадкоємці ті, хто з
Зако́ну, то спорожніла віра й зні-
вечилась обітниця.
15 Бо Зако́н чинить гнів; де ж
немає Закону, немає й пере́ступу.
16 Через це з віри, щоб *було*
з милости, щоб обітниця певна бу-
ла всім нащадкам, не тільки тому́,
хто з Закону, але й тому́, хто з
віри Авраама, що отець усім нам,
17 як написано: ,,Отцем бага-
тьох наро́дів Я поставив тебе,'' —
перед Богом, Якому він вірив,
Який оживляє мертвих і кличе
неіснуюче, як існуюче.
18 Він — проти надії — уві-
рував у надії, що стане батьком
багатьох народів, за сказаним:
,,Таке *чисе́нне* буде насіння твоє!''
19 І не знеміг він у вірі, і не
вважав свого тіла за вже омерт-
віле, бувши майже сторічним, ні
утро́би Сариної за змертвілу,
20 і не мав сумніву в обітницю
Божу через недовірство, але зміц-
ни́вся в вірі, і віддав славу Богові,
21 і був зовсім певний, що Він
має силу й виконати те, що обіцяв.
22 Тому й ,,залічено *це* йому в
праведність''.
23 Та не написано за нього од-
но́го, що залічено йому,
24 а за нас, — залі́читься й нам,
що віруємо в Того, Хто воскресив
із мертвих Ісуса, Господа нашого,
25 що був виданий за наші грі-
хи, і воскрес для ви́правдання на-
шого.

Плоди ви́правдання з віри

5 Отож, ви́правдавшись вірою,
майте мир із Богом через Гос-
пода нашого Ісуса Христа,
2 через Якого ми вірою одер-
жали доступ до тієї благода́ті, що
в ній стоїмо́, і хва́лимось наді́єю
слави Божої.
3 І не тільки *нею*, але й хвали-
мося в утисках, знаючи, що утиски
приносять терпели́вість,
4 а терпеливість — до́свід, а до-
свід — надію,
5 а надія не засоро́мить, бо лю-
бов Божа вилилася в наші серця
Святим Духом, даним нам.
6 Бо Христос, коли ми булú
ще недужі, своєї пори помер за
нечестивих.
7 Бо навряд чи помре хто за
праведника, ще бо за доброго
може хто й відважиться вмерти.
8 А Бог дово́дить Свою любов до
нас *тим*, що Христос умер за нас,
коли ми були́ ще грішниками.
9 Тож тим більше спасемося
Ним від гніву тепер, коли кров'ю
Його ми ви́правдані.
10 Бо коли ми, бувши ворогами,
примирилися з Богом через смерть
Сина Його, то тим більше, прими-
рившися, спасе́мося життя́м Його.
11 І не тільки *це*, але й хва́ли-
мося в Бозі через Господа нашого
Ісуса Христа, що через Нього
одé́ржали ми тепер прими́рення.

*Гріх Адамів і спасі́ння
Христове*

12 Тому́ то, як через одно́го
чоловіка ввійшов до світу гріх, а
гріхом смерть, так прийшла й

смерть у всіх людей через те, що всі згрішили.

13 Гріх бо був у світі *й* до Закону, але гріх не ставиться в провину, коли немає Закону.

14 Та смерть панувала від Адама аж до Мойсея і над тими, хто не згрішив, подібно переступу Адама, який є образ майбутнього.

15 Але не такий дар благодаті, як переступ. Бо коли за переступ одного померло багато, то тим більш благодать Божа й дар через благодать однієї Людини, Ісуса Христа, щедро спливли на багатьох.

16 І дар не такий, як те, що *сталось* від одного, що згрішив; бо суд за один *прогріх* — на осуд, а дар благодаті — на виправдання від багатьох прогріхів.

17 Бо коли за переступ одного смерть панувала через одного, то тим більше ті, хто приймає рясноту благодаті й дар праведности, запанують у житті через одного Ісуса Христа.

18 Ось тому, як через переступ одного на всіх людей прийшов осуд, так і через праведність Одного прийшло виправдання *для* життя на всіх людей.

19 Бо як через непослух одного чоловіка багато-хто стали грішними, так і через послух Одного багато-хто стануть праведними.

20 Закон же прийшов, щоб збільшився переступ. А де збільшився гріх, там зарясніла благодать,

21 щоб, як гріх панував через смерть, так само й благодать запанувала через праведність для життя вічного Ісусом Христом, Господом нашим.

Хто вмер для гріха, той житиме в Бозі

6 Що ж скажемо? Позостанемся в гріху, щоб благодать примножилась? Зовсім ні!

2 Ми, що вмерли для гріха, як ще будемо жити в нім?

3 Чи ви не знаєте, що ми всі, хто христився у Христа Ісуса, у смерть Його христилися?

4 Отож, ми поховані з Ним хрищенням у смерть, щоб, як воскрес Христос із мертвих славою Отця, так щоб і ми стали ходити в обновленні життя.

5 Бо коли ми з'єдналися подобою смерти Його, то з'єднаємось і *подобою* воскресення,

6 знаючи те, що наш давній чоловік розп'ятий із Ним, щоб знищилось тіло гріховне, щоб не бути нам більше рабами гріха,

7 бо хто вмер, той звільнивсь від гріха!

8 А коли ми померли з Христом, то віруємо, що й жити з Ним будемо,

9 знаючи, що Христос, воскреснувши з мертвих, уже більш не вмирає, — смерть над Ним не панує *вже* більше!

10 Бо що вмер Він, то один раз умер для гріха, а що живе, то для Бога живе.

11 Так само ж і ви вважайте себе за мертвих для гріха й за живих для Бога в Христі Ісусі, Господі нашім.

12 Тож нехай не панує гріх у смертельному вашому тілі, щоб вам слухатись його пожадливостей,

13 і не віддавайте членів своїх гріхові за знаряддя неправедности, але віддайте себе Богові, як ожилих із мертвих, а члени ваші — Богові за знаряддя праведности.

14 Бо хай гріх не панує над вами, — ви бо не під Законом, а під благодаттю.

15 Що ж? Чи будемо грішити, бо ми не під Законом, а під благодаттю? Зовсім ні!

16 Хіба ви не знаєте, що кому

відда́єте себе за рабів на по́слух, то ви й раби того, кого слухаєтесь, — або гріха на смерть, або послуху на праведність?

17 Тож дяка Богові, що ви, бувши рабами гріха, від серця послухались того роду науки, якому ви себе віддали́.

18 А звільни́вшися від гріха́, стали рабами праведности.

19 Говорю́ я по-лю́дському, через неміч вашого тіла. Бо як ви віддавали були члени ваші за рабів нечи́стості й беззако́нню на беззако́ння, так тепер віддайте члени ваші за рабів праведности на освя́чення.

20 Бо коли булú ви рабами гріха, то були вільні від праведности.

21 Який же плід ви мали тоді? *Такі речі*, що ними соромитесь тепер, бо кінець їх — то смерть.

22 А тепер, звільни́вшися від гріха й ставши рабами Богові, маєте плід ваш на освячення, а кінець — життя вічне.

23 Бо заплата за гріх — смерть, а дар Божий — вічне життя в Христі Ісусі, Господі нашім!

Тепер ми звільнились з-під Закону

7 Чи ви не знаєте, браття, — бо говорю́ тим, хто знає Закона, — що Зако́н панує над люди́ною, поки вона живе?

2 Бо заміжня жінка, поки живе чоловік, прив'язана *до нього* Законом; а коли помре чоловік, вона звільняється від закону чоловіка.

3 Тому то, поки живе чоловік, вона буде вважатися перелю́бницею, якщо стане *дружи́ною* іншому чоловікові; коли ж чоловік помре, вона вільна від Зако́ну, *і* не буде перелю́бницею, якщо стане *за дружи́ну* іншому чоловікові.

4 Так, мої браття, і ви вмерли для Зако́ну через тіло Христове, щоб належати вам іншому, Воскре́слому з мертвих, щоб прино́сити плід Богові.

5 Бо коли ми жили за тілом, то при́страсті гріховні, що *похо́дять* від Закону, діяли в наших членах, щоб прино́сити плід смерти.

6 А тепер ми звільни́лись від Закону, умерши для того, чим були зв'язані, щоб служити нам обно́вленням духа, а не старістю букви.

Гріх пізнається через Зако́н

7 Що ж скажемо? Чи Зако́н — то гріх? Зо́всім ні! Але я не пізнав гріха, як тільки через Зако́н, бо я не знав би пожадливости, коли б Закон не наказував: „Не пожада́й".

8 Але гріх, узявши при́від від заповіді, зробив у мені всяку пожадливість, бо без Закону гріх мертвий.

9 А я колись жив без Закону, але, коли прийшла заповідь, то гріх ожив,

10 а я вмер; і сталася мені та заповідь, що для життя, на смерть,

11 бо гріх, узявши причину від заповіді, звів мене, і нею вмертви́в.

12 Тому́ то Зако́н святий, і заповідь свята, і праведна, і добра.

13 Тож чи добре стало мені смертю? Зо́всім ні! Але гріх, щоб стати гріхом, приніс мені смерть добром, щоб гріх став міцно грішний через за́повідь.

Роздво́єння людини

14 Бо ми знаємо, що Зако́н духовний, а я тіле́сний, про́даний під гріх.

15 Бо що́ я виконую, не розумію; я бо чиню не те, що́ хочу, але що́ нена́виджу, те я роблю́.

16 А коли роблю́ те, чого я не хо́чу, то згоджуюсь із Законом, що він добрий,

17 а тому вже не я це виконую,
але гріх, що живе в мені.
18 Знаю бо, що не живе в мені,
цебто в тілі моїм, добре; бо бажа́н-
ня лежить у мені, але щоб вико-
нати добре, того не знахо́джу.
19 Бо не роблю́ я доброго, що
хочу, але зле, чого не хочу, це
чиню.
20 Коли ж я роблю́ те, чого не
хочу, то вже не я це виконую, але
гріх, що живе в мені.
21 Тож знахо́джу зако́на, коли
хочу робити добро, — що зло
лежить у мені.
22 Бо маю задово́лення в Законі
Божому за вну́трішнім чолові-
ком,
23 та бачу інший зако́н у членах
своїх, що воює проти закону мого
розуму, і поло́нить мене законом
гріховним, що знахо́диться в чле-
нах моїх.
24 Нещасна я люди́на! Хто ме-
не ви́зволить від тіла цієї смерти?
25 Дякую Богові через Ісуса
Христа, Господа нашого. Тому́
то я сам служу́ розумом Законові
Божому, але тілом — закону грі-
ховному.

Життя з Ісусом Христом

8 Тож немає тепер жодного о́суду
тим, хто ходить у Христі Ісусі
не за тілом, а за Духом,
2 бо зако́н Духа життя в Христі
Ісусі визволив мене від зако́ну
гріха й смерти.
3 Бо що було неможливе для
Закону, у чо́му був він безсилий
тілом, — Бог послав Сина Свого в
подобі гріховного тіла, і за гріх
осудив гріх у тілі,
4 щоб ви́коналось ви́правдання
Закону на нас, що ходимо не за
тілом, а за Духом.
5 Бо ті, хто ходить за тілом, ду́-
мають про тілесне, а хто за Духом
— про духовне.
6 Бо думка тілесна — то смерть,
а думка духовна — життя та мир,
7 думка бо тілесна — ворожне́ча
на Бога, бо не ко́риться Законові
Божому, та й не може.
8 І ті, хто хо́дить за тілом, не
можуть догодити Богові.
9 А ви не в тілі, але в Дусі, бо
Дух Божий живе в вас. А коли
хто не має Христового Духа, той
не Його.
10 А коли Христос у вас, то *хоч*
тіло мертве через гріх, але дух
живий через праведність.
11 А коли живе в вас Дух Того,
Хто воскресив Ісуса з мертвих, то
Той, хто підняв Христа з мертвих,
ожи́вить і смертельні тіла ваші
через Свого Духа, що живе в вас.
12 Тому́ то, браття, ми не борж-
ники́ тіла, щоб жити за тілом;
13 бо коли живе́те за тілом, то
маєте вмерти, а коли Духом умерт-
вля́єте тілесні вчинки, то бу́дете
жити.
14 Бо всі, хто водиться Духом
Божим, вони сини Божі;
15 бо не взяли́ ви духа неволі
знов на страх, але взяли ви Духа
синівства, що через Нього кли-
чемо: „Авва,[1] Отче!“
16 Сам Цей Дух сві́дчить ра́зом
із духом нашим, що ми — діти
Божі.
17 А коли діти, то й спадкоємці,
спадкоємці ж Божі, а співспадко-
ємці Христові, коли тільки ра́зом
із Ним ми терпимо́, щоб разом із
Ним і просла́витись.
18 Бо я ду́маю, що страждання
тепе́рішнього ча́су *нічого* не варті
супроти тієї слави, що має з'явитися
в нас.
19 Бо чека́ння створі́ння очікує
з'явлення синів Божих,
20 бо створі́ння покорилось
марно́ті не добровільно, але через
того, хто скори́в *його*, в надії,

[1] Арамейське авва значить отець, батько.

21 що й саме створіння ви́зво-
литься від неволі тління на волю
слави синів Божих.
22 Бо знаємо, що все створі́ння
ра́зом зідхає й ра́зом мучиться аж
досі.
23 Але не тільки *воно*, але й ми
самі, маючи зача́ток Духа, і ми
самі в собі зідхаємо, очікуючи си-
нівства, відкуплення нашого ті-
ла.
24 Надією бо ми спасли́ся. На-
дія ж, коли бачить, не є надія, бо
хто що́ бачить, чому б того й на-
діявся?
25 А коли сподіва́ємось, чого не
бачимо, то очікуємо того з тер-
пеливістю.
26 Так само ж і Дух допомагає
нам у наших не́мочах; бо ми не
знаємо, про що маємо молитись, як
належить, але Сам Дух заступа-
ється за нас невимо́вними зідха́н-
нями.
27 А Той, Хто досліджує серця́,
знає, яка думка Духа, бо з *волі*
Божої заступається за святих.
28 І знаємо, що тим, хто любить
Бога, хто покликаний *Його* поста-
новою, усе допомагає на добре.
29 Бо кого Він передба́чив, тих
і призна́чив, щоб були подібні до
о́бразу Сина Його, щоб Він був
перворі́дним поміж багатьма́ бра-
тами.
30 А кого Він призначив, тих і
покликав, а кого покликав, тих і
ви́правдав, а кого ви́правдав, тих
і просла́вив.
31 Що ж скажем на це? Коли
за нас Бог, то хто проти нас?
32 Той же, Хто Сина Свого не
пожалів, але видав Його за всіх
нас, — як же не дав би Він нам із
Ним і всього?
33 Хто оска́ржувати буде Бо-
жих вибранців? Бог Той, що
виправдує.
34 Хто *ж* той, що засу́джує?
Христос Ісус є Той, що вмер,
надто й воскрес, — Він право́руч
Бога, і Він і заступається за
нас.
35 Хто нас розлучить від любо-
ви Христової? Чи недоля, чи
утиск, чи переслі́дування, чи го-
лод, чи нагота́, чи небезпека, чи
меч?
36 Як написано:
,,За Тебе нас цілий день
умертвля́ють,
нас уважають за овець,
приречéних на зако́лен-
ня‘‘.
37 Але в цьому всьому ми пере-
магаємо Тим, Хто нас полюбив.
38 Бо я пересві́дчився, що ні
смерть, ні життя, ні анголи́, ні
вла́ди, ні тепе́рішнє, ні майбу́тнє,
ні сили,
39 ні вишина́, ні глибина́, ані
інше яке створіння не зможе
відлучити нас від любови Божої,
яка в Христі Ісусі, Господі нашім!

Скорбота Павлова за юдеїв

9 Кажу́ правду в Христі, не об-
манюю, як сві́дчить мені моє
сумлі́ння через Духа Святого,
2 що маю велику скорбо́ту й
невпинну му́ку для серця свого!
3 Бо я бажав би сам бути від-
лу́чений від Христа замість братів
моїх, рідних мені тілом;
4 вони ізра́їльтяни, що їм на-
лежить синівство, і слава, і запо-
віти, і законода́вство, і богослуж-
ба, і обітниці,
5 що їхні *й* отці, і від них же
тілом Христос, що Він над усіма́
Бог, благослове́нний, навіки,
амінь.

Бог вибирає Собі, кого хоче

6 Не так, щоб Слово Боже не
збуло́ся. Бо не всі ті ізра́їльтяни,
хто від Ізраїля,
7 і не всі діти Авраамові, хто від

насіння *його*, але: „в Ісаку буде
насіння тобі“.
8 Цебто, не тілесні діти — то
діти Божі, але діти обітниці при-
знаються за насіння.
9 А слово обітниці таке: „На
той час прийду́, і бу́де син у
Сари“.
10 І не тільки *це*, але й Реве́кка
зачала́ *дітей* від одно́го ложа отця
нашого Ісака,
11 бо коли вони ще не народи-
лись, і нічо́го доброго чи злого не
вчинили, — щоб позоста́лась по-
станова Божа у вибра́нні
12 не від учинків, але́ від То́го,
Хто кличе, — сказано їй: „Біль-
ший служитиме меншому“,
13 як і написано: „Полюбив Я
Якова, а Ісава зненавидів“.
14 Що ж скажемо? Може в Бо-
га неправда? Зо́всім ні!
15 Бо Він каже Мойсеєві: „По-
милую, кого хочу помилувати, і
змилосе́рджуся, над ким хочу зми-
лосе́рдитись“.
16 Отож, *не залежить* це ні від
то́го, хто хоче, ні від того, хто
біжить, але від Бога, що милує.
17 Бо Пися́ння говорить фа-
раонові: „Власне на те Я поста-
вив тебе, щоб на тобі показати
Свою силу, і щоб звістилось по
цілій землі Моє Іме́ння“.
18 Отож, кого хоче — Він ми-
лує, і кого хоче — ожорсто́чує.
19 А ти скажеш мені: „Чого ж
іще Він докоря́є, бо хто може про-
ти́витись волі Його?“
20 Отже, хто́ ти, чоловіче, що ти
сперечає́шся з Богом? Чи скаже
тво́риво творце́ві: Пощо ти зробив
мене так?
21 Чи ганча́р не має вла́ди над
глиною, щоб із того самого міси́ва
зробити одну посу́дину на честь, а
одну на нечесть?
22 Тож Бог, бажаючи показати
гнів і виявити могутність Свою,
щади́в із великим терпінням по-
су́дини гніву, що готові були на
погибіль,
23 і щоб виявити багатство сла-
ви Своєї на посудинах милосердя,
що їх приготува́в на славу,
24 на нас, що їх і покликав не
тільки від юдеїв, але й від по-
ган.
25 Як і в Осії Він говорить:
„Назву Своїм наро́дом не
людей Моїх,
і не улю́блену — улю́-
бленою,
26 і на місці, де сказано їм:
Ви не Мій наро́д,
там на́звані будуть си-
нами Бога Живого!“
27 А Ісая взиває про Ізраїля:
„Коли б число синів Ізра́-
їлевих було, як мо́р-
ський пісок,
то *тільки* останок спа-
сеться,
28 бо вирок закінчений та ско-
рочений у праведності
учинить Господь на зем-
лі!“
29 І як Ісая віщував:
„Коли б Госпо́дь Савао́т не
лишив нам насіння,
то ми стали б, як Содо́м,
і подібні були б до Го-
мо́рри!“
30 Що ж скажемо? Що пога-
ни, які не шукали праведности,
досягли праведности, тієї правед-
ности, що від віри,
31 а Ізраїль, що шукав Закона
праведности, не досяг Закону пра-
ведности.
32 Чому́? Бо *шукали* не з віри,
але якби з учинків Зако́ну; вони
бо спіткнулись об камінь споти-
ка́ння,[1]

[1] Грецьке λίθος τοῦ προσκόμματος, церк. слов. **Ка́мень претыка́нія**, лат. lapis offensionis, — камінь перешкоди, спотикання, спокуси.

33 як написано:
,,Ось Я кладу́ на Сіоні камінь спотика́ння та скелю спокуси,
і кожен, хто вірує в Нього, не посоро́миться!‘‘

Серцем віруємо для праведности

10 Браття, бажа́ння мого серця й молитва до Бога за Ізраїля на спасіння.
2 Бо я свідчу їм, що вони мають ре́вність про Бога, але не за розумом.
3 Вони бо, не розуміючи праведности Божої, і силкуючись поставити власну праведність, не покорились праведності Божій.
4 Бо кінець Зако́ну — Христос на праведність кожному, хто вірує.
5 Мойсей бо пише про праведність, що від Закону, що ,,люди́на, яка його виконує, буде ним жити‘‘.
6 А про праведність, що від віри, говорить так: ,,Не кажи в своїм серці: Хто вийде на небо?‘‘ цебто зве́сти додолу Христа,
7 або: ,,Хто зійде в безодню?‘‘ цебто ви́вести з мертвих Христа.
8 Але що каже *ще*? ,,Бли́зько тебе слово, — в устах твоїх і в серці твоїм‘‘, цебто слово віри, що його проповідуємо.
9 Бо коли ти уста́ми своїми визнаватимеш Ісуса за Господа, і будеш вірувати в своїм серці, що Бог воскресив Його з мертвих, то спасешся,
10 бо серцем віруємо для праведности, а устами ісповідуємо для спасіння.
11 Каже бо Писа́ння: ,,Кожен, хто вірує в Нього, не буде засоро́млений‘‘.
12 Бо нема різниці поміж юдеєм та ге́лленом, бо той же Госпо́дь *є Господом* усіх, багатий для всіх, хто кличе Його.
13 Бо ,,кожен, хто покличе Господнє Ім'я, буде спасе́ний‘‘.

Не всі послухались Євангелії

14 Але як покличуть *Того*, в Кого не ввірували? А як увірують у *Того*, що про Нього не чули? А як почують без проповідника?
15 І як будуть проповідувати, коли не будуть по́слані? Як написано:
,,Які гарні ноги благовісників миру,
благовісників добра́‘‘.
16 Але не всі послухались Єва́нгелії. Бо Ісая каже:
,,Господи, хто повірив тому, що почув був від нас?‘‘
17 Тож віра від слу́хання, а слу́хання через Слово Христо́ве.
18 Та кажу́: Чи не чули вони? Отож:
,,По всій землі їхній голос пішов,
і їхні слова́ в кінці світу!‘‘
19 Але кажу́: Чи Ізраїль не знав? Перший Мойсей говорить:
,,Я викличу заздрість у вас ненаро́дом, —
роздражню́ вас нерозумним народом‘‘.
20 А Ісая смілúво говорить:
,,Знайшли Мене ті, хто Мене не шукав,
відкрився Я тим, хто не питався про Мене!‘‘
21 А про Ізраїля каже:
,,Я руки Свої цілий день простягав
до людей неслухня́них і суперечних!‘‘

Бог не відкинув Свого народу

11 Отож я питаю: Чи ж Бог відкинув наро́да Свого́? Зо́всім ні! Бо й я ізра́їльтянин, із насіння Авраамового, Веніями́нового племени.

2 Не відкинув Бог наро́да Сво-
го́, що його перше знав. Чи ви не
знаєте, що гово́рить Писа́ння
,,про Іллю'', як він ска́ржиться
Богові на Ізраїля, кажучи:
3 ,,Господи, вони повбивали
пророків Твоїх, і Твої же́ртівники
поруйнували, і лишився я сам, і
шукають моєї душі''.[1]
4 Та що каже йому *Божа* від-
повідь: ,,Я для Себе зоставив сім
тисяч мужа, що перед Ваа́лом ко-
лін не схилили''.
5 Також і тепе́рішнього ча́су
залиши́вся останок за ви́бором
благодаті.
6 А коли за благода́ттю, то не з
учинків, інакше благода́ть не була́
б благода́ттю. А коли з учинків,
то *це* більше не благода́ть, інакше
вчи́нок не є вже вчинок.
7 Що ж? Чого Ізраїль шукає,
того не оде́ржав, та оде́ржали ви́-
брані, а останні затверділи,
8 як написано:
,,Бог дав їм духа засипа́ння,
очі, щоб не бачили, і ву́ха,
щоб не чули,
аж до сього́днішнього дня''.
9 А Дави́д каже:
,,Нехай станеться стіл[2] їхній
за сітку й за па́стку,
і на спокусу, та їм на
заплату;
10 нехай потемніють їхні очі,
щоб не бачили,
хай наза́вжди зігне́ться
хребе́т їхній!''

Спасіння поган

11 Тож питаю: Чи ж спіткну́-
лись вони, щоб упасти? Зо́всім
ні! Але з їхнього зане́паду —
спасіння поганам, щоб ви́кликати
за́здрість у них.
12 А коли їхній зане́пад — ба-
гатство для світу, а їхнє упоко́-
рення — багатство поганам, —
скільки ж більш повнота́ їхня?
13 Кажу́ бо я вам, поганам:
через те, що я апо́стол поганів, я
хвалю́ свою службу,
14 може як викличу за́здрість у
своїх за тілом, і спасу́ де́кого з
них.
15 Коли ж відки́нення їх — то
прими́рення світу, то що́ *їхнє* при-
йняття́, як не життя з мертвих?
16 А коли святий пе́рвісток, то
й тісто *святе*; а коли святий ко-
рінь, то й віття *святе*.
17 Коли ж деякі з галу́зок від-
ломи́лися, а ти, бувши дике оливне
дерево, прищепи́вся між них і
став спільнико́м то́вщу оли́вного
ко́реня,
18 то не вихваляйся перед га-
лу́зками; а коли вихваля́єшся, то
знай, що не ти носиш кореня, але
корінь тебе.
19 Отже скажеш: ,,Галу́зки від-
ломи́лися, щоб я прищепи́вся''.
20 Добре. Вони відломились
невірством, а ти тримаєшся вірою;
не величайся, але бійся.
21 Бо коли Бог природних га-
лу́зок не пожалував, то Він і тебе
не пожа́лує!
22 Отже, бач до́брість і суво́-
рість Божу, — на відпалих суво-
рість, а на тебе до́брість Божа, ко-
ли перебу́деш у до́брості, коли ж
ні, то й ти бу́деш відтя́тий.
23 Та й вони, коли не зоста́-
нуться в невірстві, прище́пляться,
бо має Бог силу їх знов прищепи́ти.
24 Бо коли ти відтя́тий з оливки,
дикої з природи, і проти природи
защеплений до доброї оливки, то
скільки ж більше ті, що природні,
прище́пляться до своєї власної
оливки?

Бог наверне Свій наро́д

25 Бо не хо́чу я, браття, щоб ви
не знали цієї таємниці, — щоб не

[1] Шукати душу — чигати на кого, бажати вбити. Пор. Мт. 2. 20. Тут душа — життя.
[2] Грецьке τράπεζα — стіл для їди, їжа.

були́ ви високої думки про себе, що жорстокість ста́лась Ізраїлеві поча́сти, аж поки не ввійде повне число поган,

26 і так увесь Ізраїль спасеться, як написано:

,,Прийде з Сіо́ну Спаситель,
і відве́рне безбожність від Якова,
27 і це заповіт їм від Мене,
коли відійму́ гріхи їхні!"

28 Тож вони за Єва́нгелією вороги ради вас, а за вибором — улю́блені ради отців.

29 Бо да́ри й покли́кання Божі невідмінні.

30 Бо як і ви були́ колись неслухняні Богові, а тепер поми́лувані через їхній непо́слух,

31 так і вони тепер спроти́вились для поми́лування вас, щоб і самі були помилувані.

32 Бо замкнув Бог усіх у непо́слух, щоб помилувати всіх.

33 О глиби́но багатства, і премудрости, і знання́ Божого! Які недовідо́мі при́суди Його, і недосліджені дороги Його!

34 ,,Бо хто розум Господній пізнав?
Або хто був дорадник Йому?
35 Або хто давніш Йому дав, і йому бу́де відда́но?"

36 Бо все з Нього, через Нього і для Нього! Йому слава навіки. Амінь.

Розумна служба

12 Тож благаю вас, браття, через Боже милосердя, — повіддавайте ваші тіла на жертву живу, святу, приємну Богові, як розумну службу вашу,

2 і не стосу́йтесь до віку цього, але переміні́ться відно́вою вашого розуму, щоб пізнати вам, що́ то є воля Божа, — добро, приємність та доскона́лість.

3 Через да́ну мені благода́ть кажу́ кожному з вас не ду́мати *про себе* більш, ніж належить ду́мати, але ду́мати скромно, у міру віри, як кожному Бог наділи́в.

4 Бо як в однім тілі маємо багато членів, а всі члени мають не однакове діяння,

5 так багато нас є одне тіло в Христі, а зосібна ми один о́дному члени.

6 І ми маємо різні да́ри, згідно з благода́ттю, да́ною нам: коли пророцтво — то *виконуй його́* в міру віри,

7 а коли служі́ння — *будь* на служі́ння, коли вчитель — на навча́ння,

8 коли втіши́тель — на потіша́ння, хто подає — у простоті́, хто голову́є — то з пильністю, хто милосе́рдствує — то з привітністю!

Любіть один одного

9 Любов *нехай буде* нелицемірна; нена́видьте зло та туліться до доброго!

10 Любіть один о́дного братньою любов'ю; випереджа́йте один о́дного пошаною!

11 У ре́вності не ліну́йтеся, духом палайте, служіть Господе́ві,

12 тіштесь надією, утиски терпіть, перебувайте в молитві,

13 беріть у́діл у потребах святих, будьте гостинні до чужи́нців!

14 Благословляйте тих, хто вас переслідує; благословляйте, а не проклинайте!

15 Тіштеся з тими, хто тішиться, і плачте з отими, хто плаче!

16 Ду́майте між собою однаково; не величайтеся, але́ наслідуйте слухня́них; ,,не вважайте за мудрих себе!"

17 Не платіть ніко́му злом за зло, дбайте про добре перед усіма́ людьми́!

18 Коли можливо, якщо це *залежить* від вас, — живіть у мирі зо всімá людьми́!

19 Не мстіться самі, улюблені, але дайте місце гніву *Божому*, бо написано: ,,Мені помста *належить*, Я відплачý, говорить Господь‘‘.

20 Отож, як твій ворог голодний, — нагодуй його; як він прáгне, — напій його, бо, роблячи це, ти згортáєш розпáлене вýгілля йому на голову.

21 Не будь переможений злом, але перемагай зло добром!

Коріться своїй владі

13 Нехай кожна люди́на кóриться вищій влáді, бо немає влáди, як не від Бога, і влáди існуючі встановлені від Бога.

2 Томý той, хто противиться влáді, противиться Божій постанові; а ті, хто противиться, самі візьмуть óсуд на себе.

3 Бо володарі — пóстрах не на добрі діла, а на злі. Хочеш не боятися влáди? Роби добро, і матимеш похвалý від неї,

4 бо *володар* — Божий слуга, тобі на добро. А як чиниш ти зле, то бійся, бо недáрмо він носить мечá, він бо Божий слуга, мéсник у гніві злочи́нцеві!

5 Тому треба кори́тися не тільки ради *стрáху* кари, але й ради сумління.

6 Через це ви й подáтки даєте, бо вони служи́телі Божі, саме тим зáвжди зайняті.

7 Тож віддайте належне усім: кому податок — податок, кому ми́то — мито, кому страх — страх, кому честь — честь.

Любов — виконáння Закону

8 Не будьте винні нікóму нічóго, крім того, щоб любити один óдного. Бо хто іншого любить, той виконав Закóна.

9 Бо заповіді: ,,Не чини перéлюбу‘‘, ,,Не вбивай‘‘, ,,Не кради́‘‘, ,,Не свідкýй неправдиво‘‘, ,,Не пожадáй‘‘ й які інші, вони містяться *всі* в цьому слові: ,,Люби свого бли́жнього, як самого себе!‘‘

10 Любов не чинить зла ближньому, тож любов — виконáння Закóну.

Пора пробудитись від сну

11 І це томý, що знаєте час, що пора нам уже пробуди́тись від сну. Бо тепер спасíння ближче до нас, аніж тоді, коли ми ввірували.

12 Ніч минула, а день набли́зився, тож відкиньмо вчинки тéмряви й зодягнімось у зброю світла.

13 Як удень, поступаймо доброчесно, не в гульні *та* п'янстві, не в перéлюбі та розпусті, не в сварні та зáздрощах,

14 але зодягніться Господом Ісусом Христóм, а догóдження тілу не обéртайте на пожадли́вість!

Не осуджуйте ближнього

14 Слабóго в вірі приймайте, *але* не для суперечок про погляди.

2 Один бо вірує, що *можна* їсти все, а нéмічний споживає яринý.

3 Хто їсть, нехай не погорджує тим, хто не їсть. А хто не їсть, нехай не осуджує того, хто їсть, — Бог бо прийняв його.

4 Ти хто такий, що судиш чужого раба? Він для пана свого стоїть або падає; але він устóїть, бо має Бог силу поставити його.

5 Один вирізнює день від дня, інший же про кожен день судить *однáково*. Нехай кожен за власною думкою тримається свого перекóнання.

6 Хто вважає на день, — для Господа вважає, а хто не вважає на день, — для Господа не вважає.

Хто їсть, — для Господа їсть, бо
дякує Богові. А хто не їсть, —
для Господа не їсть, і дякує Богові.
7 Бо ніхто з нас не живе сам для
себе, і не вмирає ніхто сам для
себе.
8 Бо коли живемо́ — для Господа живемо́, і коли вмира́ємо —
для Господа вмираємо. І чи живемо́, чи вмира́ємо — ми Господні!
9 Бо Христос на те й умер, і
ожив, щоб панувати і над мертвими, і над живими.
10 А ти на́що осуджуєш брата
свого́? Чи чого ти пого́рджуєш
братом своїм? Бо всі станемо перед судним престолом Божим.
11 Бо написано:

,,Я живу, каже Госпо́дь,
і схи́литься кожне коліно передо Мною,
і ви́знає Бога кожен язик!“

12 Тому кожен із нас сам за
себе дасть відповідь Богові.
13 Отож, не будемо більше осуджувати один о́дного, але краще
судіть про те, щоб не давати братові спотика́ння та спокуси.

Пильнуймо про мир

14 Я знаю, і пересвідчений у
Господі Ісусі, що нема нічо́го нечистого в само́му собі; тільки коли
хто вважає що за нечисте, тому́
воно нечисте.
15 Коли ж через поживу сумує
твій брат, то вже не за любов'ю
пово́дишся ти, — не губи своєю
поживою того́, за кого Христос
був умер.
16 Нехай ваше добре не зневажа́ється.
17 Бо Царство Боже не пожи́ва
й питво́, але праведність, і мир, і
радість у Дусі Святім.
18 Хто цим служить Христові,
той Богові милий і шано́ваний поміж людьми́.
19 Отож, пильнуймо про мир,
та про те, що на збудува́ння один
о́дного!

Що не від віри, те гріх

20 Не руйнуй ді́ла Божого ради
поживи, — усе бо чисте, але зле
люди́ні, що їсть на спотика́ння.
21 Добре не їсти м'яса, ані пити
вина, ані *робити* такого, від чого
брат твій гірши́ться, або споку́шується, або слабне.
22 Ти маєш віру? Май *її* сам
про себе перед Богом. Блаженний той, хто не осуджує самого
себе за те, про що випробо́вується!
23 А хто має сумнів, коли їсть,
буде осу́джений, бо не *робить* із
віри, а що не від віри, те гріх.

Догоджаймо ближньому

15 Ми, сильні, повинні не́сти
слабості безсилих, а не собі
догоджати.
2 Кожен із нас нехай догоджа́є
ближньому на добро для збудува́ння.
3 Бо й Христос не Собі догоджав, але як написано:

,,Зневаги тих, хто Тебе зневажає,
упали на Мене“.

4 А все, що давніше написане,
написане нам на науку, щоб терпінням і потіхою з Писа́ння ми
мали надію.
5 А Бог терпеливости й потіхи
нехай дасть вам бути однодумними
між собою за Христом Ісусом,
6 щоб ви однодушно, одними
у́стами сла́вили Бога й Отця Господа нашого Ісуса Христа.
7 Приймайте тому́ один о́дного,
як і Христос прийняв нас до Божої
слави.
8 Кажу́ ж, що Христос для обрізаних став за слу́жку ради Божої
правди, щоб отцям потвердити
обітниці,

9 а для поган — щоб сла́вили
Бога за милосердя, як написано:
,,Тому́ я хвали́тиму Тебе,
Господи, серед поган,
і Ім'я́ Твоє буду виспівувати!"
10 І ще каже:
,,Тіштесь, погани, з наро́дом Його!"
11 І ще:
,,Хваліть, усі погани, Господа,
виславляйте Його, усі люди!"
12 І ще каже Ісая:
,,Буде корінь Єссе́їв,
що постане, щоб панува́ти над поганами, —
погани на Нього надіятись бу́дуть!"
13 Бог же надії нехай вас
напо́внить усякою радістю й миром
у вірі, щоб ви збагати́лись на-
дією, силою Духа Святого!

Павло — апостол поган

14 І я про вас сам пересві́дче-
ний, браття мої, що ви самі ви
повні до́брости, напо́внені всяким
знання́м, і можете й оди́н о́дного
навчати.
15 А писав я вам почасти трохи
сміліше, якби вам нагадуючи бла-
года́ттю, що да́на мені від Бога,
16 щоб був я слугою Христа
Ісуса між поганами, і виконував
святу службу Єва́нгелії Божої,
щоб прино́шення поган стало
приємне й освячене Духом Свя-
тим.
17 Тож маю я чим похвалитись
у Христі Ісусі, щодо Божих речей,
18 бо не смію казати того, чого
не зробив через мене Христос на
по́слух поган, словом і чином,
19 силою ознак і чудес, силою
Духа Божого, так що я пошири́в
Єва́нгелію Христову від Єрусали-
му й околиць аж до Іллі́ріка.
20 При то́му пильнував я зві-
щати Єва́нгелію не там, де Хри-
стове Ім'я́ було знане, щоб не
будувати на основі чужій,
21 але як написано:
,,Кому не звіщалось про
Нього, побачать,
і ті, хто не чув, зрозуміють!"

Павлове бажа́ння прибути до римля́н

22 Тому́ часто я мав перешкоди,
щоб прибути до вас.
23 А тепер, не маючи більше
місця в краї́нах оцих, але з давніх
літ мавши бажа́ння прибути до
вас,
24 коли тільки піду́ до Еспа́нії,
прибу́ду до вас. Бо маю надію,
як бу́ду прохо́дити, побачити вас,
і що ви проведе́те мене туди, коли
перше почасти матиму я задово́-
лення з вами *побути*.
25 А тепер я йду до Єрусалиму
послужити святим,
26 бо Македо́нія й Аха́я ви́зна-
ли за добре подати деяку поміч
незаможним святим, що в Єрусали-
мі живуть.
27 Бо ви́знали за добре, та й
боржники́ вони їхні. Бо коли по-
гани стали спільника́ми в їх ду-
ховнім, то повинні й у тілеснім
послужити їм.
28 Як це докінчу́ та достачу їм
плід цей, тоді через ваше *місто* я
піду́ до Еспа́нії.
29 І знаю, що коли прийду́ до
вас, то прийду́ в повноті Христо-
вого благослове́ння.
30 Благаю ж вас, браття, Гос-
подом нашим Ісусом Христом і
любов'ю Духа, — помагайте мені
в моли́твах за мене до Бога,
31 щоб мені ви́зволитися від не-
слухня́них в Юдеї, і щоб служба
моя в Єрусалимі була́ приємна
святим,

32 щоб із волі Божої з радістю
прийти до вас і відпочи́ти з вами!
33 А Бог миру *нехай буде* зо
всімá вами. Амінь.

Привіт римля́нам

16 Поручаю ж вам сестру́ нашу
Фіву, служе́бницю Церкви в
Кенхре́ях,
2 щоб ви прийняли́ її в Гос-
поді, як личить святим, і допо-
магайте їй, у якій речі бу́де вона
чого потребувáти від вас, бо й вона
опіку́нка була багатьом і самому
мені.
3 Вітайте Приски́ллу й Аки́лу,
співробітників моїх у Христі Ісу-
сі, —
4 що голови свої за душу мою
клали, яким не я сам дякую, але
й усі Церкви́ з поган, — і їхню
домашню Це́ркву.
5 Вітайте улюбленого мого Епе-
не́та, — він пе́рвісток Азії для
Христа.
6 Вітайте Марію, що напрацю-
валася багато для вас.
7 Вітайте Андро́ніка й Юнія,
родичів моїх і спів'язнів моїх,
що славні вони між апо́столами,
що й у Христі були перше мене.
8 Вітайте Амплі́я, мого улюб-
леного в Господі.
9 Вітайте Урбáна, співробітни-
ка нашого в Христі, і улюбленого
мого Стахі́я.
10 Вітайте Апелле́са, ви́пробу-
ваного в Христі. Вітайте Ари-
стову́лових.
11 Вітайте мого ро́дича Іро-
діо́на. Вітайте Нарки́сових, що
в Господі.
12 Вітайте Трифе́ну й Трифо́су,
що працюють у Господі. Вітайте
улю́блену Перси́ду, що багато по-
працювала в Господі.
13 Вітайте ви́браного в Господі
Ру́фа, і матір його та мою.
14 Вітайте Асинкри́та, Фле́гон-
та, Єрма, Патро́ва, Єрмі́я і братів,
що з ними.
15 Вітайте Філоло́га та Юлію,
Ніре́я й сестру́ його, і Олімпія́на,
і всіх святих, що з ними.
16 Вітайте один о́дного святим
поцілунком. Вітають вас усі Церк-
ви́ Христові!

Остерігайтеся тих, хто чинить незгоду

17 Благаю ж вас, браття, щоб
ви остерігалися тих, хто чинить
розді́лення й згі́ршення проти на-
уки, якої ви навчилися, і уникай-
те їх,
18 бо такі не служать Госпо-
деві нашому Ісусу Христу, але
власному череву; вони добрими та
гарними словами зво́дять серця
простодушних.
19 Ваша ж слухня́ність дійшла
до всіх. І я тішусь за вас, але
хо́чу, щоб були ви мудрі в добро-
му, а про́сті в злому.
20 А Бог миру потопче незабá-
ром сатану під ваші но́ги. Благо-
дáть Господа нашого Ісуса Христа
нехай буде з вами! Амінь.

Привіти від Павлових співробітників

21 Вітає вас мій співробітник
Тимофі́й, і Лукі́й, і Ясон, і Соси-
пáтр, мої родичі.
22 Вітаю вас у Господі *й я*, Те́р-
тій, що цього листа написав.
23 Вітає вас Гай, гости́нний для
ме́не й цілої Церкви. Вітає вас
міськи́й доморя́дник Ерáст і брат
Кварт.

Закінчення листа

24[1] Благодáть Господа нашого
Ісуса Христа *нехай буде* зо всімá
вами! Амінь.

[1] Вірші 24–27 знаходяться не по всіх грецьких текстах. А в деяких текстах вони стоять на кінці розділу 14–20.

25 А Тому́, хто може поставити
вас міцно згідно з моєю Єва́нгелією
й проповіддю Ісуса Христа, за
об'я́вленням таємни́ці, що від віч-
них часів була замо́вчана,
26 а тепер ви́явлена, і через про-
роцькі писа́ння, з нака́зу вічного
Бога, на по́слух вірі по всіх наро́-
дах провіщена, —
27 єдиному мудрому Богові, че-
рез Ісуса Христа, слава навіки!
Амі́нь.

ПЕРШЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

КОРИНТЯН

Павлів привіт кори́нтянам

1 Павло́, волею Божою покли-
каний за апо́стола Ісуса Хри-
ста, і брат Состе́н,
2 Божій Церкві, що в Кори́нті,
посвяченим у Христі Ісусі, по-
кли́каним святим, зо всіма́, що на
всякому місті прикликаю́ть Ім'я́
Господа нашого Ісуса Христа,
їхнього і нашого, —
3 благода́ть вам і мир від Бога
Отця нашого й Господа Ісуса Хри-
ста!

Кори́нтяни одержали всі дари благодаті

4 Я за́вжди дякую моєму Богові
за вас, через Божу благода́ть, що
була вам да́на в Христі Ісусі,
5 бо ви всім збагати́лися в Ньо-
му, — словом усяким і всяким
знання́м,
6 бо свідо́цтво Христове між
вами утверди́лось,
7 так що не маєте недоста́чі в
жоднім да́рі благода́ті ви, що очі-
куєте з'я́влення Господа нашого
Ісуса Христа.
8 Він вас утвердить до кінця
неповинними бути дня Господа
нашого Ісуса Христа!
9 Вірний Бог, що ви через Ньо-
го покли́кані до спільноти́ Сина
Його Ісуса Христа, Господа на-
шого.

Хай незгоди між вами не буде!

10 Тож благаю вас, браття,
Ім'я́м Господа нашого Ісуса Хри-
ста, щоб ви всі говорили те саме, і
щоб не було поміж вами поділення,
але щоб булй ви поєднані в однім
розумінні та в думці одній!
11 Бо стало відо́мо мені про вас,
мої браття, від Хло́їних, що між
вами супере́чки.
12 А кажу́ я про те, що з вас
кожен говорить: я ж Па́влів, а я
Аполло́сів, а я Ки́фин,[1] а я Хри-
стів.
13 Чи ж Христос поділився?
Чи ж Павло був розп'я́тий за
вас? Чи в Павло́ве ім'я́ ви христи-
лись?
14 Дякую Богові, що я ані од-
но́го з вас не христив, окрім Крі́с-
па та Га́я,
15 щоб ніхто не сказав, ніби я
охристив був у йме́ння своє.
16 Охристив же був я й дім
Степанів; більш не знаю, чи хри-
стив кого іншого я.
17 Бо Христос не послав мене,
щоб христити, а звіщати Єва́нге-
лію, і *то* не в мудрості слова,
щоб безсилим не став хрест Хри-
ста.

[1] Арамейське слово kefa і грецьке πέτρος визначають те саме: камінь. Тому Кифа й Петро (назви Симона) визначають те саме: камінь. Пор. Ів. 1. 42.

Щоб ніхто не хвалився перед Богом

18 Боже слово про хреста тим, що
гинуть, — то глупо́та, а для нас,
що спасаємось, — Сила Божа!
19 Бо написано:
,,Я погублю́ мудрість премудрих,
а розум розумних відкину!"
20 Де мудрий? Де книжник?
Де дослі́дувач віку цьогó? Хіба
Бог мудрість світу цьогó не змінив
на глупо́ту?
21 Через те ж, що світ мудрістю
не зрозумів Бога в мудрості Божій,
то Богові вгодно було́ спасти
віруючих через ду́рість проповіді.
22 Бо й юдеї жадають ознак,
і греки пошу́кують мудрости,
23 а ми проповідуємо Христа
розп'я́того, — для юдеїв згіршення,
а для греків — безу́мство,
24 а для самих покликаних
юдеїв та греків — Христа, Божу
силу та Божу мудрість!
25 Бо Боже *й* немудре — розумніше
воно від людей, а Боже
не́мічне — сильніше воно від людей!
26 Дивіться бо, браття, на ваших
покликаних, що небагато-хто
мудрі за тілом, небагато-хто сильні,
небагато-хто шляхе́тні.
27 Але Бог вибрав немудре світу,
щоб засоро́мити мудрих, і не́мічне
світу Бог вибрав, щоб засоромити
сильне,
28 і про́стих світу, і погорджених,
і незначни́х вибрав Бог, щоб
значне́ зні́вечити.
29 так щоб не хвалилося перед
Богом жодне тіло.
30 А з Нього ви в Христі Ісусі,
що став нам мудрістю від Бога,
— пра́ведністю ж, і освя́ченням, і
відку́пленням,
31 щоб *було*, як написано: ,,Хто
хва́литься, нехай хва́литься Господом!"

Божа мудрість

2 А я, як прийшов до вас, браття,
не прийшов вам звіщати
про Боже свідо́цтво з добірною
мовою або мудрістю,
2 бо я наду́мавсь нічого між
вами не знати, крім Ісуса Христа,
і Того розп'я́того.
3 І я в вас був у немочі, і в
страху́, і в великім тремті́нні.
4 І слово моє й моя проповідь —
не в слова́х переко́нливих лю́дської
мудрости, але́ в до́казі Духа
та сили,
5 щоб була́ віра ваша не в мудрості
лю́дській, але в силі Божій!
6 А ми гово́римо про мудрість
між досконалими, але мудрість не
віку цього, ані володарів цього
віку, що гинуть,
7 але́ ми гово́римо Божу мудрість
у таємниці, прихо́вану, яку
Бог перед віками призна́чив нам
на славу,
8 яку ніхто з володарів цього
віку не пізнав; коли б бо пізнали
були́, то не розп'яли́ б вони Господа
слави!
9 Але, як написано:
,,Чого око не бачило й вухо не чуло,
і що на серце люди́ні не впало,
те Бог приготува́в був тим, хто любить Його!"
10 А нам Бог відкрив *це* Своїм
Духом, — усе бо досліджує Дух,
навіть Божі глиби́ни.
11 Хто бо з людей знає речі
лю́дські, окрім лю́дського духа,
що в нім проживає? Так само не
знає ніхто й речей Божих, окрім
Духа Божого.
12 А ми прийняли́ духа не світу,
але Духа, що з Бога,[1] щоб знати
про речі, від Бога даро́вані нам,
13 що й гово́римо не ви́вченими
словами лю́дської мудрости, але

[1] Грецьке τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ — з Бога.

ви́вченими від Духа Святого, порівнюючи духовне до духовного.
14 А люди́на тіле́сна не приймає речей, що від Божого Духа, бо їй *це* глупо́та, і вона зрозуміти *їх* не може, бо вони розуміються *тільки* духовно.
15 Духовна ж люди́на су́дить усе, а її судити не може ніхто.
16 Бо

,,хто розум Господній пізнав,
який би його міг навчати?"
А ми маємо розум Христів!

Кожен одержить свою нагороду

3 І я, браття, не міг говорити до вас, як до духовних, але як до тіле́сних, як до немовля́т у Христі.
2 Я вас годува́в молоком, а не *твердо́ю* ї́жею, бо ви не могли *її їсти*, та й тепер ще не можете,
3 бо ви ще тіле́сні. Бо коли за́здрість та суперечки між вами, то чи ж ви не тілесні, і хіба не полюдському робите?
4 Бо коли хто каже: ,,Я ж Павлів", а інший: ,,Я Аполло́сів", то чи ж ви не тіле́сні?
5 Бо хто ж Аполло́с? Або хто то Павло? Вони тільки служи́телі, що ви ввірували через них, і то скільки кому́ дав Господь.
6 Я посадив, Аполло́с поливав, Бог же зрости́в,
7 тому́ ані той, хто са́дить, ані хто полива́є, є щось, але Бог, що ро́дить!
8 І хто са́дить, і хто поливає — одне, і кожен оде́ржить свою наго́ро́ду за працею сво́єю!
9 Бо ми співробітники Божі, *а* ви — Боже поле, Божа будівля.
10 Я за благодаттю Божою, що да́на мені, як мудрий будівни́чий, основу поклав, а інший будує на ній; але нехай кожен пильнує, я́к він будує на ній!
11 Ніхто бо не може покла́сти іншої основи, окрім покла́деної, а вона — Ісус Христос.
12 А коли хто на цій основі будує з золота, срібла, дорогоцінного камі́ння, із дерева, сіна, соломи,
13 то буде ви́явлене ділo кожного, бо виявить день, тому що він огнем об'явля́ється, і огонь діло кожного ви́пробує, яке воно є.
14 *І* коли чиє діло, яке збудував *хто*, усто́їть, то той нагороду оде́ржить;
15 коли ж діло згорить, той матиме шкоду, та сам він спасе́ться, але́ так, як через огонь.

Усі люди — Божий храм

16 Чи не знаєте ви, що ви — Божий храм, і Дух Божий у вас пробува́є?
17 Як хто нівечить Божого храма, того знівечить Бог, бо храм Божий святий, а *храм* той — то ви!

Не хвали́ся лю́дською му́дрістю

18 Хай не зво́дить ніхто сам себе́. Як кому з вас здається, що він мудрий в цім віці, нехай стане нерозумним, щоб бути премудрим.
19 Цьогосвітня бо мудрість — у Бога глупо́та, бо написано:

,,Він ловить премудрих у хитрощах їхніх!"

20 І зно́ву:

,,Знає Госпо́дь думки мудрих,
що марно́тні вони!"

21 Тож нехай ніхто не хва́литься людьми́, бо все ваше:
22 чи Павло, чи Аполло́с, чи Ки́фа, чи світ, чи життя, чи смерть, чи тепе́рішнє, чи майбутнє — усе ваше,
23 ви ж Христові, а Христос — Божий!

Не судіть передчасно нічого!

4 Нехай кожен нас так уважає, якби служителів Христових і доморядників Божих таємниць;

2 а що ще шукається в доморядниках, — щоб кожен був знайдений вірним.

3 А для мене то найменше, щоб судили мене ви чи суд людський, бо я й сам не суджу себе.

4 Я бо проти себе нічого не знаю, але цим не виправдуюсь; Той же, Хто судить мене, то Господь.

5 Тому не судіть передчасно нічого, аж поки не прийде Господь, що й висвітлить таємниці темряви та виявить задуми сердець, і тоді кожному буде похвала від Бога.

Не чваньтеся

6 Оце ж *усе*, браття, приклав я до себе й Аполлоса ради вас, щоб від нас ви навчилися думати „не більш, як написано", щоб ви не чванились один за одним перед іншим.

7 Хто бо тебе вирізняє? Що ти маєш, чого б ти не взяв? А коли ж бо ти взяв, чого чванишся, ніби не взяв?

8 Ви вже нагодовані, ви вже збагатилися, без нас ви царюєте. І коли б то ви стали царювати, щоб і ми царювали з вами!

9 Бо я думаю, що Бог нас, апостолів, поставив за найостанніших, мов на смерть засуджених, бо ми стали дивовищем світові, — і анголам, і людям.

10 Ми нерозумні Христа ради, а ви мудрі в Христі; ми слабі, ви ж міцні; ви славні, а ми безчесні!

11 Ми до цього часу і голодуємо, і прагнемо, і нагі ми, і катовані, і тиняємось,

12 і трудимось, працюючи своїми руками. Коли нас лихословлять, ми благословляємо; як нас переслідують, ми терпимо;

13 як лають, ми молимось; ми стали, як сміття *те* для світу, аж досі ми всім, як *ті* викидки!

Будьте наслідувачами мене!

14 Не пишу це для того, щоб вас осоромити, але остерігаю, як своїх любих дітей.

15 Бо хоч би ви мали десять тисяч наставників у Христі, та отців не багато; а я вас породив у Христі Ісусі через Євангелію.

16 Тож благаю я вас: будьте наслідувачами мене!

17 Для цього послав я до вас Тимофія, що для мене улюблений і вірний син у Господі, — він вам нагадає шляхи мої в Христі Ісусі, як навчаю я скрізь у кожній Церкві.

18 Деякі згорділи, так немов би не мав я прийти до вас.

19 Та небавом прийду до вас, як захоче Господь, і пізнаю не слово згорділих, але силу.

20 Бо Царство Боже не в слові, а в силі.

21 Чого хочете? Чи прийти до вас з києм, чи з любов'ю та з духом лагідности?

Вистерігайтесь перелюбу!

5 Всюди чути, що між вами перелюб, і то такий перелюб, який і між поганами незнаний, — що хтось має *за дружину собі* дружину батькову.

2 І ви завеличалися, а не засмутились радніш, щоб був вилучений з-поміж вас, хто цей учинок зробив.

3 Отож я, відсутній тілом, та присутній духом, уже розсудив, як присутній *між вами*: того, хто так учинив це,

4 у Ім'я Господа Ісуса, як зберетеся ви та мій дух, із силою Господа нашого Ісуса, —

5 віддати такого сатані на погибіль тіла, щоб дух спасся Господнього дня!

6 Велича́ння ваше не добре.
Хіба ви не знаєте, що мала ро́зчи-
на все тісто заква́шує?
7 Отож, очистьте стару́ ро́зчи-
ну, щоб стати вам нови́м тістом, бо
ви прісні, бо наша Пасха, Хри-
стос, за нас у жертву прине́сений.
8 Тому́ святкуймо не в давній
ро́зчині, ані в ро́зчині злоби́ й
лука́вства, але в опрісноках чи-
стости та правди!

Вилучіть лукавого з-поміж себе!

9 Я писав вам у листі не єдна́-
тися з перелю́бниками, —
10 але не взагалі з цьогосвіт-
німи перелю́бниками, чи з кори-
столю́бцями, чи з хижака́ми, чи з
ідоля́нами, бо ви мусіли були б
відійти від світу.
11 А тепер я писав вам не єдна-
тися з тим, хто зветься братом, та
є перелю́бник, чи користолю́бець,
чи ідоля́нин[1], чи злоріка, чи п'я-
ни́ця, чи хижа́к, — із такими на-
віть не їсти!
12 Бо що ж мені судити й чу-
жих? Чи ви не су́дите своїх?
13 А чужих судить Бог. Тож
ви́лучіть лукавого з-поміж себе
сами́х!

Не судіться в невірних

6 Чи посміє хто з вас, маючи
справу до іншого, су́дитися в
неправедних, а не в святих?
2 Хіба ви не знаєте, що святі
світ судитимуть? Коли ж бу́дете
ви світ судити, то чи ж ви не-
гідні судити незначні справи?
3 Хіба ви не знаєте, що ми бу-
дем судити анголів, а не тільки
життє́ве?
4 А ви, коли маєте суд за жит-
тєве, то ставите *суддями* тих, хто
нічо́го не значить у Церкві.
5 Я на сором *це* вам говорю́.
Чи ж між вами немає ні о́дного
мудрого, щоб він міг розсуди́ти
між братами своїми?
6 Та брат су́диться з братом, —
і то перед невірними!
7 Тож уже для вас сором зовсі́м,
що суди́ між собою ви маєте.
Чому краще не те́рпите кривди?
Чому краще не маєте шкоди?
8 Але ви самі кривду чините та
обдираєте, та ще братів.

Неправедні Божого Царства не вспадку́ють

9 Хіба ви не знаєте, що не-
праведні не вспадку́ють Божого
Царства? Не обманюйте себе: ні
розпу́сники, ні ідоля́ни, ні пере-
лю́бники, ні блудоді́йники, ні
мужоло́жники,
10 ні злодії, ні користолю́бці,
ні п'яни́ці, ні злоріки, ні хижаки́
— Царства Божого не вспадку́ють
вони!
11 І такими були́ дехто *з вас*,
але ви обмились, але́ освятились,
але́ виправдались Іменем Господа
Ісуса Христа й Духом нашого
Бога.

Утікайте від розпусти

12 Усе мені можна, та не все на
пожи́ток. Усе мені можна, але
мною ніщо володіти не повинно.
13 Їжа для че́рева, і че́рево для
їжі, але Бог одне й друге пони́-
щить. А тіло не для розпусти,
але для Господа, і Господь для
тіла.
14 Бог же й Господа воскресив,
воскреси́ть Він і нас Своєю си-
лою!
15 Хіба ви не знаєте, що ваші
тіла́ — то члени Христові? Отож,
узявши члени Христові, зроблю́
їх членами розпу́сниці? Зо́всім
ні!
16 Хіба ви не знаєте, що той,
хто злучується з розпу́сницею, стає

[1] Ідоля́нин — ідолослужитель, хто служить ідолам.

одним тілом *із нею*? Бо каже:
,,Обидва ви будете тілом одним''.
17 А хто з Господом злучується,
стає одним духом *із Ним*.
18 Утікайте від розпусти. Усякий *бо* гріх, що його чинить людина, є поза тілом. А хто чинить розпусту, той грішить проти власного тіла.
19 Хіба ви не знаєте, що ваше тіло — то храм Духа Святого, що живе Він у вас, Якого від Бога ви маєте, і ви не свої?
20 Бо дорого куплені ви. Отож прославляйте Бога в тілі своєму та в дусі своєму, що Божі вони!

Про подружнє життя

7 А про що ви писали мені, то добре було б чоловікові не доторкатися жінки.
2 Але *щоб уникнути* розпусти, нехай кожен *муж* має дружину свою, і кожна *жінка* хай має свого чоловіка.
3 Нехай віддає чоловік *своїй* дружині потрібну любов, так же само й чоловікові дружина.
4 Дружина не володіє над тілом своїм, але чоловік; так же само й чоловік не володіє над тілом своїм, але дружина.
5 Не вхиляйтесь одне від одного, хібащо дочасно за згодою, щоб бути в пості та молитві, та й сходьтеся знову докупи, щоб вас сатана не спокушував вашим нестриманням.
6 А це говорю вам як раду, а не як наказа.
7 Бо хочу, щоб усі чоловіки були, як і я; але кожен має від Бога свій дар, — один так, інший так.
8 Говорю ж неодруженим і вдовам: добре їм, як вони позостануться *так*, як і я.
9 Коли ж не втримаються, — нехай одружуються, бо краще женитися, ніж розпалятися.
10 А тим, що побрались, наказую не я, а Господь: Нехай не розлучається дружина *з своїм* чоловіком!
11 А коли ж і розлучиться, хай зостається незаміжня, або з чоловіком своїм хай помириться, — і не відпускати чоловікові дружини!
12 Іншим же я говорю, не Господь: коли який брат має дружину невіруючу, і згідна вона жити з ним, — нехай він не лишає її.
13 І жінка, як має чоловіка невіруючого, а той згоден жити з нею, — нехай не лишає його.
14 Чоловік бо невіруючий освячується в дружині, а дружина невіруюча освячується в чоловікові. А інакше нечисті були б ваші діти, тепер же святі.
15 А як хоче невіруючий розлучитися, хай розлучиться, — не неволиться брат чи сестра в такім разі, бо покликав нас Бог до миру.
16 Звідки знаєш ти, дружино, чи не спасеш чоловіка? Або звідки знаєш, чоловіче, чи не спасеш дружини?

Будь тим, чим ти покликаний

17 Нехай тільки так ходить кожен, як кому Бог призначив, як Господь покликав його. І так усім Церквам я наказую.
18 Хто покликаний був в обрізанні, — нехай він *того* не цурається; чи покликаний хто в необрізанні, — нехай не обрізується.
19 Обрізання ніщо, і ніщо необрізання, а *важливе* — дотримування Божих заповідей.
20 Нехай кожен лишається в стані такому, в якому покликаний був.
21 Чи покликаний був ти рабом? Не турбуйся *про те*. Але

коли й можеш стати вільним, то
ви́користай краще *це*.
22 Бо покликаний в Господі раб
— визволе́нець Господній; так са-
мо покликаний і визволе́нець —
він раб Христа.
23 Ви дорого ку́плені, — тож не
ставайте рабами людей!
24 Браття, кожен *із вас*, в якім
стані покли́каний був, хай у тім
перед Богом лишається!

Вихід заміж дівчат

25 Про дівчат же не маю нака́зу
Господнього, але даю раду як той,
хто одержав від Господа милість
бути вірним.
26 Отож за суча́сного утиску
добрим уважаю я те, що чолові-
кові добре лишатися так.
27 Ти зв'язаний з дружи́ною?
Не шукай розв'я́зання. Розв'язав-
ся від дружи́ни? Не шукай дружи́-
ни.
28 А коли ти й оже́нишся, то не
згрішив; і як дівчина заміж піде,
— вона не згрішить. Та муку
тілесну такі будуть мати, а мені
шкода вас.
29 А це, браття, кажу́ я, бо час
позосталий короткий, щоб і ті,
що мають дружи́н, були, як ті,
що не мають,
30 а хто плаче, — як ті, хто не
плаче, а хто тішиться, — як ті,
хто не тішиться; і хто купує, — як
би не набули́,
31 а хто цьогосвітнім кори́сту-
ється, — як би не кори́стувались,
бо минає стан світу цього́.
32 А я хо́чу, щоб ви безклопітні
були́. Неодру́жений про речі Гос-
подні клопо́четься, як догодити
Господе́ві,
33 а одру́жений про речі життє́ві
клопочеться, як догодити *своїй*
дружи́ні,
34 і він поділений. Незаміж-
ня ж жінка та дівчина про речі
Господні клопо́четься, щоб бути
святою і тілом, і духом. А за-
міжня про речі життєві клопо-
четься, як догодити чоловікові.
35 А це я кажу́ вам самим на
пожиток, а не щоб сильце́ вам
накинути, але щоб пристойно й
горли́во держались ви Господа.
36 А як ду́мае хто про дівчину
свою, що со́ромно, як вона пере-
росте́, і так мала б лишатись, не-
хай робить, що хоче, — не
згрішить: нехай за́між вихо́дять.
37 А хто в серці своїм стоїть
міцно, не має конечности, вла́ду ж
має над своєю волею, і це поста-
новив він у серці своєму — бе-
регти свою дівчину, той робить
добре.
38 Тому́ й той, хто віддає свою
дівчину за́між, добре робить, а
хто не віддає — робить краще.
39 Дружи́на зако́ном прив'яза-
на, поки живе чоловік її; коли ж
чоловік її вмре, вона вільна вихо́-
дити заміж, за ко́го захоче, аби
тільки в Господі.
40 Блаженніша вона, коли так
позоста́неться за моєю порадою, бо
мірку́ю, що й я маю Божого Духа.

Стережімося ідольських жертов

8 А щодо і́дольських жертов, то
ми знаємо, що всі маємо знання́.
Знання́ ж надимає, любов же бу-
дує!
2 Коли хто ду́мае, ніби щось
знає, той нічого не знає ще так, як
знати повинно.
3 Коли ж любить хто Бога, той
пізнаний Ним.
4 Тож про спожива́ння і́доль-
ських же́ртов ми знаємо, що і́дол у
світі ніщо, і що іншого Бога нема,
окрім *Бога* Одно́го.
5 Бо хоч і існують так звані
„боги" чи на небі, чи то на землі,
як існує багато богів і багато панів,

6 та для нас один Бог — Отець,
що з Нього *походить* усе, ми ж
для Нього, і один Госпо́дь — Ісус
Христос, що все *сталося* Ним, і ми
Ним.
7 Та не всі *таке* мають знання́,
бо де́які мають призвича́єння до
ідола й досі, і їдять, як ідольську
жертву, — і їхнє сумління, бувши
недуже, пога́нюється.
8 Їжа ж нас до Бога не зблі́-
жує: бо коли не їмо, то нічого не
тратимо, а коли ми їмо, то не
набуваєм нічо́го.
9 Але стережіться, щоб ця ва-
ша воля не стала якось за спотп-
ка́ння[1] слаби́м!
10 Коли бо хто бачить тебе, маю́-
чого знання́, як ти в ідольській
божниці сидиш за столом, чи ж су-
мління його, бувши слабе́, не буде
спону́кане їсти ідольські жертви?
11 І через знання́ твоє згине
недужий твій брат, що за нього
Христос був умер!
12 Грішачи так проти братів та
вражаючи їхнє слабе сумління,
ви проти Христа грішите́.
13 Ось тому́, коли їжа споку́шує
брата мого, то повік я не їстиму
м'яса, щоб не спокусити брата
свого!

Хто служить вівтареві,
з вівтаря має частку

9 Хіба ж я не вільний? Чи ж я
не апо́стол? Хіба я не бачив
Ісуса Христа, Господа нашого?
Хіба ви, — то не справа моя
перед Господом?
2 Коли я не апо́стол для інших,
то для вас я *апостол*, — ви бо пе-
ча́ть мого апо́стольства в Господі.
3 Оце оборона моя перед тими,
хто судить мене.
4 Чи ми права не маємо їсти та
пити?
5 Чи ми права не маємо водити з

[1] Спотика́ння — спокуса.

собою сестру́, дружи́ну, як і інші
апо́столи, і Господні брати, і
Ки́фа?[1]
6 Хіба я один і Варна́ва не
маємо права, щоб не працювати?
7 Хто коштом своїм коли слу-
жить у ві́йську? Або хто вино-
градника садить, — і не їсть з його
плоду? Або хто ота́ру пасе, — і
не їсть молока від ота́ри?
8 Чи я *тільки* по-людському це
говорю́? Хіба ж і Зако́н не го-
ворить цього?
9 Бо в Зако́ні Мойсеєвім пи-
сано: „Не в'яжи рота волові, що
молотить". Хіба за волів Бог
турбується?
10 Чи говорить Він зо́всім для
нас? Для нас, бо написано, що з
надією мусить орати ора́ч, а мо-
ло́тник — *молотити* з надією мати
частку в своїм сподіва́нні.
11 Коли ми сіяли вам духовне,
чи ж велика то річ, як пожнемо́ ми
ваше тілесне?
12 Як право на вас мають інші,
то тим більше ми. Але ми не
вжили́ цього права, та все те́рпи-
мо, аби перешкоди якої Христовій
Єва́нгелії ми не вчинили.
13 Хіба ви не знаєте, що свя-
щеннослужителі від святині го-
дуються? Що ті, хто служить вів-
таре́ві, із вівтаря́ мають частку?
14 Так і Госпо́дь наказав про-
повідникам Єва́нгелії жити з Єва́н-
гелії.
15 Але з того нічого не вжив я.
А цього́ не писав я *для того*, щоб
для мене так було́. Бо мені кра-
ще вмерти, аніж щоб хто знівечив
хвалу мою!

Будь слугою для всіх

16 Бо коли я звіщаю Єва́нгелію,
то нема чим хвалитись мені, — це
бо повинність моя. І горе мені,
коли я не звіщаю Єва́нгелії!

[1] Ки́фа — апостол Петро-Симон, пор. Ів 1. 42.

17 Тож коли це роблю добровільно, я маю нагоро́ду; коли ж недобровільно, то *виконую* службу дору́чену.

18 Яка ж нагорода мені? — Та, що, благові́стячи, я безкори́сливо проповідував Христову Єва́нгелію, не використо́вуючи особистих прав щодо благові́стя.

19 Від усіх бувши вільний, я зробився рабом для всіх, щоб найбільше придбати.

20 Для юдеїв я був, як юдей, щоб юдеїв придбати; для підзако́нних — був, як підзако́нний, хоч сам підзако́нним не бувши, щоб придбати підзако́нних.

21 Для тих, хто без Зако́ну, — я був беззако́нний, не бувши беззаконний Богові, а законний Христові, щоб придбати беззаконних.

22 Для слаби́х, — як слаби́й, щоб придбати слабих. Для всіх я був усе, щоб спасти бодай деяких.

23 А це я роблю́ для Єва́нгелії, щоб стати її спільником.

Робіть так, щоб перемогти

24 Хіба ви не знаєте, що ті, хто на перегонах біжить, усі біжать, але нагороду приймає один? Біжіть так, щоб оде́ржали ви!

25 І кожен змагу́н від усього стримується; вони ж — щоб тлінний прийняти вінок, але ми — щоб нетлінний.

26 Тож біжу́ я не так, немов на непевне, борюся не так, немов би повітря б'ючи́.

27 Але вмертвляю й неволю я тіло своє, щоб, звіщаючи іншим, не стати само́му негідним.

Добрі приклади нам на науку

10 Не хо́чу я, браття, щоб ви не знали, що під хмарою всі отці наші були́, — і всі перейшли через море,

2 і всі охристилися в хмарі та в морі в Мойсея,

3 і всі їли ту саму пожи́ву духовну,

4 і пили́ всі той самий духовний напі́й, бо пили від духовної скелі, що йшла вслід *за ними*, а *та* скеля — був Христос!

5 Але їх багатьох не вподо́бав був Бог, бо „понищив Він їх у пустині".

6 А це були при́клади нам, щоб ми пожадливі на зле не були́, як були пожадливі й вони.

7 Не будьте також ідоля́нами, як деякі з них, як написано: „Люди сіли, щоб їсти та пити, і встали, щоб грати".

8 Не станьмо чинити блу́ду, як деякі з них блудодіяли, — і полягло їх одно́го дня двадцять три тисячі.

9 Ані не випробо́вуймо Христа, як деякі з них випробо́вували, — та й від зміїв загинули.

10 Ані не нарікайте, як деякі з них нарікали, — і загинули від погуби́теля.

11 Усе це трапилось з ними, як при́клади, а написане нам на науку, бо за нашого *часу* кінець віку прийшов.

12 Тому́ то, хто ду́має, ніби стоїть він, нехай стережеться, щоб не впасти!

13 Досягла́ вас спроба не інша, тільки людська; але вірний Бог, Який не попу́стить, щоб ви випробо́вувалися більше, ніж можете, але при спробі й поле́гшення дасть, щоб зне́сти могли ви її.

Утікайте від служі́ння ідолам

14 Тому, мої любі, утікайте від служі́ння ідолам.

15 Кажу́, як розумним; судіть самі, що кажу́ я.

16 Чаша благослове́ння, яку благословляємо, — чи не спільно́та

то крови Христової? Хліб, який
ломимо, чи не спільнóта він тіла
Христового?
17 Томý що один хліб, тіло одне
— нас багато, бо ми всі спільники
хліба одного.
18 Погляньте на Ізраїля за ті-
лом: чи ж ті, що жертви їдять, не
спільникú вівтаря́?
19 Тож щó я кажý? Що ідоль-
ська жертва є щось? Чи що ідол
є щось?
20 Ні, але те, що в жертву при-
носять, ,,дéмонам, а не Богові в
жертву приносять''. Я ж не хó-
чу, щоб ви спільникáми для дé-
монів стали.
21 Бо не можете пити чаші Гос-
подньої та чаші дéмонської; не
можете бути спільникáми Господ-
нього стóлу й столу дéмонського.
22 Чи ми дратувáтимем Гос-
пода? Хіба ми потýжніші за Ньо-
го?

Усе на Божу славу робіть!

23 Усе мені можна, — та не
все на пожúток. Усе мені можна,
— та будýє не все!
24 Нехай не шукає ніхто свого
власного, але кожен — для ближ-
нього!
25 Їжте все, що на я́тках м'яс-
них продається, за сумління зо-
всім не турбуючись, —
26 Бо
,,Господня земля,
і все, що на ній''!
27 Як покличе вас хтось із не-
віруючих, і ви захочете піти́, —
їжте все, що дадуть вам, за сум-
ління зовсім не турбуючись.
28 Коли ж скаже вам хтось:
,,Це ідольська жертва'', — не
їжте тоді через того, хто сказав, та
через сумління!
29 Говорю́ ж не про власне сум-
ління, але іншого, — чого б моя
воля судилась сумлінням чужим?
30 Коли я стаю спільником *їжі*
з подякою, чому мене зневажають
за те, за щó дякую я?
31 Тож, коли ви їсте, чи коли
ви п'єте́, або коли інше що робите,
—усе на Божу славу робіть!
32 Не робіть спокуси юдеям та
гéлленам, та Церкві Божій,
33 як догóджую й я всім у всьó-
му, не шукаючи *в тому* пожúтку
свогó, але *пожúтку для* багатьох,
щоб спаслúся вони.

Молитва жінки

11 Будьте наслідувачами мене,
як і я Христа!
2 Похваляю ж вас, браття, що
ви все моє пам'ятаєте, і захóвуєте
так передáння, як я вам передав.
3 Хóчу ж я, щоб ви знали, що
всякому чоловікові голова — Хри-
стос, а жінці голова — чоловік,
голова ж Христові — Бог.
4 Кожен чоловік, що молиться
чи пророкує з головою покритою,
— осоромлює він свою гóлову.
5 І кожна жінка, що молиться
чи пророкує з головою відкритою,
осоромлює *тим* свою гóлову, бо
це є те саме, як булá б вона виго-
лена.
6 Бо коли жінка не покривається-
ся, хай стрижеться вона; коли ж
жінці сором стрúгтися чи голити-
ся, нехай покривається!
7 Отож, чоловік покривати го-
лови не повинен, бо він образ і
слава Бога, а жінка — чолові-
кові слава.
8 Бо чоловік не походить від
жінки, але жінка від чоловіка,
9 не створений бо чоловік ради
жінки, але жінка ради чоловіка.
10 Тому жінка повина мати на
голові *знака* влáди *над нею*, ради
анголів.
11 Одначе в Господі ані чоловік
без жінки, ані жінка без чоловіка.
12 Бо як жінка від чоловіка, так

і чоловік через жінку; а все — від
Бога.
13 Поміркуйте самі між собою,
чи пристойне воно, щоб жінка
молилася Богові непокрита?
14 Чи ж природа сама вас не
вчить, що коли чоловік запускає
волосся, то безчестя для нього?
15 Коли ж жінка косу запускає,
— *це* слава для неї, бо замість
покривала дана коса їй.
16 Коли ж хто сперечатися хоче, — ми такого звичаю не маємо,
ані Церкви Божі.

Господня Вечеря

17 Пропонуючи це вам, я не
хвалю, що збираєтесь ви не на
ліпше, а на гірше.
18 Бо найперше, я чую, що як
сходитесь ви на збори, то між
вами бувають поділення, *у що* почасти я й вірю.
19 Бо мусять між вами й поділи
бути, щоб відкрились між вами й
досвідчені.
20 А далі, коли ви збираєтесь
разом, то не на те, щоб їсти Господню Вечерю.
21 Бо кожен спішить з'їсти власну вечерю, і один голодує, а
другий впивається.
22 Хіба ж ви не маєте хат, щоб
їсти та пити? Чи ви зневажаєте
Божу Церкву, і осоромлюєте немаючих? Що маю сказати вам?
Чи за це похвалю вас? Не похвалю!
23 Бо прийняв я від Господа,
що й вам передав, що Господь
Ісус ночі *тієї*, як виданий був,
узяв хліб,
24 подяку віддав, і переломив,
і сказав: „Прийміть, споживайте,
це тіло Моє, що за вас ломається.
Це робіть на спомин про Мене!"
25 Так само і чашу *взяв* Він
по Вечері й сказав: „Ця чаша —
Новий Заповіт у Моїй крові. Це
робіть, коли тільки будете пити,
на спомин про Мене!"
26 Бо кожного разу, як будете
їсти цей хліб та чашу цю пити, —
смерть Господню звіщаєте, аж доки Він прийде.
27 Тому то, хто їстиме хліб цей
чи питиме чашу Господню негідно, — буде винний супроти
тіла та крови Господньої!
28 Нехай же людина випробовує
себе, і так нехай хліб їсть і з
чаші хай п'є.
29 Бо хто їсть і п'є негідно,
не розважаючи про тіло, той суд
собі їсть і п'є!
30 Через це поміж вами багато
недужих та хворих, і багато-хто
заснули.
31 Бо коли б ми самі судили
себе, то засуджені ми не були б.
32 Та засуджені від Господа,
караємося, щоб нас не засуджено
з світом.
33 Ось тому, мої браття, сходячись на поживу, чекайте один
одного.
34 А коли хто голодний, нехай
вдома він їсть, щоб не сходилися
ви на осуд. А про інше, як прийду, заряджу.

Про духовні дари

12 А щодо духовних дарів, то
не хочу я, браття, щоб не
відали ви.
2 Знаєте, що коли ви поганами
були, то ходили до німих ідолів,
ніби водженo вас.
3 Тому то кажу вам, що ніхто,
хто говорить Духом Божим, не
скаже: „Нехай анатема буде на
Ісуса", і не може сказати ніхто:
„Ісус — то Господь", як тільки
Духом Святим.
4 Є різниця між *дарами* милости, Дух же той Самий.
5 Є й різниця між служіннями,
та Господь той же Самий.

6 Є різниця й між діями, але
Бог той же Самий, що в усіх робить
усе.
7 І кожному дається виявлення
Духа на кóристь.
8 Однóму бо Духом дається сло-
во мудрости, а дрýгому слово знан-
ня́ тим же Духом,
9 а іншому віра тим же Духом,
а іншому дáри вздорóвлення тим
же Духом,
10 а іншому рóблення чуд, а
іншому пророкувáння, а іншому
розпізнавáння дýхів, а тому різні
мови, а іншому вия́снення мов.
11 А все оце чинить один і той
Самий Дух, уділя́ючи кожному
осібно, як Він хоче.
12 Бо як тіло одне, але має
членів багато, усі ж члéни тіла,
хоч їх багато, то тіло одне, — так
і Христос.
13 Бо ми всі одним Духом
охрищені в тіло одне, — чи то
юдеї, чи гéллени, чи раби, чи то
вільні, — і всі ми напóєні Духом
одним.
14 Бо тіло не є один член, а
багато.
15 Коли скаже нога, що я не від
тіла, бо я не рука, — то хіба через
це не від тіла вона?
16 І коли скаже вухо, що я не
від тіла, бо я не око, — то хіба
через це не від тіла воно?
17 Коли б оком *було* ціле тіло,
то де *був би* слух? А коли б усе
слух, то де *був би* нюх?
18 Та нині Бог розклáв члéни
в тілі, кожного з них, як хотів.
19 Якби всі одним члéном булú,
— то де тіло *було б*?
20 Отож, тепер члéнів багато,
— та тіло одне.
21 Бо око не може сказати руці:
,,Ти мені непотрібна''; або голова
знов ногáм: ,,Ви мені непотрібні''.
22 Але члéни тіла, що здаються
слабіші, значно більше потрібні.
23 А тим, що вважаємо їх за
зовсім нешановані в тілі, таким
честь найбільшу приносимо, і
бридкі наші *члени* отримують
пристойність найбільшу,
24 а нашим пристойним того не
— потрібно. Та Бог змішав тіло, і
честь більшу дав ніжчому *членові*,
25 щоб поділення в тілі не булó,
а щоб члéни однáково дбали один
про óдного.
26 І коли тéрпить один член,
то всі члéни з ним тéрплять; і коли
один член пошанóваний, то всі
члени з ним тішаться.
27 І ви — тіло Христове, а
зосібна — ви члéни!
28 А інших поставив Бог у Церк-
ві поперше — апóстолами, по-
друге — прорóками, потретє —
учителя́ми, потім *дав* сили, також
дáри вздорóвлення, допомóги,
управління, різні мови.
29 Чи ж усі апóстоли? Чи ж
усі пророки? Чи ж усі вчителі?
Чи ж усі сили чудодійні?
30 Чи ж усі мають дáри вздо-
рóвлення? Чи ж мовами всі роз-
мовляють? Чи ж усі вияснюють?
31 Тож дбайте рéвно про ліп-
ші дáри́, а я вам покажý путь
іще кращу!

Гімн про любов: Любов над усе!

13 Коли я говорю́ мовами лю́д-
ськими й áнгольськими, та
любови не маю, — то став я як
мідь *та* дзвінкá або бýбон гудя́-
чий!
2 І коли маю *дара* пророкувá-
ти, і знаю всі таємни́ці й усе знання́,
і коли маю всю віру, щоб навіть
гори переставля́ти, та любови не
маю, — то я ніщо!
3 І коли я роздам усі маєтки
свої, і коли я віддáм своє тіло на
спáлення, та любови не маю, — то
пожитку не матиму жáдного!
4 Любов довготéрпить, любов

милосердствує, не заздрить, любов
не величається, не надимається,
5 не поводиться нечемно, не шукає *тільки* свого, не рветься до
гніву, не думає лихого,
6 не радіє з неправди, але
тішиться правдою,
7 усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить!
8 Ніколи любов не перестає!
Хоч пророцтва й існують, — та
припиняться, хоч мови існують, —
замовкнуть, хоч існує знання, —
та скасується.

Досконале понад частинне

9 Бо ми знаємо частинно, і пророкуємо частинно;
10 коли ж досконале настане,
тоді зупиниться те, що частинне.
11 Коли я дитиною був, то я
говорив, як дитина, як дитина я
думав, розумів, як дитина. Коли
ж мужем я став, то відкинув дитяче.
12 Отож, тепер бачимо ми ніби
у дзеркалі, у загадці, але потім —
обличчям в обличчя; тепер розумію частинно, а потім пізнаю, як і
пізнаний я.
13 А тепер залишаються віра,
надія, любов, — оці три. А найбільша між ними — любов!

У Церкві говоріть тільки зрозумілою мовою!

14 Дбайте про любов, і про
духовне пильнуйте, а найбільше — щоб пророкувати.
2 Як говорить хто *чужою* мовою,[1] той не людям говорить, а
Богові, бо ніхто *його* не розуміє, і
він духом говорить таємне.
3 А хто пророкує, той людям
говорить на збудування, і на умовлення, і на розраду.
4 Як говорить хто *чужою* мовою, той будує *тільки самого* себе,
а хто пророкує, той Церкву будує.
5 Я ж хочу, щоб мовами говорили всі, а ліпше — щоб пророкували: більший бо той, хто пророкує, аніж той, хто говорить
мовами, хібащо пояснює, щоб
будувалася Церква.
6 А тепер, як прийду я до вас,
браття, і до вас говорити буду
чужою мовою, то який вам пожиток зроблю, коли не поясню вам
чи то відкриттям, чи знанням, чи
пророцтвом, чи наукою?
7 Бо навіть і речі бездушні, що
звук видають, як сопілка чи лютня, коли б не видавали вони різних звуків, — як пізнати б *тоді*,
що бринить або грає?
8 Бо коли сурма звук невиразний дає, — хто до бою готовитись
буде?
9 Так і ви, коли мовою не подасте зрозумілого слова, — як
пізнати, що кажете? Ви говоритимете на вітер!
10 Як багато, наприклад, різних мов є на світі, — і жадна з них
не без значення!
11 І коли я не знатиму значення
слів, то я буду чужинцем промовцеві, і промовець чужинцем мені.
12 Так і ви, що пильнуєте про
духовні *дари*, — дбайте, щоб збагачуватись через них на збудування
Церкви!
13 Ось тому, хто говорить *чужою* мовою, нехай молиться, щоб
умів виясняти.
14 Бо коли я молюся *чужою*
мовою, то молиться дух мій, а мій
розум без плоду!
15 Ну, то що ж? Буду молитися духом, і буду молитися й
розумом, співатиму духом, і співатиму й розумом.
16 Бо коли благословлятимеш
духом, то як той, що займає
місце простої людини, промовить

[1] Грецьке γλῶσσα — мова, говірка, чужа мова, незрозуміла мова.

,,амінь" на подяку твою? Не
знає бо він, що́ ти кажеш.
17 Ти дякуєш добре, але не бу-
дується інший.
18 Дякую Богові моєму, — роз-
мовляю я мовами більше всіх вас.
19 Але в Церкві волію п'ять
слів зрозумілих сказати, щоб і
інших навчити, аніж десять тисяч
слів *чужою* мовою!
20 Браття, не будьте дітьми́
своїм розумом, — будьте в лихо́му
дітьми́, а в розумі доскона́лими
будьте!
21 У Зако́ні написано: ,,Іншими
ми мовами й іншими устами Я
говоритиму лю́дям оцим, та Мене
вони й так не послухають", каже
Госпо́дь.
22 Отож, мови існують на знак
не для віруючих, але для невірую-
чих, а пророцтво — для віруючих,
а не для невіруючих.
23 А як зійдеться Церква вся
ра́зом, і всі говоритимуть *чужими*
мовами, і ввійдуть туди й сторонні
чи невіруючі, — чи ж не скажуть
вони, що біснуєтесь ви?
24 Коли ж усі пророкують, а
ввійде якийсь невіруючий чи сто-
ронній, то всі докоряють йому, усі
судять його,
25 і так таємни́ці серця його ви-
являються, і так він падає ницьма́
і вклоняється Богові й каже: ,,Бог
справді між вами!"
26 То що ж, браття? Коли схо́-
дитесь ви, то кожен із вас псало́м
має, має науку, має мову, об'я-
влення має, має вияснення, —
нехай буде все це на збудува́ння!
27 Як говорить хто *чужою* мо-
вою, *говоріть* по двох, чи най-
більше по трьох, і то за черго́ю, а
один нехай перекладає!
28 А коли б не було перекла́-
дача, то нехай він у Церкві мов-
чить, а говорить нехай собі й
Богові!

Пророки в Церкві

29 А пророки нехай промов-
ляють по двох чи по трьох, а інші
нехай розпізнають.
30 Коли ж відкриття́ буде ін-
шому з тих, хто сидить, — нехай
перший замовкне!
31 Бо можете пророкувати ви
всі по одно́му, — щоб училися всі
й усі тішилися!
32 І ко́ряться духи пророчі про-
рокам,
33 бо Бог не є *Богом* бе́зладу,
але миру.

Хай мовчить жінка в Церкві

Як по всіх Церквах у святих, —
34 нехай у Церкві мовчать жін-
ки ваші! Бо їм говорити не позво-
лено, — тільки кори́тись, як каже
й Зако́н.
35 Коли ж вони хочуть на-
вчитись чогось, нехай вдома
питають своїх чоловіків, — не-
пристойно бо жінці говорити в
Церкві!

У Церкві нехай бу́де все благопристойно!

36 Хіба вийшло від вас Слово
Боже? Чи прийшло воно тільки
до вас?
37 Коли хто вважає себе за про-
рока або за духовного, нехай роз-
уміє, що́ я пишу́ вам, — бо Господня
це заповідь!
38 Коли б же хто не розумів, —
нехай не розуміє!
39 Отож, браття мої, майте рев-
ність пророкувати, та не бороніть
говорити й мовами!
40 Але все нехай буде добро-
присто́йно і стате́чно!

Христос воскрес, то воскре́снемо й ми!

15 Звіщаю ж вам, браття, Єва́н-
гелію, яку я вам благовісти́в,
і яку прийняли ви, в якій і стоїте,

2 Якою й спасаєтесь, коли пам'ятаєте, яким словом я благовісти́в вам, якщо тільки ви ввірували не на́осліп.
3 Бо я передав вам найперш, що й прийняв, — що Христос був умер ради наших гріхів за Писа́нням,
4 і що Він був похо́ваний, і що третього дня Він воскрес за Писа́нням,
5 і що з'явився Він Ки́фі, потім Дванадцятьо́м.
6 А по́тім з'явився нара́з більше як п'ятистам браттям, що більшість із них живе й досі, а дехто й спочи́ли.
7 Пото́му з'явився Він Якову, опісля — усім апо́столам.
8 А по всіх Він з'явився й мені, мов якому недо́родкові.
9 Я бо найменший з апо́столів, що негідний зватись апо́столом, бо я переслідував був Божу Церкву.
10 Та благода́ттю Божою я те, що є, і благода́ть Його, що в мені, не даремна була́, але я працював більше всіх їх, правда — не я, але Божа благода́ть, що зо мною вона.
11 Тож чи я, чи вони, — ми так проповідуємо, і так ви ввірували.
12 Коли ж про Христа проповідується, що воскрес Він із мертвих, — як же дехто між вами гово́рять, що немає воскресі́ння мертвих?
13 Як немає ж воскресі́ння мертвих, то й Христос не воскрес!
14 Коли ж бо Христос не воскрес, то проповідь наша даремна, даремна також віра ваша!
15 Ми знайшлися б тоді неправдивими свідками Божими, бо про Бога ми сві́дчили, що воскреси́в Він Христа, Якого Він не воскресив, якщо не воскресають померлі.
16 Бо як мертві не воскресають, то й Христос не воскрес!
17 Коли ж бо Христос не воскрес, *тоді* віра ваша даремна, — ви в своїх ще гріхах,
18 тоді то загинули й ті, що в Христі упоко́їлись!

Про воскресі́ння мертвих

19 Коли ми надіємося на Христа тільки в цьому житті, то ми найнещасні́ші від усіх людей!
20 Та нині Христос воскрес із мертвих, — пе́рвісток серед покі́йних.
21 Смерть бо через люди́ну, і через Люди́ну воскресі́ння мертвих.
22 Бо так, як в Ада́мі вмирають усі, так само в Христі всі оживуть,
23 кожен у своєму порядку: пе́рвісток Христос, по́тім *ті, що* Христові, під час Його при́ходу.
24 А пото́му кінець, коли Він передасть царство Богові й Отцеві, коли Він зруйнує всякий уря́д, і вла́ду всяку та силу.
25 Бо належить Йому царювати, аж доки Він не
„покладе всіх Своїх ворогів
під ногами Своїми!"
26 Як ворог останній — смерть знищиться,
27 бо
„під ноги Його Він усе впокори́в".
Коли ж каже, що впоко́рено все, то ясно, що *все*, окрім Того, Хто впокори́в Йому все.
28 А коли Йому все Він упоко́рить, тоді й Сам Син упоко́риться Тому́, Хто все впокори́в Йому, щоб Бог бу́в у всьому все.
29 Бо що зроблять ті, хто христяться ради мертвих? Коли мертві не воскресають зовсім, то на́що вони ради мертвих і христяться?
30 Для чого й ми повсякча́с наражаємось на небезпе́ки?

31 Я щодень умираю. Так
свідчу, браття, вашою хвалою, що
маю її в Христі Ісусі, Господі
нашім.
32 Коли я зо звірами боровся в
Ефесі, яка мені по-людському користь, коли мертві не воскресають?

,,Будем їсти та пити,
бо ми взавтра вмрем!"

33 Не дайте себе звести, — товариство лихе псує добрі звичаї!
34 Протверезіться правдиво, та
й не грішіть, бо деякі Бога не
знають, — говорю вам на сором!
35 Але дехто скаже: ,,Як мертві воскреснуть? І в якім тілі
прийдуть?"
36 Нерозумний, — що ти сієш,
те не оживе, як не вмре.
37 І коли сієш, то сієш не тіло
майбутнє, але голе зерно, яке трапиться, — пшениці або чого іншого,
38 і Бог йому тіло дає, як захоче, і кожному зерняті тіло його.
39 Не кожне тіло однакове тіло,
але ж інше в людей, та інше тіло в
скотини, та інше тіло в пташок, та
інше у риб.
40 Є небесні тіла й тіла земні,
але ж інша слава небесним, а
інша земним.
41 Інша слава для сонця, та інша слава для місяця, та інша слава
для зір, — бо зоря від зорі відрізняється славою!
42 Так само й воскресіння мертвих: сіється в тління, — в нетління встає,
43 сіється в неславу, — у славі
встає, сіється в немочі, — у силі
встає,
44 сіється тіло звичайне, —
встає тіло духовне. Є тіло звичайне, є й тіло духовне.
45 Так і написано: ,,Перша людина Адам став душею живою", а
останній Адам — то дух оживляючий.
46 Та не перше духовне, але
звичайне, а потім духовне.
47 Перша людина — з землі,
земна, друга Людина — із неба
Господь.
48 Який земний, такі й земні, і
Який небесний, такі й небесні.
49 І, як носили ми образ земного, так і образ небесного будемо
носити.
50 І це скажу, браття, що тіло
й кров посісти Божого Царства
не можуть, ані тління нетління не
посяде.
51 Ось кажу я вам таємницю:
не всі ми заснемо, та всі перемінимось, —
52 раптом, як оком змигнути,
при останній сурмі: бо засурмить
вона — і мертві воскреснуть, а ми
перемінимось!
53 Мусить бо тлінне оце зодягнутись в нетління, а смертне
оце зодягтися в безсмертя.
54 А коли оце тлінне в нетління
зодягнеться, і оце смертне в безсмертя зодягнеться, тоді збудеться
слово написане:

,,Поглинута смерть перемогою"!
55 Де, смерте, твоя перемога?
Де твоє, смерте, жало?

56 Жало ж смерти — то гріх,
а сила гріха — то Закон.
57 А Богові дяка, що Він Господом нашим Ісусом Христом перемогу нам дав.
58 Отож, брати любі мої,
будьте міцні, непохитні, збагачуйтесь завжди в Господньому ділі, знаючи, що ваша праця не
марнотна у Господі!

Збирайте складки на вбогих

16 А щодо складок на святих,
то й ви робіть так, як я постановив для Церков галатійських.

2 А першого дня в тижні[1] нехай кожен із вас відкладає собі та збирає, згідно з тим, як ведеться йому, щоб складо́к не́ робити тоді, аж коли я прийду́.
3 А коли я прийду́, тоді тих, кого виберете, тих пошлю я з листами, щоб вони ваш дар любови відне́сли до Єрусалиму.
4 А коли ж і мені випада́тиме йти, то зо мною піду́ть.

Двері широкі мені відчинилися

5 Я прибуду до вас, коли перейду́ Македо́нію, бо прохо́джу через Македонію.
6 А в вас, коли трапиться, я поживу́ або й перези́мую, щоб мене провели́ ви, куди я піду́.
7 Не хо́чу я бачитись з вами тепер мимохідь, але споді́ваюся деякий час перебути у вас, як дозволить Госпо́дь.
8 А в Ефе́сі пробу́ду я до П'ятдеся́тниці,
9 бо двері великі й широкі мені відчинилися, та багато противників.

Шануйте церковних працівників!

10 Коли ж прийде до вас Тимофій, то пильнуйте, щоб він був безпечний у вас, бо діло Господнє він робить, як і я.
11 Тому́ то нехай ним ніхто не пого́рджує, але відпровадьте його з миром, щоб прийшов він до мене, бо чекаю його з брата́ми.
12 А щодо брата Аполло́са, то я ду́же благав був його, щоб прийшов до вас з брата́ми, та охоти не мав він прибути тепер, але прийде, як матиме час відповідний.
13 Пильнуйте, стійте у вірі, будьте мужні, будьте міцні́,
14 хай з любов'ю все робиться у вас!
15 Благаю ж вас, браття, — знаєте ви дім Степанів, що в Аха́ї він пе́рвісток, і що службі святим присвяти́лись вони, —
16 і ви підкоряйтесь таким, також кожному, хто помагає та працює.
17 Я тішусь з при́ходу Степана, і Фортуна́та, і Аха́їка, бо вашу відсутність вони заступили,
18 бо вони заспоко́їли духа мого й вашого. Тож шануйте таких!

Кінцеві привіта́ння

19 Вітають вас азійські Церкви́; Аки́ла й Приски́лла з домашньою Церквою їхньою гаряче вітають у Господі вас.
20 Вітають вас усі брати. Вітайте один о́дного святим поцілунком.
21 Привіта́ння моєю рукою Павловою.
22 Коли хто не любить Господа, нехай буде про́клятий! Мара́на та́![1]
23 Благода́ть Господа нашого Ісуса *нехай буде* з вами!
24 Любов моя з вами всіма́ у Христі Ісусі, амінь!

[1] Цебто — у неділю.

[1] Марана та, арамейське marana tha: Господи, прийди! Пор. Об. 22. 20.

ДРУГЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

КОРИНТЯН

Привітання й потіха корíнтян

1 Павло, з волі Божої апóстол
Христа Ісуса, та брат Тимофій,
до Божої Церкви в Коринті, з
усімá святими в цілій Ахаї, —
2 благодáть вам і мир від Бога
Отця нашого й Господа Ісуса Христа!
3 Благословенний Бог і Отець
Господа нашого Ісуса Христа,
Отець милосердя й Бог потіхи
всілякої,
4 що в усякій скорбóті Він нас
потішає, щоб змогли потішати й
ми тих, що в усякій скорбóті знахóдяться,
тією потіхою, якою потішує Бог нас самих.
5 Бо поскільки намнóжуються
в нас терпіння Христові, — так
через Христа й потíшення наше
намножується.
6 Бо як тéрпимо скорбóти, то на
вашу потіху й спасіння; коли потішаємось,
то на вашу потіху в
терпінні тих самих страждáнь, які
тéрпимо й ми.
7 А наша надія певна про вас,
бо ми знаємо, що ви спільники як у
терпіннях, так само і в потісі.
8 Бо не хочемо, браття, щоб не
відали ви про нашу скорбóту, що
в Азії трапилась нам, бо над міру
й над силу булú ми обтяжені, так
що ми не надіялися навіть жити.
9 Та самі ми в собі мали прúсуд
на смерть, щоб нам не покладати
надії на себе, а на Бога, що воскрешує
мертвих,
10 що від смерти такої нас визволив
і визволяє, і на Нього й
покладáємося, що й ще визволить
Він,
11 як поможете рáзом і ви молитвою
за нас, щоб за дар ласки,
що нам виявлений багатьмá, багато-хто
дяку складали за нас.
12 Бо це нам хвалá, — свідчення
нашого сумління, що в святості
й чистості Божій, не в тілесній
мудрості, але в Божій благодáті
жилú ми на світі, особливо ж у вас.
13 Бо іншого вам ми не пишемо,
тільки те, що читаєте та розумієте,
а сподівáюсь, що ви й до кінця
зрозумієте,
14 як частúнно нас ви й зрозуміли,
що ми вам похвалá, як і ви
нам, у день Господа нашого Ісуса.

Чому апостол Павло не прибув до корíнтян

15 І з певністю цією хотів я
давніше прибути до вас, щоб мали
ви благодáть удрýге,
16 і через вас перейти в Македонію,
а з Македонії знóву прибути
до вас, а ви щоб в Юдею мене
відпровáдили.
17 Маючи зáдум такий, чи я
чинúв легковажно? Чи те, що задýмую,
за тілом задумую, щоб було
в мене і ,,Так, так", і ,,Ні, ні?"
18 Але вірний Бог, що наше
слово до вас не було ,,Так" і
,,Ні".
19 Бо Син Божий Ісус Христос,
що ми Його вам проповідували, я
й Силуáн, і Тимофій, не був ,,Так"
і ,,Ні", але в Нім було ,,Так".
20 Скільки бо Божих обітниць,
то в Ньому ,,Так", і в Ньому
,,Амінь", — Богові на славу через
нас.
21 А Той, Хто нас із вами в
Христа утверджує, і Хто нас намастúв,
— то Бог,

22 Який і запечатав нас, і в
наші серця дав завда́ток Духа.
23 А я кличу Бога на свідка на
душу мою, що я, щадячи́ вас, не
прийшов у Кори́нт дотепе́р,
24 не тому́, ніби ми беремо́ вла́-
ду над вашою вірою, але вашої
радости помічники ми, — бо ви
всто́яли вірою!

Ми для Бога Христова запа́шність

2 А я постановив у собі те, щоб
до вас не прийти знов у смутку.
2 Бо коли я засму́чую вас, то
хто той, хто потішить мене, як не
той, кого я засмути́в?
3 І це саме писав я до вас, щоб,
прийшовши, я смутку не мав би
від тих, що від них мені тішитися
нале́жало, про всіх вас бувши пев-
ний, що радість моя — *то радість*
усіх вас!
4 Бо з великого горя та з ту́ги
сердечної я написав вам з рясни́ми
слізьми́ не на те, щоб були ви
засму́чені, але щоб пізнали любов,
що в мене її пребагато до вас!
5 А як хто засмутив, не мене
засмутив, а поча́сти — щоб не
пригніти́ти — і всіх вас.
6 До́сить такому кара́ння того,
що від багатьох,
7 через те навпаки́, — краще
простити й потішити, щоб смуток
великий його не поже́р.
8 Через те вас благаю: зміцніть
до нього любов!
9 Бо на це я й писав, щоб пі-
знати ваш до́свід, чи в усім ви слух-
ня́ні.
10 А кому ви прощаєте що, тому
й я; бо й я, як простив що *кому*, то
кому я простив, *зробив те* через
вас від Особи Христа,
11 щоб нас сатана не перехитру-
вав, — відо́мі бо нам його за-
думи!
12 А коли я прийшов до Трое́ади
звіщати Христову Єва́нгелію, і
були двері для мене відчинені в
Господі,
13 не мав я споко́ю для духа
свого, бо я не знайшов був свого
брата Тита; але, попрощавшися з
ними, я пішов в Македонію.
14 А Богові подяка, що Він по-
стійно чинить нас переможцями в
Христі, і запа́шність знання́ про
Себе через нас виявляє на всякому
місці!
15 Ми бо для Бога Христова
запа́шність серед тих, хто спаса-
ється, і тих, які гинуть,
16 для одних бо смертельна за-
па́шність на смерть, а для других
запа́шність життє́ва в життя. І
хто здатен на це?
17 Бо ми не такі, як багато-хто,
що Боже Слово фальшують, але ми
провіщаємо, як із щирости, як від
Бога, перед Богом, у Христі!

Де Дух Господній, там воля

3 Чи нам знов зачинати дору́чу-
вати самих себе́? Чи ми по-
требуємо, як дехто, листів дору-
ча́льних до вас чи від вас?
2 Ви наш лист, написаний у
наших серцях, якого всі люди
знають і читають!
3 Виявляєте ви, що ви — лист
Христів, нами вислужений, що
написаний не чорнилом, але Ду-
хом Бога Живого, не на табли́цях
камінних, але на тіле́сних табли́-
цях серця.
4 Таку ж певність до Бога ми
маємо через Христа,
5 не тому́, що ми здібні поми́-
слити щось із се́бе, як від себе,
але наша здібність від Бога.
6 І Він нас зробив бути здатни-
ми служи́телями Ново́го Заповіту,
не букви, а Духа, — бо буква
вбиває, а Дух оживля́є.
7 Коли ж служі́ння смерті, ви-
різане на каменях буквами, було

таке славне, що Ізра́їлеві сини не могли дивитись на обличчя Мойсея, через славу мину́щу обличчя його,
8 скільки ж більш буде в славі *те* служі́ння Духа!
9 Бо як служі́ння о́суду — слава, то служі́ння праведности тим більше багате на славу!
10 Не просла́вилося бо прославлене, у цій частині, ради слави, що вона переважує,
11 бо коли славне те, що минає, то багато більш у славі те, що триває!
12 Тож, мавши надію таку, ми вживаємо великої смілúвости,
13 а не як Мойсей, що покрива́ло клав на обличчя своє, щоб Ізраїлеві сини не дивилися на кінець того, що минає.
14 Але засліпилися їхні думкú, бо те саме покрива́ло аж до сьогодні лишилось незняте в чита́нні Старо́го Заповіту, бо зникає воно Христо́м.
15 Але аж до сьогодні, як читають Мойсея, на їхньому серці лежить покрива́ло,
16 „коли ж вони наве́рнуться до Господа, тоді покрива́ло здіймається“.
17 Госпо́дь же — то Дух, а де Дух Господній, — там воля.
18 Ми ж відкритим обличчям, як у дзеркало, дивимося всі на славу Господню, і зміняємося в той же образ від слави на славу, як від Господа Духа.

Види́ме — дочасне, невиди́ме ж — вічне

4 Ось тому́, мавши за милосердям *Божим* таке служі́ння, ми не тратимо відваги,
2 але ми відреклися тайного со́рому, не хо́дячи в хитрості та не перекручуючи Божого Слова, але з'я́вленням правди доручуємо себе кожному сумлінню лю́дському перед Богом.
3 Коли ж наша Єва́нгелія її закрита, то закрита для тих, хто гине, —
4 для невіруючих, яким бог цього віку засліпив розум, щоб для них не зася́яло світло Єва́нгелії слави Христа, а Він — образ Божий.
5 Бо ми не себе самих проповідуємо, але Христа Ісуса, Господа, ми ж самі — раби ваші ради Ісуса.
6 Бо Бог, що звелів був світлу зася́яти з те́мряви, у серцях наших зася́яв, щоб просвітити *нам* знання́ слави Божої — в Особі Христовій.
7 А ми маємо скарб цей у посу́динах глúняних, щоб ве́лич сили була Божа, а не від нас.
8 У всьому нас тиснуть, та не потúснені ми; ми в важкúх обставинах, але не впадаємо в ро́зпач.
9 Переслідують нас, але ми не полишені; ми повалені, та не погублені.
10 Ми за́всіди носимо в тілі ме́ртвість Ісусову, щоб з'явилося в нашому тілі й життя Ісусове.
11 Бо за́всіди нас, що живемо́, віддають на смерть за Ісуса, щоб з'явилось Ісусове в нашому смертельному тілі.
12 Тому́ то смерть діє в нас, а життя — у вас.
13 Та мавши того ж духа віри, за написаним: „Вірував я, через те говорив“, і ми віруємо, тому то й говоримо,
14 знавши, що Той, Хто воскресив Господа Ісуса, воскреси́ть з Ісусом і нас, і поставить із вами.
15 Усе бо для вас, щоб благода́ть, розмножена через багатьох, збагатúла подяку на Божу славу.

16 Через те ми відваги не тратимо, бо хоч нищиться зовнішній наш чоловік, зате день-у-день відновляється внутрішній.
17 Бо теперішнє легке наше горе достачає для нас у безмірнім багатстві славу вічної ваги,
18 коли ми не дивимося на видиме, а на невидиме. Бо видиме — дочасне, невидиме ж — вічне!

Примиріться з Богом!

5 Знаємо бо, коли земний мешкальний намет наш зруйнується, то маємо будівлю від Бога на небі, — дім нерукотворний *та* вічний.
2 Тому то й зідхаємо, бажаючи приодягтися будівлею нашею, що з неба,
3 коли б тільки й одягнені ми не знайшлися нагі!
4 Бо ми, знаходячися в цьому наметі, зідхаємо під тягарем, бо не хочемо роздягтися, але одягтися, щоб смертне пожерлось життям.
5 А Той, Хто на це саме й створив нас, то Бог, що й дав нам завдаток Духа.
6 Отож, бувши відважні постійно, та знаючи, що, мавши дім у тілі, ми не перебуваємо в домі Господньому,
7 бо ходимо вірою, а не видінням,
8 ми ж відважні, і бажаємо краще покинути дім тіла й мати дім у Господа.
9 Тому ми й пильнуємо, — чи зостаємося в домі *тіла*, чи виходимо з дому, — бути Йому любими.
10 Бо мусимо всі ми з'явитися перед судовим престолом Христовим, щоб кожен прийняв згідно з тим, що в тілі робив він, — чи добре, чи лихе.
11 Отже, відаючи страх Господній, ми людей переконуємо, а Богові явні; але маю надію, що й у ваших сумліннях ми явні.
12 Бо не знову себе ми доручуємо вам, але даємо вам привід хвалитися нами, щоб мали ви *що* проти тих, що хваляться обличчям, а не серцем.
13 Коли бо ми з розуму сходимо, — то Богові, коли ж при здоровому розумі, — то для вас.
14 Бо Христова любов спонукує нас, що думають так, що коли вмер Один за всіх, то всі померли.
15 А вмер Він за всіх, щоб ті, хто живе, не жили вже для себе самих, а для Того, Хто за них був умер і воскрес.
16 Через те відтепер ми нікого не знаємо за тілом; коли ж і знали за тілом Христа, то тепер ми не знаємо вже!
17 Тому то, коли хто в Христі, той створіння нове, — стародавнє минуло, ото сталось нове!
18 Усе ж від Бога, що нас примирив із Собою Ісусом Христом і дав нам служіння примирення,
19 бо Бог у Христі примирив світ із Собою Самим, не зважавши на їхні провини, і поклав у нас слово примирення.
20 Оце ми як посли замість Христа, ніби Бог благає через нас, благаємо замість Христа: примиріться з Богом!
21 Бо Того, Хто не відав гріха, Він учинив за нас гріхом, щоб стали ми Божою праведністю в Нім!

Ви храм Бога Живого

6 А ми, як співробітники, благаємо, щоб ви Божої благодаті не брали надармо.
2 Бо каже:

„Приємного часу почув Я тебе, —
і поміг Я тобі в день спасіння!“

Ось тепер час приємний, ось тепер
день спасі́ння!
3 Ні в чому ніякого спотика́ння
не робимо, щоб служі́ння було
бездога́нне,
4 а в усьому себе виявляємо,
як служи́телів Божих, у великім
терпінні, у скорбо́тах, у бідах, у
тісно́тах,
5 у вда́рах, у в'язницях, у ро́з-
рухах, у пра́цях, у недосипа́ннях,
у поста́х,
6 у чи́стості, у розумі, у ла́гід-
ності, у до́брості, у Дусі Святім, у
нелицемі́рній любові,
7 у слові правди, у силі Божій,
зо зброєю праведности в прави́ці й
ліви́ці,
8 через славу й безчестя, через
га́ньбу й хвалу́, як обманці, але
ми правдиві;
9 як незнані, та по́знані, як
умираючі, та ось ми живі; як ка́-
рані, та не забиті;
10 як сумні, але за́вжди веселі;
як убогі, але багатьох ми збага́-
чуємо; як ті, що нічого не мають,
але всім володіємо.
11 Уста наші відкрились до вас,
кори́нтяни, серце наше розши́-
рене!
12 У нас вам не тісно, але тісно
вам у ваших серцях!
13 Такою ж відплатою — го-
ворю, немов дітям — розширені
будьте й ви!
14 До чужого ярма́ не впря-
гайтесь з невірними; бо що спіль-
ного між праведністю та безза-
ко́нням, або яка спільність у світ-
ла з те́мрявою?
15 Яка згода в Христа з бе-
лійя́ром? Або яка частка вір-
ного з невірним?
16 Або яка згода поміж Божим
храмом та ідолами? Бо ви храм
Бога Живого, як Бог прорік:

„Поселюсь серед них і хо-
дитиму,
і буду їм Богом, — а
вони бу́дуть наро́дом
Моїм!
17 Вийдіть тому́ з-поміж них
та й відлучі́ться, — ка-
же Госпо́дь, —
і не торкайтесь нечистого, —
і Я вас прийму́,
18 і буду Я вам за Отця,
а ви за синів і дочо́к Мені
бу́дете, —
говорить Господь Вседер-
жи́тель!"

Тішуся я, що можу покластись у всьому на вас!

7 Отож, *мої* любі, мавши ці обіт-
ниці, очистьмо себе від усякої
не́чисти тіла та духа, — і творімо
святиню у Божім страху́!
2 Дайте місце для нас! Ми ні-
ко́го не скривдили, ніко́го не зі-
псували, нікого не ошука́ли!
3 Говорю не на о́суд, бо я перед
тим був сказав, що ви в серцях
наших, щоб нам із вами чи померти
чи жити.
4 У мене велика смілúвість до
вас, велика мені похвала́ з вас, я
повний потіхи, збагачаюся раді-
стю при всякому нашому горі.
5 Бо коли ми прийшли в Маке-
до́нію, тіло наше не мало спочинку
ніякого, у всьому бідуючи: на-
зовні — бої, страхіття — всере́ди-
ні.
6 Але Бог, що тішить прини́-
жених, потішив нас при́ходом Ти-
та,
7 і не тільки його прибуття́м, а
й поті́шенням, що ним він потішив-
ся з вас, коли розповідав нам про
вашу журбу́, про ваш смуток, про
вашу горли́вість до мене, так що я
більше тішився.
8 Коли я й засмутив вас листом,
то не каюся, хоч і каявся був, бо

бачу, що той лист засмутив вас, хоч і часово.

9 Я радію тепер не тому́, що ви засмутились, а що ви засмутилися на пока́яння, бо ви засмутились для Бога, щоб ні в чо́му не мати втрати від нас.

10 Бо смуток для Бога чинить каяття́ на спасіння, а про нього не жалуємо, а смуток світський — чинить смерть.

11 Бо ось саме це, що ви засмутились для Бога, яку пильність велику воно вам зробило, яку оборону, яке обурення, який страх, яке бажа́ння, яку горливість, яку по́мсту! Ви в усім показали, що чисті ви в справі.

12 А коли я й писав вам, то не через того, хто кри́вдить, і не через покри́вдженого, а щоб виявилася для вас наша пильність про вас перед Богом.

13 Тому́ то потіхою вашою втішились ми, а ще більше зраділи ми радістю Тита, що ви всі заспокоїли духа його.

14 Бо коли я про вас йому чим похвалився, то не осоро́мився; але як ми вам говорили все правду, так і наша хвала́ перед Титом правдива була́!

15 І серце його прихильніше до вас, коли згадує він про покору всіх вас, як його прийняли́ ви були зо стра́хом і тремті́нням.

16 Отож, тішуся я, що мо́жу покластись у всьому на вас!

Дайте доказа своєї любови!

8 Повідомляємо ж вас, браття, про Божу благода́ть, що да́на Церква́м македо́нським,

2 що серед великого досвіду горя вони мають радість рясну́, і глибоке їхнє убо́зтво збага́тилось багатством їхньої щирости;

3 бо вони добровільні в міру сил *своїх*, і над силу, засвідчую, —

4 із ревним блага́нням вони нас просили, щоб ми прийняли́ дар та спільність служі́ння святим.

5 І не так, як наді́ялись ми, але віддали́ себе перш Господе́ві та нам із волі Божої,

6 щоб ми благали Тита, щоб він, як був перше зачав, так і скінчи́в би в вас оце добре ді́ло.

7 А ви, як у всім, збагачуєтесь: вірою, і словом, і розумом, і всякою пильністю, і вашою любов'ю до нас, — щоб збагачувались ви і в благода́ті оцій.

8 Не кажу́ *це*, як нака́за, але́ пильністю інших досві́дчую щирість любови й вашої.

9 Бо ви знаєте благода́ть Господа нашого Ісуса Христа, Який, бувши багатий, збіднів ради вас, щоб ви збагатились Його убо́зтвом.

10 І раду даю вам про це, бо це вам на пожи́ток, що не тільки чинили, але перші ви стали й бажати з минулого ро́ку.

11 А тепер закінчіть роботу, щоб ви, як горли́во бажали, так і виконали б у міру можности.

12 Бо коли є охота, то приємна вона згідно з тим, що́ хто має, а не з тим, чого хто не має.

13 Хай не буде для інших полегша, а тягар для вас, але рівність для всіх.

14 Ча́су тепе́рішнього ваш достаток нехай неста́ткові їхньому допоможе, щоб і їхній достаток був на ваш неста́ток, щоб рівність була́,

15 як написано: „Хто мав багато, той не мав зайвини́, а хто мало, — не мав недостачі".

16 Та Богові дяка, що Він таку пильність про вас дав у Ти́тове серце,

17 бо блага́ння прийняв він, але́, бувши горли́вий, удався до вас добровільно.

18 А з ним ра́зом послали ми
брата, якого по всіх Церква́х хва-
лять за Єва́нгелію,
19 і не тільки *оце*, але ви́браний
був від Церко́в бути товаришем
нашим у дорозі для благода́ті тієї,
якій служимо ми на хвалу́ Само́го
Господа,
20 остерігаючись того, щоб хто
не дорікав нам цим достатком, що
ним служимо ми,
21 дба́ючи про добро не тіль-
ки перед Богом, але й перед
людьми́.
22 А ми з ними послали були́
брата нашого, про пильність якого
ми часто досвідчувались у речах
багатьо́х, який ще пильніший те-
пер — через велике довір'я до вас.
23 Щодо Тита, то він мій то-
ва́риш, а ваш співробітник; щодо
наших братів — вони посланці від
Церко́в, вони слава Христова!
24 Отож, дайте їм доказа своєї
любови й нашого хвалі́ння вас
перед Церква́ми!

Бог любить того, хто охоче дає!

9 А про службу святим мені зай-
во писати до вас,
2 бо відаю вашу охоту, і нею
хвалюся за вас македо́нянам, що
Аха́я готова з минулого року, а
ваша ре́вність заохо́тила багатьох.
3 А я послав братів, щоб моя
похвала́, щодо вас, не даремна
була в цім випа́дкові, але, як
казав, щоб були ви приготова́-
ні,
4 щоб, коли македо́няни при́-
йдуть зо мною та зна́йдуть, що ви
неготові, щоб не осоро́митись нам
— не кажемо вам — у цій речі.
5 Отож, я наду́мався, що треба
вблагати братів, щоб пішли перше
до вас та приготува́ли заздалегі́дь
оголошений ваш щедрий дар, щоб
був він приното́ваний, як щедрий
дар, а не річ примусова.
6 А до цього *кажу́*: Хто скупо
сіє, — той скупо й жатиме, а хто
сіє щедро, — той щедро й жатиме!
7 Нехай кожен *дає*, як серце
йому призволя́є, — не в смутку й
не з примусу, бо Бог любить того,
хто з радістю дає!
8 А Бог має силу всякою благо-
да́ттю вас збагати́ти, щоб ви, мав-
ши за́вжди в усьому всілякий до-
статок, збага́чувалися всяким до-
брим учинком,
9 як написано:

,,Розси́пав *та* вбогим роз-
дав, —
Його праведність три-
ває навіки!''

10 А Той, Хто насіння дає сія-
че́ві та хліб на поживу, — нехай
дасть і примно́жить ваше насіння,
і нехай Він зрости́ть плоди пра-
ведности вашої,
11 щоб усім ви збагачувались
на всіляку щирість, яка через нас
чинить Богові дяку.
12 Бо ді́ло служі́ння цього не
тільки випо́внює недостачі свя-
тих, але й багатіє багатьма́ подя-
ками Богові.
13 Досвідченням цього служі́н-
ня вони хвалять Бога за по́слух
Христовій Єва́нгелії, що ви визна-
єте її, та за щирість учасництва з
ними й усіма́,
14 вони за вас моляться й ту-
жать по вас із-за дуже великої
Божої благода́ті на вас.
15 Дяка Богові за невимо́вний
дар Його!

Не хваліться над міру!

10 А я сам, Павло, благаю
вас ла́гідністю й ласка́вістю
Христовою; я, *коли* присутній —
слухня́ний між вами, а не бувши
між вами — смілйвий я супроти
вас.
2 І благаю, щоб я, прибувши,
не осмілився надією, що нею я

ду́маю смілив́им бути проти де-
яких, що про нас вони гада́ють,
ніби ми поступаєм за тілом.
3 Бо хо́дячи в тілі, не за тілом
воюємо ми, —
4 зброя бо нашого воюва́ння не
тілесна, але міцна́ Богом на
зруйнува́ння тверди́нь, — ми
руйнуємо за́думи,
5 і всяке ви́несення, що пі-
діймається проти пізна́ння Бога,
і поло́нимо всяке знання́ на по́слух
Христові,
6 і покарати ми готові всякий
непо́слух, коли здійсниться по-
слух ваш.
7 Чи на обличчя ви дивитеся?
Як хто певний про себе, що Хри-
стовий він, нехай ду́має знов по
собі, що як сам він Христовий,
так само Христові й ми.
8 Бо коли б я ще більш став
хвалитися нашою вла́дою, яку дав
нам Господь на збудува́ння, а не
на зруйнува́ння ваше, то не осо-
ро́млюсь.
9 Та щоб не здавалось, ніби
хочу лякати вас листами.
10 „Бо листи його — кажуть —
важкі та міцні, але особисто при-
сутній — слабий, а мова *його*
незначна́",
11 такий нехай знає оце, що
які ми на слові в листах, непри-
сутніми бувши, такі ми й на ділі,
присутніми бувши.
12 Бо не сміємо вважати себе чи
рівняти до інших, що самі себе
хвалять, — вони нерозумно самі
себе міряють собою, і рівняють з
собою себе.
13 Ми ж не будем хвалитись
над міру, а в міру мір́ила, що
його Бог призна́чив на міру для
нас, щоб і до нас досягти́.
14 Бо ми не розтягуємося над
міру, ніби не досягли́ ми до вас,
бо ми досягли аж до вас із Єва́нге-
лією Христовою.
15 Ми не хвалимось над міру у
чужих працях, але маємо надію,
що як буде рости ваша віра, то за
нашим мір́илом сильно звели́чи-
мося ми між вами,
16 щоб і в дальших за вами
країнах звіщати Єва́нгелію, а не
хвалитись готовим, як це чужі
тве́рдять.
17 А „хто хва́литься, нехай хва́-
литься в Господі!"
18 Бо достойний не той, хто
сам себе хва́лить, але кого хва-
лить Госпо́дь!

Пра́ця св. апостола Павла для Церков

11 О, коли б потерпіли ви тро-
хи безу́мство моє! Але й
те́рпите ви мене.
2 Бо пильную про вас пиль-
ністю Божою, заручив бо я вас
одно́му чоловікові, щоб Христові
приве́сти *вас* чистою дівою.
3 Та боюсь я, — як змій звів
був Єву лука́вством своїм, щоб
так не попсувалися ваші думки́,
і ви не вхилилися від простоти́ й
чи́стости, що в Христі.
4 Коли бо хто при́йде й зачне
проповідувати про Ісуса іншого,
про якого ми не проповідували,
або при́ймете іншого Духа, якого
ви не прийняли, або іншу Єва́нге-
лію, якої ви не прийняли́, — то
радо терпіли б ви те!
5 Та ду́маю я, що нічим не
лишаюсь позад передніших апо́-
столів.
6 Хоч і неук я словом, але не
знанням, та всюди в усьому ми
ви́явлені поміж вами.
7 Чи я гріх учинив, себе впо-
коря́ючи, щоб підвищити вас, бо я
Божу Єва́нгелію благовістив для
вас дармо?
8 Оббирав я інші Церкви́, при-
ймаючи плату для служіння вам.
А коли я прийшов до вас і терпів

недостачу, то нікóго я не обтя́жив.
9 Бо мій нестаток попóвнили бра́ти, що прийшли з Македонії; і в усьому беріг я себе, щоб не бути для вас тягарéм, і збережу́.
10 *Як* правда Христова в мені, так оця похвала́ не замóвчана буде про мене в краї́нах Ахаї.
11 Для чóго? Тому́, що я вас не люблю́? Відóмо *те* Богові!
12 А що я роблю́, те й робитиму, щоб відтя́ти причину для тих, хто шукає причини, щоб у тóму, чим хва́ляться, показались такі, як і ми.
13 Такі бо фальшиві апóстоли, лукаві робітники́, що підрóблюються на Христових апóстолів.
14 І не дивно, бо сам сатана́ прикидається а́нголом світла!
15 Отож, не велика *це* річ, якщо й слуги його прикидаються слу́гами праведности. Буде їхній кінець згідно з учинками їхніми!
16 Знóву кажу́: хай ніхто не вважає мене за безумного! А як ні, то прийміть мене бодай як безумного, щоб хоч трохи й я похвалився!
17 А що я кажу́, не кажу́ *того* в Господі, але ніби в безу́мстві — у цій частині хвали́.
18 Через те ж, що тілом багатохто хваляться, то й я похвалюся.
19 Бо ви тéрпите радо безумних, самі мудрими бувши.
20 Бо ви терпите, коли вас хто невóлить, коли хто об'їдає, коли хто обдирає, коли хто підвищується, коли хто по щóках вас б'є.
21 На безчестя кажу́, що ми ніби стратили сили. Коли хто відва́житься чим, то — скажу́ нерозумно — відважуюся й я.
22 Євреї вони? — То й я. Ізраїльтяни вони? — То й я. Насіння вони Авраамове? — То й я!
23 Слу́ги Христові вони? — Говорю́ нерозумне: більш я! Я був більш у пра́цях, у ранах над міру, частіш у в'язницях, часто при смерті.
24 Від юдеїв п'ять раз я прийняв був по сорок *уда́рів* без óдного,
25 тричі ки́ями бито мене, один раз мене каменува́ли, тричі розбивсь корабель, ніч і день я пробу́в у глибині *морській*;
26 у мандрівках я часто бува́в, *бував* у небезпеках на річках, у небезпеках розбійничих, у небезпеках свого нарóду, у небезпеках поган, у небезпеках по міста́х, у небезпеках на пустині, у небезпеках на морі, у небезпеках між братами фальшивими,
27 у виснá́жуванні та в праці, часто в недосипа́нні, у голоді й спразі, часто в пóсті, у холоді та в наготі.
28 Окрім зóвнішнього, налягають на мене денні повинності й журба про всі Церкви́.
29 Хто слабує, а я не слабую? Хто споку́шується, а я не палюся?
30 Коли треба хвалитись, то неміччю я похвалюся.
31 Знає Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, — а Він благословéнний навіки, — що я не говорю́ неправди.
32 У Дама́ску намісник царя Арéти[1] стеріг місто Дама́ск, щоб схопи́ти мене.
33 але́ по мурі мене спу́щено в коші вікóнцем, — і я з рук його втік!

Собою хвалитись не буду!

12 Не кори́сно хвалитись мені, бо я прийду́ до видінь і об'я́влень Господніх.
2 Я знаю чоловіка в Христі,

[1] Це Арета IV, цар набатейський (9 до Хр. — 40 по Хр.), на схід від Йордану. Набатеї — арабське плем'я.

що він чотирна́дцять ро́ків тому —
чи в тілі, не знаю, чи без тіла, не
знаю, знає Бог — був узятий
до третього неба.
3 І чоловіка я знаю такого, —
чи в тілі, чи без тіла, не знаю,
знає Бог, —
4 що до ра́ю був узятий, і чув
він слова́ невимо́вні, що не можна
люди́ні їх висловити.
5 Отаким похвалюся, а собою
хвалитись не буду, — хіба тільки
своїми не́мочами.
6 Бо коли я захо́чу хвалитись,
то безумний не бу́ду, бо правду
казатиму; але стримуюсь я, щоб
про мене хто більш не поду́мав,
ніж бачить у мені або чує від ме-
не.
7 А щоб я через пребагато об'я-
влень не велича́вся, то да́но мені в
тіло колючку, — посланця́ сатани,
щоб бив в обличчя мене, щоб я не
велича́вся.
8 Про нього три ра́зи благав я
Господа, щоб він відступився від
мене.
9 І сказав Він мені: ,,До́сить
тобі Моєї благодаті, — бо сила
Моя здійснюється в немочі".
Отож, краще я буду хвалитись
своїми не́мочами, щоб сила Хри-
стова вселилася в мене.
10 Тому любо мені *перебува́ти*
в неду́гах, у при́кростях, у бідах,
у переслідуваннях, в утисках че-
рез Христа. Коли бо я слаби́й,
тоді я сильни́й.
11 Хва́лячися, я став нерозум-
ний, — *до того* мене ви примусили.
Бо хвалити мене мали б ви, — бо
ні в чо́му я не залиши́вся позад від
найперших апо́столів, хоч я й ні-
що.
12 А ознаки апо́стола виявили-
ся між вами в усякім терпінні, у
знаме́нах і чу́дах та в силах.
13 Що бо є, що ним ви пони́-
зилися більше від інших Церков?
Хіба те, що я сам тягаре́м вам не
був? Даруйте мені цю провину!
14 Ось утре́тє готовий прийти
я до вас, і не буду для вас тягаре́м,
— не шукаю бо вашого я, тільки
вас. Не діти повинні збирати ма-
єток батька́м, але дітям батьки́.
15 Я ж з охотою ви́трачуся й
себе ви́трачу за душі ваші, хоч що
більше люблю́ вас, то менше я
лю́блений.
16 Та нехай буде *так*, — тя-
гара́ я на вас не поклав, але,
бувши хитрий, я лукавством від
вас брав.
17 Чи я використо́вував вас че-
рез когось із тих, кого́ до вас по-
силав?
18 Ублагав я був Тита, і з ним
послав брата. Чи Тит ви́кори-
став вас чим? Хіба ми ходили не
в одно́му дусі? Хіба не одни́ми
стопа́ми?
19 Чи ви зно́ву не ду́маєте, що
виправдуємось перед вами? Перед
Богом, у Христі ми говоримо, а
все, любі, на вашу будову!
20 Я ж боюся, щоб, при-
йшовши, не знайшов вас такими,
якими не хо́чу, і щоб мене не
знайшли ви таким, якого не
хочете, — хай не будуть *між
вами* суперечка, заздрість, гніви,
обмани, сва́ри, на́шепти, пихи́, без-
ладдя,
21 щоб зно́ву, коли я прийду́,
не прини́зив мене поміж вами мій
Бог, і щоб мені не оплакувати
багатьох, що перше згрішили бу-
ли, і не покаялися в нечи́стості, і в
пере́любі, і в розпусті, що ко́їли їх.

Христос сильний між нами

13 Оце втретє до вас я йду.
,,Кожна справа хай станеть-
ся ви́роком двох чи трьох свід-
ків".
2 Попере́джував я й попере́-
джу́ю, — як у вас був удру́ге,

так тепер неприсутній, — отих,
що згрішили перед тим, і всіх
інших, що коли прийду знову, то
я не помилую,
3 через те, що шукаєте доказу,
що в мені промовляє Христос,
Який не безсилий до вас, але силь-
ний у вас.
4 Бо хоч Він був і розп'ятий в
немочі, та живий із сили Божої.
Так і ми, — хоча немічні в Нім,
та з Ним бу́демо жити з Божої си-
ли у вас.
5 Випробо́вуйте самих себе, чи
ви в вірі, пізнавайте самих себе.
Хіба ви не знаєте самих себе, що
Ісус Христос у вас? Хіба тільки,
що ви не такі, якими мали б бу-
ти.
6 Але маю надію, що пізнаєте
ви, що ми такі, якими мали б
бути.
7 І ми молимо Бога, щоб ви не
чинили ніякого ли́ха, не для то́го,
щоб виявились ми досвідчені, а
щоб учинили ви добре, а ми бу́дем
немов негідні.
8 Бо нічо́го не можемо ми проти
правди, а за правду.
9 Ми тішимося, коли ми слабі,
а ви сильні. Про це й мо́лимось
— щоб були досконалими ви!
10 Ось тому́ то, відсутній, пи-
шу́ це, щоб прийшовши, не мав я
вчинити суворо за вла́дою, якої
Госпо́дь мені дав на будува́ння, а
не на руйнува́ння.

Закінчення

11 А накінець, браття, радійте,
удосконалюйтесь, тіштеся, будьте
однодумні, майте мир, — і Бог
любови та ми́ру буде з вами!
12 Вітайте один о́дного святим
поцілунком! Усі святі вас віта-
ють!
13 Благода́ть Господа нашого
Ісуса Христа, і любов Бога й
Отця, і спільність Святого Духа
нехай буде зо всіма́ вами! Амі́нь.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

ГАЛАТІВ

Привітання галатам

1 Апо́стол Павло́, *поставлений* ні
від людей, ані від чоловіка,
але́ від Ісуса Христа й Бога Отця,
що з мертвих Його воскресив,
2 і присутня зо мною вся брат-
тя, до Церко́в галаті́йських:
3 благодать вам і мир від Бога,
Отця нашого, і Господа Ісуса Хри-
ста,
4 що за наші гріхи дав Само́го
Себе, щоб від злого сучасного віку
нас визволити, за волею Бога й
Отця нашого, —
5 Йому слава на віки́ вічні,
амі́нь!

Єва́нгелія — не від людей

6 Дивуюся я, що ви так скоро
відхи́люєтесь від того, хто покли-
кав Христовою благодаттю вас, на
іншу Єва́нгелію,
7 що не інша вона, але деякі є,
що вас непокоять, і хочуть пере-
вернути Христову Єва́нгелію.
8 Але якби й ми або а́нгол із
неба зачав благовісти́ти вам не те,
що ми вам благовісти́ли, — нехай
буде проклятий!

9 Як ми перше казали, і тепер знов кажу́: коли хто вам не те благовісти́ть, що ви прийняли́, — нехай буде прокля́тий!

10 Бо тепер чи я в людей шукаю призна́ння чи в Бога? Чи лю́дям дба́ю я догоджа́ти? Бо коли б догоджав я ще лю́дям, я не був би рабо́м Христовим.

11 Звіщаю ж вам, браття, що Єва́нгелія, яку я благовісти́в, — во́на не від людей.

12 Бо я не прийняв, ні навчився її від люди́ни, але об'явле́нням Ісуса Христа.

Початкова Павлова праця

13 Чули бо ви про моє поступо́вання перше в юдействі, що Божу Церкву жорсто́ко я переслідував та руйнував її.

14 І я перевищував в юдействі багатьох своїх рове́сників роду мого, бувши запе́клим прихильником моїх отцівських переда́нь.

15 Коли ж Бог, що вибрав мене від утро́би матері моєї і покликав благода́ттю Своєю, уподобав

16 виявити мною Сина Свого, щоб благовістив я Його між поганами, — я не радився зараз із тілом та кров'ю,

17 і не відправився в Єрусалим до апо́столів, що передо мною були, а пішов я в Ара́бію, і зно́ву вернувся в Дама́ск.

18 По трьох ро́ках пото́му пішов я в Єрусалим побачити Ки́фу, і в нього пробув днів із п'ятнадцять.

19 А іншого з апо́столів я не бачив, крім Якова, брата Господнього.

20 А що вам пишу́, ось *кажу́* перед Богом, що я не обманюю!

21 Пото́му пішов я до си́рських та кілікі́йських країн.

22 Церква́м же Христовим в Юдеї я знаний не був особисто, —

23 тільки чули вони, що той, що колись переслідував їх, благовісти́ть тепер віру, що колись руйнував був її.

24 І сла́вили Бога вони через мене!

Заява Павла на Єрусалимському Соборі: йому припоручена Єва́нгелія для поган, а Петрові — для обрізаних

2 Пото́му, по чотирна́дцяти́ роках, я зно́ву ходив в Єрусалим із Варна́вою, взявши й Тита з собою.

2 А пішов я за об'явле́нням. І подав їм Єва́нгелію, що її проповідую між поганами, особливо знатнішим, чи не дарма́ змагаюся я чи змагався.

3 Але й Тит, що зо мною, бувши греком, не був до обрізання змушений.

4 А щодо прибулих фальшивих братів, що прийшли підгляда́ти нашу вільність, яку маємо в Христі Ісусі, щоб нас понево́лити,

5 то ми їх не послухали ані на хвилю, і не піддали́ся були, щоб тривала в вас правда Єва́нгелії.

6 Щождо тих, що за що́сь уважають себе, *та* якими колись вони були, то ні в чо́му різниці для мене нема, — не дивиться Бог на осо́бу люди́ни! Бо ті, що *за щось* уважають себе, нічого мені не додали́,

7 але навпаки́, — побачивши, що мені припору́чена Єва́нгелія для необрізаних, як Петрові для обрізаних, —

8 бо Той, хто помагав Петрові в апо́стольстві між обрізаними, помагав і мені між поганами, —

9 і, пізнавши ту благода́ть, що да́на мені, Яків, і Кифа, і Іван, що стовпа́ми вважаються, подали мені та Варна́ві прави́ці спільно́ти,

щоб ми для поган *працювали*, вони
ж — для обрізаних,
10 тільки щоб ми пам'ятали про
вбогих, що я й пильнував був
чинити таке.

Павло виступає проти Петра

11 Коли ж Кифа прийшов був
до Антіохії, то відкрито я висту-
пив супроти нього, — заслугову-
вав бо він на осуд.
12 Бо він перед тим, як при-
йшли були дехто від Якова, спо-
живав із поганами. А коли при-
були, став ховатися та відлучати-
ся, боячися обрізаних.
13 А з ним лицемірили й інші
юдеї, так що навіть Варнава при-
став був до їхнього лицемірства.
14 А коли я побачив, що не
йдуть вони рівно за євангельською
правдою, то перед усіма сказав
Кифі: ,,Коли ти, бувши юдеєм,
живеш по-поганському, а не по-
юдейському, то нащо поган ти при-
мушуєш жити по-юдейському''?
15 Ми юдеї природою, а не гріш-
ники з поган . . .

Жодна людина ділами Закону не буде виправдана!

16 А коли ми дізнались, що
людина не може бути виправдана
ділами Закону, але тільки вірою в
Христа Ісуса, то ми ввірували в
Христа Ісуса, щоб нам виправ-
датися вірою в Христа, а не діла-
ми Закону. Бо жодна людина
ділами Закону не буде виправда-
на!
17 Коли ж, шукаючи виправ-
дання в Христі, ми й самі
показалися грішниками, то хіба
Христос слуга гріху? Зовсім
ні!
18 Бо коли я будую знов те,
що був зруйнував, то самого себе
роблю злочинцем.
19 Бо Законом я вмер для За-
кону, щоб жити для Бога. Я
розп'ятий з Христом.
20 І живу вже не я, а Христос
проживає в мені. А що я живу в
тілі тепер, — живу вірою в Божо-
го Сина, що мене полюбив, і видав
за мене Самого Себе.
21 Божої благодаті я не відки-
даю. Бо коли *набувається* пра-
ведність Законом, то Христос на-
дармо умер!

Праведний житиме вірою

3 О, ви нерозумні галати! Хто
вас звів не коритися правді,
вас, яким перед очима Ісус
Христос переднакреслений був,
як ніби між вами розп'ятий?
2 Це одне хочу знати від вас:
чи ви прийняли Духа ділами За-
кону, чи із проповіді про віру?
3 Чи ж ви аж такі нерозумні?
Духом почавши, кінчите тепер ті-
лом?
4 Чи ви так багато терпіли на-
дармо? Коли б тільки надармо!
5 Отже, Той, Хто вам Духа дає
й чуда чинить між вами, — чи
чинить ділами Закону, чи із про-
повіді про віру?
6 Так як Авраам ,,був увірував
в Бога, — і *це* залічено за правед-
ність йому''.
7 Тож знайте, що ті, хто від
віри, — то сини Авраамові.
8 І Писання, передбачивши, що
вірою Бог виправдає поган, бла-
говістило Авраамові: ,,Благо-
словляться в тобі всі народи!''
9 Тому ті, хто від віри, будуть
поблагословлені з вірним Авра-
амом.
10 А всі ті, хто на діла Закону
покладається, — вони під про-
кляттям. Бо написано: ,,Проклят-
тий усякий, хто не триває в усьо-
му, що написано в книзі Закону,
щоб чинити оте!''
11 А що перед Богом Законом

ніхто не виправдується, то *це* ясно, бо ,,праведний житиме вірою''.
12 А Закóн не від віри, але ,,хто чинитиме те, той житиме ним''.
13 Христос відкупив нас від прокля́ття Закóну, ставши проклятттям за нас, бо написано: ,,Прокля́тий усякий, хто ви́сить на дереві'',
14 щоб Авраамове благословéння в Ісусі Христі поши́рилося на поган, щоб обітницю Духа прийняти нам вірою.
15 Браття, кажý я по-лю́дському: навіть лю́дського затвéрдженого заповіту ніхто не відкидає та *до ньóго* не додає.
16 А обітниці дáні були Авраамові й насінню його. Не говориться: ,,і насінням'', як про багатьох, але як про однóго: ,,і Насінню твоєму'', яке є Христос.
17 А я кажý це, що заповіту, від Бога затвéрдженого, Закóн, що прийшов по чотириста трицяти роках, не відкидає, щоб обітницю він зруйнував.
18 Бо коли від Закóну спадщина, то вже не з обітниці; Авраамові ж Бог дарував із обітниці.

Закóн — провідник до Христа

19 Що ж Закóн? Він був даний з причини перéступів, аж поки при́йде Насіння, якому обітниця дáна булá; він учинений був анголами рукою посерéдника.
20 Але посерéдник не є для однóго, Бог же один.
21 Отож, чи ж Закóн проти Божих обітниць? Зóвсім ні! Якби бо був дáний Закóн, щоб він міг оживляти, то праведність справді була б від Закóну!
22 Та все зачинило Писáння під гріх, щоб віруючим була дáна обітниця з віри в Ісуса Христа.
23 Але поки прийшла віра, під Закóном стерéжено нас, зáмкнених до *при́ходу* віри, що мала об'яви́тись.
24 Тому то Закóн вихóвником був до Христа, щоб нам виправдатися вірою.
25 А як віра прийшла, то вже ми не під вихóвником.
26 Бо ви всі сини Божі через віру в Христа Ісуса!
27 Бо ви всі, що в Христа охристилися, у Христа зодягнýлися!
28 Нема юдея, ні грека, нема раба, ані вільного, нема чоловічої статі, ані жіночої, — бо всі ви один у Христі Ісусі!
29 А коли ви Христові, то ви Авраамове насіння й за обітницею спадкоємці.

Ми сини, не раби

4 Тож кажý я: поки спадкоéмець дити́на, — він нічим від раба не різни́ться, хоч він пан над усім,
2 але під опікунáми та керівникáми *знаходиться* він аж до чáсу, що *визначив* бáтько.
3 Так і ми, — поки дітьми́ були, то були поневолені стихіями світу.
4 Як настало ж ви́повнення чáсу, Бог послав Свого Сина, що родився від жони, та став під Закóном,
5 щоб викупити підзакóнних, щоб усинóвлення ми прийняли́.
6 А що ви сини́, Бог послав у ваші серця Духа Сина Свого, що викликує: ,,Авва, Отче!''
7 Тому ти вже не раб, але син. А як син, то й спадкоéмець Божий через Христа.

Пильнуйте про добре постійно!

8 Та тоді, не знаючи Бога, служили ви тим, що з істоти богáми вони не булú.
9 А тепер, як пізнали ви Бога, чи краще — як Бог вас пізнав, — як вертаєтесь знов до слаби́х та

вбогих стихі́й, яким хочете знов,
як давніше, служити?
10 Ви вважаєте пильно на дні
та на місяці, і на по́ри та ро́ки.
11 Я боюся за вас, чи не да́рмо
я працював коло вас? . .
12 Прошу́ я вас, браття, —
будьте, як я, бо й я *такий самий*,
як ви. Нічим ви мене не покри́вдили!
13 І знаєте ви, що в не́мочі
тіла я перше звіщав вам Єва́нгелію,
14 ви ж моєю спокусою в тілі
моїм не пого́рдували, і мене не
відкинули, але, немов а́нгола Божого, ви прийняли́ мене, як Христа Ісуса!
15 Тож де ваше *тодішнє* блаже́нство? Свідкую бо вам, що якби було можна, то ви вибрали б
очі свої та мені віддали́ б!
16 Чи ж я став для вас ворогом,
правду гово́рячи вам?
17 Недобре пильнують про вас,
але вас відлучити хо́чуть, щоб ви
пильнували про них.
18 То добре, — пильнувати про
добре постійно, а не тільки тоді,
як прихо́джу до вас.
19 Дітки мої, — я зно́ву для
вас терплю муки поро́ду, поки
образ Христа не віді́б'ється в вас!
20 Я хотів би тепер бути в вас
та змінити свій голос, бо маю я
су́мнів за вас.

Ми сини вільної!

21 Скажіть мені ви, що хочете
бути під Зако́ном: чи не слухаєтесь ви Зако́ну?
22 Бо написано: ,,Мав Авраам
двох синів, одно́го від рабині, а
другого від вільної''.
23 Але той, хто був від рабині,
народився за тілом, а хто був від
вільної, — за обітницею.
24 Розуміти це треба інакше,
бо це два заповіти: один від гори
Сіна́й, що в ра́бство народжує, а
він — то Аґа́р.
25 Бо Аґа́р — то гора Сіна́й в
Ара́бії, а відповідає сучасному
Єрусалимові, який у ра́бстві з
своїми дітьми́.
26 А ви́шній Єрусали́м — вільний, він мати всім нам!
27 Бо написано:

,,Звеселися, неплідна, ти,
що не родиш!
Гукай та викликуй ти,
що в поро́ді не мучилась,
бо в полишеної значно більше дітей,
ніж у тієї, що має вона
чоловіка!''

28 А ви, браття, діти обітниці
за Ісаком!
29 Але як і тоді, — хто родився
за тілом, переслідував тих, *хто
родився* за духом, так само й тепер.
30 Та що каже Писа́ння? ,,Прожени рабиню й сина її, бо не буде
спадкува́ти син рабині ра́зом із
сином вільної''.
31 Тому́, браття, не сини́ ми
рабині, але вільної!

Любов'ю служіть один одному!

5 Христос для волі нас визволив.
Тож стійте *в ній* та не піддавайтеся зно́ву в ярмо ра́бства!
2 Ось я, Павло, кажу вам, що
коли ви обрізуєтесь, — то нема вам
тоді жодної ко́ристи від Христа.
3 І свідкую я зно́ву всякому
чоловікові, який обрізується, що
повинен він ви́конати ввесь Зако́н.
4 Ви, що Зако́ном виправдуєтесь, — полишилися без Христа,
відпали від благодаті!
5 Бо ми в Дусі з віри чекаємо
надії пра́ведности.
6 Бо сили не має в Христі Ісусі
ані обрі́зання, ані необрі́зання, —
але віра, що чинна любов'ю.

7 Бігли ви добре. Хто заборонив вам коритися правді?
8 Таке перекóнання не від Того, Хто вас покликав.
9 Трохи рóзчини квасить усе тісто!
10 Я в Господі маю надію на вас, що нічого іншого дýмати не будете ви. А хто вас непокóїть, осуджений буде, хоч би він хто був!
11 Чого ж, браття, мене ще переслідують, коли я обрізання ще проповідую? Тоді спокýса хреста в ніщо обертáється!
12 О, коли б були навіть відсічені ті, хто підбурює вас!
13 Бо ви, браття, на волю покликані, але щоб ваша воля не *стала* прúводом *догоджати* тілу, а любов'ю служúти один óдному!
14 Бо ввесь Закóн в однім слові містúться: „Люби свого ближнього, як самóго себе!"
15 Коли ж ви гризетé та їсте один óдного, то глядіть, щоб не знищили ви один óдного!
16 І кажý: ходіть у Дусі, — і не вчúните пожадливости тіла,
17 бо тіло бажає противного Духові, а Дух противного тілу, і супротивні вони один óдному, щоб ви чинили не те, чого хочете.
18 Коли ж Дух вас провадить, то ви не під Закóном.
19 Учинки тіла явні, то є: перéлюб, нечистість, розпýста,
20 ідолослýження, чáри, ворожнечі, сварка, заздрість, гнів, суперечки, незгоди, єресі,
21 зáвидки, п'я́нство, гýлянки й подібне до цього. Я про це попередáжую вас, як і попереджáв був, що хто чинить таке, не вспадкýють вони Царства Божого!
22 А плід Духа: любов, радість мир, довготерпіння, лáгідність, дóбрість, вірність,
23 тихість, здержливість: — Закóну нема на таких!
24 А ті, що Христові Ісусові, розп'ялú вони тіло з пожадлúвостями та з пóхотями.
25 Коли Духом живемó, то й Духом ходíмо!
26 Не будьмо чванлúві, не дражнімо один óдного, не завúдуймо один óдному!

Всім робімо добро!

6 Браття, як людúна й упадé в якій прóгріх, то ви, духовні, виправляйте такого духом лáгідности, сам себе доглядаючи, щоб не спокусився й ти!
2 Носіть тягарі один óдного, і так виконаєте закóна Христового.
3 Коли бо хто дýмає, що він щóсь, бувши ніщó, сам себе той обманює.
4 Нехай кожен досліджує діло своє, і тоді матиме тільки в собі похвалý, а не в іншому!
5 Бо кожен нéстиме свій власний тягáр!
6 А хто слóва навчається, нехай ділиться всяким добром із навчаючим.
7 Не обманюйтеся, — Бог осміяний бути не може. Бо що тільки людúна посіє, те саме й пожне!
8 Бо хто сіє для власного тіла свого, той від тіла тління пожне. А хто сіє для Духа, той від Духа пожне життя вічне.
9 А роблячи добре, не знýджуймося, бо чáсу свого пожнемó, коли не ослабнемо.
10 Тож томý, поки маємо час, усім робімо добро, а найбільш одновірним!

Остерігайтеся недобрих учителів

11 Погляньте, якими великими буквами я написав вам своєю рукою!

12 Усі ті, хто бажає хвалитися тілом, змушують вас обрізуватись, щоб тільки вони не були переслідувані за хреста Христового.

13 Бо навіть і ті, хто обрізується, самі не зберігають Закóна, а хочуть, щоб ви обрізувались, щоб хвалитися їм вашим тілом.

14 А щодо мене, то нехай *нічим* не хвалюся, хіба тільки хрестом Господа нашого Ісуса Христа, що ним розп'ятий світ для мене, а я для світу.

15 Бо сили немає ані обрізання, ані необрізання, а створíння новé.

16 А всі ті, хто піде за цим прáвилом, — мир та милість на них, і на Ізраїля Божого!

17 Зрéштою, хай ніхто не турбує мене, бо ношý я Ісусові рани на тілі своїм!

18 Благодáть Господа нашого Ісуса Христа *нехай буде* з духом вашим, браття! Амíнь.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

ЕФЕСЯН

Привіт ефесянам

1 Павло, з волі Божої апóстол Христа Ісуса, святим, що в Ефéсі, і вірним у Христі Ісусі, —

2 *нехай буде* вам благодáть та мир від Бога, Отця нашого, і Господа Ісуса Христа!

Щоб усе об'єдналось у Христі!

3 Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа, що нас у Христі поблагословив усяким благословéнням духовним у небесах,

4 так як вибрав у Ньому Він нас перше залóження світу, щоб були перед Ним ми святі й непорочні, у любові,

5 признáчивши напéред, щоб нас усиновúти для Себе Ісусом Христом, за вподóбанням волі Своєї,

6 на хвалý слави благодáті Своєї, якою Він обдарував нас в Улюбленім,

7 що маємо в Ньому відкýплення кров'ю Його, прóщення провин, через багатство благодáті Його,

8 яку Він намнóжив у нас у всякій премудрості й розвáжності,

9 об'явивши нам таємницю волі Своєї за Своїм уподóбанням, яке постановив у Самому Собі,

10 для урядження вúповнення часів, щоб усе об'єднати в Христі, — що на небі, і щó на землі.

11 У Нім, що в Нім стали ми й спадкоємцями, бувши призначені наперед постановою Того, Хто все чинить за радою волі Своєї,

12 щоб на хвалý Його слави були ми, що перше надіялися на Христа.

13 У Ньому й ви, як почули були слово правди, Євáнгелію спасіння свого, та в Нього й увірували, запечатані стали Святим Духом обітниці,

14 Який є завдáток нашого спáдку, на викуп здобутого, на хвалý Його слави!

Христос — Голова Церкви

15 Тому й я, прочувши про вашу віру в Господа Ісуса, і про любов до всіх святих,

16 не перестаю за вас дя́кувати,
і в моли́твах своїх за вас згадую,
17 щоб Бог Господа нашого Ісу-
са Христа, Отець слави, дав вам
Духа премудрости та об'явлення
для пізна́ння Його,
18 просвітив очі вашого серця,[1]
щоб ви зрозуміли, до якої надії
Він вас закликає, і який багатий
Його славний спа́док у святих,
19 і яка безмірна ве́лич Його
сили в нас, що віруємо за ви́явлен-
ням поту́жної сили Його,
20 яку виявив Він у Христі,
воскресивши із мертвих Його, і
посадивши на небі право́руч Се-
бе,
21 вище від усякого уря́ду, і
вла́ди, і сили, і панува́ння, і вся-
кого йме́ння, що на́зване не тільки
в цім віці, але й у майбу́тньому.
22 І все впокорив Він під ноги
Йому́, і Його дав найвище за все —
за Голову Церкви,
23 а вона — Його тіло, по́вня
Того, що все всім наповня́є!

Мертві через гріхи ожили в Христі

2 І вас, що мертві були через
ваші провини й гріхи,
2 в яких ви колись проживали
за звича́єм віку цьо́го, за волею
князя, що панує в повітрі, духа,
що працює тепер у неслухня́-
них,
3 між якими й усі ми прожи-
вали колись у пожадливостях на-
шого тіла, як чинили волю тіла й
думо́к, і з природи були дітьми́
гніву, як і інші, —
4 Бог же, багатий на милосер-
дя, через Свою превелику любов,
що нею Він нас полюбив,
5 і нас, що мертві були через
прогріхи, оживив ра́зом із Хри-
стом, — спасені ви благода́ттю, —
6 і ра́зом із Ним воскресив, і
ра́зом із Ним посадив на небесних
місцях у Христі Ісусі,
7 щоб у наступних віках по-
казати безмірне багатство благо-
да́ті Своєї в до́брості до нас у
Христі Ісусі.
8 Бо спасені ви благода́ттю че-
рез віру, а це не від вас, то дар
Божий,
9 не від діл, щоб ніхто не хва-
лився.
10 Бо ми — Його тво́риво, ство́-
рені в Христі Ісусі на добрі діла,
які Бог наперед приготува́в, щоб
ми в них перебува́ли.

Ми будуємось на Христі

11 Отож, пам'ятайте, що ви, ко-
лись тілом погани, що вас так
звані рукотворно „обрізані“ на
тілі звуть „необрізаними“,
12 що ви того ча́су були́ без
Христа, відлучені від громади із-
ра́їльської, і чужі заповітам обіт-
ниці, не мавши надії й без Бога на
світі.
13 А тепер у Христі Ісусі ви,
що колись далекі були́, стали
близькі Христовою кров'ю.
14 Він бо наш мир, що вчинив
із двох одне й зруйнував середи́н-
ну перегороду, ворожнечу, Своїм
тілом, —
15 Він *Своєю* наукою знищив
Зако́на заповідей, щоб з обох збу-
дувати Собою одно́го ново́го чо-
ловіка, мир чинивши,
16 і хрестом примирити із Бо-
гом обох в однім тілі, ворожнечу
на ньому забивши.
17 І, прийшовши,
„Він благовісти́в мир вам,
далеким,
і мир близьки́м“,
18 бо обоє Ним маємо при́ступ
у Дусі однім до Отця.
19 Отже, ви вже не чужі й не
прихо́дьки, а співгорожа́ни свя-
тим, і домашні для Бога,

[1] „Серце“ в біблійній мові часто розум.

20 збудовані на основі апо́столів і пророків, де наріжним каменем є Сам Ісус Христос,
21 що на ньому вся[1] будівля, улад побудована, росте в святий храм у Господі,
22 що на ньому і ви ра́зом будуєтеся Духом на оселю Божу.

Павлові да́на благода́ть провіщати поганам

3 Через це я, Павло, є в'язень Ісуса Христа за вас, поган, —
2 якщо ви тільки чули про заря́дження Божої благодаті, що для вас мені да́на.
3 Бо мені об'явленням дано пізнати таємни́цю, як писав я вам коротко вище,
4 з чого можете ви, читаючи, пізнати моє розумі́ння таємни́ці Христової.
5 А вона за інших поколінь не була оголошена лю́дським сина́м, як об'явилась тепер через Духа Його святим апо́столам і пророкам, —
6 що погани співспадкоємці, і одне тіло, і співучасники Його обітниці в Христі Ісусі через Єва́нгелію,
7 якій служи́телем я став через дар благода́ті Божої, що дана мені чином сили Його.
8 Мені, найменшому від усіх святих, да́на була оця благода́ть, — благовісти́ти поганам недосліджене багатство Христове,
9 та ви́світлити, що́ то є заря́дження таємни́ці, яка від віків захована в Бозі, Який створив усе,
10 щоб тепер через Церкву була оголошена початкам та владам на небі найрізніша мудрість Божа,
11 за відвічної постанови, яку Він учинив у Христі Ісусі, Господі нашім,
12 в Якім маємо відвагу та доступ у надії через віру в Нього.

Щоб Христос заме́шкав у ваших серцях

13 Тому́ то благаю я *вас* не занепада́ти духом через терпіння моє через вас, бо воно — ваша слава.
14 Для того схиляю коліна свої перед Отцем,
15 що від Нього має йме́ння кожен рід на небі й на землі, —
16 щоб Він дав вам за багатством слави Своєї силою зміцни́тися через Духа Його в чолові́кові вну́трішнім,
17 щоб Христос через віру заме́шкав у ваших серця́х, щоб ви, закорі́нені й основані в любові,
18 змогли зрозуміти зо всіма́ святими, що́ то ширина́ й довжина́, і глибина́ й вишина́,
19 і пізнати Христову любов, яка перевищує знання́, щоб були ви напо́внені всякою повното́ю Божою.
20 А Тому́, Хто може зробити значно більш над усе, чого просимо або ду́маємо, силою, що діє в нас,
21 Тому слава в Церкві та в Христі Ісусі на всі покоління на вічні віки. Амінь.

Поводьтеся гідно покли́кання

4 Отож, благаю вас я, в'язень у Господі, щоб ви пово́дилися гідно покли́кання, що до нього покликано вас,
2 зо всякою покорою та ла́гідністю, з довготерпінням, у любові те́рплячи один о́дного,
3 пильнуючи зберігати єдність Духа в союзі спокою.
4 Одне тіло, один Дух, як і були ви покликані в одній надії вашого покли́кання.

[1] Або: всяка.

5 Один Госпóдь, одна віра, одне хрищення,

6 один Бог і Отець усіх, що Він над усімá, і через усіх, і в усіх.

7 А кожному з нас дáна благодáть у міру дару Христового.

8 Томý й сказано:

,,Піднявшися на висотý,
Ти полонéних набрав
і лю́дям дав дáри!“

9 А те, що ,,піднявся був“, щó то, як не те, що *перше* й зійшов був до найнижчих місць землі?

10 Хто зійшов був, Той саме й піднявся ви́соко над усі небесá, щоб напóвнити все.

11 І Він, отож, настанови́в одних за апóстолів, одних за пророків, а тих за благовісників,[1] а тих за пáстирів та вчителíв,

12 щоб приготувáти святих на діло служби для збудувáння тіла Христового,

13 аж поки ми всі не дося́гнемо з'єднання віри й пізнáння Сина Божого, Мужа досконалого, у міру зросту Христової повноти́,

14 щоб більш не були́ ми малолітками, що хитаються й захоплюються від усякого вітру науки за лю́дською омáною та за лукавством до хитрого блýду,

15 щоб були ми правдомовні в любові, і в усьому зростали в Нього, а Він — Голова, Христос.

16 А з Нього все тіло, склáдене й зв'язане всяким допомічни́м суглóбом, у міру чинности кожного окремого члена, чи́нить зріст тіла на будувáння самого себе любов'ю.

Зодягніться в новóго чоловíка

17 Отже, говорю́ я це й свідкýю в Господі, щоб ви більш не повóдилися, як повóдяться погани в марнóті свого розуму, —

18 вони запáморочені розумом, відчýжені від життя Божого за нéуцтво, що в них, за стверділість їхніх сердéць,

19 вони отупіли й віддали́ся розпусті, щоб чинити всяку нéчисть із зажéрливістю.

20 Але ви не так пізнали Христа,

21 якщо ви чули про Нього, і навчилися в Нім, бо правда в Ісусі,

22 щоб відкинути, за першим поступóванням, старóго чоловіка, який зотліває в зваблúвих пожадливостях,

23 та відновлятися духом вашого розуму,

24 і зодягнутися в новóго чоловіка, створеного за Богом у праведності й святості правди.

Говоріть тільки слово будівнé

25 Томý то, неправду відкинувши, говоріть кожен правду до свого ближнього, бо ми члени один для óдного.

26 Гнівайтеся, та не грішіть, — сонце нехай не заходить у вашому гніві,

27 і місця дия́волові не давайте!

28 Хто крав, нехай більше не крáде, а краще нехай працює та чинить руками своїми добро, щоб мати подати нуждéнному.

29 Нехай жодне слово гниле не виходить із уст ваших, але тільки таке, що добре на потрібне збудувáння, щоб воно подалó благодáть тим, хто чує.

30 І не засмýчуйте Духа Святого Божого, Яким ви запечатані на день ви́купу.

31 Усяке подратувáння, і гнів, і лютість, і крик, і лайка нехай буде взято від вас *рáзом* із уся́кою злобóю.

32 А ви один до óдного будьте ласкáві, милости́ві, прощаючи один óдному, як і Бог через Христа вам простив!

[1] Грецьке εὐαγγελιστής — проповідник Євангелії (доброї звістки).

Поводьтеся, як діти світла

5 Отже, будьте наслідувачами
Богові, як улюблені діти,
2 і поводьтеся в любові, як і
Христос полюбив вас, і видав за
нас Самóго Себе, як дар і жертву
Богові на приємні пáхощі.
3 А розпуста та нéчисть усяка
й зажéрливість нехай навіть не
згадуються поміж вами, як лú-
чить святим,
4 і гидóта, і марнослóвство або
жарти, що непристойні *вам*, але
краще дя́кування.
5 Знайте бо це, що жоден роз-
пýсник, чи нечистий, або зажéр-
ливий, що він ідоля́нин, не має
спáдку в Христовому й Божому
Царстві!
6 Нехай вас не звóдить ніхто
словами марнóтними, бо гнів Бо-
жий приходить за них на неслухня́-
них, —
7 тож не будьте їм спільниками!
8 Ви бо були колись тéмрявою,
тепер же ви світло в Господі, —
поводьтеся, як діти світла,
9 бо плід світла знахóдиться в
кожній добрості, і праведності, і
правді.
10 Допевня́йтеся, що приємне
для Господа,
11 і не беріть участи в неплід-
них ділах тéмряви, а краще й
докоряйте.
12 Бо соромно навіть казати про
те, що роблять вони потаємно!
13 Усе ж те, що світлом докоря-
ється, стає явне, бо все, що явне
стає, то світло.
14 Через це то й говорить:
,,Сплячий, вставай,
і воскрéсни із мертвих, —
і Христос освíтлить тебе!"

Наповняйтеся Духом

15 Отож, уважайте, щоб пово-
дитися оберéжно, не як немудрі,
але як мудрі,
16 використóвуючи час, — дні
бо лукаві!
17 Через це не будьте нерозум-
ні, але розумійте, щó є воля Гос-
подня.
18 І не впивайтесь вином, в
якому розпуста, але краще на-
пóвнюйтесь Духом,
19 розмовляючи поміж собою
псалмáми, і гімнами, і піснями
духовними, співаючи й граючи в
серці своєму для Господа,
20 дякуючи зáвжди за все Бо-
гові й Отцеві в Ім'я́ Господа на-
шого Ісуса Христа,
21 кóрячися один óдному у Хри-
стовім страхý.

Чоловік і жінка

22 Дружи́ни, — коріться своїм
чоловікам, як Господéві, —
23 бо чоловік — голова дружи́ни,
як і Христос — Голова Церкви,
Сам Спаситель тіла!
24 І як кóриться Церква Хри-
стові, так і дружи́ни своїм чолові-
кам у всьóму.
25 Чоловіки, — любіть своїх
дружи́н, як і Христос полюбив
Церкву, і віддав за неї Себе,
26 щоб її освятити, очистивши
водяним кýпелем у слові,
27 щоб поставити її Собі слав-
ною Церквою, що не має плями
чи вади, чи чогось такого, але щоб
булá свята й непорочна!
28 Чоловіки повинні любити
дружи́н своїх так, як власні тіла, бо
хто любить дружи́ну свою, той лю-
бить самого себе.
29 Бо нікóли ніхто не зненáви-
дів власного тіла, а годує та гріє
його, як і Христос Церкву,
30 бо ми — члени Тіла Його від
тіла Його й від костéй Його!
31 ,,Покине тому́ чоловік бать-
ка й матір, і пристане до дружи́ни
своєї, — і бýдуть обоє вони одним
тілом".

32 Ця таємниця велика, — а я
говорю́ про Христа та про Церкву!
33 Отже, нехай кожен зокре́ма
із вас любить так свою дружи́ну,
як самого себе, а дружи́на нехай
боїться *свого* чоловіка!

Діти й батьки́

6 Діти, — слухайтеся своїх батьків у Господі, бо це справедливе!
2 ,,Шануй свого батька та матір'' — це перша заповідь з обітницею, —
3 ,,щоб добре вело́ся тобі, і щоб
ти був на землі довголітній!''
4 А батьки, — не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напомина́нні й остере́женні Божому!

Раби й пани

5 Раби, — слухайтеся тілесних
панів зо стра́хом і тремті́нням у
простоті серця вашого, як Христа!
6 Не працюйте тільки про *людське* око, немов чоловіковго́дники,
а як раби Христові, чиніть від
душі волю Божу,
7 служіть із зичли́вістю, немов
Господе́ві, а не людям!
8 Знайте, що кожен, коли зробить що добре, те саме оде́ржить
від Господа, чи то раб, чи то вільний.
9 А пани, — чиніть їм те са́ме,
занеха́юйте погро́зи, знайте, що
для вас і для них є на небі Господь, а Він на обличчя[1] не дивиться!

Зміцняйтеся в Господі

10 Наре́шті, мої брати, зміцняйтеся Господом та могу́тністю
сили Його!
11 Зодягніться в повну Божу
зброю, щоб могли ви стати проти
хи́трощів диявольських.
12 Бо ми не маємо боротьби
проти крови та тіла, але проти
початків, проти вла́ди, проти світоправителів цієї те́мряви, проти
піднебесних ду́хів зло́би.
13 Через це візьміть повну Божу збро́ю, щоб могли ви дати о́пір
дня злого, і, все виконавши, витримати.
14 Отже, стійте, підперезавши
сте́гна свої правдою, і зодягнувшись у броню́ праведности,
15 і взувши ноги в готовість
Єва́нгелії миру.
16 А найбільш над усе візьміть
щита́ віри, яким зможете погасити
всі огне́нні стріли лукавого.
17 Візьміть і шоло́ма спасіння,
і меча духовного, який є Слово
Боже.
18 Усякою молитвою й благанням кожного ча́су моліться у Дусі,
а для того пильнуйте з повною
витрива́лістю та молитвою за всіх
святих,
19 і за мене, щоб да́не було́ мені
слово відкрити уста́ свої, і зо
сміливістю провіщати таємницю
Єва́нгелії,
20 для якої посо́л я в кайда́нах,
щоб смілли́во про неї звіщати, як
належить мені.

Посольство Тихика.

21 А щоб знали і ви щось про
мене, та що́ я роблю́, то все вам
розповість Тихи́к, улюблений брат
і в Господі вірний служитель,
22 якого послав я до вас на
це са́ме, щоб довідалися ви про
нас, і щоб ваші серця він потішив.

Закінчення

23 Мир брата́м і любов із вірою
від Бога Отця й Господа Ісуса
Христа!
24 Благода́ть зо всіма́, що незмінно люблять Господа нашого
Ісуса Христа! Амі́нь.

[1] Гебраїзм: на обличчя — на особу.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

ФИЛИП'ЯН

Привіт филип'я́нам

1 Павло й Тимофі́й, раби Христа
Ісуса, до всіх святих у Христі
Ісусі, що знаходяться в Фили́пах,[1]
з єпископами та дияконáми:
2 благодáть вам і мир від Бога,
Отця нашого, і Господа Ісуса
Христá!

Щоб ваша любов примножáлась ще більше!

3 Дякую Богові своєму при кожній згадці про вас,
4 і зáвжди в усякій молитві
своїй за всіх вас чиню я молитву
з рáдощами, —
5 за участь вашу в Євáнгелії від
першого дня аж дотепéр.
6 Я певний того, що той, хто в
вас розпочав добре діло, виконає
його аж до дня Христа Ісуса.
7 Бо то справедливо мені дýмати це про всіх вас, бо я маю вас
у серці, а ви всі в кайдáнах моїх,
і в обороні, і в утвéрдженні Євáнгелії — спільники мої в благодаті.
8 Бо Бог мені свідок, що тужý
я за вами всімá в сердечній *любові*
Христа Ісуса.
9 І молюсь я про те, щоб ваша
любов примножáлась ще більше
та більше в пізнáнні й усякім
дослі́дженні,
10 щоб ви досліджували те, що
краще, щоб чисті та цілі були
Христового дня,
11 напóвнені плодів праведности
через Ісуса Христа, на славу та
на хвалу Божу.

[1] Місто Филипи знаходиться в Македонії, на кордоні з Тракією.

Життя — то Христос, а смерть — то надбáння

12 Бажаю ж я, браття, щоб
відали ви, що те, що сталось мені,
вийшло більше на успіх Євáнгелії,
13 бо в усій претóрії[1] та всім
іншим стали відóмі кайдáни мої за
Христа.
14 А багато братів у Господі
через кайдáни мої посміліли та
ще більше відвáжилися Слово Боже звіщати безстрашно.
15 Одні, правда, і через зáздрощі та колотнéчу, другі ж із доброї волі Христа проповідують;
16 а інші з любови, знáючи, що
я поставлений на оборону Євáнгелії;
17 а інші через підступ звіщають Христа нещиро, дýмаючи, що
додадýть тягарý до кайдáнів
моїх.
18 Але що ж? У всякому разі,
чи облудно, чи щиро, Христос
проповідується, а тим я радію та
й бýду радіти.
19 Бо знаю, що це бýде мені на
спасі́ння через вашу молитву й
допомогу Духа Ісуса Христа,
20 через чекáння й надію мою,
що я ні в чóму не бýду посорóмлений, але цілою смілúвістю, як
зáвжди, так і тепер Христос буде
звели́чений у тілі моїм, чи то
життям, чи то смертю.
21 Бо для мене життя — то
Христос, а смерть — то надбáння.
22 А коли життя в тілі — то для
мене плід діла, то не знаю, щó
вибрати.
23 Тягнуть мене одне й друге,

[1] Цебто в преторіянській римській сторожі.

хоч я маю бажа́ння померти та бути
з Христом, бо це значно ліпше.
24 А щоб полишатися в тілі, то
це потрібніш ради вас.
25 І оце знаю певно, що за-
ли́шусь я, і пробува́тиму з вами
всіма́ вам на ко́ристь та на ра́-
дощі в вірі,
26 щоб ваша хвала́ через мене
примно́жилася в Христі Ісусі, ко-
ли зно́ву прийду́ я до вас.
27 Тільки живіть згідно з Хри-
стовою Єва́нгелією, щоб, — чи
прийду́ я й побачу вас, чи й не
бувши — почув я про вас, що ви
стоїте́ в однім дусі, бо́рючись од-
нодушно за віру єва́нгельську,
28 і ні в чо́му не боячи́ся про-
тивників; це їм доказ загибелі,
вам же спасі́ння. А це від Бога!
29 Бо вчинено вам за Христа
доброді́йство, — не тільки віру-
вати в Нього, але і страждати за
Нього,
30 маючи таку саму боротьбу́,
яку ви бачили в мені, а тепер
чуєте про мене.

Ісус Христос — то Господь

2 Отож, коли є в Христі яка
заохо́та, коли є яка потіха лю-
бови, коли є яка спільно́та духа,
коли є яке серце та милосердя,
2 то допо́вніть радість мою: щоб
ду́мали ви одне й те, щоб мали ту
саму любов, одну згоду й один
розум!
3 Не *робіть* нічого підступом або
з чванли́вости, але в покорі майте
один о́дного за більшого від себе.
4 Нехай кожен дбає не про своє,
але кожен і про інших.
5 Нехай у вас будуть ті самі
думки́, що й у Христі Ісусі!
6 Він, бувши в Божій подо́бі,
не вважав за захва́т бути Богові
рівним,
7 але Він ума́лив Самого Себе,
прийнявши вигляд раба, ставши
подібним до люди́ни; і подобою
ставши, як люди́на,
8 Він упоко́рив Себе, бувши
слухня́ний аж до смерти, і то
смерти хресної.
9 Тому й Бог повищив Його, та
дав Йому Ім'я́, що вище над кож-
не ім'я́,
10 щоб перед Ісусовим Ім'я́м
вклонялося кожне коліно небес-
них, і зе́мних, і підзе́мних,
11 і щоб кожен язик визнавав:
Ісус Христос — то Госпо́дь, на
славу Бога Отця!

Будьте бездоганні та щирі

12 Отож, мої лю́бі, як ви за́-
вжди слухня́ні були не тільки в
моїй присутності, але значно біль-
ше тепер, у моїй відсутності, зо
стра́хом і тремті́нням виконуйте
своє спасі́ння.
13 Бо то Бог викликає в вас і
хоті́ння, і чин за доброю волею
Своєю.
14 Робіть усе без нарі́ка́ння та
сумніву,
15 щоб були ви бездоганні та
щирі, „невинні діти Божі серед
лукавого та розпусного роду", що
в ньому ви сяєте, як світла в світі,
16 додержуючи слово життя на
похвалу́ мені в день Христа, що
я біг не нада́рмо, що я працював
не нада́рмо.
17 Та хоч і стаю я жертвою при
жертві і при службі вашої віри, я
радію та тішуся ра́зом із вами
всіма́.
18 Тіштесь тим самим і ви, і
тіштеся ра́зом зо мною!

Тимофій та Епафродит

19 Надіюся в Господі Ісусі не-
заба́ром послати до вас Тимофія,
щоб і я зміцнів духом, розізнавши
про вас.
20 Бо я одноду́мця не маю ні

о́дного, щоб щиріше подбав він
про вас.
21 Усі бо шукають свого́, *а* не
Христового Ісусового.
22 Та ви знаєте до́свід його, бо
він, немов ба́тькові син, зо мною
служив для Єва́нгелії.
23 Отже, маю надію негайно по-
слати цього́, як тільки довідаюся,
що бу́де зо мною.
24 Але в Господі маю надію, що
й сам незаба́ром прибу́ду до вас.
25 Але я вважав за потрібне
послати до вас брата Епафроди́та,
свого співробітника та співбойов-
ника́, вашого апо́стола й служи́-
теля в потребі моїй,
26 бо він побивався за вами
всіма́, і сумував через те, що ви
чули, що він хворува́в.
27 Бо смертельно він був хво-
рував. Але змилувався Бог над
ним, і не тільки над ним, але й
надо мною, щоб я смутку на сму-
ток не мав.
28 Отож, тим швидше послав я
його, щоб тішились ви, його зно́ву
побачивши, і щоб без смутку я був.
29 Тож прийміть його в Гос-
поді з повною радістю, і майте в
пошані таких,
30 бо за діло Христове набли́-
зився був аж до смерти, наража-
ючи на небезпеку життя, щоб до-
по́внити ваш неста́ток служі́ння
для мене.

Життя наше на небі

3 Зрештою, браття мої, радійте
у Господі! Писати вам те са-
ме не прикро мені, а для вас *це*
навча́льне.
2 Стережіться собак, — сте-
режіться працівників лихих, сте-
режіться обрі́зання!
3 Бо обрі́зання — то ми, що
слу́жимо Богові духом, а хвали-
мося Христом Ісусом, і не кладемо
надії на тіло,
4 хоч і я міг би мати надію на
тіло. Як хто інший на тіло на-
діятись ду́має, то тим більше я, —
5 обрізаний восьмого дня, з ро-
ду Ізраїля, з племени Веніями-
нового, еврей із євреїв, фарисей
за Законом.
6 Через горли́вість я був пе-
реслідував Церкву, бувши невин-
ний, щодо праведности в Законі.
7 Але те, що́ для мене було́ за
надба́ння, те ради Христа я за
втрату вважав.
8 Тож усе я вважаю за втрату
ради переважного позна́ння Хри-
ста Ісуса, мого Господа, що я
ради Нього відмовився всього́, і
вважаю все за сміття́, щоб при-
дбати Христа,
9 щоб знайтися в Нім не з влас-
ною праведністю, яка від Зако́ну,
але з тією, що з віри в Христа,
праведністю від Бога за вірою,
10 щоб пізнати Його й силу
Його воскресіння, та участь у
му́ках Його, уподо́блюючись Його
смерті,
11 аби досягнути я́кось воскре-
сіння з мертвих.
12 Не тому́, що я вже досягнув,
або вже вдоскона́лився, але пра́г-
ну, чи не досягну́ я того, чим і
Христос Ісус досягнув був мене.
13 Браття, я себе не вважаю,
що я досягну́в. Та тільки, забу-
ваючи те, що поза́ду, і спішачи́ до
того, що попе́реду,
14 я женусь до мети за нагоро-
дою високого по́клику Божого в
Христі Ісусі.
15 Тож усі, хто досконалий, ду́-
маймо це; коли ж ду́маєте ви щось
інше, то Бог вам відкриє й це.
16 Та до чо́го дійшли ми, по-
ступаймо в тім самім далі.
17 Будьте до мене подібні, брат-
тя, і дивіться на тих, хто пово́дить-
ся так, як маєте ви за взір нас.
18 Багато бо хто, що про них я

вам часто казав, а тепер говорю
навіть плачучи, поводяться, як
вороги хреста Христового.
19 Їхній кінець — то загибіль,
шлунок — їхній бог, а слава — в
їхньому соромі . . . Вони думають
тільки про земне!
20 Життя ж наше на небі,
звідки ждемо й Спасителя, Гос-
пода Ісуса Христа,
21 Який перемінить тіло на-
шого пониження, щоб стало по-
дібне до славного тіла Його, си-
лою, якою Він може і все підкори-
ти Собі.

Тіштеся в Господі завсіди

4 Отож, мої браття улюблені, за
якими так сильно тужу, моя
радосте й вінче, — так у Господі
стійте, улюблені!
2 Благаю Еводію, благаю й Син-
тихію — думати однаково в Господі.
3 Так, благаю й тебе, товаришу
вірний, допомагай тим, хто в
боротьбі за Євангелію помагали
мені та Климентові й іншим
моїм співробітникам, яких імення
записані в Книзі Життя.
4 Радійте в Господі завсіди, і
знову кажу: радійте!
5 Ваша лагідність хай буде ві-
дома всім людям. Господь близько!
6 Ні про що не турбуйтесь, а в
усьому нехай виявляються Богові
ваші бажання молитвою й про-
ханням з подякою.
7 І мир Божий, що вищий від
усякого розуму, хай береже серця
ваші та ваші думки у Христі Ісусі.
8 Наостанку, браття, що тіль-
ки правдиве, що тільки чесне, що
тільки праведне, що тільки чисте,
що тільки любе, що тільки гідне
хвали, коли яка чеснота, коли
яка похвала, — думайте про це!
9 Чого ви від мене й навчилися,
і прийняли, і чули та бачили, —
робіть те! І Бог миру буде з вами!

Я привчився до всього

10 Я вельми потішився в Гос-
поді, що справді ви вже нових
сил набули піклуватись про мене;
ви й давніш піклувались, та часу
сприятливого ви не мали.
11 Не за нестатком кажу, бо
навчився я бути задоволеним із
того, що маю.
12 Умію я й бути в упокоренні,
умію бути й у достатку. Я при-
вчився до всього й у всім: насища-
тися й голод терпіти, мати доста-
ток і бути в недостачі.
13 Я все можу в Тім, Хто мене
підкріпляє, — в Ісусі Христі.
14 Тож ви добре зробили, що
участь узяли в моїм горі.
15 І знаєте й ви, филип'яни, що
на початку благовістя, коли я з
Македонії вийшов, не прилучи-
лась була жодна Церква до справи
давання й приймання для мене,
самі тільки ви,
16 що і раз, і вдруге мені на
потреби мої посилали й до Солу-
ня.
17 *Кажу це* не тому, щоб шукав
я давання, — я шукаю плоду, що
примножується на річ вашу.
18 Та все я одержав, і маю
достаток. Маю повно, прийняв-
ши від Епафродита, що ви посла-
ли, *як* пахощі запашні, жертву
приємну, Богові вгодну.
19 А мій Бог нехай виповнить
вашу всяку потребу за Своїм
багатством у Славі, у Христі Ісусі.
20 А Богові й нашому Отцеві
слава на віки віків. Амінь.

Закінчення

21 Вітайте кожного святого у
Христі Ісусі. Вітають вас брат-
тя, присутні зо мною.
22 Вітають вас усі святі, а най-
більше ті, хто з кесаревого дому.
23 Благодать Господа Ісуса
Христа зо всіма вами! Амінь.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

КОЛОСЯН

Привіт колося́нам

1 Павло, із волі Божої апо́стол
Христа Ісуса, і брат Тимофій
2 до святих і вірних братів у
Христі, що в Коло́сах: благода́ть
вам і мир від Бога, Отця нашого!

Зростаймо в пізна́нні Бога

3 Ми дякуємо Богові, Отцеві
Господа нашого Ісуса Христа, за́-
вжди за вас мо́лячись,
4 прочувши про вашу віру в
Христа Ісуса та про любов, яку
маєте до всіх святих
5 через надію, пригото́вану в
небі для вас, що про неї давніше
ви чули в слові правди Єва́нгелії,
6 що до вас прибула́, і на цілому
світі плодоно́сна й росте, як і в
вас, з того дня, коли ви почули й
пізнали благодать Божу в правді.
7 Отак ви і навчилися від Епа́ф-
ра, улюбленого співробітника на-
шого, що за вас він вірний служи-
тель Христа,
8 що й виявив нам про вашу
духовну любов.
9 Через це то й ми з того дня,
як почули, не перестаємо моли-
тись за вас та просити, щоб для
пізна́ння волі Його були́ ви на-
по́внені всякою мудрістю й роз-
умом духовним,
10 щоб ви пово́дилися нале́жно
щодо Господа в усякому däго́дже-
ні, в усякому доброму ділі прино́-
сячи плід і зростаючи в пізна́нні
Бога,
11 зміцняючись усякою силою
за могутністю слави Його для вся-
кої витрива́лости й довготерпіння
з радістю,
12 дя́куючи Отцеві, що вчинив
нас достойними участи в спа́дщині
святих у світлі,
13 що визволив нас із вла́ди
те́мряви й переставив нас до Цар-
ства Свого улю́бленого Сина,
14 в Якім маємо відку́плення і
про́щення гріхів.
15 Він є образ невиди́мого Бога,
ро́джений перш усякого тво́рива.
16 Бо то Ним ство́рено все на
небі й на землі, види́ме й неви-
ди́ме, чи то престоли, чи то гос-
по́дства, чи то влади, чи то на-
чальства, — усе через Нього й
для Нього створено!
17 А Він є перший від усього,
і все в Нім стоїть.
18 І Він — Голова тіла, Цер-
кви. Він початок, перворо́дже-
ний з мертвих, щоб у всьому Він
мав пе́ршенство.
19 Бо вгодно було́, щоб у Нім
перебува́ла вся повнота́,
20 і щоб Ним поєднати з Собою
все, примиривши кров'ю хреста
Його, через Нього, чи то зе́мне, чи
то небесне.
21 І вас, що були́ колись відчу-
жені й вороги думкою в злих
учинках,
22 тепер же примирив смертю в
людськім тілі Його, щоб учинити
вас святими, і непорочними, і не-
повинними перед Собою,
23 якщо тільки пробува́єте в
вірі тверді та ста́лі, і не відпадаєте
від надії Єва́нгелії, що ви чули її,
яка проповідана всьому створі́н-
ню під небом, якій я, Павло, став
служи́телем.

Будьмо досконалі у Христі

24 Тепер я радію в стражда́н-
нях своїх за вас, і доповнюю не-

достачу скорбо́ти Христової в
тілі своїм за тіло Його, що воно
— Церква;
25 якій я став служи́телем за
Божим заря́дженням, що для вас
мені дане, щоб виконати Слово
Боже, —
26 Таємницю, захо́вану від ві-
ків і поколінь, а тепер виявлену
Його святим,
27 що їм Бог захотів показати,
яке багатство слави цієї таємниці
між поганами, а вона — Христос
у вас, надія слави!
28 Його ми проповідуємо, нага-
дуючи кожній люди́ні й навчаючи
кожну люди́ну всякої мудрости,
щоб учинити кожну люди́ну до-
сконалою в Христі.
29 У то́му й працюю я, борючи́ся
силою Його, яка сильно діє в
мені.

У Христі всі скарби премудрости

2 Я хо́чу, щоб ви знали, яку
велику боротьбу я маю за вас
і за тих, хто в Лаодикії, і за всіх,
хто не бачив мого тіле́сного облич-
чя.
2 Хай потішаться їхні серця́, у
любові пое́днані, для всякого ба-
гатства повного розуміння, для
пізна́ння таємниці Бога, Христа,
3 в Якому всі скарби прему-
дрости й пізна́ння заховані.
4 А це говорю, щоб ніхто вас не
звів фальшивими доводами при
суперечці.
5 Бо хоч тілом я й неприсутній,
та духом я з вами, і з радістю
бачу ваш порядок та твердість
вашої віри в Христа.

Стережіться обма́ни

6 Отже, як ви прийняли́ були
Христа Ісуса Господа, *так і* в
Ньому ходіть,
7 бувши вкорі́нені й збудо́вані
на Ньому, та зміцнені в вірі, як
вас на́вчено, збагачуючись у ній з
подякою.
8 Стережіться, щоб ніхто вас
не звів філосо́фією та марно́ю ома́-
ною за переда́нням лю́дським, за
стихі́ями світу, а не за Христом,
9 бо в Ньому тілесно живе вся
повнота́ Божества́.
10 І ви маєте в Нім повноту́, а
Він — Голова всякої влади й
начальства.
11 Ви в Ньому були́ й обрізані
нерукотво́рним обрі́занням, ски-
нувши лю́дське тіло гріховне в
Христовім обрі́занні.
12 Ви були з Ним поховані у
хрищенні, у Ньому ви й ра́зом
воскресли через віру в силу Бога,
що Він з мертвих Його воскресив.
13 І вас, що мертві були́ в грі-
хах та в необрізанні вашого тіла,
Він оживив ра́зом із Ним, про-
стивши усі гріхи,
14 знищивши рукописа́ння на
нас, що нака́зами було проти нас,
— Він із сере́дини взяв його та й
прибив його на хресті,
15 роззброївши вла́ди й на-
чальства, смілúво їх вивів на
посміхо́виcько, — перемігши їх *на
хресті*!

Не надимайтесь людським розумом

16 Тож, хай ніхто вас не су-
дить за їжу, чи за питво́, чи за
чергове свято, чи за новомі́сяччя,
чи за суботи, —
17 бо це — тінь майбу́тнього,
а тіло — Христове.
18 Нехай вас не зводить ніхто
уда́ваною покорою та службою ан-
гола́м, вдаючися до того, чого не
бачив, нерозважно надимаючись
своїм тілесним розумом,
19 а не тримаючись Голови, від
Якої все тіло, сугло́бами й зв'я́зя-
ми з'є́днане й зміцнене, росте зро-
стом Божим.

20 Отож, як ви вмерли з Христом для стихій світу, то чого ви, немов ті, хто в світі живе, пристаєте на постанови:
21 не дотикайся, ані їж, ані рухай,
22 бо то все знищиться, як уживати його, — за приказами та наукою людською.
23 Воно ж має вид мудрости в самовільній службі й покорі та в знесилюванні тіла, та не має якогось значення, хіба щодо насичення тіла.

Думайте про небесне

3 Отож, коли ви воскресли з Христом, то шукайте того, що вгорі, де сидить Христос по Божій правиці.
2 Думайте про те, що вгорі, а не про те, що на землі.
3 Бож ви вмерли, а життя ваше сховане в Бозі з Христом.
4 Коли з'явиться Христос, наше життя, тоді з'явитеся з Ним у славі і ви.

Усе робіть у Господнє Ім'я

5 Отож, умертвіть ваші земні члени: розпусту, нечисть, пристрасть, лиху пожадливість та зажерливість, що вона ідолослуження,
6 бо гнів Божий приходить за них на неслухняних.
7 І ви поміж ними ходили колись, як жили поміж ними.
8 Тепер же відкиньте і ви все оте: гнів, лютість, злобу, богозневагу, безсоромні слова з ваших уст.
9 Не кажіть неправди один на одного, якщо скинули з себе людину стародавню з її вчинками,
10 та зодягнулися в нову, що відновлюється для пізнання за образом Створителя її,
11 де нема ані геллена, ані юдея, обрізання та необрізання, варвара, скита, раба, вільного, — але все та в усьому Христос!
12 Отож, зодягніться, як Божі вибранці, святі та улюблені, у щире милосердя, добротливість, покору, лагідність, довготерпіння.
13 Терпіть один одного, і прощайте собі, коли б мав хто на кого оскарження. Як і Христос вам простив, *робіть* так і ви!
14 А над усім тим — *зодягніться* в любов, що вона — союз досконалости!
15 І нехай мир Божий панує у ваших серцях, до якого й були ви покликані в одному тілі. І вдячними будьте!
16 Слово Христове нехай пробуває в вас рясно, у всякій премудрості. Навчайте та напоумляйте самих себе! Вдячно співайте у ваших серцях Господеві псалми, гімни, духовні пісні!
17 І все, що тільки робите словом чи ділом, — усе *робіть* у Ім'я Господа Ісуса, дякуючи через Нього Богові й Отцеві.

Взаємні обов'язки членів родини

18 Дружини, — слухайтеся чоловіків своїх, як личить то в Господі!
19 Чоловіки, — любіть дружин своїх, і не будьте суворі до них!
20 Діти, — будьте слухняні в усьому батькам, бо це Господеві приємне!
21 Батьки, — не дратуйте дітей своїх, щоб на дусі не впали вони!
22 Раби, — слухайтеся в усьому тілесних панів, і не працюйте тільки про *людське* око, немов підлещуючись, але в простоті серця, боячися Бога!
23 І все, що тільки чините, робіть від душі, немов Господеві, а не людям!
24 Знайте, що від Господа приймете в нагороду спадщину, бо

служите ви Господе́ві Христові.
25 А хто кривдить, той одер-
жить за свою кривду. Бо не ди-
виться *Бог* на осо́бу!

Як нам пово́дитись

4 Пани, — виявляйте до рабів
справедливість та рівність, і
знайте, що й для вас є на небі
Госпо́дь!
2 Будьте тривалі в молитві, і
пильнуйте з подякою в ній!
3 Моліться ра́зом і за нас, щоб
Бог нам відчинив двері слова, —
звіщати таємницю Христову, що
за неї я й зв'я́заний,
4 щоб звістив я її, як звіщати
належить мені.
5 Пово́дьтеся мудро з чужими,
використовуючи час.
6 Слово ваше *нехай буде* за́вжди
ласка́ве, припра́влене сіллю, щоб
ви знали, як ви маєте кожному від-
повідати.

Тихи́к та Они́сим

7 Що́ зо мною, то все вам роз-
повість Тихи́к, улю́блений брат, і
вірний служи́тель і співробітник
у Господі.
8 Я саме на те його вислав до
вас, щоб довідались ви про нас, і
щоб ваші серця він потішив,
9 із Они́симом, вірним та улю-
бленим братом, який з-поміж вас.
Вони все вам розповідя́ть, що́
діється тут.

Привітання

10 Поздоровлює вас Аріста́рх,
ув'я́знений ра́зом зо мною, і Ма́р-
ко, небі́ж Варна́вин, — що про
нього ви дістали нака́зи; як при́-
йде до вас, то прийміть його, —
11 теж Ісус, на прізвище Юст,
— вони із обрізаних. Для Божо-
го Царства — єдині вони співро-
бітники, що були́ мені втіхою.
12 Поздоровлює вас Епафра́с,
що з ваших, раб Христа Ісуса.
Він за́вжди обстоює вас у молит-
вах, щоб ви досконалі були та на-
по́внені всякою Божою волею.
13 І я свідчу за нього, що він
має велику горли́вість про вас та
про тих, що знахо́дяться в Лао-
дикії та в Гієрапо́лі.
14 Вітає вас Лука́, улюблений
лікар, та Дима́с.
15 Привітайте братів, що в Ла-
одикії, і Німфа́на, і Церкву до-
машню його́.

Закінчення

16 І як бу́де прочи́таний лист
цей у вас, то зробіть, щоб прочи-
таний був він також у Церкві
Лаодикійській, а того, що напи-
саний з Лаодикії, прочитайте і ви.
17 Та скажіть Архіпові: „До-
глядай того служіння, що при-
йняв його в Господі, щоб ти його
ви́конав!"
18 Привітання моєю рукою Па-
вловою. Пам'ятайте про пу́та
мої! Благода́ть *Божа нехай буде*
з вами! Амінь.

ПЕРШЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

СОЛУНЯН

Заохочування солу́нян

1 Павло й Силуа́н та Тимофій
до Церкви Солу́нської[1] в Бозі
Отці й Господі Ісусі Христі: бла-
года́ть вам і мир!
2 Ми дякуємо Богові за́вжди за
всіх вас, згадуючи *вас* у наших
моли́твах.
3 Ми згадуємо безпереста́нку
про ваше діло віри, і про працю
любови, і про терпіння надії на
Господа нашого Ісуса Христа,
перед Богом і Отцем нашим,
4 зна́ючи, Богом улю́блені брат-
тя, про ваше обра́ння.
5 Бо наша Єва́нгелія не була́
для вас тільки у слові, а й у силі,
і в Дусі Святім, і з великим
упе́вненням, як знаєте ви, які ми
були́ поміж вами для вас.
6 І ви стали наслідувачі нам і
Господе́ві, слово прийнявши в ве-
ликому утискові з радістю Духа
Святого,
7 так що ви стали взірце́м для
всіх віруючих у Македонії та в
Ахаї.
8 Бо проне́слося Слово Господ-
нє від вас не тільки в Македонії та
в Ахаї, а й до кожного міста при-
йшла ваша віра в Бога, так що
вам непотрібно казати чого́сь.
9 Вони бо звіщають про нас,
який був при́хід наш до вас, і як
ви наверну́лись до Бога від і́долів,
щоб служити живому й правди-
вому Богові,
10 і з неба очікувати Сина Його,
що Його воскресив Він із мертвих,
Ісуса, що визволює нас від май-
бу́тнього гніву.

[1] Місто в Македонії, гр. Θεσσαλονίκη, слов'ян-
ське Солу́нь, солу́нський, солу́няни.

Поводьтеся гідно перед Богом

2 Самі бо ви знаєте, браття, при-
хід наш до вас, що не марни́й
він був.
2 Та хоч ми нате́рпілися перед
тим, і дізнали зневаги в Фили́пах,
як знаєте, проте ми відва́жилися в
нашім Бозі звіщати вам Божу
Єва́нгелію з великою боротьбою.
3 Бо покли́кання наше *було* не
з обмани, ані з нечи́стости, ані від
лука́вства,
4 але, як Бог визнав нас гідни-
ми, щоб нам доручити Єва́нгелію,
ми говоримо так, не лю́дям до-
го́джуючи, але Богові, що випро-
бо́вує наші серця.
5 Ми сло́ва підле́сливого не
вживали ніко́ли, як знаєте, і не
винні в заже́рливості. Бог свідок
тому́!
6 Не шукаємо ми слави в людей,
ані в вас, ані в інших.
7 Хоч могли ми поту́жними бу-
ти, як Христові апо́столи, але ми
серед вас були тихі, немов году-
ва́льниця та, яка доглядає дітей
своїх.
8 Так бувши ласка́ві до вас,
хотіли ми вам передати не тільки
Божу Єва́нгелію, але й ду́ші свої,
бо були́ ви улю́блені нам.
9 Бо ви пам'ятаєте, браття, на-
ше стру́днення й уто́му: день і ніч
ми робили, щоб жодного з вас не
обтя́жити, і проповідували вам
Божу Єва́нгелію.
10 Ви свідки та Бог, як свято, і
праведно, і бездога́нно пово́дилися
ми між вами, віруючими!
11 Бож знаєте ви, як кожного
з вас, немов ба́тько дітей своїх
власних,

12 просили ми вас, і намо́влю-
вали та показували, щоб ви гідно
пово́дилися перед Богом, що по-
кликав вас у Своє Царство та в
славу.

Юдеї переслідують Церкву Христову

13 Тому́ то й ми дякуємо Богові
безпереста́нку, що, прийнявши по-
чуте від нас Сло́во Боже, прийнялй
ви не як слово лю́дське, але — як
правдиво то є — Слово Боже, що
й діє в вас, віруючих.
14 Бо стали ви, бра́ття, наслі-
дувачами Церквам Божим, що в
Юдеї в Христі Ісусі, бо те саме і
ви були ви́терпіли від своїх земля-
ків, як і ті від юдеїв,
15 що вбили вони й Господа
Ісуса, і пророків Його, і вигнали
нас, і Богові не догоджа́ють, і
супротивні всім лю́дям.
16 Вони забороняють нам гово-
рити поганам, щоб спаслися, щоб
тим доповня́ти їм за́вжди провини
свої. Але *Божий* гнів їх спіткає
вкінці!

Солу́няни — слава апостолів

17 А ми, браття, на короткий
часо́к розлучившися з вами ли-
цем, *а* не серцем, тим із більшим
бажа́нням силкува́лись побачити
ваше лице.
18 Тим то до вас ми хотіли при-
йти, я, Павло, раз і двічі, але
сатана́ перешкодив був нам.
19 Бо хто нам надія, чи радість,
чи вінок похвали́? Хіба ж то й
не ви перед Господом нашим Ісу-
сом в Його прихо́ді?
20 Бо ви наша слава та радість!

Апо́стольство Тимофія до солу́нян

3 Тому́ то, не сте́рпівши більше,
ми схотіли зостатися в Ате́нах
самі,
2 і послали Тимофія, нашого
брата й служи́теля Божого в
Христовій Єва́нгелії, щоб упе́вни-
ти вас та потішити в вашій ві-
рі,
3 щоб ані один не хитався в цім
горі. Самі бо ви знаєте, що на те
нас призначено.
4 Бо коли ми булй в вас, то
казали вам напере́д, що маємо
страждати, як і сталось, і знаєте
ви.
5 Тому́ й я, не сте́рпівши біль-
ше, послав довідатись про вашу
віру, щоб ча́сом споку́сник вас не
спокусив, і труд наш не стався б
даре́мний.
6 А тепер, як вернувся від вас
Тимофій і приніс нам радісну звіст-
ку про віру та вашу любов, і що
за́вжди ви маєте добру пам'ять
про нас, і бажаєте бачити нас, як і
ми вас,
7 через те ми потішились, бра́т-
тя, за вас, у всякому горі та
в нашій ну́жді, ради вашої ві-
ри.
8 Бо тепер ми живемо́, якщо в
Господі ви стоїте́!
9 Яку бо подяку ми мо́жемо
Богові дати за вас, за всю радість,
що нею ми тішимося ради вас
перед нашим Богом?
10 Ми вдень та вночі ревно мо́-
лимося, щоб побачити ваше лице
та допо́внити те, чого не вистача́є
вашій вірі.
11 Сам же Бог і Отець наш, і
Господь наш Ісус нехай ви́рівняє
нашу дорогу до вас!
12 А в вас хай примно́жить Гос-
по́дь, і нехай збагати́ть вашу лю-
бов один до о́дного, і до всіх, як і
наша є до вас!
13 Нехай Він зміцни́ть серця́
ваші невинними в святості перед
Богом і нашим Отцем, при при-
хо́ді Господа нашого Ісуса з усі-
ма́ святими Його́!

Живімо в святості

4 А далі, бра́ття, просимо вас та благаємо в Господі Ісусі, щоб, як прийняли́ ви від нас, як належить поводитись вам та догóджувати Богові, — як ви й поводитеся, — щоб *у тому* ще більше зроста́ли!

2 Бо ви знаєте, які вам нака́зи дали ми Господом Ісусом.

3 Бо це воля Божа, — освя́чення ваше: щоб ви береглись від розпусти,

4 щоб кожен із вас умів тримати начи́ння своє в святості й честі,

5 а не в при́страсній пóхоті, як і „погани, що Бога не знають“.

6 Щоб *ніхто* не кривдив і не визискував брата свого в *якійбудь* справі, бо мéсник Госпóдь за все це, як і перше казали ми вам та засві́дчили.

7 Бо покликав нас Бог не на нечи́стість, але на освя́чення.

8 Отож, хто *оце* відкида́є, зневажає не люди́ну, а Бога, що нам також дав Свого Духа Святого.

9 А про братолюбство немає потреби писати до вас, бо самі ви від Бога на́вчені люби́ти один óдного,

10 бо чините те всім брата́м у всій Македонії. Благаємо ж, браття, ми вас, щоб *у цьому* ще більш ви зростали,

11 і пильно дбали жити спокійно, займатися своїми справами та заробляти своїми руками, як ми вам наказували,

12 щоб ви перед чужими пристойно повóдилися, і щоб ні від кóго не залежали!

Про покійних

13 Не хóчу ж я, браття, щоб не відали ви про покійних, щоб ви не сумували, як і інші, що надії не мають.

14 Коли бо ми віруємо, що Ісус був умер і воскрес, так і покійних через Ісуса приведé Бог із Ним.

15 Бо це ми вам кажемо словом Господнім, що ми, хто живе, хто полишений до прихóду Господнього, — ми не попередимо покійних.

16 Сам бо Господь із нака́зом, при голосі арха́нгола та при Божій сурмі зійде з неба, і перше воскрéснуть умерлі в Христі,

17 потім ми, що живемó й зоста́лись, бу́демо схóплені ра́зом із ними на хмарах на зу́стріч Господню на повітрі, і так за́всіди бу́демо з Господом.

18 Отож, потішайте один óдного цими словами!

День Господній

5 А про часи́ та про пóри, брати, не потрібно писати до вас,

2 бо самі ви докладно те знаєте, що прийде день Господній так, як злодій вночі.

3 Бо коли говоритимуть: „Мир і безпечність“, тоді несподівано прийде заги́біль на них, як му́ка тієї, що носить в утрóбі, — і вони не втечуть!

4 А ви, браття, не в тéмряві, щоб той день захопи́в вас, як злодій.

5 Бо ви всі сини світла й сини дня. Не належимо ми ночі, ні тéмряві.

6 Тож не бу́демо спати, як інші, а пильнуймо та будьмо тверéзі!

7 Ті бо, що сплять — сплять уночі, а ті, що напиваються — вночі напиваються.

8 А ми, що належимо дневі, будьмо тверезі, зодягнувшися в броню́ віри й любови, та в шолóм надії спасіння,

9 бо Бог нас не призна́чив на гнів, але щоб спасіння одéржали Господом нашим Ісусом Христом,

10 що помер був за нас, щоб, чи пильнуємо ми чи спимо́, укупі з Ним ми жили́.
11 Утішайте тому́ один о́дного, і збудо́вуйте один о́дного, — як і чините ви!

Як треба жити

12 Благаємо ж, бра́ття, ми вас, — шануйте тих, що працюють між вами, і в вас старшину́ють у Господі, і навчають вас вони,
13 і в великій любові їх майте за їхню працю. Між собою заховуйте мир!
14 Благаємо ж, бра́ття, ми вас: напоумля́йте непорядних, потішайте малодушних, підтримуйте слаби́х, усім довготерпіть!
15 Глядіть, щоб ніхто ніко́му не віддавав злом за зло, але за́вжди дбайте про добро один для о́дного й для всіх!
16 За́вжди радійте!
17 Безперестанку моліться!
18 Подяку складайте за все, бо така Божа воля про вас у Христі Ісусі.
19 Духа не вгаша́йте!
20 Не горду́йте пророцтвами!
21 Усе досліджуючи, тримайтеся доброго!
22 Стережіться лихого в усякому ви́гляді!

Закінчення

23 А Сам Бог миру нехай освя́тить вас цілко́м доскона́ло, а непору́шений дух ваш, і душа, і тіло нехай непорочно збере́жені бу́дуть на при́хід Господа нашого Ісуса Христа!
24 Вірний Той, Хто вас кличе, — Він і вчинить *оте*!
25 Бра́ття, моліться за нас!
26 Привітайте всю бра́ттю святим поцілунком!
27 Заклинаю вас Господом, — цього листа прочитати перед усіма́ братами!
28 Благода́ть Господа нашого Ісуса Христа *нехай буде* з вами. Амі́нь!

ДРУГЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

СОЛУНЯН

Привіт солу́нянам

1 Павло, і Силуа́н, і Тимофій до Солунської Церкви в нашім Бозі Отці й Господі Ісусі Христі:
2 благода́ть вам і мир від Бога Отця й Господа Ісуса Христа!

Пильнуймо, щоб Бог учинив нас гідними покли́кання

3 Ми за́вжди повинні подяку складати за вас Богові, бра́ття, як і годи́ться, бо сильно росте віра ваша, і примно́жується любов кожного з усіх вас один до о́дного.
4 Так що ми самі хва́лимось вами по Божих Церквах за ваші страждання та віру в усіх переслідуваннях ваших та в у́тисках, що їх переносите ви.
5 А це доказ праведного Божого су́ду, щоб стали ви гідні Божого Царства, що за нього й страждаєте ви!
6 Бо то справедливе в Бога — віддати утиском тим, хто вас утискає,

7 а вам, хто утиски терпить, відпочи́нок із нами, коли з'явиться з неба Господь Ісус з а́нголами сили Своєї, —

8 ,,в огні полум'я́ному, що даватиме помсту на тих, хто Бога не знає, і не слухає'' Єва́нгелії Господа нашого Ісуса.

9 Вони кару прийму́ть, — вічну поги́біль від лиця Господнього та від слави поту́ги Його,

10 як Він при́йде того дня просла́витися в Своїх святих, і стати дивним у всіх віруючих, бо свідчення наше знайшло віру між вами.

11 За це ми й молимось за́вжди за вас, щоб наш Бог учинив вас гідними покли́кання, і міццю напо́внив усю добру волю до́бростн й діло віри,

12 щоб просла́вилося Ім'я́ Господа нашого Ісуса в вас, а ви в Ньому, за благода́ттю Бога нашого й Господа Ісуса Христа.

Що станеться перед прихо́дом Христовим

2 Благаємо ж, бра́ття, ми вас, щодо прихо́ду Господа нашого Ісуса Христа й нашого згрома́дження до Нього,

2 щоб ви не хвилювалися зараз умом та не жахались ані через духа, ані через слово, ані через листа, що він ніби від нас, — ніби вже настав день Господній.

3 Хай ніхто жодним способом вас не зведе́! *Бо той день не настане*, аж перше при́йде відсту́плення, і виявиться беззако́нник, призна́чений на погибіль,

4 що противиться та несеться над усе, зване Богом чи святощами, так що в Божому храмі він сяде, як Бог, і за Бога себе видаватиме.

5 Чи ви не пам'ятаєте, як, ще в вас живши, я це вам говорив?

6 І тепер ви знаєте, що́ саме не допускає з'явитись йому своєчасно.

7 Бо вже діється таємни́ця беззако́ння; тільки Той, Хто трима́є тепер, *буде тримати*, аж поки не бу́де усу́нений Він із сере́дини.

8 І тоді то з'явиться той беззаконник, що його Госпо́дь Ісус заб'є Духом уст Своїх і знищить з'явленням прихо́ду Свого.

9 Його прихід — за чином сатани — буде з усякою силою й зна́ками та з неправдивими чу́дами,

10 і з усякою обманою неправди між тими, хто гине, бо любови правди вони не прийняли́, щоб їм спастися.

11 І за це Бог пошле їм дію обмани, щоб у неправду повірили,

12 щоб стали засу́джені всі, хто не вірив у правду, але полюбив неправедність.

Стіймо й тримаймося переда́ння

13 А ми за́вжди повинні дякувати Богові за вас, улю́блені Господом бра́ття, що Бог вибрав вас спочатку на спасі́ння освя́ченням Духа та вірою в правду,

14 до чого покликав Він вас через нашу Єва́нгелію, щоб отримати славу Господа нашого Ісуса Христа.

15 Отже, бра́ття, стійте й тримайтеся переда́нь, яких ви навчились чи то словом, чи нашим посла́нням.

16 Сам же Госпо́дь наш Ісус Христос і Бог Отець наш, що нас полюбив і дав у благода́ті вічну потіху та добру надію, —

17 нехай ваші серця Він потішить, і нехай Він зміцнить вас у всякому доброму ділі та в слові!

Моліться, бра́ття!

3 Наостанку, моліться, бра́ття,
за нас, щоб ши́рилось Слово
Господнє та сла́вилось, як і в
вас,
2 і щоб ми ви́зволилися від злих
та лукавих людей, бо віра — не в
усіх.
3 І вірний Господь, що зміц-
нить вас і збереже від лукавого.
4 А про вас покладаємо надію
на Господа, що й чините ви, і
чинити бу́дете те, що наказуємо
вам.
5 Госпо́дь же нехай серця ваші
спряму́є на Божу любов та тер-
пеливість Христову!

Хто не хоче робити,
нехай той не їсть

6 А ми вам наказуємо, браття,
Ім'я́м Господа Ісуса Христа, щоб
ви цура́лися кожного брата, що
живе по-леда́чому, а не за пере-
да́нням, яке прийняли́ ви від
нас.
7 Самі бо ви знаєте, як нале-
жить наслідувати нас. Бо ми по-
між вами не си́дні справля́ли,
8 і хліба не їли ні в ко́го да-
ремно, але в перевто́мі й напру́-
женні день і ніч працювали, щоб
не бути ніко́му із вас тягаре́м,
9 не тому́, щоб ми вла́ди не ма-
ли, але щоб себе за взірця́ дати
вам, щоб нас ви наслідували.
10 Бо коли ми в вас перебува́ли,
то це вам наказували, що як хто
працювати не хоче, — нехай той
не їсть!
11 Бо ми чуємо, що дехто між
вами живуть по-леда́чому, — ні-
чого не роблять, а тільки вдають,
ніби роблять.
12 Таким ми наказуємо та бла-
гаємо Господом нашим Ісусом
Христом, щоб мо́вчки вони пра-
цювали та власний хліб їли.
13 А ви, бра́ття, не вто́млюй-
теся, коли чините добре.[1]
14 Коли ж хто не послухає на-
шого слова через *цього* листа, за-
ва́жте того, і не майте з ним зно-
син, щоб він був посоромлений.
15 Та не майте його за неприя-
теля, а навчайте, як брата.

Закінчення

16 А Сам Госпо́дь миру нехай
за́вжди дасть вам мир усяким спо-
собом. Госпо́дь з вами всіма́!
17 Привіт *вам* моєю рукою Пав-
ловою, — це править за знака в
усякім листі. Так пишу́ я.
18 Благодать Господа нашого
Ісуса Христа *нехай буде* з вами
всіма́! Амінь.

[1] Цебто: чиніть добро без утоми!

ПЕРШЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

ТИМОФІЯ

Привіт Тимофієві

1 Павло, апо́стол Христа Ісуса, з волі Бога, Спасителя нашого й Христа Ісуса, надії нашої,

2 до Тимофія, щирого сина за вірою: благода́ть, милість, мир від Бога Отця і Христа Ісуса, Господа нашого!

Остеріга́ймось неправдивих учителів

3 Як я йшов у Македо́нію, я тебе вблага́в був позостатися в Ефе́сі, щоб ти декому наказав не навчати іншої науки,

4 і не зверта́ти уваги на ви́гадки й на родоводи безкраї, що викликують більше сварки́, ніж збудува́ння Боже, що в вірі воно.

5 Ціль же нака́зу — любов від чистого серця, і доброго сумління, і нелукавої віри.

6 Дехто в тім прогрішили були та вдалися в пустомо́вність, —

7 вони забажали бути вчителями Зако́ну, — та не розуміли ні того, що́ говорять, ні про що запевня́ють.

8 А ми знаємо, що добрий Зако́н, коли хто зако́нно вживає його,

9 та відає те, що Зако́н не покладений для праведного, але для беззако́нних та для неслухня́них, нечестивих і грішників, безбожних та нечистих, для знева́жників батька та зневажників матері, для душогубців,

10 розпусників, мужоложників, розбійників, неправдомовців, кривоприсяжників, і для всього іншого, що противне здоровій науці,

11 за славною Єва́нгелією блаженного Бога, яка мені звірена.

12 Я дяку складаю Тому, Хто зміцнив мене, — Христу Ісусу, Господу нашому, що мене за вірного визнав і поставив на службу,

13 мене, що давніше був богознева́жник, і гноби́тель, і напасни́к, але був помилуваний, бо я *те* чинив нетяму́чий у невірстві.

14 І бага́то збільши́лась *у мені* благодать Господа нашого з вірою та з любов'ю в Христі Ісусі.

15 Вірне *це* слово, і гідне всякого прийняття́, що Христос Ісус прийшов у світ спасти́ грішних, із яких перший — то я.

16 Але я тому́ був помилуваний, щоб Ісус Христос на першім мені показав усе довготерпіння, для при́кладу тим, що мають увірувати в Нього на вічне життя.

17 А Цареві віків, нетлінному, невиди́мому, єдиному Богові честь і слава на вічні віки. Амінь.

18 Цього нака́за я передаю тобі, сину *мій* Тимофіє, за тими пророцтвами, що про тебе давніше були, щоб ними провадив ти добру війну,

19 маючи віру та добре сумління, якого дехто відкинулися та й розбилися в вірі.

20 Серед них Гімене́й та Олександер, яких я передав сатані, щоб навчились вони не зневажати Бога.

Молімось за всіх

2 Отже, перш над усе я благаю чинити молитви, блага́ння, проха́ння, подяки за всіх людей,

2 за царів та за всіх, хто при вла́ді, щоб могли ми прова́дити

тихе й мирне життя в усякій по-
бо́жності та чистості.
3 Бо це добре й приємне Спа-
сителеві нашому Богові,
4 що хоче, щоб усі люди спасли-
ся, і прийшли до пізна́ння пра́вди.
5 Один бо є Бог, і один Посере́д-
ник між Богом та людьми́, —
люди́на Христос Ісус,
6 що дав Самого́ Себе на ви́куп
за всіх. *Таке було* свідо́цтво ча́су
свого,
7 на що я поста́влений був за
проповідника та за апо́стола, —
правду кажу́, не обманюю, — за
вчителя поганів у вірі та в правді.
8 Отож, хо́чу я, щоб му́жі чи-
нили моли́тви на кожному місці,
підіймаючи чисті руки без гніву
та сумніву.

Як поводитись жінці

9 Так само й жінки́, — у скром-
нім убра́нні, з сороми́вістю та
неви́нністю, — нехай прикраша-
ють себе не плеті́нням воло́сся, не
кошто́вними ша́тами,
10 але добрими вчинками, як
то ли́чить жінка́м, що присвячу-
ються на побожність.
11 Нехай жінка навчається
мо́вчки в повній покорі.
12 А жінці навчати я не дозво-
ляю, ані панувати над мужем, але
бути в мовча́нні.
13 Ада́м бо був створений пер-
ше, а Єва потому.
14 І Ада́м не був зве́дений, але,
зведена бувши, жінка попала в
пере́ступ.
15 Та спасеться вона дітоpо́-
дженням, якщо пробува́тиме в вірі
й любові, та в посвяті з розвагою.

Яким має бути священнослу-житель

3 Вірне це слово: коли хто єпи́-
скопства хоче, — доброго ді́ла
він пра́гне.
2 А єпи́скоп має бути бездога́н-
ний, муж однієї дружи́ни, твере-
зий, невинний, че́сний, гостинний
до при́ходнів, здібний навчати,
3 не п'яни́ця, не заводія́ка, але
тихий, несварли́вий, не сріблолю-
бець,
4 щоб добре ряди́в власним до-
мом, що має дітей у слухня́ності з
повною чесністю, —
5 бо хто власним домом ряди́ти
не вміє, я́к він зможе пильнува́ти
про Божу Церкву? —
6 не новонаве́рнений, щоб він не
запишався, і не впав у ворожий
о́суд.
7 Треба, щоб мав він і добре
засві́дчення від чужи́нців, щоб не
впасти в догану та в сітку дияволь-
ську.
8 Так само дияконі́ *мають бути*
поважні, не двомовці, не багато
відда́ні вину, не соромнозахла́нні,
9 такі, що мають таємни́цю віри
при чистім сумлінні.
10 Отже, і вони нехай перш
випробо́вуються, а потому хай слу-
жать, якщо бу́дуть бездога́нні.
11 Так само жінки́ *нехай бу-
дуть* поважні, не обмовли́ві, тве-
резі *та* вірні в усьому.
12 Дияконі́ мусять бути мужі
однієї дружи́ни, що добре рядя́ть
дітьми́ й своїми домами.
13 Бо хто добре виконує служ-
бу, той до́брий ступі́нь набуває
собі та велику відвагу в вірі через
Христа Ісуса.
14 Це пишу́ я тобі, і сподіва-
юсь до тебе прийти незаба́ром.
15 А коли я спізнюся, то щоб
знав ти, як треба пово́дитися в
Божому домі, що ним є Церква
Бога Живого, стовп і підвалина
пра́вди.
16 Безсумнівно, велика це таєм-
ни́ця благоче́стя:
Хто в тілі з'яви́вся,
Той оправданий Духом,

а́нголам показався,
проповіданий був між на-
ро́дами,
увірувано в Нього в світі,
Він у славі вознісся!

Обов'язки служи́теля Божого

4 А Дух ясно говорить, що від
віри відступляться дехто в
останні часи́, ті, хто слухає духів
підступних і наук де́монів,
2 хто в лицемірстві гово́рить
неправду, і спалив сумління своє,
3 хто одру́жуватися забороняє,
наказує стри́мuватися від їжі, яку
Бог створив на поживу з подякою
віруючим та тим, хто правду пі-
знав.
4 Кожне бо Боже тво́риво
добре, і ніщо не негідне, що
приймаємо з подякою,
5 воно бо освячується Божим
Словом і молитвою.
6 Як бу́деш оце подавати бра-
там, то будеш ти добрий служи́тель
Христа Ісуса, годований словами
віри та доброї науки, що за нею
слідо́м ти пішов.
7 Цурайся нечистих та ба́б-
ських байо́к, а вправляйся в бла-
гоче́сті.
8 Бо вправа тілесна мало кори́с-
на, а благоче́стя кори́сне на все,
бо має обітницю життя тепе́ріш-
нього та майбу́тнього.
9 Вірне *це* слово, і гідне вся-
кого прийняття́!
10 Бо на це ми й працюємо і
зно́симо га́ньбу, що надію кла-
демо на Бога Живого, Який усім
лю́дям Спаси́тель, найбільше ж
для вірних.
11 Наказуй оце та навчай!
12 Нехай молодим твоїм віком
ніхто не горду́є, але будь зразко́м
для вірних у слові, у житті, у
любові, у дусі, у вірі, у чистості!
13 Поки прийду́ я, пильнуй чи-
та́ння, нага́дування *та* науки!
14 Не зане́дбуй благода́тного
дара в собі, що був да́ний тобі за
пророцтвом із покла́денням рук
пресвітерів.
15 Про це піклуйся, у цім про-
бувай, щоб у́спіх твій був явний
для всіх!
16 Уважай на самого себе та на
науку, тримайся цього. Бо чи́-
нячи так, ти спасеш і самого
себе, і тих, хто тебе слухає!

Не докоря́й, але вмовляй

5 Старшого не докоря́й, але вмо-
вляй, немов ба́тька, а молод-
ших — як братів,
2 старших жіно́к — немов ма-
тіро́к, молодших — як сесте́р, зо
всякою чистістю.

Про вдовиць

3 Шануй вдів, удів правдивих.
4 А як має вдови́ця яка дітей чи
внучат, нехай у́чаться перше по-
божно шанувати роди́ну свою, і
віддячуватися батькам, бо це Бо-
гові вгодно.
5 А вдови́ця правдива й само́тня
надію складає на Бога, та перебу-
ває день і ніч у молитвах і бла-
га́ннях.
6 А котра́ у розко́шах живе, —
та живою померла.
7 І це наказуй, щоб були́ непо-
рочні.
8 Коли ж хто про своїх, особли-
во ж про дома́шніх не дбає, той
вирікся віри, і він гірший від
невірного.
9 А вдову вно́сити до спискý не
менше, як шістдесятлітню, що була́
за дружи́ну одно́му чоловікові,
10 засвідчену в добрих ділах,
якщо дітей ви́ховала, якщо по-
дорожніх прийма́ла, якщо но́ги
святим умивала, якщо помагала
обездо́леним, якщо всякий добрий
учинок виконувала.
11 Але вдів молодих не при-
ймай, бо вони, розпали́вшися,

хо́чуть, наперекі́р Христові, заміж
вихо́дити,
12 *через що* мають о́суд, бо від
першої віри відкинулись.
13 А ра́зом із тим неробітні во-
ни, бо вчаться ходити по домах,
і не тільки неробітні, але й лепет-
ли́ві, і занадто цікаві, і говорять,
чого не годи́ться.
14 Отож бо, я хочу, щоб мо-
лодші заміж вихо́дили, родили ді-
тей, домом ряди́ли, не давали про-
тивникові ані жодного по́воду для
лихомовства.
15 Бо вже дехто пішли слідом
за сатаною.
16 А коли має вдів який вірний,
нехай їх утримує, а Церква нехай
не обтяжується, щоб могла вона
втримувати вдів правдивих.

Як поводитися з пресвітерами

17 А пресвітери, які добре пиль-
нують *діла*, нехай будуть наділені
подвійною честю, а надто ті, хто
працює у слові й науці.
18 Бо каже Писа́ння: „Не в'я-
жи рота волові, що молотить", та:
„Вартий працівни́к своєї нагоро́-
ди".
19 Не приймай скарги проти
пресвітера, хібащо при двох чи
трьох свідках.

Як поводитися з людьми

20 А тих, хто грішить, картай
перед усіма́, щоб і інші страх
мали.
21 Заклинаю тебе перед Богом
й Ісусом Христом та ви́браними
а́нголами, щоб ти заховав це без
лицемі́рства, нічого не ро́блячи з
упере́дженням.
22 Не рукопокладай скоро ні-
кого, і не приставай до чужих грі-
хів. Бережи себе чистим!
23 Води більше не пий, але тро-
хи вина заживай ради шлу́нка
твого́ та частих недугів твоїх.
24 У інших людей гріхи явні і
йдуть перед ними на о́суд, а за
іншими йдуть слідкома́.
25 Явні так само й добрі діла,
а ті, що інші, сховатись не
можуть.

Раби та пани

6 Усі раби, які під ярмом, нехай
уважають панів своїх гідними
всякої чести, щоб не зневажа́лися
Боже Ім'я та наука.
2 А ті, хто має панів віру-
ючих, не повинні недбати *про них*
через те, що бра́ття вони, але
нехай служать *їм* тим більше, що
вони віруючі та улю́блені, що вони
добродійства *Божі* приймають.
Оцього навчай та нагадуй!

Правдиве благоче́стя

3 А коли хто навчає інакше, і не
приступає до здорових слів Гос-
пода нашого Ісуса Христа та до
науки, що вона за правдивою ві-
рою, —
4 той згордів, нічого не знає,
але захво́рів на суперечки й
змага́ння, що від них повстають
заздрість, сварки́, богозневаги,
лукаві здогади,
5 постійні сварні́ між людьми́
зіпсутого розуму й позбавлених
правди, які ду́мають, ніби благо-
че́стя — то зиск. Цурайся таких!
6 Великий же зиск — то бла-
гоче́стя із задоволенням.
7 Бо ми не прине́сли в світ ні-
чого, то нічого не можемо й ви́-
нести.

Грошолюбство — то корінь усього лихого

8 А як маєм поживу та одяг, то
ми задово́лені бу́дьмо з того.
9 А ті, хто хоче багатіти, упа-
дають у спокуси та в сітку, та в
числе́нні нерозумні й шкідливі по-
жадливості, що втручають людей
на загла́ду й загибіль.

10 Бо корень усього лихого — то
грошолюбство, якому віддавшись,
дехто відбились від віри й поклали на себе великі страждáння.
11 Але ти, о Божа людúно, утікай від такого, а женися за праведністю, благочéстям, вірою, любов'ю, терпеливістю, лáгідністю!
12 Змагай добрим змáгом віри, ухопися за вічне життя, до якого й покликаний ти, і визнав був добре визнáння перед свідками багатьмá.
13 Наказую перед Богом, що ожúвлює все, і перед Христом Ісусом, Який добре визнáння засвідчив за Пóнтія Пилáта,
14 щоб додéржав ти заповідь чистою та бездогáнною аж до з'я́влення Господа нашого Ісуса Христа,
15 що його свого чáсу покаже блаженний і єдиний міцний, Цар над царями та Пан над панами,
16 Єдиний, що має безсмертя,
і живе в неприступному світлі, Якого не бачив ніхто із людей, ані бачити не може. Честь Йому й вічна влада, амíнь!
17 Наказуй багатим за віку тепéрішнього, щоб не нéслися вúсоко, і щоб надії не клали на багатство непевне, а на Бога Живого, що щедро дає нам усе на спожúток,
18 щоб робили добро, багатúлися в добрих ділах, були щедрі *та* пильні,
19 щоб збирали собі скарб, *як* добру основу в майбýтньому, щоб прийняти правдиве життя.

Стережися знання́ неправдивого

20 О Тимофію, бережи передáння, стережися марнóго базíкання та суперéчок знання́, неправдиво названого *так*.
21 Дехто віддався йому, та й від віри відпав. Благодáть з тобою. Амíнь.

ДРУГЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

ТИМОФІЯ

Привіт Тимофієві

1 Павло, з волі Божої апóстол Христа Ісуса, за обітницею життя, що в Христі Ісусі,
2 до Тимофія, сина улюбленого: благодáть, милість, мир від Бога Отця й Христа Ісуса, Господа нашого!

Розгрівaймо в собі Божий дар

3 Дякую Богові, Якому служý від предків чистим сумлінням, що тебе пам'ятаю я зáвжди в молитвах своїх день і ніч.
4 Я бажаю побачити тебе, пам'ятáючи сльóзи твої, щоб напóвнитись радістю.
5 Я привóджу на пам'ять собі твою нелицемірну віру, що перше булá оселúлася в бабі твоїй Лоїді та в твоїй матері Евнікії; певен же я, що й у тобі *вона оселúлась*.
6 З цієї причини я нагадую тобі, щоб ти розгрівав Божого дара, який у тобі через поклáдання рук моїх.
7 Бо не дав нам Бог духа стрáху, але сили, і любови, і здорового розуму.

8 Тож, не соромся засві́дчення
Господа нашого, ні мене, Його
в'я́зня, але страждай з Єва́нгелією
за силою Бога,
9 що нас спас і покликав свя-
тим по́кликом, — не за наші діла,
але з волі Своєї та з благодаті, що
нам да́на в Христі Ісусі попе́реду
вічних часів.
10 А тепер об'яви́лась через
з'я́влення Спасителя нашого Хри-
ста Ісуса, що й смерть зруйнував,
і вивів на світло життя та нетлін-
ня Єва́нгелією.
11 що для неї я був настано́-
влений за проповідника, апо́стола
й учителя.
12 З цієї причини й терплю́ я
оце, але не соро́млюсь, бо знаю, в
Кого я ввірував та впе́внився, що
має Він силу заховати на той день
заста́ву мою.
13 Май же за взір здорових
слів ті, які від мене почув ти
у вірі й любові, що в Христі Ісусі
вона.
14 Добро припору́чене стережи
Святим Духом, що в нас пробу-
ва́є.
15 Ти знаєш оце, що відвер-
ну́лись від мене всі, хто в А́зії, а
між ними Фіге́л та Гермоге́н.
16 Хай Госпо́дь подасть мило-
сердяОниси́форовому дому, бо він
часто мене підкріпляв і кайда́нів
моїх не соро́мився.
17 А коли він до Риму прибув,
шукав мене пильно й знайшов, —
18 хай Госпо́дь йому дасть зна-
йти милість від Господа в день
той, — скільки ж він послужив
був в Ефе́сі мені, ти відаєш краще!

Зміцня́ймося в благодаті Христовій

2 Отож, сину мій, зміцняйся
в благода́ті, що в Христі Ісусі
вона!
2 А що чув ти від мене при
багатьо́х свідках, те передай вір-
ним лю́дям, що будуть спроможні
й інших навчити.
3 А ти терпи лихо, як добрий
воя́к Христа Ісуса!
4 Бо жоден воя́к не в'яжеться
в справи життя, аби догодити то-
му, хто військо збирає.
5 А як хто йде на зма́ги, то
вінка́ не одержує, якщо незако́нно
змага́ється.
6 Трудящому хліборо́бові нале́-
житься першому покуштувати з
плоду.
7 Розумій, що́ я говорю́. А
Госпо́дь нехай дасть тобі розум у
всьому.
8 Пам'ятай про Ісуса Христа з
насіння Дави́дового, що воскрес
із мертвих, за моєю Єва́нгелією,
9 за яку я терплю́ муки аж до
ув'я́знення, як той злочи́нець.
Але Сло́ва Божого не ув'язни́ти!
10 Через це перено́шу я все
ради ви́браних, щоб і вони до-
ступили спасі́ння, що в Христі
Ісусі, зо славою вічною.
11 Вірне слово:
коли ра́зом із Ним ми по-
мерли,
то й жи́тимемо ра́зом із
Ним!
12 А коли терпимо́,
то будемо ра́зом тако́ж
царюва́ти.
А коли відцураємось,
то й Він відцурається нас!
13 А коли ми невірні, зостаєть-
ся Він вірним,
бо не може зректися Са-
мо́го Себе!

Ухиляйтеся від нерозумних зага́нь

14 Нагадуй про це й заклинай
перед Богом, щоб не спереча́лись
словами, бо ніна́що воно, *хіба*
слухача́м на руїну.
15 Силку́йся поставити себе

перед Богом гідним, працівнико́м
бездоганним, що вірно навчає нау-
ки правди.
16 Стережися ж базікань мар-
ни́х, бо вони ще більше провадять
до безбожности,
17 а їхнє слово, як рак, буде
ши́ритися. Від таких Гімене́й і
Філіт,
18 що вони погрішилися в прав-
ді, казавши, що воскресіння було
вже, і віру деяких руйнують.
19 Та однако стоїть міцна́ Божа
основа та має печатку оцю: ,,Гос-
подь знає тих, хто Його'', та:
,,Нехай від неправди відсту́питься
всякий, хто Господнє Ім'я́ нази-
ває!''
20 А в великому домі знахо́-
диться по́суд не тільки золотий та
срібний, але й дерев'яний та гли́-
няний, і одні *посу́дини* на честь, а
другі на не́честь.
21 Отож, хто від цього очистить
себе, буде по́суд на честь, освя́че-
ний, потрібний Володареві, при-
гото́ваний на всяке добре діло.
22 Стережися молодечих пожад-
ли́востей, трима́йся праведности,
віри, любови, миру з тими, хто
Господа кличе від чистого серця.
23 А від нерозумних та від не-
вче́них змага́нь ухиляйся, знавши,
що вони родять сварки́.
24 А раб Господній не повинен
свари́тись, але бути привітним до
всіх, навча́льним, до ли́ха терпля́-
чим,
25 що навчав би противників із
ла́гідністю, чи Бог їм не дасть
покая́ння, щоб правду пізнати,
26 щоб визволитися від сітки
диявола, що він уловив їх для
ро́блення волі своєї.

Останні тяжкі часи́

3 Знай же ти це, що останніми
дня́ми настануть тяжкі часи́.
2 Будуть бо люди *тоді* само-
любні, грошолюбні, зарозумілі,
горді, богозневажники, батькам
неслухня́ні, невдячні, непобожні,
3 нелюбовні, запеклі, осу́дливі,
нестримливі, жорстокі, нена́вис-
ники добра,
4 зрадники, нахабні, бундю́чні,
що більше люблять розкоші, аніж
люблять Бога, —
5 вони мають вигляд благо-
че́стя, але сили його́ відреклися.
Відверта́йсь від таких!
6 До них бо належать і ті, хто
пролазить до хат та зводить жінок,
гріхами обтяжених, ведених уся-
кими пожадливостями,
7 що вони за́вжди вчаться, та
ніко́ли не можуть прийти до пі-
зна́ння правди.
8 Як Янній та Ямврій проти-
ставилися були Мойсеєві, так і
ці противста́вляться правді, люди
зіпсутого розуму, не́уки щодо
віри.
9 Та більше не матимуть у́спіху,
— бо всім виявиться їхній бе́зум,
як і з тими було́.
10 Ти ж пішов услід за мною
наукою, поступо́ванням, за́міром,
вірою, витрива́лістю, любов'ю,
терпеливістю,
11 переслідуваннями *та* стра-
жда́ннями, що спіткали були мене
в Антіохії, в Іконії, у Лістрах, —
такі переслі́дування переніс я,
та Госпо́дь від усіх мене визво-
лив.
12 Та й усі, хто хоче жити по-
божно у Христі Ісусі, — будуть
переслідувані.
13 А люди лихі та дури́світи
матимуть у́спіх у злому, зво́дячи
й зве́дені бувши.
14 А ти в тім пробува́й, чого́
тебе на́вчено, і що тобі звірено,
відаючи тих, від ко́го навчився був
ти.
15 І ти знаєш з дити́нства Пи-
са́ння святе, що може зробити

тебе мудрим на спасіння вірою в Христа Ісуса.
16 Усе Писáння Богом нáдхнене, і корúсне до навчáння, до докору, до направи, до вихования в праведності,
17 щоб Божа людúна була досконала, до всякого доброго діла готова.

Господь нагорóдить за добрі вчинки

4 Отже, я свідкую тобі перед Богом і Христом Ісусом, що Він має судити живих і мертвих за Свого прихóду та за Свого Царства.
2 Проповідуй Слово, допоминайся вчáсно-невчáсно, докоряй, забороняй, переконуй з терпеливістю та з наукою.
3 Настане бо час, коли здорової науки не будуть триматись, але за своїми пожадливостями виберуть собі вчителів, щоб вони їхні вýха влéщували.
4 Вони слух *свій* від правди відвернуть та до байóк нахúляться.
5 Але ти будь пúльний у всьому, терпи лихо, виконуй працю благовісника, сповняй свою службу.
6 Бо я вже за жертву стаю, і час відхóду мого вже настав.
7 Я змагався добрим змáгом, *свій* біг закінчúв, віру зберіг.
8 Наостанку мені призначається вінок праведности, якого мені того дня дасть Господь, Суддя праведний; і не тільки мені, але й усім, хто прúхід Його полюбив.

Закінчення

9 Подбáй незабáром прибути до мене.
10 Бо Димáс мене кинув, цей вік полюбивши, і пішов до Солýня, Крúскент до Галáтії, Тит до Далмáтії.
11 Зо мною сам тільки Лукá. Візьми Мáрка, і приведи з собою, бо мені він потрібний для служби.
12 А Тихúка послав я в Ефéс.
13 Як будеш іти, то плащá принесú, що його я в Троáді зоставив у Кáрпа, і книжкú, особливо пергаменóві.
14 Котляр Олександер накóїв був лиха чимало мені . . . Нехай Госпóдь йому віддасть за його вчинками!
15 Стережись його й ти, бо він міцно противився нашим словам!
16 При першій моїй обороні жоден не був при мені, але всі покúнули мене . . . Хай Госпóдь їм того не полічить!
17 Але Госпóдь став при мені та й мене підкріпúв, щоб проповідь виконалась через мене, та щоб усі погани почули *її*. І я вúзволився з пащі лéв'ячої .
18 А від усякого вчинку лихого Господь мене вúзволить та збереже для Свого Небесного Царства. Йому слава на віки вічні, амінь!
19 Поздоров Прискúллу й Акúлу та дім Онисúфора.
20 Ерáст позостався в Корúнті, а Трохúма лишив я слабóго в Мілéті.
21 Попильнýй прийти до зимú. Вітає тебе Еввýл, і Пуд, і Лин, і Клáвдія, і вся брáття.
22 Господь з твоїм духом! Благодáть з вами! Амінь.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

ТИТА

Привіт Титові

1 Павло́, раб Божий, а апо́стол
Ісуса Христа, по вірі ви́браних Божих і пізна́нні правди, що
за благоче́стям,
2 в надії вічного життя, яке
обіцяв був від вічних часів необма́нливий Бог,
3 і ча́су свого з'явив Слово Своє
в проповіданні, що дору́чене було
мені з наказу Спасителя нашого
Бога, —
4 до Тита, щирого сина за спільною вірою: благодать, милість та
мир від Бога Отця й Христа Ісуса,
Спасителя нашого!

Старші церковні

5 Я для того тебе полиши́в був
у Кріті, щоб ти впорядкував недокінчене та пресвітерів настанови́в по містах, як тобі я звелів, —
6 коли хто бездога́нний, муж
єдиної дружи́ни, має вірних дітей,
недокорених за блуд або неслухня́ність.
7 Бо єпи́скоп мусить бути бездоганний, як Божий доморя́дник,
не самолюбний, не гнівли́вий, не
п'яни́ця, не заводія́ка, не кори́сливий,
8 але гостинний до при́ходнів,
добролюбець, поміркований, справедливий, побожний, стри́маний,
9 що трима́ється вірного слова
згідно з наукою, щоб мав силу й
навчати в здоровій науці, і переконувати противних.

Визнаваймо Бога вчинками

10 Багато бо є неслухня́них,
марносло́вців, зводників, особливо
ж з обрізаних, —
11 їм треба уста́ затуляти: вони
цілі доми баламу́тять, навчаючи,
чого не належить, для зиску брудно́го.
12 Сказав один з них, їхній власний пророк:[1]

,,Крітяни за́вжди брехливі,
люті звірі, черева́ні ліниві''!

13 Це свідоцтво правдиве. Ради цієї причини докоряй їм суворо,
щоб у вірі здорові були́,
14 і на юдейські байки́ не вважали, ані на нака́зи людей, що
від правди відверта́ються.
15 Для чистих все чисте, а для
занечищених та для невірних не
чисте ніщо, але занечи́стилися і
розум їхній, і сумління.
16 Вони тве́рдять, немов знають Бога, але відкидаються вчинками, бувши бридкі й неслухняні,
і до всякого доброго діла нездатні.

Будьмо зразком добрих діл

2 А ти говори, що відповідає
здоровій науці.
2 Щоб старі чоловіки твере́зі
були, поважні, поміркування, здорові у вірі, у любові, у терпеливості.
3 Щоб старі жінки́ в своїм стані
так само були, як належить святим, — не обмо́вниці, не відда́ні
п'янству, навчали добра,
4 щоб навчали жіно́к молодих
любити *своїх* чоловіків, любити
дітей,
5 щоб були поміркувані, чисті,
господа́рні, добрі, слухня́ні своїм
чоловікам, щоб не зневажалося
Боже Слово.

[1] Тут ,,пророк'' — це мудрець, поет.

6 Так само благай юнаків, щоб
були поміркованi.
7 У всім сам себе подавай за
зразка добрих діл, у навчáнні не-
порушеність, повагу,
8 слово здорове, неосýдливе,
щоб противник був засоромлений,
не мавши нічого лихого казати
про нас.
9 Раби щоб корилися панам
своїм, щоб догоджали, не перéчи-
ли,
10 не крали, але виявляли вся-
ку добру вірність, щоб у всьому
вони прикрашали науку Спаси-
теля нашого Бога.
11 Бо з'явилася Божа благо-
дáть, що спасає всіх людей,
12 і навчає нас, щоб ми, від-
цуравшись безбожности та світ-
ських пожадли́востей, жили́ по-
мірковано та праведно, і побожно
в тепéрішнім віці,
13 і чекали блаженної надії та
з'явлення слави великого Бога й
Спаса нашого Христа Ісуса,
14 що Самóго Себе дав за нас,
щоб нас визволити від усякого
беззакóнства та очи́стити Собі лю-
дей ви́браних, у добрих ділах за-
попáдливих.
15 Оце говори та нагадуй, та з
усяким накáзом картáй. Хай то-
бою ніхто не погордýє!

Дбáймо про добрі діла пильнувати

3 Нагадуй їм, щоб слухали влá-
ди верховної та кори́лися *їй*,
і до всякого доброго діла готові
булú,
2 щоб не зневажали нікóго, щоб
булú не сварли́ві, а тихі, виявля-
ючи повну лáгідність усім лю́-
дям.
3 Бо колись були й ми нероз-
судні, неслухня́ні, звéдені, служи-
ли різним пожадли́востям та роз-
кошам, жили в злобі та в зáздро-
щах, бридки́ми *були*, ненáвиділи
один óдного.
4 А коли з'явилась благодать
та люди́нолю́бство Спасителя, на-
шого Бога,
5 Він нас спас не з діл правед-
ности, що ми їх учинили булú, а з
Своєї милости через обмиття від-
рóдження й обнóвлення Духом
Святим,
6 Якого Він щедро вилив на нас
через Христа Ісуса, Спасителя на-
шого,
7 щоб ми виправдались Його бла-
годаттю, і стали спадкоє́мцями за
надією на вічне життя.
8 Вірне слово, і я хочу, щоб
ти і про це впевня́в, щоб ті, хто
ввірував у Бога, дбáли про
добрі діла пильнувати. Для лю-
дей оце добре й кори́сне!
9 Вистерігайсь нерозумних зма-
гáнь, і родоводів, і спорів, і су-
перéчок про Закóн, — бо вони
некори́сні й марні.
10 Люди́ни єретика, по першім
та другім наставленні, відрікай-
ся,
11 знавши, що зіпсувся такий
та грішить, і він сам себе засу-
див.

Закінчення

12 Як пришлю я до тебе Артéма
або Тихи́ка, поквáпся прибути до
мене в Нікопóль,[1] бо думаю там
перези́мувати.
13 Закóнника Зи́ну та Аполлóса
вишли квáпливо вперед, щоб для
них не забракло нічóго.
14 Нехай же навчаються й наші
дбати про добрі діла при конечних
потребах, щоб безплодні вони не
булú.
15 Вітають тебе всі, хто зо
мною. Вітай тих, хто любить нас
у вірі. Благодáть з вами всімá!
Амінь.

[1] Нікополь — головне місто Епіру в Італії.

ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА ПАВЛА ДО

ФИЛИМОНА

Привіт

1 Павло, в'язень Христа Ісуса, та брат Тимофій, улюбленому Филимо́нові й співробітникові нашому,

2 і сестрі любій Апфії, і співвойо́вникові нашому Архи́пові, і Церкві домашній твоїй:

3 благодать вам і мир від Бога Отця нашого й Господа Ісуса Христа!

Подяка Филимонові

4 Я за́всіди дякую Богові моє́му, коли тебе згадую в молитвах своїх.

5 Бо я чув про любов твою й віру, яку маєш до Господа Ісуса, і до всіх святих,

6 щоб спільність віри твоєї ді́яльна була в пізна́нні всякого добра, що в нас для Христа.

7 Бо ми маємо радість велику й потіху в любові твоїй, серця́ бо святих заспоко́їв ти, брате.

8 Через це, хоч я маю велику відвагу в Христі подавати нака́зи тобі про потрібне,

9 але більше з любови благаю я, як Павло, стари́й, тепер же ще й в'язень Христа Ісуса.

Проха́ння за Онисима

10 Благаю тебе про сина свого, про Они́сима,[1] що його породив я в кайда́нах своїх.

11 Колись то для тебе він був непотрібний, тепер же для тебе й для мене він дуже потрібний.

12 Тобі я вертаю його, того, хто є *неначе* серце моє.

[1] Слово Онисим, Ὀνήσιμος визначає „потрібний", корисний (ὄνησις — користь, вигода). Про це натяк у віршах 11 та 20.

13 Я хотів був тримати його при собі, щоб він замість тебе мені послужив у кайда́нах за Єва́нгелію,

14 та без волі твоєї нічо́го робити не хотів я, щоб твій добрий учинок не був ніби ви́мушений, але добровільний.

15 Бо може для того він був розлучився на час, щоб навіки прийняв ти його,

16 і вже не як раба, але вище від раба, — як брата улюбленого, особливо для мене, а тим більше для тебе, — і за тілом, і в Го́споді.

17 Отож, коли маєш за друга мене, то прийми його, як мене.

18 Коли ж він чим скри́вдив тебе або винен *тобі*, — полічи це мені.

19 Я, Павло, написав *це* рукою своєю: „Я віддам", щоб тобі не казати, що ти навіть само́го себе мені винен.

20 Так, брате, — нехай я оде́ржу те, що від тебе прохаю в Го́споді. Заспокой моє серце в Христі!

21 Пересвідчений я про слухня́ність твою, і тобі написав *оце*, відаючи, що ти зробиш і більше, ніж я говорю́.

22 А ра́зом мені приготуй і поме́шкання, бо надіюся я, що за ваші моли́тви я буду дарований вам.

Закінчення

23 Вітає тебе Епафра́с, мій співв'язень у Христі Ісусі,

24 Ма́рко, Ариста́рх, Дима́с, Лука́, — мої співробітники.

25 Благода́ть Господа Ісуса Христа з вашим духом! Амінь.

ПОСЛАННЯ ДО

ЄВРЕЇВ

Христос вищий за Анголів

1 Багато разів і багатьма́ способа́ми в давнину́ промовляв був Бог до отців через пророків,
2 а в останні ці дні промовляв Він до нас через Сина, що Його настанови́в за Наслідника всього, що Ним і віки́ Він створив.
3 Він був сяєвом слави та образом істоти Його, трима́в усе словом сили Своєї, учинив Собою очищення наших гріхів, — і засів на прави́ці величности на висоті.
4 Він остільки був ліпший понад анголів, оскільки славніше за них успадкува́в Ім'я́.
5 Кому́ бо коли з анголів Він промовив:

,,Ти Мій Син, — Я сьогодні Тебе породив''!

І зно́ву:

,,Я буду Йому за Отця, а Він Мені буде за Сина''!

6 І коли знов Він уводить на світ Перворі́дного, то гово́рить:

,,І нехай Йому вкло́няться всі анголи Божі''.

7 А про анголів Він говорить:

,,Ти чиниш духів анголами Своїми,
а палю́чий огонь — Своїми слугами''.

8 А про Сина:

,,Престол Твій, о Боже, навік віку;
бе́рло Твого царюва́ння — бе́рло праведности.
9 Ти полюбив праведність, а беззако́ння зненави́дів;
через це намасти́в Тебе, Боже, Твій Бог
оливою радости більше, ніж дру́зів Твоїх''.

10 І:

,,Ти, Господи, землю колись закла́в,
а небо — то чин Твоїх рук.
11 Загинуть вони, а Ти будеш стояти, —
всі вони, як *той* одяг, поста́ріють.
12 Як одежу, їх змі́ниш, — і минуться вони,
а Ти *за́вжди* Той Са́мий,
і роки Твої не закінчаться''!

13 Кому з анголів Він промовив коли:

,,Сядь право́руч Мене,
доки не покладу́ Я Твоїх ворогів
підніжком ногам Твоїм''!

14 Чи не всі вони ду́хи служебні, що їх посилають на службу для тих, хто має спасіння вспадкувати?

2 Через це подобає нам більше вважати на почуте, щоб ми не відпали коли.
2 Коли бо те слово, що сказали його анголи́, було певне, а всякий пере́ступ та непо́слух прийняли́ справедливу заплату,
3 то як ми втечемо́, коли ми не дбали про таке велике спасіння? Воно проповідувалося спочатку від Го́спода, стве́рдилося нам через тих, хто почув,
4 коли Бог був засвідчив озна́ками й чу́дами, і різними силами та обдарува́нням Духом Святим із волі Своєї.
5 Бо Він не піддав анголам світ

майбутній, що про нього говоримо.
6 Але хтось десь засві́дчив був, кажучи:
,,Що́ є чолові́к, що Ти пам'ята́єш про ньо́го,
і син лю́дський, якого відвідуєш?
7 Ти його вчинив мало меншим від анголів,
і честю й вели́чністю Ти вінчаєш його,
і поставив його́ над ділами рук Своїх,
8 усе піддав Ти під ноги йому́''!
А коли Він піддав йому все, то не залиши́в нічого йому непідда́ного. А тепер ще не бачимо, щоб підда́не було́ йому все.
9 Але бачимо Ісуса, мало чим уменшеним від анголів, що за перете́рплення смерти Він увінчаний честю й вели́чністю, щоб за благода́ттю Божою смерть скуштува́ти за всіх.
10 Бо належало, щоб Той, що все ради Нього й усе від Нього, Хто до слави привів багато синів, Провідника їхнього спасі́ння вчинив досконалим через стражда́ння.
11 Бо Хто освячує, і ті, хто освя́чується — усі від Одно́го. З цієї причини не соромиться Він звати братами їх, кажучи:
12 ,,Сповіщу́ про Ім'я́ Твоє бра́ттям Своїм,
буду хвалити Тебе серед Церкви''!
13 І ще:
,,На Нього я бу́ду надіятися''!
І ще:
,,Ото Я та діти, яких Бог Мені дав''.
14 А що діти стали спільниками тіла та крови, то й Він став уча́сником їхнім, щоб смертю знищити того, хто має вла́ду смерти, цебто диявола,
15 та визволити тих усіх, хто все життя стра́хом смерти тримався в неволі.
16 Бо приймає Він не Анголі́в, але Авраамове насіння.
17 Тому́ мусів бути Він у всьому подібний брата́м, щоб стати милости́вим та вірним Первосвящеником у Божих справах, для вблага́ння за гріхи людей.
18 Бо в чо́му був Сам постраждав, ви́пробовуваний, у тому Він може й випробо́вуваним помогти.

Христос вищий за Мойсея

3 Отож, святі брати́, учасники небесного покли́кання, уважайте на Апо́стола й Первосвященика нашого ісповідання, Ісуса,
2 що вірний Тому́, Хто настанови́в Його, як *був* і Мойсей у всім домі Його,
3 бо гідний Він вищої слави понад Мойсея, поскільки будівни́чий має більшу честь, аніж дім.
4 Усякий бо дім хтось будує, а Той, хто все збудував, — то Бог.
5 І Мойсей вірний був у всім домі Його, як слуга, на свідоцтво того, що сказати повинно було́.
6 Христос же, як Син, у Його домі. А дім Його — ми, коли тільки відвагу й похвалу́ надії доде́ржимо певними аж до кінця.
7 Тому́ то, як каже Дух Святий:
,,Сьогодні, як голос Його ви почуєте,
8 не робіть затверділими ваших серде́ць, як під час нарікань,
за дня випробо́вування на пустині,
9 де Мене випробо́вували отці ваші, Мене випробо́вували,
і бачили працю Мою сорок років.

10 Через це Я розгнівався був
на той рід
і сказав: Постійно вони
блу́дять серцем,
вони не пізнали доріг Моїх,
11 тому́ Я присягнув у
гніві Своїм,
що вони до Мого́ відпо-
чинку не ввійдуть''!
12 Стережіться, брати́, щоб у
комусь із вас не було злого серця
невірства, що воно відступало б
від Бога Живого!
13 Але кожного дня заохо-
чуйте один о́дного, доки зветься
,,Сьогодні'', щоб запеклим не став
котри́й з вас через підступ гріха.
14 Бо ми стали учасниками
Христа, коли тільки почате життя
ми затри́маємо певним аж до кін-
ця,
15 аж поки говориться:
,,Сьогодні, як голос Його ви
почуєте,
не робіть затверділими
ваших серде́ць, як під
час нарі́ка́нь''!
16 Котрі бо, почувши, розгніва-
ли *Бога*? Чи не всі, хто з Єгипту
вийшов з Мойсеєм?
17 На ко́го ж Він ,,гнівався був
сорок ро́ків?'' Хіба не на тих, хто
згрішив, що їхні ,,кості в пустині
полягли?''
18 Проти ко́го Він ,,був прися-
гався, що не ввійдуть вони до
Його відпочинку, ,,як не проти не-
слухняних?
19 І ми бачимо, що вони не змог-
ли ввійти за невірство.

Пильнуймо ввійти до місця Його відпочинку

4 Отже, біймося, коли зостаєть-
ся обітниця вхо́ду до Його́
відпочинку, щоб не виявилось, що
хтось із вас опізни́вся.
2 Бо Єва́нгелія була звіщена
нам, як і тим. Але не прине́сло
пожитку їм слово почуте, бо воно
не злучилося з вірою слухачів.
3 Бо до *Його́* відпочинку вхо́-
димо ми, що ввірували, як Він
провістив:
,,Я присяг був у гніві Своїм,
що до місця Мого від-
починку не ввійдуть во-
ни'',
хоч діла *Його* були вчи́нені від
закла́дин світу.
4 Бо колись про *день* сьомий
сказав Він отак: ,,І Бог відпочив
сьомого дня від усієї праці Своєї''.
5 А ще тут:
,,До Мого відпочинку не
ввійдуть вони''!
6 Коли ж залиша́ється ото, що
деякі ввійдуть до нього, а ті,
кому Єва́нгелія була перше зві-
щена, не ввійшли за непо́слух,
7 то ще призначає Він деякий
день, — ,,сьогодні'', бо через Да-
вида говорить по такім довгім ча́-
сі, як вище *вже* сказано:
,,Сьогодні, як голос Його
ви почуєте,
не робіть затверділими
ваших серде́ць''!
8 Бо коли б Ісус (*Навин*) дав їм
відпочинок, то про інший день не
казав би по цьо́му.
9 Отож, людові Божому за-
лиша́ється субо́тство, *спочи́нок*.
10 Хто бо ввійшов був у Його
відпочинок, то й той відпочив від
учинків своїх, як *і* Бог від Своїх.
11 Отож, попильнуймо ввійти
до того відпочинку, щоб ніхто
не потра́пив у непо́слух за при́кла-
дом тим.
12 Бо Боже Слово живе та дія́ль-
не, гостріше від усякого меча обо-
січного, — прохо́дить воно аж до
поділу душі й духа, сугло́бів та
мо́зків, і спосібне судити думки́ та
на́міри се́рця.
13 І немає створі́ння, щоб схова-
лось перед Ним, але́ все наге́ та

відкрите перед очима Його, — Йому дамо звіт!

Христос — Первосвященик

14 Отож, мавши великого Первосвященика, що небо перейшов, Ісуса, Сина Божого, тримаймося визнання *нашого*!

15 Бо ми маємо не такого Первосвященика, що не міг би співчувати слабостям нашим, але випробуваного в усьому, подібно *до нас*, окрім гріха.

16 Отож, приступаймо з відвагою до престолу благодаті, щоб прийняти милість та для своєчасної допомоги знайти благодать.

5 Кожен бо первосвященик, що з-між людей вибирається, настановляється для людей на служіння Богові, щоб приносити дари та жертви за гріхи,

2 і щоб міг співчувати недосвідченим та заблудженим, бо й сам він перейнятий слабістю.

3 І тому він повинен як за людей, так само й за себе самого приносити *жертви* за гріхи.

4 А чести *цієї* ніхто не бере сам собою, а покликаний Богом, як і Аарон.

5 Так і Христос, — не Сам Він прославив Себе, щоб Первосвящеником стати, а Той, що до Нього сказав:

„Ти Мій Син, Я сьогодні Тебе породив“.

6 Як і на іншому місці говорить:

„Ти Священик навіки за чином Мелхиседековим“.

7 Він за днів тіла Свого з голосінням великим та слізьми приніс був благання й молитви до Того, Хто від смерти Його міг спасти, — і був вислуханий за побожність *Свою*.

8 І хоч Сином Він був, проте навчився послуху з того, що вистраждав був.

9 А вдосконалившися, Він для всіх, хто слухняний Йому, спричинився для вічного спасіння,

10 і від Бога був названий Первосвящеником за чином Мелхиседековим.

Страва тверда — для дорослих

11 Про це нам би треба багато казати, та висловити важко його, бо нездібні ви стали, щоб слухати.

12 Ви бо за віком повинні б бути вчителями, але ви потребуєте ще, щоб хтось вас навчав перших початків Божого Слова. І ви стали такими, яким потрібне молоко, а не страва тверда.

13 Бо хто молока вживає, той недосвідчений у слові праведности, — бо він немовля.

14 А страва тверда — для дорослих, що мають чуття, привчені звичкою розрізняти добро й зло.

Покладаймося міцно на Бога

6 Тому полишімо початки науки Христа, та й звернімося до досконалости, і не кладімо знову засади покаяння від мертвих учинків та про віру в Бога,

2 Науки про хрищення, про покладання рук, про воскресіння мертвих та вічний суд.

3 Зробимо й це, коли Бог дозволить.

4 Не можна бо тих, що раз просвітились були, і скуштували небесного дару, і стали учасниками Духа Святого,

5 і скуштували доброго Божого Слова та сили майбутнього віку,

6 та й відпали, знов відновляти покаянням, коли вдруге вони розпинають у собі Сина Божого та зневажають.

7 Бо земля, що п'є дощ, який

падає часто на неї, і родить рослини, добрі для тих, хто їх і виро́щує, — вона благословення від Бога приймає.
8 Але та, що приносить те́рня й будя́ччя, — непотрібна вона та близька́ до прокля́ття, а кінець її — спа́лення.
9 Та ми сподіва́ємось, любі, кращого про вас, що спасіння тримаєтеся, хоч говоримо й так.
10 Та не є Бог несправедливий, щоб забути ділo ваше та працю любови, яку показали в Ім'я́ Його ви, що святим послужили та служите.
11 Ми ж бажаємо, щоб кожен із вас виявляв таку саму завзятість на певність надії аж до кінця,
12 щоб ви не розлінились, але переймали від тих, хто обітниці вспадко́вує вірою та терпеливістю.
13 Бо Бог, обітницю давши Авраамові, як не міг ніким вищим покля́стися, поклявся Сам Собою,
14 говорячи: ,,Поблагословити — Я ко́нче тебе поблагословлю́, та розмножити — розмножу тебе!"
15 І, терплячи довго отак, *Авраа́м* оде́ржав обітницю.
16 Бо люди клянуться вищим, і клятва на стве́рдження кінчає всяку їхню суперечку.
17 Тому й Бог, хотівши перева́жно показати спадкоє́мцям обітниці незмінність волі Своєї, учинив те при помочі клятви,
18 щоб у двох тих незмінних реча́х, що в них не можна сказати неправди Богові, мали потіху міцну ми, хто прибіг прийняти надію, що лежить перед нами,
19 що вони для душі як котви́ця, міцна та безпечна, що аж до сере́дини входить за заслону,
20 куди, як предте́ча, за нас увійшов був Ісус, ставши навіки Первосвящеником за чином Мелхиседе́ковим.

Свяще́нство за чином Мелхиседековим

7 Бо цей Мелхиседе́к, цар Салиму,[1] священик Бога Всеви́шнього, що був стрів Авраама, як той вертався по пора́зці царів, і його поблагослови́в.
2 Авраам відділив йому й десяти́ну від усього, — найперше бо він визначає ,,цар праведности", а потім ,,цар Сали́му", цебто ,,цар миру".
3 Він без ба́тька, без матері, без родово́ду, не мав ані поча́тку днів, ані кінця життя, уподо́бився Божому Сину, — пробуває священиком за́вжди.
4 Побачте ж, який він великий, що йому й десятину з добичі найліпшої дав патріярх Авраам!
5 Ті з синів Левієвих, що свяще́нство приймають, мають заповідь — брати за Зако́ном десятину з наро́ду, цебто з братів своїх, хоч і вийшли вони з Авраамових сте́гон.
6 Але цей, що не похо́дить з їхнього роду, десятину одержав від Авраама, і поблагословив того, хто обітницю мав.
7 І без усякої супере́чки більший меншого благословляє.
8 І тут люди смерте́льні беруть десятину, а там той, про якого засвідчується, що живе.
9 І, щоб сказати отак, через Авраама і Леві́й, що бере десятини, дав *сам* десятини.
10 Бо ще в ба́тькових сте́гнах він був, коли стрів його Мелхиседе́к.
11 Отож, коли б досконалість була через свяще́нство леви́тське, — бо люди Зако́на оде́ржали з ним, — то яка ще потреба була, щоб Інший Священик повстав за чином Мелхиседе́ковим, а не зватися за чином Ааро́новим?

[1] Місто Салим — на південь від Генисаретського озера, на захід від Йордану. Гебрейське Šalem — мир.

12 Коли бо свяще́нство змі-
няється, то з потреби буває переміна й Зако́ну.
13 Бо Той, що про Нього говориться це, належав до іншого племени, з якого ніхто не ставав був до же́ртівника.
14 Бож відо́мо, що Госпо́дь наш походить від Юди, а про це плем'я́, про свяще́нство його, нічого Мойсей не сказав.
15 І ще більше відо́мо, коли повстає на подобу Мелхиседе́ка Інший Священик,
16 що був не за зако́ном тілесної заповіді, але з сили незнища́льного життя.
17 Бо свідчить: „Ти Священик навіки за чином Мелхиседе́ковим".
18 Попере́дня бо заповідь відкладається через не́міч її та некори́сність.
19 Бо не вдоскона́лив нічого Зако́н. Запроваджена ж краща надія, що нею ми наближуємось до Бога.
20 І поскільки воно не без клятви, —
21 вони бо без клятви були́ священиками, Цей же з клятвою через Того, Хто говорить до Нього:

„Клявся Госпо́дь — і не буде Він каятися:
Ти Священик навіки за чином Мелхиседе́ковим", —

22 то постільки Ісус став запорукою кращого Заповіту!
23 І багато було їх священиків, бо смерть боронила лишатися їм,
24 але Цей, що навіки лишається, безперестанне Свяще́нство Він має.
25 Тому може Він за́вжди й спасати тих, хто через Нього до Бога приходить, бо Він за́вжди живий, щоб за них заступи́тись.
26 Отакий бо потрібний нам Первосвященик: святий, незлобивий, невинний, відлучений від грішників, що вищий над небеса́,
27 що потреби не має щодня, як ті первосвященики, перше прино́сити жертви за власні гріхи, а потому за лю́дські гріхи, — бо Він це раз наза́вжди вчинив, прині́сши Само́го Себе.
28 Зако́н бо людей ставить первосвящениками, що немочі мають, але слово клятви, що воно за Зако́ном, *ставить* Сина, Який досконалий навіки!

Маємо Первосвященика

8 Головна ж річ у то́му, про що я говорю: маємо Первосвященика, що засів на небеса́х, по прави́ці престолу величности,
2 що Він Священнослужи́тель святині й правдивої скинії, що її збудував був Госпо́дь, а не люди́на.
3 Усякий бо первосвященик настановляється, щоб прино́сити да́ри та жертви, а тому було треба, щоб і Цей щось мав, що принести.
4 Бо коли б на землі перебува́в, то не був би Він священиком, бо *тут* пробувають священики, що да́ри приносять за Зако́ном.
5 Вони служать о́бразові й тіні небесного, як Мойсеєві сказано, коли мав докінчи́ти скинію: „Дивись бо, сказав, зроби все за зразко́м, що тобі на горі був показаний!"
6 А тепер оде́ржав Він краще служі́ння, поскільки Він посередник і кращого заповіту, який на кращих обітницях був узаконений.
7 Бо коли б отой перший був бездоганний, не шукалося б місця для другого.
8 Бо їм докоряючи, каже:

„Ото дні надхо́дять, говорить Господь,
коли з домом Ізраїля й з Юдиним домом
Я складу́ Заповіта Ново́го,

9 не за заповітом, що його Я склав був з отцями їхніми
дня, коли взяв їх за руку,
щоб вивести їх із землі єгипетської.
А що вони не залишилися в Моїм заповіті,
то й Я їх покинув, говорить Госпо́дь!
10 Оце Заповіт, що його Я складу́
по тих днях із домом Ізраїлевим, говорить Господь:
Покладу Я Зако́ни Свої в їхні думки́,
і на їхніх серцях напишу́ їх,
і буду їм Богом,
вони ж будуть наро́дом Моїм!"
11 І кожен не буде навчати свого ближнього,
і кожен брата свого, промовляючи: „Пізнай Господа"!
Усі бо вони будуть знати Мене
від мало́го та аж до великого з них!
12 Буду бо Я милости́вий до їхніх неправд,
і їхніх гріхів не згадаю Я більш"!

13 Коли ж каже „Нови́й *Заповіт*", то *тим* назвав перший стари́м. А що́ порохня́віє й старіє, те близьке́ до зотління.

Жертви старозавітні й жертва Христова

9 Мав же і перший *заповіт* постанови богослужби та земну святиню.

2 Була́ бо уряджена перша скинія, яка зветься „Святе", а в ній *був* світильни́к, і стіл, і жертовні хліби.

3 А за другою заслóною скинія, що зветься „Святé Святих".

4 Мала вона золоту кадильницю й ковчéга заповіту, усюди обку́того золотом, а в нім золота посу́дина з ма́нною, і розцвіле жезлó Аарóнове та таблиці заповіту.

5 А над ним херуви́ми слави, що затінювали престола благодаті, про що говорити докладно тепер не потрібно.

6 При такому ж уря́дженні до першої скинії вхóдили за́вжди священики, пра́влячи служби *Богові*,

7 а до другої раз на рік сам первосвященик, не без крови, яку він принóсить за себе й за лю́дські провини.

8 Святий Дух виявляє оцим, що ще не відкрита дорога в святиню, коли ще стоїть перша скинія.

9 Вона образ для ча́су теперішнього, за якого принóсяться да́ри та жертви, що того не можуть вдоскона́лити, щодо сумління того, хто служить,

10 що тільки в потравах та в напóях, та в різних обмива́ннях, в уставах тілесних, — установлено їх аж до ча́су направи.

11 Алé Христос, Первосвященик майбутнього доброго, прийшов із більшою й досконалішою скинією, нерукотвóрною, цебто не цього втвóрення,

12 і не з кров'ю козлів та телят, але з власною кров'ю увійшов до святині один раз, та й набу́в вічне відку́плення.

13 Бо коли кров козлів та телят та попіл із я́лівок, як покрóпить нечистих, освячує *їх* на очи́щення тіла,

14 скільки ж більш кров Христа, що Себе непорочного Богу приніс Вічним Духом, очистить наше

сумління від мертвих учинків,
щоб служити нам Богові Живому!
15 Тому Він — Посере́дник Но-
во́го Заповіту, щоб через смерть,
— що була́ для відку́плення від
пере́ступів, учинених за першого
заповіту, — покликані прийняли́
обітницю вічного спа́дку.
16 Бо де заповіт, там має від-
бутися смерть заповітника,
17 заповіт бо важливий по мерт-
вих, бо нічого не варт він, як
живе заповітник.
18 Тому й перший *заповіт* освя-
чений був не без крови:
19 Коли бо Мойсей сповістив
усі заповіді за Зако́ном усьому
наро́дові, він узяв кров козлів та
телят із водою й червоною вовною
та з ісопом, та й покропив і саму
оту книгу, і людей,
20 проказуючи: „Це кров запо-
віту, що його наказав для вас Бог!“
21 Так само і скинію, і ввесь
по́суд служебний покропи́в він
кров'ю.
22 І майже все за Зако́ном кро-
в'ю очищується, а без пролиття́
крови немає відпу́щення.
23 Отож, треба було́, щоб об-
рази небесного очищалися цими, а
небесне саме кращими від оцих
же́ртвами.
24 Бо Христос увійшов не в
рукотво́рну святиню, що була на
взір правдивої, але в саме небо,
щоб з'явитись тепер перед Божим
лицем за нас,
25 і не тому́, щоб часто при-
но́сити *в жертву* Себе, як пер-
восвященик входить у святиню
кожнорічно з кров'ю чужою,
26 бо інакше Він мусів би часто
страждати *ще* від закла́дин світу,
а тепер Він з'явився один раз на
схи́лку віків, щоб власною жерт-
вою знищити гріх.
27 І як лю́дям призна́чено вмер-
ти один раз, потім же суд,
28 так і Христос один раз був
у жертву прине́сений, щоб „поне́-
сти гріхи багатьох“, і не в справі
гріха другий раз з'явитися тим,
хто чекає Його на спасі́ння.

10 Бо Зако́н, мавши *тільки* тінь
майбутнього добра́, а не
самий о́браз речей, тими самими
жертвами, що за́вжди щороку при-
но́сяться, не може ніко́ли вдоско-
на́лити тих, хто приступає.
2 Інакше вони перестали б при-
но́ситись, бо ті, хто служить, очи-
щені раз, уже б не мали жодної
свідо́мости гріхів.
3 Але в них спо́мин про гріхи
буває щороку,
4 бо тож неможливе, щоб кров
биків та козлів здіймала гріхи!
5 Тому́ то, вхо́дячи в світ, Він
говорить:
„Жертви й прино́шення Ти
не схотів,
але тіло Мені приготу-
ва́в.
6 Цілопа́лення й жертви по-
ку́тної Ти не жадав.
7 Тоді Я сказав: Ось іду́, — в
звої книжки про Мене
написано,
щоб волю чини́ти Твою,
Боже“!
8 Він вище сказав, що „жертви
й при́носу, та цілопа́лення й
жертви поку́тної, — які за Зако́-
ном прино́сяться, — Ти не жадав і
Собі не вподо́бав“.
9 Пото́му сказав: „Ось іду, щоб
волю Твою чини́ти, Боже“. Від-
міняє Він перше, щоб друге по-
ставити.
10 У цій волі ми освячені
жертвоприно́шенням тіла Ісуса
Христа один раз.
11 І кожен священик щоденно
стоїть, слу́жачи, і часто приносить
жертви ті самі, що ніко́ли не мо-
жуть зняти гріхів.

12 А Він за гріхи *світу* приніс жертву один раз, і назáвжди ,,по Божій правиці засів'',

13 далі чекаючи, ,,аж вороги Його бýдуть покладені за підніжка Його ніг''.

14 Бо жертвопринóшенням одним вдосконáлив Він тих, хто освячується.

15 Свідкує ж і Дух Святий нам, як говорить:

16 ,,Оце заповіт, що його по цих днях
встановляю Я з ними, говорить Господь, —
Закони Свої Я дам в їхні серцá,
і в їхніх думкáх напишý їх.

17 А їхніх гріхів та несправедливостей їхніх
Я більш не згадаю''!

18 А де їхне відпущення, там нема вже жертвопринóшення за гріхи.

Віруймо на спасіння душі

19 Отож, браття, ми маємо відвагу вхóдити до святині кров'ю Ісусовою,

20 новóю й живою дорогою, яку нам обновúв Він через завісу, цебто через тіло Своє,

21 *маємо* й Великого Священика над домом Божим, —

22 то приступíмо з щирим серцем, у повноті віри, окропúвши серцá від сумління лукавого та обмивши тілá чистою водою!

23 Тримáймо непохúтне визнáння надії, вірний бо Той, Хто обіцяв.

24 І уважаймо один за однúм для заохóти до любови й до добрих учинків.

25 Не кидаймо збору свого, як то звичай у деяких, але заохочуймося, і тим більше, скільки більше ви бачите, що зближається день той.

26 Бо як ми грішимó самовільно, одержавши пізнáння правди, то вже за гріхи не знахóдиться жертви,

27 а страшливе якесь сподівáння сýду та гнів палючий, що має пожерти противників.

28 Хто відкидає Закóна Мойсея, такий немилосердно вмирає ,,при двох чи трьох свідках'', —

29 скільки ж більшої мýки, — додýмуєтеся? — заслуговує той, хто потоптав Сина Божого, і *хто* кров заповіту, що нею освячений, за звичайну вважав, і *хто* Духа благодаті зневажив!

30 Бо знаємо Того, Хто сказав: ,,Мені помста *належить*, Я відплачý, говорить Господь''. І ще: ,,Господь буде судити нарóда Свого''!

31 Страшнá річ — упасти в руки Бога Живого!

32 Згадайте ж про перші дні ваші, як ви просвітилися й витерпіли запеклу боротьбу страждáнь.

33 Ви булú то видóвищем зневаги й знущáння, то булú учасниками тих, що жилú так.

34 Ви бо страждали й з ув'язненими, і грабýнок свого майнá прийнялú з потіхою, відаючи, що маєте в небі для себе майно неминýще та краще.

35 Тож не відкидайте відваги своєї, бо має велику нагорóду вона.

36 Бо вам терпеливість потрібна, щоб Божу волю вчинити й прийняти обітницю.

37 Бо ще
,,мало, дуже мало,
і Той, хто має прийти, прийде й барúтись не бýде!''

38 А ,,праведний житиме вірою''.
І:
,,Коли захитається він, то душа Моя його не вподóбає''.

39 Ми ж не з тих, хто хитається на заги́біль, але віруємо на спасіння душі.

Сила віри

11 А віра — то підста́ва сподіваного, доказ неба́ченого.
2 Бо нею засвідчені ста́рші булі́.
3 Вірою ми розуміємо, що віки́ Словом Божим збудовані, так що з невиди́мого сталось видиме.
4 Вірою Авель приніс Богові жертву кращу, як Ка́їн; нею засвідчений був, що він праведний, як Бог свідчив про да́ри його; нею, і вмерши, він ще промовляє.
5 Вірою Енох був перене́сений *на небо*, щоб не бачити смерти; і його не знайшли, бо Бог переніс його. Бо раніш, як його перенесено, він був засвідчений, що ,,Богові він догоди́в".
6 Догоди́ти ж без віри не можна. І той, хто до Бога приходить, мусить вірувати, що Він є, а тим, хто шукає Його, Він дає нагороду.
7 Вірою Ной, як дістав об'я́влення про те, чого́ ще не бачив, побоявшись, зробив ковчега, щоб дім свій спасти́; нею світ засудив він, і став спадкоє́мцем праведности, що з віри вона.
8 Вірою Авраа́м, покликаний на місце, яке мав прийняти в спа́дщину, послухався та й пішов, не відаючи, куди йде.
9 Вірою він перебува́в на Землі Обіцяній, як на чужій, і проживав у паме́тах з Іса́ком та Яковом, співспадкоє́мцями тієї ж обітниці,
10 бо чекав він міста, що має підва́лини, що Бог його будівни́чий та творе́ць.
11 Вірою й Са́ра сама дістала силу прийняти насіння, і породила понад час *свого* віку, бо вірним вважала Того, Хто обітницю дав.
12 Тому́ й від одно́го, та ще змертвілого, народилось так багато, як зо́рі небесні й пісок незчисле́нний край моря.
13 Усі вони повмирали за вірою, не оде́ржавши обітниць, але зда́лека бачили їх, і повітали, і вірували *в них*, та визнавали, що ,,вони на землі чужани́ці й прихо́дьки".
14 Бо ті, що говорять таке, виявляють, що шукають ба́тьківщини.
15 І коли б вони пам'ятали ту, що вийшли з неї, то мали б час повернутись.
16 Та бажають вони тепер кращої, цебто небесної, тому́ й Бог не соро́миться їх, щоб звати Себе їхнім Богом, бо Він приготува́в їм місто.
17 Вірою Авраа́м, випробо́вуваний, привів *на жертву* Ісака, і, мавши обітницю, приніс однородженого,
18 що йому було сказано: ,,В Ісакові буде насіння тобі".
19 Бо він розумів, що Бог має силу й воскресити з мертвих, тому й одержав його на про́браз.
20 Вірою в майбу́тнє поблагословив Іса́к Якова та Іса́ва.
21 Вірою Яків, умираючи, поблагословив кожного сина Йо́сипового, і ,,схилився на верх свого́ жезла."
22 Вірою Йо́сип, умираючи, згадав про ви́хід синів Ізра́їлевих та про кості свої заповів.
23 Вірою Мойсе́й, як родився, перехо́вувався батьками своїми три місяці, бо вони бачили, що гарне дитя, і не злякались нака́зу царе́вого.
24 Вірою Мойсе́й, коли виріс, відрікся зватися сином дочки́ фарао́нової.
25 Він хотів краще страждати з наро́дом Божим, аніж мати доча́сну гріховну потіху.

26 Він наругу Христову вва-
жав за більше багатство, ніж скар-
би єгипетські, бо він озирався на
Божу нагороду.
27 Вірою він покинув Єгипет,
не злякавшися гніву царе́вого, бо
він був непохитний, як той, хто
Невиди́мого бачить.
28 Вірою справив він Пасху й
покро́плення крови, щоб їх не торк-
нувся той, хто погубив перво-
роджених.
29 Вірою вони перейшли Чер-
воне море, немов суходо́лом, на
що спокусившись єги́птяни, пото-
пились.
30 Вірою впали єрихо́нські му́-
ри по семиденнім обхо́дженні їх.
31 Вірою блудни́ця Раха́в не
згинула з невірними, коли з миром
прийняла́ вивідувачів.
32 І що ще скажу́? Бо не стане
ча́су мені, щоб оповіда́ти про
Гедео́на, Вара́ка, Самсо́на, Ефта́я,
Дави́да й Самуїла та про пророків,
33 що вірою ца́рства побива́ли,
правду чинили, оде́ржували обіт-
ниці, пащі левам загороджували,
34 силу огне́нну гасили, утікали
від вістря меча, зміцнялись від
слабости, хоробрі були́ на війні,
оберта́ли в розтіч полки́ чужозем-
ців;
35 жінки діставали поме́рлих
своїх із воскресіння; а інші бували
скатовані, не прийнявши визво́-
лення, щоб отримати краще во-
скресіння;
36 а інші дізнали наруги та
рани, а також кайда́ни й в'язниці.
37 Камінням побиті бува́ли, до-
питувані, перепи́лювані, умирали,
зару́бані мече́м, тинялися в овечих
та ко́зячих шкурах, збідовані, за-
сумовані, витерпілі.
38 Ті, що світ не вартий був їх,
тинялися по пустинях та го́рах,
і по печерах та прова́ллях зе́мних.
39 І всі вони, одержавши засвід-
чення вірою, обітниці не прийняли́,
40 бо Бог передбачив щось кра-
ще про нас, — щоб вони не без нас
досконалість оде́ржали.

Кого Бог любить, того й карає

12 Тож і ми, мавши навколо
себе велику таку хмару свід-
ків, скиньмо всякий тяга́р та гріх,
що обплутує нас, та й біжім з терпе-
ливістю до боротьби, яка перед
нами,
2 дивлячись на Ісуса, на На-
чальника й Виконавця віри, що
замість радости, яка була перед
Ним, перете́рпів хреста, не звер-
тавши уваги на сором, і сів по
правиці престолу Божого.
3 Тож подумайте про Того, хто
перете́рпів такий перекір проти
Себе від грішних, щоб ви не зне-
моглись, і не впали на душах
своїх.
4 Ви ще не змага́лись до крови,
борю́чись проти гріха,
5 і забули на́гад, що говорить
до вас, як синів:
,,Мій сину, — не нехтуй
Господньої кари,
і не знемагай, коли Він
докоря́є тобі.
6 Бо Господь, кого любить, того
Він карає,
і б'є кожного сина, якого
приймає''!
7 Коли те́рпите кару, то ро́бить
Бог вам, як синам. Хіба є такий
син, що ба́тько його не карає?
8 А коли ви без кари, що спіль-
на для всіх, то ви діти з пере́любу,
а не сини.
9 А до того, ми мали батьків, що
карали наше тіло, — і боялися *їх*,
то чи ж не далеко більше повинні
кори́тися ми Отцеві ду́хів, щоб
жити?
10 Ті нас за короткого ча́су ка-
рали, як їм до вподоби було́, Цей

же на ко́ристь, щоб ми стали учасниками Його святости.

11 Усяка кара в тепе́рішній час не здається потіхою, але смутком, та згодом для на́вчених нею приносить ми́рний плід праведности!

Накази про праведне життя

12 Тому́ то
,,опущені руки й коліна знемо́жені ви́простуйте'',

13 і
,,чиніть прості стежки́ ногам вашим'',
щоб кульга́ве не збо́чило,
але краще ви́правилось.

14 Пильнуйте про мир зо всіма, і про святість, без якої ніхто не побачить Господа.

15 Дивіться, щоб хто не зостався без Божої благода́ті, щоб ,,не виріс який гіркий корінь і не наробив непоко́ю'', і щоб багато-хто не опога́нились тим.

16 Щоб не був хто блудник чи безбожник, немов той Ісав, що своє перворі́дство віддав за поживу саму́.

17 Бо знаєте ви, що й після, як схотів він успадкува́ти благослове́ння, відкинутий був, — не знайшов бо був можливости до покая́ння, хоч його з слізьми шукав.

18 Бо ви не приступили до гори дотика́льної та до палю́чого огню, і до хмари, і до те́мряви, та до бурі,

19 і до сурмо́вого звуку, і до голосу слів, що його ті, хто чув, просили, щоб більше не мовилось слово до них.

20 Не могли бо вони того витримати, що наказано: ,,Коли й звірина́ до гори доторкне́ться, то буде камінням побита''.

21 І таке страшне́ те видіння було́, що Мойсей проказав: ,,Я боюся й тремчу́!''

22 Але ви приступили до гори Сіонської, і до міста Бога Живого, до Єрусалиму небесного, і до десятків тисяч анголів,

23 і до Церкви перворо́джених, на небі написаних, і до Судді всіх — до Бога, і до духів удоскона́лених праведників,

24 і до Посере́дника Нового Заповіту — до Ісуса, і до покро́плення крови, що краще промовляє, як Авелева.

25 Глядіть, не відверта́йтеся від того, хто промовляє. Бо як не повтікали вони, що зреклися того, хто звіщав на землі, то тим більше ми, якщо зрікаємся Того, Хто з неба звіщає,

26 що голос Його захитав тоді землю, а тепер обіцяв та каже: ,,Ще раз захитаю не тільки землею, але й небом''.

27 А ,,ще раз'' визначає заміну захитаного, як ство́реного, щоб зосталися ті, хто непохитний.

28 Отож ми, що приймаємо царство непохитне, нехай маємо благода́ть, що нею приємно служитимемо Богові з побожністю й зо стра́хом.

29 Бо наш Бог — то ,,палю́чий огонь''!

13 Братолю́бство нехай пробува́є *між вами*!

2 Не забувайте любови до при́ходнів, бо деякі нею, *на́віть* не відаючи, гостинно прийняли а́нголів.

3 Пам'ятайте про в'я́знів, немов із ними були б ви пов'язані, про тих, хто страждає, як такі, що й самі ви знахо́дитесь в тілі.

4 *Нехай буде* в усіх че́сний шлюб та ложе непоро́чне, а блу́дників та пере́любів судитиме Бог.

5 Будьте життям не грошолюбні, задовольняйтеся тим, що́ маєте. Сам бо сказав: ,,Я тебе не покину, ані не відступлю́ся від тебе!''

6 Тому́ то ми сміливо говоримо:
,,Господь — мені Помічни́к,
і я не злякаюсь *ніко́го*:
що зробить люди́на мені?"
7 Спогадуйте наставників ваших, що вам говорили Слово Боже; і, дивлячися на кінець їхнього життя, переймайте *їхню* віру.
8 Ісус Христос учора, і сьогодні, і навіки Той Са́мий!
9 Не захоплюйтеся всілякими та чужими науками. Бо річ добра зміцняти серця благода́ттю, *а* не стра́вами, що ко́ристи від них не оде́ржали ті, хто за ними ходив.[1]
10 Маємо же́ртівника, що від нього годуватися права не мають ті, хто скинії служить, —
11 бо котри́х звірят кров первосвященик уносить до святині за гріхи, тих м'ясо па́литься поза табо́ром, —
12 тому́ то Ісус, щоб кров'ю Своєю людей освятити, постраждав поза брамою.
13 Тож виходьмо до Нього поза та́бір, і наругу Його понесімо,
14 бо постійного міста не маємо тут, а шукаємо майбутнього!
15 Отож, за́вжди приносьмо Богові жертву хвали́, цебто плід уст, що Ім'я́ Його славлять.
16 Не забувайте ж і про доброчинність та спільність, бо жертви такі вгодні Богові.

[1] Ходити — тут: жити, чинити.

17 Слухайтесь ваших наставників та коріться *їм*, — вони бо пильнують душ ваших, як ті, хто має здати справу. Нехай вони роблять це з радістю, а не зідхаючи, — бо це для вас не кори́сне.
18 Моліться за нас, бо наді́ємося, що ми маємо добре сумління, бо хочемо добре в усьому пово́дитись.
19 А надто прошу́ це робити, щоб шви́дше до вас мене ве́рнено.
20 Бог же миру, що з мертвих підняв великого Па́стиря вівцям кров'ю вічного заповіту, Господа нашого Ісуса,
21 нехай вас удоскона́лить у кожному доброму ділі, щоб волю чинити Його, чинячи в вас любе перед лицем Його через Ісуса Христа, Якому слава на віки вічні. Амінь.

Закінчення

22 Благаю ж вас, браття, прийміть слово потіхи, бо коротко я написав вам.
23 Знайте, що наш брат Тимофій *вже* ви́пущений, і я з ним; коли незаба́ром він при́йде, я вас побачу.
24 Вітайте всіх ваших наставників та всіх святих. Вітають вас ті, хто в Італії.
25 Благодать зо всіма́ вами! Амінь.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА

ЯКОВА

Просіть у Господа з вірою

1 Яків, раб Бога й Господа Ісуса
Христа, дванадцятьом племе-
на́м, які в Розпоро́шенні,[1] — вітаю
я вас![2]
2 Майте, бра́ти мої, повну ра-
дість, коли впадаєте в усілякі ви-
пробо́вування,
3 знаючи, що досвідчення ва-
шої віри дає терпеливість.
4 А терпеливість нехай має чин
доскона́лий, щоб ви досконалі та
бездоганні були́, і недостачі ні
в чому не мали.
5 А якщо кому з вас не стачає
мудрости, нехай просить від Бога,
що всім дає просто, та не докоряє,
— і бу́де вона йому да́на.
6 Але нехай просить із вірою,
без жодного су́мніву. Бо хто має
су́мнів, той подібний до морської
хвилі, яку жене й кидає вітер.
7 Нехай бо така люди́на не га-
дає, що дістане щó від Господа.
8 Двоєдушна люди́на непостій-
на на всіх дорогах своїх.

Багатство непевне

9 А понижений брат нехай хва-
литься висо́кістю своєю,
10 а багатий — пони́женням
своїм, бо він промине, як *той* цвіт
трав'яни́й, —
11 бо сонце зійшло зо спеко́тою,
і траву посушило, — і відпав цвіт
її, і зникла краса́ її виду. Так
само зів'яне й багатий у дорогах
своїх!

[1] Грецьке Διασπορά — місця поселення юдеїв поза Палестиною.
[2] Грецьке χαίρειν — радіти, радійте! Це привіт.

Блаженна люди́на, що пробу перете́рпить!

12 Блаженна люди́на, що ви́-
терпить пробу, бо, бувши ви́про-
бувана, дістане вінця життя, якого
Господь обіцяв тим, хто любить
Його.
13 Ви́пробовуваний, хай не
каже ніхто: „Я від Бога споку́-
шуваний“. Бо Бог злом не спо-
кушується, і нікого Він Сам не
спокушує.
14 Але кожен спокушується, як
на́диться й зво́диться пожадли-
вістю власною.
15 Пожадли́вість пото́му, за-
чавши, народжує гріх, а зробле-
ний гріх народжує смерть.

Гнів не ро́дить правди

16 Не обма́нюйтесь, брати мої
любі!
17 Усяке добре дава́ння та дар
досконалий похо́дить згори від
Отця світил, що в Нього нема
переміни чи тіні відміни.
18 Захотівши, Він нас породив
словом правди, щоб ми стали
якимсь первопло́дом творів Його.
19 Отож, мої брати́ любі,
нехай буде кожна людина швидка́
послухати, забарна́ говорити,
повільна на гнів.
20 Бо гнів лю́дський не чинить
праведности Божої.

Будьмо виконавцями Божого Слова

21 Тому́ то відкиньте всіляку
нечисть та залишок злоби́, і при-
йміть із ла́гідністю всіяне слово,
що може спасти ваші душі.

22 Будьте ж викона́вцями сло-
ва, а не слухачами самими, що
себе самих обманюють.
23 Бо хто слуха́ч слова, а не
викона́вець, той подібний люди́ні,
що риси обличчя свого розглядає
у дзе́ркалі, —
24 бо розгляне себе та й ві-
ді́йде, і зараз забуде, яка вона
є.
25 А хто заглядає в зако́н до-
сконалий, *закон* волі, і *в нім* про-
буває, той не буде забу́дько слу-
хач, але виконавець діла, — і він
буде блаженний у ді́янні своїм!

Хто побожний

26 Коли ж хто гада́є, що він
побожний, і свого язика не вга-
мо́вує, та своє серце обманює, —
марна́ побожність того́!
27 Чиста й непорочна побож-
ність перед Богом і Отцем оця:
зглянутися над си́ротами та вдо-
ви́цями в утисках їхніх, себе бе-
регти чистим від світу.

Не зважайте на особи. Не зневажайте бідного

2 Брати́ мої, не зважаючи на
обличчя, майте віру в нашого
Господа слави, Ісуса Христа.
2 Бо коли до вашого зібра́ння
ввійде чоловік із золотим перснем,
у шаті блискучій, увійде й біда́р
у вбогім вбранні,
3 і ви поглянете на то́го, хто в
шаті блискучій, і скажете йому:
,,Ти сідай вигідно отут,'' а біда-
ре́ві прокажете: ,,Ти стань там, чи
сідай собі тут на підніжку моїм'',
4 то чи не стало між вами по-
ділення, і не стали ви злоду́мними
суддями?
5 Послу́хайте, мої брати любі,
— чи ж не вибрав Бог бідарів цього
світу за багатих вірою й за спад-
коє́мців Царства, яке обіцяв Він
тим, хто любить Його?
6 А ви бідаря́ зневажили! Хі-
ба не багачі переслідують вас,
хіба не вони тягнуть вас на су-
ди́?
7 Хіба не вони зневажають те
добре ім'я́, що ви ним називає-
тесь?
8 Коли ви Зако́на Царсько́го
виконуєте, за Писа́нням: ,,Люби
свого ближнього, як самого себе'',
то ви робите добре.
9 Коли ж дивитеся на обличчя,
то чините гріх, бо Зако́н удовод-
нює, що ви винуватці.
10 Бо хто всього Зако́на вико-
нує, а згрішить в одно́му, той
винним у всьому стає.
11 Бо Той, Хто сказав: ,,Не
чини перелю́бства'', також нака-
зав: ,,Не вбивай''. А хоч ти пе-
релю́бства не чиниш, а вб'єш, то
ти переступник Зако́ну.
12 Отак говоріть і отак чиніть,
як такі, що будете суджені зако́-
ном волі.
13 Бо суд немилосердний на то-
го, хто не вчинив милосердя. Ми-
лосердя *бо* ставиться вище за суд.

Віра без добрих діл — мертва

14 Яка ко́ристь, брати мої, ко-
ли хто говорить, що має віру, але
діл не має? Чи може спасти його
віра?
15 Коли ж брат чи сестра бу-
дуть нагі, і позбавлені денного
по́корму,
16 а хтонебудь із вас до них
скаже: ,,Ідіть з миром, грійтесь та
їжте'', та не дасть їм потрібного
тілу, — що ж то поможе?
17 Так само й віра, коли діл не
має, — ме́ртва в собі!
18 Але скаже хтоне́будь: ,,Ма-
єш ти віру, а я маю діла; покажи
мені віру свою без діл твоїх, а я
покажу тобі віру свою від діл
моїх''.
19 Чи віруєш ти, що Бог один?

Добре робиш! Та й де́мони вірують, — і тремтять.

20 Чи хочеш ти знати, о марна́ люди́но, що віра без діл — ме́ртва?

21 Авраам, отець наш, — чи він не з діл виправданий, був як поклав був на же́ртівника свого сина Ісака?

22 Чи ти бачиш, що віра помогла його ділам, і вдоскона́лилась віра із діл?

23 І зді́йснилося Писа́ння, що каже: „Авраам же ввірував Богові, і *це* йому зараховане в праведність, і був на́званий він другом Божим“.

24 Отож, чи ви бачите, що люди́на виправдується від діл, а не тільки від віри?

25 Чи так само і блудни́ця Раха́в не з діл виправдалась, коли прийняла́ посланців, і дорогою іншою випустила?

26 Бо як тіло без духа ме́ртве, так і віра без діл — мертва!

Гамуйте свого язика

3 Не багато-хто ставайте, брати мої, учителями, знавши, що більший о́суд прий">ймемо.

2 Бо багато ми всі помиляємось. Коли хто не помиляється в слові, то це муж досконалий, спроможний прибо́ркувати й усе тіло.

3 От і ко́ням вкладаєм узде́чки до ро́та, щоб корилися нам, і ми всім їхнім тілом керуємо.

4 От і кораблі, хоч які величезні та гнані вітра́ми жорсто́кими, *проте* найменшим сте́рном скеро́вуються, куди хоче стерни́чий.

5 Так само й язик, — малий член, але хва́литься ве́льми! Ось маленький огонь, а запалює величезного ліса!

6 І язик — то огонь. Як світ[1] неправости, поста́влений так поміж нашими членами, язик скверни́ть усе тіло, запалює круг життя, і сам запалюється від геєнни.

7 Бо всяка природа звірі́в і пташо́к, гадів і мо́рських *потвор* прибо́ркується, і прибо́ркана буде природою лю́дською,

8 та не може ніхто із людей язика вгамува́ти, — він зло безупи́нне, він повний отрути смерте́льної!

9 Ним ми благословляємо Бога й Отця, і ним проклинаєм людей, що *створені* на Божу подобу.

10 Із тих самих уст виходить благослове́ння й прокля́ття. Не повинно, брати́ мої, щоб так це було́!

11 Хіба з одно́го отвору виходить вода солодка й гірка́?

12 Хіба може, бра́ти́ мої, фіґове дерево родити оливки, або виноград — фіґи? Солодка вода не тече з солонця́.[1]

Де за́здрість та сварка, там бе́злад

13 Хто мудрий і розумний між вами, нехай він покаже ділá свої в ла́гідній мудрості добрим поводженням!

14 Коли ж гірку́ заздрість та сварку ви маєте в серці своєму, то не величайтесь та не говоріть неправди на правду, —

15 це не мудрість, що *ніби* звéрху походить вона, але земна, тілесна *та* де́монська.

16 Бо де за́здрість та сварка, там бе́злад та всяка зла річ!

17 А мудрість, що зверху вона, насамперед чиста, а потім спокійна, ла́гідна, покірлива, повна милосердя та добрих пло́дів, безсторонння та нелукава.

18 А плід праведности сіється творцями миру.

[1] Грецьке κόσμος — прикраса, будова, вселенна, світ.

[1] Солонець — джерело соли.

Бог проти́виться гордим

4 Звідки ві́йни та свари між вами? Чи не звідси, — від ваших пожадливостей, які в ваших членах воюють?
2 Бажаєте ви — та й не маєте, убиваєте й за́здрите — та досягнути не можете, сва́ритеся та воюєте — та не маєте, бо не прохаєте,
3 прохаєте — та не одержуєте, бо прохаєте на зле, щоб ужити на розко́ші свої.
4 Перелю́бники та перелю́бниці, чи ж ви не знаєте, що дружба зо світом — то ворожнеча супроти Бога? Бо хто хоче бути світові при́ятелем, той ворогом Божим стається.
5 Чи ви ду́маєте, що даремно Писа́ння говорить: „Жада́є аж до за́здрости Дух, що в нас пробуває“?
6 Та ще більшу благода́ть дає, через що й промовляє: „Бог противиться гордим, а смиренним дає благода́ть“.

Підкоря́ймося Богові

7 Тож підкоріться Богові та спротивляйтесь дияволові, — то й утече він від вас.
8 Набли́зьтесь до Бога, то й Бог набли́зиться до вас. Очистьте руки, грішні, та серця освятіть, двоєдушні!
9 Журіться, сумуйте та плачте! Хай обернеться сміх ваш у плач, а радість у сум!
10 Упокоріться перед Господнім лицем, — і Він вас підійме!

Не судіть один о́дного

11 Не обмовляйте, брати, один о́дного! Бо хто брата свого обмовляє або судить брата, той Зако́на обмовляє та судить Зако́на. А коли ти Зако́на осуджуєш, то ти не викона́вець Закона, але суддя.
12 Один Законода́вець і Суддя, що може спасти й погубити. А ти хто такий, що осуджуєш ближнього?

У всьому покладаймось на Бога

13 А ну тепер ви, що говорите: „Сьогодні чи взавтра ми підем у те чи те місто, і там рік проживе́мо, та бу́демо торгувати й заробляти“,
14 ви, що не відаєте, що́ *трапиться* взавтра, — яке ваше життя? Бо це пара, що на хвильку з'явля́ється, а потім зникає!
15 Замість того, щоб вам говорити: „Як схоче Госпо́дь та бу́демо живі, то зробимо це або те“.
16 А тепер ви хва́литеся в своїх го́рдощах, — лиха́ всяка подібна хвальба́!
17 Отож, хто знає, як чинити добро, та не чинить, — той має гріх!

Багатство гниле

5 А ну ж тепер ви, багачі́, — плачте й ридайте над лихом своїм, що *вас* має спіткати:
2 ваше багатство згнило, а ваші вбрання́ міль поїла!
3 Золото ваше та срібло поіржа́віло, а їхня іржа буде свідчити проти вас, і поїсть ваше тіло, немов той огонь! Ви скарби зібрали собі на останні дні!

Робітникові платіть належно й своєча́сно

4 Ось голосить заплата, що ви затримали в робітників, які жали на ваших полях, — і голосі́ння женців досягли́ вух Господа Савао́та!
5 Ви розкошували на землі й

насолоджувались, серця свої[1] ви́годували, немов би на день закóлення.
6 Ви Праведного засудили *й* убили, — Він вам не проти́вився!

Довготерпіть: Блаже́нний, хто ви́терпить

7 Отож, браття, довготерпіть аж до при́ходу Господа! Ось чекає рільни́к дорогоцінного плóду землі, довготе́рпить за нього, аж поки оде́ржить дощ ранній та пізній.
8 Довготерпіть *же* й ви, зміцніть серця ваші, бо набли́зився при́хід Господній!
9 Не нарікайте один на óдного, браття, щоб вас не засу́джено, — он Суддя стоїть перед дверима!
10 Візьміть, браття, пророків за при́клад страждáння та довготерпіння, — вони промовляли Господнім Ім'я́м!
11 Отож, за блаженних ми маємо тих, хто витерпів. Ви чули про Йóвове терпіння та бачили Господній кінець *йогó*, що „ве́льми Господь милости́вий та щедрий".

Гаряча молитва праведного могутня

12 А найперше, браття мої, не кляніться ні небом, ані землею, і ніякою іншою клятвою! *Слово* ж ваше хай буде: „Так, так" та „Ні, ні", щоб не впасти вам в óсуд.
13 Чи страждає хто з вас? Нехай молиться! Чи тішиться хтось? Хай співає псалми́!
14 Чи хворіє хто з вас? Хай покличе пресвітерів Церкви, і над ним хай помоляться, намасти́вши його оливою в Господнє Ім'я́,
15 і молитва віри вздорóвить недужого, і Господь його підійме, а коли він гріхи був учинив, то вони йому простяться.
16 Отже, признавáйтесь один перед óдним у *своїх* прóгріхах, і моліться один за óдного, щоб *вам* уздорóвитись. Бо дуже могутня ре́вна молитва праведного!
17 Ілля́ був люди́на, подібна до нас пристрастями, і він помолився молитвою, щоб дощу́ не булó, — і дощу не булó на землі аж три роки й шість місяців . . .
18 І він знов помолився, — і дощу́ далó небо, а земля вродила свій плід!

Навертаймо грішників із блудної дороги

19 Брáття мої, — коли хто з-поміж вас заблудить від правди, і його хто наверне,
20 хай знає, що той, хто грішника навернув від його блу́дної дороги, той душу його спасає від смерти та бе́зліч гріхів покриває!

[1] „Серця свої" — гебраїзм: самих себе.

ПЕРШЕ СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА

ПЕТРА

Привіт

1 Петро, апóстол Ісуса Христа, захожáнам Розпорóшення: Пóнту, Галáтії, Каппадокії, Азії й Віфінії, ви́браним
2 із передбáчення Бога Отця, посвя́ченням Духа, на покору й окрóплення кров'ю Ісуса Христа: нехай примнóжиться вам благодать та мир!

Тіштеся з віри

3 Благословенний Бог і Отець
Господа нашого Ісуса Христа, що
великою Своєю милістю відродив
нас до живої надії через воскре́сення з мертвих Ісуса Христа,
4 на спа́дщину нетлінну й непорочну та нев'яну́чу, заховану
в небі для вас,
5 що ви бережені силою Божою
через віру на спасі́ння, яке готове
з'явитися останнього ча́су.
6 Тіштеся з того, засмучені тро́хи тепер, якщо треба, всілякими
випробо́вуваннями,
7 щоб досвідчення вашої віри
було дорогоцінніше за золото, яке
гине, хоч і огнем випробо́вується,
на похвалу́, і честь, і славу при
з'я́вленні Ісуса Христа.
8 Ви Його любите, не бачивши,
і віруєте в Нього, хоч тепер не
бачите, а вірувавши, радієте невимо́вною й славною радістю,
9 бо досяга́єте мети́ віри вашої
— спасі́ння ду́шам.
10 Про це спасі́ння розвідували
та допитувалися пророки, що звіщали про благода́ть, *призначену*
вам.
11 Вони досліджували, на котри́й чи на який час показував Дух
Христів, що в них був, коли Він
сповіщав про Христові стражда́ння та славу, що *при́йдуть* по них.
12 Їм відкрито було́, що вони не
для себе сами́х, а для вас служили
тим, що тепер звіщено вам через
благові́сників Духом Святим, із
неба посланим, на що бажають
дивитися анголи.

Маймо надію на благодать Христову

13 Тому́ то, підперезавши сте́гна
свого розуму та бувши тверезі,
майте досконалу надію на благода́ть, що прино́ситься вам в з'явленні Ісуса Христа.
14 Як слухняні, не застосовуйтеся до попередніх пожадливо́стей вашого неві́дання,
15 але за Святим, що покликав
вас, будьте й самі святі в усім
вашім пово́дженні,
16 бо написано: „Будьте святі,
— Я бо святий"!
17 І коли ви Отцем звете Того,
Хто кожного, не зважаючи на особу, судить за вчинок, то в страху́
провадьте час вашого тимчасового
заме́шкання.
18 І знайте, що не тлінним сріблом або золотом відкуплені ви були від марно́го вашого життя, що
передане вам від батьків,
19 але дорогоцінною кров'ю
Христа, як непорочного й чистого
Ягняти,
20 що призначений був іще перед закла́динами світу, але був
з'явлений вам за останнього ча́су.
21 Через Нього ви віруєте в
Бога, що з мертвих Його воскресив та дав славу Йому, щоб була
ваша віра й надія на Бога.
22 По́слухом правді очистьте
душі свої через Духа на нелицемірну братерську любов, і ревно
від щирого серця любіть один о́дного,
23 бо народжені ви не з тлінного насіння, але з нетлінного, —
Словом Божим живим та тривалим.
24 Бо

„кожне тіло — немов та трава,
і всяка слава люди́ни — як цвіт трав'яни́й:
засохне трава — то й цвіт опаде,
25 а Слово Господнє повік пробуває"!

А це те Слово, яке звіщене вам у
Єва́нгелії.

Виростаймо на спасіння

2 Отож, відкладіть усяку злобу,
і всякий підступ, і лицемір-
ство, і заздрість, і всякі обмови,
2 і, немов новонароджені немо-
влята, жадайте щирого духовного
молока, щоб ним вирости вам на
спасіння,
3 якщо ви спробували, що до-
брий Господь.
4 Приступайте до Нього, до Ка-
меня живого, дорогоцінного, що
відкинули люди Його, але вибрав
Бог.
5 І самі, немов *те* каміння жи-
ве, будуйтеся в дім духовий, на
священство святе, щоб приносити
жертви духовні, приємні для Бога
через Ісуса Христа.
6 Бо стоїть у Писанні:

,,Ось кладу Я на Сіоні Ка-
меня вибраного, наріж-
ного, дорогоцінного,
і хто вірує в Нього, той не
буде осоромлений''!

7 Отож бо, для вас, хто вірує,
Він коштовність, а для тих, хто
не вірує —

,,камінь, що його занедбали
були будівничі,
той наріжним став каме-
нем'',

8 і ,,камінь спотикання, і скеля
спокуси'', — і об нього вони споти-
каються, не вірячи слову, на що
й призначені були.
9 Але ви — вибраний рід, свя-
щенство царське, народ святий,
люд власности *Божої*, щоб звіщали
чесноти Того, Хто покликав вас із
темряви до дивного світла Свого,
10 колись ,,ненарод,'' а тепер
народ Божий, *колись* ,,непомилу-
вані,'' а тепер ви помилувані!

Коріться людському зарядженню ради Господа

11 Благаю *вас*, любі, як при-
хо́дьків та подорожніх, щоб ви
здержувались від тілесних пожад-
ливостей, що воюють проти душі.
12 Поводьтеся поміж поганами
добре, щоб за те, за що вас обмов-
ляють вони, немов би злочинців,
побачивши добрі діла, славили Бо-
га в день відвідання.
13 Отож, коріться кожному
людському творінню ради Господа,
— чи то цареві, як найвищому,
14 чи то володарям, як від ньо-
го посланим для карання злочин-
ців та для похвали доброчин-
ців.
15 Бо така Божа воля, щоб до-
брочинці гамували неуцтво не-
розумних людей, —
16 як вільні, а не як ті, що
мають волю на прикриття лихого,
але як раби Божі.
17 Шануйте всіх, братство лю-
біть, Бога бійтеся, царя поважай-
те.
18 Раби, — коріться панам із
повним страхом, не тільки добрим
та тихим, але й прикрим.
19 Бо то вгодне, коли хто, через
сумління перед Богом, терпить не-
долю, неправді страждаючи.
20 Бо яка похвала, коли тер-
пите ви, як вас б'ють за провини?
Але коли з мукою терпите за добрі
вчинки, то це вгодне Богові!
21 Бо на це ви покликані. Бо
й Христос постраждав за нас, і
залишив нам приклада, щоб пішли
ми слідами Його.
22 ,,Не вчинив Він гріха,
і не знайшлося в устах
Його підступу!''
23 Коли був лихословлений, Він
не лихословив взаємно, а коли Він
страждав, не погрожував, але пере-
давав Тому, Хто судить справедливо.
24 Він тілом Своїм Сам підніс
гріхи наші на дерево, щоб ми
вмерли для гріхів та для правед-
ности жили; Його ,,ранами ви
вздоровилися''.

25 Ви бо були як ті вівці заблу́кані, та ви повернулись до Пастиря й Опікуна ваших душ.

Дружи́ни й чоловіки

3 Так само дружи́ни, — коріться своїм чоловікам, щоб і деякі, хто не ко́риться слову, були приєднані без слова пово́дженням дружи́н,

2 як побачать ваше пово́дження чисте в страху́.

3 А окрасою їм нехай буде не зовнішнє, — заплітання волосся та навішання золота або вбирання одеж,

4 але захо́вана люди́на серця[1] в нетлінні ла́гідного й мовчазно́го духа, що дорогоцінне перед Богом.

5 Бо так само колись прикраша́ли себе й святі ті жінки́, що клали надію на Бога й кори́лись своїм чоловікам.

6 Так Сара корилась Авраамові, і паном його називала. А ви — її діти, коли добро робите та не лякаєтесь жа́дного стра́ху.

7 Чоловіки, — так само живіть ра́зом *із дружи́нами* за розумом, як зо слабішою жіночою посудиною, і виявляйте їм честь, бо й вони є співспадкоє́миці благода́ті життя, щоб не спинялися ваші молі́тви.

Блажен, хто за правду страждає!

8 Наре́шті ж, *будьте* всі однодумні, спочутливі, братолюбні, милосердні, покірливі.

9 Не платіть злом за зло, або лайкою за лайку, навпаки, — благословляйте, знавши, що на це вас покликано, щоб ви вспадкува́ли благослове́ння.

10 „Бо хто хоче любити життя
та бачити добрі дні,
нехай здержить свого язика́ від лихого
та у́ста свої від гово́рення підступу.
11 Ухиляйся від злого та добре чини,
шукай миру й женися за ним!
12 Бо очі Господні — до праведних,
а ву́ха Його — до їхніх прохань,
а Господнє лице проти тих, хто чинить лихе!“

13 І хто заподіє вам зле, коли будете ви оборонцями доброго?

14 А коли ви за праведність і страждаєте, то ви блаженні! „А їхнього стра́ху не бійтеся, і не тривожтеся!“

15 А Господа Христа освятіть у ваших серцях, і за́вжди готовими *будьте* на відповідь кожному, хто в вас запитає рахунку про надію, що в вас, із ла́гідністю та зо стра́хом.

16 Майте добре сумління, щоб тим, за що́ вас обмовляють, немов би злочинців, були посоромлені лихосло́вники вашого пово́дження в Христі.

17 Бо ліпше страждати за добрі діла, — коли хоче того Божа воля, — аніж за лихі.

18 Бо й Христос один раз постраждав був за наші гріхи, щоб приве́сти нас до Бога, Праведний за неправедних, хоч уме́ртвлений тілом, але Духом ожи́влений,

19 Яким Він і ду́хам, що в в'язниці були, зійшовши, звіщав;

20 вони колись непокі́рливі були́, як *їх* Боже довготерпіння чекало за Но́євих днів, коли будувався ковче́г, що в ньому мало, цебто вісім душ, спаслось від води.

21 Того образ, хрищення — не тілесної нечистости позбуття́, але обітниця Богові доброго сумління,

[1] В євангельській мові „серце“ — це й розум.

— спасає тепер і нас воскресінням Ісуса Христа,
22 що, зійшовши на небо, пробуває по Божій правиці, а Йому підкорилися анголи, влади та сили.

Живімо по-Божому

4 Отож, коли тілом Христос постраждав за нас, то озбройтеся й ви тією самою думкою, бо хто тілом постраждав, той перестав грішити,
2 щоб решту ча́су в тілі жити вже не для пожадливостей людських, а для Божої волі.
3 Бо до́сить минулого ча́су, коли ви чинили волю поган, ходили в розпусті, у пожадливостях, у піяцтві, у гу́лянках, у пія́тиках, у беззако́нних ідолослужбах.
4 Вони з того дивуються, що ви ра́зом із ними не берете участи в розпусті, та зневажають.
5 Вони дадуть відповідь Тому, Хто судитиме живих та мертвих!
6 Бо на те й мертвим звіщувано Єва́нгелію, щоб вони прийнялй суд по-людському тілом, але жилй по-Бо́жому духом.

Любов покриває багато гріхів

7 Кінець же всьому наблйзився. Отже, будьте мудрі й пильнуйте в молитвах!
8 Найперше майте щиру любов один до о́дного, бо любов покриває багато гріхів!
9 Будьте гостинні один до о́дного без не́хоті!
10 Служіть один о́дному, кожен тим даром, якого отримав, як доморя́дники всілякої Божої благода́ті.
11 Коли хто говорить, *говори*, як Божі слова. Коли хто служить, то *служи*, як від сили, яку дає Бог, щоб Бог прославлявся в усьому Ісусом Христом, що Йому слава та вла́да на віки вічні, амі́нь.

Християнське стражда́ння

12 Улюблені, не дивуйтесь огневі, що вам посилається на випробо́вування, немов би чужому випа́дку для вас.
13 Але через те, що берете ви участь у Христових страждá́ннях, то тіштеся, щоб і в з'я́вленні слави Його раділи ви й звеселялись.
14 Коли ж вас ганьбля́ть за Христове Ім'я́, то ви блаженні, бо на вас спочиває Дух слави й *Дух* Божий.
15 Ніхто з вас хай не страждає, як душогуб, або злодій, або злочинець, або ворохо́бник,
16 а коли — як християни́н, то нехай не соро́миться він, але хай прославляє Бога за те.
17 Бо час *уже* суд розпочати від Божого дому; а коли він *почнеться* перше з нас, то який кінець тих, хто противиться Божій Єва́нгелії?
18 А коли „праведний ле́две спасеться, то безбожний та грішний де зможе з'явитись?"
19 Тому й ті, хто з Божої волі страждає, нехай душі свої віддадуть в доброчинстві *Йому*, як Створителю вірному.

Пресвітери, — будьте за взір!

5 Тож благаю між вами пресвітерів, співпресвітер та свідок Христових страждá́нь, співучасник слави, що повинна з'явитись:
2 пасіть стадо Боже, що у вас, наглядайте не з примусу, але добровільно по-Божому, не для брудної наживи, а ревно,
3 не пануйте над спа́дком *Божим*, але будьте для стада за взір.
4 А коли Архипа́стир з'я́виться, то одержите ви нев'яну́чого вінка́ слави.

5 Також молоді, — коріться
ста́ршим! А всі майте покору
один до о́дного, бо

,,Бог проти́виться гордим,
а смиренним дає благо-
да́ть!"

Покладімо на Бога журбу

6 Тож покоріться під міцну́
Божу руку, щоб Він вас *Свого*
ча́су пови́щив.
7 Покладіть на Нього всю вашу
журбу́, бо Він опікується вами!
8 Будьте твере́зі, пильнуйте!
Ваш супроти́вник — диявол — хо-
дить, ричучи́, як лев, що шукає
пожерти кого́.
9 Противтесь йому́, тверді в ві-
рі, знавши, що ті самі му́ки тра-
пляються й вашому братству по
світу.
10 А Бог усякої благодаті, що
покликав вас до вічної слави Сво-
єї в Христі, нехай Сам удоскона́-
лить вас, хто трохи поте́рпів,
хай упе́внить, зміцни́ть, уґрун-
тує.
11 Йому слава та вла́да на вічні
віки, амі́нь.

Закінчення

12 Я коротко вам написав через
Силуа́на, як гада́ю — вірного
брата. Закликаю та свідчу, що
це Божа благода́ть правдива, що
ви в ній стоїте́.
13 Вітає вас ра́зом ви́брана
Церква в Вавилоні, і Ма́рко, мій
син.
14 Вітайте один о́дного поці-
лунком любови. Мир вам усім у
Христі! Амінь.

ДРУҐЕ СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА

ПЕТРА

Привіт

1 Симеон[1] Петро, раб та апо́стол
Ісуса Христа, до тих, хто одер-
жав із нами рівноці́нну віру в
праведності Бога нашого й Спа-
сителя Ісуса Христа:
2 благодать вам та мир нехай
примно́житься в пізна́нні Бога й
Ісуса, Господа нашого!

Плоди віри

3 Усе, що *потрібне* для життя
та побожности, подала́ нам Його
Божа сила пізна́нням Того, Хто
покликав нас славою та чесно́-
тою.
4 Через них даро́вані нам цінні
та великі обітниці, щоб ними ви
стали уча́сниками Божої Істо́ти,
утікаючи від пожадливого світо-
вого тління.
5 Тому́ докладіть до цього всю
пильність, і покажіть у вашій
вірі чесно́ту, а в чесно́ті — пізна́н-
ня,
6 а в пізнанні — стри́мання, а в
стри́манні — терпеливість, а в
терпеливості — благоче́стя,
7 а в благочесті — брате́рство, а
в братерстві — любов.
8 Бо коли це в вас є та примно́-
жується, то воно зробить *вас* не-
лінивими, ані безплідними для
пізна́ння Господа нашого Ісуса
Христа.
9 А хто цього не має, той слі-

[1] Симео́н — це гебрейська форма, у старших списках. Інші списки дають Си́мон.

пий, короткозо́рий, він забув про
очи́щення з своїх давніх гріхів.
10 Тому́, браття, тим більше
дба́йте чинити міцни́м своє по-
кли́кання та ви́брання, бо, ро́блячи
так, ви ніко́ли не спіткне́тесь.
11 Бо щедро відкриється вам
вхід до вічного Царства Господа
нашого й Спасителя Ісуса Христа.

Спону́куймо нага́дува́нням

12 Тому то ніко́ли я не зане́-
дбую про це вам нагадувати, хоч ви
й знаєте, і впе́внені в тепе́рішній
правді.
13 Бо вважаю я за справедливе,
доки я в цій оселі, спону́кувати
вас нага́дуванням,
14 знаючи, що я незаба́ром по-
винен покинути оселю свою, як і
Госпо́дь наш Ісус Христос об'явив
мені.
15 А я пильнуватиму, щоб ви й
по моє́му відхо́ді за́вжди мали це в
пам'яті.
16 Бо ми сповістили вам силу
та прихід Господа нашого Ісуса
Христа, не йдучи́ за хитро виду-
маними байка́ми, але бувши само-
ви́дцями Його ве́личі.
17 Бо Він честь та славу при-
йняв від Бога Отця, як до Нього
прийшов від величної слави голос
такий: „Це Син Мій Улю́блений,
що Його Я вподо́бав!"
18 І цей голос, що з неба зі-
йшов, ми чули, як із Ним були на
святій горі.
19 І ми маємо слово пророче
певніше. І ви добре робите, що
на нього вважаєте, як на світиль-
ника, що світить у темному місці,
аж поки зачне розвидня́тися, і
світова́ зірни́ця засяє у ваших
серцях,
20 бо ви знаєте перше про те,
що жодне проро́цтво в Писа́нні від
власного вияснення не залежить.
21 Бо проро́цтва ніко́ли не було
з волі лю́дської, а звіщали *його*
святі Божі му́жі, прова́джені Ду-
хом Святим.

Неправдиві пророки та вчителі

2 А між людом були́ й неправди-
ві пророки, як і бу́дуть між
вас учителі неправдиві, що впро-
ва́дять згубні єресі, відрecу́ться
від Влади́ки, що викупив їх, і
стягнуть на себе самі скору поги-
біль.
2 І багато-хто підуть за пожад-
ливістю їхньою, а через них
доро́га правдива знева́житься.
3 І в заже́рливості вони бу́дуть
ловити вас словами облє́сними.
Суд на них відда́вна не ба́риться,
а їхня загибіль не дрімає!
4 Бо як Бог анголів, що згрі-
шили, не помилував був, а в кайда́-
нах те́мряви вкинув до а́ду, і пере-
дав зберігати на суд;
5 і Він не помилував першого
світу, а зберіг *само*во́сьмого Но́я,
проповідника праведности, і навів
пото́п на світ безбожних;
6 і міста́ Содо́м і Гомо́рру спо-
пели́в, засудивши на зни́щення,
і дав при́клада для майбутніх без-
божників,
7 а врятував праведного Ло́та,
змученого поводженням розпус-
них людей, —
8 бо цей праведник, живши між
ними, день-у-день мучив *свою* пра-
ведну душу, ба́чачи й чуючи вчин-
ки безбожні, —
9 то вміє Господь рятувати по-
божних від спокуси, а неправед-
них берегти на день суду для
кари,
10 а надто тих, хто ходить за
нечистими пожадли́востями тіла та
погорджує вла́дою; зухвалі сва-
вільці, що не бояться зневажати
слави,
11 хоч анголи́, бувши міццю
та силою більші *за них*, не несуть

до Господа зневажливого суду на
них.
12 Вони, немов звірина́ не-
розумна, зроджена природою на
зло́влення та загибіль, зневажа-
ють те, чого не розуміють, і в тлін-
ні своїм будуть знищені,
13 і приймуть запла́ту за лихі
вчинки. Вони повсякденну роз-
пусту вважають за ро́зкіш; *самі*
бруд та неслава, вони насолоджу-
ються своїми оманами, бенкету́-
ючи з вами.
14 Їхні очі напо́внені пере́лю-
бом та гріхом безупинним; вони
зва́блюють душі незміцнені; во-
ни, діти прокляття, мають серце,
привче́не до заже́рливости.
15 Вони покинули про́сту доро-
гу та й заблудили, і пішли слідо́м
за Валаа́мом Бео́ровим, що полю-
бив нагороду несправедливости,
16 але був докорений у своїм
беззако́нні: німа під'яре́мна осли-
ця проговорила людським голо-
сом, та й бе́зум пророка спинила.
17 Вони — джере́ла безводні,
хмари, бурею гнані; для них при-
гото́ваний мо́рок те́мряви!
18 Бо, висло́влюючи марне́ базі́-
кання, вони зваблюють пожадли-
вістю тіла *й* розпустою тих, хто
ледве втік від тих, хто живе в
розпусті.
19 Вони волю обіцюють їм, самі
бувши рабами тління. Бо хто ким
переможений, той тому й раб.
20 Бо коли хто втече від нечи-
стости світу через пізна́ння Гос-
пода й Спасителя Ісуса Христа,
а *пото́му* знов заплутуються ними
та перемагаються, — то останнє
буває для них гірше першого.
21 Бо краще було б не пізнати
їм дороги праведности, аніж, пі-
знавши, вернутись назад від пере́-
даної їм святої заповіді!
22 Бо їм трапилося за правди-
вою при́казкою: „Вертається пес
до своєї блюво́тини", та: „Помита
свиня *йде* валятися в калюжу".

День суду

3 Це вже другого листа пишу́ я
до вас, улюблені. У них на-
га́дуванням я буджу́ вашу чисту
думку,
2 щоб ви пам'ятали слова́, що
святі пророки давніше звістили їх
вам, і заповідь Господа й Спаси-
теля, що *оде́ржали* через ваших
апо́столів.
3 Насампере́д знайте оце, що
в останні дні прийдуть із на́сміш-
ками глузії, що ходитимуть за
своїми пожадливостями,
4 та й скажуть: „Де обітниця Його
го приходу? Бо від того ча́су, як по-
засинали наші батьки, усе залиша́-
ється так від почáтку творі́ння".
5 Бо сховане від тих, хто хоче
цього, що небо було напоча́тку, а
земля із води та водою скла́дена
словом Божим,
6 тому́ тодішній світ, водою по-
то́плений, згинув.
7 А теперішні небо й земля за-
ховані тим самим словом, і збері-
гаються для огню на день суду
й загибелі безбожних людей.
8 Нехай же одне це не буде
заховане від вас, улюблені, що
в Господа один день — немов ти-
сяча ро́ків, а тисяча ро́ків —
немов один день!
9 Не ба́риться Господь із обіт-
ницею, як деякі вважають це ба-
рінням, але вам довготе́рпить, бо
не хоче, щоб хто загинув, але щоб
усі наверну́лися до каяття́.
10 День же Господній прибу́де,
як злодій вночі, коли з гу́ркотом
небо мине, а стихії, розпе́чені,
ру́нуть, а земля та діла, що на ній,
погорять.
11 А коли все оце поруйнуєть-
ся, то якими мусите бути в свято-
му житті та в побожності ви,

12 що чекаєте й прагнете скоро-
го прихо́ду Божого дня, в якім
небо, палючися, зникне, а розпа́-
лені стихії розтопляться?
13 Але за Його обітницею ми че-
каємо неба ново́го й нової землі,
що праведність на них пробуває.
14 Тож, улюблені, чека́ю-
чи цього, попильнуйте, щоб ви
знайшлися для Нього нескверні
та чисті у мирі.
15 А довготерпіння Господа на-
шого вважайте за спасі́ння, як і
улю́блений брат наш Павло напи-
сав був до вас за даною йому
мудрістю,
16 як і по всіх посла́ннях, що в
них він говорить про це. У них є
дещо тя́жко зрозуміле, що не́уки
та незміцнені перекручують, як і
інші Писа́ння, на власну загибіль
свою́.
17 Тож ви, улюблені, знаючи *це*
напере́д, стережіться, щоб не були
ви зве́дені блу́дом безбожних і
не відпали від свого вґрунтува́н-
ня,
18 але щоб зростали в благо-
да́ті й пізна́нні Господа нашого й
Спасителя Ісуса Христа. Йому
слава і тепер, і дня вічного!
Амінь.

ПЕРШЕ СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА

ІВАНА

Іван пише, як самові́декць

1 Що́ було́ від поча́тку, що́ ми
чули, що́ бачили власними очи-
ма, що́ розглядали, і чого руки на-
ші торкалися, — про Слово жит-
тя, —
2 а життя з'явилось, і ми ба-
чили, і свідчимо, і звіщаємо вам
життя вічне, що в Отця перебу-
ва́ло й з'явилося нам, —
3 що́ ми бачили й чули — про те
ми звіщаємо вам, щоб і ви мали
спільність із нами. Спільність же
наша з Отцем і Сином Його Ісусом
Христом.
4 А це пишемо вам, щоб повна
була́ ваша радість!

Бог є світло

5 А це звістка, що ми її чули від
Нього і звіщаємо вам: Бог є світло,
і немає в Нім жа́дної те́мряви!
6 Коли ж кажемо, що маємо
спільність із Ним, а ходимо в
те́мряві, то неправду говоримо й
правди не чинимо!
7 Коли ж ходимо в світлі, як
Сам Він у світлі, то маємо спіль-
ність один із о́дним, і кров Ісуса
Христа, Його Сина, очищує нас
від усякого гріха.
8 Коли ж кажемо, що не маєм
гріха́, то себе обманюємо, і немає в
нас правди!
9 Коли ми свої гріхи визнаєм-
мо, то Він вірний та праведний,
щоб гріхи нам простити, та очисти-
ти нас від неправди всілякої.
10 А як кажемо, що ми не згрі-
шили, то чинимо з Нього неправ-
домовця, і сло́ва Його нема в нас!

Ісус — наш Заступник

2 Діточки мої, — це пишу́ я до
вас, щоб ви не грішили! А
коли хто згрішить, то маємо За-
ступника перед Отцем, — Ісуса
Христа, Праведного.

2 Він ублага́ння за наші гріхи,
і не тільки за наші, але й за *гріхи*
всього світу.
3 А що ми пізнали Його, пі-
знає́мо *це* з того, коли заповіді
Його доде́ржуємо.
4 Хто говорить: „Пізнав я Йо-
го", але не доде́ржує Його запові-
дів, той неправдомовець, і немає
в нім правди!
5 А хто доде́ржує Його слово, у
тому Божа любов справді вдоско-
на́лилась. Із того ми пізнає́мо,
що в Нім пробува́ємо.
6 А хто каже, що в Нім пробу-
ва́є, той повинен пово́дитись так,
як пово́дився Він.
7 Улю́блені, — не пишу́ я для
вас нову́ заповідь, але заповідь
давню, яку мали від поча́тку: за-
повідь давня, — то слово, що
чули його від поча́тку.

Любімо брата свого

8 Але нову́ заповідь я вам пи-
шу́, що справді вона в Нім та в
вас, — що минається те́мрява, і
світло правдиве вже світить.
9 Хто говорить, що він про-
бува́є у світлі, та нена́видить бра-
та свого, той у те́мряві досі.
10 *А* хто любить брата сво́го,
той пробува́є у світлі, і в ньому
спотика́ння немає.
11 Хто ж нена́видить брата сво-
го, пробуває той у те́мряві й хо-
дить у те́мряві, і не знає, куди він
іде, бо те́мрява очі йому осліпи-
ла.

Гріхи нам прощаються

12 Пишу́ я вам, дітоньки, що
гріхи вам прощаються ради Йме́н-
ня Його.
13 Пишу́ вам, батьки, бо ви
пізнали Того, Хто від поча́тку.
Пишу́ вам, юнакú, бо перемогли
ви лукавого.
14 Пишу́, діти, вам, бо ви пі-
знали Отця. Я писав вам, бать-
ки, бо ви пізнали Того, Хто від
поча́тку. Писав я до вас, юнакú,
бо міцні ви, і Слово Боже в вас
пробуває, і лукавого перемогли
ви.

Не любіть світового

15 Не любіть світу, ані того,
що́ в світі. Коли любить хто світ,
у тім немає любови Отцівської,
16 бо все, що в світі: пожадли-
вість тілесна, і пожадливість оча́м,
і пиха́ життє́ва, — *це* не від Отця, а
від світу.
17 Минається і світ, і його по-
жадли́вість, а хто Божу волю ви-
конує, той повік пробува́є!

Остання година

18 Діти, — остання година! А
що чули були́, що анти́христ іде,
— а тепер з'явилось багато анти́-
христів, — з цього ми пізнає́мо,
що остання година настала!
19 Із нас вони вийшли, та до
нас не належали. Коли б були
належали до нас, то залиши́лися б
з нами; але *вийшли*, щоб відкри-
лось, що не всі вони наші.
20 А ви маєте пома́зання від
Святого, і знаєте все.
21 Я не писав вам, немов ви
не знаєте правди, але що знаєте її,
і що всяка лжа не від правди.
22 Хто неправдомо́вець, як не
той, хто відкидає, що Ісус є Хри-
стос? Це анти́христ, що відрі-
кається Отця й Сина!
23 Кожен, хто відрікається Си-
на, не має Отця; хто визнає́
Сина, той має Отця.
24 Тож, що́ ви чули з поча́тку,
нехай в вас пробуває воно; якщо
в вас пробува́тиме те, що́ ви чули
з поча́тку, то й ви пробува́тимете
в Сині й Отці.
25 А оце та обітниця, яку Він
Сам обіцяв нам: вічне життя.

26 Це я написав вам про тих,
хто обманює вас.
27 А пома́зання, яке прийняли́
ви від Нього, — воно в вас залиша́-
ється, і ви не потребу́єте, щоб вас
хто навчав. А що те пома́зання
само вас навчає про все, — воно
бо правдиве й нехи́бне, — то як
вас навчило воно, у тім пробу-
вайте.
28 А тепер, діточки, залишай-
теся в Нім, щоб, як з'явиться Він,
то щоб ми мали відвагу та не були
засоро́млені Ним під час Його
прихо́ду.
29 Коли знаєте, що Він пра-
ведний, то знайте, що всякий, хто
чинить праведність, народився
від Нього.

Діти Божі й дияволові

3 Подивіться, яку любов дав нам
Отець, щоб ми були дітьми́
Божими, і *ними* ми є. Світ нас
не знає тому́, що Його не пізнав.
2 Улю́блені, — ми тепер Божі
діти, але ще не виявилось, що́ ми
будемо. Та знаємо, що, коли
з'я́виться, то бу́дем подібні до Ньо-
го, бо бу́демо бачити Його, як Він
є.
3 І кожен, хто має на Нього
надію оцю, очищає себе *так же
само*, як чистий *і* Він.
4 Кожен, хто чинить гріх, чи-
нить і беззако́ння. Бо гріх — то
беззако́ння.
5 І ви знаєте, що Він був з'явив-
ся, щоб гріхи наші взяти, а гріха в
Нім нема.
6 Кожен, хто в Нім пробува́є, не
грішить; усякий, хто грішить, не
бачив Його, і не пізнав Його.
7 Діточки, хай ніхто вас не зво́-
дить! Хто чинить праведність, той
праведний, як праведний Він!
8 Хто чинить гріх, той від дия-
вола, бо диявол грішить від по-
ча́тку. Тому́ то з'явився Син Бо-
жий, щоб зни́щити справи дияво-
ла.
9 Кожен, хто родився від Бога,
не чинить гріха, бо в нім пробуває
насіння Його. І не може грішити,
бо від Бога наро́джений він.

Любім один о́дного

10 Цим пізнаються діти Божі
та діти дияволові: Кожен, хто
праведности не чинить, той не від
Бога, *як* і той, хто брата свого
не любить!
11 Бо це та звістка, яку від по-
чатку ви чули, — щоб любили
один о́дного,
12 не так, як *той* Каїн, що був
від лукавого, і брата свого́ забив.
А за що він забив його? Бо лу-
каві були його вчинки, а брата
його — праведні.
13 Не дивуйтеся, бра́ття мої,
коли світ вас нена́видить!
14 Ми знаємо, що ми перейшли
від смерти в життя, бо любимо
братів. А хто брата не любить,
пробуває той в смерті.
15 Кожен, хто нена́видить бра-
та свого, той душогу́б. А ви зна-
єте, що жоден душогуб не має
вічного життя, що в нім перебува-
ло б.
16 Ми з того пізнали любов,
що ду́шу Свою Він покла́в був
за нас. І ми мусимо класти ду́ші
за братів!
17 А хто має достаток на світі, і
бачить брата свого в недостачі, та
серце своє зачиняє від нього, то як
Божа любов пробуває в такому?
18 Діточки, — любімо не сло-
вом, ані язико́м, але ділом та
правдою!
19 Із цього довідуємось, що ми
з правди, і впокорюєм наші серця́
перед Ним,
20 бо коли винуватить нас сер-
це, то Бог більший від нашого
серця та відає все!

21 Улю́блені, — коли не винуватить нас серце, то маємо відвагу до Бога,
22 і чого́ тільки попро́симо, одержимо від Нього, бо виконуємо Його заповіді та чинимо любе для Нього.
23 І оце Його заповідь, щоб ми вірували в Ім'я Сина Його — Ісуса Христа, і щоб любили один о́дного, як Він нам заповідь дав!
24 А хто Його заповіді береже́, той у Нім пробуває, а Він у ньому. А що в нас пробуває, пізнає́мо це з того Духа, що Він нам Його дав.

Дух правди й дух обмани

4 Улю́блені, — не кожному духові вірте, але випробо́вуйте ду́хів, чи від Бога вони, бо неправдивих пророків багато з'явилося в світ.
2 Духа Божого цим пізнавайте: кожен дух, який ви́знає, що Ісус Христос прийшов був у тілі, той від Бога.
3 А кожен дух, який не визнає́ Ісуса, той не від Бога, але́ він анти́христів, про якого ви чули, що йде, а тепер уже він у світі.
4 Ви від Бога, дітки́, і ви перемогли їх, — більший бо Той, Хто в вас, аніж той, хто в світі.
5 Вони від світу, тому́ то говорять від світу, а світ слухає їх.
6 Ми від Бога, — хто знає Бога, той слухає нас, хто не від Бога, той не слухає нас. Цим пізнає́мо Духа правди та духа обмани.

Бог — то любов

7 Улю́блені, — любім один о́дного, бо від Бога любов, і кожен, хто любить, родився від Бога та відає Бога!
8 Хто не любить, той Бога не пізнав, бо Бог є любов!
9 Любов Божа до нас з'явилася тим, що Бог Сина Свого Одноро́дженого послав у світ, щоб ми через Нього жили́.
10 Не в то́му любов, що ми полюбили Бога, а що Він полюбив нас, і послав Свого Сина вблага́нням за наші гріхи.
11 Улю́блені, — коли Бог полюбив нас отак, то повинні любити і ми один о́дного!
12 Бога не бачив ніко́ли ніхто. Коли один о́дного любимо, то Бог в нас пробуває, а любов Його в нас удоскона́лилась.
13 Що ми пробуваємо в Ньому, а Він у нас, пізнає́мо *це* тим, що Він дав нам від Духа Свого́.
14 І ми бачили й свідчимо, що Отець послав Сина Спасителем світу.
15 Коли хто визнає, що Ісус — то Син Божий, то в нім Бог пробува́є, а він у Бозі.
16 Ми пізнали й увірували в ту любов, що Бог її має до нас. Бог є любов, і хто пробуває в любові, пробуває той в Бозі, і в нім Бог пробуває!
17 Любов удоскона́люється з нами так, що ми маємо відвагу на день судний, бо який Він, такі й ми на цім світі.
18 Стра́ху немає в любові, але досконала любов проганяє страх геть, бо страх має му́ку. Хто ж боїться, той не досконалий в любові.
19 Ми любимо Його, бо Він перше нас полюбив.
20 Як хто скаже: „Я Бога люблю", та нена́видить брата свого́, той неправдомо́вець. Бо хто не любить брата свого, якого бачить, як може він Бога любити, Якого не бачить?
21 І ми оцю заповідь маємо від Нього, щоб, хто любить Бога, той і брата свого любив!

Віра світ перемогла́

5 Кожен, хто вірує, що Ісус — то
Христос, той родився від Бога.
І кожен, хто любить Того, Хто
породив, любить і Того, Хто народився від Нього.
2 Що ми любимо Божих дітей,
дізнаємося з того, коли любимо
Бога і Його заповіді доде́ржуємо.
3 Бо то любов Божа, щоб ми
доде́ржували Його заповіді, Його
ж заповіді не тяжкі.
4 Бо кожен, хто родився від
Бога, перемагає світ. А оце перемога, що світ перемогла, — віра
наша.
5 А хто світ перемагає, як не
той, хто вірує, що Ісус — то Син
Божий?
6 То Той, що прийшов був водою та кров'ю, — Ісус Христос.
І не тільки водою, а водою та
кров'ю. І Дух свідчить, бо Дух
— то правда.

Свідчення про Ісуса Христа

7 Бо троє свідкують на небі:
Отець, Слово й Святий Дух, і ці
Троє — Одно.
8 І троє свідкують на землі: дух,
і вода, і кров, і троє — в одно.
9 Коли ми приймаємо свідчення
лю́дське, то свідчення Боже вартніше, бо це свідчення Бога, яким
свідчив про Сина Свого́.
10 Хто вірує в Божого Сина,
той свідчення має в собі. Хто не
вірує Богові, той учинив Його
неправдомовцем, бо не вірив у
свідчення, яким Бог свідчив про
Сина Свого́.

Бог життя вічне нам дав

11 А це свідчення, що Бог життя вічне нам дав, а життя це — у
Сині Його.
12 Хто має Сина, той має життя; хто не має Сина Божого, той не
має життя.
13 Оце написав я до вас, що
віруєте в Ім'я́ Божого Сина, щоб
ви знали, що ви віруючи в Ім'я
Божого Сина, маєте вічне життя.

Бог слу́хає наші проха́ння

14 І оце та відвага, що ми маємо
до Нього, — що коли чого просимо згі́дно волі Його, то Він слухає
нас.
15 А як знаємо, що Він слухає
нас, чого тільки ми просимо, то
знаємо, що оде́ржуємо те, чого
просимо від Нього.

Молімось за грішних братів

16 Коли хто бачить брата свого́,
що грішить гріхом не на смерть,
нехай мо́литься *за нього*, — і Він
життя йому дасть, тим, хто грішить не на смерть. Є *й* гріх на
смерть, — не про нього кажу́, щоб
молився.
17 Усяка неправда — то гріх.
Та є гріх не на смерть.
18 Ми знаємо, що кожен, хто
народився від Бога, не грішить,
— бо хто народився від Бога, той
себе береже, і лукавий його не
торкається.
19 Ми знаємо, що ми від Бога, і
що ввесь світ лежить у злі.

Син Божий розум нам дав

20 Ми знаємо, що Син Божий
прийшов, і розум нам дав, щоб
пізнати Правдивого, і щоб бути
в правдивому Сині Його, Ісусі
Христі. Він — Бог правдивий
і вічне життя!
21 Дітоньки, — бережіться від
ідолів! Амінь.

ДРУГЕ СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА

ІВАНА

Привіт

1 Ста́рець — вибраній пані та дітям її, яких я поправді люблю́, і не тільки я, але й усі, хто правду пізнав,
2 за правду, що в нас пробуває й повік буде з нами:
3 нехай буде з вами благодать, милість, мир від Бога Отця та Ісуса Христа́, Сина Отцевого, у правді та в любові!

Пробуваймо в науці Христовій

4 Я дуже зрадів, що між дітьми твоїми знайшов таких, що ходять у правді, як заповідь ми прийняли́ від Отця.
5 І тепер я благаю тебе, пані, не так, ніби пишу́ тобі нову́ заповідь, але ту, яку маємо від поча́тку, — щоб ми любили один о́дного!
6 А любов ця — щоб ми жили згідно з Його заповідями. Це та заповідь, яку ви чули від поча́тку, щоб ви згідно з нею жили́.
7 Бо в світ увійшло багато обма́нців, які не визнають Ісуса Христа, що прийшов був у тілі. Такий — то обманець та анти́христ!
8 Пильнуйте себе, щоб ви не згубили того, над чим працювали, але́ щоб прийняли́ повну нагоро́ду.
9 Кожен, хто робить пере́ступ та не пробуває в науці Христовій, той Бога не має. А хто пробуває в науці *Його́*, той має і Отця, і Сина.
10 Коли хто приходить до вас, але не приносить науки цієї, не приймайте до дому його́, і не вітайте його́!
11 Хто бо вітає його́, той у́часть бере в лихи́х учинках його́.

Закінчення

12 Багато я мав написати до вас, але не схотів на папері й чорнилом. Та маю надію прибути до вас, і говорити уста́ми до уст, щоб повна була́ ваша радість!
13 Вітають тебе діти ви́браної сестри твоєї. Амі́нь.

ТРЕТЄ СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА

ІВАНА

Не будьмо подібні до злого

1 Ста́рець — улю́бленому Гаєві, якого я направду люблю́.
2 Улю́блений, — я молюся, щоб добре вело́ся в усьому тобі, і щоб був ти здоровий, як добре веде́ться душі твоїй.
3 Бо я дуже зрадів, як прийшли були браття, і засві́дчили правду твою, як ти живеш у правді.
4 Я не маю більшої радости від цієї, щоб чути, що діти мої живуть у правді.
5 Улю́блений, — вірно ти чи́ниш, як що робиш для братті та для чужи́нців, —
6 вони про любов твою свідчили Церкві; добре ти зробиш, як їх ви́провадиш, як достойно для Бога,
7 бо вийшли вони ради Іме́ння

Його, нічого не взявши від поган.

8 Отож, ми повинні приймати таких, щоб бути співробітниками правді.

9 Я до Церкви писав був, але Діотре́ф, що любить бути першим у них, нас не приймає.

10 Тому́ то, коли я прийду́, то згадаю про вчинки його, що їх ро́бить, словами лихими обмовля́ючи нас. І він тим не задово́льнюється, — а й сам не приймає братів, і тим, що бажають *приймати*, боронить, і виго́нить із Церкви.

11 Улюблений, — не робися подібним до лихо́го, а до доброго: доброчинець від Бога, а злочинець Бога не бачив.

12 Про Димитрія свідчили всі й сама правда. І свідчимо й ми, а ви знаєте, що свідчення наше правдиве.

Закінчення

13 Багато хотів я писати, та не хочу писати до тебе чорнилом та очерети́нкою,

14 але маю надію побачити тебе незаба́ром, і говорити уста́ми до уст.

15 Мир тобі! Друзі вітають тебе. Привітай друзів пойменно! Амі́нь.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ СВ. АПОСТОЛА

ЮДИ

Привіт

1 Юда, раб Ісуса Христа, а брат Якова, — покликаним, улю́бленим у Бозі Отці та збереженим Ісусом Христом:

2 милість вам, і мир, і любов хай примно́житься!

Безбожні вчителі

3 Улюблені, всяке дба́ння чинивши писати до вас про наше спільне спасі́ння, я признав за потрібне писати до вас, благаючи боротись за віру, раз дану святим.

4 Бо крадькома́ повхо́дили деякі люди, на цей о́суд віддавна призначені, безбожні, що благода́ть нашого Бога оберта́ють у розпусту, і відкидаються єдиного Владики і Господа нашого — Ісуса Христа.

5 А я хо́чу нагадати вам, що раз усе знаєте, що Госпо́дь ви́зволив людей від землі єгипетської, а згодом вигубив тих, хто не вірував.

6 І анголі́в, що не зберегли початкового стану свого, але кинули житло своє, Він зберіг у вічних кайда́нах під те́мрявою на суд великого дня.

7 Як Содо́м і Гомо́рра та міста́ коло них, що таким самим способом чинили пере́люб та ходили за іншим тілом, поне́сли кару вічного огню, і поставлені в при́клад, —

8 так само *буде* й цим снови́дам, що опоганюють тіло, пого́рджують вла́дами, зневажають слави.

9 І сам арха́нгол Михаїл, коли сперечався з дияволом і говорив про Мойсеєве тіло, не нава́жився винести суду зневажливого, а сказав: „Хай Господь доко́рить тобі!“

10 А ці зневажають, чого не
знають; а що знають із природи,
як німа звірина́, то й у тому
псуються.

11 Горе їм, бо пішли вони до-
рогою Каїновою, і попали в об-
ману Валаа́мової заплати, і заги-
нули в бунті Коре́я!

12 Вони скелі підводні на ва-
ших вече́рях любови, бо з вами без
стра́ху їдять та себе попаса́ють;
хмари безводні, що носяться ві-
тром; осінні дере́ва безплідні, дві-
чі померлі, ви́корінені;

13 люті хвилі мо́рські, що з
піною викидають власний сором;
зорі блудні́, що для них морок
те́мряви береже́ться повік.

14 Про них же звіщав був Ено́х,
сьомий від Ада́ма, і казав: ,,Ось
іде Госпо́дь зо Своїми десятками
тисяч святих,

15 щоб суд учинити над усіма́,
і винуватити всіх безбожних за
всі вчинки безбожности їхньої,
що безбожно нако́їли, та за всі
жорстокі *слова*, що їх говорили
на Нього безбожні грішники".

16 Це ре́мствувачі, незадово-
лені з долі своєї, що ходять у своїх
пожадливостях, а уста їхні гово-
рять чванли́ве; вони вихваляють
особи для зи́ску!

17 А ви, улюблені, згадуйте сло-
ва́, що їх давніше казали апо́столи
Господа нашого Ісуса Христа,

18 які вам говорили: ,,За остан-
нього ча́су будуть глузії, що хо-
дитимуть за своїми пожадливостя-
ми та безбо́жністю".

19 Це ті, хто відлу́чується *від єд-
ности*, тілесні, що духа не мають.

Будуйте себе найсвятішою вірою

20 А ви, улюблені, будуйте себе
найсвятішою вашою вірою, мо-
літься у́ Дусі Святі́м,

21 бережіть себе сами́х у Божій
любові, і чекайте милости Господа
на́шого Ісуса Христа для вічного
життя.

22 І до одних, хто вагається,
будьте милости́ві,

23 спасайте і виривайте з огню,
а до інших будьте милосердні зо
стра́хом, і нена́видьте навіть оде-
жу, опоганену від тіла!

А Богові слава

24 А Тому́, Хто може вас зберег-
ти від упадку, і поставити перед
Своєю славою непорочними в ра-
дості,

25 Єдиному премудрому Богові,
Спасителеві нашому через Ісуса
Христа, Господа нашого, слава,
могутність, сила та вла́да перше
всього віку, і тепер, і на всі віки!
Амінь.

ОБ'ЯВЛЕННЯ СВ. ІВАНА

БОГОСЛОВА

Вступ

1 Об'я́влення[1] Ісуса Христа, яке
дав Йому Бог, щоб показати
Своїм рабам, що́ незабаром стати-
ся має. І Він показав, і послав
Своїм а́нголом рабові Своєму Іва-
нові,

2 який свідчив про Слово Боже,
і про свідчення Ісуса Христа, і
про все, що́ він бачив.

3 Блаженний, хто читає, і ті,
хто слухає слова пророцтва та

[1] Грецьке 'Αποκάλυψις, лат. revelatio, церк. слов. откровéніє. Пор. 1 Петр. 4. 13, Гал. 1. 12.

доде́ржує написане в ньому, — час
бо близький!

Ісуса побачить кожне око

4 Іван до семи Церков, що в
Азії: благода́ть вам і мир від Того,
Хто є, Хто був і Хто має прийти; і
від семиДу́хів, що перед престолом
Його,
5 та від Ісуса Христа, а Він
,,Свідок вірний, Пе́рвенець з мерт-
вих і Влади́ка зе́мних царів". Йо-
му, що нас полюбив і кров'ю
Своєю обмив нас від наших гріхів,
6 що вчинив нас ,,царями, свя-
щениками Богові" й Отцеві Своєму,
— Тому слава та сила на вічні
віки! Амі́нь.
7 ,,Ото Він із хмарами йде", і
побачить Його кожне око, і ті,
що Його ,,прокололи були, і всі
племе́на землі будуть плакати за
Ним". Так, амінь!
8 Я Альфа й Оме́га,[1] говорить
Госпо́дь, Бог, Той, Хто є, і Хто
був, і Хто має прийти, Вседержи́-
тель!

Об'я́влення Іванові на
о́строві Патмо́сі

9 Я, Іван, ваш брат і спільник
у біді, і в царстві, і в терпінні в
Ісусі, був на о́строві, що зветься
Патмо́с, за Слово Боже і за свід-
чення Ісуса Христа́.
10 Я був у Дусі Господнього[2]
дня, і почув за собою голос гуч-
ний, немов сурми́,
11 який говорив: ,,Що́ бачиш,
—напиши *те* до книги, і пошли до
сімох Церков: до Ефе́су, і до Смір-
ни, і до Перга́му, і до Тіяти́рів, і
до Сард, і до Філяде́льфії і до
Лаодикії".

[1] Альфа — початкова, а Омега — остання буква грецької а́збуки. Цебто: ,,Я Поча́ток і Кінець". Пор. Об. 22, 13.
[2] Κυριακὴ ἡμέρα — день Господній.

12 І я огля́нувся, щоб побачити
голос, що говорив зо мною. І,
огля́нувшись, я побачив сім сві-
тильників золотих;
13 а посеред семи світильників
,,Подібного до Лю́дського Сина,
одя́гненого в до́вгу оде́жу і підпе-
ре́заного" по гру́дях золоти́м
поясом.
14 А ,,Його голова та волосся
— білі, немов біла во́вна, як сніг;
а очі Його — немов по́лум'я огняне́.
15 А ноги Його подібні до мі-
ді", розпа́лені, наче в печі; а
,,голос Його — немов шум великої
води".
16 І сім зір Він держав у пра-
виці Своїй, а з уст Його меч обо-
сі́чний виходив, а обличчя Його,
немов сонце, що світить у силі
своїй.
17 І коли я побачив Його, то до
ніг Йому впав, немов мертвий. І
поклав Він на мене правицю Свою
та й промовив мені: ,,Не лякайся!
Я Перший і Останній,
18 і Живий. І був Я мертвий,
а ось Я Живий на вічні віки. І
маю ключі Я від смерти й від а́ду.
19 Отже, напиши, що́ ти бачив,
і що́ є, і що́ має бути по цьому!
20 Таємниця семи зір, що бачив
ти їх на правиці Моїй, і семи сві-
тильників золотих: сім зір, — то
анголи́ семи Церков, а сім сві-
тильників, що ти бачив, — то сім
Церков".

Посла́ння до семи азійських
Церков:

Посла́ння до Ефе́ської Церкви

2 До ангола Церкви в Ефе́сі на-
пиши: ,,Оце каже Той, Хто
трима́є сім зір у правиці Своїй,
Хто ходить серед семи світиль-
ників золотих:
2 Я знаю діла твої, і працю
твою, і твою терпеливість, і що

не можеш терпіти лихих, і ви́пробував тих, хто себе називає апо́столами, але ними не є, і знайшов, що фальшиві вони.
3 І ти маєш терпіння, і працюва́в для Йме́ння Мого, але не знемігся.
4 Але маю на тебе, що ти покинув свою першу любов.
5 Отож, пам'ятай, звідки ти впав, і покайся, і вчинки давніші роби. Коли ж ні, то до тебе прийду́ незаба́ром, і зру́шу твого світильника́ з його місця, якщо не покаєшся.
6 Але маєш оце, що нена́видиш учинки Николаї́тів,[1] яких і Я нена́виджу.
7 Хто має вухо, хай чує, що Дух промовляє Церква́м: переможцеві дам їсти від дерева життя, яке в раю Божім".

Посла́ння до Смірнської Церкви

8 А до ангола Церкви в Смірні напиши: „Оце каже Перший й Останній, що був мертвий й ожив:
9 Я знаю діла твої, і біду́, і убозтво, — але ти багатий, — і зневагу тих, що говорять про себе, ніби юдеї вони, та ними не є, але вони — зборище сатани.
10 Не бійся того, що маєш страждати! Ось диявол вкидатиме декого з вас до в'язниць, щоб вас ви́пробувати. І будете мати біду́ десять день. Будь вірний до смерти, і Я тобі дам вінця́ життя!
11 Хто має вухо, хай чує, що́ Дух промовляє Церква́м: переможець не буде пошко́джений від другої смерти".

Посла́нна до Перга́мської Церкви

12 А до ангола Церкви в Перга́мі напиши: „Оце каже Той, що має меча́ обосі́чного:
13 Я знаю діла твої, і *що* де ти живеш, там престол сатани. І трима́єш ти Йме́ння Моє, і ти не відкинувся від віри Моєї навіть за днів, коли в вас, де живе сатана́, був убитий Анти́па,[1] свідок Мій вірний.
14 Але трохи Я маю на тебе, бо маєш там тих, хто трима́ється науки Валаа́ма, що навчав був Бала́ка покласти спотика́ння перед синами Ізраїля, щоб їли ідольські жертви й розпу́сту чинили.
15 Так маєш і ти таких, що трима́ються науки Николаїтської так само.
16 Тож покайся! Коли ж ні, то до тебе прийду́ незаба́ром, і воюватиму з ними мечем Своїх уст.
17 Хто має вухо, хай чує, що́ Дух промовляє Церква́м: переможцеві дам їсти прихо́вану манну, і дам йому білого каменя, а на камені написане йме́ння нове́, якого не знає ніхто, — тільки той, хто приймає його".

Посла́ння до Тіяти́рської Церкви

18 І до ангола Церкви в Тіяти́рах напиши: „Оце каже Син Божий, що має очі Свої, як по́лум'я огняне́, а ноги Його подібні до міді:
19 Я знаю діла твої, і любов, і віру, і службу, і твою терпеливість, і останні вчинки твої, що більші за перші.
20 Але маю на тебе, що жінці Єзаве́лі, яка каже, ніби вона пророки́ня, ти попускаєш навчати та зводити рабів Моїх, чинити розпусту та їсти ідольські жертви.
21 І Я дав був їй ча́су, щоб пока́ялася, — та вона не схотіла покаятися в розпусті своїй.
22 Ось Я кину її на ложе, а тих, що чинять із нею розпусту, у

[1] Николаї́ти — єретики апостольського часу, Пор 2 Петр. 2. 10-22, Юди 1. 8-13.

[1] Антипа — муж апо́стольський, учень Івана Богослова, єпископ Пергамський, убитий року 92-го.

велику біду, коли тільки в учинках своїх не покаються,
23 а діти її поб'ю смертю. І пізнають усі Церкви́, що Я Той, Хто нирки й серця[1] вивіря́є, і Я кожному з вас дам за вчинками вашими.
24 А вам, та іншим, що в Тіяти́рах, що не мають науки цієї, і — як кажуть — не розуміють *так зва́них* глиби́н сатани́, кажу́: не накладу́ на вас іншого тягара,
25 тільки те, що ви маєте, трима́йте, аж поки прийду́.
26 А переможцеві, і тому́, хто аж до кінця доде́ржує Мої вчинки, Я дам йому вла́ду „над поганами,
27 і буде пасти́ їх залізним жезлом; вони, немов гли́няний по́суд, покру́шаться", як і Я оде́ржав *вла́ду* від Свого́ Отця,
28 і дам Я йому зо́рю досвітню.
29 Хто має вухо, хай чує, що́ Дух промовляє Церква́м!"

Посла́ння до Сардійської Церкви

3 А до ангола Церкви в Са́рдах напиши: „Оце каже Той, Хто має сім Божих Ду́хів і сім зір: Я знаю діла твої, що маєш ім'я́, ніби живий, а ти мертвий.
2 Будь чуйни́й та решту зміцня́й, що мають померти. Бо Я не знайшов твоїх діл закінченими перед Богом Моїм.
3 Отож, пам'ятай, як ти взяв і почув, і бережи, і покайся. А коли ти не чуйни́й, то на тебе прийду́, немов злодій, і ти знати не бу́деш, якої години на тебе прийду́.
4 Та ти маєш і в Са́рдах кілька імен, що одежі своєї вони не опога́нили, і в білім зо Мною ходитимуть, бо гідні вони.
5 Переможець зодя́гнеться в білу одежу, а ймення його Я не змию із книги життя, і ймення його ви́знаю перед Отцем Своїм і перед Його анголами.
6 Хто має вухо, хай чує, що́ Дух промовляє Церква́м!"

Посла́ння до Філядельфійської Церкви

7 І до ангола Церкви в Філяде́льфії напиши: „Оце каже Святий, Правдивий, що має „ключа Давидового, що Він відчиняє, — і ніхто не зачинить, що Він зачиняє, — і ніхто не відчинить".
8 Я знаю діла твої. Ось Я перед тобою дверей не зачинив, — і їх зачинити не може ніхто. Хоч малу маєш силу, але слово Моє ти зберіг, і від Йме́ння Мого не відкинувся.
9 Ось Я зроблю́, що декого з зборища сатани, *із тих*, що себе називають юдеями, та ними не є, але кажуть неправду, — ось Я зроблю́, що вони „прийдуть та вклоняться перед ногами твоїми", і пізнають, що „Я полюбив тебе".
10 А що ти зберіг слово терпіння Мого, то й Я тебе збережу́ від години випробо́вування, що має прийти на ввесь світ, щоб ви́пробувати ме́шканців землі.
11 Я прийду́ незабаром. Тримай, що́ ти маєш, щоб твого вінця ніхто не забрав.
12 Переможця зроблю́ Я стовпом у храмі Бога Мого, і він вже не вийде назовні, і на нім напишу́ Ім'я́ Бога Мого й ім'я міста Бога Мого, Єрусалиму Ново́го, що з неба сходить від Бога Мого, та нове Ім'я́ Своє.
13 Хто має вухо, хай чує, що́ Дух промовляє Церква́м!"

Посла́ння до Лаодикійської Церкви

14 І до ангола Церкви в Лаодикії напиши: „Оце каже Амі́нь,

[1] Нирки й серце в біблійній мові — це центр духового життя.

Свідок вірний і правдивий, по-
ча́ток Божого тво́рива:
15 Я знаю діла твої, що ти не
холодний, ані гарячий. Якби то
холодний чи гарячий ти був!
16 А що ти лі́теплий, і ні гаря-
чий, ані холодний, то ви́плюну
тебе з Своїх уст.
17 Бо ти кажеш: „Я багатий, і
збагатів, і не потребу́ю нічого".
А не знаєш, що ти нужде́нний, і
мізерний, і вбогий, і сліпий, і
голий!
18 Раджу тобі купити в Мене
золота, в огні перечищеного, щоб
збагати́тись, і білу одежу, щоб
зодягтися, і щоб га́ньба наготи́
твоєї не видна була, а ма́стю на
очі намасти́ свої очі, щоб бачи-
ти.
19 Кого Я люблю́, тому до-
коряю й караю *того*. Будь же
ревний і покайся!
20 Ось Я стою під дверима та
стукаю: коли хто почує Мій голос
і двері відчинить, Я до нього
ввійду́, і буду вече́ряти з ним, а
він зо Мною.
21 Переможцеві сісти Я дам на
Моєму престолі зо Мною, як і Я
переміг був, і з Отцем Своїм сів на
престолі Його.
22 Хто має вухо, хай чує, що́
Дух промовляє Церква́м!"

Божий престол

4 По цьому я поглянув, — і ось
двері на небі відчинені, і пер-
ший голос, що я чув його, як
сурму́, що зо мною говорив, ска-
зав: „Іди сюди, і Я тобі покажу́,
що́ статися має по цьо́му!"
2 І зараз у Дусі я був. І ось
престол стояв на небі, а на пре-
столі Сидячий.
3 А Сидячий подібний був з
ви́гляду до каменя я́спіса й сар-
ди́са, а весе́лка навколо престолу
видом подібна була до смара́гду.

Ста́рці на престолах

4 А навколо престолу — два-
дцять чотири престоли, а на пре-
столах я бачив двадцятьох чоти-
рьох ста́рців, що сиділи, у шати
білі одя́гнені, а на головах своїх
мали вінці золоті.
5 А від престолу вихо́дили бли́с-
кавки, і голоси, і громи. А пе-
ред престолом горіли сім світиль-
ників огняни́х, а вони — сім Духів
Божих.

Чотири твари́ні

6 І перед престолом — як море
скляне, до кришта́лю подібне. А
серед престолу й навколо престо-
лу четверо тварин, повні очей
спе́реду й зза́ду.
7 І перша твари́на подібна до
лева, а друга тварина подібна до
теляти, а третя тварина мала лице,
як люди́на, а четверта тварина
подібна до орла, що летить.
8 І ті чотири тварині, — кожна
з них мала навколо по шість крил,
а всере́дині повна очей. І споко́ю
не мають вони день і ніч, промов-
ляючи:
„Свят, свят, свят Господь,
Бог Вседержи́тель,
що Він був, і що є, і що
має прийти!"

Твари́ни і ста́рці поклоняються Богові

9 І коли ті тварини складають
славу, і честь, і подяку Тому, Хто
сидить на престолі й живе віки
вічні,
10 тоді падають двадцять чоти-
ри ста́рці перед Тим, Хто сидить
на престолі, і вклоняються Тому,
Хто живе віки вічні, і складають
вінці свої перед престолом та ка-
жуть:
11 „Достойний Ти, Господи й
Боже наш,

прийняти славу, і честь,
і силу,
бо все Ти створив,
і з волі Твоєї існує та створене *все*!"

Книга в Божій правиці з сімома́ печатками

5 І я бачив в правиці Того, Хто
сидить на престолі, книгу, на-
писану всере́дині й назо́вні, і за-
печатану сімома́ печатками.
2 І бачив я поту́жного ангола,
який гучним голосом кликав:
„Хто гідний розгорну́ти книгу,
і злама́ти печа́тки її?"
3 І не міг ніхто ні на небі, ні на
землі, ані під землею розгорнути
книги, ані навіть зазирнути в
неї.
4 І плакав я гірко, що не зна-
йшовся ані один гідний роз-
горнути й прочитати книгу, ані
навіть зазирнути в неї.

А́гнець Божий, Ісус Христос, відкриває книгу

5 А один із ста́рців промовив
до мене: „Не плач! Ось Лев, що
з племени Юдиного, корень Дави-
дів, переміг так, що може розгор-
нути книгу, і зламати сім печаток
її".
6 І я глянув, — і ось серед
престолу й чотирьох тварин і серед
ста́рців стоїть А́гнець, як зако́-
лений, що має сім рогів і сім очей,
а це — сім БожихДу́хів, по́сланих
на всю землю.
7 І Він підійшов, і взяв книгу з
правиці Того, Хто сидить на пре-
столі.

Твари́ни і ста́рці співають А́гнцеві нову́ пісню

8 А коли Він узяв книгу, то
чотири тварині й двадцять чотири
старці попа́дали перед Агнцем, а
кожен мав гу́сла й золоті чаші,
повні пахощів, а вони — моли́тви
святих.
9 І нову́ пісню співають вони,
промовляючи:
„Ти достойний узяти цю
книгу,
і розкрити печатки її,
бо Ти був зако́лений,
і кров'ю Своєю Ти вику-
пив людей Богові
з усякого пле́мени, і язи-
ка, і наро́ду, і люду.
10 І Ти їх зробив для нашого
Бога царями,
і священиками, —
і вони на землі царювати-
муть!"

Анголи́ прославляють А́гнця, Ісуса Христа

11 І я бачив, і чув голос багатьох
анголів навколо престолу, і тва-
рин, і ста́рців, — і число їх було
десятки тисяч раз по десять тисяч
і тисячі тисяч.
12 І казали вони гучним голо-
сом:
„Достойний Агнець, що за-
колений,
прийняти силу, і багат-
ство, і мудрість,
і міць, і честь, і славу, і
благослове́ння!"

Уся всеве́нна прославляє Сидячого на престолі й А́гнця

13 І кожне створіння, що воно
на небі, і на землі, і під землею,
і на морі, і все, що в них, чув я,
говорило:
„Тому, Хто сидить на пре-
столі, і Агнцеві —
благослове́ння, і честь, і
слава,
і сила на вічні віки!"
14 А чотири тварині казали:
„Амі́нь!" І двадцять чотири
ста́рці попа́дали та поклонились
Тому, Хто живе повік віку!

З книги розкриваються шість печаток, і з'являються шість нещасть

6 І я бачив, що Агнець розкрив
одну з семи печаток, і почув я
одну з чотирьох тих тварин, яка
говорила, як голосом грому: „Підійди́!“
2 І я глянув, — і ось кінь білий,
а той, хто на ньому сидів, мав
лука. І вінця́ йому да́но, і він
вийшов, немов переможець, і щоб
перемогти.
3 І коли другу печатку розкрив,
я другу тварину почув, що казала: „Підійди!“
4 І вийшов кінь другий, — червоний. А тому, хто на ньому сидів, було да́но взяти мир із землі
та щоб убивали один о́дного. І
меч великий був да́ний йому.
5 І коли третю печатку розкрив,
я третю тварину почув, що казала: „Підійди!“ І я глянув, — і
ось кінь вороний. А той, хто на
ньому сидів, мав вагу́ в своїй руці.
6 І я ніби голос почув посеред
чотирьох тих тварин, що казав:
„Ківш[1] пшениці за динарія, і три
ковші ячменю за динарія, а оливи
й вина не марнуй!“
7 А коли Він четверту печатку
розкрив, я четверту тварину почув, що казала: „Підійди!“
8 І я глянув, — і ось кінь ча́лий.[2] А той, хто на ньому сидів,
на ім'я́ йому Смерть, за ним же
слідом ішов Ад. І да́на їм вла́да
була на четвертій частині землі
забивати мечем, і голодом, і мором, і земни́ми звірми́.
9 І коли п'яту печатку розкрив,
я побачив під же́ртівником душі
побитих за Боже Слово, і за свідчення, яке вони мали.
10 І кли́кнули вони гучним голосом, кажучи: „Аж доки, Владико святий та правдивий, не будеш судити, і не мститимеш тим,
хто живе на землі, за кров нашу?“
11 І кожному з них да́но білу
одежу, і сказано їм іще трохи
спочити, аж поки допо́внять число
їхні співслуги, і брати́ їхні, що
будуть побиті, як і вони.
12 І коли шосту печатку розкрив, я поглянув, — і ось сталось
велике трясіння землі, і сонце
зчорніло, як міх волося́ний, і ввесь
місяць зробився, як кров.
13 І на землю попа́дали зорі небесні, як фі́ґове дерево ро́нить
свої недозрілі плоди́, коли потрясе сильний вітер.
14 І небо сховалось, згорнувшись, немов той сувій перга́мену,
і кожна гора, і *кожен* о́стрів порушилися з своїх місць.
15 І зе́мні царі, і вельможі та
тисячники, і багаті та сильні, і
кожен раб та кожен вільний, —
поховались у печери та в скелі
гірські,
16 та й кажуть до гір та до
скель: „Поспадайте на нас, і позакривайте ви нас від лиця Того,
Хто сидить на престолі, і від гніву
А́гнця!
17 Бо прийшов *це* великий день
гніву Його, і хто встоя́ти може?“

Попеча́тання Божих рабів

7 А по цьому я бачив чотирьох
анголів, що стояли на чотирьох ку́тах землі та тримали чотири земні вітри́, щоб вітер не віяв
на землю, ані на море, ані на
жодне дерево.
2 І бачив я іншого ангола, що
від схід сонця вихо́див, і мав
печа́тку Бога Живого. І він гучним голосом крикнув до чотирьох
анголів, що їм да́но пошкодити
землі та морю,

[1] Грецьке χοῖνιξ — хлібна міра, вистачальна людині на один день. Динарій — римська монета, денна оплата робітника.

[2] Грецьке χλωρός — жовтавий, буланий, блідий. Церк. слов. блѣдъ.

3 говорячи: ,,Не шкодьте ані
землі, ані морю, ані дереву, аж
поки ми покладемо печатки рабам
Бога нашого на їхніх чолах!"
4 І почув я число попечатаних:
сто сорок чотири тисячі[1] попечатаних від усіх племен Ізраїлевих
синів:
5 з племени Юдиного — дванадцять тисяч попечатаних, з племени Рувимового — дванадцять
тисяч, з племени Ґадового — дванадцять тисяч,
6 з племени Асирового — дванадцять тисяч, з племени Нефталимового — дванадцять тисяч, з
племени Манасіїного — дванадцять тисяч,
7 з племени Симеонового — дванадцять тисяч, з племени Левіїного — дванадцять тисяч, з племени Іссахарового — дванадцять
тисяч,
8 з племени Завулонового — дванадцять тисяч, з племени Йосипового — дванадцять тисяч, з племени Веніяминового — дванадцять тисяч попечатаних.

Бідарі перед Божим престолом

9 Потому я глянув, — і ось натовп великий, що його зрахувати не може ніхто, з усякого люду, і племен, і народів, і язиків, стояв перед престолом і перед Агнцем, зодягнені в білу одежу, а в їхніх руках було пальмове віття.
10 І взивали вони гучним голосом, кажучи:

,,Спасіння нашому Богові,
що сидить на престолі, і Агнцеві!"

11 А всі анголи стояли навколо престолу та старців і чотирьох тих тварин. І вони на обличчя попадали перед престолом, і вклонилися Богові,
12 кажучи:

,,Амінь! Благословення, і слава, і мудрість,
і хвала, і честь, і сила, і міць —
нашому Богу на вічні віки! Амінь!"

13 І відповів один із старців, і до мене сказав: ,,Оці, що зодягнені в білу одежу, — хто вони й звідкіля поприходили?"
14 І сказав я йому: ,,Мій пане, ти знаєш!" Він же мені відказав:

,,Це ті, що прийшли від великого горя,
і випрали одіж свою,
та вибілили її в крові Агнця .

15 Тому то вони перед Божим престолом,
і в храмі Його день і ніч Йому служать.
А ,,Той, Хто сидить на престолі,
розтягне намета над ними".

16 ,,Вони голоду й спраги терпіти не будуть уже,
і не буде палити їх сонце, ані спека яка".

17 Бо Агнець, що серед престолу,
,,буде їх пасти,
і водитиме їх до джерел вод життя.
І Бог кожну сльозу з очей їхніх зітре!"

Розкриття сьомої печатки. Нищення землі по сурмленні шістьох анголів

8 І коли сьому печатку розкрив, німа тиша настала на небі десь на півгодини.
2 І я бачив сімох анголів, що стояли перед Богом. І дано було їм сім сурем.
3 І прийшов другий ангол, та

[1] Цебто 12 раз по 12 тисяч. Племен Ізраїлевих було 12.

й став перед же́ртівником із золо-
тою кадильницею. І було йому
да́но багато кадила, щоб до моли-
то́в усіх святих додав на золотого
же́ртівника, що перед престо-
лом.
4 І знявся дим кадильний з мо-
ли́твами святих від руки ангола
перед Бога.
5 А ангол кадильницю взяв,
і напо́внив її огнем із же́ртівника,
та й кинув на землю. І зчини-
лися гро́ми, і гурко́тнява, і бли́с-
кавиці та трясіння землі.
6 І сім анголі́в, що мали сім
су́рем, приготува́лися, щоб сурми́-
ти.
7 І засурми́в перший ангол, —
і вчинилися град та огонь, пере-
мішані з кров'ю, і впали на землю.
І спалилась третина землі, і зго-
ріла третина дерев, і всіляка зеле-
на трава погоріла.
8 І засурми́в другий ангол, —
і немов би велика гора, розпа́лена
огнем, була вкинена в море. І
третина мо́ря зробилася кров'ю,
9 і померла третина морського
створіння, що мають життя, і за-
гинула третина кораблів.
10 І засурми́в третій ангол, —
і велика зоря́ спала з неба, пала́-
ючи, як смолоски́п. І спала вона
на третину річок та на водні дже-
ре́ла.
11 А йме́ння зорі тій Поли́н.
І стала третина води, як поли́н, і
багато з людей повмирали з води,
бо згіркла вона.
12 І засурми́в ангол четвертий,
— і вда́рено третину сонця, і
третину місяця, і третину зір, щоб
затьми́лася їхня третина, щоб тре-
тина дня не світила, так само ж і
ніч.
13 І бачив, і чув я одно́го орла,
що летів серед неба і кли́кав гуч-
ним голосом: „Горе, горе, горе
тим, хто живе на землі, від голосів
сурмови́х позосталих трьох анго-
лів, що мають сурми́ти!"

9 І засурмив п'ятий ангол, — і
я бачив зо́рю, що спала із неба
додолу. І їй да́ний був ключ від
криниці безо́дньої.
2 І вона відімкнула криницю
безо́дню, — і дим повалив із кри-
ниці, мов дим із великої пе́чі. І
затьми́лося сонце й повітря від
криничного диму.
3 А з диму на землю вийшла
сарана́, і да́но їй міць, як мають
міць скорпіо́ни земні.
4 І наказано їй, щоб вона не
шкодила земній траві́, ані жа́д-
ному зіллю, ані жа́дному дереву,
але тільки тим людям, які на чо́лах
не мають печатки Божої.
5 І було да́но їй, щоб їх не
вбивати, але мучити п'ять місяців;
а му́ка від неї, як му́ка від
скорпіо́на, коли вкусить люди́ну.
6 І в ті дні люди смерти шукати-
муть, — та не зна́йдуть її! По-
мерти вони захотять, — та втече
від них смерть!
7 А вигляд сарани́ був подібний
до ко́ней, на війну приготованих;
а на головах у неї — немов би він-
ки́, подібні на золото, а обличчя
її — немов людські обличчя.
8 І мала волосся — як волосся
жіноче, а її зуби були́ — немов
ле́в'ячі.
9 І мала вона па́нцери, немов
панцери залізні; а шум її крил —
немов шум колесни́ць, коли ко́ней
багато біжить на війну́.
10 І мала хвости, подібні до
скорпіонових, та жа́ла, а в неї в
хвостах її вла́да — п'ять місяців
шкодити людям.
11 І мала вона над собою царя,
ангола безодні; йому по-єврейсь-
кому ім'я Аваддо́н, а по-грецькому
звався він Аполліо́н![1]

[1] **Аваддон** — ад, Аполліон — погубник.

12 Одне горе минуло! Ось за
ним ще два горя надходять!
13 І засурми́в шостий Ангол, —
і я почув один голос із чотирьох
ро́гів золотого же́ртівника, який
перед Богом,
14 що казав шостому Анголові,
який мав сурму́: „Розв'яжи чо-
тирьох Анголів, що пов'язані при
великій річці Ефра́ті".
15 І були порозв'я́зувані чотири
Анголи́, пригото́вані на годину, і
на день, і на місяць, і на рік, щоб
убили третину людей.
16 А число кінного війська —
двадцять тисяч раз по десять ти-
сяч; і я чув їхнє число.
17 І так бачив я ко́ней в ви-
дінні, а на них верхівців, що па́н-
цери мали огняні, і гіяци́нтові, і
сірчані. А го́лови в ко́ней — не-
мов голови ле́в'ячі, а з їхнього
рота виходив огонь, і дим, і сір-
ка.
18 І побита була́ третина́ людей
від цих трьох пора́зок, — від
огню, і від диму, і від сірки, що
вихо́дили з їхніх ротів.
19 Сила бо ко́ней була́ в їхнім
роті та в їхніх хвоста́х. А хво-
сти́ їхні подібні до вужів, що
мають го́лови, і ними вони шкоду
чинять.
20 А решта людей, що не вбита
була́ цими пора́зками, не пока́ялася
за діла своїх рук, щоб не кланя-
тись де́монам, ані і́долам золотим,
і срібним, і мідяним, і кам'яни́м, і
дерев'яним, що не можуть вони
ані бачити, ані чути, ані ходити.
21 І вони не покаялися в своїх
убивствах, ані в чарах своїх, ні в
розпусті своїй, ні в крадіжах своїх.

Пізна́ння а́нголової книжки

10 І бачив я іншого поту́жного
Ангола, що сходив із неба.
Був одя́гнений в хмару, і над його
головою весе́лка *була*, а обличчя
його — немов сонце, а ноги
його — як стовпи́ огняні,
2 і мав у руці своїй книжку роз-
го́рнену. І він поставив свою пра-
ву ногу на море, а ліву — на
землю,
3 і закричав гучним голосом,
як лев той ричить. І як він за-
кричав, то заговори́ли сім гро́мів
голосами своїми.
4 А як заговорили сім гро́мів
голосами своїми, я хотів був пи-
сати. Та я почув голос із неба,
що до мене казав: „Запечатай оте,
що сім гро́мів казали, і того не
пиши!"
5 А Ангол, що я бачив його, як
стояв він на морі й землі, зняв до
неба прави́цю свою
6 та й поклявся Живучим по
вічні віки, Який створив небо та
те, що на ньому, і землю та те, що
на ній, і море й що в нім, — що
вже ча́су не бу́де,
7 а дня голосу сьомого Ан-
гола, коли він засу́рмить, довер-
шиться Божа таємни́ця, як Він
благовісти́в був Своїм рабам про-
рокам.
8 І голос, що я чув його з неба,
став знов говорити зо мною й
казати: „Піди, та візьми розго́р-
нену книжку з руки Ангола, що
стоїть на морі й землі".
9 І пішов я до Ангола та й про-
мовив йому, щоб дав мені книжку.
А він мені каже: „Візьми, і з'їж
її! І гіркість учинить вона для
твого живота, та в устах твоїх
буде солодка, як мед".
10 І я взяв з руки Ангола книж-
ку та й з'їв її. І була́ вона в
устах моїх, немов мед той, солод-
ка. Та коли її з'їв, вона гіркість
зробила в моїм животі . . .
11 І сказали мені: „Ти мусиш
зно́ву пророкувати про наро́ди, і
поган, і язи́ки, і про багато ца-
рів".

Скатува́ння двох пророків і їх воскре́сення

11 І да́но трости́ну мені, по-
дібну до па́лиці, і сказано:
,,Устань, і зміряй храма Божого
й же́ртівника, і тих, хто вклоня-
ється в ньому.
2 А двір, що за храмом, лиши
та не міряй його, бо він да́ний
поганам, — і сорок два місяці
бу́дуть топтати вони святе місто.
3 І звелю́ Я двом свідкам Своїм,
і бу́дуть вони пророкувати тисячу
двісті й шістдеся́т день,[1] зодя́гнені
в волосяни́цю.
4 Вони — дві оливки і два сві-
тильники́, що стоять перед Богом
землі.
5 І коли б хто схотів учинити їм
кривду, то вийде огонь з їхніх
уст, — і поїсть ворогів їхніх. А
коли хто захоче вчинити їм крив-
ду, — той отак мусить бути за-
битий.
6 Вони мають вла́ду небо
замкнути, щоб за днів їхніх про-
роцтва не йшов дощ. І мають
вла́ду вони над водою, — у кров
оберта́ти її, і вдарити землю всі-
лякою карою, скільки разів вони
схочуть.
7 А коли вони скінчать сві-
до́цтво своє, то звірина́, що з безо-
дні виходить, із ними війну по-
веде́, — і вона їх переможе та їх
повбиває.
8 І їхні трупи полишить на май-
да́ні великого міста, що зветься
духовно Содо́м і Єгипет, де й Гос-
по́дь наш був розп'я́тий.
9 І *багато* з наро́дів, і з племен,
і з язи́ків, і з поган бу́дуть дивитися
тися півчверта дні на їхні трупи,
не дозволять покласти в гроби́
їхніх тру́пів.
10 А ме́шканці землі будуть
тішитися та радіти над ними, і
дару́нки пошлють один о́дному,
бо мучили ці два пророки ме́шкан-
ців землі.
11 А по півчверта днях дух жит-
тя ввійшов у них від Бога, — і
вони повставали на ноги свої. І
напав жах великий на тих, хто
дивився на них!
12 І почули вони гучний голос
із неба, що їм говорив: ,,Зійдіть
сюди!" І на небо зійшли вони в
хмарі, і вороги їхні дивились на
них.
13 І тієї години зчинився страш-
ни́й землетру́с, і десята частина
міста *того* завали́лась . . . І в цім
трусі загинуло сім тисяч лю́дських
іме́н, а решта обго́рнена жахом бу-
ла́, — і вони віддали́ славу Богу
Небесному!
14 Друге горе минуло! Ото не-
забаром настане за ним третє го-
ре!"

Царство Боже по сьомій сурмі

15 І засурмив сьо́мий ангол, —
і на небі зчинились гучні голоси́,
що казали:
,,Перейшло панува́ння над
світом до Господа нашого
та до Христа Його, —
і Він зацарює на вічні
віки́!"
16 І двадцять чотири ста́рці,
що на престолах своїх перед Бо-
гом сидять, попа́дали на обличчя
свої, та й уклонилися Богові,
17 кажучи:
,,Дяку складаємо Тобі, Гос-
поди, Боже Вседержи-
телю,
що Ти є й що Ти був,
що прийняв Свою силу
велику
та й зацарюва́в!
18 А погани розлю́тилися, та
гнів Твій прийшов,
і час настав мертвих су-
дити,

[1] Тут 1260 день — це теж 42 місяці, три з половиною роки.

і дати заплату рабам Твоїм, пророкам і святим,
і тим, хто Йме́ння Твого боїться
малим і великим,
і знищити тих, хто нищить землю".
19 І розкрився храм Божий на
небі, — і ковче́г заповіту Його в
Його храмі з'явився. І зчинилися
блискавки, і гу́ркіт, і гро́ми,
і землетру́с, і великий град.

Жінка, зодя́гнена в сонце, та семиголовий змій

12 І з'явилась на небі велика
ознака: Жінка, зодя́гнена в
сонце, а під ногами її місяць, а
на її голові вінок із дванадцяти́ зір.
2 І вона мала в утробі, і кри-
чала від болю, та му́ки терпіла від
по́роду.
3 І з'явилася інша ознака на
небі, — ось змій червоноогняни́й,
великий, що мав сім голів та де-
сять ро́гів, а на його го́ловах сім
вінців.
4 Його хвіст змів третину зір із
неба та й кинув додолу. І змій
стояв перед жінкою, що мала вро-
дити, щоб з'їсти дитину її, коли
вро́дить.
5 І дитину вроди́ла вона чо-
ловічої ста́ті, що всі наро́ди має
па́сти залізним жезлом. І дити-
на її була взята до Бога, і до
престолу Його.
6 А жінка втекла́ на пустиню,
де вона мала місце, від Бога для
неї вгото́ване, щоб там годува́ли
її тисячу двісті шістдеся́т день.

Арха́нгол Миха́їл скидає змія на землю

7 І сталась на небі війна: Ми-
хаїл та його анголи́ вчинили зо
змієм війну́. І змій воював та
його анголи,
8 та не втрималися, і вже не
знайшлося їм місця на небі.
9 І скинений був змій великий,
вуж стародавній, що зветься дия-
вол і сатана́, що зво́дить світ, і
скинений був він додолу, а з ним
і його анголи́ були скинені.
10 І я почув гучний голос на
небі, який говорив:
,,Тепер настало спасі́ння,
і сила, і царство нашого Бога,
і вла́да Христа Його,
бо скинений той, хто братів наших ска́ржив,
хто перед нашим Богом
оска́ржував їх день і ніч!
11 І вони його перемогли кро-в'ю Агнця
та словом свого засві́дчення,
і не полюбили життя свого
навіть до смерти!
12 Через це звесели́ся ти, небо,
та ті, хто на нім пробуває!
Горе землі та морю,
до вас бо диявол зійшов,
маючи лютість велику,
знаючи, що короткий час має!"

Змій-диявол переслідує жінку

13 А коли змій побачив, що
додолу він скинений, то став пе-
реслі́дувати жінку, що вродила
хлоп'я́.
14 І жінці да́ні були два крила
великого орла, щоб від змія летіла
в пустиню до місця свого, де бу-
дуть її годувати час, і часи́, і
півча́су.
15 І пустив змій за жінкою з уст
своїх во́ду, як рі́чку, щоб річка
схопи́ла її.
16 Та жінці земля помогла, —
і розкрила земля свої у́ста, та й
випила річку, яку змій пустив
із своїх уст.

17 І змій розлютувався на жінку, і пішов воювати з останком насіння її, що вони бережуть Божі заповіді та мають свідоцтво Ісусове.
18 І я став на морськóму піскý.

Антúхрист і його пророк: Семиголова звірина звелá світ

13 І я бачив звірúну, що виходила з моря, яка мала десять рóгів та сім голів, а на рóгах її *було* десять вінців, а на її гóловах богозневáжні іменá.
2 А звірúна, що я її бачив, подібна до рúся булá, а нóги її — як ведмéжі, а паща її — немов лéв'яча паща. І змій дав їй свою силу, і престола свогó, і влáду велику.
3 А одна з її голів була ніби забита на смерть, але рана смертéльна її вздорóвилась. І вся земля дивувалась, слідкуючи за звірúною!
4 І вклонилися змієві, що дав влáду звірúні. І вклонились звірині, говорячи: „Хто до звірúни подібний, і хто воювати з нею може?"
5 І їй дáно уста, що говорили зухвáле та богозневáжне. І їй дáно влáду діяти сорок два місяці.
6 І відкрила вона свої ýста на зневагу проти Бога, щоб богозневажáти Ім'я Його й оселю Його, та тих, хто на небі живе.
7 І їй дáно провáдити війну зо святими, та їх перемогти. І їй дáна влáда над кожним племенем, і нарóдом, і язúком, і людом.
8 І їй вклóняться всі, хто живе на землі, що їхні імена не написані в книгах життя Агнця, закóленого від заклáдин світу.
9 Коли має хто вухо, нехай слухає:
10 Коли хто до полóну веде, — *сам* піде в полóн.
Коли хто мечем убиває, — такий мусить *сам* бути вбитий мечéм!
Отут терпеливість та віра святих!

Друга звірúна помагає звóдити світ

11 І бачив я іншу звірúну, що вихóдила з землі. І вона мала два роги, подібні ягня́чим, та говорила, як змій.
12 І вона виконувала всю влáду першої звірúни перед нею, і робила, щоб земля та ті, хто живе на ній, вклонилися першій звірúні, що в неї вздорóвлена була її рана смертéльна.
13 І чинить вона великі ознаки, так що й огонь зводить з неба додолу перед людьмú.
14 І зводить вона мéшканців землі через ознаки, що їх дáно їй чинити перед звірúною, намовляючи мéшканців землі зробити óбраза звірúни, що має рану від меча, та живе.
15 І дáно їй вклáсти духа óбразові звірúни, щоб заговорив образ звірини, і зробити, щоб усі, хто не поклóниться óбразові звірúни, побиті булú.
16 І зробить вона, щоб усім — малим і великим, багатим і вбогим, вільним і рабам — було дáно знамéно на їхню правúцю або на їхні чóла,
17 щоб ніхто не міг ані купити, ані продати, якщо він не має знамéна йменння звірúни, або числа йменння його.
18 Тут мудрість! Хто має розум, нехай порахує число звірини, бо воно число лю́дське. А число її — шістсот шістдеся́т шість.

Агнець на Сіонській горі

14 І я глянув, — і ось Агнець стоїть на Сіонській горі, а з Ним сто сорок чотири тисячі, що

мають Ім'я́ Його й Ім'я́ Отця Його, написане на своїх чо́лах.
2 І почув я голос із неба, немов шум великої води, і немов гук міцно́го грому. І почув я голос гуслярів, що грали на гу́слах своїх,
3 і співали, як пісню нову́ перед престолом і перед чотирьома́ тваринами й ста́рцями. І ніхто не міг навчитися пісні, окрім цих ста сорока чотирьох тисяч, ви́куплених від землі.
4 Це ті, хто не оскверни́вся з жінками, бо чисті вони. Вони йдуть за Агнцем, куди Він іде. Вони ви́куплені від людей, пе́рвістки Богові й Агнцеві,
5 не знайшлося бо підступу в їхніх уста́х, бо вони непорочні!

Настає година суду Божого

6 І побачив я іншого ангола, що летів серед неба, і мав благовісти́ти вічну Єва́нгелію ме́шканцям землі, і кожному людові, і племені, і язи́ку, і наро́дові.
7 І він говорив гучним голосом:
,,Побійтеся Бога та славу віддайте Йому,
бо настала година суду Його,
і вклоніться Тому, Хто створи́в небо,
і землю, і море, і водні джере́ла!"
8 А інший, другий ангол *летів* слідо́м і казав:
,,Упав, упав Вавило́н, місто великий,
бо лютим вином розпусти своєї
він напоїв усі наро́ди!"
9 А інший, третій а́нгол *летів* услід за ним, гучним голосом кажучи: ,,Коли хто вклоняється звіри́ні та о́бразу її, і приймає знаме́но на чолі своїм чи на руці своїй,
10 то той питиме з вина Божого гніву, вина незмішаного в чаші гніву Його, і буде му́чений в огні й сірці перед ангола́ми святими та перед Агнцем.
11 А дим їхніх мук підійматиметься вічні віки́. І не мають споко́ю день і ніч усі ті, хто вклоняється звіри́ні та о́бразу її, і приймає знаме́но йме́ння його".
12 Тут терпеливість святих, що доде́ржують заповіді Божі та Ісусову віру!

Блаже́нні, хто вмирає в Господі

13 І почув я голос із неба, що до мене казав: ,,Напиши: Блаженні ті мертві, хто з цього ча́су вмирає в Господі! Так, каже Дух, — вони від праць своїх заспоко́яться, бо їхні діла йдуть за ними слідо́м".

Поча́ток суду Божого

14 І я глянув, — і ото біла хмара, а на хмарі сидить подібний до Лю́дського Сина. Він мав на Своїй голові золотого вінця́, а в руці Його гострий серп.
15 І інший ангол вийшов із храму, і гучним голосом кликнув до Того, Хто на хмарі сидів: ,,Пошли серпа свого й жни, бо настала година пожати, дозріло бо жни́во землі!"
16 І Той, Хто на хмарі сидів, скинув додолу серпа свого, — і земля була вижата.
17 І інший Ангол вийшов із храму, що на небі, — і він мав гострого серпа.
18 І інший ангол, що мав вла́ду над огнем, вийшов від же́ртівника. І він гучним голосом кли́кнув до того, що мав гострого серпа, говорячи: ,,Пошли свого гострого серпа, і позбирай гро́на зе́мної виноградини, бо гро́на її вже доспіли".
19 І ангол кинув додо́лу серпа

свого, і зібрав виноград на землі,
і вкинув в велике чави́ло Божого
гніву.
20 І потóвчене було чави́ло за
містом, і потекла кров із чави́ла
аж до кінських вуздéчок, на тися-
чу шістсот стадій.

Сім Анголів покарáння

15 І бачив я інше знамéно на
небі, велике та дивне, — сім
анголів, що сім кар вони мали, бо
ними кінчáвся гнів Божий.
2 І я бачив *щось*, ніби як море
скляне́, з огнем перемішане. А
ті, що перемогли́ звіри́ну та óбраза
його, і знамéно його, і число його
йменння, — стояли на морі скля-
нім, та мали гу́сла Божі.
3 І співали вони пісню Мойсея,
раба Божого, і пісню Агнця, го-
ворячи:
,,Великі та дивні діла Твої,
о Господи, Боже Вседер-
жи́телю!
Справедливі й правдиві до-
роги Твої,
о Цáрю святих!
4 Хтó Тебе, Господи, не по-
боїться,
та Йме́ння Твого не про-
слáвить?
Бо один Ти святий,
бо нарóди всі прийдуть та
вклóняться перед То-
бою,
бо з'явилися су́ди Твої!"
5 А по цьому я глянув, — і ось
відчинився храм скинії свідчення
в небі,
6 і сім анголів вийшли з храму,
і сім кар вони мали. Вони були
вдягнені в шáти льняні, чисті й
ясні, і підперéзані довкола грудей
золотими поясáми.
7 І одна з чотирьох тих тварин
далá сімом ангола́м сім чаш золо-
тих, напóвнених гніву Бога, що
живе повік віку.
8 І храм перепóвнився димом
від Божої слави, і від сили Його.
Та до храму ніхто не спромігся
ввійти, аж поки не скінчи́лися ті
сім кар сімох áнголів.

Сім чаш гніву Божого
нищать землю

16 І я почув гучний голос із
храму, що казав до семи
анголів: ,,Ідіть, і виливйте на зем-
лю сім чаш гніву Божого!"
2 І пішов перший ангол, і ви-
лив на землю чашу свою. І шкід-
ливі та люті болячки обсіли лю-
дей, хто мав знамéно звіри́ни й
вклонявсь її óбразу.
3 А другий ангол вилив свою
чашу до моря. І сталася кров,
немов у мерця́, — і кожна істота
жива вмерла в морі.
4 Третій же ангол вилив чашу
свою на річки́ та на водні джерéла,
— і сталася кров.
5 І почув я ангола вод, який
говорив: ,,Ти праведний, що Ти
є й що Ти був, і святий, що Ти це
присудив!
6 Бо вони пролили́ кров святих
та пророків, — і Ти дав їм напи-
тися крови. Вони варті *того*!"
7 І я чув, як жéртівник гово-
рив: ,,Так, Господи, Боже Вседер-
жи́телю! Правдиві й справедливі
суди Твої!"
8 А ангол четвертий вилив свою
чашу на сонце. І дáно йому пали-
ти людей огнем.
9 І спека велика палила людей,
і зневажáли вони Ім'я́ Бога, що
має влáду над карами тими, —
і вони не покаялися, щоб славу
віддати Йому́.
10 А п'ятий ангол вилив чашу
свою на престола звіри́ни. І за-
тьми́лося царство її, і *люди* від
болю кусали свої язики́,
11 і Бога Небесного вони зне-
важáли від болю свого й від своїх

болячо́к, — та в учинках своїх не
пока́ялись!
12 Шостий же ангол вилив чашу
свою на річку велику Ефра́т, —
і вода її висохла, щоб пригото́вити
дорогу царям, які від схід сон-
ця.
13 І я бачив, *що вихо́дили* з уст
змія, і з уст звіри́ни, і з уст не-
правдивого пророка три ду́хи не-
чисті, як жа́би, —
14 це духи де́монські, що чи-
нять озна́ки. Вони виходять до
царів усього світу, щоб зібрати
їх на війну того великого дня
Вседержителя Бога.
15 Ось іду, немов злодій! Бла-
женний, хто чуйни́й, і одежу свою
береже, щоб наги́м не ходити, і
щоб не бачили га́ньби його!
16 І зібрав їх на місце, яке по-
єврейському зветься Армагед-
до́н.[1]
17 Сьомий же ангол вилив ча-
шу свою на повітря. І голос гуч-
ни́й залунав від небесного храму
з престолу, говорячи: „Стало-
ся!"
18 І сталися бли́скавки й гу́ркіт
та гро́ми, і сталось велике трясін-
ня землі, якого не було́, відко́ли
люди́на живе на землі. Великий
такий землетру́с, такий міцний!
19 І місто велике розпа́лося на
три частині, і попадали людські
міста́. І великий Вавилон був
згаданий перед Богом, щоб дати
йому чашу вина Його лютого гні-
ву.
20 І зник кожен о́стрів, і не
зна́йдено гір!
21 І великий град, як важкі
тягарі, падав із неба на людей. І
люди зневажали Бога за покара́н-
ня градом, — бо кара Його була
дуже велика!

[1] Ἁρμαγεδών — гора або місто Мегіддо; розпорошення, убивство.

Велика розпусниця

17 І прийшов один із семи ан-
голів, що мають сім чаш,
і говорив зо мною, ка́жучи: „Пі-
дійди, — я покажу́ тобі засу́дження
великої розпусниці, що сидить над
багатьма во́дами.
2 З нею розпусту чинили зе́мні
царі, і вином розпусти її впива-
лись ме́шканці землі".
3 І в дусі повів він мене на
пустиню. І побачив я жінку, що
сиділа на червоній звіри́ні, пере-
повненій імена́ми богознева́жними,
яка мала сім голів і десять ро́гів.
4 А жінка була одягнена в пор-
фіру й кармази́н, і приоздо́блена
золотом і дорогоцінним камінням
та пе́рлами. У руці своїй мала
вона золоту чашу, повну гидо́ти
та не́чести розпусти її.
5 А на чолі її було написане
ім'я, таємниця: „Великий Вави-
лон, — мати розпусти й гидо́ти
землі".[1]
6 І бачив я жінку, п'яну́ від
крови святих і від крови мучени-
ків Ісусових, і, бачивши її, ди-
ву́вався я дивом великим.

Таємни́ця жінки й звіри́ни

7 А ангол промовив до мене:
„Чого ти диву́єшся? Я скажу́ то-
бі таємницю жінки й звірини, яка
носить її, яка має сім голів і
десять ро́гів.
8 Звіри́на, яку бачив я, була —
і нема, і має вийти з безо́дні — і
піде вона на погибіль. А ме́ш-
канці землі, що їхні імена не
записані в книгу життя від за-
кла́дин світу, дивуватися будуть,
як побачать, що звіри́на була — і
нема, і з'явиться.
9 Тут розум, що має він му-
дрість. Сім голів — це сім гір,

[1] Назви міст по-гебрейському й по-грецькому — жіночого роду, тому тут до слова Вавилон різні уподібнення жіночого роду.

що на них сидить жінка. І сім
царів, —
10 п'ять їх упало, один є, дру-
гий іще не прийшов, а як прийде,
то мусить він трохи пробути.
11 І звіри́на, що була́ — і нема,
і вона — сама во́сьма й з сімох, і
йде на погибіль.
12 А десять тих рогів, що ба-
чив ти їх, — то десять царів, що
ще не прийняли́ царства, але при́-
ймуть вла́ду царську́ із звіри́ною
на одну годину.
13 Вони мають одну думку, а си-
лу та вла́ду свою віддадуть звіри́ні.
14 Вони воюватимуть проти
Агнця та Агнець переможе їх,
бо Він — „Господь над панами
та Цар над царями". А ті, хто
з Ним, покликані, і вибрані, і
вірні".
15 І говорить до мене: „Во́ди,
що бачив ти їх, де сидить та роз-
пу́сниця, то наро́ди та люди, і
племе́на та язики.
16 А десять рогів, що ти бачив
їх, та звіри́на, — вони зненáви-
дять розпусницю, спусто́шать її й
обнажа́ть, і з'їдять її тіло, і огнем
її спалять.
17 Бо Бог дав їм до серця, щоб
волю чинили Його, маючи одну
думку, і щоб царство своє віддали́
звіри́ні, аж поки не ви́повняться
слова́ Божі.
18 А жінка, яку ти бачив, то
місто велике, що панує над царями
земними".

Загибіль Вавилону

18 Після цього побачив я ін-
шого ангола, що схо́див із
неба, і що вла́ду велику він мав.
І земля освітилась від слави його.
2 І він гучним голосом кликнув,
говорячи:
„Упав, упав великий Вави-
лон!
Став він оселею де́монів,
і схо́вищем усякому ду́хові
нечистому,
і схо́вищем усіх пта́хів
нечистих та нена́вид-
них,
3 бо лютим вином розпусти
своєї він напоїв всі на-
ро́ди!
І зе́мні царі з ним розпусту
чинили,
а земні купці збагатіли
від сили розко́ші його!"
4 І почув я інший голос із неба,
який говорив:
„Вийдіть із нього, люди мої,
щоб не сталися ви спіль-
никáми гріхів його,
і щоб не потра́пили в ка-
ра́ння його.
5 Гріхи бо його досягли́ аж до
неба,
і Бог згадав про неправди
його.
6 Відплатіть ви йому, як і він
вам платив,
і вдвоє подвойте йому за
вчинки його!
Удвоє налийте до чаші,
що нею він вам наливав!
7 Скільки він сла́вив себе та
розкошува́в,
стільки му́ки та смутку
завдайте йому!
Бо в серці своєму гово́рить:
„Сиджу́, як цариця,
і я не вдова, і бачити
смутку не бу́ду!"
8 Через це одного дня при́-
йдуть карп його,
смерть, і плач, і голод,
і спа́лений буде огнем,
бо міцни́й Господь, Бог,
що судить його!"

Плач за Вавилоном

9 І будуть плакати та голосити
за ним царі земні, що з ним розпу-
сту чинили та розкошува́ли, коли
побачать дим пожежі його.

10 Вони через страх його мук стоятимуть здáлека та говоритимуть:

,,Горе, горе, о місто велике,
Вавилоне, місто могутнє,
бо суд твій прийшов однієї години!"

11 І земні купці будуть плакати та голосити за ним, бо ніхто не купує вже їхнього вантажý, —

12 вантажý золота, і срібла, і камíння дорогоцінного, і пéрел, і віссóну, і порфіри, і шовку, і кармазúну, і всякого дерева запашнóго, і всякого пóсуду з слонóвої кости, і всякого пóсуду з дорогоцінного дерева, і мідяного, і залізного, і мармурóвого,

13 і корúці, і шафрáну, і пáхощів, і мирри, і ливáну, і вина, і оливи, і тонкóї мукú, і пшениці, і товару, і овець, і кóней, і возів, і рабів, і душ людських.

14 І плодú пожадлúвости душі твоєї відійшли від тебе,
і все сите та світле пропало для тебе, —
і вже їх ти не знáйдеш!

15 Купці цими речáми, що вони збагатúлися з нього, від стрáху мук його стануть здалека, і бýдуть плакати та голосити,

16 і казати:

,,Горе, горе, місто велике,
зодягнене в віссóн і порфіру та в кармазúн,
і прикрашене золотом і дорогоцінним камíнням та пéрлами,

17 бо за одну годину згинуло таке велике багатство".

І кожен стернúк, і кожен, хто пливає на кораблях, і моряки, і всі, хто працює на морі, — стали здалека,

18 і, бачивши дим від пожежі його, кричали й казали:

,,Котре до великого міста подібне?"

19 І вони посúпали пóрохом гóлови свої, і закричали, плáчучи та голóсячи, і кáжучи:

,,Горе, горе, місто велике,
що в ньому з його дорогоцінностей збагатúлися всі,
хто має кораблі на морі,
бо за одну годину воно спорожніло!

20 Радій з цього, небо,
і святі апóстоли та пророки,
бо Бог виконав суд ваш над ним!"

Вавилóн остаточно загúне

21 І один сильний ангол узяв великого каменя, як жóрно, і кинув до моря, говорячи:

,,З таким розгóном буде кинений Вавилóн, місто велике,
— і вже він не знáйдеться!

22 І голос гуслярів, і співаків,
і сопільників, і сурмачів
уже не буде чутий в тобі!
І вже не знáйдеться в тобі жодного мистцú й ніякого мистéцтва,
і шум жóрен уже не буде чутий в тобі!

23 І світло свічникá вже не буде світити в тобі,
і голос молодого й молодої вже не буде чутий в тобі.
Бо купці твої були зéмні вельможі,
бо твоїм ворожбúтством були зведені всі нарóди!

24 Бо в нім знáйдена кров пророків, і святих,
і побитих усіх на землі".

Радість від осуду Вавилона

19 По цьому почув я наче гучний голос великого нáтовпу в небі, який говорив:

,,Алілу́я![1] Спасі́ння, і слава,
і сила Господе́ві нашому,
2 правдиві бо та справедливі суди́ Його,
бо Він засудив ту велику розпусницю,
що землю зіпсула своєю розпустою,
і помстив за кров Своїх рабів з її рук!"
3 І вдруге сказали вони:
,,Алілуя! І з неї дим виступає
на вічні віки!"
4 І попа́дали двадцять чотири
ста́рці й чотири твари́ні, і поклонилися
Богові, що сидить на престолі,
говорячи: ,,Амінь, алілуя!"
5 А від престолу вийшов голос,
що кли́кав:
,,Хваліть Бога нашого, усі раби Його,
і всі, хто боїться Його,
і малі, і великі!"
6 І почув я ніби голос великого
на́товпу, і на́че шум великої води, і
мов голос громів гучних, що вигукували:
,,Алілуя, бо запанував Господь,
наш Бог Вседержи́тель!
7 Радіймо та тішмося,
і даймо славу Йому́,
бо весілля Агнця настало,
і жона Його себе приготува́ла!"
8 І їй да́но було зодягнутися
в чистий та світлий вісо́н,
бо віссо́н — то праведність святих.
9 І сказав він мені: ,,Напиши:
Блаженні покликані на весільну
вечерю Агнця!" І сказав він мені:
,,Це правдиві Божі слова!"
10 І я впав до його ніг, щоб
вклонитись йому. А він каже мені:
,,Таж ні! Я співслуга твій та
братів твоїх, хто має засвідчення
Ісусове, — Богові вклонися!" Бо
засві́дчення Ісусове, — то дух
пророцтва.

Явлення Ісуса Христа́

11 І побачив я небо відкрите.
І ось білий кінь, а Той, Хто на
ньому сидів, зветься Вірний і
Правдивий, і Він праведно судить
і воює.
12 Очі Його — немов по́лум'я
огняне́, а на голові Його — багато
вінців. Він ім'я́ мав написане,
якого не знає ніхто, тільки Він
Сам.
13 І зодя́гнений був Він у шату,
покра́шену кров'ю. А Йому на
ім'я: Слово Боже.
14 А війська́ небесні, зодягнені
в білий та чистий віссо́н, їхали
вслід за Ним на білих ко́нях.
15 А з Його уст виходив гострий
меч, щоб ним бити наро́ди. І Він
па́стиме їх залізним жезлом, і
Він буде топтати чави́ло вина лютого
гніву Бога Вседержи́теля!
16 І Він має на шаті й на сте́гнах
Своїх написане йменням: ,,Цар над
царями, і Господь над панами".

Знищення звірини та її прихильників

17 І бачив я одного ангола, що
на сонці стояв. І він гучним
голосом кли́кнув, ка́жучи до всіх
птахів, що серед неба літали:
,,Ходіть, — і зберіться на велику
Божу вечерю,
18 щоб ви їли тіла царів, і тіла
ти́сячників, і тіла сильних, і тіла
ко́ней і тих, хто сидить на них, і
тіла всіх вільних і рабів, і мали́х, і
великих".
19 І я побачив звіри́ну, і зе́мних
царів, і війська́ їхні, зібрані,
щоб учинити війну з Тим, Хто сидить
на коні, та з військом Його.
20 І схо́плена була́ звіри́на, а з
нею неправдивий пророк, що ознаки
чинив перед нею, що ними звів

[1] Алілуя — хваліть Господа!

тих, хто знамéно звірúни прийняв
і поклонився був óбразові її. Обоє
вони були вкинені живими до ог-
нянóго озера, що сіркою горіло.
21 А решта побита була мечем
Того, Хто сидів на коні, що вихо-
див із уст Його. І все птáство
наїлося їхніми трупами.

Сатанá скýтий на тисячу літ

20 І бачив я ангола, що схóдив
із неба, що мав ключа від бе-
зодні, і кайдáни великі в руці своїй.
2 І схопив він змія, вужá старо-
давнього, що диявол він і сатанá,
і зв'язав його на тисячу рóків, —
3 та й кинув його до безóдні, і
замкнув його, і печатку над ним
поклав, щоб нарóди не звóдив уже,
аж поки не скінчиться тисяча
рóків. А по цьóму він розв'язаний
буде на короткий час.

Останній суд Божий.
Перше воскресіння

4 І бачив я престоли та тих, хто
сидів на них, — і суд їм був дá-
ний, — і душі стятих за свідчення
про Ісуса й за Слово Боже, які не
вклонились звірúні, ані óбразові
її, і не прийнялú знамéна на чóла
свої та на руку свою. І вони
ожилú, і царювали з Христом ти-
сячу рóків.
5 А інші померлі не ожилú, аж
поки не скінчиться тисяча рóків.
Це перше воскресіння.
6 Блаженний і святий, хто має
частку в першому воскресінні!
Над ними друга смерть не матиме
влáди, але вони будуть священи-
ками Бога й Христа, і царювати-
муть з Ним тисячу рóків.

Останній наступ сатанú й
перемога над ним

7 Коли ж скінчиться тисяча
рóків, сатанá буде вúпущений із
в'язниці своєї.
8 І вúйде він звóдити нарóди,
що вони на чотирьох краях землі,
Ґóґа й Маґóґа,[1] щоб зібрати їх до
бóю, а число їхнє — як мóрський
пісок.
9 І вийшли вони на ширинý
землі, і оточúли тáбір святих та
улюблене місто. І зійшов огонь з
неба, — і пожер їх.
10 А диявол, що звóдив їх, був
укинений в озеро огнянé та сір-
чáне, де звірúна й пророк неправ-
дивий. І мучені будуть вони день
і ніч на вічні вікú.

Загальне воскресіння й останній
суд

11 І я бачив престола великого
білого, і Того, Хто на ньому сидів,
що від лиця Його втекла земля й
небо, і місця для них не зна-
йшлóся.
12 І бачив я мертвих малих і
великих, що стояли перед Богом.
І розгорнýлися книги, і розгорну-
лась інша книга, — то *книга*
життя. І сýджено мертвих, як
написано в книгах, за вчинками
їхніми.
13 І далó море мертвих, що в
ньому, і смерть і ад дали мертвих,
що в них, — і сýджено їх згідно з
їхніми вчинками.
14 Смерть же та ад були вки-
нені в озеро огнянé. Це друга
смерть, — озеро огнянé.
15 А хто не знайшовся написа-
ний в книзі життя, той укúнений
буде в озеро огнянé.

Новий Єрусалим — невіста Агнця

21 І бачив я небо новé й нову
землю, перше бо небо та пер-
ша земля проминули, і моря вже
не булó.
2 І я, Іван, бачив місто святе,

[1] За Єз. 38. 2. Ґоґ це цар землі Маґоґ. Збір тих, що сильно хваляться.

Нови́й Єрусали́м, що схо́див із
неба від Бога, що був пригото́ва-
ний, як невіста, прикра́шена для
чоловіка свого.
3 І почув я гучний голос із пре-
столу, який кли́кав: „Оце́ оселя
Бога з людьми́, і Він житиме з
ними! Вони бу́дуть наро́дом Йо-
го, і Сам Бог буде з ними“,
4 „і Бог кожну сльозу з очей
їхніх зітре́“, і не буде вже смерти.
Ані смутку, ані крику, ані болю
вже не бу́де, бо перше минуло-
ся!“
5 І сказав Той, Хто сидить на
престолі: „Ось нове́ все творю!“
І говорить: „Напиши, що слова́
ці правдиві та вірні!“
6 І сказав Він мені: „Сталося!
Я Альфа й Оме́га, Поча́ток і Кінець.
Хто прагне, тому дармо Я дам від
джере́ла живої води.
7 Переможець наслідить усе, і
Я бу́ду Богом для нього, а він
Мені буде за сина!
8 А лякливим, і невірним, і
мерзки́м, і душогубам, і розпусни-
кам, і чарівника́м, і ідоля́нам, і
всім неправдомовцям, — їхня ча-
стина в озері, що горить огнем та
сіркою“, а це — друга смерть!
9 І прийшов до мене один із
семи анголів, що мають сім чаш,
напо́внених сімома́ останніми ка-
рами, та й промовив до мене,
говорячи: „Ходи, покажу́ я тобі
невісту, жону Агнця“.
10 І заніс мене духом на го́ру
велику й високу, і місто велике
мені показав, — святий Єрусали́м,
що сходив із неба від Бога.
11 Славу Божу він має. А світ-
лість його подібна до каменя доро-
гоцінного, як каменя яспіса, що
блищить, як кришта́ль.
12 Мур воно мало великий і
високий, мало дванадцять брам,
а на брамах дванадцять анголів
та йменння написані, а вони —
імення дванадцятьо́х племе́н синів
Ізраїля.
13 Від схо́ду три брамі, і від
півночі три брамі, і від півдня
три брамі, і від захо́ду три бра-
мі.
14 І міський мур мав двана-
дцять підвалин, а на них два-
надцять імен дванадцяти апо́столів
Агнця.
15 А той, хто зо мною говорив,
мав міру, — золоту трости́ну, щоб
зміряти місто, і брами його і його
мур.
16 А місто чотирикутнє, а дов-
жина́ його така, як і ширина́. І
він зміряв місто трости́ною на
дванадцять тисяч стадій[1]; довжи-
на́, і ширина́, і вишина́ його рів-
ні.
17 І зміряв він мура його на сто
сорок чотири лікті міри лю́дської,
яка й міра ангола.
18 Його мур був збудо́ваний з
я́спису, а місто було — щире золо-
то, подібне до чистого скла.
19 Підвалини муру місько́го
прикра́шені були всяким дорого-
цінним камінням. Перша підва́-
лина — яспис, друга — сапфір,
третя — халкидо́н, четверта —
смара́гд,
20 п'ята — сардо́нікс, шоста —
са́рдій, сьома — хризоліт, восьма
— бери́л, дев'ята — топа́з, десята
— хрисопра́с, одина́дцята —
яки́нт, дванадцята — амети́ст.
21 А дванадцять брам — то два-
надцять перли́н, і кожна брама
зокре́ма була́ з однієї перли́ни. А
вулиці міста — щире золото, про-
зорі, як скло.
22 А храму не бачив я в ньому,
бо Госпо́дь, Бог Вседержи́тель —
то йому храм і Агнець.
23 І місто не має потреби ні в

[1] Грецьке στάδιον — міра довжини, 125 кро-
ків.

сонці, ні в місяці, щоб у ньому
світили, — слава бо Божа його
освітила, а світильник для нього
— Агнець.
24 І наро́ди ходитимуть у світлі
його, а зе́мні царі принесу́ть
свою славу до нього.
25 А брами його зачиня́тись не
бу́дуть удень, бо там но́чі не бу́-
де.
26 І принесу́ть до нього славу
й честь наро́дів.
27 І не ввійде до нього ніщо
нечисте, ані той, хто чинить ги-
до́ту й неправду, але тільки ті,
хто записаний у книзі життя
Агнця".

Ріка живої води і дерево життя

22 І показав він мені чисту ріку́
живої води, ясну́, мов криш-
та́ль, що випливала з престолу
Бога й Агнця.
2 Посеред його вулиці, і по цей
бік і по той бік ріки́ — дерево
життя, що родить дванадцять раз
плоди, кожного місяця прино́сячи
плід свій. А листя дерев — на
вздоро́влення наро́дів.
3 І жодного прокля́ття більше
не бу́де. І бу́де в ньому престол
Бога та Агнця, а раби Його будуть
служити Йому,
4 і побачать лице Його, а Ймен-
ня Його — на їхніх чо́лах.
5 А но́чі вже більше не бу́де, і
не бу́де потреби в світлі світиль-
ника, ані в світлі сонця, бо освіт-
лює їх Господь, Бог, а вони царю-
ватимуть вічні віки́.

Будьте чуйні, час бо близький!

6 І сказав він до мене: „Це
вірні й правдиві слова, — а Гос-
по́дь, Бог ду́хів пророчих, послав
Свого а́нгола, щоб він показав
своїм рабам, що́ незаба́ром статися
мусить.
7 Ото, незаба́ром прихо́джу.
Блаженний, хто зберігає пророчі
слова цієї книги!"
8 І я, Іван, чув і бачив оце. А
коли я почув та побачив, я впав
до ніг ангола, що мені це показу-
вав, щоб вклонитись йому.
9 І сказав він до мене: „Так
ні! Бо я співслуга твій і братів
твоїх пророків, і тих, хто збері-
гає слова цієї книги. Богові
вклонися!"
10 І сказав він до мене: „Не
запеча́туй слів пророцтва цієї
книги. Час бо близький!
11 Неправедний — хай чинить не-
праведність ще, і поганий — хай
ще опога́нюється. А праведний —
хай ще чинить праведність, а свя-
тий — нехай ще освячується!
12 Ото, незаба́ром прихо́джу, і
зо Мною заплата Моя, щоб кож-
ному віддати згідно з ділами
його.
13 Я Альфа й Оме́га, Перший і
Останній, Поча́ток і Кінець.
14 Блаженні, хто випере ша́ти
свої[1], щоб мати право на дерево
життя, і ввійти бра́мами в мі-
сто!
15 А поза *ним будуть* пси, і
чарівники́, і розпу́сники, і ду-
шогуби, і ідоля́ни, і кожен, хто
любить та чинить неправду.
16 Я, Ісус, послав Свого Ан-
гола, щоб засвідчити вам це у
Церква́х. Я корінь і рід Дави́дів,
зоря ясна́ і досвітня!
17 А Дух і невіста говорять:
„Прийди!" А хто чує, хай каже:
„Прийди!" І хто пра́гне, хай
прийде, і хто хоче, хай воду жит-
тя бере да́рмо!"

Осторо́га

18 Свідкую я кожному, хто чує
слова пророцтва цієї книги: Коли

[1] Інші грецькі тексти дають: „хто вико́нує за́повіді Його́".

хто до цього додасть *що*, то накладé на нього Бог кари, що написані в книзі оцій.

19 А коли хто *що* відійме від слів книги пророцтва цього, то відійме Бог частку його від дерева життя, і від міста святого, що написане в книзі оцій.

Незабáром прийдý

20 Той, Хто свідкýє, говорить оце: „Так, — незабáром прийдý!" Амінь. Прийди, Господи Ісусе!

21 Благодáть Господа нашого Ісуса Христа зо всімá вами! Амíнь.

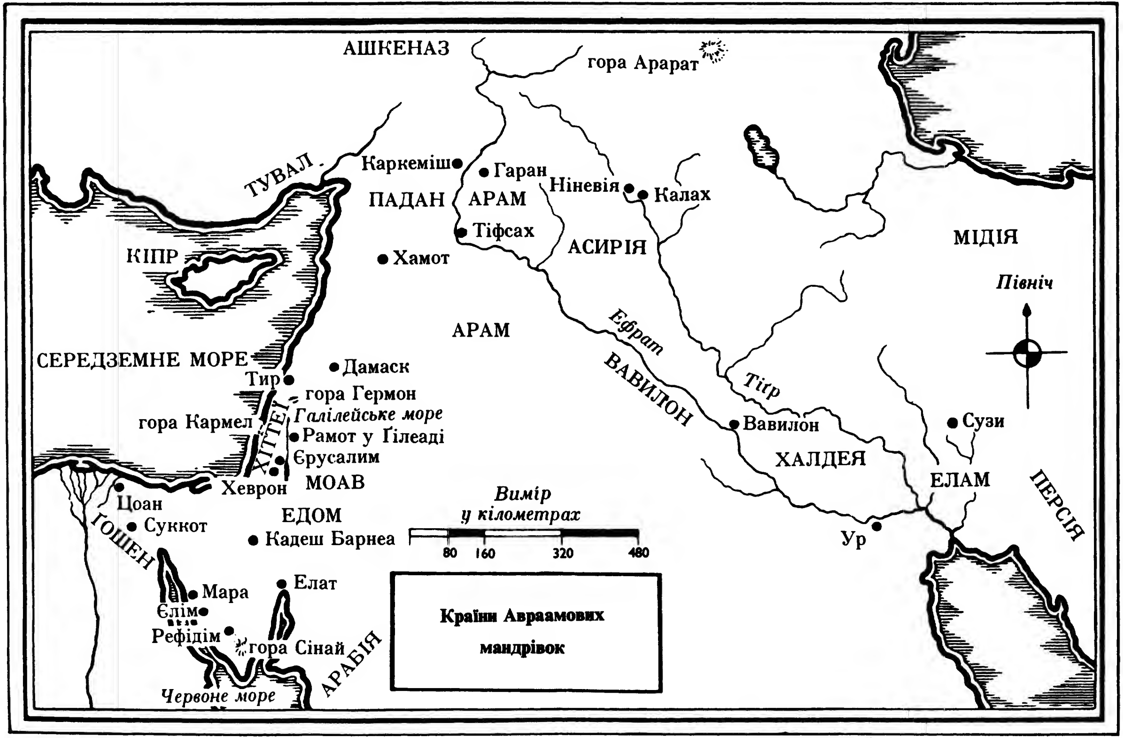
АШКЕНАЗ
гора Арарат
ТУВАЛ
Каркеміш
Гаран
ПАДАН АРАМ
Тіфсах
Ніневія
Калах
АСИРІЯ
МІДІЯ
Північ
КІПР
Хамот
АРАМ
Ефрат
ВАВИЛОН
Тіґр
СЕРЕДЗЕМНЕ МОРЕ
Дамаск
Тир
гора Гермон
Галілейське море
гора Кармел
ХІТТЕЇ
Рамот у Ґілеаді
Єрусалим
Хеврон
МОАВ
Вавилон
ХАЛДЕЯ
Сузи
ЕЛАМ
ПЕРСІЯ
Цоан
Суккот
ҐОШЕН
ЕДОМ
Кадеш Барнеа
Вимір у кілометрах
80
160
320
480
Ур
Мара
Елат
Єлім
Рефідім
гора Сінай
АРАБІЯ
Червоне море
Країни Авраамових мандрівок

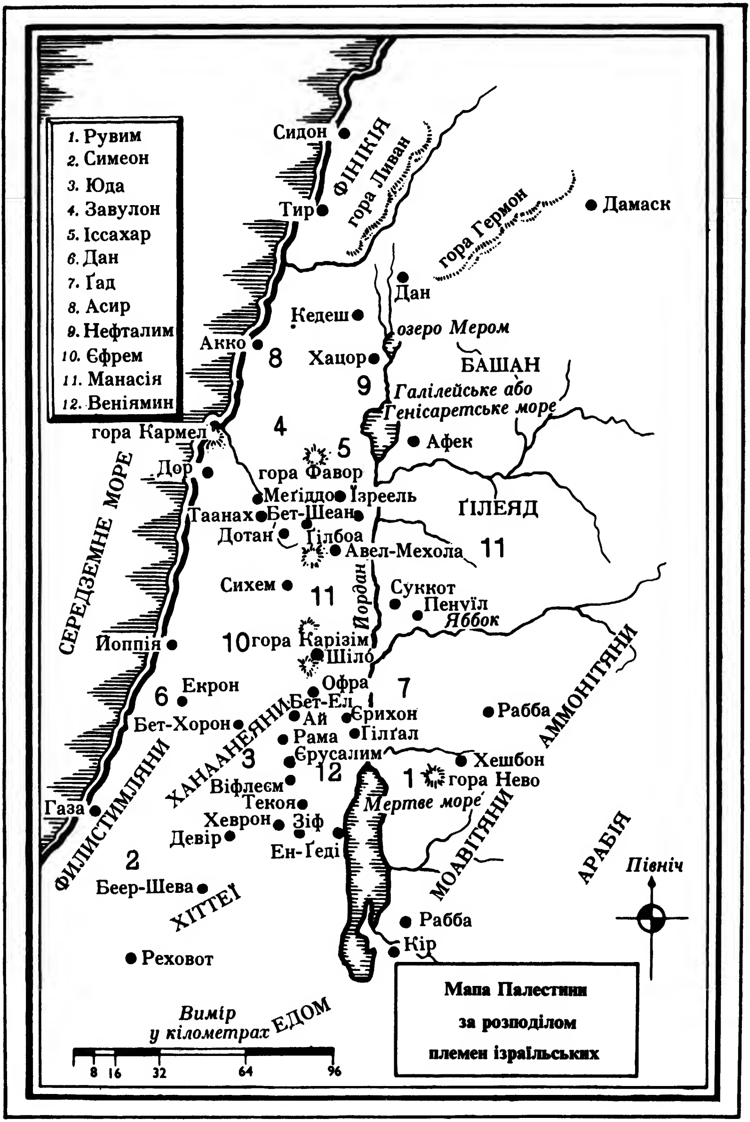

Мапа Палестини за розподілом племен ізраїльських

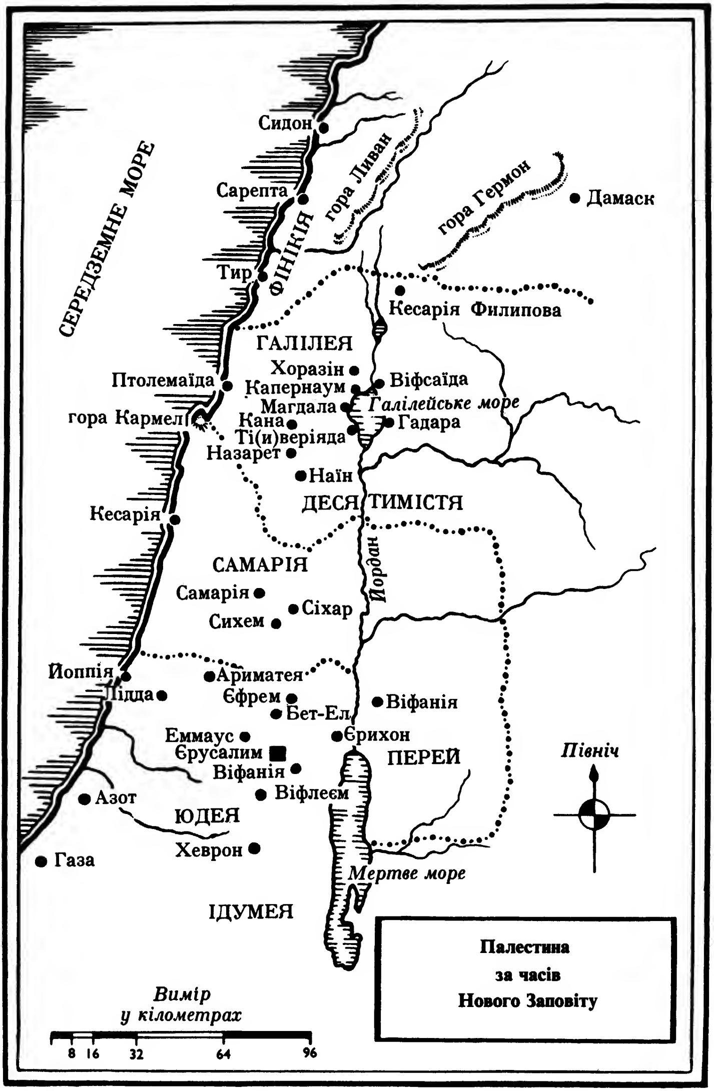

Палестина
за часів
Нового Заповіту

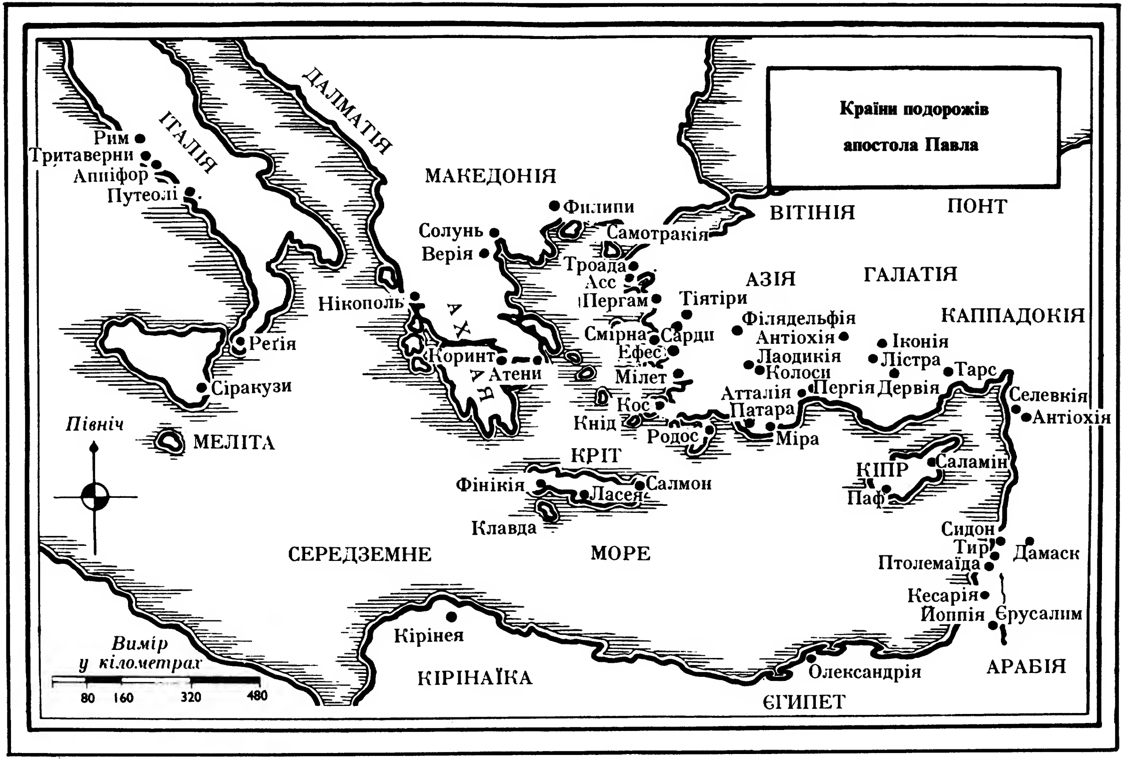
Країни подорожів
апостола Павла
ІТАЛІЯ
ДАЛМАТІЯ
МАКЕДОНІЯ
ВІТІНІЯ
ПОНТ
АЗІЯ
ГАЛАТІЯ
КАППАДОКІЯ
АХАЯ
Рим
Тритаверни
Аппіфор
Путеолі
Регія
Сіракузи
МЕЛІТА
Північ
Нікополь
Коринт
Атени
Солунь
Верія
Филипи
Самотракія
Троада
Асс
Пергам
Тіятіри
Смірна
Сарди
Ефес
Мілет
Кос
Кнід
Родос
Філядельфія
Антіохія
Лаодикія
Колоси
Атталія
Пергія
Патара
Міра
Іконія
Лістра
Дервія
Тарс
Селевкія
Антіохія
КРІТ
Фінікія
Ласея
Салмон
Клавда
КІПР
Саламін
Паф
Сидон
Тир
Дамаск
Птолемаїда
Кесарія
Йоппія
Єрусалим
АРАБІЯ
СЕРЕДЗЕМНЕ
МОРЕ
Кірінея
КІРІНАЇКА
Олександрія
ЄГИПЕТ
Вимір
у кілометрах
80
160
320
480